PETRI
DE ANCHARANO
IVRISCONSVLTI CLARISS.
AC PONTIFICII
IVRIS INTERPRETIS
CELEBERRIMI

del Collegio de la Compañia de Jesus de Granada

In quinque Decretalium libros facundiſsima Commentaria,

A pleriſque erratis, quibus veterum Typographorum incuria erant oppreſſa, nunc liberata, priſtinoq; ſuo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, reſtituta.

Cum celeberrima Repetitione cap. Canonum ſtatuta. de Conſtitutio. itidemq; cap. In præſentia. de Probatio. quæ veteri in editione deerant,

Cum ſuis ſummarijs, nonnulliſque clariſſimorum Iuriſcon. Boſchi Codechæ Papienſis, Ioanniſq; de Monte Ferrato elegantiſſimis ſcholijs, ſingularumq; rerum, ac materiarum Indice locupletiſſimo, nouiter additis, nunc primùm in lucem prodita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononienſis.
M D L X X X I.
Curiæ Epiſc. & S. Inquiſit. conceſſu.

PETRI
DE ANCHARANO
IVRISCONSVLTI CLARISS.
AC PONTIFICII
IVRIS INTERPRETIS
CELEBERRIMI

del Collegio de la Compañia de Jesus de Granada

In quinque Decretalium libros facundiſsima
Commentaria,

A pleriſque erratis, quibus veterum Typographorum incuria erant oppreſſa, nunc liberata, priſtinoq; ſuo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, reſtituta.

Cum celeberrima Repetitione cap. Canonum ſtatuta. de Conſtitutio. itidemq; cap. In præſentia. de Probatio. quæ veteri in editione deerant,

Cum ſuis ſummarijs, nonnulliſque clariſſimorum Iuriſcon. Boſchi Codechæ Papienſis, Ioanniſq; de Monte Ferrato elegantiſſimis ſcholijs, ſingularumq; rerum, ac materiarum Indice locupletiſſimo, nouiter additis, nunc primùm in lucem pródita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononienſis.
MDLXXXI.
Curiæ Epiſc. & S. Inquiſit. conceſſu.

SOCIETAS

TYPOGRAPHIAE BONON.

LECTORI S. D.

CVM *inter illuſtres, ac veteri hominum prædicatione concelebratos pontificij iuris interpretes, qui ſacrorum Canonum ſanctiones in hæc vſque tempora ad cõmunem illius iuris ſtudioſorum vtilitatem ſumma cum laude commenti ſunt, Petrum Ancharanum in hoc ſcribendi genere plurimum excelluiſſe, compertũ ſatis, ac exploratum habeamus: Hinc eſt, candidiſsime Lector, quòd poſt complures, eosq́ grauiſsimos apud Typographiam noſtram impreſſos auctores, qui tum ciuilia, ac criminalia iura, tum ſacras etiam, atque prophanas priſcorum temporum hiſtorias egregiè pertractarunt, ipſius quoque Ancharani vberrima hæc in quinque Decretalium libros, ab eo iampridem edita commentaria, digna nobis non minus viſa fuerunt, quæ typis etiam hiſce noſtris committerentur. Quæ quidem quò perfectiora, ac illuſtriora in hominum ora ſub clypeo noſtro prodirent, duximus operæ pretium, ea prius, quàm ſuſceptam muneris huius prouinciam ſubiremus, ab ingenti erratorum labe (qua typographorum illius tempeſtatis incuria erant non parum infecta) acerrimè nedum vindicare, priſtinoque ſuo, ac innato candori reſtitui oportere: verùm cum in antiquis quoque Codicibus nonnullæ deeſſent auctoris ipſius celeberrimæ quorundam canonum repetitiones, conſilium cepimus, eas omnes ita diſperſas (tanquam inſigniores) ſub hac recenti noſtra editione complecti. Qua tandem abſoluta, ac in compendium collata, hos libros ita expurgatos, illuſtratos, nonnulliſque margine tenus clariſsimorum Iuriſconſultorum (nempè Boſchi Codechæ Papienſis, atque Ioannis de Monte Ferrato) impreſsis adnotationibus amplificatos: quĩn etiam, & copioſiori, quàm antea (quo præſertim indigere videbantur) eorum omnium indice, quæ aut inſigniora in iure, aut etiam notabiliora in ipſis reuoluendis uiſa ſunt, condecoratos, tibi dicamus, & conſecramus, obſecrantes, vt ſi qua ex parte eos adhuc imperfectos, erratiſque nonnullis etiam leuioribus notatos offenderis, æqui bonique conſulas, ſciens præcipuam facultatis huius imprimendi conditionem eſſe, vt errari facilè poſsit. Vale, noſtriq́ memor eſto.*

INDEX OMNIVM RVB. EX QVINQVE LIBRIS DECRETALIVM ORDINE ALPHABETICO DISPOSITVS.

¶EX PRIMO DEC.

Alienatione iudicij mutandi cauſa facta. 368
Arbitris. 370
Auctoritate,&vſu pallij. 189
Bigamis. 221
Clericis peregrinis. 223
Conſtitutionibus. 1
Conſuetudine 112
Corpore vitiatis. 218
Electione, & electi poteſtate. 130
Etate,& qualitate præficiendorum. 204
Filijs presbyterorum ordinãdis,vel non. 210
His,quæ vi,metuſue cauſa fiunt. 345
In integrũ reſtitutione. 352
Maioritate,&obediẽtia. 303
Obligatis ad ratiocinia ordinandis. 217
Officio archidiaconi. 224
Officio archipresbyteri. 230
Officio cuſtodis. 232
Officio, & poteſtate iudicis delegati. 235
Officio iudicis. 302
Officio legati. 278
Officio ordinarij. 284
Officio primicerij. 232
Officio vicarij. 232
Pactis. 315
Poſtulando. 326
Poſtulatione prælatorũ. 122
Procuratoribus. 329
Renunciatione. 191
Reſcriptis. 79
Sacra vnctione. 79
Seruis ordinãdis,vel nõ. 215
Sindico. 345
Supplenda neg.prælato. 200
Temporibus ordi. & qualitate ordinandorum. 201
Tranſactionibus. 320
Tranſlatione epiſcopi, vel electi. 188
Treuga,& pace 314

¶EX SECVNDO DEC.

Appellationibus. 339
Cauſa poſſeſsionis,& ꝓprietatis. 145
Clericis peregrinis. 388
Confeſsis. 201
Confirmatione vtili, vel inutili. 389
Dilationibus. 115
Dolo,& cotumacia. 177
Eo, qui mittitur in poſſeſsionem. 194
Exceptionibus. 293
Ferijs. 122
Fide inſtrumentorum. 255
Foro competenti. 36
Iudicijs. 1
Iuramento calumniæ. 107
Iureiurando. 271
Libelli oblatione. 85
Litis conteſtatione. 87
Ordinibus cognitionũ. 129
Plus petitionibus. 142
Præſcriptionibus. 305
Præſumptionibus. 265
Probationibus. 204
Reſtitutione ſpoliatorũ. 161
Sententia,& re iudicata. 319
Sequeſtratione poſſeſsionis, & fructuum. 199
Teſtibus cogẽdis,vel nõ. 251
Teſtibus,&atteſtationib. 217
Vt lite pendente nihil innouetur. 198

¶EX TERTIO DECR.

Baptiſmo,& eius effectu. 470
Capellis monachorum. 406
Celebratione miſſarum. 462
Cenſibus & procurationibus. 437
Clericis coniugatis. 18
Clericis nõ reſidentibus. 27
Clerico ægrotante. 76
Cohabitatione clericorum, & mul. 9
Conceſsione præbendæ. 87
Conſecratione eccleſiæ, vel alta. 459
Cõuerſione cõiugatorũ. 361
Conuerſione infideliũ. 373
Cuſtodia euchariſtiæ. 478
Decimis. 317
Depoſito 139
Donationibus. 200
Eccleſijs ædificandis. 482
Emptione, & vẽditione. 146
Feudis. 175
Fideiuſſoribus 188
His,quæ fiunt à maiori parte Cap. 120
His quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu Cap. 112
Immunitate eccleſiarũ. 485
Inſtitutionibus. 80
Iure patronatus. 410
Locato,& conducto. 155
Mandato. 137
Ne clerici,vel monachi ſeculares. 495
Ne ſede vacante aliquid innouetur. 108
Obſeruatione ieiunij. 479
Parochijs. 312
Peculio clericorum. 212
Pignoribus, & alijs cautionibus. 178
Præbendis,& dignitatib. 37
Precarijs. 135
Presbytero non baptizato. 477
Purificatione poſt partũ. 482
Rebus eccleſiæ non alienandis. 127
Regularibus, & tranſeuntibus ad religionem. 343
Religioſis domibus. 397
Reliquijs, & veneratione ſanctorum. 479
Rerum permutatione. 166
Sepulturis. 294
Solutionibus. 195
Statu monachorum,& canonicorum regularium. 387
Succeſsionibus ab inteſtato. 287
Teſtamentis, & vltimis volũtatibus. 215
Vita & honeſtate clericorũ. 1
Voto, & voti redemptione. 375
Vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur. 127

¶EX QVARTO DECR.

Clãdeſtina deſpõſatione. 44
Cognatione legali. 84
Cognatione ſpirituali. 80
Conditionibus appoſitis. 50
Coniugio leproſorum. 75
Coniugio ſeruorum. 76
Conſanguinitate, & affinitate. 86
Deſpõſatione impuberũ. 33
Diuortijs. 135
Donationibus inter virũ, & vxorem. 145
Eo,qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ. 85
Eo,qui duxit in mat.quã polluit per adulterium. 68
Frigidis,& maleficiatis. 95
Matrimonio contracto contra ĩterdictũ eccleſiæ. 104
Natis ex libero ventre. 79
Qui clerici vel vouentes. 63
Qui filij ſint legitimi. 106
Qui matrimonium accuſare poſſunt. 120
Secundis nuptijs. 175
Sponſalibus duorum. 48
Sponſalibus,& matrimo. 1

¶EX QVINTO DECR.

Accuſationibus,& inquiſitionibus. 1
Adulterijs,& ſtupro. 87
Apoſtatis. 68
Calumniatoribus. 31
Clerico excommunicato miniſt. 126
Clerico non ordinato miniſt. 131
Clerico ꝑ ſaltũ promoto. 132
Clerico percuſſore. 124
Clerico venatore. 123
Clericis pugnãtibus in duello. 86
Colluſione detegenda. 120
Crimine falſi. 113
Delictis puerorum. 122
Eo, qui furtiuè ordinem ſuſcepit. 133
Exceptionibus. 93
Exceſsibus prælatorum. 135
Furtis. 96
Hæreticis. 58
His,qui filios occiderunt. 71
Homicidio voluntario. 73
Infantibus,vel lãguidis. 72
Iniurijs,& dãno dato. 182
Iudeis. 51
Magiſtris. 49
Maledicis. 125
Ne ꝑlati vices ſuas,&c. 47
Operis noui nũciatione. 147
Pœnis. 185
Penitẽtijs,& remiſsionib. 191
Priuilegijs. 152
Purgatione canonica. 172
Purgatione vulgari. 181
Sagittarijs. 87
Sciſmaticis, & ordinatis ab eis. 66
Sententia excõicationis. 200
Simonia. 33
Sortilegijs. 118
Torneamentis. 86
Verborũ ſignificatione. 234
Vſuris. 99

INDEX

INDEX OMNIVM RVBRICARVM, ET CAPITVLORVM, QVAE SVB VNOQVOQVE TITVLO PRAESENTIS VOLVM. CONTINENTVR.

¶De cõſtitutionibus. Rub. 1.
Canonum ſtatuta. 1
Canonum ſtatuta.Rep. 2
Cognoſcentes. 71
Translato. 71
Nam concupiſcentiam. 71
Ne innitaris. 72
Cum omnes. 72
Quæ in eccleſiarum. 73
Cum acceſsiſſent. 74
Cum M.Ferra. 75
Eccleſia ſanctæ Ma. 77
Ex literis. 77
Ex parte. 78
Quoniam conſtitutio. 78
¶De Reſcriptis. 79
Sicut Romana. 79
Ex parte. 80
Ceterum. 80
Inter. 81
Si quando. 82
Cum ordinem. 82
Eam te. 82
Ad aures. 83
Si autem aliquis. 83
Ad hæc ſumus. 84
Ad audientiam. 84
Ex parte. 84
Sciſcitatus. 85
Paſtoralis. 86
§.Quoniam. 87
Sedes apoſtolica. 88
Ex tenore. 88
Cum adeo. 89
Cauſamq;. 89
Conſtitutus. 89
Super literis. 90
Edoceri. 92
Cum dilecta. 93
Plerunq;. 94
Cum cont ingat. 94
Olim ex. 95
Dilectus. 97
Poſtulaſti. 97
Nonnulli. 98
§.Sunt & alij. 100
Dilectus. 100
Capitulum. 101
Ad audientiam. 102
In noſtra. 102
Ex parte. 103
Significante. 104
Rodulphus. 105
Significauit. 106
Ex inſinuatione. 106
Mandatum. 106
Literis Apoſtolicis. 109
Abbatem. 109
Ab excommunicato. 110
Si proponente. 111
Quia. 111
¶De conſuetudine. 112
Conſuetudines. 113
Ex literis. 113
Ad noſtram. 113
Quantò. 114
Cum inter nos. 114
Cum olim. 115
Cum venerabilis. 115
Cum dilectus. 116
Cum conſuetudinis. 118
Ex parte. 118
Cum tantò. 119
¶De poſtulatione prælatorũ.
Ad hæc. 122
Gratum. 124
Bonæ memoriæ. 125
Bonæ. 126
Poſtulationem. 129
Et ſi vnanimiter. 129
¶De electio.&electi pot. 130
Nullus. 130
Oſius. 130
Poſtquàm. 131
Significaſti. 131
Quia diligentia. 131
Licèt. 132
Cum in. 132
Cauſam quæ. 134
Noſti quomodo. 135
Conſiderauimus. 135
Suffraganeis. 136
Super eo. 136
Cum monaſterium. 136
Cum terra. 137
Tranſmiſſa. 137
Cum inter R. 138
Qualiter. 139
Cum inter vniuer. 139
Cum nobis olim. 140
Innotuit. 142
Cum inter canonicos. 143
Dudum. 144
Bonæ. 145
Querelam. 148
Cum Vintonienſis. 150
Per inquiſitionem. 152
Cum cauſam. 153
Quod ſicut. 153
Auditis. 155
In cauſis. 157
Cum eccleſia. 158
Cum dilecti. 159
Cum in iure. 160
Venerabilem. 161
Coram. 163
Bonæ. 163
Cum ad noſtram. 164
Officij. 164
Illa quotidiana. 165
Scriptum. 166
Ne pro defectu. 168
Quia propter. 169
Quiſquis. 173
Nihil eſt. 173
Vt præteritæ. 175
Cum poſt petitam. 175
Conſtitutis. 176
Eccleſia veſtra. 176
Cum in magiſtrum. 176
Cumana. 177
Sacroſancta. 178
Cum in veteri. 178
Congregato. 180
Dudum. 181
In geneſi. 184
Eccleſia veſtra. 185
Publicato. 188
¶De tranſlatione epiſcopi, vel electi. 188
Cum ex illo. 188
Inter corporalia. 189
¶De auctoritate,&vſu pallij.
Cum ſuper. 189
Ad hoc. 190
Niſi ſpecialis. 190
Ad honorem Dei. 190
Ex tuarum. 190
Cum his. 191
Tua nos. 191
¶De Renunciatione. 191
Litteras. 191
Cum inter. 192
Ex tranſmiſſa. 192
Admonet. 192
In præſentia. 193
Sanè. 194
Quod in dubiis. 194
Ad publicationem. 194
Niſi cum pridem. 195
Poſt tranſlationem. 197
Quidam. 198
Veniens. 198
Rectè. 199
Dilecti. 199
¶De ſupplen. negli: præl.
Statuimus. 200
Sicut nobis. 200
Licèt. 200
Literis. 201
Dilecto. 201
¶De tempo.ordi.& quali. ordinan. 201
Subdiaconos. 201
Sanè. 202
De eo autem. 202
Ex tenore. 202
Ad aures. 203
Si Archiepiſcopus. 203
Nec epiſcopi. 203
Cum quidam. 204
¶De ætate, & quali. & ordi. præfi. 204
Vt abbates. 204
Ex ratione. 204
Indecorum. 205
Eam te. 205
Præterea. 206
Quæris. 206
Ad aures. 207
Cum bonæ. 207
Tuam in dominio. 208
A multis. 208
Cum contingat. 209
Intelleximus. 209
Accepimus. 209
Cum ſit ars. 210
Quamuis. 210
¶De filijs presby. ordi. vel non. 211
Vt filij. 211
Ad præſentiam. 211
Præſentium. 211
Conquerente. 211
Vemens. 211
Propoſuit. 211
Ex tranſmiſſa. 212
Conſtitutus. 212
Ex tua. 212
Quoniam. 213
Ad extirpandas. 213
Ad hæc. 213
Michael. 213
Literas. 214
Cum decorem. 214
Ad abolendum. 214
Dilectus. 214
Nimis. 214
¶De ſeruis ordinandis, vel non ordinan. 215
Inſtruendi. 215
De ſeruorum. 215
De famulis. 215
Nullus. 216
Conſuluit. 216
Miramur. 217
¶De oblig.ad ratiocinia ordinandis,vel non. 217

Magnus. 217
¶De corpore vitiatis.
De presbytero. 218
Cum de tua. 218
Ex parte. 218
Significauit. 219
Ex parte. 219
Expoſuiſti. 219
Thomas. 219
Arbor bigamiæ. 220
¶De bigamis.
Vt bigamis. 221
Super eo. 221
De bigamis. 221
Super. 221
Debitum. 222
Quia circa. 222
A nobis. 222
¶De clericis peregrinis.
Tua nos. 223
Inter quatuor. 223
Tuæ. 224
Te nobis. 224
¶De officio archidiaconi.
Vt archidiaconus. 224
Officium. 224
Ea, quæ. 225
Cum ſatis. 225
Archidiaconus. 225
Mandamus. 226
Ad hæc. 227
Significaſti. 227
Dilecto. 227
¶De officio archipresbyteri.
Vt archipresbyter. 230
Miniſterium. 231
Officium. 231
Vt ſingulæ. 231
¶De officio vicarij.
Ad audientiam. 232
Prouideas. 233
Ad hæc. 233
Clericos. 233
Tua nobis. 234
Ex parte. 234
¶De officio, & poteſtate iudicis delegati. 235
Quia quæſitum. 235
Sanè. 237
Si pro debilitate. 237
De cauſis. 238
Præterea. 239
Quamuis. 239
Significaſti. 239
Si quando. 240
In litteris. 241
Conſultationibus. 242
Sanè. 243
Ex parte. 243
Ex parte. 244
Super eo. 244
Cauſa mat. 245
Cauſam, quæ 246
Cum te. 246
Relatum. 246
Gratum. 246
Prudentiam. 247
Cum cauſa. 251
Cum ſuper. 252
Conſuluit. 253
Inſinuante. 256
Querenti. 256
Super quæſt. 257
Paſtoralis. 260
Ex literis. 264
Licèt. 265
Cum in iure. 266
Cum olim. 267
Cum olim. 268
Coram. 269
Cum R. canonicus. 270
Cum contingat. 271
Suſpicionis cauſa. 272
P. & G. 273
Cum viceſimum. 275
Vno delegatorum. 276
Quoniam. 276
¶De officio legati. 278
Cum non. 278
Studuiſti. 278
Niſi ſpecialis. 279
Quod tranſlationem. 279
Licèt. 280
Dilectus. 280
Nouit. 281
Volentes. 281
Excommunicatis. 282
Nemini. 283
¶De officio ordinarij. 284
Perniciosam. 284
Si ſacerdos. 285
Cum ab eccleſiarum. 286
Cum vos. 287
Ex parte. 288
Signficauit. 288
Quantò. 289
Ad reprimendam. 291
Duo ſimul. 292
Quod ſedes. 292
Paſtoralis. 293
Licèt. 295
Irrefragabili. 295
Quoniam. 297
Inter cetera. 298
Conquerente. 298
Vt iuxta. 300
Dilectus. 301
Graue. 302
Eis quibus. 302
¶De officio iudicis. 302
Ex literis. 303
¶De maioritate, & obedientia. 303
Cum certum. 303
Si quis. 304
Legebatur. 304
Omnes. 304
Illud. 305
Solitæ. 305
Per tuas. 305
Intra quatuor. 306
Quod ſuper. 307
Cum in eccleſijs. 308
His quæ. 308
Dilecta. 309
Dilecti filij. 309
Cum olim. 311
Statuimus. 311
Cum inferior. 312
Humilis. 313
¶De treuga, & pace. 314
Treuga. 314
Innouamus. 314
¶De pactis. 315
Antigonus. 315
Quoties. 316
Qualiter. 316
Cum pridem. 317
Accepimus. 318
Cum clerici. 318
Plerique. 318
Pactiones. 319
¶De tranſactionibus. 320
Sicut graue. 320
Statuimus. 321
Contingit. 322
Conſtitutus. 323
De cetero. 323
Ex literis. 324
Super eo. 325
Veniens. 325
Præterea. 326
Ex parte. 326
¶De poſtulando. 326
Clerici. 327
Ex parte. 327
Cum ſacerdos. 328
¶De procuratoribus. 329
Alia quidem. 329
Querelam. 330
Ex inſinuatione. 331
In noſtra. 332
Tuæ. 335
Cum pro cauſa. 336
Quia. 336
Auditis. 336
Petitio. 337
Accedens. 338
Dilectus. 339
Conſtitutis. 339
Mandato. 340
Non iniuſtè. 342
Conſulti. 343
¶De ſindico. 345
Sicut. 345
¶De his, quæ vi, metuſue cauſa fiunt. 345
Perlatum. 346
Abbas. 347
Ad aures. 347
Ad audientiam. 348
Sacris. 349
Cum dilectus. 350
Super eo. 351
¶De In integrum reſtitutione. 352
Requiſiuit. 353
Cum veniſſent. 354
Auditis. 357
Ex liberis. 358
Cum ex literis. 359
Sagittata. 361
Coram. 362
Conſtitutis. 363
Cauſa. 366
Beneficio. 367
¶De alienatione iudicij: 368
Ex quorundam. 368
Ex parte. 369
¶De arbitris. 370
Sanè. 370
Non ſine. 371
Peruenit. 372
Dilecti. 372
Cum tempore. 374
Cum dilectus. 374
Cum olim. 375
Contingit. 376
Per tuas. 376
Ex parte. 378
Expoſita. 379
Innotuit. 380
Cum à nobis. 382
Compromiſſum. 383

PETRI

PETRI DE ANCHARANO PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super primo Decretalium facundiſsima Commentaria.

LEGITVR Eccleſiaſtes ſeptimo. Deus fecit hominem, a
a & ipſe ſe infinitis miſcuit quæſtionibus. humana enim natura quodammodo labitur ad delicta. in Authen. de mona. §. ſi quis igitur. col. 1. & omnis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad malum, & natura imitatrix eſt vitiorum. 20. q. 1. c. procliuus. & 12. q. 1. c. omnis ætas. & in procemio Clemen. hoc idem creator humani generis præuidens: cum hominem creauerit ad imaginem, & ſimilitudinem ſuã. 23. q. 5. c. hæc imago. eodem inſtanti ius naturale produxit. 5. diſtin. in princi. poſtmodum lex data ẽ p̃ Moysẽ, & alios ꝓphetas: demũ trãslato ſacerdotio, lex noua ſucceſsit. j. eod. c. translato. ſed quia hominum creſcente malitia, & effrænata cupiditas noua quotidie litigia generabat, vt. s. in 1. conſtit. ideo ſancti patres, & ſummi pontifices iura condiderunt, vt ſub iuris regula homines viuere ſuaderent, vt Inſti. de iuſt. & iure. §. iuris præcepta. & hac de cauſa poſt tractatum de fide incipit iuriſlator tractare de conſti. ſecundùm Gof. Vel aliter. poſito fidei fundamento, de quo. s. in prox. rub. bene fuit, vt iuris ædificium ſuperponamus. & quia omne ius conſtat ex ſcripto, & non ſcripto, vt Inſti. de iure na. gen. & ciui. § conſtat. & ædificiũ eſt ius ſcriptum: ideò hunc tractatum præmittit de Conſti. ſecundùm Hoſt. de materia ti. habetur. 1. diſt. vſque ad. 7. incluſiuè. & di. 9. 10. & 11. & 28. 29. & 30. & q. 7. vbi rigor vſq; ad §. breuiter. & in Sexto repetitur hæc rub. cõueniunt multa iura huius voluminis hic alle. in nouella ſub ſuis locis congruis latius explicanda.

ADDITIO.

a ¶Deus fecit hominem. Adde tex in cap. principiũ. de pœniten. diſt. 2. & in c. hæc imago. 33. q. 5. Car. Zab. in rub. iſtius titu. & quòd Deus in principio cuiuslibet operis ſit inuocandus. vide Spec. in proœ. & quòd nomen Dei in inſtrumentis ſit præponendum. vide Spe. in tit. de inſtr. edit. §. 2. circa prin. & quòd reſpicit cor, nõ manum, & operationem, vide text. in c. ſi quid inueniſti. 14. q. 5. Car. in Cle. exiui. §. quamuis. de ver. ſig. vnde poſſunt poni verſus ſic effigiati.

Non rex, ſed votum: non cordula muſica, ſed cor:
Non clamor, ſed amor clamat in aure Dei.

Gemi. poſt glo. in c. decet. de immu. eccle. in 6. vide quæ dixi in addi. Albe. de Roſa. in proœ. Infor. & ff. vete.
¶Vide hic Car. Zaba. & quæ ibidem dixi. nu. 1.

De conſtitutionibus.

SVMMAE.

1 *Canonum conſtitutiones ab omnibus ſeruandæ ſunt.*
2 *Sacræ leges ab omnibus ſeruandæ ſunt.*
3 *Iudex ſecundùm conſcientiam iudicare non debet.*
4 *Legis virtus quæ dicatur.*
5 *Laici an ligentur canonibus.*
6 *Dictio vniuerſalis, ab omnibus, modificatur.*
7 *Actionis diffinitio.*
8 *Cauſa eccleſiaſtica, ſi agitetur in foro ſeculari, arbitrabitur ſecundũ canones, vel ſecundùm leges.*
9 *Verba legis offendere an ſit licitum.*

CAnonum ſtatuta.
1 Conſtitutiones † canonum ab omnibus ſunt ſeruandæ. hoc dicit Ioan. An. Vel latius. Sacri canones debẽt ab omnibus cuſtodiri, & in iudicando debent iudices ipſos ſequi, non ad ſui motum. hoc dicit. ¶Not. primam regulam, quòd ſacri ca-
2 nones † debent ab omnibus obſeruari: ſic etiam leges, vt C. de legi. l. leges ſacratiſsimæ. quid autem ſi diſcordant leges à canonibus, dic vt in c. 2. de reg. iur. lib. 6. & in c. ſi diligenti. & c. vigilanti. de præſcrip. & in c. cum eſſes. de teſta. ¶Secundò no. quòd in iudicando non debet quis proprio curſu duci, ſed canonum auctoritate: nõ debet ergo iudex
3 † a ſecundùm conſcientiam iudicare. vbi plenè in c. 1. j.
a de offi. ord. & in l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præſi. ¶Oppo. & videtur, quòd canones non ſunt ſeruandi, vt in cap. j. 26. diſtin. So. dicit glo. 1. ibi loquitur de canonibus abrogatis. hic de non correctis. quandoque enim vna conſtitutio per aliã corrigitur, nec eſt mirũ, vt in ca. non debet. de conſau. & affinita. debemus ergo, quantũ poſſumus, ſuſtinere iura, & aliqua ſubdiuiſione iuuare, vt in c. cum expediat. de elec. li. 6. & l. ſed & poſteriores. ff. de legi. Si autem hoc modo iuuari non poſſunt, vltima derogant prioribus. quod dic, vt in c. 1. ¶An conſtitutio generalis poſtea addita tollat ſtatutum, vel conſuetudinem certi loci aliter diſponentis. dic vt ibi, & l. 3. §. diuus. ff. de ſepul. vio. & l. vlti. C. de teſta. ¶Secundò oppo. de canone, quod habetur. 14. queſtio. 1. So. dicit gl. ibi loquitur, cum canon continet concilium,

quòd

quod non obligat. hic verò cum continet præcepta, vel pro
4 hibitiones. ¶ Legis virtus† ſiue canonis hæc eſt, imperare,
vetare, permittere, & punire, & etiam conſulere. quod dic,
vt in l. legis virtus. ff. de legi. in gl. ¶ Tertiò oppo. dicitur in
text. ꝙ canones ſunt ſeruandi ab omnibus. contra Impe-
rator, & Papa ſuis conſtitutionibus non ligãtur, vt iuribus
5 allega. in glo. ¶ Item laici† non videntur ligari canonibus,
ſed legibus, vt in c. quoniam. idem. 10. diſt. So. dicit glo. Pa-
pa, & Imperator non ligantur: ſed iuſtũ eſt, vt ſuis legibus
viuant. ¶ An laici non obligentur, diſtingue. aut cauſa agita
tur in foro eccleſiaſtico: & tunc aut loquimur quò ad cauſæ
ordinationẽ: aut quò ad cauſę deciſionem. ſi quò ad cau-
ſæ ordinationem, obligantur. ſi quò ad cauſæ deciſionem,
tunc ſi agitur de re temporali, debent ſeruari leges, & con-
ſuetudines laicorum, vt no. in l. ex ea. ff. de poſtu. facit quod
no. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trini. per Doc. ſi a-
gatur de re ſpirituali, vt de vſuris, iuramento, & ſimili-
bus. & tunc laici ligantur canonibus, vt in ca. ad apoſtoli-
cæ. de re iudica. lib. 6. & in c. nouit. de iudi. & in c. cum P. lai
cus. de fo. compe. lib. 6. ¶ Infideles autem an obligentur,
dic vt in c. antiqua. de priuile. & in c. gaudemus. ad ſi. de di-
uor. Inferior autem à principe (vt epiſcopus, archiepiſco-
pus, & ſimiles) an ſuæ conſtitutioni obligentur. dic vt. ỹ. de
re. iu. c. cui licet. in mercuri. vbi tenet, ꝙ non. idẽ Bal. in Aut.
quibuſcunque modis. C. de ſacroſan. eccl. Idem Archi. in c.
6 2. eo. tit. li. 6. ¶ Ex prædictis ergo collige, ꝙ dictio† vniuer-
ſalis, ab omnibus, modificatur, & reſtringitur, vt l. inter om
nes. ff. qui ſatiſda. cog. facit l. habeat. C. de ſacroſan. eccle. &
l. j. §. nunciatio. ff. de no. op. nun. in glo. quæ incipit, crimina
libus. ¶ Quartò op. dr̃ hic [in actionibus, vel iudicijs.] & c.
7 Sed iſta verba idem important. quia actio† eſt ius perſequẽ
di in iudicio. vel ſo. vt in glo. cui adde 20. diſt. cap. de libel.
& Inſtit. de offi. iudi. in prin. ¶ Quintò oppo. & videtur, ꝙ
iudex poſſit in cauſis proprium ſenſum ſequi, vt in Authẽ.
iuſiurandum, quod præſtatur ab his. in prin. col. 3. vbi iurat
iudex ſeruare æquitatem, ſecundùm quod ſibi viſum fuerit
iuſtum. ſol. ſecundùm opi. Inno. Io. An. & aliorum ſic diſtin
gue. Quędam ſunt in iure ſtatuta, quæ iudicis arbitrio ſeruã
tur in ciuilibus, & criminalibus circa dilationes, & pœnas
in extraordinarijs criminibus, item in diſpenſationibus:
& in iſtis poteſt iudex agere, vt ſibi viſum fuerit. & præſu-
mitur pro eo, donec probetur contrarium. quod dic, vt. ỹ.
de eo, qui fur. or. ſuſce. c. innotuit. per Inn. & poterit appella
ri, ſi malè fuerit arbitratus, vt not. Ber. in c. ſuper his. ỹ. de
accuſa. licèt cõtrarium no. in c. conqueſtus. vltra medium.
de ferijs. aut loquimur in pœnis ordinarijs, & limitatis à iu
re: & tunc an poſſit iudex leges trãſgredi, ſubdiſtingue. aut
ex cauſa, aut ſine cauſa. ſi cum cauſa: & tunc tempore ſen-
tentiæ poteſt augere, vel minuere, poſtea verò non, vt l. qd
ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infam. vbi plenè de
hoc. 3. q. 4. §. notandum. ſine cauſa nunquam poteſt, vt ibi.
facit 50. diſ. c. vt conſtitueretur. collige etiam arg. ex textu,
ꝙ ſi datur alicui poteſtas, ꝙ poſſit proprium ſenſum ſequi,
non tenetur ad iuris obſeruantiam. circa quod vide, quod
no. Io. An. in c. ſæpe. ỹ. de verbo. ſi. in Cle. vbi plenè, quando
conceditur arbitrium poteſtatis. facit l. ſi ſic. ff. de lega. 3.
8 ¶ Quærit hic Guil. Naſ. ſi cauſa eccleſiaſtica † agitatur in
foro ſeculari, an arbitrabitur ſecundùm canones. an ſecun-
cundùm leges, per hunc text. dum dicit [in iudicijs eccle-
ſiaſticis canonũ auctoritate ducatur.] vel poſſet latius q̃ri,
ſi hæc ſententia inter forenſes ventiletur, vel inter iudeos,
an ſeruabũtur eorum conſuetudines, vel ſtatuta: an verò iu
dicis ſententia, qui de cauſa cognoſcit? remittit ad not. per
Docto. in d. l. 1. C. de ſumma Trini. vbi plenè per Barto. an
locus, vbi contrahitur, vel teſtatur, vel delinquitur: an verò
locus iudicis cõſideretur, & quod no. in l. ex ea. ff. de poſtu.
vbi iudex eccleſiaſticus cognoſcens inter laicos debet ſeq
eorum conſtitutiones, & ſtatuta. facit quod no. Innoc. ỹ. de
conſue. in rub. & de ferijs in c. conqueſtus. & vtrobique ple
nè per eum. ¶ Secundò quæritur, an conſtitutiones debeãt
ſeruari ſecundùm verba, an ſecũdùm mentem. Ioan. de Li-
gna. diſtinguit, quòd aliquando mens, & verba concordãt:
& ſtandum eſt vtrique. aut aliquando contradicunt: & neu
trĩ, vt l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & c. ſolicitudinem. de
appel. aliquando non in totum: & tunc aut mens minus ſe
habet, quàm verba: & tunc verba reſtringimus ad mẽtem,
vt. ỹ. e. c. tranſlato. aliquando ſe habet in plus, & ſic ſtamus
menti. ỹ. de verbo. ſignifi. c. præterea. ¶ An autem liceat of
fendere verba† legis, ſeruata ſententia. dic per Dy. in c. vlt.
de regu. iur. libro ſexto. facit l. vlt. ff. ad exhi. ¶ Tertiò tan-
git ipſe, quæ ſit pœna tranſgredientis conſtitutiones, & ca-
nones. hic diſtingue per eum.

ADDITIO.

a ¶ Non debet ergo iudex. adde tamen iſtud non procedere, quando iu
dici de his conſtat vt iudici, non vt priuato. Bar. in l. illicitas. §. veritas.
ff. de offi. præſi. & eſt notandum vnum, quòd ſi iudex iudicat ſecundũ
conſcientiam, quòd non incidit, in pœnã. c. cum æterni. de re iudic. in
6. Bal. in l. ſi. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. Alex. de Imo. in l. bonorum
C. qui admit.
¶ Vtrùm iudex poſſit in cauſis propriũ ſenſum ſequi, diſtingue vt hic.
¶ Vtrùm in cauſa eccleſiaſtica vertẽti in foro ſeculari arbitrari debeat
iudex ſecundùm canones: an ſecundum leges.
¶ An liceat offendere verba legis, ſeruata ſententia.

Repet. ſuper Cap. Canonum ſtatuta.

S V M M Æ.

Ordo in rebus aliàs conſuetus, eſt ſeruandus.
1 *Rubricæ ad præcedentem inſignis continuatio.*
2 *Quæ fuit cauſa condendi Canones, eadem & leges.*
3

REpetiturus capitulum Cano-
nũ ſtatuta. (qđ eſt
1 primũ ſub ti. de Conſtitutionibus) † retinebo
ordinẽ aliàs conſuetũ. Et primò cõtinuo ru
2 bricã ad præcedentia hoc ordine. † quia ſm̃
beatum Gregoriũ tunc fabrica robuſta conſtituitur, cum
prius locus ſolidus, in quo fundamentũ poni debeat, proui
detur. Iõ hoc ſolido fundamẽto præmiſſo. i. de ſum. Trin. q̃
ſola eſt vniuerſorũ principiũ, ꝑter qđ aliud ĩueniri nõ põt,
vt s̃. c. dãnamus. §. nos aũt. vñ eſt, vt hoc ꝑmiſſo fundamen
to prĩ. iur. ædificiũ ſupponamus. Vt. n. ait ſacratiſſimus prĩ
ceps Iuſtinianus. Bñ etenim vniuerſa gerunt̃, ſi rei prin. fiat
decẽs, & amabile Deo ĩ Auth. qũo oporteat epõs, ĩ prĩ. col.
2. Tractaturus igit̃ Iuriſlator de iure, ꝑmittit gñalẽ rubricã
de Cõſtõnib. qđ verbũ oẽs iur. ſcripti ſpẽs cõplectit̃, q̃ mul
tæ ſũt, de q̃b. no. Ho. in sũma. ſ. in ꝓœmio. Greg. vñ hũit ori
ginẽ. ꝑ totũ. Et in prin. Dec. à prima cã, vſq; ad cãm. 16. in
cluſiuè. vbi ẽt iſtis iuriũ ſpẽbus Gratianus ꝑmiſit, ff. & Inſt.
tractatus iſte de iure ſcripto ꝑmittit̃, vt patet. ff. de iuſti. &
iur. & de legi. ꝑ totũ. Inſti. de iure nat. gẽ. & ciui. ĩ ti. de iuſt.
& iur. ꝑ totũ. In C. verò poſt tractatũ de ſum. Tri. ſubiũgit̃
tractatus de eccleſijs, eccleſiaſticiſq; pſonis, & de rebus ip
ſarũ. & cõſequẽter tractatus de legi. quaſi clerici, & eccleſię
ſint altiſſimo magis proximi, tãq̃ in ſortẽ Dñi aſſumpti. c.
cũ ſm̃. de præben. Aliã ẽt cõtinuationẽ ponit Io. An. in qua
cauſam conditionis ſacrorum canonum hmõi compilatio
3 nis oſtendit. nã fuit eadẽ cã, quæ & legũ, vt patet s̃. in ꝓœ-
mio Greg. coniuncto. c. factæ ſunt aũt leges. 4. di. & l. leges
ſacratiſſimæ. C. de legi. cũ ſi. poſtremò omnia iura, quæ ve
niunt, & concordant cum illa rub. in volumine Decreto
rũ, & in illo colligit. quod hic repetere cã breuitatis omit-
to, & deſcendo ad c. Canonũ ſtatuta. de Cõſtitutionibus.

SVM-

S V M M Æ.

1 *Conſtitutio canonica omnes ligat, ſimiliter & leges.*
2 *Iudicium eccleſiaſticum terminandum ſecundùm Canones, vtrùm vendicet ſibi locum inter laicos, vel inter clericum, & laicum.*
3 *Verbum, ab omnibus, in textu poſitum, variè acceptum qualiter eſt intelligendum.*
4 *Imperator ſit ne ſubiectus Papæ, & eius ligatus Canonibus.*
Poteſtas Papæ, & Imperatoris ſunt inter ſe diſcretæ, & magna ex parte enumeratæ. ſub eo. n.
5 *Clerici qualiter ratione temporalium Regibus ſubijciuntur.*
Imperator, & omnes Principes in ſpiritualibus ſubijciuntur Papæ, & eius epiſcopis. eo. n.
6 *Legum, & canonum concinnis conciliatio.*
Papa quomodo habet vtrumque gladium, & ſuperioritatem ad imperium. eo. n.
7 *Poteſtas, quæ eſt à Deo, ſicuti eſt imperium quomodo non tollit ordinem, quem habet Papa eius vicarius in promotione Imperatoris ad imperium, tanquam ſecunda cauſa. n. 9.*
8 *Statuenti in re propria ad ſui fauorem vtrùm ſit habenda fides ſup. num. 7.*
9 *Spiritualis potãs quomodo in tribus eſt prior ſeculari. ſup. nu. 8.*
10 *Maioritas Papæ ad Imperatorem habet ſe ad duo præcipuè.*
11 *Quò ad perſonas, res, cauſas: quibus præeſt Papa, canones, ad laicos verò cauſas, & res, quibus præeſt Imperator, leges cuſtodiri debent.*
12 *In actionibus & iudicijs cum reperitur vnum ius alteri contrarium, quod horum erit tenendum.*
13 *Circa iurium contrarietatem, per viam diſtinctionum procedendo, cõſtabit, quod erit ſequendum.*
14 *Quando iſta iurium contradictio eſt de vna iuris ſpecie ad diuerſam ſpeciem. cum ſimilibus hic notatis.*
Cui aliquid cõceditur contra ius diuinum, canonicum, vel ciuile, vtrùm is poſſit illud ſalua conſcientia retinere.
15 *Cui principis priuilegio, vel reſcripto ius ablatum alteri eſt traditũ, vtrùm illud contra iura obtentum poſſit quò ad Deum tutus habere. eo. nu.*
16 *Qui plura beneficia curata, ſeu dignitates ex motu proprio, ſiue per diſpenſationem Papæ obtinet, vtrùm ſalua apud Deum poſſit conſtituere conſcientia.*
17 *Relaxatio iuris communis ad quem ſpectet principaliter.*
18 *Diſpenſans, quò hoc dignetur nomine, quem in diſpenſando intuitum debet habere.*
16 *Diſpenſatio cum cauſæ cognitione, etiam per pontificem facta, vtrùm valeat.*
20 *Papa recipiens pecuniam pro conferenda alicui eccleſia, ſeu prælatura, vtrùm poſſit eam licitè retinere; & qui ſic eam obtinuit, tutus eſſe in foro Dei.*
21 *Papæ in quibus caſibus vetitum eſt diſpenſare.*
22 *Papæ vtrùm liceat in votis diſpenſare, & qualiter.*
23 *Papa quare magis poteſt ex cauſa diſpenſare contra votum continẽtiæ, quàm contra matirimonium carnali copula conſummatum.*
24 *Papa quare nõ poteſt diſſoluere matrimonium, ſicut Monachatum.*
25 *De Papæ poteſtate matrimonium eſt latius conſiderandum, & ibi pleniſſimè de poteſtate Papæ circa matrimonia.*
26 *Papa an poſſit inhabilitare habiles ad contrahendum, & ſimiliter ad profitendum.*
Papa an poſſit inducere impedimẽta in cõtrahẽdis matrimonijs. e. n.
27 *Papa præſumat ne quandoque matrimonium in rei veritate poſſibile eſſe, quod non ſit.*
28 *Poteſtas Papæ in quantum ſe extendit circa matrimonium initiatum, non carnali tamen copula conſummatum.*
29 *Poteſtas Papæ latior eſt in non conſummatis, quàm carnali copula conſummatis.*
30 *Papæ poteſtas in matrimonijs eſt interdum maxima, & ibi vide.*
31 *Verba textus. ſ. in actionibus, & iudicijs, qualem expoſitionem recipiant.*
32 *Quibus iuribus poſſit quis renunciare, vel non.*
33 *In arbitris magna eſt poteſtas iudicis.*
34 *In commiſſis iudicis arbitrio, pro iudice ſemper eſt præſumendum, niſi contrarium doceat̃, ſecus in aliis.*
35 *In caſibus dubijs diſtinctè eſt procedendum, & gradatim, vt hic plenè.*
36 *Cum in contradictione Doctorum, & conflictu rationum neutra opinio poteſt dici communis: tunc multum prodeſt habere iudicem generoſum, in cuius electione eſt quæ ſibi magis lubet opinio.*
37 *In caſu dubio, de quo magna inter legiſtas extat altercatio, ſi canonica reperiat̃ deciſio, illa erit ſequenda, neutiquam verò opiniones tenentium contrarium in prædictis.*
38 *In quibus caſibus leges debent ſacros Canones imitari.*
39 *Iudex an debeat iudicare ſecundùm ſuam conſcientiam, an verò ſecundùm allegata.*
40 *In iudice ſacerdote triplex conſideratur conſcientia.*
41 *Iudex habens conſcientiam informatam de certiſſ. veritate pro aliquo; probationes tamen indubitatas in cauſa contra ipſum; qua via procedet in ea.*
42 *Iudex in perplexitate quadam conſtitutus quod remedium capiet.*
43 *Diuiſio totius tractatus in duas partes principales.*
44 *Canones, & leges an ſint ſeruãdæ in vtroque foro, eccleſiaſtico, & ſeculari.*
Et an mixtim interdum, an verò vnaquæque perſe in ſuo foro. eod. num.
45 *Omnia, quæ poſſunt argui de peccato, in foro eccleſiæ contentioſo deduci poſſunt.*
46 *In foro noſtro canonico an ſint ſeruandę leges, cum de rebus præſertim temporalibus clericorum, & eccleſiarum agitur.*
47 *Clericus inſtitutus, niſi confecerit inuentarium, an teneatur vltra vires hæreditarias, cum aliis multis notatu dignis.*
48 *Leges canonizatæ in volumine Decretorum, ſi contrarientur canonibus; an ſint ſeruandæ in foro eccleſiæ.*
49 *Computationi canonicæ, vel legali in computandis gradibus conſãguinitatis, vel affinitatis vtrùm ſit ſtandum, cum diuerſitas extet inter ipſa iura in computatione graduum.*
50 *Quàm plures differentiæ canonici iuris, & ciuilis circa matrimonium tàm in gradibus, quàm in certarum probibitione perſonarum.*
51 *An in Muliere libera domi retenta præſumatur matrimonium de iure Canonico.*
52 *Papa ex diſpenſatione in gradibus probibitis facit & matrimonium legitimum, & etiam capaces filios quò ad bona temporalia.*
53 *Pœna legalis aduerſus contrahentes inceſtas nuptias, nunquid vendicet ſibi locum in illis, qui contrahunt in caſibus à lege permiſſis, ſed probibitis à canone.*
54 *In matrimonijs cui iuri ſtandum eſt, canonico, an ciuili.*
55 *De muliere tranſeunte ad ſecundas nuptias, an ſit ſumenda pœna, de qua in l. 1. C. de ſec. nup.*
56 *Statutum diſponens ſuper filia, quòd non poſſit contrahere ſine conſenſu patris, & fratrum, vtrùm valeat.*
57 *Cauſæ naturales, & naturalium an ſint præciſè de foro eccleſiaſtico; & vtrùm valeant agitari in ſeculari foro.*
58 *Leges in materia iuramenti qualiter ſe habeant ad canones.*
59 *Iudex laicus vtrùm poſſit cognoſcere de iuramento, ſicut eccleſiaſticus.*
60 *Leges in materia de vſuris qualiter ſe habeant ad canones.*
61 *Cauſæ vſurarum vtrùm in vtroque foro agitari poſſint.*
Leges tractantes de vſuris, & permittentes eas exigere vſque ad certum modum, an per canones ſint correctæ. eo. nu.
62 *Extenſiua legum interpretatio qualiter fiat.*
63 *Reſtrictiua legum interpretatio qualiter fiat*

A iuri-

64 A iuribus recedi poſsit per impropriam verborum expoſitionem. Quod ex tribus, diſtinguendo colligitur.
65 Statutum puniens extrahentem ſanguinem in Palatio, an extendatur in Flobotbomante.
66 Mens, ſeu ratio legis vtrùm extendat verba legis ad alios caſus, in quibus eadem ratio reperitur.
67 Si nulla in lege ratio exprimatur, an ratio naturalis, & veriſimilis ſubintelligatur.
68 Anima legis, quæ eſt mens, & ratio ipſius legis, eſt magis, quàm verborum ſuperficies, attendenda.
69 Argumentum à contrario ſenſu in ſtatutis eſt validum.
70 Si ſit prohibitum ſtatuto extra diſtrictum portari frumentum timore cariſtiæ, an poſsit deferri farina, cum ſint diuerſa.
Per ſimplicem obſeruãtiam uerborum legis quot modis fiat fraus menti legis. eo. n.
71 Poſterior conſtitutio tollit priorem, nulla etiam de prima facta mentione.
72 Lex, ſeu conſtitutio continens clauſulam derogatoriam non obſtant. quibuſcunque &c. an idcirco tollat, ne poſterior limitetur, & diſtinguatur per priorem.
73 Pro perplexitate legum tollenda, vt cum non poteſt vna ſeruari, quin lædatur altera; recurritur ad Theoricam Bartoli hic per Anchar. allegatam.
74 Correctio legis ſuper vno correlatiuorum in materia etiam correctiua inducit correctionem in altero.
75 Probibitio emanata ſuper vno correlatiuorum etiam in materia pænali, videtur & in altero emanaſſe.
76 Lex ſub vna regula diſponit diuerſis caſibus, an correctio legis in vno caſu, vel perſona extendatur ad alium caſum, vel perſonam prioris legis.
77 Lex prouidens in duobus caſibus, quorum vnus venit in conſequentiam alterius, an per nouam legem correctio in antecedenti inducat correctionem in conſequenti.
78 Quæ contra ius fiunt, an debeant pro infectis ſemper haberi.
79 Lege actum prohibente, procedenteque vltra pænam imponendo, an pænæ appoſitio firmet illum actum aduerſus nullitatem, ita quòd ſoluta pæna remaneat actus validus.
80 Annullatio actus an dicatur pæna.
81 Iuris prohibitio ad Iudicem directa ſub iſtis verbis, non audiat, non faciat, vtrùm valeat, ſi egerit in contrarium.
82 Tranſgrediens leges, vel canones an aliquam pænam patiatur.
83 Veniens contra conſtitutionem præceptoriam, vel prohibitoriam alicuius facti, nondum tamen in vſum deductam, an tali deſuetudine excuſetur à peccato.
84 Merum, & mixtum Imperium vtrùm præſcribi poſsit.
85 Qui poteſt leges condere, vel canones.
Et populus Romanus nunquid poſsit legem vniuerſalem condere, & reuocare Imperatorem, & omnem, quam in ipſum tranſtulit, poteſtatem. eo. n.
86 Leges quare ſint inuentæ, & in earum conſtitutione quæ veniunt conſideranda. eo. n.
Quod eſt officium legis, ſeu canonis. ſub. eo. n.
Lex iniqua nunquid defraudari poſsit. eo. n.
Peccetne ſeruus fugiendo à ſuo Domino. eo. n.
Scriptura vtrùm ſit de ſubſtantia legis, vel ſtatuti. eo. n.
87 Iuris, vel facti ignorantia qualiter excuſet.
Ius ignorare vtrùm ſit lata culpa, an dolus. eo. n.
88 Ius naturale quid ſit, & quot modis ſumatur.
Seruitutes vtrùm inductæ ſint de iur. gent. eo. n.
89 Ius gentium, & ciuile quando bonum, & æquum, quando bonum, & non æquum; quando æquum, & non bonum; quando neque æquũ, neque bonum.
Legum rubricæ, Canonum, vel Decretorum poſsint ne in cauſis allegari. eo. n.
Ius Canonum, humanum, an diuinum ius dicatur. eo. n.
Statuta condere, meri ne, an mixti ſit Imperij, ſeu iuriſdictionis,
90 An, & quæ vniuerſitates poſsint ſtatuta facere.
Pars vnius vniuerſitatis, vel fortè quia ciuitas eſt diuiſa per partes, uel quia fuit expulſa, an poterit ſic ſtatuere. e. nu.
Collegia, ſiue corpora veluti Doctorum, Campſorum, vel ſimilium, nunquid ſimiliter poſſint ſtatuere. eo. nu.
Iudices perpetui, vel ad tempus dati. eo nu.
Epiſcopi, vel legati. Capitula, vel collegia eccleſiarum. eo. nu. & infra. 98.
91 Vniuerſitas an ſine ſuo rectore poſsit ſtatuta facere.
92 Ciuitas per Quarteria diuiſa, (ſicut Bononia) nunquid poſsit ſtatuta condere, quæ ad eorumdem ſpectant deciſionem; eſt enim iuriſdictio penes totum populum, non per partes diuiſa.
Quarteria alicuius ciuitatis, & vniuerſitas caſtri, vel villæ parificantur in ſtatuendo tantùm ſuper his, quæ non dependent à iuriſdictione; ſed à rerum ſuarum adminiſtratione, vt de pecunia expendenda; ſeu colligenda. eo. nu.
93 Expulſa ciuiũ parte de ciuitate, qui reliqui ſunt intrinſeci, nunquid poſsint contra expulſos ſtatuta facere.
94 Mercatores vtrùm ſpecialiter poſsint ſtatuere contra generalia illius ciuitatis ſtatuta.
95 Perpetui iudices, vel ad tempus dati nunquid poſsint ſtatuta ciuilia facere.
96 Qui poteſt ſtatuere, nun poſsit ſtatuto pænam adijcere.
97 Statuto nunquid poſſit præiudicari hominibus certi caſtri, ne eligant ſibi rectorem, cum id habeant ex conſuetudine, cuius contrarij memoria non exiſtit.
98 Conſilium, ſeu conſenſus Capituli nunquid in ſtatutis epiſcopi requiratur.
Epiſcopus præſcriptiuè inquirens, & corrigens ſubditorum exceſſus, poterit & ſuper his ſtatuere, vt ſic præſcriptio in vno ex connexis extendaẽ ad alterum. eo. nu.
Epiſcopus cum conſilio Capituli valens ſtatuere ſuper minoribus negocijs, nunquid & ſuper maioribus, & tangentibus diœceſim. eod. num.
99 Capitula, & collegia Eccleſiarum vtrùm poſsint ſtatuere.
Capitulum eccleſiæ cathedralis vtrùm idem poſsit cum præpoſito, vel prælato ſine ſuo epiſcopo. eo. nu.
Capitulum eccleſiæ cathedralis an valeat ſtatuere ſuper his, in quibus ſuccedit ſede vacante. e. nu.
100 Huiuſmodi ſtatutum Capituli nunquid poſt nouam epiſcopi creationẽ perduret.
101 Iudices habentes arbitrium in pœnis, nunquid ſtatim in principio ſui officij poſsint pœnas illas ſuper delictis declarare, et taxare.
102 Doctores, & magiſtri grammaticæ ſinguli ſuper ſuos ſcholares, et diſcipulos an poſsint ſtatuere, & quibus de rebus ſub eod. num. vide multa quò ad Doctores notatu digna.
103 Excommunicati, vel interdicti vtrùm poſsint ſtatuta facere. ſimile de bannitis Imperij.
104 Statuta nunqu.d requirant ſuperioris confirmarionem.
105 Statuta qualiter fieri debent.
In caſu condendi ſtatuti ad quem ſpectet conuocare vniuerſitatem, & cuius auctoritate. eo. nu. & 105.
Vniuerſitas qualiter eſt conuocanda. eo. nu. 105.
Vniuerſitas qualiter ad oppoſitionem factam reſpondebit. ſub eo. num. 108.
106 Quot de vniuerſitate intereſſe debent in congrega. & de eadem conſentire; vt valeat ſtatutum. & infr. 102.
Et qualiter vocanda vtrùm perſonaliter, tubæ, an per pulſum campanæ. eo. num.
In quibus vniuerſitatis factis vocandi ſunt abſentes. eo. nu. & infr. nu. 111.
107 Vniuerſitas in quibus caſibus vniuerſos, vel ſingulos poterit obligare.
108 Forma proponendi factum in congregatione.
109 Vniuerſitas ad propoſitionem factam qualiter reſpondebit.
110 Modus rectus ad exprimendum conſenſum maioris partis populi eſt

eſt qui fit per partitum ad fabas albas, & nigras.
112 Conſenſus collegij ſicut per vnum colligitur, ita & fabæ per vnũ computantur.
113 Quæ de vniuerſitate perſona fabas enumerabit.
114 Quot de vniuerſitate intereſſe, & conſentire debeant, vt ſtatutum valeat.
Ad ſtatuti validitatem requiritur, vt duæ vniuerſitatis partes in congregationem veniant, & maior pars illarum duarum partium conſenſerit. eo. nu.
115 Quid fiet, ſi duæ partes ſæpius vocatæ non conuenerint, & actus ille debeat explicari propter immines periculum pœnæ, vel alterius detrimenti.
116 Vniuerſitas ſæpius vocata non vult conuenire, an idcirco ſinguli, aut vniuerſitas ſola poterit mulctari.
117 Per conſenſum, & diſſenſum expreſſum per fabas albas, & nigras, cum non conſtet, qui albam, vel nigram ibi poſuerit, nulla ex hoc videtur induci punitio in congregatos, cum non poſſint diſcerni delinquentes.
Vniuerſitate aliquid iure prohibitum, vnde ſingulis pœna immineret, ſtatuere volente, quo iuris remedio vti debent, pœnã illam effugere volentes. eo. nu.
118 Conſenſus maioris partis vtrùm debeat exprimi in ipſa congregatione ad actum, an verò pro diuerſis vicibus.
119 In agendis per vniuerſitatem vtrùm debeaẽ exprimi nomina ſingulorum ſupra n. 119.
120 Poteſtas condendi ſtatuta vtrùm poſſit committi, & delegari.
121 Statuta quibus de rebus fieri poſsint.
122 Statuta ſuper prouiſis de iure diuino, naturali, gentium, & ciuili nunquid diſponere poſſint.
123 Statutum permittens occidi bannitum vtrùm valeat.
224 Statutum ſuper aliquo diſpoſito ſimpliciter de iure diuino, nũquid aliud ſtatuere poterit.
125 Statutum irritans. iuramentum in contractu à minore præſtitum, vtrùm valeat.
Statutum quòd debitum non poſſit peti tranſacto decennĩo, an ſit validum. eo. num.
126 Ius, quod per ſtatutum eſt ademptum vni, & datum alteri, an tuta ab eo conſcientia retineri poſsit. & infr. nu. 129
127 Statutum factum, ſeu conuentio inita ſuper remiſsione iniuriarum et damnorum in bello factorum inter duas ciuitates, ita vt querelæ ſubditorum ſuper damnis datis non audiaẽ per iudicẽ, nunquid valeat.
128 Poſsidentes res in bello deprædatas, ſiue cum titulo, vel ſine titulo, nunquid tuti ſint apud Deum.
129 Quæ ſunt vnius de iure naturali, vel gentiũ; vtrùm per ſtatutum illi puſſint auferri, & dari alteri.
130 Papa, & Imperator vtrùm illud plenè poſsint.
131 Statutũ factum ab epiſcopo, & Capitulo, quòd fructus primi anni beneficiorum vacantium in diœceſi conuertantur in fabricam eccleſiæ cathedralis, vtrùm valeant.
132 Statutum liberans patrem ab onere alendi filij poſt annum. 18. nũquid teneat.
133 Filius an per ſtatutum poſsit excludi à ſucceſsione patris.
134 Excluſio feminæ ab hereditate paterna extantibus maſculis per ſtatutum vnius territorij inducta an extendatur ad bona alterius territorq, vbi non extat tale ſtatutum.
135 Bannito an poſsit per ſtatutum ſubtrahi defenſio quæ eſt de iure naturali.
136 Statutum an valeat, quòd pater teneaẽ pro delicto filij, cum videatur contra legem diuinam, quæ dicit. pater non portabit iniquitatem filij, & èconuerſo.
137 Statutum Bononiæ in filijs Mercatorum fallẽtium, quod filius, etiã non hæres ſit obligatus pro debitis contractis à patre, vtrùm teneat.
138 Statutum, quòd pater poſsit filijs ſpurijs relinquere vel donare, an valeat.
139 Populus ſuper ſpecialiter reſeruatis Principi an valeat ſtatuere.
140 In caſibus, in quibus non valet ſtatutum, an poſsit firmari adiectione pœnæ.
341 Satutum diſponens ſuper iam prouiſis de iure ciuili, & canonico, an validum ſit.
142 Venientes contra ſtatutum epiſcopi, quo prohibeẽ ſub pœna excõmunicationis, ne mulieres vtantur ornatu meretricij coloris, ſiue auri, vel gemmarum vltra certam quantitatem, an tali pœna innodentur.
143 Mulierum fucatio in quibus caſibus poteſt eſſe licita, in quibus verò repugnat.
144 Legatus in reſeruatis Apoſtolicæ Sedi non poteſt ſtatuta facere.
145 Epiſcopus vtrùm poſsit facere ſtatutum contrarium iuri canonico, concors uiri viri ciuili.
146 Excommunicatione nulla maior pœna in eccleſia.
147 Mandata generalia in inquibus terminis ſunt reſtringenda, non autem amplianda.
148 Magis fauorabile eſt abſoluere, quàm ligare.
149 Maſſarius de crimine capitali non tenet ſeipſum denunciare.
150 Statutum epiſcopi annullans omnes alienationes factas de rebus eccleſiarum ſine eius licentia cum pœnæ adiectione, an quo ad pœnam vendicet ſibi locum in caſu ipſius epiſcopi ementiis terrulas à Capitulo.
151 Statutum factum per abbatem, & conuentum, ne liceat abbati ſoli reuocare monachos beneficiatos ad clauſtrum, liget ſucceſſorem.
252 Statuta patriæ an ligent ſubditos in quocunque loco geſſerunt actũ probibitum, vel permiſſum à ſtatuto & ad quoſ forenſes, & ad quæ loca extendãt effectum ſuum.
153 Statutum permittens quod eſt de iure communi permiſſum, ſed ſubmouens obſtaculum ſolemnitatis legalis, veluti ſeptem teſtium in teſtamento, an proſit ciui teſtanti exta territorium.
144 Extat conſtitutio epiſcopis Bononiæ, qua cauetur Quẽ cenſeri vſurarium manifeſtum etiam quò ad inhabititatem teſtandi, ſi probetur talem mutuaſſe, vel extorſiſſe vſuras, an tanti ſit roboris, vt teſtamentum reddaẽ nullum.
155 Verborum manifeſtum & fama expoſitio.
156 Statutum, quo cauetur, ne teſtes recepti contra Magnates redargui poſsint, vtrùm valeat.
157 Statutum firmum ne ſit, diſponens de iure perſonæ, aut habilitando ad actum inhabilem, vt ſpurium ad ſucceſſionem patris, vel filiumfam. ad teſtamenti factionem.
158 Statutum habilitãdo filiosfamil. ad teſtamenti factionem non includit etiam forenſes.
159 Statutum vtrùm poſſit inhabilitare eos, qui ſunt habiles ad actũ de iure communi.
160 Statutum, quòd ingrediens monaſterium non ſuccedat, vtrùm valeat.
161 Statutum concedens licentiam priori alicuius fraternitatis ad exigendum, & diſtribuendum legata ad pias cauſas an teneat.
162 Statuta quæ dicantur contra eccleſiaſticam libertatem.
163 Statutum quòd clericus declinans iuriſdictionem poteſtatis, ſit extra protectionem cõmunis, an ſit validum.
164 Statutum quòd idem ius reddaẽ clericis in curia ſeculari, quod reddiẽ laicis in curia eccleſiaſtica.
165 Virtute ſtatuti generalis nunquid includantur clerici, vel eorum bona.
166 Statuta laicorum vtrùm aſtringãt eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas.
167 Clericus heres an arcteẽ ſtatuto, quòd teſtamenta non inſinuata infra ſex menſes per heredem non valeant.
168 Muliere ex ſtatuto prohibita teſtari, vel ſe obligare abſque conſenſu propĩquorum; nunquid poſsit liberè teſtari ad pias cauſas
169 Statutũ, quòd volentes ire ad Molendina, quæ ſunt extra ciuitatẽ partim communis, & partim Arciepiſcopi, quibus etiã ſoluiẽ quãdã menſura vt in egreſſum parte teneanẽ ſoluere dictã menſuram, & aliam non coganẽ ſoluere, ſi eant ad molendina communis, vtrùm ſit licitum.

170 Statuentes contra libertatem eccleſiaſticam, quia ſubiacent pœnis, nunquid apponentes in ſine ſtatutorum, quòd non valeant ſi quæ reperiantur contraria eccleſiaſt. libertati, excuſent à dictis pœnis.

171 Statuta laicorum in præiudicium clericorum vtrùm ſint valida.

172 Statutum inducens ex aliquo facto, vel iure geſto præſumptionem cõtractus vſurarij, vtrùm ſit licitum.

Vicarius epiſcopi in probatione vſurarum, vtrùm ex forma dicti ſtatuti debeat iudicare. eo. nu.

Qualiter congruat ſuper uſuris ſtatuere. e. num.

173 Statutum an valeat annullare contractum iuramento vallatum de iure commum validum. eo. nu.

164 Compulſio ad relaxandum iuramentum tàm per iudicem eccleſiaſticum, quàm ſecularem fieri poteſt.

175 Per remedium reſciſſiuum contractus quietationis in Minori põt peti abſolutio à iuramento.

176 In filiofamilias, & minori prohibitis contrahere ſine ſolẽnitate ſtatuti, contrahentibus nihilominus cum iuramento, nunquid ſit obligatorium iuramentum.

177 Contractus in muliere maritata nullus ex defectu ſtatuti, requirentis duorum proximorum conſilium, vtrùm ex interuentione iuramenti ſubſtineatur, vt valeat.

178 Arbitrium conceſſum alicui faciendi ordines, ſeu ſtatuta ſuper pacifico ſtatu ciuitatis, ſeu alio bono publico, inquantũ extendi poſſit. remiſſiuè.

179 Statuentes nunquid ligent ſtatutis eorum proprijs.

180 Statuto epiſcopi excõmunicantur ludentes ad Azardum vtrùm ipſe ſi luſerit, in pœnam incidat.

181 Per ſententiam excommunicationis prolatam ab epiſcopo contra Titium, vtrùm ipſe cum Titio participans ſit excõmunicatus.

182 Superior epiſcopi, veluti archiepiſcopus vtrùm eodem ſtatuto ligetur.

183 Subditi cum epiſcopo, vel archiepiſcopo participantes in eodem ludo, vtrùm ſint excommunicati.

184 Legati mandato facto Abbati S. Proculi, quod beneficiatos non ſoluentes in termino eius debitã procurationem debeat excommunicatos denunciare, vtrùm ſeipſum non ſoluentem tenebit denunciaro.

185 Officialis maleficiorum ex ſtatuto tenetur delinquentes denunciare in ſuo territorio, vtrùm ipſe delinquens debeat ſeipſum denunciare.

186 Mandatum ſpecialiter loquens, vtrùm per ius cõmune diſtinguat.

187 Vna, & eadem perſona qualiter eſt capax diuerſorum iurium, & poteſt varios actus ſuſtinere.

188 Statuto, quod arguitur iniquum, an donec caſſetur, ſit parendum.

189 Iudex ſtatuendo non poteſt præiudicare iuri ſuperioris, & inferioris.

190 Iudices nunquid valeant ſtatuere contra leges.

191 Ex conſtitutione epiſcopali per probationes expreſſas in ea an quis coram quocunque presbytero conueniri poſſit de crimine vſurarum, quod habeant pro vſurario manifeſto.

192 Non tenet conſuetudo, quòd minor in maiorem iurisdictionem exerceat.

193 Conſuetudo contra legem, niſi ſit inducta ex eius ſciẽtia, qui illam tollere poteſt, non valet.

194 Statuta iuri contraria quomodo poſſunt rationabilia eſſe, cum ius ſit ars boni, & æqui.

195 Statuta vtrùm ſint rationabilia, an non, Iudicis arbitrio relinquendum.

196 Priuilegium conceſſum patriæ de ſufficientia duorum teſtium in teſtamento, vel ſi quid ſimile nunquid proderit omnibus ibi teſtamenta facientibus, vel ciuibus tantùm.

Et quid ĩ ipſis ciuibus extra patriam teſtamẽta facientibus. e. n.

197 Conceſſio Priuilegij in dubio vtrùm videantur facta loco.

198 Conſuetudo de ſufficientia duorum teſtium cum ſacerdote in teſtamento vtrùm teneat.

199 Conſuetudo de imminuitione ſolemnitatis legalis in teſtamento, ſicut in alijs inſtrumentis vtrùm valeat.

Conſuetudo in loco de minutione numeri teſtium in teſtamentis Canonico, & gentium iure iuuatur. eo. n.

200 Vi ſtatuti ſubmonentis obſtaculum qualitatis perſonæ vtrùm poſſit filiusfam. teſtari, & ſpurius inſtitui extra territorium.

201 Stante ſtatuto quòd mulier maritata citra duorũ proximorũ conſilium non poſſit aliquem contractum celebrare, an in alieno territorio arctetur ad talem obſeruantiam.

202 Conſtitutiones pontificiæ, & leges Imperiales ligant ſubditos vbique locorum.

203 Non ſubditus nullo neque præiudicio, neque commodo legis municipalis afficitur.

204 Statutum habilitans perſonas ad aliquem actum inhabiles, vtrùm extendat ſuum effectum extra territorium ſtatuentium.

205 Conſuetudo Anglica ꝙ Primogenitus ſuccedat in omnibus bonis, vtrùm extendatur in bonis extra territorium Angliæ ſitis.

206 Statuta permiſſiua vtrùm includant forenſes.

Priuilegium conceſſum ruſticis ad teſtandum cum quinque teſtibus in rure, an extendatur ad ciues teſtamentum ruri facientes. eo. n.

207 Diſpoſitio ſtatuti de legitimatione perſonæ ad actum faciendum nõ porrigitur ad forenſes perſonas.

Contra forenſem ratione rerum, quas habet in alterius territorio, vtrum aliquid ſtatuti poſſit. eo. n.

208 In contractibus, delictis, & in quibuſcunque diſpoſitionibus quò ad ſolemnitatem inſpicitur locus, vbi diſpoſitio celebratur.

209 Cum de iure priuilegij perſonam tangentis agitur, perſonæ qualitas eſt attendenda.

210 Cauſæ vertentes in foro ſeculari inter clericos, & laicos de iure Canonico diffiniri debent.

Virtus ſtatuti non complectitur caſum, niſi cum litigatur eo. n.

211 Bona mulieris committentis adulterium, quæ vigore ſtatuti veniunt applicanda fiſco, an in nupta forenſe, & adulterante ſint applicanda marito forenſi.

212 Ex ſtatuto Inſtrumenta debent mandari executioni, ſicut ſententiæ vtrùm in inſtrumentis factis alibi, productis ibidem ſimile ſit.

213 Statuto epiſcopi Peruſini omnes clerici tenentur reſidere. rector eccleſiæ, quam ex ſpeciali iure habet ſibi ſubiectam epiſcopus Tudertinus ad omnia, exceptis ſacramentis, vtrùm tenebitur reſidere.

214 Delictum eſt non reſidere.

Statutum Territorij augmentati vtrùm extendatur ad partem auctam. eo. n.

215 Attenditur locus rerum in ſucceſſione inteſtati.

216 Statutum loquens de præſcriptione debiti infra certum tempus vtrùm locum habeat in minoribus.

217 Statutaria præſcriptio ſubrogatur loco præſcriptionis legalis.

218 Statutis de præſcriptionibus, vel compromiſſis vtrùm ligentur minores.

219 Subditus delinquens extra territorium, cui pœnæ ſubijciatur.

220 Pœna ſtatuti afficiens perſonam, vel public. bonorum vtrùm extẽdat effectum ſuum extra territorium ſtatuentis.

221 Sententia condemnatoria cum publicatione bonorum nunquid extendatur ad res promulgatas extra territorium ſitas.

222 Bona de hereſi Paduæ condemnati vtrùm debeant pertinere ad illius Ciuitatis Officiales Inquiſitores, an verò ad Officiales Boniæ, vbi condemnati ſunt bona.

223 Statuta vtrùm afficiant ignorantes.

224 Forenſis, aliusùe probabiliter ignorans in delicto quando venit puniendus de iure communi pœna ſtatuti.

225 Tempus præfixum à lege, vel ſtatuto vtrùm currat igoranti.

226 Perſonæ ruſticæ per errorem non producendo in termino ſtatuti vtrùm propter iuris ignorantiam excuſentur.

227 Propter ignorantiam Conſtitutionum, quæ non ſunt in volumine ſtatutorum redactæ, vtrùm pœnæ per eas inflictæ euitentur.

227 Statuta à quo tempore, & ad quod vſque ligent.

229 Statuta ſuper præteritis iam deciſis, & finitis vtrùm queant prouidere.

Statuti verba implicata qualiter ſint intelligenda. e. nu.

230 Ius per conſtitutionem quæſitum alteri, non debet per nouam reuocari.

231 Poteſtas Papæ in ijs, quæ diuini iuris ſunt, & gentium tanta ne ſit, ſicut in ijs, quæ ſimpliciter iuris ſunt poſitiui.

232 Reſciſſio in contractibus de rebus alienatis quo caſu poſſit fieri licita.

233 Annullatio contractuum facta per Cõe ciuitatis an inducat reſciſſionem dominij.

234 Dd iure nouo Clementinarum Quarta legati facti Regularibus debetur Rectori parochiali.

235 Statutum factum ad extrahendos carceratos, vtrùm ad cerceratos ante ſtatutum damnatos extendatur.

236 Interpretatio in ſtatutis quot mõis ſumitur.

237 De geminis ſtatutis ſibi inuicem contrarijs in eodem eorum volumine repertis, an & vtrùm valeat.

238 Conſtitutiones, ſeu ſtatuta per ſingulares perſonas de collegio iurata, vtrùm per eaſdem collegialiter ſine metu periurij tolli poſſint.

239 Correctio in legibus, vel ſtatutis vtrùm per taxatiuas dictiones inducatur.

240 Noua reformatio contraria ſtatuto nunquam tamen non practicato, an deroget illi ſtatuto.

241 In perplexitate, & contradictione ſtatuti quæ ſunt partes iudicis.

242 Si ſtatuto contra executionem laudi nulla poteſt opponi exceptio, an ſaltem poterit, quòd non teneat compromiſſum.

243 Statutum generaliter loquens qualem interpretationem recipiat. et hic varias nota diſtinctiones vtiles.

244 Ex ſtatuto bannitus poteſt impunè offendi. quid ſi bannitus offendit bannitum.

245 In ſtatuto annullante contractum propter non ſolutam gabellam quid iuris.

246 Occidens bannitum ex inimicitia, vtrùm poſſit de prioribus; de quorum numero per ſtatutum venit excludendus homicida.

247 Ex ſtatuto homicida punitur in centum, alio verò committens duo homicidia capite punitur: ſi pro primo homicida ſoluit; vtrùm pro ſecundo decapitetur.

248 Tempus à ſtatuto ad accuſandum præfixum vtrùm in occultis criminibus currat.

249 Ignorantia à denunciando crimine clam perpetrato excuſat.

250 Statutum de carceratis relaxandis non porrigitur ad carceratos ob crimen falſi.

251 Statuto, quòd in damno dato credatur ſindico, vtrùm poſſit contrarium probari.

252 Statutum debet reduci ad intellectum iuris communis.

253 Præſcriptio decem annorum ex ſtatuto currens non exigenti debita, an currat filiofamilias.

254 Occidens bannitum armis prohibitis, vtrùm ſit puniendus tanquã geſtauerit arma prohibita.

255 Statutum generale, quod per ius commune eſt reſtringendũ, vtrùm etiam per pactum reſtringi poſſit.

256 In Puella nolente cõtrahere matrimonium vtrùm ſtatutum locum habeat, quòd dotatæ nihil plus de bonis petere poſſint.

257 Expectatio in minori periculoſa vtrùm excuſet ab obſeruantia ſtatuti.

258 Vbi ad actum quinque, pluresue adhibiti ſunt, cum ex ſtatuto quatuor conſenſus, ſeu præſentia requiratur, an proinde actus ille reddatur inualidus.

259 Pœna delicti noctu commiſſi poſt pulſum campanæ an veniat duplicanda per diſpoſitionem ſtatuti edicentis pœnas maleficiorum de nocte commiſſorum duplicandas.

260 Notarij omittentes nomen patris, & aui in inſtrumentis contra diſpoſitionem ſtatuti, vtrùm vitient inſtrumenta.

261 Verba generalia generaliter debent intelligi, niſi ex cauſa reſtringantur.

262 In ſtatutis an naturalis intellectus attendatur.

Verborũ in ſtatuto interpretatio duplex, paſſiua, & actiua. & ibi declarantur. eo. nu.

263 Statuta vtrùm recipiant interpretationem paſſiuam.

264 Statuta interpretari vtrùm liceat.

265 In ſinodali ſtatuto appellatione canonicorum an veniant clerici, & èconuerſo.

266 Aliquis ſtatuto ciuis effectus, vtrùm dicatur verè, & propriè ciuis, vt in certis caſibus ſtatutum requirit.

267 Appellatione ciuium veniunt Comitatenſes.

268 Priuilegium conceſſum ciuitati an trahat ad incolas habitantes in loco.

269 Conceſſis repræſalijs contra Florentinos, qui veniant Florentinorum nomine, an qui ſunt Flor. ratione originis, ſeu domicilium ibi trahentes.

270 Sub hac forma verborum ſtatuti. ſ. de filijs legitimis, & naturalibus an comprehendãtur legitimati per reſcriptum principis, vel Comitis Palatini perſequẽs mat. contractum cũ concubina.

271 Filij appellatio qualiter diuerſo reſpectu reſtringitur, & ampliatur.

272 Baſtardi vtrùm dicantur de domo.

273 Filius fratris vtrùm veniat nomine nepotis iuxta mentionẽ de Nepote à ſtatuto ſimpliciter factam.

274 Appellatione filiorum vtrùm veniant filiæ feminæ.

275 Gradus conſanguinitatis, & affinitatis aliter de iure canonico, aliter de iure ciuili conſiderantur.

276 Fratres in ſucceſſionibus ab inteſtato qualiter ſint accipiẽdi, an pro fratribus primi gradus tantùm, an ẽt ſecundi, vel tertij gradus.

277 Statuto mentionem faciente fratrum minorum, vtrùm comprehendantur ſorores minores S. Claræ.

278 Conſanguineorum nomine qui veniant.

279 Defuncta filia, vtrùm quis uerè, & propriè dicatur ſocer, & gener.

280 Hæredum appellatione ſolùm liberi continẽtur, alibi etiam extranei.

281 Appellatione ſuorum qui veniant.

282 Hoc verbum, maior, qualiter debet intelligi.

283 Mercator quis dicatur.

284 Vicini nomen qualiter debet intelligi.

285 Adhærentes, & ſequaces qui dicantur.

Proditor quis, & quot modis dicatur. eo. num.

286 Vigore ſtatuti diſponentis ætatem legitimam in omnibus contractibus, cauſis, & negociis, mater maior ann. 18. an poterit admitti ad tutelam filij.

287 Statuta vtrùm ad caſus in ſtatuto non comprehenſos extendantur.

288 Statutum per identitatem rationis extenditur de ſimili ad ſimile.

289 Statuta contra rationem facta non extenduntur.

290 Prohibitum in genere videtur prohibitum in qualibet ſua ſpecie.

291 Conſtitutio pœnalis proueniens ex mente legis non videt extendi.

292 In legibus, & ſtatutis exorbitantibus à generalibus regulis non proceditur de ſimili ad ſimile.

293 Minor 20. ann. prohibitus ſtatuto teſtari, vtrùm queat codicillari.

294 Succeſſio ex ſtatuto prohibita fratri, an cenſeatur quò ad ſororem prohibita.

295 Fama pro plena probatione habita in maleficijs, contraria verò fama de innocentia: quarum altera præualebit.

296 Bannitus vel damnatus ad mortem vigore ſtatuti, nunquid etiam tacitè extendatur ad bona.

297 Statutum, quòd non poſſit inquiri contra certas perſonas reſpectu quarundam qualitatum, vtrùm valebit, ſi qualitates

ſinitas in vna, & eadem perſona; quarum vna ſit à ſtatuto pro hibita, altera requiſita.

298 *Argumentum à contrario ſenſu vtrùm vendicet ſibi locum in ſtatutis. remiſſiue.*

299 *Diſpoſitio in caſu ficto vtrùm trahatur ad caſum verum remiſſiue.*

300 *Statutum loquens de vna perſona an extendatur ad aliam.*

301 *Excluſa vna perſona, videt̃ excluſa eius ſimilis, in qua eſt eadẽ ratio excludendi.*

302 *In pluribus eãdem rõnem habentibus, ſi de vno fiat mentio, videtur exemplariter fieri, non reſtrictiuè.*

303 *Ex ſtatuto. quicunq; malum fecerit, puniat̃ in mille, vtrùm ſimilis pœna locum habeat in mandãte cõmitti.*

304 *Actus non valentes expediri per inſtrumentum ſeparatum à corpore, quæ nam ſunt. Facta, quæ nequeunt expediri per inſtrumẽtũ ſeparatum ab opere. quæ nam ſunt. eo. nu.*

305 *Statutum prolatum per verba præteriti, vel præſentis temporis vtrùm trahatur ad futura.*

306 *Statutum nunquid trahatur ad certas perſonas.*

307 *In Canonis legis, vel ſtatuti extenſione ampliatio, in correctione non riſtrictio.*

308 *Statuta fœminarum excluſiua, & maſculorum ampliatiua vtrùm fauorabilia ſint, an odioſa.*

390 *Lex pœnalis, & loquens in corrumpente ſeruum nunquid extendat̃ ad corrumpentem filium.*

310 *Omni uetita per ſtatutũ interpretatione gloſatione, ſeu extraneo intellectu in contentis in eo; quæ interpretationi debit̃ probibita per ſtatutum ipſum.*

311 *Beneficium datum filio excludendi filia dotatam, vtrùm trahatur ad nepotem.*

Qua rõne excludit̃ filia dotata, ita excludat̃ nepos ex ea. e. n.

312 *Interpretatio pro congrua verbi ſeu vocabuli expoſitione ſumpta, locum habet in ſtatutis.*

313 *Interpretatio habens ſe per modum extenſionis de vno caſu ad aliũ pariter locum hẽt rõne abſurditatis vitãdæ, cũ ſimilibus. co. num.*

C Anonũ Statuta. Quod in ſũma hoc
intendit. Conſtitutiones canonum ab omnibus
ſunt ſeruandæ vel aliter. Nemini licet in eccleſiaſticis nego
cijs, vel iudicijs tranſgredi canonem, & proprium ſenſum
ſeq. hoc dicit. Diuiditur in duas partes. in prima ponit̃ di-
ctũ in gener̃, & illud declarat, & exponit in ſpe. ſecũda ibi
[& nemo.] & debet ſecundùm iſtam diuiſionem exponi.
Et nemo. i. nemo &c. & ſic erit totũ vnicũ dcm̃. Vel poteſt
diuidi principaliter in duas partes, ſiue duo dcã. primũ lo-
quitur in actibus hominum agitãdis extra iudicium. Secun
dum in his, quæ agitantur in iudicio. vtrobiq; enim ſacri ca
nones ſunt ſequendi, nõ ſenſus proprius, vel propria pru-
dẽtia, vt ĩ. eo. c. ne innitaris. & ſecundum hoc. & nemo, ſtat
1 ꝓpriè, ſecundùm Io. An. ¶ No. primò, ꝙ † conſtitutio ca-
nõica omnes ligat, ſimiliter & leges. vt l. leges ſacratiſsimę
C. de leg. & quia in multis leges, & canones ſibi inuicem ad
uerſantur, in tali contrarietate an ſint ſequẽdæ leg. vel ca-
nones. ĩ. ſubdã in. 1. q. ¶ Secundò not. ꝙ iudex in cauſis te-
netur ſequi canones, & non propriã conſcientiã, ſiue ſen
ſum. in hoc quædam iura vident̃ contrariari, & velle, ꝙ iu-
dex non agat cõtra conſcientiã, ſimiliter nec priuati debẽt
agere contra conſciam, ſed eam ſequi potius, q̃ ꝑcepta
legum, vel iudicum, vt ĩ. dicam. in 4. op.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ in iudicijs ec. cauſa debet duci, & tractari
ſecũdùm can. vtrùm ãt hoc ſit verũ, ſi cã ibi agitet̃ inter lay
cos, vel inter clericũ & laycũ, no. hic Io. An. & dicit ꝑ hunc
text. ꝙ ſi de re eccl. agat̃ corã iudice ſeculari, iudicabit cau
ſam ſedùm canon. nõ ſecũdùm leges, vt in ꝑſcrip. remittit
ad no. in c. 1. de op. no. nũ. qũo autẽ poſsit eẽ illud, ꝙ cã rei
eccle. agitet̃ in iudicio ſeculari, remittit ad not. in c. cũ ſit
generale. ĩ. de fo. cõp. & ĩ. q̃ latius dicam in 1. q. & in q. 11.
penul. car. ver. iuxta ꝓdcã. & plenius dixi in ſpe. c. ea quæ
fiũt à iud. de re iudi. li. 6. in 6. q. ¶ Quartò no. ex eo, ꝙ dicit
[cuſtodiant̃ ab omnibus] &c. innuit̃, ꝙ oẽs homines ſunt
ſubiecti Papæ, & de ſua iuriſdictiõe. Nã obſeruantia ſtatu-
torũ, & legũ cauſatur à iuriſdictione, & publica ptãte; aliàs
ſtatutis eius, cui qs nõ ſubiicit̃, non ligat̃. c. vt aĩarũ. de cõſt.
li. 6. & l. ex̃. territoriũ. đ iuriſ. om. iu. Qđ autẽ hoc non ſit ve
rũ, tractabo. ĩ. in primo cõtrario. de impatiõe de laycis di
xi in repetitiõe. d. c. ea q̃ fiũt à iudice. ¶ Venio ad oppõnes.
3 & primò op. ad id, qđ dicit, ꝙ canones debẽt † ab omnibus
obſeruari. & ſic ĩnuit, ꝙ Imperator reges, & oẽs layci ſunt
ſubiecti Papæ, poſtq̃ ligant̃ ſuis canonibus. Sed cõtra iſtud
op. & vr̃, ꝙ layci, & reges ſubſint Imperatori, nõ Papæ. ipſe
.n. Impator mũdi ẽ, vt l. deprecatio. ff. ad leg. Rhod. de iac.
& oĩa principis eẽ ĩtellıgũt̃, vt l. bene à Zenõe. C. đ quadri.
ꝑſcrip. ſub eo ſunt oẽs natiões. 11. q. 1. c. habẽs. ita & toti-
us orbis obtinet monarchiã. 12. q. 2. futurã impationẽ eñ
miſit Deus. l. aĩatã in terris, vt difficilibus legẽ impõat, &
generi hũano legẽ diſtribuat in Auth. de cõſul. §. fi. col. 4. &
in Aut. de inſtr. cau. & fi. §. qa igit̃. col. 6. & hĩc ẽ, ꝙ ſuę leges
ſacratiſsimæ debẽt ab oĩbus obſeruari, vt l. leges ſacratiſsi
mæ. C. de leg. nõ ergo canones, q qñq; legibus cõtrariant̃,
vt ĩ. dicam. Sol. gl. ſentit aliud contrariũ, & exponit, ab oĩ-
bus. ſ. ſubiectis. Nam verbũ vniuerſale qñque reſtringitur,
vt l. 1. §. item nũciatio. de oper. nou. nũ. per Bar. ſed iſta ex-
poſi. non placet Inno. qnia ſecundũ ipſũ conditori canonũ,
& vicario creatoris creatura oĩs ſubiecta ẽ. facit ĩ. e. c. fi. &
Extrauagans Bonifacij. q̃ incipit. Vnã ſanctam. ſed Hoſt. de
fendit expõnem gl. inquantũ eximit ab obſeruãtia canõũ
ipum conditorẽ, & à legũ obſeruantia Papã, & Imperato-
rẽ, ſimiliter & ſucceſſorem. de elec. c. innotuit. & illud ẽ cla
rũ, ꝙ Papa, & Imperator ſunt ſoluti. ll. ſuis. ¶ Sed an ijdem
epi, & ceteri ꝓlati ſuis ſtatutis, (maximè pœnalibus) ſint
4 exẽpti. dicã. ĩ. in 22. q. inclinãt ergo Inno. & Ho. ꝙ † Impe
rator ſit ſubiectus Papæ & ſubiaceat eius canonibus. ¶ Et
ꝙ illud nõ ſit verum, ꝓbat̃ iuribus, & rõibus. & primò ſic.
Quorũ eſt idem immediatũ, & per ſe prĩcipiũ, neutrũ põt
dici depẽdere ab altero, maximè cum diuerſis ꝓſunt. nã ſe
patorũ ſepata debet eẽ rõ, nec infert̃ de vno ad alterũ, l. ſi
maritus. C. de dona. inter vi. & vxo. Secũdò poteſtates Pa
pæ, & Imperatoris ſunt diſtinctæ. & ſepatæ. vñ dicit cañ. cũ
ad verũ. 96. diſt. vẽtũ eſt, nec Imperator iura põtificis arri-
puit; nec pontifex nomẽ Imperatoris vſurpauit. qn idẽ me
diator Dei, & hoĩum homo Chriſtus Ieſus actibus ꝓprijs
officia vtriuſq; ptãtis diſcreuit, vt Chriſtiani Imperatores
ꝓ æterna vita pontificibus egeãt, & pontifices ꝓ curſu tẽ-
poraliũ rerũ tantũmodo Impialibus legibus vterẽtur. 10.
di. c. qm̃. 96. di. c. cum ad verum. Similiter dicit l. ꝙ maxi-
ma dona ſunt hominibus à ſupna collata clementia, ſacer
dotiũ. ſ. & Imperium. ſacerdotium diuinis miniſtrans; impe
rium hũanis præſidẽs, vno eodemq; prin. vtrũque ꝓcedens
humanam exornat vitã. in Authen. quomodo oportet epi-
ſcopos. col. 1. Ad idẽ. c. ſolitæ. de ma. & obe. ibi [fecit Deus
duo magna luminaria.] &c. hĩc eſt, ꝙ ipſe Dei filius reco-
gnoſcens Imperatorem iura Imperatoris cæleſti ſibi ordi-
natione conceſſa ſoluit tributum, iubens quæ Cæſaris ſunt
dari Cæſari, & q̃ ſunt Dei Deo. Matthei. 22. & 11. q. 1. c. ma
gnum. per has duas iuriſdictiones diſtinguẽs diuinam. ſ. &
humanam. de conſe. di. 3. c. celebritatem. in fi. nam in eadẽ
ciuitate duo ſunt populi. ſ. laycorũ, & cle. 12. q. 1. c. duo. &
duæ vitæ, carnalis, & ſpiritualis. de renũ. c. niſi. §. pe. duopri
cipatus: duo genera militum. ſ. eccleſiæ & ſeculi. 50. diſt. c.
clericũ q pagan. põtificalis, & regalis ptas. 26. di c. duo. Itẽ
duo gladij. ſ. ſpiritualis, & materialis. 16. q. 6. c. auc. & nõ di
xit Saluator, aliũ eẽ ſupfluũ, ſed latis eẽ. Luc. 22. ꝑ has duas
iuriſdictiões denotãs eẽ neceſſarias, & nemini ꝓſidẽs alte
rum

rũ vſurparet, Petrũ vti volẽtẽ materiali gladio reprehẽdit di
cẽs. Conuerte gladium in locum ſuũ. & vſurpãti iuriſdictio
nẽ alterius cõminatus eſt penam, cum addidit. Omnis qui
gladiũ acceperit (. ſ. ad alterius iuriſdictionem ſpectãtẽ) gla-
dio peribit. Ex quibus rõnibus vr̃, ꝙ ptãtes Papæ, & Impto
ris ſint oĩo diſtinctæ, & ꝙ Papæ in ſpũalibus, & Imperatori
ĩ tẽporalibus ſit ſubiecta omnis aĩa viuẽs, vt c. oĩs anima. de
5 cenſibus † & ſm̃ hoc rõne tpaliũ clerici regibus ſunt ſubie-
cti. 11. q. 1. c. ſi quis cauſæ. §. his ita. & 13. q. 3. §. ſed nos. & ſi
dixerit clericus. qd mihi, & regi, audiat Aug. mihi ergo, tibi,
& poſſeſſioni. 8. di. c. quo iure. vñ licèt nõ poſſit clericũ in ꝑ-
ſona punire, puniet in patrimonio, qđ ei ſubeſt. C. de epi. au
di. l. addictos. & quod ibi no. & c. poſtulaſti. de fo. cõp. ꝑ Inn.
ſimiliter rõne ſpũalium Imperator, & oẽs principes ſunt ſu-
biecti Papæ & epiſcopis, vt in c. omnis princeps. de ma. &
obe. & de iud. c. nouit. ¶ Secundùm ergo iſtud. c. cum dicit
6 † [canonum ſtatuta cuſtodiantur ab oĩbus] ſubaudi quò ad
actus ſpũales, & in l. quæ dicit [q̃ leges dñt ab oĩbus cuſtodi
ri.] ſubaudi quò ad tpalia. Qđ ãt Imperatori traditũ eſt, nõ
dẽt Eccleſia vſurpare, ne ꝓmiſcuis rerum actibus turbẽtur
officia, & alij creditum alius ſubtrahat. & præcipuè clericis,
qbus opprobriũ ẽ, ſi peritos ſe velint diſceptationũ eẽ forẽ-
ſiũ, vt l. cõſulta diualia. C. de teſta. iſta ẽ æqua diſtinctio gña
liter cõſiderata, nec antiqs tpibus apparet hoc in dubiũ re-
uocatũ de iſta maioritate & ſuperioritate. ꝓcedẽte verò tpe
pp diſcordias, & diſſenſiones exortas inter ſummos pontifi
ces, & Imperatores declaratum eſt, ꝙ Papa hẽt vtrunq; gla
diũ, & ſuperioritatem ad imperiũ. & hinc ẽ, ꝙ eũ coronat, &
inũgit. & qñq; deponit, vt hoc per iura nouiſſima ꝓbatur. c.
ad Apoſtolicæ. de re iudi. Cle. paſtoral. ad fi. eo. ti. & de iur.
iuran. Cle. j. & plenius in extrauagã. Bonifacij. quæ incipit.
Vnam ſanctã. Itẽ vacãte Imperio ſuccedit in iuriſdictione.
c. licèt ex ſuſcepto. de foro cõpe. Item propter negligẽtiam.
& in multis caſibus ſuccedit Papa in iuriſdictione ſeculari, vt
7 ibi no. Inn. ¶ Sed dixerit aliquis. † Iſta Romani Põtifices ſta
tuerũt in ſuum fauorẽ, quibus non vr̃ credẽdum. quia in re
ꝓpria nullus dẽt eſſe iudex, neq; teſtis, neq; arbiter, vt C. ne
quis in ſua cã. in rub. & nig. & in l. nullus. de teſti. canonizã.
3. q. 4. & l. pẽ. ff. de arbi. ¶ Ad hoc rñdet Inn. ĩ d. c. licèt. & Ho.
latius in c. ꝑ venerabilẽ. qui filij ſint legi. & in ſum. e. ti. §. qua
liter. i. rñſo. hoc primò oñdit dicẽs, ꝙ duplex ẽ ptãs, ſpũalis,
quæ caput hẽt ſummũ pontificẽ, & ſecularis caput habẽs re
8 gẽ. ad hoc de æta. & quali. c. pe. & 6. di. c. duo. † Spũalis autẽ
prior eſt tpali in tali dignitate, vel maioritate, inquantũ ſpi
ritus eſt maior, quã corpus. de trãſla. c. 2. vñ Abrahã Patriar
cha, vt minor, obtulit Melchiſedech decimas vt maiori. Gẽ.
14. benedixit ẽt illi Melchiſedech vt maior. facit ad Hebr.
7. c. ¶ Itẽ ſecundò. prior in ſtatione. vñ ſacerdotiũ Melchiſe
dech præceſſit legem ſcriptã, de quo. ĩ. eo. c. translato. Itẽ ꝑ
ſacerdotiũ, Deo iubente, fuit ordinata regal. ptãs. 1. Reg. c.
8. Dixit dñs ad Samuelem. Conſtitue ſuper eos regẽ. ¶ Ter
tiò eſt prior auctoritate, ſeu poteſtate, quia ſpũal. inſtituit, &
iudicat, vt d. c. per venerabilẽ. ibi [neſcitis, quia angelos] &c.
&, 36. di. §. ecce. ¶ Vlterius hoc probat rõne ordinis ſcriptu
ræ. & ipſius legis, quæ præmittit ſacerdotiũ in d. Auth. qũo
oportet epos. in prin. ¶ Conſueuerunt. n. ſemper digniora ꝑ
mitti. de ma. & obe. c. j. & c. ſtatuimus. ¶ Secũdò hoc probat
rõne ſubiecti. certũ eſt. n. ꝙ quãtò quis melioribus præeſt,
tãtò maior eſſe deprehenditur. in Auth. de defen. ci. §. nos
igitur. Sed anima, cui Papa præeſt, præponenda eſt omnibus
rebus humanis, quibus præeſt Imperator, vt C. de ſac. ſan. ec
cle. l. præcipimus. demũ iſtã ſuperioritatẽ probat ex vi fidei.
ſicut. n. ponere duo principia, eſt hæreticũ. 24. q. fi. c. pen. ſic
ponere duos vicarios æquales in terris, hæreticũ videt̃, quò
ad ius ptinet. ne igitur hæreticus videaris, hæc tua ſit fides,
ꝙ ſicut eſt vnus Deus immutabilis. de ſum. Trini. c. 1. ſic &
vnus ſit vicarius ſuus in terris generalis. ¶ Nõ ob. ꝙ ꝓceſſe
runt ex eodẽ prin. & ꝙ imperiũ, ſicut ſacerdotiũ, à Deo ſit.
Nã Imperiũ eſt à Deo, non immediatè, ſed per deitatis ſub
alternã emanationẽ à vica. Ieſu Chr̃i. Et ſm̃ hoc loqtur Apo
ſtolus ad Ro. 13. c. Nõ eſt ptãs, niſi à Deo. Et ſtatim ſubdit.
Quę aũt ſũt à Deo, ordinata ſunt: ſicut & đ iur. vr̃, ꝙ peculiũ
vicarij nõ ſolũ ẽ ab ordinario, ſed à dño principali, vt. ff. de
pecu. l. diffi. peculij. vel aliter. Imperiũ, (ꝓut dicit quãdã ſepa
rationẽ executionis tpalis, & ſpũalis) à Deo eſt diſponẽte, &
volẽte, ꝙ hi gladij exerceãtur ꝑ diuerſos: ſed ordinationes
hos gladios exercentiũ quẽdã ordinẽ inter ſe hñt, vt minor à
maiori procedat. & quicqd de iſta diſtinctione duarũ digni
tatũ repit̃, dẽt intelligi de diuerſis facti, nõ iure, vt dicit tex.
in l. inter tutores. ff. de admi. tu. Itẽ nõ ſolũ hæ duæ ptes ſunt
oẽs à Deo. ſed ẽt mala Deo ꝑmittẽte. Vñ Chr̃s in paſ. dixit
Pylato præſidi. Nõ hẽres ptãtẽ ĩ me vllã, niſi tibi eẽt data de
ſuper. ꝑ hoc tñ. ſ. ꝙ ſit oĩs ptãs à Deo, non tollitur ordo, qui
cõſiſtit in vnctione, coronatione, & alijs, de quibus in Cle. 1.
de iureiur. Nã hic ordo ſeruatur in regibus, q. vngũtur. ĩ. de
ſa. vn. c. 1. Et Saul fuit vnctus à Samuele, vt hẽtur in. 1. Reg.
10. c. & 1. q. 2. c. iudices. vñ ſi de eẽ cuiuslibet regis eſt vnctio
ſacerdotalis: multò magis de eẽ illius, qui eſt ſup oẽs reges.
9 7. q. 1. c. in apibus. † Imperiũ ergo eẽ à Deo, vt à prima cau-
ſa, nõ tollit ordinẽ, quẽ hẽt eius vicarius in promotione Im-
peratoris ad Imperiũ, tãquã ſcđa cã, & quaſi quoddã agens
inſtr̃ale. Non ob. ꝙ Chriſtus tributũ ſoluit, & quæ ſunt Cæſa
ris, ſibi dari mandauit. nã ipſe ſoluit, vt vitaret ſcandalũ. Ma-
thæi. 18. c. & 28. q. 1. c. iã nũc. nã limitatè dixit. Quæ ſunt Cę
ſaris &c. illa. n. datio, eſt reſtrictiua, vt l. 1. C. de ſum. Trin.
Non ergo oĩa ſibi dari iuſſit, ſed quæ ſua ſũt, quaſi nõ oĩa. &
notãdũ, ꝙ de hoc ĩterrogatus petijt ſibi dari numiſma, & in
terrogauit, cuius erat illa imago, & reſpõſũ fuit, ꝙ Cęſaris:
tũc dixit. Reddite quæ ſũt Cæſaris Cæſari. per hoc iubẽs red
di ſibi imaginẽ ſuam. & fortè ſic rñdit, vt ſcandalũ euitaret.
Nõ ob. ꝙ Petrũ prohibuit vti gladio, quia nõ iuſſit, vt abij-
ceret: ſed vt in vaginã cõuerteret, imperauit, quaſi exercitiũ
auferẽs, nõ imperiũ prohibens. quinimò ex illa auctoritate
tollitur vtrunq; gladiũ eſſe apud Eccleſiã, ꝑ illa verba. Ecce
gladij duo hic. ſ. in Eccleſia, & nõ dixit Chriſtus alterũ ſuper
fluere: ſed ſatis eſſe. ¶ Ex prædictis ſic diffuſè relatis liqdè
infertur, ꝙ Papa eſt maior Imperatore. & ꝙ penes Eccleſiã
eſt vterq; gladius, quorũ alterũ ſuſcipit Imperator. ſ. gladiũ
materialẽ à Papa in apꝓbatione, vnctione, & coronatione.
ar. ff. de teſt. mil. l. ex eo. & l. Titius. & in Auth. de defen. ci. §.
interim, antequã apꝓbationẽ à Papa accipiat, nõ videtur, ꝙ
Imperator poſſit miniſtrare, & tenẽt hoc qdã alij Cã. vt no.
in d. Cle. 1. de iureiurã. & plenè per Ol. q. 25. ex cuius dictis
ibi, & alibi prædicta retulĩ, pluribus ꝑ me additis. ¶ Ex qui-
bus patet, ꝙ illud. c. dum dicit [cuſtodiantur ab oĩbus] &c.
oẽs ligat: nec eſt bona expõ. gl. oĩbus. ſ. ſubiectis. nã oẽs ſibi
ſubſunt habitu, licèt nõ actu, & nõ ſimpliciter, ſed ſm̃ quid
quò ad Imperatorẽ, reges, & laycos, vt in d. c. ꝑ venerabilẽ.
§. rõnibus. qui fil. ſint legi. ¶ Sed iterũ põt quæri. cũ ſit dictũ
ſuperius, ꝙ Papa nõ dẽt nomen Imperatoris accipere, nec
Imperator iura pontificis vſurpare, & iura iſta à Deo ſunt
diſtincta. ſ. tpalia, & ſpiritualia. & ꝙ non cadit in eis vſus ꝓ-
miſcuus, in quo ergo conſiſtit iſta maioritas Papæ ad Impe
ratorẽ, cui ſubſunt oẽs nationes, & domini mundi? dic vt in
10 canonibus, & iuribus præal. † ¶ Ad hoc dico, ꝙ conſiſtit pri
mò in eo, qđ dixi de probatione, vnctione, & cõſecratione,
ꝑ quæ exercitiũ, & adminiſtrationẽ conſequitur, vt prædixi.
Scđò in maximis difficultatibus, pp quas Chriſtiana religio
tota, vel ps poſſet grauiſſima detrimẽta pati, vt patet exem
plũ in c. paſtoralis. de re iudi. & in d. c. per venerabilẽ. §. rõni
bus. qui fil. ſint legi. ¶ In his. n. caſibus arduis, qui occurrũt,
neceſſe fuit ꝑ vnum reipub. prouideri. l. 2. §. nouiſſimè. ff. de
orig. iu. & c. pro humani. de homi. li. 6. facit quod no. Io. An.
in cap. per venerabilem. ſuper verbo cauſaliter & cap. quod

ſuper

ſuper his.de vo.in glo.mag.ver.credimus, cum ignoſcimus.
& ver.de extraneis autē.in nouel. vbi verò iſta difficultas,&
negociorum grauitas non occurrit,habent locum cōtraria,
11 †vt perſonis,rebus,cauſis eccleſiaſticis præſit Papa,& in ip
ſis canones cuſtodiantur,vt hic:laycis autem ī cauſis , & re
bus eorum p̄ſit Imperator,& ipſius conſtitutiones,& leges
obſeruentur,vt l.leges ſacratiſſimæ.C.de le.& hæc inter eos
ptās,& iuriſdictio ſunt diſtincta,& ita ſine dubitatione pro
cedūt,vbi prædicta sūt diſtincta,& ſeparata omnino : verū
in rebus,cauſis,& perſonis eſt qn̄q; reperire mixturam quā
dā,vt cū pſona eſt eccleſiaſtica,vel cauſa eſt mixta : vel prin
cipaliter prophana,& res prophana:vel perſona prophana,
& res eccleſiaſtica:vel cā eſt mixta,vel principaliter ꝓpha-
na,tn̄ cum mixtura cuiuſdam ſpiritualitatis. In his.n.& ſimi
libus multę dubitationes occurrunt,ad cuius iuriſdictionem
prædicta pertineant.& an legibus, vel canonibus terminen
tur: qd̄ examinabo in 3. q. ¶ Sed principaliter op. & vr̄, ꝙ
canones non ſunt obſeruandi,vt in iuribus al.in gl.abroga-
ta.item,ꝙ non ab omnibus.29.di.c.ſciēdum.ſo.quò ad pri-
mum contrariū dicit gl.ꝙ illud. c.debet intelligi de canoni-
bus nō abrogatis.cōtrariū loqtur de canonibus abrogatis.ſi
militer nō ob.c.ſciēdū.qa loquit̄ de canone ſpāli,vel locali ,
q̄ non egreditur perſonā, vel locum illum, quem canon ille
concernit. Et ex primo contrario colligo, ꝙ qn̄que vna con
ſtitutio,ſiue canon derogat alteri. Ex ſecundo habes,ꝙ qui-
dam ſunt canones generales : & hi debent ab omnibus ob-
ſeruari.qdam perſonales,vel locales: & hi nō debent ab oī-
bus obſeruari,nec in omni loco: ſed in perſonis,& locis,in q
12 bus prouident. ¶Circa primū repetitionis gratia latius inſi
ſtēdum eſt.†cū reperitur vnum ius alteri cōtrariū in actioni
bus,& iudicijs,quod ſequendū erit.Et pro huius articuli ple
niori intelligētia pręmittēdū eſt,ꝙ ius gn̄ale nomē ē multas
ſub ſe ſpē s continens.c.ius gn̄ale.1.diſt.& in tota illa diſtin-
ctione de plurib. ſpēbus iuriū,qūo ſucceſſiuè emanauerint,
pulchrè proſequitur Ho. in ſumma in procœmio.§.vnde ha
buit originē ex verbis ſuis non relatis:quia Io.An.eius dicta
13 refert.s̄.in cōſtō.firmiter credimus.& c. inter corporalia.de
tranſ.in nouel.†¶Circa iuriū cōtrarietatē dico, ꝙ qn̄q; iſta
cōtradictio verſatur de vna iuris ſpē ad ſeipsā,vt conſcīa cō
ſcientiæ,hoc eſt lex priuata.c.licèt.de regul.& tunc quid ſe-
quēdū,traditur. 13.di.c.duo mala.& c.nerui. Quandoq; iu
ra eiuſdem ſpēi ſibi inuicē cōtradicunt:puta ius diuinū diui
no,canon canoni,lex legi,ſtatutū ſtatuto,reſcript. vel priui
legium alij priuilegio,vel reſcri. & ex his omnibus quid iur.
ſuis locis habetur.De canonibus.n.& legibus inuicē contra
14 rijs in c.1.de cōſti.li.6.De ſtatutis verò per Cy.in l.2. C. de
teſta.tu.De reſcri.& priuil.plenè in c.1.de reſcr.cū ſi.†Rur-
ſus contingit,ꝙ iſta iuriū contradictio eſt de vna iur. ſpē ad
diuersā ſpēm,vt qn̄ cōſcīa cōtradicit ordinatiōi canonis,vel
legis:& in iſta contrarietate quid ſequēdū,multorū elegātia
dcā refero in c.poſſeſſor malæfidei.de re.iur.li.6. in repeti-
tione.Qn̄que canon,vel lex contradicit iur. diuino,vel natu
rali.& tunc quid iur.dicā. j̄. e.c.cū oēs.& c. quæ in eccleſia
rū.per Inno.& reg.peccatū.de re.iur.li.6.per Io. An.in mer
cu.Qn̄q; lex contradicit canoni,vel ecōtra. & de hoc ēt. qd
ſequēdū,ī c.poſſeſſor.& j̄.tāgā latius in.1.2.3.& 4.q.Qn̄q;
ſtatutū cōtradicit legi,vel canoni.& de hoc in c.1.de conſti.
li.6.Qn̄q; contradicit iuri diuino,vt,ꝙ ſpurius ſuccedat pr̄i.
15 & de hoc dixi ibi,remittendo ad cōſilia Fe.de Se.& ad Bar.
in l.teſti factio.ff.de teſt.†Qn̄q; priuilegiū,vel indultū aliud
contradicit iuri natura.gen.vel diuino.Itē iuri canonico,vel
ciuili,vt cū Papa,vel Impator per reſcr. auferre vult dn̄ium
rei ſuæ,& dare alteri;vel vult Papa in matrimonijs aliter in
dulgere,quā ſtatuat ius diuinū,vel canoni. vel vult cōtra iu-
ramentū,votū,vel in pluralitate beneficiorum incōpatibiliū
diſpēſare:vel, quod iure canonico, vel ciuili debetur vni,al-
teri dare:an talia poſſit.& ille,in quē circa talia confert , &
decernit,poſſit ſalua conſcīa ſequi talem diſpēſationem,vel
reſcri.cōtra iura prædicta.¶De primo vtrū , & qn̄ poſſit p
priuilegiū,vel reſcr.tollere ius vnius,& dare alteri.& an hoc
poſſit ſtatutū, pleniſſimè dixi in repe. c. ſi pp tua debita.de
reſcri.li.6.in 3.op.iō nō repeto:†ſed in caſibus,qbus p̄t, an
poſſit ille,cui cōtra ius diuinū, canonicū , vel ciuile aliquid
conceditur,ſalua conſcīa retinere.Rn̄deo,ꝙ,cū cōceditur p
ſtatutū,vel pactū gratuitū,dixi in d.2.op.referēdo qōnes de
hoc diſputatas p d.Io.Cal.& d.Fe.de Se.& plenius reaſſum-
pſi ī.c.ea q̄ fi.à iudice.đ re.iu.li.6.tn̄ ad aliū effectū,videlicet
vtrū p viā denunciationis euan.illi,cui cōfertur aliqd p.l.vel
ſtatutū cōtra naturalē æqtatē,poſſit ſibi in iudicio qō refri
cari.Cū verò p indultum Papæ p̄dicta diſpenſatiuè cōcedū
tur,vidēdū eſt breuiter,quid iur. Et primò in pluralitate be
16 neficiorum pone†Papa motu ꝓprio,vel cū diſpēſatione cō-
tulit vni beneficia curata, vel plures dignitates , vel pſona-
tus:vtrū iſte de tali beneficio retinēdo ſit tutus,quò ad Deū.
ꝓ ſolutione huius dubij p̄mittēdum eſt, qd̄ no. beatus Tho.
in parte ſecunda 98. ar. vbi diſpēſationē diffiniens dicit, ꝙ
Diſpenſatio eſt quædā cōmenſuratio communis ad ſingula.
de gubernati.familiæ dicitur diſpenſator:quia diſpenſat ſin
gula ſingulis,& laborem,& præmiū:& tali diſpenſatione in
digemus,vt legē vniuerſalē ex cā relaxet interdū.Hāc aūt.ſ.
17 †legem cōem relaxare,ſpectat ad illum,qui pōt legē cōem
edere,vt eſt Papa,vel Imperator,nō aūt inferior , niſi quate
nus ſibi à l.pmittitur,vt plenè legitur,& no.in c.at ſi clerici.
de iudi.& in Spe.ti.2.§.nunc de ep̄orum diſpē.& l. qd ergo.
18 §.pœna grauior.ff.de his,qui no.infa. † diſpenſans autē dēt
hr̄e intuitū rōnis,& boni vniuerſi,& cām,pp quā diſpēſat,q̄
cā in bn̄ficijs p̄t eſſe triplex,neceſſitas, vtilitas , & euidēs p̄-
rogatiua meritorum,vt c.de multa.de præbē.qbus ceſſanti-
bus diſpēſatio nō meretur appellari, ſed diſſipatio:reqritur
.n.in diſpēſatione fides,& prudētia:vn̄ Luc.22.Quis putas,
fidelis eſt diſpenſator,& prudēs,quē conſtituit dn̄s ſuper fa
miliā ſuā,&c.Infidel.autē eſt diſpenſator, qui non intuet̄ ad
cōe bonum.Itē eſt imprudens , non pōderādo cauſas ſupra
dictas.& iō diſpēſator propriè dici nō pōt.ex his patet ſolu
tio ſcdæ qōnis,in qua diſtinguendum ē inter diſpenſationē
factā cā cognita (& ſit tutus quò ad Deum ille , cui Papa ſu
per illa pluralitate diſpenſauit)& factā ſine cognitione:& nō
ſit tutus,quò ad Deum.ſed bene quò ad forum Eccleſiæ mi
litātis,in quo ſæpe fallitur, & erratur. quo caſu Deus aliter
iudicat de homine,quā miniſter Dei,& iuſtitiæ,vt c.cum æ-
terni.de re iudi.li.6.& c.à nobis.de ſen.excom.ad hoc facit,
quod legitur,& no.j̄.de vo.in c.nō eſt.in gl.& 11.q.3.c.ſi is,
qui pręeſt.24.q.1.c.manet.quia cum prohibitio pluralitatis
deſcendat à lege canonica,non diuina,vr̄ in Papa aliud dicē
dum,per no.in c.cum ad monaſte.de ſtatu mo. contra Inn.
& j̄ dicā.in ver.& per hoc dicit Io.An.poſt Inn.Sed iſta di-
19 ſtinctione op.& vr̄ ꝙ † diſpenſatio quæcunque cū prædicta
cauſæ cognitione facta non valeat,ēt ſi fiat per Papā. Certū
eſt.n.ꝙ ius cōe eſt rationabile.& pro cōi vtilitate ſtatutū.4.
di.c.Erit aūt lex. ſed cōe bonū non debet priuata conſidera
tione tolli.71.di.c. matrimonium.de poſtu.c.bonæ.il'1.cum
concor.& ſicut apud Deum, ita ēt apud Papam nō debet eſ
ſe acceptio perſonarū.de iudi.c.nouit. Itē contra ius natura
le non admittit̄ diſpenſatio.14.diſt.in prin. Ius aūt poſitiuū
ſup naturali rōne fundatur.i.di.c.conſuetudo. ergo &c.¶Se
cundo quò ad primū dic,ꝙ licèt diſpenſatio reſpiciat vtilita
tē priuatā:diſpenſans tn̄ ad id mouet̄ bono cōi,qa ille, cum
quo pp eminētē fortè ſcīam diſpēſat, ꝓdeſſe poterit vniuer
ſo orbi. Itē vtilius gubernabit multas eccleſias ipſe ſolus , q̄
alij,licèt multi. Vn̄ refert Salu.in Cat. ꝙ paucorū virorū ſoli
ta virtus auxit Roma. īperiū , nō multitudo.Itē videmus in
Eccleſia Dei reſpectu multitudinis fideliū paucorū virorū fa
cta ſublimia,& excelſa fidē nr̄am,& Eccleſiā illuſtraſſe,& ar
chana ꝓphetarū,& veteris teſtī illuminaſſe.¶Circa tales igi
tur re-

tur relaxare legē cōem,non ē cōe bonū turbare , ſed ſpe p̄-
mio.alios ad ſimilia incitare,ſiue exhortari,prout fieri dēt,
vt l.1.ff. de inſti.& iure.¶Ad ſm̄ de acceptatione perſonarū
prohibita,reſpondetur,ꝙ eſt acceptatio , vbi circa æquale
ſeruantur inæqualia.& circa inæquale ſeruantur æqualia .
¶ Ad tertium dic.non facit diſpenſans contra rationem,ex
quo ratio ſuggerit diſpenſari,nec aliter diſpenſare debet,vt
dictum eſt s̄.iſta pro maiori parte ponit Io.An.in c. de mul
ta.& Archi. 9. diſt. c. conſequens.& vide s̄.de ele.c.dudum
20 ¶Quid ſi †pro obtinenda eccleſia,ſiue prælatura datur pe-
cunia ipſi Papæ,an poterit eā retinere bona conſcīa,& ſit tu
tus quò ad Deū,qui ſic eā obtinuit. Et vr̄, ꝙ ſic:quia plena,
& libera collatio bonorū ſpectat ad ipſum,vt c.2.de præbē.
li.6.& rei ſuæ quilibet.ē moderator,& arbiter,vt l.in re mā-
data.C.man.Non ſoluo,ſed tuæ conſcīæ te relinquo, pro cu
ius conſcīæ informatione recurre ad c.qui ſtudet. 1.q.1.& p
totā illā qōem.Nā in alio,quā in Papa, talia precio conferē
do,vel recipiēdo,ſymonia,vel hæreſis appellat̄.ea.cā.& q.c.
3.cum multis ſimilibus.In Papa verò , qui pōt ſupra ius di-
ſpēſare.c.ꝓpoſuit.de cōceſ.præb. an habeant ſemper lo-
cum canones, & prohibitiones huius noui & veteris teſta-
menti,de quibus in d.c.qui ſtudet.ſuum ſit iudiciū diffinire.
21 ¶†Caſus aūt,in quibus ſibi prohibitū eſt diſpenſare,vide in
Spe.de legato. §.nunc breuiter . & inter cæteros prohibitos
enumeratur ibi caſus,cū ſtatutis eccleſiæ denigratur,ſiue de
coloratur.1.q.7.c.& ſi ilia.25.q.1. c. quæ ad perpetuā. & c.
ſunt quidā.& c.prima ſalus.facit quod no.de iureiurā.c.& ſi
Chriſtus.in fi.¶Quæ denigratio,& decoloratio an reſultet,
ſi Papa exponit beneficia venalia: tu ipſe diiudica. Impera-
tor.n.ſummè hoc deteſtatur in l.ſi quēquā C.de epiſ.& cle.
22 ¶Vlterius quæro,†an liceat in uotis diſpenſare. Et vr̄ ꝙ nō,
quia ius naturale non videtur poſſe diſpenſari per Papā. nā
eſt immutabile.de iure naturali gen.& ciui.§.ſed naturalia.
5.di.in prin.& 13.di.in prin. ¶ Votū aūt ē hmōi.nā ſcriptū
ē in l.uouete,& reddite Dn̄o vota veſtra. de voto.c. magno.
& hoc tenet Ber.vbi nō ſubeſt iuſta cā diſpēſandi. c. non eſt
voti.eo.ti. Vbi autem ſubeſt iuſta cauſa:tunc nedum in voto
ſimplici:ſed etiam in voto ſolēni per profeſſionē vr̄,ꝙ Papa
poſſit diſpenſare , & facere de monacho non monachum ,
& quò ad matrimoniū cōtrahēdum , & ꝓpriū poſsidēdum.
Et hoc,vt dixi,cū cauſa maxima ſubeſt,puta piculū alicuius
regni,niſi monachus forte de ſtirpe illa regia vltimus vxorē
ducat, & prolē ſuſcipiat.¶Vel pone,ꝙ vnus rex īfidelis vult
cū hominibus regni ſui baptizari, ſi poſſit hr̄e in vxorē vnā
monacham alterius regis filiā,tenet Io.An. ꝙ Papa his caſi-
bus poſſit diſpenſare,& tā publicum bonum præferēdū eſt
cōtēplationi,& continentiæ vnius monachi,ſiue monialis.
Et credendum eſt hoc placere , ac ſibi fore magis acceptā
p̄ cæteris conſeruatio.rōnabilis creaturæ,ꝓ qua aīam ſuā de
dit,& cuius gr̄a oīa cōparauit.ff.de vſu.l.in pecudū. Nō ob.
ꝙ caſtitas,ſiue continētia p̄ cæteris eſt grata Deo , quæ ſola
poſſibilis eſt Deo animas præſentare. vt no.in c.1.de voto.
in nouella.& plenius in c.cum ad monaſterium. de ſtatu mo
23 na.ſup gl.fi.¶Sed dices†quare magis pōt Papa ex cā diſpē
ſare contra votum continentiæ,q̄ contra matrimoniū carna
li copula cōſumatū?Ad hoc dico,ꝙ ſolēne votū ſumpſit ſta
tutū ex cōſtōne Eccleſiæ:ſed matrimoniū à lege Dei.ad hoc
c.1.de voto li.6.Et h.d.Io.An.poſt Inn. ꝙ in prohibitis con
ſtōne canonica,vt in pluralitate beneficiorū, & cū ſimilibus
Papa poteſt ſine cā diſpēſare:nec mirum,quia poſſet conſti
tutionē illā in totū tollere.in his verò, q̄ ꝓhibita ſunt l.diui
na,Papa ſine cauſa diſpenſare non poteſt . & ita eſt in voto
quocunq;,& maximè in voto continentię,prout dictum eſt.
24 & ita no.Io.An.in d.c.cum ad mona.in vltima gl.¶†Quare
autem non poteſt diſſoluere matrimonium, ſicut monacha-
tum,vide in c.rurſus. qui clerici vel vouentes. in nouella. &
quod ipſe nota.de poteſtate Papæ circa id quod licet , circa
id,quod decet,& circa id,quod expedit in c. magne . de vo.
25 ī nouella.¶†De ptāte tn̄ Papæ circa mr̄imoniū eſt latius cō
ſiderādū,ſuper quo dic,quòd aut loquimur circa matrimo-
nia nondū initiata:aut ēt circa matrimonia initiata , nō cō-
ſumata:aut ēt matrimonia carnali copula conſumata. Quò
26 ad primū vr̄ dicendum,ꝙ†in matrimonijs cōtrahendis Pa-
pa p ſuas conſtōnes poſſit inducere impedimenta.& ſic im-
pedire conſenſum matrimonialē.fecit.n. omnia impedimē-
ta:de quibus Inſti.de nup.in fi.p gl.in ti.de ſpō. & p totū il-
lum quartum librum ſunt impedimenta canonica.& de iure
poſitiuo,& ſunt efficacia ad dirimendū matrimoniū poſt cō
tractū,vt patet in illis ti.¶Et ſimiliter in voto ꝓfeſſionis , &
quolibet alio,quæ licèt obligent de iure diuino:tn̄ Papa per
ſuas cōſtōnes pōt inhabilitare aliàs habiles ad uouendū,pu
ta minores.14.annis,& qn̄que 18.vt c.quia inſulis.de reg.&
c.2.eo.ti.li.6.fac.c.non dēt.de conſang.& aff. Et non ſolū p
conſtōnē generalem,ſed ēt,ſi ſpāliter interdixit vni, ne con
trahat cū decreti interpoſitione, nō tenet matrimoniū poſt
contractum contra Papæ prohibitionē,vt no.in c. ad diſſol-
uendum.de deſpon.impu. ¶Si.n. pōt ſuper inhabilitando p
ſonas facere conſtōnē generalem.ergo localem,& perſona
lem,vt d.c.non dēt.& 28.di.& 35.q.6.c.quædā lex.Papa nā
que,ſicut Imperator,eſt.l.animata in terris in Auth. de con
ſu.§. fi.col.4.ſi ergo lex eius , q̄ cēſet̄ vox mortua,hoc pōt,
multò magis vox eius viua in Auth.de īſtrumē. cau.& fi.§.ſi
verò tale.col.6.Et hoc no.in d.c. ad diſſoluendū. in nouella
ſuper vl.gl. Et iſtis caſibus debet cum iure ſcripto conſcien
tia concordare,nec contra cōſtōnem canonicam contrahe-
re : aliàs non eſſet matrimonium , poſtq̄ conſtō inhabilitat
contrahentes,vel aliud obſtaculum apponit.facit quod ple-
nè dixi in c.poſſeſſor malæ fidei.s̄.eo.in repeti.ſed dicam.j̄.
27 in verſi.ſed poſſet contra pędicta.item habemus, ꝙ †Papa
præſumit,& fingit qn̄q; matrimonium,vbi in rei veritate po
teſt eſſe poſſibile,ꝙ non eſt,puta ſi contractis ſpōſalibus de
futuro cū Berta,ſequuta eſt carnalis copula. pręſumit.n.cō
ſtō canonica,matrimoniali affectu eam cognouiſſe:nec ad-
mittit probationem in contrarium , licèt aliud eſſe poterit,
vt in c.is,qui fidem.de ſponſa.quo caſu cogitur cum ea ma-
nere,& ſeparari ab alia,cum qua poſtea verè contraxiſſet,&
carnaliter cognouiſſet.quod q̄q̄ ſit contra veritatē: tn̄ Eccle
ſia non recedit à ſua præſumptione,nec iudicat de occultis.
de quo in c.is qui fi.de præſump. in nouel.vbi in foro pœni.
vel conſcientiæ iſto cāu cogor per iudicem eccleſiaſticū pro
vxore tenere illā, in quā nunq̄ cōſenſi matrimoniali affectu.
28 ¶†Circa matrimoniū verò initiatum,ſed non carnali copu
la conſumatum plenè per Ioan. And. in cap. ex publico. &
ibi in nouella dicit Ioan.And.poſt glo. & Doc.quòd in ma-
trimonio non conſumato carnali copula Papa pōt conſtō-
nes facere,& ſponſalia de præſenti diſſoluere,ēt de ordina-
ria ptāte,ſubſiſtente cā legitima.Si .n.per conſtōnem cano-
nicam,de qua ibi,talia ſponſalia diſſolui poſſunt per ingreſ-
ſum religionis ibi:ergo & per ſuum indultum,cum ſit lex a-
nimata in terris,vt ſupradixi:quia quod poteſt per cōſtōnē,
pōt ēt per indultū,alia,quàm religionis, legitima cauſa ſua-
dente,vt s̄.dixi p d. Auth. de cōſul.cōiūcta Auth. de inſtru.
cau.& fi.¶Circa matrimonium verò carnali copula cōſu-
matū non vr̄ Papæ attributa ptās diſſoluendi, nec ēt faciēdi
cōſtōnēs ſuas,niſi in profiteri volentibus religionē.c.gaude
mus.& c.quanto.de diuor.& in cāu,quo velit vterque profi-
teri , vel vnus ex eis , alio in ſeculo remanente,cap.coniu-
gatus. de conuer.coniug.de hoc in c.dudum.eo.ti. in nouel-
29 la. † Quòd autem latior eſt poteſtas Papæ in non conſuma-
to,quàm conſumato carnali copula.vide in d.c.ex publico.
in nouella ad fi.& in d.c.rurſus. q clerici vel voue.ſed poſſet
contra prædicta oppo.& præcisè dici , quòd Papa propter
ſua impedimenta non poſſet impedire contrahētes: nec ma
trimonia contracta diſſoluere.cum enim in l. diuina prohi-
bitum

BIBLIOTECA

bitũ ſit diſſoluere quos Deus coniunxit &c. & matrimoniũ
ẽt ſit de iure naturali, vt Inſt. de iure naturali gen. & ciui. §. 1.
& perfectũ conſenſu. l. cõſenſu, de reg. iur. Ex his cõmuniter
infert, ꝙ Papa nõ poſſit tollere legem Dei, nec poſſit tollere
cõſenſum, nec ẽt ius naturale. c. cũ inferior, de maio. & obe.
§. ſed naturalia. Inſti. de iur. naturali gẽ. & ci. 13. di. in prin. &
5. di. in prin. Si. n. Papa cũ ſuis canonicis conſtitutionibus re
p̃ñtat ius poſitiuũ, non naturale, vel diuinum. quod patet; qa
iſta ſunt immutabilia; conſtõnes aũt canonicæ variant, vt in
c. non dẽt. de conſang. & affi. So. Io. An. tangit iſtud cõtrariũ
in c. de infidelibus. de conſang. & affi. & dicit, ꝙ cõiuncti cõ
tra conſtõnem canonicã nõ ſunt cõiuncti Deo: nec ſm̃ Deũ,
imò contra Deũ, quia contra ipſius vicariũ; & iõ ſepantur,
& hoc facit non hõ, ſed Deus, vel eius vicarius, cui dedit ſuã
p̃tãtem, de trãsla. c. inter corporalia. & ibi ẽt in nouel. ſuper
ver. hõ. reſiſtit. n. Deo, qui reſiſtit ordinationi ſuæ. 11. q. 1. c.
30 qui reſiſtit. †Ex his patet, ꝙ in matrimonijs nondũ initiatis
latiſſima eſt p̃tãs Papæ in dirimendo matrimonia poſt con-
tracta contra ſuã cõſtõnẽ, vel habilitationẽ: in matrimonijs
verò non cõſummatis carnali copula, ẽt magna eſt eius au
ctoritas: ſed nõ tãta de ordinaria p̃tãte. quia nõ ſine magna
cã dirimere põt. in conſũmatis aũt carnali copula dirimen-
dis minima eſt eius p̃tãs, & quaſi nulla in coniugibus, vel eo
rũ altero, niſi in cãu. c. gaudemus. & c. quanto. Et quæ in ip-
ſis ſit rõ, vide in d. c. ex publico. & notabilibus. patet ẽt ex
his, ꝙ Papa ius diuinũ põt interpretari, & modificare, & per
ſuas conſtõnes contractus, & diſpoſitiones, quæ fundantur
in iure naturali, & gẽ. impedire; vt ſic ex eis nullum vinculũ,
vel obligatio contrahatur. hoc idẽ facit ius ciuile, vt l. cũ lex.
ff. de fideiuſſo. & quod ibi per Bar. & quod no. Io. An. in d.
c. peccatũ. de cauſis matrimonialibus. & quod dixi ĩ d. c. poſ
ſeſſor malæfidei. in repetitione. ¶ Item ẽt ex prædicta diffe-
rentia inter conſummatũ, & non conſummatũ carnali copu
la argue, ꝙ iura, quæ loquuntur de maritata, non hñt locum
in deſponſata, de quo per Bal. poſt Cy. in l. nõ ſine. C. de bo.
quæ li. In omnibus aũt caſibus tenemur ẽt in foro conſciæ,
ſeruare quicquid Papa ſtatuit, & decernit, niſi in matrimo-
nio præſumpto, in quo conſcia potius quis vti dẽt, quàm iu
re præſumptionis. nec mirũ quia ſi conſtõ, vel eius miniſter
poſſet de veritate cõſciæ informari, ſequi eam deberet om-
nimodo, per d. c. is qui fi. & c. literis. de reſti. ſpo. ¶ Quedã tñ
impedimenta in matrimonijs inducta iure canonico nõ hñt
in ſe æquitatem, vt impedimẽtũ publicæ honeſtatis in ſpõſa
libus humiliũ pſonarũ, impedimẽtũ adoptionis legalis, & q̃
dam alia, vt dixi in c. 1. de ſpon. ĩ. e. li. 6. Parendũ eſt tñ con-
ſtõnibus apoſtolicis, quãquã duris, l. proſpexit. ff. qui, & à q
bus. & c. ſcriptũ eſt in l. 6. q. 2. ¶ Ex prædictis ergo potes in-
ſtrui, an Papa contra conſtitutiones canonicas, vel cõtra ius
diuinũ, vel naturale diſpenſando poſſit illud cum bona con-
ſciẽtia retinere, & ſequi, puta diſpẽſando in gradibus prohi
bitis: vel in pluralitate beneficiorũ, vel in voto, iuramentis p̃
ſtitis Deo, vel homini, an poſſit diſpenſare, & relaxare. vide
in ſpe. in ti. de lega. §. nunc oſtendẽdũ. ver. 24. & ver. hoc quo
31 q; cũ ver. ſeq. ¶ Tertiò principaliter opponitur, & vr̃ ꝙ † iſta
verba [in actionibus, & iudicijs] ſunt ineptè poſita; qa exer-
citium actionum non põt eſſe niſi in iudicio. vt Inſtit. de ac.
in prin. & l. extat. ff. quod me. cau. ſed iſta copula, &, ſolet co
pulare diuerſa, vt no. ff. de iur. & fac. igno. in rub. ibi [quã in
iudicio] vr̃, ꝙ actio poſſit dirigi, & tractari contra iura præ-
dicta. So. gl. exponit, actionibus. ſ. ciuilibus. & iudicijs, expo-
nit, in criminalibus, quia in ciuilibus, & criminalibus eccle-
ſiaſticis dẽt quiſque auctoritate canonum, & non ſuo ſenſu
duci. nam de iure canonico non eſt curandum de ſpẽ actio-
nis. c. dilecti. de iudi. qđ c. niſi ita exponatur, iſtud ver. actio
nibus, etiam videtur obſtare. & ita dicit glo. idem Inn. & Io.
An. Ego dico, ꝙ ver. actionibus, non ponitur hic pro actio-
ne, pro vt eſt ius perſequendi in iudicio, quod ſibi debetur:
nec pro actione, prout ad cauſas ciuiles, vel criminales re-
fertur, ſm̃ quod prædicti intelligunt. nam nimis eſſet reſtrin
gere iſtum text. ſ. ad ciuiles, & criminales cauſas in iudicio
ventilandas, & ad iudicèm tantùm, vt in ipſis iudicijs non du
catur ſenſu ſuo. ¶ Intelligo igitur iſta verba aliter, & ſic, vi-
delicet, ꝙ verbũ illud, in actionibus. nõ intelligatur de actio
nibus, prout ſonant in ius, et in iure conſiſtunt, vt d. l. extat.
& Inſti. de ac. in prin. Sed intelligatur de actionibus prout ſo
nant in factum, & exercitiò facti, & pro actibus hominũ ex
plicãdis etiã cũ priuatis perſonis extra iudicium, vt in teſta-
mentis, contractibus, & alijs quibuſcunque diſpoſitionibus
occultis: vt in eis ducatur quis auctoritatè canonica, & non
ſpiritu ſuo. quod tantum eſt dicere, quantum ꝙ priuata di-
ſpoſitio non poteſt generalem conſtitutionem canonis im-
mutare. c. requiſiſti. de teſta. & l. nemo poteſt. de leg. 1. vñ gl.
appellat illum fatuum teſtatorem, qui volebat ſuo ſenſu ſine
legum diligentia cõdere teſtamentum in l. codil. in gl. fi. ver
bum aũt, in iudicijs, referatur ad cauſas ciuiles, & crimina-
les in iudicijs explicandas, in quibus ẽt litigatores non dñt
duci proprio ſuo ſenſu, ſed canonum auctoritate. & ſic expo
nendo tex. iſta omnia negocia, quę geruntur inter homines,
complectitur ver. iudicijs, & iudices. ¶ Declara autẽ hoc p
aliqua exempla. pone. lex canon. ſtatuit circa ſolẽnitatẽ te-
ſtamenti, vel contractus, puta ꝙ teſtamentũ, vel electio fiat
forma certa. nunquid poteſt aliter prouideri per homines?
certè non in c. vbi. de ele. li. 6. & d. l. nemo poteſt. vel pone. in
iudicijs proditus eſt certus ordo ſubſtantialis in proceden-
do, & ſententiando: an poterunt litigantes ex pcõ aliter ꝓ-
uidere? certè nõ. c. fi. de ſen. & re iudi. li. 6. & c. de cau. de of.
dele. vel pone exemplum in ſolemnitate probatoria, quã per
pactum reſtringere, vel augere aliter, quàm l. diſponat, non
poſſunt iuxta remiſſionem ad Spec. de fo. comp. c. ſi diligen
ti. ſm̃ Inn. li. 6. & ex illo. c. etiam poteſt ſumi exẽplum. ¶ Itẽ
pone. prouiſum eſt à lege, ꝙ à ſententia arbitri nõ poſſit ap
pellari, vel ꝙ præſcriptione decurſa, non poſſit quis agere;
ergo per pctũ poterit paciſci, ꝙ à ſentẽtia arbitri appellet,
vel ꝙ præſcriptio nulli obſtet. dic per Bar. in d. l. nemo põt.
vbi per eum, & Bal. & alia exẽpla, quæ poſſent eſſe multa. ſi-
militer cauetur l. ꝙ contractus ex conuentione legem acci-
piunt, l. 1. §. ſi conueniat. ff. depoſiti. & diſpoſitio teſtamenta
ria eſt pro l. ſeruãda. in Auth. de nup. §. diſponat. & prouiſio
hominis tollit prouiſionẽ legis. l. fin. C. de pac. cõuen. & l. in
conditionibus primum locum. ff. de condi. & demon. & con
ſtitutiones locales derogant generalibus in illis locis. c. 1. de
32 conſti. eo. li. 6. ¶ Pro ſolutione iſtorum iurium recurrẽdum
eſt ad illam materiã, videlicet † quibus iuribus poſſit quis re
nunciare, vel non: de qua plenè per Bar. in l. ſi quis pro eo. ff.
de fideiuſ. & c. diligenti. de fo. cõp. in gl. & in nouella in c. ad
apo. de regul. & in l. pe. C. de pac. per Bar. Bal. & alios. verbũ
igitur, actionibus, hic ſumitur, prout in facto, & exercitio. vñ
& dicimus gratiarum actionẽ recipiat. Cle. ſuper cathedrã.
de ſepul. & in oratione illa. Actiones nr̃as, q̃ſumus Dñe, aſpi
rãdo p̃ueni, & adiuuãdo ꝓſequere. verbũ etiam, in iudicijs,
accipitur pro ciuili & criminali, vt ſumitur. ĩ. de iudi. & ibi ĩ
rub. per Io. An. ¶ Hæc ergo verba vt generalia iurislator e-
legit, vt dicit tex. in l. 1. ff. ſi cer. pe. ¶ Quartò oppono & vr̃,
ꝙ in quantum iſta verba [nemo ſuo ſenſu] &c. referuntur ad
iudices, iſte tex. non bene dicat: quia immo poteſt iudex iu-
dicare, & agere ſecundùm æquitatem, vt ſibi iuſtum viſum
fuerit, vt in Auth iuſiuran. quod præſtatur ab his. col. 2. Sol.
vt in gl. quæ ſupplet iſta verba [vt ſibi iuſtum fuerit] &c. dũ
tamen ſecundùm illa iura pronunciet in Auth. de iudi. §. qa
verò. ver. omnis iudex. col. 6. Io. An. poſt Inn. ſoluit aliter, &
dicit, ꝙ contrarium intelligitur de his, quę iudex agit extra
iudicium, vt in dandis officijs; vel his, quæ agit in iudicijs cõ
miſ. ſuo arbitrio, vt in inducijs moderãdis. ff. de iud. leg. 1. 3.
q. 3. c. de inducijs, & in diſpenſationibus. 1. q. 7. c. exigunt. &
in

in pœnis, maximè extraordinarijs, & etiam ordinarijs, ſi
eas ex cauſa viderit temperandas. ff. de pœn. l. aut facta. §.
fi. & plenè in l. quid ergo. §. pęna grauior. ff. de his, qui no. in
fa. C. e. ti. l. & ſi ſeuerior. & 50. di. c. vt conſtitueretur. et 81. di.
c. tanta. 23. q. 5. c. circumcelliones. & ita ſoluit, vt dixit Io.
33 An. in nouella. ¶ Ex cuius dictis colligitur, ꝙ † in arbitrarijs
magna eſt poteſtas iudicis. ſimiliter in examinatione verita
tis, maximè quæ ſumẽda eſt ex atteſtõnibus, & dictis teſtiũ.
vtrũ autem credere eis debeat, & eorũ dicta ſequi, vel non,
ſuo arbitrio reſeruatur: ſuper quo omnino vide, quod no. Io.
An. poſt Inno. 1. c. quoniam cõtra falſam. de proba. ſup. ver.
inſtrumẽtorum. ver. ille etiam qui teſtes recipit. & quod no.
in c. cũ ſpãli. de ap. in nouella. vbi ĩ cõmiſ. arbitrio iudicis, ſi
non fuerit arbitratus, iuſtè poterit appellare: aliàs fiet ſibi
34 præiudicium. † ſemper tamen in commiſ. arbitrio pro iu-
dice præſumendũ ẽ, niſi contrariũ doceatur: ſecus in alijs, vt
no. Inno. in c. innotuit. de eo qui fur. ordi. ſuſce. & c. cũ in iu-
re. de of. dele. in nouella. qđ no. quædam autem ſunt cõmiſ.
iudicis arbitrio, nec iure exp̃ſsè deciſa: & ex iſtis quædã ſunt
35 † noua dubia: quædam etiã non noua, ſed in Doctorũ opin.
& diſceptatione poſita. primo caſu. ſ. qñ ſũt noua dubia ſu
p iure, vel nouo negocio, diſtingue: quia aut illud dubiũ eſt
certo modo interpretatum per conſuetudinẽ. & ſtamus di-
ctæ interpretationi, vt l. ſi de interpretatione. ff. de legi. aut
non apparet interpretatio conſuetudinis ſuper eo: & tũc aut
verbo. ſigni. eſt omnino certa: aut multiplex, & incerta. ſi eſt
certa: tunc ſtamus verborum ſignificationi, vt l. non aliter.
de le. 3. Si eſt multiplex, & dubia, aut poteſt reperiri via be-
nignior ſecundùm æquitatem, aut non. ſi poteſt reperiri via
benignior, illam debet iudex ſequi, vt l. quod ſi Epheſi. §. fi.
ff. de eo, quod cer. lo. Si nõ poteſt reperiri via benignior: tũc
aut reperitur ſimile, autem non. ſi reperitur ſimile, procedi-
tur de ſimilibus ad ſimilia, vt l. non pñt. ff. de legi. ſi verò nõ
reperitur ſimile, eſt recurrendum ad principẽ vl. loco. & iſta
eſt diſtinctio l. cum de nouo. C. de leg. in caſibus ergo dubijs
primò ad interpretationem legis. Secũdò ad verborum pro
priam ſignificationem. Tertiò ad partem benigniorẽ. Quar
tò ad ſimilia. Quintò ad conditorem legũ, & canonũ recur-
rendũ eſt, vt in iuribus prȩallegatis. Similitudo verò, ſiue ſi-
mile de facili tollitur, probando aliquam diſſimilitudinem,
quã qui dicit, probare dẽt, vt no. ĩ Spe. de diſpu. aduo. §. plus
autem. ver. iuribus. & vide quod no. Io. An. in d. c. cũ ſpecia-
li. vbi dicit, ꝙ inferiores iudices in cauſis, quas habent corã
ſe, in præiudicium litigãtis poſſunt interpretari ius ſcriptũ,
& æquitatem: talis tamen interpretatio non facit ius, niſi in-
ter partes. ſuper quo vide ĩ. de poſtulatione præla. c. 1. verſi.
nec valet. in nouella. ſuper gl. no. q. Aliud membrum in du-
bijs antiquis poſitis in diſceptatione, & diſputatione glo. &
Doc. & in talibus qđ agendũ ſit. dicit hic Io. An. ꝙ cõis opi
nio ſequenda eſt, niſi notoriè malè dicat, vel rationabiliter
conuincatur, qđ faciet bonus iudex acutiſſimi ingenij. ĩ. de
fer. c. capellanus. poſſet tñ qñq; contingere, ꝙ † tanta eſt in-
36 ter gloſſatores, & moderniores adinuicem contradictio ꝓ-
pter conflictum rationum hinc inde vrgentium, ꝙ neũtra o-
pinio poteſt dici cõis: tunc multũ prodeſt hẽre generoſum
iudicem, qui poterit eligere, & ſequi opiniones, quæ ſibi ma
gis placebunt. quod ſentit hic Io. An. & credo, quòd ſi ab e-
ius ſñia appelletur, & iudex appellationis opinionẽ cõtrariã
ſequatur: ꝙ debet illo caſu appellatum abſoluere ab expen-
ſis propter præſumptionem ſententiæ concordantis cum o-
pinione tot Doctorum, quod no. per Io. An. in c. vt debitus.
ĩ. de appella. in nouella ſuper. glo. & in ſpecu. de expenſis. §.
nunc videndum. vbi ſi iudex in caſibus, in quibus poteſt ar-
bitrari, tulerit ſententiam, à qua fuit appellatum: licèt iu-
dex appellationis contrarium arbitretur: non tamen con-
demnabit in expenſis illum, pro quo prima ſententia lata
fuit: ſecus ſi defendat ſententiam non ſuper arbitrarijs latã,
& ſuccumbit in eiſdem actis, vt no. Io. And. in c. ignoran. de
de re. iur. lib. 6. & Bar. in l. fi. ff. de iudic. quod eſt notandũ, &
cõcludendum circa hoc: ꝙ opiniones Doc. faciunt dubium
probabile, & excuſant, qui eligit alterã: licèt poſtea repro-
betur. ad hoc facit qđ no. in c. 2. de poſtu. præla. ĩ. e. li. 6. ad fi.
in nouella. & quod ibi dixi. Et hoc eſt verũ non ſolum ſi opi
nio approbetur ab alio iudice, ſed ẽt ſi communis opinio à
noua cõſtitu. vt geſta ſm̃ cõmunem opi. in iudicio, & ceteris
actibus debeant remanere firma, & valida, vt in c. fi. ĩ. eo. in
nouel. & vide ad hoc quod dixi. in cle. 1. de re. ec. non alie.
Et qđ no. Bar. l. cum prolatis. ff. de re iudi. vbi no. Bar. quid
iur. ſi iudex ſm̃ vnam opinionem tulit ſñiam, quæ poſtea re-
probetur, an faciat litẽ ſuã, dicit ꝙ non, ſed minus punietur.
37 ¶ Vnum vl. non omitto, ꝙ † in caſibus, quibus inter legiſtas
eſt magna differẽtia, ſi reperitur ſuper illo dubio deciſio ca
nonica, vt in duab. quartis detrahendis. de quib. in cap. Ray.
de teſt. vel infra quantum tempus reſtitutio concedatur.
de quo in cle. 1. de reſti. in inte. & in cle. teſtibus ritè receptis.
de teſtib. Sup his, & ſimilibus caſibus dubijs apud antiquos,
& modernos, legiſtas ſequẽdæ ſunt deciſiones canonicæ, nõ
opiniones tenentium contrarium in prædictis, ar. c. per vene
rabilem. §. rationibus. qui fi. ſint legi. Nam & ſi leges non de
dignantur ſacros canones imitari: multò minus iudices, &
miniſtri legum debent canonum ſtatuta contemnere in tali-
bus caſibus dubijs non deciſ. per ll. & p hoc Cy. Bar. & alios
legiſtas, qui opinionem glo. ſequuntur, & non deciſ. canoni-
cam, ſed quandoque determinãt, ꝙ illa ſeruetur in foro ſuo,
non puto rectè dicere: quia poſtquam non eſt l. expreſsè
deciſ. & apud legiſtas ſit magna altercatio, ſemper credo illi
opinioni inhærere, ẽt in ſecularibus, quæ de iure canonico
reperitur approbata: licèt Cyn. ſæpè vociferet contra tales
deciſiones, vt patet per eum in l. ſi certis annis. C. de pactis.
l. per hanc. C. de tem. ap. & in ſua diſputatione, quæ incipit.
Rector ciuitatis Sen. & in multis alijs locis. ¶ Et hoc, qđ
ſ̃. tenui, expreſsè ſentit Ioã. An. in nouella. in c. 1. de no. oper.
38 nuncia. ibi enim dicit, ꝙ vbicũque agitur de peccato, † leges
canones imitantur. de pręſcrip. c. fi. idem ſi de interpretatio-
ne fidei, vel legis diuinæ, vel diuerſarum opinionũ. C. de ſum.
Trini. l. fina. ¶ Idem vbi deficit ius ciuile. C. de Iuſti. Cod.
confir. l. vna §. ſi quæ verò. ibi [ſi verò pro certis] &c. Nam
cum eo caſu etiam ſecundùm l. ſit de ſimilibus ad ſimilia
procedendum, vel ad conſuetudinem recurrendum. ff. de
leg. l. non poſſunt. & l. ſeq. & l. de quibus. fortius ergo ad ius
canonicum recurrendũ eſt, quàm auctoritatibus Iuriſc. cre
dendum. patet. 11. di. c. quis neſciat. & c. eccleſiaſticarum. &
per to. & ſequentibus diſtinctionibus vſque ad 13. & ita di-
cit in d. c. Ex quo ſequitur verum eſſe, qđ ſ̃. dixi. ¶ Poſtre-
mò ꝓ declaratione litteræ, inquãtum dicitur [nemo ſuo ſen
39 ſu] breuiter quæro, vtrùm † iudex debeat iudicare ſecũdùm
ſuam conſcientiam, an ſecundùm alle. & probata. iſta quæ-
ſtio eſt vulgaris, & per Doc. vtriuſque iur. varijs locis tacta,
& varijs modis ſoluta. Accur. eam plenè tangit in l. illici-
tas. §. veritas. ff. de offi. præſi. ĩ. de offi. dele. c. paſtoralis. in
glo. & plenius per Ioan. Cal. in additionibus. & c. 1. de offi.
or. & per Bar. & per Innoc. de offi. dele. c. paſtoralis. & c.
venerandæ. de cenſi. per glo. 3. q. 8. c. iudicent. per Ioã. An.
plenè in addi. ſpe. in ti. de diſputa. & allega. aduo. §. ſequitur.
vbi refert opiniones contrarias theologorum. Quidam te-
nent, ꝙ debet ſequi potius veritatem, quam nouerit, q̃ proba
tiones, & acta cõtraria cõſcientiæ ſuæ. ipſe verò relatis alijs
opinionibus legiſtarum, dicit, ꝙ † in iudice ſacerdote poteſt
conſiderari triplex conſcientia: vna Dei, quam habet iu-
dex vt Deus per confeſſionẽ ſibi factam in foro pœnitentia-
li. Secunda vt hominis, quam fortè habet per aliquem ſen-
ſum corporeum, vt per viſum, vel alium de ſenſibus corpo-
reis, de quibus in c. cum tamen. de teſti. per Innoc. Tertiam
quam habet vt iudex per probata coram eo. De prima, quã
habet

babet vt Deus, certum eſt, ꝙ debet eam ſequi, & nō ꝑ verita
tem vt homini aliter ſibi notā prodere rem. vt in c. 1. præall.
& in c. oēs. de pœni. & remiſ. Reſtat mondò de. 2. & 3. cum
ſibi inuicem aduerſantur: quia veritas aliter ſibi nota eſt, vt
homini: aliter nota vt iudici, vt per probata in cauſa. in hac
ergo perplexitate primò ei conſulit, vt laboret, quantum po
teſt, vt veritas ſibi nota tāquam homini concordet cum alle.
& probatis in cauſa. quod ſi non poteſt, nulli dubiū, ꝙ debet
iura ſequi, & ſecūdū ea iudicare, nec eſſe clemētior lege, iux
ta illa, quæ dicta ſunt. ſ. in 3. op. facit Auth. de iudi. §. ſi ve-
rò. & 30. q. 6. c. iudicantem. Si verò ad hanc veritatem, & cō
cordiam conſcientiæ cum proba. peruenire non poteſt: tunc
(ſi eſt delegatus, vel executor) debet inſtare, quantum po-
teſt, cum ſuperiore, vt eum exoneret à iudicando, vt d. c. pa-
ſtoralis. quod ſi non poteſt, dicit Hoſti. quòd in executore
remedium eſt, quòd appellet: ſed ſi eſt iudex delegatus,
non tangit: ſed dicam idem, quod in ordinario eſt dicen-
dum, videlicet primò vt cām deleget, & ſic ſe exoneret. Sed
ſi non pōt (quia natura cauſæ hoc nō patitur, vel eſt delega
tus ab alio, q̄ à principe) tunc dicit tolerabilius eſſe nō pro-
nunciare, & patiēter pati pœnā. de ſen. excō. c. inquiſitioni.
quā contra conſcīam iudicare: vbi concludit Io. An. in fi. ꝙ
conſiliū ſequē. eēt, ſi nō eēt cōtra iudicē recuſantē miniſtra
re iuſtitiā. ¶ Aliud remediū proditū eſt, ꝙ nō iudicet: ſed qa
credo, ꝙ poſſit præcisè cogi ad pronunciandū, vt l. munerū.
§. iudicandi. ff. de mu. & hono. remāeo in pręd. ꝑplexitate. ſ.
q̄d faciet cōpulſus ad hoc. ¶ Ego plenè dixi in repetitione.
c. poſſeſſor malæfidei. de re. iu. li. 6. ī 6. q. pricipali. iō hoc nō
41 repeto, niſi ſolū caſum magis du. cū. ſ. † in ciuili cā, & crimi-
nali hēt cōſcīam informatā de certiſſima veritate ꝑ eo: ꝑba
tiones tñ indubitatas hēt in cā cōtra eū, quas verè nouit fal-
ſas, ſed nō pōt oñdere tanq̄ iudex: tunc dicit Io. Cal. ꝙ eſt tu
tius ſequi conſcīam informatā de veritate, q̄ ſequi alle. & ꝑ
bata ſm̄ eū. Sed certè ꝑiculosū eſt hoc iudici in ciui. quia te-
nebitur ad æſtimationē litis, poſtq̄ ex probatis ſnīa apparet
iniuſta, nec credetur ſibi cōtrarium aſſerenti. c. qm̄ contra
de ꝑba. ¶ In criminali aūt abſol. quē debuit cōdemnare ex
probatis in cā, ēt ſibi maius periculū īmineret. ſ. pœnæ cōſi-
milis, ꝑſonalis fortè, ar. ff. ad leg. Iul. repet. l. lex. Iul. Iſtis aūt
periculis pro debito, vel delicto alterius ſe exponere, nō vr̄
ſm̄ ordinē charitatis: vnde ī ciuili, ſi ē maxima ſumma, à qua
reū ſi contra alle. & probata abſolueret, oporteret iudicem
de ſuo refundere. & per cōſequēs vēdicare. quod durū eēt di
cere ad hoc eū teneri. & durius eſt in criminali reū cōtra ꝑ-
bata abſoluere, & ſupplicio ſe exponere, quod natura abhor
42 ret, vt in Cle. paſtoralis. de re iudi. † ¶ In hac ergo ꝑplexita-
te ſatis videtur iudex excuſabilis quò ad Deū, ſi veritatē, vt
hoī ſibi notā, oñdit, & ſequitur veritatē iudicialē. iſtud. n. eſt
minus malū. ſ. nō exponere ſe, vel ſuppliciū pati nolle miſeri
cordiæ cā. c. ſingulis. 86. di. & c. nerui. 13. di. Iſta. n. veritas nō
patefacta in iudicio non dēt mouere iudicē: ſicut nō mouit
Chriſtū cōtra Iudā, nec Deū cōtra Sodomā, vt c. Deus om-
nipotens. 2. q. 1. multū. n. excuſat neceſſitas officij, l. tutor. ff.
de his qui. vt indig. & l. poſt legatū. eo. ti. & l. cū quidā. ff. de
admi. tu. & gloſſatores iuris canonici, & ciuilis inclinant in
iſtā partē, vt patet ꝑ eos in iuribus præal. ¶ Conarer tñ oīb.
modis velle inuenire veritatē in figura iudicij concordantē
cū cōſcīa: q̄d iudex efficaciter facere poſſet, ſi teſtes proba-
uerunt aliter, q̄ veritas ſe hēret in cōſcīa iudicis. poſſet. n. vti
varijs interrogationibus, cōminari pœnas, & alia remedia
cōtra eos adhibere, iuxta no. ꝑ Inn. in c. qm̄ cōtra falſam. &
ibi in nouella de proba. & cū credere, vel non credere teſti-
bus ſit cōmiſſum ſuo arbitrio, vt l. 3. ff. de teſti. forte ſi ipſos
non ſequeretur, non faceret litē ſuam, nec ſubiaceret dictis
periculis: oporteret tamen per aliquas coniecturas appare-
re, quare non adhibet eis fidem: aliàs poſſet argui de non ꝑ-
babili ignorātia, ar. no. in Cle. 1. de iure pa. facit quod dixi. ſ.
in ver. ex cuius dictis collige. Et ſi per hunc modum nō poſ-
ſem probationes cum conſcīa cōcordare, vel me exonerare
apud ſuperiorem: vel ſi poſſem, dimitterē ſucceſſorē in offi.
reliqua cō. iſtā q. vide per me in d. c. poſſeſſor malæ fidei. de
re. iur. in 6. q. His igitur breuiter explicatis pro declaratione
c. & gl. venio ad principale propoſitum c. quod eſt ſub ti. iſto
collocatum, eorū. ſ. q̄ diuerſis voluminibus, & opuſculis ſum
mè vtilibus (prout de ipſis. ſ. in procœmio mentionem feci)
de materia huius ti. & de legibus, & ſtatutis ſpiritualium lo-
43 cum potui reperire. ¶ † Et diuido tractatum principaliter in
duas partes. primò qualiter ſe habent ll. ad canones, eccle-
ſias, eccleſiaſticaſque perſonas: & econuerſo qualiter cano-
nes ſe habeant ad ll. ad bona temporalia, & perſonas layco
rum. Secundò principaliter de ſtatutis, & conſtitutionibus
ſynodalibus qualiter ſe habeant ad. ll. & canones, & alia ſu-
pradicta. & de multis dubijs, contradictionibus, & alijs ſu-
per ipſis emergentibus, ī. ſubdam. ¶ Primò, & principaliter
44 quæro † vtrùm in vtroque foro eccleſiaſtico, & ſeculari ſint
ſeruandæ ll. aut canones. Io. An. poſt Abb. in d. c. 1. de nou.
ope. nuncia. breuiter ſic diſtinguit. Aut ll. non contradicunt
canonibus: & mixtim allegantur in vtroque foro. ar. de fi. in
ſtrumen. c. paſtoralis. Aut contradicunt expreſsè: & tūc aut
l. poteſt ſeruari ſine peccato, vt in matrimonio, teſtiū atteſt.
& in ceteris alijs. & tunc l. ſeruabitur in foro ſuo, & canon
in ſuo. c. relatū. & c. cum omnis. de teſt. c. 2. de arbi. li. 6. Si ve
rò lex inducit peccatum: & indiſtinctè ſtatur canoni. c. fi. de
præſcrip. no. in c. 1. de re. iur. li. 6. idem Bar. & poſt eum Bal.
45 in l. priuilegia. C. de ſa. ſanctis ec. caue tamen, ꝙ omnia, † quæ
pñt argui de peccato, pñt deduci ad forum eccleſiaſticū cō
tentioſum, vt plenè examinaui in dicta repetitione. q. 8. vbi
exempla quàmplura per Inn. in c. quia pleriq;. de immu. ec.
¶ Qñq; in caſu occurrentium eſt per ius ciuile expreſsè. ꝓ-
uiſum: ſed ſub diſpu. doctorum cāus ille eſt omiſſus: tūc ſi ſu
per eo reperitur deciſio canonica, eſt omnibus opinionibus
præferenda, vt dixi. ī. in quarta opi. vbi vnum vl. non omit-
to. ¶ Idem dico econuerſo: ſi in tali caſu reperitur deciſio le
galis, non canonica, in vtroque foro l. illa ſeruabitur, vt d. c.
1. de ope. no. nun. c. pe. eo. ti. & c. Ray. & c. Raynaldus. de teſ.
& ita no. in d. c. 1. ¶ Sed circa iſtud vltimum membrum alia
eſt habenda conſideratio, prout ipſe no. in c. vl. de ſoli. in no
uella. dicit. n. ꝙ leges ec. oneroſæ, & dānoſæ non ligant eccle
ſias, nec perſonas eccleſiaſticas, niſi fuerint per Eccleſiā ap-
probatæ. ſi verò fauent eccleſijs, & eccleſiaſticis perſonis, ſē
per intelliguntur approbatæ, & receptæ per Eccleſiam. 10.
di. c. 1. & 2. & iſtæ duæ regulæ habent locum etiam in cōſue.
vt patet ex no. in c. 1. de conſue. & ita dicit in d. c. fi. poſt Ho.
¶ Et idem Arch. in c. lege Imperatorū. 10. di. vbi eadē gl. re
pe. & in ſpe. de in inte. reſti. §. 1. ver. hic quoq;. ¶ Circa tamē
iſtam doctrinam ſic generalem dic, ꝙ ll. fauorabiles intelli-
guntur per Eccleſiam approbatæ: oneroſæ autē reprobatæ.
occurrit dubitatio. Quid iuris in materijs, de q̄bus in iure ca
nonico modicum, & compendioſè tractatur, vt in contracti
bus bonæfidei, & ſtricti iuris, puta commodati, depoſiti, lo-
cati, ēptionis, de pignoribus, fideiuſſoribus de dona. de teſt.
cum ſimilibus. Quia ergo de iſtis, & multis alijs parum ha-
betur in iure canonico (vt tangit Arch. 8. di. c. quo iur.) et in
iure ciuili habentur tituli & tractatus diffuſi, & prolixi, dice
mus iudicandum eſſe ſuper talibus dubijs iuris ciui. & gētiū
non deciſ. per legem ſuper talibus contractibus, & diſpoſitio
nibus ſm̄ leges, poſtq̄ deficiūt canones: vel habeatur dicta cō
ſideratio ſecundùm ꝙ ſint fauorabiles. vel damnoſæ eccle-
ſijs, vel perſonis eccleſiaſticis, vt ſequi videntur præfati pa-
46 tres canonum. † Ego credo, ꝙ eccleſiæ, & eccleſiaſticæ per-
ſonæ (poſtquàm in acquiren. retinen. & diſponendo de bo-
nis temporalibus omnibus prædictis titulis ſint capaces)
quòd ſubiaceant legibus, quæ proditæ ſunt ſuper talibus
bonis acquirendis, & retinendis. & diſponendis. & ſic ſm̄
actio-

rationes, & interpretationes Iuriſconſultorum debebāt cle
rici, & eccleſiæ iudicari. Iuriſconſulti. n. ſubtiliſsimo aīo, &
diuino quodā motu ad iſtas rōnes ſemper peruenerunt, l.
fi. C. de lon. tem. præſcri. & ſimiliter ad interpretationes in
caſibus du. vt ff. de ori. iur. l. 2. §. his autem. Ideo canō Iuris
conſultos vocat arbitros æquitatis. 2. di. c. reſponſa pruden
tum. Quis diceret legibus, & ipſarū interpretationibus cle-
ricos ec. non ligari? certè nullus. non enim poteſt dici l. dā-
noſa: licèt clericus, vel eccleſia (quia fortè venit cōtra pro-
miſſa: vel dolum, ſiue fraudem in contractu adhibuit) am-
plius condemnetur, vel interpretatio in ſe ipſa æqua in dam
num ſuum cedit. nam & ſecum contrahens, ſi quid tale ſibi
acciderit, ſimiliter condēnaretur: non dēt ergo claudicare
cōtractus & hoc ſentit Io. An. in c. quod quibuſdā. de fid. in
nouella. ad fi. gl. magnę. ſm̄ ergo facti occu. legalis prouiſio
pōt eſſe vtilis, vel dānoſa eccleſijs, & perſonis ipſarum: quo
caſu ille, qui ſe habet pariter ad dānū, & cōmodū, non pōt
prætēdere læſionē. licèt fortè euenerit, ar. l. ſi pater pu. C.
de inoffi. teſta. & expreſsè videtur de mente omniū canoni
ſtarū. 10. diſt. in c. qm̄. ibi [pontifices curſu temporaliū tan-
tūmō rerū legibus imperialibus vterentur.] & c. cum ad ve
rum. 45. di. & in. c. quo iure. 8. di. dr̄ ꝙ iure ħumano poſſeſ-
ſiones poſsident. facit. 11. q. 1. c. ſi tributū. & ſeq. ¶ Ex iſtis
47 cōcludo. ꝙ † clericus inſtitutus, ſi nō fecerit inuentariū, tene
bit̄ vltra vires hr̄ditarias, iuxta l. fi. C. de iure deli. ſimiliter
ſi nō īplet volūtatē defuncti, priuabit̄ hr̄ditate, iuxta Auth.
hoc āplius. C. de fideicō. cū idē in caſib. quibus vt indignus
hæreditate priuatur, priuatus erit etiam clericus, vt. ff. & C.
de his, qui. vt indig. ¶ Itē ſi non petijt tutorem pupillo, pri-
uabitur eius ſucceſsione, vt l. ſciant. de leg. hære. ¶ Item hæ
reditatem non aditam tranſmittit. l. 1. § in nouiſſimo. de ca
du. tol. ¶ Item in caſibus, de quibus per ius ciuile eſt proui
ſum, ꝙ perdatur poſſeſsio, etiam clericus (ſicut laycus) eam
perdet, l. fi. C. de acq. poſ. cum multis ſimilibus. ¶ Et ideo in
prædictis exemplis, & ſimilibus ſentio de ec. quod de cleri
cis, ſaluo reſtitutionis beneficio in ſuis caſibus, & alijs priui
legijs à iure conceſ. eccleſijs, & perſonis eccleſiaſticis, & in
rebus ipſorum, vt in tit. de ſacroſan. ecc. & de ep̄. & clericis.
48 ¶ Quid dices de † legibus canonizatis in volumine Decre.
an ſi ſunt contrariæ canonibus, ſint ſeruandæ in foro cano
nico. Dicit Io. An. ꝙ non in c. 1. ī. de reſcr. & ibi enumerat
leges, & ſubdit ibi in nouella. ꝙ dicta Gratiani non ſunt re-
cipienda pro canonibus: ideo, ſi non bene dicit, quotidie
reprobantur, ſm̄ eum. ¶ Et prædicta ſufficiant quò ad ll. &
canones in cōi. Ex quibus patet ſolutio aliorum dubiorum
in caſibus, q̄bus diſcordat ius canonicū à iure ciuili, quod
49 ius ī alijs caſibus ſequendum ſit. † Exempli gratia applica
q. hic de diuerſa computatione graduum inter ius canoni-
cum & ciuile, de qua diuerſitate in c. ad ſedem. 35. q. 1. Po-
ne enim. ſtatuto cauetur, ꝙ nullus eligat officialem aliquem
ſibi coniunctum vſque ad tertium gradum: vel recipiat rē
in emphiteuſim pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus vſque ad tertiū
gradum. his & ſimilibus an computabimus gradum ſm̄ ius
canonicum, an ſm̄ ius ciuile? tenet Bald. in primo exemplo
de ſtatuto, ꝙ deberet computari gradus ſm̄ ius ciuile. quia
ſtatutum pars iuris ciuilis eſt, vt l. omnes populi. de iuſti. &
iure. ¶ Item computatio iur. canonici ſpeciali caſu matri-
monij eſt inducta. Vnde in alijs ſtandum eſt regulæ genera
li iur. ff. de iudi. l. ait prętor. ¶ Item leges propriè ſumūt gra
dus: ſed canones impropriè, vt probat efficaciter Ia. Bu. in
quadam ſua diſputatione, quæ incipit. Statuto ciuitatis Se-
narum. ¶ Non potuit ergo ius canonicum veram diffinitio
nem graduum, & naturalem ſignificationem verborum
ſimpliciter, & generaliter immutare, arg. ff. de vſufruct. ea.
re. quæ vſu conſu. l. 2. & l. 1. ¶ Concludendum eſt ergo,
quòd in matrimonijs ſtetur computationi canonicæ. In hæ
reditatibus verò, & alijs diſpoſitionibus ſuper rebus tem-
poralibus, vel alijs actibus ineundis ſtetur computationi
legali, & hoc tenet Bald. poſt Inno. in. l. 5. C. de ſucce. edi.
50 Et videtur text. 36. quæſt. c. ad ſedem. ¶ Secundò quæro † dif
ferentias iuris canonici, & ciuilis circa matrimonia, & ſunt
quàm plures, vt in gradibus. Nam in ſecundo, & vlteriori-
bus de iure ciuili nihil eſt permiſſum: aliàs prohibitum vide-
re meo. De iure verò canonico prohibitum vſque ad quar-
tum incluſiuè, vt patet Inſti. de nup. §. duorum. coniuncto.
cap. non debet. de conſangui. & affini. ¶ Item de iure ciui-
li inter certas perſonas matrimonium eſt prohibitum, vt in
ter raptam & raptorem. inter pupillum, & tutorem: inter
ſubiectum, & rectorem. C. de interdic. ma. l. 1. & 2. per totum
& l. tutor. & l. ſi quis officij. ff. de ritu nup. & l. 1. C. ſi rector
prouin. l. 1. & cap. fi. de rap. ¶ Item inter ſeruos prohibetur
matrimonium de iure ciuili, ſed non de iure canonico, vt l.
cum ancillis. C. de ince. nup. coniuncto cap. 1. de coniug.
51 ſeru. ¶ Item † ius ciuile cum libera muliere in domo retenta
præſumit matrimonium: canon contubernium in l. in liberæ.
ff. de ritu. nup. coniuncto. c. illud. de præſump. Nunquam er-
go in iſtis, & ſimilibus caſibus. leges ſint correctæ per canō.
Cyn. no. in l. ſi tutor. C. de inter. ma. inter pu. & tu. & tenet
quòd non ſint correctæ, quantùm ad ſucceſsionem. Nam
ſecundùm eum ius canonicum quò ad eas non poteſt tolle-
re ius ciuile: quo iure prouideri poſſet, quòd nati ex ince-
ſtis nup. ſint capaces ſucceſsionū. quod non credo verum, vt
dicam infra in mat. ſtatutorum. dicit tamen Cyn. quòd di-
ſpenſante, & permittente Impera. poſſunt contrahi nuptiæ,
quæ ſunt prohibitæ iur. ciuili tantùm: ſecus ſi prohibitæ ſunt
l. diuina, vt ipſe no. in l. qui contra legum. C. de inceſt. nup.
Ioan. Ad. in cap. fina. de ſecundis nup. in nouella ſuper vlti.
glo. tenet indiſtinctè, quòd ll. de quibus. ſupra in prin. quæ-
ſtionis, recipiunt correctionem à canone. Et idem ſentit,
52 Do. Bald. in d. l. qui contra. circa fin. Ego dico, quòd † Pa-
pa diſpenſando in gradibus prohibitis conſtitutione canoni
ca facit matrimonium legitimum, & capaces filios ex tali
matrimonio, etiam quò ad bona temporalia, ſed non ita ligā
do iam natos ex damnato coitu, vt c. per venerabilem. qui
fi. ſint legiti. nec Imperatorem poſſe diſpenſare in matrimo-
nio contrahendo inter perſonas prohibitas iure canonico: li
cèt iam natos ex damnato coitu poſsit legitimare quò ad ſuc
ceſsionem. vt in Auth. qui. modis natura. ef. legi. & in Authen.
qui. modis naturales effi. ſui. not. ēt in c. lator. qui fi. ſint legi.
in nouella. diſponit enim tunc ſolum de filijs ſuper matrimo
nio. circa quod vide quod ſcripſi in d. c. 1. de deſpon. lib. 6.
Et pro confirmatione huius diuerſitatis q̄ro de q̄one, in qua
53 conſultū reperio, & eſt talis. † Vtrùm pro nuptijs aliàs cōce
ſsis de iure ciuili, vt inter cōſanguineos. C. de nuptijs. l. in co
pulandis. & §. duorum. Inſtitu. de nup. quia tales nup. hodie
ꝓhibētur de iure canonico, an punientur q contraxerunt iux
ta l. quæ punit contrahentes nuptias inceſtas, vt in Authen.
inceſtas. C. de inceſtis nup. reperio conſultum, quòd ſic: quia
poſtquam ſic contrahere eſt delictum de iure canonico, pœ-
na l. edita contra inceſtas nup. contrahentes videtur ad hunc
caſum extendi. nam ex quò lex recipit correctionem in ip-
ſo contractu matrimonij reprobato à canone, pœna l. vt ſe-
quela delicti, debet locum ſibi vendicare: licèt de ipſa non
teneatur expreſsè, arg. econ. quòd non in l. 1. §. 1. ad Tur-
pil. Adduco quod not. Bald. in l. et ſi contra. C. de nup. vbi
54 † in matrimonijs an ſtemus iuri canonico, an ciuili. ita diſtin
guit. aut loquimur de matrimonio prohibendo, vel permit
tendo: & tunc quò ad omnia ſtamus iuri canonico, vt In-
ſtitu. de nupt. in princ. & C. eodem. l. in copulandis. aut
loquimur de matrimonio præſumendo: & tunc quò ad
ſucceſsionem ſtamus iuri ciuili in terris Imperij, vt. ff.
de ritu nup. l. in liberæ. ſed quantùm ad iudicem eccleſiæ
ſuper fœdere matrimonij ſtamus iuri canonico: vbi ve-
rò non tractamus de matrimonio præſumendo, vel pro-

hiben-

hibendo,ſed de effectu matrimonij quo ad tractum retro.i-
deſt quò ad legitimationem liberorum : tunc in caſibus,in
quibus diſcordaret ius canonicum à ciuili,ſtaremus iuri ci
uili in terris Imperij quò ad ſucceſ. ſed in terris Ecc. & quò
ad ordines ſtaremus iuri canonico,& hoc tenet Cy.ĩ d.l.& ſi
contra.ſed Bal.ibi dicit,ꝙ Canoniſtæ non reciperēt dictum
hoc ex eo,quod dr̃, ꝙ ad eos ſpectat iudicium ſuper fœdere
matrimonij.ergo dēt pertinere quicquid ex eo ſequitur , nō
ſolū quò ad ordines,ſed ēt quò ad bona tpalia, q̃ depēdēt à
ſpūalibus iſto caſu,c.tuā.de or.cog.& d.c.lator.¶Iuxta præ
55 dicta accedat qō † de muliere trāſeunte ad ſecūdas nuptias.
ĩ.annum luctus,an patiatur pœnas,de quibus in l.1.C.de ſe
cundis nup.vbi de hoc plenè per Cy.Bal.& Io.An.plenius re
ferēdo Cy.in d.l.1.de ſecūdis nup.ego ēt pleniſſimè teneo,
& inter opiniones varias hæc vr̃ coĩor,ꝙ in prædicta l. 1.mu
lier nubens.ĩ.tp̄s luctus puniatur pœna infamię,& amiſſio-
nis omnium relictorū à primo viro,& in propria ſubſtantia
quò ad teſtandi facultatē in fauorē ſecūdi viri.prima, & iſta
vlt.ſunt ſubſtantiales,quia ſunt materiæ pœn. ſimiliter & ſe-
cunda;quia nō dēt perdere quæ relicta ſunt à primo viro,vt
conſuluit Fede.de Sen.conſi.37. hæc vera, niſi ex nimia fe-
ſtinātia reſultaret turbatio ſanguinis, & incertitudo prolis.
puta parit in 9.menſe à morte primi viri ; ita ꝙ pōt eſſe pri-
mi,quia natus.ĩ 8.menſe.& ēt ſecundi,quia.in 7. ēt naſci po
teſt perfectus,vt l.7.mēſe. de ſtatu ho.& hoc caſu vr̃,ꝙ talis
mulier pati debeat oēs pœnas dictæ l.1.vt refert Bal.Ia.Bu.
& Io.Cal.Ray.de For.conſuluiſſe in l.liberorum.ff de his, q
no.infa.& licèt Apoſtolus dicat.Mortuo viro nubat ĩ Domi
no.tñ non dēt intelligi hoc caſu:vt ſic ius diuinum diſtingua
tur per ius humanū,& ciuile, vt in multis caſibus contingit,
de quibus per me plenè in c.malæ fidei poſſeſſor.de reg.iur.
in rep.Quædam verò leges ſunt editæ,ꝙ ſecundò nubentes,
& c.quæ tendunt ad prouiſionem liberorū filiorū primi ma
trimonij,vt l.hac edictali.de ſecundis nup. ¶ Item ꝙ nō trā
ſeant ad ſecunda vota,niſi reddita ratione tutelæ , & ſimilia.
& iſtæ non ſunt pœnæ ſecundarū nup.ſed prouiſiones filio-
rum primi matrimonij.& iſtæ durant,ſm̄ Inno.& Hoſt.in d.
c.vltimo.do.Bal.ēt de hoc no.in l.edicto.C. de his qui no.in
fa.& ibi non ſequitur quod videatur verius.nec eſt veriſſimi-
le,ꝙ Apoſtolus permittēdo ſtatim nuptias mortuo viro, co
gitauerit de nuptijs,pp quas poterit reſultare incertitudo ꝓ
lis,& ſcandalum apud graues,& bonos. vbi verò hoc nō poſ
ſit contingere(puta quia quæ ſecūdò nubit,eſt vetula:vel vir
primus deceſsit in abſentia , vbi fuit per plures menſes, vel
alia de cauſa certum eſt iſtam non fore prægnantem:) tunc
poteſt Apoſtolo permittente,ſtatim nubere abſq; metu præ
dictarū pœnarū . per iſta breuiter hēs concluſionem in illa
materia,in qua Cy.& Pe.aliter ſentiunt in prædicta l.1.quos
non ſequor,ſed Inn.& Hoſt.cum prædi.l.ratione.Ex prædi-
ctis patet,qualiter ſe habent leges in materia iſta matrimo-
niorum.¶ De ſtatutis verò diſponentibus ſuper eis,vt.ſ̃.de-
56 pendentibus,puta ꝙ † filia non poſsit contrahere matrimo-
nium ſine conſenſu patris,vel fratrum,no.Io.An.in c.ſtatu-
tum.de hæret.lib.6.vbi primò arguit,ꝙ ſtatutum valeat.Se-
cundò in contrarium.& ſic concludit, ꝙ negari non poteſt,
quin iſte metus impediat matrimonium non contrahi indi-
rectè.ſ.pp metum pœnæ : & ſuper iſtis ſpūalibus directè nō
poſſunt ſtatuta laycorū diſponere,d.c.ſtatutū.prææalle. ¶Itē
correctæ ſunt ll. quæ † neceſſariò requirebant conſenſum
patris in nuptijs filiarum.27.q.1.c.1.& 36.q.2.c. vno.Si er-
go cōſtitutio canonica reꝓbat in hoc legē Impialē. fortius
vr̃ prohibere ſtatutariam,quæ deſcendit à minori potentia
cauſæ efficientis.¶Item matrimonia, & dependentia ab eis
ſunt fori eccleſiaſtici.de donatio.ĩter vir.& vxo.c.3.& c.tuā.
de ord.cog.ergo nō vr̃,ꝙ ptās ſecularis poſsit adijcere pœ-
nā ſuper eo,quod non ſpectat ad eius forum.quia ſi nō valet
diſpō in principali,nō valet ētin acceſſorio,& ſic pęnali.l.Sę

ius,& Augerius.ad l.fal.& l.ſi hō mortuus.de ver.ob.¶Item
pœna conuentionalis non poteſt apponi in matrimonijs;qa
debēt eſſe libera.c.gēma.de ſponſa.ergo nec ſtatutaria, vt ĩ
rub.de decre.decu.& vide Io.An.in addi.ſpe.de ſpō.¶Vtrū
57 autem cauſæ ſuper matrimonijs,& natalibus ſint præciſè de
foro eccleſiæ,vel poſsint agitari in foro ſeculari, dixi plenè
in c.q̃ fiunt à iudice. de re.iur.li.6.in q.principali. ¶Tertiò
58 quæro † qualiter ſe habeant leges ad canones in materia iu
ramenti.habemus.n.in iure ciuili de iuramento litis deciſo-
rio,neceſſario,iudiciali,& voluntario. C. & ff. de iureiuran.
per totū.habemus de iuramento confirmatorio contractus
inualidi,& quandoque à iure reprobati , in Auth.ſacra.C.ſi
aduer.vendi.l.ſi quis maior.C.de tranſact.& c.cū contingat.
de iureiuran. & c.licèt.eo.ti.li.6.& de pactis.c. quāuis. eo.li.
Habemus etiam,ꝙ in multis caſibus probat,vel remittit iu-
ramentum in certis diſpōnibus,vt.l. non dubiū.C.de legi.&
l.ſi quis.de leg.3.& l.adigere.ff.de iurepatro.& l.quæ ſub cō
ditione. §.fin.ff.de cond.inſtitu.& l.qui iuramento. ff.qui ſa
tiſda. cogan. Quia ergo iuramenta principaliter concernūt
religionem,& diuini cultus reuerentiam,tranſgreſsio eorun
dem eſt mortale peccatum,vt c. & ſi Chriſtus. de iureiuran.
& 22.q.2.c.is autem.& c.animaduer.¶Vtrùm ll.prædictæ,
& aliæ,quæ loquuntur de iuramentis, ſint ſeruandæ , iſtam
quæſt.plenè examino in dicta reg. ea quæ fiunt à iudice. in
3.quæſt.Et primò quò ad forum concludo,ꝙ principaliter,
59 & incidenter † iudex laycus poteſt cognoſcere de quæſtione
iuramenti.quod tenet Io.An.in c.cum laycus.de foro com-
pe.in nouella.¶Reprobare autem, vel remittere vtrū poſ-
ſit,vel impedire obli.iuramento vallatam , dubium facit;qa
iurm̃ obligat,de iureiu.c.debitores.Non vr̃ ergo,ꝙ hæc obli
gatio poſsit impediri per l.humanam:ſicut nec impediri po
teſt obligatio naturalis,vt Inſti.de iure naturali,gen.& ciui-
li.§.ſed naturalia.¶Teneo ibi cōtra, & priò.ꝙ l.reprobet iu
ramentum valere in prææalle.l.ſecundò colligitur ex no.in l.
cū lex.ff.de fideiuſ.ſimiliter & remittere poteſt,& in hoc lex
obtinet vim app. vt dicta l. adigere. de iur.patro.& l.quæ
ſub conditione.§.fi.de condi.inſti. Item vbi lex prohibet iu
ramentum,vel fingit,ſiue præſumit , vel ſimulat dolum , iu-
ramentum in contrariū nihil operatur,vt no.Bar.in l.nec pa
tronus.de op. liber. & l. pactum.C.de colla.& per eum ple-
nius in repe.l.rem maiorem. C. de reſcin. ven. in ceteris ta-
men diſpoſitionibus initis contra legem iuramentum inter-
poſitum operatur,ꝙ valeat diſpoſitio,vt plenè per Bar.in l.ſi
quis pro eo.ff.de fideiuſ.in quibus caſibus l.ſuccumbit cano
ni , etiam in ſeculari foro.& hoc propter periculum animæ,
c.licèt.de iureiuran.li.6.& c. cum contingat.eo.ti. vide ple-
nius.ĩ.in 11.q.verſic.Item ſi ſtatutum.& ad fi.d.q.11.verſic.
60 quid dices in materia iuramenti.¶Quartò quæro † quomo-
do ſe habent ll. ad canones in materia vſurarum. ad hoc di-
co, ꝙ quantùm ad forum , an iſtæ vſuræ ſint præciſè de fo-
ro eccleſiaſtico,an poſsint etiam agitari in iudicio ſeculari,
ſcripſi plenè in dicta regu. ſecunda in q.2.& concluſi, quòd
61 poſſent † in vtroque foro ventilari,quando eſt quæſtio ſuper
facto : ſecus ſi ſuper iure,& ibi videas. ¶Quantùm verò ad
correctionem ll.quæ prolixè tractant de iſtis vſuris , & per-
mittunt eas exigi vſque ad certum modum,an ſint correctæ
per canones,qui hoc vitium deteſtātur,vt in c. vſurarum vo
raginem.de vſuris.li.6.remitto ad not. ad cap. peccatum.de
re.iur.li.6.vbi cōcludit,ꝙ differētia inter canones,& ius ciui
le in hoc conſiſtit , ꝙ de iure ciuili contractus vſurarius eſt
permiſſus de permiſſione indulgente pœnam , non de per-
miſsione tollente impedimentum , vel iuramentum præ-
ſtante . punitio autem huius criminis eſt de iure canoni-
co:ſed certè ius ciuile ſatis prohibet iuramentum,ſi excedit
exactionem earum vſque ad modum licitum in contracti-
bus boneſi.pp moram:vel ſi ex ſtipulatione debeātur. Si.n.
eēnt reꝓbatę,vel eis rō nō adſiſteret, non ꝓberēt actiones,
vt l.

vt l.pacta quæ contra.C.de pact.& l.ſtipulatio. §. alteri. de
verbo.obli. vbi in his , quæ ſunt extra legis prouidentiam ,
non eſt prodita actio,vel querela,vt in concubinatu,ſimpli-
ci fornicatione, & ſimonia, vt l.1.ff.de cōcu.In his enim be
ne fateor,ꝙ ius canonicum,quod peccata ſequitur, toleran
tiā iuris ciuilis,prohibitionē, & contradictionem admittit.ĩ
vſuris verò corrigit,ſi diceremus , ꝙ iura ciuilia hoc permit
tunt.nam multi tenent , ꝙ ēt de iure ciuili nouiſſi.ſint hodie
correctæ.de quo in c.1.de ſum.Trinita.in Auth.ad hæc. C.đ
vſuris.per Cy.& alios.¶Ex prædictis quatuor,in quibus ap
paret diuerſitas inter ius canonicū,& ciuile,& quod in eis ꝑ
ualet,ex ꝑdictis ēt apparet.in multis alijs caſib.:leges, & ca
nones ſi ſibi inuicem contrariantur,quod ius præualeat, col
lige ex generali doctrina,de qua.ſ̃.in 1.q.in prin.facit quod
no.10.di.c.conſtitutiones.de cōſecra.di.3.c. celebritatē. ex
his ſcripſiſſe ſufficiat in diuerſitate inter leges,& canones qđ
ſequēdū ſit.¶Eēt vidēdū , qualiter hæc duo iura ĩ ſpē ſe hñt
ad ius diuinum,& ad ius naturale: de quorū iuriū , & aliorū
origine,& natura remiſi ad notata per Hoſt.& Io. And.2.q.
prīcipali,& plenè ĩ Dec.& in Di.vſq; ad 14.ĩcluſiuè,& à 14.
vſq; ad 21.di.de quattuor principalibus concilijs, de epiſto
lis,decretalibus,de dictis ſanctorū,de cōcilijs gñalibus , &
prouincialibus,de quibus aliter nō proſequor : quia eēt re-
ferre notiſsima.& deleg.canonib.& ſtatutis.ĩ.ſubijciā ſtatī.
& de dictis iuribus,naturali,& diuino aliqua incidēter adne
ctā.¶Quartò q̃ro breuiter de aliqb. dubijs circa.ll.& cano
nū interpretationē.Et primò an recipiant interpretationem
extēſiuā. Scđò an recipiāt interpretationē reſtrictiuā.Ter-
tiò an poſsit per interpretationē recedi à verbis, & trahi ad
propriū ſignificatū verborū.¶Circa primū dic,ꝙ aut vis ex
62 tēdere † l.vigore alterius l.extendentis.& hoc potes facere ſi
ne dubio,vt ff.ad Macedo.l.ſed inter.§. mutui.aut vis exten
dere à te ipſo:& tunc aut ad caſum talē,ſine quo id,quod di
ſpoſitū eſt per l.non poſsit hr̃e effectū:& eſt licita talis extē-
ſio,vt l.ſi ſtipulatus fuero per te.de ver.ob.& in l. 2. de iuriſ.
om.iu.aut ad alium caſum ſimilē.& tunc aut in alio caſu re-
peritur diſpō l.cōtraria.& nō licet extēdere,vt ĩ Auth. quas
actiones.C.de ſacroſan.ecc.& l.ſi verò.§.de viro.ff.ſo.ma.&
qđ no.in cle.diſpendioſam.de iudi.& in l. 2. C. de patri. qui
fi.diſtra.& per Dy.in c.in arg.de re.iur.li.6.Si verò non repi
tur:tūc licet leges extendere de ſimilibus ad ſimilia,vt l.non
pŭt.& l.ſed & poſteriores.ff.de legi.& hoc de interpretatio-
ne extēſiua,circa quā Bar.ita dicit.cū q̃ritur,an extēdat l.ad
caſus ſimilē rōnē hñtes, diſtingue. aut lex eſt ꝓlata ſimplici-
ter,aut nō.¶Primo caſu aut per extēſionē induceretur cor-
ctio: & nō pōt,vt in Auth.quas actiones.C. de ſacroſan.ecc.
aut inducitur legum declaratio,ſeu diſtinctio:& hoc fieri po
teſt.ff.de re.iur.l.q̃ pp neceſsitatem.& c.cū expediat. de ele.
li.6.aut in ea ſunt verba taxatiua:& tunc aut per aliā legē ap
paret de extenſione:& extendimus,vt l. ob æs. C. de prædi.
minorū.& qđ ibi no.& l.ſerui nomine.de vſuc.& de re.iur.l.
contractus.aut per aliā legē non apparet extenſio:& tūc aut
lex eſt prolata in caſu fauorabili,& pio:& extenditur,vt l.il-
lud.C.de ſacroſan.ecc.aut in caſu odioſo:& tunc ſecus, vt in
l.ſecunda.de patri.qui fi.diſtra.& c.in ar. de re.iur.lib.6.per
Dy.& ita diſtinguit Bar.in l.ſi conſtante.ff.ſolu.matr.9.q.&
63 quod ipſe no.ibi in 7.q.¶Circa ſecundū. ſcilicet † de inter-
pretatione reſtrictiua dic, quòd aut iſta reſtri.fit per aliā le-
gem:& iſta fieri debet;quia eſt interpretatio probabilis , &
neceſſaria , & in ſcriptis redacta , vt l. quamuis. ff. de in ius
vo.aut quis vult reſtringere à ſe ipſo propter aliquam æqui-
tatem ſuadentem: & tunc aut vult reſtringere , vt aliquid lu
cretur:& non poteſt,vt l.proſpexit.ff.qui,& à quibus.Io.di-
cit,ꝙ illa l.caret ſpiritu. Bald.eam defendit,dicens, ꝙ ratio
legis debet attendi , ſed in ſua generalitate,ideſt in generi-
bus ſingulorum, nō in ſingulis generum:vnde dato,quòd in
aliquo caſu ſingulariſſimo ceſſet ratio l.non tamen reſtringi

tur l.qa ſuffi.ꝙ rō legis ſit rōnabilis ſua gñalitate.& ſic intel
ligitur illa.Aut qs vult reſtringere legē,ne aliquis indebitè lu
cretur:& hoc pōt fieri,vt l.vt gradatim.§.ſed ſi lege.ff.đ mu.
& hono.Aut vult reſtrīgere,ne aliquis patiatur dānū:& pōt
vt l.2.C.de noxa.& l.ſi.§.in computatione.de iur.delib.& qđ
ibi no.Circa hoc tñ dubiū oīo vide qđ no.Bar.in l.1.§.nun-
ciatio.ff.de no.op.nū.vbi plenè an gñalia verba.l.reſtringā-
tur,& qñ.Ex ꝑdictis habetis,ꝙ qñq; receditur à verbis ꝑ di
ſpoſi.extēſionē:qñq; per gñalitatis arctationē. ¶Circa ter-
64 tium caſum.ſ.† an poſſet recedi à iuribus pp improipriā ver
borum expoſitionē,diſtingue.nam qñq; aliquis vult trahere
verbū l.ad aliquē intellectū improipriū per aliā.l.& ꝑt. & ita
loqtur gl.ĩ l.nō dubiū.C. de legibus. ſed ſi de hoc nō hēmus
legem:& regula eſt,ꝙ ſtamus propriæ ſignificationi verbo-
rū,vt l.j.§.ſi is qui.ff.de exercito.fallit, ſi alia apparet mēs le
gis,quæ tollatur ex pluribus.¶Primò ſi ſenſus proprius cō
tinet iniquitatē:& tūc intelligemus ſenſum improprium , vt
l.in ambigua.ff.e.& iſta eſt mens legis, vt l. ſcire oportet. §.
maximè.ff.de exc.tut.¶Secundò qñ rō l. repugnat.nam rō.
l.mens l.eſt,vt l.cum mulier.ff.ſo.ma.& not. in l.cum tale.§.
falſam.ff.de condi.& demon.& per Dy.in c.fi.de re.iur.li.6.
¶Tertiò ſi cōis vſus loquendi repugnat propriæ ſignificatio
ni:tunc mens legis eſt,ꝙ intelligamus ſm̄ cōem vſum loquen
di,vt l.librorum.§.quod tamen Caſsius.de le.3. & de ver.ſi-
gni.l.in vulgari.& l.vt alterius.& l.auunculus . Ex prædictis
65 argue,ꝙ ſi † ſtatutum punit extrahētem ſanguinem in pala.
non intelligetur de flobotomante.quia hoc eſſet abſurdum.
ſimiliter ſi punit homicidā pœna capitis,non intelligetur de
occidente bannitum,vel dū ſe defendit.¶Et cōclude, ꝙ id,
qđ venit ex mēte,vr̃ venire ex verbis legis extēſiuè,& reſtrī
ctiuè ſm̄ ſubiectā materiā,de qua loqmur , vt in c. poſtq̃.de
ele.li.5.vbi tex.Nec dr̃ iſta extēſio , vñ hēt locū ēt in penis,
vt patet in l.noīs & rei.§.verbū ex leg. ff.de ver.ſig.ſimiliter
66 † nō dr̃ extendi,vbi eſt oīomoda rō, & identitas rōnis,vt no.
in c.1.de tēp. or.li.6.Et hoc eſt vtile ſcire ad ſtatuta,quę iux
tà cōem doctrinā non recipiunt interpretationē extenſiuā.
nā extenſio,quæ deſcendit ex mente l.vel rōne,ſiue oīmoda
ſimilitudine,hēbit locū ēt in ſtatutis,ſiue ſit extenſiua verbo
rū l.ſiue reſtrictiua.Pōt tñ dici potius interpretatio intenſi-
ua.i.intrinſeca,ſiue declaratiua,quæ proprios terminos,qui
penes mentē ſunt,nō excludit.aliud Cy.ĩ l.fi.C.de interdi.&
ff.de ri.nup.l.lib.§.ſenatus.facit quod no.Bar.in l. prætor.in
prin.ff.de ope.no.nun. vbi an dicatur expreſſum verbis, qđ
venit ex mente,vel gñalitate.Item circa iſtam mentem l.no.
vnum dictū Cy.qui poſt Pe.& aliquos modernos dicit,ꝙ ēt
pp rōnē non ſcriptā pōt deuiari,& recedi à verbis l. dum tñ
illa rō ſit naturalis,& naturaliter & cōiter poſſet probari, ꝑ
quā rōnē ēt ſi lex eēt in contrariū,mitigari pōt, vt d. l. ſcire
oportet.§.ſufficit.de excu.tu.& hoc ipſe no.Bal.poſt eum in
d.l.non dubium.vnde iſta ſumpſi ab ipſo, & Bar.pro maiori
parte.Quibus adde,quòd rō , & mens idem ſunt in legibus:
nec aliud eſt lex,q̃ rō,quæ mouit legiſlatorem ad aliquid ſta
tuēdū,vt no.Dy.in d.c.fi.de re.iur.li.6.Hoc aūt exprimitur ,
ſi l.ampliat,& reſtringit verba l.prout ad ipſam adaptātur,
vt l.adigere.§.quamuis.de iure patro.Si aūt nō exprimitur
67 ratio in † cōſtōne,ſiue l.tunc qualiter ſit elicièda,inſtruit nos
philoſo.in Topi.ĩ 2.li.Dicit.n.notabiliter,ꝙ ad legē cōdēdā
ꝑſumitur legiſlator motus ea ratione,qua mouet diſcretus,
& ſapiēs,ſi de hoc fuiſſet interrogatus:iō cum per hoīes ſa-
pientes leges,& ſtatuta fiant(vt patet in proœmio Digeſt. &
huius voluminis,Sexto,& Clē.)ſēper ĩ eis ceſſat abſonus, &
captioſus intellectus,& ſanū intellectū nunq̃ abhorrēt,vt d.
l.ſcire aūt oportet.§.ſed & ſi maximè.de excu.tu.Bal.dicit.ſi
cut hō conſiſtit ex aīa & corpore:ita l.conſiſtit ex ratione,&
68 verbis,& verba l.ſunt vt corpus,& ſuperficies : † aīa legis eſt
rō,ſiue mens ipſius l.& hoc magis dēt attēdi, q̃ ſuperficies,
ſiue cortex verborū,vt l.ſcire leges.ff. de legi.& c. Marchiō,

& Baſilides. 1.q.1.& c.intelligẽtia.de ver.ſig. & nõ ſolũ in l.
& canonib.ſed in oĩ alia diſpõne mẽs eſt ſemp pferẽda ver-
bis,vt plenè no.in c.quãto.de priuil.in gl.Et(ſicut dixi)gñа-
lia verba legũ reſtringantur per rõnẽ expreſſam ſubſequen
tem,vel tacitã,vt in iuribus præalle.in l.ſolis his.C.de reuo.
do.nã,vt ibi dr̃,tacitè cautum vr̃,vbi eadẽ rõ repitur, vt l.ſi.
C.de re iudi.& per Bal.in l.ſi quis ſeruo.C.de fur. & ſer.cor.
vbi contra prædicta op.de l.,pſpexit.ff.q.& à quib.vbi vr̃, ꝙ
in ſtatutis nõ ſit ſubintelligẽda rõ,ſed deſeruiẽdũ verbis,q̃q̃
duris,vt ibi.Quidã dicunt,ꝙ illa lex caret ſpũ.i.rõe. Bal.rñ-
det ad ipsã aliter,vt vidiſtis ſ.& aliter ĩ pdicta l.ſi ſeruo.¶Et
concludo,ꝙ ſi rõ in l.nõ exprimitur,dẽt ſubintelligi natura
lis,& veriſimilis,quãtũ põt:nec dicetur interptatio extẽſiua,
ſed intellectiua:qa intellectus,& rõ idẽ ſunt.facit l.vnũ ex fa
milia.§.Imperator.de le.2.Et quod no.Bal.in l.q̃uis.C.de fi
dei. ¶Quid dices de interpretatione iudicis , quæ tñ à lege
ſibi permittitur ĩ caſibus dubijs,prout dixi.ſ.in 10.op.dicit
Bal.ꝙ magis accedit interpretationi declaratiuæ,,q̃ extẽſi-
uæ:cũ ad iudicẽ nõ pertineat legẽ extẽdere,vt l.ſi verò.§.de
bitor.ff.ſo.ma.¶Quid ẽt dices de ar.à cõtrario ſenſu , dicit
tex.ꝙ eſt coniectura,vt l.apud antiquos.C.de fur.alibi dr̃,ꝙ
eſt tex.ff.de teſt.mili.l.qui te.§.mulier.Bal.poſt Ia.Bu. dicit ĩ
d.l.apud antiquos. aut caſus omiſſus , qui venit à contrario
ſenſu,eſt deciſus p alias leges:& tũc per cõtrariũ ſenſũ non
dr̃ : ſed tanq̃ omiſſus ab illa lege, remanet ſub diſpõne iuris
cõis,& venit decidẽdus p alias leges,vt l.ſi cũ dotẽ.in prĩ.ff.
ſo.ma.& l.ſi extraneus.de cõd.ob cau. aut ille caſus nõ ẽ de
ciſus p alias leges:& tũc ar.à cõtrario ſenſu eſt ex mẽte, ſeu
ĩterptatione legis potius,q̃ verbis,vt l. pecuniã. ff. ſi cer. pe.
ibi[tanq̃ ſub contraria conditione]q̃ dictio , tanq̃, denotat
improprietatẽ,vt l.ſi pr̃.§.qui duos. ff. de adoptiõibus.& ſic
põt intelligi gl.d.l.apud antiquos.& p Bal.in l.conuenticulã.
69 in prin.de epi.& cle.vbi dicit,ꝙ ẽt†in ſtatutis eſt validũ ar.
à cõtrario ſenſu.puta cauetur ſtatuto,ꝙ quælibet mulier ſuc
cedat matri ſuæ ab inteſtato,ſi nõ extãt maſculi. Vtrũ ergo
à contrario ſenſu,ſi extant maſculi,excludatur.Refert Cyn.
cõſuluiſſe,ꝙ ſic.idẽ Dy.per l.inter ſoc.§.cum inter.ff.d pac.
do.vbi prædictũ ar.ſumitur,vt l.de quib. de legi.& C.de ex-
cu.tu.ĩ Rub. Iuxta pdicta cõgruè applicat̃ materia quot mo
dis,& qualiter fiat fraus legi.Ex auaritię etenim cæcitate co
nãtur hoĩes varijs exquiſitis fraudibus,q̃ ſunt eis prohibita,
attentare,vt c.auaritiæ.de ele.li.6.¶Quia tales igitur faciũt
legi fraudẽ multis modis,primò de re ad rem,& de pecunia
ad pecuniã,vt.ff.ad mace.l.ſed & Iul.§.mutui.& l. quẽad.de
70 agri.& cenſi.Ex hoc inferas,ꝙ ſi†ſtatutũ prohibeat extra di
ſtrictũ portari frumentũ timore cariſtiæ, non poterit porta
ri farina,licèt ſint diuerſa,l.quæſitum.§.illud fortaſſe . de le.
3.¶Secundò fit fraus de perſona ad perſonam,vt l.ſi ſpõſa.
in prin.de dona.inter virũ & vxo.de ſecundis nup.l. hac edi
ctali.& in Auth.de nup.§.optimè.¶Ex quo inferas,ꝙ ſi Ma
gnus prohibetur emere poſſeſſionẽ,& ipſe per interpoſitam
perſonã emat,nõ valet cõtractus:quia eſt fraus de pſona ad
pſonã.¶Tertiò mõ fit fraus de cõtractu ad contractum.pu
ta prohibitus donare vendidit,vt no.in l.qui teſta.de proba.
& l.cũ quis.§.ſi.de le.3.& l.cõdicil.§.inſup.per Dy. ¶Quar
to mõ fit fraus de mõ ad modũ,vt cũ mulier, quæ non põt ſi
deiubere,quæſito colore fingit ſe principalem,vt l. vir vxo.
§.ſi.ff ad Velle.& de iſtis & alijs exẽplis vide in c. quantò.d
priuilegijs.¶Quinto mõ fit fraus de noĩe ad nomen.exẽplũ
ſumme ex.d.c.auaritiæ.Prãs ergo,vel aſſeſſor,qui nõ pñt p
hibẽte ſtatuto in officio refirmari,non poterunt mutato no
mine plus illud offm̃ cõtinuare,niſi eẽt immutatio veri noĩs,
ſeu fortioris auctoritatis,ar.eius quod no.in c.hi qui aucto-
ritate.de præbẽ.li.6.¶Sexto modo fit fraus de tpe ad tp̃s,vt
in c.ſi.de reg.iu.li.6.¶Septimo fit fraus de quantitate ad q̃ti
tatem:vt ſi obligatus vendere panem, vel vinum ad tabernã
precio limitato, vendit plus pp additamẽtũ caſtanearũ, vel
carniũ aſſatarum:quod additamẽtũ non eſt cõdignũ precio
ſuperaddito.ar.ff.de iure pat.l.ſi libertus minorẽ. & de vſu-
ris.l.eos.§.ſi quis ante.l.athletas.§.prætor.ff. de his qui not.
infa.& iſtos modos ponit Bal.in d.l.non dubium.in 3.op.de
hac materia vide ẽt in Dec.13.q.3.c.pleriq;.¶Ex prædictis
plenè hẽs de interpretatõe canonũ,& legũ, & de mente ver
bis præferenda,& quot modis fraudatur legis intentio, ſiue
mens abſque offenſione verborũ,vide in reg. cõtra.de regu.
iur.li.6.& alibi dicit Accur.ꝙ lex aliud ſonare vr̃, quàm ve-
lit.& magiſtri,& ſcholares ſæpe decipiuntur, vt no. in l.oẽs.
ff.de excep.¶In hac qõne ponit Seneca ĩ Declamationibus
qõnẽ talẽ fundatã ſuper duplici lege.lex erat.maior diuidat
patrimonium,minor eligat.ſecũda erat. liceat filium ex an-
cilla tollere:his præmiſ. qõ talis formatur. Pater cum habe-
ret filium legitimũ,filiũ aliũ ex ancilla ſubſtulit , & deceſsit.
maior ſic diuiſit,vt patrimonium totum ex vna parte pone-
ret:ex alia ancillã matrẽ huius minoris.qui minor de hac di
uiſione conqueritur tãquã in fraudẽ ſui facta: vt vel mr̃e ca-
reat,ſi patrimoniũ eligat,vel ecõtra patrimonio,ſi eligat ma
trẽ.maior rñdet,ꝙ nõ pt ex hoc redargui,cũ fecerit hoc.l.p-
mittẽte.ille minor replicat , immo nihil , niſi quod lege ſcm̃
eſt,querelã hẽt. nã ſi quid aliud aliter geſtum eſt, ipſum p ſe
irritum eſt:ſed circũſcriptio crimẽ ſub ſpẽ legis inuoluit. qđ
.n.apparet in illa,legitimũ eſt.qđ latet, inſidioſum.& ſic cir-
cũſcriptio p ius ad iniuriã peruenit.¶Tullius ẽt li.1.de offi-
cijs dicit.Iniuria, & calũnia q̃dã naſcitur ex vitijs calida iur.
interpretatõe.ex quo illud prouerbiũ ſumitur.Sũmũ ius sũ-
ma iniuria ſcm̃ eſt.ponit exẽplũ.treuga centũ dierũ facta, al
ter de nocte agros depopulabatur,ꝙ dierum, non noctuum
induciæ factæ eẽnt.Et hæc dicta ſufficiant circa legum,& ca
nonũ interpretationẽ.De ſtatutorũ ẽt interpretatõe plenius
ĩ.ſubdã.in q.6.¶Sextò quæro de quibuſdã dubijs circa le-
gũ,& canonum correctionem. Et primò ſuper hoc traditur
71 †regula,ꝙ poſterior conſtitutio tollit priorem, quãuis de ip
ſa mẽtionẽ non faciat.de quo in c.1.de conſti.lib. 6. de quo
vide quod ibi ſcripſi.hoc verum,niſi poſsint aliqua ſubdiui-
ſione iuuari,vt c.cum expediat.de ele.li.6.in l.1.C.de inoffi.
do.¶Ad derogationem ergo priorũ legũ non eſt neceſſaria
clauſ.nõ obſtãte in l.poſterioribus,vt d.c.j.Ad derogatõem
pcedentiũ ſtatutorũ an in nouis ſtatutis ſit dicta clauſula ne
72 ceſſaria.ĩ.dicã.¶Sed hic q̃ro.ſi†ĩ noua.lege, ſeu cõſtõne ap
ponit̃ clauſula nõ ob.q̃buſcũq; ll.&c.p hoc tollat̃,ne iſta po
ſterior limitet̃,& diſtinguat̃ p priorẽ.Bar.dicit,ꝙ ẽt hoc ca-
ſu debeat ſubdiuiſione iuuari,& diſtingui, qñ ſimpliciter ad
nectitur dicta clauſula.non obſtãte aliqua l.contraria,q̃ nõ
poſsit ſub hac contineri,vt Auth.de ſuc.ab inteſt.circa prin.
& ibi no.gl.ſuper ver.vacantibus.pro hoc facit Auth.itaque
C.cõia de ſucceſs.in eo,quod ibi diſputatur , an ſit correcta
l.de emancipatis.& per hoc infert Bar. ꝙ non eſt cõmodus
ordo procedẽdi ſuper crimine læſæ maieſtatis traditus in ex
trau. ad reprimẽdũ. cũ clauſula nõ obſtãte l.aliqua,&c.non
habeat locum in caſu l. 1. C. ſi quis Impera. maledi. nam
cum ibi ſit principaliter prouiſum contra maledicentẽ prin
cipi,per dictã extrauag.quæ generaliter prouidet ſuper cri-
mine lęſæ maieſtatis , non derogatur illi legi. pro hoc facit
Auth. hæc conſtitutio interpretatur conſtitutionem,&cete.
nam per illam intelligitur ſublata l.fina.C. de ſacroſan. ec-
cle.quæ generaliter loquitur,non autem conſtitutio ſpecia-
lis.C.de ſacroſan.eccle.Auth.quas act.licèt gl.in illo variet.
ſed ſi in l.noua diceretur.non obſtan.aliqua le.quæ genera-
liter, vel ſpecialiter loqueretur: tunc dictæ leges non di-
ſtinguerent, vel limitarent l.nouam:nec habet locum l. nam
& poſteriores. ff.de legibus.¶Sed hic poſt eum quæro de ta
li quæſtione circa proximè dicta . Illa extrauagans mo-
dum dat procedendi cum clauſula non obſtan. aliqua l.ſed
per l.antiquã cuidã dignitati,vel ordini ſpãliter eſt cõceſſũ,
vt ibi pſidẽtes circa prerogatiuã gaudeãt in mõ procedẽdi,
vt.C.

vt.C.de prox.ſac.ſcrin.l.in ſacris. Vtrùm ergo in caſibus cõ
prehenſis in extrauag.prædicta dcõ priuilegio gaudebunt:
73 dubium eſt in hoc ; quia† dicta l. in ſacriſ.eſt magis ſpãlis
quo ad pſonas:quia ſolum in illis, de quibus ibi.Sed quia di
cta cõſtõ ad reprimẽdam. eſt econuerſo ſpãlis quò ad cãm
.ſ.læſæ maieſtatis:tñ eſt gñalis quò ad pſonas,.quia oẽs com
plectitur.Ex quo reſultat quædã perplexitas,quia nõ pñt ad
inuicẽ contrariari genus, & ſpẽs. & p cõſeques quæ ex eis p
aliã limitet̃,nõ põt cognoſci.Bar.in iſta perplexitate reducit
ſe ad iſtã cõſiderationẽ, videlicet ꝙ tenet ius ſin.ſi itroductũ
eſt pp aliquã vtilitatẽ, vt l.ius ſing.ff.de legibus.ſed tñ in præ
alle.ll.ſi ſpãlitas repiatur talis,ꝙ vtraq; ſeruari nõ poſſet,ſed
oporteat alteri derogari,derogandũ eſt illi,vbi minor vtili-
tas reperitur.& ſeruari debet illa,vbi maior , & euidentior
vtilitas eſſe deprehenditur. Hæc.n.eſt benignior interpreta-
tio;iõ amplectẽda.ff.de le.l. benigniores.& l.quotiens. ff.de
reg.iur.& quia cã magis priuilegiata præfertur, vt l. 1.C. de
priui. dot. ¶Ex qua theorica concluditur in propoſita qõ-
ne,ꝙ cũ cõſtõ ad reprimẽdam. prouideat in caſu maioris
piculi,& delicti,deroget ordini procedendi, qui traditur in
prædicta l.in ſac. Adducit exẽplũ in minoribus, in quorũ fa
uorẽ generaliter eſt prouiſum, ꝙ nulla curreret eis præſcri-
ptio,vt l.ſi.C.in quibus cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſ.& hæc
cõſtõ eſt ſpãlis quò ad perſonas,& generalis quò ad cauſas.
¶Alia eſt l.econuerſo,quæ prouidet pp publicã vtilitatẽ, vt
inſtãtia finiatur triennio,ne lites ſint immortales, vt l.pperã
dũ.C.de iudi.Iſta.n.l.eſt gñalis quò ad pſonas, & ſpãlis quò
ad cãm inſtantiæ tãtũ.quæ l.licèt antiquior non tollatur per
palleg.l.ſi.tamen rõne prædicta(quia publica vtilitas,q̃ ver-
ſatur in litibus dirimendis,præfertur vtilitati minorum,quæ
non eſt ita publica,vt no.in l.ſi.C.ſi aduer.rem iudi.)lex anti
qua,quæ hẽt cãm fauorabilẽ, eſt maior,& limitat l. nouam.
Si verò non eẽt vna rõ ſpãliter fauorabilior alia:tunc l.noua
in dubio debet præualere,& hoc dicit eſſe notandum pro ſta
tutis,prout ipſe no.in prædicta extrauag.ad reprimendã.cui
adde quod no.ſcripſi.in c.cuncta.de elec.lib.6.in nouella.&
quod no.de iſta perplexitate in prin.in c.1.de priui. lib.6. in
nouella.& quod de ſtatutis.ĩ.ſubijciam in quæſtio. ¶Vlte-
74 rius quæro vtrùm†iſta correctio vnius l.per aliam heat locũ
in corre. vt.ſ.in vno ex eis correcta , videatur correcta in
alio.Bar.dicit, ꝙ ſi corrigitur l. in vno ex corre. intelligitur
correcta in alio,licèt hoc non exprimatur, vt l.ſi. C. de iudi.
Non ob.l.præcipimus.C.de app.in fin.Regulariter.n.verum
eſt,ꝙ lex non corrigitur,niſi in expreſſo,vt in contrario. fal-
lit in correlatiuis,in quibus,ẽt in materia correctoria,corre
75 ctio in vno inducit correctionem in reliquo,vt d.l.ſi. †Idem
in materia diſpoſitiua etiam pœnali, vt cõſtõ prohibens ſu-
per vno ex correlatiuis, videatur in alio prohibere. Vnde ſi
aliquis prohibetur emere ſub pœna,videtur prohibitus ven
dere ſub eadem pœna.facit l.cum emptor.ff.de reſcin.vẽ. &
l.ſi.de excep.& l.1.C.de cupreſ.lib.12.& no.Bal. in l. nemo
martyres.C.de ſa.ſan.ec.contra hoc tamen facit quod not.
Bar.poſt gl.in Auth.qui ſemel.C.quomodo & quãdo iu. vbi
aliter eſt prouiſum contra actorẽ contumacẽ, quàm ſtatue-
ret ius C.l.properandum.in danda dilatione. & tamen quia
iſta l.properandum.remanet incorrecta in reo (& ſic in vno
ex correlatiuis)non tangit reliquum.ſolue,vt ibi.ipſe dicit,ꝙ
hoc facit diuerſitatis ratio inter reum, & actorem contuma
ces.pp contumaciam.n.actoris poteſt perueniri ad diffiniti-
uam ſinam lit.non conte.vt ibi.quod ſecus eſt in reo:nõ mi-
rũ ergo,ſi propter maius periculum maior datur actori dila
tio.facit quod no.de do.& contu.c.j.li.6.in nouella.hẽt ergo
locum quod dixi,cum correlatiua habent ſe vt paria:ſecus ſi
diuerſo iure regulentur,vt eſt actor,& reus,qui ĩ multis diffe
runt,vt no.in l.de die.ff.qui ſatiſda.cogan.¶Prædictis adde,
ꝙ licèt etiam ex identi. rationis l.trahatur ad alium caſum,
vt l.non poſſunt.ff.de le.tamen ſi aliter in illo alio cãu eẽt ex
preſsè prouiſum , per identitatem rationis non inducitur l.
correctio,ſm̃ opi.gl.quã ſequitur Bar.in l.ſi.C. de ſacro ſan.
ecc.Nec obſtat quod dcm̃ eſt de correlatiuis: vt diſpoſitũ in
vno extendatur ad aliud.quia in eis eſt inſeparabilis conne-
xitas.& vno poſito,alterũ neceſſariò ſequitur,vt d.l.ſi.Bald.
tamen in d.l.ſi.dicit,ꝙ quando rõ eſt expreſſa in lege ; ita ꝙ
ex ipſa rõne poſſumus inferre ad quemlibet caſum,dicta rõ
idem debet generaliter operari,quod lex ſcripta. per ipſam
.n.inducitur veteris.l.correctõ.hoc tamẽ dicit verũ,niſi in le
ge noua eẽt aliqua dictio taxatiua,ſicut eſt in corpore,vñ ſu
mitur Auth.quas actiones.ex tacita aũt rõne non inducitur
76 hæc correctio,ſecundùm eum. ¶Quid dices,cum † ſub vna
regula.l.diſponit diuerſis caſibus,an correctio l. ĩ vno caſu,
vel perſona extendatur ad alium caſum,vel perſonam.pone
exemplum dictæ l.ꝙ in teſtamẽtis,in quibus ceſſat falcidia,
ceſſat trebellianica.ff.ad Tre.l.Marcellus. modò ſuperuenit
noua l.quæ prohibet falcidiam in relictis ad pias cauſas,an
ceſſabit ſimiliter Trebel.Bar.ꝙ ſic,non ex eo, ꝙ ſit eadẽ rõ;
quia hoc non ſufficit ad correctionem , ſecundùm ſuperius
dicta:ſed ex eo,ꝙ regula iuris antiqui cõplectitur caſum o-
miſſum in l.noua,vt corrigatur ſicut caſus expreſſus , & hoc
ipſe no.in d.l.Marcellus. & Bal.in l.filium quem habentem.
fam.hærcis.in repetitione,& quod ipſe no.in l.ſi quis ſeruo.
C.de fur.Regula igitur,quæ coniungit caſus varios,eſt potẽ
tior,quàm rõ,quæ adaptatur ad plures:quia per regulã indu
citur correctio oĩum caſuũ ſub regula cõprehenſorum, etiã
ſi in noua lege ſint omiſſi.ſed nõ ita inducit idẽtitas , vel ma
ioritas rationis, ſecundùm opinionem glo.in d.l.ſi.C.de ſa-
croſan. ec.& facit qđ no.Bar.in l.1.& 2.ff.de leg. 1. ¶Quid
77 ſi l.†prouidet in duobus caſibus , quorum vnus venit in con
ſequẽtiã alterius.puta dicit lex, ꝙ ad eũ deferatur tutela,ad
quẽ defertur hæreditas.& ſic ei tutela cõmittatur , an exclu
ſus per nouam l.ab hæreditate, videatur excluſus ẽt à tute-
la.dico,ꝙ ſic,vt no.Bar.in l. 1.ff.de legi.tuto.Reuocato enim
commodo,intelligitur reuocatum onus , & econuerſo , vt l.
alũnæ.§.Seia. de adi. leg. Et multis rationibus hoc confir-
mat Bar.in cõſilio,quod incipit.Ciuitas Mediola.&c.vbi cõ
cludit,ꝙ per ſtatutum,quo excluduntur cognati à ſucceſſ.ex
tantibus agnatis , excluſi intelligũtur ſimiliter à tutela, quæ
venit in conſequentiam ad hæreditatem , vt dixi. & vide ad
prædicta quod no.de off.or.c.ſi.li.6.in gl. ſuperſunt.& no.in
c.inter dilectos. de fide inſtru. in nouella , vbi de priuilegijs
conceſ.ad inſtar.& quod no.Bal.in l.omnia priuilegia.C.de
epi.& cle.& l.quicquid.de aduo.diuer.iudi.vbi conceſſo pri-
uilegio vni ſtudio,ſicut hẽt aliud:ſi reuocatur illud , non re-
uocantur illa conceſſa ad inſtar.quod facit contra iam dcã.
Et omnia iſta no.pro limitatione illius vulgaris reg.quod nõ
mutatur,quare ſtare prohibetur.& illius , ꝙ legũ correctio
non extenditur ad caſum improuiſum,l.præcipimus.in ſi.C.
de appel.& in l.ſancimus.C. de teſta.nam, vt vides ex prædi
ctis ĩ multis caſibus aliud eſt dicẽdũ.¶Septimò q̃ro,vtrùm
78 †illa, quæ cõtra ius fiunt,debeant ſemper pro infectis habe
ri.de qua materia remitto ad notata in c.quæ contra ius. de
re.iur.li.6.per Bal.plenius in l.non dubium. C.de le. vbi per
plures oppo.iſtam materiam declarat. Oppo.enim de male
ficijs. nam fiunt contra legem , & tamen non habentur pro
infectis , quia puniuntur committentes.Solũ.vt ibi in.4. op.
Deinde op.de ſententia, quæ non debet ferri ſub conditio-
ne,& tamen lata tenet, vt l.2.§.biduum. quando ap. ſit. ſol.
vt ibi in 5. oppo. Subſequenter oppo.de relegato ad tem-
pus,cui iudex non debet adimere bona , vt l. relegatorum.
§.ad tempus.de interdi.& releg.& tamen ſi adimit, valet,vt
ibi.So.vt in 6.op.Vlterius.l.prohibet dolum committi,& ta
men ſi committatur,valet contractus. dic, vt ibi in 7.oppo.
plenè in 9.opp.arguit, quòd factũ contra legẽ poteſt confir
mari,l.& ſi contra.C.de nup.Solu.vt ibi per eum, qui plures
oppo.format , & in caſibus, in quibus non valet actus con-

tra.l.an firmetur iuraméto.de quo p Bar.in l.ſi quis pro eo.
& cum lex prohibet,& vltra procedit pœnã imponendo, v-
trũ pœnæ appoſitio firmet actũ contra nullitaté.Quidam ꝙ
79 ſic,p l.quod ait lex.ff.de diuor. Ité † annullatio actus eſt pœ
na gñalis,vt d.l.non dubiũ.ſed vbi apponitur ſpecialis pœ-
na,vt ĩ themate,generalis dét ceſſare, vt l.ſanctio legũ.de pę
nis.¶ In hac qõne Io.Bu.dicit,ꝙ aut pœna nullitatis induci
tur per aliam.l.prohibentem,& tunc actus non valet:aut nõ
reperitur lex ſimpliciter prohibens, ſed ſolùm reſpectu pœ
næ:& tũc valet actus. quia ex eadem l. pœna generalis non
cõpatitur ſe cũ pœna ſpãli.ſed ex diuerſa l. bene ſe cõpatit,
ſm̃ eum.qđ eſt ſubtile.D.Bal.dicit,ꝙ qñq; nullitas actus(p-
priè loquẽdo)nõ eſt pœna principalis,ſed lex detrahit pote
ſtati dantis,vel adminiſtrationẽ adimit, vel rem à contractu
eximit,vel delictum pręſumit:tunc ſpãlis pœna inſer.in l.nõ
facit actum valere:quia ſua natura pphibetur, & hẽt pphibi-
tio naturã,& nullitatẽ intrinſecã.Si aũt nullitas (propriè lo-
quendo)eſt pœna:tũc haberet locũ cõſideratio Ia. Bu.Et in
ducit ad qõnẽ ſtatuti,quo cauetur,ꝙ nullus contrahat,quin
ſoluat gabellam de contractu.& ſi non ſoluerit gabellã,ſol-
uat cẽtũ noĩe pœnæ,iſto cãu cõtractus valebit : quia l.vltra
pcedit,ĩponẽdo diuersã pœnã à pœna nullitatis. Et iõ pœ-
na ſpãlis ĩpedit pęnã generalẽ.¶ Prædictis adde, ꝙ qñ pęna
venit ad reſcin.& non obuiat cõtractui à principio,nõ reſcĩ
dit ipſo iure,niſi hoc exprimatur ĩ lege, vt l.vniuerſa.C.de p
ci.Impera.offe.& no.Bar.in l. cũ l. ff. de fideiuſ.vbi oĩno vi-
80 deas. ¶ Ex prædictis habes,an † annullatio actus dicatur pœ
na,vt ipſe no.in c.fi.de ele.li.6.in nouella.Bal.in d.l.non du-
bium.2.col.dicit,ꝙ ſi annullatur actus ratione pphibitionis,
annullatio dicitur eſſe pœna,vt d.l.nõ dubiũ.& l. ſenatus.ff.
de cõtrahẽ.ẽp.Sed ſi actus eſt nullus rõne modi, vel formæ:
tũc illa nullitas nõ dr̃ eẽ pœna,& loqtur ita Io. An. & no.de
iſta q. Bal.ĩ l.nec martyres.C.de ſacroſan.ec.¶ Prędictis ad
de,quod ſcripſi in reg.ea quæ fiũt.de reg.iur.lib.6. in prima
op.vbi plenè examino,cũ iuris prohibitio dirigitur ad iudi-
81 cẽ,† nõ audiat,non faciat,& ſimi.an valeat,ſi egerit in cõtra
riũ,ibi plenè per Bal.in d.l.cum lex.vbi quid iuris, quãdo p
hibitio l.dirigitur ad contrahẽ.l.prætor ait.ff.de no.ope.nu.
per Bar.de pdicta materia. Sed vltra pœnã nullitatis actus,
82 quæro † an patiatur aliquã pœnã,qui tranſgreditur leges,vel
canones.glo.ꝙ ſic,ſi hoc facit ex contemptu,credens eccle-
ſiam nõ poſſe talia ſtatuere. & dicit ꝙ punitur vt hæreticus:
ſed ſi aliter tranſgreditur,eſt pœna depoſitionis,ſi alia ſpã-
lis non reperiatur impoſita,vt no.in c.generali. de elec.li.6.
Venire.n.contra canones, vel eis non obedire , eſt mortale
peccatum.11.q.3.c.Nemo ẽporũ.& 23.di.c.1.quod eſt ve-
rũ in præceptorijs,vt no.Io.An.in c.2. de ma. & obe. & no.
Hoſti.ꝙ miſericors Deus miſericorditer agat in hoc , & pro
uideat alijs multis laqueis impoſitis per humana ſtatuta: cũ
tamẽ Eccleſia non debeat illaqueare,ar.26.q.1.c.de viduis.
vide quod no.Bal.in l.nemo martyres.C.de ſacro ſan.ecc.&
plenius.in l.legis virtus.ff.de leg.vbi concludit , ꝙ eſt pœna
arbitraria.Bar.tangit in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iur. in
83 3.& 4.q.ad fi.¶ Sed hic quæro.reperitur † cõſtõ præcepto-
ria,vel prohibitoria alicuius facti,ſed non fuit dicta conſtõ
in practica,vel in vſum deducta:an talis conſuetudo excuſet
à peccato.gl.ꝙ ſic in c. 1.de treu.& pace.de qua Inſti.in pę.
& Auth.de hære.& fal.§.1.colla.1.& 4.diſt.c.leges.& c.in i-
ſtis.& hanc tenet Gof.in d.c. 1.& in ſumma.Idem Innocẽ.&
Hoſti.in ſumma.Sed idẽ Hoſti.in d.c. 1. tenuit contrarium,
pro quo facit.22.di.c.2.in prin.& 88.di.c. propoſuiſti. in fi.
ad hoc quod no.in c.dolentes.de celeb.miſ.puta negari non
poteſt,ꝙ conſtõ incæpit ligare à princi.poſt duos menſes. il
la ergo obligatio non debuit to li tempore. quia tempus nõ
eſt modus tollendi obligationem ſemel natam. l.obligatio-
num fere.§.placet.de act.& obli.neo in talibus excuſat gloſ.
magiſtrorum. de biga. c. 2.de deci.c.vobis.quod.n. præci-
pitur, imperatur.& quod imperatur,præcipitur,de ver.ſign.
c.in his.& ad hæc omnino vide quod no.Archi. 11. diſtin.c.
in his.& 14.di.c.in iſtis.¶ Alij diſtinguunt inter pœnã, quæ
infligitur ipſo iure,& pœnã,quæ venit infligenda ab homi-
ne,vt in l.prima non excuſet diſſuetudo;quia talis trangreſ-
ſor incidit in facm̃ iam damnatum.23.q.1.c.1.3.& 4. In ſe-
cunda excuſat. & ſic intelligatur cap. leges. cum ſi. alleg.ad
hoc.Io.An.no.de cõſue.ſuper Rub.in fi.in nouella.Credo ve
rius qđ tenẽt Bar.Inn.& Gof.vt ſ.retuli. nec vr̃ verũ , ꝙ ſi cõ
ſtõ à prin.publicauit,ꝙ hodie,& oĩ tpe nõ duret talis obliga
tio, quaſi l.ſẽper loquat̃, l. Arriani.de hær.Dico.n.ꝙ ſi cõſtõ
firmata non fuit moribus vtẽtiũ,fingitur nec à prin.obligaſ-
ſe.quod patet;quia dr̃ abrogata per nõ vſum,vt in d.c.leges.
& c.denique.videmus in ſimili, ꝙ vitium contractus initi cõ
tra iura purgatur curſu tẽporis,vt c.cura.de iure pa.¶ Itẽ ſm̃
84 cõem opinionẽ † poteſt præſcribi merũ,& mixtũ imperiũ, vt
plenè p Bal.in diſputatione quadã,quæ incipit.Apollonius.
& c.cũ contingat.de foro compe.& tñ conſtat,ꝙ hũit vicio-
ſum principiũ,& progreſſum, vſurpãdo ſibi tale offm̃, hoĩes
carcerando, torquẽ. decapitando,& ſimilia,quæ ſunt de me
ro imperio.Nõ ergo ſequitur.à principio obligauit conſtõ:
ergo durat ſẽper obligatio:quia immo & vſus, & conſuetu.
cõtraria ſunt,& ſtatutũ tollit effectũ illius.facit quod no.Io.
An.in c.Io.de cle.cõiu.in illa q.an tollatur l. per nõ vſum,in
vlt.op.Et Cy.in l.2.C.quæ ſit lon.conſue.fac.qđ dixi in Cle.
de re.ec.non alie.per tot.¶ Octauò q̃ro breuiter, & remiſsi
uè de quibuſdã qõnibus circa leges, & canones. primò quis
85 poſsit leges,vel cãones cõdere.no.2.di.c.lex eſt. † Eſt dubiũ
circa hoc de populo Romano,& ſenatu,an poſsint condere
legem vniuerſalem;de qua q.per Archi.2.di.c.lex.vbi an po
pulus Romanus poſsit reuocare Impatorẽ , ſiue ptãtẽ oẽm,
quã in eũ trãſtulit:quidã,ꝙ ſic,vt ibi per eũ. Bar. ꝙ nõ poſ-
ſit l.condere pp trãslationẽ oĩs ptãtis in principẽ,vt ipſe no.
in l.fi.C.de legi.& Bal.ibidẽ.& plenius in l. ambigitur. ff.eo.
ti.& ibi de hoc ſunt opi.gl.quas Cy.plenè refert in d.l. fi. C.
de leg.vbi dicit tene qđ placet: ſed qcquid ſit de facto dicit,
ꝙ nõ ſeruaretur extra vrbẽ.Hoſt.idẽ tenet.ſ. ꝙ nõ poſſet,in
86 ſumma huius tit.§. quis poſsit.ad fi.¶ Secundò † quare leges
ſint inuentæ.& quæ ſint conſideranda in ipſarum conſtõne,
hr̃. 4.di.per totũ.Et quod ſit offm̃ l.vel canonis.3.di. c.oĩs.&
4.di.c. erit autẽ. vbi qualis dẽat eſſe lex.& ibi tãgit de l. ini-
qua.hoc aũt an dẽat obſeruari, vel poſsit fraudari , per Inn.
in c.pleriq;.de immu.ecc.& in prin.de ca.tol.l.1. per Bal.&
1.di.c.ius gen.vbi vtrũ an ſeruus peccet,ſi fugiat,tenet ꝙ ſic,
ſi in iuſto bello: ſecus ſi iniuſto captus ſit.Et qualiter conſti-
tuãtur.Et an ſcriptura ſit de eſſe l.ſiue ſubſtãtia.Io.plenè no.
in c.nẽo põt.de re.iur.li.6.in mercu.& tenet,ꝙ ſcriptura nõ
ſit de ſubſtãtia legis, vel ſtatuti.& videtur caſus in c. j. de re-
nun.li.6.idem Bal.in l.humanũ.C.de legibus. licèt aliter ibi
Pe.¶ Tertiò an leges trahantur non ſolùm ad futura , ſed ẽt
ad præterita,penden.vel deciſa.iſta qõ plenius diſcutietur.ĩ.
87 in materia ſtatutorũ in q̃ſt.¶ Quartò † an iuris ignorãtia,vel
facti,vel alia q̃libet excuſet. & an ignorare ius ſit lata culpa,
vel dolus,plenè.j.q.4.c.eccleſia.§.itẽ procõ.& l.regula.ff.de
iur.& fac.ign.& de vltima per Bal.in l.leges ſacratiſsimæ.C.
de legibus.& l.error.C.de iur.& fac.ig.in j.& 2.q.¶ Quintò
an teneatur quis ſcire cõſtõnẽ. & à quo tpe incipiat ligare,
p Ho.ĩ ſumma huius ti.§ qñ cõſtõ.& vide quod no.in proœ
88 mio Cle.¶ Vlterius † quid eſt ius naturale, & quot modis ſũ
matur.j.di.c. ius aũt.& c. ius naturale. & ibi Archi, & an ſit
mutabile.5.di.in prin.per Archi.¶ Item de iur.gẽ. vide j.di.
c.ius gen.& vnde deriuet, & an dicatur naturale, per Archi.
j.di.c.ius aũt naturale . Et an ſeruitutes ſint inductæ de iure
89 naturali,vel gen.per Archi.j di.c.ius gen. † Iſtud autem ius,
& etiam ciuile quandoque eſt bonũ, & æquum: quandoque
bonum,ſed non æquum;quandoque æquum,ſed non bonũ:
quandoque neque æquum neq; bonum. proſequere per exẽ
pla,

pla, vt no.j.di.c.ius generale.& ff.de iuſti.& iur.l.1.& quod
no.e.ti.l.penul.Item an rub.leg um,canonũ,vel decretorum
poſsint alleg.in cauſis.dic,vt 9.diſ.c.quis neſciat.per Archi.
Item an ius canonum dicatur humanum,vel diuinum ius.8.
di.c.quo iure.per Archi.plura alia remiſsiuè poſſem perſe-
qui,ſed prædicta ſufficiant.¶ Incidenter.n.de his iuribus,&
de iure diuino in proximo tractatu ſtatutorum , & cõſtõnũ 91
ſynodalium aliqua reperemus. ¶ Ad ipſam ergo materiam
deſcendẽs ex multis vtiliter circa ipſam materiã examĩatis
hactenus per antiquos Doct.referã quæ mihi magis videbũ
tus vtilia,q̃ ex ſcriptis moderniorũ repi varijs locis tractata,
prout.j.patebit. ¶ Ordinẽ aũt dicendorũ capio ex ſolemni
repetitione,quã D.Bar.fecit in iſta materia.ff.de iuſti.& iur.
l.oẽs populi. ¶ Diuiſit autem tractatum principaliter in 7.
qõnes principales quarum Prima eſt,quis poſsit facere ſta-
tuta.Secunda qualiter.Tertia de quibus rebus.Quarta quos
ligent.Quinta à quo tempore.Sexta vtrùm ſtatuta recipiãt
interpretationẽ.Septima qualiter in iudicium deducant̃.ſub
qualibet prædictarũ plures acceſſoriæ congruè aptabuntur.
¶ Retento igitur ordine qõnũ principaliũ. Nonò quæro qs
poſsit facere ſtatuta.Ad cuius declarationẽ præmitto, an fa
cere ſtatuta ſit meri,vel mixti impij, an iuriſdictionis. dicit 92
Bal.ꝙ ſi loq̃ris cõprehẽſiuè,eſt meri imperij:ſed ſi diſtribu-
tiuè,ſm̃ rem diſpoſitam;quia eadẽ eſt qualitas fori,& ſtatuẽ
di,vt probatur in l. mulier.C.de ſen. ſm̃ eum ibi. Alibi dicit,
ꝙ ſtatuta condere eſt potius de quadã iur.permiſsione, quã
ſit annexum iuriſdictioni,vt ipſe no.in l.omnes populi.in prĩ
ci.de iuſti.& iur.circa prin.& videtur hoc ex eo probari, qa
vniuerſitates poſſunt facere ſtatuta, & tñ non habent iuriſdi
ctionem,vt no.Inno. in c.cum acceſsiſſent.de conſti. & eod.
ti.in cap.cum omnes.in nouella. cum ergo ratio. iſtius dicti
vniuerſitates non habeant iuriſdictionem, non poſſunt eam
dare rectori ſuo.quia nemo dat,quod non habet.c. Daiber 93
tum.j.q.7.& c.quod autem.de iurepa. & tamen ſm̃ eos (vbi
ſ.)hoc eſt falſum.nam ſuo præpoſito dant iuriſdictionẽ ſup
ſe,vt l.fi.C.de iur.om.iud.¶ Credo ergo,ꝙ auctoritas ſtatuẽ
di dependeat à iuriſd. & ꝙ iuriſdictio extendit tm̃ auctorita
tẽ faciendi ſtatuta ad hoc,quod no.in l.j.ff.de iuriſdi. om.iu
di.Vnde dicit Bal.poſt Bar. ꝙ quantum quis hẽt iuriſdictio
nis,tm̃ hẽt auctoritatis condendi ſtatuta,quia ſtatuta conde
re eſt iuriſdictionis.& vno poſito,ponitur reliquum.& econ
uerſo vno remoto,remouetur reliquum. Et quandoque eſt
meri imperij,& qñque mixti ſm̃ cãs,quas decidit. & ita no.
in l.oẽs populi.¶ Hoc ergo præmiſſo,eſt q. propoſita,an qs
90 † poſsit facere ſtatuta.dubitatur de pluribus.primò an, & q̃
vniuerſitates.ſecundò an pars vnius vniuerſitatis(quia fortè
ciuitas eſt diſperſa per partes,vel vna partiũ eſt expulſa)ter
tiò an collectio,ſiue corpora(puta doctorũ,campſorum,car
donum & ſimilium)quartò an iudices perpetui,vel ad tem-
pus dati.quintò an epi,vel legati. ſextò an capitula,vel colle
gia eccleſiarum. ſeptimò an ſtatuta requirant confirmatio
nem ſuperioris.¶ In prima.q.dicit,ꝙ aut loqueris de vniuer
ſitate,quæ nullam habet iuriſdictionem,vt eſt vniuerſitas ca
ſtri,vel villæ:aut de illa, quæ habet oẽm iuriſdi.aut de illa, q̃
hẽt iuriſd.modificatã.primo caſu non poteſt facere ſtatutũ,
cum iuriſdictio nõ ſit penes caſtrum, vel villam, vt not.Bar.
in l.j.ff.de dã.infec.& no.in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo.fa-
cere.n.ſtatutum eſt iuriſdictionis, vt dcm̃ eſt.Si verò vellet fa 94
cere ſtatutum ſuper his , quæ non deſcendunt à iuriſdictio-
ne:ſed à rerum ſuarum adminiſtratione,vt de pecunia expẽ
denda,vel colligenda:& poſſent,vt l.j.& l.ambitioſa. de de-
cre.ab or.fa.facit quod de ſtatutis capitulorum no.Io.And.
in c.conſtitutionem.de verbo.ſig li.6.& in d.c. cum omnes.
in nouella.& c.cum acceſsiſſent.per Inno. ¶ Secundo caſu
cum loqueris de vniuerſitate , quæ habet omnem iuriſd. &
tunc poteſt,vt l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur.& l.j. de pri-
uileg.¶ In tertio caſu ſimiliter poteſt, quatenus iuriſdictio
ſe extendit.nam ſecundùm ꝙ iuriſdictio limitatur,etiam au
ctoritas ſtatuentis re,loco,& tempore.c.ſanctæ Mariæ.ĩ.eo.
c. vt animarum. de conſti. li. 6. facit quod not.in c. pro illo
rum.de præben.¶ Iſta tria membra ponit Bar.in d.l.omnes
populi.circa prin.Bal.etiam plenè no.in d l. oẽs populi.ver.
modò reſtat videre,ibi. Et ideo de iure cõi ſic diſtinguendũ
91 eſt. Sed † nunquid ſine ſuo rectore poterit vniuerſitas facere
ſtatuta.Quidam,ꝙ non:quia iuriſdictio eſt penes rectorem,
non penes vniuerſitatẽ. arg. de reſcrip.c.edoceri. & hoc te-
net Compo.ſi verò non habeat rectorem.tunc tam in ſtatuẽ
do,quàm in alijs iuriſdictionem habet,argu ff.quod cuiuſq;
vni.no. l. 1. l.item.§.1. & cap.cum omnes.de conſti.Iac.Bu.
in l.1.ff.qđ quiſq; iuris.dicit,ꝙ populus,vel ordo põt legem
condere,etiam ſine conſilio,vel decreto magiſtratus, l. 1.§.
ſolent.ff.quando ap.ſit.licèt quidam cõtra,per l.2.C.de ſer.
rei pub.ma. ¶ Item poſſunt expedire quæ pertinent ad pu-
blicam vtilitatem immediatè,vt dicta l. 2. & d. §.ſolent.ſed
non poſſunt ea,quæ pertinent ad iuriſdictionem,niſi in defe
ctum,vt l.vbi abſunt.de tuto.& cura.da.ab his. Item quæ re
ſpiciunt ſingulorum vtilitatem,non per modum iuriſdictio-
nis,ſed legis,vt l.Imperatores.ff.ad leg.Iul.de anno. ¶ In 2.
92 q.videtur ꝙ † licèt ciuitas ſit diuiſa per quarteria (vt eſt iſta
ciuitas Bononiæ)non videtur,ꝙ poſsit facere ſtatuta, quæ p
tineant ad dictorum deciſionem. quia iuriſdictio eſt penes
totum populum,non per partes diuiſa:ſicut diuiſio admini-
ſtrationis inter tutores eſt diuiſio facti,nõ iuris, ſiue iuriſdi
ctionis,vt l. inter tuto.ff.de admini.tuto. ¶ Quantũ ergo ad
adminiſtrationem pecuniæ,& rerum pertinet, poterit quod
libet quarterium ſtatuere , vt dictum eſt in vniuerſitate ca-
ſtri,vel villę.facit l.ſi quis à filio.§.ſi parti.ff.de le.1. Non ob.
l.2.§ deinde cum eſſet.de ori.iur. quia illa plebiſcita valent
ex conſtitutione,confirmatione poſtea ſubſecuta.& ita intel
93 ligit eum Bar.poſt Ia.de Bel.de alia qõne † cum vna pars ci-
uium eſt expulſa de ciuitate,quærit Bal.an intrinſeci de iure
poſsint facere ſtatuta contra expulſos:videtur,ꝙ ſic.quia in
trinſeci faciũt populum,non diſperſi, & vagi per mundum,
c.ex iniuncto.de ope.no.nun.per Inno. ¶ In contrariũ quia
contra ſpoliatos,antequam reſtituantur,non poſſet ferri ſen
tentia hominis,vt c.j.de reſti.ſpo.li.6. ergo nec ſtatuti ſentẽ
tia.Item non poſſunt comparere ad contradicendum. ergo
non valet,quod ſtatuitur in eorum præiudicium.cle.paſtora
lis.de re iudi.Item ſit à capitalibus inimicis eorum,& noto-
riè ſuſpectis.ergo non valet,ſicut nec ſententia. de arbi.l.nõ
diſtinguemus.§.cum quidam.& l.j.C.ſi quac.præd.pot.facit
c.accedens.vt lit.non conteſt.c.2.& quod no.in c. ſtatutum.
§.cum verò.ſuper ver.non audens.de re.lib. 6. & concludit
Bal.ꝙ ſi ſunt expulſi ex iuſta cauſa, valet ſtatutum. quia deli
ctum non debet eis præſtare exemp. l. Papi. exuli. de mino.
& l.amiſsione §.qui deficiunt.de capi.dimi.& quod no. in l.
ad cognitionem.ff.ex qui.cau.in poſ.ea. ¶ Si autem ſunt ex
pulſi iniuſtè,& de fcõ : & tunc ſtatuta facta contra eos non
valent,quia ius commune,quod permittit ſtatuta,non intẽ-
dit per hoc dare materiam delinquẽdi,vt C.de monopo. l.j.
& ideo ſtatuta, quæ ſapiũt monopoliũ, ſunt à iure repbata,
vt no.Inn.in c.cum acceſsiſſent.de conſti. & hoc not. Bal.in
præalle.l.omnes populi.& qd iuris,ſi omnes ſint expulſi, an
poſſint aliquid ſtatuere,& à quo,& qualiter, no.in dicto.c.
94 plenè per Inn.¶ De tertia qõne † an mercatores inter ſe poſ
ſint condere ſtatuta,eſt caſus,ꝙ ſic in l.fi.C. de conſti. pecu.
& in c ex literis.ĩ.eo.Sed dubitatur, an poſſint facere inter
ſe ſtatuta ſpecialia contra ſtatuta generalia illius ciuitatis.
Bal.ponit in l.omnes populi.& poſitis ar.pro,& contra,con
cludit,quòd inter ſeipſos poſſunt habere propria ſtatuta à
generali lege diſcrepantia ſuper factis illius artis, vel profeſ
ſionis, non ſuper alijs (puta ſuper hæreditatibus) nec dicta
ſtatuta nocent alijs.ſed ipſis, & hæredibus ipſorum,ſicut nec
cõuentiones & pacta,vt l.ſi vnus.§.ante omnia. ff. de pac.fa

cit quod no.in d.l.fi.de conſtitu.pecu.& in Auth.de fideiuſ.
95 §.argentariorum.¶De quarta quæſtione, †an iudices per-
petui,vel ad tempus dati poſsint facere ſtatuta ci.& poſt eũ,
Bal.tangit in l.1.ff.quod quiſque iur. ſed plenius ibi Iac.Bu.
qui ſic diſtinguit.ꝙ in ciuitatibus quædam reſpiciunt reipu
blicæ vtilitatem circa rerum ciuitatis adminiſtrationem: &
in his magiſtratus,ſiue rector non ſe intromittit, niſi quate
nus vt auctoretur,vt dicta.l.2.de ſer.reipu.ma.& idem in of
ficialibus creandis in l.1.§.ſolent.ff.quando appel. ſit. & vbi
reſpublica vtile æſtimauerit auctorari:aliàs punitur.& ſic in
telligitur.C.de cu.l.ſi quis.li.12. Quædam reſpiciunt iuriſdi
ctionẽ:& illa expedit magiſtratus,vt l.1.ff.de iuriſd.om.iud.
Quædam reſpiciunt neceſsitatem reipublicæ: & tunc poteſt
ſtatuere cum aliquorum eminentiorum conſenſu,& tempo
raliter,non perpetuò.& ſic loquitur.l.cum nauarcorum. C.
de naui.li.11.Quædam reſpiciunt legẽ cõdẽdã generalem ,
vel ſpecialem:& hoc non poteſt.nam ſoli ſenatui , ceteriſq;
maioribus eſt hoc conceſſum,l.non ambigitur.ff. de legi. &
de offi.præ.vrb.l.1.§.cura carnis.& l.normam.C.de of. præ
fec.præto.ergo alijs intelligitur denegatum. Et hoc verum,
niſi populus,qui poterat per ſe, eidem poteſtatem legis con
dendæ dederit:quod poterit in caſu conceſſo, & in quo po-
pulus poſſet,vt l.item eorum.§.ſi decuriones.ff.quod cuiuſ-
que vni.no.Quædam reſpiciunt ſingulorum commodum:&
hæc expedit magiſtratus,vt l.Imperator.ad l.Iul.de anno.&
idem ſi ornatum ciuitatis.de offi.proconſul.l. ſi in aliquem.
& de offi.præſi.l.præſes.& C.de ædif.priua.l.ſingularum. &
collectas imponit, eod.titu.de ædif.priua.l.omnes.& ita di-
96 cit in d.l.1.quod quiſque iuris.in antiqua.¶Sed quæro†vtrũ
in caſibus,in quibus quis poteſt ſtatuta facere,poſsit ẽt adij
cere pœnam.Pone. præſes ſcripſit per ciuitates ſui præſida-
tus,ꝙ nullus extrahat frumentum à diſtrictu.& ſi quis con-
trafecerit, amputetur ſibi pes. nunquid cõtrafacienti ampu
tabitur ſibi pes?dicit Bal.ꝙ non: quia omnis pœna capitalis
requirit diffinitiuã ſñiam,procedente ſuper hoc ſtatuto, vel
lege prouinciæ facta cum conſilio procerum. cũ .n.lex hẽat
vim diffinitiuæ,debet fieri cũ maturitate conſilij:& iſta cor-
pora poſsunt hoc facere pro emergenti bono publico,& nõ
in feruore & impetu:facta autem ſolenniter,ẽt cõtra ius pu
blicum,valeret,vt no.de reg.iur.l.neque pignus.§.1.& l.j.§.
qui magiſtratum.quod quiſq; iur.vbi vr̃ gl.1.licẽt.n.prætor
hẽat ptãtem.l.condendæ,nunquã tñ inuenies, ꝙ fecerit ali-
quod edictũ de pœna capitali.& ſi non inuenies hoc in præ
tore:multò minus in præſide. ¶Concludit Bal. ꝙ huiuſmõi
genera pęnarum aliter,quàm iura dictent, per ſtatutũ, aliàs
magiſtratum non poſſunt imponi.& iõ meritò eorũ progrã
mata,ſeu præconia nõ hñt vim ſñiæ.ita no.in l.programma.
C.cõ.vel epi.facit quod ipſe no. in d.l.omnes populi.dicit.n.
ꝙ iſta edicta magiſtratuum propriè non dicũtur ſtatuta mu
nicipalia:quia nõ ſunt propoſita perpetuæ iuriſdictionis cã,
ſed prout res incidit.ff.de iur.om.iudi.l.ſi quis id quod. & l.
fi.de pœnis.dicuntur etiam potius bãna, q̃ ſtatuta. quia hñt
vim ſententiæ interlocutoriæ,& non vim lègis, nec ſentẽtiæ
diffinitiuę,vt d.l.programma.& no.C.quõ & qñ.iud.Auth q.
ſemel.¶Et credò,ꝙ in caſibus, quibus magiſtratus pñt ſta-
tuere,vt dixi.ſ̃.poſt Iac.Bu.quia talia non ſunt propriè ſta-
tua, durabunt tempore officij,& nõ in tẽpus ſucceſſoris. qđ
ſenſit.ſ̃.Ia.Bu.& idem Bal.in l.omnes populi. quibus adde
quod no.Ber.in c.à nobis.j̃.de ſen.excõ.& in c.pro illarum.
de præb.& no.C.& ff.quod quiſq; iur.l.1.in 4.q.¶Iuxta p̃-
97 dicta quæro de quæſtione,in qua Bar. conſuluit† quoddam
caſtrum erat in quaſi poſſeſsione eligendi Poteſtatem à tan
to tempore citra,ꝙ in contrarium memoria non exiſtit. ca-
pitaneus,ſiue præſes illius prouinciæ conſtitutionem fecit,
ꝙ nulla ciuitas,caſtrum,vel villa poſsit ſibi eligere Poteſta-
tem ſub certa pœna.illud caſtrum elegit in Ptãtẽ Cõe Peru-
ſij:quod erat tunc in illis partibus multum potens.pp quod
capitaneus cõdẽnauit illud caſtrum in d.pœna. quæritur an
dicta conſtõ valeat,poſito pro conſtanti , ꝙ ille capitaneus,
& alij rectores prouinciarũ Eccleſiæ poſsint facere conſtõ-
nes,ſicut epi,& legati apoſtolicæ ſedis.c.2.de ma. & obe. &
c.vt animarum.de conſti.li.6.de offi.le.c.fi. & ſicut maiores
iudices,vt l.non ambigitur.ff.de legi.& l.formã.de off.præ-
fe.præto.per quæ iura,coniuncta conſue.eſt dicendum con-
ſtõnẽ valere.ſed remanet dubium, an præiudicet conſuetu-
dini dicti caſtri circa liberam rectoris electionem.conſuluit
in prędicto caſu,ꝙ ſic,quaſi deinde ius q̃ſitũ illi caſtro poſ-
ſit per ſtatutũ ſuperioris modificari,ne eligant tam potẽtes
pſonas in Poteſtates,quæ poſſent ipſũ capitaneũ admittere,
& expellere prout vellent.de reſti.ſpo.c.Piſanis.Item de iu-
re habere aliàs poteſtatẽ cũ libera diſtrahẽdi prohibetur p
ſonis potentioribus.de loca.c.fi.& ibi no.& l. ſi quis ita pro
miſerit.§.ea l.de ver.ob.ꝑ hoc.j̃.de loca.c.j.vbi ſi quis hẽat
liberam ptãtẽ locandi,& conducẽdi:tñ hoc põt limitari per
conſtõnẽ legati,& pœnã imponi.poſito ergo,ꝙ cõſtõ capi-
taneorũ non poſſet tollere ius quæſitũ præſcriptione prædi-
cta : tñ põt ipſũ ius reſtringere ad intellectum iuris cõis in
ſi.& ita concludit,& incipit conſilium. Capitaneus patrimo
nij.¶De quinta q.an legati,& epi poſsint facere ſtatuta.De
legato eſt expreſſum in c.fi.de off.le.quod poteſt intelligi de
ſtatutis editis in concilio prouinciali:ſi aũt à ſeipſo aliquid
ſtatuat,fortè idẽ in eo , quod dcm̃ eſt in præſide prouinciæ,
an ſibi adſimiletur,vt c.2.de off.leg. li.6.& ſentit hic Archi.
3.q.c.infames.§. porro. ſimiliter de epis vr̃ dicendũ, ꝙ poſ-
ſint,vt c.cum aĩarũ.§.ſtatuto.de conſti.li.6.& c.ſtatuto ſi qs
contrauenerit.de ma.& obe.vbi de hoc cum c.2. de loca. &
98 c.fi. de his quæ fi.à ma.par.ca.¶†Vtrũ aũt in ſtatuendo req
ratur conſiliũ,vel conſenſus Capituli.Goff. ꝙ conſenſus.Ho
ſti.ꝙ conſilium requiratur. & ſi ſine rõne contradicit epo,
valet,quod facit eps iſto caſu,ſm̃ Hoſti.vt no.Archi. 18. di.
in ſumma.facit dictũ c.fi.in quibuſdã tñ caſibus præciſè re-
quiritur conſenſus,de quibus per Archi.24.di.c.eps. ¶Vnũ
tñ circa hoc dico,ꝙ ſi de conſuetudine præſcripta eps inq-
rit,& corrigit ſubditorum exceſſus,& alia adminiſtrat:ꝙ ſi-
militer ſup his poterit ſtatuta facere , ſicut ſolus corrigere,
& punire põt hoc caſu:vt ſic præſcriptio in vno ex connexis
extendatur ad reliquum.c.2.j̃.e.& ſ̃.in pri.q. principalis di
ctum eſt,ꝙ auctoritas ſtatuendi cauſatur à iuriſdictione: vñ
qui conſuetudine , vel præſcriptione iuriſdictionẽ quæſiuit,
vr̃ ſimiliter quæſiuiſſe ius condendi ſtatuta,vt d.c. translato.
& c.acceſſorium.de reg.iur.li.6.facit c.non eſt.de conſue.li.
6. Et hæc vera , ꝙ eps cum conſilio Capituli poſsit facere
ſtatuta ſuper minoribus negocijs.ſuper maioribus, & tangẽ
tibus diœc.non vr̃,ꝙ poſſit facere,ſicut nec ſolus magiſtra-
tus,cui æquiparatur,vt no.in c.1.de offi. or. li. 6. Magiſtra-
tus autem(prout.ſ̃.dictũ eſt)non põt ſine vniuerſi.cui præſi
det,vt no.in l.1.ff.quod cuiuſque vniuer.no. Nã cum omnes
liget, debẽt oẽs in ſynodo ad hoc vocari , vt in re.quod oẽs
tangit.& quod no.Archi.in d.c.eps. 24.di.& qđ no.17.di.in
ſumma.& 18.di.§.j.& c.humilis.de maiori. & obe.¶De ſex
99 ta q.†an capitula,& collegia eccleſiarum poſsint facere ſta
tuta,remiſi.ſ̃.ad no.in c.conſtõnẽ.de verb.ſig.li.6. Compo.
ſ̃.de conſti.in c.cum omnes.latius refert omnium opi. ¶Pri
ma eſt,ꝙ†nec Capitulum eccleſiæ cathedralis,nec alia eccle
ſia(etiam cum ſuo præpoſito, vel prælato)poteſt facere ſta-
tutum ſine ſuo epo,c.cum conſuetudinis.de conſue.nam eps
eſt vt caput ſuæ eccleſiæ,& aliarum,c.requiſiſti. de teſta. ſed
à capite non licet membra diſcedere.de præſcrip.c.cum nõ
liceat.& c.nouit.de his quæ fi.à præla. ¶Alij dicunt,ꝙ præ-
dicta opi.eſt vera,niſi Capitulum ſtatuta faceret ſuper his,
quæ tangunt ipſum tantũmodo,non epiſcopum,vel eccleſiæ
ſtatum:quod exemplifica,vt in dicto c. conſtõnem. in glo.
¶Tertia eſt opi.Vin.& fortè bona,ſecũdùm Compo.ꝙ Cap.
non poteſt prædicta,vel alia ſtatuere ſine epiſcopo: conſer-
uare

uare.n.ſua poteſt,& parare res ſuæ menſæ:ſed ius diſponẽ-
di de ipſis,& ordinandi penes epm̃ eſt. 25.diſt.c.perlectis.
12.q.2.c.abbatibus.¶Sed hic quæritur † an ſede vacante
Cap.eccleſiæ cathedralis poſsit facere ſtatutũ ſuper his , ſu
per quibus ſuccedit:vt ſuper correctione criminum , refor
matione morum,& ſi.vr̃ ꝙ ſic.quia Cap.ſede vacante ſucce
dit in iuriſdictione epali,vt patet de ma.& obe.c. His quæ.
& c.cum olim.e.ti.c.vno.li.6.de hæreti.c.ad abolẽdam.ſed
ſucceſſor idem põt,quod poterat prædeceſſor.de fo. cõpe.
c.dilecti.& quod no.de reg.iu.c.is qui in ius.li. 6.& hãc par
100 tem tenet D.Fed.de Senis.ĩ q.15.vbi plenè diſputatur,†an
tale ſtatutũ Capituli durabit in tp̃s epi ſubſtituti: vr̃ ꝙ non.
quia non dẽt plus durare ſtatutum,q̃ auctoritas ſtatuentis,
l.eum qui.§.iudicare.de iuriſdi.om.iudi. ¶Contrarium cõ
cludit.ſ.ꝙ duret etiam poſt creatum epiſcopum: licẽt poſ-
ſit illud epiſcopus reuocare,non obſt.quòd habeat iuriſdi
ctionem ad tempus.quia per hoc nõ ſequitur,ꝙ ea,quæ ge
rit,debeant ad tp̃s ſortiri effectum. nam licẽt expiret offi-
ciũ ad tempus,non expirant geſta ſub nomine officij:vt in-
ſtitutiones,ſententiæ,diſpenſationes,& ſi.vt.ff.de offi. præ-
fec.vr.l.1.in fi.l. pæto. de poſtu.& c.fin.de offi.le.& l.geſta.
C.de re iud.cum ſi.Reſpondet ad contraria prout ibi vide.
101 ¶Quærit Bar.†an in caſibus,in quibus iudices habent ar-
bitrium in pœnis(quod eſt vbicunque per l. non eſt pœna
determinata.ff.de effrac.l.1.§.expilatores. & no. in l. ſan-
ctio legum.de pen.)an poterint à prin.officij declarare, &
taxare pœnas ſuper illis delictis.tenet,ꝙ nõ, in dicta l.om
nes populi.quia declaratio,quæ poteſt recipere varietatem
in tempore,non poteſt fieri ante tempus,vt in l.cum pa. §.
à filia.de leg.2.Sed iſta eſt huiuſmodi. quia pœnæ arbitra-
riæ variantur ex tempore,& ex loco,& alijs,vt cap. ſicut di
gnum.de homi.¶Non poteſt ergo arbitrium ante tempus
declaratum fundari ſuper æquitate, de qua nõdum poteſt
iudici liquere;quia contractus futuri temporis,vt l.1. ff. de
102 vſuris.¶Subſequenter quærit† de magiſtris grãmaticæ,an
poſsint ſup diſcipulos facere ſtatuta.& ſimiliter quæri po-
teſt in Doctoribus.Nam habent iuriſdictionem,per Auth.
habita.C.ne filius pro patre.Et habent coerctionem morũ,
l.ſed quæcunque.§.fi.ff.ad l.Aquil.& loca.l.idem quęritur.
§.idem.vel dicit,quia circa mores tantũ ſtatuunt,parẽdum
eſt eis,ſicut patribus.ff.de ope.libe.l.liberto.& ibi no. Si ve
rò pœnas adijciunt:& tunc ſi pecuniarias,non valet:quia ꝓ
pter lucrum non debet fieri retẽtio pec.l.1.§.taceat.de rei
vxo.actio.aut coerctionem aliam:& tunc , cum ſit arbitra-
ria,per ſtatutum non poteſt ante tempus declarari , vt di-
ctum eſt. ſ̃. cum verò caſus euenerit, poteſt,vt in iuribus
præallega. ¶Vlterius quomõ Doctores faciunt vniuerſita
tem de per ſe,& ſcholares de per ſe, & hoc de conſuetudi-
ne,& de iure,ſecundùm quoſdã:licẽt alij contra,vt no.in l.
fi.C.de iuriſdi.om.iudi.& Bald.in Authen.habita.C. ne fi-
lius pro pa. Extan.ergo conſuetudine,nunquid collegium
Doctorum poterit ſtatuere aliquid, quod tãgat ſcholares:
puta vt debeant ſtuduiſſe tantum: vel doctoribus ſuis tan-
tum ſoluere:vel quòd debeat approbari ab omnibus, & ſi.
& econtra quæri poteſt, an ſcholaris poſsit ſtatuere , vt li-
centiandus non poſsit accipere,niſi vnum doctorem in cõ-
uentu:quòd rector debeat eſſe præſens in examine priua-
to:quòd non debeat recipere in doctorem, qui non teneat
cathedram,& non legit,& ſi.In iſtis enim caſibus,& ſi. pro
pter mixturam, & coniunctionem in vnum: videtur quòd
vna vniuerſitas in præiudicium ſingulorum alterius vniuer
ſitatis non poſsit ſine eius conſenſu aliquid ſtatuere:ſed de
beant conuenire,poſtquã de iure cõi inter eos agitur,arg.
l.iuriſperitos.§.cum oriundus.de excu.tu.& c.cũ illorũ.de
ſen.excõ.Bal.tenet,ꝙ in his,q̃ cõmiſſa ſunt Doc.puta in ap
ꝓbãdo,vel reprobando,ſcholares nihil poſsint ſtatuere,tan
q̃ tam de iure alieno,& de aliena meſſe.argu. de iureiuran.
c.venientes. darent enim legem ſuis parentibus , & magi-
ſtris.quod eſt prohibitum,capi.cum inferior. de maiori. &
obe.& c.qualis.12.q.1.facit l.nemini.§. iuriſperitos. C. de
aduo.diuer.iudi. ¶Collegium etiam doctorum non poſſet
mutare formã antiquitus conſtitutam, vel magis grauare
doctorandos.eſſent enim talia decreta ambitioſa; ideò re-
ſtringenda.de decre.ab or.fa.l.ambitioſa.& hoc no.Bal. in
Auth. habita. ſed non tangit dubium de ſtatutis ſcholariũ
contra non legentes:vt non debeant præſentare,& docto-
rare ſcholares. Reſpondeo, ꝙ hoc non memini me legiſſe,
ꝙ doctores approbãtes debeant regere cathedram :ſed be
ne dicit lex,ꝙ debent eſſe ſeptem optimi, & pollere primò
moribus:deinde facundia,vt l.matres. C. de profeſ. & me.
li.10. Et canon dicit, ꝙ debet eſſe optimè eruditus, & do-
ctus, irreprehenſibilis,& maturus,humilis , prouidus, &c.
8.q.c.opt. Et ſi nõ fuerit talis,viliſsimus reputandus eſt, di
cit canon.1.q.1.c.viliſsimis.facit quod no.de ma.& obe. c.
humilis doctrina magiſtri.¶Poſtremò quærit Bar.nũquid
103 †excommunicati,vel interdicti poſsint facere ſtatuta. di-
cit,ꝙ non,per.c.aduer. de immu. eccle. & adde quod le. &
no.in c.conſulti.de procura.Idem credit de bannitis impe-
rij.10.col.de banni.contra li.ec.§.1. Perdunt enim tales q̃
ſunt iuris ciuilis , & ſtatuta ſunt pars iuris ciuilis , vt di-
104 cta.l.omnes populi.¶In 7.q.† an ſtatuta requirant confir-
mationem ſuperioris:& videtur , ꝙ non. quia per l. omnes
populi.vidẽtur poſſe ſibi facere ſtatuta,vt d.l.omnes popu
li.de iuſt.& iure.quod ergo à l.conceſſum eſt,non debet ab
alio impetrari,vt l.quæ ſub condi.§.fi. de condi. inſti. Item
ſine cõſenſu ſuperioris quilibet populus p̃t inducere cõſue
tudinem.ergo & ſtatuta edere,vt l.de quibus.ff.de le.& c.j.
de cõſt.li.6.Præterea videtur expreſſum. ff. de priui. cre.l.
Antiochenſium.l.3.C.de noxa.de decre.ab or.fa.l. fi.in qui
bus ſimpliciter de ſtatutis loci,ſiue patrię habetur mentio.
¶In contrarium non poteſt populus diſponere ſuper ma-
giſtratu,niſi confirmetur,in Auth.de defen.ciui.§.interim.
ergo non poteſt diſponere ſuper iure reddendo à magiſtra
tu. quia magiſtratus cenſetur maior populo per confirma-
tionem ſuperioris:ergo non poteſt imponere ſibi legem, tã
quam ſit inferior populus,vt prædixi,l.1.ff.de conſti. prin.
Item ſine magiſtratu non poteſt iuriſdi.aliquam exercere,
vt d.l.1.de ſeruis reipu.ma. ſed ſtatuta condere eſt iuriſdi.
vt ſæpius dictum eſt.ſ̃.Præterea videtur expreſsũ.C.de de
cur.in l. ſi quis decurio. lib.10.Pręterea clerus ſine epiſco-
po non poteſt legem condere. Ergo idem in populo ſine
ſuo præſule. Nam magiſtratus dicitur princeps. l. ſpado-
nem.§. ſi ciuitatis.de excu.tu. quid dicendum. Barto. for-
mat iſtam.q.in l.omnes populi.ſed per Bal.ibi plenius, qui
concludunt pro prima parte.ſ. † ꝙ non requiratur ſuperio
ris auctoritas, ſi ſtatuant ſuper his, quæ concernunt iuriſdi
ctionem eis conceſſam: ſecus ſi per ſtatuta diſponerent ſu-
per iuriſ.ſuperioris, vel ſuper his , in quibus non haberent
iuriſdi.Nam vnde remouetur iuriſdictio, remouetur aucto
ritas,& poteſtas ſtatuendi, vt dictum eſt. ſ̃. Et poſſet ſupe-
rior cogere inferiores ad exhibendum ſua ſtatuta, vt vide-
ant,an ſuper prohibitis , vel in derogationem iuris ſuperio
ris aliqua ſint ibidem ſtatuta,vt no.Barto. in l. ſub prætex-
tu.de extraordi.co.& Bal.in d.l. omnes populi. Et hæc ſuffi
ciant de iſta.9.q.quis poſsit facere ſtatuta. ¶Decimò prin
105 cipaliter quæro,†qualiter fiant.dominus Bar.circa hoc di-
cit,quòd ſi ſtatuta fiant à dominis , ſiue maioribus iudici-
bus , humanum eſt , quòd hæc faciant de conſilio ſapien-
tum , ſicut etiam Imperator facit,vt l.humanum. C.de le-
gi.non tamen eſt hoc neceſſarium, vt ibi no. Si verò ſtatuta
fiant à populo:tunc qualiter fiant,eſt videndum,& quæren
dum de pluribus dubijs . Et primò per quem debeat ad
hoc vniuerſitas congregari. Secundò qualiter ad hoc voca
bitur . Tertiò quis proponet in vniuerſitate factum , ſuper
quo

quo debet fieri ſtatutum. Quartò qualiter ad propoſitionẽ
factam reſpondebit. Quintò de numero, videlicet quot de
vniuerſitate in congregatione intereſſe debeant, & de inte
reſſentibus conſentire: vt ſic ſtatutum valeat. De primo du
106 bio dicit Bar. ꝙ †vniuerſitas congregabitur aucto. pontifi-
cis, vel alterius magiſtratus. Sed Inno. & poſt eum Io. And.
in no. plenius examinat in c. 1. de oper. no. nun. tangens de
vniuerſitate eccleſiaſtica, & ſeculari diſperſa, & abſente pro
magna parte. in qua dicit (loquens tamen de eccleſiaſtica)
ꝙ qui maior eſt in Capitulo: vel ille, ad quem ſpectat hoc
de conſuetudine, canonicos conuocabit. Idem & latius hoc
no. Io. An. in c. 1. de ma. & obe. In vniuerſ. autem ſeculari, ꝙ
per magiſtratum debeat conuocari, facit tex. in l. 2. C. de de
cur. li. 12. loquitur tamen de vocatione decurionum, nõ vni
uerſitatis: ſed vbi deficeret magiſtratus (quia fortè vniuer-
ſitas eſt diſperſa:) tunc oportet, quòd veniant duæ partes.
Sed an tribuatur auctoritas conuocandi, non reperio ta-
ctum per Doc. hoc caſu. & fortè ſi ſine alio capite, vel maio
re communicant duæ partes, poterunt vocare alios. quibus
non comparentibus, poterunt ad actum procedere: vt ſic
ibi dicatur eſſe vniuerſitas, vbi ſunt duæ partes, alijs tamen
vocatis. facit quod not. in l. 1. ff. de albo ſcri. per Bart. Quid
autem ſi vocatione facta, ſolẽniter comparet minor pars:
an fieri poterit ſtatutum eorum auctoritate, dicam in vlti-
mo dubio. ¶ De ſecundo dubio qualiter vocabitur vniuer-
ſitas. Bar. in d. l. omnes populi dicit ꝙ ſono tubæ, ſiue cam-
panæ, vel voce ꝑconis, vt. C. de decu. l. 2. lib. 10. & ibi no. & l.
aliud. §. refertur. de reg. iur. & ibi not. Io. An. hoc tangit ple
nius in c. in cauſis. de elec. ſuper ver. campana, in nouell. &
tenet, quòd in negocijs, in quibus abſentes ſunt vocãdi, nõ
ſufficit per campanã & hoc eſt ſecũdùm eum, qđ dicit tex.
de decurionibus, ꝙ non debent vocari per tabellam. vt C.
de prædi. curi. l. fin. lib. 10. licèt Bar. aliter iſtã l. intelligat in
dicta. l. omnes populi. vt. ĩ. dicam ſup. 5. dubio. ¶ Vtrũ au-
tem in factis vniuerſitatis ſint vocandi abſentes, certè in e-
lectionibus, & certis caſibus eſt dicendum, quòd ſic, non
in alijs, vt no. in c. præſentium. de teſti li. 6. hoc verum, niſi
eſſet vniuerſitas diſperſa: quia tunc videntur vocandi, vbi-
cunque ſint. d. cap. 2. de oper. no. nun. in nouell. Barto. cir-
ca hoc in l. præallegata loquitur de expulſis de ciuitate, an
ſint vocandi. & tenet, ꝙ aut non habent vocem in vniuerſi-
tate: & non ſunt vocandi; quia tota poteſtas remanet penes
habentes poteſtatem, l. vbi abſunt. de tu. & cu. datis ab his.
aut abſunt neceſſariò: & tunc aut propter demerita, ſiue de
licta: & non requiritur, quòd vocentur, quia perdunt iura
ſuæ ciuitatis, vt l. amiſsione. §. qui deficiunt. de capi. di. Aut
exulant abſque culpa (fortè quia ghibellini, & regnant ibi
guelfi, vt dicit glo in c. ſtatutum. §. cum verò. de reſcrip. lib.
6.) & tũc præſentes in præiudicium talium nihil poſſunt ſta
tuere, ſed in præiudicium ſuum ſic, vt l. per fundũ. ff. de ſer-
ui. vr. prædi. facit quod no. in c. bonæ. il 1. de elec. in nouel.
107 Et ſunt iſta vtilia, quia †quandoque vniuerſitas poteſt obli
gare ſingulos de vniuerſitate per modũ, quem tradit Bart.
in l. 3. ff. de re iudi. quo caſu videtur, quòd facta vocatione
ſolemni, & conueniente parte maiori, obligentur abſen-
tes, ſicut præſentes. Dom. Bal. dicit, quòd aut minor pars
vniuerſitatis iſtam obligationem contraxit: & ipſi ſoli obli
gantur. aut maior pars: & tunc aut loquimur de obligatio-
ne vniuerſorum, aut ſingulorum. primo caſu, aut actus per-
tinebat ad vniuerſitatem de neceſsitate, vel conſuetudine:
& obligantur vniuerſi, vt l. quod maior. ff. ad muni. aut erat
actus impertinens vniuerſitati: & obligantur ſoli præſen-
tes, l. 1. ff. de ma. conue. facit quod not. in c. cum omnes. de
conſti. in nouell. poſt gl. & Inno. & c. fin. de his quæ fi. à ma.
parte Cap. Secundo caſu cum tractatur de obligatione ſin
gulorum: tunc obligantur ſoli præſentes, ſecundùm Bal. in
d. l. 1. Sed certè vbi obligatio ſingulorum cãtur, & deſcen-
dit ab vniuerſitate, fortè obligata ad mil. videtur, quòd cõ-
pelli poſsint ad collectam imponendam, vt no. in l. 1. ff. qđ
cuiuſ. vniuer. no. in quo caſu videtur, ꝙ obligatio ſingulo-
rum firmata ſolemniter per ſtatutum maioris partis obli-
get tam præſentes, quàm abſentes, vt d. l. 3. de re iudi. per
Bar. vbi autem non eſt debitum neceſſarium, non videtur,
ꝙ etiam ſi omnis populus cõſentiret, ꝙ poſsit per ſtatutum
ſuum aliquem ſingulariter obligare, vt no. Accur. in l. 2. C.
quæ ſit lon. cõſu. ¶ Sequens quæſtio videtur tangere de ter
108 tio, & quarto dubijs. ſ. †quis proponet factum in vniuer. ſu-
per quo debet fieri ſtatutũ, ſiue lex, & qualiter vniuerſitas
reſpondebit ad propoſitionem. ¶ Quò ad primum dic, ꝙ
propoſitio fiet altero de duobus modis. Primò generaliter.
Quid placet vobis ſup tali facto ſtatuere. & ſuper iſta pro
poſi. erunt conſultores. & colligitur iſte modus. ff. ad Vell.
l. 1. §. 1. Secundus modus eſt, ꝙ fiet propoſitio certa & limi
tata, an placeat populo, ꝙ ſit talis lex, ſiue ſtatutũ. & iſte mo
dus coll. Inſti. de iure natura. gen. & ci. §. item lex. & §. ple-
biſcitum. & Inſti. ad l. Aquil. §. ceterum. & no. ff. ad leg. Aq.
l. 1. Qua ꝓpoſitione facta, illud, quod placuerit maiori par
ti, erit firmum, vt. ff. ad munici. l. quod maior. Vtrùm autem
hæc propoſitio poſsit fieri per quemlibet de vniuerſitate,
credo ꝙ per magiſtratũ, cuius auctoritate vniuerſitas con-
gregatur. vt dixi. ſ. vel p illos, per quos vniuerſitas regitur.
vt l. municipibus. ff. de condi. & de. Sicut. n. facta vniuerſita-
tis debent certis committi, per quos gubernẽtur, vt l. 1. ff.
quod cuiuſ. vniuer. no. & vide c. j. de ma. & obe. in nouell. ita
factum iſtud. ſ. proponendi in vniuerſitate, quod imminet,
109 & incumbit expediendum. † ¶ Qualiter autẽ vniuerſitas re
ſpondebit ad talem propoſit. Et videtur, ꝙ requiratur con
ſenſus expreſſus verbis, licèt de conſuetudine ſufficiat taci
tus, vt l. de quibus. ff. de legi. Et in hoc differt à iure ſcripto,
vt ibi Bar. dicit, ꝙ licèt ex parte propoſitam facientis requi
rantur verba, vt dixi: tamen ex parte populi reſpondentis
non requiruntur verba; ſed ſufficiunt ſigna conſenſus, addu
cit l. ſeruo inuito. §. ſi pup. ff. ad Trebel. ibi [vel interrogatis
nutu poſsit ſignificare] &c. & ſic intelligit l. 1. ff. de le. & qđ
ibi no. gl. dum exponit tex. [communis reipublicæ ſpõſio]
ideſt interrogatione facta à conſule, & communiter reſpõ
ſione facta à populo, quòd ſic placeat eſſe ſtatutum, &c. Et
pondera quod dicit [reſpõſione cõiter facta à populo] &c.
Ex hoc enim innuitur, ꝙ conſenſus, niſi fiat à maiori par-
110 te, non ſufficiat, vt in c. in Geneſi. de elect. † ¶ Qualiter ergo
de iſto conſenſu maioris partis populi ſimul accommoda-
to poterit apparere. ad hoc videtur dicendum, quòd in ele
ctionibus prælatorum habemus modum, & practicam bo
nam in c. quia propter. de elec. & ibi in no. ſed vniuerſorum
laicorum cõſenſus collegialis, ſiue vniuerſitatis populi col
ligitur; quia fit partitũ ad fabas albas, & nigras: vt quibus
vnum placet, ponant fabam albam. quibus placet contra.
ponant nigram in vna pixide, vel alio loco. & quilibet po-
nit talem fabam ſecretè. Eſt alius modus: vt quibus placet
vnum, ſedeant. quibus aliud, ſurgant in pedes. ſed præcedẽs
eſt tutior: quia ſecretè poteſt quilibet ſecurius, & audacius
dicere id, quòd placet, quàm patenter, & publicè. & ita in
ſecreto ſcrutanda ſunt vota eligentium hac de cauſa, vt d.
c. quia propter. Iſtis ergo modis, & ſignis colligitur conſen
ſus vniuerſorum, & repræſentatur in vno facto, ſcilicet in cu
112 mulo, ſiue computo dictarum fabarum. † & ſicut conſenſus
collegij debet per vnum publicari in communi, vt ca. ſicut
cum. de elec. li. 6. & de re iudi. c. penulti. eo. li. ita & iſtæ fa-
bæ per vnum numerari, & illud affirmabitur, quod appa-
113 ruerit maiorem numerum fabarum habuiſſe. ¶ Quis autẽ
erit iſte, qui numerabit, no. in fin. dicti c. ſicut. vbi firmat,
quòd ille, qui eſt maior inter eos: vel cui vniuerſitas hoc cõ
mittet. Ex quibus apparet, quòd in effectu conueniunt iſti
modi iuris canonici, & ciuilis in materia ſua. ¶ Videndum
reſtat

114 reſtat de quinto dubio, ſcilicet quot de vniuerſ. intereſſe de
beant, & intereſſentibus conſentire: vt ſic ſtatutum valeat.
gl. in l. aliud. §. refertur. dicit, ꝙ vocato populo publicè per
tubam, vel campanam, vel voce præconia: & licèt non
omnes veniant, videntur omnes facere quod faciunt, qui ve
nerunt: dummodo duæ partes veniant, & maior pars illarũ
duarum partium conſentiat, vt. ff. quod cuiuſque vniuer.
no. l. nulli. & ita no. in d. l. aliud. §. refertur. ff. de re. iur. Bart.
in d. l. omnes populi. de iuſti. & iur. allegat l. fi. de præd. de-
curi. li. 10. vbi dicit [nec ex tabella decretum recitari.] q. d.
nec ſufficit ſono tabellæ vocatos, niſi venerint. & ita expo-
nit Odofr. & no. in c. in cauſis. in nouel. ſuper ver. campanã.
& c. licèt. e. ti. ¶ Sed hic quæro, quid ſi duæ partes ſæpius vo
115 catæ non conueniunt: †quia fortè de aliquo onere imponẽ
do tractatur: vel iniunctum, ſiue præceptum eſt per ſuperio
rem aliquid pœnale vniuerſitati, & pauci, ſiue minor pars
vellet obtemperare, ne ipſi, vel vniuerſitas in pœnam inci-
dant, vel detrimentum patiantur. Io. An. in materia electio
nis refert, ꝙ ſi maior pars non vult conuenire electioni, &
tempus labitur, poterit minor pars eligere circa finem ter-
mini, ne per eius lapſum ius ſuum ad alium. i. ad ſuperiorẽ
deuoluatur: donec tamen timor iſte non immineat, nõ põt
minor pars vocare maiorẽ, nec eligere, etiam ſi maior pars
præfixiſſet diem ad electionem. nam poteſt illum diem mu
tare expreſsè, & etiam tacitè (puta non veniendo) quod in-
telligitur, ſecundùm quoſdam, vt dixi, quando fit mutatio
in tempus, quo poſsit electio celebrari. de quo per eum ple
nè poſt glo. & Doct. in c. cum nobis olim. de elec. & c. eccle
ſia veſtra. eo. ti. Sed in c. in cau. eo. ti. in nouel. ſuper verb. cã
panam. dicit hæc vera, cum vniuerſitas, procurantibus qui
buſdam, vocatur voce præconia, vel per campanam: vt tũc
conſideratio habeatur de iure comparentium, an vlterius
differendo eſſent amiſſuri ius ſuum, vel non. Si verò fiat vo
catio per præſidentes ipſi vniuerſitati: tunc valet quod face
ret minor pars, etiam 30. de centum: dummodo qui non cõ
paruerunt, ſint præſentes: ſecus ſi abſentes. quia tunc p nũ-
cium, vel epiſtolam ſunt citandi, ſecundùm Ioan. An. ibi, &
quod ipſe no. in c. irrefragabili. de offi. ordi. ſuper gloſſ. vel
per decanum. vbi de epiſcopo, an poſsit ſolus, vel cum pau
cis expedire quę pertinent, ſi alij non conueniunt ad Capi-
tulum. ſed certè de vocatione abſentium in factis vniuerſita
tis aliter dixi. ſ. in 2. dubio. q. Et ex his dictis Io. An. poſſet
limitari, quod dictum eſt, neceſſariò debere duas partes in
teruenire, eſſe verum regulariter. fallit, quãdo ex dilatione
actus immineret præiudicium minori parti, vel ipſi vniuer
ſitati. quia tunc poſſet dicta minor pars ſtatuere, & firmare
quod expedit, & neceſſe eſt. facit ad hoc quod no. Inn. in c.
bonæ. 2. de poſtu. præla. & c. Romana. de ſen. excom. in no-
uel. li. 6. Nec ſemper ad validitatem eius, quod agitur cum
vniuer. requiritur maior pars, vt eſt glo. no. in c. ſi capitulo.
de conceſ. præben. li. 6. ¶ In citationibus enim cum denun.
vniuerſitati fiendis non requiritur, ꝙ ſic cõueniant duæ par
tes, vt ibi no. & Bar. in extrauag. ad repri. ſuper verbo cita-
tum. loquuntur tamen, cum caput vniuerſitatis, ſiue præſi-
dens non vult eam congregare, & ſic ipſe eſt contumax, &
rebellis, non vniuerſitas: quę hoc caſu citanda eſt in Capi-
tulo, vel arengo, arg. C. de ſacroſan. eccle. l. iubemus. & no.
glo. in l. non poteſt dolo. ff. de reg. iur. Et vide Bar. in prædi
cta extrauag. ſuper dicto ver. citatum. vbi tradit alios mo-
dos, quibus vniuerſitas congregata ſi in vnũ non vult con-
uenire, debent in vnum duæ partes, & de ipſis maior nume
rus conſentire, vt no. in iuribus præallegatis. ¶ Sed nũquid
116 †in caſibus, in quibus contumaciter conuenire volunt, po-
terunt mulctari ſinguli de vniuerſitate, vel ſola vniuerſitas:
videtur, quòd ſola vniuerſitas per miſsionem in poſſeſsio-
nem, & alijs pœnis, vt no. in c. quoniam frequenter. vt lite
non conteſt. in fi. Diſtincta. n. ſunt iura vniuerſitatis à iuri-
bus ſingulorum, vt l. ſicut. §. 1. ff. quod cuiuſ. vniuer. no. &
quod ibi no. ad fi. Aliter autẽ & ſubtiliter no. Io. An. in d. c.
Romana. de ſen. excom. in nouel. & c. bonæ. de poſtu. præl.
vbi omnino vide. & quod. ſ. dictum eſt, ꝙ maior pars dua-
rum partium debeat conſentire, ꝙ quandoq; ius maioris
partis recidit in minorem, intelligas ſanè, videlicet cum ali
quid eſt cõe pluribus, & vniuer. ſecus ſi vt ſingulis, vt ius pa
tronatus inter plures patronos, vel officium iudicãdi inter
plures iudices, vel arbitros, vt no. Io. An. in c. 3. de iure pa.
in prædicto. c. irrefragabili. in nouel. & quod dixi de arbi. c.
117 1. li. 6. ¶ Sed iuxta prædicta quæritur †certum eſt, ꝙ vniuer
ſitas poteſt delinquere, & puniri ex delicto, vt no. in dicta. l.
ſicut. §. fi. & p Bar. ĩ l. aut facta. de pœ. c. cũ dilectus. de ſimo.
in gl. & c. grauem. de ſen. excom. per Inn. Item certum eſt,
ꝙ conſentientes, & non alij puniuntur, quãdo tractatur de
pœn. ſingulorum, non dico vniuerſitatis, vt l. 1. ff. de magi.
conue. & l. 3. §. ſi actor. de re iudi. per Bar. & dicto. c. grauẽ.
facit c. aduerſus. de immu. eccle. & c. vbi periculum. de ele.
lib. 6. Vt ergo nolentes conſentire euitent pœnam, an de-
beant app. vel ſufficiat ſimpliciter contradicere. reſponde
ſubtiliter per Inno. & Io. An. in c. 1. de his, quæ fi. à ma. par.
Ca. difficulter tamen conſentientes à non conſentientibus
diſtinguuntur, quando conſenſus, & diſſenſus ſingulorum
diſtinguitur fabis albis, & nigris ponendis in pixide. Ne-
ſcitur enim, qui albam, vel aliam ibi poſuerit, vt ad ſenſum
patet: quo caſu eſſet dubium, an omnes, vel nullus ſingula-
riter puniatur: cum non poſsint, qui deliquerint, ab alijs di
ſcerni. ſuper quo vide gl. in ſimili de ele. c. cupientes. §. cete
rum. in gl. & c. ſignificaſti. de homi. & l. ſi in rixa. de ſica. per
Bart. Et propter hoc, & alia (quia expedit quandoque ſci-
re de votis, & ſuffragijs ſingulorum de vniuerſi.) non imme
118 ritò dubitatur, †vtrùm in agendis per vniuerſi. debeant ex
primi nomina ſingulorum. Bar. ſuccinctè tangit in d. l. 1. de
albo ſcriben. & in ſpe. ti. de ſindi. & Ioan. An. in d. c. ſi. ĩ. de
procura. Oldr. dicit, ꝙ vbi agitur de obligatione ſingulorũ
conſentientium, oportet nomina eorum ſimpliciter expri-
mi in inſtrumento: aliàs eſſet incertum, quis teneretur, ni-
ſi probaretur extrinſe. ſed vbi agitur de obligatione vniuer
ſorum, ibi non eſt neceſſe exprimi nomina ſingulorum: qa
tunc non refert, à quo fiat: dummodo à maiori parte fiat.
quidam dicunt, & tutius ſecundùm Bal. ꝙ ſemper ſingulo-
rum nomina ſunt exprimenda. quia cum tabellio ſit quidã
teſtis, vt l. Domitius. de teſta. oportet, ꝙ teſtimonium eius
ſit certum, non ambiguum, & generale: immo quando ta-
bellio diceret. maior pars interfuit, eſſet pòtius iudex, quã
teſtis: cum maior pars referatur ad ius, & habentes vocem.
non. n. ideo, quia de vniuerſitate, vocem habet. Numerati
enim non computantur in numero, vt excommunicati, mi
nores, fœminæ, & quàm plures alij, vt no. in Cle. quod cir-
ca. de elec. quia ergo tabellio, ſicut teſtis, debet atteſtari de
his, quæ percepit ſenſu corporeo, non iudicio intellectus, vt
plenè in c. cum cauſam. de teſti. per Inno. videtur ꝙ ſemper
nomina teneatur exprimere. & hoc ſemper conſulit Bald.
vbi actus eſt multum ponderoſus, puta alicuius ſubmiſsio-
nis. quo caſu videtur l. hoc requirere. C. de ven. re. ad ciui. l.
1. facit c. quanto. de his, quę fi. à præla. & Bal. iſta no. in di-
cta l. 1. de ma. conue. ¶ Vlterius quæro poſt Bart. in d. l. om-
119 nes †vtrùm conſenſus maioris partis debeat exprimi in ip-
ſa vniuerſitate cõgregata ad actum: an verò ſufficiat, quòd
ſeorſum, & ſeparatim de conſenſu cuiuslibet appareat: pu-
ta vnus hodie, & in domo: alius cras, & in platea conſentit:
& videtur, quòd hoc ſufficiat, ſicut in conſuetudine, vt l. de
quibus. ff. de legi. & patet in patronis, quorum vnus poteſt
præſentare hodie, alter cras, vt no. in c. 3. de iur. patr. in no-
uel. & in pluribus, quibus ſeruitus debetur, quorum vnus
poteſt remittere vno tempore, & loco: alius alio, vt l. fina. ff.
cõ. prædi. & l. ſi autem. ff. de aqua plu. ar. tenet Barto. ibi, &
pro-

probat per duas rationes. Prima eſt, quãdo aliquid ſpectat
ad plures vt vniuerſos, requiritur conſenſus omniũ ſimul,
vt c. in Geneſi. de elec. Item in his, in quibus conſenſus ma-
ioris partis præiudicat minori, etiam ſi ſpectet ad eos, vt ad
ſingulos, debent ſimul conſentire, vt l. iuriſgẽ. §. ſi. aliàs eſt
l. & ſuum hæredem. ff. de pac. Non ob. l de quibus. quia lo-
quitur in conſuetudine, in qua eſt pluralitas actuum: ex qui
bus reſultat quidam cõis conſenſus omnium, & curſus tem
poris, qui ſupplet defectum omiſſæ ſolemnitatis. vt l. 5. ff. de
acq. hær. & l. ſi filius. de peti. her. Nõ ob. l. ſi. & l. per fundũ.
quia loquuntur in his, quæ ſpectant ad plures, vt ad ſingu-
los, non vt vniuerſos. facit quod plenè de hoc no. gl. in c. cũ
omnes. de conſti. & quod dixi. ſ. in 4. q. principali, verſic.
120 D. Bal. dicit. &c. ¶ Poſtremò quærit Bar. † an poſſit cõmit-
ti, ſiue delegari auctoritas, & poteſtas ſtatuta condendi. di-
cit, ꝙ ſic, ab vniuerſitate, vt l. 2. §. quia difficile. & §. cum pla
cuiſſet. de legi. à ſingulari domino, vel rectore, qui hoc poſ
ſet. de iure non poteſt delegari: quia ſuæ fidei, & induſtriæ
negocium tam arduum videtur commiſſum. l. 1. §. qui man
datam. ff. de offi. eius, cui mã. eſt iuriſd. & ideo quare magis
vniuerſitas hoc poteſt. Quia cõfert ordinariam, vt l. & quia.
de iur. om. iudi. quod non faciunt ſingulares iudices. nã con
ferunt delegatam tantùm. Sed ea, quæ ſunt multum ardua,
delegari non poſſunt, vt in d. l. 1. Et intelligo hoc verum, cũ
dominus vult, ꝙ ſtatuta per eius delegatum edita recipiãt
ab eodem validitatem. ſecus ſi mera ſtatutorum dictatio, &
compoſitio mandaretur, & ipſe poſtea ſic ſua auctoritate
firmaret, prout ille compoſuit, & dictauit. Omnia enim no
ſtra facimus &c. C. de ve. iu. enuc. l. 1. poſt princ. Quæ enim
meri facti ſunt, etiam ſi deſcẽdant ex facto indelegabili, cõ
mitti poſſunt. facit quod no. in c. 1. de offi. deleg. & c. ſuper
qõnẽ. ĩ. eo. ti. Et prædicta ſufficiant de prædicta. q. qualiter
fiant ſtatuta. Nam per iam proximè dicta non ſolum in edi
tione ſtatutorum: ſed ẽt aliorum negociorum tractatibus,
& deliberationibus vniuerſitatum poteſt ex pluribus du-
121 bijs declarari. ¶ Duodecimò quæro † de quibus rebus, ſeu
ſuper quibus rebus poſſint fieri ſtatuta. & Bar. in prædicta
l. oẽs populi. iſtam q. in plures articulos, ſiue membra pro-
ſequitur. Et primò an poſſint fieri ſuper his, quæ nullo iure
ſunt diſpoſita. Secundò an ſuper his, quæ ſunt diſpoſita à iu
re diuino. Tertiò an poſſint fieri ſuper his, quę diſpoſita sũt
à iure humano, vt canonico, vel ciuili. de priui. cap. 2. lib. 6.
Quartò an contra, vel præter illa, quæ diſpoſita ſunt in iure
communi. Primum membrum eſt clarum, ꝙ ſuper non di-
ſpoſitis aliquo iure poſſunt fieri ſtatuta, vt in hoc (ſicut in
conſuetudine) quælibet prouincia abundet in ſenſu ſuo. 76.
di. c. vtinam. 12. di. c. illa. & de priui. c. certificari. & l. de qui
bus. ff. de legi. & l. ſacrilegij. §. ſunt quædam. ff. de extraord.
cri. Quò ad ſecundum an ſuper diſpoſitis à iure diuino. hoc
enim ius idem eſt, quod ius naturale, quod etiam ſumitur
multis modis, vt plenè no. 1. di. c. ius naturale. & ibi per Ar
chi. & c. omnes ll. e. di. per eum. Sub hoc ergo mẽbro mix-
tim proſequitur de ſtatutis, quæ videntur aduerſari iuri na
turali, iuri diuino, vel etiam iuri gen. quod etiam dicit ius na
turale, in quantum conuenit ſolis hominibus, vt l. 1. in fi. ff.
122 de iuſti. & iur. Vtrùm ergo † ſuper diſpoſitis iure naturali, di
uino, vel gen. poſſint ſtatuta diſponere: & videtur, ꝙ nõ. nã
aut diſponit illud idem: & eſt ſuperfluum. ſicut cum debi-
tor legat debitum creditori, l. ſi creditori. ff. de le. 1. & quod
plenè poſt glo. ſcripſi in c. 1. de conſti. li. 6. aut diſponit con
tra: & videtur non valere. quia legẽ ſuperioris non põt infe
rior tollere. 21. di. c. inferior. l. nam cum magiſtratus. ff. de
arbi. & cle. ne Romani. de elec. quid dicendum? Bart. tangit
iſtam quæſt. in d. l. omnes populi. & diſtinguit, ꝙ aut ſtatu-
ta l. diuina ſunt merè ſpiritualia: & ſuper his non valet ſtatu
tum, vt c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. & c. decerni. de
iudi. Nã ſi Imperator nõ põt ſuper his legibus ſtatuere, ca.
cũ adverũ. 96. di. multò minus populi ſtatuta facere. aut ſta
tuta iure diuino ſunt merè temporalia: & tunc aut illud ius
diuinum non ſimpliciter prohibet, ſed quandoque eodem
iure reperitur permiſſum (vt homicidium, furtum, & alia
certa delicta, quæ quãdoque de iure ex cauſa tranſeunt im
punita:) & tunc ſimiliter ſupęr his in alijs caſibus poteſt fie
ri ſtatutum, vt occidi bannitum, & hoſtem ciuitatis, vt l. 3.
in fi. ff. ad leg. Cor. de ſicca. & l. 1. C. quãdo lic. ſe ſine iu. vin.
Latius tamen hoc examinat Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de
123 conſti. Et primò arguit, † ꝙ non valeat ſtatutum, quod per
mittit occidi bãnitum: cum lex diuina veteris, & noui teſta
menti homicidia deteſtetur. ſimiliter ius ciuile, & canoni-
cum. Et ſi omni iure conſtat eſſe illicitum, nõ videtur poſ-
ſe permitti ſtatutum. facit Cle. ne Romani. de ele. poſt prin.
In contrarium arguit, & concludit, quòd contra bannitos,
ſiue propter contumaciam, ſiue propter delictum valeãt ta
lia ſtatuta. Ordinatur enim talis occiſio ad ſalutem commu
nitatis. Ille igitur, cui ſalus populi eſt commiſſa, habens me
rum imperium licitè occidit. 23. q. 5. c. de occiden. Si ergo
poteſt hoc per ſe, ergo poteſt hoc committere cuicunque
priuato, vt d. l. 1. C. quando lic. ſe ſine iu. vin. Et vide in ſecũ
da ſecundæ. q. 64. arti. 2. & 3. Aduerte tamen, quòd iſta fa-
cultas non extenditur extra territorium, quo minus, ſi ibi
occiderit, puniatur: ſed in loco, vbi eſt tale ſtatutum, non vi
detur poſſe puniri de tali homicidio alibi commiſſo. Nã po
teſtas hominis priuati conceſſa homini priuato non vide-
tur arctari ad territorium quò ad concedentem, ar. no. in l.
propter litem. ff. de excu. tu. ſed bene quò ad tertium, ad cu
ius locum executio actualis nõ poteſt extendi, l. cum vnus.
§. ſi-is qui. de bo. au. iu. po. & c. Romana. §. contrahentes. de
fo. compe. lib. 6. Et ſic. l. diuina, & naturalis modificatur ꝑ
l. humanam. vt no. in c. quę in eccleſiarum. & c. cum omnes.
de conſti. in nouel. poſt Inn. & l. ius ciuile. ff. de iuſti. & iur.
Et per multa exempla hoc declaraui in reg. poſſeſſor ma-
124 læ fidei. de re. iur. lib. 6. Quandoque † de iure diuino reperi-
tur quid ſimpliciter ſtatutum. & tunc an per ſtatutum poſ
ſit aliud ſtatui. dicit Bar. aut cauſa legis, ſiue ſtatuti excludit
peccatum. puta ad vitandum falſitates in teſtamentis ſta-
tuit de numero. 7. teſtium rogatorum. & hoc caſu licèt de
iure diuino in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne ver
bum: tamen valet l ſiue ſtatutũ prouidens de maiori nume
ro ob vitandas falſitates. Aut cauſa l. vel ſtatuti non exclu-
dit peccatum, vt in prohibita aliena. fundi dotalis cum iu-
ramento de iure ciuili, & in prohibita renunciatione pater
næ ſucceſſionis cum iuramento, & in præſcriptione cũ ma
la fide. non enim ob præſumptiones fraudis vitãdas: ſed ob
alias cauſas hæc ſtatuta ſunt iur. ciui. Sed quia tranſgreſſio
iuramenti, & vſurpatio alienæ rei tendit in detrimentũ ani
mæ. ideò lex non eſt ſeruanda in talibus, vt c. licèt. de iure-
iur. li. 6. & c. 2. de pac. eo. li. multò minus valebit ſtatutum.
Et prædicta infert ad. q. Prima eſt, ꝙ † valet ſtatutum, ꝙ ban
nitus poſſit impunè occidi, vel offendi. quia hoc alijs caſi-
bus reperitur permiſſum. quandoque l. diuina. & eſt caſus
in d. l. 2. in fi. æquiparando bannitum hoſti, & transfugæ ci-
uitatis. nam etiam impunè poterit quis ſibi res ſubripere:
ſed non eius vxorem (etiam bannitam) adulterari. quia hoc
iure diuino non reperitur permiſſum. & hoc no. Bal. in l. om
nes. ſi contra ius, velvti. pu. Item ſi ſtatuto cauetur, ꝙ poſt.
10. an. debitum ſit pręſcriptum. dicit Bar. ꝙ non valet. ſecus
ſi dicatur, quòd inſtrumentum (poſtquam debitum non eſt
petitum tanto tempore) præſumatur fictitium, & ſimula-
125 tum. Item ſi ſtatuto cauetur, quòd † contractus minoris ſine
conſenſu duorum coniunctorum non valeat, etiam ſi fuerit
iuratum, tale ſtatutum non valet. ſecus ſi dicatur, ꝙ minor
aliter contrahens præſumatur dolo, & fraude inductus ad
contrahendum: quia tunc iuramento non firmaretur, cum
cauſa ſtatuti ſit fundata ſuper excluſione doli, & fraudis. ſe
cus

cus vbi non præſumendo dolum, prohibet, vel ſtatuit id, cu
ius obſeruantia induceret peccatum. ita ibi dicit Bar. & nõ
plus in effectu circa iſtud membrũ. Vide. ĩ. in ſi huius quæ
ſtio. 11. verſi. quid dices in materia iuramenti. Do. Bald. in
præalle. l. decidit iſtam conſiderationẽ Bar. quia fictio, ſiue
præſumptio ſtatuti non liberat à peccato: & dicit, ꝙ ſta-
tutum ſuper debito non petendo poſt 10. an. valet. quia eſt
bonum propter lites dirimendas: licèt non ſit æquũ, vt no.
in l. 1. in prin. ff. de iuſti. & iur. Item lex põt ex cauſa aufer-
re ius vnius. & dare alteri, & in hoc detrahere iuri naturali,
vel gen. vt not. Inno. in d. c. quę in eccleſiarum. & per Cy. ple
nè in l. reſcripta. C. de preci. Impera. offe. & per me plenius
in repe. c. ſi propter tua debita. de reſcri. lib. 6. in 3. op. Iſtã
eandem opi. (ſ. ꝙ præſcriptione poſſit quis excludi à peti-
tione veræ ſortis ex cauſa) tenuit idem Bal. diſputãdo, & in
cipit. Statuto cauetur, ꝙ fœnerator &c. Io. An. tñ vr̃ nõ ſen-
tire cum Bar. ſcilicet ꝙ ſtatutũ non valeat propter malam fi
dem in c. ſi. de præſcri. li. 6. in nouel. alibi idem Bar. dicit, ꝙ
præſcriptiones, quæ currunt odio, & negligentia non
petentis, non hñt locum in actionibus perſonalibus, l. ſeq-
tur. §. 3. de vſuc. cuius opin. non ſequor in repe. c. poſſeſ-
ſor malæ fidei. Et ideò propter iſtam varietatem dicerem,
ꝙ ſi ſtatutũ eſt fundatum ſuper aliqua iuſta cauſa, alia for-
tè, q̃ meræ negligentiæ, ꝙ valeat: aliàs ſtatutum propter ſo-
lam negligentiam non poſſit excludere creditorem à peti-
tione verę ſortis, vt d. c. poſſeſſor malę fidei. nam mala fides
præponderat negligentiæ, ſicut dolus culpæ, l. ſi ambo. de
compenſa. Super alio dubio de ſtatuto prohibente minorẽ
obligari, etiam cũ iuramento, reprobata diſtinctione Bart.
de qua. ſ. ſimpliciter tenet, ꝙ ſtatutum valet: quia ius ciuile
poteſt ex cauſa iuramentũ reprobare. & lex in hoc obtinet
vim ap. vt dixi in repe. c. ea quæ fiunt à iudice. de re. iur. li. 6.
126 in 3. q. ¶ Sed iuxta prędicta quæro in caſibus, in quibus † cõ
ſtõ, vel ſtatutum adimit rem, vel ius vnius, & dat alteri: an il
le poterit ſalua conſcientia retinere. Bar. dicit: Theologi di
ſputent. Ego plenè examino iſtam materiam in d. repeti. c.
poſſeſſor malæfidei. referẽdo. q. per hoc diſputatas per D.
Fede. de Sen. Io. Cal. Bald. & alios. Bal. etiam de hoc no. in l.
cum quis. C. de iur. & fac. igno. & per me in d. c. ea quæ fiũt.
in 6. q. Et pleniſſimè per Ho. in ſumma de pœn. & remiſ. §.
ſi. per totum. vbi quò ad materiam ſtatut. quid iuris, ſi ſtatu
to cauetur, ꝙ emẽs rẽ publicè in mercato, non teneatur ip-
ſam reſtituere etiã vero dño veniẽti. dicit ſtatuto nõ obñte
poſſe dñm vendicare: quia ſine peccato mortali non poteſt
teneri. ita ibi dicit ver. quid ſi quis emat rem furtiuã. ¶ Sed
127 vltra † q̃ro. in bello publico inter duas ciuitates multa ſunt
hinc ide dãna illata, & depdationes factæ ab hoibus vtriuſ
que partis: demum ad pacem redeuntibus, factum eſt ſtatu
tum, vel conuentio inita ſuper remiſſione iniuriarum, & dã
norum, & firmatum, ꝙ querelæ ſubditorum ſuper dictis de
prædationibus, & dãnis illatis nõ audiantur per iudices, an
valeat. Inn. ꝙ ſic, ſi ſinguli conſenſerunt: aliàs non in præiu
dicium ſingulorum, ſed ipſarum vniuerſitatũ ſic, ut in c. in
noſtra. de iniur. in nouel. Non enim videtur, quòd vniuerſi-
ſitas, vel dominus poſſit ſuper iuribus ſingulorum tranſige
re, vel remittere, vt plenè per Ioan. And. poſt Inno. in c. di-
lectis. de ap. & quod no. in c. auctoritate. de priui. lib. 6. &
hoc tenet Hoſtien. niſi aliter non poſſet haberi pax, vbi qui
dem vtiliter geritur partis vtriuſque negocium. & ſic po-
teſt intelligi. ff. de pac. l. conuentionum. & hoc no. Hoſtiẽ. in
dicto § fina. ver. ſed pone, quòd guerra fuit. Et credo iſtam
opin. veram. quia (vt dictum eſt) poteſt per ſtatutum diuinũ
obligatio iur. gent. adimi ex iuſta cauſa, vt dicto cap. quæ
in eccleſiarum. in nouel. & no. Barto. in l. Antiochẽſium. ff.
de priuil. cre. & Bald. in l. quicunque. ad finem. C. de ſer. fu.
128 ¶ † Nunquid autem poſſidentes res taliter deprædatas ti.
vel ſine ti. ſint tuti quò ad Deum in foro pœnitentiali. Ho.
ꝙ nõ, ſi bellum fuit illicitũ. ſecus ſi licitũ. ad quod plura re-
quiruntur, vt in d. §. ſi. ver. quid de rapina. & ver. quid de ꝑ-
dã ementibus. facit quod no. Inno. in c. olim ĩ. de reſti. ſpo.
Ego cuidam mercatori (qui emendo, & vendendo merces
deprædatas in guerra inter Venetos, & Ianuẽſes fuerat mul
ta lucratus) conſului in foro conſcientiæ, ꝙ deberet ſatisfa
cere dãnum paſſis: quia de iuſticia illius belli non conſta-
bat clarè. Nam ſi conſtaret, non videretur qui rapuit obli-
gatus ad reſti. quia quod ibi capitur, capientis efficitur: &
peccaret factus ſeruus fugiens à domino ſuo, vt no. 1. di. c.
iuſ gen. facit. 33. q. 1. c. quid culpatur. & quod no. Oldra. q.
65. quæ incipit. An principes non recognoſcentes dominũ.
129 &c. Per iſta patet † an ſtatutũ poſſit, quę ſunt vnius, de iure
naturali, vel gentium, illi adimere, & dare alteri. Poteſt e-
nim, generalẽ legẽ ex cauſa ſuper hoc condendo, non con
tra certã pſonã, l. ſi priuatus. ff. qui. & à q. & quod dixi ſup.
130 10. quæſt. ver. de ſecundo dubio. in ſi. ¶ De Papa † & Impe-
ratore an poſſint, plenè per Cy. & Bald. in d. l. reſcripta. C.
de preci. Impera. offe. & dixi in d. c. ſi propter, 3. oppo. in
repe. & in d. c. quæ in eccleſiarũ. per Inno. & dicto. c. ſi prop
131 ter. in nouell. vbi formatur quæſtio † vtrùm valeat ſtatutũ fa
ctum ab epiſcopo, & Capitulo, quòd fructus primi anni be
neficiorum vacantium in diœce. cõuertantur in fabricam
eccleſiæ cathedralis, præſuppoſito, quòd neceſſitas fabri-
cæ egeat, & pars ſibi deputata non ſufficiat, & epiſcopus,
& Capitulum de eo, quod ſupereſt eis, deductis expẽſis, ſuf
ficere nõ poſſit ad fabricam ſumptuoſam. ¶ Quæro ẽt iux
132 ta prædicta † an valeat ſtatutum, ꝙ pater non teneatur ale
re filium minorem. 18. an. videtur ꝙ non. quia educatio li-
berorum eſt de iure naturali. Inſti. de iure na. gen. & ci. in
prin. ergo per ſtatutum corrumpi non poteſt, eod. tit. § ſed
naturalia. & hoc tenet Io. An. in addi. Spe. ti. q filij ſint legi.
Sed tunc ob. ꝙ iſte filius non debeat audiri in iudicio, defi-
ciente actione, quæ poteſt per ſtatutum adimi. & videtur
adempta eo ipſo, ꝙ patrem liberat à prædicta obligatione.
ſo. licèt deſijt actio, non tamen iudicis officium ſuper natu
rali æquitate fundatum, vt ſentit Inno. in d. c. quæ in eccle-
133 ſiarum. de conſti. ¶ Quid in ſucceſſione † an filius poſſit ex
cludi per ſtatutum à ſucceſſione patris: videtur quòd non.
quia naturali voto debetur, l. nam & ſi parentibus. de inof.
teſ. & cenſetur filius uiuo patre quodammodo dominus, l.
in ſuis. de li. & poſthu. & l. ſcripto. vnde li. Contrarium tenet
Oldra. q. 133. vide per Dy. in c. indultum. de re. iur. li. 6. Et
iſta excluſio filiorum ab hæredi. patris per ſtat. extantibus
maſculis. an valeat. & ſi valet, quid erit in multis dubijs, vi-
de in addi. Spe. ti. de ſucc. ab inte. & per Bal. in l. 1. C. de ll. &
ibi per eum, an ſucceſſio filiorũ ſit de iure natu. & vide Bal.
134 in l. cunctos populos. vbi † vtrùm iſta excluſio fœminæ ex-
tendatur ad bona alterius territorij: vbi non eſt tale ſtatu-
tũ. & idẽ Bar. Itẽ dicit, ꝙ inhabilitas circa pſonã à ſtatuto in
ducta, nõ extẽditur ad forenſem ibi actum gerẽtem. & ſic
conſuluit ſtatutum non valere. Nam ſi epiſcopus poteſt fa
uere vni eccleſiæ de rebus alterius: multò fortius tempora
lẽ. ad hoc quod no. de reli. domi. c. cõſtitutus. & Cle. ſi vna.
de re. ec. non alie. Item hoc caſu non dicitur epiſcopus au-
ctorizare in facto proprio: cum pars illa, quæ ſoluitur, non
applicetur ipſius menſæ. & hinc eſt, quòd archiepiſcopus
dat remiſſionem ad fabricam eccleſiæ ſuæ. quod non face-
ret, ſi auctorizare fabricæ, eſſet auctorizare in facto ſuo. ad
hoc quod not. in cap. cum omnes, de conſtitu. in nouel.
ſuper 1. glo. in princi. addi. penulti. & in hoc reſidet in di-
cto cap. ſuper. Vide per Bald. aliquas quæſtio. in l. fina. C.
de pac. Et ego etiam ſcripſi eodem titu. cap. quamuis. lib.
6. facit quod no. Cyn. in l. ſancimus. C. de nup. & quod ibi
135 Bald. ¶ Item quæro. certum eſt, † quòd defenſio per viam
iuris, & per viam facti eſt de iure na. vt l. vt vim. de iuſti. &
iur. & Cle. paſtoralis. ad fin. de re iudi. & l. defenſionis fa-

cultas.de iure fiſ.Nunquid ergo ſtatutum, quòd bannitus
non audiatur,agendo,vel defendendo?vr̃,ꝙ defenſionẽ tol
lere non poſsit,per iura prædicta.& ꝑ cõſequẽs ſtatutũ nõ
valet.quod ſentit Bar.in l.cum mulier.ff.ſo.ma. Tu dic poſt
Bal.ibi in repe.ꝙ triplex eſt defenſio.quædam,in qua faciẽ
da bannitus nihil ponit,ſed poſitum negat: & iſta non põt
auferri,vt l.qui accuſ.C.de eden. Quædam, in qua aliquid
ponit(ad meram tamen defenſionem)& tunc aut talis defẽ
ſio eſt de iure natu.puta ob tutelã ſui corporis, vt l. vt vim.
ff.de iuſti.& iur. & talis defenſio non poteſt adimi, vt ibi.
Quædam eſt defenſio,quæ deſcendit à iure ciuili,vt præſc.
rei iudi,& tunc talis defenſio,vetante ſtatuto,non debet au
diri. quia ciuilis ratio ciuilia iura poteſt tollere, naturalia
nequaquam,vt l.eas.ff.de capi.dimi.ita dicit Bald.in d.l.cũ
mulier.& ego plenius in c.1.de reſcrip.li.6.& vide Bal.in l.
1.C.ſi à non compe.iudi.vbi tenet,ꝙ valet ſtatutum,quo ca
uetur,ꝙ bannito non fiat iuſticia,l.2.§. quod autem. de a-
lea.& quod ipſe notat in l.1.C.quomodo,& quãdo iud.vbi
valet ſtatutum,ꝙ abñs poſsit damnari, præmiſſa citatione:
ea autem non præmiſſa,non poteſt,Cle. paſtoralis. de re iu
di.& quę defenſio poſſit tolli per ſtatutum,in l.qm̃ Alex.C.
136 de adul.per Bald.¶ Quæro vlterius † ſcriptum eſt in l. di-
uina.filius non portabit iniquitatem patris, nec pater filij:
ſed anima,quæ peccauerit,ipſa moriatur.facit.j.q.4. c.cri-
men.& C.de pœn.l. ſcimus. Nunquid ergo valet ſtatutum,
ꝙ pater teneatur pro delicto filij.Bal.ꝙ ſic, ad pœnam pe-
cuniariam,non ad pœnam corporalem. De pœna pecunia
ria allegat gl. C.de decre.decu. in rub. De corporali 22.q.
5.c.cum homo.& hoc no.in l.j.C.ne filius pro patre.Aliquã
do ſtatutum prouidet cõtra potẽtiores,vt pro delicto vnius
conſanguinei puniantur.dicit Bal. ꝙ hoc ſtatutum eſt tole-
rabile,ſed non laudabile,vt no.in Aut.vt nulli iudi. §. quan
do verò.vbi dicit glo.no.contra potentes, qui puniunt con
tratam pro aliquo delinquente.ſed debet intelligi,quando
hoc faciunt ex arbitrio ſuo,non ex arbitrio legis,vt l.neq.d.
de in rem ver.& ibi per Bart.|& intelligit Bal.hoc verum in
pœna pecuniaria,non in corporali,vt dixi.& hoc no. in l.j.
C.res inter alios acta.tamen Bal.conſuluit idem ſuper ſta-
tuto facto Florentię.cum quidam de magna domo occidiſ
ſent ambaſciatorem Florentiæ in Aretio,ſtatuerũt Florenti
ni contra conſortes ipſorum,vt omnes deberent expelli de
ciuitate,& bona ipſorũ cõfiſcari, & haberi pro rebellibus,
niſi dictos homicidas,& conſortes.j̃. annum præſentarent
viuos,vel mortuos communi Florentiæ. tenuit enim, quòd
ſtatutũ valuit, ſi erat ita in ſimilibus vſitatum Florẽtiæ: qa
expedit reipublicæ, vt in pace viuatur,& ſuperbarum fami
liarum audacia refrenetur. Cauſatur enim audacia talis à
familia: ad eandem ergo extendi poteſt pœna.minus enim
audebunt delinquere,ſi intelligent ſe à ſuis capi debere,iux
ta no.in l.j.in prin.de iuſti.& iur.Præte.veriſimile eſt,quòd
à maleficijs abſtinebunt,ſi videbunt alios de eorum fami-
lia ex eorum delictis puniri,ar.l. iſti quidem. quod metus
cauſa.& quod no.in l.ſi plagij.de verb.ob.& c.conſtitutus.
de teſti.Item quandoque propter vnius delictum punitur
totum caſatum.C.ſi quac. prę.po.l.j. ad idem. l. proſpexit.
ff.qui à qui.l.3.& l.fi.C.de adul.& incipit conſilium.In Dei
nomine amen.videtur,quòd vigore dicti arbitrij &c.Ad cu
ius confirmationem plura exempla videas.j.quęſtio.4.c.ec
cleſia.cum ſeq.aliter tamen narrat factum in eius conſilio,
quàm ſupra poſui.ſed, vt poſui,contigit,cum eſſem Florẽ-
tiæ,& vt dixi, ſtatutum fuit, & ſecutus fuit effectus præme
ditatus: quòd illi de domo formidantes ſeueritatem ſtatu-
ti contra eos prouocauerunt illos conſortes homicidas oc
137 cidere, & occidi fecerunt. ¶ Ad idem quæritur † an va-
leat ſtatutum, quòd filius(etiam non hæres) teneatur pro
debitis contractis à patre, & eſt iſtud ſtatutum hic Bono-
niæ in filijs mercatorum fallentium. Bald.quòd ſic in l.do-
tis tuæ.C.de iur.dot.vbi ponit remedium, ne filij tenean-
138 tur, videlicet quòd pater eos exhæredet.dic vt ibi.¶ † Quæ
ro. Peruſij eſt ſtatutum,quòd pater poſsit filijs ſpurijs re-
linquere,vel donare,non obſtante aliqua l.vel can. & Pote
ſtas puniat pœna centum lib.illos,qui dictos ſpurios mole
ſtauerit ſuper dictis relictis, & donatio, vtrùm hoc ſtatutũ
valeat.inter conſilia Federici reperio Iac.de Bu. dominum
Recuperum de ſancto Miniato,& dom.Pau.de Leaza.con-
ſuluiſſe, quòd ſtatutum non valeat, & hoc probant multis
rationibus, & ratio potiſsima Iaco.de But.eſt,quòd ius le-
gitimandi ſpurium, & ius reſtituendi natalibus,& tollendi
iura,quæ excludunt ſpurios à ſucceſſ. ſunt principi reſerua
ta,& non alij l.cum clauſulam derogatoriam reſcripto ſuo
139 apponit,vt in Aut.qui.mo.na.effi.ſui.§.fi.col.7.† ¶ Sed nõ
videtur,quòd populus poſsit facere ſtatutum ſuper ſpecia
liter reſeruatis principi contra l. eius derogatoriam cuiuſ-
cunque alterius.nam poteſtas condendi ſtatuta data eſt po
pulo per ius commune,vt l.omnes populi.de iuſt.& iur.ſed
in caſibus principi reſeruatis,videtur poteſtas adempta.al
legat ad hoc.C.de na.reſti.l.j.vbi reſtitutio natalium eſt de
negata ordini decurionum,qui ordo præſidet ciuitati loco
populi,vt in dicta l.j. ratio autem domini Recuperi funda-
tur ſuper iur.diuino,noui & veteris teſtamenti. nam Gen.
21.dictum eſt Abraæ.Eijce ancillam, & filium eius:non e-
nim erit filius ancillæ cum filio liberæ. Idem Apoſtolus
ad Galatas.4.& in Canon.32.quæſtio. 2.c. non omnis. ad
idem 35.q.7.c.qd eſt.vbi dicit Aug.Ex lege Dei ſtatutũ eſ
ſe,vt illi, qui ex inceſto coitu naſcuntur, nullo parentibus
iure ſuccedant.Si ergo l.Dei iſta ſucceſſio prohibetur: non
videtur per ſtatutum poſſe concedi,quia inferior,l.ſuperio
ris non poteſt tollere,Cle.ne Ro.de elec.& ſic non valet cõ
ſuetudo,quæ obuiat iuri diuino.de conſue.c.fi.ita nec ſtatu
tum,quod non differt à conſuetudine:ſicut nec tacitum, &
expreſſum,l.de quibus.ff.de legi.Item l.debet eſſe rationa-
bilis.j.diſt.cap.conſuetudo.& honeſta.4.diſti. c. erit autem
lex.ſed tale ſtatutum ex eo eſt irrationabile,& inhoneſtum
quia præbet materiam fornicandi,& adulterandi.Nam vi-
ri habentes vxores ſteriles,ſiue ſenes accipient cõcubinas,
vt ſuſcipiant ex eis filios:ergo tale ſtatutum, prouocans ho
mines ad peccãdum,eſt irrõnabile, & inhoneſtũ,& ꝑ cõſe
quens nullum:vt in ſimili vide per Io.An.in dicto c. fina. in
nouel.& l.ſi vnus.§.illud. de pac. per Guil. de Cu. facit ex-
tra de conſuetu. cap. ex parte. vbi non valet conſuetudo,
per quam quis inducitur ad peccandum. & ita ſummat
illud cap.Ioan.And. & quòd tale ſtatutum non valeat,not.
Hoſtien.in ſumma qui filij ſint legi.§.vltimo. §. quid ſi Im-
perator. Et aduertendum, quòd iſta quæſtio,& Hoſtien.
debent intelligi, cum ſtatutum habilitat ad ſucceſsiones
parentum filios ſpurios naſcituros: tunc enim ratio, de
qua ſupra, quòd ꝓuocet homines ad fornicandum, habet
locum: ſed ſtatuendo de ſucceſsione ſpuriorum iam na-
torum ceſſat iſta ratio:ideo fortè valeret ſtatutum.& ſic de
bet intelligi quod no.Azo in ſumma de natura.li. §. quid ſi
Imperator.& iſtam quæſtionẽ ponit Ioan. An. in addi.ſpe.
de ſucceſſ.ab inteſt.verſic.quid ſi pater.ad fin.vbi hæc,& a-
lia bona videas. Rationes Pau. de Leaza. ad idem tendunt
in effectu.rationes etiam domini Fede.in idem recidunt,vt
patet in conſilio 279.Dom.Bald.format iſtam quæſtio.in
l.j.C.de na.reſti.& arguit pro,& contra.& demum conclu-
dit,quòd prædicta eſt communis opin.ſcilicet quòd ſtatu-
tum non valet. quod eſt verum, ſecundùm eum, in natis
ex damnato coitu. In alijs non ſpurijs ſicut valet lex,
quòd ſuccedant matri in totum, & patri in certa quota, vt
Authen.licèt de na. li.ita valet ſtatutum municipij, quòd
ſuccedant patri.nam vbicunque non eſt neceſſaria cauſa,
non poteſt ius commune per ſtatutum extendi, vt l. om-
nes populi.plenius idem Bald. examinat iſtam quæſtionẽ
in

in l.cunctos populos. C. de sum. Trini. vbi efficaciter ar-
guit ad vtranque partem, & tamen in effectu idem conclu-
dit,ſcilicet quòd non valeat:ſed præſuppoſito,ꝙ valeat, vl-
tra quærit, videlicet an extendatur iſta ſucceſsio ſpurij ad
bona ſita extra territorium Peruſinũ.dicam.j̃.prox.q. prin
cipal..Bart.etiam ponit illam q. in l. teſti factio.de teſta.in
fi.& concluditur cũ prædictis.ſ.ꝙ ſtatutũ non valet. Et hęc
ſint dcã de ſecundo dubio,cũ ſcilicet ſtatutum diſponit ſu
per his,quę diſpoſita ſunt iure naturali,& diuino.¶ Sed hic
140 † quæro in caſibus,in quibus ſtatutum non valet, an poſsit
firmari adiectione pœnæ.Nam,vt dixi.s̃. in princi.huius q.
contra moleſtantem ſpurium in tali ſucceſsione ſtatutum
adiecit pœnam:an valeat.Barto. tenet, quòd ſtatutum in-
ualidum non poteſt iuuari adiectione pœnæ,in l.Seius,&
Augerius.ff.ad leg.fal. idem Bald.in d.l.omnes populi.ver.
ſed nunquid opponenti.&c.Qui enim non poteſt diſpone-
re ſimpliciter,non poteſt diſponere pœnaliter.& in prohi-
bitis redigitur quis ad inſtar priuati, ſm̃ eum. Ciuitates ta-
men quandoque volentes, ꝙ ſua ſtatuta inualida ſeruẽtur,
auferũt iuriſdictionem ſuis iudicibus,vt ſuper eo, quod cõ
tra illud ſtatutũ allegaretur,nõ habeant iuriſdic.tunc.n.ius
agendi poſſunt tollere.poterit tamen agi ab eo, qui graua-
tur coram ſuperiore.per viam euangelicæ denunc. Si verò
aufert ius excipiendi,vel defendendi:& non valet.quia de-
fenſio eſt de iure natu.Cle.paſtoralis.de re iud. Et hoc quã
do eſt talis defenſio, quæ non poteſt tolli per ſtatutum. nã
quædam defenſiones tolli poſſunt,iuxta no.ĩ l.cum mulier.
ſo.ma. per Bar.& Bal.& ita concludit Bar.in extrauagã.qui
ſint rebelles ſuper ver.mille librarum. ¶ Sequitur diſcute-
re de tertio,cũ diſponit de his,quæ prouiſa ſunt ꝑ leges, &
141 canones.† An ſtatutum valeat ſuper iſtis. Ad hoc dico, ꝙ
qñque conſtitutio ſinodalis, vel ſtatutum concordat cum
iure communi, hoc ſine dubio valet. nam non poteſt dici
tũc ſtatutum ſm̃ ius commune, vt plenè proſequor poſt gl.
in c.1.de conſti.li.6.Quandoque diſponit præter ius com-
mune.& idem videtur,ꝙ valet,ſi ſit aliàs rationabile, vt di-
xi.s̃.in prin.q.Super hoc termino applica q Io.And. in his
142 terminis.† ¶ Epiſcopus,ſiue alius ſuperior præcepit,vel ſta
tuit, ꝙ propter honeſtatẽ melius conſeruandam nulla mu-
lier ſuæ iuriſd.vtatur ornamento meretricij coloris, ſiue au
ri,vel *gemmarum vltra certam* quantitatẽ, ſeu longis ve-
ſtibus vltra certam menſuram,& contra facientes excom-
municauit.Quæritur vtrùm quilibet contra facientes hanc
pœnam incurrant:arguit primò ſuper inſtãtia huius præ-
cepti.quia concordat cum apoſtolorum doctrina.patet. 1.
Pe.3.vbi habes. Petrus mulieribus loquens dicit.Quarum
non ſit extrinſe.capillatura,neque circundatio auri, neque
indumenti veſtimentorum cultus.Et Pau.ad Corin. 2. Or-
nantes non in tortis crinibus,aut auro,aut margaritis, aut
veſte precioſa.Tendit enim talis ornatus ad inhoneſtatẽ,&
vanitatem.de conſe.diſt.5.c.fucatæ coloribus.vnde Ber.in
Apocalipſi dicit. Ex cordis theſauro ſine dubio procedit
quid foris apparet vitiorum.vanum cor vanitatis notam in
gerit corpori.& exterior ſuperfluitas interioris vanitatis in
dicium eſt. Item talis ornatus eſt peccatum,& prouocati-
uum peccati,& libidinis: quod probatur. quia naturaliter
plus appetitur pulchra, quàm deformis:ornata, quàm in-
culta.no.14.quæſtio.vltima.c.fi.& patet Prouerb.7. Ecce
mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad capien
das animas. Vnde Hiero. ad Nepotianum. Quid facit in
facie Chriſtiana purpuriſmus, & ceruſa: quorum alterum
eſt rubor genarum: alterum candor eſt oris, & colli, quæ
ſunt ambo ignis iuuenum, forma libidinum, & impudicæ
mentis indicia. Deteſtatur enim hunc ornatum beatus
Cyprianus ibidem de habitu virginum.Non virgines tan-
tùm, aut viduas: ſed etiam nuptas puto, & omnes omni-
no fœminas admonendas,quòd opus Dei, & facturam e-
ius,& plaſma adulterari nullo modo debeant,adhibito fla-
uo colore, vel nigro puluere, vel rubore, aut quolibet li-
nimento naturam corrumpente medicamine. Et poſt in-
fra ſubdit.Manus Deo inferuntur,quando id, quod ille for
mauit, reformare contendunt. *Impugnatio* illa eſt diuini
operis,& præuaricatio veritatis. Deum videre nõ poteris,
quando oculi tibi non ſunt, quos ille fecerit:ſed quos Dia
bolus infecit. Dei inimicũ te puta cum illo pariter atura.
His auctoritatibus pro hac parte adductis, videtur valere
ſtatutum.Adducit alia in oppo.& concludit, ſtatutum epi-
ſcopi ex cauſa factum de ſui natura bonum eſſe: & ideirco
circa fucationem dicit, quòd qui fucis vtitur ad fingẽdam
pulchritudinem, quam non habet,incidit in pœnam.¦quia,
cum fucatio de ſui natura ſit mala,poterit prohiberi:in quo
nec vxor debet obedire viro.11.quęſtio.3.cap.non ſemper
143 malũ Et ſic loquitur.c.fucare.† ¶ Quandoque fucatio non
ſit ad finem oſtendendæ pulchritudinis, ſed cælandæ tur-
pitudinis, *quam* quis habet ex aliqua cauſa extrinſeca: &
& hoc eſt licitum.vnde Apoſtolus ad Cor. 12. Quæ puta-
mus ignobiliora eſſe membra, his honorem abundatiorem
circundamus.Circa autem alia ornamenta cõcludit, quòd
in non nuptis mulieribus eſt peccatum: vel mortale, ſi fit
ad placendum virorum aſpectibus,& ad concupiſcendum:
cum illud ſit prouocare incentiuum peccandi. Vnde Griſo
ſtomus de compunctione.Si ſe mulier decorauerit,& ad ſe
viſus hominum prouócauerit, extremam vindictam ſuſti-
nebit, etiam ſi nullam plagam intulerit.venenum enim ob
tulit, etiam ſi nullus fuerit,qui bibat munctus.Si verò non
fit ad finem placendi, ſed ex vanitate: tunc contrahitur ve
niale per has non nuptas, vt dixi. & quò ad eas ſtatutum
his caſibus bene valet,& tenentur obedire ſtatuto.8. quæ-
ſtio.1.cap.ſciendum.& 11. quæſtio. 5. cap. quid ergo.& c.
requiſiti. Circa nuptas autem tenet idem,ſi mariti vo-
lunt eas obedire ſtatuto. contra ipſius autem voluntatem
ſtatutum eas non potuit obligare;& ideò affectu debet mu
lier velle obedire ſtatuto:facto autem,& opere viro ſuo cõ
trarium imperanti.allegat.33.quæſtio.5.cap.manifeſtũ c.
hæc imago.& c.volũt.& c.quod Deo patri.& ita concludit
Ioan.And.in c.ea quæ fiunt.de reg.iur.li.6. in mercu.¶ Eſt
& quartum membrum,quando eſt diſpoſitum aliter,quàm
ius commune,vel contra ius commune.D.Bal.format quæ
ſtio.¦in epiſcopo,an poſsit facere conſtitu. contrariam iuri
communi.arguit pro,& contra, & poſt ſic diſtinguit. aut
ſtatutum epiſcopi ſit ſuper caſu omiſſo à iure communi:aut
ſuper caſu per ius commune determinato,& deciſo. Pri-
mo caſu valet,ſi ſit bonum,& honeſtum.nam tale ſtatutum
habet iuſtitiam matrem.vt l.iuſticia.§.j.& l.penul.ff. de iu-
ſti,& iur.& patet in membro ſupra proxi. de ornatu mulie
rum.Secundo caſu,aut ſtatutum venit ad iuuandum,& ro-
borandum ius commune (fortè cum adiectione pœnæ) &
valet, vt c.vt animarum.§.ſtatuto.infra eodem lib. 6. Aut
venit ad derogandum, & infringendum ius commune: &
tunc non valet duplici ratione. Prima ratione ſtatuentis.
nam inferior non poteſt tollere l.ſuperioris. Cle.ne Roma
ni.de elec.Secunda,quia non eſt neque æquum, neque bo-
num, ex quò eſt iuri communi contrarium.ff.de decre. ab
or. fa. l. ambitioſa.niſi fortè fiat ex euidenti, & neceſſaria
cauſa. ar.ff.man.l.ſi hominem.& ita no.Bal.in dicta. l. om-
nes populi,licèt Bar.aliter diſtinguat, vt referam,infra pro
144 xi.membro.D Ioan. An. loquens in legato dicit, quòd† in
his,quæ ſibi ſedes apoſtolica reſeruauit, non poteſt facere
ſtatuta,de hoc de offic.leg. cap. quod ad transla. nec con-
tra ſolemnia conſilia, nec quæ communiter obſeruantur.
vnde non poſſet ſtatuere, quòd minor 30. ann. poſsit eli-
gi in epiſcopum, vel quòd quis habeat duas eccleſias cu-
ratas, vel his ſi. vel alio modo ius commune in totum
tollere: conſtitutiones tamen iuris communis declarare

poſſet & renouare. & vbi pœna deficit in iure,poſſent epi-
ſcopi,& legati per pœnale ſtatutum exaggerare,nouā im-
ponendo,vel veterem augendo,de loca. c. 1. hoc enim non
eſt conſtitutiones papales ſubuertere,ſed eis deſeruire,& il
las ſupplere.quod eſt admittendum,de ope.no.nun.c. 1.de
priui.c.2.Poſſunt etiam ad correptionem morum,nō ſub-
uertendo ius commune,ſed ſupplendo,ſtatuta facere præ-
ceptoria, prohibitoria,atque pœnalia. quia ſiue plectendo
&c.18.q.5.c.prodeſſe.& ita no.in c.fi.de offi. archipresby.
145 in nouel.¶ Sed hic quæritur† an epiſcopus poſsit facere ſta
tutum contrarium iuri canonico, ſed conforme iuri ciuili.
puta ſtatuit cum conſenſu ſui Capituli, ꝙ in ſuo foro non
poſsit ab interlocutorijs appellari.hoc ſtatutum cōcordat
iuri ciuili,niſi in caſibus ſpiritualibus,de quo ſatis. C.quo-
rum ap.non re.l.ante ſententiæ,& in ſpe.de ap. §. in quibus.
ver.ſed nunquid.& l.2.C. de epi. & cle. quæ loquitur dire-
ctè de clericis.Debet ergo valere ſtatutum idem continēs,
quod ius ciuile,quod eſt per ora principum diuinitus pro
mulgatum.8.di.c.quo iure.& l.fi.C.de lon temp.præſcrip.
præte.ſtatutum idem poteſt,quod pactum ,vel renūciatio,
vt no.C.de decu.ſuper rub. Sed poteſt per pactum renūcia
ri app.interpoſitæ,& interponēdæ.2.q.6.c.ſi quis libellos.
& C.de temp.ap.l. fin.in fi. Tertiò hoc probat æquiparatio
de conſuetudine ad ſtatutum:non enim differunt, niſi vt ta
citū,& expreſſum,vt l.de quibus.ff.de leg.ſimiliter ius ſcri-
ptum,conſuetu.& ſtatutū æquari videntur.11.di. c. in his.
& dicta l.de quibus.Certum eſt autem, ꝙ per ius ſcriptum
prohibetur app.in multis caſibus, de quibus in ſpe. de ap.
§.in quibus.ſimiliter videtur in expreſsione verborum vni
uerſaliter prolatorum,quæ non excludunt mentē ipſis ver
bis præferendam.c.intelligentia.de verb.ſi.& 1.q.j c. Mar
chion,& Baſilides Non enim eſt veriſimile, ꝙ legatus vo-
luerit mandare huic abbati,ꝙ ſeipſum occideret.quod con
tingit per excommunica.qui ſi.ſint le.c.peruene.ad fi.vel ꝙ
tam grauem pœnam ſibi ipſi imponeret.de ſen.excom. c.
146 ſacro †Nulla enim eſt maior pœna in eccleſia.nam per eā
quis traditur Sathanæ in interitum carnis.24 q.3. c.corri-
piantur.& 11.q.3.c.audi.vel ꝙ ſui ipſius tam duram ſepara
tionem faciat, & ſegreget ſe ipſum per ſuam ſententiam à
cōunione fideliū,quæ maxi.eſt pœna. l. hi qui ſanctam.de
apo.ad hoc l.vxorem.§.codicillis de le.3.vbi propter durā
ſeparationem proximorum verba generalia reſtringūtur:
multò ergo fortius,cum tractatur de ſeparatione ſui ipſius
à communione fidelium, non includi videtur ſub verborū
generalitate.ad idem l.poſſeſsionum.C.co.veri. iudi. Itē de
accuſante & denunciante,& accuſante & teſtificante bona
eſt ſimilitudo,vt l.ab accuſatione.§.nunciatores ff. ad Tur
pi.ſed impoſsibile eſt dicere,ꝙ eadem ſit perſona accuſans,
& accuſatus,l.in tribus.ff.de iudi.& l.licet.§.ſi procur.de ꝓ
147 cur. Ad hunc igitur impoſsibilem caſum† nō debemus ver
ba mandati, quantuncunque generaliter prolata,extende-
re,ſed reſtringere ad id,quod ciuiliter fieri poteſt, l. ſi cui.
de ſerui.& quod no in c.ſcienti de reg.iur.li.6. per Dyn.in
quæſtione de arbitrio Poteſtati conceſſo.no.in Cle.ſæpe,de
verb.ſi.& nullum mandatum eſt adeo generale, ꝙ non de-
beat reſtringi,maximè ad licita,& poſsibilia de iur.l.ſi pro
cur.de condi.inde.& de offi.dele.c.ex parte. & c. ſuper eo.
& c.inſpicimus.de reg.iur.lib.6.& ſi eſt ita,ꝙ verba genera
lia ſint ſemper ciuiliter intelligenda:ſequitur, ꝙ hoc man-
datum de excommunicando non ſoluentes, non includat
illum abbatem.quia ciuilis intellectus eſt, ꝙ non lædat qs
ſeipſum,nec ſe prodat.de pœni.di.1.c. non tibi dico. Item
ciuilis intellectus eſt,ne quis ſibi ipſi imperet, nec ſit iudex
in ſua cauſa,nec arbiter,nec teſtis,l.penul.de arbi.l.1.C.ne
quis in ſua cauſa.requirit enim iudicium iudicantis, & iudi
cati perſonalem diſtin.c.forus.de verb.ſi. Non eſt ergo ve-
riſimile voluiſſe legatum(generaliter ſic mandando) tot iu
ra violare:quinimo ſi expreſsè mandaſſet legatus, ꝙ ſe ip-
ſum excommunicaret,mandatum eſſet illicitum, nec ei pa
rendum.ergo vniuerſaliter dictum non includit hūc caſum
illicitum.de iureiur.c.ad noſtram:& eod.ti.c.1.lib.6.& hoc,
quòd non poſſet mandari ſpecificè,& expreſsè, non debet
venire in generali,vel vniuerſali ſermone,de præben.c.dile
cto.& de deci.c.tua.facit 22.q.2.c.is autem.præte. ſi abſol
uere quis ſe ipſum non poteſt.c.quod autem.de pœni.& re
148 miſ.& d.c.non tibi dico.†ergo multò minus ſe ligare. nam
fauorabilior eſt abſolutio,l.Arrianus. de act. & ob. ſi ergo
abſolutio prohibetur,fortius excommunicatio. facit quod
no.in c.cum ex eo.de pœni.& remiſ.in nouel.vbi dās indul
gentiam remiſ.illa vti non poteſt.Generaliter enim quis nō
poteſt eſſe agens,& patiēs.Nam ſunt iſta incompaſsibilia,
quæ non poſſunt cōcurrere in eadem perſona.26.di.c. acu
tius.de tu.& cu.da.ab his.l.prætor.hinc eſt etiam, ꝙ bapti-
zat quis vt miniſter Dei,non tamen ſeipſum.de conſe.di.4.
c.aliquid.coniuncto c.debitum.de bap.his & alijs rationi-
bus gratia breuitatis omiſsis,pro iſta parte concluditur, ꝙ
abbas vigore talis mandati non tenetur excommunicare ſe
ipſum. Iiſdem fere rationibus(legibus tamen corrobora-
149 tis)concludit dominus Macagnanus in pe.q.†de maſſario,
ꝙ non teneatur denunciare ſeipſum de crimine capitali.
Nam ſi non haberet officium, non teneretur ſeipſum denū
ciare,ſiue prodere,vt d. c. non tibi dico. ergo propter offi-
cium non debet in plus teneri.c.cum non deceat.de elec.li.
6.& l ſi quis.de te.Itē denūciando ſeipſum incurrit mortis
periculum.ſanguinem autem ſuum debet quis redimere,&
tutelam ſui corporis tueri,& quicquid ob hoc fecerit,iuſtè
feciſſe exiſtimatur,l.1.de bo.eo.qui mor.ſibi conſci. & l.vt
vim.de iuſti.& iur.facit l.nemini timorem.quod me.cau.Et
in hoc reſidet,vt prædixi.¶ Hic ſubiungi poteſt quæſtio,de
150 qua in ſecunda quæſt.in mercu.†De ſtatuto epiſcopi annul
lante omnes alienationes factas de rebus eccleſiarum. ſine
eius licentia,& pœnam apponēte. Mō Capitulum epiſco-
po ſuo vendidit aliquas terrulas ſine alia licentia, an ſit lo-
cus pœnis.allegat iura pro,& contra.ꝙ ad terrulas conſti-
tutio epiſcopi debeat extendi, & econuerſo ꝙ non dēat ex
tendi.allegat ſimiliter iura,ꝙ ſub generali prohibitione nō
nominatur epiſcopus.& in contrarium,ꝙ etiam veniat.Itē
allegat,ꝙ ſic contrahendo, videatur dare licentiam. & in
contrarium,ꝙ per talem contractum non videatur dare li-
centiam,nec contra ſuam conſtitutionem diſpenſaſſe. ſolū
modo concludit,ꝙ non ſit locus ſtatuto,nec eius pœnis.qa
epiſcopus, ſic contrahendo,conſenſiſſe, & licentiam dediſ
ſe videtur. allegat multa iura, quæ dicunt, quòd vnus a-
ctus includit in ſe alium tacitè; ita hic principaliter cōtra-
hendo includit iſte actus in ſe licentiam, & conſenſum. ad
hoc l.ſi conſul ff. de adop Ad idem l. Lutius. qui.mo.pi.
vel hipo.ſol. vbi vxor viro tradens rem in dotem datam
renunciat hipothecæ. & alia iura adducit, quæ probant,
quòd quandoque propter celeritatem actuum coniungen-
dorum medius occultatur, l. ſingularia. ſi certum pet. &
l.4. §. ſi debitor. de dona. inter virum & vxor. ¶ Quæro
etiam circa hoc, poſito quòd ſolus abbas poſsit de iure
ſuos monachos reuocare ad clauſtrum de ſuis beneficijs
annualibus, vt proba. de ſta. reg. cap. cum ad mo. §. ta-
151 les autem.† ¶ Nunquid ſtatutum factum per abbatem,
& conuentum,ne ipſi abbati ſoli liceat reuocare tales bene
ficiatos ad clauſtrum, liget ſucceſſorem: cui ſtatuto non
auctorizauit epiſcopus loci. & eſt dicendum, quòd non
obligat ſucceſſorem. quia in præiudicium ſucceſſoris ni-
hil poteſt attentare. 12. quæſtio. 2. c. abbatibus. 17. quæ-
ſtio.4.cap. in venditionibus. facit quod not. de deci. cap.
3.in glo.penulti.vbi compoſitio facta per conuentum, &
abbatem, cui epiſcopus non conſenſit, non tranſit ad ſuc-
ceſſorem.ergo multo minus lex.Item non potuit abbas ſi-
bi le-

bi legem imponere,à qua non poſsit recedere:ergo nec ſuc
ceſſori.& ita conſuluit Federi.conſilio.282.¶ Venio ad ter
152 tium articulū de ſubditis,an ligentur ſtatutis patriæ,in quo
cunque loco geſſerint illum actum prohibitum, vel permiſ
ſum à ſtatuto.cum iſto tertio permixtim proſequitur etiā
quartum membrum de forenſibus, & incidenter etiam ad
quæ loca extendant effectum ſuum. Super quo aduertēdū,
ꝙ quandoque ſtatutum diſponit de iure perſonæ.quando-
que de iure ſolēnitatis adhibendæ in actibus ſubditorum.
Item de iure perſonæ diuerſimodè.Nam quandoq; diſpo-
nit permiſsiuè.Quādoq; prohibitiuè. Quandoq; punitiuè.
Quandoque executiuè.¶ Capio primum, quādo ſtatutum
diſponit permiſsiuè.in quo caſu ex dictis Bart.colligi vr̄,ꝙ
quandoq; ſtatutum permittit, quod non poteſt exerceri,ni
ſi ex priuilegio principis:vt creare notarios, qui conficiūt
inſtrumenta.Quandoq; permittit aliquid, ſubmouendo ſo
lemnitatem iuris cōmunis, puta ꝙ teſtamētum valeat cum
duobus teſtibus.Quandoq; ſubmouendo obſtaculum qua
litatis perſonæ:vt ꝙ filiusfami. poſsit teſtari de bonis ſuis.
Circa primum membrum,quando ſtatutum permittit id,
quod ſolùm ſolet à principe concedi in priuilegium,vt offi
cium tabellionatus, dicit, ꝙ talis non poterit conficere in-
ſtrumenta extra territorium:quia iſte eſt actus pertinēs ad
iuriſdictionem voluntariam,quæ conceſſa ab alio, quàm à
principe,non poteſt exerceri extra territoriū.l.3.ff.de offi.
procon.& le.& c.Romana §.ne clericos.de fo. cōpe.lib.6.
& illum tex.allegat Spe. ꝓ.caſu in ti. de inſtru.edi.§.reſtat.
ver.quid de his.Bal.dicit,ꝙ illa.l.3.diſponit in iuriſdictione
voluntaria.ſed q.iſta loquitur de officio,cui non eſt annexa
iuriſdictio,vt no.Guil.C.de epiſ. & cle.in repet.l.1.& ideo
fortè poteſt dici,ꝙ valeret inſtrumentum,quò ad ſubditos
ſtatuentis:quia officium,cui non eſt annexa iuriſdictio, nō
limitatur per viam territorij inter conſentientes,l.quæro.ff.
de ſolu.& ita tenet ſalua ſubſtantia veritatis in d.l.cunctos.
ver.vlterius quæritur.putat tamen Bar. ꝙ inſtrumenta à ta
li notario confecta intra territorium faciant fidem extra:ſi
cut emancipatio facta coram eo,qui habet iuriſdictionē à
l.municipali, habetur rata vbique,l.1.C.de emā.li.Bal.al-
legat.c.cū dilectus.de fide inſtru.& eſt rō, quia ius proba-
tionis oritur à prin.vnde ex quo eſt ortum,non tollitur mu
153 tatione loci.¶ Secundo caſu† quando ſtatutū permittit id,
quod de iure communi eſt permiſſum,ſed ſubmouet obſta
culum ſolemnitatis legalis(puta tot teſtiū,vt prædixi)tunc
eſt dubium, vtrùm tale ſtatutum proſit ciui facienti teſta-
mentum extra territorium. & tenet ipſe, ꝙ non: quia quò
ad ſolemnitatem debet inſpici locus,vbi actus geritur, vt
l.2.C.quemad.te.ap. Sed hic eſt dubium,vtrùm tale teſta-
mentum factum intra territorium obſeruetur quò ad bona
teſtatoris,quæ ſunt extra territorium.Spe. refert opi.anti-
quorum in ti.de inſtru.edi.§.compendioſè.ver.quid ſi.nec
clarè concludit.Sed Bar.poſt Guil.de Cu.& Cy.& Ia.Bu.te
net teſtamentum porrigi ad bona vbicunque ſita, etiam
extra territorium.licèt enim ſtatutum de talibus bonis ex-
tra territo.ſitis.non poſſet diſponere: tamen quia veniunt
in conſequentiam, & vt acceſſoria ad perſonam ſibi ſubie-
ctam,& ad illam extēditur,ar.l.1.ff.ad auct.tu. & quod no.
in c.paſtoralis. de priui.per Inno.& c.2.de immu. eccle. li.
6.in nouel.allegat Iaco.Bu.pro caſu.l.ſi non ſpecialiter. C.
de teſta.& l.omnium.eo.ti.vbi ex teſtō facto ſm̄ ſolemnita
tem ſpecialem illius l.poteſt adiri hæreditas, quæ aditio ha
bebit effectum vbiq;:ſicut iura competētia extendunt vim
ſuam vbiq;,licèt competant ad res corporales,l.fi. de præ-
ſcrip.lon.temp.& geſta coram iudice vbicunq; effectū ſuū
producunt,l.is apud quem. C. de eden. Et hanc op. ꝙ iſte
inſtitutus admittatur ad omnia bona,tenet Ioan.An.in di-
cto.§.compendioſè. in addi. Subdit ibi, ꝙ non ſic eſſet in
conſuetudine Anglicana, qua vx.ſuperuiuēs lucratur par
tem bonorū mariti,vt in dicto.c.1.¶ Reperio iſtud idē con
154 ſultum† hic Bononiæ.vbi eſt conſtitutio epiſcopalis,qua ca
uetur,quem cenſeri vſurarium manifeſtum, etiam quò ad
inhabilitatem teſtandi, ſi per famam viciniæ, ſeu per te-
ſtes bis,vel ter,probetur talem mutuaſſe, vel extorſiſſe vſu
ras.vel vtrùm iſta conſtitutio valeat adeo,ꝙ poſsit pronun
ciari effectualiter dictum teſtamentum nullum vigore di-
ctæ conſti.Dominus Bal.D.Laur.de Pinu.& Dom.Anton.
de Sali.conſuluerunt,ꝙ conſtitutio non valeat. Primò quia
poteſtas teſtandi eſt de iure naturali, ſiue gen. licèt forma
ſit de iure ciuili,l.1.C.de ſacroſan. eccle.vnde licèt conſti-
tutio quāquā.inhabilitet vſurariū manifeſtum in teſtādo,
dictam conſtitutionem non poteſt ſtatutum epiſcopi tolle
155 re,vel extendere,Cle.ne Romani.de ele.† ¶ Itē manifeſtū,
exponitur ibi.i. notoriū,quod cōſpectui hominū exhibitū
nulla poteſt tergiuerſatione cælari,c.tua.& c.vera. de coha.
cle.& mu.Fama autem in ſe minus habet,quàm notorium,
vel manifeſtū,vt in dictis.cap.contra igitur propriam ſigni
ficationem,& naturam huius vocabuli, manifeſtum, vide-
tur conſtitutio diſponere.ex ſola enim fama,vel probatōne
veritatis per tres teſtes non reſultat qualitas manifeſti.& ꝑ
conſequens videtur conſtitutio continere id,quod eſt de iu
re impoſſibile.& ſic nulla,c.erit autem.4.diſtin.facit quod
no.in l.cum precario.ff.de preca. nam conatur dicta con-
ſtitutio ad corruptionem proprietatis verborum,& prola-
tionem ſimplicem haberi pro veritate manifeſta: cum ta-
men rerum vocabula ſint immutabilia, vt dicit text. in l.ſi
quis in fundi vocabulo.de le.1.adducit Lau. quod no. in di
cto.c.2.de loca.vbi epiſcopus cum Capitulo non poteſt fa
cere conſtitut in præiudicium aliorum nō conſentientium
vel non præſentium. illud autem ſtatutum vſurarijs eſt dā-
noſum:quia per conſtitut.canonicam non cenſentur inha-
biles, niſi cum fuerint manifeſti. Iſta autem conſtitutio in
habilitat eos ſimpliciter conuictos.etiam leui probatione,
puta per famam.quod concilium Latera.nō attentauit,ſed
alias pœnas impoſuit ſolū manifeſtis, vt patet in c. quoniā.
de vſuris.Item non manifeſtis non attentauit dictum c.q̄q̄.
156 imponere tam grauem pœnam. ¶ Vlterius quæro† vtrùm
valeat ſtatutum, quo cauetur, ꝙ teſtes recepti contra Ma-
gnates non poſsint redargui de falſo.Bart. conſuluit,ꝙ ſic,
& incipit. Dominus Cy.de caſtro ſancti Petri.Mouetur ex
eo,ꝙ etiam de iure communi teſtes non poſſunt quandoq;
reprobari,extra de teſti.c.licèt dilectus.Præſumit enim ſta
tutum,ꝙ non deponeret quis falſum cōtra Magnatem, ar.
l.ſi.in prin.quod me.ca.Itē qn̄ l. iubet aliquid nō reꝓbari,
facit illud præſumptione iuris, & de iur. contra quam
non admittitur probatio in contrarium,l.fina. arb.tu.& ad
Vell.l.antiquæ.& in Auth.matri,& auiæ.§. ad hoc. Hic e-
tiam quæro,vtrùm valeat ſtatutum,ꝙ procedatur in cauſis
omni iur.ſolemnitate omiſſa: vel procedatur ſummariè, &
de plano,& etiam ap.remota.Bal. ꝙ ſic in l. prolatā. C. de
ſen.& l.fi.quorum ap.non reci.¶ Procedo vlterius,& quæ-
157 ro† ſtatutū diſponit de iure perſonæ, & hoc dupliciter, aut
habilitando ad actum inhabiles, vt ſpurios ad ſucceſsio-
nem patris.& de hac dictum eſt ſ.& per Bald.in l. cunctos
populos.de ſum. Trin. vel habilitando filiosfam. ad teſta-
menti facti. vel presbyteros ad inſtrumentorum confectio
nem.Bal.in his tenet,quòd ſtatutum poſsit diſponere,& va
let.vnde ſi ſtatutum dicit, quòd credatur libris cāpſorum,
vel mercatorum, valebit tale ſtatutum,arg.cap.cum dile-
ctus.de fi.inſtru. Nam hoc poteſt teſtator,l.Theopompus.
158 de do.præl.ergo & l.Aduertendum tamen,ꝙ† licèt ſtatutū
poſsit habilitare ſubditos:non tamen forenſes.vnde ſi ſta-
tutum hic permittit filijsfam.teſtari:tamen forenſes huc ve
nientes teſtari non poterunt:ſicut nec ciuis, qui dirigit ſe
ad loca ruralia,poterit teſtari lege ruſticorum,l.fin.C.de te
ſta.Ipſe tamen filiusfam. ciuis habilitatus per ſtatutum ad

teſtamenti factionem, poterit etiam extra territorium con
dere teſtamētum. qa iſte eſt actus hominis priuati, in quo
non conſideratur territoriū, ar.no.in l. propter lit. de excu.
tu. Iſtud tamen ſtatutum non trahetur ad bona filijfam. ſitæ
extra territorium. quod tenet Bal. poſt Bart. in d.l. cunctos
159 populos. Quid ergo † vtrùm ſtatutū poſsit inhabilitare eos,
qui ſunt habiles ad actum de iure communi. ponit Bal. cir
ca ſtatutum, quo cauetur, ꝙ mulier non poſsit legare viro,
tenet, ꝙ valeat. nam ratio hoc ſuadet, ne vxores à viris co-
gantur teſtari. nam & ius commune interdum ſtatuit hoc
idem, vt l. hac edictali. de ſecūdis nup. Subdit etiam ibi Bal.
ꝙ ſi etiam per ſtatutum inhabilitatur minor ad actus (pu-
ta ꝙ minor. 25. an. non poſsit contrahere, vel teſtari) nō ex
tendetur ad forēſem talis ĩhilitas, licèt ibi actum exerceat.
quia in perſonam non ſubditam non poteſt inducere verã
inhabilitatem, vt no. in Spe. de ſen. §. qualiter. ver. item po-
ne quidam. Conclude ergo, ꝙ ſtatutum de iure perſonæ di
ſponens permiſsiuè, vel prohibitiuè non comprehendit fo
renſes gerentes in loco ſtatuti actum illum prohibitum, vel
160 permiſſum. ¶ Ad idē quæritur, † vtrùm valeat ſtatutū, quo
cauetur, ꝙ ingrediens mon. non ſuccedat. Bal. dicit, ꝙ ſi lo-
quitur de ingrediente (puta dicit ingrediens, vel ſi quis in-
trat mona. nō ſuccedat.) nam hoc caſu ſtatutum non diſpo
nit circa clericum, ſed circa laicum. nam laicus eſt, qui in-
greditur, ſicut viuens moritur, l. qui duos. de ma. te. Nō ob.
Auth. niſi. ȷ̃. ad Treb. quia grauabatur propter ingreſſum.
hic verò à lucro remouetur, ar. l. Titio centum. de condi. &
de. Si verò ſtatutum diſponit de iam ingreſſo. & tunc nō va
let ſtatutum. quia non poteſt auferre clerico ius ſuum. Sta-
tutum circa iam ingreſſum non poteſt diſponere, ſed ingre
dientem poteſt inhabilitare, ſubaudi relicta tali legitima,
quæ capitur nō vt lucrum, ſed vt debitum, l. 2. s̃. de iuris &
fac. igno. Poterit ergo ciuitas quò ad ſubditum ſtatuendo
quod poteſt pater teſtando. & ita Bal. in l. fin. C. de pac. & l.
Deo nobis. C. de epi. & cle. & vide qđ no. Bal. in l. ipſis. C. vt
in poſſ. le. vbi dicit non valere ſtatutum, quo prohibetur pa
ter relinquere filiæ moniali, niſi certam ſummam. eſt enim
religioni contrarium. & ſic non valet, all. l. Deo nobis. de e-
161 pi. & cle. & ibi per eum. ¶ Sed hic quęro † per ſtatutum prio
ri cuiuſdam ciuitatis laicorum eſt conceſſum, ꝙ poſsit pari
ter exigere, & diſtribuere legata ad pias cauſas. vtrùm va-
leat? videtur, ꝙ non. quia hoc ſpectat ad epiſcopum, vt ad
patrem pauperum, l. ſi quis. §. vbi autem. C. de epi. & cle. &
c. ſi hæredes. de teſta. Vnde videtur, quod conceſſum ē epi-
ſcopis p leges, & can. in priuilegiū, non poſsit adimi per ſta
tutum, quia hoc videtur contra eccleſiaſticam libertatem,
juxta no. in c. nouerint. de ſenten. excommu. per Innocen. &
in Auth. caſſa. de ſacroſan. eccl. & in Authen. Item nulla cō
munitas. de epi. & cle. Reperio conſultum in contrarium. ſci
licet ꝙ ſtatutum valeat: quia iſta iura, quæ conceſſerunt iſtã
poteſtatem epiſcopo, fecerunt hoc in fauorem defuncti, vt
eius voluntas faciliùs impleretur, in Auth. de hære. & fal. §.
& nullus. Item exequi poteſt magis onus iniunctum epiſco
po, quàm priuilegium, appellari: cum nullum inde commo
dum ſentire debeat, vt dicta l. ſi quis ad declinãdam. & per
hoc ceſſat contrarium per præalle. Auth. caſſa. & Auth. item
nulla communitas. Item per hanc l. ſi quis. quæ hoc com-
mittit epiſcopo, non videtur adempta poteſtas ciuili iudici
ſimiliter exequendi, per l. hæreditas. de peti. hære. nam cum
noua lex venit ad corroboratione̅ legis antiquæ, non vr̃ eã
corrigere. ſed cum ea concurrere: ita quòd vtraque locum
habet, l. 1. §. dixerit aliqs. de publi. & c. felicis. §. per hoc tñ.
de pœn. ȷ̃. per iſta vr̃, ꝙ ſtatu. potuerit ſuper hoc prouidere,
& cumulare epiſcopo, & ciuili iudici etiam ſupradictū prio
rem: vt ſic inter eos ſit locus præuentioni. ſic cōtigit in plu
ribus, qui legis habent iuriſdictionem inſolidum. l. 1. de of
fi. conſul. facit c. per hoc. & quod ibi dixi de hæreti. lib. 6.

¶ Iuxta prædicta occurrit declaratio plurium quæſtionū
ſuper ſtatutis laicorum diſponentium directè, vel indirectè
de rebus, & perſonis eccleſiaſticis, vel contra eccleſiaſticã
libertatem. nam. ll. & canones dicunt talia ſtatuta non vale-
re, vt dicta Auth. nulla communitas. & Auth. caſſa. & irrita.
& c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. & c. cum laicis. de re.
162 ec. nō alie. ¶ Quæro igit̃ circa hoc † q̃ ſtatuta dicant̃ cōtra li
bertatem eccleſiæ. Inn. dicit, ꝙ oĩa, q̃ ſunt contra priuilegia
cōceſſa vniuerſali eccleſiæ, ſiue à Deo, ſiue ab eius vicario,
ſiue ab Imperatoribus, vt no. in dicto c. nouerit. de ſen. ex-
com. & Cy. refert in dicta Auth. caſſa. Bar. dicit, ꝙ etiam ſi
per ſtatutum clerici poſſunt reddi timidiores, dicitur eſſe
tale ſtatutum contra libertatem eccleſiæ, l. 1. §. quæ onerã
dę. qua. rer. act. det. & quod no. in Aut. de non ali. §. vltimo.
163 ¶ Pone extra dicit † ſtatutum, ꝙ clericus declinans iuriſdi-
ctionem Poteſtatis ſit extra protectionem communis, & ꝙ
poſsit impunè offendi, & Poteſtas de tali iniuria nullam ha
beat iuriſdictionem cognoſcendi, vel cognitionem. Vtrùm
ergo ſi clericus offendatur, & accuſet offendentem, poſsit
eum audire. dicit Iac. Bu. ꝙ non, quia cum iſto caſu non ha
beat iuriſdictionem (quia ſtatutū eam ſibi denegat) eſt ha-
bendus, vt priuatus. Sed ſi ſtatutum non diſponeret ſuper
iuriſdictio. non conferenda, ſed ſuper iure reddendo. puta
diceret. non reddatur ius: tunc, quia præſuppoſita iuriſdi-
ctione debet ius reddi, non valet ſtatutū. Pondera ergo ver
ba ſtatuti. quia aut non confert iuriſdictio. aut addit, vel di
ſponit de pęna, vel proceſſu. Primo caſu valeat ſtatutum, in
alijs non. & ita Bal. in Auth. ſtatuimus. de epiſcopis, & cler.
Mihi videtur, ꝙ ſtatutum inquantum non confert poteſt.
iuriſdictionis ſuper iniurijs, & offenſis illatis clericis decli
nantibus eius forum, non valeat. & ſic contra libertatem ec
cleſiaſticam timentes offendi, & impunè trucidari, vt in d.
§. quæ onerandæ. per Bar. Vnde non videtur à generali iu-
riſdic. collata poſſe excipi hac protectionem clericorū, quæ
eſt de iure publico, l. 1. ff. de iuſti. & iur. nam iniuriæ, vel of-
fenſæ, quæ inferatur clericis, tenetur quilibet obuiare,
cum poteſt, vt no. in c. quãtæ. de ſenten. excommun. multò
fortius ciuitas per ſtatuta ſua. ad hoc l. ſi hæres accepto fun
do. de hære. inſti. priuilegium enim declinandi forum iudi-
cis ſecularis eſt conceſſum clericis in priuilegium. c. ſi dili-
genti. de foro compe. & dicta Auth. ſtatuimus. ergo ſtatu-
tum in contrarium eſt contra eccleſiaſticam libertatem.
non potuit igitur ſtatut. (conferendo vltimam iuriſdictio-
nis poteſtatem) iſtum caſum ſubtrahere, quicquid dicat Ia.
Bu. & poſt eum Bal. in d. Auth. caſſa. de ſacroſan. eccle. Et
adde hic qđ no. Bald. in l. 1. C. de indic. vid. vbi dicit, ꝙ ſicut
ſtatutum non poteſt prohibere clerico, ne decliuet: ita nec
poteſt diſponere, quòd pro clerico declinante conſangui-
nei teneantur ſoluere pœnam. nam ſi non valet ſtatutum
prohibitorium: ergo nec pœnale, vt d. l. Seius & Augerius.
nam pœna legalis nunquam poteſt incipere à permiſ. l. ab
adminiſtratione. C. de le. facit quod not. in c. ſciant. de elec.
164 in 6. In præal. Auth. caſſa. etiam quærit Bal. † Statuto caue-
tur, ꝙ idem ius reddatur clericis in curia ſeculari. quod red
ditur laicis in curia eccleſiaſtica. pone ergo, quòd ſunt quæ
dam ſtatuta laicorum multum fauorabilia, puta ſuper exe
cu. inſtrumentorum in ordine procedendi, & ſi. & cum non
vigeat in curia epiſcopi poteſtas, non vult, quòd clerici par
ticipent de prædictis ſtatutis, vtrùm hoc ſit contra eccle-
ſiaſticam libertatem. tenet quòd non, quia reducit clericos
ad merum ius commune. & licèt auferat priuilegium illud:
tamen non eſt priuilegium conceſſum per ius canonicum,
vel ciuile, vel Imperatoris. & ideo non dicitur contra liber
tatem eccleſiæ, ſi ſibi ex cauſa aufertur fauore ſtatuti ſui.
165 ¶ Hic etiam quæro † vtrùm ſtatuta generalia includant cle
ricos, vel eorum bona in incluſione clericorum. Dicit Bal.
quòd aut loquimur de fauorabili incluſione, aut de odioſa,
aut

aut de mixta. Primo caſu includit clericos. vnde ſi ſtatutū
dicit, ꝙ filiæ nō ſuccedant ſuperſtite maſculo, includitur in
illo beneficio pſbyter, & monachus. ad hoc extra de fo. cō
pe. c. dilecti. & 10. di. c. ſi in adiutorium. Item ſi clericus hēt
inſtrumētū generaliter contra me, pōt vti beneficio ſtatuti
circa paratã executionem. ſicut. n. hēt actionē ciuilē, & quę
eſt de iure ciuili: ita habet officiū iudicis, q̃q̃ ſit de iure mu
nicipali. Sed dubitari pōt, ſi habeo contra clericum inſtru-
mentū generaliter, vtrū potero petere executionē in curia
epi vigore ſtatuti. Bar. ꝙ ſic in l. cunctos populos. C. de ſum.
Tri. & quod no. in l. ex ea. de poſtu. & c. cū veniſſent. de eo
qui mit. in poſ. Bal. tenet contrarium in d. l. cunctos popu-
los. vbi plenè de hoc. Sed in Auth. caſſa. dicit, ꝙ licèt ſtatutū
tale non afficiat clericum, fortè afficit eū conſenſus, & con
tractus ſm̃ formã ſtatuti. Sed certè, cū per tale ſtatutū omit
tatur ordo iudicij, quia incipit ab executione: non videtur
in hoc valere pactum, ſiue conſenſus. ſ. ꝙ epſ nō ſeruato iu
ris ordine, exequatur inſtrumentū, ar. no. in c. ſi. de re iudi.
166 li. 6. & c. de cauſis. de offi. dele. ¶ Op. Bal. ꝙ † ſtatuta laicorū
eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas nō aſtringat, tenet Io.
An. in c. 2. de ope. no. nunc. in nouel. Item ſi ſint eis fauora-
bilia, non patrocinantur, niſi ſint per eccleſiam approbata.
c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. ex quo c. dici pōt, ꝙ ſta-
tuta ſuper executione inſtrumentorū, vel aliàs fauorabilia
non includant clericos, vel eccleſias, quod eſt cōtra diſtin.
Bal. dū dicit de incluſione fauorabili, odioſa, vel mixta. For
167 mat etiam. q. † de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ teſtamenta non in
ſinuata infra ſex menſes per hæredē non valeant: ꝙ ſi cleri
cus eſt hæres, non ligatur tali ſtatuto. tū in teſtamento cleri
ci, in quo laicus eſt inſtitutus hæres, ſtatutū locū hēt. priua-
tur. n. propter delictum ſuum; quia non fecit inſinuari: ſicut
priuaretur, ſi non vindicaret necem clerici defuncti, l. in co
gnitione. cum ſi. ff. ad Sil. & ita no. in d. Auth. caſſa. Dicit ēt
168 dom. Bal. ꝙ ſtatuta, per quæ mulier prohibetur teſtari, vel
ſe obligare ſine conſenſu propinquorum: ꝙ ad pias cauſas
pōt liberè teſtari, & bona ſua offerre alicui eccleſię, ſiue of
ferat ſe & ſua, ſiue ſua tantū, ēt ſine conſenſu taliū. nam pia
cauſa eſt priuilegiata. & contra priuilegium, quod reſpicit
ipſum Deū, non pōt ſtatu. diſponere, & hoc ſentit Barto. in
prædicta. l. cunctos populos. ſimiliter offerre ſe, & ſua, ſiue
ſua tantū, eſt actus ſpiritualis, ſuper quo ſtatutum non pōt
diſponere. nam iſta eſt diſpoſitio, in qua eccleſiæ ſunt priui
legiatæ: vnde non valet ſtatut contra priuilegia. & iſta no.
Bal. in l. gn̄rali. de ſacroſan. ecc. ¶ Sed ego hic quæro de q̃-
169 ſtio. in qua cōſului. † Archiepſ Spalat. hēt extra ciuitatē ali
qua molēdina ex largitione regum Vngariæ. ſimiliter Cōe
Spalat. habet alia extra ciuitatem prædictã, & hoĩes de Spa
lat. prout volunt, vadunt ad iſta, vel ad illa, & ſoluunt certã
menſurã. Statuit Cōe Spal. ꝙ omnes ciues, qui cauſa molē
di irēt extra ciuitatem, tenerentur ſoluere in egreſſu portæ
menſuram, de qua. s̃. & alij ad eorum molendina volentes
accedere ſoluere non teneantur. ex quo ſequitur, ꝙ homi-
nes coacti ſoluere in egreſſu portæ vadunt oēs ad molendi
na Communis, vbi aliam ſoluere non tenentur. qui ſi irent
ad molendina archiepi, ſoluere tenerentur. Archiepſ dicit
hoc ſtatutum non valere de iure. quæritur quid iur. & vide-
tur, ꝙ valeat, quia arctat ſuos ſubditos, & in ſuo territorio.
Ratione igitur perſonarum, & loci videtur ſtatutum poſſe
diſponere, l. ſi. de decre. ab or. fa. Item cuilibet eſt licitum ſi
bi proſpicere, & ſuam condit. facere meliorem circa rem
ſuam, ēt cum alterius detrimento, l. Proculus. de dam. infe.
In contrarium conſului. nam cum liberum debeat eſſe i-
ter, ſeu acceſſus ad molendina epiſcopi: cogendo volentes
accedere ad ſoluendum in egreſſu portæ, videtur tale ſtat.
dominum impedire in poſſeſſione, l. vim facit. de vi & vi ar.
Item l. dicit [prohiberi autem inferre videtur, ſiue in locum
inferre prohibeat, ſiue in itinere arceatur] l. 1. §. 1. de mor.
infe. Et alia l. cauetur, ꝙ his, qui habent ius ſepeliendi, com
petit ius etiam per alienos vicos, & territoria funera ipſa de
ferre. ff. de ſepul. viol. l. 3. §. non perpetuæ. no. be. ꝙ in re ſua
eſt licitum facere quodlibet, etiam ſi ex hoc alius damnum
patiatur. quia in laicis, & eorum rebus, (maximè deputatis
ad vſum publicum) habent clerici participium, vt probatur
in c. ſi. & c. 1. de immu. eccle. li. 6. nam ibi ſi clerici non habe
rent ius obſequiorum in laicis, valuiſſet illud ſtatutum quò
ad ligandos ſubditos, ſi cū perſonis prohibi. habeatur par-
ticipium, de decre. ab or. fa. l. pen. & C. non licere habi. me-
tro. li. 11. Item licèt verba ſtatuti dirigantur ad ſubditos: ta
men ex eo grauatur archiepiſcopus. vnde non eſt curandū,
cum quo quis loquatur, ſed in quem voluntatis intentio di
rigatur, l. cum pater. §. donationis. de le. 2. multo. enim con
tingit, ꝙ ĩ diſpoſitione vnus exprimitur, ad alium verò effe-
ctus dirigitur per obliquum, & hoc debet conſiderari, non
perſona interpoſiti, vel expreſſi, vt l. j. §. nūc de effectu. & l.
ſi quis reum. §. 1. de li. le. & l. cum dotem. ad l. falcidiã. Vel
poſſumus ſanè intelligere ſtatutum, ꝙ homines cogantur
ſoluere in ingreſſu portæ, ſcilicet illi, qui volunt ire ad mo-
lendina ciuitatis: non autem ad molēdina alia clericorum,
ad quæ debet eſſe liber acceſſus, vt dixi. & ſic debent cogi
ad declarandum generalitatem ſtatuti: aliàs ſunt excom-
municati, tanquam ſtatuentes contra eccleſiaſticam liber
tatem, vt no. Io. And. in cap. fina. præal. in nouell. vbi ponit
ſimilem quæſt. cum ſcilicet per verba generalia ſtatuti cle-
rici læduntur in commutatio. laicorum, ſiue ſuper rebus eo
rum. ¶ Poſtremò quia ſtatutarijs, ſcriptoribus, & alijs im-
minet pœna magna, ſi aliquid ſtatuant contra eccleſiaſticã
libertatem, vt dicta Auth. ſtatuimus. & cap. plerique. de im-
170 mu. eccle. & c. nouerint. de ſenten. excommun. † Vtrùm ab
iſtis pœnis ſint ſtatutarij excuſati per vnum ſtatutum gene
rale, quod conſueuerunt apponere in fine ſtatutorum: quo
cauetur, ꝙ caſſant, & irritant omne ſtatutum, quod repe-
rietur ſcriptum in dicto volumine contra eccleſiaſticam li
bertatem. dicit Bar. & poſt eum Bal. ꝙ hoc non ſufficit. qa
Authen. caſſa. mandat ea de capitulis amoueri: ita quòd le-
gi non poſsint. ſed ſi poteſt legi, ſæpe dat occaſionem, quòd
de facto ſeruetur. Debet ergo penitus amoueri, arg. l. huius
§. ſi quis ita. de le. 1. & ita Bal. in d. Authen. caſſa. ¶ Quęro
171 etiam de. q. in qua Bar. conſuluit. † Statuerūt Peruſini, quòd
omnes conductores poſſeſsionum, cuiuſcunque fuerint, cle
ricorum, vel laicorum, poſsint renunciare conductionibus
pro futuro tempore, & quòd nullus officialis Peruſij poſsit
de hoc cognoſcere, vel iuriſdictionē habere contra dictos
conductores. Quæritur, an tale ſtatutum poſsit eccleſijs prę
iudicare. Secundò an iudices communis Peruſij poſsint de
hoc cognoſcere. Tertiò ſi non poſſunt, quid habent facere
mon. vel eccleſiaſticæ perſonę. Super primo cōcludit, quòd
ſtatutum non poſsit liberare cōductores eccleſiarū, primò
per iura vulgaria. c. q̃ in eccleſiarū. & c. eccleſia ſanctæ Ma-
riæ. ſecundò quia ſtatuit de rebus ſuæ iuriſdictioni non ſup
poſitis, puta de rebus eccleſiarum ab alijs conductis, l. cum
vnus. §. is qui. de bo. auct. iu. po. Tertiò quia eſt contra ec-
cleſiaſticam libertatem. quod patet, quia per tale ſtatutum
diſſoluitur obligatio, qua tenentur conductores eccleſijs
contra Authen. item nulla communitas. de epiſco. & cleri.
Super ſecundo dicit, quòd officiales Communis non poſ-
ſunt cognoſcere, poſtquam per ſtatutum adempta eſt eis
iuriſdictio. l. iudicium ſoluitur. de iudi. Ego aliter dixi in ſi.
ſupra in ver. Iuxta prædicta quæro. Sed poſito, quòd poſ-
ſit adimere. dicit Barto. quòd remedium eſt, vt clerici ade
ant præſidentes ciuitatis, vt dent eis iudicem: qui, ſi negle
xerint, deuoluetur iuriſdictio ad iudicem eccleſiaſticum, c.
licèt. & c. ex tenore. de foro compe. & ſubau. in dicto con-
ſilio, quòd iſto caſu iudex eccleſiaſticus procedet in cauſa
eo modo, & forma, quibus procederet iudex ſecularis, pu-

ta ſummariè, & app.remota, ſi ita procedant ſeculares. c.
ſolitæ.de ma.& obe.& ibi per Inno.& Hoſtien.huic tamen
adde,& vide quod not.in c.contractus.de re.iur.li.6.Con-
ſilium eius incipit.Domini priores habentes &c.Conſuluit
172 etiam dominus Fede,de Sen.†vtrùm valeat ſtatutum,quod
ex aliquo facto,& iure geſto præſumit contractum vſura-
rium.puta,ſi appareat ſolutio de minori quantitate,quàm
contineatur in inſtrumento, intelligatur contractus vſura-
rius, & habeatur pro plena probatione. modò duo litigãt
in curia epiſcopi,& ad probandum,ꝙ contractus fuerit vſu
rarius, producitur abſolutio à parte debiti,de quo in in-
ſtrumento continetur. Vtrùm vicarius epiſcopi debeat iu-
dicare ſecundùm formam dicti ſtatuti.Feder. conſilio. 91.
dicit: quòd cognitio,vtrùm cenſeri debeat contractus vſu
rarius,nec ne,tangit ſpiritualitatem: ideò non poſſunt lai-
ci ſuper hoc ſtatuere. ſed quando ſtatuitur ſuper eo, quod
eſt facti(puta ſuper vſuris reſtituendis)& valet ſtatutũ. ad-
ducit doctrinam Pau.in cle.1.de vſuris.& Bal.no.in l.Titia.
ſolu.matr.& idem in l. quoties.C.de iudi.& loquuntur ipſi
vtrùm ſcilicet iudex laicus poſsit cognoſcere de cauſa vſu
rarum, matrimonij, iura.decimarum, & ſi. de quo plenè
dicto conſilio.91.& conſilio. 218. quorum deciſio cõgruè
applicatur quæſtioni prædictæ ſuper poteſt.faciendi ſuper
talibus ſtatutum. In caſibus enim, in quibus de prædictis
poteſt iudex laicus cognoſcere, poterit etiam ſtatuere, ar.
no.ff.de iuriſ. om.iudic.in rub. & vide quod dixi in repeti-
tio. cap. ea quæ fiunt à iudice.de reg.iur.li.6.in 2.quæſtio.
173 & plenius in 26.¶Quid dices in materia iuramẽti†nũquid
iuri canonico, quo cauetur omne iura. quod non vergit in
diſpendium ſalutis æternæ,fore ſeruandum,poſsit deroga-
ri per ſtatutum.puta reprobat ſtatutum contractum mino
ris,vel mulieris,etiam iuramento vallatũ,vbi nõ interuene-
rit iudicis decretum.Et videtur,ꝙ non valeat,tanquam ſu-
per re ſpirituali.c.tuam.de or.cog. & c. decernimus.de iu-
di.Item dictum ſtatutum inducit minorem ad delinquen-
dum,ergo &c.l.ſi vnus.§.illud.de pac.Item l.expreſsè cõfir
mat tales contractus,in Authen.ſacramenta.C.ſi aduer.vẽ.
quod ergo ſuperior cõfirmat,inferior nõ infirmat in Auth.
de defen.ciui.§.interim.Bal. in dicta Authen. ſacramenta.
dicit,ꝙ ſi ſtatutum habeat rationẽ annexam, propter mul-
tas deceptio.quas patiuntur minores, & mulieres,tale ſta-
tutum valet. Habeat enim p ſe naturalem rationem, & æ-
quitatem,vt l.1.ff. de mi. Ergo non poteſt dici contra iura.
in multis tamen ciuitatibus ſtatuta fingunt in ſuis contra-
ctibus minores videri,& fingi dolo,& metu inductos.nam
poteſt ſtatu.inducere fictiones.& ita ibi Bald.Bart. plenius
in l.cum lex.de fideiuſ.& l.ſi quis pro eo. eodem titu. & vi-
de Bald.in l.pactum quod dotali.C. de colla. vbi etiam idẽ
tenet.& vide quod dixi ſupra in 3.quæſtio. vbi de poteſta
te l.in materia iuramẽti,& ſupra in hac. 11. quæſtio. princi
pali. ver. item ſi ſtatutum. Dominus Feder. de Sen. in ſi.
ſtatuto dicit, quòd certa confeſſio, vel promiſsio facta à
filiofamil.ſine conſenſu patris, non valeat ipſo iure, etiam
ſi iuratum fuerit.conſuluit, quòd ſi filius ſe obligauit cum
iuramento,poteſt compelli qui ſecum contraxit ad relaxã
dum iuramentum: nec in hoc venit iurans contra iuramen
tum: immo petens relaxa. fatetur ſe eſſe obligatum iura-
mento.ſicut accidit in eo, qui iurauit ſoluere vſuras, & ta-
men poteſt petere relaxationẽ. de iureiuran.c. debitores.
& cap.1.Iſte enim,qui cum tali contraxit,fecit contra ſta-
tutum ciuitatis, contrahendo cum perſona prohibita obli
gari.cap.quo iure.8.diſtin.vnde cum ex dicta tranſgreſsio-
ne deberet puniri.10.queſt.3.c. qui reſiſtit.non debet inde
commodum reportare.16.quæſtio.1.c. legi. & de præben.
174 c.eum qui.lib.6.†¶Et iſtam cõpulſionem (vt dicit) poterit
facere tam iudex eccleſiaſticus, quàm etiam ſecularis. Sub
dit,ꝙ etiam iurans conuentus poſſet dicere excipiendo.nõ

debes audiri petens obſeruantiam iuramenti: quia ipſum
iuramentum relaxare debes, & ipſum relaxari peto,arg.l.
Pap.§.ſi filius.ff.de inoffi.teſta.& in hoc reſidet conſi. 366.
Ego etiam conſului in ciuitate Sen. vbi eſt ſtatutum, quòd
nullus contractus,finis, vel quietantia,quæ fieret per mino
rem.25.an.valeat,nec de eo ius reddatur, niſi interceſſerit
certa ſolemnitas.hoc ſtatuto præmiſſo,contingit,quòd pa-
truus tradidit nuptui neptem ſuam,datis in dotem.5.& iſta
neptis minor renũciauit dicto patruo omnia iura ſibi com-
petẽtia in paterna hæreditate: quæ valebat plus in quadru
175 plo,& iurauit non venire contra. ¶ Quæritur, ſi ſit†aliqđ
remedium reſciſsiuum huius contractus,finis,& quietatio-
nis.Conſului, quòd poteſt peti abſolutio iuramenti,ſiue re
laxatio.pro hoc primo induco regulam, quòd iuramentũ
non debet eſſe iniquitatis vinculum.c.inter cetera.22.quæ
ſtio.4.quod verbum,iniquitatis, multum pondero. Rur-
ſus iuramentum debet habere tres comites,veritatem, iu-
dicium, atque iuſtitiam. eadem cauſa, & quæſtio.cap. ani
maduertendum. In quæſtio. autem prędicta euidens appa
ret iniquitas, cum pro modico quis renũciat hæreditati pa
ternæ ita locupleti. Item paria ſunt diſpoſitione dolum
adeſſe ex propoſito,vel re ipſa, vt eſt caſus in l.ſi quis cum
aliter.de verbo.obligatio.& l.2.§.circa. de doli excep. Hic
autem videtur eſſe dolus re ipſa, ſaltem propter graue dã-
num.ne dum enim vſque ad quadruplum: ſed nec vltra di
midiam veræ æſtimationis iura ſubueniunt deceptis,etiam
maioribus,l.2.de reſcin.vend.in caſu autem noſtro eſt cum
enormi deceptione coniuncta minor ætas,& ſexus fragili-
tas,quibus iura multipliciter ſubueniunt,& medentur pro-
pter naturalem æquitatem,& deceptionem veriſimilẽ tam
in contrahendo, quàm in ſolemnitatibus adhibendis, l. 1.
ff.de mi.& l.doli.§.diuerſorum.de noua. Ex qualitate ergo
perſonarum,& ipſius facti veroſimiliter arguũt contrahen
tem cum tali ſua nepte de dolo.ad hoc l.1. & quod ibi not.
ff.de doli excep.Ratione ergo euidentis iniquitatis, & doli
(ſaltem re ipſa inhęrentis illi renunciationi) videtur iura-
mentum relaxandum: ſicut cum per metum renunciat quis
bonis cum iuramento.c. ſi vero. de iureiuran. & paria ſunt
iſta quò ad reſciſsionem contractus dolus,& metus.c.pe.&
c.abbas.quod me.ca.& hoc eſt, quod dixit Vin. in c. cum
contingat. de iureiur. vt ibi refert Io. An.dicit enim, quòd
licèt iura obligent mulierem ad obſeruantiam contractus:
debet tamen inſtare,vt abſoluatur: & ſic concludit, quòd
debeat abſolutionem conſequi in illo caſu: multò magis in
iſto,vbi concurrunt ſexus fragilitas, minor ætas, & enor-
mis læſio,& etiam reuerentia,quam puella, ſeu fœmina ha
bere debet ad patruum ſuum: in cuius domo, & ſub cuius
gubernatione remanſerat poſt mortem patris. ad hoc l. 1.
§.quæ onerandæ.quarum re.actio non da.per Bar. 22.quæ
ſtio.4.c.vnuſquiſque. & ſecundùm prædicta debet limita-
ri Authen.ſacramenta puberum. vt non habeat locum in
caſibus, in qbus poteſt contractus, vel diſtractus argui de
æquitate euidenti, & dolo re ipſa ex perſpicuis indicijs, l.
dolum.C.de dolo. Præterea iſte patruus contrahendo cum
nepte,non ſeruata ſolemnitate ſtatuti,poteſt dici eius tranſ
greſſor,vt dixit ſupra dom. Fed.nec facio vim,vtrùm ſtatu
tum dirigat verba prohibentis ad contrahentem, an in rẽ,
ſecundùm quod dixit Bar.in l.cum lex.de fideiuſ. nam de
hac differentia verbali non curauit ſupra dom. Fede.Nam
ſtatutum annullando contractum, ſatis videtur prohibere
contrahentibus,ne attentent contrahere,ar.c.qui contra iu
ra.de re.iur.lib. 6. & verba prolata in rem concernunt po-
tius perſonas, quàm res ipſas. cap.tanta. de exce.præla.&
non refert,cum quo quis loquatur,&c.l. cum prætor. ff.de
le.3.¶Concludo igitur iuramentum relaxandũ,prout in fi
176 liofamil.dixit dominus Federi.ſupra† & dominus Iaco. de
Bel.tam in filiofam.quàm in minore prohibitis contrahe-
re

re ſine certa ſolemnitate diſputauit,quid iur.ſi contraherẽt
cum iuramento abſque ſolemnitate ſtatuti, & concluſit de
filiofa.ꝙ dicto caſu iura.eius non poteſt dare robur contra
ctui,tum quia eſt acceſſorium ad cõtractum, nullum ergo,
vt l.nondum.C.de legi.tum quia eſt contra bonos mores.
Nam præbent tales contractus filiorum cauſam deprædan
di parentes,& peccandi,vt l.1. ad Mace. ideo non eſt obli-
gatorium. De minore dicit idem de iure ciuili: ſed de iure
canonico dicit eum obligari,& i hoc reſidet. Sed intelligo,
vt prędixi,poſſe relaxationem peti aliter læſione enormi,
de quo ipſe non tangit: ſed ſolum cum ſtatuti ſolemnitas
omittitur,quæ ſuppleri poteſt per ius canonicum.quod nõ
nego,niſi ſit ſolemnitas formalis, quam iura non videntur
poſſe ſupplere,iuxta no.per Bar.in l.ſi quis pro eo. de fide-
iuſ.& icipit dicta q.lege Peruſina cauet.de qua in addi.ſpe.
ti.de ſen.& his,quę eam ſequuntur.§.vt autem. & de reſti.
in inte.§.1.poſt finem.1.col.prædictis applico.q.quam re-
feram.ſ.12.q.ver.pro confirmatione præcedẽtis &c.¶Sta
tuto cauetur,ꝙ nulla mulier maritata poſsit aliquem con-
tractum facere ſine duorum proximorum ſuorum cõſilio.
177 †Vtrùm ſi mulier non ſeruata dicta ſolemnitate contraxit
cum iuramento,poſsit venire contra. & videtur, ꝙ poſsit:
quia multa ſunt in iure prohibita perſonis, & tamen valet
contractus initus cum perſona illa prohibita. hoc patet in
excommunicato,cuius communio prohibita eſt à iure: ta-
men contractus valet cum eo.c.veritatis.de dolo.& c.ſigni
ficaſti.de eo,qui dux.vx.c.pro illorum.de ſen.excom.Item
periuria ſunt in iure prorſus prohibita: & tamen actus, qui
geritur contra iura,valet.facit quod no.in c.dilecto.de præ
ben.& c.quod ſemel.de re.iur.li.6.Item contracta,etiã con
tra prohibitionem l.& canonis geſta,valent, licèt fieri non
debuerint.ſ.de matri.contrac.c.ſi.& no.in c.capellanus.de
fer.Tandem diſputando inclinat in contrarium. videtur.n.
iſto caſu ſtatutum prohibere tam mulierem contrahere, q̃
etiam contrahentem ſecum,l.1.C.de cupreſ.vnde contra-
hens contra præceptum l. municipalis, peccat mortaliter,
vt no.in c.inter cetera.de offi.or. & c. 2. de ma.& obe.pro
hac parte faciunt rationes deductæ in prece.quæſtionibus.
ideò non proſequor vltra. Et iſta ſufficiant de prædicta.q.
11.ſ.ſuper quibus rebus poſsint fieri ſtatuta. ſolum reſtat,
178 †cum datur aliquibus arbitrium faciendi ordines,& ſtatu-
ta ſuper bono,& pacifico ſtatu ciuit.vel ſuper alio bono pu
blico,quæ vigore huius poteſtatis attentare potuerunt. vi-
de per Bar.plenè in l.ambitioſa.de decre.ab or. fa. & in 1.
conſti.C.per Bar. & Bal. ¶ Duodecimò quæro de viribus
ſtatutorum,perſonarum,& locorum,ad quas ſcilicet per-
ſonas,vel loca extendant effectum ſuum. Et primò eſt quæ
179 rendum de perſonis. vtrùm igitur† ſtatuentes ligentur ſta-
tutis eorum proprijs.Secũdò vtrùm eorum ſuperiores, vel
gerentes actum prohibitum à ſtatuto cum eiſdem. Tertiò
vtrùm ſubditi.Quartò,vtrùm extranei,ſiue forenſes.Quin
tò vtrùm ignorantes. ¶ Quò ad primũ vtrùm ligetur ille,
180 qui ſtatutum fecit.Pone Epiſcopus†ſtatuit,ꝙ quicunq; lu-
deret ad azardum,ſit excommunicatus.vtrùm ipſe erit ex-
communicatus,ſi luſerit. ſuccinctè referam opin.Et primò
opin.Hu.qui tenuit,ꝙ licèt canon epiſcopi non liget ſucceſ
ſorem: ligat tamen ipſum ſtatuẽtem; quia incidit in factum
iam damnatum.23.q.1.c.2.hoc idem tenet Archi.in c.2.ſ.
de cõſti.li.6.Cum enim epiſcopus auctoritate Papæ faciat
ſtatuta: ergo ligatur auctoritate Pa.all.11.q.3.c. nemo con
temnat.Pe.de Bel.per. tenet etiam iſtam opi.vt no.C.de ſa-
croſan.eccle.Auth.quibuſcunque modis. & ibi Cyn. ponit
eius rationem, dicens, quia ſtatuendo gerit perſonam pu-
blicam,delinquendo priuatam.allegat l.cum in eo.de pac.
vbi tutor pacto facto cũ aliis creditoribus, obligatur,ſi ip-
ſe ſit creditor.ſimiliter ergo epiſcopus ſi delinquat. ad hoc
l.1.ff.quod quiſque iur.& c.cum omnes.de conſti. ibi[pate
re[legem,quam tu ipſe tuleris.]Contrariam opi. tenet Ioã.
And.in c.cuilibet.ſ.de re.iur.lib.6.in mercurialibus.ad ra-
tiones,& iura tenentium contrarium ibi plenè reſ.Hãc op.
Io.An.tenet Io.Cal. in contrarium.c.de illis.in 7.q.Et not.
ꝙ Io.And.inducit ſi.de ſententia excõicationis prolata ab
181 epiſcopo contra Titium † vtrùm ipſe epiſcopus cum Titio
participando in locutione,vel crimine, ſit excommunica-
tus.de qua per Inno.in c.quod in dubijs.de ſen.exco.& per
Bar.in c.ſtatuimus.de ſen.excõ.li.6.& per Hoſtien.in ſum-
ma de ſen.excom.§.ſi.ver.quid ſi epiſcopus aliquem.& ver.
ſe.Ex quorum dictis collige,ꝙ ſententia hominis non ligat
ipſum proferẽtem,vt l.penul.ff. de arbi. ergo nec ſtatutum
liget ipſum ſtatuentem. ſtatuere enim eſt iuriſdictionis. &
epiſcopus non habet iuriſdictionem ſuper ſe ipſum: debet
tamen de honeſtate ſuum ſtatutum ſeruare, ſicut etiam Im
perator ſuam l.& hoc tenet Bal.in l.digna vox. C.de legi.i-
dem tenet in dicta Auth. quibuſcunq; modis. ¶In ſecũdo
182 dubio,ꝙ† ſupior(puta archieps)nõ ligẽt ſtatuto epi, tenet
idem Io. An.in dicto.c.cui licet. & refert idem tenere Lau.
8.q.3.& c. 2.& Hoſtiẽ.in ſumma de ſen.exco.§.quis valeat
excommunicari.vbi dicit certo certius hoc tenendum,ꝙ ſu
periorem non ligat.Refert opi.Hu.Bar.Brix. & Archid.cõ
trariam,quorum iura, & rationes ibi plenè refert. & Ioan.
Cal.idem tenet,quod Ioan.An.in d.c. de rap. ¶ Sed reſtat
183 dubium, vtrùm† ſi epiſcopus, vel archiepiſcopus ludentes
contra ſtatutum non ſint excommunicati: Vtrùm erit excõ
municatus ille tertius,qui cum eis ludit?& videtur, ꝙ non,
primò quia exemptio vni cõceſſa,extenditur ad ſocium.c.
licèt.de priui.lib.6.Et interdicto,à quo quis eximitur,intel
ligitur exemptus cum ſocio.c.quod in te.de pœn. & re. Se-
cundò ad idem facit c.cum nullus.in ſi.de temp.or.li.6.vbi
ſicut conceditur ordinare, ita & ſocium, donec ibi manet.
Item iſte actus ludendi inter duos eſt indiuiduus.quia non
poteſt exerceri,niſi cum alio. Sed in iſtis indiuiduis victo-
ria vnius prodeſt alteri.C.ſi vnus ex plu.l.2.& 3.Ad idẽ iu-
ra,q̃ dicunt, ꝙ quis conſequitur ex perſona alterius, quod
non poteſt conſequi ex perſona ſua,vt in l.petẽdæ. de tẽp.
in inte.reſti.& l.ſi is,qui duos.de li.le.Item pœna delinquẽ
tis trahitur ad ſociũ.c.felicis.de pœnis.& c.ſiquis ſuadente.
e.ti.Tertiò principaliter facit, ꝙ Auguſta licèt nõ ſit ſoluta
legibus: tamen participat de priuilegio principis.ff. de ll.l.
principes.ſic ſocietas ludi eximat tales luſores: ſicut priui-
legium militis tranſit ad ſociũ. & beneficio capacis admit-
titur etiam qui non eſt capax.ff.ex qui.ca.ma.l.abeſſe.ad ſi.
& dicta l.ſi is qui duos. Quartò facit natura connexorum,
& inſeparabilitatis,quæ eſt,vt prohibitum habeatur ꝓ per
miſſo.ff.de dona.inter vi.& vx.l.ſi ſponſus.§. generaliter.ad
hoc.ff.ad leg.Iul.de amb. l.vna.vbi ſi aliquid eſt prohibitũ
dari per l.non intelligitur prohibitum dari cõditori legis.
Contrarium tenet Io.An.in dicto.c.cui licet. in mercu. Nã
adducit text. ꝙ in actu inſeparabili vnus peccat,alter non,
vnus tamen punitur, alter non 32. q.5.c.propoſito. al.Lu-
cretiam Rom.Item patet in actu electionis, vbi qui eligunt
ſcienter indignum,puniuntur,ſed nõ ignorantes.c.ſcriptũ.
de ele.& in ſi.i c.ſi cõpromiſſarius.e.ti.li.6.Et intelligit hãc
deciſionẽ in epo, qui ſolum ludit cũ Titio: nõ autem tollit,
vel ſuſpendit effectum ſuæ conſtitutionis.reſpondet ad con
traria prout ibi patet,& ſubdit,ꝙ licèt epiſcopus,& archi-
epiſcopus ludentes cum Titio non ligentur ſententia ſtatu-
ti: ex participio tamen, quod cum Titio faciunt in crimine
damnato(cum illud ſit participium criminis,& criminoſi)
concludit illos ligatos ſententia iur.licèt iſta ſententia cau
ſetur à ſtatuto,& hoc vide in c.nuper.de ſenten.excommu.
in nouel.poſt Inno.& Hoſtien.ſuper glo.colligitur. ¶ Vlte
rius aduertendum,ꝙ reperio diſputatas duas.q.ſimiles ſu-
184 prædictis,primam Ioan.Cal.quæ incipit.† Mandauit lega-
tus abbati ſancti Pro.quòd excommunicaret omnes bene-

ſpriatos,qui non ſoluerent procur.ſuam. Quæritur vtrùm
dictus abbas, qui non ſoluerat procurationem legati, de-
beat excommunicare ſeipſum.Alia huic vicina eſt domini
185 Machagnani de Arzoguidis in his terminis. † ¶Statuto ci
uitatis cauetur,ꝙ maſſarij terrarum teneantur denunciare
delinquentes in ſuo territorio,& ad eorum denunciati. iu-
dex inquirere teneatur.modò contingit, ꝙ idem maſſarius
crimen committit, ex quo pœna mortis venit irroganda.
Quæritur,an idem maſſarius ſe ipſum denũciare teneatur.
186 In prima quæſtione Ioan.Cald. †inducit multa.& genera-
le dictum generaliter debet intelligi. & qui omne dicit,ni-
hil excludit. 19.diſtin.c.primo.& prima quæſtione. 1.c. sũt
non nulli.de pœniten.diſtinctione.3.cap.adhuc inſtant. ad
idem l. 3. de officio præ. ibi [nec diſtinguitur vnde ſint]&
l.de precio.de publi.cum infinitis ſi.Item ſicut non eſt no-
ſtrum legem extendere,l.ſi verò.§.de viro.ſolu.ma. ita nec
reſtringere; vt ſic contrariorum eadem ſit diſciplina,Inſti.
de his,qui ſunt ſui,vel ali.iur. in prin. & in dubio inhæren-
dum eſt verbis,l.1.§.ſi is qui nauem.de exercito. Item ſi di-
ceremus hunc abbatem non includi, hoc procederet vi cu
iuſdam interpretationis,& reſtrictionis verborum genera
lium:ſed mandata non recipiunt illam interpreta.de præ-
ben.c.cui de non.li.6.de verbo.obliga.l.quicquid aſtringẽ
dæ.& poſito,ꝙ interpreta.reciperet,non ſpectaret ad eum
interpretatio,ſed ad mandantem,ar.c. cum veniſſet. de iu-
di. Præterea quod quis debet(potiſsimè ratione officij)in
alijs dãnare,debet fortius dãnare in ſeipſo.de na.ex li.ven.
c.vno.& ibi no.de neg.ge.l.ſi pupilli.§. videamus. de admi.
tu.l.quoties.§.ſi verò.perſona ergo abba.à prædicto man-
dato,& maſſarij à prædicto ſtatuto non videtur exemptæ,
ſed incluſæ 19.di.c.nulli fas. 11.q. j.c.Silueſter.de pigno.l.
Paulus §.fi.de in diem adiec.l.quòd ſi vno.§. vltimo.& hic
eſt,ꝙ quis ſeipſum iudicat.21.di.c.nunc autem. 11.q.1.§.
euidenter.& c.ſi is qui præeſt.de pœni.di.j.c.iudicet homo
ſe ipſum.& c.multiplex.in quibus videtur expreſſum. hinc
eſt etiam,quòd quis ſeipſum ſuſpendit à ſacris. de homi.c.
ex literarum.& no.de ſen.excommu.c.ſi quem.& arctat qs
ſeipſum.de elec c.cum in veteri.ff.ſi quis cau.l.2.§.ſiquis.
Item is,ad quem ſermo dirigitur includitur in mandato ſu
perioris,niſi ſpecialiter ſit exceptus,vt probatur 26.diſt.c.
dictum.& ibi no.& j q.7.c.didici.de conſan.& affi.c.de infi
delibus.& c.ſolitæ.de ma.& obe.& quod no.22.q. 3.c.præ.
Et eſt hoc maximè verum,quando man.factum eſt de actu
executiuo per alium inchoato, c.ſi ſuper gratia.de reſcrip.
187 lib.6.pro hac etiam parte faciat ar.dictum.§.† Nã in eiuſ-
dem perſona poſſunt concurrere diuerſa iura. & poteſt qs
vnum actum gerere vt prelatus, alterum ut priuatus,vt.ff.
de his,qui.vt indig.l.tutore.& de adop.l.ſi conſul.& c.à col
latione.de ap.libro 6.ſimiliter ratione diuerſorum officio-
rum in eiuſdem perſona concurrentium diuerſimodè actũ
gerit,l.accipientis.ff.de auct.tu.& c.cum inter vniuerſas.de
elec.& quod no.in c.cum olim.de re iudi.in nouel. In am-
babus igitur quæſt.abbas, & maſſarius deliquerunt vt pri-
uati.ſeipſos autem excommunicant,& denunciant vt per-
ſonæ publicum officium gerentes.& ſic debent præponere
bonum obedientiæ,& bonum publicum, quod verſatur in
punitione delictorum,proprio, & priuato bono. de renun.
c.niſi cũ pridem.& c.bonæ.de poſtu.pro hoc facit l.ab om-
nibus.§.Titio.de le.1.vbi hæres, cui teſtator leg. compre-
henditur ſub onere iniuncto hæredibus in genere eodem
†ergo cum ſtatutum loquitur,vel legatus, debet includi il-
le,cum quo loquitur, ſi attentat actum prohibitum. facit
quod no.in l.inquiſitio.C.de ſolu. & hæc ſufficiant pro vtra
que parte in vtraque q licèt ipſi canones, ac legum patres
diffuſius proſequantur.Quibus non obſtantibus Ioan.Cal.
in prædicta.q.de abbate concludit,ꝙ non debet,nec poteſt
de iure vigore iſtius mandati excommunicare ſeipſum. Et
pro clariori ſolutione præmittit, ꝙ huic abbati non fuit
manda.vt moneret procur.non ſoluentes. nam non poſſet
monere ſeipſum,vel de facto ſuo cognoſcere.c.ſacro.de ſẽ
ten.excom.& c.ab excommunicato.de reſcrip. debet ergo
intelligi quæſtio,ꝙ monitio iam præceſſerat: vt ſic manda.
de excommunicando eſſet iuſtum,quod præſumitur, de e-
le.c.bonæ.cum ſimi. eſt etiam ponderandũ, quòd in the,
noſtro nudus actus denunciationis, vel publicationis, ſiue
declarationis fuit man. archiep. tunc enim cum eſſet nudũ
à verbis facti miniſterium commiſſum, videretur hunc a-
ctum poſſe exercere, etiam in ſe ipſo. c. nouit. de appe. &
c.paſto.eodem ti.& de teſ.l.hære.palam.§.ſed ſi notam. fa
cit c.ven.de ele.Si autẽ mandaretur nudum miniſteriũ, cu-
ius executio requireret actum facti pun. in condemnatos,
vel priuatos ab eccleſijs:tunc etiam eſſet dubium, vtrùm il
lum actum facti deberet exercere cõtra ſe ipsũ. In quæſtio
ne autem propoſita dicit hunc abbatem ſub man. includi
virtute ſermonis generalis. An autem ſtandum ſit ſtatuto,
etiam iniquo,& an valeat,vel non valeat appellatio. dic ꝙ,
ſtandum eſt conſuetudini,ſuper qua fundatur. de eo q mit,
in po.c.cum veniſſent.Si ergo ius appellandi regulatur ſecũ
dùm ius commune, & ſecundùm conſuetudinem: ergo &
188 ſecundùm ſtatutum.præterea & ſi dici poſsit† ſtatutum illi
citũ aliqua ratione,ei ſtabitur,donec caſſetur:ita quòd ap-
pel.contra ipſum interpoſita non valebit,de decr. ab or.fa,
l.quod ſemel.Sic in alijs diſpoſitionibus, in quibus ſtatur,
donec caſſentur.patet in laudo iniquo, & in electione non
ritè facta.ff.de arbi.l.3.in prin.& C.eo.l. arbitrorum. & de
iureiur.c.Quintauallis.& c.auditis.de elect.& facit qđ not,
de re. iur. l. neque pignus. vbi non valet ſtatutum vniuerſi.
contra ius publicum. In contrarium arguitur primò de c.
quod ſuper his. de ma. & obe. vbi etiã in ſinodo epiſcopus
non poteſt ſtatuere aliquid,quod obuiet canonicis inſtitu-
tis ad idem.25.q.1.cap.inſtitutionis.vbi dicitur de decreto
Romanorum põtificum in totum, vel in partem ab aliquo
epiſcopo conuelli,vel immutari non poſſe. Sunt enim epi-
ſcopi debitores ſacras regulas cuſtodire.9.q.3 c.cũ ſcimus.
quas nulli licet violare 19.di.c.nulli. ſed eas debent obſer-
uare.c.1.§.eo.& contrafacientes depoſitionem merentur.
4.di §.vlt.25.q.1.c.hac cõſona.& c.violatores.ad hoc facit
l.2.C.de offi.pfec.pto.vbi pfectus ptorio cõſtõnẽ legis cõ-
trariam facere non poteſt.Ad idem quod no.in c.ſi de hæ-
reti.li.6. vbi legatus non poteſt committere quæ requirunt
iudiciarium ordinem,terminanda ſine figura iudicij.Secun
189 dò principaliter ad hoc inducit,quòd licet†iudex poſsit fa
cere ſtatutum ſuper his, quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictio-
nem:non tñ põt præiudicare iuri ſuperioris, neq; etiam in
ferioris,c.2.de loca.vbi no.Inno.Hoſt.& Ab epiſcopum,e-
tiam cum Capitulo,non poſſe in aliorum præiudicium ſta-
tutum facere:niſi illi conſentiant,vel ſaltem ſint præſentes.
ad hoc quod no.in c.fi.de offi.le.in nouel. vbi legatus facit
ſtatuta de his,quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictionem, etiam
ſine conſenſu prouincialium.ad idem optimè.c. venientes.
de iureiur.vbi per ſtatutum lædi non potuit ius ſuperioris,
quod hẽt,vt ad eum poſsit à grauaminibus ap.nã,vt ibi no.
Ioan.An.poſt Inno.ꝙ licèt ciues poſsint ſtatuere, non ta-
men in preiudicium principis,vel alterius. Sic etiam dici-
mus de conſuetudine ſubditorum,ꝙ per illam ius ſuperio-
ris tolli non poteſt.de conſue.c.2.li.6.in nouel.ad iſtã par
tem inclinat Io.An.in c.fi.de ap.li.9.in nouel.& Barto. in l.
omnes populi.ſæpius all. ver. iuxta predicta quæro,an va-
190 leat ſtatutum.&c. D.Fede.de Senis in iſta.q. † an poſsint iu
dices facere ſtatuta contra leges.dicit,ꝙ qõ non eſt ſine ma
xima dubita.allegat no.per Cy.in l.1.ff.quod quiſque iuris.
& quod poſsit,allegat glo.in l.neque pig.de re.iur. not.per
gl.de decre.ab or.fa.in rub.pro qua facit l. non impoſsibi-
le.de pac.& l.ſi ſine.§.Lucius.de admini.tu.& l.2.de conſti,
quæ-

pec.& quod no.Dy.in re.indultum.de re.iur.li.6. in q.an p
ſtatutum poſsit priuari filius legitima.¶ Accedat hic vtilis
quæſtio D.Fede.de Sen.in ordine ſuorum conſiliorum 17.
191 Nunquid conſtitutio epiſcopalis,qua cauetur, ꝙ †per vnũ
teſtem de veritate,vel tres de fama,vel quatuor ſingulares,
vel per confeſsionem extraiudicialem factam coram quo-
cunque presbytero poſsit quis conueniri de crimine vſura
rum:ita ꝙ ex tali probatione habeatur pro manifeſto vſura
rio quò ad omnem effectum mani. Et antequam arguat ad
partes,præmittit,ꝙ in quolibet ar.dictum ſtatutum eſt con
tra ius. in primis de vno teſte.in c. veniens. & c. tam litte-
ris.de teſti.cum ſi.ꝙ etiam fama, vel teſtes ſin. faciant ple-
nam fidem,eſt contra iura,vt dicto c.tam litteris.& c.licèt.
de confeſ.etiam patet in c.quàm ſit graue.de exc. præla. &
de confeſſ.c.fi.hoc ergo præmiſſo arguit,quòd ſtatutum va
leat,primò ratione potentiæ conceſſæ epiſcopo faciẽdi ſta
tuta.de ma.& obe.c.ſi quis.de conſti.c.2.lib.6. & etiam le-
gatis. de offi.lega.c. fi. Cum igitur crimen vſurarum ſit ec-
cleſiaſticum,& hac ratione laici ſint ſubiecti epiſcopo,vt c.
cum ſit graue.de foro compe.videtur ſtatu. validum, tan-
quàm ſuper rebus,& perſonis ſuppoſitis ſtatuẽti. Præterea
conſu.valet contra ius commune.c.fi.de conſue. ergo & ſta
tutum:cum iſta ſint paria,& non differant, niſi vt tacitũ &
expreſſum,& ſcriptum & non ſcriptum,l. de quibus.de le-
gi.& no.C.q̃ ſit lon.con.l.2.Preterea videtur caſus in l.item
eorum.in prin.ff.qđ cuiuſ.vni.no.vbi per cõſue.redditur in
habilis,qui de iure communi habilis habebatur.& ad idem
c.cum olim.de cle.coniuga.& de cogna.le.c. 3. Item vltra
prox.alle.multa ſunt iura,quæ approbant conſuetudinem,
cui ſtatur contra ius commune in præiudicium aliorum,
maximè in materia electionũ,vt patet de conſue.c.cum di
lectus.de elec.c.canon.de ca.po.& proprie.c.cum eccleſia.
de verbo.ſi.c.abbate.Item videtur caſus de ver.ſig. in.c.ex
parte.3. vbi conſtitutio contra ius commune in præiudiciũ
alterius valet (puta vt debeatur tertia,vbi de iur.commu-
ni debetur quarta)vt no.de ſepul.c.certificari.de teſta. c.re
quiſiſti.Item etiam multæ ſunt ll.quæ approbant ſtatuta,&
conſue.contra iura.C.de ædi.priua.per totum.de eman.lib.
l.1.quod vi aut clam.l.prohibere.§.non tantùm.de offi. or.
c.irrefragabili.§.exceſſus.de elec.c.dudum.de offi.dele. c.
cum contingat.de conſue.c.3.li.6.de offi.or.c.1.eo.lib.Ad
idem,quod no. Dy. in c.indultum.de re.iur.lib.6.vbi valet
ſtatutum,quo minuitur legitima filiorũ limitata à iure.ad
hoc quod no.Io.An.in c.2.de vſuris.lib. 6.vbi confeſsio ex
traiudicialis videtur facere crimen manifeſtum.pro hoc fa
cit quod no.in l.neque pignus.de re.iur.& Ioan.An.& Pau.
in Cle.2.de ſepul.vbi tenet,ꝙ epiſcopus poteſt priuare ſa-
cerdotes,& decurtare eorum iuriſdi.in foro pœni. In con-
trarium arguit,ꝙ ſupradictum ſtatutum non valet.quia ſi-
cut minor non habet poteſtatem ſupra ſuum maiorem.c.in
ferior.21.di.ita nec ſupra eius le.vt Cle. ne Romani.de ele.
192 Vnde†nec valet conſuetudo,vt minor in maiorem iuriſdi-
ctionem exerceat,vt no.Archi.in dicto c.ĩferior.quin imò,
ne inferior in ſupiorẽ iuriſd.vſurpet, nõ põt ſibi bñdicere.
21.di.c.denique.ad hoc facit quod no.in c. fi.de hære.li.6.
vbi legatus non poteſt mãdare, ꝙ in cauſa procedatur ſine
ſtrepitu &c.quia hoc eſſet contra iura.c.1.de lit.conte.& l.
prolatam.C.de ſen.præterea canon præcipit ſtatuta Roma
norum pontificum ab omnibus cuſtodiri, vt in c. canõ. &
maximè ab epiſcopis,qui hoc iurant.c.ego enim. de iureiu
ran.& canon dicit,ꝙ epiſcopi ſunt debitores ſacros cano-
nes cuſtodire,9.q.3.c.cum ſimus. & pœna depoſitionis eis
imminet,ſi fuerint tranſgreſſores.4.di.c. denique.in fin.Itẽ
videtur caſus.l.venditor.in fi.cõ.prædi.C.de noxa. l.2.ff.de
ſepul.vio.l.3.§.diuus. vbi dicit [imperialia ſtatuta in omni
loco obtinere vim ſuam oportet.] Item ſi hoc poſſent, per
conſequens poſſent totum ius commune ſubuertere in ſin-
gulis caſibus à iure prouiſis,aliud ſtatuendo:quod ſentire,
modicùm differt ab hæreſi.27.diſt.c.1.& 19.diſt.c.nulli.&
quod no.in c.1.de conſti.li.6.in gl. nõ enim reuocat.ibi[&
ſi contrarium diceremus]&c. Præterea arguendo de con-
ſuetudine ad ſtatutum,vt ſupra dictum eſt pro alia parte.
193 †Conſuetudo igitur contra l.non valet, niſi fuerit inducta
ex certa ſcientia eius,qui illam l.poſſet expreſsè tollere, vt
no.C.quæ ſit longa conſuetudo.l.1.& l.de quibus.in fi. præ
alle.& ſentit Bar.de conſue.in c.fi.& Inn.& Compo. de con
ſue.ſuper rub.& no.C.quæ ſit lon.conſue.l.fin. & quod not.
Archid. 11.di.in ſumma.vbi dicit, ꝙ quamdiu durat ratio,
per quam l.communis vtilis erat, conſuetudo ſubſequens
non vincit leg.ſed vincetur ab ea:ſed l. reprobauit proba-
tiones,quas approbat ſupradictum ſtatutum, ne innocen-
tia confuſa ſuccũbat,& ne aduerſariorum inſidijs pareret.
2.q.1.c.manifeſtis.& c.licèt Heli.in fi.de ſimo.& hanc legẽ
cõfirmat etiã ius diuinum, quo iure ad minus requiruntur
duo teſtes.de teſti.c.licèt. Quomodo ergo poteſt ſibi dero
gari per tale ſtatutum?¶ Vltimò pro iſta parte faciunt om
nia iura, quæ dãnant conſuetudines,& ſtatuta iuri cõmuni
contraria,quæ enumerantur in c. primo. de conſti.lib.6.&
de conſue.c.vltimo.ad fi.in gl.& quam.& in hac parte reſi-
det dominus Fede.dicens,ꝙ conſtitutio epiſcopi(quantun
cunque in ſynodo promulgata)in prædictis caſibus,& vbi
cunque eſt contra ius commune, & ĩ præiudicium aliorum
non conſentientium nõ valet,per iura & rationes inductas
pro hac parte.Per prædictum enim ſtatutum poſſet de faci
li innocentia ſuccumbere,& iniquitas æquitati præferri. &
ſic eſſet tale ſtatutum contra ius diuinum,& naturalem ra-
tionem,vt patet.1.q.4.c. 1.& c.licèt.de teſti.Iure enim di-
uino debet quis conuinci ad minus per duos teſtes, cui nõ
poteſt humana conſtitutio derogare.9.di.per to. & 9.diſt.
vſque ad.13.Ad iura in contrarium allega. ſingulariter re-
ſpondet.& generalis reſponſio ad omnia in effectu recidit
in idem,ſcilicet ꝙ omnia iura,quæ approbant conſuetudi-
nes,& ſtatuta cõtra iura,debent intelligi, ſi aliàs ſint ratio
nabilia,vt in c.j.de conſti.li.6.In caſu autem noſtro nõ po
teſt dici rationabile;quia obuiat canonicis inſtitutis,& iu-
ri diuino,& in damnum plurimorum, qui poſſent de facili
ſuccumbere, vt prædixi. Iniuſtum eſt enim,quem conuin-
ci per probationes à iure reprobatas,& inſufficientes, vt
not.Inno.de loca.c.2.& Hoſtien.de verb.ſigni.c.ex parte.
194 Sed hic dices† quomodo poſſunt eſſe ſtatuta rationabilia,ſi
ſint contra iura,cum ius ſit ars boni,& æqui diuinitus per
ora principum promulgati,l.j.ff.de iuſti.& iur.& l. fina. C.
de lon.tempo.præſcri.ſol. ſicut ex cauſa poteſt contra ius
commune diſpenſari,vt dixi ſupra in 4.oppo. ver.ſed con-
tra iſtam.ita & ſtatutum promulgari.Item ſicut conſtitutio
poſitiua ex cauſa modificat,& ampliat, & quandoque cor
rigit ius diuinum,vt dictum eſt poſt prin.huius.11.q.prin-
cipalis:ita & etiam ſtatutum, quod eſt pars iuris ciuilis.hîc
videtur,ꝙ quælibet prouincia abundat in ſenſu ſuo,c. certi
ficari.de ſepul.& l.ſaccularij.§.ſunt quædam.ff.de extraor.
195 cri.vnde bene dicunt Doc. ꝙ†vtrùm ſtatuta ſint rationabi
lia,nec ne,relinquitur iudicis arbitrio, cum non poſsit ſu-
per hoc dari certa doc.ex eo,ꝙ facti ſunt. dicit tex.in d.c.j.
de conſti.li.6.& no.Hoſtiẽ.in ſumma de conſue.§.quia.illa
conſuetudo directè eſt ſuper bonis,non ſuper diſpoſitione,
vt proxima;& ideo bona. quæ ſunt extra locum conſuetu-
dinis,non poſſunt ſic includi principaliter,ſicut ibi inciden
ter,vel pars ſequens.allegat l.3.de offi. præſi. & ad munici.
196 l.conſtitutionibus.¶ Sed iuxta prædicta† quæro, ſi patriæ
eſt conceſſum priuilegium, quòd ſufficiant in teſtamentis
duo teſtes,vel aliud ſimile, nunquid illud proderit omni-
bus ibi teſtamẽta facientibus,vel ciuibus patriæ tantùm? &
nunquid ipſis ciuibus,ſi fecerit teſtamentum extra patriã.
Quidam dicunt,ꝙ teſtamenta facta in illa patria ſm̃ teno-
rem

rem priuilegij,ſemper valeant, quicunque fuerint teſtato-
res.quia priuilegium intelligitur conceſſum loco principali
ter,licèt ad perſonarum commodum, arg.l.ciuitatibus.de
le.j.& de re.dub.l.ciuibus.& c.per exêptionem. de priui.li.
6.& c.cum veniſſent.de inſti.pro hoc facit generalis regu-
la,quia habetur, ꝙ quò ad ſolemnitatem actus inſpicimus
conſuetu.loci,vbi actus geritur,l.vt fundus.communi diui.
l.1.C.de eman.li.& l.j.C.quę ſit lon.conſue.cum ſi.Econtra
videtur,ꝙ profit ciuibus,vbicunq; teſtati fuerint.C.de in in
te.reſti.l.fi.& in l.properādum.in prin.de iudi.& ad muni.
l.j.Solu.dicit Bal.ꝙ aut conſtat priuilegiū fuiſſe conceſſum
loco.& hēt locum prima ſnīa.ſi conſtat,ꝙ pſonis, hēt locū
ſecunda,per iura inducta pro illa parte.in dubio autē pu-
to,ꝙ tam loco,q̄ perſonis videtur fuiſſe conceſſum,ar.ff.de
conſti.prin.l fi.& c.olim.de verbo.ſign.ad iſtam conſidera.
197 †vtrùm cōceſsio priuilegij in dubio videatur facta loco,vi
de c.mandata.de præſump.& Bar.in l. pater filiæ.de ſerui.
le.& Old.in illa q.de indulgentia epiſcopi conceſſa ſubdi-
tis pro opere in alterius diœ.conſtruendo,quam plenè retu
li in repeti.c.poſtulaſti.de foro cōpe.Et hæc hñt locū, cum
priuilegiū principis minuit ſolemnitatem legalem in teſta-
198 mētis.¶Quid ergo†ſi cōſuetudo ſit in patria,ꝙ in teſtamē
tis ſufficiant duo teſtes cum ſacerdote,ſicut eſt Venetijs.de
hoc dixi.s.proxi.ꝙ ciues extra locum, vbi eſt ſtatutum, vel
conſuetudo,non poterunt teſtari ſecundùm illā cōſuetudi-
nē,ſiue ſtatutum.ſed teſtā facta cū ſolemnitate conſuetudi
nis,vel ſtatuti intra locum vbiq; facient fidem,& producēt
effectum ſuum ad bona,etiam extra illam patriam.Sed, vt
refert Bal.in d.l.cum ſpeciali.Ol.dixit conſuetudinem non
valere,ſi diſponit de minori numero in teſtamētis,q̄ qnque
teſtium,fundat ſe per l.fi.C.de teſta.ibi [antiquam eorū cō
ſuetudinē]&c.& ibi[minus aut nullo]&c. Ex quo patet,ꝙ
illa.l.reprobat conſuetudinem de minori numero, q̄ quin-
que teſtium.Sed Bal.dicit,ꝙ valet conſuetudo. Quicquid
enim diſponit illa lex, tamen generalis conſuetudo totius
mundi ſeruat,ꝙ patriæ, & ciuitates in hoc viuunt ſua lege,
& conſuetudine. & hoc conſonat cum iure gentium. ff. de
ver.ſi.l.ver.Cum enim Venetijs,& in locis,vbi exuberat bo
na fides, & ſatis minus,quàm in alijs locis,vbi ſeruatur ius
commune,reperitur commiſſa falſitas in teſtamētis ibi cō
199 ditis:quare non valeat,nō occurrit bona ratio.† Nam ſi in
alijs inſtrumentis conſuetudo minuit ſolemnitatem legalē.
ergo idem debet poſſe in teſtamentis.facit c.paſtoralis. de
fi.inſtru.Item ſi l.poſitiua reperitur minuere iſtam ſolem-
nitatem, vt patet in teſtamento militis,l.diuus.de teſta.mi-
li.patet etiam in l.fi.C.de fideiuſ.& l. hac conſultiſsima. §.
ex imperfecto.C.de teſta.cum ſi.Ergo idem debet operari
conſuetudo in loco ſuo,maximè cum firmetur iure gen.&
iure canonico,quo iure in ore duorum &c. cap. cum eſſes.
& c.relatum.de teſt.Item naturalis iuſtitia hoc dictat,ergo
ſeruanda.ff.de excu.tu.l.ſcire oportet.§. ſufficit. Non ob-
ſtat l.fi.quia licèt damnet conſuetudines præteritas,nō pro
hibet in futurum de nouo induci,vt dicit gl.no.in fi.in Cle.
ſtatutum.de elec.idem tenet Bar.in d.l.cunctos populos.in
3.q. principali. ¶ Venio ad aliud membrum,cum ſcilicet
200 †ſtatutum ſubmouet obſtaculum qualitatis perſonæ, puta
ꝙ filiusfamil.poſſit teſtari, vel alia perſona de iure prohibi
ta,vel ꝙ ſpurius poſsit inſtitui.Vtrùm extra territorium ta
lis filiusfamil.poterit teſtari, vel ſpurius hæres inſtitui, te-
net Bar.ꝙ non,ſi hoc concedatur ab alio inferiori,quàm à
principe.ſpectat enim iſte actus ad voluntariam iuriſd.er-
go extra territorium non poteſt concedi, vt dixi ſupra in
notario creato ab alio,quàm à principe,vt non poſsit con
ficere inſtrumenta extra locum concedentis,l.2.de offi.p-
conſu.& le.Pro hoc allegat Auth.qui.mo.na.effi.ſui. §.filiū
verò.vbi legitimatio filij,quæ fit per oblationē curiæ,nō ha
bet locū,niſi inter ipſum patrem offerentem,& filium. Bal.

in d.l.cunctos populos.tenet,ꝙ qñ habilitatio reſpicit per-
ſonam,hēt ipſam qualificare vbiq; locorū.ergo icirco(ſal
tim reſpectu bonorū,quæ ſint intra territoriū)valet,vbicū-
que fuerit teſtatus.ſicut enim ſtatutū pōt infringere perſo.
vbiq;,vt s.dicā.ergo multò fortius poſſet habilitare.cū hoc
ſit fauorabilius.& quia iſta poteſtas perſonæ ineſt, & ē iſte
actus hominis priuati,in quo non conſideratur territoriū:
niſi ratio.l.ponderaret territorium,vt d.l.fi.de teſta.& eo-
dem mō ſi ſtatutū inhabilitat perſonam,puta ꝙ filiusfamil.
non poſsit cōtrahere.nā licèt vadat extra territoriū, nō po
terit ibi contrahere,ſicut ſi alicui eſſet bonis interdictū per
ſententiam,vel ſtatutum.nam illud interdictum porrigit ef
fectum ſuum vbique locorum,in l. relegatorum.§. interdi
cere. de interdic.& rele.per Bar. Sed illud non eſt bonum
ſimile,quia interdictum fundatur in iure cōi:ſed ſtatutum,
de quo. s. fundatur contra ius cōe,& ideo non vř,ꝙ poſsit
operari extra territorium: ſicut nec ſententia banni,afficiē
do perſonam & bona,nō extendit effectum ſuum extra ter
ritorium.ff.de teſta.l.cunctos.per Bal.ſecus ſi ſententia fun
detur in iure cōi.l.ex ea. de pu.c.cū ab eccleſiarū pla.de of
fic.or.& d.c.poſtulaſti.Bal.dicit in d.l.cunctos. ver.nunc e-
contra de inhabilitante.Non firmo,ſed concluſ. elicias ex
201 his quæ.j.dicam. ¶Hic cadit† qō diſputata modernis tē
poribus per profundæ ſciæ virū dñm Zacharjā Triuiſanū
de Venetijs vtriuſq; iuris doctorem,militem generoſum in
his terminis.Triuiſanæ ciuitatis cenſura diſponit, ꝙ nulla
mulier maritata poſsit,vel debeat aliquem contractum fa-
cere ſine duorum ſuorum proximorum conſilio.contingit,
ꝙ quædam mulier Triuiſana ibidem maritata Venetijs cō
traxit,ſuorū proximorū non requiſito cōſilio,& iurauit ta
ctis euangelijs nō contrauenire. ¶Nunc de duobus princi
paliter dubitatur.Primò vtrū tale ſtatutum liget ciuē ab ob
ſeruantia in alieno territorio contrahentem. Secundò ſup-
poſito,ꝙ ciuis alibi contrahens comprehendatur: vtrū au-
ctoritas iuramenti ipſum à contractu prohibeat reſilire, &
hanc omitto hic.¶Et ad primū dubiū veniens,arguit pluri
bus medijs,ꝙ tale ſtatutū liget ciuem alibi contrahente:qa
poteſtas ſtatuendi inter ſuos ſubditos non arctatur in terri
torio.c.tuæ.& c. fi.de cleri.non reſi.& l.fi. de decre. ab or.
fa.& l.mercatores.de cōmer.& mer.Scdō inducit d̄ interdi
cto bonis prodigo. nam ligat prodigum, vbicunque con-
traxerit,vt dicto.§.interdicto.Item ſuſpēſus ab officio,vel
excommunicatus vbicunque intelligitur interdictus,& ex-
communicatus.4.quæſtio.5.c. quiſquis.& l.ex ea. de po-
ſtu.& Archid.7.quæſtio.prima in c.ſiquis presbiter. Item
ſententia,quæ afficit perſonam,vbique vim ſuam extendit.
c.fin.de foro compe. & l.prima. C.vbi de cri.agi oportet.
Ergo ſimiliter,& fortius hoc poſsit ſtatutum, in quo taci-
tus, vel expreſſus populi conſenſus adeſſe præſumitur, l.
202 quod maior.ad muni. & l. de quibus. de le. Item † conſti-
tutio Papæ, & l. Imperatoris ligat ſubditos,vbicunque ſe
conferant,c.fi.j.eo.& l.leges ſacratiſsimæ.de legi.Ergo ſta
tutum ſubditos ſtatuentis. ¶ Vltimò confirmat hanc par-
tem auctoritatibus. Et primò Cy.qui tenuit,ꝙ ſubditus de
linquens extra territorium puniatur pœna ſtatuti patriæ
ſuæ, & incipit.Rector ciuitatis Senarum. Item Fede.de Se
nis tenuit idem in ſubdito delinquente in loco exempto,
quòd ligetur pœna ſui ſtatuti.Hanc partem tenet Bar. in l.
cunctos populos.ſæpius alleg. Dicit enim, quòd ſtatutum
prohibitorium loquens abſolutè comprehendat ſubditum
exiſtentem in alieno territorio, ſi talis prohibitio conti-
neat fauorem perſonæ prohibitæ, ſicut eſt in caſu noſtro,
ne propter ſexus fragilitatem mulieres decipiātur. Ad hoc
quod not.in cap.à nobis.de ſenten.excommun. Hanc par-
tem firmat, ſi ſecum contrahens extra territorium habe-
bat notitiam talis ſtatuti:ſecus ſi ignorabat.Bald.tangit ſi-
milem quæſtio.in dicta l.extra territorium.de iur.om.iud.
& di-

& dicit,ꝙ tale ſtatutum ligat ſubditos:non ſubditos autem
nullos ligat.quia ſtatutum non poteſt ſibi imponere l. vnde
ſi filiusfami.prohibetur contrahere per ſtatutum Peruſinū.
ſi contrahat cum alio Peruſino extra territorium,non vale
bit contractus:ſed cum non ſubdito cōtractus erit validus.
203 †Ad non ſubditum.n.non extēditur nec præiudicium, nec
cōmodum legis municipalis.Refert tū alios dicere,ꝙ ſtatu
tū pōt inhabilitare ſubditū,vbicūq; gerat actum à ſtatuto
prohibitum.& hoc verum,ſi ſit actus,qui ab eo ſolo depē-
deat,vt factio teſtamēti minoris.10.annis.nam ſiue ſubdi-
tū,ſiue extraneū hæredē inſtituat,non valebit, licèt eū fece
rit extra territorium.Sed in contractu vltro citroq; obliga
torio videtur æqua diſtinctio,vtrū nō ſubditus ſciuerit, vel
ignorauerit prohibitionē ſtatuti,prout diſtinxit idem do,
Zacha.cōpater meus. qui poſt dictā diſputa.illico aſſump-
tus fuit Poteſtas magnificæ ciuitatis Flor. & ſucceſsiuè Se-
nator almæ vrbis Romæ,& nunc Capitaneus inſulæ Cretę
an.1404.menſe Decemb.Sed circa perſonas,quas ſtatutū
habilitat ad teſtamēti factionē(vt filiosfamil.teſtari,& ſpu
204 rios inſtitui,& in ſi.)remanet forte dubium †vtrùm tale te
ſtamētum filijfamil. vel ſpurij inſtitutio porriget effectum
ſuum extra territorium ſtatuentiū:& videtur,ꝙ ſic,ſicut tra
hit,cum ſtatutū ſubmouet obſtaculum ſolēnitatis, vt dixi
s.in ver.ſed hic eſt dubium. & ſicut dixi de notario ciuita-
tis,vt eius inſtrumentis detur fides extra territorium ciui.
ſuæ in ver.putat tamen Bart.ad idem l. 1.C.de eman. lib.
vbi emācipatio ibi facta porrigit effectū ſuum in omni lo-
co,ſicut ēt ſnīa.c.poſtulaſti.de foro compe.& l.argentariū.
de iudi.cum ſi.Et teſtm̄ dicitur iuſta ſnīa,l.1.ff.de teſta.pro
hoc c.poſtulaſti.de fo.compe. vbi inhabilitas cōtracta per
ſnīam extēdit ad bona vbicūq; ſita.ergo ecōuerſo legitima
tio pſonæ ad actum dēt ad bona,ēt vbicunq; ſita, vigorem
ſuū extendere:& multò fortius,qa hic fauor,ibi odiū, arg.
c.odia.de re.iu.li.6.Bar.tenet cōtrariū ī l.pu.de tu.& cu.da.
ab his.& l.non ſolū.§.teſtā.de excu.tu. & qd̄ ibi no. Itē ſim
plex diſpō non extēditur,niſi ad bona intra territorium ſta
tuētis.l.cum vnus §.ſi is qui.de bo.au.iu.po.& Cle. paſtor.
de re iudi.pro hoc in Auth.q.mo.natura.effi.ſui.§.filiū. vbi
legitimatio intelligitur ſtrictè.pro hoc ēt c. p venerabilē. q
fi.ſint legi.vbi legitimatio facta per Papā nō trahitur ad bo
na,q̄ nō ſunt ſuæ iuriſdic.nec ad hæredem,vel tpalia, vt ibi
no.Non ob.quod dictū eſt de ſolemni.certi loci.quia aliud
eſt diſponere circa ſolemnitatē, qd̄ circa legitima.perſonæ
ad actū, vt in caſu nřo.quod declara,& rñde ad cōtraria ſu
pradicta,prout ipſe no.in l.cūctos populos.C.de ſum.Tri.
in 7.q.principali.hoc idē tenet ibi Bal.in ver.Quæro nūq̄d.
Et conclude,ꝙ legitimatio perſonæ ad actū extenditur ad
oēm locum quò ad potentiā exercendi illum actum:ſed nō
extenditur ad bona extra territorium ſtatuentis ſita. Et p
205 iſta ſoluitur†qō de conſue.Anglicana, ꝙ primogenitus ſuc
cedit in omnibus bonis.nam primogenitus Anglicus vigo
re dictæ conſuetudinis ſuccedit ſolum in bonis,quæ ſunt in
Anglia.ſed in ſitis ex̄ territoriū Angliæ non ſeruabit.& oēs
in illis æqualiter ſuccedunt,de qua per Bar.latius in d.5.q.
in l.cunctos populos. ¶ Quæro vlterius circa iſta ſtatuta
pmiſsiua. vtrùm includāt forenſes.Bar.in pdicta.3.q.diſtin
guit.aut ſtatutū diſponit circa ſolēnitatē actus: aut circa le
206 gitimationē pſonæ ad actū. † Prīo caſu extēdit ad forēſes,
actum illum gerentes intra territorium ſtatuentis:niſi ſtatu
tum limitatè loqret in pſonis ciuium:qa tunc non extendit
ad forenſes: ſicut priuilegium cōceſſum ruſticis in teſtādo
cum 5.teſtibus in rure nō extendit ad ciues,ſi in rure fece-
rint teſtm̄,ar.l.cōficiunt §.j.de iure codi.coniuncta l.fin.C.
de teſta.vbi ergo non limitatè loquatur ſtatutum, ſed ſim-
pliciter de ſolēnitate actus extenditur ad forēſes, ar.l.2.C.
queād.te.api.l.ſi fundus.de euic.ad hoc c.illa 12.di. & c. q̄
contra morē.ibi[nulla pegrini cōſuetudine violet]&c. Se-

cūdo caſu cū ſtatutū diſponit de legitimatione pſonæ ad a-
ctū.puta,ꝙ filiusfa.poſsit facere teſtm̄, & tūc nō extēditur
ad filiūfa.forēſem.quia ſtatutū nō pōt legitimare pſonā ſi-
bi non ſubditā,nec circa ipſā aliquid diſponere.ff.de tu. &
cu.da.ab his.l.1.in ſi.& de tu.l.ēt.& quod ibi no. Quare āt
magis obligēt ad ſolēnitatē,q̄ habilitetur ad actū.dicit Bar.
ꝙ ſolemnitas actus tota ptinet ad iuriſdi.eius, in cuius ter-
ritorio agitur:iō variatur ſm̄ locorū diuerſitatē.ſed perſo-
na vbiq; eſt vniformis.& quis nō pōt diſponere, niſi circa
perſonā ſibi ſubditā:ex quo infert ad ſtatutum, quo caue-
tur,ꝙ vir non poſsit inſtituere vxorem ſuā:certè ſi forenſis
hic teſtabitur,nō impediretur inſtituere vxorem. & hoc te
net Spe.in ti.de ſen.§.qualiter.verſi.pone quidam.& hoc te
net Bar.in d.l.cunctos populos.in 6.q. ad fi. & idē hic Bal.
Eſt tamen dubium, ſi forenſis habet bona intra territo-
rium ſtatuentis, an ſaltim quò ad illa bona ſtatutum diſpo
nens de habilitate, vel inhabilitate perſonæ trahatur ad
eum:vt de illis poſsit filiusfam. forenſis teſtari, vbi de illis
non poſsit minor.20.an. diſponere, ſi ita ſtatutum dictet.
Bal.inclinat,quòd etiam ſuper illis bonis non videatur ſta
tutum poſſe forenſem habilitare,vel inhabilitare; quia bo-
na non veniunt acceſſoriè ad pſonā vbicunq; ſint ſita: nec
bonorū rōne pōt fundari iuriſdictio, & ptās ſtatuēdi in fo
rēſi,ar.no.in l.vbi.C.vbi pe.tu.& Inn.in c.paſtoralis. de pri
ui.facit.l.libertus.§.ſola rō.ff.ad munic.Expreſsè tū vtrùm
ratione rerū, quas forenſis poſsidet in alterius territorio,
poſsit contra eum aliquid ſtatui.dic vt not, in c. poſtulaſti.
de fo.cōpe.in nouel.& per Ia.de Bel.in ſua diſputatione.7.
in ordine,quæ incipit.Rex cōcepit priuilegium &c. vbi ple
nè.Et iſta dicta ſint in reli.¶Quid dices in obligatione p-
ſonali,quæ non circumſcribitur loco.l.fi.C.de præſcrip.lō.
207 tē.& l.fideicōmiſſum.§.tractatū.de iudi.Si ſtatutū †diſpo-
nit de perſona legitimanda ad actum:vt ꝙ in contractibus
minorū.20.an.requiratur conſenſus duorū proximorum,
vel auctoritas iudicis:vtrū ſi forenſis minor contrahat,ad-
hibenda erit illa auctoritas,vel conſenſus?dicit Bal.ꝙ ſicut
ſtatuta, quæ dant formam actibus hominū, dñt ſeruari in
loco,vbi actus celebratur,vt.s.dictum eſt.ita vř, ꝙ debeat
dici de ſtatutis dantibus eſſe,vel non eſſe rōne proxi.Item
quilibet in ſuo territorio hēt ius permittendi,& prohiben-
di.vt l.3.de offi.præſi.Et ita dicit Bal. in l. extra territoriū.
de iur.om.iudi.Hoc dictum ſuum videtur minus aduerſari
doctrinæ,& theoricæ Bar.& ſuæ ſimiliter in prædicta l.cun
ctos populos.niſi ꝙ ibi loquūtur,cum ſtatutū diſponit ſim
pliciter de ſtatu pſonæ ad actum ſibi per ſtatutū prohibitū,
vel permiſſum.ſed in qōne prædicta ſtatutū diſponit de p-
ſona legitimāda ad actum cū certa obſeruantia,quæ etiam
ad forenſē extenditur,ſi ibi actū exerceat,ſm̄ eū.q ibi ſub-
dit,ꝙ actus ſolēnis,ſiue ſit ex̄iudicialis, ſiue iudicialis ſorti
tur eſſentiā ſm̄ l.loci,vbi fit,vt d. l. ſi non ſpāli.& l. 1. C.de
eman.li.Itē quantū ad præſcriptionē inſpiciatur locus iudi
cij.quia venit ex mora,ar.l.1.§.1.de vſuris. Itē quantū ad
ordinationē,& propoſitionem in iudicio locus iudicij inſpi
citur,vt no.in d.l.cunctos populos. quantū autē ad iudican
dū de eſſentia actus inſpicitur locus contractus,vel facti te
ſtamenti,vt ibi per Bar.& Bal.in d.l.extra territorium.Ac-
cedat hic quæſtio diſputata per dominum Lambertinum
de Rāponibus. Lex municipalis motiua talis eſt. ¶ Quòd
†ſi res aliqua mobilis, vel immobilis poſſeſſa ab aliquo
bona fide per aliquem euincatur: quòd poſſeſſor non te-
neatur rem euictam reddere, niſi poſſeſſori prius redda-
tur precium, quo ſe emiſſe oſtenderit. Modo Bononien.
agit contra Mutinenſem coram iudice Mutinen.Mutinen-
ſis rem euictam non vult reddere, niſi ſibi reſtituatur
precium iuxta formam dicti ſtatuti. Quæritur quid iuris.
& quòd Bononien.teneatur reſtituere precium, arguit ex
multis iuribus,ex qb. patet,ꝙ iura actorū ex pſonis reorū

informaẽ,vt l.die Sabbati.C.de iud.& cæli.& l.nõ dẽt.ff.de
dolo.Itẽ ex loco iudicij ius actoris regulatur,& regiẽ,l.ſi fũ
dus.de euic.cũ ſi.& rei eccleſiaſticæ æſtimatõ cõſideratur,
l.vinũ.ſi cer.pe.Itẽ pro qualitate,& cõdi.rei cõdẽnatio mo
deratur,& ſnĩa.ff.de ne.ge.l.Põpo.in negocijs. In cõtrariũ
arguit,& cõcludit, ꝙ Bon. nõ teneaẽ reddere p̄ciũ, nec ſta
tutũ illud ipsũ liget ad hoc:quia non potuit alienis ciuibus
legẽ ĩponere.cũ illud ſit ius ꝓpriũ illius ciuitatis,vt l.oẽs po
puli.de iuſti.& iur.vñ nõ eſt ad alios porrigendũ,l.2. C.de
legi.Nã ꝙ rõne loci,in quo agitur,iuſticia variet,nõ vr̃ ho-
neſtũ.C.de tẽp.in inte.re.l.ſi.& ita tenet.¶Sequitur alia qõ
diſputata ꝑ D.Macagnanũ de Arzoguitis.Statuto ciuitatis
Bon.caueẽ,ꝙ nulla poſsit fieri probatio ex inſtr̃o,qđ nõ ſit
poſitũ in memorialibus.mõ Titius exñs Bon.ꝓmiſit Seio ſe
Mutinæ ſoluturũ,nec in memorialibus fuit poſitũ inſtr̃m.
Mõ q̃ritur,an Mutinæ ex tali inſtr̃o aliqua poſsit fieri pro-
batio,añquã arguat,p̄mittit,ꝙ aliud ẽ inſtr̃m:aliud contra-
ctus.ſicut aliud cõtentũ,aliud cõtinẽs,vt l.rerũ mixtura.&
l.eũ qui ædes.de vſuc.inſtr̃m.n.inducitur ad probationem
contractus,vt l.eum q chirographum.de le. 1. Vñ in qõne
nr̃a(licẽt cõtractus poſſet dici Mutinæ celebratus,l.cõtra-
xiſſe.de act.& ob.tñ negari nõ põt, qn inſtr̃m Bon. ſit cõfe
ctũ.ex quo patet,ꝙ in qõ.p̄dcã q̃ritur de uirib.inſtr̃i,vtrùm
208 ex eo poſsit ſumi ꝓbatio,& arguit priò ꝙ nõ†ex regula ge
nerali.in cõtractib.delictis, & q̃buſcũq; diſpõib.debemus
quò ad ſolẽnitatẽ ĩſpicere locũ,vbi diſpõ celebraẽ,l. ſi fun-
dus.ff.de euic.& in l.cũctos populos.ꝑ Doc.vt.ſ̃. pluries di
ctũ eſt.Sed inſtr̃m,de quo q̃riẽ,deficit in ſolẽnitate,& ꝑ cõ-
ſequẽs caret forma,& cõſequẽter ẽt eẽ.Nã q̃ deficiũt ĩ con
ſummatiõe,deficiũt ĩ forma.ff.ad leg.fal.l.ſi is q.Nullus.n.
effectus põt ex eo haberi,qđ deficit in forma,q̃ dat eẽ rei,l.
Iul.ff.ad exhi.& l.j.§.eũ q.de cõſti.pec.& l.an inutilis.de ac
ceptil.Si ergo inſtr̃m ẽ vitioſũ,& vitiũ comitaẽ eũ,in quo-
cũq; loco,ſiue iudicio ꝓducaẽ:quia vitiũ eſt in re,ar. Inſti.
de vſuc.§.furtiuæ.& l.ex ea.de poſtu. Præte.inſtr̃m cõficiẽ
ad effectũ probationis rei,de qua agitur, vt d.l.eũ q chiro-
graphũ.Sublato aũt effectu tollũtur ea,q̃ ordinãtur ad illũ,
vt l.hæc ſtip.§.diuus.vt le.no.ca.Cũ ergo effectus ꝓbatiõis
reddatur inefficax ꝑ ſtatutũ,ꝑ cõſequẽs inſtr̃m,ex quo dẽt
ſumi ꝓbatio ẽ vitioſũ.¶In cõtrarium arguit,p̄mittẽdo, ꝙ
quatuor ſunt cõſideranda.Primò effectus inſtr̃i. Scđo cõ-
tractus in inſtr̃o cotẽtus.Tertiò iudiciũ,quod Mutinæ agiẽ.
Quartò ꝓbatio,q̃ Mutinæ fit.quodcũq; igiẽ iſtorũ conſide
reẽ,nõ erit dare,ꝙ Mutinæ ĩpediatur fieri ꝓbatio,vt ip̃e ibi
ꝓbat ſatis diffusè.ſed ſubſtãtiã breuiter ex ipſius ſubtilib.
dictis capio.Et primò cõſtat,ꝙ effectus inſtr̃i cõfertur Mu
tinę,& ita in loco ꝑmiſſo.ergo ꝑinde dẽt valere,ac ſi ibi eẽt
cõfectũ,licẽt in loco prohibito ſint verba collata, vt l. oẽs.
§.ſi verò apparitor.de epi.& cle.& l.cõtrahiẽ.de pigno.Mu
tinæ ãt dirigitur probatio.quod patet,q̃a dirigitur iudiciũ,
in quo dñt probatiões fieri,vt l.is apud quẽ. C. de edẽ.& l.
quinquaginta.ff.de proba.Facit illa qõ de citatione fcã die
feriata ꝓ die nõ feriata.& ſic tp̃e prohibito ad ꝑmiſsũ,& ĩ
loco.c.Romana.§.cõtrahẽtes.de fo.cõpe.Itẽ inſtr̃m ordina
tur ad ſi.iudicij,& vt acceſſoriũ ad principale diſpoſitũ.i.cõ
tractus,vt d.l.cõtrahiẽ.& l.eũ qui chirographũ. Sed acceſ-
ſoriũ ſequiẽ ſuũ principale,& eius naturã. & qđ ordinaẽ ad
finẽ alterius,illius ſtatũ aſſumiẽ,& de ipſo iudicamus, ſicut
de eo,ad cuius finẽ ordinaẽ,& tẽdit,vt in reg.acceſſoriũ .&
l.& ſi nõ ſint.§.ꝑueniamus.de auro & ar. le. Itẽ ꝓbationes
ordinanẽ ad deciſionẽ litis,& iudicij:& iſta dñt eẽ Mutinæ,
vt d.l.cõtrahiẽ.ergo ille locus,quò ad eorũ eſſentiã dẽt cõſi
derari.Ex iſtis ẽt liq̃dò patet,ꝙ ſtatutũ Bon. nõ dẽt porri-
gere ſuũ effectũ ad illa,quorũ executõ,ſiue effectus ex̃ eius
territoriũ dirigitur, & cõfertur.Præt.aduertẽdũ,ꝙ ſtatutũ
p̄dictũ nõ irritat inſtr̃m;ſed dicit,ꝙ ex eo non poſsit fieri ꝓ
batio.ſed cũ ꝓbatio ſit effectus ĩſtr̃i, & inſtr̃m vt cã ꝓbatio
nis,ex hoc arguiẽ,ꝙ ea,q̃ ſuſpẽdũt effectũ,nõ ſuſpẽdũt cau
ſã,vt l.itẽ q̃a.de pac.Statutũ ergo Bon.ꝑimit effectũ inſtr̃i,
nõ ipsũ inſtr̃m:ergo alibi,q̃ in ſuo territorio,nõ vr̃ extendi
effectus ꝑemptõis.& ꝓ iſta p̃te cõcludit, & adducit ſimile
de teſtõ,ĩ quo cõſideratur ipſius ordinatio.Itẽ ipſius publi
catio.quò ad ordinationẽ aũt ĩſpiciẽ locus ordinatõis.quò
ad publicationẽ inſpiciẽ locus publicationis,vt l. teſtandi.
C.de teſta.& l.2.quẽad.teſ.ape. Et adde,ꝙ regiſtratio ĩ mę
morialibus nõ põt dici de ſubſtãtia teſti: q̃a fit dudũ poſt.
ergo nõ p̃t dici de ſolẽnitate,vt no.Io.An.ĩ c.q̃q̃. de vſuris.
li.6.in nouel.Ex quo patet,ꝙ inſtrumentũ à prin.eſt ſolem
ne.Et ſic non ob.huic deciſioni.cõis theorica, ꝙ ſolẽnitas
loci,vbi actus geritur,debet obſeruari.& no.pro confirma
tione præcedentis deciſionis.Accedat hic qõ diſputata per
Io.Cal.de clerico litigante Bononiæ in iudicio ſeculari,vbi
eſt ſtatutum,ꝙ ſolutio debiti nõ poſsit probari per teſtes,
in quo iudicio clericus reconuentus ad centum probauit
per teſtes ſe ſoluiſſe:vtrùm talis probatio eum releuet. &
eadem poſſet formari quæſtio in forenſe ſimiliter reconuẽ
to,& probante ſe ſoluiſſe per teſtes.& videtur,ꝙ non rele-
uet:quia laicis litigantibus in foro eccleſiaſtico ſunt ſeruan
di canones,& ſtatuta epiſcoporum,in quorum curijs cau-
ſæ agitantur, dato ꝙ ll. diſcrepent à canonibus. ad hoc de
foro compe.c.quod clericis.de teſta.c.filius.& c.cum eſſes.
& quod ibi no.Hinc eſt,ꝙ laicus litigans in foro eccleſiaſti
co appellabit ante ſententiam.quod ſecundùm ll.regulari-
ter non licet.2.q.6.c.non ita.de ap.c.ſuper. ergo ecõuerſo
in foro ſeculari clerico litiganti ſeruari debent iura,& ſta-
tuta ſecularia.pro hoc facit quod no.Lau.2.q.6.in dicto c.
non ita.vbi dicit, ꝙ ſi clericus reconuenitur coram iudice
ſeculari,non poteſt ante ſententiam appellare. & econtra
clericus reconuẽtus coram iudice ſeculari appellare debet
coram ſeculari.laicus verò coram clerico reconuentus ap-
pellare debet ad eccleſiam.pro hoc.C.de epi.& cleri.l.cum
clericis.in fi.vbi innuitur,ꝙ clericis in foro ſeculari litigan
tibus ſeruentur leges.ad idem quod no. Hoſtien.in ſumma
de teſta.§.qualiter conficiantur.ver.verum. vbi inter cleri-
cum agentem, & laicum reum iudicabit iudex ſecundùm
l.humanam.pro hoc 10.diſtin.c.ceterum. & quod ibi not.
in 1.glo.& cap.quòd ſi in adiutorium. & c.quoniam.in qui
bus expreſsè probatur clericos aſtringi legibus. quod non
videtur poſſe procedere, niſi cum litigatur in foro ſeculari.
ad hoc 96.diſt.c.cum ad verum.& c.quoniam idem.vbi põ
tifices pro curſu temporalium rerum ſolummodo ll. Impe
rialibus vterentur.vt c.quo iure.8.diſtin.& cap.1.de oper.
no.nun.pro hoc quæſtio diſputata per Io.An. de conſuetu-
dine Anglicana,ſecundùm quã hęreditas deferetur primo
genito.Nam ligatur clericus tali conſuetudine. vnde ſi ſit
ſecundogenitus,excludatur à ſucceſsione,vt no.in cap.ſine
culpa.de reg.iur.lib. 6. in mercur.ergo in quæſtio. noſtra
clericus reconuentus in foro ſeculari excludi debet à fa-
cultate probandi debiti ſolutionem per teſtes. facit quod
no.in cle.diſpendioſam.de iudi.in glo.cum repetuntur.vbi
ille ordo procedendi ſuper vſuris præfixus per illam Cle.
non ſeruaretur in iudicio ſeculari.Ioan. Cal. inclinat in op
po.& concludit ſtatutum prædictum non ligare clericos,
vel eccleſiam. adducit primò theoricam Doc. cõmunem,
& veram,quòd in his,quæ reſpiciunt proceſſum, & ordina
tio.litis,ſeruandus eſt ius fori,vbi litigatur,per l.teſtium.in
fi.de teſti.Si autem contenditur de his, quæ reſpiciunt litis
deciſionem:tunc ſeruabitur ius loci contractus, ſi naſcitur
ex contractu.ff.de euictio.l.ſi fundus.facit cap.conſtitutus.
de reſti.in inte.Sed ſi ius reſpicit rem,de qua litigatur;tunc
ſeruanda ſunt iura loci,in qua ſita eſt res.c.Rayn.de teſta.
C.de ædifi.priua.l.an in totum.& de iſta eſt doctrina Do-
cto. de quo per Bart. in l.cunctos populos.de ſum.Trini.
Dicit tamen Ioan.Cal. quòd etiam in quæſtione noſtra ad
huc

huc remanet dubium,quia ibi contenditur de iure perſonę
209 cõcernẽte ꝑſonã.& ita†ꝑſonæ qualitatem inſpici oportet,
cum de iure priuilegij perſonam tangentis agitur: in quo
caſu ſecundùm illud ius iudicari oportet,quocunq; iudicio
agatur.facit de iurepa.c.vno.lib.6.& de priui.c.porrò.ſm̃
vnã lec.& ita eſt in caſu iſto.nam probatio propriè reſpicit
perſonam,quæ probationis onus hẽt ſubire.Ius ergo ſuper
hoc ſibi competens ſeruari debet in quocunque foro liti-
get.& ſic poteſt intelligi.c. cum veniſſent. de eo qui mit.in
po.& dicto c.conſtitutus.de reſti.in inte.Sed certum eſt, ꝙ
clericis,& eccleſijs hoc ius competit.ſ. ꝙ tuti ſint probatio
ne teſtium,de ſolutione debiti deponentium: ergo iſtud de
bet eis ſeruari, quantuncunq; in foro ſeculari ſit ſtatutum
contrarium,maximè quia tale ſtatutum videtur omni legi
contrarium.Ergo non ſubditos non liget,l.1.in fin.ff.quod
quiſq; iuris.allegat ad idẽ c. qđ clericis.de fo.cõpe.vbi pa
210 tet,ꝙ†cauſæ clericorũ,quas habẽt cõtra aliquos(intelligo
cõtra laicos,& per conſequens in foro ſeculari)debent iure
canonico terminari.&dicit deciſionem iſtã eſſe verã,etiam
ſi ante clericatũ poſsit ad probandũ dictã ſolu. teſtes pro-
ducere.quia virtus dicti ſtatuti non complectitur caſum,ni
ſi cum litigatur.de proba.c.quoniã cõtra. & ſic verè loquẽ
do ante iudicium non hẽt effectũ.quia de ꝓbatione tũc di-
ſputatur,nunc ante clericatũ.ergo ſtatutũ non ligauit eũ.&
ſic non ob.ratio Io.An.in prædicta.q.videlicet ꝙ ſecũdoge
nitus clericus iõ excluditur à ſucceſsione propter cõſuetu
dinem Anglicanã. quia ſaltem natus eſt laicus, & ſic tunc
apprehendit conſuetudi.& adde quod dixi in cap.ea, quæ
fiunt.in repe.in 2.q.& plenius in 26.vbi de hac q Io.Cal.fe
cit latius mentionem.Et ex hac deciſione conclude,ꝙ forẽ
ſis hic Bon.reconuentus poterit probare ſolu. debiti per te
ſtes,ſicut per inſtrumentum non regiſtratum aliunde pro-
ductum,ſiue confectum. & idem ſi hic confectum,ad pro-
bationẽ alibi producatur,per ea,quæ dicta ſunt.ſ̃.ꝓxi.q.
¶Quæro vlterius.ſtatutum eſt Peruſij, ꝙ forenſis non poſ
ſit quærere poſſeſsiones:deinde ſit reformatio,ꝙ qui dede-
rit tale caſtrum,debeat habere à cõi tale podere. Vtrùm ſi
forenſis illud caſtrũ dederit, debebit habere illud podere?
vr̃,ꝙ non,quia ſtatutum dẽt intelligi de permiſsis, non de
prohibitis,vt l.vt gradatim.§.ſed ſi lege.ff. de mu. & ho. &
facit l.doli clauſula.de ver.ob.& quod no.in l. ſi quis prio-
re.ad Treb.In contrarium videtur tex. in l. ſi quis in graui.
§. vtrùm. ff. ad Sill. Cum enim hic ſtatutum reſpiciat pu-
blicam vtilitatem, non recipit iſtam interpretationem re-
ſtrictiuam habilitatis perſonæ,vt in d.§.vtrùm. & ibi tenet
Bar.& Bal.in l.1.C.de preci.Impera.offe.vbi dicit,ꝙ præ-
mium ſtatuti in capiendo bannitum debetur etiam alteri
bannito,qui bannitum cępiſſet. Reperio ipſum Bar.conſul
uiſſe,ꝙ ſi quarta pars bonorum homicidæ debeat applica-
ri proximiori conſanguineo interfecti: ꝙ ſi talis conſangui
neus ſit forenſis,debet illam conſequi.nihil allegat. ¶Ego
211 vidi ſimilem q. Triuiſij, vbi eſt ſtatutum,ꝙ†bona mulieris
committentis adulterium applicentur fiſco. Modò mulier
Triuiſina nupta forenſi,ibi Triuiſij commiſit adulterium.
Vtrùm debeant bona eius applicari marito forenſi? deci-
ſiones in primis.q.faciunt,quòd ſic.quia hic ẽt verſatur pu
blica vtilitas ĩ punitione delictorum,vt l.ita vulneratus. ad
leg.aqui.& c.vt famæ.de ſen.excõ. Statutũ.n. principaliter
intendit punire delinquentẽ:cui ergo pœna applicetur, nõ
videtur conſiderandum;quia venit in conſequentiam hæc
perſona,cui quæritur:ſed perſona,quæ punitur,venit prin.
& (vt dixi)hoc debet ſemper attendi,ar. optimum. ff.de re
ſti.in integ.l.Iulia.ibi[nõ adipiſcendæ hæredi. gratia legũ
beneficio vſi ſunt,ſed vindictæ gratia.]In illis enim,quæ ve
niunt in cõſequẽtiã alicuius facti præcedentis,nõ cõſidera
tur inhabilitas recipiẽtis. ar.l.ſi is,qui duos.ff.de li.le. facit
212 l.j.C.de auct.tu.¶Iuxta p̄dcã q̃ro†ſtatuto cauetur, ꝙ iſtr̃a
mandẽtur executioni,ſicut ſnĩæ. vtrũ ĩ inſtr̃is factis alibi ex̃
territoriũ ibidẽ productis,hẽbit locũ?Bal. ꝙ ſic.Nã proce
dere ordine p̄termiſſo,eſt quidã ordo irregularis: ſ.q̃tũ ad
ordinẽ in ipſius locũ iudicij,ſiue loquamur de ordine pro-
ceſſus,ſiue de ordine executionis,vt l.2.quẽad. te.api.facit
qđ no.Bar.in l.à diuo Pio.§.rõe.ff.de re iudi. & ita no.Bal.
in l.1.C.ne filius pro pa.vbi dicit ẽt, ꝙ ſi pater teneẽ ex for
ma ſtatuti ſoluere condẽna.filij: ꝙ dẽt reſtringi ad delicta
cõmiſſa intra territoriũ ſtatuẽtis. cõſideramus.n.extra ter
ritoriũ ius cõe,quod non extẽdit radices obligatorias ĩ pa
213 rẽ,ſm̃ eum.¶Subijcio.q.in qua conſuluit dñs Feder. †Eps̃
Tudertinus in diœ.Peruſina hẽt ex ſpãli iure eccleſiam ſub
iectam quò ad oĩa,exceptis ſacramentis, q̃ conferuntur ꝑ
ep̃um Peruſinum:vtrùm ſtatuto gñali ep̃i Peruſini facto ſu
per reſidẽtia ligabitur ille rector?tenet,ꝙ nõ. Sicut.n.de ad
miniſtratione dictæ eccleſiæ non tenetur rñdere dicto ep̃o
Peruſino,ſed Tudertino.c.q̃a in tm̃. de p̄bẽ.ita nec eius ſta
tuto p̃t arctari ſuper reſidẽtia.nã cũ in ea non hẽat iuriſdi-
ctionẽ,perinde eſt,ac ſi eẽt exẽpta:vñ ſicut ibi non põt iu-
riſdi. exercere: ita nec ſtatutũ ſuper reſidentia extendit ibi
effectũ ſuũ.de re iudi.c.paſtoralis.§.rurſus.in Cle. facit de
priui.c.cũ capella.& c.ex ore.ad hoc facit quod no.Inno.in
c.nimis.de iureiur.vbi de caſtris,& locis exẽptis intra terri
toriũ ciuitatis,& in hoc reſidet conſilio.84.Repi ẽt eius cõ
ſiliũ in ordine. 176. de ſtatuto ep̃i,quo cauetur,ꝙ non reſi
dens in beneficio ſuo per duos mẽ.cõti.eo ſit ipſo iure pri-
uatus.Quidã abſẽtauit ſe à beneficio,quod hẽbat in diœ.di
cti ep̃i,nec redijt.ĩ.duos menſes:vtrùm vigore dicti ſtatuti
ſit priuatus?& videtur,ſm̃ eum,ꝙ non.quia delictum eſt cõ
ſummatũ in aliena diœ. ad quem locum effectus,ſiue con-
ſtitu.non extenditur.c.vt animarum.de conſti.li.6.vbi con
ſtitutio ep̃i nunquam ligat ſubditum delinquẽtem ex̃.licẽt
poſſet ep̃s talem monere,& excõicare,& non redeuntẽ pri
uare.de cle.non reſi.c.ex tuæ.Quidã ſcholaris (prout iuxta
eius conſilium hr̃)tenuit contrariũ.ſ.ꝙ priuatus eſſet ꝑ ſta-
tutũ.Nã rõne bñficij (ſicut alterius rei)ſubiacet iuriſdictio
ni ep̃i,& ꝑ cõſequẽs ſtatutis cõcernentibus ſtatũ rei.c.ſi.de
fo.cõpe.& qđ no.Inn.in c.poſtulaſti.e.ti.Onus.n.reſidẽtiæ
eſt annexũ rei.vbicunque ergo ſit perſona,ad quã ſpectat,
obligatur illi oneri,vt no.in c.1.de immu.eccl.li.6.ĩ nouel.
Iſta.n.non reſidentia trahitur ad locum beneficij,& eſt de-
lictum in non faciendo.vnde cum ibi non faciat quod tene
tur,ibi vr̃ delictum conſummare.facit.ff.de reg.iur.l.q nõ
facit.& no.de vſuris.c.1.li.6.& quod no.in Cle.1. vt lit.pẽ.
in glo.ma.Nec occurrit bona ratio, quare plus afficiat ver
balis monitio ep̃i extra territorium, vt in §. contrahentes.
quàm monitio ſinodalis conſtit. ſuper pęna, quæ rem af-
ficit,non perſonam,vt c.Romana.§.contrahentes.de fo.cõ
214 pe.li.6.†Item delictũ eſt non reſidere.qđ patet,q̃a imponiẽ
pęna,de cle.nõ reſi.c.ex tuæ.ꝑ to.ſed epiſcopi poſſunt ſuis
conſtitutionibus pænalibus innare ius commune, vt c.ſi.de
offi.archip.quæ ſtatuta licẽt non afficiant perſonam delin-
quentis in ſe,& abſolutè ſumptam,vt d.c.vt animarum.affi
ciunt tamen eum ratione rei,quæ eſt in diœ.quaſi illã ſtatu
tum contingat,maximè ratione delicti, quod terminando
conſummatur,refertur,& trahitur ad rẽ conſtitutã in diœ.
ſtatuẽtis:& cõtra ipſam,& eius offenſam iſtud delictum ab
ſentię perpetratur.& credo hanc opi.veriorem.& talis con
ſtitutio(ſi bene recolo) viget hic Bonon. ¶ Iuxta effectum
extenſiuum ſtatuti occurrit quæſtio de territorio augmen-
tato, vtrùm ad partem auctam extendatur ſtatutum. Po-
ne exemplum.Paduæ eſt ſtatutum, ꝙ banniti non poſſunt
morari Paduæ,nec in eius diſtrictu. cõtingit poſt,ꝙ caſtrũ
Ledinariæ eſt effectum de diſtrictu Paduæ: an ibidem pote
runt banniti morari? Ric. Mal.dicit quòd non, quia ſe-
cundùm quòd extenditur territorium, extẽdũtur leges, &
ſtatuta ſuperioris.quia de augmento iudicamus idẽ, quod

de principali, l.ēt.C.de iure dot.& l. inter ſocerū. §. cū in-
ter.ff.de pac do.Cy.dicit, ꝙ aut eſt translatum in eadem iu
riſdictione ſimpliciter,aut ſecūdùm quid.primo caſu fit ex
tenſio.ſi ſecundùm quid:tunc ſecus.ideò ſi eſt tale caſtrū,
quod habeat per ſe merum,& mixtū imperiū,licèt cogno-
ſcat aliquā maioritatem à ſuperiore, non prohibentur ban
niti principalis territorij ibi morari,ar.ff.de fun.inſtru,l.Se
iæ. §.Tyrannæ.ſecundùm Cy.Bal.dicit, ꝙ ſi eſt vnio per-
petua,pōt ſuperior prohibere,ne ibi morentur,l.non dubi
to.de cap.ſecus ſi eſſet vnio ad tempus,& ita no.in d.l.etiā,
cui adde quod de iſta vnione no.in c.1.ne ſe.va.& l.1. ff. de
le.1.& ibi quid iur.de ſtatutis laicorum vnitorū,& vide etiā
quod no.in c.1.c.quia circa 1.& c.quāto.de priuil.Et occur
rit mihi(pauci menſes ſunt)qō in ſimili in ciui.Piſtorij.quæ
vbi ſm̄ quid erat ſubiecta ciuitati Florentię.Nam retinebat
merū & mixtū imperium;nunc effecta eſt de comita.Florē
tiæ.per hoc ergo vtrū oīa eorū ſtatuta cōtraria,vel diuerſa
ſtatutis ciuitatis Florētiæ ſint ipſo iure ſublata , & ſimiliter
modus eorum varius in diſtinctio.onerum incumbentium
ſit ſublatus,& redactus totaliter ſub ſtatutis,& ll. Florētiæ.
examinaui tunc plenè.facit.c.recolentes.de ſta.mo.ibi[iu-
ſtū eſt, vt qui cū alijs ſimilē vitā ſuſcipiunt, ſimilē ſentiant
in legibus diſciplinam.]¶Quæro iuxta prædicta de.q.tali.
Cauetur ſtatuto Tuderti,ꝙ mater nō ſuccedat filijs, niſi in
octaua parte.Mō mulier de Vrbeueteri nupta Tuderti ꝓ-
creauit filiū,& remāſit vidua, & rediens ad Vrbēueterē ibi
nupſit: deīde ille filius deceſsit.Quærit, an ſuccedat ī toto,
vel ſolū in octaua.& vr̄ ꝙ in octaua: quia in ſucceſsionibus
ſeruandæ ſunt leges loci,vbi bona ſunt ſita,vt no.in d.l. cun
ctos populos. per Bar.& Bald.& dictum eſt.ſ.in hac.12.q.
ver.tunc remanet forte dubium.Item etiam illa, cui ſucce-
ditur,eſt de Tuderto.& ſic eius ſucceſsio dēt regulari ſecun
dū ſtatuta ſuæ ciuitatis,quæ non debent illa peregrina con
ſuetudine violari.9.di.c.quæ contra morē.& 12.diſt.c.illa.
Bar.dicit ꝙ iſtud eſſet verum,ſi ſtatutum diſponeret princi
paliter de rebus : ſed hic principaliter diſponit de perſona.
& licèt altera pſona.i.filia ſit ſubiecta:non tñ mater ad ſuā
originem & domicilium naturale reuerſa. vnde nō ſunt am
bo extrema habilia diſponi per ſtatutum,ar.l.humanitatis.
215 C.de imp. & alijs ſubſti.Cōis tñ opi.eſt, quòd† attēdatur lo
cus rerum in ſucceſsione inteſtati. & ideò mater non ſucce
det,niſi in octaua,quaſi in alienatione tacita ꝓhibita in ma
tre,niſi pro octaua,ar.de le.2.l.codicillis.§.pe.& ita Bal.cō
ſuluit,& incipit.In noīe Dñi.Punctus talis eſt. ¶Sed pone.
ſtatutū eſt,ꝙ mulier,q̄ nubit extra territoriū Medio.nō ſuc
cedat patri:ſed contingit,ꝙ poſtq̄ iā patri ſucceſsit, nupſit
extra.Vtrùm perdat illam ſucceſsionem prius quæſitā.Bal.
ꝙ non.quia ſtatutum dēt intelligi in acquirendo, non in ac
qſitis,priuſquā nuberet,ar.ff.vnde li.l.ſi poſt. & ita no.Bal.
216 in l.ſi mater.C.de ſuis,& leg.¶Vltimò circa hoc q̄ro†vtrū
ſtatutum,quod loquitur de præſcriptione debiti. J certum
tempus,habeat locū in minoribus:videtur,ꝙ non;quia p l.
cōtra præſcriptio. eſt minoribus conſultum,ne illa præſcri
ptio currat contra eos,l.fi.C.in qui.ca.in inte.re. nō eſt ne.
Itē ratio l.quæ verſatur in præſcriptionibus,eſt negligentia
non petentium.c.vigilāti.de præſcrip. Et hæc debet intelli-
gi repetita ī ſtatuto,licèt ſimpliciter loquatur:ſed minor. fu
rioſi,infantes,& ſi.nō poſſunt dici negligētes. Vide moder
nos in l.non videtur.C.de in inte.reſti.vbi dicunt,ꝙ ſtatutū
municipale comprehendit minorem, l. ſine hærede. §.Lu-
cius.ff.de admi.tu.no.in l. 2.C.quæ ſit lon. conſue.certè mi
nor compromittendo dicitur lædi,l.ſi minor. 25.an.filio.§.
1.ff.de mino.tamen nō reſtituitur;quia vtitur iure cōmuni:
quod ligat omnes in illo loco.ita inquit Bald.Sal.& Pau.de
Ca.in d.l.non videtur.idem etiam tenet Ang.in l.plures. in
prin.ff.de pac.vbi vult, quòd tutor poteſt facere compro-
miſſum,ꝙ cā inter coniunctos compromittatur,tanquā ne

ceſſarium.& ſic poteſt remittere id,quod deberetur pupil-
lo,quando remiſsio eſt neceſſaria,vt ibi dicitur in princi.&
iſtud putat verum do.Alex.de Imo.in d.l.non videtur.licèt
Bar.in cōſilio incipi.Quærit,an ſtatutū de cōpromiſſo.ī cō
ſilio incipi.Nunquid tutor tutorio nomine.qui cōſuluit cō
trarium per aliquas rationes ſatis debiles, & maximè quia
minor læditur compromittendo,cum nō poſsit appropria
ri ſententia arbitro,d.l.ſi minor.§.1.& ideò dicunt, ꝙ ſta-
tutum debet intelligi de habili ad compromittendum , l.vt
gradatim.§.ſed ſi le.ff.de mune.& ho. prout plenius p Bar.
in dictis conſilijs.ſed teneas primam opi.& ex dictis.ſ.pa-
tet reſponſum ad.d.l.ſi minor.nam ibi de iure communi qs
non cogebatur ad compromittendum:ſecus per ſtatutum;
ergo minor non debet reſtitui,vt in d.l.non videtur.Præte-
rea à ſnīa arbitri de neceſsitate arbi. bene poteſt appellari
ſecūdum magis cōem ſnīam,l.fi.& no.Bart.C. de iudi.& c.
ab arbitris,de offi.dele.li.6.& per do.Alex.in l.1.ff. ſo. ma.
& ita pro parte iſta aliàs conſuluit , & obtinuit in ciuitate
217 Parmæ. Item † præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco
præſcriptionis legalis : ergo debet eſſe eiuſdem naturę. l.
ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis caut.Bar.dicit,ꝙ aut mi-
nor certat de lucro captando:& currit contra eum præſcri
ptio ſtatuti,ſed datur reſtitutio.c.conſtitutus. de in inte.re.
vide ibi do.Ab.poſt alios,& Bar.in l.fi.C.in qui.ca.reſti.in
inte.nō eſt neceſ.in ver.quæro quid in præſcript. quæ intro
ducuntur per ſtatuta.ff.de mino.facit quod voluit Bar.in l.
auxilium.in fi.ff.e.vbi dicit illam l.facere ad q.Statutum eſt
in ciuitate Peruſina.ſi quis non produxit inſtrumentum te
ſtamēti ad inſinuandū, poſsit caſſationem petere in fi.ſexti
mēſis.mō minor, (q̧ potuit petere caſſationē teſtī, quia nō
erat inſinuatum infra ſex menſes, & non petijt) vult petere
reſtit.vt poſsit petere caſſationē,an poſsit. illa l. facit in ar.
ꝙ non.quia in executionibus pœnarū non determinat ; q̧a
dependent de facto.aut tractatur de damno vitando: & tē-
pus ipſo iure nō currit,ar.l.fin.de noxa.& eſt æqua iſta opi
nio,ſecūdùm Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iur. ¶Cir
ca iſtos minores conſuluit etiam Bar.Vtrùm†ſtatutum,qd̄
218 loquitur de compromiſsis fiendis inter coniunctos vſq; ad
tertium comprehendat pupillos.& vtrùm tutor propter ta
le ſtatutum poſsit petere compromiſſum de cauſa pupilli:
& videtur,ꝙ nō.quia ſtatutum, quod loquitur ſimpliciter,
reſtringitur ad perſonas habiles,l.vt gradatim. §.ſed ſi le-
ge.de mu.& ho.& l.1.de ſacroſan.eccle. Sed pupilli nō ſunt
habiles ad compromiſſum,vt l.ſi pupillus.de arbi. Ipſe di-
ſtinguit;quia aut compromiſit in eum, qui poterat ex iuris
dictione cognoſcere.& hoc ipſo læditur:quia tanquam à iu
dice app. poſſet ab eius ſententia. qd̄ mō non poteſt,l. 1.de
arbi.l.ſi minor.25.an.filiofam,§.minor.ff.de mi.Aut cōpro
mittit in alium,& tunc aut cum auctoritate tutoris,& de re
dubia,& incerta:& pōt.aut de re non dubia:& nō pōt,l.pa
ctum curatoris.C.de pac.& hoc caſu poterit etiam ſolus tu
tor,ſicut etiā tranſigere:ſed de re liq̧da nō pōt.de iureiur.l.
tutor.in prin.& ibi no. & ſic ſtatutum prædictū redigitur
ad intellectum iuris cōis.ſicut conſuetudo in c.cū dilectus.
de conſue.¶Subſequenter (poſtquā diſcuſſum eſt plenè de
effectu ſtatutorum circa loca,perſonas, & bona in prohibi
tis,& conceſsis) eſt videre de ſtatutis,quæ puniunt delicta.
219 Et primò † vtrùm ſi ſubditus delinquat extra territorium,
puniatur pœna ſtatuti ſui domicilij,vel pœna iuris commu
nis.Cy.diſputauit in queſt.incip.Rector ciuitatis Senarum.
& arguit quòd ſic , per l. ſi quis in hoc genus. de epiſco.&
cleri.ad idem l. fina.ff.de decre.ab.or.fa.& l.2.de iniu.pro
hoc etiam.c.1.de priui.li.6.vbi ſpeciale in exemptis,quòd
non puniantur per ordinarios de delictis alibi commiſsis.
ergo in contrarium eſt ius cōe,l.1.in fi.ad munici. In cōtra
riu vr̄ reg.gn̄alis ex̄ territoriū,&c.vt l.ex̄ territoriū. de iur.
om.iu.& vr̄ caſus ī c.vt aīarū.d̄ cōſti.li.6.poſt multa ar.cō
clu-

cludit,ꝙ puniri poſsit ſtatutis ſui domicilij, & etiam pœna
c.vt aīarū.quod loquitur in pœna , quæ infligitur ipſo iure
p ſtatutū.vnde ſicut actualis executio eſt prohibita in alie-
no territorio, vt c.Romana.§.contrahētes.de fo.cōpe.li.6.
ita ēt executio ſtatuti,quod afficit perſonam,licèt ſubditā,
nō extēditur extra territoriū.D.Bal.in l.cūctos populos.te
net diſtinctionē Cy.q̧a aut ſtatutū īponit pœnā pro delicto
de iure cōi:& illa ligatur ſubditus ſtatutis domicilij,vbicū-
que delinquat.Aut illud prohibitū à ſtatuto nō erat delictū
de iure cōi(puta non ire de nocte,non vendere ſal, & ſimi-
lia.)& hac pœna nō ligatur ſubditus:q̧a illud nō ē delictū,
poſtq̄ fit in loco ꝑmiſſo.Bar.plenius refert iſtas opi. in d. l.
cūctos populos.9.q.& tenet , ꝙ de tali delicto extra cōmiſ
ſo nō ligabitur pœna ſui ſtatuti , ſed vel pœna ſtatuti loci,
vel pœna iur.cōis.pro quo facit qd̄ no.Io.An.in d.c. vt ani
marū.in nouel.ſuper ver. dicæ. vbi tenet, ꝙ ſubditus delin-
quēs in loco exēpto nō ligatur ſtatutis ſuæ patriæ: q̧a locus
exēptus æqparatur loco ex̄ dioœ. vñ ipſorū decreta in locis
illis nō ligāt.ad hoc quod no.in Cle.q̄uis.in gl.q̧ à noīe.de
fo.cōpe.ſubdit tñ,ꝙ licèt ſtatutū non liget ſubditū ex̄ dioœ.
vel in loco exēpto delinquentē:ſi tamē ex foro domicilij il
le cōueniatur corā epō,poterit illū punire.C.vbi de cri.agi
oportet.l.1.& no.in c.fi.de fo.cōpe. Et Bar. ēt hoc caſu di-
cit,ꝙ ſi per ſtatuta domicilij ſit permiſſa inquiſitio,poterit
de tali delicto ex̄ cōmiſſo inquiri.& idē in hoc tenuit Cyn.
in d.diſputatione.& idem Bal. in d. l.cunctos. licèt arguat
fortiter in contrarium per Odof. & Cardi. qui contrarium
tenuerūt,cū q̧bus ipſe ſentit in l.ex̄ territoriū.de iuriſ. om.
iu.Ego plenè dicta oīa reaſſumpſi in rep.c.poſtulaſti.de fo.
cōpe.in 5.opp.Et opinionē Cy.Bar.& Bal. tenet ēt Io. An.
in addi.Spe.in ti.de cōpe.iudi.adi.& vide in ti.de reo.in ad
di.¶Sed iuxta prædicta quæro,vtrū valeat ſtatutum Peru-
ſij,quo cauetur,ꝙ vbicūq; quis offenderit , vel deprædatus
fuerit Peruſinū,poſsit de tali delicto Peruſij cōueniri. Bar.
tenet,ꝙ non valet ſtatutū.nā rōne rei mobilis delinquentis
non ſortitur quis forum.Bal.dicit hoc verū,niſi in tribus ca
ſibus.Primus eſt ī rebus raptis ex naufragio,l.nequid.§.de
his.de incen.ru.na.Secundus in ciuitatibus fœderatis ſocia
li fędere,l.non dubito.de capti. Tertius , qñ in loco delicti
non inuenitur iuſtitia contra delinquentem. nam tunc pōt
fieri ſtatutū cōtra offendentē ciuē extra territoriū.23.q.2.
c.Dñs.& no.hoc tenere Inn.in c.poſtulaſti.de foro compe.
Bal.dicit ꝙ qñ ſtatutum diſponit reſpectu delicti,& ingre-
dientis territoriū:& tunc forenſis,qui offendit alibi ciuē,li
gatur dicto ſtatuto,quaſi tunc cum ingreditur,contra eum
initietur pœna,& proceſſus.ar.C.de noxa. l. ſi ſeruituti.ita
dicit ſentire alibi Ia.Bu.& vide plenius per Bar.de iſta.q.in
l.de quibus.ff.de legi.¶Poſtremò circa iſta ſtatuta puniti-
220 ua diſcutiendum eſſet†vtrū porrigant effectum extra terri
torium ſtatuentis,ſi fortè eſt pœna,quæ afficit perſonā, vel
publicat.bonorum.& quia iſtam q. plenè examinat Barto.
in d.l.cunctos populos. q. 10. vbi relatis opi.aliorū,poſt ſic
diſtīguit. Aut iuriſdictio.ſunt ſeparatæ,ſed burſa fiſcalis eſt
eadē in effectu in vtroq; loco.Aut ſeparatę ſunt iuriſdictio
nes,& ſeparatę burſæ fiſcales.Primo caſu aut publicatio fit
de iure cōi:& bona vtriuſq; loci erunt publicata.vt l.ſi quā-
do.C.de bo.va.li.10.quilibet tamen iudex occupabit bona
ſui territorij,vt c.poſtulaſti.de fo.compe.Aut publicatio fit
ſecundùm ſtatuta,& leges ſpeciales: & tunc aut dicta ſtatu
tuta ſunt in vtroque loco,vbi ſunt dicta bona(vt puta con-
ſtitutio regni in pluribus prouincijs eſt eadem.) & idem
quod ſupra in præcedenti membro. eadem ratione aut di-
ctæ leges ſpeciales non ſunt communes ad vtrūq; locū(pu-
ta ſub publicatione bonorū eſt alia cōſtitutio in Marchia,
alia in Ducatu:) & tunc publicatio ſecundùm alterā nō ex
tenditur ad reliquam,vt l.ex̄ territoriū.de iuriſ.om.iu. & c.
vt animarum.§.1.de conſti.li.6.C.qui da.tu.poſ.l.oportet.

ergo in caſu principali quandoque diſtinctæ ſunt iuriſdi-
ctiones,& diſtinctæ burſæ fiſcales:& tūc aut publicatio fit
de iure ſpeciali,quæ viget in vno loco , & non in alio: & ad
alium locum non extenditur,per eadem iura.Aut fit de iu-
re communi : & tunc ſententia lata in vno loco extenditur
ad bona vbique ſita:tamen quælibet ciuitas apprehēdet bo
na in ſuo territorio ſita.pro hoc allegat caſum.in l.fin.C.de
exact.trib.nec dicit iſto caſu iurandum,vtrùm habeat iuriſ
dicti.à iure communi,vel municipali: quia non curo , vnde
iuriſdictionem habeat,ſed hoc ſolum, an pronunciet ſuper
eo,quod de iure communi eſt diſpoſitum: an verò de nouo
diſponendū.Iſta eſt eius diſtinctio, ſuper qua remanet mi-
hi dubium in hoc vltimo membro,cum pronunciat ſup eo,
quod eſt delictum de iure cōi:ſed ordo procedēdi,& cōdē
nādi eſt de iure municipali,puta ꝙ contumax hēat pro cō-
221 feſſo.& ſic vt cōfeſſus cōdēnetur†vtrùm hæc ſnīa trahetur
ad bona ex̄ territoriū promulgata ſita?vr̄ ꝙ ſic,poſtq̄ ꝓ ta-
li delicto erant bona publicanda de iure cōi,ſm̄ dicta Bart.
Contrariū credo ar.Cle.paſtoralis.§ rurſus.ver. pp quā.&
ver.inhibēdo.de re iudi.vbi ſnīa in abſentem lata non extē
ditur ad bona, vel iura ſita in alterius territorio : licèt deli-
ctum intētatum publicationem mereretur omniū bonorū,
vt delictū criminis læſæ maieſtatis.Intelligi ergo poteſt di-
ctum Bar.cum non tm̄ delictum, ſed ordo procedendi eſt
de iure cōi:vel ſi de iure ſpeciali, conſtat tñ liquidò de de-
licto aliter,quā per fictā confeſsionē,quæ deſcendit ex cō-
tumacia.facit quod no.Bar.in l.cum filius.de ver.ob.¶Hic
applica quæſtionē,quam diſputauit Ric.Mal.p cōſti. ex̄ua.
222 †Bona eius,qui pronunciatus eſt hæreticus , diuiduntur in
tres partes:quarū vna ciuitati,alia officialibus, & inquiſito
ribus:reliqua in ſubſidiū terræ ſāctę cōſeruat.Nūc accidit,
ꝙ quidā oriundus de Bononia hñs ibidē poſſeſsiones,& bo
na Paduæ,vbi hēbat domicilium,& morabat̄,per inquiſito.
Paduanos de hæreſi eſt dānatus.mō q̄ritur , an dicta bona
Bononienſia ad Cōe,& officiales Bon.& ad illius officiū:an
verò ad Cōe,offm̄,& officiales Paduæ dēant pertinere. Et
vr̄ ſm̄ doctrinā Bar.ꝙ ad Bon.dēant pertinere,cū ibi ſint ſi
ta bona,& de iure cōi publicatio facta fuerit.alius.n. velut
priuata perſona non poſſet ibi exequi,l.non eſt ſingulis. de
re.iur. Item non minus eſt cenſendus hæreticus Bon. ſicut
Paduæ.C.de hære.Auth.Gazaros.ibi[tanq̄ infames,& ban
niti ab omnibus hēantur.] & maioris eſt potentiæ rō origi
nis,q̄ domicilij,ad muni.l.libertus.§. præſcriptio. Item pro
batur per ſimile.ff.de tu.& cu.da.ab his.l.pupillo.& de ex-
cu.tu.l.illud.eo.ti.l.non ſolū.§.qui teſtō.Ray.Mal.determi
nat bona,de quibus quæritur,ad officium,& officiales Pa-
duæ pertinere, poſtquam p principē deputatus eſt officia-
lis ad occupandum,& diuidendum bona dānati de hæreſi,
ar.l.1.C.de bo.vac.& l.fi.& dicit hoc patere per extraua.ꝑ
dictas.Item in ſi.patet,ꝙ tutor deputatus per principē hēt
omniū pupilli adminiſtrationē.quod ſecus eſſet in alio iudi
ce,vt l.2.C.de excu.tu.& in d.l.pupillo.& in hoc reſidet.Io.
Cal.diſputauit q.per omnia ſimilem,& concludit , ꝙ pars
debita officialibus,debeatur illis,qui tulerunt ſnīam;q̧a de
betur ratione laboris:ſed alię duæ partes debeantur Cōi, ſi
ue ciuitati,& offō inquiſitoris.vbi bona ſunt ſita. Cuius D.
Io.motiua,& meū etiam retuli in repetitione c. poſtulaſti.
præalle.in 8.q. vbi in pœna , quæ infligitur ipſo iure , tenui
cum Io.Cal.ſed in pœna,quæ infligitur per ſnīam, tenui cū
Ric.Mal.& idem dixi in publicatione nominum debitorū,
& ibi rōnes meas videre poteris.cui ēt adde q̄ dixi in repet.
c.ea quæ fiunt à iudice.de re.iu.li.6.in q.21.¶Reſtat vltiò
223 circa iſtā q.12.diſcutere†vtrū ſtatuta afficiant ignorantes.
in quo aduertendum,ꝙ quædam eſt ignorantia iuris:quæ-
dā facti,& de his in l.regula.de iuris,& fac.igno.& plenius.
j.q.4.no. Itē quandoq; allegatur ignorantia ad impunita-
tē delicti.qñq; ad cōſecutionē præmij.Et aduerte,q̧a nō lo

 quor

quor de ignorantia iuris naturalis canonici, vel ciuilis: de
qua in d.§.notãdũ.& l.regula.& l.venia.C.de in ius vo. ſed
de ignorãtia ſtatutorũ, in quibus poteſt cadere error facti
probabilis.& quandoq; non. Vtrùm ergo excuſet.Bar. tan
git in d.l.cunctos populos.in 2.q.& loquitur in forenſe:ex
quo diſtinguit, vtrũ id, quod prohibet ſtatutum, ſit delictũ
de iure cõi, & non excuſetur. aut nõ ſit delictum de iure cõ
muni(vt vendere ſal, vel aliud non prohibitum de iure cõi)
& tunc eſt conſiderandũ, vtrũ veriſimiliter ſcire debuerit
propter morã: vel q̃a gñaliter in qualibet ciuitate prohibi-
tũ, vt deferre mercimonia, vel alia, non ſoluta gabella:& nõ
excuſat iſtis caſibus ignorantia. aliàs ſi ignorantia non eſt
craſſa, aut ſupina, excuſat, vt in d.c.vt animarũ. vbi eſt tex.
& ego dixi in repe.dicti c.poſtulaſti.in 4.q.Bar.etiã de hoc
no.in l.ſi data opera.C.qui accu. non pñt. idem concludẽs
in effectu, per alia tñ verba.Spe.tangit iſtã q.in tit.de cõſti.
& Io.An.ibidem in addi. dicit à pœna ſtatuti excuſari pro
babiliter ignorantem, non ſolum in caſibus, qui non cadũt
in delictum, ſed ẽt in caſibus, qui cadunt in illud.& hoc di-
cit verũ à pœna ſtatuti, nõ à pœna iuris. Subdit exẽpla ĩ ca
ſibus, q.nõ cadũt in delictũ, ſatis probabilia. in certis tamẽ
caſibus deficeret ignorãtia probabilis p notiſſimã vbiq; cõ
ſuetudinẽ, vt ĩ delatõe armorũ offendibiliũ, delatõe victua
liũ, & ſi. in quibus dicendũ eſſet aliud, ꝓut dñt Bar. & Bal.
224 ¶Et p p̃dicta verba ſentit Io.An.ꝙ†forenſis, vel alius ꝓba
biliter ignorãs in delicto de iure cõi nõ puniatur pœna ſta
tuti, pro quo dictũ c.vt aĩarũ.coniuncto.§.ſtatuto. quod lo
quitur in furto:ſed ibi loquitur in pœna excõicatõis, q̃ im
ponitur pp cõtẽptũ, & ignorans non contẽnit, l.ſi ignorãs.
ff.loca.In alijs ergo pœnis teneo cũ Bar.& Bal. ꝙ puniatur
pœna ſtatuti in delicto de iure cõi ẽt ille, qui probabiliter
ignorauit ſtatutũ.nã non ignorauit delinquere. & per cõſe
quẽs vr̃ cõſenſiſſe in oĩ gñe pœnæ, ar.no.in l.1.§.beſtias. ff.
de poſtu.& l.fi.de crimine expi.her.facit quod no.Bar.in l.
diuus.ff.de ſicca. & iſta hñt locũ in ſtatutis punitiuis. In a-
lijs verò actibus hoĩum, (vt cõtractibus, iudic.& ſi.) vtrũ ſta
tutis obligentur, ſiue comprehendantur forenſes, dictũ eſt
ſuperius.quibus adde quod de conſuetudine circa forenſes
no.in rub.de conſue.in nouel.& in Spe.de inſtru.edi.§.com
pendioſè.ver.quid ſi de conſuetudine.& l.1.C.de ſum.Tri.
225 per Cy.& alios. ¶Alibi Bar.quærit†de tpe p̃fixo conſtõni,
vel ſtatuto, vtrũ currat ignoranti, puta ꝙ executio teſtĩ de-
uoluatur ad epm:ꝙ executores non fecerint executionẽ.ĩ.
ſex menſes.& dicit, ꝙ tempus nõ currit, ſi tractamus de in
commodo ignorantis. ſecus ſi de commodo. de quo plenè
p eũ in l.genere.ff.de his qui no.infa.vbi tradit regulam, ꝙ
ignorantia non põt allegari ad incommodum ignorantis.
ſed cum quæritur de præmio, ſiue cõmodo ignorantis, nõ
poteſt contra eum ignorantia allegari.& pone exemplum,
vt ibi.vñ dicit alibi Bal.ꝙ ſi per ſtatutum priuatur quis iure
ſuo, ſi inſtrm̃ nõ poſuerit in memorialibus: ꝙ hoc tp̃s non
currit ignoranti.& ita refert conſuluiſſe Bar. vt ipſe no.in l.
quamdiu. C.qui admi.ad bo.po.poſ. ¶Sed hic quæro. ca-
uetur ſtatuto, ꝙ non valeat concordia, niſi producatur ĩtra
226 octauã diem.mõ†quidam ruſticus per errorẽ non produ-
xit in termino:an excuſetur propter iuris ignorantiam? te-
net Bal.ꝙ non:quia omiſsio formæ vitiat, ẽt ſi omittatur à
ruſtico, & per errorem.C.de teſta.l.fi.& l.ambiguitatem.in
glo.quæ incipit hic in fi.Nam vt dicit, in his, quæ pertinent
ad formam, & rigorem iudiciorum, non attenditur ſexus,
vel ruſticitas, nec ẽt ætas, ſed forma gñaliter tradita, vt l.ꝑ-
perãdũ.ĩ fi.de iud.& ĩ Aut.de her.& fal.§.pupillus.& ita no.
Bal.ĩ l.iuris igno. C. qui admi.ad bo.po.poſ.vbi q̃ritur, vtrũ
ruſticus excuſetur propter malum conſilium aduocati, cũ
de lucro captando contendit. Bart. ꝙ ſic.de quo etiam per
Bar.in l.bonorum.ff.de bo.poſ. ¶Hinc etiam quæri poteſt,
vtrùm ſicut in legibus eſt præfixus terminus duorum men

ſium ad ſcientiam præſumendam, in Auth.vt fac.no.conſti.
& plenè in data.6.lib. ita etiam ſit dicendum in ſtatutis ci-
uitatum.Bal. dicit, ꝙ in ſtatutis non eſt determinatum tale
tẽpus. ſed relinquitur arbitrio iudicis, allegat l.fi.de decr.
ab or.fa.Ho.dicit, ꝙ cõſtitutiones Capitulorum, & vniuer
ſitatum incontinenti ligant facta promulgatione niſi forte
abſentes, quibus ſi non eſt limitatum tempus, arbitrio
iudicis relinquitur, vt ipſe not.hoc eo.ti.§.quando.poſt prĩ.
227 facit.c.cum in tua.de ſpon.¶†Conſtitutiones autem, & ſta
tuta, ſiue ordinamenta extrauagantia non redacta in volu-
mine ſtatutorum vtrùm liceat ignorare. dicit Bal.ꝙ non, ſi
ſunt publicè notæ, vt eſt extrauag.execrabilis. Si autem nõ
ſunt publicè notæ:tunc licet eas ignorare ad euitandum pę
nam, quæ infligitur ex contemptu. Item ad hoc vt ſententia
lata in contrarium nõ ſit ipſo iure nulla, vt l. cum prolatis.
de re iudi.per Bar.& hoc per Bal.in l.leges ſacratiſsimæ.C.
de legi.vbi etiam per eum, vtrùm ignorãtia iuris ſit dolus,
an lata culpa.& dicit, ꝙ ſit dolus, ſi ius illud trahebat origi
nem à iure naturali:ſed ſi ab alio iure poſitiuo:tunc ſi prop
ter generalem conſuetudinem erat iam quaſi iuſgen. vt eſt
ſolutio gabellarum moderno tempore in Italia: & idem. Si
autem non eſt ita generalis conſuetudo:& præſumitur po-
tius lata culpa, quæ eſt ignorare quod omnes ſciunt, l.libe-
rorum.§ notãtur.& ibi no.ff.de his, qui no.infa.& vide Bal.
in d.l.leges.& hæc ſufficiant de iſta 12.q.pro modo. ¶De
228 cimotertiò.quæro†à quo tempore, & vſque ad quod tem-
pus ſtatuta vim ſuam extendant. ¶ De primo ſcilicet à
quo tempore incipiãt ſtatuta habere vigorem, dictum eſt
s̃.proxi.ver. Hic etiã quæri poteſt &c. ¶Circa ſecundum,
ſcilicet poſt vigorem aſſumptum, ad quod tempus trahan-
tur, ſiue ligent.hic diſtingue tempora, præterita, pẽdentia,
& futura. Item etiam tempora quædam implicita, quæ
poſſunt intelligi de præterito, & futuro. Singula, ſequendo
ordinem Bar.in d.l.omnes populi.declaremus. Et primò re
gula traditur, quòd ſtatuta, & conſtituti.ſolent ſolùm da-
re formam futuris negocijs, non ad præterita facta trahi:ni
ſi de præteritis caueatur expreſsè.c.cognoſcentes.& c.fi.de
conſtitu.l.leges & conſtit.C.de leg. Hoc ergo caſu, quo de
præteritis fit mentio in ſtatuto, videndum eſt de quibus pręͅ
229 teritis dẽt intelligi.Bar.ſic diſtinguit.aut quæritur†de præ-
teritis deciſis, ſeu finitis: & ad talia præterita ſtatuta bene
poteſt porrigi cõfirmando.C.de tranſ.l.fi.ſed infirmando,
vel aliter diſponendo, ad pręterita non porrigitur, etiam ſi
expreſsè caueatur.C.de tranſact.l.cauſas.de ſacroſan.eccl.
l.pen.in fi.& in Auth.vt ſpon.lar.§.fi. Aut ſunt negocia præ
terita pendentia:& tunc aut non ſunt in iudicium deducta:
& ad ea ſtatutum porrigitur, ſi ſit cautum, vt d.l. leges.aut
ſunt in iudicium deducta:& tunc aut pendent per ap.& ad
ea non porrigitur, etiam ſi expreſsè caueretur, vt in Auth.
vt cum de ap.cog.in fi. hic tamen vide Io.And. in c.fi.vt li.
pen.in nouel. Aut pendent in iudicio cauſæ principalis: &
idem, vt in Auth.in me.lit.non fi.ſa.iuſ.col.5.& loquitur ibi
non ſolum de reſcripto principis, ſed cuiuslibet iuriſdictio
nem habentis, vt eod.tit.§.illam. Item ibi loquitur de omni
ſtatuto ſpeciali, per quod iudex prohibetur iudicare aliter,
quàm ſecundùm leges generales præcedentes, vt ibi patet.
& hoc ſentit gl.in præal. ti.vt cum de ap.in prin. Et per hoc
patet reſponſio ad l.ſcimus.& l.fi.de ſacroſan.eccle.cum ſi.
& de ve.iur.enu.l.1.§.pe.& fi.Nã verũ eſt, ꝙ lex gñralis po
teſt hoc facere, vt ad pendentia in iudicio trahatur, ſed l.
ſpecialis hoc facere non poteſt. Nam ſi Imperator, in quo
ceſſat omnis fraudis ſuſpicio.l.1.C.ad leg.Iul.de ambi.nõ
vult valere in hoc ſuum reſcriptum, vt in d.Auth.in medio
litis.multò minus valebunt ſtatuta, & reformationes ciuita
tis, quas canes curiarum, & deuoratores hominum fieri fa
ciunt pro libito volũtatis.quod Bal.dicit verum in his, quæ
tendunt ad cauſæ deciſionem, quæ ex præſat. metimur in
Auth.

Auth.de non ali.§.Rauẽnatis. Sed quò ad ordinem iudicij,
quatenus eſt de futuro, bene tenet ſtatutum ſuper lit. pen-
dente.& ita conſuluit Bal.vt refert, in l.ſancimus. C. de ſa-
croſan.eccl.¶Hinc etiam Bar.incidenter declarat† quæ di
cantur negocia deciſa finita. Dicit enim ꝙ deciſa dicuntur
tranſact.ſententia, iuramento, ſolutione, quietatione, præ-
ſcriptõe, & ſi.mõis. Vnde ſi ſtatuto cauetur, ꝙ filia non ſuc
cedat patri, extantibus maſculis, & ꝙ locum habeat etiam
in præteritis:ꝙ ſi filia iam habuerat partem ſuam, vel cum
fratribus diuiſerat, ꝙ ad eam ſtatutum non porrigetur:ſed
ſi nondum diuiſerat, ſed cum fratribus inſimul ſtabat tem-
pore ſtatuti, ad ipſam tunc porrigeretur. Io.An. referendo
no.in ſpe.de ap.§.de officio.ver.quid ſi dum cauſa.dicit, ꝙ
ſi principali cauſa pendente, fiat lex noua, ad alterius par-
tis petitio.non valeat in ea cauſa.facit Auth.in me.litis non
fi.ſa.iuſ.in fi.idem ſi proprio motu, nullo petente, dũmodo
fiat poſt ſententiam: ſiue poſtquàm partes renunciauerint
allegationibus, & relatio facta eſt, non valebit in ea cauſa,
etiam ſi dicatur in lege, ꝙ trahatur ad præterita. nã debet
intelligi de præteritis, in quibus iudicium nõdũ eſt inchoa-
tum:ſecus ſi ſit inchoatum, ſm̃ Io.poſt Compoſt. in c. co-
gnoſcentes.præal.& adde hic quod not. i c.dudum. i.ĩ. de
electio.in nouel.ſuper glo.talis electio.& c. dudum. il 2.in
nouel.in glo. 2.circa medium.& in c. fi. ĩ.vt lit. penden. in
nouel.ſuper glo.2.Iac.de B.l.in iſta materia, vtrùm ſtatuta
trahantur ad præterita, ſi expreſsè de præteritis caueatur,
diſputauit in quæſt.quæ incipit. Quæritur primò an conſtit.
Et concludit idẽ, ꝙ.s̃.dicti Doc i.ꝙ ſi clarè & determina-
tè trahitur ad præterita, ſtandũ eſt eius ordinationi in Aut.
de mã.prin.§.deinde competens.& de teſta.imperfec.§.nõ
igitur.& de ince.nup.l. pe. & fi.fallit ſi lege veteri nomina-
tim aliud ſit ſtatutum in Auth.vt cum de ap.cog. in prin.&
de ſacroſan.ec.l.pen.in fi.& l.fi. Abſurdum enim eſſet, ꝙ ad
præterita ſententia, tranſactione, vel aliàs finita traheretur
noua conſtitutio, vt probatur in iuribus præal. & in Aut.de
iure iu.à mo.p̃.§ fi.& de cõſan.& vte.fra.§ fi.& de litig.§.fi.
& in Auth.vt li.ma.& aui.§.vltimo.& in Auth. vt ſpon.lar.
230 §.fi.†poſtquam enim ex conſtitutione veteri eſt alicui ius
quæſitum, noua conſtitutione reuocari non debet, in Aut.
vt deter.ſit nu.cle.§.ſancimus.& in Auth. quomodo opor-
tet epi.§.ſed neq;.& de men.or.cleri.§. 1. Nam trahere ad
præterita confuſionis eſſet magis, quàm legislationis, vt d.
§ alien.& de arm.§.hæc omnia.& C.de legi.her.l. lege.12.
tab.& alibi dicit lex, ꝙ ſuper iam ſtatutis legem iterum ſta
tuere, non eſt æquitatem in medium proponere, ſed præte
ritis calumniam inuenire.C.de decur.l. fin. Sed licèt iſta ſit
communis doctrina, & vera:tamen q̃nque ẽt ad præterita
iam deciſa trahitur noua conſtitutio, ipſa prorſus irritãdo,
231 vt c.1.de immu.eccl.in Cle.& ibi dicit gl.ꝙ†magna eſt po
teſtas Papæ circa ilia, quę ſimpliciter ſunt de iure poſitiuo.
quia reuocat illa vt ex tunc:ſecus videtur in his, q̃ non ſunt
iuris poſitiui, ſed iuris diuini, vel ge.illa enim non reuocat,
vt ex tũc, ſed vt ex nũc, vt ipſe no.in ſi.qui fi.ſint legi.in c.p
venerabilem.ſuper gl.2.in nouel.& omnino vide quod no.
in Cle.dudum.de ſepul.in ver.non enim.ſuper ver.pacta.in
glo. Ex cauſa enim reuocandi iſta præterita iam deciſa, &
finita, videtur poſſe fieri per ſtatutum. Nam in patrimonio
beati Petri, vnde mihi origo eſt, propter guerrarum calami
tates annis.30. continuis iam elapſis oportuit homines de
patria vendere poſſeſsiones pro modico cauſa redimendi
ſe de captiuitatibus, & etiam cauſa magnæ famis quando-
que ibi vigentis, æqua certè videretur conſtitutio generalis
232 ibidẽ, ꝙ † reſtituto precio iam percepto, reſcinderẽtur om
nes dictæ alienationes: licèt poſeſſiones plus tunc tempo-
ris communiter non valerent. poteſt enim ex cauſa per le-
gem, & ſtatutum auferri dominium, & ius quodcunque ali-
cui competens, iuxta no.in c.quæ in eccleſiarum. de conſti.

& dictum eſt.s̃.in q.11.ver.& prædicta infert ad q.&c. Et
pondera, ꝙ dico ex cauſa. Nam ſine cauſa nõ poſſet, l.ſi pri
uatus.ff.qui & à qui.& l.1.§.totiens.de polli.& l. Antiochẽ
233 ſium.de publi.¶Accedat hìc quæſtio diſputata per domi-
num Macagnanum de Arzoguitis de Bonon.in his termi-
nis.†A tẽpore Dominicæ Natiuitatis citra Titius vẽdidit,
& tradidit rem ſuam Gaio.modò prouiſum fuit per Com-
mune Bononiæ, ꝙ contractus facti à tempore Natiuitatis
citra ſint caſsi, & nullius valoris, & retro ſic eſſe, & fuiſſe in-
telligãtur. Mõ quærit, vtrũ Titius poſsit dictã rẽ reuocare,
p̃ſuppoſito, ꝙ ſtatutũ valeat. qđ tñ dimittit ſub dubio aliàs
diſputando, & arguit, ꝙ poſsit.quia ſicut ſine cauſa, ſiue ſi-
ne titulo dominium non transfertur, vt l. nunquam nuda.
de acqui.re.do.ita ſi cauſa ex poſt facto deficiat, non vide
tur durare, vt l.erroneus.de fideiuſ.Sed hic deficit cauſa, ſi-
ue titu.annullatus per ſtatutũ, ergo &c. Item titulus eſt cau
ſa acquiſitionis dominij.eo ergo extincto per ſtatutum, do
minium videtur extinctum. Ad remotionem enim cauſę ſe
quitur remotio cãti.l.2.ff.de excep.& ar.l.generaliter.C.de
epi.& cle.& videtur caſus pluriũ legũ, & ſi.ꝙ reſciſſa cã do
minij, etiam ex poſt facto, reſcinditur dominium ante quæ
ſitum.probatur in querela, & in reſt.in inte. quæ ſunt reme
dia reſciſſoria diſpoſitionis validæ, & per conſequens do-
minij acquiſiti prioris. ff. de inoffi. teſt.l. Pap.§.fi.& in illa
materia, de qua in l.qui ꝓprio.§.item quæritur. de mi. Itẽ
qđ põt pactũ, põt lex, ſiue ſtatutũ, l.nõ ĩpoſsibile.ff.de pac.
& not.C.de decre. decu.in rub. Sed conditio, quæ reſoluit
contractum, retransfert dominium. l. ſiquis hac lege. ff.
de rei vendi.& no.C.de pac.l.tradi. Ergo eodem modo de-
bet poſſe lex, & multò fortius circa dominium transferen-
dum, vt no.in l.ea lege. de condi.ob ca. Sed ſtatutum iſtud
retro reſoluit contractum, & dominium. Item contractus
emptionis perficitur ex conſenſu Titij, & tradi.& contra-
ctus eſt potiſsima cauſa.quia prin.& origo, l.licèt.§ ea obli
gatio.de procur. Diſpoſitio ergo annullans contractum, vi
detur annullare quamlibet eius partem. & lex annullans fa
ctum videtur hoc facere ad effectum iuris, qui ex illo facto
oritur, non de facto ſimplici cogitaſſe, l.non dubium.C.de
legi.& l.ea quidem.ſi man.ita fu.ali. In contrarium arguit,
ꝙ ad annullationem contractus non ſequitur reſciſsio do-
minij.quia ad deſtructionem vnius ſeparatorum, non ſequi
tur poſitio alterius. Similiter nec ad deſtructionem vnius ſe
quitur corruptio alterius.lex enim non extẽditur ad caſũ,
ad quem verba legis non adaptantur, l.ſi verò.§.de viro.ſo
lu.ma.& maximè in materia odioſa, l.cum quidam.de li.&
po. Præterea poſtquam res eſt cõſummata, & ſortita effectũ
ſuũ, defectus cauſę nõ reſcindit quod legitimè geſtum eſt,
l.patre furioſo.de his, qui ſunt ſui, vel ali.iur. Pręterea reſciſ
ſio contractus non videtur ſufficiens ad reſolutio.dominij.
quia ſolus contractus non trãsfert dominium, l.traditioni
bus.C.de pac.ergo nec reſoluat alijs medijs. pro iſta parte
efficaciter arguit, & non ſoluit. Prima pars videtur mihi de
iure verior, vt ſcilicet reſoluto contractu per legem, reſolui
tur dominium, ar.l.lex vectigali. ff. de pig. & in 10.col.qui
feu.da.poſ.§.1.non proſequor.quia tangit principaliter ma
teriam noſtram.& iſta dicta ſint, cum ſtatutum diſponit ex
preſsè de præteritis, vel pendentibus:quo caſu quid ſit, pa-
tet ex prædictis. Sed quandoq; ſtatutum ſimpliciter loqui-
tur.quo caſu Bar.ſic diſtinguit.aut ſtatutum procedit decla
rando, aut annullando, aut confirmando, aut de nouo indu
cendo. Primo caſu dicit ipſe, ꝙ ſtatutum porrigitur ad præ
terita.C.de pac. l.fin.& in Auth.de fil.an.do.inſtru.na.§.1.
col.2.vbi hoc expreſsè habetur, & no.Bal.in l.nõ dubium.
C.de legi.in 1.col. Hoc verum quò ad præterita non deci-
ſa aliter, quàm ſubſequẽs declaratio legiſlatoris ſe habeat,
ſiue contra eam non retractantur. vnde ſententia lata ſecũ-
dùm intellectum erroneum poſt nouam legem reprobatũ

valet,nec retractatur. ſecus autem eſt dicendum in ſacramentis,vt no.Ioan.An.in c.ſi.ĵ.eo.in nouel.¶Secundo caſu quando noua l. procedit annullando,tunc aut cauſa annullationis ſuberat de præterito:& porrigitur ad præterita, Auth.de alie.& emphi,§.omnino igitur. coll. 9. & de ince. nup.§.& hoc quidē.col.2.& C.de ince.nup.l.pen.in fi.& in Authē. de non alie.§.alienat. aut cauſa annullationis per l. annullantem eſt introducta:& non porrigitur ad præterita,l.iubemus.in fi.C.de teſta,& de cur.fur.l.fi.¶Tertio caſu quando procedit confirmando:tunc aut lex noua loquitur per verba præteriti temporis:& trahitur cõfirmatio ad præterita,l.bene à Zenone.§.quia igitur.C.de qua. ꝑ. ſi verò loquitur per alia verba:tunc dicendum eſt,vt. ĵ. ſtatim, inducendo,vel ſtatuendo de nouo: & tunc aut tale ſtatutũ tendit ad litis deciſionem: & tunc aut loqueris in delictis, aut contractibus,& alijs diſpoſitionibus. ſi in delictis, tunc aut lex facit aliquem actum eſſe delictum,qui prius non erat:& non porrigitur ad præterita.C.de teſta.l.iubemus. in fi.& in Aut.de ſan.epi.§.fi.Aut ſtatutũ pœnã iã impoſitam auger,vel minuit:& extenditur, vt ſtatim dicam.Si in cõtractibus,& alijs diſpoſitionibus,ſubdiſtingue.nam aut lex,ſiue ſtatutum ſolemnitatem:aut formam inducit:aut defenſionem,ſeu exceptionem parit,aut eam tollit. ¶Primo caſu aut actus eſt cœptus,ſed non perfectus:& ad illud l.porrigitur.C.de fi.inſtru.l.contractus.& de elec.c.cum in cunctis.§.ſanè.Aut eſt actus perfectus ratione formæ,ſed pendet ratione effectus:& ad illud l.noua non porrigitur,vt d. l.iubemus.in fi.de cur.fur.l.fi.in fi. ¶Secundo caſu quando inducit exceptionem,& tunc aut exceptio cauſatur tempore contractæ obligationis:& ſtatutum tales exceptiones ad caſus præteritos non extendit,in Auth.de duo.re.§.fi. Fallit in Auth.de temp.nõ ſo.pec.ſu.do.§.fi.aut exceptio cauſatur ex alio facto poſt contractam obligationem ; & tunc ſi illud tale factum poſt ſtatutum cõtingit: & porrigitur exceptio etiam ad præteritam obligationem,l.pe. C.de vſur. & C.de teſti.l.teſtium. Nam ibi in quantum adſoluendum, inſpicitur tempus obligationis, aliter ipſa ſo. probetur. dicitur ibi, quòd ſi ſolutio fuit facta ante illam l. probatur ſecundum tempus antiquum:ſed ſi poſt illam legem,probatur ſecundum illam,quamquam ſit ex veteri obligatione.& vide hic omnino quod not.in c.vt hi qui.de æta.& quali.in Cle.& in Cle. 1.de teſta.ſuper ver.deputatis. vbi glo.not.

¶Tertio caſu quando exceptio tollitur:tunc idem; quia exceptio incœperat competere ante ſtatutum: & nõ tollitur. aut cœpit competere poſt:& tollitur,per iura pręal. & iſta eſt eius diſtinctio,quam inducit ad aliquas no.q.¶Et poſt ſubdit membrum,quid iur.in delictis, pro cuius declaratione ponit q.Ric.Mal.quæ talis eſt.feruore ortæ diſcordiæ inter Commune Paduanum ex vna parte, & Cõe Veron. ex altera,occaſione tali ſtatuerũt Paduani,ꝙ quicunque priuatus fuerit inuentus vendere ſalem,capite puniatur. Titius incidit in ſtatutum:& antequam accuſaretur, nouum ſtatutum factum eſt, ꝙ priuatus venditor ſalis puniatur pœna 25.librã.modò accuſatur Titius,an ſit puniendus ſecundũ formam prioris ſtatuti,an ſecundùm formam poſterioris? tenuit,ꝙ ſecundùm formam poſterioris.quia ſtatutũ diſponit ſuper liberatione,& ſatisfactione,quæ eſt de futuro, licèt ex cauſa de præterito:ergo ſecundùm nouum ſtatutum debet regulari,vt d.l.teſtium.& in Auth.hæc conſtitutio inter.6.coll.& ita etiam ſentit Cy.in l.leges.C.de legi.Barto. hoc non placet:quia licèt l.teſtium.det formam futuris ſolutionibus præteritarum obligationum:tamen ſubſtantia debiti in qualitate,& quantitate non debet variari.c.cũ olim. de cenſi.& quod no.de ſolu.l.qõ. Dicit ergo ipſe, ꝙ quædã eſt pœna ordinaria,& propria delictorum:& in iſta inſpicitur ſemper tempus delicti,ſiue ſit delictum publicum, ſiue priuatum,l.1.de pœn.& ibi per eum. Quædam eſt adiectio pœnę,quæ adijcitur ex aliqua cauſa,vel qñque minuitur,l. quid ergo.§.pœna grauior.de his,qui no.infa.& in tali adiectione,vel diminutione facienda inſpicitur tp̃s ſñiæ,l.pen.ſi ex no,ca.ag.In qõne ergo ꝓdicta cũ primũ ſtatutũ fuerit factũ in feruore ortæ diſcordiæ, & ex cã prædicta fuerit ĩpoſita grauior pœna, q̃ eſſet conueniens delicto,ſcilicet decapitationis:ꝙ hoc caſu debeat attendi ſequens ſtatutum,vt ſic inſpiciatur tempus ſñiæ iſto caſu:ſicut cum ex cã pœna augetur,vel mitigatur. vnde ſi dicit ſtatutum, ꝙ banniti liberentur ſoluendo tm̃ : tunc iſtud porrigitur ad exbannitos, ẽt vlterioris temporis,quo erat aliud ſtatutũ. quia talis modus liberationis contingit poſt delictum commiſſum.& ita intelligit quod no.in d.l.leges.C.de legi. ¶Subijcio hic q. Ia.de Bu.quæ talis eſt in effectu. Antequam emanaret Cle.

234 ſuper cathedram.de ſepul.†Teſtator fecit teſtamentum, in quo filium inſtitutum grauauit in centum fratribus dãdis, ſi deceſſerit ſine liberis, & deceſsit. Deinde edita eſt dicta conſtitutio,& poſt ipſam filius ſine liberis deceſsit. Quæritur, an fratres quartam de dicto legato rectori parochiali ſoluere teneantur iuxta formam dictæ Cle. Et pro parte negatiua,ꝙ nulla quarta debeatur,arguit primò ; quia debet conſiderari tempus cauſæ,ex qua perceptio cãtur , vt l.diuortio.§.quod in anno.ĵ.ſo.ma.& l.nec non.§.ſi ſæpius. ex quibus ca.ma.& l.quod tempore.de re iudi. ſed cã , ex qua iſtud legatum percipitur(ideſt teſtamentũ) præcedit dictã cõſtitutionem,ergo &c.Ex eadem cauſa etiã ſic probatur. nam potentior eſt cauſa,quàm ipſius effectus in Auth.multò magis.C.de ſacroſan.eccle.& de adop.l.ſi pater.in prin. & l.cum pater.§.dulciſsimis.de le.2.tempus autem perceptionis quartæ eſt poſt conſtitutionem. ergo diſpoſitio ſecũdùm tempus cauſæ,veluti potentius,quàm ſecundùm tempus perceptionis,iudicadum eſt,ar.l.quicquid.§.cũ in partes.de acq.re.do.& l.quæritur.de ſta.ho.Item in relictis vltimæ voluntatis exigitur aptitudo in ſuſcipiente tempore teſtamenti,vel ſaltem tempore mortis teſtatoris,Inſti. de he. quali.& diffe.§.in extraneis.& l.ſi cognatis.de re.dub.& de iure fiſ.l.non intelligitur.§.quando autem.Sed ſecundũ tẽpus teſtamenti non erat habilitas capiendi hanc quartã in rectore parochiali.quia nondum emanauerat conſtitutio, ſed poſt mortem teſtatoris,vt patet ex themate.¶Vlterius hoc idẽ probat,ꝙ ſi aliter diſponit de actu reſpectu principij,aliter reſpectu finis,debemus de ipſo iudicare,habito reſpectu ad principium,non ad finem: vt ſic à primordio tituli poſterior formet euẽtus,l.1.C.de impo. lu.de.l. huic ſcripturæ.ad le.Aqui.& l.ait lex.& l.ita vulneratus.e.ti. ¶Vlterius hoc probatur in l.1.ad leg.fal.nam cauſa, propter quã eſt inducta falcidia,pręceſsit illam legẽ, vt ff. ad leg. fal. in prin.& tamen illa ad teſtã,quæ illã legem præcedũt,non extenditur,ſed ad illa,quæ poſt eam fiunt, vt l. 1.ad leg.fal.ꝑ hoc etiam eſt l.quæ vult,ꝙ inchoata,quãdocunq; finiãtur, vel effectum capiunt, ſecundùm tempus ſui principij regulantur.ff.de teſta.mili.l.ex eo.& C.de re.permu.l. ex placito.& in hac opi.reſidet,& eam alijs rationibus corroborat. ¶Qualiter autem ſe habeat hæc deciſio ad illam. q.& deciſio.Ric.Mal.vbi ſi obligatio habet cauſam ante nouam legem,incipit tamen executio, & effectus in tempus nouæ l. ſecundùm iſtud tempus de illa iudicamus. In proxima aũt q. non ſic, ſed oppo. ſed vt ex prædictis in. q. 1. in illa erat orta obligatio,vel ſaltem inefficax,& ſolum ad antidora ſuberat in tempore ante nouam legem.¶Vltimò pro confirmatione huius materiæ quædã dicta Bal.& quædã alia de iure canonico allegabo.nam do.Bal.in d.l.leges. refert plurium Doctorum conſiderationes circa iſtam materiam,an ſtatuta trahantur ad præterita, vel ad quæ. & primò dixit Gui.de Suza. ꝙ aut conſtitutio loquitur circa ordina.negocij,vel contractus,vt de numero teſtium adhibendo in ipſo contractu,vel ſcriptura,vel inſinuatio. tempore contra-

ctu

ctus,vel de alia ſolemnitate coniungenda cum contractu: & tunc inſpicitur ſtatutũ vigens tempore contractus. quia contrahẽtes non potuerunt diuinare de alia ſolẽnitate,l. teſtiũ.ĵ.de teſti.& de teſta.l.iubemus.in fi.Si aũt cõſtõ loquatur circa ordina.ſñiæ,vel proceſſus:tunc attenditur nouum ſtatutũ.quia licèt cã prima ſit de præterito:cauſatum tñ,ſuper quo diſponitur,& ipſe modus procedẽdi eſt de futuro, ſm̃ Archid.qui ita no.in c.deliberatione.de offi.le.li.6.Aut ergo ſtatutum diſponit de contractu,aut iudicio.primo caſu intelligitur de contractu futuro. Secũdo caſu intelligitur de iudicio futuro,licèt pendeat ex contractu præterito. vel dic circa iudicium,ꝙ aut ſtatutum diſponit de iudicio quò ad deciſionem cauſæ:aut quò ad probationem.Primo caſu inſpicitur tempus cauſæ,non tempus ſtatuti,vt dicit glo.in d.l.leges.Et vide glo.no.de hoc in c.licèt canon.de ele.li. 6. Secundo caſu idem,ꝙ inſpiciatur quò ad ſolemnitatẽ probationis tempus contractus.Eſt tertius caſus,cum.ſ.ſtatutũ diſponit de ordinatione iudicij;& tũc aut loquimur de iudicio reſpectu actus exercitij,aut reſpectu exercendi. Primo caſu non hẽt locũ lex noua.Scd̃o caſu ſic,vt.ĵ.de iura.ca.l. fi.vbi eſt tex.Iac.de Bel.diſputauit q.in iſta materia,quã ponit in Auth.vt cum.de app.cogno.in prin.vbi ita diſtinguit. Nam aut conſtitutio vel ſtatutum eſt iuris diuini,aut humani.Primo caſu aut diſponit circa obſeruantiam: & trahitur retro ad præterita.c.cum tu.de vſuris.& no.ĵ.eo.c.fi.aut diſponit circa pœnam:& tunc non trahitur ad præterita, niſi nominatim ſit dictum in Authen.de ince.nup.§. & hoc quidem.& de ſen.excomm.§.fi.& de conſtitu.c.2. Si autem eſt conſtitutio iuris humani,dicit ipſe,quòd regula,quæ ponitur in dicta l.leges.& dicto c.fi.fallit ĩ certis caſibus. Et primò,ſi in lege noua hoc exprimitur,quòd trahatur ad præterita.& tunc dic,vt ſ. Secundò quando ſecundùm mentem legis non poteſt trahi ad futurum, aut ſi ſtatutum diſponit de cancellatione bannitorũ. nam iſta cancellatio eſt quædam abolitio,quæ non poteſt congruè adaptari, niſi ad ꝓterita,vt ff.eod.l.cum lex.& ibi per Odof.quando verba legis ſunt implicita ad vtrunque tempus (puta ad præteritũ, & futurum)tunc cum de natura legis ſit futura proſpicere, de futuro intelligetur:vnde futurum ſubiunctiui in ſtatuto licèt poſsit adaptari ad pręteritum, accipitur pro ſimplici futuro,vt no.in l.cum tale.§.fi.de condi.& de. Hoc dictum Cyn.eſt verum in materia indifferenti.exemplum in l.illicitas.in prin.de offi.præſi.ſecus quando ratio præteriti,& futuri diſcrepent.quia tunc interpretamur legem in ſenſu benigno.Et hoc facit ad.q.ſtatuti,quo cauetur, quòd banniti pro homicidio ſi habuerint pacem,rebanniantur:vtrùm intelligatur de bannitis,qui habebant pacem ante ſtatutum factum:an de his , qui poſt ſtatutum veniunt ad pacem: an ad vtroſque.& certè,cum verbum, habuerint , ſit implicitum ad vtrunque tempus,complectitur bannitos habentes pacem ante ſtatutum,& poſt.& ita tenet Cyn.in l.cum lex. ff.de legi.licet Odof. dicat ibi contra : ſed Bald.tenet cum Cyn.vt ipſe no.in l.cum in ſecundo.de iniu. te. & in l.hanc. de ſacroſan. eccle. in repeti. Applico hic quæſtio. in qua

235 Bal.conſuluit.†Vtrùm arbitrium datum ſuper excarcerandis exiſtentibus in carcere,porrigatur ad carceratos tempore conceſsi arbitrij,condemnatos tantùm poſt. conſuluit,quòd ſic.quia condemnatio ſequens non potuit auferre arbitrium relaxandi iam detentum,ar.ff.man.l.ſi hominem.& de procur.l.itaque.Item ſententia retro trahitur,ſiue fingitur à die litis cont.ar.ff.de dona.l. poſt cõtractum. & l.ſi poſt acceptum.de iudi.& l.amplior.in fi. de app.& in hoc reſidet Bal.& incipit.In Chriſti nomine amen.viſa præſenti reforma.&c.& addè ad prædicta quod dicam.ĵ.in ꝓxima q.in ver.& vltimo principali membro.¶Quid dices, ſi in ciuitate,vel caſtro ſtatuta ſunt renouata , & quædã ꝓ parte confirmata,& pro parte correcta. Item quædã noua ſunt facta,ex quo tempore iſta ſtatuta valeant. nam ſi valẽt ex tempore publicationis,non fingunt retro:quia publicatio eſt principium,& terminus,à quo incipit vinculũ; & iõ non refertur in præteritũ.quia non ligat ignorãtes , in Aut. vt facta no.conſti.§.ſancimus.& ſic vr̃,ꝙ tẽpus renouationis ſit ſpectandũ,vt l.tribunus.ff.de teſta. mili. & de dona. inter vi.& vx.l.ex verbis.In contrarium, ꝙ non tempus reformationis,ſed tempus ſtatuti,quod reformatur,ſit ſpectãdum.C.de dona.inter vi.& vxo.l.donationes.& de iure codi.l.2.& l.quidam referunt.& ad leg. fal.l. ſi miles. Iac. de Bel.dicit,ꝙ aut exprimitur tp̃s,ex quo liget:& ex tunc ligabit.aut non exprimitur:& tunc in confirmatis ligat retro. ĩ correctis,vel additis ligat ex tempore correctionis,vel additionis,& ita refert eum Bal.in dicta l.leges. cui adde glo. not.in procemio Cle.quæ plenè hunc paſſum proſequitur, & ibi per Pau.de Liaza.diſtinctio plena in hac materia, plenius tamen.ſ.¶Quid etiam dices, ſi noua conſtitutio firmat conſtitutiones veteres,dicit Bald. ꝙ confirmatio talis trahitur retro,ſi talia ſtatuta habuerant retro vigorem: ſed ſi ſumunt vigorem ex confirmante:tunc confirmatum trahitur ad tempus confirmationis,non econtra.& ad hoc facit de offi.procon.& le.l.obſeruare.in ratione ſui.& l.tribunus.de teſtã.mili.& l.ſiquis prætor.ad Treb. ¶Videndum reſtat vſq; ad qđ tẽpus ſtatuta ligent.Bar.poſt Dyn.dicit, ꝙ ſtatuta ſunt iuris ciuilis,vt dicto cap.omnes populi.ergo perpetua,vt Inſti.de perpe.& temp.act.& eſt caſus in c.fin. de offic.le.ſubdit tamen Barto.quòd ſi ſtatuta ſunt facta à populo,actio ex eis deſcendens eſt ciuilis, & perpetua. Si verò ſint facta à iudicibus de hoc poteſtatem habentibus: tunc credit,quòd actiones pœnales ex eis deſcendẽtes ſint temporales,& annales,ad ſimilitudinem prætoriarum, vt in dicto ti.de perpe.& temp.act.& de act.& ob. l.in honorarijs.& ita videtur Bar.in dicta l.omnes populi.vbi Bal.ita ſentit;idem in effectu dicens. ¶Sed quæritur qualiter differant inter ſe ſtatutum populi,& epiſcopi. dicit ipſe ſtatutum epiſcopi eſt ius prætorium , & ſpeciale: ergo actio eſt annalis,Inſt.de perpe.& temp.act.in prin.Epiſcopus enim magiſtratus eſt,ſeu prætor quidam in ſua diœce.& idem in conſtitutione legati, niſi faciat eam aucto. apoſtolica ſibi ſpecialiter commiſſa: tunc.n. eſt ius ciuile, vt dicta l. omnes.ergo perpetuũ,l.querela.de fal.¶Sed pone,quòd Antiani faciunt ſtatutum.an illud ſit ius prætorium,vel ciuile. dicit Bar.quòd eſt ius prætorium, ſi hoc faciunt auctoritate ſtatuti populi,quod tribuit eis hanc poteſtatem, ſicut edictum ædilium curulium,l.1.§.1.de ædil.edi.Sed ſi hoc faciũt auctoritate adunãtię generaliter,hoc eis ſpecialiter cõmittentis:tunc eſt ius ciuile,arg.c.cum aliquibus.de reſcri. lib.6.& ita not.Bart.in l.5.de verbo.obligatio. Bal.credit, quòd ſit ius ciuile ſemper; quia non habent poteſtatem hanc; quia magiſtratum gerant: ſed quia per collegium ipſorum repræſentatur totus populus.ædiles autem ſub nomine magiſtratus ſortiti erant auctoritatem ſtatuendi. Idem putat, ſi rector ſcholarium cum ſcholaribus facit ſtatutum,ſcilicet quòd ſit ius ciuile.quia fit ab vniuerſitate,auctorante magiſtratu,& vniuerſitati attribuitur, arg.l. 1.§. ſolent.quando app.ſit.& ita no.Bal.in d.l.oẽs populi.& vide quod no.in d.cap.fina.de offi.le. in nouel. vbi de effectu ſententiarum,an ligent perpetuò,vel ad tempus, & not.in l.pen.ff.de his qui no.infa.Hęc ſufficiant de iſta 13. quæſt.

236 ¶Decimoquartò quæro†vtrùm ſtatuta recipiant interpretationem.Iaco.de Bel.hanc quæſtionem proſequitur in ſua diſputatione.5.in ordine.cuius dicta reaſſumpſit Ioan.An. in c.pro poſſeſſore.de re.iur.lib.6. Et ſubſequenter Barto. in d.l.omnes populi.& poſt eum Bal. ex quorum dictis , & aliorum plenius eam proſequor,ſeruato ordine Barto.qui ſuccinctè nimis diuidit,& proſequitur quæſtionem ꝑ quatuor membra,dicens , quòd interpretatio ſumitur in hac

mate-

materia quatuor modis. quandoq; pro correctione : qñq;
pro arctatione:qñque pro verborum expoſitione, ſiue de-
claratione:quãdoq; pro adiectione, ſiue ad nouum caſum
extẽſione, vt hic per ordinẽ probantur, in l. 2. §. qui operas.
ad Tertul. de ver. ſign. l. derogatur. & l. verbis. in fi. & de ver
bo. oblig. l. j. in fin. & in Auth. qui. mo. natura. effi. le. in prin.
& quòd verbum ſic ſumatur, not. glo. in l. 1. ff. de ori. iur. cui
adde quod no. in c. ne Romani. de elec. in Clemen. Ioa. An.
dicit, ꝙ quædam eſt interpretatio, quæ conſiſtit in varieta-
te linguarum:& de hac loquitur l. 1. in fin. de verbo. oblig.
& non dubitatur, quin habeat locum in ſtatutis. Eſt & alia,
quæ conſiſtit in obſcuritate litteræ, vel ſenſus : & de iſta an
locum habeat in ſtatutis, & ad quem ſpectet, dubitatur, vt
ipſe proſequitur in dicto cap. pro poſſeſſore. ¶ Ego autem
ſequens Bar. vt dixi, diuido quæſt. in 4. membra, dicens, ꝙ
quædam eſt interpretatio correctiua:quædam reſtrictiua:
quædam declaratiua, ſiue verborum expoſitiua : quædam
extenſiua. ¶ Capio primum membrum de interpretatione
correctiua, & in hac dicit Bar. ꝙ quandoque ſtatutum præ
cedens eſt ſimplex:quandoque eſt derogatorium ſecundi;
qñq; non eſt derogatoriũ, ſed iuro firmatũ : qñq; ſunt duo
ſtatuta contraria in eodẽ volumine. Primo caſu, qñ ſtatutũ
eſt ſimplex, dicit ipſe, ꝙ qñq; ſtatutũ ſtat in ſuo ſimplici eſ-
ſe:quandoque trãſit in contractum. Primo caſu regula eſt,
ꝙ primum per ſecũdum intelligitur reuocatum. quia ſicut
l. poſterior derogat priori: ita ſtatutum poſterius contra-
rium primo derogat primo, Inſti. de iure na. §. ea verò. & c.
1. de conſti. li. 6. ¶ Sed hic incidenter quæro, vtrùm in reuo
cando requiratur auctoritas ſuperioris. dicit Bart. ꝙ ſi erat
talis populus, qui poterat ſtatuta facere ſinẽ auctoritate ſu
perioris, eodem modo ſine eius auctoritate poterit reuoca
re, ar. c. omnis res. de re. iur. & ff. eo. ti. l. nihil. Aut non pote
rat:& tunc aut vult tollere, & aliud ſtatuere : & non poteſt.
aut vult tollere, & ad ius commune redire:& poteſt. allegat
l. hac conſultiſsima. §. ſi quis autem. de teſta. vbi per ſecun-
dum teſtamẽtum minus legitimè factum tollitur primum,
quando per ipsũ ad ius commune reditur:aliàs ſecus, pro
hoc de conſti. c. cum acceſsiſſent. ¶ Aduerte, ſi Bar. intelle-
xit, ꝙ populus non poſſet ſtatuere ſine ſuperioris auctorita
te, vel conſenſu:tunc credo, ꝙ eodem modo requiritur au-
ctoritas, vel conſenſus in reuocando, vt l. ſi vt proponis. C.
de nup. & Auth. contra. C. de diuor. ſed ſi intellexit, ꝙ ad po
pulum ſpectaret poteſtas ſtatuendi, & ad ſuperiorem con-
firmandi:tunc vtrùm ſtatuta confirmata poſsit populus re
uocare, videtur ꝙ ſic. quia confirmatio actus de ſui natura
reuocabilis non reddit ipſum irreuocabilem, vt eſt caſus in
l. omnium. C. de teſta. vbi Bal. ad literam ita dicit. ar. ꝙ ſta-
tuta approbata per ſuperiorem poſſunt reuocari per popu
lum, ſecundùm Bar. quod non credo verum:ſed eſt neceſſe,
ꝙ ſuperior approbet reuocationem, vt d. l. ſi vt proponis.
& ita dicit. Et ego intelligo, prout Bar. ꝙ ſi vult reuocare, &
aliud ſtatuere, reqratur cõfirmatio:ſed ſi vult ad ius cõmu-
ne redire, non requiratur in reuocando talis confirmatio, ſi
cut non requiritur in condendo. facit quod nò. in ſi. vtrùm
prælatus poſsit reuocare procuratorem à ſe, & à Capitulo
conſtitutum, vide. c. præſentium. de teſti. li. 6. ¶ Aliud mem
brum fuit, quando ſtatutum tranſit in cõtractum, vel qua-
ſi:tunc ſtatutum tale non poteſt mutari in illius præiudi-
cium, l. 2. §. item ex his. quod cuiuſ. vni. no. & ita debet intel
ligi quod no. in l. quod ſemel. de decre. ab or. fa. ex quo in-
fert Bar. in dicta l. omnes populi. ꝙ ſi per ſtatutum concedi
tur immunitas illis, qui venerint ad habitandum in tali ca-
ſtro:ꝙ in præiudicium eorum, qui veniunt, non poſsit im-
munitas reuocari:ſed in præiudicium venientium poſt re-
uocationem hoc poſsint. nam cum his, qui venerunt, cele-
bratus eſt quidam quaſi contractus, facio, vt facias:vnde,
poſtquam eſt conſummatus, non habet locum præſentia, l.

ſi pecuniam. ff. de condi. ob ca. Huic membro congruẽ ap-
plicatur quæſtio diſputata per dominum Ang. de Peruſio.
In electione Poteſtatis cõtingit, ꝙ Poteſtas de omni pœna
pecuniaria, quam exegerit, debet habere quartam, & tem-
pore dictæ electionis pro homicidio erat pęna pecuniaria,
puta mille:poſt per ſtatutum mutata eſt in corporalem. v-
trùm huius ſtatuti mutatio noceat Poteſtati, quo minus ha
beat dictam quartam pœnæ pecuniariæ iuxta formam pri
mi ſtatuti? arguit ad partes multis medijs, & concludit, ꝙ
ſi huic mutationi Poteſtas contradixit:ꝙ ſibi debeatur. nõ
enim potuit hoc ſtatutum mutari in eius præiudiciũ, ar. l. in
concedendo. ff. de aqua plu. ar. & C. de ſerui. & aqua. l. aquã
alleg. pro caſu præal. l. quod ſemel. cum glo. ſua. & l. Lutius.
in fi. ad muni. pro hoc facit quod dictum eſt. s̃. poſt Barto. ¶
Ego dubito, vtrùm iſta ſit bona determinatio. nam infert,
ꝙ omnia ſtatuta, quæ tempore electionis afferebant com-
modum Poteſtati, ſint immutabilia. quod videtur ſatis con
tra mentem eligentium : & iuſtius videretur, ꝙ iſta quarta
debeatur ſibi ſub iſta tacita conditio. ſi ſtatuta permanſe-
rint in eodem ſtatu. ar. no. in c. quemadmodum. de iureiur.
Pactum enim relatum ad rem habentem naturam commu
tabilem, videtur intelligendum ſecundùm naturam ipſius
rei, ar. l. & vno loco. & l. damni infec. de dam. infec. ¶ Quæ-
ro etiam, vtrùm ſicut ſecundum ſtatutum tollit primum:ita
tollat ius commune, aliam fortè pœnam ſtatuens, quàm
ſtatutum. Io. An. in addi. ſpec. in ti. de pœna te. liti. refert V-
ber. de Bo. tenuiſſe, ꝙ ſic, & ita iudicatum in Auenione. fa-
cit quod no. in ti. de offi. iudi. in prin. Alij dicunt hoc verũ, ſi
apparet de mente ſtatuentium voluiſſe ſubrogare pœnam
ſtatutariam loco pœnæ legalis. aliàs ſecus. de baptiſ. c. ma-
iores. Refert vltimò opi. Ia. de Bel. qui tenet l. municipalem
derogare iuri communi in loco. Bar. tenet, ꝙ per pœnã ſta-
tuti non ſit receſſum in dubio à pœna iuris communis, ni-
ſi hoc appareat, ſaltim tacitè, prout ipſe exemplificat in l. j.
ff. vi bo. rap. all. l. quot. de actio. & ob. Dom. Bal. in l. ſi data
opera. 2. car. ver. item notandum eſt. præciſè tenet, ꝙ videa
tur receſſum à pœna iuris communis. & fatuus eſſet iudex,
qui eam imponeret, & recederet à pœna ſtatuti, quod iura
uit obſeruare. nam ſtatutum ſe hẽt ad ius cõe, vt ſpẽs ad ge
nus, vt l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. illud enim habetur
loco ſpeciei, quod eſt minus generale. & illud loco generis,
quod eſt magis generale, vt no. Dyn. de re. iur. li. 6. in rub.
Ergo ſtatutum habetur loco ſpeciei:quia ſpecialiter proui
det in illo loco tantùm. Vnde dicimus, ꝙ leges locales ſunt
leges ſpeciales, non generales. C. de epiſco. & cleri. l. priui-
legia. & l. generaliter. facit quod not. de public. in l. de pre-
cio. Cy. format iſtã q. in l. qui ſepulchra. C. de ſepul. vio. & di
cit cõiter teneri, pœnã ſtatuti non tollere pęnam iuris cõis
in origine; quia ad vtranque agi poteſt : ſed in exactione v-
trũ vna tollat aliam:vel cõcurrant, ſaltim in eo, quod plus,
ibi vide, & per Bar. in d. l. 1. Ego, ſi de facto contingeret, in-
clinarẽ in opi. Bal. & ſequerer ſemper ſtatutariam vt poſte
riorem, & magis ſpecialem. facit ad materiam vtrùm pro-
uiſio hominis tollat prouiſionem legis, in eodem facto ali-
ter ſtatuentis. de quo in l. ſi cum dotem. ſo. mat. per Doc.
¶ Sed iuxta hoc † quæro. ſtatuto cauetur, ꝙ ſcholares foren
ſes pro ciuibus in omnibus habeantur. quæro, vtrùm hẽant
priuilegia Auth. habita. C. ne filius pro pa. videtur, ꝙ non.
quia redacti ſunt ad inſtar ciuium. Contrarium eſt verum.
quia hoc eſt inductum in maius priuilegium:vnde non de-
bet priuilegia minuere, ar. de condi. & de. l. falſa. §. 1. Item
cum aliquid conceditur, intelligitur ſic concedi, ꝙ ille, cui
conceditur, in nihilo diminuat. de iure fiſ. l. in fraudem. §.
neque. facit quod no. in l. decurio. C. de ſilenciar. hoc tenet
Bar. in l. 3. §. ſi emancipatus. de contrata. & Bal. in dicta
237 Auth. habita. ¶ Quæro hic poſt Cy. ſi † duo ſtatuta contra
ria reperiuntur in eodem volumine ſtatutorum : quæritur,
vtrùm

vtrùm, & quod valeat. & vr̃, ꝙ neutrũ. quia licèt vnũ ſit po
ſterius altero in ordine ſcripturæ:tñ quia eodem tẽpore ſu
munt robur. (ſ. in confirmatione) vnũ nõ videtur præcede-
re alterũ, ſicut cõtractus in ſcriptis, licèt multa capitula cõ
tineat. vno tamen tempore perficitur quò ad omnia, cũ. ſ.
fuerit abſolutus, l. contractus. de fi. inſtru. Vbi ergo repugñ
tia, ibi nullitas, l. vbi repugnantia. de re. iur. Simile in diuer
ſis diſpoſitionibus teſtamentorũ, quæ confirmãtur eodẽ tẽ
pore. ſ. morte teſtatoris. vna. n. nõ videtur præcedere in effe
ctu, l. 2. C. de teſt. tu. Cy. ibi tenet contrarium. ſ. ꝙ illud va-
let, quod vltimo loco repitur in libro, ſiue volumine. nam li
cèt concurrant in actu confirmationis:nihilominus tamen
in effectu ſui iudicatur vt prius, & poſterius, inſpecto ordi-
ne compoſitionis, vt. ff. de teſta. mili. l. ſi certarum. §. fi. & de
iure codi. l. conficiuntur. §. ſimiles. Itẽ ſicut pacta nouiſsima
derogant prioribus. C. de pac. l. pacta nouiſsima. Ita ſtatu-
ta nouiſsima præcedentibus. nam ſtatuta ſunt vt quędã ci-
uiũ conuentiones, l. de quibus. de legi. & C. de decr. decu. in
rub. Itẽ ſic eſt in legibus licèt vno tpe confirmatis:tñ poſte
rior derogat priori, l. ſed & poſterior. de legi. ſed ſtatuta
ſunt pars iuris ciuilis, l. omnes populi. de iuſti. & iur. & ita
no. Cy. in l. 2. C. de te. tu. Hoc verum, niſi poſſent aliqua ſub
diuiſione iuuari. nam ſic eſt in iuribus cõibus. c. cum expe-
238 diat. de ele. lib. 6. ¶ Vlterius quæro † ſingulares de colleg o,
vel corpore iurarunt ſeruare conſtitutiones, & ſtatuta: vtrũ
poterũt poſtea collegialiter illa tollere ſine metu periurij?
Io. An. ꝙ ſic. arctat. n. iuramentũ ſingulares ad illa ſeruã-
da, quamdiu ſunt ſtatuta, non poſtquam ſunt correcta, vel
ſublata:aliàs ſcholares, vel rectores, q iurant ſeruare ſtatu
ta, vt c. 2. de iureiur. li. 6. eſſent periuri, ſi ea ſublata non ſer
uarent. quod eſſet abſurdum. ſic iuramentum de obediẽdo
prælato non obligat, illo remoto. ad hoc de elec. c. venera-
bilem. in vlt. gl. & ita ſeruat totus mundus. & eſt verum, qñ
iuramentum eſt ita præſtitum. ſ. ſeruare ſtatutum: ſed ſi iu-
rat quis ſeruare illa, quæ in ſtatuto continentur (puta ꝙ
non recipient aliquem apoſtatam, vel ſimilia) tunc vr̃, ꝙ nõ
poſsint venire, etiam annullando ſtatutum illud, ar. eorum,
quæ no. in d. c. venerabilem. & ar. in c. 1. de cler. non reſi. qd̃
ſentit Ioan. An. in c. 1. de his, quæ ſi. à ma. par. ca. Hoc ergo
modo videtur ſtatutũ immutabile ſatis metu periurij. ſimi-
le in c. dilecto. de præb. ſimile etiã de teſtõ iurato, vt nõ poſ
ſit mutari abſq; metu piurij, ſi iurauit non mutare, vt not.
Bal. in l. humanum. C. de legi. & ita iurari conſuluit Io. An.
in d. c. 1. Sed tamẽ ibi ipſe reprobat illam formam iuramẽ
ti, ꝙ corpus, vel collegium iuret per ſindicum non mutare
ſtatuta, per ea, quæ ipſe not. in c. veritatis. de iureiur. ſuper
glo. fi. & de ſen. excom. li. 6. ſuper glo. fi. vbi ſatis infertur ef
fectus iſtius formæ reprobatæ. ſublato. n. ſtatuto de non re
cipiendo talem, remanerent ſinguli obligati iuramento. &
pro tanto remanet mihi prædictum eius conſilium dubita
bile. nã regulariter ſublato principali diſpoſito, tollitur iu-
ramentum, l. non dubium. C. de legi. & quia qõ viſa fuit du-
bia Io. An. in addi. Specu. in tit. de iureiuran. ideo ibi arguit
ad partes. & dimittit indeciſam. ¶ Poſſet ergo probabiliter
dici, ꝙ ſi ex iuſta, & euidenti cauſa recedant à ſtatuto, vi-
deatur ẽt iuramẽtũ, quod arctabat eos tanquam ſingulos,
ſublatum:aliàs ſi ſine cauſa à ſtatuto recedant, remaneant
nihilominus vt ſinguli obligati ad obſeruantiam iuramẽti.
ad hoc quod ipſe no. in d. c. dilecto. de præben. ſuper gl. im-
mo. & in tex. ſuper ver. iuramento. in nouel. vbi remittit ad
no. p eũ de teſtõ iurato in c. qd̃ ſemel. de re. iur. li. 6. in mer.
& in ſpe. de leg. §. nũc tractemus. ver. ſed ſi legatus. & quod
ibi in addit. ¶ Quæro iuxta prædicta de qõne diſputata p
Cy. Statuto ciuitatis cauetur, ꝙ ſtatuta non poſsint fieri, ni
ſi ſub certa forma. modò populus congregatus fecit quan-
dam reformationem, non ſeruata illa forma. Quæritur an
valeat talis reformatio, tenet, ꝙ vbi ĩ ſtatutis præcedit clau

ſula derogatoria legis, poſt ſimpliciter facta nõ valet: quia
vr̃ deeſſe conſenſus ſtatuẽtiũ, & hoc tenet Bar. in l. oẽs po-
puli. Non ob. l. humanũ. C. de legi. quia illa l. nõ hẽt clauſu-
lã derogatoriã, nec loquitur de forma neceſſaria, ſed de hu
manitate. qd̃ patet, quia dicit [humanũ] &c. Bal. dicit hanc
deciſionẽ Cy. fore verã, vbi eſt expreſſa forma cũ expreſſ.
clauſulæ derogatoriæ. ſed vbi forma eſt expſſa abſq; clauſu
la derogatoria expreſſa, ſed tacita: tũc tacitè derogatur ei
p ſcm̃ cõtrariũ, & ſic valeret reformatio, vt eſt tex. not. in l.
codicillis. in prin. de le. 2. & collige, ꝙ qñq; præcedens di-
ſpõ derogat ptãti:qñq; derogat formæ: qñq; derogat volũ
tati. Primo caſu nõ valet. quia ptãtẽ de publico conceſſam
nullus põt ſibi adimere. Scđo caſu, cũ ẽ derogatoria formę,
dic vt. s̃. Tertio caſu, qñ verba ſunt derogatoria voluntati,
certũ eſt, ꝙ vltimus actus nõ valet. qa deeſt ei voluntas. l. ſi
quis in prin. teſtĩ. de le. 3. ¶ Sed hoc caſu q̃ro, vtrũ ſufficiat
ad derogationẽ præce. ſtatuti hñtis dictã clauſulã deroga-
toriã gñalis clauſula, nõ obſtãte. puta non obſtante aliquo
ſtatuto, qd̃ in cõtrariũ loqueretur:tunc ſi hoc ſm̃ emanat à
pari potentia cauſę efficientis, tenet Cy. in d. q. ꝙ legib. cõ-
dendis ſufficiat derogatio gñalis leg. contrariarũ, ar. l. oẽs.
C. de quadri. præſc. & vr̃ hoc tenere gl. in l. Imperialis. C. d̃
nup. Non ob. l. ſiquis in prin. teſtĩ. q̃ vr̃ requirere ſpãlẽ. quia
loquitur in diſpõne hoĩs priuati, qui diſpõit ad ſuã volũta-
tẽ:& dẽt aptius loqui, ar. l. veterib. C. de pac. ſecus in princi
pe, vel alia pſona publica, q̃ diſponit ad vtilitatẽ aliorũ, ſm̃
Cy. Bal. in d. l. humanũ. latius proſequitur in teſtõ, vtrũ req
rat clauſulã derogatoriã ſpãlẽ præcedentis voluntatis de-
rogatoriæ:an verò ſufficiat gñalis, de qua in c. 1. de cõſti. li.
6. & d. c. quod ſemel placuit. & oĩo vide, quod de hoc loqui
tur, & no. in c. 1. de exce. præla li. 6. vbi de dcã clauſula poſi
ta in reſcrip. ¶ Circa iſtã contrarietatẽ ſtatutorũ occurrũt
duo dubia, in quibus Bar. cõſuluit. primum eſt, cum per v-
nũ ſtatutũ prouiſum eſt ſpãliter, ꝙ Ptãs de tali falſitate de-
beat inquirere. ĩ. menſem. Alio ſtatuto gñaliter cauet, ꝙ de
oĩbus falſitatibus poſsit Ptãs inquirere. ĩ. 10. an. vtrũ iſtud
ſtatutũ hẽat locum in illa falſitate, in q̃ de alio tpe eſt pro-
uiſum? & vr̃, ꝙ ſic, quia bene concurrunt lex ſpãlis, & gñra-
lis, qñ eſt plus in vna, quàm in alia, l. 1. §. dixerit aliquis. de
public. & l. quot. de act. & ob. Contrarium tenet Bar. nã ſm̃
eũ, ſtatutũ generale non hẽt locũ in falſitate, in qua de tpe
alio eſt prouiſum, vt l. querela. de fal. & ibi no. & l. in hono-
rarijs. & quod ibi no. de act. & ob. Non ob. contraria, quia
loquuntur, cum lex generalis, & ſpãlis producunt diuerſas
actiones:ſed in caſu iſto in eodẽ genere delicti, vt in falſita
te, prouidet in quadam ſpẽ falſitatis de certo tempore. &
quia eadem actio nõ poteſt eſſe tẽporalis, & perpetua prop
ter repugnantiam: ideo gñalis prouiſio nõ extendit ſe ad il
lũ caſum, arg. l. vbi repugnantia. de reg. iur. ¶ Alia quæſtio
eſt, cum per ſtatutũ teſtes contra Magnates non poſſunt re
probari de falſo. Alio ſtatuto cauetur, ꝙ contumax hẽatur
pro confeſſo. Vtrùm ergo ſi contra tales teſtes iudex inqui
ſiuit de falſo, & fuerunt contumaces, vtrùm habeantur pro
confeſsis. Præmittit primò, vtrùm iudici ſit permiſſum in-
quirere iſto caſu. tenet, ꝙ non:quia omnis modus puniendi
videtur prohibitus, l. ſeruus. C. de his, qui ad eccl. confu. &
de emen. ſer. l. 1. in prin. aliquid non poſſe reprobari, præſu
mit illud ita verum:ꝙ non debet admitti probatio in con-
trarium, l. fi. arb. tu. ad Vell. l. antiquæ. ad Mace. l. fi. in Aut.
vt li. ma. & auię. §. ad hoc. & ex hoc patet, ꝙ iudex inquirit
ſuper eo, quod nõ ẽ delictũ, poſtq̃ ſtatutum pſumit ita effi-
caciter depoſuiſſe verũ, & in hoc reſidet. ¶ Sup eo verò, qd̃
quæritur, vtrũ, ſi non cõparuerint, poſsint condẽnari, tanq̃
fuerit habiti pro cõfeſsis, tenet. ꝙ poſsint:qa licèt nõ ad-
mittant pbationes in cõtrariũ:tñ p cõfeſsionẽ (ẽt fictã) q̃
reſultat ex tali cõtumacia, eſt probatio admittẽda, in Aut.
de æquali. do. in prin. & per Cy. in Auth. ſed iam neceſſe. C.
de

d e dona.ante nup. Idem dicit,ſi poſt tẽpora à ſtatuto limi
tata iudex inquirat:quia tp̃s accuſationũ criminaliũ nõ tol
litur ipſo iure,ſed p̃t excep.l.ſi maritus.§.p̃ſcript. de adul.
& in hoc reſidet in conſilio,quod incipit.Dñs Cy.de caſtro
ſancti Petri.&c.& refert eũ in l.abſentẽ.de pac.Ex quibus
habes,quid iur.in ſtatutis,quæ videntur inter ſe contraria,
qualiter dẽant concordari,& quod p̃ualere. ¶Hic ẽt quæ-
ro,ſi vnum ſtatutũ dat certã formã ſñiandi. Aliud dicit, ꝙ
ſñia.ĩ.certũ tempus mandetur executioni,non obſtante ali
quo ſtatuto. Vtrùm ſñia,in qua conſtat formã primi ſtatuti
non fuiſſe ſeruatam,mandabitur executioni.Io. An. ꝙ non
in addi.Spec.ti.de execu.ſñię.§.poſtremo.allegat de inoffi.
teſt.l.ſi prius.& de re.iur. l. in ambiguo.clauſula ergo non
obſtante aliquo ſtatuto &c.non impedit vnum ſtatutum p
aliud limitari & ſuppleri.ad hoc omnino vide qđ not.Bart.
in extrauag.ad reprimen.ſuper ver.nõ obſtãtibus.Similem
q̃onem tangit Io.An.in tit.de ſen.& his,quæ eã ſequũtur.§.
vt aũt.in addi.vbi q̃rit ſi vno ſtatuto cõtra p̃ceptũ nõ poſſit
opponi aliqua exceptio. Alio ꝙ minor non poſsit ſe obli-
gare ſine certa ſolemnitate: vtrũ præceptum factum cõtra
minorem,non ſeruata ſolemnitate dicti ſtatuti,mãdabitur
executioni:tenet ꝙ non.quia nullitas cauſata ex alio ſtatu-
to reddit præceptum nullũ.quia præceptum non ritè factũ
non dicitur præceptum,l.non putauit.§. non quæuis. ff. de
contrata. & de cle.non reſi.c. tuę.in gl.ſecũda.ſic ergo vna
l.p alias terminatur,l. ſed & poſteriores.ff.de legi. ſic ſtatu
tum per aliud ſtatutum:aliter ſequeretur, ꝙ præceptum fa
ctum furioſo,vel prodigo mandaretur executioni. quod eſ
ſet abſurdum.& ita ipſe no.in d.§. vt autem. Cui adde, &
omnino vide quod no.Bar.in l. 1.ff.quod vi aut clã.facit qđ
no.in c.ſtatutum.in prin.de reſcri.li.6.Similẽ.q.tangit Bar.
in l. 1.C.ne li.in vna eademque cauſa.vbi quærit ſi vno ſta-
tuto cauetur,ꝙ ſententia feratur de conſilio aliquorũ.Alio
cauetur, quòd ſententiæ ſtatim executioni mandentur: nã
niſi appareat de impartitione conſilij, ſententia non man-
dabitur executioni.& ſubdit, ꝙ præſumitur data de conſi-
lio,ſi lata fuit præſentibus partibus, & nõ cõtradicẽtibus,
& lapſum ſit biennium,vt.no.in c. in præſentia. de renunc.
in nouell.& c.quoniam cõtra falſam.de probat.Subdit ibi,
ꝙ aliàs non præſumitur lata cum conſilio, niſi probetur,
quia negatiui defectus, ſiue carentiæ probantur eo ipſo,
quòd non probatur contrarium:niſi in his, in quibus pro-
cedere, arbitrarium eſt, vt no.in l. 1.de ſi.inſtru.& iure ha
ſtæ fiſ.Sed pone,quòd duo ſunt ſtatuta. vnum, quòd ſen-
tentiæ pupillorum mandentur executioni per priores ar-
tium tantùm.Aliud,quòd ſententiæ à centum libris.s̃. mã
dentur executioni per Poteſtatem tantùm. mõ lata eſt ſen
tẽtia pro pupillo in 200. mõ quæritur,quis ex iſtis dẽt exe
qui.Dicit Bal.ꝙ ſpalior iudex.ſed qũo cognoſcetur, q̃s eſt
ſpãlior?dicit ipſe per hãc doctrinã.quia illa qualitas, quæ
põt pluribus ineſſe,illa eſt generalior,q̃ illa,quæ poteſt vni
ſoli ineſſe,vt no.ff.de pac.l.iuriſgen. §. ſed fraudandi.ita in
propoſito qualitas põt ineſſe cuilibet de genere, & cuicun
que ætati.ætas autem non poteſt ineſſe,niſi ſibiipſi.Ergo in
ſpicitur iudex datus ætati. Nam(vt dicit)paruum genus de
rogat magis graui,& indiuiduum derogat vtrique, & hoc
no. Bal.in l.execut. C. de execu.rei iud.& vide,qđ idẽ Bar.
de hoc no.in l.Gallus.ad ſi.de li.& poſtu.& plenius Bar.ĩ d.
extraua.ad reprimendũ.ſuper ver.non obſtantib.¶Quæro
239 iuxta p̃dicta † vtrũ p dictiones taxatiuas inducat correctio
in legibus vel ſtatutis.pone,vnũ eſt ſtatutũ, qđ ꝓ maleficio
ĩponit pœnã mille librarũ.aliud, qđ ꝓ eodẽ imponit pœnã
50.lib. per dict. tm̃, ſolũ,ſiue ſolũmõ,vel dũtaxat.Vtrũ ĩdu
cat correctio alterius,qđ ſimpliciter loquebatur, tex.vr̃,ꝙ
non in l.ob æs. C.de prædi.mi.& l.cõtractus.de reg. iur. &
l.ſerui.no.de vſuc.vbi p Bar.vtrũ p dictas dictiones impe-
diat legis extẽſio.Dicit,ꝙ nõ,ĩ materia fauorabili, l. illud,
cũ ibi no.C.de ſacroſã.ec.ſecus in materia odioſa,l. 1.C.de
pa.q. ſi.diſtra.& vide de iſta mat.not.p eũ in l. 3. §.cũ Titio.
de adi.le.& qđ ipſe no.in l.ſi cũ dos.re.amo.& C.de proba.
l.rõnes.¶Circa iſtã interpretationẽ correctiuam cadit q̃õ
Dy.Statuto Florẽ.cauetur,ꝙ illæ ſint domus magnatũ,ĩ q-
bus fuit miles à 20.an.citra:vel quos opi.vulgi appellat, &
tenet vulgariter potẽtes,nobiles,vel magnates.In quodam
alio ſtatuto repiunt̃ deſcriptæ domus magnatũ,& ĩter alias
eſt deſcripta domus de Ciprianis, ex q̃bus nõ fuit miles à
20.an.citra,nec vulgi opi.hẽt eos ꝓ magnatibus:p̃ſtiterunt
tñ ſatiſdati.aliq. ex eis,ſicut alij magnates. Vtrũ ergo inter
magnates,quorũ grauior eſt ibi ſtatus,& cõditio,q̃ popu-
lariũ,debeat cõputari diffinitio magnatũ ſup.dicta facit ꝙ
nõ.deſcriptio,& ſatiſdatio facit in op.Dy.cõſuluit,ꝙ nõ de
beãt reputari magnates pluribus rõnibus.Et primò q̃a cũ
lex diſponit,vel producit aliquid ineſſe,oẽ, quod non ẽ ſim̃
formã legis diſpoſitũ,videtur prohibere,& extra cõſtõnẽ,
& diſpõnẽ legis cõſtituere.quod patet,quia ſi teſtator cõfir
mat certi generis codicillos,oẽs vr̃ poſuiſſe ex̃ formã, & vi
res codicillorũ,q. iuxta formã p̃miſſam facti nõ repiũtur.ff.
de iur.cod.l.cõficiũtur.§.fi.¶Ad hoc accedit, quia lege ca
uetur,ꝙ diſpõ à cõtrario ſenſu legis p̃cepta lex ẽ,& ꝓ lege
hr̃.de teſta.l. q. teſtamento.§.mulier.& de teſti.l.ex eo. ſi er
go lex municipalis diſponit, ꝙ certi generis homines ſint
magnates(vt ẽ ſtatutũ p̃dictũ)vr̃,ꝙ oẽs, qui nõ ſunt de nu-
mero generis,intelligatur poſuiſſe ex̃ numerũ, & cõdõnes
magnatũ.Itẽ aut illud,quod diffinit,q. ſint magnates,p̃ce-
dit illud,in quo magnates enumerãtur:aut ſequitur. ſi p̃ce
dit,videtur ſequẽs derogatoriã, ex quo nullũ effectũ hẽt,l.
qui in aliena.§.Celſus.de acqui.hære.& l.ſi.§. interdum.de
leg. 2.de contrahẽ.emp.l.cũ manu ſata.§.ſi.Item ſequẽs de
ſcriptio in numero magnatũ cõtra diffinitionẽ ſtatuti præ-
cedẽtis videtur fcã potius per errorem,q̃ ex certa ſcĩa:& iõ
pro non facta habetur.de ſupel.leg.l.Labeo.§ verum.& de
her.inſtitu.l.quoties. circa prin. Præterea deſcriptio in nu-
mero magnatũ non facit illũ magnatẽ,qui non eſt, vel eius
conditio.non habet.de decur.l.Modeſtinus.de iur.immu.l.
ſemper.§.quibuſdam.Præterea voluntas teſtatoris idẽ ope
ratur,quod lex,in Auth.de nup.§. diſponat. ſed ſi teſtator
illud,quod cõi opinione reputatur, de vno genere redigat
in aliud genus,illa relatio nihil operatur, tanq̃ erronea, vt
l.Labeo.§.verũ.Item negari nõ poteſt, quin dicta deſcrip-
tio repugnet diffinitioni traditæ de illis,qui pro magnatib.
reputentur,& per hoc reddatur dubia intẽtio ſtatuẽtium,
ſicut in ſimili,in c.cum inter.R. de elec. ſed in ambiguo ſta
tutorum benigniorem interpretationẽ ſequi non minus iu
ſtius,q̃ tutius.eſt.ff.de his,q̃ in teſt.del.l.proximè & de reg.
iur.l.ea quę in partes.§.in re dubia.Itẽ lege cauet̃,ꝙ cũ vna
p̃ſona varijs artificijs deputatur,ei artificio dẽt adiudicari,
ĩ quo plerũq; verſat̃,de le.3.l.legatis ſeruis.§.ſi vnus.ſed illi
de Ciprianis verſantur magis ĩ artificio populariũ, q̃ ma
gnatũ.ſatiſdatõ autẽ vr̃ eos magis excludere, quantùm ad
alia onera,quæ magnatibus incumbunt, ar. de fun.inſtru.l.
quæſitũ.§.idẽ.& de condi.& demo.l.cum ita. & C. de pro-
cur.l.maritus.& de pac.cõuen.l.ſi.& in hoc Dy.reſidet cõſ.
240 ſuo.12.¶Quæro vlterius.facta fuit quędam reformatio cõ
traria ſtatuto:tamen ſtatutum ante, & poſt fuit practicatũ.
quid iur. dicit Bald. ꝙ cum reformatio non fuerit more v-
tẽtium approbata,ſtatutum valet.quia non dicitur interru
ptum,quod ſemper viguit.4.diſtin.c.ſi.& Archi.& Bald.in
Auth.omnes peregrini.C.co. de ſucceſsio.vbi etiã quærit,
ſi ſuper debitis alicuius ceſſantis, & fugitiui emanauit ſupe
rioris decretum,quòd primò ſatisfiat creditoribus gratui
tis,ſecundò creditoribus vſurarijs,& hoc,non obſtante ali
qua hypotheca,vel temporis prærogatiua:deinde mandat
per nouum decretum iuſticiam omnibus fieri,ſeruatis ſuis
decretis, & ſtatutis loci, quæ ſtatuta diſponunt hypothe-
carios

carios præferendos,ſicut ẽt eſt de iure cõi.Modò quęritur,
quid iuris.nam illa copula,ſeruatis ſtatutis,& decretis,ca-
dit inter cõtraria.ſõ.dicit Bal.ꝙ decreta præualeant: quia
conſtitutio principis derogat conſuetudinibus, & ſtatutis
locorum,ar.dictæ Aut.omnes.vbi iſta tangit.¶Vltimò cir
241 ca iſtam interpretationem correctiuam occurrit† q̃õ,cum
ex ſtatuto inſurgit perplexitas, & cõtradictio quædam,nec
poteſt iudex in vno capite ſequi ſtatutum, quin in alio of-
fendat.Pone ſtatuto cauetur, ꝙ iudex non audiat bãnitos,
nec agendo, nec excipiendo:modò bannitus agit contra
bannitum:iſte excipit de banno actoris, actor replicat de
banno rei. vnde ſi ipſe actor non debet audiri in actione,
nec reus in exceptione:ex quò videtur iudex perplexus.nã
quemcunque audiuerit, facit contra ſtatutum. remitto de
iſta quæſtio.ad no.per Bal.poſt Bar. in l. cum mulier. ſolu.
matri.Accedit hic alia. q. diſputata per Ia. Bu. de ſtatuto,
quo cauetur, ꝙ nihil poſsit firmari in conſilio populi, niſi
prius per capitan.proponatur. Cauetur alio ſtatuto, ꝙ ſi
capitaneus propoſuerit de homicida aliquo cancellando,
deſinat eſſe capitaneus ipſo iure: modò capitaneus de ho-
micida cancellando propoſuit,confirmatum fuit, vtrũ va-
leat?dubium facit, quando deſinit eſſe capitaneus. nam ſi
deſinit,cum proponit,non poterit poſtea firmari. Si verò
deſijt, poſtquam per conſilium firmatum fuit: tunc valet,
quaſi vſque ad dictum actum conſummatum durauerit ca
pitaneus.arguit primò,ꝙ valeat,conſiderato principio, in
quo erat capitaneus. Vnde licèt deſinat ante actum perfe-
ctum, non attenditur: quia qualitas hominis conſideratur
ex principio geſtionis, non ex fine, l.eum actum.de nego.
geſt.& pro ſocio.l.ſi id quod. §. ſi filius. Item res inchoata
vtiliter,& terminata inutiliter iudicatur valida in totum
ratione vtilis principij,l.ſed an vltro.de neg. geſt. Nam cõ
ſummatio actus trahitur ad principium,& ex eo ſumit effe
ctum,l.potior.qui po.in pi.ha.Præterea priuari capitaneũ,
eſt pœna:ſed hæc non imponitur,niſi poſt delictum,l.ſanci
mus.C.de pœn. & per conſequens oportet propoſitionem
fuiſſe perfectam:aliàs ſi non eſſet conſummatum,non pu-
nietur,iuxta no.in l.ſi quis non dicam.C.de epiſco.& cleri.
arguit alijs medijs pro hac parte,& innuit contrarium, vi-
delicet ꝙ ſtatim,cũ proponit,deſierit eſſe capitaneus, & p
conſequens non tenuit quod firmatum fuit tanquam pro-
poſitum à capitaneo prius priuato, probat hoc aliquibus
rationibus ſubtilibus more ſuo.Ego idẽ ſentio per ea, quæ
in ſi.no.Io.An.poſt Inno.in c.præterea.de app.Velocius.n.
currit,& penetrabilius factum iuris,quàm hominis, prout
ibi exempla bona.facit l.quid ergo. alias l. ſi poſt mortem.
de leg. 1.& de quęſt.puncti in l.Arethuſa.de ſta. ho.& vide
c.nerui teſticulorum. 13.diſt.Item ſi ex aliquo actu quis ve
nit priuandus adminiſtratio.actus ille erit inualidus, & ta-
men ex eo remanet priuatus,l.iubemus.§. ſanè. de epiſco-
pis, & cle.¶Vltimò circa iſtã materiam correctiuam in le
gibus,& canonibus quædam tetigi.s̃.in 6.q.principali,quę
ſatis congruè poſſunt ad hanc materiam adaptari,vt per te
videas:quibus etiam adde q.Oldr. de duobus ſtatutis Pa-
duæ,quorum vnum confert præmium capienti bannitum:
aliud punit capientem aliquem in diſtrictu alieno.Quid er
go ſi vnus cœpit fugare bannitum in territorio Paduæ, &
perſecutus eum cœpit in territorio Veron. An mereatur
præmium, vel pœnam?incipit.Duo ſunt ſtatuta in ciuitate
Paduæ.&c.Et hæc ſufficiant de iſta interpretatione corre-
ctiua.¶Eſt & alia interpretatio reſtrictiua,de qua ſubijciã
aliquas quæſtiones prius.vide tamen quod plenè dixi s̃. in
q.Nam quæ ibi dicta ſunt in legibus,& canonibus,ꝙ quan
doq; ratio in eis expreſſa, vel ſubintellecta ampliat, & re-
ſtringit ipſas:ita dicendum eſt etiam in ſtatutis,vt.ſ.talis ra
tio,quæ mouit,vel mouere potuit ſtatuentes, debeat conſi
derari,& ſecundùm eam latè,vel ſtrictè intelligi, & ſimili-
ter vnũ ſtatutũ per aliud modificari,vt dixi.s̃. in proxi.mẽ
bro verſi.hic etiam quæro.& ver.ſed pone, ꝙ duo.Item ad
242 uertendum quia† non ſolùm ratio expreſsè,vel tacitè intel
lecta ampliat,& reſtringit ſtatuta: ſed etiam hoc faciunt le
ges cõmunes,vel ẽt alia ſtatuta,quæ de illa materia loquũ-
tur.quod vt clarius pateat,ſubijciamus exempla quædã.Et
primò pone. per ſtatutum prohibentur opponi contra pu
blicum inſtr̃m, vel cõtra iudicis p̃cep. vel cõtra laudũ oẽs
exceptiões, præter q̃ exceptio falſitatis, quietationis, & ſo
lutionis, & nulla alia. Vtrũ p iſta verba,& nulla alia,videã
tur prohibitæ aliæ excep.legitimæ,q̃ deſcẽdũt ex alijs iuris
partibus,vel ſtatutis.Bar.iſtã.q.plenè examinat in l. 1.§.j.
ff.qđ vi aut clã.& in effectu dicit,ꝙ ſi opponit̃, ꝙ illud, qđ
producit̃,non eſt inſtr̃m,non eſt laudũ,non eſt præceptũ iu
dicis:& iſtæ non videntur prohibitę.nã cõſtare dẽt primò
de ſubſtantia, & eſſentia rei, & poſtea de except. diſputa-
re,l.4.§.condẽnatum.de re iudi.Ad hoc l. ſi quæramus. de
teſta.& l.quidam referunt.de iure codi. Non.n. poteſt dici
inſtrumentum,laudũ,vel pręceptum, quod caret ſubſtan-
tialibus.Vnde ſententia lata à iudice incõpetẽte,nõ põt di-
ci ſententia:iõ iſta exceptio incompetentiæ ſemper põt op
poni,ẽt ſi per legẽ prohibeatur opponi oĩs exceptio cõtra
eam,vt eſt glo.no.in cle.j.de ſeque.po.& fruct.¶Iuxta hoc
mẽbrũ quærit vtrùm poſsit opponi exceptio ſimulationis.
Dicit,ꝙ ſimulatio bene facit deficere contractũ:q̃a ille nõ
eſt contractus,qui ſimulat̃,ſed ille,qui verè agit̃.C.plus va-
lere quod agi.p to.ſed tñ bene eſt inſtr̃m publicũ:licèt con
fectum ſuper debito ſimulato.C.ſi quis al.vel.ſi.l.j. & l.quã
uis.& l.cũ proponas.Ex hoc infert,ꝙ iſta exceptio ſimula-
tionis non poterit opponi: quia opponens nõ impugnat in
ſtr̃m,ſed contractũ contentũ in illo inſtrõ, quod eſt publi-
cum,vt prædixi.Bal.ponit iſtã.q.in l. 1.C.plus valere quod
agit̃.quòd aut ſimulatio probatur per præſumptionẽ iuris,
& de iure,& põt opponi in Auth.ſed iam neceſſe.C.de do-
na.ante nup.aut eſt ſimulatio probanda: & tunc refert. aut
obijcitur cõtractui:& nõ põt opponi,vt dixi.s̃.poſt Barto.
aut obijcitur rogatui tabellionis(quia dr̃,ꝙ rogatus fuit ſi-
mulatè,& teſtes ſimulatè adhibiti:)& tunc poterit; quia in
ſtrumentum non eſt inſtrumentum: quia defecit in eo ſolẽ
nitas inſtrumentaria,ideſt rogatus,in Auth.de tabel.§. nos
aũt.Bal.alibi in iſta materia ponderat verba ſtatuti: nam ſi
dicit,ꝙ contra contractum dotis non poſsit opponi aliqua
exceptio:& tunc ſtatutum veram dotem ſignificat. an verò
dicat contra inſtrumenta dotalia non poſsit opponi. nam
tunc non poteſt opponi, niſi contra tenorem inſtrumenti,
& declara hoc,vt ipſe no.in l.refert.C.de fal.ca. adiec. le.
¶Item in ſupradicto exemplo laudi quærit Bal. †ſi per ſta
tutum cõtra executio.laudi nulla poteſt opponi exceptio:
vtrùm poſsit opponi, ꝙ non tenuit compromiſſum. refert
Guil.de Cun.tenere, ꝙ ſic in l. 3.§.ſi ſeruus.de pecu. item
poteſt opponi exceptio nouationis, l. ſi cauſam. C. de
execu.rei iud.Item poteſt opponi exceptio contrarij laudi,
vt l. 1.C.ſen.reſcin.non po.& ita no.Bal.in d.l.ſi cauſam.vbi
ſubdit ad idem aliã.q.ſtatuti,quo cauetur, ꝙ omnia inſtr̃a
tabellionum mandentur executioni,quemadmodum ſñiæ,
quæ tranſiuerunt in rem iudi. vtrũ hoc ſtatutũ intelligatur
de inſtr̃is nõ liquidis.dicit,ꝙ nõ C.de cõpenſa.l.ſi. poſſunt
tamẽ liquidari per oẽ genus probationis,vt no. Bar.in l. 1.
de le.2.Sed pone,ꝙ,dum petitur liquidari,opponũtur quæ
dam exceptiones:vtrũ p̃nt? & in hoc loquitur ibi Bal.de in
ſtrõ guarẽ.ex quo ſi petatur executio,prohibet opponi oẽs
exceptiones,exceptis quibuſdã.Vtrũ ergo cõtra liquidatio
nẽ,quæ petitur, poterunt opponi aliæ exceptiones, quàm
contentæ in ſtatuto?dic ꝙ aut opponuntur ad eneruãdũ, &
remouendũ inſtr̃m:& non poſſunt opponi.aut ad eneruãdã
ipſã liq̃dationẽ:& tũc p̃nt opponi: & iõ cõtra dictũ inſtr̃m
nõ poſſet opponi, ꝙ ſtipulatio eſt ſine cauſa: ſed bene po-

teſt opponi exceptio obſtatiua liquidationis. nam ſi nõ eſt
debitum ope excepti. ergo nõ poteſt debitum liquidari. ff.
de li.ca.l.vel obligatus.& l.3.§.hæc verba.ne vis ſi.ei.Si igi-
tur non poteſt liquidari; ergo nec exequi. Concludit er-
go,ꝙ oĩa inſtrumenta conditionalia, & incerta, dum liqui-
dantur,non gaudent beneficio ſtatuti:ſed poſtq̃ interlocu-
tus fuerit cauſam liquidatã fore:tunc ſtatutũ de exequen-
do incipit hr̃e vires,ſm̃ eũ,qui ꝑ hoc vltimũ dictũ, & ꝑ ver
bũ,interlocutus,&c. ſentit,ꝙ in hac liquidatione nõ ſit ſer
uãdus iuris ordo:ſed ſũmariè ꝓcedatur, ſicut cũ tractatur
de liquidatione eius,qđ deducitur in ſnĩa lata in iudicio ge
nerali.vt hic, & no. Inn.in c.conquerẽte. de offi. or. & per
Bar.in l.1.ff.de edẽ.facit l.4.de peti.hære.& l.fi. de confeſ-
ſis.& hoc verum credo. & hæc addita ſint primo mẽbro,cũ
.ſ.oppo. vt ſic dixerim,cõtra ipsũ corpus inſtr̃i publici,lau
di,vel præcepti.¶Qñq; opponũtur aliæ exceptiones, q̃ nõ
ſũt de ꝑmiſſis ĩ ſtatuto,ſed aliàs legitimæ de iure:& tũc aut
illæ exceptiones deſcẽdũt ex aliquo cap. ſtatuti eiuſdẽ ciui
tatis:& illæ pñt opponi,non obſtante,ꝙ ſit dictũ,nulla alia
exceptione,ar.dictæ l.1.cũ ſua gl.qđ vi aut clã. & l.ita pu-
dor.C.de adul.& circa hoc vide exẽpla.s̃. ꝓxi. mẽbro ver.
ſed circa iſtã cõtrarietatẽ.ꝑ totã columnã. Qñq; illę excep
tiones deſcendunt ex alijs partibus iuris:tunc dicit Bart.ꝙ
non pñt opponi;quia inhęrẽdũ eſt verbis ſtatuti, q̃q̃ duris,
l.proſpexit.qui & à qui. & l. 1. §.ſi is qui nauẽ.de exercito.
Subdit,ꝙ licèt nõ poſsit qs opponere exceptiones in ſtatu
to nõ cõprehẽſas:tñ poterit implorare officiũ iudicis,ꝑ qđ
actor prohibeatur ab agendo. licèt. enim prohibeatur ex-
cipere:tñ non prohibetur iudicis officiũ implorare, vt l.pla
nè.de peti.hær.& l.fi.e.ti.& l.3.in fi.nau.cau.ſta. & hoc ve-
rũ dicit, cũ ſtatutũ excludit eũ ab exceptione. Sed ſi dicat
[nulla alia exceptio,vel defenſio admittatur:]tunc nõ poſ-
ſet ẽt iudicis officiũ implorare,quia oĩs defenſio eſt ſubla-
ta per dicta verba.Subdit bonũ remediũ contra rigorẽ hu-
ius ſtatuti.ſ.ꝙ ſoluat,& repetat, ſicut in ſimili de iureiur.c.
debitores.facit c.quẽadmodũ.& c.ad nr̃am.eo.ti. Qua aũt
actione repetat,tenet ꝙ condõne indebiti,vel ſine cã, non
obſtante,ꝙ iſta nõ cõpetant poſt ſententiam, l.1.C.de cõ-
di.inde.& l.fideiuſſor.§.in omnibus.man.qa illud verũ,qñ
illa cã(vtrũ.ſ.eſſet debitũ, vel indebitũ)potuit in primo iu-
dicio examinari:ſi non potuit,nihil impedit, quin cõpetat
cõdic. ĩdebiti, & ſine cã.ad hoc quod no.ipſe Bar.poſt Cy.
in d.l.1.de condi.indebi.¶Prædicta ſunt vera,ſm̃ eum, qñ
ſtatutũ dicit non admitti excepti. aliquas cõtra inſtr̃m pu-
blicũ,exceptis aliquibus. quo caſu non prohibetur excipe
contra perſonam agentis,puta.nõ potes eſſe in iudicio,qa
minor,quia excõicatus,quia bãnitus,& ſi. Iſta.n.non reſpi
ciunt inſtr̃m,ſed perſonam agentis,ar.l.filio.de inof.teſt.&
iſta ſcribit Bar.in effectu in præal.l.j.§.fi.cui adde, qđ poſt
eum no.Bal.in l.cum mulier.ſo. ma. vbi de efficacia ſtatuti
prohibentis alicui audientiam in agendo, vel defendendo.
Itẽ per prædicta patet,ꝙ iudicis officiũ competit in caſu,
quo alicui audiẽtia denegatur. Alibi tñ dñt Doc.ꝙ vbi ali-
cui denegatur audiẽtia,iudex ſuper illo facto nõ põt ex of
ficio inquirere:vñ de iniuria facta bãnito nõ põt iudex in-
quirere,ſi ſtatutũ prohibet eum audiri.& ita in non ſoluen
te collectas diſputauit Ia.Bu.vt refert in l. non ſolum. §. ſi
iuramento.in fi.ff.de iniur.& vide quod no.in l.querela. C.
de fal.per Cy.& Bar.hoc iõ, quia delictum cõmiſſum cũ ta
li ſtatutũ reputat non delictũ:vel reputat tales contumaces
in obędiẽdo mã.iudicũ tãquã hoſtes. iõ põt eis audiẽtia de
negari, vt l.ſed & ſi ꝑ prætorẽ.§.ſed & ſi dñ decreto.ex qui.
ca.ma.ſed in caſu, quo repellit aliquos excipere contra pu
blicũ inſtr̃m,licèt priuet eum exceptõe,nõ tñ actione,ſi cõ
petit ſibi aliàs ad prædictũ debitũ, vt d.c.debitorẽ.facit qđ
no.in c.cum dilectus.de or.cog.c.fi.e.ti.in nouel.& hoc ve
rum,vt dixi,niſi ſtatutũ auferat non ſolum excepti.ſed etiã
omnẽ defenſionẽ.quo caſu vr̃ ſibi etiã actio denegata.nam
hoc facilius tollitur,q̃ defenſio.c.cũ inter priorem.de exce.
Prædictis adde c.ex parte.& quod ibi no.de of. dele. & c.ſi
ne exceptio. 12.q.2.& vide quod no.in Spe.de renun.& cõ
clu.§.1.ver.pone.vbi vtrùm per pactum poſsit tolli excep-
tio,ſiue defenſio.& quod no.in q.vulgari de iuribus renun-
ciationis non peti renunciationẽ ad arbitriũ boni viri. Vt
243 tñ latius intelligas†vtrũ.ſ.ſtatutũ,quod generaliter loqui-
tur,recipiat interpretationẽ reſtrictiuã poſt Bal.ſic diſtin-
gue.Qñq; ſtatutum emanat ad obſeruantiam iuris cõis,&
tũc recipit ĩterpretationẽ ſm̃ ius cõe,l.2.C. de noxa.de cõ
ſue.c.cum dilectus, Qñq; emanat præter ius cõe,puta dicit
ſtatut.ꝙ quodlibet inſtrumentum publicum habeat para-
tam executi.hoc non eſt ſm̃ ius cõe.quia inſtrumentũ, in q̃
tum inſtrumentum,non meretur talẽ executi. vñ ſi dicit ſta
tutum,ꝙ ſolummodo aliquæ excepti.obſtent,illæ ſolæ ob-
ſtabunt. quia iſte eſt caſus omiſſus à iure cõi: ideo non eſt
recedendum à verbis ſtatuti, vt l. ſi vero.§.de viro. ſol.ma.
Quandoque ſtatutum emanat contra ius cõe:& tunc ſimili
ter dicit,ꝙ non recipit interpretationem per ius cõe,l.pro
ſpexit.qui,& à qui.facit.ff.de iuſti.& iur.l.ius ciuile.Inter-
dum ſtatutum emanat ad ampliandum ius commune, vt ſi
ſtatutum dicit,ꝙ quilibet admittatur ad accuſandũ de ho-
micidio. nam tunc & inhabiles admittentur, vt infames,l.j.
§.nunciatio.de oper. no.nun. vbi de iſta materia per Bart.
Bald.autem ſic diſtinguit, vt vidiſtis in l.ita pudor. C.de a-
dult.& vide gl.in l.fi.§. in computatione. C. de iure deli. &
de iſta interpretatione reſtrictiua quò ad non includendũ
clericos ſub verbis generalibus ſtatutorum vide quod dixi
plenè ſuper rub. de quibus,ſiue ſuper quibus rebus poſſint
fieri ſtatuta.ver.iuxta prędicta occurrit declaratio,&c.11.
q.principali. Aptantur etiam ad materiam huius interpre-
tationis reſtrictiuę quæ dixi.s̃.ſub rub. de iuribus ſtatuto-
rum reſpectu perſonarum, & locorum, ad quam ſcilicet
perſonam, & loca extendant effectum, ſi verba ſtatuti in-
definitè, generaliter, vel vniuerſaliter ſint concepta, an de
beant reſtringi,& proſequor in perſonis,locis,& rebus fe-
rè per totam dictam rub.ſub.12.q. principali. facit quod
not.Barto.& poſt eum Bal.in l.habeat.C.de ſa.ſan.eccle.re
ſtringuntur,ſi generaliter intellecta caderẽt in abſurdum.
pone exemplum in l.fi.ff.ad exhi.per Bar.ſimiliter ne inclu
dant odioſos, puta. confert ſtatutum præmium indicanti
furem.non enim debebitur indicanti ſe ipſum.l.4.§.fi.ff.de
cond. ob tur. ca. In generali enim ſermone non veniunt
odioſi,l.Lucius.§. Lucius Titius.de le.2.& ca.alma.de ſen.
244 excommun.lib.6.¶ Iuxta prædicta† quæro.cauetur ſtatu-
to,quòd bannitus poſsit impunè offendi:nunc bannitus of
fendit bannitum. quæritur, ſi accuſatur, & ipſe excipiat
de banno,poſsit contra eum replicari de banno ſuo. & ꝙ
poſsit, videtur, ar. l.cum mulier. ſolu. matri. Item poſſe
offendere bannitum eſt quoddam priuilegium à ſtatuto
conceſſum.& per conſequens non videtur competere ban
nito,l.amiſsione.§.qui deficiunt.de capi.di. & dicto cap.al
ma. ſunt enim banniti extra protectionem Communis;i-
deò eis non debent patrocinari ſtatuta, vt not. Cyn. in l.1.
C.de na. li. Ia. de Are.tenet,quòd bannitus licitè potuerit
occidere alium bannitum.non obſtan. quod dixi,quòd ſta
tuti beneficium non includit bannitum.Nam quędam ſunt
beneficia vtilitate priuata: & iſta non competunt bannitis,
l.ex facto.ad Trebel. Quædam ſunt beneficia vtilitate pu-
blica:& iſta fauore publicæ vtilitatis omnibus competunt,
vt l.ſi quis in graui.§.hi quoque.ad Sill.& not.in l.1.de iu-
ſti.& iur.per Guil.pro quo bene facit ad leg.Iul. ma.l.1.&
de cuſto. reo. l. reos. in fi. & hoc no.Bald.in repetitione l.
cum mulier.ſolu. matr.vbi quærit,ſi per ſtatutum ſuper ali
quo delicto mitigatur pœna iuris communis, an bãnitus il
lud committens punietur illa pœna ſtatuti mitiori:& vide-
tur,

tur,ꝙ non:quia non debet gaudere beneficio ſtatuti. cõtra
rium tenet ipſe,quia poſtquam per ſtatutum mitigans pœ
nam receſſum eſt à pœna iuris communis.ita in hac pœna
includũtur bãniti,ſicut alij,non eorũ fauore, ſed ex natura
legis,quæ debet eſſe omnibus communis, & vniformis. 4.
di.c.erit autem lex.¶Subdit etiã quæſt. ſi ſtatuto cauetur,
ꝙ bannitus non audiatur agendo, vel defendendo: modò
bannitus agit contra bannitum. excipit contra agentẽ de
banno.ipſe replicat,ꝙ non debet reus audiri ſuper iſta ex-
ceptione:reus duplicat,ꝙ nec actor ſuper actione.quid fa-
ciet iudex in iſta perplexitate? nam ſi vnũ ex eis nõ audit,
alterũ audit.admittendo.n.exceptionem contra actorem,
audit reũ. & ſic non videtur poſſe effugere, quin incidat in
ſtatutum.refert ibi Bal.Iac.Bu.tenuiſſe diſputando, ꝙ iſta
exceptio banni tollitur per replicationem banni. & ſic au-
ditur actor,& non reus.nam cum ipſe reus primò bannum
deducat in iudicium,& al.cenſetur in hoc tanquam actor;
ergo debet repelli. & cum in ſui odium ſit adempta ei de-
fenſio,non debet iudex pro eo ſupplere ex officio:ſecus cũ
excõicatio non prouenit ex defectu:tunc enim,ſi ſubeſt æ-
quitas,iudex ſupplet,l.planè.& l. fi.de pe. hære. vincet er-
go actor iſto caſu ex hoc ſolo, ꝙ non habet legitimum con
tradictorẽ,l. q hẽbat.§.fi.de ma.teſt. & c.cũ eccleſiaſticæ.
de excep.Item actor, licèt bannitus,habet actionem, licèt
non eius exercitium:reus verò non habet exce. quam obij
cit,cum ſit in delicto ſimili,quod opponit.& plus eſt remo
ueri à iure,quàm ab exercitio,l.ex plurib.de auc.tu.¶Sub
245 iungit Bal.q.diſputatam per Iac.Bu.†ſi ſtatutum annullat
contractum propter nõ ſolutam gabellam:ſi neuter ſoluit,
& emptor rem petit,venditor verò excipit de gabella non
ſoluta,emptor replicat,ꝙ nec ipſe ſoluit.Bald.tenet, ꝙ aut
volo expugnare talem contractum: & poſſum. aut niti ex
eo:& non poſſum.quia exceptio nullitatis,quæ opponitur,
non poteſt replicatione nullitatis tolli. Nec replicatio,quæ
non iuuat actionem intentatam,eſt impertinens, vt in Spe.
de excep.§.fi.ver.pen.& adde hoc quod not.Bal.in l.accep
tam.in fi.C.de vſuris.¶Ex prædictis apparet, qualiter ſub
generalitate ſtatutorum includantur banniti, ſiue inhabi-
les.nam quandoque non ipſorum fauore principaliter, ſed
alia ratione includuntur, vt patet ex prædictis: quibus ad-
de no. per Inno.in c.intelleximus.de adul.¶In hac eadem
materia occurrit hic quæſtio de ſtatuto,quo cauetur,quòd
246 † homicida non poſsit eſſe de prioribus:modò quidam oc
cidit bannitum,non ex officij neceſsitate, ſed priuata ini-
micitia. Vtrùm iſte poterit eſſe de prioribus? & videtur, ꝙ
ſic.quia quod ſit lege permittente, pœnam non meretur,
l.Graccus.de adul.Bald.dicit, quòd talis eſt infamis infa-
mia facti. & licèt iſtud maleficium ſit tolerabile, non eſt
tamen laudabile apud bonos,& graues. & licèt non ſit pu
nibile: tamen non poteſt dici, quòd illud non ſit malefi-
cium, & delictum:nec eſt bona conſequentia. non imponi
tur pœna, ergo non eſt delictum, vt l. decurion. C. de his
qui no.infa. vbi ſentit idẽ Bal. propterea dixi, ꝙ non poſ
ſsit eſſe, & hoc quando ſtatu. dicit, quòd poſsit impunè
occidi: ſecus dicit, vbi ſtatutum dictat, quòd poſsit oc-
cidi licitè, & impunè. tunc enim nullo modo eſſet male-
ficium. nam quod licitè fit, non poteſt maleficium dici,l.
3.§.transfugas.de ſicca.& C.eodem titu.l.is qui aggreſſo-
rem.In iudice occidente certum eſt ſecundùm eum, quòd
licèt condemnet ad mortem,non per hoc poteſt dici homi
cida, ar. ff.de in ius vo.l. quamuis.& quod ibi per Docto.
in quæſtione de barbitonſore. ¶ Format alibi idem Bald.
247 q.ſimilem de ſtatuto, quo cauetur, quòd†homicida punia
tur in centum.alio cauetur, quòd qui commiſerit duo ho-
micidia, capite puniatur. Quid ergo ſiquis commiſit homi
cidium,& ſoluit centum:an ſi committat aliud, debeat de-
capitari? & videtur,quòd non; quia pro primo eſt ſatisfa-
ctum,ergo non debet amplius puniri.nam paria ſunt con-
demnatum ſoluiſſe pœnam, & abſolutum fuiſſe. C. de le-
ge Aqui.l.contra negantem. Contrarium tenet Bal.ſcilicet
quòd debeat decapitari in Auth.qui ſemel.C.quomodo,&
quando iud.quia facta cauſæ non poſſunt pro infectis ha-
beri,l.in bello.§.factæ.de capti. licèt ergo obligatio ſit ex-
tincta,primum aggrauat ſecundum:ſicut prima contuma-
cia (quantuncunque purgata)aggrauat aliam ſequentem,
vt dicta Authen.qui ſemel.& hoc dicit Bald.verum, etiam
ſi primum maleficium eſſet præſcriptione ſublatum. nam
non obſtante præſcriptione cognoſcetur de illo, non
propter ipſum, ſed incidenter propter aliud aggrauan-
dum. quod eſt no. ſecundùm eum in Auth.qui ſemel.¶Sed
pone retentis eiſdem terminis, quòd quidam occidit pri-
mò bannitum, poſt non bannitum: vtrùm decapitabitur,
tanquam duo commiſerit homicidia? Bald.quòd non, in l.
Graccus.quia bannitus interfectus non debet computari
in numero occiſorum.quia impunè fuit occiſus, ergo &c.
vt ipſe hoc no.in præalleg.l.Gracchus. Conclude ex prædi
ctis,quòd homicidium ſolutione pœnæ, vel præſcriptione
peremptum aggrauat pœnam ſequentis homicidij. Homi-
cidium autem voluntariè commiſſum contra perſonã ban
niti repellit ab officio, ſed non grauat talem homicidam
in pœna ex ſecundo homicidio aggrauanda. Item adde cir
ca iſtam interpretationem reſtrictiuam etiam quod dixi
ſupra prox.principali membro de interpretatione corre-
ctiua. verſic. circa iſtam contrarietatem &c. quibus adde,
quod no.Bar.in l.querela.C. de fal. vbi poſt tempus præfi-
xum ad accuſandum à ſtatuto,non poteſt iudex inquirere.
quia ſicut per ſtatutum certo tempore præſcribitur con-
tra accuſationem:ita etiam eodem tempore præſcribetur
contra inquiſitionem, vide ad hoc quod ipſe not. in l. non
ſolum. §. ſi mandato ad finem.ff.de iniur.Sed alibi quærit
248 Bar.& non ſoluit†vtrùm iſtud tempus prefixum à ſtatuto
ad accuſandum currat in criminibus,quæ occultè commit
tuntur vt falſitates: videtur,quòd nõ, vt l.annus. de calum.
& l.ſemper.§.hoc interdictum.ff. quod vi aut clam. allegat
in contrarium.ff.de diuer.& temp.præſcrip.l.fina.in fi. vbi
ignorantia non impedit curſum præſcriptionis, pro hoc
C.de præſcrip.lon.temp.l.fina. ibi[nulla ſcientia, & igno-
rantia]&c.Bald.tenet tempus in prædicta quæſtio. currere
ignoranti,l.fina.C.de dolo.Bald.no.in dicta l.omnes.quòd
ſi per ſtatutum præfigitur ſindico tempus ad denuncian-
dum maleficium: quòd in maleficio clam commiſſo non
249 currit†quia ignorantia excuſat, vt l.genero.de his, qui no.
infam.vbi etiam dicit,quòd ſi conſtitutio ſinodalis priuat
executorem teſtamenti executionis officio,ſi infra certum
tempus non exequitur: quòd iſtud tempus non currat e-
xecutori ignoranti. ignorantia ergo poteſt allegari ad eui-
tationem pœnæ,vel incommodi ipſius ignorantis.ſed quã-
do curſus temporis, vel id, quod agitur, tenderet ad
eius commodum, non poteſt contra eum ignorantia alle-
gari.vnde ſi ſtatutum permittit bannitum impunè occidi:
ſi ignorans eum bannitum occiderit, gaudebit benefi-
cio ſtatuti: nec poterit ad eius pœnam ignorantia al-
legari. & ita ibi Barto. & poſt eum Bald. & vide quod
250 not. Barto. in l. Lucius.ff. ad Turp. vbi dicit, quòd † ſta-
tutum, quod ſit de carceratis relaxandis, non porrigi-
tur ad carceratos ob crimen falſi: niſi ſpecialiter ſit di-
ctum, vel hoc ſenſerint ſtatuentes. Idem dicit, ſi fiat
ſtatutum de aliquibus banniendis: vt non porrigatur ad
exbannitos ob crimen falſi, & per hæc eius dicta ob-
tentum eſt Florentiæ contra quendam,qui fabricari fece-
rat inſtrumentum falſum:contra quem cum capitaneus in
quireret,excipiebatur de quadam reformatione facta noui
ter,ꝙ Poteſtas,vel capitaneus non poſsit inquirere de cri-
minibus commiſsis retro per tres annos:quo tpe hæc falſi-

tas cõmiſſa fuerat collaterali capitan. replicauit, ꝙ refor-
matio, quãtuncunq; generaliter concepta, non includebat
crimen falſitatis, ſm̃ Bar. vbi. s̃. & ſic obtentum fuit, & pro-
ceſſum contra illum. Prædictis adde quod dixi. s̃. 12. q. ſub
251 rub. ver. vlti. circa hoc q̃ro. ¶ Quæro vlterius. ſi † ſtatuto ca
uetur, ꝙ de damno dato credatur ſindico, vel ſaltuario: an
poſsit probari contrarium, no. Bal. C. ſi aduer. li. in l. 1. vbi
refert Ia. de Are. dixiſſe, ꝙ vbicunque dẽt ſtari dicto alicu-
ius, impoſsibile eſt, ꝙ reuocetur dictum eius, ar. dictæ l. pri
mæ. tamen iſte officialis poteſt aliàs puniri de falſo ciuili-
ter, & criminaliter, ſm̃ Iac. de Are. ſed Ia. Bu. in l. 1. C. de re
iud. dicit, ꝙ ei dẽt ſtari in dubio: ſed ſi probatur denuncia-
tio falſa, non ſtabitur ei. facit. ff. de cuſto. reo. l. diuus. Azo
in ſumma de lege Aqui. dicit, ꝙ ſi iudici per ſui inſpectio-
nem, vel officiali apparet damnum non datum: ꝙ iſta effi-
caciſſimè excuſant ad condemnationem impediendam.
Prædictis adde, quod in ſimili no. Bal. in l. Theopompus. de
do. præle. ¶ Quæro de queſt. in qua Bald. conſuluit. caue-
tur ſtatuto, ꝙ nullus audeat, vel præſumat intrare, vel ap-
prehendere tenutam, vel poſſeſsionẽ alterius ſub certa pœ
na. Modò quidã mercede à quodam conducti intrauerunt,
& putauerunt vites, & alia ruralia in eodem loco operati
ſunt: qui poſt accuſantur, & ſolum probatur quod prædi-
ctum eſt: an debeant condemnari. tenuit ꝙ non. quia ſtatu-
tum, quod loquitur ſimpliciter de intrante, debet intelligi,
ſi doloſè intrauerit: aliter quilibet per agrum alienum tran
ſiens puniretur. quod eẽt contra legẽ Moſaicam, qua hoc ꝑ
miſſum eſt. cum enim prædicta, quæ illi exercuerunt, ſint li
cita, & de genere permiſſo. ũ: niſi probetur, ꝙ ſciẽter, & do
loſè egerũt, excuſant à pena, poſtq̃ ad rẽ in ſuo genere lici
tam acceſſerunt. pro hac eius deciſione all. gl. no. in l. in rẽ.
§. tignũ. ff. de rei vẽ. Ad quod faciũt no. Bar. in l. 1. ff. ſi quis
te. li. eſſe iuſ. fue. vbi ſi ſtatutum punit ingredientem, vel mo
leſtantem alium in ſua poſſeſsione, an ibi requiratur dolus.
facit, quod no. Bal. in l. 1. ff. de legi. ¶ Accedat huc q̃õ de ſta
tuto, quo cauetur, ꝙ laudum non poſsit redargui de iniqui
tate, vel nullitate, vtrũ poterit impugnari rõne doli? videt,
ꝙ ſic. nam iſta l. dicit, ꝙ ſtetur ſententiæ arbitri ſiue æquæ,
ſiue iniquæ, l. diem proferre. § ſtari. de arbi. & tamen poteſt
redargui de iniquitate, & redarguitur, ſi proueniat ratione
252 doli, vel fraudis, l. 1. C. de arbi. † Statutum igitur debet redu
ci ad intellectum iuris cõis, & per eum diſtingui, maxi. ne
quis damnum indebitè patiatur. C. de noxa. l. 2. de noxa. l.
Cæſar. ff. de mu. & ho. l. 1. & quod no. in l. fi. §. computa. de
iure deli. Diſputauit in fi. quæſtionem Io. Cal. de illo, q̃ pro
miſit cum iuramento non petere reductionem ad arbitriũ
boni viri, rõne enormis læſionis: vtrũ hoc prætextu poterit
ipſum dicere iniquum, tenuit, ꝙ non, ſi re ipſa contigerit: ſe
cus ſi ex ꝓpoſito, & ſine dolo. quæ q̃õ, & deciſio poteſt a-
daptari ad ſtatutum, ſi verbis ſimilibus loqueretur. Ego diſ
putando tenui indiſtinctè, ꝙ ratione enormis, ſiue enormiſ
ſime læſionis poſsit peti reductio, nam inter dolum re ipſa,
& ex propoſito non videtur fieri differentia, l. ſi quis cum
aliter. ff. de ver. ob. & in l. 2. ff. de doli excep. Ad prædicta fa
cit quæſtio, per quam conceditur arbitrium Poteſtati. vtrũ
illud arbitrium poterit tranſgredi iura. de quo in Cle. ſæpe.
de verb. ſig. Reperio circa iſtud arbitriũ conceſſum Bal. cõ
ſuluiſſe Florentiæ. nã conceſſum fuit arbitriũ latiſsimũ dñis
prioribus, & ceteris alijs cõtra offendentes, vel occidentes
populares, & hoĩes minutos. qui ſtatuerũt, ꝙ ꝓ tali delicto
cõmiſſo ꝑ aliquẽ de aliqua magna domo alij conſortes te-
neant ad pœnã, niſi eos ceperint, & dederint in fortiã. q̃rit
vtrũ hoc potuerint. dixi de hoc. s̃. in 11. q. ſub rub. de quib.
ſiue ſuper quibus rebus pñt fieri ſtatuta. §. quò ad ſm̃. ver. q̃
ro vlterius. & vide quod no. Bal. in l. 1. ff. de iure deli. vbi di-
cit, ꝙ licèt ſit cõceſſum arbitrium Ptãti: tñ debet expedire
ĩ terminũ ſtatuti. ad hoc l. ſi ĩ lege. ĩ pri. ff. loca. ¶ Occurrũt
aliæ q̃ões circa iſtã ĩterp̃tationẽ reſtrictiuã verborũ gñia-
253 liũ ſtatutorũ. Ecce vna † ꝑ ſtatutũ oĩbus currit p̃ſcriptio. 10.
an. qui ſua debita non exegerint: nunqd currat filiofa. dicit
Bal. ꝙ non. quia vbi non eſt negligentia, ibi non dẽt eẽ pœ-
na. & iſta eſt regula naturalis, q̃ ẽt ĩ ſtatutis dẽt ſibi locũ vẽ
dicare, ſm̃ eũ ĩ Aut. niſi tricẽnalis. de bo. ma. cõcordabit er,
go iſtud ſtatutũ cũ iure cõi, quo idẽ cauetur, l. 1. C. de an.
excep. Similiter dicit ipſe alibi. ſi ſtatuto cauet, ꝙ hæres te-
neatur inſolidũ. nã intelligitur nõ facto inuẽtario: nã ſtatu-
tũ trãsfertur ad ius cõe, nõ ſolũ ne quis puniat indebitè, vt
C. de noxa. l. 2. ſed ẽt ne q̃s perdat legis bñficiũ, vt no. in l. fi.
§. in cõputatõ. de iure deli. facit c. cũ dilectus. de cõſue. vbi
cõſuetudo interpretatur ĩ dubio ſm̃ ius cõe. & hoc ipſe no. ĩ
l. ab execu. C. quorũ ap. non reci. Pone exẽplum ẽt, cũ ſtatu
tũ dicit, ꝙ inſtrumenta guar. mãdẽtur executioni ꝑ carcera
tionẽ debitoris, & oẽm modũ, q̃ placuerit creditori: vtrùm
debitor, ne carceretur, poſsit cedere bonis? tenet ꝙ ſic, quia
ſicut ſtatuta municipalia dẽnt inuicem reduci ad cõcordã-
tiam: ita ẽt cum iure cõi. ita no. in l. 1. qui bo. ce. po. vbi ſub-
dit, ꝙ in terris Eccleſiæ dẽt potius concordari cum iure ca
nonico, q̃ cũ iure ciuili. & econuerſo in terris Imperij cum
iure ciuili: vt ſic ĩde interpretationẽ recipiat, à quo deſcen-
dit auctoritas, & ptãs, l. oẽs populi. de iuſt. & iur. ꝑ p̃dcã nõ
puto quẽdã Doc. ſanè conſuluiſſe. cauebatur ſtatuto, ꝙ de
cedenti ab inteſtato ſuccederent proximiores conſangui-
nei ex linea p̃rna. Mõ q̃dã hñs fratrẽ patruelẽ tm̃, & aliũ ex
vtroq; parẽte, deceſsit ille. cõſuluit, ꝙ vigore ſtatuti æquali
ter admittuntur, poſt q̃ ſunt ambo in eodẽ gradu: licèt vnus
coniũctus ex vtroq; parẽte, alius ex pte patris tm̃. Ego cre
do cõtrariũ, ꝑ iã dcã. nã ſtatutũ admittẽdo ſimpliciter pro
ximiores conſanguineos, dẽt intelligi ſm̃ ꝙ ius cõe eos ad-
mittit: vt redigatur ad intellectũ iuris, ſm̃ ꝙ ĩ exẽplis p̃cedẽ
tibus dcm̃ eſt ꝑ eadẽ iura. ¶ Procedo vlterius, & q̃ro, ſi vno
ſtatuto ꝑmittitur bãnitũ impunè occidi. alio prohibetur de
254 latio certorum armorũ ſub pœna. Modò † quidã cũ armis
ſic ꝓhibitis occidit bãnitũ. q̃ritur, an debeat puniri, tãquã
portauerit arma prohibita? Do. Thomas de Arciguidis de
Bon. diſputauit iſtã. q. & arguit multis medijs ꝓ, & cõtra. &
tãdẽ concludit, ꝙ non veniat puniendus, quaſi permiſſum
ſibi videatur id, cum quo commodius explicare põt quod
cõceditur. nã qui vult vnũ, vr̃ velle oẽ id, per qd̃ peruenitur
ad illud, l. illud. de acqui. hær. & cui ꝑmittit qd̃ plus eſt, vr̃
ꝑmitti quod minus eſt, in c. cui licet. de re. iu. li. 6. & l. videa-
mus. in fi. de in lit. iur. Itẽ gñalis prohibitio deferendi arma
dẽt reſtringi, niſi ex cã licita, & permiſſa deferat, ar. l. ſi cui.
de ſerui. nã & lex prohibet quẽ occidi, & tñ talis prohibitõ
non cõprehendit caſum occiſionis licitæ, l. quid ergo. §. ſi
hæres hoĩem. ff. de le. j. Præterea debemus ĩſpicere iſtud, ad
quod principaliter intentio, & animus intẽdit, non ad id,
quod acceſſoriè, & ad ꝓximã cãm, nõ remotã, l. verũ. ff. de
fur. Quinimò q̃nq; ſi id, quod principaliter agit, eſt ꝑmiſ-
ſum, tolerat quod eſt ꝓhibitũ, ſi incidat cũ ꝑmiſſo, l. ſciam
§. qui cum aliter. ad l. Aqui. l. ſi is qui duos. de li. le. ſed ani-
mus deferendi arma prohibita tẽdit ad bonũ finẽ, ſ. offen-
dendi hoſtem ciuitatis, l. minimè. ff. de relig. ſic & iudex nõ
cẽſetur nocẽs, ſi occiderit criminoſos, pacẽ reipub. ꝑturbã
tes. 23. q. 4. c. eſt iniuſta. Nã toleratur q̃nq; quod in ſuo ge
nere malum eſt, ſi tẽdit ad bonũ finẽ. ponit Seneca in De-
clamat. exẽplum de eo, qui fracto muro de nocte ingreſſus
eſt domũ alicuius, & ſubripuit ſcrineũ, in quo erant literæ
conſpirationis, & ꝓditionis ciuitatis: an hoc patefacto me
reat præmiũ, vel pẽnã, & quod præmiũ. facit tex. in l. 2. §.
poſtea cũ Appius. de ori. iur. In cõtrariũ, q̃a in maleficijs
ĩſpicimus aĩum, nõ euẽtũ, l. diuus. ff. de ſicca. & l. ſi q̃s ſeruo.
C. d̃ fur. at hic habuit aĩum ſubtrahẽdi, ſiue furãdi. fortuna
ergo, q̃ fecit felicẽ ciuitatẽ, nõ dẽt attẽdi, ſed furtũ. cogita.
255 ¶ Sed † q̃ro vtrũ ſicut ꝑ ius cõe diſtĩguit, & reſtrĩgit gñale
ſtatu-

ſtatutum: ita etiã per pactũ. ver. gra. ſtatutũ permittit bãni-
tum impunè occidi. mõ feci pacẽ cũ inimico: quẽ bannitũ
ante, vel poſt dictã pacẽ ego occidi: vtrũ incidã in pœnam
alterius ſtatuti, quo acriter puniuntur qui pacẽ frangũt, vel
in pœnã cõuentionalẽ pacis fractæ. Old. diſputauit de ban
nito poſt fractã pacẽ, & tenuit, ꝙ occidens eũ non incidat
in pœnã conuentionalẽ. primò quia, vt dicit, lege cauetur,
ꝙ propter bonum publicũ (quod in delictorũ punitione ver
ſatur) priuata lex conuentionalis rumpitur. ff. ad Sil. l. ſiquis
in graui. §. vtrùm. Secundò quia per l. permiſsionem ſuper
uenientẽ cãtã ex aliquo maleficio nõ ſolũ tollitur lex cõis,
ſed priuata, ſiue conuentionalis. ponit exẽplum per l. ſi ſer-
uum. de ver. ob. & l. 1. de his, qui ſunt ſui, vel ali. iur. in quib.
prohibetur occidi ſeruum proprium, & tñ dicit lex alibi, ꝙ
ſi occidam, permittente iure cõi (puta in adulterio depre-
henſum) non obſtante obligatione, qua tenebar non occi-
dere, ſed ſeruare, licitè occidam, l. qui ſeruum. de verb. obl.
& l. quid ergo. §. ſi hæres hominẽ. de leg. 1. Item iſte occiſus
tempore occiſionis videtur omnino alius ab eo, ꝙ erat tem
pore ſtipulationis conceptæ. ff. ad Trebel. l. ex facto. §. ex fa
cto. ibi [poſt deporta. ſuſceptos quàm ab alio] &c. pro hoc
facit quod no. in Auth. de man. prin. §. neque autem homi-
cidas. Do. Bar. diſputauit iſtam. q. in terminis magis latè, &
ſunt iſti. Statuto Lucanæ ciuitatis cauetur, ꝙ frangens pa-
cẽ homicidæ capite puniatur. Alio ſtatuto cauetur, ꝙ ban-
nitus ꝓ homicidio poſſit impunè occidi. accidit, ꝙ Titius,
qui erat pro homicidio bannitus, & condemnatus, q̃ ſi ve-
niat in fortiã cõis, capite puniatur. fecit pacem cum Semꝓ
nio inimico ſuo, & exbannito, & promiſerunt ſe inuicẽ non
offendere ſub pœna ſtatuti, & ſub pœna mille librarum. de
mum dictus Sempronius interfecit dictum Titiũ exbanni-
tum. Quæritur, an inciderit in pœnam ſtatuti, & pœna mil
le ſit commiſſa, vel non. pręmittit, antequam ſoluat, quibus
exbanniti æquiparentur: vtrũ illis, qui efficiuntur ſerui pœ
næ: an deportatis: an relegatis: an excõicatis. & licèt cũ ſin
gulis. s̃. dictis in pluribus conueniant: tamen prædictis non
æquiparari clarè oſtendit, & concludit, ꝙ æquiparant trãs
fugæ. nam põt impunè offendi: & verè, & propriè põt dici
trãsfuga ciui. ſuæ, & propriè hoſtis. nã transfugæ dicũtur, q̃
ab his, ſub quorũ imperio ſunt, deficiunt, & in numero ho-
ſtium ſe trãsferũt. ff. de capi. di. l. amiſsione. §. qui deficiũt.
bannitus aũt eſt talis non obediens, & rebellis eſt præſidẽ
ti, ſub cuius iuriſdicti. eſt, & cõfert ſe in numero aliorũ ban
nitorum, & hoſtium ciui. ſuæ. Item ſicut transfuga poteſt
impunè offendi, l. 4. §. fi. de ſicca. ꝓbat hoc alijs rationibus,
& ſubiungit, quæ iura perdat pp tale bannum, & tandẽ cõ
cludit, ꝙ occidens eum non tenetur pœna ſtatuti, qua pu-
nitur capite frangens pacem. Nam hoc beneficium, & oĩa
iura ciui. propriæ, quæ tendunt ad eius fauorem, perdidit ꝓ
pter bannum. ſed de pœna conuentionali, quæ fundatur in
iure naturali, & gen. cum hoc ius non perdat, videtur, ꝙ of
fendens cum dicta pœna teneatur. contrarium tenet ex eo,
ꝙ iſtud pactum (tanquam contra publicam vtilitatem ten
dens) non debeat obſeruari. nam ad hunc finem. ſ. propter
bonum publicum hoc permittit ſtatu. vt l. 1. C. quando li.
ſe ſine iudi. vindi. facit quod no. in l. non dubium C. de legi
& c. diligenti. de foro compe. Item (vt dictum eſt) iſte eſt ho
ſtis, & transfuga ciuitatis: licitum autem eſt priuato venire
contra fidem datam à ſe hoſti, l. 1. §. non fuit. & ibi gl. ff. de
dolo. pro hoc tex. in dicto. §. neq; autem homicidas. in Au-
then. de man. prin. & in hoc reſidet. ¶ Proſequor nũc quæ
dam dubia circa ſtatuta, quæ excludunt filias, ſi dotatæ
fuerint, à ſucceſsione patris. Pone. ſtatuto cauetur, quòd fi-
lia dotata à patre non habeat regreſſum ad bona paterna,
vel dotata à fratre non ſuccedat fatri. modò in primo ca-
ſu pater dotauit filiam de bonis matris, & in ſecundo caſu
frater dotauit ſororem de portione ſororis. Nunquid ſic do
tata habebit regreſſum ad dicta bona fraterna, vel pater-
na? tenet Bald. ꝙ ſic; quia cum effectu non poteſt dici dota
ta ab eis, & verbum, dotare, ius ſignificat, non actum nu-
di miniſterij, ar. ff. de man. vin. l. pater ex prouincia. in fi. &
de iure do. l. ſi res. & hoc no. Bald. in l. matri. C. de iur. doti.
Sed in caſu (in quo ſtatutum includit filiam dotatam à pa-
tre) quid ſi pater deceſsit, relicta poſthuma, quam dotare
non potuit, vel furioſam, vel infantẽ, vtrũ fratres dotando
eam excludant. arguit, ꝙ ſic, & concludit contrarium, quia
iſte caſus ẽ omiſſus à ſtatuto, ergo &c. l. ſi cũ dotẽ. in pri. ſo.
matri. & ita no. in l. ſi plures. de cõdi. inde. & vide quod no.
Bar. in l. cum plu. de admi. tutorum. ¶ Quid ſi ſtatutum di
256 cit, ꝙ † filiæ debeant dotari, & amplius petere non poſsint.
Modò puella non vult nubere, ſed vouere caſtitatem, & ve-
nire pariter cum maſculis, & videtur, ꝙ poſsit: quia poſtq̃
matrimonium non contrahit, dotari non poteſt. quia dos
ſine matrimonio eſſe non poteſt, l. 3. ff. de iur. dot. quia er-
go deficit hic tacita conditio ſtatuti (ſcilicet nuptiarum) ꝑ
conſequens debet ceſſare ſtatutum, l. adigere. §. quamuis.
de iure pa. Item ſi ſtatutum expreſsè arctaret filiam ad nu-
bendum, eſſet contra bonos mores. nam matrimonia de-
bent eſſe libera. c. gemma. de ſpon. quod hic non eſſet. facit
quod no. in c. ſtatutum. de hæreti. in nouel lib. 6. In contra-
rium facit, quia ſtat per ipſam, quo minus nubat: ergo de-
bet haberi pro nupta, l. iur. ciuili. de condi. & demonſt. nam
videtur ſtatutũ prouidiſſe filiabus de certa quantitate, qua
habita, debent eſſe contentæ, ar. l. qui habebat. de hære. in-
ſti. & ita tenet Bal. in l. pactum. C. de colla. Tranſeo ad ſtatu
ta, quæ quandoque prohibent mulieres, vel minores cõtra
here ſine conſenſu conſanguineorum. Pone ergo, ſtatuto
caueri, ꝙ minor, & mulier non poſſunt contrahere ſine præ
ſentia conſanguineorum, & propinquorum. modò pone, ꝙ
iſti propinquiores ſunt abſentes, & in remotis partibus. di
cit Bal. ꝙ poterit ſine eis contrahi, ar. ff. de condi. & demõ.
l. multa, in prin. conſuluit tamẽ, ꝙ loco abſentium adhibea
tur auctoritas iudicis, ar. C. qui admi. ad bo. poſ. l. bonorũ.
& quod no. in Auth. de hære. & fal. §. ſi verò ablatã. in ratio
ne ſui. Circa hoc in ſi. quærit, ſi ſtatutum in contractibus
minorum requirit conſenſum matris, & ceterorum propin
quorum. modò minor, mortua matre, contrahit cum con-
257 ſenſu ſolo prædictorum. nam † ſtatutum, quod loquitur de
conſenſu matris, intelligitur, cum mater viuit: nam mortua
non eſt mater. & idem dicit, ſi ſit in partibus ita remotis, ꝙ
periculoſa ſit minori eius expectatio, ar. præal. l. multa. &
l. ſi longius. de iudi. & l. filius. ſi cer. pet. Sed pone, ꝙ ſtatutũ
exigit conſenſum duorum conſanguineorum ex parte pa-
tris, ſi extant; aliàs ex parte matris. iſte minor non hẽt niſi
ex parte patris vnũ, ex parte matris alium: nunquid valeat
contractus cum conſenſu eorum? Bal. ꝙ ſic, allegat Bar. in
l. Stichum, qui meus erit. de leg. 1. & hoc ipſe no. in l. in con
iunctione. C. de nup. vbi ſubdit, quid iur. ſi nolunt conſenti
re. & dicit, ꝙ minor poterit appellare, & deferre querelam
ad iudicem, l. fina. ff. de ap. reci. Poſtremò circa hoc quærit,
ſi non habet conſanguineos maiores, ſed minores diſcretæ
tamen vitę, & capacis conſilij. dicit quòd iſtis conſentienti
bus ſatisfactum erit ſtatuto, poſtquam non diſtinguit cir-
ca ætatem, argu. ff. de iureiuran. l. pater. in fi. & hoc in adul-
tis. In pupillis dicit, quòd eorum conſenſus non valet ſine
tutoris auctoritate; quia nec dicuntur præſentes, l. diem
proferre. §. coram. ff. de arbi. & ita no. in dicta l. in coniun-
ctione. & in l. 1. C. qui admi. ad bo. po. poſ. ad fi. & vide pro
hoc vltimo quod no. in fi. in c. ex eo quod. de elec. li. 6. ¶ Iux
ta prædicta etiam quæro. lege Peruſina cauetur, ꝙ filiusfa:
non poſsit contrahere ſine expreſſa lnĩa patris, nec minor
ſine lnĩa cõtrahentis, vel ſaltim duorũ ꝓximorũ cõſangui
neorũ, ſi curatorẽ nõ habuerit, & ꝙ cõtractus aliter factus
nõ valeat. Mõ q̃dã filiusfa. cõtraxit ſine lnĩa patris, & men

titus eſt ſe patrẽfam.& adultũ ad duo, tanquã curatorem,
vel conſanguineum,qui non erant,& idem filiusfam.vel mi
nor iurauit non venire contra. Quęritur, vtrùm valeat con
tractus factus cum dicto filiofam.vel minore,ſaltem ꝓpter
iuramẽtũ, Ia.de Bel.tenuit diſputando , ꝙ non valeat,neq;
teneat:quia dicta l.municipalis reſiſtit,& non adſiſtit, ſi eo
caſu licentia non eſt adhibita,vt l.non dubium. C. de legi.
nec iuramentum confirmat talem contractũ. de hoc tamẽ
dic,vt per Bar.in l.cum lex.ff. de fideiuſ. & l. ſiquis pro eo.
e.ti.Et no.ex hac eius deciſione, ꝙ dolus contrahentis non
firmat contractum,in quo deficit ſolemnitas ſtatutaria. Si
autem ſolum deficit rõne doli,tunc aduerſus dolum cõmit
tẽtẽ contractus erit validus, ſi placuerit cõtrahenti ſecum,
vt l.eleganter.ff.de dolo.facit quod no.& dixi in c. 1. de re
258 ſcrip. li.6. ¶ Quid dices† ſi in aliquo actu ſtatutum proui-
det adhiberi præſentiam,vel conſenſum quatuor virorum,
aliàs non valeat:vtrùm ſi adhibeantur. 5. vel plures,redda-
tur actus inualidus,tanquam nõ ſeruata forma. & videtur,
ꝙ ſic;quia omiſſio modi,& formæ vitiat diſpoſitionẽ,l.qui
Romæ.§.Flauius.ff.de ver.ob.& c.Piſanis.de reſti.ſpo.& c.
cum dilecta.de reſcrip.ad hoc.c. cum ſuper abbatia. de of.
dele.Contrarium reperio fuiſſe conſultum: quia licèt ad ſo
lẽnitatem lex ſtatuat certum numerum,ampliatio numeri
non vitiat,l.hæredes palam.in prin.de teſta.& l.cum tabu-
læ.de ſecun. tab.pro hoc l.non ſolet.de reg.iur. & l qui mu
tuam.ff.man.& l.pediculis.§.Labeo.de aur.& ar.lega.Item
in maiori numero ineſt minor,l. 1.§.ſi ſtipulãdi. de ver. ob.
Præterea numerus ampliatus non diuerſificat formã , l.nõ
ſunt liberi.de ſta.ho.facit l.is cui. ff. quemadmodum ſerui.
amit.l. 1.§.itẽ quæritur.ff.de aqua quot. & æſti. facit quod
no.Bar.in l.ſi prius.ff.de aqua plu.ar. Huic membro inter-
pretationis reſtrictiuæ poteſt applicari q̃ſtio diſputata p
dominum Ang.de Peruſio.Nam exorta guerra inter com
mune Flor.& commune Viterbien.hincinde emanauit de-
cretum,ꝙ omnes banniti , qui in guerra ſeruierunt per ſe-
meſtre tempus,ſint,& intelligantur abſoluti,& ad bona ple
nariè reſtituti.contingit, ꝙ quidam banniti in actu bellico
fuerunt capti:quidam vulnerati:quidam mortui:item qui-
dam(antequam emanaret edictum) in carceribus manci-
pati ; ita ꝙ nulli eorum ſeruire potuerunt actualiter iuxta
formam edicti. Quæritur vtrùm omnes , vel aliqui ex eis,
gaudeant edicti beneficio,vel non.Primò pro vulneratis,&
ægrotantibus,ꝙ gaudere debeant.facit, ꝙ tunc ſeruire in-
telliguntur,l.cum hæres.§.Stichus.de ſtatu.li.ad hoc.l.ſi.§.
idem iuriſ.ad leg.Rhod.de iac. & no.in l.arboribus.§. de il
lo.de vſufru.ad hoc l.ſi pecuniam.in prin.& §.fi. de condi.
cau.da.vbi impeditus implere,videtur impleuiſſe : nec po-
teſt repeti,quod datum eſt,tanquam cauſa non ſecuta,pro
captis adducit iura,quæ dicunt milites captos,poſt redeun
tes conſequi ſtipendia , & præmia , ac ſi capti non fuiſſent.
de re mili.l.deſertorem.§.is qui ad hoſtem. & eodem tit. l.
non omnes. §. qui ab hoſtibus.& l. penulti. ſimiliter quòd
videntur viuere,per glo.Inſti.de excuſa. tuto. §.in bello. &
l.diem functo.de offi.aſſer.& l. 1.§. diuus. de var. & extra-
or.cog.& l.poſt duos.de aduo.diuer.iudi.& C.de proxi.ſa-
cro.ſcri.l.ſiquis pro carceratis.adducit, quia ſtetit per eos,
quibus debebat pręſtare ſeruitium, non aperiendo eis car
ceres:vnde debet haberi conditio pro impleta. de ſtatuli.l.
3.§.non ſolum. Pro his omnibus facit c.imputari.de regu.
iuris.lib.6.cum multis ſi.ibi alleg.ad hoc l.ſub conditione.
§.quoties.de hær.inſti.Item conditio ſeruitij habet cauſam
ſucceſsiuam.poſtquam igitur fuit in aliquo inchoatum, li-
cèt aliquo caſu impeditum implementum,debet haberi cõ
ditio pro impleta,vt d.l.pecuniam.In contrarium arguit.
Et primò contra carceratos (quòd nõ veniant ſub edicto)
facit l. Domitianus . ad Turp. nam nec etiam ad bannitos
pro crimine falſi, l. Athales. de fal. nec contra exbannitos

pro patria expugnata.quoniam pro talibus nulli competit
copia exorandi.C.ad leg.Iul.ma.l.quiſquis.de epiſ. & cler.
l.quicunque.contra mortuos allegatur : quia licèt quò ad
eos habeatur conditio pro impleta : tamen non niſi elapſo
ſemeſtri tempore , debent potiri edicti beneficio , l. 3.§.ſi
ita ſit libertas.de ſta.li.vnde mors , quæ eos cancellauit de
banno,omnia ſoluit: vnde poſſunt eis bona reſtitui,in Au-
then.de nup.§.deinceps,coniuncta.l.quoties.§. vnde Mar-
cellus.de noua. Contra captos , & etiam vulneratos facit.
quia cum rem dubiam,ſcilicet bellicam artem peragẽdam
ſuſceperint,videntur eam ſuſcepiſſe periculo ſuo, non con
ductoris.ad hoc l.ſi vt certo. §. interdum. commo. contra
omnes facit defectus cõditionis. nam debet impleri in for
ma,l.Mæuius.de condit.& demonſt. Item defectus imple-
menti ex parte ſua.non.n. poteſt quis agere ex contractu,
vbi primò impleat ex parte ſua,l.Iul.§.offerri.de act.emp.
ꝓ hoc mens iſtorũ ſtatuentiũ, quæ fuit, vt eis ſeruaretur cũ
periculo ipſorum: quia bellum non eſt expoſitũ cantui phi
lomenæ;ſed nunc hunc,nunc illum ĩterficit gladius. 2. Reg.
11.pro hoc præalleg.§.interdum.& quod not. Innocen. in
c.ſicut.de iureiuran.vbi per Innocen. quòd locator opera-
rum in bello debet ſuo periculo pugnare: vnde equos , ar-
ma,& alia,quæ perdidit,non recuperat.Item impediti ſunt
ſeruire propter vulnera,& capanias hoſtium,quibus hoc li
cuit agere, l. 1. de dolo.ſed cum licitè tertius impedit im-
plementum condit.non habetur conditio pro impleta, l.iu
re ciuili.de condit.& demonſtr. & poſt multa in hanc par-
tem inclinat ſcilicet , quòd nulli incluſi in ſupradicto edi-
cto gaudeant eius beneficio.ex eo mouetur,ꝙ iſta cenſetur
mixta conditio, quæ pendet à facto bannitorum,& inſidijs
fortunæ,& à facto ſtatuentium,quibus debet impleri:vnde
de ea iudicandum eſt,vt de mera caſuali.vt no.de condi.&
demonſt.in rub.& hæc vera dicit,cum verba edicti ſunt cõ
cepta conditionaliter: quo etiam caſu ſi intra ſemeſtre fe-
ciſſent,tamen illi gaudebunt edicti beneficio.pro hoc.l.3.
§.fina.de ſtatuli.Si autem verba edicti fuiſſent cõcepta mo
daliter:vt ſi eſſent ſimpliciter rebanniti , & reſtituti, vt ſer-
uirent per ſemeſtre: tunc qualitercunque fuerint impediti,
non eis præiudicat,l.quibus diebus.de conditio. & demon.
poſtquam enim ſemel ſunt liberati , non reincidunt de fa-
cili in obligationem ſemel extinctam, quæ deſcendit ex de
licto,l.ſi vnus.§ pactus.ſupra de pac.ar. contra.cap.eos.de
ſenten.excommu.lib.6.ſed ibi ſpeciale,vt credo , & dixi in
259 dicto.§.pactus.In iſta materia diſputauit Ia.Bu.quæſt.† de
ſtatuto,quo cauetur,quòd pœnæ maleficiorum,quæ com-
mitterentur de nocte,deberent duplicari. quidam commi
ſit delictum in loco , in quo non auditur campana : vtrùm
delictum ibi commiſſum poſt horam, qua ſolita eſt pulſa-
ri,duplicabitur?tenet quòd ſic. ſi deliquit in nocte vera, &
naturali. ſed ſi in nocte ficta per ſtatutum (puta intelligit
noctem poſt pulſationem campanæ , quæ pulſat quandoq;
ante ſolis occaſum) tunc ſtatutum non ſe extendit ad iſtũ
locum , poſtquam ſonus ibi non protenditur . quod tenet
Bart.in l. 1.§. hoc autem ſenatus.ad Sil. Bald. dicit, quòd ſi
ratione noctis punit delictum ex omni capite, licèt ipſum
poſt moderetur ad ſonum ; tunc extendatur ad omnem lo
cum:ſecus ſi ſe referat ad delictum ſolum ficta nocte com-
miſſum.arg.c.ſtatutum.de reſcrip. lib. 6.& hoc ipſe not.in
l.fina.C.de his qui.vt indig.& vide quod no.in l. ita autem.
ff.de adminiſt.tuto.per Bart.& c. indemnitatibus. in fin.de
elec.li.6.vbi ſtatutum non comprehendit caſum,ad quem
non poſſunt verba adaptari. multum enim verbis legis eſt
deſeruiendum,vt no.in c.pro humani.de homi.& cap. 1.de
ſtatu re.lib.6.& cap. 1.de vſur.eo.lib.Verba Ia. Bu.circa ſi.
diſputationis formaliter ſic ſe habent:ꝙ aliquando lex fin
git aliquid eſſe,quod non eſt , & contra veritatem : & tunc
eligimus fictionem,& ſpernimus veritatem,quæ ſe cum fi-
ctio-

ctione non compatitur , ſicut patet in fictione legis Cor.&
poſtli. ſicut patet in his,qui finguntur agnati , qui non ſunt
per virilis ſexus perſonas coniuncti,vt l.lege.§.fina.& l. ſci
mus.C.de legi.hære.& ſic hic eſſet,ſi diceretur,ꝙ ſ.intelligã
tur,& procedant primo a'le.Sed aliquando lex ponit nouũ
ſenſum, fictum, vel interpretatũ præter verum , & propriũ,
& tunc magis videtur adijcere , quàm à primo recedere,
ſic intelligitur l.in vulgari.de verbo.ſig.& l. 3.§.2.eod.tit.vt
ſi dicatur de nocte,ꝓut naturaliter eſt , & adijciatur aliud,
ſcilicet ſi intra ſex horas.vt vtroque caſu ſiue vera,& natu-
ralis adeſt,ſiue ciuilis & ficta,ſit inquirendi poteſtas, ſic in
leg. 3.de inſtitu.& ſubſti.& de verbo.oblig.l.ex ea.§.inſulã.
& incipit diſputatio.ſtatuto cauetur,ſiquis aliquem vulne-
rauerit.¶ Quæro vlterius de alia.q. Cauetur ſtatuto,ꝙ ma
ter non ſuccedat,extantibus agnatis defuncti. modò extãt
agnati, & aliqui cognati ex tranſuerſo, qui excludunt agna
tos,vt nepos ſororis:an iſti cognati excludantur, videtur ꝙ
ſic,poſtquam agnati excludunt matrem,quæ præfertur il-
lis.nam dicta verba[extantibus agnatis.]&c.habent virtu-
tem incluſiuam ipſorum agnatorum.quod tenuit Bar. Bal.
contra.in l.illam. in princ.de colla. nam excluſio legis non
debet extendi ad perſonam,de qua non loquitur l.ſi verò.
§.de viro.ſolu.ma.& ibi refert rationes Bart.in contrarium
multum plene.¶ Item quæro. ſtatuto cauetur , ꝙ reus bis
citatus non comparens ponatur in banno, & aſsignetur ſi-
bi terminus octo dierum , infra quem ſi non comparuerit,
habeatur pro confeſſo.Modò iudex in banno aſsignauit ſi
bi terminum ſex dierum:vtrùm poſt.8.dies habebitur pro
confeſſo?videtur, ꝙ non, propter defectum formæ traditæ
à ſtatuto in aſſignatione termini,l.conſtitutionibus.ad mu
nici.Contrarium dicit Bal.quia ſuppletur terminus à lege,
l.4.§.ſiquis.de re iudi.& no.Dy.in c.indultum. de reg. iur.
lib.6.& hoc quando ſtatutum præfigit terminum cum mi-
niſterio hominis. Si autem lex ſimpliciter vnum terminũ
ſtatuit , & iudex ſtatuit diuerſum : an videatur receſſum à
termino legali,& ab effectu , quem producit , dixi ſubtili-
ter poſt Oldra.in c. 1.de conſtitu.lib.6. ad fi. & vide præce.
q.per Bald.in l. ſi ita.qui ac.non poſ.vbi tenet , vt dixi. Sed
pone,dicit ita. ꝙ ſi aliquis debet poni in banno , citetur, ꝙ
ipſe veniat,vel alius pro eo:modò ponamus, ꝙ iudex cita-
uit,ꝙ ipſe compareat.dicunt quidam, ꝙ bannum non va-
leat,tanquam omiſſa forma citatio. ſed Bal. tenet,ꝙ valet,
per l.fi.C.de procur. Nam intelligitur citare , ꝙ veniat per
ſe,vel alium:vnde expreſsio nihil operatur;ex quo tacitè in
260 cluditur.C.de fideiuſ.l.non recte.¶ Quæro etiam† ſi ſtatu-
to cauetur,ꝙ notarij in eorum inſtrumentis debeant appo
nere nomen contrahentis,patris,& aui:aliàs non valeat in-
ſtrumen. Modò notarius confecit inſtrumentum inter Gal
lum preſſum, & Titium,& nominauit Gallum patrem ſuũ.
nam appoſito nomine patris, & aui , an valeat inſtrumen-
tum,videtur,ꝙ ſic, per l. 1.ff.de li.& poſthu.& quod not. in
l.hac conſultiſsima. C. de teſta. Item notoria de natura ſui
non debent aliter demonſtrari ; quia rei demonſtra.aliam
demonſtrationem adijcere , fruſtra eſt,l. 2.in fi.de do.præ
le.In contrarium. quia iſta ſunt verba formalia , de quibus
nihil debet omitti. & ꝙ ſint formalia , patet quia lex vltra
procederet annullando . quia tunc non eſſet de forma, ſed
de mera demonſtratione.ita notat Bal.in dicta l. 1.ff. de li-
be.& poſthu.& quod no.in c.conſtitutionem. de ſenten.ex
commun.lib.6.& iſta ſufficiant ſuper iſto principali mem-
bro interpretationis arctatiuę. ¶ Et deſcendo nunc ad ter
tium membrum,quod erat quædam interpretatio declara
tiua , quæ interpretatio tunc eſt neceſſaria , cum aliquod
verbum,vel oratio appoſita in ſtatutis ſunt ambigua,& poſ
ſunt trahi ad varios intellectus,& iſta ambiguitas, & obſcu
ritas contingit ſæpe in legibus,in contractibus,iudicijs,te-
ſtamentis,priuilegijs,& reſcriptis,dictis teſtium, & ſi. pa-

tet in l.ſiquis intentione.ff.de iudi.de verbo.obliga. l. quo-
ties in ſtipulatio.& ibi exempla,& c.in pręſentia.de proba.
& c.ex litteris.de ſpon.vbi plenè,& plenius per Azo.in ſum
ma.in ti.de re.dub.c.clamor.& c.cum tu fili.de teſti.c.cum
contingat.de offi.delega.facit quod not.Barto.in l.inter ſti
pulantem.§. Stichum.de verbo. obliga. & l. ab executore.
de app. Sub iſto autem membro non ſunt attingendæ ma-
teriæ ſupradictæ, cum in eis verſatur obſcuritas,vel ambi-
guitas(habent enim tractatus ſuos diſtinctos) ſed tantum-
modo cum verſatur in ſtatutis : expedit tamen declaratio-
nem,quæ reperitur fieri in iure ſuper prædictis diſpoſitio-
nibus,adaptari ſimiliter quantum poteſt ad materiam ſta-
tutorum, in qua materia Bart. vtiliter ſcribit in d. l. omnes
populi.in 3.q. vltimæ patris. Vtrùm ergo ſtatuta recipiant
iſtam interpreta. declaratiuam, ſiue expoſitiuam . & refert
omnes Doc.tenere,ꝙ ſic:dumtamen dicta declaratio, ſiue
expoſitio ſit iuri conſona,ſiue congrua. allegat caſum c.cũ
dilectus.de conſue. Quæ autem ſit congrua expoſitio , di-
cit ipſe,ꝙ quædam ſunt verba generalia.Quædam indefini
ta. Quædam prægnantia,quia habent multiplicem intelle-
261 ctum. † Verba generalia debent generaliter intelligi , niſi
ex cauſa reſtringantur.& dicitur tunc interpretatio reſtri-
ctiua,ſiue arctatiua,de qua.ſ.prox. membro plenè. Verba
verò indefinita vtrùm æquipolleant vniuerſ. Dyn. tangit
in rub. de regu. iur. li. 6.& in c.vt circa.de elec.lib.6.& l.ſi
pluribus.de leg. 2. Vtrùm autem in ſtatutis habeant locum
illa,quę no.in præalle.iuribus,dicit Bar.ꝙ dubitatio in hoc
conſiſtit,vtrùm.ſ.in caſibus, in quibus æquipollet vniuerſa
li, vtrùm hoc ſit ex propria ſignifica. an ex interpreta. Pri-
mo caſu haberet locum in ſtatutis.in ſecũdo eſſet dubium,
& tex.videtur,ꝙ talis interpretatio procedat ex benignita
te,& ſic non ex propria verbi ſignificatione in l. ſi ſeruitus.
de ſerui.vr.prædi.ſed Bar.dicit,ꝙ congrua expoſitio eſt, ꝙ
æquipolleat vniuerſali in his, in quibus eſt eadem ratio. &
hoc ſit ex interpreta.& hoc videtur de mente ſtatuentium,
alle.l. 1.in fi.de li.præteri.facit c.ex literis.de conſtitu.circa
verba duplicia ponit exemplũ.ſi in ſtatuto eſt aliquod ver-
bum habens plures ſignificationes, quæ erit congrua expo
ſitio.in hoc ipſe dicit , ꝙ quandoque verbum habet duas ſi
gnificationes proprias:quandoq; vnam ſignifica.propriã,
aliam impropriam.Primò caſu accipiemus illam ſignifica.
quæ congruit ſubiectæ materiæ,l.ſi vno. ff. loca. l. ſi ſeruus
plurium.§.ſi.de le. 1.de reg.iur.l.quoties ſermo.& ibi exẽ-
pla.quibus addit vnum,videlicet cũ in ſtatuto ponitur ver-
bum , quod reperitur in præterito , & futuro (cum natu-
ra legis,& ſtatuti ſit dare formam futuris negocijs,l.leges.
C.de legi.& l.ſi. de conſti.)intelligemus in futuro.pro hoc.
ff.de condi.& demon.l.ſi ita legatum.& l.ſolemus.Secundo
caſu quando habet vnam propriam,aliam impropriam,re
gula eſt,ꝙ debet aſſumi propria,& omitti impropria, l.nõ
aliter.de le.3.de exercito.l. 1.§.ſi is qui nauem . Fallit, ſi de
mente diſponentis aliud apparet,vt d. l. non aliter. Quali-
ter autem dicatur apparere de mente.dicit ipſe, quando in
tellectus proprius continet abſurditatem : & tunc aſſuma-
mus impropriam,l.in ambiguo. de legi. Item ſi communis
vſus loquendi aliter ſe haberet: nam talis vſus loquendi in
ſubaudiendis ſermonibus omni deciſioni,omnique conſue
tudini derogat.de fun.inſtruc.l.cum delanionis.§. aſinam.
& l.librorum. §. quid ergo.de le.3, & iſte vſus qualiter ꝓ-
betur,vide per Bar.in l.Labeo.de ſup.le.¶ Sed vlterius pro
cedendo quæritur , vnde ſumatur iſta propria ſignificatio,
& qualiter cognoſcatur.dicit Bal.ꝙ ſignificatio ẽ proprius
ſenſus, & verus attributus dictioni ab intellectu, vel ſtatu-
to legiſlatoris. auctoritas enim legiſlatoris,vel inuentoris
dedit vera , & propria ſignificata vocabulis.ff.de verbo.ſi-
gnifi.l.liberorum,& hoc ipſe no.eod.ti.in rub. Bar.dicit,ꝙ
propria ſignificatio primò ſumitur ab auctore, ſi in ſua le-

ge,vel alia hoc dicatur.ff.de verb.ſig.l.propriè bona.& per
multas ll.illius ti.Item à diffinitione.ff.de teſt.l.1.& de tu-
te.l.1.& Inſti.de verb.ob.in prin.Item quando prædicta de
ficiunt,ſumitur propria ſignificatio ex alluſione,ſiue deri-
uatione vocabuli,l.pup.§.territorium.de verbo.ſig.& l. ti-
gurij.eod.ti.Iſta tamen alluſio non ſumitur,vbi repugnaret
diffinitioni illius verbi,vt l.1.de teſta.& ibi per eum:vel vbi
repugnaret limitationi,vel qualificationi factæ in iure in a-
lijs terminis.nam dicitur,ꝙ mutuum eſt, quod de meo tuũ
fit.nam non ſemper quando fit de meo tuum,eſt mutuum:
aliàs ex omnibus titulis, ex quibus transfertur dominium,
eſſet mutuũ,vt ibi dicit Bar.in dicta l.omnes populi. & non
plus circa hæc.adiungam autem dictis ſuis quò ad propoſi
tum aliqua dicta Bald. Dicit Vin. ꝙ duplex eſt intellectus
ſtatutorũ.ſ.literalis.i.grãmaticalis,ĩ quo recurritur ad Lati
nos Grammaticos,puta ad Catholicon.& ciuilis,in quo re
curritur ad mentem,& rõnẽ legum.qui intellectus vocatur
262 ſenſus.i.voluntas.C.de li.præte.l.3. ¶ † Vtrùm ergo in ſta-
tutis debeamus ſequi naturalem intellectum, Bal.dicit, ꝙ
ſic,ſi in eo poteſt ſaluari ratio motiua ſtatuentis: ſed ſi non
poteſt ſaluari rõ,tunc ſecus.ponit exemplũ in ſtatuto, quo
punitur qui extraxerit ſanguinem in palatio.certè non pu-
nietur barbitonſor;quia pœna ſuccedit loco iniuriæ, nõ lo
co beneficij,l.quamuis.de in ius vo.per Doc.alle.in contra
rium.ff.qui & à qui.l.proſpexit.vbi ſeruanda eſt lex,quæ in
diſtinctè loquitur,prout verba ſe habent, licèt dura.nã (vt
dicit)ratio illius legis non prorſus deficit in abſentem.nam
& abſentes ſciunt interdum quædam conferentia ad verita
tem probandã,puta famam,& coniecturas. ¶ Proſequitur
de intellectu ciuili,vtrùm debeamus ſequi in ſtatutis.& vi-
detur,ꝙ ſic,l.ſi cui.de ſerui.& l. 2. C. de noxa.iõ in ſtatutis
contra non ſubiectos non includuntur clerici, vel eccleſiæ.
reſtringuntur.n.verba abſolutè prolata ad id,qđ eſt poſsibi
le de natura,de facto,& de iure,& ſm̃ bonos mores.ĵ. qui,
& à qui.l.ſi rogatus.§.matrimonij.& de ver.ſig.l.nepos Pro
culo In contrarium,quia iſte intellectus eſt quædam diui-
natio in Auth.de teſt.imperfe.§. 1. & ideo verbis eſt inhæ-
rendum,l.1.§.ſi is qui nauem.de exerci.de ſup.le.l.Labeo.
ſolu.dicit Bald.ſi talis intellectus eſt rationabilis, & poteſt
colligi ex verbis : vel intellectus contrarius eſt impoſsibi-
lis,tunc debemus ſequi mentem,de li. & poſthu. l. Gallus.
§.1.& l.talem.§.fi.de hære.inſti. ſecus ſi ex verbis non po-
teſt elici,nec præſumi:quia tunc dicitur caſus omiſſus.de li,
& po.l.commodiſsimè. & l.ſi verò.§.de viro.ſo. ma. & l.fi.
C.de prædi.curi.li.10.& l.in quorum.de pigno. ¶ Vlterius
etiam aduertendum eſt,ꝙ duplex eſt interpretatio verbo-
rum in ſtatuto prolatorum.quædam eſt interpretatio paſſi
ua:quędam actiua.Illud ius,quod trahit aliud ad ſe,dicitur
accipere interpretra. paſſiuam;quia ab eo informatur:ſed
ſi non informatur ab eo,dicitur interpretatio actiua.paſsi-
ua ergo interpretatio eſt ſuſcipere: actiua verò eſt influere
alteri paſsiuam interpreta.ſm̃ Bal poſt Bar.ſtatuta recipi-
unt à iure cõi,l.1.§.ſi de falcidia.ad leg.fal. & ideo ſi ſtatu-
tum dicit, quòd ſit ciuis,omnia iura loquentia de ciuibus
habent in eo locum,l.quædam cum filium.de verb.ob. Itẽ
ſi ſtatutum dicit, ꝙ valeat teſtamentũ cum duobus teſti-
bus factum,omnes leges teſtãriæ habent locum. & ſi ſtatu
tum dicit,ꝙ bannitus habeatur pro confeſſo, & conuicto,
habebit locum lex,quæ dicit,ꝙ confeſſus, & conuictus nõ
appellat.& licèt Bar.appellet hanc interpretationem exten
ſiuam,tamen ſecundùm Bal.iſta eſt potius interpretatio ef
fectiua ex proprio intellectu vocabuli.nam illud vocabu-
lum,teſtamentum,& alia prædicta ſic ſupponũt. & dicitur
proprius ſenſus non aberrans à diffinitione, vel deſcriptio
ne,quæ intelligentiam ſubiecti claudit. ſimiliter dicit ipſe.
communis vſus loquendi,& intelligendi dr̃ proprius intel-
lectus.i.ipſius vocabuli propria paſsio,de le.3.l.librorum.

263 §.quod tamen Caſsius.de ſup.le.l.Labeo † Vtrũ ergo ſtatu
ta recipiant hanc interpreta.paſsiuã.dicit, ꝙ aut eſt certiſsi
ma mẽs ſtatuti,& qualitas mentis: & tunc pręcisè dẽt ſtari
ipſi ſtatuto.aut non eſt certa qualitas mentis ipſius ſtatuti:
& tũc recurrimus ad granũ ſalis.i.ad ius cõe,ne marceſcat.
verbi gratia,dicit ſtatutum.qui occiderit,occidatur. intelli
gam,ſi dolo,non ſi caſu fortuito.de leg. l. benignius.& l.in
ambigua.& l.4.ff.de ſicca.nec ea verba ſtatuti ſic sũt iudai
cè intelligenda:quia prauus intellectus non recipitur in ſta
tuto,l.2.de legi.vnde ſi ſtatutũ dicit,ꝙ nõ ſuccedat primo-
genitus,intelligam,ſi ſit inhabilis,vel incapax,vt frater mi-
nor,vel demeritus,vel iuſtè exhæredatus. quia beneficia le
gũ capacibus ſcripta ſunt : nõ aũt odioſis, & incapacibus,
ar.l.Lucius.§.Lucius Titius dãma.de le.2.& dictũ eſt.ſ̃.ſu-
per mẽbro interpreta.reſtrictiuæ.Et prædicta adeo ſunt ve
264 ra,ꝙ ẽt † ſi ſtatutũ diceret,ꝙ ſtatuta nõ pñt interpretari,vel
gloſſari,per hoc nõ vr̃ dicta interpretatio prohibita.nã dẽt
intelligi de gl.hominis,non de gl.legis,vt C.de adul.l. q̃uis.
de hoc tangam plenius in ſequenti mẽbro.iſta tangit Bald.
in d.l.oẽs populi.vbi ad finem colligit q̃dã notabilia in ma
teria ſtatutorũ,ex quibus aliqua magis vtilia hic ſubdã, q̃
reſpiciũt iſtud mẽbrũ ĩterpretationis declaratiuę. ¶ Primò
igitur no.ꝙ vbi eſt eadẽ rõ,& oĩmoda ſimilitudo,nõ ꝓpriè
dicimus ſtatutũ extendi.quia ineſt tacitè,in c.1.de tẽp. or.
li.6. ¶ Scđò no.ꝙ ſi ſtatuto cauetur,verba ſtatutorũ debere
intelligi ad lr̃am:ꝙ litera intelligitur,prout à vulgo exponi
tur.de ſup.le.l.Labeo.& quod no.in l.fi.de cõpen.& l.ſtipu
latio iſta.§.hi quoq;.de verb.ob.& quod not. in l.2.de ori.
iur. ¶ Tertiò no.ꝙ ꝓpria verborum ſignificatio ſumitur ex
auctoritate legẽ ſtatuẽtis,ꝙ tale verbũ ſic debeat intelligi.
de ver.ſig.l.liberorũ.per Bar. ¶ Quartò no.ꝙ verba ſtatuto
rũ debent aliquid operari,l.1.ad munici.dũmõ non trahan
tur ad iniquum intellectũ.de vul.ſubſti.l.ex facto. ¶ Quin-
tò no.à forma ſtatuti non eſt recedẽdum: ſed verba,ſi pñt,
ſunt ad vnguẽ ſeruanda.c.q̃q̃.de vſu.li.6.in nouel.& c. 1.de
homi.eo.li.in nouel.& de ſta.re.c.1.eo.li.Et ſi ſtatutum exi
git factũ conſummatũ,nõ ſufficit inchoatũ.facit quod not.
in l.is qui cũ telo.de ſicca.& c.perpetuæ.de ele.li.6.& quod
no.Bar.in l.ſi quis non dicam rape.C.de epi.& cle. ¶ Sextò
no.ꝙ verba ſtatutorũ ſunt intelligenda efficaciter,& in ſen
ſu verbi proprio,non abuſiuo,& improprio. Vnde ſi loqui
mur de ſnĩa,de teſtõ,de inſtrumento, de banno, intelligã
de prædictis,ſi ſint de iure valida,non ſi nulla.facit quod di
xi.ſ̃.in proximo membro interpreta. reſtrictiuæ circa pri.
¶ Septimò no.ꝙ ſtatutum referens ius cõe, vr̃ vti iure com
muni cum ſua cauſa,ſuiſq; intellectibus, cum ius cõe ſit ra
tione originis,& obſeruantiæ, licèt tranſlatum ſit in figurã
ſtatutorum.ſuper quo vide no.per gl.& plenè in c.1.de con
ſti.li.6.Alia eius notabilia non refero, quia hic non cadũt.
¶ Relatis itaq; regulis, & doctrinis generalibus circa iſtã
interpre.declaratiuam,ad exempla(vt clarius eluceſcat) de
ſcendendum eſt.& in hoc poſſet referri totus ti. de ver. ſig.
C.& ff.ac ẽt Decr.ſed quæ verba notiſsima ſunt in iure,nõ
expedit referre:ſed illa, quæ ſunt dubia apud Docto. & ſic
non omnia,ſed quæ in mente venient in proceſſu huius mẽ
265 bri. ¶ Et primò.ſi † in ſtatuto ſinodali fiat mentio canonico
rum, an veniant clerici, & econuerſo. conſuluit in fi. ꝙ ſic
Fede.de Senis.quia nomen clericorũ gñale eſt,& compre-
hendit magnos & paruos.11.q.j.c.de perſona.vnde omnis
clericus propriè poteſt dici canonicus.circa quod vide qđ
no.in c.1.de elec.lib.6.in nouel.Et quid econuerſo, an ap-
pellatione clericorum veniant clerici.dic vt no. in c.exem-
ptis.de priui.li.6.& idem Fede.in dicto conſilio.71. Secun
dò pone.ſtatuto cauetur,ꝙ nullus poſsit eſſe de prioribus:
niſi ſit originarius ciuis. modò Titius receptus eſt in ci-
uem, cum clauſula, quòd habeatur pro originario quò
ad omnia, an poterit eſſe de prioribus? videtur, quòd
non

non;quia iſte eſt idem caſus fictè, non verè: ergo non
includitur ſub ſtatuto, l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. geſtis.
¶ In contrarium l.quidam cum filium.de verbo.obli.& de
excu.tu.l.cũ ex ratione.nam ex quo ſic habetur, ac ſi eſſet
oriundus,iſta ſpẽs temperat genus.i.derogat generi. nã ex
quo eſſe tale,& haberi pro tali eſt expreſsè, & ſingulariter
ordinatum,debent pari iure cẽſeri. ſic in filio emancipato,
cui data eſt bonorum poſſeſsio cauſa litis agnoſcendæ. nã
ex quò l.acceptat eũ,reſpuere non debemus.Nec ob.l.mer
cis appellatione.de ver.ſi.quia illud eſt verum, attenta pro
pria ſimilitudine.ſed hic lex vltra procedit. quia non ſolũ
aſsimilat.ſed ſtatuit eandem eſſe cenſuram, vt d.§.hæc ver
ba.& ita tenet Bal.in d.l.omnes populi. idem Bart.in l.ſi is
qui pro emp.& l.ſi maritus.ff.de adulte. vbi vltra q̃rit Bar.
in caſu,quo non deberet haberi pro ciue quò ad oĩa, quò
ad quæ habebitur pro ciue?dicit,ꝙ quò ad omnia (quæ ci-
uitas ipſa poteſt concedere ſuis veris ciuibus)habebitur ꝓ
vero ciue.Quò ad illa verò,quæ habet ciuitas aliunde (vt à
Papa,vel ab Imperatore ex priuilegio ciuibus cõceſſo) nõ
habebitur pro ciue.adducit l.codicillis.§.fi.de le.2. vbi di-
xit teſtator,ꝙ volebat volũ.ſuã haberi pro legitimè facta.
nam in eo,ꝙ teſtator poterat diſponere(puta ꝙ valeret iu-
re codicillorũ)& habebitur pro legitima quò ad hoc: non
autem habebitur pro teſtamento;quia non à teſtatore,ſed
266 à lege auctoritas iſta pendet. ¶ Sed pone † aliquis eſt effe-
ctus ciuis per ſtatutũ: vtrùm dicatur ciuis verè,& propriè,
prout in certis caſibus eſſe ſtatutum requirit.dixit Bar.con
ſulendo,ꝙ aliquem eſſe ciuem,non eſt actus naturalis, ſed
ciuilis.quod apparet.Primò ex ipſo nomine,quia ciuis.Se-
cundò quia de iure naturali non eſt ciuilitas, & naſcendo
non efficietur ciuis.Eſt ergo conſtitutio iuris ciuilis,quæ fa
cit aliquem ciuem propter originem, vel propter dignita-
tem,vel propter adoptionem,vt C.de incol. l. omnes.vnde
non eſt dicendum, ꝙ aliqui ſint ciues ciuiliter tantùm: ali-
qui naturaliter propter originem.eo enim ꝙ ciuitas ſtatuit
quem haberi pro ciue,ciuis erit,vt l.ædifi.ia.de verb. ſig.&
quod ibi no.Nam verè,& propriè ciuis eſt quicunque reci
pitur,& munera ſubijt.facit ad munic.l.1.ibi[propriè]&c.
& ita reperi conſilium Bar.quod incipit.Punctus talis eſt.q
dam &c. ¶ Conſuluit etiam ſuper quodam alio dubio.nam
conceſſum fuit priuilegium ciuitati Camerini inter alia, ꝙ
haberet audientiam cãrum ciuiũ ſuorũ:an trahatur ad cãs
267 comitatenſium?dixit,ꝙ ſic.quia † comitatenſes ciuiũ appel
latione continentur,l.qui ex vico.ad muni.iũcta l. ciues.de
tuto.preterea quando ciuitas ponitur pro loco:tunc muris
cingitur.de verbo.ſig.l.2.& c.ſi ciuitas.de ſen.excom. li. 6.
Sed quando ponitur pro coaduna.hominum.& tunc etiam
continentur ruſtici,caſus eſt in l.fi.de nundi.Nec ob.c.Ro-
dulfus.de reſcrip.quia fateor, ꝙ appellatione eorum, qui
ſunt de diœ.non continentur qui ſunt de ciui. vt C.ne ruſti.
ad vllũ off.l.1.li.11.ſed appellatione ciuiũ bene continẽtur
comitatenſes,niſi ponerentur ad differentiam ciuis:qa tũc
eſſent vt ſpẽs ſepatatæ.& ita concludit conſilium,quod in-
268 cipit.Ciuitati Camerini. ¶ Do.Bal.etiam conſuluit † vtrũ.ſ.
tale priuilegium trahatur ad incolas habitantes in loco.di-
cit,ꝙ ſic.nam,ſm̃ eum,quò ad legem fori cenſentur ĩde ori
undi, quãdiu ibi incolatũ habent.de fo. cõp.c.dilecti.de iu
di.l.hr̃s abſens.de ver.ſig.l.prouinciales. nam quia quò ad
legem fori incolarum,ſicut ciuium,eſt eadem conditio,ea-
dem debet eſſe iuris interpretatio.C.de reuo.dona.l.his ſo
lis. ¶ Do.Iac.de Bel.diſputauit ẽt quæſtionem in his termi
nis.Rex conceſsit priuilegium,ſiue beneficium ciuitatibus,
vel ciuibus regni ſui.Quæritur primò,ciuitatum,& ciuium
appellatione quę terræ,& quæ perſonę contineãtur.& poſt
multa argumenta hincinde deducta,& optimis iurib. con
firmata,cõcludit,ꝙ aut priuilegiũ,ſeu beneficium ad hono
rẽ,vel ornatũ ciuitatis,vel ciuiũ pertinet principaliter: aut
ẽt ad omnium terrarũ,& perſonarũ vtilitatẽ pertinere po-
teſt.Primo caſu ciuitates propriè & ſtrictè intelligẽdæ sũt,
ſcilicet pro his,quæ eo noĩe appellatæ ſunt, & nõ imꝓpriè,
& largè, & ciues accipiendi ſunt propriè & ſtrictè. ſcilicet
pro his,qui nati ſunt in ciuitate,vel ſuburbijs, vel in conti-
nentibus ædificijs.de lega.1.l.ſi quid relictũ.& l. ciuitatib.
in prin.& l.ſiquis à filio.§.fi.& l.ſi hæres.§.vicis.e.ti.de ver.
ſig.l.qui in continentibus.& l.vrbana familia. Siue de ciui-
bus cogitauit vt de vniuerſis,ſiue vt de ſingulis, l. ciuibus.
de reb.dub.& quod ibi per Bar. Secundo caſu aut certum
eſt,ꝙ lex omnibus terris,& perſonis voluit prouidere: aut
certum eſt,ꝙ noluit:aut dubitatur.primo,& ſecundo caſi-
bus ſtamus certo.Tertio caſu,cum eſt dubium,dicit ipſe,ꝙ
in priuilegijs ciuitates, & ciues propriè & ſtrictè,non im-
propriè & largè intelligere debemus.Nam potius ſecundũ
ius cõe,q̃ ſm̃ priuilegium interpretatio facienda eſt.de con
ſue.c.cum dilectus.de transla.c.inter corporalia.de deci.c.
ad audientiam.C.de inoffi.te.l.ſi qñ. ſed in beneficijs pleniſ
ſima interpretatio facienda eſt,& in eis ciuitates intellige-
re debemus cum ſuis adiacẽtijs,pertinentijs,& territorijs,
ar.l.1.§.cum vrbem.de offi.præfec.vr.& de bo.vac.l.ſi quã
do.de conſti.prĩ.l.beneficium.de priui.c.quia circa. de ver.
ſig.c.olim.Et hæc vera dicit,niſi ex vſu loquendi, vel cõſue
tudine regionis, vel ex mente legis aliud appareret: quia
tunc illud ſeruandum eſſet.de ver.ſig.l. vt Alphenus.& l.vr
bana familia.& de leg.1.l.ſi ſeruus plurium.§.fi.& c.ex lite
ris.de ſpon.& in hoc reſidet.Cui adde quod de hoc no.Bar.
in l.vrbis appellatio.de ver.ſi. Caderet hic etiã declaratio,
quid ſit ciuitas, quid caſtrum,quid villa, quid prouincia,
quid regnum.remitto de his ad no.plenè per Bar.in extra-
ua.qui ſint rebelles,& in c.ſi ciuitas.de ſen.excom.lib. 6.in
nouel.adde etiam,quod no.in c.felicis.de pœnis.in nouel.
Nam in illo c.priuatur ciuitas dignitate epiſcopali.Diſpu-
tat ibi Io.An.vtrũ per hoc intelligetur etiam priuata diœ.
refert ibi Archi.tenere,ꝙ non,& pro eo plures rationes ad
ducit,& alias in contrarium,& concludit, ꝙ indigeret de-
claratione:ſed ꝓ opi.Archi.facit deciſio Ia.de Bel. de qua
ſ̃.nam ſi in priuilegijs ſtricta debet fieri interpretatio,vt ſu
matur ciuitas pro murorum ambitu: multò magis ſtricta
debet fieri in pœnalibus.c.in pœnis.de reg.iur.li. 6.Sed cũ
epiſcopi non ſint inſtituendi in villis, nec in modicis ciuita
tibus.80.diſt.c.epiſcopi.& c.illud.videtur ꝙ in diœ.ſola nõ
debeat epiſcopalis dignitas remanere, poſtquam ciuitas
eſt priuata.nec videtur poſſe ſubſiſtere nomen diœ.vbi de-
269 eſt ciuitas. ¶ Vltimò iuxta prædicta quæro † ſi ſunt conceſ
ſæ repræſaliæ contra Florentinos: vtrùm accipiemus Flo-
rentinos origine,ſi non ibi habitant, ſed alibi conſtituerũt
ſibi domicilium. & quid iuris de habentibus ibi domici-
lium,ſed originem aliunde: & videtur de habentibus ibi
domicilium intelligendum,non de Florentinis origine ali-
bi incolis,de quo per Bar.in l. prouinciales.de verb. ſig. &
in ſuo tractatu repręſaliarum.& dixi in c.ſtatutum.in §. cũ
vero.in gl.olim dicebamus.de reſcrip.lib.6. ¶ Tertiò prin
cipaliter quæro quia in ſtatuto ſit mentio fili orum, vtrùm
comprehendantur nepotes ex filijs. Ia.Bu.diſputauit quæ-
ſtionem in his terminis. Statuto cauetur, ꝙ ſiquis deceſſe-
rit,relictis filijs maſculis ab inteſtato,filia,ſiue filiæ,quæ do
tatæ fuerint,non ſuccedant in bonis patris. Modò contin-
git,quòd quidam deceſsit,relicto nepote ex filio maſculo
præmortuo,& nepote ex filia dotata præmortua, vult ne-
pos ex filio ſuccedere,nepos ex filia vult concurrere.primò
arguit pluribus rationibus,quòd nepos ex filio ſtatuto nõ
continetur.Secundò in contrarium,ſcilicet ꝙ ſtatuti benefi
cium porrigatur ad nepotem ex filio. & pro iſta parte con
cludit,etiam ſi ſtatuto dicatur,ꝙ ſtatuta intelligantur ſm̃ ꝓ
priũ,& vulgarẽ intellectum,& abſq; ſubauditione, vel ĩter
pretatione. ¶ In 2.q.concludit, ꝙ rõ excludẽs filiã ex rõne
ſexus

ſexus,& præhabitæ dotis,non porrigitur ad nepotem ex fi
lia:ideo nec ex mente, nec ratione excluditur. Concludit
ergo nepotē talē non excludendū. Tu de his qōnibus dic,
vt no.Bar.in l.liberorū.de ver.ſig.quā l. ex prædicta diſpu
tatio.& alijs,quas.ĩ.ſubijciam, vtiliter commentauit Ioan.
An.& iſtas.q.Ia.Bu.refert in addi.Spe.ſub titulo. de ſucce.
ab inte.vbi ēt tangit.q.diſputatam per Iac. de Are. qui te-
net,ꝙ ſi per ſtatutum frater repellit ſororem dotatā à ſuc-
ceſsione patris ab inteſtato:ꝙ nepos, & neptis ex filio præ
defuncto excludent illam à ſucceſsione aui. nam ſecūdùm
eum,nepos, & neptis fratres appellantur. de gradi. l. Iuris
conſultus.§.qui autem.& Inſti.de gradi.§. quarto. & auus
demonſtratur nomine patris.de verbo.ſign.l.iuſta.per quæ
patet,ꝙ verba ſtatuti non repugnant, & ipſius conſuetudi
nis mens cōcordat,quæ eſt,vt agnationis ſalua ſit dignitas.
ff.de leg.1.l.ab omnibus. circa prin.quid tamen de nepote
ex filio,qui excludat filiam,dic,vt per Bar.in dicta l.libero
rum.Et prædicta locum habent,cum verbum, filij, profer-
tur in ſtatutis.Si autem in teſtamentis, & per modum con-
ditionis ſecus.diſputauit idem Ia.Bu aliā.q.in his terminis.
Titius fecit teſtamentum, & inſtituit ſororem ſuam hære-
dem,& adiecit,ꝙ ſi cōtingat prædictam ſuam ſororem ſine
filijs decedere,bona ſua debeant deuolui ad mon.contigit,
ꝙ ſoror deceſsit,& reliquit tm̄ nepotem ex filio: nunquid
iſte nepos excludat mon.ſubſtitutum.arguit primò,ꝙ non,
quia nepos non comprehenditur appellatione filij ex pro-
prio intellectu:ſed impropriè,& interpretatiuè, vt l.iuſta.
de ver.ſig.ſed ſi verba poſſunt operari ſecundùm propriū
intellectum,non ſunt trahenda ad improprium,l.in pupilla
ri.de vul.& pu.& l.Scæuola.ad Trebel. Secundò quia in cō
dit.attendimus mentem,quæ colligitur ex cōi vſu loquēdi,
l.in condi.primum locum.de condi.& demon.coniuncta.l.
3.§.conditio.de adi.le.ſed ex communi vſu loquendi appel
latione filiorum non comprehendūtur nepotes.cōis enim
appellatio auget, & quandoque minuit proprium verbi ſi-
gnificatum,& ei præualet,l.Labeo.de ſup.le.& l.librorū. §.
quod tamē Caſsius.de le.3. Tertiò ſi propter fauorem quā
doque expreſſam ſubſtitutionem excludimus, l. cum acu-
tiſsimi.C.de fideicō.multò magis debemus excludere pro
pter animam propter participium fauore ſubſtituti.ſ.mon.
in quo ſalus animæ procuratur, l. ſancimus. C. de ſacro-
ſan.eccle.Arguit etiam ad idem,ꝙ filius, & nepos ſunt ſpēs
oppoſitæ.Item correlatiuæ, & per conſequens vt penitus
ſeparatæ vna aliam non comprehendit.Inſtitu. de his, qui
ſunt ſui,vel al.iur.in prin.& l.1.de præto.ſtip.Inſti.de gra-
di.§.1.ad hoc.l.quid ſi nepotes.ff.de teſta.tu. vbi diſpoſitio
de filio non porrigitur ad nepotem. In contrarium arguit,
ꝙ porrigatur ex proprio ſignificatu verbi, vt not.in dicta l.
quod ſi nepotes.& de verbo.ſig.l.liberorū.§.ſed quod Pap.
Secundò probat ex mente defuncti, quæ prætulit ſobo-
lem ſororis ſuæ mon.ſed eadem verſatur affectio ad nepo-
tem ex filio,quæ ad filium. propter mentem enim non ſolū
recedimus à verborum proprietate, ſed etiam totaliter ab
ipſis verbis,& ſequimur æquipollens.l.3.C.de inſti.& ſub-
ſti.nam ingreſſus monaſterij purificat condi.collatam in ca
ſum nuptiarum, & mortis,& etiam filiorum,in Auth.de ſā.
epi.§.ſed hoc de præſenti.& C.de epi.& cleri.l.Deo nobis.
Alijs rationibus hanc partē roborans in ea reſidet, & dicit
cōſiderādū,ꝙ qdā leges dicūt appellatione filiorū nō cōti
neri nepotes pp cōem appellationē,Inſt.qui da.tu.po. §.fi.
& d.l.qd ſi nepotes.qdā dūt cōtineri pp verbi ſignific.vt d.
§.ſed qd Pap. Quædā dicūt cōtineri pp mētē, & idētitatis
rōnē,vt l.ſed Iul.§.j.& l.ſi filiū.ad Mac.Ex hac vltima conſi
deratione,& ex illa pcedēti,ꝙ ī cōd.debemus recurrere ad
mētē,& ad id,qd eſt bonū,& æquū.l.in his.de condi.& de-
mō.cōcludit nepotē in q.iſta excludere ſubſtitutū, plures
rōnes adducēs,ꝙ talis fuerit volūtas teſtatoris.Nā nō ptu-
lit taliter filios,vt in eis diſponatur,l.Lucius. de hære. inſti.
ſed vt ſorori diſponēdi ius in filios relinquatur.huius aūt ſo
roris eadē eſt affectio ad nepotes,q̄ ad filios. Itē nō poſuit
verbū,filios,ꝙ haberet maiorē affectionē,q̄ ad nepotes:qa
nondū erāt filij fortè nati.& hæc dicta ſint, cū præferuntur
filij p modū cōdōnis,de quo Bar. plenius in d.l.liberorum.
Sed qn̄q; verbū, filijs, ponitur in conceſsionibus gratioſis:
vt ecce de facto.quidā comes de Battefolijs cōceſsit in feu-
dū Spiechæ de Vice dn̄is de Aretio recipienti p ſe, & filijs
ſuis maſculis quoddā feudū.Dubitabat,vtrū hoc feudū trā
ſiret ad nepotes,& deſcēdētes ex linea maſculina. Magnæ
ſciæ,ac famæ doctor dn̄s Fran.de Albergotis de Aretio cō
ſuluit,ꝙ ſic.qa feudū eſt quoddā bn̄ficiū in 10.col.de coll.
feu.c.2.qui.mo.feu.amit.c.1.ſed in bn̄ficijs latiſsima inter
pretatio facienda eſt cōtra cōcedētē.de conſti.prin.l.bene
ficiū.& c.cū dilectus.de dona.ſed in larga ſignifica.appella
tio filiorū includit nepotes, vt l.filij.& l.iuſta.& l.liberorū.
de verb.ſi.& l.filiū habeo.ad Mac.Itē verbū,filijs maſculis,
non videtur appoſitum, vt reſtringat naturam contractus
feudalis,quæ eſt,vt tranſeat ad omnes deſcendentes per li-
neam maſculinam:ſed eſt poſitum ad demōſtrationem, &
diſcretionem lineæ trāſuerſalis,& fœmininæ.nā hæc eſt hu
ius contractus natura.ad hoc l.ſi vno.ff.loca.& l.ſi ſtipula-
tus.de vſuris.Item filiorum perſona non videtur appoſita
in conceſsione cauſa reſtringendi, ſed cauſa ampliandi be
neficium;quia ex perſona propria filius dicitur habere,nō
vt hæres patris ſtipulantis,l.quodcunq;.§.ſiquis ita.de ver-
bo.ob.de perſona igitur filij,cui eſt facta acquiſitio, debet
tranſire ad nepotem,ſecundùm eum.latius per Bart.in d.l.
liberorum.vbi plenè,vtrùm in caſibus,in quibus appellatio
ne filiorū veniūt nepotes:vtrùm hoc ſit ex propria ſignifi.
an ex interpretatione,vt ſic vendicet ſibi locum in ſtatutis,
vel nō.de quo p Bal.in l.1.C.de li.prçteri.& vltimò de hoc
plenè videas in c.ad extirpandas.de fil.pſby.in nouel.& c.
in quibuſdam.de pœn.vbi etiā in nouel.& plenius per Bal.
in l.Gallus.§.inſtituens.de lībe.& poſthu. in repeti. ſua l.
in ſuis.de li.& po.ad fi.¶Hic etiam quæri poteſt,ſi in ſtatu
tuto dicatur[de filijs ex ſe natis] an tunc veniant nepotes,
dic vt per Bar.in d.l.liberorum.& per Bal.in l.1.de condit.
inſer.vbi an contineantur,ſi dicatur[de filijs ex ſuo corpo-
270 re natis.]& dicit,ꝙ ſic.¶Quid † ſi ſtatutum loquitur de fi-
lijs legitimis,& naturalibus: vtrùm ſub iſto verbo[legiti-
mis,& naturalibus]veniant legitimati per reſcriptum prin
cipis,vel comitis Palatini,ſiue per ſubſequens mat. cum cō
cubina.Habui his diebus bis iſtam. q. de facto in materia
ſubſtitutionis.ſubſtituerat enim frater reciprocè duos eius
fratres ſuperſtites, ſi alterum prædecederet ſine filijs legiti
mis,& naturalibus.vnus autem ex eis præmoriens reliquit
filium legitimatum ad eius preces per comitem Palatinum.
erat dubium, an iſte excluderet fratrem ſuperſtitem ſubſti
tutum,vt.ſ.& quidam Doc.eximij inclinabant in illā par-
tem,ꝙ non excluderet.Ego in partem oppoſitam, ꝙ exclu
deret talem fratrem ſubſtitutum iſte legitimatus. quia na-
turalis eſt,item & legitimus.quia à l.animata iura legitima
tionis eſt affecutus, & iſta legitimatio retrotrahitur,vt ple
nè conſuluit Dyn. & naturalis tantùm filius ſubſtitutum
excludit regulariter,l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ad Trebel.
& no.in Spe.qui fi.ſint legi.in addi.& ita reperi poſt datum
conſilium fuiſſe diſputatum, & concluſum per magnæ ex-
cellentiæ Doc.dominum Ange. de Peruſio. quod facit ad
ſtatuta, quæ loquuntur de legitimis, & naturalibus, vt con
prehendant legitimatum. ¶Vltra prædicta quæro.ſi ſtatu
to cauetur,ꝙ de relictis in teſtamento debeat ſolui tātum
nomine gabellæ, exceptis filijs, & nepotibus, qui ſoluere
non teneantur:vtrùm ſub iſta appellatione[filijs, & nepoti
bus]veniant naturales,quibus auus,vel pater in teſtamen-
to reliquit. Vidi ſubtile conſilium cuiuſdam Doc.eximij.
D.Mer-

Do.Merlini, qui dicit ſibi quæſtionem videri dubiam,nec
immeritò:quia Iuriſcon.inter ſe variauerunt,vt Treb.& La
beo.in l.ſi.ff.de iur.deli.Et primò, ꝙ non comprehendan-
tur,oſtendit per ea,quæ not.35.q.7.c.quid eſt.& in 10.col.
ſi de feu.fu.contro.c.adoptionis.§.naturales. & c. omnes fi
lij.Item filius naturalis appellatione filij continetur per in-
terpreta.extenſiuam.C.de natura.lib.l.fi.ad fi.ibi[in tā de-
generes homines]&c.& talis interpretatio non cadit in ſta
tutis,l.conſtitutionibus.ad municip.ad idem.C.de inſti.&
ſubſti.l.generaliter.§.cum autem. ibi[humanitatis intuitu
hoc latius & pinguius interpretandum]& ibi[hoc in natu-
rales liberos extendatur.]nam ſi contineretur ex vi verbi,
interpretatio Iuſtiniani extenſiua fuiſſet ſuperflua, & non
dixiſſet,extendatur.In cōtrarium adducit plures rationes,
& inter alias. quia lex,quæ loquitur de patre, & filio, cum
non vult includi naturalem tantùm, eum excipit expreſsè,
l.3.C. ad leg. Iul. de adul. Item appellatio filij videtur in
multis alijs caſibus naturales includere.de natura.lib. l. 2.
& l.humanitatis.C.quando mu.tu.offi.fun.po.l.fi.ad Treb.
l.ex facto.§.ſi quis rogatus.l.Lucius.§.fi.de leg. 2.l.cum pa
271 ter.§.volo.eo.ti.Item† appellatio filij ampliatur, cum agi-
tur de fauore:& reſtringitur,cum tractatur de odio,vt not.
de ver.ſig.l.filij.Sed exactio gabellç eſt odioſa.C.noua ve-
cti.per to.ex quo ſequitur,ꝙ ſub exemptione filiorum à ga
bellis includantur naturales: quia in hoc fauor vertitur. &
hanc partem videtur ſequi Cy.in l.3.C.ad leg.Iul.ma.in 4.
q.& Io.An.in c.ſtatutum.de hæreti.li.6.& no.Ber.in c.Ray
naldus.de teſta.& c.in præſentia.de proba.& no.in cle.j.de
bapti.pro hoc videtur caſus in ſi. C. de impo. lu. de.l.1.vbi
dicitur,ꝙ ſi titulo lucratiuo alicui aliquid relinquitur, vel
donatur, ꝙ dēt ſoluere quatuor ſiliquas: ſaluò ſi pater,vel
auus reliquit filio,vel nepoti.& ſubdit rationē; quia in tam
neceſſarijs,& coniunctis perſonis ſub liberalitatis appella
tione debitū naturale pſoluit.Si ergo in filio, vel nepote rō
naturalis debiti facit ceſſare illā ſolutionē: ergo idē in filio
naturali tantùm in eo,quod pater iur. debiti naturalis po-
teſt ſibi relinquere.vltra verò ſi ſibi relinquitur(quia poteſt
auferri)tenetur ſoluere,pro hoc dicta l.generaliter.§.fi.vbi
parificatur naturalis filius in eo tantùm, quod poteſt ſibi
relinqui per patrem,ſecundùm l.filio legitimo, & naturali.
ibi[vſque ad modum,quem nos ſtatuimus]&c.Concludit
ergo idem doctor,ꝙ nepos naturalis vſque ad quātitatem,
quam auus potuit ſibi licitè relinquere, non teneatur ſolue
re gab.ſed in eo,ꝙ vltra teneatur,pro hoc dicta l. fi. de na-
tu.li.& adde prædictis quod not.Bart. in l.1.ff.de accu.vbi
quando l.facit mentionem de filijs ſub vocabulo naturali
(puta vt parentum,& liberorum) non debemus tunc atten
dere diſpoſitionem iuris ciuilis,l.tutela.de capi.dimi. Vn-
de concludit,ꝙ naturales, & ſpurij de quocunque damna-
to coitu procreati(ut de ſacerdote,& monacho) admittan
tur ad vlciſcendam necem defuncti.nam tales cōſanguinei,
& affines dicuntur, not. in l.non facilè. §. affines.de gradi.
Vnde dicit Bal.ꝙ aut prouiſio l.reſpicit ciuilem rationem,
aut naturalem.Primo caſu baſtardus non continetur. ſecū
do ſic.facit ad hoc l.4.de li.ca.& no.Cyn.C.de inter. ma.l.
liber. & ad leg. Iul. ma. l. quiſquis. & ex his conclude poſt
Gui. de Cu. ꝙ immunitas conceſſa alicui ex filijs eius non
porrigitur ad illos naturales.& hoc not.in l. 2. ff. de in ius
vo.& vide omnino quod not.Bal.in l.1.C. qui.accu.nō po.
ver.quò ad ſecundum arti. ¶Iuxta prædicta Ioan. And. in
addi. Spe.ti.qui fi.ſint le.quærit de ſtatuto, per quod pater
tenetur emendare damnum datum per filium, an habeat
locum in filio illegitimo.concludit poſt Gui.de Suza.quòd
pro inceſtuoſo non teneatur, cum non debeat filius nomi-
nari. p verò naturali nato videlicet ex cōcubina vnica ī do
mo retenta,dicit illum teneri, cum filij nomen habeat. &
ſufficit ſic deſcriptum eſſe, licèt durum ſit.qui, & à qui. l.
proſpexit.& in hoc ibi reſidet.vide tamen Cy.in d.l.quiſ-
quis. ad leg. Iul. ma. & vide quid de iſto filio naturali not.
Bar.in l.ex facto.§.ſiquis rogatus.ff.ad Treb.¶Dubitat a-
272 libi Bar.† an baſtardi dicantur de domo.& dicit aduerten-
dum,qualiter ſint verba ſtatuti concepta,an per nomina ſi
gnificantia naturaliter,an per verba ſignificantia ius. Pri-
mo caſu contineantur.puta dicit ſtatutum Piſ.ꝙ omnis,qui
eſt de parentela nobili &c. Nam baſtardus dicetur de pa-
rentela. Secundo caſu quando per verba ſignificantia ius,
vt agnatio:& tunc non cadit in baſtardo. & ſic non videtur
includi,cum dicitur de domo talis. nam idē eſt domus, qđ
agnatio.ad Sil.l.1.in prin.per Ia.de Are.& de ali. le. l. cum
vnus. in prin.per glo.demum in hoc Bar.dicit inſpiciendā
materiam,de qua loquimur, & communem vſum loquen-
di,vt ipſe not.in l.nunciatio.de verb.ſig.Dominus Bal. in l.
fi.C.de ver.ſig.dicit,ꝙ in ſtatutis pœnalibus baſtardi ſtri-
ctè,& propriè non dicantur de domo, nec de caſata: niſi
aliud probaretur de communi vſu loquendi, vel eſſet alia
coniectura ex mente ſtatuti.ad hoc bene facit quod not.in
cle.vnica.de bapti.& eſt ratio,quia ſi non continentur in fa
uoribus:ergo nec in pœnis,& rigoribus.& ſubdit, ꝙ ſi non
continentur baſtardi filij:multò minus continebuntur ne-
potes,& legitimi ex baſtardis nati.quia nulla conſequentia
poteſt eſſe legitima ex illegitimo naſcendi principio,& ra-
dice corrupta.de natu.li.l.fin.& c.vulnerato.2.q.1.Vnde ſi
primus philos,ideſt primus amor,eſt cōtra bonos mores:
ſecundus philos,ideſt ſecundus amor,deriuatus ad nepotē,
ſine peccato(vt ſic dixerim)originali eſſe non poteſt.Vnde
qui primitiua inficit, deriuatiua vituperat. hæc ſunt verba
273 ſua in d.l.fi.de verb.ſig. ¶Circa nepotes quæro† vtrùm fi-
lius fratris dicatur nepos,ſi fortè in ſtatutis,vel alijs diſpo-
ſitionibus fiat mentio de nepote ſimpliciter.Do.Fed. de Se
nis cōſuluit,ꝙ ꝓpriè loquēdo,nepos dr̄,q naſcit̄ ex filio. &
ꝓnepos,qui naſcitur ex nepote,de gra.af.in l.Iuriſcō.in 2.
col.ad fi.ſic etiam habetur in canonibus, ex quibus ſumi-
tur arbor conſang.35.q.5.c.1.& 2.idem de hæreti.c.2.lib.
6.nam quod ibi dicitur de ſecundo gradu, intelligitur de fi
lijs filiorum.c.ſtatutum.eod.tit.& ita conſuluit Fede.conſi.
38.Bal.plenius hoc tangit in l.ſi auiæ.C.de ſucce. edic. vbi
refert Dy.conſuluiſſe, ꝙ in materia ſtatutorum pœnalium
nomine nepotis non includetur nepos tranſuerſalis.nā ne-
pos dicitur quaſi natus poſt,& ſignificat naſcendi,& proce
dendi ordinem,ſed ſuperius, & inferius, non ex latere.
Quędam autem ll. & cap. quæ allegat dictus Do. Fede.
& Bal. in d. l. ſi auiæ.filios fratrum appellant nepotes quò
ad patruum, ſed impropriè, ſecundùm Fede. & Io. An.in
c.fundamenta.de elect.lib.6.in nouel.& l.ſi vxor.C.qui ac-
cu.non poſ.per Bal.& dic vt dicta l.ſi auiæ.per Bal.vbi etiā
dicit, quòd nepotes ſpurij non continentur appellatione
nepotū ſub ſtatuto, quo cauetur,quòd pater teneatur pro
filio,& nepote.nam non intelligitur de ſpurio nepote,ſecun
dùm eum ibi.¶Proſequendo vlterius eſt quęrendum,vtrū
274 † appellatione filiorum veniant filiæ fœminæ. poteſt dici,
quòd in materia differenti(vt feudali)non veniant: ſecus in
materia indifferenti.Bald.circa hoc ponit aliquas quæſt. in
d.l.quicunque.eadem conſideratio habetur in illa vulgari
quæſt. vtrùm maſculinum concipiat fœmininum. de qua
plenè dixi poſt glo.& Ber.in c.generali.de elect.lib.6.per
Cyn.& Bal.in l.quicunque.C. de ſer.fug. per Bart.in l.1.de
verbo.ſign.per Archi. pleniſsimè in c. ſiquis ſuadente. 17.
quæſtio.4.& vide quod no.Bar.in l.Plautius.de auro,& ar.
le. ¶Sed occurrit circa prædicta quæſtio notabilis de ſta-
tuto, quo cauetur, quòd filiæ dotatæ extantibus maſculis
non ſuccedant patri. Modò quidam relictis filiabus dota-
tis, & filijs,in teſtamento dixit[filios meos hæredes inſti-
tuo.]Vtrùm videantur filiæ inſtitutæ.Py.quæſt.65. ponen-
do terminos in conſuetudine diſponēte,vt.ſ.arguit ad par-
tem

tem affirmatiuam,ꝙ ſic:quia filiorum appellatione & filiæ
continentur,l.ſi ita ſcriptum.de le.2.In contrarium arguit,
ꝙ iuxta conſuetudinem regionis interpretanda eſt intentio
teſtatoris.de leg.3.l.nummis.& l.ſemper. de reg. iur. &
ad ipſam ſe retuliſſe videtur.ff.de iudi.l.ſed ſi ſuſceperit.ſol
uendo concludit videri etiam filiam inſtitutam. & eſt ſimi
lis quæſtio,cum ſtatuto cauetur,ꝙ frater ab inteſtato exclu
dat ſororē,ſaluò ꝙ debeat dotari. modò pater fecit teſtm̄,
& ita dixit[filios meos hæredes inſtituo in eo,quod eis tan
git de iure.]Vtrū includatur filia.Bal.ꝙ ſic,ſed in qua parte,
an in ſtatutaria,an in ea,quæ debetur de iure cōi. ideſt
in virili.quod verius credit;quia ad ius ſe retulit.& ſic intel
ligam de digniori,Inſt.de iure natu.gen. & ciui. §. 2. & ita
no.Bal.in l.quicunque.de ſer.fugi. ex cuius deciſione infer
tur,ꝙ diſpoſitio dubia ad perſonam relata, magis recipit
interpretationem à iure communi,quàm à ſtatuto,vel con
ſuetudine circa perſonas aliter diſponente.Ego dubito,an
hoc ſit verum.nam probabilius videtur, ſequi in dubio,qđ
diſponit ſtatutum, vel conſuetudo, quàm ius cōe.pro hoc
optimè.c.cum dilecto.de conſan. & affi. nam ad vulgarem
intelligentiam referenda ſunt verba.c. ex literis.de ſpon.
Vnde ſi ſtatutum,vel conſuetudo diuerſum ſtatuit in filijs
maſculis,& fœminis in hac materia differenti: non videtur
inter homines illius loci in eorum diſpoſitionibus aſſumen
da interpretatio iuris cōis,poſtquam ſtatutum, vel conſue
tudo facit differentiam inter eos. videtur enim teſtator po
tius intellectum ſuum applicaſſe ad conſuetudinem ꝓpriā,
quàm ad ius cōe,vt dicto ca.cum dilecto.& eſt iſte pulcher
275 paſſus.¶Sed aduerte ad ſi.q. † gradus conſanguinitatis, &
affinitatis aliter conſiderat ius canonicum,aliter ius ciuile.
Quid ergo ſi ſtatutum loquitur ſimpliciter de gradibus,pu
ta ꝙ cauſæ inter coniunctos vſque ad quartum gradum de
beant compromitti:vtrùm computabimus gradum ſecundum
ius canonicum,vel ciuile?& videtur, ꝙ ſecundùm ius
cañ. tanquam poſterius. nam in omni materia poſteriora
derogant prioribus,l. non eſt nouum.de legi.& c. 1.de con
ſti.lib.6.& in pactis,l.pacta nouiſsima.C.de pac. & in vlti
mis voluntatibus.l.diui.§.fi.de iure codi.Econtra,quòd de
beat interpretari ſecundùm intellectum iuris ciuilis; quia
pars eius eſt.ff.de iuſti.& iur.l.omnes populi.& hæc pars vi
detur verior.Non ob ius cañ.quia illa computatio iuris ca
nonici in gradibus ſolum habet locū in matrimonijs. & ita
refert Bal.tenere Nico.de Mat.in l.ſi auiæ.C.de ſucce.edic.
vbi etiam dicit ita tenuiſſe diſputando Io.But.in his termi
nis.Statuto cauetur,quòd extantibus agnatis defuncti vſq;
ad quartum gradum, non poſsit mater ſuccedere. quærebatur,
qualiter debeant computari gradus, an ſecundùm
leges, an ſecundum canon. tenuit quòd ſecundùm leges.
quæ propriè enumerant gradus ſecundùm canon. improprie.
Idem in quodam conſilio eleganter ait, quòd veram
diffinitionem graduum, & naturalem, & notabilem ſigni
ficationem verborum non potuit ius canonicum ſimplici
ter, & generaliter immutare, ar. ff.de vſufruc.earum re.
quæ vſu conſu.l. 1. & 2. & vide pro hac deciſione text.not.
35.quæſtio. 5. cap. ad ſedem.& adde hic, quod dixi ſupra
proximo membro interpretationis reſtrictiuę.ver. occur
runt aliæ quæſt.vbi remiſit ad Bald.in l. 1.C.qui bo. ce.po.
276 ¶Dicto de filijs & nepotibus,quæro † circa fratres. ſi ſtatu
to caueatur,quòd fratres defuncti, & fratrum filij præferā
tur in ſuccoſsione ab inteſtato filiabus ipſius defuncti, qua
liter accipiemus fratres,an pro fratribus primi gradus tan
tùm,an de fratribus ſecundi, vel tertij gradus?Bald. conſu
luit,ꝙ de primis fratribus,non de vlterioribus,qui non di
cuntur ſimpliciter fratres, ſed patrueles,vel conſobrini.&
ita vulgus loquitur, & communis vſus loquendi ita ſe ha
bet.& l.quæ dicit[tres fratres]&c. intelligitur de carnali
bus,non de conſobrinis.ff.de pac.l.tres fratres. Aſſumo e
nim in potiori ſignificatu,& non extendo odium.& nomen
fratris ſororem non comprehendit hoc caſu, iuxta no.in l.
1.de verb.ſig.per Dy.Filia igitur excludet ſororem defun
cti, vt pote non incluſam ſub ſtatuto iſto caſu. nec debet
tam iniquè interpretari, vt fœmina excludat aliam fœmi
nam magis defuncto proximam,ar.l.aſsiduis. C. qui po.in
pi.ha.ſtatuta enim (niſi omnino verba repugnent) ſic ſunt
intelligenda,vt quàm minimum contineant iniquitatis.de
reg.iur.l.quot.ſermo.idem ipſe not.in l.vxo. qui. accu.non
poſ. In alijs tamen terminis pone.mulier impetrauit iudi
ces ad cognoſcendum, & puniendum interfectores fratris
ſui:tamen vult corā iudicibus accuſare de morte conſobri
ni.nūquid poſsit?arguit primò,ꝙ ſic, & cōcludit cōtrariū.
ſ.ꝙ nō poſsit.qa reſcripta ſunt ſtricti iuris: iō debēt ſtrictè
īterptari.Itē verba debēt intelligi p prius,non p poſterius.
& ſic de fratre carnali,nō cōſobrino vr̄ ſenſiſſe per prius.fa
cit l. 1.§.q ī ppetuū.ſi ag.vec.vel ēphi.pe.& hoc dicit verū,ſi
nomen fratris ſine inſertione proprij nominis inſertum eſt
in reſcripto.¶Sed hic quæro, in caſu quo appellatione fra
277 tris continentur ſorores.quid † ſi ſtatutum loquitur de fra
tribus Minoribus,an venient Sorores Minorum ſanctę Cla
re?Bal.dicit,ꝙ iſtud fœmininum non eſt de illo maſculino.
quia alio iure viuunt,& in alio differunt,quàm in ſexu.dif
ferunt.n.in regula,& in ſpecie.facit quod not. in Cle. 1.de
elec.Et ita no.in l.quicunque.C.de ſer.fugi. ¶Quæro de
ſtatuto,quod loquitur de patre,an comprehendat auū. dic
per Bar.in l.liberorum.de verb.ſig.& an matrem.dic,ꝙ nō
in materia odioſa,l.quibuſcunq;.de ſer.fug.per Bal. ¶Sed
vtrū ſi fit mentio in ſtatuto de auo,vel auia,an includat pro
auum,vel proauiam.dic, ꝙ ſic: vnde in tutela appellatione
auiæ venit auia,vt no.Bar.in l.cui eorum.§. idem Pomp.de
poſtu.ſimiliter dicit ibi, ꝙ appellatione nurus venit pronu
rus. & hæc oīa dicit ipſe comprehendi ex propria verborū
ſignificatione,non per extenſionem,& per hoc reprehēdit
gl.in l.Gallus.§.inſtituens.quæ dicit,ꝙ appellatione nepo
tis venit pronepos ex interpretatione.de quo per eum in di
cto.§.inſtituens.¶Quid dices de patruo, an comprehēdat
patruum magnum,ſi forte ſtatutum extante patruo exclu
dit matrem à ſucceſsione filiorum,vt eſt hic Bon.& eſt pa
truus magnus frater aui paterni,l.Iur.§.quarto gradu.ff.de
gradi.patruus autē eſt frater patris.e.l.§.tertio gradu. Bal.
conſuluit pro matre.nam ſecūdùm eum verbum, patruus,
nullo addito ſignificat proximum patruelitatis gradum,&
illū patruū,qui eſt in tertio gradu: hos.n.propriè, & ſimpli
citer patruos vocamus,& per prius,& incipit conſilium.In
Chriſti nomine amen.ſi mater non extat &c.In quo conſi
lio plenè examinat illam.q.an pup.dicatur propriè decede
re inteſtatus,ſi ſtatutum extantibus agnatis excludit ma
trē à ſucceſsione filij inteſtati.Bar.ꝙ ſic,quia ex cōi vſu lo
quendi pup.dicitur inteſtatus,l. 1.§. 1.ff.de ſuis & legi.& di
cit ꝙ ibi Iuriſconſultus atteſtatur,& refert iſtū cōem vſū lo
quendi.Bal.ibi refert ſæpius ſe conſuluiſſe contrarium, &
dicit,ꝙ iſtud ſtatutum tanquam irrationabile, & odioſum
non habet locum, quādo filius decedit inteſtabilis.nam ta
lis non poteſt dici propriè inteſtatus. & illa l. 1.§. 1.habet
locum,vbi agitur de inducendo rationabili fauore: ſed vbi
tractatur de irrationabili,& dura excluſione(& maximè in
ſtatutis)non eſt à propria ſignificatione recedendum, ſecū
dùm Pet.Guil.de Cu.& Ray.Solus Bart. dixit contrariū ex
communi vſu loquendi,& hoc fatetur Bal.verum,ſi proba
retur talis vſus:quod reputat difficile. quia nominū diſtin
ctio, & intelligentia non cadit in idiotam. nec eſt verum,
quod dicit Bar.quòd de iſto communi vſu loquendi faciat
fidem Iuriſcon.in d.§. 1.in ver.pro inteſtato.& in ver. cre
ditur.Nam ille tex.non loquitur de interpretatio.vulgi:ſed
loquitur de interpretatione iur.gen. quæ procedit ibi. pro
tanto(quia tractatur de rationabili fauore): hic verò de ir
ratio-

rationabili odio)non includerem matrem in ſucceſsione fi
liorum,vbi naturæ debitum ſoluitur magis, quàm lucrū ca
piatur,l.fi.C.de codi.& de impo.lucra.de.circa medium.
Nec obſt.tex.ibi, dum dicit[ꝙ habetur pro inteſtato]nam
aliud eſt eſſe tale,aliud haberi pro tali,vt no. de verb. ſig.l.
mercis.& ī ſtatutis nō ſufficit haberi ꝓ tali,niſi ſit tale,qua
le ſtatutum requirit,l.3.§.hæc verba.de neg.geſt. Ex qui
bus concludit,ꝙ non ſit caſus in dicto.§.2. de iſto commu
ni vſu loquendi. nam ſi eſſet ita, multum fuiſſent fatui tam
illuſtres Doc. qui allegant in contrarium illum text.quod
non eſt ſentiendum de tantis viris,ſecundùm eum.Ego idē
conſului, & quàmplures alij hic Bononiæ pro hac parte.
278 ¶Quæro vlterius de ver.†conſanguinei.ſi caueatur ſtatuto,
ꝙ non valeat contractus minoris,vel mulieris ſine conſen
ſu conſanguineorum: qui dicantur conſanguinei. Barto.
dicit, ꝙ ex communi vſu loquendi dicuntur coniuncti ex
vtroq; latere, videlicet patris, & matris in l.quidā.ff.de ac.
qui.hære.Bal.ibi dixit,ꝙ non eſt recedendum à ciuili ſigni
ficatione verborum, niſi de tali vſu doceatur. & circa hoc
vide quod no.idem Bal.in l.fi.C.de verbo.ſignifi. vbi dicit,
ꝙ ſub nomine conſanguineorum non includuntur mater,
& auia.nam abuſiuè,& communi vſu loquendi eas conſan
guineas appellamus,ſecūdùm eum:vbi ſubdit, ꝙ ſtatutum
ſimpliciter iſto caſu loquens de conſanguineis, debet intel
ligi de proximioribus,ſi ſunt idonei:aliàs de proximis poſt
eos.& ſic gradatim;quia per hoc ſtatutum proximis quæ
dam cura iniungitur.& ideò intelligitur ſecundùm ordinē
charitatis, & coniunctionis. Nominatio enim plurium per
ſonarum ſub nomine collectiuo,inter quas cadit prælatio,
diſpoſitio debet accipi ordine ſucceſsiuo, l. cū ita legatur.
§.fideicommiſſo.de le.2.& in d.l.fi.per eū,vbi tangit, quid
iuris,ſi ſtatuto cauetur, ꝙ cauſæ inter affines debeant com
promitti.Nunquid ſocer quondam cum genero veniat ad
compromiſſum.& videtur,ꝙ ſic,vt d.l.fi. In contrarium re
279 ſidet dicens,ꝙ†verè, & propriè non poteſt dici ſocer, vel
gener,cum filia eſt defuncta,quæ eſt radix iſtius affinitatis.
pro hoc l.cui eorum.& l.ſed hoc ita. ff. de poſtu.vbi etiam
hoc tenet. Non ob.l.fi.quia loquitur in caſu fauorabili, ne
in defectum omnium diſpoſitio ſit caduca,ar.l.fundus, qui
locatus.de fun.inſtruc.¶Procedo vlterius.Statuta in certis
ciuitatibus pro homicidio imponūt pœnam pecuniariam,
cuius tertia pars applicetur hæredibus interfecti. pone er
go,ꝙ quidam habens filium legitimum, & naturalem fe
cit profeſsionem, & poſt interfectus fuit. Vtrùm iſta tertia
pars applicabitur monaſterio,an filio, an vtrique? Domi
nus Fede.de Senis latè diſputat, ad quamlibet partem ar
guēs,& valde dubitando concludere videtur pro monaſte
rio, in quo moram trahit.quæſt.24. ſed in conſi. 69.dicit,
quòd dicta pœna debet applicari filio, & non monaſterio.
nam(vt dicit) licèt appellatio hæredis contineat non ſo
lum filios,ſed etiam extraneos ſucceſſores,l.in conuentio
nibus.de verbo.ſignifi. tamen ſtrictè ſumendo nomen hæ
redis ſoli liberi hæredum videntur contineri, l. ex facto.§.
fi.& qđ ibi no.ad Tre.& de ſucce.feu.c. 1.& de fal.l. le.cor.
§.pro facto.Non ob. §. ſed & hoc præſenti. in Authen. de
ſan.epi.vbi appellatione filij continetur monaſterium. ſpe
ciale eſt enim in illis caſibus,prout ibi patet.Item mon.eſt
filius ciuilis,& ſic impropriè,& fictè. ad quem caſum ſtatu
tum non porrigitur, l.3.§.hæc verba.de neg.ge. & videtur
concludere,quòd iſta tertia pars pœnæ veniat applicanda
filio, non monaſterio. & credo eius deciſionem veram.Nā
iſta tertia pars conceditur hæredi pro aliqua recompenſa
tione iniurię irrogatæ hæredibus propter necem defuncti.
hoc autem videtur cōcernere magis filios, quàm hæredes
extraneos, vt l. quęſitum. ff. de ſepul. vio. Nam illud,
quod ſic capitur,non in rei perſecutione, ſed in ſola vindi
cta eſt conſtitutū.ad idē l.pro hærede.§.fi.de acq.hær.pre
cium autem ſanguinis,& vindictæ non videtur honeſtū lu
crum monaſterio.12.q.2.c.fraternitas.ex quo credo, ꝙ ſi
propter pacem habitam ab hæredibus occiſi fiat homicidę
pœnæ mitigatio,iſta pax debet haberi à filijs,non à mona
ſterio.facit quod no.Bar.in l.eadem.§.Cato.de verbo.obli
280 ga.Ex iſtis habes,ꝙ†appellatione hæredum ſoli liberi con
tinentur.alibi,ꝙ etiam extranei, de quo plenè in l. Gallus.
§.etiam.ff.de lib.& poſthu.per Bar.& Bal.& in Spec.de te
ſta.§. 1.in fi.§.vbi multa iura varia ſuper hoc.& quid iur.ſi
ſtatutum concedit immunitatem aliquam,vel priuilegium
alicui,& filijs. Vtrùm filij viuo patre gaudebunt iſto pri
uilegio,vel demum eo mortuo?dicit Barto. quòd eo viuo.
quædam verò(vbi diſpoſitio ſit cōcepta pro ſe,& ſuis filijs)
non tranſeunt ad filios, niſi per mortem patris, & niſi e
tiam ſint hæredes. quod dic, vt not. Bald. poſt Barto. in
prædicta l. Gallus.§.quidam rectè.& iſta bene tene menti.
281 ¶Solet dubitari † qui contineātur appellatione ſuorum.
pro cuius declaratione præmitte,quòd iſta dictio,ſui,quan
doque ponitur in iure ad differentiam agnatorum, & co
gnatorum, qui non ſunt ſui.& ſic ponitur Inſtit. de hæred.
quali.& dif.§. ſui.& de li.& po.l.Gallus. Alio modo acci
pitur ad differentiam prorſus extraneorum, qui nullo mo
do ſunt coniuncti. & tunc procedit quęſtio noſtra. Nam
in iure in accuſando priuilegiatus eſt, qui proſequitur ſuā
iniuriam, vel ſuorum. qui ergo appellatione ſuorum con
tineātur, glo.variant, prout plenè refert Bald.in l. 1.C.qui
accu. non po. ¶Refert vltimò opi. glo.in l.ſi fœmina.ad
Turpi. quæ dicit, quòd omnes dicuntur ſui,qui inuiti teſti
monium dicere non coguntur.ff.de teſti.l. lege Iulia. pari
ficantur teſtimonium, & accuſatio.ff.de accuſa. l. 2. & ibi
videtur text. pro illa glo.ſecundùm eum in dicta.l. 1.verſi.
ſuper tertio puncto. vbi quærit, vtrùm filij naturales, vel
ſpurij includantur ſub iſta appellatione,ſuorum, & vtrùm
affines: ſed in l. ſi fœmina. ad Turp.addit, quòd etiam il
li omnes poſſunt dici de ſuis, quibus paratur ſucceſsio, In
ſti. de legi. agna.ſucce. §. placebat. Conſuluit etiam Bal.
qualiter debet intelligi iſtud verbum, maioris, cum fortè
ex conſuetudine præſtanda eſt honorificentia aliqua ma
iori de domo. Ego etiam habui hoc de facto in teſta
mento cuiuſdam, qui poſt obitum quorundam hæredum
voluit domum ſuam deuolui ſemper ad maiores de do
282 mo ſua. † Nam maior poteſt intelligi ætate, ſcientia
ſiue ſapientia, dignitate, potentia, vel diuitijs.nam quan
doque contingit alterum præcellere reliquum in aliquo
prædictorum. nam (vt ait Apoſtolus) diuiſiones gra
tiarum ſunt. & ipſe dicit, quòd vbicunque tale verbum,
vel ſimile profertur à conſuetudine, vel ſtatuto in materia
differenti, intelligi debet de maiori quò ad ætatem:
vt ſit hoc ius primogenituræ, & poſt illo mortuo ſuccedat
alius de domo,qui maior eſt ætate. ratio;quia verba, quæ
habent intellectum naturalem,& ciuilem, debent intelligi
naturaliter,& non ciuiliter, & fictè.C.de his,qui no.infa.l.
fi.& de conditi.& demonſtra.l. fideicommiſſum. & l.ex ea
parte.§.inſulam.de verbo.obligatio. & cap. ſuſceptum. de
reſcrip.lib.ſexto.& quod ibi nota. & de iſta multiplici ma
ioritate vide in c.fi.de conſuet.lib.6.& c.ſtatuimus.de ma
ior.& obe. ſubdit in dicto conſilio, quòd quando aliquid
debetur alicui caſato, ſiue domui (quamquam debeatur
ſub nomine collectiuo domus,vel caſati)non tamen debe
tur collegio, ſed ſingulis pro virili parte. ſi ſerui. ven. l.te
ſtatrix.§.plur.de ſer.ruſtico.prædi.l.per fundum:argu.con
tra iſtam deciſ. l.fina.C. de verborum ſignificatio. Proui
detur quandoque per ſtatuta de mercatoribus, vel eorum
283 ſcripturis adhibenda fide. ¶Quęro † quis dicatur
mercator. Barto. not. in l. legatis ſeruis.ff. de lega. 3.Bald.
concordando cum Barto. dicit, quòd vna negotiatione
tantùm non poteſt dici quis negotiator, vel mercator.

Nam (vt dicit)nomina à conſuetudine, vel ab vſu actuum
gñalitate acquiruntur,non per vnicū actū : vn̄ non dr̄ quis
aleator,licèt ſemel ludat:nec meretricator, licèt ſemel de-
linquat:nec fœnerator,licèt ſemel fœneret:nec lector, licèt
ſemel legat. Nomina verò,quæ nō denominantur reſpectu
actuū ī gñre,ſed reſpectu vnius actus(vt hoc nomē,homici
da,vel adulter.)verificatur ēt ex vno actu.& ita not. Bal.C.
de conſti.pec.in rub.ad fi.Bar.in d.l.fi. aliter hoc declarat,
vbi in §.fi.q̄rit de ſtatuto, quod loquitur de artificibus, an
comprehendat diſcipulos ſub nomine artificum : vbi di-
cit,ꝙ in legatis, & beneficijs continentur, non in priuile-
gijs,l.1.& ibi no.& l.fi.C.de artifi.li. 11. ¶ Quæro de quæ
ſtione,quæ mihi occurrit de facto Venetijs.Eſt ibi ſtatutū,
ſiue conſuetudo,ꝙ filia nupta, ſiue maritata non veniat ad
ſucceſsionem patris cum fratribus : ſed non nupta veniat
ad ſucceſsionem omnium mobilium cum fratribus pro vi
rili portione.Modò quidam deceſsit, relictis filijs maſcu-
lis,& filia deſponſata, & relictis mobilibus decē ducato-
rum.iſta filia, tanquam non nupta, ſiue maritata,petebat
partem iſtorum mobilium.excipiebant maſculi, quòd de-
bebat dici nupta, & maritata, & per conſequens repellen
da. In hac q. felicis & ſanctæ memoriæ dux inclitus do-
minus Antonius Venetijs me tunc conſultorem, & ſala-
riatum ſuæ excelſæ ducalis dominationis conſuluit:cui re-
ſpondi filiam admittendam, ſecutus opi.Iac.de Are.& Pe.
in l.non ſine.C.de bo.quæ li.Nam,quia tractatur de exclu-
ſione filiarum, ſtatutum, quod loquitur de nupta,non in-
telligitur de deſponſata ſolummodo : ſed de illa, cum qua
eſt matrimonium conſummatum carnali copula: ſecus vbi
ageretur de fauore ipſarum, vt d.l.non ſine.& hanc opi. te-
net ibi Bald.cum ſtatutum excludit filiam nuptam, vel ma
ritatam:ſecus ſi excludat filiam dotatam.nam dotata intel
ligitur,etiam ſi à patre fuerit ſibi dos in teſtō deſtinata: li-
cèt nondum nupta:pro & contra allegantur cañ.de quibus
27.q.2.per to.q.& ſo.Gratia.ibi in §.iuxta hanc diſtinctio
nem.bene facit pro iſta parte,quam tenuerunt poſt præfa
tas.ll.patres in dicta.l. non ſine. vbi videas magis plenè.
¶ Vlterius,quia ſæpe in ſtatutis fit mentio de vicinis ſimpli
citer,vt Mediolani : vbi eſt ſtatutum,ꝙ vicini litigātes poſ
284 ſint compelli ad compromiſſum† qualiter debeat intelligi
hoc nomen, vicini. Bar.plenè examinat in l.ſi tertius.de a-
qua plu. ar. Primò enim debet attendi communis vſus lo-
quēdi,qualiter hoc verbum ſumatur,l.vt Alphenus. de ver
bo.ſignifi.& l.1.§.ripa.de flumini.de iure cōi vicini dicun-
tur vſque ad locum,vbi poteſt audiri vox hominis claman
tis,l.1.§ eodem autem tecto.ad Sil.& intellige voces com
muniter, & ſecundùm naturalem,& communem vſum tē-
porum.de flu.l.1.§.ripa. Et an debeat de vocibus fieri con
ſideratio loci alti,vel depreſſi.& an intelligatur de hábitan
tibus,vt colonis, vel inquilinis, vel an de dominis ipſarum
ædium,vel fundorum.in hoc ipſe conſiderat,ad quē finem
fiat in ſtatutis talis mentio vicinorum,an pro iure ipſorum
fundorum,vel ædium:an de iure, vel conditio. perſonarū.
dic,vt dicta l.ſi tertius.vbi quid iuris, ſi ex parte poſteriori
habeo domum tecum communem: ſed ab introitu tuo di-
ſto per longum ſpatium, an dicar tibi vicinus. & crtè quā
tùm ad ius domorum vicini ſumus, non quantùm ad ius
perſonarum,poſtquàm ceſſat inter nos conuerſatio, ibi ēt
qui dicantur proximiores vicini. & hoc propter ſtatutum
Tuderti, quo cauetur, quòd ille habeatur pro vero ciue,
qui probatur ibi habitaſſe per quatuor vicinos proximio-
res. qualiter ſumantur ibi proximiores, dic vt ibi, vbi e-
tiam quæ dicantur loca vicina. Vidi dubitari de verbo, ad-
hærentes,& ſequaces,qui dicantur tales. Dominus Angel.
285 conſuluit,ꝙ† illi dicuntur adhærētes, & ſequaces alterius,
qui eius intentioni operibus, conſilijs, & fauoribus adſi-
ſtunt.& ꝙ tales appellentur ſequaces, eſt tex.in epiſt.inter
claras.& C.de rap.vir.l.1.§. ſiquis autem. ꝙ tales dicantur
etiam adhærentes,eſt tex.C.de diſcu.l.ne caſu.li. 10. & per
Inno.de re iudi.c.ad apoſtolicæ.li.6. vbi abſque adhærenti
bus non firmauit ibi Papam cum Imperatore. tales etiam
dicuntur complices.c.ex parte.de fo.compe.In dicto conſi
lio tangit,quis dicatur proditor:ſed plenius Bart.in extra-
ua.qui ſint rebelles.ſuper ver.rebelles. Nam dicitur prodi-
tor,qui,cum ſit ſubditus, ſecreta domini ſui reuelat inimi-
cis.Item ille,qui ad hoſtes transfugit. Item ille, qui fingit
ſe in aperto amicū,& ſecreto vt inimicus in actibus ſe exer
ceat,vt l.proditor.& l.omnes.§. explorator. de re mili.& l.
amiſ.§.qui deficiunt.de capi.dimi. & l. reſpiciendum. ff. de
pœ. per Bar.vide etiam per eum in dicta extraua.qui pro-
priè dicantur rebelles. ſuper ver. rebellando. poſſem alia
verba proſequi, de quorum intelligentia dubitari poteſt:
ſed ne prolixior ſit tractatus iſte, quàm alij ſimiles:ideo vl
tra non proſequor iſtud tertium principale membrum in-
terpretationis declaratiuæ. ¶ Vltimò hìc refero q.in qua
Bal.vnum conſuluit,& plerique contra. & eſt talis. Verba
ſtatuti ita ſe habent[ætatem legitimam] & interpretatur.
18. annorū cōpletorū in omnibus cōtractibus, iudicijs,ne
286 gocijs,& cauſis.Modò mater†maior.18.an.& minor. 25.
petit ſe admitti ad tutelam filij. Verùm poſsit vigore ſta-
tuti:quia ſtatutum prouidet ſolùm in quatuor caſibus. ſ.ne
gocijs, contractibus,iudicijs,& cauſis: ſed tutela eſt vis, ac
poteſtas in capite libero &c.l.1. de tut. ergo non eſt nego-
cium,nec contractus.quia iſta ſunt facti,l.conſilio.§.quæſi
tum.de cur.fu.& c.forus.de verbo.ſig.non eſt iudicium,ne
que cā:ergo ſequit̄,ꝙ ē caſus omiſſus,& per conſequēs ſub
iure communi remanet,l.ſi cum dotem.in prin.ſo.ma.Alijs
rōnibus hoc confirmat,& incipit conſiliū. Quæritur, vtrū
dña Fran. q̄ plures conſuluerunt contrarium, videlicet, ꝙ
mater admittatur ad iſtam tutelam, vt dñs Pa. dominus
Albe.de Piſis.do.Fran.de Rampo.dñs Bart. de Sali. & iſto
rum conſilium do. Thomas de Tortona vicarius tunc do-
mini Marchionis Eſten.electus de conſen.partium appro-
bauit.nam,vt dicit,minor à tutela nō repellitur natura. qa
ti.tutelæ bene cadit in eo,ſicut & omnes contractus in po-
tentia:licèt propter imbecillitatem conſilij à iure præſum-
ptā reſtituatur, vt l.1.de mi.& Inſti. de excu. tut. §. minor
ſed ſtatutum recedit ab iſta præſum.eo ipſo, ꝙ maiores ha
bilitat ad prædicta,quæ bene includunt tutelam,quæ ver-
ſatur in exercitio,& negociatione. & ſic eſt negocium, dū
in adminiſtra.verſatur : ſicut quæcunque, quæ gerimus. &
patet in tit.de neg.ge.vbi negocia quæcūq; cōplectunt̄ ſub
iſto vocabulo,negocijs.multis rationibus hoc confirmat,
& credo verius, poſtquam hanc ætatem iuris ſtatutarij pro
mulgator ratus eſt idoneam,l.1.de poſtu. per Bald. ¶ Sed
venio ad quartum membrum interpreta.extenſiuę, quæ v-
287 trū vendicet ſibi locū† in ſtatutis (vt extendantur ad caſus
in ſtatuto nō comprehenſos)ſæpe dubitatur.& Io.An.in di
cto c.pro poſſeſſore.& Iac.de Bel.in ſua diſputatio. & Bar.
in ſua repeti. d. l. omnes populi. vt retuli.ſ.in prin. huius
14.quæſt.arguunt ad vtranque partem. & circa leges,quan
do extendantur ad caſus in lege non comprehenſos, dixi
ſ.in 5.& 6.quæſt. & ibi dicta in legibus poſſent aptari etiā
ad ſtatuta,vtrùm ſcilicet extendantur ad caſus ſimilem,vel
maiorem rationem habentes.& vtrùm ad caſum,qui venit
à contrario ſenſu: vel ſi in vno caſu correlatiuorum proui-
deat, an extendatur ad alium: vel ſi prouidet in vno ex
duobus caſibus habentibus quandam conſequentiam ſi-
mul, vel vnam, & eandem regulam. de his in dictis.5.& 6.
quæſtio.vbi quæ dicta ſunt in legibus, & in canon. adap-
tantur ad ſtatuta.& vide quod not. Bald. in l.omnia priui-
legia. C. de epiſco.& cleri. vbi ſi reuocatur vnum priuile-
gium, ad quod aliud habebat relationem: vtrùm aliud in
telligatur reuoca. quod pōt etiā adaptari ad ſtatutū.Sed qa
Doct.

Doc. ſpecialiter loquuntur de iſta extenſione ſtatutorum:
ideò hic quędā ex multis alijs locis tacta ꝑ eos ſuccinctè re
feram.Et Dominus Bar.primò tangit, vtrùm ſtatutum ex
tēdatur ad caſus nullo modo expreſsos in ſtatuto. Secūdò
an ad caſus,qui decidi poſſunt à contrario ſenſu ipſius ſta-
tuti.Tertiò an ad caſum,qui eſt idem per fictionē, non ſe-
cundùm veritatem. Quartò ſi loquitur de vna perſona (vt
de Titio)an extendatur ad aliam. Quintò ſi prolatum eſt
per verba præteriti,vel præſentis temporis, an trahatur ad
futura. Circa primum, vtrùm ſcilicet extendatur ad caſus
non comprehenſos in ſtatuto. dicit, quòd ſic, ſi diſpoſita
per ſtatutum,ſiue illis non expreſsis, non ſortirentur effe-
ctum:vel non ſint deciſi per ius commune. ſecus autem, ſi
ſint deciſi.ſumit exempla ex ll.de verbo.oblig.l. ſi ita ſtipu
latus fuero per te non fieri.& l.non diſtinguemus.§.de offi.
de arbi.& qđ no.in l. non poſſunt.de legi.& l. ſi verò. §.de
viro.ſolu.matrimo. Et hanc conſidera. dicit habendam in
interpretatione ſtatutorum actiua: ſed in paſsiua dicit indi
ſtinctè,quòd habet locum in ſtatutis.& quæ dicatur inter-
pretatio actiua,quæ paſsiua,dixi.ſ.proxi.mēbro interpre-
tationis declaratiuæ poſt princi. ver. vlterius etiam aduer
288 tendum eſt &c. † per identitatem igitur rationis ſtatutum
extenditur de ſimili ad ſimile. & videtur venire ex mente
ſtatuti ille caſus,cui ratio expreſſa in ſtatuto adaptatur. vn
de dicit lex,quòd tacitè cautum videtur, vbi eadem ratio
reperitur,l. his ſolis. de reuo.dona.& quod nota.in c. 1.de
tempo.ordi.li.6.nec videtur diſcrepantia in his, quæ in ra-
tione conueniunt.quia ratio eſt coniunctio diuerſorum ca
ſuum ad eundem finem tendentium. ff. de legi. l.non poſ-
ſunt.nam vbi ratio attenditur,nihil refert, quid ex æq̄pol
lentibus fiat,l.ſi mater.de inſtitutio.& ſubſtitu.ſed vbi non
attenditur ratio, ſed voluntatis auctoritas,ibi forma præ-
ſcripta extenſionem non recipit. c. ſuſceptum. de reſcript.
libro. 6. & ideò ſtatuta carentia ratione, quæ ſola auctori
tate ſtatuentium nituntur(vt quod non extrahatur frumen
tum de diſtrictu)nō extenditur ad legumina.ff.de legi.l.qđ
non ratione.ſimiliter nec ad panē.ſed bene ad farinā, vt no
289 ta.Barto.in l.quæſitum.§.illud fortaſſe. de leg. 3. Item† ſta
tuta,quæ ſunt contra rationem,ſimiliter non extenduntur.
nam à pari ratione iniquitatis non fit extenſio,licèt fiat à
pari ratione æquitatis, vt dicta l.quod non.ff. de leg.Et iō
dicit Bal. ꝙ ſtatutum,per quod patruus excludit matrem,
non extenditur ad patruum magnum. nam iſta dictio,ma-
gnus, notat improprietatem.C.de ſucce. edic.l.1.per Iaco.
But. Item ſi ſtatutum dicit, quòd primogenitus ſuccedat,
non extendam ad primogenitam. quia in odioſis non fit
conceptio perſonarum.l.1.§. quæritur. de ven.in po.mit.
Item ſi ſtatutum dicit, quòd primogenitus ſuccedat in feu
dis, non extendam ad allodia, argumen. C. de teſta. mi-
lit.l.1.& de adop. l.ſi arrogator. Itē ſi ſtatutum dicit, quòd
ſiquis percuſſerit aliquem cum mazza ferrea, puniatur
pœna dupla : vtrùm ſi percuſſerit cum ſecuri, vel alio in-
ſtrumento æquè graui,condemnabitur pœna dupli? Dicit
Bald. quòd ſic, ſi inſtrumenta videntur iudici ſimilia in
effectu. & quia iſta eſt interpretatio iudicis, debet ipſam
ponere in ſententia, l. ſi de interpretatione. de legi. Et præ
dictis oīno adde qđ nota.Cy.in l.j..C.quæ ſit lō.cō ſue.ad
fi. vbi per maioritatem rationis non extenditur ſtatutum
ad alium caſum penitus diuerſum, & per legem deciſum:
ſecus ſi non ſit penitus diuerſum, ſed poteſt comprehen-
di ſub verbis, etiam impropriè ſumptis. facit quod no.in
cap.intelligentia.de verbo. ſignifica. Item ſecus, ſi non ſit
per legem deciſus: quia tunc ſtatutum extenditur ad ca-
ſum ſimilem, vt prædictum eſt. facit l. de quibus. de legi.
& vide quod not. Bald. in dicta l. tranſigere. vbi quærit, ſi
ſtatuto cauetur,quòd de crimine poſsit fieri concordia, ex
cepto furto, homicidio, & falſo. nunquid poterit fieri de
robaria ſtratę:quod eſt maius delictum,q̄ furtum? videtur
290 ꝙ non.quia † quod eſt prohibitum in genere,videtur pro-
hibitum in qualibet ſua ſpecie,vel maiori,vt ſentit gl. in di
cta l.tranſigere. Bal.dicit ibi, ꝙ aduocati aliter practicant.
quia quod nō reperitur exceptum,remanet ſub regula, de
fun.inſtruc.l.quæſitum. §. idem reſpondet. Non obſt.illa
gl.q̄a interdū nō reperitur exceptū per eādē regulam,nec
per aliam:tunc ſtatur regulæ.interdum non reperitur exce
ptum per eandem regulam,ſed per aliam l.tunc non eſt du
biū,ꝙ vna lex ſuppletur per aliam. & ita loquitur gl. quod
dicit no.& ꝙ nō poſsit fieri pax iſto caſu, facit quod nota.
Cy.in d.l.1.C.quæ ſit lon.conſue. Nam largo ſumpto voca
bulo,rapina eſt etiam furtum.nam nullus improbior fur,q̄
raptor.ſub excep. igitur furti videtur venire omnis illicita
vſurpatio, maximè rapina. & adde ad prædicta quod not.
Bal.in l.ita pudor.de adulte.vbi ergo ſtatutum excipit quoſ
dam caſus tantùm,an extendatur ad alios, qui de iure cōi
regebantur eiſdem legibus cum excep.facit quod no. Bar.
in l.1.quod vi,aut clam. ¶ Quærit etiam Bal. vtrū vnū ſta-
tutum trahatur ad aliud eiuſdem municipij.dicit ipſe,ꝙ ſta
tutum trahitur ad aliud determinando. i. reſtringendo, &
dicitur interpretatio reſtrictiua ampliando,& dicitur extē
ſiua corrigendo,& ēt correctiua.& de reſtrictiua,& corre-
ctiua ſatis dictū eſt ſupra in ſuis membris.ſed de extenſiua
etiam tactū eſt ſupra proxi.& qn̄ loquimur de extenſione,
q̄ deſcendit ex alijs partibus ſtatutorū : vel ſi in ſtatuto dr̄,
ꝙ ꝓcedat de ſimilibus ad ſi.& habebit ſemper locū.aut cer
tū eſt,ꝙ non procedit ex mente ſtatuentiū : & non habebit
locū,l.ſi verò.§.de viro.ſo.ma.Aut eſt dubium : & tunc, vt
dictū eſt,vbi ſubeſt eadem ratio, & æq̄tas,hēbit locū : alias
non,vt dictū eſt ſupra,vt in d.l.fi.C.de indic.vid.q̄ eſt not.
ad hoc.facit qđ no.Bal.in l.ſiq̄s ſeruo.C. de fur. vbi dicit,ꝙ
291 † cōſtō pœnalis non dr̄ extendi, qn̄ venit ex mente eiuſdē
l.vt no.in c.ſi poſtq̄.de elec.li.6.in nouel.dicit etiam, ꝙ ſta
tutū ſpeciali ratione inductum cōtra ius cōe trahitur ad ca
ſum ſimilem,vbi ratio oīno eſt eadē. ad hoc de op. no.nun.
l.de pupillo.§.ſiquis riuos.& hinc eſt, ꝙ ſtatuta ciuitat. li-
cèt ſint ſtricti iuris,pn̄t trahi ad cōſequentiā: dumtū caſus,
ad quē trahit̄,nō ſit incluſus in iure cōi. probat̄ optimè ī l.
de quibus.de legi. ſubdit ibi poſt Bar. ꝙ regula iuris antiq̄
trahitur ad caſum nouæ legis.quod declara,vt dixi. ſ. in 6.
q.principali.& vide quod no.Bal.in l.1.C. de pa. qui fi. di-
292 ſtra.vbi inducit gl.q̄ eſt ibi ad q.† ꝙ in legi. & ſtatutis exor
bitantibus à generalibus regulis non proceditur de ſi. ad
ſi.allegat in contrariū gl.l.ob.æs.C.de prædi.mi.& ſoluit,ꝙ
aut procedere de ſi.ad ſi.eſt æquum, & fauorabile: & tunc
proceditur:& ideo ſm̄ eum,in ſtatutis exorbitantibus à iu-
re cōi fit extenſio,vt plenè no.Inſti.de act.§.item mixta.&
per Dy.in c.in argumentū.de reg.iur.li.6. ¶ Adde etiā poſt
Bal.ī l.omnes populi.ꝙ poſterius ſtatutū trahit ad ſe prius,
vt corrigat,ſi vtrūq; loquitur ſpecialiter in eodem caſu.ſed
ſi primū ſtatutū loquitur diſtinctè,ſm̄ loquitur indiſtinctè:
tunc non fit correctio,q̄ eſt vitanda,vt. C. de inoffi. do.l.1.
ſed primū ſtatutū trahit ad ſe vltimū, & diſtinguit ipſum,
vt l.nihil.de coniungen.cum eman.li. Item vnum caput ſta
tuti trahit ad aliud caput eiuſdē ſtatuti,de pet.hære.l.vtrū.
& dicit, ꝙ trahitur etiam per coniunctiones aduerſatiuas.
nam etiam in aduerſatiua videtur repetita qualitas pręce-
dentiū,cū ſit coniunctio.Inſti.de re.diui.§.item l. pilli.ver-
bi gratia.dicit ſtat.extantibus maſculis fœmina non ſucce
dat ab inteſtato,niſi in dote.facto verò teſtō,non ſuccedat,
niſi quatenus teſtator ei iuſſerit relinquendum:certè intel-
ligitur facto teſtō,maſculis.ſ.exiſtentibus.q̄a dictio, verò,
pro,ſed,eſt coniunctio;ergo repetitionē inducit,l. Seia.& l.
Gaio.de fundo inſtruc.hæc ſunt verba ſua in dicta l. oēs po
puli.de inſti.& iu. ¶ Procedo vlterius,ſequēdo aliquas qō-
293 nes quò ad iſtū primū articulū. Quæro† ſtatutū ꝓhibet mi
nori.

nori.20.an.teſtari. Vtrũ iſta prohibitio extendatur ad codi
cillos. Bar. ꝙ ſic. licèt enim ſtatutũ non debeat extendi : ta-
men lex antiqua, qua cauetur, ꝙ qui non poteſt teſtari, nõ
poſsit codicillari, ſe extendit ad ſtatutũ, ar. l. 1. §. 2. ad leg.
fal. & l. 1. §. 1. de mu. & ho. & quod no. in l. quod verò. de le-
gi. & ita ipſe no. in l. 2. de leg. 1. Bal. contra in l. fi. C. de teſt.
nam cũ ſtatutũ ſit ſtricti iuris, & contra ius cõe, eſt ſtrictè
interpretandum. facit l. filium. in prin. ad Trebel. Dicit etiã
Bar. in d. l. 2. ꝙ ſi per ſtatutũ in teſtamento ſufficiant quin-
que teſtes: vtrũ per conſequentiam ſufficient tres in codicil
lis: vt ſic diminuto numero teſtiũ in teſtõ, videatur pariter
diminutus in codicillis? dicit, ꝙ non. quia nulla lex dicit, ꝙ
in codicillis ſufficiant pauciores teſtes, q̃ in teſtamento.
facit l. illud. de ſacroſan. eccle. & adde hic quod no. Bald. in
l. tranſigere. C. de tranſ. poſt. 12. oppo. vbi, ſi per ſtatutum
receſſum eſt à iure cõi in genere pœnæ, receſſum videtur
ab oĩbus, q̃ veniebãt in cõſequentiam gñris pœnæ. C. de la
ti. lib. tol. l. j. in prĩ. & l. fi. de edi. di. Adri. tol. ex quo infert, ꝙ
ſi per ſtatutũ pœna corporalis eſt inſligẽda ex delicto: alte
ra eſt pecuniaria, poterit ſuper illo tranſigi. quia attenditur
ammodo pęna ſtatuti, non iuris cõis. quia iudiciorum qua
litas iudicatur à pœnæ qualitate. ff. de pu. iudi. l. 2. ¶ Vlte-
294 rius pone † ſtatu. o cauetur ꝙ ſoror non ſuccedat fratri: v-
trùm econuerſò frater videatur prohibitus ſuccedere ſoro
ri? & videtur, ꝙ ſic: quia in ſuccedẽdo debet æqualitas hinc
inde ſeruari. & qualiter quis ſuccedit, taliter ſucceditur ei,
vt l. lege. C. de legi. hr̃. Bal. tenet ibi contrarium. nam ſm̃ eũ,
dato vno inconuenienti, non dẽt dari maius inconueniens.
quod patet ex illa l. vbi illa media iuris prudentia duraret,
niſi illa l. remouiſſet illud inconueniens. ¶ Subijcio ſimilẽ
295 q. † de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ fama habeatur ꝓ plena pro-
batione in certis malefi. Modò probatur fama de malefi-
cio, & contraria fama de innocentia. modò quęritur, quæ
præualeat? & videtur, ꝙ fama de maleficio; quia eſt exæqua
ta veræ, & plenæ probationi. Sed vera probatio plus valet,
q̃ fama. quæ probatio propriè non eſt probatio : quia non
eſt de re, ſed extra rem. Item quod iuris eſt de aliquo, idem
eſt de eo, quod ei exęquatur, l. 1. §. lege. ad leg. Fal. Item ſta
tutũ odio accuſati editũ non videtur pro eo interpretan-
dum, ar. l. relegatorum. §. fi. de interdic. & releg. In contra-
rium arguit, & videtur, ꝙ quotieſcunque priuilegium con-
ceditur actui, debet de illo actu conſtare. de teſta. mi. l. di-
uus. ſed hic non conſtat, l. ſcripturæ. de fi. inſtru. de teſta. l.
ob carmen. §. teſtes. Item probatio delicti per ſolam famã
redditur dubia per probationem contrariam famæ : ergo
in dubio pro reo pronunciandum, l. ſi poſt motam. de peti.
hære. & c. inter dilectos. de fide inſtr. Præterea priuilegium
conceſſum actori prodeſt reo: vt ſic quod licet vni, liceat al
teri. & ſic ſeruetur in iudicijs ęqualitas. c. non licet. de reg.
iur. li. 6. & l. fin. de fruct. & lit. expen. ſicut ergo per ſtatutũ
eſt priuilegiata probatio accuſatoris: multò magis proba-
tio accuſati, cui eſt in dubio magis fauendum, l. abſentem.
de pœn. quid dicendum? Bald. dicit in ſo. huius quæſt. in l.
ea quidem. C. de accu. Mihi videtur, quòd ex virtute dicta
rum reg. præalleg. cap. non licet. & l. fin. mutatio iur. com-
munis in probatione accuſatoris extendatur ad reum, cui
in dubio eſt magis fauendum, vt dicta l. abſentem. & l. Ar-
rianus. de actio. & obligationibus. nec debeat attendi o-
dium accuſati, ſed æquitas iudicantis, qui non debet ex
probatione dubia ferre certam ſententiam. 11. q. 1. c. graue
facit c. cũ inter priorem. de excep. pro hoc. nam correl. na-
tura eſt, vt correctio in vno extendatur ad alterum. l. fin. C.
de indic. vidu. & l. fi. de accep. & hoc credo verum in q. præ-
dicta, quia in caſu omiſſo à ſtatuto erat maior ratio diſpo-
nẽdi, cum in ordine bonæ famæ, magis quàm malæ, debeat
ſtatuens delectari. Sed in caſu, in quo pp maius grauamen
actori iniũctũ releuaret in alio ꝑ ſtatutũ, hoc nõ videret ꝓ-
deſſe reo, iuxta no. per Barto. poſt gl. in Auth. qui ſemel. C.
qũo, & qñ iudex. in illa. q. an dilat. l. conſentaneũ. & l. prope
randum. quæ loquũtur in reo, corrigantur per Auth. qui ſe-
mel. C. qũo, & quan. iu. quæ loquitur in actore. Barto. &
Bal. dicũt ꝙ nõ. quia nõ eſt eadẽ rõ correlatiuorũ. nam reo
dẽt ſubtrahi materia malignandi. Et iõ conſulendũ eſt ma-
gis actori prætendẽti ſibi debitũ, quã reo, qui debitum nõ
prætendit, l. 1. de eo, quod certo lo. ſm̃ Bal. in l. 1. C. ſi aduer.
li. per Bar. & Cy. & l. 1. de re iudi. per Bal. vbi ſi per ſtatu. de
bet credi ſindico, vel ſtetur eius iuramento, an poſsit pro-
296 bari contrarium. ¶ Quæro vlterius. ſi † aliquis eſt bãnitus,
vel condemnatus ad mortem ex forma ſtatuti: vtrùm extẽ
datur tacitè ad bona. videtur, ꝙ non. quia pœna ſtatutaria
contenti eſſe debemus. de ver. obli. l. ita ſtipu. ſed ſtatutum
dicit de pœna mortis, non de alia pœna. non diſtinguit, er-
go nec nos, vt l. ſeruus. de pœn. Item bannum eſt ſtricti iu-
ris, cum ſit contra ius cõe, ꝙ abſens banniatur: vnde ſtrictiſ
ſimè eſt interpretandum, vt no. Cy. in l. 1. de hr̃. inſti. & di-
cit Bal. ꝙ ſi non eſt facta executio, poterit teſtari. quia non-
dum eſt effectus ſeruus pœnæ. Si autem eſt paſſus mortem,
efficitur ſeruus pœnæ, & teſtari non poterit: tamen ab inte
ſtato habebit hæredem, l. 1. de rap. vir. & hoc no. Bal. in l. ſi
data opera. qui accu. non poſ. & ibi ipſe no. cũ eſt procedẽ-
dum de ſimilibus ad ſimilia, q̃ ſimilitudo reqratur. ¶ Quæ-
ritur etiam. ſi ſtatuto cauetur, ꝙ omnis tutela duret vſq; ad
18. annum: vtrũ puniatur mater, ſi non petijt tutorẽ in 15.
anno, vſque ad 18. vr̃ ꝙ puniatur. quia redactus eſt ad iſtar
pupilli. Idẽ dicimus in filio furioſo, ꝙ ſibi petere teneatur
l. 2. §. qđ ſi cum prægnans. ad Tertul. Nam extenſio tutelæ
per ſtatutum vltra tẽpus legale vr̃ vſq; ad illud tp̃s extende
re pœnam legis, quaſi ſit interpretatio extenſiua paſsiuè. &
iſtud eadem rõne, ſi minuat de tẽpore tutelæ : vt vltra illud
tempus mater ſit tuta, ſi non petat. Bal. dicit pręcisè ſtandũ
iuri cõi, ex quo non corrigit, vt C. de ſacroſan. ecc. Authen.
quas actio. & videtur ſibi hoc verius, & no. in l. matres. C.
ad Tertul. ¶ Et circa hoc etiam occurrit dubium: vtrũ ma-
ter erit tutrix legitima vltra tempus à iure limitatũ. & vtrũ
debitor pupilli vltra. 14. annum poterit pro reſiduo tempo
re eſſe tutor. & de multis alijs de natura huius tutoris poſt
ætatem legitimam à ſtatuto decreti. & certè ſaluo ſaniori
iudicio, omnes leges ſuper tutelis editæ (vt credo) extendi
debent ad eos, quaſi, vt dixi, iſta ſit interpretatio paſsiua, vt
in ſi. qõnibus. s̃. tactũ eſt. & per hoc verius videretur matrẽ,
ſi nõ petat poſt annũ. 14. ita priuari: ſicut ſi non petat ante,
quaſi extenſio temporis videatur facta cum ſuis qualitat.
argu. l. quæritur. §. qui impleto. loca. & c. hi qui auctoritate.
de præben. lib. 6. & no. in c. 1. & 2. de officio dele. vbi de na
tura iuriſdi. prorogatæ. & l. ſed ſi manente. de preca. Circa
iſtam extenſionem alibi quærit Bal. ſi ſtatuto cauetur, ꝙ in
cauſis vertentibus ſuper inſtr̃m procedatur ſummariè. an
verum ſit, ſi agatur hipothecaria, quæ ad ſecuritatem debi-
ti interuenit, tenet ꝙ ſic, ſi agatur contra debitorem : ſecus
ſi agatur contra ſing. ſucceſſorem, vel alium poſſeſſorẽ. qa
præceptũ, vel confeſsio non ſequitur fundũ, ar. l. 1. C. ſi cer.
pe. & ita no. in l. j. C. com. de le. ad hoc cle. diſpẽdioſã. de iu
di. & quod no. Bar. in l. ſolent. de ali. & ci. le. facit c. acceſſo-
rium. de regu. iur. lib. 6. Idem dico in caſu, quo inſtr̃m per
ſtatutum habet paratam execu. nam illa, quæ trahunt ori-
ginem ab obligatione, de qua in inſtrumento, habebunt eã
dẽ naturã: licèt ſint incerta, vt intereſſe. vel ſit aliquid aliud
incertum. nam officio iudicis execu. liquidari petetur, vt
no. Bar. in l. 2. Item ſi vltra centum libras non poſsit proba
ri obligatio per teſtes, vt eſt ſtatutum hic Bon. tamẽ ſi obli
gatio deſcendit ex inſtrumento publico, cum ſit incerta, po
terit liquidari per teſtes cuiuſcunque quantitatis ſit. & ita
tenuit diſputando Ia. Bu. nec iſta poteſt dici in his exẽplis
extenſio ad diuerſum caſum, ſed intenſio, & declaratio prę
am-

ambuli. & qui declarat, vel exequitur, nihil de nouo facit,
l. hæredes palam. §. ſed ſi notam. de teſta. & c. nouit. de app.
& c. ſuper litteris. de reſcrip. ¶ Quæro vlterius de tali. q. ca
uetur ſtatuto Piſtorij, ꝙ nec magnas poſsit eſſe arbiter in-
ter populares, nec popularis inter magnates: vtrùm ergo ſi
magnas litigat cum populari, poterit eſſe arbiter magnas,
vel popularis? reperio hanc quæſt. plenè diſcuſſam per ex-
cellentiſſimum, & famo. doctorem leg. Do. Bar. de Salic. &
probat primò 11. rationibus, ꝙ laudum valeat. & 11. alijs
in oppo. & pro hac parte concludit. ſ. ꝙ non valeat. nam cũ
contingit iſta mixtura perſonarum, perſona prohibita inſi
cit actum cum ipſa geſtum à perſona ibi permixta, l. non di
ſtinguemus. §. ſi ſeruus. ff. de arbi. & c. cum ſuper. de offi. de
le. Sufficit enim impedimentum vnius ad remotionem alte
rius, qui aliàs iure ſuo poſſet gerere illum actum, l. pręcipi-
mus. ad fi. C. de ap. Item probat, ꝙ iſta verba inter magna-
tes, vel inter populares verificantur in altero tantùm, vt l.
videamus. §. curatores. ibi dum dicit [inter ipſas accepta-
re.] nam ibi verbum [inter ipſas] verificatur, vbi ſit aliquis
maior. 25. an. ita ꝙ non poſt. vel adultus. In fine autem te-
net, ꝙ inter iſtos, ſiue in eorum cauſa poterunt eligi in ar-
bitros popularis, & magnas. quia ſuſpicio, quæ oritur, ſi eſ
ſet alter tantummodo, tollitur propter adiunctum, vt in ſi.
de eden. l. ſiquis ex. §. 1. pro hoc. C. ſi aduer. li. l. 2. vbi iudex
accumulatur ſecundùm diuerſitatem litigantium. ad idem
in d. l. præcipimus. & l. iuris peritos. § cum oriundus. de ex
cu. tu. & c. cum illorum. de ſen. excom. facit quod not. Cyn.
in Authen. presbyteros. de epi. & cle. ¶ Ecce alia quæſtio
297 † de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ cõtra aduocatũ nõ poſsit inqui
ri, ſed contra militem inquiri valeat, ſiue poſsit. Modò qui
dam eſt aduocatus, & miles : an poterit inquiri ex capite,
quia miles: vel non poterit ex capite aduocati? & videtur, ꝙ
poſsit: quia aliter de mixto, quàm de ſimplicibus, iudica-
mus, l. vim paſſam. §. præſcrip. de adulte. Bal. tenet, ꝙ aut de
liquit vt aduocatus: & non poterit. aut vt miles : & poterit.
aut eſt delictum indifferens, non concernens aliquod iſto-
rum: & tunc illa pars debet aſſumi, quæ magis fouetur à iu
re cõi. quod non ita de facili tollitur, ſicut priuilegium, l. e-
ius militis. §. militia. de teſta. mili. Si ergo de illo delicto eſt
permiſſa inquiſitio de iure cõi, iudicabimus vt de milite. Si
eſt prohibita, iudicamus vt de aduocato. & ita no. in l. is qui
decurio. C. de fal. per Bal. & vide. q. Io. Cal. quã refert Bart.
in l. 2. de ver. ob. vtrùm ſub ſimplicibus cõtineãtur mixta.
¶ Occurrit alia quæſtio de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ inſtr̃m
generaliter, ſiue ius in eo deductum duret. 20. annis. Alio
cauetur, ꝙ executio legatorum fiat, quemadmodum execu
tio inſtrumentorum, generaliter. vtrùm ergo legatis præ-
ſcribetur 20. annis? videtur, ꝙ ſic. quia ad illam ſimilitudi-
nem rediguntur per ſtatutum, contra. conſuluit Dominus
Ludouicus de Are. egregius ſuo tempore aduocatus Florẽ.
nam ſtatutum æquiparat legata inſtrumẽtis generaliter in
tempore exequendi, non in tempore præſcribendi: ergo le
gatis præſcribitur tempore ſuo. ſ. 30. an. ſed inſtrumẽta 20.
an. non habebunt executionem, quemadmodum inſtrumẽ
ta generaliter. adducitur, ꝙ ſtatuta ad caſum omiſſum non
extenduntur; quia ſunt ſtricti iuris, l. quicquid aſtringendæ.
de verbo. obliga. Item fauore legatorum eſt factum ſtatu-
tum, vt habeant paratam executionem. ſed ſi per hoc a-
ctio pro legatis competens vſque ad. 30. an. duraret mino-
ri tempore, ſtatutum in fauorem, redundaret in odium,
contra l. quod fauore. de legi. Vltimò ad materiam hu-
ius membri poſſent cõmodè applicari quæſtiones aliquæ,
de quibus. s̃. in 12. q. ad quas perſonas, vel loca extendant
298 ſtatutum ſuum effectum. ¶ Secũdum membrum fuit † vtrũ
argu. à contrario ſenſu habeat locum in ſtatutis. remiſi de
hoc ad Bar. & ad Bal. s̃. in 5. q. cui adde quod not. in Specu.
de diſpu. & alle. aduo. §. poſt. ver. & non ob. ſenſus. & Ioan.
An. in c. publicato. de elec. & Bal. in l. 2. de condi. inſer. Cir-
ca ſecũdum mẽbrũ, vtrùm extendatur ad caſum fictũ. Bar.
ſe expediens dicit, ꝙ non. in l. omnes populi. ff. de iuſti. &
iur. alleg. l. 4. §. hæc verba. ff. de neg. geſt. ibi [de quo fuit ne
ceſſarium edicere] cũ ſua gl. Et per hoc dicit Bal. in d. l. om
nes. quòd ſub ver. ſiquis, non continetur hereditas iacens:
quia eſt perſona ficta, & repræſentata in defuncto in
Authen. de iureiur. à mo. præ. in prin. & hac ratione dicit,
ꝙ non extenditur ad ciuita. vel caſtra. quia non ſunt pro-
priè perſonæ, ſed vice perſonæ. l. mortuo. de fideiuſ. circa
hoc vide quod plenè ſcripſi poſt Io. An. in c. cum in illis. de
pœn. lib. 6. ſed ſi ſtatutum loqueretur imperſonaliter (puta
debitum quod non fuerit petitum. j. annum, poſtea peti
non poſsit) bene comprehenderentur omnes. ff. de mi. l. e-
tiam ei. & de pecu. le. l. ſi peculium. §. ſicut. Et quid ſi ſtatu-
tum diſponit circa ciues, an extendatur ad ciues fictòs per
ſtatutum: vt adaptetur principali membro interpretationis
298 declaratiuæ? Quæro ergo † nunquid diſpoſitio in caſu ficto
trahatur ad caſum verum. remittit Bald. ad no. in cap. ſcias.
de elec. in nouella. & quæritur, vtrùm ius commune trahat
ad ſe maleficium fictum per ſtatutum. dicit, quòd nõ. quia
minor eſt fictio, quàm veritas, vt d. cap. hæc verba. & quod
no. in l. talis ſcriptura. de leg. 1. & hoc not. Bald. in l. ſiquis
ſeruo. C. de fur. vbi etiam dicit, quòd ſi conſtitutio epiſco-
pi excommunicat facientes furtum: quòd dicta pœna non
hẽbit locum in caſu fictionis. quia pœna excõis, vel vniuer.
quæ ipſo facto imponitur, nõ hẽt locum in delictis imper-
fectis, vt no. in c. perpetuæ. de elec. lib. 6. in nouella. ¶ Quæ
ro etiam circa hoc. cauetur ſtatuto, quòd de omnibus cri-
minibus poſsit fieri pax, præterquã de homicidio. mõ qdã
pp contumaciam, quæ facit eum haberi pro confeſſo, per
ſtatutum fuit de homicidio cõdemnatus: vtrùm poterit fie
ri pax? Bal. ꝙ ſic: quia ſtatutũ vr̃ excipere verum homici-
diũ, non fictum. nam non adaptatur ad caſus fictos, ſed ad
meram exiſtẽtiam terminorũ. adducit quod no. Ia. de Bel.
in Auth. vt li. ma. & auiæ. §. penul. vbi ſol. cõtrarium. Bal. di
cit ꝙ illa l. loquit̃ de adulterio vero, ſed. §. pen. loquitur de
eo, quod habetur pro adulterio. & ſic in adulterio præſum
pto, & ita no. Bald. in dicta l. tranſigere. C. de pac. ¶ Ca-
pio nunc quartum mẽbrum de perſonis, vtrùm ſcilicet ſta-
tutum, quod loquitur de vna perſona, extendatur ad aliã.
Bar. tangit in l. ſi verò. §. de viro. ſolu. ma. vbi tex. innuit, ꝙ
non, lex enim quæ loquitur de viro, non extenditur ad ſo-
cerum. quia de eo non loquitur : ſed ibi ideò, quia per ius
generale fuit ibi ſic in viro ꝓuiſum, prout Bar. declarat, &
plenius in l. ſi conſtante. in 7. q. vbi verò nõ contra ius cõe,
ſed præter diſpõ. emanaret, videretur ſtatutum ad aliã per
ſonam extendi, in qua fuiſſet eadem, vel maior ratio ſtatuẽ
di, & Bal. in l. quod non. ff. de legi. vbi de iſta extenſione ſta
tutorum ad diuerſas perſonas, plura exempla ponit. Et pri
mò ſi ſtatuto cauetur, ꝙ filia dotata non ſuccedat: an extẽ-
datur ad nepotẽ, tenet ꝙ ſic. quia veriſimile eſt ſtatuentes
hoc ſtatuiſſe in fauorẽ generis maſculini, ſiue agnationis,
& includit agnatos diſpoſitiuè : ideo non eſt extenſio quò
ad eos. ſimiliter non eſt extenſio, quò ad nepotes. quia no-
men filij poteſt attribui nepoti, quaſi generale deſcenden-
tium nomen. de hæred. inſti. l. Lucius. ad Mace. l. filium ha
beo. & hoc tenet Cy. in l. 1. C. quæ ſit lon. conſue. Sed quid
ſi verba appellatiua oĩno diſcrepant, dũ dicit ſtatutũ, ꝙ fra
ter excludat matrẽ: an excludat auiã. ĩducũt d. l. qđ verò. &
qđ dixi. s̃. in prĩcipali mẽbro ĩterpretat. declaratiuæ verſic.
Tertiò prĩcipaliter quia ĩ ſtatutis & c. vbi de plurib. pſonis,
de quib. ſtat. expreſsè nõ loquit̃: vtrùm eos ĩcludat. qđ idẽ
eſt, ſi q̃rat̃ vtrũ ſe ad illas extẽdat. & ſic adaptãtur ad iſtud
mẽbrũ quartũ, qđ interpretat̃ extẽſiuè. Et vide exẽ. vtilia, q
ponit Bal. i l. qcũq;. de ſer. fu. ver. attẽde hic. & in l. maximũ
vitiũ. C. de li. præteri. vtrobiq; ꝑ eũ de extẽſione ad alias ꝑ
ſonas,

ſonas,in quibus fuit eadē,vel maior rō ſtatuēdi. inter cōſi. quæ habeo diuerſorum Doc. reperi conſilium colle. ciuitatis Peruſij ſup ſtatuto,quo cauetur, ꝙ extāte patruo, nō ſuccedat mater filio,vt ſtipes domorum,& familiæ conſeruentur. Modò extant patruus, & etiam ſoror defuncti.de qua non eſt facta mētio in ſtatuto:vtrū ergo patruus excludet ſororē.& ſi non excludet,vtrū mater admittetur cū ſorore defuncti,eademq; eius filia?& videtur,ꝙ à patruo excludetur iſta ſoror,durante cauſa finali ſtatuti: ſicut cū ceſſat ſtatutū,ceſſat eius diſpoſitio,l.gn̄raliter.C.de epi.& clē.
301 Item†excluſa vna perſona, excluſa videtur eius ſimilis, in qua eſt eadem ratio excludendi,vt no.Bar.in l.2.§.vidēdū. ad Tertul.vbi ſi per exiſtētiā aguatorum excluditur mater, videtur excludi auus maternus.& ſi ſtatutū excludit filias, videtur excludere nepotes, qui ex filia naſcūtur, l.1.de adul.per Cy.¶Cōtra.conſuluit præfatum collegium. ſ.ꝙ patruus non excludat ſororē defuncti.quia de ea excludenda ſtatutum nihil diſponit.non obn̄t exempla de auo mr̄no,& nepote ex filia.quia iſti ſuccedunt loco excluſorum.& eſt q̄dam conſequentia,& repræſentatio in eiſdem,ſed nō ſic in matre,& ſorore,q̄ iur.diuerſo veniunt ad ſucceſſ.iſtius,vna tanquam mater,alia tanquā ſoror. & per iſta ēt cōcluditur ī alia.q.videlicet ꝙ excluſo patruo,mater,& ſoror defuncti pariter admittentur.aſſurgat ergo mater filiæ ſuæ, q̄ eius beneficio conſequitur,quod non potuiſſet conſequi,ſi fuiſſet ſola.& vide Bal.in ſimili q.in l.illam.de collatio.Et de iſta extenſione rōe ſimilitudinis vide quod nō.Bal.in l.de q̄bus.ff.de legi.ver.reſtat de prorogatione cōſue.&c. col.vndecima.vbi dicit,ꝙ ſimilitudo eſt in diuerſis perſonis,caſibus,& rebus vna,vel quaſi eadem rō, & non hēt locum in pœnis,vt no.in reg.odia.de reg.iur.lib.6.vn̄ conſtō hēt locum,quando venit ex mente eiuſdem legis,c. ſi poſtquam. de elec.li.6.in nouel.dicit etiam ibi, ꝙ ſimilia delicta ſimiles pœnas exigunt,ad leg.Aqui.l.illud.& in perſonis ponit æquiparationem de regulari canonico ad fratrem prædicatorem,vel ad monachos,de ſta.mo. c. quod Dei timorem, de ordine vnius ordinis mendicantium ad alterum,c. 2, de reg.li.6.de muliere ad quaſi mulierē. de patre ad matrē. facit l.à viro.de ver.ob.& l.j.§.hoc īterdictū.de fonte.¶ Sub
302 dit ꝙ† plura habentia eandem rationem,ſi de vno fiat mētio,videtur fieri exemplariter,non reſtrictiuè.de iur.om.iu
303 di.l.imperiū.¶Hic ſubiungi pōt q. de mandatario† ſi ſtatuto cauetur,ꝙ quicunque malum fecerit,puniatur in mille lib.Modò cōtingit, ꝙ vnus non commiſit ſuis manibus, ſed mandauit committi:vtrū punietur pœna ſtatuti,an pœna iur.communis,tanquam iſte caſus non ſit ſtatuto cōprehenſus? Cyn. primò arguit, ꝙ puniatur pœna ſtatuti,per l. hoc iur.§.deiecit.de reg.iur.vbi deiecit q̄ mandauit.Itē corrupit album,qui mandauit corrumpi.de iuriſdi.om. iudi.l. ſiquis id quod.Item qui mandauit, eſt princeps facinoris. de ſer. cor.l. do. econtra videtur, ꝙ pœna iur.communis, quia iſte,qui mandat,non verè facit. quod patet; quia non comprehenditur ſub his edictis, ſed per interpretationem iur.co.extēditur ad eum, vt patet in l.ſi quis ſeruum.§. prætor.& §.non dixit.de acqui.hære.Sed ſtatuta non recipiunt iſtam interpretationem extenſiuam,l. conſtitutionibus.ad munici.& quod interpretatiuè dicatur talis facere,tenet gl. in l.1.§.deiecit.de vi,& vi ar.& Dy.de reg.iur.in reg. q̄ per alium.li.6.Cy.in l.ſi per alium.ff.ne quis eum.refert opi.& inclinat in opi.Ia.de Are.&Lau.de Rāponibus,videlicet ꝙ mādans puniatur pœna ſtatuti. nam ſtatuta nō ſunt adeo ſtrictè accipienda,ꝙ non interpretentur,& diſtinguātur ꝑ iura communia,l.2.C.de noxa. Item referenda ſunt ad ſanum intellectum,l.ſi cui.de ſerui.Præterea licèt ſtatuta ſint ſtricti iu. tamen recipiunt interpretationem ſecūdùm conſidera. mentis, & rationis equitatem, ſicut & ſenatus con. quæ ſunt ſtricti iuris.de ritu nup.l.nō ſolum.§. 1. vbi eſt expreſſum.Præterea innitēdo nimis iuri ſtricto, pernicioſè erratur.eſſet.n.pernicioſum hoc dicere.de verb.ob.l.ſi ſeruū. §. ſequitur.igit conſiderata mēte,& ratione ſtatuti mandator debet puniri.quia ipſe eſt, qui fecit ſecundùm interpretationem legis.pro hoc de iure patro.l.adigere.§. quamuis. Et concludit Cy.ꝙ ſiue verè faciat, ſiue interpretatiuè,includitur ſub pœnali ſtatuto.Bart.attingit iſtam. q.ſubtilius diſtinguendo in l.ſed ſi vnius.§. ſeruus meus. ff. de iureiur.
304 nam vt dicit†quidam ſunt actus, qui non poſſūnt expediri per inſtrumentum ſeparatum à corpore, vt adulterium,falſum teſtimonium,& ſi.& tunc ille fictè facit,qui mandat.& hoc voluit glo.in l.1.§.quotiens.de vi & vi ar.quædam ſunt facta,quæ nō pn̄t fieri per inſtrumentum ſeparatum ab opere,vt percuſsio, homicidium cum ſi. & tunc aut tale inſtrumentum neceſſariò agit,vt ſagitta emiſſa,lancea, vel lapis:& ille facit,qui facit per talia inſtrumenta,l.item ſi obſtetrix. cum alijs, quas alleg. quandoque inſtrumentum, quo perpetratur delictum, agit in virtute libertatis, vt homo:& tunc ſi illud,quod mandatur, eſt licitum: vel ꝙ ille, cui mandatur,tenetur exequi:& tunc ille,qui mandat,verè facit,l.2.§.ſi procur. qđ quiſque iur. & l.ſi pater.de manu. quandoque ille,qui agit,non debebat illud agere.quia mā. erat illicitum,ſiue rei turpis:tunc qui mandat, dicitur facere interpretatiuè.ita intelligit.§. deieciſſe. & multas alias, quas allegat in dicto.§.quòd ſi ſeruus meus. vbi not. tāgit, vtrùm iſta interpretatio cadat in ſtatuto quò ad mandantem.Cyn. tamen dicit, quòd ſic,per rationes ſuas, de quibus ſupra.Dominus Bald.tangit iſtam quæſtio.in l. omnes populi.de iuſti.& iur.in ver. ſed quæ eſt interpretatio actiua in ſtatutis.&c.& ibi dicit,quòd aut verba ſunt ſcripta in rem:vel ſunt dubia,an in rem, vel in perſonam:& tunc ſunt realiter intelligenda, & omnes comprehenduntur, in quibus eſt par ratio,& conditio, vt c. ſicut dignum.de homi. ponit exempla, ſi ſtatutum dicit.pro vulnere imponatur talis pœna. quandoque ſunt ſcripta in perſonam:& tunc non ſtat ſimpliciter cum Cyn.quia non ſine ipſa ſtatutum perſonam no.& non ſimpliciter ipſum factum, vt dicto. §. non dixit.tandem ſubiungit, cum verba ſunt ſcripta in perſonam. quòd aut ſtatutum diſponit de indulgentia, aut de pœna.primo caſu, vt ſi dicit, quòd homicidæ habenti pacem remittatur pœna perſonalis: tunc idem ſtat. intelligam in mandante,& opem ferente.quia benigna eſt hæc interpretatio,ar.ad Sil.l.2. Secundo caſu refert. aut diſponit de pœna regulari iuxta qualitatem delicti:& tūc delictum extenditur ad mandatorem,nempe princeps eſt delicti. & ita intelligitur.l.ſi perſonam.& quod ibi per Cy. aut ſtatutum regulariter damnat factum:vel factum damnatum irregulariter punit:& tunc non comprehēdit mandatorem, exēplū de primo.ſtatutū dictat, ꝙ qui inuenitur de nocte, puniat̄ in cētū:certè nō punietur ſcholaris.qa ſtatutū limitatæ materiæ dat pęnam,& ipſum ſtatutum inuenit hic materiam delicti de nouo,& ſuis terminis contenti eſſe debemus,& ſtatutum figit pedes ſuos in ea. De ſecundo ſiquis fecit iniuriam patri,non gaudeat beneficio inuentarij:certè non continetur mandans.quia iſta pœna extranea eſt à propria natura delicti. quia reſpicit actum quendam remotiſsimum, & extrinſecum valde, vt dicto.§.non dixit. Sed pone.ſtatuto cauetur, quòd de omni maleficio poſſit fieri pax,ſaluo quòd ſiquis occiderit hominem,ei non proſit pax. modò quæro. nunquid proderit mandatori?dicit, quòd ſic.quia exce.quæ debet eſſe de prædicatis regulæ,tamen eſt contra officium reg.quędam excipiendo, & detrahendo.cetera enim efficaciter dimiſſa ſubſtantia firmat.nā detractio in quibuſdam videtur cetera confirmare, l. tribunus.§.fina.de te.mili.hoc ad litteram dicit Bald. in dicta l. omnes populi.& vide etiam eum in l.non ideo minus.in 7. quæſt.C.de accu.vbi refert ſupradicta verba Barto. magis

pul-

pulchrè.Reperio etiam Bald.conſuluiſſe in tali.q. per ſtatutum.Poteſtas habet arbitrium latiſsimum contra aſſaſsinos.aliud eſt ſtatutum,quòd bannitus poſsit impunè occidi.Modò quidam de Aretio per pecuniam mandauit occidi quendam exbannitum inimicum ſuum,& occiſus eſt Peruſij: vtrùm Poteſtas Aretij contra illum mandantem habeat arbitrium,& videtur,quòd non.quia ſtatutum videtur referri ad occidentem: quia ille propriè occidit,qui exanimat,non qui fieri mandat,l.ita vulneratus.ad leg.Aquiliā. Ipſe conſuluit contra.quia ſtatutum permittit offenſionem cuiuslibet generis,& fortè occiſionem: cum ſint verba generaliſsima,& omnes comprehendat.l.aut qui aliter.§.fin. quod vi aut clam.Item non ſolum verba,vtrùm ſint ſcripta in rem,vel in perſonam,debent conſiderari, ſed etiam ratio ſtatuti,quæ eſt,vt bannitus tanquam hoſtis ciuitatis pereat,l.3.§. transfugas. de ſicca. ꝙ autem ſit hoſtis,indictio belli,& diffidatio manifeſtant,l.amiſsione.§.qui deficiunt, de capi.di.nihil igitur intereſt, qualiter occidatur iuxta illud.Dolus an virtus quis in hoſte requirat? hoc etiam ſuadet ſeueritas publicæ diſciplinæ.l.licitatio.§.quod licitè.de public. Item arbitrium conceſſum eſt ad aggrauandum factum omni iure damnatum, & deteſtabile. c. pro humani. de homicidio.in 6.ſed quò ad Poteſtatem Aretij iſtud non erat factum damnatum,ſed impunè permiſſum: ergo pœnam non meretur,l.Graccus.de adulte. In facto igitur, ex quo ſequi debet abſolutio, non debet extendi arbitrium ad condemnatos.& incipit cōſilium. Quidam habebat ini
305 micum.&c.¶ Vltimum membrum fuit.ſi†ſtatutum prolatum eſt per verba præteriti,vel præſentis temporis:an trahatur ad futura.quod videtur.de leg. 1. l. talis ſcriptura. & l.verbum oportebit.de verbo.ſignifi. Bar. diſtinguit in d.l. omnes populi.dicens,quòd aut ſtatutum continet delictorum indulgentiam,vt quia dicit.quicunque eſt,vel fuit bannitus,liberetur ſoluēdo duos ſolidos pro libra: & non porrigitur ad futura.caſus eſt in l.cum lex. de legi. & ideò eſt materia delinquendi, l. 2. de abolitio.Si verò continet aliquam diſpoſitionem: tunc trahitur ad futura, ſi ſit eadem ratio.hoc ideo quia ſemper lex loq̃tur.C.de hæreti.l.Arriani. Vnde ſtatutum,quo cauetur, ꝙ quicunque eſt, vel fuit obligatus per publicum inſtrumentum,poſsit perſonaliter capi,& detineri,habet locum in eo, qui incidit in ſtatutum poſt obligationem.pro hoc l. 1.de condi. ex leg. ibi[oblig. lege noua introducta ſit]& iſtud verbum,eſt, trahitur ſine dubio ad futuras leges.pro hoc l. legis virtus. de leg. ſemper.n.l.punit,imperat,vetat, & ꝑmittit.pro hoc faciūt plu. quæſtiones,quæ tractantur in l.iuriſgen.§.ſi.de pact.¶Iuxta prædicta quæro poſt Bal.quomodo cognoſcam, vtrùm ſtatutum contineat indulgentiam, vel ſit ſtatutum generale.reſpondet ipſe, ꝙ aut materia præcedit l.aut lex præcedit materiam.Primo caſu aut præcedit generalis ordinatio in contrarium,& præſumitur indulgentia.ver.gra.ſecundū ſtatutum generale homicida debet occidi. Modò propter guerram facta eſt reformatio,ꝙ banniti pro homicidio,habita pace,ſoluendo 10.extrahantur de banno. Nam tota l.iſta eſt pręteriti temporis,non futuri,niſi in ſolutione, & cancellatione banni. & ideo ſiquis eſſet homicida, tamen non eſſet bannitus, non prodeſſet ei lex noua. Item nec futuro homicidę.quia quod ignoratur, remitti non videtur. de pecu.le.l.cum dominus.Nam iſta eſt quædam diſpenſatio,quæ non refertur ad ignorantes defectus.propterea refert ipſe,ꝙ quidam fuit decapitatus Bononiæ,qui habebat ſecuritatem de proceſsibus, ſed non de delictis,de quibus non eſt proceſſum. C. de tranſ.l.ſi de certa.& de tranſ.l.cū hij qui.Aut non præcedit aliqua ordinatio in contrarium. ver.gra.dicit reformatio,vel ſtatutum populi,quòd omnibus pacem habentibus iudices dimittant medietatem pœnæ;& tunc de futuris intelligo, quia noua forma nouæ materiæ adaptatur.C.man.l. ab Anaſtaſio. in fi.ſi autem lex præcedit materiam:tunc de futuro loquitur,de iuſti.& iur. l.ius ciuile.in glo.quia non poteſt eſſe forma ante materiā. & ideò ſtatutum contra arengantes non habet oculos retro.quia inuenit materiam delicti de nouo. & ideò pœna non refertur niſi ad futuros caſus.& hoc not.Bald.in l.cum lex.ff.de legi.Subdit ibi,ꝙ iſta verba [quicunque ſoluerit] poſſunt habere ſignificationem præteriti, & futuri. quia ſunt implicatiua ad præteritum,& futurum:tamen in legibus interpretantur de futuro,ideſt quicūque ſoluerit poſt, vt not. expreſsè in l. cum tale. §. penul. de condi. & demon.& ideò ſoluenti ante reformatio. non prodeſt reformatio. quia non eſt ſolutum auctoritate reformat. ſed à caſu,& fortuna,l. 2.de condi. & demon.quod eſt no.ſecundùm eum,qui tamen in quæſtione ſimili videtur tenere cōtrarium,vt dixi. ſ.in 14.q. ver. vltimò pro confirmatione huius materiæ. Et ſub illa. 14.quæſt. caderet iſtud vltimum membrum.nam in dicta q.plenè examinantur ſtatuta trahentia ad præterita:Sed in primo membro, vtrùm ſtatuta præteriti,vel præſentis temporis trahantur ad futura. quibus adde, quod ipſe no.in præal.l.omnes populi.in verſicu. nunc videamus,ad quæ tempora referantur ſtatuta. Dicit enim,quòd aut habent relationem in certum tempus, & in certos caſus: & tunc comprehendit illud tempus cum ſuis caſibus nondum deciſis:ſecus in deciſis,vel tranſactis. ad Tertul.l. 1. in fi. & intelliguntur quò ad hunc ar. deciſum, etiam ſi ſit à ſententia appellatum.idem eſt in caſibus concluſis,in quibus igno.tam iuris, vel facti poteſt alle.in Authen.vt cum de app.cog.in prin.de cauſa poſ. & proprie.c. paſtoralis.per Inno.Aut habent relatio. ſimplicem,& indefinitam implicitam ad caſus præteritos,& futuros: & tunc aut noua lex refert veterem:& trahitur ad tempus vetus legis,Inſti.de hære.quali.& diffe.§. ſed his. aut interpretatur verba,& mētem legis veteris,& idem: quia retrotrahitur, Authen.de fil.ante do.inſtru.na.§.fi. aut interpretatur mentem,ceſſantibus verbis:& tunc de rigore trahitur retro:ſed de benignitate non,C.man.l. ab Anaſtaſio. in fi. Aut innouat legem veterem,aliquid detrahendo,vel addendo:& nō trahitur retro,in Authen.hæc conſtitutio inno.coll. 8. Aut lex noua ſimpliciter diſponit: & tunc aut per modum indulgentiæ: & non continet futuros caſus, ſed præteritos. ȷ̃.de legi.l.cum lex. Aut per modum reg.generalis: & tunc comprehendit futuros caſus. quia hæc eſt natura legis,vt no.de condi.& de.l.cum tale.§.fal.& hæc eſt eius diſtinctio in præalle. l. omnes populi. vbi etiam an ſtatuta trahantur ad facta ante ſtatutum:tamen reſp.eius,ſuper quo diſponitur, recipiunt confirmatio. de futuro. & circa hoc vide quæ no.in ſimili.in c.non debet.de conſan. & affi. in Cle. 1.
306 eod.tit.¶Tangit etiam vtrùm†ſtatutum trahatur ad futuras perſonas.verbi gratia dicit,ꝙ vxores cum filijs bānitorum non poſſunt ſtare in ciuitate:vtrùm nati poſt legem,& poſt bannum poterunt ſtare? videtur quòd non. quia magis debet eis nocere delictum patris, quàm ante natis. C. de liber.& eorum lib.l.2.& de ſta.ho. l. Imperator. in fi. & quod no.eo.ti.l.in ſeruorum.§.fi.mortuo tamen patre, redire poterunt ad ciui. quia bannum morte extinctum: vnde ammodo non ſunt filij bannitorum.de leg.2.l.Titia.§.vſuras.per Iac.de Are.His igitur quinque membris,quæ referuntur ad 4. principale membrum interpretat. extenſiuæ. ſic per ordinem declarandum.reſtat vna quæſtio, quæ eſt communis ad iſtud 4. membrum,& ad alia de interpretatione correctiua, & reſtrictiua.de quibus plenè ſupra.ſæpe
307 enim†in extenſione, correctione, vel arctatione le. canonis,vel ſtatuti conſideramus,vtrùm loquamur in materia fauorabili, an in materia odioſa. Iſtam enim reſtringimus: illam autem ampliamus.c.odia.lib. 6. de reg.iur. & l.cum quidam.de libe.& poſthu.& eſt hoc difficile cognoſcere.nā

nulla conſtitutio poteſt eſſe fauorabilis vni, quin ſit alteri oneroſa. patet in Maced. in fauorem filiorum fa. & in odiũ creditorum, & in Vell. in fauorem mulierum, & in præiudicium contrahẽtium cum eis. ſimiliter in fauorabilibus, quæ conceduntiura eccleſijs, minoribus, viduis, mulieribus in ſuis dotibus, & alijs, puta patronis contra libertos. nam ſi alteri fauent, alteri in conſequentiam nocent. aliter ergo iudicabitur fauorabilis, vel odioſa. Barto. dicit quòd ſecundùm principale propo. diſponentis, vel ſtatuentis debet cẽſeri fauorabilis, vel odioſa: vnde quia Macedo. principaliter fuit inductum in odium creditorum, tota illa materia iudicabitur odioſa. econuerſo autem in Velle. ideſt in dotibus, in minoribus, eccleſijs, & patronis. nam in ipſorum fauorem principaliter iura ſunt edita: licèt ſecundariò ad grauamen aliorum ſecum contrahentium redundent. & ideò de ipſis materijs iudicabimus, tanquam de fauorabili. & ita no. in l. qui excep. ff. de condi. inde. & l. ſiquis nec cãm.
308 ſi certum pe. Dominus Bald. circa hoc quærens † de ſtatutis. quæ excludunt filias, & deferunt hæreditatem maſculis, quærit an ſint fauorabilia, an odioſa. Et primò arguit, quòd odioſa, per l. maximum vitium. de li. præteritis. quia enim malè tractantur filiæ per ſtatutum, videntur quodam modo exhæredari: vnde ſicut exhæredatio patris eſt odioſa: ita exhæredatio per ſtatutum patriæ, argu. dictæ l. cum quidam. de libe. & poſthu. facit l qui volebat. de hæred. inſti. In contrarium, ꝙ ſit fauorabile, probatur. quia factum eſt principaliter in fauorẽ agnationis, vt familiarũ ſalua ſit dignitas. de ven. inſpic. l. 1. §. ſi ſeruus. ſed hoc eſt quid fauorabile, nec poteſt dici hoc editum in odium mulierum. quia ſi non eſſent maſculi, non excluderentur. Item ſtatutum pœnale reſpectu eius, qui contrahit matrimonium cum pupilla ſua, dicitur fauorabile, & extendendum, in fauorem pupillæ principaliter editum, l. libertum. §. ſenatus. de ritu nup. à priori ergo, non à poſteriori cognoſcitur, vtrùm in fauorem, vel in odium emanauerit. Bald. tamen dicit, quòd glo. in l. qui in poteſtate. C. de in ius vocan. & ff. eodem titu. l. ſed ſi hac. §. ſina. aliter dirimit quæſtionem, dum dicit, quòd ex parte eius, cui conſtitutio fauet, conſtitutio eſt cenſenda fauorabilis, & amplianda: ſed ex parte eius, quem grauat, eſt odioſa, & ſtrictè interpretanda. ex quo infert, quòd ex parte maſculorum ſuccedentium eſt fauorabile, ſed ex parte mulierum eſt odioſum. per quam theoricam concludit, quòd in dicto ſtatuto appellatione filij continebitur nepos: ſed quia ex parte filiæ ſtatutum eſt odioſum, appellatione filiæ non excluderetur neptis ex filio: ſed bene excluderetur neptis ex ipſa filia. quia repræſentat perſonam, quæ excludebatur. & quia non debet plus concedi nepti, quam filiæ: quia ratio ſtatuti hoc non patitur. C. de bo. ma. l. ſi viua matre. ver. nam licet. & ita intelligitur quod no. Cy. in l. 2. quæ ſit lon. conſue. & ita refert ſe conſuluiſſe in dicta l. qui in poteſtate. vbi refert opi. Iaco. de Bel. qui dixit, quòd quamquam in prohibendo fauor verſetur: tamen vbicunque apponitur pœna, aſtrictione pœnæ dicitur diſpoſitio odioſa. & ita no. Iac. de Bel. in Authen. de non ali. § quia verò Leonis. Prædictis adde quòd no. Bal. in l. ſiquis ſeruo. C. de fur. vbi poſt gl. quærit,
309 vtrùm illa † l. quæ eſt pœnalis, & loquitur in corrumpente ſeruum: an extendatur ad corrumpẽtem filium. & dicit ibi glo. quòd ſic, quia eſt eadem æquitas. Nam ſecundùm Bal. l. quantumcunque pœnalis dicitur æqua: tamen pro vtilitate communi poſita eſt, ff. ad leg. Aqui. l. ita vulneratus. & ibi tex. dat iſtam doctrinam ad æquitatem cognoſcendam, quòd id dicitur æquum, cuius contrarium eſt abſurdum: vt mala exempla, ſiue malefacta non puniri. & ex hoc ipſe notat, quòd ſtatutum ſpeciali ratione contra ius commune trahitur ad caſum ſimilem, quod eſt contra. l. quod non ra. ff. de legi. ſed dicit, quòd ibi non deficit ratio, cum ſit omnino eadem, argu. de oper. noui nun. l. de pupillo. §. ſiquis riuos. Barto. ibi dicit, quòd regula legis antiquæ, quæ pariter corrumpebat ſeruos, & filios, extenditur ad caſum nouæ legis, quæ loquitur de ſeruo tantum, vt virtute dictæ regulæ extendatur ad filium. Regula igitur, pluſquam ratio, operatur illam extenſionem pœnalis conſtitutionis: ſicut extenditur etiam ex mente, vt cap. ſi poſtquam. de e-
310 lect. lib. 6. ¶ Occurrit † alia quæſtio, quæ etiam eſt communis ad omnes interpretatio. ſupradictas. nam communiter in fine ſtatutorum conſueuit poni ſtatutum, quòd ſtatuta non recipiant aliquam interpretationem, gloſſationem, vel extraneum intellectum. Dubitatur, quæ interpretatio per hæc verba videatur prohibita. Bart. dicit, quòd dictum ſtatutum modicum, aut nil operabitur. nam ſolum friuola per hæc verba videtur remitti. C. de ve. iu. enu. l. 1. §. fin. ad hoc quod dicimus de clauſ. appellatione remota. nam intelligitur de friuola. c. paſtoralis. de app. & cap. ſuper eo. de offic. delega. & quod not. Barto. in l. 1. ff. quod vi aut clam. Item ſi ſic ruditer, & ad corticem deberent ſtatuta intelligi, prout iacent: vbi ſtatutum puniret extrahentem ſanguinem, occidentem, furtum committentem, puniretur barbitonſor, & alij, qui talia perpetrarent caſu, dementia, vel furore, vel ad defenſionem. quod eſſet ſatis abſurdum: vt delicta, quæ poſſunt probabiliter excuſari, punirentur. facit 1. quæſt. 4. per to. & 15. quæſtio. 1. per to. & l. ſcimus. C. de pœn. & c. quæſiuit. de his, quæ fiunt à maio. parte Capi. & hoc firmat Barto. in dicta l. omnes populi. ad fi. Bald. etiam ibi tangit, & dicit, ꝙ ſtatutum, quo cauetur, quòd ſtatuta non poſſunt interpretari, vel gloſſari, debent æquè intelligi de gloſſa hominis, nõ de gl. legis, vt C. de adulte. l. quamuis. Idem dicit, ſi dicatur, quòd ſtatuta ſint præciſa, ideſt præciſè obſeruentur. nam verbum, præciſum, recipit determinationem laudabilem. de verbo. obligatio. l. ſi ſtipu. ſim Dammã. & ſiñ eum debemus in ſtatutis ſequi litteralem, & planum intellectũ ad vnguem, ſi in eo pôt ſaluari rõ motiua ſtatuti: ſed ſi non poteſt ſaluari rõ, tunc ſecus. Eſt autẽ litteralis intellectus ſonus verborũ, extraneo non indigens interprete. c. exijt qui ſeminat. in fi. de verb. ſig. Intellectus autem tranſcendens, appellatur intellectus ſubtilis. & ĩ hoc laudantur quidã Iuriſconſulti. vt Pap. in l. cũ acutiſsimi. C. de fideic. & Claudius magnò ingenio. de cond. & demõ. ĩ l. à teſtatore. Paulus, Domitius, & Scæuola legum mẽtem cõſiderauerũt aliter, quàm ſonarent verba. ff. de excu. tu. l. ſcire etiam oportet. §. ſed & ſi maximè. facit quod no. in c. capellanus. de ferijs. Alibi etiã dicit Bal. de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ ſtatuta nõn recipiant extraneum, vel ſubauditum intellectum: vtrũ per hoc ceſſabit arg. à contrario ſenſu ſtatuti? dicit, ꝙ ſic. quia intellectus à contrario ſenſu eſt intellectus ſubauditus, & tacitus, & verbis omiſſus, ſicut in hoc exemplo. dixit pater. exhæredo filium meũ, ſi non redierit ad patriam: nũquid vr̃ eũ inſtituere, ſi ad patriam redierit? videtur, ꝙ ſic, per arg. à contrario ſenſu, qui debet ſequi in fauorabili diſpoſitione. de ma. te. l. ſiquis locuples. in fi. & de teſta. l. qui teſtamento. §. mulier. & l. apud antiquos. de fur. Contrarium tenet, & dicit, quòd ex diſpoſitionibus priuatiuis non reſultat habitus. de hære. inſti. l. ex facto etiam. Item ex diſpoſitionibus negatiuis non reſultat affirmatio. ff. de ma. te. l. Titia. §. fi. Et aduerte, quòd ſicut prohibentur quandoq; ſtatuta gloſſari: ita beatus Franciſcus prohibuit gloſſari regulã datam ſuis fratribus. quæ verba exponit Papa in illa extrauag. in d. c. exijt qui ſeminat. Dicit enim hoc debere intelligi, ꝙ ſic prolata, & ſic ruditer exponatur ad litteram, quòd ſuper ipſa gloſſæ non fiant. niſi per conſequens fortè verbum ſenſus, ſeu cõſtructio, quaſi grammaticaliter ad litteram, vel intelligibilius exponatur, nec intellectus ipſius ĩ aliquo extorqueatur ad aliud, q̃ ipſa littera ſonet, vt in d. c. exijt. §. & qui ſub colore. Quæ

verba ſunt aurea, & vtilia pro dictis ſtatutis, vt no. Bald. in Auth. ſi qua mulier. in fi. de ſacroſanc. eccle. ¶ Accedant hic duæ q. diſputatæ. vna per Iac. But. quæ talis eſt. Statuto cauetur, ꝙ ſiquis deceſſerit ab ĩteſtato, relictis filijs maſculis, & filia, ſiue filiabus, quæ dotatæ fuerint in bonis patris, amplius non petant. Item alio ſtatuto cauetur, ꝙ verba ſtatutorum intelligãtur ſm̃ proprium, & vulgarem intellectũ abſque ſubauditione, vel interpretatione, vel extraneo intellectu. contingit, ꝙ quidam deceſsit, relicto nepote ex filio maſculo præmortuo, & nepote ex filia dotata præmortua. vult nepos ex filio ſolus ſuccedere. nepos ex filia vult cõ
311 currere. Primò quæritur † vtrùm beneficium excludendi filiam dotatam, quod datur filio, trahatur ad nepotem. Secũdò, an qua ratione filia dotata excluditur, excludatur nepos ex ea. probat primò nepotem non contineri appellatione filij ex proprio ſignificatu, ſed ex interpretatione. de verbo. ſigni. l. iuſta. Nam in illa l. probatur filium continere nepotem ex modo, quo filius continet filiam. ſed hoc non eſt, niſi per interpretationem, non ex propria ſignificatione. Item & quæ differunt ſpẽ, & diuerſam habent iuris diſpoſitionem in multis, non poſſunt dici idem numero, & in ſubſtantia: ſed in multis differunt filij, & nepotes, Inſtit. de hære. q̃ ab inte. §. cũ filius. & l. illam. C. de colla. & diſponũt iura de filijs, & nepotibus, vt de perſonis diuerſi gradus. & in iure ſuccedendi, & rumpendi nepos cum filio non concurrit: ergo non poteſt dici, nepotes appellatione filij contineri: cum differant, vt dixi, nomine, vitæ ſpẽ, & gradu. facit l. ſi idem. C. de codi. & l. quod ſi nepotes. de teſta. tu. & Inſt. qui da. tu. poſ. §. fin. In contrarium arguit, ꝙ nepos ex propria ſignificatione vocabuli veniat appellatione nepotis. Nam, vt dicit, ex alluſione vocabuli colligitur proprius ſẽſus rei, l. 2. § appellata. ſi cer. pe. & l. pupil. §. territorium. & l. tigurij. de verb. ſig. & C. de teſt. l. 1. ſed alluſione huius verbi, filius, continetur & nepos: cum dicatur filius à philos, qđ eſt amor. & eadem amoris cauſa, & idem amor eſt ad filiũ, & ad nepotẽ, l. iuſta. & l. liberorũ. §. ſed & Papirius. de verb. ſig. Ad hoc in Aut. de non eli. ſecundò nub. §. cũ igitur. Nõ ob. l. ꝙ ſi nepotes. quia loquitur, ꝙ de cõi vſu loquendi non comprehendit, ſed de propria ſignifi. ſic, vt dicto. §. ſed & Papirius. oſtendit. n. & probat, ꝙ intellectus, qui habetur ex communi appellatione, ſit intellectus ſignificatiuus, l. Labeo. cum ſua glo. de ſup. leg. Sed intellectus figuratus nõ eſt ille proprius, quem figurat. C. de iure annu. au. l. 2. & de la. li. tol. l. 1. circa prin. & patet ad ſenſum, ꝙ fig. hominis non eſt homo. ſic acceptilatio non eſt vera ſolutio, ſed imaginaria. facit de reg. iur. l. imaginaria. Item auctoritas ſenatuſc. non poteſt mutare propriam naturam, & verum rei ſignificatum. ideò aliter prouidet in rebus, quæ vſu cõſumũtur, in quibus ſalua rerum ſubſtantia prouidere non potuit, l. j. ff. de vſuf. ea. re. quæ vſu conſu. Si hoc non poteſt facere ius ſcriptum: ergo nec conſuetudo loquendi poteſt mutare rei proprium ſignificatum, quẽ non debet alterare, vel mutare conſuetudo: ſicut nec partiũ expreſſa cõuentio. quia eſt immutabilis, ſicut mera rerũ vocabula, l. ſiquis in fundi vocabulo. de leg. 2. In alijs rationibus hoc confirmat, ex propria verbi ſignificatione nepotem appellatione filij contineri, & per conſequens admitti debere ad beneficium ſtatuti contra filias dotatas. nã priuilegium datum filio, tranſit ad nepotes. C. de quæſti. l. milites. & l. Diuo Marco. Nam & mortuo filio, eius locum obtinet, & eius loco ſubrogatur, & ꝑ conſequens eius materiam aſſũmit ex vi, & natura ſubrogationis, l. ſi eum. §. q iniuriarum. ſi quis cau. & l. Gallus. §. videndum. de li. & po. & quia de iſta propria verbi ſignific. in d. q. tangit quæ dicta ſunt, & alia circa hoc vtilia, & ſubtilia: ideò aliquãtulum latius quò ad hoc retuli iſtam. q. quã tetigeram. ſ. in 3. membro interpretatio. declaratiuæ. ver. Tertio principaliter &c. vbi videas deciſionem ſecundi dubij quæſtionis prædictæ. ¶ Tranſeo nunc ad aliam. q. quã in iſta materia diſputauit Rayn. de Forliuio in iſtis terminis. ¶ In principio voluminis ſtatutorũ cuiuſdam ciuitatis cauetur, ꝙ ſtatuta debeant intelligi ad literam, prout iacent abſq; gloſſatione, ſubauditione, interpretatione, vel extran. intellectu. Alio ſtatuto cauetur, ꝙ quicũque commiſerit aliquod maleficium, iudicis ar. puniatur. qui verò commiſerit homicidium, decapitetur. contigit, ꝙ Titius occidit fratrẽ, vel filium fratris. quæritur, an punietur pœna arbitraria vigore primi ſtatuti: an præcisè pœna capitis vigore ſecundi? Concluſiuè tenet, ꝙ poſsit puniri pœna vtriuſq; ſtatuti quò ad originem. ſed vna impoſita, tollitur alia, non ob. ꝙ ſtatutum prohibeat interpretationem, & iſta eſt interpretatio quædam, vt no. in l. ſed ſciẽdum. ad leg. Pomp. de parri. vbi ex ĩterpretatione occiſione fratris, vel filij fratris cadit parricidium, & per conſequens ceſſat ſtatutum de pœna in maleficijs, poſtquam de ſimplici homicidio iſte caſus contingit. nã (vt dicitur) interpretationes Iuriſconſultorũ eodẽ iure funguntur: licèt per modũ additionis, & ſuppletionis veniãt ad ius vetus, ar. ff. de ori. iur. l. 2. §. 1. ver. ne diutius. nã acceſſ. trahitur ad naturam principalis, vt eodem iure, & ęquitate fungatur. de pac. do. l. inter ſocerum. §. inter. & hinc ſumpta occaſione proſequitur diſtinguendo duos caſus. primum de interpretatione legis municipalis prohibita, vel permiſſa. ſecundò de ipſa intelligenda, vel non intelligenda ſecundùm interpreta. iuris cõis. Circa vtrũnq; mẽbrum refert plures ſpẽs interpretationum de quibus quia ſuperius dictum eſt, nõ repeto: ſed ex membris eius elicio,
312 ꝙ † interpretatio, quæ ſumitur pro congrua verbi, ſiue vocabuli expoſitione, locum habeat in ſtatutis. de verb. obli.
313 l. 1. in fi. de ori. iur. l. 1. in prin. Item † interpretatio, quę ſe habet per modum extenſionis de vno caſu ad alium, etiam habet locum ratione abſurditatis vitandæ: vel etiam circũſcriptionis. abſurditas. n. ſemp dẽt intelligi excluſa, & ſi excluſio verbis videatur omiſſa, vt l. ſcire etiam oportet. §. aliud. de excu. tu. C. de teſt. l. conſulta diualia. de reg. iu. l. ad. ſimiliter & circumſcriptio, quæ ſub ſpẽ legis ſæpe crimen inuoluit, l. fraus. & l. contra. ff. de legi. & exemplum poſui ſupra ex Declamatione Senecæ, de tranſ. l. cum hi. §. ſi cui. & l. non dubium. C. de legi. Quandoque volo extẽdere per modum æquitatis, & ſimilitudinis rationis: & tunc aut illa æquitas reperitur ſcripta in aliqua lege, vel ſtatuto: & poteſt fieri. puta ſtatutũ prohibet procedi in delictis contra maiorem. 25. an. & minorem 30. niſi cum certa ſolemnitate propter nõ perfectam ætatem. & certè hoc ſtatutum debet trahi ad minorem. 25. an. vbi magis à iure ſubuenitur, quàm illis, de quibus ſtatutum loquitur, & abſurdum eſſet aliter dicere. & idem ſi non eſſet iſta æquitas in lege: ſed ratio, quæ exprimitur in ſtatuto, poſſet ad illam adaptari omnimodo. Nam ratio extendit mentem ſtatuentis ad illum, in quo eadem ratio reperitur, l. nominis & rei. §. verbũ ex legibus. de ver. ſig. & c. ſi poſtquam. de elec. in nouel. Aut illa æquitas non eſt ſcripta in lege, nec ex ratione expreſſa in ſtatuto colligitur, & non debet extendi. & tunc habet locũ regula, ꝙ ſtatuta non recipiunt interpreta. extenſiuam, vt l. quicquid aſtringendæ. de verb. ob. & in hoc differt interpretatio ſtatutorum ab interpreta. legum. quia leges trahũtur ad caſus non deciſos per ſimilitudinem ęquitatis, & rationis, vt l. non poſſunt. de legi. nam hęc eſt legis intentio nihil relinquere indeciſum. C. de ve. iur. enu. l. 1. §. cum quæ. non deciſa autem l. municipali, relinquuntur deciſioni iuris communis. ff. ſolu. matri l. ſi cum dotem. & iſta eſt eius doctrina, quæ vtrùm concordet, vel in aliquo aduerſetur theoricis ſupradictis, per te videas. per hoc enim ſentit, quòd caſus indeciſus per legem, vel ſtatutum debet decidi potius per ſi. legum, quàm ſtatutorũ. de quo ſuperius tactum eſt &c.

S V M M Æ.

1 *Nullus ſine culpa venit puniendus.*
2 *culpa dicitur eſſe triplex.*
3 *Culpa quælibet an puniatur criminaliter.*
4 *Conſtitutio præterita non concernit.*
5 *Ignorantia iuſta, & probabilis non meretur pœnam.*
6 *Papa, vel Imperator an poſsit priuare quem dominio ſuo.*
7 *Conſtitutio an comprehendat ignorantem.*
8 *Effectus ſententiæ, vel priuilegij, an noceat, vel proſit ignoranti.*
9 *Iura ignorare quibus perſonis eſt licitum.*
10 *Conſtitutiones extrauagantes an liceat ignorare.*
11 *Sententia excommunicationis lata à canone, vel ſtatuto epiſcopi an liget ignorantes.*

COgnoſcentes. Conſtitutio reſpi
cit futura, nõ pręterita. hoc dicit Io. An. quatuor ſunt partes, ſecun
dùm Boa. in prima deciſa facti narratio, ex qua formatur
quæſtio. In ſecunda traditur regula, ex qua datur ſolutio.
In tertia ibi [quoties] directa ſolutio. In quarta ibi [ne de-
trimentum] ſolutionis ratio. dictum eſt ſupra cap. proxim.
qui ligentur conſtitutionibus. hic verò loquitur, à quo tem
pore conſtitutiones ligare incipiant. ¶ Not. primò regu-
1 lam, quòd nullus † debet ſine culpa puniri: vnde dicit Hoſt.
Qui caruit culpa, careat, me iudice, pœna. à contrario er-
go ſenſu punitur quis propter culpam. 38. diſtin. cap. qui
ea. nam publica vtilitas &c. infra de ſenten. excommu. cap.
a vt famæ. ¶ Sed hic quæritur, cum ſit triplex a culpa † leuis,
2 lata, & leuiſsima, vt dixi infra de commo. c. 1. An quæli-
3 bet culpa † criminaliter puniatur. no. Barto. in l. reſpicien-
dum. §. delinquũt. ff. de pęnis. de lata enim nõ eſt dubium,
quòd punitur, minus tamen, quàm dolus, vt no. in l. in actio-
nibus. ff. de in litem iuran. De leui, & leuiſsima qualiter
puniãtur, no. Cyn. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epi.
& cleri. & l. 1. in prin. ſi quis teſtamento li. eſſe iuſſus fue. ff.
vbi plenè per Bart. an diſpoſitio ſtatutaria ſimpliciter fa-
ctum puniens, non facta mentione de dolo, vel culpa, exi-
gat culpam, vel dolum. ¶ Secundò no. regulam, quòd con-
4 ſtitutio † non cõcernit præterita, ſed futura. circa quod dic,
quòd aut lex noua loquitur ſuper cauſis: aut ſuper obliga-
tionibus. & ſi ſuper cauſis, aut ſuper lite ordinanda: & ſer-
uatur l. noua. aut ſuper lite decidenda: & tunc aut cauetur
in noua l. quòd trahatur ad præterita. Et ſubdiſtingue, aut
illa præterita ſunt deciſa: & non refertur ad illa, vt l. penul-
tima. & fin. C. de ſacroſan. eccle. aut non ſunt deciſa, ſed pẽ
dent: & tunc aut pendent per appellationem: & termina-
buntur ſecundùm legem veterem, & non nouam, etiam ſi
ſit dictum, quòd ad præteritas trahantur, vt in Authen. vt
cum de app. cog. §. 1. & in Spec. de app. §. de officio. ver.
quid ſi dum cauſa. Idem credo hic, ſi pendeant per viam
cauſæ principalis: vt ſicut de reſcripto ſpeciali in illa cauſa
impetrato non curamus, vt in cap. fina. infra vt lite pen. ita
neque de lege generali. quia lite pen. nihil &c. vt ibi. ¶ Se-
cundo caſu, cum lex diſponit ſuper obligationibus: & tũc
aut ſuper obligatio. inducendis: & ſeruatur lex antiqua,
aut ſuper obligationibus tollendis: & ſeruatur lex noua, vt
in Authen. hæc conſtitutio interpretatur. in prin. in l. leges.
C. de legibus. & prædicta inducit Cyn. ad quæſtionem. ſta-
tutum vetus continet, quòd exbanniti eximantur de ban-
no ſol. 50. lib. ſuperuenit nouũ ſtatutũ diſponens, quòd exi
mantur ſolu. centum. modò quidam exbannitus tempore
veteris ſtatuti volebat ſoluere quinquaginta, quaſi ſtatu-
tum poſtea ſuperueniens non concernat eum. ipſe refert
contrarium determinatum fuiſſe Paduæ: quia tale ſtatu-
tum dat formam futuram exemptionibus exbannitorum.
& ſic formam liberationibus: vbi ſeruari debet lex noua, e-
tiam in obligationibus contractis ante nouum ſtatutum.
quod eſt notandum. Similem quæſtionem diſputauit Ricar
Malumb. & ita etiam determinat, & incipit. In feruore or-
tæ diſcordiæ. facit l. cum lex. ff. de legi. & per Ioan. And.
in cap. licèt canon. de elec. lib. 6. ¶ Circa hoc quærit
Ioan. An. ſi quis incipit extrahere granum, & caſu diſtulit:
ſuperuenit lex, quòd nõ poſsit extrahi. an iſte, qui incœpit
extrahere, poſsit proſequi, non obſtante prohibitione ſu-
perueniente? tenet, quòd ſic, per l. Cæſar. ff. de publica. ego
hanc opinionem confirmo per ſimile. Teſtamentum, dum
viuit teſtator, pendet, & obitu confirmatur, vt in c. cum
Marthæ. de celeb. miſſa. pone ergo. Titius fecit teſtamen-
tum cum tribus teſtibus, vt ſtatutum tũc requirebat: ante
mortem verò Titij teſtatoris ſuperuenit nouum ſtatutum,
diſponens de numero ſeptem teſtium. poſtea mortuus eſt
teſtator, teſtamento poſtea non mutato: an valeat. text. eſt,
quòd ſic in l. iubemus. C. de teſtamen. efficacia ergo a-
ctus pendentis, & non conſummati ſumit vires à vete-
ri conſtitutione, & non noua. quod eſt notandum. ¶ Tertiò
nota regulam, quòd iuſta, & probabilis ignorantia † non
5 meretur pœnam. ſecus in ignorantia affectata. quod idem,
quod ſcientia, operatur, vt in cap. cum inhibitio. de clan-
deſtina deſpon. paria enim ſunt ſcire, vel ſcire debere, vt l.
quod te. ff. ſi certum peta. & hæc præſumptio ſcientiæ in
conſtitutionibus promulgatis inducitur poſt duos menſes,
vt in Authen. vt facta noua conſtitutio. in prin. quod intelli
git Ioan. in legibus. Sed in canonicis conſtitutionibus,
poſt ſex menſes, vt ipſe not. 82. diſtinct. cap. propoſuiſti.
Idem archi. de præben. cap. quia cunctis. in prin. Ioan. de
Ligna. dicit idem in canonica conſtitutione, ſicut in legi-
bus: cum non reperiatur correctum. facit cap. 1. de noui.
oper. nunciatio. poſt duos ergo menſes lapſos ligan-
tur etiam ignorantes conſtitutionibus, & legibus, vbi
lucidè probatur ignorantia, ſecundùm Innocen. Idem ſen
tit hic glo. quæ incipit. argu. circa fin. cui adde quod not. in
data, ſexto lib. ¶ Et primò oppono circa apparatum. di-
citur in text. quòd nullus ſine culpa punitur. contra de cap.
renouantis. 22. diſtinct. & 34. diſtinct. cap. ſi quis. & cap. ſe
quen. vbi quis ſine culpa iure ſuo priuatur. ſolu. dicit gloſſ.
quia &c. ꝙ contrarium eſt ſpeciale. vel dic ſecundò, quòd
quandoque quis priuatur ſine culpa, non tamen ſine cau-
ſa. infra vt lite non conteſta. cap. quoniam. §. ſi verò. põt e-
nim ſuperior cum cauſa priuare quem dominio ſuo, vt l. Lu
cius. ff. de euictio. & l. ſi ita verberatum. de rei ven. multò
magis priuilegio, cum tendit ad noxam principaliter, vt in
cap. ſuggeſtum. de decimis, & iura alle. in glo. in contrariũ
loquuntur in priuilegijs, quę poſſunt tolli per conceden-
tem, ſi non tranſiuerint in contractum, vt in c. fi. de reſcri.
li. 6. & de ſepul. c. fina. in cle. & vide per Bart. in l. omnes po
puli. ff. de iuſti. & iure. & per Hoſtien. in ſumma. eod. cap. §.
b quæ quibus. ſub §. eſt autem. ¶ An Imperator, b † vel Pa-
6 pa poſsit ſine cauſa quem priuare dominio rei ſuæ. no. Iac.
Butri. in prima conſtitu. Digeſt. & ibi per And. de Piſis in
additionibus. ¶ Oppo. ſecundò. dicitur in text. quòd igno-
rantes non debent ligari pœna conſtitutionis. contra 16.
diſtinct. cap. quod dicitis. Solu. vt in glo. ar. cui adde, quod
no. in cap. quod ad hæc. de poſtu. & in data. ſexto libro.
¶ Oppo. tertiò de vſur. Solu. dicit Innocen. ibi loquitur, cũ
noua conſtitutio diſponit ſuper eo, quod eſt prohibitum
de iure naturali: hic verò ſecus. & idem, ſi in conſtitutione
cauetur, quòd trahatur ad præterita, ſecundùm eum. ¶ Re
7 uoco tertium dubium: an conſtitutio † comprehendat igno
rantem, reſpon. aut diſpoſitio iuris tendit ad commodũ
ignorantis: & ſibi prodeſt, ſtatim cum lex eſt prolata, &
eſt text. notabilis in l. penulti. C. de decurio. lib. 10. circa fi.
facit quod le. & no. in c. quia cunctis. de cõceſ. præben. vbi
8 plenè in text. & per Innocen. ¶ An effectus † priuilegij, vel
ſen-

tentiæ proſit, vel noceat ignoranti. facit l. genero. ff. de
his, qui no. infa. & c. ſtatutum. de præben. lib. ſexto. vbi tem
pus à conſtitutione limitatum currit ignoranti, ſi eſt ſibi cõ
modum, quòd currat. ad hoc l. cum pater. §. ſurdo. ff. de le-
ga. 2. aut conſtitutio tendit ad incommodum, & ad pœnã.
& tunc poſt duos menſes ligantur omnes, vt dixi. ſ. vide ta
men quod leg. & nota. in c. vt animarum. e. tit. li. 6. ¶ Qui-
buſdam tamen perſonis licitum eſt ignorare iura omni
tẽpore: vt fœminis, minoribus, ruſticis, & militibus. quod
dic, vt plenè nota. in l. regula. ff. de iuris & fac. igno. & 1. q.
3. §. notandum. facit quod no. dominus Bald. in l. venia. C.
de in ius voc. vbi omnino vide. ¶ Secundò quæritur, an cõ-
ſtitutio inferiorum liget ſtatim, vel poſt duos mẽſes. reſpõ.
ſecundùm Ioan. de Ligna. ſtandum eſſe arbitrio iudicis.
idem Ioan. 82. diſtin. cap. propoſuiſti. & arg. de conceſ. præ
ben. c. quia cunctis. facit l. vlt. de decre. ab or. fa. ff. ¶ Tertiò
9 quæritur, an liceat ignorare conſtitutiones † extrauagan-
tes. reſpon. non, ſi ſint publicè notæ, vt conſt. execrabilis. &
conſti. ad reprimendam. alias aũt extrauagan. eſt licitum
ignorare: nec ſententia eſſet nulla, lata contra ipſas, expreſ-
sè: nec iudex faceret litem ſuam, vt l. cum prolatis. ff. de re
iudi. facit c. paſtoralis. de fide inſtrumen. & circa hãc quæ-
ſtionem vide quod legitur, & no. in prœmio Clemẽn. cir-
ca fi. ¶ Ad vnum aduerte, quia quando conſtitutio diſpo-
nit declarando, trahitur ad præterita, vt in Authen. de alie.
& emphi. §. omnino igitur. colla. nona. ¶ Quartò quæritur,
10 an ſententia † excommunicationis lata à canone, vel ſta-
tuto epiſcopi liget ignorantes. dic, vt in cap. vt animarum.
infra eodem. li. ſexto. facit quod no. in Cle. grauis. de ſent.
excommu.

ADDITIONES.

a ¶ Cum ſit triplex culpa. Adde Bart. in l. quod Nerua. ff. depo. & in l. ſi vt certo. §. nunc videndum. ff. commod. Odof. in l. cum oſtendimus. §. 1. ff. de fideiuſ. tut. & culpæ materiam vide per Sali. amplè in l. ſi nullã. C. de pig. acti. Bal. in l. pignus. C. eo. tit.

b ¶ An Imperator, vel Papa. Adde ad hanc materiam, quòd Imperator non poteſt ſine cauſa auferre feudum, niſi precarium. Bal. in l. qui ſe pa tris. C. vnde libe. & aduerte ad vnum, quòd Imperator poteſt licitè poſsidere quicquid eſt ſub Sole, & Luna. Bal. in Authen. habita. C. ne fi lij pro patre.

S V M M Æ.

1 *Statuta in vno ſeruantur in eius connexo.*
2 *Tranſlatio poteſtatis intelligitur eſſe facta cum poteſtate legis condendæ.*
3 *Populus Romanus an poſsit tollere Imperatori poteſtatem legis condendæ.*

1 TRanſlato. Statuta † in vno, ſeruantur
in eius connexo. hoc dicit.
¶ Vel aliter. c In illum, in quem transfertur pote-
ſtas, & imperium, transfertur per quandam conſequentiã
legis auctoritas, & arbitrium. hoc dicit. ponit rationem ibi
2 [quia.] ¶ Nota primò, quòd translatio † poteſtatis intelli-
gitur eſſe facta cum poteſtate legis condendæ: vnde popu-
lus Romanus, qui tranſtulit in Imperatorem omne impe-
rium, etiam poteſtatem legis condendæ tranſtuliſſe vide-
tur, vt Inſti. de iure natu. & gen. §. ſed quod principi. & ſu-
per hoc reuocatur in dubium per Docto. hic. An populus
3 † Romanus poſſet hanc poteſtatem reuocare, & leges con-
dere. not. glo. in l. non ambigitur. ff. de legi. & quòd poſsit,
tenent ibi Placentinus, & Iaco. Bu. Ioan. de Ligna. tenet
glo. quæ tenet hic contrarium. & Cyn. tenet in l. fina. C.
de legi. ¶ Secundò not. quòd quandoque ratione conne-
xitatis, ſeu connexionis, vno translato, transfertur & reli-
quum. vnde translato legato in alium, transfertur & onus
legati iniunctum in alium, vt l. Gaio. ff. de ali. & ci. leg. & l.
tranſlatio. ff. de adi. leg. tranſlatio. n. videtur habere vim ali
cuius nouationis, quæ eſt vnius obligationis in aliam trans
fuſio cum omnibus ſuis qualitatibus, vt l. ſi Stichum. §. 1. &
l. in diem. ff. de noua. ¶ Et adde, quòd quædam ſunt conne
xa, vt hic. quædam nouata, ſeu ſubrogata, vt l. ſi eum. §. qui
iniuriarum. ff. ſi quis cau. quædam ſunt correlatiua, de qui-
bus in l. fi. de accepti. quædam mixta, vt l. ſponſus. §. 1. ff. de
donatio. inter virum & vxor. quædam principalia & acceſ-
ſoria, vt in cap. inter dilectos. in fi. de fi. inſtru. quædam con-
ſecutiua ad propoſitum, & conſequens: vel econtra, vt l. il-
lud. ff. de acquir. hære. quædam non ſunt ſimilia per omni-
modam rationem: tunc enim tacitè cautum videtur, vbi ea
dem ratio reperitur, vt l. his ſolis. ff. de reuo. do. & quod no.
in c. 1. de tempo. or. li. 6. & iura hic allega. in glo. ¶ Pro de-
claratione text. quæro, quæ intelligantur translata per iſtã
translationem ſacerdotij. reſpon. ſecundùm Abba. omne
ſacramentum, vel ſacrum, quo gratia cõfertur: vnde ordo,
& ſimilia non ſunt hodie apud iudeos, & non baptizatos. ĩ.
de presby. non bapti. c. 1. & fi. & de hoc in Specu. de æta. &
quali. §. 1.

ADDITIO.

a ¶ Vel aliter. Adde quod ſtatuitur in vno connexorum, de alijs eſt in telligendũ. primò ponit dictum. ſecundò rationem, ſeu cauſam dicti ſui, ſecunda. ibi. ſed quia.

S V M M Æ.

1 *Conſtitutio generalis comprehendit omnes ſpecies, quę aptitudine, licèt non actu ſub eodem genere includuntur.*
2 *Specificatio ſub nomine generali idem operatur, quod ſpecialis expreſsio ſpecierum, ſub genere incluſarum.*
3 *Mala omnia oriuntur ex concupiſcentia.*
4 *Ebrietas eſt fomes omnium malorum.*
5 *Auaritia eſt radix omnium malorum.*

NAm cõcupiſcentiam.
1 Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quę
conſequuntur ex illo. hoc dicit. Vel aliter. Conſtitutio † ge-
neralis comprehendit omnes ſpecies, quæ aptitudine, licèt
non actu, ſub eodem genere includuntur. h. d. ſecundùm in
tellectum fin. glo. ¶ No. primò, quòd Auguſtinus commen
dat hic conſtitutionem, quæ verbis generalibus cõcipitur.
debet enim eſſe breuis, & clara. 4. di. c. erit autem. ¶ Secun-
2 dò no. quòd ſpecificatio † ſub nomine generali idem opera
tur, quod ſpecialis expreſsio ſpecierum, ſub genere incluſa
rum. facit c. conſtitutionem. de ele. in Cle. c. qui ad agendũ.
de procura. lib. 6. diſcurrit iſta regula per contractus, vel vl
timas voluntates, & iudicia: vt ſi quid prohibetur, prohibeã
tur omnia, quæ ſequuntur ex illo. & econtra. ſ. quod permit
titur &c. facit. ĩ. de offi. deleg. c. præterea. & in reg. cũ quid.
de reg. iur. li. 6. & l. 2. ff. de iuriſdi. omnium iudicum. ¶ Ter-
a tiò no. ꝙ ex concupiſcentia a † oriuntur omnia mala. quod
3 glo. magna exponit. i. quæ oriri poſſunt, quaſi aptitudine,
non actu. ſimile. ĩ. de bapti. c. maiores. §. cæterum. alibi dici
b tur, ebrietatem b † eſſe fomitem omnium vitiorum. 35. diſt.
4 c. ante omnia. alibi dicitur de ignorantia, quæ eſt mater er-
rorum. 38. diſt. c. ignorantia. alibi dicitur, quòd amor pe-
cuniæ eſt quaſi materia omnium criminum. 34. diſtin. §. is
igitur. alibi quòd auaritia † eſt radix omnium malorum: vt
5 in Auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. cogitatio.

ADDITIONES.

a ¶ Tertiò no. quòd ex concupiſcentia. vide pro declaratione iſtius tertij notabilis dom. Car. Zab. hic in 2. op. nu. 2. & 3.

b ¶ Ebrietatem. Adde tamen, quòd ebrietas eſt leuis culpa. gl. in fi. §. fi. C. de repu. tamen eſt peccatum mortale, niſi ſit rara. §. ea demum. 25. di. Abb. in c. ſi conſtiterit. de accuſa. tamen Cardi. in Cle. 1. de homi. dicit eſſe veniale, per. §. criminis. 15. diſt.

SVM-

S V M M AE.

1 *Conſtitutiones decretorum ſingularibus opinionibus veniunt præfe rendæ.*
2 *Iudex ſequens opinionem vnius nõ approbatam ab alijs, an debeat puniri.*

1 NE innitaris. Conſtitutiones † Decretorum ſunt ſingu
laribus opinionibus præferendæ. hoc d. ¶ Not.
primò, quòd vbi in Decretis aliquid ſtatutum reperitur,
quilibet debet illud ſequi, non propriam opinionem.
¶ Quid ſi in vno caſu ſunt opiniones diuerſæ. pone exem-
plum in l. dos à patre. C. ſolu. matrimo. & etiam in multis
caſibus, in quibus diſcordant Innocen. & Hoſtien. vt patet
infra de reſti. ſpoliato. c. ex conqueſtione. ¶ Quæro er-
2 go ſi iudex † ſequitur opinionem vnius non approbatam
ab alijs, an debeat puniri. dic, quòd ſic, ſi eſt communi-
ter reprobata, vt no. Barto. in l. cum prolatis. ff. de re iudi, &
quod no. Ioan. Mona. in cap. cupientes. § denique. de elec.
lib. ſexto. ¶ Si autem inter ſanctos eſſet opinio: vt de Salo-
mone damnato. 34. diſtinct. cap. Salomon. cuilibet licitum
eſt dicere, quòd vult: ꝙ alle. vſque ad vnũ iota ſeruẽtur, niſi
eſſent correcta. 15. diſtinct. cap. fina. & 9. diſtinct. cap. noli
frater. adde quod not. Inſtitu. de obli. quæ ex quaſi delic.
in prin.

S V M M AE.

1 *Conſtitutio capituli, per quam tollitur antiqua conſuetudo, non valet.*
2 *Canonici in eccleſia ſua conſtitutionem facere poſſunt.*
3 *Epiſcopus eſt caput eccleſiæ cathedralis.*
4 *Conſtitutio, quæ non ligat vniformiter omnes de Capitulo, non valet.*
5 *Canonicis futuris an poſsit lex noua imponi.*
6 *Collator in collatione beneficij an poſsit imponere nouum onus beneficiato.*
7 *Conſtitutio prima non tollitur per poſteriorem.*
8 *Abſentes de iure an ſint vocandi ad tractatum, ſicut ad electionem.*
9 *Fructus beneficij vigore conſuetudinis in abſentia an quis percipere poſsit.*

1 CVm omnes. Conſtitutio † capitu
li, quæ non eſt com-
munis omnibus, & per quam tollitur antiqua
conſuetudo non valet. hoc dicit. ¶ In prima ponuntur
duæ quæſtiones. ¶ In ſecunda præmittit duas rationes
pro deciſione ipſarum. Tertiò deciſionem vtriuſque ſub
nectit. Secunda ibi [cum igitur.] Tertia ibi [mandamus]
dictum eſt ſupra de conſtitutionibus generalibus, quæ
omnes ligant. ſequitur videre de conſtitutionibus alicuius
collegij, vel alterius vniuerſitatis. & de iſtis tractat vſque
2 ad cap. fin. excluſiuè. ¶ Not. primò, quòd canonici † poſ-
ſunt facere conſtitutionem in eccleſia ſua. quod eſt verum,
etiam ſine conſenſu epiſcopi, ſiue ſit eccleſia cathedralis,
3 ſiue alia. nam epiſcopus † eſt caput eccleſiæ cathedralis,
& aliarum. de teſta. cap. requiſiſti. de his quæ fi. à præla.
cap. nouit. & not. Archi. de verbo. ſignificatio. cap. 2. & vi-
de quod not. 1. quæſtio. 2. cap. ſacerdos, vbi no. an Capitu
lum habens bona diſtincta poſsit illa diuidere per præ-
bendas ſine conſenſu epiſcopi. ¶ Vlterius circa poteſta-
tem Capituli in condendo ſtatuta ſine epiſcopo, quæri-
tur de ſimili quæſtione. ſi ad Capitulum ſpectat collatio
præbendarum, an poſsint ſtatuere, quòd vnus conferat
vnam, dum vacabit: alius aliam. videtur, quòd ſic, ad
ſimilitudinem plurium patronorum in Clem. 2. infra de
iure patrona. In contrarium facit quod not. Stephanus
in Cle. 1. de ſup. neg. præ. vbi dicit, quòd abbas non poteſt
diuidere bona menſæ inter ipſum, & conuentum. facit
quod not. Franciſcus de reſcriptis. in c. edoceri. vbi poſt
cõſecrationem diuiſio bonorum fit per ſolum epiſcopum.
¶ Nunquid autem ſuper reſidentia canonicorum poſſint
ipſi inter ſe ſtatuta facere. Innocen. & Compoſt. tenent,
quòd non. & iſta fuit vna de cauſis recitandi conſtitutio-
nem, de qua in text. reſidentia enim clericorum eſt de epi
ſcopali officio, cum ſine eius licentia peregrinari non de-
beant. de conſe. diſtinct. 5. cap. non oportet. ¶ Secundò
4 not. quòd non valet conſtitutio, † quæ non ligat vniformi
ter omnes de Capitulo. non enim debet idem collegium
duplici iure cenſeri. 12. quæſtio. 2. cap. cognouimus. quan-
doque tamen iſta diſparitas toleratur, ſi talis conſuetudo
eſt in eccleſia præſcripta. vt ſcilicet vnus magis, quàm a-
lius, percipiat. de conſue. cap. fina. vbi verò non eſt con-
ſuetudo, quantùm ad victum omnes debent eſſe æquales.
quantùm ad indumenta ponderatur auctoritas, & præro-
gatiua. de quo infra de ma. & obe. cap. ſtatuimus. & hæc
tangit Innocen. & Augu. in regula. ¶ Tertiò not. quòd fu-
5 turis canonicis † non poteſt noua lex imponi. vtrùm au-
tem præſentibus poſsit ſuperior, vel Capitulum duriorem
imponere legem, vt de non comedendo carnes, & ſimilia.
dic, vt not. in Clemen. vt hi qui de æta. & qualita. & in
cap. ſignificaſti. de elect. per Innocen. vbi not. an in colla-
6 tione beneficij poſsit collator † imponere nouum onus
ipſi beneficiato. de quo infra in cap. ſignificatum. de præ-
ben. ¶ Quartò not. iſtas duas regulas [quòd quiſque iu-
ris.] &c. [& patere legem, quam tu ipſe tuleris] &c. facit ad
materiam, quam ponit Innocen. in cap. cum venerabilis.
de excep. & ff. quod quiſque iuris. l. 2. per totum. ¶ Quin
7 tò not. circa fin. quòd conſtitutio † prima non tollitur per
poſteriorem ſibi contrariam, quæ non valet. & ſic limitat
cap. 1. eodem titu. lib. 6. ſic teſtamentum vltimum imper-
fectum non rumpit primum validum, vt l. ſi filius. ff. de
libe. & poſthu. ar. contra. de adi. lega. l. & ſi transferã. ff. de
lega. 1. l. planè. in princi. ¶ Glo. magna format primò v-
num contrarium. Secundò quærit de vna quæſtione. op-
ponitur ergo, & videtur, quòd canonici potuerint hoc
facere, quòd futuri canonici abſentes nihil percipiant:
quia conſtitutio talis erat iuſta, & fauorabilis eccleſiæ: vn
de videtur, quòd poſsint, etiam in præiudicium ſucceſſo-
rum, vt in iuribus alle. in glo. dicit Innocen. quòd duplex
eſt cauſa nullitatis huius conſtitutionis, ſcilicet inæqualitas
inter nouitios, & antiquos. & quia auctoritas epiſcopi nõ
interfuit. valuiſſet ergo hæc conſtitutio cum eius auctorita
te, excepto quàm de vineis, ſecundùm Innocen. fuit ergo
iniqua ratione perſonarum conſtituentium, non ipſius con
ſtitutionis. non enim eſt iniquum, vt antiqui canonici in
ſuis conſuetudinibus tolerentur, & circa nouos aliquid ſta
tuatur. quia proprium eſt conſtitutionis futura cõcernere,
vt in c. cognoſcentes. ſupra eodem. & hoc verum, æquius ta
men eſt, vt æqualitas inter omnes ſeruetur, ſecundùm eum.
¶ Secundò extra glo. opponitur, & videtur, quòd rationes,
quæ redduntur in litera, contradicant ſolutioni, quæ da-
tur in fi. c. Rationes enim text. concludunt, quòd antiqui
canonici debeant pati legem, quam tulerant. & illud æquũ,
quod putauerunt ſeruari in perſonis aliorum. & tamen mã
dat in fin. ſeruari non iſtam conſtitutionem, quam fece-
runt, ſed antiquam. ergo deciſio contraria rationibus
prædictis. ſoluit Innocen. tribus modis. vltima eſt, quòd
rationes prædictæ habent locum, cum lex tenet: ſed hic
non tenebat, quia deficiebat conſenſus epiſcopi, vt præ-
dictum

dictum eſt. Edictum enim quod quiſq; iuris. non habet lo-
cum, cum illud, quod ſtatuitur, eſt nullũ, vt hic patet. tamen
potes dicere, ꝙ iſtæ rationes inferunt nullitatem dictæ con-
ſtitutionis: quaſi non teneat, poſtquàm decernunt non liga-
ri. & aliud ſtatuerunt in perſonã alterius, quàm ſuã. ¶ Quæ-
rit glo. nunquid ſi iſti canonici cõmuniter congregati, aliqui
bus inuitis, potuiſſent facere ſtatutũ, de quo in tex. glo. nota
biliter diſtinguit: quòd aliquando aliquid eſt cõmune pluri
bus vt ſingulis: & non valet quod à maiori parte, alijs inui-
tis, factum eſt. fallit in l. fin. C. qui bo. ce. poſ. vt l. maiorem. ff.
de pac. quandoq; aliquid eſt cõmune pluribus vt collegia-
tis: & tunc dic, vt in glo. aut neceſſario: aut voluntario actu
geritur. vt ſi voluntario, non teneat, ſecundũ glo. hoc verũ,
niſi quod voluntariè agitur, vergeret in vtilitatem eccleſiæ,
& ornatum: vel niſi conferant pietatem, & eleemoſinam: vt
in conferendis ſumptibus ſcholari canonici ſtudẽtis. vt ĩ. de
his, quæ fi. à ma. par. ca. c. fi. vnum verbum no. poſitum in gl.
ꝙ regula, qua cauetur, ꝙ valeat actus, qui geritur à maiori
parte, debet intelligi, ſi alij, qui faciunt minorem partem,
fuerunt vocati. facit quod no. in l. planè. & l. nulli. ff. quod cu-
8 iuſque vniuerſi. nomine. an autem de iure abſentes † ſint vo-
candi ad tractatum, ſicut ad elec. dic, vt ĩ. de teſti. c. præſen-
tibus. lib. 6. & de noui oper. nun. c. 2. in glo. ſi quis. ŝ. per Ioã.
An. & vide quod legitur, & no. ĩ. de poſtu. c. bonæ. 2. per Ho
ſtien. Inn. per Io. An. vbi plenè declaratur quod hic glo. tan-
git in fi. an debeant canonici actui conſentire vt ſinguli, an
collegialiter. ¶ Vltimò gl. quærit, an poſsit vigore cõſuetudi
9 nis percipere quis fructus † beneficij in abſentia ſine pecca-
to. dic, vt hic per Io. An. ſuper ea. ¶ Vltimò quærit hic Com
poſt. Inno. & poſt eum Hoſt. an aliæ vniuerſitates, ſiue colle-
gia poſsint condere ſtatuta. & an poſsint adijcere pœnã ſuis
ſtatutis. & quid ſi viuit rector: an vniuerſitas poſsit aliquid
agere ſine eo. & an mortuo rectore, iuriſdictio redeat penes
ipſam vniuerſitatem, ſiue collegium. de his omnibus plenè p
Inno. & per Bar. in l. omnes populi. circa prin.

S V M M AE.

1 *Conſtitutio laicorum ſuper rebus eccleſiæ facta non tenet.*
2 *Laicus feudum, quod habet ab eccleſia, non poteſt in caſu neceſſitatis alienare.*
3 *Ius feudatarij an confiſcetur propter delictum, ſicut alia bona.*
4 *Papa ex officio ſuo indemnitatibus eccleſiarum prouidere poteſt.*
5 *Geſta prætextu iniquæ conſtitutionis an ſint retractanda.*
6 *Laicis an ſit licitum facere ſtatuta.*
7 *Laici ſuper quibus rebus poſſint facere ſtatuta.*
8 *Reſcriptum principis, per quod aufertur dominium rei propriæ, non valet.*
9 *Actiones an ſint de iure gentium, vel ciuili.*
10 *Obligationes ex delictis an ſint de iure gentium, vel ciuili.*
11 *Ius diuinum an poſſit tolli per ius poſitiuum.*
12 *Vaſallus an poſſit feudum alienare.*
13 *Feudatarius an poſsit inuito domino, feudo renunciare.*

1 QVæ in eccleſiarum. Conſtitu
tio † lai-
corum ſuper rebus eccleſiæ facta non tenet. h. d.
Vel aliter. Conſtitutio facta ſuper rebus non ſuppoſitis iuriſ
dictioni ſtatuentis, ipſo iure non valet. h. d. diuiditur in duas
partes. In prima ponit conſtitutionis tenorem. Secunda con-
ſtitutionem annullat. & quod ex ea ſequutum eſt in eccleſia
rum præiudicium, non valere decernit. ſecunda ibi [volẽtes.]
¶ Not. ꝙ vniuerſitas poteſt facere conſtitutionem: non tñ ſu
per rebus non ſuppoſitis iuriſdictioni ſuæ, vt hic. facit l. ſi
vnus. poſt prin. ff. de bo. aucto. iudi. poſ. ſic etiam conſtitutio
non põt ligare non ſubditos, vt in c. vt animarum. eo. c. lib. 6.
& l. extra territorium. de iuriſ. om. iu. facit c. paſtoralis. de re
2 iudi. ¶ Secundò no. ꝙ in caſu neceſsitatis non põt laicus † feu
dũ, quod habet ab eccleſia, alienare: res ergo alienari à iure
prohibita, ẽt in caſu neceſsitatis alienari non poterit. Si autẽ
non à iure, ſed à teſtatore, vel contrahentibus, alienatio pro
hibetur: an hæc prohibitio extendat ad alienationem neceſ
ſariam. dic, vt in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & l. pater. ff. de le.
3 3. an aũt delinquendo ius feudatarij † confiſcetur, ſicut alia
bona. dic, vt in c. in præſentia. ĩ. de proba. p Doct. & l. ſi fini-
ta. §. ſi de vectigalibus. ff. de damno infec. per Bar. ¶ Tertiò
4 no. in ver. volentes, ꝙ Papa † ex ſuo officio prouidere poteſt
indẽnitatibus eccleſiarũ. eccleſiæ enim æquiparantur pupil-
lis, quibus iudex tenetur impendere ſuum officiũ, ẽt non pe
titum, ſicut omnibus miſerabilibus perſonis. vt l. 4. §. hoc au
tem iudicium. de damno infec. vbi plenè per Bar. facit c. cum
veniſſet. ĩ. de inſtitu. & quod no. in c. ad nr̃am. de iureiuran.
5 ¶ Quartò no. omnia retractari, quæ geſta † ſunt, prætextu
iniquæ conſtitutionis. idem ſi reprobetur auctor: nam ſcri-
pta ſua reprobata videntur. ĩ. de hæreti. c. fraternitatẽ. p Inn.
¶ Quintò not. ꝙ illud, quod geſtum eſt à poteſtate ſeculari
ſuper rebus eccleſiaſticis, per iudicem eccleſiaſticum retra-
ctatur. ad ipſum. n. pertinet defendere bona eccleſiaſtica con
tra illicitos detentores, vt ĩ. c. cum ſit generale. de foro cõp.
6 ſuper glo. 1. ¶ Venio ad glo. & quæro, an laicis † liceat face-
re ſtatuta. reſpondet glo. ꝙ ſic, per l. omnes populi. ff. de iu-
ſti. & iure. de quo dic, vt ŝ. in c. proxi. in nouella. ¶ Secundò
7 quæritur ſuper q̃bus rebus poſsint laici † facere ſtatuta. rñ-
det, ꝙ non ſuper rebus eccleſiaſticis ſine auctoritate Papæ.
de quo plenè in c. bene quidem. 96. diſt. ¶ Circa hoc quæri-
tur tertiò extra glo. an vniuerſitas potuerit facere ſtatutum
ſuper feudis laicorum, ꝙ poſsint ex cauſa neceſſaria aliena-
ri. Papa ad hoc non reſpondet: ſed ſtatutũ damnat, quate-
nus feuda eccleſiaſtica tangit. circa hoc Hoſtiẽ. & Compoſt.
poſt Inno. dicunt, quòd non valuerit tale ſtatutum, etiam in
præiudicium laicorum, ſi emanauerit ſine cauſa. ratio eſt ſe-
cundùm eum. quia dominia, & iuriſdictiones ſunt de iure gẽ
tium, & naturali, vt l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. Statuta
non ſunt de iure ciuili, vt d. l. omnes populi. ergo non poteſt
quod de iure naturali competit, per ius merè poſitiuum ſi-
ne cauſa tolli. cum cauſa non poſſet, vt in maleficijs. ff. & C.
8 de bo. damna. per totum. hinc eſt, ꝙ nõ valet reſcriptũ † prin
cipis, per quod aufertur dominium rei propriæ: vt l. quoties.
C. de preci. Impera. offe. facit quod not. in l. 2. C. quæ ſit lon.
conſue. vbi vniuerſitas nõ poſſet vnum ſpecialiter obligare.
quia obligatio eſt de iure gentium, vt not. hic Ioan. de Lig. in
7. q. de quo latius per Cynum in dicta l. ex hoc iure. Ex cuius
dictis idem Ioan. aliqua reaſſumpſit, primò, an vtile domi-
nium ſit de iure gentium, vel ciuili. Item an ſeruitutes reales
ſint de iure gentium. ¶ Item an ſententia condemnatoria
transferat dominium. de qua quæſtione plenè per Cynum
in l. 2. C. communia vtriuſque iudi. & Inſti. de offi. iudi. in fi.
9 ¶ Item an actiones † ſint de iure gentium, vel ciuili. ardua
eſt quæſtio, de qua pleniſsimè per Cyn. in dicta l. ex hoc iu-
10 re. in 10. quæſt. ¶ Item an obligationes † ex delictis ſint de
iure gentium, vel ciuili. dic, vt ibi in vlt. glo. ¶ Item an do-
minia, ibi plenè in ſecunda, & tertia oppoſitione. & expedit
ſpecies iuris cognoſcere. quia vnum eſt potentius reliquo:
vt naturale, pluſquàm ciuile. ¶ Item ius diuinum. Item ius
canonicum. Item ius ciuile. ſenatuſconſulta. prætorum edi-
cta. ſtatuta municipalia, & conſuetudines. de quibus omni-
bus, & alijs à prima diſtin. vſque ad 13. in Decretis. vbi ple-
nè, vt vnum alteri præualeat, vel ſuccumbat. facit Inſtitu. de
iure natura. gent. & ciui. §. ſed naturalia. & per totum. & l.
eas. ff. de cap. dimi. ¶ Tangit hic etiam Innocen. an ius diui
11 num † ſiue naturale poſsit tolli per ius poſitiuum, canonicũ,
vel ciuile: videtur, ꝙ non, vt dicto §. ſed naturalia. & l. eas. Ci-
uilis enim ratio ciuilia iura corrumpere poteſt. naturalia au
tem non poteſt. Innocen. verò tenet, quòd licèt non poſ-
ſit in totum tollere: poteſt tamen interpretari, & modifica-

ri.de iure enim diuino ſufficiunt duo teſtes. quia in ore duo-
rum &c.vt in c.in omni. de teſti. & tamen in teſtamentis de
iure ciuili requiruntur.7. Item de iure naturali filijs alimen-
ta debentur,vt Inſti. de iure natu. in prin. & tamen ex cauſa
ius ciuile eis denegat alimenta: vt l.ex complexu.C.de ince-
ſti.nup.& not.in c. Quintauallis.ĵ. de iureiuran. in nouella.
Item ius diuinum dicit . non occidas . & tamen de iure ciuili
permittitur,vt C. quando licet vnicuiq; . l. 1. cum multis ſi-
milibus.& de iſta quæſt. an valeat ciuilis,vel canonica conſti
tutio contra ius diuinum.diſtingue plenè per Bar. in d.l. om
nes populi,ff.de iuſti.& iure. in tertio articulo,ſuper quibus
rebus poſsint fieri ſtatuta:vbi etiam quærit an ſuper his,quæ
ſunt diſpoſita à iure ciuili, poſsit fieri ſtatutum aliter diſpo-
nens contra,vel præter. facit quod ipſe no.in l.teſtamenti fa-
ctio,ff.de teſta,vbi quærit,an valeat ſtatutum, quòd filius ſpu
rius ſuccedat patri . dom. Frede.de Senis conſuluit, ꝙ non.
facit quod de hac materia no. Bald.in l.fi.C.ſi contra ius,vel
vti.pu.& in diſputatione ſua de vſurario, quòd non audiatur
poſt quinquennium ſuper ſorte.& l.habeat.de ſacroſan.eccl.
vbi no.ſi conſcientia contradicit iuri canonico,vel ciuili:pu-
ta in re præſcripta , vel per ſententiam adiudicata debeat qs
adhærere conſcientiæ , vel iuri communi . de quo plenè in
quæſt. domini Frederici . & vide quod tangit dom. Ioan. de
Ligna.in c.s̃.proxi.an ſtatutum epiſcopi detrahens ſolemni
tati probatoriæ (vt quòd ſufficiat probare debitum per vnũ
teſtem) valeat. dom. Frede.tenuit,quòd non.de hac materia
remittit Hoſtien.ad ſummam de reſcrip.§.quas matres . ſub
§.poteſt autem. ¶ Tertia glo. tractat , & querit : an vaſallus
12 † poſsit feudum alienare . a tenet , ꝙ non poſsit titulo dotis.
a poteſt tamen infeudare alteri . & hoc diſputando determi-
nat glo.10.colla.de capi.Corradi.c.1.idem hic glo. Io. Vin.
Phi. & Hoſtien. dummodo non infeudetur eccleſiæ. de hoc
in Specu.de feud.§.2.verſi. 38. pro anima verò an dare poſ-
ſit: videtur , quòd non , vt in conſti. Imperialem. circa prin.
10.colla.& per Hoſtien.in ſumma de immu.eccle.§. inquan
tum.ſub §.ſed vt illa immunitas.¶ Secundò quæritur,an feu
13 datarius † poſsit renunciare feudo, inuito domino. & quòd
poſsit,alle. aliqua iura : deinde in contrarium, & non ſoluit.
hanc partem,quòd poſsit,tenet Hoſtien.Io. Vincen. & Phi.
dummodo non interſit domini : vel non nimis intempeſtiuè
renunciet. facit c. 1. de vaſallo , qui contra conſtitutionem
Lotharij feudum aliena. 10. colla. de qua quæſtione plenè
per Bar.in l.is cum quo.ff.de aqua plu.arcen.& tetigi in c.cũ
inter vos.ĵ.de re iudi. ¶ Vltima glo.querit,an contractus ini
tus ſuper rebus eccleſiæ, non ſeruata forma,valeat,ſi omnes
canonici conſentiunt. ea verò ſeruata,tenet contractus: licèt
etiam reſtituatur, ſi eſt leſa. dico tamen , quòd non intelli-
gitur læſa , ſi conſentit vaſallo vendere ius ſuũ.quia tunc di-
rectum dñium eccleſiæ non mutatur. & ita dicit Io. And.

ADDITIO.

a ¶ An vaſallus poſsit feudum alienare. vide per dominum Car. Zaba. in 12.qõ.nu.14.& per Doct.in c.1.inf.de feu.Pau.de Ca.conſi.154.

SVMMAE.

1 *Bona dignitatis ſuppreſſæ in eccleſia , an debeant applicari clericis.*
2 *Dignitas extincta in eccleſia per ordinationem canonicorũ actu contrario reuiuiſcit.*
3 *Capitulum an poſſit minuere numerum præbendarum.*
4 *Epiſcopus cum Capitulo an poſſit in eccleſia nouam dignitatem creare.*

CVm acceſsiſſent. Dignitas ſublata ď
eccleſia per ſtatutum Capituli , poſtea cõfirmatũ
per Papam,vltra non cenſetur vacare : niſi poſtea ſtatutũ il-
lud fuerit per pactum contrarium reuocatum.h.d.diuiditur
in tres partes, ſecũdùm Hoſtien. In prima ponitur allegatio
pro primicerio.In ſecũda allegat cõtra eũ pro Cap. In tertia
diffinitiuę commiſsio. Secunda ibi [fuit inſuper.] Tertia ibi
[quo circa.] ¶ No.primò, quòd iſte archidiaconus petebat
primiceriatũ,tanquàm deuolutum.& ſubdit,ꝙ non erat de-
uolutum ; quia non poterat dici vacãs,cum eſſet extinctum.
eſt ergo vnus de caſibus , quo morte prælati non vacat bene
ficium.alius eſt,cum non ſunt diſtinctæ præbendæ. ĵ.de prę-
ben.c.dilecto.& de conceſ.præbẽ.c. ex parte. alius caſus eſt,
cum beneficium eſt de menſa.quia mortuo clerico,conſoli-
datur menſæ:vt in cle.quia regulares.de ſup.neg.prela.¶ Se-
1 cundò nota,ꝙ bona dignitatis † ſuppreſſæ,vel extinctæ in ec
cleſia,debent clericis applicari. facit , ꝙ ſi diſſoluatur colle-
gium,bona collegij debeant diſtribui inter priuilegiatos. fa
cit quod no.in c.dilecta.de exceſ.præla. & l.2.ff. de collegijs
2 illi.per Bar. ¶ Tertiò no. ꝙ dignitas † extincta in eccleſia ꝑ
ordinationem canonicorum, actu contrario reuiuiſcit , etiã
ſi extinctio fuerit confirmata per Papam.quod eſt notandũ.
¶ Primam glo,magnam ordina per tres quæſtiones. Prima
3 eſt,an Capitulum † poſsit minuere numerũ præbendarũ , &
canonicorum. vel ſupprimere aliquam dignitatem de eccle
ſia. ¶ Secunda eſt econuerſo,an poſsit augere, vel augmen-
tare,ſeu nouam dignitatem in eccleſia creare.Tertia qd ope
ratur confirmatio Papæ appoſita in aliqua diſpoſitione . In
prima quæſtione arguit primò,ꝙ non poſsit. ¶ Si quæris cir-
ca numerum præbendarum : aut numerus non eſt ibi iura-
tus,nec per Papam confirmatus. & tunc non eſt dubium , ꝙ
epiſcopus cũ Capitulo poteſt.ad hoc facit c.dilecto.& c. va-
cante.de præben.aut numerus eſt ibi iuratus, ſed non confir
matus:& tunc ſtatuto ſtante iurato,non poſſunt:ſed eo ſubla
to, ſic,vt in d.c.dilecto.Si autẽ numerus fuit confirmatus per
Papam. aut eſt decretum decernens rem,aut nõ. ſi eſt decre
tum:& poterunt,ſi fructus ſunt augmentati: aliàs non.ſi non
eſt decretum:& poterunt,vt in iſto c.& in c. prox. à contra-
rio &c.Secundò ponit opinionem Io.diſtinguentis:vt cũ cau
ſa poſsit,ſed non ſine cauſa.ego ex dictis Io.And. ſic diſtin-
guo.ꝙ aut numerus, vel illa dignitas erat conſtituta auctori
tate Papæ:& tolli non poterit ſine eius conſenſu,vt in reg. ni
hil tam naturale : aut non conſtat , quòd Papa conſtituerit
numerum,vel dignitatem. & tunc aut quæris, an Capitulum
poſsit hoc ſine epiſcopo: & non poteſt , vt hic:nec prodeſſet
hoc caſu confirmatio per ſubiectionem obtenta.ĵ. eod.c.ex
parte.aut quæris,an Capitulum,& epiſcopus hoc poſsint.: &
tunc aut ad eos pertinet collatio,& eã dotauerit.aut tertius,
puta laicus.ſi ad eos : & tunc aut bona epiſcopi , & Capituli
ſunt cõmunia. & non poterunt minuere , vel ſupprimere ſi-
ne ſuperioris auctoritate: aliàs videretur epiſcopus auctori
zare in re propria. quod non poteſt, vt in c.ſi vna. de rebus
eccl.non alienan.in Clemen. ſi verò ſunt bona diuiſa, & epi-
ſcopus ex hac diminutione non ſentit commodum: & pote-
rit ſola eius auctoritate fieri ſuppreſsio, vel diminutio digni-
tatis,& valebit . Non obſtat hoc c. quod innuit , non valere
ſuppreſsionem ſine auctoritate Papæ. quia hic ſuperflua fuit
confirmatio poſtulata , ſecundùm Compoſtellanum . qui
etiam ita reſpondet ad Decre. cum olim.de conſue. alio ve-
rò caſu,cum ſcilicet dignitas,vel præbenda eſt dotata à lai-
co, non poteſt epiſcopus , & Capitulum ipſam tollere ſine
ipſius laici conſenſu.16.q.8.c.monaſterium.& quod not.ĵ.
de iure patro.c.nobis. ¶ In ſecunda quæſtione an epiſcopus
4 † cum Capitulo poſsit augere numerum præbẽdarum : vel
nouam dignitatem in eccleſia creare. ſic diſtingue circa nu-
merum. ꝙ aut numerus , qui erat in eccleſia , fuerat confir-
matus à Papa cum clauſ. decernentes . & non poſſet,niſi fru
ctus fuiſſent augmentati . quia dicta clauſula generali non
obſtante,poſſet augeri numerus in Authen . vt determina. ſit
numerus clericorum ad fi. colum. 1. Si autem non erat nu-
merus confirmatus à Papa : tunc poſſet augere epiſcopus
circa

circa dignitatem creatam in eccleſia.tenent Inno.& Hoſtiẽ.
quòd aut loquimur in dignitatibus maioribus (vt in epiſco-
pali & maioribus:) & tunc non poſſent: aut in minoribus. &
tũc aut illæ dignitates non fuerunt ordinatæ ab Eccleſia Ro
mana,niſi ex ſpeciali priuilegio, vt Cardinalatus, in eccleſia
Rauenñ.& Compoſtella. & non poſſent canonici talem di-
gnitatem creare. aliam verò ſolitam ſæpe inſtitui , poterunt
creare canonici cum conſenſu epiſcopi,ſecundùm Ioan.An.
& alios. ¶ Tertiò glo.quærit, quid operetur confirmatio Pa
pæ.dic,vt in c.in ea.& in c.quia diuerſitate. de conceſ. præ-
ben.& quod no.Ia.de Bel.in titu. de iuriſdi. omnium iudi.ff.
in additionibus . ¶ Secunda glo. magna prolixè proſequi-
tur quæſtionem illam : an per actum contrarium perdat
quis priuilegium ſibi conceſſum : vel ipſum non vtendo
quis perdat glo. ponit plures opiniones , quas Ioan. And.
ita coniungendo diſtinguit . Aut priuilegium competit
circa iudicium:aut circa factum . Primo caſu aut competit
ad agendum, aut excipendum. ſi ad agendum,agi poteſt in-
fra tempus, quod natura actionis requirit , & non vltra.ff. ſi
quis cautio.l.ſi eum.§.qui iniuriarũ.facit ĵ. de elec.c. ſi ele-
ctio.lib.6.Si ad excipiendum: tunc, ſi nullus agit , perpetuò
competit.quia quæ temporalia ſunt &c.ff.de doli excep.l.pu
rè.§.fi.niſi ſit,quod poſsit excipienti imputari.ĵ.tit.1.c.ſi au
tem.& c. pleruuq; . vel niſi limitatum ſit tempus.C.de preci.
Impera.offe.l.quoties . ſi aliquo agente non excipitur, fit ei
præiudicium quò ad illum actum tantùm.C.de epiſc.& cle-
ri.Authen. presbyteri. ¶ Secundo principali membro,quã-
do priuilegium competit circa factum . aut datur ad facien-
dum: & tollitur ſpatio decem annorum.C. de iudi. l. 1. ſed
iſtud in priuatis: in eccleſijs videtur ſecus , vt ĵ.aut datur ad
non faciendum: & tunc aut Papa ſibi, vel alteri aliquid reſer
uat: & tunc renunciare quis non poteſt : niſi quatenus eum
particulariter tangit.ĵ. qď metus cauſa.c.penul.de arbi.c.cũ
tempore.de inſti.c.cum veniſſent.aut nihil reſeruauit:& tunc
aut datum erat fauore perſonarum : & vnico actu contrario
perditur, vt hic.& de præben.c.pro illorum.cum ſimi.aut fa-
uore eccleſiarum,vel ordinum:& tunc vnico actu non perdi
tur.de priuile.c.accedentibus. & vide de materia per Hoſt.
in ſumma huius tituli.§.quando conſtitutio.& per Cyn. in l.
voluntariæ.C.de excu.tu.vbi plenè. ¶ Vltimò no. glo.fin.ꝙ
citius reuiuiſcit,quod iam fuit, ſed extinctũ eſt , quàm illud,
quod nunquàm fuit in eſſe productum: hinc dicitur . quæli-
bet res de facili reuertitur ad naturam ſuam , vt l. ſi vnus.
§.quod & in ſpecie dotis.ff.de pac.facit quod no. in Clem.
literas.de præſcrip.

SVMMAE.

1 *Canonici poſſunt minuere numerum præbendarum.*
2 *Recipi in canonicum quis poteſt ſine aſſignatione præbendæ.*
3 *Clauſula conſueta, ſi non repetitur in reſcripto,præſumitur per errorem omiſſa.*
4 *Recepti vltra numerum canonicorum debent habere redditus ſuperexcreſcentes.*
5 *Proteſtatio diuiditur in quatuor ſpecies principales.*
6 *Præbenda vacans,quæ inſtituta eſt pro canonico:an per hoc intelligatur collata canonico.*

a CVm M.Fer. a Si Capitulum con
tra ſuam inſtitutio-
nem de certo numero aliquem receperit vltra nu
merum, de ſuperexcreſcentibus fructibus illis prouidere re
netur.hoc dicit.diuiditur in tres partes , ſecundùm Hoſtien.
in quarum prima ponitur allegatio pro ſe,& ſocijs. In ſecun
da allegatio canonicorum in contrarium. In tertia diffinitio
nis commiſsio. ſecunda ibi [verum.]tertia ibi [mãdamus.]
& quælibet particula ſubdiuiditur in alias tres, vt patet clarè
ex litera. ¶ Not. primò, quod innuit iſte tex. videlicet quòd
1 canonici † poſſunt minuere numerum præbẽdarum, de quo
plenè.s̃.cap.proxi. ¶ Secundò not. ꝙ poteſt quis agere pro
ſe,& alijs,qui ſunt conſortes litis eiuſdem . de quo in glo. &
2 licèt. ¶ Tertiò no. ꝙ poteſt quis † recipi in canonicum ſine
aſsignatione præbendæ.qď an ſit licitum. dic vt ĵ. de præbẽ.
c.dilectus. vbi no. an rupto numero canonicorum, videatur
ruptus numerus præbendarum.dic vt ibi in nouella . & facit
tex.iſte, quòd non. ¶ Quartò no.ꝙ quandoque quis recipi-
tur in canonicum ad preces,vel ad inſtãtiam alicuius. quod
an ſit licitum.dic,vt ĵ.de æta.& quali.c.tuam. ¶ Quintò no.
ꝙ quando plures recipiuntur diuerſis temporibus in præbẽ
da vacatura,primò receptus debet præferri : non tamen hic
probat iſte tex. quia ex pacto hic conuenerat , vt patet ibi
[itaque.] &c. Quid ergo ſi vacaret vna ſola præbenda.Vin-
cen.& Egi.dicunt, quòd locus eſt gratificationi. quia priori
tas temporis non attenditur in beneficio perſonali, vt l.pri-
uilegia.ff.de priuileg.cred.Ioan. And. poſt Hoſtien.tenet, ꝙ
præbenda,quæ vacat,debeatur prius recepto. & idem tenet
in fructibus excreſcentibus : vt prius recepto debeantur , ſi
non ſufficiunt ad omnes præbendas.Innocen.tamen dicit,ꝙ
illi, qui ſuperſunt,aſsignabuntur communiter eis . quod eſt
verum, ſecundùm Compoſtella. & Ioan. And. quando non
apparet,quis prius fuerit receptus.licèt autem prębenda pri
mò vacans debeatur prius recepto: non tamen vitiaretur al
teri facta collatio. quod dic, vt ĵ. in c.ſi ſoli.de conceſ. præ-
ben.lib.6.& quod not.Innocen.in c.inter cætera.de pręben.
¶ Sextò nota.in ver.mandamus,ibi[ſicut conſueuit] &c. ꝙ
3 ſi in reſcripto, ſiue priuilegio non reperitur clauſula † con-
ſueta,præſumitur per errorem omiſſa . & perinde debet in-
telligi,ac ſi eſſet appoſita.idem in contractu:vt illa,quæ ſunt
de conſuetudine , veniant,etiam ſi non exprimantur, vt l.ex
cepto.C.locati.nec imperitia tabellionis non ponentis clau-
ſulas conſuetas in inſtrumento debet obeſſe partibus:quin-
imo ipſe parti teneretur ad intereſſe.& quandoque crimina-
liter puniretur de dolo præſumpto , ſi omittit ſolemnitatem
debitam. pro hoc l.fina.C.de fideiuſ. in fi.& l.fina.C. de ma-
giſtra.conueni. & l.iubemus.in fi.C.de teſtamen.facit l. iube
mus.C.de ſacroſanctis eccle.§.his tabellionibus. ¶ Septimò
not. quòd numerus canonicorum confirmatus à Papa rum
pitur auctis facultatibus. de quo dixi. s̃. cap. proxi. priuile-
gia enim ſecundùm præſentem ſtatum, & quamlibet diſpo-
ſitionem debent intelligi. facit cap. quemadmodum.ĵ. de iu
4 reiuran. ¶ Octauò not. quòd recepti † vltra numerum de-
bent habere redditus ſuperexcreſcentes. an autem alia iura
canoniæ. ĵ. ſubijciam . ¶ Nonò not.in ver. reuocatis . &c.
quòd innouata poſt litem motam debent reduci in ſtatum
priſtinum.de quo infra dicam . ¶ Venio ad oppoſitiones ,
& primò dicitur hic , quòd iſti veniunt contra conſtitutio-
nem , recipiendo plures . contra conſtitutio diſponebat ſu-
per numero præbendarum , vt patet in litera . debet.recipe-
re .n.plures canonicos,non eſt rumpere numerum præben-
darum : ſed eſt actus diuerſus . ergo de vno ad aliud non in-
fertur, vt l.ſi maritus. C.de do. inter virum , & vxorem.Sol.
dicit Hoſtien. ſtatutum reſtringebat etiam expreſsè nume-
rum canonicorum. quod patet ibi [qui diuidi conſueuerant
inter plures.] ¶ Secundò oppo. dicitur hic , quòd fuerunt
electi duo ad eandem præbendam . ſed hoc fieri non po-
teſt : vnde videtur obſtare cap. maioribus. & cap. tuæ.ĵ. de
præben. Solu. vt in glo. ſi hoc eſſet . Innocen. exponit eam,
id eſt ea vacante . vel dic , quòd canonicorum receptio præ
ceſsit iſtam ordinationem ſecundam de aſsignando iſtis
duobus eandem præbendam . vnde iſtud illicitum non vi-
tiat præcedentem receptionem de ſe validam : cum contra-
ctus ſint diſtincti , vt in cap. ad quæſtiones . de rerum per-
mutatio. ¶ Tertiò oppo.& videtur , quòd receptio iſtorum
quinque fuerit nulla, quia facta contra confirmationem Pa-
pæ.10.diſtin.c.vides.& C.de legi.l.non dubium. Sol.in con-

firmatione non fuit decretum appoſitum:aliàs fuiſſet nulla :
vt in c.dilecto.ĩ.de præben.vel dic, quòd ſi etiam decretum
fuiſſet appoſitum:tamen auctis fructibus potuiſſent canoni-
ci augere numerum.& hoc ſentit litera in ver.mandamus.&
dixi.s.in ſeptimo notabili. ¶ Quartò oppo. ad fi. c. dicitur
hic, quòd omnia attentata poſt litem motam veniunt retra
ctanda.contra aut iſtam retractationem inducit receptio ca
nonicorum:aut litis motio,non receptio. quia facta à capi-
tulo non afficit præbendam.ſecus ſi à Papa.ĩ. de præben.c.
ſi poſtquàm.lib.6. Item non litis motio.quia actio perſona-
lis non facit rem litigioſam,ſed realis tantùm, vt C. de litig.
Authen. litigioſa. ſed hic iſti quattuor canonici agebant per
ſonali . ergo malè dicit tex. de reuocatione. Solu. fatentur
Doct. quòd iſta retractatio attentatorum habet locum de
attentatis concernentibus litigantes. vt ĩ. vt lite pendẽ.cap.
1.non autem retractaretur , ſi præbenda vacans lite penden
te fuiſſet collata tertio. ¶ Quintò opponitur, & videtur , ꝙ
iſte ſecundus malè egit per ſe , & ſocijs ſuis. quia non appa-
ret habuiſſe in mandatis:ergo non potuit agere, vt l. 1. C. de
procura. Solu. gl. 1.quòd iſte eſt caſus ſpecialis,quia agebat
pro conſortibus : vbi quis admittitur cum cautione de rato,
vt C.de conſor.eiuſd.li. l. 2. quæ tamen non fuit hic præſtita:
quia non fuit ante litem conteſtatam petita.vt l. Pomponius.
§.rati.ff.de procurato.de quo in Specu. titu.de ſatiſda.¶ In-
cidenter hic tangit Ioan.An. quando procur.interuenit poſt
litem conteſtatam , vel in cauſa, in qua litis conteſtatio non
exigitur , quando præcluditur via exceptioni rati , vel alij
declinatoriæ fori.dic,vt no.Cy. in l.nihil.C.de procu. & not.
in c. 1.ĩ.de elec.lib.6. ¶ Sextò op.dicitur hic,quòd iſti fue-
runt proteſtati,eis non profuit proteſtatio.contra.de c.per-
latum. quod metus cauſa.& de alijs iuribus alle. in glo. ergo
non prodeſt.proteſtatio enim præambula declarat animum
in futurum deeſſe.& reddit actum inefficacem,qui poſtea ge
ritur contra proteſtationem,vt l. qui in aliena.§.Celſus.ff.de
acquir.hære.cuius contrarium hic dicitur.Solu.vt in glo.Sed
tu poſt Ioan.And. latius ſic diſtingue. aut fit proteſtatio con
tra ſubſtantiam negocij,aut non . Primo caſu non valet,vt in
recepto in canonicum ſub proteſtatione,ne habeat præben-
dam,vt hic. & in profeſſo ſub proteſtatione , vt habeat pro-
prium,vt in c.cum ad mo. de ſta.mo.vitiatur tamẽ quando-
que quod agitur, vt in c.fina.de condi.appo. In ſecundo caſu
quando non eſt contra ſubſtantiam:aut fit in iudicio. & hæc
ſemper tollitur per contrarium actum : Sed donec interue-
niat,ſemper valebit. vt ſi proteſtor , ꝙ litem conteſtari non
intendo:ſi poſtea ex interuallo reſpondeo, non repetita pro
teſtatione,erit lis conteſtata. de hoc in c. 1.ĩ.de lit. conteſta.
aut fit extra iudicium:& tunc tangit ius proteſtantis tantùm.
& hoc caſu põt bñ proteſtari:& actus,qui contra proteſtatio
nem ſequitur,eſt nullus,vt l. ſi quis in principio teſtamẽti.de
leg.3.& dicta l.qui in alie. §.Celſus. Si verò tangit ius prote-
ſtantis,& alterius: & tunc aut ſubeſt iuſta cauſa , quæ prote-
ſtationem corroborat , aut non . Primo caſu valet proteſta-
tio , maximè vbi certat proteſtans de damno vitando.ĩ. de
offi.ord. c. paſtoralis . Secundo caſu , cum non ſubeſt iuſta
cauſa:tunc aut proteſtatio eſt nuda : & tollitur per contra-
rium,vt hic: aut eſt veſtita(vt ſi eſt conuentionalis:) & valet.
ĩ.de elec.c.Cumana.Hoſtien.remittit ad ſummam huius ti-
tu.§. quando conſtitutio. verſicu. quia de proteſtatione. Io.
Mona. plenè not. in reg.in generali. de reg.iur.lib.6. Dom.
Bart. tramitem proteſtationis diuidit in quatuor principa-
5 les ſpecies.quædam enim ſecundùm eum eſt proteſtatio † de
claratoria voluntatis proteſtantis . quædam eſt proteſtatio
prohibitoria,ſeu inhibitoria,ne aliquid fiat . Tertia eſt inci-
tatoria, vt aliquid fiat . Quarta eſt proteſtatio certificatoria
alicuius,quod eſt, vel non eſt . & quamlibet ſpeciem certifi-
cationis diffusè,& pulchrè proſequitur.quod dic, vt in l.non
ſolum. §.fin.ff.de noui operis nuncia.per eum , & vide quod
not. Innocen. in dicto c. Cumana. verſic. Quid iuris.ſi facio
actum coram iudice , & proteſtor , quòd per illum actum ,
vel alium non intendo in eum conſentire , tanquàm in iudi-
cem competentem. ¶ Septimò oppo. dicitur hic , quòd iſti
fuerunt recepti ſub pacto , ne aliquid perciperent : ſed talis
receptio eſt ſimoniaca,ergo nulla,vt ĩ.de præben. cap. dile-
ctus filius . Sol. vt in glo. videtur quòd hic fuerit &c. quam
ſolutionem tenet Innocen. fecerunt enim canonici de hoc
pacto ſtatutum:ſed in receptione prædictorum nihil fuit ex-
preſſum.vnde ſi eis receptis , non fuit tale ſtatutum intima-
tum,poſito quòd fuerit illicitum ſtatutum , non tamen eſſet
irrita receptio purè facta. ¶ Octauò opponitur , & videtur ,
quòd allegatio canonicorum fuerit valida de iure . Si enim
eorum induſtria fuerunt fructus augmentati , non tenentur
alijs aſsignare.vt C.de alluuio.l.3.Sol.vt in glo. vel dic quòd
ſi fructus alicuius præbendæ fuerunt augmentati , præben-
dario cedunt , vt in contrario : ſecus ſi cõmunitatis prædia
vnius ſolicitudine augeantur,vt hic, ſecundùm Hoſt. ¶ No-
nò oppo. dicitur hic , quòd prebendis canonicorum in ſuis
integritatibus manentibus , ſuperexcreſcentes aſsignentur
&c. qui recipiendo vltra numerum,videntur renunciare pri
uilegio. vt s.in c. proxi.in fi. ergo ſuas præbend. communi-
care tenentur.Sol.vt in gl.ſed cum canonici.ex qua no. quòd
licèt per receptionem aliquorum rumpatur numerus cano-
nicorum : tamen non rumpitur numerus præbendarum ,
Idem no. in c.pro illorum.ĩ. de præben. dic vt ibi per Inno.
¶ Venio ad quæſtiones,& quæro de iure iſtorum , qui reci-
piuntur in canonicos ſine præbenda , quid conſequatur per
iſtam receptionem.glo.fina.quæ incipit.hic quæri poteſt.di-
cit , quòd non habent vocem in electionibus epiſcoporum,
vel aliorum prælatorum : niſi hoc habeat conſuetudo . dicit
Inno.ꝙ ſi ſint ſtallati in choro, facient quæ ordini ſuo com-
petunt. & aſsignato eis loco in Capitulo, debebunt in omni
bus, quæ aguntur in Capitulo , intereſſe : niſi ſit in contra-
rium conſuetudo, de quo per Hoſtien. in ſumma de conſue.
§.fina. ver. quid ſi quis de mandato Papæ . dicit etiam Inno.
quòd debebunt habere quotidianas diſtributiones . Ioan.
And. remittit ad no.per eum in c.ſtatuimus.de maio.& obe.
& etiam hic diſtinguit inter eos, qui voluntariè, & eos , qui
neceſſariò ſunt recepti : cum magis faueatur Capitulo reci-
pienti de neceſsitate vltra numerum: vt ſcilicet non teneatur
receptis auctoritate Papæ, quàm ſi ſponte motu proprio.fa-
cit qđ no.ĩ.de offic. delega.c. ab arbitris.lib.6.Compoſt. in
alio articulo, de quo s.tenet, quòd etiam non ſtallatus , ſiue
receptus impugnet electos propter cõtẽptum . Nam in illis
incorporalibus ſtatim dominium acquiritur ſine traditione:
ſecus in prophanis,vt l.traditionibus.C. de pac. Archi. in c.
eum qui.de præben.lib. 6. tenet contrarium ſcilicet talem
non ſtallatum non debuiſſe vocari.licèt enim habeat domi-
nium:non tamen poſſeſsionem. & eligere eſt fructus poſſeſ-
ſionis,non proprietatis:vt ĩ. de iure pa. c. conſultationibus.
¶ Secundò quærit Io.An. ſi alicui conferatur præbenda va-
6 cans, † quæ inſtituta eſt pro canonico. an per hoc intelligatur
collata canonia.tenet,ꝙ ſic.ſecurius tñ eſt,ꝙ conferatur præ
benda cum plenitudine iuris canonici.ĩ. de conceſ. pben.c.
propoſuit.¶ Tertiò quærit Io.de Lig.in eccleſia eſt numerus
canonicorum,& præbendarum cõfirmatus à Papa,& ex cer
ta ſcientia fructus ſuperexcreuerunt . aliqui impetrant præ-
bendam,non facta mentione numeri.opponitur,ꝙ non valet
gratia,velut ſubreptitia. quia impetrans tacuit numerum,vt
b in c.conſtitutus.ĩ.de reſcrip.b ipſe tenet contrarium.quia in
confirmatione ſubintelligitur illa clauſula,vbi fructus ſuper
excreuerunt.vt in tex.Hoſt.ad hoc alle.c. 1.& c. auctoritate.
ĩ. de inſti.¶ Quartò quæro. dicitur in tex. circa fi. ꝙ omnia
poſt litem motam corã epiſcopo Ferrariæ reuocentur. reſp.
intelligitur duobus modis , primò de innouatis coram epi-
ſcopo Ferrariæ:vt ſic verbum, innouata , poſt litem motam
coniun-

coniũgantur cum verbo,coram epiſcopo.Secundo modo in
telligitur, quòd innouata coram epiſcopo poſt litem motã,
ſcilicet coram Papa debeant reuocari. & ſecundùm dictos
duos intellectus Docto.duas materias hic proſequuntur.q̃-
ro ergo. innouata poſt litem motam debeant ſtatim reuoca
ri ſine cauſæ cognitione,vel cũ cauſæ cognitione. tenet Inn.
& Compoſt.quòd cum cauſę cognitione.idem Spec. de ap-
pel.§.penul.verſicu.ſed quæro.& quod no.Ioan. And.de re-
bus eccle.non ali.c.nulli. Non ob. l. quòd ſi nolit. & l.ædi-
les.§.ſciendum.ff.de ædil.edic.Non enim dicitur ibi , quòd
ſummatim cognoſcatur de emergentibus poſt litem motã.
Sed dicit , quòd ſpectant ad officium quæ poſtea accidunt,
non quæ ante, niſi expreſsè petantur.& habet locum hæc re
uocatio attentatorum , cum mouetur quæſtio ſuper domi-
nio:ſecus ſi ſuper aliqua re actione perſonali . verbi gratia,
ſecundùm Compoſt. receptus in canonicum petit præben-
dam coram iudice competenti à Capitulo li.pẽ. Capitulũ
confert illam alteri , vel petit confirmationem electionis ad
canonicatũ, vel archiepiſcopatũ, quem lite pen.Capitulum
alteri confert:an talis collatio ſit irritanda , antequam con-
ſtet de iure actoris , quod videtur hic.& infra de arbi. c. ex
parte.arg.contra de reſt.in integ.c.cum veniſſet.Inno.tenet,
quòd non irritetur , etiam ſi fuerit appellatum ad Papam.
Non obſtat,quòd pen.appel.nil debeat innouari. quia illud
verum in concernentibus proceſſum : vt ſi reciperentur te-
ſtes , vel ſententia ferretur : ſecus de his, quæ poſſent exer-
ceri,pendente cauſa principali:vt actus iſte eligendi, arg.ad
hoc l.poſtquam. §.Imperator.ff.vt in poſ.leg.de prædicto ta
mẽ articulo dic, vt infra vt li.pẽ.c. 1.& 2.li.6.& hic latius in
nouella.¶ Quintò quęro poſt Inno. ſi Papa incæpit cogno-
ſcere de aliqua cauſa:an videatur eandem euocaſſe. Inno.te
net,quòd non,niſi quò ad ipſos litigantes.Hoſt.contra ĩ.de
appel.c.vt noſtrum.& vt lit.pen.c. 2.¶ Sextò quæritur, quid
in inferioribus à Papa. pone enim , quòd vnus incæpit co-
gnoſcere de cauſa:alius etiam ſuper eadem recognoſcit: an
valeat vtriuſq; proceſſus.Inno.tenet,quòd valeat,niſi oppo
natur exceptio lit.pen.Si enim opponitur, debent ad eundẽ
iudicem remitti,vt l.ſi pariter.ff.de libe.cauſa.de quo articu
lo vide plenè per Bar.in l. 2.ff.de ſepul.vio. ¶ Septimò quæ-
ritur.ſi ſtatutum , vel conſtitutio Capituli habeat proteſta-
tionem,ſiue clauſulam derogatoriam annexam : vt ſi conti-
gerit facere conſtitutionem in contrarium, non valeat ipſo
iure.& quid ſi fuerit iuramento firmata. dic plenè per Bart.
in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iu.

ADDITIO.

a ¶ Cum.M.adde ad hanc decretalem text.in l.Emilius. ff. de admi. tu.&
ibi Nic.de Neap.vbi allegat tex.videlicet,quòd in libello debet poni no
men,& cognomen libellantis.& idem probat tex.in l.Lucius.aliàs Lici-
nius.ff.de leg. 2 .tex.in l.quæro. §.Lucius.ff.de teſt.tu .facit quod in ſimi
li notat Bar.in Auth.quod ſine.de teſta.
b ¶ Infra de reſcriptis. Adde quòd dominus Gaſpar tenet contrarium,&
fundat ſe per dictum c.conſtitutus.de reſcrip.

SVMMAE.

1 *Laici,quãquam religioſi,non poſſunt ſe intromittere de rebus eccle-
ſiaſticis.*
2 *Poteſtas eccleſiaſtica eſt maior,quàm ſecularis.*
3 *Statutum laicorum diſponens de rebus eccleſiæ , etiam in fauorem,
eſt ipſo iure nullum.*
4 *Executio facta prætextu ſententiæ, quæ non valet,debet retractari.*

ECcleſia ſanctæ Mariæ.

Cauſæ eccleſiaſticæ per conſtitutiones terminari
non debent.h. d. diuiditur in duas partes. In prima ponitur
motiuum diffinitionis. In ſecunda diffinit,ibi [quod à ſena-
tore.]mouetur aũt ad diffiniendum duabus rõnibus: quarũ
primam exemplo corroborat. Secunda ibi [à quibus]exem
1 plum,ibi [omne ſtatutum.] ¶ No.ꝙ laici, † quãquam religio
a ſi, a nõ poſſunt ſe intromittere de rebus eccleſiaſticis. ſic er
go laicus conuerſus non dẽt intereſſe electioni. quod dic,vt
ĩ.de elec.c.ex eo.li.6.& c.3.de inſti.¶ Secundò no.ꝙ maior
2 ẽ ptãs † eccleſiaſtica,q̃ ſecularis.de quo ĩ.de ma.& obe.c.ſo
3 litæ.¶ Tertiò no.ꝙ ſtatutum † laicorum diſponens de rebus
eccleſiæ,ẽt in fauorem, eſt ipſo iure nullum.& aduerte quia
hic vr̃ ſtatutum Baſilij diſpoſuiſſe ſuper rebus eccleſiæ dire
ctò.quid ergo ſi non directò, neq; contra libertatem eccle-
ſiæ:an tunc liget clericos.Bar.ꝙ ſic,in repetitione l.oẽs po-
puli.per c.cum veniſſet.ĩ.de eo,qui mit.in poſ.de quo hic p
Io.de Lig.qui nõ ſtat cum Bar.in hoc puncto.¶ Quartò no.
4 ꝙ executio † facta prætextu ſñię,q̃ non valet, dẽt retractari.
& fortè de facto,ſicut de facto proceſsit , vt not.in ſimili l.ſi
minor.ff. de euic.text. tñ dicit hic [ſñaliter diffinimus.]&c.
quaſi ſñia fuerit neceſſaria.facit l.meminerint.C. vnde vi.&
l.iuſtè.ff.de acq.poſ.¶ Quæro primò,an requiratur expreſ-
ſa approbatio conſtõnis laicalis, an ſufficiat tacita.dicit Io.
de Lign. ꝙ in conſtitutionibus Imperialibus ſufficit tacita.
quia videtur illas eccleſia approbaſſe. Io. di.c. ſi in adiuto-
rium.in municipalibus requiritur expreſſa approbatio.quia
Papa præſumitur illas ignorare.de conſti.c. 1.li.6. ¶ Tertiò
quæro.exempla quæ ſint illa eccleſiaſtica, quæ laicis prohi-
bentur.Rñ.ſunt multa:vt reconuentio in cauſa ſpirituali , vt
in c.ſi clerici.de iudi.Item de incidenti ſpirituali.vt ĩ.c.tuã.
de ordi.cog.Item eligere in c.Maſſana.de elec.Item reſigna
tionem beneficii recipere , vel inueſtituram dare. de renun.
c.quod in dubiis. 16.q.7.c.ſi quis deinceps.cum infinitis ſi-
mi.quæ enumerare potius laborioſum, quàm ſubtile, vt di-
cit in glo.l.1.ſolu.ma.

ADDITIO.

a ¶ Laici quãquam religioſi.Adde dominum Frã.Zab.& hic in primo no-
tabili,& concordat tex. in c.laicis. 16.q. 7. & quot modis capiatur reli-
gio.vide Doc.in rub.de regula.

SVMMAE.

1 *Doctores faciunt vniuerſitatem.*
2 *Pœna inflicta propter contumaciam , purgata contumacia , rela-
xatur.*
3 *Vniuerſitas ſcholarium an poſsit conſtituere aliquid de concernen-
tibus Doctores.*

EX literis.

¶ Pęna priuationis à cõione,
quæ pp cõtumaciam conſtõ
nis infertur,intelligitur temporalis,non perpetua.
h.d.diuiditur in tres partes.Primò ſtatutum,& factum, ſiue
quæſtio.Secundò ſtatuti interpretatio.Tertiò quæſtionis ſo.
Secunda ibi [quia tamen.]Tertia.ibi [mandamus .] ¶ No.
1 primò,ꝙ Doctores † faciunt vniuerſitatem,& à iure appro-
batam:ſicut & omnis alia congregatio , quæ fit ad aliquod
opus licitum:vt l. 1.ff. quod cuiuſq; vniuerſi. no. facit quod
no.in c.cum ab eccleſiarum.de offi.ord.& c. cum dilecta.de
excep.præla.¶ Secundò no. ꝙ illi de collegio poſſunt adiice
re pœnam ſuæ conſtitutioni:& inter ipſos talis cõſtitutio eſt
ſeruanda.facit l.fi.in fi.C.de conſti. pec. & l.fin. C. de iuriſ.
omnium iudi.vbi de vniuerſitate ſcholarium. ¶ Tertiò no.
2 ꝙ pœna † inflicta propter contumaciam, purgata contuma
cia,relaxatur.¶ Opp.impoſuerunt ſibiipſis pœnam.contra,
nemo poteſt ſibi imperare, vel pœnam imponere, vt l.pe.ff.
de arbi.Sol.dic,quòd in cõſentiendo in alium,& in ſubijciẽ
do ſe alteri, non dicitur præcipere ſibi. facit l. quoties. ff. de
ſeruitu.¶ Scđò oppo.vniuerſitas Doctorũ nõ hẽt iuriſdictio
nẽ,ergo non põt ſtatuere.Sol.dic , ꝙ Doctores hẽnt iuriſdi-
ctionẽ,vt in pœmio Dige. ſicut & magiſtri militum:vt l.ma
giſterię.C.de iuriſ.om.iud. qñ.n. faciũt de iure vniuerſitatẽ,
licèt de cõſuetudine ſcholariũ.dic vt in Auth.habita.& in di
cto pœmio.circa fi.tractat hic Io.de Lig.an vniuerſitas ſcho
lariũ poſsit facere ſtatutũ cõtra ſtatuta vniuerſitatis.¶ Item
an contra cõſtitutionem epiſcopi. & an ſubſint epiſcopo.&

vnum mãdat epiſcopus ſcholari, aliud rector, cui debeat pa
3 rere. ¶Item an poſsit a vniuerſitas† ſcholarium cõſtituere
a aliquid de concurrentibus Doctores. ¶Item an poteſt ali-
quid ſtatuere circa ſpectantia ad examen.& quid ſi Docto-
res reprobant vnum in examine: an archidyaconus Bono-
nien.vel epiſcopus hic poterit approbare. tenet quòd ſic. ſi
p cõſpirationem, vel aliam fraudem notoriam reprobarent
dignum. Item fortè econuerſo, ſi gratia, vel alia ratione ap
probarent indignum, poſſet epiſcopus reprobare. Interſunt
enim Doctores in examine tanquam teſtes. epiſcopus tan-
quam iudex, certum eſt, quòd iudex poteſt dicta teſtium nõ
ſequi, ſi aliter viſum fuerit. vt in c. quoniam contra falſam.
de proba.& de renun.c.in præſentia.& de his quæſtionibus
hic per eum.¶Vltimò induco iſtum tex.ad quæſt.condem-
nata eſt ciuitas, ſiue caſtrum ad deſtructionem murorum,
& deſtructi ſunt.modò quæritur: an poterunt refici. iſte tex.
facit, quòd ſic, ſi propter contumaciam hoc contingit: ſecus
ſi propter crimen. quia tunc pœna intelligitur perpetua, vt
in iuribus all. in glo.de qua quæſt.dic per Cyñ. C.de pœnis.
l.ſeruus.& l. ſi quis adulterium. §. ſi quis ff. de adulte. facit
l.inter Caſtillianum.ff.de arbi.Et no.theoricam glo.& Doc.
hic, vt ſi pœna infligitur propter crimen, intelligatur perpe
tua: ſecus ſi propter contumaciam, vt hic.de quo latius in
l.puto.ff.de poſtulan.

ADDITIO.

a ¶An poſsit vniuerſitas. Adde Doc. in l.ſicut.ff.quod cuiuſ. vniuer. not.
Car.Zab.hic in 10.q.nu. 12. Abbas in c.cum ab eccleſiarum. de off.ord.
Bar.in l.fi.ff.de coll e.illi.

SVMMÆ.

1 *Numerus miniſtrorum debet inſtitui ſecundùm facultates ec-
cleſiæ.*
2 *Cultus diuinus debet augeri, non minui.*

EX parte. ¶Non valet ſtatutum, per quod
diuini cultus diminuuntur, etiã
ſi in forma communi à Papa fuerit confirmatum.
hoc dicit. ¶Primò factum ponit reprehenſibile. Secundò
1 illud corrigi mandat. Secunda ibi[nolentes]¶Not.primò,
quòd ſecundùm facultates eccleſiæ debet inſtitui numerus
2 †miniſtrorum. concor. infra de teſti.cap. 1. Item cultus†di
uinus debet augeri, non minui. ¶Item cõfirmatio Papæ ob-
tenta in forma communi parum operatur.de quo in glo.Itẽ
beneficia ſunt perſonis idoneis conferenda: vt infra de præ-
ben. cap. graue. ¶Quærit hic Ioan. And. Papa mandat hic
conferri perſonis idoneis. quid ſi collatio facta eſt non ido-
neo, videtur non valere. quia contra formam mandati, vt in
cap.cum dilecta.de reſcrip.contrarium dicit. quia quod ta-
citè ſubintelligitur: ſi exprimatur. non facit gratiam condi-
tionalem.ad hoc quod not.Innocen. infra de præſump.cap.
fina.& de offi.deleg.cap. prudentiam. ¶Secundò quæritur.
hic mandat Papa conferri cum conſilio epi. quid ſi conſiliũ
habere non poteſt; quia mortuus eſt? videtur, quòd poſsit
conferri ſine eo: vt l.turpia.§ 1.ff.de leg. 1. vbi legatum mu-
lieri, ſi nubat arbitratu Seij, debetur: licèt Seius non arbi-
tretur; quia mortuus.pro hoc infra ne ſede vacan. cap. 1.lib.
6.per quod cap.poſſet videri iſta quæſtio ſuperflua, ſed non
eſt.hic enim loquitur, cum ex conſuetudine, vel ſtatuto con
ſilium requiritur, & haberi non poteſt. hic verò requiritur
vigore mandati apoſtolici, quod eſt exacta diligentia obſer
uandum.de quo latius hic per eum, & per Bar.pleniſsimè in
l. 1.§.ſi plures.ff. de exerci. in repetitione. facit cap. cum in
veteri.de elec.& cap.cum olim.de arbi.& l.mater decedens.
ff.de admi.tuto. ¶Tertiò quæritur hic. Papa, reſtricto nu-
mero ſine cauſa, mandat reduci ad numerum antiquum:
quæritur ergo. ſ. eod. cap. cum M. numerum diminutum
ſine cauſa non mandat ad antiquum reduci. dicit Vincen.
ita fieri de iure, niſi numerus facultatum creuiſſet.quod præ
ſumitur, poſtquam vltra numerum creauerunt, arg.l.cum
de indebito. ff. de proba. Si autem conſtat, quòd non ſunt
aucti fructus, reducetur ad numerum antiquum, ſecundùm
eum, ſcilicet. 14.fortè aliud in diminutione, vbi læditur ec-
cleſia, vt hic, aliud eſt in maiori, vbi magis eccleſia honora-
tur, & ſibi melius deſeruitur.& ita non eſt eadem ratio con
trariorũ.pro hoc facit quod not. Innocen. infra de præben.
cap.dilectus.¶Vltimò facit iſtud cap. contra not.per Inno.
in cap.quia diuerſitatem.infra de conceſ.præben. vbi tenet,
quòd ſi capitulum diſponit aliquid de beneficio: licèt non
valeat eius prouiſio: non tamen ſibi currit tempus, nec de-
uoluitur collatio ad ſuperiorem.per cap.nulla. eod.titu.con
tra quam oppo. facit iſte text. quia hic de præbendis vacan
tibus Papa mandat prouideri auctoritate ſua, non obſtañ.
ordinatione Capituli, quæ non tenuit.

SVMMÆ.

1 *Conſtitutio noua reſpicit futura, non præterita.*
2 *Conſtitutio apoſtolica dicitur omnes ligare.*
3 *Conſtitutio ambigua eſſe non debet.*
4 *Papa declarat conſtitutionem ſuam.*

QVoniã conſtitutio. ¶Con-
ſtitutio
1 a noua †reſpicit futura, non præterita: niſi de præ
a teritis caueatur in ea. hoc dicit hic. tria facit. Primò ponit
dictum in genere, declarando conſtitutionis cauſam. Secun
dò declarationem. Tertiò declarationis rationem. Secunda
ibi[declaramus.]Tertia ibi[cum leges.]¶Nota, quòd con
2 ſtitutio †apoſtolica b omnes ligat.ratio redditur in gl. ¶Se-
3 cundò not. quòd conſtitutio † non debet eſſe ambigua, vel
b obſcura: ſed debet eſſe, vt legitur, & no.in 4. diſtin.cap.erit
autem lex.nihil enim tam proprium legum, ſicut claritas, in
Authen.de teſta.imperfe.§.nos igitur. colla. 9.naſcitur au-
tem obſcuritas tribus modis aut rerum difficultate: aut ma
giſtri imperitia; aut diſcentis nimia tarditate, ſecũdùm Hie-
ro.& dicit obſcurum quantùm ad literam.ambiguũ quan-
4 tùm ad mentem.¶Tertiò no. quòd Papa † declarat conſti
tutionem ſuam: ſic & Imperator leges vt l.penul. & fi.C.de
legi.de quo in l.ab executore.ff.de appel. facit q̃d not. in c.
1.infra de poſtu.¶Itẽ pro declaratione teſtamenti ad teſtan
tem recurritur, ſi vixit.ff.de ali.leg.l.3.Cum autem dubietas
vertitur in contractu. dic vt not.Azo.in tit. de rebus dubijs.
vbi plenè in contractibus, teſtamentis, iudicijs, & ſentẽtijs.
In ſtatutis verò ad quem recurretur pro declaratione, arg.
quòd ad principem, vel ad Papam. ſupra eo. cap.ex literis.
dic, vt not.Bart.in materia ſtatutorum in l.omnes populi.in
c vltimo arti. ¶Quartò not. quòd maiores c in perceptione
portionis præferuntur minoribus. maiores autem intelligũ
tur prius ordinati. 17.di.§.vlti.vel illi, qui ſunt maiores in or
dine, etiam poſterius ordinati.¶Quærit hic Ioan.An.pone,
quòd antequam fieret declaratio per iſtud cap. communi-
ter illa conſtit.ſtatuimus. fuit aliter intellecta, videlicet ad
præterita trahere: nunquid ſententia vigore talis interpre-
tationis, licèt malæ, debeat reuocari. vel matrimonia cõtra-
cta contra verum intellectum canonum, diſſolui. vel ſacra-
menta reiterari, poſtquam contra communem interpreta-
tionem noua conſtitutio ſuperuenit. Reſpondet Ioan.And.
in ſententijs, & matrimonijs, quòd propter communem er-
rorem debeant tolerari: ſed in ſacramentis tenet, quòd om
nia retractentur. ĩ.de presby.non bap.c. veniens.& de bap.
& eius effectu.c.2. ¶An autem conſtitutio trahatur ad præ
terita, no.hic Io.de Ligna.referens Bar.de verbo ad verbũ,
vt ipſe no.in repetitione l.omnes populi.

Addi-

ADDITIONES.

a ¶Conſtitutio noua. Adde Hoſt. in ſumma huius tit. §.quando conſti-
tutio.in fi.glo.in c.licèt canon.de elec.lib.6.& in clem.1. de viſur. & in c.
1.de poſtula.præla.lib.6.Doct.in l.iubemus.C.de teſta.Car. Zaba.hic in
princ.
b Conſtitutio apoſtolica. Adde, quòd iſtud notabile eſt intelligendum in
ſpiritualibus, ſecundùm glo.& Doct.hic.& in c. nouit. de iudi. & Doct.
in c.ſolitæ.de maio.& obedien.
c ¶Maiores in perceptione.adde, quòd iſtud intelligitur in maioribus re
ſpectu ordinis, ſecundùm Pet.de Saxonia hic.

De reſcriptis.

VISVM eſt de conſtitutionibus, ſed quia
reſcripta quò ad illos, q̃bus, & inter quos
conceduntur, vim conſtitutionis habent;
ideò ſubijcitur de reſcriptis, de materia
habetur. 25.q.1.& 2.& per totum. repeti
tur in 6. & cle. & multa alia iura faciunt
ad hanc rub.allegata hic in nouella, & maximè titu. de offi.
deleg. de præben.& de priuileg.

SVMMA.

1 *Reſcriptum, in quo appellatio remouetur, valet.*
2 *Appellationi an ſit deferendum, aliquando eſt dubium.*
3 *Reſcriptum ſpeciale derogat generali.*
4 *Conſtitutio Papæ an tollat ſtatutum epiſcopi, continens tantummo-
do ius commune: ſicut tollit ipſum ius commune.*

SIcut ro. Priuilegio generali ſecundũ ius com
mune obtento obſtat reſcriptum, de
illo non faciens mentionẽ.h.d.Primò ponitur conſul-
tatio.Secundo reſponſio, ibi [inquiſitioni.] Tertiò reſponſio
1 nis ratio, ibi[quia.] ¶Not.primò, ꝙ valet reſcriptum, † in
quo appellatio remouetur. quid autem talis remotio opere
tur, no.glo.in c.vt debitus.de appel.& c.paſtoralis. ¶Secun-
2 dò no.ꝙ qñq; eſt dubium, an appellationi † ſit deferendum.
& ſic iudex non debet eſſe feſtinus admittere, vel non admit
tere appellationem interpoſitam, vt c.cum appellationibus.
3 ĩ.de appel.lib.6.¶Tertiò no.regulam, ꝙ reſcriptũ † ſpecia-
le derogat generali. generi enim per ſpeciem derogatur, vt
in reg.generi.hoc fallit ſecundũ Compoſt. cum generaliter
ſententia, & vniuerſaliter omnia particularia ſub ſe cõtinet:
vt cum datur priuilegium religoſis ſuper decimis villę, vel ca
ſtri, quæ ad eos non ſpectant de iure: vel datur eis certus iu-
a dex in omnibus cauſis ſuis. Nam non valeret a ſpeciale priui
legium ſuper illis decimis a b aliquo ibi impetratum.vel de-
legatio alterius iudicis in ſecundo caſu. Si autem primum ge
nerale comprehendat omnia ſpecialia (non tamen ſimul, &
particulariter vt ſuper beneficio in diœceſi vacato) valeret
aliud ſpeciale poſtea impetratũ, non faciens mentionem de
primo.de præben.c.dudum.lib.6.Si verò vtrunq; eſt genera
le.tunc primò ſpecificatum præiudicat alteri: vt ĩ.eod.c.pa-
ſtoralis. ¶Oppo.contra iſtud c. & videtur, quòd iſta indul-
gentia generalis, ꝙ poſſet in qualibet cauſa appellare, fuerit
ſuperflua. quia de iure communi vnicuiq; hoc licet. 2. q.6.c.
ad Romanam. Si hoc de iure licet. ergo fruſtra precibus im-
petratur.C.de theſau.l.1.lib.10.cum ſimi. Sol.dicunt quidã,
vt Alanus, ꝙ per iſtam indulgentiam conſequetur: quia ap-
pellabit in caſibus prohibitis à iure appellare. quod eſt ve-
rum, niſi vbi ius prohibet appellare propter delictum. quia
tunc vigore talis indulgentiæ non poterit: nec etiam à corre-
ctione.quia expreſsè Papa non conceſsiſſet, ſecũdùm Inno.
Alij dicunt, vt Tan.ꝙ iſte erat talis, qui non poterat appella-
re: vnde per iſtud reſcriptum reſtituta erat ſibi appellandi
facultas.quæ reſtitutio debet intelligi, cum cauſa agitatur iu
re communi. ¶Alij vt Gofr.& Phi.dicunt, ꝙ ſolum ius cõe
indulgetur hic ad cautelam.& hanc tenet Innoc.ponens hãc
cõcluſionem ſuam in materia reſcriptorum: vt de reſcripto,
vel priuilegio, quod ſolũ continet ius cõe, non debet impe-
trans aliud reſcriptum, vel priuilegiũ ſuper eodem de illo fa
cere mẽtionem.verbi gratia.Eccleſia parochialis, ſiue plebs
impetrat priuilegium percipiendi decimas in parochia ſua.
alius poſtea, ad quem ibi non ſpectat perceptio decimarũ,
impetrat, ꝙ poſsit percipere omnem decimã, ſiue quartam,
non facta mentione de priori priuilegio: certè valebit iſtud
ſecundũ.& eſt ratio, ſecundũ Inno. vt ſicut de iure communi
non debet impetrans facere mentionẽ: ita nec de priori pri-
uilegio, quod continet ſimpliciter ius cõe.quod no.¶Et hic
4 inducit Io.An.ad quæſt. an conſtitutio † Papæ tollat ſtatutũ
epiſcopi, cõtinens tantũmodo ius cõmune: ſicut tollit ipſum
ius cõe, licèt de ipſo non faciat mentionem in c.1.de conſti.
lib.6.& tenet ibi, ꝙ ſicut tollit ius cõmune conſtitutio ſuper-
ueniens: ita tollat ſtatutum epiſcopi, continens illud idẽ. q̃d
alijs rationibus ibi probat.Dominus Io.de Lig. diſputat hic
latè contrarium, videlicet ꝙ tale ſtatutum epiſcopi non tol-
latur per conſtitutionem contrariam ſuperueniẽtem.probat
primò per dictum.c.1.quod generaliter loquitur, ergo &c.
vt l.de pretio.ff. de publi. ſecundò quia ſublata vna de dua-
bus ſeruitutibus, altera manet.ĩ.de vſu, & auct.pal. c.ex tua-
rum. Tertiò ſi ſint duo vincula circa idem, poſsibile eſt vnũ
tolli, & aliud remanere, vt l.intelligere.C. de lui. pign. Item
obligatio, qua quis tenetur legis obſeruantia, non inſurgit p
pter formalem diſpoſitionẽ: ſed propter auctoritatem legis
condentis, quæ diuerſa eſt hic vnius, & alterius: & alijs ratio-
b nibus hoc probat, quas hic vide per eũ. ¶Secunda magna b
glo.hic plenè proſequitur.cum plura reſcripta, vel priuilegia
impetrantur à diuerſis: quod alterũ alteri præualeat. circa
quod dominus Ho. pleniſsimè ſic diſtinguit. cũ ſecũda ſcri-
ptura contra primam impetratur: aut vtrũque eſt reſcriptũ:
aut vtrunque priuilegium: aut vna priuilegium, & altera re-
ſcriptum. Item aut vna ſpecialis, & alia generalis: aut vtraq;
ſpecialis: aut vtraque generalis. Primo caſu quando vtraque
eſt reſcriptum: ſiue altera ſola ſpecialis prima, vel ſecunda:
ſiue vtraque ſpecialis: ſiue vtraque generalis, tenet illud, q̃d
glo.hic no. ſumendo ſpeciale incertum pro generali. Secun-
do caſu qñ vtraque ſcriptura eſt priuilegium, contradicit
glo.dicens, ꝙ ſpecialis ſcriptura derogat generali, ſiue ſpecia
lis ſit poſterior, vt hic.& ĩ.de fo.compe.c.dilecti. ſiue prior,
arg. ĩ.de decimis.c.ex multiplici.ponit exemplum de abba-
te, cui per priuilegium ſunt conceſſæ decimæ alicuius paro-
chiæ: cuius priuilegij mentione nõ facta, aliquis de parochia
impetrat immunitatem decimarum, arg. ꝙ valeat. de deci-
mis.c.à nobis.per iſtud exemplum, & aliud, q̃d hic ponit,
infert per ſpeciale priuilegium detrahi generali aliquãtulũ:
licèt de ipſo non fiat mentio. fatetur tñ, ꝙ generale per illud
ſpeciale non poſsit nimis, vel in totum abſorberi. facit quod
no. ĩ.de præſcrip.c.veniens. per Inno. Si verò vtraque gene-
ralis, ſiue vtraque ſpecialis, poſterior primæ, de qua non fa-
cit mentionem, non detrahet, nec in toto, nec in parte, vt in
dicto c.veniens.& 25.quæſt. 2. c.inſtitutionis. quod eſt verũ,
vbi neutra eſſet in corpore iuris clauſa. Si enim vtraque eſſet
in corpore iuris clauſa, poſterior corrigit, vel determinat
priorem. ĩ.de conſtit.c.1.lib.6. Si verò altera ſola ſit in cor-
pore iuris clauſa, ſemper illi præiudicatur, & ipſa nunq̃ præ-
iudicabit: vñ de priuilegio Ciſtercieñ.in corpore iuris clauſo
non eſt neceſſe facere mentionem.ſatis eſt enim, vt fiat men
tio de ordine: vt ĩ.eod.c. cum ordinem.hoc intellige, niſi illa
clauſula in corpore iuris clauſa caueatur contrarium. pone
exemplum de æta.& quali.c.eam te.Si verò prima ſcriptura
eſt priuilegium & generale.Secunda eſt reſcriptum & ſpecia
le, non derogatur priori: niſi de ipſa fiat mentio. ĩ.eo.c. con-
ſtitutus.& de cleri.non reſi. c. cum dilectus. niſi hoc contin-
gat vigore alicuius clauſulæ habentis inſtar priuilegij, maxi-

mè ſi priuilegiũ ex natura ſua fuerit odioſum. quia per hoc
priuilegium extenduntur lites: vel niſi ſit abominabile. de
fil.presby.c.ex tua.& j̃.eo.c.ex parte.tunc enim reſtringitur.
& ideò hic non appellat, niſi quatenus poteſt de iure cõi: vt
ſic res de facili redeat ad naturam ſuam: multò minus dero
rogabit generale reſcriptum generali, vel ſpeciali priuilegio
præcedenti: niſi de ipſo fecerit mentionem.

ADDITIONES.

a ¶ Nam non valeret. Adde quod facit l.fina.C.quod cum eo, qui in alie. pot.
b ¶ Secunda magna glo. Adde Dom. in c. quoniam. 18.diſtin.& per Fel.& Car. Zab. hic nu.2.& dat Fel. hic ſex notabiles limitationes.
¶ Vide ad materiam huius c.Hoſt. Abb.& Car. Zaba. hic.

SVMMAE.

1 *Papa mandat periurum à beneficio remoueri.*
2 *Renunciantes à beneficio veniunt explodendi.*
3 *Literas apoſtolicas de falſitate ſuſpectas præſentans, ad ſedem apoſtolicam eſt remittendus.*
4 *Leges canonizatæ, cum contradicunt canonibus, an valeat canonizatio.*

EX parte ¶ In reſcriptis apoſtolicis in-
telligitur clauſula, ſi eſt ita. & ſi
reſcriptum cauſæ cognitionem vetat, eſt de falſita
te ſuſpectum. hoc, dicit. Primò ponitur primi iudicis quere-
la. Secunda ibi[verùm]ponitur prouiſio. Prima pars conti-
net communem formã reſcripti, iudicis ſententiam, & par-
tis appellationem, & appellantis impetrationẽ. Secunda cõ-
tinet reſcripti ſuſpicionem, diffinitionis conditionalem cõ-
miſsionem, & impetrantis remiſsionem. ¶ Nota primò, ꝙ
1 Papa † mandat periurum à beneficio amoueri. concor. j̃. de
iureiuran.c.querelam. ¶ Secundò no. ꝙ non præſumitur Pa-
pa concedere per ſuum reſcriptum, vt alicui præcisè, & ſine
cauſæ cognitione beneficium reſtituatur. & quod non eſt ve
riſimile Papam conceſsiſſe, non debet iudex exequi. & hoc
eſt, quod dicitur, ꝙ ſi reſcriptum eſt illicitum contra iura, iu
dex debet expectare ſecundam iuſsionem. quia præſumitur
per importunitatem obtentum, vt in c. fina. de reſcrip. lib. 6.
2 ¶ Tertiò not. ꝙ renunciantes † ſunt à beneficio excludendi.
7. q. 1. c. qđ periculoſum. ¶ Quartò not. ꝙ in quolibet reſcri-
pto intelligitur clauſula[ſi preces veritate nitantur.] ¶ Quin
tò no. ꝙ in literis impetratis in cauſa appellationis non ſolũ
debet fieri mentio de appellatione: ſed de forma literarum
impetratarum in cauſa principali. ¶ Sextò not. ꝙ Papa hic
mandat primam ſententiam confirmari, eoipſo ꝙ ſecunda
impetratio fuit nulla. de quo. j̃. dicam. ¶ Septimò no. ꝙ ille,
3 qui præſentat literas † apoſtolicas de falſitate ſuſpectas, eſt
ad ſe. apoſtolicam remittẽdus. & hodie debet capi. j̃. de ver.
ſig. c. nouimus. & 19. diſt. c. in memoriam. ¶ Venio ad oppo.
& primò opponitur. dicitur hic, ꝙ Papa conceſsit reſcriptũ
ſimpliciter ſuper reſtitutione: ergo alio non inquiſito, debuit
ſtatim capi, & mitti ad ſedem apoſtolicam. C. de preci. Impe
ra. offe. l. quoties. hic dicitur contrarium, quare malè. Sol. ſe-
cundùm Inno. hæc verba[ſinè cauſæ cognitione]non fuerũt
adiecta in literis Papæ. hic dicit, ꝙ fuerunt adiecta. & reſpon
dit aliter, vt ibi per eum. ¶ Secundò opponitur, & videtur, ꝙ
ſi iſte impetrauit tacita veritate, debuit delegatus procedere
ſecundùm veritatẽ, non attenta forma expreſſa, vel conten-
ta in reſcripto: cuius contrarium hic dicitur. Sol. iſte impetra
uit dolosè, vnde carere debuit impetratis. j̃. eo. c. ſuper lite-
ris. vel aliter ſi appellans non facit mentionem in impetratio
ne de appellatione ſua, literæ ſunt nullæ, vt hic. ſecus in apo-
ſtolica. j̃. de appel. c. ſæpe. & c. oblatæ. ¶ Tertiò oppo. & vi-
detur, ꝙ licèt iſte malè impetrauerit, non per hoc debuerit
prima ſententia confirmari, niſi probata veritate. Sol. dic, ꝙ
mandat confirmari: ſed debet hic ſubaudiri, ſi fuerit confir-
manda, non enim ſequitur. iſte dolosè impetrauit: ergo con-
tra eum ſententia lata valeat. qa in ſeparatis de vno ad aliud
non infertur. vt l. ſi maritus. C. de do. inter vi. & vxo. facit c.
olim. ad fi. j̃. eo. c. ad confirmationem ergo ſententiæ primæ
non ſufficit annullatio ſecundarum literarũ, ſm̃ Inno. Com-
poſt. & Egi. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, ꝙ ſubintelligitur
conditio[ſi preces veritate]&c ſed contra de l. vniuerſa. ca-
nonizata. 25. q. 2. c. vniuerſa. So. in glo. quæ incipit no. ergo. q̃
ſoluit, ꝙ aliud ſecundũ leges, vt ibi. aliud ſecundũ canones,
vt hic: an ergo illa lex debeat ſeruari in foro eccleſiaſtico, ex
quo contrariatur canonibus. j̃. ſubdam. ¶ Sunt duæ quæſtio
nes breues. Papa hic cõmiſit cauſam ſub hac forma, ſi ille eſ
ſet conuinctus periurio, & renunciauerit. quæro ergo, an re-
quiratur probatio vtriuſque. ſ. periurij, & renunciationis: an
verò alterius tantũ. glo. prima magna quærit, & arguit pro, &
contra, & diſtinguendo ſoluit hoc modo, ꝙ aut duo copula-
tiuè mandantur, quorum neutrum per ſe ſufficit ad victoriã
cauſæ: & debet vtrunq; probare. aut alterum tantũ per ſe
ſufficit: & tunc vnius probatio requiritur, vt in iuribus all. in
glo. Si autem plura alternatiuè mandantur, ſufficit alterius
probatio. de qua materia tangit Bal. in l. Titia. ff. ſolu. mat. fa
cit l. ſancimus. ff. de verb. ſig. & l. falſa demonſtratio. ff. de cõ-
di. & demon. facit quod legitur, & no. in c. licèt cauſam. j̃. de
proba. & quod no. Bar. in l. diuus. ff. de re iudi. vbi omnino
vide. & no. hunc articulum pro libello, vbi plura ad eundem
effectum narrantur: an ſufficiat alterum probare. facit quod
no. in c. exhibita. j̃. de iudi. ¶ Secundò quæro. cum leges ca-
4 nonizatæ † in Decretis contradicunt canonibus, ſicut illa. 4.
q. 3. §. in criminali. ver. item inuiti. & l. ex eo. ff. de teſti. cano-
nizata. 15. q. 3. c. ex eo. quod patet ex not. de ver. ſigni. c. fo-
rũs. & multæ aliæ ſunt leges canonizatæ contrariæ canoni-
bus. no. de hoc Archi. poſt Huſto. 9. diſt c. quis neſciat. & Io.
An. tenet hic, ꝙ canonizatio non probat l. ſeruandam in fo-
ro eccleſiaſtico, qñ inuenitur contrarium caſum expreſſum:
aliàs eſſet ſeruanda. j̃. de no. oper. nun. vbi de hoc.

SVMMAE.

1 *Literæ obreptitiæ ad lites ſunt nullæ.*
2 *Literæ primæ conſenſu partium impetratæ præualent ſecundis impetratis ab altera parte.*
3 *Exceptio ſubreptionis in vim dilatoriæ contra reſcriptum præiudicat.*

CEterum. ¶ Si in ſecundo reſcripto de
primo reſcripto aduerſarij
eiuſdem cauſæ non ſit mentio, valet primum: ali-
ter valet ſecundũ. & ſi primum cõi conſenſu fuit obtentum,
non valet ſecundũ hic tacitè impetratũ. h. d. partes patent.
Secunda ibi[ſi verò.]Tertia ibi[verũ.] ¶ No. primò, ꝙ lite-
1 ræ † ſubreptitiæ a ad lites ſunt nullæ ſecundũ quoſdam. ſecũ-
a dũ alios ſunt annullandæ. j̃. e. c. ad audientiam. verſi. etiam
b de literis ad beneficia. ¶ Secundò not. ſi in ſecundis b literis
ſit mentio de primis, primæ ſunt ſublatę: an autem ipſo iu-
re, vel ope exceptionis. j̃. ſubijciã. ¶ Tertiò no. ꝙ literæ pri-
2 mæ † conſenſu partium impetratæ præualent ſecundis impe
tratis ab altera parte tantùm. ¶ Recito hic dicta Doct. per
quæſt. Et primò quæro: an ſecundæ literæ, non facientes de
prioribus mentionem, ſint ipſo iure nullæ: vel ita demum, ſi
exceptio ponatur. Tan. tenet, ꝙ ipſo iure. Goff. Inno. Hoſtiẽ.
Phi. Pe. & Abb. tenent contrarium, videlicet, ꝙ ſecundæ va-
leant, ſi nõ opponatur exceptio. & quod plus, ſi opponatur,
& non admittitur, debebit appallari: aliàs ſi non appelletur,
valebit proceſſus habitus per ſecundas, ꝙ non ſint nullæ ip-
ſo iure, ſed ope exceptionis, probat per c. plerunq:. & c. ſi au-
tem. j̃. e. vbi poſt annum habent vires: ergo infra annum non
fuerunt nullę. quia non poſſent conualeſcere, vt in reg. non
firmatur. ſecũdùm hoc ergo ſi primus impetrans proſequi-
tur

tur coram ſecundis, exceptione non oppoſita: vel oppoſita,
ſed repulſa, valebit proceſſus duorum iudicum. ¶ Secundò
quæro econuerſo. pone, ꝙ in ſecundis literis eſt facta expreſ
sè mentio priorum: ita quòd cauſa eſt exempta à cognitione
priorũ iudicum, vt dicit litera. quid ergo, ſi corã primis par
tes comparent, & ſponte litigant: an valebit proceſſus. dicũt
quidam, ꝙ non, ſi ſint certificati de ſecundis reuocantibus
primas. allegant ad hoc mentem principis, argu. j̃. de ap. c. ſi
duobus, & de offi. deleg. c. ex literis. Io. de Lignano diſtinguit
inter expreſſam reuocationem, an habeat locum oppoſitio
ſupradicta, & tacitã: vt ſi in ſecundis dicatur[non obſtañ. pri
mis, procedatur]&c. & tunc valet proceſſus priorum, ſi non
opponitur exceptio coram eis: quaſi ſecundò impetrans poſ
ſit renunciare fauori ſecundarum literarum, vt l. quod fauo-
re. C. de legi. ¶ Tertiò quæro. dixi. s̃. ꝙ primæ literæ præua-
lent ſecundis, quando de primis non faciunt mentionem: &
econuerſo, qñ præualent; quia faciunt. & debet opponi exce
ptio: aliàs valet proceſſus habitus per illas literas, quæ pote
rant per exceptionem edidi. quæro ergo, ſi exceptio propo-
nitur, & reijcitur: vel de ipſa non facta mentione per iudicẽ,
ad vlteriora proceditur: an valeat proceſſus. Inn. vt dixi. s̃. te
net, ꝙ expedit appellare: aliàs exceptione oppoſita non ob-
ſtañ. valeret proceſſus, ſola ergo exceptionis propoſitio non
eſt nullitatis cauſa proceſſus. quia opponens poſtea proce-
dendo videtur exceptioni propoſitæ renũciaſſe. j̃. de teſti. c.
cũ veniſſet. & de offi. deleg. c. gratum. hanc opi. tenet Ioan. de
Lig. ſi excipiens poſtea procedit in cauſa, ſi non poſt exce-
ptionem propoſitam vlterius in cauſa principali, non reſpõ
det de ſua exceptione confiſus, non tenebit iſto caſu proceſ-
ſus, ſecundùm eum. probat primò. quia virtus exceptionis
conſiſtit in eliſione eius, quod opponitur: ſed ſi eſſet expe-
diens appellare, non operaretur eliſionem exceptio: ſed ap-
3 pellatio. j̃. de appel. c. nõ ſolũ. l. b. 6. Itẽ exceptio † ſubreptio-
nis in vim dilatoriæ contra reſcriptum eſt præiudicialis: ſed
ſi prætermiſſa præiudiciali proceditur in principali, non te-
net proceſſus. j̃. de iudi. c. exhibita. facit. l. 2. & ibi no. C. com
muni diui. & l. fundi. & l. fundũ. ff. de excep. Tertiò iura ſim-
pliciter dicunt, dilatorias impedire proceſſum, ſi opponan-
tur, nec exprimunt neceſsitatem appellandi. Non obſtat ſe-
cundùm eum, quod dicit Compoſt. iſta omiſsio non concer
nit ordinem ſubſtantificum. quia imò ſicut omiſsio ordinis
iudiciarij reddit iudicium nullum, vt l. prolatam. C. de ſentẽ.
ita ſi omittatur ordo cognoſcendi ſuper iſta exceptione: vn-
de ſecundùm eum ſi opponatur de ſecundis literis, & cogno
ſci debet ſecundũ formam Decre. c. paſtoralis. j̃. eo. ſi aliter,
quàm ſecundùm formã ibi traditã iudex procedit, erit pro-
ceſſus nullus. & pro pleniori declaratione ſubnectit hic quã-
dam diſtinctionem, quãdo exceptio reijcitur, an requiratur
appellatio, vel ſufficiat ſola propoſitio. & diſtinguit, ꝙ quã-
doque iura tradunt ordinem ſine hominis miniſterio, vt in
iudiciario ordine. qñq; cum miniſterio, vt in c. paſtoralis. j̃.
eę. & in iſtis duobus caſibus ſufficit proponere. quandoque
opponitur exceptio præiudicialis iuriſdictioni, & proceſſui,
vt in caſu c. tuam. j̃. de ordi. cog. & idem. qñq; opponitur ex
ceptio ſimplex, quæ concernit proceſſum tm̃. & tunc quan-
doq; iudex admittit eam. vel dicit, ea non obſtañ. ad vlterio
ra procedendum: & non valet proceſſus, vt in c. exhibita.
qñq; non admittit eam, vel tacet: & tunc eſt vera opinio In-
no. ꝙ valet proceſſus, ſi non appellatur. rationẽ diuerſitatis
aſsignat inter iſtos caſus, vt hic vide per eum. Contra iſtas
conſiderationes dom. Ioan. de Lig. facit fortiter dictum Spe
cu. quod refert Bart. & poſt eum Do. Bal. in l. ſi quæramus.
ff. de teſta. vbi ante litem conteſt. in iudicijs non eſt dare or-
dinem, cuius omiſsio reddit iudicium nullũ. ¶ Item incidẽs,
& cauſa principalis ſunt diuerſæ cauſæ: licèt habeant ordi-
nem traditũ à iure in procedendo: ſed in cauſis diuerſis ſub
ordinatis adinuicem non vitiat peruerſio ordinis: vt no. in l.
1. C. de appel. ergo non eſt bonum ſimile, arguere de omiſ-
ſione ordinis in eadem cauſa ad diuerſas. Item iure cauetur,
ꝙ ſi iudex exceptione oppoſita non obſtante, ad vlteriora
procedit, ipſam intelligitur reuocaſſe, vt in c. ſuborta. de re
iudi. imputet ergo ſibi opponens, ſi non appellat, vel eius ex-
ceptionem iudex expreſsè repellit: vel ad vlteriora procedit.
& hac de cauſa fortè in c. exhibita. fuit expediens appellare,
quaſi non ſuffeciſſet proponere. & ſic illum tex. inquantum
de appellatione, retorqueo contra eum. ſi enim exceptio rei
iudi. iuriſiurandi, vel alia, quę perimat intentionem agentis
oppoſita, & reiecta, vel non diſcuſſa, non reddit iudicium
nullum: multò minus exceptio præiudicialis, vel ordinis (quã
fortè iudex falſam putauit) debet hic operari. regula enim
traditur generalis in iure, ut quis debeat ab omnium graua
mine appellare: aliàs ſibi imputet: nec reperitur, vt ſola ex-
ceptionis propoſitio ſubtrahat litigantem à iuriſdictione iu-
dicis: vt proceſſus eius non teneat, vbi appellatur. ex quibus
ſimpliciter, & indiſtinctè dico oppoſitionem Inno. verã eſſe.

ADDITIONES.

a ¶ Literæ ſubreptitiæ. Adde Fran. Zaba. hic nu. 1. qui allegat tex. in Cle. 1. eo. titu.
b ¶ In ſecundis. Adde Doct. in c. ex literis. de offi. dele. Inno. in c. 1. de conceſ. pręben. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Ad veritatem diſiunctiuæ ſufficit alterum probari.*
2 *Electio in dictione alternatiua cuius ſit.*

a INter. ¶ Ex diſiunctiuè narratis a in reſcripto ſuf
ficit impetranti alterum probare. h. d. ſunt
duæ partes, conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi[huic
1 ergo.] ¶ No. primò, ꝙ ad veritatem diſiunctiuæ † ſufficit al-
terum probari, vt hic. & in iuribus alle. in glo. Sed ad verita-
tem copulatiuæ debet vtrunq; probari. s̃. eo. c. 2. & de mate-
ria alternatiuæ vide plenè per Cy. in l. cũ quidam. C. de verb.
ſig. vbi plenè diſtinguit: ꝙ aut profertur à lege, aut ab homi-
ne &c. vt hic per dñm Ioan. de Lig. referendo verba Cyn. de
eodẽ non facientem mentionẽ. ¶ Induco quæſt. dicit ſtatu-
tũ, ꝙ omnes officiarij ſuper ſtudio, vel minor ex eis, poſsint
conducere Doctores, & alia facere. modò quæro, an hi qua-
tuor, alijs duobus non requiſitis, potuerunt facere. hic eſt ar
gumentũ, ꝙ ſic. quia alterum tantũ ſufficit, vt in tex. ad idem
c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6. dicit alibi Bar. ꝙ qñ aliqd
committitur pluribus, qñq; apponitur clauſula[ꝙ ſi aliquis
ex eis noluerit, vel nõ potuerit intereſſe, expediat p alios.]
tunc non poteſt per alios procedi: niſi prius conſtet de alio-
rum impotentia, vel voluntatẽ, vt in c. prudentia. de offi. de-
le. quandoq; apponitur clauſula, ꝙ poſsit expediri per om-
nes, vel aliquos ex eis, vt in themate quæſt. & tunc aut talis
diſpoſitio reſpicit commodum eorum, ad quos refertur: &
ſubintelligitur, ſi alij noluerint, vel non potuerint: vt l. hære-
des mei. §. peto. ff. ad Trebel. & l. ſi fundum ſub conditione.
§. his verbis. ff. de leg. 1. quoniam non reſpicit eorum cõmo-
dũ, ſed grauamẽ, vt in pluribus iudicibus deleg. vel arbitris.
& tunc poſſunt alij, non requiſitis alijs per alternatiuam ad-
iunctis præoccupare, vt in c. cum plures. & hæc conſideratio
haberi debet in quæſtione propoſita. & ita no. Bar. in d. §. pe
to. ff. ad Trebel. ¶ Et aduerte. quia prædicta habent locum
cum copulatiuè, vel alternatiuè concipitur diſpoſitio: an ſuf-
ficiat alterum adimpleri. Si autem concipiatur ſub alio no-
mine collectiuo, vel diſtributiuo, ſiue particulari, vel indiffi-
nito: vt ſub iſtis dictionibus[omnis, quilibet, & quicunque,
vel aliquis]tunc an requiratur concurſus ad veritatem diſpo
ſitionis. dic vt not. in l. ſi ita ſcriptum. ff. de leg. 2. & l. ſi is, qui
ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. du. facit l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. ff. ſi
quis cau. & adde ad prædicta quæſt. Cyn. quam ponit in d. l.
cum quidam. ſi vadens vltra mare facit depoſitum apud fra-
tres,

tres, & adijcit, ꝙ reſtituat Petro, aut Seio. an liberet̃ alteri re
ſtituendo: vel requiratur, ꝙ ambobus. & tenet hic, ꝙ aliteri.
facit l. ſi ex toto. §. 1. ff. de lega. primo. ¶ Tractat etiam hic
2 dom. Io. de Lig. cuius ſit electio† in dictione alternatiua. dic,
vt in l. Lucio. de lega. 2. per Doct. in obligatione generis, vt
in l. legato generaliter. ff. de leg. 1. in pœnis dic, vt l. quicunq;.
C. de ſeruis fugi. in beneficijs alternatiuè, vel in genere debi-
tis tangitur in c. 1. de reſcrip. lib. 6. & in c. ſi pluribus. de præ-
ben. eod. lib.

ADDITIO.

a ¶ Ex diſiunctiuè narratis. Adde Bar. in l. is qui. ff. de reb. du. & tex. in l. alien. §. vlt. ff. de verb. ſig. Et quid in alternatiuis. vide glo. in Clem. 1. de cōceſ. præben. & in Cle. 1. de re. ec. non alie. Ioan. An. in c. venerabilem. de elec. ſuper glo. ſuper verſi. voluerit. tex. in l. ſi quis ita ſtipul. ff. de condi. & demon. quod eſt verum in affirmatiua: ſecus in negatiua, vt in c. inter cæteras. de re iudi. Card. Zaba. hic nu. 1. in 1. nota.

SVMMAE.

1 *Iudex delegatus Papæ an debeat exequi mandatum Papæ prima fronte iniquum.*
2 *Executor poteſt cognoſcere de qualitate pretij in reſcripto deducti.*
3 *Ratio de omnibus, quæ gerimus, reddenda eſt.*

SI quando. ¶ Is, ad quem reſcriptum Pa-
pæ dirigitur, debet illi parere.
a aut iuſtã cauſam oſtendere, a quare parere non poſsit.
hoc dicit. ponit dictum, quod alternatiuè declarat, & alter-
1 natiuè cauſam reddit. ¶ Not. primò, an iudex † delegatus
Papæ, ſiue executor debeat exequi mandatum Papæ prima
facie iniquum. hic dicitur, ꝙ non, ſed ſuperſedere. & hoc ve-
rum, cũ apparet iniquitas ex tenore reſcripti. ſi autem extrin
ſecus opponuntur exceptiones: an tunc executor debeat ta
les exceptiones admittere, & ſuperſedere executioni. dic,
vt in cap. de cetero. de re iudi. & in c. ex ratione. de appel. ꝑ
Inn. legem autem, quamquàm durã, debet iudex ſequi, vt l.
proſpexit. ff. qui, & à q̃bus. facit 4. di. c. 3. nec à tali iniquita-
te legis poterit appellari: vt l. ſi qua pœna. ff. de verbo. ſigni.
2 ¶ Secundò no. ꝙ executor † poteſt cognoſcere de qualitate
rei, ſiue negocij in reſcripto deducti. de quo in cap. paſtora-
lis. j̃. de offi. deleg. & in c. de cetero. de re iudi. per Inno. & ple
nius per Bar. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. ver. an illi,
cui eſt commiſſa executio, videatur commiſſa cognitio, &
econtra. ¶ Tertiò no. ꝙ excuſatur iudex inferior, ſi nō po-
teſt exequi mandatum ſui ſuperioris. & iſta impotentia quã
doq; conſiſtit in facto: quãdoq; in iure. illa enim poſſumus,
quæ de iure, & ſaluo pudore poſſumus. j̃. e. c. ſciſcitatus. & l.
ſi filius. ff. de condi. inſti. & per Bar. in l. ſuus. ff. de hære. inſti.
& l. pecuniæ. ff. de ali. & ciba. lega. ¶ Quartò no. ꝙ reddenda
3 eſt ratio † de omnibus, quæ gerimus. alleg. 1. gl. magna plu-
ra ſimilia ad hoc, & deinde allegat in contrariũ duo iura. &
ſoluit, ꝙ reddenda, eſt ratio, ſi pōt, aliàs non. Ioan. de Lig. di
ſtinguit inter ea, quæ ſubijciuntur naturali diſpoſitioni prin-
cipiorum. & reddenda eſt ratio, & illa, quæ ſubijciuntur ſe-
creta rōne diuini iudicij: & in illis non eſt reddenda: ſed de-
bet dici [ò altitudo diuitiarum.] quandoque loquimur de
his, quæ ſubijciuntur diſpoſitioni legis humanæ. quandoque
de his, quæ ſubijciuntur diſpoſitioni actuum humanorum.
Et tunc quãdoq; diſpoſitioni iudicis: quandoq; teſtamento
rum: quandoq; contrahentium. & in qualibet diſpoſitione
poſſet quæri, an quò ad effectum cauſa, ſiue ratio diſpoſitio
nis ſit conſideranda. facit l. quia poterat. ad Trebel. & in c. ſi-
cut nobis. de re iudica.

ADDITIO.

a ¶ Cauſam oſtendere. Adde gl. in verbo nuncians in Authen. de manda. prin. in §. deinde. Cardi. Zaba. hic nu. 1.

SVMMAE.

1 *Priuilegium conceſſum contra ordinem priuilegiatum, non facta mentione dicti ordinis, eſt nullum.*
2 *Priuilegiatus an debeat comparere ad allegandum ſuum priuilegium.*

a CVm ordinem Ciſtercien̄. a ꝑ re-
ſcriptum apoſtoli
cum, in quo de eorum ordine non ſit mentio, cō-
ueniri non poſſunt. h. d. non indiget diuiſione: quia breue eſt.
1 ¶ No. primò, ꝙ priuilegium † conceſſum contra ordinem
priuilegiatum, non facta mentione dicti ordinis, eſt nullum.
& aduerte, quia videtur in impetratione ſufficere, ꝙ fiat mē
tio de ordine. quod eſt verũ, ſecundũ Doct. quando impetrã
tur literæ iuſtitiæ contra illa, de quibus priuilegia ſunt con-
ceſſa: vt ſi moleſtant me ſuper decimis, quas aſſero me ſoluiſ
ſe. Et ita debet intelligi iſte tex. ꝙ ſufficiat facere mentionē
ordinis. Si verò impetrantur literæ gratioſæ, ſiue priuilegiũ
contra contenta in priuilegio religioſorum: tunc debet fieri
mentio de ordine, & eorum priuilegio. facit etiam de re iu-
di. c. inter mona. & no. s̃. c. 1. ¶ Oppo. de c. 1. s̃. eod. Nam hic
fuit ſpeciale priuilegium impetratum contra generale priui
legiũ totius ordinis Ciſtercien̄. ergo ſpeciale derogat genera
li. cuius contrarium hic dicitur. Solu. vt in glo. magna, cuius
contrarium hic dicitur. Tu dic ſecundũ Io. And. hoc priuile-
gium generale eſt, comprehendens omnia indiuidua ſub ge
neralitate contenta. ſ. omnia monaſteria eiuſdem ordinis. fa
cit ad hoc l. ſi. C. quod cum eo. & dixi. s̃. c. 1. ¶ Secundò op-
ponitur de c. conſtitus. j̃. e. ibi enim non valent literę, ſi non
faciunt mentionē de ſtatuto: ergo idem, ſi non faciunt men-
tionem de priuilegio. cuius contrarium hic dicitur. Solu. ibi
literæ gratiæ, hic iuſtitiæ. ¶ Vltimò tangit glo. an priuilegia
2 tus† debeat comparere ad allegandum priuilegium ſuum. &
ſi non compareat, valeat ſentẽtia contra eum, vel proceſſus.
dic vt in q. 2. c. ſi epiſcopus. & j̃. de accu. c. veniens. & l. ex qua
cunque. ff. ſi quis in ius vo. non ierit.

ADDITIO.

a ¶ Ciſtercienſes. Adde Pau. de Caſt. conſi. 134. incipiente. notandum eſt, quòd iſta Imperialis conceſsio. col. 7. ver. ideo quando ſummus Pōtifex. Card. Zaba. in ver. his præmiſsis ſum ſic in iſta Decre.

SVMMAE.

1 *Epiſcopus ante conſecrationem non dicitur promotus.*
2 *Eccleſia quando vacat, mandatum dirigitur ad Capitulum, vel decanum.*
3 *Dignitatem, & canonicatum in eccleſia quis habere poteſt.*
4 *Collatio ſi ſpectet ad epiſcopum ſede vacante, capitulum non ſuccedit in collatione.*
5 *Status mutatio non liberat quem ab obligatione.*
6 *Inhabilitas ex infidelitate proueniens tollitur per baptiſmum.*

EAm te. ¶ Si vacante ſede Papa ſcribat Ca
pitulo, vt præbendã in eadē eccle-
ſia conferat, ep̄s ibi creatus illud mandatum adim
plere tenetur, tanquàm ſucceſſor. h. d. quatuor continet, man
datum, excuſationem cauilloſam, reprehenſionem, & reſpō
ſum ad tacitam oppoſitionem. ¶ No. primò ex principio cō
a iuncto tex. circa finem. ꝙ a epiſcopus † ante conſecrationem
1 non dicitur promotus. facit j̃. de elec. c. trãſmiſſa. & 40. diſt.
2 c. ſicut. ¶ Secundò no. ꝙ qñ vacat eccleſia, † mandatum diri
gitur ad Capitulum, & decanum: an ante tale mandatum te-
neatur ep̄s, qui poſtea ibi creatur, executioni mandare. te-
net ita tex. hic, ꝙ ſic. & j̃. dicam. ¶ Tertiò not. ꝙ attenditur
tempus datæ, de qua in glo. ¶ Quartò no. ꝙ poteſt quis ha-
3 bere dignitatem † in eccleſia, & canonicatum. de quo. j̃. de
4 conſue. c. 1. lib. 6. ¶ Quintò no. ꝙ ſi collatio † præbendarum
ſpectat ad ep̄m, ſede vacante Capitulũ non ſuccedit in col-
latione. de quo in c. 2. j̃. ne ſe. vac. e. ti. c. vno. lib. 6. vbi quid iu
ris, ſi pertinet ad vtrunq;, vel ad alterum cũ conſilio alte-
rius, & ille talis haberi non pōt. dic vt ibi. ¶ Sextò no. ꝙ mu-
tatio

5 tatio ſtatis † non liberat quem ab obligatione. de quo j̃. de
obli. ad ratio. & l. Pomponius. ff. de neg. geſt. ¶ Septimò no.
6 ꝙ inhabilitas † ex infidelitate proueniens tollitur per baptiſ
mũ. quia efficitur nouus homo. 50. diſt. c. ferrum. non tamē
debent iſti neophiti ſtatim ordinari. 48. diſt. c. 1. ¶ Venio ad
oppo. & arguo contra iſtud c. aut enim Papa ſcripſit Capi-
tulo, & decano vt collatoribus. & hoc falſum: vt patet ex lite
ra. aut vt ſuccedentibus collationibus beneficiorum, & hoc
etiam falſum. j̃. ne ſede vac. c. 2. aut vt executoribus. & tunc
ipſi, non ep̄s, exequi tenentur. j̃. de offi. deleg. c. ſanè. & c. pa-
ſtoralis. §. quia verò. & ſic mala fuit excuſatio, ꝙ non potue-
rint iſto caſu. ſol. pluribus modis, ſed vera ſolutio eſt, quàm
Inno. Compoſt. Hoſt. & alij hic ſequuntur: videlicet, ꝙ Papa
non mandauit vt collatoribus, vel vt executoribus, ſed vt vi-
cegerentibus epiſcopi: vnde creato ep̄o, ceſſat vicegerentis
poteſtas, & in epiſcopum transfertur. & hæc ratio conclu-
dit non ſolum ſi canonicus eccleſiæ eſt creatus epiſcopus, vt
hic: ſed etiam ſi quicunq; extraneus. mandatum ergo factũ
vicegerenti debet adimpleri per dominum poſt creatum.
¶ Sed contra prædicta ſecundò opponitur. ſi impetratur re-
ſcriptum contra vnũ ſuper aliqua re, & illa res ad alium ſine
eius dolo perueniat: non poteſt ille, ad quem res peruenit, vi
gore dicti reſcripti ſuper illa re conueniri. de ali. iu. mu. cauſa
fac. c. 2. ita reſcripta non extenduntur de perſonis expreſsis
ad perſonas non expreſſas in ipſis. j̃. de offi. dele. c. P. & G. &
j̃. c. cum olim. ſo. ibi loquitur; cum per literas datur contra
aliquem iuriſdictio. quæ iſto caſu cōceſſa per reſcriptũ con
tra vicegerentē, non extenditur ad ep̄m poſt creatum, vt in
contrario: ſed mandatũ bene extenditur, vt hic. ¶ Tertiò op
po. aut Papa contulit ius in hac præbenda: aut non. ſi contu-
lit, malè facit, redarguendo ep̄m. quia ep̄s, ad quem pertinet
collatio, bene facit, ſi de nouo non confert. quia ſufficit illi
collatio Papæ: ſed Capitulum fuit iſto caſu redarguendũ, nō
recipiendo: ſi Papa non cōtulit, adhuc iniuſtè redarguit, cum
literæ non valerent; quibus mandabatur in canonicum reci-
pi qui non erat canonicus. & per eos non poterat recipi, cũ
ad eos non ſpectaret collatio. Sol. Papa nō contulit per illas
literas canonicatum, vel præbendam: ſed canonici vigore ip
ſarum poterant vtrũq; conferre. Sed tunc ſtatim opponitur.
ergo ipſi, & non epiſcopus debuerunt redargui: cuius con-
trarium hic facit Papa. ſo. vt s̃. dixi. hoc ideo contingit; quia
mandabatur eis vt vicegerentibus. ſi aũt maedaſſet penitus
extraneo: an tunc epiſcopus adimplere teneatur, dicit, ꝙ nō,
imò non valerent literæ, niſi ex certa ſciẽtia. diſtingue ergo,
ꝙ aut ſcribitur alicui vt collatori, & eſt collator: & nō eſt du-
bium. aut non eſt collator: & tunc, aut ſcribitur coniuncto, &
communionem habẽti (vt puta Capitulo) & idem, vt hic. aut
penitus extraneo: & tunc aut ex certa ſcientia. & idem. aut
non ex certa ſcientia: & tunc ſecus. aut ſcribitur vt axecuto-
ri: & tunc quilibet exequi poterit, vt in c. cum aliquibus. eod.
tit. lib. 6. Si ergo ſcribatur Capitulo, & erat tunc ibi ep̄s, non
tenetur ep̄s implere: ſicut non teneretur, ſi cuilibet extra-
neo ſcriberetur. idem ſi ſcribatur ep̄o viuenti, & moriat̃ ante
præſentationem literarum, capitulum non tenetur adimple
re: ſecus ſi epiſcopus moreretur poſt præſentationem, ſecun
dùm Compoſt. tunc enim Capitulum, vt ſucceſſor epiſcopi
exequetur factum inchoatum, vt j̃. eo. c. ex literis. ¶ Vltimò
quæro, an mandatum Papę de recipiendo aliquem à Capi-
tulo debeat collegialiter adimpleri: vel ſufficiat vt ſinguli. dic
vt in glo. & in nouella, & plenius. j̃. de poſtu. c. bonæ. & s̃. ti. 1.
c. cum omnes.

ADDITIO.

a ¶ Epiſcopus. Adde glo. in Cle. ſi quis ſuadente. de pœnis. Doct. in c. 1. de relig. domib.

SVMMA.

1 *Reſcriptum ad beneficium non valet, in quo tacetur impetrantis dignitas.*
2 *Impetrans beneficium ſuppreſſo nomine dignitatis, ſi ipſum conſequatur per ſententiam, vel aliter: an poterit poſtea priuari.*
3 *Sententia ſuper matrimonio carnali reſcinditur, detecto impedimento.*

1 AD aures. a ¶ Non valet reſc riptũ† ad
beneficium, in quo tacetur
dignitas impetrantis. h. d. cōis diuiſio. Secunda
ibi [conſultationi.] ¶ Not. primò, ꝙ ſuppreſsio dignitatis
in literis ad minora beneficia impetrantis vitiat gratiam. &
idem ſi maiora beneficia impetraret modò, multò magis eſ
ſet gratia, & reſcriptum nullũ, q̃ ſi impetraret ſuper minori-
bus: vt j̃. eo. c. cũ adeo. & c. ſi proponente. & intellige tam de
beneficijs obtinendis, quàm obtentis diſpenſatiuè retinen-
dis. iſtis enim caſibus tex. iſte vendicat ſibi locum, vt vitiet
ſuppreſsio dignitatis. quid ergo ſi mutat, vel non exprimat
nomē proprium. dic ꝙ idem, vt j̃. e. c. ſi. ¶ Quęrit Io. de Lig.
ſi quis non ſuper beneficio, ſed vſuris impetrat literas, nō fa
cta mentione ſuæ dignitatis: an talis ſuppreſsio vitiet. dicit, ꝙ
non. idem Io. An. quia tex. loquitur de beneficialibus. & idē
tenet de ſuppreſsione dignitatis ſecularis: vt talis ſuppreſsio
non habeat vitiare. quia non reperitur in iure cautum. ¶ Vl-
terius quærit, ſi tempore impetrationis erat in dignitate, ſed
tempore præſentationis non, vel econuerſo. dic vt c. ſi eo tē-
pore. e. ti. lib. 6. & c. gratiæ. e. ti. in Cle. Et quid ſi impetrat ꝓ-
curator meus, ſuppreſſo nomine dignitatis, quam habet. re-
mittit ad no. in c. gratia. eo. ti. lib. 6. & vide in Spec. de reſcri-
pti præſentatione. § ratione aũt impetrantis. ver. quid ſi im-
2 petrator. & duobus ver. ſe. ¶ Quærit Inn. ſi impetrans † bene
ficium ſuppreſſo nomine dignitatis ipſum conſequatur, for-
tè per ſententiam: vel quia ſponte recipitur à canonicis: an
poſtquàm ſic conſecutus fuerit, priuari poſsit, & inde amo-
ueri: videtur, ꝙ ſic. quia quicquid factum eſt per literas ob-
reptitias, eſt nullum, vt j̃. e. c. ad audientiam. Item non ema-
nant iſtę literæ de intentione Papæ, vt hic. & j̃. c. poſtulaſti. &
c. ſi proponente. abeſt ergo titulus, & ingreſſus canonicus, ſi
ne quo non poteſt beneficium obtineri. j̃. de reg. c. 1. lib. 6. ꝑ
hoc. ff. de fal. l. qui nomine. & de proba. c. licèt. licèt enim iſte
habeat ſententiam pro ſe, vel per conſenſum Capituli reci-
pientis eum. debet tñ titulus talis reſcindi. ſicut cum quis in-
ducitur ad contrahendum dolo, aliàs non contracturus. ff.
3 de dolo. l. eleganter. Item ſententia † ſuper matrimonio car
nali reſcinditur, detecto impedimento. j̃. de re iudi. c. lator.
& c. conſanguinei. ergo idem in ſpirituali. Inno. tamen tenet,
ꝙ ſententiæ eſt parendum: ſed talis retinet beneficiũ cũ pec
cato, & agi poterit contra eum per viam denunciationis. j̃.
de iureiur. c. quemadmodum. quando autē ipſum ſponte re-
cipiunt, ignorantes ipſum aliud habere beneficium, vel etiã
ſcientes: an poterunt poſtea contradicere, tenet ꝙ non, ſi
ſcienter: ſecus ſi ignoranter.

ADDITIO.

a ¶ Ad aures. Adde Doct. in c. in noſtra. inf. de reſcrip. tex. in c. is cui. de præben. lib. 6.

SI autem aliquis. ¶ Excipit reus
cōtra reſcriptũ,
quod de ſuo mentionem non facit: niſi dolo, vel frau-
de noluerit vti illo. h. d. non diuiditur. ¶ Opponit gl. 2. & vi-
detur, ꝙ nedũ infra annum, ſed perpetuò poſsit excipere. qa
quæ temporalia ſunt ad agendũ, perpetua ſunt ad excipien-
dum. vt l. præſente. §. ſi. ff. de doli exceptio. ſo. quoniam ex eo
dem fomite poteſt agi, & excipi: & tunc tanto tempore du-
rat exceptio, quanto actio. & ita hic. qñq; ille, qui excipit, nō
pōt agere tutus exceptione partis ſolutionis, & ſimilis. & ha
bet locum quod dicitur in contrario. ff. de peculio. l. quęſitũ.
facit l. Papinianus. §. filius. ff. de inoffi. teſta. & not. Inno. in c.
cũ dilectus. & c. ſi. de ordi. cog. ¶ Secundò opp. de l. falſo. C.
de

de diuer. reſcrip. ſo. dicit glo. reſcriptum ſemper valet, niſi
vbi impetratur ſecundũ. vel dic, ꝙ perpetua ſunt, niſi termi-
nus præfigatur. ſed hic præfigitur annus, vt j̃. e. c. plerunq; er
go ceſſat contrarium. ¶ Tertiò oppono de c. vt debitus. j̃. de
appel. ſolu. vt in glo. magna ad fi.

S V M M AE.

1 *Reſcriptum, per quod incerti iudices dantur, non valet.*
2 *Generalitas nimia reprobatur.*

1 AD hæc ſumus. Non valet† re
ſcriptum, per
quod incerti iudices dantur. vel per quod nego
cia futura cõmittuntur. h. d. Prima proceſſus narratio. Secun
da Papalis prouiſio. Tertia narrat impetrantium malitiam,
2 abuſum, & remedium. ¶ No. ꝙ nimia generalitas† reproba
tur. de quo in glo. 1. ¶ Quæro, quomodo intelligatur iſtud
c. an ꝙ iſti elegerint certos iudices in cauſis ſuis: an verò ꝙ
debeant eligere, quãcũque eis placuerit. glo. magna dicit, ꝙ
pōt intelligi duobus modis. Primò, ꝙ verbũ, elegerint, ſit ꝑ-
teritum perfectum ſubiunctiui: vt denotet, ꝙ iſti in ſuis lite-
ris elegerint certos. vel poteſt intelligi, ꝙ ſit futurum ſubiun
ctiui: ꝙ ſit ſenſus, ꝙ poſſint eligere, quandocunque lites ha-
bere contigerit. Et ſecundum iſtum intellectũ approbat hic
glo. & has literas nullas eſſe, iuribus ſimilibus oſtendit. Et di
cit Ioan. An. has literas non valere, cum in forma iuſtitię cõ
ceduntur. ſecus ſi in forma gratiæ, & ad præſentia, non futu-
ra negocia: niſi de futuris eſſet expreſſum. j̃. eo. c. fin. Et not.
hunc tex. ꝙ literę ad lites generales reſpectu cauſarum: ſed
ſpeciales reſpectu perſonarum non dant iuriſdictionem. qđ
eſt verum, quando iudices debent eligi ab altera parte tan-
tùm. Si autem dantur certi iudices in omnibus cauſis, quæ
verti poſſent cum tali monaſterio: non video, quare delega-
tio non valeret: imò ſic dantur hodie conſeruationes. vt j̃. de
officio delega. c. 1. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Latinitas falſa an vitiet reſcriptum Papale.*
2 *Literæ Papales per quot manus tranſeant.*

a
1 AD audientiam. Falſa a latinitas
vitiat † reſcri-
ptum Papæ. h. d. Primò exceſſus narratio. Secun
dò prouiſio. Secunda ibi. [quibus qm̃.] ¶ Not. quod dixi in
ſummario. quod eſt verum. ſi latinitas eſt falſa: ſecus ſi
dubia quia ſaluari poteſt. quo caſu fiet interpretatio ꝓ re-
ſcripto. de fi. inſtru. c. inter dilectos. ¶ Et no. ꝙ faciliùs præſu
mitur falſitas in reſcriptis abſolutionis, quàm in literis, ſeu
reſcriptis commiſsionis, vel iuſtitiæ. j̃. de cri. fal. c. fi. ¶ Vlti-
mò hic Ioan. And. docet, per quot manus tranſeant literæ
2 † Papæ. hic vide per eum.

ADDITIO.

a ¶ Falſa latinitas. Adde glo. in c. licet. de cri. fal. Bar. in l. Plautius. ff. de aur. & arg. leg. Bal. in l. tanquàm. C. de fideicom. Card. Zab. hic in ſecundo notabili. nu. 1.

S V M M AE.

1 *Rector principalis agit, ſi capellanus poſitus in capella ſua ſpoliatur.*
2 *Literæ ſecundæ, quæ non faciunt mentionem de primis, an valeant.*
3 *Tempora appellationum currunt à tempore appellationis interpoſitæ.*
4 *Innouata poſt appellationem iudicis officio reuocantur.*
5 *Appellans debet condemnari in expenſis poſt deſertam appellationem.*
6 *Expulſus de dignitate ſeculari an teneatur creditoribus.*

EX parte Non poteſt contra reſcriptũ op
poni taciturnitas primi, qđ ap-
pellans impetrauit, non facta mentione de ſua ap
pellatione. h. d. Communis diuiſio. Secunda ibi [ideoque.]
1 ¶ No. primò, ꝙ rector† principalis agit, ſi capellanus a poſi
a tus in capella ſua ſpoliatur. quia ipſe ſpoliatus videtur. j̃. de
reſti. ſpo. c. cum veniſſet. & de iudi. c. cum deputati. vbi ꝑ Inn.
¶ Secundò no. caſum, vbi ſecundæ literæ appellati præualēt
prioribus literis appellantis. & hoc propter quatuor, quæ fa
ciebant contra iſtum appellantem: quia ſuppreſsit: quia vti
poſtpoſuit: quia de appellatione mentionem nō fecit: & qa
ipſam infra tempus legitimum proſecutus non fuit. ¶ Tertiò
2 no. ꝙ ſecundæ literæ † valent, quæ non faciunt mentionem
de primis, quæ poterant per exceptionem elidi: ſicut iſtæ pri
mæ impetratæ ab. O. cui propter ſpoliationem non tenebāt
aduerſarius reſpondere. ¶ Quartò no. tex. ibi [dolo vel ne-
gligentia] &c. ꝙ articulus non poteſt formari alternatiuè. de
3 reſti. in integ. c. auditis. & ibi no. ¶ Quintò not. † ꝙ tempora
appellationum currunt à tp̄e appellationis interpoſitæ. de
quo in cle. ſi appellationem. de appell. ¶ Sextò no. ꝙ innoua
4 ta † poſt appellationem iudicis officio reuocantur: licèt iam
appellatio ſit deſerta. quia deſertionem confirmant attenta
ta, vt probat notabiliter iſte tex. & c. licèt. de ſen. excō. lib. 6.
vbi eſt tex. notabilis. ¶ Septimò no. ꝙ poſt deſertã appella-
5 tionem debet appellans† condemnari in expenſis. & hoc be
ne no. quia iam habui de facto. erat enim deſerta appellatio,
& petebã à delegato in cauſa ita pronunciari. ſ. appellatio-
nem deſertã, & appellantē in expenſis condemnari. dixit ip-
ſe: non poſſum, quia non habeo iuriſdictionem, cum ipſo iu
re ſit prioris iudicis ſententia confirmata: vt in c. ex ratione.
j̃. de appel. & in Authen. ei, qui appellat. de tempo. appell.
ſubdebat, quia poſt deſertionem ſuper principali, non vide-
tur durare officium iudicis ſuper acceſſorijs: vt idem opere
tur iuris deciſio, quod operatur deciſio hominis, vel iudicis,
poſtquàm non licet de expenſis conqueri. l. terminato. C. de
fruct. & lit. expenſis. Allegabam pro me iſtum tex. & c. cum
olim. de priuileg. & quod no. Cy. in l. properandum. in fi. C.
de iudi. vbi ſi expirat inſtantia cauſæ principalis, remanet of
ficium iudicis ſuper expenſis. Non obſtat, ꝙ cauſa principa-
lis ſit deciſa per deſertionem. quia etiam alio caſu quando
perit caſu, vel culpa partis inſtantia ſuper principali, durat
iudicium, & iuriſdictio ſuper acceſſorijs, vt no. in l. vtiq;. ff. de
rei vend. facit quod no. j̃. e. c. fi. & in cle. 1. in fi. e. ti. & ita ob-
tinui. & poſtea reperi, ꝙ ita determinat do. Fre. de Sen. in cō
ſilijs ſuis. facit quod no. in l. 1. C. qui dari tuto. poſ. ¶ Oppo-
nitur. licet appellanti ſuæ appellationi renunciare. 2. q. 6. c. ſi
quis libellos. ergo non debuit iſte. O. in expenſis condemna
ri. So. illud verũ re integra, non, cum appellatus appellationē
proſequitur, vt hic erat. facit c. interpoſita. de appel. ¶ Secun
dò opponitur. iſte. S. impetrauit ſuper reſtitutione fienda ſi-
bi officio iudicis, veluti innouata poſt appellationem, quæ of
ficio iudicis retractãtur, vt no. in l. chirographis. ff. de admi.
tu. Sed contra hunc ſpoliato competit interdictum vnde vi.
& ſic ordinarium remedium; ergo debet ceſſare extraordi-
narium. ſ. officiũ iudicis, vt l. in cauſæ. ff. de minori. & l. in ꝓ-
uinciali. in fi. ff. de no. ope. nunc. So. per iſtud extraordinariũ
corroboratur ordinarium: & eſt in eius auxilium introdu-
ctum, & ideò concurrit cum ordinario. vt not. in d. l. in pro-
uinciali. per Bar. plenè. ¶ Sed hic incidenter quæritur, in quo
prodeſt plus iſtud officium iudicis circa reuocationem attē-
tatorum in caſu huius cap. quàm prodeſſet iudicium interd.
vnde vi. vbi ſufficit probare ſolummodo ſpoliationē, & poſ-
ſeſsionem, vt c. olim. de reſtitu. ſpo. reſpondeo plus prodeſſe
in hoc. quia intentando officiũ iudicis ſufficit tantummodo,
ꝙ poſſederit tempore appellationis, etiam ſi non probat ſe
ſpoliatum, vt no. Inno. in c. bonæ. j̃. de appel. ¶ Sed tertiò cō
tra iſtam ſolutionem oppo. & videtur: quòd appellatio iſtius
S. fuit

S. fuit extraiudicialis, videlicet ab inſtitutione. s̃. ergo nō de-
buerunt innouata ſtatim reuocari: ſed demum probata veri
tate cauſæ: vt dicto c. bonæ. vbi plenè per Inno. So. ibi loquiť
de innouatis ab appellato: ſed hic de innouatis ab ipſo ap-
pellante, quæ etiam ſine cauſæ cognitione reuocãtur. vel dic,
ꝙ appellatio iſtius O. fuit iudicialis. impetrauit enim literas
contra. S. aſſerens ſe ab eo moleſtari ſuper dicta eccleſia, &
lata ſententia contra eum, appellauit, & appellatione penden
te ſpoliauit. ¶ Tertia lectura eſt, ꝙ O. appellauit propter in-
ſtitutionem factam de capellano. & contra iſtam lecturam
venit obiectio de non retractandis innouatis poſt appella-
tionem extraiudicialem, niſi probata veritate cauſæ: quam
ſolue vt s̃. ¶ Quartò opponitur, & videtur, ꝙ literæ impetra
tæ ab iſto S. non valeant. quia non fecerunt mentionem de
appellatione interpoſita ab. O. & ſic non valeant. j̃. de appel.
c. oblatæ. Item debuit expectare finem anni, quo hic factum
fuiſſe non dicitur. vnde videtur obſtare Authen. ei qui app.
de tempo. appella. So. dic, ꝙ iſtud operatur temeritas dicti
O. qui ſuæ appellationi non detulit: ſed fecit contra, ſpolian
do capellanum, vel ipſam non proſequendo. vnde de tali ap-
pellatione inualida ex poſtfacto, vel de literis impetratis ſu
per ea non debuit fieri mētio, ſecundũ Innocē. qui remittit
ad no. in cap. ſtatuimus. de elec. & c. cum dilecti. de maio. &
obe. ¶ Quintò oppo. dicitur circa finem c. [ꝙ poſſeſsio ca-
pellæ reſtituatur huic. S. ſi prædictum O. proſecutum nō fuiſ
ſe appellationem ſuam, cōſtiterit, & in expeñ.] &c. ¶ Sed cō-
tra hoc opponitur de l. terminato. C. de fruct. & lit. expen.
Sol. ibi loquitur, cum expenſæ petũtur iudicis officio. hic ve
rò vigore conſtitutionis, de qua j̃. de appel. c. reprehenſibi-
lis. & hæc no. quando ſcilicet expreſsè vigore conſtitutionis
expenſæ debentur, poſſunt peti finito iudicio ſuper principa
li. concor. quod no. in l. 1. ff. ſi quis ius di. non obtempera. Idē
dico, ſi expenſæ debentur ex aliquo contractu, vel obligatio
ne. glo. eſt notabilis in l. ſi mulier. §. ſi rem. ff. de leg. 3. ¶ Tan-
git hic Innocen. materiam c. frequens. de reſtitu. ſpol. lib. 6.
& 2. q. 2. per totum. an ſpoliatus propria dignitate eccleſia-
ſtica ante reſtitutionem debeat alicui reſpondere. Et ego
6 addo quid de dignitate † ſeculari: an expulſus ab ea credito
ribus teneatur. dic, vt hic per Inno. & dicam. j̃.

S V M M AE.

1 *Impotentia infertur ad impotentiam iuris, & facti.*
2 *Exceptio infamiæ repellit iudicem delegatum.*
3 *Nolens dicitur non poſſe.*

SCiſcitatus. Reſcriptum, quod dirigi-
tur pluribus cum clauſula
[quòd ſi non omnes potuerunt intereſſe.] &c. de im-
a potentia a iuris, & facti debet intelligi. hoc dicit communis
diuiſio. Secunda ibi [nos verò.] Vel ſecundùm dominum
Gaſpar. clauſula [ſi non poteritis.] poſita in reſcripto dele-
gationis, de impotentia iuris, vel facti intelligitur. hoc pri-
mò. vbi eſt dicta clauſula in reſcripto, delegatus, qui non po
teſt intereſſe collegis ſuis, vt procedant, debet ſe excuſare.
hoc ſecundò. prætextu dictæ clauſulæ poſitæ in reſcripto [ſi
non poteritis] non excuſatur nolens. hoc tertiò. Communis
diuiſio. Secunda ibi [nos verò.] illa ſecunda facit tria, quæ di
xi in ſummario. ſecunda ſecundę, ibi [dummodo.] Tertia
1 ibi [nec enim.] ¶ No. primò, quòd impotentia † infertur ad
impotentiam iuris, & facti. aliquid enim poſſe dicitur quin-
que modis, ſecundùm glo. quæ ponit verſus Ho. volens ad-
dere quoſdam modos alios mutat verſum: & ſic.

Poſſe dabit factum, ius, & natura, poteſtas.
Officium, meritum, commodum, deitas, & honeſtas.

Quos hic declara per eũ. tu vtilius ver. iſtud, poſſe, proſeque
re, vt no. Bar. in l. 1. ff. de iniuſto rup. teſtam. vbi tractat, quã
do profertur affirmatiuè. ſi autem negatiuè, ſicut hic [ſi non
potuerit intereſſe] &c. quando dicatur non poſſe, dic, vt in
l. ſuus. ff. de hæredi. inſti. per eundem. vbi deducit eis theori-
cam. quòd pro vulnere ſoluat centum: quos ſi ſoluere nō po-
tuerit, amputetur ſibi manus. quando dicatur non poſſe. dic
vt ibi per eum. facit quod not. in l. quod ſeruus. ff. de condi.
ob cau. & quod ipſe not. in l. pecuniæ. ff. de alimen. & ciba.
b lega. ¶ Secundò no. b quòd tunc poteſt vnus ex pluribus de-
legatis procedere, cum eſt appoſita clauſula, de qua hic. aliàs
ſecus. vt in c. prudentia. de offi. deleg. Idem ſcilicet, quòd poſ
ſunt, quando ſunt alternatiuè dati. vt in c. cum plures. de of
ficio deleg. lib. 6. In pluribus ordinarijs dic, vt l. 1. ff. de offi.
conſul. In pluribus arbitris. vt in c. 1. de arbi. lib. 6. In pluri-
bus executoribus teſtamenti dic, vt in c. fina. de teſta. eod.
lib. 6. In pluribus procuratoribus dic, vt in c. ſi plures. ea. l.
In pluribus tutoribus dic, vt l. ſi plures. ff. de admini. tuto. In
pluribus curatoribus datis bonis dic, vt l. 2. §. 1. ff. de cura.
2 bonis dando. ¶ Tertiò not. quòd exceptio † ſeruitutis, vel
infamiæ repellit iudicem delegatum. an autem ordinarium,
Inno. dicit hic, quòd non. vide in Specu. c. 1. §. excipitur. ver.
ſed nunquid. Quis autem de iſta exceptione infamię, vel ſer-
uitutis cognoſcet, cum opponitur contra iudicem ordina-
rium, dic per Innocen. in c. cum ſuper. de offi. delega. & ple-
nius per Bar. in l. quidam conſulebant. ff. de re iud. ¶ Quar-
tò not. quòd coniudicibus, vt procedere valeant, debet con-
ſtare de impotentia collegæ: aliàs ſi hoc non diſcuſſo proce-
derent, crederem non valere proceſſum, etiam ſi verè impe-
dimētum ſubeſſet. vt l. hæc autem. ff. de ex qui. cau. in poſſeſ.
eatur. & Bar. in ſimili in l. multum. ff. de condi. & demonſt.
ver. licèt aliquis ſit verus contumax. quia citatus in termino
non comparuit. tamen ſi iudex, non facta ſibi relatione de
citatione à nuncio, ad miſsionem, vel ſententiam procedat,
& poſtea relatio ſibi fiat, ſententia eſt nulla. ita dicit ibi: li-
cèt in contrarium faciat quod not. Inno. in c. veſtra. ad fi. de
coha. cle. & muli. ¶ Quintò not. in verſicu. nec enim. quòd
3 ille, qui non vult, † non dicitur non poſſe. diuerſa enim ſunt
iſta. ſicut ille, qui non poteſt, non dicitur nolle. ff. de condi.
& demonſtra. l. hæc conditio. & l. pater Seuerinam. ¶ Sextò
& vltimò not. de clauſula, quæ ponitur in fine cap. ſi non om
nes &c. Sed tunc poſſet incidenter tractari quod ſcripſi. s̃. in
c. inter cæteras. an iſto caſu poſsint aliqui, alijs non requiſi-
tis, procedere. dic vt ibi per eum. ¶ Prima glo. quærit, quot
modis dicatur aliquid poſſe. dic, & remitte vt s̃. in primo no
tabili. ¶ Secundò quæritur, ſi iudicio pendente, ſuperue-
niat inhabilitas in perſonam iudicis delegati: an poſsit op-
poni hæc exceptio. & quid ſi reſtituit, an reaſſumat in ſe iuriſ
dictionē. dic vt in ea. & quod not. in l. quid ergo. §. pœna gra
uior. ff. de his, qui not. infa. ¶ Tertiò quæritur, ſi poſt latam
ſententiam per delegatum detegitur, quòd erat ſeruus, vel
infamis: an ſententia ſit nulla. glo. dicit, quòd non, vt l. Bar-
barius. Goff. contra: vt ſi reus ignorauit, dicere poſsit ſenten
tiam nullam. ff. de iudi. l. 2. 1. reſpon. Lau. Vincen. Phi. Innoc.
Compoſt. & Hoſtien. tenent glo. & Specu. eod. titu. §. vlti. in
prin. pro iſtorum opin. allego caſum expreſſum in l. 2. C. de
ſenten. ¶ Quartò quæritur de natura iſtarum exceptionũ,
ſeruitutum infamiæ, & ſim. an ſint dilatoriæ: ita quòd tan-
tummodo ante litem conteſt. ſint opponendæ, & non po-
ſtea. dicunt Inno. & Compoſt. quòd quidam ſunt, qui prohi-
bentur ratione naturæ, vt feminæ. quidam ratione carentiæ
intellectus. Et in iſtis duobus caſibus exceptiones ſunt per-
emptoriæ: ita quòd ſententia lata per tales, etiam non op-
poſita exceptione, non valet. In alijs non prohibitis alijs
de cauſis bene valet iudicium, & ſententia, ſi non fuerit op
poſita exceptio ante litis conteſt. & refert Compoſt. quandã
ſententiam fuiſſe retractatã. quia quædam mulier fuerat ꝓ-
curatrix in cauſa: ipſe tñ & hic Io. An. tenent contrariũ, vide
licet ꝙ valeat in prędictis ēt iudicium, & ſententia, ſi nō fue-
rit oppoſita exceptio. Ita no. glo. in l. ea demum. C. de procu

ra.& vide in Spec.de excep.§.2.verſi. ſed quæro de his.¶ Et prædicta intelligo vera,ſi inhabilitas concernit iudicem, vel litigatorem alieno nomine:vt ſcilicet valeat ſententia, & proceſſus, ſi non fuerit exceptio oppoſita. quid ergo ſi concernit aduerſariũ. verbi gratia dicit ſtatutum, ꝙ exbannitus, vel ꝙ non ſoluit gabellam,non audiatur. pone ergo, ꝙ tales egerunt,& exceptione non oppoſita,ſententia lata,an valeat: dico, quòd non,ſecundùm Iac.de Are.qui ita diſputauit, & efficaciter probat.

ADDITIONES.

a ¶ De impotentia. Adde tex. cum glo.in c. dilecto.de teſti. in ver.excluſo.Ca d.Zab.hic in prin.

b ¶ Secundò no. Vide Ioan. Fa.C. quando prouo.non eſt ne.l.cum magiſtratus.

SUMMAE.

1 *Litigantes in eadem cauſa poſſunt diuerſas literas, & ad diuerſos iudices impetrare.*

PAſtoralis. In quæſtione reuocationis reſcriptorum recurritur ad arbitros. ſi iudices ſibi non deferant, nec inuicẽ cõcordant.hoc dicit vſque ad §.quoniam. vel aliàs cum ab eiſdem diuerſæ literæ impetrantur, & ambigitur quæ alijs præualeant, huius cognitio pertinebit ad iudices in vtriſque literis deputatos. & ipſis diſcordantibus, recurritur ad arbitros à partibus communiter eligẽdos.hoc dicit. diuiditur in conſultationem, & reſponſionem. ¶ Præmitte, ꝙ in eadem
1 cauſa poſſunt litigantes † diuerſas literas, & ad diuerſos iudices impetrare.quod exemplifica, vt in c.cæterum.& c.1.in nouella.quandoq; in diuerſis cauſis fit iſta impetratio:& tũc aut ab actore.& non poteſt,vt in c.diſpendia. eod.titu.lib.6. quandoq; fit à diuerſis, vt ab actore & reo: & tunc eſt caſus in d.c.diſpendia.§.reus quoque. cogitur enim reus ad eoſdẽ literas impetrare,vt ibi.quid autẽ ſi iam impetrauit ad alios, & prius fortè, quàm ille,qui præuenit eum in citatione corã alijs iudicibus: an in comparitione poterit excipere, & dicere.domini iudices,ſi paterer coram vobis conueniri: oporteret me coram vobis proponere meas actiones, vt in d. §. reus quoque. Sed cum habeam literas priores, & velim agere contra eum,volo,quòd ipſe cogatur actiones ſuas proponere coram eis, & hac de cauſa declino iudicium veſtrũ: an poterit fortè habere locum præuentio per citationem, non attenta prioritate, & poſterioritate conſidera, vt iſtud c.& c.ſi autem.& c.cæterùm. habeant locum in eadem cauſa,non in diuerſis. Renouatio enim concernit literas diuerſas ſuper eodem facto impetratas,vt credo.In cauſa verò appellationis conſidera quod habetur in c.ſæpe.de appel.& c.oblatæ. Dom.Inno.Hoſt. & alij moderniores ſuper iſto c. intricatè multum proſequuntur iſtum articulum, cum ſcilicet ad diuerſos literæ impetrantur, & dubitatur quæ aliæ alijs præualeant, vel proceſſus per eaſdem.Et quis cognoſcet de ipſarum efficaciæ valore: quorum dicta aliquibus additis colligo per modum diſtinctionis: & ſic quandoq; eſt contentio inter duos ordinarios. quia quilibet defendit cauſam ad ſuam iuriſdictionem pertinere. & iſtud non tangitur hic per eos.Sed ego remitto ad no.ſuper c.literis.ĩ.e.& ad no.in l.de iure.ff.ad municip. per glo. & Doct. & l. ſepulchri.ff.de ſepul.vio.per Bar.& l.ſi pluribus.de leg.1.per Dom.Bal.quandoque eſt contentio inter ordinarium, & iudicem appellationis,qui dicit cauſam ad ſe deuolutam,& ordinare hic negat.& dic vt ĩ.eod.c. dilectus. facit c. cum appellationibus. coniuncto c. Romana. de appella. lib.6.& idem, quod hoc caſu: cum delegatus dicit per literas impetratas à iudice appellationis non eſſe eius iuriſdictionem reuocatam, ſecundùm Innocen.vt ſcilicet iudex appellationis cognoſcat,vt dicto c.dilectus.aut eſt quæſtio inter ordinarium, & delegatũ Papæ,qui ordinarius dicit per tales literas non eſſe eius iuriſdictionem reuocatam: & cognoſcet iſto caſu, ſcilicet delegatus, cum maior ſit ordinario. quandoque eſt quæſtio inter duos delegatos Papæ per diuerſas literas à partibus impetratas. & tunc eſt materia noſtri.c.ſiue impetrentur diuerſæ literæ in cauſa principali, ſiue appellationis.quod fieri poteſt, vt in c.bonæ.ĩ.de confirma.vti. vel inutili.& in iſto c. ſic plenè diſtingue. aut per alios tantùm iudices,nulla exceptione oppoſita, vſque ad ſententiam eſt proceſſum: & valet ſententia,ſiue fuerint primò impetrati, ſiue ſecundò.quia cum primæ non tollant ſecundas, nec ſecundæ primas ipſo iure, ſed ope exceptionis,valet ipſorum ſententia,& proceſſus,iuxta no.per Inno.& Doct.ſ.eo.c.cæterùm. In caſu verò, quo aliæ alias tollerent ipſo iure, vt hic exemplifica in nouella, per tales ipſo iure ſublatas non dicerem valere proceſſum. facit quod no.in d.c.diſpendia.ſuper ver. proceſſus. Aut contra illos,qui vigore primarum, vel ſecundarum procedunt, excipitur: quia dicitur procedere non poſſe, cum ſint tales impetratæ priores:& tunc ipſi de hoc cognoſcunt.ĩ.e.c.literis.& l.ſi quis ex aliena.ff.de iudi.nec habet locum prouiſio huius c.iſto caſu, ſecundùm Inno.quod intelligo verum, niſi lite coram primis pendente, ſuper reuocatione ſecundi impetrati incipiant procedere. quia tunc ſi contra ipſos excipitur de proceſſu primorum, etiam ipſi debent conuenire, & de hoc cognoſcere.ſemper enim,antequàm ſit in hac cognitione concluſum,admittendi ſunt alij ad hanc cognitionem, ſecundùm formam huius Decre. licet alij dicant, ꝙ primi, qui præuenerunt, habeant hoc decidere. ſed ſecundùm hos nimis reſtringitur Decre. iſta ad caſum, videlicet in quo alij incœpiſſent cognoſcere de viribus reuocationis. tene ergo primam opp.ſecundùm Ioan. And. quando ambo paria iudicum in cauſa procedunt. quia ſecundi coram ſuis procedunt,exceptione non oppoſita.& refert Innocen.ſ.e.c. cæterùm.quoſdam referre proceſſum illorum validum, qui primò procedere incœperunt, ſiue eorum literę fuerint priores,ſiue poſteriores, per c.vt debitus.ĩ. de appel. ſuper quo membro adde quod no.Inno.ſ.de conſti.cum M. Fer. & ibi dixi. quandoque coram vtriſque de reuocatione excipitur: ſed ambo reiecta dicta exceptione in cauſa procedunt: tunc inſpicietur,quæ literę alijs præualeant.& pronunciabitur illorum proceſſus tenere, & alius irritabitur.ĩ.de offi.deleg.c. ex literis.quandoq; coram vtriſque excipitur, & ambo volunt procedere ſecundũ formam huius Decre. & habet locũ quod dicitur in hoc c.in quo caſu conſidera,ꝙ qñq; partes conſentiunt,ꝙ procedant iudices in vtriuſque literis impetratis: & poterunt procedere. quia cũ vtriq; habeãt iuriſdictionẽ,licèt aliorũ,poſsit elidi.vt ſ.eo.c.cæterũ.poterit tñ cõſenſu partiũ prorogari, ſm̃ Inno.& Comp.Hoſt.cõtra de offi.deleg.c.cum ſup.& c.P.& G. qñq; partes nolunt cõſentire:ſed quælibet optat ſuos: & tũc aut iudices volũt ſibi deferri:& pñt ẽt inuitis partibus,ẽt non obſtañ.appellatione, ſi altera pars appellaret.qa diceret ſe ex delatione grauari. Hoſ. in hoc cõtra,videlicet ꝙ poſsit appellare.opi.Inn. ſequit D. Ioan.de Lig.qñ iudices volunt ſibi deferre,ſed litigant ſuper hoc:& tũc aut poſtea iudicant aliorũ eſſe iuriſdictionẽ: & illi cognoſcẽt.qñq; nõ ſunt cõcordes: & tunc qñq; præualet aliquorũ ſnĩa ſup hoc, veluti ſi duo ex tribus in quibuſdã ex literis delegati cõcordãt cum omnibus alijs delegatis in alijs, vt ĩ.dicam.qñq; non eſt dare inter eos exceſſum. & tũc dñt cogi partes ad electionẽ arbitrorũ, vt in iſto c.ſed p quos cogentur,an per iudices vtrarũq; literarum:an per eos,qui primò procedere incęperunt,placet Inno.& Compoſt.ꝙ per iudices vtrarũq;: licèt Hoſt.dicat Papã cõſulendũ iſto caſu.& ſic ſine calũnia põt intelligi,ſm̃ eum.c.ſanè.ĩ.de offic. deleg. qñq; altera pars nõ vult eligere arbitros delegatos alterius ptis,remanet iuriſdictio,& poteſtas pcedendi,& cõpellẽdi, vt ſit

litium finis.ĩ.d.c.cum contingat. quandoq; arbitri ſic electi volunt hunc articulum eis commiſſum finire. & tũc ad prædictos pertinet coactio.licèt Hoſtiẽ. ſentiat,ꝙ ad Papam deuoluatur. ¶ Venio ſuccinctè ad apparatum glo. 1. arguit contra iſtud c.admiſsione.& videtur, ꝙ non poſsit de literarum reuocatione dubitari. aut enim ſecundæ faciunt mentionem de primis:& reuocant.aut non: & non reuocant.ſ.e. c.cæterum.So.vt in glo.& Inno. ſoluit, ꝙ poteſt dubitari de facto,& de iure. & exemplifica, vt hic per eum. ¶ Secundò opponitur,& videtur, quòd hæc dilatio non poſsit ſibi locũ vendicare.cum aut primi, aut ſecundi iuriſdictionem habeant idem. ſi dubitant de iuriſdictione ſua, non videtur, ꝙ poſsint partes citari.Sol.vt in glo.quę ponit quatuor ſolutiones. ¶ Tertiò opponitur. dicitur hic, quòd non ſtatur iudicio maioris partis.contra de multis iuribus hic alle.in glo.ſecunda.dic vt in ea.circa hunc articulum dic ſecundùm Vincen.ꝙ ſex ſunt caſus de arbitris eligendis. duo, quibus itur ad arbitros.& duo,quibus non itur. & duo dubitabiles. ¶ Si iudices per primas dati pronũciant pro ſcđis, & dati per ſecundas pro ſcđis, itur ad arbitros: idem quãdo primi pronunciant pro literis ſecundorum, & ſecundi pro literis primorum.& ſi vnus de duobus datis per vnum reſcriptum cõcordat cum tribus datis per aliud reſcriptum: vel duo ex tribus cum illis duobus,non itur ad arbitros. Si verò duo dati per vnum reſcriptum,& vnus de tribus datis per aliud reſcriptum concordant, dubitabilis eſt caſus: quia ille vnus non videtur curandus,cum ab illis duobus,qui remanent maior pars,remaneat actus efficax.ibitur ergo ad arbitros, ſecundùm Vinc.Sed ſi concordant vnus ex duobus: & ſic nõ maior pars.& duo ex tribus: & ſic maior, dubitabilis etiam eſt caſus.Sed dicit Vincen.horum factum præualet,ſcilicet cum duo ex tribus,& vnus ex duobus cõcordant. Cõpoſt.cõtra, tradens regulã,ꝙ omni caſu, quo erunt in diſcordia, ibitur ad arbitros:niſi maior pars vnius reſcripti cum maiori parte alterius reſcripti concordet. vnde ſecundùm eum ſi vnus in vno reſcripto pro ſe pronunciet cum vno alio ex tribus delegatis,in alio non procedet: ſed recurretur ad arbitros.

¶ Et no.iſta,quæ faciunt ad quæſtionem. cum pertinet electio ad epiſcopum,& Capitulum cõiter,& quidam de Capitulo minor pars,& epiſcopus eligunt vnũ: alia & maior pars Capituli eligunt alium,quæ electio præualeat. de qua dic, vt ĩ.de concei.præben.c.poſtulaſti. & in diſputatione dñi Frederici de Senis. ¶ Item ſi ad plures eccleſias incumbit aliquid expedire,an inſpicietur pluralitas reſpectu numeri clericorum ipſarum:an verò vna eccleſia habens fortè quatuor canonicos tantum iuris habeat, quantum alia habens decem: ita ꝙ non habeatur(vt ſic dixerim) reſpectus ad capita: ſed ad ſtirpes.dic ut no.per Inn.ĩ.de elec.c.ſcriptum eſt. facit l.planè.poſt prin.ff.de leg. 1.

SUMMAE.

1 *Reſcriptum ſpeciale derogat generali.*

§.Quoniam autem. ¶ Per clauſulã generalem[quidam alij, & rebus alijs] poſitam in reſcripto delegatus ante expreſsionem perſonarũ,vel rerum in eas iuriſdictionem nõ exercet.hoc primò.valet etiam ſpeciale reſcriptum,quod ante expreſsionem prædictam conueniendus per clauſulã generalem eo tacito impetrauit.hoc dicit communis diuiſio.Secunda ibi[nos igitur.] ¶ Not. ꝙ commiſsio fit quandoque, expreſsis quibuſdam rebus, & perſonis, ſubiuncta clauſula generali quò ad perſonas, & res. Quot autem,& quales ſub tali generali clauſula includantur.dic vt ĩ.eod.c. proxi. & ĩ. eo.c.cum in multis lib.6. ¶ Secundò no.regulam, ꝙ ſpeciale
1 reſcriptum † derogat generali.de quo plenè.ſ.c.1.& c.generi.ĩ.de reg.iuris lib.6. ¶ Tertiò no.ꝙ ante ſpecificationem nullus per generalem clauſulam eſt ligatus. idem cum promittitur certa ſpecies de incertis,ante electionem eius nulla eſt in obligatione.de quo in l.illud aut illud ff.de conſti.pec. ſimiliter cum mandatur de beneficio in genere prouideri,ẽt cum decreto. nam ante expreſsionem nullum eſt officium, vt in c.1.de conceſ.præben.lib.6. ¶ Quærit Innocen. quando impetratur reſcriptum ſuper certa re,& contra certã perſonam,ſubiecta clauſula generali quò ad perſonas alias. an ſuper eadem re valeant literæ impetratæ à tertio, qui poterat conueniri vigore generalis clauſulæ.Reſpondet ipſe, conſidera naturam actionis in reſcripto deductæ. aut enim eſt actio generalis(vt tutelæ,pro ſocio, fami. erciſcundæ.de reſtitutio.in integ.confirmationis, electionis,& ſimiles) tunc non valebunt ſpeciales à tertio impetratæ. Idem ſi ſuper rebus, & iuribus indiuiſibilibus. & eſt ratio, quia vigore primi reſcripti iſte cõprehenſus ſub clauſula generali poterit impetrantem conuenire coram iſtis iudicibus. quia reſcriptum ſuper iſtis indiuiduis,& generalibus actionibus impetratum,intelligitur quò ad onus commune, etiam ſi ab vno fuerit impetratum. facit quod no.Inno.& Hoſt.ĩ. de reſtitu. ſpo.c.ex compoſitione.aut reſcriptum fuit impetratum ſuper certa re ſpeciali. & tunc comprehenſus ſub clauſula generali poterit impetrare ſuper eadem re. quod hic efficaciter probat.& aduerte quia quod hic dicitur, comprehenſus ſub clauſula generali, non poſſet adaptari ad eum,qui eſt cõprehenſus,& conuentus vigore clauſulę ſpecialis. quia tunc non poſſet impetrare ſuper rebus alijs, vel eadem, niſi coram eodem,per c.diſpendia.§.reus quoque.eo. titu.lib.6. & idem econuerſo ſi habeat ſpeciale, præuenit in cõueniendo: quia tunc habens alias literas non poterit eis vti. quod dic, vt dicto §.reus quoque. ¶ Ad tertium ergo impetrantem literas ſpeciales bene adaptatur iſte §.vt prioritas ſub verbis generalibus non elidat impetrationem ſuam ſpecialem poſtea factam. ¶ Glo.fi. quærit de duabus quæſtionibus.Prima eſt,an iſti,iudices poſsint mandare iuriſdictionem, quam habent vigore huius clauſulæ generalis. dicit ꝙ non: quia licèt habeant iuriſdictionem, non tamen exercitium circa eam. quod ſingulariter no. ¶ Ego circa hoc in caſu alio ſimili quæro, an iſta iuriſdictio delegata quò ad exercitium poſsit à partibus prorogari. quia glo.loquitur de delegatione,nõ de prorogatione,Bar.de facto conſultus dicit, ꝙ ſic, in ciuitate Tuderti:vbi facta erat reformatio,ꝙ Poteſtas nõ poſſet vſq; ad 6.menſes cognoſcere de certis cauſis. modò partes prorogauerunt ei iuriſdictionem, & cognouit modò: an valeat ſententia.allegat ad hoc l.nec ille.ff.de tu.& cu.dat. ¶ Secundò quærit glo.ſi ante expreſsionem generalitatis, poſt citationem tamen,ſuperficiali cauſa delegata, moritur delegãs: an quò ad perſonas, vel res comprehenſas ſub clauſula generali ſit iuriſdictio perpetuata.tenet, ꝙ non.Idem Gof.& Vincen.Inno.contra,remittens de hoc ad no.per eum in c. licèt. de offi.delega. & hanc glo.inducit Compoſt.ad quæſt. ſi executor, qui poterat in certa prouincia prouidere, facit inhibitionem in duabus eccleſijs,an poterit inhibere.dicit,ꝙ ſic, ſi non expreſsè ſe reſtrinxit ad illas:aliàs ſecus.de hac materia plenè dicetur in d.c.licèt. ¶ Vltimò quærit Innõ. de effectu expreſsionis quò ad perpetuandã iuriſdictionem,& impediendum aduerſarium impetrare: & an requirat partis præſentiam.& coram quo fiat.dic vt hic per eum.

SUMMAE.

1 *Apoſtolica ſedes conſueuit eſſe liberalis.*
2 *Infinitas eſt vitanda.*
3 *Negocia grauiora,expreſſis minoribus,non veniunt vigore clauſulæ generalis.*
4 *Argumentum de perſonis ad res dicitur eſſe licitum.*
5 *Perſonæ maiores, & digniores quæ dicantur.*
6 *Conueniri quot poſſint vigore clauſulæ generalis.*

SEdes apoſtolica ¶Per clauſulas [quidam alij.]
poſitas in reſcriptis non cõuenitur multitudo, nec pſonæ, vel res maiores expreſsis. pares verò, vel minores ſic:
niſi malitioſè fieret expreſsio.h.d. ¶ Et duo facit, præmittit
conſtitutionis cauſam. Secundò cõſtitutionem ſubnectit ibi
[nos igitur.] In qua quatuor facit. Prouidet primò circa per
ſonas. Secundò circa multitudinem. Tertiò circa res. Quartò circa expreſsionem fraudulentam. partes patent. ¶ No.
1 primò, ꝙ ſedes apoſtolica † conſueuit eſſe liberalis.ª In quo
a autem conſiſtat iſta liberalitas, declarabitur ſuper glo. ¶Secundò no. ꝙ clauſula generalis non refertur ad perſonas ma
iores, vel digniores expreſsis. de quo in glo. 3. ¶ Tertiò not.
2 in ver. ſed nec. ꝙ infinitas † eſt vitanda. de quo in c. 2. j̃. eod.
lib. 6. & l. qui bona. in prin. ff. de dam. infec. per Bar. ¶ Quar-
3 tò no. ꝙ expreſsis minoribus negocijs, † non veniunt vigore
dictæ clauſulæ generalis negocia grauiora. & loquitur iſte
tex. cum ſit talis expreſsio in rub. quid autem ſi in inſtrumen
tis procurationũ, vel alijs dipoſitionibus. j̃. ſubdam. ¶ Quin
4 tò no. ꝙ de perſonis † ad res licitum eſt arguere; ſicut de pſonis ad tempus, vt l. miles ita hæred. ff. de mili. teſta. ¶ Sextò
no. in verſi. ſi quis verò, ꝙ ſi perſona exprimitur in reſcripto
per fraudem, clauſula generalis nihil operatur; vt ſic dolus in
principali adhibitus habeat etiam, quod ei ineſt, tacitè vitia
te, vt in reg. cum principalis. de reg. iur. ¶ Oppo. dicitur hic,
ꝙ ſedes apoſtolica conſueuit eſſe liberalis; ſed contra, nemo
in neceſsitatibus liberalis exiſtit, vt l. rem legatam. ff. de ali.
le. ſed de neceſsitate ſe. ap. ad liberalitatem tenetur præcepto Euangelij. & patet. j̃. de foro compe. c. licèt. ergo non po
teſt appellari liberalitas. Sol. vt in glo. vel aliter hic in nouel-
la, vt in ſimili no. j̃. in c. relatum. de præben. ¶ Quærit. 3. gl.
b quæ dicantur eſſe perſonæ ᵇ maiores, † & digniores. nam di
5 citur maioritas, & dignitas multis modis. & tandem concludit, ꝙ non poteſt dari certa doctrina, & ideo reliquit offi
cio iudicis. Idem Inno. & omnes Moderni. in quo ergo vertetur iudicis officium circa prædicta? dicunt, quòd nominato clerico vigore clauſulæ generalis, non conuenietur laicus,
neque econuerſo, propter diuerſitatem profeſsionis. idem in
eadem profeſsione graduum, tñ diuerſorum. facit qđ not.
Inno. in c. dilectus. j̃. de conceſ. præben. expreſſo autẽ poſito
in dignitate ſub clauſula generali, includit maior diuitijs vel
potentia, & idem econuerſo. & expreſſa minori ſumma, an
veniat maior ſub clauſula generali, hic vide per eum. & de
pluribus quæſtionibus circa hoc vide in Specu. de reſcripti
præſentatione. §. fin. & in ſecunda columna, & de offi. deleg.
in c. cum olim. in nouella. ¶ Secundò quærit. Innocen. an illud, quòd hic dicitur in reſcriptis, vt ſub clauſula generali
non veniant maiores, vel digniores, habeat locum in procurationibus, & alijs diſpoſitionibus. pone ergo conſtitui procuratorem Titium contra Seium ſimplicem clericum, & con
tra omnes alios ad petendum fundum, & omnes alias res, in
quibus mihi tenentur: an maiores perſonæ, & negocia includentur, quàm fuerint expreſſa. dicit Inno. ꝙ ſic. & iſtud
c. habet locum, ſecundùm eum, in reſcriptis ad lites, non in
alijs diſpoſitionibus. facit quod not. 26. diſt. c. deinde. & l. ſi
ſecundũ. C. de ſer. fugi. ¶ Tertiò quæro, in quot poſsint vigo
6 re clauſulæ generalis † conueniri. dic, ꝙ in quatuor, vt in c.
cum in multis. eo. titu. lib. 6. & de materia huius. c. vide quod
no. in cle. procura. de procura. facit l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. ¶ Quartò quæro ſi hac exceptione maio
ritatis non oppoſita, procedatur: an valeat iudicium, & ſententia, tenet Inno. ꝙ ſic Barto. contra, de quo. j̃. eo. c. Rodulphus per Ioan. And.

ADDITIONES.

a ¶ Conſueuit eſſe liberalis. Adde Doct. in c. grandi. de ſupplen. negli. præl.
b ¶ Perſonæ maiores. Adde glo. in c. lex eſt. 2. diſt. & in c. ſuper eo. l. 2. de
ele. Pet. de Ancha. in repe. c. canonum. de conſti.

SVMMAE.

1 *Caſus, in quo duo reſcripta inuicem ſe elidunt, & neutrum valet.*
2 *Iudex poteſt punire quoſcunque videat coram ſe delinquere.*

EX tenore. ¶ Qui contra vnum ſuper
eodem impetrat ad diuerſos diuerſa reſcripta, & eis vtitur, perdit commodum. hoc dicit communis diuiſio. Secunda ibi [nos igitur.]
1 ¶ No. primò caſum, † in quo duo reſcripta inuicem ſe elidunt, & neutrum valet, regulariter verò alterum valet. & an
primum, vel ſecundum, glo. hic plenè diſtinguit, & latius Ho
ſtien. Nam quandoque impetratum eſt ab altera parte tan
tùm: & nullum dubium, ꝙ durat perpetuò. C. de diuer. reſcrip. l. falſa. Sed ſi duo impetrantur, aut ab eadem parte,
aut à diuerſis. Item aut contra eundem, aut contra diuerſos.
Item aut ſuper eodem negocio, aut ſuper diuerſis. Item aut
ad eoſdem iudices, aut ad diuerſos. Item aut ſub eadem data, & forma, aut ſub diuerſis data & forma. quod plenè proſequere hic per eũ. no. hic Goff. quare expedit, ꝙ vnũ reſcriptũ faciat mẽtionẽ de alio, & non noua cõſtitutio de priorũ
contraria. dic plenè hic per eum, & plenius. j̃. de conſtitu. c.
1. lib. 6. ¶ Vlterius no. circa finem, quòd iudex, coram quo
vtitur iſte impetrans ſecundo reſcripto, pronunciat, quòd
careat commodo vtriuſque: ſed hoc non videtur bene dictum. quia cum ſecundum reſcriptum non tribuat eis iuriſdictionem: non videtur, ꝙ habeat poteſtatem pronunciandi. Item ſuper his, quæ in modum exceptionis in iudicio deducuntur, iudex non debet pronunciare. j̃. de ordi. cog. cap.
cum dilectus. Sed hic de viribus reſcriptorũ in modum ex-
2 ceptionis contenditur: ergo pronunciari non debuit. Solu.
ſecundùm Innocen. iudex † poteſt punire quoſcunque videat delinquere coram ſe: quia delictum tunc eſt notoriũ,
& conſtat ſibi iudici vt iudici. ergo iuris ordine non ſeruato
procedit. C. de teſti. l. nullum. & quod no. Innocẽ. in c. veſtra.
de coha. cle. & muli. & inf. eo. c. fina. in nouella. ¶ Quærit gl.
magna circa fi. nunquid ſecundæ literæ non facientes mentionem de prioribus, quæ poterant per exceptionem elidi,
valeant, vel non. & tenet, quòd de talibus literis, quæ elidi poſſunt, non expedit facere mentionem. concordat in hoc
Vincen. ſecundùm quem in hoc differt reſcriptum ab electione. idem Tan. & Bart. Brix. Gof. tenet contrarium, cuius dictum vide infra de regu. iur. c. non præſtat. lib. 6. Damaſius dicit, quòd ſi non valent primę propter vitium impetrantis: tunc ſit vera opi. glo. & prædictorum, ſcilicet vt
ſecundæ valeãt. quandoque ſunt nullæ: (quia iudices deceſſerunt:) & tunc non valeant ſecundæ. & mihi videtur iſta
op. vera, arg. eius, quod dicimus de teſtamento ſecundo
imperfecto in principio, quòd non rumpit primum validũ,
vt l. ſi filius. ff. de lib. & poſthu. ſecus ſi ſecundum ſit à principio validum; ſed deficiat, quia abijcitur hæreditas: quia
tunc rumpit proximum, vt Inſtitu. qui. mo. teſt. infir. §. poſteriore. ¶ Secundò quærit glo. vtrùm iſte condemnabitur in
expenſis. glo. 2. quòd ſic. Sed Guli. Na. contra. Sed opin. glo.
verior: quia iſta condemnatio reſpicit intereſſe partis, facit quod no. in clem. 1. j̃. eodem. ¶ Tertiò dom. Ioan. de Lignano quærit de vno membro, quod tangit glo. ſcilicet cum
duæ commiſsiones impetrantur ab eodem, & in eodem negocio ad diuerſos iudices ad cautelam; an habeat locum qđ
dicitur in hoc c. dicit glo. quòd non, ſi alijs tantùm vtitur: ſic
ſi attentaret vti alijs, perderet vtraſque. cum glo. concordant Vin. Phi. Goff. & Spec. in titu. de reſcripti præſentatione. §. ratione formæ. ver. item excipitur, ꝙ duæ. idem videtur tenere Inno. Hoſt. preciſè tenet, ꝙ neutræ valeant: quia
tex. dicit [impetrantis] & non vtentis. Ioan. An. tenet ſe cum
glo. & dicit op. Hoſti. poſſe habere locum, cum ſecundis vtitur, non aliter. Ioan. de Lign. opp. Hoſti. quia tex. hic & in c.
diſpen-

diſpendia. ponderant impetrationem ipſam, & non vſum
dic, vt hic per eum. cui adde quod habetur in l. 3. ff. quod
quiſque iuris.

SVMMA.

1 *Reſcriptorum forma eſt diligenter conſideranda.*
2 *Literæ non facientes mentionem de beneficio impetrantis, non valent.*
3 *Clericum ſe appellans cum non ſit in reſcripto, an valeat.*
4 *Papa ſcribens pro indigno an ſibi debeat prouideri.*

a CVm adeo. ¶ Non valet reſcriptum ª
impetratũ ad beneficium
obtinendũ, de beneficio impetrantis non faciens
mentionem. hoc dicit cõis diuiſio. Secunda ibi [cum enim.]
1 ¶ No. primò, ꝙ mens, & forma reſcriptorum † eſt diligẽter
conſideranda, vt s̃. eo. c. ad aures. & c. cum dilecta. ¶ Secun
2 dò no. ꝙ non valent literæ, † non facientes mentionẽ de beneficio impetrantis. concor. j̃. eo. c. ſi proponente. ¶ Tertiò
no. ꝙ clauſula [ſi dignus, vel idoneus] ſemper intelligitur in
reſcripto: nec intelligitur idoneus, qui habet beneficium. j̃.
3 de præben. c. is cui. lib. 6. ¶ Quærit glo. ſi quis † appellat ſe
clericum, cum non ſit, an valeat impetratio, tenet, ꝙ non, per
c. ex literis. j̃. de trãſac. Compoſt. dicit, quòd ſi quis incedit
tonſuratus vt clericus, valeãt literæ ad beneficia impetratæ,
cum iam animi deſtinatione clericus ſit, arg. l. ſi eo tempore. ff. de teſta. mi. Io. An. remittit ad no. per eum. j̃. de inſti. c.
2. tenet tñ Compoſt. ꝙ is, qui incedit tonſuratus, ſi ſub nomi
ne ſcholaris impetrat, non valet, ſi non eſt clericus. facit qđ
no. Io. An. j̃. de præſump. c. ſi. ſuper ver. ſcholarem. Si tamen
dicatur in literis [prouideas tali: quia deſcribi deſiderat mi
litiæ clericali] valent literæ, etiam ſi ille non ſit clericus: non
tñ teneatur recipere, niſi fiat, ſaltem per primam tonſuram,
4 per Decre. 2. j̃. de inſtitu. ¶ Vlterius quæritur. ſi Papa † ſcri
bit pro indigno: an ſibi debeat prouideri. dicendũ eſt, quòd
ſic, ſi ex certa ſcientia hoc facit, vt minori de beneficio curato. videtur enim ſuper inhabilitate diſpenſare, arg. l. quidam conſulebat. ff. de re iudica. & quod no. j̃. de æta. &
qua. c. 1.

ADDITIO.

a ¶ Non reſcriptum. Adde Rotam in iſto titu. deciſ. 66. in antiquis deciſionibus, & deciſ. 3. de præben. in antiquioribus.

SVMMAE.

1 *Ordo reſcripti interpretationem recipit à iure communi.*

1 CAuſamque. ¶ Ordo reſcripti † interpretationem recipit
à iure communi. hoc dicit. In prima iudicium deciſa conſultatio, vel partium conqueſtio. In ſecunda reſpon
ſio, & iudicum inſtructio. ¶ No. primò, ꝙ ſuper contentis
in reſcripto iudex debet ſequi ordinem iuris, non ordinem
verborum reſcripti. quia non eſt veriſimile Papam per præpoſterationem verborum reſcripti ordinem iuris peruertere voluiſſe. ¶ Idem in iudicijs, ſi quis petat in libello aduerſarium compelli ad ſolutionem, & condemnari, non ob
ſtan. ꝙ ver. cõpelli ad ſolutionẽ, præceſſerit verbum cõdem
nationis. nam vbi mens legis eſt certa, non eſt curandum de
ordine ſcripturæ, vt l. nec enim. ff. de ſolu. & l. 2. §. prius. ff.
de vulg. & pup. & hoc verũ de ordine iuris: de ordine aũt facti dic, vt j̃. eo. c. cum dilecta. ¶ Tractant hic Doc. de interpretatione reſcriptorum. Item ſtatutorũ, de qua plenè per
Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. de interpretatione
priuilegiorum, de qua. j̃. de dona. c. cũ dilectus. & ff. de conſti. prin. l. beneficium. de interpretatione dictorum teſtium,
de qua in c. in præſentia. j̃. de proba. de interpretatione diſpenſationum, & promiſsionum, de qua. j̃. de affi. & cõſang.
c. ꝙ dilectio. de interpretatione verborum litigan. dic vt in l.
ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. de interpretatione
ſententiarum, de qua in l. ab executore. ff. de appel. de inter
pretatione teſtamentorũ, & contractum, de qua in reg. con
tra eum. j̃. de reg. iur. lib. 6. facit. l. inter, ſtipulantem. §. ſi Stichum. & quod ibi per Bar. ff. de ver. obli. & hic per Cõpoſt.
vbi de literis ad beneficia reſtringendis. Si enim dicitur in li
tera, conferas tali, non obſtan. collatione facta alteri, intelligitur de collatione facti, non iuris. Item ſi dicitur, ꝙ
impetrans alijs præferatur, intelligitur de alijs, qui habent
ius ad rem, non in re. facit. j̃. de præben. c. antepenul. &
penul. lib. 6. ¶ Glo. 2. tangit de errore ſcribentis, q. error an
poterit per tabellionem ipſum corrigi, partibus non citatis. dic vt in data. lib. 6. per Ioan. An. & in l. ſi librarius. ff. de
reg. iur. & l. Imperator. ff. de ſtatu ho. per Guli. de Cu. & Docto. ¶ Glo. quæ incipit. & ita quandoque. tractat de clauſu
la generali, an referatur ad proxima, an ad omnia præcedentia. & an referatur ad præcedentia, & ſequentia, ſi in me
dio ponitur. dic vt in c. ſecundò requiris, & c. inquiſitioni.
de appel. & in l. talis ſcriptura. ff. de lega. 1. & per Bar. ver.
quid iuris ſi ponitur in teſtamentis. & l. 2. de lib. & poſthu.
& l. licèt Imperator. ff. de leg. 1.

SVMMAE.

1 *Reſcriptum executorium ſuper canonicatu, & præbenda eccleſiæ vltra numerum impetratum non valet.*
2 *Papa dat literas ad præbendas vacaturas.*
3 *Exceptio numeri iuramento firmati vitiat literas, & gratiam.*
4 *Capitulum & decanus poſſunt facere ſtatutum in eccleſia.*
5 *Factum per literas ſubreptitias ad beneficia eſt irritum.*
6 *Papa ſi mandat prouideri de beneficio vacaturo, & vacat tempore datæ, an debeatur.*
7 *Capitulum an poſsit tollere ſtatutum iuramento firmatum.*

1 COnſtitutus. ¶ Non valet reſcriptũ
† executorium ſuper canonicatu, & præbenda eccleſiæ vltra numerũ impetratum, non facta mentione de numero prius iurato. h.d.
& ſecũdùm hæc tria facit. ponit impetrationẽ exceptionem
contra ipſam, & diffinitionis commiſsionem. Secunda ibi
[verum.] Tertia ibi [diſcretioni.] ¶ No. hic, ꝙ tempore Cæ
leſtini hæc gratia facta fuit de præben. vacan. vel de proxima vacatura, & in vita ſua non fuit ſortita effectum. & tamẽ
in fin. c. mandat iſte Inno. eius ſucceſſori ipſam executio-
a ni demandari: ergo gratia ª ad beneficium vacans, vel vacaturum morte Papę non expirat: nec ſimiliter poteſtas exe
cutoris ſuper ea. caſus eſt. j̃. de offi. delega. c. ſi ſuper gratia.
lib. 6. & de præben. c. is cui. e. li. In legato verò de latere an
per eius obitum, vel deceſſum firmetur gratia nondum con
ſummata, dic, vt in c. præſenti. j̃. de offi. leg. lib. 6. & l. ſi cer-
2 tarũ. §. fi. ff. de mili. teſta. ¶ Secundò not. ꝙ Papa † dat litteras ad prębendas vacaturas. quod alius non poſſet. j̃. de con
ceſ. præben. c. propoſuit. & c. conſtitutus. ¶ Tertiò no. ꝙ ſuper receptione in canonicum, & collatione præbendæ ſcribitur Capitulo, & decano. Si aũt ad eos nõ ſpectaret, ſed ad
epm, vel cõiter inter eos: an deberent tũc adimplere. dic, vt
in c. eã te. s̃. e. per Inno. & Doc. ¶ Quartò no. in ver. verum.
ꝙ coram executoribus poſſunt contra literas legitimæ exceptiones opponi. an autem executores ipſas admittere teneãtur, & ſeruare iudiciariũ ordinẽ. dic vt in c. fi. j̃. de p̃ſum.
per Inn. & cle. 1. j̃. de offi. delega. ¶ Quintò no. ꝙ exceptio
3 † numeri iuramento firmati vitiat literas, & gratiam. Non
enim eſt veriſimile Papam numerum tollere per reſcriptũ:
ſicut nec per conſtitutionem generalem intendit tollere con
ſuetudines, & ſtatuta locorum. j̃. de conſtitu. c. 1. lib. ſexto.
4 ¶ Sextò no. in verſi. diſcretioni. ꝙ capitulũ, & decanus † poſ

ſunt facere ſtatutum in eccleſia. de quo plenè. j̃. de verb. ſig.
c. 2. lib. 6. hic autem. Io. An. dicit noncurandum de efficacia
ſtatuti, quia poſito, ꝙ non tenuerit: tamen fuit iuramento fir
matum, vel etiam à Papa confirmatum, ſecundùm Innocen.
5 ¶ Septimò no. ꝙ † quicquid factum eſt per literas ſubrepti-
tias ad beneficia, eſt irritum ipſo iure, vt dixi poſt Inno. s̃. eo.
c. ad aures. & per glo. j̃. eo. c. ad audientiam. ¶ Octauò no. ꝙ
literæ monitoriæ præcedunt executorias. & ꝙ ſtatutum epi
ſcopi factum poſt gratiã, & ante executorias eſt efficax ad
ipſam præcedentem gratiam irritandam. quod dic, vt in glo.
hic conſideratur. ¶ Nonò no. in fi. ꝙ Papa mandat huic con
ferre præbendã: ſed de canonicatu nihil dicit. quia forte ſibi
collatus fuerat per executores. an tunc hoc facere potuerint.
remittit Hoſt. ad no. per eum in c. vt noſtris. j̃. de conceſ. p̃-
ben. ¶ Opponitur & videtur, ꝙ iſtud ſtatutum non debue-
rit reddere impetrationem inualidam: quia nullum erat velu
ti factum, ſiue conceſſum epiſcopi, vt in c. nouit. & c. quanto.
de his quæ fi. à præ. & quod nullũ erat, non præſtat impedi-
mentũ, vt in reg. non præſtat. Sol. iuramentũ operatur iſtum
effectum annullationis, vt dixi. s̃. in 6. notabili. ¶ Secũdò op
ponitur. Capitulum oppoſuit huic exceptionem ſubreptio-
nis ante lit. conteſt. Sed contra, quia eſt perẽptoria, & debuit
opponi poſtea. Solu. facilis eſt, de iure nouiſſimo, ſecundùm
quod procedit in beneficialibus ſine ſtrepitu, & figura iu-
dicij, vt in cle. diſpendioſam. de iudi. Sed de iure iſto dic ſecũ
dũ Io. An. ꝙ quædam eſt exceptio perimens literas, & gra-
tiam: & iſta, inquantũ perimit literas, eſt dilatoria: inquan-
tum gratiam ipſam, eſt peremptoria: ideò propter diuerſam
naturam põt opponi ante, & poſt, vt hic. quædam exceptio
non concernit literas tantùm: vt ſi iuraſti non impetrare. &
iſta eſt dilatoria, & debet opponi ante. quædam verò exce-
ptio concernit actionem: vt ſi iuraſti me non conueniſſe, vel
mecum agere: & tunc perimit actionem, & eſt peremptoria.
remittit Io. An. ad no. per eum de iſto articulo. j̃. de excep. §.
dicto ver. ſed quæro. ¶ Tertiò oppo. dicit circa finem. c. [ꝙ
ſi, antequàm executorias impetraſſet, fuerit numerus iura-
mento firmatus.] &c. & ſic non inſpicitur tempus gratiæ: ſed
executionis poſtea commiſſæ. Sed contra. s̃. e. c. eam te. Item
poſt monitorias poteſt dici negocium iam inceptum: ergo
de tempore executoriarum non eſt curandum. cuius contra
rium hic dicitur. Sol. dicit Pet. ꝙ Papa hunc impetrantẽ gra-
uauit in hoc: vt ſi ante executorias poſt monitorias iuratus
eſſet numerus, non valerent literæ: ſed in alio releuauit, ſcili-
cet ꝙ ſi numerus eſſet inſtitutus, & confirmatus ſine iuramẽ
to, valerent literæ, vel aliter vt hic in nouella. ¶ Venio ad ali
quas quæſtiones, & quæro. pone, ꝙ non facta mentione nu-
meri, Papa mandat conferri præbendã: quæ tunc vacabat,
an debeat conferri. tex. iſte facit, ꝙ ita demum mandat con-
ferri præbendam vacantem, ſi eſt facta mentio numeri, vt
hic in fi. [ſi qua vacat.] &c. in contrarium facit. quia nume-
ro, & canoniæ non fit præiudicium per talem collationem.
Compoſt. reſpondet ad hoc contrarium, ſecundũ Io. An. di-
cẽs, ꝙ ſi tempore datæ non vacabat (licèt modò vacet) non
debeatur propter ſubreptionem à principio. & hoc propter
iuramentum, non propter numerũ: ſed ſi tempore datæ vaca
bat, tenet, ꝙ ſibi debeatur, iuramento non obſtan. Sed D. Io.
de Lig. dicit hanc opi. D. Io. An. veram, ſi mandatur conferri
præben. vacans. Sed ſi de præben. vacan. vel vacatura literæ
concedantur, non debeatur etiam vacans, vt in iſto tex. ¶ Se
cundò quæritur. ſi facta mentione numeri, & iuramenti, nõ-
dum vacat præbenda: an debeat ſibi de cõmunibus fructi-
bus prouideri, arg. ꝙ ſic. j̃. de præben. c. dilectus. 2. in fi. ſecũ
dũ Hoſt. Sed illa Decre. loquitur, cum Capitulũ contem-
pſit conferre illam, de qua mandabatur. Io. de Lig. tenet, ꝙ
ſi eſt receptus in canonicum, & intereſt diuinis, debeat ha-
bere. remittit ad not. per eum. s̃. de conſti. c. cum M. hoc di-
ctum intelligo verũ, vbi fructus cões eſſent deputati clericis
cõſtitutis certis oratiõibus, vt in ſacris: tũc enim receptus in
canonicum auctoritate Papæ, & non conſtitutus in ſacris de
talibus fructibus certo ordini deputatis non habebit partẽ.
& ita prædicta pridie conſului, ar. c. ſi propter. e. ti. lib. 6. & c.
ſi ei cui. de præbendis. e. li. ¶ Tertiò quæro. ſi mandat Papa
recipi vltra numerum iuramento firmatum (& ſic non valet
gratia) an canonici recipiendo euitent periurium? propter
mandatum Papæ, tenet Io. An. ꝙ non euitant, imò eſſent per
iuri. quod eſt mirum: quia ex hoc tenetur quis excipere, vt
euitet periurium. quid ſi mandat Capitulo, ꝙ non obſtañ. iu-
ramento, & numero, vel recipiat, vel det centum: an recipien
do incidat in periurium, cum nõ poſsit recipere, dando cen
tum. tenet Io. An. ꝙ non incurrat in recipiendo, ar. l. quę ſub
conditione. §. iureiurando. ff. de condi. inſti. Si autem non fa
cta mentione iuramenti, mandauit, vel recipi, vel centum da
ri, etiam ad centum non tenebitur, ſm̃ eum, vt in dicto §. qđ
6 no. ¶ Quartò quæro. ſi Papa † mandat prouideri de bene-
ficio vacaturo. & vacat tpe datæ, an debeatur. glo. ꝙ ſic in
c. ſi poſtquàm. de p̃ben. lib. 6. & c. vno. in Cle. eo. ti. & l. nedũ
erit. ff. de verb. ſign. Archid. variauit in d. c. ſi poſtquàm. &
7 c. ſi propter. j̃. eo. lib. 6. ¶ Vltimò quærit dñs Io. de Lignano,
an Capitulum † poſsit tollere ſtatutum iuramento confirma
tum: vel ſtatutum confirmatum à Papa. quod dic, vt in c. dile
ctis. j̃. de præben. per glo. & Doct.

ADDITIO.

a ¶ Gratia ad beneficium vacans vltra vacaturum, morte Papæ non ex-
pirat.

SVMMAE.

1 *Mendacium vitiat reſcriptum.*
2 *Mandatum ab ignorante commiſſum non reddit ſimpliciter reſcri-
ptum nullum.*
3 *Mendax precator precibus carere debet.*
4 *Iudex delegatus cognoſcit, an ſit ſua iuriſdictio, necne.*
5 *Iudex pronuncians ſe competentem vigore reſcripti, an valebit eius
ſententia.*
6 *Dicens ſe appellaſſe, cum non appellaſſet: an teneatur ire coram iudi
ce appellationis.*
7 *Opponi an poſsit contra reſcriptum, quòd iudex ſit infamis.*

SVper literis. ¶ Qui per malitiam ta-
cet verum, vel falſum ex
primit, in reſcripto, caret impetratis. Idem in eo, qui
hoc facit ignorantia, vel ſimplicitatę, ſi, ꝙ tacuit expreſſo, vel
tacito falſo, quod expreſsit, literas non habuiſſet. ſi verò nihi
lominus (ſaltem in forma cõi) literas habuiſſet, ſecũdùm for
mam iuris procedet iudex. h. d. Primò ponit quæſtionem, &
oppoſitiones quorundam. Secundò ſuam deciſionem ſubne
ctit, duo membra principaliter diſtinguendo. Tertiò ſecun-
dũ membrum ſubdiſtinguendo proſequitur, & ſuper deci-
ſione ſecundi membri quandam adhibendam conſideratio-
nem à iudice delegato ſubiungit. Secunda ibi [nos igitur.]
Tertia ibi [inter alios.] vel breuius ponit qõnes, & oppoſitio
nes. Secundò ſolutiones. Secunda ibi [nos igitur.] ¶ No. pri
1 mò, ꝙ mendaciũ, † ſiue falſa aſſertio vitiat reſcriptum, ſi à
ſciente: ſecus ſi ab ignorante. ex quo no. ꝙ falſitas, ſiue dolus
reddit reſcriptum nullũ, ſicut ceteros actus legitimos: vt ſen
tentiam, decretum iudicis, & inſtrumentum publicum, vt l. ſi
vt proponis. C. quomodo & quãdo iudex. & l. cũ verò. §. ſub
uentum. ff. de fideicommiſ. lib. & quod no. Inno. in c. fraterni
tatis. de hæreti. & 9. diſt. c. ſi ad ſacras. In contractibus autẽ
an dolus dans cãm contractui, vel incidens in contractum,
reddat ipſum nullum. dic, vt in l. eleganter. in prin. ff. de dolo.
æquiparatur tamen reſcriptũ, & accedit magis ad naturam
iudicij, quàm contractus: quia etiam incidens doloſè reddit
ipſum nullũ: ſicut ſi daret cauſam. facit l. ſi prætor. §. Marcel
2 lus. ff. de iudi. ¶ Secundò not. ꝙ mendacium † ab ignorante
commiſſum,

commiſſum, vel ſimplici non reddit ſimpliciter reſcriptũ nul
lum: ſed eſt concedentis intentio intuenda. in literis ad bene
ficia, vbi ab ignoranti, tacetur veritas, poteſt aptari exem-
plum. c. gratia. de reſcrip. lib. 6. & ſic cũ finalis cã actus falſa
deprehenditur, vitiatur actus: vt l. fi. de hære. inſti. & l. fina. de
teſta. tute. ff. & in alia materia in tutore dato à iudice pupillo
tanquàm non habenti tutorem, cum haberet: vel tanquàm
pupillo, cum eſſet adultus: vel in dato à teſtatore in defectũ
eius, qui mortuus credebatur, cum viueret. dic vt. ff. de tuto.
& curatoribus da. ab his. l. tutor ſi petitus. & l. Seiæ egreſſæ.
generaliter ergo in qualibet diſpoſitione voluntas, & inten-
tio concedentis, vel facientis eſt conſideranda, etiã in male-
ficijs, vt l. diuus. ff. ad leg. Cornel. de ſica. Si autem mendacio
non expreſſo, vel veritate tacita quis nihilominus actum egiſ
ſet, tale mendacium non vitiat actum. ſicut dicimus de falſi-
tate, vel mendacio teſtis, vt non vitiet, ſi cauſam, de qua agi-
tur, non concernit, vt dicto c. fraternitatis. de hære. per Inn.
& no. Bar. ff. de fal. in l. q falſa. & l. qui eos. quid in ſententia
ex falſa cauſa lata: an poſsit aliunde iuſtificari. no. in l. ſi is ad
quem. ff. de acqui. hęre. & l. Titianus. quod cum eo. & hæc iu-
ra confirmant deciſionem huius c. ¶ Tertiò no. regulam, ꝙ
3 mẽdax † precator carere debet impetratis. & ſuper hoc fun
datur oppoſitio Pla. dicentis propter hoc non valere reſcri-
ptum. Alij, vt Io. & Azo, dicunt oppoſitum. ſ. ꝙ valeat. & ꝙ ſe
cundùm iuris ordinem procedendum ſit. de quo articulo ple
nè in l. præſcriptione. C. ſi cõtra ius, vel vti. pu. ¶ Quartò no.
4 quòd iudex delegatus † cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio, nec-
ne: niſi eſſet aliquod cõmodum percepturus; quia ex hoc eſ-
ſet ſuſpectus, vt l. de iure. ff. ad municip. ¶ Et antequàm pro
cedam vlterius, diſtinguo ſecundùm Hoſt. cum quæritur, ſi
in reſcripto expreſſum eſt falſum, vel tacitum eſt verũ. diſtin
guo, an valeat: aut per dolum, & fraudem eſt obtentum, &
non valet: & de hoc fide facta iudici, nullo modo cognoſcet.
25. q. 2. c. & ſi legibus. & hic in princ. aut hoc factum eſt ſim-
plicitate, vel ignorantia: & tunc aut ex falſitate expreſſa, vel
veritate tacita princeps motus fuit ad dandum reſcriptum,
aliàs non daturus: & hoc caſu idem, quod ſupra. In vtroque
verò de precũ, qualitate cognoſcet, vt hic. Aut nihilominus
princeps conceſsiſſet reſcriptum, ſaltem in forma communi.
& tunc refert: aut põt inde elici æquiuocationis fallacia: &
tunc iudex ſic ſimpliciter nõ procedit. j̃. in c. nonnulli. & c. ſi.
vnde non poteſt cõueniri diœceſis pro ciuitate, vel econuer-
ſo, vel vnus pro alio, licèt eiuſdem nominis. j̃. eo. c. ſignifican
te. & c. Rodulphus. Aut nõ põt elici talis æquiuocatio. & tunc
erratur circa ſubſtantialia, ſine quibus iudicium eſſe non po
teſt (puta circa perſonam actoris, rei iudicatæ, vel qõnis:) &
tunc ſimiliter iudex non procedet, vt in præalle. c. aut erra-
tur circa accidentalia, vel acceſſoria: & tunc procedet iu-
dex ſecundùm ius commune, non ſequendo formam reſcri-
pti, vt hic. idem putat ipſe Hoſt. ſi fuit erratum in nomine: ta
men per circũlocutiones conſtat de perſona: vt j̃. e. c. ſignifi-
cante. de errore verò æqualitatis dicit, quòd nõ nocet: pone
exenplum. petij mihi reſtitui ſeruum, & non feci mentionẽ,
ꝙ eſſet ordinatus: vel dixi eum ordinatum, cum non eſſet, in
vtroque caſu iudex procedet ſecundùm veritatẽ. & alia exẽ-
pla pone, vt in nouella hic in prima glo. In ſubſtãtialibus ve-
rò nocet error. 29. q. 1. poſt prin. & ff. de hæred. inſti. l. quo-
ties. & ſunt ſubſtantialia nedum p̃termiſſa: ſed nomina, quæ
omiſſa, vel ſuggeſta vitiant reſcriptum, ſecundùm eum. ¶ Vl
terius antequàm veniam ad oppoſitiones. quia c. loquitur ſa
tis generaliter, & in nube. & quælibet veritas per exemplum
percipitur: ſubijciamus exempla ſuper quolibet membro
huius c. quę ſunt tria. primum qñ per dolum, & malitiam ta
cet verũ, vel exprimit falſum. ſecundũ membrũ, qñ ſimplici-
tate, vel ignorantia idem facit, quo non facto literas nõ ha-
buiſſet. tertium mẽbrum eſt econuerſo. quia eo tacito, vel ex
preſſo nihilominus literas habuiſſet. ¶ Circa primã regulam
in tacente verũ doloſè in reſcriptis ad lites pone, quia tacuit
primũ reſcriptum, proceſſum, vel ſententiam. s̃. eo. c. cęterũ.
j̃. de re iud. c. inter. & de teſti. c. cauſam quæ. de fi. inſtru. c. cũ
inter. In beneficialibus pone, vt s̃. in c. ad aures. & c. cũ adeo.
circa falſum expreſſum per dolum in litigioſis pone. s̃. eo. c.
ſedes. in beneficialibus. j̃. e. c. ſi proponẽte. & de tranſac. c. ex
literis. ¶ Circa ſecundũ membrum, cũ ſimplicitate, vel igno-
rantia tacetur verum, vel falſitas exprimitur (quo non facto
literas non habuiſſet.) pone exemplum de tacita ignorantia,
vel ſimplicitate in illo, qui tacuit appellationem aduerſarij.
j̃. de confir. vti. vel inuti. c. bonæ. vel tacuit terminũ appllatio
nis ab homine præfixum. j̃. de appel. c. ſæpe. in fi. In beneficia
libus pone in eo, qui tacuit perpetuam vicariam, vel benefi-
cium modicum ſimplicitate. j̃. e. c. ſi proponente. & c. poſtu-
laſti. & c. cum noſtris. de conceſ. pręben. vbi in tacente in poſ
ſeſsione colorata. & licèt vera ſit prædicta regula in tacente
per ſimplicitatem: in beneficialibus ſecus eſt in tacente per
ignorantiam. j̃. eo. c. gratia. lib. 6. de falſo expreſſo pone in li
tigioſis. de appel. c. Romana. §. ſi verò in beneficialibus. j̃. e.
c. ex inſinuatione. & s̃. de conſtitu. c. cum acceſsiſſent. ¶ Su-
per tertio membro, cũ ſcilicet falſum exprimitur, vel veritas
occultatur (quo non facto literas habuiſſet.) glo. ponit exem
pla, & alia addidit Io. An. de eo, qui petebat ſeruum vicariũ
ſibi dari, cum ſuus eſſet ordinatus ad minores, cum in rei ve
ritate ſuus eſſet ordinatus ad ſacros, vel econuerſo: vel petijt
cauſam committi ſummariè, dicens, ꝙ ita erat conſuetudo,
cum nõ eſſet. idem in eo, qui tacuit peremptoriam competẽ
tem reo, cum tamen contra eam competeret ſibi replicatio:
ita ſi tacuit primas literas, quę poterant per exceptionẽ eli-
di: vt s̃. eo. c. ex tenore. ¶ Quia hic Inno. dicit, ꝙ diuerſi diuer
ſa ſuper iſta quæſtione ſenſerunt, ſcilicet Placen. ex vna par-
te, qui dicit reſcriptum per obreptionem obtẽtum fore nul-
lum. & ꝙ per ipſum iuriſdictio non confertur, cuius oppoſi-
tio ſic probatur, non debet quis ex malitia commodum re-
portare, vt s̃. c. ſedes. & l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſ. & l. cum
verò. §. ſubuentũ. ff. de fideicom. lib. Item mendax precator,
vt in tex. Item in reſcripto ſubintelligitur clauſula, ſi eſt ita,
quæ ſtatim aut validat, aut annullat, vt l. cum ad præſens. ff. ſi
cer. pet. ergo à ſui principio aut eſt validũ, aut nullũ: ex qui-
bus ſequitur, ꝙ conſideratio, ſiue diſtinctio iſtius c. nõ ſit bo
na. So. ad primam rationem dic, ꝙ non reportat cõmodum
effectualiter, exceptione probata. ad alia reſpondet, vt hic
per do. Ioan. de Lign. qui refert op. Pet. diſtinguentis, ꝙ aut
mendacium concernit proceſſum, aut negocium principale.
ſi proceſſum: & non valet, ſi excipiatur. j̃. vt lit. pen. c. fina. Si
negocium principale, non nocet, quo minus iudex in cauſa
procedat. vnde de peremp. cõcernentibus cauſam principa-
lẽ non ſit cognoſcẽdum, lit. non conteſt. quod fieret, ſi oppo-
nerentur contra iuriſdictionẽ. Ia. Bu. dicit, ꝙ quandoque in
vim dilatoriæ cognoſcetur de exceptione negocij principa-
lis: vt ſi narro, ꝙ talis contraxit mecum Bonon. & ideò impe
tro contra eũ ibi reſcriptum (quod poſſum, ſecundũ Inno. j̃.
de foro cõp. c. cũ dilecti.) certè ſi opponatur exceptio, ꝙ ibi
non contraxi: licèt concernat principale negociũ: tamen in
vim dilatoriæ opponi poteſt, & de ea cognoſci, ſecundũ eũ.
Sed de iſta quæſtione, & alijs ad materiam cap. faciẽtibus, vi
de plenè per do. Bal. in l. præſcrip. C. ſi contra ius, vel vti. pu.
qui clarius vltra omnes loquitur. ¶ Venio ad aliquas vtiles
5 quęſtiones. & primò quæro. pone, ꝙ iudex † pronunciauit ſe
iudicem competentem vigore reſcripti: quod tñ erat obre-
ptitium, an valebit eius ſententia, vel proceſſus? tenet ꝙ ſic. j̃.
eo. c. ad audiẽtiã. quod credo verum in ſecundo caſu c. quan
do ſimplicitate, vel ignorantia obtinuit: quod tñ Papa ſcita
veritate, non conceſſiſſet. ad quod facit quod not. Inno. s̃. e.
c. cæterum. Sed in primo caſu huius c. an ſit verum, magis du
bito: cum doloſè falſitatem expreſsit: vel tacuit veritatem, li
cèt & in hoc caſu videatur inclinare Inn. ꝙ proceſſus teneat.

¶Secundò quæro. reſcriptum in rei veritate erat falſum. & iſta exceptione falſitatis oppoſita, pronunciauit ſe iudicem competentē.quęritur, an valeat ſententia, vel proceſſus: vide tur, q ſic, vt l.ſi.C.de fide inſtru.qſicūq; .n. exceptio falſi diſcutitur,& non reprobata, ad vlteriora proceditur, non pōt de cetero opponi.contrariū tenent Inno.& Io. An.in quæſt. prædicta. Non obſtat contrarium : quia loquitur in iuriſdictione ordinaria, quam conſtat iudicem habere, coram quo producitur inſtrumentum falſum,& diſcuſſo ſuper hoc pronunciat ipſum verū, valet iudicium. quia eius iuriſdictio eſt fundata: ſed iuriſdictio delegata non pōt fundari, vbi nō eſt, per ſuam pronunciationē. ¶Sed contra iſtud oppo. nam ſecundū hoc, quilibet poſſet effugere iuriſdictionē iudicis delegati, opponendo contra reſcriptum de falſitate. Sol. vt hic per Io. An. quod dixi, in inſtrumento falſo, ſi pronunciatur verū, valeret ſententia, eſt verū in præiudicium præſentis, nō abſentis: vt verbi gratia. pronunciat iudex Titium procuratorem meū vigore falſi inſtrumenti. nā hæc ſententia lata cū eo,& aduerſario non præiudicat mihi abſenti, ſecundū Inn.

6 ¶Tertiò quæro. pone quidam dixit † ſe appellaſſe, cū nō appellaſſet poſt 10. dies, vel appellatio erat deſerta: nunquid coram iudice appellationis tenetur ire ille, pro quo eſt lata ſententia. dicit Inno. q ſic. & ſi non vadit, & feratur contra primam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, valebit ſecunda ſententia.& ſic refert Compoſt. ſe obtinuiſſe de facto. & Archi. ponit iſtā quæſtionē. ȷ. de app. c. Romana. §. ſi verò. ¶ Quartò quæro. conuenior corā iudice ſuper maleficio. fateor maleficiū: ſed dico, q locus, vbi deliqui, non eſt de ſua iuriſdictione: an iudex poterit cognoſcere de iſta exceptione. dicit, q ſic. & ſi pronunciat, etiam ſi non ſit verè iudex, valet ſententia. de quo latius hic per eum. ¶ Quintò quæro, an con-

7 tra reſcriptum † poſſit opponi, q iudex eſt infamis, criminoſus, vel homicida. dicit Compoſt. q tales exceptiones non competunt contra reſcriptum: licèt ſi Papa ſciuiſſet, talem iudicē, non dediſſet. quia iſtæ exceptiones non tangunt cauſam principalem: vnde ſi impetrans doloſè ipſas tacuit, valebit ſententia,& proceſſus: poterunt tñ opponi contra perſonam iudicis, vt ſ. e. c. ſciſcitatus. & ȷ. de offi. deleg. c. cum ſuper. ¶Sextò quæro. ſi impetraui reſcriptum ſuper depoſito, & probo de commodato, vel econuerſo: nunquid non obſtante tali obreptione, poterit delegatus procedere ſecundū veritatem. tenet, q non. quia ad hoc, q habeat locum quod dicitur in hoc c. requiritur, q verba narrata in reſcripto conueniant concluſioni,& narrationi. Si enim narro, q mutuaui,& volo proſequi cauſam depoſiti: & non poſſum: licèt cōcluſioni, idest reſtitutioni fiendæ de dicta pecunia, vtraq; cauſa conueniat: ſed non narrationi. Secus verò ſi conueniunt narrationi, non concluſioni: vt ſi narraui, q talis iniuriat mihi, ſuper fundo.& Papa delegat, ſi conſtiterit me ſpoliatum, condemnet aduerſarium. ſi enim non cōſtat de violentia: ſed de alia oppreſsione, non poterit me condemnare, ſm eum.

SVMMAE.

1 *Spectantia ad Capitulum, & prælatum communiter, ſpectant vt ad caput, & membra.*
2 *Abbas tenetur neceſſariò ſubire iudicium ſuper litibus, quæ mouentur ſuper eccleſiam ſuam.*
3 *Impetratio contra vnum in bonis diuerſis non extenditur ad aliū, qui non adminiſtrat illa bona.*
4 *Bona abbatis poſſunt eſſe diſtincta à bonis Capituli.*
5 *Canonicus ſingularis an admittatur cum cautione de rato pro negocijs eccleſiæ.*

E Doceri. ¶In cauſa moñ. conuenitur abbas per reſcriptum, in quo nulla fit mentio de conuentu: nec propter hoc appellare pōt. nā ſi cauſa conuentus eſſet omnino diſtincta. hoc dicit cōis diuiſio. Secunda ibi [ſuper quo.] ¶ No. primò, q ſufficit impetrare contra abbatē in quæſtionibus, quæ pertinent

1 ad Capitulū, † & prælatū. Cōtrariū videbatur: quia oīa, q ſpectant ad Capitulū,& plātū, ſpectāt cōiter vt ad caput,& mēbra. Vnde videtur vnus ſine altero nihil poſſe: vt in c. nouit. & c. quanto. ȷ. de his, quæ ſi. à præla. Ideo rō decidendi in cōtrariū fuit illa, quæ ponitur in tex. [cum ex officio ſuo.] &c. ¶Ex quo no. ſecundò, q penes prælatum reſidet adminiſtratio bonorū prælaturæ. & loquitur iſte tex. in abbate, de quo maior videbatur dubitatio propter carentiā proprij. 54. di. c. abbati. Idem ergo,& multò magis quod hic dicitur, habet locum in quolibet alio prælato, de quo latius. ȷ. in diſt. ¶Ter

2 tiò no. q abbas, † & quilibet alius prælatus tenetur neceſſariò ſubire iudicium ſuper litibus, quæ mouentur contra eccleſiam ſuā. Idem in tutore, qui non debet pupillum ſuū relinquere indefenſum, vt l. ſi. §. defenſionem. C. de admini. tu. pœna aūt non defendentis eſſet fortè amotio adminiſtrationis. facit l. mutus. §. pœna. ff. de procurato. & quod no. in c. licèt Hely. ȷ. de ſimo. ¶Quartò no. q in bonis diuiſis impetra

3 tio † contra vnum non extenditur ad aliū, qui non adminiſtrat illa bona.& hoc verū, cum illa diuiſio eſt à iure approbata.& inducit etiam diuiſionem iuris, & exercitij. ſimplex aūt diuiſio bonorum alicuius per adminiſtrationē, vt vnius pupilli, aut pro debitis adminiſtrationis vnius alius, vel eius bona teneantur. dic vt in l. inter tutores. ff. de admini. tuto. q eſt notabilis ad iſtam materiam. facit l. Gaius. §. Titius. ff. de

4 leg. 2. ¶Quintò no. q bona abbatis † poſſunt eſſe diſtincta, ſiue diuiſa à bonis ipſius Capituli. ¶ Sed hic incidenter quæritur, an abbas, & monachi poſſunt inter ſe diuidere bona prælaturæ. dicit Frāciſcus, q hæc diuiſio potuit fieri à principio conſecrationis eccleſiæ, conſentiente patrono. ȷ. de cenſi. c. quantò. poſt conſecrationem verò debet fieri per epiſcopū. de vi.& ho. cle. c. qm. & de religi. do. c. ſecundo. ¶ Venio ad glo. magnam, quæ facit tria. Primò conſulit prælatum eſſe conueniendum duplici de cauſa, & dat ſimile. ¶Secundò dicit prælatum ſine Capitulo, vel econtra non agere, vel defendere, diſtinguens triplicem ſpeciē cauſarum. Quædam enim ſpectant ad prælatum: quædam ad Capitulum: quædam cōmuniter ad vtroſque. ¶Tertiò quærit, an ſubſequens conſenſus ratificet retrogeſta. concluſio glo. eſt, q ſi negocium ſpectat principaliter ad prælatum, ipſe de conſenſu Capituli procuratorem conſtituit. ſi principaliter ad Capitulū, tunc Capitulū cū conſenſu prælati. ſi cōiter pertinet adminiſtratio ad vtrūq; : tunc ſimiliter prælatus de conſenſu Capituli conſtituit ſindicum: melius tñ iſto caſu dixiſſet, q cōiter inſtituunt: vt differat à primo caſu, cum negocium pertinet ad abbatem. facit quod no. Io. And. ȷ. de reſtitu. ſpo. c. qui cām in prin. ¶Sed quia iſte articulus, ad quem ſpectet exercitiū actionum in eccleſijs, eſt magis diffuſus: ideò latius ſic diſtingue. aut eccleſia non eſt collegiata, habens vnicum, vel plures adminiſtratores: aut eſt collegiata. Primo caſu aut illi ad miniſtratori eſt cōmiſſum ſimplex facti exercitium (vt monacho adminiſtratio grangiæ, ſiue villæ.) & non pōt agere, niſi habeat ad hoc mandatum. aut non eſt cōmiſſum ſimplex facti exercitium: ſed cura eccleſiæ, poteſt, vt in c. cū deputati. ȷ. de iudi.& ȷ. c. proxi. ſecundū Inno. ego credo, q ſiue facti, ſiue iuris vniuerſitas cōmittatur, ſiue etiā adminiſtratio certæ rei, ſemper poſſit agere, ſi turbatur in ea, ſiue inquietatur, vt l. 1. C. ſi per vim, vel alio modo.& no. in l. 1. in fin. C. vſufr. quemadmo. ca. qñq; non eſt cōmiſſum ſimplex facti exercitium: ſed cura alicuius eccleſiæ (puta parochialis:) & tūc aut eſt vnus,& ille ſolus agens conuenitur. & ſic reſcriptum impetrabitur. aut ſunt plures : & tunc aut pariter principales; & contra ambos eſt actio dirigenda. aut vnus principalior alio: & ille conuenietur. facit ȷ. de præben. c. cum non ignores. & de conſuetu. c. cum dilectus. ſuper prima glo. & de offi. ordi. c. conquerente. & intelligo verū, quòd ipſe talis agat, & conueniatur: non tñ nego, qñ ſcilicet etiam ſuperior admittatur,

mittatur, q ſi concurrant, quis ſit præferendus. dic. vt in dicto cap. cum deputati. & in c. cum venerabilis. de cenſi. per Inn. ¶Secūdo principali caſu, cū eccleſia eſt collegiata, ſubdiſtingue: aut in eccleſia eſt cōſuetudo, q agat prælatus ſine Capitulo, vel ecōtra, ſiue cōiter, hęc cōſuetudo ſeruabitur.& ſm Compoſt. allegant. ȷ. de proba. c. ex literis. & de his, quæ ſi. à præla. c. ea noſcitur. & de ſolu. c. quod quibuſdam. qñq; nulla eſt conſuetudo. & tunc aut loquimur circa lites, quæ non cōcernūt eccleſias, ſed perſonas: & hæ pſonæ per ſe conueniuntur, & agent: nec eſt neceſſarius Capituli cōſenſus, vt in impetranda confirmatione electionis in bonis proprijs, & ſimilibus, ſecundū Inno. quod intelligo verum in clericis ſecularibus: ſecus in monachis,& regularibus, in quibus exigitur conſenſus ſui ſuperioris: vt in c. quam ſit. de elec. lib. 6. & c. ſi religioſus. eo. c. qñq; lites concernunt eccleſias, ſcilicet collegiatas,& ipſarum bona: & tunc aut prælatus mouet litē contra Capitulum, vel econtra. & dic vt in fine huius glo. de dando curatore Capitulo, ſecundū Ioan. Idem no. 5. q. 3. §. vltimo. qñq; etiam mouet litem contra extraneum, vel ſibi mouetur: & tunc ſic diſtingue. aut loquimur in bonis diſcretis: & quilibet pōt agere, & conueniri ſuper bonis ſuæ adminiſtrationis, alterius tamen requiſito conſenſu, ſecundū glo.& idem in negocijs cōibus. ſed Inno. in hoc diſtinguit inter negocia ardua, puta in cōſtitutione generalis ſindici. Et in hoc ſit vera opp. glo.& ita intelligatur c. 1. de procura. & c. cauſam. de iudi. aut non ſunt ardua: & tunc Inno. indiſtinctè tenet, q quilibet poteſt agere pro rebus ſuæ adminiſtrationis, & in bonis cōmunibus ſolus abbas ſine alterius conſenſu. ad c. nouit.& c. quantò. reſponde. vt ſupra. ¶Ad alia iura reſpōde, vt hic per dom. Ioan. de Lig. qui ſequitur opi. Inno. & cōfirmat pluribus rationibus, vt hic vide per eum.& optimè ipſam probat in negocijs cōibus hic tex. ¶ Canonici autē an admittantur ſine mandato in negocijs ſuis nomine præbendarum ſuarum. dic vt in d. c. ex literis. de proba. & c. C. perpetuus. de fide inſtru. ¶Nomine verò eccleſiæ ſuæ an Capitulum admittatur ad agendum, vel defendendum tanquam coniuncta perſona, præſtita cautione, quam præſtant coniūctæ perſonæ. dic, q debet admitti, ſecundū Hoſt. in bonis cōmunibus,& diſcretis. Idem no. de procura. cap. 1. in glo. pe-

5 nul. ¶ De ſingulari canonico † an pro negocijs eccleſiæ admittatur cum cautione de rato. dic vt ȷ. de reſti. cap. olim. de reſti. ſpo. Et ad prædicta adde quod no. de materia Spe. in ti. de actore. in penul. charta.

SVMMAE.

1 *Moniales in cauſa electionis poſſunt per procuratorem litigare.*
2 *Proceſſus habitus per literas obreptitias an ſit ipſo iure nullus.*
3 *Priuilegium obreptitium dicitur nullum.*
4 *Proceſſus cum irritatur, omnia ſequentia fiunt irrita.*
5 *Omiſſio ordinis in reſcripto poſiti reddit proceſſum nullum.*
6 *Monachus ſpoliatus poteſt reſtitutionem petere.*
7 *Monachi ſeruis æquiparantur.*
8 *Papa committit curam monaſterij vacantis.*
9 *Ordo ſcripturæ in reſcriptis an debeat conſiderari.*
10 *Singuli pro debito vniuerſitatis an poſſint conueniri.*

C Vm dilecta. ¶Proceſſus factus p literas ſubreptitias irritatur. factus verò contra formā reſcripti irritus nunciatur. h. d. cōis diuiſio. Secunda ibi [ideoq; manda-

1 mus.] ¶No. primò, q moniales † in cauſa electionis poſſunt per procuratorem litigare. an autem ipſæ perſonaliter & cū expenſis ſuis propriis, vel Capituli & conuentus. dic vt in c. cupientes. ad fi. & c. cum indemnitatibus. §. ſed cum eas. de elec. lib. 6. & c. cum. I. & A. de re iudi. per Inn. ¶Secundò no.

2 q proceſſus † habitus per literas obreptitias non eſt ipſo iure irritus: ſed irritandus. vtrū autem ſola taciturnitas literarum, quas aduerſarius in eadem cauſa impetrauit, reddat proceſſum ſuorum iudicum nullum, tenet Inno. q non: ſed tunc tantū declarando eſt irritus, vt literæ effugiant plenam cognitionem Papæ, vel eius offi. ſed ſi aduerſarij, vel alterius, valet proceſſus habitus per eaſdem. non aſsignat rōnem differentiæ: ſed ego aſſigno. quia, cum deficit, ſiue abeſt ſcientia Papę, deficit cauſa efficiens,& ſubſtantia actus: ſed cum abeſt ſcientia, vel conſenſus aduerſarij, deficit quædam qualitas. non ergo mirum, ſi dolus adhibitus in ſubſtantia rei, reddit diſpoſitionem nullam. & ſecus eſt, ſi committatur in circunſtantijs, ſiue accidentalibus. facit quod dixi. ſ. eo. c. ſuper literis. & in c. ex literis. ȷ. de ſponſ. & hæc vera, cum obreptio deprehenditur in reſcriptis ad lites. ſi autem deprehendatur in conceſsione dignitatis, priuilegij, vel ſententiæ, no. hic In-

3 no. tradens regulam, q priuilegium † obreptitium eſt nullū, vt l. 1. C. de na. reſti. & ſimiliter collatio dignitatis. ȷ. de elec: c. cum dilecti. Idem in ſententia, ſi dolo malo eſt elicita. l. cū prætor. § Marcellus. ff. de iudi. ſecus ſi per gratiam. ff. ad Trebel. l. ſeruo inuito. §. cum prætor. Si autem ſine dolo, & contra veritatem, non reuocatur. ȷ. de re iudi. c. cum inter. arg. contra. ȷ. de pur. vul. c. 2. dic, vt ibi. ¶Tertiò no. q cum irrita-

4 tur proceſſus. († quia fuit reſcriptum obreptitium) omnia inde ſecuta irritantur. ratio eſt, quia eſt defectus, ſiue vitium in fundamento. 1. q. 1. c. cū Paulus. Si autem eſſet defectus in aliqua particula proceſſus, vel in ſententia, puta teſtes nō iurati, vel ſententia lata parte non citata, vel die feriata: tunc enim ea particula reuocatur, alijs remanentibus firmis. facit quod no. Bar. in l. cum quærebatur. ff. de re iudic. & c. ſi cō-

5 firmationem. de elec. lib. 6. ¶ Quartò not. q omiſsio † ordinis in reſcripto poſiti reddit proceſſum nullum. & hoc verū in ordine iudiciario præfixo à iure: ſecus ſi ab homine præfigatur. quia eius omiſſio, vel peruerſio non reddit proceſſum nullum: non tamen videtur bonum exemplum, quod ponit glo. de poſſeſſorio, & petitorio. quia talis peruerſio non vitiat, vt no. in l. 1. C. de appel. & l. ſi mancipium. ff. de euic. & no. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſ. & quod no. Bal. in l. ſi quæramus. ff. de teſta. ¶Quintò no. quòd

6 monachus † ſpoliatus pōt petere reſtitutionem. & hoc eſt verum in rebus ſuæ adminiſtrationis commiſsis. nam tunc videtur ſibi mandatum exercitium actionum, vt l. 1. in fi. cū ſe. ff. vſufru. quemadmo. ca. ¶ Sed contra iſtud oppo. mona-

7 chi † ęquiparantur ſeruis, vt not. in c. cum olim. de priuileg. ergo non videtur, q aliquo modo poſsint eſſe in iudicio, vt l. cum oportet. §. neceſſitatem. & ibi no. C. de bonis, quæ lib. & l. quod attinet. ff. de re. iur. dic, q in caſu ſpol. vt hic erat, poteſt etiam ſeruus, vt l. 1. C. ſi per vim, vel ali. modo. Super his enim, quæ monachis,& ſeruis reſeruantur à iure (vt alimenta, clauſtrum,& ſimilia) videtur eis conceſſum exercitiū actionum: vt l. ſi victum. & ibi per Bar. ff. de re iudi. & l. quidam. de pœnis. ¶ Sextò no. tex. ibi [contra formam iuris, ac reſcripti] &c. q poteſt dici proceſſus nullus ex pluribus cauſis, quæ tendunt ad eundem effectum. ſ. reſciſsionis actus, & ſententiæ. circa quod vide no. per Bar. in l. ſi expreſsi. ff. de app. & c. paſtoralis. de re iudi. vbi ex pluribus cauſis irrita declaratur ſententia Imperatoris. facit quod not. Dy. in c. nullus pluribus. de reg. iur. lib. 6. in materia cumulationis. ¶Septimò no. ibi [regimen committerent abbatiæ] &c. q Papa

8 † committit curam moñ. vacantis, ad quem autem talis cura deuoluatur de iure cōi. dic, vt in c. cum vos. de offi. ord. & c. quia ſæpe. de elect. & cle. ſtatutum. eo. c. & quæ ſit perſona idonea, cui committi debeat regimen eccleſiæ vacantis. dic, vt in c. nemo deinceps. de elec. lib. 6. & c. conſtitutum. 7. q. 1. ¶ Octauò inducit Hoſt. hunc tex. pro op. ſua notata. ſ. eo. in cap. ex tenore. q literæ ſecundæ ab eodem, & ſuper eodem articulo impetratæ nō valent. hic enim articulus declaratus in primis, erat etiam deductus in ſecundis. & ſecundùm eum non ſufficeret facere mentionem de literis: niſi ſpecialiter de articulo

articulo diceretur. pro opi.ſua allegaui caſum in l.3.ff.quod quiſquis iuris.¶Quærit Inno. de iſta quæſt.ſententia tranſiuit in rem iudicatam, quam pars dicit iniuſtam.& exceptione rei iudicatæ non oppoſita,ſuper eius iuſtitia, & iniuſtitia diſputatur:an ſi iudex pronunciat poſtea ipſam iniuſtam, valeat hæc ſententia ſecunda contra primam.tenet, ꝙ ſic, arg. l.de qua re.ff.de re iudi.de quo hic etiam per eum in c. cum Bertoldus.de re iudi.facit quod no.in l.prima.C.quando ꝓuo.non eſt nec.& hoc dictum poſſet eſſe verum:niſi per viam appellationis ſententia,quæ iam tranſiuit in rem iudicatam, diceretur iniuſta:quia tunc non valeret ſententia iudicis appellationis ſuper hoc,vt in cle. ſi appellationem. de appella. deberet tamen iudex, producta ſententia prima, agentem repellere,cum per ipſam conſtet, agenti actionem non cõpetere, vt no. in l.vbi pactum.C.de tranſactio. Item ſententia facit rem notoriã,vt no.in c.veſtra.de cohabi. cle. & mu. ſed ſi de facto eſt notorium iudici parti nõ competere actionem,repellit agentem,vt no.Inno.in c.1.de offi. vica. ¶ Se-
9 cundò quæritur:an ordo† ſcripturæ,maximè reſcriptorum, debeat conſiderari.glo. ar. pro & contra. & ſoluit:ſed latius ſuper ea nouellator. ¶ Tertiò quæro, an moniales non habentes abbatiam ſpoliatæ poſſint petere reſtitutionem in abſentia ſui ſuperioris.de quo plenè in Spec.de actore.§.1.ver. quid ſi ſpoliatus.facit quod no.Inno.ĩ.de re iudi.in c.cum.I.
10 & A.¶ Quartò quæro poſt eandem glo. † nunquid pro debito vniuerſitatis poſſint ſinguli conueniri. dic, vt in ea. ego remitto ad no.per Bart.in l.quarta.ff.de re iudica.& quid de illo,qui habet prædiũ in loco, non tñ habitat. ¶ Et quid de eo,qui poſt debita contracta ingreſſus eſt collegium: & q̃d ſi poſtea egreditur,vide in Spec.de cenſi.§.2.verſi.quid ſi aliqua vniuerſitas.& verſicu.quid ſi aliquid. ¶Quintò quæro.ſi diſſoluitur collegium, vel vnus exit de collegio:an debeat habere partem rerũ.dic vt l.ſicut.ff. q̃d cuiuſq; vniuer. not.& l. ſi.C.de colleg.illi.per Bar.& in c.cum dilecta. de exceſ. prælа.per Inno.¶Vltimò opponit Inno.hic dicitur,ꝙ proceſſus primorum iudicum non tenuit propter ſubreptionem. contra.l.Barbarius.ff.de offi.præto.vbi error probabilis reddit actum validum: ſed hic erat talis,ergo &c. Sol. ibi loquitur, cum eſt error in eo,qui habet iuriſdictionem vniuerſalem: ſecus in vno delegato, ſecundùm eum, quæ ſolutio eſt contra caſum l.2.C.de ſen.dic ergo,ꝙ iſtam irritationem operatur obreptio,quæ reddit proceſſum inualidum, vt hic:non tamẽ poſſet opponi poſt ſententiam. quia per tales literas confertur iuriſdictio,vt prędixi.

S V M M Æ.

1 *Reſcriptum non faciens mentionem, quòd quis non vult vti primo, an valeat.*
2 *Reſcripti vires quæ ſint.*
3 *Negligentia qualiter probetur.*

1 PLerunque ¶Caſus. Valet reſcriptum †licèt non faciat mentionem de primo, quo vti voluit impetrans infra annum.h.d.diuiditur in duas partes. Primò ponit negligentiã impetrantis.Secundò ipſius malitiam. Secunda ibi [igitur.] Decretalis iſta habet duos intellectus. Primus,quando ſecũdæ literæ ſunt impetratæ infra annum. Et primus impetrãs citatus per ſecundas non excipit de primis ſtatim, ſed diu poſtea.quo caſu valent ſecundæ; quia dolus cõmittitur. Itẽ ſi talis neglexit vltra annum,etiam non citatus,& hoc reſpectu neglectus.alius intellectus eſt & communior. quia tranſcurſus anni inducit præſumptionem doli,& neglectus.¶Opponitur de ca.vt debitus.ĩ. de appel. vbi non attenditur lapſus anni:ſed ille,qui præuenit in præſentatione, præfertur. Sol.illud c.intelligitur ſecundùm iſtud,& alia:vt tunc ſcilicet præualeat ſecundus, cum primus fuit negligens, & non aliter,ſecũdùm Hoſt. quod dic vt in dicto c.in nouella. ¶Vltimò no. quia dom.Io. An. hoc cap. per quaſdam quæſtiones
2 nititur declarare:quas collige diſtinguẽdo. † & ſic cum quæritur de viribus reſcripti, diſtingue: aut eſt impetratum reſcriptum ab vna parte tantùm.Et dic,vt l.falſo.ff. de diuerſis reſcrip.aut ſunt duo reſcripta impetrata in eadem cauſa, & ab eodem.& dic vt ſ̃.eo.c.ex tenore.aut diuerſis: & tunc aut ad eoſdem iudices, & ſub eadem data,vel diuerſa. & dic, vt ibi:aut ſunt impetrata à diuerſis,& ad diuerſos.& dubitatur quæ præualeant,primæ,vel ſecundæ: & eſt materia noſtri.c. in qua dicas, ꝙ quandoq; primæ ſunt impetratæ communi conſenſu.& tunc non valent ſecundę, etiã impetratæ poſt annũ.quia culpa culpę cõpenſatur,vt l.ſi ambo.ff.de cõpẽ.quandoq; primæ ſunt impetratæ ab altera parte tantũ: & tũc aut ſecundus impetrauit infra, aut poſt annum.ſi poſt annũ,valent ſecundæ,etiã non facta mentione de primis, vt hic,ſecũdùm communẽ intellectum. ſi infra annum impetrauit ſecũdas. & tunc aut præuenit aduerſarium in conueniendo: & præualent primæ,niſi prius ipſas neglexerit. quia tunc ſecundæ ſumunt vires,etiam infra annum: vel niſi primus incœperit vti,& deſtiterit: quia habetur pro nõ vſu.aut primus,& ſecundus fuerint negligentes vti infra annũ:& tunc aut ſecundus ignorauit impetrationẽ primi:& præualent ſecũdæ poſt annum, ſecundũ Cõpo.& Hoſti.vt d.l.falſo.aut ſecũdus ſciebat primũ impetraſſe. & tunc ſecũdæ literæ impetratæ infra annum,tacito de prioribus,vitioſæ fuerũt. & ideò valent primæ,etiam poſt annũ, & etiam ſi primus doloſè vti poſtpoſuit,ſecundũ Hoſt.quia data ſecundi fuit vitioſa, ſed non primi.¶Quærit nouellator,an eccleſia reſtituatur aduerſus lapſum anni, tenet ꝙ non. & an iſte annus ſit vtilis, vel continuus.dic vt in Spec.de reſcripti præſentatione.§. ratione autem impetrantis.ver.item excipitur, ꝙ impetrans. & verſic. ſeq. Item q̃ñ incipit currere iſte annus. dic, vt in glo. & per Ho.in ſumma huius titu.§.durat.¶Vltimò no.glo.fin.quali-
3 ter probetur negligentia, † quia per tranſcurſum temporis, ſeu termini aſsignati negligentia eſt probata. quod not.& ẽt aliud, quod ſubijcit, videlicet ꝙ non ſufficit impedimentum ſubeſſe,ad hoc vt aliquis non dicatur negligens:niſi impeditus de impedimento publicè proteſtetur. vnde ille, contra quem currit pręſcriptio, non poſſit habere copiam iudicis propter guerras,vel aliud impedimentum:tamen ſi publicè non proteſtetur de tali impedimento,currit præſcriptio cõtra eum,vt l.vt perfectius.C.de annali excep.& no. Bar. in l. de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de no.oper.nun.q̃d vide.

CVm contingat. ¶Inſtruit ordinarium, quid facere debeat,cum à diuerſis delegatis recipit mandata contraria. Primò ponitur conſultatio. Secundò diſtinguens reſponſio,ibi[ſuper quo.]Aduerte pro declaratione, ſeu intellectu c. nam quãdoq; de reuocatione literarum eſt principaliter controuerſia inter partes diſceptantes adinuicem ſuper efficacia literarum. & loquitur.c.ſuper literis. cũ materia.ſ̃.eod.quandoq; eſt quæſtio inter ipſos iudices in diuerſis literis impetratos.& loquitur c. paſtoralis.ſ̃.eo. quandoque eſt quæſtio inter executorem,ſiue ordinarium, & iudices delegatos diuerſa,ſiuè contraria eiſdem executoribus mandantes.& loquitur iſtud c. vbi quęritur, cui debeat obedire.dic ergo latius,ꝙ quandoq; duo ordinarij mandant vni diuerſa,vel contraria.quandoq; duo delegati.quandoq; ordinarius vnum, delegatus aliud. Primo caſu aut certum eſt vtrunq; habere iuriſdictionem,& vtrunq; mandaſſe. quandoque eſt quæſtio, cui ſubſit ipſorum.ſi eſt certum, & mandant contraria.dic vt not.Inno.in c.cum iamdudum.ĩ. de ꝓben.& hic etiam tangit,ſi mandant diuerſis: vt puta ſuper diuerſis cauſis trahitur quis coram duobus ſub pœna excommunicationis,vel aliàs.& tunc cui debeat obedire, tangitur

in c.cum parati.ĩ.de appel.Sed tu poſt Bar. latius ſic diſtingue,aut cauſa,propter quam nouiter citatus eſt,emergit ſuo facto poſt primã citationẽ: & tunc imputet ſibi; quia ſuper vtraque reſpondere tenetur, vt l.ſed & ſi quis.§. illud.ff. ſi q̃s cautio.aut illa cauſa emergit cõi: & tunc aut citatur coram vno iudice,aut diuerſis.Primo caſu in vtraque reſpondere tenetur, vt l.qui de crimine.C. de accu. Secundo caſu quando coram diuerſis. & tũc aut vnum auditoriũ eſt maius altero. Et tunc debet accedere ad maius auditorium,vt l. contra pupillum.§.ad maius.ff.de re iudi.& d.cap.cum parati. aut auditoria ſunt æqualia: & tunc aut vna cauſa eſt tempore peritura,alia non;& ad illam debet cõparere, vt l. ſecunda.§. ſi quis exhibendi.ff. de cuſto.& exhibi.reo.aut nulla cauſa eſt peritura tempore.& tunc aut vna cauſa eſt grauior,& maior altera:& ad illam tenetur reſpondere, vt l.contumacia. §.1. ff.de re iudicata.Si verò cauſæ ſunt æquales: tunc ſi quidem proceſſerunt citationes ſucceſsiuè vna poſt aliam: & debet comparere coram primo,vt dicto.§. qui exhibẽdi. & l. quique.ff. de in ius vocan. Si verò proceſſerunt ſimul citationes: tunc eſt locus gratificationi. quia debet ad vnam prius adire,quam vult, vt l. ſi quis in graui.§. ſi plures.ff. ad Sillei. vbicunque autem dixi vnam cauſam præferendam, intelligas, non vt alia cauſa ſimpliciter relinquatur: ſed pendente neceſsitate primæ citationis,non reſpõdeat alteri cauſæ; ſed poſtea ſic,vt dicto §.qui exhibẽdi. vbi Bar.ponit hanc diſtinctionem,quam põt adaptare ad duos delegatos Papæ, cum citant eundem in diuerſis cauſis,coram quo debeat cõparere,vt ab altero excuſet. & hoc de primo mẽbro, q̃ñq; certũ eſt vtrunque habere iuriſdictionem. quãdoque eſt dubium, quis ipſorum habeat iuriſdictionẽ. quia ambo prætendunt ſeipſos eiuſdem regni:& tunc cui debeat obedire ſuppoſitis dignitatibus,vel debitor.dic.ĩ.de reſtitu.ſpol. cap.in literis. per Inno.Alio verò caſu cum ordinarius mandat vnum,delegatus aliud.dic,ꝙ delegato tanquàm maiori,per theoricam prædictam.quandoq; quis recipit mandata contraria,vel diuerſa ab eodem.& dic,vt in c.2.ĩ.de offi.delega.¶Venio ad glo.& primò quæro.pone,ꝙ deuenit ſic ſimpliciter ad huiuſmodi ordinarij notitiam, delegatos inuicem diſceptare, & vnus aliquid ſibi mandat: an teneatur exequi.multa argumẽta pro & contra in can.quam magnum.alleg.in glo. vlt. opi. primæ glo.magnæ eſt,vt omnis notificatio ſibi ſufficiat, per iſtum tex.ibi[nihil omnino ſciuiſtis.]dicit tamen Io. An. ꝙ ſi non liquet ſibi aliter,quàm dicat glo.potius exequatur, q̃ patiatur excommunicationẽ.Hoſtien.conſuluit ordinario in hunc modum, vt ſi ſibi conſtet vt iudici veriſimiliter de diſputatione iudicũ,executioni ſuperſedeat, & notificet vtriſque iudicibus,vt lites ſibi exhibeant: quas ſi ambo exhibuerint, faciet,vt dicit tex. Si autem non ambo. ſed alter tantũ, illi obtemperet,arg.ĩ.de conuer.coniuga.c. ex publico. donec tñ ordinarius eſt paratus ſeruare formam huius Decre. excõmunicari,vel aliàs mulctari non poteſt.quod ſi fiat,nõ valet excommunicatio, cum non ſit contumax. facit quod no.Io.An.ĩ.de offi.deleg.c.cum in iure. ¶ Secũdò quæritur. ecce ꝙ literis vtriuſque delega. coram ordinario præſentatis,vna pars obijcit cõtra literas alterius de ſurreptione,vel falſi ſuggeſtione,ſiue aliter: an debebit ſuperſedere executioni.Io. ꝙ ſic:nec ſola inſpectione poſſet vnquàm ſciri, reuocent ſecundæ primas, vel non:niſi quando nihil contra ipſas obijcit. quo caſu debet intelligi iſte tex.inquantum ſuper ſola inſpectione inſtruit iudicẽ. & in hoc reſidet glo. quam ſequuntur Gof.& Inno.dicentes,ꝙ qui aliter intelligunt,carẽt ſenſu:quorum opi. deteſtatur,dicens hoc eſſe contra mentẽ huius literæ,quæ vult,ꝙ ordinarius nihil debet à partibus audire: ſed tantũmodo literarum inſpectioni niti.quibus inſpectis,tria membra ponit tex.quia aut apparet euidenter, ꝙ ſecundæ reuocant primas.aut quia euidenter, ꝙ non reuocãt: aut dubitat.& hoc caſu ſuperſedeat.& eſt locus tex.poſito in Decre. paſtoralis.ſ̃.eo.& hanc opi.Hoſt.tenet.Io.An. & efficaciter probat,maximè ex fine literæ.& per c.ſi literis.ſ̃.e. vbi ad delegatos,& non alios ſpectat cognitio de falſi ſuggeſtione.¶ Tertiò quærit.pone, ꝙ ſecundæ reuocant primas. quia in ſecundis dicitur [non obſtantibus prioribus,procedatis.]an ſi vigore primarum proceditur,non oppoſita exceptione,valeat proceſſus.tenet Inn.ꝙ ſic,& tradit hanc theoricam, ꝙ quandoque ſecundæ literæ directè reuocant primas: quandoq; indirectè. Primo caſu non eſt neceſſaria exceptio: ſed proceſſus factus poſtea vigore primarum reuocatarum ipſo iure eſt irritus.remittit Inno.ad no.in c.1. de cõceſ. præben.lib.6.& ibi per Io.An.in §.ex parte.in glo. dicit Inno.quandoq; ſecundæ literæ non reuocant directè,ſed indirectè:vt ſi dicatur[non obſtañ.prioribus literis procedatis.]& valet proceſſus per primas habitus, ſi non excipitur, idem no.& dixi.ſ̃.e.c.cæterũ. ¶Quartò quæritur.quandoq; dubitat:an debeat eſſe pronior ad abſoluendũ,quàm ad cõdemnandum.videtur,ꝙ ſic,per regulam.l.Arriani. Secunda glo.magna ad ſi.tenet cõtrarium: quia dicta regula habet locum,cum iuriſdictio eſt fundata, & non dubitatur dę ipſa: ſed ſi dubitatur de iuriſdictione: licèt vnus tendat ad abſolutionem,alius ad condẽnationem,non magis ille, qui cognoſcit,fauebit vni,quàm alteri,ſecundũ glo. quod perpetuò tene menti,& ſigna eam.¶ Quintò quæritur, an poſſit partes ad exhibendum literas cogere.tenet,ꝙ non. & idem Hoſt. q̃ dicit ęquum eſſe, ſi poſt mandatum factũ compareat iſte,qui debet denunciari excõmunicatus, & petat terminũ ad producendum alias literas priores, quibus præcipitur denunciari abſolutũ,ꝙ dandus ſit ſibi terminus. ¶ Sextò quæritur. ſi dixit ſe dubitare,& ideò non vult exequi: iudex verò dicit, ꝙ malè dubitat.& quia non vult exequi,excõicat.dicit Compoſt.Inno.diſtinguere inter probabiliter dubitantem, & nõ probabiliter:vt primo caſu non ſit excõicatus: alio verò ſic. & idem econuerſo,vbi dicit ſe eſſe certum, & iudex dicit dubium, & propter hoc ipſum excõicat.diſtinguit enim, vt ſupra,teneat,vel non,ſententia excõmunicationis. ¶Septimò quæritur. ſi recipit ſecundũ mandatum contrarium mandato priori iudicum: an poſſit præfigere terminum ad exhibendum literas,glo.quæ incipit.ſed quid ſi.innuit, ꝙ poſſit. Sed in contrariũ facit q̃d ſubnectit,ſcilicet ꝙ non habeat iuriſdictionem:ergo non videtur præfigere.3. quæſtione.3. §. ſpatium.Sol.ibi loquitur in termino,qui datur ad inſtructionem cauſæ pro teſtibus producendis: hic verò in alio termino &c.

S V M M Æ.

1 *Papa ſuper eodem negocio iudicibus delegatis plura reſcripta tranſmittit.*
2 *Beneficium per interpoſitam perſonam conferri poteſt, quàmuis ſit abſens.*
3 *Beneficiatus,cum beneficium defertur,poteſt agere contra quemlibet detentorem.*
4 *Iudex contra contumacem poteſt cenſuram exercere.*
5 *Contumax poſtea comparendo poteſt ab excommunicatione abſolui.*
6 *Crimen commiſſum coram iudice ciuilis cauſæ an per ipſam puniatur.*
7 *Falſificans ſcripturam principis,priuandus eſt beneficio.*
8 *Improbitas vnius litigatoris non auget ius alterius partis.*
9 *Conuictus de periurio eſt priuandus beneficio.*
10 *Clauſula appoſita an referatur ad clauſulam proximam, vel ad omnia præcedentia.*

OLim ex. ¶Cũ in reſcripto plura narrãtur operãtia diuerſos effectus, ad vtrũq; effectũ cõſequendũ alterũ probare nõ ſufficit. h. d. & ſunt duæ partes, conſultatio, & reſponſio.

Secunda

Secunda ibi[nos igitur reſpondemus.] Prima ſubdiuiditur
in tres.Prima ponit relationem priorum iudicum. Secunda
ibi[nos igitur]commiſsionẽ factam ſecundis.Tertia ibi[ve-
rum]dubitationem emergentem.¶No. primò, ꝙ ſuper eo-
1 dem negocio Papa † iudicibus delegatis plura reſcripta trãſ
mittit:nec credo, ꝙ per quodlibet nanciſcantur iuriſdictio
nẽ:ſed per primum tantũ per alia,quæ ſequuntur,excitatur
ipſorum iudicum officium, ſicut ſcribendo ordinario ſuper
cauſa ad eius iuriſdictionem ſpectante.videtur enim ipſum
excitare,non autem delegare, vt in c.licèt. de officio ordin.
ſuper eodem,& in eodem facto non poſſunt ſucceſsiuè plu-
res formæ,ſiue modi agendi concurrere,materia rei non mu
tata.facit l.qui bis.ff. de verb.oblig.& quod not.Inno.in c.1.
s̃.eo.& ĩ.eo.c.1.lib.6.per Ioan.An.¶Secundò not. ꝙ per in
a terpoſitam a perſonam poteſt alicui beneficium † conferri,
2 licèt abſenti,vt in c.accedens.ĩ.de præben.& in c. ſi tibi ab-
ſenti.eo.c.lib.6.cum aũt procuratori confertur nomine ab-
ſentis:an,ſicut in alijs, regulariter,requiratur ceſsio procu-
ratoris:vt domino quæratur,vt plenè no.Inſti.de inuti.ſtipu.
c.ſi alij.& in c.quamquàm. de vſu.lib. 6. Item requiratur in
his beneficialibus: an verò ſine ceſsione quærantur.dico ꝙ
ſine ceſsione, & ipſo iure in iſtis fit acquiſitio: ſicut cum per
procuratorem contrahitur matrimonium,vt ĩ. de procura-
to.c.ſi.lib.6.nam in iuribus inſeparabilibus à perſona fit ac-
quiſitio per procuratorem ipſo iure,& procura.dicitur præ-
bere nudum miniſterium: vt l. poſſeſsio. §. etſi poſſeſsio. ff.
de acqui.poſ.per Bar.& l.quod meo.ff.eo.¶Tertiò not.ꝙ cũ
3 beneficium confertur, beneficiatus † poteſt agere contra
quemlibet dicti beneficij detentorem,ſicut iſte R.agebat cõ
tra P. vigore collationis ſibi factę. Sed contra hoc opponĩt.
cum res mihi debetur actione perſonali, non poſſum ipſam
vendicare à tertio poſſeſſore:niſi fuerit mihi tradita, vt l. in
rem actio.ff.de rei vendica. coniuncta l. traditionibus. C.de
pactis.So.dic,ꝙ in beneficialibus quæritur ius in re ſine ali-
qua traditione:vt in c.ſi tibi abſenti.de præben.lib.6.facit c.
cum Bertoldus.ĩ.de re iudica.licèt dici ſoleat,ꝙ quandoque
quis habet ius in beneficio ad rem,quandoq; in re: vt c.pen.
b & vlt.de præben. ¶ Quartò no.de trina citatione b quę de-
bet præcedere,antequam ad miſsionem procedatur, vel ſen
tentiam.& idem,quod trina citatio, operatur peremptoriũ.
de quo.ĩ.de officio delega. c.conſuluit.& 24.q.4.c.de illici-
ta.& hoc verũ, niſi quò ad condemnationem expenſarum,
quæ veniunt etiam in prima citatione,vt no. in c. querelam,
4 ĩ.de procu. ¶Quintò no ꝙ contra contumacem iudex † po
teſt exercere cenſuram:& fructus beneficij,quod petitur, fa
cere ſequeſtrari.de quo.ĩ.dicam.¶Sextò nota,ꝙ contumax
5 † poſtea comparendo poteſt abſolui ab excommunicatio-
ne,etiã parte non citata.quod dic,vt ĩ.de appell.c.qua fron-
te.& qualiter admittatur contumax ad iudicium. dic in reo,
vt in Authen.ei qui iurat.C.de bono.auct.iudi. poſ.in actore
contumace poſtea comparente dic,vt in c.primo. de dolo &
contu.lib.6. ¶Septimò no. in verſicu. quod coram duobus.
6 coniuncto verſi. nos igitur. ꝙ crimen † commiſſum coram
iudice ciuilis cauſæ non punitur per ipſum ciuilem iudicem.
quod patet: quia illi duo,coram quibus confeſſus fuit,nõ in
flixerunt ſibi aliquam pœnam:ſed ad Papam remiſerunt ne-
gocium.& hoc eſt verum,ſcilicet ꝙ puniri non poteſt pœna
ordinaria,& formato proceſſu,vt l.diuus.ff. de fal. & de ſu-
ſpec.tu.l.1.in fi.pœna verò extraordinaria bene poſſet: vt l.
nullum.C.de teſti.& ibi Cy.no. an per illam extraordinariã
inflictam pœna ordinaria ſit ſublata. ecõtra autem an iudex
cauſę criminalis poſsit incidenter cognoſcere de cauſa ciui-
li.dic vt l.interdum.§.qui furem.ff.de fur.& no.Inno.ĩ.de ac
cuſa.c.qualiter & quando.¶Octauò no. in verſi. nos igitur,
7 ꝙ radens ſcripturam † iudicis eſt priuandus beneficio: nec
talis ſcriptura abraſa facit fidem, ſi eſt raſura in loco ſuſpe-
cto:vt in c.cum venerabilis.ĩ.de cenſi.& l.1.ff.de his, quæ in
teſta.delentur.vbi de interlinea.& cancellaturis, & alijs dic
vt ibi.& l.ſi.C.de edi.diui Adria.tol. & in c. inter dilectos.ĩ.
8 de fide inſtru.¶ Nonò no. ꝙ improbitas † vnius litigatoris
non auget,vel corroborat ius alterius partis.quia in ſepara-
tis de vno ad reliquum non infertur,vt l.maritus.C.de do.in
ter virum & vxor. ſecus in connexis: quia per vnum demon
ſtratur reliquum,vt in c.petitionẽ.ĩ.de appel.facit l.denun-
ciaſſe.§.fi.ff.de adul.¶Venio ad oppoſitiones.dicitur hic, ꝙ
iudices propter contumaciam fecerunt ſequeſtrari fructus.
contra certa remedia ſunt tradita contra contumacẽ, de q-
bus in c.qm̃ frequẽter.§.vt in alijs.ĩ.vt lite non conteſt.& l.
cum proponas.C.de bonis auct. iu. poſ. ſed ſequeſtratio nõ
eſt illis permiſſa,imò prohibita,vt ĩ.de prohi.ſequeſtra.c.1.
Sol.dicit glo. 2.hic iudices voluerunt mitius agere.tu dic, ꝙ
contraria locũ habẽt, niſi remedia illa poſsint habere locũ:
ſed in beneficijs non poſſunt,vt in c.eum qui. de eo qui mit.
in poſſeſ.lib.6. vbi enim regulariter iuris remedium locum
ſibi vendicare non poteſt, ad extraordinarium deuenitur,vt
vt l. hos accuſare.§. omnibus.ff. de accuſa. & l. 1.C. vt infra
certũ tẽpus.& 5.q.6.c.quia iuxta.contra cõtumacẽ.n.iudex
multa remedia habẽt,qñq; mitius,quandoq; durius proce-
dendo.quod dic,vt not.Inno.in c. dilecto.ĩ. de verbo.ſigni.
¶Secundò oppo.& videtur, ꝙ ſicut iſti iudices abſoluerunt
iſtum P.ab excommunicatione. ita etiam debuerunt facere
ſibi reſtitui fructus ſequeſtratos, vt in Authen. ei qui.C. de
bo.auct.iud.poſſ. So. põt dici, ꝙ iſte erat excommunicatus.
& ſic non poterat petere reuocationẽ tenutæ. quod an ſit ve
rum,dic vt l.de pupillo.§.ſi procurator.ff.de noui ope.nunc.
per Bar.¶Tertiò oppo.ad ver. nos igitur. dicitur hic, ꝙ iſte
fuerat raſuram confeſſus coram duobus:ergo videtur, ꝙ Pa
pa debuerit iteratò mandare probationes recipi, vt l.ad pro
bationem.C. de proba. & c. cum contingat.ĩ. de offi. deleg.
So.dicit Io.An.hic non conſtabat de iſto delicto, niſi per aſ-
ſertionem iudicum,quibus credi nõ debuit. de proba.c.qm̃.
Nec obſtat, ꝙ erant plures,vt not.ĩ. de teſti.c.cum à nobis.
quia illud habet locum, cum producuntur in teſtes ſup his,
quæ fuerunt coram eis geſta.ĩ.de exceſ.prælato.c.inter dile-
ctos. Alij dicunt, ꝙ in criminalibus non nocet cõfeſsio, niſi
perſeueret in ea.Alij,ꝙ extra iudicium facta fuit.Alij, ꝙ tres
erant iudices: ergo non valuit coram duobus.tu potes dice-
re, ꝙ confeſsio criminis coram iudice,qui ſuper crimine cõ
feſſato non eſt iudex competens, non parit plenum præiudi
cium confitenti.quod dic,vt no.Bar. in l.ſi confeſſus.ff.de cu
ſto.& exhi.reo.& per Inno.in c.per inquiſitionem.ĩ.de elec.
Sed hic non erant iudices delegati ſuper crimine, ſed ſuper
cauſa ciuili,& beneficiali: cogẽt tamen in eadem confeſsio,
perſiſtere,vt in dicto cap. per inquiſitionem. per Inno. & in
c.at ſi clerici.ĩ.de iudi.facit quod no.in c. Piſanis.de reſtitu.
ſpo.& in cle.conſtitu.vt circa in fi.de elec. ¶Vnũ tamen hic
9 no. † ꝙ quotieſcunque in cauſa beneficiali reſpondendo po
ſitionibus,vel aliter, conuincitur de periurio, eſt priuandus
beneficio,vt eſt tex. notabilis in c. cum in poſitionibus.ĩ.de
iureiurã.lib.6.¶Quartò oppo.dicitur hic, ꝙ non caret ſcru
pulo &c.contra.imò videtur, ꝙ ex ſola raſura plenè, nõ præ
ſumptiuè,conſtet de delicto. cuius contrariũ innuit iſte tex.
Solu.poteſt eſſe, ꝙ hoc fecit de mandato iudicum.& ſic non
fuiſſet falſitas,ſecundùm Io.An. ipſa tñ abraſio eſt præſum-
ptio delicti,niſi ipſe probet innocentiam(quod põt)declarã
do ſuam confeſsionem inferentem præſumptiuè delictum.
quod dic,vt in c.dilecti.ĩ. de accu. Et aduerte, quia tex.iſte
loquitur cum ipſo.idem arguitur de raſura.Si autem produ-
co inſtrumentum, quod poſtea appareat falſum: an ſit præ-
ſumptio contra me quò ad condemnationem, vt l. ſi vteris.
C.de fide inſtru.& l.nec codicillos.C.de fal. ¶Vltimò ſuper
10 iſto articulo poſſet tractari,an clauſula appoſita † referatur
ad clauſulam proxi.vel ad omnia præcedentia. quæ materia
verſatur in qualibet diſpoſitione. nam qñq; ponitur in legi-
bus.

bus.& tunc dic,vt l.1.ante finem.ff.de poſtulã.qñq; apponĩt
in ſtatutis.& dic,vt no.Bar.in l.1.ff.vi bono. rapto. qñq; ap-
ponitur in contractibus.& dic vt in c. dilecti.ĩ. de do. & l. ſi
ita ſtipulatus.§.Griſogonus.ff.de verb.oblig.per Bar.quan-
doq; apponitur in teſtamentis. & dic, vt l.talis ſcriptura.ff.
de lega.1.& l.2.ff.de libe.& poſthu. & de materia plenius te
tigi.ĩ.de appella.in cap.inquiſitioni. vbi melius hæc materia
adaptatur ad materiam ſequeſtrationis ad decre.Clem.1.de
ſequeſtra.poſ.& fruc.

ADDITIONES.

a ¶ Per interpoſitam perſonam. Adde no.in c.quoniam.§. in alijs. ut lite non conteſt. *Doct. in c. cum veniſſent. de reſtitu.* ſpol. *Dyn. in c. 1. de* reg. iur.in 6.Card.Zab.hic nu.1.

b ¶ De trina citatione. Adde tex.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.in verbo.peremptoria.tex.in Cle.ſæpe.de verb.ſign.glo. in c.de illicita.24.q.3.glo.in c.cum Bertoldus.de re iudi.Inno.in c.conſuluit.de offi.delega.

SVMMAE.

1 *Reſcriptum impetratum, ſi de cauſa excommunicationis mentionem non facit,non valet.*
2 *Viſitator poteſt aliquem pro manifeſto exceſſu à beneficio amouere.*
3 *Excommunicatus ſpoliatus non poteſt ſuper reſtitutione literas impetrare.*

1 DIlectus. Reſcriptum † impetratum ſu
per reſtitutione beneficij non
valet,ſi de cauſa excommunicationis, & amotio
nis impetrans mentionem non facit.hoc dicit.ſunt duæ par-
tes. In prima facti narratio.In ſecunda ibi. [nos igitur]iudi-
cum inſtructio.¶Not.primò, ꝙ iſte, qui fuerat viſitator, &
amouerat, denunciauit Papæ. & ſic iudex debet admitti ad
ſui defendendam ſententiam propter ſuum intereſſe. cum
ſit condemnandus in vera litis æſtimatione: vel quantũ iudi-
ci videbitur,vt in c.1.de re iudi.lib.6.& Inſti.de obli.quæ ex
quaſi delic.in prin.& de hoc, ſcilicet an iudex ſit vocandus.
dic vt ĩ.de ſent.excom.c.venerabilibus.lib.6.& c.in noſtra.
2 de procura.¶Secundò no.quòd viſitator † poteſt pro mani
feſto exceſſu aliquem à beneficio amonere, & pro graui cri
mine: non ergo pro leui,vel occulto, etiam ſi teſtes depone
rent de occulto.ĩ.de accuſ.c.inquiſitionis.& 67.diſt.c.1. vbi
de hoc.& 15.q.8.in ſumma.& 10.q.1.c.placuit. & de cenſi.
c.Romana. lib. 6. vbi de officio viſitatoris. Pe. Abb. & Egi.
hic dicunt, ꝙ viſitator datus à Papa poteſt à beneficio amo-
ueri. Alij verò non, vt in c.in ſingulis.de ſtatu mona.& ibi p
Ioan.And. in glo. contra. facit quod no. de re iudi.in c.cum
I. & A. & de offi. vica. c.licet.lib.6. vbi de officiali epiſcopi.
3 ¶Tertiò innuit iſte tex. quòd excommunicatus † ſpoliatus
non poteſt literas impetrare ſuper reſtitutione. quod dic, vt
ĩ.eo.c.1.lib.6.¶ Quartò not. quòd non ſolùm de facto,ſed
de cauſa facti, & de modo debet fieri mentio. omiſsio enim
modi,& formæ vitiat diſpoſitionem, vt l. qui Romæ. §.Fla-
uius Hermes.ff.de verb.oblig. & in c. Piſanis. de reſtitu.ſpo.
¶Venio ad oppo.& primò oppo.& videtur, quòd ſufficiat
in reſcripto ſimpliciter narrare factum ſine cauſæ, vel modi
expreſsione. æquiparatur enim reſcriptum libello, vt patet
ex notatis in c.ſuper literis.s̃. eod. per Innocen. ſed omiſsio
cauſæ in libello non reddit ipſum nullum: imò cautela eſt
non exprimere,maximè in realibus, & etiam in perſonali-
bus,ſi non petatur,vt plenè no.in c.2.ĩ.de li.ob. & c. abbate
ſanè.de re iudi.lib.6.& l.2.ff.de eden.& l.edita.vbi plenè. er
go ſimpliciter exprimendo in reſcripto ſe amotum, videtur
ſufficere:ſicut in libello ſufficeret. cuius contrarium hic dici
tur. Solu. poteſt dici, quòd aliud in libello: aliud in reſcri-
pto, in quo debent omnia exprimi, quæ habent mouere ani
mum principis ad negandum, vel concedendum, vt s̃.eod.c.
ſuper literis. Sed omiſsio ſententiæ, & proceſſus iudicialis
reddit reſcriptum nullum,vt c. cum inter monaſterium.ĩ.de
re iudi. vbi ergo cauſa facti,vel modi eſt cauſa actus conce-
dendi,vel negandi,debet clarè,& ſpecificè, non generaliter
exprimi,vt l.vt reſponſum.& l.interpoſitas. C. de tranſac. &
c.de muliere.ĩ.de ſpon. ¶Secundò oppo.Inno. ꝙ non taci-
turnitas cauſæ amotionis, ſed rei iudi. reddiderit hoc re-
ſcriptum nullum,vt dicto c.cum inter. Solu. ſecundùm eum
hic aliæ perſonæ in iſto ſecundo iudicio, & alia res deduci-
tur, quàm in primo. In primo enim abbas, & amoti,& cri-
men ipſorum, ac proprietas beneficij eſt deducta in primo.
ſecũdò epiſcopus,ſiue executor,& cauſa ſpoliationis, & poſ
ſeſſorij agebatur.diuerſitas igitur cauſæ, & perſonarum ope
ratur,ne oportuerit facere mentionem de re iudicata.hæc ſo
lutio non eſt bona: quia iſti proſequebantur factum prio-
rum, non ſuum.ĩ.eo.c.literis.dic ergo ſecundùm eũ,ꝙ con-
cordat iſte textus cũ illo. quia nihil aliud eſt dicere,debuiſ-
ſe facere mentionem de cauſa amotionis, niſi quòd de-
buerant facere de ſententia, quæ fuit cauſa ipſius amotio-
nis. ¶Tertiò op. & videtur, ꝙ iſtæ literæ tranſmiſſæ Imo-
len. epiſcopo, de quo in ſupraſcriptione, non valeant con-
tra prædictos presbyteros.S.& A. quia ſua non intererat im
petrare, & erat perſona extranea: ergo non tenuit impetra
tio. quia in beneficialibus nullus admittitur, niſi pro ſuo in
tereſſe, vt not.Innocen. in c.ſuper his.ĩ.de accuſa. So. inter-
erat ipſorum defendere factum ſuum: quia ſi malè feciſſent,
tenebantur ad intereſſe,vt dixi s̃. circa princ. per not. Inno.
in c.in noſtra.de procu.& c. venerabilibus. de ſenten. excõ.
lib.6. vel quòd Papa ad petitionem cuiuſcunque ſuper be-
neficialibus poteſt impendere ſuum officium, etiam non pe
titum, & etiam motu proprio, vt ĩ. de inſti.c.cum veniſſent.
& c.cum nobis.ĩ.de elec.

SVMMAE.

1 *Reſcriptum ad beneficium impetratum ſi taceatur, perpetua vicaria non valet.*
2 *Eccleſiarum bona poteſt quis multis modis poſſidere.*
3 *Impetrans an debeat facere mentionem de valore beneficij.*
4 *Impetrans an teneatur facere mentionem de proprio patrimonio.*
5 *Patrimonium ſi quis ſufficiens habeat,an poſſit ſine peccato viuere de bonis eccleſiæ.*

POſtulaſti. P. Non valet reſcriptum
1 † ad beneficium impe
a tratum, in quo tacuit impetrans perpetuam a vica
riam, quam habebat, vel aliter per formam decre. cum ſe-
cũdũ apoſtolum,non cogatur epiſcopus prouidere habenti
perpetuam vicariam, vel ſufficiens patrimonium. hoc dicit.
Primò ponitur quæſtio. Secundò reſponſio,ibi [ad quod.]
2 ¶ No. primò ad euidentiam, † quòd eccleſias, & eccleſia-
rum bona poteſt quis multis modis poſsidere. quandoque
enim quis poſsidet eccleſiam in commendã.& tunc an aliud
beneficium impetrando teneatur de illa commenda facere
mentionẽ. dic, vt in c.nemo deinceps.ĩ. de ele. lib. 6.quan-
doque quis poſsidet eccleſiam vt vicarius:& tunc aut vt vica
rius perpetuus, de quo in c. extirpandæ.ĩ. de præben.& te-
netur facere mentionem, vt hic.quandoq; vt vicarius tempo
ralis, de quo in c.peruenit.ĩ.de ap. & non tenetur de tali fa-
cere mentionem in impetratione,ſecundùm Ioan.And.vt in
extrauaganti.execrabilis. quandoque quis non poſsidet ec-
cleſiam,ſed aliquas poſſeſsiones,vel annuum redditum, ſiue
penſionem in eccleſia.& tunc aut talem poſſeſsionem,vel pẽ
ſionem obtinet in titulũ:& tenetur facere mentionem, vt ĩ.
e.c.ad audientiã. aut obtinet ad excipiendum vt aduocatus:
& non tenetur facere mentionem,ſm̃ Goſ.ĩ.de magi.c. quia
nonnullis.facit 16.q.1.c. poſſeſsiones. & ex hoc infert, ꝙ ſi
poſsidet aliquã præſtimoniã, quæ in ſola tpalitate conſiſtit,
tenet de ea facere mentionẽ.qa nõ põt ab alio,q̃ à p̃lato con
ferri:nec alij niſi clerico,vel canonico:nec põt negari,quãdo

ſicut eccleſiaſtica. & quando ſimonia cõmittatur ꝑ pecuniã
conferendo. 1.q.3.c. ſaluator. qñq; poſsidet quis eccleſiã in
titulũ: & tunc ſiue ſit magnum, ſiue paruũ beneficium, tenet̃
de eo facere mentionem. vt ꝟ.e.c. ſi proponente. & c. ſi motu
proprio. de præb. lib. 6. quãdoq; quis poſsidet eccleſiam tan
quàm coadiutor. & tunc an de illa (vt ſic dixerim) cura tenea
tur facere mẽtionem in impetratione, tex. iſte facit, ꝙ ſic. q̃a
de prouentibus debet ſibi cõpetenter prouideri. vt ꝟ. de cle-
ri. ęgro. c. ex parte. & c. fi. per Doct. & c. de rectoribus. vbi eſt
tex. & ſatis iſte põt æquiparari ꝑpetuo vicario. vt ibi. ¶ Sed
hic primò quæritur, an non ſolũ de beneficio, ſed de qualita
te beneficij teneatur facere mentionẽ. pone habens præpoſi-
turam cum cura animarũ impetrat perſonatum. & ꝙ ſibi di-
ſpenſatiuè liceat retinere cum dicta præpoſitura, de cuius cu
ra mentionẽ non fecit. fertur glo. 4. dixiſſe diſpenſationẽ nõ
valere. Sed contra iſtud dictum ſuum ſic opponitur. ſi Papa
conceſsit præpoſituram, & ſic dignitatem diſpẽſatiuè, quod
maius eſt: ergo credendum eſt diſpenſaſſe ſuper cura, quod
eſt minus, per reg. cui licet. So. licèt dignitas ſit maior. tamen
cura eſt periculoſior, inquãtum anima eſt pretioſior corpo-
re. 12.q.1.c. præcipimus. vel dic, ꝙ quandoq; illud, quod eſt
minus, includitur neceſſariò ſub maiori, ſuper quo eſt cõceſ
ſa diſpenſatio: vt ſi diſpenſatur cum illegitimo, ꝙ poſsit pro-
moueri ad dignitatem: & tunc ſuper conſecutiuis intelligit̃
diſpenſatum, vt ſuper omnibus ordinibus. quandoq; non eſt
conſecutiuum neceſſariò, vt in caſu propoſito (quia poteſt
eſſe præpoſitura ſine cura:) & tunc diſpenſatio ſuper vno nõ
infert diſpenſationem in reliquo, etiam in minori. In priuile-
gijs enim, & diſpenſationibus conceſsio in maioribus non
refertur ad ſimile, vel minus. de priuileg. c. ſanè. ſecundũ Io.
An. pro hoc c. cui de non ſacerdotali. 2. reſpon. de præben. li.
6. & c. quod contra. ff. de legi. & quod no. Cy. in l. quod fauo-
re. C. de legi. & l. 2. quæ ſit lon. conſue. ¶ Secundò quæritur,
3 an de valore beneficij debeat impetrans † facere mentionẽ.
dic, vt in Clem. 1. de præbẽ. ¶ Tertiò quæritur, an impetrans
4 † teneatur facere mentionem de proprio patrimonio. reſpõ
deo, ꝙ de hoc fuit quęſitum, & Papa non reſpondet, ſecun-
dũ glo. quæ tenet, ꝙ non teneatur: & hoc tenent Inno. & Cõ-
poſt. Gul. Naſo. ſic diſtinguit inter ordinatum ad titulum pa
trimonij (& tunc tenetur mentionem facere) & non ordina-
tum: & tunc non teneatur. & hæc diſtinctio placet Pe. Gof. &
Ab. Io. And. diſtinguit inter literas gratiæ, & literas iuſtitiæ,
vt primis non obſtet patrimonium: ſecundis obſtet. & dicit,
ꝙ obſtat, ſi ibi ponatur peremptoria. ¶ Quartò an habẽs ſuf
a ficiens [b] patrimonium † poſsit viuere de beneficijs ſine pec-
5 cato. alleg. glo. ꝙ non 12.q.1.c. illi autem. vbi de hoc. & c. cle
ricos. 1.q.2. vbi etiam de hoc. dicit etiã Hoſt. ſi tales ſeruiunt
eccleſiæ titulo eccleſiaſtico, poſſunt vti & fructibus ſine pec
cato: dumtamen non intendant theſaurizare parentibus, &
expendant in bonos vſus: aliàs ſi in malos, & animo theſau-
rizandi, iudicium ſibi manducant, & bibunt, vt dicto c. illi
autem. & ſecundùm eum in hoc concordant Ambro. & Hie
ro. 47. diſt. c. ſicut hi. & Valerianus Imperator in l. priuilegia.
C. de ſacroſanc. eccle. & Iuſtinianus in Authen. ſi numerus
clericorum. §. 1. colla. 1. ¶ Vltimò quæritur. ſi quis impetra
uit beneficium, non facta mentione de alio, quod habebat:
an ſi vult illi beneficio primo renunciare, gratia cõualeſcat.
tenent omnes communiter, ꝙ non. de quo in Specu. de lega.
§. videndum. ver. ſed nunquid nocet. facit ad hoc l. ſi filius. ff.
de libe. & poſthu. vbi cauſa nullitatis actus ſublata de me-
dio, actus ipſe inualidus non firmatur, ad hoc l. 1. §. 1. de leg.
3. & c. gratiæ. e. tit. in Cle.

ADDITIONES.

a ¶ Perpetuam vicariam. Adde, an vicaria perpetua ſit beneficium, vt per Zab. hic. & quæ ibi tetigi, & per Abba. in c. perpetuus. de ſi. inſtru. & ibi Feli.

b ¶ An habens ſufficiens. vide dominum Zab. hic in fi. in verſi. dicit etiam Hoſtien.

SVMMAE.

1 *Reus propter nimios labores cogitur cedere ius ſuum.*
2 *Iniuriæ, vnde iura naſcuntur, naſci non debent.*
3 *Quis vltra duas dietas trahi non debet.*
4 *Reſcriptum contra formam iuris conſtitutionis elicitum non valet.*
5 *Cauſa vltra duas dietas de conſenſu partium an poſſit committi.*
6 *Dietæ an debeant computari à loco, vbi res eſt, quæ petitur.*
7 *Partes ſi conſentiant in iudices, qui remoti ſunt vltra duas dietas, an litigatores ad iudices accedere debeant.*

NOnnulli. Per literas apoſtolicas hu-
ius conſtitutionis mentio-
nem nõ facientes extra ſuã diœce. trahi non po-
teſt vltra duas dietas quis inuitus. h.d. vſq; ad §. ſunt alij. Et
diuiditur in tres partes. Prima ponit abuſum impetrantium
iudices ad lites. Secunda prouidet. Tertia incipit. Secũda, ibi
[cum aũt.] Tertia, ibi [niſi.] ¶ No. primò præſumptionẽ iu-
ris veriſimilem, ꝙ propter nimios labores, & ſumptus reus
1 † ſæpe cogitur cedere iuri ſuo, & ipſum dimittere indiſcuſ-
ſum. & ne hoc contingat, debet iudex ſuũ officiũ impartiri,
vt hic. ex quo infero, ꝙ licèt ordinarius poſsit ius reddere in
qualibet parte ſuæ diœce. vt ꝟ. de offi. ordi. c. cũ epus. tñ ſi de
cauſa fortè parua vellet cognoſcere in loco nimis remoto à
litigatoribus; poſſent partes ex cõcordia cõuenire, vel dele-
get, vel cognoſcat in loco eis ꝓpinquo. qđ ſi nõ faceret, poſ-
ſit appellari. ad hoc allego legem not. C. de appel. cum poſt
ſententiã. & 2.q.6.c. ad hoc. & hoc mõ intelligo quod hic no.
Doct. videlicet ꝙ iſta conſtitutio non habeat locum in ordi-
narijs iudicibus. Intelligo enim verum, niſi pars ex delega-
tione remota, vel commiſsione ordinarij grauaretur nimis.
quod eſt directum dictum, & æquum. ¶ Secundò no. ꝙ non
2 debent naſci iniuriæ † vnde iura naſcuntur. concor. ꝟ. de ac-
cu. c. qualiter, & quãdo. & C. vnde vi. l. meminerint. ¶ Tertiò
3 no. aliquem non trahi vltra † duas dietas [a] extra ſuam diœc.
hodie verò aliter prouidetur, & plenius in c. ſtatutum. lib. 6.
vbi plenè quibus perſonis tales cauſæ committantur à ſede
apoſtolica, vel eius delegato. in quibus locis, & quantum re-
motis ratio habeatur de expenſis, iudicis acceſſu, tabel. &
4 teſtium. ¶ Quartò no. ꝙ non valet reſcriptum † elicitum cõ
tra formam huius conſtitutionis, niſi de ipſa fuerit facta mẽ
tio. an autem regulariter hoc verum ſit, videlicet ꝙ de lege
contraria in reſcripto: vel cum aliquid conceditur contra iu
ra, de illo debeat fieri mẽtio ſpecialis: vel ſufficiat dicere [nõ
obſtan. aliqua lege.] &c. dic, vt no. in Authen. hoc inter libe-
ros. C. de teſta. & l. ſi quis in princ. ff. de leg. 3. & in extraua-
gan. ad reprimendam. per Barto. vbi plenè de clauſula, non
obſtan. appoſita in ſtatutis, & conſtitutionibus. ¶ Quintò
nota, quòd vltra duas dietas valet impetratio de partium vo
luntate. quod an hodie verum ſit, cum illa conſtitutio ſtatu-
tum, irritet ipſo iure delegationem factam aliter, quàm ibi
ſtatutum ſit. dicam. ꝟ. in tertia quæſt. ¶ Venio ad appara-
tum Innocen. dicta aliorum recitando, & ordinando per ali
quas quæſtiones. Et primò quæro circa perſonas. iſta enim
conſtitutio loquitur in reo, & dicit, quòd non poteſt trahi
vltra duas dietas. quid in actore. pone enim, quòd Seneñ. cõ-
uenit Venetũ Venetijs per literas apoſtolicas: an ille Seneñ.
poterit per illas literas ibidem reconueniri per Venetũ? ibi
dicit, quòd ſic. quia iſta conſtitutio loquitur in reo, & in cau-
ſa reconuentionis omne priuilegium ceſſat, vt l. cum Papi-
nianus. C. de ſenten. & Authẽ. & conſequenter. & 3.q.8.c. cu
ius in agendo. imò plus, quia ſi Seneñ. ibi actor vellet pro-
pter timorem reconuentionis deſiſtere ab vſu literarum, nõ
prodeſſet ſibi, quominus poſſet reconueniri. argum. l. peten-
dæ. & quod ibi not. C. de tempo. in integrum reſtitutio. bene
ficium enim, quod quis conſequitur ex perſona alterius, po-
teſt vti eo inuito, vt l. poſt mortem. §. fina. ff. commu. de
lega.

lega. ¶ Secundò quæritur, in quo loco in cauſa appellationis
oportet impetrare. pone enim in prædictis terminis contra
Venetum eſt ibi lata ſnĩa: an debebit contra Seneñ. origina-
liter actorem impetrare Señ. quaſi modò ſit reus, cum traha
tur in cauſa. tenet Ioan. And. ꝙ reſpectu originis hoc debeat
conſiderari: vnde originarius reus ſi efficiatur actor in cau-
ſa appellationis, etiam in ſuo domicilio impetrabit contra
actorem originalem, vndecunq; ſit. facit l. hi, qui ad ciuilia. &
quod ibi no. C. de app. ¶ Tertiò quæritur, an de conſenſu par
5 tiũ poſsit cõmitti cauſa † vltra duas dietas, vel hodie & vltra
vnam: videtur, ꝙ non. quia tex. in c. ſtatutum. irritat ipſo iu-
re quod fit in cõtrarium: ergo non videtur, ꝙ conſenſus par-
tium poſsit firmare actum contra nullitatem, vt l. nemo po-
teſt. ff. de lega. 1. Iuribus ergo prohibitiuè loquentibus non
poſſunt partes renunciare, vt no. in l. 1. C. ne fide. vel manda.
do. dẽtur. Io. An. non firmat in dicto c. ſtatutum. Sed dicit cu
riam ſeruare, ꝙ ſic. & ar. in contrarium de fine illius. c. mihi
videtur, ꝙ circa loca poſsit conſenſus partium operari. quia
iſta modificatio locorum eſt in fauorem litigantium intro-
ducta, vt patet hic in prin. ergo quilibet ſuo fauori &c. vt in
c. ad apoſtolicam. de reg. Non ob. l. nemo poteſt. nam quan-
doq; iura diſponunt ſuper ſolẽnitate adhibenda in actu. quã
doq; non ſuper ſolẽnitate, ſed ſuper vtilitate priuata. ſi ſup
ſolẽnitate, & tunc aut ſuper vtilitate cõi omnibus gentibus:
& non põt renunciare, vt d. l. nemo põt. qñq; reſpectu certa-
rum perſonarum, vt filiorũ. & põt, vt l. inter cætera. de libe.
& poſthu. ff. coniuncta. l. filio. de iniuſto teſt. alio verò caſu,
cum reſpectu vtilitatis priuatæ hoc facit, bene põt renuncia-
re. quod dic latiùs in c. ſi diligenti. de foro compe. & l. 1. ff. de
leg. 3. per Bar. vbi omnino vide. præterea ille tex. non modi-
ficatur per iſtud c. niſi reſpectu dietarum. ergo citra conſen-
ſum partium remanet iſta conſtitutio incorrecta, vt l. præci-
pimus. in fi. C. de ap. & l. ſed & poſteriores. ff. de legi. ¶ Circa
qualitatem perſonarum eſt maius dubium, an poſsit à parti
bus renunciari, cum propter publicã vtilitatẽ principaliter
videatur dicta ſolẽnitas introducta. cogitabitis. ¶ Quartò
6 quæritur de dietis † an debeant computari à loco, vbi res
eſt, q̃ petitur: vel à loco, vbi quis contraxit, ſiue deliquit: vel
vbi habet domicilium, vel originem. pone enim Florentinus
origine habitat Señ. & contraxit, ſiue deliquit Peruſij, vel poſ
ſidet ibi rem, quæ ab eo petitur: an debebit contra eum im-
petrare Señ. vbi habitat, vel Floreñ. vbi eſt origine, vel Peru-
ſij, vbi conuenitur rõne rei, vel contractus. Inn. in contractu
& delicto arguit, ꝙ non, à tali loco, ſed à loco domicilij con-
ſiderabuntur dietæ. cum enim coram iudice loci cõtractus,
vel delicti non poſsit q̃s inuitus trahi, niſi ibi reperiatur, vt in
c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. ergo nec per re-
ſcriptum trahi poterit. & cõcludit hæc ratio, ꝙ non poſsit in
uitus trahi: ſed an contra cõtumacẽ poſsit vigore delegatio.
ibi procedi, ſicut poſſet coram ordinario. facit prædicta æq-
paratio, ꝙ ſic. iſtam quæſtionem tangit Inn. in c. dilecti. ꝟ. de
foro compe. ¶ Ad aliud dubiũ, an conſideret̃ locus domici-
lij, vel originis, cũ tex. dicat ſimpliciter [extra. ſuã diœce.] gl.
in c. ſtatutum. in gl. quæ incipit olim dicebamus. tenet, ꝙ de-
bemus intelligere de diœceſi domicilij, non originis. quia
tex. dicit [trahi non poſsint extra ſuam diœce.] & ponderat
verbũ, trahi, quod refertur propriè ad perſonã, & verbũ, ſuã
diœce. quaſi illa dicat ſua diœce. vbi habitat. verbũ. n. ambi-
guũ, qñ põt referri ad locũ domicilij, & originis, refertur in
dubio ad locum domicilij, dicit notabiliter ibi gl. vñ ſi conſi
deretur immunitas Señ. vel repræſaliæ contra eos intelligant̃
de Señ. domicilio & habitatione, nõ origine tñ. vñ Señ. habi-
tans Florentiæ non poſſet cõueniri in loco repræſaliarũ, vel
immunitatem conſequi. quod dic, vt in d. glo. olim diceba-
mus. & per Bar. in l. prouinciales. ff. de verb. oblig. & hac ea-
dem ratione idem in alio dubio ſupra proximo, ꝙ nõ poſſet
conueniri in loco contractus, vel delicti. non enim ratione
contractus, vel delicti dr̃ quis effectus de illo domicilio, vel
ſubditus illius iudicis: ſed dicitur ibi ſortiri forũ, vt eſt gl. no
tabilis in Clem. 1. de foro cõpe. quod bene no. ¶ Quintò q̃-
rit̃. dicitur hic, ꝙ non põt trahi vltra duas dietas. hodie vltra
vnã à fine ſuę diœce. &c. quæro ergo à quo loco computabit̃
iſte finis: an à loco magis fauorabili impetranti, an reo. po-
ne enim impetratur reſcriptum cõtra Titium, qui morat in
fine vnius diœceſis, actor impetrat extra ipſam per vnã die-
tam reſpectu finis eiuſdẽ diœceſis ab altera parte, ſed à par-
te Titij conuenti per tres dietas: quia ita eſt lata diœceſis, &
diſtat finis, vbi habitat, ab alio, vt prædictum eſt. & quid ſi ꝑ
aquam, vel montes locus impetrationis diſtet per vnam die-
tã, per viam rectã diſtet per duas, vel tres dietas. reſpõ. quò
ad primã quæſt. & dico, ꝙ ex dictis Ioan. An. ſuper ver. extra
ſuam. infertur, ꝙ non à fine diœce. reſpectu loci, quo quis
trahitur, non minus dietarum loci, vnde trahitur, conſideran
dum eſt. & quia per totã prouinciam ſuam diſcurrendo reus
non grauatur, cum poſſet coram ordinario conueniri, vt in
c. litigantes. & c. cũ epiſcopus. de offi. ord. lib. 6. quò ad aliud
quęſitum, per quam viam fit iſta cõmenſuratio. gl. hic tenet,
quò ad dietas de vulgari debet intelligi. idem Vin. Phi. Gof.
Compoſt. Inn. & Hoſt. & probatur. ꝟ. de præben. c. præſenti.
§. loca. lib. 6. facit quod no. ꝟ. de elec. c. cupientes. 1. reſpon. in
glo. ſuper ver. quomodo. eo. lib. & per Io. And. ꝟ. de excep. c.
olim. in gl. quęrunt. ꝑ Gof. & per Hoſt. in ſumma eo. ti. §. pen.
eod. c. & ſe. & hoc eſt verum regulariter, ꝙ commenſuratio
debet fieri per viam vſitatã, & inde 20. milliaria computari,
qñ commenſuratio fit ob cauſam eundi, & redeundi. ſecus ſi
fieret ob aliam cauſam, puta. dicit ſtatutum, ꝙ illi dicantur
vicini, qui diſtant per vnum milliare: vel quòd Poteſtas non
poſsit eligi de terra propinqua per 20. milliaria. nam tunc
menſuratio non fit per iter vſitatum, ſi non eſt rectum: ſed
fit per rectitudinem loci. & ſi non poteſt fieri per terrã, fiet
per aquam, & per aerem. tex. eſt extrauagañ. domini Clemẽ
tis. quæ incipit. ad conſequendũ. quod tene mẽti. ¶ Sextò q̃-
ro. pone quis habet plures diœce. à quo loco fiet iſta compu
tatio? dic, ꝙ aut hẽt plura domicilia principalia: aut vnũ prin
cipalius altero. ſi plura principalia, & tũc ſi eſt caput dignita
tis, illa conſiderabitur. aliàs locus contractus. & hoc contin-
git in regibus, & comitibus hincinde. facit c. ex parte. B. ꝟ. de
foro compe. Hoſt. remittit ad no. per eũ. e. c. licèt. & vide qđ
no. ꝟ. de ma. & obe. in c. omnes principes. & de hoc tãgit Io.
7 And. ſuper verb. poſsit. ¶ Septimò quæritur. pone, † ꝙ par-
tes conſentiunt in iudices, qui remoti ſunt vltra duas dietas:
an ipſi litigatores ad iudices accedere debeant, vel econtra.
dicunt Doct. ꝙ æquius, & iuſtius eſt, ꝙ partes vadant ad iudi
ces, quàm econtra. de quo in Spe. de citatione. §. 1. ver. quid
ſi partes. eſt tamen ſtilus curiæ (vt perplexitas euitetur) ꝙ
partes conueniant de iudicibus, & loco: ad quem locum de-
bent venire ſumptibus partium, quos quælibet miniſtrabit
de ſuo. & ſi de loco non conueniunt, & vnus citat ad vnum,
& alius ad alium. dic ꝑ Hoſt. in ſumma de offi. del. ver. quid
ſit eius officium. & §. quid ſi non vult intereſſe. & ver. quid ſi
non poſſunt. & ver. vbi verò ſunt plures. ¶ Octauò quæro,
an hæc conſtitutio locum habeat, cum cauſa delegatur in cu
ria. vt non valeat commiſsio, niſi fiat mentio de iſta conſti-
tutione. dicit Ioan. An. quòd non, quia cognoſcunt inſcio Pa
pa. ſecus ſecundùm Compoſt. ſi quis non poſſet extrahi ex-
tra diœce. vigore priuilegij: quia etiam tunc in curia conue-
niri non poterit, niſi de priuilegio facta fuerit mentio ſpe-
cialis, quaſi citius derogare uelit iuri communi, cauſam
committendo in curia, quàm priuilegio ſpeciali, arg. ꝟ. de cõ
ſti. c. 1. lib. 6. ¶ Nonò quæritur. pone aliquis impetrauit vl-
tra quinque dietas: non tamen dixit numerum dietarum,
ſed ſimpliciter dicit [non obſtante conſtitutione. nonnulli.]
dicit Franciſcus Vercel. quòd non poterit trahi vltra qua-
tuor dietas, quaſi iſta indeterminata locutio [non ob-

ſtante iſta conſtitutione.]&c.non referatur ad infinitum,ſed
coarctetur ad quatuor : ita etiam indeterminata cõmiſsio ra
tione dietarum:vt ſic de perſonis ad loca licitum ſit arguere,
ſicut de loco ad tẽpus,vt l.vinũ.ff.ſi cer.pet. ¶Decimò quæ-
ritur , quid ſi Papa ex certa ſcientia facit contra iſtam con-
ſtitutionem . puta narratur in reſcripto , ꝙ talis de Bononia
impetrat contra Seneñ.qui diſtat per tres dietas.tenet,ꝙ ſo-
la expreſsio locorum non ſufficiat.quia Papa põt probabi-
liter diſtantiam locorum ignorare:ſed exprimendo loca , &
numerum dietarum,tenet delegatio,quaſi Papa tunc videa-
tur ex certa ſcientia diſpenſare contra hanc conſtitutionem,
ſecundùm D.Io.de Lig.qui alle.l. item Vlpianus.ff. de excu.
tu.& ego alle.l.quidam conſulebat.ff.de re iudi. & quod no.
in c.1.de æta.& quali.lib.6.& ſeq. §.

S V M M AE.

1 *Literæ impetratæ ad lites per non coniunctam perſonam ſine ſpeciali mandato non valent.& nu.4.*
2 *Lites ſopitæ per noua reſcripta ſuſcitari non debent.*
3 *Perſona coniuncta admittitur in caſibus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum.*
4 *Vide numero 1.*
5 *Coniunctæ perſonæ quæ dicantur.*

1 §.Sunt & alij Non valent literæ † impetra
tæ ad lites per non coniun-
ctas perſonas ſine ſpeciali mandato domini.h. d. primò po-
nit,& narrat abuſum impetrantium.ſecundò prouidet.tertiò
excipit.ſecunda ibi[cum autem]tertia ibi[niſi.] ¶Nota pri
2 mò,ꝙ lites † ſopitæ non debent per noua reſcripta reſuſci-
tari.concor.l.ſi.C.ſen.reſcin. non poſ. & iſta eſt ratio,quare,
non valent literæ, quę non faciunt mentionem de ſententia,
& proceſſu,vt no.ſ.eo.c.cum dilectus.¶Secundò no.caſum,
in quo requiritur ſpeciale mandatum, & alios caſus enume-
rat hic glo.magna, & alij plenius in c.quid agendum. & c.ſi.
3 de procu.lib.6.& c. per tuas. de arbi. ¶ Tertiò nota,† ꝙ in
caſibus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum,admittitur
coniuncta perſona.quod eſt contra id,quod no.Spe.in tit.de
coniuncta perſona.verſi. quid ergo ſi ſit talis.& contra id qđ
no.ĩ.de reſti.in inte.c.conſtitutis. ¶ Glo. magna ſuper iſto
§.facit quinque. Primò , ꝙ generalis procurator non impe-
trat,& ad hoc adducit quinque ſimilia . Secundò obijcit ad
hoc,& ſoluit.Tertiò quærit,arguit pro,& ſoluit.Quartò quæ
rit,quis probet:arguit ꝙ impetrans ponit oppoſitionem di-
ſtinguens in forma verborũ , & qualitate cauſæ . Quintò in
fine ponit,quid de literis gratioſis, & de obſeruantia curiæ.
¶Pro eius ergo declaratione aliqua reaſſumo breuiter.
4 ¶Quæro ergo primò, an literæ † impetratæ ab extraneo ſi-
ne mandato poſsint ratificari.glo.tenet,ꝙ non.quod eſt no-
tandum, vt in his,quæ exigunt ſpeciale mandatum à princi-
pio,nomine meo geſtum ratificare non poſſum:vt ſicut,cum
requiritur auctoritas,non ſufficit ſi ſequatũr.vt l.ſi quis mihi
bona.§.iuſſum.ff.de acquir.hæred. ¶Secundò quæro,an di-
ctæ literæ ſint nullæ.vel annullandæ.dicit glo. ꝙ annullandæ
ope exceptionis.Idem Vin.& Hoſt.¶Tertiò quæro. ſi con-
uentus vigore literarum opponit , ꝙ non fuerunt impetratæ
per habentem ſpeciale mandatum . pręſentans dicit , ꝙ ſic.
Quæro quis hoc debeat probare, arg.primò efficaciter,ꝙ ꝓ
ducens.de hoc etiam no.81.diſt.c.Maximianus.dic breuiter
ſecundùm Hoſt.ꝙ quandoq; literæ impetrantur de cõi con-
ſenſu per eum.ſ.e.c.cæterum. & tunc non admittitur exce-
ptio.quia iam conſenſit.aliquando præter,vel cõtra conſen-
ſum partis:& tunc,ſi fuit contradictum, non admittetur ex-
ceptio.& hoc ideo,quia datæ ſunt cum cauſæ cognitione.aut
non fuit contradictum:& tunc aut narratur aliquid in litera,
propter quod deprehenditur notitia Papæ : quia fortè dicit,
capellanus noſter,& idem.arg.ĩ.de proba.c.1.in Clem. aut
non exprimitur: & tunc aut erat notabilis perſona. & idem:
aut perſona ſuſpecta,& timetur de æquiuocatione : & habet
locum c.fin.ĩ.e.ſĩn eum. ¶ Quartò quæro,quæ ſint perſonæ
5 † coniunctæ.[a] glo.ſi.remittit ad not. de procura.l.ſed & hæ.
a de ipſis no.Spec.in titu. de reſcripti præſentatione.§.ratione
impetrantis.in prin.dicit Inno.ꝙ coniunctæ perſonæ dicun-
tur aſcendentes, & deſcendentes in infinitum.ff.de verb.ſig.
l.liberorum.de collateralibus non inuenitur vbi in l. de fra-
tribus dicit Cõpoſt. ꝙ curia admittit omnes vſque ad tertiũ
gradum incluſiuè.de affinibus dicit , ꝙ non admittuntur. de
ſpurijs , & naturalibus dubitatur , an admittantur tanquàm
coniunctæ perſonæ.quidam omnes admittunt: quia & ſi non
ſunt agnati, ſunt tamen cognati,Inſti. de ſucce. agna.§.vul-
go.alij dicunt contrarium,præterquàm in naturalibus in Au
then.quibus modis na.effi.legi.§.ſi.& quidam dicunt,ꝙ idẽ
in naturalibus.Inn.contra Hoſt.remittit ad no.de teſt.c.Ray
nutius.ſuper verb.abſque liberis.facit l.1.ff.de accuſa. & qđ
ibi per Bar.de coniunctis perſonis.vbi not. & de iſtis perſo-
nis,& naturalibus filijs in l.femina.ĩ.ad Turpil.¶Quintò q̃-
ritur.ſi miſi nuncium ad curiam Seio cum literis , vt nomine
meo impetret,ipſe literas meas præſentauit Titio, qui abra-
ſo nomine Seij,ſuum poſuit , & impetrauit nomine meo , an
valeant.videtur, ꝙ non, vt hic. in contrarium videtur l.Titio
cum eſſet.ff.ad municipa.Non obſtat iſte tex.quia hic de im
petrando nullum mandatum domini apparet: ſed hic cõſtat
de voluntate mandato domini licèt non directo ad iſtum:nõ
eſt ergo falſum,quod iuuatur primordio veritatis . vt l. cum
filius.§.hæres.ff.de leg. 2. nec eſt curandum , cum quo quis
loquatur,ſed in quem voluntatis intentio dirigatur,vt l.cum
pater.§.donationis. ff. eo. nec poſſunt dici falſæ, cum reus,
& dominus careant dolo:licèt tertius dolo verſetur, vt not.
Bar.in ſimili in l.ſi quis obrepſerit.ff.de fal.

ADDITIO.

a ¶ Coniunctæ perſonæ. vide Card.Zab.hic nu.11.

S V M M AE.

1 *Dietæ duæ computantur à loco rei,quæ petitur actione reali.*
2 *Domicilium ratione eccleſiæ quis habere non dicitur.*
3 *Iudici appellationis cognitio ſi ſit recipienda,necne.*

Dilectus. Quando agitur reali compu-
tantur dietæ à fine diœce. vbi
ſita eſt res.& de meritis appellantis non iudex à
quo,ſed iudex,ad quem appellatum eſt, cognoſcere debet.
h.d.Primò ponit appellantis querelam . Secundò prouidet,
1 ibi[quocirca.] ¶ † No.quòd iſte primò oppoſuit exceptio-
nem declinatoriã de duabus dietis:ex quo ſequitur, ꝙ ſi ex-
ceptione prædicta non oppoſita, proceſsiſſent in cauſa, non
poſſet poſtea opponi , cũ ſit dilatoria , vt ĩ. de re iudi. c.cũ
inter.& fieret ſibi præiudicium in illa inſtãtia , hoc eſt vſque
ad datã licẽtiã partibus reuertẽdi:aliàs iteratò cõuẽtus poſ-
ſet excipere ẽt poſt litẽ cõteſta.qđ dic,vt in Spec.de appella.
§.reſtat.ver.& not. ſecundũ Vin.& de cita.§. 1.ver.& quid ſi
a reus.¶ Secundò no.[a] formam exceptionis , videlicet ꝙ non
poterat cõueniri,quaſi ſecundũ hæc iura ſolũ eſſet inſpicien
dum de loco,vbi quis conueniebatur,non in quo cauſa com
mittebatur: vnde ſi iudices delegati eſſent de remotis parti-
bus,& vellent venire infra duas dietas,tenebatur reus litiga
re:vt ĩ.de excep.c.olim.& no.in c. prox.in glo. nunquid.ho-
die ſecus.ĩ.eod.c.ſtatutum.lib.6.¶Tertiò not. ꝙ duæ dietæ
2 † computãtur à loco rei,quæ petitur actione reali. de quo.ĩ.
3 dicã.¶ Quartò no.& colligitur,ꝙ ratione eccleſiæ † non di-
citur quis habere domicilium.de quo in prin.glo.magnæ.In-
no.diſtinguit inter abbates,& clericos, qui tenentur reſide-
re,& alios,qui ad reſidentiam non tenentur.qđ dic , vt ĩ. de
priuile.c.ex ore.in gl.in quibus.ver.ſed ratione poſſeſsionis.

3 in nouella. ¶Quintò no. ꝙ ad iudicem appellationis † ſpe-
ctat cognitio,ſi ſit recipienda appellatio , necne. & interim,
dum cognoſcit,non põt inhibere iudici à quo , ne procedat,
vt in c.Romana.de app.lib.6.quod c. intelligunt quidam in
archiepiſcopo: ſecus in delegato Papæ , qui ſtatim inhibere
poteſt.Compoſt.contra,& dicit,ꝙ iſtud c.generaliter eſt in-
telligendum. ¶Quæro poſt glo. ſi quis cõuenitur per literas
apoſtolicas actione reali, an duæ dietæ computabuntur à lo
co,vbi res ſita eſt,quæ petitur per iſtud c.Io. An. remittit ad
glo.ſuam.cum dicebamus.ĩ.e.tit.in c.ſtatutum.lib.6. Et hic
examinat,quid iuris,ſi agatur rei vendicatione coram ordi-
nario: an agi debeat coram ordinario , vbi reus conuentus
habet domiciliũ. Azo tenet , ꝙ in loco ſui domicilij debeat
conueniri . Poteſt tñ , ſi vult, reſpondere in loco,vbi res ſita
eſt:ita no. ipſe in ſumma de iuriſdi.om.iud. Idem tenet Goſ.
in ſumma de foro comp.verſi. item ſortitur. ¶Alij dicunt to
tum econtra,ꝙ in loco rei, vbi petitur,neceſſariò, in loco do
micilij voluntariè conuenitur.de quo per Hoſt.in ſumma de
foro comp.§.quibus modis.ver.ita.rõne poſſeſsionis cõiter,
ſecundũ Ioan.And. tenent legiſtæ,ꝙ actoris ſit electio.& de
conſuetudine,dicit Hoſt.ſemper reus cogitur reſpondere in
loco,vbi res ſita eſt. ¶Secundò quæritur, an idem erit in lo-
co contractus, vel delicti : vt ibi per literas apoſtolicas trahi
poſsit.dicit,ꝙ non.dixi ſ.c.prox.& remiſi ad no.per Inno. in
c.dilecti.ĩ.de foro compe.¶Quid in actione in rem ſcripta.
dic,ꝙ idem in reali,ſecundũ Inno.facit c.ex parte.B.ĩ. de fo
ro compe.¶ Vltimò tãgit nouellator, an quis poſsit eſſe ſine
domicilio.tenet, ꝙ ſic, ſi ex derelicto nauiget: vel iter faciat,
pendens quò ſe collocet. ff. ad munic. l. Labeo. in prin. & l.
eius.§.Celſus.aliàs ſi quis.eod.tit.

ADDITIO.

a ¶ Secendò no. Adde Doct.in c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.

S V M M AE.

1 *Papa in eadem eccleſia ſucceſſiuè mandat prouideri duobus.*
2 *Excommunicatus ſemel iterum excommunicari poteſt.*
3 *Prouiſum cum eſt vni in eccleſia per literas apoſtolicas , alius poſtea impetrans per exceptionem repellitur.*

a Capitulum. [a] Si plures impetrent in
eadem eccleſia, ſtamus
datæ,vt primus impetrãs,& ſolus admittatur. In
prima parte facti narratio , perplexitatem quęrentis conti-
nens.In ſecunda diffinitionis commiſsio,illam tollens. Pri-
ma facit tria narrat monito . & præceptorias impetratas à
primo . ſecunda ibi. [B.clericus] executorias ſecundi cũ ſuo
proceſſu poſt appellationem factam. Tertiam ibi [atque di
ctus] executorias primi, & executorias proceſſus . Secunda
principalis ibi. [Quocirca]tria mãdat.ſ.primũ recipi,ſenten
tias relaxari,& ſup præb.bñficio ſilentiũ imponi. Secũda ibi
1 præfatas.]Tertia ibi[alteri.] ¶No.primò , ꝙ Papa † in eadẽ
eccleſia ſucceſsiuè mandat prouideri duobus . quo caſu an
ambobus,vel alteri tantũ , & cui debeat prouideri. dic vt in
c.tibi qui.e.c.lib.6.& eo.c.ſi duobus.& de præbẽ.c. eum cui.
eo.li.¶Secundò no. tex. ꝙ hic mandauit Papa prouideri pri
mo de præbendali beneficio , & poſtea in fine ſubiungit , ꝙ
recipiatur in canonicũ,& in fratrem.& ſic no,ꝙ ille, cui mã-
datur præbenda conferri,debet in canonicum etiã recipi.ad
poſitionem enim conſequentis ſequitur poſitio antecedẽtis,
vt l.illud.ff.de acquiren. hære. de quo.ſ. de conſti.c.cum M.
2 ¶Tertiò no.ꝙ ſemel excõicatus, † vel ſuſpenſus non poteſt
amplius ſuſpendi,vel excõicari. de quo in q. 4. c. Engeltru-
dam.& ĩ.de iudæis.c.ita quorundam.augetur enim effectus
ex reiteratione cenſuræ ; aliàs non videretur reiteratio per-
miſſa.ar.l.qui bis.de verbo.oblig.& l.ſi creditori.ff.de leg.1.
3 ¶Quartò no.† ꝙ cum vni eſt prouiſum in eccleſia ꝑ literas
apoſtolicas,alius poſtea impetrans per exceptionem repel-
litur.de quo.ĩ. dicã.¶Quintò no.ꝙ ſententia cenſuræ debet
ſolui ſecundũ conſtitutiones canonicas.de qua.ĩ. de ſenten.
excõmu.c.cum deſideres. ¶Oppo.primò de mala gramma
tica.dicitur enim primò [capitulum ſanctæ crucis monſtra-
uit]&c.& poſtea.ĩ.ſubdit[ad eos,cõtra eos,& in eoſdẽ]&c.
Solu.in iſtis nominibus collectiuis pluriũ,vt populus,Capitu
lum,vniuerſitas , & ſimi. bona eſt locutio in ſingulari,& etiã
in plurali propter multitudinem ſub nomine ſingulari colle
ctiuo incluſam,& ad hoc alleg.Io.An.plures concor. qđ no.
ad ſuſtinendum literas apoſtolicas,ſi in prædicto caſu de ma
la grammatica redarguerentur, per c. ad audientiam.ſ.eod.
¶Secundò oppo.& videtur , ꝙ vtriq; debuerit prouideri,vt
ĩ.e.c.literis.Solu.iſte articulus.ſ.cum pro pluribus ſcribitur
ſucceſsiuè cum clauſula[ſi pro alio non ſcripſimus,]vel clau
ſula [non obſtañ.] tollit contrarium , vel dic quòd ibi erant
diuerſa mandata , vnum Papę viuentis , & aliud mortui. iõ
non obſtat.de illa clauſula[ſi pro alio]&c.dicam.ĩ.e.c. man
datũ.dicit enim Inno.ꝙ ſi poſt receptionẽ primi, & adeptio
nem præbendæ proceſſus ſecundus impetrat , etiam ſine di-
ctis clauſulis valent ſecundę literę: ſecus ſi primus nondum
eſt receptus,ſed gratia eius pendet:nec refert,impetretur ſu
per prima vacatura, vel cum facultas ſe obtulerit , ſecundũ
Inno.¶Tertiò oppo.iſti de Capitulo erant ſuſpenſi,& excõ-
municati.& tñ Papa mandat,ꝙ recipiant, qui prius manda-
tum reportauit,& ſententiæ relaxentur.& ſic innuit, ꝙ excõ
municati,& ſuſpenſi poſsint recipere canones contra.c.cum
dilectus.de conſue.Sol.dicit Io.An.ꝙ hic erat receptio facti,
quæ fit etiam per excommunicatos.ĩ. de præben.c.pro illo-
rum.& idem Ioan.de Lign. quæ ſol. infert , ꝙ excõmunicati
poſsint exequi illa,quæ conſiſtunt in facto,vt dare tenutã,&
ſimi.non tamẽ videtur bona ſolutio quò ad iſtud c. hic enim
Papa non contulit canonicatum,& præben. ſed conferri mã
dauit:ergo ſi Capitulum conferret, non põt negari, quando
conferat quæ ſunt iuris,non facti . dic ergo , ꝙ Papa hic non
dirigit verba ad Capitulum,ſed imperſonaliter loquitur [eo
recepto,& aſsignato.]&c.ex quo poteſt dici,ꝙ iſta verba im
perſonalia diriguntur ad executores. ¶Quartò oppo.cũ Ca
pitulum defendebat ſe contra iſtum.R. ſecundò impetrantẽ
propter literas Cap.quem tñ non receperat,ſed fortè impu-
gnabat:ſed hoc non videtur poſſe per c.ex eo quod.ĩ. de re-
gu.iur.lib.6.¶Inno.ſentit iſtud contrarium,& ſolue vt hic ꝑ
eum.tu dic,ꝙ ſi pendet quæſtio cũ vno , cuius victoria præ-
cludit viam alteri,iſte alter debet finẽ iudicij prædicti expe-
ctare, & etiã impugnans primũ in dicto iudicio põt ex per-
ſona aduerſarij à tertio ſe tueri.ad quod optimè facit l.dici-
mus.ff. de excu. tu. vbi lis ſuper tertia tutela parit exceptio-
nem dictam tertiam impugnanti,ſi ad quartam vocetur.pro
hoc facit c.ſi fortè.de elect.lib.6.vbi dicit [cuius deciſio da-
bit alteri quæſtioni principium,aut ſententiæ.] Si ergo cum
primo litigat Capitulum, dictæ litis pendentia proderit ſibi
contra alium impetrantem. ſed vbi primus nondũ præſenta
uit,ſed tacet: an ex iure eius poterit ſe Capitulum tueri con
tra alium imperrantem,ꝙ non poſsit facit quia iſtæ ſecũdæ
non ſunt irritæ ipſo iure, ſed ita demũ , ſi primus proſequit ,
vt dicit Inno.ĩ.e.c.mandatũ.& ex hoc patet, ꝙ ſi primo põt
notabilis negligentia imputari,valent ſecundæ, vt ĩ.e. c. tibi
gratiam.in fi.lib.6. ¶ Quintò oppo.& videtur,quòd iſte ſe-
cundus debuerit primo præferri. quia ſui executores præue
uerint in exequendo . ergo ex hoc videtur effecta præbenda.
ĩ.e.c.tibi qui.lib.6.So.dicit,ꝙ præuẽtio executorum bene af
ficit præbendam quò ad ligandas manus ordinarij collato-
ris.non aũt quò ad hoc,vt primo impetranti poſterior pręfe
ratur.& eſt tex.hic,inquantum iſtud prius ponitur nominali
ter,nõ aduerbialiter, vt probatur in d.c.tibi.& in d.c.eũ qui.
de præben.lib.6.¶Sexto oppo.& videtur,ꝙ ille,qui prius li-
teras præſentauit,non pro quo ſcriptum eſt , ſit præferẽdus.
vt in c.vt debitus.ĩ.de appel.& iniur.hic alleg.in glo.quæ in-

cipit. Et ita qui præuenit &c.quæ tangit ar.per quem actum
dicatur quis præoccupare: vbi ſic latius diſtingue. aut tra-
ctatur de præoccupatione exercitij iuriſdictionis. & tunc p̃-
occupaſſe dicitur per citationem.quia citatio eſt fundamen
tum iudicij,vt no.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.s̃.de conſti. qñ
que tractatur de præoccupatione reſpectu ordinis procedē-
di.& ille dicitur præoccupare,qui primò dedit libellum.vt l.
in tribus.& l.qui prior.ff.de iudi.& in c.cum dilectus. de or-
din.cogni. quandoq; tractatur de præoccupatione reſpectu
effectus ejus,de quo agitur.Et tunc aut ad plures:aut ad idē:
aut ad diuerſum. Si ad idem: aut ex eadem cauſa: aut ex di-
uerſa. Si ex eadem: & tunc aut non eſt poſsibile illas duas
cauſas eſſe ſimul veras.& tunc ille dicitur præoccupare, qui
prius peruenit ad ſententiam. quia de iure illius conſtat,ſal-
tem præſumptiuè.vt l.ſi is à quo.ff.de rei vendi.& l.penul.de
pe.hær.Si enim poſſunt eſſe ſimul veræ: & tunc aut habuerũt
originem eodem tpe:& ille dicitur præoccupare,qui perue-
nit ad litis conteſt.vt l.ſi pluribus.ff.de leg.2. & ibi per Bart.
& l.ſi ex duobus.de duobus reis.Si verò non habuerunt ori-
ginem eodem tpe, ille dicitur præoccupare, qui primò ha-
buit ius petendi,vt hic, & l.in operis.ff.loca. Si verò non pe-
titur idem,ſed diuerſum, & ex diuerſis cauſis: tunc per litis
conteſta.non poteſt dici præoccupare: ſed oportet, ꝙ perue
niat ad ſententiam:quæ eſt immediatè cauſa executionis. vt
l.ſi quis.ff.de noxa.& l.ſi verò.de peculio.

ADDITIO.

a ¶ Capitulum. Adde,quòd verbum,capitulum, prolatũ in ſingulari nu-
mero,poteſt iungi verbo ſingularis numeri: quandoq; verbo pluralis nu
meri. tex. in c. ſignificauerunt. de excep. & in c. in cauſis. de elect. Feli.
hic,& Zaba.repetit hic.

SVMMAE.

1 *Vendens ius, quod habet in beneficio pro annua penſione, an com-
mittat ſimoniam.*
2 *Sententia per literas obreptitias lata an teneat.*

AD audientiam. Si habens li-
teras Papæ
ad beneficium eis renunciauit propter annuam
penſionem,nõ valent literæ, quas poſtea ad beneficium hoc
tacitè impetrauit. h.d.In prima facti narratio. In ſecunda ꝓ
uiſio.ibi[fraternitati.] dicit Hoſt. ponit impetrantium abu-
1 ſum,quem corrigit. ¶ Not.primò, † ꝙ iſti vendiderunt ius,
qđ habebant ad beneficia pro annua penſione. quod an fue
rit ſimonia, tractat glo.Hoſt.dicit, ꝙ ſi ex partium conuen-
tione pro aliquo tēporali fit renunciatio,ſimoniacum eſt. Si
verò ex officio iudicis, vel mediantibus bonis viris renũciat
purè: & ex altera parte detur aliquod temporale,non eſt ſi-
monia.vt colligitur de renun.c.ſanè. & c. veniens. & de pac.
c.cum pridem. Si verò beneficium ſpirituale aſsignatur (&
ſic ex pacto renunciat) non eſt ſimoniacum. quia ad hoc te-
netur,& tacitè ineſt. ¶Secundò collige, ꝙ habens ius ad rē,
ideſt ad beneficium: ſi aliud impetrat, tenetur de illa gratia
facere mentionem: ſicut de penſione, quam percipit ratione
gratiæ.ar.contra.j̃.e.c.gratiæ.in Clem.& aduerte, quia tex.
loquitur,qñ renunciat gratię ad inſtantiam debitoris.i.eccle
ſiæ,quæ eum recipere tenebatur.an aũt pro annua penſione
valeat ceſsio,quam alteri faceret contra eccleſiam,crederē,
ꝙ non.quia ſicut beneficium iam adeptum non poſſet ꝑ ceſ-
ſionem in alterũ transferre:ita nec ius ad beneficium. cũ nõ
ſit maioris efficaciæ ius ad rem,quàm ius in re,ar.ff. de vſu-
fru.le.l.Sempronius Attalus. vnde non poſſet fortè ius com-
petens ſibi ad beneficium cũ alio beneficio permutare aucto
ritate epi. in hoc tñ magis dubito. quia poſſet permutare be
neficium,quod de vigore gratiæ eſſet adeptus: ergo & ipſam
gratiam.& adde quod dixi.s̃.e.c.poſtulaſti.an de annua pen
ſione debeat fieri mentio in impetratione. & habetur hic,ꝙ
ſic,quando ſuccedit loco beneficij. ¶Vltimò ſciendũ, quòd
glo.magna quærit de reuocatione proceſſus facti per literas
obreptitias,& quinque facit.Primò quærit.Secundò allegat,
inducens tria c.& rationem,quam fortificat.ſoluit etiam ob
ſtaculum,& inducit tria ſimilia. Tertiò alleg.quatuor in cõ-
trarium.Quartò ponit op.Io.Quintò ſoluit,diſtinguendo in
ter reſcripta ad lites,& reſcripta ad beneficia.¶Quæro ergo
2 cum ipſa,an teneat ſententia, † vel proceſſus per literas ſub-
reptitias. Io.ꝙ ſic,ſi non fuerit oppoſita exceptio,& ita dicit
Ho.curiam ſeruare in c.dilectus.s̃.e.& ita per alios obſerua-
ri: ſecus eſt in literis ad beneficia,quas non iuſtificat omiſsio
exceptionis,nec reddit ipſas validas.Idem no.Inno.s̃.e.c.cõ
ſtitutus.& c.ad aures.& c.cum dilecta. & Compoſt. idem.s̃.
e.c.ſuper literis.Ho.s̃.e.c.dilectus.tenet, ꝙ etiam ſi per igno
rantiam,vel ſimplicitatem taceatur verum, vel exprimatur
falſum taliter,ꝙ princeps id ſciens literas non dediſſet, ei nõ
tribuitur iuriſdictio. ſuper quo plenius ſic diſtinguit. aut
exceptio ſubreptionis fuit propoſita,& contra ipſam pronũ
ciatum,& non appellatum. & tunc tenebit quod actum eſt.
& ſibi imputet,qui non appellauit,vt C.de fide inſtru.l. ſi. &
ar.s̃.e.c.ſuper literis.aut appellauit:& tunc irritus eſt proceſ
ſus.allegat de conceſ.præben.c.cum noſtris.§.audito.aut nõ
fuit oppoſita exceptio:& tunc aut ille, cui competebat dicta
exceptio,ſciebat ſibi competere:aut ignorabat. ſi ſciebat: &
tunc aut impetrans ignoranter tacuit,vel expreſsit tale, quo
expreſſo,vel non ſuggeſto literas non habuiſſet: & non valet
proceſſus: nec taciturnitas partis in exceptione opponenda
tribuit iſto caſu iuriſdictionem iudici.vt s̃. e. c. ſuper literis.
aut habuiſſet: & tunc, ſi tacuit vſque ad ſententiam dolosè,
non poterit opponi ante ſententiam: ſed condemnabitur in
expenſis.j̃.de exce.c.exceptionem. ¶ Secundo caſu princi-
pali,quia cum tacuit ignorabat: & tunc poteſt opponere vſ-
que ad 30.annos,ſicut in exceptione alterius falſi.de excep.
c.cum vene. Si enim auditur,vbi verè erat iuriſdictio funda-
ta,ſed interuenit falſitas circa probationem, vt C. de proba.
l.ſi ex fal.fortius debet audiri,vbi circa iuriſdictionem falſi-
tas allegatur.ff.de reg.iur.l.cum principalis.& Compoſt.di-
ſtinguit.

SVMMAE.

1 *Receptus in vna eccleſia renunciat iuri,quod habebat in alia.*
2 *Beneficium habens ſi pacificè eligatur ad epiſcopatum:ſi litigat ſu-
per iſto epiſcopatu,primum non vacat.*
3 *Mentionem an quis teneatur facere in impetratione de qualitate, et
quantitate beneficij,quod obtinet: an de qualitate beneficij,quod
impetratur.*

IN noſtra pro. Si habens literas ad bē
neficium (licèt per eas
non ſit beneficium aſſecutus) ſecundò impetret alias li
teras,tenetur in illis de primis facere mentionem: aliàs ſunt
nullæ,ſecundũ Inno. Vel dic.nõ ſolum de iure in re,ſed de iu
re ad rem tenetur impetrans facere mētionem.hoc dicit cõ-
1 munis diuiſio.ſecunda ibi[mandamus.] ¶Not.primò, † ꝙ
receptus in vna eccleſia renunciat iuri,quod habebat, vt re-
ciperetur in alia.hincq; ſumpta occaſione recita glo.Innoc.
per aliquas quæſtiones. ¶ Et primò pone. aliquis litigabat
ſuper vna eccleſia,in qua fuit electus,vel præſentatus,lite pē
den.recepit aliud beneficium: an videatur ceſsiſſe. liti motæ
ſuper primo.Reſpondet ipſe,ꝙ aut iſta ſecunda eccleſia,quã
adeptus eſt,compatitur ſe cum prima,ſuper qua litigat (pu-
ta quia ſunt beneficia non curata)& non videtur ceſsiſſe liti:
aliàs ſecus.In caſu ergo, quo primum beneficium ſe cõpati-
tur cum ſecundo:ſicut adipiſcendo ſecundum,non vacat pri
mum: ita nec ſpirat lis ſuper eodem.ſed vbi ſe non compati-
tur:ſicut vacaret primũ per adeptionem ſecundi: ita etiã lis
non durat.ar.pro hoc l.ſi mulier.ff.ſo.mat.& l. poſt litē fini-
tam.

tam.ff.de ſuſpec.tut.& hoc eſt verũ, qñ poſſeſsionem ſecun-
di beneficij eſt adeptus. Si autem ſuper ſecundo litē patitur,
non ſpirat lis ſuper primo: licèt Compoſt.ſentiat,quòd ſic,ꝓ
pter contrarietatem & repugnantiam, vt l.1.C.de fur.& in
c.vt quis duas.de elect.lib.6.ſecundùm Ioan.And.tenet pri-
mum,videlicet ꝙ etiã lis duret. & conſuluit ſic de facto, ꝙ
habens gratiam ad dignitatē, quam duceret acceptandam,
non perdat ipſam,conſentiendo electioni de ſe factæ, etiam
ad epiſcopatum, & etiã ipſius confirmationem petendo.ſi
enim acceptatio collationis, quæ tribuit ius in re, non peri-
mit gratiam,niſi quis ſit poſſeſsionem adeptus, vt in Clemē.
gratiæ.eo.titu.& c.ſi pauper clericus.de præben.lib.6.multò
minus acceptio electionis, quæ tribuit ius ad rem. de cõceſ.
præben.c.vlt.lib.6.& de accu.c. ſuper his. acceptando tamē
dignitatem,& habita poſſeſsione ipſius, videtur renunciare
gratiæ,vt in c.cum in cunctis.j̃.de elec.facit quod no.de re-
gula.c.beneficium.lib.6.poſt prin.magnæ gl. ad quædam iu
ra,quę faciunt in contrarium hic reſpondo, vt in nouella.
2 ¶†Secundò quæro, ſi habens eccleſiam pacificè eligitur ad
epiſcopatum,vel aliud beneficium, quod non compatitur ſe
cum primo,& litigat ſuper iſto ſecundo:an perdat primum,
tenet, ꝙ non. ratio diuerſitatis,quare magis videatur renun
ciare liti,recipiendo ſecundũ,quàm videatur renunciare pri
mo,acceptando ſecundum cum litigio. hic vide in nouella.
¶Tertiò quærò.ſi quis impetrat plura beneficia diuerſis tē-
poribus, & per diuerſas literas,alijs de alijs non facientibus
mentionem: an ante receptionem valeant. & an primæ, vel
ſecundæ.tex.iſte non declarat.D.Io.de Lign. iſtum articulũ
latè proſequitur, diſtinguendo ſic. quandoque plures literæ
beneficiales impetrantur à diuerſis in eadem eccleſia.& dic,
vt j̃.e.c.mandatũ. interdum ab eodem ad plura beneficia.&
tunc qñq; ſucceſsiuè, & qñq; ſimul. Primo caſu quando fa-
cta receptione per primas.& hic nullum dubium, ꝙ ſecun-
dæ non valent, non facientes mentionem de prima receptio
ne:niſi ſecundùm Innò.vellet renunciare iuri,quod habet,ex
primis.& hoc placet Archi. ſub dubio fortè.j̃. de præben.c.
ſi motu proprio.lib.6.D.Io.de Ligna.contrarium tenet, vi-
delicet ꝙ iſtæ ſecundę à principio ſunt nullæ.ergo per talem
renunciationem non poſſunt conualeſcere. qñq; ante rece-
ptionem per primas impetrat ſecundas: & tunc ſi poſtea per
primas reciperetur,obſtabit exceptio contra ſecũdas, vt hic.
Si autem nondum eſt receptus per primas, ſed præſentauit,
vel non præſentauit,& vellet ipſis primis renunciare, vt ob-
tineat ex ſecundis.& tenet glo.ꝙ poſsit. & idem ſentit Inno.
in prima glo. Hoſt.contra.interdum præſentat ſecundas,an-
tequàm primas, ut per illas reciperet. & tunc videtur tenere
Inno.ꝙ valeat receptio ex ſecundis.Hoſt.contra. Idem Ioã.
de Lig.qui etiam tangit,an iſto caſu poſsit redire ad primas.
dic.vt hic per eum.hæc prædicta vera, cum diuerſis tempori
bus impetrantur. ſi aũt ſimul,& ab eodem ſuper diuerſis be-
neficijs literæ impetrantur,neutræ valent,ſecundùm Hoſtiē.
hanc diſtinctionem prolixius hic vide per eum. non plura
membra,ſed plura iura,& rõnes adducit,quę probant ſingu
la,quæ prædixi. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ de iure ad
rem tenetur impetrans facere mentionem.ſed nunquid ſi eſt
beneficio ſpoliatus(quia poteſt agendo recuperare) tenea-
tur facere mentionem dicit,ꝙ ſic.& idem,ſcilicet ꝙ mentio
nem facere teneat̃ de beneficio,quod quis obtinet, ſeu reti-
net de facto.ar.c.eum qui.de præben.lib.6.¶ † Quintò quæ
ritur,an de qualitate,& quantitate beneficij,quod quis obti-
net,teneatur facere mentionem in impetratione alterius, eo
ꝙ de qualitate beneficij,quod impetratur, non eſt dubium.
j̃.de præben.c.vlt.& c. cum in illis.j̃.e.lib.6.& in Cle.ſi digni
tatem.de pręben.probat efficaciter, ꝙ teneatur, vt hic vide
per eum.¶ Sextò quæro, an ſufficiat mētionem facere de be
neficio,quod quis obtinet in genere.Io.de Lig.arguit, ꝙ ſic.
& tenet contrarium.& hæc quæſtio videtur ſuperflua ꝑ hæc,
quæ dicta ſunt.s̃.in prox.q.Si enim de qualitate tenetur face
re mentionem: ergo ſuperfluum eſt quærere,an ſufficiat mē
tio generalis.

SVMMAE.

1 *Procurator conſtitutus in cauſa excommunicatus impetrare poteſt.*
2 *Capitulum ex ſpeciali priuilegio cenſuram exercere poteſt.*
3 *Procurator reuocatus dicitur falſus procurator.*
4 *Geſta per procuratorem reuocatum non valent, ſi reuocatio perue-
nit ad iudicem.*
5 *Reuocatio mandati ſi non peruenit ad procuratorem, valent geſta in
terim per eum.*
6 *Geſta à procuratore reuocato minus valent, quàm ab eo, qui num-
quàm fuit procurator.*

EX parte. Caſus. non valet reſcriptũ,qđ
procurator reuocatus & de eo
certificatus impetrauit: valet ſi iudex, & aduerſa-
rius reuocationē ignorēt.h.d.In prima partis narratio.In ſe
cũda iudicũ inſtructio.ſecunda ibi [quia verò.]Hoſt.aliter
diuidit,& ſic.Cauſa committitur,excipitur,& replicatur,in-
terlocutoria fertur,iterum excipitur,& reprobatur,& dubiũ
diffinitur. & hoc ſub prima particula ſecundũ eum. ¶ Not.
primò, ꝙ iſte nobilis erat excõmunicatus, & tñ procurator
1 † conſtitutus in cauſa impetrare põt.de quo.j̃.eo.c.1.lib.6.
2 ¶Secundò no.ꝙ Capitulũ † põt ex ſpeciali priuilegio a exer
a cere cenſuram, qđ an poſsit ſede vacante.dic vt j̃. de ma. &
obe.c.olim. ¶ Tertiò no. ꝙ ſuper diuerſis articulis quæſtio
vertebatur. & ſic in eodem iudicio poteſt agi pro pluribus
rebus, etiã in eodem libello.vt ff. familiæ erciſ.l. ſi hæredes.
§.de pluribus. & l. non eſt nouum.ff.de act.emp. ¶Quartò
3 no.ꝙ procurator † reuocatus dicitur falſus procurator. de
quo dic,vt l licèt.C.de procurato.¶Quintò no.ꝙ coram ip-
ſis delegatis opponitur exceptio,ꝙ coram ipſis procedi non
poſsit,& ipſi de dicta exceptione cognoſcũt, & pronunciãt,
4 vt s̃.eo.c.ſuper literis.¶ Sextò not.ꝙ non valent geſta † per
procuratorem reuocatum, ſi reuocatio peruenit ad iudicē,
vel aduerſariũ. de quo.j̃. de procur.c. mãdato. ¶ Septimò
no.quod hic pars Capituli,& decani vtebatur commiſsione
facta ad inſtantiam procuratoris huius nobilis: ipſe autē no
bilis impugnabat;quia mandatum reuocauerat. ex quo ha-
bes,ꝙ ex ſola impetratione quæritur ius aduerſario, vt poſ-
ſit procedere corã iudicibus delegatis à parte. & hoc ideò,
quia ſola impetratione literæ ſunt cões.de quo plenè in c.ex
conqueſtione.j̃.de reſti.ſpo.vbi eſt diſſenſio inter Innocē.&
Hoſt. ¶ Octauò no. ꝙ Capitulum,& decanus impugnabãt
reuocationem iſtius procuratoris. quò ad primos iudices,
aut ad ſecundos inſiſtebant reuocationi, dicentes rõne di-
ctæ reuocationis commiſsionem factam ſecundis iudicibus
non valere. ex quo collige,ꝙ illud, qđ defendo quò ad vnũ
articulũ,poſſum quò ad aliud impugnare.quod videtur con
tra no.per Inno.in c.cum venerabilis.j̃.de excep.glo.quæ in
cipit.& meritò.aſsignat rationē. quia enim dominus in prin
cipio aſſeruit ipſam reuocaſſe, præiudicat ſibi hæc aſſertio,
ne alia impetratione literarum à procuratore facta de cete-
ro vti poſsit.& iſtud eſt fortè contrarium. ¶ Nonò not. ꝙ ſi
5 mandati reuocatio † non peruenit ad procuratorem,valent
geſta interim per eum,etiam quò ad commodum dñi reuo-
cantis, quod eſt notandum. nam ꝙ talis reuocatio ad ad-
uerſarij præiudicium nihil operetur, ſi non peruenit in eius
notitiam,per iſtud cap.& multis alijs iuribus comprobatur.
Sed videtur alia ratione, ꝙ iſta impetratio literarum ſecun-
darum fuerit nulla: quia ſuper eodem negocio iſte procura
tor impetrauit duo paria literarum ad iſtos iudices, & ſecũ-
dos:ergo neutræ debent valere,vt s̃.eod.c. ex tenore.ſed hic
dicitur,ꝙ valent primæ, ergo malè. Sol. põt dici,quòd neu-
træ valent,ſi aduerſarius hoc vult:ſed hic voluit, quòd valeãt

primæ arg.eius,quod dicimus de contractu inito dolo alte-
rius partis tantùm,qui valet,ſi placuerit ei,quæ dolum nõ cõ
miſit,vt no.in l. eleganter. ff. de dolo . ex quo ſequitur , ꝙ ſi
iſti decanus,& Capitulum voluiſſent procedi etiam vigore
primarum,potuiſſent,per d.cap. ex tenore. cogita ſi eſt ve-
rum. ¶Decimò nota,ꝙ iſte tex. facit contra op.Hoſtien.de
qua ſ.eo.c.ex tenore.vbi tenet, ꝙ ſola impetratio plurium li
terarum ab eodem, & ſuper eodem negocio ad diuerſos iu-
dices eſt nulla,& caret commodo vtrarumq; , vt ibi:cuius cõ
trarium innuit hæc litera, inducendo ſic. dicitur in fine , ꝙ ſi
reuocatio peruenit ad procuratorem, valent primæ , & non
ſecundæ: ergo à contrario ſenſu,ſi non peruenit,valent ſecũ
dæ. Sed pro opinione Hoſt.allegaui caſum in l.3.ff.quod qſ-
que iuris.¶Vndecimò not.tex.ibi [cũ minus valeret] &c.ꝙ
6 minùs valere debent geſta † à procuratore reuocato, quàm
ab eo,qui nunquam fuit procurator.Io.An. exponit minùs,
pro,non.tu potes dicere , ꝙ ſtat propriè.ex quo not. ꝙ non
põt habere dominus ratum, quod geſtum eſt à procuratore
reuocato: licèt poſsit habere ratum,quod geſtum eſt ſuo no
mine ab eo,qui nunquàm habuit mandatum,vt l.licèt.ff. de
iudic.& l.3.§.falſus.ff.rẽ ra.ha.¶ Oppo. de iſto.c.ad ſeipsũ.
circa princip.enim dicitur , ꝙ expedit reuocationẽ venire ad
iudicem,vel aduerſarium:ſed in fi.dicitur ꝙ ad procuratorẽ.
timore iſtius contrarij dicunt quidam, ꝙ hoc operatur con-
feſsio aduerſarij,vt ſibi,& non alteri parti iſta reuocatio no-
ceat.Alij vt Phi.Hoſtien.& Compoſtel.dicunt,& melius,ꝙ in
præiudicium domini reuocãtis ſufficit,ſi peruenit ad notitiã
procuratoris. Sed in præiudiciũ aduerſarij requiritur,ꝙ per-
ueniat ad ipſum,& iudicẽ. Alij dicunt,ꝙ primę literæ fuerũt
impetratæ per procuratorem datum in iudicio. vnde nõ no-
ceat reuocatio,ſi in aduerſarij,vel iudicis notitiam non per-
uenit. ſecundæ autem fuerint impetratæ extra iudicium per
procuratorem reuocatum:vnde ad ipſum procuratorem ſuf
ficit reuocationem ipſam peruenire.hanc materiam (cũ do-
minus vult reuocare procuratorem generalem, ita ꝙ ipſum
dominum obligare non poſsit poſtea contrahendo) Io.An.
diſtinguit ita.aut procurator fuit inſtitor : & debet reuocari
palam,aliàs habetur pro non reuocato,vt l.ſi pupillus.§.1.&
ſe.ff.de inſti.Si verò non fuit inſtitor, ſed procurator ſimpli-
citer generalis,& contraxit poſt reuocationem,dño ſciente,
& non contradicente:& præiudicat dño, vt j. Si verò domi-
nus non ſciuit contractum , nec poſtea approbauit : & tunc
aut procurator erat conſtitutus cum certa perſona ad cõtra
hendum:& debet ſibi notificari : aliàs reuocatio non prodeſ
ſet.ff.mand.l.ſi fideiuſſore.§.1. Si verò nõ dirigebatur ad cer
tam perſonam:tunc ex quò ipſe procurator certificatus fuit,
non obligat dominũ, ſed agetur contra ipſum falſum procu
ratorẽ.ff.de cond.ind.l.ſi procurator.Hoc caſu tamen opera
tur reuocatio ſuum effectum, etiã ſi ad procuratorẽ non per
uenit.quod dic,vt plenè in c.1.de renun. in Cle. vbi omnino
vide.& hæc habent locum de reuocatione mandati circa ne-
gocia, vel iudicia. Circa maleficia verò ſi mandaui clericum
verberari,vel conſului,vel perſuaſi:deinde reuoco, ne incidã
in canonem,an ſufficiat:dic vt in c.mulieres.de ſenten. excõ
mu.& per Inno.in c ad audientiam.de homi.& per Bar.in l.
non ſolum.ff.de iniu.Vnum tñ dictum, quod ponit hic Inno.
valde no. videlicet ſi quis ſciens cauſam ſuo nomine agitari
per falſum procuratorem tacet, & non contradicit:an fiet ſi-
bi præiudicium.tenet,ꝙ ſic.creditur.n.cũ ſua voluntate age-
re,ex quò nõ cõtradicit.ff.de re iudi.l.ſæpe. & qđ no.Io.An.
j.de off.deleg. c.cũ in iure.in fi.ver.ſi qui.& adde qđ no.Cy.
C.in quibus cau.in inte.reſti.non eſt ne.l. ſi tutor.& Bar.in l.
ſi mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudi.¶Duodecimò no.ꝙ
poſt reiectam primam declinatoriã iudicij , & poſt pronun-
ciationem ſuper competentia iudicis põt opponi alia decli-
natoria,vt hic in ver.petente. quod eſt notandum . excluſus
ergo ab vna exceptione declinatoria põt aliam ſucceſsiuè
opponere, ſeu proponere.facit l.propter litem.§.1.ff.de ex-
cu.tu.& quia vſque ad litẽ cõteſtatam poſſunt tales exceptio
nes opponi. & quia malitioſè poſſet excipiens , poſtq̃ ſuper
vna ſuccubuit , aliam proponere. & ſic in infinitum abire,ꝓ
uiſum eſt, vt iudex ſtatuat metã talib. exceptionibus oppo-
nẽdis,& eadem æquitas ſubeſt in peremp.quod dic, vt j. de
excep.c.paſtoralis. facit ad hoc l. ſcire oportet.§. ſcire autẽ.
ff.de excu.tu.& vide quod no.Io.An.j. de verb.ſig.c.ſæpe.§.
& quia.in glo.ergo.quæ incipit.patet.& in glo.in Cle.¶Ter-
tiodecimò not.de reuocatione mãdati procuratoris, de quo
plenè in gl.quæ incipit ſic.j.cui adde,ꝙ ſi procurator mutat
mores,quia efficitur baratator,& prodigus, debitor ſoluens
ſcienter tali procuratori,non liberatur à domino.tex. eſt no
tabilis in l.ſi cũ Cornelius.ff. de ſolu. ¶ Quartodecimò not.
gl.fi.& ita patet.an ille,qui habet ſpeciale mandatũ ad actũ,
in quo generale mandatum requiritur , poſsit alium ſubſti-
tuere.tenet,ꝙ ſic etiam ante litem conteſta.in actu extraiudi
ciali,vt eſt impetratio literarũ:quæ impetratio non eſt actus
iudicialis,niſi fieret coram Papa,coram quo quæſtio vertere
tur , vt fuit prima impetratio in præſenti cap. ſecunda verò
fuit extraiudicialis:quia Papa commiſerat.& ſic ſoluitur cõ-
trarium de iſto c.ad ſeipſum,inquantum requiritur in primo
caſu reuocationem perueniſſe ad iudicem, vel aduerſarium:
in ſecundo ad ſolum procuratorem .

ADDITIO.

a ¶ Capitulum ex ſpeciali. Adde Doctores in c.ex parte.il 1.de verbo.ſig,
Inno.in c.venerabilis.de cenſi.Doc.in c.dilecto.de ſen. excom.in 6.

SVMMAE.

1 *Identitas nominis non infert neceſſariò identitatẽ in corpore, quan-
do per alias circunlocutiones poſſit apparere, quòd non ſit idem
corpus.*

SIgnificante. Per reſcriptum impetratũ
contra hominẽ certæ diœ
ce.homo eiuſdem nominis,& alterius diœce. conueni
ri non põt.In prima appellantis narratio.In ſecunda appel-
lantis commiſsio.ſecunda ibi[ideoq;.] ¶No.primò,ꝙ idẽ-
1 titas † nominis non infert neceſſariò identitatem in corpo-
re,quando per alias circũlocutiones põt apparere,ꝙ non ſit
idem corpus. Et hoc debet probare ille, qui dicit ſe non eſſe
illum,ſi plures demonſtrationes faciunt contra eum , vt no-
men,& cognomen.facit quod not.Bar. in l.2. in fi.ff.de dote
prælega.Et hac ratione,ſcilicet æquiuocationis,& incertitu-
dinis euitandę debet res demonſtrari ad minus per duos cõ
fines,vt l.formam.ff.de cenſib. vbi alibi dicit Bart. ꝙ ſi capiẽ
exbãnitus in perſonam , iudex non debet ſtatim facere exe-
cutionem: ſed prius facere recognoſci,ſi ſit ille,& illud cor-
pus,contra quem lata fuit ſententia.ita no.in l.diuus.ff.de cu
ſto.& exhi.reo. ¶Venio ad glo.magnam. quæ oppo.dicitur
in tex.ꝙ licèt ſit eiuſdem nominis, nõ tamẽ poteſt conueni-
ri, ſi ſit de alia diœceſi:ſed contra, ſi illam diœce.expreſsiſ-
ſet,literas habuiſſet,vt ſ.e.c.ſuper literis. ¶ Itẽ ſi conſtat de
corpore,ergo de errore circa diœce. non videtur curãdum.
¶Idem falſa cauſa non perimit legatum, nec mẽdacium im
pedit obligationem contrahi:nec error nocet , cum de ipſo
conſtat,vt hæc omnia probantur in iuribus alle.in glo. quam
no.in eo,quòd dicit c.ſuper literis.non habere locum,vbi de
perſona liquidò non conſtat.ad hoc enim,vt iſtud ca. locum
habeat,requiritur,ꝙ res,quæ petitur,& cauſa petendi, & ꝑ-
ſonæ nominatæ nõ varientur:licèt ad aliam rem, & cauſam,
& perſonas(ſi petitum fuiſſet) Papa reſcriptum conceſsiſſet,
quò ad prædicta reſcriptum obtinet vim libelli,vt iudex de-
legatus à perſonis expreſsis in reſcripto re, vel cauſa non di
uertat,vt no.Inno.ſ.e.c.ſuper literis. ¶ Sed hic primò quæri
tur.pone,ꝙ verè conſtat, ꝙ iſto.B. eſt ille homo , contra quẽ
impetratum

impetratum eſt reſcriptum : ſed eſt erratum in diœce. quod
ex eo probatur,quia in illa diœce. expreſſa nullus erat eiuſ-
dem nominis: puta vocabatur Gallus Preſſus. de quo no.gl.
in l.ad conſul.§.conſultiſsimum.an tunc noceat falſę diœce.
demonſtratio.Gul.ꝙ non.idem Inno.Compoſtel. & Hoſtiẽ.
arg.Inſti.de lega.§. ſi quis in nomine.& iuribus alleg. hic in
prin.glo.pro quo facit quod no.Bar.in l.2.in fi.ff. de dote ꝑ-
le.vbi enim duæ,vel tres demonſtrationes rei ſunt certæ , &
veræ. licèt vna ſit falſa,non debet actum vitiare,vt ibi.intel-
ligunt ergo iſtum tex.cum non plenè de perſona conſtabat.
Pet.Ab.& Vincen.tenent contrarium, quorum opinionem.
tenet Io.An.in materia impetrationis literarum ad lites ꝓ-
pter effectum varium,quem importat expreſsio vnius diœ-
ce.vel alterius ſecundùm formam.c.ſtatutum.j.e.lib.6.Spe-
cu. nihil decidendo de hoc tractat in titu.de reſcrip.præſen-
tatione.§.vlti.verſi.quid ſi dubitatur. ¶ Secundò quęro.po-
no,ꝙ nõ eſt falſa demonſtratio in diœceſi,ſed in loco. pone
enim ſunt duo caſtra eiuſdem nominis in eadẽ diœceſi.impe
tro cõtra Titium talis caſtri.Titius conuentus excipit, quòd
impetrans non ſenſit de illo caſtro, vnde ipſe eſt,ſed de alio.
credo in hoc recurrendum ad conſiderationẽ Inno. & alio-
rum.de qua.ſ.vt.ſ.valeat reſcriptum,ſi alius eiuſdem nomi-
nis.& cui conueniãt demonſtrationes expreſſæ in reſcripto,
& alio caſtro non reperiuntur.ſi autem per omnia conueni-
rent:an tunc ſtetur declarationi impetrantis, de quo conſen
ſerit,an ſit nullum.dic, vt no.Bar.in ſimili in l. libellorum.ff.
de accuſa.vbi autẽ ſine expreſsione diœceſis cauſa eſſet cõ-
miſſa,vt contra Titium de tali loco,cum duo caſtra eiuſdem
nominis ſint in iſta diœceſi Señ. vel Auinioñ. de quo caſtro
intelligatur.credo,ꝙ de caſtro impetrantis,ſi ambo ſint eiuſ
dem caſtri,vt l.quæ conditio.§.fina.ff.de condi. & dęmon.fa
cit quod no.D.Bal.in l.1.in ver.quæſtione.C.de ſacroſan. ec
cle.& in Spec.de inſtrum.§.nunc aliqua.verſic. quid ſi teſta-
tor.& vide l.ſi quis in fundi vocabulo.& ibi per gl.& Docto.
ff.de leg.1. ¶Tertiò quæro Papa mandat prouideri in diœ-
ce.Bonoñ.B. ſcholari Bonoñ. cum B. ſit Paduanus , ſtudens
Bonoñ.an valeat gratia. videtur, ꝙ ſic, cum Papa ſtudentes
Phariſijs ſtudeñ.Pariſieñ. vocet.de procura.in c. quia in cau
ſis.Itẽ dictio,Bonon.reſpiciens illud nomẽ.B.eſt falſa, reſpi-
ciens iſtud nomen ſcholaris, eſt vera,interpretemur ergo, vt
res valeat,de verb. ſign.c.abbatem.contrarium tenet hic Cõ
poſt.per hanc Decre. per iſtud enim ver. Bononieñ. videtur
potius Papam habuiſſe reſpectum ad locum originis, quàm
ſtudij.: nec in beneficiando quærimus, vbi ſtudeat , ſed vn-
de ſit,& ibi beneficiatur congruentius.61.diſtin.c. nullus.&
ff.de reb.dub.l.quoties. & hæc ratio concludit , cum dictus.
B.beneficiatur per literas Bonoñ.Si autem in alia diœceſi,vt
ſi Papa ipſum.B. ſcholarem Bononiæ mandaret beneficiari
extra diœce. puta Mediolañ.tunc ſecus eſt , vt ſentit Io. An.

SVMMAE.

1 *Iudex ad quem appellatur, exprimi debet.*
2 *Ciuitatis appellatione an contineatur comitatus.*

ROdulfus. Per reſcriptum impetratum
cõtra diœceſanum , ciuis cõ
ueniri non poteſt. hoc dicit.cõis diuiſio ſecunda
ibi[ideoque]. ¶ No.ꝙ iſte Ro.impetrauit literas ſuper red-
ditibus,& alijs rebus.quærit circa hoc Hoſt.quid ſi ſuper de
cimis,& rebus alijs impetraſſet : nunquid poterit petere ec-
cleſiam, vel ius parochiale, ſiue partem ipſius. dicit,ꝙ non ,
quia decima eſt pars iuris parochialis, & ei accedit, & non
econtra.& ideo de ipſa prius , quàm de decima,eſt agendũ.
ff.de ædil.edicto.l.iuſtiſsimè.& l.fundi. & l.fundum.ff.de ex-
cept.vbi non poteſt accumulari petitio ſuper principali , &
eius acceſſorio.dic,vt ibi.¶Secundò no.ꝙ ſub clauſula gene
rali concernente perſonas diœceſis non includitur ciuitas;
ſed hoc verũ,niſi iſte haberet domicilium in diœceſi,vt j.de
foro cõpe.c.ex parte Vincẽ.contra quia non cenſetur eſſe de
ciuitate.primũ verius,ſecundũ Ioan.An.¶Tertiò no.ibi[ad
1 noſtram.]&c.ꝙ debet exprimi iudex † ad quem appellat,ſe
cundùm Abba.Sic videtur ſufficere dicere,appello ad iudicẽ
competẽtem,vt l.qui Romę.§.Seia.ff.de verb.oblig.glo.ma-
gna tendit circa declarationem tex.& proſequitur per quæ-
ſtiones,quando per literas apoſtolicas poſſunt conueniri ci
ues,& comitateñ.ex qua collige , ꝙ appellatione diœceſis,ſi
ue cõmunitatis non comprehenditur ciuitas,nec econtra in
reſcript s ad lites.idem in beneficialibus, ſecundùm Hoſtiẽ.
no.de æta.& quali.c. accepimus. in glo. pen. & de præben.c.
ſi.in prima glo.idem Compoſt.j.eo.c.abbatem.& de offi.or
di.c.1.per Io.An.Ciuitas enim, & diœceſis ſunt diuerſa.63.
diſt.c.ego Ludouicus.& de ſenten.excom.c. ſi ciuitas. lib. 6.
Goffre.tamen dicit,ꝙ iſta iura ita dicentia habent modicum
rationis.qui enim eſt de diœceſi,intelligitur de ciuitate.ff.ad
munici.l.qui ex vico.& ff.de conſti.l. forma. §. ſi verò. & de
epis,& cler.c.nulli.circa fi.16.q.7.c.omnes baſilicæ.ff.de ſer
uis expor. l.cui.& 24.diſt.c.qñ.¶Quid in priuilegijs,an ap-
2 pellatione ciuitatis † contineatur comitatus , ſiue diœceſis.
Bar.in l.vrbis appellatione.ff.de verbo.ſign.proſequitur iſtũ
articulum,diſtinguendo.aut enim loquimur in beneficijs: &
tunc totum territorium continet,vt l.1.§. cum vrbem.ff. de
offi.præfec.vrbi.aut in alijs,vt in contractibus,vltimis volun
tatibus,& iudicijs. & tunc aut dictum eſt,patria,aut ciuitas,
aut vtrunq;. Si dicit patriã:tunc continentur continentia ædi
ficia,vt l.vxorẽ.§.legauerat.ff.de leg.3.quãdoq; latius ſumi-
tur.C.de natu.libe.l.fi. Si dicit ciuitas , & tunc muris cingat,
vt l.nam quod liquidè.§.ſi ita.ff.de penu leg. aut dicit, quic-
quid habet Señ.& Peruſij. & tunc continentur ædificia, vt di
cta l.vrbis appellatione.aut dicit vtrunque : & tunc inſpicit
quod præcedit : vt ſi iſtud nomen , ciuitas , muris cingatur,
illud nomen Señ.& Peru.tunc contineat ædificia. & hæc ve-
ra cum ciuitas ponitur pro loco.ſi autem pro perſonis , vt ſi
dicatur in priuilegio,vel ſententia [concedimus ciuibus Señ.
vel condemnamus]an contineantur comitatenſes. dic vt hic
per eum,vbi etiam quid iuris, ſi ſint muri ciuitatis augmen-
tati,vel factæ ſtacatæ,vel foueæ,an illud contineatur ſub no
mine ciuitatis.¶ Tangit etiã dom.Io.de Lign.no.per Bar.in
l.1.ff.ad municipa.an monachus retineat ciuilitatem . & an
rectores eccleſiarum,qui aliunde veniunt, efficiant ciues.di
xi plenè in c.dilecti.j.de foro compet. Quid de adhærenti-
bus,vt ſi ponitur interdictũ in terris talis regis , vel ciuitatis,
an adhærentes ſint interdicti.tex.eſt notabilis,ꝙ ſic.j. de po
ſtu.c.1.ver.& cũ contra.facit l.non dubito.ff. de cap. vbi de
terris confęderatis,ſiue colligatis. ¶ Vlterius pone,ꝙ aliqs
recognoſcit caſtrum in feudũ ab aliquo , an videatur reco-
gnoſcere territorium:videtur,ꝙ ſic ; quia conſtituunt quod-
dam totum,vt l.ſi pupillus.§.territorium.ff.de verb.ſigni.er-
go non debet diuerſo iure cenſeri , vt l. eum qui ædes.ff. de
vſuca.Secundò territorium ſubiacet caſtro, vt l.qui ex vico.
ff.ad munici.qui ergo caſtrũ recognoſcit,ergo illud, qđ ſub-
iacet ipſi caſtro.ff.de ado.l.ſi pater.Tertiò acceſſorium ſequi
tur naturam principalis,vt in reg.cum princ.quod patet, q̃a
qui præficitur vni,& alteri.16.q.10.c.ſi quis epiſcoporum.&
c.poſſeſsio territorij. Quartò Imperator cõmiſit vrbem præ
fecto vrbi,de territorio nihil dixit,& tamen videtur territo-
ritorium cõmiſiſſe,vt l.1.§.cum vrbem.ff.de offi.præfec.vrb.
& epiſcopus dicitur ciuitatis epiſcopus,& tñ eſt etiã diœce-
ſis.16.q.7.c.omnes baſilicæ.& videtur caſus.ff. ſi ſerui. ven.
l.teſtatrix.§.1.In contrarium arguitur , quia diuerſa ſunt no
mina.ergo vnius expreſsio non includit reliquum,vt hic:vbi
appellatione ciuitatis non continetur diœceſis. ſed caſtrum
ita ſe habet ad territoriũ,ſicut ciuitas ad diœce. Item quan-
do acceſſorium eſt ſeparatum à principali , vnius expreſsio
aliud non includit,de conſe.ec.vel al.c.1.lib.6.ff. de contra-
hen.

hen.emp.l.quoties.& de fundo inſtru.l. 2.§.1.& de ſupel.le.
l.fi.ſed caſtrū non ſolum eſt diuiſibile à territorio, ſed diui-
ſum medio pariete.ff.commu.prædi.l. ſi quis duas.§.1. item
nōn pōt dici territorium munitum caſtro, cum iura de di-
uerſo diſponant,vt C.ſi curia.l.vnica.lib.12. ¶Item videtur
expreſſum in dicto c.ego Ludouicus.63. diſt. & ibi tangitur
hæc quæſtio.pro hoc C.de bonis va.l. ſi quando. & hanc par
tem tenet Oldra.cuius eſt hæc quęſtio in ordine. 158.¶Vl-
timò quærit glo.pone, ꝙ iſte Rodulphus,iſta exceptione nō
oppoſita,proceſsit in cauſa: an valeat ſententia, vel proceſ-
ſus. Itē quęrit, ſi omiſſa exceptione maioritatis negocij,vel
perſonarum,iuxta formā c.ſedes.s̃.e.proceſſum eſt in cauſa.
glo.tenet, ꝙ propter talem omiſsionē iudicium non firmet.
quod approbat Io.An.in maioritate perſonarum,non nego
ciorum,per dictum c.ſedes. vbi circa perſonas vtitur hoc vo
cabulo,non includi.circa maioritatē rerū dicit,ſuper illis nō
debere audiri.Præterea coram delegato pōt fieri prorogatio
de re ad rem: non tū de perſona ad perſonā, vt j̃. de offi.de-
leg.c.P.& G.& hac rōne concludit Compoſt. ꝙ ſi impetratū
eſt reſcriptū ſuper eccleſiā.S. Nicolai diœce. Saginē. & da-
tus eſt libellus ſuper eccleſia ſancti Nicolai de ciuitate Sagi-
neñ.& non ſit exceptum, tenet ſententia, & proceſſus. quod
placet Io.An.ſecus eſt in perſonis: vt non teneat ſentētia,vel
proceſſus contra Titium ciuitatis Sagineñ. ſi impetratū fuit
reſcriptum contra Titium diœce.Sagineñ.quod no.

S V M M Æ.

1 *Fœminæ an ſuccedant in dignitate.*
2 *Succeſſor in dignitate tenetur ad debita prædeceſſoris.*

SIgnificauit Si conueniendus per clau-
ſulam [quidam alij.] re in-
tegra moriatur ſucceſſor,per illud reſcriptum non po
terit conueniri.h.d.cōis diuiſio.ſecunda,ibi[ideoq;.] ¶No.
ꝙ expreſſo maiore certi generis,puta epiſcopo, ſub clauſula
generali[quidam alij]includitur maior perſona diuerſi gene
ris,vt comes.& hoc operatur hæc dictio,laicos: aliàs expreſ
ſo genere clericorum tantū, non poſſent laici conueniri vi-
gore dictæ clauſulæ.quod dic,vt s̃.e.c.ſedes. ¶ Secundò no.
1 † ꝙ fęmina ſuccedit in dignitate.quod eſt verū de conſuetu-
dine Gallicana: ſecus de iure cōi,vt in 10.col.tit.1.§. hoc au
tem notandum.vbi de hoc,& de ſucceſsione feudi.§. filia.j̃.
2 de arbi.c.cum dilecti.¶ Tertiò no. ꝙ ſucceſſor † in dignita-
te tenetur ad debita prædeceſſoris. quod intellige,ſi contra-
cta ſunt nomine dignitatis:aliàs ſecus.quid in delictis, an te
neatur ſucceſſor in dignitate.dic,vt j̃.de ord.cog.c. cum dile
ctus.& per Bar.in l.1.ff.de priua.delic.¶ Quartò no.ꝙ clau-
ſula[quædam alia]non extenditur re integra ad hæredes eo
rum,qui poterant conueniri vigore dictæ clauſulæ. & eſt rō,
quia tempore impetrationis non erant debitores. & licèt po
ſtea ſint effecti, non videntur literæ extendi ad debita poſt
contracta: ſicut nec ad beneficia poſt dationem literarum
creata,vt in c.literas.de reſcrip.in Clem.niſi efficeretur debi
tor ex cauſa debiti,vel alterius cauſæ præteritæ; quia trahere
tur ad præterita. Si ergo res non fuiſſet integra, poſſent hæ-
redes conueniri.rō eſt,quia inſtantia iudicij tranſit ad hære-
dem,vt l.ſi eum hominem.ff.de fideiuſſo.¶ Circa iſtum arti-
culum Dom.Ioan.de Lig.plenè diſtinguit,an reſcriptum trā
ſeat contra ſucceſſorem.dicas ergo,ꝙ aut reſcriptum nō po
teſt concernere ſucceſsorem. & non tranſit.7.q.1.c. petiſti.
aut poteſt: & tunc aut fit mentio,ſaltem generalis,& tranſit,
de exceſ.præla.c.propoſuiſti.aut nulla fit mentio: & tunc aut
res non eſt integra per conteſtationem, vel conuentionē. &
tunc tranſit, de foro compe. c. dilecti. aut res eſt integra: &
tunc aut is,de cuius ſucceſsione quæritur, erat comprehen-
ſus ſub clauſula generali:& tunc non tranſit, vt hic: aut erat
nominatus in reſcripto.& tunc aut fuit reſcriptum impetra-
tum contra dignitatem: & tranſit,de offic.deleg.c.quoniam
Abbas.aut contra perſonam proprio nomine:& tunc aut q̃-
rimus de ſucceſsione ſingulari: & non tranſit. fallit in caſu c.
1.de alie.iud.mu.cā facta. aut vniuerſali, & in hoc ſunt opi-
niones, quas vide in reg. is, qui in ius. in mercurialibus. hic
gl.videtur tenere,ꝙ ſi impetrans,vel ille,contra quem eſt re
ſcriptum impetratum, moriatur, re integra non tranſit ad
hæredes actiuè, & paſsiuè &c.

S V M M Æ.

1 *Ordo procedendi per literas apoſtolicas ſuper beneficijs impetra-
tis.*

EX inſinuatione. Non valent li-
teræ executo-
rię,in quibus impetrans falsè dixit monitorias præ
ceſsiſſe.h.d.hæc prima pars præcisè ponit partis querelam.
Secunda inſtruit executores,ibi[quocirca.] ¶No.primò or
1 dinem procedendi † per literas apoſtolicas ſuper beneficijs
impetratas. & eſt ordo iuris antiqui. hodie verò ſtatim dant
executoriæ.j̃.de conceſ.præben.c ſi capitulo. & c. ſi ſoli.lib.
6.allegant aliqui iſtam Decre. ꝙ per monitorias acquiritur
ius ad rem.& impetratio officij iudicis. ſed præbenda præte
rea non afficitur.de renuncia.c.veniens. per Ioan.de Ligna.
¶Quęrit Io.An.hic præfigitur certus ordo,& modus proce-
dendi iſtis iudicibus.quid ergo ſi ipſum non ſeruant, an erit
irritum ipſo iure quod agunt? videtur ꝙ ſic,per c.cum dile-
cta.s̃.e.& ff.manda.l.diligenter.In contrarium facit,qa ſen-
tentia contra ius litigatoris lata tenet, ſi non appellatur. de
re iudi.c.cum inter vos. Abb. diſtinguit inter clauſulas, quæ
concernunt iuriſdictionem(& habent locum iura contraria)
& clauſulas,quæ ſolam demonſtrationem faciunt,non arctā
tes iuriſdictionē. & ſi talis non ſeruetur,valet quod agitur,&
talis eſt iſte, ſecundū eū.¶ Vltimò op.dicit hic[ſuperſedere
curetis] &c. contra literæ executoriæ ſunt ipſo iure nullæ, ſi
nullæ monitorię præceſſerunt.So.dic,ꝙ verbū, ſuperſedere,
idem importat,quod iudices vigore ipſarum vlterius nō ꝓ-
cedant.quando in vno inſtrumento fit mentio de alio,an fa-
ciat dicta mētio plenam probationem, an debeat illud aliud
exhiberi.tangit hic glo.in fi.de quo dic, vt in Authen. ſi quis
in aliquo documento.C.de edendo.& c. abbatem. ne verbo.
ſigni.& c.contra morem.100.diſtin.& vide quod not.Inno.
in c.1.j̃.de proba.

S V M M Æ.

1 *Verbum præſentis temporis verificatur etiam in præterito.*
2 *Mandatum an importet neceſſitatem.*
3 *Vt,dictio aliquando ponitur exemplificatiuè.*
4 *Mandatum Papæ indiſtinctè eſt adimplendum.*
5 *Papa non præſumitur aliquem velle grauare.*
6 *Duo ſi prætendant habere ius in præbenda, vel beneficio,an poſſit
vnus agere contra alium.*

MAndatum. Secundùm D. Io. An.
poteſt iſtud c. ſumma
ri. Executor, cui ſcribitur, vt in certa eccleſia fa
ciat aliquem recipi cū clauſula [ſi ibidem pro alio non ſcri-
pſimus,qui huiuſmodi gratiam proſequatur] non debet exē
qui,ſi alius ibi receptus eſt de mādato ſcribentis.h.d.vel ali-
ter. Conditio de præſenti appoſita in literis ad beneficia in
fauorem eccleſiæ verificatur etiam de præterito, ſecundùm
1 intellectum glo.h. d. ¶ † No.verbum præſentis temporis a
2 verificari etiam in præterito.ſic econtrario verbum præteri-
ti temporis comprehendit præſens etiam in pœnalibus, vt l.
ſi quid.ver.quod ſi dum proponeretur.ff.de iuriſd.omn.iud.
quandoq; etiam verbum præteriti temporis porrigitur ad
futurum.vt no.in l.talis ſcriptura.ff.de leg.1.& vide quod ple
nè no.Bar.in l.ſi ita.ff.de au.& arg.leg. vbi plenè an præſens
tempus comprehendat futurū. ¶Secundò no.D.Io. de Lig.
2 de iſto ver.mandatum † an ſignificet neceſsitatem. & circa
hoc allegat iura,ꝙ qñq; eſt deprecatiuum, vt 22.q.4.c. Gili
ſarius.2.q.5.c.mandaſtis.& 1.q.1.c.filium.Interdum moni-
tiuum,vt s̃.e.c.eam te.& c.conſtitutus.Interdum conſultiuū.
de deci.c.ſuggeſtū.& de leg.2.l. cum pater.§.mando. & vi-
de quod no.in l.ob hæc verba.ff.de his,qui no.in fa.& ff.man
da.l.1.interdum eſt præceptiuum.j̃.de offi. archi.c.mandamus. facit 14.q.1.c.quod præcipitur.In dubio verò qualiter
aſſumatur,non dicit.ego credo,ꝙ ſecundū ſubiectā materiā
accipiatur vno modo,vel altero,vt l.ſi vno.ff.loca.& l. ſi ſti-
pulatus.de vſur.facit quod no.in c.intelligentia.j̃. de verbo.
3 ſigni.¶ Tertiò no.ipſe de dictione,vt † quæ quandoq; poni
tur exemplificatiuè:qñq; ſimilitudinariè, ſiue comparatiuè:
qñque conſecutiuè:quandoq; aduerſatiuè:quādoq; cauſati-
uè:quādoq; modaliter,vt hic in iuribus alleg. per eū. de qua
etiam tangit Bar.in l.1.de condi.& demon.ff. & in extraua-
gan.ad reprimendam.vbi de dictione, prout. ¶ Quartò nó.
4 ꝙ mandatum Papę † eſt indiſtinctè adimplendum:niſi aliud
de eius intentione appareat.& hoc verum,niſi cauſa rōnabi
lis oſtendatur, quare ille,cui mandatū dirigitur, non valeat
adimplere, vt in c. ſi quando.s̃.eo.Si autē de eius intentione
poſsit probabiliter dubitari,eſt ad ipſum recurrendū.de iu-
di.c.cum veniſſet. ¶ Quintò no.ꝙ non eſt præſumendum,ꝙ
5 Papa † velit aliquem grauare.concor.j̃. de auct.& vſu pa.c.
ex tuarū.& l.1.§.ſi quis à principe. & c.merito.ff. ne quid in
loco pu.¶Sexto no.ꝙ non eſt veriſimile,Papam velle graua
re eccleſiam in receptione duorum.cōcor.j̃.e.c.penul.lib.6.
¶ Venio ad oppo.primò op.ſic. conſtitutio, ſine lex debet
eſſe fundata ſuper dubio,vt s̃.eo.c.cum contingat.& l.quod
Labeo.ff.ad carbo.Sed hic erat ſcriptum pro iſto ſecundo[ſi
pro alio non ſcripſimus]&c.ergo cum pro alio iam eſſet ſcri
ptum,defecit conditio.& ſic deficiente conditione, nullum
fuit dubium,ſecūdum recipi non debere,contra iura prædi-
cta.ſol.dubium faciebat verbum, proſequitur. in literis ap-
poſitum,quaſi ille tantū impediretur,qui gratiam proſeque-
ret,non ille,qui iam proſecutus fuerat cum effectu,ſicut iſte,
de quo in tex.Sed hoc non obſtat. quia præſens trahitur ad
præteritū,vt s̃.c.proxi.c.nam concupiſcentiam. & de epiſ.&
cle.l.nulli.& in iuribus alle.s̃. vel ſi dicimus hanc clauſulam
[ſi pro alio non ſcripſimus] &c.ſemper in literis ſubintelli-
gi.dubitatio erat,an expreſſo vno modo,excludat alium mo
dum:qui tacitè ex iuris diſpoſitione intelligebatur. videbat,
ꝙ ſic,quaſi prouiſio in vnū caſum habeat alios excludere, vt
l.ſi.C.de pac.cōuē.& in c.ſuſceptū.e.tit.li.6.& l.ſi extraneus.
ff.de condi.ob cām.ſed contrarium determinat hic Papa:cu
ius rō eſt, quia prouiſio in vnum caſum de iure cōi non ex-
cludit alium venientē eodem iure.ſecus ſi veniret de iure ſpe
ciali:vel ēt ſi nullo modo ille caſus alius includebatur tacitè,
vel expreſsè: vt l.ſi.& C.de pac.conuen.& in d.c.ſuſceptum.
& l.qđ fauore.C.de legi.per Cy.facit l.ſi cum dotem.in prin.
ſo.ma.& iſtud eſt hic nouum dictū. potes etiā dicere, ꝙ ille
dicatur proſequi,qui iam receptus eſt: imò magis ab eo gra
uatur eccleſia,q̃ ab illo,qui expectat: ſicut debitor purè ma
gis eſt obnoxius,quàm debitor in diem, vt.j̃. de plus peti.c.
1.hoc enim onus.ſ.receptio iam facta habet cām ſucceſsiuā,
non momentaneam: quia ſemper in eo grauatur eccleſia;vt
dicimus in appenſo.ff.de iureiuran.l.eum qui.§.in populari-
bus.& quod ibi no.¶Secundò opponitur.dicitur hic,ꝙ ideo
non valuit gratia ſecunda,quia eccleſia grauaretur: ſed con
tra ſi mādatū Papæ det quicq̃ durum, debet impleri.19.diſt.
c.in memoriam. So.illud verum,qñ conſtat de intentione Pa
pæ:tūc enim debet impleri,vel cauſa oſtendi quare non poſ-
ſit,vt s̃.e.c.ſi qñ.ſed hic non conſtabat de intentione Papę.vt
s̃.dixi.¶Tertiò op valet ſpeciale mandatum impetratum ſu
per eo;ad quod extēditur generale, & ſibi detrahitur, vt s̃.
e.c.paſtoralis.multò magis debet valere ſecundum ſpeciale,
quod in aliquo non detrahit.nec in aliquo tāgit primum mā
datū, vt in caſu noſtri.c. diuerſorū enim diuerſa eſt ratio,vt
l.1.ff.de calum.ad hoc.j̃.de offic.ordin.c.dilectus. Solu. hoc
operatur hæc clauſula [ſi pro alio non ſcripſimus] &c. pro-
pter quam non curamus diuerſitatem beneficiorum,ſed idē
titatem eccleſiæ, quā Papa non intendit grauare:quinimo ꝑ
dictā eccleſiā à receptione pluriū releuatur ordinarius col-
lator,vt vno recepto in vna eccleſia, alium in aliam recipere
non teneatur,vt j̃.e.c.abbatē. vtilis eſt ergo clauſula prædi-
cta [ſi pro alio]vni eccleſiæ,& vni collatori, vt recipere aliū
non cogatur.& infert iſta ſolutio,ꝙ vbi ſine dicta clauſula[ſi
pro alio]ſcriberetur pro ſecundo, primi receptio non obſta
ret ſibi,quod inferius declarabo.¶ Cuius gratia hic princi-
paliter quæro de quæſtione prædicta,videlicet ſi quis impe-
trat in eccleſia,vbi pro alio ſcriptum eſt: nec in ſecundis lite
ris apponīt clauſula[ſi pro alio non ſcripſimus.] &c. an va-
leāt iſtæ ſecūdæ literæ:videtur,ꝙ non, per hanc Decre. & c.
j̃.proxi.ſubeſt enim eadem ratio.ſ.grauaminis eccleſiæ, q̃ vi
detur eſſe cauſa nullitatis ipſius ſecundæ gratiæ,vt hic. ¶Itē
fruſtra dicta clauſula vſitata in literis apponi[non obſtā. ꝙ
pro alio ſcripſerimus.] poneretur. ſi diceremus ſecundū de
bere recipi,per quo ſimpliciter eſſet ſcriptum contra id, qđ
habet.j̃.de priuileg.c.ex ore. In contrariū facit hæc Decre.
quia hic erat clauſula[ſi pro alio non ſcripſimus]ergo ſi non
fuiſſet,valuiſſent iſtæ literæ ſecundæ. & pro hac opi.facit.c.ti
bi qui.& c.ſi pro te.j̃.e.lib.6.& c.eum cui.& c. ſi clericus. &
c.quia ſæpe.de præben.eo.li.in quibus etiam ſecundus in ea
dē eccleſia conſequitur præbendā: nec aliquid dicitur in di-
ctis iuribus de prædicta clauſula [non obſtan.] vel alia: ſed
ſimpliciter pro ſecundo apparet ſcriptum fuiſſe. ad idē cap.
quāuis.j̃.e.lib.6.vbi reſtitutus ad gratiā habebit aliam præ-
bendam in eccleſia,vbi alius eſt receptus. ex quibus iuribus
manifeſtè colligitur,ꝙ vbi nulla clauſula apponatur, valent
ſecundæ literæ,& debet recipi,non obſtā. receptione primi.
& hanc op.tenet Goſ.hic,& in ſumma huius ti.Inn.Egi.Com
poſt.& Butri.s̃.e.in c. capitulum. Ber. hic tenet contrarium.
& iſtā opinio videtur approbari in c.pen.j̃.e.in glo. antepe-
nul.Hoſt.autem hic dicit,ꝙ aut pendet gratia primi.quia nō
dum eſt conſecutus præbendā: & tunc non valēt literæ, niſi
in eis ſit clauſula[non obſtan.] quaſi Papa nolit in eccleſia
tot reſeruationes pendere,vt in c.præſenti.j̃.de offi.deleg.&
hoc caſu vera opi. Ber. aut ille primus fuit conſecutus præ-
bendam: & tunc valent literæ ſecundæ, etiam ſine clauſula
[non obſtā.]& ſit vera opi. Goſ. & ſequaciū. & hoc verum,
ſecundū eum,niſi in literis eſſet clauſula[ſi pro alio]qa tunc
primo conſecuto præbendam, non tenetur ſecundum reci-
pere.contra iſtam op.facit.c.pen.lib. 6. vbi primus iam erat
receptus.& tū gratia ſecundi non valet, vt hic per D.Ioan.de
Lign.qui prolixè,& diffuſè proſequitur iſtum articulum.col
lige ergo,ꝙ qñq; in literis ſecundis oppo.clauſula[ſi pro alio
non ſcripſimus.]& hoc concernit fauorem eccleſiæ, ne ſecū
dū recipe teneatur.quandoque apponitur clauſula[non ob-
ſtan.ꝙ pro alio ſcriptum ſit.] & hęc concernit fauorē impe-
trantis:vt non obſtet ſibi exceptio alterius.quod eſt verū, ſi
eſſet vnus receptus.Si autem duo,tunc clauſula[non obſtañ.
ꝙ pro alio.] &c. non opitularetur huic tertio impetranti.
de quo per Hoſt.in ſummā.e.c. §. quæ poſſunt obijci. ſub §.
hic autem.ante finem.ver.nec prodeſt.& ſe.quandoq; pro ſe
cundo ſcribitur,nulla clauſula appoſita. & tunc an receptio
primi obſtet huic ſecundæ.glo. ꝙ ſic. alij contra, vt ſuperius
dictum eſt.¶ Secundò quærit Inn.dicitur in tex.[ſi pro alio
non ſcripſerimus,qui huiuſmodi gratiā proſequatur]&c.qñ
dicatur primus non proſequi.dicit ipſe,tunc dicitur nō pro-
ſequi, quādo literis, vel iuri ſuo renunciauit:vel quando cō-
tra ipſum lata eſt ſententia,cui ac quieuit, vel vxorem duxit,
vel fecit contrarium clericatui,vt j̃.de apoſt.c.1. per Io. An.
idem

idem in illo, qui primam vacantem poſt præſentationē litera
rū non obtinuit.ῑ.de prębon.c.ſi clericus.lib. 6. non enim vi
detur pro eo ſcriptum, qui facit contrariū eius, quod ſcriptū
eſt, ſecūdū Inn. Quid ergo in eo, qui fortè diſtulit per annū,
an dicatur non proſequi. dicit, ꝙ non, obſt.c. plerūq;.ſ.e.qđ
loquitur de literis impetratis ad lites.non.n.qui differt, vide
tur renunciare.ff.de iudi.l.deſtitiſſe.& hoc verū, niſi ſecūdus
habens clauſulam huius c.petat præbendam, primo ſciente,
& tacēte.præiudicat enim ſibi, ſi patitur, ꝙ alter petat, quod
ad ipſum pertinet, ſeu ſpectat.& intantū, ꝙ nec auctoritate
illarum literarum aliam petere non poterit: quia de illa ſcri-
ptum non eſt, ſed de prima: aliàs propter ſuam negligentiā
in iam collata præiudicat ſibi primus, ſi Capitulum, cui ſic
ſcribitur, præfigit ſibi terminū ad proſequendum gratiam, ſi
poteſt: aliàs proſequetur ſecundus.ff.de op.leg.l. mancipio-
rum. ¶ Tertiò quæritur poſt Io.de Lig. quando eſt appoſita
dicta clauſula [ſi pro alio] &c. an iſtius ſecūdi literæ ſint nul-
læ, vel annullandæ ope exceptionis. Inno.in c.Capitulū.ſ.eo.
dicit, ꝙ ope except. ſunt elidendæ. quidam dicūt, ꝙ ſunt nul
læ ipſo iure. quia ſi Papa ſciuiſſet eccleſiā grauatam pro pri-
mo, pro iſto ſecundo veriſimiliter non ſcripſiſſet, vt hic. ad
idem.c.conſtitutus.ſ.e. contrarium hic renet dom. Ioan. de
Lig.& probat aliquibus rationibus, quas hic vide per eum.
¶ Circa hoc etiam incidenter quęrens, qua auctoritate dica
tur eſſe receptus iſte ſecundus. Si contra ipſum Capitulum
non excepit, ſecundū prædictam opp. diceretur receptus au
ctoritate apoſtolica.ῑ.e.c.cum aliquibus.lib. 6. Remanet tñ
hic dubium, an alius, qui habeat ius in beneficio, vel ad bene
ficium ante receptionem dicti Capituli poſsit exceptionem
opponere contra talem receptum, vt ſibi non præiudicet ſpō
tanea receptio Capituli. dicit Compoſtel. ꝙ ſic, ſiue iſte talis
habeat ius in re, ſiue ad rem. quod dictum no. ¶ Quartò quæ
ritur circa clauſulam [non obſtan. ſi pro alio,] &c. vel circa
clauſulam [ſi pro alio non ſcripſimus.] de qua in tex. an ſuffi
ciat dictas clauſulas ſic generaliter cōcipere: vel requiratur
declaratio ſpecialis, & ſpecifica. videtur, ꝙ ſufficiat genera-
lis, per iſtum tex. & ſimiles. ¶ Alij dicunt, ꝙ requiritur ex-
preſſa ſpecificatio per c. penul.in fi.ῑ.eo.lib.6.vbi dicit [ex-
preſſè] &c. dñs Io.de Lig. iſtam quæſtionē hic latè proſequi-
tur, & videtur tenere, ꝙ ſufficiat generalis appoſitio prædi-
ctarum clauſularū. ¶ Quintò quæritur, an primus præſen-
tans nondum receptus, puta A. poſſit ſe opponere contra ſe-
cundum prę̨ſentantem, puta. B. ne recipiatur. diſtinguit Cō-
poſt. ꝙ aut impetrauit ſuper diuerſo iure. aut ſuper eodē. Pri
mo caſu, puta quando vterque recipiendus eſt ex vi clauſu-
læ: tunc non intereſt ipſius A. ſe non opponere, vbi non au-
ditur. 2.q.6.c.ſolēt. & hoc verū, niſi inter ipſos eſſet quæſtio
de prælatione.ῑ.de conceſ. præben.c.auctoritate.lib.6. Si ve
rò impetret ſecundū ſuper eodem iure: vt quia Capitulū nō
teneatur recipere, niſi alterum tm̃.& tunc poteſt ſe oppone-
re: aliàs ſibi ſcienti pararetur præiudicium. opponeret autē
aſsiſtendo Cap. & docendo de iure ſuo: quod ſi docuit, abſol
uitur ab impetratione ſecundi. de re iudi.c.cum ſuper. iſte au
tem ſecundus, quem primus impugnat, poterit excipere con
tra primum tam contra perſonam, quàm literas. ſed nō ecō-
tra primus contra ſecundū, ſed tantūmodo de ſuo iure doce
re. ratio eſt, quia exceptio eſt actionis excluſio. & iſte ſecun-
dus contra primum non agit, ſed contra Capitulū: vnde non
poterit iſte primus cōtra ſecūdū exceptionem opponere, cō
tra quem actio non dirigitur, ſed econtra. quia contra iſtum
ſecundū primus ſe opponit, poterit ſecundus opponere con-
tra perſonam, & literas ipſius. ¶ Sextò quæritur. pone, ꝙ ſe-
cundus præſentans petijt præbendam à tertio præſentante,
poſſeſsionemq; præbendæ. tertius ſe defendit de iure primi,
cuius prætextu vult iſtum ſecundū repellere. qñ verò poſ-
ſit de iure tertij opponere, iſtam quæſtionem hic latè proſe-
quitur Compoſt. & in materia beneficiali eſt ſatis dubia. qa
cum plures nō poſsint idem beneficium obtinere, vt in c. cū
non ignores.ῑ. de præben. eoipſo, ꝙ poſſeſſor beneficij, à
quo beneficium vendicatur, opponit de iure tertij, vr̃ ſe ius
non habere, & ſuam turpitudinem allegare. & hac rōne di-
cunt Doct. ꝙ licèt per dictam exceptionē, ſi probauerit, ex-
cludat iſtum ſecundū: tñ & ipſe dicto beneficio officio iu-
dicis priuabitur, rōne dictæ confeſsionis, vt in c.per inquiſi-
tionē.ῑ. de elec. & de iſto articulo an quis poſsit opponere
de iure tertij. dic vt l.cum ſeruum.C.de ſeruis fugi. & p Bar.
plenè in l. 2.ff.de excep.& re iu. vbi plenè diſtinguit, ſic dicen
do. quandoq; opponitur de iure tertij ab rō, qui ſucceſsit illi
tertio. & vide quod no.in c.ſi quis in ius.de reg. iur. lib.6. &
quod vidiſtis in l.ſiccitatis.ff.de aqua plu.ar. qñq; opponitur
de iure tertij, vt fideiuſſor.& hoc vidiſtis in l.excep.ff.e.tit.&
ῑ.de duobus re.l.3. qñq; quis opponit de iure tertij prorſus
extranei. & tunc dic, ꝙ qñq; ius tertij eſt excluſiuum ipſo iu
re. qñq; non excludit, nec elidit: ſed partem de vtilitate iuris
agentis dimittit. primo caſu qñq; ipſo iure eſt excluſiuum iu
ris alterius. & tunc aut excluſiuum, ſiue velit tertius, ſiue nō.
quia tunc poteſt opponi de iure tertij, vt ſ. de rei vend.l.fi.&
l.cum ſeruum.cum ſua glo.C.de ſeruis fugi. quandoq; ius ter
tij eſt excluſiuum iuris agentis ipſo iure (ita tamen ſi tertius
vult:) & tūc de iure tertij non poſſum opponere, vt l. 2.ſi ager
vec.pe.cum glo.coniuncta l. 2.C.de iure emphi. quandoque
ius tertij eſt excluſiuum iuris alterius ipſo iure, etiam ſi ter-
tius non contradicat, licèt non requiratur voluntas, tunc po
teſt opponi de iure tertij, vt l.filio prę̨terito.ff. de iniuſto te-
ſta. etiam ad hoc eſt caſus in l.2.§.1.ῑ.de doli excep.coniun
cta glo.in l. eleganter. in prin. ſ.de dolo. quandoq; ius tertij
non elidit intentionem agentis ipſo iure. & tunc aut illud ius
ad hoc tendit, vt etiam alijs proſit. & pōt alius vti iure tertij,
vt l.ſi poſt mortem.§.fi.de contrata. quod intelligo, vt ibi di-
xi. facit l.ex duobus. ſi contra ius, vel vti.pu. aut ad hoc nō tē
dit. & tunc ſi non opponeret exceptionem de iure tertij con
uentus incideret in periculum, ꝙ teneatur ſoluere: & tunc po
teſt opponere, vt hic. & l.quā diu.ff. de bonis liber. & l.3.§.
cū extaret. de carbo. edicto. Si verò qs nō incidit in pericu-
lū: & tunc non pōt de iure tertij excipere, vt l. ſi quis exce-
ptionē.§.ſi quis nullum. de prę̨ſcrip.30.an.& l.ex libero.§.ſi
ex teſtō.de bon.poſ.l.ſerui.& l.militis vetera.C. de teſt.mili.
Tertio caſu quando partē de iure agentis vtilitatis dimittit:
tunc aut illud ius tertij eſt quædam acceſsio rei, vel perſonæ:
vt ſeruitutes reales, vel perſonales, vt vſusfructus: & non pōt
opponi de iure tertij. l.loci corpus.§.competit. ſi ſeruitus vē-
di. & l.fructus.in fi.de rei vendi.& de condi.inde.l. ſi vnum.
in fi. aut eſt ius per ſe, vt ius vtile dñij, quod habet emphiteu
ta, vel quaſi, tamen præſcriptum: & tunc de iure tertij poteſt
opponi, ſicut quando excluſiuè totius, vt no. per glo. in dicto
§.ſi nummi.in fi.& probatur in l. ſi quis excep.§.1. de præ-
ſcrip.30.an. & iſta eſt veritas, quicquid dicat Cyn. in dicta l.
cum ſeruum.C.de ſeruis fugi. vbi perfectè no. ¶ Septimò q̃-
6 ritur. ſi duo † prætendunt ſe ius habere in præbenda, vel in
beneficio per electionem, collationem, vel inueſtituram: an
vnus poſsit agere contra alium, & quo iure. tenet Compoſt.
ꝙ aget officio iudicis, ſi turbatur in ſui iuris proſecutione. &
quamuis non probetur turbationem præceſsiſſe iudicium
eoipſo, ꝙ reus comparet aſſerens ſe habere ius in beneficio,
hac aſſertione dicitur actorem turbare. & poſtquàm actor
de ipſius iure probauerit, condemnabitur reus, vt à turbatio
ne deſiſtat, arg.ff. vti poſ.l.is à quo. & ff. ſi vſusfruc.pe.l.fin. in
hoc tamē aduertendū, ꝙ iſte ad iudicium tractus abſoluet, ſi
ille, qui eum trahit, de iure ſuo non probauerit, poſito ꝙ de
iure ſuo nihil probet. quia ex defectu iuris actoris abſolutio
debet ſequi: nec poſitionibus actoris, per quas ius rei nititur
impugnare, reſpondere debebit. quod dic latius, vt hic per
Compoſt. qui etiam quærit. ¶ Octauò ſi quis petit præben-
dam, tanquàm ſibi debitam, quo iure aget ad ipſam conſe-
quendam

contra tertiū poſſeſſorem. dic vt in c. cum Bertol-
dus.ῑ.de re iud.& innuit hic, ꝙ officio iudicis. qđ ē ſpeciale
in beneficijs. in alijs actionibus non pōt ad rem debitā con-
tra tertium poſſeſſorē. imò plus, in materia beneficiali dicit
Compoſt. ꝙ ſi quis vult petere beneficium tāquàm ſibi debi
tum, pōt petere, ꝙ denuncietur omnibus, qui contendūt ius
habere in illo beneficio, ꝙ compareant infra certū tēpus de
fenſuri ius ſuū. & hæc denunciatio facta per iudicem præiu-
dicabit illis, qui præſentes fuerunt. & ſi plures comparēt, de
bent remitti ad eundem iudicē.ff. de liberali cauſa.l. cogni-
tio.§.ſi plures. ¶ Nonò quæritur, ān delegatus Papæ datus
extra curiam, qui pronunciauit præbendā debitam, & actori
conferendam, poſsit illā conferre. de Papa, & legato non eſt
dubium, ꝙ poſſunt. ꝙ aūt delegatus extra curiam ēt poſsit,
probatur. quia nihil intereſt, per Papā, an per ipſum delega-
tum dictū beneficium conferat: aliàs ſi pro collatione eſſet
expediens ire ad Papam, eſſet circuitus quidam vitandus. de
accu.c.petitionem. Item delegatus Papæ ſuā ſententiā exeq-
tur. de offi.dele.c.ſignificaſti.& c.in literis. Sed collatio ē exe
cutio ſententiæ, vt no. Inno.& Compoſt.ῑ.de offic.dele.c.ſup
eo. Item quia videtur conceſſa executio acceſſoria principa
li commiſsioni. de offi.dele.c.præterea. Item vr̃ caſus in c.au
ditor. de reſcrip.in Cle. quidā tenent iſtam oppo. ¶ Alij di-
cunt, vt recitat hic Compoſt. ꝙ talis delegatus non poterit
conferre. & hoc tenet hic Ioan.de Lig. Non obſtat c.auditor.
quia loquitur in auditore, qui habet ordinariā, ſaltem in co
gnoſcendo. noranter dicit tex. ibi, in Romana curia. & alijs
rationibus hoc probat, vt hic vide per eum, contra quā op. fa
cit. quia ſententia lata ſuper debito pſonali meretur execu-
tionem, vt C.de exec.rei iud. per totū. nec in executione req-
ritur nouus libellus, vel litis conteſtatio, vt no.in l. 1.C.de iu-
di. Sed cum delegatus Papæ exequatur ſententiam ſuā, vt in
d.c.ſignificaſti.& c.in literis. hic erit dare ſententiam delega
ti ſine poteſtate exequendi. Itē aut dicis corā Papa peti col-
lationem, ordinariè agendo, oblato libello. & ſolemniter agi
tato iudicio. & tunc pronunciatio delegati fuit fruſtratoria,
nec producit effectum ſententiæ: aut dicis Papam huic, pro
quo lata eſt ſententia per delegatum, conferre per modum
executiuum ſine libello, & parte non citata, iuxta no. p Inno.
in c.veniens.ῑ.de teſti. & tunc idem debuit facere delegatus,
vt dicto c.ſignificaſti.& dicto c.in literis.

ADDITIO.

a ¶ Verbum præſentis temporis. vide quæ no. Bar. in l.Celſus.ff.de vſu. Baldus. in l.iudicia.C.de rei ven.

SVMMAE.

1 *Verbum, per nos, ſimpliciter prolatum ab homine poſito in dignitate, refertur in dubio magis ad perſonam, quàm dignitatem.*
2 *Papæ intentio non eſt grauare eccleſiam.*
3 *Factum alterius proſequens, non dicitur aliquid de nouo facere.*
4 *Ius ad beneficium quæritur per literas monitorias.*
5 *Gratia morte Papæ non expirat.*

Literis apoſtolicis. Eccleſia, in qua primus
dedit monitorias, ſecūdus præceptorias, per primū,
non ſecundū cenſetur eccleſia fore grauata. h.d. primò man-
datum, ex quo iubet. Secundò ponit exceptionē. Tertiò ex-
primit cām. ſecunda ibi [non obſtan.] tertia ibi [cum factū.]
1 ¶ No. primò ꝙ verbum, † per nos, ſimpliciter prolatum ab
hoīe poſito in dignitate, refertur in dubio magis ad perſo-
nā, quàm dignitatem.ᵃ Et no. hoc ad aliud. faciunt enim iura
differentiā in alia materia, an exprimatur nomen perſonæ, &
an ſub noīe hæreditario grauentur, an nominibus proprijs,
vt l.nonnunquàm.ff.ad Trebel. nā verbū dubium, quod pōt
ad vtrūq; referri, refertur potius ad perſonā, q̃ ad dignitatē.
cōcor.c.ſi gratioſè. & quod ibi no.ῑ.e.lib.6. vn̄ ſi inſtituo A.
& B. fratres meos ex diſparibus portionibus, & ſubiūgo [fra-
tres meos grauo in cētū.] Si enim hæc oratio [fratres meos]
idem operatur, quod expreſsio perſonarum, tenebuntur ad
iſta centū pro virilibus portionibus: ſi ſignificant id, quod
hæredes, tenebuntur pro oneribus hæreditarijs, vt l. nonnun
quàm.ff.ad Trebel. in dubio iura ſe referūt ad hæreditatē, vt
l.Lucius.§.Mæuia.ff. ad Trebel. & ibi per Bar. quod dictum
2 facit cōtra ea, q̃ ſupra dixi. ¶ Secundò no. † ꝙ non eſt inten-
tionis Papæ grauare eccleſiā in receptione plurium. qđ ſine
dubio verū, qñ apponitur clauſula, de qua hic [niſi pro alio]
&c. Quid ergo ſi non opponit, ſed ſimpliciter ſcribit pro plu
ribus ſucceſsiuè ſine dicta clauſula: an eccleſia oēs recipere
teneatur, ardua eſt quæſtio, de qua dixi.ſ.c.mandatum.& ῑ.
3 eod.cap.ſi duobus.lib.6. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille, qui factum al-
terius proſequitur, non dicitur aliquid de nouo facere, nec
grauare. non.n. aliquid dat, ſed datum ſignificat, vt in l.hære-
des palā.ff.de teſta.& l.vnum ex familia.ff.de leg.2. & l.ſi ſer
uo.de hære.inſti. Ille.n. qui exequitur, non cōfert aliquid no-
ui: ſed ille dr̃ conferre, & facere, qui mandauit, vt l. pater ex
ꝓuincia.ff.de manu.vindi. ¶ Ex quo collige quartò, ꝙ actus
ſumit vires, & cōſideratur reſpectu ſui principij, nō reſpectu
ſui finis. qđ facit ad q̄ſtionē porrorū. Si in vna parochia ſemi
nant̄, & naſcunt̄. & in alia trāſplātant̄, & creſcūt, cui decimæ
debeant̄. qđ dic, vt in reg.q prior. in mercur. vbi plenè, an in-
ſpiciamus principiū, an finē. de quo in cap.dudū. de elect. &
4 elec.po. ¶ Quintò colligit̄, † ꝙ p lr̃as monitorias quęrit̄ ius
ad beneficiū. qđ glo. prima non approbat. tu dic, ꝙ qñq; ius
acquirit̄ ad rē: qñq; in re, ſm̄ formā lr̃arum.ῑ. de prębē. c.ſi.
5 lib.6.& de cōceſ.ꝑbē.c.ſi ſoli.eo.li. ¶ Vltimò no. † ꝙ gr̃a non
expirat morte Papæ, ſi monitoriæ ꝑceſſerunt. qđ tetigi.ſ.eo.
c.cōſtitutus. ¶ Quærit glo. magna. hic dr̃, ꝙ nō intelligit̄ gra
uata eccleſia p ſucceſſorē, ſi gr̃am ꝑdeceſſoris exequit̄. quid
ergo ſi mādat executioni gr̃am, quā fecit eius delegatus, ſiue
legatus: an ipſe etiā poterit in eadē eccleſia prouidere. tenet,
ꝙ ſic, ſi exequitur factū gn̄alis legati: ſecus ſi ſpālis ad illum
actum. qđ dic, vt ῑ.de præben.cap.hi qui auctoritate.lib.6.

SVMMAE.

1 *Eccleſia dicitur multis modis ad abbatiam pertinere.*
2 *Prouideri an poſſit clerico de eccleſijs ſubditis abbatibus exemptis per iſtam formam directam diœceſano [prouideas tali clerico] in aliqua eccleſiarum tuæ diœceſis.*

Abbatem Diœceſanus, cui ſuperior,
mādat, vt ī diœceſi ſua, vbi
ꝓ alio non ſit ſcriptū, prouideat, vel faciat proui
deri, nō pōt id exequi, ſi beneficium illud ſpectaret ad colla-
tionem abbatis pro alio iam grauati. h.d. non diuidit̄, & con-
ſtructum incipe ibi [iure rō non permittit.] ¶ No. primò, ꝙ
huic abbati ſcripſit Papa, vt prouideret. poſtea ſcripſit epo,
vt faceret prouideri. & ſic ſunt duæ formæ diuerſę, diuerſum
effectum habentes. de quo.ῑ. de præben.cap. pro illorum.
¶ Oppo. & vr̃, ꝙ nulla fuerit dubitatio. c.ſi enim Papa māda
uit epo, vt faceret prouideri, niſi pro alio non eſſet ſcriptum,
& hoc eſſet ſcriptum abbati pro alio: nō vr̃ dubiū, ꝙ in eccle
ſijs dicti abbatis prouidere non potuit, vt ſ.c.mandatū. & ſ.
c.proxi. mandabatur prouideri in vna eccleſia. ſed hic abbas
multas habebat eccleſias: vn̄ licèt in vna receperit, videbat̄
poſſe epm in alia prouidere. ſed non eſt ita, qa hic grauabat̄
abbas in facultate collationis. ar.ca.ꝑūti. de offi. deleg.lib.6.
& habet hoc locū, vbi eſt iſta clauſula in ſecūdis, videlicet [ſi
pro alio non ſit ſcriptum.] ſi aūt non eſſet inſerta, an tunc in
eccleſijs huius abbatis, qui alium iam recepit, poſſet eps pro
uidere. ex dictis Inn. poteſt colligi, ꝙ non, qñ beneficia, de q
bus epiſcopus prouidere vellet, eſſent de mēſa abbatis, vel
ad eius collationē ſpectarēt. qa ſic idē grauaret. qđ intelligo
verū, qñ aliæ lr̃æ dirigunt̄ ad aliū. Si aūt ad eundem habētē
plures eccleſias, vt abbatem, de quo hic, non uideo, quare

non debeat prouidere ſecundo:licèt in alia prouiderit. ſicut
epſ ſi pluries recepit plures literas pro diuerſis: licèt aliæ de
alijs mentionem non faciant, debent omnibus prouidere.c.
ergo mandatum.ſ.eo.habet locum, quando in vna eccleſia
pro pluribus ſcribitur.Item quãdo vni ſpe habenti plures ec
cleſias,& alij generaliter ꝙ alij prouideat,vt hic: ſecus ſi ei-
dem ſcribitur,habenti plures litteras,vt prædixi.¶ Venio ad
quæſtiones.pone,ꝙ abbas contendebat cũ primo,quia eum
recipere recuſabat: an tunc poterit abbas ſe tueri aduerſus
epm.videt, ꝙ nõ,vt in c.ex eo quod.j.de regu.iur.ar.contra
de l.dicimus.ff. de excu.tu.primã partem,videlicet ꝙ nõ poſ
ſit,tenet Io.An.ſi in lite perſiſtit.j.de cenſi.c.cum olim.ſec ũ
dũ Pet.vide quod dixi.ſ.eo.c.Capitulũ. ¶ Secundò quæro .ſi
ſecundus impetrans primò præſentauit epo, deinde primus
abbati.dic,ꝙ non conſideratur præſentatio, ſed data,& hoc
ante prouiſionẽ.ſi aũt poſt præſentationem, & receptionem
primus præſentat.dicit Hoſt.Papã conſulendũ.quod intelli-
git Io.An.verũ,niſi reſcriptum haberet clauſulã cum de cre-
to,vt in c.tibi qui.j.eo.lib.6.præfertur tñ ſecundus, primo,ſi
primus fuerit negligens, vel nollet ad mandatũ abbatis lite-
ras exhibere,vt in cap.tibi qui gratiam.¶ Tertiò quæro,quæ
1 † eccleſiæ ſpectantes ad abbatem intelligantur exẽptæ. mul
tis enim modis poteſt ad abbatẽ eccleſia pertinere,vt j.de p
bẽ.c.de monachis.an ergo omni modo, quo ſpectant ad eũ,
erunt ligatæ manus epi. dicit Cõpoſt. ꝙ poſsit prouidere in
eccleſijs,vbi habet merum ius patronatus, non in alijs, quæ
2 eſſent de mẽſa,vel prouiſione abbatis.¶ Quartò quæro,†an
per iſtam formam directã diœceſano [prouideas tali cleri-
co in aliqua eccleſiarum tuæ diœce.] poterit prouidere in
eccleſijs ſubiectis abbatibus exemptis. Vin.ꝙ non,per c.gra
ue.j.de offi.or.Compoſt.contra.& bñ. Non obſtat.c.graue.
quia loquitur,qñ Papa ſcribit ordinario, ſuũ officium exci-
tando: ſecus ſi tanquàm cuilibet alij executori. licèt enim
monaſteria ſint exempta cum capellis: tamẽ ſunt in diœce.li
cèt non de diœceſi.facit Cle.1.de præben.in glo.ad hoc facit
quod no.Io.An.poſt Archi.j.eo.c.ſi propter.lib.6.¶ Vltimò
no.ꝙ ſicut ſpecies eximitur à gñe:vt ſ.eo.c.1. ita genus ſub-
alternum derogat generi magis lato.& non intelligas,ꝙ exi-
matur ipſo iure: ſed ita demũ,ſi ille,cuius fauorem reſpicit,
ſubalternum genus proſequatur, vt patet per dicta ſuperius.
Ita etiam dici poſſet de ſpecie certa exempta à genere, non
ipſo iure:ſed ita demum,ſi hñs illam ſpecialem gratiam, pro
ſequatur.facit l.ſi hæres. ff. de opt. lega. vbi legatum ſpecie
non impedit optionem in illa ſpecie.

S V M M Æ.

1 *Excommunicatus impetrat reſcriptum,& valet.*
2 *Excommunicatio iniuſta ligat.*
3 *Delegatus ſupplet negligentiam ordinarij.*
4 *Corrigere per ſeipſum malè geſta,honoris eſt.*
5 *Quis de facto proprio,in quo non cadit probabilis ignorantia,certus eſſe debet.*
6 *Excommunicator an cognoſcat de cauſa principali.*

A B excõmunicato. Excõica
tor, ad
quẽ ſcribitur,ꝙ excõmunicatum abſoluat: ſi cõ
tra cõciliũ illũ excõmunicauit,de hoc ipſe nõ cognoſcit: ſed
is,qui excõicatore negligente id exequi, fuerit deputatus.h.
d.Primò narrat factũ,ex quo inſurgit quæſtio .Secundò po-
nitur ſolutio,ibi[excõicatori.] quæ tria facit. Primò negati-
uè ſoluit.Secũda ibi[licèt]id,qđ faciebat dubium, remouet.
1 Tertia ibi[ſed illis]defectum ſupplet.¶ No.primò,† ꝙ ex-
cõicatus impetrat reſcriptũ, & valet. quod eſt verũ in cauſa
abſolutionis, vt hic.& j.e.c.1.lib.6.Super nullitate autẽ ſen-
tentiæ an poſsit impetrare.Hoſt. ꝙ ſic,vt no.j.de excep.c.ſi-
gnificauerũt.Io.An. contra.non eſt enim iſta defenſio (dicit
Hoſt.) ſed impugnatio: aliàs ſequeretur, ꝙ ſuper ſpoliatio-
ne,vel iniuria poſſet agere.quod eſt falſum,vt j.de iudi.c.in-
telleximus.& de excep.c.dilecta.ſecundùm Ioan. de Ligna.
2 ¶ Secundò no.† ꝙ excommunicatio iniuſta ex ordine, vel
a ex cauſa ligat.idem ſi ex animo.11.q.3.c.1. & de offi. deleg.
c.cum contingat.& de ſenten.excõmuni. c.per tuas. & c. ſa-
3 cro.vbi de hoc.¶ Tertiò no.† ꝙ negligentiam ordinarij ſup
plet delegatus.idem econuerſo.de offi. ordin. c.ſignificauit.
¶ Quartò no.ꝙ Papa mandat delegato,vt negligentiam or-
dinarij exequatur,quod ver.exequatur, imperſonaliter pro-
fertur.an aũt per ſe, vel alium.dicit Hoſt.ꝙ per ſe,ſi eſt ſacer
dos:aliàs faciet fieri per alium ſacerdotem, cum abſoluere
ab excõmunicatione ſit fori pœnitentiarij. contrariũ tenet
D.Io.de Ligna.& remittit ad no. de ſenten.excõ.c.à nobis.
4 ¶ Quintò no.† ꝙ eſt honor,per ſeipſum corrigere malè ge-
ſta,prius quàm ab alio corrigatur. 22.q.4. c.magnæ.& de
5 elect.c.noſti.in Authen.de nup.in fi.col.quarta.¶ Sextò†no.
ꝙ debet eſſe quis certus de facto proprio, in quo non cadit
probabilis ignorantia.ff.pro ſuo.l.fi.niſi in caſibus, quos no.
Bar.in l.1.de confeſ.ff. ¶ Recito apparatum huius cap. pro-
ut iacet.& capio glo.2.quæ incipit.ſed quæritur.quæ obijcit,
& reſpondet: quærit,& ſoluit:arguit,& remittit, & iudicem
inſtruit. ¶ Opponit ergo, & videtur, ꝙ non debeat remitti
excommunicatus iniuſtè ad excommunicatorem. quia eſt ſi
bi ſuſpectus.vt j.de ſenten.excõ.c.per tuas. So.vt in glo. Sed
tu latiùs ſic diſtingue. aut excommunicator eſt ordinarius,
aut delegatus. Primo caſu,aut non fuit appellatum, & fit re
miſsio.de offi.delega.c. cum contingat. niſi periculum ſit in
mora.de ſenten.excom.cap.venerabilibus.§.ſanè.lib.6.Si tñ
notorium eſt excommunicationem eſſe nullam, põt hoc ſu-
perior declarare.de app. c. ſolicitudinem. & vide in dicto c.
venerabilibus.§.vbi aũt.aut appellatũ: & tunc poteſt remit-
tere, ſi vult,ſed non tenetur.de ſenten.excom.c. per tuas. &
dicto c.venerabilibus §. ſi non conſtet. & ſe. Si aũt excõica-
tor erat delegatus,diſtingue ſimiliter: aut fuerat appellatũ,
vel non.primo caſu aut recepit appellationem,aut non.Si re
cepit:& abſoluere non põt.quia deſijt eſſe iudex.de offi. de-
lega.c.paſtoralis.§.preterea.Si aũt non recepit:& poteſt etiã
delegans abſoluere.j.de offi.deleg.c.paſtoralis.2.rñ. Si autẽ
non fuit appellatum: & tunc aut excõicauit ante diffinitiuã,
vel poſt,ſed nondũ eſt lapſus annus.& tunc ad eum fit remiſ
ſio,vt hic,& j.de offi.deleg.c.prudentiam.§. cæterũ. aut ex-
communicauit poſt diffinitiuã,& annus eſt lapſus: & tunc ni
hil poteſt ſine noua cõmiſsione.de offi.deleg.c.quærenti. Et
circa predicta not.vnum verbum Io.And.ꝙ ſicut appellatio
ſubſequens non ſuſpendit effectum excõicationis:ita & mul
tò magis non ſuſpendit effectum abſolutionis, quæ trahit ſe
cum ſuũ effectũ ſtatim,ſicut excõicatio. ¶ Quærit glo.nun-
6 quid excõicator † cognoſcat de cauſa principali, tenet ꝙ
ſic,ſi non fuerit appellatũ ab eo.Io. An. latius ſic diſtinguit.
aut erat cauſa inter excõicatorem, & excõicatum, & in lite-
ris erat clauſula[audiatis qcquid remãſerit qſtionis:]& dele
gati cognoſcent de principali, non attento,fuerit appellatio
iuſta,vel iniuſta, ne ſit excõicator iudex in cã propria.C. ne
qs in ſua cã.l.1.Si verò clauſula pdicta non erat appoſita, &
tũc nõ procedet,nec ẽt excõicator,ſed ibitur ad iudicẽ com
petentẽ Si non erat cã cũ tertio, & tunc aut non appellauit,
nec erat dicta clauſula.& tũc ſiue reperiant appellationẽ iu-
ſtã,ſiue iniuſtã remittent ad excõicatorẽ, vt cognoſcat de cã
principali,vt ff.de iudi.l.vbi cœptum.aut cõquerens appella
uit: & tunc aut delegatio nõ fuit facta cũ prædicta clauſula,
aut cũ ipſa.primo caſu remittũt, qñ reperiunt excõicationẽ
iuſtã:aliàs non, ſed ipſi cognoſcent.ſecundo caſu,qñ cũ ipſa
clauſula,tũc cognoſcẽt,ẽt ſi appellatio fuerit iuſta, ſm Ioan.
An.¶ Tertiò qro.ſtatutus eſt terminus excõicatori i lrĩs apo
ſtolicis,vt abſoluat:aliàs dati ſũt alij delegati,q mãdatũ apo
ſtolicũ exequãtur: an añ termini finẽ iſti poſsint abſoluere,
conſen-

conſentiente excõicatore,& partibus:videtur,ꝙ non. qa an
te finem termini non habẽt iuriſdictionẽ. ergo cõſenſus par
tium non põt ipſam eis conferre.& hanc rõnẽ tenet Innocẽ.
Hoſt.contra,quaſi in fauorẽ prædictorum.ſ.excõicatoris,&
partium terminus ſit ſtatutus,cui licet renunciare. Si aũt ex-
cõicator ante finem termini dicat, ego nolo te abſoluere:an
ſtatim,vel expectato fine termini,iſti delegati abſoluere de-
beant.Io. An. videtur inclinare,ꝙ ſtatim poſsint, non expe-
ctato fine termini.quia in incertis,non certis &c.contra op.
iſtam facit c.cõmiſſa.de elec.lib.6.facit quod no.Bar.in l.il-
la ſtip.ſi Calendis.de verb.obli.& hanc quæſtionẽ cũ præce-
denti no.quia ſubtiles ſunt.¶ Tertiò quæro,ſi poſt terminũ,
& iuriſdictionẽ deuolutã ad legatũ excõicator abſoluat, an
teneat abſolutio.quidam, ꝙ ſic. quia etiã poſt terminũ reti-
net iuriſdictionẽ.Alij dicunt hoc verũ,ſi partes conſentiant,
& delegati pronuncient excõicationem iuſtã: aliàs ſecus. &
de his quæſtionibus pleniùs vide per Io.de Ligna.

ADDITIO.

a ¶ Quod excõicatio iniuſta. Adde tex.in c. ſententia paſtoris. & in c.cui
eſt illata.11.q.3.Tamen fallit in multis caſibus, qui enumerati ſunt in
gl.in c.per tuas.de ſen.excom.in verbo in quibus caſibus.gl.ord.in c.præ
ſenti.in verſi.cautelam.de ſen.excom.lib.6.

S V M M Æ.

1 *Impetrans reſcriptum ſi tacet verum, & exprimit falſum, non valet.*

1 S I proponente. Impetrans † benefi-
cium, verum tacens,
vel falſum exprimens,repellitur. adducit glo.hic mul
ta iura,ꝙ de modicis non curamus, contra determinationẽ
huius c.plura etiam colligit,Io.An.& Archi.in c.non poteſt.
de præben.lib.6.& ex iſtis iuribus videntur Doct. noſtri ſu-
mere regulam generalem, ꝙ de minimis non ſit curandũ,
niſi in caſibus expreſsis in iure. Iac. But. in l.in rebus.§.poſ-
ſunt.ff.cõmoda.dicit,ꝙ regulariter curamus de minimis, vt
j.de rerum diui.§.gallinarũ.& no.in l.ſi neceſſarios. in prin-
cip.ff.de pigno.act.fallit in caſibus.vbi agitur de iure ſpecia-
li ad reſciſsionem actus, qui tenuit de iure cõi, vt in actione
de dolo.in reſti.in integ. & alijs remedijs reſciſſorijs introdu
ctis iure ſpeciali,vt ff. de reſti. in integ. l. ſcio. & de dolo.l. ſi
oleum.¶ Quãdo autem ageretur ex pacto, vel pro iure meo
conſeruando,etiam de minimis eſt curandum. vnde ſi debi-
tor reſtaret ſoluere vnum nummum, non teneretur creditor
reſtituere ſibi pignus. Item ſi vendo rem tibi cum pacto, ꝙ
ſi alius plus obtulerit,ſit inempta,offerendo nummum plus,
inempta erit,vt l.res bona.ff.de contrahen.empt.Item ſi de-
ficeret nummus in ſolutione canonis,poſſet dñs emphytheu
tam expellere.& ſi ſub conditione, ſi centũ dedero, legetur
mihi fundus:ſi nummus deficeret ad centum,non debeo fun
dum conſequi,vt ſentit glo. in d. l. res bona. de quo dic per
Cy.vt in d.§.poſſunt.in additionibus. & per Bar. in l. ſi pro-
prietarius.ff.de damno infec. ¶ Vltimò diſputat, an ille,qui
tacet in impetratione beneficij modicum beneficium, quod
habebat, an valeat impetratio. dic vt habetur.j. de præben.
c. ſi motu proprio.lib.6.

S V M M Æ.

1 *Reſcriptum commodari non poteſt.*
2 *Reſcripta ad futuras lites non extenduntur.*
3 *Reſcriptum contra eum, cum quo quis litem non habet, non valet.*
4 *Reus ſuper vno negocio coram diuerſis iudicibus trahi non debet.*
5 *Actor debitorem obligatum pluribus actionibus perſonalibus corã pluribus iudicibus conuenire non debet.*

Q Via. Septem ſpecies fraudis ponũtur in hac
Decre. quarum tres committuntur in
impetrando. quarta in abutendo literis impetra-
tis.pœna verò cõis eſt omnibus amiſsio literarum, & cõdẽ
natio expenſarum.¶ No.ꝙ cum plures cõueniunt in eodem
nomine,quid tunc erit de reſcripto:videtur non valere, rõ-
ne incertitudinis,per no.j.de offi.delega.c.qm̃ abbas. & cir
ca hoc vide,quod no. Specu.in ti.de cita.§. 1. ver. quid ſi. &
ver.ſe.vbi de iudice,& reo,qui conueniunt cum alijs in nomi
ne.hi tamẽ,qui tradunt taliter literas, tenentur de falſo,ſicut
ſupponentes partum.ff. de fal. l. falſi nominis.recipiens ſciẽ-
ter eadem pœna tenetur: ſecus ſi ignoranter, niſi poſtea ſci-
uiſſet, & vſus eſſet, ſecundùm Ioan. And. ¶ Secundò no.ex
1 hoc tex.† ꝙ reſcriptum non põt commodari, ſicut nec pal-
lium.j.de vſu pal.c.ad hæc.ex quo infert Io.An. ꝙ cedẽs iu-
ra, non põt tradere inſtrumentũ ceſsionario:licèt ergo per
modũ ceſsionis inſtantia iudicis transferatur, vt l. in cauſæ.
§.ſi tu ex parte.ff. de procura. tamen facultatem, quæ mihi
competit per reſcriptum in conueniendo debitorem,nõ poſ
ſum cedere.quod eſt notandum,arg.j.c.pe.& ſ. de offi.dele.
quandoq; tamen reſcriptum ab vno impetratum alteri pro-
deſt,vt in re indiuiſa.C.de diuer.reſcrip.l.1. ¶ Tertiò no.in
2 ver.aut literas: † ꝙ reſcripta non extenduntur ad futuras li-
tes. multa bona ſimilia ſunt in glo. & an idem in reconuẽtio
ne, cum non poſsit fieri ſuper debito contracto poſt ipſam
delegationem.dic,vt j.eo.c.diſpendia.lib.6. & intellige, ꝙ
ad futuras lites non trahitur, ſi opponatur: aliàs tenet ſentẽ-
tia,vt j.de offic.delega. c.cum olim abbas.ſecundũ Hoſtien.
3 ¶ Quartò no.in ver.quiſq; illas.ꝙ non valet impetratio†cõ-
tra illum,cũ quo litem non habet, quos exemplifica,vt hic in
nouella.vbi quæritur,an ex ſola vocatione puniatur.remittit
ad no.in c.ſi diligenti.de foro comp. vbi plenè de hoc.Hoſt.
tenet in hoc cum caſu huius c.ꝙ ex ſola vocatione puniatur,
vt hic dicitur.& hoc verum,ſi vocatus venit: aliàs non puni-
tur.quia non intereſt ipſius,ſecundũ Io.An.Ego pro hoc al-
leg.l.quãuis.ff.de in ius voc.¶ Quæritur etiã circa hoc, quõ
hoc poterit ſciri, ꝙ nihil habeat quæſtionis ad elidendã iuriſ
dictionem iudicis: cum hoc debeat diſcuti in proceſſu cau-
ſę,non in ingreſſu iudicij.dicit Io.And.ꝙ ſummatim hoc di-
ſcutiet iudex,ſi reus habeat exceptionem, & oppoſuerit, ad
eius iudicium declinandum. quod dictum tene menti ad no.
in c.ſuper literis.ſ.e.¶ Quintò not.in verſi. ſeu quamquàm,
4 † ꝙ ſuper vno negocio nõ debet reus trahi corã diuerſis iudi
cibus,puta plures rei credendi. dic, vt in l.ea tñ.§.fin.ff.iudi.
ſol.& ff.de libe. cauſa. l.cognitio. §. ſi plures. facit. ff. de qui
re.ad eum.iudi.eatur.l.1.& l.huiuſmodi. §. fina.ff.de lega.1.
5 ¶ Sextò no.in ver. vel etiam. † ꝙ actor non põt debitorem
obligatum pluribus actionibus perſonalibus conuenire co-
ram pluribus iudicibus. circa quem articulũ breuiter ſic di-
ſtingue.aut loquimur in actore, aut in reo. Primo caſu,aut
actor vult trahere reum ſuper pluribus actionibus perſona-
libus coram diuerſis ordinarijs competentibus. & tenent In
no.& Compoſt. ꝙ poſsit.quia non reperitur prohibitum,li-
cèt B.hic cõtra.aut ſuper vna cauſa corã delegato,ſuper alia
coram alio: & idem.& hoc tenet Io.An.licèt Io. Mo. contra
in c.diſpendia.aut coram diuerſis delegatis. & tunc aut ſup
perſonalibus actionibus:& non poteſt,vt hic.& aduerte, qa
dico,non poteſt trahere.non dico,ꝙ non valeat impetratio,
immò valet:& prima lite finita, ſuper alia poterit vti reſcripto
impetrato:licèt non,prima lite pendente.& hoc dicit Ioan.
And.ſuper ver.per varias.aut actor vult conuenire reum ſu-
per pluribus realibus coram diuerſis delegatis. & tunc po-
teſt,ſecundũ Ber.Gof.Inno. & Compoſt.Hoſtien.diſtinguit,
quòd aut eadem res petitur actione reali pluribus de cau-
ſis.& idem,quod in perſonalibus, quòd ad eundem iudicem
impetrantur. Si autem petuntur diuerſæ res actione reali:
& tunc aut ſunt in eodem territorio:& idem, quod in per-

ſonali.quia eadem eſt ratio: aut multum ſunt diſtantes, & in diuerſis territorijs.& tunc dicit,ꝙ poteſt ſaluari opinio prædictorum.¶Secundo caſu principali,cum loquitur de reo.& tunc dic,vt in c.diſpendia.§.reus quoq;. & qđ ibi no. in glo. quæ incipit.in hoc.& in glo.vlti.¶Vltimò no.condemnatio. expenſarum in omnibus caſibus prædictis. & ſuper hoc eſt fundata gl. quæ quærit, quis erit iudex competens ſuper iſta condemnatione expenſarum,cum appareat reſcriptum non valere.tenet,ꝙ ipſi iudices delegati in reſcripto.quia licèt ſuper eadem cauſa principali non ſint iudices competentes:tñ ſunt ſuper iſto articulo efficacię reſcripti. vt in c. ſuper literis.ſ.e.& de hoc eſt tex.in Clem. 1.ĵ.eod.& de hoc in Specu. de expen.§.iuſto.verſi.9. dicit hic Pet. ꝙ cautè facient delegati, ſi primò condẽnent in expenſis,& poſtea pronuncient reſcriptum non valere. quia ſi primò pronunciarent reſcriptum non valere,poſtea ſententia ſuper expenſis ſecuta, videretur lata à iudicibus carentibus iuriſdictione. ¶Secundò Io.An.inducit glo.fi.ad quæſt.delegati Papæ,qui in cauſa ſibi commiſſa deliquit vel malam ſententiam dando,vel partem grauando: an pars grauata poterit ipſum conuenire coram ordinario.Cy.ꝙ ſic in Authen. qua in prouin.C. vbi de crimi.agi oportet. Alij diſtinguunt, ꝙ aut abutitur iuriſdictione in malè procedendo. & non poteſt ordinarius ſe intromittere: aut in malè iudicando. & poteſt agi ad intereſſe contra eum coram ordinario.vide in Specu. de inquiſitione. §.1.ver.ſed pone.& quod no.Io.And.in c. ſuper eo.ſuper 3. gl.ĵ.de offi.deleg.& eo. tit.c.prudentiam.§.adijcimus.in vltima glo.de qua quæſt.hic latius vide per eundem.

De conſuetudine.

ISTA rub.continuatur ad pręcedentia in hunc modum.dictum eſt ſupra de conſtitutionibus,& reſcriptis,& de iure ſcripto.verum quia eſt ius non ſcriptũ.ſ.conſuetudo, quæ pro lege ſeruatur,vt l. de quibus.ff. de legi.& Inſti.de iure natu.gentium, & ci.§. ſine ſcripto.habetur de materia.1.diſt.c.nos autem.& c. ſeq. & 11.diſ.per totum.repetit.in 6. & multa iura incluſa in hoc volumine tractãt de iſta materia.quorũ quidam approbant conſuetudinem.quidã reprobant, vt plenè colligit nouellator.Super iſta rub.tractat Innocẽ.ſi actor & reus ſint diuerſi fori,& etiam fortè iudex,quam conſuetudinem ſequi debeat in cognoſcendo,& iudicando.& primò videndum eſt de iudice principali,an ſuam, vel litigantium conſuetudinem teneatur ſequi.Secundò de iudice appellationis. Tertiò de iudice delegato. Quartò de iudice prorogato.de his omnibus mixtim hic tangit Ioan.An.poſt Inno.¶Quæro ergo primò ſi extraneus hic Señ.deliquit, vel contraxit, an debeat iudex cognoſcere,& iudicare ſecundũ ſtatuta ciuitatis, vbi contractus eſt initus,vel delictum commiſſum,vel vnde eſt reus. diſtinguit tria membra.nam quandoq; loquimur de conſuetudine,vel ſtatuto concernente litis ordinationem. qñq; concernente litis deciſionem. quandoq; concernente res ipſas, quę in iudicio ducuntur. Primo caſu locus iudicij. Secundo locus litigatorum.Tertio locus,vbi ſita eſt res, de qua contenditur,eſt conſiderandus,vt in iuribus alle.hic per eum. & circa hoc latius poſt Bar. ſic diſtingue. aut loquimur de conſuetudinibus,& ſtatutis, quæ concernunt ipſius cõtractus ſolemnitatem,ſiue ordinationem.aut de his, quæ pertinent ad ipſius iuris ex ipſo cõtractu orientis executionem. Primo caſu inſpicitur locus contractus,vt l.ſi fundus.ff.de euic.& l.2. ff.quemadmo.te.aper. & hoc verum, ſi ſit rationabilis.ĵ.de fideiuſ.c.conſtitutus.Secundo caſu aut quæris de his,quæ ꝑtinent ad litis ordinationem:& inſpicitur locus iudicij.vt l.3. ff.de teſti.aut de his,quæ pertinent ad litis deciſionẽ. & tunc aut de his,quæ oriuntur tẽpore contractus, ſecundũ ipſius contractus naturam:aut de his,quæ oriuntur ex poſtfacto ꝓpter negligẽtiam,ſiue morã.Primo caſu inſpicitur locus, vbi celebratus eſt cõtractus,& non locus, vbi fienda eſt ſolutio. nam licèt fundus ſolui debeat, vbi eſt: tamen inſpicitur locus celebrati contractus,vt l.ſi fundus.ff.de euic. & ita ſentit Dyn. de act.& obliga.l.contraxiſſe. fallit in dote.ff.de iudi.l. exigere. per rationem ibi poſitam in tex. Secundo caſu aut ſolutio eſt collata in locum certum, aut in pluribus locis, aut alternatiuè, ita ꝙ ſit electio actoris: aut in nullum locũ, ſed promiſſio fuit facta ſimpliciter. Primo caſu inſpicitur conſuetudo, quæ eſt in illo loco, in quem eſt collata ſolutio, vt ff. de vſu.l.2.cum ſua glo. Secundo, & tertio caſu inſpicitur locus,vbi petitur, vt l.vinum.ff.ſi certum peta. & ff.de tritica.l. fina.ratio huius eſt, quia ibi eſt contracta negligentia, ſiue mora. & prædicta faciunt ad quæſt.Statutum eſt Señ. vbi eſt celebratus contractus dotis,& matrimonij, quòd vir lucretur mediam partem dotis.Floreñ. eſt ſtatutum, quòd lucretur totã.certè ſpectabitur ſtatutum viri,vt d. l. exigere. Alia eſt quæſtio.ſtatutum eſt, ꝙ ius petendi debitum præſcribatur. 10. annis. modò quidam Piſanus promiſit mihi centum Romæ, ſoluenda hic Señ. certè non potero petere poſt 10. annos. quia hic contracta eſt negligentia, ſeu mora. & hoc modo poteſt ſaluari glo. quæ eſt in l.2.ff. de eo, quod certo loco. vbi locus iudicis inſpicitur in petenda reſtitutione ſuper reſolutione contractus alibi celebrati.intelligo enim, ſi in loco iudicij contingit læſio,ſiue mora, contra quem petitur reſtitutio.& hęc in contractibus. In delictis verò tangit Cy.in l.2.C.quæ ſit longa conſuetudo.& Specu. in tit.de conſtit.tu.poſt eum latius ſic diſtingue. Aut commiſit delictum in hac ciuitate, quod erat delictum de iure communi: & punitur ſecundùm ſtatuta, & conſuetudines huius ciuitatis, vt C.vbi de crimi.agi oportet. Authen. qua in prouincia. & de ſententia excom.c.à nobis. & ibi no.& de conſti.c.vt animarum.lib.6.& l.ſi is cui.§.penul.ff. de accu. per Iaco. de Are. & omnes. Aut non erat delictum de iure cõmuni.& tunc aut ille forenſis tantam moram traxit, ꝙ veriſimiliter tenetur ſecundũ conſuetudinem: & tunc idem.pro hoc l.2. & qđ ibi no.in vlt.glo.C.vbi de crimi.agi oportet.aut ibi non traxit tã tam moram. & tunc aut illud factum erat cõiter per omnes ciuitates prohibitum: vt puta ne extrahãt frumentũ de territorio, qđ eſt cõiter prohibitum per omnes ciuitates. Italiæ. & iſto caſu non licet allegare ad totalem excuſationẽ.vt ff.de publi.l.fi.§.licèt aliquis.aut non eſt ita generaliter prohibitum:& non tenetur, niſi fuerit ſciens,vt l.fin.ff.de decre. ab or.fa.& dicto c.vt animarũ.& ita diſtinguit Bar.in l.cunctos populos.C. de ſumma Trini. vbi etiã de efficacia ſtatuti, & cõſuetudinis circa teſtamẽta. an teſtm̃ factum Venetijs cũ duobus teſtibus, valeat inter Seneñ. vel alios, qui teſtant ibi. & an conſuetudo, & ſtatuta corrigant effectum ſuũ extra territorium, vt de conſuetudine Anglicana,ſecundũ quã primus genitus ſuccedit in hæreditate:an quò ad bona, quæ hic Señ. Anglicus poſsidebat, ſit dicta cõſuetudo ſeruanda, vel ius cõe.Iaco.de Are.& Guil.de Cu.tenẽt,ꝙ de bonis ſitis in Anglia iudicabitur ſecundũ illã cõſuetudinẽ. de bonis ſitis hic,ſecũdũ ius cõe. Bar. aliter diſtinguit ibi.dic,vt ibi per eũ.facit quod no.Spec.in tit.de inſtru.edi.§.cõpendioſè.ver. quid ſi.de cõſuetu. & 8.diſt.c.quæ cõtra morẽ.& per Hoſt.in ſumma.e.ti.§.fi.ver.ſed pone,ꝙ inter laicos. vbi an cõſuetudo laicorũ obliget clericos.Bar.ꝙ ſic,in d.l.cũctos populos. & c.cum veniſſet.de eo qui mit.in poſ.Io.de Lig.contra.ĵ.e. c.ad noſtrã.& de his omnibus plenè in diſputatione dñi Ia. de Are.vbi plenè de mercatoribus,& aduenis,an ſm̃ cõſuetudinẽ terræ ſuæ,vel loci,ad quem veniunt,debebunt teſtari.& an valeat cõſuetudo, ꝙ teſtm̃ ſit validum cũm duobus teſtibus.¶Secundò q̃ritur de iudice appellationis.an primi iudicis, an ſuam vel litigantium conſuetudinẽ teneatur ſequi.dic

vt 12.diſt.c.illud.vbi de hoc.& in Spec.de ſen.prolatione.§. qualiter.poſt prin. & ſecundũ Compoſt. non põt dari certa regula.nam qñq; ſeruat conſuetudinem iudicis à quo:vt qđ egit iudex à quo rõne ſuæ cõſuetudinis teneat ipsũ ſequi.de teſta.cap. Raynutius.qñq; conſuetudine ſui fori, vt ff.de teſti.l.teſtium.in fi.qñq; cõſuetudinẽ loci, vbi contractum eſt. vt l.ſi fundus.ff.de euict.facit quod plenè diſputat Inno.ĵ.de ferijs.c.conqueſtus.vbi no. an circa ferias iudex appellationis debeat ſequi conſuetudinem litigãtium, vel ſuã. & tenet, ꝙ ſuam.¶Tertiò quæro,quid de delegato,an ſuã, vel delegantis.quidam dicunt, ꝙ ſecundũ conſuetudinẽ loci iudicij. Alij ſecundũ cõſuetudinem delegantis. Alij ſecundũ conſuetudinẽ ipſius rei.Alij diſtinguunt, an fuerit delegata de volũtate partium, an contra. Primo caſu ſecundũ conſuetudinẽ delegantis. Secundo caſu ſecundũ conſuetudinem ipſius rei. Compoſt.dicit,ꝙ non eſt differentia inter ordinarium, & delegatum: quia delegans mandat ſeruari conſuetudinẽ loci, vbi cauſa delegatur,vt ibi de eo,qui mit.in poſ.ca. cũ veniſſet.quæ ergo dicta ſunt ſupra in ordinario,ſerua & in delegato. ¶Quartò & vltimò quæritur, quid de iuriſdictione prorogata,an iudex,cuius iuriſdictio prorogatur,ſeruabit ſuam conſuetudinẽ,vel litigatorũ prorogantium. Rñ. ſi prorogat iuriſdictio iudicis ordinarij de perſona ad perſonam, vel de re ad rem,ſuã conſuetudinẽ ſeruabit reſpectu ordinis procedendi:quia talis prorogatio non tribuit ſibi nouã ſpeciẽ iuriſdictionis. facit quod no.ĵ.de offi.delega.c.P. & G. Si aũt prorogatur de loco ad locum:vt ſi epiſcopus Floreñ.hic Sen. cognoſcit,conſentientibus epiſcopo,& partibus: an tunc ſua ſtatuta ſeruabit,ſicut quando iuris auctoritate aliquis in aliena diœceſi inter ſuos ſubditos iuriſdictionẽ exercet. quo caſu ſeruabit conſtitutiones ſuas, ſiue tendant ad litis ordinationem,ſiue deciſionem, & eſt glo. notabilis. in Clem. 1. de foro comp.ſuper ver.omnimodã.quam tene menti.

S V M M AE.

1 *Papa conſuetudinem Eccleſiæ dãnoſam reprobare debet.*

C Onſuetudines. Cõſuetudines eccleſijs oneroſæ non valent.h.d.Pone caſum, vt in ca. cum in
1 cunctis.ĵ.de his,quæ fi.à ma.par.ca. ¶No.primò.† ad Papã pertinet conſuetudinem Eccleſiæ dãnoſam reprobare. quid in conſtitutione dãnoſa facta ab aliquo epiſcopo.dic,ꝙ idẽ, ſecundũ Hoſt. Idem enim eſt effectus conſuetudinis,& ſtatuti.& procedunt ab eadem cauſa efficiente: licèt conſuetudo cauſetur à conſenſu tacito. conſtitutio ab expreſſo, vt l. de quibus.ff.de leg.& dicetur.ĵ.e.c.fi.

S V M M AE.

1 *Eccleſiæ licèt ex donatione quæratur dominium ſine traditione ipſo iure, non tamen poſſeſſio.*
2 *Teſtis de auditu, & viſu deponere debet.*
3 *Poſſeſſio per inueſtituram an quæratur.*
4 *Creditor ſi reddiderit inſtrumentum debitori, an videatur debitum remiſiſſe.*

E X literis. Et ĵ. Valet conſuetudo, per quam dominia rerum abſq; ſolẽnitate eccleſijs acquiruntur. h.d. communis di
1 uiſio.ſecunda,ibi[diſcretioni.]¶No.primò, † ꝙ licèt ex donatione quæratur dominium eccleſiæ ipſo iure ſine traditione, vt l.inter diuinum.C.de ſacroſan. eccle. tñ non quæritur poſſeſſio.& ita ibi notatur. & colligitur etiam hic ſubtiliter. & l.ſi mandauero.§.is cuius bona.ff.man.& hoc no. in omnibus caſibus,in quibus quæritur ipſo iure dominium. vt l.cõmiſſa.ff.de publica.& in c.cum ſm̃ leges.de hæreti.lib.6.hoc tamẽ poteſt inducere,vt per aliquẽ actum (puta de quo hic) etiam quæratur poſſeſſio.de qua acquiſitione poſſeſsionis ꝓ ſequitur hic g'o.& latius per Bar.in l. 1.ff.de acqui. poſſeſ. & l.3.in prin.eo.tit.per glo.vbi multos modos enumerat acquirendi poſſeſsionem,in quibus omnibus, ſi aduertis,interceſſit aliquis actus corporalis.& ita hic,dum dicit[modicũ terræ]&c.& aduerte, quia iſta poſſeſsio, quę non acquiritur ꝑ actum corporeum,credo ꝙ ſit ciuilis,non naturalis.quia naturalis ſine corpore non quæritur,vt l.licèt.C. de acqui. poſ. vnde non credo hunc talem, cui ꝑ hunc actum ciuilis poſſeſſio quæritur,poſſe expellere naturaliter poſsidentẽ ſine pœna l.ſi quis in tantã. licèt poſſet agere contra eum interdicto vti poſsi. ſi ſua ciuilis turbaretur per illã naturalem iniuſtã: & rõne dictæ turbationis illam ad ſe traheret,vt not.ſubtiliter gl.in l.clam poſsidere.§.qui ad nũdinas. ff. de acqui.poſ. & ibi per Bar.¶Secundò no.ꝙ ponendo vnum modicũ terræ in altari, eſt acquiſita poſſeſsio rei donatæ ſub prædicta forma Eccleſiæ. Sed contra.quia donatio non perficitur ſine partis præſentia,ſiue interueniente nuncio,vel epiſtola, vt in l.conſenſu.ff.de act.& obliga.& l.qui abſenti.ff. de dona. ſed hic nõ dicit aliquid de partis ꝓſentia, ſed q̃rit in quẽ cõfert donatio.quare malè. ſol.donatio, quæ fit eccleſiæ,concernit Deum,qui cenſetur præſens vbiq;. ſicut dicimus in fiſco. & hac rõne ſi quis iurat dare abſenti,obligatur, etiam non interueniente nuncio,vel epiſtola,vt no.gl.1.q.7.c.quotiès cordis oculus.& aliter dicit Bar.ꝙ ſi res ſubhaſtatur, & vado ad locũ,vbi ſit ſubhaſtatio,& offero certum precium nemine ꝓſente,obligor ex tali promiſsione:ita no.in l. 1.ff.de publica. & ex his concludo, ꝙ iſte tex. bene loquitur. & de iure cõi.
2 ¶Tertiò no.tex.ibi[videntium,& audientium]† ꝙ non ſufficit dicere teſti, ꝙ ego vidi.niſi dicat, & audiui, circa hæc tñ, dic ſecundũ Io.An.ꝙ quandoq; ſufficit auditus ſine viſu, qñ quis habet notas voces loquentium,vt in cæco,vt in c.cũ cauſam.de teſti.per Ioa.ſuper ver. viſu. & huius rei cauſa refert ipſe hic de ganea abſcondente teſtes poſt parietem, vt audiant illum, qui calore libidinis vult aliquã inducere ad aliquod ſibi debitum confitendũ. quod tñ Bar. in cæco non approbat.in l.2.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arcẽ.vbi no.de cortina media inter teſtes,& contrahentes.& l.ſi non ſpeciali.C.de teſta.per Cy. ¶Quid ſi teſtis dicat ſe interfuiſſe, vel fuiſſe præſentem actui: ſed de viſu nihil deponit, an valeat dictum ſuum? videtur valere. vt C.de teſti.l.teſtium. de qua quæſt.per Bar.ff.de aucto.tut.l.1.§.tutor. ¶Quærit Innocẽ.
3 † an per inueſtituram quæratur poſſeſsio. tenet ꝙ non, niſi fieret de beneficio collato & præſenti, vt in c. propoſuit. de præben. & per Dyn.in reg. beneficium.& per Azo.in ſumma huius titu.ꝙ non acquiratur poſſeſsio,ſed facultas ingrediẽdi propria auctoritate.de quo.ĵ.de elec.c.tranſmiſſa. ¶Vlti
4 mò tangit hic glo. an ſi creditor † reddiderit inſtrumentum debiti debitori,vel pignus,videatur debitum remiſiſſe.tenet in redditione inſtrumenti, ꝙ ſic:ſecus in redditione pignoris.ratio differentiæ notatur in l.poſtquàm. & l. Labeo.ff.de pac.vbi etiam quid iuris, ſi reperiatur inſtrumentum debitum cancellatum penes debitorem, an præſumatur debitum ſoluiſſe, ſi aliter ſolutio non probetur, &c.

S V M M AE.

1 *Sententia ad dictum populi non eſt ferenda.*
2 *Solennitates quare ſunt introductæ.*

A D noſtram. Non valet conſuetudo, vt in cauſis eccleſiaſticis dictum populi pro ſententia habeatur. h.d.Primò ponitur facti narratio.Secundò prouiſio,ibi[nos igitur.]ſ.in proxi.c.conſuetudo concernebat negocia extra iudicialia,& rectè.hic verò iudicialia,& iniuſtè. ¶Not.pri
1 mò,ꝙ ad dictũ populi nõ eſt ferẽda ſñia: † & lex iſtas vocat voces vanas populi,quæ non ſunt exaudiendæ. vt l.decurio-

num.C.de pœnis.& alibi dicit canon. Docēdus eſt populus,
non ſequendus. ¶Secundò pôt hic colligi,ꝙ ſolēnitati iudi-
2 ciorum non pôt cōſuetudo detrahere.quia ſolēnitates†ſunt
introductæ iuris publici obſeruandi cauſa.vnde cōſenſus par-
tium non pôt operari,vt iudex procedat in lite,ſiue ſuper li-
te ſummatim,& de plano in caſibus,vbi iura exigūt iuris or
dinem ſeruari.quod tñ non firmo,ſed remitto ad no.in c.de
cauſis.de offi.dele.& in Spe.de ſenten.prola.§.reſtat.ver. qd
ſi de partiū.& ĵ.de re iudi.c.fi.in glo.lib.6. ¶ Tertiò not.hic
[inſipientibus] ideſt parum ſapientibus. de iſta dictione
no.in l.Gallus.§.ille caſus.ff.de libe.& poſthu.¶Glo.oppo-
nit de iuribus,quæ habentur, quòd illiterati poſsint iudica-
re. Item laudabile cenſent, ꝙ à pluribus requiratur veritas.
quia rationabiliter interdum fit à minori, quod maior ne-
ſcit.C.de offi.rec.prouin.l.potioris.& ex his iſta conſuetudo
videtur iuri conſona:cuius contrarium dicit tex.So.vt in glo.
ſuper qua refert Io.An.fabulam illius, qui volebat ſibi ſolui
à paupere, qui comederat vnum panem ad odorem carniū
aſſatarum.ſtultus vocatur in arbitrium,vt iudicaret. qui iu-
dicauit,vt pauper ſolueret diuiti de ſono Turoñ. poſtq̄ ille
de odore carnium petierat ſibi ſolui. quam ſententiam Ca-
to,vel Gratianus non tuliſſent, vnde Seneca in lib. de tran-
quillitate animi.in fi.ait.Nullum altum ingenium ſine mixtu
ra dementiæ.

S V M M AE.

1 *Presbyteri appellantur ſimplices ſacerdotes.*
2 *Conſuetudo in peccatis non excuſat.*
3 *Neceſſitas legem non habet.*
4 *Neceſſitas vbi eſt,melius eſt omittere,quàm prohibita attentare.*
5 *Epiſcopi an poſsint prohibere ſacerdotibus,ne baptizent.*

QVanto de benignitate.

Caſus. Prætextu conſuetudinis ſimplices ſacerdo
tes non poſſunt in fronte criſmare.h.d. Primò ponitur præ-
ſumptuoſa conſuetudo. Secundò eius reprobatio,ibi[diſcre
tioni.]& in 2.c.ſ.proxi.tractauit iuriſlator de conſuetudine
diſponente circa extraiudicialia,& poſt circa iudicialia.nūc
verò diſponit circa ſacramentalia.¶No.primò, ꝙ presby-
1 teri † appellantur ſimplices ſacerdotes.& hoc ad differentiā
epiſcoporum:vel dicūtur ſimplices in caſu huius c. talia præ
2 ſumentes ¶Secundò no.ꝙ conſuetudo † non excuſat in pec
3 catis.ĵ.c.fi.¶Tertiò no.ꝙ neceſsitas† a non habet legem:vn
a de in neceſsitate poteſt pater vendere filium.vt l. 1.C.de pa-
tri.qui fil.diſtra.pôt etiā quis furari. vt ĵ.de furtis.c.3.& ho-
minem occidere,ſi aliter ſe tueri non pôt. ĵ. de homici.ſc. 1.
in Clem.& domum vicini diruere, ſi per eius deſtructionem
coercebit impetum ignis propinquantis ad ſuā. vt ff. ad leg.
4 Aquil.l.ſi quis fumo.§.1. ¶ Quartò no. † ꝙ in caſu neceſsi-
tatis melius eſt omittere,quàm prohibita attentare. & colli-
ge ex hoc, ꝙ iſtud ſacramentū confirmationis debet potius
quis omittere,quàm recipere à ſimplici ſacerdote:multò mi
nus ergo à laico.& tangit glo.fi.quid de corpore Chriſti, an
poſsit ſumi à laico tempore neceſsitatis.Inno.ꝙ non, & be-
ne.de conſe.diſt.2.c.paras.ſecus in baptiſmo, quia poteſt re
cipi etiam ab hæretico tempore neceſsitatis in forma Eccle
ſiæ.24.q.1.c.ſi quæ fortè.& idē in pnīa.de quo.ĵ.de offi. or-
di.c.paſtoralis.in glo.quo caſu.& de ſpon.c.non eſt nobis.&
vide quod no.50.diſt.c.qui ſub gradu.& de conſe.di.4.c.cō-
ſtat.& c.quod quidā.cū c.ſeq.ver.degradatus. vbi no. in quo
differat baptiſmus laici à baptiſmo ſacerdotis.& in c. ſi quē
fortè. 24.q. 1. vbi de ratione differentiæ inter baptiſmum,
& euchariſtiā. ¶Quintò no.in fi.[cum vmbra quædam] &c.
ꝙ aliud eſt vmbra,aliud veritas.concor.ff. de libe. & poſthu.
l.filiū,quem pater.ibi[ne imaginis naturæ veritas obumbre
tur] &c.Quandoq; enim iura denotant effectum iuris.& tūc
ſi ille,qui facit,non habet poteſtatem, dicitur quædam vm-
bra. quandoque iura notant factum: & tunc de effectu iuris
non curatur,vt in maleficijs.facit quod no.in l.ea quidem.C.
ſi manci.ita fue.alie.& l.ſtipulatio iſta.ff.de ver.obli.& l.ſi fa
milia.ff.de iuriſdi.om.iudi. Criſmatio namq; in fronte deno
tat effectum iuris,non ſimplicis miniſterij,ſiue facti.confert
enim,& imprimitur caracter per talem manus impoſitionē.
aliud in baptiſmo. per caracterem enim baptiſmi homo par
ticipat ſpiritualia,& per hanc armatur, & inſtruitur ad pu-
gnam contra mundi pericula.de conſe.di.2.c. 2. non tamen
poteſt conferri ſine baptiſmo,vt in c.vno.de ſa.vn. Iſtud ta-
men non eſt ſacramentum neceſsitatis,ſicut baptiſmus,ſecū
dū Ber.ĵ.de ſpon. c. non eſt nobis. contrarium tñ hic tenet
D.Io.de Lig.ſ.ꝙ non ſit præciſe neceſsitatis.de pœni. diſt. 1.
c.non poteſt. & c.multiplex. ſine enim iſto ſacramento pôt
quis viuere ſpiritualiter: licèt non ſic benè. quia cum Spiri-
tus ſanctus infunditur,cor fidele ad ſapientiam,& ſcientiam
dilatatur.de conſe.di.5.c.1.& ad pugnam fortificatur, vt in
c.2.& ſic patet,ꝙ in hoc ſacramento confertur gratia.¶Ve-
nio ad glo.magnā,quæ opponit primò,& videtur ꝙ ſacramē
tum confirmationis non ſit ſoli reſeruatum Pontifici. vn-
de videtur obſtare.c.peruenit.25.diſt.So. ibi ex delegatione
Papæ.& ſic poſſunt.hic temeritate propria:& ſic nō poſſunt.
ita dicit glo.& Hug.in d.c.peruenit.vbi etiam dicit,ꝙ nō poſ
ſet Papa cōmittere ſimplici ſacerdoti,vt conficiat criſma:vel
non presbytero,ꝙ conficiat euchariſtiam. poteſtatem ergo
criſmandi (& ſic executionem officij) poteſt Papa commit-
tere ſimplici ſacerdoti.Sed circa hoc quærit glo. ſi Papa re-
uocet hanc poteſtatem,an ſacerdos criſmando aliquid con-
ferat,tenet ꝙ non:ſecus ſi reuocaret à presbytero poteſtatē
baptizandi. nam poſtea baptizando confert baptiſmum.Idē
ſi reuocaret ab epiſcopo poteſtatem criſmandi.nō enim ſim
plex Papæ prohibitio impedit effectum,& executionem gra
tiæ. & hoc verū, vbi ſimpliciter prohibetur: ſecus ſi faceret
conſtitutionem,prohibendo epiſcopis,ne conferāt ſine cer-
ta forma: licèt enim Papa iſtud ſacramentum tollere nō poſ
ſit: poteſt tñ conſtitutionem facere ſuper forma,perſonis,&
diebus,quibus,& à quibus conferri debeant:& aliter collata
non imprimant caracterem, ſiue gratiam conferant: non tñ
poſſet conſtitutionē facere, ꝙ baptizatus ſecundū formam
Euangelij non eſſet baptizatus,Mar.vlt.c.contra quā non po
teſt diſponere.de conceſ.præben.c.propoſuit.nec poſſet etiā
conſtituere, ne vllus baptizaret: quia eſſet in ſubuerſionem
fidei. ſuper diſpoſitis ergo à iure diuino, & l. euangelica pôt
Papa tradere formā,& quaſdā perſonas inhabilitare,vel cer
tis tēporibus prohibere. & tunc aliter collata non imprimūt
caracterē:ſed ſimpliciter prohibendo epiſcopis, & presbyte
ris executionem officij non impedit collationē gratiæ. quod
ergo dicitur.[Quodcunq; ligaueris ſuper terrā.]&c. intelli-
gitur per conſtitutiones,& præcepta,ſecundū Innoc.qđ not.
5 ¶Secundò quęrit glo.de epiſcopis † an poſsint prohibere
ſacerdotibus, ne baptizent.dicit,ꝙ non,etiam per viam con
ſtitutionis. quæ autem poſsint epiſcopi delegare, & quibus
perſonis,hic plenè per glo.

ADDITIO.

a ¶ Neceſsitas. Adde gl. in c. conſilium. de obſerua.ieiu. in verb.puniendus.

S V M M AE.

1 *Conſuetudo non valet,per quam ſententia interdicti violatur.*
2 *Priuilegiati interdicti tempore non debent apertis ianuis diuina celebrare.*

CVm inter nos ex parte

1 vna &c. Non valet conſuetudo, † p quā interdi-
cti ſententia violatur. h.d.dicit Hoſt.querela,exceptio,ſentē
tia.

tia.& ſecundū hoc ſunt tres partes. ſecunda ibi[procu.]ter-
tia ibi[nos.]¶No.primò.ꝙ pôt agere vnus, vt alter teneat
ſuam ſententiam ſeruare interdicti. ¶ Secundò no.ꝙ Capi-
tulū hic agebat, vt ſeruaretur interdictum epiſcopi. & hoc
ideo,quia accuſatio violationis interdicti eſt publica, & po-
pularis. & ideo etiam de interdicto epiſcopi audiuntur: vel
eſt hoc ideo,quia iſti noluerunt accipere.¶ Tertiò no. ꝙ Ca
pitulum poteſt ponere interdictum,ſicq; decanus.ĵ.de app.
c.dilectis.de quo ĵ.dicā.¶ Quartò no.ꝙ licèt epiſcopus non
poſsit interdicere eccleſiam exemptā. Interdictum tamē ge
neraliter in loco prolatum exēpti etiam ſeruare tenentur.ĵ.
de priuileg.c.tuarum.vnde hodie exēpti non ſeruantes inter
dictū,quod ſeruat mater eccleſia cathedralis, ipſo iure ſunt
excommunicati.vt in Cle.ex frequentibus.ĵ. de ſen. excom.
2 ¶Quintò no.ꝙ tpe interdicti priuilegiati † non debent aper
tis ianuis,& alta voce diuina officia celebrare.ĵ.de verbo.ſi-
gni.c.cum in partibus.& de ſen.ex.c.fi.lib.6.vbi tpe genera-
lis interdicti certis temporibus celebrare licet. & certa ec-
cleſiaſtica ſacramenta toto dicto tempore miniſtrare. facit
c.non eſt vobis. ĵ.de ſpō. ¶Sextò no.ꝙ non valet conſuetu-
do, per quam rumpitur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ. & di
citur neruus ſimilitudinariè. ſicut enim neruus de facili fle-
ctitur, ſed non rumpitur: ſic rigor & iuſtitia, ſecundùm Pe.
¶Oppo. & videtur,ꝙ Capitulum non potuerit agere,ſi non
ſeruabatur ſententia epiſcopi. quia ſua non intererat,ſed epi
ſcopi.2.q.6.c.non ſolent.Solu.vt dixi.ſ. in ſecundo notabili.
¶Secundò oppo.dicitur hic,ꝙ decanus,& Capitulum poſue
runt interdictum: ſed contra.ĵ.de excep.c. 1.& de his, quæ
fi. à ma.par.Ca.c. quæſiuit. vbi ſolus epiſcopus ſine Capitu-
lo,vel econuerſo,non pôt. Secundò hoc licebat Capitulo ex
conſuetudine, vel priuilegio: aliàs non licet, vt in contrario.
¶Tertiò op.& videtur, ꝙ Papa non bene fecit irritare:con-
ſuetudinē,ad quod actum non erat,nec etiam petitum:ſed p
modum exceptionis erat in iudicio deducta, ergo pronun-
ciari non debuit ſuper ea,vt in c. cum dilectus. de ordi. cog.
& in c.licet Heli. de ſimo. & in l.fi.C.de fideicom.liber. Sol.
dicit.Inno.ꝙ hoc fecit Papa ex ſuo officio.quia ad eum per-
tinet vitia extirpare.ĵ.de filijs presbi.c.2.de accuſa.c. ad pe
titionem.ſimile.ĵ.de elec.c.cum cā.in fi.& ſ.c.1.ex tenore.in
glo.ſed quæ modo.per Io.An.& de fideiuſ.c.peruenit. hic.n.
allegabatur conſuetudo,quā aduerſarius impugnabat. vnde
in eius cognitione,ſit iuſta, vel iniuſta, non requiritur ordo
iuris: ſicut generaliter non requiritur, cū reuocatur in du-
bium, an ita ſit de iure,vel non.2. q. 1.c. manifeſta. ſecundū
Inno.quod no.vñ refert Compoſt. ꝙ moñ.Turū.egit contra
quendam comitē ad dāna illata.comes allegabat conſuetu-
dinē,ſecundùm quā poterat ita facere: Papa illam conſue-
tudinem per ſententiā illā reprobauit: Cōpoſt. impugnabat
illam ſententiā,quia non fuerat ad id actū. Papa verò p iſtud
dictum Inno. ſuam ſententiā defendit.& dicit ipſe,ꝙ fortè in
ferior hoc non poſſet.& vide circa hoc quod no. Io. An.ĵ.de
accu.c.ad petitionem.in glo.hic continentur.& ſuper hoc de
plenitudine.& de elec.cap. cum inter. R. in glo. 2.cum glo.
pronunciat.& eſt rō,quia quæ conſiſtunt in iure, non egēt p
batione, cum ius ſit certū,& finitū,vt l.2.ff.de iur. & fac.ign.
vnde etiam iudex non petente parte repellit libellū ineptū,
vt l. 1.ff.de offic. aſſeſſo. & c. examinata.ĵ. de iud. vbi reijcit
actorē, quando ex narratis non compararet ſibi actionē. vt
l.vbi pactum.ff.de tranſ.ſupplet enim in notorijs iuris, & fa-
cti.vt in c.vrā.de coha.cle.& muli.& ĵ.de of.vi.c.1.per Inno.

S V M M AE.

1 *Conſuetudo ſimilium dignitatum attenditur in attribuendis officijs vni dignitati.*
2 *Dignitas noua eſt creanda ſine præiudicio alicuius.*
3 *Conſuetudo prouinciæ extenditur ad eccleſiam poſt conſtructam.*

CVm olim.

In attribuendis officijs
nouæ dignitati,attendit
1 conſuetudo † vicinarum,ſimiliumq; dignitatum.
quæ ſi diuerſa fuerit,ſeruabitur rōnabilior,& alteri non præ
dicans.hoc dicit. Sunt duæ partes, conſultatio, & reſponſio.
Secunda ibi[quocirca]vel ſic. Dignitas nouiter creata eſt re
genda,& regulāda ſecundū ſimiliū conſuetudinē dignitatū:
quæ conſuetudo ſi varia fuerit,in alijs ſeruabitur illa,de quæ
ſupior pꝛuidet ſine piudicio alicuius.h.d.ſunt duæ ptes,con-
ſultatio,& rñſio.ſecūda ibi[quocirca.]¶No.primò,ꝙ noua
2 dignitas†eſt creanda ſine præiudicio alicuius: quod eſt ve-
rum quò ad redditus,& iuriſdictiones. ſed in ceſſionibus,&
ſubſcriptionibus oportet aliquid detrahi,ſm Ioan.An. ¶Se
3 cūdò no. ꝙ conſuetudo † prouinciæ extenditur ad eccleſiā
poſt conſtructā.de quo plenè.ĵ.de offi.archi.c. fi. & in hoc
differt cōſuetudo à præſcriptione. quia illa velut fauorabi-
lis eſt amplianda:præſcriptio aūt reſtringenda, veluti odio
ſa,vt ibi per Inn.& ĵ.c.fi.¶ Tertiò no. ꝙ vbi ſunt conſuetu-
dines diuerſæ, eccleſia,vel dignitas nouiter creata quā ſer-
uare teneatur,ſuperioris eſt electio. quod eſt verū,qñ eṗs,
& Capitulum nō poſſent conuenire in conſuetudine certę
eccleſiæ eligēda.Si aūt conuenirēt añ inſtitutionē,vel poſt,
ceſſat in hoc prouiſio ſuperioris.11.di.c.catholica. ſm Inn.
& Cōpoſtel.& idē Hoſt.allegat de cēſi.c. cū venerabilis. &
de cōd.appo.c.verū.& prædicta intelligo vera,ꝙ cōſuetudi
nē vicinarū dēat noua eccleſia, vel dignitas obſeruare ī his,
ſuper quibus ius cōe nihil diſponit. in diſpoſitione enim
primò ad ius cōe recurritur.Secūdò ad conſuetudinē gñalē
illius loci.Tertiò ad cōſuetudinē locorū vicinorū, ſi ē vnius
forus:aliàs illius loci,quæ minus nocet,vt hic. aliàs omnib.
deficientibus,locū hēt 20.di. de his facit l. de quibus. ff. de
legi.¶Oppo.dicit hic,ꝙ eṗs precibus impetrauit,qđ poſſet
inſtituere præceptoriè.contra,fruſtra precibus impetratur,
quod de iure committitur.C.de theſau.l.1.li.5.ſed de iure
cōi hic poteſt eṗs vnà cū Capitulo, vt in c. cum acceſsiſſent.
ſ.de cōſti. vbi poſſunt ea tollere,& renouare,vt ibi.So.Capi
tulum hic non conſentiebat eṗo. & ideo fuit neceſſaria licen
tia Papæ. An autem eṗs, & Capitulum poſsit nouā dignitatē
creare in eccleſia.Ber.hic,ꝙ non.Inn.Cōpo.& Hoſt.contra.
quod dic,vt in d.c.cum acceſsiſſent.ſ.de conſti. ¶ Secundò
op.Papa conceſsit hic priuilegium dignitati, quæ nondū eſt.
ſed contra ĵ.de ec.ædi.c.audiētiā.ſo.vt hic in glo.de quo ar-
ticulo dic,vt dixi in d.c.audientiā.vbi remiſi ad Bar. ¶Vlti-
mò no.glo.2.ꝙ ſecundùm generationem,& ordinē dignita-
tis eſt aliquis honorādus in ſede,& alijs,de quibus in glo. &
vide de ma.& obe.in c.per tuas.

CVm venerabilis.

Nō valet cō
ſuetudo, p
quā prælatus ſine ſuperioris licētia, poteſt dimit
tere dignitatē.h.d.Primò ponit temerariā trāſlationem. Se-
cundò trāſlati excuſationem. Tertiò ipſius reprobationem.
¶ No.primò, ꝙ legati domini Papę poſſunt inueſtigare de
exceſsibus exemptorum. vnde hodie electiones factas in
moñ.exemptis poſſunt confirmare, & concedere licentiam
tranſeundi,vt innuit iſte tex.& eſt expreſſum. ĵ. de elec.c.ſi
abbatē.lib.6.¶ Secundò no.ꝙ non valet conſuetudo,quæ ſi
ne confirmatione tribuat electo facultatem adminiſtrandi,
tenet Io.An.ꝙ non.& refert Cōpoſt. ꝙ ex hoc tantūmō fuit
caſſata electio prioris ſanctæ Crucis. de quo.ĵ. de elec.c.ni-
hil.gl.3.quæ incipit.ſicut abbas. dicit,ꝙ iſte fuit toleratus p-
textu illius conſuetudinis licèt prauæ. ex quo no.ꝙ licèt con
ſuetudo reprobetur,tanq̄ praua:geſta tñ prætextu talis con-
ſuetudinis non ſunt retractanda.& fortè eſt rō. quia ille,qui
cōem errorē ſequitur,non eſt in dolo:licèt iniuſta rōne du-
ctus credat ipſam valere. liberat tamē hæc iniuſta credulitas
quem à pœna,vt eſt tex.no.in l. 1.in fi.ff.de arbi.ar.ĵ. de ex-

ce.præla.c.inter dilectos.& not. hunc articulũ. hábui iam de
facto queſtionẽ. Quidam enim rector villę fecerat poni plu-
res in compedibus. fuit formata cõtra eum inquiſitio de pri
uato carcere.ad eius defenſionem probaui ꝙ eius prædeceſ-
ſores in officio fuerãt vſi iſto iure.replicabatur,ꝙ merum im
perium nõ poterat ſic præſcribi,vt plenè in l.imperium.ff.de
iuriſd.om.iu.replicabam, ꝙ licèt fortè minus iuſtè vſus fuiſ-
ſet:non tamẽ merebatur pœnã,per dictam l. 1. in fin. de abi
geis.& ſic obtinui in ciuitate Arimini. & ſecũdùm forte iſtã
rõnẽ non fuit caſſata electio in iſto cap. ſed conſuetudo tan
tummodo reprobata,per iſtã gl.& rõnem,de qua ſ.facit,qđ
no.Archi.ĩ.de præben.c.eum qui.lib.6.& no.Old. de hoc in
ſuis conſilijs.& de prędicta quæſtione fecit mẽtionẽ.ĩ.de cõ
ſec.ec.vel alta.c.aqua.dic etiam,vt ibi dixi.

S V M M AE.

1 *Monachus electus in abbatem proprij monaſterij poteſt petere confirmationem ſuæ electionis.*
2 *Electus deducit in iudicium ius eligentium ad iuſtificandam ſuã electionem.*
3 *Intentionem ſuam quis fundare poteſt ex priuilegio, & iure communi.*
4 *Electio abbatis de iure communi ſpectat ad monachos ipſius monaſterij.*
5 *Statutum, quod poſtea practicatur, parit actionem.*
6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*
7 *Electio celebrata à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo valet.*
8 *Excommunicati an debeant ad electionem vocari.*
9 *Scholares, an magiſtri faciant vniuerſitatem.*
10 *Vniuerſitas ſcholarium an ſubſit epiſcopo.*

CVm dilectus De cõſuetudine po
teſt induci, ꝙ vna
eccleſia de collegio alterius prælatum eligere te-
neatur.h.d.& ſecundùm Hoſt. diuiditur in quinque partes.
Primò ponit electionis duplicẽ quæſtionẽ. Secundò allega-
tionem pro electione,ibi [idẽ.] Tertiò ibi [dictus] rñſionẽ
contra electum.Quarta ibi[quia nobis]vnius quæſtionis dif
finitionẽ. Quinta ibi [cæteru] deciſionem cũ diſtinctione,&
1 declaratione alterius.¶ No.primò.ꝙ monachus † electus in
abbatẽ proprij monaſterij poteſt petere cõfirmationem ſuæ
electionis: ſi autem ad abbatiam alterius eligatur, non põt
conſentire,ſine auctoritate ſuperioris. & ſi conſenſerit, hoc
ipſo eius electio irritatur.ĩ.de ele.c.ſi religioſus. lib. 6.infra
autem quantũ tempus petenda ſit confirmatio. dic vt in c. ꝗ
2 ſit.ĩ.de elec.lib.6.¶ Secundò no.ꝙ electus † deducit in iu-
dicium ius eligentium ad iuſtificandam ſuam electionẽ. ius
enim auctoris prodeſt regulariter ſucceſſori:ſicut nocent vi
3 tia,& defectus,vt l.vitia.C.de acqui.poſ. ¶Tertiò no.†ꝙ po
teſt quis fundare intẽtionẽ ſuã ex priuilegio, & ex iure cõi.
quod dic,vt ĩ.de præſcrip.c.veniens. ¶Quartò no.ꝙ de iure
4 cõi electio † abbatis ſpectat ad monachos ipſius monaſterij
vacantis. 18.q.1.c.abbatẽ.& c.quàm ſit.& 16. q. vlt. c.fina.
¶Quintò no.in verſi.dictus.ꝙ in fundatione monaſterij pñt
apponi conditiones,& pacta: vt in conditionis euentũ talis
eccleſia ędificanda debeat alteri aliquã ſeruitutẽ, ſiue præ-
ſtationẽ.& ſic rei,quæ nondum eſt,poteſt apponi onus. facit
5 c.abbate ſanè.de re iudica.lib.6.¶ Sextò no.ꝙ ſtatutũ, † qđ
poſtea practicatur,parit cõſuetudinem. petebatur enim hic
electio irritari vigore conſuetudinis,& ſtatuti;quæ tamẽ ha-
bentur incompaſsibilia ſuper eodem. quia ſtatutum à iure
ſcripto.conſuetudo à iure non ſcripto cauſatur. poteſt dici,
ꝙ conſtitutio,& ſtatutum,quæ inter homines frequentatur,
poteſt rectè appellari conſuetudo: licèt in contrariũ faciat
quod no.ĩ de conſti.c.1.lib.6.per Ioan.An.¶Septimò no.ꝙ
6 conſuetudo † a eſt optima legum interpres. facit l.ſi de inter
a pretatione.& l.minimè.ff.de legi.¶ Octauò no.quòd electio
7 †celebrata à ſuſpẽſis,& de ſuſpẽſo,non valet. de quo in gl.&
ĩ.dicã.¶ Nonò no.in ver.cæterũ. ꝙ verba dubiæ conuetio-
nis debent interpretari ſecundũ ius cõe.de quo in glo. ¶De
cimò no. ꝙ ex conſuetudine poteſt vnum monaſterium ven
dicare ſibi ius eligendi abbatem in alio monaſterio.¶Quid
autem ſit,ſi monachi ſunt diuerſæ religionis, vel habitus: an
monachus vnius poſsit eligi in abbatem alterius. dic vt in c.
1.de ele.in Cle. ¶ Vltimò no.bene tex.ꝙ ſi ius cõe interpre
tatur verba dubia certo modo.& conſuetudo, ſiue vſus ali-
ter ſe habuit: an talis conſuetudo, vel vſus iuri cõi pręiudi-
cet.tex.iſte dicit, ꝙ ſic, ſi eſt ſcripta: aliàs vſus non legitimi
temporis ad conſuetudinem inducendã non tollit interpre-
tationem iuris cõis.quod bene no. & etiam ad aliud, videli-
cet ꝙ licèt error iuris ſcripti impediat curſum præſcriptio-
nis,& vſucapionis,& conſuetudinis,vt l.nunquàm.ff. de vſu-
ca.& in reg.qui contra iura.tamen qñ verba contractus ſunt
dubia, contra interpretationem iuris procedit præſcriptio,
ſi verba à contrahentibus fuerint aliter intellecta, quàm ius
interpretetur.vbi ergo iuris intentio eſt certa,præſcriptio in
contrarium non procedit.ſed vbi eſt dubia, procedit. quod
no.¶ Venio ad oppoſitiones.& primò op.dicit hic, ꝙ mona
ſterio vacãte,agebatur ſuper iure eligendi abbatẽ. contra.ĩ.
ne ſe.va.c.1.& per totum.vbi ſede vacante, non debet aliqđ
innouari.So.qñque agitur de iure eligendi, vel alio iure, qđ
conuenientius explicatur ſede vacãte,quàm non vacante.&
poteſt,vt hic:aliàs non,ſecundũ Innoc. Vel dic,ꝙ ibi loqui-
tur in ſede epiſcopali.ſecus in alijs eccleſijs inferioribus,qua
rum defenſio pertinet ad Capitulum, & ſindicũ conſtituere
põt,vt l.1.quod cuiuſq; vniuerſi.no. & vide quod not.Inno.
in c.2.de reſti.in integ.& in d.c.1.ne ſe.va.per Io.And.¶ Se-
cundò op.dicitur hic.ꝙ erat qõ de iure eligendi,& de electio
ne.& ſic de proprietate,& fructu, qui ex ea percipitur.vt in
c.conſultationibus ĩ.de iure pa.Sed contra.non poſſunt con
currere eodem tempore petitiones ſuper his,in quibus victo
ria ſuper vno infert victoriam ſuper reliquo, vt l. fundi.& l.
fundum.ff.de excep. hic aũt deducebatur vtrũq; principali-
ter,quare malè.So.poſſet dici,ꝙ ibi, quando intentantur ab
eodem.hic,qñ à diuerſis.vel ibi, qñ in diuerſis petitionibus:
ſecus ſi in eadem.vel dic,vt in d. l.fundi. ¶ Tertiò oppo. &
videtur,ꝙ eps non potuerit ita ſtatuere:ꝙ vna eccleſia tenea
tur eligere prælatum in alia.hoc eſt enim contra ius cõe. 18.
q.2.c.abbatem.cum ſimilibus alleg. in glo.Sol.vt in glo.quæ
incipit.licèt eps. põt enim vnire vnam eccleſiam,non tamen
ſubijcere clericis inuitis.ſimile.ĩ.e.c.ſi vna.in Cle.licèt enim
iura, & bona eccleſiæ vacantis non poſsit epiſcopus aliena-
re,vt in c.dudum.de rè.ecc.non ali.lib.6. poteſt tñ dictam ec
cleſiam vacantem dotare, & vnire,vt d.Cle.ſi vna.Vel intel-
lige, ꝙ in eccleſia iam ineſſe producta nõ poteſt eps ſtatue-
re,niſi vt ſupra dictum eſt.ſed in eccleſia cõſtruenda põt, cõ
ſentientibus patronis,apponere conditiones,& pacta,vt hic.
& ita tenet Inno.& glo.hic in fi. ¶ Quartò oppo.& videtur,
ꝙ iſta conſuetudo non fuerit præſcriptibilis. quia epiſcopus
ſine Capitulo vniuit iſta pacta. & ſic non valuerunt, vt ĩ. de
his,quæ fi.à præ.c. quãto.& per totum.Si ergo titulus epiſco-
pi fuit minus iuſtus, non potuit præbere iuſtam cauſam prę
ſcribendi,vt in reg.qui contra iura.de reg.iur.lib.6.& l. nun
quàm.ff.de vſuca.Solu.dicit glo. ꝙ ideo potuit hic præſcribi.
quia ex tali conſuetudine non fuit quæſitum aliquod ius mo
naſterio Caroſenſi,niſi quod habebat eps,videlicet ius con-
firmationis,quæ ſub verbo electionis includitur,vt hic.habet
enim electio tres partes,inter quas eſt confirmatio,vt hic di
cit Inno.& ĩ.de reſti.in integ.c.2.& quod ibi per Io. And.in
glo.per monachos.vltra medium.ver. electio enim. vel dic,
ꝙ in iſtis corporalibus præſcribendis non requiritur titu-
lus,vt l.ſi quis diuturno.ff.de ſerui.vr.prædi.¶ Quintò oppo.
& videtur,ꝙ hic non potuerit allegari conſuetudo, niſi tanti
temporis,cuius non extat memoria in contrarium. cũ iſtud
factum.

factum.ſ. eligere non habeat cauſam continuam. non ergo
poteſt præſcribi,vt plenè in l.ſeruitutes.ff.de ſeruitu.So.ele-
ctio dicitur habere cãm continuam in potentia, non in actu.
& hoc ſufficit ad præſcriptionem,vt l.foramen.ff.de ſerui.vr
ba.præd.dic vt no.in c.cũ eccleſia Sutrina.de cauſa poſ. & ꝓ
prie. ¶Sextò opp.& vr, ꝙ valeat electio facta à ſuſpenſis.qa
cum rõne publici officij canonici hoc faciant,non poſſunt ta
li exceptione repelli:ſicut nec iudex ordinarius ratione infa
miæ,vel delicti,vt ſ.de reſcrip.c.ſciſcitatus.& l. Barbarius.ff.
de offi.præto.Sol.ius eligẽdi competit canonicis ratione pri-
uati iuris,& propriæ canoniæ,nõ iure publico,vt ſ.de conſt.
c.cũ M. ad Capitulũ ergo nõ pertinet rõne publici officij.fa
cit quod no.c.nihil eſt.in fi.de elec.& de do.& contu. c.veri-
tatis.in glo.magna.ver. nec obſtat. & in ver.præcedenti.idẽ
not.Inno.ĩ.de elec.c.cum Vintonieñ.ad fi.non valet ergo ele
ctio facta per canonicum etiam occultè ſuſpenſum,vel excõ
municatum.¶Septimò opp.& videtur, ꝙ Papa malè irrita-
uerit iſtã electionem ratione ſuſpenſionis electi, vel electo-
rum.quia hoc non fuit petitum:vnde ſuper non petitis nõ de
buit formari ſententia.ĩ.de ſimo.c.licet.& ff.cõi diui.l.vt fun
dus.Sol.hoc Papa fecit ex officio. quod poteſt, & etiã quili-
bet iudex,qui de meritis electionis cognoſcit, vt ĩ.de elec.c.
cum nobis olim.& ita ſentit hic glo.magna.dicit Gof. ꝙ hoc
fuit petitum, vt apparet in deciſ. tamen pars non multũ in-
ſtabat.qa nõ credebat iuuari per illã, iudex tñ inſtitit in ea-
dem allegatione à parte oppoſita,& neglecta.facit ĩ.de con-
ceſ.præbẽ.c.ex parte.de elec.c.cum cãm.de re iudi.c. cũ Ber
toldus. ¶ Octauò oppo. iſte electus deduxit ius Capituli in
iudicio ad corroborandum ſuam electionem. & ſic inciden-
ter,& per modum cauſæ.vnde non videtur,ꝙ debuerit ſuper
eo pronunciari.ĩ.de ordi.cog.c.cum dilectus.& maximè qa
deduxit ius tertij. Sol. credo, ꝙ Capitulum huic iudicio per
iſtum electum agitato cõſenſerit,& interuenerit,licèt in hoc
c.non fiat mentio, niſi de electo: aliàs oppoſitio eſſet fortis.
¶Venio ad gl.magnam,quæ incipit,ſuſpenſus. & primò po
nit quatuor, quæ non põt ſuſpenſus.Secũdò quærit,& ponit
duas opi.quæſtionem declarat,& ſecundò approbat opi.Ad
euidentiam præmitte,ꝙ multæ ſunt ſpecies ſuſpenſionum.&
tot ſunt, quot ſunt actus permiſsi.& de ipſis multas ſpecies
enumerat Io.An.in c.fin.de pœnis.in Clem.quęrit ergo glo.
an ſuſpenſus poſsit conferre præbendas,ſuſpendere,& excõ-
municare.quidam ꝙ ſic: ſed dicunt, ꝙ ſuſpenſus non poteſt
eligere,licèt contrarium no.Io.An.28.diſt.c. presbyterum.
ratione enim officij,non beneficij cõpetit ius eligendi, vt ſen
tit glo. & verũ credit Petrus de San. quod verum patet, quia
ſuſpenſus à beneficio per triennium in vna eccleſia,ſi infra il
lud triennium imminet alia electio facienda, eligere pote-
rit. Alij dicunt,& melius,ſecundùm glo.in prædicta qõne:ꝙ
epiſcopus ſuſpenſus non põt excommunicare, ſuſpendere,
vel præbendas dare. & hoc approbat hic Inno. & Compoſt.
& intelligunt de ſuſpenſione ab officio,& beneficio, vel offi-
cio tantũ, cũ ratione officij hoc cõpetat.81.diſt.c.ſi quis.&
c.dos.& idem in eo,qui ſimpliciter eſt ſuſpenſus,arg.Decre.
ſi quem.de ſen.excõ.quod placet Abbati.arg.ĩ.de cle. excõ.
mi.c. latores. Si verò eſſet ſuſpenſus tantũ à pontificalibus,
vel ab ingreſſu eccleſiæ,ſecus eſſet:tunc enim ab his,quæ in-
terdicta fuerunt, & ſuis dependentibus prohibetur, ab alijs
non.cũ pœnæ ſint moliendæ,de pœ. diſt. 1. c. pœnæ. colligit
ergo, ꝙ quædã eſt ſuſpenſio ab officio,& beneficio. q̃dam à
bñficio tñ.q̃dã ab officio tñ. quædam ſimplex,& indefinita.
q̃dam à pontificalibus,vel ab alijs actibus. & quid iuris ſit in
vnaquaque,ſuperius dictum. ¶ Secundò quæritur, an excõ-
8. municati † debeant ad electionem vocari. quidam ꝙ ſic,ra-
tione publici officij, & poſſeſsionis. quod non placet, vt ſu-
pra dixi.Alij contra, & melius,ſecundũ Cõpoſt. tamẽ ſi ſunt
occulti non poſſunt expelli,nec Capitulũ ſibi præiudicat ta-
les admittendo. de quo plenè.ĩ.de elect.cap.de illa. ¶Ter-
tiò quæro.dicitur in tex. ſi fuerit conſuetudo probata,indu-
citur contra eccleſiam:aut contra priuatum: aut mixtim po
teſt reſpicere eccleſias,& perſonas.Primo caſu 40. annis in-
ducitur.Secundo caſu 10. Tertio ſimiliter 10. quando mix-
tim,ſecundũ Inno. Hoſtien.contra in hoc vltimo caſu. quod
placet Io.An.vt hic per eum. ¶Vltimò ſcias, ꝙ dñs Ioan.de
Lign.ponit hic materiam ſtatutorum.& primò de perſonis,
quæ perſonæ poſsint facere ſtatuta,an eps, an Capitulum ſe
de vacante,an iudex,an vniuerſitas. Secundò principaliter
tractat,qualiter fiant ſtatuta. Tertiò quos ligent. Quartò à
quo tempore ligent.Quintò de interpretatione ſtatutorũ.Se
xtò de quibus,& ſuper quibus rebus poſsint fieri ſtatuta. &
de his quæſtionibus plenè tractat, ponendo quicquid dicit
Bar.in repetitione, l. oẽs populi.ff.de iuſti. Et iure. & vltra
illa,quæ ibi Bart.& do.Ioan. de Lig. tangunt, quæro de vni-
uerſitate ſcholarium,an ſit vniuerſitas approbata. & videtur
dicendum,ꝙ ſic: dũtñ ſtudeant in locis inſignibus,non in vil
lis,vel caſtris,vt in c.tuæ.de cle. non reſi. leges enim, & ſacri
canones in regijs ciuitatibus ſunt docendæ: & ibi docentes,
& audientes multis priuilegijs potiuntur,vt in Authen.habi-
ta.C.ne fi.pro pa.& in 1.conſtitutione Digeſt. ad fin. & C.de
veteri iure enucle.l.2.§.quæ omnia. quædam autem ciuita-
tes hoc ſibi vendicant ex conſuetudine antiqua, vt ciuitates
Papiæ,& Paduæ. Aliæ ex priuilegio,vt iſta,& ciuitas Peruſi-
na.de Bononia dic,vt ĩ.de magiſtris.c.1.in Clem.facit quod
no.Iaco.Butrig.in 1.conſtitutione Digeſt.& ꝙ iſta ſit vniuer
ſitas approbata,oſtenditur: quia tendit ad bonum reipubli-
cæ.quia per ſtudeñ. & Doctores res publica gubernatur, vt
in procœmio Inſti.in fi.omnis autem talis congregatio tẽdẽs
ad bonum finem,eſt ipſo iure approbata, vt l.1.ff. quod cu-
iuſque vniuerſi.no. & in c. cum ab eccleſiarum prælatis.ĩ.de
offi.ord.& in c.cum dilecta.de exceſ.præla.& in c. 1. de ſciſ-
ma.& vtrobiq; per Inno.Et ex prædictis ſequitur, ꝙ poſſunt
conſtituere ſibi rectorum, & habebit iuriſdictionem ſuper
eos,vt l.fi.C.de iuriſ.om.iud.& no.in dicta 1.cõſtitutione.cir
ca fi.& in dicta Authen. habita. ¶Secundò quæritur. qui fa-
ciãt vniuerſitatem, † an magiſtri,vel ſcholares.& videtur, ꝙ
9 magiſtri,de iure,vt in c.ex literis.ſ.de conſti.& hoc tenẽt ibi
Io.An.& Io.de Lig.nec aliter probãt,ſed põt ratione proba
ri.cura enim, & vindicta legũ eſt ꝓfeſſoribus cõmiſſa, quaſi
gubernatoribus:ſicut dñs ſuper familia ſua, vt in Authen.de
quæſtore.§.ſi verò.& C.de pat.po.l.2. & 3. nam ſicut corre-
ctio in propinquum: ita magiſtro in diſcipulũ eſt cõmiſſa,vt
ff.ad leg.Aquil.l.ſed & ſi quæcunq;.§.fi.& C.de emenda. pro
pinq.l. vnica. & in d. Authen. habita. Nam ſi aliter dicere-
mus, ſequeretur ꝙ diſcipulus eſſet ſupra magiſtrum, contra
illud,quod habetur in Euangelio. Non erit diſcipulus ſupra
magiſtrum.& 8.q. 1. & erubeſcit lex filios fieri caſtigatores
parentũ. In contrarium tñ facit quod habetur in ſalutatio-
ne ſupra in prima cõſtitutione,& in 6.& Cle. vbi iſta volumi
na diriguntur Doctoribus,& ſcholaribus,tãquàm repræſen
tantibus vnã vniuerſitatem,& nõ plures. & in prædicta vni-
uerſitate ſint Doctores vt capita:ſcholares vt membra. ſicut
epiſcopus in canonicis,& abbas in monachis,de his quæ fi.à
præ.c.nouit.Quicqd tñ ſit de iure,de facto videmus, ꝙ ſcho
lares de per ſe faciunt vniuerſitatem, & Doctores de per ſe
collegium ſeparatum.de ſtatutis ergo vniuerſitatis ſchola-
rium, ſuper quibus rebus ſtatuta facere valeant, & quos li-
1 gent,eſt videndũ.¶Quæro ergo tertiò,an vniuerſitas† ſcho
larium ſubſit epõ,vel poteſtati laicali.do. Io. de Ligna.tãgit
in dicto c.ex litteris.& videtur ſibijpſi cõtrarius. dicit enim,
ꝙ dicta vniuerſitas eſt eccleſiaſtica. qa in ipſa immixta ſunt
perſonę eccleſiaſticæ,& ſeculares ſimul.denominari ergo de
bet à nobiliori,& potentiori ſubiecto,de iure patr.c.1.lib.6.
& Inſti.de iure na. & ciui.§. quoties. pro hoc facit c. cum in
cauſis.ĩ.de procura.vbi Papa ſcholaribus Pariſ. permittit ꝓ
curatorem conſtituere, ergo ad ipſum tanquàm ad ordina-
rium

rium fuit habitus recurſus.& hic tenet ipſe, videlicet ꝙ dicta
vniuerſitas ſit eccleſiaſtica, & poſtea ſubdit ibi, ꝙ in iſta vni
uerſitate conſiderata vt corpus, epſ non habet aliquã pote-
ſtatem diſponendi de hoc corpore. ex quo dicto ſequitur, ꝙ
dicta vniuerſitas ſcholarium non poterit conueniri corã Po
teſtate tanquàm eccleſiaſtica: neque corã epõ tanq̃ ſibi non
ſubiecta, & carente poteſtate in ipſis. quod non credo verũ.
ſequeretur enim, ꝙ eſſet dare corpus, ſeu collegiũ in vniuer-
ſitate exempta ab omni iuriſdictione. cum tamen iura velint
iſta corpora, ſiue collegia eſſe ſubiecta ordinario loci. nec
poſſent facere ſtatuta derogantia iuri cõi, vel ſtatutis genera
libus locorum, quibus ſubijciũtur, in his, quæ non pertinent
ad exercitium ſuæ artis, vt l.fi. circa fi.ff. de conſtitu. pecu. fa
cit l. prima. in fin. ff. quod cuiuſque vniuerſi. no. ſunt enim iſta
corpora, ſiue collegia ſubiecta ordinario loci ratione territo
rij: nec habent iuriſdictionem in aliquos rõne carentię terri
torij, niſi ex cõſuetudine, vel priuilegio vt vniuerſitas ſchola
rium, per Aut. habita. C. ne fi. pro pa. facit quod le. & not. in c.
cum contingat. de foro compe. & ex his infero, ꝙ ſi rõne cõ
tractus, vel delicti eſſet vniuerſitas ſcholariũ obligata, debet
conueniri coram epõ, & non corã Poteſtate: licèt ſcholares
laici tanquàm ſinguli ſubſint ei poteſtati, vt in dicta Authẽ.
habita. & no. in dicta prima cõſtitutiõe Digeſt. in fi. ¶ Quar
tò quæro, an vniuerſitas ſcholarium poſsit per ſtatuta ſua li-
gare Doct. ſuper quo dic, ꝙ aut Doct. non ſunt de corpore:
& non põt; quia non ſunt de eius territorio. quæ ratio cõclu
dit, ꝙ neque etiam Doctores legentes, quia corpora ſunt di
ſtincta de cõſuetudine, vt prædixi. Iuriſdictio ergo, quã exer
cet rector ſcholarium in Doct. prouenit ex prorogatione. qa
ſe ſibi ſubijciũt, & iurant obedire mandatis. & hoc eſſe põt,
vt l. eſt receptum. ff. de iuriſ. om. iud. & 2. q. 7. c. nos ſi incom-
petenter. & l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel. ¶ Et
aduerte quia Doct. ſe ſubijciũt tanquàm ſinguli, non vt col-
legium Doct. licèt enim ſinguli ſe rectori ſubijciant: non tñ
ſequitur, ergo epõrum collegium eſt ſubiectum, vt l. ſicut. &
quod ibi no. ff. quod cuiuſque vniuer. no. Sed poſſet eſſe du-
bium, ſi quis Doct. nollet iurare, vel promittere obedire. an
poſſet cogi: videtur ꝙ non. quia ſe ſubijcit, vt dixi. quod qui-
dem verbum ſignificat ſubiectionem ſpontaneã, nõ coactã.
quæ non valet, nec iuriſdictionẽ confert, vt l. 2. ff. de iu. In cõ
trarium facit antiqua conſuetudo, quæ iuriſdictionem tri-
buit, vt in d. c. cum contingat. de foro compe. & in hoc conſi-
ſteret dubiũ: an iſta antiquata exactio iuramenti, & promiſ-
ſionis ſolo vſu ſine titulo ſit pſcripta. de quo dic, vt ĩ. de cẽſi.
c. peruenit. & l. ſi certis annis. C. de pact. & l. cum de in rem
verſo. ff. de vſur. ¶ Quintò quæro. quia põt eſſe qñq; (pro-
pter mixturam quãdã, & cõnexitatem, quæ viget inter vni-
uerſitatem ſcholarium, & collegium Doct.) controuerſia ra-
tione materiæ cõis. ſ. ſcholarium examinandorum, & docto
rãdorum, an poſsit aliquid vniuerſitas ſtudentium ſtatuere,
per quod paretur præiudicium collegio Doct. puta, vt nullus
poſsit examinari, niſi admiſſus fuerit à rectore. tenet Ioan.
de Lig. ꝙ põt. quia non impeditur examen, quod debet fieri
per Doctores. Ego credo, ꝙ ſi rector ſui cauſa iuſta denega-
ret ſcholari iſtum primum aditum, & impediret, ne perueni-
ret ad examen: poſſet collegiũ Doctorum agere contra eũ,
tanquàm impedientem exercitium iuris ſui debentis ad ip-
ſum defluere quodam ordine ſucceſsiuo. pro hoc allego qđ
no. Bar. in ſimili in l. fi. ff. de aqua plu. arcen. facit c. veniẽtes.
de iureiuran. & generaliter credo, ꝙ quotieſcunque per ſta-
tutũ vniuerſitatis ſcholarium directè, vel indirectè iura col-
legij Doctorum tangerentur: vt circa veſtes, circa ſalarium,
& ſimilia conſueta, poſſent Doctores contradicere iuſtè, vt
in c. quanto. de priuilegijs. vnde ſuper dandis punctis modò
in examine retinendo non poſſet vniuerſitas ſcholarium ali-
quid ſtatuere. ¶ Sextò, & vltimò quærit do. Io. de Lig. in d. c.
ex literis. de iuriſdictione archid. Bononieñ. quam, ſcilicet iu
riſdictionem habeat, & poteſtatem circa examinandũ. po-
ne, ꝙ Doctores approbant vnum ad doctorandum, vel re-
probant: an teneatur neceſſariò ſequi vota ipſorum. dic, vt
ibi dixi. & hæc omnia ſupradicta ipſe tangit in d. c. in literis.
vbi ſuccinctè in curſu lectionũ aliter explicat ad correctio-
nem cuiuſcũq; melius ſentientis.

ADDITIO.

a ¶ Conſuetudo. Adde Hoſti. in ſumma & ibidem. dixit Cardi. Zaba
hic in nu. 4.

SVMMAE.

1 *Conſuetudinis auctoritas non eſt leuis.*
2 *Nouitates plerunq; pariunt diſcordias.*
3 *Capitulum ſine epiſcopo non poteſt noua ſtatuta facere.*
4 *Conſenſus epiſcopi ſuperueniens, an confirmet ſtatutum Capituli.*
5 *Capitulum in condendo ſtatuta an teneatur ſequi conſilium epiſcopi.*

CVm conſuetudinis. ¶ Capitu-
lum ſine conſenſu epiſcopi conſuetudines, vel ec
cleſiaſtica ſtatuta tollere non poteſt. hoc dicit. nõ diuiditur.
1 ¶ No. primò, ꝙ auctoritas † conſuetudinis non eſt leuis, de
2 cuius effectu dicetur infra c. fi. ¶ Secundò no. † ꝙ plerũq; di
a ſcordiæ [a] pariunt nouitates. & ideò dicit lex [in nouis rebus
conſtituendis euidens debet eſſe vtilitas] ff. de conſti. prin. l.
3 in rebus. ¶ Tertiò no. ꝙ Capitulum † ſine conſenſu epi non
poteſt noua ſtatuta facere, vel antiqua mutare. de quo arti-
culo dic, vt ĩ. de verbo. ſign. c. conſtitutionem. lib. 6. ¶ Quæ
4 runt Doct. an conſenſus † epi ſuperueniens confirmet ſtatu-
tum Capituli. dic, ꝙ non. Non obſt. l. per fundum. ff. de ſerui.
vr. præ. & l. eſt receptum. ff. communia prædio. vbi vltima cõ
ceſsio corroborat præcedentes, quæ fuerunt inualidæ à prin
cip. Sol. quandoq; illud, quod actum eſt, tenuit, vt in dictis le
gibus, vbi ſola executio impediebatur: ſed valebat conceſsio
quò ad eos, qui conceſſerunt: & tunc poteſt poſtea confirma
ri, vt ibi. qñque actus à principio eſt nullus: & tunc non põt
confirmari per ſubſequẽtem conſenſum, vt ĩ. de elec. c. audi-
tis. vnde tenet hic Cõpoſt. ꝙ ſtatutum Capituli factum ſine
conſenſu Capituli non confirmatur per ſubſequentem epi-
ſcopi conſenſum, vt in d. c. auditis. Et hæc vera, cũ iura exigũt
conſenſum ad confirmationem actus. qñque verò exigit au-
ctoritas ſuperioris. & tunc debet ſemper præcedere: nec ſuf-
ficit, ſi ſequatur. quod dic, vt plenè not. in c. dudum. de re. ec.
non ali. lib. 6. pro hoc l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de ac-
qui. hære. & ĩ. de offi. dele. c. prudentiã. ſuper fi. 2. glo. in ver.
non obſtat. & vide quod legitur, & no. ĩ. de his, quæ fi. à præ.
5 c. 2. & 3. per Io. An. ¶ Quærit gl. magna, † an teneatur Capi-
tulum in condendo ſtatuta ſequi conſilium, & voluntatẽ epi
ſcopi: an ſufficiat ipſum requirere. & no. glo. an quando quis
tenetur requirere conſiliũ, debeat illud ſequi. de quo dic, vt
ĩ. ne ſede va. c. 1. & per Bar. in repetitione l. 1. §. ſi plures. ff.
de exercit.

ADDITIO.

a ¶ Diſcordiæ. Adde gl. in c. cæterum. de iuram. calum. gl. 1. c. literas. de
coniu. lepro.

SVMMAE.

1 *Conſuetudo, per quam quis inducitur ad peccandum, non valet.*
2 *Prodigalitatis vitium reprobatur.*
3 *Vxor adulterans venit punienda.*

1 EX parte. ¶ Non valet conſuetudo, † p
quam quis inducitur ad peccã
dum, vel propria bona diſsipandum. h. d. Primò re
citatur duplex praua conſuetudo. Prima fauens marito pro
digo, & luxurioſo. Secunda fauens vxori adulterium cõmit-
tenti. Secũda pars ipſas reprobat, ibi [tenore.] Supra in præ
cedentibus proxi. c. dictum eſt de conſuetudinibus decernẽ-
tibus iudicialia, extraiudicialia eccleſiaſtica ſacramenta, &
eccleſiarum ſtatum. in hoc c. tractatur de conſuetudine con
cernente laicos, quas ideo ad Papam pertinet reprobare:
quia dant materiã delinquendi, & fauent iniquè agẽti. & iſta
ratione dico, ꝙ non valet ſtatutum laicorum, quo cauetur, vt
ſpurius ſuccedat patri. & ita tenet do. Fede. de Sen. in conſil.
ſuis. & Bar. in l. teſtamenti factio. ff. de teſta. ¶ No. ergo, ꝙ p-
a digalitatis [a] vitium † reprobatur à iure, ſeu vituperatur: qđ
2 prouidet, ne prodigus diſsipet bona ſua, dando curatorem
bonis. quod dic, vt plenè no. Bar. in l. is cui bonis. ff. de verb.
oblig. & innuit iſte tex. ꝙ prodigus alienando, amittat bona
ſua, & valet alienatio: vnde ſi quis emeret fundũ à prodigo,
quem ſcit ſtatim pecuniam conſumpturum in ludo, vel mere
tricando, tenet alienatio. lex tñ vr̃ dicere contrarium in l. ſi
quis cum ſciret. ff. pro empto. facit l. ſi verò. §. ſi adoleſcens
luxurioſus. ff. mãda. ¶ Secundò no. ꝙ ſi vir amiſit bona pro-
pria propter culpã, ſiue caſum, non poſsit à bonis vxo. habe
re recurſum. & hoc qñ malo modo. ſi aũt caſu fortuito, an
vxor de bonis proprijs ipſum alere teneatur. dic, vt no. Spec.
in c. qui fil j ſint legitimi. & l. ſi ſtipulatus. ff. de iure do. & hæc
conſuetudo erat praua. quia in his, in quibus vir vergit ad in
opiam, iura fauẽt mulieribus ſuper dote conſeruanda, vt ſe,
& ſuos alat, vt l. ſi conſtante. ff. ſo. ma. & l. vbi adhuc. C. de iu-
re do. Iſta autem conſuetudo in bonis proprijs mulieres ag-
grauabat, fauens malis maritis, qui coercendi ſunt etiam
egeſtate, vt in iuribus hic allegatis in gl. ¶ Tertiò no. ꝙ vxor
3 adulterans † non eſt præmianda, ſed punienda in amiſsione
bonorum, ideſt dotis, vt dicit glo. & bonis parafernalibus, vt
no. in c. plerũq;. ĩ. de dote poſt diuortium reſti. & intelligo in
dote, cuius exactio ſol. ma. ad ipſam ſpectat. ſi autem ſpecta-
ret ad patrem, vel cõmuniter ad vtrũq;, vel extraneum ex
ſtipulatione: an propter adulterium mulieris priuaretur pa-
ter, vel extraneus iure ſuo. not. in l. conſenſu. C. de repudijs.
vbi de hoc in glo. vt tñ. ¶ Vltimò no. Io. An. quare iſta cõſue
tudo erat reproba. dicit, quia exceſſerat terminos pudoris.
Vnde Ber. Omne flagitiũ, ſi terminos pudoris exceſsit, om-
nia criminibus auget, & ſemper ad deteriora procedit. Dicit
enim, ꝙ licèt in iſto c. prodigalitas reprobetur: tñ mediocri-
tas commendatur. alleg. Tullium lib. 2. de offi. ſic dicentem.
Non ita claudenda eſt res familiaris, vt eam benignitas ape
rire nequeat: nec ita aperienda, vt omnibus pateat.

ADDITIO.

a ¶ Prodigalitatis. Adde Card. in Cle. 1. de reliq. & vener. ſancto.

SVMMAE.

1 *Conſuetudo non derogat iuri diuino.*
2 *Peccatum ex diuturnitate temporis aggrauatur.*
3 *Peccatum ligat animam.*
4 *Conſuetudo iuri naturali derogare non poteſt.*
5 *Conſuetudo iuri ſcripto non præiudicat.*
6 *Conſuetudo rationabilis quæ dicatur.*
7 *Ad conſuetudinem inducendam quantum tempus requiratur.*
8 *Conſuetudo quare in iudicium deducatur.*
9 *Conſuetudo qualiter probetur.*
10 *Iudex an debeat ſe informare de conſuetudine.*
11 *Extraneus an obligetur ad conſuetudinem.*

1 CVm tantò ſint. ¶ Conſuetudo
† non derogat
iuri diuino, cuius tranſgreſsio peccatum inducit.
nec poſitiuo, niſi rationabilis & præſcripta. h. d. diuiſio pa-
tet. qa ſunt duæ partes. Secunda, ibi [licèt.] Primã partẽ exẽ-
plificat etiam in mechia. pone, ꝙ eſt conſuetudo, vt ſi poſt
certum tempus vxor non procreet liberos, vel efficiatur de-
formis, liceat retinere concubinã. talis enim conſuetudo nul
lo tpe confirmatur. & idẽ dicit Hoſt. ſ. non valere cõſuetudi-
nem, vel ſtatutum, ꝙ pro homicidio ſoluat quis pœnã pecu-
niariã. ad hoc ſ̃. c. proxi. & in Authen. de man. prin. §. opor-
tet. coll. 2. & per Hoſt. in ſumma huius ti. §. 4. in fi. & ver. quid
ergo. vbi quærit, an valeat conſuetudo, ꝙ quis poſsit pigno-
rare debitorẽ propria auctoritate. tenet, ꝙ non valet contra
inuitum debitorẽ: ſed contra volentem ſic. ſuper hoc poſſet
dici, ꝙ prætextu conſuetudinis ſi creditor non reperit reſiſtẽ
tem, põt ingredi, aliàs non. Idem dicimus in illa q. an iudex
poſsit dare licentiam ei, pro quo lata eſt ſententia, vt ipſam
exequat̃ propria auctoritate. de qua per Bar. in l. iuſtè. ff. de
acquir. poſ. & l. tertia. C. de pigno. vbi plenè per eum. an ex
conuentione hoc poſsit creditor. ſ. propria auctoritate ingre
di. & ad propoſitum applicando hæc duo ſimilia poſſet tra-
di regula: ꝙ illa, quæ poſſunt per pactum, & per ſententiam,
ſiue ſtatutum induci, poſſunt etiam per conſuetudinem. fa-
2 cit quod no. in rub. de decre. decur̃. lib. 10. C. ¶ Not. hic † ꝙ
ex diuturnitate temporis aggrauatur peccatum. quod intel-
ligitur verum in delicto continuato. ſecus in delicto momen
taneo, quod non recipit reiterationẽ: vt homicidium, in quo
magis punitur quis hodie, quàm quia 10. annis elapſis illud
commiſit, vt in l. ſi diutino. ff. de pœnis. Item intelligo verũ,
cum quis vult per diuturnitatem tẽporis præſcribere ipſum
actum delinquendi: ſecus aũt ſi impunitatem delicti iam cõ
miſsi. quia tunc pœna infligenda præſcriptione tẽporis abo-
3 letur, vt l. querela. C. de falſ. ¶ Secundò no. ꝙ peccatũ † ligat
animam. ligatur enim anima per peccatum, ſicut corpus per
vincula, vt ĩ. de depo. c. vno. ſecũdũ Fran. Vercel. & loquitur
iſte tex. ꝙ anima ligatur. ¶ Sed ego dico, ꝙ quò ad noſtrum
propoſitũ iuris ſcripti, ꝙ in delictis eſt dare, ſeu reperire p-
ſonalem obligationem, etiã quò ad fiſcũ. quia ille, qui delin-
quit, videtur conſentire in pœnam, vt l. 1. §. beſtias. ff. de po-
ſtu. quinimo plus dicunt quidam, ꝙ in delictis oritur fiſco ta
cita hypothecaria in bonis delinquẽtis, vt C. pœnis fiſcalibus
credi. præferri. l. vnica. lib. 10. contrariũ not. in l. reſcriptũ. ff.
de pact. & l. aufert. §. fiſcus. ff. de iure fiſci. & dic, vt not. Guil.
de Cu. in l. reſcriptum. & ibi per D. Baldum. ¶ Tertiò no. re-
4 gulã, ꝙ conſuetudo † non põt derogare iuri naturali. de quo
ĩ. dicam in prima qõne. de ſtatuto, vel priuilegio contrario
iuri naturali dic, vt ſ̃. de conſti. c. quæ in eccleſiarũ. ¶ Quar-
tò no. in ver. licèt. ꝙ cõſuetudo † nõ præiudicat iuri ſcripto,
niſi ſit rõnabilis, & præſcripta: qñ autem ſit rationabilis, tra
5 ctat glo. quæ incipit. quã conſuetudinem, & quãto tempore
dicatur præſcripta, tãgit glo. magna. ¶ Venio ad oppoſitio-
nes. & primò opponitur, & videtur, ꝙ ius naturale ſit muta-
bile: & ſic poſsit tranſgredi ſine peccato, vt patet in præce-
pto circuncifionis, Gene. 17. c. & habetur de bap. c. maiores.
§. cum ergo. Sol. quædam ſunt pcepta moralia: quædam mi-
ſtica, quorũ alia ſacramentalia, alia cerimonialia. de quibus
no. 6. diſt. §. vltimo. & 25. q. 1. §. ſunt quidam. vbi de hoc. tex.
ergo iſte loquitur de pceptis moralibus. contraria de miſti-
cis. ¶ Secundò opponitur, & vr̃, ꝙ etiã moralia ſint mutabi-
lia. nã conſuetudo iudæorum excuſat à pcepto morali, ſcili-
cet mechię, vt patet in c. gaudemus. in fi. ĩ. de diuor. Solu. vt
ibi patet. nõ excuſat à culpa: ſed repudians non agit, nec ex
cipit, cũ fuerit in culpa. ſimile de eo, qui cog. conſan. vxo. ſuæ.
c. diſcretionem. facit. ĩ. de conſe. eccle. vel alta. c. aqua. in fi.
¶ Tertiò opponitur de c. ſuper eo. de cog. ſpirit. vbi cõſuetu
do vincit legẽ diuinã, ſeparando matrimonium aliàs licitum
contra illud. Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet. ĩ. de
tranſla. per totum. So. vt ibi per Io. An. & de conſan. & affi. c.
quod ſuper his. in vl. glo. per eum. ¶ Quartò opponitur de c.
denique. 4. diſt. Sol. vt ibi in glo. arg. & hæ oppõnes reſpiciũt
primam partem c. ¶ Quintò opponitur ad §. licet. & videt̃,
ꝙ conſuetudo piudicet iuri poſitiuo, cũ ſit illius derogatrix,
interpretratrix, & conditrix. primũ patet. ff. de legi. l. de qui-
bus. in fi. ſecundũ in l. nam ad ea. & l. minimè. in fi. ff. e. ti. ter-
tium Inſti. de iure na. & ciui. §. ſine ſcripto. & 2. diſt. c. eccle-
ſiarum.

ſiarum.de ſepul.c.de vxo.& c.certificari.eo.ti. Io.An.recitat
multorũ oppoſitiones. Sed illa planior,videlicet ꝙ qñq; cõ-
ſuetudo eſt præter ius poſitiuum : qñq; cõtra ius poſitiuum.
ſi præter:& eſt ſaluanda,ſi ſit laudibilis,etiã ſi non ſit præſcri
pta.11.diſt.c.in his.& ff.de legi.l.diuturna.Si verò eſt contra
ius ſcriptũ,requiritur,ꝙ ſit præſcripta, & laudabilis , vt hic:
aliàs ipſum non tollit,& hoc voluit dicere lex,dũ dicit [vali-
tura momẽto.vt aut rationem vincat, aut legem.]quæ verba
Greg.hic,intelligens per hæc verba [rõnẽ,aut legem,] ideſt
ius poſitiuum. & per iſtud [momento] quaſi non ſtatim ſibi
præiudicet,ſed cum legitimè ſit præſcripta. ¶ Sextò opponi
tur, & videtur , ꝙ conſuetudo legi contraria non poſsit eſſe
rõnabilis.quod ſic probatur.Ius eſt quicquid rõne conſiſtit.
1.diſtin.c.conſuetudo . Si ergo ius ſcriptum ſuper rõne fun-
datur, neceſſariò concluditur , ꝙ ſi huic aduerſetur conſue-
tudo,erit irrationabilis.Sol.circunſtantijs conſideratis qñq;
contingit magis eſſe rationabilẽ conſuetudinem , q̃ ius ſcri-
ptum. nam contra iuris regulas æquitas ſuccurrit qñq;. fa-
cit l.bona fide.ff.depoſiti.vbi æquitas, & ius ſcriptum inuicẽ
aduerſantur.non eſt ergo mirum,ſi qñq; conſuetudo contra
aſperitatem iuris ciuilis , vel manſuetudinem aliter qñq; di-
ſponat,iuris prouiſionem exaggerãdo.quandoq; aũt mitigã
do.facit.ff.de extraor.crimi.l.ſaccularij.§. ſunt quidã . & hic
latius in nouella. ¶ Septimò oppo. ius poſitiuum cauſatur à
lege naturali,& diuina.17.q.3.§.fi.C.de præſcrip.lon.temp.
l.fi.poſt medium. Sed conſuetudo non põt tollere ius natu-
rale.vt s̃.proxi. rñ. ergo nec ius poſitiuum , quod cauſatur à
lege naturæ,& diuino,vt ſic acceſſorium naturã habeat prin
cipalis,vt in reg.acceſſorium.Sol.concedo oppoſitionem.[&
dico,ꝙ conſuetudo,quæ induceret peccatum, non valeat cõ
tra ius poſitiuum , ſicut nec contra ius naturale . ſed vbi non
inducit peccatum , ſicut iure naturali valeret , ita etiam va-
leat iure poſitiuo.¶ Octauò opponitur.conſuetudo trahitur
ex actibus priuatorũ,& moribus hominũ : ius verò poſitiuũ
à Papa,& Imperatore:ergo non videtur,ꝙ conſuetudo indu
cta ab inferioribus poſsit tollere legem ſui ſuperioris. 11.diſ.
c.inferior.Sol. vt hic in nouella.vbi dicit,ꝙ ex quadam ſupe-
rioris tolerantia hoc contingit.ſicut enim ſuperior inferiori-
bus concedit facere ſtatuta,vt l.omnes populi.ff.de iuſt.& iu
re.ita etiam conſuetudines introducere,quæ nituntur ab ea-
dem cauſa efficiente.facit l.de quibus.ff.de legi. ¶ Nonò op
ponitur, & ſum in glo.ſecũda.& videtur, ꝙ ius naturale poſ-
ſit mutari. nam quandoque furtum impunè committitur, &
homicidium, & tñ dicitur.non furtum facies.non occides. &
no.25.q.1.c.ſunt quidam.So. vt ſupra dixi in prima oppoſi-
tione.quia quædam ſunt præcepta moralia : quædam miſti-
ca. & quandoq; præcepta moralia prohibita permittuntur
in aliquo certo caſu,æquitate ſuadente,vt no.Inno. in c.quæ
in eccleſiarum.s̃.de conſtitu. ¶ Decimò opponitur, & vide
tur,ꝙ iſte tex.non bene loquatur. aut.n.intelligis de bona cõ
ſuetudine:& illam nullũ ius vincit.aut de mala, & negari non
põt,ꝙ non ſit leuis auctoritatis. gl. quæ incipit ſed quæritur.
ſoluit tribus modis, vt habes in ea,& clarius p Ho.in ſumma
huius tit.§.fi.ver.conſueuit. dicit enim , ꝙ primũ dictũ huius
§.loquitur de bona, & mala conſuetudine,implicitè factum
narrando,ſecundò implicitè reſpondendo ibi, non tñ. Nam
etiam mala conſuetudo non dicitur mala apud eos, qui ipſa
vtuntur.ſ. qui ſeruare eam volunt. aſſumunt enim impij quã
doque ſibi eam in priuilegium.8.diſt.c.mala.& hoc reſpectu
etiam mala conſuetudo non dicitur leuis auctoritatis.primũ
rñſum ergo huius.§.generaliter loquitur. Secundũ limitat,
ibi[non tamẽ.] Tertiũ à limitatione excipit caſum,ibi[niſi]
&c.ac ſi diceret ſecũdùm Pe.& Ab.Rex habet magnam po-
tentiam.ecce genus,non tñ tantã, ꝙ poſſet capere illam ciui
tatem infra tres dies.[ecce ſpecies , niſi tales nobiles aſsiſte-
rẽt,exceptio à limitatione.¶ Venio ad qõnes.& primò quæ
6 ro,quæ dicatur conſuetudo † rationabilis.Sol.dicit glo.quæ
incipitæ.quam conſuetudinẽ. ꝙ illa dicitur rationabilis,quã
iura non impugnant.quod dic,vt in ea.& no.12.diſt.c.illa. &
idem Inno.Hoſt.dicit,hoc arbitrio iudicis diſcernendum,vt
no.in ſumma in principio.& de conſti.c.1.lib.6.Et aduerte,
quia exempla,quæ ponit glo. quædam habẽt expreſſam iu-
ris aſsiſtentiam,& quædam expreſſam iuris reſiſtentiam . &
de his non dubitatur. quidã verò ſunt caſus poſiti extra ex-
preſſam iuris aſsiſtentiã,vel reſiſtentiã:& tunc dom. Io. An.
in ſeptimo articulo ſic plenè diſtinguit. aut cõſuetudo eſt de
negotijs,vel actibus,in qbus non vtimur iure ſcripto.& tunc
pro lege ſeruetur. 11.diſt.c.in his.& ff.de leg.l.diuturna. & l.
de quibus.in prin.aut eſt de his , in qbus vtimur iure ſcripto
naturali,vel poſitiuo.& tunc aut ius expreſsè aſsiſtit,aut reſi
ſtit: aut eſt caſus poſitus extra expreſſam aſsiſtẽtiã,vel reſi-
ſtentiam iuris ſcripti. Primus & ſecundus caſus ſunt indubi-
tati,vt in exemplis hic poſitis in glo. Tertio caſu dic, ꝙ aut
conſuetudo ratione caret:aut ratione fulcitur. Primo caſu di
cit ipſe,ꝙ non valet.8.diſt.c.mala.hoc intelligo verũ,qñ ca-
ret rõne.i.quia inducta eſt contra rationem naturalem .!Sed
ſi non eſt ſic inducta , ſed nullam habet in ſe rationem : licèt
ſit erronea,tñ valet,ſecundùm quoſdã . pone exemplum ſe-
cũdùm Hoſt. inductum eſt cõſuetudine in burgo panicalis,
ꝙ ſi quis ducat mihi vinũ in plauſtro:ſi pono manũ ad plau-
ſtrum,periculum effuſionis eſt meũ . certè bene ſeruabitur :
ſed non extẽdetur ad alia liquida,niſi ad vinum. & hoc ideò
quia non habet in ſe aliquam rationem . Si aũt eſſet rationa-
bilis,extenderetur de ſimilibus ad ſimilia.vt ff.de leg.l.Impe
rator.& C.e.l.1.& vide per Hoſt.in ſumma huius ti.§.4.ver.
per hoc etiam.& hoc dicit Io.An.hic ſuper glo.vltima.Secun
do caſu quando rõne fulcitur:aut conſuetudo eſt ſecundùm
ius,aut præter ius,aut ſupra ius , aut contra ius . Primo caſu
valet,& illud corroborat.8.diſt.c.fruſtra. in fi. & C. de leg.l.
cum de nouo. Secundo caſu cũ eſt præter ius: & valet . & ſic
loquit̃ hoc principiũ.& 11.diſt.c.in his.& 12.diſt.c. illa. Ter
tio caſu quando eſt ſupra legẽ;quia interpretatur illã: & va-
let , vt s̃.eo.c. cum dilectus.Quarto caſu qñ eſt contra ius:&
tunc aut contra ius diuinum,aut contra ius gentium, aut cõ
tra ius poſitiuum. Primo caſu aut illud ius diuinũ eſt morale
conſiſtẽs in præceptis,& prohibitionibus:& tunc non valet,
vt hic:aut cerimoniale, aut ſacramentale.& tunc contra ta-
le ius valet conſuetudo.5.diſt.c.1.& 2. de purifica. poſt par.
c.vno.Secundo caſu qñ eſt contra ius gentium,de quo.5.diſ.
c.ius gentium.& dicũt Doct.ꝙ non valet , niſi cum cauſa, &
quando verſatur publica vtilitas.ſic loquitur.ff. cõi. prædi.l.
venditor.§.ſi conſtat.facit quod de ſtatuto no.Ioan.An.s̃.de
conſtitu.c.quæ in eccleſiarum . Tertio caſu quando eſt con-
tra ius poſitiuũ.& dicũt legiſtæ , ꝙ aut conſuetudo præcedit
legẽ.& conſuetudo ſeruatur, niſi ſpecialiter tollatur , vt in c.
1.de conſti. lib.6.aut ſequitur legẽ:& tunc aut eſt generalis,
qua vtitur legiſlator: & tunc arrogat legẽ generaliter,vt l.de
quibus.§.inueterata.ff.de leg.aut eſt particularis : & valet in
illo loco.& ſic loquitur.l.2.C.quæ ſit lon.conſue. & 11. diſt.
c.conſuetudinis.quod eſt verum de iure canonico, ſi ſit prę-
ſcripta:aliàs non.& adde quod no.Spe. in ti. de inſtru.edi.§.
compendioſè.ver.ſed nunquid de conſuetudine.& per Cyn.
in dicta.l.2.in ſecunda oppoſitione.C.quæ ſit lon.con. & cir
7 ca fi. ¶ Secundò quæro quantũ tp̃s † requiritur ad conſue-
tudinem inducendã.gl.magna dicit de 40.an. Compoſt. di-
cit hoc verum in eccleſia.In alijs ſufficiũt 10.vel 20. anni, vt
l.ſi diuturno.ff.ſi ſerui.ven.& hoc probatur ex eo , quia dici-
tur longa conſuetudo, longum aũt dicitur , quod 10. annis
agitur,vt C.de præſcrip. lon. temp. per totum. & hoc verum
in his, quæ habent continuam cãm. & etiam in non habẽti-
bus continuã cauſam,ſi aſsiſtat titulus : aliàs ſine titulo illa,
quæ non habent cauſam continuam , exigunt tempus, cuius
memoria contrarij non exiſtit,vt ff.de ſerui.l.ſeruitutes.titu.
generali.Alij dicũt,ꝙ in pręſcriptione incorporalium nõ re-
quiritur

quiritur titulus,vt d.l.diuturno.& de hac quæſtione.ſ. quan-
tum tẽpus requiratur ad cõſuetudinem,no.Cy.in d.l.2. in ſe
cunda quæſtione principali.in 7.quæſtione ipſius. & illã opi
nionem Azo. ꝙ 10. anni ſufficiant inter priuatos , tenet hic
Io.An.ſuper tertio articulo.ver.ſecũdò quæritur. Si verò eſt
contra legem,requiritur tempus.40.an. de quo per Hoſt. in
ſumma.e.ti.§.2.& in Specu. de præſcrip.§. de conſuetudine.
Sed dices tu,cum lex ſtatim poſt promulgationem ſortiatur
effectum:quare non ita ſtatim conſuetudo,cum homines vti
incipiunt.dicit Ioan. And. ꝙ non ita apparet de conſenſu po
puli per conſuetudinem,ſicut per legem ſcriptam.licèt enim
vnus,duo,quatuor,ſiue decẽ de populo aliqd faciant, nõ ex
hoc colligitur cõſenſus totius,vel maioris partis populi, niſi
maiori parte roboret. Vnde actus inualidi ligant omnes ho
mines, ſequuta diuturnitate temporis.C.ad Vell.l. ſi mulier.
& l.cum de in rẽ verſo.ff.de vſur. ¶ Sed hic tertiò quæritur,
quando incipiat currere iſtud tempus.10. vel 40. annorum.
tenet hic Io.An. in tertio articulo , & in quæſtione ipſius , ꝙ
incipiat ab illo primo actu,qui geritur . quo iterato cum diu
turnitate temporis inducatur conſuetudo:licèt Pet. vt hic ip
ſe refert , aliter dixerit . ex prædictis ergo ſecundùm glo.ad
hoc vt conſuetudo præiudicet iuri communi,requiritur,ꝙ ſit
rationabilis, & præſcripta. circa hoc vide, quod no. 8. diſt.
c.fruſtra.& 18.quæſt.5.c.ſeruitium.ſecunda dicit glo.ꝙ req-
quiritur,ꝙ ſit ex certa ſcientia introducta. per hoc dicunt q-
dam, ꝙ erronea conſuetudo valeat:ſed non trahatur ad ſimi
lia. de quo ſupra dixi.& Hoſti.in ſumma huius tit. §. 4.ver.
hoc etiam.& per Io. And.hic ſuper tertio articulo.verſi.ſecũ
dò quæro.& per Cy.in l.2.in 4.qõ.principali . ¶ Tertiò re-
quiritur ſecundùm glo.ꝙ ſit obtenta in contradictorio iudi-
cio.de quo plenè per Cy.in d.l.2.& in 2. & 6.q. vbi quid iu-
ris,ſi iudex pluries contra legem pronunciauit : an ſit intro-
ducta conſuetudo. ¶ Quartò ſecundùm glo. requiritur plu-
ralitas actuum ad conſuetudinem inducendam. & quod ma
ior pars populi vſa ſit.quot autem actus requirantur, & quo
modo conſenſus maioris partis populi colligatur, hic plenè
examinat Io.And.ſuper tertio articulo in prin.qui refert opi
niones legiſtarum,de quibus in d.l.2.& in 2. quæſtione prin
cipali tractat etiam , an per conſenſum coactum inducatur
conſuetudo,& an per non vſum.de quo plenè in c. cum Ioan
nes.j̃.de cle. coniu. Item an requiratur actus iudiciarius. &
an ſine contradictione poſsit induci conſuetudo.& ex prædi
ctis apparet ſecundùm glo.ꝙ difficile eſt probare conſuetu-
dinem,imò quaſi impoſsibile,ſecundùm Hoſtiẽ.qui remittit
ad ſummam.eod.tit.§.1.2.3.& 4. ¶ Quintò quæritur.ſi lon
go tempore apparet aliquid vſitatum in ciuitate communi-
ter:tamen aliqui aliter vſi ſunt intra illud tẽpus.pono enim,
ꝙ quandoque pronunciatum eſt pro,quandoque contra: an
ex actis magis frequentatis inducatur conſuetudo , non ob-
ſtañ. vſu contrario paucorum intra idem tempus.videtur,ꝙ
non.quia in præſcriptione requiritur actus continuatus,non
interruptus:ergo idem in conſuetudine,vt l.1.§.hic tantum-
modo.C.de vſuca.transformanda.& hoc tenet Accur.in l.cũ
de conſuetudine.ff. de lega. Cyn. tractat in d.l.2. in fi.4.qõ.
principalis.& hic Ioan.And.ſuper tertio articulo. in 8. q.vbi
tenet, ꝙ aut ſemel,aut pluries eſt pronunciatum,populo ta-
cente.& non eſt inducta conſuetudo,etiã ſi in multis caſibus
ſuper eodem fuerit pronunciatum contrarium. aut populus
reclamauit contra iſtam pronunciationem vnam,vel plures.
& tunc eſt cõſuetudo, nõ obſtante tali contrarietate. de quo
hic plenè per eum in 5.articulo.in fine.¶ Sextò quæro, qua-
8 re conſuetudo † in iudicium deducatur.Ioan. An.proſequi-
tur iſtam.q.in 4.articu.principali. vbi dicit, ꝙ quandoque ꝓ
ponitur in iudicio per modum actionis perſonalis:vt vicinus
volens alienare vendat vicino volenti emere , & non alteri.
vel ꝙ mihi liceat in fundo tuo lapides cædere . Si enim iſta
competunt de cõſuetudine,ageret dicta condictione. arg. ff.
de condi.ex lege.l.1.quãdoq; proponitur per modum actio
nis realis . quandoque per officium iudicis . quandoque per
viam actionis,vt hic in quarto articu.per eum. vbi etiam quæ
rit,an actor habeat neceſſe in libello allegare conſuetudinẽ.
quidam ꝙ ſic.quia conſuetudo, ſicut ſtatutum,in facto conſi
ſtit.Iac.de Bellaperti. tenet,ꝙ nullo modo expediat conſue-
9 tudinem allegare.de quo latius ibi per eũ.¶ † Septimò quæ-
ro,qualiter probetur conſuetudo. Io. And. hoc proſequitur
valde latè ſuper quinto articulo.& Cy.plenè in dicta l. ſecun
da.in quarta quæſt.principali.ꝙ enim probari debeat,patet
in c.cum dilectus.s̃.e.& in hoc differt à iure ſcripto. quod ꝓ
bari non expedit,vt l.ab ea parte.ff.de proba. ¶ Videndum
eſt enim primò,per quot teſtes probetur. Secundò,qualiter
deponant.Tertiò,an iudex in hac cognitione debeat ſeruare
iuris ordinẽ,vel de plano,& in camera ſe informare. ¶ Quò
ad primum dicit Ioan. And. ꝙ ſufficiunt duo teſtes , & hoc
placet Hoſtien.in ſumma huius titu. §. quis debeat. & §. ſe-
quen.quò ad ſecundum qualiter deponant teſtes,vt probent
conſuetudinem. Hoſtien. in ſumma huius tituli.§. qualiter.
ponit contra duplicem modum probandi. Ioan. And.refert
triplicem modum,quem ponit Azo in eo. cap. ¶ Vltimò po
nit opinionem legiſtarum , quam non approbat. quia nimis
eſſet difficilis probatio conſuetudinis.dicunt enim, quòd ex
actuum pluralitate conſiderare debet iudex , an conſenſerit
maior pars populi,necne. pone enim eſt ciuitas mille homi-
num in iudicio tempore,quo ius redditur. conſueuerunt cõ-
muniter intereſſe 30. homines . ſi ergo allegetur conſuetu-
do obtenta in tali iudicio 10. annis, fortè per 6.vel 8. ſenten
tias latas dicto tempore non eſſet conſuetudo inducta.quia
ex hoc apparet maiorem partem populi non conueniſſe.Iſtã
conſiderationem non approbat Ioan.And.quia nihil conclu
dit ſuper conſuetudine exraiudiciali. dicit ergo ipſe , ꝙ non
præſentiam aliquorum : ſed patientiam populi diutinam , &
actuum frequentiam ſufficit probare ad conſuetudinem in-
ducendam.& bene hic no.ꝙ ipſe dicit,quomodo dicantur te
ſtes ſingulares.de quo etiam clarius per Cy. in d. l.2. in 4.q.
10 principali. ¶ Circa tertium,an iudex † debeat ſe informare
de conſuetudine de plano:videtur,quòd ſic,ſicut de iure ſcri
pto,vt no. Innocen.s̃.eo.c.cum inter vos.de hoc not.Cyn. in
dicta l.2.in 4.q.& hic per Ioan. And. vbi dicit , ꝙ quicquid
ſit de iure ſuper ordine procedendi: tamen pars debet ſe of-
ferre probaturam,& probare quod in facto cõſiſtit. ¶ Octa
11 uò quæro, an extra ius † obligetur qs à cõſuetudine. & qd ſi
conſuetudo ſit diuerſa actoris, iudicis,& rei, quam conſue-
tudinem ſequetur iudex in iudicando. dic, vt no.s̃.eo.ſuper
rub.vbi etiam per Ioan. And. an conſuetudo laicorum liget
clericos.de quo etiam per eũ in reg. ſine culpa. & Phi.eo.ti.
§.fina.ver.ſed pone,ꝙ inter laicos.& dic per Cyn.in d.l. 2. in
fi.vbi etiam.an conſuetudine ligentur furioſi, & minores. &
generaliter an conſuetudo extendatur ad alias perſonas, vel
ad alia loca.dic per Innocen. j̃.de offic. ar. c. fina.& an me-
rum, & mixtum imperium poſsit quæri per conſuetudinem.
dic in cap.cum contingat. infra de foro compet. & l. 1.C. de
eman.lib.per Cyn. ¶ Octauò principaliter quæro . certum
eſt, quòd ſicut lex trahitur ad ſimilia : ita & conſuetudo , vt
l. 2.C.quæ ſit lon.conſue.pone ergo, ꝙ lex per conſuetudinẽ
eſt ſublata.accidit caſus ſimilis, an in illo ſimili ſequi debea-
mus ſimile legis,vel ſimile conſuetudinis. pone enim , quòd
contra.l.2.C.de reſcin. vend. eſt patriæ conſuetudo contra-
ria , quòd in contractu venditionis deceptio vltra dimi-
diam iuſti pretij non curetur.pone ergo,quòd contingat di-
cta deceptio in contractu locationis,ad quem trahetur ratio
dictæ l. an de ipſo contractu iudicabimus ſecundùm ſimile
legis,vt reſcindatur : vel ſecundùm ſimile conſuetudinis , vt
non reſcindatur. vel pone, quòd monachi ſuccedunt paren-
tibus in hæreditate, & omnibus ſecundũ leges ; ſed de cõſue
tudine non ſuccedunt in feudo.an idem erit in canonicis re-
gularibus,

gularibus,qui ſunt eiſdem ſimiles. dic vt hic plenè per Ioan.
An.in vltimo membro.vbi tenet,ꝙ illud ſimile legis, vel con
ſuetudinis erit ſequendum,quod maiori nititur æquitati.vt ſi
maiori æquitati nitat̃ lex,quàm cõſuetudo,ſequi debemus ſi
mile l.aliàs ſequamur ſimile conſuetudinis ſuper maiori æq-
tate fundatũ. vbi verò ponamus omnia paria; ſequi potius
debemus ſimile legis,quàm conſuetudinis. à ſimili tamẽ le-
gis abrogatæ arguere non debemus:licèt eius rõnem,ſi ſub-
lata non eſt,poſsimus inducere,vt not.C. de lati. liber. tol.l.
vnica.in prin.Do.Cy.examinat iſtam q. plenè.C.quę ſit lon.
conſue.in l. 1.& dicit idẽ,qđ Io.An.licèt per alia verba. dicit
enim,ꝙ aut ratio motiua conſuetudinis, vel ſtatuti eſt ma-
ior, quàm rõ legis (quod poteſt deprehendi ſecundũ varios
mores populorũ:)& illã ſequi debemus:aliàs rõnem legis.q
etiam quærit (poſito ꝙ conſuetudo non trahatur ad ſimilia)
an trahatur ad caſus maiorem rõnem habentes. pone, dicit
ſtatutũ,ꝙ filia dotata non ſuccedat; an idẽ erit in nepte, vbi
maior eſt rõ excludendi.vel pone,ſtatutũ, vel conſuetudo di
ctat,ꝙ liceat impunè occidere bãnitum. an poterit vulnera-
ri.vel pone, pro homicidio ſtatutum imponit pœnam pecu-
niariam: an idem erit in furto,vel alio minori crimine. dicit
Cy.poſt Nic. de Mata.ꝙ vbi caſus habens minorem,vel ma
iorem rationem,per quandam conſequentiã, vel etiam im-
propriè poteſt includi ſub expreſſo; vt in primis exemplis
de filia, & nepte,occiſo, & vulnerato.& conſuetudo, ſiue ſta
tutum ad illum etiam caſum extenditur.aut ſunt omnino ca
ſus diuerſi (vt in homicidio,rapina, adulterio, falſitate,& ſi
milibus) & tunc conſuetudo, vel ſtatutum diſponens ſuper
vno nõ extenditur ad aliud debitum, vbi eſſet maior ratio
diſponendi.quæ verba no.

De poſtulatione prçlatorũ.

a DICTVM eſt ſupra de iure ſcripto: ſed quia
parum eſt iura a condere,niſi ſint miniſtri,q
ea tueantur,& reddãt,vt l.2.§. poſt originẽ.
ff.de orig.iur. & de elec. c. vbi periculum.§.
præterea.lib.6.Ideò de ipſis miniſtris, & ip-
ſorum aſſumptione eſt videndum. & quia in
terdum per poſtulationem, interdum per electionem,inter-
dum per tranſlationem aſſumuntur, & quia poſtulatio inni-
titur gratiæ; electio verò iuri communi.ideo de poſtulatione
prælatorum prẽmittit.de materia 81.diſt. per totum.repeti-
tur in 6. & de ipſa in hoc volumine tangitur in pluribus lo-
cis, vt hic vide in nouella &c.

ADDITIO.

a ¶ Quia parum eſt iura. Adde quæ dixi in addi.ad Zaba.hic.vbi allegabã
tex.in c.decernimus.de ſenten.excom.in 6.

SVMMAE.

1 *Impoſtulabilis quis dicatur.*
2 *Diſcordia inter electores quandoque oritur.*
3 *Appellatio aliquando fit in electionibus.*
4 *Epiſcopus eligi non debet, ſed poſtulari.*
5 *Confeſſio procuratoris an præiudicet domino.*
6 *Ignorantia eius, quod communiter eſt notum in ciuitate, non excuſat.*
7 *Legatus interpretatur verba ambigua poſita in reſcripto Papæ.*
8 *Electio in loco interdicto fieri poteſt.*
9 *Inobedientia eſt digna vltione.*
10 *Eligendus eligentibus conuenire debet.*
11 *Poſtulantes indignum,priuantur poteſtate poſtulandi.*
12 *Poſtulatio, & electio qualiter differant.*
13 *Eligibiles qui ſint.*

1 AD hęc ¶ Impoſtulabilis † eſt,qui vio-
lat interdictum.h.d.Primò po-
nitur iniuſta poſtulatio, poſtulantium petitio,
petitionis impugnatio,poſtulati duplex excuſatio,excuſatio
nis reiectio,reprehenſionis excluſio, poſtulationis repulſio,
gratioſa conceſsio. ¶ No.primò,ꝙ quandoq; oritur diſcor-
2 dia † inter electores,& hoc non eſt nouum.8.q.1.c. nec no-
uum.& 63.diſt.c.noſſe.& ff.de arbi.l.item ſi vnus.§.1. ¶ Se-
3 cundò no. † ꝙ quandoq; in electionibus appellatur. forma
autem, quæ ſeruatur in talibus appellationibus, habetur in
c.vt circa.de elect.lib.6.& intellige hunc tex. ꝙ iſti appellan
tes ab appellatione receſſerant tacitè,vel expreſsè. quod an
poſsint,dic vt in c.quamuis.de elec.lib.6. ¶ Tertiò no.ꝙ epi
4 ſcopus † non debet eligi,ſed poſtulari; qui autem poſtulari
debeant,& qui eligi,j̃.remittam. ¶ Quartò no.ꝙ hæc poſtu-
latio præſentatur ſuperiori per prçceptorem, & abbatem. &
ſic abbas poteſt eſſe procurator eccleſiæ cathedralis. facit j̃.
de cenſi.c.ſopitæ.de monacho dic,vt in c.cum I.& A.j̃.de re
iudi. ¶ Quintò no.in ver.verùm, ꝙ quandò ſuperior per au
ditum percipit inhabilitatem poſtulati,vel electi, non debet
precibus condeſcendere; ſed ſe melius informare, & ſupple
re de facto in tali caſu,vt dicam.j̃.e.c.bonæ.& hic per Doct.
5 ¶ Sextò no.in ver.ꝙ & idem. ꝙ cõfeſsio † procuratoris a no
a cet domino.de quo,j̃.de cẽſi.c.olim.& aduerte,quia tex. nõ
dicit[confeſſus fuit]ſed dicit[non negauit]ex qua taciturni
tate reſultat confeſsio.de quo in c.2.j̃.de confeſ.lib.6. ¶ Se-
ptimò no.ꝙ ille,ad quem non peruenit vllo modo ſententia
interdicti,ſi celebrat illõ tempore,excuſatur. facit j̃. de cle.
ex.mi.c.apoſtolicæ.hoc verũ,niſi ignorantia ſit ſupina, quæ
non excuſat, vt hic,& in glo.latius. ¶ Octauò no.ꝙ quandò
per famam peruenit ad aliquem notitia interdicti, tenetur il
lud ſeruare: ſicut enim fama excuſat quandoque à pœna in
re licita, & permiſſa.vt no.j̃.de ſpon.in c.in præſentia. ita à
re ꝓhibita debet ratione famæ aliquis abſtinere, vt hic. plus
tamen erat hic,quàm fama, quia cœperat per alios obſerua
ri. & quia ſua eccleſia metropolitana obſeruabat. & ad hoc
adde quod no.in c.1.de ſen.excom.in Cle. ¶ Decimò no. ꝙ
non requiritur, vt cõſtitutio ſingulorum auribus inculcetur.
& arguit hic Papa de ſententia ad conſtitutionem, quo autẽ
tempore incipiat ligare conſtitutio, plenè not. in procœmio
Cle.& dic vt no.16.diſt.c.qđ dicitis. ¶ Vndecimò not.ꝙ ſi-
6 cut non excuſat ignorantia † eius, quod communiter eſt no
tum in vna ciuitate. ita etiam nõ excuſat,ſi eſt notum in vna
prouincia.facit c.quantò.j̃.de præſump. ¶ Duodecimò no.
ꝙ ſi terræ alicuius ſubijciuntur interdicto, intelligitur etiam
de terris ſibi adhærentibus. & licèt adhærens ſit interdictus,
vt hic:non tamen adhęrens adhærentis. & eſt ſimile de ſentẽ
tia excom.quæ non trahitur ad tertiã perſonam, ſecundùm
Io.An.qui remittit ad no.per eum in c.cum deſideres.de ſen
ten.excom.& aduerte ad hoc circa vnum verbum glo.ꝙ ter-
ra dicitur alicuius,ſi non habet proprietatem ipſius.ſed tan-
tummodo iuriſdictionem.vnde ſecundùm Io.An. tota Italia
eſt de Imperio:licèt pauca dominicalia habeat Imperator in
ea.& credo quò ad efficaciam interdicti terra dicatur alicu
ius,non tantũ reſpectu proprietatis, quantũ reſpectu poſſeſ-
ſionis.licèt iſta pronomina,meum,tuũ,& ſuum, & etiam ge
nitiui caſus denotent dominium,vt l. 1. ff. de relig. & ſump.
fun.& l.ſeruos.ff. de leg.2. & ad Sille. l. 1.& p Bar.ff. de ope.
no.nun.in rub.licèt Io.An.dicat contrarium, ſcilicet ſi dica-
tur terra ſua,non intelligatur de pignorata: ſed tantummo-
do de illa,in qua habet dominium, ſecundùm V in. pro quo
faciunt prædicta iura.Sed ego dico, ꝙ ex poſſeſsione præſen
ti præſumitur dominium,vt l.quidã.ff. de condi. inſti. & ille,
qui poſsidet bona fide, dr̃ dñs cogitatione dñij, qđ habere
credit,vt l.apud antiquos.C.de fur. ¶ Duodecimò,not. ꝙ le
7 gatus † interpretatur verba ambigua poſita in reſcripto Pa-
pę.de quo in gl.& j̃.de inſtitu.c.cum veniſſet. ¶ Decimoter-
tiò

8 tiò no. in ver. ſed cũ liquido. ꝙ in loco interdicto † põt fieri
electio.& ſic determinauit Hug. non eſt enim electio ſacra-
mentũ,ſed q̃dam obligatio,& cõtractus.ar.j̃.c.1. c. cum in-
ter canonicos.per interdictũ enim ſolũ prohibent̃ diuina, &
eccleſiaſtica ſacramẽta,vt j̃.de ſen.excõ.c.fi.lib. 6. Sed iſtud
nõ eſt tale,ergo &c. Item pro eo facit. j̃.de eo,qui duxit.c.ſi
gnificaſti.præterea hoc non eſt prohibitũ,ergo cõceſſum. 2.
q.6.c.conſuluiſti.& pœnalia ſunt reſtringẽda.de reg.iur.c.in
pœnis.Nõ obſt.c.cũ inter.S.j̃.tit.1.quia loquitur de interdi-
cto perſonarũ,non locorũ,nec c. vbi periculum. §. porro.de
elec.lib.6.quia eſt ſpãle in electione Papæ, & etiam ibi facta
9 teneret,vt ibi no. ¶ Decimoquartò no.ꝙ inobedientia, † ſi-
ue contumacia eſt digna vltione,& pœna.vnde de iure ciuili
contumacia cõtra ducẽ belli capitali pœna punitur, vt l.om
ne delictum.§.contumacia.ff. de re mi.& plus peccat qui eſt
cõtumax in faciendo,vt hic,quàm in omittendo, vt l. ſi ſer-
uum.de ver.obli.licèt qñq; non facere,appelletur factũ, vt l.
ſi mora.ff.ſolu.mat.eſt.n.inobedientia talis culpa, in qua cul
pa eſt relaxare vindicta,vt hic.28.diſt.c. quia ſunt culpæ. Et
Seneca.27.epiſt.de abſolutione Clodij adulteri.dicit, ꝙ mi-
nus crimen,quàm abſolutio,peccatum eſt: qñq; tñ pietas,&
miſericordia adhibẽda eſt. Vnde Salomon.miſericordia, &
veritas cuſtodiunt regem, & roborabitur. clementia tronus
eius.facit 45.di.c.diſciplina.& 23.q.1.c.noli. ¶ Decimoquin
10 tò no.in ver.licèt aũt.ꝙ eligendus.† debet eligentibus conue
nire.& ꝙ ſibi conuenientẽ debet quis ſumere ſociũ. & ꝙ eli-
gens diſsimilẽ quò ad obedientiã eſt mulctãdus. ¶ Decimo
11 ſexto,& vltimò not. ꝙ ſicut eligẽtes † indignum priuant̃ po
teſtate eligendi:ita etiam poſtulantes.conſtit.enim cũ in cũ-
ctis.quę loquitur de elec. habet etiã locũ in poſtulatione, vt
hic. ¶ Venio ad oppo.& primò oppo. hic innuit tex.ꝙ con-
feſsio ficta procuratoris,ſcilicet pro taciturnitate,noceat do
mino cõtra l.ſi ſine.§. ſi defenſor. aliàs eſt l. ſi defenſor.ff.de
interro.ac.glo.quæ incipit ex hoc videtur. format iſtud con-
trarium,& non ſoluit.Sol.ex apoſtillis Io. An. ſuper ea colli-
ge tres caſus.aut eſt procurator ſine mãdato.& loquitur cõ-
trariũ.aut cũ mandato:& tũc aut dñs vult probare contra cõ
feſsionem procuratoris: & poteſt, ſicut põt contra propriã,
probãdo rẽ ſe aliter habere.& ita loquitur l.certũ.§.pe.de cõ
feſ.aut nihil probat contra:& præiudicat ſibi,vt hic. & aduer
te.quia,vt s̃.dixi,ſm̃ Inno.iſte tex. intelligitur de confeſsione
procuratoris nõ expreſſa: ſed p̃ſumpta à iure,rõne taciturni
tatis.ex quo notabiliter colige,ꝙ c.2.de confeſ.lib.6. habet
locũ non ſolũ in principali:vt ſua taciturnitas,ſi eſt monitus
& iuſſus, habeat pro cõfeſ. ſed ẽt habet locũ in procuratore:
vt eius ficta confeſsio noceat dño. quod no. & adde qđ not.
Io.An.j̃.de elec.c.per inq̃ſitionẽ.& Bar.in l.qui delatoris. de
iure fiſci.ff.multi.n. diceret contrarium. qa regulariter deli-
ctũ procuratoris(ſicut eſt iſtud in tacẽdo)non vr̃ nocere do-
mino,vt plenè.j̃.vt lit. nõ conteſta.c.1.& de materia dic per
Cy.in l. 1.C.de confeſ. ¶ Secundò oppo.dicitur hic, ꝙ ſi per
lr̃as,vel aliter,non ꝑuenit interdictũ ad iſtius ep̃i notitiã,ar-
ctat eũ.cõtra.ff.q̃ ſen. ſine app. reſcin.l. 1.§. itẽ cũ ex edicto.
Sol.vt in glo.q̃ incipit.ſufficit.cui cõiunge glo.hæc allegatio.
& ex no.in eis.Sol.ꝙ hoc operat̃ forma,q̃ vigebat in illis re-
gionibus de interdicto poſito. quo caſu debuit in dubio ab-
ſtinere,vt j̃.de ſen.excõ.c. cũ deſideres.nulli.n. licet ignora-
re,quæ publicè nota ſunt,vel ẽt inter vicinos,vt no.23.q.1.c.
paratus.de quo articulo dic,vt in reg.p̃ſumit. de re. iu.lib.6.
& c.propoſuiſti.82.diſ.& 12.q.2.c.qui humanis. & vtrobiq;
de hoc. ¶ Tertiò opp.dr̃ in ver. nec valet,ꝙ legatus fuit inter
pretatus mãdatũ Papæ.contra.j̃.de ſen. excõ.c.inter alia. &
11.q.1.c.ex his omnibus.& C.de legi.l.fi.cũ ſimi.So.gl. q̃ in-
cipit no.ꝙ legatus.format iſtud cõtrariũ,& non ſoluit. Hoſt.
dicit,ꝙ hoc fecit ex plenitudine legationis,vel de ſpãli man-
dato Papæ,vel eius nomine: qđ poſtea Papa ratũ habuit. vel
dic,ſm̃ Inno. ꝙ ſicut qlibet iudex interpretatur legẽdũ corã
ipſo agitur cauſa,vt l. non pñt.ff.de legi. ita & legatus man-
datũ Papæ.& intelligo de interpretatione,q̃ fundetur ſup iu
ribus ſcriptis,ad q̃ verba reſcriptorũ ſunt referẽda,vt c.cau-
ſam.s̃.de reſcrip.In caſu enim noſtro mandauerat Papa ter-
rã regis ſubijci interdicto. quæ aũt dicatur terra regis, iura
intelligunt,ꝙ etiã adhærens:vñ talem interpretationẽ poteſt
facere qlibet.& ſic intelligo Inno. de ſua autem cõſtitutione
non eſt dubiũ,ꝙ legatus poteſt interpretari.j̃.de verb.ſign.c.
ex parte.& ita in quolibet iudice, vt poſsint interpretari ſuã
ſententiam, vt hic no.an aũt hoc poſsit depoſito officio,re-
mittit ad no.de verb.ſig.c.ex parte.3. & ego remitto ad not.
per Bar.in l.ab executore.ff.de appel.& an poſsit abſentibus
partibus.dic vt no.in c.olim.de ver.ſig.per Io.An. Et an arbi
ter poſsit interpretari ſuã ſententiam. dic vt in Spec. de arb.
§.fi.ver.ſed nũquid verbum.& ver.ſeq. ¶ Vltimò qđ hic ſub
12 tiliter tractat Inno.de differentia † inter electionem,& poſtu
lationem,proſequar per quatuor q. ¶ Quæro ergo primo,q̃
ſit differentia inter ipſas. dicit ipſe ꝙ de iure antiquo nulla
eſt differentia. quia antiqua iura promiſcuè iſtis vocabulis
vtebant̃.63.diſt.c.literis.& 61. diſt.c.his autem. hodie verò
magna eſt differentia,an aliquis eligatur,vel poſtuletur. Ille
enim,qui eligit, ſtatim vr̃ in electum conſentire, vt in ſpon-
ſum canonicum,vel prælatum.& ideò ſi talis electus eſt inha
bilis,vel indignus,caſſatur electio,& punitur.j̃. de elec.c.in-
notuit.Si aũt quis non eligit,ſed poſtulat, non videtur cõſen
tire in eum,vt in ſponſum, niſi placuerit maioribus. & ideo
variare põt.j̃,eo.c.bonæ. ¶ Secundò quæro,qui ſunt eligibi
13 les,† ſiue eligẽdi,& qui poſtulandi,no.& dicã.j̃.e.c.fi. alleg.
vt ep̃i poſtulandi ſunt,vt hic: & ideò conſentire non poſſunt.
Idem in monachis,niſi eligerent̃ in p̃latos ſuę abbatiæ:cano
nici verò,& alij,qui non poſſunt deſerere eccleſias ſine licen
tia prælati,an ſint eligẽdi, & poſsint conſentire ſine licentia
ſui ſuperioris.tenet,ꝙ cõſentire poſsint,ſed non tranſire. qa
habent ligatum tranſitum.& ſic exercitium,non conſenſum,
ar.ad hoc.l.per fundum.ff.de ſer.vrb.præ. ¶ Tertiò quæro.ſi
quis poſtulatus eſt in prælatum, an ſtatim poſt conſenſum
ſuperioris iſte erit prçlatus.dicit, ꝙ per poſtulationem ſolẽ-
nem ſtatim poſt conſenſum ſuperioris ſit vinculum ſpeciale
contractum.& idem tenet Gof.in ſumma huius tit.§.officiũ.
licèt.n. ſecundũ eum per admiſsionẽ poſtulationis videatur
ſolùm habilitatus,vt eligi poſsit:tñ ad euitandũ circuitũ, ſer
uat curia,ꝙ illa admiſsio idem,qđ electio,vt cõfirmatio,ope
retur,ſm̃ Goff.ar.c.auditor.de reſcrip.in Cle. ¶ Quartò quæ
ro,ſi poſtulant eligendum.dicit ipſe,ꝙ ſi minus ſolẽniter: qa
poſtulant à ſuo ſuperiore: & bene faciũt,& procedent ad ele
ctionem.Si aũt ſolemniter,nihil agunt:quia non conſentit in
eum vt in ſponſum: nec ſuperior admittẽdo poſtulationem,
põt facere ipſum ſponſum. Sed tunc quæro quare ſtatim eſt
ſponſus, cum ſuperior admittit poſtulationẽ de perſona po-
ſtulabili,vt ſuperius eſt dictum, & non de eligibili, vt in hac
quæſtione.Rationem differentiæ dic,vt hic no.Inno. qui tra
dit formam ad cautelam,ne contingat electionem,vel poſtu
lationem caſſari dicta ratione: quia fortè ſit poſtulata perſo
na eligibilis:vel econtra,ꝙ quis dicat [eligo,& poſtulo omni
modo,& forma,quibus melius.põt valere] quæ hodie repro
batur.j̃.de poſtu.c.1.lib.6. ¶ Quintò oppo.dicitur hic,ꝙ Pa
pa requiſiuit iſtum procuratorẽ ſuper crimine iſtius ep̃i po-
ſtulati:ſed videtur,ꝙ hoc non debuerit facere. quia non prę
cedente fama,non poteſt iudex inquirere de criminibus ali-
cuius.de accu.c.qualiter.lo.2. Nam ſuper multis criminibus
etiam in inquiſitione generali, ſiue ſpeciali non debet iudex
recipere, vel interrogare teſtes: nec debet fieri in ſpecie de
certo crimine, ſed in genere, vt hæc probantur. j̃. de ac-
cu. cap. qualiter. vbi de hoc. Solu. aut iudex vult inquirere
ſuper criminibus iam promoti. & habent locum contraria.
aut ſuper criminibus promouendi, & ipſius qualitate: &
poteſt, vt hic. ¶ Quærere enim poteſt iudex de ſcientia,

moribus, & irregularitate, & fama perſonæ, quæ etiam ſola
deberet impedire. 23.diſt.c.laici.& de accu. c. Deus omni-
potens. & contra promouendũ infamatum non debet quęri
de criminibus in ſpecie, ſed in genere.ſimile.ff.de qõni.l.1.§.
qui quæſtionem.& ſufficit promouendo habere literas teſti-
moniales, dummodo non habeat contradictorem, nec labo
ret infamia.2.q.7.c.crimini.& 7.q.1.c.qualiter. & de elec.
c.1.nec contra hunc ſunt quærendi teſtes iurati:imò etiã ſine
iuramento, ſecundũ Io.An.& ſic de plano, & ſine iuramẽto.
& idem dicit Inno.quãdo aliqua eccleſia viſitatur.de offi.ar-
chi.c.1.& de ſtatu mon. c. in ſingulis.& expreſsius.de cen.c.
Romana.§.ſanè.lib.6. & idem quãdo fit inquiſitio in capite,
& in mẽbris alicuius eccleſiæ, de qua.j.de re iudi.c.cum I.&
A. in quo caſu iurant teſtes dicere veritatẽ de omnibus re-
formãdis, & de criminibus exceptis occultis.de accu.c. qua
liter.vbi de hoc.Et an infamatus cogatur de his iurare dice-
re veritatẽ, eſt diſſenſio.de quo ibi per Hoſt.ex prædictis er-
go collige, ꝙ qñq; ſit inquiſitio contra certã perſonã: qñq;
contra collegiũ, & ſi contra certã perſonã, aut iam promo-
tã, aut promouendam.& ſi promouendã, aut laborat contra
eum infamia, aut nulla. Secũdo caſu ſi cõtra eccleſiã, ſiue col
legium.dic, vt s.& hñt hæc locũ de inquiſitione ꝓhibita, vel
permiſſa cõtra eos, q gerunt adminiſtrationẽ publicã. & cir
ca hoc de publica vtilitate tenet cõtra priuatos, aut in foro
ciuili. quibus caſibus ſit conceſſum iudici procedere per in-
quiſitionem.dic vt in l.2.§.ſi publico.ff.de adul.

ADDITIO.

a ¶ Confeſsio procuratoris. Adde glo.& ibi Ant.de But.in c.1. vt lit. non
cõte.Spec.in tit.de confeſ. in §.poſtremò.ver.ſi verò.Doct. in c.ſcriptũ.
de elec.Cy.in l.1.C.de cõfeſ.Bar.in l.certum.§.ſed an et ipſos.ff.de cõfeſ.

SVMMAE.

1 *Poſtulationem caſſatam reiterans, priuatur eligendi poteſtate.*
2 *Illicitam rem faciens punitur, licèt effectum non ſortiatur.*
3 *Gratia ſimpliciter facta debet intelligi, vt obſeruentur iura cõia.*
4 *Electio ſi ſpectat ad plures, ſi ſint aliqui priuati poteſtate eligendi, de*
uoluitur eorum poteſtas inſolidum ad alios.

GRatum ¶ Caſus. Qui poſtulationẽ caſ
ſatam innouat, eſt eligendi, &
poſtulandi poteſtate priuatus. & ſunt duæ partes
principales. Prima ponit relationẽ legati, continentẽ proceſ-
ſum canonicorum Senoneñ. & ipſius legati. Secunda appro
bat ipſius legati proceſſum, ibi [nos igitur] vel diuide aliter.
Primò ponitur narratio duplicis poſtulationis, & alterius re
iectio. Secundò ponitur Papalis approbatio. ¶ Not. primò,
1 † ꝙ ille, qui poſtulationem caſſatã de perſona indigna reite-
rare conatur, priuatus eſt ipſo iure poteſtate eligendi. ¶ Et
ex hoc no. ſecundò, ꝙ faciendo tantũmodo de facto rẽ illici
2 tã faciens † punitur: licèt factum eius non ſortiatur iuris ef-
fectum, arg. cõtra.l.1.in fi.ff.quod quiſq; iuris.ibi [Quid.n.
obfuit conatui, cũ iniuria nullũ habuerit effectum.] Sed dic,
ꝙ qñq; ſolus conatus, & attẽtatio puniẽda eſt, qñ iura prohi
bent factũ.de qua materia dic vt l.ea quidẽ.ſi manci.ita fue.
alie.C. & in materia delictorũ an de facto faciens puniatur.
dic, vt l.qui ea mente.ff.de fur.& l.ſi quis non dicã. C.de epiſ.
& cle.& l.ſi quis legatũ.ff.de fal.vbi no. an puniatur teſtis de
ponens falſum, ſi non valuit dictum ſuũ. vt l. cũ ſeruus.ff.de
verb.oblig. ¶ Tertiò no. ꝙ ſicut ille, ad quem ſpectat eligere,
de iure cõi priuatur, ſi indignum eligit: ita etiã priuatur, ſi
3 ſpectat ad aliquem de gratia ſpeciali.quia gratia † ſimplici-
ter facta intelligitur, vt obſeruentur iura cõia, vt l. ſi qñ.C.
de inoffi.teſta. ſimplex autem conceſsio ciuiliter eſt intelli-
gẽda, ſiue emanet à principe, vt d.l.ſi qñ.ſiue à priuato, vt l.
ſi cui.ff.de ſerui.nec ſub generalitate tali [eligas quẽ vis] &c.
veniunt odioſi, vt l.Lucius.§.Lucius Titius Damam.ff.de le-
ga.2.& j.de ſen.excom.c.ſi.lib.6. de qua materia in c.cãm.
4 j.tit.1. ¶ Quartò no. † ſi ad plures ſpectat eligere vt ad colle
gium, ſi aliqui ſunt priuati poteſtate eligendi, deuoluitur ad
alios inſolidum iſtud ius. collegium eſt enim perſona ficta, &
repræſentata, vt l.mortuo.ff.de fideiuſſo. vnde inhabilitas ſin
gulorum de ipſo collegio non inficit ipſum corpus. eſt & alia
ratio. quia qñq; coniunctũ eſt cõe aliquod pluribus, ſi aliqui
ſunt incapaces, accreſcit alijs ipſorum portio. & qñq;, ſi ali-
qui excluduntur, nõ dicitur alijs accreſcere ex perſona inca
pacium, ſed non decreſcere, vt l.1.§. vbi aũt.C. de cadu. tol.
¶ Quintò no. ꝙ pro eo, quod dixi.s.c.proxi. ꝙ cũ ſuperiori
poſtulatio præſentat̃, ipſam admittit & prouidet ita, ꝙ poſt
poſtulationẽ ſolẽnẽ pñtatã, & admiſſam noua electio nõ re-
quiritur. dic vt ibi. ¶ Sextò & vltimò collige ſubtiliter, ꝙ in
materia delictorum quod agitur à maiori parte Capituli, nõ
eſt perinde, ac ſi ab omnibus factũ eſſet: ſecus eſt in actibus
licitis, & permiſsis, vt l.quod maior.ff.ad munici. Si ergo ma-
ior pars vniuerſitatis delinquat, minor pars nõ patitur pœ-
nã, nec iure ſuo priuat̃, ad hoc allego.l. no.ff. de magi. cõue.
l.1.& facit quod no. Inno.j.de ſen.excõ.c.grauẽ. aduertẽdũ
tñ eſt; quia hic tractatur de pœna priuationis à iure eligen-
di. quæ licèt non cõcernat omnes de collegio vt ſingulos, ſed
concernat vt vniuerſos: tñ de ſingulorum cõmodo tñ, vel in
commodo agitur in effectu, vt c.ſi ciuitas. de ſen. excom.lib.
6. vbi aũt ageretur de alia pœna vniuerſitati imponẽda, quæ
merè concerneret vniuerſitatẽ ipſam, vt rebellionis: an ſi ma
ior pars deliberat, quæro an tota vniuerſitas patiatur pœnã.
dic, vt d.c.grauem.& per Bar.in l.aut facta.§. nonnunquàm.
ff.de pœnis. ¶ Quærit Io.An. hic eſt vnus caſus, in quo priua
tur quis ipſo iure poteſtate eligendi. Quæro ergo, an ſint alij
caſus, enumerat octo caſus. Primus eſt, quando quis eligit ꝑ
laicalẽ abuſum.j.tit.1.c.quiſquis. Secundus, qñ eligit ſemel
reprobatum vitio perſonæ, vt hic. Tertius eſt, quando eligit
ineligibilẽ, vel poſtulat qui non põt eligi. j.c.1. c.innotuit.
Quartus j.de elec.c.bonæ.§ 1. Quintus eſt quando excõica
tus, vel ſuſpenſus.s.c.proximo.c. cũ dilectus. vbi de hoc. Se-
xtus quãdo nõ eligit infra tẽpus iuris. j.ti.1.c. ne ꝓ defectu.
& de ſupplen.neg.præla.c.ſi. Septimus, quando poſtulat poſt
appel.j.c.1.bonæ.2.rñ. Octauus, cum laicus eligit: nec dicit̃
iſte priuatus. quia nõ cadit in eo habitus, vt l.penul.ff.de ver.
obl.& c.ſacroſan.& c.Maſſana.j.ti.1. multos aũt alios caſus,
in quibus priuatur quis ipſo iure poteſtate eligendi, enume-
rat Hoſ. in ſumma de elec.§.& aliter.ver.caſu.& ſeq.& quod
no. Io.An.j.ti.1.in c.auditis. ſuper vlt.glo. ¶ Secundò quæ-
ro. dictum eſt in ſeptimo caſu, ꝙ ille, qui poſtulat poſt appel.
priuatur poteſtate: an idem in eo, qui eligit poſt appel. dicit
Innocẽ. ꝙ aliud eſt in electione. rõ eſt. quia electio, cũ ſit or-
dinatio, nullã appel. impedire poteſt, niſi ſit iuſta. j.tit.1.c.cũ
nobis olim. in prin. poſtulationem verò impedit quælibet ap
pellatio, cum non debeat fieri, niſi in concordia. j.c.2.& 1.
Alij tamẽ, ſecundũ eum, dicunt contra. videlicet, ꝙ nulla eſt
differentia inter poſtulationẽ, & electionem quò ad impedi-
mentũ appellationis. & hanc opinionem tenet Hoſt. vbi fa-
cta fuerit poſtulatio à duabus partibus: tunc enim eiuſdem,
imò maioris efficacię eſt, quàm electio. j.ti.1.c.ſcriptũ. Si igi
tur minus iuſta appellatio non impedit electionẽ: multò ma
gis non debet impedire talẽ poſtulationem. poteſt eſſe ergo
vera opi. Inno. cum poſtulatio non eſt facta à duplo maiori
parte. facit quod no. Io. An. in c.auditis. ſuper glo.vlti. ¶ Ter
tiò quæro de his, qui ſunt priuati poteſtate eligendi, vel non
poſſunt eligere, an ſint vocãdi ad electionẽ. dicit, ꝙ valet ele-
ctio, ipſis non vocatis: quia nõ poſſunt agere de cõtẽptu. hoc
verum, niſi illi priuati eſſent quaſi poſſeſsione iuris eligendi.
j.tit.1.c.in Geneſi.& illi ſunt priuati ipſo iure poteſtate eligẽ
di, qui eligunt ſcienter indignum. j.tit.1.c. cum in cunctis.§.
clerici. ¶ Quartò & vltimo glo. diſputat quæſt. ſi omnes de
Capitulo eligunt ſcienter indignum, excepto vno, an in ipſo
remaneat

remaneat dictum ius: ita ꝙ poſsit eligere, arguit pro, & con-
tra.& determinat, ꝙ põt, ſm̃ Io.& idem Goff. hic: non tamen
poterit eligere ſeipſum. quod dic, vt j.de iure pat.c.per ve-
ſtras. hunc opi. tenẽt Phi. Inno. Hoſti. & communiter oẽs. in
vno enim retinetur ius collegii, vt not. in l.ſicut ff.quod cu-
iuſq; vni. no. ¶ Et aduerte, quia ſupra enumerati ſunt caſus,
in quibus priuantur aliqui ipſo iure. & tunc habet locum q̃-
ſtio glo. & deciſio an penes alios non delinquẽtes remaneat
ius eligendi, etiam ſi ſit vnus, & in quæſtione noſtra. Si autẽ
non ipſo iure: ſed per ſententiam aliqui priuarentur (vt cum
eligunt contra formam c.quia propter.) tũc an ad alios de-
uoluatur, non credo. iſta tamen quæſtio in eligentibus cõtra
formam non videtur procedere. quia nõ poſſunt aliqui pec-
care in forma, quin peccent omnes. quia forma cõcernit Ca
pitulum, non ſingulos.

SVMMAE.

1 *Papa ſupplet defectus.*
2 *Vtilitas publica priuatæ eſt præferenda.*
3 *Poſtulatio, cum diſcordat, admitti non debet.*
4 *Eccleſiæ per poſtulationem, vel electionem prouidetur.*
5 *Vtilitas publica, & priuata quatuor modis ſumitur.*

BOnæ memoriæ. ¶ Poſtulatio, ꝑ
quam priuata,
vel minor vtilitas communi, vel maiori pręfertur:
vel quæ fit à minori, q̃ à tertia parte, admitti non debet.h.
d. ¶ Et prima pars ponit duas diſcordes poſtulationes. Secũ
da vtrãq; repellit, cauſas exprimens. ibi [nos igitur.] Tertia
monet nouam prouiſionem fieri. ibi [mandantes.] ¶ No. pri
mò, ꝙ in ſupraſcriptione nõ dicitur. Canonicis, & Capitulo,
ſicut communiter in aliis Decre.& eſt ratio, quia ibi.ſ.in ec-
cleſia Rauen. eſt duplex collegium.ſ.canonicorum Cardina
lium, & canonicorum. ſimile.93.diſtin.c.illud. & quod not.
32.q.2.c.ſicut. & c.1.& vide de præbẽ.c.ſi pluribus.li. 6.per
Io.An. ¶ Secundò not. ꝙ exprimitur hic modus vacationis.
quod eſt ponderãdum in literis ad beneficia impetratis: vbi
expreſsio vnius modi non includit reliquum, vt c.ſuſceptũ.
1 de reſcrip.lib.6. ¶ Tertiò not. ꝙ † Papa ſupplet de facto. an
autem quilibet iudex hoc poſsit in cauſis, quæ vertuntur co
ram eo. gl. hic tangit.& Io.An. remittit ad no.28.di.c.priuſ-
quam.& 40.q.5.c.iudicãtem.& in Spec.de diſpu. aduo. poſt
prin. Do.Io. de Lign. hic confusè tentat. Sed tu clarè proſe-
quere, vt no. Bar. in l.3.§. hoc autem iudicium.ff.de dam.in-
fec.& eſt bona gl. j.de elec.c.cupientes.§. ceterùm. in fi.ſup
ver.contumacia.li.6.& per Cy.C.vt quæ deſunt aduo. iudex
ſup.l.vnica. Et diſtingue breuiter, ſm̃ Bar. aut iudex vult ſup-
plere in his, quæ pertinent ad tuendam publicam vtilitatẽ,
vel ſuum decorem.& poteſt, vt hic, & l.quos prohibet.ff.de
poſtu. aut vult. ſupplere circa alia reſpicientia priuatum cõ-
modum.& tunc aut vult probationes inducere, interrogan-
do partem, vel recipiendo teſtes in iudicium productos: &
poteſt, vt l.vbicunq;. ff.de interroga. actio. & in Authen.de
teſti.§.illud tamen.& c.cum Ioã. j. de fide inſtru. aut vult ex
ſuo officio teſtes, & inſtrumenta in iudicium deducere nun-
quam inducta. & tunc aut iudex vult inducere pro abſente
in caſu, quo poteſt ad ſñiam cõtra eum procedi: & põt tam
in cauſa appellationis, quàm in cã principali, vt C.quomo-
do, & quando iudex. Auth. qui ſemel. ibi [perquiſita verita-
te.] &c.& l.fin.§.1.& quod ibi no. C.de appella. aut vult in-
ducere pro præſente: & tunc regulariter non põt, per iura
hic allegata in gl. fallit in duobus caſibus. Primò in inquiren
do veritatem inſtrumenti in iudicium deducti. Secundò pro
pter inquirendam conditionem teſtium inductorum in iudi
cio, vbi ex ſuo officio inquirit à vicinis in Authẽ.de teſtibus.
§.1.in gl. quæ incipit. 1. artis laudabilis. & prædicta habent
locum in ciuilibus. in criminalibus verò an ad defenſam, &
offenſam poſsit teſtes inducere, ibi per Bar. & in ſua diſputa
tione, quæ incipit. Iudex maleficiorum. ¶ Quartò no. ꝙ pu-
2 blica vtilitas † præfertur priuatæ. de quo j.dicam. ¶ Quintò
no. ꝙ poſtulatio nititur gratia, de quo in glo. ¶ Sextò not. ꝙ
quando poſtulatio non recipitur, vel admittitur à ſuperio-
re, non propter defectum poſtulantium ad ipſos deuoluitur
poteſtas iterum eligendi, vel poſtulandi: ſecus quando poſtu
larent, vel poſtulationem caſſatam renouare iterum niteren
3 tur, vt duobus.c.s.proxi. ¶ Septimò not. † ꝙ poſtulationem
diſcordem non conſueuit admittere.& aduerte, quia nõ di-
cit tex. [non debet] ſed dicit [non conſueuit.] poſſet ergo, ſi
ſuperior vellet, admittere. quod eſt verum, ſi eſſet facta à ma
iori parte Capituli. 65.diſt.c.1.2.& 3. Non obſtat c. ſcriptũ.
j.ti.1. quia loquitur, cum concurrit poſtulatio, & electio ſe-
cundùm Goff. Hoſt. dicit, ꝙ verbum, conſueuit, denotat ſti-
lum Romanæ curiæ. vnde quò ad inferiores, qui tenẽtur ad
ſtili obſeruantiam, exponitur, non cõſueuit, pro non debet,
vnde inferior à Papa non debet talem poſtulationem admit
tere, non celebratam à duplo maiori parte. in Papa ergo lo-
cum habet opi. Gof. quòd poſsit poſtulationem admittere,
ſi eſt facta tantummodo à maiori parte Capituli. ¶ Octauò
4 no. quòd per poſtulationem, † vel electionem eccleſiæ pro-
uidetur. committitur alter modus in tex. quia quandoq; ꝓ-
uidetur per nominationem. circa quam quærit Io.And. quæ
eſt propriè nominatio. dicit, quando duo, vel plures idonei
nominantur ſolemniter Papæ, vt eligat alterum ex eis, vt ſibi
placuerit. 85.diſt.c. archi. & à tali nominatione (ſi eſt facta
ſolemniter) non eſt licitum reſilire: ſicut nec à poſtulatione,
poſtquam eſt ſuperiori præſentata. & in hoc eſt ſimilis po-
ſtulationi. infra eo.c.proxi. nominantes verò, & cui eſt præ-
ſentatio facta, poſſent reſilire, etiam inuitis nominatis, ſecũ
dùm Ho.& Compoſt. ¶ Vltimò eſſet hic plenè tractandum,
an publica vtilitas præferatur priuatę. remitto ad Bar. in l.1.
ff.ſolu.ma. vbi ſic dicit, & præſupponit pro intellectu iſtius
5 materiæ. quòd publica, & priuata vtilitas † poteſt quatuor
modis ſumi. Primò eſt quædam publica vtilitas, quæ ſuam
vtilitatem affert in communi, & in quolibet particulari. qđ
conſiſtit in ſacris, ſacerdotibus, & magiſtratibus. nam ſicut
vnus poteſt intrare eccleſiam, & orare: ita alius. ſicut cum
vnus defendit̃ à magiſtratibus, ita alius, vt ff.de iuſti.& iure.
l.1.§.huius ſtudii. Scđa eſt vtilitas publica: qa ſuã vtilitatem
affert in cõi, & non particulari, vt in camera fiſcali, vt l.vti-
litas.C.de priuile. Tertia eſt q̃dam vtilitas priuata principa-
liter, tñ ſecũdariò dr̃ publica: qa reſpectu vniuerſi vtilis eſt.
qa affert vtilitatẽ reſpectu vniuerſi. & eſt apta afferre in quo
libet particulari: vt ꝙ mulieres ſint dotatæ. nã ſic nubẽt, &
poterũt gñare filios, q erũt fortè magnates, & ſacerdotes, vt
Papa & Imperator. & ſic eſt apta afferre ſuã vtilitatẽ in quo
libet particulari.& de hac loquitur hoc.c. Quarto modo aſ-
ſumitur vtilitas publica illa, q̃ principaliter eſt priuata: ſed
ideò dr̃ publica: qa affert vtilitatem reſpectu vniuerſi, ſed in
particulari affert ſuã vtilitatẽ cuilibet per ſe ſeparatim. ita ꝙ
vni, nõ alteri, nec eſt apta afferre in quolibet particulari vni
uerſali. exemplũ ꝙ oẽs ſint diuites ſimpliciter loquẽdo ſine
adiectione alicuius cauſæ. qa hoc reipublicæ intereſt, vt In-
ſti. de his q ſunt ſui vel alie. iuris.§.penul. & in Auth. vt iudi.
ſine quo. ſuffra.§.cogitatio.ff.de procura.l.ſeruum quoq;.§.
publicè. iſta ꝓpriè eſt priuata vtilitas. cũ igit̃ q̃rit, an vtilitas
publica ꝑferat priuatæ, vel ẽt vna publica alteri publicæ vti
litati. dic aut q̃ris de prima publica: & illa ꝑfert oĩbus aliis.
vt C.de ſacroſ.ecc.l.ſancimus.& c.bonæ.de poſtul.ff. de reli.
& ſump.fu.l.impenſa. qđ eſt notandum ad multa. illa.n. ꝑfer
tur dotibus. aut q̃ris de ſcđa: & in iſta aut q̃ris, an ꝑferatur
tertiæ, vt in caſu.l.nr̃æ. & dic ꝙ non. ſed pari paſſu ambulãt,
vt l.2.de priuil.fi. fallit in l.ſatis .in qui.cau.pi. ta.C. aut quæ
ris, an iſta præferatur quartæ. hoc eſt vtilitati priuatorum,
aut loquit̃ de iure iã q̃ſito præferendo: & publica præfertur,
vt C.de priuile.fi.per totũ. & de priu.Cre.l.penul. aut loq̃ris
in iure de nouo ꝑ principẽ concedendo: tunc qñq; princeps

præfert priuatam vtilitatem, ne videatur auarus, vt C. de ſe-
cun.nup.l.2.Si verò quæris de tertia:& iſta præfertur vtilita-
ti priuatorũ, vt hic. & Authen.res quæ.C.communia.de leg.

S V M M AE.

1 *Electio archiepiſcopi de iure ſpectat ad canonicos eccleſiæ.*
2 *Quaſi poſſeſſio non probatur, eoipſo, quòd aliquis gerit actum conue nientem poſſeſſori.*
3 *Papæ quando non conſtat de meritis cauſæ, tunc non iudicat.*
4 *Poſtulatio contra formam mandati irritatur.*
5 *Ius eligendi aliquando ſpectat ad aliquem ratione conſuetudinis.*
6 *Electioni eius conſentiens, de quo non habet plenam notitiam, non di citur ſecundùm conſcientiam agere.*
7 *Alienigenæ in eccleſijs præfici non debent.*
8 *Honeſtius eſt tranſire de minori ad maiorem dignitatem, quàm de pa ri ad parem.*
9 *Illuſio venit reprobanda.*

BOnę. ¶Caſus. Archiepiſcopo in archiepi-
ſcopum poſtulato, ex quò poſtula-
tio præſentata eſt Papæ, ſine ipſius licentia reſilire
non licet.h.d.Hoſt.diuidit Decretalẽ in ſex partes. In prima
poſtulationis admittendæ petitio, exceptio, & replicatio. In
ſecunda apoſtolica trimẽbris prouiſio, vſque ibi[cæterum.]
In tertia temeraria,& iniuſta poſtulatio,& eius repulſio, pro
uiſionis faciendæ monitio, & eiuſdem cõminatoria retẽtio,
vſq; ibi [verũ.] In quarta ſuffraganeorum ad concordiã re-
uocatio, canonicorũ diſſenſio, duplicis poſtulationis iniuſta
innouatio, vſque ibi [nec nocebit.] In quinta, in qua ponit
diffinitiua prouiſio, archiepiſcopalis tranſlatio, ac pallij petẽ
1 di permiſsio. ¶ No.primò, ꝙ electio † archiepiſcopi de iure
ſpectat ad canonicos eccleſiæ: vñ ſuffraganei nitebantur hic
ex cõſuetudine, vel priuilegio, vt patet.j̃.in ver.nos igitur.Il-
le enim, qui non eſt de gremio Eccleſiæ, & contendit ſe habe
re vocem in electione, debet exprimere cauſam.j̃.c. conſtitu
tis.¶Secundò no. ꝙ iſti ſuffraganei prætendebant ſe habere
ius.& ſic nitebantur ſuper iure proprietatis: ſed minus cau-
tè.quia ſatis ad caſſationem propter contemptũ ſufficiebat
quaſi poſſeſsio iuris eligendi.j̃.de cau.poſ. & proprie.c.cum
eccleſia.& no.j̃.tit.1.c.in Geneſi.¶Tertiò no.in ver.licèt nũ
2 cij. ꝙ quaſi poſſeſsio † non probatur eoipſo, ꝙ aliquis gerit
actum conuenientẽ poſſeſſori, ſi põt etiã competere non poſ
ſeſſori.Quidã enim ingreditur vnã rem,& vtitur.non enim ſe
quitur, ergo poſsidet: quia poteſt vti iure familiaritatis. &
ſic non quærit poſſeſsionem, vt l. qui iure familiaritatis.ff.de
acquir. poſ.in dubio aũt an præſumatur, ꝙ aliquis vtatur re
vt poſſeſſor, vel quaſi, vel iure familiaritatis, ſiue precario,
3 hic no.Inno.& j̃.dicam. ¶Quartò no.in ver.nuncijs. ꝙ † qñ
Papæ non cõſtat de meritis cauſæ, non iudicat, ſed remittit
ad partes. graue enim eſt in re dubia &c. 11.qõ.3.c.graue.
¶Quintò no.ꝙ Papa quandoq; monet, vt ad eum mittã nũ-
cium: quandoq; procuratorem.quando.n. cum iſtis ſuffraga
neis ſperabatur litigium, monet, vt mittant procuratorẽ.quã
do verò ſine litigio, monet, vt mittant nuncios, qui dicuntur
propriè inſtructores.quod dic vt j̃.de elec.c.cupiẽtes. lib.6.
¶Sextò no.in ver.ꝙ ſi contradicentibus, ꝙ ſi prælatus diffi-
dit de iure ſuo ſuper re, quam poſsidet, debet ipſam dimitte
re.quod eſt verũ, ſi ſpectat ad eum. ſi aũt ad eccleſiam ſuã,
debet ſibi conſtituere defenſorẽ, vt l. at qui natura.§. cũ me
abſente.ff.de nego.geſt.modicum eſt illud conſilium.quia pa
rum intereſt, per ſe, vel per alium litiget. de pecu. cle.c.pe.
dic ergo, ſecundũ Goff.tutius, ꝙ cõicato conſilio Capituli rẽ
reſtituat.& ſi Capitulum non conſentiat, dicat. mundus ego
ſum à ſanguine huius.quare nos defendatis, ſi vultis.ſicut.n.
non ſuo, ita nec nomine eccleſiæ, debet calumniari. C.de ad-
uo.fiſ.l.pe. imò imputetur, ſi ſuperuacuam litem exercet.ff.
de admi.tu.l.quoties.§.ſicut.nec fraudẽ debet cõmittere. de
doñ.c.per tuas.nec contra conſcientiam agere.j̃. de ſeru. in
4 ord.fa.c.fi.¶Septimò no. ꝙ poſtulatio † celebrata cõtra for
mam mandati,& in diſcordia irritatur.fuit enim forma mã-
dati, ꝙ oẽs recederent, non quidã tantũ, vt hic fuit. & ideo ir
ritatur in ver.nos igitur.¶Octauò no.in ver.ſed nobis.ꝙ ius
5 eligendi † ſpectat quandoq; ad aliquem rõne conſuetudinis:
quandoq: rõne priuilegij: quandoq; ratione quaſi poſſeſsio
nis: quandoq; iure proprio, vt canonici. eo.n.ipſo, ꝙ creati
ſunt canonici in eccleſia, ſimul ius eligendi in eſſe produci-
tur quò ad eos.j̃.de præben.c.relatum.& aduerte, ꝙ ſi de cõ
ſuetudine, vel priuilegio dubitatur, ſiue quaſi poſſeſsione ſuf
fraganeorum, non debent canonici retardare electionẽ ſuã:
aliàs curreret eis tempus, de quo in c. ne pro defectu.aut.n.
conſtat, ꝙ ſunt in quaſi poſſeſsione iſti ſuffraganei.& debent
expelli: aut conſtat, ꝙ non ſunt:& non dñt canonici electio-
nem retardare. in fine enim cauſæ apparebit, quid iuris, vt in
c.cum veniſſet.j̃.de in integ.reſt.¶Nonò no.ꝙ ſi ſuper eodẽ
facto Papa dirigit plura mandata diuerſæ formæ: ſed ſecun-
dũ primam formam,& poſt ſcriptas alias alterius formæ nõ
dum præſentatas eſt prouiſum, valet quod actum eſt vigore
primi mandati: non ergo ſecundum mandatum reuocat pri-
mũ, niſi poſt receptionem ſecundi.quod dic, vt no. in ſimili
j̃.de conceſ.præben.c.quia cunctis.lib.6.per Inno. ¶Deci-
mò no.in ver. cæteri.quando pluribus vt collegio, aliquid à
Papa iniungitur: an quibuſdam negligentibus, poſsint alij
mandatum apoſtolicum adimplere. de quo hic per Inno. &
j̃.dicam.¶Vndecimò no. ꝙ poſt poſtulationem præſentatã
ſuperiori non eſt licitum reſilire, vt hic in ver. non nocebit.
faciebat hic dubium.ꝙ poſſet. quia adhuc ſuffraganei litiga-
bãt, vnde narratio videbatur permiſſa. Item ꝙ Papa propter
nouã formã poſt prædictã poſtulationem concor. dedit in
ver.ita dicimus prouidendũ.ergo videbatur ipſam quodam-
modo reprobaſſe. Sed dic ꝙ litigiũ ſuffraganeorũ non præ-
bet eis materiam variandi. Item Papa ad cõfirmationem po
tius, quàm infirmationem primæ poſtulationis tradit dictã
6 formam.¶Duodecimò no.in ver.quia verò.ꝙ ille, † qui con
ſentit in illum, de quo non habet plenam notitiam, non ſal-
uat conſcientiam ſuam. & per conſequẽs perſona ignota nõ
debet eligi.argu.j̃.de cle.peregri.c. 1. & de cleri. non reſi.c.
fraternitati.¶Decimotertiò no.ꝙ non debent præfici in ec
7 cleſijs alieni, † ſed illi de patria, quorum magis conuerſatio
eſt nota.concor.ſunt in glo.& 40.diſtin.c.hortamur. & C.de
epiſ.& cler.l.in eccleſijs.¶Decimoquartò no.in ver.quãuis.
ꝙ quando vnum eſt honeſtum, alterum iuſtum. præferimus
8 quod eſt iuſtum.¶Quintodecimò no. † honeſtius eſt tranſi-
re de minori ad maiorem dignitatẽm, quàm de pari ad pa-
rem.concor.l.vt gradatim.ff. de mu. & ho. ¶ Decimoſextò
no. in verſi.licèt temporibus diuerſis.&c. ꝙ ſingulares con-
ſenſus confirmant poſtulationem inualidam à principio. de
quo in glo.& in c.auditis.& c.in Geneſi.j̃.titu.1.& dicit Ab-
bas.ꝙ quando facta eſt electio, vel poſtulatio à maiori par-
te, põt confirmari per ſubſequẽtes aliorũ conſenſus. & ita lo
quantur prima iura: aliàs non poſſit. Ad l.per fundũ.rñde, vt
no.s̃.de conſti.c.cum omnes. ¶ Decimoſeptimò no. in ver.
9 nec nocebit. ꝙ illuſio † reprobatur.& poſt poſtulationẽ prę
ſentatã ſuperiori non eſt licitũ variare.adde quod leg. & no.
in c.1.de renun.in Clem.facit.ff.de iudi.l.ſi prætor. & de bo.
quę lib.in l.fi.§.vbi.vbi dicitur, ꝙ leges non debent eſſe ludi
brio.& j̃.de præben.c.pro illorum.& c.dilectus.¶Decimo-
octauò no.de decreto roborato ſubſcriptiõibus &c.& iſtud
decretũ non eſt de ſubſtantia poſtulationis, ſecundùm Hoſt.
ſed debet interuenire, vt facilior ſit probatio cõtra ipſos ſuc
cumbentes.1.q.7.c.ſaluberrimum. & dic vt no.j̃.ti.1.c.inno
tuit.¶ Venio ad oppo.dicitur hic, ꝙ iſti ſe oppoſuerunt, qui
habebãt ius in electione. &c. ſed videtur, ꝙ iſta obiectio fue
rit impertinens. quia ius intereſſendi in electione non proue
nit ex titulo, ſed ex poſſeſsione, vt in c.conſultationibus.j̃.de
iure

iure pa.Sed iſti allegabãt tantummõ titulũ, non poſſeſsionẽ,
quare malè.So.dicit Hoſt.ꝙ melius feciſſet ſe fundare ſuper
poſſeſsione, q̃ ſuper titulo.& ſic ſtat oppoſitio, ꝙ malè exce-
perunt.vel dic.ꝙ per iſta verba[ius habeo eligendi tecũ]in-
tentatur poſſeſſoriũ.quia eoipſo, ꝙ narro me habere ius eli-
gendi tecum, videor me fateri eſſe in quaſi poſſeſsione: quia
aliàs non competeret.arg.ad hoc.l.ad legatũ.& l.ad rem mo
bilẽ.ff.de procu. ¶ Secundò oppo. per confeſsionem iſtorũ
procuratorum apparebat de quaſi poſſeſsione, cũ dixerint
eos fuiſſe pluries requiſitos: ergo ſine alia ꝓbatione debuit
rõne contemptus dicta electio irritari, vt in c. ꝙ ſicut.j̃.c.1.
confeſsio enim iſtorũ procuratorum debuit obeſſe Capitu-
lo.vt s̃.c.1.So.dic, ꝙ per ſolam vocationem, ſi non venit, non
quæritur quaſi poſſeſsio.& hoc cõtinebat iſtorũ procurato-
rum confeſsio,& non vltra.vel poſito, ꝙ veniſſent, dicebant
iſti procuratores, ꝙ fuerant vocati de gratia, non tanq̃ ius
habentes. vnde confeſsionem coarctatã ad certũ modũ de-
bemus accipere, prout iacet: nec põt partem aduerſarius ac-
ceptare,& partẽ reſpuere, vt l.2.& quod ibi no.C. de do.an-
te nup.& per Bar.in l.Aurelio.§. Gaius Seius.ff. de lib. leg.
¶ Tertiò oppo.hic Papa permittit variare.cõtra, quia in ele
ctionibus variatio reprobatur, vt c.vt quis duas. de elec. lib.
6.& c.publicato.So.dic, ꝙ aliud in electione: aliud in poſtu-
latione.ſed iſta ſolutio vr̃ contra.§.nec nocebit. Sol. de con-
ſenſu ſuperioris poteſt, vt ibi: alias non, vt hic.& attende. qa
in caſu noſtro in certis caſibus, ſiue modis Papa variationẽ
conceſsit: iſti verò aliter proceſſerunt. quia aliqui minus ca-
nonice, quàm dicti Quinqueeccle. poſtulatio ideo fuerit
nulla.vnus enim modus expreſſus in gratia aliũ nõ includit,
vt c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.6.& l.ſi extraneus.ff. de condi.
ob cauſam.¶ Quartò oppo.dicitur hic in ver. verũ.ꝙ anteq̃
ſecundæ literæ peruenirent ad Capitulum, ſuffraganeos ad
concordiã reuocarunt.ergo videtur, ꝙ vigore primi manda-
ti eſſet prima poſtulatio approbanda.ſed j̃. in ver. intellexi-
mus.dixit, ꝙ eſſet vtraque reprobanda, quare malè.So.Hoſt.
ſentit iſtud contrarium ſuper ver. antequàm. & ſuper ver.
approbanda.& ſoluit multis modis. vera ſolutio videtur, ꝙ
non ſecundũ formam prioris mandati fuit ſubſecuta appro
batio ſuffraganeorum.mandatum enim fuit, ꝙ ſi ſuffraganei
à contradictione ceſſarent, canonicè prouiderent &c.ſed hic
non ceſſarunt omnes: ſed vnus.ſ.Quinqueeccleſieñ. perſiſte-
bat in contradictione: & vnius ſolius contemptus ſufficit ad
caſſandum, vt d.c.quod ſicut.de elec.¶Item non omnes per
ſiſtebant in propoſito. quia non illi, qui poſtularunt illum
Quinqueeccleſieñ.Vel poteſt planius intelligi, ꝙ nulla erat
approbãda de iure: ſed de gratia erat approbanda poſtula-
tio Coloceñ. & iſtam ſolutionem tenet etiam glo. quæ inci-
pit.& ſi nondum. ¶ Quintò opp.hic Papa approbat poſtu-
lationem factam ex ſingularibus conſenſibus. Sed contra de
c.auditis.j̃.tit.1.ſolue, vt hic no.Hoſti. ſuper verbo diuerſis.
electio enim, quæ eſt nulla ratione diſſenſus, non poteſt po-
ſtea per aliorum conſenſum, qui diſſenſerant, conualeſcere,
vt in contrario.fallit in c.indẽnitatibus.de elec.lib.6. Sed qñ
eſt nulla ratione contemptus plurium, ſufficit ſi illi plures ſin
gulariter poſtea conſentiunt, vt hic. ¶ Sextò oppo. dicitur
hic, ꝙ iſti(licèt pauciores eſſent) alios ad Capitulum conuo
carunt. & illi neglexerunt.ergo videtur, ꝙ poteſtas conceſſa
eis per Papam in vltimis literis fuerit totaliter in eos transfu
ſa, vt c.cum nobis olim.j̃.de elec.Solu. glo.ſuper ver. intelli-
gentes.dicit, ꝙ illi non fuerunt negligentes: quia innouaue-
runt poſtulationem Coloceñ. & intelligit Hoſtiẽ.ꝙ iſti erant
pauci, qui innouauerunt poſtulationem Quinqueeccleſieñ.
ſi autem fuiſſet maior pars, omnes feciſſe viderentur, vt l.qd
maior.ff.ad muni.quod poteſt eſſe verum, ſi fuiſſent duæ par
tes, ſicut in poſtulatiõe requiritur, vt dixi.s̃.c.proxi.Sed hoc
videtur contra.c.gratum.s̃.eo. vbi ille, qui innouat poſtula-
tionẽ caſſatam, priuatur poteſtate poſtulandi. Sol. ibi vitio,
hic verò proceſſus.vnde idem iterum poteſt eligi, vt j̃.tit.1.
c.ſuper eo.¶ Septimò oppo. Papa hic dicit, ꝙ oẽs conſen-
ſerunt in Coloceñ. excepto Quinqueeccleſieñ. Sed contra.
quia aliqui(licèt pauciores)poſtulauerunt illũ Quinqueec-
cleſieñ.iuxta formam vltimi mandati, vt in verſi.cæteri. Sol-
ue, vt in tex.ver.ſed nocebit. poſtq̃ enim à principio in Colo
ceñ.conſenſerant, poſt præſentationem poſtulationis ſupe-
riori non poterant variare, niſi modo, & forma eis conceſſa
de gratia in primis, & ſecundis literis apoſtolicis: quam tñ
quia non ſeruarunt in poſtulãdo, non eſt à priori poſtulatio
ne cõcorditer facta receſſum. à prima enim poſtulatione va
lida, quò ad poſtulationem, non receditur, ſi alia eo modo,
quo conceditur, non celebratur: ſicut inutilis nouatio nõ tol
lit præcedentem validam ſtipulationem, vt l.certi condictio.
ſi cer.pe.arg.contra.l.planè.ff.de leg.1. ¶ Octauò oppo.hic
Papa pollicetur iſti nouum pallium. cõtra, quia cum ſuo, qd
ſemel habuit, debet ſepeliri, vt in c. adhuc. de aucto. & vſu
pal.Sol.pallium non tenditur tantũ perſonæ, ſed etiam loco.
quod patet, quia eo non vtitur extra locum.j̃. de renun.c.ad
ſupplicationem.& ita dicit hic Hoſt.tamẽ pallio, quod dimit
tit in eccleſia, non vtitur ſucceſſor: ſed indigebit nouo, ſecun
dùm eum.¶ Venio ad aliquas qõnes.dicitur hic, ꝙ iſti ſuf-
fraganei prætendebant ſe habere ius in electione.quæro er-
go per quos actus iſta quaſi poſſeſsio probetur.dic breuiter,
ꝙ ex qualitate actuum,& frequentia arbitrabitur bonus iu
dex.ſi enim commune pateretur, ꝙ forenſis ſemel veniret ad
conſilium, non per hoc eſſet probata quaſi poſſeſsio huius iu
ris.ſecus ſi propoſuiſſet in conſilio, vel fuiſſet de prioribus.
quia tunc eſſet quęſita quaſi poſſeſsio. & hoc no.pro proban
da quaſi poſſeſsione iurium incorporalium. & not. etiam de
hoc Inno.j̃.de cau.poſ. & proprie. in c. cum eccleſia.in glo.
affuiſſe.& hoc no.Bar.in l. 1.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq;
priua.& ff.de condi.inſti.& l.Titia.ff.ſo.ma.¶ Secundò quæ
ro, vtrũ in hac quaſi poſſeſsione requiratur ſciẽtia aduerſa-
rij.tenent Doct.ꝙ ſic: aliàs non quæreretur.ff.de acquir.poſ.
l.clam poſsidere.§.fin. & videtur tex.in l.2.C.de ſerui. ratio
eſt, qa quaſi poſſeſsio in iſtis incorporalibus nihil aliud eſt,
quàm patientia aduerſarij, vt l.quoties.ff.de ſerui. ſed ille, q
ignorat, non poteſt pati.& ſic ille, qui ignorat, nõ poteſt quæ
rere quaſi poſſeſsionem.& ita tenet hic Inno. & probatur ẽt
à ſimili.quia poſſeſsio rei corporalis non poteſt quæri, igno
rante illo, qui poſsidet,& abſente. cum enim in abſentia reti
neat poſſeſsionem ciuilem, non poteſt alius eam quærere,
niſi ille perdat.& hoc eſt, quod dicit glo.ꝙ iſte, qui ſic ingre-
ditur, præſcribere non incipit, donec dñs abſens,& ignorans
poſſeſsionem ciuilẽ retinet, vt eſt gl.no.in l.1.C. de ſeruis fu.
facit l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.poſ.
Bar.in d.§.hoc interdicto.diſtinguit inter ſeruitutem, & iu-
ra, quæ habent cãm cõtinuam(& ſit vera.opi. Inno.) & inter
habentes cãm diſcontinuam. & in iſtis ſufficit probare ſim-
plicem vſum facti ſine ſcientia quò ad quaſi poſſeſsionẽ, nõ
quò ad præſcriptionem. & hoc probat, vt ibi vide per eum.
¶Tertiò quæro.ſi ſint plures dñi, ad quos ſpectat electio: an
ſi volo quærere quaſi poſſeſsionem, omnium ſcientia requi-
ratur.diſtingue, ꝙ aut illi plures dñi prætendunt idẽ pro in-
diuiſo:& omniũ ſciẽtia requiritur, vt l.per fundum.ff. de ſer.
vrb.præ.aut prætendunt ius diuerſum, vt epiſcopus,& pleba
nus.& tunc aut quis vtramq; quærere intendit: & vtriuſque
ſcientia requiritur.aliàs illius tantũ, cõtra quem quærere in
tẽdo, vnde ſi ingredior poſſeſsionem rectoris, non vt præue-
niam electorem, vel illum, ad quem pertinet prouiſio iure
ſuo, ſed vt deijciã poſſeſſorẽ, quæretur contra illũ poſſeſſorẽ,
non contra iſtos, poſſeſsio. ad hoc facit quod leg. & no. in l.
ſi quis in tantam.C.vnde vi.¶Quartò quęro, ſi contra quaſi
poſſeſſorẽ dicitur, ꝙ ſua quaſi poſſeſsio eſt iniuſta: ipſe verò
econtra prætendit iuſtã: quæritur, cui incumbat onus probã
di, vel poſſeſſori, ꝙ iuſtè poſsideat, vel contradictori, ꝙ iniu-

ſtè. Quidam dicunt indiſtinctè, ꝙ illi, qui dicunt iniuſtã. vn-
de probato, ꝙ quis erat in quaſi poſſeſsione, cum fuit expul
ſus, fiet ſibi reſtitutio, alio non probato, põt tñ aduerſarius
probare, ꝙ ipſe precariò poſsidebat, non obſtante. l. ſi quis
diuturno. quæ exigit probationem tituli. quia intelligitur,
cum agit confeſſoria. & ſic de proprietate, & non de poſſeſ-
ſione. Alij diſtinguunt inter corporalia, & incorporalia: vt
in priuis ſit vera opinio præcedens: in incorporalibus verò
probare debeat quis ſe iuſtè poſsidere, ſiue poſſediſſe. primã
opi. tenent hic Doct. Bar. in d. §. dicit, ꝙ in quaſi poſſeſsione
iſtorum, quæ non poſſunt poſsideri de iure cõi ſine titulo, &
quibus non aſsiſtit ius cõe, debet probari aliquid, ꝙ ille mo
tus fuerit ad credẽdũ quaſi poſſeſsionem ſibi competere. &
ſolius vſus probatio non ſufficit: ſecus in rebus, quæ de iure
communi poſſunt poſsideri. facit ad hoc. c. 1. de præſcrip. lib.
6. vbi ſimilẽ conſiderationẽ habemus in præſcriptione quaſi
poſſeſ. quæ eſt contra ius commune: vel quia non competit
ſine titulo, non releuat poſſeſſorẽ ab onere probandi, vt eſt
quaſi poſſeſsio doctoratus, tabellionatus, & quaſi poſſeſsio
decimandi in aliena parochia: niſi enim probet titulum in ta-
libus, præſumitur vſurpaſſe, vt c. ad decimas. de reſti. ſpo. lib.
6. & 100. diſt. c. contra morem. & vide qđ circa hoc no. Inn.
in c. veniens. de verbo. ſigni. ¶ Quintò quæro, ſi quis habet
quaſi poſſeſsionem, & ius etiam eligendi, & canonici nolint
ipſum recipere, niſi de gratia: ſi in hoc conſentit, dicit Hoſt.
& omnes, ꝙ perdit poſſeſsionẽ, & dominiũ. nihil boni alleg.
ſed ego hanc quæſtionem adapto ad aliam materiam, cum
quis ſcilicet eſt dñs, & poſſeſſor alicuius rei, & ipſam ab alio
conducit. quam materiam plenè proſequere in l. ſi rem ali-
quam. ff. de acquir. poſ. per Bar. & l. ei à quo. de vſu. & C. loc.
l. qui rem. ¶ Sextò quæro. an contra Papam poſsit quæri iſta
quaſi poſſeſsio. dicit Hoſt. ꝙ non contra ſupremam liberta-
tem, quam habet à Deo. ſed ſuper alijs iuribus cõtra eũ prę-
ſcribitur, & præſcribit, & alteri cõcedendo poſſeſsionem al-
terius, an trãsferat dñium, vel poſſeſsionem. dicit, ꝙ ſi igno-
ranter transferat poſſeſsionem, & nõ dominium: ſed ſi ſcien
ter iura vnius eccleſiæ transfert in alterum, vtrũq; transfert,
ſcilicet dominium & poſſeſsionem. & hęc vera in rebus ec-
cleſiarum, vel iuribus ſpiritualibus: in prophanis verò an Pa
pa, vel Imperator poſsit vnius alteri dare dñium, transferẽ
do: dic vt l. bene à Zenone. C. de quadri. pręſcrip. & l. Lucius.
de euic. & l. item ſi verberatum. §. 1. ff. de rei ven. ¶ Septimò
quæro. dr̃ in ver. ceteri. ꝙ aliqui cupientes implere mandatũ
apoſtolicum, alios conuocarunt. quibus non curantibus, ipſi
adimplere curarũt. Quæro ergo, an iſtud ſit ſemper verũ: vt
aliqui poſsint implere mandatum apoſtolicum, alijs negligẽ
tibus. iſtum articulum bene tangit hic Inno. & poſt eum Io.
And. Ex quorum dictis ſic diſtingue. qñq; aliquid eſt expli-
candum, tanquàm à Capitulo, & collegialiter: qñq; aliquid
eſt commune pluribus, vt vniuerſis: qñq; eſt explicandum à
ſingulis. Primo caſu aut ille actus conſiſtit in facto, vt rece-
ptione ad chorum (quia iam Papa contulit ſibi præbendam)
& tunc quilibet poterit illum recipere, cũ iam ſit illi plenum
ius quæſitum. ad quod facit de accũ. c. accedens. de reſcrip.
c. eam. vbi per Io. An. ſuper glo. argu. qñq; iſtud mandatum
conſiſtit in collatione iuris, ſiue tituli. & tunc aut maior pars
Capituli negligit, & contẽnit implere: quia monitum ab exe
cutore, vel ordinario non adimplet: & tunc executio deuol-
uitur ad alios etiam ad vnũ, non vt adimpleat vt ſingularis,
ſed vt capitulum. quia ratione talis negligẽtiæ, & delicti ius
Capituli iſto caſu eſt ad ipſum deuolutum. quod no. qñ Ca-
pitulum delinquit, vt non conſentientes ſint immunes à pœ-
na, debent ſe opponere, & contradicere, vt no. in c. ſi quis pſ-
byterorum. de reb. ecc. non alieñ. facit C. de app. l. iudicibus.
& l. omnes iudices. & plenè per Inno. j̃. de his, quæ fi. à ma.
par. ca. c. 1. aut Capitulum non eſt negligens: & tunc manda
tum directum Capitulo, non poſſunt etiam omnes ſingula-
riter adimplere. j̃. c. 1. c. quia propter. 63. diſt. c. 1. & 2. ¶ Se-
cundo caſu, qñ aliquid eſt explicandum tanquàm à ſingu-
lis, vt ſi aliquod negocium eſt cõe pluribus vt ſingulis: tunc
quilibet põt facere, vt l. per fundum. ff. de ſerui. ruſti. præ. Et
prædicta faciunt ad q̃onem hic notatam. ſi canonici conſti-
tuerunt procurat. nõ poterit à ſingulis reuocari, ſi tãquàm
Capitulum hoc fecerunt: niſi hoc facerent omnes, vel maior
pars tanquàm Capitulũ. j̃. tit. 1. c. in cauſis. & ibi per Io. An.
in glo. ergo & per eundem. de teſti. c. præſentium. lib. 6. Si ve
rò hoc feciſſent ſingulariter, poſſunt re integra ſinguli reuo-
care vt in negocio cõi. facit quod no. s̃. de conſ. c. cum oẽs.
prædicta etiã faciunt, quãdo citetur collegium, ſiue corpus,
an ſufficiat citare ſingulos, vt ſic dicatur citatum ſiue moni-
tum ipſum collegium. de quo eſt glo. not. in c. ſi Capitulo. j̃.
de conceſ. præben. lib. 6. & per Bar. in extrauag. ad reprimẽ
dã. facit quod no. in l. ſicut. ff. quod cuiuſ. vniuer. no. Regula-
riter autẽ ſemper valet quod facit maior pars. vt l. quod ma
ior. ff. ad munici. Super quo articulo leuius ſic diſtingue. aut
aliquid eſt diuiſum & ſeparatum. aut eſt cõe & connexum.
Primo caſu maior pars nõ præiudicat minori, vt l. ſi vnus. §.
ante omnia. ff. de pac. vnde ſi totus populus ſingulariter con-
ſentiret, ꝙ ego eſſem Titio obligatus in centũ, ego non obli
garer, vt no. in l. 2. C. quæ ſit lon. conſue. fallit in fauore liber-
tatis, vt l. ſi plures. & l. maiorem. ff. de pac. & l. fina. C. qui bo.
ced. poſ. & alijs caſibus expreſsis in iure. Secundo caſu aut
aliquid eſt cõe vt collegio, & vniuerſitati: aut vt ſingulis. ſi vt
vniuerſitati: & tunc aut maior pars vtitur iure ſuo, aut abu-
titur. ſi vtitur, aut pro cõi vtilitate, aut proprio commodo eo
rum. Primo caſu valet, vt d. l. quod maior. Secũdo non valet,
vt d. c. cum oẽs. Sed ſi abutitur (puta delinquendo) & hoc nõ
præiudicat in alijs. ff. de ma. conue l. 1. §. 1. ſecus autẽ ſi om-
nes concordarent in malum. C. de ſac. ſan. eccle. l. iubemus
nullam. & Authen. hoc ius porrectum. ſed ſi aliquid eſt cõe,
vt ſingulis: tunc melior eſt conditio prohibentis, ſi qui, vel
oẽs alij vellent vti ad vſum non deſtinatũ. ſed ſi ad vſum de-
ſtinatum, poſſet vnus, inuitis alijs. quod dic, vt l. item qđ Sabi
nus. ff. commu. diui. & adde ad prædicta quæ not. Inno. & ibi
dixi. j̃. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. 1. ¶ Octauò & vltimò q̃
ritur ſuper ver. nec nocebit. dicitur hic, ꝙ poſtulatione præ-
ſentata ſuperiori, non eſt licitũ poſtulantibus reſilire. pone
ergo, ꝙ nondum præſentata, ſed tranſmiſſa per procuratorẽ
ſolemniter Capitulum reuocat, & annullat illam poſtulatio-
nem: procurator aũt iſtius reuocationis ignarus præſentat
ipſam ſuperiori, & recipitur. q̃ritur quid iuris. dicit hic Ho-
ſtien. ꝙ illa admiſsio non tenet, poſtquàm ipſam præceſſerat
reuocatio. ar. huius ver. à contrario ſenſu. ſi enim poſt præſen-
tationem reſilire nõ poteſt: ergo ante videtur ꝙ poſsit, ar. ff.
de offi. eius, cui mand. eſt iuriſdi. l. 1. §. eius. & hoc ideo fortè
verum eſt: quia per talem admiſsionem ſuperioris nullũ ius
quæritur poſtulato. ſi autẽ quæratur, reuocatio procuratoris
ſolemniter conſtituti non obeſſet, ſi ad iudicis, vel partis no-
titiam reuocatio non peruenit. vt c. ex parte decani. s̃. de re-
ſcrip. fallit in c. fin. de procur. lib. 6. ad vnum tñ aduerte, ꝙ ſi
procurator fecit aliquas expenſas in itinere, vel alio modo
in factis poſtulationis, põt ipſas repetere, ſi non fuit ſibi reuo
catio intimata: ſed poſtulatus non poſſet. quia ſine nota am-
bitionis non poteſt expenſ. facere. ar. j̃. tit. 1. c. qualiter. & c.
a officij. ad hoc. j̃. de elec. c. cupientes. §. deniq;. lib. 6. &c.

ADDITIO.

a ¶ &c. Vide reſiduum huius lecturæ per dom. Zab. hic, qui eam diſcutit ſingulariter per §§.

S V M M AE.

1 *Poſtulato nullum ius quæritur per poſtulationem.*
2 *Poſtulantes ad petendam confirmationem debent mittere procuratorem.*

Poſtu-

POſtulationem. ¶ Poſtulatio de-
pendet à gratia.
1 h. d. ¶ Not. primò † ꝙ per poſtulationem nullũ ius
quæritur poſtulato. ¶ Secundò not. ꝙ ad petendam confir-
2 mationem † debent mittere poſtulantes procuratorem ſuf-
ficienter inſtructum. in poſtulationibus verò, quæ deuoluũ-
tur ad Papam per appellationem, vel immediatã ſubiectio-
nem in cathedralibus, & regularibus eccleſijs dic, vt habes
in c. cupientes. de elec. lib. 6. ¶ Quærit glo. an poſsint à poſtu
latione recedere poſtulantes. dicit, ꝙ non, ſi eſt præſentata
ſuperiori. & hoc clarum. vel etiam, ſi eſt publicata. ſed Hoſt.
dicit, ꝙ hoc eſt contra tex. nam hæc erat iam publicata. & ta
men dicitur [nullum ius] &c. Tractat etiam, an præſentans
vnum poſsit variare, &c. dic vt in ea. ¶ Vltra omnes hic quæ
ritur de tali q̃one. Senen. eligunt ſolẽniter, & in conſilio Pote
ſtatem. ante electionem ſibi præſentatam volunt reuocare,
an poſsint. & ꝙ non poſsint, facit c. cum inter. & c. publica-
to. j̃. tit. 1. Item per ſolam electionem quæritur ius electo, vt
l. priuatorum. C. de iuriſ. omn. iudi. facit l. Publius. in prin. &
quod ibi no. ff. de condi. & demon. In contrarium facit l. ab-
ſenti. de acquir. poſ. præterea mandatum re integra reuoca-
tur, vt l. ſi pecuniam. in prin. de condi. ob cau. Bar. ſic diſtin-
guit. quædam eſt electio, quę ſpectat ad municipium, qđ de
neceſsitate cogitur quis ſubire. & tunc ex electione acquirit
ius abſenti, & ignoranti, vt l. illud. & l. ſeq. ad leg. Aquil. tamẽ
ſibi non imputatur, ſi non adminiſtrat, niſi à tempore ſcien-
tiæ, vt l. & ſi eſſes. C. de admini. tut. & de iſto loquitur glo. quę
eſt in l. priuatorum. nam officium defenſorum ſubit quis de
neceſsitate, ſicut tutor. vt in §. interim. in Authen. de defen.
ciui. & iſto caſu, cum ſit ſibi ius quæſitum, non poſſet reuoca
ri, & alius eligi. C. in qui. cau. ha. tu. per totum. & idẽ de elec.
ad aliqua officia in ciuitatibus. quoddã. n. eſt officium, quod
defertur alteri voluntariè. & iſto caſu aut ille eligit ex neceſ-
ſitate: & facta electione non põt reuocari, vt d. c. publicato.
& c. ſi tibi abſenti. de præben. lib. 6. eſt enim functus officio
ſuo ſemel eligendo. vt l. iudex. ff. de re iud. ſed electo nul-
lum ius quæritur, niſi acceptatione facta, vt d. c. probatur. &
ita loquuntur omnia iura, quæ requirunt acceptationẽ, vt C.
de conſulibus. l. fi. lib. 12. & ibi not. quò ad perceptionem ſa-
larij, vel implementũ conditionis requiritur electio, præſen-
tatio, acceptatio, & ꝙ inceperit gerere. Inſti. quib. mo. ius pa.
po. ſol. §. ſi filius. C. de epiſ. & cle. Authen. ſed epiſcopalis. Si
verò quis non eligit de neceſsitate: tũc antequàm acceptet,
põt reuocari, vt l. qui abſenti. ff. de acquir. poſ. In quæſtione
ergo propoſita, quando Senẽſ. eligunt, dic, ꝙ aut ſunt officia
les, qui eligere tenentur ex officij neceſsitate: & reuocare nõ
poſſent: ſed adunantia, & cõe poſſent ante acceptationem.
idẽ ſi ipſum cõe elegiſſet. & ita no. Bar. in d. l. abſenti.

S V M M AE.

1 *Electio facta de perſona ineligibili eſt nulla.*

a ET ſi vnanimiter. a ¶ Epiſcopus
poſtulãdus ẽ,
non eligendus. h. d. non diuiditur. ¶ Not. ꝙ electio
1 † facta de perſona ineligibili, eſt nulla. ita econuerſo poſtu
latio de eligibili. vt aũt effugerent antiqui iſtud periculũ an-
nullationis, vtebantur cautela, de qua in gl. magna. in fi. vt di
ceret [eligo, & poſtulo, vt melius valere poteſt.] quę practi-
ca reprobatur. j̃. e. c. 1. lib. 6. ¶ Secundò no. ꝙ electio, q̃ non
valet vt electio, non valet vt poſtulatio. ¶ Sed contra hoc op
po. poſtulatio eſt pręparatoria ad electionem. & habens po
teſtatem eligendi, videtur habere etiã poteſtatẽ poſtulandi.
j̃. c. 1. in cauſis. Si ergo vnum includit reliquum, ſatis vr̃, ꝙ eli
gens etiã poſtulare vr̃. præterea probatur. quia qñ verba nõ
poſſunt ſumi propriè, debent intelligi impropriè reſpectu p
onæ, ad quam ſermo dirigitur, vel profertur, vt l. pa ter Seue
rinam. §. conditionum. ff. de condi. & demon. & quod not. in
c. intelligentia. j̃. de verb. ſig. vbi ad hoc, ꝙ actus valeat, ver-
ba impropriè ſunt ſumenda. ad hoc facit l. ſi ſtipulatus. ff. de
vſur. & l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoq;. ff. de verb. obli. & de cõ
di. & demon. l. quibus diebus. §. dñs deberet. ergo in caſu hu-
ius. c. aſſumitur verbum, electio, pro poſtulatione. & maxi-
mè, quia qñ actus rõne ineptæ conceptionis non valet vt ge
ritur, valet vt valere põt, vt l. ſi vnus. §. fi. ff. de pac. & iſtis rõ-
nibus fortè canones antiqui permixtim, ſiue promiſcuè iſtis
vocabulis vtebantur. 63. diſt. c. literas. 61. diſt. §. is autem. &
no. Inno. s̃. c. 1. ſed hodie cum proprius ſenſus cuilibet verbo
per iura, & conſuetudines ſit accõmodatus, reprobatur iſta
permixtio, vt in iſto. c. ¶ No. tertiò, ꝙ eps nõ habet liberum
arbitrium, neque conſenſum. licèt enim à principio non co
gatur: tamen põt inuitus transferri de vna eccleſia ad aliã.
& ſimiliter quilibet rector de vna parochia ad aliã inuitus
transfertur. de re. permu. c. quæſitum. & de præben. c. auari-
tiæ. per Io. An. & in c. niſi cum pridem. §. niſi propter mali-
tiam. in prin. & 7. q. 1. c. ſcias. ¶ Quærunt hic cõiter oẽs, qui
ſint poſtulandi. dicunt quidam, ꝙ oẽs illi, qui non poſſunt ſi-
ne conſenſu alterius conſentire. Alij dicunt, qui non poſſunt
ſine conſenſu Superioris conſentire. Prima regula non eſt ve
ra, vt patet in monacho, qui non poteſt conſentire ſine licen
tia. & tamen eligitur, & non poſtulatur, vt c. ſi religioſus. & c.
nullus. vbi de hoc, de elec. li. 6. ſimiliter ſecunda regula non
eſt vera. patet in clerico Papæ, vel alteri ſubiecto, qui non po
teſt tranſire: & tamen eligitur. de quo in glo. dicit ergo Ioan.
An. ꝙ in hoc certa theorica non põt tradi: ſed oportet ſciri
per expreſsionem caſuũ, quos hic multos poſt Inn. & Hoſt.
enumerando proſequitur. Primò ergo poſtulandus eſt epi-
ſcopus, vt hic. quod intellige de alligato eccleſiæ ſuæ. de epi-
ſcopo verò, qui caret epiſcopatu. dic, vt. j̃. de renun. c. poſt
tranſlationẽ. ſuper glo. 2. Item poſtulatur patiens defectus
in ordinibus; vt qa laicus, vel in minoribus tantũ, qui ad om
nem dignitatem curatã poſtulandus eſt. j̃. ti. 1. c. dudum. &
de æta. & quali. c. p̃terea. & de elec. c. licèt canon. vbi de hoc.
Item qui patitur defectum natalium, vel ętatis. j̃. ti. 1. c. inno
tuit. & de fi. presby. c. 1. lib. 6. & c. cum nobis olim. Item lai-
cus. 61. diſ. c. Oſius. & 51. diſt. præterea. Item poſtulatur, qui
eſt alteri alligatus: nec habet liberũ conſenſum, vt ſeruus, li
bertus, filij fam. aſcriptitij, obligati ex publica adminiſtratio
ne. 54. diſt. c. 1. & c. ſi quis obligatus. de Iudæis. j̃. c. multorũ.
j̃. de obli. ad ratio. c. vno. j̃. tit. 1. c. officij. & 51. diſt. c. 1. 2. &
3. Item habens defectum, qui reddit ipſum inhabilem ad eli
gendum. quod intelligit Hoſt. verum, niſi tantus ſit defectus,
qui reddat omnino inhabilem, puta in ſeculari, nõ apto quò
ad regularem prælaturam, vel ſi eſt impotens. j̃. ti. 1. c. cũ cau
ſam. & c. officij. & c. cum in magiſtrum. & c. cum inter cano-
nicos. & de corpore vici. c. expoſuiſti. Itẽ infames ſiue de iu-
re, ſiue de facto. 51. diſt. c. nec in aliquo. & C. de infa. l. 1. & 2.
lib. 12. 2. q. 3. §. notandum. & 81. diſt. c. tantis. & de dig. l. 3.
lib. 12. Item publicè pœnitens. Item qui fuerint hæretici, &
q̃ ſe abſcidit ſpontè, vel ex neceſsitate. 55. diſt. c. pœnitentes.
1. q. 7. c. conuenientibus. & 55. diſt. c. ſi quis abſciderit. Item
corpore vitiatus, vel membro deformis ſiue à caſu, ſiue na-
tura. j̃. de cor. vi. c. fi. Item bigamus, homicida, acceſſor, aduo
catus, ſcriptor, vel denunciator in cauſa ſanguinis. de biga. c.
2. 50. diſt. c. miror. & 51. diſt. c. 1. de cle. pug. in duel. c. 1. & 2.
vbi de hoc. Itẽ vexillifer belli, capitaneus, & quilibet miles.
51. diſt. c. 1. & c. ſi quis. Item chirurgicus, cuius culpa mors
eſt ſecuta. & idem in medico. de æta. & quali. c. ad aures. de
homi. c. tua nos. Item falſarius literarum Papæ. Item confeſ-
ſus, condemnatus, vel conuictus de crimine. de coha. cle. &
mu. c. veſtra. Idem ſi non ſit condemnatus: vel dummodo cri
men ſit notorium. & enorme. 50. diſt. c. de his verò. Item qui
pro quocũq; leui crimine, etiã occulto, deſcenderit ad moñ.
cauſa pœnitentiæ. de renun. c. poſt tranſlationẽ. §. quãquàm.
Item

Item celebrans, excõicatus, ſuſpẽſus, vel interdictus, vel in lo
co interdicto. de cle. ex. mi. c. poſtulaſti. & c. ſi celebrat. & oẽs
prædicti ſunt poſtulandi, ſi egerint pœnitẽtiam: aliàs ceſſaret
poſtulatio propter indignitatẽ poſtulati, ſecũdùm Ioã. An.
¶ Secundò quæro à quo debeat prædicti poſtulari. dic, ꝙ
quandoque nemini ſunt ligati, vt ſunt laici, & poſtulantur à
ſeipſis. quandoque ſunt alligati, vt ſerui acriptitij obligati ad
ratiocinia. filijfa. vel liberti. & poſtulantur ab illis, qbus ſunt
obnoxij, ſecundũ Io. An. hic dubito. nam illa poſtulatio, quæ
fit ab iſtis, non videtur eſſe ſolẽnis: ſed nos hic tractamus de
poſtulatione ſolẽni; & fortè ſolemniter iſti tales non eſſent
poſtulandi: ſed eligendi niſi in laico, ſicut dixi. In monacho
& clericis licet alias allegatis qui non poſtulantur, ſed eligun
tur, vt dixi. ſ. quandoq; aliqui poſtulantur ratione criminis
vel defectus ordinis, vel etatis, vel natalium. circa iſtos reci-
pe talem regulam quod in illis caſibus in quibus poſſunt epi
ſcopi diſpenſare ab eiſdem debet poſtulari alias à Papa, de
quo hic latius in nouella non multum tamen.

ADDITIO.

a ¶ Et ſi vnanimiter. Adde tex. in c. in cauſis. de ele. Auto. de But. in c. dile-
ctus. de tẽp. ord. & in c. cum eccleſia. de cau. poſ. & proprie.

De electione, & electi poteſtate.

DICTVM eſt ſupra de poſtulatione, tan-
quàm de præparatoria ad electionẽ. ideo
de ipſa electione eſt videndum. Item quia
poſt electionem poſſet dubitari de poteſta-
te electorum. vt de hoc ſpecialem rubricã
faceret, ſubnectit [& electi poteſtate.] de
materia rub. tractatur. 20. diſt. & diſt. 60. cũ tribus ſe. & 79.
diſt. & 8. q. 1. 2. & 3. per totum. repetitur in 6. & Cle. ad mate
riam facit. ſ. de cõſue. c. cum dilectus. de poſtula. c. fi. de æta.
a & quali. c. à multis. Et aduertendũ, ꝙ iſtud nomen, electio, a
eſt nomen verbale, cuius natura eſt denotare actionem, &
paſsionem: ſicut cætera nomina aduerbialia, vt not. in l. 2. ff.
de duob. reis. & l. ſi quæramus. de teſta. eſt enim ſenſus rub.
dum dicit. de electio. ideſt de illis, qui poſſunt eligere, & de
his, qui poſſunt eligi. Item de electionis tẽpore, & de forma
electionis. de quibus omnibus, & alijs hic ſuccinctè in nouel
la, latiùs ſuis locis in proſecutione tituli explicanda.

ADDITIO.

a ¶ Nomen elect. Adde ad iſtud, quid ſit electio, vt per Doct. in c. 1. de
ele. lib. 6. & in Cle. cauſam de electio. no. per gl. in c. vnico. de poſtu. lib. 6.

SVMMÆ.

1 *Electio de iure communi ſpectat ad collegium.*
2 *Beneficium nullus retinere poteſt, niſi ad illud canonicè ſit electus.*
3 *Clerici ſi ſint duo in congregatione, an vnus alium eligere poterit.*
4 *Iſta Decret. an vendicet ſibi locum in rectore alicuius vniuerſitatis ſecularis.*

NVllus. ¶ Caſus. Congregatio debet ſibi
prælatum eligere: aliàs electus re
pellitur. h. d. & duo facit. Primo prohibet, & con
tra id pactum initiatur. ſecunda ibi [ſi verò.] ¶ No. primò, ꝙ
1 ad collegium ſpectat electio † de iure cõi. & debet ſibi elige
re prælatum. hoc verum in eccleſia collegiata. Si aũt in eccle-
ſia ſunt plures, non vt collegium. quod eſſe põt. ĩ. de iure pa.
c. poſtulaſti. & c. nobis. e. tit. per Io. An. plenè. vel ſi in eccleſia
eſt vnus tantũ: tunc ſi habet patronũ, ad ipſum ſpectat præ-
ſentatio: aliàs ad epm. 16. q. 7. c. decernimus. & c. oẽs baſili-
cæ. de iure pa. c. nobis. manſionarij aũt, qui non ſunt de cor-
pore collegij non interſunt, niſi ſit de conſuetudine. qđ dic.
vt ĩ. de inſti. c. 2. religioſi etiã de honeſtate vocantur. 63. diſ.
c. obeuntibus. populus etiã vocatur non ad eligendũ, ſed ad
cõſentiendũ. e. diſt. c. eps diœce. & c. ſeq. Item etiã principes
non vt eligant, ſed vt defendant ab oppreſsionibus. e. diſt. c.
principibus. ¶ Secundò no. ꝙ nullus põt retinere beneficiũ,
2 † niſi ad illud canonicè ſit electus. imò debet expelli. & ad
hoc, ſi opus fuerit, inuocari debet brachiũ ſeculare. de offic.
ord. c. 1. de exceſ. præ. c. ſi. poſſet tñ iterum eligi: tñ non vitio
perſonæ, ſed alio ſit electio nulla. ĩ. e. c. ſuper eo. ¶ Oppo. ne-
mo põt in alium transferre quod non habet. 1. q. 7. Daiber-
tum. ſed Capitulum nõ habet prælaturã, ergo, &c. Solu. dicit
Io. de Lig. licèt non habeat formaliter, habet tñ virtualiter:
ſicut in dño, cui res ſua nõ põt debere ſeruitutem, & tñ ipsã
cõſtituit. vnde prælatio naſcitur cum prælato, & extinguitur
cum eodem, vt in c. dilecto. de præben. ¶ Secũdò opp. innuit
iſte tex. ꝙ ante electionem quis habeat plenũ ius, contra d. c.
qualiter. ĩ. e. So. intellige, ꝙ ante confirmationẽ habet ius, ſed
magis debile, quã ſit poſt confirmationẽ. ſimile in legato, vt
in l. ſi quis ita hæredem. ff. de condi. inſti. & ibi no. ¶ Quæro,
an vbi eſt vnus clericus, & rector poſsit dici collegiũ. ex ver-
bis gl. 1. poteſt colligi, ꝙ non. Do. Io. de Lig. tenet cõtrariũ.
quia ad eſſe collegij non requiritur prælatus, vt no. Innoc. de
præben. c. cum non ignores. nec eſt maior rõ, quare duo cle-
rici faciunt collegium, quàm vnus clericus, & prælatus. ¶ Se-
3 cundò quæro. ſi ſunt duo clerici † in congregatione, an vnus
poſsit eligere alium. tenet, ꝙ nõ. nam aut ille, qui electus eſt,
conſentit in tertiũ: & tunc non reperitur electio celebrata à
maiori parte. quod eſt neceſſe. ĩ. eo. c. quia propter. vno caſu
poſſet, qñ ipſe renunciaſſet voci ſuæ. & ſic eſſet priuatus vo-
ce, non rõne delicti: quia tunc non poſſet eligi. ĩ. e. c. ſi com-
promiſſarius. lib. 6. & hæc procedunt, ſi ad duos iure ꝓprio
ſpectet electio. Si aũt ex cõpromiſſo. dic, vt ĩ. e. c. cum in iu-
re. vbi plenè, an vnus poſsit eligere alium compromiſſarium.
& an procurator dñm. dic, vt de inſti. c. ſi. per Io. And. ¶ Ter-
tiò quæro, an qñ duo ſunt in congregatione, ſeruabitur for-
ma c. quia propter. dic ꝙ non. quia non põt ad duos adapta-
ri intentio, ſiue mens dictæ conſtitutionis, quæ exigit duos
ſcrutatores. & per conſequens ceſſat, vt l. ita aũt. & quod ibi
Bar. ff. de admi. tu. Io. An. remittit ad no. in d. c. quia propter.
4 ¶ † Quartò quæro, an iſtud c. vendicet ſibi locum in rectore
alicuius vniuerſitatis ſecularis: vt ipſa vniuerſitas eligat ipſũ
ſibi. D. Io. de Lig. ꝙ ſic, niſi ſit ſubiecta alicui, qui habeat pro
uidere, vt no. glo. fin. de conſti. in c. cum omnes. & per Inno.
eo. titu. c. quæ in eccleſiarum. non tamen requiritur forma. c.
quia propter. ſecundùm eum.

SVMMÆ.

1 *Electioni de ſe factæ ad clamorem populi quis conſentire non debet.*
2 *Actus in dubio interpretatur in deteriorem partem.*

OSius. ¶ Caſus. Populus non debet epm, vel
alium prælatum eligere. h. d. ponitur
narratio, quã ſynodus approbat, ibi [ſynodus.]
¶ No. de iſto Oſio, qui fuit eps Cordulẽ. qui metu exilij ad-
hæſit hereſi Arriani, & malè finiuit. dum enim contra Catho
licum epm, qui ad Papam appellauit, ſententiam ferre vel-
let, os vertit pariter, & ceruicem. & de ſede in terra eliſus il-
licò exſpirauit, vt refert Iſidorus li. virorum illuſtrium. c. 1.
¶ Secundò no. modũ condendi legem, interrogando, & re-
ſpondendo. facit Inſti. de iure natu. gen. §. & ciuile eſt. ¶ Ter
1 tiò no. † ꝙ non debet quis conſentire electioni de ſe factæ ad
clamorem populi. vnde non tenet manumiſsio, quã fecit do
minus de ſeruo ad clamorem populi. quia clamor populi in
ducit iuſtum metum, vt l. ſi priuatus. ff. qui, & à quibus. & C.
qui manu. non poſ. l. 3. facit c. ſi quis pecunia. 79. diſt. & licèt
non debeat populus vocari, vt eligat: debet tñ vocari, vt cõ-
ſentiat.

ſentiat. 63. diſt. §. principibus. Item qñq; populus auditur, ſi
eius vox tendit ad infamiam prælati, & vbi multitudo eſt
in delicto. 18. diſt. c. de Siracuſanæ. & 50. diſt. c. vt conſtitue-
retur. ff. de ſiccarijs. l. pen. ſecundũ Phi. ¶ Quartò no. ꝙ in du
2 bio actus † interpretatur in deteriorem partem. de quo in
glo. & hoc ideò, quia ſit contra ius. vnde non põt præſumi
niſi malum. de præſump. c. ſtudijs.

SVMMÆ.

1 *Electio confirmari debet.*
2 *Electio, & confirmatio qualiter differant.*
3 *Superior, à quo petitur confirmatio, debet inquirere de idoneitate electi.*

POſtquàm. ¶ Caſus. Electio canonica
cõfirmanda eſt. h. d. ¶ No.
1 primò, ꝙ debet electio † confirmari, & hanc confir
mationẽ poſſunt petere eligentes. Item etiã electus, & ĩ. tem
pora, de quibus. ĩ. e. c. quàm ſit. lib. 6. ¶ No. ſecundò differẽ-
2 tiam inter electionem, † & confirmationem. electio aũt de-
bet eſſe libera, & voluntaria. confirmatio eſt neceſſaria, ſe
cundũ Boatinum. ¶ Tertiò no. ꝙ ſi nihil probatur contra ele
ctum, debet electio confirmari. eſt enim præſumptio pro ele
cto de idoneitate. ĩ. de ſcruti. c. vno. ¶ Quartò no. ꝙ de con-
ditione perſonæ alicuius eſt in patria indagatio facienda. cõ
3 cor. ſunt in glo. ¶ Quintò no. ꝙ ſuperior, † à quo petitur cõ-
firmatio, debet inquirere de idoneitate perſonæ ipſius ele-
cti. & iſta inquiſitio non fit per teſtes, & inſtrumenta: ſed per
famam, & literas teſtimoniales. vide ſ. tit. 1. c. 1. ſuper verbo
requiſitus. ſed Compoſt. dicit, ꝙ inquiretur per teſtes, inſtru
menta, vocem, famam &c.

SVMMÆ.

1 *Papa ab exemplo Chriſti argumentatur.*
2 *Chriſtus per hæc verba [ſi diligis me, Petre] elegit Petrum in eius vicarium.*
3 *Iudicare de certa conſcientia alicuius nullus poteſt.*
4 *Superior in quibus caſibus licitè poſſit exigere iuramentum à ſubdito.*
5 *Eccleſia Romana præbet auctoritatem concilijs.*
6 *Pallium aſſumitur de corpore beati Petri.*

SIgnificaſti. ¶ Caſus. Electo in archiepi
ſcopũ Apoſtolica ſedes non
tradit pallium, niſi prius præſtet fidelitatis, & obediẽ-
tiæ iuramentũ. h. d. Vincen. primò reſpõdet quibuſdam obie
ctionibus ſibi factis. Secundò ſacramentũ exigi poſſe in col-
latione pallij, probat. vel aliter. Primò ponit admirationem,
quam confundit. Secundò duplex admirantis motiuum, cui
rñdet. Tertiò concludit. ¶ No. primò ꝙ de eo, quod Papa fa
cit, ſi reuocatur in dubium à laicis, an ſit iuſtum, debet red-
1 dere rõnem, vt facit hic Papa. ¶ Secundò no. ꝙ Papa † arguit
ab exemplo Chriſti. omnis enim eius actio noſtra eſt inſtru-
ctio. 2. q. 1. c. Deus. ¶ Tertiò not. ꝙ per iſta verba [ſi diligis
2 me] Chriſtus † elegit Petrum in eius vicarium. & non per il
la [tu es Petrus.] &c. de quo in c. conſiderandũ. 50. diſtin. &
3 21. diſt. c. in nouo. ¶ Quartò no. † ꝙ nullus põt de certa con
ſcientia alicuius iudicare. & ideò conſcientia probatur per
iuramentum, non per teſtes. ĩ. de teſti. c. præſentium. & de ho
mi. c. ſignificaſti. & quod no. in c. ſtatutũ in §. aſſeſſorem. de
4 reſcri. lib. 6. ¶ Quintò no. in quibus caſibus põt ſuperior † li
citè à ſubdito iuramentũ exigere pro fide, obedientia, & ve-
ritate. de quo in glo. & no. ĩ. de iureiuran. c. nullus. 2. q. 1. c. 1.
& 1. q. 7. c. quoties. in vlt. glo. ¶ Sextò no. in ver. à iur. ꝙ Ec-
5 cleſia † Romana præbet auctoritatẽ concilijs, & eius aucto-
ritas eſt accepta. ex quo colligit Io. An. ꝙ ſtandum eſt ſenten
tiæ papæ, ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio. de quo. 4. diſt.
c. in iſtis. 15. diſt. c. ſicut. in ſi. & 9. q. 3. c. nemo. & ex hoc etiã
ſequitur, ꝙ ſolus Papa põt interpretari ſtatuta Concilij. ad
6 idem. 17. diſt. c. nec licuit. vbi de hoc. ¶ Septimò no. ꝙ † pal-
a lium a aſſumitur de corpore beati Petri. quod exponit Ioan.
An. ideſt de altari cõſecrato in honorem corporis beati Pe-
tri. nec eſt vis, ſecundũ Hoſt. in cuius honorem ſit conſecra-
tum. & dicit ſe bis expertũ, ꝙ vnus de diaconibus Cardinali
bus accipit ipſum de mandato Papæ, & ipſum tradit, & dicit
verba, quæ habentur de vſu pal. c. ad honorem. ¶ Oppo. glo.
dicitur hic, ꝙ in traditione pallij exigitur iurm. ſed contra,
quia purè ſpiritualia dñt conferri. 1. q. 2. c. quàm piè. & purè
beneficia ſunt conferenda. So. dicit glo. non eſt conditio, ſed
monitio. eo enim ipſo, ꝙ ſuſcipit dignitatẽ, tenetur ad obe-
dientiã, & iurm. ſi ergo exprimitur, non vitiat actum, alleg. l.
muto. §. 1. ff. de tu. quæ optimè probat. facit ad materiam c. ſi.
ĩ. de præſump. & de offi. dele. c. 1. in Cle. ¶ Secundò oppo. di
citur hic, ꝙ in collatione dignitatis eccleſiaſticæ exigitur iu-
ramentum, & ſic onus. opponitur, ꝙ videtur prohibitũ, vt 8.
q. 3. c. Artaldus. ſo. vt in gl. Io. An. dicit, ꝙ onera in collatio-
ne non ſunt imponenda etiã à ſuperiore. ĩ. de cenſi. c. prohi-
bemus. ĩ. de ſimo. c. ne Dei timorem tenet tñ hic Inno. ꝙ epi
ſcopus, & Capitulum poſſunt aliquid ſtatuere ſuper benefi-
cio vacanti. & electus ſeruare tenebitur illud ſtatutum. ĩ. vt
ec. benefi. c. vno. quod eſt verum, ſecundũ Hoſt. ex cauſa aũt,
& ad tẽpus perpetuum impedimentum non poſſunt impone
re dignitati, vel rectoriæ, ipſa ſic remanente. de re. ec. nõ ali.
c. dudum. lib. 6. de inſti. c. cum veniſſent. ipſam tamen digni-
tatem poſſunt ex toto tollere. de conſti. c. cum acceſsiſſent. &
rectoriam cũ pertinentibus alicui religioſo loco conferre.
de dona. c. conſultationibus. & c. paſtoralis. permittitur ergo
facilius peremptio, quàm diminutio, vel detractio. quod dic,
vt in Cle. ſi vna. de re. ec. nõ ali. & prædicta habent locum, cũ
tractatur de onere imponendo dignitati. quid autem de one
re perſonali imponendo futuris canonicis, vt in vita, vel ha-
bitu: an poſsit, dic vt in Cle. vt hi qui diuinis. de æta. & qual.

ADDITIO.

a ¶ Pallium. Adde, quòd pallium mittitur per apocriſarios, vt eſt tex. in c.
ſeptuaginta. 16. diſt. & no. Fran. Zaba. hic nu. 2.

SVMMÆ.

1 *Sciſmatici abiurantes ſciſma ſunt in eccleſia recipiendi.*
2 *Sciſmatici de iure eligi non poſſunt.*
3 *Diſpenſatio ſuper certo defectu non extenditur ad alium defectum.*
4 *Hæreticus reuerſus recuperat ius patronatus.*

QVia diligentia. ¶ Si ſciſmaticus,
qui ad vnitatẽ re
dijt, in epm eligatur, de iure caſſabitur. ſed diſpẽ
ſatiuè poterit confirmari. h. d. In prima qõ. In ſecunda reſpõ
ſio, ibi [duximus] quæ tria facit. Primò confirmari gratioſè
permittit, ſi tria concurrãt. Secundò de conſecratione proui
det. Tertiò proteſtatur, ibi [ſaluo.] ¶ No. primò ꝙ ſciſmatici
1 † abiurantes ſciſma, ſunt recipiendi ad Eccleſiæ vnitatem. ꝗ
nunquàm claudit gremium redeunti. C. de ſum. Trin. in epi-
ſtola inter claras. & 1. qõ. 7. c. quoties cordis oculus. & c. fer-
rum. 50. diſt. ¶ Secundò no. ꝙ de iure qui fuerunt ſciſmati-
2 ci, † non poſſunt eligi, ſed diſpenſatiuè. facit ĩ. de ſciſma. c.
2. de quo 12. diſt. c. nos conſuetudinem. ¶ Tertiò no. ꝙ diſpẽ
3 ſatio † ſuper certo defectu non extenditur ad alium defe-
ctum. vnde ſi alia rõne electio eſſet nulla, diſpenſatio ſuper
ſciſmate non prodeſſet. & hoc dicit tex. [dummodo alia non
impediant] &c. quia ſublato vno impedimento, reliquum re
manet, vt l. qui domum. ff. de ſeru. vrb. præd. facit c. ſi gratio-
ſè. ad ſi. de reſcrip. lib. 6. ¶ Quartò no. ꝙ ſi deeſt metropoli-
tanus, ſuffraganei ſupplent eius defectum in ordinatione epi
ſcopi. de tẽp. ord. c. ſi archiepiſcopus. & erunt ad minus tres,
vt ibi. & e. tit. c. neque epiſcopus. ¶ Quintò no. in ver. ſalua.
arg.

4 arg. ſecundùm Io. ꝙ hæreticus † reuerſus recuperat ius pa-
tronatus. Idem Vin. per c. Domino. 50. diſti. cum legibus ibi
all. & ff. de ædil. edi. l. quod ita. Bar. Brixieñ. tenet contrariũ
in caſu, quo contra eum ſententia lata fuit. no. 1. q. 7. c. maxi-
mum. ego remitto vos ad no. in l. fi. C. de ſen. paſ. & l. Gallus.
§. & quid ſi tantũ. ff. de lib. & poſth. & c. quamuis. de reſcrip.
lib. 6. & l. ſeruus. ff. de act. & obli. & quod no. in l. quid ergo.
§. pœna grauior. ff. de his, qui no. infam. de quæſtione glo. an
excommunicati ſuſpenſi poſt abſolutionem recuperent be-
neficia. dic vt 6. q. 1. c. illi qui prima. & hic in glo. & 2. q. 3. §.
hic colligitur.

S V M M Æ.

1 *Prædeceſſor poteſt in electione ſui ſucceſſoris aliquid ſtatuere, & formam præfigere.*
2 *Scandala prouidè euitari debent.*
3 *Electio Papæ de conſuetudine ſpectat ad Cardinales.*
4 *Electus à duabus partibus Cardinalium abſq; vlla exceptione eſt Papa.*
5 *Electio Papæ à minori parte conualeſcere poteſt.*

LIcèt. ¶ Caſus. In Papam (niſi duæ partes Car
dinalium cõſentiant) nõ eſt aliquis aſſu-
mendus. h. d. & ſunt tres partes. In prima conſtitu-
tionis cauſa. In ſecunda cõſtitutio. In tertia quædã proteſta
tio. Secunda, ibi [ſtatuimus.] Tertia ibi [ex hoc.] ¶ No. pri-
1 mò, ꝙ prædeceſſor † põt in electione ſui ſucceſſoris aliquid
ſtatuere, & formam præfigere: vltra ergo tẽpus ſuum vſque
ad aduẽtum ſucceſſoris poteſt expreſſè conſtitutio, ſiue ſta-
tutum ad prædeceſſores extendi. nec mirũ, quia conſtitutio
debet eſſe perpetua, etiã poſt mortem, donec fuerit reuoca-
ta, vt in c. fi. ȷ̃. de offi. del. facit de iuriſ. om. iud. l. eum qui. §. 1.
& c. innotuit. ȷ̃. eo. ¶ Secundò no. ꝙ ad euitandũ futura ſcan
2 dala † eſt prouidè ſuccurrendum. concor. 23. diſt. c. in nomi
ne Dñi. ff. de ven. inſpi. l. 1. & in c. vbi periculum. lib. 6. ¶ Ter
3 tiò no. ꝙ electio † Papæ pertinet ad Cardinales. & de conſue
tudine Card. cuiuſcunq; ordinis ſunt pares, ſiue ſint epiſco-
pi, ſiue pſbyteri, ſiue diaconi Cardinales: licèt de iure epiſco
pi Cardinales haberẽt prærogatiuã, vt 23. diſtin. c. in nomine
Dñi. ¶ Circa hoc q̃rit Ho. qđ ſi nõ ſuper eſt niſi vnus. tñ. ille
eliget non ſeipſum, ſed alium, vt ȷ̃. de iure pa. c. per vr̃as. & c.
1. ſed pone, ꝙ nullus ſupereſt de Cardinalibus: quia in mari
naufragiũ paſſi ſunt. dicit Hoſt. Deo propitio non cõtinget.
ſed ſi contingeret, dicũt quidã, ꝙ clerus Romanus debet eli-
gere. Alij dicunt, ꝙ p clerum, & populũ Romanũ debet con-
cilium cõuocari. dicit Hoſt. ꝙ licèt iſtud ſit iuſtius, primũ tñ
eſt verius, & cõmodius. quia periculũ eſt in mora. ar. ȷ̃. eo. c.
ne pro defectu. ¶ Quartò no. ꝙ noĩatus à duabus partibus,
debet haberi pro Romano Põtifice. Sed hic quæro, an intelli
gat̃ de duabus partibus totius collegij, vel illorũ tñ, qui in-
terſunt electioni: vr̃ ꝙ pñtium. 10. q. 2. c. hoc ius porrectũ. &
inclinat Hoſt. ꝙ præſentiũ, alijs tñ legitimè cõuocatis, & ex-
pectatis; vt ȷ̃. e. c. vbi periculum. & in hoc. ſ. ꝙ ſufficiat maior
pars pñtiũ, vr̃ inclinare Hoſt. pro quo glo. magiſtra. ff. qđ cu.
vniuer. no. l. nulli. In electione ẽt p̃lati vr̃, ꝙ duæ partes cano
nicorum debeãt eſſe pñtes, vt no. 72. di. c. quãto. & s̃. c. bonæ.
2. in fi. 6. gl. vbi hoc tenet Phi. dic, vt ȷ̃. e. c. cũ nobis olim. ĩ gl.
nũq̃. & in gl. ſciſcitati. ȷ̃. e. c. eccleſia. in gl. plus dicit. p Io. An.
& hoc no. pro quo ſæpe dr̃. qđ facit maior pars, oẽs feciſſe vi
dent. intelligit̃. n. maior pars pñtiũ; non totius vniuerſitatis:
dũtñ adſint duæ partes, vt d. l. nulla. ¶ Quintò no. ꝙ abſq; vl
4 la exceptione electus † à duabus partibus Cardinaliũ eſt Pa
pa. nõ põt ergo opponi, ꝙ Card. fuerint excõicati, vel ſuſpẽ-
ſi. qa nulla exceptio admittit̃ hic. facit ad hoc. ff. de riuis. l. ſer
uus. §. ſi qs riuũ. & in alia diſpõne quid importent iſta verba
[nulla exceptio admittat.] & c. dic plenè p Bar. in l. 1. ff. qđ vi
aut clã, cui adde qđ legit̃, & no. in c. 1. de ſequeſtra. poſ. & fru.
in Cle. ¶ Sextò no. in ver. ſi quis aũt. ꝙ ſi electus à tertia par-
te tñ gerit ſe pro Põtifice, patitur pœnas, de qbus hic. poſtq̃
ergo ipſe, & adherẽtes incurrũt has pœnas, non põt hr̃e lo-
cũ acceſſio in perſona ſua; quia eſt excõicatus, niſi poſt ſen-
tentiã in eo denuo cõſentirent, ſm̃ Ioã. An. ¶ Septimò no. in
5 verſi. præterea. ꝙ electio † Papæ à minore parte, vel etiam à
paucis celebrata põt conualeſcere p acceſſum: regulariter ve
rò eſt ſecus, vt dixi. s̃. tit. 1. c. bonæ. ad fi. põt ergo, qui vnũ no
minauit, variare. qđ eſt verũ ad aliũ accedendo: aliàs non vr̃
licitũ variare, niſi ad finẽ acceſſus, ſecundũ Hoſt. ¶ Quærit
circa hoc Hoſt. quid ſi nullo mõ poſſunt duę partes in aliquẽ
concordare. dicit, ꝙ debẽt cõpeſci per poteſtatẽ ſecularem.
& eſt vnus de caſibus, in qbus laici impunè pñt mittere ma-
nus in clericos, & comprimendi ſunt. & alij, qui no. 23. q. 5.
c. princeps. de quo etiam. ȷ̃. e. c. vbi periculum. lib. 6. ¶ Octa-
uò no. finem. c. quare in electione Papæ ſunt multa ſpecialia,
& nõ in alijs eccleſijs. quia in alijs eſt, qui ſuppleat aliorũ ne
gligentiã, vel delictum. ſed in Papa nullus eſt ſuperior. ſimile
dicimus, quòd teſtator põt dare tutorẽ ſub conditione. quia
pendente conditione eſt qui prouideat. ſ. iudex. ſed à iudice
non põt dari. quia nõ eſſet qui ꝓuideret, vt l. muto. §. ſub cõ-
ditione. ff. de tut. & de teſt. tu. l. tutor. & propter hoc ſolũ erat
olim dubiũ, an Papa poſſet renunciare Papatui: quia nõ erat
ſuperior, in cuius manibus hoc poſſet. qđ dic, vt habetur in
c. 1. de renun. lib. 6. hodie. & iſta etiã ratione dicimus, ꝙ ſta-
tim põt adminiſtrare, vt d. c. in nomine Dñi. 23. diſt. & ibi ẽt
de Imperatore, an ante coronationem habeat adminiſtratio
nem. de quo in l. bene à Zenone. in fi. C. de qua. præſcrip. facit
79. diſ. c. ſi quis pecuniã. ¶ Vltimò dñs Io. An. enumerat 13.
ſpecialia in electione Papæ. Primò in forma ſcrutinij. Secun
dò quia quilibet Card. poteſt plures nominare. Tertiò quia
non eſt curandũ de ordine nominationis: ſed q repertus fue
rit nominari à pluribus, erit Papa. ſubaudi ſi ſunt duæ ptes.
Quartò de acceſſu. Quintò ꝙ non fit collatio numeri. Sextò
ꝙ contra nominatum à duabus partibus non admittitur ex
ceptio. alia ſpecialia hic vide per eum.

S V M M Æ.

1 *Promouendi ad ſacros ordines quales eſſe debeant.*
2 *Epiſcopus quando eligitur, debet eſſe 30. annorum.*
3 *Epiſcopus debet eſſe natus ex legitimo matrimonio.*
4 *Qualitates promouendorum ad minora beneficia.*
5 *Conſtitutio trahitur ad præterita.*
6 *Eligentes indignum priuantur per triennium eorum beneficijs.*
7 *Ius epiſcopi ex delicto deuoluitur ad Capitulum & nu. 8.*

CVm in. ¶ Dicit qualis eſſe debeat, qui
eligit̃ in epm̃. punit ſciẽter aliũ
eligentes. dicit qñ vacant priora beneficia ipſius
electi. dicit qualis aſſumi debeat ad dignitatẽ, perſonatum,
& beneficiũ curatum, & ponit pœnam cõtrafacientis, & quo
modo hic aſſumptus debeat ad ordines promoueri, & ſub
qua pœna, remouens quò ad eum appellationẽ, & extendẽs
eam ad p̃terita. h. d. põt diuidi in duas partes principales. In
prima duplex conſtitutionis cauſa. In ſecunda conſtitutio. ſe
cunda ibi [pñti.] cauſa conſtitutionis eſt duplex. Prima eſt fi
nalis. Secunda impulſiua. Secunda ibi [ea propter.] conſtitu-
tio verò habet tres partes principales. Secunda ibi [inferio-
ra.] Tertia ibi [clerici.] ¶ No. primò quales eſſe debeant ꝓ-
1 mouendi † ad ſacros ordines. morũ enim honeſtas requirit̃,
vt in tex. & gl. & talem. Tullius innuit li. 1. Neq; tuum eſt Ca-
thilina, vt te pudor à turpitudine, metus à periculo, ratio re-
uocauerit à furore. ¶ Item requiritur etiam ſcientia. & q̃ re-
quiratur in ſacerdote. dic 38. diſt. c. q̃ ipſis. & alia tot & tãta
requirunt̃, ꝙ qui talẽ voluerit, illũ q̃rat à Dño. 23. diſt. c. qui
eps̃. hæc aut ſciẽtia in promouẽdis requirẽda, & æſtimanda
eſt ſm̃ ordinẽ, ad quẽ qs aſſumit̃. eps̃ aũt hr̃e debet ſciẽtiam
noui,

noui, & veteris teſtamenti, cum ſit paſtor animarũ. 23. diſ. c.
q eps̃. 10. q. 1. c. de pſona. & canon. ẽt dẽt ſcire. de conſan. &
affi. c. 1. presbyter dẽt ſcire canones pœnitẽ 38. di. c. q̃ ipſis.
& alia hr̃e, q̃ ibi cõtinentur. Archidiaconus, & alij, q hñt cau
ſas audire, dẽt ſcire iura, qa turpe eſt patritio ignorare iura,
in qbus verſat̃. ff. de orig. iur. l. 2. § Seruius. & in Auth. de ſan.
epi. §. damus. & 1. q. 7. c. venientibus. Cantor dẽt ſcire cantũ,
& ſic deinceps alii, q aliis miniſteriis deputant̃, dẽnt ſcire, q̃
ſuo conueniunt officio. 23. diſt. per to. & ex his ſequit̃, ꝙ oẽs
illiterati non ſunt ꝓmouendi, de tempo. or. c. nullus. li. 6. vbi
de hoc. ſi tñ ordinentur, recipiunt ordinem ſibi collatum. q-
libet. n. ex quo baptizatus eſt, ſuſceptibilis eſt cuiuſlibet ordi
nis. de cle. nõ bap. c. veniẽs. ſm̃ Cõpoſt. & diſpẽſatiuè tales ꝓ
mouent̃, & ex cã: aliàs ꝓmouens puniretur. 24. di. c. qñ eps̃.
ſed ſi non eſt ſpes de ipſius ꝓfectu, ꝓmoueri non dẽt, niſi ex
magna neceſſitate, ad quam ꝓmouet̃. de æta. & qua. c. q̃ris.
& p̃cipuè ꝓmoueri pñt abbates, magnam curã animarũ nõ
habentes. de æta. & quali. c. tuam. monachi. n. & eremitæ plus
indigent contemplatione, q̃ ſcĩa. 18. q. 2. c. 1. & per totũ. 16.
q. 1. c. legi. & qđ ibi no. peccauit aũt q cõſenſit ſuæ electioni,
ſi non hẽt ſcĩam, q̃ requirit̃ dignitati ſuæ. 1. q. 1. c. non eſt pu-
tanda. in fi. 39. di. §. 1. in fi. q̃ aũt ſit ſcĩa eminẽs, q̃ mediocris,
q̃ ſufficiens, hic per Inn. ¶ Scđò no. quod ꝓ neceſſitate tem-
poris factum eſt, non dẽt trahi in exemplum. vt l. quod verò.
ff. de legi. 1. q. 1. c. qđ ꝓ neceſſitate. & q. 7. c. qđ ꝓ remedio.
2 ¶ Tertiò not. ꝙ q eligitur in epm̃, † dẽt eſſe 30. anni cõpleti.
idem de abbatiſſa. ȷ̃. e. c. indemnitatibus. in prin. li. 6. ius ciui
le aũt requirit 35. in Auth. de ſan. epi. §. presbyterũ. 1. Regũ.
5. 30. annorũ erat Dauid, cũ regnare cepit. In inquiſitis aũt
de hæreſi reqritur, ꝙ 40. annum attigerit in Cle. volentes. in
prin. de hæreticis. In aliis dic, vt in Cle. 1. de æta. & qua. & ſi
negetur ætas, qs debeat ꝓbare. dic, vt no. 78. di. c. presbyter.
& l. de ætate. ff. de minori. ¶ Quartò no. ꝙ reqritur in ep̃o, ꝙ
3 ſit natus de legitimo matrimonio: & hoc reqritur in quoli-
bet ꝓmouendo. ȷ̃. de fil. preſby. c. 1. facit quod no. ȷ̃. e. c. inno
tuit. vbi qđ iuris in legitimato. plura alia requirũtur in ep̃o,
quæ Ho. colligit in his verſibus.

Anni triginta, ſacer ordo, pura voluntas.
Et morum grauitas, ſapientia ſponſa parentis.
Concurrens fama, decus, hæc dant pontificale.

¶ Quintò no. ꝙ iſta, q̃ hic enumerantur. ſ. morũ grauitas,
ſcĩa, vita, legitimitas demõſtrari dñr, vt dicit litera [cõmẽda
bilis demonſtratur] & c. q̃dam tñ ex his p̃ſumuntur, vt illa, q̃
veniunt à natura, vt bonitas. q̃dam non, niſi ꝓbẽtur, vt ſcĩa,
vt no. ȷ̃. e. c. ſi fortè. li. 6. vbi gl. notabilis. de oĩbus tñ dẽnt eli-
gentes inquirere: aliàs punirentur, nec poſſent excuſari pp
ignorantiam, vt ȷ̃. eo. c. innotuit. p̃ſumitur. n. qs cognoſcere
qđ eligit, vt ff. de confir. tu. l. ſi patronus. quod eſt verum, niſi
vitium eſſet multum latens, vel fama cõtraria: quia tunc ex-
cuſaret̃, ar. ȷ̃. eo. c. nulli. lib. 6. ¶ Sextò no. ordinẽ tex. circa ꝓ
mouendos. primò reqritur ordo. Item ex ordine ꝓuenit ele-
ctio. ex electione confirmatio. ex confirmatione adminiſtra-
tio, ad quam ſi qs ſe ſine confirmatione ingeſſerit, eſt priua-
tus oĩ iure ſibi ex electione acquiſito. ȷ̃. e. c. qualiter. & c. aua
ritiæ. li. 6. electio ergo, & acceptatio eſt cõtractus. ex iſto ori
tur ius petendi confirmationẽ, & ex confirmatione admi-
niſtratio. idem eſt ordo in contractibus, vt primò contra-
ctus. ſecundò obligatio. tertiò actio, vt l. licèt. §. ea obli-
gatio. ff. de procura. ¶ Septimò not. in ver. cum verò. quan-
do vacent beneficia promoti in epiſcopum. videntur enim
reqri quatuor, vt dicantur vacare, electio, confirmatio, poſ-
ſeſſio bonorum, ep̃atus acquiſitio, & conſecratio. de quo la
tius. ȷ̃. dicam. bñficia aũt aliorum ꝓmotorum ad alia bñfi-
cia, vel dignitates qñ dicantur vacare, vt eps̃ poſſit ipſa con-
ferre. dic vt in c. de multa. ȷ̃. de præben. & e. ti. c. licèt eps̃. lib.
4 6. ¶ Octauò no. in § inferiora. de qualitate ꝓmouẽdorũ † ad
minora bñficia infra dignitatem ep̃alem. dẽnt. n. electi, vel ꝓ
moti ad talia bñficia curam aĩarum hñtia attigiſſe. 25. annũ.
moribus, & ſcĩa cõmendandi. ſi ergo minoris ætatis eligũt̃.
non valet electio ipſo iure. & aduerte, qa text. hic non dicit
niſi de ætate, moribus, & ſcĩa, nõ facta mentione de ordine.
per qđ põt argui, ꝙ non ordinati poſſunt aſſumi ad iſta bñfi
cia minora, ſiue dignitates. In contrarium facit. 60. di. per to
tum. Ho. tenet hic, ꝙ illi canones non ſunt correcti. Io. An. re
mittit ad no. in c. dudum. ȷ̃. e. & de æta. & qua. c. placet. & de
præben. c. ſi pro clericis. li. 6. facit c. licèt canon. & c. comiſ-
ſa. e. ti. li. 6. quod tñ ẽt in patientibus defectus in ordinibus,
quos requirunt bñficia, ad quæ electi ſunt, ꝓbat iſta litera, q̃
mandat ipſos ſic promotos poſtea ordinari infra tp̃s in ca-
nonibus diffinitum. ¶ Nonò not. in ver. cum aũt. ſup verbo
admoniti. vt ꝓmoueantur. qđ eſt verũ, niſi in c. licèt canon.
e. tit. lib. 6. & ẽt in ep̃o currit tp̃s ipſo iure ſine admonitione.
100. di. c. 1. in ceteris ergo minoribus bñficiis neceſſaria eſt
admonitio, & ſnĩa admonitionis ſine iuris ſolemnitate. & de
æta. & qua. c. quæris. de conceſ. p̃ben. c. cum noſtris. ¶ Deci-
5 mò no. in ver. hoc ſanè. ꝙ conſtitutio † trahitur ad p̃terita. rõ
eſt, quia venit ad confirmationem iuris antiq. concor. c. cum
rub. ȷ̃. de vſu. de quo plenè. in c. licèt canon. e. ti. li. 6. & c. fi. s̃.
de conſti. ¶ Vndecimò no. in §. clerici. pœnã illorum, q eli-
gunt contra formam huius Decre. vt puta minores, illegi
timos, illiteratos, & malę vitę. & pp iſtorum defectum nõ vr̃.
ꝙ patiantur iſtam pœnam, ſi delinquent in aliis, q̃ in iſtis ẽt
in perſona electi. quam q̃onem diſputauit Io. An. & eã vide
in mercu. ſub regula hodie. & ȷ̃. e. c. bonæ. 1. ſuper verbo. indi
6 gnos. ¶ Duodecimò no. in ver. e. ꝙ eligentes † indignos, ſunt
bñficiis ſuſpenſi per triennium. quod eſt verum, ſi ex illis vo-
tis ſequatur electio: aliàs ſecus. ȷ̃. e. c. perpetuo. lib. 6. Item eſt
verum de bñficiis, q̃ poſſident in illa eccleſia, non in alia. ȷ̃. e.
c. ſi compromiſſarius. §. pe. li. 6. & ibi dr̃, ꝙ dicto triennio eſt
ineligibilis in illa eccleſia, non in alia. facit. ȷ̃. e. c. per inqſitio
nẽ. iſta tñ pœna ſuſpenſionis non hẽt locum in ep̃o. nec ẽt in
electionibus inferiorum ab epis, vt d. c. ſi compromiſſarius.
§. huiuſmodi. ¶ Decimotertiò no. in ver. eps̃ aũt. ꝙ non ſolũ
7 ex negligentia: ſed ex delicto ius epi † deuoluitur ad Capitu-
lum. quod ſatis ꝓbat iſte tex. licèt quidã contra, per c. qa di-
uerſitatem. de conceſ. p̃ben. & de ſupplen. negli. p̃la. c. Roma
na. li. 6. ¶ Decimoquartò no. qũo fit deuolutio de vno ĩ aliũ
pp delictum. quã materiã hic Ho. ꝓlixè. de qua dic hodie, vt
no. in c. quanq̃. e. ti. li. 6. ¶ Quęritur primò. dr̃ in ver. cũ verò.
ꝙ tunc poſſunt conferri priora bñficia illius, q electus eſt ad
ep̃atum, cum adminiſtrationem habuerit bonorum & c. qđ
ergo ſi non põt hr̃e de iure, vel de facto. dicit Ho. ꝙ non vaca
bunt priora bñficia. allegat de accu. c. accedens. & quod ibi
no. & in Aut. vt ordi. p̃fec. poſt prin. coll. 5. & đ bo. poſ. ex te
ſta. mili. l. 1. in fi. Io. An. remittit ad no. ȷ̃. de priui. c. 1. ſuper.
1. gl. Si aũt ꝓpter occultum delictum ipſius electi non poſſet
adminiſtrare, imputet ſibi. quia vacabunt bñficia ſua, vt l. ſi
mulier. ff. quod metus cã. Nõ ob. c. qa diuerſitatis. ȷ̃. de con-
ceſ. p̃bẽ. vbi delictum hẽt excuſare. hic. n. delictũ eſt ꝓxima,
& immediata cã impedimenti. ibi ſecus, vt ibi per Io. An. in
gl. ſic patet. & prædicta in hac quæſtione habent locum, cum
impeditur adminiſtratio de iure, vel de facto in oĩbus bo-
nis. ¶ Quid aũt ſi in parte habet adminiſtrationem liberam,
& in parte non, dic ꝙ ſi de maiori parte bonorum nactus eſt
poſſeſſionem, vacant priora beneficia: aliàs ſecus, quod dic,
vt no. ȷ̃. de elec. c. commiſſa. §. 1. lib. 6. ¶ Secũdò quæritur cir
ca iſtam vacationem primorum beneficiorum. pone, ꝙ de
gratia papali ꝓrogatur tẽpus conſecrationis electo: an poſt
tres menſes vacabunt priora bñficia. de iſta q̃ſtione remittit
Ho. ad ſummam huius ti. §. quo tempore. ver. conſecrato. &
ſe. hic aũt dicit, ꝙ ſi procurauit dictam diſpenſationem, va-
cãt priora beneficia. ſecus ſi Papa ipſam ſibi fecit ꝓprio mo
tu: vel hoc expreſſè dixiſſet, ꝙ non vacarent. facit. C. de peti.
bo. ſub. l. 1. & 2. li. 10. & de prębẽ. c. ſi motu ꝓprio. & c. ſe. li. 6.

dubiũ in hoc facit cõnexitas. vr̃ enim, ꝙ eo ipſo, ꝙ diſpenſa-
tum eſt ſuper conſecratione, videat̃ diſpenſatũ ſuper priori-
bus beneficijs retinẽdis, ar. l. cũ ſoluendo. ff. de di. pi. & l. qui
in futurũ. ff. de pac. vnus. n. actus trahit ad ſe alium per quan
dã conſequentiam. ff. de acqui. hære. l. illud. & dicit̃ ille actus
medius occultari, ſeu includi ſub diſpenſatione, vt l. 2. §. ſi de
bitor. ff. de dona. inter virũ & vxo. & hoc operatur rõ conne-
xorũ. ſecus in ſeparatis omnino, vt l. ſi maritus. C. de do. inter
vi. & vxo. In qõne aut̃ noſtra non eſt omnimoda connexitas
neceſſaria, nec omnimoda diſiunctiò. ideò maior dubitatio.
ſed conclude cum Hoſt. cuius dictũ hic refert Io. An. ¶ Ter-
tiò ad idem ibi quæro circa iſtam vacationem primorum be
neficiorũ, certum eſt, ꝙ dantur tres menſes ad conſecratio-
nẽ. 75. diſt. c. 2. & §. 2. Sed pone, ꝙ electus, & confirmatus po
teſt ante conſecrari, & negligit: an ante cõferri potuerũt ſua
priora beneficia. Innocẽ. ꝙ ſic, qñcunq; ſibi põt negligentia
imputari, etiam ante finem termini. Hoſt. contra. quia benefi
cium de iure nemini eſt auferendum: quinimo ſi certũ eſt, ꝙ
non poſſet cõſecrari (quia fortè prope finẽ termini) tñ confer
ri nõ poſſet, vt ĩ. de elec. c. cõmiſſa lib. 6. & l. in illa ſtipulatio
ne ſi Calen. ff. de ver. obli. ſi aũt propter iuſtum impedimen-
tũ infra tẽpus p̃dictum cõſecrari non poſſet, non potuerunt
cõfirmari dicta beneficia: puta ſi fuiſſet infirmatus, aliàs erat
ſubdiaconus: ita quod in trimeſtri non poterat ita citò expe
diri, vel alia legitima cauſa ſubſit. Si aũt nollet petere confir-
mationẽ, vel non præſtaret conſenſum electioni de ſe factæ.
dic, vt in c. quàm ſit. de elec. lib. 6. ¶ Quartò quæro. pone, ꝙ
electus conſentit, ꝙ ante finẽ termini conferantur priora be
neficia: an conferri potuerunt. dubiũ facit. quia ſolus con-
ſenſus non inducit renunciationem. pone enim, ꝙ delegatus
beneficia vacantia põt conferre: an illud poterit conferre de
voluntate electi ante tp̃s. dicit Io. An. ꝙ non, niſi poſsit reci-
pere renunciationẽ: vel fiat renunciatio in manibus ordina-
rij. ĩ. de renun. c. admonet. ¶ Quintò quæro, pone, ꝙ ante tri
meſtre tp̃s eſt conſecratus: an tunc vacabunt priora benefi-
cia, vel elapſis tm̃ tribus menſibus? glo. quæ incipit ante eũ.
tenet, ꝙ ante poſsint conferri. Idem Tan. Vin. Gof. & Innoc.
Hoſt. contra & pro eo facit 92. diſt. c. ſi qui ep̃i. vbi de hoc. &
8 hic in nouella ſuper glo. ¶ Sextò quæro. dicitur hic, † ꝙ pro
pter delictum ep̃i poteſtas prouidendi deuoluitur ad Capitu
lũ. q̃ro generaliter, qñ hoc ſit verũ. & ẽt quid in caſu negligẽ
tiæ. rñ. quandoq; eccleſijs prouidetur per electionem: qñque
p̲ prouiſionem. Item quandoq; iure proprio. quandoq; iure
deuoluto. & in quolibet caſu põt quæri, ad quem electio, vel
prouiſio deuoluatur propter alterius negligentiam, vel deli-
ctum. dic ergo, ꝙ quandoq; loquimur in eccleſijs cathedra-
libus, & in eis dic, vt legitur, & no. in c. quamquàm. ĩ. de elec.
lib. 6. vbi plenè. quandoq; in conuentualibus, & alijs, quibus,
vt dixi, prouidet̃ per viam electionis: & tunc in caſu negligẽ-
tiæ dic, vt ĩ. in c. ne pro defectu. & c. nulla. de conceſ. præben.
In caſu aũt delicti deuoluitur ad non delinquentes, nõ ad ſu
periorem, vt s̃. de poſtu. c. gratũ. & hoc verum, cũ non oẽs de
linquunt. ſi aũt omnes: & tũc aut ep̃s vnà cũ eis: & videtur, ꝙ
propter delictũ ep̃i ad ſuũ Capitulum deuoluatur vt in iſto
tex. Inn. tenet, ꝙ ad proximũ ſuperiorẽ. Non obſt. iſte tex. q̃a
loquitur, cũ ep̃s interfuit electioni inferioris eccleſię, vt ca-
nonicus. Si aũt Capitulũ inferioris eccleſiæ elegiſſet ſcienter
indignum, & ep̃s ſcienter confirmaſſet, ad proximũ ſuperio
rem deuolueretur. ſi aũt Capitulũ elegiſſet ignoranter, ad ip-
ſum deuolueretur. ĩ. eo. c. dudum. Si aũt Capitulum ſcienter
elegiſſet indignum, & ep̃s ignoranter cõfirmaſſet, ad ipſum,
ad quem ſpectaret prouiſio. in maioribus ergo eccleſijs, in q̃
bus ep̃s paſſus eſt eligi indignum, loquitur iſtud c. ſed ſi ep̃s
electionem de indigno factã in minoribus eccleſijs ſcienter
confirmaſſet, ad archiepiſcopum, non ad Capitulũ deuolue-
retur, ſecundũ Inn. vbi aũt iure deuoluto ep̃s deberet proui-
dere, & eſſet in negligentia, vel delicto, deuoluitur prouiſio
ad proximum ſuperiorẽ, non ad Capitulũ ſuum: ſecus in be-
neficijs eccleſiæ ſuæ, quorũ prouiſio ad eũ ſpectat: tunc enim
Capitulũ ſupplet eius negligentiã, vel delictum. idẽ econtra,
ſi ad Capitulũ prouiſio pertineret, & eius negligentiã, vel de
lictum ſuppleat ep̃s. dic vt ĩ. de conceſ. præben. c. poſtulaſti.
In inferioribus verò eccleſijs, cũ eſt facta prouiſio de indi-
gno, non per viam electionis, ſed prouiſionis. dic vt ĩ. de ſup.
ne. præ. c. 2. & de offi. or. c. cum nos. & de præben. c. graue. &
de his latius hic per Hoſt. ¶ Septimò quæro de qõne diſputa
ta. dicitur hic in tex. ꝙ iſti, qui delinquunt in eligendo con-
tra formam huius conſtitutionis, ſunt ſuſpenſi per trienniũ
ab eccleſiaſticis beneficijs. pone ergo, ꝙ hac ſuſpenſione du
rante, iterum eligunt in alia vacante indignum. quæro ergo.
iſtud ſecundũ trienniũ qñ incipiet. an ſtatim poſt culpã, an fi
nito primo. ſimilis quæſtio notatur in Cle. 2. de magi. & ꝙ in
cipere debeat ſecundũ poſt primum finitũ, facit. quia aliter
non ſatiſfieret vtriq; oſtenſæ. de calũ. l. ſi quis. 2. rñ. Item ſicut
non fit cumulatio ad excluſionem iuriſdictionis. ff. de iuriſ.
om. iudi. l. ſi idẽ. ita nec ad impunitatẽ delicti debet fieri cu-
mulatio, ſiue coaceruatio. de priua. delic. l. nunq̃ plura. ſicut
nec vna nũciatio ſufficit ad diuerſa opera. ff. de ope. no. nun.
l. ſi in pluribus. ſic videtur, ꝙ idẽ tp̃s non ſufficiat duobus in-
terdictis. ita primũ interdictũ operaretur cõtrarios effectus,
.ſ. imp. primi maleficij, & impu. ſecundi, contra c. 1. 57. di-
ſtin. & de bapt. c. maioris. §. ſed adhuc. Itẽ ſicut duo delicta:
ita dñt eſſe duæ pœnæ. & quoties quis delinquit, toties eſt
plectẽdus. 16. q. c. multare. & duplicari debet pœna propter
crimẽ duplicatũ. ff. de pœnis. l. ſi operis. vr̃ enim interim im-
pediri curſus ſecundi quinquennij propter concurſum pri-
mi. ſed ipſo primo finito, in ſecundo incipere debet curſus.
ſicut in præſcriptione dicimus, ꝙ quandoq; dormit, vt l. ſi-
cut. C. de præſcrip. 30. an. de verb. ſig. c. dilecto. In contrariũ
arguitur, ꝙ in pœnis, ſicut in contractibus, debemus inſpice
re tp̃s delicti: ſicut tp̃s contractus. ff. de poſtu. l. ipſe. & C. de
his, qui no. infa. l. & ſi ſeuerior. Itẽ ſicut concurrũt ſeruitutes
diuerſæ eodem tp̃e: ſic concurſus interdictorũ. & ſic remanet
vna ſeruitus, alia remiſſa. ff. de ſerui. vr. præ. l. ſi domus. & ff. de
ope. libe. l. duorũ libertus. Itẽ concurrũt quinquaginta dies,
qui dãtur ad excuſationem circa diuerſas tutelas, & 10. dies
ad appellandũ ſuper diuerſis ſentẽtijs. ff. de excuſa. tu. l. ſcire.
§. 1. & in Authen. de appel. §. 1. & eſt concurſus cauſarum in
curſu præſcriptionis cõtra creditores. C. de p̃ſcrip. 30. an. l.
cũ notiſsimi. §. ſed & ſi quis. ad hoc l. ſi ita vulneratus. ad leg.
Aqui. de elec. c. cupientes. §. cæterũ. lib. 6. ibi [ex tũc inchoan
dũ.] &c. iſtã ſecundã partem tenet hic Io. An. poſt multa. de
ſi. qõne dic per Bar. in l. in ſenatus. §. fin. ff. ad Turpil. ¶ Vlti-
mò ſcias, ꝙ dñs Old. diſputat quandam qõnem ſatis latè, an
beneficia abbatis poſt adeptã poſſeſsionem ante benedictio
nem vacent. dic, vt in conſilio. 24.

S V M M AE.

1 *Ius eligendi prælatum in eccleſia vacante, an poßit conferri ei, qui non eſt de gremio.*
2 *Dignus & idoneus eſt eligendus ab eo, in quem poteſtas eligendi transfertur.*

CAuſam quæ. ¶ Compromittens tenet̃ recipere ele-
ctum à compromiſſario, dummodo ſit idoneus.
1 hoc dicit. ¶ No. primò, ꝙ ius † eligendi prælatum in eccle-
ſia vacante poteſt conferri ei, qui non eſt de gremio: dummo
do ſit p̃ſona eccleſiaſtica, vt hic erat. nõ. n. credo, ꝙ actus iſti
eligẽdi poſsit cõferri in laicũ. ĩ. c. Meſſana. & c. ſacroſancta.
Si. n. prohibentur cũ alijs intereſſe: multò magis prohibita
videt̃ totalis tranſlatio, arg. contra. ĩ. de præben. c. accedẽs.
& c. 1. de procu. lib. 6. vbi laicus põt interuenire noĩe alieno
in huiuſmodi ſpiritualibus. & qui per alium facit, &c. vt l.
ita aũt. §. geſsiſſe. ff. de admi. tut. primum verius credo. ¶ Se-
cundò no. ꝙ in illum, ad quem ſpectat confirmatio, põt trã
sferri p̃tãs eligendi. an autem tunc eligendo videatur confir
mare: vr̃, ꝙ ſic. quia qñq; propter celeritatem actuum coniũ
gendorum alius occultatur, vt l. 3. §. ſi debitorem. ff. de do-
na. inter vi. & vxo. & l. qđ te ſi cer. pe. dicit Ioã. ꝙ olim fortè
vnico actu poſſet primo caſu eligere, & cõfirmare: hodie ve
rò ſecus propter edicta, quæ dñt præcedere confirmationẽ,
vt c. ſi. ĩ. e. li. 6. vt alius ergo eliget, & vt alius cõfirmabit. ĩ. e.
c. cum inter vniuerſas. ¶ Tertiò no. ꝙ ille, in quem confertur
2 p̃tãs † eligendi, dẽt eligere dignum, & idoneum. rõ eſt quia
in gñali commiſsione non venit delictum, ſiue loquamur in
contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, ſiue in iudiciis, vt
in arbitrio P̃tãti conceſſo. oĩbus. n. iſtis modis, & aliis ſub ge
neralitate non includitur, ꝙ doloſè agat, vt l. creditor. §. Lu-
cius. ff. manda. & l. ſi procu. ff. de condi. inde. & l. quidam de-
cedens. ff. de admi. tu. & quod not. in c. paſtoralis. de re iudi.
in Cle. & in c. Quintauallis. vbi plenè. de iureiur. & 2. q. 3. c.
à iudicibus. vbi de hoc ¶ Opp. primò, & vr̃, ꝙ non poſsit cõ
mitti p̃tãs eligendi in alium. ĩ. de conceſ. præben. c. conſtitu-
tus. So. vacante eccleſia põt, vt hic. ſi non vacat eccleſia, non
põt, vt ibi. facit 8. q. 1. c. 2. in fi. ¶ Quærit gl. fi. ſi ep̃s eligat nõ
idoneum, vel idoneum, ſed eccleſia voluit conſentire, an po-
terit iterum eligere? arguit efficaciter, ꝙ poſsit. & cõcludit,
ꝙ non, ſm̃ Vin. de quo. 1. q. vlti. c. per illicita. & de conceſ. p̃-
ben. c. conſtitutus. & c. ſi compromiſſarius. ĩ. eo. li. 6. in gl. ap
probant. Dy. format ſimilem quæſtionem. ſi alicui eſt comiſ
ſa electio alicuius officialis, electus ſe excuſat, ſiue renun-
ciat: an poſsit alium eligere. vel pone, ꝙ conceſsit: ſed ante-
quã incipiat, eſt mortuus. dic vt no. Dy. in l. ſerui. electione.
de le. 1. & qđ no. Cy. in l. poſt aditã. C. de impu. & ali. ſubſti.

S V M M AE.

1 *Electus ante confirmationem adminiſtrare non poteſt.*
2 *Alienationem qui fert, quæ non tenuit, reuocare poteſt.*

NOſti quomodo. ¶ Electus an
te confirma-
tionem bñficia conferre, vel aliàs adminiſtrare
non põt. h. d. Et primò ponit ius. Scđò concludit ad factum.
1 ¶ No. primò, ꝙ electus † non põt ante confirmationẽ admi-
2 niſtrare. concor. ĩ. e. ti. c. auaritiæ. li. 6. ¶ Scđò not. † ꝙ qui fe-
cit alienationem, quæ non tenuit, põt ipſam reuocare. & ſic
põt quis venire contra factum ſuum. ¶ Oppo. & vr̃, ꝙ iſte, q̃
ſe adminiſtrationi ingeſsit, ſit priuatus, vt ar. ĩ. e. c. auaritiæ.
li. 6. 1. rñ. ergo ſi eſt priuatus, non vr̃ ꝙ poſsit reuocare. quia
reuocatio eſt de adminiſtratione. So. dic, ꝙ ſic ſe immiſcen-
do, non eſt priuatus ipſo iure: ſed per ſñiam, vt no. in dicto c.
auaritiæ. ante remotionem ergo non põt per exceptionem
ab adminiſtratione repelli. ¶ Secundò opponit̃, & vr̃, ꝙ iſte
nõ poſsit venire contra factum ſuum. 17. q. 4. c. ſunt q̃ opes.
cum ſimilibus alleg. in gl. quæ p̃ſequitur iſtud brocardum,
diſtinguẽdo, vt habes in ea. de quo per legiſtas in l. poſt mor
tem. ff. de adop. vbi plenè an poſsit quis venire contra factũ
ſuum. dicit Inno. ꝙ vbi factum dãnatum eſt a iure, ita ꝙ non
põt allegari in contrarium, licet venire contra factũ ſuũ. 12.
q. 2. c. non liceat. de p̃ben. c. cum non ignores. Nõ ob. de cle.
coniug. c. diuerſis fallaciis. quia illud oĩno eſt improbatũ à iu
re. & 4. di. c. cum in p̃terito. Vel dic, ꝙ non noĩe ſuo: ſed noĩe
eccleſiæ põt venire contra. ff. de excep. rei. iudi. l. ſi is qui hæ
res. & quod no. p̃ Dy. de excep. in l. Modeſtinus. Cõclude er
go, ꝙ donec amoueatur ab officio, non põt ab agendo repel
li, arg. contra. l. 2. §. miles. de infa. & vide de iſta qõne per gl.
in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſan. ec. & in ſimili. in l. vnica.
§. & cũ lex. C. de rei vxo. ac. ¶ Tertiò oppo. & vr̃, ꝙ ipſe ep̃s
non poſsit reuocare. quia nullus põt ius ſibi dicere, vel eſſe
iudex in cã ſua, vt l. 1. C. ne quis in ſuã cã. & l. extat. ff. qđ me
tus cã. So. dicit, ꝙ in notoriis malè occupatis põt eſſe iudex,
vbi ſola monitione præmiſſa, ſiue alio iuris ordine excõica-
uit. 16. q. 1. c. in canonibus. Hoſt. & Inn. dicunt, ꝙ põt ep̃s eſſe
iudex in cã eccleſiæ ſuæ. 2. q. 7. c. ſi quis ab ep̃o. & c. ſi quis er
ga. vbi de hoc. & maximè hoc in caſu aliena. credo verũ. q̃a
vbi forma tradita in alienatione rei eccleſiæ non ſeruatur,
non transfertur poſſeſsio, nec dñium, vt dicta l. iubemus. C.
de ſacroſanc. ec. ¶ Quærit Io. An. an ille, cui Papa ſcribit [ſtu
deas reuocare.] &c. teneatur ſeruare iuris ordinẽ. diſtingue,
quod aut ſcribit prælato eccleſiæ, cuius bona ſunt alienata,
aut non. primo caſu non hẽt p̃tãtẽ, niſi in notoriis. & in his,
quæ requirunt iudiciarium ordinem, poteſtatem non hẽt,
vt de conſeruatore dr̃, ĩ. de offic. dele. c. 1. li. 6. Secundo caſu,
cum ſub forma prædicta ſcribitur nõ prælato. & tenetur ſer
uare iuris ordinem, niſi eſſet notorium, ſecundùm Io. An.

S V M M AE.

1 *Electio facta contra appellationem, an ſit annullanda.*
2 *Eligens contra priuilegia an ſit priuatus beneficijs.*
3 *Appellatio extraiudicialis omnia attentata poſt appellationem reducit ad ſtatum priſtinum.*

COnſiderauimus. Electio facta
poſt appella
tionem, & cõtra priuilegia eccleſiæ: vel facta, pri
ma non caſſata, non valet. h. d. & præmittit cauſas caſſatio-
nis. Secunda, ibi [quapropter] electionem caſſat, & quatuor
1 prouiſiones ſubmittit. ¶ No. primò, ꝙ electio † facta contra
appellationem, vel contra priuilegia alicuius eccleſiæ nõ eſt
2 vſquequaq; nulla, ſed annullanda. ¶ Scđò no. ꝙ eligens † cõ
tra appel. vel tenorem priuilegiorum non eſt priuatus, ſed
priuandus p̃tãte eligendi. ¶ Tertiò no. ꝙ nulla eſt electio, q̃
ſit, prima non caſſata. ¶ Quartò no. ꝙ qñ electio alicuius ir-
ritatur, non vitio p̃ſonæ, ſed defectu formæ, vel modi, nõ im
pedit electionem aliam de eodem in eadẽ, vel alia eccleſia.
3 ¶ Quintò no. ꝙ appellatio † extraiudicialis oĩa attẽtata poſt
appellationem reducit ad ſtatum priſtinũ. facit. ĩ. de appel.
c. bonæ. ¶ Oppo. & vr̃, ꝙ electio celebrata contra tenorem
priuilegiorum ſit ipſo iure nulla. q̃a priuilegium eſt lex, vt. 4.
di. c. priuilegia. Sed qđ contra legem agitur, nõ valet, vt l. nõ
dubium. C. de legi. Sol. aliud, cum agit̃ contra priuilegiũ, q̃a
eſt lex priuata, vt ibi: aliud cum agitur contra legẽ cõem. q̃a
contra legem cõem nõ põt diſpenſari, nec expedit allegari,
vt l. q̃ ſub condi. §. fi. ff. de condi. inſti. ſed priuilegiũ dẽt alle-
gari: aliàs valet qđ agit̃. ſicut valeret qđ fieret cõtra legẽ ex-
trauagantẽ incognitã litigatoribus, vt l. cum proba. ff. de re
iudic. & in c. paſtoralis. ĩ. de priuile. ¶ Scđò oppo. & vr̃, ꝙ qñ
prima electio non valet, non impedit ſcđam. vt ĩ. e. c. bonæ.
l. 1. & c. conſtitutis. de appel. So. dicit glo. qñq; prima electio
eſt nulla ipſo iure: & non impedit ſecundã. & ſi prima nõ fue
rit caſſata: aut non eſt ipſo iure nulla, ſed annullanda. & tunc
ea non caſſata, non põt procedi ad ſcđam. & de hac materia
an valeat ſecunda electio, non caſſata prima, not. hic Inno.
Io. An. ponit ipſam. ĩ. c. auditis. & ibi dicam. facit c. inter di-
lectos. ad fi. de exceſ. præ. ¶ Tertiò. op. & vr̃, ꝙ illi, q̃ poſt ap-
pellationẽ eligũt, ſint priuati p̃tãte, vt s̃. eo. c. cũ in cũctis. So.
ibi loquit̃ de poſtulationibus poſt appellationẽ: hic verò de
eligentibus. in q̃bus non reperit̃ in iure expreſſum, ꝙ ſint pri
uati. pœnæ igitur non debẽt extendi. de pœ. di. 1. c. pœnæ. fa
cit qđ no. Io. An. ĩ. e. c. bonæ. ſup ver. indignos. ¶ Quartò op.
dr̃ hic, ꝙ iſtis, q̃ đ ſua electione, q̃ erat inualida, cõtẽderũt, re
ſeruata eſt fama, & habilitas acceptãdi. cõtra. s̃. e. c. licèt. So.
ibi loquit̃ đ illis, q̃ erãt parati ad mouẽdũ ſciſma. hic đ his q̃
parati erãt ſe ſubijcere rõni. ¶ Quintò op. dr̃ hic, ꝙ iſtis, quo
rũ electio caſſat̃, fama ĩtegra reſeruat̃. cõtra đ le. 2. §. ignomi
nioſæ. ff. de his, q̃ no. infa. So. dicit glo. qñq; electio caſſat̃ p̃p̃
defectũ formæ, ſiue modi. & loquitur hic, q̃a põt iterũ eligi.

quandoq; propter defectum perſonæ: & tuno non pōt eligi in alia eccleſia. j̃.e.c.ſuper eo.licèt ergo crimen probatũ cōtra aliquē in modum exceptionis non infamet, vt j̃. de ord. cog.c.cum dilectus. in fi. tamē repellit ab alia dignitate. & hoc propter infamiā facti, q̃ reſultat ex probatione criminis deducti per modum exceptionis, vt no. in d.c.cum dilectus. & l.Lucius.ff.de his,qui no.infa. quādo ergo alicuius electio irritatur,tutum eſt exprimere cām caſſationis: vt ſic fama integra conſeruetur elec. vel non. de quo dic,vt d.§.ignominioſè. ¶Sextò opp.dicitur hic [præter iſtam eccleſiæ veſtræ ordinationem.]&c. quaſi iſti non poſsint hac vice eligi in eadē eccleſia.ſed cōtra de c.ſuper eo. j̃. e. vbi pōt iterũ eligi, ſi ſine perſonæ ſuæ vitio irritatur prima.So. vt in gl. primam opi.& expoſitionem gl.tenēt Tan.& Vin.ꝙ hodie ſi caſus occurreret, valeret talis electio iterum innouata de eodē. Sed ſecunda opi.magis applaudit literæ, ꝙ ſi duo ſic in diſcordia eligantur,& ambo ſint inefficaces, rōne modi nullus ipſorũ in illa vacatione iterum eligi debet; ſicut ſi vnius tm̃ electio fuiſſet irrita,non vitio perſonæ ſuæ,vt j̃.e.c.ſuper eo.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus non palliatus an poſsit aliquod epiſcopale exercere.*

SVffraganeis. Metropolitanus confirmatus mandat ſuũ ſuffraganeum conſecrari.h.d. ¶No.primò,ꝙ archieṗs confirmatus,& non palliatus licèt non poſsit,quæ ſunt conſecrationis: pōt tñ ipſa ſuffraganeis demandare. ar. contra.l.obſeruare.§.fi.ff.de offi.procon. & leg. vbi antequàm proconſul ingrediatur prouinciam, non pōt mandare iuriſdictionē ſuam alteri.Item contra de c.qm̃.100.diſt. vbi differtur conſecratio eṗorum vſquequò pallium recipiant.& j̃.e. c. quod ſicut.So.glo.confirmat iſtud contrariũ, & nō ſoluit.Io.And. hic varijs modis ſoluit.tu dic breuiter, ꝙ grauia & digniora expedire non pōt,ſi ſunt ordinis,vt in c.quod ſicut.illa verò, quæ ſunt iuriſdictionis poteſt mandare ſuffraganeis. & hoc pōt,vt hic. vel dic,ſecundũ Inno.ꝙ ideò hoc pōt,quia eſt leue.nam ſuffraganei vacante ſede hoc poſſent. & Capitulũ ēt eccleſiæ metropolitanę vacantis pōt etiā hoc demandare,ſecundũ Inno.cum mandare ſit iuriſdictionis,vt dixi. in hac ergo iuriſdictione ſuccedit archieṗs confirmatus, & nō palliatus.j̃.eo. c.tranſmiſſa.illa verò,q̃ ſunt ordinis, & etiam grauiora,non pōt ante ſuſceptũ pallium,vt d.c.qđ ſicut. ¶Circa hoc quærit Inn.nunquid archieṗs † non palliatus pōt exer-
1 cere aliquod eṗale, vt ordinare clericos, & alia facere.dicit, ꝙ non,noīe ſuo, ſed pro ſua dignitate: ſed noīe alterius eṗi bene poſſet.alleg de renun.c.ad ſupplicationē. contrariũ videtur no.j̃.e.c.ſicut.& ibi per Io.An.in glo.

S V M M AE.

1 *Repulſus ab electione propter crimen non poteſt eligi.*

SVper eo. ¶Caſſata electione, non propter vitiũ perſonæ,ſed formæ,caſſatus iterum poterit eligi, ſi non interceſſerit ſimonia. h.d. Primò ponitur qō.Secundò ipſius ſolutio. Secunda ibi [hęc tuā.] ſecunda duo facit.Primò reſpōdendo diſtinguit. Secũdò à rōne caſum excipit,ibi [niſi fortè.] ¶No.primò,ꝙ ille, cuius electio caſſatur vitio formæ, iterũ pōt eligi.& hoc verum, etiā in eadem eccleſia, & in illa vacatione, qñ vnus tm̃ fuit electus.ſi aũt plures, & oēs caſſantur, vnus in illa vacatione non poterit iterũ eligi,propter ſcandalũ,vt s̃.eo.c.cōſiderauimus.& ſi ſcādalũ eſt cauſa prohibitionis iterandi electionē,ſequiť,ꝙ ſi vnus ex illis iterũ cōcorditer eligať,valeat electio,ſm̃ Io.An.all.j̃.e.c.cũ inter. ¶Secundò no. ꝙ repul-
1 ſus † ab electione propter crimen non pōt eligi in eadē, vel alia eccleſia.ſed cōtra hoc opponiť de c.cũ dilectus.j̃ de or. cog.cum alijs all.in gl.So.vt in ea.operatur.n. iſtam repulſionem,& excluſionē infamia facti, q̃ remanet exceptione probata.repellit.n.infamia facti à dignitatibus, vt l.2.C. de dig. & de decur.l.gñaliter.§.ſpurios.& iſta eſt vna rō. alia eſt rō, ſubtilior.quia iſta exceptio,quæ obijcitur contra electũ,habet vim accuſationis.quod patet,quia remouet,ſi probatur, & excipiens plectitur,ſi nō probat,vt j̃.de accu.c. ſup his. iō qñq; appellať accuſatio,vt in Authen.de ſan.epi.§.ſi aũt añ. & §.ſi aũt tpe. & ſup ipſa exceptione conteſtať lis, libellus offerť,& olim ſeruabať ordo,ſicut in accuſationibus, vt j̃.e. c.dudũ.quod in alia exce. nō eſt neceſſe.j̃.de offi.dele.c.prudentiā.§.ſexta.hodie verò nō ſeruatur ordo,vt in Cle.diſpendioſam.de iudi. vnde cũ dicta exceptio habeat effectum accuſationis; ideò parit excep.& infamiam ſententia ſuper ea, ſicut ſuper accuſa.vt l.1.ff.de his, qui no. infam. de hoc etiā no.Inno.j̃.de pur.ca.c.pe.in gl.forſan.ver. de excep. & facit quod no.in c.teſtimoniũ.j̃.de teſti. ¶ Vltimò quæro.ſi non exprimať cauſa in caſſatione: an præſumať caſſata vitio formæ,vel perſonæ. dic in dubio, ꝙ vitio formæ. qa benignior eſt illa interpretatio:iō faciēda.j̃.de reg.iur.c. in pœnis.lib. 6.& quod ibi no.primò tñ inſpiciēda ſunt acta. & ad cām in actis deductā, & probatā ſunt verba dubia ſentētiæ referenda.qđ dic,vt j̃.e.c.ſi cōfirmationē.lib.6.& no.in l.hæ.n.ff.de ſuſpec.tu.vbi de tutore remoto à tutela,an ſit infamis.

CVm monaſterium. ¶ Monachus vnius monaſterij in alio monaſterio pōt eligi in abbatē.h.d.& ſunt duæ partes,petitio,& exauditio. Secunda ibi [nos autem.] tria narrat,ſtatum monaſt.qualitates,& ſuum aſſenſum.partes patent.¶No.primò,ꝙ tex. nō declarat, qualis fuerat iſte poſtulatus. ſed dicit, ꝙ in eremo erat laudabiliter conuerſatus.ex quo quidā intelligunt,ꝙ eremita pōt poſtulari in abbatē.Iſti.n. eremitæ ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, & continentiā ſeruare debent, & promittere 27.q. 2.§.ecce.vbi de hoc no. tñ,ſecundũ glo.non poſſunt eligi in abbates,quia poſſunt hr̃e proprium. 17.q.1.c.veræ.& an ꝑcutiēs eremitam ſit excōicatus.dic,vt j̃.de ſen.excō. c.ſuper eo.de iure ergo cōi nō poſſet eremita eligi in abbatē etiam alia rōne.qa requiritur in electo ꝓfeſsio expreſſa.j̃.e.c. nullus.lib.6.Si quis tñ bona intentione eligať, teneat poſtulatio ēt de non profeſſo.de re.do.c.inter quatuor. & 16.q. 1.c.pſ̃byteros.Alij intelligunt iſtũ tex. quia iſte de eremo erat monachus.interdũ.n.eremitæ ſunt monachi.de regula.c. ad noſtram. ¶Sed tunc quæritur,quare non fuit ſic poſtulatus. dicit gl.quia erat monachus alterius ordinis. vnde in abbatem alterius religionis non pōt eligi.j̃.e.c.1. in Cle. vbi plenè de hoc. ¶ Vltimò aduerte ad iſtũ tex. hic monachi poſtularũt, & eṗs admiſit poſtulationem ipſorum, & poſtea eṗs ap. petijt talē ordinationē confirmari. & per hoc colligit Hoſt. ꝙ poſtulatio cōfirmatur.qđ in iure alibi ita clarè nō reperitur, ſecũdũ eũ. & hoc tenent quidā, & probat per iſtũ tex.primò .n.dicit,ꝙ eṗs aſſenſum præbuit: poſtea illũ aſſenſum appellat confirmatio. admiſsio ergo talis habet vim cōfirmationis.non tñ propriè pōt dici confirmatio: quia ꝑ poſtulationem, & admiſsionem ſuperioris non vitiatur ſpũale coniugium.quod dic vt s̃.de poſtu.c.1.per Inn.no.ēt hic,ꝙ monachi non ſunt priuati poteſtate eligendi:licèt abiecerint ordinē,& obſeruantiā regularē. intelligo hoc verũ, niſi abieciſſent habitum:tunc enim erunt excōicati,vt j̃.ne cle. vel mo. c.vt periculoſa.lib.6.quod dic,vt ibi no.ꝙ mon.cenſetur propriè locus,& domicilium monachorum,& ibi cenſentur habere domicilium.de reſcrip.c.ſtatutum.lib.6.

S V M M AE.

1 *Conſuetudo,per quam,electione ſeruata,poteſtas eligendi adimitur, non valet.*
2 *Libertas eligendi non poteſt pendere ex voluntate tertij.*

Con-

3 *Conſuetudo in præiudicium libertatis eccleſiæ non valet.*
4 *Electio, quæ eſt nulla vitio perſonæ,vel formæ non impedit aliam celebrari.*

CVm terra. Non valet cōſuetudo, per quam collegiũ ad alterius voluntatē ſibi debet eligere ꝑlatum.h.d.ſunt tres ꝑtes.In prima deciſum exordiũ.In ſcđa ibi [ſicut] narratio. In tertia ibi [quia igitur.] prouiſio.quæ tria facit. Primò cauſas reddens dānat conſuetudinē. Secundò ſtatuit, & ſtatutũ declarat.Tertiò permittit,& permiſsionē determinat. Secũda ibi [ſtatuentes.] Tertia ibi [quo facto.] ¶ Not. primò,ꝙ certa terra pōt dici funiculus dñi,qui dicitur funiculus teſtimonialis hæreditatis dñi.l.totius.j̃.de deci. c.tua.2. de quo
1 hic in nouella.¶Secundò not.ꝙ non valet conſuetudo,† per quā,electione ſeruata,poteſtas adimitur eligendi. ¶ Tertiò
2 no.ad idē,ꝙ libertas † eligendi non pōt pendere ex volũtate tertij:ſicut nec factio teſtamenti,vt l.captatorias.ff.de hære.inſti.& l.illa inſtitutio.e.ti. licèt ergo electores poſſent liberè transferre in aliũ poteſtatē ſuā, vt s̃.e.c.cām. tñ illa voluntas non pōt arctari in tantum,ꝙ libertas originalis in electione non reſideat penes Capitulũ. ¶Quartò no. ꝙ non va-
3 let conſuetudo † in pręiudiciũ eccleſiæ libertatis,vt in c.1.s̃. de conſue. ¶Quintò no. ꝙ electores debēt conuenire in certo loco pro celebranda electione.locus aũt non eſt de ſubſtātia:dũmō ſit locus honeſtus,in quo conueniāt, non in coquina,vel lupanari.ff.de iureiur.l.pe.& hoc eſt verũ,niſi ſit de cōſuetudine,vt certo loco fiat electio. quia tunc alibi celebrata nō tenet, ſecundũ Hoſt. facit. C. qũo & qñ iu.l.ſicut propoſnis.2.& de ſen.l.cũ ſententiā.& de arbi.l. ſi cũ dies.§. ſi arbi. ¶Sextò no. ꝙ in electione inuocatur gratia Spiritus ſancti, ideſt dicitur Miſſa de Spiritu ſancto,vel cātatur hymnus. Veni creator Spiritus.¶Septimò no.in ver. ꝙ ſi in perſo.ꝙ ele-
4 ctio,† q̃ eſt nulla vitio perſonæ,vel formæ, non impedit aliā celebrari,ēt ante eius caſſationē,& idē, ꝙ minus idoneè elegerũt,pñt aliam celebrare.& ad hoc no. obſtāt multa iura. ¶ Octauò no. ꝙ poſt electionem celebratam debet requiri conſenſus principis in electione. & intelligit Inno. ꝙ requiri debeat poſt electionē cōfirmatā:tunc.n.debet fieri talis præſentatio.de conſuetudine tñ poſſet induci,vt requiratur poſt electionē publicā, & conſenſus eius requiratur ad hũc finē, vt poſsit ipſam impedire, ſi habet iuſtũ metũ, vel cām. vt j̃. de iureiur.c.petitio.& de iure pa.c.nobis. ¶Oppo. & videť, ꝙ per conſuetudinē poſsit tolli libertas eligēdi.j̃.de reſti.in inte.c.2.& ne ſe.va.c.fi.Itē pōt qñq; extenuari, ſiue modificari,vt de certa eccleſia eligatur.s̃.de cōſue.c.cũ dilectus.de verb.ſign.c.abbate.ſol.dicit Io.And.ꝙ aut remanet poteſtas eligendi penes Capitulũ:& non pōt in totũ pendere ex alieno arbitrio,vt hic.pōt tñ modificari ad certā eccleſiam,vt de eius gremio eligatur pręlatus,vt in dicto c.cũ dilectus.aut in totũ per conſuetudinē tollitur,ita ꝙ penes eum nihil iuris remaneat.& hoc fieri pōt,vt in contrarijs.faciliùs ergo tolerať peremptio iuris in totũ,quā ſolo nomine remanēte,effectus, ſiue ſubſtātia perimatur.ad idē in ratione ſui.j̃.de re.ec.non ali.c.ſi vna.in Cle.vbi faciliùs peremptio, q̃ ſeruitutis diminutio,toleratur. ¶Secũdò op.dr̃ hic,ꝙ iſti,qui malè eligũt vitio perſonæ,vel formæ;pñt iterũ eligere,etiā prima nō caſſata.ſed contra Decre.c.cum in cunctis.& c. cōſiderauimus. s̃. eo.cũ multis ſi.ſo.gl.ſoluit iſtud cōtrariũ multis modis. Inn. dicit,ꝙ aut eſt notoriũ poſt publicationē,ꝙ electio eſt nulla: ita ꝙ manifeſtè de hoc liquet.& pñt electores aliā electionē celebrare,ēt prima non caſſata.aut ſup iuribus perſonæ electionis,ſit valida, necne, non pōt probabiliter diſpenſari:& tunc non pōt celebrari ſecunda electio,non caſſata prima.vt s̃.e.c.cōſiderauimus.& hęc ſunt vera,ꝙ in electoribus nō eſt reperire delictũ,qa habuerũt oēm diligētiam:qua ꝓbata,ꝓbať ignorātia,nec latēs vitiũ electi imputať eis.ff.de ædil.edi. l.1.§.ſi intelligatur.& l.q̃ritur.§.fi.ff.de inſti.l.ſed ſi pupillus. §.de quo palam.de hac aũt materia(qñ prima electio eſt nulla,vel annullanda, poſsint electores,ipſa non caſſata,procedere ad ſecundam.)dicetur.j̃.e.c. auditis.

S V M M AE.

1 *Clericis negociari eſt prohibitum.*
2 *Clerici habitum dimittere non debent.*
3 *Confirmatio tribuit ea,quæ ſunt iuriſdictionis.*
4 *Epiſcopi poſt confirmationem an poſſint poſſeſsionem bonorum dignitatis propria auctoritate apprehendere.*

TRanſmiſſa. Electus confirmatus pōt ea, quæ ſunt iuriſdictionis,nō quæ ſunt ordinis.h.d. & tractat iſta Decr.de ſecunda parte rub.ſ.de electi poteſtate. & ſunt duæ partes.ſ. conſultatio,& rñſio.¶ No.ꝙ reprehenſibile, & prohibitum
1 eſt clericis † dimittere eccleſias, & negociari. dicitur enim negociatio quò ad clericos turpis quæſtus.quia vix ſine peccato expeditur.25.diſt.c.qual.& de pœni.di.5.c.qualitas.honeſtũ tñ lucrũ ex negociatione cōceditur.j̃.de dona.inter vi. & vxor.c.ꝑ veſtras.facit.ne cle.vel mo.c.1.& de vi.& ho.cle.
2 c.fi.¶ Secũdò no. ꝙ clerici † nō debēt dimittere habitũ. de quo.j̃.de vi.& ho.cle.c.pe.& maximè canonicis regularibus eſt hoc periculoſũ,vt j̃.ne cle.vel mo.c.2.lib.6.facit cle. 2.de vi.& ho.cle.¶Tertiò no.ꝙ ꝓhibitũ eſt clericis aſſumere ſibi manus laicorũ.i.laicorũ penuriæ adhærere.vnde Ouidius.

An neſcis longas regibus eſſe manus.

Quinimo etiā laicis eſt hoc vetitũ.vt C.de his,q̃ pœn.nō.l.1.
3 & 2.¶Quartò no.ꝙ cōfirmatio † tribuit ea, quę ſunt iuriſdictionis:non aũt illa,q̃ ſunt cōſecrationis.de qbus in gl. & ibi dicā. ſic de iure ciuili ſunt gradus meri, & mixti imperij, & ſimplicis iuriſdictiōis,vt l.imperiũ.ff.de iur.om.iud.¶Opponitur. hic dicit tex. ꝙ poſt confirmationē pōt adminiſtrare. ſed contra hoc opponitur. & vr̃, ꝙ poſt cōfirmationē exigať inſtallatio,vt j̃.de offi.ordi.c.vt nr̃m.ꝑterea dicit tex. ꝙ ſi Papa nō pōt intronizari:tũc poterit adminiſtrare.24.di.c.in nomine Dñi.ergo à cōtrario ſenſu ſequiť, ꝙ nō poſsit antè. ad idē.92.di.c.ſi qs ordinatus.cũ c.ſeq.in qbus innuiť, ꝙ nō ſtatim poſt cōfirmationē pōt quis adminiſtrare.ſol. dicit Ioan. An.poſt Inn.ꝙ inſtallatio fit de ſolēnitate,non de neceſsitate.& licèt cōſueuerit fieri:tñ & ante pōt de iure adminiſtrare,poſtq̃ cōfirmatus eſt.& hoc verũ,niſi ſit conſuetudo in cōtrariũ: in quo caſu ſtandũ eſt conſuetudini.impediret.n.tunc cōſuetudo,ꝙ adminiſtrare non poſſet.pōt ergo addere conſuetudo diſpoſitioni iuris,cōcedētis adminiſtrationē poſt cōfirmationē,vt hic:non aũt poſſet detrahere.puta, ꝙ ſine confirmatione qs adminiſtraret.in hoc .n.nō valet conſuetudo; qa eſſet eccleſijs oneroſa,vt s̃. de cōſue.c.1.& c.cũ veñ.& de re iudi.c.cũ cām.vr̃.n.eneruari bonum obediētiæ, & neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ.quod non licet.s̃.de cōſue.c. cũ inter nos.& c.cum veñ.vbi per Io.An.poſt Cōpoſt.¶ Secundò oppo.& vr̃,ꝙ ſine cōfirmatione poſsit quis adminiſtrare, vt s̃. eo.c.licèt.Sol.ſpeciale eſt in Romano Pōtifice. ratio ſpecialitatis eſt,quia ibi non eſt ſuperior, qui cōfirmet. & ideò hoc, & alia ſpecialia ſunt ibi ſtatuta, vt ibi. niſi in Imperatore qñ adminiſtraret.dic vt l.bene à Zenone.C.de quadri. pręſcrip. in fi.l.¶Tertiò opp.de c.nihil.in fi.j̃.e. & c. indēnitatibus.§. cæterum.j̃.e.lib.6.ſol.ſunt ſpeciales caſus,remotio,& diſtantia loci, vbi eſt ſuperior permittit adminiſtrationem in caſu, c. nihil. ſicut qñq; quis dicto caſu cenſetur habilis ad agendũ,vbi alias non eſſet,vt l.ſi longius.ff. de iudi. cũ ſimilibus. ¶ Quartò opponitur,& vr̃, ꝙ etiā ſine confirmatione poſsit quis adminiſtrare.j̃.de conceſ.præben. c. propoſuit. de his, quæ fiunt à maiori parte Capi.c.ex ore.de ſupplen.neg.præ. c.literas.de offi.archi.c.cum ſatis.Sol.dicit Inno.regulariter verum eſſe,quod dicitur in hoc c. vt omnes habentes adminiſtrationem rerum eccleſiaſticarum debeāt cōfirmari, an-

 te-

tequam adminiſtrent, vt in primo c. Non obſtant contraria.
q̃a in illis aliquod interuenit, quod h̄r loco confirmationis.
inueſtitura.n. facta per eum, ad quem pertinet, h̄r loco con-
firmationis, vt dicto.c. propoſuit. vnde canonicis loco cōfir-
mationis aſsignatur locus in choro, & ſtallū in Capitulo. ĩ.
de renun.c. cum inter. & c. dilectus. & c. dilecto. ĩ. de præben.
& hoc vbi ſunt præbendæ diſtinctæ. vbi aũt non ſunt diſtin
ctæ, loco confirmationis eſt profeſsio, vel obedientia: vel dã
tur altare, campanæ, vel aliud ſimile. 24. diſt. c. acolitus. vnde
ꝓ euidentiori intelligẽtia prædictorum dicit Compo. ꝙ in-
ueſtitura diuerſimodè accipitur: q̃nq;.n. poſt electionem ſit
inueſtitura per eũ, ad quẽ ſpectat inueſtitura illa: & h̄r loco
confirmationis. q̃nq; nulla præcedente electione fit inueſti-
tura: & illa hẽt vim electionis, & confirmationis. q̃nq; qs de
bñficio iam collato inueſtit̃ p funes cãpanarum, per pãnos
altaris, vel alio mõ. & tunc poſſeſsio q̃ritur, duobus concur
rentibus. vel ꝙ inueſtitura fiat de bñficio pñti. quia aliàs nõ
q̃reretur poſſeſsio. modicũ.n. vel nihil oṗatur inueſtitura p
annulum, vel hirretum facta poſt collatione in abſentia quo
ad acquiſitionẽ poſſeſsionis bñficij, vt in d.c. ex ore. tribuit
tñ ptãtem adminiſtrandi, ſi hoc hẽt cõſuetudo. de offi. archi.
c. ad hoc. Scdò req̃ritur, ꝙ alius non ſit in bñficio, de quo qs
inueſtit̃: aliàs nõ q̃reret poſſeſsio bñficij quò ad ptes, quas
alius poſsideret, vt l. qđ in eo. in fi. ff. de acq. poſ. hoc eſt ve-
rũ, niſi ille poſſeſſor eẽt priuatus bñficio iuſtè: q̃a ſecus, ſi in-
iuſtè, vt l. 2. ff. ſi ex noxa. cã aga. & l. fi. C. ſi per vim, vel alio
mõ. facit ad p̃dicta. ff. de acq. poſ. & C. eo. tit. l. minus inſtru-
ctus. & de hac materia, qualiter poſſeſsio in bñficijs acq̃rat̃,
& aliàs admittatur. dic vt de reſti. ſpo. c. in literis. ¶ Quæro
poſt Inno. aliq̃s eſt confirmatus, vel aliter de ipſo facta eſt
inſtitutio, q̃ ſuccedit loco cõfirmationis, vt ſ. dictum eſt. iſte
talis agit noĩe ſuæ dignitatis ad debita, & ad alia, q̃ debẽtur
ſuæ dignitati. obijcitur eis, ꝙ eorum electio non eſt canoni-
ca: an eis obſtet. dicit Inn. ꝙ non. eo.n. ipſo, ꝙ ſunt cõfirma-
ti, oĩa eorũ geſta tenẽt, & firmantur tuitione p̃toris, vt no. ĩ.
e. c. nihil. & ff. quod fal. tu. l. 1. dẽt tñ docere, ꝙ ſint confirma
ti, vel aliter inſtituti, vt ſ. & ab eo, qui hẽt ptãtem confirmã-
di, vel inſtituendi: aliàs non liberarentur debitores, q̃ ſolue-
runt ſibi debita dignitatis. quod dic, vt in c. in literis. de reſti.
ſpo. & in c. nihil. ĩ. e. de iuſtitia tñ ſuæ cõfirma. oſtendere nõ
tenetur: ſed tantummodo ꝙ cõfirmans, vel inſtituens fuerit
in quaſi poſſeſsione inſtituendi, vel confirmandi, vt ĩ. de cã.
4 poſ. & ꝓprie. c. cũ olim. ¶ † Scdò q̃ro, an poſsint poſt cõfirma
tionem, vel inſtitutionem apprehendere poſſeſsionem bono
rum dignitatis ꝓpria auctoritate, tenet Inn. ꝙ ſic, ſi non hẽt
contradictorem, q̃ poſsideat: aliàs eṗm, ꝙ ꝓbet illa, q̃ dicta
ſunt. ſ. ſ. confirmationem, & ab eo, q̃ habeat ptãtem. facit l.
fin. C. de edi. diui Adri. tol. & l. cum hæredes. ff. de acqui. poſ.
¶ Alij verò, qui non confirmantur, vel inueſtiuntur, ſufficit,
ꝙ probent poſſeſsionem ꝓ eis, vt l. cogi. C. de petitio. hære.
& l. vti frui. ſi vſufruc. pe. Et idem in confirmatione, & inueſti
tura, ſi poſsident, ſm̃ Io. An. & vide ad prædicta quod no. in
c. cum qui. ĩ. de præben. li. 6. ¶ Tertiò quæro q̃ ſint illa, quæ
exigunt maiorem diſcuſsionem. dic ꝙ ſolemnis degradatio
clericorum. 15. q. 7. c. felix. & c. ſi aũt. ſecus ſi agatur ad depo
ſitionem bñficij: quia hanc bene audit, & deponit. cum in ea
non requiratur numerus eṗorum, vt 15. q. 5. in ſumma. dicit
tñ Hoſt. referens magiſtrũ ſuum ſic tenuiſſe. & idem hic Phi.
ꝙ quãuis confirmatus tñ poſsit cãs diffinire, põt tñ audire.
3. q. 6. c. quãuis. & c. dudum. dicit Ho. ꝙ poterit cõfirmatus
pronunciare clericum degradandum: licèt actualiter degra
dare non poſsit. ff. de dã. infec. l. 3. §. duas. & de re. iu. l. à diuo
Pio. & ff. de offi. eius, cui. man. eſt iuriſ. l. 2. §. vt poſſeſsio. &
qđ no. in l. iubere cauere. ff. de iur. om. iudi. & pp hãc ſñiam
ad preces iſtius confirmati poterit per vicinos eṗos degra-
dari, ſicut & ordinari. ſ. e. c. ſuffraganeus. & ſic intelligit. 15.
q. 7. c. epiſcopus. ſacerdotibus tamen in examinatione ade-
rit præſentia epiſcoporum, de quibus e. q. c. ſi quis & c. felix.
& c. ſequenti.

S V M M Æ.

1 *Renuncians electioni de ſe factæ appellare nõ põt, ne alius eligatur.*
2 *Papa compellit litigantes ſuper beneficio ad compoſitionem, & nõ alius.*
3 *Beneficium poſt eius renunciationem quis repetere non poteſt.*
4 *Appellatio extraiudicialis inualida non reſcindit ea, quæ legitimè geſta fuerunt.*

1 CVm inter. R. Qui renũciat † electio
ni de ſe factæ, appella
re non põt, ne alius eligatur. & hoc primò. electio
à ſuſpenſis facta non tenet. hoc ſecundò. primò narrat fa-
ctum. ſecundò diffinit articulum, de quo conſtabat, ibi [nos
attendentes.] tertiò, ibi [ſanè] illum, de quo non conſtabat,
diffiniendum committit. Caſus, R. iunior, & quidam alii op-
ponebat electioni celebratæ de R. ſeniore cã cõmiſſa eſt, &
demum ad curiam deuoluta, quã Papa determinauit in cu-
ria per viam connexitatis, vt dicit litera, ſed poſtea iſte. R. ſe
nior veniẽs ad abbatiã, vt reciperetur in conuentione, fuit
teutonicè verberatus: qui effugiens manus ipſorum, ad ſedẽ
apoſtolicam appellauit, ne ibi eligeretur aliquis in abbatem
ſubſequentem propter iſtud, & alia legatus ſuſpendit mona
cos, & moñ. interdixit. quam monachi contemnentes cele-
brauerunt, & R. iuniorem elegerunt in abbatem, cui eṗs mu
nus bñdictionis impendit. inter R. ſeniorem. & R. iuniorem
de p̃dicta abbatia q̃ſtio orta eſt corã Papa. R. ſenior niteba-
tur ex prima electione, cum non fuerit ſibi ſeruata conuen-
tio, impugnabat electionem. R. iunioris: quia poſt appel. &
q̃a à ſuſpenſis, & de ſuſpenſo [arti. appellationis Papa diffini
uit: ſed quia de ſuſpenſione non conſtitit diffiniendum cõ-
2 mittit. ¶ No. primò, ꝙ Papa † compellit litigantes ſuper bñfi
cio ad compoſitionem alius, quod Papa non poſſet, licèt ad
concordiam debeat exhortare, vt in c. 1. ĩ. de mu. peti. & l.
æquiſsimum. de vſufruc. ¶ Scdò no. ꝙ de q̃one bñficiali pñt
partes componere. de quo. ĩ. dicã. ¶ Tertiò not. ꝙ in eodem
moñ. põt vnus habere prioratum, & cuſtodiã. ¶ Quartò no.
3 † ꝙ ꝓpter renũciationem non põt qs repetere bñficium, cui
renunciauit: licèt ſibi conuentio non ſeruetur. & ad hoc ten-
dit glo. magna. ¶ Quintò no. regulã, ꝙ ille, cuius nõ intereſt,
non auditur appellans. 2. q. 6. c. non ſolent. ¶ Sextò no. ꝙ ap
4 pellatio † extraiudicialis, q̃ eſt inualida, non reſcindit quod
legitimè geſtum eſt, de quo. ĩ. eo. c. cũ nobis olim. ¶ Septimò
no. ꝙ Papa ꝓnunciat ſuper incidenti. de quo plenè. ĩ. de or.
cog. c. 1. & ĩ. tangam. ¶ Octauò not. in ver. ſanè. q̃ñ obuiat
ſcripturæ factum, & ſcriptura facto. ſi.n. ille. R. iunior erat ſu
ſpenſus, non debuit bñdici; vñ cũ p̃poſitus ſcripſerit de inter
dicto, & conſtaret de bñdictione, erant inuicem repugnãtia.
& de hoc Papa mãdat inq̃ri. ¶ Nonò no. ꝙ non valet electio
celebrata à ſuſpenſis. de quo. ſ. de cõſue. c. cũ dilectus. ¶ Op
ponit̃. dr̃ hic, ꝙ iſte R. ſenior debebat recipere cuſtodiam, &
prioratum. Sed contra. in eadem eccleſia non põt quis habe
re officium, & bñficium, vt ĩ. de conſue. c. 1. li. 6. So. hic offi-
cium cuſtodiæ erat tpale. ſed perpetuum cum bñficio non
prohibetur, vt in contrario. ¶ Secundò oppo. dr̃ hic, q̃a cõ-
miſit prioratum, dum viueret &c. ſed cõtra de c. porrecta.
ĩ. de confir. vti. vel inuti. ſo. dicit. Inn. illa Decre. ceſſat, cũ cõ
ſtat per Papã prioratum ex certa ſcia confirmatũ eſſe, vt hic
erat. monachi.n. electi ad prioratũ nõ ſũt ſine cã remouẽdi.
ĩ. de ſta. mona. c. monachi. p quã Decre. dicit Ab. ꝙ ſi abbas
p̃ciperet, ꝙ admitteret eum non teneretur ſibi obedire, cũ
quò ad illa emancipatus ſit ab eo. 18. q. 1. ſi monachus. de re
ſcrip. edoceri. & hoc verum in prioratibus perpetuis: ſecus
in annalibus. ĩ. de ſta. mo. c. cum ad mona. & illud, quod no.
Io. An. ĩ. de præben. c. niſi eſſent. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ
iſte renunciauit propter prioratum, & cuſtodiam. Sed cõtra
hoc op. & vr̃, ꝙ hoc nõ fuerit licitũ, vt ĩ. de tranſac. c. ſup eo.
vbi

vbi renunciatio debet eſſe pura, nullo dato vel recepto. Solu.
dic, ꝙ auctoritas ſuperioris purgauit hoc vitium. concor. ĩ.
de præben. c. niſi. ¶ Quartò op. & videtur, ꝙ ſi iſti. R. ſeniori
non ſeruabatur compoſitio, ipſe poterat redire ad veterem
actionem, & petere abbatiam. hic dicitur, ꝙ renunciatio ſi-
bi nocet, quare malè. So. glo. magna format iſtud contrariũ,
& corroborat multis legibus, deinde ſoluit. de qua materia
dic, vt legitur, & no. 25. q. 2. c. ſi eccleſiæ. aliàs. 2. q. 5. & in l.
cum mota. & l. ſi pro fundo. C. de trãſac. & l. cum proponas.
C. de dolo. eſt materia difficilis, & incognita canoniſtis.
¶ Quintò op. & videtur, ꝙ iſte tex. ſit cõtrarius ſibijpſi. tres
enim excep. oppoſuit R. ſenior, de ſua electione primæua, de
appellatione, & de ſuſpenſione: Papa dicit, ꝙ non potuit ap-
pellare, quia non intererat; & tñ ipſum ad probandũ ſuſpen
ſionem admittit. ſi enim non intererat, debuit repelli ab om
nibus exceptionibus: hic aũt fuit auditus ſuper vna, & nõ ſu
per alia, quare malè. ſol. dic, ꝙ interpoſuit appellationẽ pro
prio intereſſe. quia prætendebat abbatiam ad ſe ſpectare:
nec appellauit ex eo ꝙ eſſet celebrata electio à ſuſpenſis: ſed
ad hanc exceptionem fuit admiſſus tanquàm monachus, nõ
pro priuato intereſſe. de quo intereſſe dic plenè, vt not. ĩ. de
accu. c. ſuper his. & in Spe. de app. in prin. & 2. q. 6. c. non ſo-
lent. & ĩ. de his, quæ fi. à ma. par. c. ex ore. ¶ Sextò op. hic Pa
pa pronunciat ſuper incidenti principaliter: hic erat q̃õ de
electionibus, & incidenter eſſet valida appellatio, vel nõ. er-
go ſuper hoc non debuit Papa pronunciare. ĩ. de ord. cog. c.
1. vbi plenè de hoc. & per Innocẽ. hic, qui ſuper hoc dicit, ꝙ
vbi de aliqua exceptione põt conſtare ſine probationibus fa
cti, ex quo factum notum eſt iudici, ſi põt ſuper tali exceptio
ne (de cuius efficacia, vel inefficatia conſtat ſibi iudici, vt iu
dici) pronunciare. & alia exceptio non liquida remanet in ſu
ſpenſo, vt hic fuit exceptio ſuſpenſionis eligentium, de qua
poſſet agi etiã poſt confirmationem. de app. c. conſtitu. põt
etiam q̃nq; excipi in caſu. c. ſuper his. de accu. facit qđ not.
Inn. in c. cum inter. ſ. de conſti. & de arbi. c. ex parte. ¶ Septi
mò op. & vr̃, ꝙ de eadem quæſtione iudex non debeat p par
tes pronunciare, vt fecit. ſ. ſuper articulo appellationis. & nõ
ſuper articulo ſuſpenſionis, vt de excep. rei iud. l. ſingulis. So.
dic vt ſ. proxi. contrario. & latius. ĩ. de re iudi. c. cum inter
nos. vbi plenè, ſi petitur certa ſumma, valeat pronunciatio in
minori, & an in eo, quod deeſt, videatur reus abſolutus, vel
remaneat ſuſpenſo. dic vt ibi pleniſsimè. & l. 1. C. ſi aduer. rẽ
iu. Vltimo no. in iſto c. ſecundùm dñm Pet. de Peruſio. ꝙ ap-
pellatio extraiudicialis interpoſita ex certa cauſa, nõ poteſt
iuſtificari ex alia cauſa in appellatione. hic enim appellauit
ex iure ſuæ electionis. & non probata cauſa, non iuſtificabi-
tur appellatio ex cauſa ſuſpenſionis eligentium. facit Clem.
appellanti. de app.

S V M M Æ.

1 *Electio quare confirmari debeat.*
2 *Honorem ſibi aſſumere nemo debet.*
3 *Electio cum irritatur, non tenent, quæ geſta ſunt per electum reprobatum.*
4 *Iuramenta, quæ clerici præſtant epiſcopo, quæ ſint.*

QValiter. Si electus ſufficientem non ha
bet ſcientiam, vel ante confir-
mationem adminiſtrat, caſſatur ipſius electio.
¶ No. primò effectum confirmationis. per ipſam enim con-
ſequitur electus adminiſtrationem, ſicut hæres per aditionẽ.
nam ante non põt agere, ſicut & fideicõmiſſarius vniuerſa-
lis ante reſtitutionem, vt l. cum hæredes. ff. de acqui. poſ. & l.
ex facto. ff. ad Trebel. ſicut ergo hæredis inſtitutio mortuo
teſtatore, habet cauſam reuocabilem. ſ. ſi non aditur hæredi
tas, vt l. nemo. ff. de teſta. tu. ita & electio eſt cõmutabilis, &
ius ex ea quæſitum ante confirmationem, vt hic. ¶ Secundò
1 no. quare debet electio † confirmari. ratio enim eſt reueren
tia. & irreuerens dicitur, qui illicò ſe ingerit, cum vocatur.
aliam cãm reddit glo. no. in c. auaritiæ. ĩ. e. lib. 6. in gl. & tũc.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ nemo debet ſibi honorem aſſumere, ſed q̃
vocatur à Deo tanquàm Aaron &c. ad Hebre. 5. & Leuit. 8.
& 21. diſt. §. 1. ¶ Quartò no. quo tempore requiritur ſciẽtia
in electo tẽpore. ſ. præſentationis. tex. etiam in c. cum in cun-
ctis. ſ. e. exigit, ꝙ tẽpore electionis. dic vt ĩ. eo. not. c. ſi fortè.
3 lib. 6. ¶ Quintò no. ꝙ cum electio † irritatur, non tenent q̃
geſta ſunt per electum reprobatum. ¶ Sextò no. ꝙ recipere
4 iuramentum † à laicis, & clericis eſt ſpecies adminiſtratio-
nis. quæ aũt iuramenta præſtent clerici eṗo, dic vt ĩ. de iure-
iuran. c. nullus. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ ante confirmationem
poſsit quis adminiſtrare. ĩ. e. c. nihil. §. fina. So. ibi loquitur in
caſu ſpeciali in his. ſ. qui ſunt multum remoti. eſt alius caſus
ſpecialis, vbi etiã confirmatus non adminiſtrat. in Extrauag.
Bonifa. *Iniunctæ nobis.* vbi promoti, & confirmati per curiã
ad cathedrales, vel regulares eccleſias adminiſtrare non de-
bent, vel epiſcopatum recipere, niſi literas confirmationis,
vel promotionis oſtendant. ¶ Secundò opponitur. dicit hic,
ꝙ eius eſt electio irritanda. contra imò vr̃, ꝙ ſit irrita ipſo iu
re. vt ſ. e. c. cum in cunctis. ſo. in patiente defectum ſcientiæ
non eſt oppoſitio, ſed in ingerente ſe adminiſtrationi loquit̃
hic. ¶ Sed tertio contra iſtam ſolutionem opponitur de cap.
auaritiæ. ĩ. e. lib. 6. non eſt irrita ipſo iure. So. ibi in eo, qui ſe
ingeſsit colore quæſito. & ſic plus delinquit. quod dic, vt ibi
no. & dic vt ĩ. e. c. bonæ. ¶ Quartò op. hic Papa irritat ea, q̃
iſte geſsit. ſed contra. de c. conſultationibus. ĩ. de iure pa. vbi
rata manent geſta per illum, qui putatur verus prælatus, ſiue
patronus. Sol. q̃nq; caſſatur electio non confirmata. & habet
locum iſtud c. q̃nq; fuit electio confirmata. & tunc licet po-
ſtea reprobatur, valent & tenent geſta per eum, vt l. Barba-
rius. ff. de offi. præto. & adde huic, quod no. ĩ. de iureiur. c. eã
te. vbi quæritur, an ille, qui ſoluit tali, liberatur: ſi autẽ ipſe
ſoluit alijs, liberabitur eccleſia: quia eccleſia pro inuito ſol-
uẽdo liberat eum. ff. de ſo. l. ſoluere. ſecũdũ Pe. & Abb. & dic
etiam, vt no. ĩ. e. c. nihil. & plenius de reſtitu. ſpol. c. in literis.
¶ Quærit glo. nunquid electus non confirmatus poſsit ad-
miniſtrare, quæ ſunt tempore peritura, videtur innuere, ꝙ
ſic. cautius tñ faciet abſtinendo ſi eſt alius, ad quem ſpectet.
& hoc tenet Tan. Ho. dicit, ꝙ licèt hoc ſit ſecurius. tamen ſi
adminiſtrauerit, non repellet electionem. Ego quæro, an Im
perator ante coronationem poſsit adminiſtrare iura Impe-
rij, & priuilegia concedere. vide in diſputatione Iac. de Are.
quem refert Cy. in l. bene à Zenone. C. de quad. præſcrip. &
quæſtionibus Oldra. fo. 104. & in d. c. auaritiæ.

S V M M Æ.

1 *Capitulum debet mittere nuncium ſuum cum literis.*
2 *Abſens, qui ſcit vacationem eccleſiæ, an ſit vocandus.*
3 *Mora in electionibus eſt damnoſa.*

CVm inter vniuerſas. Qui vo-
cant ad electionem cano. non vocandũ, illum ex-
pectare tenentur, niſi à Papa fuerint abſoluti. vel periculum
ſit in mora. h. d. ſecundũ glo. & ſunt duæ partes. prima deci-
ſa ponit ſupplicationem Capituli, quam iuſtificat. ſecundò
cãm reddens illam admittit, & etiam Capitulum inſtruit. ſe-
cunda ibi [quia verò.] ¶ No. quid vult deciſa inter diuerſas
metropolas &c. ſi quæratur indeciſa ipſam complectiuam vi
ſceribus charitatis propter vicinitatem. vicinitas enim tri-
buit priuilegium, & maiorem affectionem ad rem vicinam,
vt l. non bene. ff. de excu. tu. & l. ſi fundus. ff. de leg. 2. ¶ Secun
1 dò no. ꝙ Capitulum † debet tranſmittere nuncium cũ literis:
aliter non crederetur nuncio, vt ĩ. de offi. deleg. c. prudentiã.
& de app. c. perſonas. & ſic Capitulum põt mouere abſente,

vt

vt redeat. facit j̃.de cle.non reſi.c.4. & c. qualiter. ¶ Tertiò
no.caſum,quid iuris, cum aliquis non vocandus ad electio-
nem vocatur,an debeat expectari. de quo in glo. ¶ Quartò
2 no.an ille abſ̃s,† qui ſcit vacationem eccleſiæ,ſit vocandus.
de quo etiam in glo. ¶ Quintò not. ꝙ in electionibus mora
3 † eſt ſuſpecta,& dãnoſa.facit j̃.de pœni. & re.c.fin. in prima
glo.¶Sextò no.in ver.& conſequenter.ꝙ Papa confirmat ele
ctionem vt Papa, & tanquàm rex præbet cõſenſum. & ideò
de iſto conſenſu regio fit mentio . quia rex de conſuetudine
conſentire debeat.& tunc quia vacabat regnum,Papa ſucce-
dit in adminiſtratione regni Apuliæ . recognoſcit enim ille
rex imperiũ ab Eccleſia.j̃.de re iud. c. paſtoralis.in Cle. vel
dic ſecundũ Vin. ꝙ hic ideo requirebatur conſenſus Papæ,
quia rex erat paruulus.ex hoc arguit,ꝙ ſi filius feudatarij pa
ruulus eſt,oẽs illi,qui tenentur ei iurare fidelitatem , debent
iurare ei tanquàm dño feudi , & ab eo recipere inueſtiturã.
quod nõ eſt verũ,ſecũdũ eum: quia tunc debet dari tutor,do
nec ille peruenerit ad ętatẽ.j̃.de æta.& qual.c.ex rõne.& no.
bene hunc tex.cum quis ſuſtinet perſonam duorum,ſiue re-
præſentat duplicem perſonam. concor. ſunt in glo. & facit l.
tutor.ff.de his,quæ vt indig. ¶ Quæro primò , vtrũ abſentes
ſint vocandi ad alia negocia eccleſię.dic,vt in glo.& j̃.de te-
ſti.c.præſentium.lib.6.vbi gl.magiſtra. ¶ Secũdò quæro, an
abſentes, qui ſciunt vacationem eccleſiæ,ſint vocandi.dic vt
in ea.quæ tenet,ꝙ ſic.idem Inno.Ho. Compo.& Ab.concor.
quod no.Bar.in l.denunciaſſe.ff.de adul.vbi no. an venditori
debeat denũciari litis motio,vt teneatur de euictione, ſi hoc
ipſe venditor non ignorat.dic vt ibi. & vide quod no. de offi.
dele.c.prudentiam.¶ Tertiò quæro cum gl.prædicta,nunq̃d
poſt terminum aſsignatum debeant canonici expectare finẽ
termini,cum vocauerunt de gratia, non ꝙ vocare tenerẽtur.
glo.diſputat,& concludit,ꝙ teneantur,niſi quando periculũ
eſt in mora. Hoſtiẽ. Compoſt.Pet. & Ab. dicunt, ꝙ licèt ex-
pectare teneantur quò ad hoc,vt ſi contrafecerint, ſint obli-
gati ad expenſas,& intereſſe: tamen tenet electio ante finem
termini præfixi celebrata . de quo hic per eum, qui remittit
ad quæſt.de Doctore diſputante,quam ponit in reg. acceſſo
rium.de reg.iur.in mercur.lib.6.

S V M M Æ.

1 *Electio in choro eſt celebranda .*
2 *Papa in electionibus ſupplere poteſt .*
3 *Scientia in electo quæ requiratur .*
4 *Confirmans debet inquirere de ætate electi.*

CVm nobis olim Tria dicit
quò ad ti-
tulum. primò,ꝙ non inſpicimus, an poſt appella
tionẽ:ſed an cõtra ipſam fuerit electio celebrata. Sc̃dò ꝙ pe
nes vocãtes ius remanet ſaluum eligendi,ſi vocati ad electio
nem venire cõtemnunt. Tertiò ꝙ ad officiũ confirmatoris ꝑ
tinet inquirere de perſona electa, etiam nemine opponente.
Primò ponitur allegatio cõtra electum.Secunda ibi[ſed con
tra]allegat pro electo.Tertia ibi[his igitur]ipſius examina-
tio.quarta ibi[nos eccleſiæ]procuratoris commiſsio. poteſt
aliter ſummari. & ſic. Non valet electio, q̃ fit poſt,& contra
appellationem?non agit de contẽptu qui noluit ad electionẽ
venire. vbi dubitatur de ætate electi, non confirmatur , nec
caſſatur electio.& de ætate, & ſcientia electi ſuperior inqui-
rit,etiam nemine ſe opponente. propter neceſsitatem, & vti
litatem eccleſiæ diſpenſari poteſt cum electo ſuper ætatis de
fectu.h.d.¶ No.primò ad formã appellationis eſt attẽdẽdũ,
ſint reuocanda poſt eam innouata, vel non. quia ſimpliciter
innouata poſt appellationẽ,ſed innouata contra formam ip
ſius,non ſunt reuocanda. ſimiliter nõ innouata,dilatione pẽ
dente,ſed in dilationis præiudicium innouata, reſcinduntur.
C.de dila.l.à procedente.& l.generaliter.C.de iureiuran.for
ma ergo & modus rei attenditur,vt in c.Piſanis.de reſti.ſpol.
a ¶ Secundò no.in ver.Item.ꝙ in choro a eſt electio † celebrã
1 da.de hoc eſt.s̃.e.c.cum terra.ſecundùm Hoſt. ¶ Tertiò no.
ꝙ viua voce poteſt moneri qui eſt in Capitulo,ne recedat. &
recedendo non põt agere de contemptu.& valet electio, illo
tali vlterius non citato,ſiue monito . quod eſt verum,quan-
do in choro remanet maior pars,& procedit ſecundũ formã
mandati apoſtolici: aliàs non imputaretur.& ſic loquitur.s̃.
de poſtu.c.bonæ.1.§.verũ. ¶ Quartò no. dictum Apoſtoli.
Non citò manum imponas. 1.ad Thimo.5. in fi.vbi Apoſto-
lus loquitur de Deo Socratis. in fi. Nulla res põt eſſe eadem
feſtinata,& examinata.nec eſt quicquam, quod habere poſ
ſit ſimul laudem diligentiæ, & gloriam celeritatis. in confir-
mationibus ergo celeritas probatur,vt j̃.e.c.fi.lib.6.¶ Quin
2 tò no.in eo.ver.ꝙ in electionibus Papa † poteſt ſupplere de
facto,& inquirere ex officio. idem in multis alijs caſibus , vt
dixi s̃.de poſtu.c.bonę. quibus adde caſum , vbi procedituc
in criminibus,ſuper quibus põt tam ad offenſam , quàm ad
defenſam producere teſtes ex officio,vt no.Bar.in diſpu.Iu-
3 dex maleficiorum &c.¶ Sextò no.† in ver. illius. quæ ſciẽtia
requiratur in electo,& à quo debet recipi eius teſtimonium
ſuper ſententia. & dicit, ꝙ ab his , qui eum cognouerunt , &
maximè in ſtudio,in quo ſtuduit, & cum ibi cognoſcentibus
ſciri poteſt,vt j̃.c. proxi. ¶ Septimò not.in ver. de legitima.
4 † ꝙ ille, ad quem ſpectat cõfirmatio,debet inquirere de æta
te electi. quia hic non conſtitit, non fuit electio confirmata.
ergo vr̃,ꝙ ſemper electo incumbat probatio ætatis, quæ re-
quiritur in eo actu,ad quẽ vult admitti. de quo plenè in l.de
ætate.ff.de mi.& 78.diſt.c.quid eſt .¶ Octauò not. ꝙ petita
fuit hic confirmatio,& Papa fecit eum procuratorẽ.non er-
go requiritur tãta idoneitas in procuratore,quanta requiri-
tur in elec.& tamen quò ad effectũ adminiſtrationis tribuit
ſibi poteſtatem.vt patet in fi. ¶ Venio ad op. & primò dicit
hic,ꝙ fuit appellatum,ne fieret electio niſi canonica. ſed vr̃,
ꝙ iſta appellatio eſt fruſtratoria.quia ſi electio eſt canonica,
valet, dicta appellatione non ob. vt hic. ſi eſt minus canoni-
ca,non valet etiã ſine appellatione, vt j̃.eo.c.auditis.nihil er-
go talis appellatio operatur , ergo ſuperuacua:nec debuit in
terponi ſicut ſuperuacua cautio, vt l.ſtipulatio.§. diuus.ff. vt
le.no.ca.dic ꝙ appellatio reddit electionem inualidam ipſo
iure,niſi aliter eſſet annullanda.j̃.eo. c. auditis. coniuncto c.
quia propter.§.aliter. intereſt enim plures vias habere ad re
ſciſsionem actus, vt l.eum qui.& l.contra maio. C.de inoffi.
teſt.¶ Secundò op. dicitur hic , ꝙ appellatio caſſat illa,quæ
contra eam ſunt attẽtata,nõ alia.contra.imò videtur, ꝙ om
nia ſiue iuſtè,ſiue iniuſtè fuerunt attẽtata.poſtquàm enim iu
riſdictio eſt ſuſpenſa,non videtur conſiderandum,ſi innoua
uerit iuſtè, vel iniuſtè.s̃.de reſcrip.c.ſignificante.c. Rodul. &
c.ſignificauit.pro hoc facit , quia innouatio noui operis eſt
ſpecies prouocãdi:tamen poſt nunciationẽ noui operis om-
nia deuoluuntur,iuſtè vel iniuſtè fuerint conſtructa, vt l. 1.ff.
de no.op.nun.c.1.So.aliud in nunciatione noui operis,& ap.
iudiciali ex vna parte , vt in contrarijs . & aliud in appella-
tione extraiudiciali , vt hic . In appellatione enim extraiu-
diciali non omnia irritantur , ſed illa duntaxat, quæ con-
tra eam fiunt.quod declarat latiùs Inno. in extraua. nam ſi
quis appellat,ne fiat electio per compromiſſum , & Capitu-
lum vocat appellantem, vt compareat , quia vult eligere per
ſcrutinium,valebit electio,ſi ille ad hoc vocatus non venerit,
de ſua appellatione confiſus. Item ſi appel.ne talis admitta-
tur, quia ſit excõicatus, & admittatur, quia eſt occultus, va-
lebit electio.de procu.c.fi.& j̃.e.tit. c. nulla. vox tñ ſua non
præſtat ſuffragiũ.& in hoc defertur negocium ad ſuperiorẽ.
item ſi appellatur à prouiſore,vt conferat præbendã, & ipſe
confert canonicatum, & præbendã, valebit electio canonica
tus, de qua non fuit appellatum,arg.j̃. de præbẽ. c.relatum.
& c.dilectus.& quod legitur, & no. de reſcrip.c. conſtitutus.
1.reſpõ.

1.reſpon.Item ſi appelletur à prouiſore, ne P.recipiat in te-
ſtem,& ipſe illũ,& alios recipiat,tenebit receptio aliorũ, nõ
illius. iſta eſt ergo eius concluſio in extraiudiciali appella-
tione,ꝙ per eam(ſi probatur legitima) irritatur dũtaxat qđ
agitur contra eam,& nõ alia. in iudiciali verò irritatur quod
contra eam agitur,& quod agitur in tota cauſa:vnde ſi appel
letur,ne excõicatum recipiant in teſtem , & ipſe recipit illũ.
& alios,etiam aliorum receptio erit nulla:licèt alij contra,ſi
iudex non fuerit ſecutus dictũ illius.j̃.de re iudi. c.cũ I.& A.
& quod ibi per Io.And. in glo.conſpiratorum. & ſuper glo.
pe.& vl.& de ap.c.ſuper eo.1.ſuper glo.Hoſt. hic videtur te-
nere,ꝙ aliorum receptio nõ valeat poſt appel. propter gra-
uamen illatum in receptione illius in dilationibus,& expen-
ſis.vnde propter appellationem à dicto grauamine ſuſpendi
tur iuriſdictio quò ad omnia.& hoc, quod dictum eſt de ap-
pellatione iudiciali ab vno articulo , vt ſuſpendatur iuriſdi-
ctio ad oẽs,habet locum in vna,& eadem cauſa. In diuerſis
verò cauſis,an vna appellatio in vna ſuſpendat iuriſdictionẽ
iudicis à quo.ſi in alia,dic,ꝙ non eſt prorſus diuerſa. ſi autẽ
eſt connexa, vt cauſa conuentionis , & retentionis:an appel-
latio in vna ſuſpendat in alia iuriſdictionem,Inno. ꝙ non, ẽt
ſi eſſet cauſa correctionis.ar.j̃.de offi.archi.c. dilectus.§.pe.
ſed Hoſt.contra,per no.j̃. de ord. cog.c.cum dilectus. quod
dic, vt legitur,& no.j̃.de appel.c.ad hæc ſi in vna. & j̃. de ap.
c.cum teneamur.in nunciatione noui operis quare iuſtè , vel
iniuſtè factum reuocatur. dic, ꝙ operatur breuitas termini,
infra quem debet adiri iudex.vnde in mora modici tp̃is (q̃a
non eſt periculum) debuit expectari:ſed in appellatione da
tur annus,ac biennium ex cauſa : vnde in actu extraiudiciali
non debet expectari . quod dic per Goff. in ſumma de oper.
no.nun.§.officium.Ex prædictis ergo habetis vnam differen
tiam inter appellationẽ iudicialẽ,& extraiudicialẽ: alias ha-
bes. j̃.quæ fi.à ma. par. ca.c.cum in cunctis.per Inn.& quod
no.in c.bonæ.j̃.de app.& ꝑ Bar.in l.ſecus.de ap.reci. ¶ Ter-
tiò op.dicitur hic,ꝙ op.iſtius fuit,ne fieret electio, niſi cano
nica: & tñ electores elegerunt eum , de cuius ætate legitima
nõ apparuit. ergo videtur, ꝙ appellatio fuerit legitima,& ꝙ
eligendo perſonam (de cuius legitima ætate non conſtitit)
fuerit appellatio iuſtificata, & debuerit irritari, tanquàm cõ
tra appellationem attentata . cuius contra. dic. ſo.dic,ꝙ ap-
pellans iſtum defectum nõ oppoſuit, nec deduxit: vnde eius
appellatio non potuit iuſtificari ex cauſa non deducta , nec
probata per eum,ſicut dicimus de appellatione ab interlo-
cutoria, vt in c.appellanti.de ap. in Cle.debet enim appellãs
extra iudicium probare cãm legitimã.ſuæ appel. vt no. in d.
c.cum in cunctis.non enim erat probatũ,ꝙ eſſet minor, nec
etiam , ꝙ eſſet maior . vnde in dubio fuit quædam media
via eligenda,qua alibi dicitur ſententia iuſtificari;vt l. Neſen
nius.ff.de nego.ge.¶ Quartò op.dicitur hic[volentes tã rõ-
nes,quàm canones obſeruare.]dicit.contra.imò videtur , ꝙ
faciant contra cano.qui exigunt ætatem legitimam. s̃.eod.c.
cum in cunctis.78.diſt.c.quod eſt.ſo.dicit Hoſt.ꝙ hic non le
gitur de obſeruantia canonum,qui loquuntur de ætate pro-
mouendorum,ſed de canonibus, qui ex cauſa diſpenſationẽ
permittunt. 1.q.7.c.niſi. & ſe.hic ergo Papa ex iuſta cauſa di
ſpenſauit, vt ſequitur.¶ Sed contra hoc incidẽter opponitur,
quia nuncij hic fuerunt miſsi ad petendum confirmationẽ :
ergo non debuit diſpenſari,niſi iterum committeretur, vt j̃.
c.proxi.ad fi. So. ſecundũ Hoſt. fauor ſubdiaconi fuit hic in
cauſa.in contrario nulla neceſsitas eccleſiæ imminet. hic ſe-
cus. vt patet in tex.¶ Quintò op.dicitur hic, ꝙ iſti,qui remã
ſerunt in Capitulo,monere debent abſ̃tes. contra . quia par
in parem non habet imperium.j̃.c.proxi. Item obſtat.j̃.e.c.
cum in veteri.vbi præſentes non potuerunt præfigere termi-
num.So. dicit Innoc. ꝙ iſta non põt dici citatio,ſed requiſi-
tio,ſiue intimatio,quam poteſt facere par pari:ſicut facit ip-
ſam emptor venditori,ſi mouetur ſibi controuerſia de euic.
l.ſi rem.§.fin. & l. ſi dictum.& facit quod dicitur de pluribus
delegatis de offi.dele.in c.cum cã. in prima glo. ad c.cum in
veteri. dic,ꝙ ibi præfigebat terminum non paribus, ſed con
ſiliarijs datis à Papa.quod non poſſunt : ſicut non põt iudex
à quo præfigere terminum iudici ad quem ad cãm finiendã.
j̃.de ap.c.ex inſinuatione.¶ Quærit gl.2.ſi abſentes monentr
à Capitulo , vt compareant infra certũ tempus ad electionẽ
celebrandã,& non comparent , an poſsint præſentes ſtatim
ad electionem procedere:vel finẽ termini iuris,ſi ſupereſt de
eo,debeant expectare , & probat efficaciter per plura ſimi-
lia,ꝙ non debeat expectari finis termini à iure præfixi. dein
de allegat in contrarium,& concludit,ꝙ non teneatur, ſi ma
ior,& ſanior pars vult procedere,ſtatim elapſo termino ſta-
tuto.Io.dixit,ꝙ circa finem termini à iure præfixi poſsint eli
gere,& non ante.opi.glo.tenent Tan.Phi.& Goff. Hoſt. opi.
iſtorum putat veram , duobus concurrentibus, videlicet ꝙ
duæ partes ſint præſentes,& ſubeſſet legitima cauſa arctatio
nis: aliàs ſi duæ partes eſſent abſentes , vel non ſubſit legiti-
ma cauſa arctationis, non poſſunt præſentes terminum à iu
re ſtatutum ſine cauſa limitare, vt in reg.indultum. Ego cre-
do opi. glo.veram,intelligendo ſimpliciter,prout iacet,vide
licet quando maior,& ſanior pars Capituli vocat alios . quo
caſu ſicut valent alia geſta: ita etiam valeat electio.j̃. de his,
quæ fi.à ma.par. ca.per to.Non obſtat reg.indultum:quia nõ
in fauorem ſingulorum canonicorum , ſed collegij,eſt tem-
pus ſtatutum, vt dicitur in ſimili.j̃.de fo.compe.c. ſi diligen-
ti. & præſertim in electionibus eſt hoc dicendum,vbi mora
in iuris præſumptione eſt ſuſpecta, & dãnoſa.s̃.eod.c.proxi.
vnde iuris præſumptio præbet cauſam iuſtam , quam exigit
Hoſt.vbi autem maior pars eſſet abſens:tunc minor pars de
beret propè finẽ termini expectare. & hoc etiam tenet Inn.
poſſunt tñ partes, etiã ſi ſit vnus, alios reuocare,ar.10. q.2.
c.hoc ius.& s̃.c.proxi.& de ma.& obe.in gl. per hoc. per Io.
An.& de offi.or.c. irrefragabili. ſuper glo. vel per decanum.
& de no.ope.nun.c.2.in gl.ſic ſumptus. ¶ Secũdò quæro.po
no,ꝙ oẽs præter vnũ ſunt abſentes,& tempus eligendi adeo
lapſum eſt,quòd non poſſunt abſentes citari. nunquid ille ſo
lus pñs põt eligere.Inno.& Compoſt.ꝙ ſic.65.diſt.c.ſi.& ar.
hic,etiam ſi non fuerint citati , ex quo ſciebant vacationem :
quia dies à conſtitutione appoſita pro homine interpellat.j̃.
de loc.c.potuit.Pet.& Ab.dicunt contrarium . quia ſecundũ
eos ius maioris partis non recedit in minorẽ, niſi qñ eligunt
ſcienter indignum.s̃.de poſt.c.gratum.dicit tamen, ꝙ ſi aſsi
gnata die ad electionem celebrandam oẽs ſint abſentes præ
ter vnum,ille ſolus die ſtatuta poterit eligere.plus ergo ope-
ratur ſtatuitio termini à Capitulo , quàm à iure : quia vnus
non poterit eligere, niſi terminum à iure ſtatutum , ſed bene
poterit,ſi eſt ſtatutum à Capitulo. Ego in hoc non video ra-
tionem diuerſitatis, quare non ſit eiuſdem efficaciæ perem-
ptio termini iur. ſicut hominis:vnde ſtarẽ cum Inno.& Com
poſt.niſi in caſu,quando abſentes , qui facerent duas partes
Capituli, nunciarent vni , vel pluribus præſentibus in eccle-
ſia,ꝙ nolunt in alio loco electionem celebrare,& ad hoc mo
nuerant ipſos,ſiue ipſum. tenetur enim ille vnus , ſiue minor
pars accedere ad maiorem : quia locus non eſt de ſubſtan-
tia.de quo remittit Hoſt.ad ſummam.eo.titu.vbi de materia
huius glo.vide Guli.c.16.ac duobus ſeq.¶ Tertiò quæro.an
in iſta requiſitione, quam faciunt præſentes de abſentibus ,
requiratur peremptorium,vel debeat eſſe trina.dicit,ꝙ non.
j̃.e.c.quod ſicut.& s̃.c.1.c.bonæ. ¶ Quartò quæro.vtrũ de-
beat expectari tota die: vel ſi non venit de mane, debeat ele
ctio celebrari.dicit,ꝙ de mane. ſi eſt pręfixa dies ad eligen-
dum.quia toto mane cenſetur hora competens, ſicut in iudi
cio tota dies.Si aũt diceretur[venias ad tractandum,& ordi
nandum de electione]tunc vſque ad ſupremam horam no-
ctis, ſecundùm Ioan.An. ¶ Quintò quæro.cui æquiparetur
iſte,qui eſt procurator datus.dicit Ioan.And.ꝙ viſitatori.de
quo

quo dic, vt j.e.c.is cui.lib.6.& eſt nouus modus prouiſionis. ſcilicet extraordinarius, ſicut commenda, de qua.j.eo.c.nemo deinceps.& de ac.ca.ſi conſtiterit.per Inno.&c.

ADDITIO.

a § Quod in choro. Adde, quòd communiter tangi ſolet, an locus ſit de ſubſtantia electionis.de hoc vide glo.in c.in nomine Domini.23.diſt.& in c.cum terra.ſupra eo.Inno.in c.2.in glo.magna. de noui operis nunc. Are. in c.vbi periculum, de elec.lib.6. Hoſtiẽ. in c. cum terra.& quæ ibidem dixi.

S V M M AE.

1 *Natus ex illegitimo matrimonio poteſt in epiſcopum poſtulari.*
2 *Electus non debet tacere irregularitatem occultam de peccato non occulto.*
3 *Par in parem non habet imperium.*
4 *Electio facta de illegitimo irritatur ipſo iure.*
5 *Scientia inhabilitatis præſumitur in electoribus.*
6 *Procurator miſſus ad petendam confirmationem, non poteſt vigore mandati petere diſpenſationem.*
7 *Electione caſſata, poſſunt electores procedere ad ſecundam.*

1 INnotuit. Illegitimè natus † poſtulari põt in epm, ſed non eligi.& ſi eligitur, nulla eſt electio ipſo iure.& diuiditur in tres partes. Prima narrat factum. Secunda ibi [quàmuis] allegat. Tertia ibi [habito] diffinit, & prouidet. ſub prima continetur electio, confirmationis denegatio.& huius cauſa à Papa ſupponitur ſuffraganeorum teſtimonium, & electi confeſsio. ſub ſecũda dicit diſpenſationẽ fieri potuiſſe, ponens diſpenſationis motiua. ſub tertia electionem caſſam decernit, Capitulo parcit, ſupplicationem poſt factam repulit, quoddã decretum ſubdit, electũ ad poſtulandum inducit. ¶ No.primò, ꝙ qñq; eligitur abſens, & ignorans & tunc differtur confirmatio. quod dic, vt in c.quàm ſit.j.e.lib.6. abſenti aũt an quæratur ius ex tali electione.arg.quòd no.in l.qui abſenti.de acqui.poſ. & c.fi.de procu.vbi poteſt mandatum, antequàm in notitiam abſentis perueniat, reuocari.contrarium credo, per c.publico.j.e.coniuncto.c.ſi tibi abſenti.de præben.lib.6. ¶ Secun-
2 dò no.ꝙ electus † nõ debet tacere irregularitatem occultã: de peccato verò occulto non eſt neceſſaria diſpenſatio, ſecũdũ Vin. Si aũt concurreret irregularitas cũ peccato (vt ſi illegitimus promotus eſt in epm) tunc indiget diſpenſatione, & poſt diſpenſationẽ tenet quod factum eſt, ſecundũ Inno. qđ intelligunt quidam verum, qñ ille, qui diſpenſat, habet poteſtatem dandi illam dignitatem. Sed alij, & melius, ſm Inn. & Hoſt. dicũt, ꝙ ſatis eſt ad hoc vt poſsit in beneficio remanere, ꝙ habeat poteſtatem diſpenſandi: licèt non habeat poteſtatem conferendi illam dignitatem. ¶ Tertiò no.de decreto ſubſcriptionibus reprobato &c.ipſius formam vide in Specu.& §.1.circa medium.& §.2.in 2.col.& per Guli.Mandag. parte 2.c.2.15.& 16.ſtatur aũt decreto, & datur ei fides, vbi pars aduerſa neget quæ continentur in eo. de procu. c. 1. & j.e.c.ſcriptum. Iſtud tñ decretum non eſt de ſubſtantia, vt no.Io.61.diſt.c.eps. Tan.Vin.& Goff.hic in ſummâ huius.c. §.facta electione. Idem Inno.& Hoſt.& Compo.Ia.tamen dicit, ꝙ eſt de ſubſtantia electionis.de poſtu.c.bonæ. il 2.quod non approbat Hoſtien.& reprobatur 61.diſtin.c. ſed aliud. ¶ Quartò no. ꝙ ſuper legitimitate electi naſcitur dubiũ, ſit natus de legitimo matrimonio, necne.& ſi de parentum matrimonio non conſtat, non præſumitur, vt no. & dixi. & j.de reſti.ſpo.c.ex parte.& aduerte, quia licèt glo.habeat pro firmo, ꝙ iſte legitimetur per matrimonium ſubſequens. ego dubito in caſu huius.c.qm̃ habuit ad virginem furtiuum acceſſum. quia iura, quæ de tali legitimatione loquuntur, faciunt mentionẽ de illa, quæ fuit concubina. Et reperi conſiliũ Oldra.ꝙ iſti nati ex furtiuo acceſſu nõ legitimantur per ſequẽs matrimonium.non firmo pro modo.adde quod no.Bar.ff.de
3 concu.in l.1. ¶ Quintò no. ꝙ non habet imperium par † in parem, &c. niſi ſe ſubijciat, vt in iuribus alleg.in glo. & dic 12.q.2.c.non liceat.vbi in glo. ¶ Sextò no.in ver.multa. ꝙ in diſpenſationibus debent attendi, & conſiderari plures cauſæ.& debet fieri cũ cauſæ cognitiõe.de quo j.de æta.& qual. c.1.lib.6.facit 1.q.7.c.exigunt.alijs ibi ſimilibus. & in Specu.de le.§.nunc de eporum diſpenſatione.& in alijs.§.Et no. ꝙ ſcholaſtica notitia, & ꝙ confeſsio attenuat delictum. ¶ Se-
4 ptimò no.in ver.habito, ꝙ electio † facta de illegitimo eſt irrita ipſo iure.de quo.s̃.eo. c.cum in cunctis. poſtulatio autẽ valet: electio igitur non includit poſtulationẽ. & ille, qui põt poſtulare, ſi eligit, nihil agit. & ſic quod ago vt ago nõ valet, vt valere poteſt. quia in ſeparatis de vno ad reliquum non infertur, vt l.ſi maritus.C.de dona.inter vi.& vxo.& quæ ſit ratio, quare ſi non valet electio, non valeat poſtulatio. dic, vt no.s̃.de poſtu.c.1.per Inno. ¶ Octauò no. in ver.parentes.
5 † ꝙ in electoribus præſumitur ſcientiã inhabilitatis electi, nec poſſunt ſe per ignorãtiam excuſare. præſumit enim quis habere notam perſonam illius, quem aſſumit ad aliquod officiũ, vt ff.de confir.tu.l.patronus.& ſemper præſumitur cõtra eum, qui tenet ex officio aliquid facere, ſi non facit, vel non probat adhibuiſſe diligentiã, vt tenetur, vt ff. de leg.1.l. omnia.§.ſpecies.& l.veluti.ff.de eden.& vide, quod no.j.de reg.iur.in reg.præſumit.lib.6.& 1.q.1.c. ſi qui à ſimoniacis.
6 ¶ Nonò no.in ver.& quàmuis. ꝙ procurator † miſſus ad petendã confirmationem, non põt vigore mandati petere diſpenſationem: licèt per ipſam perueniatur ad confirmationẽ.ar.contra in l.2.& ff. de iuriſdi.om.iudi.& l.ad rem mobilẽ.& l.ad legatũ.ff.de procu.ſed ibi loquitur de his, quę ſunt conſecutiua ad mandatũ de iure communi.illa aũt, quæ veniunt contra ius commune, vt diſpenſatio, non includuntur ſub mandato.quia confirmatio nititur debito: diſpenſatio verò ſoli gratiæ. ¶ Decimò no.in ver.decernẽtes. ꝙ ad hoc, vt ele-
7 ctione caſſata electores † poſsint procedere ad ſecundã, requiritur, ꝙ caſſatio talis fuerit eis nota per literas ſuperioris: nã ante ſunt dubij de iure ſuo ſuper iure eligẽdi.& licèt in rei veritate ad ipſos poſt caſſationem ius eligendi iterum deuoluatur: tñ debent hoc ſcire: nec ſufficit fieri facto. quia ſciẽtia facti cũ poteſtate requiritur. ſicut dicimus in aditione hæreditatis, & implemento conditionis, vt l.multũ.ff. de condi.& demon.& prædicta adducit glo.ad q.de qua j.dicam. ¶ Oppo.dicitur in tex. ꝙ iſte magiſter erat archidiaconus ex diſpẽſatione: vnde talis diſpenſatio nõ extẽdit ſe ad epatũ, vt j. de fi.presby.c.1.lib.6.& no.j.de conceſ.pręben. c.dilectus. eſt & alia ratio. quia examinatio primò facta reſpectu minoris ætatis non ſufficit, vt ſine noua examinatione ad maiorẽ dignitatẽ idoneus cenſeatũ, vt j.de æta.& quali.c.accepimus. facit.ff.de ſerui.expor.l.cui petitio.& de ſena.l. qui dignus.
¶ Secundò opponitur. dicitur hic, ꝙ iſte fuit confeſſus ſuum reatum. Sed contra de pœni.di. 1.c.non tibi dico, vt te prodas. ſo.illud fallit in promouendo, qui debet fateri irregularitatẽ ſuã: aliter non põt in beneficio ſalua conſcientia remanere, vt j.ſubijcit de tempo.ordi.& de ſcru.c.vno. ¶ Tertiò opponiť. dicitur hic, ꝙ ignorantia non excuſat, ſi non elegerũt idoneum. Sed contra, ff.qui pe.tu.l. 2. in fi. vbi excuſatur mater, ſi eligit tutorem, qui videbatur idoneus, & non erat. Sol.ibi propter imbecillitatẽ ſexus, ſecũdũ Vin. Ego dico, ꝙ idem in electoribus, ſi probauerint, ꝙ pro legitimo cõiter habebať.& ſic officijs fungebatur. quia cõis opinio excuſat electores à vitio, & defectu latẽti, vt ar.in c.nulli.j.e.li.6. & hoc tenet Cõpoſt. ¶ Quartò op. qui innouat poſtulationem caſſatam, priuatur poteſtate eligendi, vt s̃.tit. 1.c.gratũ. ergo videť, ꝙ malè faciat hic Papa, mandare electionem iſtam caſſatam iterum innouari. So. aliud eſt poſtulationem caſſatam innouare. quod non licet, vt ibi. aliud eſt electũ caſſatum poſtulare, quod licet quandoq;, vt hic. ¶ Quintò opponitur. defectus illegitimitatis hic erat occultus. ergo non videť fuiſſe neceſſaria diſpẽſatio. j.de tempo.or.c.ex tenore. So. ibi lo-

quitur in crimine, hic in irregularitate certa ex defectu. Si autem concurrat irregularitas cum peccato. dic, vt dixi.s̃. in ſecundo no.& adde hic quod not. Archi.in c.qui contra.lib.6. vbi quid iuris, ſi prælatus prohibet certam perſonam eligi, de qua conſtet ſibi, ꝙ ſit curioſa: non enim creditur ſibi, niſi probet. de tempo.or.c.ex tenore. & c.fin. de conſec.diſt.2.c. non prohibeatur.ar.contra.j.de ſpon.c.præterea.& de tempo.or.c.ad aures.dic, vt d.c.qui contra.j.e.lib.6.

S V M M AE.

1 *Electionis quæſtio cum deuoluitur ad Papam, debent partes coram eo comparere.*
2 *Ad electionem ſinguli ſunt requirendi.*
3 *Eligentium conſenſus debet redigi in ſcripturam publicam.*
4 *Tractatus electionem præcedere debet.*
5 *Crimen obiectum in vna electione poteſt iterum opponi in alia eiuſdem perſonæ.*
6 *Quæſtio ſpiritualis in ordinarium compromitti poteſt.*
7 *Electores poſt publicam electionem variare non poſſunt.*
8 *Appellatio friuola non ſuſpendit actum electionis.*
9 *Prælatus in eccleſia an poſſit eligi, donec inueniatur alius in eccleſia vacante.*

CVm inter canonicos. Electus à maiori parte Capituli, ſi ſit idoneus, & conſenſerit, vel conſentire velit, etiam ſi non ſit de gremio eccleſiæ, refutari non poteſt. & prima pars ponit factum, & partium allegationes. ſecunda ibi [Diſcretioni] diffiniendum committit. ¶ No.primò, quòd cum quæſtio electio-
1 nis † deuoluitur ad Papam, debent partes comparere coram eo per ſe, vel per procuratorem idoneum. infra autem quantum tẽpus, & qualiter, dic vt j.e.c.1.& c.cupientes.li.6.
2 ¶ Secundò no. † ꝙ ad electionem ſinguli ſunt ſingulariter requirendi: electio tamen debet eſſe talis, vt hic denotant iſta duo no [ſinguli requiſiti | cõi cõſenſu.] &c.de hoc.j.c.in Ge-
3 neſi. ¶ Tertiò no. ꝙ conſenſus † eligentium debet redigi in ſcripturam publicam, & ſic requiritur notarius. Pet.dicit, ꝙ ſcriptura publica põt accipi, quando habet ſigillum Capituli.de ſcrutinio iſto faciendo, & in ſcriptis redigendo dic, vt j.e.c.quia propter.ſuper ver.in ſcriptis. ¶ Quartò no.in ver.
4 cæterũ. ꝙ tractatus † debet præcedere electionem. de iſto tractatu dic, vt s̃.e.c.cum terra. aperire enim debent oculos electores. quia quem ſemper in prælatum conſtituunt, poſtea reprobare non poſſunt. 8.q.2.c.dilectiſsimi. ¶ Quintò no. ꝙ in Capitulo poſſunt electores nominare vnum, vel plures in eorum prælatum. & iſta dicitur ſimplex nominatio, nec ex ea ius quæritur, vt j.e.c. ꝙ ſicut. põt tamen ille, cui diſplicet, nominatim opponere contra eum eius defectum, vt hic. & ẽt appellare, ne eligatur. quo caſu debet ſeruare formam c. vt circa.j.e.lib.6.vt patet in c.qui contra certam.eo.tit. ¶ Sex-
5 tò no.in ver.pro quo. ꝙ crimen † obiectum in vna electione poteſt iterum opponi in alia electione eiuſdem perſonæ, & de hoc tractat glo. vtrũ ſcilicet crimen obiectum in vno iudicio, præiudicet in alio. de quo.s̃.eo. c. ſuper eo. & per Inno. in c.cum dilectus.j.de or.cog. ¶ Septimò no. ꝙ iſte excepit, ne eligeretur de aliena eccleſia, donec reperiatur idoneus in eadem. an aũt iſta ſit valida exceptio, diſtinguit hic gl. & j.
6 dicam. ¶ Octauò no.in ver. poſt hæc. ꝙ qõ † ſpiritualis põt in ordinarium compromitti. de quo plenè. j.de arb.c. cũ tẽpore.& c.contingit. ¶ Nonò no. ꝙ ad eundem ſpectat quandoq; prouiſio, & confirmatio diuerſo iure, vt s̃.e. c. cum inter vniuerſas.& de hoc in glo. ¶ Decimò no. in ver. Diſcre-
7 tioni. † ꝙ poſt publicam electionem non poſſunt variare electores. de quo j.e.c.publicato.& ꝙ inter electum, & electores quaſi ſpirituale vinculum eſt contractum. ¶ Vndecimò
8 no. ꝙ friuola appellatio † nõ ſuſpendit actum electionis: imò etiam appellatio ex iuſtis cauſis interpoſita, non ſuſpendit, niſi coram ſuperiore oſtendatur veritas cauſarum, vt no.s̃. eo.c.cum nobis olim. ¶ Duodecimò no. ꝙ etiã ante conſenſum electi non poſſunt reſilire electores. infra quantũ tẽpus electus debeat conſentire, dic vt j.de elec. c. quàm ſit.lib.6.
¶ Venio ad apparatum, quem expediam ſuccinctè per qõnes. Et primò quęro. cum canonici in electione diſcordant, quis in iſta diſcordia miniſtrabit expenſas, an eccleſia, vel ipſimet inuicem diſsidentes? rñ. dicit gl. ꝙ primò eſt videndũ, cum ſic ſe diuidunt canonici, penes quos dicatur eſſe Capitulum. dicit glo. ꝙ vbi eſt maior pars. Non obſt.l.nulli.ff.qđ cuiuſque vni. no.& j.c. proxi. vbi requiritur præſentia duarum partium: habent enim locum, cum litigant cum extraneo, nõ cum inter ſeipſos, ſecundũ Hoſt. qđ verbum no. huic ergo procuratori conſtituto à maiori parte (& ſic à Capitulo) an miniſtrabuntur expenſæ de bonis eccleſiæ contra aliã partem. dicit glo. ꝙ ſic. Io.& Gof. contra, ne prouideatur de rebus illorũ, quibus aduerſatur. de hoc.j.e.c.præteritæ. & c. cupientes.in gl.fi. iſtis verò, in quibus non repræſentatur Capitulum, an miniſtrabuntur expenſæ. dicit Hoſt. ꝙ regulariter ſic, vt j.de accu.c.ex parte. ſecularis verò nihil percipiet: ſed ſi ſunt plures, cõicabunt inter ſe pro ſolido, & libra. & ſi obtineant, recuperabit à Capitulo. de procu.c.cum pro cauſa.& de re.ec.non alie.c.ad audientiam. & ſic vtilitatem expenſarum litis terminus declarabit. de iudi.l. rem non nouã.
9 ¶ Secundò quæro, an poſsit eligi prælatus † de aliena eccleſia, donec reperiatur idoneus in eccleſia vacãte. rñ. gl. refert tres opi.in prędicta qõne. Prima eſt opi. Lau. dicentis, ꝙ valet electio de aliena eccleſia, ſi duæ partes Capituli conſentiunt: aliàs non. vnde concludit, ſi maior pars eligeret de aliena eccleſia, & minor de propria, præualeret electio minoris partis, per rationes & iura in glo. de hoc etiam no.41.diſt.c. nullus inuitis. ¶ Alia eſt opi. Ioan.& Vin. qui tenent, ꝙ ſemper præualeat electio facta de propria eccleſia, etiam à duobus. Tertia eſt opi. Tan. qui tenet, ꝙ ſemper præualeat electio facta à maiori parte, etiam de aliena eccleſia.s̃.e.c. cum olim.& Gof.hic.& Phi.j.e.c.eccleſia.2.& Bar.Brixien.61.diſtin.c.nullus.& Inno.& Compóſt.hic. Hoſt. dicit, ꝙ iſtã opi. approbat cõſuetudo.& opi.Io. & Vin. indiſtinctè reprobat. opi. verò Lau. de qua s̃. approbat in vno caſu. ſ. vbi clericus alterius eccleſiæ intitulatus eſt ibi, & ẽt in ſacris, & eſt eccleſia alterius diœce.& his concurrentibus, dicit opi. Lau. verã eſſe, per Decre.ſcriptum.j.e. ſed hoc reprobat Io. And. quia ex vinculo eccleſiæ nullus inferior epiſcopo poſtulatur.j.e. c.ſi abbatem.lib.6. ¶ Tertiò q̃ro. aliquis eſt repulſus ab electione, quia laborabat morbo epileutico, de quo in c. cõiter diffinimus.33.diſt.& 7.q.2.in ſumma. Si ergo tractu tẽporis ad aliam eccleſiam eligatur, an obſtabit ſibi prædicta repulſio: vel oportebit iterum illum morbum probare. glo. dicit, ꝙ ſi in primo iudicio conſtitit de primo morbo, repellatur ab eccleſia in electione ſecunda: ita ꝙ illæ probationes factæ ſuper illã exceptionem, faciant fidem ẽt in ſecundo iudicio. Guli. Naſo. Inno.& Cõpo. dicunt hoc verũ, ſi reprobatio facta fuit ex vitio durabili. ſi verò ex vitio non durabili: tunc non nocet in ſecunda electione repulſio prius facta. Io. And. tenet glo. quia poſtquàm de morbo ſemel conſtitit: niſi ſe oſtendat liberatum, repellitur etiam in ſecunda. adde quod dixi.j.de proba.c.in pręſentia. vbi dixi plenè, an in iſtis, quæ tractu tpis variari poſſunt, præſumatur de præterito in præſenti, remiſi ad Bal.in l.ſpadonem.§.qui abſolutus.ff. de excu.tu.& vide per Archi.7.q.2.c.1. ¶ Quartò quæro. dicitur in tex. ꝙ archiepiſcopus vigore compromiſsi elegit, & etiam confirmauit. quæro ergo, an eligendo videatur confirmare, ar. ꝙ ſic.in c.in ſynodo. aliàs in glo. quæ tenet contrariũ, qñ diuerſis reſpectibus ſpectat ad eundem electio, & confirmatio. Si aũt eodem iure ad eundem ſpectat electio, & confirmatio: tunc eligendo confirmat. cuius gratia quærit Pe. ſi archiepiſcopus ex iure deuoluto eligit abſentem: an eoipſo ꝙ eligit,

eligit, videatur confirmare. Dicit ipſe, ꝙ non, per theoricam
prædictã. quia alio iure eligit, ſcilicet deuoluto, alio iure cõ-
firmat. ſ. proprio. & in primo iure confirmationis requiritur
conſenſus ſui Capituli: non aũt in prouiſione ex iure deuolu
to. ĩ. de his, q̃ fiũt à p̃la. c. quanto. & facit quod no. ĩ. e. c. ne ꝓ
defectu. in nouella. Compoſt. hic tenet contrarium, ꝙ ſupe-
rior, qui elegit ex iure deuoluto, eoipſo ꝙ eligit, videtur con
firmare. opi. Pe. credo veriorẽ, quia prouiſio eſt in ipſius me-
ra poteſtate. confirmatio verò exigit ordinẽ, & edicta, de q-
bus in c. fi. ĩ. e. itaꝙ in habentibus diuerſam naturam de vno
ad reliquum non infertur, vt in l. ſi maritus. C. de do. inter vi
rum, & vxo. ¶ Quintò quæro poſt Inn. & Doc. pone, ꝙ iſte,
ſcilicet ſubdyaconus obiecit morbum epilenticũ contra iſtũ
nominatum, & ſe obtulit probaturum veritatem morbi. quo
non obſtãte proceſſerunt canonici ad electionem. quæro an
eoipſo electio ſit caſſanda, ꝙ ſe offerens probaturum nõ fuit
admiſſus. videtur ꝙ ſic, per c. interpoſita. de appel. contrariũ
dicit Inno. Nõ ob. c. interpoſita, quia loquitur, cũ quis offert
ſe probaturũ veritatem cauſæ corã iudice. quia coram iudi-
ce lis vertitur. ſecus ſi non eſt actus iudicialis, ſed extraiudi-
cialis: quia tũc nõ ſuffieit coram iudice ad quem probare, ꝙ
obtulerit ſe paratum: niſi coram ipſo probet veritatem cau
ſæ allegatæ. & hæc eſt vna differentia inter appellationem in
terpoſitam in iudicio, & interpoſitam extra iudicium: alias
vide s̃. e. c. cũ nobis olim. & ex hoc infert Io. An. ꝙ corã cõfir
matore ſufficeret ſe offerre paratum probare, quia coram ip
ſo agitur tanquàm in iudicio: ſed non ita, cũ litigãt canonici
inter ſe, & appellãt, quia nõ cenſet appellatio iudicialis, cum
ibi non ſit iudex. ſ. cum canonici litigãt inter ſe, & appellãt.
¶ Sextò quæro iuxta proxi. dicta. pone, ꝙ eps iure ordinario
vult conferre Titio beneficium. quidam tertius ſe opponit, &
dicit. dñe iſte, cui vultis de beneficio prouidere, eſt adulter,
periurus, vel aliter criminoſus. & hoc me offero probaturũ:
eps verò reijcit iſtã oblationem, & ille appellat, & eps con-
fert. quæro, an teneat collatio facta. vide de hac q̃one. ĩ. de
app. c. conſtitu. 2. ſuper ver. effectũ. Inno. hic tenet, ꝙ teneat
collatio, niſi corã iudice ad quem probet veritatem eſſe. iſtã
.n. collationem non facit eps iudicialiter, nec tenetur iudicia
riũ ordinẽ obſeruare in collatione, vt d. c. conſtitutis. & de
iſta appellatiõe extraiudiciali hr̃. ĩ. d̃ ma. & obe. in c. dilecti.
in gl. ſed quid. põt tamẽ eps ad inſtantiã ſuam probationes
recipere, ſi de tempore conferendi ſupereſt ſibi: aliàs non
ob. contradi. & ap. cõferat, nec caſſabit, niſi probetur veritas
exceptionis oppoſitæ. quod latius hic vide in nouella.

S V M M Æ.

1 *Iudex delegatus à Papa in negocio electionis non debet ferre ſenten*
tiam, altera parte inuita.
2 *Iudices debent acta coram alijs iudicibus diligenter inſpicere ante*
ſententiæ prolationem.
3 *Perſonæ auctoritas in quibus conſiſtat.*
4 *Maior pars ſi eligat indignum, & minor dignum, quæ ſit præfe-*
renda.
5 *Clerici in minoribus conſtituti an poßint eligi ad dignitates.*

DVdum. Electus à maiori parte Capi
tuli, ſi ſit, & fuit tempore ele-
ctionis idoneus, cõfirmatur. Si verò tunc erat in
dignus, & fuit ſcienter electus, confirmatur electus à minori
parte. Prima pars deciſè ponit commiſsionem prius factam.
Secunda ibi [ipſi verò] ponit iudicij proceſſum, & remiſsio-
nẽ. Tertia ibi [cũq;] ponit vnius partis comparitionem, & cõ
tumaciam alterius. Quarta ibi [geſtis] examinat proceſſum
non plenè remiſſum, ob quã cauſam ſub certa forma diffi-
niendũ committit. ¶ No. primò, ꝙ in electione, quæ celebra
tur de dignitate vacante in eccleſia cathedrali videtur ſeruã
da forma c. quia propter. ĩ. e. de qua ibi dicetur. ¶ Secundò
no. officium iudicum delegatorum, cũ duo electi ſunt in di-
ſcordia. debet enim examinare conſcientias eligẽtiũ. ſimile
eſt in accuſationibus. 2. q. 7. c. ſi qui ſunt. & 2. q. 1. c. quia igi-
1 tur. ¶ Tertiò no. ꝙ iudices delegati † à Papa in negocio ele-
ctionis non dñt ferre ſententiã, altera parte inuita. quod in-
tellige, cũ cauſa ſub dicta forma committitur, ſicut erat hic.
& s̃. de reſcrip. c. ex parte decani. aliàs iudicium redditur in
inuitum, vt l. inter ſtipulantẽ. §. 1. de ver. ob. ¶ Quartò no. ꝙ
iudices dicto caſu debent remittere cauſam ſufficienter in-
ſtructam, & etiam terminum partibus aſsignare, vt ſe cõſpe
ctui apoſtolico repræſentent, etiam ſi hoc in cõmiſsione nõ
dicatur, vt ĩ. de accu. c. vl. in glo. dicit Inn. in nouella. & C. de
ap. l. ne cauſas. & de rela. l. 1. & 2. & ĩ. d̃ ap. c. cõſtitutus. & c.
intimaſti. ¶ Quintò no. in ver. cũq;. ꝙ ſi cauſa electionis ad
maiorem deuoluit per viam relationis, vel appellationis, de-
bent partes comparere per ſe, vel idoneũ reſponſalem cum
omnibus actis, & munimẽtis: aliàs procedatur contra abſen
tem tanquàm contra contumacem. de quo hodie clarius in
c. 1. ĩ. e. lib. 6. & in c. cupientes. eo tit. ¶ Sextò no. ꝙ iudices
2 † debent acta corã alijs iudicibus diligenter inſpicere ante
prolationẽ ſententiæ. concor. 30. q. 5. c. iudicantem. & de re-
ſti. in integ. c. cum ex literis. ¶ Septimò not. ꝙ ſi in diſcordia
ſint duo electi, ſi pro vno facit auctoritas, ꝓ alio numerus,
quis alteri præferatur. dic, quòd qñ numerus in multum ex-
cedit, præfertur numerus, vt hic. ſi autem in modico (puta in
vno, vel duobus) attenditur auctoritas, ſecundũ Gof. arg. ĩ.
de teſti. c. in noſtra. ꝙ ſi in tantũ excedit, vt non minorem cõ
iecturã inducat maioritas ex vna parte, quàm auctoritas ex
altera: tunc partes æqualiter iudicabuntur. & ſic vtraq; caſ-
ſabitur: vel erit locus gratificationi. ĩ. e. c. venerabilibus. §.
obiectioni. Inquantum autem præcedere debeat ad hoc, vt
præferatur, vel ſuccumbat, vel æquiparetur: cum non ſit de-
terminatũ, reliquit Hoſt. arbitrio iudicantis. ff. de iure deli-
3 be. l. 1. cum ſimilibus. ¶ † Octauò no. hic, in quibus conſiſtat
auctoritas perſonæ. conſiſtit enim in dignitate, ætate, & tem
pore ordinationis. maiores enim dignitate minoribus præfe
runtur, etiam ſi poſtea ſint recepti. facit. ĩ. de ma. & obe. c. ſta
tuimus. & ĩ. de præbẽ. c. de multa. ¶ Nonò no. ꝙ ſi cauſa non
remittitur ſufficienter inſtructa, non eſt ferẽda ſententia, ſed
plenius eſt examinãda. quãtũcũq;. n. quis ſit abſens, & poſsit
procedi ad ſententiam: tamen procedi non debet, ſi de cauſa
non liquet, vt l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iudi. Si ãt
liqueret de cauſa, procederetur ad ſententiam in iſtis benefi
cialibus, etiã lite non conteſt. vt hic. & ĩ. vt lite non conteſt.
c. quoniam frequenter. §. porro. facit c. eum qui. ĩ. de eo, qui
mit. in poſ. li. 6. ¶ Decimò no. ꝙ habilitas electi circa ætate,
ordines, & ſcientiam conſideratur ex tempore electiõ. con
cor. ĩ. de reſcrip. c. ſi eo tempore. lib. 6. & ſic initium eſt ſpe-
ctandum. quandoque finis, vt plenè in glo. & ĩ. dicam. ¶ Vn
4 decimò no. ꝙ ſi maior pars † eligit indignum: minor aũt di-
gnum, præfertur electio celebrata à minori parte. vtrũ autẽ
hoc ſit verum, ſiue maior pars elegerit ignoranter, ſiue ſcien
ter indignum. Hoſt. videtur hic tenere, ꝙ ſic. Inno. contra. de
quo per modernos. ĩ. e. c. eccleſia noſtra. 2. & ibi dicã. ¶ Duo
decimò not. ꝙ valet electio celebrata à maiori parte, ſi ele-
ctus eſt dignus. de quo ĩ. e. c. quia propter & d. c. eccleſia no-
ſtra. ibi plenius in nouella. ¶ Venio ad aliquas quæſtiones
ſuccinctè, & primò quæro, an quò ad efficaciam, & valorem
actus, & quò ad oẽm effectũ debeamus inſpicere principiũ.
gl. alle. multa iura pro & cõtra. de qua materia. 1. q. 1. c. prin
cipatus. & 2. q. 6. c. anteriorum. circa fi. vbi de hoc aliqua iu-
ra dicunt, quòd debemus inſpicere medium. ĩ. de cenſi. c. 4.
in gl. 2. & hæc materia in prin. medio, ſiue fine ſpectãdo po-
teſt aptari ad contractus, iudicia, & reſcripta. In contracti-
bus enim pone. qdã erat ſeruus meus, vel filius meus in po-
teſtate contractus tempore: ſed tempore ſolutionis reperiẽ
ſui iuris. dic vt l. ſi filius. de ſtip. ſeruo. & l. ſi filius. de verb. obl.
vbi

vbi Bar. diſtinguit. & l. quidã cũ filium. de hære. inſti. pone ẽt
ſi monachus vnius monaſterij ſtipulaẽ ſub conditione, & tẽ-
pore exiſtentis conditionis reperiaẽ monachus alterius mo-
na. vel eps creatus: an quærat primo mona. vel ſecundo, ſiue
epatui. & eadẽ quæſtio formari põt in vltimis voluntatibus.
quod dic vt l. q̃ legata. ff. de reg. iur. in vltimis ẽt voluntatibus
latius quò ad capacitatẽ hæredis inſtituti, vel quò ad valorẽ
teſtamẽti quod tp̃s inſpiciatur, an tp̃s conditi teſtamẽti, vel
mortis teſtatoris, vel mediũ tp̃s. dic, vt l. ſi alieni. §. in extra-
neis. ff. de hære. inſti. & l. 1. de leg. 3. & l. ſi cognatis. de reb. du.
& qd̃ no. Doct. in l. filio p̃terito. ff. de iniu. teſt. niſi de teſtõ fa
cto ꝑ vſurariũ manifeſtũ, nõ p̃ſtita cautione, quã poſtea p̃ſti-
tit, vel de vſuris ſatisfecit. de quo in c. quamquàm. de vſu. lib.
6. in delictis verò ẽt hæc materia verſaẽ. ſ. inſpiciamus princi
piũ, an finẽ. pone exiſtẽs in territorio Señ. ꝑcutit cũ lancea,
vel baliſta vnũ exiſtentẽ in territorio Floreñ. vel hic mãda-
uit hominẽ occidi Floreñ. vel in iſto territorio cœpit vnũ, &
Floren. occidit. dubitari enim põt in iſtis caſibus, an vbi eſt
delictũ inchoatũ (& ſic principiũ:) an vbi eſt cnoſummatũ. &
ſic finẽ debeamus inſpicere. de q̃bus q̃onibus dic, vt l. 1. c. vbi
de cri. agi oportet. ꝑ Cy. & l. libellorũ. de accu. ꝑ Bar. & l. ſi vt
proponiẽ. de fideiuſ. ꝑ eũdẽ. faciũt no. de obli. ad raci. c. 1. vbi
de eo, q tpe mali erat laicus, & tpe iudicij reperiẽ clericus: an
pœna canonica, vel ci. & per quẽ iudicẽ ſit puniẽdus. de quo
ꝑ Bar. in l. 1. ff. de pœn. ad iudicia adaptaẽ. ſi tpe, quo q̃s in-
cœpit cognoſcere de cã, nõ erat iudex, & lite peñ. ſuperuenit
iuriſdictio, an firmeẽ iudiciũ. de quo in l. 1. C. q̃ ꝓ ſua iuriſd.
& l. 1. ſiue 2. C. vbi de crimi. agi op. Itẽ ſi actio cõpetebat tpe
iudicij, & deſijt cõpetere lite peñ. vel ſi in prin. nõ cõpetebat,
ſed poſtea ſuperuenit. de quo in l. nõ põt videri. ff. de iudi. &
c. abbate ſanè. de re iudi. lib. 6. & l. ſi poſt accep. de rei vend.
In reſcriptis verò, an inſpiciamus principiũ, hoc eſt tp̃s da-
tę, vel aliud tẽpus. dic vt s̃. de reſcrip. c. eã te. vbi plenẽ. In be-
neficialibus die, vt no. in Cle. literas. de reſcrip. & in reg. qui
5 prior. in q̃one porrorum. ¶ Secundò quæriẽ. an cõſtituti † in
minoribus poſsint eligi ad dignitates infra dignitatẽ ep̃alẽ.
de ipſa. n. liquet, vt ĩ. de æta. & qual. c. à multis. Quidam di-
cunt, ꝙ non põt, vt Hoſt. Innoc. & Compoſt. dicunt, & ad di-
gnitatẽ curatã non eliguntur de iure cõi in minoribus con-
ſtituti, ad aliã ſic. pro quibus facit. c. innouamus. 60. diſt. Ar-
chi. contra ꝑ c. 2. ĩ. de cõſti. lib. 6. & c. ſi pro pauperibus. e. li.
& hoc no. in c. cũ ex eo. ĩ. de elec. e. li. Idẽ Ioã. 60. diſt. c. nul-
lus. & Car. eo. c. deniq;. lib. 6. tenet Pau. de Liaza. in Cle. vlt. de
æta. & qua. ꝙ ad quãlibet dignitatem, & ad q̃libet beneficia
infra ep̃atum põt aſſumi inſtitutus in minoribus: niſi aſſumaẽ
per electionem ad dignitatem curatã, vt hic. & hoc de facto
ſeruatur, ſñ D. Io. de Ligna. qui remittit ad no. ad d. c. Papa.
de æta. & qua. vbi per Ioan. An. ¶ Tertiò quæritur. dicitur in
tex. ꝙ [examinauerunt eligentium conſcientias] &c. quæro
ergo, qualiter inſtituatur iudex in examinatione electionis
in diſcordia celebratæ, quæ debeat conſiderare, numerũ, ze-
lum, & meritum, an auctoritatẽ. numerus. n. conſiſtit in quan
titate, zelus in cõſcientia, auctoritas in perſonatibus, dignita
tibus, ordinibus, ætate, ordinationis tpe, in vita, & religione:
quę latius hic declara per Hoſtiẽ. ¶ Quartò quæritur. ſi ele-
ctus eſt inhabilis ad beneficium rõne ętatis, ordinũ, vel ſciẽ-
tiæ, & ſuperior vult cũ eo diſpenſare: an poſsit, inuitis eligẽ
tibus, inuito altero coelecto. dicit Io. An. ꝙ valet diſpenſatio,
ſi Papa hoc facit ex certa ſcientia, & non ſit alteri ius quæſi-
tum ante diſpenſationẽ. quo caſu in illius præiudicium non
valeret diſpenſatio. C. de preci. Impera. offe. l. quoties. & ĩ.
de priui. c. dudum. & maximè ſi inter iſtos pendet lis tpe di-
ſpenſationis. ĩ. vt lit. pen. c. 1. & vl. quod eſt verũ, niſi & de iu-
re coelecti, & litis pendentia Papa faceret mentionem. epi-
ſcopus autem an diſpenſare poſsit. Inno. ꝙ non. in præiudi-
cium coelecti. in præiudicium autem eligentium, ad quos ele
ctio reuerti deberet, nõ impedit diſpenſationem, vt ĩ. de re-
nun. c. niſi. §. perſonæ. in nouella poſt Inno. de quo ẽt. ĩ. c. du-
dum. in gl. hic verò facit. circa medium. per Ioan. An.

S V M M Æ.

Appellationem ab aduerſario interpoſitam contemnens commodum
1 *ex appellatione non conſequitur.*
Maior pars, ſi eſt priuata poteſtate eligendi, minor poterit tunc eli-
2 *gere, etiam extra eccleſiam.*
Teſtes in notorijs aliquando ad cautelam accipiuntur.
3 *Archiepiſcopus poteſt eligi, qui non eſt presbyter.*
4 *Negatiua mera directè probari non poteſt.*
5

BOnę. Qui ſine licentia Papæ recipiunt ad
adminiſtrationẽ epiſcopum poſtula
tum, ipſo iure eligendi poteſtatem amittunt, &
trãſit ad alios, licèt numero pauciores. diuiditur in quatuor
partes. In prima factum, & ſub certa forma facta cõmiſsio.
In ſecunda ibi [licèt autem] proceſſus factus iuxta formam.
In tertia ibi [contra] legati oppoſitio contra proceſſum, &
reſponſio. In quarta ibi [nos igitur] motus principis, & con-
firmatio proceſſus. incipe ſic caſum. Vacante Imperio duo
fuerũt in diſcordia, Philippus, & Otho. Canonici eccleſię Ma
guntinæ aliqui fauebant Othoni. aliqui Philippo. & iſti fa-
uentes Othoni. ſ. præpoſitus ſancti Petri, & quidã alij cano-
nici non audebant in ciuitate manere: fauentes verò Philip-
po manebant in eccleſia, & erat maior pars. contingit, ꝙ di-
cta eccleſia vacãte, iſti canonici exules, & fauẽtes Othoni in
timarunt alijs exiſtentibus in eccleſia, vt electioni celebran-
dæ ſtatuerent locum tutũ. & ne ſecus fieret, appellarunt. ca-
nonici verò manentes in eccleſia, ſpreta dicta appellatione,
poſtularunt ep̃m Vernaceñ. & ad adminiſtrationẽ recepe-
runt: & ne abſentes aliquid contra dictam poſtulationẽ attẽ
tarent, appellauerunt. cum autem ad notitiam iſtorum cano
nicorum abſentium perueniſſet (licèt eſſent pauciores nume
ro) elegerunt præpoſitum ſancti Petri. & cum tam electio, q̃
poſtulatio eſſent deuolutæ ad Papam, ipſe commiſit cauſam
legato ſub forma, de qua in tex. qui proceſsit, ac cauſam ter
minauit, vt dicitur in c. cuius legati proceſſu, & deciſione de
uoluta ad Papam, & coram eo contra ipſum proceſſum fa-
ctis obiectionibus, vt in tex. Papa determinat, vt apparet in
eo. ¶ No. primò, ꝙ verbum, petentibus, exponitur, id eſt po
ſtulantibus. quandoque ergo canonici non vtũtur verbo, po
ſtulo, vel eligo, ſed verbo, peto. quod debet exponi de perſo-
na ineligibili, id eſt poſtulo: vt ſic actus valeat, vt melius va-
lere poteſt, vt in c. abbate. de verbo. ſign. ¶ Secundò no. tex.
dum dicit [archiepiſcopum veſtrum tũc præpoſitum] &c. ex
hoc enim notatur vis in nomine, quod eſt ſemper in denomi
natione iudiciali facta ex cauſa, & animo damnandi, vel ap-
probandi. ĩ. c. per inquiſitionem. & c. venerabilẽ. §. nos itaq;.
Item in extraiudiciali facta ſolemniter. 2. q. 6. nominationes.
aliàs autem nõ eſt vis in nomine facienda. s̃. de procu. c. peti-
tio. ¶ Tertiò not. ꝙ Papa hic committit cãm legato, vt ep̃m
poſtulatum transferat, & cõfirmet: quorum alterum ſuo iu-
re facere poſſet, ſcilicet confirmare, non aũt transferre, ſi eſt
legatus de latere, vt ĩ. c. ſi abbatem. lib. 6. Et aduerte ad for-
mam cõmiſsionis diſiunctiuam, vt ſiue eps poſtulatus rece-
ptus fuerit, ſiue adminiſtrauerit, habeat locum priuatio:
de qua in tex. ſufficit ergo ad priuationem alterum probari,
vt s̃. de reſcrip. c. inter cæteras. adminiſtrare. n. in eccleſia ele
ctus, vel poſtulatus nullo colore poteſt ante confirmationẽ,
vt ĩ. eod. c. auaritiæ. lib. 6. ¶ Quartò no. quòd de electione,
vel poſtulatione poſt celebrata in eccleſia prius eſt inquiren
dum, deinde de alia. non ergo vnius reprobatio eſt alterius
admiſsio, niſi probetur canonica. facit. s̃. de reſcrip. c. olim.
in ſeparatis ergo de vno ad aliud non infertur. ¶ Quintò
1 not. † quòd ille, qui contemnit appellationem ab aduerſa-
rio interpoſitam, ex ſua appellatione, & priori commo-

dum non conſequitur, q̃a fruſtra legis auxilium,&c.& facit
ad quæſt.q̃ ſi duo fecerũt pactũ,& ꝓmiſerunt ſub pena ſein-
uicẽ nõ offendere,ille,q̃ prius offenſus ẽ, põt offendere ſecũ
dũ,& pœnã exigere:ſicut hic,q̃ primò appellauit,põt impu-
gnare factum aduerſarij contra ſuã appellationẽ, & eius ap-
pellationem exprimere.facit l.cum pater.§.cũ libertis.ff. de
2 lega.2.¶Sextò no.q̃ ſi maior pars † eſt priuata poteſtate eli
gendi,minor pars põt eligere etiã extra eccleſiam. quaſi poſ
ſeſsio ergo iu. eligendi non videtur fundari in loco, ſiue ſitu
eccleſiæ.quia tũc abſentes per metum(de quo in tex.)eſſent
priuati quaſi poſſeſsione,non videret̃ penes eos reſidere eli-
gendi poteſtas:quæ potius ſuper poſſeſſione,quàm ſuper pro
prietate,fundat̃.ſicut poteſtas exercendi iuriſdictionem, vt
no.Inno.in c.in literis.de reſti.ſpo.& c.cum eccleſia Sutrina.
de cauſa po.& c.cõſultationibus.de iure patro. & hoc dubiũ
hic nullus tangit.¶Septimò no.q̃ ſicut ad minorem partem
deuoluitur ius eligendi.ſi maior eligit indignum,vt ſ.de po-
ſtu.c.gratum.Ita ſi maior pars aliter delinquit,quàm eligen-
do,puta poſtulatum ſine licentia Superioris admittendo. &
aduerte quia iſtud eſt verũ,quando ad adminiſtrationẽ ante
admiſsionem Superioris recipiunt poſtulatum.ſi aũt recipe-
rent electum:tunc(licèt grauiter delinquant)locus erit pęnæ
arbitrio,non priuationi ipſo iure.ſ. de poſtu. c.ſi. in ſi.circa
quod vide quod no.Io.And. in reg.odia. de reg.iur. lib.6.in
quęſtione de canonico Mutiñ.¶Octauò no. in verſi.licèt au
3 tem.q̃ in notorijs recipiuntur quandoq; teſtes † ad cautelã
producti ab eo,ad cuius petitionem per inquiſitionem pro-
ceditur.Si aũt ex officio iudex procedit,recipit de quibus ſi-
bi videtur.j.de accu.c.qualiter.facit quod no.in c.ad noſtrã.
4.j.de iureiu.& in hoc notorio bene facit iudex, ſi vult audi
re partem volentem aliquid ꝓbare in contrariũ, iuris ordi-
ne tamẽ non ſeruato in notorio euidenti: qđ in alio facto ẽt
euidenti (qđ tamẽ ex ſua natura non eſſet notoriũ) nõ lice-
ret.facit l.ea quidẽ.C.de accu.& in c.venerabilẽ.j. e.ſm̃ Inn.
4 ¶Nonò no.q̃ ẽt non presbyter † põt eligi in archiepm̃.& il-
le,qui habet poteſtatẽ confirmandi(vt eſt legatus)habet etiã
poteſtatem in presbyterum ordinandi electionẽ.facit ſ. de
offi.dele.& l.2.de iuriſdi.om.iudi.¶Decimò no.q̃ contra ꝓ
bationes factas ſuper notorio ex abundanti non põt opponi
de nullitate.quia ſi ſine probationibus ad ſententiã procedi-
tur:multò magis ex probationibus, licèt minus legitimè re-
ceptis.notatur in arg. in l. qui teſtamento. & quod ibi not.ff.
5 de teſta. ¶Vndecimò no. regulam, q̃ mera negatiua † non
põt directè probari. & q̃ præſumitur pro his, quæ à iudice
geſta ſunt.& q̃ teſtibus ſingularibus non eſt credendum. &
de his.j. dicam.Et aduerte,quia tex. iſte probat,q̃ non Capi
tulum,ſed ſinguli de Capitulo ſunt citandi. quod eſt verum,
ſecundũ Inno.quando eſt dubium, quæ pars ſit Capitulum,
vt dicam ſuper glo ¶Duodecimò no.q̃ priuati poteſtate eli
gendi non poſſunt opponere contra electionem celebratam
ab altera parte, ad quam eſt deuolutum ius eligendi, quod
eſt verum ratione ſui iuris.ſ.contẽptus:ſed ſi de crimine vel-
lent agere,vel excipere,bene poſſent.Vel dic, ſecundũ Ioan.
An.q̃ etiam non admitteretur crimen, vel minus canonica
electio propter malum zelum,quem præſumuntur habere 2.
q.7.c.accuſatio.quod eſt verum in cauſis ſpiritualibus crimi
nalibus,& eccleſiaſticis: ſecus ſi ſuam cauſam,& iniuriam ꝓ
ſequeretur.4.q.1.c.omnibus. ſecundũ Inno. ¶Tertiodeci-
mò not.q̃ quando duæ electiones celebrantur (& quælibet
de indigno) poteſtas eligẽdi deuoluitur ad Papam. quod eſt
verũ,ſiue eodem contextu,ſiue diuerſis temporibus fuerint
celebratæ,ſecundũ glo.quod j.dicam poſt glo. ¶Venio ad
oppo.& primò opponitur dicitur hic,q̃ debet caſſari poſtu
latio Vernaceñ.quia ſe immiſcuit adminiſtrationi.cõtra iſta
eccleſia Maguntina eſt vltra montes. ergo poteſt aſſumptus
ad regimen dictæ eccleſiæ adminiſtrare ſine confirmatione,
vt j.eo.c.nihil.ergo iſta non eſt ſufficiens cauſa ad caſſandũ.

ſo.aliud in electis in concordia, vt ibi: aliud in poſtulatis in
diſcordia,vt hic, ſecundũ Inno.¶Secundò op.dicitur,q̃ mi-
nor pars appellauit,ne fieret electio ſine ipſis propter metũ
impreſsionis.& quia maior pars, ſpreta appellatione, ad po-
ſtulationem proceſsit,caſſatur poſtulatio. Sed contra.minor
pars impedita ad eccleſiam accedere, debet conſtituere pro
curatorem.j.eo.c.quia propter.ergo appellatio minoris par
tis iniuſta.ſo.vt in glo.magna, quæ incipit.ſi citati.ſuper qua
aduerte plenius. nam quandoque impedimentum eſt com-
mune,& reale; quia timetur impreſsio. quod quidem impe-
dimentum concernit ipſam electionem. quandoque impedi
mentum eſt perſonale, puta periculum perſonæ. Primo ca-
ſu,aut maior pars eſt abſens, & minor præſens. & minor de-
bet accedere ad maiorem,ſi poteſt. aut econuerſo minor eſt
abſens ab eccleſia,& maior præſens:tunc minor abſens licèt
habeat iuſtum timorem, non poteſt ſtatuere terminum ma-
iori parti pręſenti.licèt enim maior pars ex cauſa impreſsio
nis, vel alia rationabili poſsit mutare locum,vel termi. mi-
nor tamen pars hoc facere non poteſt: ſicut nec res eccleſiæ
alienare,vel alia gerere. 10.quæſt.2.c.hoc ius.& 12.q. 2. c. ſi
in emptione. imò plus nec in termino prius à toto Capitulo
aſsignato poſſet minor pars eligere,non eligente maiore, q̃
poteſt à termino præfixo recedere, quod facit, non eligen-
do. in propoſito ergo cum minor pars timet impreſsionem
(& ideò non accedit ad electionem) non habet aliud reme-
dium,quàm recurſus ad ſuperiorem: vel appellet,q̃ in loco,
vbi iuſtè timetur impreſsio, non fiat electio: ſicut fuit factũ
hic. Et prædicta locum habent,vbi timetur impreſsio. ſi au-
tem canonici eſſent voluntariè abſentes: tunc dicit Com-
poſt.cum Inn.q̃ vnus ſolus poſſet contradicere toti Capitu
lo,ne irent ad illos: cum ſit ordinarium,& regulare,in eccle
ſia cathedrali electiones fieri debere,vt ſ.eo.c.cum terra. &
j.eod.c.quod ſicut.& 23.diſt.c.in nomine Domini. vbi au-
tem eſſet eccleſia deſtructa,vtrũ deſinat eſſe collegium. dic,
vt de ope.no.nun.in c.cum ex iniuncto.¶Circa hoc inciden
ter quærit Ioan.And.quid ſi in termino prius à Capitulo aſ-
ſignato maior pars eligit, vbi iuſtè timetur impreſsio, pau-
ciores abſentes eligunt alium eadem die:an valeat aliqua ip-
ſarum.dicit Cõpoſt. q̃ aut electio præſentium præceſsit ele-
ctionem abſentium paucorum: & tunc præſentium eſt nul-
la,quando electus fuit ille,pro quo fiebat impreſsio. & ideò
totum ius recidit in abſentes, licèt pauciores: & valet ipſo-
rum electio,vt hic. Si verò præceſsit electio præſentium,neu
tra valet: abſentium non, quia pauciores: præſentium non,
quia facta de eo, pro quo timebatur impreſsio. Si autem nõ
de eo, ſed de alio facta eſt electio præſentium: tunc neutra
valet, ſecundùm Ioan. And. qui ſubdit, q̃ maior pars termi.
peremp. ſtatuti per Capitulum ad eligendum, poteſt ſine
cauſa mutari,etiam ſi minor pars prorogationi non conſen-
ſit,vt hic plenius in nouella ſuper hac glo. ſi citati. ¶Tertiò
oppo.dicitur hic,q̃ præſumitur pro his,quæ acta ſunt in iu-
dicio.contra de c.quoniam cõtra.j.de proba.Sol.ſecundùm
glo.quæ incipit ſic de renunciatione aliud olim, aliud hodie.
Innocen.dicit,q̃ ſententia tranſiuit in rem iudicatam.& pro
ipſa præſumitur.eſſet enim difficile,& quaſi impoſsibile om
nia acta continuè cuſtodire, & quotidie exhibere. de pro-
ba. c.fina.& C.de fide inſtrum. l. fina. Innumerabiles enim
cauſę rebus mortalibus incidunt, ꝑ quas homines qđ habẽt
iugiter detinere non poſſunt,vt C.de vſufr.l.penul. circa me-
dium. aut non tranſiuit in rem iudicatam, ſed fuit appella-
tum: & tunc incumbit probatio ei, cui incumbebat in cau-
ſa principali. de offic.ordin.c.ad reprimendã.& de ſent. ex-
com.c.ſacro.vbi per Hoſtien.& per Io. And. in c.in præſen-
tia.j.de renun.& quod no.in l.ſciendum.ff.de verb.ob.& l.hi
qui ad ciuilia.ff.de app.¶Quartò op. dicitur hic, q̃ negan-
tis factum nulla eſt directa probatio. contra de multis iu-
ribus, in quibus apparet, quòd negatiua probetur.C. de
con-

contrahen. ſtip. l. optimã.& de teſti.c.ſeries.& c.ex tenore.
hinc ſumpta occaſione gl.magna, q̃ incipit.i.ſecũdũ curſum.
explicat hic plenè materiã negatiuæ,de qua ꝑ Archi.6. q.vl.
in c.actor quod aſſeuerat.& per Cyn.in l.actor.C.de proba.
& hic plenius,& ſubtilius in nouella, quã alibi.dicit enim, q̃
q̃dam eſt negatiua indeterminata. & de illa loquuntur iura,
q̃ probari non põt. quædã eſt negatiua determinata, & co-
arctata loco, & tpe. & de iſta loquuntur iura ſuperius alleg.
quòd eſt probabilis. & iſta eſt cõis theorica glo. ſecũdũ quã
non vr̃,q̃ negatiua nunq̃ poſsit directè probari.Io.An. dicit
oppoſitum,& q̃ omnis negatiua,quæ cadit in teſtiũ intelle-
ctũ,põt directè probari per teſtes.dicit ergo, q̃ quædam eſt
negatiua facti determinata, q̃ tantã habet terminorũ reſtri-
ctionẽ,& coarctationem locutionis,q̃ directè, non per cãm
mediã põt cadere in ſcientiã, & intellectũ teſtis. eſt & quæ-
dã determinata negatiua, ſed non tñ, q̃ teſtis capiat illã di-
rectò,ſed per cãm mediã, vel obliquò. & hoc ſecundo caſu
procedunt glo.quæ dicunt de probatione directa, vt in c.ex
tenore.& c.ſeries.ꝑalle.ſed in primo caſu, cum.ſ.negatiua di
rectò eſt probabilis. Aduerte,quia eſt duplex.q̃dã eſt ſic co
arctata,q̃ teſtis percipit ipſam directè:vt ſi vides, q̃ nihil ha
beo in capite,vel pedibus. q̃nq; percipit veritatem negatã ꝑ
ſpẽm ſpecificãtis alterius entis,vt q̃ Martinus non eſt aſinus.
tales ergo negatiuæ ſunt probabiles,ſuꝑ quocũq; ſenſu cor-
poreo teſtes deponant.patet in ſenſus viſus,vt prædixi. Itẽ ſi
volo probare teſtm̃ non hr̃e raſuras: vel hominem non vulne
ratũ in facie: vel Titium nõ deſcriptum in matricula Docto
rũ,vel ſcholarium: vel non detuliſſe galeã in capite,& his ſi-
milia.omniũ.n.harum negatiuarum ſenſus põt probabiliter
probari per viſum. idem in ſenſu auditus, vt ſi ſcholaris vult
probare,q̃ non erat pulſatũ pro tertijs,quando Doctor exi-
uit:vel quãdo Doctor vult probare,q̃ non incœpit ante finẽ
cãpanæ.tales.n.negatiuæ directè probantur. Idem in ſenſu
odoratus,& guſtus, ſi volo probare certã rem non eſſe fœti-
dam, vel non amarã. optimè.n.hoc probant teſtes,ſi depo-
nant,quòd dicto tpe erat dulcis,vel odorifera.Idem in ſenſu
tactus.ex quibus infert Io.An. q̃ quælibet negatiua determi
nata,& coarctata,vt ꝑdicitur,probari põt.& æquè bene pro
babunt teſtes iſtã negatiuã, ſicut alij contrariã affirmatiuã:
vnde ſi tres teſtes probant, q̃ tali die, & hora deferebã ga-
leã in capite, vel q̃ vulneraui Titium in facie cum ſanguine,
optimè potero probare, pertractans contrarium.ſ. q̃ galeã
non habebã:vel q̃ ſanguis non exiuit.Nõ obſt.q̃ plus credit
duobus affirmantibus,quàm 10.negantibus, quia illa regu-
la non eſt uera in negatiua ſic determinata, in qua potius ha
bet locum regula.c.in noſtra.j.de teſti.Non ob.q̃ iſte negãs
vr̃ obtinere potius:quia factum potius non præſumitur,q̃ ex
vi probationis. quia illud verum,quando aduerſarius nõ ꝓ-
baret factum affirmatiuũ.ſ.ſanguinẽ exiuiſſe, vel galeã non
portaſſe: aliàs eſt neceſſaria probatio negatiuæ,& de eadem
formari articulus,ſicut de affirmatiua format articulum ad-
uerſa pars.Non obſt.quod quidã dicũt,q̃ nõ ſufficit negati-
uã cadere in ſenſum teſtis, niſi cadat in ſenſum iudicis: quia
coarctatio locutionis, quæ facit iſtud cadere in intellectũ te
ſtis, imprimet intellectum iudicis.Aduerte tamẽ ad modum
probandi dictam negatiuã.non.n.ſufficit,ſi teſtis dicat. non
vidi eum hr̃e lanceam:uel non uidi ſanguinẽ. quia iſta proba
tio non infert neceſſariò,q̃ aliter non fuerit.debet ergo ſub-
ſequi negatiua.& dẽt dicere.uidi eũ non hr̃e galeã in capite.
uel uidi,q̃ nõ exiuit ſanguis. & ſic aliud eſt ſubdere negati-
uã: aliud eſt præmittere. facit quod no.in Spec. de poſi.§.de
ſexto.ver. ſed nunquid. & in his dictis reperio concordare
Cy.in quodã conſilio,quod incipit. Non eſt dubiũ. & in d.l.
actor.Aduerte ẽt,q̃ nõ eſt vis,ſm̃ Io.An.an ille, q̃ vult ꝓba-
re negatiuã, articulet de ipſa negatiua expreſsè, vel formet
articulus ꝑ verba affirmatiua,vt dicendo,fuit abſq; eo, q̃ ra
ſuras habeat,vel hoïem vulnerauerit, & his ſimilia.q̃a ita eſt

negatiua iſta dictio, abſq; eo,ſiue tm̃;ſicut dictio, non. j. de
cauſa poſ.& proprie.c.cũ eccleſia.qđ no.& adde qđ no. in l.
ſi.ff.de doli excep.Et circa iſtã materiã negatiuę ſubtiliter ta
ctam adde qđ not.Bar.in l.in illa ſtipula.ſi Kalen.ff. de verb.
obl.ubi omnino uide.& in l. de ætate.ff. de mino. in ſuo tra-
ctatu de teſte.vide quod dixi in d.c.cũ eccleſia.& l. 1.ff.de iti.
actuq; priua.ꝑ Dyn.& in c.ex tenore.j.de teſti. vbi tetigi.Et
ꝑdicta de negatiua,de qua dubitatur,poſsit probari,uel nõ,
proſequitur gl.de negatiua ſolẽnitate,vt ſi in aliquo facto ne
gatur ſolẽnitatem affuiſſe, an præſumat̃.diſtinguit inter con
tractus,& iudicia minus plenè.tu dic ut l.ſciendum.ff.de ver-
bo.oblig.per Bar.qui proſequitur de negatiua qualitatis, de
qua dicit Io.An.q̃ quædam eſt qualitas ſcientiæ. & hæc pro
batur per examinationẽ,nec præſumit̃, vt c. ſi forte.e.tit.lib.
6.dic vt ibi.q̃dã eſt qualitas ætatis.& de hoc, ſi cõſtat iudici
per aſpectum iudicis,iudex probat:ſi non cõſtat, ſed eſt oc-
culta,probat qui negat.de quo 78.diſt.c.presby.& ſ.c. cum
nobis olim.q̃dã eſt qualitas ordinis,vel profeſsionis.& pro-
bet qui dicit nõ ordinatus,vel profeſſus.de cle.pere. per to-
tũ.q̃dã eſt qualitas diuitiarũ,vt q̃ aliq̃s ſit pauper, vel diues.
& dic,vt j.de ꝓſum.c.ſi.& e.ti.c.ſcribã. vbi tetigi. facit quod
no.in l.ſi verò pro cõdemnato.§.2.ff.qui ſatiſd.cog.¶Quin
tò op.hic vtraq; poſtulatio,& electio debuit caſſari.q̃a vtra-
que facta poſt appellationẽ,vt ſ.e.c.conſiderauimus. hæc ãt
electio cõfirmat,ergo malè.¶Ad idẽ op.hic fuerat appella-
tũ,& poſtulatio attẽtata poſt appellationẽ:ſed appellatio ꝑ-
cedẽs non reddit ipſo iure nullã dictã poſtulationẽ, ſed irri-
tandã,ergo añ eius caſſationẽ nõ dẽt valere electio poſtea at
tentata.cuius cõtrariũ hic dr̃, vnde vr̃ obſtare c. auditis.ſ.e.
So.vt in gl.pe.Cõpoſt.dicit, q̃ licèt appellatio legitima nõ vi
tiet ipſo iure electionẽ poſtea ſecutã:vitiat tñ ipſo iure poſtu
lationẽ.appellatio verò poſtulantiũ non potuit annullare ele
ctionẽ:tum q̃a nõ detulerunt alteri appellationi,vt dicit tex.
tũ quia cauſa appellationis erat ſuper poſtulatione, quæ erat
nulla.vnde ſicut ipſa poſtulatio nõ impediebat electionẽ. ita
nec appellatio, quæ ad ipſius poſtulationis defenſionẽ inter-
ponebat̃,ſecundũ Inno.& Cõpoſt.fatet̃ tñ glo. q̃ electio hic
non tenuit,quia fuit poſtulatus indignus,ſed ex eo, q̃ ipſum
adminiſtratorẽ receperũt. vnde cũ ex ſola poſtulatione non
ſit cõſummata prouiſio, admittere poſtulatum ad admini-
ſtrationẽ, eſt delinquere in ipſo actu negocij,& ideo priuatur
poteſtate eligendi. quia vt delictum iſtud committitur poſt
actũ conſummatũ.Hoſt.tñ tenet,q̃ & iſto caſu eligens ſit pri
uatus.quod dic,vt dixi, ẽt ſi elegiſſet ſcienter indignũ.ſi autẽ
electores admitterẽt electũ canonicè ad adminiſtrationẽ,nõ
eſſent priuati ex hoc poteſtate eligẽdi.quia delictũ iſtud cõ-
mittitur poſt actũ cõſummatũ.Ho.tñ tenet, q̃ & iſto caſu eli
gens ſit priuatus.quod dic,vt dixi.ſ.in 7.no.& hoc per Ioan.
An.ſuꝑ gl.pe.in ver.eligendi.¶Q̃uo & qualiter citetur Capi
tulum,dic vt in gl.quæ incipit.& ſic eſſent.quam ſingulariter
no.cũ adde,quod no.j.de conceſ.ꝑben.c.ſi Capitulo.lib.6.
& ꝑ Bar.in extrauagan.ad reprimendã. ¶Secundò q̃ro. q̃ñ
in epm̃ eligunt canonici ſcienter indignũ:vel non eligunt in-
fra tẽpus, ad quem deuoluatur eligendi poteſtas in caſu ne-
gligentiæ,vel delicti.dic vt j.e.c.qq.lib.6.vbi plenè.

S V M M AE.

1 *Eccleſiæ gubernator poteſt agere pro eccleſia ſibi ſubiecta per ſe.*
2 *Qualiter agi põt,vt quis amoueatur ab eccleſia,quã iniuſtè poſſidet.*
3 *Res & penſio ſubtracta in eodem libello peti poteſt.*
4 *Conſuetudo aliquando tribuit ius populo præſentandi rectorem ec-
cleſiæ.*
5 *Sententia lata in poſſeſſorio,non præiudicat in petitorio.*
6 *Iudicium poſſeſſorium, & petitorium competit pro annua præſta-
tione.*
7 *Poſſeſſio iuris eligendi qualiter perdatur.*
8 *Poſſeſſio rerum corporalium immobilium qualiter perdatur.*

QVerelam. Sufficit electo probare, ꝙ
eligẽs tpe electiõis ius poſ
ſedit.hoc d.& primò ponit facti narratio. ſecundò
caſus diffinitio,ibi[nos igitur.] Primò tria facit,narrat cãæ
commiſsionem.Secundò duplicem petitionem actionis.Ter
tiò rñſionem rei.ſecunda duo facit. primò diffinit primũ ar-
ticulum cũ expreſsione cauſæ,& proteſtatione quadã. ſecun
dò diffinit ſñſub eiſdẽ terminis. ¶ No. primò,ꝙ guberna-
1 tor † eccleſiæ põt agere ꝓ eccleſia ſibi ſubiecta ꝑ ſe, & aliũ.
quod dic,vt s̃.de reſcrip.c.edoceri.& de reſtitu. ſpol.c.olim.
2 ¶Secundò no. † ꝙ põt ciuiliter agi,vt quis amoueat ab eccle
3 ſia,quã iniuſtè poſsidet.de quo.ĩ.dicam.¶Tertiò no.† ꝙ in
eodẽ libello põt peti res,& penſio ſubtracta.quõ aũt hoc ꝓ-
cedat,glo.declarat.diuerſis aũt libellis non viderent tales pe
titiones admittendæ.quia iſta iudicia ſic ſe habent, vt ſnĩa la
ta in vno,pariat exceptionẽ rei iudicatæ in alio.quod dic,vt
l.fundi.& l.fundum.ff.de exce.¶Quartò no.in ver.ꝑdicto.ꝙ
poſſeſſor ſi petit amoueri à beneficio, allegat titulũ ſuæ poſ-
ſeſsionis,ad quod non videretur debere cogi poſſeſſorẽ, vt
in l.fi.C.de rei ven.& l.cogi.C.de peti.hære.& hoc eſt verum
in rebus prophanis. & fortè ẽt in eccleſijs,ſi illius,q agit, nõ
eſt fundata inẽtio de iure cõi:aliàs ſecus,vt in c.ordinarij.de
offi.ordi.lib.6.facit c.contra morem.100.diſ.¶Quintò no.
4 ꝙ conſuetudo † tribuit populo ius eligendi,ſiue præſentan-
di rectorẽ in eccleſia.& ex hoc præſentatus dicitur iuſtè poſ-
ſidere,vt ĩ.dicam.¶Sextò no.in ver.nos igitur.ꝙ verba ſnĩæ
concipiuntur in perſona procura.ſiue œcononi.de quo in gl.
& de offi.œconomi dic,vt not.89.di.c.diaconũ. & 16.q.2.c.
qm̃.¶Septimò no.in ver.ſaluo.ꝙ ſnĩa lata cũ præſentato, de
ducente in iudicio ius præſentationis, non ꝓdeſt ꝑſentanti:
ſic nec ſententia lata pro ordinato non prodeſt ordinatori:
ſecus ſi ecõuerſo,vt hic colligitur.quia ſucceſſor bene põt ni
ti ex titulo auctoris:non aũt econuerſo titulus ſucceſſoris re
tro ad auctorẽ reuertit,vt eſt tex.in l.ſi à te.§.vl.ff. de excep.
rei iud. facit qđ no.in c.vlti.ĩ.de re iudi. ¶ Octauò no.ꝙ ad
annuam præſtationẽ cõdemnatur quis ad præteritam,& fu-
turam.& ſic quod debetur in poſterũ, põt in cõdẽnationem
deduci.qđ dic,vt no.in l.1.C.de fideiuſ. quæ loquitur in ꝑſta
tionibus,quæ debẽtur actione perſonali, vt ex teſtõ.ſed tex.
iſte loquitur de præſtatione,quæ debetur actione reali,vt ĩ.
5 dicã.¶ Nonò no.ꝙ ſnĩa lata † in poſſeſſorio non ꝑiudicat in
petitorio.ecõtrario aũt,an præiudicet,dic vt no.in c.paſto-
6 ralis.ĩ.de cauſa poſ.& proprie.¶Decimò no.† ꝙ pro annua
præſtatione cõpetit iudicium poſſeſſorium,& petitorium. &
ſic ille,cui debetur annua penſio,dicitur hr̃e quãdã quaſi poſ
ſeſsionem,vt ĩ.declarabo. ¶ Venio ad oppo. dr̃ hic, ꝙ Gel.
commiſit iſtã cãm Inno.cuius hæc eſt Decre.dum eſſet in mi
nori officio conſtitutus. & tñ poſtea ipſe Inno.creatus Papa
per viã appellationis deuolutam diffinit.Sed contra de l.præ
tor.ff.de iuriſd.om.iud.vbi dicit,ꝙ debet dictã cauſam dele-
gare.Tinore huius contrarij dicit gl.prima, ꝙ iſta eſt qõ do-
minicalis,an iudex à quo poſsit cognoſcere de cauſa appel-
lationis,ſi iudex appellationis efficitur. de qua quæſtiõe dic,
vt no.in Spe.in tit.de ap.§. nunc tractemus.in fi.3.q.5.c.tria.
& c.à collatione.de appel.lib.6.& C.de app.l.eos. & oẽs con
cordant,ꝙ debeãt delegare,& aliàs poſsit recuſari. Non ob.
iſte tex.quia hic non fuerit appellatum: vel loquitur de prin
cipe,qui legi non ſubiacet,nec ſuperiorẽ habet, vt s̃.eo.c.li-
cèt.in fi.¶Secundò opp.petere quẽ remoueri ab eccleſia,&
petere penſionẽ ſunt oppoſita.quia per primũ dico poſſeſſo-
rem nullũ ius habere,per ſecũdũ dico ipſum ius habere,ſi ad
penſionem tenetur. Sed allegans contraria non auditur.ĩ.de
ap.c.ſolicitudinẽ.& l.1.C.de fur. Sol. hic ſumpta occaſione.
Hoſt.hic plenè diſtinguit,an poſsint in eodem libello plures
actiones intẽtari,cõpetẽtes ad idem,vel ad diuerſa,vt hic, vi
de l.cum filius.§.varijs.ff.de lega. 2. ꝑ Dy.& d.l.1.de fur. &
l.qđ in hæredẽ.§.eligere.ff.de tributo.& ĩ.de cap.mo.c. dile

ctus.vbi de hoc. ¶ Tertiò op. petebat iſte presbyter remo-
ueri ab eccleſia:ſed videtur,quòd inepte.quia dicta remotio
non fit,niſi propter crimen, propoſita accuſatione, denun-
ciatione,vel inquiſitione.ĩ.de accu.cap. ſuper his. & c.qua-
liter.vel propter negligentiam. quod etiam eſt crimen, ſicut
contumacia.ĩ.de offi.or.c.ea quæ.& l. omne delictũ.ff. de re
mili.Sed hic alterum ex prædictis non præceſsit,ergo inepta
petitio.So. dicit Innoc. ꝙ quandoq; quis habet ius in eccle-
ſia:& habẽt locũ contraria. qñq; non habet ius,& dicitur be
neficiũ ad alium pertinere,vel per ſubreptionẽ obtentum:&
tunc rectè agitur,vt ab officio amoueatur, & ita fuit hic, &
s̃.de reſcrip.c.2.& c.inter eccleſias,& quod no.Io.An. ĩ. eo.
c.quod ſicut.iuxta finem.& de ſepul.c.certificari.in 9.q.in fi.
¶ Quartò opp.dicit hic,ꝙ petebatur penſio ſubtracta, & in
tendebatur poſſeſſorium,Sed contra.quia ad iſtas præſtatio-
nes annuas non videtur competere interdictũ, ſed accuſatio
perſonalis,vt ff.quorum bono.l.1.§.vl.Timore huius contra
rij dicit Dyn.in l.ſi certis annis.C. de pac.ꝙ iſtud c.introdu-
cens poſſeſſorium in præſtatione annua, non procedit de iu
re:cuius opi.plenè recitat Io.An.in c.peruenit.ĩ.de cenſi.do
minus Bar.dicit,ꝙ quandoq; ego habeo aliquod ius in per-
ſonam rõne rei(puta quia eſt meus vaſallus,vel aſcriptitius.)
tũc bene cõpetit interdictum.& ita loquitur hic:quia penſio
debebatur à presbytero pro eccleſia ſancti Saluato. vt dicit
tex. qñque annua præſtatio non adhæret rei, ſed perſona eſt
obligata; & tunc loquitur opi.Cy. quòd non ſit reperire ius
reale,ergo nec poſſeſſorium, vt d.l.1.in fin. ¶Quartò op.ad
idem,ꝙ alia rõne nõ competat interdictum vnde vi de pen-
ſione ſubtracta.quia penſio eſt res mobilis, & interdictũ vn-
de vi non datur pro rebus mobilibus: ſed pro rebus ſoli, vel
ſolo cohærẽtibus,vt ff.de vi,& vi ar.l.1.§.1.& 2.Sol.interdi-
ctum bene competit pro iuribus,& fructibus ſubtractis, qñ
ſpoliatur quis re immobili,ſicut hic erat: quia iſta annua pręſtatio inter immobilia computatur,vt in Cle.exiui.§.cũque.
de verb.ſig.ad hoc.ĩ.de cauſa poſ.c.cum eccleſia.& de mor.
infe.l.1.§.item ſi mihi.& de vi,& vi arma.l.3.§.vnde vi inter
dictum.& §.pertinet.vel dic, ꝙ nõ competit directum: vtile
tamen competit,vt in primis concor,vel poteſt dici,ꝙ datur
cond.ex hac Decre.¶Sextò oppo.apparet ex petitione œco
nomi,ꝙ erat intentatum petitorium,& poſſeſſorium,dum di
cebat [pertinere ad eccleſiã ſanctæ Agathæ pleno iure.]&c.
& tamen non fuit facta condemnatio, niſi ſuper poſſeſſorio:
ſed contra,quia ſententia debet eſſe conformis libello.ĩ. de
ſymo.c.licèt.& đ accu.c.qualiter.[& de qua re iudex cogno
uit.] &c.ĩ.de cauſa poſ.c.cum ſuper.So.dicit Inno.ꝙ hic in-
tendebat poſſeſſorium tantũ, quod colligitur ex illis verbis
[petebat remoueri,& ſibi reſtitui de nouo ſubtracta]&c.vel
dic,vt dicit glo, ꝙ hæc petitio dirigebatur contra illum, ad
quem nõ ſpectabat proprietas dictę eccleſiæ;puta quia erat
rector, & intitulatus. & ideò rei vendicatio contra ipſum nõ
poterat intentari,ſed contra Car. ſanctæ Suſannæ, & in po-
pulum prætendentem ſe habere ius præſentandi, & ideò ex
iudicio agitato cum rectore non poteſt ſequi ſententia ſuper
proprietate,ſed ſuper poſſeſſorio tantùm,ex quo nititur: qa
ſibi ſufficit,vt ille,qui ipſum præſentauit, fuerit in quaſi poſ-
ſeſsione iuris pręſentandi,vt dicit tex.& ĩ.de iure pa.c. con-
ſultationibus.& quod no.Inno.in c.olim.3.de reſti.ſpo. ¶Se
ptimò opponitur. iſte rector prætendebat ius ex electione
populi.Sed contra,quia populus nõ põt eligere.ĩ.e.c.Oſius.
& ĩ.e.c.Meſſana.& c. ſacroſancta. ſo. expõne electionẽ.i. ꝑ-
ſentationẽ. poteſt enim ius præſentandi ſpectare ad popu-
lum ex antiqua conſuetudine.& per hoc refert Io.An.domi-
num ſuum Macilium nomine,tenuiſſe,ꝙ parochiani,ſiue po
pulus præſcribere poſſunt ius ꝑſentandi in ſua eccleſia paro
chiali.facit 16.q.1.c.ſit vnio.& c.ſi quis monachus.in fi.Io. đ
monte merulo refert diſputaſſe contrarium. & rñdet ad hãc
Decre.ꝙ populus poſsidebat patronatũ,non actum ꝑſentã-

di tñ,& hoc tenet Archi.71.di.c.hortamur. prima tenet Io.
An.& remittit ad not.ꝑ eum in c.qđ alicui. de reg. iur.lib.6.
¶Octauò op.dicit tex.ꝙ populus erunt in quaſi poſſeſsione
ꝑñtandi clericum, qñ elegit ꝑsbyterum ad illam: ſed hic vr̃
mala cõſequẽtia, qa ex diuerſis ſepatis de vno ad reliquũ
nõ infert,vt l.ſi maritus.C.de do.iter vi.& vx.& maximè qa
poſſeſsio per ꝑſcriptionem,vel conſuetudinem nõ extendit,
niſi eatenus,quatenus acqſita ẽ,vt l.1.§.ſi qs.ff.de iti.actuq;
priua.per Bar.ſo.Io.An.exponit clericum.i.presbyterũ.Vel
dic,ꝙ aut populus poſſedit patronatum,& vt patronus ꝑſen
tauit alterum:& tenet ad reliquum ꝑſentandũ illa quaſi poſ-
ſeſsio patronatus.ĩ.de iure patro.c.conſultationibus.aut nõ
hẽt patronatum,ſed actum ꝑſentandi ex cõſuetudine: & tũc
vera eſt oppoſitio. remittit ad not.ĩ. de inſti.c.2.li.6.¶No-
nò op.hic Papa concipit verba in ꝑſonã ꝓcuratoris,vel ſin-
dici,& non principalis.Sed contra.ĩ.de ꝓba.c. licèt vbi cõ-
dẽnatur cõe Fauẽtiæ,ſol.vt in gl.q̃ refert opi.legiſtarũ.Mar.
dicit,ꝙ ſi dñs nunq̃ fuit in iudicio,cõdẽnatur ꝓcurator:aliàs
dñs,cuius opi.vr̃ placere Spe.in ti.de ꝓla.ſen.§. qualiter aũt.
ver.porro.& §.iuſtæ ꝓpoſitionis.ver.itẽ eſt nulla. D.Io.Bul.
Hu.Ala.& Vin.tenent, ꝙ ſiue à principio, ſiue ex poſtfacto
ꝓcurator interueniat,condẽnatur,& iſtã opi.ꝓbat Cy.in l.1.
C.de ſen.& iſta opi.ſeruat Bononiæ, ſñ Io.An. q hic dicit,ꝙ
parũ placet ſibi legalis ſubtilitas in hoc caſu. Si.n.ꝓcurator
noĩe meo in cã interueniat. ſi ergo condẽnor, nõ video,cur
graue ſit dicere pp hoc ſnĩam nullam. & circa ꝑdicta adde,
quod not.Bar.ff.de re iudi.in l.furioſo.vbi oĩno vide.¶ Deci
mò op. hic Papa condemnat ad ſtatũ percipiendi penſionẽ
&c.ſed contra qa non fuit petita,niſi reſtitutio pẽſionis ſub-
tractæ.ergo malè facit condemnare in alio, q̃ petatur, vt l.fi.
C.de fideicom.li.ſol.dicit Io.An. ꝙ petendo reſtitui penſio-
nem,intelligitur petiiſſe reſtitutionem iuris percipiendi pen
ſionem,& reſtõ penſionis ſubtractæ venit rõne acceſſorii,&
naturæ interdicti vnde.vi,in quo hr̃ rõ fructuum, & oĩs cã,vt
ff.de vi & vi ar.l.1.§.eo die.Hoſt.dicit,ꝙ fuit vtrunq; petitũ.
petitionis pecunia per verbum,penſionem.& reſtõ iuris per
verbum,reſtitui de nouo ſubtracta.¶ Venio ad qões & gl.
Inn.principaliter ad hoc tendit: videlicet qualiter poſſeſsio
rerum in corporalium committatur. de rebus.n. corporali-
bus,& immobilibus perditur per negligentiam tpis.qđ non
eſt determinatũ,ſed iudicis arbitrio relinquitur,ſñ Io.And.
Tu.dic,vt no.in l.furtum.§.fundi.ff. de vſuca.& l. ſi quod.de
acqui.poſ.& l.ſi de eo.§.1.vbi per Bar.e.ti.vbi dicit,ꝙ in prę
diis tributariis eoipſo,ꝙ quis negligit per biennium, perdit
naturalem,& ciuilem poſſeſsione,& ẽt dñium, vt l.q agros.
C.de agro.deſ.li. 11.qd non firmat.redeundo ad propoſitũ
circa poſſeſsionem incorporaliũ,qualiter perdatur, Inn.hic
plene proſeqtur, & primò qñ perdatur quaſi poſſeſsio ꝑ-
cipiendi penſionẽ. ſcđò qualiter ꝑdatur quaſi poſſeſsio iur.
eligendi. tertiò qualiter perdatur quaſi poſſeſsio exercendi
iuriſdictionem.quartò an ꝑdatur poſſeſsio aliarum rerũ im-
mobiliũ,ſi qs mihi ꝓhibet, vt nõ accedã ad fundũ. ¶Primò
ergo q̃ro de quaſi poſſeſsione percipiendi penſionem, quali
ter ꝑdatur.dic ꝙ qñq; ille q mihi tenetur ſoluere, non dene
gat,ſed omiſi petere.& tunc non perdo,qa ſolo aĩo detinet,
vt l.licèt.de acqui.poſ. qñq; quis denegat, & qñq; denegat
ſoluere,quia non põt pp inopiam,ſiue impotentiam: & ſimi
liter nõ perdo, quia nõ fit ſpoliatio ſine dolo,vt ff.de vi & vi
ar.l.3.§.hoc interdictum,qñq; denegat, quia non vult: & vr̃
me ſpoliare,& ꝑditur, ſed cõpetit interdictum, ar.l.2.C.de
ſerui.¶Sed tũc incidenter q̃ritur,an ille, cui debetur,poſsit
cõſtringere debitorẽ:vr̃ ꝙ ſic, quia amitto ſeruitutem altius
non tollendi,ſi ſciens aduerſariũ ædificare, hoc patiar.vt ff.
ſi ſerui.vendi.l.& ſi fortè.§.niſi.Ho.tenet contrariũ, ex quo
collige,ꝙ licèt ſi ſpolier poſſeſsione rei, poſſum recuperare
incontinenti,ẽt per vim, vt l.q poſſeſsionem.ff. de vi & vi ar.
ſecus tñ ſi illa quaſi poſſeſsio adhæreat perſonæ:quia nõ poſ

ſum ipſam denegantem ſoluere compellere perſonaliter. rẽ
aũt ipſam,cuius occaſione ad penſionem tenetur,an poſsim
ꝓpria auctoritate occupare.vr̃, ꝙ ſic.ſicut dñs expellit em-
phyteutam,vel colonum ſoluere denegantem,iuxta no.in c.
potuit.ĩ.de loca.& quod dixi, ꝙ debitor denegãdo ſpoliare
vr̃,eſt verum,ſi terminus eſt lapſus: aliàs ſecus,ſñ Inn.q cir-
ca hoc ſubdit,an contra eũ,qui ſubtractionem fieri manda-
uit,vel ratam habuit,competat interdictum:tenet ꝙ ſic, ſed
non contra conſiliarium,licet.n. conſiliarius teneat actione
furti,& de ſeruo corrupto.ff.de fur.l. ſi quis ſeruo. & Inſtit.
de ob.q̃ ex delic.na.§.ope.tñ ꝙ teneatur vñ vi.vel condictio
ne ex hac Decre.nullo iure cauet, niſi fortè in defectu, vt ff.
de eo per quem fac. erit. l. fina. remittit ad not.de homi.c.ſi
cut dignũ.§.qui vero.de reg.iur.l.nullus.& qđ dixi, manda-
torem teneri ex mandato,eſt verũ,ſequuta ſpoliatione:aliàs
ſecus.cum.n.non cõpetat interdictũ, niſi ſpoliato, vt l.§.1.
& iſte non fuit ſpoliatus.i. ſicut non põt agere contra illum,
qui expellere attentauit,ſed nõ ꝑfecit. ita nec contra eum,q
mandauit,& aduerte,quia Inn.loqtur,cũ agitur interdicto.
& ſic ciuiliter, vbi delictũ non conſummatũ non tribuit ius
agẽdi,vt l.vulgariter §.q furti.ff.de fur.vbi verò ciuiliter age
retur ex ſolo mandato.puta hoĩs occidendi, furandi,vel alte
rius delicti committendi, teneatur qui mandauit, vel demũ
delicto ſequuto,vr̃ ꝙ ſic,vt l.1.ff.de extraor.cri.In contrariũ
facit l.item apud Labeonem.§. ſi curauerit.ff.de iniur. dicit
Dy.ꝙ aut delictum eſt maximum, vt homicidiũ.& tunc dẽt
puniri,vt d.l.1.aut non,& non punitur, vt d.§.ſi curauerit.
ꝓ prima tñ parte multum facit l.1.§.2. de cal. Ita dicit Dy.
in d.§.ſi curauerit,& Bar.e.tit.l.non ſolum.§. ſi mandato.Et
aduerte ẽt ad id,quod dicit Inn.ꝙ qui mandauit fieri furtũ,
vel ratũ habuit,teneatur furti,eſt verũ, ꝙ teneatur dcã actio
ne:non tñ pñt dici fures,vñ ſi ſtatuto cauet, ꝙ fures ſuſpen-
dantur,non hẽbit locũ in de mandantibus:ita not. Old.poſt
gl.in l.1.& l.is,q opẽ.ff.de fur. ¶Scđò q̃ro, qualiter ꝑdatur
7 poſſeſsio † iuris eligendi.dic,ꝙ qñq; quis nititur iure eligen-
di,tanq̃ ius hñs de iure cõi, vt canonicus, qñq; ius ꝑtendens
ex conſuetudine,vel priuilegio.primo caſu vr̃ ſentire Io.An.
ꝙ ſi vnus canonicus non admittitur ad eligẽdũ,non amittat,
nec perdat quaſi poſſeſsionem,qa ipſam quaſi poſſeſsionem
retinet ꝑ Capitulu. & hoc dicit Inn.in gl. magna. ver. ſi verò
is,q erat.&c.dr̃ aũt poſſeſſor ſpoliari poſſeſsione iur.eligẽdi,
ſi fiat electio ſine ipſo aĩo ſpoliandi.de cã poſ. c.cũ eccleſia
& multò fortius,ſi de Capitulo expellatur,& ſine ipſo fuit fa
cta electio.& hoc fortè vult dicere Hoſ.ꝙ ſi canonico de ca-
nonicatu qõ referatur ipſum admittendo, vel non admittẽ-
do,dr̃ ſpoliari.ad hoc facit qd not.ĩ.e.in Geneſi.& de ꝑbẽ.c.
dilecto. ſcđo caſu qñ extraneus vult admitti iure ſingulari,
tunc ſine dubio eoipſo ꝙ non admittitur perdit poſſeſsio-
nem,ſi electum ab aliis in dignitate ſua pacificè agere patia
tur:& idem & multò fortius, ſi ipſe ſolus habebat eligere,&
electum ab alio patiatur.& vide,quod no.Io.An.s̃.eo.c.bo-
næ.2.ſuper glo.& hæc procedunt,quando non admittũt,vel
expellunt volente eligere. quibus caſibus locus eſt interdi-
cto,vel cond.iuxta no.ĩ.de cauſa poſ.c.cum eccleſia. & c.cũ
olim.& ĩ.eo.c.Cumana.quia facta eo contempto. ĩ. eo. c.ꝙ
ſicut. ſi autem ipſum contẽnunt ex certa ſcientia (quia cre-
dunt ipſum nõ dr̃e vocari,vtpote excõicatũ, vel ſuſpenſum,
tñ non ita eſſet) dicit ꝙ etiam iſto caſu non admittit quaſi
poſſeſsionem iuris eligendi,tradens in hoc regula,quòd tũc
amittit, qñ aduerſarius habet voluntatem ſubtrahendi ius
ſuum,vel ſpoliandi.& ipſe ſpoliatus hoc ſciat.nam ſicut poſ
ſeſsio, ita & quaſi poſſeſsio non amittitur ſine aĩo.ff.de acq.
poſ.l.quemadmodum.Collige ergo, quod qñq; quis veniẽs
non admittitur:qñq; expellitur:qñq; contẽnit.& tunc qñq;
ſimplicitate,vel ignorantia. quãdoq; ex certa ſcientia.vt ex
prædictis apparet.& vbicunq; dixi,quod perditur quaſi poſ
ſeſsio,habet locũ,quãdo ſubſecuta eſt electio. Si aũt electio

non ſequitur, an ſit amiſſa poſſeſſio iuris eligendi. dicit Ioã. An.ꝙ non põt petere reſtitutionem,quaſi plus,iuris eligendi:competit tñ officiũ iudicis,vt reſtituatur ad Capitulum,q fuit ſpoliatus. ff. de vi, & vi armata. l. ſi plures. nam & ſub electione comprehenditur Capitulum vt tractatus. hoc tñ non approbat Innoc. quia non videtur velle ſpoliare eum poſſeſſione Capituli, ſed electionis, quę non eſt ſecuta. Ex quo dicto collige,ꝙ ſpoliatio regulat̃ ſecundùm animũ ſpoliatoris,vt patet ex no.in l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.& hoc verum in ſpoliatione. In alijs aũt criminib.& delictis,quæ nõ poſſunt ſecundùm animum regulari,conſiderat̃ factum,non animus.ꝙ dic, vt no.Bar.in l.non ſolum §.vlti.ff.de noui op. nun.¶Circa hoc q̃rit,ſi poſt expulſionem celebrata fuit,ſed poſtea in alia electione,quæ imminet,illi de Capitulo ipſum admittunt.& ſic ſpoliatus poſſeſſionẽ ſuã recuperauit: an poterit petere caſſationem primæ electionis. quidã ꝙ ſic.ff.de vi, & vi ar.l.idẽ eſt.§.ſi vſufru & l.1.§.illud.quoq;.& §.ſi fundũ.& §.ꝙ aũt.& duobus.§ ſeq.& l.meritò. ita dicit ipſe.hoc dictũ videtur intelligendum,quando prima, & ſecunda electio non concernunt idem beneficium, ſed diuerſa. Si enim idem concernerẽt.puta vacãte canonicatu Capitulum elegit vnũ,expulſo canonico.& electus moritur,vel renunciat.nam ſi in alia ille,qui fuit expulſus,admittitur. non video,ꝙ poſſit petere,vt caſſetur quod caſſatum eſt,vt l.nã & ſi ſub conditione.ff.de iniuſ.te. intelligo ergo,ꝙ ius habens in electione canonici non fuit admiſſus,ſed in ſequenti electione Archi. vel alterius admiſſus fuit. Nam non ob. ꝙ per iſtam ad miſſionem recuperauit poſſeſſionem,ad intereſſe tamẽ præteritæ expulſionis agere poterit. quia recuperatio poſſeſſionis non extinguit interdictum quæſitũ ad præterita dãna. & ita declaro hoc dictum.¶Tertiò principaliter quæro, qualiter perdatur poſſeſſio exercendi epalẽ,archidiaconalem,vel aliã iuriſdictionem. circa hoc membrum ponit quæſtionem talem.pone.in aliqua ex prædictis iuriſdi.eram in poſſeſſione in certa terra.venit alius, & incipit ibi audire vnam cãm, vel partem,iura,vel iuriſdictionẽ exercet. nunquid me ſpoliat?dicit Compoſt. ꝙ huiuſmodi violẽta poſſeſſio non extẽditur ad alias cauſas,vel perſonas,quàm ex quibus eſt (vt ſic dixerim)exercita,vt ff. de acqui.poſ.l.quod meo.§.ſi. & l.ſeruus. & contra hunc intentandum eſt interdictum vti poſ.nõ vnde vi.de proba.c.licèt.& no.de reſti.ſpo.c.2.hæc ſunt verba ſua.quare aũt non intentetur interdictum vnde vi, ſed vti poſ.põt eſſe ratio, quia per illã iuſtam turbatur iſta poſſeſſio iuſta. ideò cõpetit interdictũ vti poſ.vt no.in l.cam.§.q ad nundinas.ff.de acqui.poſ.& ſic habes caſum, in quo contra ſpoliatorẽ competit interdictum vti poſ. quando poſſeſſio inuaſa connexa eſt cum alia,quã iuſtus poſſeſſor nõ amiſit.quod dubito an ſit verum: cum enim iuriſdictio ſit quid vniuerſale,non vr̃,ꝙ in vna re,vel perſona dicatur conſiſtere quaſi-poſſeſſio iuriſdi. maximè in actu acquiſitionis, de quo quærimus.nam in actu retentiuo iuriſdictionis, non dubito, ꝙ per exercitiũ in certis cauſis, vel perſonis retinetur iuriſdictio in omnibus,vt no. Inn.ꝟ. de cap.mo. c.dilectus. vbi etiã de acquiſitione iuriſdictionis. cognito enim per quos actus acquiratur, infertur notitia contrarij.ſ.per quos actus cõtrarios amittatur,vt Inſti.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur.in prin. ¶Circa hoc etiam quæritur.ſi plebanus eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas in ſuo plebanatu. epũs mandat de facto illis,ne ſoluant, cui obtemperant.quęritur,quam actio nem habeat plebanus contra epiſcopum ſic prohibentem.dicit,ꝙ interdictum vnde vi. condictio.vel iudicis officiũ ad intereſſe plebani pecuniariter,quantum.ſ. intereſt ſua non fuiſſe prohibitum,per iuramentum æſtimandum.ꝟ.quod metus cauſa.l.fin.§.ſi quando.C. vnde vi.2.q.1.c.in primis.& quod no.ꝟ.de ſepultu.c.certificari.ius aũt, vel quaſi poſſeſſio iuris decimãdi, cũ ſit ſpiritualis,non recipit æſtimationem,ſed ꝑtinet ad iudicis officium reuocare tale mãdatũ, & contrariũ facere,vt.ſ.ſoluat plebano,ſicut prius.Si aũt hmõi quaſi poſſeſſio ad aliũ perueniret,certum eſt,ꝙ contra ipſum cõpeteret vtilis condictio,vel vtile interdictum.ff. de vi, & vi ar.l.1. §.familiæ.& de iſtis quæſtionibus,an pro iuriſdictione amiſſa cõpetat interdictũ vñ vi.vide pleniùs per Bar.in l.3.§.vn.. de vi.ff.de vi, & vi ar. ¶ Quartò principaliter quæro,quali-

8 ter perdatur poſſeſſio † rerũ corporalium immobilium.dic, ꝙ quandoq; quis de re immobili violenter expellitur. quandoq; rediens non admittitur. & iſti ſunt caſus indubitati.ꝟ. de reſti.ſpo.c.olim.& l.1.§.ſiue aũt.ff.de vi, & vi ar. & l. clã poſſidere.§.qui ad nundinas.de acqui.poſſeſſio qñq;de fundo metu venientium diſcedo,& ipſum deſero, & alius ingreditur,quandoq; armis, vel ſine armis quis ad fundum ſuum accedere prohibetur.qñq; non prohibetur, ſed viſis in fundo armis,ſiue armatis, metu territus non accedit. iſtis enim caſibus dubitari poteſt,an habeat locum interdictũ vñ vi,qđ datur contra ſpoliatorem violentũ. Sed in caſibus prædictis nulla violentia eſt commiſſa: quia tamen eſt ſpecies violentię,prohiberi,vel metu venientium armatorũ fugere,vel non redire ad fundum metu.ideò aliter eſt dicendum. In primo ergo mẽbro, qñ fugi de fundo,timens aliquos venientes: & tunc diſtingue. aut mea opi.erat falſa; quia nulli armati veniebãt:tũc ſi fugi,perdo poſſeſſionem: non tamen dat̃ aliqđ interdictum, vt l.non ſolũ.§.ſi dñs. de vſuc. quandoque erat verum,ꝙ veniebant. & tunc aut veniebant cauſa me expellẽdi,aut aliò tendebant.ſi ad hoc veniebãt,etiam ſi non ſunt ingreſſi,tenentur interdicto vnde vi,vt d.§.dñs. & l.ſeq.§. ſi in me. Secundo caſu quando alio tendebant.tunc ſi non ſunt ingreſſi,licèt fugerim,non habeo interdictum. Sed ſi ſunt ingreſſi:tunc,licèt aliò tenderint,tenentur,quaſi ex poſt facto ad id veniſſe videantur, vt l.1.§. armis deiectum.ff. de vi, & vi arma.& hoc tangit hic Io. An. & plenius tangitur per glo. in l.3.§.ſi quis aũt.e.ti.vbi de vltimo membro, quando metu armatorum,qui ingreſſi ſunt fundum, poſſeſſor nõ audet accedere. habet enim interdictũ,ac ſi fuiſſet expulſus,vt ibi, & plenius.in l.1.§.ſiue aũt.eo.ti. & qđ iuris circa hoc,ſi non accedo.quia nolo eſſe auctor alicuius mali,nõ ꝙ credam me poſſe expelli.dic,vt l.1.§.interdictum autẽ.ff.vti.poſ.¶Quid iuris etiam,ſi ego ingrediẽs fundũ tuũ rapui colonos, quos non expuli,ſed obediebant mihi: vel retinebam coactè, an perdes poſſeſſionem?dic,vt d.l.1.§.pen.in ſi.ff.de vi, & vi ar. aliud membrum eſt,quãdo quis accedere prohibetur,& tũc ſi cum armis,habet interdictum: ſi autem nõ cum armis,ſed verbo tantùm:tũc aut perſona,quæ prohibuit,erat talis,quæ potuiſſet vim facere: & idem.aut non erat talis&: non habet interdictũ.ſi aũt quis erat in poſſeſſione, ſed pp minas exiuit, nõ cõpetit interdictũ vnde vi. ſed qđ metus cauſa. ff.qđ me.cã.l.metus.1.rñ.ſecundùm Inno.& Hoſt.Et no.bene hos caſus,& membra, in quibus non deprehenditur vera violentia,vel expulſio,& tamen competit interdictũ. an aũt condictio ex l.ſi quis in tantam.per te conſidera.

S V M M AE.

1 *Legitimatus in epiſcopum eligi poteſt.*

2 *Priuati ſi veniunt eligere,non priuati an poterũt eos violenter excludere.*

CVm Vintoniẽſis. Eligentes ſciẽter indignum,priuati ſunt poteſtate eligendi in illa electione tantũ,quæ primò fuerit faciẽda.h.d. Et ſunt tres partes,ſecundũ Ho.primò ponit vota eligentium diuiſa,& allegationes vtruiſque partis.ſecunda ibi [illi verò] allegatio.alterius partis.tertia ibi [nos igitur] ponit ſummam. c.vel dic, ꝙ fuerunt duæ electiones celebratæ, nec dicit eodẽ cõtextu, vel ex interuallo: ſed inquantum ſubdit, ꝙ in curia prior, & cõplices admiſerunt Archidiaconum ad electionẽ, & ſic dicebat.ſecunda infertur,ꝙ illas duas electiones glo. intelligit fuiſſe celebratas eodem contextu, ſecũdũ Io.Lau.& Vin. intelligunt,ꝙ prior, & complices elegerunt ex interuallo ad miſsis his,qui elegerunt decanum. & ſecundũ iſtos iſta electio caſſata fuit non vitio eligentium. Egi. ſentit cum glo.ꝙ illæ primæ electiones de decano, & prætore fuerunt celebratæ vno contextu,& ꝙ poſtmodum in curia elegerunt ſimiliter duos vno contextu, & fuerunt electiones iſtæ caſſatæ: & iſtæ ponuntur pro ſecunda electione, vt refert hic Inn.Hoſt. circa varietatem iſtarum lecturarum dicit,ꝙ veritas facti latet,& poſſumus diuinare, & cui lecturæ volumus, poſſumus gratificari. ¶No.primò,ꝙ per modum exceptionis poſſunt excludi ab alia electione qui eligunt ſcienter indignum. & eſt ratio,quia tales ipſo iure, non per ſententiam excluduntur:quia tunc ante ſententiã ſuper priuatione latam non videtur excludi per viam exceptionis. facit quod no. ꝟ.eod.c. quia propter. in nouella ſuper verbo ea vice. ¶Secundò no.

1 in ver.illi verò.ꝙ legitimatus † põt eligi in epm. qđ ergo dicitur. ſ̃.c.innotuit.ꝙ dicitur eſſe natus de legitimo matrimonio, videtur etiam intelligendum, ſi non fuit cum matre matrimonium à principio,ſed poſtea ſuperuenit.quia fuerat cõcubina patris,cum qua poſtea matrimonium cõtraxit. & de iſto non videtur dubium,ꝙ poſſit eligi,cum illud matrimonium ſuperueniens trahatur retro,& abſorbeat omnem maculam præcedentem,vt ꝟ.qui fi. ſint legi.c.licèt. & c. cãm q̃. in nouella. Sed de legitimatis per principem,vel à Papa maius eſt dubium,vt ꝟ tangam. ¶ Tertiò not.ꝙ ſi non priuati admittant priuatos ad electionem, non poſſunt poſtea illos excludere.& iſta fuit ro, ſecundũ Vincen. quare debuerunt admitti.nam ſi non proceſsiſſent ad electionem ſoli,nec habuiſſet effectum eorum electio,ipſi ſoli debuiſſent iterum eligere in tota illa vacatione, donec ordinaretur eccleſia cum effectu,& donec priuati eſſent iure eligendi propter electum indignum ſcienter.quo caſu tranſiret ad ſuperiorem,non ad primos iam priuatos,vt ſ̃.e.c.bonæ.& dicit Ioan.An.ꝙ licèt iſta opinio Vin.ſit falſa,ſibi placeret propter multas intricationes,quæ inſurgunt ex contraria,vt patet ex no. hic.tex.tñ contra iſtam opi.Vincen.fortiter facit.qui non fundat ſe ſuper iſtorum admiſsione,ſed exponens illud verbum,ea vice, dicit,ꝙ non ſecunda, ſed tertia concurrebat. ¶ Ex quo not. quartò,ꝙ electio, quæ nõ eſt ſortita effectum (vt fuerat hæc ſecunda) habetur pro vna electione. vnde ſi confertur aliq̃bus eligendi poteſtas, & eligunt,ſed indignum, vel quia renuit acceptare, non poſſunt iterum eligere: quaſi commiſſa electio vna vice ſpiret,etiam ſi non fuerit ſortita effectum.de quo dicam ꝟ.e.c.in cauſis. & quod no.in c. ſi compromiſſarius. ꝟ.eo.lib.6.¶Opp.tex.iſte innuit,ꝙ ſi iſte electus in epiſcopum fuiſſet per legitimationem legitimus,ſuffeciſſet. Sed contra de c.innotuit. ſ̃.eod. vbi dicit, ꝙ debet eſſe de legitimo matrimonio natus.& ſic videtur, ꝙ legitimitas requirat̃ tp̃e natiuitatis,vt l.in delictis §. ſi extraneus.ff. de noxa. & l. Titius.ff.de mili.te.vbi qualitas adiecta verbo, intelligitur ſecundũ tempus verbi,& per illas leges poſſet dici, ꝙ non ſufficiat legitimatio ſuperueniens, niſi de indulgentia de dignitate epiſcopali fieret expreſſa mentio. ad idem l.vlti.C. de his, qui ue.eta. impe.& l.ex ea parte.§.inſulam.ff.de verb.ob.vbi mentio de ætate legitima, vel de morte intelligitur de naturali.ad idem.l.ſi ita quis.ff.de leg.2.& hoc tenent Pe.& Abb. in c.1.de fil.presby.lib.6.¶Secundò op.dicitur hic, ꝙ prior & complices admiſerunt archi.qui cum ſuis fuerat priuatus: quia elegerat indignum,& ſic ſuſpenſus, vt ſ̃.e.c.cum in cunctis.¶Sed contra hoc op. & videtur eoipſo ꝙ admiſerunt ſuſpenſos,etiam ipſi ſint priuati, nec ipſi ſuſpenſi debeant admitti per c.cum dilectus.ſ̃.de conſue. cuius contrarium hic dicitur.Sol.vt in gl.quæ incipit.non ſunt enim illi,qui eligunt ſcienter indignum,priuati ad cõmodum aliorũ, qui poſſunt ipſos admittere: non ſic in caſu Cle.vt hi qui.1.rñ. de æta. & quali.& ſubdit hic glo.ꝙ debent officiare eccleſiam, & ſubſtentationem habere de bonis eccleſiæ, ſi non hñt vnde viuan. quod dic, vt no.in c.cupientes.§.cæterum.e. ti.lib. 6. & in c.paſtoralis.ꝟ.de ap. ¶Tertiò op.tex.iſte vult,ꝙ non priuati poſsint admitti cõtra priuatos,& excluſos ad electionẽ. ſed contra de c.cum ſuper abbatia.ꝟ.de offi.dele.ſo. vt in gl. ſi.quæ videtur bene loqui. ¶Quartò op.primi erant poteſtate eligendi priuati. quia elegerunt ſcienter indignum.& ſecũdi per impreſsionem, vt dicitur in glo. ergo erat poteſtas eligendi deuoluta ad Papam,vt ꝟ.c.quiſquis.ſo. ſecundũ Inno,Hoſt.& Compoſt. nondum emanauerat illa conſtitutio. vel,dic, vt ibi no. in 1.glo. ꝙ illud habet locum, cum clerici ſponte admittunt,iſtud per vim. ¶Quintò op. ego dixi.ſ̃. ꝙ illa potuit dici ſecunda electio, quæ fuit in curia celebrata: ſed cum in curia negocia electionum agitentur per procuratores,vt ꝟ.de elec.c.cupientes.& c.1.lib.6.non vr̃, ꝙ factum procuratorum admittentium ad electiones iam priuatos,vel eligentium indignum.debuerit domino, ideſt Capitulo nocere.quia primo caſu.ſ.admittere priuatos,eſt ſpecies donationis, & eligere indignum eſſet delinquere. & vtrũq; videt̃ procuratori prohibitum,vt l.ſi procuratori.ff.de condi.inde. & l.contra iur.§.ſi.ff.de pac.& c.ſi compromiſſarius.e.tit.lib. 6.Sol.dicit Inno.ꝙ factum generalis procuratoris, vel dolus bene nocet domino.de quo.ꝟ.vt lite non conteſt.c.1.vel aliter,vt hic in nouella. ¶ Venio ad quæſtiones,& primò quæro.nõ priuati admiſerunt iam priuatos ad electionem, & elegerunt in iſta ſecũnda ſcienter indignum. illi verò priuati eligunt dignum.dicit Io.An.ꝙ præualet electio illorum, q erãt priuati.Idem dicit Vin. ꝙ dicta admiſsio priuatorum adeo eſt efficax,ꝙ ſi non priuati recederent de Capitulo, vel morerentur,poſſent priuati iure ſuo eligere. quia per talem admiſsionem ſunt à domino habilitati, & reſtituti ad priſtinũ ius.¶Secundò quæritur.pone,ꝙ aliqui ſint priuati.quia elegerunt ſcienter indignum.non priuati verò non elegerunt infra tempus ſtatutum.ꝟ.e.c.ne pro defectu. vel elegerunt etiã ſcienter indignum. quæritur, ad quem deuoluatur eligendi poteſtas,Compoſt.ſuper iſta quęſtione notabiliter ſic plenè diſtinguit. aut omnes electores ſunt priuati propter delictũ, quia peccauerunt in c.cum in cunctis. aut ſunt priuati ꝑ ſententiam,quia peccauerunt per c.quia propter. aut nec priuati,nec priuandi.quia per renunciationẽ, vel per mortem,vel ſimili modo electio non habuit effectum. Aut ex electionibus quidam ſunt priuati.quidam non.Primo caſu cum omnes ſunt priuati,remittit ad no.ſ̃.c.bonæ.in ſi. In ſecundo caſu,cum ſunt priuandi,remittit ad no.ꝟ.e.c.quia propter.verſicu.quia verò.In tertio caſu, cum non habuit effectũ ex cauſis prædictis,remittit ad c.ſi electo.ꝟ.e.lib.6.In quarto caſu, cum quidã ſunt priuati,quidam non: tũc eſt materia noſtra, in qua diſtinguit,ꝙ aut priuati,& non priuati elegerunt vno contextu:aut non priuati elegerũt ex interuallo.Primo caſu,quando vno contextu: tunc ſi non priuatorum electio nõ ſortitur effectum per diſſenſum,vel renũciationem electi,vel aliam cãm.& hoc caſu non ad omnes, ſed ſolum ad non priuatos deuoluitur poteſtas eligendi. Alij dicunt,ꝙ hoc caſu ad totum Capitulum deuoluitur hæc poteſtas.& hoc videtur verius Hoſt.per cõem caſum huius Decre. Secundo caſu, cũ non vno contextu, ſed ex interuallo eligunt non priuati: & non habet effectum eorum electio per diſſenſionem, mortẽ, vel renunciationem electi:& tunc non videtur dubium, quia deuoluitur poteſtas ad totum Capitulum. quia ſufficit illos vna vice priuatos, vt hic. Si autem pars non priuata negligit eligere:an tunc ad priuatos,vel ad ſuperiores deuoluatur poteſtas.dic,vt no.ꝟ.c.quamquam.lib.6.in ſi.magnæ glo.& hoc caſu poſſet quæri,ſi ſuperior dicto caſu, quo per negligentiã non priuatorum deuoluta eſt prouidẽdi poteſtas, reddat electionem Capitulo de gratia: an oẽs intererunt, vel ſolummodo qui fuerant negligentes.dicit Innoc. ꝙ oẽs,& idem Abb.

¶Tertiò principaliter quæro à quo tpe non priuatis currat
tempus electioni præfixum, an à tempore electionis eccle-
ſiæ,an à tempore,quo aliqui ex ſuis collectionibus ſunt pri-
uati.dicit Inno.& Compoſt. ꝙ currit à tpe vacationis:ſed qa
illud tempus eſt vtile.vt j̃.c.ne pro defectu.donec dubitetur
an illi ſint priuati,non currit eis tẽpus.ff.de adul.l.mariti le-
nocinium.§.quinquennium. ¶Quartò quæro,pone,ꝙ priua
2 ti † veniunt eligere: tunc non priuati nunquid debeant illos
violenter excludere.tenet Inno. ꝙ non.ſed debent vti prote-
ſtatione.& tunc non nocebit eorum præſentia, nec nocebit
quod egerint.Non ob.c.nonne. 8. q.4. Nam loquitur ibi in
his,quæ fiunt rõne publici officij,quæ tenent,quantũcũq; ali
quis ſit priuatus,donec in officio toleratur:ſed electio non ir
ritatur rõne publici officij,vt dixi.s̃. de conſue. c. cum dile-
ctus.poſt Io.An.poſſent tamen non priuati eligere, non vo-
catis priuatis.& hoc ideo, quia poſtquàm priuati ſunt ipſo
iure,per legem, non ſunt vocandi. & ſic condemnati vocari
non debent.ſecus ſi non eſſent priuati ipſo iure, ſed venirent
priuandi per ſententiam: quia tunc debuiſſent vocari.2.q.1.
c.nos ſi quamquàm.ſecundũ Inno. ¶Quæro quartò.actum
fuit contra decanum hic electum ab archidiacono,& pronũ
ciatum fuit contra eum hoc modo.quia canonici te indignũ
elegerunt ſcienter,caſſamus electionem de te. an hæc ſenten
tia prçiudicabit eligentibus quò ad pœnam c. cum in cun-
ctis.dicit,ꝙ non,ſi non fuit actum contra canonicos,& pro-
nunciatum. caſſamus electionem, quia elegiſtis indignum,
tunc enim vigore dictæ ſententię eſſent priuati etiam ſi de
priuatione facta mentio non fuiſſet. quia facti quæſtio in ar-
bitrio iudicantis eſt pœnæ autem impoſitio iuris auctorita-
te reſeruatur.2.q.3. §.notandum. & ff. ad Turpil.l.1. & hoc
eſt verũ,ſecundũ Inno.& Compoſt.etiam ſi actum fuiſſet cõ
tra electores decani, & petita fuiſſet electio caſſari, non ex-
preſſa cauſa,ſed in ſententia deducta cauſa caſſationis; quia
indignum ſcienter elegerunt; ex quò enim fuit petitio gene
ralis:nec fuit à ſententia appellatum, præiudicatur ei per ex
preſsionem cauſæ incluſæ ſub generali petitione, ſecundùm
eum.hic tamen vide quod legitur,& no.j̃.de cauſa poſ. c. cũ
eccleſia.vbi dixi.& de hac materia qualiter ſententia contra
vnum lata in cauſis connexis alteri præiudicet.dic, vt not. in
c.pe.de re iudi.& j̃.de app.& quod not. Bar.in l. cum filius.
ff.de verbo.oblig.

S V M M AE.

1 *Monachus ex ſubſcriptione legatus eſſe poteſt.*
2 *Indignus beneficijs eccleſiaſticis aliquando quis dicitur, & tamẽ nõ probibetur ab actu electionis.*
3 *Scriptura an requiratur ad eſſe confeſsionis factæ extra iudicium.*

PEr inquiſitionem. Eligens ſciẽter
indignum in epm,eſt ob hoc ſuſpenſus ab eccleſia-
ſticis beneficijs illius eccleſiæ per triennium. Nec poteſt in-
terim ad dignitatẽ illius eccleſiæ eligi,vel aſſumi.h.d. Et pri-
mò ponit confeſsionem præpoſiti,ex qua infert. Secundò ip
ſius indignã promotionẽ,ibi[cum igitur.]Tertiò mandat ip
ſum amoueri,ibi[quocirca.] ¶No.primò coniuncta ſupra-
1 ſcriptione,† ꝙ monachus a poteſt eſſe legatus,vel delegatus.
a quod põt eſſe verũ,expreſſo monachatu. de quo.j̃.de priuil.
c.cum olim.2. ¶Secundò no.ꝙ habens conſcientiam ſcrupu
loſam de electo,peccat electioni ſuæ conſentiendo. ¶Tertiò
no.ꝙ ſufficit, ſi in actis reperiatur talis iuratus aſſeruit, &c.
facit quod no.in l.poſt legatum.§.iiſdem.ff.de his quæ,vt in-
dig.& l.Theopompus.ff.de do.prælega. ¶Quartò no.tex.dũ
dicit,ſe vidiſſe pariter,& audiuiſſe, ꝙ aliud eſt ferre teſtimo-
nium de viſu: aliud de auditu,dixi de fide inſtru.c. cum Ioan
nes.& in c.cũ dilectus.de ſucceſ.ab inte.facit quod no.Ioan.
An.s̃.de conſue.in c.2. ¶Quintò no. ꝙ eoipſo,ꝙ quis loqui-
tur cum electoribus,& iuramentum prçſtat ante electionem
de ſe factam,licèt non probat quid dixerit cum eiſdem, vel
iurauerit,præſumitur cõtra eum. & ſic in dubio interpreta-
tur in deteriorem partem,maximè ſubſecuta poſtea electio-
ne, vt hic fuerat. facit quod nota.in l.neutri.§.in bonis.ff.de
priuile.credi.& l.poſt contractum.de dona. & quod ibi per
Bar.vbi ſi venditis omnibus bonis, committat quis homici-
dium incontinenti,præſumitur venditio facta in fraudem.fa
cit.ff.de leg.1.l.Lucius.§.fi. ¶Sextò no.ꝙ peccat qui per ec-
cleſiam retinet illius nomine, quem priuatũ nouit. & eſt in-
dignus beneficijs eccleſiaſticis. expendẽdo enim in illius pri
uati vtilitatem fructus eccleſiæ committit furtũ, ſecundùm
Inno.j̃.c.dudum.1.rñ. ¶ Septimò not. ꝙ quandoq; quis eſt
2 indignus † beneficijs eccleſiaſticis. & tñ non prohibetur ab
actu electionis,vt probat hic Hoſt. arguendo per modum,
quem no.Io.An.s̃.de conſue.c.cum dilectus.ſuper glo.ſuſpẽ
ſas. ¶Octauò no. ꝙ præpoſitus Tholoſanus fuit electus in
in epm Conueñ. & ſic valet electio celebrata de alieno gre-
mio,vt s̃.e.c.cum inter canonicos. ¶ Opp.dicitur hic,ꝙ in-
quirebatur ſuper ſtatu monaſterij.& ꝙ iſte Maſteron fuit te-
ſtis in dicto iudicio, quo confeſſus eſt ſe elegiſſe illum indi-
gnum ſcienter.& tamẽ poſtea,cum de ſua electione ſuper p̃-
poſitura ageretur,remotus fuit vigore dictæ confeſsionis cri
minis contra ſe. ¶Sed contra hoc op.& videtur,ꝙ duplici ra
tione dicta confeſsio ſibi non præiudicauerit. Primò,quia fa
cta in alio iudicio.Secundò,quia in primo iudicio confeſſus
fuit vt teſtis.ergo non debet aliqua pœna puniri, vt j̃.de or.
cog.c.cum dilectus. & C. res inter alios acta. per totum.ſo.
glo.fi.format iſta contraria. & ad idem tendit glo. Inno. ſup
quo contrario dicit Ioã.An. ꝙ aliud in atteſtationibus,& in-
ſtrumentis de quibus tñ dic, aliter in fi. nouellę ſuper iſto c.
& aliud in confeſsione, q̃ extra iudiciũ facta cũ cauſa valet.
3.q.9.c.ſi debitum.& in Spe.de confeſ.§.nunc videndũ. poſt
prin.& de iſta confeſsione dic, vt dixi in c. at ſi clerici.s̃. de
iudi.& c.1.de excep.ſubdit hic Compoſt.notabile verbũ; ꝙ
confeſsio procuratoris in vno iudicio non prçiudicat domi-
no in alio.quia ceſſat ratio.l.generaliter.C.de non num. pec.
3 & idem ibi Guil. ¶ Quærit Inno.nũquid ad eſſe † confeſsio
nis factæ extra iudiciũ requiratur ſcriptura.dicit, ꝙ non niſi
velim probare alium intellectũ ipſius confeſsionis. quod eſt
verũ,qñ confeſsio facta fuiſſet in ſcriptis: aliàs poſſet decla-
rari alius intellectus,etiam ſine ſcriptis. ¶ Vltimò no. ꝙ In-
no.hic dicit vnũ verbum no. ꝙ licèt non valeat confeſsio fa-
cta in iudicio ſeculari,vt in c.at ſi clerici.s̃.de iudi. tñ eps po
terit cogere eũdẽ clericũ, vt ſtet in eadẽ confeſsione coram
iudice eccleſiaſtico. Sed contta hoc dictum arguitur ſic. ex
quò non tenet confeſsio clerici facta in iudicio ſeculari,vt in
dicto c.at ſi clerici.s̃.de iudi.ergo videtur, ꝙ ſit ſibi licitum
variare,vt no.Guil.de Cu. in l.qd tñ.ff.de arbi.licèt Inn. hic
dicat,ꝙ eps debet eum cogere, vt perſeueret in confeſsione
eadem:ſed opi. Guil.de Cu.eſt verior,vt in Authen. de ſanc.
epiſco.§.ſi verò crimen.& not. Bar. in l.diuus.ff. de cuſto. &
exhi.reo.vel dic,ꝙ qui dicit verum, ſi epo videt̃ attẽtis iudi-
cijs:aliàs ſecus.vt C.de quæſtionibus.l.milites.§. oportet. &
maximè in caſu,quo clericus fuiſſet confeſſus in curia ſecula
ri per torturã illegitimè factam quò ad tortum, non quò ad
torquẽtes.quia forte ignorabant eum clericum. & hæc om-
nia dicit dominus Bal. de Peruſio in quodam ſuo conſilio.
quod incipit.In cauſa,& quæſtione Ant.de Aldegardis mihi
commiſſa per reuerendum patrem dominum epiſcopum Ca
ſtellanum.

ADDITIO.

a ¶ Monachus.Concordat in terminis in hac dixi in lect.Card.Zab.nu.1.

S V M M AE.

1 *Prælatus eccleſiæ regularis eſſe non poteſt,qui non eſt profeſſus.*
2 *Conſuetudo longa licèt iniuſta inducit iuſtam dubitationem.*

Secularis

3 *Secularis in prælatum eccleſiæ regularis eligi non poteſt.*
4 *Habilitas an præſcribi poſſit.*
5 *Clerici ſeculares debent effici de eccleſia regulari.*

CVm cauſam. Si non profeſſus eli-
gatur ad regimẽ ec-
cleſiæ regularis,caſſatur electio.cõis diuiſio.Secũ
1 da ibi[nos igitur.] ¶Not.primò.non profeſſus † non poteſt
eligi in prælatum eccleſiæ regularis. & requiritur in hoc ex-
preſſa profeſsio,vt j̃.eod.c.nullus & quod ibi no.in glo.fina.
2 ¶Secundò no.ꝙ longa conſuetudo, † licèt iniuſta, inducit
iuſtam dubitationẽ.facit ad no.de poſtu.c.4. in gl. licèt iſta.
lib.6.& s̃.de conſue.c.cum venerabilis. ¶Tertiò not. ꝙ non
eſt attendendum,quid ſit factum, nec arandum in boue, &
3 aſino,ſcribitur Deutero.c.22. ¶Quartò no.ꝙ ſecularis † nõ
poteſt eligi in prælatum eccleſiæ regularis. econtra autem,
an regularis in eccleſia ſeculari.dic,vt in Clem. 1.j̃. eo. & de
4 vi.& ho.cle.c.Deus qui. ¶Quintò no. ꝙ habilitas † non po-
teſt præſcribi, vt ſcilicet inhabilis reddatur habilis propter
longam conſuetudinem,& obſeruantiam longi temporis: in
ducit tamen talis obſeruantia iuſtum errorem, vt dixi. facit
5 quod not.in l.1.ff.de abig. ¶Sextò no.ꝙ clerici ſeculares † de
bent eijci de eccleſia regulari: vel debent regulam profiteri
tacitè, vel expreſsè,putà per delationem habitus indiſtinctè
per annum.j̃.de reg.c.ex parte.quod intellige,vt j̃. e.tit.c.1.
lib.6,& in c.eos qui.e.ti.in Cle.per quam deciduntur quædã
hic tacta per Ho.Pet. & Abb.nam,vt dicit Inno.ſecularis cle
ricus non poteſt habere participationem ſpiritualium in ec-
cleſia regulari,vt eligere prælatum, & his ſimilia. quod dic,
vt j̃.de ſtatu reg.c.ea quæ.§.præcipimus. dicit etiam Com-
poſt.ꝙ ſi in iſta eccleſia conſueuerant eſſe regulares, & pau-
latim deuenerint ad ſeculares (ita ꝙ nullus eſt ibi regularis)
non cogerentur iſti portare habitum, quem prædeceſſores
portauerunt. allegat de eccle.ædific. c. ad audientiam. facit
c.ſi de beneficio.j̃.de præben.lib.6.

S V M M AE.

1 *Nominatio nullum ius tribuit.*
2 *Electio in eccleſia cathedrali regulariter celebrari debet.*
3 *Electio celebrata contemptis his, qui intereſſe debebant, non valet.*
4 *Archiepiſcopo ante receptum pallium non licet miniſtrare ea, quæ ſunt ordinis.*
5 *Rector malè alienans rem eccleſiæ ſi ipſam redimit, excuſatur.*
6 *Electio dicitur canonica tribus modis.*

QVod ſicut. Simplex nominatio, vel
appellatio eius, cuius nõ
intereſt,electionem faciendam impedire non po
teſt. quæ ſi fiat cõtempto eo,qui vocem habeba: niſi poſtea
ratum habeat,eo petente caſſabitur.hoc ad primam partem
rubricæ. Epiſcopus antequàm conſecretur, vel archiepiſco-
pus ante receptionem pallij,ordines conferre nõ debet. hoc
quò ad ſecundam partem.finis non facit ad titulum, & ſunt
duæ principales partes.ſecunda ibi[ſuper eo.]& in prima ex
pediuntur tria, quæ reſpiciebant formam. & in ſecunda alia
tria,quę reſpiciebant adminiſtrationem illicitam.& ſic quæ-
libet ſubdiuiditur in tres partes,quæ per ſe patent. ¶No.pri
1 mò,ꝙ nominatio † a nullum ius tribuit nominato,de hoc 63.
a diſt.c.quantò. ¶ Secundò no. † ꝙ in eccleſia cathedrali de-
2 bet regulariter electio celebrari.de quo s̃.eo.c.cum terra. p
Hoſt.& 23.diſt.c.in nomine Domini.vbi de hoc. ¶ Tertiò
not.ꝙ appellatio ſecularis perſonæ non reddit electionẽ nul
lam, quando ius ſuum per electionem non læditur. aliàs ſe-
cus.quod autem ius poſsint habere laici in electione, dicitur
3 hic in tex.& j̃.dicam latius. ¶ Quartò no.ꝙ electio † cele-
brata contemptis his,qui debebant vocari, non valet, quod
eſt verum,contẽptis inſtantibus, & proſequentibus cõtem-
ptum,vt j̃.de præben.c.cum in eccleſijs.lib.6.& per hoc ſol-
uitur quæſtio, an de contemptu meo poſsit alius excipere,
vel iudex ex officio propter id electionem caſſare. ¶ Quin-
tò no.ꝙ electio inefficax ratione contemptus poteſt conſe
ſu illius,qui contemptus deprehenditur, approbari. ¶Sextò
no.in ver.ſuper eo.ꝙ in die conſecrationis non debet archi-
epiſcopus clericos ordinare.& quòd conſecrati concelebrãt
principaliter celebranti: ergo non debent dicere aliam miſ-
ſam.quia ſufficit vna in die.j̃.de cele.miſſa.c.conſuluiſti.& di
cit Ho.ꝙ tex.iſte facit contra Anglicos,qui conſecrati cele-
brant in alio altari diuidentes myſterium, de quo ſequitur.
4 ¶Septimò no.in ver.præterea. † ꝙ añ receptum pallium nõ
licet archiepiſcopo miniſtrare illa,quæ ſunt ordinis, vt con-
ferre ordines,& ſimilia,quæ hic enumerantur in tex. ¶Octa
uò,no.ꝙ licèt epiſcopus poſsit miniſtrare illa, quæ ſunt ordi
nis:tamen,poſtquàm fuerit in archiepm promotus, & non-
dum pallium conſecutus,non poteſt ordines conferre vt epi
ſcopus, nec vt archiepiſcopus. & iſtud eſt verum de clericis
ſui archiepiſcopatus,de quibus tex. videtur debere intelligi,
dum dicit[non tanquàm ſimplex epiſcopus,ſed tanquàm ar
chiepiſcopus]&c.alios tamen clericos videtur ꝙ poſsit or-
dinare, ſi ſit inuitatus.ar.7.q.1.c.epiſcopus, vel presbyteri.
& s̃.de or.ab epi. c. 1.& hoc tenent Ia.& Vin.ar.j̃. de renũ.
c.ad ſupplicationem.& idem Hoſt.licèt Inn.dicat, ꝙ etiã de
licentia diœceſanorum epiſcopale officium non exerceat
prius,quàm habeat pallium,niſi de licentia Papæ.facit quod
no.Inno.in c.cũ dilectus.j̃.de conſue.in nouella.ſuper ver.ſu
5 ſpenſus. ¶Nonò no.ꝙ rector † malè alienans rem eccleſiæ,
ſi ipſam redimit, excuſatur à pœna.facit ad quæſt.ſi emphi-
teuta vendidit,domino irrequiſito,& poſtea redimit, ꝙ eui-
tat pœnam: tñ contrarium eſt verum,vt l.1.§.ſi rem depoſi-
tam.ff.depoſi. & l.quidam in teſtõ.ff. de fideicom.lib. & eſt
caſus in 10.col. quid iuris, ſi vaſallus feudum, quod vendi-
dit,recuperet.c.1. ¶ Venio ad oppo. opponitur. innuit iſte
tex.ꝙ rex potuiſſet appellare, ſi non fuiſſet requiſitus aſſen-
ſus.Sed contra de c.ſacroſancta.& c.Meſſana.j̃.e.cuius timo
re Io.An.ſuper ver.aſſenſum.tractat,an laici poſsint intereſ-
ſe electioni, & quod ius habeant. dicit ergo, ꝙ eligere non
poſſunt,vt in d.c.Meſſana. nam iura ſpiritualia in perſonas
non ſpirituales non cadunt,vt j̃.de iudi.c.2.licèt annexa ſpi-
ritualibus poſsidere poſsint,vt ius patronatus,vt j̃.de iud.c.
quantò.quædam tamẽ iura videntur dicere, ꝙ Imperatores
intererant electioni Papæ,& quandoque ipſum Papam eli-
gebant.63.diſt.c.Adrianus. dicunt Hoſt. & Compo. ꝙ illud
operabatur priuilegium ſedis Apoſtolicæ, quod fuit poſtea
reuocatũ,vt patet.63.diſt.§.verum. Aduerte tamen, ꝙ licèt
laici non debeant eligere,poſſunt tamẽ ſe opponere,ne certa
perſona eligatur,fortè ſi electus eſt inimicus domini tempo-
ralis illius loci:quia reuelaret ſecreta regni ſui.ff.de re mili.l.
omne.§.exploratores.C. de commer.& mer.l.4.& hoc caſu
poſſet valere appellatio domini,vt j̃.de iureiur.c.petitio.ſub
dit etiam,ꝙ de conſuetudine ex priuilegio debet mors præ-
lati domino ciuitatis nunciari, & eius conſenſus requiri de
aliquo eligendo,& valebit talis conſuetudo,vel priuilegium.
& eſſet caſſanda electio aliter celebrata.63.diſt.c. perlectis.
& 18.q.2.c.abbatem. & has conſuetudines habebant reges
regionum Caſtellæ, & Scotiæ.dicit tamẽ Compoſt.ꝙ ſi hi re
ges ſunt extra regnum, ſufficit conſenſus ſuorum vicariorũ.
& ſic fuit obtentũ de facto per c.ex frequentibus. de inſti.&
c.vno.ne ſe.va. lib.6. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ qui in-
tereſſe nequeunt, non ſunt vocandi. Sed contra. de c. bonæ.
ver.ſed ſi conſtaret.s̃.e.So.vt ibi no.in 4.glo. & dicunt hic In
no.& Compoſ.ꝙ ſiue ſit periculum in citando,ſiue quis non
poſsit venire ſine periculo,præſentes tñ eligentes in ſecundo
caſu citabunt,vt impeditus committat vices ſuas, ſi velit.j̃.
eo.c.quia propter.& quod dicatur periculum,relinquitur ar
bitrio iudicis,cum certa regula dari non poſsit.j̃.de tranſac.
c.fi.

r.fi.ſecundùm Hoſt.quod verbum no.¶Tertiò oppo.innuit hic,ꝙ quis non præſumitur vocatus,niſi probetur. Sed contra de c.bonæ verſus fi.s.eo.& in c.cum parati.j.de ap. Sol. in glo.præſumitur.ſuper qua dicit Io.An.poſt Goff.ꝙ nũcio,& actis iudicis credendũ eſt:niſi validæ probationes offerantur ex aduerſo.allegat.j.de teſti.c.cũ à nobis. facit quod no.Io.An.in Spec.de cita.§. ſequitur. ſuper verbo ſed nunquid.& quod no.Cyn.in l.vbi.C.de fal.& l.ea quidem.C.de ac.¶Quartò opp.dicitur hic,ꝙ electio,quæ erat inualida ꝓpter contemptum, confirmatur per conſenſum contẽpti ſuperuenientem. Sed contra de c.auditis.j.e.So.vt in glo.quæ incipit ſic patet.cui adde quod no.s.e.c.dudum.& plenius in reg.non firmatur.de reg.iur.lib.6.Hoſt.diſtinguit quadruplicem electionẽ.ſ.canonicã & concordẽ: nec canonicam nec concordem: concordem non canonicam: & canonicã nõ cõcordem.& in hoc caſu dicit locũ eſſe ratificationi. Prima nõ eget ratificatione. Secunda & tertia ratificari non poſſunt.j.c.proxi.¶Quintò op.dicitur hic in fi.ꝙ iſte redimendo tabulã euitat pœnam.ſed contra de multis iuribus allegatis in gl.quæ cõcludit,ꝙ pœnam depoſitionis non euitat,licèt red dat eccleſiam indẽnem. & tex.iſte loquitur diſpenſatiuè. & hanc opi.tenet Io.An.licèt alij contra.vt Io.12.q.2.c.apoſtolicos.& 17.q.4.c.1.idẽ Tan.Phi.Vin & Gof.¶Sextò oppo. iſte erat iam confirmatus,& etiã conſecratus:& tñ contra ipſum opponitur exceptio de contemptu.Sed contra hoc opp. de c.conſtitutis.in fi.j.de app. vbi non videtur talẽ poſſe per viam exceptionis excludi:ſed per viam accuſationis,vel denunciationis.Timore huius contrarij Inno. poſuit hic longã glo.quam diffuſè proſequit Compoſt. quærens de pluribus quæſt.ad quas ſuccinctè deſcende. Primo quæro de exceptionibus contra formã,an poſt confirmationem poſsint opponi,& an impediant confirmationis effectum. diſtinguit ꝙ aut ſit cõfirmatio ꝓſentibus partibus cauſa cognita,aut non. Primo caſu aut quęris,an illi, qui fuerunt præſentes, poſsint opponere contra formam:& nõ poſſunt, poſtquàm appellarunt,vt C.quomodo,& quãdo iudex.l.penul.Aut quæris de abſentibus:& tunc aut ſciebant negocium electionis tractari.& idem.ff.de re iudi.l.ſæpe.§.nam & ſi libertus. aut ignorabant.& tunc videtur idem,ꝙ non debent audiri per modũ exceptionis,vt j.e.c.nulli.lib.6.Nec obſt.iſtud c.vbi poſt confirmationem obijciebatur contra formam.quia hic agebatur per viam accuſationis,vel denunciationis,quæ poſt cõfirmationem poſſunt inſtitui.j.de dolo & contu.c.cum olim. Alij dicunt,ꝙ hic excipiebat contra petentem pallium.circa quod vide quod no.Ioã.And.j.e.c.venerabilis. ſuper verbo examinatio.circa contemptum etiam vide quod ipſe not.j.de his,quæ fi.à præ.c.continebatur.ſuper glo.arg. Secundo caſu principali cum confirmatio facta eſt non cauſa cognita: & tunc aut non repente.& idẽ quod s.vt non admittatur excipiens contra formam.aut repente: & tunc audiatur.j.qui ma.ac.poſ.c.cum in tua.& vide quod not.Ioan.j.de dolo & contu.c.cum dilecti.in prin.& de cauſa poſſeſſio.c.cũ olim. in gl.magna. vltra mediũ.& ibi vide,an teneat hodie electio ſine confirmatione. ¶Secũdò quæritur.ſi poſt electionis cõfirmationem obijcit defectus formæ, quis habeat neceſſe ꝓbare,an electus fuiſſe formam ſeruatam,an obijciens nõ eſſe ſeruatam.dicit Io.An.ꝙ ſi obijciatur poſt confirmationem, debet probare excipiens, ſi non fuit appellatum à ſententia confirmationis:ſed vbi defectus formæ obijcit añ confirmationem,debet probare electus,non ille,qui hoc negat.s.e.c. bonæ.1.& quod no.Io.An.j.de dolo.& contu.c.cum olim. ſuper verbo canonicè.& j.e.c.in Geneſi.ſuper ver.collatio. vnde allegans in electione non factum ſcrutinium,non factã collationem,vel cõmunem electionem habebit probare.ff. de probatio.l.ab ea parte.& hoc not.Inn.j.qui fur.or.ſuſc. c.fi.Compoſt.tñ videtur dicere,ꝙ ſemper ille,qui dicit formam fuiſſe ſeruatam,debet ipſam probare.de ſenten.excõ. c.ſacro.Si aũt non obijcitur contra formam,ſed contra perſonam crimen,vel defectus:tũc ſiue ante,ſiue poſt confirmationem obijciatur,probat excipiens.quia quilibet præſumitur bonus.j.de pręſum.c.dudum. ¶Tertiò quæritur, añ teneat confirmatio electionis,quæ eſt nulla,& an confirmatus ſit prælatus. ad primũ dic, ꝙ valet confirmatio quò ad hoc, vt teneant geſta per eum:ſicut tenet cõfirmatio adoptionis, quæ non valuit.ff.de ado.l.adoptio.ſimiliter confirmatio ſententiæ,quæ non tenuit.ff. quæ ſen. ſine app.reſcin.l.1.§.1. ſimiliter confirmatio tutoris dati ab eo,qui non habuit poteſtatẽ dãdi,vt no.in ſumma de confir.tu. ¶Ad ſecundum.ſ. an confirmatus ſit prælatus.dicit Inn.Iuriſconſultum nõ reſpõdiſſe interrogatum de ſimili quæſtione, ſed dixiſſe valere geſta per eum.ff.de offi.præto.l. Barbarius. & hoc no. Inno. j.e.c.cum dilecti.Ioan.An.dicit hic eum non prælatũ,quodcũq; illorum,non teneat electio,vel confirmatio.60.diſ. per totũ.& 1.q.1.c.ordinationes.& ſi dicatur.ſi non eſt prælatus, quomodo valẽt geſta.vt l.Barbarius.dic, ꝙ ex bono & æquo propter cõem ignorãtiã,& poteſtatẽ adminiſtrãdi, quã per confirmationem recepit.ad hoc.ff.de publi.l.ſunt & aliæ.§. fi.alij dicunt, ꝙ aut nullitas prouenit de iure naturali, quia de eſt cõſenſus eligentiũ, vt in intruſo, & ſimoniaco. & tunc confirmatio non facit,eum prælatum, nec dat adminiſtrationem,nec facit valere geſta per eum.quia ſine cõſenſu cætera fruſtrantur effectu ad inſtar matrimonij carnalis. 27.q.2.c. ſufficiat.aut nullitas prouenit à iure cõi tantũ; vt quia non interuenit collatio,vel cõis electio: & tunc confirmatio facit eum prælatum,& valere geſta per eum. hanc diſtinctionem tangit quædam additio, quã refert Ioan.And.in c.fi.de cle.excõ.mi.¶Quartò quęritur.dictum eſt.s.an confirmatio faciet eum prælatum,vel non. ſed quæro, an talis prælatus minus canonicè electus teneatur cedere. dicit Inno.ꝙ electio † canonica ſumitur tribus modis,largè,ſtrictè,ſtrictius. largè dicitur,quando eſt ſeruata forma: tamen non interuenit conſenſus eligentium,& electi.& hoc caſu prælatus renũciare tenetur.quia ſponſus non eſt, ex quò nõ interuenit mutuus conſenſus, per quem initiatur ſpirituale matrimonium inter prælatũ,& eccleſiam.j.tit.1.c.quartò. & ſi deeſt initiũ, deeſt initiatum.1.q.1.c.principatus. ¶Sed hic incidenter q̃ritur,an ſequens conſenſus eligentium purgabit vitiũ,vt non teneatur cedere.quod no.j.quod metus cauſa.c.1.contrariũ videtur verius,ꝙ non purgetur,& quod teneatur cedere, ex quò dolus interuenit; vt quia fuit intruſus.talis enim executionem non habet.16.q.7.c.ſi quis.& c.ſe. quare cedere tenetur.de renun.c.niſi.§.1. etiam ſi cõtra vnum ſolum electorẽ interuenit dolus ipſius electi.& idẽ, ſi vnus ex eiſdem pro ſe rogaſſet,vt s.eod.c.per inquiſitionem. Sed ſi ſine dolo ſuo fuiſſent compulſi vnus, vel plures: tñ maior pars eum erat electũra,non videtur,ꝙ teneatur renunciare.propter dolum verò in mente conceptũ.puta quia feſtinauit electionẽ exiſtimãs ſe tunc eligendum,& non poſtea. vel ſi eſt dolus in obſequijs exhibitis;tunc ſufficit pœnitere, nec renunciare tenet. melius tñ videtur Inno. ꝙ ſiue ſit dolus conceptus in mente, ſiue extra ad verba,& acta tranſiuerit, ſemper peracta pœnitẽtia remanet ſecurus.de dolo aũt in confirmatione, vel conſecratione commiſſo dic,vt j.ti.de dolo,& contu.c.cũ olim. in glo.contra.metus aũt,(ſi ex eo principaliter habuit eccleſiam)facit,ꝙ illam retinere non poſsit, cum non fuerit liber conſenſus.de ſpon.c.cum locum. Si verò electio ſit canonica ſtrictè (quia non fuerunt ſeruatæ ſolẽnitates iuris naturalis, ſed poſitiui tñ, puta conſenſus:)& tunc cedere non tenet, vt no.Io.An.poſt Hoſt.de accu.c.fi.in prin. ſicut iniuſtè dñs cõdẽnatus ad reſtitutionem rei ſuæ. nam licèt ipſam exactus ꝓpter auctoritatem rei iudicatæ reſtituere compellatur: tñ nõ peccat ille, retinendo.ar.ff.de condic.inde.l.Iulianus. & hoc eſt verũ,ſecundùm Inno.vbi non læditur eccleſia,& ipſius generalis ſtatus,& idẽ dicit hic Compoſt. de ſuſpenſo, excom-

municato,& obnoxio tali peccato,ꝙ faciat electionem nullam, vel annullandam.ſ.talis confirmatus cedere non tenet, niſi tempore ordinationis, vel electionis tacuiſſet irregularitatem.j.de cor.vi.c.fi.vel niſi peccatum iſtud impediret executionem officij poſt pœnitentiam.de renun.c.niſi.§.perſonæ.& quod no.de conceſ.præben.c.poſt electionem. in gl.deuoluitur.in fine.Si verò excõicatus erat confirmans, vel eligens.vide quod no.de dolo,& contu.c.veritatis.in glo.excõicatus. Non ob.de dolo & contu.c.cum olim.vbi poſt conſecrationem quæritur de forma non ſeruata. quia licèt iſtud verum ſit: non tñ ſequitur,ꝙ non poſsit retinere beneficium, ſalua conſcientia peracta pœnitentia.de quo dic,vt j.de tẽpo.or.c.fi.vbi vide.& no.hanc quæſt. ¶Quartò quæritur,nũquid admittent exceptiones poſt confirmationem contra perſonam,etiam cum inquiſitione factam. dic ꝙ aut crimẽ, quod obijcitur poſt confirmationem, fuit obiectum in cauſa confirmationis,& plenè diſcuſſum: & tunc non poterit excipi.quia de facto vnius hominis &c.j.de accu.c.de his.& hoc verum etiam quando reſtat conſecratio, vel ordinatio. aut crimen,quod nunc obijcitur, non fuit deductum in cauſa cõfirmationis:& tunc aut ille,qui modò excipit, in ordinando, vel conſecrando fuit pręſens. & tunc dicit Compoſt. ꝙ talis non admittitur,poſtq̃ habuit facultatem excipiendi.& maximè ſi tunc habuit terminum ad opponendum, & ad articulandum quicquid vellet.ar.j.de proba.c.licèt. & C.de ingenua.l.diffamari.niſi doceat ſe ignoraſſe, vt in c.cum in tua.j.qui ma.accu.poſ.aut ille,qui modò excipit, nunquàm fuit in iudicio,nec ſciuit confirmationem,vel prouiſionem, vel fuit aliter impeditus legitimè.& tunc,ſecundũ Compoſt.etiã repelletur, ſed dabitur actio, niſi obijceretur crimen cum infamia,vt in c.accedens.j.de accuſa.hoc enim caſu bene audietur:prius tñ ſunt recipiendæ probationes ſuper infamia, q̃ ſuper crimine:aliàs eſſet facile cuicũq; volenti impedire effectum confirmationis,opponendo crimen cum infamia.& ꝓdicta procedunt, cum reſtat conſecratio,vel ordinatio. Si autem nihil reſtat:& tunc per viam accuſationis, denunciationis,vel inquiſitionis neceſſe eſt illa crimina deduci.& quæ dicta ſunt circa obiectum formæ,& criminum, habent locum in promotionibus,vbi conſecratio, vel ordinatio requiritur: ſed in alijs dignitatibus,præpoſitura,archidiaconatu, & ſimilibus an poſsit obijci contra formam,vel perſonam poſt confirmationem ad impediendum effectum confirmationis. dicit,ꝙ non,ſi eſt facta cauſa cognita. ſi autem non cauſa cognita.& idẽ,ſi agatur poſſeſſorio.ſed ſi agatur petitorio: tũc obiectus criminis effectum collationis, vel cõfirmationis nõ impedit,niſi de illo dicatur infamis.de app.c.conſtitutis. & de accu.c.accedens.nam ſi dicitur infamatus: tunc impedit, vt ibi:niſi agens peteret beneficium,in cuius poſſeſsione iam fuit:tunc enim non obſtaret ſibi exceptio criminis cum infamia,vt in c.item cum quis.de reſti.ſpo.niſi opponeretur exceptio,per quam diceretur ipſo iure priuatus, vt hæreſis exceptio,& ſim.8.diſt.c.quo iure. & de reſti.ſpo.c.accepta. & vide quod no.Io.An.j.de conceſ.præben.c.in noſtris.in glo. ergo.circa fi.An autem audiatur,ſi dicatur matrimoniũ contraxiſſe,& ſic beneficio renunciaſſe.dic vt j.de exceſ.præla. c.inter dilectos.in glo.non ſolum.¶Sextò quæritur. pone,ꝙ datus eſt terminus peremptorius ad proponẽdum quicquid pars vult opponere: an poſt terminum opponens debeat audiri.videtur,ꝙ non,per l.diffamari.Spec.ponit hanc quæſtionem in tit.de exce.§.dicto.ver.ſed pone, ꝙ dictus. Compoſt. dicit obtentum fuiſſe,ꝙ non admittatur poſt terminum,etiã ſi velit iurare illud crimen ad ſuam notitiã perueniſſe de nouo:nec etiam ſi perſona eccleſiaſtica opponeret, vt minor, vel eccleſia, deberet audiri per viam reſtitutionis poſt terminum ad dictam exceptionem criminis opponendam. de quo etiam vide in Spec.2.parte.de reſti.in integ.§.2.ver.ſed pone eccleſiam.In tribus tamẽ caſibus poſt lapſum peremp. admittitur,qui habentur in c.vt circa.ver.alioquin. in eod.c. lib.6.& in Clemen.conſtitutionem.e.tit. ¶Septimò quæritur,quid de exceptionibus,quæ afficiunt literas,vt beneficiorum pluralitas,ſubreptio,& ſimiles, an impediant effectum prouiſionis.tenet Io.An. ꝙ ſic; quia cum titulum habeat ex reſcripto,quod dicitur vitioſum, non poteſt agere.s.de reſcrip.c.conſtitutus.obiectus verò criminis (vt defectus non afficientis literas,ſed perſonam)non admittitur,niſi opponatur infamia,vt ſæpius dictum eſt. ¶Octauò quęritur.dicitur hic in tex.ꝙ contempti poſſunt approbare electionem factã in eorum abſentia. Sed pone,ꝙ electores nolunt ab ipſa reſilire,an poſsint?glo.quæ incipit.ſic patet. arguit pro, & contra:ſed veritas eſt,ꝙ non poſſunt,ſecundũ Gof. Phi. & Hoſt. ¶Nonò circa hoc etiam quæritur.pone, ꝙ illi, qui contempti ſunt,deceſſerunt: nunquid ſubſtitutorum conſenſus exigitur?Vin.dicit,ꝙ ſic,ſi ſint prælati, qui ſuccedant in onere, & honore: aliàs ſecus.arg.ad hoc.j.de teſta.c.relatum.2. & hoc dictum no.ꝙ ſucceſſor in canonicatu non ſuccedit in vindicatione,ſiue vltione iniuriæ illatę prædeceſſori reſpectu canoniæ.& aliud eſt in ſucceſſore in dignitate,qui proſequitur contemptum prædeceſſoris. & ſic iniuria, cuius proſecutio tranſmittitur ad hæredem priuati,tranſmittitur ad ſucceſſorem in dignitate, etiam lite non conteſta. contra cõem reg. quod eſt notandũ.¶Circa hoc quærit Io. An. ecõuerſo ſi cõtempti conſentiant eo tempore,quo canonici,qui conſenſerunt,mortui ſunt,& alij ſubſtituti: an talis conſenſus contẽptorum ratificet retro geſta.ſ.electionem eorũ, qui iam ſunt mortui:& videtur,ꝙ non.ff.communia prædi.l.receptũ. vbi ſi quidam hęredes ceſſerunt viam,& mortui ſunt,non confirmatur ceſsio,alijs poſtea cedentibus.Vin.& Gof. contra.qa in conceſsione viæ vltima tantũ valet, & inutilis priorum cõſenſus ad iſtam trahitur.Sed in electione eſt econtra. qa conſenſus contemptorum retrahitur ad primos, ac ſi à principio conſenſiſſent.& ſic expectatur initium,vt s.c.dudum. & qa ſubſtituti cenſentur, & idem cum defuncti.16.diſt.c.habeo. & 8.q.1.c.denique.& ff.de iud.l.proponebatur.quæ ratio parum valet.quia etiam in priuatis mortuis eſt reperire perſonam repræſentatam, vt hæreditatem.ff.de fideiuſſo.l.mortuo.& ideo ſicut in dignitate ſine eius ſubſtituto repræſentat perſona prædeceſſoris: ita etiam in priuato.prædictam tamẽ rationem confirmant Inno.& Hoſt.hic & Phi.j eod.c.bonę. ¶Vltimò quia ſatis ſuperius dictum eſt de his, qui poſſunt opponere contra formam,vel perſonã electi.quia quandoq; poſſet quis opponere exceptiones calumnioſas ad impediẽdum electum.dicit ipſe,ꝙ ſi iudex vehementer præſumat malitiam excipientis, eum aſtringat ad certam pœnam ſoluendã aduerſario,ſi deficiat in probando: aliter exceptiones nõ admittat.de excep.c.ſuper his.& j.e.c.dilecti.poſſunt eſſe ẽt tam violentæ præſumptiones contra excipientem, ꝙ illum repellet.C.de fal.l.2. & per Inn. de conceſ.præbẽ.c.poſt electionem.vbi omnino vide, & hoc maximè contra exceptiones odioſas criminum,vel defectuum.de reg.iu.c.odia.lib.6. ad hoc.c.ſi forte.j.eo.lib.6.

ADDITIO.

a ¶Nominatio. Concordat in terminis hic Zaba.nu.1.

SVMMAE.

1 *Forma procedendi in negocio electionis.*

2 *Electio celebrata à minori parte, non poteſt per acceſſum conualeſcere.*

3 *Electio ſecunda non valet, prima non caſſata.*

AVditis. Electio facta per minorem partem Capituli non tenet,nec per ſubſequentem conſenſum ratificari põt. h.d. Et prima pars ponit diffinitionis cãm.Secunda diffinit,ibi [nos igitur.]

1 ¶No.primò formam procedendi † in negocio electionis,

ctionis,ꝙ debent inquiri voluntates ſingulorum. & intelligo
in cõi tractatu, qui tẽpore huius Decre.habebatur loco ſcru
tinij.nam adhuc non emanauerat Decre. quia propter.j̃.eo.
¶Secundò no.ꝙ cantor appellauit, ne decanus eligeret ſine
conſenſu totius, vel maioris partis &c. Sed dicas, cum ita ſit
de iure faciendum,vt j̃.eo.c.quia propter.quid operatur ta-
lis appellatio?dicunt quidam,ꝙ poteſt valere ad hoc,vt red-
dat electionẽ nullam:aliàs annullandam, ſi non fuiſſet appel
latum,de quo.s̃.e.c.cum nobis.& de materia huius appella-
tionis (quæ interponitur ab aliquo de Capitulo, an ille ſo-
lus,vel etiam alij de eccleſia poſsint proſequi, ſiue appellatũ
fuerit pro intereſſe cõi,ſiue pro ſingulari)dic, ꝙ ſi pro inter-
eſſe cõi,omnes poſſunt proſequi quorum intereſt: dummo-
do infra decem dies ratam habeant. Si autem appellatũ fue-
rit pro ſingulari intereſſe: tunc non alius, ſed appellans poſ-
ſet proſequi,& renunciare.s̃.eo.c.quod ſicut.§. ſinautẽ.facit
quod no.j̃.e.c.1.lib.6.& in Cle.conſtitutionẽ,vt circa. eo.ti.
¶Tertiò no.ꝙ inter electores eſt dare prærogatiuam primę
vocis,vt dicitur hic de decano.& in hoc ſtamus conſuetudi-
ni,ꝙ vbi deficit ille, qui eſt maioris auctoritatis,debet habe
re hanc primam vocem,vt no. 16.diſt.c.Iſidorus. ¶ Quartò
2 no.in verſi.cum tamen. ꝙ electio † celebrata à minori par-
te non põt conualeſcere per acceſſum, vt j̃. dicã. ¶ Quintò
no.in ver.eis ergo.ꝙ electio facta recedẽtibus quibuſdam de
Capitulo,non valet, ſi celebretur ab eis, qui in Capitulo re-
manſerunt. & hoc poteſt eſſe verum, qñ fieret ex interuallo,
non eodẽ contextu.& quò ad hoc qñ dicatur facta vno con-
textu,dicunt Inn.& Cõpoſt. qñ incõtinẽti, & ex eodem ſcru
tinio,vel compromiſſo procederent remanentes. quia quæ
in continenti fiunt &c.j̃.eo.c. officij.& ff.de teſta.l. hæredes.
§.fi.Si autem omnibus exiſtentibus in Capitulo vna pars re-
cederet.quod faceret alia pars remanens, contemptis rece-
dentibus videretur factum,non ex eodem contextu. & ideò
caſſaretur,vt hic.¶ Vltimò not.ꝙ non valet ſecunda electio
3 †non caſſata prima,nec etiam facta poſt appellationem. [a] &
a ſic pluribus de cauſis põt idem actus reddi nullus. facit qđ
no.Bar.in l.ſi expreſsim.ff.de ap.¶ Op.de principio ad fi.c.
in prin. enim dicitur, ꝙ decanus conuenit in ſubdiaconum,
& cantor in archidiaconum.& in fi.dicitur econuerſo, videli
cet ꝙ decanus elegit archidiaconum, & cantor ſubdiaconũ.
& ſic videtur repugnantia, & variatio in ſeipſis: vnde incon-
ſtantia reprobatur à iure, præcipuè in clericis.j̃. de iure pa-
tro.c. qđ aũt.præterea in prin.c.dicitur, ꝙ cãtor cũ pluribus
conuenit in archidiaconum:ergo debuit eius electio præua-
lere.j̃.c.quia propter.hic autem vtramque decernit irritan-
dã.ergo malè. ſolu.dic ꝙ in principio. c.non fuerunt celebra
tæ electiones per prædictos decanum,& cantorẽ,ſed nomi-
nationes ſimplices,dum dicit tex.[conueniſſent]&c.Iſtæ au
tem nominationes non impediunt futuram electionẽ canoni
cè celebrandam,vt s̃.proxi.c.& iſta variatio contingebat ex
quadã fictione:vterq;.n.ipſorũ ſimulabat, qđ non meritò ge
rebant. decanus aũt & cantor faciebant partes in eccleſia,
vt eſt moris, qa decanus nominauit illũ,quẽ intendebat eli-
gere cantor,à quibus nominationibus poſtea receſſerunt, &
elegerunt,vt ſequitur. ¶Secundò op.dicitur hic,ꝙ ex ſubſe-
quentibus conſenſibus non confirmatur electio. contra imò
videtur, ꝙ electio minoris partis confirmetur per acceſſum
aliorum. vt s̃.e.c.licet.& c.indẽnitatibus.j̃.e.lib.6.So. ſpecia
le in dictis capitulis. hic aũt regulariter eſt intelligendum.
¶Sed tertiò contra hoc oppo.de c.s̃.proxi,vbi videtur tradi
regula,ꝙ per acceſſum poſsit electio confirmari.Sol. ibi lo-
quitur,cum deficit rõne contemptus, ſed aliàs eſt canonica,
puta celebrata à maiori parte:ſed hic loquitur, cum electio
non eſt canonica,quia à minori parte celebrata: & non põt
confirmari per acceſſum aliorũ, cum conſenſus, qui per viã
acceſsionis ſequitur,deficiat in forma,q̃ eſt, vt canonici con-
ſentiant in Capitulo, & per modũ ſcrutinij:non aũt ſingulari

ter quilibet de per ſe, vt eſt, qñ ꝑ acceſſum præſtatur. & iſta
eſt ratio, vt credo.fallit in d.c.licet.& c. indemnitatibus.præ
allega.¶ Quartò oppo.dicitur, ꝙ prima electio decani fuit
celebrata à minori parte.& ſic nulla, vt j̃. e.c.quia propter.
ergo non debuit præſtare impedimentum ſecundæ per can-
torem celebratæ. Solu. quandoque prima electio eſt nulla,
ſed electores illi priuati: & tunc valet ſecunda.s̃.de poſtu.c.
gratum. quandoq; electores (licèt eorum electio fuerit nul-
la)non ſunt priuati: & tunc non valet ſecunda,non vocatis il
lis electoribus, quorum electio nulla fuit, & iſta eſt vna rõ,
quare non valuit electio cantoris: quia non vocato decano,
& ſuis complicibus,qui deceſſerant.Item alia rõne,quia pau
ci remanſerunt cum cantore, cũ plures conſenſerint poſtea
electioni decani.Item quia facta à ſubdiacono, qui tempore
huius Decre. non poterat eligi, cum nondum emanauerit
Decre.à multis.de æta.& quali.ſed poſt.Item etiam quia fa-
cta fuit poſt electionem decani.& ſic quatuor de cauſis red-
debatur nulla,ſecundùm Io.An.ſuper glo.vlti.in fi.¶Quæ-
ro generaliter,an teneat ſecunda electio, non caſſata prima:
vel ſi plures electiones celebrentur, quæ altera alteri præiu-
dicat.hanc materiam aggreditur glo. hic, & plenius Inno.&
Hoſt.s̃.eo.c.conſiderauimus.Io.An.expedit ſe breuiter, di-
cens,ꝙ ſecunda electio fieri non poteſt ex interuallo, prima
non caſſata per ſententiam iuris,vel hominis: ipſa verò caſſa
ta altero prædictorum modorum,fieri põt ſecunda, non vo-
catis ad eam primis electoribus, ſi priuati ſunt ſententia iu-
ris,vel hominis: aliter vocabuntur,ſi priuati non ſunt, etiã ſi
per ſententiam ſint priuandi.& hanc dicit eſſe ſummã totius
glo.Ioan.de Ligna.plenius diſtinguit.& ſic, ꝙ aliquando con
currunt plures poſtulationes.& illa ſecundũ Hoſt.eſt admit-
tenda,quæ celebrata eſt à duabus partibus,vrgente neceſsi-
tate eccleſiæ.s̃.tit. 1.c.bonæ. Aliquando concurrunt electio,
& poſtulatio.& de hoc.j̃.eo.c.ſcriptum.Aliquando concur-
runt plures collationes.& de hoc.j̃.de exceſ.præl.c.inter di-
lectos. Aliquando concurrunt plures electiones. & hæc eſt
materia noſtri.c.in qua dic, ꝙ aliquãdo duæ electiones fiunt
ab eiſdẽ.& tunc aut prima fuit valida: & non tenet ſecunda,
vt s̃.eo.c.cõſiderauimus.Aut prima fuit nulla.& tunc aut ele
ctores erant eligendi poteſtate priuati: & ſecunda ſimiliter
erat nulla,vt s̃.e.c.cum in cunctis. Aut non erant priuati,ſed
fortè priuandi,quia peccauerunt in forma.c.quia propter.&
tunc ſecunda celebrata ante priuationem valet, poſtea verò
non,vt no.in dictio c.quia propter. Non obſtat cap. cum in-
ter dilectos. vbi indiſtinctè non videtur tenere ſecunda col-
latio, non caſſata prima. quia loquitur in collationibus,
non electionibus.& prædicta ſunt vera, quando duæ electio
nes fiunt ab eiſdem.ſi aũt à diuerſis: & tunc aut fiunt eodem
contextu,& ex eodem ſcrutinio:aut ex diuerſis.ſi ex eodem:
& tunc aut loquimur in electione Papæ.& dic,vt in c. licèt.s̃.
e. aut loquimur de inferioribus. & tunc aut altera eſt facta à
maiori,& ſaniori parte capituli,& altera à minori.aut vna à
maiori,altera à minori,tñ ſaniori. Primo caſu aut loquimur
in electione mendicantium: & tunc vnius diſcordia vitiat.j̃.
eo.c.quorundam.de elec.lib.6.coniuncto.c.quocirca.eo.tit.
in Cle. Si autem altera à maiori, altera à minori, & ſaniori:
tunc aut maior pars eligit indignum ſcienter (& ſic eligendi
poteſtate priuata:) & valet electio celebrata à minori, vt s̃.
tit.1.c.gratum.Si autẽ erat priuata:tunc non valet electio po
ſtea celebrata à minori.& iſte eſt caſus huius cap. ¶ Secun-
do caſu principali qñ fit diuerſis contextibus, tunc ſi prima
eſt aliqua,ſecunda eſt nulla,vt dicto c.conſiderauimus.Si au
tem prima eſt nulla. & tunc aut ſunt priuati: & ſecunda non
valet,non vocatis primis electoribus, quamquàm paucis,vt
s̃.c.ꝙ ſicut.¶Secundò quæritur.dixi,ꝙ quandoq; electio eſt
nulla, quandoq; annullanda. quæro ergo, quæ ſint cauſę nul
litatis ipſo iure.Inno.& Hoſt.no.de hoc s̃.e.in c. conſideraui
mus.Io.An.enumerat hic plures caſus, & primò quando ad
digni-

dignitatem curatã eligitur patiens defectum ordinũ, ſciẽtiæ,
vel ætatis.s̃.e.c.dudũ.Item ſi eligitur irregularis.s̃.eo.c.inno
tuit.Itẽ ſi corpore vitiatus à natiuitate, caſu, vel alterius fa-
cto.51.diſt.c.qui in aliquo.Itẽ ſi laicus.61.diſt.c.Oſius.Item
ſi fit à maiori parte,minore non prouocante, vel non negli-
gente. & hic laici interſunt electioni vt ius habentes.j̃. eo.c.
quiſquis.Itẽ ſi fit à ſuſpenſo, vel de ſuſpenſo: vel ab excom-
municato, ſiue de excõicato.s̃. de conſue. c. cum dilectus.
¶Item ſi fiat contra priuilegiũ eccleſiæ habens decretum,vt
s̃.eo.c.cõſiderauimus.annullanda aũt diceretur, ſi non eſſet
decretum,vel quando maior pars eligeret, contempta mino
re,vt s̃.e.c.ſicut.Item ſi fiat ſecunda ex interuallo,non caſſa-
ta prima,quæ non erat ipſo iure nulla.j̃.eod.c.bonæ.Item ſi
electus non cõfirmatus adminiſtret. quod dic,vt s̃.eo.c.qua
liter.alia extra quærat ſtudioſus,ſecundũ Io.An. ¶ Quid au-
tem ſi eligitur criminoſus crimine,quod non inducit irregu-
laritatem. tenet Compoſt. ꝙ non ſit nulla, ſed annullanda ꝑ
Decre.inter dilectos.de exceſ.præla.& quod ibi per Io.And.
in glo.no.non ſolum.& hic probat alijs rationibus,vt hic per
eum,qui reſpondet ad c.cum in cunctis.

ADDITIO.

a ¶ Poſt appellationem.Adde Inn.in c. conſiderauimus. ſupra eo. Hoſt. in
ſum.eo.tit.§.qualiter.verſi.caſus. & quæ ibidem dixi.

SVMMAE.

1 *Poſtulatio includit in ſe tacitam electionem.*
2 *Voces tacitæ compromiſſariorum præbent cauſam reuocandi mandatum.*
3 *Citati debent expectari tota die termini.*
4 *Capitulum in electionibus ad ſonum campanæ congregari debet.*
5 *Electio celebrata à compromiſſarijs intelligitur facta ab ipſis canonicis.*
6 *Epiſcopus poſtulatus ad alium epiſcopatum,debet iterum ſuper idoneitate examinari.*
7 *Epiſcopus poſtulatus qualis eſſe debeat.*

IN cauſis. Poteſtas data compromiſſarijs eli
gendi re non integra (id eſt poſtq̃
habuerint de eligendo tractatũ) reuocari non põt. h.d.
Et ſunt tres partes.Prima ponit allegationẽ poſtulati.Secun
da verò ponit allegationes nuncij electi.Tertia,ibi (quia ve-
rò) negocium partim diffinit,partim diffiniẽdo committit.
¶No.primò formã poteſtatis conceſſæ iſtis duobus electis.
fuerunt enim duo, vt deberent eligere quinque. ex qua colli-
git Io.An.ꝙ numerus compromiſſariorum eſt arbitrarius: li
cèt numerus ſcrutatorum ſit certus, & determinatus à iure.
& debent eſſe tres.j̃.eo.c.quia propter. Iſti aũt quinq; electi
ab iſtis duobus cenſentur electi à Capitulo, non ab illis duo
bus.ff. quod cuiuſq; vni.no.l. item.§.1. & idem ſi iſti quinq;
adhuc deberent eligere alios rectores,ſecundũ Inno.& Hoſ.
¶Secũdò no.tex.dum dixit[quod à ſingulis de Capitulo eſt
ſtatutum]&c.ꝙ ſicut ex ſingularibus conſenſibus debet fie-
ri cõis electio: ita ex ſingularibus conſenſibus cõis tranſla-
tio,ſecundũ Vin.ſed Compoſt.j̃.e.c.quia propter.dicit Papã
determinaſſe contrarium. quia licèt electio ſit vniuerſitatis:
tamen tranſlatio poteſtatis eſt ſingulorum. quia transferunt
ius,quod habent, & ſinguli debent ſigillatim requiri, & ex-
preſsim in hoc conſentire: nec ſufficit,ꝙ vnus, alijs non con
tradicentibus,vel aliquibus ex eiſdem,compromittat ſuo,&
aliorum nomine.& vide in ſpe.eo.tit.§.2.poſt prin. ¶Tertiò
1 no.ꝙ in ver.demum electionem. &c. ꝙ poſtulatio † includit
in ſe tacitam electionem. ex quo argue, ꝙ poſt poſtulationẽ
emiſſam non debet electio reiterari. de quo dic.s̃. de poſtu.
c.1.per Inno.& collige etiam ex hoc tex. ꝙ poſtulatio eſt pu
blicanda Capitulo, & non populo: niſi hoc habeat conſuetu
do,ꝙ populo publicetur:poſt quam publicationem,ſi cano-
nicè eſt electus,non plus eligitur:ſed ſi approbabitur poſtu-

latio,fiet epſ̃s,vel caſſabitur, & alius eligetur, vt hic. & adde
2 quod j̃.dicam. ¶Quartò no. ꝙ cõtentioſæ voces † compro
miſſariorum præbent cãm reuocandi mandatum.5.q.4.c.in
loco.non tamen hæc diſcordia eſt iuſta cauſa ſuſpicionis, qa
naturaliter contingit,vt ff.de arbi. l. item ſi vnus.§. principa
liter.& 8. q. 1. c. nec nouum. & præcipuè in caſu huius c. vbi
fuit expreſsè prouiſum in caſu diſcordię, vt.ſ. valeret electio
à tribus.quod tacitè videtur intelligi.de arbi. c. 1. de quo j̃.
3 eo.c.cum in iure. ¶Quintò no.in ver.Capitulũ.ꝙ citati † de-
bent expectari tota die termini, & ſequenti die actus cele-
brari:ex quo collige argumentũ,ad quæſt. ſi die Lunæ ſtatuit
iudex terminum ad audiendum ſententiam:ꝙ debet tota die
expectari,& ſequẽti die ferri ſententia.de qua quęſtione dic,
vt no.Inſti.de ver.ob.poſt prin.Bar.tñ dicit:ꝙ debet expecta
ri vſq; ad vltimã horam diei iudicialis. hoc eſt vſq; ad Veſpe
ras,vt in Authen.de iudi.§.ſedebunt. vel vſque ad tenebras,
vt d.c.conſuluit.ita no.in l.liber homo.§.decem.ff. de verbo.
4 obli. ¶Sextò no. ꝙ Capitulum † congregatur ad ſonũ cam-
panæ.quod eſt verũ,ſecũdũ Inno.in minoribus negocijs: ſed
in electionibus, vbi debent vocari abſentes, hoc non ſufficit.
arg.C.de prædi.decurio.l.fi.lib.10.vbi non ſufficit vocari de
curiones per tabellam. & ſumpta hic occaſione de campa-
na,Io.An.refert hic quęſt.diſputatã de hominibus caſtri vo-
catis per pręconem,vt veniant ad electionem, cum campa-
na ſonabit:deinde pulſata campana dicta hora conuenerunt
30.cum centum eſſet vniuerſitas.& diſtinguit. aut illa moni-
tio facta fuit auctoritate alicuius præſidentis ipſi vniuerſita-
ti: & tunc aut illi de vniuerſitate erant abſentes:& non valuit
talis citatio.cum per literas,vel nuncium citari debuiſſent.s̃.
eo.c.cum inter vniuerſas. facit quod no.Io. An.s̃. eo.c.corã.
ſup.1.glo.aut dicta citatio non fuit facta auctoritate alicuius
præſidentis,ſed procurantibus aliquibus de vniuerſitate. &
tunc aut labebantur tempora ad eligẽdum præfixa:& tenuit
talis citatio,etiam vnius tñ,ne perdat ius eligendi, argu.61.
diſt.c.fi.aut non labebantur tempora: & nõ valuit citatio mi
noris partis;quia hoc ſpectat ad maiorem partẽ, quæ habet
inſtar totius Capituli.ff.ad mu.l.quod maior. & hoc caſu de-
bebãt duæ partes eſſe præſentes, & conſentire illarum dua-
rum partium maior pars,vt no.s̃.eo.c.licèt.& s̃.c.cum nobis
olim.per Ioan.An.ſuper glo.nunquàm.& c.bonæ. il 1.in gl.
5 citati.¶Septimò no.ꝙ electio † celebrata à compromiſſarijs
intelligitur facta ab ipſis canonicis.concor.l. item.§.1.ff. qđ
cuiuſq; vni. no.¶ Octauò no.qñ deſinit res eſſe integra, ſcili
cet poſtq̃ compromiſſarij incœperunt de electione habere
tractatũ.ſint ergo cauti cõpromiſſarij,vt citò faciant tracta-
tum. quia proceſſus ad tractatũ facit rem deſinere eſſe inte-
grã,ad hoc.l.1.§.cœpiſſe.ff.de pollicita.& quod no.in l. ſi pe
cuniam.ff.de condi.ob cauſam. an aũt cõpromiſſarij poſsint
vbique eligere,no.Io.An.j̃.c. quia propter. ſuper ver. com-
6 mittatur.¶ Nonò no.in ver.quocirca.,ꝙ epſ̃s † poſtulatus ad
alium epãtum debet iterum examinari ſuper idoneitate. qđ
dic,vt j̃.c.ſcriptum.ſuper glo.penul.per Io.And. ¶Decimò
7 no.qualis debet eſſe epſ̃s † poſtulatus. quia debet eſſe potens
ad perfidiã extirpandam.idem in quolibet præſidente: vnde
legitur Eccleſi.10.Noli quærere fieri iudex,niſi virtute irrũ-
pere poſsis iniquitatẽ: ne fortè pertimeſcas faciem potentis,
& ponas ſcandalum in agilitate tua. Idem Sen. li. de Virtu.
Ne vitæ altiori te ponas,in qua ſtanti tremendũ, & diſcedẽti
cadẽdũ ſit. ¶ Opp.patet in tex.ꝙ iſtis quinq; cõmiſſum fuit,
vt eligerent.ipſi aũt poſtularunt: ergo ꝑter formã mãdati, &
per cõſequẽs poſtulatio nulla.vt in c.cũ dilecta.s̃. de reſcrip.
ad hoc.s̃.e.c.innotuit.So.glo.q̃ incipit hic habes,&c. format
iſtud contrariũ,& dicit,ꝙ hoc ideò eſt,quia poſtulatio eſt ꝑ-
paratoria ad electionẽ:ergo vno cõmiſſo, videtur cõmiſſum
reliquũ.de hoc no.61.diſt.c.nullus.circa fi.glo. & 8.q.1.c.li-
cèt.in iſta gl.& de benigna interpretatione iſta glo.bene loq
tur,ſm Hoſt. Non ob.c.innotuit.quia non habuerunt mãda-

tum

tũm ad eligendũ,ſed ad cõfirmationẽ petendã. ¶ Secundò
op. dr̃ hic, ꝙ Capitulum re non integra non potuit reuocare
mandatũ:ex quo innuit,ꝙ re integra potuerit.Sed contra de
c.horrendus.32.q.5.& c.cũ inter canonicos.ſ.eo.cũ alijs iu-
ribus alleg.in glo.quæ latè diſputat hunc paſſum,an hanc po
teſtatem Capitulum reuocare poſsit, & circa fi. ibi quid er-
go dicemus.ponit duas oppoſitiones. Prima eſt, ꝙ reuocari
non poſsit ſententia,ſiue res ſit integra,ſiue non.alij ꝙ re in-
tegra reuocari poſsit,argu. huius literæ à contrario ſenſu.&
hanc opi. tenẽt Vin. & Goff.hic.Alij diſtinguũt,an Capitulũ
dederit poteſtatẽ iſtis, intẽdens eis facere gratiã, aut nõ ſim
pliciter intendens prouiſionis negocium expedire.Primo ca
ſu etiã re integra non reuocatur,cũ ſit quædã donatio,ꝑ iura
inducta in ſecunda parte glo. In ſecundo caſu habet locũ di-
ſtinctio:an res ſit integra, aut non:licèt legatus non poſsit à
ſe abdicare imperium: tñ electores bñ pñt transferre nomi-
na,videlicet in alterum eligendi poteſtatẽ.ĩ.eo.c. quia pro-
pter.Non ob.ꝙ pœna reuocantis mandatum eſt,vt teneatur
ad intereſſe.Nam in iſtis ſpiritualibus non agitur ad intereſ-
ſe,ſed ſemper tenet quod fit per compromiſſarios, ſm̃ Inno.
qui remittit,ĩ.de arbi. c. dilecti. Conclude ergo, ꝙ poteſtas
eligendi tranſlata in aliquem vt miniſtrum, poteſt re integra
reuocari per Capitulum.vnus aũt,vel plures an reuocare poſ
ſint: videtur, ꝙ ſicut vno contradicente non põt à principio
compromitti.Ita etiã vno contradicente poſtea re integra vr̃
durare,ar.l.Vrannius.ff.de fideiuſ.& per hoc non obſtat, qđ
no.ſ.e.c.bonæ.2.ſuper glo.ideò Io.& Phi.dixerũt contrariũ,
vt hic in nouella. ¶ Tertiò op. dicitur hic,ꝙ Capitulum non
potuit reuocare poſtulationem factã ab iſtis compromiſſa-
rijs.ſed cõtra quia dicta poſtulatio cenſetur facta ab eis, vt
hic in ver.quia verò.Sed ipſi poſſent ipſam poſtulationẽ reuo
care,& ab ipſa recedere,antequàm ſuperiori fuerit præſenta
ta.ſ.tit.1.c.bonæ.ergo malè dicit iſte tex. qui etiã malè dice
re videtur in alio.nã hic concurrit poſtulatio,& electio.ergo
debuit electio præualere,vt ĩ.e.c.ſcriptum.So. Compo.& In
no.hic tangunt.ſ.tit.1.c.fi.& Io.An. hic dicit ſuper glo.vlt.ꝙ
tranſlatio poteſtatis Capituli in compromiſſarios reddit ſuã
electionem nullã,non publicatio huius poſtulationis. Itẽ ob
ſtat fides præſtita in compromiſſo.quia non Capitulum,ſed
compromiſſarij poſtularunt.quã poſtulationẽ Capitulum re
uocare non poteſt. nam & propriam Capitulum reuocare
non poſſet:niſi in reuocatione conſentirent duæ partes.ſ.eo.
c.licèt.ſecundũ Hoſt.vel poteſt dici reſpondendo contrario,
ꝙ iſta poſtulatio tam ſolemnis includit tacitam electionem.
nam in poſtulatione tam ſolẽni ſeruatur forma c. quia pro-
pter.ĩ.eo.Aliquãdo verò fit poſtulatio ſine ſolẽnitate.de qua
61.diſt.ca.Oſius.& dicit Io.An.poſt Compoſt.ꝙ qñ poſtu-
latio fit ab alio,quàm ab eo,qui habet poteſtatem confirmã
di,vt ſi poſtulatur libertus alicuius eccleſiæ: tunc debet fieri
poſtulatio ſine ſolemnitate. Si verò confirmator poteſt tol-
lere impedimentum: tunc videtur vtilius facere poſtulatio-
nem ſolemnem, vt circuitus euitetur. & ſubdit circa hoc, ꝙ
non currat terminus trium menſium, ſi propter multas po-
ſtulationes etiam occultas, & non ſolemnes protrahatur ele
ctio vltra tres menſes. cum hoc ſit iuſtum impedimentum,
vt interim non ſit in mora.ĩ.e.c.ne pro defectu. & hoc tenet
Compoſt.ſ.tit.1.c.1.vbi prædicta tractat plenius. ¶ Quęro
dixi.ſ.ꝙ quandoq; Capitulum transfert in aliquos eligendi
poteſtatẽ tanquàm in donatarios.quandoq; vt in miniſtros.
quæro quid in dubio.dixit Io.An.ꝙ in dubio qui allegat gra
tiam,illam probare debet.ĩ.de transla.c.vlt.nemo enim præ
ſumitur iactare iura ſua,vt in l.cum de indebito.ff.de proba.
facit quod no. in l.1.C.de act. & obli. ¶ Secundò dixi.ſ. ꝙ
quandoq; reuocatur poteſtas re integra:quandoq; re non in
tegra.quæro ergo quando dicatur res integra. dic ꝙ cum de
uentum eſt ad ſubſtantialia negocij,& ad actum proximum,
non remotum. nam ſi incœperunt tractare de electione, di-
citur res non integra.ſecus autem ſi aliqua præceſſerunt re-
mota,puta cantatio Miſſæ. Idem in reuocatione procurato-
ris.nam litis conteſtatio facit rem non integram, licèt multũ
præcedat, ſecundũ Inno. & Compoſt. ¶ Tertiò ad idẽ quę-
ritur, quid ſi compromiſſarij recedunt in totum ab illo tra-
ctatu,vel electus non conſenſit,& compromiſſum erat, ꝙ in
totum poſſent eligere,ar.ꝙ ſic.ĩ.de offi.dele.c.in literis.Cõ-
poſt.contra.C.quomodo,& quãdo iu.l.ſi pręſes.& ſubdit hic
Inno.ꝙ reuocatio compromiſſariorum debet fieri verbo,nõ
ipſo facto tantũ,puta eligendo.ex quo infert, ꝙ debet com-
promiſſarijs nunciari:aliàs valet electio ab eis facta poſt re-
uocationem mandati,ſi ipſam reuocationem ignorabant. fa
cit cle.1.de renun. ¶ Vltimò quæritur.hic fuit compromiſ-
ſum in pluribus. quid ergo ſi vnus ex eis erat excõicatus, an
valebit eorum cõmunis electio.dicit Inno.ꝙ non, ſi erat pu-
blicè excõicatus.ſi aũt occultus: & tunc ſi remanent plures
nõ excõicati,valebit ipſorũ electio.quia cũ illius cõtradictio
nõ obeſſet:ergo nec excõicatio occulta.ff.de arbi.l.ſicuti.

S V M M Æ.

1 *Canonici ex debito tenentur ad obſequia eccleſiæ.*
2 *Ius inſtituendi canonicos prætendens habere, non debet inſtitutos ab alio recipere.*
3 *Iniuriam facere non dicitur, qui vtitur iure ſuo.*
4 *Actiones diuerſas in eodem libello quis intentare poteſt.*
5 *Præbendas in eccleſia collegiata quis habeat conferre.*
6 *Quis an poſſit prohibere facere quod ſibi prodeſt, & alteri nocet.*

CVm eccleſia. ¶ De conſuetudine põt canonicorũ ele
ctio ad ſolum Capitulum pertinere.concor.ne ſe.
va.c.vno.& de reg.c.vno.lib.6.hoc.d.cõis diuiſio.nam in pri
ma deciſa conſultatio.In ſecunda rñſio, ibi [mandamus.]
1 ¶ † No.primò canonicos a teneri ad obſequia eccleſiæ ex de
a bito. de cler.non reſi.c.penul.¶ Secundò no.† ꝙ prætendẽs
2 habere ius inſtituendi canonicos non debet recipere inſtitu-
tos ab alio,vt fecerunt iſti canonici.recipiendo enim conſti-
tuerunt epm̃ in quaſi poſſeſsione inſtituendi, quæ quaſi poſ-
ſeſsio per patientiã acquiritur,& etiã retinet,vt l. quoties.ff.
3 de ſerui.& ſ.eo.c.querelã.vbi de hoc.¶ Tertiò no.regulã † ꝙ
b non dicitur facere iniuriã, b qui vtitur iure ſuo.concor.ſunt
in glo.¶ Quartò no.in ver.cum per teſtes. ꝙ probationibus
hincinde cõcurrentibus, obtinet ille,qui melius probauerit.
concor.ĩ.de proba.c.licèt cãm.& circa hoc no. vnum verbũ
glo.ꝙ ſi probationes eſſent hincinde pares, electio eſſet cõis
epi,& canonicorum(& ſic in dubio)ſentẽtia concordet cum
iure cõi.ad idem quod no.Innocen.ĩ.de præſcrip.c. veniens.
4 ¶ Quintò no.in ver.in ſecundo &c.† ꝙ in eodẽ libello poteſt
quis intentare diuerſas actiones.In prima.n.parte libelli eps̃
intentauit poſſeſſoriũ,vt inſtituti ab eo admitterentur. Et in
ſecũda petitoriũ.ſ.cõfeſſoriã,vt.ſ.in poſterum ceſſaret à mo-
leſtia.facit l.egi.& l.harũ.ff.ſi ſerui.vend. ¶ Sextò no. ꝙ põt
conſuetudine introduci, vt ad ſolum Capitulum in eccleſia
cathedrali ſpectet electio canonicorum. quid econuerſo, an
conſuetudo dabit hoc ius epõ,ꝙ nec Capitulũ requirere te-
neatur.dic vt ĩ.de his,quę fi.à præla.c.ea nos. ¶ Vltimò, ꝙ
generalis conſuetudo prouinciæ tenetur ſequi ſingulas eccle
ſias,vt erat iſta Vulterañ.de quo tñ dic,vt ĩ.de offi.archidia.
c.fi.¶ Oppo.dr̃ hic in fi.ꝙ electio canonicorũ ſpectat ad ca-
nonicos de conſuetudine.& in principio dr̃, ꝙ longo tpe fuit
deſtituta canonicis. ergo vr̃, ꝙ propter negligẽtiã canonico
rũ poterit eps̃ ſupplere defectum,vt ſ.e.c.cũ in cunctis.& de
conceſ.præben.c.nulla.So.dicit glo.1.in cõtrarijs erãt diſtin
ctæ ꝓbẽ.hic verò nõ erãt diſtinctæ.vñ eps̃ nõ põt eligere:ſed
canonicos ad eligẽdũ cogere ꝑ cẽſurã eccleſiaſticã.& hoc te
net Inn.& dicit,ꝙ eſt rõ,qa non inuenit iure expſſum, ꝙ eps̃
ſuppleat in hoc caſu,arg. de ſupplen.neg. præla.c.Romana.
dicens,

dicens,ꝙ eps̃ poterit ſtatuere terminum ad ſupplendum de-
fectum,& poſt terminũ ipſe ſupplebit,& prouidebit. ad hoc
de offi.or.c.irrefragabili. §.exceſſus.& in Auth. de eccl.ti.§.
ſi quis autem pro redẽptione.& §.ſe.coll.9.Nec ob.iſtud c.
quia hic non aſsignauit canonicis terminum:ſed intendebat
eligere iure ſuo,vt patet ex narratis in tex. facit quod no.ĩ.đ
conceſ.præben.c.ex parte.Non ob.rõ Inn.quia verũ eſt, ꝙ ꝑ
Laterañ.concilium non deuoluit: tñ contra deſideria cano-
nicorum poſt monitionem epi prouidetur de iure, vt.ſ.eps̃
ſuppleat eorum defectum.10.q.1.c.regenda. ¶ Secundò op
po.innuit iſte tex. ꝙ ſi canonici non probaſſent, ꝙ ad ipſos
ſpectaret electio canonicorum de conſuetudine.& quod hoc
iure vſi fuerint,ſpectaret creatio canonicorum ad epm̃. Sed
contra.ĩ.de his,quæ fi.ab epi. ſine conſen.ca.c.1. cum quin-
que ſe.So.timore huius contrarij glo.arguit hic primò, ꝙ ad
epm̃ ſolum ſpectat.& hanc opi.tenet Hoſt.dicit tñ,ꝙ requiri
tur conſenſus canonicorum,per c.in nouo.21.diſt. & de hoc
plenè per eum in ſumma de electione.§. quis poſsit eligere.
ver.quid de præbẽdis.& ver.ſe.Compoſt.tenet, ꝙ ſpectat ad
epm̃ de cõſenſu Capituli,& differt ab opi. Hoſt. quia ſecun-
dũ Hoſt.requiritur conſilium Capituli.Sed ſecundum Com-
poſt.requiritur conſenſus.Alia eſt opi.gl. hic,ꝙ ſpectet cõi-
ter ad vtrũq;. Idem no.ĩ.de ſupplen.negli. præla.c.fi.in pri-
ma glo.& de offi. or.c.irrefragabili.in 4.glo.idem Io. 21.diſ.
§.1.& eadem di.c.1.§.pontifex.Idem Vincen.Phi. & Goff.ꝓ
quibus facit ĩ.de fideiuſ.c.pro quibuſdam.& de mag.c. quia
nõnulli.§.verũ.Archi.de hoc tractat in c.à collatione. de ap
pel.lib.6.& nihil firmat. habes ergo tres opi. prima Hoſt. ꝙ
requiratur conſilium.Secunda Compoſt. ꝙ requiratur con-
ſenſus.Tertia gl.vt ſpectet cõiter ad vtrũq;. & inter iſtos eſt
magna differentia,vt patet.ĩ.ne ſe.va.c.1.lib.6.¶ Tertiò op.
de ſuperfluitate ver.in ſecundo. ad ver. mandamus. vr̃ enim
vtrobiq: articulus decidi.Sol.glo. quæ incipit eadem.format
iſtud contrarium,& dicit,ꝙ in prima parte agebatur poſſeſ-
ſo.i.confeſſoria agebatur, ne canonici moleſtarent epm̃ ſup
electione canonicorum:moleſtare autem videntur eoipſo,ꝙ
non admittunt inſtitutos ab eo,vel nimis tenẽt electos. facit
l.vim.ff.de vi, & vi ar.& l.ſi duo.§.item.ff.vti poſsi.confeſſo-
ria agebatur,dum petebat eps̃, ꝙ canonici liberè paterentur.&c.quod eſt proprium cõfeſſoriæ.ſ. futuras moleſtias ꝓ
hibere,vt l.harũ.& l.egi.ff.ſi ſerui.ven. ¶ Quæro poſt Doct.
de quibuſdam qõnibus ſuccinctè. & primò quis habeat con
5 ferre præbendas † in eccleſia collegiata infra epalẽ.quia tex.
iſte loquitur de cathedrali.D.Fred.de Senis diſputauit, & te
nuit,ꝙ canonici præſentant,& epiſcopus inſtituit.facit quod
no.Archi.10.q.1.c.regenda. vbi epiſcopus ſine præſentatio-
ne archipresbyteri non poteſt aliquem inſtituere in eccleſia
ſua.ad idem quod no. Inno.ĩ.de religi. do.c.cum venerabi-
lis.vbi ſi in parochia alicuius fundatur capella, rector ꝓſen-
tabit,& eps̃ inſtituet.hoc no.Io.An.de cap.mo.in c.vno. li.6.
¶ Secundò no. nunquid eps̃ poteſt præſcribere contra con-
ſenſum,vel conſilium.hoc eſt, ꝙ requirere non teneatur con
ſilium,vel conſenſum Capituli.dic,vt ĩ.de his, quæ fi.à præ-
la.c.ea noſcitur. ¶ Tertiò quæro.ſi cõis eſt electio epiſcopi,
& Capituli,ſecundũ opi. glo. & eps̃ eligit vnum, & Capitulũ
alium.quis præferetur. arg. pro epõ.25.diſt.c.perlectis. Sed
contra. in pari numero debiti maior numerus perſonarum
ſequendus eſt.C.qui bo.ce.po.l.fi.& de pac.l.maiorem. Vin.
de hoc no.ĩ.de his quæ fi. à ma.parte Ca.c.1.Io. An. remit-
tit ad no.per eum in c.penul.de conceſ. præben.ſuper glo.2.
6 & de exceſ.præla.c.1.in glo. dicebat. ¶ Vltimò no. glo.† an
quis poſsit prohibere facere id, quod ſibi prodeſt, & alteri
nocet.dic vt in ea,quæ allegat bona iura &c.

ADDITIONES.

a ¶ No.primò canonicos.Concordat hic in terminis Zab.nu.1.
b ¶ Non dicitur facere iniuriã.Adde tex.in l.iniuriam.§.1.ff.de iniur.& l.
ſi donatarius.ff.de condi.ob turp.cauſam.

S V M M Æ.

1 *Obijciens contra formam electionis, auditur poſt confirmationem.*
2 *Crimina poſt confirmationem refricari non poſſunt.*
3 *Obligari ad pœnam beneficij quis poteſt.*
4 *Sententia interlocutoria lata ſuper ætate, poſt 10.dies tranſit in rem iudicatam.*
5 *Appellatio ſuſpendit pronunciatum.*
6 *Epiſcopus ſuper ætate an diſpenſare poſſit.*

CVm dilecti. ¶ Compromittentes electum à con-
promiſſarijs(ſi ſit dignus) refutare nõ pñt:niſi cõ
tra formam cõpromiſsi eũ electũ appareat. h. d. & ſunt tres
partes.In prima allegatio pro electo.In ſecunda ibi [verum]
allegatio cõtra electum.In tertia ibi [nos verò] diffinitionis
commiſsio,quæ primò mandat recipi iuſm malitiæ. Secũdò
iuramẽtũ veritatis à caſibus,quibus ſuccũbit,puniri.& ſol-
uit obſtaculũ.¶ No.primò quod dicit tex. [ꝙ in tres vnani-
miter contulerunt poteſtatem:]&c.notabiliter.n.dicit [vna-
nimiter]quaſi vno diſcordante, non poſsit fieri electio ꝑ viã
compromiſsi, vt ĩ.c.quia propter.¶ Secundò no. ꝙ conceſ-
ſa fuit poteſtas indiſtinctè, quem ipſi tres ducerent eligen-
dum,&c.quo caſu,an valeat electio celebrata à maiori par-
te,tex.facit,ꝙ ſic.ĩ.eo.ver.& ſi tres,aut duo &c. & hoc tenet
Hoſt.per c.in cauſis.ĩ.eo.Egi.dicit hic, ꝙ valet electio duo-
rum,tertio præſente,licèt contradicente: illo verò abſente,
non valet.& hoc tenet Compoſt.ĩ.c.proxi.dicens, ꝙ ſic ob-
tinuit.per l.ſi in tres.& l.ſe.ff.de arbi. dicit tñ ibi quoſdam te
nere contrarium,cõparando ipſos pluribus procuratoribus
ſimpliciter datis.& hoc contrarium tenet Boatinus.ſ.eod.in
c.in cauſis.¶ Tertiò no.in ver.metropolitanus. ꝙ cum eſt du
bium de ætate deducta incidenter in iudicium, debet iudex
ſuper ea pronũciare.qualiter aũt, & per quem probet ætas,
& de probationis effectu:& an ſententia lata ſuper ætate fa-
ciat præiudicium quò ad oẽs,& qũo ætas in iudicium dedu-
catur,vide ꝑ Bar.in l.de ætate.ff. de mino. in ſua repetitione.
¶ Quartò no.in ver.verum. ꝙ poſt confirmationem auditur
1 obijciens † contra formam electionis, & ẽt ſi opponit ſub-
reptionem.& de his exceptionibus an poſsint oppo. contra
electum,& confirmatum ante ordinationem,& conſecratio
nem dic,vt ſ.e.c.ꝙ ſicut. ¶ Quintò no.quid iuris,ſi electores
dicunt ſe non conſenſiſſe in illũ, quẽ compromiſſarij elege-
a runt.facit ad qõnem,ſi compromiſſarij ſecedentes a in partẽ
redeuntes dixerunt,ꝙ cõcordauerant,& cõmiſerant vni ele
ctionem,& pronunciationẽ illius,de quo concordauerant.ꝗ
elegit Titium.alij duo reſiſtunt dicẽtes, ꝙ non de illo,ſed de
Seio fuerat concordatũ.quæritur,an debeat illis duobus cre
di.pro hoc facit verſi.& ſi duo,aut tres.&c.de qua qõne dic,
vt plenè no.in c.pen.ĩ.de re iudi.lib.6.¶ Sextò no.in ver.præ
dicti tres.&c.ꝙ ſi inter compromiſſarios, & canonicos tra-
ctatur cõtrouerſia:quia canonici dicunt ſe vnum nominaſſe:
cõpromiſſarij verò dicunt de alio,credit̃ magis eis,ꝗ canoni
cis;& magis duobus ex eis,ꝗ vni.rõnẽ reddit tex.quia cũ ca-
nonici deponant ſecretò,& ſigillatim, eſſent in ſuis teſtimo-
nijs ſingulares.& ſic non credendũ,vt in c.bonæ.ſ.eo.& hoc
eſt mirandum,ꝙ iſtis credat̃ contra canonicos,cũ videantur
criminoſi,eligendo cõtra formã mandati. & ſic cũ arguãtur
de mendacio,nõ vident̃ idonei teſtes,ſaluo,vt no.Io.An.ſup
ver.caſſetis.qui remittit ad no.ĩ.c.2.de arbi. ¶ Septimò no.
in ver.ſi verò.ꝙ ille,qui dicit formam non ſeruatã, debet hoc
probare.& fortè hoc ideo: quia iſte erat iam confirmatus,vt
dixi.ſ.eo.c.ꝙ ſicut. vel ideò quia hic de forma tradita ab ho
mine(hoc eſt à canonicis)nõ à iure contẽdit. ¶ Octauò no.
in eodẽ ver.ꝙ ſi dat̃ forma à cõpromiſſarijs, vt iniquiſitis ſin
gulorũ volũtatibus eligãt,valet electio facta ab eis, ẽt de eo,
in quo conſenſerit minor pars, vt patet in iſto ver.niſi poſi-

to, ꝙ fuerit à paucioribus nominatus, niſi probetur, ꝙ deberent eligere, in quem conſenſerit maior pars, valet electio de eo, in quo minor pars cōſenſerit. hoc tñ nōn firmo. quia textus iſte loquitur, cum iſte. B. ſe aſtrinxit ad probandū hanc formā. poſſet tñ ſuſtineri, ꝙ quatuncūq; ſe aſtrinxiſſet, ſi non teneret, nō mandaret Papa ipſam confirmari, prout hic facit. ¶ Nonò no. ver. alioquin. quē Io. An. inducit ad quæſt. diſputatā Paduæ de Doctore priuilegiato, ne diſputare teneat: qui diſputauit, an teneatur ponere diſputationem ad ſtationē, ſecundū formā ſtatuti: quo cauetur, vt Doctores legētes debeant diſputare, & ponere ad ſtationē diſputationes eorū ſub certa pœna: an pœnam incurrat dictus priuilegiatus diſputans, ſi nō ponat. tenet, ꝙ ſic, per dictā reg. acceſſoriū. & quia renunciauit gratiæ, arg. contra in l. voluntariè. ff. de excu. tu. vbi plenè vide p Cy. ¶ Decimò no. in ver. præfatū. ꝙ iſte. B. obligauit ſe ad pœnā beneficij, ſi non probaret cōtra formā fuiſſe electum, & tñ probauit per canonicos, quibus non creditur, quia fuerunt ſingulares. ex quo colligit Io. An. ꝙ ſi quis obligauit ſe ad pœnā talionis: ſi deficeret in probādo, debet condēnari, ſi ſemiplenè probauerit, quaſi ſemiplena probatio non excuſet à pœna. qđ eſt verū, ſm̄ eū, ſi eſt pœna certa, & determinata: ſecus ſi in genere. quia tunc ſemiplena probatio facit ceſſare præſump. calūniæ, & inducit probabilē errorē. de ſen. excō. c. ſacro. & de calū. c. 2. per Io. And. à pœna igitur conuentionali error probabilis non excuſat. ad hoc. l. ad diem. ff. de verb. obli. & quod ibi per Doct. ¶ Vnde
2 cimò no. † ꝙ poſt confirmationem non poſſunt refutari crimina, vel defectus, de quibus diſcuſſum fuit in iudicio cōfirmationis. quod eſt verū, qñ fuit inquiſitum ſolēniter de certo crimine, vel defectu ſolēnitatis, vel perſonæ: ſecus ſi non ſolēniter, & in genere tm̄. nā adhuc poſſet inquiri, & agi: ſed de defectibus formę (cùm de illis debeat ſolemniter inquiri) nō poterit poſtea, niſi prout no. de do. & contu. c. cū olim. & ſ. e.
3 c. qđ ſicut. ¶ Duodecimò no. ꝙ poteſt qs † ſe obligare ad pœnam beneficij. de quo. 2. q. 5. c. ſi quis presbyterū. & anathematis, vt dicit glo. de quo. j. de offi. dele. c. penul. & glo. ſuper ver. excō. & ſuper vlt. glo. ¶ Decimotertiò no. ꝙ ſentētia in-
4 terlocutoria † lata ſuper ætate tranſit in rem iudicatam poſt 10. dies: nec pōt pars cōqueri poſtea. quòd eſt verū, niſi appellauerit à diffinitiua, ſcilicet lata ſuper confirmatione. Nā tunc poſſet dicta exceptio refutari in cauſa appellationis, cū pariat præiudicium negocio principali: aliter non poſſet, vt in c. vlt. j. de appel. lib. 6. & no. hic Cōpoſt. ꝙ in cauſa appellationis, licèt conſtet per teſtes, vel confeſsionē fuiſſe appellatum in cauſa, non ſufficit, niſi conſtet infra tempus legitimum. j. de teſti. c. ſignificarunt. & ſic refert ſe obtinuiſſe. & hoc etiā no. Io. An. j. de ſen. excom. c. venerabilibus. circa fi. lib. 6 facit quòd nō. Hoſtié. j. de ſpon. c. duo. in rub. vbi vide quod dixi. & no. bene hunc tex. ꝙ illud, quod deciſum eſt incidenter in vno iudicio (vt fuit hic qō ætatis) nō poteſt in alio principaliter refricari. de quo dic, vt j. de or. cōg. c. cum dilectus. & no. hic Hoſt. ꝙ interlocutoria non tranſit in rē iudicatam quò ad hoc, vt pariat actionē in factum: ſed bene parit exceptionem, vt hic. Spe. tenet, ꝙ naſcatur in ſpe. de exe. ſen. §. breuiter. ver. ſed cum ſententia. & idem Bar. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. circa fi. alleg. l. ſi poſtulauerit. §. ſi liber homo. ff. de adul. & l. cum non ſolum. §. neceſsitate. C. de bo. quæ lib. cum ſua glo. ¶ Decimoquartò not. ꝙ appellatio
5 † ſuſpendit pronunciatum. concor. j. de appel. c. directæ. & penul. & per Do. Bal. in l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de pac. & l. 1. in fi. ad Turpil. & j. de offi. dele. c. paſtoralis. ¶ Oppo. dr̄ in ver. nos verò. ꝙ opponentes debent iurare non maliciosè &c. Sed contra de c. literas. de iura. calū. So. vt in glo. quæ incipit. ſic ergo. de cuius materia dic, vt no. in c. 1. de iura. calū. lib. 6. per quod Io. And. decidit aliqua hic cōfusè no. per Doct. & vide quod nō. Bar. in l. qui bona fide. §. qui alieno. ff. de dam. infec. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ creditur duobus ex iſtis tribus compromiſſarijs. Sed contra quia videntur teſtes in facto proprio (ſiue ipſos æquipares procuratoribus, ſiue iudicibus) non videtur, ꝙ ſuper officio eis decreto poſsint teſtificari, vt j. de proba. c. qm̄ contra. & in c. præſentium. 2. q. 6. & c. Romana. de teſti. So. vt in glo. iſtis enim. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ canonicis aſſerentibus ſe aliū elegiſſe, quàm aſſerant compromiſſarij, non creditur. Sed cōtra. imò videtur, ꝙ iſta negatiua ſit probabilis: [nos non conſenſimus tali negocio.] &c. vt j. de proba. c. 3. So. vt in gl. quæ incipit. ſed videtur. de quo dic latiùs, vt ſ. eo. c. bonæ. ¶ Quartò oppo. dicitur hic in fin. ꝙ ſententia lata ſuper ætate trāſit in rem iudicatam, nec electo poſt 10. dies pōt opponi iſte defectus. ſed contra in ſpiritualibus non videtur tranſire in rē iudicatam, ſicut non trāſit in matrimonio carnali. j. titu. 1. c. 2. & c. lator. & c. conſanguinei. de re iudi. Sol. dicit Hoſt. ꝙ in iſtis ſpiritualibus, ſiue beneficialibus faciliùs trāſit ſententia in rem iudicatam, quàm in matrimonialibus. iſta enim ſpūalia regulantur ſecūdùm legem canonicam. circa quā pōt Papa ſtatuere quod ſibi placet: ſed nō ita in matrimonijs, vt no.
6 j. de conceſ. præben. c. propoſuit. ¶ Quærit glo. an eps † poſſit diſpenſare ſuper ætate. dic, vt in glo. quæ incipit. an ſit dignus. refert quoſdā dicere, ꝙ ſic, vt ſunt Io. & Phi. Goff. Inno. & Hoſti. glo. tenet contrarium. Io. An. remittit ad no. de æta. & qua. c. vnō. lib. 6. ¶ Secundò quæritur. ſi in iudicio confirmationis fuit plenè cognitū, & diſcuſſum, & ſententiatum ſuper ætate: an alius, qui non fuit in iudicio, contra ſententiam audiatur. tenet ꝙ non, niſi fuerint abſentes, vel ignorantes: vel niſi velint docere de præuaricatione prioris. Idem Ioan. And. Phi. Vinc. & Hoſt. de quo. j. de accu. c. de his. 2. q. 6. c. anteriorum.

ADDITIO.

a ¶ Secedentes. id eſt ad partem ſe trahentes.

SVMMAE.

1 *Electio facta à maiori parte compromiſſariorum tenet.*
2 *Compromiſſarij plures poſſunt eligere vnum ex ſeipſis.*
3 *Electus à tribus ex ſex videtur electus à maiori parte, ſi ſit de numero.*

CVm in iure. ¶ Si ex ſeptem compromiſſarijs tres eligant quartum, & ille conſentiat, & ſit idoneus, cōfirmabitur electio. h. d. Et diuiditur in tres partes. In prima deciſum exordium notans, ſiue reprehendens quærentem. In ſecunda conſultatio ex compromiſſo ex duplici electione confirmata. In tertia conſultationis reſponſio cum duplici determinatione. ¶ No. primò, ꝙ hic vacabat decanatus in eccleſia, & proceſſum fuit per formam ſolemnem, ſcilicet formam compromiſsi. quod an ſit verum, dic vt j. e. c. quia propter. ſuper. 1. glo. & j. etiam tangam. ¶ Secundò no. formam traditam iſtis compromiſſarijs. alia forma traditur. ſ. e. c. cū dilectus. & alia in c. in cauſis. in quibus etiam alius compromiſſariorū numerus denotatur. ex quibus collige, ꝙ de numero non eſt curandum, vt j. eod. c. quia propter. ſuper ver.
1 idoneis. ¶ Tertiò no. ꝙ electio † facta à maiori parte compromiſſariorum valet. & hoc ex eo, quia ſic in compromiſſo fuerat expreſſum. an autem intelligatur, ſi expreſſum nō fuerit. dixi ſ. titu. proxi. in ſecundo notabili. ¶ Quartò no. quòd
2 plures † compromiſſarij poſſunt eligere vnum ex ſeipſis. qđ in commiſſarijs poſitis ad vendendum, & diſtribuendum bona teſtatoris, an poſsint vni ex eis vendere, vel inter ſe diſtribuere. reſpōdetur, quòd bona fide, & ſine fraude, ſicut vnus tutor poteſt vendere rem pupilli alteri contutori, quaſi vnus tutor poſsit auctorizare alteri. quod dic, vt l. cum ipſe. C. de
3 contrahen. emptio. ¶ Quintò no. electus ꝙ † à tribus ex 6. videtur electus à maiori, ſi ipſe eſt de numero, & ſic ipſe auget numerum, ſi conſenſit electioni de ſe factæ. quod quomodo

qūo procedat, laborant hic Doct. ¶ Oppo. ergo, & vr̄, ꝙ ſi ex 7. compromiſſarijs tres eligunt vnum ex ipſis, & alij tres alium, neutra electio valeat. quia neutra pars celebrata à maiori parte ſecundū formā compromiſsi. tres enim non faciūt maiorē partē de 7. nec etiā de 6. & ſic nulla electio valet. j. eo. c. eccleſia. il 1. & 2. & j. eo. c. in Geneſi. Sol. dicit Io. An. ꝙ non eſt alia ſol. niſi iſta, ꝙ licèt in forma ſcrutinij conſenſus electi numerum ſuum non augeat. In forma tñ compromiſsi auget, & perficit. nā ſi cōſentiat, maiorē partē habet, & obtinet. vt j. e. c. in fi. ſm̄ Hoſt. & hoc eſt verum, niſi talis electus à tribus conſenſiſſet electioni factæ ab alijs tribus. quia tunc non poſſet ab illius electione reſilire, & conſentire ſuę, niſi ille electus fuiſſet indignus, & ignoranter electus ab eo: quia ſperat eligi, vt in talē conſentiat, in quem nō credat alios cōſentire: vt ſic poſsit ab illa reſilire, & cōſentire ſuæ, vt hic no. Ioan. And. ſuper glo. vlt. ſuper qua dicit poſt Phi. ꝙ ſi per vocē iſtius non veniretur ad maioritatem: ſed paritatem numeri, non valeret, nec haberet locum iſtud c. puta ſi ex 6. compromiſſarijs duo vnū ex eis, tres alij alium elegerunt, neutra electio valebit. 79. diſt. c. ſi duo. & j. c. quia propter. & c. eccleſia. ¶ Secundò ad idem oppo. & vr̄, ꝙ cōſenſus iſtius electi à tribus ex 6. nihil operetur, nec poſsit eſſe decanus vigore electionis huiuſmodi, nec cenſeri pōt electus à maiori parte. qđ ſic oſtenditur. aut iſte conſentit electioni factæ de ſe poſt electionē celebratam: & tunc talis conſenſus ſuperueniens non confirmat electionē prius factam à pari numero, vt j. e. c. eccleſia noſtra. & ſ. e. c. auditis. Aut conſenſit electioni fiendæ, & ſic tanq̄ ambitioſus repellendus, vt j. e. c. cum poſt petitā. So. dicit Inno. ꝙ hic conſenſit electioni factę. quod poterat ſecundùm antiqua iura, quæ in electionibus non exigebant aliud, q̄ conſenſum directum in aliquē vt electum, vt ſ. eo. c. cum inter canonicos. qui ēt hodie ſecundū eum ſufficit in minoribus dignitatibus, cū non ſit mutatū. Sed Hoſt. contra. e. tit. c. quia propter. ſuper prima gl. h. d. ꝙ quicquid dicat Inn. hic erat facta electio, qñ conſenſus fuit requiſitus, vt patet ibi [dūmō electioni de ſe factę conſentiat.] &c. & ideò ſecūdū eum non eſt alia reſponſio, q̄ illa, quam dedi ſuper prima oppoſitione. ſ. qñ conſenſus electi de numero compromiſſariorum auget numerum: ſed non ità, ſi electio celebratur p formam ſcrutinij, vt j. eo. c. eccleſia noſtra. ¶ Quæro primò. hic fuit data poteſtas. 7. compromiſſarijs, vt poſſent omnes, vel maior pars vnum ex ſeipſis eligere: an alium de gremio eccleſiæ eligēt. & ꝙ hoc caſu valet electio facta, ſiue celebrata à tribus de quatuor: quęro an hoc ſit verum, ſi non fuit expreſſum in cōpromiſſo, ꝙ de ſe poſſent eligere. ꝙ ſi non fuiſſet expreſſum, licèt de iure poſſent eligere, de ſe tñ eſſet neceſſe, ꝙ fieret per quatuor, vel maiorē partē, non computato quarto. ꝙ ergo in maiori parte cōputetur electus, hoc eſt ex illo ver. [ꝙ ex ſe poſſent eligere.] &c. quaſi fuerit voluntas compromittentium vocem tunc cōputari in maiori parte, quæ potuiſſet etiam ſtatuere, ꝙ valuiſſet electio celebrata ab vno de ipſis 7. de numero compromiſſariorum. quod dictum non approbat Io. An. ſed contrarium fuit obtentum. ſicut. n. in numero ſeptennario ſe habent tres ad quartum; ita in numero trinario vnus ad ſecundū. concludit ergo, ꝙ iſtud c. habet locum, etiam ſi non fuiſſet in compromiſſo expreſſum, ꝙ valeret electio celebrata à maiori parte. ¶ Secundò circa hoc quęritur, nunquid in caſu huius. c. habet locum collatio zeli ad zelum: numeri ad numerum. pone enim, ꝙ tres alij ex compromiſſarijs elegerunt magis dignum, quàm iſtum quartum numerum electum ab iſtis tribus. nam ibi ſanior pars colligitur ex conceſſa ptāte compromiſſarijs per canonicos. quorum videtur fuiſſe intentio ex ordine ſcripturæ, vt primò valeret electio celebrata de ſe. vel ſi non de ſe, ſaltim de gremio: ex qua forma patet affectio ordinata, vt in ſimili eſt tex. in l. hæredes mei. §. peto. ff. ad Trebel. & l. cum pater. §. penul. ff. de leg. 2. In perſonis enim eſt ſeruandus ordo ſcripturæ, vt ff. de arb. l. ſi cum dies. §. planè. & l. nòn enim. ff. de ſol. ¶ Tertiò quæritur. ſi Capitulum iſtis. 7. contulit poteſtatem ſub hac forma, ꝙ illum reciperent in decanum, in quo omnes compromiſſarij conſentirent: an poſsint eligere vnū de ſe ipſis. Inno. & Compoſt. qui dicunt ſic ſe obtinuiſſe, tenent, ꝙ non poſsint. cui opi. euidenter contradicit hæc Decr. Nam ſi. 6. ſeptimum eligant. & ille vnus electioni de ſe factæ conſentiat, apparet, ꝙ ita computetur numerus omnium per conſenſum ipſius, ſicut maioritas numeri, qñ à tribus tantū eligitur. vnde ſicut pōt augeri maioritas per aſſenſum iſtius: ita & totalitas: vt ſic idem iuris ſit de toto quò ad totum, quod eſt de parte quò ad partem. & hoc verū, ſecundū Hoſt. dūmodo expreſſum non ſit in compromiſſo, ꝙ non poſsit ex ſe eligere. quare aūt vnus ex compromiſſarijs conſentiendo electioni ſuæ augeat numerum, & non ita, ſi proceditur per formam ſcrutinij: vide hic in fine nouellæ.

SVMMAE.

1 *Falcem in meſſem alienam mittens venit arguendus.*
2 *Imperator à certis principibus Alemaniæ eligitur.*
3 *Cognitor cauſæ parte abſente aliquid diffinire non debet.*
4 *Examinationi an ſit locus in pallij datione.*
5 *Imperator per Papam vngitur, & conſecratur.*
6 *Vota principum in electione Imperatoris cum diuiduntur, poteſt Papa fauere alteri parti.*
7 *Imperator dicitur aduocatus Eccleſiæ.*
8 *Abſolutio per procuratorem peti poteſt.*
9 *Imperium per ſucceſſionem non debetur.*
10 *Quando liceat venire contra iuramentum propria auctoritate.*

VEnerabilem. ¶ Electus in Imperatorem à maiori parte illorum, ad quos ſpectat electio, ſi fuerit idoneus, per Papam confirmabitur. Hoſt. diuidit Decre. in 7. partes. In prima ponit rationem legati. In ſecunda ibi [verùm] captat beneuolentiam ipſorum principum, ſuam poteſtatem declarans. Tertia ibi [obiectioni.] rn̄det ei, quod obijciebatur contra legatum. In quarta ibi [eos.] mouet principes, vt adhæreant electioni, recedentes à Philippo. ꝙ hoc facere debebat, probat quatuor rōnibus vſq; ad ver. nobilitatis. ibi ſpāliter hoc mādat duci Caringiæ. de quo in ſuprаſcriptione. ¶ No. primò, ꝙ Papa recitat argumētū principū à diuiſione. quod eſt licitū argumentū. ſicut à ſufficienti partium enumeratione à cōtrario ſenſu p locum ab abſurdo. de his, & alijs modis arguēdi vide plenè per Bal. in l. cōuenticula. C. de epiſ. & cle. & l. obligationū fere. de act. & ob. ¶ Scđò
1 no. † ꝙ reprehendēdus eſt, qui mittit falcem a in meſſem alie
a nā. in neceſsitate tñ licitū eſt ſpicas manu cōterere, & mādu care. Deut. 23. c. & de cōſ. diſ. 2. c. diſcipulos. de iure. n. humano nō eſt licitū ire per alienū agrum, niſi in caſibus exceptis no. p glo. 1. diſt. c. oēs leges. neceſsitas ergo facit licitū, quod aliàs non eſt licitū, vt furari. j. de fur. c. 3. facit. ff. ad l. Rho. de iac. l. 1. §. idem agitatum eſt. vbi neceſsitatis tp̄e oīa ſunt cōi-
2 canda. ¶ Tertiò not. ꝙ Imperaror † eligit à certis principibus Alemaniæ. & qui ſint illi, no. j. de reg. iu. c. ad apoſtolicæ. lib. 6. in penul. glo. Alibi dr̄, ꝙ Imperator eligit à populo, ſiue exercitu, & ab eo iuriſd. habet. 93. diſt. c. legimus. §. nā. & de ori. iur. l. 2. §. deinde cum eſſet. & §. de inde. & §. nouiſsimè. & de vet. iure enu. l. 1. §. hoc aūt. & quod no. 1. di. c. cōſue-
3 tudo. ¶ Quartò no. ꝙ cognitor † cāæ nō dēt parte abſente aliqd diffinire, vt l. ea q̄. C. qūo & qñ iu. & l. ſi. C. ſi p vim, vel alio mō. ¶ Quintò no. ꝙ poteſtas eligēdi Imperatorē puenerit à principibus Alemaniæ, ſiue in Germanos. quia prouenit à ſede Apoſtolica, q̄ tranſtulit &c. & ſic ſecundū glo. regnū mundi eſt apud Germanos. dicti ſunt à gigno gignis, pp fœcunditatē generandi. vel Germani. i. verè nobiles, vt no. Io. 33. diſ. c. quorundā. Imperator ergo Græcorū impropriè dr̄ Impera-

tor.ſic rex Scacorum,vt dicit glo. & ſic quilibet paterfam.di
cit impator in domo ſua.23.q.3.c.duo.& 7.q.1.c.in apibus.
& refert Io. An.hiſtoriam ruſtici dantis alapam Imperato-
ri,qui incognitus accedens in domo eius renuit obedire,qui
Imperator poſtea inuitauit ruſticũ , vt ſederet ſuper illum,
illi tñ in omnibus obtemperanti ſimilem alapam dare nõ po
tuit, vt hic vide ſuper gl.¶Sextò no. ꝙ poteſt quis niti ex iu-
re ac conſuetudine inſimul concurrentibus.tunc.n.nihil põt
firmius & ſtabilius permanere, vt 8.diſt.c.quæ contra.& ſeq.
& facit ad no.in cap.1.s̃.de reſcrip. an ius ſcriptum,& ſtatu-
tum poſsint cõcurrere in eodẽ caſu : ita quòd diſpoſitio de-
nominetur ab altero, vel ab vtroque . dic vt ibi , & dixi ple-
nius.s̃.de reſcrip.in c. ſuper litteris. ¶Septimò no.in ver.eſt
enim. ꝙ ad illum ſpectat examinatio , ad quem ſpectat ma-
nus impoſitio.concor.54.diſtin. c. quid eſt. & colligit Ioan.
An.hic argu. ꝙ ſicut in coronatione poteſt inquiri de vita,&
meritis coronandi: ita poteſt etiam cõtra ipſum excipi, vtrũ
igitur poſsit ante adminiſtrare.argu.ꝙ non.C.de qua.præ.l.
bene à Zenone. dicit Inno. ꝙ ſi Imperator non põt recipere
coronam in loco debito,poteſtatem adminiſtrandi recipit à
Colonienſi Archiepiſcopo, vel ex ipſa electione hãc habeat.
ſic & Papa.23.diſt.c. in nomine Domini.facit 23. diſt.c.legi
mus.aliquando tñ ex priuilegio ſine examinatione, vel con-
firmatione adminiſtrant,vt Ciſtercienſes. vt not.ĩ.de appel.
4 c.quia nos. ¶ Circa hoc quæritur, vtrũ in pallij † datione ſit
locus examinationi.dicit,ꝙ non.quia pallium eſt ſequela cõ
firmationis, quæ non conſueuit fieri ſine examinatione, vt in
c.fi.ĩ.eo.lib.6. niſi occurreret fortè probatio alicuius grauis
criminis.quo caſu non eſt abſonum,ſi excipiens auditur. de
except.c.paſtoralis.quod dic vt ĩ. de accu. cap. ſuper his.§.
fi.& eo.tit.c.accedens.in fi. tractat ẽt de abbate, an recipiat
poteſtatem adminiſtrandi ex confirmatione, vel benedictio
ne ſequenti.& dicit,ꝙ ex confirmatione,ſicut Archiepiſcopi
confirmatione,non ex pallij datione ipſam conſequitur.s̃.e.
c.tranſmiſſam.facit quod no.Io.An.de ſup.neg.præ.c.1.ſup
5 ver.benedicere.¶Octauò not. † ꝙ Imperator [b] per Papam
b vngitur,& conſecratur.& intellige , ꝙ inungitur in humeris.
de ſacra vnctio.c.primo.& ponitur impropriè conſecrari.cũ
propriè epiſcopus dicatur conſecrari . & per hoc colligunt
malè quidam hic,ꝙ Imperator recipit ordinem. de hoc 63.
diſt.c.Valentianus.in fi.& in Spec.c. 2. §. nunc oſtendendũ.
in fi.Ideo olim vocabantur Imperatores pontifices.10. diſt.
c.de capitulis . ¶Nonò no. ꝙ ex confirmatione Imperato-
ris eſt attendendum, an ſit canonicè electus. Item an ſit cri-
minoſus,vel negligens. 15.q.6.c. alius. non enim debet eligi
tyrannus.de quo vide quod no.in Cle.1.de bap.in glo. ſimi-
le.ad fi.& plenè per Bal. in l. decernimus.C. de ſacroſan.ec.
& per Bar.in tractatu de tyranno.¶Decimò no.in ver. obie
ctioni.ꝙ ad hoc vt arg. à diuiſion.ſit efficax,nõ debet omit-
ti aliquod membrum, vt principes hic fecerunt . ſimile,cum
arguitur à ſimili, data vna diſsimilitudine , non procedit,vt
in c.tranſlato.s̃.de conſtitu.per Io.And. ¶Vndecimò no.in
ver.exercuit.ꝙ executor non dicitur gerere perſonam iudi-
cis, nec electoris.facit c.nouit . & quod ibi dixi. ĩ. de appel.
& collige etiã hic , ꝙ electio facta prius per minorem partẽ
non impedit ſecundam poſtea faciendam per maiores, & ꝙ
eligentes ſcienter indignum ſunt ipſo iure priuati,& ad alios
eſt deuoluta eligendi poteſtas,& plus contemptus vnius &c.
6 ¶Duodecimò no.in ver.ꝙ aũt.ꝙ cum vota † principũ diui-
duntur , Papa põt gratificari alteri parti. & ſic habet locum
gratificatio iſto caſu, ſicut in multis alijs.vt no.ff.ad Sille.l.ſi
quis.§.ſi cum oĩs.Et aduerte,quia tex.iſte innuit, ꝙ non eſt
præfinitum tempus in election. Imperatorum . & hoc patet
in tex.dum dicit[poſt monitionem.]in dignitatibus enim ec
cleſiaſticis eſt præfinitum tempus. de quo.ĩ. de conceſ.præ-
ben.c.2.& s̃.c.ne pro defectu. admonitio ergo eſt in caſu hu
ius.c.neceſſaria. quia non eſt ſtatutum tẽpus.de hoc ĩ. de rẽ

iudi.c.ad apoſtolicæ.lib.6.in vlt.glo.Collige etiam,ꝙ ad Pa-
pam non deuoluitur poteſtas prouidẽdi de Imperatore: ſed
gratificandi.quod eſt verũ, qñ eligunt in diſcordia . quando
aũt nullo modo eligunt,an Papa poſsit eligere,tenet Io. An.
ꝙ ſic ſuper ver.in pœnam. ¶Decimotertiò no.Ioan.And.in
ver.nunquid enim.ꝙ expectatione pendente, de qua loquit̃
tex.põt inter principes interuenire concordia:ſic qui conſen
tit in vnum, poterit mutare voluntatẽ, conſentiendo in aliũ.
Idem in electione Papæ.s̃.c.licet. & hoc maximè, quia illud
ius eligendi ſpectat ad principes vt ad laicos : ergo poſſunt
variare.ĩ.de iure patr. c.cum autẽ.& c.paſtoralis.¶Vtrũ au
tem ſpectet ad ipſos vt ad ſingulos:an verò tanquàm ad col
legium.dic vt in Spec.de reſcrip.præſenta.§.fi. ver. antepen.
per Io.And.facit quod no.de conſti.c. cũ omnes. ¶Decimo
7 quartò no. quòd Imperator † dicitur aduocatus Eccleſiæ.
exaltare enim debet dominum Papam.62.diſt.c.tibi Domi-
no tueri clerũ.96.diſt.c.fin. & miſerabiles perſonas.23.q.5.
c.princeps.& c.adminiſtratores.¶Decimoquintò no.in ver.
eos igitur.ꝙ Papa alterum reprobat, alteri obediendum de-
creuit.ſ.regi.& meritò quia erat electus à maiori parte,& co
ronatus vbi,& à quo debuit. vnde cũ coronatio habeat vim
confirmationis, obediendum eſt ei,donec reprobetur. 8.diſ.
c.vlt.nonne.¶Decimoſextò no. in ver.fuit quoq;.ꝙ abſolu-
8 tio † põt peti per procuratorem,ſicut hic eſt , ꝙ iſte petijt ꝑ
nuncium agi.& ob hoc dicunt,ꝙ non deberet fieri abſolutio
per procuratorem;facta tñ tenet.de quo dic,vt ĩ.de ſent.ex-
com.c.cum deſideres.per Io.An.¶Decimoſeptimò nò.arg.
ꝙ eo ipſo ꝙ quis petit abſolutionem , dicitur probari fuiſſe
excommunicatũ.Ita dicit glo.arg.contra ĩ.de homi.c.exhi-
bita.& quod ibi per Io.An.poſt Hoſt.& ĩ.de ordi. cog.c. cũ
dilectus.ſuper glo.pen.ver.& dices.& in Spec. de prob.§.vi-
dendũ reſtat.ver.ſed nunquid.probatur per Bar. in l.decem.
ff.de verbo.oblig.& dixi de excep. in c. cum vene. poſt glo.
¶Decimooctauò no. in ver. idem.ꝙ etiam contra illicitum
iuramentum non eſt licitum venire propria auctoritate : &
multò magis quando eſt dubium, vtrũ ſit licitum , vel illici-
tum: ideo eſt inuentum,vt petatur abſolutio ad cautelam.ĩ.
de iureiuran.c.debitores.quod quando expediat, & quando
non,hic per Inno.& ĩ.dicam. & quare iſte dux credebat hic
iuramentum illicitum,quia interpoſitum erat ſuper hæredi-
tate viuentis . Iurauit enim regi Siciliæ nepoti ſuo , tanquàm
Imperatori futuro,vt dicit gl. ex qua collige,ꝙ ſicut pactum
de futura ſucceſsione non valet ẽt iuramento firmatũ : ita ẽt
non valet ſuper futura dignitate . quia vtraq; inducit votum
captandæ mortis,vt patet.ĩ.de conceſ.præben.c.ne captan-
dæ.facit quod no.Bar. in l. ſtipulatio hoc modo.ff.de verbo.
obli.& c.2.de pac.lib.6.cum ſimi. ¶Decimononò no.ſecun
dũ Io.An.ſuper verbo. inſuper. ꝙ habere fiduciam aſpiran-
di ad dignitatem ſecundũ bonam intentionem non eſt ma-
lum.61.diſt.c.quid proderit.vbi de hoc.arg.contra.8.q.1.c.
in ſcripturis.Solu.nullus debet ad hoc aſpirare.põt tñ,& de-
bet curare,ne impedimẽtum apponatur, propterea eligi nõ
poſsit, ſecundũ Inn. cui adde qđ no. Hoſt. de ſup. neg. præ-
9 la.c.1.& 2. ¶Viceſimò no. ꝙ Imperiũ † nõ debetur per ſuc
ceſsionẽ,ſed ꝑ electionẽ.de quo.8.q.1.c. denique. in prima
glo.ar.ꝙ.& collige etiam ex hoc, ꝙ etiam per viam electio-
nis non poteſt prouideri de dignitatibus pluribus de eadem
ſtirpe.quia ſic in effectu videretur ſucceſsio hæreditaria. fa-
cit ĩ.de præben.c.pen.hac rõne filius non poteſt immediatè
miniſtrare in paterna eccleſia. ¶Viceſimoprimò no. in ver.
nobilitatis.ꝙ ſi iuro alicui prelato,& ipſe à dignitate deponi
tur,non teneor ratione iuramenti. idem econuerſo ſi præla-
tus iurauit ſe aliquid daturum, vel facturum contrahens no-
mine dignitatis, eo depoſito ſi non implet , non eſt periurus,
nec perſona remanet obligata.ĩ.de no.ope.nun.c. 1. & 2.C.
vt nemo vica.l.1.lib.11.& de ſo.l. cum quis.ſimiliter tutor ſi
nita tutela non tenetur ex prioribus contractibus.vt ff.quan
do

do ex offi.tu.per totum. & quod no.in l. procurator qui pro
euict.ff.de procura.& prædicta vera, quando pecunia eſt cõ
uerſa in vtilitatẽ eccleſiæ, ſiue prælaturæ: aliàs ſecus. de quo
remittit Hoſtiẽ.de re.eccle.non ali.c.ad audientiam.& de fi-
deiuſſ. c. qđ quibuſdam . de habente dignitatẽ etiã ſecularẽ
ex electione vel ſucceſsione,an teneatur ſoluere debita præ-
deceſſoris,diſputauit plenè Iaco. de Bel. & qõnem poſuit in
10 Authen.vt nulli iudi.colla.9.vbi vide.¶Vltimò ſcias, ꝙ Inn.
hic in fi.no.† quando liceat venire contra iuramentum pro-
pria auctoritate.& diſtinguit,ꝙ aut eſt omnino illicitum, ita
ꝙ non põt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ:vt ſi quis iura-
uerit patrem occidere, ſanctimonialem violare. & põt , imò
debet propria auctoritate recedere,& pœnitere; quia pecca
uit iurando. 12.q.4.c.2.Si verò põt ſeruari ſine interitu ſalu
tis æternæ, licèt ſit temerarium,& pernicioſum exemplo, de
bet ſeruari.Idẽ ſi eſt dubium,vt hic. & idem approbat Ioan.
An.abſit enim,vt committamus mala,vt eueniant bona. 32.
q.4.c.ſicut non ſunt.nec tale lucrum.&c.33.q.5.c.ſi dicat.

ADDITIONES.

a ¶ Falcem in meſſem. Adde tex.in c. eccleſias ſingulas.§. nemo mittat. 13.q.1.& in c.ſcriptum eſt.7.q.3.

b ¶ Imperator. Adde quare Imperator oleo vngitur, vt per Anch. in tractatu de poteſtate Pap.q.38.articu.2.

V M M AE.

1 *Commiſſio cauſæ cum ſit Cardinali,ſit mentio de eius titulo.*
2 *Electio eſt cẽſenda canonica,quæ eſt facta à maiori & ſaniori parte.*

C Oram. ¶De prouincia vocantur abſen
tes ad electionem. h.d.¶No.pri
1 mò,ꝙ cũ ſit cõmiſsio † cauſæ Cardinali,ſit men-
a tio de eius titulo. [a] de quo hic dicit aliqua Hoſtien. & Ioan.
An.plenius in Spe.de libel.concep.§.iam nunc videndũ.poſt
prin.¶Secundò no. ꝙ licèt electiones in diſcordia celebratæ
caſſentur:nihilominus idem electores iterum poſſunt elige-
re. quod eſt verum,qñ non peccarunt : aliàs ſecus.quod dic,
vt s̃.c.auditis.& c.conſiderauimus. & c.cum terra. ¶ Tertiò
no.ꝙ oẽs de prouincia ſunt vocandi.& quidam ſumunt pro-
uinciam,vt no.6.q.3.c. ſcitote. ſed Goff. intelligit de vſuali,
ſcilicet prout homines nominãt. ſicut dicimus in dietis.s̃. de
reſcrip.c.nonnulli.& quod no.in l.fi.C.de long.temp.ꝑſcrip.
& vide quod no.Io.And.ĩ.de teſti. vltra tertiam.in 8. quæſt.
2 ¶Quartò no.ꝙ illa electio † eſt cenſenda canonica , q̃ facta
eſt à maiori & ſaniori parte Capituli.& intellige Capituli re
ſpectu totius.ĩ.c.eccleſia. & c.in Geneſi. quod dic, vt s̃.eo.c.
quia propter. glo. reuocat in dubium, an indiſtinctè omnes
de prouincia ſint vocandi.tex.dicit ꝙ ſic. glo. tñ intelligit, ꝙ
magis eſt conſideranda propinquitas loci,vbi moram trahit
qui vocandus eſt, q̃ conſideretur prouincia eadem, vel diuer
ſa.vnde exiſtens extra prouinciam (propè tñ eccleſiam vacã
tem) eſt vocandus.& exiſtens extra,ſi eſſet nimis remotus,
non eſt vocandus.Ita dicit glo.concludens tamen,ꝙ ſint ali-
qui vocandi: vel non ſtatur conſuetudini,licèt Pe.& Egi.di-
xerint,ꝙ non valet conſuetudo,ne abſentes prorſus non vo-
centur de loco remoto.Io. An.tenet contrarium , ꝙ omnino
talis conſuetudo valeat,ſiue diſponat ſuper non vocatione,
ſiue ſuper locorum diſtantia.quod dic, vt no. ĩ. eo.c.cum in
eccleſijs.lib.6.in glo.penul.

ADDITIO.

a ¶ De eius tit. Adde Io.An.& cõiter Doct.in c.Raynutius, de teſta.Doct. in c.cum venerabilis.de conſuetu.Car.in Cle.ne Romani. de electio.

S V M M AE.

1 *Electio celebrata de quantumcũq; digno ab eo , qui non potuit , non valet.*
2 *Tractatus habitus de futuro pontifice, nondum corpore tradito ſepulturæ,non valet.*
3 *Citatio temeraria citatum non arctat.*

B Onæ. ¶Caſſatur electio maioris partis fa
cta contempta minori : non tñ pro-
pter hoc ad minorem ius deuoluitur eligendi.h.d.
& ſunt duæ partes. In prima deciſa facti narratio . Secunda
ibi[elect.]caſſat ẽt primam, exprimens quare , & ponit an-
tipophorã,¶No.primò,ꝙ qñ quis eſt adeo infirmus, ꝙ de-
ſperat̃ de vita ipſius , nõ põt interim haberi tractatus ſuper
futuri ſucceſſoris electione.de quo ĩ.remittit.eod.tit.lib.6.
¶Secundò no.ꝙ citatus fuit iſte,vt veniret in vigilia , & hæc
vigilia non eſt feria: quinimo in electione non habet locum
exceptio feriarum.de fer.c.fi.vnde ſi põt die feriato actus ce
lebrari,poteſt in dicto die citari,vt no.in l.2.ff. ne quis in ius
1 vo.vi exi.¶Tertiò no.ꝙ caſſanda eſt electio,† quãtũcũq; de
digno, ſi celebrata eſt ab eo, qui non potuit: vel contempto
eo,qui debuit intereſſe. ¶Quartò no.ꝙ ius eligendi non de-
uoluitur ad contemptum.de quo in glo. & ſi præſumit elige-
re, punitur : quia non habet vocem contradictionis in pri-
mo cõſenſu Capitulo permanente(vt dicit tex.) de indigni-
tate tñ perſonæ poſſunt obijcere . nam & hoc poſſet, ſi à ſuo
compromiſſario fuiſſet elect.s̃.eod.c.cãm. vel opponat ſe vt
quilibet.8.q.1.c.ſciendũ.Inno.& Hoſt.contra,ꝙ nec in per-
ſonam,nec in formam obijcere poterit,ſi iterum eligatur,qa
præſumitur malo zelo cõtradicere.aduerte tñ, quia licèt nõ
poſsit obijcere contra formã,vel perſonam,tamen in nume-
ro computatur:vñ ſi iſte eſt viceſimus canonicus,& excluſus
ex cauſa,de qua in tex.tñ non valeret alterius electio celebra
ta à 10. canonicis, quæ valeret , ſi iſte non computaretur in
numero canonicorum tanquàm facta à maiori parte. quan-
doq; igitur quis eſt excluſus à voce,& tñ in numero Capituli
computatur.ad hoc facit quod no.ĩ.eo. c. quia circa.in Cle.
& c.indemnitatibus.eo.tit.lib.6.& quod no.eo.tit.c.cupien-
tes.§.cæterum.& c.ſi fortè.¶Quintò no.ꝙ põt remanere fir
ma electio,quæ eſt nulla propter contemptum alicuius,Ca-
pitulo in eodem propoſito permanente. modicum ergo pro
derit contempto proſequi contemptum. quia ea caſſata , ad
ipſum non deuoluitur ius eligendi, & rurſus poterunt electo
res eligere eundem,arg.contra.s̃.e.c.conſiderauimus.in fi.&
ĩ.e.c.commiſſa.lib.6.Et aduerte, quia requiritur nouus con
ſenſus circa eandem perſonam,cuius electio eſt caſſata: quia
primus conſenſus non ſufficit,cum fuerit nullus.ĩ. de eo qui
dux.in ma.c.veniens.& cõia prædi. l.receptum. aliqui tñ di-
cunt,ꝙ ex primo conſenſu Papa poſſet iſtius electionem caſ-
ſatam propter contemptum alicuius confirmare ſine iniuria
electorum.s̃.eo.c.bonæ.prima placet magis Hoſtiẽ. ¶Sextò
no.ꝙ licèt ille, qui contemptus eſt , priuetur voce contradi-
ctionis propter delictum ſuum : non tñ propter hoc electio
facta eo contempto,redditur valida.licèt ergo ipſe priuetur
à proſecutione contemptus propter culpam ſuam : tñ iudex
ex officio põt de hoc opponere,arg.contra.s̃.e.c.ꝙ ſicut.vbi
exceptio de contemptu pendet ab eo,qui contẽptus eſt. põt
dici,ꝙ culpa, ſiue temeritas contempti non priuat eum pro-
ſecutione:ſed voce contradictionis in electione ſequenti de
eodem facta. & hoc ſentit textus.¶Septimò no.ꝙ tractatus
2 † habitus de futuro pontifice nondum tradito corpore ſepul
turæ non valet.& eſt arg. ꝙ ſi electus habet contradictorem
coram confirmatore , Capitulum non poterit transferre ius
prouidendi in confirmatorẽ in caſu,in quo electum ſuccum
bere,vel renunciare contingeret.nam ſi hoc non põt, cũ va-
cat eccleſia, prælato nondum tradito ſepulturæ : multò mi-
nus poterit electione iam facta,ad hoc.ĩ. de præben.c.ſi tibi
abſenti.lib.6.& collige ex hoc , ꝙ non valet actus , qui geri-
tur tpe prohibito, licèt conferatur in tp̃s permiſſum. facit ad
quæſtionẽ de citatione facta die non feriata.de qua ĩ. de fe-
rijs.c.fi.facit etiã ad q.no.ĩ.de offi.le.c.fi.per Io.An. quæ eſt
talis.legatus delegauit cãm , qui delegatus cõmiſit citationẽ
partis : ſed antequàm nuncius citaret , legati officium expi-
rauit:an expirauerit iuriſdictio delegati . diſtingue vt ibi per

Io.An.in nouella.¶ Octauò no.ꝙ temeraria citatio †nõ ar-
ctat citatum: nec venire compellitur citatus. Alios caſus, in
quibus citatio nõ aſtringit, vide in Spe. de cita.§.1.& c.2.de
dila. vt plenè per Inno.& de accu.c.veniens.in vlt.glo. & po-
nit hic Io.An.deciſam in fi. vbi dicebatur, ꝙ ſi canonici in-
fra.8.dies non elegerint,hi,quibus ſcribitur, prouiderent de
archipresbytero,vel archidiacono, vel alia perſona idonea.
ex quibus verbis naſci põt dubium,an ſecundũ ordinem ſcri
pturæ primò de archipresbytero.& ſi renuit,de archidiaco-
no.& ſi renuit,de alio idoneo debeãt prouidere. dicit ꝙ ſic.
ff.ad Trebel.l.hæredes mei.in fi.& in Authen.de hære. & fal.
§.inordinatum.& quod no.de reſcrip. c. cum dilecta. in glo.
no.in reſcrip.& quod ibi per Io.An. & per Bar. in d.§.fi.vbi
omnino vide.¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ electio iſtius.H. non te-
nuit,quare.quia electio facta primo, eo non vocato,fuit ipſo
iure nulla:ergo non impedit ſecundã.de appel.c. cõſtitu. Itẽ
alia rõne quia delinquente canonico, deuoluitur electio ad
eum, qui non deliquit.vt s̃.de poſtu.c.bonæ.Sed iſti delique-
runt eligendo,non vocato iſto canonico: ergo ad ipſum de-
uoluitur ius eligendi.Solu.glo. magna in hoc vacillat,an de-
uoluatur ad contẽptũ ius eligendi: & tenet primò,ꝙ ſic,non
ipſo iure,ſed per ſententiam,per hunc tex. ibi[nõſtrũ debẽt
expectare iudicium]&c. & ſic tenet,ꝙ non deuoluatur: quia
ſufficit, vt caſſetur electio, vbi quis proſequitur contemptũ.
ita dicit glo.in fi.¶ Contra quam ſecundò oppo.cum electo
res peccantes in forma priuent poteſtate eligendi.j̃. eo.c.qa
propter. multò magis cũ cõtemnunt:quia peccant in proxi-
mum.ſed hoc non eſt verum.cũ hæc pœna non reperiatur in
iure ſtatuta,nec vocatio eſt ſubſtantiale formæ.j̃.e. c. eccle-
ſia.2.& de hoc.j̃.de reſtitu.ſpo.c.1. in tertia colũ. magnæ gl.
ver. ſed quæritur. ¶ Tertiò oppo. hic caſſatur electio: quia
tractatus factus ante ſepulturam prælati defuncti. Sed con-
tra.in matrimonio carnali,mortuo viro,nubat Chriſto.de ſe
cun.nup.c. penul. & vlti.ergo idem in matrimonio ſpirituali
videtur dicendũ.de tranſ.c.inter cor.in prin.Sol. dicit glo.ꝙ
iſta non fuit vera cauſa caſſationis:ſed contemptus.& poni-
tur iſta cauſa tractatus intempeſtiui vt occaſio, non vt cau-
ſa.Ita dicit glo. cui concor. Inno.& Cõpoſt. dicentes ſic ob-
tinuiſſe de facto.Vin.Go.Ro.& Hoſ. contradicentes in fauo
rem mortui & honeſtatis & multorum odium eſt inductum.
Io.An.tenet opi. Inno.& Compoſt.quod probat: quia à die
obitus prelati currit tempus electionis faciendæ,quando ſta
tim ſciuerunt.63.diſt.c.in obeuntibus.50.diſt. c. poſtquàm.
vbi no. Io. ꝙ à die mortis currant tempora. & cautius dixiſ-
ſet,ab hora.j̃.e.c.ne pro defectu. Sed abſurdum eſſet tẽpus
illis currere,qui eligere non poſſent.de conceſ.præben. c.qa
diuerſitatis.ſecundũ Ioã.An. ¶ Quartò oppo.hic reproba-
tur tractatus habitus viuente prælato infirmo de ſucceſſore
ipſius. Sed contra de c.ſi tranſitus.89.diſt. So.quidam eſt tra
ctatus conſultorius: & non reprobatur,vt ibi, etiã viuẽte præ
lato.quidam eſt tractatus,per quem fit ordinatio,vel diffini
tio ante mortem. & facit caſſari electionem,vt hic.vt ſi Capi
tulũ,vel maior pars diffiniat de certa perſona eligẽda. Idem
ſi generalis tractatus de electione,ut hic. de quo hic plenius
in nouella:vbi quæritur, quid ſi aliqui inter ſe non collegiali
ter tractant de electione: & loquuntur,an ſit licitum. & quo
caſu,hic vide. & quando aliqui ſe obligant ad eligendum ali
quẽ,an valeat.& quid de illis,qui perſuadent aliquem eligen
dum. & in caſibus, in quibus tales conuentiones ſunt illici-
tæ,an tales electiones ſint ipſo iure nullæ.& eligentes ſint eli
gendi poteſtate priuati.tenet,ꝙ non ſint ipſo iure nullæ: ſed
annullandæ, & ꝙ non ſint priuati ipſo iure,vt hic in tex.&c.

S V M M AE.

1 *Secularis in abbatem eligi non poteſt.*

CVm ad noſtram. ¶ Clericus
ſecularis in
prælatum regularem eligi non poteſt.Prima pars
ponit factũ, quod ſecunda pars caſſat,ibi[nos attendentes.]
1 ¶ No.primò,ꝙ ille, qui non eſt monachus, † non põt eligi
in abbatem: poteſt tamen poſtulari.s̃.eo.c.cum monaſteriũ.
¶ Secundò not. quòd nullus ſub ſpe obtinendi prælaturam
debet monachari.ſpes ergo reprobatur.de quo in glo.& 61.
diſt.c.quid proderit.& quod dixi poſt Ioan.And.s̃.e.c.vene-
rabilis.in 18. nota.

S V M M AE.

1 *Abbas eligi non poteſt,qui non eſt inſtructus in re monachali.*
2 *Abbas appellatur paſtor.*
3 *Poſtulari debet à patre qui eſt in patria poteſtate.*
4 *Legatus poteſt diſpenſare, vt homo alterius profeſſionis eligatur.*

1 OFficij. ¶ In abbatem † eligi non poteſt,
qui nõ eſt inſtructus in regula mo
nachali.communis diuiſio.Secunda ibi [nos au-
tem]conſultatio.ponit factũ ſuſpectũ,purgatio.oblatam, &
2 triplicem quæſtionem.¶ No.primò,ꝙ † abbas a appellatur
a paſtor. & ꝙ electionem debet præcedere tractatus. de quo
s̃.c.bonę.2. ¶ Secundò no. ꝙ monachi debent prouidere de
perſona idonea promouenda quò ad tuitionẽ,& reformatio
nem.ſic s̃.eo.c.cum monaſterium.& de æta. & qual. c.tuam.
3 ¶ Tertiò no. † ꝙ ille,qui eſt in patria poteſtate,debet poſtu
lari à patre.Si autẽ eſt ſui iuris,poſtulatur à ſeipſo. ¶ Quar-
4 tò no.hic colligitur, ꝙ legatus † poteſt diſpenſare,vt homo
alterius profeſsionis eligatur. quia non profeſſus non poteſt
eligi,licèt poſsit poſtulari.Cõpoſt.dicit,ꝙ hæc litera hoc nõ
probat.quia hic non dicitur,ꝙ diſpenſauerit:ſed ꝙ confirma
uerit.& inclinat,ꝙ Cardinalis legatus poſsit ex cauſa diſpẽ-
ſare.all.j̃.tit.1.c.fi.quia non eſt de reſeruatis.ar. de offi.dele
ga.c.quò ad tranſlationem.vide in Spec.de lega.§. conſequẽ
ter.poſt prin.cũ ſuis remiſsionibus.Subdit,ꝙ clericus poteſt
eligi in monachum.an in archid.vel in aliam dignitatem in-
feriorẽ,q̃ abbatiam,dicit Compoſt. ꝙ idem,qđ in abbatem.
¶ Quintò no. ꝙ poſtquàm monachus eſt in regula competẽ
ter inſtructus,põt eligi in abbatẽ,ſi vrgens neceſsitas, & vti-
litas id expoſcat,vt dicit tex.aliàs ergo ſecus.Hoſt.ſubaudit,
maximè,& dixi, ꝙ ſi profeſſus eſt, & expertus, eligi poteſt.
Sed ſi expertus non ſit (dũtamen inſtructus ſit) poterit po-
ſtulari, & poſtea ſolemniter admitti confirmatio. remittit
Hoſt.ad no.s̃.eo.c.cum mon.¶ Vltimò no.poſt glo. ꝙ præſu
mitur aliquid ex eo, qđ incõtinenti eſt ſubſecutum,vt in iu-
ribus allegatis in gl.præſumitur. & facit hoc ad q. accuſatur
Titius,quia mandauit committi homicidium, & non probat
aliud,niſi ꝙ homicida fuit ſibi locutus parũ ante homicidiũ
in auricula,& ſecretè,& deinde ſtatim homicidium eſt ſecu-
tum:certè ex breuitate ſpacij præſumitur conſiliũ dediſſe, ſi
ue mandaſſe. Item ſi quis donat omnia bona ſua, & deinde
ſtatim committit homicidium. præſumit alienatio facta in
fraudem,vt l. poſt contractũ.ff.de dona. Item ſi mutuo pe-
cuniã,& ſtatim emis prædia, vel ſatisfacis creditoribus, vel
aliter facis expenſas,præſumitur, ꝙ de illa pecunia. iſta no.
Bart.poſt glo.in l.ne tibi.§.eorũ.ff.de priui.credi. ¶ Quærit
gl. quare monachi eliguntur ad ſpecialẽ dignitatem propter
curã,& non clerici ſeculares ad regulares prælaturas. dic vt
in ea.dicit Io. ꝙ ſtrictus ſtrictori facilè inſtruitur in latiori,
ſecundùm Hoſt. qui dicit nobilem monachũ, qui ſemper in
monaſterio virgo permanſerat, de illo eductus (quia pater
ſine filijs alijs deceſſerat) non oportuit inſtrui,qualiter vxo-
rẽ,cũ qua contraxit,cognoſceret. quia natura docuit.Inſti.
de iure naturali in prin.

ADDITIO.

a ¶ Abbas.Adde tex.in c.ne pro defectu.j̃.e.Car.Zab.hic nu.1.

Papa

S V M M AE.

1 *Papa de plenitudine poteſtatis defectum ſupplet.*
2 *Excommunicatus ſi eligat cũ nõ excommunicatis,an valebit electio.*
3 *Canonici non excommunicati an poſsint de Capitulo excommunica
tos violenter eijcere.*
4 *Excommunicatus notoriè quis dicatur.*

ILla quotidiana. ¶ Electio aliàs cano
nica confirmatur, li
cèt quidam eſſent minori excõmunicatione ligati. hoc
dicit.In prima electionis deciſa narratio.In ſecũda ibi [quia
1 ipſius deciſio.] ¶ No primò,ꝙ quandoq; Papa † ſupplet de
fectum de plenitudine poteſtatis.concor.j̃.de tranſac.c.1.&
de re iudi.c.paſtoralis.in Cle.& de auct. & de vſu pal.c.ad ho
norẽ. ¶ Oppo.tex.iſte innuit,ꝙ iſta ſuppletio fuerit volunta
ria,non neceſſaria:ſed videtur,ꝙ fuerit neceſſaria.participa-
re enim cum excommunicatis eſt mortale.j̃.quod metus cã.
c.ſacris.ſed mortale repellit à legitimis actibus,vt ab accu-
ſatione,& teſtimonio,vt j̃.de teſti.c.ex parte.& c.ſuper eo.&
c.1.de accu.ergo fortius à ſpiritualibus, vt j̃.qui fi. ſint legi.
c.per venerabilem.So.dicit Io.An.quidam ſunt actus,ex qui
bus nulli paratur præiudiciũ, vt eligere. & talis actus non in
terdicitur criminoſo,vt c.ſi celebrat. de cle. excõ. mi. quidã
ſunt actus,ex quibus paratur alteri præiudicium, vt accuſa-
re,teſtificari.& iſti interdicuntur criminoſis,vt in contrarijs,
ſecundũ Pe.& Ab.Vel aliter ſecundũ Hoſti. proſecutio iuris
ſui(vt eſt eligere) non interdicitur criminoſo:ſed proſecutio
iuris publici interdicitur,vt in contrarijs.4.q.6. c. omnibus.
& quod no.j̃.e.c.nihil.poſt gl.5.non ob. Alia eſt rõ:quia ele
ctio eſt actus extraiudicialis:nec,cum celebratur, eſt exce-
ptio criminis admittẽda.quia non eſt qui recipiat:ſed in iudi
cijs contra accuſatorem,vel teſtem eſt iudex medius, q ex-
ceptionem admittit. & hæc rõ concludit, ꝙ ligatus maiori
poſt appellationem admittitur ad eligendũ,vt legitur, & no.
j̃.de ſen.excom.c.ſolet.lib.6. ¶ Quæro poſt Docto. de qui-
2 buſdã qõnibus. & primò ſi ligatus † maiori vnà cum non ex
communicatis eligat,an valebit electio.de iſta qõne no.9.q.
1.c.vlti.Io.An.poſt Inno.hic diſtinguit,ꝙ quandoq; excom-
municatus ſcienter, & indiſtinctè admittitur à toto Capitu-
lo: & non valet electio,etiam ſi excõicati eligunt vnũ,& non
excommunicati alium. duo eligunt enim, licèt diuerſos eli-
gant,ſecundùm Inn.allegat.ff.de re iudi.l.duo. & de arbi.l.ſi
in tres.cũ l.ſeq.hoc fallit in electione Papæ,vt in Cle.ne Ro-
mani.§.cæterũ.e.c. & etiam in caſu Decre. indemnitatibus.
§.ſanè.& §.cæterũ.e.c.lib.6.ſuper quo vide quod no. in Cle.
ꝙ circa.eo.c. in glo. penul. quandoque omnes ignorant illũ
eſſe excõmunicatum:& tunc valet electio celebrata à nõ ex-
cõmunicatis, etiam ſi omnes eſſent excommunicati præter
vnũ.quo caſu in eum ſolum reſidet ius Capituli.ff. quod cu-
iuſque vni. no.l.ſi municipium.& no.s̃.tit.1.c.gratum.hoc tñ
caſu, & vbicunque timetur, ne inter electores ſint admixti
excõicati,vtilis eſt ꝓteſtatio.de qua.j̃.c.Cumana.1.rñ. quã-
doq; aliqui ſciunt, aliqui ignorant aliquos ex eis eſſe excõi-
catos:& tunc aut illi,qui ſciunt, faciunt maiorẽ partem Ca-
pituli,& ignorante minore ſimul eligunt: an rõne ignoran-
tiũ valebit electio.quidam ꝙ non,ſecundũ Inno.quia illicitũ
eſt Capitulum. Alij tenent, ꝙ valet electio, ex quo facta eſt
vno cõtextu.ſed ſi ex interuallo,nõ valeret niſi vocatis alijs,
qui priuati non ſunt.quandoque maior pars ignorat, & mi-
nor ſcit excõicatos admixtos,valet electio, dũmodo nõ con
ſenſerint expreſsè vocationi excõicatorum,ſecundũ Inno.&
Compoſt.Et prædicta ſunt vera,qñ ignorantibus non eſt no
tificata excõicatio per ſcientes.Si aũt eſſet notificata, & pro
teſtatum,ne ipſos admittere debeant ad electionem, & hac
de cauſa appellatum: tunc talis notificatio videtur conſtitue
re ignorãtes in mala fide,vt caſſari faciat quod eſt geſtũ poſt
appellationem: ſecus ſi non fuiſſet appellatum,ſecundũ Inn.
Sed Compoſt.in Decre.cũ dilectus.s̃.de conſue. tenet,ꝙ va-
leat electio celebrata à Capitulo,non obſtañ.appellatione ꝓ
dicti denunciantis,quaſi ſibi credere non teneantur, niſi no-
toriè eſſent excõicati. nam taliũ admiſsio ſcienter reddit ele
ctionem nullam,vt prædixi.Et prædicta procedunt in excõ-
municatis.quid in ſuſpenſis,interdictis,vel alijs,qui iure pu-
blico eligere prohibẽtur.dicit Inno.ꝙ idem.Io.An. remittit
ad no.per eũ.s̃.c.cum eccleſia Vintonieñ. ſuper glo.vlt.in fi.
Hoſt.remittit ad no.per eum j̃.de ſortil.c.fina.Quidam verò
ſunt,qui non prohibentur: ſed tñ vocẽ non habent, vel quia
admiſerũt per electionem indignum,vt s̃.in dicto c. cum ec-
cleſia Vintonieñ.vel quia non ſunt de corpore collegij.& iſti
poſſunt admitti, & ſemel tantũ eorum voces præſtãt ſuffra-
gium,vt d.c.cum eccleſia Vintonieñ.in glo.fi.nam cum Ca-
pitulum poſsit in totum ius prouidẽdi transferre per viã cõ-
promiſsi,vt s̃.eo.c.cum in iure.& c.in cauſis.cum ſim.multò
fortius cõmunicare. dicit tñ Compoſt. ꝙ vno contradicẽte,
Capitulum hoc non poſſet.ſ.admittere non habentes ius in
electione.j̃.de reg.iur.c.in re cõi.lib.6. Ad conſilium tñ be-
ne poſſet maior pars Capituli,inuita minore, extraneos inui
tare.64.di.c.obeuntibus.& hoc no.Io.And.j̃.c. proxi.ſuper
ver.mutuo.conclude ergo, ꝙ quandoq; quis non põt inter-
eſſe electioni, ẽt de conſenſu eligẽtiũ, vt excõicati, interdi-
cti,& ſuſpenſi.& in iſtis diſtinguitur:aut fuerunt admiſsi om
nibus ſcientibus: aut omnibus ignorantibus: aut quibuſdã
ſciẽtibus,& quibuſdam ignorãtibus,vt prædixi. quidã ſunt,
qui poſſunt intereſſe, ſi admittanẽ.& tũc aut oẽs conſentiũt:
aut aliqui contradicunt:vel etiam vnus,vt ex prædictis appa
3 ret. ¶ Secundò quæro, an canonici † non excõicati poſsint
de Capitulo excõmunicatos violenter eijcere. dicit Io.A.ꝙ
quandoq; excõmunicatio eſt dubia,vel etiam eſt certa, ſed
non poteſt excommunicatus de facto expelli. & non obeſt,
ſi admittatur,præmiſſa proteſtatione prædicta. quia fiat pu-
blicè,ſi hoc audent: aliàs fiat occultè.s̃. quod metus cauſa.c.
1.vbi verò de iure, & de facto poſſunt non excõicati excõi-
catos repellere,imputabitur,ſi admittant.j̃.eo.c.Meſſana.&
hoc verum,quando excõicatio eſt notoria: ſecus ſi occulta,
4 vt prædixi.¶ † Quis autem dicatur notoriè excõmunicatus,
no.Compoſt.s̃.de conſue.c.cũ dilectus.& in Cle.1. de ſepul.
& no.hic Ioan.An.in ver. ſed quærebat.Hoſt.tñ dicit,ꝙ licèt
æquũ ſit dicere, ꝙ qñ vnus ex electoribus eſt publicè excõi
catus,admittatur cum proteſtatione, ꝙ valeat electio, & ꝙ
admittatur talis participatio, vt euitentur rixæ, vel violẽtiæ,
cũ non ſit in Capitulo qui hoc iudicet.dicit tñ, ꝙ vellet ſuper
hoc ius expreſſum, ꝙ hoc caſu liceret participare excõica-
to: quare non reperitur in caſibus permiſsis in c. quoniam
multos.11.q.3.& ſubdit remediũ, ꝙ ſi excommunicatus nõ
lit exire, capiant aliam horam, qua intrẽt ſine eo Capitulũ,
& clauſis ianuis eligant,ſi oportet. quia cum publicè excõi-
catus ſit,non poteſt agere de contemptu.j̃.de accu.c.euiden
tia.collige ergo,ꝙ poſtq̃ excõ catus non debet admitti:ſi nõ
vocetur,nõ põt agere de cõtemptu.quod eſt verum, niſi epi
ſcopus excõmunicauerit abſentẽ:tunc enim Capitulum pro
cedẽs ad electionem debebit illum vocare; quia fortè habet
exceptionem: in citatione tamẽ exprimet de illa citatione,
& ſub conditione citabit, ſi putat intereſſe debere. & quæ
dicta ſunt ſupra de excommunicatis, & non excõicatis,& mi
xtis,nedum in electionibus ſpiritualibus,ſed & in non ſpiri-
tualibus locum habent,ſcilicet ꝙ mixtis excommunicatis,&
non excommunicatis in expeditione alicuius negocij vni-
uerſitatis tota poteſtas reſideat in non excommunicatis. ſed
ſi non eſt factum vniuerſitatis,ſed aliàs commune:tunc non
reſidet in non excommunicatis.quia excõicatus põt conſti-
tuere procuratorem cum tractatu de ſuo iure tuendo. de iu-
di. c.intelleximus. ſed non ita in factis vniuerſitatis, vt dixi.
quia non eſt ipſius membrum,ſed ab ea præciſum.non ſic de
interdi-

interdictis non excommunicatis. quia illi præter electiones
communia negocia etiam vniuerſitatis faciunt, ſcilicet con-
tractus, conſtitutiones procurat. & his ſimilia.

S V M M AE.

1 *Clericus de aliena eccleſia eligi poteſt.*
2 *Inquiſitio perſonarum debet committi in eo loco, vbi quis eſt natus.*
3 *Poſtulatio cum electione concurrit.*
4 *Pars vna Capituli poteſt compromittere: alia eligere.*

SCriptum. Quando poſtulatio cum ele-
ctione concurrit, hæc Decr. di
ſtinguit, an numerus poſtulantium ſit duplo maior,
an non. & ſi eſt duplo maior, aut poſtulatus eſt idoneus, aut
indignus. & ſi indignus, aut maior pars poſtulantium hoc
ſciebat, aut ignorabat. h.d. Si poſtulatio cum electione cõ-
currit, & numerus poſtulañ. eſt maior duplo. & poſtulatus
eſt idoneus, puſtulatio admittetur. Si verò eſt indignus (&
hoc maior pars poſtulantium ignorabat) poſtulatio repro-
batur. ſi hoc ſciebat, & electus eſt idoneus, confirmat̃ ele-
ctio. & idem ſi numerus poſtulantium non eſt duplo maior.
h.d. Et ſunt quattuor partes, Primò ponit arengam deciſam.
Secundò narrat factum electionis, ibi [ſanè.] Tertia ibi [ve-
rum] commiſsionis cãm. Quarta, ibi [per apoſtolicam] cõ-
miſsionis formam. & hic primò ponit proceſſum, quem fa-
cit delegatus, partibus inuitis. Secunda, ibi [& ſi partes] diffi
nitionem, quam facit, ſi partes conſenſerint. Et primò ponit
vnum caſum, quo admittetur electio, & caſſabitur poſtula-
tio. Secundò ponit caſum conuerſum, ibi [ꝙ ſi.] Tertiò, ibi
[ſi verò] ponit caſum, quo tollitur vtraq;. ſ. poſtulatio, & ele
ctio. Quarta ibi [niſi forſan] ponit caſum, quo confirmabitur
electio. ¶ No. proœmium deciſum, de quo Io. 4. c. & per hæc
quattuor animalia figurantur quattuor patriarchal. ſedes. &
expone hæc verba [plena oculis, alas habentia ſenas.] &c. vt
1 hic no. Ioan. An. ¶ Secundò no. ꝙ eligitur clericus † de alie-
na eccleſia. de quo. s̃. ti. 1. c. fi. ¶ Tertiò no. in ver. verũ. ꝙ Pa-
pa cõmiſsionem, de qua ſibi non conſtat, remittit ad partes.
& hoc ſæpiſsimè facit in iſto volumine. ¶ Quartò no. ꝙ inq-
2 ſitio † perſonarum debet committi in eo loco, vbi quis eſt
natus, & diutius conuerſatus: quia ibi præſumitur haberi ple
nior notitia. s̃. eo. c. poſtquàm. ¶ Quintò no. de uiribus con-
feſsionis procuratoris poſtea reuocatæ. de quo dic. vt j̃. de
confeſsis. c. vlt. ¶ Sextò no. in verſi. ꝙ ſi partes. ꝙ fuerunt. 16.
electores ab vna parte. 7. præpoſiti, & 9. canonici, & præla-
ti conuentualium eccleſiarum. quibus computatis cum præ
poſitis, & nouem canonicis, ſi aſcendant ad duplo maiorem
numerum, quàm ſint illi 16. electores, poſtulatio præuale-
bit, vt dicit tex. requiritur enim, ꝙ dicti prælati ad minus ſint
ſeptẽ, vt ſic aſcendant. ad nu. 32. de quo ẽt dicam. j̃. ¶ Septi-
3 mò no. qñ poſtulatio † cum electione concurrit, quæ debeat
præualere. diſtinguit tex. vt dixi, s̃. in prin. Sed Ioan. An. poſt
Hoſt. latius ſic diſtinguit. aut concurrunt duæ poſtulationes,
aut duæ electiones: aut poſtulatio, & electio. Primo caſu, ſi
in poſtulatum conueniant duæ partes ius habentium, & po-
ſtulatio fiat ex cauſa (puta propter neceſsitatem, vel vtilita-
tem eccleſiæ) & acquiritur ius poſtulantibus, vt hic. & s̃. eo,
c. cum monachi. cum ſimilibus. poſtulato autem nullum ius
acquiritur, niſi ſuperiori fuerit præſentata. s̃. c. bonæ. il 2.
poſtulatus enim non põt agere. quia ſic videretur ſe ingere-
re, & per conſequens repellendus. s̃. e. c. qualiter. & 8. q. 1. c.
ſcriptur̃. Sed fortè in modum denunciationis admitteretur
propter vtilitatẽ eccleſiæ. ar. j̃. eod. c. publicato. & 8. q. 1. c. q
epiſcopatum. Si verò neuter habet duas partes: vel habet, ſed
non ex cauſa, & non iuri, ſed gratiæ innititur. s̃. c. bonæ. il
1. & 2. & c. penul. Si verò duo eliguntur, ſtatur maiori, & ſa-
niori parti. j̃. e. c. quia propter. & s̃. e. c. venerabilem. Si verò
vnus eligitur, & alter poſtulatur, aut duæ partes conueniunt
in poſtulatum: & tunc præfertur poſtulatio electio. vt hic: aut
non. & tunc præfertur electio. hæc vera, ſi perſonæ ſunt ido-
neæ, & formæ generalis concilij obſeruatæ: aliàs perſona ele
cti idonea cõtra perſonam poſtulatam minus idoneam ob-
tinebit, vt j̃. §. ſi verò. ¶ Octauò no. ꝙ iſti prælati conſtituũt
duos ad electionem celebrandam. & ſimiliter dicitur, ꝙ illi
præpoſiti per alios eligere potuerunt, & j̃. ſubdit tex. ꝙ de-
bet inſpici numerus ipſorum committentium vices ſuas. &
ſic non ipſorum eligentium nomine alieno: non ergo inſpici
tur, ſecundũ Inno. quot ſunt voces procuratorum: ſed quot
ſunt illi, quorum vices gerunt. vnde ſi quattuor conſtituerũt
vnum procuratorem ad eligendum, electus ab eo cenſet̃ ha-
bere quattuor voces. facit quod no. j̃. de re iudi. c. cum olim.
& hoc eſt verũ, qñ poteſtas transfertur tanquàm in procura
torem: ſecus ſi tanquàm in compromiſſarios. quia tunc non
attẽditur numerus transferentium poteſtatem, cum ipſa trã
ſlata, nihil remaneat in eis, vt s̃. e. c. in cauſis. §. fi. ſed nota cõ
promiſſariorum tm̃, vt patet. s̃. e. c. cum in iure. ¶ Nonò etiã
4 hic colligunt quidam, ꝙ vna pars † Capituli poteſt compro
mittere, alia eligere. prælati enim, & 7. præpoſiti videntur hic
compromiſiſſe, dum vota ſua in alios tranſtulerunt. canonici
aũt per ſeipſos elegerunt. Inno. tenet contrarium. ſ. ꝙ non po
teſt ſequi electio partim ex ſcrutinio, partim ex compromiſ
ſo. & dicit, ꝙ iſti fuerunt procuratores, qui conceſſerunt in
ſcrutinio. quod non placet Hoſt. quia quandoq; ſupplet̃ for
ma ſcrutinij per formam compromiſsi, vt patet. s̃. c. cum di-
lecti. ſed illa eſt forma determinati compromiſsi, vt no. j̃. e.
c. cum expediat. lib. 6. Ioan. An. ſentit cum Inno. ſuper ver. p
alios. dicit enim, ꝙ compromiſſarij habent poteſtatem pro-
uidendi, quam non habet certa pars Capituli: ergo dare non
poteſt, vt j̃. de iurepa. c. quod autem. ¶ Decimò no. ꝙ poſtu-
latio facta à duplo maiori numero, ſi perſona eſt idonea, cõ
firmatur. & intellige, duplo maiori numero. i. bis tm̃. ſatis eſt
enim, ꝙ poſtulatus habeat numerum bis tãtũ, quàm electus,
ſecundũ hoc ergo debuiſſent eſſe prȩlati 16. numero. facit j̃.
c. ſi quantò. lib. 6. per Ioan. An. ¶ Vndecimò no. cum ab vna
parte celebratur electio, & de digno: ab alia verò celebratur
poſtulatio, & de indigno, & à duplo maiori parte. nã ſi igno-
ranter, neutra valet. Si verò maior pars duplo maiori elegit
indignum, valet electio. & ex hoc no. caſum, ꝙ hoc, quod di
citur, ꝙ electio celebrata de digno, etiam à minori, ſi maior
pars peccauit eligendo indignum, debet intelligi, ſiue omnes
ſcienter peccauerunt, ſiue maior pars maioris partis. Si autẽ
minor pars ipſius maioris ſciebat illum indignum, maior au
tem ignorabat: non videtur prȩferenda electio minoris par
tis. Et hoc ſentit Hoſt. dum dicit, ꝙ licèt duæ electiones fiãt
vno cõtextu, & maior pars eligat indignum, minor dignum:
nunquàm obtinebit minor, niſi maior ſcienter deliquerit. di
cit tñ præſumi contra maiorem, niſi probet ignorantiã. remit
tit. s̃. c. potuit. contrarium. no. Hoſt. j̃. eo. c. congregato. & ibi
in nouella ſuper verbo perficias. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ iſti
prælati, & præpoſiti elegerunt per alios. Sed contra, quia hoc
non videtur permiſſum, niſi in caſu abſentiæ, vt j̃. eod. c. quia
propter. §. illud. Solu. dicit Gof. ꝙ iſtis prælatis, & præpoſitis
duplex fiebat gratia. vna, quòd intereſſent electioni, quæ
ad ſolos canonicos ſpectat, vt j̃. de cauſa poſ. c. cum eccleſia.
alia ꝙ poſſent eligere per ſe, vel per alios. & hanc gratiã põt
ſemper Capitulum facere collectoribus, ſicut poteſt extra-
neos admittere, & etiã poteſtatem eligendi in alium transfer
re, vt dixi. s̃. c. proxi. in 1. q. & hic per Io. And. ſuper ver. mu-
tuò. facit c. pen. j̃. e. lib. 6. ¶ Secũdò oppo. hic Papa circa nu-
merum prælatorum eccleſiarum conuentualium ſolũ mãdat
inquiri de numero ipſorum prælatorum, non eccleſiarum,
quaſi eccleſiæ vacantes non habeant vocem. Sed contra. j̃. de
ma. & obe. c. cum olim. & c. his, quæ. ſol. quandoq; ſpectat qd
ad præla. ſ. de conſuetu. vel priuilegio. & in hoc mortuo præ
lato non ſuccedit Capitulum. & ita loquitur hic. & j̃. de foro
compe.

compe. c. verùm. quandoq; ſpectat aliquid ad prælatum de
iure cõi: & eo mortuo, ſuccedit Capitulũ in eius adminiſtra-
tione. quod dic, vt in dicto c. his, quæ. ¶ Tertiò oppo. hic Pa
pa videtur habere reſpectum ſolum ad numerum. ¶ Sed cõ-
tra imò videtur haberi reſpectus. ad meritum, & ad zelum.
s̃. e. c. dudum. & j̃. eo. c. conſtit. So. contraria habent locũ, vbi
numerus non excedit nimis, ſicut hic, vbi excedebat in du-
plo. quo caſu ceſſat dicta collatio, vt in c. ſi quando. j̃. e. lib.
6. & no. Gof. s̃. e. c. dudum. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, ꝙ ſi
poſtulatio eſt facta à duplo maiori parte, debet electio præ-
ualere. Sed contra maior pars poſtulantium non peccauit:
ergo non debet præualere electio minoris partis, vt j̃. e. c. cũ
eccleſia noſtra. & c. cũ in Geneſi. in quibus dicitur, ꝙ electio
non valet, niſi ſit facta à maiori parte Capituli. & hic confir-
mat̃ facta à longe minori. Sol. timore huius contrarij. gl. q̃ in
cipit hic dicit Papa &c. dicit ꝙ iſta Decr. cõtinet gratiã quò
ad iſtud rñſum. & idem tenet Io. & Gul. Na. ſed Inno. Hoſti.
& Cõpoſt. dicũt, ꝙ regula Decre. quia propter. nõ habet locũ
hic, vbi concurrit electio, & poſtulatio. quo caſu niſi poſtula
tio ſit facta à duplo maiori numero, confirmabitur electio,
vt hic. & hoc ideo, quia pars, quæ elegit, dicit̃ ſanior quò ad
hoc. placet tamẽ finaliter Inno. Hoſti. & Cõpoſt. ꝙ licèt quò
ad electos, vel poſtulatos, & eligẽtes, vel poſtulãtes ipſorum
Decre. ponat ius. non tamen propter hoc læditur ius confir-
matoris, diſpenſatoris, vel Superioris, maximè ipſe: imò ab
ipſorũ poteſtate dependet, ſicut dependebat ante hanc De-
cre. facit. j̃. eo. c. cupientes. §. denique. lib. 6. ex quibus verbis
prædicti Doc. ſentiunt, ꝙ Papa hic de iure potuiſſet præfer-
re poſtulationem celebratam à duplo maiori parte electio-
ni celebratæ à minori parte Capituli. pro opi. tamen glo. fa-
cit tex. in ver. & ſi partes conſenſerint, &c. Sed Io. And. dicit,
ꝙ iſtud verbum reſpicit poteſtatem diffiniendi, non modũ
diffinitionis. quod placet Inno. Hoſtien. & Egi. & eãdem for
mã. s̃. c. dudũ. & s̃. de reſcri. c. ex parte. ſecundùm Cõpoſt. q
dicit, ꝙ curia ſic ſeruat. ¶ Quintò oppo. ad ver. niſi forſan.
vbi dicitur, ꝙ ſi oẽs poſtulantes, vel maior pars poſtulauerit
ſcienter indignum, eſt electio celebranda à minori parte cõ-
firmanda. Sed contra. nam illi de iſta duplo maiori parte, qui
non peccauerunt (quia fuerunt ignorantes) non videntur de
bere priuari: nec valet ſine ipſis illa electio celebrata à mino
ri, ipſis contemptis, vt s̃. eo. c. quod ſicut. clarius in c. auditis.
Sol. glo. quæ incipit. & ita videtur. dicit, ꝙ iſte tex. debet intel
ligi, cum electio, & poſtulatio fuerunt celebratæ vno conte-
xtu: quo caſu valet electio celebrata à minori parte, ſi alia
pars maior, vel plures ex ipſis elegerunt, vel poſtulauerunt
ſcienter indignum. Si autem electio celebrata à minori par-
te fuiſſet facta ex interuallo, debuiſſent poſtulantes non pri
uati etiam vocari, ſecundùm glo. Cuius gratia incidenter q̃-
ritur, an hoc ſit verum, ꝙ electio minoris partis facta eodem
contextu præualeat, ſi illi de numero poſtulantium ignoran
ter indignum, excedũt in numero illos electores. pone enim,
ꝙ maior pars poſtulantiũ poſtulat indignum. minor ignorã
ter: tamen iſta pars minor excedit in numero eligentes, vt ſi
poſtulantes fuiſſent. 40. & 22. fuiſſent ſcientes. 18. ignoran-
tes. & 16. electores, vt hic fuerũt. dicit Inn. vtranq; reprobã
dã poſtulationẽ: quia de indigno electio, & poſtulatio fuit fa
cta à duplo maiori, & ignorãtes plur̃. ſunt eligentibus. vel ſe-
cundũ eũ ſine his ſubtilitatibus ſtabitur literæ. ex quo ſequi
tur, ſecundùm Compoſt. ꝙ ſi ex 40. poſtulãtibus maior pars
ipſa fuit ſciens. pone. 22. & vnus ſolus fuit eligens, confirma-
retur electio. quod videtur abſurdum: niſi dicas ſecundũ eũ,
ꝙ tunc non confirmabitur electio, qñ poſtulantes ignorãter
ſunt duplo plures eligẽtibus: non ergo ſine myſterio tex. po-
nit, ꝙ fuerunt. 16. electores. & totidem inter præpoſitos, &
canonicos. & ſubdit, ꝙ ſi prælati cum ipſis faciunt duplo ma
iorem &c. & ſic maior pars iſtorũ poſtulantiũ elegit ſcienter
indignum, ergo 17. ad minus remãſerunt, ergo 15. & ſic 16.
eligentes fuerũt tũc maior pars Capituli. & 7. electores fue-
runt plures numero, quàm illi, qui ignoranter elegerunt indi
gnum. & idem ſecundùm Compoſt. ſi electores fuiſſent nu-
mero pauciores, q̃ qui poſtulauerunt ignoranter indignum,
dumtamen non fuerint in duplo minori parte, vt prædixi. &
ſubdit hic Io. An. ꝙ in hoc. c. eſt ſimpliciter numerus conſi-
derandus. facit quod no. j̃. in c. indẽnitatibus. 2. rñ. in magna
glo. lib. 6. ¶ Sextò oppo. hic Papa mandat inquiri, ſi poſtu-
latus eſt idoneus. Sed contra hoc opponitur, & vr̃, ꝙ de hoc
non ſit inquirendum. quia iſte poſtulatus erat Archieps: er-
go non poterat eſſe indignus patriarchatu: quia nõ poteſt eſ
ſe ſanctus in vno, & in alio peccator. 1. q. 1. c. ſicut Chriſtus.
So. vt in gl. q̃ incipit. i. ex certa ſcientia. ſuper qua dicit Ioan.
An. ꝙ hoc potuit eſſe ex ſuperuenienti cauſa, ſecundũ Ioan.
Goff. & Phil. Io. An. remittit ad no. per eum. j̃. de excep. c. cũ
venerabilis. in gl. quaſi dicat. ver. quid ſi admitto. Vin. dicit,
ꝙ quotiens gradus adijcitur, vel mutatur, ita ꝙ locũ habeat
exceptio, habet locum examinatio perſonæ. in capellanis do
mini Papæ ſeruat curia, ꝙ non fit examinatio perſonæ, cum
eligũtur ad quaſcunq; prælaturas. ¶ Quæro patet ex tex. ꝙ p̃
poſiti de per ſe, prælati de per ſe, & canonici de per ſe admit
tebantur ad electionem, & ſic diuerſo iure. hinc ſumpta oc-
caſione quærit Io. An. ſi ad Capitulum pertinet ius eligendi
pro tertia, & ad prælatum aliquem pro alia tertia, & ad cle-
rũ p alia tertia. qui clerus eſt duplo numero maior, puta 20.
quàm ſit Capitulum, & p̃latus, quia ſunt fortè nouem: nun-
quid ergo electus à clero dicatur electus à duplo maiore nu
mero, quàm dicatur electus à Capitulo, & prælato. Rñdit ip-
ſe, ꝙ non. quia tantum ponderat hoc caſu vox prælati, ſi ſit
vnus, q̃ voces totius cleri, etiam ſi ſint mille: ideòq; electus à
prælato, & Capitulo cẽſetur habere duas partes. arg. s̃. de re-
ſcrip. c. paſtoralis. §. 1. & de cõceſ. præben. c. poſtulaſti. ¶ Sed
quid ſi retẽtis eiſdem terminis, certa pars canonicorum, &
certa pars cleri concor. cũ prȩlato. aliæ verò partes tam cle-
ri, quàm Capituli in alium. Reſpondeo hic oportet conſi-
derare, quȩ ſint partes hincinde, & quot ſint numero. & ſecũ
dùm hoc à maiori, vel æquali parte omnium, qui in electio-
ne ius hñt, cenſebitur electus iſte, vel ille. Sed quia poſſet ac-
cidere caſus, in quo error calculi incideret, videt̃ expediẽs,
ꝙ hi, qui plures ſunt numero, aliquẽ procuratorem conſti-
tuant: qui vice conſtituentium poteſtatem habeat procedẽ-
di per viã ſcrutinij, vel compromiſsi. & ad hoc conſtituant
vnum procuratorem, non plures, ne aliqua contrarietas oc-
currat. ff. iudi. ſol. l. iam tñ. §. ſi plures. quod eſt verũ, quando
ad plures ſpectat ius eligendi. vt ad collegium, ſiue vt ad vni
uerſitatem. ſecus autem ſi tanquàm ad ſingulos. quia tunc ſin
guli ſingulos procuratores facere poſſunt, vel plures vnum,
vel duos. & ſic loquitur hic. ¶ Secundò quærit hic Ioan. And.
poſt Inno. ſi prȩmiſſo caſu Capitulum diuiſim in aliquibus
cõpromiſſarijs transferat poteſtatem eligendi, & prælatus in
alijs, & clerus in alijs: nunquid iſti quaſi cõpromiſſarij potue
runt coeligere. dicit Innocen. ꝙ oẽs bene poſſent transferre
hanc poteſtatem ſimul, & diuiſim: ſed ſoli compromiſſarij
duarum partium eligere nequeunt: ſed omnes tres ſimul, ſi-
cut & illi, qui poteſtatem hanc conceſſerunt. de quo latius
hic vide in nouella ſuper ver. per alios.

S V M M AE.

1 *Eccleſiæ propter defectum paſtoris patiuntur detrimenta.*
2 *Eccleſia cathedralis vltra tres menſes vacare non debet.*
3 *Eligere negligentes infra tempus, priuantur poteſtate eligendi.*
4 *Poteſtas ordinandi per negligentiam inferiorum, deuoluitur ad ſu-*
periorem.
5 *Superior infra tres menſes non prouidens eccleſiæ viduatæ, pu-*
nitur.

Ne

NE pro defectu. ¶Si illi, ad quos ſpectat,
negligunt eligere prælatum cathedralis, vel re-
gularis eccleſiæ infra tres mẽſes proxi. ſuperior eccleſiæ or-
dinabit,ꝙ ſi infra alios tres menſes non fecerit, canonicè pu
nietur.h.d.Et ſunt duæ partes. In prima conſtitutionis cau-
ſa.In ſecunda conſtitutio,ibi[conſtituimus]quæ conſtitutio
facit quattuor. Primò ſtatuit tempus electionum. Secundò
priuat negligentes,ibi[infra quos.]Tertiò ad ſuperiorẽ de-
uoluit,ibi[& ipſa]reſpicit ipſum ſuperiorem,ſi negligat,ibi
1 [Is verò.]¶No.primò † ꝙ pro defectu paſtoris eccleſię pa
tiuntur diſpendia in temporalibus, & ſpiritualibus. & dicit
eccleſia viduata per eius obitum: ſicut mulier dicitur vidua
mortuo viro.34.diſt.c.vidua.& vacans, quæ virũ non habet
2 92.diſt.c.penul.¶Secundò no.† ꝙ vltra tres menſes non de
bet vacare eccleſia cathedralis,vel regularis.quot autẽ die-
rum debet eſſe mẽſis.dic vt in c.q̃ ſit.j̃.e.lib.6.facit qđ no. in
c.nemo deinceps.eo.ti.& in Cle.quia regulares.de ſup.negl.
præla.in glo.1.ergo.& in glo.in talibus.¶Tertiò no. ꝙ hoc
trimeſtre non currit legitimè impeditis. ſimiliter nec ſeme-
ſtre conſtitutum in minoribus eccleſijs, vt in ca.quia diuerſi
tatem.de conceſ.præben. & regulariter non valẽti agere nõ
currit præſcriptio,vt l.1.in fi.de an. excep. qđ an ſit verũ, ſi-
ue ſit impedimentum iuris,ſiue facti.credo,ꝙ ſic, in materia
iſta,vt d.c.quia diuerſitatem.& adde quod not.Bar.in l.1.§.
ſi quis propter inundationẽ.ff.de iti.actuque priua. ¶Quar
3 tò no. ꝙ negligentes † eligere infra tẽpus priuantur poteſta
te eligendi ea vice.hoc autem verbũ, ea vice,qualiter intelli-
gatur, exponit glo. ſuper dicto ver. quam tenet Tan. Phi. &
Hoſti.Idem Io.Vinc.& Io.An.vt no.j̃.eo.c.ſi alicuius.in glo.
4 antepen.¶Quintò not. † ꝙ per negligentiam inferioris de-
uoluitur ad proximũ ſuperiorem poteſtas ordinãdi eccleſiã,
etiam in ep̃atibus.olim verò,dicit,deuoluebatur ad Papam,
hodie contra.quod dic,vt j̃.c. quãquàm. in gl.vt plenè ſcias.
¶Sextò no. in ver. is verò. ꝙ ſuperior, ad quem deuoluitur
ordinandi poteſtas,habet trimeſtre:ſicut illi,qui fuerũt.cum
enim ſuccedat,& ſubrogetur loco illorũ, eodem iure vti de-
bet,vt l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cautio. ¶Septimò
no. ꝙ iſte proxi. ſuperior debet in ordinatione deuoluta ad
eũ habere conſilium Capituli ſui,& virorum prudentum. &
ſic quandoq; ex forma iuris tenetur quis requirere conſiliũ
aliorũ.quo caſu an teneatur requirere, & ſequi: vel ſufficiat
tantũ requirere.dicam.j̃.e.cum in veteri.Bar. plenè exami-
nat in l.1.§.ſi plures.ff.de exercito.facit.j̃. ne ſe. vac.cap.1.
5 ¶Octauò no.ꝙ punitur ſuperior, † ſi nõ prouidet infra tres
menſes eccleſiæ viduatæ.in quo aũt punitur,tex. non expri-
mit.Ioan.An.dicit,ꝙ punietur poteſtate prouidendi in dicta
vacatione,& fortè in reliqua.j̃.e.c. nihil. vel aliter pro motu
iudicis,ſecundũ Hoſt.an aũt hoc caſu propter ipſius ſuperio
ris negligentiam deuoluetur ius prouidendi.dicit,ꝙ non: ſed
ad ſuum ſuperiorem.de quo no.Io.An.s̃.e.c.cum in cunctis.
ſuper glo.ſi. ¶Opp.dicitur hic, ꝙ impedito non currit tem-
pus.Sol.hic loquitur de impedimento, cui non põt prouide-
re qui debet actum agere. ibi non põt prouidere impetran-
do licentiã à ſuperiore: vnde negligentia in præparatorio.ſ.
in petendo licentiam inducit negligentiã in ſequenti. qui.n.
poteſt facere,vt faciat,poſſe facere intelligitur,vt patet in hi
pothecaria.& pignoratitia, cuius exercitium relinquitur in
poteſtate debitoris ſoluendo pecuniam creditori: ergo ſi nõ
ſoluit,contra ipſum præſcribitur. quia ſuo facto exercitium
impeditur,vt l.cũ notiſsimi.C.de præſcrip.30.an.& l.rẽ alie-
nã.§.omnis.de pig.ac.& hæc eſt rõ ca.vlti.j̃.eod.¶Secundò
oppo.dicitur hic,ꝙ ſuperior tenetur requirere conſilium ſui
Capituli.contra imò videtur, ꝙ teneatur requirere conſen-
ſum.quod eſt plus,vt j̃.ne ſede vac.ca. 1. lib.6. vnde videtur
obſtare.j̃.de his,quæ ſi.à præ.c.nouit.& c. quantò.cũ ſi.Sol.
glo.q̃ incipit:ſed nunquid per iura palle.Alij dicunt,ꝙ ſuffi-
cit requirere conſilium.& hoc de honeſtate, non de neceſſi-
tate.& idem tenet Inno.Non obſtãt contraria:quia loquun-
tur de his, quæ ſpectant ad Capitulum cum prælato: hic ve-
rò in his,quæ ſpectãt ſolũ ad ep̃m per viã deuolutionis. Sed
huic ſolutioni obſtat.c.cũ in veteri.j̃.e.vbi conſilium tenetur
quis requirere de neceſſitate.nam ibi loquitur,cũ mãdatum
ita factũ fuit,cuius forma ſit diligenter ſeruanda, vt j̃.de p̃-
ben.c.cui de nõ.lib.6. Et ex prędictis collige verũ eſſe,quod
prædixi.ſ.ꝙ iſto ſuperiore negligẽte, non deuoluitur ad Ca-
pitulum hæc poteſtas:loquitur.n. de negligentia adhibita in
beneficijs proprijs eccleſiæ ipſorum, & inter eos maior eſt
coniunctio in proprijs,quàm in aliunde obuenientibus.arg.
de teſta.c.requiſiſti.quod dic,vt in dicto c.cum in cũctis.per
Ioan.An.ſuper glo.¶Tertiò oppo. dicitur hic,ꝙ ſuperior de
bet prouidere de gremio ipſius eccleſiæ vacantis, ſi idoneus
reperitur in ea:aliàs de alia. Sed contra.ſuperior ſuccedit lo
co Capituli, vt prędixi: ſed Capitulum poterat eligere de
quacũque eccleſia,vt s̃.e.c.cũ inter canonicos.ergo & ipſe ſu
perior,q eius loco ſuccedit,vt d.l.ſi eum.§. qui iniuriarũ.ff.ſi
q̃s caut. ad hoc optimè l. legatũ.ff.de ali.le.& l.Gaio Seio.ff.
de ali.& ci. lega.vbi trãſlatio de perſona in perſonam vr̃ fieri
cum eodem honore.So.glo.quæ incipit.ſi vacantis.dicit,ꝙ il
lud,quod hic dicitur,non eſt neceſſariũ, & nõ valebit electio
aliunde facta.Hoſt.contra niſi canonici ratũ haberent. limi-
tata eſt enim forma ipſi ſuperiori. per hanc conſtitutionẽ er
go non eſt ab illa recedendum,vt l.de conſtitutionibus.ff.ad
mu.præterea tex.iſte ſatis videtur denotare affectionem or-
dinatam inter illos,qui ſunt idonei de eccleſia ſua,vel de alie
na.& ideò ſequendus eſt ordo ſcripturæ, vt l. cum pater.§.à
tẽ.ff.de leg.2.vbi vr̃ caſus pro opi.Hoſt. licèt contrarium ſer
uetur ſecundũ Io.An.& opi.glo.tenet Compoſt.dicens,ꝙ ſic
Papa reſpondit ſibi,contra quos videtur caſus in dicto §. hæ
redes mei.§. peto. ad Trebel. & prędicta faciunt ad qõnem
diſputatam per Io.An. an teneatur is, ad quem deuoluta eſt
eligendi poteſtas, eligere de collegio, de quo eligere debe-
bant priuati, fortè de aliena eccleſia,vt s̃.de conſue. c.cũ di
lectus.vel pone,ꝙ primi electores tenebantur poſt electionẽ
requirere conſenſum patroni,vt s̃.e.c.cum terra.vel ex priui
legio debebatur in actu electionis honorificentia alteri ec-
cleſiæ.puta in clauſtro,vel eccleſia ſua debebat fieri hęc ele-
ctio: an ſuperior ſit aſtrictus ad iſta, ad quæ tenebantur ele-
ctores hac vice priuati.dic vt no.Io.And.in reg. contra eum.
de reg.iur.lib.6.in mercur.& j̃. de ſupp.neg.præla.cap.vno.
¶Quartò oppo.dicitur hic, ꝙ debet eligere de illis de eccle
ſia,ſi reperiatur idoneus.Sed contra.illi de eccleſia erant pri
uati poteſtate eligendi. propter negligentiam ergo non vidẽ
tur poſſe eligi tanquàm indigni. So. dicit eadem glo. ipſi per
diderunt ius eligendi actiuè; quia non elegerunt:ſed nõ paſ-
ſiuè; quia poſſunt eligi,quod dic vt in ea.Interdum ergo ha-
bet quis poteſtatem eligendi actiuam, vt in c.ſi celebrat. de
cle.exc.mi.aliquando paſsiuam,vt hic. Aliquando vtrãq;.s̃.
eo.tit.c.cum in iure.Aliquando neutram,vt s̃.eo.c. cum in-
ter.R.& j̃.de ſen.excom.c.is qui.in ſi.lib.6.Inno.aliter ſoluit
contrarium.& ideo dicit,ꝙ mãdatur ſuperiori,vt prouideat
illi de eccleſia. quia fortè non omnes peccauerunt. vel quia
erant abſentes,vel præſentes.tamen propter ſcandalum im-
minens, vel aliam iuſtam cãm dimiſerunt eligere infra tem-
pus.Hoſtiẽ.dicit ꝙ poſito,ꝙ fuerunt negligentes, & ſui iuris
contemptores.j̃.de præſcri. c. vigilanti. ſatis eſt eis infligere
hanc pœnam, ꝙ non poſsint eligere:ergo non eſt alia impo-
nenda.j̃.de reg.iu.ca.in pœnis.lib. 6. Si quis autem nõ negle
xit, ſed elegit ſcienter indignum: an ſit priuatus actiuè, &
paſsiuè,ſcilicet ꝙ non poſsit eligere,nec eligi.Ioã.ꝙ ſic,cum
beneficijs ſit ſuſpenſus,vt s̃.eod.c. cum in cunctis.vt videtur
caſus in ca.per inquiſitionem.s̃.e.dic ſecundùm Io.An.ꝙ ad
beneficia dictæ eccleſiæ,non poteſt eligi infra terminum. In
alia autem bene poſſet,vt in c.ſi compromiſſarius.§.reſtrin-
gitur.j̃.

gitur.j̃.eo.lib.6.¶Venio ad quæſtio.& primò quæro. hic ſit
mentio tantùm de eccleſia cathedrali, & regulari.quæro er-
go,de qua regulari loquatur, an de collegiata, in qua colle-
gium habet ius eligendi,uel etiam de illa, in qua non colle-
gium,ſed alius prouidet de prælato. dicit Io. And. quòd lo-
quitur de eccleſia collegiata,quæcunq; ſit illa, vbi ſunt cleri
ci,vel conuerſi viuentes ſine proprio,& tanq collegium,ſiue
ad ipſos de collegio ſpectet electio,ſiue ad ſuperiorem habẽ
tem,vel quemlibet alium ſpectet prouiſio. Itẽ intelligit Cõ-
po.verum in prælaturis perpetuis.ſecus in his, in quibus ip-
ſe ponẽs deponit pro libito.Item ſecus in prioribus, vel aliis
officialibus,qui ſunt in monaſterio ſub abbate.quia tales nõ
habent principaliter curam,ſm̃ Inn.qui tamẽ fatetur,ꝙ poſt
ſex menſes epiſcopus ſupplebit in iſtis negligẽtiam abbatis
in illis conferendis,etiam ſi nõ ſint curata. 18.q.2.c.1.Secus
ergo ſi prior præſideret, vt in multis monaſteriis,quę non re
guntur per abbates,ſed per priores.in iſtis.n. hæc Decre.vẽ
dicat ſibi locum.& idem vbicunq; in eccleſia regulari eſt re
perire principalem prælatum,quocunq; nomine cenſeatur,
ſiue præpoſiti,ſiue archipbr̃i. ex quo.n.ſunt principales, ha-
bebit locum quod hic dicitur.& vide quod not.in dicta Cle.
quia regulares.quid de parochialibus eccleſiis,vel dignitati
bus & cathedralium eccleſiarum poſt epiſcopum. dicit Ho.
de mente hanc conſtitutionem extẽdit ad omnes eccleſias,
in quibus mortuus eſt prælatus,q caput eſt, & etiã ad prin-
cipalem prælatum poſt epiſcopatum in eccleſia cathedrali.
Inno.tenet contrarium,cuius opi.complectitur conſuetudo.
Nam in prælatis eccleſiarum non cathedralium, vel regula-
rium,quicunq; ſint illi, damus ſex menſes.de conceſ.præ.c.
2. Alij extendentes mentem huius conſtitutionis dicunt, ꝙ
loquitur de oĩbus prælaturis, ſicut in oĩbus eſt ſeruanda for
ma c.ſe.de quo ibi per Io.An.ſuper prima glo.¶Scđò quæ-
ro.innuit iſte tex. ꝙ iuſtè impeditis non currit tp̃s trimeſtre.
quęro an hoc ſit verum ipſo iure,vel reſtitutionis bñficio.ſi-
milis qõ eſt in anno ſecundo, qui datur ad appellationem
proſequẽdam impeditis in primo.j̃.de appel.c. ex rõne.Io.
An.tenet hic, ꝙ electoribus impeditis detur tp̃s ſine aliqua
reſtitutione.ad hoc faciũt no. in c.ex tranſmiſſa.j̃.de p̃ſcrip.
& prędicta opi.eſt vera.ſ.ꝙ ipſo iure,& ſine reſtitutione ſuc
curratur impeditis,ſiue impedimentũ interuenerit in princi
pio,ſiue poſt inchoationem ipſius. ad hoc j̃.e.c. ſi electio.li.
6.& facit quod no.Bar.in d.l.1.§. ſi quis propter inundatio-
nem.de iti.actuq; priua.¶Tertiò circa hoc quæritur.quid ſi
in Capitulo eſt diſſenſio,vna pars eligit,duo, vel plures non
eligũt:caſſata demum illa electione, & elapſo tp̃e trimeſtri,
illi,qui non elegerunt,volunt eligere.vel pone,ꝙ duæ partes
poſtulauerunt tertiò,vel minor noluit conſentire. Si poſtulã
tes,vel illi eligentes recuperant ius eligendi(quia non fuerũt
in culpa ſm̃ formam c. ſi electio.j̃. e.li.6.) an debeant iſtos,
qui neglexerunt,admittere.dicit Inno.ꝙ non eſt,neceſſariò,
ſed voluntariè bene poſſunt. Imputent.n.ſibi,ſi non eligant,
ſicut alij infra tempus.quod eſt verum ſm̃ Ho. qñ hoc pote-
rant.ſecus ſi non poterant pp metum,vel iuſtam cãm,& hoc
fuerunt ꝓteſtati:licèt gl.hic,quæ incipit.& ita.teneat, ꝙ non
ſit neceſſaria proteſtatio in caſu,quo oẽs ſunt impediti. Sed
in caſu,quo aliqui impediti eſſent,& alij elegiſſent,debẽt im
pediti ꝓteſtari,ſm̃ Hoſt.& Io.And. hic.¶Quartò quæritur.
qñ deuoluitur ad ꝓximum ſuperiorẽ ptãs ordinarij, an fiat
hæc ordinatio per viam electionis,& confirmationis,an per
viam prouiſionis. Iſta.n. ſunt diuerſa. eligere prouideat, et
conferre,vt patet ex no.in Cle.ſi de beneficio. de præben.in
glo.coniunge.Ioã.And.hic imò arguit,quòd debeat eligere.
bene facit infra de ſuppl.ne.præl.c.ſi.& de conceſ. præbend.
c.dilectus.& infra eod.c.quanquam.§.ſi.contra, quod ergo
hic dicitur, quòd debet canonicè ordinari, intelligit Egi.
ꝙ ordinabit primò eligendo:ſecundò confirmando. ad hoc
facit quia ex duplici iure ſibi cõpetit. primò ex iure ſibi de-
uoluto. ſ. eligere. & iure proprio. ſ. confirmare.& hoc pla-
cet Pe.s̃.e.c.cum inter.in contrarium fa.j̃.e.c. ſi compromiſ-
ſarius.quod vtiĩ verbo, prouiſionis.& hoc c.vtitur verbo or
dinare.quod ſumitur pro prouiſione.j̃.de iure patro.c.3.&
c.cum propter.& hoc placet hic Ho.& Cõp.s̃.e.c. cum inter
canonicos.Io. An.dicit, ꝙ prima opi.eſt verior:ſed iſta vlti-
ma practicatur,ſcilicet ꝙ ſuperiores, ad quos iſta deuoluun
tur per viam prouiſionis,ordinãt eccleſias. & poteſt hæc ob
ſeruantia ſatis colorari de iure,ſm̃ eum.nam cum tex. prędi
cti de vtraq; via loquantur:ergo datur ſibi optio. & hoc be-
ne probat Decre.ſi poſtquam.§.eo. quæ dicit, prouiſionem
factam per eum,ad quem deuoluta erat eligendi poteſtas.&
prædicta inueſtigatio eſt vtilis: cum Papa mandat ep̃o,quòd
prouideat de beneficio ſpectante ad ſuam collationem, vel
prouiſionem, an prouidere tenebitur de tali beneficio deuo
luto.dic vt d.c.ſi de beneficio.

SVMMAE

1 *Conſenſus ſingulares an ſufficiant in compromiſſo.*
2 *Liber compromiſſarius an teneatur facere ſcrutinium.*
3 *Inſpiratio an ſit,ſi vnus diſſentiat.*
4 *Abſentibus quando ſit licitum conſtituere procuratorem.*
5 *Procurator conſtitutus in caſu permiſſo, an poſſit alium ſubſtituere.*

QVia propter. Statuit cõcilium for-
mas electionum, ſe-
cundùm quas prouideri debet eccleſiis viduatis,
caſſans electiones aliter factas, & iubens cõtrafacientes tũc
eligendi poteſtate priuãdios. Secũdò prohibet in electionis
negocio procuratorem conſtitui, niſi certa concurrant.Ter
tiò præcipit electiones ſtatim publicari, & reprobat clande
ſtinas. & ſunt duæ partes. in prima conſtitutionis cauſa. In
ſecunda conſtitutio,ibi.conſtituimus. & hæc ſubdiuiditur in
tres.Secunda ibi[illud.] Tertia ibi[electiones iterũ.] Prima
pars cõſtitutionis facit quinq;.Ponit formam ſcrutinij.Secũ
dò formam compromiſsi,ibi[vel ſaltem.]Tertiò vitiat ele-
ctionem aliter factam,ibi [aliter.] Quartò ponit aliam for-
mam, & caſum exceptum,ibi [niſi.] Quintò ponit pœnam
aliter eligentis, ibi[qui verò. ¶Notat hic primò Hoſtien.ꝙ
de omnibus reddenda eſt ratio, & præcipuè cum aliqua con
ſtitutio promulgatur contra antiquam obſeruantiam,vt hic
erat:in nouis ergo rebus conſtituendis euidens debet eſſe
vtilitas,vt diſcedatur ab eo,quod diu æquum viſum eſt, vt l.
in rebus.de conſti.prin. & c. non debet.de affi. & conſan.&
c.ſtatutum.de reſcript. lib.6. Super iſto. cap. procedam hoc
ordine. Primò enim quæram, in quibus eccleſiis viduatis
formæ hic traditę locum habeant. Secundò tractabo prin-
cipaliter de forma ſcrutinij. & hoc per multas quæſtiones.
Tertiò de forma compromiſsi. Quartò de forma inſpira-
tionis.Quintò ſi in forma aliqui peccauerunt,aliqui non.an
ante,quàm peccantes priuentur per ſententiam, poſsint illi,
qui non peccauerunt, eligere:& ſi antequam eligant peccan
tes ad nouam electionem procedant, valeat eorum electio.
Sextò quando abſentibus ſit licitum conſtituere procura-
torem vnum, vel plures. & circa iſtam conſtitutionem pro-
curatoris, & circa eius admiſsionem, vel non, quæram de
pluribus quæſtionibus incidẽter.ſub iſtis c.6. principalibus
quæſtionibus totus apparatus gloſſ. & Docto. in ſubſtantia
concludetur. ¶Primò ergo quæro. in quibus eccleſiis for-
mæ hic traditæ vendicent ſibi locum. gloſſ. quæ incipit. per
hoc videtur. dicit, quòd vendicat ſibi locum in electioni-
bus prælatorum. i. epiſcoporum non canonicorum. an au-
tem extendatur ad omnes dignitates eccleſiæ etiam non ca
thedrales, & plebanatus, & ad alias, quæ prælatos habent
in eccleſiis collegiatis.quidam, quòd nõ.alij,quòd ſic,vbi-
cunq; prælati habent generalem iuriſdictionem in eccle-
ſiis collegiatis. quidam, ꝙ non.alij quòd ſic,vbicunq; præ-

lati habẽt generalem iuriſdictionem in eccleſiis collegiatis: ſed non debet intelligi de dignitatibus, & perſonatibus vacañ. in eccleſiis cathedralibus. quia per vacationes taliũ dignitatum non dicitur eccleſia viduata, in qua epiſcopus eſt ſponſus. ita dicit glo. ſuper qua quærit Io. An. an habeat locum in electione abbatum. Roſ. ꝙ non, in libellis, vbi tractat de monachis. §. videamus. ver. vlti. Nam nomen abbatis eſt plus ſollicitudinis, q̃ honoris. 18.q.1. Hoc tamen contrarium tenent omnes, ꝙ in abbatiis monachorum, & monialium locum habeat, ſaluo eo, quod habes. j. eo. c. in dignitatibus. §. ait autem. & idem tenet. Ioã. And. j. de re iudi. c. ad probandum. dicit etiam Roſ. obtentum in curia, ꝙ ſi eligatur quis ad dignitatem non curatam: non ſeruata forma, valebit electio. & opinio gl. ꝙ non habeat locum in dignitatibus, & pſonatibus vacantibus in eccleſia cathedrali, tenẽt Goſ. Vin. Inno. & Compoſt. & Guil. in Spe. e. ti. niſi conſuetudo eſſet in illis dignitatibus formas ſeruare. facit de offi. le. c. penul lib. 6. Hoſt. tenet contrarium, & dicit hanc Decre. habere locũ in omnibus beneficiis, quorum collatio, vel electio pertinet ad aliquod collegium. Non ob. tex. qui dicit [viduatis.] &c. quia ſubaudi [vel deſtitutis miniſtris.] Io. An. tenet opi. p̃dictorũ. vt no. j. e. c. ſicut. li. 6. in gl. 2. ſed Archi. ibi ſequitur Hoſt. & vide quod no. Io. An. in c. 1. j. e. lib. 6. ſuper verbo in formam. ¶ Secundò ergo principaliter quæro, circa iſtã formam ſcrutinij quot ſint ſubſtantialia ipſius formæ. glo. quæ incipit. dic, vt infra. enumerat plura, quæ dicuntur eſſe de forma, & de ſubſtantia, quæ proſequar poſt Io. An. Primum ergo ſubſtantiale eſt, ꝙ congregentur debentes eligere in figura collegij: ne actus electionis ſit ſingularis, ſed cõmunis, vt j. eo. c. in Geneſi. ꝙ abſentes vocentur, non eſt de ſubſtãtia. quod patet, quia poſſunt ipſam electionem ratam habere: quod nõ poſſent, ſi diceretur forma omiſſa, vt s̃. e. c. ꝙ ſicut. coniuncto. c. auditis. Et pondera tex. dum dicit [qui debẽt.] &c. per quod verbum datur intelligi, ꝙ non omnes debẽt. qa non excommunicati, & ſuſpenſi. quod dic, vt s̃. de conſue. c. cum dilectus. Item nec irregulares. de ſen. excom. lib. 6. Item etiam nec conſtituti in ſacris, vt in Cle. hi qui. de æta. & qua. Secundum ſubſtantiale eſt, ꝙ aſſumantur ſcrutatores. & pondera verbum [aſſumantur.] ex quo ſequitur, ꝙ ſi aliqui non aſſumpti ſeipſos ingererent, vitiaretur electio, ſm̃ Ho. arg. s̃. c. qualiter. & c. in cauſis. circa iſtos ſcrutatores (quia dicitur, ꝙ debent eſſe tres de collegio, fide digni.) quæritur vtrùm ſit de ſubſtantia, ꝙ ſint tres. glo. dicit, ꝙ non: ſed de mente Vin. Goſ. Inno. Ho. & Compo. non eſſet, ꝙ cautius ſit, ꝙ ſint tres, nec pauciores: niſi paucitas collegii excuſaret eos. Si enim eſſent tres, vel quatuor, poſſent aſſumere vnum, qui cum tabellione ſcrutetur: vel duo poterunt ſcrutari tertium. vel ſi ſunt duo, ſufficiat mutuus cõſenſus: vel ſi vnus ſolus, vocatis teſtibus, exprimat votum ſuum, & poſtea eliget, & electionẽ publicabit, ſecundùm Inno. & Compoſt. facit quod not. s̃. eo. c. 1. ¶ Circa hoc etiã quæritur, an ſit de ſubſtantia, ꝙ iſti ſcrutatores ſint de eodem collegio, tenet glo. ꝙ non. idem Vin. & Tan. ſed Goſ. & Hoſt. contra. quod eſt tutius, ſecundùm Cõpoſt. & intellige de eodem collegio, ſcilicet eligentium, non eccleſiæ vacantis. quid ſi in collegio non reperiantur fide digni, vt text. exigit. dicit Goſ. ꝙ collegium perdit priuilegium eligendi. ad hoc. j. de ver. ſig. c. abbate. in ſi. quod non eſt verum, ſecundùm opi. glo. quæ habet, ꝙ ſcrutatores poſsint aſſumi extra collegium. Inno. tamen, & Vin. dicunt non eſſe de forma, ꝙ ſcrutatores ſint fide digni circa modum ſcrutandi. nota, dicit tex. ꝙ debẽt ſecretè, & ſigillatim. ex quo colligit Hoſt. quòd non ſeruatur forma, ſi ſcrutarẽtur votum in cõmuni, dato quòd omnes conſentiant. ſimiliter non ſeruaretur, ſi ſcrutarentur bini, vel terni. Et aduerte, quòd debent vota pura eſſe, non alternatiua, conditionalia, vel incerta: aliàs eſſet locus pœnæ c. is, q. j. eod. lib. 6. ¶ Quid ſi vota aliquorum præſentium in Capitulo nõ ſcrutantur. dicit abbas multas electiones iam caſſatas. quia vota omnim non inueniebantur ſcrutata. dicit etiam Vin. quòd ſi aliquis de præſẽtibus non fuit ſcrutatus, vel votum ſuum non fuit ſcriptum, poteſt purgari iſte defectus ante publicationem. ſed ſi poſt publicationem iſte error deprehenditur, omnia ex integro facienda ſunt. vt l. hæredes palam. ff. de teſta. nec prodeſt, ſi cõtẽptus acquieſcat; qa ſubſtantia electionis eſt læſa, ſecundùm eum. Circa hoc etiam quæritur. vota ipſorum ſcrutatorum quõ ſcrutabuntur. Ioan. And. ſuper verbo ſpirant. dicit, quòd duo ſcrutabuntur tertium, & tutius eſt hoc fieri ab initio. & hoc conſulit ſpe. in ſpec. eod. tit. nam ſi prius præſcrutarentur vota aliorum, poſſent poſtea inclinare, & fauere alteri parti, poſtquam eis vota omnium eſſent nota. eſt ergo cautius, vt ſint primi in exprimendo, in quem conſentiunt. ſi verò ſunt duo, vnus ſcrutetur reliquum. ſi autẽ eſt vnus, ſeipsũ ſcrutari non poteſt: niſi Capitulum daret alium ſcrutatorem pro voto illius. ¶ Vlterius circa hoc quæritur. dicitur hic, ꝙ ſcrutatores debẽt vota omnium redigere in ſcriptis. quæro ergo, quis debeat ſcribere. dicit Hoſt. quòd tutius eſt, quòd ipſi ſcrutatores ſcribant, quàm quartus ſcrutator adhibeatur. quia poſſent duo ſcrutatores dicere de vno, & alius ſcrutator, & tabellio dicere de alio. & ſic ſibi inuicem derogarent, vt in c. imputari. j. de fide inſtru. poſſunt ergo prædicti ſcrutatores in eorum ſecreto ſcrutinio adhibere notarium. an autem poterit eſſe laicus. Compoſt. ꝙ ſic. Guil. Na. Ho. & Egi. dicunt, ꝙ debet eſſe clericus. & ꝙ propter hoc fuit caſſata electio electi Placentini. Non ob. c. quoniam contra. j. de proba. Nam in iudicijs (licèt eccleſiaſticis) tabellio poteſt eſſe laicus, vt teneat ſententia lata per clericos, & laicos ſimul mixtos. de arbi. c. per tuas. & quod no. in electione. j. e. c. Meſſana. pro prima tamen opi. Compoſt. facit. c. 1. de procura. lib. 6. vbi laicus poteſt procurare in cauſa ſpirituali. & hanc opi. Compoſt. approbat conſuetudo, cui cõſentit Guil. in ſpe. de inſtru. edi. §. reſtat. verſi. quid ſi tabellio. & an iſte notarius debeat eſſe creatus auctoritate Papæ, vel Imperiali. dic vt j. ne cle. vel mo. c. ſicut te. Vltra tabellionẽ verò an poſsint adhiberi teſtes duo, vel plures. Inno. ꝙ ſic. idem Gul. Manda. in opere ſuo. cap. 22. & 23. Hoſti. dicit tutius, ꝙ nullus teſtis adhibeatur, nec diſcedatur ab iſta forma. & ita refert Io. An. practicaſſe. redeundo ergo ad ſubſtantialia formę aliqua proſequere ex prædictis. Fuit enim ſecundũ ſubſtantiale, ꝙ aſſumantur ſcrutatores, & non ſe ingerant, vt p̃dixi. Tertium, ꝙ ſint tres numero. Quartum, quòd ſint de collegio eligentium, vt dixi ſupra. Quintum, ꝙ vota à ſcrutatoribus ſecretò inquirantur. an verò ibi poſsint eſſe tres, vel tabellio, dixi ſupra. Sextum, ꝙ inquirantur vota ſigillatim. Septimum, ꝙ inquirantur vota omnium. & an hoc ſit de ſubſtantia, dixi. s. & de votis ſcrutatorum. Octauum, ꝙ ipſa vota ſcribantur. de quibus omnibus ſupra patet. Nonum ſubſtantiale eſt, ꝙ ipſa vota ſcripta in Capitulo publicentur. & aduerte, quia tex. videtur dicere, ꝙ per ſcrutatores fiat talis publicatio, dum dicit [mox publicent in cõi] &c. ſed Inn. & Hoſt. dicunt, ꝙ non refert, an fiat per ipſos ſcrutatores, vel alium ex eis de voluntate Capituli. Compoſt. dicit, ꝙ obtinuit non nocere, ſi duo publicent, tertio abſente. Aduertendũ etiam ad hæc verba tex. [mox publicent in cõi] &c. quaſi inter ſcrutinium, & publicationem non debet eſſe interuallum. dicit tamen Inno. ꝙ ſi tot ſunt ſcrutandi, ꝙ non poſsit vno die ſcrutinium expediri, expedietur die ſequenti continuata: dum tamen ſequens dies ſit de termino trium menſiũ: nec minus dicetur fieri mox, vel incontinenti, ſi fiat cõtinuatis diebus iuxta exigentiam actus celebrati. allegat Inn. l. cũ antiquitas. C. de teſta. tu allega l. notabilem. quod ait lex. §. vlti. ff. de adul. & quod no. in l. 3. §. eum igitur. ff. de vi & vi. ar. glo. exponit hic, mox. i. incontinenti, nullo actu contrario poſt vota. idem Goſ. Roſ. & Hoſtiẽ. ſed Inno. & Compo. dicunt, ꝙ publicatio fiat ſtatim ſcrutinio conſummato, non eſt de forma ſcrutinij: imò ſi differetur publicatio p plures dies, valebit electio. Io. An. tenet hic opi. Goſ. Roſ. & Ho. ſol. vt ipſe no. j. eo. c. publlicato. in fi. & no. hanc glo. de iſta dictione, mox. de qua etiã no. 75. diſt. c. quicũq;. & 21. q. 2. c. ſi in qualibet. & in Spe. de diſpu. & alle. §. poſt hæc. ver. itẽ mox. ¶ Vlterius dicit tex. ꝙ iſta publicatio debet fieri in cõi, & mox. quod eſt decimum ſubſtantiale, ſecundũ Io. An. vt prædixi. Vndecimum, ꝙ fiat plena collatio, vt j. eo. c. in Geneſi. Duodecimũ, ꝙ fiat incontinenti poſt publicationẽ. j. e. c. cũ poſt petitam. fuit tamen in hoc opinio, vt ibi ſuper gl. per Io. An. Decimũtertium, ꝙ fiat cõis electio. & hoc qũo intelligatur, habes. j. eo. c in Geneſi. & in c. ſicut. j. e. lib. 6. & hic in nouella. ſuper glo. eligatur. Decimũquartum, ꝙ electio fiat ſtatim poſt collationem. vt j. eo. c. cum poſt petitã. & circa hoc ſup ver. omnis. quærit Io. An. ſi oẽs cõueniant in vnum, an ſit fienda collatio. videtur, ꝙ non, numeri ad numerũ, nec zeli ad zelum: cũ nõ ſit reperire alium numerũ, vel zelũ, ſed idẽ zelus, & numerus omniũ, nec de merito ad meritũ. De meritis aũt electi, vt ſit legitimus & in ſacris: & de zelo, an ſit bonus, vel malus, fienda eſt collatio, vt hic plenius in nouella. Decimũquintum ſubſtãtiale eſt, ꝙ fiat de illo, in quo maior, & ſanior pars Capituli conſentit. & pondera, ꝙ dixi [maior pars Capituli.] quia non ſufficit maior reſpectu aliorũ, vt j. e. c. eccleſia. il. 1. & dic, ꝙ debet conſentire ſcrutinio: quo publicato, cõſenſus ſuperueniens non poſsit conualidare. s̃. eo. c. auditis. Decimũſextũ ſubſtantiale eſt, ꝙ fiat verbalis electio. j. e. c. eccleſia. il. 1. Decimũſeptimum. ꝙ non fiat clãdeſtina, vt j. in fi. c. ¶ Decimumoctauum generale, ꝙ prędictorum ordo ſeruetur. & per prędicta ſit expedita ſecunda quæſtio de ſubſtantialibus circa formã ſcrutinij. ¶ Tertiò principaliter q̃ro de electione, quę ſit per formam cõpromiſsi, q̃ eſt ſecunda forma, de qua in ver. vel ſaltẽ. ſuper qua primò quæritur,
1 an in tranſlatione, † vel cõpromiſſo ſufficiunt ſingulares cõſenſus. dic. s̃. eo. c. in cauſis. in prin. Nunquid aũt maior pars poſſet iſtam formam ſequi, alijs contradicentibus. glo. q̃ incipit. ſed nunquid. tenet, ꝙ non. idem Inn. & Ho. & Cõpo. qui dicit curiã ſic tenere. idem Archi. in ſua diſputatione. Ho. tñ dicit, ꝙ ſi tres ſunt canonici, poterunt duo, inuito tertio, eligere hanc formã, & erit ſpeciale. quia volentes compromittere faciunt duas partes, vt s̃. eo. c. ſcriptum. tunc quia ſcrutiniũ ſeruare non poſſunt, & ſic non põt habere locũ conſtitutio, ſi verba non poſſunt adaptari, vt l. ita aũt. in prin. ff. de admi. tu. Si autem duo ex tribus contradicunt, vel ſi ex duobus vnus contradicit compromiſſo fiendo, ceſſabit dicta forma, & multum ſe impedirent, vt l. quoties. ff. de vſu. & hoc dicit Ioan. And. ſuper ver. ſed nunquid. Hic etiam quæritur, an iſti compromiſſarij potuerunt vbique eligere, arg. ꝙ ſic. 63. diſt. c. Reatina. Alij cõtra, cum canonici non poſsint in iſtos plus iuris transferre, quàm habeant. ſed ipſi debent eligere in eccleſia, vt s̃. eo. c. ꝙ ſicut. ergo & iſti. 8. q. 1. c. licèt. & hoc eſt tutius, ſecundũ Inno. & verius ſecundũ Hoſt. ſi in ipſa eccleſia fuit compromiſſum. arg. ff. de arbi. l. ſi cũ dies. §. ſi arbiter. Locus tñ nõ eſt de ſubſtantia, niſi conſuetudo eſſet contraria. remittit ad no. s̃. e. c. in cauſis. & aduerte, qa dicit tex. [prouideãt de paſtore.] Nam per vnum ſolum ex eis eſt pronunciatio facienda, & per verba ſingularis numeri, vt j. e. c. ſicut cum. lib. 6. & in c. penul. j. de re iudi. eo. li. & vide quod no. j. de iure patro. c. conſuluit. ſuper glo. 2. vbi not. ꝙ ſi vnus ſolus eſt eligens, & compromiſiſſet in patrem: an pater poterit eum eligere. Compoſt. circa hoc quærit, ſi duo ex compromiſſarijs ſcienter prouidẽt de indigno, tertius de digno, an valebit. dicit obtinuiſſe, ꝙ non. aliàs eſſet contra intentionẽ compromittentium, qui voluerunt ſolum ipſum eligere. Vin. dicit contrarium. Io. An. remittit ad no. per eum. s̃. eo. c. cum in iure. ſuper glo. vlt. An autem liber compromiſſarius
2 † teneatur facere ſcrutinium. dic ꝙ põt de honeſtate: ſed nõ tenetur de neceſsitate. De alijs autem quæſt. circa electionẽ fiendam per viam compromiſsi dic, vt s̃. eo. c. cum in iure. & c. in cauſis. & c. cum dilecti. & d. c. ſicut. eod. lib. 6. ¶ Quartò principaliter quæro de tertia forma inſpirationis: quæ licèt non poſsit dici propriè forma, tamen aliquam formam habet. ſic alibi dicitur, ꝙ in notorijs aliquis reperitur ordo, vt j. de iureiuran. c. ad noſtrã. & inter iſtas tres formas iſta eſt maior, dignior, & facilior: quia maior eſt vis ſpiritus, & benedictionis, q̃ naturæ. de conſe. diſt. 2. c. tenere. & 10. diſt. c. ſuſcipitis. Secunda facilior via compromiſsi, & tertia ſcrutinij. tex. ergo iſte procedit ordine retrogrado. primò enim fuit procedendum à leuiori via deinde ad aliquantulum magis difficilem, vt compromiſsi. tertiò ad arctiſsimã, vt ſcrutinij, vt alibi dicit tex. Inſti. in prooemio. ¶ Quærit Ioan. And. an ſi vnus diſſentiat, ſit inſpiratio. † dicit, ꝙ non: imò plus ſecun-
3 dùm Compoſt. ꝙ ſi quis contradicat à principio, & poſtea conſentiat, non purgatur vitium, cum forma vitiata fuerit. & ſic electio nulla: vnde ratificari non potuit. s̃. eo. c. auditis. & idem ſentit de forma compromiſsi, quando à principio eſt compromiſſum, vno contradicente. Deinde quæritur. eccleſia ſtatuit per hunc modum electionem valere. ad voces ſine tractatu, & contra decretũ publicũ cõtra id. 2. q. 7. c. nominationes. dicit ipſe. ex quo electores cõiter, & concorditer in vnã perſonam ſine inſtigatione conueniunt, præſumitur inſpiratio diuina. & ſic arctari non debet formis, & ſolemnitatibus iuris. quia quæ ſpiritu Dei agũtur, &c. 19. q. 2. c. duo. & in hoc caſu tenet electio, licèt non ſit communis, vt tenet Guil. Manda. in libello ſuo. c. 52. ſecundùm Hoſt. dic ꝙ iſta quaſi inſpiratione neceſſaria eſt cõis electio. an autem talis exceptio requirat examinationem. dicit Hoſt. ꝙ ſic, vt ſciatur, an inſpiratio ſit cœleſtis. de renun. c. niſi. Item debet eſſe proprio motu, non alterius ſuggeſtione. ff. de quæſtio. l. 1. §. qui quæſtionem. Si tamen nullus dicat, videtur nobis de tali. & alij reſpondent vna voce, ꝙ ſic. videtur inſpiratio. dicit etiam, ꝙ ad hoc vt dicatur electio quaſi per inſpirationẽ, nõ impedit tractatus, puta. Rogemus Deum pro bono paſtore, ſiue prælato. Spiritualis verò tractatus impedit talem electionem: vñ caſſata fuit electio Parmeñ. electi. quia dicebatur in ea [habito diligenti tractatu talis fuit per inſpirationẽ electus.] vnde Guil. in Spe. eo. ti. §. ſi. ponit in forma, quaſi per inſpirationẽ, & de ipſa parũ tractat hic Io. An. quia, vt dicit, pactis exigentibus raró contingit hodie, multò minus illa, quæ ſit per veram inſpirationem diuinã. Illa enim Deum habens auctorem alia confirmatione non eget. talis fuit electio beati Ambroſij, beati Nicolai, & beati Seueri. de quibus. 61. dl. §. his omnibus. & vt dixi, hodie non occurrit. vñ dicitur fabuloſè, ſecũdũ Io. An. ꝙ illa columba, per quam olim eligebantur archiepi Raueñ. mortua eſt à coruo. ¶ Quintò principaliter quæritur. nunquid illi, qui non peccauerunt in forma, poſsint eligere, antequàm peccantes in forma per ſententiã priuentur. & an ſi priuandi eligant iterum, antequàm priuentur (quia fortè electus primò renunciauit, vel deceſsit añ acceptationẽ) valeat eorũ electio quò ad pſonã, ſunt duæ opi. ¶ Prima eſt, ꝙ illi, qui nõ peccauerunt, ẽt ſi ſit minor pars, habet condi. ex hac Decre. vel officiũ iudicis cõtra delinquẽtes in forma, vt priuentur per ſententiã ea vice poteſtate eligendi, & talis poteſtas adiudicẽt nõ peccantibus, & cũ iſto caſu faciant Capitulũ, ẽt ſi ſit vnus. 65. diſt. c. ſi. imò plus, ſecundũ quoſdam, ꝙ ẽt non caſſata tali electione contra formã potuerunt non peccantes eligere ex interuallo. de appel. c. conſtitutis. de verb. ob. l. ſi dari ſtipuler. ¶ Secunda eſt opi. ꝙ ſi delinquentes contra formam ſunt plures, poteſtas eligendi nõ deuoluitur ad minorem ipſo iure, vel per ſententiam: nec minor pars habet actionem, vel officium iudicis quò ad hoc: poterit tamen hoc denunciari ſuperiori, qui illos priuabit. ff. de offi. præfec. vr. l. 1. §. quod autem. nõ tñ ſuperior hoc caſu adiudicabit ius eligẽdi minori parti. ſed ipſe eliget. & ſic iſto caſu punitur minor pars ſine culpa iu. eligendi, propter

delictum minoris partis, quæ Capitulũ repræſentat. ſimile. s̃.eo.c.ſcriptum.16.q.1.§ verũ.15.q.vlti. c.cum multæ.Iſtã
ſcdam opi.non approbat Ho.dicens,ꝙ curia tenet, nunquã
jus eligendi deuolui ad ſuperiorem, niſi in caſibus expreſsis
in iure.remittit ad no.de ſup.neg.p̃.c.Romana.li.6.tenet er-
go & idẽ Inno primã opi. ꝙ minor pars priuata maiore per
ſniam poterit eligere.& idẽ Compo.Nam & ſm̃ quoſdã hoc
ipſo,ꝙ maior pars priuabit iure eligendi, ſine alia adiudica-
tione recidat in minorẽ.arg.in eo,qđ leg.& no. de offi.dele.
c.prudentiã.§.vno.& p̃dicta ſunt intelligenda, cũ electiones
fiunt ex interuallo; qa tunc eſt neceſſaria electio per ſniam:
ſecus ſi incontinenti.quod dic vt s̃.e.c.dudum. & j̃.e. c.Cu-
mana. Alia qõ eſt.ſi electus à delinquentibus non conſentit,
vel poſt morit,vel renunciat: an valeat ſua electio añ priua-
tionis ſniam facta per delinquentes , qui ſunt maior pars,
contradicente & appellante minore,q̃ non deliquerat.iſtam
qõnem latè diſputat Io.An.poſt Inn.& arguit primò,ꝙ non
valeat electio.quia non prodeſt pœnitentia.C.de apo.l.hi q.
cum ſuis concor.Itẽ res,q̃ ſubiacet reſtitutioni,non põt alie
nari. C. cõia de le.Auth. res quæ. Item & alienata in fraudẽ
patronorum, & creditorum reuocant: licèt alienatores fue-
rint dñi.ff.de his,q̃ in frau.cre.l.oẽs.§.Lucius.Item dicendo
contrarium,ſequeret abſurdum,ꝙ eſſet in ptãte delinquen-
tis pœnam effugere à lege impoſitam. Item quia ſtipulatio
ſemel cõmiſſa non purgatur.ff.de arbi.l. Celſus. Itẽ ſi tradit
res ſub pacto adiectionis in diem,& deinde alienatur, ſi exi
ſtat poſtea conditio,reſcindit alienatio talis,vt patet.ff.de in
diem adiec.l.eũ qui emit.ex quibus patet,ꝙ electio facta ab
iſtis ſecuta priuationis ſnia, eſt nulla,ſiue reſcindẽda. Alij di
cunt cõtra,& placet.Inn.& Compo. qui dicit ſic obtinuiſſe,
ꝙ talis electio valet:dummodo nõ fiat in fraudem legis,nec
in fraudem delinquentium.probant primò; qa electio eſt fa
cta ab eis, qui hẽnt ptãtem eligendi,& quia conatus non ha
buit effectũ,poſtq̃ talis electus renunciauit, vel deceſsit.arg.
ff.de in ius vo.l.quãuis.& de his,qui no.infa.l.3.vñ caſus in l.
poſt contractum.ff. de dona. vbi contractus initi per delin-
quentem ſuper bonis tenent añ ſniam priuationis,& cõfiſca
tionis.ad idẽ.C.de pac.inter emp.& vẽ.l.3.& de do. an.nup.
l.cum añ.& de iure do.l.ẽt.ad contraria de quibus. s̃.rñdet,
vt hic.no.& aduerte ad id,quod dixi, ꝙ valet electio talis ſm̃
iſtos, qñ non fuit facta in fraudẽ:an aũt p̃ſumat fraus,tenet,
ꝙ non,in electionibus,poſtq̃ apparet, ꝙ ſcda vice idoneum
elegerunt.& iſta eſt opinio Inn.& Compo.Ho. non ſtat cum
eis, qñ minor pars maiori iterum volenti eligere contradi-
cit,& appellat.quo caſu dicit,ꝙ dicta electio nõ valeret.cer-
tum eſt.n.ſm̃ eum , ꝙ appellatio minoris partis hoc caſu eſt
juſta,cum ad ipſos debeat fieri deuolutio.ergo non tenet ele
ctio facta poſt appellationẽ legitimã, vt s̃.e. c. auditis. fatet
ergo opi.Inn.veram eſſe, qñ maior pars eligit, nec minor ſe
opponit,vel non appellat.pro hoc bñ facit.j̃.e.c.ab eo. li.6.
& Cle.eo.ti.conſtitutionem.§. inſuper. in fi. & qđ no.j̃.e.c.ſi
electio.li.6.& iura ibi allegata ſuper fi.in gl.Io.An.refert hic
adoptiuum ſuum ſolemniter diſputaſſe hanc qõnem,& ſol-
uendo tenuit cum Inno.& Compoſt. ẽt ſi non delinquentes
contradicant,& appellent.potiſsimè mouit eum.quia ius eli
gendi non eſt apud eos ante ſententiam. & ſic peccantes po
tuerunt illam præuenire.j̃.de diuor.c.gaudemus.§.pe.de p̃-
ben.c.ſi tali abſenti.li.6. cum concor. Induxit ẽt doctrinam
Io.An.s̃.c.auditis.ſuper vltima gl.añ medium. ¶Sextò prin
4 cipaliter quæritur, qñ abſentibus † ſit licitum conſtituere ꝓ-
curatorem,& quem,& de aliis quæſtionibus.Circa hoc pri-
mò ergò,q̃ro.dr̃ in tex.ꝙ non eſt licitũ conſtituere ꝓcurato
rem regulariter niſi &c.quæro q̃ ſit rõ.dicit Io.And. ꝙ qñq;
quis dat ꝓcuratorem ad eligendum quem ſcit talem electu
rum, quem ipſe nullo modo per ſe eligeret , contra id,quod
1.o.Io.An.de pur.ca.c.accedens. Itẽ ſæpe potentiores in ec-
cleſia ꝓcurabant ſe tot canonicorũ procuratores fieri,& ex
eorum poteſtate pendebat electio.vlterius dr̃ hic , ꝙ [nullus
conſtituit procuratorem.]&c.an habeat locũ,ſi eſt præſens.
dic,ꝙ præſens poſſet conſtituere.remittit Ho.ad no. s̃.eo.c.
ſcriptum, ſuper ver.per alios. In quo aũt loco debeat citari.
dicit,ꝙ vbi communiter moratur. de cle. non reſi. c. ex tua.
quod dic vt j̃.e.qui mit.in poſ.c.ſi.per Inno. de vagabundo,
qui nunc eſt extra fines,nunc intus.dicit,ꝙ ſufficit,ſi citetur
ad domum:nec præiudicabit Capitulo,etiam ſi illo die,quo
citationes fiunt,reperiatur inter metas fuiſſe,ſm̃ Inn.de inſt.
l.ſed & ſi.§.cõditio.& ff.de iud.l.hæres abſens.§.ꝓinde.ver.
nã vbi idẽ Hoſ.& Cõpo. qđ ſi tẽpore citationis erat in loco,
vnde vocari debet:ſed tpe electionis eſt extra in loco , vnde
non debet vocari.tenet Inno.& Hoſ. ꝙ non præiudicat.quia
non intererat eius,poſtquam ſe abſentauit. Ho.contra quia
ſi ſciuiſſet,fortè ad illum locum non iuiſſet,ar.s̃.e.c.cum in-
ter vniuerſas. ¶Quid ecõtra,ſi tempore tractatus erat in lo
co,vbi vocari non debebat,& tempore electionis intra locũ
vocationis.dicũt Inn.& Compo.ꝙ excuſatur Capitulum,cũ
circa iſtum adhibuit illam diligentiam , quam debuit , ſicut
circa alios.quod placet Hoſ.niſi ſciret Capitulum citationis
tempore illum eſſe in loco, vnde vocari potuit. præſumeret
5 .n.ignorantia, niſi probaretur ſcientia. de proba. l. verius.
¶Deinde quæritur,an procurator conſtitutus † in caſu per-
miſſo poſsit alium ſubſtituere. & an poſsit compromittere.
vide quod no.j̃.e.c.penul.in glo.not.li.6.In caſu tamen,quo
non licet dare procuratorem,ſi detur,& eligat,an valeat.di-
cit ꝙ ſic.ar.s̃.e.c.cum Vintoñ.& quod ibi no.in fi. & ex hoc
argue,ꝙ ſi quis poſt electionem vult obiicere, ꝙ non tenuit
conſtitutio procuratoris , quia dominus erat in loco,in quo
non poterat.dic , ꝙ iſta exceptio non dẽt admitti ad inſtãtiã
partis:ſed iudex ex officio bene põt. ſimile no. de teſti. cap.
per tuas.& c.cum clamor.1. nunquid autem dñs habeat ne-
ceſſe iurare. & quid ſi procurator non habet mandatum ad
iurandum.& ſi habet,per quæ verba debet iurare, not.j̃.e.c.
pe.li.6.in tertia gl.Si autem procurator fuit admiſſus ſine p̃-
ſtatione iuramenti , non poterit de cetero excipi nec de lo-
co, nec de impedimẽto, quaſi Capitulũ videatur huic exce.
renunciaſſe:quãuis iuramentum remiſerit per ignorantiam
facti,q̃ plerunq; prudentiſsimos fallit.ff. de iur. & fac. igno.
l.2.quid ſi maior pars contenta eſt iuramento. minor con-
tradicit,dicens ſe paratam probare contrarium.dicunt qui-
dam, ꝓ reuocabitur ſuffragium vocis ſuæ , non autem quic-
quid factum eſt poſt contradictionem,etiam ſi fuerit appel-
latum:niſi quod factum eſt,totum penderet ex eius voce.qa
tunc totum reuocabitur,ſm̃ Inno.ar.j̃.de re iudi. c.cum I.&
A.Ho.tenet contrarium,videlicet ꝙ ſi fuerit appellatum, to
tum reuocabitur. ſecus ſi fuerit ſimpliciter contradictum, &
quomodo.reſpondetur, ꝙ tũc valet, quod facit maior pars,
inuita minore. dicit tamẽ habere locũ in actibus neceſſariis:
ſed in voluntariis (vt eſt admittere procuratorem abſen-
tis)contradictio partis,ẽt minoris, impedit factum maioris.
qđ bñ no.Io.An.diſtinguit, aut tp̃s arctabat.& ſit vera opi.
Inn.aut non arctabat,ſed erat de tpe ſatis electioni faciẽdæ.
& tunc ſit vera opi.Ho.vt.ſ.electio nõ teneat ꝓpter vim ap-
pellationis.¶Vlterius quæritur.dicitur hic,ꝙ debet commit
tere vni de collegio. quid ſi plura collegia habent vocem in
electione.dic,ꝙ non eſt neceſſe,ꝙ procurator ſit de collegio
impediti.¶Vltimò circa hoc quæritur. quid ſi canonicus,q
conſtituit procur.moritur,anteq̃ procurator eligat,& ꝓcu-
rator de hoc ignarus eligat.poſtea dicit,ꝙ valet.ff.ſi cer.pe.
l.eius qui.in procuratore ad litẽ iſto caſu dic,ꝙ expirat mã-
datũ re integra.Inſti.man.§.recte.& Cle.procur.de ꝓcura.

S V M M AE.

1 *Electio celebrata per ſecularis poteſtatis abuſum non valet.*

QVIſquis, Eligentes per ſecularis pote-
ſtatis abuſum , ab officijs &
beneficijs triennio ſuſpenduntur,& tunc ſunt po-
teſtate eligendi priuati.electus, ſi tali electioni conſentiat,ſit
ineligibilis,nec valet electio.& ſunt duæ partes. prima punit
eligentes,& electionẽ vitiat,ibi[qui verò.] ¶Nota primò,&
1 electio † celebrata per ſecularis poteſtatis abuſum nõ valet.
qualiter intelligatur abuſus , glo. declarat , puta cum clerici
ſponte conuocant laicos,vt interſint electioni epi, vel præla-
ti.j̃.e.c.ſacroſancta.ſecundũ Inno.idem ſecundũ eũ,ſi clerici
conſenſum laicorũ requirant ſuper perſonis eligendis.s̃.e.c.
cũ terra.Idem in his, qui nimis potentẽ aliquẽ eligunt epalis
dignitatis:ſecus de præbendis.j̃.de p̃ben.c.ſi.Sed Inno.latius
intelligit de omnibus dignitatibus,vt dixi.s̃. quod plus pla-
cet Io.An.qui remittit ad no.p eũ.s̃.e.c.ꝙ ſicut.in prin. Pon-
dera ẽt verbum,abuſum,quod ſonat in vitium, vt s̃.dixi.ſe-
cus ergo ſi de conſuetudine , vel priuilegio hoc haberet.63.
diſt.c.Adrianus.de iure pa.c.nobis.dic,vt ibi.¶Secundò no.
ꝙ hic efficitur ineligibilis . quod intellige quò ad epatus , &
quò ad alia beneficia inferiora,vt patet ibi[ad aliquem]&c.
per quod comprehendit ẽt inferiores,ſm̃ Ho. ¶Tertiò no.ꝙ
talis electio eſt irrita ipſo iure.concor.16.q.7.c. qm̃. & adeo
eſt hoc verũ,ꝙ qui inueſtiturã recipit de manu laici,excõica
tus eſt minori vſq; ad ſatisfactionẽ.e.q.c.deinceps.& ſi con-
tra eũ agat,deponi debet,& excõicari maiori.e.q.c. cõſtitu
tiones.¶Quærit glo.vtrũ iſte,qui ſic ſenſit, ſit ineligibilis ip
ſo iure,an p ſententiã.tenet,ꝙ ipſo iure. idẽ Gof.Inno.Hoſt.
Compo.Pe.Ab.& Egi.¶Secundò quęro,an cũ talibus pote-
rit eps diſpenſare.glo.tenet,ꝙ ſic.idem Io.vt d.c.ſi quis dein
ceps.Vin.Compoſt.Hoſt.Phi. hic contra.& Bar. Brix.in d.c.
¶Tertiò quærit glo.vtrũ iſti ſint ſuſpenſi ipſo iure,an p ſen-
tentiam.& gl.dicit,ꝙ per ſententiam. idem Inno.Ab. & Ho.
dicunt hoc benignius.Non ob.c.cum in cunctis.vbi ipſo iure
priuatur. nam ibi vnica ſuſpenſio infligitur ſine hominis mi-
niſterio.ſ. hic duplex , & cum miniſterio hominis . vel dic
clarius,vt in glo.quæ in idem recidit.

S V M M AE.

1 *Indignos promoueri ad regimen eccleſiæ multum nocet.*
2 *Superior circa confirmationem debet diligenter inquirere de perſona electi.*
3 *Promotus indignè venit deijciendus.*
4 *Pœna confirmantis improuidè.*
5 *Indignos qui promouet ad beneficia,vel ordines punitur.*
6 *Confirmatio per ſe,vel per alium peti poteſt.*
7 *Exempti ante confirmationem adminiſtrare non debent.*

NIhil eſt. Si prælatus per ſuam negligẽ
tiã cõfirmauit indignum ele-
ctum ad regimẽ animarum, perdit poteſtatẽ cõ
firmandi primũ ſucceſſorem , & à perceptione proprij bene
ficij ſuſpenditur, & promotus deijcitur . ſi verò p maliciã id
fecerit,grauius punietur. Electi immediatè ſubiecti Papæ p
ſe,aut perſonas inſtructas adeãt Papam pro ſua confirmatio
ne.& ſi ſunt electi in concordia,& vltra Italiã, interim admi
niſtrant,ita ꝙ nihil alienant.Benedicantur aũt , & conſecren
tur,ſicut conſueuerunt.h.d.& ſunt duæ partes principales.In
prima cõſtitutionis cauſa.In ſecunda cõſtitutio,ibi[irrefra-
gabili.]Cõſtitutio verò tres habet partes principales.Prima
prouidet cõtra confirmationẽ eorum, qui eliguntur ad curã
animarũ.Secunda ibi[epi] circa promouẽdos ad dignitates,
& ordines ſacros.Tertia ibi[cæterũ]circa cõfirmationem,&
priuilegium exẽptorũ.prima & vltima poſſent ſubdiuidi. qđ
1 per te videas.¶No prin. † ꝙ multũ obeſt eccleſijs indignos
promoueri ad regimen animarũ , q̃ eſt ars artiũ.j̃. de æta. &
qua.c.cũ ſit.Sunt.n.p̃lati.tanq̃ ſignum poſiti ad ſagittã,& fa-
cile delicta eorũ trahuntur ſubditis in exemplũ . facit qđ no.
j̃.de offi.ord.c.irrefragabili.in prin.& 1.q.1.c. viliſsimus. &
de iureiur.c.cum quidã. ¶ Secundò no. de officio ſuperioris
2 † circa confirmationẽ. debet.n. diligenter inquirere de pſo-
na electi,& proceſſu electionis.idẽ in collatione ordinũ. 23.
diſt.c.qui eps. nec facilè poſſet confirmator p̃tendere igno-
rantiã,ſi confirmatus non reperitur idoneus.s̃. de elec. c.in-
notuit.fa.quod no.in l.cũ ita.§.ſpecies.de leg.2. & hodie cõ-
firmator debet ſeruare ſolẽnitatem,de qua j̃.eod.c. vl. lib.6.
¶Tertiò no. ꝙ omnibus cõcurrẽtibus debet diœceſanus mi
nus confirmationis impendere.& ad hoc neceſſariò tenet,ſi-
cut admittere præſentatum,ſi eſt idoneus. facit c. paſtoralis.
j̃.de iure pa.¶Quartò no.in ver.quia ſi ſecus. ꝙ indignè ꝓ-
3 motus † eſt deijciendus. & ſic etiã poſt confirmationẽ poſſet
obijci defectus.circa quod vide quæ notantur.s̃.e.c.ꝙ ſicut.
ratio colligitur ex l.ſed reprobari.ff.de excu.tu. Si enim me-
dicus corporum ſemel approbatus poſſet reprobari propter
publicam vtilitatem , vt ibi:multò magis medicus animarũ.
cuius ſi vita deſpicitur, neceſſe eſt,vt eius p̃dicatio contẽnat.
4 3.q.7.c.tua.in fi.¶†Quartò no.pœnam cõfirmantis impro-
uide.nam diſtinguit , an negligenter, an malitioſè peccaue-
runt.plus enim punitur dolus,quàm negligentia, quæ tñ non
excuſat paſtorem.j̃.de reg. iu.c. quãuis. facit quod no.in l.ſi
mora.ff.ſo.ma.& in l.ſi ſeruum.ff.de ver.obl.¶An ex eadem
inſtantia,qua promotus deijcitur,puniatur confirmans.dicit
Inno.eoipſo ꝙ dicitur in ſententia, ſuperiorem in confirma-
tione fuiſſe negligentẽ,hoc ipſo ſequitur hæc pœna. tu dic la
tius,vt no.j̃.de reg.iur.c. quamuis. Et aduerte quia tex.dicit
[maximè inſufficientes ſcientiæ,ætatis illegitimæ, vel inhone
ſtæ vitæ.]&c.quaſi plus puniatur confirmans,ſi reperiat ido
neus in prædictis,quàm in alijs.quia citius põt.ſ. de his con-
ſtare,puta per aſpectum,p examinationẽ,& per famã:quàm
de alijs delictis occultis,in quibus poſſet facilius prætendere
ignorantiam. facit c.vt circa. & c.nulli. coniuncto.c.ſi fortè.
eo.tit.lib.6.¶Quid autem,ſi ſuperior alteri commiſit exami
nationem,an excuſetur à pœna.Hoſt.ꝙ ſic, ſi maliciosè non
commiſit.C.qui pe.tu.l.cum à matribus.& j̃.de pig. c.ſigni-
ficante.ſecus ſi maliciosè commiſit talẽ examinationẽ. puta
quia dicebatur electus patenter illiteratus,& inſufficiẽs . ſed
hoc confirmator nolebat audire,ſed commiſit examinatio-
nẽ idiotis,vel corruptis:vt ſic tranſiret examinandus, & ipſe
haberetur excuſatus.ad hoc.j̃.de offi.archid.c. ad hæc. hoc
enim caſu videtur affectator ignorantiæ,quæ idem , qđ ſcien
tia,operatur,vt j̃.de cland.deſpon.c. cum inhibitio.§. ſi quis
verò.& dicit Io. An. ꝙ in hoc vidit peccare homines magnæ
5 reputationis.¶Quintò no.in ver.epiſcopi.† ꝙ ſicut puniun-
tur qui confirmant indignos: ita qui promouent eos ad ordi
nes , vel ad beneficia . nam & in ordinatione fit examinatio
ſcrutinij.23.diſt.c.qui epiſcopus.& de ſcru.c.vno. an aũt ca-
nonicus,qui in omnibus actibus confimationis fuit præſens,
& tacuit, poſsit confirmatorem poſtea accuſare, ar. ꝙ nõ.j̃.
qui ma.accu.poſ.c.inſuper.dicit Hoſt. ꝙ admittetur propter
periculum animæ.ar.j̃.de deſpon.impu.c. ad diſſoluendum.
6 ¶Sextò no.in ver.cæterum. ꝙ confirmatio † poteſt peti per
ſe,vel alium.& exempti debent petere confirmationem à Pa
pa.hodie etiam à legato peti põt,vt j̃.e.c.abbate.lib.6.¶Se-
7 ptimò no.ꝙ ante cõfirmationem etiã exempti † non debent
adminiſtrare.quod dic,vt s̃.c.tranſmiſſam. & in c. auaritiæ.
j̃.eo.lib.6. ¶ Octauò no.caſum ſpecialẽ, in quo electus mi-
niſtrat ſine confirmatione , ſcilicet ſi ſit valde remotus à cu-
ria. de quo dicã.j̃. Aduerte etiã, ꝙ in abbatibus benedictio
ſuccedit loco confirmationis.an autem ſua beneficia vacent
poſt adeptã poſſeſsionẽ,& ante confirmationem. dic,vt s̃.e.
c.cũ in cunctis.facit c.cũ contingat.de æta. & qual. ¶ Nonò
no.ꝙ licèt certo caſu diſpẽſatiuè adminiſtratio cõferat à iu-
re p̃latis:nõ tñ alienatio videtur cõceſſa.facit.s̃.e.c. cũ nobis
olim.& j̃.e.c.is cui.An aũt poſsit exigere debitã obediẽtiã à
ſubditis,& iuramenta à vaſallis.Archid. ꝙ ſic in c. in digni-

tatibus.§.ſi verò.ĩ.e.lib.6.Io.An.videtur hic ſentire contrarium,& remittit ad no.per eũ in d.§.ſi verò. ¶ Venio ad qõnes.dicitur hic, ꝙ punitur qui confirmat indignos. ſimiliter eṗs, qui promouet, vel ordinat tales. quæro ergo, qñ ſit hoc verum, ꝙ puniantur iſti eṗi promouentes indignos. Io. And. ita plenè diſtinguit. Nam qñq; eṗs promouet dignum ad ordines,& de hoc commendandus.aut promouet indignum:& tunc aut ignoranter,aut ſcienter. Primo caſu aut ignorantia eſt probabilis:& excuſatur,ſed ordinatus deponitur. 50.diſt. c.ex pœnitentibus.& de corpore viti.c.pe. aut ignorantia eſt ſupina:& non excuſatur. Secundo caſu quando promouet indignos ſcienter.& hoc põt contingere altero vnius modorũ, aut per conditionem ordinati,quia ſeruus.& dic,vt ĩ.de ſeruis nõ or.c.2.aut quia ordinatus caret beneficio. & dic, vt ĩ. de præben.c.cum ſecundũ.aut quia nõ habet ætatem. & dic, vt ĩ.de tempo.ord.c. vel non eſt compos. aut quia irregularis.& dic,vt ĩ.de biga.c.2.aut quia inſufficiens ſciẽtia.& dic, vt ĩ.de æta.& qua.c.vlt.& pe.aut criminoſus:& tunc vterque deponitur.51.diſt.c.aliquantos. niſi diſpenſauerit eṗs in caſibus,in quibus potuit.ĩ.de iudi.c.at ſi clerici. eſt etiam illicita ordinatio, ſi fiat extra tempora conſtituta.ĩ. de tempori. or.c.2.& 3. vel ſi duo ſacri ordines conferantur in eũdẽ eodem die,vt in e.ti.c.lr̃as.& prædicta procedunt, cum quæritur de promotis ad ordines minus iuſtè circa non promotos ab beneficia indignè,& etiam promouentes eoſdem.Ho. ita diſtinguit.aut promouens punitur propter negligentiam, & delicti conſcientiam:aut propter ſolam negligentiam: aut ꝓpter ſolam delicti conſcientiam. primo caſu poteſtas ad ſuperiorem deuoluitur,& negligẽs eccleſiæ,quam neglexit,ad intereſſe tenetur.ĩ.de præben. c. de multa. ſecundo caſu aut commiſſa negligentia in maioribus beneficijs: & tunc lapſis tribus menſibus,ad ſuperiorem non deuoluitur,vt s̃.eo.c.ne pro defectu aut in minoribus beneficijs.& dic,vt ĩ. de conceſ.præb. n.c.nulla. Tertio caſu quando propter delicti conſcientiam: & tunc aut propter delictum commiſſum auctoritate abuſus ſecularis poteſtatis,& in maioribus beneficijs.& dic,vt s̃.c.proxi.in minoribus beneficijs dic,vt ĩ. de iure pa. c.præterea.aut auctoritate propria: & tunc aut delictum eſt commiſſum circa perſonam electã,aut circa formã, aut circa confirmationẽ.ſi circa perſonam electã, aut in beneficijs curam habentibus animarũ,ſiue perſonatibus, aut in ſimplicibus beneficijs.Primo caſu dic,vt s̃.e.c.cum in cunctis.§.vl. vbi puniuntur prælatus, & canonici,vt dicitur. Secundo caſu.ſ. in ſimplicibus beneficijs punitur prælatus poſt trinam monitionẽ,vt ĩ.de ꝑben.c. graue.& de fil.presby.c. ad abolendam.Si circa formam non ſeruatã,aut illa,quã debet ſeruare is,ad quem deuoluitur poteſtas iur.beneficio:& tunc arbitrariè punitur,vt s̃.c.ne pro defectu.Aut propter non ſeruatam formam communẽ.& punitur, vt s̃.e.c. ne pro defectu.§. qui verò. Tertio caſu,cũ petatur in confirmatione: & tunc,aut minorum beneficiorum: & punitur iuxta mentem Decre.graue.ĩ.de præbẽ.quis verba deficiant.aut maiorũ:& tunc non confirmabit primum ſucceſſorem, & à proprijs beneficijs ſuſpendetur,donec &c.vt in iſto.c. ¶ Secundò quæritur.quid ſi diſtaret modicum vltra fines Italiæ,an habebit locum qđ hic dicitur.gl. quæ incipit.licèt fines.ſentit ꝙ non.& dicit,ꝙ ſtatur conſuetudini.Gof.contra. imò ſtatur huic literæ.ſufficit enim ita ſcriptum eſſe,vt l.proſpexit.ff.q & à quibus.& idẽ Hoſt.qui dicit,ꝙ ſi curia eſſet apud caminũ Ebredunẽſ.haberet hoc priuilegium,quis contiguũ ſit.quid econtrario curia exiſtente vltra montes, vtrũ electi in Italia poterunt miniſtrare ante confirmationem:videt̃,ꝙ ſic:cũ eadẽ ſit ratio contrariorum. & dicit Ho. ꝙ ita videtur de mente huius c.& ita not.Guli.& Gar.in Decre.auaritiæ.ĩ.eod.lib.6.& pro hoc facit,quia curia exiſtente vltra montes,reſpectu loci ipſius curiæ Italici ſunt vltramontani.& dicit Io.And.ꝙ præcisè eſſet ſtandũ huic dicto, ſi tex.diceret præcisè vltramõtanos habere hoc priuilegium.ſed dicit,ꝙ dictum priuilegium habent vltra Italiã cõſtituti.Sed quid dices de vltramõtanis, curia exiſtente vltra moñ.habebunt ne hoc priuilegium adminiſtrandi?Cõpo.ꝙ non,cũ ceſſent verba cõſtõnis, & cauſa.61.diſtin.§.his omnibus.& pro iſta opi. facit opi. Guli.& Gar.de qua.s̃. ex quorum mente videtur, ꝙ curia exiſtente vltra montes,vltramontani dicantur habere, ex quo Italici tunc habent.& D.Io.An.conſuluit hãc opi. tenendã ante factũ.hoc eſt miniſtrare non debeant:ſed poſt factum,ponderatis verbis conſtitutionis,quæ ad literam non priuilegiat vltramoñ.ſed cõſtitutos vltra Italiã.2.q.6. vltra credit ipſe vltramontanum miniſtrantem non incidere in prædictam pœnam in prædicto caſu, maximè cum pœnales conſtitutiones ſint reſtringendę,vt ĩ.eo.c.ſtatutũ.lib. 6. nec verba deficiãt, vt prædixi,nec etiã deficiat cauſa. cũ idẽ ſit fauor eccleſiarũ, & eadem,& maior loci diſtantia. & hæc rõ concludit contra Guli.& Gar.ꝙ Italici non habeant hoc priuilegiũ,curia exiſtẽte vltra mon. cũ ipſi non ſint vltra, ſed infra Italiam. facit quod no.ĩ.de temp.ord.c.ſæpe.lib.6.vbi omnino vide ſuper iſto articulo.Old.proſequitur plenè quæſt.talem.electus eſt remotus per 20. dietas.ante confirmationem adminiſtrauit ad preces Capituli (quia ſic erat conſuetudo eccleſiæ)an ceciderit à iure ſuo.vide per eum in 9.conſilio. ¶ Tertiò quæritur.iſte ver.ꝙ in terris valde remotis,&c.intelligitur de exẽptis valde remotis. quia electi in concordia poſſunt adminiſtrare ante confirmationem.quid ergo in non exẽptis adminiſtrantibus ſimiliter diſtãtibus à ſuo metropolitano, an poterũt adminiſtrare ante cõfirmationẽ, ſi fuerint electi in cõcordia: videtur,ꝙ ſic.quia eadẽ eſt ratio:ergo idẽ ius,vt ĩ.de confir.vti c.cum dilecta.cum ſim.contrarium tenet glo. magna.cũ enim iſta ſit quædam diſpẽſatio in exemptis, non debet extendi ad alios non exemptos per ſimilitudinem rationis,cum exorbitet à iure communi, vt l. quod verò.ff. de legi. per identitatem enim rõnis non inducitur iurium correctio.ad quod vide qđ legitur,& no. in Authẽ. quas actiones. C.de ſacroſan.eccl.& hanc opi.tenẽt hic Ioã.Vin.& Hoſt.ad hoc tamen vide quod no. in d.c.ſæpe.de tempo.or. ¶ Quartò quæritur.pone,ꝙ iſte electus ante confirmationem obtẽtam adminiſtrauit(quod potuit,vt in tex.) demum infirmata fuit poſtea eius electio. an teneant adminiſtrata interim per eũ in temporalibus,& ſpiritualibus, puta ordinũ,vel beneficiorũ collatio,ſiue etiam alia,quæ geſſit, ratione publici officij.arguit primò glo.ꝙ debeant irritari. & deinde concludit contrariũ.ſ.ꝙ ſint rata illa, in quibus adminiſtrandis habuit poteſtatẽ.& hanc opi.ſequuntur Io.Vin.Go.& Inno.qui latius hunc articulũ proſequitur,& poſt eum Compo. dicũt enim,ꝙ omnia,quæ facit electus,cui defertur à iure adminiſtratio,vel per confirmationem à ſuperiore, valent, etiam ſi non fuerit canonica electio, & etiam ſi ſimoniacus fuiſſet in ordine,vel beneficio.nam poſtquàm per confirmationẽ cõſecuti ſunt ius adminiſtrandi,tuitione prætoris valent geſta, etiam ſi remoueatur.ff.quod fal.tu.auct.l.1.§.pe.& de mino. l.ait ꝑtor.§.permittitur. & hoc eſt verum, quãdiu tolerãtur. 8.q.4.c.nõne.nam ſi eſſet lata ſententia contra tales,vel eſſet notorium eos fore ſuſpenſos,non valent geſta.ĩ. de dolo, & contu.c.veritatis.& de re iud.c.ad probandũ.& 32. diſ.c.verũ.& idẽ ſi eſſent intruſi.puta quia ſua,vel potentum auctoritate occupauerunt eccleſiam. cuius facta non tenent, ſicut nec cuiuſlibet extranei adminiſtrantis.16.q.7.c.ſi qs.concludе ergo,ꝙ adminiſtratio delata à iure,vel à ſuperiore dat robur his,quæ aliàs non tenerent. & hoc eſt verum.ſecundùm Compo.de ſuperiore ſimpliciter,non de eo, qui ſuperior nõ eſt,niſi in certis caſibus.puta metropolitañ. qui in certis caſibus tantũ habet poteſtatem in ſubditos ſuffraganei, vt ĩ.de offi.or.c.paſtoralis. vnde refert ſe obtinuiſſe in abbatem Lingoneñ.diœce. ꝙ caſſata prouiſione de ipſo facta per metropolitanum, qui prouidere non poterat, obligationes, & geſta

ſta per illũ nõ valuerunt. Et ex prædictis infert Inno. & poſt eum Doc. ꝙ prælatus agens nomine eccleſiæ non repellitur per has exceptiones[tu non intraſti per oſtium canonicæ electionis. tu es hæreticus.tu es ſymoniacus. pater tuus fuit immediatè rector eccleſię, cuius nomine agis.] confirmatio .n. tuetur omnia,vt prædixi.Non ob.ſecundũ Inno.ꝙ de crimine excipitur contra teſtem toleratum.ĩ. de teſti. c. ſuper eo. nam licèt teſtificari ſit publicum officium,vt ff.de teſti.l.1.tamen teſtis illud non reddit,ratione publicij officij. idẽ Hoſt. & idem dicit Inno.de accuſatore.3.q.5. c. accuſatores. & 2. q.7.c.quærendum.de excõmunicatione verò an poſsit excipi contra prælatum,& coram quo probetur,dic,vt ĩ. de excep.c.pia.per Io.And.facit quod no.ĩ.per Inno.de procu.c. conſulti.& de eo,qui.fur.or.ſuſc.c.innotuit. ¶ Quintò quæritur.ſi opponitur alicui tanquàm prælato agenti, ꝙ non eſt ꝑlatus, puta eṗo Armeniæ petenti nomine eccleſię ſuæ à me centum nego illum eſſe eṗm illius eccleſiæ: an debeat prius hæc exceptio examinari? videtur,ꝙ ſic,tanquàm dilatoria.ff. de procura.l.Pomponius.§ rati.Cõpo.tenet contrariũ. & ad contrarium ſic reſpondet,ꝙ quidam ſunt,qui agunt nomine alieno (vt tutor, curator,procura.& ſimiles) & per prius debẽt docere de mãdato,vt d.§.rati. quidam ſunt, qui agunt tãquàm domini(vt ſi quis agit tanquàm ceſsionarius,vel vt hæres,vel vt prælatus.) & non debẽt ſe docere tales eſſe.quia diſcuſsio illius exceptionis debet examinari in diſcuſsione ꝓceſſus.& de hoc in Spe.in titu.de actore.§.1.ver.item contra prælatum.& ver. ſeq. & hanc quæſt.valde no. & adde quod no.s̃.c.tranſmiſſam.per Inn. in d.c.innotuit.& de verb.ſig.c. veniens. per Inno.

S V M M Æ.

1 *Canonici, vacante eccleſia, eius bona vſurpare non debent.*
2 *Expenſæ quomodo fiant, ſi ſint duo in diſcordia electi.*

VT præteritæ. Expenſæ neceſſariæ,quas facit Capitulũ in ꝓſequendo electionem prælati,de bonis prælaturæ reddentur.h.d. Et primò ponit, quod ſecundò determinat ibi[dummodo.] ¶ No. primò, ſecundùm Inno. & Compoſt.ꝙ licèt collegium eligentium cõſtituatur de pluribus eccleſijs,ſolum Capitulum eccleſiæ vacantis electionẽ proſequitur. Nam licèt in electione patriarchæ Conſtantinopol.clerici aliarum eccleſiarum debeant intereſſe: proſecutio tamẽ electionis,& ius percipiendi expenſas competit ſolũ in patriarchali Capitulo,vt hic. ¶ Secundò not. ꝙ habetur ratio omnium,quæ fiunt in negocio electionis. qđ verbũ glo.quæ incipit patet.exponit,vt habes in ea.Compo. & Inno.dicunt hic loqui de expenſis factis in illis actibus electionis,ad quos Capitulum non tenetur:nec facit illas, ſuam vtilitatem,vel negocium proſequendo. Illas autem, quas facit de neceſsitate: & niſi faceret, priuaretur iure ſuo (puta iure eligendi) non repetit: vnde ſi expẽditur in citando abſentes, in requirendo conſiliarios,vel in adeundo notarium,iſtas expenſas non repetit, ſecundùm Vin. ſed Compoſt. placet, ꝙ omnes expenſæ debeantur, ſiue factæ ſint pro faciendo electionem, ſiue pro iam factã proſequẽdo. & hoc per hũc tex. qui generaliter loquitur in negocio electionis &c. Nam quãdoq; ad aliqua quis tenetur, quæ non facit ſuis expeñ. vt in viſitatione,vt ĩ.de præſcri.c.cũ ex officij. ¶ Tertiò no.ꝙ expenſæ fiunt de bonis patriarchatus.quod verbum Gof.exponit,ideſt de bonis ſpectantibus ad cameram futuri patriarchæ.Ho.exponit aliter,ſcilicet ꝙ ab omnibus de patriarchatũ contribuendum ſit.ĩ.de præſcrip.c.mandata. & eſt ratio: quia omnes tangit habere bonum prælatum.61.diſt.c.miramur. de reg.iur.c.qđ omnes.dicit tñ,ꝙ in hoc conſeruabitur conſuetudo,ſi apparet.ſi non apparet, ſatisfaciet pro menſura cuius principaliter intereſt,niſi graues ſint expẽſæ.quo caſu dic faciendã contributionem,quæ potiſsimè tangit canonicos.ĩ.de præſcrip.c.cum non liceat.& c.accedẽtes. & aduerte,quia licèt tex.iſte loquatur in eccleſia patriarchali.idẽ in electionibus aliorum prælatorum,cum eadẽ ſit ratio.ĩ.de affi.& conſang.c.tua.& C.de lib.præteri.l.1. ¶ Quartò no.ꝑ verbum,fiãt, ꝙ Capitulum has expenſas faciendas poteſt recipere ſede vacãte, & iam factas repetere,vt in tex. ¶ Quin
1 tò no.ꝙ canonici † vacante ᵃ eccleſia,non debent eius bona
a occupare,vel vſurpare,& contra occupantẽ prodita eſt pœna.ĩ.e.c.quia ſępe.& de offi.or.c.pręſenti.lib. 6. Debent ergo bona per œconomum cuſtodiri.i. per præpoſitum, ſi ſit ibi idoneus:vel Capitulum prouidebit. & ipſo deficiente metropoli.12.q.2.c.non liceat.& vide quod no.Io.An.ĩ.vt ec. benefi.c. vno. debet autem Capitulum facere inuẽtarium de minimo vſq; ad maximum. & qui aliquid ſubtraxit, tenetur furti,& eſt infamis,ad ſimilitudinem tutoris.C.arbi.tu.l. fin. & de iſto inuẽtario, & multis alijs vide in Spe. de inſtru. edi. §.ſi.per totum.& in cle.quia contingit.§.illi etiam. de religi. do.& in ſpe.de acto.§.1.ver.itẽ ꝙ vult.vbi no.aliqui caſus, in quibus licitum eſt alicui ius ſibi dicere. ¶ Quærit glo. ſi duo
2 ſint electi † in diſcordia, quomodo fient expenſæ. dic vt in ea plenius in c.cupientes.in ſi.ĩ.eo.lib.6.& per Archi.63.di. c.ſi.item quid iuris, ſi quis de ordine mendicantium poſtulatur:an debeat expenſas habere ab eccleſia.& quid iuris,ſi canonicus appellat contra canonicum.ſ.an debeat habere expenſas ab eccleſia.dic,vt no.Old.in conſilijs ſuis.

ADDITIO.

a ¶ Eccleſia vacante. Adde tex.in c.quia ſæpe.eo.ti.lib.6.& in c. præſenti. de off.or.Doc.in cle.ſtatutum.de electione.

S V M M Æ.

1 *Electio quamuis fuerit facta in concordia, tamen collatio eſt fienda.*
2 *Electio, ſi fuerit dilata poſt collationem, vitiatur.*
3 *Conſenſus electi requiſitio ante electionem, ipſam vitiat.*

CVm poſt petitam. Electio facta poſt collationẽ ex interuallo non valet. & primò narrat factum electionis, quam ſecundò caſſat,ibi [quia fraudem.] ¶ Nota primò, ꝙ hic electio fuit facta concorditer,
1 & fuit facta collatio.ex quo collige,ꝙ ẽt ſi electio eſt † in cõcordia celebrata, eſt fienda collatio vt dixi.s̃.e. c. quia pro-
2 pter. ¶ Secundò no. ꝙ vitiatur electio, † ſi dilata fuerit poſt collationem. quia quæ in præfationibus &c.ff.de verb.obl.l. Titium.Inter publicationem verò, & ſcrutinium poteſt adhiberi interuallum. quia magis ratio ſuadet poſt ſcrutinium publicatum, & factam collationem ſtatim fieri electionem, quàm poſt ſcrutinium ſtatim fieri publicationem. Ex multitudine enim ſcrutandorum poſſet ſubeſſe iuſta cauſa retardandi publicationem: ſed non poteſt eſſe iuſta cauſa retardandi electionem poſt habitam collationem, ſecundùm Hoſtien. naturalis tamẽ mora interueniens inter electionem, & collationem non obeſt.puta depoſitio ſuperflui ponderis, vt
3 l.cum antiquitas.C.de teſta. ¶ Tertiò no.† ꝙ requiſitio conſenſus electi ante electionem vitiat ipſam electionem, quę ſequitur de eodem. quod tamen glo.reuocat in dubium, & tenet,ꝙ hoc ſolum non vitiat.idem Vin.Ia.Phi.Gof.& Moder. ex tali tamen conſenſu ita præmaturè præſtito non eſt dubium in electo ambitionem notari. quia inuitus, & fugiens eſt quærendus.& ambiens, ſiue ambitioſus reprobandus, ꝑ iura alleg.in glo.& l.ſi qua.C.de epi.& cle. ¶ Quartò collige, ꝙ ordo procedendi in negocio electionis proditus in c. quia propter. eſt ſeruandus. & eius peruerſio habet vitiare: ſicut peruerſio ordinis iudiciarij vitiat ſententiam,vt l. prolatam. C.de ſen. ¶ Opponit Ioan.An.de c.publicato.ĩ.eo. vbi interuallum inter collationem,& electionem non vitiat.ſol.vt hic per eum. & de iſta materia quid habeat reſpondere eligen-

dus, ſi requiritur ab eo conſenſus ante electionem celebra-
tam. dic, vt no. 8. q. 1. c. in ſcripturis.

S V M M AE.

1 *Verba petitionis ambigua per procuratorem declarari poſſunt.*
2 *Monachus translatus ad abbatiam alterius monaſterij perdit vocem in priori monaſterio.*

CONſtitutis. Monachus vnius mo-
naſterij factus abbas
in electione abbatis prioris monaſterij vocē non
habet, etiam ſi tale ius ab abbate, & monachis prioris mona
ſterij ſibi fuerit reſeruatum. & prima pars deciſa ponit peti-
tionem actoris. ſecunda expreſsionem cauſæ. tertia ſenten-
tiam contra actorem, & propter cām ineptam. ¶ Nota pri-
mò, ꝙ ille, qui contendit ſe debere intereſſe electioni, debet
ei exprimere cām, ſi petatur. Si ergo non peteretur, procede
ret petitio generalis, vt l. ſi ex multis. C. de anna. excep. & qd̄
no. in cap. abbate ſanè. de re iu. lib. 6. & ĵ. de lib. ob. c. 1. & 2.
1 ¶ Secundò no. ꝙ verba † petitionis ambigua, ſiue generalia
poſſunt declarari per procuratorem. quod eſt verũ, quando
fuiſſent ab eo prolata: ſecus ſi à domino. tunc enim non vide
tur interpretatio procuratori conceſſa, vt no. Azo in ſumma
de rebus du. facit quod no. Inno. ſ̃. eo. c. quia propter. & Bar.
in l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. ff. de ver. ob. ¶ Tertiò no.
2 ꝙ monachus † tranſlatus ad abbatiam alterius monaſterij ꝑ
dit vocem in monaſterio priori: ſicut tranſlatus ad aliam ec
cleſiam perdit primam, vt ĵ. de præben. c. de multa. & hoc ve
rũ in his, quæ ſe non compatiuntur adinuicem: ſecus in com-
patibilibus. tunc enim per acquiſitionem alterius non per-
dit, ſed retinet quis primum, vt l. ſenatores. ff. de ſenato. facit
l. legatis. §. ſi ex officio. ff. de leg. 3. ¶ Quartò no. ꝙ intantum
monachus tranſlatus ad abbatiam priuatur voce in priori
monaſterio: ꝙ non poteſt ſibi ex pacto reſeruari. Sed contra
iſtud oppo. & videtur, ꝙ poſsit vni monacho tanquàm mona
cho vox concedi, vt ſua vox tñ valeat, quantum alterius mo
nachi. quia ibi ſalus, vbi multa conſilia. prouer. 24. & quod à
pluribus quæritur &c. de offi. deleg. c. prudentiam. Item pōt
hoc conſuetudine introduci, vt illi, qui non ſunt de collegio
admittantur ad electionem, vt ſ̃. c. ſcriptum. ergo & per pa-
ctum. quia qui pōt vnum, pōt reliquum, vt nō. in rub. C. de
decu. lib. 10. Solent enim ad electionem religioſi vocari, vt
no. ſ̃. eo. c. ne pro defectu. So. propter has rōnes fatetur Ho.
ꝙ per pactum poſsit concedi vox non habenti. Nō ob. iſtud
c. ſecundũ eum, quia hoc ideò non valuit: quia agebatur, vt
iſti monachi tranſlati remanerent monachi prioris monaſte
rij. & hoc fieri non pōt, vt in c. vlti. ĵ. de relig. do. & hoc dictũ
Hoſt. eſt verum, ſecundũ Io. And. quò ad hoc, vt monaſterio
vacante, poſſent monachi vni monacho cōmunicare ius eli-
gendi, & vocem pro illo actu, vt ſ̃. in c. cum in Comeñ. in gl.
fi. ſed monaſterio non vacante, non poſſunt monachi extra-
neo monacho nomine ſuo concedere ius vocis: nec valet ta-
lis conceſsio non facta eccleſiæ, ſed perſonæ, ſiue ſit mona-
chus, cui facta eſt talis conceſsio, ſiue canonicus ſecularis. &
hoc ideò, ne aperiatur via conceſsioni, ſeu prouiſioni benefi-
cij non vacantis. de conceſ. præben. c. ex tenore. & c. fi. & hoc
tenet Compoſt. licèt alij contra, ſecundùm eum. ¶ Quæro. ſi
eligatur abbas alicuius monaſterij, qui præſideat alijs mona
ſterijs: an omnes abbates illorum monaſteriorum inte-
rerunt electioni illius abbatis. glo. ꝙ ſic. 66. diſtin. c. 1. licèt
aliter dicat Inn. in c. volentes. de priuile. & in c. 1. de relig. do.

S V M M AE.

1 *Vota canonicorum diuiduntur.*
2 *Publicatione conſenſuum facta, ad electionem procedi debet.*
3 *Deportatio ad ſedem epiſcopalem non habetur pro electione.*

a ECcleſia veſtra. Electio debet fie-
ri verbo, a vt de il
lo, in quem conſenſerit maiore pars, Capituli, &
nō reſpectu aliorum tantùm: ſed etiam reſpectu ipſius Cap i
1 tuli. h. d. ¶ Nota primò, ꝙ vota † canonicorum diuiduntur
quandoq; inter tot, ꝙ neuter de collegio electus habet maio
rem partem. Pone enim ꝙ 12. erant canonici. quinque nomi
nauerunt Thomam. quatuor Cancellarium. tres alios tres. &
ſic nullus electus habuit maiorem partem, ſed reſpectu alio
rum Thomas habuit maiorem partem, no. gl. ꝙ ad hoc vt va
leat electio, requiritur, ꝙ ſit facta à maiori parte Capituli, nō
à maiori parte reſpectu aliorum tantũ. & hoc eſt verum, qñ
actus geritur à pluribus tanq̃ ab vniuerſis: ſecus ſi tanquàm
à ſingulis (puta patronis.) tunc enim ſi ex 7. patronis tres eli-
gerent vnum. duo alium. & alij duo alium, præferretur ele-
ctus à tribus, qui faciunt maiorem partem aliorum. ĵ. de iu-
re patro. c. quoniam. ratio eſt, quam dixi. quia patroni non
conſentiunt vt Capitulum, ſed vt ſingulares, ſecundùm Vin.
Compoſt. & Egi. quid de iudicibus, an ſufficiat, ꝙ plures con
cordent reſpectu aliorum. vide in ſpec. de ſen. prola. §. iuxta.
2 circa prin. ¶ Secundò no. † ꝙ poſt publicationem conſen-
ſuum, & collationis tractatum, debet procedi ad electioné.
& hoc ſtatim poſt prædicta: aliàs producta diutius, non vale
3 ret, iuxta no. ſ̃. c. cum poſt. ¶ Tertiò no. ꝙ deportatio † ad ſe
dem, vel thronum epiſcopalem non habetur pro electione:
videretur enim nedum electus appetere dignitatem, & locũ
non debitum occupare: imò ſi inuitus deportaretur, vt fit
quandoq;, ſtatim dimiſſus fugiat, & locum relinquat. ad hæc
de ſpon. c. ad id. & de deſpon. impu. c. ex literis. ſecundũ Ho.
¶ Oppo. eligentes Thomam peccauerunt in forma, depor-
tando, non eligēdo: ergo ad alios, quamquàm pauciores, de
uoluta fuit eligendi poteſtas. & ſic debuit valere. ſ̃. de poſtu.
c. gratum. & c. bonæ. & ſ̃. eo. c. cum in cunctis. Solu. contraria
locum habent, cum eligitur ſcienter indignus: quia tunc eli-
gentes ſunt ipſo iure priuati. ſecus ſi peccauerunt in forma.
quia tũc ſunt priuandi, vt ĵ. e. c. Cumana. ergo electio ab alijs
non tenuit ante caſſationem. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ idē
ſit verbo exigere, quod demonſtrare facto, vt ĵ. de ap. c. dile-
cti. & c. vt noſtrum. & ff. ſi cer. pet. l. certum. Sol. vt in glo. &
ideo. nā in electione requiritur verbalis electio. ĵ. de app. c.
ab eo. lib. 6. quandoque enim plus operatur verbum, quàm
factum, vt hic. quandoque æquale, vt probant hæc iura. quā-
doque plus eſt factum, quàm verbum, vt ĵ. de foro compe. c.
ſi diligenti. & de cle. non reſi. c. relatum.

ADDITIO.

a ¶ Fieri verbo. vide tex. in c. ab eo. de appel. lib. 6. & tex. in c. exiſtimans.
11. q. 3.

S V M M AE.

1 *Abbas eſſe non poteſt, qui non eſt profeſſus.*
2 *Canonicus regularis in abbatem eligi poteſt.*

CVm in magiſtrum. Nō pro
feſſus in
abbatem aſſumi non pōt. concor. ſ̃. eo. c. cũ cām.
quod tñ loquitur in promouēdo, hic in promoto. illud. ſ̃. e. c.
cũ ad noſtrā. loquitur in eo, qui nondũ erat monachus. & ſic
nullum ſuperfluum, ſecundũ Abb. ¶ No. primò procemium.
1 ¶ Secũdò no. ꝙ nō profeſsi † non pñt eligi in abbates. & in-
tellige de non profeſsis tacitè, ſed expreſsè, ſm̃ Abb. An aũt
ad tpales adminiſtrationes monaſterij poſsint aſſumi nō pro
feſsi. Egi. ꝙ ſic, cum illi ſint quaſi caſtaldi. & idem dicit de lai
cis. quod eſt correctum, cum in talibus requiratur expreſſa
profeſsio per concilium Vieñ. de ſtatu regu. c. ne in agro. §.
ſanè. ¶ Tertiò no. argu. in ver. mandamus. ſecundũ Boat. ꝙ
2 canonicus † regularis poteſt eligi in abbatem. quod dic ho-
die, vt no. in Clem. cum Romañ. ĵ. eo. titu.

Præ-

S V M M AE.

1 *Præſentes ad electionem ſunt vocandi.*
2 *Clerici diuerſarum eccleſiarum quandoque conueniunt in electione celebranda.*
3 *Electio, quæ non peruenit ad maiorem partem Capituli, eſt nulla.*
4 *Electores peccantes in forma eligendi priuantur poteſtate eligendi.*
5 *Verbum, conſuetudinis, ſimpliciter prolatum intelligitur de præſcripta.*

CVmana. Electio facta à nō maiori par
te Capituli, & omiſſa collatio
ne, non valet. Primò narrat factum. Secunda ibi.
1 [18.] illas irritas exprimit, & electores punit. ¶ No. primò,
ꝙ præſentes † debent ad electionem vocari: abſentes verò
an vocentur in cauſa electionis, & alijs cauſis. dic vt no. in c.
2 ſi canonici. de offi. ord. lib. 6. & c. præſentium. de teſti. eo. tit.
& c. cum in eccleſijs. de præben. ¶ Secundò no. † ꝙ in electio
ne celebranda qñq; conueniunt clerici diuerſarum eccleſia-
rum. de quo. ſ̃. e. c. ſcriptum. ¶ Tertiò no. ꝙ qñ dubitatur, an
aliqui habeant vocem, vel non in electione, vtilis eſt prote-
ſtatio. nam ſine proteſtatione admittendo aliquos. eorũ vo-
3 ces augerent numerum, vt ĵ. dicam. ¶ Quartò no. ꝙ electio,
† quæ non peruenit ad maiorem partē Capituli, eſt nulla. nā
habentes voces erant. 18. canonici, & tres abbates. & ſic 21.
archipresbyter fuit electus à 9. canonicis, & vno abbate. &
ſic à 10. archidiaconus verò à 7. canonicis, & vno abbate. &
ſic ab 8. & ſic neuter peruenit ad maiorem numerum totius
Capituli. concor. ſ̃. e. c. eccleſia veſtra. ſi tñ vox archipresby-
teri electi eſſet computata in numero eligentium, fuiſſent 11
voces. & ſic in media voce fuiſſet exceſſus: ſed vox electi non
cōputatur in numero, ſecundũ glo. quod eſt verũ, cum pro-
ceditur per viam ſcrutinij: ſecus ſi per viam compromiſsi, vt
no. ſ̃. eo. c. cum in iure. ¶ Quintò no. in ver. ſi inquiſita. ꝙ nō
ſufficit probare quaſi poſſeſsionē iuris eligendi. de quo. ĵ. di-
4 cam. ¶ Sextò no. in verſi. vnde nos. ꝙ electores † peccantes
in forma priuantur poteſtate eligendi, etiā ſi electio fuit nul-
la propter defectum numeri. videretur enim, ꝙ omiſsio for-
mæ non noceret, poſtquā in alia ratione electio erat nulla: &
ideò electores non priuati. cuius contrarium dicit tex. quia
in iſtis ſpiritualibus punitur affectus, & præſumendo de fa-
cto: licèt non ſortiatur, vt no. Inno. in c. propter ĵ. de appel.
¶ Septimò no. ꝙ ex eodem proceſſu habito cum electis, ſeu
cum electo puniuntur electores, ſi in proceſſu electionis ip-
ſos conſtiterit deliquiſſe. de quo dic, vt ĵ. de re iudi. c. quam-
uis. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ iſta proteſtatio producit effectũ,
ꝙ voces iſtorum, qui fuerunt admiſsi, non computentur in
numero, ſi admitti de iure, vel conſuetudine non debebant.
Sed contra, quia proteſtatio fuit contraria facto. prætendere
enim, ꝙ non debet admitti, & admittere ſunt oppoſita. ergo
proteſtatio nulla. & per factum contrarium videtur à prote-
ſtatione receſſum, vt ſ̃. de conſtitu. cum M. Ferrarieñ. Sol. hic
fuerunt concordes de proteſtatione cleri, & Capituli. pro-
teſtatio ergo conuentionalis reſeruat ius proteſtanti. & intel
lige, ꝙ requiritur conſenſus expreſſus illius, contra quem fit
proteſtatio: licèt Io. dixerit, ꝙ valet proteſtatio facta præ-
ſente aduerſario: niſi ipſi aduerſarius contradicat, vt no. 27.
diſt. c. 1. Inno. Compo. & Hoſt. hic dicunt contrarium. ſ. ꝙ re
quiritur conſenſus, vt dixi. vbicũq; ergo eſt dubium ius il-
lius, qui petit ad electionem admitti, eſt proteſtatio neceſſa-
ria. Et idem, qñ laici violenter ſe ingerunt electioni, nec cano
nici audent ipſos repellere. & hoc eſt verũ, quando eſt tanta
violentia, ꝙ caderet in conſtantem. quia tunc bene oſtendit
animi diſſenſum: aliàs proteſtatio non excuſat proteſtantē.
ĵ. de ſponſa. c. cum locum. Excōicati aũt, ſupenſi, & alij iure
eligendi priuati, an debeant violenter expelli, uel cũ dicta ꝓ-
teſtatione admitti. dic, vt. ſ̃. eo. c. illa. & circa iſtam proteſta-
tionem tangit Inno. q. talē. Quidam fatuus aduocatus fecit
proteſtationem ſuam iſto modo. proteſtor, ꝙ nō intendo cō
ſentire in iuriſdictionem veſtram. & ſaluis iſtis proteſtationi
bus (à quibus propter aliqua, quę dicam, vel dico, recedere
non intendo) peto mihi fieri copiam veſtræ iuriſdictionis, &
libelli. Iudex ſapiens debet dicere. & ego reputo te contuma
cem. 11. q. 3. c. certum. & de verb. ſign. c. ex parte. § ad intelli
gentiam. vnde poterit excōicare: quia maior eſt iſta contu-
macia, quàm aliqua alia: ſecus ſi addat in proteſtatione, niſi
inquantum de iure habeo. & iſta qō Inno. eſt additio, quam
qui reperit incorporatam, habet alias additiones. ¶ Secundò
oppo. ad ver. ſi inquiſita. vbi dicitur, ꝙ ſi conſtiterit inquiſita
voto ipſorum: tamen ſi de iure, vel conſuetudine iam præſcri
pta eis non competat, voces non numerantur. Sed contra de
c. cum eccleſia Sutrina. ĵ. de cauſa poſ. & c. conſultationibus.
de iure pat. in quibus dicitur, ꝙ ſufficit quaſi ſola poſſeſsio, ēt
ſi de iure ius eligēdi ſpectet ad alium. So. qñq; illi, qui ſunt in
quaſi poſſeſsione, neminem eligunt, ſed excluduntur ab alijs
eligentibus: & tunc talium excluſio (quæ idem, quod ſpolia-
tio, operatur) reddit electionem eligentium nullam, vt ibi.
quandoq; habentes quaſi poſſeſsionem non excludunt: ſed
cum alijs ad eligendum admittuntur cum proteſtatione. &
tunc aut illi conſentiunt proteſtationi: & debent poſtea pro
bare titulum, vt hic: nec ſufficit probare ſolam quaſi poſſeſ-
ſionem, per illum conſenſum adhibitum. Quandoq; ipſi pro
teſtationi non conſentiunt: & tunc ſufficit quaſi ſola poſſeſ-
ſio ad hoc, vt eorum voces in numero computentur: & ſi eis
excluſis procederetur ad electionem, electio non teneret, vt
d. c. cum eccleſia. & ita ſentit Io. An. ſuper glo. cui conſenſe-
runt. in fi. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ ius eligendi poteſt
iſtis competere de conſuetudine iam præſcripta. Sed contra
imò videtur, ꝙ præſcribi non poſsit: quia ad eſſentiam præ-
ſcriptionis regulariter requiruntur duo. ſ. poſſeſsio, & ꝙ ſit
continuata, vt in reg. ſine poſſeſsione. de reg. iu. lib. 6. & l.
nunquàm. §. 1. ff. de vſucap. & l. 1. §. hoc tantummodo. C. de
vſucap. tranſ. Sed in iure eligendi, cum ſit incorporalis res,
deficit poſſeſsio, nec traditionem recipit, vt l. ſeruus. §. incor
porales. ff. de acqui. re. dom. Item poſito, ꝙ eſſet ibi reperire
poſſeſsionem: tñ non eſt ibi dare poſſeſsionem continuā. qa
non continuè vacat eccleſia, ſed per temporũ interualla: er-
go præſcriptio non procedit, niſi tanti temporis, cuius non
ſtat memoria in contrarium, vt l. ſeruitutes. ff. de ſerui. hic au
tem dicitur, ꝙ ſufficit conſuetudo præſcripta in iure eligen-
di, quare malè. So. Io. And. ſoluit contrarium multis modis:
ſed illa videtur vera, ꝙ electio cauſam naturalem habere di-
citur, & continuam. quia quotidie eſt apta ad eligendum, ſi
eccleſia vacaret: ſicut ſtillicidium dicitur habere perpetuam
cauſam. quia naturalem actum ad aquam recipiendam, ſi
ſemper plueret, vt l. formam. ff. de ſerui. vrb. præd. Ego autem
dixi de hoc in d. c. cum eccleſia Sutrina. remiſi ad no. ꝑ Bart.
in l. iuſto. §. non mutat. ff. de vſucap. & l. 1. in prin. ff. vti poſsi.
vbi etiam de hoc per eum. ¶ Quęrit Io. And. pone quòd duo
occurrant, quorum vnus ſe dicit eſſe in quaſi poſſeſsione ca-
nonicatus, & præbendæ. alter verò aſſerit, ꝙ & ſi non poſsi-
deat: ius tamen habet in eiſdem canonicatu, & præbenda,
& vterq; petit ſe admitti ad eligendum, quis ſit admittēdus
iſto caſu. dicit Io. An. cautè facit Capitulum vtrũq; admittē
do ſub hac proteſtatione, ſcilicet vt vox eius præſtet ſuffra-
gium tantũ, de quo conſtabit, ꝙ ipſum præſtare debet, & nō
alterius: ſi tamen Capitulo conſtaret de bona fide poſſeſsio
nis vnius, ipſum debet admittere. quia ius eligendi dicitur ꝓ-
uenire ex quaſi poſſeſsione, non ex titulo. ĵ. de iure pat. c. con
ſultationibus. ſi autem Capitulum ſcit illum malæ fidei poſ-
ſeſſorem, non debet vocare: nec tamen debet venientem vio
lenter eijcere: ſed eius vox non præſtabit ſuffragium. quia nō
ſpectant hæc commoda ad malæ fidei poſſeſſorem. C. de cō-
di. ex

di.ex lege.l.malæ fidei. Vox aũt domini etiam non poſſeſſoris iſto caſu præſtabit ſuffragium, quando ſcilicet alius poſsidet mala fide, ſecundũ Inno. & niſi forſan talis ſit malæ fidei poſſeſſor, cuius factum tuetur prætor, vt j̃. de iure pa.c.conſultationibus. ſecundũ Inno. Ho. & Compo. facit quod plenè legitur, & no. de reſti.ſpo.c.in literis. & de materia proteſtationis dic, vt s̃. de conſti.c.cum M. Ferrarieñ. & in reg. in generali.de reg.iur.lib.6.in Mercuri.& l.non ſolũ.§.fin.ff.de
5 oper.no.nun.per Bar. ¶ Vltimò colligit Io.An. ꝙ verbũ, † cõſuetudinis, ſimpliciter prolatum intelligitur de præſcripta: quod melius hic probatur, quàm alibi, coniuncto principio: vbi fecit mentionem de conſuetudine ſimpliciter, & circa finem interpretatur de conſuetudine iam præſcripta.

S V M M Æ.

1 *Succeſſor poteſt reuocare illa, quæ malè geſta reperit à ſuo prædeceſſore.*
2 *Electio libera eſſe debet.*
3 *Ius eligendi prælatum in eccleſia collegiata non cadit in laicum.*

SAcroſancta. Patrono laico non poteſt competere ius eligendi, etiã per compoſitionem. quam ſecundò reuocat, ibi [attendentes.] ¶ No. primò, ꝙ reprobata compoſitio ſuper re eccleſiaſtica non firmatur conſenſu Capituli. requiritur.n. ꝙ conſenſus ſit legitimus ſuper iure conceſsibili: aliàs abbas cum Capitulo nõ præiudicat eccleſiæ, vt hic. facit l. iubemus. & Authen. hoc ius porrectum. C.de ſacroſan. ec. ¶ Secundò
1 no. ꝙ ſucceſſor † poteſt reuocare illa, quæ malè geſta reperit à prædeceſſore ſuo. ipſe autẽ, qui malè alienauit, an poſſit. dic vt in c.noſti. s̃.eo. & c.diuerſis fallacijs. j̃. de cleri.coniug. facit quod no. in l.cum vir prædium. ff. de vſucap. ¶ Ter-
2 tiò no. ꝙ electio † debet eſſe libera: nec põt arctari, ꝙ eligat certus de incertis. quod dic, vt no. s̃.e.c.cum terra. ¶ Quartò
3 no. ꝙ ius eligendi † prælatum in eccleſia collegiata non cadit in laicum. ſimiliter nec in eccleſia non collegiata, vt j̃.e. c.Meſſana. ius aũt præſentandi bene cadit in laicum, vt j̃. de iure pa.c.poſtulaſti. ¶ Quintò no. ꝙ illud, quod eſt pernicioſum exemplo, eſt reuocãdum, etiam ſi non eſſet aliter malũ. 63.diſt.§.verũ.& c.cum Adrianus.& 21.diſt.c.neque. ¶ Sextò no. ꝙ qñ contractus eſt nullus (vt erat iſta cõpoſitio) poteſt ille, in cuius præiudicium facta eſt, liberè vti iure ſuo. hic enim compoſitio erat nulla ipſo iure; quod patet; quia Papa aliter ipſam non caſſat: ſed dicit [non obſtañ.] &c. ex quo collige, ꝙ ſicut electio, quæ eſt ipſo iure nulla, non impedit ſecundã: ita irrita cõuẽtio, ſiue ordinatio eccleſiæ nõ impedit ſecundã ordinationẽ eius: licèt Gof. dixerit opus eſſe reſtitutionis beneficio. ¶ Vltimò no. ꝙ aſſenſus patroni eſt requirendus poſt electionem celebratam in eccleſia collegiata: nõ aũt ante: ſi aũt conſentire noluerit, nec iuſtã cãm prætenderit, non minus eſt electio confirmãda. arg. j̃. de temp.ord.c. ne ep̃s. & c.præcedenti. & no. Io. j̃.c.proxi.ſuper g'o.1. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ patroni laici poſsint eligere ſimul cũ clericis prælatum in eccleſia collegiata, vt j̃. de iure pa. c. nobis: ¶ Item opp. de cõſuetudine, quæ eſt Bononiæ, vbi parochiani, etiam non patroni, eligunt capellanos in capellis. So. ad c. nobis. dic, ꝙ ex vi priuilegij in fundatione conceſsi poteſt id competere, vt in contrario. Ad hoc enim vt laici facilius inuitentur ad fundandas, & dotãdas eccleſias, permittit eis reſeruare dictum ius: ſed poſtquàm eccleſia eſt fundata, non poteſt ex conuentione huic ſubijci ſeruituti, vt hic. nã & alibi cẽſus impoſitio à principio toleratur: ſed noui impoſitio reprobatur. j̃. de cenſi.c.prohibemus. & C.no. vecti. in rub. & nigro. Ad illud, quod obijcitur de parochianis eligẽtibus capellanum. dic, vt no. Spe. in ti. de iure pa. in ver. & no. ꝙ parochiani. & qđ no. Io.And. in reg. qđ alicui gratioſè. in mercur. vbi quærit, nunquid parochiani poſsint præſcribere præſentationem rectoris ſuæ eccleſiæ parochialis: cũ illud ſit ſolum patronis gratioſè conceſſum, & nõ alijs. dic vt ibi. ¶ Secũdò oppo. dicitur hic in ver. volumus. ꝙ abbas poteſt iſtũ prioratum liberè ordinare, ſicut alios prioratus. & ſic innuit, ꝙ ad ſolos abbates ſpectat ordinatio. Sed contra, imò videtur, ꝙ ad Capitulum, & cõuentũ, vt j̃. de ſtatu mo.c.1. Solu. de iure cõi pertinet ad vtrũq;, vt in contrario: ſed ex conſuetudine, vel priuilegio ſpeciali poteſt pertinere ſolùm ad abbatẽ, vt hic. & j̃. de his, quæ fiunt à præla.c.ea noſcitur. & de foro cõpe.c.cum contingat. circa enim beneficiorum collationem, vel etiam electionem conſuetudo præiudicat iuri ſcripto. s̃. eo.c.cum eccleſia Vulterana.

S V M M Æ.

1 *Tempus electionis præfixum poteſt à principe arctari.*
2 *Conſilium aliorum ex neceſſitate in electione aliquando exigitur.*
3 *Compromiſſarijs poteſt arctari tempus ſatis breue.*
4 *Paria ſunt non requirere conſilium, vel tempore incompetenti.*
5 *Conſilium ſequi, qui tenetur, an teneatur ſequi, ſi ſit malum.*

CVm in veteri. Qui cum conſilio aliquorum tenetur eligere, in tractatu electionis illorum conſilium requirere debet, & congruo tempore expectare reſpõſum. h.d. Et prima pars ponit electionis formã. Secunda cauſæ commiſsionem, & iudicum relationẽ ibi [relato igitur.] Tertia cauſæ diffinitionem, ibi [cũ autem.] ¶ No. primò, ꝙ
1 tempus electionis † præfixũ poteſt arctari à principe. ſimile. j̃. de his, quæ fi. à maio.par.Cap.c.ex ore. & an dies termini computetur in his. 40. diebus hic præfixis ad eligendũ, remittit Io.An. ad no. per eum j̃. de appel.c.ſuper eo.il 2. ¶ Secundò no. ꝙ in electione quandoq; exigitur aliorum conſi-
2 lium † de neceſsitate: nec per hoc perimitur eligendi poteſtas. & ſic remanet electio in ſubſtãtia, vt j̃. declarabo. ¶ Tertiò no. ꝙ Papa mãdat requiri conſilium fratrũ prædicatorũ, ſcilicet iſtius. G. qđ autem ſi plures eſſent eiuſdem nominis. dicit Vin. ꝙ ille erit conſultor, quem Capitulum elegerit: cũ in eius fauore ſit facta dicta adiectio. Ex quo colligit Compoſt. ꝙ huic cõſiliario, & alijs miniſtrabuntur expenſæ de bonis dignitatis, ad quã ordinandã veniũt, vt s̃. eo.c. vt prætermiſſæ. ¶ Quartò no. ꝙ licèt Papa mandauerit electionẽ celebrari per Capitulum cum conſilio prædictorum, non videtur tamen eis adempta poteſtas eligendi per viam compromiſsi. quia ſatis Capitulum videtur eligere, per alios eligendo, vt s̃. eo.c.in cauſis.§.quia verò. ¶ An aũt in hoc compromiſſo fiẽdo teneatur Capitulum requirere prædictorum conſiliũ. Inno. & Compoſt. ꝙ non: ſed ſufficit, ꝙ compromiſſarij requirantur in electione. Alij cõtra. nam ſicut in principalibus, ſic in acceſſorijs: & in eligendis compromiſſarijs eſt illorum cõſilium requirendum. de offi.deleg.c. præterea. nam poſſet fieri fraus mandato. ſ. aſſumendo tales conſilium, nũ conſequerentur quod fortè principales ſuſciperent reuerenter. Hoſt. dicit, ꝙ opi. Inno. & Compoſt. eſt iuſtior. ſecunda æquior, & ſecurior. ¶ Quintò no. † ꝙ compromiſſarijs poteſt arctari
3 tempus ſatis breue ad eligendum. ſ. vſque ad conſumptionẽ vnius cãdelæ. & hanc metam non redarguit Inno. & quid iuris, ſi vento, vel alio modo extingueretur dicta candela: & vna, vel plures horæ fluerent, antequàm poſſet reaccendi: an adhuc duret poteſtas. dicit Hoſt. boni viri arbitrio remittendum, qui conſiderabit, quantum candela durare potuiſſet, ſi non fuiſſet extincta. ar. ff. de ver.oblig.l.interdũ. 1. reſpon. & dat conſilium Hoſt. ꝙ ponatur candela in laterna magna, & forti eleuata à terra: ita ꝙ manu tangi non poſsit, aliquibus fidis ad ipſius cuſtodiã deputatis. ¶ Sextò no. ꝙ vnus ex conſiliarijs præpoſitis ad conſulendũ in negocio electionis poteſt eligi à Capitulo: quod quando verũ ſit, dicam. j̃. ¶ Septimò no. in ver. relato. ꝙ in tractatu electionis eſt cõſilium requirendum:

quirendum: non ergo ſufficit ex poſtfacto habere conſiliũ: quod debet electionem præcedere, & non ſequi. quod verbũ no. quando autem in diſpoſitione requiritur, conſenſus, vel auctoritas: an ſufficiat, ſi ſequatur. dic vt l. ſi quis mihi bona.§.iuſſum. ff. de acqui.hære. & iſte tex. dum dicit [in tractatu electionis conſilium requirendum] probat, ꝙ in compromiſſo fiendo conſilium exigatur: quia non põt negari, quin compromiſſum ſit de tractatu electionis. ¶ Octauò no. ꝙ pa-
4 ria † ſunt non requirere conſilium, vel requirere tempore incompetenti. hoc eſt propè finem. ſimile dicit lex in nunciatione, quam facit emptor venditori. non enim debet nimis ſero denunciare, vt ff. de euic.l.ſi rem.§.quolibet. ex quo notãt Egi. & Gof. tria. Primum contra quærentes, qui non expectata conditione reſponſionis, opponunt. 11.q.3.c.eorũ. Secundum contra vocatos ad iudicium, qui nimis tẽmpeſtiuè recedunt. 10.q.3.c.certum. Tertium, ꝙ ſi citatus tardè acceſsit. quod no. Io.An. j̃. de reg.iur.c.imputari.lib.6. in mercur. vbi quærit de promoto ad eccleſiam parochialem, qui diſtulit ꝓmoueri vſque ad vltima quatuor tempora, & in multis quatuor temporibus nullo modo potuit: an ſit priuatus beneficio, per c.licèt canon.e.tit.lib.6. tenet, ꝙ non, vt ibi plenè per eum. ¶ Nonò no. ꝙ qñ mandatur aliquid fieri cum conſilio alicuius, non ſolum debet haberi conſilium, ſed expectare reſponſum tempore: aliàs non valet electio, tanquàm omiſſa forma præfixa ab homine. s̃. de reſcrip.c.cum dilecta. ¶ Decimò no. in ver. cum autẽ. ꝙ debet requiri de perſona certa, & non generaliter requirendum. Hoſt. tamen tenet, ꝙ canonici non tenentur hoc caſu nominare perſonam: ſed in genere debent quærere à conſiliarijs, de quo conſulant. & illi debẽt deliberare, & ſtatim reſpondere, non præcipitanter, nec nimis moroſè. ff. de admi.tu.l.tutor qui. & hoc arbitrabitur bonus vir. ff. de iur.delib.l.ait prætor. & de offi.deleg.c. de cauſis. ¶ Vltimò no. ꝙ non eſt parcendum illi, qui nimis ſe arctauit. ff. ſi quis cau.l.2.§.ſi quis tamen. & qui ſatiſd. cog.l.ſi fideiuſſor.§.1.cum ſimi. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ fuit electus vnus ex illis conſiliarijs in archiepiſcopum: & tamen mandatum fuerat Capitulo, ꝙ eligeret cum conſilio omnium trium. & ſic videtur, ꝙ non potuerit eligi vnus ex ipſis. quia non poteſt eſſe conſiliarius, & electus. & ſic non videtur eligendo talem poſſe formam ſeruare. Ex quo concluditur, ꝙ non valet electio contra formam, vt s̃. de reſcrip.c.cum dilecta. Solu. dicit glo. eligere vnum ex ipſis non eſt contra formam, ſed præter formam. vel aliter. ſicut plures compromiſſarij poſſunt ex ſeipſis vnum eligere, vt s̃. eod. c. cum in iure. ita electores in vnum ex conſiliarijs conſentire. plus enim operatur conſenſus, quàm conſilium, vt j̃. patebit. Si ergo qui tenetur præbere conſenſum, vt ibi: multò magis qui tenetur præbere conſilium, quod minus. Et licèt iſtud dictum videatur probabile: tutius tamen eſt, ſecundũ Io.And. requirere conſilium illius, vt ſatisfiat formæ mandati, & requiratur in genere. vos de quo conſuletis? poſſet enim conſulere de tali, ꝙ habentes ꝓpoſitum eligendi eum, mutarent intentionẽ, & traherent eos in ſuam ſententiam, vt ff. de arbi.l.item ſi vnus.§.ſi.cum l.ſeq. & ſi quærerent ab eo, de ſeipſo põt, ſecundũ Hoſt. pura conſcientia dicere. non ſum ſufficiens. Si tamen canonici, requiſito debito modo ſociorum conſilio, ipſum eligant, ſecurè conſentiat: & ſic ſeruatur forma, nec iura violantur. & prædicta procedunt, cum ſimpliciter dictum fuit, ꝙ cum conſilio iſtorum trium eligant. ſi aũt dictum eſſet, ꝙ de conſilio, & aſſenſu. putat Hoſt. ꝙ idem. ſ. ꝙ electus de conſenſu dominorum poſsit conſentire electioni de ſe factæ: ſecus ſi dictũ eſſet, de aſſenſu concordi. tunc enim non poſſent conſentire, & conſulent in vnum de ſeipſis, ſecundũ Io. An. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ non ſufficit requiſiuiſſe conſilium: licèt debuit expectaſſe reſponſum. Sed contra. fruſtra expectatur tẽpus, cuius nihil operatur euentus, vt ff. ad Vell.l. aliquando. Sed cum iſti electores nõ teneantur ſequi conſilium, vt j̃. de arbi.c.cum olim. ergo eſt ſuperfluum expectare reſpõſum. Sol. glo. quæ incipit, & ſic videtur. ſentit iſtud contrarium, & non ſoluit. Dic ergo, ꝙ debet expectare reſponſum, propter rõnem, quam dixi: quia poſſet illos trahere in ſuam ſentẽtiam, vt d.l. item ſi vnus.§.fina. & l.ſi in tres. ff. de arbi. ¶ Venio ad quæſt. & primo quæro, an iſti electores, qui debent celebrare electionem cum conſilio iſtorum trium, debeant etiã cõſilium ſequi, adeo ꝙ non valeat electio præter, vel contra cõſilium celebrata. glo. prædicta videtur dicere, ꝙ aut dictum fuit, ꝙ cũ conſilio tenerentur eligere: aut cum conſilio, & aſſenſu. Primo caſu tenentur electores conſilium requirere, ſed non ſequi. Secundo caſu tenentur requirere, & ſequi. Io. An. diſtinguit quatuor caſus. nam quandoq; Capitulum non põt eligere ſine licentia alterius: qñq; non poteſt eligere ſine conſilio: qñq; ſine conſenſu: quandoq; ſine requiſitione voti. Iſta enim quatuor diuerſa ſunt, & diuerſum producunt effectũ. Primo enim caſu quando electio facienda eſt de licentia alterius, non requiritur eius præſentia: ſed ſufficit petere licentiã die etiam non aſsignato ad eligendum, vt j̃. eo.c.fina. Secundo caſu, qñ conſilium requirendum eſt: tunc habet locum quod hic dicitur, ꝙ eſt requirendum conſilium in tractatu, & congruo tpe expectandum reſponſum: ſed ipſum cõſilium neceſſariò non tenetur ſequi, vt d. c. cum olim. de ar. Tertio caſu, vbi requiritur conſenſus: & tunc aut requiritur de conſuetudine: & tunc tanquàm odioſa interpretatur ſtrictè, ꝙ requiratur iam facta electione, vt s̃. eo.c. cum terra. & hoc caſu ſi conſenſum præſtare noluerit, nec iuſtã cãm prætenderit, non minus erit electio confirmanda. Quandoq; verò conſenſus requiritur non de conſuetudine, ſed ex pacto, ſiue ſine conuentione. Et idem, niſi conſuetudo aliter fuerit interpretata. arg. expreſſum. s̃. de conſue. c.cum dilectus. & prædicta, quæ dixi, ꝙ conſenſus eſt requirendus (ſi hoc operatur conſuetudo, vel pactum:) habet locum in perſonis eccleſiaſticis, ſed laicum conſuetudo, vel pactum iuuare non poſſet, vt patet in his, quæ notantur. s̃.c.proxi. quandoq; cõſuetudo, vel conuentio ita dictat, ꝙ ſine conſenſu collegij, vel perſonæ eccleſiaſticæ non fiat electio: tunc requiritur in tractatu electionis. j̃. de iure pa.c.nobis.§.1. quandoq; conſenſus requiritur de ſpeciali mandato Papæ: puta mandat, ꝙ ſine ſpeciali mandato talis non eligatur: in quo caſu neceſſe eſt, ꝙ ante electionem in perſonam eligendam conſentiat. & ſic dicto caſu non poteſt habere locum forma ſcrutinij: & ꝑ ſolam formam prouidebitur compromiſsi: vt ſic forma mãdati ſeruetur, vt s̃. de reſcrip.c.cum dilecta. Quarto caſu, qñ votum alicuius requiritur, recurre ad no. s̃.e.c.ſcriptum. & c. quia propter. & hæc vera ſecundũ Ho. niſi ex verbis conuentionis, & qualitate perſonarum, vel eccleſiarum citra, vel vltra arbitrari valeat bonus iudex. j̃. de tranſac.c.ſi. Do.Bar. in hac materia (an. ſ. quando aliquis alicui diſpoſitioni adijcitur vt conſultor, valeat diſpoſitio ſine eius conſilio celebrata) ſic diſtinguit. nam quandoq; quis adijcitur vt collega eiuſdem officij: quandoq; vt auctoritatem præſtans: quandoq; vt conſultor. primo caſu, an vnus poſsit ſine alterius conſilio, non eſt materia hic: ſed diſtingue, vt ipſe no. in l.1.§.ſi plures. ff. de inſti. Secundo caſu quando adijcitur, vt auctoritatem p̃ſtans: & non poteſt actus celebrari ſine eius auctoritate. vt ff. de bo.eorum.l.ſi pupillus. in ſi. & l.ſi fundus. & l. cum hi. in prin. ff. de tranſac. Tertio caſu quãdo adijcitur vt conſultor ille, qui non eſt, nec eſſe poteſt particeps officij (vt mulier in officio tutelæ, vel frater minor in executione teſtamenti, vt in Cle. exiui. de verb.ſig.) & de vrbanitate põt eius conſilium requiri: ſed de neceſsitate non conſtringitur, vt l.quidam decedens.§.Papinianus. ff. de admi. tut. aut talis conſultor põt eſſe particeps officij: & tunc aut adijcitur vt conſultor ei, qui habet auctoritatem à lege: aut ei, qui habet auctoritatem ab homine. Primo caſu aut adijcitur vt conſultor à lege: & debet requiri. ff. de ſuſpec.tu.l.impuberibus. & Inſti. de ſuſpec.tu.§.

tu.§.impuberes.& in Authen.de non alie.§. quod autem.aut ab homine: & tunc de neceſsitate nõ tenetur requirere conſilium,vt l.Titium,& Mæuium.in prin.ff.de admi. tu.Secũdo caſu cum adijcitur vt conſultor ei, qui habet poteſtatem ab homine:& debet requiri eius conſilium.ff.de acqui. hære.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum. ¶ Tertiò quæro.dictum eſt.ſ. ꝙ quandoq; quis de neceſsitate conſtringitur requirere conſilium: ſed an dictis caſibus teneatur illud conſilium ſeq.dicũt quidam,ꝙ aut fuit dictum cum conſilio,aut de conſilio.Primò caſu nõ tenetur ſequi.ſecundo ſic.ita dicit Cy. in l.id qđ pauperibus.C.de epiſ.& cler.in 15.q.pro qua diſtinctione facit l.impuberi.ff. de ſuſpe. tu. & quod no. in c. venerabili.de of.or.& quod no.Io.And.in reg.nullus ex conſilio.de reg.iu. lib.6.in mercur.vbi de iſta dictione,cum,& de.Bar.tñ in propoſita quæſtione ſic diſtinguit:cum quæritur,vtrũ ille,qui tenetur requirere conſilium, teneatur etiam illud ſequi. ſic diſtingue.nam aliquando dicitur,ꝙ fiat cum cõſilio, vel de cõſilio ſimpliciter:aut de conſilio,& aſſenſu: vel de conſilio, & voluntate. Primo caſu aut conſilium de neceſsitate non debet requiri:& tunc non debet neceſſariò ſequi.aut debet requiri ſecundũ prædicta:& tunc aut iſta adiectio conſilij, eſt facta ei,qui non habet intellectum plenum:& neceſſariò tenetur ſequi,vt l.impuberibus.ff.de ſuſpe.tu.& d.c.venerabili.aut adiectio conſilij eſt facta ei, qui habet plenum intellectum.& tunc aut ille,qui debet præbere conſilium,eſt particeps officij: & tenetur ſequi tale conſilium,vt d.l. Titium, & Mæuium.in prin. coniuncta.l.conſtitutum.in fi.de cur.furio. aut non eſt particeps officij.& ſufficit,ꝙ requiratur : ſed ſeq non tenetur.de arbi. c. cum olim. Secundo caſu quando de conſilio,& aſſenſu:vel de conſilio, & voluntate. & tunc aut ille,qui habet conſulere,non põt eſſe particeps officij: & non tenetur ſequi conſilium,etiam ſi ſit dictum : ne quod vna via prohibetur,altera permittatur, vt l.ſcire oportet.§. ſermo.ff. de tuto.& cur.da.ab his.& c.cum quid vna. de reg. iur.lib.6. & c.tuæ.ſ.de procu.aut põt eſſe particeps officij: & tunc aut iſta adiectio fuit facta ab homine ei, qui habet poteſtatem à lege:& non tenetur ſequi,vt d.l.Titium, & Mæuium. in prin. vbi teſtator dixit,ꝙ ſi aliter fieret,irritum ſit : & tñ ſi non eſt particeps officij,non tenetur ſequi.ad hoc.l.1. & 2.ff. vbi pu pil.educ.de. vbi non ſolũ à conſilio extranei receditur : ſed à conſilio teſtatoris.aut adijcitur à lege, vel ab homine ei,qui habet poteſtatem ab homine:& ſeruandũ eſt,vt l.ſi pupillus. §.conditio.ff.de exercito.& de ſacroſanc.eccl.Authẽ.hoc ius porrectum. Et ex prædictis infert Bar. ꝙ quando quis facit executorem vltimę voluntatis cũ conſilio, & aſſenſu Guardiani fratrum minorum: ꝙ talis adiectio non releuet,nec debeat eius conſilium requiri, cum executores teſtatoris eſſe nõ poſsint.de quo in dicta Cle. exiui. de quo multum dolẽt. ¶ Quartò quæritur,quid ſi ille,cuius conſilium debet requiri,non dat conſilium, vel quia non vult, vel quia non põt.diſtingue. aut eſt aſſumptus vt conſultor legali ex diſpoſitione:aut ex diſpoſitione hominis. ¶ Primo caſu, ſi ibidem eſt præſens,& in tali actu põt præbere conſilium:& cogetur per iudicem.C.de bo.quę lib.l.fi.§.neceſsitate.ad hoc facit.C.de decur.l.ſi quos.lib.10.Aut non eſt in tali caſu,ꝙ poſsit cogi, & mora fortè eſt periculum allatura:& tũc poterit ille actus exerceri eius conſilio,vel aſſenſu non expectato, vt ff. de iudi.l.ſi longius.§.fina.& de iure do.l.ſi ego.in fi.§.& ſo.ma.l.ſi cum dotẽ.§.eo aũt tempore. & eſt caſus.ĩ. ne ſede va.c.1.li. 6.Si verò ex diſpoſitiõe hominis,& tũc in arbitrarijs. & dic, vt in c.cum olim.de arbi.Aut in alia diſpoſitione:& tunc aut inter viuos:aut in vltima volũtate.Si inter viuos,tunc ſine cõſenſu non valet actus,vt l.ſi quis arbitratu.ff. de ver. obl.& l. fi.de contrahẽ.emp.Si in vltima voluntate: tunc ſi nõ poteſt, vel per annũ diſtulit, poterit eius conſilio expleto ad actum
5 procedi,vt l.fi.§.ſed & ſi quis.C.cõia de lega. ¶ † Quintò q̃ro in caſu,quo quis tenetur ſequi cõſilium, an teneatur illud ſequi,ſi conſilium eſt malum.dicit Bar.ꝙ nõ in d.l.1.§.ſi plures.ff.de inſtito.vbi etiam quærit.ſi ſtatutum dictat, ꝙ iudex ferat ſententiam ſecundũ conſilium ſapientis:an valeat,ſi iudex tulerit ſententiam ſine cõſilio,ibi tenet, ꝙ nõ.in 4.q. vbi etiam quærit, an valeat compromiſſum factum hoc modo, vt teneatur ferre ſententiam ſecundùm conſilium ſapientis talis. Et quid iuris ſi partes ita conſentiant in iudicem ordinarium,vt ferat ſententiam,vt videbitur tali ſapiẽti:& tenet, ꝙ in arbitrio non valeat dicta adiectio, quãdo dictum eſſet. de conſilio & aſſenſu. per l. ſi vnus. §. idem Pomponius.ff. de arbi.Si aũt dictum eſſet, ꝙ dictus arbiter pronunciet dicto Titij ſimpliciter: & non valeat, quia dicto caſu de neceſſitate arbiter eius dictum neceſſariò non tenetur ſequi,vt dicto.c.cum olim.de arbi.In iudice verò ſi partes conſentiant, vt prædixi,vt ferat ſententiam,prout videtur tali ſapienti:an valeat,tenet ꝙ ſic,per l.ſi conuenerit.ff.de re iudi. & ad prædicta adde quod no.Io.An.in d.c.nullus ex conſilio. de reg. iur.lib.6.in mercur.vbi quærit, nunquid iudex teneatur ſeq conſilium peritorum, ſi ſunt aſſumpti de conſenſu partium. tenet ꝙ non.Item quid iuris, ſi ordinarius aſſumptis tribus conſultoribus ita ordinauit. de conſilio talis condẽno. & de cõſilio talis abſoluo. tenet,ꝙ ſententia eſt nulla. ¶ Vlterius quærit, ſi iudex aſſumpſit tres conſultores ſuper diffinitiua: quorum duo conſuluerunt reum cõdemnandum,tertius abſoluendum, & iudex abſoluit: an teneat ſententia, cum ſtatuto caueatur,non valere ſententias, niſi latæ ſint cum conſilio ſapientum. tenet, ꝙ ſententia teneat.ſecus ſi ſtatutum diceret, ꝙ teneatur ſequi conſilium ſapientum. De quibus quæſt.ibi plenè per eum. Et ad prædicta adde quod legitur, & not. in l. illa inſtitutio. ff. de hære.inſti.

S V M M Æ.

1 *Vox procuratoris computatur in numero.*
2 *Scientiæ expers non cenſetur idoneus ad beneficia obtinenda.*
3 *Electio minoris partis,an confirmetur, ſi maior pars indignum elegerit.*

C Ongregato. Electus à maiori parte Capituli, ſi eſt idoneus,confirmatur:aliter confirmatur electio minoris partis facta de digno.h.d.Prima pars ponit proceſſum electio.& allegationes partium.Secũda ibi[nos igitur.] diffinitiuam, quæ duo membra diſtinguenda committit. ¶ No.
1 primò, ꝙ vox procuratoris † computatur in numero. quia procurator debet eſſe de collegio, vt ſ.eo.c.quia propter.eſt dubium, an poſsit vnum eligere nomine ſuo, alium nomine procuratoris.quod dic,vt ĩ.eo.c.porro.lib.6.¶ Secundò no. ꝙ pars minor permiſit primò maiorem eligere,& poſtea ipſa elegit.& in hoc cautè.nam licèt maior pars tractauerit eligere indignũ:non tamen ex ſolo tractatu priuatur iure eligẽ
2 di, niſi ſequatur electio, & poſſet pœnitere. ĩ. eod.c.perpetuæ.lib.6.¶ Tertiò no.ꝙ expers ſcientię † non cenſetur idoneus ad beneficium obtinendum.& an ſit idoneus necne, facilè apparere poteſt:quia citò apparebit riſui imperitus.ĩ.e. c.ſi fortè.lib.6.& de æta.& qua.c.fi.vbi de epiſcopo neſciente grammaticam. ¶ Quartò no. ꝙ ſi electus à maiori parte eſt indignus,confirmatur electio minoris partis.& an hoc ſit verum,ſiue maior pars ſcienter,ſiue ignorãter elegerit indignum.dicam.ĩ.Item an hoc ſit verum,ſiue maior pars elegerit indignum indignitate lite raturæ,vel alia indignitate: puta quia ebrioſus,vel aliter probrabilis,dicit Io.And.ꝙ ſi iſte ver.alioquin.referatur ad totum ver.nos igitur. qui loquitur de patiente defectum literaturæ,& alterius idoneitatis,præualebit electio minoris partis. tamen ipſe tenet, ꝙ iſte ver. alioqn. referatur ad defectũ literaturæ.aliàs ſi electus à maiori parte eſſet vilis, ebrioſus, vel aliter inſufficiens : non tamen

mẽ valeret electio minoris partis. Et ad hoc inducit quæſtionem,quam diſputauit.ſ.ꝙ pœna con.cam in cunctis. nõ habet locum,cum eligitur indignus indignitate in concilio non expreſſa.quam vide de reg.iur.in cap. odia. lib.6.in mercur. ¶ Quærit Io.An.dicitur hic, ꝙ à principio plures conuenerunt in vnum,& pauciores in alium. & poſt electionem maioris partis minor elegit aliũ: quæro ergo an eligetur ex primis conſenſibus, vel ex nouo tractatu. dicit Compoſt. ꝙ ſi vno contextu fiat ſecunda,non debent vota repeti. Si ex interuallo,eſt neceſſe illa repeti, & fieri nouum tractatum. & hoc placuit Inno.ſ.eo.c.conſiderauimus.& per Io.An.ſ.eo. c.auditis.ſuper vlt.glo.ad fi.Contra hãc opi.facit:quia ſi minor pars eligit ex eodem tractatu, electus ab ea non poteſt dici electus à Capitulo, qđ repræſentatur in maiori parte, vt l.quod maior.ff.ad munici.& maximè quia(vt dixi) ante electionem non poteſt dici, ꝙ maior pars ſit priuata:ergo ſi vota minoris partis fuerint à principio nulla: non videntur poſſe conualeſcere propter ſubſequens delictum maioris partis eligentis indignum, vt in reg.nõ firmatur.de regu.iur. lib. 6.& maximè in electione, quæ ſi eſt nulla à principio, nõ poteſt conualeſcere.ſ. c. auditis. ¶ His non obſtantibus tenet Compo.vt dixi, ꝙ ex eodem ſcrutinio valeat electio celebrata per minorem partem.nam votum bene cõualeſcit ex his, quæ occurrunt ante electionem : aliàs nulla electio valeret. Nam vota primi,ſecundi,tertij,& vlterioris, antequàm deueniant ad maiorem numerũ,ſunt nulla:quæ tñ aſſumunt robur ex voto eius, ex cuius perſona vicinò ad maiorem numerum deuenitur.ſicut ergo ex ſuperadditis collegarum ante electionem conualeſcunt priora : ita etiam conualeſcant ex votis collegarum ante electionem peremptis. ad hoc. ĩ.e. c.2.lib.6.ſecundùm Io.An. ad hoc ego adduco l. per fundũ. ff.de ſerui.ruſti.prædio. & l.fin.cõia prædio.quæ optimè faciunt pro iſta opi.¶ Secundò quæritur.dicitur, ꝙ confirma-
3 tur electio † minoris partis,ſi maior elegerit indignum.quæro ergo,an hoc ſit verum,ſiue maior pars elegerit ſcienter indignum,ſiue ignoranter.Inn.ꝙ ſic, ſi eodem contextu dictæ electiones fuerunt celebratæ: ipſo enim facto apparet minorem partem ſaniorem : ergo eius electio præfertur. ſ.e.c.dudum.& hoc eſt verum, ſecundũ eum : niſi numerus maioris partis excederet in duplum : tunc enim non confirmaretur electio minoris partis, niſi probaretur eos elegiſſe ſcienter indignum, vt ſ.e.c.ſcriptum.& c.dudum. vbi idem no. Compoſt.plus dicit Compoſt.ꝙ etiam ſi ſit duplo maior, quæ eligit ignorãter indignũ, valet electio facta à minori, quàm à tertia parte,etiam ab vno ſolo de dignis:ex quo ſiunt ex vno contextu.Io.An.hic ſuper glo.fi.tenet,ꝙ vbi maior pars elegit ignoranter indignum, & minor pars dignum, caſſabitur vtraq; electio.vna,quia de indigno:altera quia à minori parte.nam regula eſt,ꝙ electio minoris partis nunquàm confirmatur,niſi in caſu.c.ſcriptum.ſ.e. vel niſi ius partis maioris reſideat in minori : ita ꝙ ex fictione minor cenſeatur totum Capitulum,vel maior pars.& pro opi. Io. An.facit hæc Decre.in qua apparet, ꝙ minor pars hic nitebatur priuatione maioris partis,dũ tex.dicit[ꝓpter qđ illis ipſo iure priuatis] &c.remittit etiam Io.An.ad no.per eũ.ĩ. eo. c. eccleſia. &c.

S V M M Æ.

1 *Beneficia plura habens non poteſt eligi ad epiſcopatum.*
2 *Procurator poteſt conſtitui in cauſa electionis ad opponendum crimina.*
3 *Electores poſſunt petere confirmationem ſuæ electionis.*
4 *Beneficia plura retinens incurrit infamiam.*
5 *Eccleſiam retinens,qua priuatus eſt,dicitur furtum committere.*
6 *Epiſcopus ſuper pluralitate beneficiorum diſpenſare non poteſt.*
7 *Confeſſio procuratoris eligentium non nocet electo.*
8 *Delegatus Papæ ad cauſam electionis poteſt prouidere etiam eccleſiæ cathedrali.*
9 *Proceſſus quando eſt iuratus, debent irritari litis conteſtatio, petitio,iuramentum calumniæ,& ſimilia.*
10 *Dignitas & perſonatus qualiter differant.*
11 *Falſitatis ſuggeſtio,& veritatis ſuppreſsio vitiant gratiam.*
12 *Diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum quid operetur.*

D Vdum. Caſus. Habens plures dignitates, vel plura curata ſine diſpẽſatione Papæ ineligibilis eſt. hoc d. Egi. diuidit in tres partes tantùm. In prima ponitur rõ partium coram Papa.In ſecunda ibi [nos igitur.]cõmiſsio cauſæ, & proceſſus iudicum.In tertia,ibi [licèt autem proceſſus.] ¶ No.pri
1 mò, ꝙ habens † plures dignitates, vel beneficia curata non põt eligi ad epiſcopatum. an autem iſta pluralitas reddat eũ ineligibilem ad minores dignitates,& minora beneficia(puta ad archidiaconatum, & canoniã.)quidam,ꝙ non.quia nõ reperitur iure cautum.Non ob. iſte tex.quia loquitur in epiſcopo,in quo requiritur maior perfectio.Cõpo.dicit, ꝙ de rigore iuris dicta pluralitas reddit pluralem inhabilem, etiam ad iſta minora beneficia.& idẽ Guli.in Spe.tit.2.§. videndũ. ad fi.ver.ſed nunquid haber.nam talis eſt violator canonicatus.de cle.non reſi.c.quia.& 70.diſt.c.ſanctorũ.violatores ãt canonũ deijciũtur ab obtento.25.q.1.c.violatores. Hodie verò cõtra tales plura beneficia obtinentes emanauit.extra eo. conſtitut.execrabilis.§. quia verò deinceps. qua cauetur, ꝙ ſi primum beneficiũ, quod vacat abſque morę diſpendio in ordinariorum manibus ſub teſtimonio publico non dimittant. ſunt priuati ſecundo, & inhabiles ad ſacros ordines, & ad quæcunque beneficia,& ibi vide.¶ Secundò no. ꝙ partes hic comparuerunt corã Papa per procuratores. qũo autem cauſa deuoluta fuerit ad Papã,non dicitur in tex.ſed poteſt dici,ꝙ per appellationem,iuxta no.in c.1. & c.cupientes.ĩ.
2 eo.lib.6.¶ Tertiò collige etiam, ꝙ procurator † põt conſtitui in cauſa electionis ad opponendum crimina,& defectus. de quo in Cle.procurator.ĩ.de procura.¶ Tertiò no.ꝙ ele-
3 ctores † poſſunt petere confirmationem ſuæ electionis.concor.ĩ.de cau.poſ.c.cum eccleſia Sutrina.& ſ.c.proxi. an electus ſit vocandus in iſto iudicio.tangit Io.An.ſuper ver.conſtitutis.& ĩ.dicam.¶ Quartò no.in ver.inter alia.ꝙ noua cõſtitutio prohibens quem plura beneficia retinere, extendit ad beneficia acquiſita ante dictam cõſtitutionem,vt hic, ibi [eoq; dimiſſo retinuit]&c. vbi tranſgreſſor conſtitu. de multa.dicitur, qui retinet beneficia acquiſita antè ipſam cõſtitutionem.Facit ad no.in c.1.ĩ.de conſan.& affi.in Cle.& ff. de his,qui no.infa.l.quid ergo.in prin.quæ facit contra. ¶ Quin
4 tò no. † ꝙ ille, qui plura beneficia retinet, incidit in vitium
a cupiditatis, [a] & tranſgreſsionis notam incurrit.i.infamiam.
b Contemptor ergo canonum [b] videtur infamis, vt hic. & 6.q. 1.c.infames.cupidi etiam prohibentur ordinari. quia facilè deuiant à vero.26.diſt.§.1.& 85.diſt. c. Florentinum. ¶ Sextò no. ꝙ non debet quis committere id, à quo debet alios prohibere.de quo in glo.& plenius.ĩ.de na.ex lib. vẽ. c.vno. & vide quod no.ĩ.de ſta.regu.c.ea quæ. in gl.1.enim. ¶ Se-
5 ptimò no.† ꝙ qui retinet eccleſiam,qua priuatus eſt, ipſo iure dicitur cõmittere furtum,& rapinã, & contrectare rẽ alienam.non ergo facit fructus ſuos tanquàm malæ fidei poſſeſſor, vt l.certũ.C.de rei vẽd. ¶ Octauò no.in ver.verũ. vbi eſt
6 ſecunda pars, † ꝙ epiſcopus [c] non poteſt diſpenſare ſuper
c pluralitate beneficiorum.de quo in gl.fi.& 70.diſt.c.ſanctorum.¶ Nonò no.in verſi.nos igitur.ꝙ circa inhabilitatẽ electi attenditur tps electionis: tunc ſi plures eccleſias detinebat,electio fuit nulla,nec conualeſcit: licèt poſtea dimiſerit. quod an ſit verum,dicã.ĩ.c.ſi eo tpe.de reſcrip. lib.6.& facit quod no.ſ.eo.c.dudũ.¶ Decimò no.ſup eodẽ verſi.ꝙ cõfeſ-
7 ſio † ꝓcuratoris eligẽtiũ nõ nocet electo.nã licèt.ſ.ver. ꝓxi. ꝓcurator fuiſſet confeſſus pluralitatẽ beneficiorum.tñ Papa mandat hic iterum de hoc inquiri. Et hoc eſt verũ, qñ cõfitet

de his,quæ contingũt perſonã electi.concor.quod no.Io.An.
de reſti.in integ.c.2.in glo.per monachos.2.col.ver.ſecus eſ-
ſet.¶Vndecimò no.ꝙ ille,qui plures eccleſias retinet haben
tes curam,debet oſtendere ſecum diſpenſatũ per ſedẽ Apo-
ſtolicam.& ſic cogitur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis.an
aũt hac lite pendente poſſit ille,ad quẽ pertinet dictorũ be-
neficiorũ collatio,illa cõferre,dicã.j̃.& hoc per Io.An.ſuper
ver.diſpenſatum.¶Duodecimò no.in ver.partibus.arg.ꝙ de
8 legatus † Papæ ad cãm electionis põt prouidere eccleſiæ ẽt
cethedrali. quod quidam non aduertens deciſum ita conſu-
luit, ſed malè,ſecũdũ Io.An.dicit enim,ꝙ in deciſa contine-
tur,qũo Papa hic expreſsè prouiſionẽ cõmiſit.¶Decimoter
tiò no.in ver.licèt:qũo fiat litis conteſtatio: quia nõ per poſi
tiones,& reſponſiones ad eas,ſed per petitiones, &c. cõcor.
j̃.de lit.conte.c. vno. Et collige ex hoc neceſſariam fore litis
conteſtationem ſuper exceptionibus oppoſitis contra ele-
ctũ.Ad idẽ.j̃.de iudic.c.exhibita.& ibi dixi. & de modo po-
nendi tractauit hic Gof. & Hoſt. de quo plenius vide in titu.
de confeſsis.lib.6.& de poſitionibus in Spec.collige etiã hic,
ꝙ per obiectum exceptionis peremptoriæ non fit litis cõte-
ſtatio.de quo.j̃.de lit.conte.c.2.¶Decimoquartò no.in ver.
9 tandẽ.† ꝙ irritato proceſſu,debẽt irritari petitio, litis conte
ſtatio , iuramẽtum calũniȩ,& ſimilia.irritato ergo proceſſu,
omnia ſunt à capite inchoanda, vt hic. & an idem , ſi pereat
inſtañ.dixi.j̃.de iudi.in c.venerabilis.& plenè per Bar.in l.cũ
lite mortua.ff.iudi. ſol. Et aduerte hic ad reſponſionem ele-
cti. Reſpondit enim,ꝙ non erat ſua electio irritanda : ſed nõ
petijt confirmationem.an ergo iudex confirmare potuerit,ſi
reperit confirmandã:vel ipſe electus petere potuerit. dic, vt
j̃.de offi.dele.c.cum contingat.per Inno.facit.c.oblati. con-
iuncto principio cum fine.j̃.de appel. ¶Decimoquintò no.
ꝙ vbi agitur de criminibus(puta,ꝙ quis retinet plura benefi
cia)debet ille,contra quem obijcitur, reſpondere de verita-
te.Ex quo collige,ꝙ debet quis reſpondere poſitionibus cri
minoſis.quod an ſit verum,dicã.j̃.¶Decimoſextò no.in ver.
ſed cum in iure.qualiter probatur, ꝙ dignitas habeat curam
animarũ, & in quibus conſiſtat cura. Omnia enim , quæ hic
enumerantur(.ſ.ſuſpendere,excõicare,abſoluere,interdice-
re,& viſitare) ſunt de cura : quia omnia ſunt medicinalia ani
marũ.2.q.1.c.multi.& 11.q.1. c. placuit. cum ſeq.& præce-
den.Et vide quod notat etiam Io.An.j̃. de offi. archi.c.ſatis.
& de ſenten.excõ.c.cum deſideres.Et aduerte ſecundũ Pe.&
Egi.ꝙ ſeptem poſitiones factæ fuerunt huic electo:quia ſi fie
ret vna poſitio de omnibus rõne falſitatis in vno Capitulo,
poſſet tota negari.de quo no.j̃.de confeſ.c.1.lib.6. ſecundũ
Io.An.tu dic,vt no.Bar.in l.1.ff.de verb.oblig.¶Decimoſe-
10 ptimò no.hic colligit Abb.differentiã inter dignitatem,† &
perſonatũ.nã dignitas dicitur,cum habet curam: ſed perſo-
natus ſine cura.quod eſt falſum.de quo remittit Ioan.An.ad
no.in c.de multa.j̃. de præben. in gl.ſciendum eſt.& aduer-
tẽ ad iſtam æquiparationem de perſonatibus ad beneficia cu
rata.quia eſt bona quò ad caſum huius Decre. ſed non quò
ad c.ſuper ſpecula.j̃.qui mo.vel cle.vt s̃.eo.tit.c.1.lib.6.licèt
Gof.& Hoſt.hic dixerunt contrarium.¶Decimooctauò no.
11 in ver.inſuper. ꝙ falſitatis ſuggeſtio,† & veritatis oppreſsio
vitiat gratiam.de quo.s̃.de reſcrip.c.ad audientiam. dixerat
enim iſte,ꝙ fuerat aſſecutus plura curata beneficia.quod eſ-
ſe non poterat ſine diſpenſatione, vt in tex. Et de effectu di-
ſpenſationis Papæ circa pluralitatem beneficiorum no. Spe.
tit.2.§.videndum.ver.illud.vſque ad fi.§.& in ver.porro.vbi
de quodam effectu inſufficientis diſpenſationis. de quo ho-
die eſt tex.in c.ſi gratioſè.de reſcrip. lib.6. & quoſdam effe-
ctus notauit hic Compoſt. de quibus hodie ſunt caſus in c.
non poteſt.de prȩben.lib.6.& quod ibi no.& in Clem. ſi plu
res.de præben.& in d.§.videndum.ver.illud. ¶Decimono-
nò no. ꝙ poteſt quis retinere plures eccleſias parochiales,
quarum vna dependet ab alia:quas principaliter non poſſet.

ad hoc c.ſuper eo.de præben.lib.6.& vide quod no.in Cle. li
teras. ¶Viceſimò no.ꝙ põt habere quis vnam intitulatã, &
aliam commendatam.de his cõmendis Hoſt. & Egi. tractãt
hic.& Inn.j̃.de appella.c.ſi conſtiterit. & hodie plenius in c.
nemo deinceps.j̃.eo.lib.6.& vltra no. ibi quærit hic Io.An.
ſi epiſcopus fecit commẽdã, an teneat talis electio. tenet Io.
An.ꝙ ſic.arg.j̃.de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem. & c.
cum noſtris. & c.auditis.s̃. eod. vbi de hoc.quærit etiam,an
clericus alterius diœce.ſine licentia ſui epiſcopi poterit ſuſci
pere hanc commendã.quidã ꝙ non.Inno.& Hoſt. contra,vt
hic in nouella ſuper ver.commendatã.ad fi. ¶Viceſimopri-
12 mò no.in verſi.nec intentionis.quia diſpenſatio † ſuper plu
ralitate beneficiorum non operatur aliud , quàm vt plurali-
tas non noceat:ſed non operatur , ꝙ illas eccleſias aliter ca-
nonicè poſſideat:vnde diſpenſatur cum aliquo,ꝙ præter ob
tenta poſſit vnum beneficiũ curam habens liberè recipere,
ac licitè retinere , ꝙ per hoc in obtentis non intelligitur di-
ſpenſatum.& ſic iſta dictio,præter,hic ponitur incluſiuè. ſed
contra de annu.leg.l.ſcio.§.vxori.& l.1.in fi. de pig. ac. & ff.
de procu.l.ſed & hæ.§.prætor. ſed dicta iura loquũtur in ma
terijs fauorabilibus , vbi larga debet fieri interpretatio , &
ponitur incluſiuè: ſecus in materia odioſa,vt in diſpenſatio-
nibus,vbi ponitur excluſiuè,vt hic in nouella.ſuper verbo de
nouo.quid de dictione [non ob.] an inducat diſpenſationẽ
in obtentis.dic vt in c.non poteſt.de prȩben.lib.6.¶Viceſi-
moſecũdò no.ꝙ poteſt quis renunciare liti,etiam cum non
reſtat niſi ſententia. de quo etiam dic, vt in l. poſtquàm liti.
C.de pactis. ¶ Venio ad oppo. dicitur hic , ꝙ contra electũ
oppoſuit ſe Archi.& quidam alij : & tamen in tex.non colli
gitur,ꝙ electus,vel electores petierant confirmationem.Sed
contra hoc oppo.& videtur , quòd ceſſet exceptio, vbi ceſſat
actio,vel intentio , vt patet ex diffinitione exceptionis , quæ
eſt actionis excluſio,vt l.1.ff.de excep. & l. ſi qua C. de non
nume.pecu.So.Io.An.ſuper verbo contra electũ. ſoluit iſtud
contrarium tribus modis. Primò ꝙ ſpeciale eſt in electioni-
bus propter periculũ animarum.arg.j̃.de appel.c. conſtitu-
tus.il 1.& 2.& c.oblatæ.& quod no.Ioan.And.de exceſ. præ
la.c.inter dilectos.Alij dicunt,ꝙ fuit petita confirmatio:ali-
ter nõ haberet locum exceptio contra electum,vt d.l.1. Alij
dicunt,ꝙ ideo declaratur proceſſus nullus in prima parte. c.
quia ſimpliciter fuit oppoſitum,& iuratum hincinde,ac poſi
tiones factȩ:& ideò caſſatur electio,vt patet.j̃.in §.partibus.
& §.licèt.Prima opi.placet Inno.Ho.dicit,ꝙ doctor iuris ca
uonici nõ debet curare de iſtis apicibus iuris, vt patet in eo,
quod legitur,& no.s̃.e.c.cum nobis olim.vbi patet, ꝙ in tali
bus multũ exuberat officium iudicis.Ex præmiſsis ergo cõ-
clude,ꝙ electo,vel alio eius nomine non petente confirma-
tionem,poteſt ille, qui ad excipiendum admittitur, electio-
nem principaliter impugnare , & petere irritari, vt patet ibi
in verſicu. tandem . Et ſi principaliter hoc petit , videtur ꝙ
aſſumat naturam actoris , & poſſit prætextu excommuni-
cationis repelli : ſecus ſi ſe opponeret petenti confirmatio-
nem : quia tunc cenſetur reus,vt not. inf.de excep.in c. dile-
cti.& de iudi.c.exhibita. ¶Secundò oppo.dicitur hic,quòd
Archid. & ſequaces , & canonici comparebant per procu-
ratorem in hac cauſa: ſed contra. nam opponere contra ele-
ctum videtur actio popularis : in qua non admittitur pro-
curator.ff.de popu.ac. l.1.& l.in popularibus. & quod no. j̃.
de accu.cap.ſuper his. Solu.hoc tangit Ioan.And. ſuper ver.
electum . & dicit , quòd iſta non eſt actio popularis : ſed
quaſi popularis . ¶ Tertiò oppo. dicitur hic , quòd fuit op-
poſitum contra iſtum electum , quòd detinebat plura be-
neficia , & per conſequens reddebatur Inhabilis ad iſtam
prælaturam . Sed contra hoc oppo. & videtur , quòd dicta
exceptio fuerit ineptè concepta , cum potuerit ipſe retinere
ex diſpenſatione . & ſic in dubio interpretanda , ſcilicet in
meliorem partem, & cõtra probantem.j̃.de proba.c.in præ-
ſentia.

ſentia.& de præſcri.c.ſi.So.Ioan.An.ſuper ver.obiecta.ſentit
illud contrariũ. & dicit poſt Inno.Ho. & Compo. ꝙ proba-
tiones obiectorum,quȩ fiunt contra electiones, debẽt inter-
pretari in dubio in beniguiorẽ partem. vnde ſi probatur ar-
chi.dediſſe archidiaconatũ ſub annuo cenſu, põt intelligi de
ſpiritualibus:& hoc illicitum.& de temporalibus: & hoc li-
citum.j̃.ne præla.vi.ſuas.per totum . In dubio erit probatio
hoc modo ſumenda.Et ſic dicit Compo. ſe obtinuiſſe in ele-
cto Lingonieñ.Item ſi dicãt teſtes electum iraſcibilem:intel-
ligi enim debet in dubio iraſcibilẽ.ſ.proſequendo vitia, zelo
iuſtitiæ.& hæc interpretatio latior ſit potius in accuſatione,
quàm in exceptione.& ex prædictis colligit Ho.ꝙ incautè fa
cit aduocatus electi , qui petit declarari à principio talẽ du-
biam exceptionem,cum facit talia interrogatoria,propter q̃
talis exceptio dubia declaratur in deteriorẽ partẽ contra ele
ctum:cum probata ſimpliciter non releuet probantem , per
iam dicta. & prædictorum opinio poteſt eſſe vera,cum talis
exceptio dubia probatur per teſtes : ſecus ſi per confeſsionẽ
illius,contra quem excipitur.nam tunc contra eum interpre
tatur in deteriorem partẽ:niſi ipſe probet in benigniorẽ par
tem,vt eſt caſus no.in c.cum dilecti.j̃.de accu. & vide quod
not.Bar.in l.2.ff.de duo.re.circa.fi.¶Quartò op.dicitur hic,
ꝙ iſte decanus obtinẽdo prædictas eccleſias, quibus erat ip
ſo iure priuatus,commiſit furtũ,vel rapinã.Sed contra, quia
furtum non cõmittitur in re immobili.& ideò dicit tex. quo
dammodo . quæ dictio eſt nota improprietatis, vt l. ſi me in
vacuã.ff.de acqui.poſ.Et aduerte qđ dicit glo.ſ. ꝙ excuſatur
à furto qui credit dominum permiſſurũ.nam ſi illud dictum
eſſet ſimpliciter verum,ſemper abſolueretur reus, qui dice-
ret dñm permiſſurum : cum tñ dominus intelligatur ſemper
vetare niſi expreſsè conſentiat , vt l. qui vas. §. vetare.ff. de
fur.Nam hoc debes intelligere,niſi credulitas ſit craſſa,& ſu
pina.vnde ex coniunctione perſonarum , qualitate facti , &
alijs circunſtantijs hoc arbitrabitur bonus iudex,ſm̃ Ho.qui
dicit,ꝙ ſi inuenis rem alienam , debes illam facere p̃coniza-
ri,vt furti ſuſpicionem euites,vt l.falſus.§. qui alienum.ff. de
falſis.¶ Circa prædicta incidenter quæritur de tali quæſt.Iu
dex inquiſiuit cõtra aliquem de furto : comparet dñs rei ſub
tractæ, dicens , ꝙ illam rem acceperat ille de ſua voluntate:
an ille liberetur ab actione furti.Ia.But.diſputando tenuit,ꝙ
ſic. nam ſicut priuatus non poteſt quem accuſare de furto,
inuito domino rei ſubtractæ.ita nec iudex inquirere, qui ſuc
cedit loco partis. Bar. tenet contrarium in l. inter omnes.§.
rectè.ff.de fur.cum enim agitur ad vindictã publicã, vt l.lici
tatio.§ qđ illicitè.ff.de publi. confeſsio domini nõ præiudi-
cat rei publicæ: ſicut nec confeſsio filijfami. vel ſerui præiu-
dicat patri,vel dño in his,quæ ipſis mediantibus,patri, & do
mino acquiruntur.facit quod no.in l.2.ff.ſi ex noxa.cau.aga.
ex quibus aũt ille contrectans rem alienam debeat credere
dominum permiſſurum. vide per Bar. in d.§. rectè. poteſt ẽt
dici,ꝙ in caſu huius.c. ideò iſte non commiſit furtum . quia
dictæ parochiales vacabant per adeptionem archidiacona-
tus.vnde ſicut iacente hæreditate,nõ committitur furtum de
re hæreditaria,vt ff.de crimi.expil. hæredita. l. 3. ſic videtur
etiam de beneficio vacante.Non obſtat,ꝙ vacante beneficio
epiſcopus , vel Capitulum ſuccedit in eius adminiſtratione.
nam nõ minus ex hoc dicitur beneficium vacare.facit quod
not. in c.cum ſuper.de cauſa poſſeſ. & propriet. & cap. cum
olim.de reſtitu.ſpolia. ¶Quintò oppo.dicitur hic, ꝙ animæ
per iſtum dictas eccleſias parochiales iniuſtè detinentem dã
nabiliter ſunt deceptæ.& ſic innuit, ꝙ non valuerit abſolutio
illius ſine pœnitentia per eum impoſita. Sed contra hoc op-
po.& videtur,ꝙ ſufficiat ſola credulitas quò ad hoc , vt quis
ſit abſolutus in foro pœnitentiali, vt j̃.de bap.c.debitum. &
de presby.non bapti.c.apoſtolica. nam cum quis toleratur à
ſuperiore in adminiſtratione , videñ valere omnia , q̃ gerit.
8.q.4.c.nonne. & hanc partem tenet glo. quæ incipit. qa cũ

dicit tamen Io.An.ꝙ ſi hoc ſcirent ante mortem,debent ite-
rum confiteri.de pœn. & remiſ.c.omnis.& c.quod autem.&
aduerte quia prædicta quæſtio loquitur de abſolutione fori
pœnitentialis an facta ab eo, qui putatur prælatus,& nõ eſt,
teneant.de alijs autem adminiſtratis per talem,an teneãt,vi
de s̃.eo.c.nihil.& c.ꝙ ſicut.& j̃.de reſtit.ſpolia.c.in literis. in
nouella.poſt Inno. ¶ Sextò op. ad ver. licèt autem. vbi dici-
tur,ꝙ proceſſus non teneat,quia omiſſa fuit lit.conte.Sed cõ
tra quia hic agebatur de electione: ergo procedi potuit,li.
non conte.vt j̃.vt li. non conteſt.c.quoniam frequenter.§.1.
dic,ꝙ ibi loquitur , cum proceditur contra abſentẽ : ſecus ſi
contra præſentem,vbi eſt neceſſaria conteſtatio iure iſto.ea-
dem diſtinctio fit in cauſa ap.j̃.de app.c. interpoſita.& c.per
tuas.hodie verò in cauſis electionum litis conteſtatio non re
quiritur,vt in Cle.diſpendioſam. de iudi.cum autem aucto-
ritate reſcripti petit aliquis ſibi prouideri, & tertius ſe oppo
nit: an requiratur litis conteſtatio, libellus, & ordo iudicia-
rius,tenet hic Ioan.An.ꝙ nõ ſuper ver. conteſtationem litis.
remittit ad no.per eum.j̃.de deſpon.impub. c. ad diſſoluen-
dum.in glo.quid ſi.& de re iudi.c.de cetero.in gl.1. ¶ Septi-
mò op.dicitur hic,ꝙ ſi electionis tempore poſſidebat dictas
eccleſias parochiales , debet dicta electio irritari. & ſic in-
nuit,ꝙ ſi poſt electionẽ de ipſo factam dictas eccleſias dimi
ſiſſet,non prodeſſet ſibi.Sed contra. quia renunciauit electio
ni tempore,vel poſt,præſumitur peccauiſſe: quia pœnitentia
peccata purgãtur. 50.diſt.c.ferrum. nec minus valet electio,
licèt electus ſit peccator,vt j̃.eo.c.eccleſia.in glo.impropriè.
Sol.dicit Io.And.ſuper ver.electionis tẽpore.ꝙ ſi dimiſsio fit
tpe electionis,vel poſt,præſumitur pœnitentia ficta, & ambi
tioſa propter honorem habendum : ſed ſi de veritate pœni-
tentiæ cõſtaret,& eſſet præſumptio ambitionis , de ȩquitate
non admitteretur exceptio criminũ,in quibus non eſt neceſ-
ſaria diſpenſatio:nam quandoque eſt neceſſaria, vt not.j̃. de
temp.or.c.ex tenore.& c.ſi. In caſibus verò in quibus eſt ne-
ceſſaria diſpenſatio, vt eſt quando electus accuſatur de crimi
nibus,vel contra eũ excipitur: an poſſit lite pẽdente ſup cõ-
firmatione electionis ſuperior cum electo diſpenſare, diſpu-
tat hic Io.An.poſt Inno.& tenet, ꝙ delegatus Papæ diſpenſa
re non poſſit.ſed debet referre delegãti , qui poterit lit. pen.
diſpenſare.quia ſi Papa eſt miſericors,nõ ſit oculus neq̃. 26.
q.ſi.c.alligant.Et eſt hoc verum,qñ diſpenſatio non tendit in
alterius præiudicium:quia tunc fieri põt lite pẽdente,qñ ille,
cũ quo diſpenſatur,egit pœnitentiam: ſecus ſi pœnitentia tẽ
deret in p̃iudiciũ alterius:puta diſpẽſatur cum aliquo, vt red
datur habilis ad teſtimoniũ, vel ad accuſationem . Subdit tñ
Ho.ꝙ licèt Papa ꝓbato crimine in modũ accuſationis,vel de
nũciationis grãm facere poſſit:non tñ decet.ad hoc de voto.
c.magnæ.alius tñ iudex nõ poſſet, ex quo accuſator excipit,
vel denũciatur:licèt aliud de illo , qui per ipſum petat ſalutis
conſilium. remittit ad no.j̃. de homi. c.ſignificaſti.& de cle.
excõ.mini.c.clerici.ſuper.1.glo. ¶ Octauò op.dr̃ hic in ver.
tãdem.ꝙ electus rñdit poſitionibus:ſed contra. quia hic age
batur de crĩe.ſ.ꝙ illicitè detinebat eccleſias illas. Sed cõtra.
quia poſitionibus criminoſis non eſt rñdendũ. nã nullus te-
netur ſe prodere.de pœni.diſt.1.c.non tibi dico. nemini.n.di
cendum eſt, vt ſe prodat in publicum.2. q.1.c.ſi peccauerit.
So.iſtud contrarium ſentit Io.An.ſuper ver. decidenda veri-
tate.& ſoluit Inno.ꝙ de occultis nõ cogit rñdere : cũ de ipſis
eccleſia non iudicet,vel inquirat.j̃.de ſimo. c. ſicut nobis. in
fi.De manifeſtis aũt iurare, & reſpondere tenetur . quo caſu
ſi confitebit aut crimẽ,aut infamiam : ſi crimẽ,repelletur,de
dignitatibus.l.3.& j̃.de exceſ.præl.c. inter dilectos . Si verò
confiteẽ infamiã ortã contra eũ alicuius criminis, cogetur ſe
purgare:aliàs tenetur ſi nõ ſe purgauerit.j̃.de purg.ca. ꝑ to-
tũ.Alij dicũt,ꝙ de omnibus illis criminibus, q̃ impediũt exe
cutionẽ officij poſt peractã pniam rñdere teneẽ.& q̃ ſint illa.
dic,vt j̃.de renũ.c.niſi cũ pridẽ.§.1.de teſte an rñdere coga-
tur.

tur.dic vt j̃.de teſti.c.cũ cãm. plenius tñ de hac materia, añ ſ. qs cogatur rñdere poſitionibus criminoſis. dic ꝑ Bar. in l. Marcellus.ff.rerum amo. ¶ Nouò op.& vr̃,ꝙ ver. tandẽ.contrarietur principio. in quo non apparet, ꝙ electus fuerit in cã:ſed electores tm̃.dicit,ꝙ aut agitur ad pœnam contra electores: aut agitur de crimine electi. primo caſu nõ debet electus vocari. ſcd̃o ſic.vel aliter. aut electus nondum cõſenſit: & non debett vocari. aut conſenſit: & eſt vocandus. tu dic plenius.j̃.de re iud.c.pe.vbi de materia, an ſnĩa lata contra electores præiudicet electo, vel econtra. ¶ Circa efficaciam diſpenſationis quærit ſuccinctè Io.An.de quibuſdam q̃õnibus.Prima eſt, ſi habenti duos perſonatus Papa indulget, ꝙ poſsit alium recipere. & ex ipſis habebat vnum minus canonicè. licèt quò ad iſtud non proſit diſpenſatio,prodeſt tñ quò ad aliud:quia illud cum nouiter adepto poterit licitè retinere.¶ Quærit ẽt ſi diſpenſatur cum aliquo,ꝙ poſſit retinere plures eccleſias,ſi canonicè conferantur.& conferantur ſibi minus canonicè:licèt ſibi dicta diſpenſatio nõ proſit quò ad hoc,ut poſsit retinere:prodeſt tñ quò ad hoc,vt excuſet à pœna pluralitatis.ſubiungit ꝙ licèt ſequẽs diſpenſatio faciat quẽ iuſtũ poſſeſſorẽ: tñ non excuſat ex fructibus perceptis in ꝓteritũ.¶ Quærit ẽt,ſi Papa gratioſè conceſsit epõ, ꝙ cũ vno ex clericis ſuis poſsit diſpẽſare ſuper pluralitate,debeat dicta grã intelligi ſcd̃m ius cõe: hoc eſt ꝙ valeat diſpẽſare cum clerico,qui ſit ſublimis perſona,vel literata.arg.j̃.de præbẽ. c.de multa.in fi.quidã cõtra, qñ Papa conceſsit hoc motu ꝓprio:cum eius beneficiũ tunc ſit latiſsimè interpretandũ,ar. j̃.de ꝓben.c.ſi pluribus.lib.6. & licèt diſpenſatio proſit quò ad eccleſiã militantẽ:nõ tñ quò ad Deũ (ſi nõ ſubeſt iuſta cã diſpenſationis)ſunt ſecuri.51.diſt.c.qui in aliquo.1.q.7.c.& ſi illa. & facit quod no. de voto. c.non eſt. in gloſſ. 2.quædam alia hic no.ꝑ Compoſt.decidit ver. illud vſq; ad fi.§.in quo in ver.porro.inuenies de effectu inualido diſpẽſationis. ¶ Vlterius quęrit.dictũ eſt de diſpenſatione Papæ, ꝙ poſsit impetrans ꝓter obtenta collatum nouiter beneficium licitè retinere.videtur ꝙ ſic:quia iſta dictio,ꝓter, includit: vnde ſi teſtator legat mihi fundum,præter centũ,potero etiã petere centum,vt ff.de an.leg.l.ſcio.§.vxori. contrariũ tenet Inn. & dicit,ꝙ aliud in vltimis voluntatibus,& rebus priuatis:aliud in eccleſiaſticis,& de iſta dictione,præter,an includat,vel excludat,hic habetur,& plenius in d.§.vxori. ¶ Vlterius tãgit hic aliqua de cõmenda. & de cõmenda parochialis eccleſiæ dic,vt in c.nemo deinceps.de elec.lib.6.& quod ibi no. & vltra ibi no.quęrit hic Io.An.ſi epſ fecit cõmendã,non vocatis his,qui læduntur,qui poſt talẽ commendã eligunt:an teneat electio.quidã,ꝙ ſic, qñ epſ ſine cauſa, & malicioſè facit dictã cõmendam.arg.de iure pat.c.poſtulaſti Alij dicũt,ꝙ nõ tenet talis electio,non caſſata tali cõmenda.arg.s̃.eod.c.auditis.vbi de hoc.& de exceſ.pręla.c.inter dilectos. ¶ Quærit etiã,an clericus poſsit recipere hanc commendam in aliena diœceſi ſine licentia ſui epi.quidã,ꝙ non:quia licèt prælatura ipſius Capitulum non habeat: habet tñ generalem, & liberã,vt no.in d.c.nemo deinceps.Inno.& Hoſt.contra.quia non obligatur ad tenendam commendã, niſi quãtum voluerit.vnde ad mandatum ſui prælati illam dimittere oportebit. Nec ob. ꝙ non debet eſſe alicuius generalis procura. j̃. de obli.ad rati.c.vno. quia vt dicunt,non eſt alia pœna, niſi quia cogitur adminiſtrationem dimittere, aliter deponitur. & ſi in fraudem fuerit deprehenſus per eccleſiam,non iuuatur.& ſic intelligitur.ne cle.vel mona.c.2.

ADDITIONES.

a ¶ Vitium cupiditatis Adde Doct.in c.cum iam dudum. inf. de præben. Doct.in c.quia nonnulli.de cle.non reſi.Et habetur ad Thimo.3. c. & in c.non liceat.86.diſt. Card.Alex in c.quoniam.27.diſt.

b ¶ Contemptor canonum.vide glo.in c.ex literis.de conſti.Doct.in c.cũ omnes.e.tit.Bal.in l. 1.C.quæ ſit longa conſue.& in l. ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cleri.

c ¶ Epiſcopus. vide quæ dixi in repetitione mea.c.1.de celebra.miſ.

IN Geneſi. Irrita eſt electio, quam collatio non ꝓceſsit: vel q̃ facta fuit non à maiori parte Capituli: vel quæ non fuit cõis. & ſunt tres partes.Prima ponit tres caſſationis cauſas.Secunda caſſat, ibi[nos]Prima verò cauſa vſque ibi[nec ẽt plenè.]Secunda vſque ibi[nec etiam.] ¶ No.primò,ꝙ habẽda eſt collatio,qua omiſſa,vel tardè facta,electio non valet,vt s̃. eo.c. cum poſt petitam.& ſecundũ Innoc. iſta collatio debet fieri plena: non ſtudioſè ſemiplena, vel perfunctoria. de dubio ergo,quod emergit in collatione,debet plenè diſcuti: nõ autẽ diffiniri,vel probationes recipi. quia vnus canonicus non eſt iudex alterius.nec par in parem,&c.s̃.eo.c.innotuit. Nec ob.de offi.ordi. c.irrefragabili.§.exceſſus. quia ibi agitur de correctione exceſſuum,ſuper quibus Capitulũ eſt iudex.ſed hic agitur de iure Capituli, quod qñq; ad vnum deuoluitur. s̃.ti. 1.c.gratum.& ſic iſte non eſt iudex aliorũ:nec alij iſtius. quia cum quæratur de iure vnius alteri accreſcendo,meritò inuicẽ ſunt ſuſpecti.ar.no.in l.de iure.ff. ad munici. ¶ Circa aũt iſtam collationem no. ꝙ multæ ſunt opi. dicunt enim q̃dam,vt Inn.ꝙ ſi nullum dubium motum ſit,ſufficit,ꝙ de plano fiat collatio,& in genere ſine alia diſcuſsione: vt ſi dicat. nos habemus plures voces,quàm vos. Item meliorem zelum;quia religioſum,non conſanguineum,ſicut vos: non eſt maior ſciẽtia vr̃a,quàm noſtra ſit. Si verò contra vnũ allegetur ſcientia electi alterius: vel ꝙ aliqui de numero ſunt excõicati,vel infames, de his plenè diſcutietur,vt hic. & C. de fal.l.5.& l.vbi.vnde ſi dubitetur,an aliquis ſit vocandus, vel non,debet plenè diſcuti de iure abſentis.& iſta eſt opi.Inno. Alij dicunt,ꝙ qualitercũq; contradictio,vel dubium occurrat,ſufficit collatio,& diſcuſsio generalis ſimplex.& hoc tenet Compo. & hanc collationem dicunt neceſſariam, etiam ſi vnus eligatur,non numeri ad numerũ:quia non cadit. nec zeli ad zelum:nec meriti ad meritũ. quia ſimiliter non cadit: ſed generalis, & ſimplex: vt ſic deſeruiatur verbis conſtitu. quia propter.in qua ſimpliciter dicitur,ꝙ fiat collatio: vt ſic in dubio deſeruiamus verbis, quantum poſſumus.ff.de exerci.l.1.§.is qui.& hanc tenet Hoſt.cũ enim quinq; ſint opi.an vitiet omiſſa collatio.quas hic refert Io.An.conſulit Hoſt.ꝙ ſemper fiat.quia quæ dubitationis tollendæ cauſa &c. vt l. q mutuam.ff.mandati.& tene certum &c.de pœniten.diſt.7.c. nullus.& abundans cautela &c.C.de teſta.l. conſulta. qualiter fiant iſtæ collationes, vide in Spec.eo.ti.§.1. ver.publicatione.& vtrùm iſta collatio exigatur, cum proceditur ꝑ formam compromiſsi.dicit Compoſt. ꝙ bonum eſſet ipſam fieri,cum non eſt neceſſaria, niſi cum proceditur per formam ſcrutinij, & eſt mens conſtitu.quia propter.ad hoc.s̃. eod.c. Cumana.ibi[quę poſt publicationem ſcrutinij fieri debuit.] &c.aduerte tamen, quamuis collatio, & electio communis ſit de ſubſtantia: non tamen, ꝙ ſinguli collationem faciant: vel expreſsè per ſe in electione, vel collatione conſentiant. habetur.n.taciturnitas pro cõſenſu,vbicũq; ſpecialis, & expreſſus cõſenſus nõ requiritur.54.diſt.c.ſi ſeruus ſciente.maximè in re meritoria,& neceſſaria,ſicut eſt per electionẽ canonicam eccleſiæ prouidere:ſecus in voluntaria,& oneroſa, ſicut eſt ſeruitus,& procu.officium.vt l.filius.§.inuitus. de ꝓcu.& l.inuitum.de ſerui.vrb.præd.ſecundũ Inno.& Compo. ſecus in ſcrutinio,vbi requiritur expreſſus conſenſus, & præſentia ſaltem maioris partis.s̃.eod.c.quia propter. ¶ Secundò no. ꝙ poſt conſenſum ſingulorum præſtitum in ſcrutinio debet ſubſequi communis electio.ſubſequitur enim per pronunciatio.vnius: de cuius pronunciatione electionis aliqua no.hic Vin.quæ vide in Specu.eo.c.§.1.ver.& no.quia.& quatuor verſicu.ſeq. debet enim fieri iſta pronunciatio per vnum,vt dixi,& per verba ſingularis numeri,vt j̃.eod.c.ſicut cum.& de re iudi.c.penul.lib.6.& 63.diſt.c.1. & 2.q.6.c.nominationes. vtrũ autem iſta pronunciatio per vnum vendicet ſibi locum tantummodo in electionibus canonicorum, in

in quibus cum præſentationibus rectorum ſufficit, ꝙ quilibet,prout placet,exprimat votum ſuum: dumtamen in Capitulo non extra Capitulum quilibet de per ſe in via, vel camera.per tales enim conſenſus non quæritur ius canonicatus,ſecundũ Compoſt.qui remittit ad no.s̃.de conſti.cũ M. In his ergo electionibus dicunt quidam, ꝙ hæc pronunciatio per vnum non eſt neceſſaria.Alij dicunt, ꝙ poſt ſingulares conſenſus debet ſequi cõis electio.Hoſt.remittit.s̃.eo.c. quia ꝓpter.& ibi per Io.An.¶ Quid ergo ſi oẽs,vno excepto, volũt alicui dare poteſtatem pronunciandi.ille aũt dicit contrà. dicit,ꝙ ſtabitur voluntati maioris, cum agatur de re neceſſaria:nec poſsit per duos pronunciari:niſi fortè excõicatio,vel aliud rationabile opponatur,ad hoc.j̃.de his quæ fi.à præla. c.1.& c.fi.& licèt vno contradicente,vel pluribus, poſsit vni cõmitti pronunciatio,vt dixi:tñ in illum, qui debet pronunciare,debent ſinguli conſentire, ſi non eſt certa perſona, ad quam ex officio pertineat. Alij dicunt,ꝙ ille,qui habet primam vocẽ,debet illa facere.& hoc placet Inn.& Io.And.remittit ad no.s̃.eo.c.quia propter.& j̃.eod.c. ſicut cum.lib.6. ¶ Quæritur etiam circa pronunciationẽ, ſi in ſcrutinio, vel compromiſſo vota inueniantur diuiſa:nunquid vna pars debet requirere aliam, vt conſentiat pronunciationi ſuæ, vel alijs,quæ facere intendit. dic ꝙ non: quia non poſſunt alij à prioribus ſuis votis recedere, niſi cõiter oẽs, vel maior pars recederent.s̃.de poſtu.c.bonæ.2.ſecundũ Inno.Hoſt.dicit,ꝙ illa potius facit contra. Io.And.remittit.j̃.eo.c.publicato. & s̃.eo.c.quia propter.ſuper ver.conſentit. ¶ Tertiò no.rationes,quare nõ debet ſequi ſingularis electio,ſed cõis.vna eſt, quia idem repetitur.& hoc vult dicere,ſecundũ Hoſtiẽ. ſi dicas,ꝙ ſecunda non ſit electio, ſed nominatio, idem repetit. & eſt ſuperfluũ,ſi dicas,ꝙ ſit electio.& ſic plures.quia qua ratione vox vnius facit vnam electionem, eadẽ rõne & vox alterius aliã.Alia ratio eſt, quia ex ſingularibus propoſitionibus licèt veris &c.& facit iſte tex.ad q.glo.no.in l.ſicut.ff.qđ cuiuſque vniuer.no. vbi ſi oẽs ſingulariter de populo faciunt alicui iniuriam,non diceretur feciſſe vniuerſitas. ad hoc. 12. q.2.c.qui manumittitur.& de iſta materia vniuerſali,& particulari propoſitione vide ſubtiliter.l. ſi is qui duc. §. vtrũ.ff. de reb.dub.& dicit Hoſt.ꝙ iſtæ ſubtilitates non debent conſiderari in cauſis eccleſiaſticis: quia in ciuilibus reprobant, vt l.ſi fideiuſſor.§.quædam.ff.manda.non videtur ergo vis facienda,ſiue ſingulariter per vnum,vel plures conſentiant:ex quo conſentiunt. aſsignat ipſe vltra rationes, de quibus in tex.aliam, videlicet quia gratia Spiritus ſancti debet fieri electio.vt s̃.e.c.cum terra. Cum aũt cõitas vnitatem: ſingularitas verò diuiſionem deſignet, & Spiritus ſanctus nõ deſcendat niſi ſuper congregatos in vnum:ideò cõis electio approbatur,& ſingularis reprobatur,arg.94.diſt.c.ſi inimicus. 16. q.ſi.c.ſicut domini.24.q.1.c.ſciſma.& q.3.c.de illis. de ſumma Trini.c.fi.§.verum.¶ Quintò no. in ver. nec præmiſſæ.ꝙ ad annullandam electionem hic Papa nititur ex contemptu iſtorum duorum.& ſic videtur,ꝙ iudex,qui cognoſcit de meritis electionis,poteſt ex officio opponere de contemptu abſentis.quod non eſt verum, ſi contemptus non proſequitur. poteſt enim ipſam ratificare,ſi velit.vt s̃.e.c.ꝙ ſicut.Intellige ergo tex.ꝙ ſi iſti duo fuiſſent iuſtè excluſi,iſte G.electus haberet maiorem partem:alias,ſcilicet iſtis computatis, nõ habebit maiorem partem. & ideò iſtis etiam non proſequentibus,caſſanda fuit electio,tanquàm facta à maiori parte, ẽt ſi illam ratificaſſent.s̃.eo. c. auditis. quod placet Inno. Hoſt. plus placet, ꝙ ideò caſſetur: quia non fuit facta collatio, vt tex.dicit.Mens ergo Inno.eſt, ꝙ abſentes cõputentur in numero,qui fuerunt contempti, & debuerunt citari. quod non placet Hoſt.ſecundũ Io.And.dic,ꝙ vterq; habuit intellectũ. Hoſti.enim vult.ꝙ electio,quæ non valet, (quia facta à maiori parte aliquibus contẽptis)non põt conualeſcere:licèt illis contemptis cõputatis, & ratificantibus, deueniatur ad maiorem numerũ.de quo.j̃.e.c.eccleſia. Si aliquibus contẽptis electio eſt facta à maiori parte,poſſunt contempti illã approbare,vt s̃.eo.c.ꝙ ſicut.ratificatio ergo numerũ nõ auget,vbi electio non fuit cõis,nec facta à maiori parte:alias ſi à principio eſt facta à maiori parte,& cõiter,bene ratificatur ꝑ ſingulares conſenſus canonicorum à principio contẽptorũ,ſcd̃m Phi.& Ioan.An.ſuper glo.conſenſus. ¶ Quintò no.in quibus conſiſtat quaſi poſſeſsio iuris canonicatus, habendo ſtallum in choro.facit.j̃.de præben.c.relatum. Et aduerte, quia per iſtorum exercitium probatur quaſi poſſeſsio officij, non officium.i.titulus officij.C. de proba.l. ad probationem. & de decur.l.Herennius. ¶ Sextò no. quod electio attentata contra formam concilij eſt irrita,& inanis.& facit iſte text.ꝙ nõ ſit ipſo iure irrita,ſed irritanda.quod Hoſt. tenet: cuius opi. reprobat Ioã.And. & remittit ad no.s̃.c.quia propter.ſuper ver.nec valeat.Et circa iſtam formam no.Hoſtiẽ. ꝙ quædam ſunt præambula formæ,vt vocatio abſentiũ: aſsignatio diei: miſſa:inuocatio Spiritus ſancti:adiuratio: tractatus ꝓcedẽs: forma,& ſimilia.quædã ſunt de ſubſtantia formæ,de quibus plenè.s̃.e.c.quia propter.quibus armari poſſunt quæ inſunt formæ ex modo per hominem appoſito.s̃.eo.c.qualiter.& c. cũ in veteri.quædam ſequunt̃,vt Te Deum laudamus.deportatio,vel ſtallatio.de quibus quædã ſunt,quæ pertinent ad ſolemnitatẽ,vt prædicta.quædam ad roborationẽ,& feram adminiſtrationis apponendã,vt confirmatio. quædam ad confirmationẽ matrimonij,& exercitiũ congregationis, & officij:vt ordinatio,& conſecratio.quædam ſunt præter, vel extra formam:vt religioſos vocare.de quo.s̃.eo.c.ne pro defectu.Iſta ſunt verba ſua:cui adde quod no.ſubtiliter Inno.s̃.e. c.quod ſicut.& in l.pacta conuẽta.ff. de contrahen. emp. vbi dicitur, ꝙ in contractibus quædã ſunt ſubſtantialia contractus:q̃dam naturalia:quædã accidentalia.idem in teſtamento.ſumit enim principiũ à teſtatore, videlicet à cõſenſu,& ſolẽnitatibus.deinde confirmatur per mortem,& per aditionẽ hæreditatis irreuocabiliter roboratur.quod dic,vt no.Dy.in reg.prima de reg.iur.lib.6. ¶ Septimò no.ꝙ ſufficit ad caſſandam electionẽ,ꝙ quis ſit in quaſi poſſeſsione, ẽt ſi fuiſſet cum proteſtatione admiſſus.¶ Contra hãc gl.oppo. de c.Cumana.s̃.eo.So.vt in glo.vnde.ſuper qua dicit Io.An.ꝙ ibi cõſenſerunt proteſtationi illi,contra quos fiebat:hic verò non. conſulit ergo Hoſt.ꝙ etiam ſi aliter noluerunt canonici poſſeſſorem admittere,non conſentiãt proteſtationi.quod dic ꝑ eum,vt in d.c.Cumana.in fi.in glo.& hic dicit,ꝙ nõ eſt differentia,ſiue qs ꝓteſtet ſub hac forma, videlicet ꝙ valeat vox eius,ſi de iure debet valere: vel ſub iſta, ſi de iure debet intereſſe.vtrobiq;.n.ſufficit,vt canonicus ſit in quaſi poſſeſsione canonicatus,vt valeat vox eius.¶ Quærit Cõpoſt.ſi dicat collationẽ non factã, ſcrutiniũ, vel aliũ defectũ in electione interueniſſe:an ille,qui allegat defectũ,debeat ꝓbare.no.Cõpoſt.s̃.eo.c.quod ſicut.vbi vide in vlt.gl.verſi.ab excipiente. hoc etiam plenè no.Io.An. ſuper verbi collatio. Sed plenius. j̃.de eo, qui fur. ordi. ſuſce.c. innotuit. iſta in effectu no.hic Io.An.in nouel.ſatis intricatè,meo iudicio.

SVMMAE.

1 *Cardinalis retinet priora beneficia.*

2 *Cardinalis eligitur, ſed non poſtulatur.*

3 *Plura cum copulatiuè ad eſſe,& ſubſtantiam actus requiruntur, non ſufficit alterum ad eſſe.*

4 *Contemptus,an poſſit proſequi contemptum.*

ECcleſia veſtra. Non ſufficit ad cõfirmationem electionis,ꝙ ſit facta per maiorẽ partem Capituli: niſi ẽt pars illa ſit ſanior. diuidit in tres partes.In prima narrat factum. In ſecunda ponuntur allegationes vtriuſq; partis. In tertia cauſæ diffinitio. ſecunda ibi [tandem] ter-

tia ibi[nos igitur.]¶No. primò,ꝙ conuenerunt canonici in
vnum.& ſuper ſic congregatis deſcēdit gratia Spũs ſancti, ſe
cundũ Ho.& dixit Io.An.ſ.eo.c.in Geneſi.ſuper ver.ſuæ par
tis.& aduerte,quia iſta congregatio Capituli ad terminũ ſta
tuendum electioni nō eſt neceſſaria,vt no.ſ. c. quia propter.
vtrùm aũt iſte canonicus ,,qui noluit intereſſe illi præfixioni
termini,debeat ad electionē poſtea vocari , & ſibi terminus
præfixus notificari.dic vt ĩ.dicã. ¶ Secundò no.ꝙ Cardina-
1 lis † remanet canonicus prioris eccleſiæ , vnde fuit aſſum-
ptus:& procedit hoc iuxta conſuetudinē presbyterorum, &
diaconorum Cardinalium , qui retinent priora beneficia.ſi.
quod no.93.di.c.miratus. in glo.& collige etiam,ꝙ Cardina
2 lis † eligitur,non poſtulatur,de quo.ĩ.dicam.& ꝙ poteſt eli-
gi clericus per eccleſiam , vt erat iſte canonicus Remeñ. de
quo.ſ.ti.1.c.fi.¶ Tertiò no.ꝙ pro R. Remeñ. cano.faciebat
numerus tantũ: pro Cardinali allegabantur plura merita,&
auctoritas eligentium,& melior zelus. Et aduerte circa hoc,
quia in electionibus conſiderantur plura , numerus, merita,
ſanitas,auctoritas,& zelus:de numero per ſe patet:circa cu-
ius conſiderationem vide quod no.in Cle.quod circa.ĩ.e. &
c.indemnitatibus.e.ti.lib. 6. Et quòd hoc etiam no.de abſen
tibus,qualiter in numero computentur, vel non.vt ĩ. ſubdã.
meritum propriè reſpicit electũ : pōt etiam reſpicere eligen-
tes,& conſiſtit in ſcientia,moribus,& vita,& his, quæ haben
tur.ſ.eo.c.cum in cunctis . ſanitas conſiſtit non ſolum in in-
tentione eligentium, ſed etiã in ope , & effectu: vt.ſ.illa pars
dicatur ſanior,quæ digniorem elegit,vt hic.8.q.1.c licet.& c.
quid ergo. & iſta maior ſanitas multum valeat in duabus ele
ctionibus factis eodem contextu:ſed parum,qñ fierent ex in
teruallo, vt ĩ.dicam.auctoritas propriè reſpicit eligentes . &
hoc etiam conſiſtit in ordinibus maioribus,prouectiori æta
te,antiquiori inſtitutione,& ordinatione, vt hic.& 74.diſt.c.
epiſcoporum.& in religione.23.di.c.in nomine Domini.ze-
lus conſiſtit in animo.& ideò poterit de hoc iudicari per cō-
iecturas,ſi ex carnalitate,de qua ſequitur:vel vicinia,& fami
liaritate.de æta.& qua.c.tuam.de præben.c.graue.& ex odio
ad eum,in quē non conſenſit.de ſimo.c.ſicut nobis. præſumi
tur tamen maior pars habere bonũ zelum.vt hic.& ſ. eod.c.
dudum.ad ſi.dicit tamen Hoſt.ꝙ non eſt faciēda magna vis,
an bono, vel meliori zelo ducantur . ſufficit.n. non ducantur
malo : puta carnalitate,corruptione,vel mala affectione. 1.q.
1.c.ſunt nonnulli.& c.ſi ſe.ſicut dici ſolet hic ſufficere,ꝙ non
eligatur malus. 16.q.c.ſi mona.¶ Quartò no.ꝙ contra B.qui
nitebatur ex contemptu,replicabatur,ꝙ contempſerat;quia
noluit venire:ſed non erat bona replicatio. quia licèt noluc-
rit venire ad præfixionem termini: non propterea renuncia-
uit,quominus vellet intereſſe electioni. & habet hoc æquita-
tem,ſecundũ Io.An.pone enim.tu ſtudes.vocatus ad ſtatuen
dum diem,noluiſti propter id perdere lectiones , & ire non
curaſti: certè propter hoc electioni non renuncias. Facit qđ
no.in c.conſuluit.de offi.deleg. per Innocē,vbi contumax in
vno actu citandus eſt ad alium.¶ Quintò no.ꝙ licèt contē-
ptus conſentire poſſit , & maiorem partem roborare: nil tñ
addit numero.eſſet enim abſurdũ , ꝙ ex votis poſt ſcrutiniũ
habitis penderet electio,ſecundũ Innó. Caueat tamen contē
ptus,ne pereat vox ſua cum alijs,vt hic,ſecũdũ Hoſt. Colligi
tur hic etiam aliud , ꝙ contemptus contra vnum ex duobus
electis poteſt proſequi contemptum, & alterius electioni cō
ſentire, vt fecit iſte.B.quia electioni.R. Remen. conſenſerat:
& alterius.ſ. Cardinalis impugnabat , ratione contemptus.
glo.tñ,quæ incipit. ſi hoc eſſet verũ.& idem Boat.ſed Io. An.
ſuper dicta glo.tenet fuiſſe publicè diſputatum, ꝙ poſsit : qđ
dic plenius per Oldra. conſi.59.¶ Sextò no.in ver.denique.
qui habet tres intellectus.Primus eſt, ꝙ iſta ſit allegatio pro
magiſtro Cardinali.Allegabat enim Remen. ꝙ electio Car-
dinalis erat nulla:quia facta eſt contra formam Concilij.ſ.cō
tempto G.dicente hoc ſuæ electioni non nocere:cum illi cō-
ſenſerit.ad quod reſpondet Cardi.vt ſequitur . Secundus in-
tellectus eſt, ꝙ iſta ſit electio R. Remen. electi. Cardi.enim
non curans ſuam electionem confirmari,dicebat ſuam,& di
cti.R.Remen.electionem nullam: quia factæ contempto. B.
& ſic contra formam Concilij.vel dicebat nego.B. contem-
ptum:ſed ex quò tu fateris illum fuiſſe contemptum.ergo ſe
quitur ex tua confeſsione,electionem tuam nullã:quia con-
tra formam Concilij.& ſic per contemptum non potuit rati-
ficari. ad hoc reſpondit ille Remen. & iſte intellectus placet
Io.An.Tertius intellectus eſt,ꝙ illa ſit allegatio Papæ.& hoc
patet.ſed obſtat huic intellectui ver.nos igitur. his, quæ hinc
inde.vbi innuitur,ꝙ omnia,quæ præmiſit , fuerint allegatio-
nes partium. ¶ Septimò no. ꝙ non omnia , quæ ſtatuta ſunt
in c.quia propter.intelliguntur eſſe de forma,vt ipſorũ omiſ
ſio reddat electionē nullam.clauſula ergo, quæ ibi ſubijcitur
poſt multa.ꝙ aliter electio celebrata non valeat: non refer-
tur ad omnia præcedentia. quod an verum ſit , vel non , tra-
ctat hic Goff.& allegat multa iura pro, & contra.& ſoluit, ꝙ
vbi articuli ſunt diuerſi,non refertur ad omnia. ſecus ſi arti-
culi ſunt connexi.pone exemplum in falſitate inſtrumento-
rum.quia in capitulis diuiſis inſtrumentum falſum in vno,va
let in alijs : ſecus in connexis.vt C. de tranſac.l. ſi ex falſis.&
9. diſt.c.ſi ad ſacras.ĩ.de hære.c.fraternitatis. facit l.1.ff. de
poſtu.circa fi.& dixi.ĩ. de app.c.inquiſitioni.& c.ſecundò re
quiris.& per hoc ver.non valeat,&c.reprobatur opi.Hoſt.di
centis,ꝙ electio celebrata contra formam c. non ſit nulla ip
ſo iure.dic vt hic.¶ Octauò no.in ver.ne enim.ꝙ non eſt ve-
riſimile Romanum pontificē per nouã conſtitutionem vete
res leges noluiſſe ſubuertere: ſicut nec priuilegiũ conceden-
do, videtur tollere legum obſeruantiam,vt l. ſi quando.C. de
inoffi.teſta.vbi hæc verba ſumpta ſunt.leges ergo nouiter ad
ditæ debent per veteres diſtingui,& ad ipſarum intellectum
trahi, vt l.ſed & poſteriores.ff.de legi. & quod no. in l.ſcien-
dum.ff.qui ſatiſd.cogan. & in c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.&
ex hoc,quod hic dicitur , ꝙ Romanus pontifex debet iura
tueri:coniunge,ꝙ impugnare non debet quis quem tueri te-
netur.de reſti.ſpo.c.conquerente.& de na.ex lib. ven.c. vno.
vbi de hoc. Quæ aũt ſint illa,quæ ſeruanda ſunt in electione,
quę non ſunt de forma,tangit hic Io.An.ſuper ver.multis vi-
gilijs.& Hoſt.in ver.denique.vbi dicit, ꝙ in concilio verſatur
duplex ius.ſ.publicum , & priuatum . primo renunciari non
poteſt.ſecundo ſic,ad hoc de foro compe.c.ſi diligenti. dicit
aũt illa ſubſtantialia; & reſpicientia ius publicum, quæ ponũ
tur poſt ver.ſtatuimus. excepto ꝙ ibi dicitur [præſentibus
omnibus]quod reſpicit ius priuatum:in quo is, cuius inter-
eſt,iuri ſuo renũciare poteſt . remittit de hoc ad no. per eum
3 de renuncia.in c.niſi.§.propter malitiam. ¶ Nonò nota,† ꝙ
cum plura copulatiuè ad eſſe,& ſubſtantiam actus requirũ-
tur,non ſufficit alterum:ſed debent omnia concurrere.dici-
tur enim in concilio,ꝙ is eligatur , in quem maior, & ſanior
pars Capituli conſenſit.non ergo ſufficit, ꝙ ſit maior, ſi non
eſt ſanior,vt hic fuit.R.enim Remen. fuit electus à pluribus:
ſed quia maior pars elegit ſaniorem.ſ.Cardinalem ; ideò illa
Remenſis reprobatur.ſed an iſte Cardinalis debeat approba
ri,nihil dicitur in tex.ſed glo.fi. hic tenet, ꝙ ſic, vt ĩ.dicam.
¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ iſti elegerunt Cardinalem . Sed con-
tra:imò videtur,ꝙ Cardinalis non debeat eligi,ſed poſtula-
ri.nam officio eſt maior epõ . & qui eligitur debet ad maius
eligi.93.di.c.legimus.ad fi. ¶ Item immediatè ſubeſt Papæ,
& magis habet ligatas animas,quàm epiſcopus:cum nec ſi-
ne licentia curiam exire conſueuerit. cum ergo epiſcopus ſit
poſtulandus,vt ſ.c.1.multò magis Cardi.Et pro hoc videtur
caſus.1.q.1.c.filium.& hanc partem tenet Hoſti.ſ. ꝙ debeat
poſtulari.Non ob.iſte tex.quia debet intelligi, ꝙ tēpore ele-
ctionis erat canonicus : ſed tēpore diſputationis creatus fuit
Cardinalis.vel eſt ſpeciale ratione fraternitatis: quia erat ca
nonicus eiuſdē eccleſię.¶ Secundò op.iſte verſi.dixit, ꝙ no-
luit

luit intereſſe :ergo non videtur contēptus.quia qui dicit.no-
lo venire . eſt manifeſtus contumax:ergo non debet plus ci-
tari, iuxta materiam l.diuus.ff.de reſt.in inte.& Cle.1. de do
lo & contu. Iſti aũt impugnabant electionem ratione contē
ptus generalis.Sol.vt in prima gl.quam tenet Io. And.dixi.ſ.
in 4. no.cui adde,ꝙ illud verbum [nolo] non denotat totalē
renunciationē iuris ſui:ſed ſuſpenſionem voluntatis . ſicut ēt
ver.volo,quod dic plenè vt in l.qui ſe patris.C.vnde libe.& l.
filij ad Tertul.& l.2.de iur.& fac.igno. ¶ Venio ad quæſt. &
primò quæro.dicitur hic , ꝙ poſt terminum electioni præfi-
xum iſte non fuit vocatus.quæro ergo , nunquid debuit ite-
rum vocari.glo.enim.tenet, ꝙ ſic.Idem Phi.& Vin. & dixi.ſ.
proxi.oppo.& iñ 4.notabili.& hoc eſt verum,quando neſci-
uiſſet diem ſtatutam electioni faciendæ. ſi autem ſciuiſſet :
tũc ſi fuiſſet vocatus ad aſsignationem diei , nō deberet plus
vocari.Si aũt non fuit ad hoc vocatus,nec ſciuit diem,debuit
vocari ſine dubio.quod dic,vt ſ.e.c. cum inter vniuerſas. ſu-
per 5.glo. quid ergo,ſi quis ſe in fraudem abſentauit , ne ꝑ-
ueniret ad eum aſsignatio,& præfixio termini.dic, ꝙ ſibi no
cet,niſi poſtea veniret re integra,& à Capitulo nō fuiſſet ad-
miſſus: quaſi vltima mora noceret , vt ff.de pericu. & cōmo.
4 rei.ven.l.illud.¶ Secundò quæro.dicitur hic.contēptus† po-
teſt proſequi contemptum: & ſi noluit intereſſe, potuit ſine
eo electio celebrari.quæro ergo,ſi ſunt plures, qui citati no-
lunt venire ad eligendum : vtrũ valeat electio celebrata ſine
ipſis.dicit Io. An. præſentes debent eſſe ad minus duæ par-
tes Capituli.vt ff.quod cuiuſq; vniuer.no.l.planè.aliàs nō di-
ceretur eſſe Capitulum,vbi non adeſſent duæ partes . ex quo
infert Inno.ꝙ ſi vocandi nolunt intereſſe , q ſunt maior pars
(& ſic abeſt maior pars Capituli) minor pars tunc non pōt
eligere.quod eſt verum,quando ad Capitulum ſpectat cita-
re, & monere canonicos.ſi autem ſpectaret ad alium:tũc va-
leret quod faceret minor pars , ſi maior monita venire negli
geret.quod non approbat Inno.remittens ad no.ſ.eo.c.cum
nobis olim.& ibi per Io.An.ſuper glo.nunquid. tene ergo,ꝙ
non poteſt minor pars eligere,ſi maior etiam citata non cō-
paret.quod eſt verum, quando dies electioni præfixus eſt in
fra terminum à iure præfixum:ita ꝙ differre vlterius,nō po-
teſt afferre prẹiudicium præſentibus.Si aũt inſtaret finis ter-
mini iuris,& ille fuiſſet electioni præfixus: poſſet tunc minor
pars ad electionem procedere,non obſtañ.contumacia ma-
ioris partis . hoc enim caſu poſſet eligere vnus ſolus.ff.quod
cuiuſq; vniuer.no.l.ſicut.Hoſt. tamen videtur indiſtinctè te-
nere,ꝙ minor pars,negligente maiore,contumaciter pōt ad
electionem procedere,quantũcunq; ſuperſit de termino iu-
ris:quia pro præſentibus facit ius cōe quò ad poteſtatem eli
gendi.ſ.c.cum nobis. quò ad locum: quia in eccleſia, de qua
agitur,facienda eſt electio.ſ.eo.c.quod ſicut. quò ad vtilita-
tem;quia expedit electionem accelerari,non differri. ſ. c. nę
pro defectu. & hoc verum putat,quando per Capitulum eſt
præfixus terminus,nec mutatus. an aũt maior pars terminũ
ſtatutum ad eligendum poſsit mutare ; ita ꝙ electio in termi
no celebrata à minori parte non valeat:tenet,ꝙ aut dicta re-
uocatio fit.ĩ.ſemeſtre tempus.& valeat etiam ſine cauſa:aut
ſi reuocaretur,non ſupereſſet de termino iuris:& non poteſt
inuita minori parte mutare terminum , vt in reg. mutare. &
de his,quæ fi.à maio.parte Cap.c.1. cōclude ergo,ꝙ electio
celebrata ex minori ſcrutinio, quàm duarum partium , ele-
ctio eſt nulla.& idem ſi præſentium non reperiãtur duarum
partium vota ſcrutata. hoc tamen caſu electio ſubiaceat vi-
tio nullitatis, vt no.Ioan.An.ſ.c.quia propter. ſuper ver. cũ-
ctorum.¶ Incidenter quæritur hic , quando maior pars ſiue
contempta,vel citata non venit ante electionem celebratã ,
poſsit ratificare. Inno. dicit , ꝙ electio celebrata ex minori
ſcrutinio, quàm duarum partium , cum ſit nulla , non poteſt
ratificari: verum neceſſe eſt de nouo eligere . vt ſ. c.auditis .
Hoſtiē.videtur tenere contrarium. qua enim rōne vnus pōt
ratificare, vt ſ.e.c.ꝙ ſicut.eadem rōne plur.arg.ff.de rei ven.
l.quæ de tota. & licèt vota poſt ſcrutinium non augeant nu-
merum, vt hic: tamen corroborant,& ratificant quod caſſa-
ri potuiſſet, vt ibi.præterea intereſſe , vel nō intereſſe electio
ni competit canonico iure ſuo priuato,non rōne iuris publi-
ci:ergo poteſt ratificare maior pars electionem minorum.
ita recitat Io.An.ſuper ver.ad contemptum. ¶ Tertiò quæ-
ro.dicitur hic,ꝙ caſſatur electio Remen. quia cōputato iſto
V.non habuit ſaniorem partem.quid ergo ſi electus iſte eſſet
æqualis alij dignitate,& omnibus : an vox iſtius V. ſuperue-
nientis poſtea augebit numerum,ſiue computabitur?gl. quæ
incipit. iſte dixit.arguit pro & contra.& concludit, ꝙ vox nō
habita in ſcrutinio,ſed poſtea , non computetur in numero.
electionem ergo caſſatam ratione ſui contemptus tantũ con
temptus roborat per conſenſum : ſed aliàs nullam confir-
mat.Et hæc regula eſt,& procedit quæſtio,cum contemptus
venit poſt electionem celebraram . Quid ergo ſi venit ante
ſcrutinium,vel ſuperuenit ſub ſcrutinio,& ante electionē:vel
aliàs abſens in loco , vnde non debebat vocari , ſuperuenit
quaſi quodam caſu poſt factam electionem:an debeat ad-
mitti,& in numero computari.iſta glo. proſequitur , vt in ea
habes.& aduerte ad illam vlt.gl.quæ ponit, ꝙ erat abſens in
loco,de quo non debebat vocari,& ſuperuenit , quando fie-
bat electio.& ex quo innuit vicinum , per hoc fortè ſentit, ꝙ
no.Specu.eo.c.circa prin.ſ. ꝙ ſufficit electio, ſi abſens altero
duorum temporum.ſ.citationis, vel electionis non fuit in lo
co congruo:vel forte erat conſuetudo vicinos non vocari. vt
ſ.eo.c.quia propter.§.illud. ſuper verbo abſens . & loquitur
hæc quæſtio,cum ſuperuenit , quando per formam ſcrutinij
erat electio celebrata . quid ergo ſi erat iam compromiſſum
in aliquem, & antequàm compromiſſarij pronunciarent ele
ctionem,iſte ſuperuenit, & cōtradixit:an poſsit reuocare cō
promiſſum.dicit Inno.ꝙ niſi re integra non audiretur . & qñ
dicatur res integra, vel non,dic vt ſ.e.c.in cauſis.& c. cum di
lecti.¶ Quartò quæro.dicitur hic,ꝙ electio Remē.nō tenuit
licèt facta à maiori parte ex eo ꝙ non fuit facta de ſaniori
reſpectu alterius coelecti.ſ.Cardinalis: ſed dubitatur,an ele-
ctio Cardinalis facta à paucioribus numero debuerit confir
mari.tex. non exprimit. glo.fi. ſentit,ꝙ ſic, per hunc tex. Sed
in illo c. hoc non bene probatur . quia non apparet hic , ꝙ
electio Cardinalis fuerit confirmata:nec videtur debuiſſe cō
firmari.quia licèt habuerit ſaniorem:non tamen maiorē.vn-
de ſicut non valet electio à maiori,ſi non eſt ſanior, vt in tex.
ita non videtur valere, ſi eſt ſanior,ſi non eſt maior. & hoc te
nent Pe.Abb.Ho.& Eg. Requiruntur enim iſta duo coniun-
ctim.ſ.ꝙ ſit ſanior,& quòd ſit maior. Falſata ergo altera par
te copulatiuæ,tota falſificatur.de reſcrip.c.inter cæteras . &
c.ex parte.& ſic dicit Hoſt.intelligēdum quod no. in ſumma
eo.ti.§.ſed qualiter.verſi. maior. & ver. ſanior. & hoc placet
Io.An. licèt Compoſt. teneat contrarium , & malè ſecundũ
eum,qui circa duas electiones factas eodē contextu colligit
quædam membra . Nam quandoq; maior pars minoris au-
ctoritatis eligit dignum : & minor pars maioris auctoritatis
eligit digniorem:& tunc aut numerus multum excedit: & ꝓ-
ciſè ſtamus numero, vt in glo. Et quando dicatur multũ ex-
cedere.dic vt in c.ſi quando.ĩ.eo.lib.6. Aut excedit in modi
cum : & tunc etiam aut excedit in modicum auctoritate eli-
gentium,& electi alterius partis. & idem,quia cōfirmabitur
electus à maiori : modica enim prærogatiua partis alterius
non mouebit iudicem contra maioritatem numeri.arg.ff.de
ceſsio.bono.l.ſi debitoris. Aut auctoritas,& meritum mino
ris partis multum præponderat auctoritati, & meritis maio-
ris partis modicum excedentis: & tunc non valet electio ma
ioris partis, vt in tex.Item nec electio minoris, licèt multum
auctoritatis habeat ſecundùm prædictos Doct. licèt Comp.
contra.quandoq; cum maioritate numeri concurrit maiori
tas auctoritatis, vel meriti:tunc indiſtinctè præponimus nu-

merum,& auctoritatē merito:vel meritum,& numerum au-
ctoritati. quandoq; in omnibus eſt paritas hincinde:tunc di-
cit glo.ꝙ ſuperior poſsit gratificare. & ſuperiorem intellige
Papam: quia non poſſet hoc inferior contra formam conci-
lij.ſ̃.eo.c.quia propter.quod eſt verum per viam confirma-
tionis. ſi autem per viam prouiſionis , poſſet gratificare cui
vellet.ſ̃.eo.c.bonę.1.in fine .

S V M M AE.

1 *Electores publicato ſcrutinio variare non poſſunt.*
2 *Variatio quare ſit prohibita.*
3 *Electores poſſunt compelli ad eligendum.*

PVblicato. Breue eſt,& declarat quod
dixerunt antiqui.63.diſt.c.
quanto.& ſ̃.eod.c.cum inter canonicos. per hoc.c.
pōt explicari reg.mutare.de reg.iur.lib.6.Et primò ponit di
ctum.Secundò eius rōnem reddit.Tertiò rōnem neceſsitatis
exprimit.Secunda ibi [cum.] Tertia ibi [ad quod.] & com-
mentauit iſtam Decre.Hoſt.in ſumma huius tit.§.vtrū muta
1 ri.¶No.primò,ꝙ publicato ſcrutinio,electores† nequeūt va
riare.quod intellige tam in ſingulari,quàm in cōi, vt patet in
ſi.c.quandoq; tamen poſſunt.vt j̃.dicam.& iſta publicatio fit
in cōi Capitulo eligentium, non clero & populo , ſicut publi
catio electionis.ſ̃.eo.c.quia propter. & ibi per quem fiat ſu-
per verbo publicent . In materia ergo electionis variatio eſt
ſuſpecta;& ideo reprobatur. quare autem vſque ad publica
tionem,& nō poſt,variatio permittitur,hic per Io.An.in pri
ma.q.& an ſcrutatores poſsint reuocari.dic vt ſ̃.c. quia pro-
pter. ſuper ver.aſſumantur.In contractibus verò, vltimis vo
luntatibus,& alijs diſpoſitionibus an ſit licitum variare. dic,
vt l.eum qui certarum.ff.de ver.obli.& l.ſi quis ita ſtipulatus
fuerit Stichum.eod.ti.& l.ſtatuliberum.de lega.2.facit quod
no.in c.cum laici.j̃.de iure patr. ¶ Secundò no.rōnem,qua
a re a variatio † eſt prohibita . quia ſcilicet facienda eſt colla-
2 tio,& electio : ſed iſta ratio ita vendicat ſibi locum ante pu-
blicatum ſcrutinium,ſicut poſt. rō ergo melior redditur per
Io.An.in prima quęſt. vbi dicit, ꝙ illud tempus cōſideratur,
quaſi medium inter votum depoſitum , & actum electionis.
poſt enim publicationem variatio prohibetur propter iniu-
riam,quæ fieret nominato,poſtquàm publicatio facta eſt:an
te verò publicatio ſcrutinij eſt permiſſa , ne prius impediat
vtilis variatio : publicatio ergo actus magis præcludit viam
parti.hoc idem patet in publicatione atteſtationum.j̃.de te-
ſti.c.cum veniſſet.& edictum publicum arctat:quod aliàs nō
arctaret.ſ̃.titu.1.c.1.facit.ff.de inſti.l.ſi pupillus.§.1.de iure
verò antiquo vſq; ad tempus eſſet licitum electoribus varia-
re.variæ ſunt opi.de quibus in d.c.quanto. & in ſumma Ho-
3 ſtien.in præalle.§.ver.& forſan. ¶ Tertiò no.ꝙ electores†de
bent compelli ad eligendum: ſicut hæres de reſtituendo ro-
gatus adire cogitur,vt l.1.& per totum.ff.ad Trebel.& intel-
lige hic ſuperiorem, ideſt proxi. vel ſaltem Papam , in cuius
electione non habet locum quod hic dicitur: quia deficit ſu-
perior,vt ſ̃.c.licèt.habebit ergo tunc locum compulſio irre-
gularis.de qua in c.vbi periculum.eo.tit.lib.6.& Cle.ne Ro-
mani.eo.ti.an autem archieps̄ poſsit cogere canonicos eccle
ſiæ cathedralis . videtur , ꝙ non eſt de caſibus,in quibus ar-
chieps̄ ſit iudex ſubditorum ſuffraganei : ergo non pōt.j̃.de
offi.ordi.c.paſtoralis.Contrarium tenet hic Io. And.circa fi.
vbi etiam quærit,quis poteſt facere illā compulſionem.dicit
ꝙ electus:licèt alij dicāt,ꝙ canonici tm̄.Quid aūt ſi compul
ſi nolunt eligere:tenet , ꝙ ſuperior tenetur prouidere de illo
nominato in ſcrutinio: quia hoc caſu non eligit ex ſuo voto ;
ſed perficit electionem ab alio inchoatam. Si verò ſcrutiniū
publicatū non eſſet,licèt perfectum, non putat Vin.ꝙ ſupe-
rior,ad quem prouidēdi poteſtas deuoluitur, iure ſuo tenea
tur prouidere de illo nominato.facit l.vnum ex familia.ff.de
leg.2.& l.ſi ſeruo fideicom.de hære.inſti. & hoc,quod hic di
citur, habeat locum,ſi publicato ſcrutinio,aliquis dicit ſe pa
ratum probare impedimentum electi.dicit Io.An.ꝙ petitur
illo caſu differri electio , ne vexetur inanibus ſumptibus . de
reſtitu.ſpo.c.literas.circa ſi.Et hanc opi.tenent Abb. & Inn.
Hoſtiē. tenet,ꝙ propter has exceptiones non ſit electio dif-
ferenda : quia non poſſet Capitulum de ipſis cognoſcere , vt
hic per Io.An.in 14.q. ¶Vltimò ſcias,ꝙ dominus Ioan.An.
circa primum dictum,an ſcilicet variatio ſit permiſſa,vel nō
in materia electionis,vel poſtulationis,ponit.21.quæſt.quas
per viam diſtinctionis colligam breuiſsimè.Et ſic cum quæ-
ritur,vtrùm variatio ſit permiſſa,vel non. dic, ꝙ quandoque
quæritur de poſtulatione,an liceat poſtulantibus variare.aut
quæris de electione.Primo caſu aut poſtulatio non eſt ſolem
nis:& dic,vt j̃.de poſtu.c.bonæ. ver.nec nocebat.aut eſt ſo-
lemnis: puta quia ſuper ea per formam ſcrutinij eſt proceſ-
ſum.& tunc aut quæris ante publicationē:& poteſt.aut poſt
publicationem:& magnum eſt dubium. & glo. tenet hic idē
in poſtula.quod in elec.vt publicato ſcrutinio, variatio ſit ꝓ
hibita.idem no.ſ̃. c. in cauſis. & de poſtu.c.bonæ.& c.penul.
& vlt.contra.no.glo.28.diſt.c. de Siracuſanæ. & in hoc con-
cor.Boa.& Gul.Naſo.Io.An.hic latè diſputat pro, & conclu
dit contra glo.ſcilicet,ꝙ poſtulantes poſsint publicato ſcru-
tinio variare.Tertio caſu principali , quando quæris de ele-
ctione,an poſsint variare electores: & tunc dic,ꝙ aut loque
ris in laicis,ad quos ſpectat eligere(puta Poteſtatem,vel ſe-
natorem:) & poſt publicationem variare poſſunt . & ita de-
terminat diſpu.Ia.de bel.in Auten.de colla.col.9.& per Bar.
in l.qui abſenti.ff.de dona.aut quæris de laicis, ad quos ſpe-
ctat ius præſentandi rectorem in eccleſia . Et dic, ꝙ poſſunt
variare,vt j̃.de iure pat.c.nobis.& c.ſi.in fine.& c.cum autē.
aut quæris de clericis eligentibus : & eſt noſtra materia , in
quā non eſt publicatum ſcrutinium nullo modo.aut eſt quaſi
publicatum:aut eſt ſolemniter publicatum. Primo caſu quā
do nullo modo eſt publicatum,non videtur quod poſsit va-
riari. arg.huius.c.à contrario ſenſu.de quo arg.hic in nouel-
la. Alij dicūt,ꝙ aut ſcrutatores ſunt in actu ſcrutādi:& ē lici-
tum variare.aut cōpletum eſt ſcrutinium , & ſcrutatores ab
officio ceſſauerunt : & tunc ſinguli variare non poſſunt. oēs
aūt,vel maior pars an poſsit, magnum eſt dubium.vt in 3.q.
vbi tenet etiam,ꝙ poſsint ex iuſta cauſa : puta quia peruenit
ad eos defectus nominati, vt C. de fur. l. manifeſtiſsimi.§.ſi
autem neſcius.ſine cauſa verò non poſſunt: in dubio verò , ſi
de veritate cauſæ non apparet,quidam præſumunt,ꝙ in frau
b dem recedant à ſcrutinio iam completo. b

ADDITIONES.

a ¶ Quare variatio.Adde aliquid per Io.An.in c.continebatur.de his quæ fiunt à prælat.Dyn.in reg. quod ſemel.de reg.iur.in 6. Bal.in l. nonnunquām.& quæ ibidem dixi.C.de colla.

b ¶ Completo. quia nullibi finem iſtius lecturæ comperi tractatū per Do Pet.nec minus intendo imponere falcem in meſſem alienam . vide eam amplè tractatam per dom.Panor.& per Io.An. & Card.Zaba.vbi ſolemniter legit hanc Decre.& cætera capitula vide per eoſdem amplè.& quæ dixi ad Zab.

De tranſlatione epiſcopi, vel electi.

VIſo de quibuſdam modis, quibus proui-
detur eccleſijs:videndum eſt de tranſlatio-
ne, per quam etiā prouidetur eis . Vel ali-
ter. Dictum eſt.ſ̃. de poſtulatione.ſed quia
poſtulantur aliqui alijs eccleſijs obligati.ſ̃.
de poſtu.c.bonæ.& c.vlt. oportet ipſos trāſ
ferri.Ideò de tranſlatione ſubnectit . habetur de materia 7.
q.1.per totum.& 21.diſt.per totum.& facit ad rub.j̃.de offi.
leg.c.niſi.& c.ſeq.

S V M M AE.

1 *Priuilegium,quod Chriſtus primò dedit Petro.*
2 *Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicam ſunt referendæ.*
3 *Deſcenſus in dignitatibus eſt vituperabilis.*
4 *Confirmatus adminiſtrare poteſt.*
5 *Patriarcha epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.*

CVm ex illo. Patriarcha, qui confir
matum in epiſcopum
transfert ad ſedem epiſcopalē, à confirmatione
epiſcoporū ſuſpendit.h.d.& ſunt quatuor partes. In prima
probat tranſlationem epiſcoporū ſoli Papæ ꝑtinere. Secūda
narrat reprehēſibile factū patriarchæ,ibi [miramur.] Ter-
tia,ibi[licèt]reſpondet tacitæ obiectioni. Quarta ibi[ne au-
1 tem]pœnam imponit.¶ † No. primò de priuilegio , ꝙ pri-
mò Chriſtus dedit Petro per illa verba Mat.16.Tu es Petrus
&c. & Io.vlt.Paſce oues meas. largè tamen omnis poteſtas
2 eſt à Deo.ad Ro.3. ¶ Secundò no. ꝙ maiores cauſæ † ſunt
referendæ ad ſe.apoſt.quæ autem ſunt maiores, hic dicitur:
¶Tertiò no.ꝙ electus , & confirmatus in archiep̄m non po-
teſt transferri in epiſcopatum.poſtquàm enim erat iam cō-
firmatus deſtinatione , archieps̄ eſt habendus: ſicut habetur
pro milite qui de proximo eſt cingendus,vt l.eo tempore.ff.
de mili.teſta.& l.admonendi.ff.de iureiur.& ff.quibus ad lib.
procla.non licet.l.pen.¶ Quartò no.ꝙ vituperabilis eſt de-
3 ſcenſus † in dignitatibus.de quo.j̃.c.vlt.& l. qui vt indignus.
4 ff de ſena.¶ Quintò no.ꝙ confirmatus † pōt adminiſtrare.
de quo plenè.ſ.ti.1.c.tranſmiſſam.¶Sextò no.ꝙ ſuſpenditur
5 patriarcha†ab epiſcoporū cōfirmatione.& de varijs ſpecie-
bus,ſiue modis ſuſpenſionū dic,vt in Cle.1.de pœnis.an aūt
ad Papam, vel ad Capitulū deuoluetur poteſtas confirmādi.
dicunt hic Vin.Pe.& Egi.ꝙ ad Papam, non ad Capitulū . de
conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.& de expenſis, quas ma
iores electores faciunt in confirmando iſtum in eūdo ad Pa-
pam,repetuntur ab iſto,ſi habet proprium. j̃.de iura.calum.
c.in pertractandis.¶Quærit glo.& latè diſputat,an archieps̄
confirmatus nondum conſecratus poſsit confirmare electio
nes epiſcoporum. arguit pro & contra. & concludit, ꝙ poſ-
ſit.licèt non poſsit conſecrare.ſ̃.c. ſuffraganeis . dicit ibi. de
cauſa verò criminali an poſsit cognoſcere , dicit hic Vin. ꝙ
non,niſi crimen deduceretur in iudicio incidenter.23.diſt.c.
illud.& dic de hac materia,vt no.100.diſt.c. quoniā. ¶Quæ
rit Io.An.an archiepiſcopo , qui ceſsit archiepiſcopatū ex iu
ſta cauſa,poſsit prouideri de epiſcopatu.quidam ꝙ non licet
deſcendere.93.diſt.c.legimus.nec debet fieri ep̄s,vt hic.nam
ſi aliud diceremus, pararet via fraudibus . puta habēs tenuē
archiepiſcopatū cederet,vt haberet epiſcopatū locupletem .
His autem figmentis nō debemus aperire viam.j̃. de diuor.
c.quantò.dicit Hoſt.contrarium fuiſſe determinatū per Cle-
mentē.4.Non ob.qđ hic dicitur. nā in prouiſione nihil de ar
chiepiſcopatu.nec dicitur deſcendere, qui aſcendit de nullo
ad aliquem.de ordi.ab epi.c.1.hinc eſt, ꝙ prouidetur ſibi de
eccleſia parochiali.j̃.ti.2.c.ad ſupplicationē.& quod ibi per
Io.And.ſuper vlt.glo. multò fortius prouideri ſibi poteſt de
epiſcopatu.7.q.1.c.paſtoralis . Epiſcopus autem expulſus à
propria ciuitate,ſi eligitur ad aliam , non poteſt recipere eā
ſine licentia Papæ.j̃.ti.2.c.niſi.

S V M M AE.

1 *Spiritualia & corparalia qualiter differant .*
2 *Matrimonium carnale & ſpirituale qualiter æquiparantur.*
3 *Epiſcopus ſolus concedit honores.*

INnter corporalia. Electos in epi
ſcopos confir
matos transferre pōt Papa.h.d.Pe. diuidit Decre. in 7.
partes.Io.And. in duas.In prima exordium.In ſecunda facti
narratio.ibi[ſanè.]& iſta ſubdiuiditur in tres. Prima probat
coniugium ſpeciale diſſolui non poſſe,niſi per Papam.Secun
da ibi[ſicut autem]probat vinculum ſpiritualis coniugij eſſe
inter confirmatum (licèt conſecratus non ſit) & eius eccle-
ſiam.Tertia ibi [ſed neque] ſoluit cuiuſdā canonis contra-
1 rietatem. ¶ No. primò differentiam inter ſpūalia,† & cor-
poralia.nam etiam facilius tranſeunt corporalia, quàm ſpiri
tualia incorporalia , vt patet in l. & ita. ff. pro ſocio. tranſit
enim ſtatim ab adita hære. dominium , & proprietas rerum
legatarum in legatarium,vt l.à Titio.ff.de furtis. ſecus in om
nibus,quæ requirunt ceſsionem,vt l.ex legato nominis.C.de
leg.pereunt ergo facilius corporalia , quàm producantur in
eſſe,vt patet in conſtitutione,& deſtructione domus,libri,&
2 ſimilium. ¶Secundò no.ꝙ matrimonium carnale † & ſpiri-
tuale æquiparantur in diſſolutione : quia neutrum diſſolui-
tur,niſi ab eo,qui fungitur vice Dei,vt Papa. in carnali tamē
dic,vt j̃.de conuer.coniug.c.ex publico.Faciliùs tamen car-
nale contrahitur; quia ſolis verbis.j̃. de ſpon.c. cum locū.&
c.tuæ.ſpirituale non,niſi multę ſolemnitates præcedant.de q
bus.ſ̃.titu.1.c.in Geneſi. Carnale tn̄ poteſt dici ſpirituale.j̃.
3 de fri.c.ſi. ¶ Tertiò not.ꝙ ſolus epiſcopus † dat honores. &
aduerte , quia per hoc,quod dicit[ſolus]non excludit cleri-
cos ſuos,ſed alios ep̄os. & ſic non ob.24.diſt.c. epiſcopus.&
ibi no.concor.15.q.7.§.ſolus.& Lucæ.9.c.Ibi [Et factus eſt,
cum eſſet ſolus orās.] erant enim cum illo diſcipuli.& illud,
ſolus,turbas excludit.facit quod not.C.de præſctip.30.ann.
l.cum notiſsimi.¶Quartò nō.ꝙ ſolus ep̄s non poteſt auferre
honorem in deponendo.ſuſpendere enim poſſet, & reuoca-
re ſuſpenſionem. Item pōt deponere à beneficio, etiam non
adiunctis epiſcopis.j̃.de his,quæ ſi.à præla.c.nouit.ſecundū
Vin.¶Quintò no.ꝙ geſta ab aliquo,qui vice alterius fungi-
tur,ab ipſo,cuius vices gerit,geſta videntur. cui an idem ho-
nor , qui domino , debeatur. dic vt in l. ſed ſi hac. & l.ſed ſi
a hac.& l.quæſitum.ff.de in ius vocan.a

ADDITIO.

a ¶ ff.de in ius voc.oppoſitiones, & quæſtiones in apparatu iſtius. c. vide per dictum Zaba. hic, & quæ ibidem dixi. reſtant etiam duo. cap.legenda,quæ per eundem videre poteris.

De auctoritate.& vſu pallij .

CONTINVATVR ad præcedentia in hunc
modum.dictum eſt ſupra de poſtulatione,
electione , & tranſlatione . ſed quia per hos
modos aſſumptos vti pallio decet , ſi eccle-
ſijs,ad quas aſſumuntur, dignitas pallij de-
beatur.ideò &c.habetur 100. diſt.per totū.
Conueniunt rub.de mā.ſ̃.de elec.c.ſignificaſti.& c.ſuffraga-
a nei.& c.quod ſicut.vſus aūt pallij,ad quem ſpectat.a dicit hic
Io.An. ꝙ propriè patriarchis.de priuile. c. antiqua. epiſcopi
verò hoc ornamento vtuntur quandoq; ex priuilegio. de pri
uil.c.antiqua.vnde autem dicatur pallium , & quid ſignificēt
illæ quatuor cruces,vna ante,alia poſt,alia à dextris,alia à ſi
niſtris,hic vide in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Vſus autem pallij. Adde quid ſit pallium,& vnde dicatur, vt per Hoſtien. in ſumma.eo.tit.& per Zab.hic in princip.

CVm ſuper. Intra quālibet eccleſiam
prouinciæ ſuæ archiepi-
ſcopus pallio vti pōt, ſed extra eccleſiam hoc nō
poteſt.& ſunt duæ partes,conſultatio,& reſponſio. Secunda
ibi [quod ita.] ¶No.primò expoſitionē horum ver.[eccle-
ſię tuæ] relata enim ad archiepiſcopum intelliguntur de om

nibus eccleſijs ſuę prouinciæ.& ſic largè hoc pronomẽ,tuus,
tua,tuum.& meus,mea,meum , referuntur ad res, in quibus
quis non habet plenum dominium : ſed aliquod ius in eis,
vt patet in archiepiſcopo , qui in eccleſijs ſuæ prouinciæ , &
prælatis habet iuriſdictionem limitatam, & non dicuntur ec
cleſiæ ſuæ.facit l. 1. §. domini appel. ff.ad Sille. & l. cum ſuæ.
cum tribus ſe.ff.de leg.3.& l.Quintus.§. argento.ff. de auro
& ar.le.facit quod no.Bar.ff.de no.oper.nun.ſuper rub.& fa
ciunt hæc ad no.s̃.de reſcrip.c.abbate.& c.mandatum.vbi ſi
Papa mandat prouideri in aliqua eccleſiarum ſuarum , quæ
eccleſiæ includantur ſub iſto ver.ſuarum.an eccleſiæ,in qui-
bus habet plus iuris : an verò ius conferendi tantũ . & quid
de eccleſijs exemptis,tenet hic Io. An. ꝙ quò ad vſum pallij
includantur ſub iſto verbo [eccleſia tua] j̃. de priuile. c.ar-
chiepiſcopo.in Cle.nam licèt ſint exemptæ,non deſinunt eſ-
ſe de diœceſi, vel prouincia.facit quod no. Io. An. in c. ſi pro
pter.de reſcrip.lib.6.in nouella. ¶ Oppo.glo.j̃.de verb. ſig.
c.cum clerici.vbi eccleſia ſtrictè aſſumitur pro cathedrali tã
tũ.So.vt in glo. 2. verba enim priuilegij ſunt largè aſſumen-
da,ſi non læditur ius alterius , vt hic:aliàs ſtrictè , vt in con-
trario.ad hoc facit quod no.Inn.in c.cũ dilectus.j̃. de dona.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus alteri archiepiſcopo pallium ſuum commodare non poteſt.*
2 *Archiepiſcopus cum pallio ſepeliri debet.*

1 AD hæc, Archiepiſcopus † alteri archi
epiſcopo pallium ſuum com-
modare non poteſt.h.d.Et intellige, ꝙ inuitaue
rat alienum archiepiſcopum ad celebrandum , vt fieri ſolet.
7.q.1.c.epi.Cum ergo eſſet ſibi permiſſum inuitare,vt ibi.er
go & pallium commodare tanquàm ſequela.vt l.ad rem mo
bilem.& l.ad legatum.ff.de procura. Sed contrarium reſpon
detur,vt hic,ſecundũ Hoſt. & intellige, cõmodare ad vſum,
vt illum veſtiat.ſed ad videndum, vel inſtruendum ſartorem
non eſt prohibitum.collige ergo, ꝙ illa, quæ ſunt merè perſo
nalia,& inhærent perſonæ,non poſſunt commodari:ſicut,cũ
eſt electa induſtria perſonæ,non poteſt alius ſubrogari ſiue
ſubſtitui,vt l. inter artifices.ff. de ſolu. & l. nemo eſt qui ne-
ſciat.ff.de duo. reis. poteſt etiam eſſe ratio , quare non cadit
commodatum.quia vſu conſumitur.quo caſu cõmodari non
poteſt,niſi ad pompam,vel oſtentationem,vt l. 3. in fi.ff.cõ-
mo.ſed talis pompa in clericis reprobatur. nam militare de
bemus eo modo,quo Imperator noſter iubet.40. diſt.c.ante
2 omnia. ¶Secundò no.ꝙ archiepiſcopus † debet cum pallio
ſepeliri, & eſt ſpãle in iſtis veſtibus ſacerdotalibus , & ſpiri-
tualibus.laicus enim ſi iuberet poni in ſuo monumento ioca
lia,ſiue ornamenta,non deberet ſibi obediri.& inepta eſt ta-
lis voluntas.ff.de auro,& arg.leg.l.medico. §.fi. & de relig.&
ſum.fu.l.ſed & ſi quis.§.fructus.¶ Quid ergo ſi archiepiſco
pus non moritur, ſed transfertur ad alium archiepiſcopatũ.
dicit Io.An. cuſtodiendum primum, non vt cõmittatur,ſed
vt cũ eo ſepeliatur.& ſic ſepelietur cum duobus . de poſtu.c.
bonæ.il 2.vel dic, ꝙ corpus veſtiẽdum eſt cum vltimo pallio
tantũ.primũ verò ponetur ſupra caput,vel ſub capite,ſecun-
dùm Inn.quod videtur rationabilius,& quod dicitur de duo
bus,idem de pluribus.

S V M M AE.

1 *Officialem quis ſe appellare non debet,antequàm ſit adeptus officij plenitudinem.*
2 *Geſta perperam cautè reuocanda ſunt.*
3 *Conſtitutus inter duo mala,ſcilicet proximi & ſuijpſius, debet potius pati malum proximi.*

NIſi ſpecialis. ¶Per pallium trans-
fertur plenitudo pon
tificalis officij , & nomen archiepiſcopalis. h. d.
Et prima deciſa factum narrat.Secunda ibi[ſanè]factum ag
grauat.Tertiò concludit ibi[tu ergo.] Quartò comminatur,
1 ibi[quoniam.]¶No. primò,† ꝙ antequàm quis aſſequatur
plenitudinem officij,non debet ſe appellare officialem. facit
l. Publius.ff.de condi.& demõ.nam licèt ante conſecrationẽ
electus conſequatur ius: non tñ nomẽ officij. quod no. ¶Se-
cundò no.ꝙ in traditione pallij conſequitur quis plenitudi-
nem pontificalis officij.concor. 100.diſt.c.quoniam.& conſi
ſtit iſta plenitudo in executione illorum,quæ ſunt ordinis, &
quæ ſunt maximæ iuriſdictionis,ſicut conuocare concilium.
s̃.de elec.c.quod ſicut.§.plenum.quod dic,vt ibi.per confir-
mationem verò cõſequitur illa,de quibus in c. tranſmiſſam.
2 s̃.de elec.quod dic,vt ibi.¶Tertiò no. † ꝙ illa, quæ quis ma-
lè geſsit,debet cautè palliare,& reuocare.concor.j̃.de accu.
c.qualiter.il 1. nam & Ieſus finxit ſe longius ire. 1. q. 1.c.ex
his.& bona ſimulatio approbatur.quod me.cau.c. 1.& l. 1.§.
nõ fuit.ff.de dolo.vbi de bono dolo.& l.obſeruare.ff. de offi.
proconſul. & le.& bonum exemplum.de præſump.c.afferte.
3 ¶Quartò no.† ꝙ poſitus inter duo mala ſui,& proximi,po-
tius pati debet verecundiam,ac damnũ proximi, quàm ſuũ.
concor.ſunt in glo. fi. & Bernar.ad Eugenium li. de conſue,
In acquiſitione ſalutis tuæ nemo tibi germanior vnico ma-
tris tuę.& Socrates.Ita debes amico prodeſſe,ne tibi noceat.

AD honorem Dei. ¶Ro-
manus
pontifex ſemper , & vbique vtitur pallio : alij in
eccleſijs ſuis,& certis diebus tantũ,ibi [alij.] Et diuerſitatis
cauſam reddit ibi[quoniam.] ¶No.primò prærogatiuã Pa-
pæ in vſu pallij,& in multis alijs.dummodo enim non peccet
in fide circa Deum,ab aliquo iudicari nõ poteſt. ¶Secundò
no.ꝙ prælati eliguntur in partem ſolitudinis, non in plenitu
dine poteſtatis.concor. 2.q.5.c.qui ſe.per Hoſt. in ſumma.e.
titu.§.1.verſi.nobis.glo.magna ponit formam , qua pallium
tradatur,& quibus diebus vti liceat: infra quantum verò tẽ
pus debeat conſecratus petere pallium. dicit Io.And.ꝙ infra
tres menſes:aliàs ſibi commiſſa careat dignitate. 100.diſt.c.
quoniam.poteſt etiam peti per nuncium : dummodo ſit ido-
neus cum ſufficienti procuratorio, in quo aliqua exiguntur.
de quibus hic in nouella.& quid ſi nuncius fuit in itinere im
peditus,vel infideliter egit. dicit, ꝙ non imputatur ſibi.j̃. de
pig.c.ſignificante.debet tamen,cum nouit impedimentum,
mittere iterum & iterum , ſi toties procuratorem impediri
contigerit.facit quod no.j̃.de elec.c.cupientes.§.ad hæc.lib.
6.in glo.hæ perſonæ.& ff.ad Turp. l. 2.§.ſi mater.& §. igitur.
vtrùm autem ſatis ſit mittere nuncium infra tres menſes: vel
ſit neceſſe non ſolum mittere,ſed etiam petere: vel ſaltem ſe
præſentare coram Papa. dicit Ioan.An.ꝙ ſufficit mittere . &
de his plenius hic per eum.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus pro negocijs eccleſiæ extra prouinciam morari poteſt.*
2 *Iuriſdictione in alieno territorio an quis vti poſſit.*
3 *Priuilegium Papæ intelligitur ſine alterius iniuria.*

EX tuarum. ¶Archiepiſcopus extra
ſuam prouinciam pallio
vti non debet, etiam ſi hoc habeat conſuetudo . &
ſunt duæ partes . In prima gratiæ petitio,petentis motiuum
continens. In ſecunda petitionis limitata exauditio,motiuũ
reprobans. Secunda ibi[licèt.]¶ Not.primò , ꝙ pro nego-
1 cijs eccleſiæ põt archiepiſcopus † extra prouinciam cõmo-
rari:tunc ,n. fingitur reſidere,de cle.non reſi. c.ex parte. il 2.

¶Secundò no.ꝙ iſte archiepiſcopus nolebat vti ex generali
conſuetudine regni : licèt de iure à conſuetudine prouinciæ
non debeat ſpecialis eccleſia deuiare.de quo.j̃.de offi.archi.
c.vlt.¶Tertiò no.ꝙ iſte verecundabatur non vti pallio extra
ſuam diœce.ſicut cæteri:ſed de modico verecundabatur,ſe-
cundùm Hoſt.cum non ſit uis in habitu,& ornatu veſtiũ,ſed
debet conuenire ornatus actionum. 100.diſtin.cap.priſca.&
cap. ſequen. ſed hodie cura datur ornatui , & honori : nec
militamus modo , quo præcipit nobis Imperator noſter , id
eſt Deus.40.diſt.c.ante omnia.¶ Quartò no.ꝙ concurrenti
bus,quæ in tex.dicuntur.ſ.neceſsitate,priuilegio , conſecra-
tione,vel ordinatione, & conſenſu diœceſani , poteſt archi-
epiſcopus in aliena diœce.vti pallio . Iſta enim ſcilicet ordi-
nare,& conſecrare (cum ſint epiſcopalis ordinis) dñt exerce
ri cum pallio.circa hoc reuocat Io.An.in dubium, an ꝑmiſ-
ſio diœceſani ſufficiat ad vſum pallij ſine priuilegio.Io.And.
ſuper ver.caſibus.tenet,ꝙ duo dñt concurrere,vt pallio poſ-
ſit vti.ſ.priuilegium permiſsio. & ꝙ alter de his caſibus ſub-
ſit: quorum altero deficiente,non vtetur pallio. & ſi quæris,
quid operabitur priuilegium Papæ.dic, ꝙ operabitur , quia
ſufficiet licentia.nam alter archiepiſcopus non poteſt vti pal
lio in eius prouincia.Innocen.tñ dixit,ꝙ ſola licentia eius,ad
quem pertinet prouincia,ſufficit ad vſum pallij ſine priuile-
gio.& ſecundũ hoc verbum,indulgemus,ſtat impropriè. ſed
quò ad hoc, ꝙ poſsit ſuffraganeos extra prouinciam conſe-
crare,& clericos ordinare,verbũ, indulgemus , ſtat propriè.
hanc opi.reprobat Io. An.ſuper ver.indulgemus.quod dic ꝑ
2 eum ſuper verbo permittat. ¶ Quintò no. † ꝙ iuriſdictione
poteſt quis vti in alieno territorio,permittente eo, cuius eſt
territorium,in quo iuriſdictio exercetur. & ſic videt̃, ꝙ eps
Señ. poſsit exercere iuriſdictionem in diœce. Florentina, il-
lo epiſcopo permittente.nam põt ibi clericos confirmare,&
beneficia conferre.j̃.de offi.le.c.nouit . & c. poſt electionẽ.
de conceſ.præben.& in caſu neceſsitatis,qñ in ſua diœce. vel
eius parte cognoſcere non poſſet,quia eſſet expulſus, dic, vt
in Cle. 1.de fo. compe. & vide quod ibi no. in alijs caſibus,
an partes poſsint prorogare iuriſdictionem extra territo-
rium,& ſic de loco ad locum.dic vt no.Cy.in l.ſi qui ex con-
ſenſu.C.de epi.audi.vbi omnino vide,& j̃.de offi. deleg.c.de
cauſis.& Io. An.tangit hic, ꝙ de conſenſu diœceſani põt epi
ſcopus in illius diœce.ſuos clericos excommunicare, iudica
re,& ordinare.9.q.2.c. 1.& 3.& c.non inuitati. & vide in di-
cto c.nouit.de offi.leg.ſuper prima glo. ¶ Vltimò no.ꝙ pri-
3 uilegium † Papæ intelligitur ſine alterius iniuria.concor.l. 1.
§.ſi quis à principe.ff.ne quis in lo.pub.cum ſi.& eſt ar.ad q.
fratrum prædicatorum,& minorum, ꝙ licèt ſint priuilegiati
ſuper audiendis confeſsionibus,requiritur tamen parochia-
lis licentia.de quo.j̃.de pœni.& remiſ.c.omnes.in 6.gl.quod
dic hodie,vt in Cle.dudum.de ſepul. ¶ Opponit glo. de.l. 1.
ff.de offi.proconſul.vbi proconſul vtitur inſignijs vbiq;,poſt
quàm ingreditur vrbem.dicit Io. An.ꝙ ibi contingit ratione
mittentis. Hoſt. dicit,ꝙ ibi nulli fit præiudicium . hic ſecus:
quia locus,in quo iſtud ſignũ paratur, ſubiacet iuriſdictioni.

CVm ſis. ¶In qualibet eccleſia prouin-
ciæ permiſsis diebus archiepi-
ſcopus Miſſam celebrans poteſt vti pallio.h.d.&
per iſtud verbum,vbicũq; , dixerunt quidam,ꝙ archiepiſco
pus inuitatus vtitur pallio in Miſſa extra prouinciam: dum-
modo diœceſanus conſentiat: ſed in conſecratione,vel ordi-
natione non vtitur niſi ex priuilegio.quæ dicta reprobat hic
Ioan.And.

TVanos. ¶Sine pallio , & ſandalijs poteſt
archiepiſcopus celebrare . quæ
ſint ſandalia , & compages,no.93.diſt.c. nonnulli.
§.compages.¶Quærit glo.an in aliena diœce. poſsit archi-
epiſcopus celebrare ſine diœceſani licentia,tenet glo.ꝙ non.
Hoſt.intelligit,quando vult ordinare, vel epiſcopalia exerce
re: aliàs,dummodo ſint noti , putat, ꝙ poſsint ẽt ſolemniter
celebrare.dicit Inno.ꝙ de licentia diœceſani,vel etiam paro
chialis ſacerdotis celebrare poterunt:dummodo ſine ponti-
ficalibus celebrent.illis enim non poſſunt vti,niſi ſupereſſent
priuilegiati.j̃.tit. 1.c. ad ſupplicationem . ſed ſecundũ Hoſt.
& cum pontificalibus, & ſine licentia poterunt celebrare,ſi-
cut obſeruat generalis conſuetudo , & etiam prædicare,niſi
ſpecialiter prohibeatur. quod dic , vt plenè no.j̃. de hære.c.
excommunicamus.& in Cle. 2.de priuile.in glo. pontificali-
bus.indulgentias verò , quæ ſunt iuriſdictionis, non poſſunt
dare.j̃.de pœni. & re.c.4.& 9.q.2.c. 1. & ſe. facit c. fina. de
priuile.lib.6.

De Renunciatione.

QVIA ea, quæ poſtulatione, electione, vel
tranſlatione acquiruntur, plerunq; renun-
ciatione perduntur . ideo &c. habetur de
materia.7.q.1.& 2.& repetitur in 6.& Cle.
faciunt ad rub.s̃.de reſcrip.c.ad audientiã.
il 2.j̃.quod metus cauſa.c.abbas.cum duo
bus ſequen.de fer.c.fina.de appel.c. quia nos. de voto.c. per
tuas.de ſimo.c.ex inſinuatione. cum alijs ſimi. hic all. in no-
uella.vbi colliguntur alia iura extra propoſitum tit.de renũ-
ciatione tractantia .

S V M M AE.

1 *Beneficio quis cedere poteſt propter inſufficientiam , vel ſenectutem.*
2 *Dicto illius,qui allegat ſe inſufficientem , vel debilem an ſtari debeat.*
3 *Prælatus æquiparatur vſufructuario.*
4 *Armatus ante victoriam arma deponere non debet.*

LIteras. ¶Non datur licentia cedẽdi epiſco
po,qui propter ſenectutem vult ce-
dere,ſi neceſſarius,vel vtilis ſit eccleſiæ ſuæ. h. dicit.
1 ¶No.primò,† ꝙ propter inſufficientiã,aut ſenectutẽ poteſt
quis cedere beneficio.j̃.eo.c.niſi.§. alia. & de æta. & qua. c.
2 vlti. ¶Secundò no. † ꝙ ſuper inſufficientia , ſiue debilitate
non ſtatur dicto eius,qui talem ſe aſſerit , nec ſuperior tene-
tur ſibi credere, ſicut nec ecõuerſo credendum eſt aſſerenti
ſe peritum,& fatuus eſſet talis, vt no.s̃.de ele. c. cum in iure.
¶Tertiò no. ꝙ ſæpe melius eccleſia gubernatur ſub cura ꝑ-
lati debilis , & antiqui, quàm ſub cura noui , & incogniti .
¶ Quartò no.ꝙ quandoq; in ſene feruor ſpiritus eſt effica-
cior,etiam corpore langueſcẽte: & hoc dicit Tullius li. 1. de
officijs.Senibus labores corporis minuendi, cum tamen co-
gitationes augendæ videantur. & Io.An. refert Valerium,&
Hiero.commendantes quoſdam ſenes. ¶ Quintò no. ꝙ põt
ſuperior non admittere ceſsionem & renunciationem præla
ti,arg.contra.ff.de vſufru.l.cum vſufructuarius.æquiparatur
3 enim prælatus † vſufructuario,vt in c.præſenti.de offi. ordi.
lib.6. ſed vſufructuarius liberatur ab onere reali , ſi vult re-
nunciare vſusfruc.dic vt dixi.j̃.de re iudi.c.cum inter nos .
¶ Sextò no. in ver. monemus. ꝙ ante victoriam non debet
4 armatus † arma deponere.concor.ſunt in gl.& Hiero.ad Lu
cinum.Cœpiſſe multorum eſt,ad culmen perueniſſe pauco-
rum. nam & Deus imperfectum non nouit.j̃. de bap. c.ma-
iores.ver.adhuc.

S V M M AE.

1 *Renunciatione facta quis poteſt eligi de nouo ad beneficium renunciatum.*
2 *Iuramentum ex cauſa ſuperuenienti obſtare non habet.*

CVm inter. ¶ Qui abiurauit beneficium, licitè petit illud, ſi
denuo eligatur. h. d. ſecundũ glo. quæ lectura pla
cet Io. An. ſed ſecundũ Gof. iſte. P. impetrauit tria paria lite-
rarum, primas renunciauit in manibus Capituli: & quia illu-
ſerunt ei, impetrauit ſecundas, ꝙ non obſtante renunciatio-
ne deberet ſibi beneficium aſsignari, quod per maioré partẽ
Capituli fuit factum: cui ſe minor pars opponebat ratione
abiurationis. vnde impetrauit tertias literas huius Decr. Vel
dic tertiò, ſecundũ Hoſt. ꝙ impetrauit literas, quas abiura-
uit, & ſubiecit ſe miſericordiæ Capituli. maior pars eum re-
cepit, minor contradixit. Et prima pars deciſa narrat factũ.
1 ſecunda dat iudicẽ, ibi [ideoq;.] ¶ No. primò, † ꝙ poſt renun
ciationẽ pót quis de nouo eligi ad beneficium renũciatũ: re-
nunciatio ergo præiudicat in iure de præſenti, non in iure de
futuro. & hoc eſt verũ in dubio. Sed in caſu certo, an quis poſ
ſit renunciare iuri futuro: & per pactũ reddere ſe inhabilem
ad certum beneficium, an poſsit, vide pro & cõtra. C. de pac.
l. 1. ¶ Sed hic incidenter quæritur. pone, ꝙ in contractu repe
riuntur hæc verba. remiſit omne ius, quod habet, & quod ha
bere ſperabat in tali beneficio: an videatur remittere ius, qđ
habet de præſenti, vel etiam de futuro. dic, ꝙ videtur remit-
tere ius, quod habet de præſenti, vel ſperabat habere de futu
ro ex cauſa de præſenti: aliàs non dici t ſpes illa, quæ non eſt
fundata de præſenti. ita no. Bar. in l. poſt emãcipationem. ff.
de libe. le. & ad materiam facit l. qui Romæ. §. duo fratres. ff.
de verb. obl. ¶ Secundò no. ꝙ ſicut ſententia non ſe extendit
ad ius, quod ſuperuenit poſt ſententiam: ita nec iuramentũ
2 † habet obſtare ex cauſa ſuperuenienti. facit l. nam & poſtea.
§. ſi damnetur. ff. de iureiur. & l. ſed ſi poſſeſſori. §. fi. e. titu. &
in c. quẽadmodum. de iureiur. ¶ Tertiò no. ꝙ in receptione
canonicorum requiritur maior, & ſanior pars Capituli. An
autem ſit ſeruanda forma. c. quia propter. dic vt ibi. ¶ Opp.
j̃. de iureiur. c. ſi verò. vbi iuramentum obſtat renuncianti.
Sol. vt hic in nouella ſuper ver. iuramentum. quia refert opi.
Inno. ꝙ quamuis iurauerit Capitulo non repetere: non tamẽ
deierauit, ſi poſtea recipit electus canonicè à canonicis, qui
potuerunt illum à iuramẽto abſoluere. j̃. de ſpon. c. gemma.
& de iureiur. c. 1. & hoc no. an ille, qui iurat aliquid non pete
re (puta debitum) poſsit recipere à ſpõte ſoluente. hoc enim
non petere videtur denotare motionem litis, vt in l. amplius.
ff. rem ra. ha. ille autem, qui recipit quod offertur ſponte, &
extra iudicium, non videtur includi. facit quod no. Bar. in l.
non ſolum. & ibi etiam per Bal. ff. ſo. ma. & quod dixi. j̃. de iu
reiuran. c. ad noſtram. & per prædicta dicit hic Inno. ꝙ idẽ. ſ.
ꝙ poſſet licitè retinere, non obſtante iuramento, ſi per inue-
ſtituram Papæ illum recepit. de vulga. & pupil. l. ex facto. §.
1. Si autem recepit à Papa, non facta mentione de iuramen-
to: vel facta, ſed non ſubeſſet cauſa diſpenſandi: quantũcũq;
diſpenſaret Papa, non conſulit Inn. ꝙ veniat contra iuramen
tum. facit quod no. j̃. de voto. c. non eſt. ſi tamen diſpenſaret,
& cauſa ſubeſſet, ſecurè poſſet agere. 7. q. 1. c. ſcias. §. 1. & di-
cit Hoſt. ꝙ quicquid dicatur, ſiue à Papa, ſiue à Capitulo di-
ctum beneficium ſibi oblatum fuerit, ipſum recipere potuit.
& per conſequens ſtallum, & locum, & ſpectantia ad bene-
ficium petere ex noua inſtitutione, vt dicit glo. & hoc placet
Ioan. An. &c.

S V M M AE.

1 *Profiteri quis poteſt, etiam ſi eſt conſtitutus in articulo mortis.*
2 *Bona an ſint reddenda ei, qui à vinculo Eccleſiæ eſt abſolutus.*
3 *Scholaris recedens per aliqua tempora, ſi reuertatur poſtea, an di-
cetur nouus ſcholaris.*

EX tranſmiſſa. ¶ Qui renunciat beneficio ſuo tacitè,
vel expreſsè, illud repetere non poterit. Prima pars
ponit partis querelam. Secunda prouidet ibi [verùm] vel ali
ter, ſecundũ Ab. Qui ad ſui petitionem licentiatus tranſit ad
aliam eccleſiam, perdit ius, quod habebat in prima. ¶ Not.
1 primò, ꝙ in articulo mortis † poteſt quis profiteri: nec infir
mitas habet impedire, niſi eſſet extra mentem. j̃. de reg. c. ſi-
2 cut tenor. ¶ Secundò no. an bona † ſint reddenda ei, qui à vin
culo eccleſiæ eſt abſolutus. tex. enim facit, ꝙ ſic. de quo in gl.
ſed qualiter. ¶ Tertiò no. ꝙ q. ſemel fuit ab eccleſia abſolu
tus, poteſt iterũ recipi: ad hoc tamẽ canonici non coguntur,
vt in tex. & aduerte, quia ſi de nouo recipit, non habebitur
vt antiquus canonicus: ſed vt nouus. quod eſt vtile ſcire pro-
pter prærogatiuam, quæ debetur quandoque antiquioribus,
vt in c. ſtatuimus. de ma. & obe. & in c. vlti. de conſue. lib. 6.
3 ¶ Quid de ſcholari, † qui receſsit de ſtudio, & poſt aliqua tẽ
pora rediit: an habebitur tanquàm nouus ſcholaris: vt ſic
teneatur ad nouam matriculam ſoluendam: an verò habe-
bitur vt antiquus. videtur conſiderandum, an depoſuerit cõ
ſuetudinem redeundi: vt ſic iterum ſoluere teneatur, vt l. na-
turalem. §. in his. ff. de acqui. re. do. vbi dicit Bar. ꝙ ſi per quin
quẽnium fuit abſens à ſtudio, matricula eſt priuatus. ſi mino
ri tempore, non, vt eſt tex. in l. fi. C. de primic. li. 12. circa me-
dium. & de dome. l. 2. e. li. & licèt poſt talem priuationem re-
uertatur iterum. tamen matriculam ſoluere non debet, vt l.
penul. C. de conſulibus. circa fi. lib. 12. & hoc eſt etiam vtile
pro Doctoribus receptis in aliquo collegio Doctorum pro-
pter lecturam. nam ſi ceſſant legere ad tẽpus, & poſtea reaſ-
ſumũt, non tenẽtur ſoluere pro introitu: ſicut alii, qui de no-
uo intrãt ex forma fortè ſtatuti. facit l. filio quem pater. ff. de
lib. & poſthu. ibi [non tranſlatus, ſed redditus videretur] &c.
& finem huius. c. inducit Io. And. ad q. de depoſito, an poſsit
eum reſtituere epiſcopus, inuito patrono. arg. eſt hic, ꝙ non.
quia per reſtitutionem cẽſetur nouus homo. remittit de iſta
q. ad no. per eum in c. quamuis. de reſcri. lib. 6. ¶ Opponitur
à diuiſione. aut iſte fuit profeſſus: & tunc nulla quæſtio, ꝙ re
cipi non debet vlterius in canonicum in eccleſia ſeculari. j̃.
de regu. c. ſuper eo. aut non erat profeſſus: ergo adhuc non
amiſerat beneficiũ in priori eccleſia. j̃. de regu. c. beneficiũ.
dic ſecundùm Hoſt. ꝙ quando recuperauit bona ſua, ſi bene
ficium expreſsè non renunciaſſet, ſtandum eſſet contrario.
& hoc facit ad q. illius, qui tranſiuit de vna religione ad ſtri-
ctiorem, an vocandus ſit ad electionem primi monaſterii va
cantis infra tempora probationis. remittit ad not. in dicto c.
beneficium. de regu.

S V M M AE.

1 *Clericus abſque conſenſu diœceſani non poteſt tranſire de vna eccle
ſia ad aliam.*
2 *Clerici inconſulto epiſcopo eccleſias egredi, vel ingredi non debent.*
3 *Intitulati an poſſint, inuito epiſcopo, tranſire ad religionem.*

a ADmonet. ¶ Beneficiatus [a] ſine licẽ
tia prælati ſui beneficio
renunciare non poteſt. Primò ponit prohibitio
nem. ſecundò ipſam tranſgreſsionem puniri præcipit, ibi [ꝙ
ſi quis.] ¶ No. primò, ꝙ generalis eſt iſta prohibitio [vniuer
ſis perſonis] &c. comprehendit enim non ſolum clericos: ſed
etiam laicos, per quos poſſent regi hoſpitalia: quæ tamẽ ſuo
rum epiſcoporum tuitione conſiſtunt. j̃. de reli. do. c. de xeno
dochiis. & 18. q. 2. c. quid de monachorum. & c. quia contin-
git. de reli. do. in Cle. ¶ Secundò no. ꝙ abſque cõſenſu diœ-
1 ceſani non poteſt clericus † tranſire de vna eccleſia ad aliã.
de quo. 7. q. 1. c. placuit. il 1. 21. q. 2. c. 1. & intellige, ſecundũ
Vinc. & Tan. ꝙ ſi clericus tranſit de vna eccleſia ad aliam in
eadem diœce. ſufficit tacitus conſenſus ſui epiſcopi. ſi autẽ
alterius diœce. requiritur expreſſus. ¶ Tertiò no. iuriſdictio
nẽ epiſcopi contra intrantes detinentes, aut dimittentes be-
neficia eo inconſulto, & intellige, ꝙ nõ ſufficit conſulere, niſi
cõſenſum obtineat: niſi cũ vellet religionẽ intrare. de regu. c.
2 licet. ¶ Querit glo. dicitur hic, ꝙ non debẽt clerici † eccle-
ſias ingredi, vel egredi, inconſulto epiſcopo. quid in clericis,
qui non habent inſtitutionem ab epiſcopo: ſed ab alio præla
to (puta abbate, vel ſimili) dicit gl. ꝙ idem. pro hoc facit iſte
tex. dũ dicit [ad ordinationẽ tuã.] &c. & hoc no. in c. ep̃s de
loco. 7. q. 1. vbi etiã no. nunquid clericus nolẽs trãſire de mi-
nori ad maiorem ab ep̃o cogi poſsit. de iſto tñ conſenſu vide
quod not. j̃. e. c. qđ in dubiis. ſuper glo. 1. vbi reuocat Inn. in
dubium, an in renunciatione non ſolũ interuenire debeat au
ctoritas prælati p̃cipientis reſignationẽ: ſed ẽt conſenſus ca-
nonicorũ eccleſiæ, quam reſignat. tenet ꝙ ſic. 18. q. 3. c. ſtatui
mus. cõſenſus aũt Capituli maioris eccleſiæ nõ requirit, niſi
renunciaret magnæ dignitati: vel niſi eſſet p̃ſona, de qua ma
gnũ onus, vel periculum eccleſiæ immineret. tunc. n. quia ma
gnũ eſt negocium, requiritur conſenſus Capituli maioris ec
cleſiæ. j̃. de his, quæ fi. à præla. c. quantò. Cum aũt p̃latus per
electionẽ aſſumptus renũciat, an debeat renunciare in mani-
bus ſubditorũ, vel canonicorũ, vel in manibus fratrũ, vel in
manibus ſui præpoſiti. Inn. in d. c. quod in dubiis. tenet, ꝙ nõ
poſsit in manibus p̃dictorũ: ſed in manibus ep̃i, vel cõfirma-
toris. s̃. e. c. admonet. niſi ad illum præpoſitũ ſpectaret confir
matio, & inſtitutio: tunc. n. bñ poſſet cũ ſuo conſenſu renun-
ciare, ſicut in monacho no. j̃. eo. c. vlt. & tradit circa hoc Inn.
regulam, ꝙ ad hoc vt valeat ſententia alicuius ſuper renũcia
tione, requiritur ꝙ poſsit eũ in iudicio inuitũ deſtituere. Ita
no. Inno. j̃. e. c. qđ in dubiis. in fi. ¶ Secundò quæritur. pone,
ꝙ clericus ſe tranſtulit ad aliã eccleſiã ſine licentia ſui p̃lati,
cuius conſenſus erat neceſſarius, vt prædixi. q̃ritur de uiri-
bus talis tranſlationis. dicit glo. ꝙ ſuperior poterit dictũ tran
ſitũ ratũ hr̃e. & tunc quando ratũ habet, vacat primũ benefi-
ciũ. qñq; non habet ratum talẽ tranſitũ. & tũc poteſt ipſum
reuocare inuitũ, vt hic. qñq; talem tranſitũ nõ approbat, nec
reprobat, ſed tacet. & tunc an ille, ad quem ſpectat electio, ſi
ue pręſentatio primæ eccleſiæ, poſsit ſtatim p̃ſentare, vel eli-
gere. dicit Inno. ꝙ non: ſed debet requirere diœceſanum, cu
ius conſenſus exigebatur, an velit approbare, vel reprobare
dictam tranſlationem. ¶ Alii dicunt, ꝙ niſi diœce. infra men
ſes. 6. talem cum effectu incępit reuocare, elapſis. 6. menſi-
bus, poterit ad quem ſpectat præſentatio, vel electio proſeq
ius ſuum. & idem ſi infra ſex mẽſes charitatis monitioni no-
luerit rñdere, ar. s̃. de elec. c. fi. & de ſupplen. negli. præla. c. 1.
qñq; intitulatus in vna eccleſia nõ ſe tranſtulit ad aliam: ſed
electus fuit. & tunc an ſine licentia ſui diœceſani poſsit ele-
ctioni de factæ conſentire, & ad ipſam eligi. & ꝙ poſsit eligi,
non obſtan. ꝙ ſit ligatus, no. hic glo. & bene. & idem Ioã. 61.
diſt. §. ſed aliud. & de hoc. s̃. de poſtu. c. vlti. Sed an conſenti-
re poſsit ſine licentia ſui prælati, videtur hic conſentire gl. ꝙ
non. quã tñ ſi denegaret, poſſet cogi per ſuperiorem. & nomi
ne ſuperioris intellige Papam, cum nullus alius poſsit rem
vnius alteri dare. j̃. de offi. leg. c. dilectus. & de reli. do. c. con-
ſtitutis. ſecundùm Ab. Io. An. hic dicit, ꝙ talis legatus eccle-
ſiæ poteſt ad aliam eligi, & electioni de ſe factæ cõſentire. ſed
in tranſlatione requiritur licentia, vt hic. & 71. & 72. diſt. per
totum. ¶ Quid ergo ſi electus negligit q̃relam proponere de
ſuo ſuperiore, non concedente, vel denegante licentiã: ſed re-
tinente eum in ſuſpenſo. dicit Io. And. ꝙ poterit diœceſanus
ſecundæ eccleſię præfigere tempus electo, infra quod à pri-
mo diœceſano licentiam obtineat. alioquin ſecundæ eccle-
ſiæ erit de alia perſona prouidendum. j̃. vt lit. nõ conte. c. qm̃
frequenter. §. ſi verò aliter. & de cle. non reſi. c. quia nõnulli.
& c. relatum. tu dic, vt not. j̃. de elec. c. quàm ſit. lib. 6. & licèt
prędicta de iure procedant, ſecundùm Hoſt. quotidie ſine li-
centia eligunt, & electioni de ſe factæ conſentiunt, & recipiũ
tur. & ex quo ſic tranſlati recepti ſunt ad prelaturam, ſiue re
ctoriã eccleſię, priora beneficia ipſo iure intelliguntur vaca-
re: quæ tñ plerũq; de facto retinent. Sed multa per patientiã
tolerantur, quæ aliàs non tolerarentur. ¶ Tertiò quæritur:
3 an intitulati † poſsint tranſire ad religionem, inuito ep̃o, te-
net, ꝙ ſic, per petitam tñ licentiam: multò ergo magis epiſco
pari inuito pręlato. cum ipſi ſint cõis vtilitatis, ſed in religio-
ne priuata, ſecundùm quoſdam: ſed præſumptio ambitionis
obiectionem ſoluit. & no. 63. di. c. literas. in fi. glo. & hoc ca-
ſu, quando religionem ingreditur, an infra tempus probatio
nis poſsit ſuum beneficium alteri transferre, vide quod no.
Io. An. ſuper ver. dimittere.

ADDITIO.

a ¶ Beneficiatus. Vide infra de appel. c. conſtitu. in fi. per Ancha. & per Bal.
in l. Barbarius. ff. de offi. præto. & per Io. Ray. de prohi. feu. alie. per Fre. in
§. plena. in 15. col. vide l. legatus. ff. de offi. præſi. Io. de Ana. in c. excom-
municamus. §. quia. ver. hoc tangit. propè fi. facit c. prudentiam. §. adii-
cimus. de offi. dele. & c. ſciſcitatus. de reſcrip. & de hære. c. geminus. c. quã
uis. de procur. lib. 6. 3. notabili.

S V M M AE.

1 *Probatio in contrarium contra iuris præſumptionem admittitur.*
2 *Cauſæ plures poſſunt mouere iudicem ad ſententiam ferendam.*

IN pręſentia. ¶ Qui ſponte renunciauit electioni de ſe factæ,
non auditur vlterius ſuper ea. Et primò ponit genera-
lem cauſam confirmationis ſententiæ. Secundò ſpecialem
ibi [quia tamen.] ¶ No. primò principium huius. c. quòd ex
multis debet iudex informare animi ſui motum. & ex motu
iudicis ſemper præſumitur pro ſententia, vt hic: ſed non ita
ſemper ex proceſſu, vt j̃. dicam. ¶ Secundò no. ꝙ contra præ
1 ſumptionem iuris admittitur probatio † in contrarium. de
quo plenè. j̃. de ſpon. c. is qui fidem. ¶ Tertiò no. ꝙ plures
2 cauſę † poſſunt mouere iudicem ad ſententiam proferendã.
quid ergo ſi falſa cauſa exprimatur in ſententia, an vitiet ſen-
tentiam. dic, ꝙ aut exprimitur falſa cauſa iuris (quia contra
ius ſcriptũ) & non valet. aut falſa cauſa facti: & tunc valet. aut
mixtim vna cauſa cõtra ius: altera non. & idem: vt ſic res po
tius valeat, q̃ pereat. de verb. ſig. c. abbatem. ſecundùm Inno.
& Hoſtien. dixi plenè de materia. j̃. de re iudi. c. ſicut nobis.
¶ Quærit glo. quis debeat probare in cauſa appellationis,
an appellans ſententiam eſſe iniuſtam: an appellatus, ꝙ iuſta.
arguit ꝙ victor debeat probare ſententiam rectè latam per
§. illud. in Authen. de his, qui ingre. ad ap. deinde concludit,
ꝙ ſtatur ſententiæ, donec probetur contrarium. & hoc quan
do dicitur ſententia iniuſta ex cauſa, non ratione proceſſus,
ſcundùm glo. Io. And. ſuper ea recitat multorum opi. dicunt
. n. quidã, ꝙ aut vnus proſequitur appellationem, aut vterq;.
Si vnus altero abſente, ille probet, quicunq; ſit. vnde ſi victor
proſequitur (quia petit confirmationẽ) debet probare, ꝙ iu
ſtè meruit ſententiam, vt in dicto §. illud. Sic econtra, ſi ap-
pellatus ſolus proſequitur, debet oſtendere iniuſtitiam. C. de
appel. l. fi. Si vterq; proſequitur, dicunt, ꝙ probabit appellãs.
Alii dicunt, ꝙ aut quæritur, cui incumbat onus probãdi ſen
tentiam ſic latã. & probabit appellans. ¶ Aut quæritur, quis
debeat probare id, quod in ſententia dicitur æquum, vel ini-
quum. hoc eſt merita cauſę principalis: & debet probare ille,
qui debebat in principali. nec mirũ; quia per appellationem
extinguitur pronũciatum, vt l. 1. in fi. ff. ad Turpil. Alii dicũt.
aut quæritur, cui incumbat onus probandi ritè appellatum.
& dic, ꝙ appellanti. ¶ Aut quæris, cui incumbat onus pro-
bandi debitum principale: & tunc probet ille, qui debebat
probare in principali: & iſta eſt communis opi. & vera, quan
do appellatur à diffinitiua. Si autem appellatur ab interlo-
cutoria. dic, vt in c. debitus. & c. cordi. de appel. lib. 6. & præ-
dicta procedunt, quando ſententia eſt appellatione ſuſpen-
ſa. Si autem tranſiuit in rem iudicatam, & dicitur poſtea,
ꝙ non valet, quia non fuit pars citata, vel non fuit lis conte-
ſtata, vel alius ordo iuris omiſſum: an hoc debeat probare
qui habet ſententiam pro ſe, vel qui impugnat, not. Specu.

in ti.de ſen.prola. in fi. qui recitat opi. Cōpoſt. hic dicentis, ꝙ quando conſtat ſententiā latam præſentibus partibus, quæ tranſiuit in rem iudicatam: vel quia non fuit appellatum: vel quia appellatio fuit deſerta: vel quia appellans in appllatione ſuccubuit: & preſumitur ſententia iuſta cum ex ordine, tum ex cauſa: nec vlterius de conteſtatione, vel alio ordine, vel alia iniuſtitia erit quærendum. nam difficile eſſet ſemper omnia acta cauſæ recenſeri. & idem dicit, ſi parte uicta abſente per contumaciam lata ſit ſententia. probata enim contumacia, ſufficit probare ſententiam, & auctoritatem iudicis. quia contumax habetur pro præſente. de iudi.l. properandum. Secus ſi pars victa fuiſſet abſens non per contumaciā, nec procurator eius præſens, vel ſententia fuerit appellatione ſuſpenſa: quia tunc non præſumitur pro proceſſu, litis conteſtatione, vel alijs, niſi quatenus &c. vt in d. c. qm̄. de proba. & dicit, ꝙ ſic ſeruat curia. & ſic appellatus defendens ſententiam probabit ordinem ſeruatum. alia hic vide per Io. And. circa prædicta. & in c. quoniam.

SAnè. ¶ Qui renunciat literis beneficialibus, non ideo inſtitutioni iam factæ per ipſas renunciare videtur. & ſic ius continet hæc Decre. ſecūdū glo. & Ab. vt ĩ. dicam. ¶ No. primò, ꝙ legatus auctoritate Papæ inſtituit iſtum. H. an aūt auctoritate ſua poſsit conferre præbendas, & beneficia. de quo. ĩ. de offi. le. c. preſenti. & c. deliberatione. ¶ Secundò no. ꝙ iſte. H. ſubiecit ſe miſericordiæ Capituli. & quia Capitulum poſtea non admiſit eū iniuſtè. ideo compellitur. ex quo collige, ꝙ hæc verba [ſubijcio me miſericordiæ tuæ] &c. non denotant liberam voluntatem: ſed arbitrium boni viri. ſicut ver. videtur, & ver. ſi placuerit, ſi fueris arbitratus, & ſimilia, vt ff. de leg. 3. l. 11. §. quā quàm. & l. pen. ff. de arbi. & l. Thais. §. ſorore. ff. de fideicom. liber. facit quod no. in Cle. paſtora. de re iudi. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ iſte H. tradidit literas Capitulo: ergo per hoc videtur renunciare iuri ſuo. quia traditio inſtrumenti operatur remiſsionem debiti. ĩ. de pac. c. cum pridem. & C. de dona. l. 1. cum ſi. alleg. in glo. & ſic. cum ergo non habuerit actionē, nō potuit agere. nec ſine iure debuit audiri, vt ff. de neg. geſt. l. ſi pupilli. §. vlti. Sol. gl. quæ incipit ſic. infra format iſtud cōtrarium, & ſoluit, ꝙ iſte in defectu actionis, ſuadente æquitate, implorauit officiū iudicis, quod datur ſemper loco actionis deficientis, vt l. quod ſi minor. §. vlti. ff. de mino. & prædicta æquitas fundatur in hoc. hanc literarum traditionem fecit exhibendo Capitulo honorem, & reuerentiam: illa autē, quæ fiunt propter reuerentiam, & pudorem non obligant, vt l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum re. ac. non da. & l. pen. ff. de fur. & no. 22. q. 4. c. vnuſquiſque. & ſecundùm hoc non eſſet neceſſarium officium iudicis: ſed ipſo iure prima actio, ſiue ius ſeruaretur illæſum. ¶ Secundò oppo. de c. cum inter ſeniorem. ſ. de ele. vbi ei, qui renunciat beneficio, non ſubuenitur, licèt fides, & promiſsio non ſeruetur ſibi: multò ergo minus debet ſibi ſubueniri, cum nihil ſibi fuit promiſſum, vt hic, licèt aliud gereret in mente, ſiue crederet. de quo nō eſt curandum, ſi ore non expreſsit, vt l. ſi repetendi. C. de condi. ob cauſam. Sol. vt in dicta gl. quę ſoluit vltimò, ꝙ per reſtitutionem harum literarum non renunciauit inſtitutioni factæ à legato: cui non renunciauit per talem reſtitutionem literarum. Io. An. recitat opi. Io. de Deo. qō. 2. lib. 19. qui tenet, vt ſ. ꝙ tradens literas, & miſericordiæ Capituli ſe ſubmittēs, iudicis officio ſubuenitur: ſecus ſi ſine traditione literarum ſimpliciter ſe ſubmittat. ĩ. e. c. veniens. vbi de hoc in fi. ſecundæ gl. poſſet dici, ꝙ dicta traditio literarum non habeat vim renunciationis. renunciatio enim gratuita habet vim cuiuſdam donationis, vt patet ex no. in l. 1. C. de confeſ. per Cy. donatio autem nunquàm præſumitur, niſi poſsit ſubeſſe alia cauſa, vt l. ſicum aurum. ff. de ſolu. Sed hic ſubeſt alia cauſa, quàm donationis. quia hæc verba [miſericordiæ ſe ſubmittens] &c. non ſignificant meram liberalitatem: ſed arbitriū boni viri, vt prædixi. quod ſi eſt iniquum, vt hic fuit, debet corrigi. vt dicta l. penul. ff. de arbi.

S V M M Æ.

1 *Clericus poſſeſsionis cauſam an ſibi mutare poſsit.*
2 *Reſignatio facta in manu laici eſt nulla.*
3 *Conſenſus in renunciatione cuius requiratur.*

1 QVod in dubijs. ¶ No. primò, † ꝙ
a clericus [a] nō pōt ſibi cauſam poſſeſsionis mutare recipiēdo de nouo de manibus alterius, quàm collatoris. & ſi recipit, poteſt beneficio ſpoliari. In priuato autem, ſi rem, quam ab vno retinet, incipiat alterius nomine poſsidere, & illi de penſione reſpondeat, an priuet priorem locatorē ſua poſſeſsione. dic, vt l. quamuis. §. 1. & l. ſi de eo. ff. de acqui. poſ. nemo enim poteſt ſibi cauſam poſſeſsionis mutare, vt l. cum nemo. C. de acqui. poſ. & l. ſi. eod. ti. vbi de hoc. ¶ Secundò no. ꝙ reſignatio
2 † facta in manu laici eſt nulla. renunciatio enim debet fieri in manibus illius, qui pōt illum inuitum deſtituere, ſecundū Hoſt. vt dixi. ſ. e. c. admonet. ¶ Opponit gl. dicitur hic, ꝙ iſte pōt beneficio ſpoliari. contra, quia non tenet renunciatio, vt in fin. literæ. Si ergo conatus effectum non habuit, non meretur pœnam, vt l. 1. ff. quod quiſq; iuris. So. dicit glo. magna, ꝙ non tenuit renunciatio, quantùm ad eccleſiam: ſed bene tenuit quò ad ſe, & ſui præiudicium. Idem Goff. hic, & ſ. eo. c. admonet. & idem Tan. Lau. Phi. & Egi. ad hoc. ĩ. de appel. c. cum appellationibus. lib. 6. facit quod no. 49. diſt. c. vlt. Gul. Naſo per id, quod dicit tex. [nullam obtinet firmitatē.] &c. dicit, ꝙ renunciatio non tenet, etiam quò ad ſe. & idem dicit Hoſtiē. tex. enim dicit, ꝙ non tenet renunciatio: nec dicit, ꝙ ius ſuum amiſerit: ſed quod beneficio ſpoliatur. Inno. ſentit, ꝙ poſſeſsionem perdat. ſ. eo. c. ſuper hoc. Vincen. dicit, ꝙ qui illicitè renunciat, re integra poteſt repetere. 7. q. 1. c. eos. & de ceſ. bo. c. is qui. ¶ Vlterius tangit hic Io. An. cuius con-
3 ſenſus † requiratur in renunciatione, an illorum, ad quos ſpectat electio: vel illius, ad quem ſpectat præſentatio, inſtitutio, vel confirmatio. poſſunt enim aliqua ex prædictis concurrere in prouiſione eccleſiæ vacantis. dic vt dixi. ſ. eo. in c. admonet.

ADDITIO.

a ¶ Clericus. vide infra de appel. §. conſtitutus. in fi. per Ancha. & Bal. in in l. Barbarius Philippus. de offi. præto. circa fi. hoc cadit. ſup. c. admonet. & non hic.

AD ſupplicationem. ¶ Papa cōcedit licētiā cedendi epo, qui ſine mortis periculo in eccleſia ſua morari nō pōt. Et primò admiſsionē renūciationis, & eius cām. Secunda, ibi [ne verò,] cām mandati. Tertia, ibi [cui.] conceſsionem illi factam, & ipſius moderationem. ¶ No. primò, ꝙ iuſta eſt cauſa petendi abſolutionē ab eccleſia, cum quis nō poteſt in ea ſecurè morari. An autē hoc caſu ante abſolutionē poſsit talis ius reddere extra ſuā diœce. ſiue prouinciam. dic vt in c. 1. ĩ. de foro comp. in Cle. ¶ Secundò no. ꝙ archiepiſcopus pōt in aliena diœce. obtinere beneficium ad ſuſtentationem ſui. an autem iſte poſsit ab alio iudicari. vide quod no. 82. diſt. c. ſi qui. in 2. gl. ¶ Tertiò no. ꝙ in aliena diœce. pōt archieps exercere officiū epiſcopale: tn̄ ſine vſu pallij. nam ex quò eccleſiam archiepiſcopalem dimittit, illo vti nō debet. ſ. de poſtu. c. bonæ. il 2. §. fi. ¶ An autem poſsit ordines celebrando conferre. videtur ꝙ ſic, cum licentia huius archiepiſcopi. Sine collatione aūt ordinū poſſet ſolēniter celebrare, & etiam predicare. vel dic, ſm̄ Io. An. ꝙ ad hoc, vt iſta conceſsio, quam hic Papa facit, aliquid operet, poterit in locis exemptis, vel alienis clericis ſibi miſsis ſolemniter celebrare, & ordines cōferre ſine licentia. ¶ Opp.

¶ Opp. gl. de l. 2. C. quēad. ci. mu. indi. lib. 10. vbi nō licet deſcendere ad minores: cuius contrarium hic dicitur. dicit Tā. ꝙ hoc fuit factum ex cauſa. de quo. 74. diſt. c. ſi qui. Hoſt. dicit, ꝙ illa iura habent locum in realibus, quę ſunt extra nos: ſecus cum caracter infigitur animæ, qui nec deſinit, nec deletur. de tranſla. c. 2. de ſacra vnc. c. vno. ¶ Quærit Hoſt. an iſte poſsit eligi, vel poſtulari in epiſcopum, qui eſt abſolutus ab archiepiſcopatu. videtur, ꝙ non. quia iſtud eſſet dearchiepiſcopare. ſ. de tranſla. c. 1. vbi de hoc in nouella. ſuper gl. quō illum. & quia non licet deſcendere, ꝑ iura prædicta: ipſe tn̄ tenet, ꝙ per renunciationē admiſſam fuit archiepatus. vn̄ nō ꝓcedit qō, an archieps poſsit in epm aſſumi: ſed an eps nullius eccleſiæ poſsit in epm aſſumi. & ꝙ poſsit, facit hæc Decre. cū vtilius ſit ipſum eſſe in epatu laborioſum, quàm in beneficio ocioſum. remittit Io. An. ad no. per eum. ĩ. c. poſt tranſlationem. dicit etiā Hoſt. ꝙ archieps vnius eccleſiæ, in qua habet paruam curam, & modicū proficit, poteſt transferri etiā ad epatum, in quo pōt plus proficere. ¶ Vltimò no. hic Boa. ꝙ par pari præſtat obedientiam, & reuerentiam. & fuit hæc qō diutius agitata inter patriarcham Antiochenum, & archiepiſcopum Nicoſieñ. quia patriarcha habet recommendatam eccleſiam Cumanam, quæ eſt ſuffraganea Nicoſieñ. patriarcha tamen non vult ſibi exhibere reuerētiam, vel obediētiā, propter quam illā eccleſiam petit archieps: & ꝙ ſibi teneat, facit iſte tex. & quod no. ſ. de ma. & obe. c. ſolitæ. &c.

S V M M Æ.

Humilitas non eſt cenſenda, vbi pertinaciter quis reſiſtit.
1 *Ceſsio prælaturæ propter crimen ſemper peti non poteſt.*
2 *Criminoſi ad prælaturam promoti, an ſine licentia renunciare poſſint.*
3 *Debilitas corporis an ſit iuſta cauſa ceſsionis.*
4 *Scientia inflat, & charitas ædificat.*
5 *Cedere prælaturæ eſt licitum propter maliciam plebis.*
6 *Scandalum ſine peccato an poſsit euitari.*
7 *Ocium eſt vituperabile, & damnoſum.*
8 *Humanius nihil eſt, quàm vt ſponſi, & ſponſæ ſint in caſibus fortuitis participes.*
9 *Apoſtolus ſeipſum commendauit.*
10 *Vita actiua an ſit magis commendabilis, quàm contemplatiua.*
11 *Vita actiua, & contemplatiua in vno concurrere poſſunt.*
12

NIſi cum pridem. ¶ Proſeqtur ſex cauſas iuſtas, quibus eſt permiſſum prælatis petere, & ſuperioribus cedēdi licentiam indulgere. & ſunt quatuor principales partes. Prima reprobat has duas cauſas cedendi, zelum melioris vitæ, & humilitatem. Secunda ibi [intueri] proſequitur exponendo prædictas cauſas ceſsionis vſque ibi [verum] ibi reprobat alias cauſas cedendi: vt propter ocium, voluntatem, laborem, & perſecutionis incurſus, & auctoritatibus hoc probat, rn̄dens ad id, quod poſſet obijci in contrariū de Martha, & de illa auctoritate. Qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege &c. Quartò concludit ibi [monemus.] proſequar capitulum per particulas iuxta diuiſionem prædictam. ¶ No. ergo primò in hoc principio modū arguēdi. Si enim ſanctificatus [a] in vtero non recuſat officium: mul
a tò minus debet illud deſerere qui ſuſcepit. quia non debent ſolui milites à militia, niſi completis ſtipendijs, vt patet. ſ. c. 1. ſi enim à principio Hieremias non recuſauit: multò minus recuſare debet qui ſponte ſuſcepit: cum ſit fortius ius in re, quàm ius ad rem, vt l. Sempronius Attalus. ff. de vſufr. le. & c. pen. & vl. de præben. turpius. n. eijcitur &c. ĩ. de iureiuran. c. quemadmodū. & de iſto ſanctificato in vtero habetur Hieremiæ. 1. c. Item de Ioanne Baptiſta, & beata Virgine, ſecundū Vin. & idē fertur de Iob, ſm̄ Io. An. ¶ Secundò no. ꝙ non eſt humilitas † cenſenda, cum pertinaciter quis reſiſtit. & de ve-
1 ra humilitate vide quod no. in Cle. cū in quibuſdam. in fi. de reli. do. & hoc etiam deſcribitur, cum quis fugit ſublimē locum, & per obedientiam non dimittit. alleg. Io. An. Senecam ad Lucillum epiſtola quarta, vbi dicit. Nullum bonum adiuuat habentem, niſi ad cuius amiſsionem paratus eſt animus. & epiſtola. 14. Nemo bono ſolicitè fruatur. qui enim diuitijs addere ſtudet, dum de incremento cogitat, oblitus eſt vſus rationis, accipit foris, conterit, ſit ex domino procur. facit. c. ſciendum. in fine. 8. q. 1.

ADDITIO.

a ¶ Sanctificatus. Adde Ho. in ſum. in ti. de pœn. & remi. §. quis debet. Archi. in c. firmiſsime. de conſecr. di. 4. Car. in c. maiores. de baptiſ.

§. Propter conſcientiam. ¶ No. ꝙ pro
2 pter crimen non ſemper pōt peti ceſsio prælaturæ. Sed tantū cum propter ipſum officij executio impeditur, vt in tex. non ergo debet quis habere erroneam conſcientiam, & ſtrictiorem, q̃ iura ſtatuant. quia nullus peccat legis auctoritate. 23. q. 4. c. qui peccat. Imo punitur qui exiſtimat aliter, q̃ ſtatutum ſit. ĩ. de ſimo. c. per tuas. il 2. ad fi. ¶ Querit gl. vtrū
3 criminoſi, † & irregulares ad p̄laturam promoti poſsint renunciare ſine licentia. glo. refert quoſdā dicere, ꝙ nullus poteſt ſine licentia Papæ. Tan. & Io. diſtinguunt inter illos, qui carent titulo, vt eſt ſimoniacus, & intruſus: & poſſunt ſine licentia Papæ. & illos, qui non carent, ſed titulū habēt: & requiritur licentia. quam diſtinctionem glo. non approbat, ꝑ iſtud c. vt in ea habes. & vide quod not. Guil. in ſpe. titu. 2. §. nunc oſtendendū. verſi. 21. ¶ Quærit glo. quæ ſint illa crimina, q̄ impediunt executionē ordinis poſt pactam pœnitentiā. dicit, ꝙ ſimonia, homicidium, & omne peccatum, quod ipſo iure irrogat infamiā. Io. An. addit alios caſus. ſi quis excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus in cōtēptum clauiū ſe fecerit ordinari, vel præſumpſerit celebrare. ĩ. de ſenten. excom. c. cum illorum. §. ſi aūt. & 11. q. 3. c. ſi quis eps. vel ſi quis recepit beneficium à contēnente, vel interdictū Papæ violante. ĩ. de exceſ. præla. c. tanta. Item falſarius literarum dn̄i Papæ. ĩ. de crimine fal. c. ad falſariorum. de hoc in ſpecu. ti. 2. §. iuſta. ver. ſunt quoque. ſub ver. verò. Item hæreticus, vel ei ſacramenta miniſtrans. ĩ. de pur. ca. c. inter ſolicitudines. & de hæreti. c. excommunicamus. §. ſi verò clericus. Item ſodomita. ĩ. de exceſ. præ. c. clerici. Item plures alij, de quibus hic, & in ſpe. ti. 1. ſiue. 2. §. iuſta. verſi. ſunt quoq;. & vide etiam de hac materia quod no. ĩ. de tempo. ordi. c. finali.

4 §. Alia. ¶ No. de debilitate † corporis, vel ſenectute, an ſit iuſta cauſa ceſsionis. & de iſta ſenectute, vel valetudine vide. ſ. eo. c. 1. & ſi reddatur omnino inſufficiens propter valetudinem, vel ſenectutem, an teneatur cedere. dicit Ioan. An. ꝙ non cogitur cedere: ſed datur coadiutor. ĩ. de cleri. ægro. c. ex parte.

§. Pro defectu. ¶ No. ꝙ circa adminiſtrationem ſpiritualem ſcientia eſt neceſſaria: & ignorans non debet fungi ſacerdotio: & eſt peccatum in illis, qui negligunt diſcere, & miniſtrare officium, ad quod electi ſunt. 32. diſ. c. 1. & 2. vnde & imperiti medici, & aſſeſſores puniuntur ignorātes iura, & rationes, in quibus verſant, vt l. medicus. ff. de varijs, & extraor. cog. & l. 2. ff. qđ quiſque iuris. & l. illicitas. §. ſicuti. ff. de offi. præſi. ¶ Secundò no. ſecundùm Apoſtolum primo ad Corinth. 8. ꝙ ſcientia
5 † inflat, charitas autem ædificat. Vnde Bernar. Sicut cibus indigeſtus ſtomachum corrumpit, ſiccat, & idropicum reddit: ſic ſcientia animæ adiecta, niſi ſit feruore charitatis decocta, malos mores generat. Et Tul. primo de officijs. Scientia, quæ remota eſt à iuſtitia, calliditas potius, quàm ſapientia, eſt dicenda. & vide quod no. de pœni. diſtin. 2. cap. charitas. & Gregorius ſuper Mar. cap. vltimo. In principio vires, quas imperitia denegat, charitas ſubminiſtrat. & de iſta

iſta ignorantia qualiter puniatur, & qualiter toleretur in alijs diſpoſitionibus, vide no. in l.regula. ff.de iuris, & facti igno.

§.Propter ãt malitiã. ¶ No. ꝙ qñq; propter mali-
6 tiam † plebis eſt licitum cedere prelaturæ. qñque non. de quo.7.q.1.§.hoc tunc ſeruandum.& c.vlt.vbi tex.diſtinguit. Sed plenius hic per Inno.& Hoſt.dicunt enim, ꝙ aut p̄latus patitur extrinſecam perſecutionem,aut intrinſecam.& dr̃ intrinſeca,quam patitur p̄latus à ſubditis:extrinſeca verò,quã patit̃ à p̄ciſis ab vnitate Eccleſiæ. & in hac extrinſeca diſtinguit̃.nã aut ſolus p̄latus quæritur:aut totus clerus:vel eccleſia.ſi q̃rit̃ ſolus p̄latus, & alius, per quẽ poſsit eſſe tuta ſalus eccleſiæ remanet cedat, ſi vult,& ãt ſi nõ vult,ſm̃ Inn.& Ho. vbi imminet periculũ deſtructionis eccleſiæ: ita tñ ꝙ bonũ cambiũ alterius p̄laturæ,vel dignitatis ſibi aſsignetur.j̃.e.§. pro graui. & ſic publica vtilitas præferatur priuatæ. de reg. c.licèt. 7.q. 1. c. ſcias. & ad hoc facit. ſ̃.c.proxi.Si verò tota eccleſia.i. clerus,& populus quæritur,ad hoc vt fidem dimittãt:vel ꝙ perſecutoribus ſe ſubmittant, & ſeruiant.tunc dẽt prælatus ſe opponere murũ pro domo Iſrael.43.di.c.ſic rector.qđ eſt verũ,ſi eſſet ſpes, ꝙ ſe defendere poſſent: aliàs fugiendũ eſt: ſicut cum filio Dei fugit Ioſeph in Aegyptum. Mat.2.vel conueniant cum infidelibus,ſiue ẽt Chriſtianis ꝑſecutoribus,ſi aliter non p̃nt euadere, prout melius poterũt: ita tñ ꝙ fidẽ,& ritus ſuos non dimittant.& hoc ſæpe factum legitur in veteri teſtamento. ¶ Quid ſi perſecutores ciuitatis dicãt,parati ſumus vobis parcere,dummõ clericos expellatis.dic,ꝙ non debent laici expellere, ne ſacramenta eccleſiæ perdantur,& miniſtri:ſi tñ clerici vident, ꝙ non poſsint ſe à laicis defendere, debent recedere,& tranquillitatem t̄pis expectare.7.q.1.c.ſciſcitaris.commẽdandi tñ eſſent,ſi inſpirati martyrium ſuſtinerent.7.q.1.§.cum verò non p̄latorũ. ¶ Sed hic incidenter quæritur:an prædicta ſint vera non ſolũ in maioribus p̄latis,ſed etiã in minoribus:& loquor, quando petit perſecutionẽ à ſubditis.dicit Io.And.quia reprehenſibile eſſet ſtatim eũ transferre,vel eius admittere ceſsionẽ, vt hic in nouella.vbi ẽt q̃ritur,ſi q̃rãtur perſonæ:ſed res, & poſſeſsiones eccleſiæ ſint ſaluæ.dicunt quidã, ꝙ non eſt violentor contendendũ.j̃.de homici.c.ſuſcepimus.& 23.q.8. c. cõuenior. contrariũ tenet Io.An.per c.dilecto.j̃.de ſen.excõ.lib.6.ſpiritualia.n.ſine t̄palibus diu eſſe non poſſunt.1. q. 3. c. ſi quis obiecerit.debet ergo prelatus, pro his defendẽdis ſe ponere murũ pro domo Iſrael.exẽplo beati Thomæ Cantuariẽ.qui hac de cauſa martyrizatus fuit.j̃.de homici.c.ſicut dignũ.Et p̄dicta procedũt, qñ p̄latus patitur perſecutionem ab extrinſecis.Si aũt ab intrinſecis: & tunc qñ boni cõmixti ſunt cum malis,nunq̃ boni deſerendi ſunt p̄p malos.23.q.4.c. tu bonus.niſi alius magis proficere poſſet. & ipſe nõ malè faceret, ſi hoc peteret.quia maius bonũ minori eſt præferendũ,vt ſupra dixi.Si aũt oẽs ſunt mali,& ſpes eſt de correctione,expectet.Si verò nulla eſſet ſpes,recedat.12.q.1.§.cũ aũt. & c.fin. & intellige extrinſecã perſecutionẽ, q̃ fit alicui prælato ſiue in publico,ſiue in occulto,vel p̄p peccatũ,qđ ei imponit̃, vel propter odiũ ꝑſonale. Intrinſeca verò qñq; contingit ꝓpter peccata aliorũ.tñ p̄latus odio nõ habet̃.7.q.1.§.hoc tũc.& §. cũ aũt.ſm̃ Inn. & Hoſt. & de materia prædicta vide per Thomã ſecũda ſecundæ.q.185.ver.ſed hic plenius.

§.Pro graui. ¶No. quando propter ſcandalum prælatura ſit dimittẽda, vel
7 non.de quo in glo. quæ diſtinguit, vtrũ ſcandalum † poſsit euitari ſine peccato.& eſt euitandũ.aut non:& tunc ſecus. Si verò eſt dubium,an ſit peccatum, eſt vitandum ſcandalũ. q̄a cum incertum ſit de peccato, & certum de ſcandalo, tene cũ Auguſtino certũ,& dimitte incertum.de pœni.diſt.2.§.1.ad fi.Et aduerte,quia glo.dicit hic, ꝙ veritas iuſtitiæ non eſt dimittenda propter ſcandalum.nam contrarium no.j̃.de reg. iur.c.qui ſcandalizauerit.vnde Hoſtiẽ.fatetur hoc verum de veritate vitæ:ſed non de veritate iuſtitiæ,dicens propter ſcãdalum illam diſsimulandam,vel differendam.45. diſtin.c.licèt.& 11.q.3.c.plerũq;. vnde dicitur. Noli eſſe nimis iuſtus. 2.q.7.§.de his.& de pœni.diſt.1.c.ſuperũ.& de materia vide plenius.per Hoſt. in ſumma.eo.titu.§.cui. ver.graue ſcandalum.&c.

§.Perſonæ. ¶No.ꝙ bigamus non põt eſſe ep̄s. 1.ad Corinth.3.& Actuũ.1.c. ¶ Secundò no.ꝙ cum irregulari poſt adeptũ beneficiũ diſpẽſatur quandoq;, puta ſi culpa latet,& ſuũ officium laudabiliter miniſtrauit.& aduerte ad tex.dum dicit[non debet licentia indulgeri.]&c.circa quod q̃rit Io.An.an debita ſit diſpenſatio, vel voluntaria, ar.Hoſt.per iſtum tex.ꝙ ſit debita, vbi ſubſit vtilitas:multò ergo fortius, vbi ſubeſſet neceſsitas. nam vbicũq; perſona,res,locus,vel cauſa exigit, debita eſt diſpenſatio.29.diſt.c. 1.& 2.& 1.q.7.§.vbi rigor.adeo ꝙ peccat prælatus non diſpenſando,arg.2.q.7.c.quando.in fi. tñ ſubditus non põt illã petere.de quo. 1.q.7. c. exigunt. prohibita verò diſpenſatio vbicũq; ſine decoloratione eccleſiæ fieri nõ põt, & vbi non ſubeſt iuſta cauſa diſpenſandi. 1.q.7.c. & ſi illa.& vide quod no.Hoſt.de filijs presby.c.penul. ¶ Vtrũ aũt fieri poſsit diſpenſatio ꝑ ſuperiorẽ,non vocatis his, ad quos ſpectat electio,vel confirmatio.tenet Io.An.ꝙ ſic.& opponit,ꝙ iſta diſpenſatio non poſsit purgare vitium præcedens.fuit.n. vitioſa,q̄a non habuit cõſenſum electorũ cõfirmatorũ, & cõſecratorũ,& aliorũ,quorũ intereſt.de offi. archi.c.ad hæc.& hæc opi.adaptatur ad oẽs prædictos, qui poſſent remanere in prelatura,ſuperueniente diſpenſatione. de quo tñ plenius in c.ꝙ ſicut.ſ̃.de elec.& tenendo,vt predixi,ꝙ ſuperior diſpẽſare poſsit,reſpondet Io.An.ad contrarium hoc mõ.ꝙ ꝑ diſpenſationẽ omnia reformantur,nec h̃nt de quo cõquerãtur hi,quorũ intereſt:ex quo ſemel in eum conſenſerunt.vñ amplius reſilire nõ p̃nt:dũmõ qui poſſunt, diſpenſare velint.ar. ſ̃.de elec.c.cũ inter canonicos.& circa hoc vide quod no.Io. An.ſ̃.de elect.c.dudũ.ſuper gl.talis electio. ſuper iſto.§.glo. colligit ar.ꝙ peccata latentia faciũt hominem irregularem. allegat in contrarium.32.q.5.c.Chriſtiana.& huic contrario eſt ſtandum, vbi de occulto peccato ſit acta pœnitentia. de tempo.ord.c.fina.Hoſt.dicit, ꝙ peccatum occultum non inducit irregularitatem, in qua requiratur prælati diſpenſatio: ſed irregularitas occulta bene requirit diſpenſationem, vt hic. & ſ̃. de elec. c. innotuit.§. multa.& no. hic Inno. & Hoſtien.tres modos,quibus dicitur irregularitas. & quomodo de conſtitutione eccleſiæ procedit irregularitas, & de nouo teſtamẽto.& qũo in veteri teſtõ fuerunt irregularitates t̄pales. quam glo.vide ad literam in Spec. tit.2.§.iuſta propoſitionis.in prin.ver. ſumitur.

§. Verum. ¶No.primò,ꝙ paria ſunt cauſam non ſubeſſe, vel non ſubeſſe legitimam.ad hoc de tranſa.c.2.& ff.ſolu.matri.l.dotem. ¶ Secun
8 dò no. quòd ocium † eſt vituperabile, & damnoſum: vnde Seneca epiſtola.82.Ocium ſine literis mors eſt, & viui hominis ſepultura. Et Tullius. Quid dulcius ocio literario. qđ intellige,ꝙ ſtudio vacet,vt dicitur Prouerb.12.Qui ſectatur ocium,ſubtiliſsimus eſt.& per Tullium.li.2.de offic. in prin. ¶ Tertiò no.quòd non debet quis effugere laborem.vnde Seneca.31.epiſt.Non eſt viri timere ſudorem,& generoſos ſpiritus labor nutrit.& non ambitione, ſed labore vnumquẽq; ad honores conuenit peruenire. facit quod no. in c.eccleſia noſtra.ſ̃.de elec.in glo.quia noctes.& quod no. ſ̃.eo.c.1.Seneca epiſtola.92. Non eſt fortis, atque ſtrenuus, qui laborem fugit,niſi creſcat illi animus ex ipſarum rerum difficultate. ¶ Quartò no.quòd cauſa incurſus non eſt iuſta, vt ſpõſus derelinquat ſpõſam. † quia nihil humanius, quàm ſponſum, & ſponſam in fortuitis caſibus eſſe participes.ff. ſolu. matrimo. l. ſi cum dotem.§. ſi maritus. in fi. ¶ Quintò not. expoſitionem illius auctoritatis.Qui ſpiritu Dei agũtur, nõ ſunt ſub lege,&c. non enim cuilibet aſſerenti ſe ſpiritu Dei duci, credendum eſt.non.n.credendũ eſt in talibus ſine probatione ſcripturę, vel miraculi.j̃.de hęre.c.cum ex iniuncto. ¶ Sextò no.in ver.quippe.de charitate erga amicos, de qua Ioã. 15.Et Tullius de amicitia. Amicitia eſt omniũ diuinarum, & humanarũ rerum ſumma cũ beneuolentia,& charitate conſenſio.& ſubdit.hoc ſcio, amicitiã niſi cum bonis eſſe nõ poſſe.& ibi,hæc lex in amicitia ſanciatur, vt neque rogemus res turpes,neque rogati faciamus.Et Valerius lib.6.c.4. dicit,ꝙ Rutilius amico dicenti.quid opus eſt amicitia tua,ſi quod rogo non facias?reſpondit,imò,quid mihi tua, ſi pro te aliquid inhoneſtè facturus ſum? Et de charitate eleganter loquitur Apoſtolus.1.ad Corinth.13.vbi vide. ¶ Septimò no.ꝙ Apo
10 ſtolus † ſeipſum cõmendat, dum dicit, ſe præ cæteris laboraſſe.2.ad Corin.11.& hoc eſt quandoq; licitum, vt no.31. di.c.tenere. & Chriſtus ſe cõmẽdauit Math. 11.in fi. qđ ponitur.11.q.3. c. qui ſit. 2.q.6. & de Pſalmiſta Pſal.85.ibi.Cuſtodiã animam meam.qm̃ ſanctus ſum.de quo hic plenius in
11 nouella. ¶ Octauò no.in ver.nec putet.quæ ſit magis vita † cõmendabilis,actiua,vel contemplatiua.habent enim ſe vt excedentia,& exceſſa.de quo.2.q.7.c. ſancta quippe. & de iſta litera Racheli.habetur. Geneſi.29.& 30. ¶ Nonò no.in ver.
12 quamuis.ꝙ vita actiua,† & contemplatiua poſſunt in vno cõcurrere.vnde Seneca epiſt.3.ad Lucillum. Quieſcenti eſt & agenti quieſcendum.& de iſto legiſlatore, id eſt Moyſe vide in Exodo.c.23.

SVMMAE.

1 *Poſtulatus in archiepiſcopum poſt admiſſam poſtulationem ſe vocat electum.*
2 *Monachus à ſuo priore poſtulari debet.*
3 *Iudici quando conſtat de facto, ſed non de cauſa facti, ſententiam tunc ferre non debet.*

POſt translationem. ¶ Ep̄s, qui propter crimen renunciauit epiſcopatui, ad religionẽ deſcendens,ad epiſcopatum reaſſumi nõ põt. ſecus ſi renunciauit propter perſecutionem,infirmitatem, defectum ſcientiæ,ſimoniam,ipſo ignorãte cõmiſſam,vel aliã ſimilẽ cãm.& ſunt tres partes.Primò poſtulationem, & poſtulantiũ petitionẽ.Secunda ibi[verũ]ponit canonem poſtulationi,& petitioni contrarium,quẽ interpretatur ponendo caſus,quibus canon obſtat,& quibus non.Tertia ibi [cũ ergo] cõmittit poſtulationem certis caſibus admittẽdã,& in alijs repellendã. ¶ No. primò, ꝙ in ſupraſcriptione dr̃ electo, &c. & hoc ex eo,quia non põt dici archiepiſcopus,priuſquàm recepit pal
1 lium.ſ̃.tit.1.in fi. ¶ Secundò no. ſm̃ Ab.ꝙ poſtulatus † in archiep̄m poſt admiſſam poſtulationẽ ſe vocat electũ. ¶ Tertiò no.ꝙ in decreto electionis nõ ſolũ de vocatione: ſed etiã de ipſius forma debet fieri mentio.ad idẽ de conceſ.p̄ben.c. poſt electionẽ.& de poſtu.c.bonæ.il 1.& 2.& j̃.c.vlt. ¶ Quartò no.ꝙ debent vnanimiter cõſentire canonici in cõpromiſſo: aliter per cõpromiſſum non poſſet electio celebrari, etiã vno contradicente.ſ̃.de elec.c.quia p̄p. ¶ Quintò no.ꝙ mo
2 nachus † dẽt poſtulari à ſuo priore,& ſupplet glo. & ab eius Capitu.quaſi ſolus prior nõ ſufficiat.de quo dic, vt j̃.de elec. c.ſi religioſus.lib.6.& in extrauagãti Io. Papæ.22.quæ incipit.Si religioſus.& 85.diſt.c.archidiaconum.in fi.vbi de hoc. ¶ An aũt requiratur conſenſus epiſcopi,vbi non ſit exẽptus. Io.An.vr̃ tenere,ꝙ ſic.quia ſe transferre nõ poterit ſine diœceſani licẽtia.63.diſt.c.literas. & ſi ſit clericus pluriũ ep̄orũ, eadẽ rõne ab omnibus requirẽdus eſt,ſm̃ Inn.arg.j̃.de teſtamẽtis.c.relatũ.& de ſen.excõ.c.cũ illorũ.§. ſi vero. & c.officij.cũ.n. cõſenſus ep̄i requirat̃ in alienatiõe rerũ monaſterij. 17.q.4.c.in venditionibus,& 12. q. 2.c.abbatibus.fortius in alienatione perſonarum.quod maius eſt.12.q.1. c. præcipimus.Et ſi religioſus vocatus ad ep̄atum indiget diſpenſatione,recurretur ad Papam.56.diſt.c.Cenomanenſem. de quo. j̃.de æta.& qua.c.à multis.& hoc verum,vt dixi, qñ vocaret̃ ad ep̄atum. Si aũt ad abbatiam, vel dignitatẽ inferiorẽ ep̄atu,& diſpenſatione egeat,poterit ep̄s diſpenſare.j̃.de æta. & qua.c.cum cõtingat.de quo.j̃.de ſta.mon.c.quod Dei.Hoſt. tñ.ſ̃.eo.c.admonet.dicit ſeruari contrariũ. ¶ Sextò no.verba canonis diſponẽtis circa ep̄m deſcendentẽ ad monachatum,iterum ad ep̄atum non aſſumẽdum.circa cuius interpretationẽ Io.An.incidenter quærit,nunquid dictus canon locũ habeat,cũ quis dimiſit inferiorẽ dignitatem,vt fieret monachus.Inn.& Hoſt.ꝙ non,quia ep̄atus non dimittitur propter monachatum. ſed inferiores dignitates ſic:nec in illis ſic inquiritur cauſa dimiſsionis. j̃.de reg.c. licèt. ad hoc facit, qđ no. 25.diſt.c.primum. vbi etiã tenet Io. ꝙ ep̄s ad monachatum deſcendens non prohibetur niſi ab epiſcopatu. Alij dicunt, ꝙ ad inferiores dignitates poſtulandus eſt Papa.& ex quo ꝓhibetur à maiori,fortius à minori.de tranſla.c. ſi. Officiũ tñ ſine dignitate habere poterit: quia nudũ miniſteriũ facilius, quàm dignitas, põt cõmitti. ¶ Septimò no. ꝙ Papa interpretatur canonem editũ in altero ex quatuor concilijs. videbat̃ contrarium.ſ.ꝙ poteſtas Papæ non extenderetur ad hoc, cũ eis oporteret, ſicut quattuor euangelijs, obedire. qđ eſt verum quò ad fidẽ,& ea,quæ ad illã pertinent. In alijs dicit Io. An.anima ſua in manica ſua, quæ ſuper omnia concilia eſt. de elec.c.ſignificaſti.de quo remittit Hoſt.ſ̃. de conceſ. p̄bẽ. c.propoſuit.& j̃.de voto.c.magnæ. ¶ Octauò no.in ver.item ſi quis.de exercitio lectionis. à vigilantibus enim, & ſtudentibus,non à dormientibus,acquiritur ſciẽtia. ad idem de cõſecra.diſt.5.c.nunquàm.& de homici.c.pro humani. in prin. lib.6.& dicit Io.And.ꝙ parum valet theorica ſine practica.i. ſcientia ſine experiẽtia.ad hoc.j̃.de elec.c.quàm ſit. in prin. lib.6.Et Seneca.epiſt.83.Alit lectio ingenium, & ſtudio fatigatum:non tñ ſine ſtudio reficit. ¶ Nonò no.in ver. quamquam.interpretationem canonis triplicẽ.ſed tenenda eſt,ſecundũ gl.prima interpretatio,de qua hic,& 7.q.1.c.hoc ne
3 quaquã. ¶ Decimò no.in ver.cũ ergo. † ꝙ qñ iudici conſtat de facto:ſed non de cauſa facti,non debet ferre ſententiã:q̄a graue eſt &c.11.q.3.c. quia graue. Qñ enim aliter, & aliter ſecundũ diuerſas cauſas venit quis mitius,vel acrius puniendus,ſemper eſt cauſa exprimenda in ſententia,vt no. in l.hæ enim.de ſuſpec.tu.ff.& l.2.§.ignominiæ.ff.de his,qui no. infa. ¶ Incidenter quærit Io. An. quis debet probare cãm. quidam,ꝙ electus: pręſumitur.n.prima facie, ꝙ non ſine cauſa reſignauit,vt dicto c.nequaquàm.Alij dicunt, ꝙ nunq̃ debet probare,niſi p̄ſumptio ſit contra ipſum;puta quia renunciauit ordini.dicit Inno.& poſt ipſum Hoſt. ꝙ hæc litera magis conſonat primo dicto. ¶ Vndecimò no.in fi. ꝙ licèt compromiſſarius poſtulet indignũ:nihilominus cõpromittentes nõ ſunt priuati. ad hoc.j̃. de elec.cap.ſi compromiſſarius.lib.6. Collige etiam hic,ꝙ compromiſſarius ſemel eligendo,vel poſtulando functus eſt officio, etiã ſi electio,vel poſtulatio ſua fuerit nulla,vt hic,& d.c.ſi compromiſſarius.& ſ̃. de elec.c. cauſam quæ. ¶ Quærit glo. an iſte ep̄s monachatus in caſibus,in quibus poteſt iterum aſſumi ad ep̄atum, debet eligi, vel poſtulari.glo.tenet,ꝙ non debeat eligi:ſed poſtulari. Idẽ hic Tan.Phi.Inno.& Hoſt. & Archid. j̃. de elec.c.cupientes. §.denique.lib.6.& pro iſtorum opi. facit litera. ver. cum ergo ibi[tu auctoritate noſtra] &c. & etiam in principio dicit tex.[poſtulationẽ eandem.]& ibi[verum poſtulationi huiuſmodi]&c. Et patet etiam, quia Papa proſequitur ipſam, vt poſtulationem, ibi[dummodo neceſsitas, vel vtilitas poſcat] &c.aſsignat etiam Hoſt. rationem talem, ꝙ licèt ep̄s renunciauerit: remanet tamen epiſcopus,& ſponſus eccleſiæ generalis. cuius generalis vinculi ratione prohibetur eligi. & eadem ratione remanet aſtrictus nexibus præceptorum.

tum. Alij, vt Gar. & Io.Mo.in præalle.§.denique. tenent, ꝙ
iſte epiſcopus monachatus debet eligi,tanꝗ monachus,cum
nulli eccleſiæ ſit ligatus.ſ.de poſtu.c. fi. & pro hoc dicto fa-
cit de vo.c.per tuas.& in hoc eodem. c.verſi. alijs aſſeren-
tibus.ibi [qꝗ eligi poſsit] &c. Ioan. And.dicit poſt Pe.ꝙ epi
ſcopus,qui renunciauit,& ad monachatum deſcendit,in his
caſibus,in quibus pōt reaſſumi,debeat hoc fieri per viã po-
ſtulationis à Papa,vt ipſe examinet,an obſtet concilium,vel
non.& in hoc ſit vera opi.gl.h ic,Tan.& aliorum tenentiũ, ꝙ
debeat poſtulari. Si verò non ſit monachus,ſed aliàs renun-
ciauit epiſcopatui:tunc debeat eligi.& ſic ſit vera opi. Gar.
Io.Mo.& Abb.¶ Vlterius tractat hic gl. an ceſſante cauſſa,
ceſſet effectus. dic vt in ea.& legitur & no. 61.di. c. neophi-
tus.& 19.q.2.c.duo ſunt.& in Spe. de diſpu. & alleg. §. poſt
hæc.ver.& illud ſtatutum fuit ex cauſa.vt hic.Io. An.nititur
declarare. Sed ex dictis ſuis non poſſet colligi certa theori-
ca.dic ergo,vt no. Bar.in l.2.§.fi.ff.de dona. vbi de cauſa fi-
nali,& impulſiua.& an in dubio præſumatur finalis, vel im-
pulſiua.dic,vt ibi per eum, & per Cy.in l. generaliter. C. de
epi.& cle. & ꝑ Dy.in c. decet.de reg.iur.lib. 6.& per Guil.
de Cu.in l.ſi pecuniam.in fi.ff. de condi. ob cauſam. ¶ Glo.
magna tractat de ſimoniacis, qualiter, & à quo poſsit cum
ipſis diſpẽſari.de quo etiam not.7.q.1.c.præſentium. & per
Bar.Brix.1.q.3.c.ex multis.& per Gui. in Spe.tit.2.§. nunc
oſtendendum.verſi.23.& ſe.

S V M M AE.

1 *Paria dicuntur cedere, vel cedere velle poſt obtentam licentiam.*

QVidam. ¶ Qui petit cedendi licentiam,
ex quò illam obtinuit, cedere
compellitur. Et prima pars ponit factum. quod ſe
cuncta corrigit,cauſam reddens,ibi[ſed cum.]¶ No.primò
ꝙ tex.iſte generaliter loquitur[quidam]&c. Ex quo colli-
ge, ꝙ iſtud c. locum habet in epiſcopis,& omnibus clericis,
& prelatis inferioribus,ſm̃ Innocen.¶ Secundò no.ꝙ ceſsio
eſt petenda vel propter commodum eccleſiæ, vel ob ſalutẽ
perſonæ eſt ad alteram ex prædictis cauſis referenda. & iſta
eſt vna rō,quare non liceat reſilire. alia redditur in Cle.1.ȷ̃.
1 eo.¶ Tertio no.ꝙ paria† ſunt cedere, & cedere velle poſt
obtentam licentiam. Et aduerte quia petitio licentiæ non
habetur pro ceſsione:ſicut vẽdere velle, vel obligari ad ven
dendum non habetur pro venditione,vt no.in l. in ementis.
C.de contrahen. emp. ſicut etiam qui obligauit ſe ad vẽden
dũ,ad hoc cõpellitur.vt l.ſi hæres.ff.de ac.emp. & quod no.
in l.fideiuſſor.de leg.1.per Bar. ¶ Oppo. gl. de l.is qui.ff.de
ceſ.bo.ꝙ niſi re integra nõ pōt ceſsio reuocari.So.ibi loquit̃
de ceſsione iure dñij,ſiue propriæ ſubſtantiæ.hic verò de il-
la,de qua quis habet adminiſtrationem, non dñium,vt c.2.
ȷ̃.de dona. vnde facilius pōt quis abdicare à ſe adminiſtra-
tionẽ,quã gerit in bonis alienis, ꝗ in proprijs, vt l. ſi quis vi
§.differentia.ff.de acqui.poſ. coniuncto. c. is qui. de ꝓcura.
lib.6.& c.ſignificantibus.de offi.dele.quid in iure quærendo
an poſsit per pœnitẽtiam reuocare, & acquirere iudici hæ-
reditatẽ.C.de repu.hære.l.ſi quis.diſtinguit enim inter ſuũ,
& extraneum.ſuus enim pōt:quia cenſetur dñs viuo patre,
vt l.in ſuis.de lib. & poſthu. Ideò in recuperatione rei pro-
prię eſt licita pœnitentia,vt prædixi. extraneus aũt,poſtꝗ ſe
mel repudiauit, non pōt poſtea redire,vt l.4.C.de re. hære.
¶ Quid ſi quis dixit Papæ,ꝙ volebat cedere, nec aliter pe-
tijt licentiã cedendi.dic,ꝙ verbũ,pōt, eſt extẽſiuũ, vt l.ſi ita
quis.ff.de le.1. pōt ergo reuocare. vt l. filij.ff. ad Tertul. fa-
cit quod no.in l.qui ſe patris.C.vnde lib. ¶ Quærit Io. An.
dr̃ in tex.ꝙ poſt obtentã licentiam nõ eſt licitũ pœnitere,qd
ergo ſi poſt petitionẽ præſentatã ſuper ceſsione, anteꝗ Papa
admittat, vel repellat, pœnitet impetrantem, & reuocat: an
ſi poſtea ceſsionem admittat, ad ceſsionem cogatur. vr̃ ꝙ
ſic,ne videatur illudere Papæ.ſ.de poſtu.c.bonæ.2.ad fi.re-
ſpon.contrarium ſm̃ Inno. dummodo reuocatio peruenerit
ad ſuperiorẽ. ȷ̃.eodẽ.c.lectæ.¶ Quid ſi quis nunciũ, vel pro
curatorem mittat ad petendũ ceſsionem.& anteꝗ petat dñs
reuocet mandatũ:an ſi reuocatio non peruenit in notitiam
nuncij, vel procuratoris, valeat petitio ceſsionis: ita ꝙ non
obſtan.tali reuocatione dñs cedere cõpellatur. dic plenè, vt
legitur, & no.ȷ̃.eo.c.fi.in Cle.vbi gl.magna,qñ ſit neceſſe, ꝙ
reuocatio perueniat in notitiã procuratoris,& qñ nõ.¶ Vlti
mò inducit hũc tex. Io. An.ad qōnẽ Io.de Deo.qui ad ma-
gnam inſtantiam ſcholaris promiſit cum illo comedere: ſed
ille poſtea dare nõ curauit.determinauit, ꝙ deberet ad hoc
compelli.Sed quid ſi ille ſcholaris parauerat omnia: ſed ille
non iuit; quia non fuit miſſum pro eo.dicit Abb. ꝙ mittere
tenebatur,per c.diſplicet.in fi. 23.q.4.

S V M M AE.

1 *Gratia nondum executioni mandata morte Papæ non expirat.*
2 *Singuli de Capitulo contra impetrantem poſſunt opponere de iure Capitulo competenti.*
3 *Submittens ſe gratiæ alicuius an per hoc renunciet iuri ſuo.*
4 *Appellans ſtatuit terminum ſuæ appellationi.*
5 *Paria ſunt non comparere, vel minus idoneè.*

VEniens. Non renũciat iuri ſuo,qui gra
tiæ aduerſarij ſe ſubmittit. Et
prima pars ponit ap.impetrantis,& eius cauſam.
Secunda ipſius perſecutionẽ,& auditoris dati ſñiam. Tertia
ipſius confirmationem. Secunda ibi [ad quos.] Tertia ibi
1 [nos igitur.] ¶ No. primò,ꝙ gratia †nondum miſſa execu-
tioni non expirat morte Papæ.ſimiliter nec poteſtas execu-
toris ipſius gratiæ,vt ȷ̃.de offi.deleg.c.gratia.lib.6. manda-
tum enim eſt neceſſariũ,vt ȷ̃.de offi.deleg.c.paſtoralis. ideò
non expirat morte,ẽt re integra, vt no.in l.fundi.ff.de acq.
2 poſ.¶ Secundò no.ꝙ contra impetrantẽ poſſunt ſinguli† de
Capitulo opponere de iure Capitulo competente. qualiter
eſſe poſsit, declarat Inno.& ȷ̃.dicam. ¶ Tertiò no.ꝙ coram
executoribus gratiæ pōt aliquis cõparere, & ſe opponere,
& debet audiri: an aũt executores teneãtur ad obſeruantiã
ordinis iudiciarij, dic vt no. Inno.ȷ̃.de iureiuran.c. dudũ.&
3 Cle.iudices.de offi.deleg. ¶ Quartò no.ꝙ ille,qui ſubmittit
ſe gratiæ alicuius,non per hoc renunciat iuri ſuo. idẽ ſi ſub-
mittat ſe miſericordiæ.ſ.eo.c.ſanè. Idẽ ſi volũtati, vel arbi-
trio.facit quod no.in l.penulti.ff.de arbi.& dixi.ſ.eo.c.ſanè.
4 ¶ Quintò no. ꝙ appellans † ſtatuit terminum appellationi
ſuæ.de quo.ȷ̃.de appel.c.perſonas.& c. oblatæ.cũ ſimilibus.
¶ Sextò no.ꝙ in cauſa appel.ꝓceditur ad ſñiam,lit.non con
teſt.de quo.ȷ̃.de appel.c.interpoſita.& c.per tuas. ¶ Septi-
5 mò no.ꝙ paria† ſunt nõ comparere, vel minus idoneè com
parere quò ad reputandum aliquem cõtumacem.ad hoc.ſ.
de tranſac.c.2.verſi.ſed neque.& ff. quod cuiuſque vni.no.l.
1.in fi. ¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ quidam canonici oppoſuerũt
de renunciatione facta Capitulo. Sed contra hoc opp. & vr̃
ꝙ de iure tertij nõ potuerint iſti canonici opponere, niſi Ca
pitulum conſentiret, vt no.in l.2.ff.ſi ager vec.vel emphi.po.
nõ enim ius Capitulo ex renunciatione cõtractũ vr̃ ſingulis
de Capitulo cõpetere, vt c. qui manumittit. 12.q.2. So. dicit
Inn.canonici admittuntur pro eorũ intereſſe. Intereſt enim
ipſorum, ne ille,qui caret titulo,in eorum eccleſia intruda-
tur. & ex hoc infertur,ꝙ iſtã exceptio. renunciationis factæ
Capitulo poterit opponere quilibet canonicus,ẽt inuito Ca
pitulo, volente ipſum recipere: ſed hoc non tenet Inno.imò
ẽt poſt renunciationẽ poterit Capitulũ recipere ipſum inui
tis aliqbus canonicis. & iſtud eſt verũ, ꝙ poſſet eũ recipere
de nouo, non autem remiſiſſe renunciat. vult dicere, ꝙ re-
cept.de nouo cẽſeatur receptus à Capitulo, non auct.Papę.
ſi autem poſſet remitti renunciatio, & videretur iſte gratiæ
reſtitu-

reſtitutus, cenſerẽtur receptus auctoritate Papæ.& credo ve
riorem opi. Hoſti. poſtquàm enim per renunciationẽ gratia
eſt extincta,non poteſt reuiuiſcere per conſenſum Capituli.
facit l.ab emptione.ff.de pac. & ex hoc patet, ꝙ canonicus,
niſi Capitulum ſua auctoritate recipiat,poterit opponere de
renunciatione,inuito Capitulo: quia de iure tertij, quod eſt
excluſiuum iuris agẽtis,pōt quis opponere, iuxta no.in l.cũ
ſeruum.C.de ſeruis fugi. ¶ Sed contra iſtud op.& videtur,ꝙ
ſingularis canonicus non poſsit de renunciatione excipere.
quia ſi non fuit præſens renunciationi,nullum fuit ſibi ius ꝗ-
ſitum,iuxta no.in c.ſi cautio.ſ.de fide inſtr. So.vt dixi ſupra,
ſingularis canonicus nõ nititur ex iure ſuo: ſed ex iure Capi
tuli.quod eſt excluſiuum iuris agentis ipſo iure: vel dic ali-
ter, ſecundũ Inno. ꝙ ex quo aliquis liberè,& ritè renunciat
iuri ſuo,etiam abſente illo,cui dicta renunciatio prodeſt,om
nino tenet renunciatio,& renuncianti præiudicat, & cuilibet
excep.parat.C. de pac.l.poſtquàm. & eſt hoc verum non ſo-
lum in renunciatione expreſſa: ſed etiam in tacita, vt patet
in eo,quod no.in hoc c.in glo.& ſi commiſit. ego de iſta taci
ta renunciatione,ꝙ proſit etiam abſentibus,allego l. ſi credi
tòres.C.de pac. & ex hoc dicit Inno. ꝙ ſi quis renunciat iuri
ſuo,vel ſeruituti,quam habet in aliqua re,etiam abſente do-
minò rei,ſtatim eſt res libera.& idem ſi renũciat liti, vt l.poſt
quam C.de pac.fatetur tamen,ꝙ per renunciationem non ꝑ
dit dominium rei, quam tenet: licẽt amittat poſſeſsionem,vt
l.ſi quis vi.§.1.ff.de acq.poſ. Aduerte ad hoc dicta Inn. quia
non ſunt vſquequaque vera, niſi in iuribus realibus:in renũ-
cia.autem litis eſt dubium,an proſit,ſi fiat aduerſario abſen
te.de quo dic, vt dicta l.poſtquàm.per glo.& Doc. poſſet.n.
ſubſtineri,ꝙ teneat renunciatio.quia iudex repræſentat per-
ſonam partis,& acquirit abſenti,ſi hoc intrudat, vt no.Cy.in
Authen.ſacra.C.ſi aduer.ven.vbi omnino vide.& in Authen.
generaliter.C.de epi.& cle.vbi per Bal.In iuribus autem per
ſonalibus,quæ quis prætendit in perſonam alterius,an poſsit
renunciari abſente debitore, ita ꝙ ſibi quæratur exceptio,vi
de quod ſubtiliter no. Bar.poſt glo.in l.non ſolum.§.ſi libera
tionis.ff.de libe.le.vbi omnino vide. ¶ Secundò op.& videt̃,
ꝙ ſententia iſtorum iudicum fuerit iuſta: quia ſubmittendo
ſe gratiæ Capituli,videtur literis renunciaſſe tacitè, vt in iuri
bus alle.in glo.2.So.dicunt Inno. & Hoſt. ꝙ aliud eſt renun-
ciare literis,& iuri ſuo: & ita loquuntur iura allegata in glo.
aliud eſt ſe ſubmittere gratiæ.quia hoc non importat remiſ-
ſionem iuris, vt dixi.ſ.¶ Tertiò oppo.glo.de c.Nicolao.ȷ̃.de
appel.ſol.vt in ea.

REctè. Si prelatus ab obedientia ſubditos
abſoluit,non propter hoc prælatu
rę renunciat.h.d.communis diuiſio. Secunda ibi
[nos autem.] ¶ No.primò,ꝙ iſte abbas confeſſus fuit archi
epiſcopo ſeriem facti. quod intelligit Goff.& Phi. in conſilio
pœnitentiæ. & tunc dic,ꝙ de ipſius volũtate reuelauit hoc ar
chiepiſcopus.¶ Secundò no.ꝙ detinetur quis quandoque in
firmitate tanta, ꝙ deſperatur de vita. & tamen poſtmodum
conualeſcit. & propter hoc fortè qui interficit veriſimiliter
moriturũ,tenetur de homicidio,vt l.ita vulneratus.ff. ad leg.
Aquil.vbi autem inſtat caſus tantæ infirmitatis, renunciatio
beneficij facta cauſa permutationis pręſumitur in fraudem.
ȷ̃.de renunci.c.fi.lib.6. ¶ Secundò no. ꝙ quandoq; æmulus
fingit amicitiam.concor.5.q.5.c.nondum.& c.nõ oſculatur.
& ſumitur æmulatio multis modis no. 44. diſt. c. ſancimus.
vbi ponitur in bona parte. de qua æmulatio, loquitur Hiero
nymus ſuper Galatas.lib.2. Aemulãtur bene, qui cum vidẽt
in aliquibus eſſe gratias,& dona virtutis,ipſi tales eſſe deſide
rant: & fidem,vitam, atque induſtriam eorum, per quæ illa
meruerunt,imitari nituntur,vt poſsint ea,quæ bona æmula-
tione digna ſunt,conſequi. ¶ Tertiò no.ꝙ non tenuit abſo-
lutio fratrum ab obediẽtia facta per abbatem. nam ſicut ꝓ-
ſes abdicando à ſe imperium nihil agit.ff.de offi.procon.l.le
gati.ita nec abbas poteſt monachos abſoluere,antequàm re
nunciet abbatiæ,quæ renunciari non poteſt: nec pater abdi-
care à ſe patriam poteſtatem.C. de pa.po.l. abdicatio. & li-
cẽt hic fecerit vocari epiſcopum, vt reciperet ceſsionem: ta-
men potuit pœnitere,ſicut libertus,qui vocauit patronum in
ius ſine venia.ff.de in ius vo.l. quamuis. non enim vltra pro-
cedit,niſi ꝙ vocari fecit.& per hoc nõ obſtat Decre. 1. ſ. eo.
vbi fuit petita cedendi licentia,& obtenta: hic autem nec pe
tita,licẽt petere voluerit.Item ibi ſuberat cauſa vtilitatis, vel
ſalutis propriæ:hic erat cauſa ſeductionis,& infirmitatis,ſe-
cundũ Io.An.¶ Oppo.gl.3.ꝙ per abſolutionem ab obedien
tia renunciauerit abbatiæ tacitè, vt patet in iuribus alleg. in
ea.Soluit Io.An.ꝙ contraria loquuntur in his,quæ non pen-
dent à iure,nec iudicis poteſtate, & reſpiciunt præiudicium
renunciantis tantùm, non alterius. Sed hic non valeret ex-
preſſa, ergo nec tacita.facit.ȷ̃.de præben.c. dilecto. & quod
ibi no. &c.

S V M M AE.

1 *Monachus alterius monaſterij poteſt eligi in abbatem alterius monaſterij.*
2 *Abbas, cuius ceſsio fuit nulla, reſtitui debet.*
3 *Monachus de licentia abbatis an poſsit ad aliud monaſterium tranſire.*
4 *Abbas non debet dare licentiam monacho intrandi aliam religionem, etiam arctiorem.*

DIlecti. Abbas exemptus ſine licentia Pa-
pæ renunciare non poteſt.h.d. Et
in prima parte conuentionis petitio.In ſecunda
commiſsio ibi[cum igitur.] ¶ No. primò, ꝙ iſti monachi
1 † elegerunt monachum alterius monaſterij.& ſic monachus
alterius monaſterij poteſt eligi in abbatem alterius monaſte
rij.de quo dic, vt in Clem. 1. de elec.& eod.tit.c. nullus.lib.6.
¶ Secundò no.ꝙ ſi non valet ceſsio, non valet electio de alio
2 celebrata.¶ Tertiò no.per id,qđ hic dicitur,ꝙ abbas,† cu-
ius ceſsio fuit nulla, debet reſtitui. tenuit diſputando Archi.
ꝙ abbas, qui ceſsit in manibus Capituli (ſi ſuperior ceſsionẽ
ratam nõ habuit) poteſt petere à monachis, ꝙ obedientiam
de nouo promittant, vt ſic poſſeſsionem recuperet,quã ami
ſiſſe videbatur. ad idem.ſ.c.proxi.& 6.q. 2. in fi. ¶ Quærit
3 Ioan.An.nunquid monachus † de licentia ſui abbatis poſsit
ad aliud monaſterium tranſire.tenet ꝙ ſic. de reg. c. licẽt.nã
& ſoli abbati facit obedientiam. 12.q.1.c.non dicatis. ſi ta-
men monaſterium,ad quod tranſit,ſit paris, vel latioris reli-
gionis,requiritur diſpenſatio epiſcopi,ar.ȷ̃.de regu. c.ſigni-
ficatum.& requiritur etiam conſenſus conuentus,ſecundùm
4 Inno.ar.63.diſt.c.2.Subdit Io.An.ꝙ abbas † non debet da-
re licentiam monacho intrandi aliam religionem, etiam ar-
ctiorem,niſi ſciat,ꝙ illi velint eum recipere.& monachus ali
ter recedens fugitiuus eſt, & apoſtata: niſi fortè daretur ſibi
licentia ita generalis,& vaga,ꝙ ſub obediẽtia vadat, & quæ-
rat arctiorem locum.Sed non conſultè facit abbas, talem ſi-
bi dando licentiam,niſi vt maius malum euitet,puta quia de
facto recederet illicentiatus,denegata licentia,ſecundũ Inn.
& vide ȷ̃.de iureiur.c.ſicut. ¶ Vlterius quærit Io.And. preſ-
byter præſentatus ab abbate,& inſtitutus ꝑ epiſcopũ, in cu-
ius manibus renunciabit? dicit ꝙ epiſcopi tantũ.& abbas,cũ
ſua interſit,eſt ſuper hoc requirendus.de præben.c. in Late-
ranẽ.de offi.ord.c.ad hæc.§.fi. Sed quid ſi renunciat in ma-
nibus abbatis quò ad temporalia tantũ, & in manibus epi-
ſcopi quò ad ſpiritualia. dicit, ꝙ non valet talis renunciatio,
cum iſta ita ſint connexa,ꝙ vnum ſine altero eſſe non poteſt.
1.q.3.c.ſi quis obiecerit.dicit Hoſti.ꝙ propter renunciatio-
nem in manibus abbatis factam poterit epiſcopus illum pri
uare,ar.no.ſ.eo.c.quod in dubijs.

De ſupplenda negligentia prelatorum.

VIſo de modis, quibus aſſumuntur prælati.
videndum eſt, qualiter contra tranſgredië
tes, & negligentes canonicos prouidendũ
ſit. habetur de materia 40.diſt.c.ante om-
nia. & 86.diſt.& 2.q.7.c.negligere.9. q. 7.
c.cũ ſumus. repetitur hęc rub. in 6. & Cle.
& conuenit rub.ĩ.de magiſtris.c.2.in fi.

S V M M AE.

1 *Contumacia ſubditi per trinam monitionem conuincitur.*
2 *Abbates benedici debent.*
3 *Abbas per benedictionem an conſequatur curam monaſterij.*

STatuimus. Si diœceſanus requiſitus be-
nedicere nolit Ciſtercieñ.ab
batem, ipſe monachos ſuos benedicere poterit.h.d.
¶No.ſecundũ Ho.ꝙ ſicut per trinam monitionem conuinci
1 tur contumacia† ſubditi: ſic per trinam requiſitionem con-
uincitur duritia, vel pertinacia prælati, & poſt ipſam recurri
poteſt ad ſuperiorem. de offi. ordi.c. quo ſimul. alibi de iſta
trina monitione habetur.ff.de pig.ac.l.ſi conuenerit. vbi no.
ꝙ inter vnam admonitionem, & aliam debet eſſe interuallũ
tẽporis. plures enim admonitiones eodem inſtanti factæ ꝓ
vna habentur, vt ibi. & dicit hic Hoſt. ꝙ ſi in prima requiſi-
tione denegat expreſsè, non eſt vlterius admittẽdus.de elec.
c.cum inter vniuerſas.de verb.obl.l.continuus. §. cum ita.&
facit ĩ.de ſen.excõ.c.venerabilibus.lib.6.& de app. c. ab eo.
2 lib.6.¶Secundò no.ꝙ abbates † debent benedici. & iſta be
nedictio, ſecũdũ Hoſt.non eſt ordinis: ſed eſt ſimplex, & poſ
ſet in hoc Papa priuilegiare quemlibet ſacerdotem, vt patet
in Cardinalibus presbyteris. qui licèt ſuper ſacerdotalẽ or-
dinem nullam benedictionem habeant: vtunt tñ epiſcopali-
bus inſignijs, & minores ordines conferunt, & ſolemniter be
nedicunt. quo autem iure iſti abbates non benedicti confe-
rant lectoratum, no.hic Io.An.qui dicit ſecundũ aliquos, ꝙ
beneficium nihil facit ad collationem ordinis: ſed priuilegiũ
cõceſſum generaliter abbatibus benedictis, ꝙ poſsint cõfer-
re lectoratum, extenditur ad Ciſtercieñ.etiam non benedi-
ctos dolo, vel negligentia epiſcoporum, vt hic. ¶ Quærit
3 Io.An.vtrũ per benedictionem conſequatur abbas † curam
monaſterij, ſi non ſit confirmatus.tenet ꝙ ſic: imò plus, quia
illud, quod dicitur hic in benedictione, ꝙ ſi eps ſit negligens
in conferendo, abbas põt bñdicere, ſit verum ſimiliter, ſi ſit
negligens in confirmando, vt ſic occurrat malitiæ differentis
confirmationem, ſicut differentis benedictionẽ.ĩ. de verbo.
ſign.c.intelligentia.& c.in his. & de excu. tu.l. ſcire oportet.
§.aliud.ad hoc facit.ſ.de elec.c.nihil. vbi etiam adminiſtrãt
non confirmati.& ſic in fauorem eccleſiarum, idem hic ope-
retur fauor religionis.¶Sed vlterius quæritur, quid ſi epiſco-
pus prætendens iuſtam cãm differat benedicere, vel confir-
mare abbatem: an abbas vti poterit beneficio huius.c.& eo-
rum quæ dicta ſunt.tenet Io.An.ꝙ non poterit.quia non vr̃ ꝑ
hanc conſtitutionem cãm rationabilem velle excludere: ſed
bene negligentiam prælati, vt patet ex rub.& ratio in omni-
bus conſideranda eſt, vt patet in eo, quod legitur & no. ĩ. de
accu, c.dilecti.dicit tamen Hoſt. ꝙ licèt Ciſtercieñ. non ſint
exempti in multis locis, habent patres abbates, qui confir-
mant: nec videtur, quo iure faciant, niſi ſuper hoc habeant
priuilegium.

SIcut nobis. Regulares in ſuos vſus non
poſſunt cõuertere eccleſias,
in quibus obtinent patronatus.& ſi infra tẽpus Late-
rañ.concilij, quando vocant, non præſentant rectores ad ea,
ſuperior ordinabit eaſdem.cõis diuiſio. Secunda ibi [nolen-
tes.] ¶No.primò, ꝙ textus iſte loquitur de monachis, & ca
nonicis regularibus, de quibus idẽm iudicium eſt habendũ.
de poſtu.c.2.& eccleſiæ, quas tenent, ſubſunt epiſcopo, niſi
probentur exemptæ.de religi.do.c.cum venerabilis.¶Secũ-
dò no.ꝙ iſti religioſi in quatuor delinquebant, in deputãdo
vſibus proprijs, in præſentando perſonas, in deſtituendo præ
ſentatos, & in eccleſijs penſionibus onerandis. ¶ Tertiò no.
ꝙ religioſi in eccleſijs ſibi ſubiectis præſentant rectores. di-
cunt tamen Pe.& Abb.ꝙ ad eccleſiam, quæ per ſeculares cle
ricos regitur, monachi regulares præſentare non poſſunt.
de quo vide in Cle.quia regulares.e.tit.¶Quartò no.ꝙ in lo
cis exemptis epiſcopi non ſupplent negligentiam prælatorũ
de iure iſto.hodie contra, vt in d.Cle.quia regulares.¶Quin
tò no.ꝙ religioſi dñt præſentare perſonas idoneas.ergo à cõ
trario ſenſu, ſi præſentent perſonas minus idoneas, ſunt pri-
uati iure præſentandi: ſicut eligentes iure eligendi.ſ.de elec.
c.cum in cunctis.etiam ſi ſint laici, ſecundũ Hoſt.licèt alij cõ
tra.de quo.ĩ.de offi.ord.c.cum nos.¶Quærit glo. in quibus
conſiſtat ius epiſcopale.dicit, ꝙ in procurationibus. 10. q.3.
c.cauendum.& in cathedratico. quod eſt verũ in eorum ca-
pellis, non in monaſterio.de quo dic, vt ĩ.e.c.1.lib. 6.

LIcèt. Supplet ſuperior inferioris negligentiã
in beneficijs confirmandis, ſi tempus La
terañ. concilij lapſum ſit. & collatio poſtea facta ꝑ
inferiorem non valet.h.d.Et prima pars deciſa narrat factũ.
Secunda dat iudices ſub certa forma, per quam ius ſuum Pa
pa tuetur.¶No.primò, ꝙ ſi litigio inter duos pendente, con
ſtat rem pertinere ad eum, qui de cauſa cognoſcit ratione il-
lius iuris vterq; litigantium repellitur ab agendo. ratio eſt,
quia eſt excluſiuum iuris agentis ipſo iure, iuxta no. per Cy.
in l.cum ſeruum.C.de ſer.fugi.nec debet qui de cauſa cogno
ſcit, ius ſuum negligere: aliàs forte ſibi de iure ſuo ſcienti, &
non proteſtanti præiudicaret, vt ĩ.de re iudi.c.ſuborta.¶Se-
cũdò no.ꝙ iſta præſcriptio ſemeſtris nõ currit ignoranti cõ
tra cõem naturam præſcriptionum, in qua non eſt ſcientia,
vel ignorantia attendenda, vt l.fi.C.de præſcrip.lon.tem.dic,
vt ĩ.de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.& c.2. ¶ Tertiò
no.ꝙ ſi ille, qui negligit eccleſiæ prouidere, non habet ſupe-
riorem, eius negligentiam ſupplet Papa. Papæ autẽ negligẽ-
tia, vel ſui executoris ſi neglexerit conferre infra ſex men-
ſes, quis ſuppleat.dic, vt in c.ſi de beneficio.de præbẽ.in Cle.
¶Quartò no.hic Hoſt. ꝙ duo ſemeſtria faciunt vnum annũ.
Ille ergo, cui datur menſis ad aliquid faciendum: cui dantur
duo menſes, habebit ſextam partem: cui tres, habebit quar-
tam, & ſic de ſingulis.ſed hic remanet dubium ſatis forte, cũ
annus habeat trecentos ſexaginta dies, & ſex horas, vt l.ita
vulneratus.ff.ad l.Aquil. quot dies dicti anni attribuent pro
quolibet menſe.dicit Inno. ꝙ talis computatio ſatis videtur
intricata, cum per ipſam nedũ ad horarum: ſed momentorũ
ẽt diuiſionem oporteat perueniri. quare dicunt quidam per
menſes computandos 28.dies tantũ.nam in omni patria ſo-
lent recipi quatuor ſeptimanæ pro menſe.& ad talem conſue
tudinem recurrendum eſt, vt l.cum delanionis.§. aſinam.ff.
de fun.inſtru.& l.1.§.Labeo.ff.de flu.& de ſpon.c.ex literis.
cum ergo ſeptimana habeat ſeptem dies: ergo menſis.28.fa
cit de ver.ſig.c.biſſextus.in fi. In contrarium facit, quia pro
duobus menſibus dantur ſexaginta, & vnus. ff. de reg.iur.l.
vbi lex.ergo pro menſe dantur dies. 30. & dimidius. quan-
doq; lex dat pro menſe.30.vnum dies.C.de temp.appel.l.2.
§.ꝙ ſi primo.& l.fi.§.ſi autẽ.quandoq; dat 30.quia ſi res ven
dita infra duos menſes eſt redimenda.ff.de reb.du.l.ſi vendi
tor.& aliæ leges exponunt.i.ſexaginta dies.eo.titu.l.ꝙ ſi no-
lit.§.ſi quis ita. ergo cõputandi ſunt 30. dies.ad idem.C. de
iure deli.l.ſancimus.§.ſi autem dubius. & in Authẽ. de hære.
& fal.

& fal.§.fiat igĩ.& in Auth.vt cũ de appel.cog.§.2. ſic etiam
computantur.C.de adul.l.iure mariti.& ff.de adul.l.ſi mari-
tus.§.necnõ.& l.miles.§.ſexaginta.& l.mariti.§. ſex menſiũ.
¶ Quid ergo in tanta iurium diuerſitate dicemus? dicit Io.
An.ꝙ in aliquibus ad kalendarium reccurrẽdum, vt no.ĩ.de
ele.c.quamuis.li.6.Alij dicunt.30.dies cõputandos. quia in
hoc plura iura concordant, vt patet ex pręmiſ.& hoc tenet
Pet.ĩ.de ſen.excom.ca.ſacro.Hoſti. dicit, ꝙ in caſibus deciſ.
de iure cõmuni ſtabimus eius cõputationi: ſed in non deciſ.
dicit hanc quæſtionem per bonum iudicem eccleſiaſticum
finiendã, arg.de offi.deleg.c.de cauſis. habens enim æquita-
tem præ oculis, & attendẽs, ꝙ ſimplicitate, & veritate gaude
mus.de iudi.c.dilecta.non debet nimis computationem ar-
ctare: ſed potius dilatare, vbi ceſſat fraus.de dolo.c.1.ex hoc
concludit, ꝙ ſi electio facta eſt in nonageſimo primo, ſecũ-
do, & tertio (dummodo ſit aliter canonica) potius confirma
bit, quàm infirmabit.Io.An. dicit, ꝙ communiter ſeruatur,
quod ſcripſit in dicto c.quàm ſit.

S V M M A.

1 *Legati an poſsint conferre beneficia deuoluta ad Papam per negli-
gentiam.*
2 *Patientia dat titulum in beneficio.*

LIteras. Si is, ad quem ſpectabat beneficij
collatio, lapſo tempore Lateranen.
concilij confert, nõ valet collatio: niſi de miſericor-
dia toleretur.Cõis diuiſio. Secunda ibi [diſcretioni veſtræ.]
1 ¶ No. primò, ꝙ legati † videntur poſſe conferre beneficia
deuoluta ad Papam per negligentiã.de quo dic, vt ĩ.de offi.
le.c.1.& Cle.ſi plures.de pręben. Et tex.iſte facit, ꝙ non: dũ
dicit [auctoritate noſtra ſuffulti]&c.¶Secũdò no.ꝙ inſtitu
tio poteſt ſpectare ad alium, quàm ad epiſcopum.de quo re-
mittit Hoſt.ad not.in c.non ſatis. de offi.archi.& de priuil.c.
1.§.ſanè.lib.6.¶ Tertiò no. ꝙ excluſus per lapſum termini
iuris, mouendo actionem poſt terminum, nihil agit. & ſic col
lige arg. ꝙ non poſsit mora purgari, quando dies præfigi-
tur à lege. Et ita firmat glo.ſ.c.proxi.quæ incipit.hic vacua
tur. ſed contra de c. potuit.ĩ.de loca. & l.2. C. de iure em-
phy. vbi in termino ſtatuto à iure admittit purgatio morę.
Sol. quandoque quis per termini lapſum priuatur iure ſibi
cõpetenti ipſo iure: & non admittitur purgatio, vt hic.cen-
ſetur enim facta executio contra ipſum: & poſt executionẽ
factam ab homine, vel à iure non admittitur purgatio mo-
ræ, vt l.qui ob rem.ff.de condi.inde.quandoque quis non ex
cluditur ipſo iure, ſed ope exceptionis: ſiue ita demũ, ſi ille,
cui quęritur, noluerit.& tunc admittitur purgatio moræ, vt
in contrarijs.non enim emphyteuta nõ ſoluens canonẽ ipſo
iure cadit ab emphyteuſi: ſed tunc tantùm, cum dominus
declarauerit, vt no.ibi Inn.& l.2.ff.ſi ager vec.vel emphy.pe.
vbi autem dies præfigitur ab homine, certũ eſt, ꝙ purgatio
moræ non admittitur, vt l.magnã.C. de contrahen.ſtip.& l.
Celſus.de arbi.Et de hac materia quando admittatur pur-
gatio moræ, & quando non.vide quod no.per Bar. in l.ſi in-
ſulam.ff.de verb.obli.& l.ſi poſt tres.ff.ſi quis cau.¶Quęrit
2 glo.iſti per patientiam † tolerati vnde dicuntur habere titu-
lum, an ex illa patientia, an ex collatione præambula, quæ
fuit? ſentit, ꝙ ex tali patientia. nam ſine ea, vel noua collatio
ne non poterant ſine peccato tenere, vt hic.& ſ. de elec.c. ꝙ
ſicut.& intelligit Ho.ꝙ patientia Papæ hoc operetur.nam in
ferior licèt poſſet de nouo conferre ante lapſum temporis.
non tamẽ poſſet ratificare.ſ. de elec.c.auditis. de hoc tamẽ,
an ſola patientia illius, qui poſſet conferre titulum, pro titu-
lo habeatur, vide in ſimili quod no. Bar. in l. cum de in rem
verſo.ff.de vſur.& per Inno.in c.innotuit.ĩ.de eo, qui fur.or-
di. ſuſce.

S V M M AE.

1 *Electio celebrata poſt tempus præfixum à iure, non valet ipſo iure.*
2 *Ius eligendi per negligentiam ſuperioris deuoluitur ad proximum
ſuperiorem.*

DIlecto. Is, ad quem primo loco ſpecta-
bat collatio beneficij, lapſo tẽ-
pore Lateraneñ. concilij conferre non potuit.
Et prima pars deciſæ narrat factum. Secunda ibi [quia no-
bis] diffinit. Tertiò ſub conditione confirmationẽ commit-
1 tit, ibi [mandamus.] ¶No.primò, ꝙ electio celebrata † poſt
tempus præfixum à iure, ipſo iure non valet: & ideò non im-
pedit electionem ſuperioris, ad quem eſt deuolutum ius eli-
gendi, etiam ante ceſſationem primi, vt hic.de quo ſ.de elec.
c.auditis.An aũt ſuperior, eo ꝙ lapſum eſt tempus inferiori,
poſsit prouidere, non citato, nec requiſito eo, cui lapſum eſt
tempus: videtur, ꝙ requiratur citatio. quia potuit præcedere
ignorantia, vel iuſtum impedimentum, quo ſubſiſtente, non
eſſet priuatus, vt c.quia diuerſitatem.de conceſ.præben.& ſ.
c.proxi.& pro hoc.l.3.§.ſi ad diem.ff.de re mi. vbi noua cita
tio requiritur, vt poſsit docere de impedimento.ad idem.l.&
poſt edictum.ff.de iudi.vbi poſt perempto. de nouo citatur.
Bar.in d.§.ſi ad diem. dicit, ꝙ quędam eſt pœna contuma-
ciæ, quæ reſpicit ipſum proceſſum, ſuper quo contumacia eſt
contracta: vt contra contumacem feratur ſententia, vel per-
ueniatur ad primum, vel ſecundũ decretum. & tunc non re-
quiritur noua citatio. quædam eſt pœna contumaciæ, quæ
non reſpicit ipſum proceſſum, ſed extrinſecus venit: vt ſi pro
pter contumaciam veniret in certam quantitatem damnan-
dus, vel remouẽdus ab officio: tunc requiritur noua citatio,
vt habeat terminum, infra quem poſsit ſe excuſare, vt dicto
§.ſi ad diem.& l.pe.ff.vbi pup.edu.deb.facit quod no.Inn.in
c.conſuluit.de offic.dele.& in c.finem litibus. de dolo & con
tu.& c.auditis.de procur.& per Archi.de confeſ.c.2.lib.6. ꝑ
Ia.de Are.ff.de ſtatu lib.l.ſtatu liberos.§.ſi quis acceperit.&
in Spe.de contu.§.vim.in fi. ¶Secundò collige, ꝙ per negli-
gentiam inferioris deuoluitur ad proximum ſuperiorem ius
2 eligendi, † non prouidendi, vt patet ex ver.elec.& confiten-
tur.de quo.ſ.de elec.c.ne pro defectu. ſuper verbo ordinare.

De tempo.ordi.& qualitate ordinandorum.

VIſo de promotione prælatorum, tractemus
de ordinatione clericorum. & quia certis
temporibus, & cum ſcrutinio debent fieri:
ideò &c.habetur de prima parte rub.75.&
27.diſt.per totum. De ſecunda parte à 25.
vſque ad 50. & ab 81. vſque ad 91. repeti-
tur in 6.& in hoc volumine in multis locis tractatur de ma-
teria primæ partis, & ſecundæ, vt ibi in nouella.

S V M M AE.

1 *Virgines diebus Dominicis conſecrari poſſunt.*

SVbdiaconos. Diebus Dominicis, vel
ſabbato Pẽthecoſtes ſa
cri ordines ab alio, quàm à Papa conferri nõ poſſunt.
& ſunt tria dicta. Secunda ibi [quamuis.] Tertia ibi [ſabba-
1 to.] ¶No.primò, ꝙ diebus Dominicis poſſunt virgines† cõ
ſecrari.& dicit Innocen. ꝙ velum conſecrationis à ſolis epi-
ſcopis virginibus ſolis diebus Dominicis datur, niſi neceſsi-
tas alia obuenerit: & tunc dari poteſt omni die, ſicut & ba-
ptiſmus. velum autem profeſsionis nullus pontifex dat vi-
duis.

duis.vt in c.de votis.20.q.1.Non obſt.c.1.quod metus cau-
ſa.quia ibi imponere ſimulauit,ſecundùm Inno.& Hoſt. qui
de hoc no.j̃.de reg.c.viduæ.

S V M M AE.

1 *Conſuetudo obuians ſacris canonibus non eſt ſeruanda.*
2 *Multitudini in delictis parcitur.*

SAnè. Non valet conſuetudo,ꝙ extra quattuor
tempora ſacri ordines conferantur.Cō-
munis diuiſio.Secunda ibi[ſignificamus.] ¶ No.pri-
1 mò,ꝙ conſuetudo † quæ obuiat ſacris canonibus, nō eſt ſer
uanda.¶Secundò no.ꝙ talis conſuetudo, quamquam repro
ba,attenuat culpam.quod intelligit glo. verū in his,quæ ſunt
contra ius poſitiuum,in quibus conſuetudo excuſat: ſecus ſi
contra ius naturale.quam glo.no.& dixi.s̃.de conſue. c.cum
venerabilis.& de exceſ.prælat.c.inter dilectos. ¶Tertiò no.
2 † ꝙ parcitur multitudini in delictis.quod qualiter debeat in
telligi,no.in glo.& 11.diſt.c.comeſſationes. & j̃. de cler.ex-
com.mi.c.latores.vbi etiam de hoc.& s̃.de renun.c.niſi cum
pridem.§.pro graui.& ff.de pœnis.l.aut facta.§.ſi.

S V M M AE.

1 *Ordines minores diebus feſtiuis conferri poſſunt.*
2 *Ordines minores quis ſimul recipere poteſt.*

DE eo autem. Minores ordines
poſſunt conferri
diebus feſtiuis: ſacri verò conferri debent in
quattuor temporibus, vel ſabbato ſancto de Paſsiōe. ¶No.
primò,epiſcopis. per quod arguit Hoſt. ꝙ alijs inferioribus
hoc non liceat.de tranſla.c.inter. remittit ad not. de æta. &
quali.c.cum contingat.vbi tenet, ꝙ abbates diebus Domini
1 cis hoc poſſunt. ¶Secundò no. ꝙ minores ordines † poſſunt
conferri diebus feſtiuis. pro diebus autem feſtiuis accipe il-
los dies, in quibus poſſunt virgines conſecrari. de quibus.s̃.
c.1.alij latius intelligunt de omnibus feſtiuitatibus enume-
ratis j̃.de fer.c.ſi.primum tutius,ſm̃ Hoſt. de prima tonſura
remittit Io.An.ad no.j̃.e.c.pen. ¶ Tertiò no. tex.dum dicit
[ad maiores ordines]&c. ar.ſecundùm glo. ꝙ oēs minores
2 ordines † poſsit quis ſimul recipere.quod eſt verum, ſecun-
dùm Io.niſi conſuetudo repugnet. Idem Tan.Vin.Gof.& In
no.Io.dicit,ꝙ tunc poſſunt oēs ſimul conferri,qn̄ conſuetu-
do hoc habet: aliter non,de iure,hoc no.75.diſtin.c.4.& 77.
diſt.c.quicunq;.in glo.3.Hoſt.dicit,ꝙ primam tonſuram, &
quattuor minores ordines non licet conferre, vt hic per eū.

S V M M AE.

1 *Delicta aliqua ſunt, quæ merentur degradationem, quando ſunt publica.*
2 *Prælatus ſi nouerit crimen ſubditi occultum, debet ei ſuadere, ne promoueatur, non autem imperare.*

EXtenore. Criminoſus occultus mone-
ri poteſt, ne promoueatur
ad ordines: ſed prohiberi non debet. h. d. & facit
ad ſecundam partem rub. Cōis diuiſio. Secunda,ibi [verùm
1 quoniam.] ¶No.primò,ꝙ quædam ſunt delicta,† quæ me-
rentur degradationem,ſi ſunt publica,vt patet ex no.j̃.de iu
di.c.cum nō ab homine.& de pœn.c.2.lib.6. ¶Secundò no.
ꝙ ſufficit peregiſſe partem.Primò,vt quis poſsit exequi offi-
cium iam ſuſceptum. ad hoc facit.j̃.de fur.c.ſi.& facit ad q̄-
ſtionem de tutore,qui cœpit facere inuentarium, ſed non p-
fecit,ꝙ agere poſsit.de qua in Spe.in tit.de tutore.§.genera-
2 liter.§.quid ſi cœperit.¶Tertiò no.ꝙ ſi prælatus † nouit cri
men ſubditi, quod eſt occultum,debet ſuadere,non impera-
re,ne promoueatur. ¶ Op.glo.dicitur hic,ꝙ criminoſi pn̄t,
peracta pœnitentia,miniſtrare in ſuſceptis ordinibus. cōtra
de multis iuribus all.in glo.magna.& ſolue, vt in ea, quæ di-
ſtinguit inter promotos,& promouendos. Hoſt. remittit ad
ſummam.e.ti.§.& cui.ſub.§.1. & in ſubſtantia dicit glo. ꝙ ſi
crimē eſt enorme,& manifeſtum,deponitur criminoſus:nec
reſtituitur,licèt egerit pœnitentiam.50.diſt.c.miror.Si verò
eſt enorme,& occultum,monendus eſt,vt abſtineat,non co-
gendus.poterit ergo acta pœnitētia,officio ſuo vti, & ad ma
iores aſcendere,ſecūdū Ab.nec aſcēdendo peccat.j̃. de apo
ſta.c.2.in fi.nec iſto caſu requiritur diſpenſatio epiſcopi. ſed
ſufficit abſolutio ſimplicis ſacerdotis ex poteſtate clauium.
6.q.1.c.illi qui.& hoc eſt verum,niſi crimen ſit tale,ꝙ impe-
diat executionem officij poſt pęnitētiam. De quo ſatis no.s̃.
de renun.c.niſi.§.propter conſcientiam.talis enim licèt pro-
hiberi non poſsit propter peccatum occultum. j̃.de ſimo.c.
ex tuæ.peccat tamen ſi promouetur:Sed contra prædicta op
po.Inno.& videtur,ꝙ nunquàm criminoſus poſsit promoue
ri,etiam ſi crimen ſit occultum.Item videtur, ꝙ quantūcūq;
fuerit criminoſus: ſi modò eſt ſine peccato, & Deo placens,
ſecurè poteſt celebrare.nam criminoſus iudicium ſibi man-
ducat,& bibit.de coha.cleri.& mu.c.fin.Emendati etiam de
crimine ꝙ poſsint, probatur exemplo Dauid, apoſtolorum
Petri & Pauli,& multorum aliorum.de quibus.50.diſt.c. pō
deret. & c. quid eſt. & c. cum exaudiuero. & c.domino ſan-
cto.So.dicit Inno.ꝙ contraria procedunt ſecundū ius natu-
rale:quod habetur in lege,& in Euangelio, vt in prin. Decre
torum.& s̃.de conſue.c.ſi. ſed huic naturali iuri ſancti pr̄es ſi
mulatas pœnitentias multorum experti aliquid addere no-
luerunt: & diuinam ſcripturā dicta cauſa modificare in hoc,
ꝙ cōuictus de crimine pœnituiſſet,ſiue non,non deberet p-
moueri,& promotus deijceretur.50.diſtin.c.de his.conuicti
ergo,confeſsi, vel aliter notati non debent celebrare, etiam
ſi egerint pœnitentiā.50.diſtin.c.ſi quis diaconus.& c.ſi quis
epiſcopus.Aduerte tamē quia per præfatos canones ſancto-
rum patrū non eſt ſubtracta epiſcopis diſpenſandi poteſtas
cum verè pœnitentibus,vbi ſcandalū nō eſſet.50.diſt.c.vt cō
ſtitueretur.& c.domino ſancto.& 81.diſt. c.miniſtri.Sed con
tra hoc,quod dixi de diſpenſatione, opponit Inno. & videt̄,
ꝙ ſi ratione ſcandali ſit prohibita diſpenſatio,idem ſcanda-
lum immineat poſt diſpenſationem, quod ante.ergo vtrobi-
que videtur eadem ratio prohibendi.s̃.de tranſ.c. inter cor-
poralia.Sol.dicit Inno.ꝙ ſi fuerit diſpenſatum,nullum rema
net ſcandalum apud credentes firmiter, ꝙ prælati habeant
poteſtatem ligandi, atque ſoluendi, & diſpenſandi, & leges
noui,& veteris teſtamenti modificandi.de biga.c.2.& 50.di.
c.ponderet. De hæreticorum autem ſcandalo non curamus,
vt patet.11.q.3.in c.inter verba.& de voto,c.magnæ.§. cum
igitur.ver. de illis. Sed pone, ꝙ ſcandalum eſt in vno loco,
ſed non in alio:an criminoſus ibi,vbi non eſt ſcandalum,po-
terit promoueri.tenet,ꝙ nō:quia raròeſt, ꝙ iſta non ſint no
toria.& iura ad ea,quæ frequentius accidunt, adaptantur.ff.
de legi.l.nam ad ea.& l.non poſſunt.quinimo ſi ceſſet ſcanda
lum,quod ſemel eſt ortum, habent locum prædicta, ſcilicet
ꝙ non poſsit promoueri.& prædicta ſunt vera in capitalibus
criminibus,& vbi quis eſt confeſſus,vel conuictus,& maxi-
mè condemnatus,vel in crimine publico deprehenſus. nam
talia excuſationem non habent.ſubdit Inno.ꝙ ſicut tales pro
hibentur celebrare,ita & eligi.qui enim celebrare non pōt,
eligendus non eſt,j̃.de cle.excom.mini.c.ſi celebrat.& intel
lige, ꝙ non poteſt eligi ad epiſcopatum, nec ad minores di-
gnitates.de elec.c.per inquiſitionem.& de exceſ.præla.c.in-
ter dilectos.Si autem crimen ſit occultum (quantumcunque
graue)acta pœnitentia,vel parte ipſius,ſine diſpenſatione ce
lebrabit,vt hic & j̃.c.proxi.& de ap.c.2. niſi ſit tale, qđ poſt
pœnitentiam executionem impediat, vt s̃. dixi. Irregularis
autem ſine diſpenſatione celebrare non debet.50. diſt. c.ex
pœnitentibus. Eſt tamen cum tali, ſi occultum fuerit, di-
ſpen-

ſpenſandum,iuxta no. de renun.c.niſi cum pridem.§.perſo-
næ.ſecundùm Inn.cuius ſunt dicta ordinata,vt s̃. c. licèt. Io.
And.poſt Hoſt.ipſam recitat,vt iacet.& de hac materia vide
100.diſt.c.in ſumma.& c.de his.& in Spec.titu.2.§.pen.ver-
ſicu.hoc quoque.

S V M M AE.

1 *Titulus dignitatis honeſtius confertur, quàm petatur.*
2 *Inferior à gradu pro euitando ſcandalo abſtinere debet.*

AD aures. Religioſus contra prohibi
tionem prælati ſui ordina-
ri non debet. Communis diuiſio. Secunda ibi
[tuæ.] ¶No. primò, ꝙ honeſtius confertur dignitatis titu-
1 lus, † quàm petatur.ſolent enim quædam honeſtè concedi,
ſed nō honeſtè peti.ff.de orig.iur.l.2.§.pe. ¶Secundò no. ꝙ
2 pro vitando ſcandalo ſuperioris,inferior † debet abſtinere à
gradu.ratio redditur in ſi. c. quia non in ſublimitate graduū
&c.quam no. ¶Tertiò præſumendum pro facto prælati, &
mandato erga ſubditum,vt ibi[qm̄ eſſe poteſt]&c. ¶Oppo-
nitur de c.s̃.proxi.vbi ſuperior prohibere non debet ſubdi-
tum,ne aſcendat,quantūcūq; delictum eius nouerit, ſi deli-
ctum eſt occultum.hic dicitur contrarium,quare malè.So.di
cit Inn.hic loquitur de regulari,qui non habet velle, vel nol-
le.12.q.1.c.non dicatis.ibi de ſeculari,qui non eſt etiā aſtri-
ctus obedire:vel aliter,ſecundū glo.s̃.in c.proxi.ſubditus ha
bebat ius petendi ratione tituli, vel dignitatis, quam habe-
bat.vnde non poterat ſine cauſa prohiberi.hic verò erat inti
tulatus. vnde abſque cauſæ cognitione poterat prohiberi.j̃.
de ſpon.c.præterea.vel dic, ꝙ prælatus ſuus poteſt prohibe-
re,vt hic.ſed alius,puta pœnitentiarius,non pōt,vt in contra
rio.¶Secundò oppo.& videtur, ꝙ non ſemper ſit obedien-
dum ſuo ſuperiori.C.de decurio.l. oēs. in ſi. lib.10. & 15.q.
6.c.iuratos.Sol.vt in glo.quæ tractat,qn̄ ſit obediendū præ-
lato,& qn̄ non.de quo etiam no.11.q.3.c.ſi dominus. & 33.
q.5.c.manifeſtum.gl.enim diſtinguit,& idem in effectu Inn.
hoc modo. aut loquimur in ſententia excōicationis, aut in
alio præcepto:& ſi in alio præcepto, aut non pertinet ad offi
cium ſuum: & non eſt obediendum.ff.de reg. iur. l. factum à
iudice.& eo.tit.c.ea quæ fiunt.lib.6.Aut pertinet ad officium
ſuum:& tunc aut quod præcipit eſt omnino malum, aut eſt
omnino iuſtum,aut eſt dubium,ſit iuſtum,vel iniuſtum.Si eſt
omnino malum,non tenetur obedire ſubditus,nec facere cō
tra conſcientiam,etiam ſi prælatus credat iuſtum, vt no.Io.
13.diſt.c.ſciuerim. Si aūt eſt omnino iuſtum quod præcipit:
& tunc aut facit cum cauſæ cognitione,aut ſine, iuxta no.C.
commi.vel epi.per totum.& dic vt per Inno.j̃.de reſti.in in-
teg.c.2.¶Tertio caſu cum eſt dubium ſit iuſtum,vel iniuſtū:
tūnc obedire tenetur,& credere potius ſententiæ iudicis, &
præcepto,quàm ſuæ opinioni,ſecundū glo.quod eſt verū, ſe
cundū Hoſt. ſi poteſt conſcientiam ſuam informare ex præ-
cepto prælati ſequatur conſcientiam,& non obediat, etiam
ſi ſibi conſcientia ſit erronea.j̃.de ſimo.c.per tuas. il 2.& li-
cèt prælatus in hoc caſu patienter toleret.j̃.de ſen.excom.c.
inquiſitioni. Sententijs aūt diffinitiuis, vel interlocutorijs an
ſit parendum. dicit Inno.ꝙ tenetur parere,vel appellare in-
tra.10.dies. ¶ Sed hic vltra Doct.quæritur,ſi factum iudicis
non conſiſtit in ſolo præcepto,ſed in facto(puta quia vult fa
cere capi,vel torqueri ſubditum,vel ab eo auferre poſſeſsio-
nem)an poſsit ſubditus de facto reſiſtere impunè.dic,ꝙ quā
doq; infertur violentia propter priuatum. & qualiter reſiſta
tur,dic vt in l.vt vim.ff.de iuſti.& iure.& j̃.de homi.c.ſignifi-
caſti.& l.1.C.vnde vi.Aut infertur per officialem:& tūc dic,
ꝙ aut infert violentiam vt priuatus. & tunc pōt reſiſti etiam
de facto,vt l.prohibitum.& l. defenſionis facultas.C.de iure
fiſci.lib.10.Aut infert vt officialis:& pōt reſiſti per viā iuris,
& non facti,vt C.de ap.addictos.& ff.de ap.l.non tantū.Iudi
cibus enim malè procedentibus ad ea,quæ ſibi cōmiſſa non
ſunt,reſiſtere non poſſumus.& contra eos competit interdi-
ctum vnde vi.vt d.l.prohibitum.Sed ſi aliàs circa ea,quæ ſibi
ſunt commiſſa,malè agant:licèt hoc certum ſit,tamen eis nō
eſt reſpondendum,niſi per viam appellationis. hæc ſunt ver-
ba Inno.j̃.de offi.deleg.c.ſi quando.facit l. lectos. cum dua-
bus ſeq.ff.de peri.& commo.rei ven.& no.prædicta.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus à ſuffraganeis in ſua eccleſia eſt conſecrandus.*
2 *Epiſcopus debet à tribus iuſſu epiſcopi conſecrari.*

SI archiepiſcopus. Metropolita-
nus ab omni-
bus ſuffraganeis conſecretur.ſuffraganeus verò à tri-
bus,metropolitano iubente.h.d.iſtud c.& ſe.¶No.primò,ꝙ
1 archiepiſcopus † eſt in ſua eccleſia à ſuffraganeis conſecran
dus. nunquid primas debebit intereſſe in iſta conſecratione
vnà cum ſuffraganeis. Dicit Inno. ꝙ ſi prouincia habet pri-
matem: ſuffraganei de permiſſu ſuo debebunt hoc exequi.
Cum enim illud factum ſit arduum tangens totam prouin-
ciam,cuius ipſe eſt caput, meritò eius conſenſus requirēdus
eſt: aliter conſecratus non habet executionem.arg.j̃.de præ
ſcrip.c. non liceat. Et hoc dictum Inno. eſt verū, ſecundùm
Hoſt.ſi pateat hoc fieri debere de conſuetudine, vel priuile-
gio ſpeciali. aliàs ſecus.9.q.3.c.conqueſtus. & de offi.ord.c.
paſtoralis.& de hoc etiam no.65.diſtin. c. placuit.epiſcopus
autem ſubditus archiepō bene conſecrabitur ſine conſenſu
primatis:licet honeſtum ſit cōſilium illius requiri, vt d.c.pla
2 cuit.¶Secundò no.in ver.reliqui.ꝙ epſ † debet à tribus,iuſſu
archiepiſcopi conſecrari. & hoc eſt verum, ſi viuit archiepi-
ſcopus: aliàs ſua auctoritate facere poſſunt.64. diſtin.c.quia
per ambitiones.& ea.di.c.1.vbi no.Io.ꝙ tunc faciunt hoc au
ctoritate Papæ,vel cleri matricis eccleſiæ.Ioan.And.putat,ꝙ
collegium comprouinciale hoc facere poſsit. & tribus com-
mittere auctoritatem ſuam: tres verò comprouinciales hoc
non poſſunt ſine auctoritate Papæ commiſsione cleri,vel col
legij. Primo tn̄ loco hoc ſpectat ad concilium prouinciale,
quo negligente ad Capitulum eccleſiæ metropolitanæ.65.
diſt.c.ſi fortè.quid autem iuris ſit, ſi viuit archiepiſcopus, &
non velit permittere.dic vt no.63.diſt.c.ſi. & 65. diſtin. c.1.
¶Tertiò no.ꝙ debent eſſe tres epiſcopi in conſecratione:cū
paucioribus autem conſecrari non poſſet, vt no.j̃.ca.ſeq.ita
ꝙ numerus eſt de ſubſtantia:an verò ſit de ſubſtantia retine-
re librum ſuper caput conſecrandi.no.23.diſt. c.epiſcopus.
¶Quid ergo ſi prouincia non habet tot epiſcopos,vel habet
vnum ſolum.dic,ꝙ debent conuocari vicini epi.7.q.1.c.pon
tifices. De ſubſtantia enim conſecrationis eſt numerus, vt
dixi.facit l.vbi abſunt.ff.de tu.& cu. da ab his. & pro hoc ar-
guit Ho.j̃.c.proxi.ꝙ qn̄ epiſcopus aliquem ordinat in preſ-
byterum: ad minus duo presbyteri ſacerdotalibus induti ei
debent aſtare.& ſic intelligitur.23.diſt.c. presbyterorum.li-
cèt in quibuſdam locis ſit conſuetudo, ꝙ nec duo induti aſsi
ſtunt. & ꝙ omnes præſentes etiam non induti manus impo-
nunt.de quo.j̃.c.proxi.per Hoſt.qui etiam remittit.j̃.de cō-
ſecra.non rei.c. ſi. ¶ Quartò no. ꝙ debent omnes ſuffraga-
nei conuenire.quid ergo ſi in conſecratione epiſcopi, vel ar-
chiepiſcopi contēnatur aliquis epiſcopus.dic,ꝙ poterit age-
re,vt priuetur executione officij: ſicut in electione agitur, vt
caſſetur.s̃.de elec.c.quod ſicut. & c.cum in veteri. & de arbi.
c.cum olim.

NEc epiſcopi. Summatum eſt. s̃.
¶No. primò com-
munionem inter ſuffraganeos, & archiepiſcopū
in conſecratione epiſcopi. debet enim vel ipſe archiepiſco-
pus cum duobus conſecrare,vel tribus id cōmittere. archi-
epiſco-

epiſcopus ergo fungitur vice vnius epiſcopi, ſi ſimul cũ duobus exequitur. & ſic duplici iure. ſ. auctorizantis, & permittẽtis, & locum vnius epiſcopi ſupplentis. ¶ Secundò no. ꝙ ſtatur maiori numero. & hoc ideo, quia iſtud negocium tangit oẽs vt collegium, non vt ſingulos, vt no. s̃. c. proxi. & de conſti. c. cum oẽs. quid, ergo ſi archiepiſcopus pronunciauit ſecũdũ voluntatem minoris partis. di. Io. An. ꝙ tenet ſentẽtia: qa ſuffraganei non ſunt hic iudices, ſed conſiliarij. de arbi. c. cũ olim. & ſunt conſiliarij neceſſarij: ideò eſſet inefficax quod fieret, non vocatis ipſis, vt dixi. s̃. c. proxi. ¶ Quærit vlterius Innocen. quid ſi ſuffraganei conueniunt ad conſecrandum electum in archiepiſcopum ſuum, & aliquid opponitur, quare non eſt conſecrandus. dicit ipſe, ꝙ eſt recurrendum ad Papam, vel alium ſuperiorem patriarcham, vel primatem, ſi ibi ſit. de offi. ord. c. quod ſedem. de foro compe. c. ſanè. nam ipſi ſuffraganei non poſſent de hoc cognoſcere: poſtquàm enim electus in archiepiſcopum confirmatus eſt, habet in eos iuriſdictionem, vt c. tranſmiſſam. & c. ſuffraganeis. s̃. de elec. ergo ſi in eius conſecratione aliquid opponitur contra eũ, non debent poſſe cognoſcere. quia ſunt iam ſubditi. & inferiores eius, ergo &c. vt j. c. inferior. 21. diſt. & de maio. & obe. c. cum inferior. plus dicit Abbas, ꝙ ſi de criminibus obiectis cõtra epiſcopum conſecrandum cognoſcat archiepiſcopus cũ 12. epiſcopis, & maior pars dicat illum reum, & minor abſoluẽdum, archiepiſcopus nõ poterit ſententiare. 3. q. 6. c. quamuis. remittit ad no. de accu. c. ſuper his. ſecundũ Io. An.

CVm quidam, Nota primò, ꝙ recipiẽtes ordines extra ſtatuta tempora non habent executionem eorũ ordinum: caracterem tñ recipiunt. j. eo. c. pe. & c. vel non eſt compos. ſed nũquid ipſo iure, vel per ſententiam careant executione. Inno. & Egi. ꝙ per ſententiam, non ipſo iure. Alij dicunt, ꝙ ipſo iure, & exponunt reddere debes, & redditos tenere, vt j. eo. c. literas. in fi. quod dic, vt ibi. & j. e. c. pe. ¶ Oppo. de c. pe. j. eo. vbi dicitur, ꝙ archiepiſcopus poterit ſuſtinere tales promotos. hic autẽ dicitur, ꝙ eſt Papæ diſpenſatio neceſſaria. quare malè. ſo. illud contrarium format glo. j. e. c. pe. Hoſt. in dicto c. pe. ſoluit, vt ibi, & remittit ad ſummã. e. c. §. fi. ver. per prælatum. hic dicit Hoſt. ꝙ ille, qui contra iura contulit, diſpenſare nõ poteſt, ſed ſucceſſor. ſic Phi. dicit, ꝙ ibi archiepiſcopus diſpenſat cum ſubditis ſuis: ſed non cũ ſubditis ſuffraganei ſui, in quibus non habet iuriſdictionem, niſi in caſibus expreſsis in iure. s̃. de offi. ordi. c. paſtoralis. Epiſcopus enim nõ poterit, qui pauperem ordinauit: neceſſariò ergo relinquitur diſpenſatio Papæ, dum viuit ille, qui contulit indiſcretè: ſed eo mortuo, vel tranſlato, ſucceſſor
a videtur poſſe, ſecundũ Hoſt. vt dixi. s̃. a

ADDITIO.

a ¶ Vt dixi ſup. Reliqua capitula non fuerunt lecta per dominum Pet. ſed vide hic amplè per dominum Card. Zaba. cum duobus ſequentibus ti.

De ętate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

DIcto de ordinandis, dicendum eſt de præficiendis. & quia in præficiẽdis deſideratur ætas, & qualitas, & ordo. Ideo &c. habetur de prima parte rub. 77. & 78. diſt. per totum. Repetitur in 6. & Clem. & multa iura tractant de materia huius rub. quæ hic allegantur in nouella.

SVMMA.

1 *Abbates debent eſſe presbyteri.*
2 *Curam animarum quis habere poteſt, quamuis non fuerit in ſacris ordinibus conſtitutus.*

1 VT abbates. ¶ No. primò, ꝙ abbates † debent eſſe preſbyteri: olim verò abbates non erant clerici. 94.
2 di. c. à ſubdiacono. de quo. j. e. c. tuam. ¶ Secũdò no. † ꝙ non conſtituti in ordinibus poſſunt eligi, & pręfici ad cũrã, & titulum dignitatis, qui requirit ordines, quos non habent. defectus ergo ordinum non reddit electionem nullam. de quo. j. eod. c. præterea. & s̃. de elec. c. auditis. ¶ Tertiò not. ꝙ per ſubtractionem beneficiorum compellitur quis recipere ordines, quos requirit dignitas, ad quam aſſumptus eſt. de quo plenè infra de elec. c. licèt canon. ¶ Quartò not. ꝙ licèt quis non poſsit ordines recipere: nihilominus priuatur beneficio. contra quod opponit glo. & ſolue, vt in ea.

SVMMÆ.

1 *Laici eccleſias gubernare debent.*
2 *Laico an poſsit committi generalis gubernatio rerum temporalium.*
3 *Epiſcopus committens eccleſias pueris, puniri debet.*

EX ratione. ¶ Eccleſia diſpẽſatiuẽ minori conceſſa, non per laicos, ſed per clericos regi debet: donec ille perueniat ad ætatem. & ſunt duæ partes. prima ponit reprehenſibile factum epiſcopi. Secunda illud corrigit, ibi [vnde qm̃.]
1 ¶ No. primò † ꝙ reprehenſibile eſt eccleſiam per laicos gubernari. non enim licet ipſis eccleſiam regere, vel oblationes recipere. 10. q. 1. c. quia ſacerdotes. & duobus ſe. nec ſacra ẽt veſtimenta tangere. de conſecra. di. 1. c. ſancta. & c. veſtimenta. nec adminiſtrat. eccleſiæ tenere. 16. q. 7. c. 1. & c. in noua. & ſe. nec de eccleſiaſticis aliquid diſponere. de cõſti. c. eccleſia. nec excuſat auctoritas epiſcopi. de deci. c. quamuis. & c. prohibemus. nam & in proprio hoſpitio prohibentur talia laico committere. 88. di. c. iudicatum. ¶ Sed hic quæritur, nũ
2 quid † generalis gubernatio temporalium rerum poſsit laico committi. dicit Inno. generalem adminiſtrationem eccleſiæ (vt ſuper omnes dñetur) ſemper eſſe clerico committendam: ſed ſpecialem procurationem aliquarum temporalium rerum pñt habere laici & ſub clerico, quaſi ipſius generalis procur. vt dicto c. in noua. & c. iudicatũ. de quo remittit Hoſti. ad ſum. ne præla. vi. ſu. ver. ſed & videtur. põt etiam laicus eſſe generalis procu. vel ſindicatus ad iudicia. de ſindi. c. vno. ¶ Sed hic quærit Hoſt. quid ſi eccleſia ita eſt debitis pręgrauata, ꝙ non poteſt niſi per laicum releuari. rñ. ꝙ ſi ſit religioſorum, committi debet alicui religioſo illius domus, vel alterius, ſi ille deficiat, non alicui clerico ſeculari. de re. ec. nõ ali. c. poſt. & quod ibi no. deficientibus religioſis põt admittere ſecularem, ar. j. de reli. do. c. intra quatuor. & ſi nec ſecularis clericus inueniatur, putat Hoſt. ꝙ in tanta neceſsitate eṗs diſpenſare poſsit, ꝙ laico committatur. ar. de loca. & cõduc. c. veſtra. & quod ibi no. ita tñ, ꝙ non laicus, ſed clericus ibi nomine laici adminiſtret. & ſi laicus omnino vellet adminiſtrare, ad Papam eſſet recurrendum. 2. q. 5. c. in euan. 32. diſt. c. verum. Si verò ſit eccleſia ſecularium clericorum, dicit Hoſtien. etiã ad religioſum haberi recurſum. ad hoc de ſta. mo. c. quod Dei timorem. dicit tamen Hoſtien. ꝙ hoc non ſeruatur: imò in tali caſu, irrequiſito epiſcopo, non ſolum ſecularibus clericis, ſed etiam laicis non ſolum fructus, ſed etiam adminiſtrationem cõmittunt, & prælatis, ad quos ſpectat talia corrigere. de ſup. negli. præla. c. 2. ¶ Secundò not. ꝙ eccleſiæ collatæ non conſtitutis in ætate non per eos, ſed per alios debent gubernari eorum nomine. & hoc eſt verũ diſpenſatiuè, ſecus de iure cõi, vt in ver. eidem epiſcopo. ¶ Opp. iſta Decre. epiſtola. dirigitur archiepiſcopo, cui mãdat, vt cõmittat curam

curam perſonis idoneis, & eṗm corrigat. Sed contra archiepiſcopus non hẽt iuriſdictionem in diœce. ſuffraganei. s̃. de offi. ordi. c. paſtoralis. ergo non põt hoc facere, qđ hic dr̃. So. iſte eſt de caſibus ſpectantibus ad archieṗm, qñ. ſ. peccat in bñficiis conferendis. ar. j. de inſti. c. 3. vel qñ ſpãliter q̃ritur de correctione eṗi. 9. q. 3. c. cum ſcimus. vel ꝓcedit ex ſpãli delegatione, & mandato Papæ, ſecundùm Inn. & Ho. ¶ Ter-
3 tiò not. ꝙ punitur eṗs, † qui committit eccleſias pueris a ad
a idem. s̃. de elec. c. nihil eſt. & tenetur eccleſiæ ſic cõmiſſæ ex mala adminiſtratione perſonæ non idoneæ. ff. de ma. conue. l. 2. & de admi. tut. l. Lucius. 1. & 2. de offi. archi. c. ea quæ. qui aũt dicantur pueri, no. hic gl. & plenius in proæmio. 6. lib. ad fi. & vide quod no. 77. diſt. c. in veteri. & vide ẽt quod not. in c. eo tempore. de reſcri. li. 6. in glo. plenè. ¶ Quartò not. poſt glo. 2. ꝙ inſtituere non pertinet ad archid. allegat in contra. j. de præben. c. referente. Io. An. remittit ad not. j. de offi. archid. c. dilecto. & de offi. deleg. c. ſuper eo. ¶ Quærit glo. fi. vtrùm minor diſpenſatiuè promotus põt omnia gerere, tãquam maior. arguit primò, ꝙ ſic. & concludit, ꝙ non poſsit. & per hoc poteſt decidi quæſtio præcedentis gl. an iſte talis habeat vocem in Capitulo, & procedit quæſtio in canonico, qui poteſt eſſe minor: ſed non poteſt eſſe archidia. j. e. c. vno, lib. 6. de eo dic, vt no. j. de elect. c. ex eo. li. 6. & in Clem. 2. &. 3. eo. tit. & not. bene quæſtionem glo. ꝙ licèt Papa diſpenſauerit cum eo, qui eſt minoris ætatis quò ad beneficium: non tñ intelligitur diſpenſaſſe quò ad liberam adminiſtrationẽ ſine decreto. Idem Goff. & Tan. & Ro. j. c. proxi. quod eſt verum, niſi expreſsè appareret de alia principis voluntate. de elec. c. cum nobis olim. ad fi. nec eſt præſumendum, ꝙ adminiſtrationem temporalium. Papa vellet committere puero. In ſpiritualibus autem an ſit præſumendũ. dic per Archid. in prealleg. c. ſi eo tempore.

ADDITIO.

a ¶ Pueris. adde gl. 1. in c. ſuper in ordinata de præben. Domi. in c. de his 28. diſt. tex. in c. in ſingulis. 77. diſt.

SVMMÆ.

1 *Eccleſiæ minoribus 14. annis non ſunt conferendæ.*
2 *Pœna ordinantis eum, qui non eſt legitimæ ætatis, quæ ſit.*

IN decorum, ¶ Regimen eccleſiæ minori 13. annis committi non debet. Et prima pars ponit exordium, & cauſas mandati. ¶ Secunda mandatum. Tertia comminationes irritationis, & pœnæ. Secunda ibi [volentes.] Tertia ibi [inſtituti.] ¶ No. proæmium. idem dicit Socrates. Stultũ eſt, vt aliis imperet, qui ſibiipſi imperare non poteſt. fruſtra enim aliquid
1 habet, qui ſeipſum non hẽt. ¶ No. ergo primò, † ꝙ paruulis. i. minoribus 14. annis non ſunt eccleſiæ conferendæ. quod eſt verum, etiam ſi ſint eccleſiæ non curatæ. de quo per Ioã.
2 An. j. c. ſi eo tempore. li. 6. & dic, vt j. eod. ca. vno. li. 6. ¶ † Secundò no. pœnam ordinantis illum, qui non eſt legitimæ ętatis. ¶ Quærit glo. an clerici, ſiue prælati ſint ſub patria poteſtate. arguit primò, ꝙ non. quia in ſacris conſiſtit ius publicum, vt l. 1. ff. de iuſti. & iu. & quod ad ius publicum attinet, non curatur patria poteſtas, vt ff. ad Trebel. l. nam quod ad ius. deinde gloſſ. arguit in contrarium. ff. de ado. l. per adop. non eſt enim abſurdum, vt vnus habeat ſub ſe alios, & ipſe habeat aliũ ſupra ſe. nec vllus poteſt eſſe aceſalus. 93. diſ. c. à ſubdiacono. & ca. nulla. nã & presbyter eſt ſub patria poteſtate, vt in Authen. presbyteros. C. de epi. & cle. infra qui filij ſint legi. c. per veñ. poſt princi. vbi epiſcopalis dignitas liberat à patria poteſtate: ergo patet, ꝙ non alius ordo ſacer, qui neceſſariò præcedit epiſcopalem dignitatem, vt ſacerdotium, liberauit, vel exemit. Alii (dicit glo.) dicunt, quòd liberat. ſi enim liberat à dominica, quæ eſt fortior: multò magis à paterna. & hanc opi. ſ. quòd quilibet ſacer ordo liberet à patria poteſtate, tenet hic glo. Inno. & Ho. cõtra. in rebus paternis, & patrimonialibus de beneficialib. etiã hic tractauit. de quibus eſt expeditum. j. de iudi. c. ſi annum. lib. 6. fatetur tamen Hoſt. talem priuilegiatũ quò ad peculium aduentitium, de quo remittit. j. de teſta. c. quia nos. Item quò ad violẽtam poteſtatẽ, ſcilicet iniectionis manuũ. vt in c. cũ voluntatis. & quod ibi per Io. And. per vlt. glo. quò ad diſtractionem. de qua. C. de pa. qui fi. di. l. 2. & prædicta inueſtigatio, an ſcilicet ordo ſacerdotalis, vel alius ſacer liberet filiũ à patria poteſtate, eſt vtilis propter multos effectus patriæ poteſtatis. In aduentitijs. n. teſtari non poſſunt filijfa. etiam permittente patre, vt no. ff. de teſta. l. qui in poteſtate. Itẽ quò ad acquiſitionẽ vſusfructus in bonis aduentitijs, qui quæritur patri, vt l. cum non ſolũ. C. de bo. quæ li. Itẽ quò ad agendũ in iudicio cũ conſenſu patris, vt d. l. fin. §. neceſsitate. & quò ad venditionẽ ipſius filij in caſu neceſsitatis. C. de pa. qui fi. diſtra. l. 2. Item quò ad correctionẽ morum, vt l. 1. C. de pœnis. An ergo ab iſtis omnibus effectibus patriæ poteſtatis liberetur filiusfa. per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel ſacerdotij, collige ex prædictis, ꝙ nõ, niſi in caſibus, de quibus. s̃. ſecundũ Hoſt. ¶ Secundò quæritur. dicitur hic, ꝙ conſtitutis infra. 14. annum non debet eccleſia concedi. quid ergo ſi exceſſerit 14. annum. vr̃, ꝙ concedi poſsit, ſumpto hic argumento à contrario ſenſu. cõtrariũ determinat gl. fi. & hic ceſſat ar. à contrario ſenſu, ſicut in c. publicato. de elec. per Io. An. gl. tenet hic, ꝙ non poſsit concedi infra 25. annum, per c. cum in cunctis. & hoc eſt verũ de iure cõi: ſed hic tractatur à quo anno poſsit eṗs diſpenſare, & dr̃, ꝙ non ante 14. Nec ob. c. s̃. proxi. vbi diſpenſat cum decennio. quia illud intelligitur de gratia, vel cũ ſpãli mandato Papæ. aliàs cũ impubere diſpenſare non poſſet, ſed cum pubere ſic, vt hic. Sed Ioã. An. dicit, ꝙ quicquid dicãt, tenendũ eſt qđ no. ipſe in c. vno. eo. tit. lib. 6. ¶ No. etiam hic Ho. de maiori 17. annis. an poſſit agere cãm ſpiritualẽ. remittit Io. An. ad no. per eum in c. fin. de iu. lib. 6. in 6. glo.

SVMMÆ.

1 *Indignus ſcientia, moribus, vel ætate ad regimen eccleſiarum inſtitui non debet.*
2 *Exceptio inſufficientiæ opponi poteſt.*
3 *Beneficia plura regulariter quis obtinere non poteſt.*

1 EAm te. Ad regimen eccleſiarum nõ debet reſtitui indignus † ſcientia, moribus, vel ętate. & qui habet duas eccleſias, alterã dimittere cogitur: niſi cã ſubſit. cõis diuiſio. Secunda ibi [ſed in plures.] ¶ No. primò, ꝙ nulla rõne debet inſtituere eṗs non idoneum ſcientia, moribus, & ætate. de ordine nihil dicit. de quo. j. c. proxi. & de præben. c. ſi pro pauperibus. lib. 6. & quod ibi no. & intellige quia dicit [nulla occaſione] &c. ſcilicet friuola, puta carnali, vel venali. nam ex cã bona bene poſſet. nã omnia iura ſunt intelligenda ex cauſa. de tranſac
2 c. fi. ¶ Secundò no. ꝙ exceptio † inſufficientiæ, morũ, & ætatis põt opponi cõtra illũ, cui princeps ꝓuidit. non. n. Papa literas concedẽdo vr̃ ſuper inhabilitate diſpenſare. ex certa autẽ ſcientia hoc poſſet, vt in glo. & no. j. de ſen. excõ. c. cũ pro cauſa. in gl. etiã. & in c. inquiſitioni. in glo. ſecundũ Inno. facit l. quidã conſulebat. ff. de re iudi. & qđ no. j. de fi. presby. c. ve-
3 niens. ¶ Tertiò no. † ꝙ regulariter non poteſt quis obtinere plures eccleſias, niſi ſint tenues, vel vna ab altera dependeat. & an iſta dependentia poſsit induci per præſcriptionẽ etiam temporis, cuius non ſit memoria in contrarium. vide ꝑ Ioan. An. ſuper reg. qui contra. de reg. iu. lib. 6. ¶ Quærit gl. quãdo vna eccleſia dependet ab altera, quis deſeruiet eccleſiæ depẽdẽti. dicit glo. ꝙ prælatus non poterit ſeruire vtriq; per ſeipſum, ſed per vicarium. Vincen. dicit, ꝙ etiam per capellanos ſuos, ſi eccleſia eſt vicina. & hoc caſu iſti capellani non erunt per-

perpetui. Si verò eſt remota, imponetur ei cenſus, & ponet̃ in ea presbyter perpetuus.allegat.j̃.de eccle.ædi.c.ad audiẽtiam.¶ Quærit in d.c.dudum.quid ſi euincatur maior eccleſia, an eoipſo euincentur dependentes.arguit,ꝙ ſic, ꝙ eoipſo,ꝙ aliquis arrogatur,omnes illi, qui ſunt ſub eius poteſtate, tranſeunt in poteſtatem arrogatoris, vt Inſti.de adop.§.illud.& de preca.c.quamuis.allegat in contrariũ de offi.ord.c.paſtoralis.¶ Quærit vlterius,ſi eccleſia, à qua aliæ dependent,non ſoluit iura epiſcopalia:an interdici poſsint dependentes,vel ipſarũ bona pignorari. ꝙ poſsint facit hoc c.& j̃.de offi.dele.c.ſanè.nam quod dño debetur per ſeruum ordinarium, deducit̃ de peculio vicariorũ ipſius ſerui ordinarij.ff.de pecu.l.ſi ſeruus meus. Itẽ quærit, an eccleſiæ dependentes dare debeant ſingulares procurationes.putat ꝙ ſic, ſi ſufficiũt, & habent populum.cum epiſcopus quodlibet mẽbrũ diœceſis reſpiciat.de offi.ord.c.irrefragabili.11.q.1.c. de ꝑſona.& hoc eſt verum,ſi eſt eccleſia: ſecus ſi grangia. de deci.c.fi.dicit etiam Vin. ꝙ ſi quis contraxit cum epiſcopo eccleſiæ dependentis ſuper ipſius rebus: ſi poſtea conueniatur ab eo,prius deducitur cenſus maiori eccleſiæ debitus, & qđ debetur ſuis.ff.de pecũ.l.ſed ſi damnum.& l.peculiũ. §.præterea.& hoc verum,ſi cum presbytero contractũ fuerit ignorante,vel contradicente maiori prælato.ſi illo ſciente,veniet eccleſia cum alijs creditoribus ad contributionem.ff.de tribu.l.prima.& vide de his,quæ dicta ſunt.j̃.de præben. cap. cum ſingula.per Archi.

PRæterea. Is,qui non eſt in ſacris: aliàs tamen idoneus ad regimen parochialis eccleſiæ,diſpenſatiuè poteſt aſſumi. Prima pars ponit rigorem.Secunda diſpenſationem.Tertia diſpenſationis determinationem. ſecunda ibi[diſpenſatiuè.]tertia ibi [dumtamen.] ¶ No.primò ꝙ tex.iſte loquitur de electis ad regimen parochialis eccleſiæ, & quales eſſe debeant. ad perſonatus autem non habentes curam animarum de iure communi tales non conſtituti in ſacris eligi poſſunt,ſecundũ Inno.& Compoſt.Hoſti.contra. & hic vide quod no.j̃. eo.c.1.lib.6.in vlt.glo.& quod no.Ioã.And.in c.dudum.de elect. ¶ Secundò no.ꝙ diſpenſatiuè clerici in minoribus eliguntur ad regimen animarum. & intellige, ꝙ iſta diſpenſatio cum ſit in corpore iuris clauſa,cuilibet epiſcopo eſt ꝑmiſſa, ſecũdũ Goff.Sed hic incidenter quæritur,qualiter fiat iſta aſſumptio.dicunt quidam,ꝙ per poſtula.fiendam ab epiſcopo,qui illum diſpenſatiuè præficiet:eligi verò non poterit, niſi præceſsiſſet diſpenſatio,ſecundùm Pe.vnde ſæpe diſpenſant epiſcopi cum conſtituto in minoribus, ꝙ eligi poſsit ad dignitatem,perſonatum,vel parochialem eccleſiam. & aliqui habent in talem additionem.aliqui dicunt,ꝙ epiſcopus per ſuã diſpenſationem poteſt facere aliquem eligibilem conſtitutum in minoribus. Alij contra. ¶ Quærit glo.mag.quid dicatur tempus breue.& ꝙ ad hunc tex. dicitur annus.j̃. de elec. c.licèt canon.Hoſti.dicit,ꝙ hic quæritur,quod dicatur breue tempus.dicit ipſe,ꝙ erit arbitrarium. tenet enim, ꝙ poſſit epiſcopus diſpenſare in ætate cum pubere: ex quo ſequitur,ꝙ multo tempore poſſet differri ſacerdotium. & glo.magna in fi.videtur tenere indiſtinctè, ꝙ poſsit epiſcopus diſpẽſare in ętate.quod dic,vt j̃.eo.c.1.lib.6.Inn. dicit hic,ꝙ quò ad dignitates,vel perſonatus, ſiue curam, non eſt determinata certa ætas:vel ſi dicatur ætas determinata, ſufficit pubertas:ſed Compoſt.de hoc dicto Innocẽ.multum miratur.s̃.de elec.c.dudum.dicens, ꝙ cum in ſecularibus honoribus adminiſtrationem habentibus requiratur ætas.25.anno.ff.de decu.l.ſpurij.§.minor.& l.non tantũ. fortius in honoribus eccleſiaſticis,ſiue dignitatibus requiritur illa ætas:niſi fortè ex cauſa,vt præalleg.l.non tantum.& ſic poſſet loqui Inno.ſecũdum eum. Hoſt.dixit diſpẽſari per epiſcopos poſſe in perſonatibus,& parochialibus eccleſijs in defectibus ordinis, ætatis,& ſcientiæ, & defectu morum tñ corrigibili.dixit tamen, ꝙ maior cauſa requiritur in diſpenſatione ætatis, quæ multum differtur.Io.An.remittit ad no.in d.c.1.eod.ti. lib.6. de quo etiam no.in c.licèt canon.de elec.lib.6. & de conſti. eo. lib. de materia huius c. circa defectum ordinum vide quod no.Io.An.s̃.de elec.c.dudum.

SVMMAE.

1 *Clericus an poſsit compelli ad ſuſceptionem ordinum.*
2 *Beneficiorum multitudo non eſt prohibita.*
3 *Quis contra conſcientiam promoueri non debet.*

QVæris. Propter neceſsitatẽ, & vtilitatẽ eccleſiæ compelluntur clerici recipere ordines ſuis beneficijs non connexos.cõis diuiſio. ſecunda ibi [cum igitur.]quæ duo facit, primò ponit cõtrarietatem canonum, quos ſecundò diſtinguendo concordat,ibi [ſtatuentes.] & ſecundum membrũ diſtinctionis po
1 nitur ibi[ꝙ ſi.] ¶Not. primò,an clericus † poſsit compelli ad ſuſceptionem ordinum. & iſte eſt caſus econtrario ad c. ad aures.& c.ex tenore.s̃.ti. 1. ibi enim quæritur, an inuito ſuperiore poſsit ſubditus ordinari volens.hic aũt, an inuitus cogetur.& aduerte,quia tex.iſte loquitur de iſtis, qui abundant in beneficijs eccleſiaſticis,qui certos ordines nõ requirunt. de illis enim,qui requirunt,dic hodie, vt in Clem. vt hi qui.2.reſpon.collige etiam ex hoc verbo arg.ꝙ non eſt pro-
2 hibita multitudo † beneficiorum. hic Papa mandat tales habentes multitudinem ordinari. quod non fieret, ſi eſſent in mortali.Sed Hoſt. dicit, ꝙ hic pluralitas beneficiorum reſpicit pluralitatem clericorum.ſimile de capel.mo.c.fi.¶Secundò no.qualiter ille,qui recuſat ordinari,poſsit ſe excuſare ratione criminis.dicit enim[ſed tale ꝗd ſecretò cõmiſiſſe.]&c. Sed nunquid debeat hoc dicere in iudicio animæ: nam ſi in foro iudiciali,ordinandus remoueretur propter talem confeſsionem,ex qua reſultat notorium iuris.ſic.s̃. de tempo.ordi.c.fi.ſed hoc non placet Hoſti. nam hoc modo proderetur peccator ex impoſitione pœnæ,quę ſequitur, contra iura.s̃. de offi.ord.c.2.dicit ergo, ꝙ hæc confeſsio ſit in iudicio mixto,ſi in examinatione, quæ fit in ordinationibus, vel audita monitione prælati confitetur ei tanquàm epiſcopo, non dico vt ſacerdoti.& ſic, quia iudiciale,repellitur. quia pœnitẽtiale,pœna ordinaria non punitur. de quo remittit ad ſummã.
3 de ſcrup.§.fi. ad fi. ¶ Tertiò no. † ꝙ non debet quis contra conſcientiam promoueri.Sed quęrit Inno.nunquid talẽ poterit epiſcopus cogere ad ordines. dicit Inno.ꝙ ſic.quia non tenetur illi ſtatim credere: ille tamen conſcientiam ſuam potius ſequatur.& quid ſi poſtea iſte,qui renuit, veniat poſtea, & poſtulet ordinari. dic per Hoſtiẽ. in ſumma de ele.§.quis poſsit eligere.ſub §. & qui nullo iure. ver. quid ſi poſtea. & aduerte quia iſte tex.loquitur generaliter, dum dicit [clerici.] ex quo colligit Io.And. ꝙ non ſolùm rectores parochiarum,ſed omnes beneficiatos,& intitulatos includit, etiam ſi beneficium eſſet 20.ſolid.nam & clerici ad reſidentiam tenẽtur.de cle.non reſi.c.conquerente. ¶ Quartò no. ꝙ iſtis talibus,qui recuſant ordinari,præferuntur minores, in quibus ſint præferendi,hic vide in nouella.¶ Quintò no. de ſubtractione beneficiorum illis,qui ordinari recuſant: vtrùm autẽ iſta ſubtractio ſit perpetua, vel ad tempus. Inno. dicit,ꝙ ad tempus, donec ſcilicet recuſet.vel aliter ſecundùm eum.hæc eſt differentia inter primum ver. ꝙ ſi. pro ſola. & prin. quia hic fit ad tempus ſubtractio:ſed.s̃. in prin.cap. fit ſubtractio in perpetuum,& alteri confertur,niſi ex cauſa,vt ibi.Sed Hoſtien.dicit etiam hoc ſecundo caſu cogi per priuationem beneficij,ſi rebellis fuerit.magis enim contemnit qui ſola volũtate ordinarij recuſat, q̃ is, qui iuſtum impedimentum allegat. remittit ad ſummã.e.c.§.ordo.ver. circa hoc quæritur. & ver.ſeq.

SVMMAE.

1 *Medicus non debet promoueri, ſi habet conſcientiam læſam de morte infirmi.*

AD aures. Euentus mortalitatis infirmi non impedit promoueri eius medicum peritum ſolicitum,& traditiones artis obſeruantem.cõis diuiſio. Secunda ibi [breuiter] & melius fuiſſet poſita in tit.de tẽpo.or.& qua.ordi.¶No.primò ꝙ iſte tex.loquitur de medico erudito.quod tunc dicitur, cũ de ſingulis ægritudinibus prætorita, præſentia, & futura cognoſcit, vt dicit Hippocrates in prologo pronoſti.& ſcias,ꝙ medicus æſtimatur quantum obſtetrices: aliquantulum tñ plus,q̃ notarius,vt l.fi.C.cõia de le.& no.13.q.5.c.non ſanè. & vide de iſto medico per Hoſt.in ſumma.eo.c. §.ordo.ver. hoc breuiter intelligo.¶ Secundò no.ꝙ non debet medicus
1 †promoueri, ſi habet cõſcientiam læſam de morte infirmi. quod dic,vt j̃.de homi.c.ſignificaſti.§.quod ſi diſcerni.& c. pe.in fi.& an medicus teneatur curare infirmum pauperem gratis,vel diuitem propter auaritiam nolentem ſoluere.not. 83.di.c.1.& in Spe.de ſala.§.1. in 1. col. & vide qđ no. j̃.de poſtu.c.1.& 1.q.3.c.qui ſtudet.

SVMMAE.

1 *Quis quantò magis ſtat in delicto, tantò acrius punitur.*
2 *Beneficijs veniunt priuandi,qui manent triennio in ſuſpenſione.*
3 *Suſpenſus ad tempus,finito tempore an ſit ſtatim liber.*

CVm bonæ. Qui ſtetit per annum in ſuſpenſione,priuatur bñficio,qđ primò habebat, & qđ poſtmodum acquiſiuit.& ſunt duæ ꝑtes, conſultatio, & rñſio.ſecunda ibi[rñdemus.]¶No.primò formam citationis.citatur.n.reus, vt veniat rñſurus tali. vtilius tñ eſt inſerere in citatione tenorem libelli. quia veniens nõ habebit inducias ad deli. vt no. in c. 2.j̃.de dila.¶Et aduerte ad tex.dum dicit[grauiter læſerãt] &c.intellige.n.in rebus,non in perſonam: quia tunc fuiſſent ipſo iure excõicati per can. ſi quis ſuadente.ſm̃ Abb. & hoc caſu an citati contumaciter ſe abſentantes poſſent plus excõicari.dic vt no.in c.ita quorundam. de iudeis. ¶ Secundò no. ꝙ Papa contra contumacem hic incæpit à ſuſpenſione. & ſic à leuiori pœna. quod facere debet iudex ad aliam proceſſurus &c.ſi hoc meruerit &c.s̃. vt lit.non conte.c.quoniã
1 frequenter.ad fi.¶Tertiò no. † ꝑ quantò quis magis ſtat in delicto:tantò acrius punitur. quod eſt verum in delicto continuato, vt eſt contumacia: ſecus ſi delictum eſt momentaneum, vt furtũ, vel adulterium: magis.n. punit̃ tunc delictũ recentius,q̃ antiquum, vt no.in l.ſi diuortio. ff.de pęñ.& dixi.s̃.de conſue.c.cum dilectus.vbi de hoc,& per Ho.in ſum. de ſen.excõ.§.qd ſit effectũ. & intelligit Inn. ꝙ fuit ſuſpẽſus ab officio,& beneficio. Si aũt ſimpliciter ſuſpendat̃, an intelligat̃ ab officio, & bñficio, vel vtroq;. dic in Cle. 1.de pœñ.
2 ¶Quintò not.ꝙ manẽtes † triẽnio in ſuſpẽſione priuari dẽnt bñficiis,q̃ habebant,& quæ poſtmodum ſunt adepti:ex quo colligit Ho.ꝙ contumacia non ſolùm punit̃ ꝑ excõicationẽ, miſsio.in poſſeſ.& alijs remediis,de quibus in d.c.quoniã.& c.tuæ.quinimo ꝑ pœnæ augmentationem,& bñficiorum priuationem:imò plus.qa creſcente contumacia locus eſt vocationi brachij ſecularis.qđ dic vt.j̃.de iud.c.cũ non ab homine.hanc tñ ꝑtãtem non hẽt delegatus ex virtute cenſuræ eccleſiaſticæ.j̃.de homi.c.ꝑ humani.§. cũ igit̃.li.6. Et aduerte ad id,qđ dicit tex.de triẽnio.nã idẽ,ſi ꝑmanſerint ꝑ annũ in ſuſpñ.vel excõmu.ſecũdùm gl.idẽ Inn.& Ho.¶Opp.dr̃ hic, ꝙ iſte fuit ſuſpenſus pro contumacia,& ſic pro crimine, vt l. omne delictum. ff. de re mil. & C. de crimi. ſtel. in rub. per Cy. Sed excommunicatus pro crimine ſtatim eſt beneficiis ſpoliandus; niſi ſtatim doceat de iniuſtitia ſententiæ. 11. q. 3.c.ſi quis presbyter. hic aũt dicitur, ꝙ poſt trienniũ ſiue annum:quare malè.ibi intelligitur in eo,qui poſtea celebrauit. in caſu tñ huius ca.infra annũ ſuper bñficio: ſed nõ poſt annũ,ſed tm̃mõ ſuper crimine. vt l.2.C. de req. reis. & dic de hoc vt in c.rurſus.11.q.3.¶Quærit Io.An.poſt Inno. ſi quis eſt ſuſpenſus à bñficio ſimpliciter:an intelligatur perpetuò, vel ad tp̃s.diſtinguit.aut ſuſpenſionẽ ꝓceſsit ordinarius proceſſus inquiſitionis,accuſationis,vel etiam crudeliter agẽdo. & tũc ſuſpenſio,q̃ ſequit̃ ex proceſſu,intelligitur perpetua:licèt quidã dixerint,& non bene, ꝙ aut iudex erat perpetuus. & ſit quod dixi:aut tẽporaliter. & ſimiliter intelligat̃ ſñia tẽporalis. quod nõ approbat Io.An.qñ ſuſpẽſio nõ infligit̃ vigore proceſſus ordinarij, ſed interlocutionis iudicis: puta ꝓpter cõtumaciã,vel aliã offenſam irrogatã lite pendẽ.& tunc intelligit̃,donec ſatisfaciat de cõtumacia,vel offenſa. 2. q.1. c.presbyter.ſi à plebe:& eadẽ eſt adhibenda diſtinctio,ſi ſuſpẽſio inducit̃ à ſtatuto.s̃.de cõſti.c.ex literis. vbi de hoc, & refert vtrũ ſit ſuſpenſio ꝑpetua,vel tꝑalis,nã ſi perpetua,ſtatim poterunt ſua bñficia conferri:ſecus ſi eſt tꝑalis.quia talis ſuſpenſio,vel excõicatio ad tp̃s non priuat bñficijs:niſi prius per ſñiam priuentur.ita dicit Io.An.eandem diſtinctionẽ faciunt iuriſtæ, cũ quis ſuſpendit̃ ab officio aduocationis, vel alio, vel ſi. intelligit̃.n.interdictũ perpetuò, ſi per diffinitiuã ſententiã.& ſecus,ſi per interlocutoriã.rõ differentiæ eſt, quia diffinitiua tuet̃ ius cõe:ſed interlocutoria tuet̃ maieſtatẽ iudicis contemptã,& ipſam tuet̃,vt l.ſi familia.ff. de iuriſ. om.iud.Itẽ quia interlocutoria fert̃ ſummariè,ſed diffinitiua cum magna deliberatione,vt l.1.C.de ſenten.ex peri.reci.de hac materia no.in l.1.C.de poſtu. & ff. de poſtu.l. puto. & l. Impetator.diſtingue ergo, cum quæritur quanto tꝑe duret interdictum,vel ſuſpenſio.nam aut habet tẽpus limitatum.& expirat eo finito,vt l.1.in fi.ff.de offi.præfec.vrb.quod intellige,vt hic no.Io.An.poſt Inno. qñq; non habet tẽpus limitatum. & tunc aut ſimpliciter eſt prolata ſine tẽporis expreſſione.& diſtingue inter diffinitiuam,& interlocutoriã,vt prædixi. aut habet tp̃s indeterminatum: quia iudex dixit.ſuſpendo,vel interdico ad tẽpus.& intelligitur decennio, vt eſt caſus notabilis in l.ſine præfinitione.ff.de pœn.& quod no. Cy. in l.ſeruus.C.de pœn.& per Ber.de offi.leg.c.quò ad tranſla. & c.pen.& in Spec.de leg.§.ſupereſt.ver.ſed nunquid poteſt. & prædicta faciunt ad quæſtionẽ. pone, ꝙ legatus de latere poſuit interdictum in quadam eccleſia, nec expreſsit tẽpus. nũquid eo reuocato à legatione,duret interdictũ?dic, ꝙ nõ. quia interdictũ magis accedit interlocutoriæ, q̃ diffinitiuæ, cũ ſit reuocabile. Idem ſi delegatus ponat aliquẽ ad cõfinia ex ſua auctoritate, non per modũ diffinitiuæ:quia reuocant̃ dicto caſu confinia ſtatim,cũ eſt reuocatus:vnde fuit obtentum,ꝙ licentia data quibuſdam exbannitis, vt poſsint redire in ciuitatẽ,expiret finito officio legati, ar.no.in l.ſi certarũ. §.fi.ff.de mi.te.& c.pręſenti.de offi.or.lib.6. ¶Quid ſi dicatur [vſq; ad noſtrũ beneplacitum.] vel [donec voluerimus, vel reuocauerimus.]dic vt in c.ſi gratioſè.de reſcri.lib.6.& l. centeſimis.§.vlt.ff. de verb. obli.per Bar. ¶ Vltimò quæritur.quid de licentijs de capiendo, quas concedunt epiſcopi, vicarij, & iudices ſeculares:an expirent, finito concedentis officio per obitum,vel receſſum. tenet Bar.ꝙ non.in l.fundi. ff.de acqui. poſ. & eſt glo.in l. & quia.ff.de iuriſd. omn.iudi. Peruſij tamen in tempus ſucceſſoris dictæ licentiæ renouantur: ſed non expedit, ſecundùm Bar.& iſta ponit Bar. in l.1. C.de poſtu. quæ no. ¶ Secundò quærit Inno.vtrùm ſuſpen-
3 ſus † ad tempus, finito tempore ſit ſtatim liber ſine alia ſuſpenſione.dicit ꝙ ſic.nam prohibitum ad tempus,poſt tempus videtur eſſe conceſſum, vt l.ſtatuliberum.§.1. ff. de leg. quandoque eſt quis ſuſpenſus, donec ſatisfaciat. & tunc aut illa ſatisfactio eſt præſtanda iudici: & ſimiliter ea præſtita, ſit abſolutus ſine alia abſolutione. aut eſt ſatisfactio extraiudicialis: & requiritur declaratio iudicis poſt ſatiſ-

factionem. & quæ ſit ratio, hic vide in nouella. eſſet etiam
hic quærendum ad quæ loca trahatur ſuſpenſio à beneficijs,
vel officijs: vtrũ ad loca ſubiecta ei, qui ſuſpendit, vel interdi
xit: vel etiam ad alia. dic vt l. ex ea. ff. de poſtu. & c. ſi compro
miſſarius. in fi. de elec. lib. 6. cum ſimilibus.

S V M M Æ.

1 *Eccleſiæ vacanti, quàm melius poteſt, prouideri debet.*
2 *Preces laicorum pro digno non eum reddunt inhabilem.*
3 *Preces an inducant ſimoniam.*
4 *Preces pro ſeipſo an ſemper dicantur illicitæ.*

TVam in Domino. Irregularis, & in minori
bus diſpenſatiuè poteſt in abbatẽ inſtitui. Et prima
pars ponit exordium. Secunda mandatũ, ibi [mandamus.]
1 ¶ No. primò, † ꝙ, quã melius poteſt, debet vacanti eccleſiæ
prouideri. & hoc à principio fieri debet. ſ. melior eligi: ſed ex
poſtfacto, ſufficit, ꝙ non ſit malus: cum quilibet præſumatur
bonus. ȷ̃. de ſcru. c. vno. ¶ Secundò no. ꝙ ſufficit in electori-
bus, vel prouiſore credulitas bonitatis eligendi. & licèt ſecus
qñq; cõtingat: tamen habet eos iuſta credulitas excuſare. de
quo. s̃. eod. c. ad aures. & l. ſed vltro. ff. de neg. geſt. ¶ Tertiò
no. tex. [ex tuo prouiſionis officio.] nam iſte erat legatus, vt
patet ex ſupraſcriptione. & tñ iſti irregulari conſtituto in mi
noribus prouidet iure ſuo, non ex officio legationis. hanc er
go diſpenſationem poſſet facere cum tali eṗs iure ſuo, & or-
dinaria poteſtate. facit quod no. Gui. in ſpecu. c. 2. §. nunc de
epiſcoporum. ver. 56. & idem hic Boa. ¶ Quartò no. ꝙ pre-
2 ces † laicorum pro digno non reddunt illum, pro quo inter
cedunt, inhabilem. & ſic omiſſa interpoſita capientis perſo-
na ſpectatur, vt l. cum dotem. ff. ad legem falci. & de leg. 2. l.
ei qui. & l. cogi. §. hi qui ſolidum. ff. ad Trebel. ¶ Quintò no.
ꝙ in caſu neceſsitatis conſtitutus in minoribus poteſt aſſu-
mi in abbatem: ſecus eſſet ergo de rigore. ¶ Sextò no. ꝙ mul
tum refert, porrigantur preces ab extraneis, an à conſangui
neis promouendi. & ſic attenditur à quo preces porrigãtur.
quod dic, vt in c. 1. de reſcrip. lib. 6. præſumitur enim quan-
doq; aliquid ratione conſanguinitatis. quod aliàs non præſu
meretur, vt hic, & ȷ̃. de teſta. c. requiſiſti. de cohabi. cleri. &
mu. c. pe. ¶ Quærit Hoſt. vtrũ iſte irregularis, vel in minori-
bus aſſumptus in abbatem, debeat benedici. videtur, ꝙ nõ.
quia illa benedictio impenditur propter duo, vt. ſ. ſuos poſsit
benedicere, & ordines conferre, quos non confert niſi ſacer-
dos. ȷ̃. c. proxi. Iſte autem nõ ordinatur in ſacerdotem. & ſic
non benedicet, nec confeſsiones audiet, nec abſoluet: igitur
ſuperuacua ſibi benedictio eſſet. & per conſequens non im-
pendenda, vt l. ſtipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. In contra-
rium facit, quia iſta benedictio abbatialis non eſt ordinis. ad
hoc ȷ̃. c. proxi. & laicus põt eſſe abbas, vt in glo. Item ſic ſer-
uat Romana Eccleſia, quæ tales non presbyteros benedicit:
ergo &c. ȷ̃. de re iudi. c. in cauſis. So. dicit Hoſt. talem non be-
nedicendum, per iura prius allegata. & reſpondet ad contra
ria, vt in nouella: vbi etiam no. qualis ſit iſta benedictio ab-
batialis, ordinaria non; quia caracter non imprimitur, ſim-
plex non; quia habet poteſtatem conferendi ordines, ſicut
& presbyter. ȷ̃. c. proxi. tenet, ꝙ ſit mixta inter ſimplicẽ, & or
dinariam: magis tñ participat, & accedit ordinariẹ, quia ma-
nus impoſi. epiſcopalem requirit, quæ non fuit abbatiſſæ, cu-
ius benedictio ſimplex eſt, vt in libro ponti cali. ¶ Secun-
3 dò quæritur poſt glo. an preces † a inducant ſimoniam. &
a diſtinguit, an ſuis precibus, an alienis. & ſi ſuis, aut eſt indi-
gnus, aut dignus, & ſi dignus, aut indiget, aut non. & de quo-
libet membro in glo. ſi verò precibus alienis, aut ſunt carna-
les, aut ſpirituales, & ſi carnales, ſimiliter ſubdiſtingue, aut ꝓ
indigno, aut pro digno, vt in glo. & c. ordinationes. ȷ̃. q. 1. vbi
de hoc. & 9. q. 2. c. in ſumma. & q. 1. c. Moyſes. & per Hoſtiẽ.
prolixius in ſumma de ſimo. §. qualiter committat. ſub §. lin
gua. & licèt glo. hic diſtinguat in precibus alienis, ſiue pro-
prijs, an fiat pro digno, vel pro indigno: vt primo caſu nõ in-
ducant ſimoniam, vt hic. Secundo inducant, vt in c. ſunt nõ-
nulli. 1. q. 1. tñ Inno. hic dicit, ꝙ ſiue pro ſe, ſiue pro alio quis
cogat electores, vel alios quoſcunq;, etiam pro indigno, ſiue
pro dignitate, ſiue pro beneficio: non tñ talibus precibus ꝓ-
motus dicitur obtinere beneficium ſimoniacè. niſi ille, qui
preces porrexit, ſe ad aliquid obligaret electori, vel collato-
ri: vel ipſum liberaret ab aliqua obligatione, etiã naturali tã
tũ, qua quis tenetur ad antidora. quia quò ad ſimoniam cõ-
mittendam paria ſunt remittere, & dare, vt l. ſi mulier. de cõ-
di. ob cau. & de calũ. l. 2. & 3. & de peti. hære. l. ſed & ſi. §. con
ſuluit. & rõ eſt ſecundũ eum, quare ſolis precibus non com-
mittitur ſimonia: quia ad hoc vt committatur, requiritur, ꝙ
minus interueniat, vt d. c. ſunt nonnulli. 1. q. 6. tales autẽ pre-
ces frequentius interponuntur, non pro munere, ſed pro cõ
ſilio, licèt ſæpe iniuſto, vel inhoneſto: vnde ſufficit, ꝙ promo
tus talibus precibus aliter pœnitentiam agat. ȷ̃. de ſimo. c. ſi.
vel poteſt dici, ꝙ quamuis ille, qui iniuſtè rogat, ſit ſimonia-
cus. ȷ̃. de ſimo. c. tua. non tñ ille, qui rogatus beneficium con-
fert, etiam ſi ſequatur preces iniuſtas: quo caſu fortè promo
tus taliter non tenetur nunciare: niſi in promotione expri-
meret ſe propter preces huiuſmodi promouere. ¶ Sed hic in
4 cidenter quæritur, an ſemper preces † pro ſeipſo dicantur il
licitæ. glo. tenet, ꝙ non, ſi indiget. & ſic dignus. & idem dicit
Inno. ſi quis pro ſe roget, attendens ſolum Deum, & ipſius
obſequium in ſua promotione, non expetens delicias, vel di
uitias ſeculares, ar. 8. q. 1. c. qui eṗatum. Sed hic quæritur,
quid ſi quis non fundit preces, ſed adulatur, vt beneficiũ cõ-
ſequatur. dicit Inno. ꝙ eſt ſimoniacum, & munus ab obſe-
quio dici poteſt. 1. q. 1. c. ordinationes. & quatuor ſeq. nõ tñ
ſecundũ eum tenetur ad beneficium reſignandũ, arg. d. c. fin.
ȷ̃. de ſimo. & prædicta procedunt, cum quis petit beneficiũ
eccleſiaſticum. ¶ Quid aũt ſi honorẽ, vel dignitatẽ ſecularẽ,
an ſit licitum. dic, ꝙ publicè peti põt, non priuatim. de poli.
l. 1. §. 1. & de mu. & ho. l. exiſtimo. hodie diſtinguitur in digni
tate ſeculari, an ſit dignitas, cui non ſit annexa iuriſdictio, vt
doctoris, vel aduocati; & põt peti, vt d. §. 1. aut eſt annexa:
& non põt, puta ꝙ ſit magiſtratus, vel prætor, vt in Auth. vt
iud. ſine quoquo ſuf. §. 1. & §. cogitatio. col. 2. & ȷ̃. ne præla.
vi. ſu. c. 1. & 2. & quod ibi per Io. An. facit. ff. ad leg. Iul. ambi.
per totum. ¶ Vltimò quia quæritur ſi non collatori, ſed fa-
miliari, vel collaterali dedi pecuniam, vel preces porrexi, vt
daret operam, ꝙ promoueatur ad beneficium. dic, ꝙ perin-
de eſt, ac ſi data fuiſſet promotori, vel beneficij collatori. 1.
q. 1. c. præſentium.

ADDITIO.

a ¶ Preces. Adde glo. in c. per inquiſitionem. de elec. Doct. in l. ſi. C. ſi quis
ali. teſt. prohi.

S V M M Æ.

1 *Ordo ſubdiaconatus dicitur ſacer.*
2 *Subdiaconus poteſt eligi in epiſcopum.*

A Multis. Subdiaconus in eṗm eligi po
teſt. & ſunt tres partes. Pri-
ma ponit quæſtionem. Secunda allegat pro, &
cõtra, ibi [& ſi quidẽ.] Tertia diffinit, vel ſoluit, ibi. [Nos vo
lentes.] & iſte finis cum principio ſuffeciſſet abſq; tali longa
1 prolixitate verborum. ¶ No. primò, ꝙ ordo † ſubdiaconatus
eſt ſacer. & ad hoc probandũ inducit Cœleſtinus canones ꝓ
2 & contra. ¶ Secundò no. ꝙ ſubdiaconus † poteſt eligi in epi
ſcopum: ſed an diſpenſatiuè, vel de iure cõi. dic hodie, ꝙ de
iure cõi: ſed olim diſpenſatiuè. ex quo colligit gl. ꝙ cum ele-
ctis, qui patiũtur defectum in ordine, poteſt archiepiſcopus
diſpenſare in epiſcopatu, ſicut olim poterat, ar. 60. di. c. nul-
lus in epiſcopum. & idem ibi Io. & hic Gof. Inno. & Ber. Pe.
& Abb.

& Abb. dicunt, ꝙ olim permittebatur archiepiſcopo diſpẽ
ſare cum ſubdiacono. ſed non cum inferioribus: vnde nec ho
die cum inferioribus diſpẽſabit. & hoc verum credit Io. An.
quicquid tñ dicatur remanere, Eccleſia hoc ſibi retinet, nec
talem archieṗi licentiam approbaret. & facit, quod de Pa-
duano eṗo no. Guil. in Spe. in tit. de loca. §. nec de epiſcopo-
rum. ver. ſed nunquid legatus, vel archiepiſcopus.

S V M M Æ.

1 *Abbas monachis ſui monaſterij poteſt tonſuram conferre.*
2 *Abbati eſt licitum conferre lectoratum.*

CVm contingat. Abbas ſi eſt
presbyter, &
eſt benedictus, conferre poteſt ordinem clerica-
lem. cõis diuiſio. Secunda ibi [ſuper quo.] ¶ Not. primò, ꝙ
1 abbas † monachis, a & conuerſis ſui moñ. & his, in quos
a habet epiſcopalem iuriſdictionem, vel quaſi poteſt confer-
re tonſuram: aliis non, niſi habeat ex priuilegio Papæ. de pri
uile. c. abbates. in fi. li. 6. ſi tñ alteri conferat, valet ſm̃ Boa. &
2 idem ibi Archid. ¶ Secũdò no. † ꝙ in proprio moñ. licitũ, eſt
abbati conferre lectoratum, & ſub nomine lectoratus duos
reliquos minores ordines comprehendit, cum eadem ſit rõ,
ſm̃ Ho. s̃. de conſti. c. tranſlato. & 28. diſt. c. de his. licèt Bar.
Bri. contra. 69. diſt. c. 1. & aduerte, quia tex. dicit, ſolũmodo
in proprio mona. ergo non extra. ex quo colligitur ar. con-
tra abbates priuilegiatos ſuper eṗalibus inſigniis, ꝙ nõ poſ
ſint illis vti extra ſuum moñ. quod dic hodie, vt in c. vt apo-
ſtolicæ. de priuil. li. 6. Inuitatus verò an poterit ordinare. di-
cit Ho. fortè ſit ſicut ſi moñ. ſit eṗatus. s̃. e. c. 1. & de tempo.
or. c. quò ad tranſla. in non exempto verò poſſet eṗs prohi-
bere, ſm̃ eum. ¶ Quærit ẽt, quo tpe licet abbati hos ordines
conferre. de quatuor temporibus vr̃ planum. de diebus ve-
rò Dñicis poſſet dubitari: quia ꝙ hoc liceat, vr̃ cõceſſum ſo-
lùm epis. s̃. de tempo. ord. c. 1. & 3. ergo quod de vno dr̃ &c.
25. diſt. c. qualis. & l. cum prætor. ff. de iudi. Ho. tenet, ꝙ die-
bus Dñicis hoc poſsit, & magis q̃ in quatuor temporibus,
ne eṗizare videatur. i. eṗales ordinationes tenere. de conſe.
di. 3. c. peruenit. & idem dicit Hoſ. de manus impoſitione, &
abbatiali benedictione. & adde quod no. in Cle. accedentis.
§. ſtatuimus. in ſecunda glo. de ſta. reg. Tangit etiam hic Ho.
an pſalmiſtatus ſit ordo. tenet, ꝙ ſic, ſm̃ Io. And. & idem glo.
nam & per primam tonſuram clericalis ordo confertur, &
poteſt conferri per ſacerdotem, ſecũdùm gl. cõtra quod op
po. Inn. & ſoluit, vt hic planius in nouella: vbi dicit, quòd ſi
omittitur, eſt repetendus.

ADDITIO.

a ¶ Abbas monachis. adde Inno. in c. prius. de ſup. neg. præla. Doc. in c. fin.
de temp. or. li. 6. Io. de Fantu. in c. 1. 69. di c. abbas. c. quanto. de conſue.
& in c. veniens. de præſcrip. & in Cle. attendentes. in apoſtillis de ſta. mo.

Intelleximus. Si canonicus regularis fa-
ctus monachus iuſta de cau
ſa ad canoniam reuerſus ibi poſtea præficitur, licitè
poterit tenere prælaturam. Primò narrat factum ex quo. Se
cundò dubium elicit, ibi [nos igitur.] ¶ Not. primò pœnã
canonici regularis tranſeuntis ad moñ. quia cogitur redire
ad canoniam, & retinere cucullam in memoriam exceſſus,
& delicti. & ſic cõſeruatur aliquid ad memoriam facti: qñq;
contra. de conſe. diſtin. 2. ubi de hoc dixi. & 81. diſtin. & fa-
cit. ff. de decu. l. 1. 1. reſpon. an canonicus teneatur eum reci-
pere uelit nolit, hoc uide in nouella, ubi tenet, ꝙ ſic, ſi tranſi
uit ad moñ. latioris uitæ, uel ſine licentia.

S V M M Æ.

1 *Succeſſor an teneatur ex culpa prædeceſſoris.*
2 *Volens vnum videtur velle & aliud, ſine quo illud eſſe non poteſt.*

1 *Promotus ſine examinatione quis eſſe non præſumitur.*

ACcepimus. Ordinatus ad ſacros
ſine titulo ab ordina-
tore iuſtè petit beneficium: niſi poſt ordinatio-
nem reddiderit ſe indignum. Cõis diuiſio, ſecunda ibi [licèt
igitur.] ¶ Not. primò, quòd tex. loquitur de ordinatis ad ſa
cros. & hoc ideò quia ordinatis ad minora non ſcribitur ab
eccleſia. de quo. ȷ̃. de ꝑben. c. 2. & expone ti. i. beneficiũ. nã ti
tulus exponit multis modis. quod dic vt s̃. de ele. c. dudũ. 2.
ad fi. & de offi. archid. c. fi. ¶ Scd̃ò not. ꝙ imputat illi, q non
adhibuit diligentiam, quam debuit. ex hoc enim punitur: qa
non poteſt excipere contra illum petentem beneficium, qd̃
eſt verũ, ꝙ non põt excipere de crĩe præcedente ord. ſciuit,
ſiue ſcire potuerit per excõicationem, quã omiſit. ȷ̃. de clã.
deſpon. c. fi. §. ſi verò aliq. vbi paria ſunt, ſcire, vel ſcire debe
re, vt l. quod te. ſi cer. pe. ¶ Tertiò no. de clauſula, quæ expri-
mitur in lr̃is gratioſis, ſi eſt idoneus, & nõ indignus bñficio.
poſſet enim eſſe aliàs idoneus, & indignus bñficio: puta co-
1 mes, cerdo, vel miles. ¶ Quartò no. ꝙ ſucceſſor † tenetur ex
culpa prædeceſſoris commiſſa, improuidè ordinando. & ſic
culpa prædeceſſoris nocet ſucceſſori in dignitate: ſimiliter
negligentia. ȷ̃. de præſcrip. per totum. & ȷ̃. dicam. ¶ Quintò
no. regulam, ꝙ ille, quem quis reputauit idoneũ ad ordines,
debet ad beneficium ſimiliter idoneum reputare. nam qui
2 vult vnum, † videtur velle aliud, ſine quo illud eſſe nõ poteſt,
vt l. illud. ff. de acquir. hære. connexa enim ſunt ordo, & titu-
lus. 70. diſt. c. vno. & dato vno, reliquum eſt ſequela. de præ-
ben. c. cum ſecundùm. ¶ Sextò not. ꝙ non præſumitur quis
3 romotus † ſine examinatione: ex quo colligit Hoſti. ꝙ non
eſt veriſimile, ꝙ eṗs violet canones: licèt qñq; ſecus fiat. s̃.
de tẽpo. or. c. vel non eſt cõpos. præſumitur ergo ſolemnitas
obſeruata, & nihil de contingentibus omiſſum. ȷ̃. de eo, qui
fur. or. ſuſce. c. innotuit. per Inn. & l. ſciendum. de ver. ob. per
Bar. ¶ Septimò no. ꝙ cum eṗs eſt obligatus ad prouidẽdũ,
tenetur prouidere in eccleſia cathedrali, vel alia quacunq;.
quod eſt verum, ſi tenetur de iure cõi, vt hic: ſecus ſi vigore
reſcripti, vbi ſi exprimitur, ꝙ prouideat de beneficio in ciui
tate, vel diœce. non includitur ſub iſta generalitate eccleſia
cathedralis. ȷ̃. de præben. c. quis. lib. 6. ¶ Octauò no. ꝙ con-
tra examinatum ad aliud beneficium promouendum poſ-
ſunt nouæ exceptiones opponi. concor. s̃. de elec. c. ſcriptũ.
& facit in arg. ad q. ꝙ ſemel admiſſus ad regimen parochia-
lis eccleſiæ per eṗm, ſi præſentetur ad aliam, poterit repelli
rõne defectus ſcientiæ: & an talis repulſio habeat vim diffi-
nitiuæ, vide per Old. conſi. 18. ¶ Nonò & vlti. no. Io. An. ꝙ
qñ ſcribitur pro aliquo beneficiando, non eſt neceſſe, ꝙ lis
cõteſtetur, vel quòd detur libellus in ſcriptis: ſed ſufficit ſim
pliciter petere executionem mandati apoſtolici. quo caſu ſi
nihil opponitur, procedat iuxta eius formam. de reſcrip. c.
ſi qñ. & c. cum dilecta. & idem ſi friuola exceptio opponat.
de præben. c. dilectus. 3. & de conceſ. præben. c. cum noſtris.
oppoſita verò aliqua exceptio. legitima, & executio debet
ſuſpendi. de app. c. dilecte. & vide per Hoſt. in ſumma de ex-
cep. §. quando. ſub. §. hic de dilatoriis. ver. pe. & vlt. & ꝑ Ro.
in ti. an plures præben. §. & primò videamus. & per Com-
po. de reſcrip. c. mandatum. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ prædeceſ
ſor ordinauit improuidè ſine titulo, ꝙ ſucceſſor teneat. Sed
contra, quia culpa prẹdeceſſoris non nocet ſucceſſori. ȷ̃. de
re. ec. non alie. c. quatuor. & de preca. c. 2. So. in alienationi-
bus illicitis non obligatur ſucceſſor ex culpa prædeceſſoris:
vt in contra. nec ex delicto. ȷ̃. de excep. c. cum veñ. Sed ex fa
cto prẹdeceſſoris bene obligatur ſucceſſor in his, in qbus eſt
ex ſuo officio obligatus, vt hic. nam ſi mẽdicaret clericus, re
dundaret in opprobrium ordinis clericalis. de quo remittit
Hoſti. s̃. de renun. c. ad ſuppli. ego tetigi in c. cùm dilectus.
de ordi. cog. poſt Inno. & no. glo. in d. c. cum ſecundùm apo-

ſtolum.

ſtolum.¶ Quæro poſt Doct. dicitur hic,ꝙ ideò tenetur epi-
ſcopus prouidere[quia quem reputauit idoneum]&c.& hac
etiã ratione non põt contra eum excipere de iuris rigore.Po
ne ergo,ꝙ epiſcopus non examinauit,ſed alius, ad quem ſpe
ctat de iure,vt Archi. vel ille,cui commiſit : an dictis caſibus
habeat locũ quod hic dicitur,vt epiſcopus prouidere tenea-
tur,& excludatur ab opponendo excep. contra taliter ordi-
natum : videtur ꝙ ſic.qui a etiã ſine culpa propria tenetur ad
hanc prouiſionẽ (puta ſi prædeceſſor ordinauit ad hoc:) mul
tò ergo magis,ſi alteri commiſit:vel alius in hoc peccauit.di
cunt Doct.ꝙ qñq; ad alterius præſentationem quis ordina-
uit ſine titulo: qñq; proprio motu illum , quem ipſe exami-
nauit : qñq; illum,cuius examinationem alteri cõmiſit. Pri-
mo caſu ſcilicet qñ ad alterius præſentationem , puta Archi.
ad quem ſpectat de iure cõi examinare. Et ipſe primò tene-
tur, ſi indignum præſentauit vt dignum . & in ſubſidium , ſi
Archid.non eſſet ſufficiens,tenetur epiſcopus, qui fuit in cul
pa,ordinando ſine titulo.70.diſt.c.neminem.facit.j.de offi.
archid.c.ad hæc.vbi de hoc. ¶ Secundo caſu qñ ordinauit il
lum,quem ipſe examinauit:tunc nõ debet admitti contra or
dinatum exceptio aliqua oppoſita per ordinatorẽ:ſiue illud,
quod opponitur,præcedat,ſiue ſequatur ordinatio. licèt alij
contra,quorum opi.eſt vera,ꝙ poſsit opponi à iudice,qui co
gnoſcit,quid debeat ſupplere de facto, nõ ab ipſo ordinato-
re.quod eſt no.dignum,ſecundũ Inno. ſ. de elec.c. cũ nobis
olim.2.q.7.c.quærendum.l.fi.de peti.hæredi. & l.quos prohi
bet.ff.de poſtu.& hoc eſt verum,ꝙ non poſsit ordinator op-
ponere crimina,qñ põt in eo deprehendi culpa : ſed quando
in examinatione nihil de contingentibus omiſit , videtur ꝙ
poſsit opponere crimina,quę ad eius notitiam peruenerunt.
ar.c.vt circa.j.de elec.lib.6.& c.nulli.eod.tit. ¶ Tertio caſu
qñ promouit ad ordines examinatum ab alio,cui cõmiſit.di
cit Inno.ꝙ ordinator non tenetur dicto caſu prouidere ordi
nato.de quo dic,vt in c.ſi epiſcopus.de præben.lib.6. & vide
per Hoſt.in ſumma de ſcru.§.qñ.ver.cum qualibet.& no.be-
ne iſtud.c.an contra illum , cuius perſonam quis ad ordines
approbauit.nam non põt contra ipſum opponere poſtea . q̃
materia latius verſatur in teſtibus , inſtrumentis, iudicibus,
& ſcripturis, quas quis approbauit , an poſsit poſtea repro-
bare. quod dic,vt no.Inno.de exc. c. cum veñ. vbi ſubtiliter
per eum.contra contractus verò proprios,ſiue geſta an poſ-
ſit quis venire.dic,vt ſ.de elec.c.noſti.& de cle.coniu.c.diuer
ſis fallacijs.

S V M M AE.

1 *Minus idoneus in ſacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet.*

1 CVm ſit ars. Minus idoneus † in ſacer-
dotem promoueri , vel ad
regimen animarum aſſumi non debet.h.d. & fa-
cit ad partem rub.de quali. ¶No primò,ꝙ Papa commen-
dat hoc regimen ſibi commiſſum.ſ. curam animarum . ſic &
quilibet ortolanus laudat porros ſuos : vnde Hiero.ad Mar-
cel. Plus laudat vnuſquiſque quod poſsidet. grammatici etiã
ſuam artem laudant,dum dicunt,ꝙ eſt fundamẽtum,& prin
cipium aliarum.ſimiliter legiſtæ ſuam,dum dicunt, ꝙ eſt res
ſanctiſsima ciuilis ſapientia,quæ precio nummario æſtimari
non poteſt,vt l.1.ff.de var. & extraor.cog.dicit aũt Io.An.ꝙ
veritas eſt,ꝙ lex diuina excellit, à qua non excluditur cano-
nica,nec ciuilis.& de ciuili probatur.C.de præſcrip.lon. tẽp.
l.fi.in Authen.de conſue.ante fi.col.4.16.q.3.c.fi. & Impera
toris eſt ſtudium,vt traditi ſibi à Deo bene viuant , & ipſius
inueniant placationem in Authen. vt non luxu.contra natu-
ram.1.rñ.col.6.& quatuor concilia approbat, & ſacras ſcri-
pturas, & regulas,ſicut leges , ſeruat in Authen.de ec.titu.§.
1.col.9.& per hæc iura arguit Hoſt.de mente legis eſſe, ꝙ de
mortali peccato,vel periculo animæ , vel eccleſiaſtico ratio-
ne rei,vel perſonæ ſemper eſt recurrendum ad l.canonicam,
& eccleſiaſticum iudicem in Anthẽ. vt clerici apud proprios
epos.§.ſi verò eccleſiaſticum. & §. ſi autem eccleſiaſtica. de
canonica verò lege planũ eſt, ꝙ eſt diuina.de quo.j.de iura.
cal.c.1.hæ ergo duę leges,canonica,& ciuilis neceſſariò ſunt
cum theologia.Ciuilis enim tractat principaliter de tempo-
ralibus.theologia de anima. canonica principaliter de vtra-
que. & vna excedit aliam ex qualitate ſubiecti. remittit ad
no.ſ.de ſumma Tri.c.1.§. hæc ſancta. facit qđ no. j. ne cle.
vel mon.c.ſuper ſpec. ¶ Secundò no.ꝙ qui tenetur ex debito
alios inſtruere,põt alium ſubſtituere loco ſui,& ſibi hoc cõ-
mittere.& ſic Doctor poſſet alium ſubrogare. de quo dic, vt
no.Bar.in l.nemo eſt qui neſciat.de duo.reis.& de ſolu. l. in-
ter artifices.& dicit Io.An. ꝙ inſtructio ſuper diuinis officijs
non põt fieri ſine ſcientia canonica.de off.archi.c. inter cæte
ra.de fer.c.1.de cele.Miſ.c.1.& per totum tract. de cõſecra.
quod eſt contra puros theologos,ſecundùm Io.An.

QVamuis. Defectus ſcientiæ deijcit iam
promotũ.¶No.primò,igna-
rum epm ab executione pontificalis officij amo-
uendum.& quæ ſcientia requiratur in epo,colligitur.23. diſ.
c.qui eps.& quid ſcire debeat presbyter , collige.8.diſt. c. q̃
ipſis.& ſufficit,ſecundùm Hoſt.ꝙ prædicta ſciantur in libro.
de neceſsitate requiritur,ꝙ corde tenus. ¶ Quærit Io.And.
quid ſi quis nunquàm legit Donatum,ſed ex vſu bene ſcit lo
qui literaliter.dicit Io.An. ꝙ ſi promotus fuerit ad epalẽ di-
gnitatem,vel aliam,& ſit vtilis , non deponetur . nam legem
neſcientes,& illam ſeruantes ipſi ſunt ſibi lex.19.q.2. c. duo
ſunt.inducit.ff.de leg. l. ſcire leges . & prædicta in epiſcopo.
Abbas verò licèt ſit ignarus ſcientiæ, ſi aliàs eſt vtilis,nõ re-
mouetur rõne defectus ſcientiæ:nam ſufficit , ꝙ ſit prudens,
& peruigil ſupra gregem.8.q.2. c. dilectiſsimi . & vide quod
no.Io.And.j.de ſimo.c.per tuas.1.ſuper glo.nam & olim ab
bates erant laici.12.diſt.c. à ſubdiacono.& dixi.ſ.eo.c.cum
contingat.vbi de abbatibus.

SEQVITVR RVBRICA DE SAC. VNCTIONE.

Hunc titulum vide latè tractatum per Zaba. hic, & quæ ibidem dixi. quia dominus Pet. eum omiſit.

De filijs presbyt. ordinandis , vel non.

VIDIMVS de ordinãdis, qui ex varijs cau
ſis impediuntur . & inter quas eſt vitium
originis:ideò &c.habetur de materia.56.
diſt.per totum.repetitur in 6.& Cle. con-
ueniũt huic rubricę iura huius volumi.ſ.
de reſcrip. c. inter cæteras. de teſti. c. ex
parte.de ele.c.cum in cunctis. c. innotuit.& c.cũ Vintonieñ.
& alijs hic allegatis.

S V M M AE.

1 *Illegitimè nati non promouentur ad ſacros ordines.*
2 *Illegitimè nati ingreſſi monaſterium promoueri poſſunt.*
3 *Illegitimè nati non promouentur ad prælationes.*

VT filij. Illegitimus non ordinatur,niſi re-
ligioſus fiat:nec tũc præficitur. &
ſunt duæ partes. Secunda ibi [ſed neq;] non fa-
ciens ad tit.Prima pars duas prohibitiones ponit,& à prima
1 vnum caſum excipit,ibi[niſi.]¶ No.primò illegitimè † na-
tos non promouendos ad ſacros ordines. & verbum,ſacros,
largè hic ſumitur,ſic.1.q.1.§.quolibet.ad fi.quæſt.& c.de or
dinationibus.& c.quibuſdam.& q.3.c.non ſolũ.in prin.6.q.
1.c.infames.27.q.1.c.nullus.facit quod not.32.diſt. in ſum-
ma.& loquitur iſte tex.de promotione ad ordines : à promo
tione aũt ſecularium dignitatum nõ repelluntur ita.ff. de de
cur.l.2.§.nullum.& l.ſpurij. ¶ Secundò no.ꝙ illegitimè nati
2 † ingreſſi moñ. vel canonicã poſſunt promoueri.de quo.j.e.
c.fi.& idem vbicũq; religioſè conuerſentur . quia locus non
ſanctificat hominem.40.diſt.c.non loca. ¶ Tertiò no.ꝙ ille-
3 gitimè nati † non ſolum prohibentur ad ſacros,ſed etiam ad
prælationes.& hoc de prælationibus eſt verũ, etiam ſi ingre-
derentur religionem.nam in eiſdem moñ.vel in alijs,ſed nec
in eccleſia ſeculari poterunt habere prælationem.16.q.1.c.
legi. & hoc verum de prælatione perpetua. ſimplicem autẽ
adminiſtrationem,à qua poſsint remoueri ad nutum præla-
ri,poterunt obtinere:dummodo curam non habeat,quod ꝓ
batur.j.c.propoſuit.ex quo enim promouetur ad ſacros, er-
go & adminiſtrationem non curatam habere poterit, vt ibi:
aliud ergo ſtatuitur in adminiſtratione perpetua, aliud in tẽ
porali,& aliud in curato,aliud in beneficio ſine cura: vnde ſi
cum aliquo diſpenſatũ eſt in ſacerdotio , nõ per hoc poterit
hr̃e eccleſiã curatã , nam ius cõe diſpenſat cum religioſo in
ſacris. & tamen per id non præficitur curæ , vt hic . & vide in
Spec.c.2.§.nunc ad epiſcoporum.ante fi.ver. vtrùm aũt.in fi.

S V M M AE.

1 *Literæ impetratæ ſuper beneficijs, tacita veritate non valent.*

ADpræſentiam, Illegitimus fi-
lius ſacerdotis,
qui,hoc tacito,ꝑ reſcriptũ apoſtolicum paternã
eccleſiam impetrauit,remouetur ab illa . & ſunt duæ partes.
Prima narrat ſubreptitiam impetrationem,contra quam ſe-
cunda dat iudicem.ſecunda ibi[ideoq;.] ¶No. primò,ꝙ li-
1 teræ † impetratæ ſuper beneficijs,tacita veritate, non valẽt.
de quo plenè.ſ.de reſcrip.c.ad audientiam.¶Secundò no.ꝙ
ſi ſunt duo impedimenta,non ſufficit in impetratione facere
de altero mentionem.facit l.per fundum.ff.de ſer.vrb.præd.
quod no.in c.1.ne ſe. va.

S V M M AE.

1 *Filius ſacerdotis eccleſiæ paternæ præeſſe non poteſt.*

1 PRæſentium. Filius† ſacerdotis eccle
ſiæ paternæ præeſſe nõ
poteſt.h.d.ſeq. ¶ Opp.hic dicitur,ꝙ filius ſacerdo
tis non põt in paterna eccleſia.contra. delictum patris nõ de
bet nocere filio innocenti.ff.de decu.l.generaliter.§.ſpurios.
& l.ſpurij.& l.2.§.2.C.de peñ.l.ſancimus.ſo.ſpeciale eſt pro
pter ordinum prærogatiuam,qui dantur non ſolum propter
recipientes,ſed etiam propter alios , & ne per id infametur
eccleſia.j.de obli.ad ra.c.1.& quod no.j.eo.c.2.lib.6. & per
Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.quæ eſt cauſa.

COnquerente. Oppo.de c. propo-
ſuit.j. eo. ſol. ibi de
diſpenſatione: hic de iuris rigore.vel ibi fuit me-
dia perſona.hic non.j.eo.c.ex tranſmiſſa.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus quod facit illicitè, an reuocare poſſit.*
2 *Filius ſacerdotis propter culpam epiſcopi in eccleſia remanere poteſt.*

VEniens. Epiſcopus,qui ſcienter contu-
lit filio ſacerdotis paternam ec
cleſiam, exinde eũ remouere non poteſt.& ſunt
duæ partes. ſecunda ibi[ideoq;.]Prima ponit querelam cle-
rici.ſecunda prouidet diſtinguendo.ſecũda ibi [numerum.]
¶No.primò,quid iuris,cum epiſcopus ordinat,& eccleſiam
confert filio ſacerdotis.diſtinguit enim vtrũ ſciens an igno-
rans , & plus punitur ſcientia,quàm ignorantia. ¶ Secundò
1 no.ꝙ eps † nõ põt, quod fecit illicitè,reuocare.concor.eo.c.
diuerſis fallacijs.j.de cler.coniug.vbi de hoc. ¶ Tertiò no.ꝙ
2 filius † ſacerdotis propter culpam epiſcopi poteſt in eccle-
ſia remanere,ſi eps ipſam ſcienter ſibi contulit.an aũt preſu-
matẽ ſcientia,vel ignorantia.& diſtingue. nã aut hoc erat no-
torium,vel manifeſtum.& præſumitur ſcientia in epo taliter
promouente,ſi ipſum purgari non facit.ſ.c.proxi.& de pur-
ga.ca.c.accedens.aut occultum: & tunc ſi non probat ſe exa
minaſſe diligenter per ſe,vel alium; ex quò nũc defectus ap-
paret:& de hoc præſumitur contra ipſum,vt ſciuerit,vel ſal-
tem affectator ignorantiæ, quæ idem,quod ſcientia, opera-
tur.j.de clan. deſ.c.cum inhibitio.& ſ.de elect.c.innotuit.Si
aũt probat ſe diligenter examinaſſe : tunc præſumitur igno-
rantia, & allegans ſcientiam , probare tenetur: nec imputa-
tur epo,ſi non diuinauit occulta.j. vt ecc.bñ.c.vt noſtrum.&
de ſcientia,vel ignorantia præſumenda no.82.diſt.c. propo-
ſuit.& j.de reg.iu.c.præſumitur.lib.6.¶Oppo.dicitur hic,ꝙ
eps,amoto quem inſtituit,debet huic filio ſacerdotis, quem
promouit ſcienter,reſtituere eccleſiam.Sed contra,quia eps
contra factum ſuum poteſt venire.ſ.de elec.c. noſti. Item ſi
ignorauit eum talem,videtur taliter excuſari , & non teneri
ad tolerantiam,vt in tex.Item videtur iniquiſsimum,ꝙ inſti-
tutus poſt amotionem huius illegitimi debeat amoueri,cum
canonica fuerit eius inſtitutio , eoipſo ꝙ erat inſtitutus filius
ſacerdotis.So.duobus primis contrarijs reſpondet gl.& huic
tertio reſpondetur multis modis,vt hic in nouella ſuper ver.
amoto.¶ Quærit Io. And.poſt Inno. nunquid vbicunq; epi-
ſcopus facit aliquid contra ius in caſibus , in quibus habet
poteſtatem diſpenſandi,videatur eoipſo diſpenſare. Inno.di
cit,ꝙ ad hoc vt videatur diſpenſare , debet præcedere ſum-
maria cognitio ſuper caſu diſpẽſationis,an ſit neceſsitas, vel
vtilitas,vel alia iuſta cauſa.1.q.7.c.vbi rigor. cum c.ſeq.& in
caſu,quo aliquid explicatur ſine cauſæ cognitione(vt audire
Miſſam à ſacerdote, vel procurationem recipere) non vide-
tur diſpenſare cum excõmunicato,ſiue ipſum abſoluere,eo-
ipſo ꝙ Miſſam audit , vel procurationem recipit.facit.j.de
ſent.excõ.c.ſi ſummus.in Cle. qđ præcisè tenet hic Hoſti. ꝙ
nec ordinando,nec confirmando,nec alio modo intelligitur
epiſcopus,niſi hoc exprimat.Io.An.remittit ad no. per eum
in c.2.j.de ſciſma.¶Secundò op. Papa hic mandat huic filio
ſacerdotis eccleſiam reſtitui, donec ſibi in alia prouideatur.
& ſic mandat eccleſiam ad tempus conferri contra multa iu
ra alleg.in glo.fi.So.vt in ea.& 7.q.1.c.paſtoralis.& dicit Ho
ſtien.ꝙ eccleſia huic interim ex cauſa recommendatur , nec
eſt prælatus , adminiſtrabit tamen interim vt prælatus : nec
dicetur eccleſia interim vacare.ſ.de elec. c. cum nobis olim.
ad fin.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus præſentatum indignum admittere non tenetur.*
2 *Eccleſia quando habet presbyterum, & clericum, tantum debet habere clericus, quantum presbyter.*

PRopoſuit. Ex quo filius ſacerdotis ꝓ
motus eſt , ei debet de be-
neficio prouideri.& ſunt duo dicta , clerici ſuppli-
catio,

catio, & gratioſa conceſsio. ¶ No. primò, ꝙ dñs fundi in eccleſia ibi ſita habet ius patronatus. 10.q.1.c.ſunt quidam.&
1 ꝟ.de ſent.& re iudi.c.cum Bertoldus.vbi de hoc. ¶ † Secundò no.ꝙ epiſcopus non tenetur admittere præſentatum indignum.vnde hac vice priuatus eſt patronus iure præſentandi.de ſup.neg.præla.c.2.§.fi.& hoc tenet hic Inno.ſ.patrono præſentante indignum,ad ſuperiorem deuolui poteſtatẽ prouidendi:licèt bene faceret ſuperior reſtituere poteſtatẽ illam patronis laicis,qui non ſunt ita inſtructi in negocijs eccleſiaſticis. ¶ Tertiò no. ſententiam Papæ, quæ diuidit per mediũ. & ſic pôt dici ſententia ruſticorum.ad idem.ꝟ.de pro. c. 1.& de offi.ord.c.1.& l.Neſennius.ff.de nego.geſt.& intellige, ꝙ iſta diuiſio fiat ex gratia. quia de iure talis diuiſio, ſine ſectio improbatur.ꝟ.de præben.c.maioribus. ¶ Quartò no.etiam
2 ex hoc tex.ꝙ vbi eſt presbyter,& † clericus in eccleſia, tantũ debet habere clericus, quantum presbyter de redditibus ipſius.vide quod no.ꝟ.de maio.& obed.c.ſtatuimus. ¶ Quærit glo.quis erit prælatus eccleſię,an iſte diaconus præſentatus,an verò iſte presbyter.glo.dubitat,& concludit, ꝙ presbyter ſit prælatus,& non ille clericus,vt probat ver.ſine miniſtri ſuffragio, &c.Inn.videtur tenere,ꝙ iſte clericus erit rector eccleſiæ:& ſacerdos erit temporalis vicarius, ſupplens quod ille non poterat.7.q.1.c.illud.Hoſt. dicit, ꝙ hic fuit quædam Papalis prouiſio,quam Papa voluit facere.vnde iſti duo inſolidum habent iſtam eccleſiam, ſeruando in ſuo ordine, ſacerdotalia exercendo, & clericos in ſuo ordine adiuuãdo. Et ſi quæras,quare Papa non fecit ampliorem gratiam huic ſubdiacono,vt eccleſiã per ſe regeret,& ad ſuperiores aſcẽderet. Dic vt hic in nouella.vbi etiam no.ꝙ in hac ordinatione non requiritur conſenſus patroni,qui peccauit præſentando indignum.quod glo.reuocat in dubiũ,vt in ea habes.

SVMMAE.

1 *Hæredis nomen proximum ſignificat.*
2 *Pater an poſſit immediatè miniſtrare in eccleſia filij morientis.*

EX tranſmiſſa. Filius præeſſe pôt eccleſiæ, cui pater præfuit extraneo mediãte.h.d.Primò ponit querelã. Secundò prouidet,& ſoluit obſtaculum,ibi[ideoq;.] ¶ No. primò,ꝙ media perſona purgat vitium. quandoq; non purgat, ſed attenuat.2.q.1.c.in primis. vbi de hoc tangunt hic Goff. & Hoſt.qualiter vitia traſeant in ſucceſſores vniuerſales, vel ſingulares. vel etiã in ſucceſſo. in dignitate. de quibus in c. cura.de iure pa.& diſtinguit inter vitia realia,& perſonalia, minus tamen plenè.dic ergo plenius,vt no.in l.vitia.C. de acquir.poſ.& de diuer.& tempo.preſcrip.l.an vitium.& l. cum
1 hæres. ¶ Secundò no. ꝙ nomen † hæredis ſignificat proximum,& non vlteriorem.quod patet,quia ſucceſsio prohibetur in eccleſijs.7.q.1.c.apoſtolica.& tamen ſucceſsio intelligitur reſpectu proximi decedentis, non autem vlterioris & mediati. alibi tamen nomen hæredis largius ſumitur, comprehendens non ſolũ proximum: ſed vlteriores in infinitum. de quo in l. in annalibus. C. de leg. & l. Gallus. de lib. & poſthu. vbi pleniſsimè per Bart. & Bald. ¶ Quia dicitur in toto iſto titulo,ꝙ filius non poteſt miniſtrare in pater
2 na eccleſia immediatè.quid econuerſo,an pater† poſsit miniſtrare immediatè in eccleſia filij morientis? videtur,ꝙ nõ: quia ſicut filius ſuccedit patri. ſic pater filio turbato ordine naturæ,vt l.nam & ſi parentibus.ff.de inoffi.teſtam.Sed Ala. Tan.Vin.Phi.& Io.in d.c.apoſtolica.dicunt cõtrarium: quia pœnæ &c.& quia quod non eſt ſanctorum patrum &c.2.qõ. 5.c.conſuluiſti.& ſ.de tranſla.c.inter.& ſi eccleſiæ patris,& filij fuerint unitæ, altero cedente, vel decedente ſuperſtes in vtraq; eccleſia miniſtrabit,non ex vi ſucceſsionis, ſed vnionis,niſi in fraudem canonis facta eſſet vnio.idem Vin.ꝟ. eo. c.fina. æquum tamen eſſet, vt in ſua antiqua filius miniſtraret, & in vnita per vicarium. & Clemens. 4. ad cautelam voluit diſpenſare.

SVMMA.

1 *Reſtitutionem petens debet probare canonicum titulum, & ſpoliationem.*

CONſtitutus. Filius præeſſe pôt eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtrauit.In prima querela. In ſecunda prouiſio conquerentis. ¶ No.primò,ꝙ ſpoliatus deduxit hic proprietatem, & poſſ.in iudicium. & intellige, ꝙ ſuper poſſeſſorio fuit facta commiſsio. quod probat ver. eiectus. Item id,quod dicitur in fi.ꝙ reſtituantur fructus percepti,& etiam percipiendi, ſecundùm glo.quod eſt propriè de natu-
1 ra interdictorum. ¶ Secundò no.ꝙ petens † reſtitutionẽ.debet probare canonicum titulum,& ſpoliationem. ſed contra imò videtur,ꝙ non teneatur probare titulum, ſed ſpoliat. & ſe poſſeſſe tempore ſpoliationis,vt c.in literis.& c. olim de reſti.ſpo.So.in glo.& in nouella poſt Inno.ſoluitur contrariũ multis modis,& illa ſolu. eſt no. Sed ꝙ ſi ageret poſſeſſorio, & per confeſsionem,vel euidentem probationem conſtaret: vel aliàs notorium eſſet,ꝙ eſſet illegitimus,vel ꝙ aliter eccleſiam indebitè occupaſſet,denegaretur ei reſtitutio : niſi contra tale notorium aliquid rationabile opponeretur. nam cũ ſine peccato eccleſiam retinere non poſsit,meritò denegada eſt ſibi reſtitutio dictis caſibus.ꝟ. de diuor. c. ſignificaſti. Item quando notoriè conſtat,ꝙ poſſeſsio ſpoliati erat reprobata,reſtitutio denegatur.Caſus eſt in c.ad decimas.ꝟ.de reſti.ſpo.nam & ſi in odium ſpoliationis nulla exceptio admittatur,vt c.fi.& c.cum dilectus.de ordi.cog.tamen iudicis officium,quod in ſpiritualibus multum poteſt,non videtur ceſſare,vt c.cum nobis olim.de elec.& l.fin. de peti. hære.& qđ no.in l.vbi pactum.C.de tranſac.& de offi. iudi..c.1.per Inn. Alij aliter dicunt,vt hic per Doct. ¶ Tertiò no.ꝙ non prohibetur ſuccedere filius in adminiſtratione eccleſiæ,in qua pater præfuit vt miniſtret,nõ vt rector, vel vicarius perpetuus. Vicarius enim perpetuus pro rectore habetur.ſ. de reſcrip. c. poſtulaſti.

EX tua. Si is, cui conceſſum eſt à Papa, vt poſsit diſpenſare cum filijs ſacerdotum circa eccleſias paternas immediatè tenendas,cum aliquo diſpenſauerit,ille per literas iuſtè contra eũ poſtea impetratas remoueri non poterit.h.d.In prima conſultatio.In ſecunda rñſio.ibi[ſuper quo.] ¶ Not. primò, ꝙ iſte impetrauit literas,vt poſſet diſpenſare cum filijs ſacerdotum:& aliqui dicunt,ꝙ iſta impetratio fuit ſecundùm ius cõmune,quaſi ſibi de iure cõi hoc liceret. Alij dicunt,ꝙ fuit de neceſsitate,quaſi ſine ea non potuiſſet.Hoſti. dicit,ꝙ neceſsitate vrgente,cum eo,qui non eſt publicè infamatus, diſpẽſare poſsit eps, & iura contra.ꝟ.eo.c.pe.& ſi.loquuntur,quãdo ſubeſt tantùm prærogatiua multorum, & non neceſsitas. quo caſu non diſpenſat,vt in contra.vel ibi loquitur, quando đ hoc erat diffamatus,& viuificatus: quo caſu nõ poſſet epus diſpenſare, cũ ſolus princeps,vel ſenatus remittat infamiam. ꝟ.de re iud.c.cum te.eo.ti.l.1. §. de qua.ff. de poſtu. curia tñ ſeruat ſolũ Papam diſpenſare,& in iudicando eius opi.eſt ſequenda: licèt prima ſit verior.ꝟ.de re iudi.c.de cauſis. ¶ Secundò no.formam gratiæ.ſ.ꝙ diſpenſaret,ſi eos probatæ vitæ &c.vel ſi eos tenuiſſe longo tempore eccleſias &c.& intellige,ꝙ idoneitas vitæ præſumitur,niſi probetur oppoſitum. de ſcru.c.1.Item expone[vel quos]&c.vel,pro,&, quaſi habeat concurrere idoneitas perſonæ, & longa poſſeſsio. & hæc ſola non ſufficeret.eſſet enim abſurdum,ꝙ cum peccatore ideo diſpenſaret:quia longo tẽpore poſſediſſet[quia diuturnitas temporis]&c.c.cum habetur.de eo qui dux.in mat. ¶ Tertiò

¶ Tertiò nò.ꝙ ſpecies non derogat generi quò ad eum, cui ratione generis eſt prouiſum. Poſtquàm enim eſt deuentum ad ſpeciem,perinde eſt,ac ſi emanaſſet prouiſio ſpecialis.ar. de reſcrip.c.paſtoralis.§.fin. ¶ Quartò no.ꝙ inſtitutio auctorizabilis ſpectat ad epm. De hoc.ꝟ.de offic. archi.c.cum ſatis. ¶ Vltimò no.ꝙ intruſi laici donationis intuitu poſſunt in beneficijs auctoritate epiſcopi remanere.Et ſic poteſt epiſcopus cum talibus diſpenſare.quod dic,vt ſ.de elec.c.quiſquis. ¶ Querit Io.And. pone,ꝙ eps,qui obtinuit poteſtatem diſpenſandi cum filijs ſacerdotum, diſpenſauit cum aliquibus, & deinde deceſsit Papa, qui conceſsit: an expiret poteſtas, vel ſit perpetuata propter diſpenſationem cum aliquibus, mandatore iubente.No.Guil.in ſpe. de leg.§. videndum.ver. quid ſi is.& dicit ſe obtinuiſſe,ꝙ non.dicit Io.An.ꝙ hoc poſſet eſſe verum,quando cum expreſsis perſonis diſpenſare debebat:& non per modum gratiæ emanaſſet conceſsio . aliàs non expiraret morte Papæ,etiam re integra.ꝟ.de præben.c. is cui.lib.6.Vel dic,qñ expreſsis nominibus emanaſſet gratia,quòd aut fecit actum cõem quò ad omnes : & non expirat, ſed perpetuata intelligitur quò ad oẽs. Aut fecit actum ſpecialem quò ad aliquos:& quò ad alios expirat, & ita procedat dictum Spe. vbi aũt cõmiſsio emanauit ſimpliciter,nõ expreſsis nominibus (vt fuit in caſu noſtro.) quia tunc, an p diſpenſationem cum aliquibus inducatur perpetuatio quò ad alios,licèt Papa decedat.dic vt ꝟ.de offi.deleg.c.licèt.

SVMMAE.

1 *Filij excluduntur ab eccleſijs,quibus patres immediatè præfuerunt.*
2 *Excluſus ſemel iterum in illa reaſſumi non debet.*
3 *Iudicium in notorijs eſſe non debet.*

QVoniam. Si manifeſtum eſt, ꝙ filius in eccleſia immediatè ſucceſsit patri ſine aliqua teſtium receptione,ab il-
1 la remouebitur. h.đ. ¶ No.primò,ꝙ filij † excluduntur ab eccleſijs, quibus patres immediatè præfuerunt, ſubau. niſi fuiſſet cum eis diſpenſatum.ſ. c. proxi. ¶ Secundò no. ꝙ ſe-
2 mel excluſus † iterum reaſſumi non debet in illa vacatione. quod ergo dicitur,ꝙ non pôt filius immediatè præeſſe, intelligitur in tota illa vacatione,& perſona alia mediante,quàm ipſemet.prohibitio enim intelligitur perpetua in illa vacatione.facit ad no.in l.ſeruus.C.de pẽñ.cum ſi. ¶ Tertiò no.ꝙ in
3 notorijs non debet eſſe iudicium. † Et ſic cum ſẽtẽtia ſit de iudicio,& proceſſu:& citatio etiam.vt ꝟ.de proba.c. quoniã contra.&.ſ.de conſti.c.eccleſia ſanctæ Mariæ.pater,ꝙ in notorijs non requiritur citatio,vel ſententia. de quo per Inn.ꝟ. de coha.cle.& mu.c.noſtra.de iureiurã.c. ad noſtram. & no. bene hũc tex.qui loquitur generalius in notorijs, quàm alij. hic enim dicitur,ꝙ non requiritur iudicium : in alijs dicit, ꝙ non requiritur ordo iuris,& plus eſt non requiri iudicium,ꝙ iudiciarium ordinẽ,in quo caſu requiritur qualis qualis. d.c. ad noſtram.& arguit hic Hoſt.ꝙ quando epiſcopus requirit à ſubdito,qualiter eſt eccleſiam adeptus,non eſt offerendus libellus.remittit de ſimo.c.licèt Heli.§. 1.

ADextirpandas. Filius etiam legitimus remouetur ab eccleſia, in qua immediatè ſuccedit patri vicario, vel rectori. ¶ Nota primò, ꝙ Papa mandat archiepiſcopo, vt amoueat in prouincia ſua filios ſacerdotum inſtitutos ibi.Sed contra hoc op.de c.paſtoralis. de offi. ord. Sol.hic committit archiepiſcopo propter negligentiam epiſcoporum,vel quia Cantuarieñ.eſt legatus.de offi.leg.cap.1. Hoſt. dicit, ꝙ in cõi vitio prouinciæ metropolitanus eſt iudex,ad idem.ꝟ.c.fina.de reſcri.ad hoc de inſti.c.3. ¶ Sed hic quæritur,an metropolitanus,cum viſitat prouinciam, poſsit diſpenſare.Vinc.ꝙ poteſt illud,quod pôt ordinarius.facit p hoc dicto.ꝟ.de pœni.& remi.c.noſtro.de cen.c.vlt.lib.6.Sed iſta loquuntur in his,quæ reſpiciunt forũ prouinciale:diſpẽſatur ergo cũ his.ſimiliter dicit Io. An.ꝙ facere non pôt, cũ non ſit permiſſum.remittit ad no. de temp.or. c. cum nullus. lib.6.in glo.non.dicit. ¶ Quærit glo. dicitur in rub. de filijs presby. ſimiliter in multis cap. dr de filijs: nunquid ergo ſub iſta prohibitione appellatione filiorum comprehẽdãtur nepotes,& cæteri deſcendentes.glo.tenet hic,ꝙ ſic.Idem Io. 8.q.1.c.apoſtolica.& Ala.ſ.c.proxi.& Inno.hic.Hoſti.ſ.e.c. ex tranſmiſſa.dixit idem,qñ mortuus eſt filius : aliàs non. cũ in primo caſu nepos ad ſucceſsionem veniat, in ſecundo nõ, allegat.C.de ſuis,& le.Authen.in ſucceſsione. & ſicut perſona media purgat vitium,ſic & naturalis,ſecundùm eum. remittit ad ſummam eo.ti.§.qui filij.ver.ſed nunquid.& ſeqũ. vbi poſuit qões de hoc vtiles.& ꝟ.de hære. c. vergẽtis.Ray. in ſumma huius tit.§.3.Goff.hic,& in ſumma.§.de hac ſecũca.Bart.Brix.8.q.c.in apoſtolica.dicunt prohibitionem non extendi ad nepotes,ar.ff.de ritu nup.l.lege Iul.§.hoc capite. vbi ſenator prohibetur ducere filiam illius,qui ludicram artem exercuit,non tamen eius neptẽ.ad idem Inſti. qui da.tu. poſ.in fi.& ff.de teſta.tu.l.ꝙ ſi nepotes.& quod no. in Clem. 1.de bapti.Itẽ conſtat,ꝙ filius,& nepos ſunt in diuerſo gradu,& ſpẽ: ergo ſtatutum in vno non includit reliquum.35.q. 5.c.1.& 3.bene facit.C.de col.l.illã.Item qui non poteſt contrahere cum filia ſpirituali, contrahere poterit cũ ipſius filia,cum non ſit prohibitum.ꝟ.de cog.ſpũ.ſuper rub.per Ioã. An.& idem in filia ſororis adoptiuæ.Inſti. de nup. §.fratres. ver.eius verò.Item Decr.2.de hær.lib.6. quæ punit filios hæreticorum,nõ incluſiſſet nepotes,niſi de ipſis fuiſſet facta expreſſa mentio:& tñ illud etiam certo caſu reſtringitur, vt patet eo.tit.c.ſtatutum.ad hoc facit l.iuſta.ff.de verbo.ſign.vbi dicitur,ꝙ appellatio filiorum extenditur ad nepotes per interpretationem.ceſſet ergo talis interpretatio in pœnalibus. de reg.iur.c.in pœnis.lib.6.& in materia odioſa eo. titu.in c. odia.& de hac materia plenè per Bar.in d.l. iuſta. vbi omnino vide,&c.

SVMMAE.

1 *Filios legitimos habentes epiſcopi eſſe poſſunt.*
2 *Filius an poſsit eſſe epiſcopus in eccleſia, in qua pater erat archidiaconus.*

ADhæc. ¶ Filius epiſcopi legitimè natus promoueri poteſt ad ordines,&
1 in paterna eccleſia beneficiari. ¶ No.primò† ꝙ habentes filios legitimos pñt eſſe epiſcopi. ¶ Secundò no.ꝙ in eccleſia paterna tales filij poſſunt beneficium obtinere.
2 econtra autem an filius † poſsit eſſe epiſcopus in eccleſia, in qua pater erat archi.dicit Io.ꝙ ſic.nec eſt curandum de maioritate,vel minoritate beneficij alterius ipſorum:ſed hoc tãtùm, an ſit legitimus.

MIchael. Non poteſt eſſe filius vicarius eccleſiæ, in qua pater proximus fuit rector. h. d. & in prima facti narratio. In ſecunda cauſæ commiſsio. ¶ No.primò, ꝙ ſi quis non poteſt eſſe in eccleſia tanquàm rector, non poteſt ibi eſſe tanq̃ vicarius perpetuus. cum enim idem ſit vtriuſque effectus.ſ. de reſcrip.c.poſtulaſti.non eſt curandum de nomine, ſed de effectu.facit c.auaritiæ.ꝟ.de elec.lib.6. & l. ſcire oportet. de tu.& cu. da.ab his. fieret enim iſto caſu fraus legi de nomine ad nomen,ꝟ.de priuile.c.quantò.vbi de hoc. ¶ Secundò no. ꝙ vt quis de eccleſia repellatur tanquàm filius ſacerdotis,debet conſtare ipſum eſſe filium eius:quo aũt hoc conſtabit,cũ ſit probatio difficilis.dic vt in gl. quam ſingulariter no. nam quod dicitur in l.filium.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur.& l. ſi vici-

ſi vicinis.C.de nup. habet locum nō ſolum in filio legitimo,
ſed in ſpurio,& baſtardo, vt nato in domo ex cōcubina præ
ſumatur filius retinentis ipſam. quod tene bene menti, & ſi-
gna,& vide.ĩ.qui fi.ſint leg.c.trāſmiſſę.& de proba.c.ꝑ tuas.
& quod hic dicitur de filiatione probanda, intelligas de pa-
ternitate repetitum, cum ſint correlatiua, & eadem ratio
vtrobique, ſecundùm Hoſt.

S V M M AE.

1 *Filij legitimi quare prohibentur ad beneficia promoueri.*

LIteras. ¶Illegitimè genitus etiam de vtro-
que ſine diſpenſatione ad ordines,
vel beneficia promoueri non pōt.h.d. ſupplicatio,&
ſupplicatiōis admiſsio,ibi[verū.] ¶No.primò,ꝙ iſte natus
eſt in ſacerdotio, & de vxore legitima cōceptus.qđ pōt eſſe,
qñ poſt ſacerdotium ipſam cognouit. quod non licuit: vnde
talis inuadit cubile vxoris.81.diſt.c.miniſtri.vbi no. Hu.La.
& Io.ꝙ magis peccat cognoſcens talem vxorem, quàm ſi co
gnoſceret ſolutam.& hac ratione ſunt filij illegitimi.Cōcor.
Inn.& Ho.ĩ.de cōuer.coniu.c.dudū. & Gof.in ſumma huius
tit.§.quid ſi ſacerdos. Sed Ray.in ſumma huius tit.mouet du
plici rōne.ſ.prolis.& ne culpa parentum filijs noceat,28. diſ.
c.diaconi.& 7.q.2.c.multorum.¶Secundò no.quare filij ille
1 gitimi † prohibentur ad beneficia promoueri: vt ſcilicet pa-
terna incontinentia puniatur.concor.l. fin.C.de natu.lib.ibi
[paternum vitium fuit refrenandum.] tñ quò ad vitā æternā
macula hæc non nocet filijs.56.diſt.c.naſci. ¶ Tertiò not.ꝙ
mandat promoueri,ſi aliàs dignus inuentus fuerit.an autem
præſumatur dignus,videtur ꝙ ſic.vt C.de ſeru. ſed illud ve-
rum,vbi non ſit ſiniſtra ſuſpicio contra promouendum: ſed
hic meritò de paterna incontinentia dubitatur.vnde ille,cui
committitur,tenetur inquirere de moribus in loco conuer-
ſationis ſuæ. de frigi.c. 1.& c.poſtquàm.ſ̃.de elec. & c. ſcri-
ptum. ¶Quærit glo.dicitur in tex.ſimpliciter [permittimus
ordinari.] an hoc verbum,ordinari,indefinitè prolatum in-
telligatur de omnibus ordinibus etiam ſacris:an de minori-
bus tantū.Et eadem quæſtio de beneficio,cum dicatur inde-
finitè [ad eccleſiaſticum beneficium valeat promoueri.]&c.
an intelligatur de ſimplici,vel de quocunq;, glo. dicit ꝙ tu-
tius eſt,ꝙ intelligatur de minoribus. Item Lau.Tan.Vincen.
Goff.Inno.& Hoſt.qui etiam remittit ad ſummam eo.titu.§.
quis poſsit.ver.quid ſi diſpēſetur cum aliquo.& ſe. & in Spe.
tit.2.§.vl.in prin.& facit.ĩ.eo.c.1.lib.6.in fine.

CVm decorem. Illegitimus in ec-
cleſia paterna ꝑ-
bendari non debet.h.d.ponit dictum, & cām red
dit,ibi [cum indecorum.] ¶No. primò,ꝙ prohibetur filius
illegitimus miniſtrare patri: quia indecorum eſt. infamatur
enim ex hoc eccleſia,& deformatur honeſtas: & vtrūq; cauē
dum,vt ĩ.c.fin.& c.1.de obli.ad ra. periculoſum eſt etiā pa-
tri propter peccati memoriam:ne pungatur, & lædatur con
ſcientia.arg.15.q.1.c.mulier.

AD abolendam. Si legitimus
(maximè fi-
lius ſpurius) inſtituatur in eccleſia,in qua inſti-
tutus eſt pater,inſtitutio non valet:& inſtituens à ſuis benefi
cijs ſuſpendetur.h.d.& primò ponit inhibitionis cauſam im
pulſiuam.Secundò inhibet.Tertiò decernit.Quartò contra-
facientes puniri præcipit. ¶ No.primò, ꝙ filius ſpurius non
pōt miniſtrare in eccleſia paterna,dum pręeſt ibi pater in di
uerſo officio.In ea verò,in qua pater non præeſt,promouet
diſpenſatiuè: mortuo aūt patre, an in paterna eccleſia poſ-
ſit filius beneficium obtinere aliud à paterno, tenet Io.And.
ꝙ ſic.quia deficit tunc ratio:filius verò legitimus,patre viuo,
& etiam mortuo diuerſum beneficiū in paterna eccleſia ob-
tinere pōt.de quo.ſ̃.eo.c.ad hæc.vbi vide.& hic in glo. fin.&
Io.An.tractat hic de iſta dictione,maximè, an ſit implicati-
ua,vel non:dic vt in nouel.

S V M M AE.

1 *Filius patri in eccleſia curata ſuccedere non poteſt.*
2 *Legati contra canones diſpenſare non poſſunt.*

DIlectus. Alius, quàm Papa non diſpen
ſat,vt filius in eccleſia paterna
immediatè ſuccedat. Et in prima parte ponitur
facti narratio.in ſecunda ibi[quocirca.]eccleſiæ commiſsio.
1 ¶No.primò, ꝙ non pōt ſuccedere filius † patri in eccleſia
curata: idem ſi non ſit curata.ſ̃.eo.c.ad hæc. vbi Ioan. And.
¶Secundò no. ꝙ præpoſitus hic monuit iſtum, vt reſigna-
ret.& hoc fortè fecit ex ſpeciali mandato Papæ, vel ab ordi-
nario: aliàs contra.de præbē.c.in Lateran̄.vel fortè præpoſi-
tus erat patronus,ad quem talia ſpectare videntur.17.q.7.c.
2 filijs.& de ſupplē.negli.præla.c.literas.¶ Tertiò no. † ꝙ lega
ti non poſſunt contra canones diſpenſare.facit quod no.ĩ.de
ſciſma.c.1.lib.6.& hic in glo.in fi.Hoſt.tñ,qui tenet, ꝙ cum
talibus poſsit diſpenſare epiſcopus,vt no.ſ̃.eo. c. ex tua.ali-
ter hic exponit.quod dic,vt in nouella.

S V M M AE.

1 *Epiſcopi ſuper defectu natalium non diſpenſant.*

NImis. Illegitimus abſque diſpenſatione
Papæ ad dignitatem,perſonatū, vel
beneficiū curatum promoueri non pōt. Et pri-
mo ponit abuſum prouinciæ, quem ſecundò circa pręteritū
corrigi iubet,& in futurum prohibet,ibi[quocirca.] ¶Not.
primò cauſam,quare filijs ſacerdotum prohibentur promo
ueri propter inhoneſtatem: olim verò erat honor. de ma. &
obe.c.ſolitæ.§.potuiſſes.& aduerte quia tex.iſte loquitur ge
neralius,quàm rub.ſ. de omnibus illegitimè natis non pro-
1 mouendis,non ſolū de filij ſacerdotum. ¶ Secundò no. † ꝙ
ſuper defectu natalium non diſpenſant epi. quod eſt verū in
beneficijs curatis,perſonatibus,& dignitatibus,vt dicit tex.
de ſimilibus autem nihil dicit tex. & ideo glo. reuocat hic in
dubium, an eps diſpenſare poſsit.de quo eſt hodie tex. in c.
1.ĩ.eo.lib.6.& ibi not.quid iuris de prælatura, vel rectoria,
ſiue cura: & quare magis epi diſpenſare poſſunt in crimini-
bus,quàm defectu natalium.ibi vide,& in Spe.c.2.§. nūc de
epiſcoporum.ver.ſed cum eps. ¶ Quærit Hoſt.quid ſi Papa
diſpenſauit cum genito ex coniugato,& ſoluta, & coniuga-
tus erat comes,vel dux, de quo in literis non fit expreſſa mē
tio.dicunt quidam,ꝙ valet diſpenſatio. quia ſi id expreſsiſ-
ſet,facilius habuiſſet. Alij contra, cū adulterium maius pec-
catum ſit in principe.40.diſt.c.homo. & ideò difficilius im-
petraſſet: & tales indulgentiæ ſunt odioſæ.ĩ.eo.c.2. lib.6. &
dicit Hoſt.hoc ſe fateri,qñ ex ſoluto,& nobili coniugata.ar.
C. ad Orfi.l.ſi qua illuſtris. In alijs videtur, ꝙ valeat: cum
nec ſtilus curiæ habeat, ꝙ nomina, vel circunſtantiæ paren
tum exprimantur: ſed ſufficit generalis mentio. ſtilus ve-
rò attendendus eſt. de crimine fal. c. quàm graui. maximè
ne fruſtrētur,& decipiantur tales gratias obtinentes. de do-
na.c.per tuas.remittit etiam ad ſummam.e.titu.§.fi.vbi ple-
nius per eum.

De ſeruis ordinandis, vel non ordinandis.

VIſo de impedimento originis, videndum
eſt de impedimento conditionis ſeruilis.
Seruilis vilitas honorem clericalem non ca
pit.54.diſt.c.admittuntur. & in illa diſt. de
materia.ꝑ to.& 12.q.2. c. liberti. vſq; ad c.
aurū. & plura iura conueniunt huic rubri-
cæ, vt in nouella.

S V M M AE.

1 *Seruus, niſi prius manumittatur, ordinari non debet.*

INſtruendi. Seruus ante plenam manu-
miſsionē,ordinari nō debet.
Et tria facit. Primò ponit dictum. Secundò eius appro
bationem.Tertiò ex ea dat inſtructionem. ¶ No.primò, ꝙ
1 ſeruus,† niſi prius manumittatur, non debet ordinari. nam
Deo ſeruiens gaudere debet plena corporis libertate. de cle
ri.coniuga.c.diuerſis. ¶ Sed contra hoc op.de c. ad decorē.
ĩ.de inſti.& de præben.c.venerabi.in quibus dicitur, ꝙ non
eſt curandum,niſi ꝙ non ſit ſeruus.de nobilitate verò ſangui
nis non curamus,vt in contrario: ſed de conuerſationis noti
ficatione,& approbatione curamus.de cleri. peregri.per to-
tum.& de iud.c.cum deputati. ¶ Secundò no. ꝙ Papæ vitu-
perium præcaueri debet.eſſet enim vituperium,cum ordina
tus deduceretur in ſeruitutem.54.di.c.frequens. & c. ex an-
tiquis.& c. quicunq;. & tangit hoc vituperium totum colle-
gium clericale,cui renunciari non poteſt. de foro compe. c.
ſi diligenti.melius ergo eſt ante tempus occurrere &c.C. qñ
li.ſe ſine iudi.vin.l.1.

DE ſeruorum. Seruus ſine licentia
domini ordinatus
deponitur, & dño reſtituitur. h. d. & duo facit.
Primò ponit ſtatutum.Secundò contra factum irritat.Secun
da,ibi[& ſi dñs.] ¶No.primò,ꝙ ante ordinationem debēt
ſerui à dñis manumitti:vtrū autem dñs, qui eſt minor,poſsit
manumittere ſeruum ſuum.dic,vt C.qui ma.non poſ.l.ſi mi-
nor. ¶Secundò no.de ſeruo fugitiuo promoto ad ſacros or-
a dines,dum eſt in fuga.quis autem dicatur fugitiuus, a dic vt
ff.de ædi.edic.l.qđ ſit ſugitiuus.& quæ ſit rō,quare ſeruus or
dinatus reſtituitur dño,& non alia res conſecrata,no.ĩ.de re
lig.domi.ca.ad hæc. cum ſi.ſuis remiſ. ¶ Quærit glo. 2. ſub
quo iudice ſit hæc quæſtio cognoſcenda,ſit ſeruus fugitiuus,
necne.Hanc tñ.q.alia præcedat, an per fugam dñs priuetur
poſſeſsione ſerui.videtur,ꝙ ſic:ſicut aliarum rerum, & maxi
mè animatarum,perditur, cum fugiunt cōſpectum noſtrum.
vt ff.de acquir.poſ.l.3. §. Nerua filius.dic contra. & aliud in
ſeruis, quàm in cæteris rebus: in quibus non reperitur ani-
mus doloſus: ſed in ſeruo ſic, vt l. ſi quis vi.§. differentia.ff.
de acqui.poſſ.& d.§.ſi ſeruus.quando ergo dñs priuetur poſ
ſeſsione ſerui,plenè proſequitur hic Inno.nam quandoq; ſer
uus moratur in poſſeſsione libertatis, & gerit ſe pro libero
bona fide:& ſtatim amittitur eius poſſeſsio, & incūbit onus
probandi dño hunc eſſe ſeruum ſuum.vt ff.de libe.cauſa.l.3.
l.liberis.in fi.& l.igitur.§.poteſt. hæc autem probatio incum
beret ſeruo,ſcilicet probandi ſe liberum,ſi eſſet in poſſeſsio-
ne ſeruitutis.Inſti.de interdic.§.retinendæ. Aut ſeruus eſt in
poſſeſsione libertatis malæ fidei:& tunc aut dñs deſijt habe-
re animum poſsidendi: aut non deſijt: aut de hoc dubitatur,
deſierit habere animum poſsidendi,vel non.Primo caſu ſta-
tim amittitur eius poſſeſsio,ſicut & aliarum rerum, vt d. l. ſi
quis vi.§.differentia.tñ hoc caſu ipſi ſeruo(quamquàm ſit in
poſſeſsione libertatis) incumbit onus probandi ſe liberum,
probata mala fide ſuæ poſſeſsionis.facit l. vis eius.C.de pro-
ba.aūt dñs non deſijt habere cauſam poſsidendi; puta quia
non omiſit cuſtodiam ſerui.& tunc ſi per centum annos fue-
rit in poſſeſsione libertatis,dñs non amittit poſſeſsionē: nec
ipſe poteſt ſuam poſſeſsionem interuertere. Nam ita eſt in
poſſeſsione cuiuſlibet rei mobilis, quā ſemper retineo,ſi ab
alio non apprehendatur:ſecus ſi ab alio apprehendatur, vel
neſcio,vbi ſit ſeruus, qui fugit. hoc enim caſu poſſeſsionem
perdo. vt l.ſi rem mobilem.ff.de acqui. poſ. ſubdit circa hoc
Inno.ꝙ ſi ſeruus meus ſtaret in vna arce inexpugnabili,& ſe
ibi defenderet,nō amitto poſſeſsionem.quod no.Si verò du-
bitatur,deſierit habere dñs animum poſsidendi,vel nō:tunc
diſtinguit,ſteterit ſeruus in poſſeſsione libertatis decennio,
necne:vt ſi ſteterit,præſumatur dñs habere animum amittē-
di poſſeſsionem: aliàs non.Ita dicit Io.And.Cy. dicit, ꝙ hoc
eſt arbitrio iudicis relinquendum, cum non ſit determinatū
in l.1.C.vbi cauſa ſtatus. vbi plenè examinat materiam, hic
verò de hoc tractatur per Doct.per plures quæſtiones. Pri-
ma eſt,quanto tēpore ſeruus fugitiuus à dño,vel alius homo
cōditionatus (puta clericus,monachus,libertus,aſcriptitius,
originarius,officialis) priuet dñm,vel eum, qui habet ius in
eo poſſeſſorio.de ſeruo dixi.ſ̃.de alijs idem dicit Io. An.poſt
Inno.¶ Secunda quæſtio principalis Cy.eſt,quanto tempo-
re priuetur dñs petitorio.Tertia eſt, q̄bus remedijs ius amiſ
ſum recuperetur. Quarta eſt in quibus locis dicta remedia
ventilentur.ad hanc facit c.ſi iudex laicus.de ſenten.excom.
lib.6.Quinta eſt,cui onus probandi incumbat. De alijs quæ
ſtionibus,& alijs incidentibus circa hoc ibi pleniſsimè vide.
vnum tñ dictum Inno.hic no.quia prædicta procedunt, cum
quæritur, quanto tpe perdatur poſſeſsio ſeruitutis, vel ſubie
ctionis,ſeu poſſeſ.Econuerſo q̄ro,quanto tempore acquira-
tur poſſeſsio ſeruitutis, vel alterius ſubiectionis in aliquo ho
mine.dicit Io.An.ꝙ nullo tempore, ſi quis cœpit dolo malo
poſſeſsionem tenere.ff.de proba.l.ſi quis. ſimiliter non acq-
ritur poſſeſsio libertatis, ſi dolo malo cœpit.ff. de libe.cā.l.
igitur.§.2.ſecus ſi agatur de poſſeſsione alicuius rei corpora
lis,vel etiam de iure aliquo, quod poſsidere cœpit. nam ibi
bene quæritur poſſeſsio: licet dolo cœperit tenere, vel poſsi
dere,vt no.de poſtu.c.bonæ.2.& hoc verū eſt, cum quæritur
de acquiſitione poſſeſsionis in libero homine. ſecus ſi in ſer
uo alterius.nam quæritur,ſicut in alijs rebus,ſecundùm Inn.
¶Vlterius quæritur. dicitur in tex. ꝙ iſte fugitiuus ordina-
tus debet deponi, & dño reſtitui: an iſte ſic depoſitus gau-
deat in aliquo priuilegio clericali.dicit Innocē.ꝙ ſic quò ad
can.ſi quis ſuadente.nam dominus non poterit in eum ma-
nus inijcere.Item tenebitur continere,nec iudicabitur à do-
mino ſuo: ſed ab epiſcopo.46.diſtin.c.ſi Imperator. in alijs
autem priuilegio non gaudebit.ĩ.de cle.coniu.c.Ioannes.&
hoc vide etiam in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Fugitiuus.vide no.Alb.de Roſa.in rub.C.de ſer.fugit.& quæ ibidem
dixi.

S V M M AE.

1 *Seruus ab eccleſia manumiſſus ordinari poteſt.*
2 *Eccleſiæ in ſeruis, quos manumittunt, reſeruant ſibi ius patronatus in ſucceſſione.*
3 *Eccleſia patrona ſuccedit liberto in omnibus bonis ſuis.*
4 *Libertus eccleſiæ contra eccleſiam teſtificari non poteſt.*
5 *Collegium accuſari poteſt.*
6 *Libertus accuſans patronum reuocatur in ſeruitutem.*
7 *Libertus ingratus ab eccleſia manumiſſus degradatur.*

1 DE famulis. Seruus † ab eccleſia ma-
numiſſus ordinari pōt.&
quod acquirit, poſt ſuum obitum erit eccleſiæ
manumittentis.quam ſi accuſat, vel contra eam teſtificatur,
libertate priuatur,& ordine. Et ex hac ſummatione patet,ꝙ

ſint tria dicta.& ſic ſunt tres partes. Secunda ibi [aliquid.]
Tertia ibi [quibus.]¶Not. 1. famulos eccleſiæ poſt liberta-
tem poſſe ordinari, & per parochias promoueri. & intellige
parochias ſubditas eccleſiæ, cui ſeruiuit. & idem in alijs pa-
rochijs,vbi neceſsitas magna ſubeſt.quia non reperiebantur
idonei.21.q.1.c.1.in fi.& de re.iur.c.quod non eſt. & expo-
ne,famulis.i.ſeruis: vt non includat illos, qui ſimpliciter fa-
mulantur,qui à ſeruis differunt,iuxta no.j̃.de reſti. ſpo.c.ex
parte.in gl.magna.ver. dicebat. & ſiñ Inn.¶Secūdò no.ꝙ ec
2 cleſiæ † in ſeruis,quos manumittunt,reſeruant ſibi ius patro
natus in ſucceſsione,& reuocatione in ſeruitutem ob ingrati
tudinem,vt ſequitur:aliud in libertis priuatorum, in quibus
ſi manumiſſores aliquid iuris retinent, ordinari non debent.
3 54.diſt.c.quicunq;. ¶Tertiò no.ꝙ eccleſia patrona† ſucce-
dit liberto ſuo in omnibus bonis ſuis.de quo in glo.1.& j̃.tā
4 gam poſt glo.¶Quartò no.ꝙ libertus † eccleſiæ non poteſt
contra eccleſiam teſtificari:nec eſt hoc ſpeciale in liberto ec
cleſiæ.quia idem eſt etiam in libertis priuatorum,qui in me-
moriam priſtini dominij non interrogantur cōtra eos.ff. de
quæſtio.l.vnius.§.ſeruus.& C.eo. ti.l.ſeruos. vtrùm autem ꝓ
eccleſia debeant admitti.videtur,ꝙ ſic.j̃. de teſti. c. inſuper.
5 Contrarium ſentit hic Ho. ¶Quintò no.ꝙ collegium † po-
teſt accuſari.de quo.j̃.de ſimo. c. dilectus. & quod not.in c.
6 grauē.de ſen.exco.¶Sextò no.ꝙ libertus † accuſans patro-
num,vel teſtimonium ferens contra eum, reuocatur in ſerui
tutem.facit l.qui cum natu maior.§.ſi libertus.ff.de bo.lib.&
12.q.2.c.octaua.& C.de lib.& eor.lib.l.ſi manumiſſus. pro
pter obſequium autem impoſitum, & non præſtitum non re
digitur libertus in ſeruitutem.C.de lib.cau.l.ſolo.:& ſpeciale
eſt hic in libertis eccleſiæ,qui propter obſequium impoſitū,
& non præſtitum rediguntur in ſeruitutem.12.q.2.c. diaco-
ni.& aliud ſpeciale in libertis eccleſiæ: quia filij eorum aſtri-
cti ſunt eccleſiæ,vt ſemper ſint liberti.12.qō.2.c.de libertis.
In filijs verò libertorū priuatis dic, vt C. de liber.& eo.lib.l.
1.vbi glo.quærit quid iuris,ſi quis eſt libertus plurium: an ꝓ
pter offenſam irrogatam vni ex dominis poſsit reuocari in
7 ſeruitutem,alijs inuitis.dic vt ibi.¶Septimò no.†ꝙ degrada
tur ingratus libertus ab eccleſia manumiſſus. concor.12.q.
2.c.epūs qui mancipium.& c.octaua.¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ
libertus,quod acquiſiuit,non poteſt relinquere:ſed debet ec
cleſiæ remanere.12.q.3.c.1.& 2.Sol.vt in glo. quæ ſoluit plu
ribus modis,& glo.tenet,ꝙ hoc eſt ideo, quia hac conditio-
ne manumiſsi fuerunt. Inno.intelligit hunc tex.inqnantū di-
cit,ꝙ eccleſia ſuccedit, quando libertus non habet filios le-
gitimos.Illi enim ſuccederent ſeruata diſtinctione,quam hic
poſuit,& habetur in §.ſed noſtra.Inſti.de ſucceſ. libe. liberis
autem deficientibus,eccleſia patrona ſuccedet.Hoſt. remit-
tit ad ſummam eod.titu.§.qualiter ſeruus poſsit.ver.licèt.&
ſe.& hæc quæſtio procedit in liberis eccleſiæ, qualiter ipſis
decedentibus eccleſia ſuccedit. in liberis autem priuatorum
quando patronus ſuccedit, & quando non. & quod ius ha-
beat in eius bonis. dic vt in l.1.C. ſi in frau. patro. vbi ple-
nè per Cy.vbi etiam tractat,qua actione patronus poſsit re-
uocare alienata per libertum, vel filius alienata per patrem:
vel econtra.dic vt ibi plenè.

S V M M AE.

1 *Dominus in manumiſsione, & ante ordinationem poteſt retinere ope
ras ſpeciales in ſeruo manumiſſo.*

NVllus. In ſeruo, quem quis manumittit,
poteſt ſpirituales operas retinere.
h.d.ad euidentiam huius.c.& totius materiæ eſ-
ſet hic tractandum,quid ſit opera.& dic,ꝙ opera eſt diurnū
officium.ff.de ope.li.l.1.Secundò eſſet quærendum, qualiter
opera diuidatur.glo. dicunt, ꝙ in tres ſpecies. quædam ſunt
obſequiales,quædam artificiales.ſed Ia. de Ra. dicit, ꝙ non
ſunt niſi duę ſpecies.nam quædam ſunt officiales,quæ conſi-
ſtunt in officio, quod habetur ſine induſtria,& doctrina. q̄-
dam conſiſtunt in artificio,& ſunt artificiales:quod habetur
per induſtriam,& doctrinā,vt ff.de leg.3.l.ſeruis legatis.§.ſi
ex officio.& hæ operæ in quibus cōueniant,& in quibus dif-
ferāt.& an tranſmittātur ad hæredes,& quos hæredes, ſuos,
vel extraneos.dic plenè per Cy.in l.liberi,libertæq;. ¶ Not.
1 primò,ꝙ dñs † in manumiſsione, & ante ordinationem pōt
retinere operas ſpirituales in ſeruo manumiſſo: poſt ordina
tionem verò non poſſet. quia in ſacro non conſtituitur ſerui
tus.ff.cōia prædio.l.caueri.Hoſ. tñ dicit,ꝙ hæc conditio pōt
apponi in ordinatione, ſicut & in beneficij conceſsione. de
præben.c.ſignificatum.& in manumiſsione [quia in traditio
ne rei ſuæ] &c.ff.de pac.l.traditionibus.de quo.44.diſt. c.q-
cunq;. priuatus autem in manumiſsione ſerui, ante, vel poſt
an poſsit imponere operas, & qua actione ipſas petere. dic
plenè per Cy.in l.1.C.de ope. lib.¶ Oppo.& vr̄,ꝙ dominus
non poſsit retinere operas ſpirituales,vt d.c.quicunq;. So.vt
in glo.1.& in d.c.quicunq;. ¶Secundò op.de c. ex antiquis.
54.diſt. vbi dicitur, ꝙ factus ſacerdos ramanet liber. So. vt
in glo.magna, quę ſoluit multis modis. & inter alias recitat
opi. Bellendi, qui dixit, quòd ideò hic reuocatur in ſerui-
tutem: quia ſic deuenit in conuentionem.& idem Phi.& glo.
Goff.tñ dixit, ꝙ ſine aliqua impoſitione debet hoc ſeruitiū
dño: ſed in ſeruitutem non redigetur.& de hoc no.54.diſt.c.
2.& adde quod not.in l. cum proponas.C. de dolo. & j̃. de
condi.appo.c. 2. vbi de condi. & pactis appoſitis manumiſ-
ſioni.& quid iuris,ſi non ſeruentur.

COnſuluit. Spurij ordinari, vel pro-
moueri non debent. h. d.
de modico dubitauit iſte; & ideò increpandus.ſi
cut quilibet,qui proponit q.non dubiam, vt ff. ex quib.cau.
ma.l.ſi quis Titio. & l.Domitius. de teſta. dubium tñ facit l.
ſpurij.de decur.Sed ibi loquitur in dignitatibus ſecularibus:
ſecus in eccleſiaſticis,ſecundū Vin.¶Secundò no.de quibus
inſtruitur conſecrandus,vt nullum ſeruilis conditionis, biga,
mos,aut carnales ad ordines promoueat. ¶ Ex quo colligit
Hoſt.duo,primū,ꝙ liber pontificalis ſit authenticus; ex quo
hic allegatur. ſic de arbore ſolet probari per canonem.25.
q.5.c.ad ſedem.Secundum notabile eſt,ꝙ ſufficit habere mē
tem verborum: & ſi non habeantur formaliter verba.1.q.1.
c.Marchio.& de iureiuran.§. poſt quæ.in Cle.

EOlibentius. Manumiſſus ab eccle-
ſia, vt fiat clericus, &
vt ipſi eccleſiæ perpetuò ſeruiat in diuinis,ad aliā
eccleſiam ſe transferre non pōt. ſecus ſi purè fuerit manu-
miſſus,vt ſeruiat.& ſunt duæ partes. Secunda ibi[in quo.]
Primò no.ꝙ clericalis ordo nobilitat,vt hic.ad idē.j̃.tit.2.c.
3.& 4.diſt.c. deniq;. ſic & aduocatum nobilitat officiū ſuū.
C.de aduo.diuer.iudi.l.aduocati.Sed ille eſt miles Imperato
ris,iſte Chriſti;& ideo præponēdus.40.diſt.c. ante omnia. &
11.q.4.c.Iulianus. ¶Secūdò no. ꝙ in manumiſsione ſufficit
cōniuentia dñorū. concor.54.diſt.c.ſi ſeruus.& intellige do-
minos ſerui eccleſiæ epm,& Capitulū, vel ipſam eccleſiam,
vel clericos illius eccleſiæ, cui parentes teneantur aſtricti.
¶Tertiò no.ꝙ aliud eſt paciſci de ſeruiēdo,dū vixerit: aliud
de ſeruiendo ſimpliciter.quia primo caſu tenetur,dum viuit.
ſecundo non.:& ex hoc collige, ꝙ indefinita æquipollet vni-
verſali.de quo in c.vt curam.de elec.lib.6. Collige etiam ex
hoc ar.ꝙ pōt quis ſe obligare ad operas ſuas in perpetuum.
& hoc tenet glo.in l.3.§.ne tñ.ff.de vſufruc. ¶ Opp. dicitur
hic,ꝙ pro libertate conſequenda quis ſe poteſt obligare ad
operas ſpirituales.Sed contra de c.quàm pio.1.q.2.So. vt in
glo.Inno.dicit,ꝙ in manumiſsione poteſt dñs tenere operas
ſpirituales.s̃.e.c.nullus.

Mira-

MIramur. Miratur hic Papa, ꝙ ſeruus
ignorante domino factus ſub
diaconus ſe nolebat redimere ad inſtar diaco-
ni:& tñ dño reſtitutus fuit.quod fieri non debuit: quia idem
erit de ipſo,quod de diacono ſentiendum.nam hi duo ordi-
nes,exceptis prohibitis,in onere, & priuilegio ambulant pa
ri paſſu.vterq; enim tenetur ad horas: vterq; tenetur conti-
nere: vterq; ab aduocationis officio abſtinere: vterq; eligit:
a & vterq; redimitur,vt in nouella. a

ADDITIO.

a ¶ In nouella. vide c.iſtud ſi.lectum per Zab.hic.

De obliga. ad ratiocinia ordinandis, vel non.

S V M M AE.

1 *Dubitabilia in conſilijs prouincialibus ſunt proponenda.*
2 *Obligati ad ratiocinia non debent ordinari,non reddita ratione.*

MAGNVS. Epiſcopus obligatus ratiocinijs,
depoſito onere,& reddita ratione ordina-
ri pōt:prius verò non. & ſunt tres partes.ſ.
qō qōnis,rñſio,& rñſionis approbatio.Se-
cunda ibi [gradus.] Tertia ibi [vniuerſi.]
¶No.primò modū condendi legem.vnus
enim proponit,quod eſt æquum ſtatui, & vniuerſi rñdent.ſi.
Inſti. de iure natu. gen. & ciui. & ff. ad leg. fal. l. 1.in prin.
¶Secūdò no.ꝙ pluribus nominibus appellantur illi,qui alie
na negocia adminiſtrant.Aliqui procur.vt j̃.de procur. ꝑ to
tum.Alij negociorum geſtores,vt illi,qui ſine mandato.ff.&
C.de neg. geſt. Alij tutores,vt qui bona,& perſonam pupilli
tuētur.l.1.& per totum.C.& ff.de tutel.Alij curatores, puta
pupillorum,adultorum, abſentium,prodigorum,debilium
vt furioſorum,vt in ti.de cu.fu.& ff.de cu.bo.dā. Alij actores
ciuitatis,& municipum,ſiue ſindici.Alij orphanotrophi,& ſi
miles,de quibus in Cle.1.de relig.do.Alij œconomi,vt qbus
res eccleſiaſtica gubernanda mandatur,vt l.iubemus.§.œco
nomus.de epi.& cle.& 1.q.2.c.ſaluator. Alij aduocati,vt C.
de aduo.di.iudi. huius tñ nominis narratio in diſpoſitiōe nō
vitiat de iure canonico.j̃.de procura.c.peccato.Iſta aūt offi
cia præſertim tutelæ,& curæ an clericis ſint permiſſa,vide in
Spec.de tut.§.generaliter.ver.item opus.& ver.ſeq.j̃. ne cle.
vel mo.per totū.& 21.q.3.c.1.& 2.¶Tertiò no.ꝙ dubitabi-
1 lia † ſunt in conſilijs prouincialibus proponenda,& ſtatuen-
da.j̃.de accu.c.ſicut.& in Authen.de ſanc. epiſ. §. vt aūt om-
2 nis ſtatus.colla.9.¶Quartò no.ꝙ obligati † ad rōcinia non
debent ordinari,nō reddita rōne.per hoc tñ nō intelligas ꝓ
hibitū,ꝙ clerici obligati ad aliquā adminiſtrationē redden
dā,nō poſsint eligi: nā poſſunt.ratio differentiæ eſt.quia his,
quorū negocia gerunt, in primo caſu generatur p̄iudiciū ex
mutatione fori. In ſecundo non. & intellige tex.vt iacet de
obligatis ad ratiocinia: ſed obligatus ex cauſa mutui,vel ſi-
mili ab ordinibus non arcetur,vt j̃. dicam. ¶ Quintò no. ꝙ
poſt redditam rationem poſſunt ordinari. Idem poſt datos
fideiuſſores idoneos.ff.de mu.& ho. l. prætor.§. debitor. an
ergo tempore ordinationis quilibet poſsit opponere con-
tra eos iſtam excep.& hoc verum, ſi adminiſtrauerunt bona
pupillorum,vel abſentium:ſed ſi præſentium,non admitten-
tur alii,præter ipſos, quorum adminiſtratores ſunt, nec ipſi
niſi infra tempus.c.1.de elec.lib.6.& fortè non ſolū impedi-
tur ordinum collatio propter rationem non redditam:ſed ēt
impediretur iſta de cauſa executio ſententiæ corporalis, vt
no.Bar.in l.ſeruus vni.ff.de leg.1. & l. ſeruus legatus.§. ſer-
uo.e.ti.& in l.ſi.§.1.de publi.per Bar.¶Sextò no.ꝙ iſti admi
niſtratores poſt redditam rationem debent poſtulari: ergo
non eligi.61.diſt.c.Oſius.de quo.s̃.de poſtu.c.vlti. & intelli-
ge,ꝙ debent poſtulari à iudice,ſub quo debent reddere rō-
nem.C.de epi.& cle.l.officialis.vocatis his, quorum negocia
geſſerunt,& quia ex promotione illorum lædi poſſunt, ar.ff.
de adopt.l.nam ita diuus.& de offi.archi.c.ad hoc.§. fi. & ſo
lus conſenſus illorum, quorum negocia geſta ſunt, videtur
ſufficere.64.di.c.quicūq;.gl.magna latius exordiendo mate
riam diſtinguendo proſequitur, qñ ratiocinijs obligati poſ-
ſint promoueri,vel non.& quia glo.proſequitur de obligatis
ad ratiocinia tm̄, quærit Io. An. quid de obligatis aliter,quā
ad rationem reddendam.pone enim, ꝙ aliquis eſt obligatus
cum iuramento ad aliquod ſeruitium,puta ad librum ſcribē
dum,an poſsit religionem ingredi,no.51.diſt.c.præterea. &
in ſpec.de ſta.mo.ver.29.Inn.ſuper hac rubrica dicit, ꝙ obli
gatus ſeruire, ſcribere, vel ciuitatem regere:ſi non in frau-
dem obligationis, ſed ſola Dei charitate religionem ingre-
ditur,valet ingreſſus: quia qui ſpiritu Dei ducitur &c. de re-
gu.cap.licèt. hoc autē caſu quomodo ſatisfiet creditoribus,
quibus ſcribere,vel ſeruire tenentur? dicit ipſe, ꝙ ſatisfit de
bonis,quæ habebant tempore ingreſſus, vel poſtea obuene-
runt.19.q.3.c.ſi qua.& de epiſ.& cle.l.Deo nobis.§.1. & ca
ſu quo tenentur ad factum (vt ſcribere, vel aliud opus face-
re)ſalua regula,& officio non neglecto,ſatisfaciet de illo, ar.
91.diſt.c.clericus. an autem de operis ſuis debeat deducere
primò expenſas,ne ſit monaſterio oneroſus. tenet Hoſtiē. ꝙ
non, ſaluo eo,quod no.in ſumma.& vide quod no. 50.diſt.
c.legem.& dicto c.quicunq;. ¶De obligatis autem cauſa pi
gnoris,& de filijs vſurariorum, & de eo,qui iurauit ad tem-
pus ſoluere,vel facere: an ordinari poſsit, vel profiteri, not.
Hoſt.in ſumma e.c.§.peuul.& vlti. ¶Vltimò Ioan.And. hic
plenè diſputat quæſtionem vulgarem de laico, qui poſt con
uentionem coram ſeculari iudice efficitur clericus: an iu-
dex ſecularis, non obſtante clericatu ſuperueniente, poſsit
contra eum procedere. ſuper hoc recitat multorum opi. &
primam Goff. quam ponit.s̃.de reſcrip.c.eam te. qui arguit
primò ex multis iuribus, ꝙ ſtatus mutatio non liberet iſtū,
quo minus poſsit conueniri corā iudice ſeculari, poſtquàm
obligatio erat contracta.ff.de iuriſ.om.iudi.l. cum quędam.
54.diſt.c.ex antiquis. & c.frequens. & c. ſi ſeruus. & de di-
uor.c.gaudemus.in fi.In contrariū allegat.c. ſi quis iam tran
ſlatus.21.q.2.50.diſt.c.ferrū.& l.non diſtinguemus.§.ſacer-
dotio.de arbi.de vaca.mu.l. penul.§. vlt.cum ſimi.& in ſum-
ma huius ti.tenet idē Gof. ꝙ coram primo iudice conueniri
poſsit.Idem Vin.dicens, ꝙ etiā iudex laicus exequetur ſen-
tentiam. ita no.in c.at ſi clerici.j̃.de iudi. per l. ſi quis poſtq̃.
ff.de iudi.& de foro comp.c.propoſuiſti.vbi idem tenet Ho.
Idem determinauit Bar. Brix. 3.q.c.venerabili.Et pro iſto-
rum opi.facit l.2.in prin.de excu.tu.ff.de adul.l.diem.§.1.&
de epiſ.& cle.l.officiales.¶Secūda fuit opi.Io.de Deo.diſtin
guentis in rub. de priui. cle.in fi. vbi dicit, ꝙ prædictorum
opi.eſt vera in ciuili. ſecus in criminali.6. q.1.c. de perſona.
cum ſimi.¶Tertia eſt opi. quorundā tenentium totum con-
trariū indiſtinctè, ſcilicet ꝙ nullo modo factus clericus poſ-
ſit conueniri coram iudice laico ſuper delictis, vel obligatio
nibus primò contractis,per dictum §.ſacerdotio.& de re mi
li.l.qui cum §.reus.& de accu.§.hos accuſare.§. hoc benefi-
cio.& de excu.tu.l.idem Vlpianus.& l.ſpadonem.& l.iuriſpe
ritos.eo.ti.Item quia lite pendente deuenit ad caſum, à quo
non poterat inchoari,ergo &c.vt no.in reg.factum legitimè.
de reg.iur.lib.6. ¶Item ſi fugiens ad eccleſiam habet immu
nitatem,vt j̃.de immu. ec. c. inter. multò magis clericus fa-
ctus vocatus in ſortem Domini. Item declinatoria nouiter
orta poteſt opponi poſt litē conteſt.ſed iſte eſt de illis, ergo
&c.pro hac parte facit 14.quæſt.6.c.comperimus.& hoc te-
net Phi.infra de fo.compe. c. vlti. & ibi Fran. Vercel. & pro
hac parte bis fuit Bononiæ diſputatum, & determina-

tum.& placet idem Archi.11.q.1.c.1.propter ordinem impſ-
ſum,pcipuè vbi de pœna corporali agitur.¶ Quarta eſt opi.
aliorum dicentium,quòd proxima præcedens opinio eſt ve-
ra.ſ.ꝙ factus clericus conueniri non poſsit coram iudice lai-
co de delicto ante commiſſo,vbi bona fide cauſa reipublicæ
non poteſt accuſari:ſed ſi in fraudem bene poteſt.& hãc opi.
tenet Dy.in l.idem Vlpianus.ff.de excu. tu. præſumitur autẽ
fraus,ſi iam erat accuſatus,vel in crimine deprehenſus,ar.de
reb.eo.q mor.ſi.cõſci.in l.ſi.& de renũ.l.ſi.¶ Quinta eſt opi.
Gul.qui tenet partem primam,& ſecundam in Spe.tit.de re-
conuen.in prin.¶ Sexta eſt opinio Io.An.hic, ꝙ in ciuili, vel
criminali factus clericus non poſsit perſonaliter diſtringi
per iudicem ſecularem,vt capi, & in carceribus detineri : vt
ſic clericatus ſuperueniens exemerit perſonam quò ad om-
nem manus iniectionem,vel diſtrictionem.Sed realis execu-
tio fieri poterit per iudicem ſecularem,qui inchoauit: vel ſic
clericatus ſuperueniens non exemerit cãm à iuriſdictione iu
dicis laici quò ad ipſius proceſſum,& inſtantiam finiendam,
& realiter exequendam.& quæ dicta ſunt de clerico, hñt lo-
cum in profeſſo.ad hoc facit de pœni.di.1.c. his auctoritati
bus.& quæ dicta ſunt de perſona,, perſonali diſtrictione non
ſpectante ad iudicem ſecularem,non habent locũ, qñ in car
cere ſecularis iudicis exiſtens ibi profiteretur, vel ordinaret.
quia hic eſt præuenta cauſa, & perſona , & poſſet contingere
deluſio iuſtitiæ.ad hoc adducit Io.And.no.per eum.j.de cel.
miſ.c.ſanè.ſuper ver.apud oẽs.de iſta q. vide etiam plenè per
Bar.in l.1.ff.de pœnis.vbi dicit,ꝙ prædicta ſunt vera in veris
clericis,& religioſis.ſecus in militibus Gaudentibus, vel Be-
chetis.quia iſti propriè non ſunt perſonæ eccleſiaſticæ,& ha
bent accidentia ſine ſubiecto.& eſt potius quædam apparẽ-
tia in habitu,quàm exiſtentia , & realitas in effectu. ita dicit
Bal.in l.officiales.C.de epi.& cle.pro quo dicto facit c.quan
to.de conſue.& vide in d.l.officiales.plenè per eum,qui ſen-
tit idem,quod Ioan. An. in ſubſtantia: licèt clarius per Old.
conſ. quarto.

De corpore vitiatis.

VIſo de impedimento obligationis ad ra
tiocinia,de impedimento corporis videa
mus.habetur.55. diſt. per totum. & diſt.
49.huic rubricæ conuenit de cle.ægro.&
c.inter cañ. de ele. vbi de eo , qui laborat
morbo epileutico non confirmando.

SVMMAE.

1 *Amiſſio partis digiti non impedit ordinandum.*
2 *Duellum cenſetur graue delictum.*

DE presbytero. Presbyter, qui in duello digiti
partem amiſit,ex diſpenſatione ſui epiſcopi põt
in ſuo ordine miniſtrare.ponit factum,de quo reſpondet, il-
lud aggrauans, ibi[reſpondemus.] ¶ No.primò de duello,
quod eſt hodie reprobatũ , & omnis purgatio vulgaris.2.q.
5.c.conſuluiſti.& c.ſc.& de purga.vulg.per totum.¶ Secun-
1 dò no.ꝙ amiſsio † partis digiti non impedit ordinandũ. &
non intelligas de pollice, vel de indice,ſecundũ Hoſt.j.eo.c.
ſi.& intellige,ꝙ non poteſt celebrare ſolemniter ſine ſcanda
lo. In priuato ergo poſſet eũ permittere celebrare.j. de cle·
pe.c.tuæ.Item an ſit futurum ſcãdalum,necne,recurritur ad
2 arbitrium epiſcopi.j.c.proxi.¶ Tertiò no.ꝙ duellum †repu
tatur graue delictum,& tñ poteſt eps̃ diſpenſare.50. di.c.nõ
confidat.& j.e.c.ſignificauit.ſuper vlt.glo.per Io.An.cũ cor-
pore aũt vitiatis non poſſet eps̃ diſpenſare , vt d. c.ſignifica-
uit.& in c.non confidat.prælleg. ¶ Opponit glo. de can. ſi
poſt acceptum.51.diſt.So.vt in ea.Hoſt.hic dicit,ꝙ ſi quis ſe
defendendo,vel ſociũ, gladium ſumpſerit, dũmodo homici-
dium,vel membri truncatio non interuenerit,tutus eſt.quic-
quid dicatur per decret. dilecto.j.de ſent.excom.lib.6. tunc
enim probabiliter videtur poſſe homicidium excuſari.de ho
micidio.c.2.& in cle.ſi furioſus.

SVMMAE.

1 *Filius canonici promoueri non debet.*
2 *Oculum maiorem habens,quàm alius ſit,an impediatur ordinari.*

CVm de tua. Habens in oculo ma-
culã,quæ inducit ma-
gnam deformitatem, etiam ad epiſcopatum po-
terit promoueri. Et primò ponit duos obiectus contra ele-
ctũ.Secunda ibi[verum] circa vtrãque prouidet. ¶ No.pri-
1 mò,ꝙ filius † canonici promoueri non debet.& aduerte, q̃a
canonicus poteſt eſſe maior ſeptẽnio. & ſic in minoribus , vt
in c.ex eo.j.de ele.li.6. ergo patet, ꝙ filius canonici eſt illegi
timus:vñ nõ legitimat̃ per ſequens mr̃imonium cũ cõcubina
cõtractũ.cuius contrariũ diſputauit Io.An.vt patet in reg.ſi-
ne culpa.Sed aliter Ry.Ma. ¶ Secundò no.an macula impe-
diat promouendum,cõmittitur iudicis arbitrio.dicit Ia.Bal.
ꝙ ſi macula ſine ſubtili inſpectione ſe offert viſui , facit irre-
gularitatem:aliàs non. ¶ Tertiò no. ꝙ ſuper obiectione de-
fectus in iudicium deducta poteſt ſuperior diſpenſare lite
pendente.de quo dic, vt no. s̃. de elec.c.dudum.& intellige,
ꝙ cum electo in epiſcopum ſolus Papa diſpenſat, ſecundùm
Inno.& Hoſt.de fil.presby.c.ſi.& facit quod no.Io.de æta.&
qua.c.à multis.& vide quod no.Hoſt.in ſumma de ſi.presby.
§.ſi.ver.vel dic,ꝙ nimia.&·ſe. ¶ Quærit glo. quid ſi quis ha-
2 bet maiorem † vnum oculum,q̃ alium, vel ambos eminẽtes.
dicit, ꝙ non impedit ordinandum , vt l. qui clauum. §. 1. de
ædi.edic.Io.An.dicit hoc relinquẽdum arbitrio iudicis.poſ-
ſet enim eſſe tanta eminentia,ꝙ impediret.idem Vin.j. eo.c.
ſi.facit quod no.Io.55.diſt.c.ſi quis infirmitate.Idem dicas,
ſi haberet ſex digitos in manu.de ædi.edic.l.Offilius.& hoc
verum,ſecundùm Vin. ſi non incommodatur vſus manus p
pter eos:aliàs erunt in redhibitione.ff.de ædi.edic.l. ſi bouẽ.
§.1.quid in lingua.diſtingue an perfectè loquatur,an non.ff.
eo l.ſi cui lingua. dicit Hoſt.ꝙ quicquid dicant leges,quæ cõ
ſiderant ſolum impedimentum vſus membri,vel augmentũ,
nos conſideramus diminutionem,deformitatem,& ſcanda-
lum.nam lex vetus tales repellebat , quæ moraliter exponi-
tur.49.diſt.c.1.

SVMMAE.

1 *Monachus dicitur Deo militare.*
2 *Iura aliquando fauent.*

EXparte. Sectus in cunabilis licitè promo
uetur.Et ſunt duę partes. primò
ponitur monachi petitio.Secunda ibi[ſanè]rñde-
tur,arguẽdo primò à prohibitis.Secũdò à permiſsis. ¶ No.
hic Io.An.ꝙ procœmio huius Decre.ſemper vtit̃ curia [ſanè
petitio]&c.& Hoſti.reprehendit nimiã ſolẽnitatem, quæ ſer
uatur in illa, vt quaſi videatur renouatus titu.C.de formu. &
auaritia illas formantium hoc inducit, cum deberet ſuffice-
re ſimplex facti narratio.de iudi.c.dilecti. ¶ Secundò not.ꝙ
1 monachus † ſicut clericus,dicitur militare Deo.s̃.tit.2.c.li-
2 bentius. ¶ Tertiò no. ꝙ quandoq; iura † magis ſubueniunt
in neceſsitate poſitis,quàm affectantibus, ſeu ſpõte ad actũ
proſilientibus.facit l.ſi fideiuſſor.§. ſi neceſſaria.ff. qui ſatiſ.
cog. & aliud in tribus tutelis coactè ſuſceptis , aliud affecta-
tis, vt ff.de exc.tu.circa hoc quærit Ioan. And. quid de beato
Marco,& quid de Origene, qui amputauerũt ſibi pollicem,
vt indigni eſſent ſacerdotio , vt in prologo Marci. dic illa
non

non trahenda ad cõſequentiã,vt no.55.di.c.ſi quis. ¶ Quar
tò collige, ꝙ exiſtens in cunabilis non dicitur habere iudi-
ciũ animi,& eſt ar.contra teſtimonium adulti,qui dicit ſe ali
quid vidiſſe in minori ætate:ſed ſi tũc erat doli capax , valet
eius teſtimonium,ſm̃ Lau.& Io.37.di.c.relatum.niſi eſſet ta
le factum,in quo à principio requireretur ætas perfecta,ſm̃
Ac.qui hoc no.ff.de teſti.l.3.§.lege.& ff.de teſt.j l.ad teſtiũ.
§.1.& in Spec.de teſte,§.1.ver.ſed nunquid pubes. ¶ Quin-
tò no.Ioan.An. quòd iſtos ſectos appellat l.ſpadones, quaſi
ſpata amputentur virilia.ita natum vocat caſtratũ,quaſi ca-
ſtè natum,& eſt differẽtia inter iſtos, vt patet.ff.de li. & poſt
hu.l.6.§.1.& de verb.ſign.l. ſpadonem. & re mili.l.qui cum
vno.vbi natus cum vno teſticulo,militare poteſt. ſed clerica
lis militia nec ſpadonem reſpuit , nec caſtratum: imò optat
Hoſti. & ego cum ipſo,ꝙ omnes clerici tales eſſent.ita dicit
Io.An.¶ Quęrit glo.quæ eſt ratio, quare iſti , qui ſe ſponte
abſcindunt, perhibeantur ordinari.dicit quòd multiplex.
Prima quia ſui homicida.Secunda,quia nimis crudelis præ-
ſumitur.Tertia quia alienum inuadit: cum non ſit dominus
membrorum ſuorum.Quarta,quia ille ſolus eunuchus pla-
cet Deo,quem facit non neceſſitas,ſed voluntas. 33.q.5.c.
tunc ſaluabitur.Quinta quia videtur Deum redarguere, ꝙ
plus in eo creauit,quàm ſit opus.35.di.c.ab exordio . Item
ꝙ ſi ſibi nõ parcit,mihi, vel tibi quomodo parcet? Et aliquę
ex prædictis rationibus inferunt , ꝙ ſi quis ex indignatione
traxit ſibi dentẽ,vel ſe grauiter vulnerauit,cẽſetur irregula-
ris.& idẽ ſi non mẽbrũ:ſed tm̃ partẽ amiſerit. 55.di.c.q par
tẽ.& hoc verũ,ſi amiſſio illius partis deformitatẽ gñret , vel
ſcandalum,vel reddat ipſum inhabilem ad officium exequẽ
dum.Inno.& Hoſti.circa iſtos, qui in ſe ſæuiunt vulnerãdo,
vel partem membri mutilando:ꝙ ſi de hoc eſt orta infamia,
non poſſint promoueri ſine diſpenſatione , ſi ſit notorium:
aliàs poſſint ſine diſpenſatione , ſi hoc occultum. no. etiam
Ioan.And.ꝙ ſi quis eſt abſciſſus , non habet neceſſe carnem
illam,vel puluerem reſeruare, vt dicunt vulgares.no.3.quæſ.
8.c.tria.

SIgnificauit. Sacerdos,qui ſine cauſa viri
lia fecit ſibi abſcindi,credẽs
inde mereri,de diſpenſatione epiſcopi ſuum officium
præter altaris miniſterium poterit exercere. Et in prima fa
ctum,& in ſecunda conditionale mandatum . Secunda ibi
[quo circa.] ¶ No.primò,ꝙ iſte credidit inde placere Deo,
vnde diſplicuit. hinc dicitur.

Diſplicet imprudens, vnde placere ſtudet.

¶ Secundò no.ꝙ iſte,qui ſe fecit abſcindi,non poteſt exerce
re altaris miniſterium,nec tãquã diaconus,nec tanq̃ ſubdia
conus.de cõſecra.di. 2.c.tribus.¶ Tertiò no. ꝙ põt eps̃ diſ-
penſare cum tali in officio ſacerdotali,præterq̃ in altaris mi
niſterio.ꝙ aũt aliud ſit ſacerdotis officiũ,q̃ altaris.dicit gl.ꝙ
eſt multiplex.ſ.baptizare,pœnitẽtiã dare.&c.ſuper hoc ad-
de quod no.50.di.c.qui ſub gradu.& 1.q.1.c.ex his.§.ex his
verbis.in gl.ſed cũ eps̃. ¶ Quærit vl.gl.an eps̃ poſſit cum iſto
diſpenſare propria auctoritate.videtur,ꝙ non,p hunc text.
qui dicit[auctoritate noſtra,& tua.]gl.tenet,ꝙ poſſit in alijs
officijs ſacerdotalibus,non in Miſſa . & hoc videtur placere
Hoſtien.quidam dicunt,quòd in caſu huius.c. poſſit eps̃ di-
ſpenſare:quia motus propter Deũ,licèt ſtultè. ſed Inn. plus
placet,ꝙ ſiue faciat ſibi abſcindi propter licitam cauſam,ſi
ue illicitam , ſemper ſit irregularis : ſed facilius diſpenſetur
cum eo,qui propter ſimplicitatem hoc fecit,& diſpẽſatur p
Papam,non per epm̃.50.di.c.nõ cõfidat.& hoc placet Gul.
Na.ſolus ergo Papa diſpenſat cum corpore vitiatis, vt no.In
no.in c.cum æterni.j.de re iudi.li.6.Hoſti. remittit ad ſum-
mam.eo.ti.

SVMMAE.

1 *Abſciſsio membri cauſa neceſſitatis non meretur pœnam.*

EX parte. Sacerdos , qui ex iuſta cã viri-
lia ſibi fecit abſcindi,poteſt, vt
prius,ſacerdotale officium exercere.¶ No. 1.ꝙ ab-
1 ſciſsio †ex cauſa neceſſitatis,non meretur pœnam. quia ne-
ceſſitas non arctatur lege.de reg.iur.in 6.c.neceſſitas. & fa-
cit ad.q.ſtatuti,ꝙ qui extraxerit ſanguinem in palatio , pu-
niatur maiori pęna : quòd barbitonſor , qui fleubotomauit
aliquem in palatio infirmum non puniatur:licèt ſtatutum in
diſtinctè loquatur.ad hoc facit l.penul.ff. ad exhiben. & ibi
de hoc per Doc.licèt enim nullus poſſit ſibi membra abſcin
dere,cum non ſit dominus membrorum ſuorum , vt l.liber
homo.ff.ad leg.Aqui.tamẽ propter ſanitatem corporis hoc
poteſt, vt hic.nam reſecandæ ſunt putridę carnes &c. Et no.
hic Inn.ꝙ non poteſt leproſus agere,niſi conſtituat procur.
ad hoc de iudi.c.intelleximus.

EXpoſuiſti. Mutilatus manu , ſi pro-
motus fuerit in abbatẽ,
ab abbatia deponetur.communis diuiſio.Secũda ibi
[nos igitur.] ¶ No. primò,ꝙ mutilatus manu non poteſt or
dinari. Idem ſi parte manus , ita ꝙ impediretur executio
officij,ſecundùm glo.aliàs ſecus.& idem dicit Hoſt. in par-
te linguæ,quæ non obſtat , vbi non impediat organum , vel
loquelam.nam balbus,vel blezus,& qui tardius loquitur,ſa-
nus eſt. vt ff.de ędi.edic.l.Offilius.§.ſi.& intellige hunc tex.ꝙ
eps̃ promouit iſtum in abbatem confirmãdo.de æta.& qua.
c.tuam.non autem ordinando :aliàs bene feciſſet eps̃ : ſecus
ſi perpendiſſet de carentia manus in benedictione manuũ.
ſed Ho.dicit,quòd per foramen cappæ traxit vnam manũ,
& eandem per idem foramen traxit reuolutam. & ſic dece-
pit epm̃.ex quo colligit Hoſt.ꝙ eps̃ debet diligenter videre,
& palpare ſingula membra ordinandi,memor prouerb.26.
Diligenter attende vultum pecoris tui. & quia quidam ha-
bent pedes ligneos,conſulit , ꝙ illum faciat diſcalciari, per
quæ caueat,cui talia cõmittat.24.di.c.qm̃.¶ Opponit gl. &
videtur,ꝙ quantuncunque iſte fuerit mutilatus,poſſit eẽ ab
bas,qui non remouetur ab abbatia,propter irregularitatẽ.
s̃.de æta.& qua.c. tuam.& 16.q.1.c.legi. Sol. vt in glo. quæ
tenet,ꝙ irregularis non poſſit eſſe abbas.Non obſtat c.legi.
quia non loquitur de abbate,ſed de monacho , inquantum
dicit,ꝙ non requiretur perſonæ regularis integritas.Ioan.&
Inn.dicũt,ꝙ non,propter irregularitatẽ, pp quã nõ remoue
tur abbas,ſecundùm eum:ſed remouetur propter peccatum
taciturnitatis , propter quod non habet executionem ordi-
nis ſic ſuſcepti.s̃.de renũ.c.niſi.§.perſonæ.tenetur enim pro
mouendus confiteri crimina , de quibus confeſſus eſt , vel
conuictus,vel aliàs ſunt notoria.50.diſtin.cap.ſi ille. ad alia
non tenetur:ſed ſecurius eſt, ꝙ confiteatur , & diſpenſetur,
vt vlterius accuſari non poſſit.nam aliàs poſſet. 24. diſtin.c.
ſi.Item ſm̃ Hoſtien.tenetur prodere illa, quæ poſt pœniten-
tiam impediunt ordinis executionem , quæ alle. in prælle.
cap.niſi.

THomas. Carens vngula pollicis, dummo
do ſit fortis in pollice,ad ſacer-
dotium licitè promouetur. hoc dicit . primò ponit
monachi caſum.Secundò conditionale mandatum,ibi[quo
circa.] ¶ No.primò,ꝙ textus iſte loquitur de pollice. qui ẽ
digitus groſſus,ſic dictus , quia inter ceteros pollet virtute,
& poteſtate.¶ Glo. magna aggreditur hic materiam tituli,
quando corpore vitiati poſſint ordinari, vel nõ.& diſtingue,
aut ſponte,aut iuſta cauſa interueniente timore lepræ, vel a-
lia.& ſi ob iuſtam cauſam , aut eſt ſequuta deformitas , aut
non, vt in glo.& nouella.

Sequitur Arbor Bigamiæ.

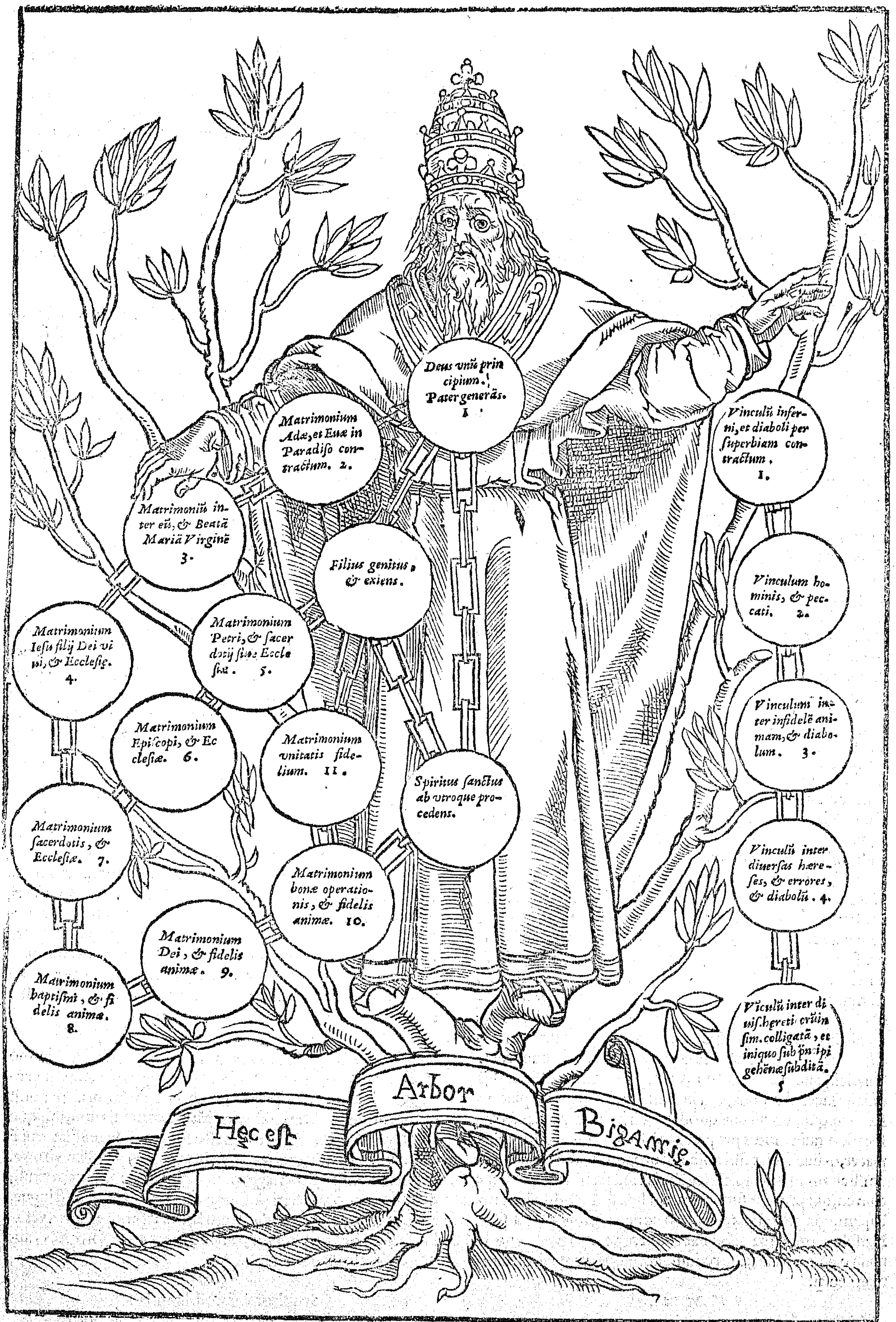

De Bigamis.

QVIA inter cæteras irregularitates bigamia reputatur, ideo &c. & quæ ſit ratio, quare bigamia reputetur irregularitas, no. quatuor rationes. 26. di. in ſumma. repetitur hæc rub. in 6. & conueniunt multa iura huius voluminis. &c.

VT Bigami. No. primò, ꝙ pœnitentes non poſſunt ad ſacerdotium promoueri. ſimiliter nec mariti repudiatarum, hoc eſt, dimiſſarum ob cãm fornicationis. 50. diſt. c. ſi quis viduam. Pe. dicit, ꝙ repudiata dicitur, quæ propter conſanguinitatem, vel aliam iuſtam cãm iam cognita dimittit. & de maritis ancillarum no. 34. diſt. c. ſi quis viduam. & quæ ſit ratio, ibi vide, & no.

SVMMAE.

1 *Ordinantes bigamos priuantur poteſtate, & officio ordinandi.*
2 *Pœna bigami ordinati.*
3 *Superior cum ordinatore bigamum diſpenſare poteſt.*

SVper eo. Cum bigamo, qui ordinatus eſt ad ſacros, non diſpenſatur. & ordinator priuabitur poteſtate ordinandi, niſi cum eo
1 fuerit diſpenſatum. ¶ No. primò, † ꝙ qui ordinant bigamos, priuantur poteſtate, & officio ordinandi: non ergo poterunt
2 epiſcopalia exercere. de ordi. ab epiſcopo. c. 1. ¶ † Secundò no. pœnam bigami ordinati: quia ordine ſunt priuandi. quod expone, & executione ordinum. recipiunt enim bigami caracterem, vt dicit glo. ¶ Tertiò no. ꝙ cum ordinatore facilius diſpenſatur, quàm cum ordinato. quia in ordinatore fuit culpa: ſed in ordinato eſt culpa, & irregularitas. & ſic ſoluitur contra de c. 2. ad fi. de tranſla. ¶ Quartò no. ꝙ contra Capitulum diſpenſare non licet. prohibet enim Apoſtolus bigamos ordinari. ad Thymo. 1. & primæ ad Thy. 2. c. vtrùm autem habeat hoc locum in Papa: vt contra Apoſtolum diſpenſare non poſsit, tenet glo. magna in fi. ꝙ poſsit: ſed non epiſcopus. de quo no. 39. diſt. c. lector. Et caſus, in quibus Papa diſpenſare non poſsit, no. Spec. in titu. de lega. in tractatu diſpenſationum. §. nunc. ver. vlti. epiſcopus verò cum verè bigamo non diſpenſat in ordinibus, etiam in minoribus, per c. 1. ꝟ. eo. lib. 6. & ibi per Fran. Vercel. & vide per Hoſt. in ſumma huius titu. §. fina. & hic tenet, ꝙ poſsit Papa cum bigamo diſpenſare. quia irregularitas, quæ prouenit ex bigamia, non procedit de iure naturali, ſed poſitiuo. quod patet; quia verum ordinem recipit, vt prædixi. quod non eſſet, ſi id eſſet de ipſius eſſentia. circa illa verò, quæ ſunt iuris poſitiui Papa multum poteſt, vt no. Io. And. ꝟ. qui fi. ſint legi. c. per venerabilem. ſuper glo. 2. Nico. tñ Turioſus dixit, & malè, ꝙ non plus recipiebat ordinem, quàm aſinus. quod non placet, vt dixi. ¶ Quintò no. ꝙ cum ordinatore bigami poteſt ſupe-
3 rior † diſpenſare. & pro ſuperiore intellige Papam, maximè ſi crimen eſt notorium, ſecundùm Hoſtien. qui hic dat pro regula, ꝙ in omni caſu, in quo meretur epiſcopus depoſitionem, ad ſolum Papam ſpectat diſpenſatio, ad quem ſpectat depoſitio. 3. q. 6. c. quamuis. & c. multum. & c. dudum. eius. n. eſt ſoluere, cuius eſt ligare. de ma. & obe. c. cum inferior. de tranſla. c. 2. & ſic non obſtat, ꝙ poſſet obijci, Papã id ſibi nõ reſeruaſſe. de ſenten. excõ. c. nuper. pro Hoſt. facit de temp. ordi. c. literas. & c. dilectus. ¶ Quærit gl. quæ incipit. no. quot modis dicatur bigamus. dic, vt in ea. & 32. diſtin. c. nemo. & Goff. in ſumma huius titu. §. item pone. & per Hoſt. in ſum. eo. titu. §. 2. & 3.

DE bigamis. Bigamus vxore viuente, vel mortua, non ordinatur. hoc dicit.

SVMMAE.

1 *Papa in dubia quæſtione arguit ad vtrãq; partem.*
2 *Bigamus aliquando quis non eſt: & tamen cenſetur tanquàm bigamus.*

SVper. Qui mortua vxore promotus ad ſacros cum ſecunda de facto contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt bigamus nõ ſit. hoc dicit. Et primò ad caſum propoſitum allegat pro vna parte. ſecundò pro contraria. tertiò ſoluit. ſecunda ibi [licèt
1 obuiet.] tertia, ibi [licèt autem.] No. ꝙ Papa † in dubia quæſtione arguit ad vtrãq; partem, quia ſuper dubitabili debet lex fundari, & in dubio intelligi. vt l. quod Labeo. ff. ad Carbo. & l. 1. in fi. ff. ad mu. ¶ Secundò no. quandoq; non attenditur iuris effectus, ſed intentio, vt in caſu noſtro: vbi punitur conatus, etiam non ſecuto effectu. Item ſi mulier contrahit infra tempora luctus, notatur infamia de iure ciuili: licèt matrimonium non teneat, vt l. quid ergo. §. 2. ff. de his, q no. infa. Idem in eo, qui curauit corrumpere ſeruum, licèt non corruperit, vt l. ſi quis ſeruo. C. de fur. punitur ergo affectus, licèt non ſequatur effectus, vt ibi. & per Cy. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de epi. & cle. In contrarium tamen faciunt multa iura, quibus cauetur, ꝙ non ſufficit fieri de facto, vt l. 1. §. fi. ff. quod quiſq; iur. ibi [quid enim obfuit conatus, cũ iniuria nullũ habuit effectum.] ad idem l. hæc conditio. ff. de cõdi. & demon. vbi conditio, ſi nupſerit, intelligitur de iuſtis nuptijs, non iniuſtis, vel immaturis. Et hæc materia, an ſufficiat, ſi fiat de facto. põt intelligi multis modis. aut. n. q̃ris quò ad delicti punitionẽ. & loquit̃ hic, & d. l. ſi quis ſeruo. aut quò ad pœnæ deſcendentis ex contractu cõmiſsionem. & dic ꝑ Cy. in l. ea quidem. C. ſi man. ita fu. alie. & l. quidam cum filium. de ver. obli. aut quò ad pœnæ euitationẽ. & dic, vt l. mulier. de condi. inſti. & l. continuus. §. cum quis. ff. de verb. obli. per Bar. & tangit Bal. in l. vbi pactũ. C. de tranſac. Secundò ꝙ cũ ex vna p̃te verſat̃ veritas, ex alia opinio, eſt veritas p̃ferenda. & ſic opinio veritati p̃fertur. de quo multa iura pro & cõtra. in gl. cui adde aliã. ꝟ. de do. inter virũ & vxo. c. plerũq;. vbi diſputat, an ſi manente matrimonio putatiuo mulier retenta in figura matrimonij fornicetur, perdat dotem: ſicut ſi fuiſſet verum matrimonium. veritate. n. conſiderata, videtur ꝙ nõ; quia nõ eſt matrimonium: ſed attenta opinione vr̃, ꝙ ſic propter effectum cum opere ſubſecuto. Et hãc partem tenet ibi glo. ꝓ qua optimè l. 3. §. 1. ff. de dona. inter vi. & vxo. vbi donatio prohibita inter virum, & vxorẽ, intelligitur etiã prohibita in matrimonio reprobato à iure: ne ſit melior eorum cõditio, qui deliquerunt. & faciunt hęc ad q. ſi quis interficit nõ legitimè exbannitũ: an puniatur, vel ſit tutus vigore ſtatũti ꝑmittentis exbannitũ occidi. de qua per Bar. in l. ſi. ff. de adul. facit etiam. ad q. an teſtis, cuius dictum nõ valeat (quia fortè non iurauit, vel parte non citata) poſsit ſi falſum depoſuit, accuſari de falſo, de qua per Bar. in l. ſi quis legatum. ff. de fal. & eadem eſt q̃õ in notario, qui fecit falſum inſtrumentũ carens ſolemnitate, tangam. ꝟ. ¶ Tertiò no. rationẽ deciſionis. nam quãtũ in ipſis fuit, matrimoniũ contraxerunt: licèt matrimoniũ fuerit nullum. & intellige, ꝙ fuit nullum, propter conſanguinitatem, votum, affinitatem, vel aliã ſimilem cãm. omni. n. caſu contractum de facto, carnali copula ſubſecuta, inducit bigamiã: vnde ſi habens vxorẽ legitimam, illa mortua contrahit cũ ſcd̃a: ſi non tenet iſtud ſcd̃m m̃rimoniũ, nihilominus bigamus eſt cẽſendus. ſed nunquid eſt hoc verũ, ſiue iſte bona fide, ſiue mala cõtrahat cũ iſta ſcd̃a. Archi. tenet, ꝙ ſi ignorabat defectũ, nõ incurrit bigamiã. & intelligit hũc tex. in illo, qui fuit in culpa. & ita no. 34. diſt. c. cognoſcimus.

mus.& eo.tit.c.vno.lib.6.Io.An.tenet hic contrarium. & dicit, ꝙ ſatis eſt, ꝙ habuerit affectum coniugij. & iſte affectus conſideratur cum opere ſubſecuto. pro hoc facit, quia publica honeſtas inducitur ex matrimonio: quod non licet, dummodo teneat ex conſenſu. j̃.de ſpon.c.vno.lib.6. ergo idem in iſto matrimonio carnali copula conſummato. nam bigamia etiam ex actu meritorio qn̄q; contrahitur. j̃. de ſpon.c.
2 inter opera.¶ Quartò no. † ꝙ qn̄q; quis non eſt bigamus, & tanquàm bigamus eſt cenſendus. ſic quandoq; quis non eſt fur, tenetur actione furti, vt not. in l. ſerui, & filij de fur. & C.eo.ti.l.ſi quis ſeruo.licèt enim non ſit bigamus ſecundū iuris regulas: tn̄ eſt bigamus fictione iuris, & ex mente: vnde pœna legis tales amplectitur.ff.de adul.l. hæc verba.cum ſi. glo.tertia tractat, vtrū puniatur affectus, ſi non ſequitur effectus.de qua materia plenè per Cy.C.de epiſco.& cle.alia gl. magna, quæ incipit hic collige. tractat materiam, an opinio præferatur veritati: vel veritas opinioni, allegat iura pro, & contra.& dic, vt l.is, qui putat.ff.de acqui.hære.& aptat iſtud generale ad materiam vltimarum voluntatum, puta ſi inſtituo quem credo liberum, cum ſit ſeruus: vel ecōtra ſeruum, cum ſit liber, cui acquirat, an vt teſtator putauit: an verò, vt veritas ſe habebit.de quo dic, vt l.cum proponas.C.de hære.inſti.& l.paterfa.ff.eo.tit.& l.cum quidam. de iure delibe. Io.And.ponit hic verſus, in quibus ſcilicet opinio præferatur veritati.

Teſtamenti fauor, odium, ſententia, proles.
Ex iſtis cauſis præfertur opinio veris.

facit l.Barbarius.de off.præ. In materia verò maliuolorum, an præferatur opinio veritati: vel veritas opinioni. diſputat de hoc Io.An.queſt.de illo, qui interfecit clericum bānitum à iudice ſeculari, qui laicus putabatur, an occidens excuſet à pœna. hanc quæſtionem ponit in reg.quod quis.de regu.iur. lib.6.& dicta l.ſi.ff.de adulte.& procedit iſta quæſtio, quando non putauit delinquere. quid ergo ſi putabat minus delinquere, quàm fecerit, puta vulnerare, & occidit: vel vulnerare laicum, cum eſſet clericus: vel inferre iniuriam patrifamil. cum eſſet in alterius poteſtate: vel comburere vnam domum, & combuſsit plures: an, vt cogitauit, an verò ſecundùm euentum, & rei veritatem debeat condemnari. dic per Bar.in l.diuus.ff.de ſic.vbi pulchrè diſtinguit.

DEbitum. Qui cōtraxit cum virgine, licèt prius ab alio fuerit deſponſata, bigamus non cenſetur. Et primò ponit rationes: vltimò reſpondet, ibi [vnde is.] ¶ No. ꝙ in matrimonio repræſentatur ſpiritualitas tam in conſenſu, quàm in carnali copula, quæ ſubſequit̄. quæ copula, vt deſignet vnionem, debet eſſe cum virgine: quia Chriſtus ad hanc vnionem faciendam elegit ſibi virginem. & ideò vxor ordinandi debuit eſſe virgo. ¶ Secundò no. ꝙ deſponſata, copula non ſecuta, non poteſt propriè dici vxor. quod facit ad quæſt. no. j̃. de iureiuran.c.quemadmodum. reliqua, quæ poſt glo.ponit hic Ioan. And. vide per te. ſunt enim magis theologica, quàm legalia.

S V M M AE.

1 *Matrimonium vbi non eſt non cadit bigamia.*
2 *Concubinarius promoueri non prohibetur.*

QVia circa. Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus nō eſt. cōmunis diuiſio. ſecūda ibi [ad quod.] ¶ No.
1 ꝙ vbi non eſt matrimonium, † ſed concubinatus, ibi non cadit bigamia. fornicatio enim eſt res execrabilis. non ergo poteſt vllam ſignificationem inducere alicuius rei ſacræ. vn̄ ibi per iterationem non deficit ſacramentū, quod reſpicit huius tit. prohibitio, ſecundū Hoſt. ¶ Secundò collige, ꝙ crimino-
2 ſus, vt eſt concubinarius, † non prohibetur promoueri: cuius contrarium dixit Hug.& malè. quod dic, vt s̃.de tempo.ord. c.ſi. ¶ Tertiò no. ꝙ cum concubina contrahitur ſimplex fornicatio. quod eſt verū cum laico ſoluto, & etiam cū conſtituto in minoribus. in diacono, & ſubdiacono duplex. in presbytero triplex. vnde dicit Abbas, ꝙ licèt coniugatus fortè plus peccet extra coitum vxoris, quàm clericus in maioribus. ad qđ. j̃. de vita & ho. cleri.c.clerici.ad ſi. in conſtituto in ſacris hoc non credit. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ cum concubinis non contrahitur bigamia. contra. nō debet plus habere luxuria, quàm caſtitas. & non debent eſſe melioris conditionis ſtulti, quàm periti, vt in iuribus alleg. in glo.& j̃.de præben.c.eū qui.lib.6. Sed hoc modo plus punitur quis ſecundas nuptias contrahendo, quàm plures concubinas ſucceſsiuè illicitè retinēdo. So. vt in gl.& in c.fraternitatis.34. diſt. & patet ratio s̃. in primo no. ¶ Secundò oppo.& videtur, ꝙ vbi non eſt matrimonium, contrahatur bigamia. s̃.eod.c.nuper. So. licèt ibi non ſit matrimonium, eſt tn̄ figura matrimonij. in concubinatu non eſt matrimonium, nec figura. probatur optimè iſta ſolu.ff.de do.inter virum, & vxo.l.3.§.1. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ cum iſto concubinario poterit diſpenſari.& ſic innuit, ꝙ ſit neceſſaria diſpenſatio. ſed contra. s̃.de tempo.ordi.c.ſi. Sol. ſecundū Hoſt. & Ab. ibi in occulto peccatore, cuius occulta irregularitas per ſolam pœnitentiam aboletur. hic verò loquitur de publico, notorio, & famoſo. Idem no. Io. An. j̃.de cle.coniu. c. ſanè. & debet ſibi cauere iſte notorius, ne ſic ſuſpenſus celebret, per illa, quæ no. Io. An. j̃. de coha.cleri.& mulie.in c.nr̄a. & de cle.excom.mi.c.ſi. cōclude ergo, ꝙ occultus concubinarius per ſolam pœnitentiam, vel eius partem reſtituitur priſtino ſtatui: ſed notorius poſt pœnitentiā, & diſpenſationem, niſi prius irregularitatē incurrerit. & collige ex hoc tex. coniuncto ſupraſcripto, ꝙ legatus poteſt diſpenſare cum talibus. ¶ Quęrit Io. An. ſi ep̄s in retinendo cōcubinas publicè deliquerit, an poterit diſpenſare metropolitanus, vel ſolus Papa. videtur, ꝙ nō poſsit alius, q̃ Papa: cum hoc crimen inducat depoſitionē. 25.di.c.primū. aliàs ad hoc facit quod no. Ioan. An. s̃.c.2. Alij dicunt, ꝙ metropolitanus poterit diſpenſare, vt hic. & j̃. de iudi.c.at ſi clerici. Et hoc vr̄ tenere Hoſti.& remittit ad no. de elec.c.cum in cunctis.

A Nobis. Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit: licèt bigamus non ſit. h.d. Cadunt hic illa, quæ dixi s̃.c.nuper. & eſt diuerſitas in facto, ibi enim non tenuit matrimonium cum ſecunda: q̄a erat ligatus primæ. hic verò non tenuit: quia erat prorſus inhabilis ad matrimonium contrahendum. ¶ Quærit Ioan. An. quid ſi conſtitutus in minoribus contrahit cum vidua: an ſit exemptus omni priuilegio clericali. videtur, ꝙ ſic, per c.quicquid.84.diſtin.& ita determinatur hodie in c.1.j̃.eod.lib.6. In caſu tamen huius cap. in quo non tenuit matrimonium, omne priuilegium retinebit.81.diſtin.c.dictum.& 50.diſtin. c.ſtudeat. aliàs contra. de vita & ho.cleri.c.ſi. ¶ Secundò quærit, vtrùm cum iſto bigamo poſsit epiſcopus diſpenſare. tenet ꝙ non, ſed ſolum Papa, & Innocen. quartus cum quodam monacho diſpenſauit. quid ſi maritus virginis non ſeruauit ei fidem. Itē quid ſi poſtquàm cognouit vxorem adulteram, fecit ſe ordinari. & quid, ſi quis contraxit cum corrupta, credens contrahere cum virgine. & quid ſi quis contraxit cum corrupta, & ante carnalem copulam duxit virginem, quam cognoſcit. Item quid ſi pendente lite ſuper accuſatione adulterij, ad mandatum eccleſiæ ipſam cognouerit. Remittit Hoſtien. ad ſummam eod.tit.§.pen. ver. ſecundò quęritur.

De clericis peregrinis.

QVia inter eos, qui ab ordinibus prohibentur, arcentur & peregrini. Ideo &c. habetur de materia.71.diſ.72.& 73.per totum.98. diſt.per totum.9.q.2. cōgruit rubri.de cle. non reſi.c.fraternitati. Qui dicantur hic peregrini. & quare non admittantur indiſtinctè. & quæ ſit differentia inter hunc ti.& titu.de peregrinantibus. j̃.remittit Hoſti. ad ſummam eo.titu.

S V M M AE.

1 *Ignoto cum literis venienti, an ſit fides adhibenda.*
2 *Literis ſigillatis cum quinque ſigillis, an ſit fides adhibenda.*
3 *Clerici ignoti non debent ſtatim recipi ad diuina.*

TVa nos. Vltramarini, & alij valde remoti ordinationem ſuam probare debent per quinq; epiſcoporum ſigilla. & ſunt duæ
1 partes, conſultatio, & rn̄ſio. ¶ No. primò † an ſit credendū ignoto cum literis venienti. nam ſi habetur notitia de veritate literarum, præſumitur qui defert eſſe ille, qui in literis reperitur ſcriptus, ſi ſe aſſerit ipſum eſſe. ad hoc.l. ſi qua per calum.C.de epi.& cle.l.ſi procura.abſen.ff.de procu. non eſſet ergo efficax exceptio contra eum. tu non es ille, de quo ſit mentio in literis. ¶ Secundò no. cum eſt incertum de literis, & perſona quid iuris. oportet enim tunc probari p̄ quinque ſigilla. quid ſi inſtrumentum notarij producitur de longinqua regione, & negetur, ꝙ ille ſit notarius, qui ſcripſit. dic in Spec.de inſtru.edi.§.reſtat.in ſi. primæ colum. ver. quid ſi producitur. & per Azo.in ſumma Authen. de fide inſtru. & per Cy.de fide inſtru.c.comparationes.ad ſi.& per Io. An.in c.1.j̃.de fide inſtru. vbi prædictę remiſsiones. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ ſtatur literis ſigillatis cum quinque ſigillis. licèt ſigilla ſint incognita. & iſtud eſt ideo, quia tractatur de modico p̄iudicio: aliàs non crederetur literis, niſi per collationem ſigillorum, vel aliàs legitimè probaretur in Authen. de inſtru. cau.col.6. Idem in ſigillis teſtamenti dicimus: quia debent legitimè recognoſci: aliàs non daretur fides teſtamento, vt ff. quemad. teſta. ape. l. ſed ſi quis ex ſignatoribus. & l.2. §. ſi dubitetur.eo.titu. ¶ Quartò no. de iſtis literis commendatitijs, quorum quot ſint ſpecies, no. Inno.& Ho. Io. An. remittit ad no. per eum in c.fraternitati. j̃.de cler.non reſi. & quis iſtas literas commendatitias dare poſsit, dic vt j̃.de temp.or
3 din.c.nullus.lib.6. ¶ Quintò no. ꝙ clerici † ignoti non debēt ſtatim recipi ad diuina: ſed debent retineri aliquanto tempore in ſuſpenſione, vt dicit tex.& expone [ſuſpenſione] .i. probatione, vel quò ad alios, vt no. j̃.de vi. & ho. cle. c.ſina. non enim ſunt ſuſpenſi ab homine, vel à iure. nam ſi eſſent, nō diſpenſaret niſi Papa.11.q.3.c.ſi quis epiſcopus. & j̃. de re iudi.c.1.lib.6.& tamen cum iſtis diſpenſat epiſcopus. j̃.e.c.ſi. cum deprehenſo autem in publico crimine (cum celebrare non poſsit) quis diſpenſet, ſi celebret. tenet Io. An. ꝙ epiſcopus. nam ſecundùm quoſdam.c.ſi quis epiſcopus, loquitur in ſuſpenſo ab homine, non à iure. quod dic, vt in c. ſi celebrat. j̃.de cle.excom.mini. ¶ Quærit glo.2. quare requiruntur tot ſigilla ad probationem. dicit glo. propter dubium ſigillorū. Si enim eſſet certum, vnum ſufficeret, vel etiam alia, arg. j̃.c. tuæ. quod dicit glo. de vno ſigillo, intelligit Io. And. de ſigillo ordinatoris: ſecus de alio teſtimoniali. nam tunc requirūtur quinque. & aduerte, quia tex. iſte non dicit, ꝙ aliquis ex iſtis epiſcopis fuerit ordinator. ex quo videtur probari, ꝙ p̄ quoſlibet bonos prælatos poteſt conſtare de ordinatione, ar. j̃.e. c.inter quatuor. vbi non ſolū per literas, ſed per alia argumēta pōt conſtare de ordinibus: vt poſsint licitè promoueri, & celebrare. Et aduerte quia illud, quod hic dicitur de quinq; ſigillis incognitis, intelligitur, ꝙ de ipſis habeatur aliqualis notitia, ſaltem per famam, ſecundū Inno. nam aliàs mille nō ſufficerent ſine aliquali notitia, ſecundū Ioã. qui hoc no.98. diſt.c.1. licèt h. dixerit quinque incognita, ſiue ignota ſuffirere: quia citius falſatur ſigillum vnius, quàm plurium. & eſt ſimile in teſtibus, qui ideò requiruntur plures, vt falſitas euitetur. C.de fideicommiſ.lib.l.ſi. ſed hæc ratio non placet Hoſtien. quia falſitas plurium ſigillorum poteſt cāri ab initio: quia qua ratione falſat vnum, poſſet falſare mille: ſed non ita in teſtibus. quia veritas, vel falſitas teſtium procedit diſtinctè à quolibet de per ſe. vnde ſcribitur Prouer. 29. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur ſcelera. dic ergo ſecundū Hoſt. vt dixi. s̃. ꝙ requiritur aliqualis notitia de ſigillis, vel per vnum teſtem, vel notitia vnius ex eis, vel per alias probabiles coniecturas. ¶ Quærit Ioan. And. quando poteſt quis ordinari ab alio, quàm ab epiſcopo ſuo. dicit ipſe, quando per literas ſui epiſcopi eſt dimiſſus: vel occurrat caſus, in quo licitè de iure ab alio epiſcopo ordinetur. puta quando daret ſibi beneficium, vt j̃.de temp. ord.c.cum nullus.lib.6. ¶ Sed contra hoc opp. Non debet epiſcopo hoc modo auferri clericus eius.71.diſt.per totum. Sol. intellige, quādo alius epiſcopus daret ſibi præbendam, quam poſſet licitè retinere cum priori beneficio. nam ex quò illo caſu dat ſibi prębendam, licitè poterit eum ordinare. licèt curialius faceret, ſecūdùm Inno. ſi ſine licentia primi ordinatoris illum non ordinaret. & ita tenet Inno. ex cuius dictis innuit, ꝙ poſsit quis habere plura beneficia, ſiue præbendas: cuius cōtrarium de rigore tenet Hoſt. quod dic, vt j̃. de præben.c. cum iamdudum. & in propoſita q. tenet Hoſtiē. ꝙ clericus beneficiatus nō eſt de vna diœceſi ad aliam transferendus, niſi à ſuo epiſcopo dimittatur. de renun.c.admonet. ¶ Vltimò no. ꝙ licèt conſtet de collatione ordinis ſacerdotalis: tamen de præcedentibus debet conſtare. licèt ergo gradatim ſit in honoribus incedendum, vt l. vt gradatim.ff.de mu.& ho. tamen per acquiſitionem, & prouectionem ad maiorem gradum non præſumitur quæſiuiſſe priorem. debet ergo presbyter habere non tantū literas ſacerdotij, ſed priorum ordinū: niſi fortè perſona, quæ ad ſacerdotium ordinaſſet, eſſet perſona grauis auctoritatis, & pro qua eſſet præſumendum.97.diſt.c.nobiliſsimus. & quid iuris de iſtis promotis per ſaltum, habetur.52.diſt.c.vno.

INter quatuor. Peregrinus, qui iurat ſe ordinatum: niſi aliter probet, in illo ordine non ſuſcipietur, nec ad ſuperiores promouebitur. h.d. ¶ No. primò, ꝙ ſolum iuramentum non ſufficit etiam ad probationem eius, ſuper quo vertitur modicum præiudicium, ar. contra.ff.ad exhiben.l.theſaurum. Et quod de primo decreto dicimus, ad cuius interpoſitionem ſufficit probare debitum per iuramētum. quod dic, vt j̃. vt lite non conteſta. c.quoniam frequenter. in prin. ¶ Secundò no. ꝙ de ordinatione poteſt fieri fides per inſtrumenta, & alia argumenta. & ſic non eſt de caſibus, in quibus requiritur ſcriptura. qui no. j̃.de cen.c.1.li.6. ¶ Quærit circa hoc Io. And. pone, ꝙ aliquis.40.ann.& vltra geſsit ſe in omnibus tanquàm presbyter in aliqua terra: nec aliter de ordinatione ſua poteſt fidem facere, an ſufficiet. dicit Io. And. ꝙ ſic, arg.ff.ad Mace.l.3.& de presby.non bap.c.2.& 3. pręſumitur enim ordinatus, poſtquàm tanto tempore ſic ſe geſſit: ſicut ex longa præſcriptione præſumitur tit.ff. de vſur.l. cum de in rem verſo. contra hoc tamen facit quod no. Inno. j̃.de ver.ſig.c.veniens. vbi ſi eſt quæſtio cum priuilegiato, nō ſufficit quaſi poſſeſsionis probatio ſine titulo. Sed fortè poſſet aliud dici in quaſi poſſeſsione ſacerdotij, quàm tabellionatus. nam de titu. ſacerdotis ſæpe quærit epiſcopus: non ita quærit, an aliquis ſit notarius. nec præſumendum eſt, ꝙ epiſcopus non ordinatum paſſus fuerit tanto tempore celebra-

re, ar. s̃. de æta. & quali. c. accepimus. & hanc rationem ponit Inn. ĩ. de præſump. c. illud. quid in beneficio, an titulus præſumatur ex diũtina poſſeſsione. dic vt no. Inno. ĩ. de eo, qui fur. or. ſuſce. c. innotuit. & no. ꝙ circa tria quæritur de receptione clerici peregrini. Primò quò ad celebrandum, vel miniſtrandum. & loquitur c. ĩ. proxi. Secundò quò ad ordines. & loquitur iſtud c. Tertiò quò ad collationem benefi. & loquitur c. s̃. proxi. vt ibi dixi.

TVę. Peregrinus, de cuius ordinatione non cõſtat, non permittitur celebrare in publico: ſed permittitur in occulto. cõis diuiſio. ſecunda ibi [reſpondemus.] ¶ No. ꝙ clericis penitus ignotis nõ debet permitti celebrare in publico.

S V M M AE.

1 *Prælatis non eſt licitum inſtituere clericos peregrinos ſine licentia epiſcopi.*

2 *Monachi an poſsint in eccleſijs ſuis aliquos recipere, ſi habeant literas dimiſſorias.*

TE nobis. Prælati ſine diœceſanorum cõſenſu in eccleſijs ſuis peregrinos non poſſunt inſtituere. cõis diuiſio. ſecunda ibi
1 [attendentes.] ¶ No. primò, † ꝙ non licet prælatis inſtituere clericos peregrinos ſine licentia epiſcopi. Item nec cũ licentia debent inſtitui, ſi non habent literas dimiſſorias. 71. & 72. diſt. per totum. An autem ad celebrandum poſſent ꝑlati iſtos admittere. dic, ꝙ ſic, ſi habent ipſos notos: ſed vigore literarum dimiſſoriarum nõ poſſent, ſicut non poſſent ad titulum beneficij, vt hic. ſolis ergo epiſcopis reſeruatur hæc cognitio, vt dicit Inno. ¶ Secundò collige à contrario ſenſu, ꝙ clericos indigenas poſſent inſtituere iſti prælati, poſtq̃ alienigenas prohibentur. ar. 25. diſt. c. qualis. Sed dic contra. ĩ. de offi. archi. c. cum ſatis. inſtitutio enim auctorizabilis eſt iuris epiſcopalis. vnde inferior cõſuetudine, vel aliter hoc ius vſurpare non põt. ĩ. de priuile. c. accedentibus. & s̃. de conſue. c. quanto. & 43. diſt. c. nulla. dic vt d. c. cum ſatis. ¶ Tertiò no. ꝙ cum taliter inſtitutis poteſt eṗs diſpenſare, vt in dictis eccleſijs dimittantur. & circa hoc dicunt Inn. & Hoſt. ꝙ quantũcunq; clericus habeat licentiam prælati ſui: non tñ ſine expreſſa diſpenſatione epiſcopi diœceſani debet inſtitui in ſua diœceſi. & eſt expreſſum 72. diſt. c. hortamur. & intellige hũc tex. ꝙ eṗs diſpenſauit cum illo, qui in aliqua eccleſia ſuæ diœceſis fuit receptus cum literis dimiſſorijs. ſed ꝙ reciperet ad beneficium ſine literis dimiſſorijs, non poſſet eṗs diſpenſare.
2 ¶ Quærit etiam, nunquid monachi † in eccleſijs ſuis poſsint aliquos inſtituere, vel recipere, ſi habent literas dimiſſorias. diſtinguit Inno. nam aut illa eccleſia, in qua inſtituerunt, eſt exempta cum populo: aut populus non eſt exemptus. Primo caſu licèt ad monachos ex priuilegio ſpectet inſtitutio: tamẽ ad diœceſanum recurrent, non vt præſtet aſſenſum: ſed vt cognoſcat ex literis dimiſſorijs. & poſtquàm pronunciauerit eum plenè dimiſſum, poterunt inſtituere iure ſuo. iſta enim cognitio, & prouidentia eſt ſpecialiter epiſcopo reſeruata. ar. ĩ. de ſen. excom. c. 2. nam nec ad celebrandũ populo poſſent tales admitti per monachos: ſicut nec ipſi dant dimiſſorias, ſed epiſcopus. ſed Inno. qui ſubdit, ꝙ ſi aliter monachi reciperent, poſſet in receptum eṗs animaduertere, cum delinquat in ſua diœceſi celebrando, niſi obſtet priuilegium, quod videndum eſt, & ſeruandum. de priui. c. porro. Secundo caſu quando populus non eſt exemptus, neceſſarius eſt aſſenſus diœceſani: nec aliter põt inſtitui, vt hic. & hæc vera, quando eccleſiæ, in quibus monachi iſtos recipiunt, habent populum. ſi autem non habent populum, & ſunt capellę exẽptæ, videtur Inno. ꝙ poſsint inſtituere extraneum habentẽ dimiſſorias, etiam ſine licentia epiſcopi. loquitur ergo iſte tex. in eccleſijs non exemptis: vel in habentibus populum. & taliter inſtitutus, vt dicit Inno. ſine diſpenſatione non recipit executionem ſuæ inſtitutionis: vel eſt neceſſaria diſpenſatio; quia ignotus.

De officio archidiaconi.

EXPLICITO tractatu ordinãdorum, de dignitatũ officijs videamus. & quia archidiaconus poſt eṗm maior eſt, ideo &c. ſm̃ Goſ. habet̃ de materia. 25. diſ. c. perlectis. ver. archidiaconus. & 74. diſt. c. honoratus. 94. di. c. ſi. conuenit de vi. & ho. cle. c. clericis. de cẽſi. c. ea quæ. de ſimo. c. intantum. in fi. de exceſ. præla. c. 2. de pœn. c. licet.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio archidiaconi qualiter extendatur.*

2 *Archidiaconus dicitur vicarius epiſcopi.*

VT archidiaconus. No. primò, ꝙ
1 iuriſdictio † archidiaconi extenditur quò ad loca, & perſonas, inquantum extenditur iuriſdictio epiſcopi, ſcilicet ad ciuitatem & diœceſim. ¶ Secundò no. illa, quæ ſpectant ad officium archidiaconi. enumerantur enim aliqua: ſed alia quàmplura. ĩ. e. c. ad hæc. d. tñ Inno. ꝙ multa enumerata in iſto titulo conceſſa archidiacono alibi conceduntur alijs dignitatibus, & ecõuerſo: vñ in hoc cuiusq; loci eſt conſuetudo intuenda. & in caſu, quo alteri non reperitur cõceſſum de iure cõi, dicendum eſt, omnia, quę dicuntur in hoc c. & ſeq. ad archidiaconum pertinere, vt ĩ. eod. c. ad hæc. & c. vt
2 noſtrum. ¶ Tertiò no. ꝙ archidiaconus † dicitur vicarius epiſcopi. & ideò ſicut eṗs: ita ipſe poteſt per querelam audire cauſas ſubditorum, & abſoluere excõicatos ab eṗo. de hoc ĩ. de offi. or. c. cũ ab eccleſiarum. nunquid ergo poſſet epiſcopus reuocare archidiaconum: videtur, ꝙ ſic. quia fungit̃ eius vice, contra tenet Inno. dignitas enim archidiaconi non dependet ab eṗo, ſed à iure cõi. & ſibi illorũ, quæ hic, & in alijs. cap. huius tit. cõcedunt̃, recipit exercitium. & eoipſo, ꝙ talis dignitas eſt creata in eccleſia, tranſit exercitium eorũdẽ: niſi in eorum electionem aliquid eſſet exceptum. quod videtur poſſe fieri. ĩ. de conſti. c. cum veniſſet. ſed non probat, quia epiſcopus ibi non excipiebat, quia vellet diminuere iura dignitatis: ſed quia aſſerebat ad ſe cuſtodiam pertinere. Et aduerte, quia tex. iſte loquitur de vicario, qui datur à iure epiſcopo. in iure ciuili etiam reperitur de officio vicarij, vt patet in vicario pręfecti, cui magna debetur reuerentia, vt l. 1. & 2. C. de offi. vi. quandoq; verò epiſcopus, vel Poteſtas conſtituit vnum, qui eius vice cognoſcat, iſte non habet iuriſdictionẽ de per ſe, ſed eius iuriſdictio (quamquàm ordinaria) dependet ab epiſcopo. hinc eſt, ꝙ ſuſpenſa iuriſdictione epiſcopi, vel extincta, non põt vicarius exercere iuriſdictionẽ, vt in c. 1. de offi. vi. lib. 6. facit l. quod principi. & l. ſi Auguſtæ. & qđ ibi per Bar. ff. de leg. 2. & de iſto vicegerẽte poſt tit. de offi. vi. eſt alius ti. de per ſe. C. de offi. eius. qui vicẽ alte. iu. obti. In multis locis appellatur iſte locũtenẽs, & dantur vel loco abſentiũ. quod dic, vt d. c. 1. & l. 1. & 2. ¶ Quartò no. q̃ debeat inquirere viſitator de perſonis eccleſiæ, & de ſtatu ipſius, & rerũ, ac reparatione, & delinquentibus, vt minora corrigat, & maiora ad eṗm referat. ĩ. eo. c. ad hæc. ¶ Quærit glo. de viſitatione epi, & archidiaconi. dic vt in ea.

OFficium. Non ſummatur. Io. An. no. poſt Inno. ꝙ archidiaconi in quibuſdam eccleſijs habent officium in quibuſdam

iuriſdictionem. hic propriè tractatur de officio. & 25. diſt. c. plectis. & ibi tractatur de iuriſdictione. & ĩ. eod. c. ad hæc. & c. cum ſatis. & multa, quæ poteſt, & alia, quæ non poteſt archidiaconus, hic not. Ioan. And.

EA quę. Cuſtodia vaſorum eccleſiæ ſpectat ad archidiaconum. ¶ No. 1. ꝙ cura, & ſolicitudo adminiſtrationis ab eo exigitur, cui committitur. & præſumitur contra eum, ſi aliquid reperitur deperditum, vel conſumptum. facit l. ſi quis fundum. §. Imperator. ff. lo. & de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §. fi. & l. cum ita legatur. §. ſpẽs. ff. de le. 2. & vtrobique de hoc ¶ Secundò not. ꝙ ciminilia collecta in eccleſia debent ꝑ archi. cuſtodiri. & dicuntur ciminilia, quæ portantur in eccleſia ad eleemoſynam colligendam. & intellige, ꝙ aliæ eccleſiæ depoſuerunt ciminilia ſua in eccleſia maiori: ideò cuſtodia ſpectat ad archid. Vel intellige, ꝙ etiam ſi in eccleſijs ꝓprijs cuſtodiantur hæc ciminilia, debet archid. habere de ipſis curam: alias ſi reperiatur negligẽs, obligatur, ſecũdùm Inno. ¶ Tertiò not. ꝙ cuſtos tenetur de negligentia. & pro negligentia intellige leuiſsimam culpam, vt ſentit Ioã. And. poſt gl. nec mirum. ſecundùm Inno. quia q̧ precium recipit pro cuſtodia, tenetur de leuiſsima: ſed prælatus habens hoc officium, pluſquàm precium recipit. & ſit plus ſit habere dignitatem, quàm precium, ſecundùm eum, ar. ad hoc. ff. ſi q̧s omiſ. cauſa. teſt. l. Iuli. ¶ Quartò not. ꝙ eoipſo, ꝙ res eſt perdita, præſumitur cuſtos in negligentia, & in culpa, niſi probet negligentiam, vt d. §. Imperator, in ſimili dicitur, ꝙ & cõtra prælatos præſumitur ex vitijs ſubditorum. 86. di. c. 1. cõtra magiſtros ex vitijs diſcipulorum. 28. diſt. c. peruenit. & not. gl. ꝙ propter negligentiam remouetur prælatus ab adminiſtratione, & iudex ab officio. vt in glo. Cauere ergo debet in caſu noſtri ca. archid. & quilibet ſuperior, cui cõmittat cuſtodiam, & officium. tenetur enim de fraude, & offenſa illius, cui committit, vt hic. & ĩ. de ſta. reg. c. cum ad monaſterium. §. pe. & de cuſto. reo. l. fi. & nau. cau. ſta. l. 1. in fin. & l. 1. §. magiſtrum. ff. de exerci. qui optimè adaptatur ad hanc materiam; cum Eccleſia Dei dicatur nauis: quæ ſi turbatur, non periclitatur, ſecundùm Ambroſium. 24. q. 1. c. non turbatur.

CVm ſatis. Archidiaconus ſine mãdato eṗi ſpãli nõ cõmittit curã animarum. ¶ No. primò, ꝙ cõmiſsio curæ non ſpectat ad archid. & intellige de inſtitutiõe auctorizabili, q̃ ad ſolũ eṗm ſpectat. de fil. presby. c. ex tua. ad fi. & de hęre. c. cum ex iniuncto. & ante hãc inſtitutionẽ auctorizabilẽ, nec præſentatus, nec is, cui eccleſia eſt collata, adminiſtrare debet. ĩ. de præb. c. cum iamdudũ. & c. in Lateranñ. qđ ſi fecerit, talis põt remoueri. s̃. tit. 1. c. fi. & dr̃ fur, & latro. 1. q. 1. c. ordinationes. & 7. q. 1. c. cũ non furẽ. & hæc eſt efficax rõ, ꝙ talis inſtitutio ꝑſcribi non poſsit. Eſt & ſecunda inſtitutio corporalis, quæ ſpectat ad archid. de iure cõi. & hæc ſequit̃ auctorizabilẽ, tanq̃ ipſius executoriam. ar. ĩ. de re iudi. c. cũ Bertoldus. & de hac. ĩ. eo. c. ad hæc. & c. vt noſtrũ. eſt & tertia, q̃ ponit̃ pro collatione: & hãc poſſet habere archi. de cõſuetudine. ĩ. de inſti. c. cũ veniſſet. ſed hãc licèt cõferat archi. recipiẽs tñ anteq̃ corporaliter vtatur, ad auctoritatem eṗi habet neceſſe recurrere, per iura ꝑalleg. ſcđum Hoſt. qui ſuper hoc remittit ad not. ĩ. de priuileg. c. volentes. lib. 6. & no. hic Inn. de iſta cura animarũ qualiter aſſumat̃. & dicit, ꝙ cura aſſumit̃ duobus modis. vno ſtrictè ꝓ poteſtate ligandi, & ſoluendi in foro pænitẽtiali: & hoc nõ eſt in ꝑlato, q̧ nõ ſit ſacerdos. 21. di. c. in nouo. & de pœni. & remiſ. c. eṗs. & hãc nõ põt dare alius, niſi ſacerdos, vel eius auctoritate gñali, vel ſpeciali. 16. q. 7. c. nullus. An aũt arch. & alij electi, & cõfirmati, q̧ pñt eccleſias dare, poſsint cõmittere hũc caſum, hic vide in nouella. Alio mõ ſumit̃ cura animarũ largè ꝓ poteſtate adminiſtrandi, & recipiẽdi in eccleſia, & corrigendi, & puniendi exceſſus. 21. di. §. 1. Et ſub hac cura ẽ excõicare, corrigere, & viſitare, & alia, q̃ ſpectant ad correctionem morũ. & hãc pñt hr̃e archid. & inferiores ꝑlati. s̃. e. c. 1. & de elec. c. dudũ. 2. & qđ no. Io. An. de of. or. c. cõquerente. in gl. ꝑ hoc. & de vtraq; intelligitur. ĩ. de ꝑben. c. de multa. & hoc ſecundùm Inn. ſed Ho. dicit ſe nõ intelligere hãc diſtinctionẽ; q̧a poteſtas ligãdi, & ſoluendi in foro pœnitentiali non põt dici cura. nã aliud eſt cura, aliud poteſtas. & multi habẽt ꝑdictã poteſtatem, q̧ non habent curã, vt presbyteri non curati, & confirmati non ꝑſbyteri. de æta. & quali. c. ꝑterea. & de elec. c. tranſmiſſam. Prædicta eñ poteſtas eſt ordinis, nõ iuriſdictionis. vñ nec cura dicit̃, ſed ptãs clauiũ in ordine ſacerdotali recepta, quam nec ſacerdos põt concedere, ſed tm̃ epiſcopus, vt probant iura, q̃ hic alleg. Inno. & ĩ. de conſecr. ec. vel alta. c. aqua. Cura verò iuriſdictionis eſt, quã in confirmatione recipit prælatus, vt eſt dictũ: & poſtea, cum ordinatur, datur ſibi cura, quam habebat. ſ. ptãs, quam habebat ligãdi, & ſoluendi aĩas ſibi cõmiſſas. & hanc alij committere poteſt: quia cõmittere, iuriſdictionis eſt. s̃. de elect. c. ſuffraganeis. Remittit Hoſt. ad ſummam de pæni. & remiſs. dicit etiã hic, ſacerdotem ab excõicatione abſoluere non poſſe: cum abſolutio ſit mixta, partim fori pænitentialis, partim fori iudicialis. remittit de ſen. excom. c. à nobis. §. penu. & c. nuper. §. pe. & vlt. ¶ Glo. q̃rit, & reuocat in dubium, vtrùm archid. de iure cõi habeat curam aĩarum, vel non. allegat multa iura pro, & contra. Hu. dixit, ꝙ non. Item Lau. & Vin. alij contrarium, ſecũdùm gl. & Io. qui de hoc plenè no. 25. diſt. c. ꝑlectis. glo. videtur inclinare, ꝙ de iure cõi non habeat, ſed de conſuetudine. ſed tũc ob. iſte tex. dum dicit [obtentu conſuetudinis] &c. ſed gl. exponit, cõſuetudinis. ſ. nõ ꝑſcriptæ. quã expoſitionem reprobat Io. An. quia eſt contra tex. quia verbum, conſuetudinis, hic à iure ꝓlatum, debet intelligi de ꝑſcripta: quod probatur. s̃. de elect. c. Cumana. Item hoc probat text. iſte, dum dicit [obtentu alicuius conſuetudinis nõ debes.] &c. nam perinde eſt, ac ſi diceret, obtentu nullius conſuetudinis. quia negatio poſtpoſita ſigno particulari facit æquipollere ſuo cõtrario. vñ tex. iſte omnem conſuetudinem excludit, ꝑſcriptam, & non præſcriptã, ſecũdùm Io. An. concludo ergo ſic, ꝙ inſtitutio auctorizabilis non põt præſcribi ab inferiore epiſcopi. alia aũt iura (vt iuriſdictio, & ſimilia) poſſunt quæri conſuetudine. dic vt in c. cum contingat. de foro compe. vbi plenè de iuriſdictione. & C de emancipa. lib. l. 1.

ARchidiaconus. No. ꝙ archid. nõ licet ferre ſñiã, niſi auctoritas diœceſani acceſſerit. cõtra qđ op. & videt̃, ꝙ ſibi liceat, vt s̃. de elect. c. dudũ. Itẽ arch. eligit̃ ab vniuerſitate. vñ, ſicut ceteri prælati habentes ab eṗis iuriſdictionẽ, & collationem, vel ex confirmatiõe officiorũ, uel dignitatũ, ad quas aſſumũt̃, ſunt iudices ordinarij, & poſſunt excõicare. 12. q. 1. c. nemo. de of. or. c. cũ ab eccleſiarũ ꝑlatis. vbi de hoc. niſi ſint mulieres, q̃ non ſunt regulariter capaces iuriſdictiõis. de maio. & ob. c. dilecta. de pœnit. & remiſ. c. noua. So. dicũt q̧dã, ꝙ illud, qđ hic dr̃, ꝙ nõ vr̃ licere &c. intelligit̃ ꝙ nõ vr̃. ſed non ẽ ita. ſimile de ſen. excõ. c. ꝑ tuas, vel dic ꝙ nõ licet excõicare cũ ſolẽnitate. de qua 11. q. 3. c. debent. eſt. n. illud eṗale. 16. q. 2. c. 1. in fi. de quo. s̃. de ele. c. cũ in cũctis. §. ĩferiora. Alij dicũt, ꝙ nõ vr̃ licere quò ad verba canõ. ſed quò ad iura Dec. ſecus. quã ſo. gl. nõ tenet, vt in fi. vel dic, ꝙ iſte tex. dũ dicit [ſñiam ꝓmulgare.] &c. intelligit̃ de ſñia excõicationis: & tunc arch. & q̧cunq. alius, q̧ recipit iuriſdictionẽ ab vniuerſitate, ſiue collegio, & nõ ab eṗo, nũq̃ recipit iſtã põtatẽ excõicandi. Iſta. n. põtas eſt eṗalis, & nõ inferioris. 24. q. 3. c. corripiant̃. ergo ĩferior, cũ nõ habeat, alteri dare nõ põt. j. q. 7. c. Daybertũ. & hoc ẽ verũ: niſi collegiũ eligeret auctoritate eṗi, vel ab eo cõfirmaret̃. Ho. rẽittit de hoc ad ſum-

ad ſummam de ſen.excom.§. quis poſſit excommunicare.
ſub.§.nedū autem.

S V M M AE.

1 *Archidiaconus ſemel in anno viſitare poteſt.*

MAndamus. Ponit dictum,& excep
tionē à dicto. ¶Nota
primò,ꝙ archid.† poteſt viſitare ſemel in anno.
1 & dicit Io.An. ꝙ iſta viſitatio archid. poteſt dici ſcrutatio:
niſi conſuetudo loci ſit,vt corrigat leuiora, ſm̄ Vin. ſcrutari
ergo debet,& audire,& referre epō.j̃.eo.c.ad hæc.& hos re
ferendarios ius ciuile appellat milites , quos debet habere
præfectus ad tuendum popularium quietem, & ad referen-
dum ſibi,quid vbiq; agatur.Ita dicit tex.in l.1.§.quies. ff.de
of.præfec.vr.& de decu.l.1.lib.12. hoc etiam officium vr̄ ēt
ſpectare ad teſtes ſinodales,de quibus.j̃. de teſti.cog. c.præ
terea.& ff.de cuſto.re.l.diuus. Arch.tamen audit,& inquirit
ſolemniter,tanq̄ iudex & vicarius. Illi aūt ſunt ſimplices re
latores facti,vt ex fama percipiunt. ¶Quærit Io.An.dr̄ hic,
ꝙ archi.pōt viſitare ſemel in anno: ſimiliter & archieps̄ ſuā
prouinciam.j̃.de cēnſi.c.fi.li.6.ſimiliter & eps̄.j̃. de cenſi.c.
cū apoſtolus.Item ēt legatus viſitat. quid ergo faciet miſer
clericus,recipiendo tot viſitatores in anno : cum ipſe pro ſe
fortè non habeat vnde viuat? ſo. ſecundū Inn.& Ho.dēt ſup
plere viſitans ſuis ſumptibus.C.de ſtat.& ima.l.fin. Eſt.n.de
verbis,& mente iuris,ꝙ non grauetur eccleſia vltra poſſe,vt
d.c.cū apoſtolus.nec etiam in eccleſia dēt morari eps̄,niſi p̄
diē,ſm̄ modū traditū in c.placuit.10.q.2.& q.3.c.inter cæte
ra.remittit Hoſt.ad ſummā eo.ti.§.quod ſit eius officiū.ver.
ſed dices.& ſeq.& adde quod no.j̃.ti.1.c.fi.

S V M M AE.

1 *Archidiaconus iurgia ſingulorum audire debet.*
2 *Archidiaconus appellatur oculus epiſcopi.*
3 *Ardua quæ dicantur.*
4 *Decani rurales debēt inſtitui per epiſcopū de conſenſu archidiac.*

AD hæc. Dicit,qđ ſit officium archidia.
& in quo per eū releuetur eps̄.
Secundò dicit decanos rurales per epiſcopum,&
archidia.eligendos & amouendos,ſi illorum vices cōiter ge
rant.Secunda ibi[ſubſequēter.]& quælibet ſubdiuiditur. in
conſultationem,& reſponſionem.& fuit bimembris conſul-
tatio.Prima tangit officium.Secunda iuriſdictionem.¶No.
1 primò,ꝙ archidia.† debet audire iurgia ſingulorum,an aūt
diffinire,quidā ꝙ non:quia non eſt eis conceſſum.alij,quos
ſequitur Inno.tenent,ꝙ diffinire poſſint , per l. de qua re.ff.
de iudi.& no.cum committitur audientia cauſæ , an diffini-
tiò videatur cōmiſſa. Inn.ꝙ ſic,vt dixi.quod dic,vt no.Bart.
in l.à Diuo.in prin.ff.de re iudi. ¶Circa hoc quærit Io. An.
an hoc verbū,iurgia,comprehendat cauſas criminales, & ci
uiles,vt oēs debeat audire:tenet,ꝙ ciuiles.Item criminales,
ſi agatur de crimine ciuiliter:& ſic appellatione iurgij mino
res cauſæ ſunt intelligendæ.nam minores refert , vt in tex.
2 ¶Secundò no.ꝙ archidiaconus† appellatur oculus epiſco-
pi.vnde refert Ho.ꝙ eps̄ optabat archidia.ſuo,ꝙ optabat o-
culum perdidiſſe.¶Tertiò no.ꝙ archia.debet cuncta proſ-
picere,minora quidem corrigere,& maiora referre. & intel
lige,ꝙ non debet inquirere vniuerſaliter viſitando:ſed tan-
tùm loca,& perſonas,de quibus eſt infamia,ſecundùm In-
no.& dicit Ho.quod ad minus de triennio in triennium , &
quando non poteſt epiſcopus viſitare.s̃.c.1. & intellige , ꝙ
corrigere poteſt verbis,monitionibus,& præceptis:ſed pœ-
nam ſine epiſcopo non imponat.j̃.ti.1.c.2. & de offi. curat.
c.ſi quis monacham.tamen pęnā,& ad modicum tēpus,poſ
ſet imponere,ſecundùm Inno.quod intelligit Ho.quando ē
ſacerdos:vel ēt de mandato epi.nec cōfeſſiones audire, nec
pœnitentias imponere.de quo.s̃.e. c. cū ſatis. ¶Quartò no.
ꝙ ardua ſunt ad ep̄m referenda.quæ aūt dicantur ardua,hic
3 no.Io.An.dicuntur aūt ardua†infraſcripta: videlicet depoſi
tio clericorum,vt patet in eo,quod legitur,& no.de ele.c.trā
ſmiſſam.etiam ſi ſit tantùm in minoribus.15.q.7.c. eps̄.Itē
ſi agatur de ſuſpenſione perpetua,vel multum diutina : cum
nec epiſcopus ſine Capitulo talem ferat.de exceſ.præla.c.1.
ibi de hoc ſuper gl.ſimile.Item eccleſiarum vnio,& diuiſio.
vt c.ſicut vnire.& diſpenſatio.s̃.ti.1.c.fi. eccleſiaſticæ rei a-
lienatio.12.q.2.c.ſiue.& ad hoc.j̃. de tranſac. c. ſtatuimus.
& multa alia,quæ non expediuntur per ep̄m ſine Capitulo.
de quibus.j̃.de his,quæ fiunt à præla.c.nouit. Item iuriſdi-
ctio monaſterij,niſi ſit contraria conſuetudo.j̃.c.fi.Itē cau-
ſæ matrimoniales.de conſang.c.1.pœnitentiæ , & literæ in-
dulgentiarum.j̃.de exceſ.præla.c.accedentibus.Itē dimiſſo
riæ.j̃.c.prox.Item cauſæ criminales graues.de procu.c. que
relam.Itē quæ ſunt epiſcopalis ordinis.de quibus.s̃.de elec.
c.quod ſicut.§.prę terea.omnes.n.iſtę dicūtur cauſæ graues,
& ad epiſcopum per archidiaconum referen. vnde legitur
Exod.18.c.quicquid grauius erat,deferebant ad Moyſen,fa
ciliora tantummodo iudicantes. & loquitur de centurioni-
bus,decurioribus,& decanis.Et ex hoc ſequitur,ꝙ archidia
conus,qui poteſt leuiora,non grauiora diſcutere,rectè æqui
paratur defenſori ciuitatis,qui habet iuriſdictionē vſque ad.
300.aureos ī ciuilibus cauſis,& in minoribus criminalibus,
& maioribus quò ad capiendum,& remittendū,vt in Auth.
de defen.ciui.ab illo.§.iudicare. vſque in fi.ratione verò de-
licti, & contractus non poteſt archidia. æquiparari defenſo
ri: vt ſcilicet poſſit cognoſcere;quia caret territorio,vt.j̃.de
foro competen.c.cum contingat. & quod no.Io.An. in c.fi.
ſuper prima glo.& quæ dicta ſunt de archi.intelligenda ſunt
de omnibus alijs prælatis eccleſiaſticis inferioribus iuriſdi-
ctionem habentibus de conſuetudine,vel de iure, ſecūdùm
quoſdam.Sed hæc comparatio non placet Inno.cum digni-
tates eccleſiaſticæ non ſint ordinatæ ſecundùm iura ciuilia,
ſed ſecundùm conſtitutiones eccleſiaſticas:& ſecundùm il-
las debet iuriſdi.exercere.quod dic,vt.j̃.de iudi.c.dilecti.&
de dolo,& contu.c.1.¶Quintò no.in ver. in quadam. ꝙ in-
ſtitutio corporalis,& examinatio,& pręſentatio clericorum
ad ordines,vel beneficia ſpectat ad archi. & in iſtis iſta in-
tantum videntur pertinere ad archidiaconum , quòd non
habet circa illa aliquid probare.in alijs verò,niſi intentionē
ſuam fundet de conſuetudine,videtur aduerſarius abſoluen
dus.de hoc.j̃.eo.c.vt noſtrum.& c.fi.& intellige , quod dixi
de inſtitutione corporali fienda per archidiaconum, eſſe ve
rum in illis beneficijs,quorum collatio, & confirmatio fit p̄
epiſcopum:ſi enim ad alium pertinet collatio, vel confirma
tio:tunc archi.non inſtituet,ſecundùm Inn.Hoſt.remittit ad
no.s̃.e.c.cum ſatis.Archi.tamen non placet glo.Innoc.quia
tex.hic,& j̃.c.vt noſtrum.generaliter loquuntur,inducit,qđ
dixi poſt Inn.j̃.de offi.deleg.c. ſuper eo.ſuper gl.3.& not.ꝙ
debet examinari,qui ad ordines vel beneficia promouetur:
non ergo ordines vel beneficia conferenda ſunt ante diligē-
tem examinationem;vt hic.& s̃.de elec.c.nihil.& de corp.vi
ti.c.expoſuiſti.no.24.diſt.c.fi. ¶Sextò.no.in verſi.ſubſequē
4 ter.ꝙ decani†rurales debent inſtitui, & deſtitui per epiſco-
pum de conſenſu archidiaco. quid ergo ſi non poſſint con-
cordare, nihil agitur , cum vnus ſine reliquo nihil poſſit. ad
hoc de offic.delega.cap.cauſam.niſi conſuetudo haberet cō
trarium , pro quibus facit hæc litera . Alij dicunt præferen
dum illum,in quem epiſcopus conſenſit , niſi eſſet conſuetu
do contraria. & hoc approbat Io.And.quia in dubio debet
archidiaconus epiſcopo obedire.de tempo.ordi. cap.ad au
res.Si tamen videtur archid.epiſcopum inſtituere velle indi
gnum,vel ſibi dānoſum,poterit appellare , vel coram ſupe-
riore contēdere,de offi.dele.c.ſuper eo. Et aduerte quia qō
huius ver.quærit de inſtitutione,& deſtitutione,& rn̄det de
amotione,

amotione,ne videatur aliquid detrahere auctorizabili inſti-
tutioni,quæ ſpectat ad ſolū ep̄m . Inſtitutio verò , quæ loco
collationis habetur,cōiter fieri debet.& no.etiā hic , ꝙ ſicut
electus à minore epō non debet adminiſtrare ſine auctorita
te epi: ſic remotus ab alio,quā ī epō,non debet adminiſtra-
tionem deſerere ſine auctoritate epiſcopi, vt in c. admonet.
de renun.eadē enim auctoritas, quæ requiritur in conſecra-
tione actus , ita & in eius diſſolutione, vt in Authen. contra.
C.de diuor.& arguit etiā Hoſt.per hāc literam, ꝙ epiſcopus
eum,quem priuauit beneficio,cuius collatio,vel præſentatio
ſpectabat ad alium,non poſſet eum reſtituere ſine illius con
ſenſu.dicit tamen notaſſe cōtrarium de renun.c.niſi.§.1. dic
vt c.quamuis.de reſcrip.lib.6.de quibus autem decanis rura
libus tex.iſte intelligi debeat,declarat hic Io.An. poſt Inno.
¶Quærit glo.pone, ꝙ ad præſentationem archi. epiſcopus
ordinauit indignum.quæritur,an ipſe,vel archi.punietur : &
ſubiungitur de ordinato ſine titulo : an archid. an epiſcopus
debeat ſibi prouidere ſecundū formam.c.cum ſecundū Apo
ſtolum.tenet,ꝙ archi.teneatur primo loco ſibi prouidere,&
epiſcopus in ſubſidium quò ad pœnam.dicit, ꝙ etiā epiſco-
pus punietur,ſi ordinauit indignum : licèt ad præſentationē
archid.niſi excuſaret eum probitas perſonæ archi. quem nō
erat veriſimile mentiri.¶Sed hic quæritur,ſi ille, qui fecit ſe
promoueri , ſciebat ſe non idoneum:an epiſcopus teneatur
ſibi prouidere. Gof. ꝙ ſic. quia ceſſat talis exeeptio doli ip-
ſius ordinati iſto caſu,ne mendicare cogatur in opprobrium
cleri, ſecundùm Gof.Hoſt.contra.dicit enim , ꝙ imputet ſi-
bi ille,qui mentitus eſt,& quærat ſibi victum.91.diſt.c. cleri
cus.& hic latius in nouella.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus quando que concedit literas commendatitias ad ordines*
2 *Epiſcopus poteſt inhibere promouendis , ne ab alio ſe faciant ordi-
nari .*

SIgnificaſti. Archidiaconus non dat lite-
ras commendatitias ad ordi
nes. & ſunt tria dicta . Secundū ibi [& eis.] Tertium
1 ibi [qui ſi.] ¶No.primò, ꝙ quandoq; epiſcopus † concedit
literas commendatitias ad ordines,de quibus hic : & de va-
rietate literarum harū vide de cleri. non reſi.c.fraternitati .
¶Secundò no.ꝙ inferior ab epō, & etiā eius vicarius , vt eſt
archi.has literas non concedit.An aūt hoc ſit verum , ſi epi-
ſcopus eſſet abſens,vel vacaret eccleſia. dic, ꝙ ſic de iure. Si
autem archi. vel alius vicarius haberet ſpeciale mandatum,
hoc poſſet,nec ſufficeret generale. dicit tn̄ Hoſt. ꝙ ſi vicario
eſſet data generalis poteſtas ex quibuſdam caſibus,qui req̄-
rerent ſpeciale mandatum,etiam hoc poſſet: & venit tūc iſte
caſus ſub clauſula generali,vt no.j̃.de offi.vic.c.2.lib.6.in vl.
glo.dicit tn̄,ꝙ in præſentia epiſcopi , qui ſic generaliter hoc
commiſit,non debet hoc ſine ipſius cōſcientia expedire. ar.
de offi.leg.c.volentes.& dic de hoc, vt no.j̃.de tēp. ord. c.cū
2 nullus.lib.6.¶Tertiò no.ꝙ epiſcopus † poteſt inhibere pro-
mouendis,ne ab alio ſe faciant epiſcopo ordinari.& dic ꝙ p̄
hibere poteſt ſubditis ſuis,non extraneis, ne falcem ſuā &c.
de elec.c.venerabilem.¶Quartò no.ꝙ ordinatis ſine conſen
ſu ſui epiſcopi pōt epiſcopus interdicere execu. ordinum : &
ſi poſt tale interdictum celebrarent,eſſent irregulares,& nō
ante.de hoc.s̃.de tempo.ordi.c.quò ad tranſlationem.& eo.
titu.c.2.lib.6.

VT noſtrum. Archi.examinat, & p̄
ſentat ordinandos, &
ponit prælatos in ſede.h. d. ¶No.primò, ꝙ im-
pertinens probatio non releuat probantem:hic dicitur.
Non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe.
vt l.non ob hoc.C.vnde legi. ¶Secundò no. ꝙ ad probandū
quaſi poſſeſsionem dignitatis, vel officij debet neceſſariò p̄-
bari exercitium illius actus , qui pertineat ad illam dignita-
tem de iure cōi , vel de conſuetudine . Et hic eleganter dicit
Io. An. ꝙ volens probare quaſi poſſeſsionem dignitatis, vel
officij,non ſufficit ſibi probare illos actus: ex quibus nititur
probare exercitium actuum,qui de iure cōi non ſpectent ad
dignitatem,vel ad officium:ſed debet probare illos actus,ex
quibus nititur quaſi poſſeſsio.nam probato , ꝙ tali tempore
dabat examinationes publicas,& priuatas , non eſt probata
poſſeſsio archi.niſi probetur , quòd ad officium archi. illud
ſpectet : ſed ſi ille actus ſpectat de iure communi ad illud
officium,vel dignitatem : tunc ſatis eſt probare exercitium
illius actus,vt inſtitutio ad ep̄m,inueſtitura ad archi.& ſic de
ſingulis.In caſu ergo noſtri.c. cancellarius habebat illorum
exercitium,quæ ſequuntur in tex.de conſue. ſed quia hoc nō
probauit,& de iure ad eius officium non ſpectabant, ſed ar-
chi.ideò ſuccubuit.concor.j̃.de re iu.c.cum Bertoldus.& te
ne hanc theoricam bene menti. ¶Tertiò no. ꝙ ad archi. ſpe
ctat ponere abbates in ſede,has inſtallationes abbatum ab-
horrent Ciſtercień.j̃.de ſimo.c.ne Dei.& no.quod hæc poſi
tio in ſedem non habetur loco electionis.s̃. de elec. c. eccle-
ſia.1.& vbi non præcedit auctoritas epiſcopi , dicitur intru-
ſio,ſecundùm Hoſt.de præben.c.cum iamdudum.ibi [die in
truſionis .]

S V M M AE.

1 *Papa delegat cauſam contra reum ad petitionem actoris.*
2 *Religioſi epiſcopo contra Deum obedire non tenentur.*
3 *Plura in eodem libello peti poſſunt.*
4 *Superior ſicut eſt exemptus,ita & eius familiares.*
5 *Monaſterium vnum ad obſeruantiam conſuetudinis monaſteriorum
declarare non debet.*
6 *Prorogationis ſunt quatuor ſpecies.*

DIlecto. Archi. in monaſterijs iuriſdictio
nem non habent, niſi quantū tri
buit eis generalis , vel ſpecialis conſuetudo . &
ſunt tres partes. In prima generalis cauſæ commiſsio. In ſe-
cunda ibi[coram]actoris petitio . In tertia ibi [ideoque.]
determinata commiſsio. ¶ No.primò,quòd ad petitionem
1 actoris Papa † delegat cauſam contra reum. quod dic, vt j̃.
de foro comp.c.1.vbi gl.& idem no.in l. obſeruandum.ff. de
iud.¶Secundò no.ꝙ aliqua re expreſſa in impetratione,ſuffi
cit cauſula generalis,vt alia non expreſſa poſsint peti vigore
generalis clauſulæ,etiam grauiora negocia , quàm expreſſa,
vt patet hic,contra.c.ſedes.s̃.de reſcrip. dicam. j̃. ¶ Tertiò
no.formam commiſsionis,quæ hic fuit , vt cauſam audiant,
& decidant.Si ergo fuiſſet commiſſa (vt ſic dixerim) iudica-
tio,non videretur commiſſa deciſio. quod dic vt tetigi. s̃. c.
ad hæc.in prin.¶Quartò no.formam petitionis.fundabat.n.
archiepiſcopus ſuam petitionem in eo , ꝙ monaſterium ſitū
erat infra metas &c.ſicut enim intentio epiſcopi eſt fundata
eoipſo ꝙ eccleſia ſita eſt infra ſuam diœce.vt 16.q.7.c. om-
nes Baſilicæ.& 18.q.2.c.monaſteria.ita videtur,ꝙ ſit funda-
ta intentio archi.de quo plenè per Io.An.ſuper glo.1.in fi.&
j̃.reaſſumam.¶Quintò no.quō in aliquos iuriſdictio vendi
catur,& viſitatio,& obedientia.non enim exprimuntur per-
ſonæ ſingulariter:ſed ſub relatione ad locum, vt ſcilicet ab-
bas,& monachi obediant &c. ratio,quia vendicatur in ipſos
ius reale, confeſſoria intentata.facit quod no. in c.cum dile-
ctus.de or.cog.per Inno. & eſt appellatio actio confeſſoria,
cum in aliquos vendicatur iuriſdictio , & agitur ad patien-
tiam.& ad factum , ſicut eſt in quibuſdam ſeruitutibus. vt l.
egi.& l.harum.ff.ſi ſerui.ven.& quod no.Bar.in l. ſi prius. de
ope.no.nun.& l.quoties.§.ſeruitutum.ff.de ſerui. titu. gene-
2 rali.¶Sextò no.ꝙ religioſi † epiſcopo, vel alij non tenentur
obedire contra Deum.quod dic,vt s̃.de tempo.ordi.c.ad au
res.

res.nec contra regulam, quod intellige per ſedem apoſtolicam approbatum: aliàs non obſtaret,ſecundùm Inn.ad hoc j.de vo.c.1.lib.6. Regulariter tenentur religioſi obedire epiſcopo, ex quò contra regulam nõ præcepit. 16.q.1.c. qui verè.& c.cum pro vtilitate.¶ Septimò no.in ver.petijt.ꝙ plura
3 † poſſunt peti in eodem libello. remittit Hoſt.ad no. j. de fide inſtru.c.inter dilectos. in prin. & ego remitto ad Dy.in c. nullus pluribus.de re.iur.lib.6. nam qñq; petuntur plura in eodem libello.& loquitur hoc.c.& l.ſi ex multis.C. de an.excep.qñq; petitur vna res ex diuerſis cauſis. quod an poſsit, tractat Dy.vbi.ſ. ¶ Octauò no ꝙ petit ſuperior, ne ſubditi cõueniant aliquos coràm alio,quàm coram ſe.ex quo colligit Abbas,ꝙ iudex ſecularis poteſt ſe opponere, ſi ſubditus ſuus in cauſa ſui fori,ipſo non negligente, trahitur ad eccleſiaſticum iudicem: ſic ciuitas poteſt repetere ciuem ſuũ, vt l.de iure.ff.ad munici.facit c.dilectus.j. de ap. ſponte aũt an poſsit ſubditus litigare coram alio,quàm coram ſuo iudice. dic per Bar.in l.1.§.& poſt operas.de ope.no. nun.& dixi.j. de foro compe.c.1. ¶ Nonò hic colligitur, ꝙ ſicut ſuperior
4 † ita eius homines, & familiares ſunt exempti à iuriſdictione iudicis inferioris.De ipſo enim ſuperiore eſt certum, per c.cum inferior.& quod no.de maio.& obe. ſed de ſuis familiaribus,& hominibus habes hic.nam gaudent priuilegio epiſcopi.C.de epiſ.& cle.l.1.& c.eccleſiarum ſeruos.12.q.2.16.q.1.c.ſimiliter.& de pœ.cap.Romana.lib.6.& in Authen. de ſanc.epiſ.§.ſportularum. & in Authen.habita.C.ne filius pro patre.¶ Decimò no. ꝙ vbi tractatur de præiudicio iuriſdictionis archiepiſcopalis,canonici dictæ eccleſiæ cenſentur idonei teſtes: licèt non cenſeantur idonei iudices, vt j.de offi.deleg.c.inſinuante.vbi de hoc. ¶ Vndecimò no.formã ſententiæ,ꝙ inferior prælatus epiſcopo exercere non pòt iuriſdictionem in monaſterio,niſi ex conſuetudine.& ſic conſuetudo tribuit hæc iura.facit j. de foro compe. c. cum contin-
5 gat.& l.1. C.de eman.libe.per Cy.¶ Duodecimò no.† ꝙ ad obſeruantiam conſuetudinis mona. non debet vnum mona. declarare: ſed eoipſo,ꝙ in alijs iuriſdictio, & correctio exercetur: ita in quolibet, quod prætenderet ſe liberum,rectè iuriſdictio vendicatur. & ſic conſuetudo extenditur de re ad rem.quod an verum ſit,Inno.hic diffuſè,& intricatè proſequtur.cuius glo.poſteriores domini noſtri patres non ſunt auſi extricare:ſed quaſi de verbo ad verbum recitant, prout iacet.aliter ordinandi eam præceptor meus Bal.mihi viam docuit,vt j.dicam.¶ Decimotertiò no.ꝙ conſuetudo, non extenditur ad alia iura, quàm ſint per cõſuetudinem acquiſita: ſed ad alias eccleſias extenditur,non ad alia iura,vt patet ex illa deciſione Papæ. ¶ Venio ad oppo.dicitur hic, ꝙ iſte impetrauit ſuper procuratione annua,& quibuſdam alijs:& vigore dicti reſcripti petijt poſtea obedientiam,correct.& viſitat. & ne coram alio litigaret. & ſic vigore dictæ clauſulæ generalis petijt grauiora expreſsis. ¶ Sed contra hoc oppo. de c.ſedes.ſ.de reſcrip. vbi clauſula generalis non includit grauiora negocia,quàm expreſſa. So. dicit Inno. ꝙ hoc non operatur clauſula generalis: ſed ꝙ poſt generalem clauſulã ſubiunxit.ſ.quædam alia rõne ſui archi. ad ipſum ſpectãtia: per hæc enim verba importãtur alia maiora expreſsis, ſi ſpectant ad ſuum archid.Clauſula ergo generalis relata ad vniuerſitatem,recipit ab illa vniuerſitate intellectum.vnde ſi peto domum,& quædam alia ad me ſpectãtia ratione talis hæreditatis: nam hoc caſu non ſolũ domum expreſsè deductã: ſed caſtra ciuitatis,& cõitatis petere poſſem:quia quod ſequtur poſt generalem clauſulã hoc importat.ſ.hæreditas, vt l. item veniunt.ff.de peti.hære.facit quod no.j. de reſti. ſpo.c. cum ad ſedem.& quod ibi per Ioan. An.in glo.& de offi.ordi.c.conquerente.vel dic, ꝙ hoc non fuit obiectũ contra petitionem.arg.C.de anna.excep.l.ſi. Et hæc ſo. facit ad illa, quæ no.in dicto c.ſedes.an.ſ.ipſo iure non includãtur,vel ope excep.vel dic,ꝙ eoipſo,ꝙ hic ſpecificauit procura.videtur tacitè deduxiſſe illa, cuius occaſione procuratio exhibetur.ſ. viſitat. & quæ ſibi annexa ſunt: vt iuriſdictio, peccatorum examinatio,& correctio: nec aliquod maius iſtis in ſequẽtibus in tex.ſpecificatur.& no.has ſo.pro declaratione dicti c. ſedes.& hoc ibi adde. ¶ Secundò oppo. dicitur hic,ꝙ archi. iſte fundabat intentionem. quia illud monaſterium erat ſitũ infra metas ſui archid.& tñ Papa mandat, ꝙ hæc adiudicent ſibi, ſi de conſuetudine debeantur. Sed contra:imò videtur ſufficere, ꝙ ſit ſitum: & hoc ipſo ſit fundata eius intentio in exercitio prædictorum:ſicut dicimus in epõ,cui ſufficit probare tantummodo,ꝙ ſit in ſua diœce.vt ſibi eccleſia, quò ad omnia ſit ſubiecta,vt 16.q.7.c.oẽs Baſilicæ.& 18.q.2.c.mona.Sol.dicit glo. 1. illa iura loquuntur in epĩs. Ad hoc adde quod no.16.q.1.c.alia.& de capel.mona.c. dilectus. in glo. vbi ſic per Io. An. & rõ quare aliud in epiſcopo, & aliud in inferioribus:ne videantur in vno corpore duo capita, quaſi monſtrum.j.de offi.ord.c.qm̃ epĩs. ergo fundat intentionem ſuam de iure cõi: ſimiliter Imperator quò ad totum orbem, vt l.bene à Zenone.de quadri.præſcrip. & l.deprecatio.C.ad lc.Rhod. de iac. ibi [nonne dñs mundi ſum.] & 7. q.1.c.in apibus.Quid in comitibus,vel alijs principibus an fundẽt intentionem ſuam de iure cõi: vt eoipſo ꝙ aliquis eſt infra limites ſui comitatus,vel principatus ſua iuriſdictio,& intentio ſit fundata.Dicit Hoſt.ꝙ non. & aliud in limitibus eccleſiaſticis,quàm mundanis.nam eccleſiaſtici ſunt ſtabiles, nec mutantur,nec præſcribuntur.16.q.3. c. licet. mundani verò præſcribuntur, & per potentiam vſurpantur, diminuuntur, & augmentantur per fas, & nefas, vt dicto c. ſuper eo. & de voto.c.qđ ſuper his.vnde iudices eccleſiaſtici non recurrunt ad limites laicorum.j.de reli.do.c.1.cum cõcordan.¶ Quid de regibus an habeant fundatam intentionem ſuam de iure communi infra ſuos limites.videtur,ꝙ ſic,ſecundùm Gra. 8. diſt.c.quo iure.Contrarium hic ſentit Io. An. dum reſpõdet illi.c.quod loquitur in plurali.& ad prædicta vide, quod legitur, & no.de iureiu.c.nimis.vbi etiam vide in nouella.& Cle. ne Romani.de elec.& c.vbi periculum.eo.ti.lib.6. vbi etiam in glo.de territorio,diœce.& diſtrict. & per Hoſt. in ſumma de præſcrip.§.quæ exigãtur.ver.ſic notabis. ¶ Tertiò oppo. iſte tex. nullam tribuit iuriſdictionem archi. niſi conſuetudine fulciatur.Sed contra quia debet per epiſcopatum vniuerſa proſpicere, corrigere,& emendare. & curam omnẽ habere in eccleſijs,& perſonis,vt ſ.eo.c.ad hæc.& c.1.& 2.hic autem nihil ſibi tribuit,quare malè.So.iſte tex.adducitur, ꝙ archi.de iure communi non habeat iuriſdictionem. Contraria adducuntur ad oppoſitam partem.quod dic,vt ſ.eo.c.cũ ſatis.& hic latius in nouella.diſtingue enim,ꝙ quædam ſunt ordinis epiſcopalis: quædam epiſcopalis auctoritatis: quædam ſimplicis iuriſdictionis:quædam certi officij. Epiſcopalis ordinis ſunt iſta (videlicet ordinare, conſecrare, dedicare,reconciliare,chriſmare,confirmare,& ſimilia.)quæ colligi poſſunt.de electio.c.ꝙ ſicut. §. præterea. & iſta nullus inferior epiſcopo poteſt præſcribere, vel conſuetudine ſe tueri.68. diſt.c.quamuis.& ſe.& ſ.de conſuetu.c. quanto. quidam tamẽ aliqua ex his exercent de iure, vt abbates. de æta. & quali.c.cum contingat. vel de conſuetudine approbata p Papã. ſicut no.de presby.Cardinalibus.de ſupplen.neg.prælato.c.1. vel Papæ priuilegio, quod poteſt committere inferiori:licèt epiſcopus,vel alius hoc non poſſet,vt no. in dicto c. & de conſecra.eccle.vel alta.c.aqua.quædam ſunt (vt dixi) epiſcopalis auctoritatis: ſicut cauſas criminales,vel matrimoniales audire, indulgentias concedere, inſtituere, & deſtituere quò ad exercitium eccleſiaſtici beneficij,& ſi qua ſunt ſimilia. Iſta enim poteſt epiſcopus committere ad tempus,vt no.ſ.eod.c. ſignificaſti. in perpetuum verò à ſubdito contra epiſcopum non poſſent acquiri, niſi per Papam,priuilegium,& conceſsio.epiſcopi præſcriptione ſecuta. ſic intellige de exceſsi.præla.c. accedentibus. de iure pa. c. cura. de relig.

relig. do.c. conſtitutus. vel ex ſententia arbitri, vel conuentione pſcriptione firmata.de pſcrip.c.cũ olim.& c.veniẽs. Et ſecundùm hoc ſine calum. poſſet intelligi de inſtitutione auctorizabili. de inſtitu. c. cum veniſſent. aliàs conſuetudo nõ prodeſt, iuxta no. ſ. eod. c. cum ſatis.Quædam ſunt ſimplicis iuriſdictionis, ſicut viſitare, corrigere, coercere, minor. cauſas audire, terminare, & quædam alia. Et in his dicit Hoſtien. archidia. quò ad parochiales eccleſias, & minores titulos de iure communi eſſe vicarium epiſcopi.ſ.eo.c.ad hæc. & in iuribus ibi allegatis: vbi Papa ſuper iuriſdictione archidiaconi interrogatus, & conſultus de iure reſpondit, vt ibi.Iſta tamẽ vicaria,& iuriſdictio archidiaco. nõ extẽditur ad cauſas grauiores, niſi quò ad relationem, vt ibi. Item nõ extenditur ad maiorem titulum, vt abbatias,& conuentuales eccleſias, niſi per conſuetudinem hoc acquiratur, vt hic & ar. de offi. archidia. c. ſi. & de maior. & obedientia. c. cũ inferior. Caueat ergo epiſcopus archid. quandoque prohibere, cum ſit eius vicarius, vt ſ. c. 2. per Ioan. And. Quædã verò ſunt certi officij, quæ & quò ad abbates, & alios de iure communi ad archidia. pertinent. de quibus ſ. eod. c. ad hæc. verſi. in quadam. de ceteris remittit ad ſummam, dicens etiam ibi per hæc ſupplendum. ¶ Quartò oppo. dicitur hic in ver. Petijt inſuper. ꝙ archidia. petijt, ne aliquẽ conuenirent coram officiali archiepiſcopi. & ſic coram eius maiore: ſed videtur, quòd talis petitio fuerit iniuſta: quia epiſcopus poteſt audire cauſas ſpectantes ad iuriſdictionem ſubditi, eo inuito. de offi.ordi. c. cum ab eccleſiarum prælatis. Item priuati poſſunt conuenire in iudicem non ſuum per viam prorogationis, l. ſi conuenerit. de iuriſ.om.iudi.& ſufficit, vt valeat iudicium inter laicos, ne excipiantur.ff.de iudi. l. 1. & 2. & 3. q. 6. c. pulſatis. Sol.quidam fatentur contrarium. dicunt quòd ideo. j. non reſpondetur ad illam petitionem: quia fuit iniuſta. Alij dicunt,quòd fuerit iniuſta petitio propter ſpecialem archid. conſuetudinem, maximè ad remouendam fraudem, ne ſcilicet paulatim ius ſuum ad archid. ſubtrahat. arg. ff. de dolo.l. cùm quis. vel dic, vt dicit Inno. in ſua addi. quòd quandoque in iuriſdi. quam minor exercet, ſuperior habet maius imperium, vt quando agitur in defectu ſuperioris, vt l. cum ſpeciale. C. de iudi. & C. de fa. li. l.ſi quis. quo caſu inferiorem cognoſcere volentem poteſt ſuperior prohibere: & idem quando minores ſunt officiales,vel vicarij maiorũ.quia cum archid.& archipresbyteri vicarij ſint epiſcoporum, vt ſ. tit.1. c.1. & vlt. poterunt per epiſcopos prohiberi: non tamen ipſorum iuriſdi. in totum reuocare, ſecundùm Inno. Quidam ſunt minores officiales, quorum iuriſdictio non dependet à ſuperiore, nec ſubrogatur in defectu ſuperioris. & in iſtius exercitio non poteſt ſuperior,(vt archiepiſcopus,epiſcopus,vel legatus,) inferiorem prohibere. & ſic loquitur auctoritate Auth. de defen. ciui.§. interim. in ſi. fatetur tamen Inno. ꝙ legati poſſunt adiri per querelam. j.de offi. leg. c. 1. & hoc dicit Io.And. ſuper ver. conueniri. facit quod not. Inn. ſ. de reſcrip. c. ſuper literis. & in l.1. ff. ſi quis ius dicen. non obtẽ. ¶ Quintò oppo.dicitur hic,ꝙ archid. agebat, ne aliquem conuenirent,eo prætermiſſo in curia Cenoñ.& ſic agebat de iure archiepiſcopi, & ſibi præiudiciali:ergo debuit vocari ad iudicium: & nõ eo prætermiſſo hæc cauſa agitari.cuius contrarium hic factum fuit: vnde videtur ob.de maiori.& obedien.c.inter quatuor. Solu. dic, vt ibi not. ¶ Sextò oppo. hic innuitur, quòd ad hoc vt moñ. condemnetur, ſufficit, quòd archid. ſit vſurus iſtis iuribus in alijs abbatiis. contra ſi moñ. ille fuit diligeus, nec permiſit contra ſe hanc conſuetudinem indiuci (imò viriliter reſtitit) non debet ei præiudicare aliorum negligentia. quia res inter alios acta &c. j. de re iudic.c.pe. Sol. hoc contingit, ne vna & eadem res diuerſo iure cenſeatur. 12. q. 2. c. cognouimus. Item hoc ideo eccleſia: quia iſta præſcriptio modicum præiudicium affert moñ. nam & ſi archidia. hæc iura non exerceat: epiſcopus tamẽ ipſa per ſe, vel per eundem archid. vel alium exercebit, vt patet. ſ. c. 1. epiſcopo tamen ſemper patienti, & non reſiſtenti archi. videtur pіudicare. ar. ſ. de conſue. c. 2. videtur enim epiſcopus per talem patientiam conceſsiſſe archi. hæc iura in illo mona. poſtquam in omnibus aliis paſſus fuit. nam & hoc ei expreſſè committere potuiſſet. concludit ergo,ꝙ patientia,& taciturnitas epiſcopi tribuit iuſtum titulum archi. & hoc no. ad materiã.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.quã l.dicunt quidã habere locum in faciente, non in patiente. Na ſcđm prædicta habet locum etiã in patiente:vbi tractãt de modico præindicio:ſecus ſi de magno,vt in præſcriptione,vt ibi per Bar. ¶ Septimò oppo. ad idẽ,& videtur,ꝙ licèt epiſcopus paſſus fuerit hæc iura præſcribi in aliis mona.nõ tñ in illo: qa nõ debet ad illud extendi conſuetudo, vel pſcriptio aliorum. nã iura, quæ per præſcriptionẽ quæruntur,nõ debẽt extendi ad alia,q̃ præſcripta ſint,vt l.1.§.ſi quis.ff.de itine. actuque priua.& l.ſi poſt.de aqua pl.ar.& de deci.c.tua.& c.cũ cõtingat. & de præſcrip.c.auditis.& de capel.mo.c.2.& 12.di.c.oĩa. & 11.di.c.catholica.Hic autem dicit, ꝙ ad aliud mona.extenditur, quare malè. Sol.ex gl.magna Inn.plures ſolu.poſſunt colligi: prima circa mediũ, quæ eſt, ꝙ aliud in præſcriptione, aliud in cõſuetudine.pſcriptio eñ tãquam odioſa eſt reſtringenda, non extẽdenda.de præſcrip.c.vigilanti.cõſuetudo verò tanq̃ fauorabilis eſt dilatanda. nã & in ea inducẽda nõ requirit titulus:ſicut in pſcriptione requiritur, de pſcrip. c.cum olim.ad ſi.p Inno.ad hoc facit qđ no. Cy.in l.2.in.4. col.C.de conſue.vbi ponit differentiã inter ius vniuerſale cõſuetudinis,& ſingulare pſcriptionis. Et facit hoc ad q. pone, ꝙ quidã iudices p conſuetudinem iudicãdi inter Bonon. q̃ſiuerunt ſibi iuriſdictionẽ: nũqđ poterũt hãc iuriſdictionẽ in extraneos exercere.videt,quòd ſic. ff.de offi.preſi.l.2.ad hoc.l.ſi prius.ff.de aqua plu.arc.& l.venditor.§.ſi conſtat..ff. cõia pdio.In contrarium faciũt quæ dicta ſunt.ſ.videlicet ꝙ cõſuetudo extenditur ad alia loca,& perſonas, vt in illo tex. & hoc tenet Cy.quando iuriſdictio exercetur generaliter cõtra oẽs,quoties caſus incidit. qđ dic,vt l.1.C.de emancip.libe. Ad prædicta eſt vna ſol. ꝙ aliud in pſcriptione, aliud in conſuetudine. Vel aliter.nam aut eſt conſuetudo iuri cõtraria, vel eccleſiis oneroſa:& non extenditur nec ad alia iura, nec ad alias eccleſias,vel perſonas,vt in cõtrariis. Aut eſt laudabilis,& rationabilis, & ſuper re conceſsibili, qualis eſt illa, vt archid. iñ mona. iuriſdictionem habeat. quod epiſcopus debet archid. de facili concedere, vt ſuum faciliùs ferat onus. j.tit.1.c. ſi. & talis conſuetudo eſt extendenda ad alias eccleſias,non ad alia iura, vt hic,& ſ.de elec. c.cum eccleſia Vulterana.& 11.diſtinc.c.in his.& j.de cẽſi. c.ſopitæ. & hoc eſt verum, ſi maior pars eccleſiarum,vel perſonarum eiuſdem conditionis hanc ſeruet, vt ibi. nam hoc caſu non ſolùm eccleſiæ iam conſtructæ, ſed etiam conſtruendæ poſſunt cogi ad obſeruantiam huius conſuetudinis. j.de cenſib. c. eccleſijs. Hinc eſt, quòd in officijs eccleſiaſticis vnum modum ſeruare debent. 12. diſtinct.c. pe. & in ſi. vnam mẽſam communem habere. de cenſi.c.ex parte.prærogatiuam eiuſdem dignitatis ſeruare. ſ. de conſue. c.cum olim. & hoc eſt verum, niſi vna eccleſia, vel minor pars eccleſiarum habeat certam contrariam laudabilem conſuetudinem, & præſcriptam. de conſuetu. c. ſi. vel niſi alius hæc iura in hoc mona. exerceat. j. de præſcrip. c. cum officij. §. 1. vel niſi pro illa habeant aliam: puta vna eccleſia ieiunat die Sabbati, alia die Mercurij. 12.diſtinc.c.illa. hoc enim caſu minor pars non cogitur ſequi maiorem. & hæc eſt ſecunda ſolu.ſ. quòd aut conſuetudo eſt laudabilis,aut contra iura, vt dixi. Tertia eſt, quòd in is, quæ ſunt iuriſdictionis, vel ei annexa, ſit prorogatio de perſonis ad perſonas: dummodo maior pars populi vtatur conſuetudine, vt l. penul. ff. de iuſti. & iure.& l.quod maior.ad municipa.niſi conſuetudo ſit cõtra

tra rationem inducta, vt l. quod nō ratione. ff. de legi. In aliis
autem, quæ conſiſtunt in penſionibus, præſtationibus, & ſi-
milibus non eſt conſuetudo extendenda. niſi quò ad hoc, vt
vna res non cenſeatur diuerſo iure, vt d. l. venditor. §. ſi con
ſtet. & de cenſi. c. ſopitæ. & de deci. c. cum in tua. ¶ Item hæc
prima vera, niſi in epiſcopo. nā & ſi epiſcopus perit aliquid
nouum, vel inſolitum à iure: non tamen expreſsè reproba-
tum (puta cenſum, vel charitatiuum ſubſidium, & ſimilia) ex
quo probat, quòd id habet, & percipit in aliis conuicinis, cō
uincitur & is, à quo petitur, niſi aliud probet. Ad hoc faciūt
iura allegata in vltima gl. Item hoc eſt verum, niſi locus, in
quem prætenditur iſtud ius à nemine poſsideatur. vnde ſi ar
chi. vel epiſcopus in loco, de quo non conſtat, quòd ſit alte-
rius iuriſdictionis, hæc iura exercuerit: ipſe ibidem de cete-
ro exercebit. ȷ̃. de relig. c. 1. Et idem de his iuribus, de qui-
bus nihil certum eſt in iure ſtatutum. In illis enim ſatis ęquū
eſt, ꝙ conſuetudo prouinciæ, ſiue vicinarum eccleſiarum de
beat obſeruari. arg. 12. diſ. c. diuturni. & c. omnia. Item etiā,
quod dixi de iuriſdictione acquirēda, & extendenda ad alia
loca, habet locū niſi in loco, ſiue eccleſia, in qua iuriſdictio
vendicatur, alius iuriſdictionem exerceat ex priuilegio, vel
cō ſuetudine iam præſcripta. nam hoc caſu licèt in omnibus
aliis ex conſuetudine exerceat: non tamen vigore conſuetu-
dinis exercebit in illo: etiam ſi ille in hoc mona. non fuiſſet
vſus longo tempore hac iuriſdi. præſcriptionis, vel priuile-
gio acquiſita. & hoc probat iſte tex. dum dicit [in huiuſmo-
di abbatis.] &c. debet enim exponi huiuſmodi. i. ſimilibus:
ſed illa non eſt ſimilis: ex quo ponis, quòd ad alium hæc iu-
riſdictio pertinebat. & hoc verum, vt dixi, quando tertius
vſus eſt iſtis iuribus in hoc mona. Si autē ipſe abbas, an po-
terit hoc caſu archi. vendere hæc iura? dicit, ꝙ idem, ſi nomi
ne epiſcopi exercuit: ſecus ſi ſuo. ¶ Octauò opp. dicitur hic,
ꝙ conſuetudo aliorum mona. extenditur ad iſtam abbatiam
ſancti Petri. Sed contra ſi epiſcopus in omnibus abbatiis,
præterquam in iſta, conceſsiſſet archi. iſta iura, in tali conceſ
ſione non veniret illud monaſterium: ſine dubio ergo nō de
bet venire, vel includi vigore conſuetudinis aliorum. Sol. di-
cit Inn. aliud in conſuetudine, aliud in conceſsione: nam eo-
ipſo, quòd epiſcopus cōcedit in aliis, videtur prohibuiſſe in
illo. ar. 55. diſt. c. diſciplina. & de deci. c. ad audiētiam. & c. ex
parte. Sed in conſuetudine eoipſo, ꝙ in aliis tacitè epiſcopus
conſentit: videtur conſentire in iſto. plus ergo extenditur cō
ſenſus tacitus, quàm expreſſus illo caſu, ar. l. de quibus. ff. de
legi. ſed hoc ideo, quia cōſenſus expreſſus habet cauſam mo
mentaneam: ſed tacitus illo caſu habet cauſam ſucceſsiuam,
& diuturnitatem temporis: ideò maiorem producit effectū
propter continuam perſeuerantiam. ¶ Ex prædictis itaq; in
præcedenti opi. & ex illa, cum quæritur, an fiat extenſio exer
citij de perſonis ad perſonas, vel de iuribus ad iura, vel de lo
cis ad loca, poſſes diſtinguere. nā aut quæris de præſcriptio-
ne, aut de conceſsione, aut de conſuetudine: præſcriptio non
extenditur ad alia, quàm præſcripta: ſimiliter conceſsio ad
alia, quàm conceſſa: vt ex prædictis patet. Conſuetudo verò
an extendatur, diſtingue. nam aut conſuetudo inducitur cō-
tra iura, vel eſt eccleſiis oneroſa: & non extenditur. aut eſt
laudabilis: & tunc aut conſiſtit in iuriſdictione, aut in præ-
ſtatione. Et ſi in iuriſdictione: & tunc aut alius, quàm epiſco
pus, poſsidet illa iura in illo monaſterio: aut nullus alius. & ſi
in præſtatione, aut loquitur in epiſcopo, qui prætendit in il-
lo, ſicut in aliis: aut loqueris in aliis, quàm epiſcopo. & ſi in
alio: tunc aut locus ille, in quo præſtatio exigitur, à nemine
poſsidetur, aut ab aliquo. & ſi ab aliquo: & tunc aut nihil de
illo iure, quod petitur, eſt à iure ſtatutum: aut eſt aliquid ſta
tutum, vt ex prædicto apparet. doctor meus dominus Bald.
in quadam diſputatione, quæ incipit. Appollus. tractat de
iſta extenſione: an ſcilicet præſcriptio extendatur. Et aduer
te, quia vtitur verbo, præſcriptione. quod verbum aſſumpſit
pro conſuetudine: aliàs eſſet contra dicta Innocē. hic, quòd
præſcriptio non extenditur. ad propoſitum ergo, dicit ipſe,
vtrùm præſcriptio extendatur. Cōſidera, quòd quatuor ſunt
ſpecies † prorogationis: de re ad rem: de perſona ad pſonā:
6 de tempore ad tempus. De perſona ad perſonam, vt not. in
c. P. & G. infra de offi. deleg. c. 1. & l. 1. C. de iuriſ. om. iu. An
ergo in iſtis omnibus fiat extenſio, vel non, ibi plenè per eū
in penul. & vlti. col. vbi in fine ponit quæſt. vtilem ad prædi-
cta. An ex pſcriptione inducatur priuatio alterius. & diſtin-
gue. nam aut quis præſcribit tanquam ſub alio: aut tanquā
ſupra alium: aut tanquam ſecus ab alio. Primo caſu non pri-
uat alium: ſed ordinem, quem præſcripſit, illum tenet: à quo
non poteſt vetari per ſuperiorem. 9. q. 1. c. de perſonis. per
Archi. quia inferiora ſuperioribus non derogant: tamen ſu-
periora non debent inferiora opprimere. C. de offi. præfec.
vrb. l. 1. & C. de pala. l. 1. lib. 12. Secundo caſu non priuat eū
eſſe, ſed gradu eſſe. quia cum eum ſibi ſupponit, minorem ſe
facit, qui ſe ſubiicit. ff. de iuriſ. om. iudi. l. eſt receptum. Ter-
tio caſu puto præſcriptionem in totum ſibi ius vēdicare, quo
ipſe ſolus eſt vſus. ff. de diuer. præſcrip. l. quiſquam. & ideò vi
detur, quòd ſi plebanus in plebanatu ſuo præſcripſerit inſti
tutionem, quòd epiſcopus nullo modo ſe intromittere de-
beat. quod eſt verum, ſi habuit poteſtatem per excluſionem
epiſcopi: ſecus ſi per patiētiam ſolum, quia iura negatiua nō
præſcribuntur, niſi contra prohibitos patientes, non contra
patientes, vt C. de ſerui. & aqua. l. 2. per Pet. & Cy. Hoc ergo
caſu licèt plebanus habeat pro ſe conſuetudinem: non tamē
propterea epiſcopus eſt exul à iure communi: ſed cumulata
eſt poteſtas, nō abſorpta. Et ita Floreñ. practicatur per epm
Floren. & plebanum. Hæc ſunt verba Bal. in dicta diſputatio
ne. ad fi. Aduerte quia hæc vltima deciſio videtur contra id,
quod hic dicit Inn. Dicit. n. ꝙ ſi archid. vtitur hoc iure in oī-
bus abbatiis ſciente epo: ita demum per conſuetudinem acq
rit hoc ius, ſi eps nō vtatur: alioquin. ſ. ſi vtatur infra tempus
præſcriptionis, eſſet interrupta præſcriptio. ȷ̃. de præſcri. c.
cum ex officij. & apparet, qñ eps vtitur, ꝙ non habet animū
perdendi, ſiue perdere velle. pro hoc facit quia præſcriptio
aduocat ius creatum, non nouum creat. not. in c. ſi diligenti.
ȷ̃. de præſcrip. & circa hanc quæſtionem omnino vide quod
no. Io. An. poſt Inn. ȷ̃. de præſcrip. c. auditis. vbi tangit hanc
ſubtilitatem. ¶ Vltimò quæro. pone, ꝙ archidia. per conſue-
tudinem acquiſiuit viſitationem: ſtetit poſtea longo tempo-
re, quo nō viſitauit. & ſic amiſit: nunquid per epm, qui p cen
tum fortè annos non viſitauit, reuertatur ius viſitandi. tenet
Io. An. ꝙ ſic. declarat tñ, an viſitatio epalis ſit præſcriptibi-
lis, vel non: tenet, quòd non ſine titulo, vt hic vide per
eum.

De officio archipresbyteri.

QVIA poſt archidiaconum archipresbyter facit
gradum: ideo &c. De hoc. 25. di. c. perlectis. verſi.
archipresbyter.

SVMMAE.

1 *Archipresbyter ſubeſt archidiacono.*
2 *Archipresbyter in eccleſia aſsiduè ſtare debet.*
3 *Archipresbyter in abſentia epiſcopi ſupplet vices eius in officio Miſſæ.*

VT archipresbyter. Iſtud. c. cum tri
bus ſequentibus hic intendit, quòd archipres-
byter Ciuitaten. ſubeſt archidia. & principaliter præeſt
presbyteris, & presbyteralibus officiis. ¶ Not. primò,
1 quòd archipresbyter ſubeſt archidiaco. † & ſic maior or-
dine ſubeſt minori, vt in glo. & intellige, ꝙ ſubeſt, ſi ita eſt
conſuetudo, & in his, quæ ſpectant ad officium archi. de iure
2 vel de cōſuetudine. ¶ Secundò no. † ꝙ debet aſsiduè in eccle
ſia ſtare. & intellige aſsiduè. i. horis competentibus. de cōſe.
diſt. 5. c. nunquàm. & ff. de condi. & demon. l. ſi quis ita lega-
uerit. & ff. ſolu. ma. l. 1. per Bar. de dictione, ſemper. ¶ Tertiò
3 no. ꝙ in abſentia epi archipreſbyter † ſupplet vices eius in
officio Miſſæ. & loquitur iſte tex. de Miſſa ſolēni, quæ dicitur
in certis feſtiuitatibus: quilibet. n. eps (niſi cauſa impediat.)
dēt in cathedrali eccleſia tūc præſens eſſe. de cōſe. di. 3. c. epi
ſcopus. ¶ Quærit Hoſt. quid ſi archid. eſt presbyter, qđ eſſe
poteſt: nec per hoc amittit archid. de renun. c. ad ſupplicatio
nem. tunc archipresbyter debet ei cedere, cū ſit par in ordi-
ne, & maior in adminiſtratione. dicit tñ, ꝙ eccleſiarum con-
ſuetudines ſunt ſeruādæ. ¶ Quærit etiā quid eſt dictū, colle-
ctā, dicit, ꝙ pōt intelligi de Miſſa feriali, vel matutinali, ideò
ſic dicta: quia in illa multæ orationes dicunt, & multa ca. cū
tñ in ſolemni Miſſa non dicatur niſi vna, ſecundùm Io. And.

SVMMAE.

1 *Clerici pigritiam euitare debent.*
2 *Archipresbyter pœnitentem reconciliare poteſt.*

MInisterium. No. de officio archi-
presbyteri, qa eſt ſu-
pra oēs quò ad cōionem corporis, & ſanguinis
Chriſti, & quò ad horas canonicas, q̃ ſunt ſeptē, excepta Miſ
ſa. ȷ̃. de cel. Miſ. c. 1. & no. ꝙ per oēs horas debēt perſeuera-
re: non ergo hoc debitū omnium horarum poſſent ſtatim ſol
uere in tpe præueniendo: cū hæc dilatio, & tpis diuiſio nō ſit
inducta in fauorē ſuum, ſed Dei (vt horis ſingulis honorifice
tur) in ſolutione pueniri non pōt, vt l. eū qui ita. aliàs Iabol. ff.
1 de an. leg. ¶ Secundò no. in ver. proinde. † ꝙ euitanda eſt cle
ricis ſcurrilitas. i. ruſticitas, & pigritia, vel diſcurſus. 46. di. c.
clericū. à ſcurrá, qđ eſt vagus. quod maximè religioſus caue-
re dēt. de offi. or. c. quātò. ¶ Tertiò no. ꝙ exceptis prohibitis
ad cūcta dēt aduertere, q̃ ſequunt in tex. & q̃ ſint prohibita,
no. de tranſla. c. 2. & no. ꝙ omnia illa, q̃ ſequunt [fontes bñdi
cere, infirmū vngere.] &c. poſſunt expediri ſine altaris mini-
ſterio: p quod pōt explicari. de cor. vic. c. ſignificauit. ſm Ho.
¶ Quartò no. de iſtis Cardinalibus ſacerdotibus, & quare di
cant Cardinales. vide in glo. & arguit Hoſt. ꝙ ſicut nullus eſt
Cardinalis, q non ſit ſaltē diaconus: ita nullus deberet eſſe ca
nonicus, qn eſſet ſaltē in ſacris. ar. de æta. & qua. c. quæris. vñ
prouiſum eſt hodie p Cle. vt hi q. de æta. & quali. ¶ Quintò
2 no. ꝙ pœnitētē pōt archipſbr̃ † recōciliare: cōſulto tñ epo.
Et de iſtis pœnitētibus hic in gl. cui addit Io. An. nunquid ta
les pœnitentes ſint infames. dicit Hoſt. ꝙ ſic. vñ nec ordinari
pñt. 50. di. c. pœnitentes. 6. q. 1. c. infames. Sed hoc non acci-
dit rōne pœnitentię, ſed criminis publicati p pnīam: aliàs ſi
crimē ſit occultū, & pnīa ſit occulta, nō infamat, ſed reno-
uat, & emēdat. 50. di. c. ferrū. Infamat ergo talis, tū qa publi-
cè verberat, qñq; nudus incedēs: tū qa crimē ſuū p ſnīam pœ
nitentiæ publicat. 3. q. 7. c. infames. §. porro. aliàs ſi ſnīa nō p
cedat, ſolus ictus fuſtiū nō infamat. ff. de pœ. l. in ſeruorū. in
fi. & l. ictus fuſtiū. ff. de infa. ¶ Quid ſi ſine delicto, ſed ex de-
uotione, aſſumunt aliq publicā pnīam, an ſint infames: dicit,
ꝙ nō, vt probat in l. 1. §. beſtias. ff. de poſtu. & q dixerūt con
trariū, dānant Dauid ſe humiliātē. 2. Reg. 6. dānāt ēt Io. Ba-
ptiſtā. Mat. 1. & 3. ¶ Sextò no. ꝙ archipſbr̃ gerēs abſēte epo
vices eius, pōt hoc alij cōmittere cōtra totū tit. ȷ̃. de offi. vic.
dicit Io. An. ꝙ vicarius vicariū dare pōt in voluntaria iuriſdi
ctione: ſed nō in cōtētioſa. vel dic, vt no. Io. An. ȷ̃. in c. pxi. vbi
loquitur de confeſ. an poſsit ſacerdos, q non ſufficit multitu
dini, alij committere. dicit, ꝙ ſic. ff. de of. eius, cui mā. eſt iu-
riſ. l. 1. qa neceſsitas ſubiacet legi. de obſer. ieiu. c. conſiliū. &
de pœn. & remiſ. c. omnis. ſuper glo. execu. cū ſua remiſsio.

OFficium. No. primò, ꝙ cauere debēt
curati, ne infirmi ſine pœni
tentia moriantur, & cōfeſ. de quo in glo. ſi culpa.
¶ Vltimò no. gl. an qlibet de epatu poſsit recipere eccleſiaſti
ca ſacra in eccleſia maiori: tenet, ꝙ ſic, & arguit in contrariū
de c. placuit. & c. nullus. & ſol. vt in ea. & opi. glo. eſt, ꝙ qlibet
poſsit recurrere ad archipresbyterū maioris eccleſiæ. & hoc
vr̃ intelligere Inn. & Ab. de grauiter peccātibus, alleg. pall. c.
in capite. 26. q. 6. c. vl. ſi intellexerunt de caſibus epo reſerua
tis, nō placet Ho. qui dicit, ꝙ ſine ſpeciali cōmiſsione epi ar-
chipſbr̃ in illis nō abſoluit. qđ verū credit Io. An. ȷ̃. de pœn.
c. ſi eps. lib. 6. & ſic no. ſm Ho. quēlibet habere tres, q pſunt:
dicit Papam cū ſuis vicarijs, epm cum Ciuitatēſ. archipro in
hoc eius vicario, & curatū ſuū. de pœni. & remiſ. c. oīs. ¶ Ter
tiò no. de pſbyterali bñdictione. 21. diſt. c. denique. remittit,
Ho. ad ſummam eo. titu. §. ſi. verſi. ſexto.

SVMMAE.

1 *Archipresbyter ſolicitam curam gerere debet.*
2 *Præſumere de ſeipſo nullus debet.*
3 *Archipresbyter debet cuncta correctione digna epiſcopo referre.*
4 *Archipresbyter contra decretum epiſcopi venire non poteſt.*

VT ſingulæ. Archipresbyter ruralis
presbyterorū, & laico-
rum plebanatus curā gerit. contra decretū tñ epi
1 nihil ordinare poteſt. ¶ No. primò, ꝙ archipresbyter † de-
bet ſolicitam curā agere. nā ſicut præfectus vigilū habet ſub
ſe. 7. cohortes. vt l. 3. ff. de offi. pfec. vigi. ſic multi deſcenſiuè
ſub ſummo Pontifice cōſtituti ſunt pp timorē ſpiritualis in-
cendij, vt gerant curā ſolicitam & aſsiduā: ſcilicet legati, pri
mates, epiſcopi, archidiacōi, archipresbyteri Papales, viſita
tores Capituli, pinciales. de qbus. ȷ̃. de ſtatu monacho. c. in
ſingulis. Vigilent ergo, & non dormiant. 81. diſt. c. oportet.
& de homici. c. pro humani. ibi [excuſſo negligētiæ ſomno.]
¶ Secundò no. ꝙ plebanus, ſiue archipresbyter debet de in
ferioribus titulis ſolicitam curam gerere. & ideò dicit [infe-
rioris ti.] vt excludat eccleſias cōuētuales. de quibus. ſ. tit. 1.
2 c. ſi. ¶ Tertiò no. † ꝙ nullus debet arbitrari, & præſumere de
ſeipſo, ꝙ omnibus curis ſufficiat, & per hoc alios conſue-
tos ad aliquod officium remouere, quia ipſe ſufficiat. con-
tra tales arguit Auguſti. vbi dixiſti, ſufficit: ibi defeciſti. Ex
quo arguit Hoſti. an eps de cōſenſu Capituli ſui poſsit ad tē
pus retinere fructus beneficij vacātis. qđ dic, vt. ȷ̃. vt ec. bñ. c.
vno. & ſuper vl. gl. p Io. An. ¶ Quartò no. ꝙ archipresbyter
3 † debet cuncta referre epo, q̃ correctione ſunt digna. & pro
hoc refert Io. An. tenuiſſe Ia. Boñ. ꝙ archipſbyter ruralis, q
citauit clericū tituli ſibi ſubiecti ad reſidēriā: ꝙ ſi nō veniat,
illum priuare nō poterit. nā, cum agat in figura iudicij, ſolus
eps eſt iudex clerici. de hoc. 11. q. 1. c. de pſona. facit ȷ̃. de hæ
re. c. cū ex iniuncto. in fi. & hoc verū, niſi ad ipſum ex ſpeciali
iure ſpectet deſtitutio. vide qđ dicit Io. An. ȷ̃. de cleri. nō reſi.
c. relatū. & de elec. c. licèt canon. lib. 6. in gl. pe. ¶ Quintò, &
4 vltimò no. tex. in fi. ꝙ archipſbyter † nō pōt venire cōtra de
cretū epi. ex quo arguit Ho. ꝙ legatus nō pōt facere ſtatutū
contra ius cōe. inferior. n. ſuperiorem &c. ȷ̃. de ma. & obe. c.
cū inferior. ar. cōtra. ȷ̃. de offi. leg. c. ſi. de conſang. & affi. c. ꝙ
dilectio. de ver. ſig. c. ex parte. in 1. rñ. Sol. dicit Io. An. in his,
q̃ ſedes apoſtolica ſibi reſeruauit, nō pōt ſine ſpāli mandato.
de hoc de of. leg. c. quò ad tranſlationē. nec cōtra ſolēnia cō
ſilia, & quæ cōmuniter obſeruant, nec aliquo modo ius cōe
in totū tollere: conſtitutiones tñ iuris cōis declarare poſſet,
& remouere. & vbi pœna deficit in iure, poſſent epi, & legati
p pœnale ſtatutū exaggerare, nouā imponēdo, vel veterē au
gēdo. de loca. c. 1. poſſent ēt ſtatuere, ꝙ qs non habeat vocē
in Capitulo: niſi ſit in ſacris. de æta. & qua. c. q̃ris. ad hoc 96.
diſt. c. ſatis euidenter. hoc enim nō eſt cōſtitutiones pœnales

ſubuertere: ſed eis deſeruire, & illas ſupplere : quod eſt ad-
mittendũ.de priuile.c.2.poſſunt ad correctionem morum fa
cere præcepta prohibitoria, atque pœnalia [quia ſiue ple-
ctendo] &c.23.q.5.c.prodeſt.ſecundùm Hoſtié.qui hoc no.
hic.& vide quod no.Ioan. An.j̃. de offi. leg.c.1.in prin. & j̃.
de appel.c.fi.lib.6.ſuper vlt.glo.

De officio primicerij.

EST primus in choro,vel primus in cantu:cũ
ipſe eſt abſens, eius officium ſupplebit qui
ei lege,aut conditione proximus eſt.25.di
ſtin.c.perlectis.ver.ad primiceriũ.in fi.ſimi
le dicimus in ſucceſsione, vt deficiente pri-
mo gradu, ſuccedat ſequens proximus. &
ſic deinceps.concor.de legi.hære.l.fin.ff.de vſufruc. accreſ.l.
1.§.interdum.l. Inde Nera.&l. interdum. & in Anthen. de
hære.quæ ab inteſta.colla.9.Hoſtié.in ſeq.c.& ſeq. titu.nihil
a boni præter tex. & glo. a

ADDITIO.

a ¶ Titulum de officio ſacriſtæ vide tractatum per Card.Zaba.hic.

De officio cuſtodis.

SVMMAE.

1 *Diſcretio eſt mater virtutum.*
2 *Negligens eſt ab officio remouendus.*
3 *Miniſter malus eſt contrarius laudi Dei.*
4 *Campana vnde dicatur.*

CVSTOS. No.primò, ꝙ cuſtos omnia vtẽ-
ſilia eccleſiæ cuſtodire debet. quod intelli-
ge,exceptis vaſis aureis,& argenteis,& ve-
ſtimentis pretioſis : quorũ cuſtodia perti-
net ad ſacriſtam.s̃.tit.1.c.1.¶Secundò no.
ꝙ debet eſſe peruigil circa curam lãpadũ.
ſimiliter & p̃fectus vigilũ tota nocte vigilare dẽt pp incen-
diũ.ff.de offi.p̃fec.vigi.l.penul.& vlti.cõcor.j̃.de depo.c. bo-
na fides.¶ Tertiò no. ꝙ mediocritas eſt tenenda. & nedũ in
magnis,ſed ẽt in minimis,vitanda eſt ꝓdigalitas, & auaritia
fugiẽda:& cũcta agenda cũ tẽperamento,vt hic,& j̃. de do-
na.c.apoſtolicæ.44.diſt.c.ſit rector.45.di. c. diſciplina. & c.
omnis.& c.ſunt nãq;.aliqñ aũt inſpicimus quod eſt plus: ali-
qñ,quod eſt minus.quod dic,vt in reg.in obſcuris.& l.gñali-
1 ter.de leg.1.¶ Quintò no.† ꝙ diſcretio a eſt mr̃ virtutũ,& iõ
a cõtraria eſt auaritiæ,& prodigalitati.de qbus de p̃bẽ.c.aua-
ritiæ.& eſt diſcretio ꝓuidere futura,ſterilitates,& caſus, qui
pñt cõtingere,Geñ.41.de ſer.non ordi.c.1.¶Sextò no.ꝙ ar
chidiaconus non dẽt remouere,ſed nunciare epõ:q tñ nõ de
bet ſibi ſtatim credere, ſi denunciatus inficiat̃: ſed tũc ex in-
tegro cognoſcet̃.ff.de cuſto.reo.l.diuus.¶Septimò no.ꝙ ne
2 gligens † eſt ab officio remouẽdus,& alius ab epõ ſubrogã-
dus,de cõſenſu tñ archidiaconi.de offi.archi.c.ad hæc.§. fin.
& ſi diſſentiant,recurrat̃ ad archiep̃m.de tẽp. ord.c.nec ep̃i.
de iure pa.c.nullus.¶Octauò no.in fi.Io.An. ꝙ malus mini-
3 ſter † eſt cõtrarius laudi Dei:ſed bonus illã promouet,& ex
4 altat.¶Vltimò no.ſup glo.vñ dicat̃ cãpana, † & cuius rei ſit
ſignũ.qñq;.n.eſt ſignũ congregandi Capitulũ : qñq; horarũ:
qñq; ſignũ exeundi ad bellũ: qñq; ſignũ actionis gratiarum:
qñq; ſignũ factæ electionis : qñq; ſignũ ſubſtractionis alicu-
ius ab hac vita:qñq; ſignũ excõicationis : qñq; gaudij : qñq;
ignẽ extinguẽdi:qñq; lectum intrandi : qñq; ad parlamentũ
populi conuocandũ: quandoq; ad corpus Chriſti orandũ:&
generaliter eſt ſignum multorum aliorum, ſecũdùm varios
mores,& conſuetudines ciuitatum:

ADDITIO.

a ¶ Diſcretio.Adde glo.in c.expoſuiſti.de præben.in ver. diſcretione.tex
in Cle.paſtoralis.in §.verùm.de re iudi.

CVſtos. No.hic Io.And.ꝙ ſanctiores ſunt
præferendi,& plus iudæi, & anti-
qui & morales verboſis. & ſecũdũ Sene. Laudãdi
ſunt non qui magna celeritate verba præcipitant:ſed qui vi-
tam docẽt:& cũ dixerint,qd faciendũ ſit,faciendo probant.
Hiero.ad Nepotianũ dicit.Ex duobus imperfectis melius eſt
ruſticitatem ſanctã habere, quàm eloquentiam peccatricẽ.

De officio vicarij.

DICTVM eſt s̃.de his, qui deſeruiunt eccle-
ſijs nomine proprio: ſequit̃ videre de his,q
deſeruiunt nomine alieno . Et præmitte, ꝙ
quãtùm ad materiam, in qua ſumus , vica-
rius accipitur duobus modis. Primò de il-
lo,qui deſeruit eccleſiæ nomine alieno : qđ
an poſsit,tractatur quaſi per totũ iſtum titu. vt in Cle. in ec-
cleſijs.e.tit.Et alius eſt vicarius in exercitio iuriſdictionis. &
de iſto tractatur.j̃.c.pe.& j̃.de offi.vica.c.1.& 2.& per totũ.
lib.6.habet̃ de materia.16.q.7.c.in noua.93.diſt.c.fi. de vi-
carijs habetur.s̃.de reſcrip.c.poſtulaſti.de filiis presby.c. cõ
ſtitutus.& c.Michael.de præben.c.extirpandæ. de exceſ.præ
la.c.illud.de ſimo.c.ad noſtram.de pœ.c.licèt.de elec.c.cum
eo.§.porro.de reg.iur.c.beneficium.lib.6. de tempo. ordi.c.
nullus.§.1.& 2.de offi.deleg.c.ſi contra vnũ.§. vlt. & de vica
rijs ep̃orũ, & archiep̃orũ ſatis de offi.ord.c.Romana.de iud.
c.fi.lib.6.& in Clem. ſi principales. de reſcrip. vbi de vicario
principali ep̃i,& foraneo.j̃.de reg.c.1.§.ad prioratus. vbi q
non poteſt habere officium,nec ipſius vicarium.

SVMMAE.

1 *Monachi in eccleſijs, quæ ad eos ſpectant,pleno iure inſtituunt vi-
carios.*

AD audientiam. Vicarius ſi be
neficium cura
tũ poſtea ſit adeptus,vicaria priuabitur. & duo
1 facit.Primò narrat factum.Secunda ibi[quia igitur]dat iudi
cem.¶No.primò,ꝙ monachi † in eccleſijs, quæ ad eos ſpe-
ctant pleno iure,inſtituunt vicarios.de quo dic,vt.j̃. de præ-
ben.c.de monachis.¶Secundò no.ꝙ ſicut per adeptionẽ ſe-
cundæ eccleſiæ vacat prima:ita etiam vicaria.de quo in gl.&
in c.de multa.per Io.An.& in extrauagan.execrabilis.¶Ter
tiò no. ꝙ hic monachi poſsidebant eccleſiam, de qua erat
quæſtio: & nihilominus impetrant literas. Ex quo colligit
Io.An. ꝙ reus poteſt impetrare literas contra actorem. de
quo s̃.de reſcrip.c.vlti. Sed non bene intelligit. quia hic licèt
monachi poſsiderent: tamen agebatur interdicto vti poſsi.
petentes iſtum priorem à ſua moleſtatione compeſci. actor
ergo cenſetur.ff.vti poſ.l.1.¶ Quartò no. ꝙ licèt regulariter
nullus cogatur agere:cogitur tamen ab iniqua,& iniuſta pe-
titione deſiſtere etiam ex poſtfacto,ſi fuerat ab initio repel-
lenda.de iudi.c. examinata.vbi de hoc in vlt. glo. licèt ergo
iure nouiſsimo Authen. ſit prouiſum contra differentes pro
ſequi litem motam, vt in Authen.qui ſemel.C.quomodo &
quando iudex.tamen quando iudici conſtat de iniquitate pe
titionis,non debet differre diffinitionem,vt ibi dicitur:ſed in
continenti iniquè agẽtes à deſiſtẽdo cõpellere.qđ no. ¶ Vl-
timò

timò ſcias,ꝙ hic eſt no.glo. Inno. quã ſæpe audiui allegari à
præceptore meo.D.Bal.ꝙ non ſolum iudex debet ex officio
repellere libellum ex ipſa impetratione ineptũ per c.exami-
nata.& l.1.de offi.aſſeſ.Sed etiam,ſi non apparet ineptitudo
ex ſerie libelli, (ſed aliàs, eſt notoria) lacerandus eſt.hr̃e.n.
plures eccleſias nõ põt nõ eſſe notorium.s̃. de transla.c.quã
tò.& maximè hoc verum in beneficialibus, in quibus iudex
põt ſupplere de facto.vt s̃.de ele.c.cum nobis olim.Imò plus
quia quantuncũq; ſit libellus ineptè formatus: ſi iudici con-
ſtat alterũ,vel ambos litigantes non habere ius in beneficio,
põt vtriq; ex officio ſilentium imponere. Ad hoc.s̃.de filijs
presby.c.2.& 3.de pac. c. cum clerici. ſm̃ Hoſt. qui remittit
ad no.per eum.j̃.de offi.delega.c.cum contingat. & vide qđ
dixi de hac materia in d.c.examinata. ¶Vltimò no.an ad ti
tulum perpetuæ vicariæ poſsit quis ordinari. dic vt s̃. de re-
ſcrip.c.poſtulaſti.& j̃.de fide inſtru.c.G.perpetuus.

SVMMAE.

1 *Vicarij eccleſijs,& perſonis deſeruire debent.*
2 *Vicarias plures habere non licet.*

PRouideas. Plures vicarias quis habe
re nõ poteſt. Et primò po
nitur dictum. Secundò ipſius rõ,ibi [quia tamen.]
1 ¶No.primò,ꝙ vicarij † debent deſeruire eccleſijs, & perſo
nis.& expone perſonis.i.rectoribus eccleſiarũ, qui vocantur
perſonæ in Anglia reſpectu vicariorum. & tales licèt dican-
tur habere perſonatum iuxta vulgarem modũ loquendi : nõ
tñ dignitatem.j̃.de præben.c.quia nonnulli.& intellige etiã,
ꝙ debent ſeruire qñq, per iuramentũ. quo caſu, ſi ſe contra
prælatos erexerint,puniuntur.j̃.de exceſ.præla.c.illud.ſecun
2 dũ Hoſt. ¶Secundò no. † ꝙ non eſt licitum habere,niſi vnã
vicariã.quod eſt verum de vicario perpetuo.aliqñ.n.admitti
tur vicarius temporalis.j̃.de ap.c.peruenit.cum ſuis concor.
ſaluo eo,quod habes.j̃.de ele.c.nemo deinceps.& dic,ꝙ iſtæ
vicariæ hñt locum, vbi quis habet plures eccleſias ex diſpen
ſatiõe:vel qñ eſt abſens ex diſpẽſatione:vel in caſibus,qbus
licitum eſt habere plures eccleſias, cũ perſona ibi perpetuã
reſidentiam facere teneat̃.de æta.& quali.c.eam te.de p̃ben.
c.extirpandæ.& ibi vide duodecim caſus,in quibus locũ ha-
bent vicarij.& eadem no.Hoſt.in ſumma.

AD hæc. Perpetuus vicarius per epiſco
pum inſtitutus per rectorem
remoueri,vel portione ſua fraudari non põt.Et
primò ponit duplex dictum. Secundò excipit,licèt non ꝓ
priè.ibi[niſi.] ¶No.primò,ꝙ rector eccleſiæ inſtituit ibi ꝑ-
petuum vicarium.& exponit Io.An.ver.inſtituit,diuerſis mo
dis.contra.c.ad hæc.de offi.archid.& c.cum ſatis. vbi inſtitu
tio ſemper ſpectat ad ep̃m,& præſertim cum agitur de vica-
ria de nouo conſtituenda. & per conſequens de certa portio
ne redditũum aſsignanda.de præben.c. extirpandæ. expone
ergo inſtituit.i.inſtitutionẽ auctorizabilem de mandato epi-
ſcopi fecit:ſicut all.j̃.de re iudi.c. cum Bertoldus.¶ Secũdò
no.ꝙ mortuo rectore,non expirat officium vicarij perpetui.
quod eſt verum, ſi acceſsit conſenſus epiſcopi. aliàs mortuo
prælato,vicaria expiraret : quia non eſſet cuius officio funge
retur.ſimile quod dicitur de tranſac.j̃.de tranſac.c. veniens.
& ex hoc ſequitur, ꝙ dicitur in tex. ꝙ non poteſt minui eius
portio; nec ſine cauſa remoueri, ſecundũ Hoſt.Item etiã re-
quiritur conſenſus ſui Capituli ad hoc vt epiſcopus poſsit ꝑ-
petuare hunc ti. maximè vbi præbendæ, & canoniæ per Ca-
pitulum ſolũ: vel p Capitulũ, & ep̃m conferuntur. de his, q̃
ſi.à p̃la.c.ea noſcitur.Item etiam requiritur conſenſus patro
ni:aliàs prouiſio non duraret poſt mortẽ perſonæ,ſm̃ Ala.&
Inno.qui remittit de fil.p̃sby.c.propoſuit.vt ergo habeat lo-
cũ quod hic dr̃ de vicaria,ꝙ duret mortuo rectore, tria req-
runtur,vt dixi:ſed ꝙ vicarius poſsit in eccleſia inſtitui, nõ re
quiritur conſenſus patroni,vt dicit glo.quam tenent Gof. &
Tan.¶ Tertiò no.ꝙ nõ põt ſucceſſor vicariũ perpetuum ex-
pellere,vel aſsignatã minuere portionẽ. & hoc verũ in vica-
rio perpetuo.temporalis verò,ſi moritur rector,an poſsit pe
tere ſalarium totius tẽporis.dicit Io.An.ꝙ ſic:niſi medio tẽ-
pore alteri operas locaſſet,vt l.diẽ functo.ff.de offi.aſſeſ.hæc
tñ materia longa eſt,quæ ventilatur in omnibus, qui locant
operas ſuas ad tp̃s:vt rector terrarũ,collaterales, & alij offi-
ciales,doctores ad lecturam aſſumpti,ruſtici ad rurale opus:
an his omnibus (ſi non præſtant operas per caſum, vel ali-
ter) penſio debeatur. quod dic vt plenè per Bart. in l.1.ff. de
var.& extraor.cog. ¶ Quartò no. ꝙ propter delictũ,vel aliã
iuſtam cãm debet vicarius amoueri p iudicem. quis aũt erit
iſte iudex.dicit Io. An.ꝙ epiſcopus,non ille rector. nam quã
uis ſibi ſubſit quò ad ſeruitium: non tñ quò ad iuriſdictionẽ.
nam ſolus epiſcopus totius diœceſis iudex eſt,vt no. de offi.
archi.c.fi. ¶ Sed hic quæritur,an in amotione,quam facit epi
ſcopus de illo vicario,requiratur conſenſus ipſius rectoris p̃
ſentantis.vr̃,ꝙ non poſsit,arg.s̃.de offi.archi.c.ad hæc.§.fin.
Contrariũ tenet Io.An.ſ.ꝙ poſsit: aliàs ſequeretur,ꝙ ep̃s in
cognoſcendo haberet iudicẽ,& collegã,& eſſent in vno cor-
pore duo capita,quaſi monſtrum, contra id de offi.ordin.c.
quoniam. Debet tñ rector ad hoc citari, vt & ipſum defen-
dat,ſi velit. Ad hoc d. c. ad hæc. in fi. & ſic per vtrũq; cõiter
perſona citatur, & certificatur, & cognoſcet̃, iudice.i.ep̃o
examinante cãm,& iudicante. & eodẽ modo intellige quod
ibi dicitur de archidiacono requirendo,ſecũdũ Hoſt.Et ad-
uerte ad hunc tex. dum dicit,ꝙ durat ille vicarius mortuo re
ctore. Nam debet intelligi de vicario,qui habet ius in re, vt
dicit gl. Vicarij aũt epiſcoporum, an exerceant officiũ,mor-
tuis ep̃is:vel expiret eorũ iuriſdictio.dic vt in c.1.de offi. vi-
ca.lib.6.& qđ no.Bar.in l.quod principi.& l. ſi Auguſtæ.ff.đ
leg.2.de procuratoribus,ſindicis, & alijs nomine alieno ne-
gocia gerentibus, an per mortẽ dñorũ expiret eorũ poteſtas
adminiſtrandi,ſiue mandatum.dic vt in c.dilecta. de foro cõ
pe.per Inno.& Doct.& Clem.procurator.de procura.

CLericos. Habet duos intellectus. ſm̃
primũ.h.d. Prælatus non põt
ſubſtituere ſibi vicariũ. & ſecũdùm hunc intelle-
ctũ debet eſſe in tex. vicarios. & probatur iſte intellectus in
c.extirpandæ.§.qui verò.j̃. de præben. & ordina literã illam
hoc modo legendo,vt dicit glo.& intellige, ꝙ rector nõ põt
conſtituere vicarium, qui ſit perpetuus.hoc.n. non põt ſine
conſenſu ep̃i:ſed de eius conſenſu(dicit Io.An.)non eſſet ab-
ſonũ,ſed conſentaneũ iuri ſcripto dicere,ꝙ ſic.& ſic non cõ-
tradicit:ſed concor.de cleri.peregri.c.fi.& qđ no.in Cle.1.e.
tit.in glo.in hoc.& hoc eſt fauor eccleſiæ:vt.ſ.ſi p̃latus,ſiue re
ctor qñq; nõ poſſet Miſſarũ ſolẽnia perficere, ipſe ſuppleat.
7.q.1.c.illud.talis tñ vicarius hoc caſu non excuſaret recto-
rẽ à perſonali reſidentia.& ſic non eſt contra. de p̃ben.c.ex-
tirpandæ.§. ſi verò. nec p iſtam conſtitutionẽ vicarij ꝑpetui
minuitur (imò auget̃) cultus diuinorũ. qđ ſemp fieri debet.
de conſti.c.ex parte.§.1.& c. cũ M.§.fi. & iſte eſt vnus intel-
lectus, ꝙ rector non põt conſtituere vicarium. qđ intellige,
vt dixi.Alius intellectus eſt,ꝙ vicarius non põt dare vicariũ.
& hoc verum eſſe firmat glo.fi. nã ſicut delegatus ab alio, q̃
à principe,non ſubdelegat,vt l.à iudice.C.de iudic. & c.cum
cãm.de ap.ita vicarius vicarium non conſtituit.Non obſt.C.
de procu.l.nec tutores. nã aliud in procuratore, qui per lit.
conteſt.fit dñs,vt ibi : aliud in vicario, qui nunquàm fit dñs.
Item tutoris,& procuratoris nõ videtur electa induſtria,ſed
vicarij. ſic propter certum miniſterium ſibi mandatum.s̃.ti.
1.c.fi.& ff.de ſolu.l.inter artifices. poteſt etiam dici ſpeciale
in vicario,quòd alium non ſubſtituit propter infinitatem vi-
tandam.de reſcrip. c. cum in multis. lib. 6. Aduerte tamen,

quòd licèt vicarius vicarium ſubſtituere non poſsit: tamen
ad tempus modicum, & ex magna cauſa non nimis frequen
ter poterit alium relinquere loco ſui: ſicut fit tota die. ff.de
offi.eius cui man.eſt iuriſ.l.1.primo reſpon.& de ap.c.perue
nit.& iſti vicarij habēt locum in aliis caſibus, quàm in §.hoc
verò. videlicet vbi prælati ex diſpenſatione non promouen-
tur, vel abſunt: vel cum conſuetudo excuſat non reſidentem.
pone exemplũ.infra de elec.c.cũ ex eo.& de reg. iur.c.bene
ficium.lib.6.& per Hoſt.in d.c.extirpandæ. vbi ponit duode
cim caſus.

S V M M AE.

1 *Vicarius habet iuriſdictionem ordinariam.*
2 *Vicarius an conferat beneficia in vrbe ſpectantia ad collationem Papæ.*
3 *Mortuo eo, qui vicariatum dedit, an expiret iuriſdictio.*

TVa nobis. Vicarius Papæ in vrbe iuriſ-
dictionem non habet extra
vrbem.h.d.Et primò ponit dictum, & ipſius ratio-
nẽ, quam fortificat, ibi [præſertim.] Secũdò decidit, ibi [mã
damus.] Et aduerte, quia ſola iſta Decre. in hoc ti.tractat de
vicario iuriſdictionali.¶ No.primò, quòd hic fuerunt impe
tratæ literæ ad hunc vicarium Papæ in vrbe. & intellige, ꝙ
fuerunt literę de ſimplici iuſtitia, vel ſuper beneficio, vel alio
ſimili impetratæ, ſecundùm Inno. qui dicit planum eſſe, ꝙ
officialis non confert beneficia ſine ſpeciali mandato, vt.j̃.
eo.c.fi.lib.6.glo.fi.videtur intelligere hunc tex.de literis, ex
quibus iuriſdictio confertur, vt ad lites. Sed iſte non videtur
bonus intellectus: quia tales literæ (quãquam per ſurreptio-
nem obtentæ) non reddunt proceſſum ipſo iure nullum, vt
vult iſta Decre.arg.notatorum.s̃.de reſcrip.c. ad audientiã.
poteſt dici, quòd in caſu huius. c. ideo ſunt ipſo iure nullæ:
qa ſic non valet delegatio Papæ ipſo iure facta extra diœce.
niſi in caſibus.c. ſtatutum. de reſcrip.lib.6. vt patet in fi. di-
cti c.ſtatutum. ita non valet delegatio cauſæ facta in vicariũ
iudicis ordinarii vltra terminos ſuæ iuriſdictionis. quod in-
telligo verum, niſi aliter conſtaret de intentione Papæ.pone
enim, quòd commiſit vicario vrbis cauſam vertentem inter
P.& G.diœce.Señ.ſatis enim apparet de intentione delegan
tis, vt cognoſcere de cauſa extra vrbem, eoipſo quòd inter
habitantes extra vrbem commiſit. arg. eius, quod not.in c.
ſtatutum.poſt prin.habet ergo locum iſtud c.qñ Papa com-
miſit cauſam vicario vrbis inter ſuos, non ſubditos: vel ſuper
re ſuæ iuriſdictioni non ſuppoſita, de hoc mentione non fa-
cta.& ita intelligo c.iſtud. ¶ Secundò no. hic Inno. & Hoſt.
1 quòd vicarius† habet iuriſdictionem ordinariam, arguendo
per modum, qui no.25.di.c.perlectis.de quo.j̃.e. c.2. lib. 6.
in glo.2.& Hoſ.remittit ad ſummam.eo.tit.Et circa materiã
huius c.ſ.de iuriſdictione vicarii vrbis quærit Inno.& Doct.
de quibuſdam quæſtionibus, de quibus conſueuit ſæpe du-
bitari.¶ Primò quæritur, an excommunicatus pro manuum
iniectione ſubditos, vel aliunde venientes poſsit abſoluere
de facto.dicit ipſe, videmus ꝙ abſoluit: ſed de iure non poteſt
ſine ſpeciali commiſsione. Nam ſicut vicarii aliorum epiſco
porum hoc non poſſunt. Ita iſte, qui eſt vicarius Papæ reprę
2 ſentantis in vrbe perſonam epi, vel patriarchæ. ¶† Secundò
quæritur, an conferat beneficia in vrbe ſpectantia ad colla-
tionem Papæ, vel inferiorum, ſicut poſſet ipſe Papa. dicit ꝙ
non, ſine ſpeciali mãdato, ratione, de qua.s̃.de offi. vic.c.fi.
lib.6.& ex hoc etiam ſequitur, ꝙ non poterit ordinare, nec
commendatitias ad hoc dare.quod dic, vt j̃.de tempo. ordi.
c.cum nullus.li.6.¶ Tertiò quæritur, vtrùm iſte vicarius poſ
ſit audire cauſas in vrbe illorum, qui ſunt de titulo Cardina
lium, ipſi.n.Cardinales in ipſis titulis habẽt ius epale, vt no.
Io.An.de ma.& obe.c.is qui.ſuper vl.glo.& arguit Io.An.ꝙ
poſsit, per iſtam Decre. quæ ſolum excludit iuriſdictionem
extra vrbem: ergo in vrbe habet illam iuriſdictionem, quam
Papa: cum ſit idem adiutorium.de conſue.c.2.& de appel.c.
Romana.lib.6. Item conſtat, ꝙ legatus Papæ aditur per q̃-
relam.j̃.de offi.iudi.c.1. ergo & vicarius vrbis. Itẽ nec dẽt
minus poſſe vicarius Papæ in vrbe, q̃ vicarius epi, qui cogno
ſcit de cauſis ſubditorum.j̃.de offi. iudi.c. paſtoralis.in pri-
3 ma gl.ſolue vt hic in nouella &c. ¶† Quartò quærit, vtrùm
mortuo epiſcopo, vel eo, qui vicariũ dedit, ceſſet iuriſdictio
vicarii.no.Ho.ꝙ ſic, de offi.lega.c.quoniã abbas.ad fi. alle-
gat.j̃.eo.c.Romana.li.6.& per not. ne ſede vacan.c.illa.& c.
fi.& ſic dicit de conſuetudine ſeruari. plerunq; tñ Capitula
ſede vacante prædictos vicarios remouent, vel confirmant.
j̃.de maio.& obe.c.cum olim. remittit ad c. ad abolendam.
de hære. Epiſcopus tñ ſine conſenſu Capituli vicarium talẽ
conſtituit, & remouet, vt no.Ho.in ſumma.eod.ti.§. & quib.
ver.ſed nunquid.& hoc approbat conſuetudo in talibus ſer-
uanda.de his, quæ fiunt à præla.c.ea noſcitur. Aduerte tñ, ꝙ
epiſcopus, vel alius iuriſdictionem habens, pōt iuriſdictio-
nem vicarii limitare, & reſtringere ad certum locum, in quo
tantùm vices gerat, vt hic. & in Cle. & ſi principalis. de re-
ſcrip. & ſicut pōt reſtringere quò ad locum: ita quò ad tem-
pus, & ante finitum tempus reuocari. vnde refert Io.An.Pa-
duæ ſe conſuluiſſe vicarium per Capitulum datum ad tem-
pus vacante ſede ante tempus reuocari poſſe.ff. de iudi.l.iu
dicium ſoluitur. ¶ Circa hoc ſextò quæritur, ſi conſtituen-
tes ad certum tp̄s iurauerunt, vel ſub pœna promiſerunt nõ
reuocare ante tempus: an ſi prius reuocent, teneat reuoca-
tio.& dato, ꝙ teneat, an ſint periuri, & inciderint in pœnam?
tenet breuiter, ꝙ teneat reuocatio: ſed incident in pœnã, &
ſunt periuri, ſi ſine cauſa hoc faciunt: aliàs ſecus. remittit.ad
no.j̃.de præben.c.dilecto.ſuper ver.iuramẽto. & in q̃one de
teſte iurato ſuper reg.quod ſemel.de reg.iur.lib.6.

S V M M AE.

1 *Vicarij tenentur ad perpetuam reſidentiam.*
2 *Qui non laborat, non manducet.*

EX parte. Per ſubtractionem prouentuũ,
& vicariarum compelluntur vi
carij ordinarij in eccleſiis deſeruire. Et in prima
decila conſultatio. In ſecunda reſponſio. ibi [mandamus.]
1 ¶ No.primò, ꝙ vicarij †tenentur ad perpetuam reſidentiã,
nec alios vicarios poſſunt ſibi ſubſtituere. s̃.eo.c.clericos.&
per hoc patet vicarium perpetuum curatum.ad hoc.j̃.de p̃-
ben.c.ſuper eo. lib.6. & ideò Cle.quæ de eccleſiis. eod.ti.&
Decre.de multa.de præben.& c.cum in cunctis.de elec.& c.
licèt caſus.eo.ti. li.6. ita locum habent in perpetuis curatis,
ſicut in rectoribus. ¶ Secundò not.ꝙ non reſidentibus, vel
differentibus promotionem in caſu, quo promoueri tenean
tur, ſubtrahũtur fructus beneficii: quos tñ ep̄s non debet im
burſare, ſed alteri, qui ſeruiat eccleſiæ, aſsignare, vel in vti-
litatem eccleſiæ conuertere.j̃.de cleri.nõ reſi.c.pe.& eſt hoc
contra multos iudices (ne dicam epiſcopos) qui alienũ deli-
ctum, vel negligentiam reputant ſuam prædam. de quo.j̃.de
offi.ordi.c.irrefragabili. ad fi.¶ Vltimò no. ꝙ quis cõpellit
ordinari metu pœnæ ſubtractionis prouentuum ad tempus,
vel priuationis.& eſt hoc in arbitrio epiſcopi, à qua pœna in
cipiat: honeſtum eſt tñ ordinem huius tex.ſeruare, ſecũdùm
Ho.& de iſta compulſione pœnæ dic plenè. vt j̃.de electio.c.
2 licèt canon.in gl.antepenulti.¶ Vltimò not.hic Io. And.† ꝙ
a qui non laborat, a non manducet.2.ad Coloſſen.3.c.& not.
in l.quamuis.ff.de ope.no.nun.

ADDITIO.

a ¶ Qui non laborat. Adde tex.in c.fi.1.q.2.& tex.in c.ſi impius. de pœni.
di.4.& in l.ſi ex duobus.ff.de noxali actio.

De officio, & poteſtate iudicis delegati.

ISTA rubrica continuatur ad præcedentia
in hunc modum. dictum eſt.s̃. de his, qui
gerunt vices alicuius in diuinis officijs, vel
in iuriſdictione voluntaria. videndum eſt
de his, qui gerunt vices alienas in iudicijs,
vel iuriſdictione contentioſa. Ita cõtinuat
Goff.& Hoſt. de materia non habetur in Decretis ſpecialis
rub.ſed tangitur.18.diſt.c.quia ſunt.& 93.diſt.c.1.vbi p Ar-
chi.& 25.q.2.c.igitur.& c.ſeq.repetitur hæc rub.in Sexto. &
Cle.& tangitur de offi.dele.c.ſtuduiſti.& c.vl.de offi.or. c.ſi-
gnificauit.& j̃.e.c.paſtoralis.1.& 2.rñ.de reſti.in integ.c.pe.
de arbi.c.per tuas.de mu.pet.c.1.de teſti.c.dilecto. de re iu-
di.c.fi.de ap.c.ſuper eo.in fi.& c.cum cauſam.de reſcrip.c.ſta
tutum.§.1.& §.in nullo, & per totum c. de p̄cu. c. is qui. de
iudi.c.1.lib.6.de hære. c. ne aliqui. ¶ Super hac rub. quærit
Io. And. de tribus quæſt.Prima quæſtio eſt, quid ſit delega-
tus.dicunt Tan.& Gof.ꝙ delegatus eſt is, cui à ſummo Pon
tifice, ordinario, vel delegato principis committitur cauſa.
Hoſt.dicit, ꝙ is, cui cauſa committitur terminanda, vel exe-
quenda, vices delegantis repræſentans, & in iuriſdictione ni-
hil proprium habẽs.ff.de offi.eius, cui man.eſt iuriſ.l.1. Gul.
in ſpec.ti.1.dicit, ꝙ delegatus eſt is, qui ex alterius commiſ-
ſione recipit alicuius cauſæ iudicialem cognitionẽ: quælibet
diffinitio ſuſtineri poteſt, ſecundùm Inn. ¶ Secundò quęro,
quare tractatus delegatorum præcedit tractatum legato-
rum, & ordinariorum. Reſpon. quia præcedit tanquàm di-
gnior. quia ſemper digniora ſunt præmittenda, vt ff. de alb.
ſcri.l.1.& j̃.de maio.& obe.c.ſtatuimus.delegati enim in cau
ſa eis cõmiſſa maiores ſunt alijs, vt d.c. ſtuduiſti. facit quod
not.s̃.de reſcrip.c.fina.& Cy.in Authen.qua in prouincia.C.
vbi de cri.agi opor.& hac ratione Spec.in prin.ſui operis de
iudi.tractaturus præmittit de delegato. ¶ Tertiò quæro.di-
citur in hac rub. de offi. & poteſta. &c. quare ponitur iſtud
verbum [& poteſtate] cum in rubricis ſequentibus dicatur
tantũ de offi.deleg.& de offi. ordi.& de offi. iudi. & idem in
ff.vbi tantũ dicitur de offi.præto.de offi.præfe. pręto. de of-
ficio præfec.vrb.de officio proconſul.& lega. Et idem in C.
vt patet in lib.1.vbi de officijs explicatur.rñdet Ioã. And.ꝙ
iſtud eſt de voluntarijs, quæ dependent à voluntate compi-
latoris, de quibus nulla ratio reddi poteſt, vt l. non omniũ.ff.
de legi.& c.ſi quando.de reſcrip.vel aliter ſecundũ eum.Po-
teſtas, & officium differunt, ſicut no.ſuper rub.de re iudi.lib.
6.officium enim reſpicit, quod principaliter delegatur. pote
ſtas verò reſpicit id, quod propter delegationem de iure po-
teſt delegatus. ¶ Circa ergo quæſtionẽ principalem verſat
eius officiũ, non ſuper alijs, vt s̃.de reſcrip.c.cum dilecta. ſed
quia quædam poteſt delegatus, quæ veniunt ex interpreta-
tione iuris, vt hic.ſcilicet an poſsit ſubdelegare: an turbantes
ſuam iuriſdictionem punire: an vnus ſine alio procedere, ſi
ſunt plures: ideò additur hoc verbũ [& poteſtate.] Specu.ta-
men titu.illo omnia iſta tria commiſcet, de officio, & poteſta
te, & iuriſdictione vidi iam dubitari. hic Senis viget ſtatutũ,
ꝙ ille, qui habuerit aliquod officium à communi, non poſsit
aſſumi ad aliud vſque ad certũ tẽpus. modò quidã fuit ele-
ctus ad cuſtodiam cuiuſdam arcis, ſiue rochę. dubitatur, an
illud ſit officium: ita ꝙ non poſsit ad aliud aſſumi.& videtur,
ꝙ ſit officium. nam quoddam eſt officium cum iuriſdictio-
ne: quoddam ſine iuriſdictione, vt patet hic per Ioan.And.in
contumacibus.& p̄batur in titulis præcedentibus, in quibus
tractatur de officijs abſque iuriſdictionne, vt de offic. cuſto.
de offi.archi.de offi.vica. cum ſi.ad idem facit quod no. in l.
legatis §.ſi ex officio.de leg.3.vbi glo.dicit, ꝙ appellatio of-
ficij generalis eſt.Et eſt ibi differentia inter officium, & ar-
tificium.vulgares tamen appellant officium, quod eſt cũ iu-
riſdictione coniunctum.& ita ſumitur hoc nomen, officium.
Cod.& Digeſt.in oĩbus titulis.& hinc dicũtur officiales.ſ.ab
officio cum iuriſdictione, vt l.officiales.C.de epiſ. & cle. nec
propriè doctor deputatus ad lecturam, vel magiſter gram-
maticæ, vel deputatus à priuato ad gubernationem familiæ
diceretur habere officium, vel officialis. & ſecundùm com-
munem vſum loquendi ſunt verba ſumenda ſecundùm pro-
priam ſignificationem, vt l.Labeo.§.idem Tubero.ff. de ſup.
leg.& de fun.inſtruc.l.cum delanionis.§.aſinam.Cogita.

S V M M AE.

1 *Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur.*
2 *Iuriſdictio delegati extenditur ad perſonas non expreſſas in reſcriptis.*
3 *Conſenſus dicitur eſſe quadruplex.*
4 *Conſilium præbens an puniatur ſicut faciens.*

QVia quæſitum. Delegatus Pa-
pę poteſtatem
recipit nõ ſolũ in partes, ſed ẽt in alios qui ſuam
iuriſdictionem impediunt.h.d. Cõis diuiſio.Secunda ibi [ſit
tibi.] ¶ Nota primò, ꝙ quandoque actor minis, & terrori-
bus compeſcitur, ne ſuam iuſtitiam proſequatur. & contra
talem impedientem, & minas inferentem prouidet hoc c.&
etiam contra fautores eorũ, vt l.illicitas.§. ne potentiores.ff.
de offi.præſi. opprimi nãque aliquem propter aduerſarij ſui
potentiam non oportet. hoc enim etiam ad inuidiam eius, q
præeſt prouinciæ ſpectat, vt l.nec quicquàm.§.ſed & ſi quis.
ff.de offi. proconſul. & leg. & aduerte quia tex. iſte loquitur
de poteſtatibus, quæ impediunt. & ſumitur hic poteſtas pro
habente dignitatem: aliàs eſſet maſculini generis. j̃. de homi
cid..c.tua.§.1.latius ergo loquitur lex, dum dicit, potentio-
res, comprehendẽs etiam ſub hac appellatione priuatos po-
tentes, qui etiam ex tali impedimento tenentur ad intereſſe
partis vocantis, & vocati. & hoc patet in toto titu.ff. ne quis
eũ, qui in ius vocatus eſt, vi eximat.& in ti.de eo, per quem
factum erit. ad quos titulos eſt materia huius ca.referẽda.&
miror, ꝙ Doctores non perpenderunt de illis titulis, qui lo-
quuntur de ordinarijs.Sed c.iſtud loquitur in delegato, ſecũ
dùm cõem intellectum. Item ibi prouidetur parti impeditæ
ſuper proprio intereſſe. c. iſtud loquitur ſuper pœna impe-
dientibus infligenda. ¶ Secundò no. ꝙ ſi veniens ad iudiciũ
à tertio impeditur, mandatum iudicis deluditur. Ad ipſum
ergo pertinet vindicare, & iuriſdictionem ſuam defendere
pœnali iudicio, vt l.1.ff.ſi quis ius di.non ob.& l.prætor.ff.de
iudi.facit l.quibus diebus.ff.de condi.& demon. vbi de impe
dientibus illum, qui tenetur aliquid facere infra certum diẽ,
vt commodum conſequatur, vel pœnam euitet. & quod no.
in l.1.C.de inſti.& ſubſti.quæ iura loquuntur, vt dixi, de im-
pedito aliquid facere extra iudicium. Hic verò de impedito.
quod tenebatur in iudicio explicare.¶ Tertiò nota, ꝙ agen-
1 tes, † & conſentientes pari pœna puniuntur. quod an ſit ve-
rum, aggreditur hic glo.& j̃.dicam. ¶ Quartò no.ꝙ iuriſdi-
2 ctio † delegati extenditur ad perſonas non expreſſas in re-
ſcripto.contra c.P. & G. j̃.eo.dicam. j̃.poſt Doc. qui iſtã ma
teriam hic explicant poſt Inno. ¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ agen
tes, & conſentientes puniuntur eadem pœna. contra hoc op
po.& videtur, ꝙ magis puniantur conſentientes.11.q.2. c. q
3 conſentit.timore huius contrarij dicit gl.ꝙ quadruplex† eſt
conſenſus.ſ.negligentiæ, cõſilij, cooperationis, auctoritatis,
ſiue defenſionis, vt in glo.de quolibet latius proſequamur.Et
primò de negligentia an habeatur pro conſenſu.pone enim,
ꝙ aliquis potuit impedire, ne læderetur, & tacuit.an habeat
pro cõſenſu? videtur, ꝙ ſic. quia negligendo defenſam, vide-

tur opem præbuiſſe delinquenti.pro hoc.ff.de reg.iur. l. cul-
pa caret.de quo vide ĩ.de ſenten.excom.c.quantò. & ꝑ Dy.
in reg.non eſt ſine culpa.de regu.iur.lib. 6. & per Inno.ĩ. de
his,quæ fiunt à maio.par.Ca.c. 1. vbi ſi quis de Capitulo vi-
det rem eccleſiæ malè alienari, punitur,ſi negligit conſenti-
re.& l.iubemus.C.de ſacroſanc. eccle. & l.oẽs iudices. C. de
appel. vbi de pœna officialium non opponentium ſe rectori
pertinaciter,ſi agit contra iura.facit ĩ.de homi.c.Petrus dia-
conus. Secundus conſenſus eſt conſilij, de quo dubium eſt,
4 an ſcilicet præbens conſilium † puniatur, ſicut punitur fa-
ciens.Dy.diſtinguit,ꝙ aut ille,cui conſilium datur, non erat
aliàs facturus:aut erat aliàs facturus. ſi non erat aliàs factu-
rus,indiſtinctè tenetur qui conſilium dat.ff.de iniur.l.non ſo
lum.§.ſi mandato. & §. Proculus. Sed ſi erat aliàs facturus:
aut præbuit conſilium,& non opem:aut opem,& non conſi-
lium: aut conſilium, & opem.ſi conſilium tantũ, tenetur:ſed
in minus,quàm ſi fecerit.& ita loquitur hic gl.quia nõ opor-
tet laudãdo augeri malitiam.ff. de ſer.cor.l. 1.§. perſuadere.
Si opem tantũ,& ſine conſilio : & idem,vt l. ſi pignore.§. qui
ferramẽta.ff.de fur.Si opẽ & conſiliũ,non eſt dubium, ꝙ te-
netur.Ita no. Dyn.in c.nullus ex conſilio.de reg.iur.lib.6.&
Bart.in l.non ſolũ.§.ſi mandato.ff.de iniur.vbi quærit,an te-
neatur eadem l.faciẽs, & conſilium præbens.remittit ad no.
per eum in l.ſed & ſi vnius.§.ſeruus meus.eod.titu. ſubdit ibi
notabilem differentiam inter mandatum, & conſilium quò
ad reuocationem.quia mandatum de maleficio committen-
do reuocatur nuda,& ſimplici voluntate mandantis: ſed con
ſilium non ſic de leui : ſed debeo taliter conſulere contrariũ,
ꝙ ille recedat à conſilio, & de hoc ſim certus : vel ſi non mu-
tat,debeo denunciare illi, in cuius necẽ cõſiliũ præbui. ratio
diuerſitatis eſt,quia mandatum concernit mandantem,& fit
eius gratia:ita ꝙ veriſimile ſit, ꝙ mandatarius audito man-
dato cõtrario,& reuocatione, ab executione deſiſtat: ſed cõ
ſiliũ datur,non gratia conſulentis: ſed eius,cui conſulitur.nã
per præbentẽ conſilium difficilius reprobatur. ita no.Inn.in
c.ad audientiam.de homi.& Bar.in d.§.ſi mãdato. quod no.
¶ Tertius principalis conſenſus eſt cooperationis in illicito.
dicit glo.ꝙ agens, & patiens cooperatione pariter peccant.
& ideò æqualiter puniuntur. Bar. reuocat hoc in dubiũ in l.
is qui opem.de fur.& tenet idem,qđ iſta glo.ſ. regulariter pa
riter puniãtur. vt l.is cuius ope.ff. de adul.& l. nihil.ff. de ſic-
ca.l. 1.§.incidit.ff. ad Turpil. fallit in caſu l. raptores. C. de
rap.virgi.& l. 1.C.de nili aggeribus non rumpẽ. vbi de hoc ꝑ
Cy. Fallit etiam quando qualitates, propter pœnam, quæ de
bet augeri,vel minui, reperiuntur diuerſæ in perſonam delin
quentis,& præſtantis opem : & harum qualitatum quædam
inſunt in perſonis delinquentium;puta plus punitur nobilis,
quàm popularis,in eodem delicto,vt olim Peruſij. Pone er-
go,ꝙ popularis præſtat opem nobili,qui punitur in plus:cer
tè iſto caſu popularis punietur in plus propter qualitatem in
hærentem in perſona principalis, vt l. vtrũ.ff.ad leg.Pompe-
iam.vbi extraneus præſtans opem filio occidenti patrem pu
nitur plus.ſ.ſicut punitur filius propter qualitatem inhæren
tem ipſi filio principaliter delinquenti. Econuerſo autem ſi
pœna principalis eſt maior,puta popularis: pœna autem p̄-
ſtantis opem eſt grauior:puta quia nobilis: tũc propter prin
cipalis perſonam non minoratur pœna in perſonam præbẽ-
tis opem. vnde nobilis præſtans opẽ populari, mulctabitur
ſua pœna,non popularis,vt l. 1.C. ad le.Pom.de parri.Ita di-
cit Bar.in d.l.is,qui opẽ. & l. qui ſeruo.de fur.& hoc de qua-
litate,quæ ineſt in perſonis delinquentium. ¶ Quædam ſunt
qualitates, quæ inſunt tempore delicti rõne loci, temporis,
vel perſonæ,in quam delinquitur.exemplum: præſtiti tibi ar
ma ad maleficium committendum de die;commiſiſti de no-
cte, quod plus punitur:vel præſtiti tibi opem ad tui ſecurita-
tem,ſtando extra plateam,vel eccleſiam:tu commiſiſti in ec
cleſia, vel præſtiti tibi opem ad offendendũ Titium, cũ erat
priuatus:offendiſti,cum erat in officio.iſtis caſibus,an punia
tur præſtans opem pœna qualificata propter maius delictũ
principalis.dicit Bart.aduertendum,an obligatio, qua tene-
tur præſtans opem,oriatur ex delicto ſecuto,& perfecto : an
tunc cum præſtat opem.Et dicit,ꝙ oritur tunc,quando deli-
ctum perficitur,vt l.q ſeruo.§.plus Põponius.& l. ſi vxori.§.
nec verbo.ff.de fur. obligatur enim ex illo delicto, propter
mandatum,& opem præcedentem:ita ſentit gl.in l. 1.§.per-
ſuadere.ff.de ſer.corrup.& đ fur.l.in furti.§.ope. ſi ergo tũc,
cum delictum perficitur, obligatur mãdans,& præſtãs opẽ,
& illo tempore reperitur concurſus dictarum qualitatũ : me
ritò prę́ſtans opem tenetur,& principalis iſto caſu.& hoc de
qualitatibus,quæ inſunt diuerſæ in perſonam principalis,&
prę́ſtantis opem tẽpore delicti commiſsi,vel ante. ¶ De qua
litatibus autem ſuperuenientibus poſt delictum commiſſum
in alterum prædictorum non eſt curandum : quia cuiuſlibet
perſona conſideratur de per ſe.puta dictat cõſtitutio, ꝙ qui
non ſoluerit condemnationẽ infra menſem,puniatur in quar
to pluri.ſi enim præſtans non ſoluerit, non punietur ex hoc
principalis,ſi ipſe ſoluit.nec econuerſo. ita dicit in dicta l.is,
qui opem. ¶ Et aduerte, quia intelligo prædicta in præſtan-
te opem ad ipſum maleficium cõmittendũ: de illo autem, q
præſtat opem poſt delictum commiſſum:puta iuuando, ne à
familia capiatur, vel ipſum receptando,vel pro eo patrocinã
do.dic vt no.in Cle. 1.de pœnis.vbi glo.magiſtra.& c.ſicut di
gnum.de homi.& tangit Bar.in d.l.poſt legatum.§. his verò.
& §.ſicut qui.ff.de his,quæ vt indig. vbi an ferens teſtimoniũ
dicatur præſtare opem. ¶ In quarto conſenſu.ſ.auctoritatis,
& defenſionis magis iſti peccant, quàm facientes ſecundùm
glo:& no. 2.q. 1.c.votum.& hoc verũ,ſecundùm Hoſt.in hæ-
reſi,& in maioribus criminibus eſt par pœna, vt hic dicit. nã
iſtos vocat fautores.ad idẽ.ff.de incen.rui.& nau.l.quæ nau-
fragium.§.non tñ.& de his,qui latro.l. 1. & 2. & de recepta.
l. 1. ¶ Eſt & quintus conſenſus.ſ.mandantis. & de iſto nihil
in glo.Sed Bar.plenè in l. non ſolũ.§. ſi mandato.ff. de iniur.
vbi quærit,an quis puniatur ex mandato,ſi maleficium eſt ſe
cutum:& diſtinguit inter delictum atrox,quod mandatur,&
delictum leue.Nam primo caſu extra ordinem puniuntur.ſe
cundo non,vt l. 1.ff.de extraor. cri. & l. item apud Labeonẽ.
§.ſi curauerit.ff.de iniur. ¶ Vlterius quærit. ſi mandans excu
ſatur à delicto ex aliqua iuſta cauſa: aut etiam excuſetur mã
datarius,vel econuerſo,ſcilicet ſi excuſatur mandatarius,an
excuſetur etiam mandans.diſtingue,vt ibi : vbi etiam expli-
cat,an obligatio,qua tenetur mandans,oriatur ex mandato,
an ex delicto ſecuto.& quid iuris, ſi diu poſt delictum com-
miſit,allegat Inn.qui dicit,ꝙ ſemper teneatur mandans : niſi
reuocauerit mandatum expreſsè vel tacitè,puta contrahen-
do parentelam cum illo:in cuius perniciem mandatũ fuit.ad
materiam vide.ĩ.de homi. c. ſicut dignum.§. qui verò. & de
pœſi.c.felicis. in prin. lib.6.& in Cle.ſi quis ſuadente. eo.tit.
& in iſtis iuribus habetur de conſilio.Idem dicit Hoſt.de mã
dato.ff.manda.l. 2.& ĩ.de ſen.excom.c.mulieres. ¶ Eſt & ſe
xtus conſenſus.ſ.ratihabitionis.ſ.quando habeo ratum deli-
ctum : quod meo nomine eſt cõmiſſum.de quo.ĩ.de reſtitu.
ſpol.c.cum ad ſedem.& de ſen.excom.c.cum quis.lib.6. & ꝑ
Dy.in reg.ratihabitio.de reg.iu.eo. ti. vbi etiã quærit ſi actũ
eſt contra ratum habentem,vel contra mandantem,& ſatiſ-
fecit:an poſsit agi contra ipſum facientem. & diſtinguit, ꝙ
aut agitur ad intereſſe : & vno ſoluente alij liberantur à pœ-
na fiſcali. & tunc exacta pœna ab vno,alius non liberatur, vt
ff.de iuriſd.om.iud.l.adeo.& l.itẽ Mela.§. ſi plures.ff. ad leg.
Aquil. ¶ Vltimò quæritur.quid de legato, an poterit excom
municare,& punire eos,qui ſibi, vel ſuis, vel eius nuncijs in-
iuriam,vel damnum inferunt, vel ſuam iuriſdictionem impe
diunt.not. 23.q.4.c.inter.& c.Guiliſarius. 2.q.7.c. ſi quis er-
ga.& c.ſi quis ab epiſcopo.Archid.tenet,ꝙ ſic. 94.diſtin.c.ſi
quis magiſter.

Inten-

S V M M AE.

1 *Intentio Papæ dubia per eum declaratur.*

SAnè. Cum diuerſæ literæ ſub eadẽ data,& for
ma contraria impetrantur,& præſenta-
tur à diuerſis ad eoſdem iudices, ſuperſedetur vtriſ-
que,donec Papa conſulatur. hoc dicit.non diuiditur. ¶ No.
primò,ꝙ quandoque in literis ad lites præfigitur certus or-
do,& forma in procedendo: quam legatus debet exacta di-
ligentia obſeruare.s̃.de reſcrip.c.ex parte decani. ¶ Secũdò
no.ꝙ quandoq; emanant diuerſæ literæ ad eoſdem ſub for-
ma contraria:tunc non debet delegatus procedere, ſed de-
bet ſuperſedere vtriſque,donec ſuperior cõſulatur. ratio eſt:
quia incertum eſt, quæ literis aliæ præualeant. ideò tãquàm
dubius de ſua iuriſdictione non habet exercitium. facit qđ
no.Bar.in l.multum.ff.de condi.& demon.& l.hæ autẽ.ff. q-
bus ex cauſis in poſſeſsio.ea. non põt ergo in iſta dubitatio-
ne eligere alteram.Nam ſicut poſſet ille,cui expreſsè compe
tunt duæ viæ, vt eſt, quando talis apparet intentio mandan-
tis.facit quod no.in l. 1.ff.de iudi.& in illa quæſt. cũ quis eli-
gitur arbiter,& arbitrator.de qua in c.Quintauallis.ĩ.de iu-
reiuran.& Cle.ſæpe.de verbo.ſigni. & aduerte, quia tex. iſte
loquitur de literis ad lites.In literis autem ad beneficia impe
tratis à diuerſis ſuper eodem beneficio, & ſub eadem data
dic, vt ĩ.de reſcrip.c.ſi duobus.lib.6. ¶ Tertiò no.ꝙ intentio
1 † Papę dubia declaratur per eum. vbi autem perſona, quæ
protulit verba dubia,deceſsit,videtur diſpoſitio vitiari,vt l.
duo ſunt Titij.C.de teſta.tut.facit ad q.de illo,qui deceſsit cũ
duobus teſtamentis factis eodem die,in quo diuerſi conſtitu
untur hæredes:an ambo, vel neuter admittatur. quod dic, vt
l.fi.C.de edicto diui Adri.tol.& l.eum qui.ff.de acqui. hære.
¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ debet ſuperſedere vtriſque:imò vide
tur,ꝙ primæ valeant,ſi ſecundæ non faciant de ipſis mentio-
nem,vt c.plerique. s̃. de reſcrip. Sol. ibi loquitur quando ad
diuerſos. hic verò quando ad eoſdem iudices impetrant ſub
eadem data,& diuerſa forma.& iſta eſt vera lectura huius.c.
quam ſequuntur Goſ.Inno.& Abb. & glo. ipſam tenet.s̃. de
reſcrip.c.ex tenore. ¶ Sed huic intellectui videtur obſtare
tex.dum dicit [aliæ poſtea.] & ibi [non facta mentione prio-
rum.] quia per iſta verba inter vnam impetrationem, & aliã
denotatur temporis interuallum:non enim poſſet dici prior,
niſi prius aliquis ſequeretur : nec verificari hæc verba [po-
ſtea aliæ.] ſine temporis interuallo.Rñ.Io.An.ꝙ tex.non di-
cit, ꝙ poſtea fuerint impetratæ : ſed, ꝙ poſtea opponuntur.
quod verbum deſignat formam contrariam : aliàs non eſſet
oppoſitio,ſed concordia,ſecundũ Hoſt. Item poſſent poſtea
impetrari,& concordarent in data: vt vnus de mane, & alius
de ſero.Quod dic,vt ĩ.de reſcrip.c. pe.lib.6.& ſic non obſtat
ver.priorũ. ¶ Secundò oppo.licèt fuerint ſub eadem data:ta
men non debemus hoc attendere : ſed præſenta. tantũ, vt c.
vt debitus.ĩ. de app. hic ergo ſecundùm literas præſentatas
prius eſſet in cauſa procedendum, vt ibi : hic autem dicit,ꝙ
eſt Papa conſulendus,quare malè. So. vt in glo.& plenius in
dicto c.debitus. ¶ Tertiò oppo.& videtur, ꝙ non ſit Papa cõ
ſulendus:ſed procedendum ſit ſecundùm formam. c. paſto-
ralis.s̃.de reſcrip.So.ibi loquitur in dubio,quod facit ſine Pa
pa terminari.hic verò non poteſt,ſecundùm Io.An.hic ſuper
gl.s̃.de reſcri.So.ibi loquitur in dubio.vera ergo lectura eſt,
quam dixi poſt Doc.Dñs Io.And.recitat hic alias lecturas.
vna eſt,ꝙ iſta Decreta.poteſt intelligi, qñ ad diuerſos iudi-
ces ſunt impetrata reſcripta ſub eadem data, & forma con-
traria.quaſi hic deficiat non ius,ſed probatio, vt in d.l.duo
ſunt Titij.& ideo pro interpretatione recurritur ad concedẽ
tem:ſed ſecundùm hoc oportet dici,ꝙ ſimul fuerint impetra
tæ.aliàs ſtandum eſt præſentationi, ſecundùm iſtam glo. per
c. vt debitus.aliter etiam poteſt intelligi, puta in cauſis,qua-
rum vna dependet ab alia:vel ſunt connexæ, vt hæreditas à le
gitimitate:vt poſſeſſorium,& petitorium:vel vnus contra ex
communicatum impetrat literas ſuper eccleſia, quam tene-
bat ipſe & alius ſuper nullitate, vel iniuſtitia excõicationis.
Si ergo in iſtis exemplis ad diuerſos literæ impetrantur,vtriſ
que ſuperſedetur,donec ſuperior conſulatur,vt in tex.& hæc
exempla no. nam licèt litis motio ſuper præiudiciali faciat
aliã quæſtionem ſilere, vt c.tuam.de or.cog.tamen impetra-
tio ſuper tali præiudiciali non impedit impetrationem ſuper
alia dependente ab alia.

S V M M AE.

1 *Cauſæ ſunt ſubdelegandæ perſonis idoneis.*
2 *Delegatus ſubdelegando conſilium retinere poteſt.*
3 *Procedi an poſſit propter inſtantiæ breuitatem die feriato.*
4 *Solemnitates iuris partium conuentione remitti poſſunt.*
5 *Delegatus ſuper pœna iuris communis an poſſit delegare.*
6 *Delegatus an poſsit mulctare.*

SI pro debilitate. Delegatus Papæ
impeditus ſubde
legare poteſt cauſam,quæ ſine ipſo põt commodè ter
minari.h.d.Ponit dictum,& ipſius determinationem, & quã
dam exceptionem.Secunda ibi [ita quòd.] Tertia ibi: [niſi.]
¶ No.primò,ꝙ tex.iſte permittit poteſtatem ſubdelegandi,
cum ipſe non poteſt:ſi verò poteſt,ſed non vult.dic ꝙ idem.
& ideò ad iſtum tex.dum dicit [non potueris] ſupple [nõ vo-
1 lueris] ĩ.eo.c.ſignificaſti. ¶ Secundò no. † ꝙ debet cãm ſub
a delegare perſonis idoneis : a quæ aũt ſunt idoneæ.dic,ꝙ po-
ſiti in dignitate, perſonatu, vel canonici cathedral. eccleſia-
rum.quod dic, vt ĩ.de reſcrip.c.ſtatutum.in prin.lib.6.debet
etiam ſubdelegare.ĩ.diœce.vt in d.c.ſtatutum. §. in illo. & ꝑ
illud ca.determinatur quod hic tractabant antiqui,an.ſ.inui
to actore poſsit ſubdelegare cauſam extra diœceſim, & an
ſeruus,mulier, mentecaptus, ignarus ſint perſonæ idoneæ.
De his tractant hic Guli.Na.& Pet.Hoſt. remittit ad ſummã
2 eo.ti.§.cui poſsit delegari. ¶ Tertiò no.ꝙ delegatus † poteſt
ſubdelegando retinere conſilium.facit Auth.ad hæc.C.de iu
di. ¶ Quærit Io.An.poſt Inno.de quibuſdam quæſtionibus.
Prima eſt, ſi delegatus retinuit ſibi conſilium, an valeat ſentẽ
tia ſubdelegati,conſilio non requiſito.tenet, ꝙ non, argu.ff.
manda.l.diligenter. Si aũt fuerit conſilium requiſitum : licèt
ſecutus ipſum non fuerit ſubdelegatus, valet ſententia:licèt
aliqui contradicant, ſecundùm Inno.de arbi.c.cum olim. &
dixi.s̃.de elec.c.cum in vetori. poteſt tamen delegatus, cum
conſilium retinuit,reuocare ſubdelegatum, ſecundùm eum.
¶ Secundò quæro: pone,quòd ſubdelegauit cum clauſ. do-
nec reuocet:vel ſi non reuocauerit:vel vt ferat ſententiam, ſi
partibus placuerit:aliàs remittit.In omnibus enim iſtis caſi-
bus poteſt per delegatum reuocari iuriſdictio ſubdelegati.
Item poterit ad ipſum appellari. quod non poſſet facta ſim-
pliciter commiſsione,& dicta clauſula non adiecta, vt ĩ. eo.
c.ſuper quęſtionum.Et de iſtis quæſtionibus dic, vt no. in c.
ſi delegatus.eo.ti.lib.6.per quem tex.reprobatur hic opi.In
no.in duobus. Primò,ꝙ poteſtas reuocandi impedit poteſta
tem ſententiæ ferendæ.hoc enim non eſt verũ, vt ibi. Secun-
dò in eo,quod hic dixit,ꝙ delegatus nõ põt ſibi retinere exe
cutionem. vt in dicto c.vide quid iuris,ſi delegatus, qui ſub-
delegauit cauſam, donec reuocauerit,moriatur.de quo vide
per Bar. ab homine pro ſolo iudicis arbitrio prorogari non
poteſt,quamuis poſsit arctari.ĩ.eo.c.conſuluit.ver.ſi aũt.ſed
limitata per ius cõe non ſolùm poteſt arctari ex cauſa, ſed ẽt
prorogari. de procur.c.dilectis.dicit tamen regulariter dila
tiones arbitrarias remittens.de dila.c. 1.& in c. indultum.de
regu.iur.lib.6.per Io.An.& in c.vltra tertiam.de teſti.vbi om
3 nino vide. ¶ † Vtrũ etiam propter inſtantiæ breuitatem poſ-
ſit procedi tempore feriato.no. 15.q.4.c. placita. & in Spec.

de

de fer.§.2.ver.plenè.facit quod no.& dixi in c. fi. de iudi. & d.l.1.de glan.leg. ¶ Tertiò quæro.dicitur hic,ꝙ partes poſſunt prorogare iuriſdictionẽ de tempore ad tempus.& ſic ſo
4 lemnia † iuris poſſunt partium conuentione remitti. Quæro ergo, an hoc ſit verũ indiſtinctè. glo. quæ incipit. ar. diſtinguit,ꝙ quædam ſunt ſolẽnitates inductæ in fauorem partiũ. & iſtis poteſt renunciari per partes.quædam ſunt inductæ ꝓpter publicam vtilitatem:& non poteſt. Idem Inno. & Tan. ex quo infert glo.ꝙ ordini iudiciorum, ſiue his, quæ ſunt de ſubſtantia iudicij, non poſſunt partes renunciare.de quo in Spe.de ſen.prola.§. iuſta. ver. quid ſi de partium. Contrariũ tñ eius,quod hic no.notant Lau.& Io.2.q.1.c.in primis.in fi. & alleg.C.de epiſ.& cle. Auth.generaliter.in fi. quæ loquitur in cautione,quæ præſtatur de lite proſequenda. all. etiam.C. de priuileg.ſcho.l.quoties.in fi.lib.12.& ſolue,vt ibi: quia loquitur in cauſis ciuilibus,in quibus etiam de conſenſu partiũ hodie proceditur ſine ſcriptura.Authen.niſi.C. de ſen.ex pericu.reci.de quo etiam no.j̃.de re iudi.c.fi.lib. 6. & ibi vide, quod hic no.Ho.facit quod no.in l.1. ff. de leg. 3. per Bar.& quod dixi.j̃.de iureiur.c.cum contingat.¶ Quartò quæro.in quibus caſibus contra contumacem eſt certa pœna ſtatuta in iure.dic, vt in glo.ſicut eſt &c.quæ ſubdit,quid iuris,ſi reperiuntur in iure diuerſæ pœnæ ſtatutæ.Primò arguit,ꝙ minor.Secundò,ꝙ ſit locus gratificationi. Tertiò ꝙ imponat illam,quæ magis timetur,vt in iuribus alleg. in ea. ex qua habes, ꝙ variæ pœnæ diuerſis legibus concurrunt in origine, non in effectu: quia pœna exacta vigore vnius legis,non põt de cetero fieri reus ex alia: innuit etiã iſta gl.ꝙ in pœnis impoſitis diuerſis legibus pro eodem delicto ſit electio iudicis, quam imponat.de quo in l. ſi ſerui fugitiui. & l. quicunq;.C. de ſer.fug. Ad hoc vide tex.cum glo.j̃. de vita & ho. cle. c. à crapula.in fi.& quod no.21.q.2.in ſumma.& 34.diſt. c. fraternitati. ¶ Quintò quæro.dicitur in tex.ꝙ delegatus debet contumacem punire pœna iuris cõis,ſi eſt certa: aliàs pœna arbitraria. Sed nunquid ſuper pœna iuris cõis poterit dele-
5 gatus † diſpenſare ex cauſa, ſicut poſſet ordinarius.j̃.de iudi.c.at ſi clerici.glo.pe.dicit,ꝙ non. Idem no.2.q.3.§. notan
6 dum. ¶ Sextò quæro,an poſsit delegatus † mulctare. Inno. hic,& c.proxi.& s̃.c.1.& Ho.ibi.& Ber.j̃.eo. c. paſtoralis.in glo.antepen.tenent, ꝙ poteſt. & non ſolũ partes, ſed extraneos excõicare, & mulctare, ſi non poſſet aliter defendere ſuam iuriſdictionem. j̃. de pœn. c. licèt.ff. ſi quis ius dic l. 1. Sed Accur.in l.2.C.de modo mul.l.eos.in prin. & Hoſtien.in ſumma de re iudi.ſuper rub.de mulcta.§.quis poſsit.tenet,ꝙ non poſsint.pro quibus facit d.l.eos.& l.2.& 3.e.tit.& C. de defen.ciui.l.defenſores.& ratio eſt,quare non poſsit, ſecundùm Hoſt. quia delegatus Papæ recipit poteſtatem cenſuræ eccleſiaſticæ: cuius appellatione non continetur mulcta.non ergo mulctabit,niſi id reſcriptum expreſsè contineat. Sed ipſe Hoſt.s̃.e.c.1.dicit corrigendum quod no.in ſumma.& tenet,ꝙ ex virtute clauſulę, qua cenſura committitur, id non poteſt: ſed ex virtute commiſsionis hoc poteſt,vbi pœna nõ eſt ſtatuta,vt hic. & hoc ſiue pars venire contẽnat, ſiue non pareat, vt ibi. Ad ipſam autem mulctam exigendam poterit exercere cenſuram.quod intellige de parua mulcta, & temperata, non magna. & ſic loquitur.l.2.C. de ſpor. & vide in ſpe.de contu.§.fi.in prin.& de ſen.prola.§.2.ver. eſt & quarta.& ver.ſed nunquid.¶ Septimò quæro. dicitur hic, ꝙ lapſo termino mandatum expirat.Pone ergo,ꝙ infra terminum tulit ſententiam:an tranſacto termino, poterit illam executioni mandare.& intellige.q.in delegato, qui aliter poteſt exequi.de quo.j̃. de foro compe. c. ſi quis contra. Dama. Tan. Bart.Brixi. tenent, ꝙ exequi poſsit. & hoc videtur placere Hoſt.j̃.e.c.conſuluit. vbi dicit, ꝙ delegatus vltimo die pronunciabit.& poſtea infra annum exequitur.pro eis facit j̃.e. ca.quærenti.& l.hæredes palam.§.ſed ſi.ff.de teſta.non enim videtur nouum facere,qui iam factum exequitur.facit quod not.de reſcrip.c.quamuis.lib.6.Hug.Io.& Archi.tenent contrarium.27.q.1.c.ſi homo eſſes.Pro quibus facit iſta Decre. & j̃.e.c.conſuluit. & j̃.tit.1.c.nouit.Io.An. concordando ꝑdictos ita diſtinguit, ꝙ aut terminus adijcitur deciſioni, vel diffinitioni cauſæ: & tunc ſit vera prima opi. Expone ergo tunc iſtud, eo tranſacto, ſupple & cauſa non finita: vel aliter eo tranſacto,mandatum.ſ.decidendi.& hæc opinio eſt vera, tunc maximè, quando per executionem nil aufertur victo. facit quod no.de appel.c. paſtoralis. Si verò tempus adijcit iuriſdictioni:tunc ſit vera opi. Hugo. & ſeq. pone exemplũ, quando tempus adijcitur iuriſdictioni:ſi ita dictum fuerit,ꝙ duret iuriſdictio vſque ad annum. vel non duret vltra annũ. cum enim executio ſit de iuriſdictione. j̃. eod. c. ſi delegatus.lib.6.reſtat,ꝙ iuriſdictio finita exequi non poterit. & vide quod no.Io.An.in ſpe.§.reſtat.ver.quid ſi in ſtatuto.

ADDITIO.

a ¶ Idoneis. Concor.hic Guid.Papæ in 2.notabi. nu. 2. & ante eum Car. in litera R.& quæ ibidem dixi, vbi dicebam, quæ dicantur perſonæ idoneæ.

DE cauſis. Si cauſa committitur decidenda j̃.diem: niſi partes prorogent, per lapſum diei expirat iuriſdictio. Secundò dicitur, ꝙ vbi certa pœna per ius ſtatuta non eſt, delegatus imponit arbitrariã.Secũda ibi[illis etiam.] ¶ No. primò,ꝙ deciſioni cauſæ quandoq; per Papam terminus ſtatuitur.ſi autem non præfigitur,inſtantia de iure canonico eſt perpetua.j̃.de iud.c.venerabilis. Sed de iure ciuili durat regulariter per triennium, vt l.properandũ.in prin.C.de iudic. poteſt ergo terminus iuris per hominẽ coarctari. quod dic, vt j̃.c.cum ſit Romana.de app. & l. 2. de re iudi.per Bart.ff. ¶ Secundò no. ꝙ dies præfixus ab homine deciſioni cauſæ põt conſenſu partium prorogari. & intellige, ꝙ prorogatio iſta fiat,antequàm terminus ſit elapſus: aliàs ſi eo finito vellent prorogare,non poſſent:quia cum per lapſum termini iuriſdictio ſit extincta, non poteſt ipſam reaſſumere ex conſenſu partium, vt in c.cum veniſſent.de teſti. præterea quando poſt terminum finitũ reaſſumitur, nõ poſſet dici antiqua delegatio ſed noua. tunc enim dicitur antiqua, qñ infra terminum prorogatur: ſicut dicetur antiquum officium, quod in tempus longius protenditur de conſenſu habentis poteſtatem.quod dic,vt no.Bar.in l.4.ff.de dãno infec. & l. ſed ſi manente.ff.de ꝑca.& no.bene quod dicit tex. [cõi conſenſu partium.] &c.ex quo innuit,ꝙ non poſsit altera parte inuita,& vide in Spec.titu.1.§.fi.ver.item ꝙ iuriſdictio. ¶ Vtrùm aũt procurator poſsit facere iſtam prorogationem. Egi. ꝙ non.j̃.e.c.cum olim.glo.ibi[contra.] ¶ Tertiò no.ꝙ iuriſdictio delegati expirat per lapſum termini ſtatuti delegato ad cãm decidendam:non valeret ergo ſententia lata poſt terminum ipſo iure, vt dicto c.cum veniſſet. de teſti. quod eſt verum,etiam ſi infra terminum non potuiſſet cãm terminare. j̃.eo.c.conſultationibus.& idem ſi per maliciam partis alterius finiatur.j̃.eo.c.paſtoralis.§.fi.quod dic,vt ibi per Ho. & hoc eſt verũ,qñ terminus eſt præfixus iuriſdictioni, & executioni negocij: vbi aũt iuriſdictio per ſe ſtat, & non eſt limitata ad tempus: tunc ſi ſibi certus terminus præfigatur ad cãm decidendam:an valeat ſententia lata poſt terminum, dubitatur.Glo.tenet,ꝙ non in l.properandum.C. de iudi. facit c.ſi appellationem.in Cle. alibi dicitur, ꝙ valet.quod dic,vt not. dñs Bal.in l.1.ff.de iure delib. & adde quod dixi.j̃. de iudic. c.venerabilis.¶ Quartò no.in ver.illis etiam.ꝙ delegatus poteſt punire contumaces,& ſuorum mandatorum contemptores.quod intellige non ſolum de partibus,ſed de alijs, vt qui prębent ſibi impedimentum in deciſione cauſæ.quod dic, vt s̃.e.c.1.¶ Quintò no. quam pœnam debet imponere delegatus contumaci:debet enim imponere ordinariam, quæ reperitur in iure ſtatuta illo caſu: aliàs debet imponere arbitra-

riam. In iſto enim arbitrio debet conſiderari qualitas perſonarũ,natura cauſæ,& culpæ: quod dic,vt no. in l. quid ergo. §.pœna grauior.ff.de his,qui no.infa.& 2.q.3.c.notandum. vbi no.Io. quæ ſunt in pœnarum cõminationibus attendenda:& an iudex,qui debet punire reum arbitrariè, poſsit eidẽ imponere pœnam mortis.vide glo.in §.in ſumma.Inſtitu.de iniur.quæ tenet,ꝙ ſic.quod no.¶ Venio ad recitationem apparatus per quæſtiones.& primò quæro.ſi eſt cauſa cõmiſſa decidenda infra menſem, à quo tempore incipiat iſte menſis.dicit glo.& bene,ꝙ à die præſentationis,vt j̃. de ap.c.ſup eo.cum enim ante iudices iuriſdictionem exercere non poſſint,vt no.j̃.de reſti. ſpo. c. ex conqueſtione. abſurdum eſſet dicere,ꝙ ante inciperet terminus currere,quàm haberet iuriſdictionis exercitium.ar.l.1.in fi. de anna. excep. C. & qđ no.s̃.de elect.c. bonæ memoriæ.Sit ergo cautus, qui literas impetrauit,vt eas tali tempore præſentet, ꝙ iudex procedere poſsit. facit quod no.Spe.in tit.de reſcrip.præſenta. ¶ Secundò quæro: pone ꝙ cauſa eſt commiſſa infra menſem terminanda.comparet reus, & petit inducias ad deliberãdum, quæ ſunt à iure limitatæ. 20.dierum.3.q.3.c.offeratur. quæ induciæ ſi darentur, non reſtarent niſi 10.dies. inſuper ad ꝓbandum ſunt ſtatutæ in iure dilationes trium menſiũ.6.& 9. menſium, vt l.1.C. de dila.quomodo ergo ſe habebunt dilationes iſtę in inſtantia ita breui?Glo.arguit, ꝙ debeant dari integræ.Primò quia beneficium iuris.Secundò quia alibi ꝓpter dilationem, quæ petitur,tempus inſtantiæ prorogatur, vt C.de tempo.in integ.reſti.l.petendæ.So.glo.ꝙ breue temãpus inſtantiæ præfixum eſt iuſta cauſa minuendi dilationem iuris:quotieſcunq; aũt ſubeſt iuſta cauſa,iudex minorare poteſt,iuxta no.per Bar.in l.2.ff. de re iudi. & in c. cum ſit Romana.de ap.ad hoc facit l.1.ff.de glan.leg. Non ob.l. petendæ.quia ibi terminus ſtatuitur parti. Abſurdum enim eſſet, ꝙ pars,quæ non fuit in mora,puniretur.ad hoc facit l.ſi cum ipſe.ff.de excu.tu.hic aũt terminus præfigitur iudici, vbi non præiudicatur partibus, ſi ad ſuperiorem redit iuriſdictio.C. vt infra cer.temp.per totum.& per hoc dicit Inn.ꝙ poſito,ꝙ dolo partis labatur terminus: tamen in prorogatione neceſſarius erit conſenſus vtriuſque.tene ergo.ꝙ iudex,vbi breuis terminus præfigitur inſtantiæ, poteſt dilationem abbreuiare.& hoc etiam tenet Inn.ſimile quod no.3.q.3. c. de iudaicis.in vlt.glo.& in Spec. de ſen.prola.§.nunc videndum.in fi. & de dil.§.1.ver.ſed pone,ꝙ cauſa. & quod ibi per Io. And. an autem prolongari poſsit. dicit Hoſtiẽ. dilationem limitatam.dicit Vin.ꝙ non,ar.j̃.de elec.c.penul.§.porro.de materia huius c.dicam.j̃.eo.c.ſuper quæſtionum.

PRæterea. Per ſimplicem cõmiſsionem cauſæ põt delegatus citare,cõtumacem punire,& reliqua facere,quæ ſpectant ad cam. Et ponit caſum,ipſius reſponſionem, reſponſionis rõnem.Secunda ibi[hoc tibi.] Tertia ibi[quia.] ¶ No.primò, ꝙ quæſtio formatur in delegato,non in ordinario.& hoc iõ, quia habet pro certo,ordinarium poſſe punire turbantes iuriſdictionem ſuam,vt ff.ſi quis ius di. non obt. l. 1.24.q.3. c. de illicita. Et colligit Io.An.quod dixi.s̃.c. proxi. ꝙ delegatus poteſt mulctare, vt patet ex ver.ſeueritate.& ex ver. plenaria.¶ Secundò no.ꝙ multa veniunt vigore ſimplicis commiſsionis, quę non ſunt in literis expreſſa. ſicut multa veniũt de natura contractus,de quibus non fuit expreſsè actũ inter
a partes,vt l.pacta cõuenta.ff.de contrahen.emp.& l.cum qđ. ff.ſi cer.peta. ¶ Tertiò no.ꝙ cum aliqua a cauſa committit, videntur cõmiſſa omnia, quæ ad cãm illam ſpectant. ex quo glo.fi.colligit tria generalia.Primum eſt,ꝙ acceſſorium ſequitur naturam principalis.ad idem alleg.glo.multa iura.& deinde arguit in contrariũ. ego te remitto ad no.in reg. acceſſorium.de reg.iur.lib.6.Secundũ generale eſt,ꝙ aliquo prohibito,prohibetur omne,per quod peruenitur ad illud.cõcordantiæ,& contraria ſunt in glo.de quo dic,vt in c.tuæ. de ꝓcu.& l.2.ff.de iuriſ.om.iudi. Tertium, ꝙ idẽ iuris eſt in vtroque connexorum.quod eſt verũ,vbi vnum ſine alio eſſe non contingit:ſecus vbi diuerſa eſt ratio. Ita dicit glo. de correlatiuis dic,vt l.fi.ff.de accep.

ADDITIO.

a ¶ Cum aliqua. Et iſtud eſt regula generalis, quòd conceſſo principali, conceditur acceſſorium.tex.in l.ad rem mobilem. & in l. ad legatum.ff. de procur.& in c.prudentia.inf.eo.

S V M M AE.

1 *Delegatus principalis cognoſcit cum ſubdelegato alterius.*
2 *Iudex debet iudicare,vt ſibi videtur de iure.*

QVãuis. Vnus ex pluribus delegatis poteſt alteri cõmittere vices ſuas. hoc d.
1 ¶ No.primò, ꝙ delegatus † principalis cognoſcit cum ſubdelegato alterius.& ſi delegatus ſubdelegauerit ipſi collegæ,an poſsit ferre diuerſas ſententias.vnam.ſ.vt delegatus:aliam vt ſubdelegatus.in l.centeſimis.§.1.ff.de ver. obl. vbi de legato, q poſuit ad confinia, donec reuocauerit. quid iuris, ſi remotus fuerit, vel deceſsit. ibi vide.¶ Tertiò quæro.dictũ eſt.s̃. ꝙ poteſt delegatus reſeruare conſilium ſibi in ſubdelegatis:ſed an poſsit reſeruare conſilium tertij, vr̃ ꝙ ſic. quia poteſt in ſubdelegatis apponere certã formã, & modum: dũtamen non faciat contra iura:ſicut potuit primus delegans.ff.de pac.l. in traditionibus. & de elec.c. cũ in veteri.& de teſta.c.requiſiſti.& hoc verũ,quando ſubdelegat cum requiſitione conſilij alicuius tertij. ¶ Quid ergo ſi mandat ſentẽtiã ferendã ſecũdùm ꝙ talis iuriſperitus dictauerit. Dixit Inno.ꝙ hoc non poteſt: ſicut nõ põt in arbitrũ cõpromitti,vt certam ſententiam ferat. vt ff.de arbi.l.itẽ ſi vnus.§. idẽ Põponius.& de leg.2.l.1.Ho.arguit contra opi. Inn. multum fortiter.nã ſicut cõmittens format ſententiam,ſicut placet.dę conſti.c.cum omnes.§.fi.& c.cum acceſsiſſent.& c. cũ M.Ferrariẽ.cum alijs infinitis ſimilibus.quam formã neceſſe habet ſequi delegatus omnino.s̃. de reſcrip.c. cum dilecta. Sicut autem delegatus formare poteſt:ſic & ipſam alij formandã relinqre.arg.j̃.eod.c.paſtoralis.§. præterea. in fi. Nõ ob.§.idem Pomponius.quia aliud in arbitro, cuius natura eſt pronũciare,vt placet, & cõtra iura,& iniq.ff.de arbit.l.diem proferre.§.ſtari.Sed iudex nõ,niſi qđ iuſtum eſt,pronũciare debet.in Authen.iuſiurã.quod præſta.ab.§.& æquus. coll.2. de ver.ſig.c.forus.& ne iudex erret, neceſſarium eſt officiũ aſſeſſorum.C.de offi. aſſeſ.l. 1.& per totum. & ff.eo. tit. Alijs verò plus placet opi.Inn.ꝙ talis forma commiſsionis nõ va-
2 leat.quia iudex † debet pronunciare, vt ſibi videtur de iure. & non ſecundũ conſcientiam alterius,vt in d.§.& æquus.& ſi pronunciationi, quam oporteret eũ facere,conſcientia repugnaret,ædificaret ad gehennam. quo caſu non deberet audiri,vt patet in eo,quod legitur,& no.de tem.or.c.ad aures.de conſenſu autem partium, quòd poſsit ferre ſententiam certo modo,certum eſt,ꝙ põt,vt l.ſi conuenerit.ff. de re iudi. & vide quod no.Bar. & Bal.in l.illa inſtitutio.ff.de hære.inſti.

S V M M AE.

1 *Delegatus Papæ exequitur ſententiam ſuam.*
2 *Sententiam ſuam aliquando quis per alium exequitur.*
3 *Delegatus an poſſit inuocare auxilium brachij ſecularis contra reſiſtentem.*
4 *Delegatus ſi ſibi reſiſtatur, an poſsit bellum indicere.*

SIgnificaſti. Delegatus Papæ exequit̃ ſententiam ſuam, quam exequi non vult,aut non põt is, cui eam commiſerit exequendam. h.d.deciſa conſultatio,& rñſio.¶ No.primò,ꝙ delega-
1 tus † Papæ exequitur ſententiam ſuam. de delegato princi-

pis

pis dubitatur apud legiſtas,quidam ꝙ idem.ſ. ꝙ poteſt exe-
qui,ſicut delegatus Papæ,quia habet vim ordinarij,vt l.à iu-
dice.C.de iudi.Item citat vt ordinarius vt in Authen.qui ſe-
mel.C.quomodo,& quando iudex. & in Authen. de lit.con-
teſt.§.omnem.Sed gl.in l.à diuo Pio.ff.de re iudi. videtur ſen
tire contrarium.licèt enim prædicta duo ſint ſpecialia in de-
legato principis:tamen ꝙ executio ſit ſibi permiſſa,non repe
ritur expreſsè cōceſſum.Itē eſt mixti imperij, vt l.iubere ca-
uere.ff.de iuriſ.omn. iud. de iure canonico in delegato Papæ
certũ eſt,ꝙ poteſt,vt hic:& non ſolum per ſe, ſed ordinarios
etiam cogere ad exequendũ, & eis præcipere ſub pœnis gra
uioribus. aduertendum tamen, ꝙ talis poteſtas non durat,
niſi anno.j̃.eo.c.quærenti. Alij autem delegati ab alio quàm
à Papa,vel à principe certum eſt, ꝙ non poſſunt exequi,vt l.
3.§.1.ff.de dã.infec.ad quod tamē vide,quod no. Inno.in c.
quæ in eccleſiarum.j̃.de offi.ordi.& Bar.in l.à diuo Pio.ff.de
re iudi.in prin.& ibi etiam vide finem prin. Et de quatuor, q̃
ſunt ſpecialia in delegatis principis vltra alios delegatos,no.
hic Pe.& Abb.de quibus in Spe.in tit.1.§. ſequitur. ver. pōt
etiam.¶Secundò no.ꝙ quandoque ille, contra quem fit exe
cutio,ſe opponit reſiſtendo: contra quem prouidetur manu
militari,vt hic.& l.qui reſtituere.ff.de rei vend. & per diſtri-
ctionem eccleſiaſticam,vt hic.& hoc verum, quando iniuſtè
reſiſtũt,quia ſententia eſt ritè lata:an reſiſtere poſsint de fa-
cto (quia fortè iudex malè agit, & vltra ſuum officium) dic,
2 ꝙ poteſt ſibi reſiſti,vt not.Inno.j̃.c. proxi. ¶ Tertiò no. † ꝙ
qñq; exequitur quis per alium ſententiam ſuam.qđ dic,vt j̃.
de re iudi.c.de cetero.vbi plenè dixi, an coram illo poſsit ex
cipi de nullitate ſententiæ.& de hoc etiam per Bart. in d.l. à
diuo Pio.in princ. ff. de re iudi. ¶ Venio ad dicta Doct. per
quæſt.& primò dicitur hic, ꝙ pōt delegatus implorare auxi
3 lium ordinarij contra reſiſtentem: † ſed an poſsit inuocare
a auxilium brachij ſecularis a Inno.tenet,ꝙ ſic: & pōt ipſos co
gere, vt exequantur.23.q.5.c. adminiſtratores.& c. princi-
pes. gerit enim vices Papæ etiam ad exequendum, vt hic, &
93.diſt.c.fi.& hoc tenet Bert.in conſeruatore.j̃.eo.c. fi.in fi.
ſecundæ glo.lib.6.Item Hoſt.s̃.eo.c.1.vbi dicit, ꝙ ipſum po
teſt ad hoc compellere.s̃.eo.c.præterea.& j̃.c.ſanè.Abb.di-
cit,ꝙ curia tenet contrarium:ideò ſemper in literis annecti-
tur illa clauſula[inuocato ad hoc,ſi opus fuerit, brachio ſe-
culari]quæ clauſula eſſet ſuperflua, ſi hoc poſſet de iure cōi.
Non obſtant contraria,quia loquuntur in ordinario. & hoc
tenet Archi.j̃.de hære.c.vt officij.lib.6.Spe.refert vtrãq; opi.
in Spe.tit.1.§.ſequitur.ver. ſed nunquid ſeculari. & ibi videt̃
ſibi placere opi.Inn.& aliorum. Nam ſi ordinarius hoc pōt
(vt in prædictis iuribus) multò magis delegatus Papæ, qui
eſt maior quolibet ordinario quò ad illam cauſam. Non ob
ſtat ſtilus curiæ: quia ſæpe annectitur in literis illa clauſula
ſubintellecta.s̃.de reſcrip.c.mandatum.per Io.An.qui hic te
net opi. Inno. & ſequacium. & ſubdit, ꝙ ſi quis vellet tenere
opi.Abb. remedium eſt, ꝙ delegatus imploret auxilium or-
dinarij.quod poteſt,vt hic.& ordinarius, iudicis ſecularis,vt
d.c.1.de of.ordi.& ſic per obliquũ, & viã indirectam ad idē
deuenitur.an aũt ex quo appellatum eſt à delegato, poterit
cogere ordinarium ad exequendum.no.de offi. ordi.c.1.ſu-
4 per gl.pe.per Io.An.¶Secundò quæro,an delegatus,† ſi ſibi
b reſiſtitur, poſsit bellum indicere. b videtur,ꝙ ſic: quia fungi
tur in illa cauſa vice Papæ,vt hic. Papa autem hoc poſſet.18.
q.3.c.1.& 2.Inn. tenet contrarium. quia bellum indicere eſt
ſolius principis.& illa, quæ ſunt ſpecialiter principi reſerua-
ta,in generali commiſsione non veniunt. vt in c. quò ad tran
ſlationem.de of.lega.poterit ergo ſentētiam exequendo,da-
re corporalem poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ. quod verũ, qñ
ſine armis, & contentione hoc facere poteſt: aliàs non aſſu-
meret arma, nec per ſe bellũ faciet: ſed recurret ad brachiũ
ſeculare,& ad ordinarium,vt d. c. adminiſtratore. & de hō-
mi.c.poſtulaſti.& l.qui reſtituere.ff.de rei ven. ¶ Tertiò quę
ro.illa,quæ dicta ſunt de executione fienda per iudicem de-
legatum,debent intelligi,cum petitur executio in re eccleſia
ſtica:& ſic in re ſuæ iuriſdictioni ſuppoſita. quid ergo,ſi pe-
tatur executio in rebus ſecularibus in caſibus, in quibus lici
tum eſt iudici eccleſiaſtico cognoſcere: puta quia erat res
dotalis. quo caſu eccleſiaſticus de hoc cognoſcit,vt j̃. qui fi-
lij ſint legi.c.2.11.q.3.c. de perſona. videtur, ꝙ tunc poſsit
exequi: quia ſi habet iuriſdictionē in cognoſcendo: ergo in
exequendo.quia executio pars iuriſdictionis &c. vt j̃.eo.c.ſi
delegatus.lib.6.arg.ad hoc.j̃.de donat.inter virum & vxo.c.
3.Alij dicunt,ꝙ debet mandare iudici laico,vt illam ſenten-
tiam exequatur. quia licèt habeat cognitionem: tñ res illa
non eſt in ſuo territorio, ſed iudicis laici. ergo ipſi debet exe
cutio reſeruari,vt j̃.de foro competen.c. poſtulaſti.& hoc iu
ſtius,ſecundùm Hoſtiē.& vide quod nota.in c.ſi quis contra
clericum. de foro compe.

ADDITIONES.

a ¶ Brachij ſecularis. Adde Doct.in c.1.de ſta.reg in 6.
b ¶ Bellum indicere. Adde Ab.in c. de cetero. de re iudi. Angel. in l.1.ff.ſi quis ius di.non obtē.in l.qui reſtituere.ff.de rei vē.Io. de Imol.in l.iuſtè poſsidet.& quæ ibidem dixi.ff.de acqui.poſ.

S V M M AE.

1 *Clerici aliquando trahunt in cauſas prælatos ſuper eccleſijs, quas tenent.*
2 *Sententia iudicis in beneficijs non probat canonicum titulum.*
3 *Iudex inferior, cũ videt ſententiam delegati iniuſtam,non debet exequi eam,ſed differre.*
4 *Papa de iniuſta ſententia delegati cognoſcit.*
5 *Iudici exequenti quando poſsit violenter reſiſti.*

SI quando. Si ordinarius ſcit eum non ca-
nonicè inſtitutum:quē delegē-
tus Papæ mandat in poſſeſsionem induci, non reſiſtet
violenter,ſed precibus inſtabit,vt differat, donec Romanus
1 Pontifex conſulatur.h.d.¶No.primò,ꝙ qñq; clerici†trahũt
in cauſas prælatos ſuper eccleſijs,quas tenent:puta quia di-
cunt ſe canonicos,vel canonicandos,ſecundùm Inn. Idem ſi
vendicarent prælaturas.quod videtur magis amicum literæ,
quæ dicit[eccleſias,quas tenent.] &c.& dic, ꝙ qñq; vendica
tur eccleſia in titulum:qñq; in proprietatem, vt s̃. de elec.c.
querelam.¶ Secundò no.ꝙ compoſitio, vel iudicis ſentētia
2 † non præbet canonicum titulũ in beneficijs. & idem in ma-
trimonijs:in alijs verò ſententia habetur pro iuſto titulo, &
irreuocabili. quia iuſtè poſsidet, qui prætoris auctoritate
poſsidet,etiam ſi aliàs malæ fidei,vt l.iuſtè poſsidet.ff.de ac-
qui.poſ.& l.generaliter.ff.de noxa.& iſta eſt rō, quare tranſa
ctio non poteſt interuenire in ſpiritualibus,nec in matrimo-
nijs:quia non cenſetur in iſtis titulus legitimus, ſicut nec ſen-
tentia. Et ideò fortè nec tranſit ſententia in rem iudicatam.
quia nō eſt iuſtus titulus:nec purgat malam fidem,vbi viget,
vt j̃.de matri.contrac.contra interdi.eccle.c.1. & facit quod
no.in l.3.ff.de iureiurã.& l.trãſigere.C.de trãſact. vbi caſus,
in quibus non licet tranſigere,vt iſte.¶Tertiò no.ꝙ qualiter
cunq; negocium ſit deciſum coram iudice, ad ipſum ſpectat
executio: ſiue ergo à ſentētia,ſiue à trãſactione,ſiue interdi-
cto cauſa in conſpectu iudicis terminetur, ipſe poterit exe-
qui.quod de ſententia, & iureiurando non dubitatur: quia
vtrũq; parit exceptionem in factum. ſed de tranſac. reuocāt
hic Doct.in dubium,vt j̃.dicam. ¶ Quartò no.quid iuris,cũ
iudex,qui alterius ſentētiam exequitur, nouit ipſam iniuſtã.
non enim debet reſiſtere violenter:ſed precibus inſtare. qđ
ſi facere nolit,debet obedire.vt j̃.eo.c.paſtoralis.§. quia ve-
ro.an aũt poterit reſiſtere violenter,tex. dicit, ꝙ non.qđ in-
telligit Hoſt. verum,qñ mandatum eſt iniuſtum, nō tñ eſt id
notorium.tunc enim & ſi non poſſet violenter reſiſtere:poſ-
ſet tamen reſiſtere cauſa rationabili.ſ.appellando. arg. j̃. de
temp.

tēp.ord.c.ad aures.& de fil.presb.c.qm̃. Sed quia hoc erat oc
cultũ,non fuit credendũ epõ.6.q.2.c. ſi tantũ.& ſic loquitur
cōtrarium de c. eam te. s̃. de ęta.& qual. ¶ Quintò nota, ꝙ
3 cum iudex † inferior videt ſententiã delegati iniuſtã, non de
bet exequi, ſed differre. & ſic coram executore poſſunt op-
poni exceptiones, quæ impediũt executionem ſentētiæ: qđ
an ſit verum,no.j̃.de re iud.c.de cetero.¶Sextò no.ꝙ de in-
4 iuſtitia ſententiæ delegati cognoſcit Papa, † qui cauſã dele-
gauit.non ergo ipſe delegatus,qui ſiue bene, ſiue malè, fun-
ctus eſt officio ſuo. Et no. hic, quòd etiam poſt ſñiam ſuper
beneficio latã poteſt cognoſci de iuſtitia, vel iniuſtitia: licèt
non fuerit appellatũ.quod dic per Inn.s̃.de reſcr.c ad aures.
Vtrùm ergo hic lite pēdente interim iſte, de cuius canonico
titulo diſceptat̃, adminiſtrabit?videtur, ꝙ non:qa ſibi,& a-
lijs immineret periculũ animarum. ſi nō reciperetur canoni
cè inſtitutus.s̃.de elec.c.dudũ. Hoſt. tenet hic, quòd ſic: &
idē Io.An.vt in c. nōne.8.q.4. ¶Quæro.lite pēdente partes
coram iudice delegato trãſegerunt: an dicta trãnſactio, ſiue
cōpoſitio,poterit mãdari executioni ꝑ ipſum delegatum,ſi-
cut ſentētia?Vin.tenet,ꝙ tranſactionem,ſicut ſñiam diffini-
tiuam,poteſt mandare executioni:& dicit hoc eſſe abſurdũ
dicere,ꝙ iudex delegatus ad iuſtitiam exequat̃ tranſactionē
partium:cũ iſtud nō ſit ſibi cōmiſſum.ad iſtum tex.rñdet, ꝙ
quãdo dicit ſe hoc facere auctoritate delegata, non pōt ſibi
reſiſti:ſecus ſi alio iure contenderet velle exequi. Nō obſt.
c.vbi eſſent.ſecundũ eum,quia ibi iudex nihil exequitur,ſed
Papa confirmat qđ factum fuerat auctoritate delegationis.
ꝓ hoc alleg.j̃.de ſen.excō.c.per tuas. Audeo tenere op.Vin.
tanquam veram, priò per iſtum tex.cuius thema ꝓponitur
in executione tranſactionis. q̃ ideo retardatur; quia dicitur
iniuſta: ergo à contrario ſenſu, ſi fuiſſet reperta iuſta, fuiſſet
exequenda,ad hunc finem Papa mandat ad ſe remitti. & de
hoc ſi iuſtè,vel iniuſtè cognoſcat, ꝓ hoc allego quaſi caſum
in l.tale pactũ.§.q ꝓuocauit.ff.de pac.ibi[iudex iuſtã conuē
tionē veluti cōfeſsi ſequet̃.]ſed hoc operat̃ præſentia iudicis,
ex qua actus redd.r̃ efficacior,quã ſi fieret extra iudiciũ, vt
patet ex no.in ſimili in l.oĩũ. & l. ſancimus. C. de teſt. vbi de
inſtitutione,& cōtractu initis apud acta. ad idē l. cũ extēdi-
mus.ff.de fideiu.tu.ꝓ In.tamē facit l.ſiue apud acta.C.de trã
ſac. vbi non eſt maioris auctoritatis trãſactio apud acta, q̃
alibi.¶Scđò q̃ro,quãdo pōt iudici exequenti reſiſti violēter,
vel nō. Dicit Inn.ꝙ aut iudex vult exeq ſuꝑ ſibi nō cōmiſsis,
& poſſumus reſiſtere violēter.facit qđ no.64.di.c.quaꝓpter.
& 11.q.3.c non debet.& ff.de iniur.l.nec magiſtratibus. aut
malè agit circa illa, q̃ ſunt ſibi cōmiſſa: & nō debet ſibi reſi-
ſti,niſi ꝑ appellationē. ex quò aũt per appellationē ſuſpenſa
fuiſſet eius iuriſdictio, poſſet ei violēter reſiſti, cũ non ſit iu-
dex.de ap.c.bonæ.& c.dilectis.& hoc eſt verum, qñ ille, qui
reſiſtit,poſsidet rē,in qua executio fieri debet.Si aũt quis rē
illã non poſsideat: (licèt ius in ea ꝓtendat) nō poteſt violen
ter reſiſtere.Nō obſt.quòd iſte epiſcopus poſsidebat ius in-
ſtituendi in eccleſia,de qua erat cōtentio,& non erat contē-
tio de iure inſtituendi,ſed de titulo beneficij: ideò eps nō po
terat violēter reſiſtere, vt dicit tex. Capitulum aũt eccleſiæ,
ſi appellaret,prædictã reſiſtentiam facere pōt; quia ipſius iu
ri detrahitur.s̃.de tēpo.or.c. ad aures. & hæc vera, quãtùm
ad poteſtatē reſiſtendi de facto.quantũ verò ad pænam iud.
infligendam,vel parti,q̃ minus iuſtè auctoritate iudicis inter
poſita,poſſeſsionē ingreditur.dic vt no.Bar.in l.iuſta ꝑalleg.
& C.vnde vi.l. meminerint.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio iudicis delegati poſt factam executionem expirat.*

IN literis. Iudex delegatus poſt executionē
factã,vel cōmiſſã functus ē officio
ſuo.Primò deciſè cōſultationi reſpō. Scđò cauſã reddit.
1 ¶No.primò, † ꝙ poſt factã executionē expirat auctoritas,
& iuriſdictio iudicis delegati. alijs etiã modis finit̃, de qbus
in gl.fi.¶Secundò no.rationē:[quia functus eſt officio.]&c.
quæ rō adaptatur etiam ad ordinariũ:vt poſt ſñiam,licèt in
iuſtam,functus ſit officio ſuo, & trãſit in rē iudicatam, vt j̃.
de re iud.c.cũ inter vos.& l.Paulus.ff.eo.ti. ¶Opp.dicit̃ hic,
ꝙ poſtquã delegatus præcepit ſñiam ſuam exeq functus eſt
officio ſuo. cōtra.s̃. eod.c. ſignificaſti. vbi ſi ordinarius,cui
mãdat̃,nō exequat̃ exeq̃t ipſe.ex quo patet,ꝙ ꝑ ſolũ mãdatũ
de exequēdo non eſt functus officio ſuo: cuius contrariũ hic
dicit.Sol.dicit glo. ver. præcepit, intelligit̃ cum effectu: hoc
eſt, quòd vigore dicti præcepti executio facta ſit: aliàs ipſe
exequetur, vt in contrario;¶Secundò contra iſtud opp. de.
c.ſuper quęſtionum.§.porro.j̃.eo. nã ſi delegatus alteri indi
ſtinctè ſubdelegat, nihil ſibi retinēs,deſinit eſſe iudex,vt ibi.
Sed ille,q executionem committit,nihil ſibi retinet.ergo de-
ſinit eſſe iudex.& ſic nō poteſt ipſam reaſſumere,etiã de cō-
ſenſu partium.j̃.eo.c.ſignificantibus.So.hic intellige,cũ ſibi
reſeruauit coerctionē:vel intelligitur cum effectu,vt dicit gl.
ar.j̃.eo.c.q̃uis.lib.6.vtile eſt enim,ꝙ ſi non eſt ſortitum,man
datum ſuũ,ipſe exequatur.¶Quæro.dicitur hic,quòd ſi de-
legatus ſñiã tulit, functus eſt officio ſuo:vtrũ hoc ſit verũ,ſi
dicta ſñia ſit nulla:puta quia lata parte non citata,vel die fe-
riato, vel alia ratione.dicit Inn. ꝙ aut loqueris in delegato:
& tũc ēt ſi ſñia ſit nulla,functus ē officio ſuo,vt l.ſi vt propo-
nis.C.qũo & quãdo iudex.Aut loqueris in ordinario: & tũc
ipſe idē poterit iterũ ꝓnunciare.quod dic,vt dixi plenè.j̃.de
re iudi.c.de cetero.aut loqueris in eo, qui nō eſt iudex pro-
prius,vt prouiſor,cui mandat̃,vt mihi ꝓuideat,vel prouide-
ri faciat de beneficio:tunc an eoipſo,ꝙ ſcripſit in vna eccle-
ſia pro me, ſit functus officio ſuo:vel poterit, antequam ſit
receptus in illa,ſcribere in alia. dicit Inn. quòd anteq̃ ſit re-
ceptus,poteſt:ſed poſtea non,vt j̃.de præb.c. pro illorum.&
hoc dicit verum eſſe, qñ prouiſio tenuit.Si autē prouiſio fuit
nulla: (puta de beneficio non vacãte:) tunc poterit ſcribere
in alia.poſtquam verò delegatus prouidit & rectè: ſi de fa-
cto,poſſeſsionem non poteſt conſequi.dicit Inno. quòd non
poterit in aliud prouideri: aliàs ſequeretur, quòd per idem
mandatum poſsit quis plures eccleſias vexare contra inten-
tionem mandãtis.Alij dicunt contrarium,quorum opi.eſſet
tolerabilis, quando eccleſia, in qua ſcripſit,ita proterua eſt,
quòd nullo modo vult obedire. arg.91.di. c. ſi quis ordina-
rius. & licèt iſta opinio pia ſit: prima tamen iuſtior, ſecun-
dùm Hoſtiē. Pro iſta tamen facit l. à diuo Pio. §.ſi ſuper re-
bus.ff.de re iudi.vbi ſi ſuper rebus,in quibus ſit executio,ap
paret legitimus cōtradictor,fiat executio in alijs. vide quod
not.Ioan.And.j̃.de reg.iur.c.1.in glo.ſi iudex.facit l.hæc cō
ditio.ff.de condi.& demon.vbi ſi quis conditionem non ad-
impleuit de iure,ſed de facto,poteſt iterum, vt ius diſponit,
implere. De compromiſſario verò deputato ad eligendum,
an ſi ſua electio non tenuit, poſsit iterum eligere: Dic vt j̃.
de elec.c.ſi compromiſſarius.lib.6. & probationes recipere
etiam lite non conteſtata per caſum. c.ex literis. j̃. de pign.
ſed ibi loquitur in ablatiua, hic in expulſiua. vel ibi nulla re
ſtitutio facta fuit: ſed iudex res maleficij fecit vendi, & pre-
tium mercatori tradi. vel ibi non agitur principaliter de re
ſtitutione, vel emenda: ſed de hipotheca mulieris. Sed opi.
Gul. tenet Hoſtien.nam ſecundùm eum ſi in pęnã contuma
cis bona eius poſsidentur, & etiam diſtrahuntur, vt s̃.dictũ
eſt:multò magis vbi concurrunt iſta tria.(ſ.cōtumacia,odiũ
violēti,& fauor ſpoliati)poterit nō li.cōt.ꝓcedi.& ſic pōt in-
telligi iſte finis.& ff.de mi.l.in cã.§.1.& §.cã.&multò fortius
qñ agit̃ de poſſeſsione,q̃ ſi ageret de ꝓprietate,vt C. ſi de
momen.poſ.l.1.dicit Ioa.An.ſi iſtorum opi.eſt vera,adde &
quartum.ſ.quòd iuriſdictio delegati ſpirat certo termino:vt
ſic oĩa cōueniãt, q̃ dicunt in hoc.c.ſi dicamus, ꝙ ponat caſũ
ſpecialem contra regulam,qua cauetur,ꝙ lite non conte.nō

poteſt procedi ad ſñiam p probationes, vt dicto.c. quoniã
frequenter.Fallit.n.regula in caſu huius. c. vbi.ſ.concurrunt
contumacia,odium violenti, fauor ſpoliati, & ꝙ iuriſdictio
certo tempore finiatur.his.n.concurrentibus, poteſt proce-
di lit.non conte.Collige ergo ex prædictis, ꝙ in poſſeſſorio
recuperandæ requiritur lit.conte.fallit,vbi concurrunt qua-
tuor ſupradicta.Guli.tamen de Cun.multum latè de hoc di-
ſputat.ff.de reſt.in integ.l.omnes.& determinat ibi, ꝙ in oĩ-
bus poſſeſſoriis poſsit procedi lit.non conteſt. & ferri diffini
tiua ſententia:cuius opi.Bar.reprobat, & tenet contrarium,
ſ.ꝙ in omnibus poſſeſſoriis poſsit procedi lit. non conteſt.&
ferri diffinitiua ſententia: cuius opi.Bart.reprobat, & tenet
contrarium.ſ. ꝙ in omnibus poſſeſſoriis requiratur litis cõ-
teſt.nec aliter ſit ad ſententiam procedendum, & ita plenè
not.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acqui. poſ.in ter
tia quæſt.¶Venio ad quæſt.& primò quæro: ego dixi, ꝙ ad
hoc vt abſentis,& non defenſi poſsint bona vendi, requiri-
tur latitatio.quæro ergo, quid eſt latitare. Dic ꝙ latitare eſt
iudicis vocationi non obtemperare, vt l.Fulcinius.§.quid ſit
latitare.ff.de bo.aucto.iudi.poſ.& requirit,ꝙ latitet ex frau
dationis cauſa,& contra credito.quod dic,vt ibi. ¶Secun-
dò quæro.dixi.ſ. ꝙ quando quis eſt abſens non per contu-
maciam,vt pupillus cauſa peregrinationis, cauſa ſtudiorũ,
& ſimil. patietur miſsionem ex primo decreto: non autem
poſſunt bona vendi, vel poſsideri. quæro an hoc ſit indiſtin-
ctè verum. videtur, ꝙ ſic, ne graue damnum patiatur non cõ
tumax.ſ.in commodo poſſeſsionis, vel proprietatis. Dicit
Inn. ꝙ licèt rarò fiat venditio contra non latitãtem: tamen
fit contra pupillum,& contra furioſum,& contra puberem,
ſi conueniuntur ex facto alieno,vel ſi eis expediat, vel ſi di-
latio ſit damnum allatura creditoribus, vt d.l.Fulcinius.§.
adeo.& l.ſi pupillus.& l.apud Iulianum.i.teſpon.& §.ſi non
expedierit. per quæ iura tenet Inn.ꝙ regulariter vbicũq; ex
pedit, poterit iudex facere iſtam venditionem. nam ſi facit
illam contra prædictas perſonas magis fauorabiles. multò
magis contra alias minus fauorabiles. Sed & dic plenius de
hoc per eum. ĩ.de ver.ſigni.c.dilecto. ¶Sed tunc quæritur,
quomodo ſubuenitur abſenti non contumaci, qui ſentit ſe
ex tali venditione grauatum.dicit ipſe, ꝙ ſi venditio fuit fa-
cta ex falſo debito: poterit agi præiudiciali in rem ad recu-
perationem rei venditæ, vel ad reſcindendum contractum.
ſi nòn ſunt veræ cauſæ venditionis:puta non vertebatur vti-
litas prætenſa,vel dilatio non erat creditoribus damnoſa,&
ſi. imò plus. quia ſi iudex ex officio poterit reuocare quod
reperit ſibi obreptum in debito, vel in cauſa allegata, reuo-
cabit etiam venditionem,& ſolutionem creditoribus factã.
arg.ff.de re.eo.l.magis puto.§.ſi cui.& de tranſac.l. cum hi.
§.ſi prætor. nam iſta ſententia, ꝙ res debitoris vendantur,
eſt interlocutoria.hinc eſt,ꝙ in ea fit ſummaria cognitio.C.
de bo.aucto.iudi.poſ.l.fi.§.ſi aũt. meritò ergo põt ipſam iu
dex reuocare,iuxta no.in c.cum ceſſante.ĩ. de appel.Põt ẽt
verè non latitans appellare infra.10.dies à tẽpore, quo ſci-
uit hanc ſñiam contra ſe latam.C.qũo & qñ iudex. l.1.& ĩ.
de re iudi.c.quò ad conſultationem.& hoc caſu no.Inn.ĩ.de
dila.c.2.vbi plenius vide,& ĩ.de verb.ſig.c.dilecto.& ĩ Spe.
de ſcđo decre.§.nunc dicamus.verſi.illud aũt. ¶Vltimò q̃-
ro.ſi venditio facta eſt contra non latitantem, quaſi latita-
uerit.dicit Inn.ꝙ reſcindetur venditio, vel ipſo iure, vel per
reſtitutio.beneficiũ,vt l.Fulcinius. §.ſi quis.Guli. de Cun.in
l.penul.ff.de iuſti.& iure.tenet, ꝙ ſit nulla ipſo iure.ar.l.cũ
vero.§.ſubuentum. de fideicom.li. vbi decretum obreptitiũ
eſt ipſo iure nullum.aliter Bar.in d.§.ſi quis.ff.quib.ex cauſ.
in poſſ.ea.& Cy.no.in l.ignorare.C.de reſti.mili. Et prædi-
cta ſunt intelligenda, cũ contra abſentem pceditur lit.non
conteſt.ad miſ.in poſſeſ.vel ad ven. vel nãm poſſeſſorij qua
liter eis poſtea conſulatur. ſi aũt eſt proceſſum ad diffiniti-
uam ſñiam,qualiter cõſulat eis poſtea veniẽtibus: an audiẽ
tur ad appellandũ, vel ad totam cãm,vel per viam reſtõnis,
vel nullo iure:aliàs eſt materia, de qua in d.l.ſi.ff. de reſti.in
integ.& l.cum te.C.de procura.& l.1.C. qũo & qñ iudex.

COnſultationibus. Reo abſen
te non per
contumaciã, delegatus datus ad diẽ non reſtituet
actori poſſeſsionem,ẽt deiectionẽ probare volentẽ. hoc di-
cit cõis diuiſio. Secũda ibi[ſuper quo.]¶No.primò,ꝙ text.
iſte loquitur de illo,qui ſe aſſerit ſpoliatum eccleſia,vel poſ-
ſeſsione qualibet:& ſic qđ dicit finis.c.[niſi ſe per contuma-
ciam abſentaſſet.]&c. non ponit aliquid ſpãle in eccleſia. &
expone, qualibet.i.aliqua de quibuſlibet, ne videatur loqui
de illo tantùm,qui eſſet bonis omnibus ſpoliatus. ¶Secũdò
no.ꝙ Papa mandat reſtitui poſſeſsionem, ſi conſtiterit eum
taliter ſpoliatum. & tñ in rñſione dicit, ꝙ in partis abſentia
non ſunt probationes recipiendæ. Illa ergo verba[ſi conſti-
terit, vel ſi probauerit]&c. requirunt aduerſarij præſentiã,
vel contumaciam,quæ pro præſentia reputatur, vt l.pperan
dum.§.ſi aũt.C.de iudi.& hoc dicit tex.in l.fin.C. ſi per vim,
vel alio mõ. merita.n. cauſæ partium aſſertione panduntur,
vt ibi dicit.Si ergo iudex parte non citata ad receptionem p
bationũ pcederet,& poſſeſsionem reſtitueret, cõ peteret cõ
di. ex l. meminerint. C.vnde vi.facit.c.conquerente. de reſt.
ſpo. ¶Tertiò no. ꝙ qñq; ante litem motam quis ex pbabili
cã ſe abſentat:puta cã ſtudiorum,peregrinationis & ſimil.&
dicuntur iſtæ cauſæ probabiles. Quatuor. n. ſunt abſentiarũ
cauſæ.nam quidam ſunt abſentes ex cã neceſſaria & proba-
bili,vt ex cã reipublicæ. Quidam ſunt abſentes ex cã neceſ-
ſaria & probabili,vt exules & exbanniti.Quidam ſunt abſen
tes ex cã probabili tantùm, vt ſtudiorum, & ſimili. Quidã
ſunt abſentes ex cã voluntaria,vt in vagabundis.De iſtis oĩ-
bus,& qñ,& ad quid poſsit contra ipſos procedi.vide plenè
in l.ſi.ff.de reſti.in integ.ti.generali.¶Quartò no. ꝙ qñq; la
bitur terminus iudici præfixus, qui non põt cãm terminare.
& pp hoc cautus eſſe debet qui literas impetrauit,ne præſen
tet lr̃as iudici,qñ videt in cã non poſſe procedi,vel pp abſen
tiam partis,vel iudicis.vt ĩ.de ap.c. ſuper eo. & in Spe.de re
ſcrip.§.præſentatione.¶Quintò no.in ver.niſi.ꝙ contra ab-
ſentem cõtumaciter põt procedi ad receptionẽ teſtiũ, & ad
ſñiam ſuper reſtõne fienda.loquitur.n.thema,& qõ c. in eo,
qui abſentauit ſe añ litem motam, & anteq̃ ſibi innoteſceret
impetratio.iſte ergo ver. niſi.vr̃ exceptionem ponere ſup de
ciſ.ſ.in c.aliter tñ intelligit gloſſ. ſi. vt ĩ.dicam. ¶Oppo. dr̃
hic,ꝙ contra iſtum abſentem non põt procedi ad reſtõnem
poſſeſsionis,ſi anteq̃ innoteſceret pſentatio,ſe abſẽtauit.Sed
contra de l.ignorare.C.de reſti.in integ. vbi abſens cã reipu
blicæ ſi non defendit, patit̃ miſsionem. Item ẽt pupillus, vt
ff.de priuile.credi.l.ſi.& l.cum proponas.ff.de bo.auct. iudi.
poſ.So.dicit gl.magna.aliud ẽ bona alicuius poſsidere: aliud
in poſſeſsionẽ mitti: aliud in poſſeſsionẽ reſtitui. qđ decla-
ra,vt in ea.dicit.n.ꝙ qñq; agitur actione perſonali ad pecu-
niam: qñq; agitur actione reali:qñq; agitur ad meram reſtõ
nẽ poſſeſsionis. Primo caſu qñ agitur actione perſonali: &
tunc ille,contra quẽ agitur,eſt abſens, non per contumaciã,
vt iſte cã ſtudiorum,vel abſens cã reipublicæ:& iſti,& ſimi-
les patiunt̃ immiſsionẽ,non venditionẽ rerũ ſuarũ pp debi-
tũ.rõ eſt.q̃a illa miſsio eſt modici piudicij, & de facili reuo-
cat̃:nec tribuit poſſeſsionẽ,ſed detentationẽ merã aſininã.&
ita loquũtur illa iura.C.de reſti.in integ.l. ignorare. cũ aliis
alleg.in glo. Qñq; quis eſt abſens per contumaciã latidãdo:
& iſte cum agit actione pſonali(vt dixi)bona ipſius vendũt,
& poſsidentur,vt ff.qui.ex cau.in poſ.ea.l. Fulcinius.in prin.
§.quid ſit latitare.& d.l.cum pponas. Scđo caſu qñ agit̃ rea
li.dic vt ĩ.vt li.non conteſt.c.qñ frequenter.§.in aliis. & hic
in glo.Tertio caſu, qñ agitur ad meram reſtitutionẽ poſſeſ-
ſionis p interdictum vñ vi.tunc contra contumacẽ abſentẽ
non

non recipiuntur res, nec pcedit̃ ad ſñiam ſuper reſtõne: vt
hic.eſſet.n.procedere ad diffinitiuã, cum alia non ſperet̃: &
graue, & iniquum eſſet tam magno damno afficere abſentẽ
probabili cã.& ita loquitur iſte tex. ¶Secundò contra iſtud
op.& videtur, ꝙ ẽt ad reſtitutionem poſſeſsionis habeat lo-
cum miſsio contra abſentem non contumacem.nam ſi in p-
ſonali,& reali etiam non contumax patitur miſsionem,vt p
bant iura præall.quare non ita, cum agitur poſſeſſorio?vide
retur enim, ꝙ multò magis:cum ius multò fauorabilius ſit
actori,vt patet in c.cum dilectus.& c.fin.ĩ.de ordi. cog.& in
c.paſtoralis.de cauſa poſ. & proprie.So.glo. magna circa ſi.
fatetur contrarium.& dicit, ꝙ licèt iſti agenti denegetur ve-
ra reſtitutio,ſi reus eſt abſens non per contumaciã, vt in tex.
tamen fiet miſsio in poſſeſsionem,& procedetur in hac cau-
ſa,ſicut ſi ageretur quæſtio proprietatis, vt ĩ.vt lit.non con
te.c.2.recuperat.n.poſſeſsionem veniens infra annum:vel ſi
erat abſens ex iuſta cauſa,reſtituetur in integrum,vel ad ap
pellandum.ita dicit gl.Ex quo collige, ꝙ in interdictis con-
tra contumacem agitur ad ſimilitudinem realium, non per-
ſonalium.quod verbum not. ¶Tertiò op.ad ver.niſi.vbi in-
nuitur, ꝙ contra contumacem poſsit procedi ad probatio-
nem, & ſententiam ſuper reſtitutione. Sed ſola contumacia
non ſufficit ad procedendum ad ſentẽtiam,ſuper reſtitutio-
ne.ſed contra,ſola contumacia non ſufficit ad procedendũ
ad ſententiam,& receptionem teſtium.vt ĩ.vt lit.non conte.
c.quoniam frequenter.in prin.Iſte autem tex.innuit contra-
rium,quare malè.So.gl.ſi.fatetur opi.& dicit, ꝙ iſte ver.in-
telligitur,cum ſe abſentauit per contumaciam poſt li.conte.
& ſm̃ hoc dicit gl. ꝙ hæc exceptio [niſi] &c. non refertur ad
quæſtionem formatam in c. de abſente.ante impetrationẽ:
ſed mutat caſum,hoc eſt, ꝙ ſit mutatio ipſius rei.ſ.per con-
tumaciam,& ẽt ſtatus cauſæ. quia.ſ.poſt lit.conteſt. Alij di-
cunt, vt Gul.Na.ꝙ cum agitur interdicto contra abſentem,
ẽt non contumaciter procedatur ad reſtitutionem à ſeipſo:
ſi aũt fecit p iudicem phiberi põt:ſed agetur, vt prohibitio
nem remittat.ff.de ope.no.nun.l.de pupillo.§.qui rem. & §.
ſi is.& C.de ingen.ma.l.diffamari.põt ẽt ille, cui prohibitio
facta eſt,ſibi aliter prouidere.ſ. per præſtationem cautionis
de indemnitate fienda ab eo,cui rẽ reſtituit.vt ff.de rei.ven.
l.is à quo.& l.ſeq.& C.de petit.hære.l.ſi.§.ſi.ſm̃ Inn.& dicit,
ꝙ illa denunciatio noui operis eſt ſpãlis,vbi non proceditur
niſi facta remiſsione.de quo not.ĩ.de no. ope.nun.c.1.& 2.
Creditor aũt alteri non poſſet prohibere contra debitorem
agere,cum eo prohibente agere poſsit:nec ſolutio creditori
à debitore fienda,põt à tertio impediri:nec talis prohibitio
eſt modus auferendi exercitium actionis,vt d.l.ſi fundus.C.
de rei ven.ſecundùm Inn.Ego dico, ꝙ illa eſt lõga diſpu.qñ
ſit parendũ alterius pteſtationi,vel nõ.quod dic,vt no.Bart.
in l.non ſolum.§.vlti.circa ſi.ff. de ope.no. nun.dic vt ibi.

S V M M AE.

1 *Delegatus Papæ in negotio ſibi commiſſo gerit vices Papæ.*

SAnè. Delegatus Papæ in cã ſibi commiſſa iu-
riſdictionem habet ſuper ordinarium, &
quemcunq; maiorem. Et in prima deciſa cõſultatio.
In ſecunda reſponſio tria faciens. Primò præmittit reſpon-
ſionis cauſam.Secundò reſpondet. Tertiò reſponſum decla
1 rat.¶Not.primò, ꝙ delegatus† Papæ in negotio ſibi com-
miſſo gerit vices Papæ. & ſic maior omnibus in illa cã poſt
ipſum principem,qui commiſit.Idem ergo ſi honor adhibe
tur.quod eſt verum in illa cauſa,& connexis. vnde ſi extra il
lam cãm vocaretur in ius, delinqueret, vel alius ſibi iniuriã
irrogaret,non cenſeretur in hoc maior: ſed eſſet vt priuatus.
facit l.ſed ſi hac.§.ſi.& l.quæſitũ.ff. de in ius voc. vbi an idẽ
honor,qui debetur dño,debeatur adminiſtratori: vel ſi dñs
alieno nomine actum gerat,honor ei tanquam dño debeat̃.
¶Secundò no.ꝙ delegatus (quia maior omnibus in illa cã)
punit omnes rebelles, & inobediens ſonat in vitium, quaſi
non ex iuſta cauſa obedire contendat. Si autem ex iuſta cau
ſa,deberet delegatus ſuper hoc eum audire. ĩ. de re iudi. c.
cum ſuper. & cauſam ſummatim examinare. de re iudi. l.à
diuo Pio.§.ſi poſt. & hoc infra annum: quia vltra ex quò
diffinitiuè pronunciatum eſt, non extenditur iuriſdictio de
legati.vt ĩ.eo.c.quærenti.¶Tertiò no. ordinem proceden-
di in pęnarum impoſitione.debet enim iuxta delicti, & ne-
gocii qualitatem procedere temperatè.45.diſt.c.diſciplina.
& ĩ.eo.c.2.lib.6.vbi de hoc.per quam Decr.tollitur, ꝙ qui-
dam dicebant epiſcopum per delegatum excommunicari
non poſſe:cum ſit certa perſona ſtatuta, vt hic.& ſ.c.de cau
ſis.¶Quartò not. ꝙ propter contumaciã domini terra eius
ſupponitur interdicto.quod intellige cũ limitatione,de qua
no.ĩ.de verbo.ſig.c.cũ in partibus.in ſi. ¶Vinc. hic dicit,ꝙ
ex facto epiſcopi non poteſt interdici terra, quæ non ſpe-
ctat ad menſam ſuam.allegat de reſcrip.c. edoceri.Hoſti.di
cit,ꝙ tex.loquitur, qualitercunq; fuerit rebellis, cum pro-
pter delictum domini interdicatur, vt in iurib. alleg. in gl.
ſi.& per hoc dicit Archi.de ſen.exc.in c.ſi ſententia.li.6.Ho.
accedere opi. Tan.ſ. ꝙ propter delictum epiſcopi ciuitas ip
ſius poſsit ſubiici interdicto.quod ſibi placet. regulariter ve
rò pro delicto vnius non debet alius puniri, vt dicit glo.de
quo,plenè.1.q.4.in ſumma.¶Quęrit Io.And.poſt Inn.qui-
dam prohibuit mihi,ne rem alteri reſtituam: an poſsit ita p
hibere.& teneat acqeſcere, niſi velim.dic vt C.de rei vẽdi.l.
ſi fundus.& de re iudi.l. ſæpe. & hoc verum, qñ quis prohi-
bet,per Dyn.in l.ſerui & electione.ff.de leg.1. & in diſputa-
tione Ia.de Are. ¶Secundò quæro: hic loquitur in ſententia
delegati,quæ poſtquam eſt executioni mãdata, expirat eius
iuriſdictio,& poteſtas.quæro,an idem ſit in ordinario.pone
enim,ꝙ ſentẽtiam executus eſt ſuper re petita,de qua victor
tractu temporis ſpoliatur. an iterũ poterit petere executio-
nem dictæ ſententiæ, dubium in hoc conſiſtit, an actio in fa
ctum,quæ oritur ex ſententia, & habet executionem para-
tam,vt l.minor 25.annis cui fideicommiſſum.ff.de mino.ex
tinguatur per primam executionem,vel duret toties, quo-
ties ad victum poſſeſsio reuertatur. videtur, ꝙ per primam
executionem ſit extincta, vt l.à diuo Pio.§. ſi poſt ad dictũ.
ff.de re iudi.& l.ſed & ſi poſſeſſori.ff.de iureiur.& l.inter Ca
ſtilianum.ff.de arbi.quæ faciunt,ꝙ amiſſa poſſeſsione,con-
tra victum duret effectus ſententiæ: in tuendo autem ipſum
in poſſeſsione,an duret officium, in delegato Papæ dic, vt
infra eod. c. quærenti. in ordinario poſt executionem ſen-
tentiæ diffinitiuæ non videtur durare ſuum officium in tuen
do actorem, cui adiudicata eſt, & tradita poſſeſsio, ut dicto
§.ſi poſt ad dictũ.recurrẽdum eſt ergo ad interdictũ vti poſ
ſidetis. quia per ſñiam expirauit officium iudicis, quod lite
pendente,& tempore ſententiæ, & non poſtea exerceri põt.
vt l.4.C.depoſiti.& c.cum teneamur.ĩ.de appel.& hoc verũ
de vera miſsione,quæ fit ex diffinitiua ſententia, vel ex iudi
catione.ſi autem miſſus eſſet ex interlocutoria:tunc cum nõ
ſit iudicis officium extinctum ſuper lite principali, durat in
tuendo miſſum,vt l.1.& per totum.ff.ne vis fi.ei.

S V M M AE.

1 *Nepos in beneficio auunculi ſuccedere poteſt.*
2 *Obliuio aliquando Papam fallit.*

EX parte. Si primus impetrauit primã
dignitatem in eccleſia vacatu
ram. Secundus impetrauit certam dignitatem ip-
ſius eccleſiæ,cum vacaret: & illa poſtmodum vacat, primo,
non ſecũdo debetur.Primò ponitur partis conqueſtio, & Pa
pæ prouiſio,ibi[quoniam.]¶Not.primò quòd Papa ſcribit
in eadẽ eccleſia ſuper receptione duorũ: quo caſu an vtriq;,
vel alteri tantùm ſit prouidendum. dic vt in cap. mandatum.
ſupra de reſcrip.& c.ſi.e.ti.lib.6.¶Secundò not.quod poteſt
1 nepos† ſuccedere in beneficio auunculi, non autem filius,vt

ſ̃. de fil. presby. c. ad extirpandas. ¶ Tertiò no. formam cõ
ceſsionis, ſiue gratiæ factæ huic nepoti. ſ. ſi auunculus priora
tũ oĩno dimitteret. Cuius verbi occaſione quærebãt hic anti
qui, an deberetur iſti, ſi vacaret per mortẽ, qđ eſt hodie expe
ditũ. ȷ̃. de reſcr. c. ſuſceptum. li. 6. vbi expreſſo certo mõ vaca
tionis, non includitur alius. facit l. cõmodiſsimè. cum ſimi.
2 ff. de libe. & poſthu. ¶ Quartò not. in ver. qñ. † quòd Pa-
pam quandoq; fallit obliuio. quod eſt verum in facto, & to-
lerabilis eſt in eo propter multitudinẽ agendorum. aliàs re-
gulariter in proprio facto non eſt tolerabilis, niſi in facto de
longinquo, vel implicito, vt no. Bar. in l. 1. ff. de cõfeſ. de iure.
verò an Papa ꝓbabiliter poſsit errare, ſiue non recordari de
iure. dic vt no. in c. 2. ȷ̃. de cõſti. lib. 6. ¶ Quintò no. ver. dire-
xiſſe. per quod verbũ collige, ꝙ in literis ad beneficia cũ q̃-
ritur, quis ſit prior, inſpicimus tp̃s datæ. olim de hoc dubita-
batur, vt no. in c. Capitulũ ſanctæ crucis. ſ̃. de reſcrip. hodie
dic, vt in c. tibi qui gratiam. de reſc. lib. 6. ¶ Opp. dicitur hic,
ꝙ iſte dimiſit, vt daretur nepoti. ſed vr̃, ꝙ ipſa remiſsio ſa-
piat ſimoniã. quia q̱ remittit, dat, vt l. ſi mulier. ff. de condic.
ob cãm. cum alijs iuribus allegatis in glo. vr̃ ſo. vt in ea. quæ
dicit, ꝙ hoc verbum, omnino, tollit contrariũ: exponitur eñ
omnino. i. ſine aliqua cond. quam expoſitionẽ no. 8. q. 1. in c.
apoſtolica. ¶ Secundò opp. iſte. N. impetrauit archid. primò
vacaturum. & ſic in genere. R. verò impetrauit archid. auun-
culi ſui (& ſic in ſpẽ:) & tamẽ dicit tex. qđ primus præfertur.
Sed cõtra generi per ſpeciẽ derogat̃, vt in c. 1. ſ̃. de reſcri. cũ
ſi. ergo iſte. R. ſpecialiter impetrans fuit p̃ferẽdus dicto. N.
generaliter impetrãti. So. dicit gl. veritate inſpecta, vtræq; ſũt
ſpãles. qa primæ ſicut ſecđæ ad vnũ archi. eccleſiæ reſtringũ
tur. ſm̃ Inn. & Hoſt. Vel pôt dici, ꝙ vtraq; fuit priuilegiũ. & vi
de quod no. in dicto c. 1. ſ̃. de reſcr. per Io. An. ¶ Tertiò op.
& videt̃, ꝙ non inſpiciamus, quis priò, & quis poſterius im-
petrauit, ſed tp̃s datæ, vt c. Capitulũ. ſ̃. de reſc. Sol. gl. videtur
fateri cõtrarium, tu dic melius, vt ȷ̃. de reſ. c. tibi q̱ gratiam.
in fi. & de præb. c. eum cui. lib. 6. & de cõceſ. præben. c. ſi ſoli.
eo. lib. ¶ Quartò dicit. ſ̃. ꝙ iſte tex. debet intelligi, ꝙ auun-
culus omnino renunciauit. & quòd hoc eſt opus, ne ſimonia
cõmittatur, vt dixi in prima op. pone ergo, ꝙ auunculus non
expreſsit: ſed gerebat in animo, vt conferret huic R. an ex
hoc dicatur cõmittere ſimoniã, arguit ꝙ ſic. quia ſolo ani-
mo committit, ſicut vſura. 1. q. 1. c. qui ſtudet. dicit glo. ſecus
in prohibitis; quia ſimoniaca. & ſecus in ſimoniacis; qa pro
hibita. quod declara, vt in glo. facit quod no. 1. q. 3. c. ſalua-
tor. & ȷ̃. de pac. c. cũ pridẽ. & de iureiur. c. & ſi Chriſtus. in gl.
quædam. & ȷ̃. de ſimon. c. ſi.

EX parte. Vbi contraria volũtas Papæ non
apparet, delegatus iuris formam
ſeruare debet, vt rõnabiles excep. admittere. ¶ Not.
primò, ꝙ qñque delegatus neceſſe habet ſeruare formã re-
ſcripti, & hoc regulariter, vt c. cum dilecta. ſ̃. de reſcrip. quã
doq; tamẽ ſeruare non debet, vt ſi ordo verborũ reſcrip. nõ
conuenit ordini iuris cõis: tunc enim ordinẽ iuris cõmunis,
nõ reſcripti tenet̃ delegatus ſequi. non enim ordo ſcripturæ
ſpectatur: ſed potius ex iure ſumitur id, quod agi videtur,
vt l. non enim. ff. de ſolu. & c. cauſam. de reſcrip. ¶ Secundò
not. quòd licèt certa forma præfigatur in reſcripto: tamen
ſemper ſunt excep. legitimæ admittẽdæ. pone exemplum. ȷ̃.
eo. c. ſuper eo. & de app. c. dilecto. & de præben. c. ſi. quantũ-
cunq; ergo præciſè ſcribatur, exceptiones legitimæ reſeruã
tur. & facit ad qõ. de illo, qui renunciauit omnibus excep.
an poterit legitimas opponere. dic, vt in Spec. de renũ. & cõ-
clu. §. 1. ver. pone ergo aliquis. & ad materiam vide de arbi.
§. vlt. ver. quid ſi compromiſſum. & quod ibi per Ioan. And.
¶ Tertiò not. quòd ſi Papa quandoque in literis apponit, ꝙ
nullæ exceptiones admittantur, eſt tunc ſibi parẽdum. quod
intellige, vt in glo. ¶ Oppò. dicitur hic, quòd licèt Papa ex-
primat certã formã: tñ ſunt excep. legitimæ admittẽdæ. Sed
contra hoc opp. de. c. cũ dilecta. ſ̃. de reſcr. ſol. aut forma re-
ſcripti eſt ſecundùm eius cõe, aut contra. & ſi contra: aut ex
certa ſciã Papa ſic mandauit: aut non. dic, vt in gl. 1. ¶ Scđò
opp. dicit̃ hic, ꝙ conſtare dicitur de intentione Papæ, ſi man
dat, ꝙ nullæ exceptiões admittãtur. Sed cõtra hoc op. & vr̃,
ꝙ per dictã generalitatẽ non excludat̃ obiectus legitimarũ
exceptionũ, vt in iuribus allegatis in gl. q̃ fatetur op. & dicit,
ꝙ p̱ iſta verba [nullæ excep. admittãtur] &c. non conſtat, ꝙ
voluerit legitimas exc. admitti: ergo erunt admittẽdæ. debet
ergo cõſtare de intentione Papæ aliter, videlicet ꝙ enumeret
excep. ſpecificè, quòd talis, & talis excep. &c. nõ admittant̃.
Guil. Naſo. dicit, quòd ſatis conſtat, qñ dicit, nullæ exce. ad-
mittant̃. vel dicit Hoſt. dicto caſu nõ admittẽtur moratoriæ,
ſed perẽptoriæ ſic. C. de preci. Impera. offe. l. quoties. Idem
Goff. Vel dic. quòd ſi aliquas exprimat, ſubiecta clauſula ge
nerali, ſufficit, vt dicamur certi de ſua intentione, ar. ȷ̃. de ꝓ-
cura. c. qui ad agendum. lib. 6. habes ex prædictis ſolu. ꝙ Pa
pa pôt expreſsè, & ex certa ſcientia auferre legitimas defen
ſiones. ¶ Sed tertiò contra illud op. & videtur, ꝙ non poſsit.
qa excep. legitimæ ſunt defenſioñ. de iure naturali: ergo nec
Papa, vel Imperator vr̃ poſſe ipſas tollere, vt l. defenſionis fa
cultas. C. de iure fiſ. li. 10. & Cle. paſtoralis. de re iud. in Cle.
imò ille, cui cõpetũt, non vr̃, ꝙ poſsit expreſsè renunciare,
vt no. in l. pactum inter heredẽ. ff. de pac. Sol. credo ſtandum
cõtrarijs, ſi tractat̃ de defenſionibus, quæ deſcendũt à iure
naturali: ſecus in exceptio. quæ deſcendunt à iure poſiti
uo. Illæ enim bene vidẽtur, ꝙ poſſunt p̱ principem auferri,
vt l. quoniam Alexandrũ. C. de adul. Et de materia per do-
a minum Bal. in l. cum mulier. ff. ſolu. matr. in repeti. [a]

ADDITIO.

¶ In repe. [a] Reſiduum lecturæ huius. c. vide per Zab. hic cum famoſa Decret. quæ ſequitur, quæ hic per dominum Pet. non legitur.

S V M M AE.

1 *Clauſula, appellatione remota, non impedit tertium appellare pro ſuo intereſſe.*

SVper eo. Si qõnem de iure p̄ñtandi Papa
delegat, appellatione remota,
delegatus præſentare pôt: ſed nõ inſtituere. qđ ſi facere
vellet is, ad quẽ ſpectat inſtitutio, licitè appellaret. cõis diui-
ſio. Scđa ibi [hoc tuã.] ¶ No, primò, ꝙ quãdoq; de iure pa-
tronatus vertitur qõ: quæ quidẽ ſi vertitur inter viros eccle-
ſiaſticos, debet diffiniri intra ſex mẽſes: ſi ſũt laici, infra qua
tuor: aliàs epiſcopus ordinabit eccleſiã. de iure patr. c. eã te.
& c. cum propter. & interim fructus faciet cuſtodiri. ȷ̃. de of
fi. ordi. c. cum vos. currit ergo tp̃s, quod dat̃ ad præſentãdũ,
pendẽte litigio ſup̱ dicto iure. qđ ſi de iure eligendi oriatur
qõ vacationis tempore, an currãt tempora. c. ne pro defectu
ſ̃. de elec. & c. 2. de conceſ. præbẽ. lit. pend. arg. quòd ſic, ad ſi
militudinẽ patronorũ ar. cõtra, qa nõ currit impeditis, vt in
dictis iuribus. facit. c. ſi electio. de ele. li. 6. ¶ Scđo no. ꝙ ſi Pa
pa mandat eccleſiã ordinari p̱ delegatũ, iſte non ordinabit:
ſed epiſcopus, vel alius, ad quẽ ſpectat. & illud verũ, quando
vertitur quæſtio de iure p̄ſentandi. & Papa cãm ſic commit-
tit. Si autem de dicto iure nulla eſt qõ, & Papa mandat alicui
prouideri, vel ordinationẽ alicui eccleſiæ fieri, dicunt quidã,
quòd etiã habet locum quod hic dicitur, vt. ſ. delegatus talis
non ordinet ipſe: ſed ille, ad quem ſpectat. arg. hic, & ȷ̃. de pri
uileg. c. paſtoralis. & C. pro qui. cau. ſer. acci. li. l. 1. Sed Inno.
dicit, ꝙ in hoc caſu ipſe delegatus ſtallum aſsignabit, & om-
nia alia faciet, quæ facienda ſunt, ſiue ius reſpiciant, ſiue fa
ctum, arg. ſ̃. de reſcrip. c. abbatem. & de præben. c. pro illorũ
Hoſt. dicit formã reſcripti conſiderãdã. & ſecundùm ipſã ꝓ
cedendũ. de cõceſ. p̄bẽ. c. cũ noſtris. habet ergo locũ iſtud c.
cũ eſt qõ de iure patronatus eccleſiæ inter patronos. quam
cauſam ſi Papa committit ſub forma, de qua in tex. iuri alte
rius nõ videt̃ detractum: ſecus vbi nulla eſt qæuſtio, & Papa
man-

mandat eccleſiam ordinari, ſm̃ Inn. Ratio differentiæ eſt, qa
iſta reſcripta ſunt ſtrictè interpretanda: non tñ intantum, ꝙ
reſcriptum reddatur inutile. quod eſſet in hoc ſecundo ca-
ſu, ſi delegatus non poteſt eccleſiam ordinare. ¶ Tertiò not.
ꝙ ſi committatur cã, quæ vertitur inter duos, illa commiſsio
non extenditur ad ius tertij. quantũcunq; verba ſint latè cõ
cepta, vt erat iſtud ver. [ordines eccleſiam.] &c. debet. n. ex-
poni, vt dicit gl. 3. ordines, i. pronuncies ordinandam. ſimilis
expoſitio, ſm̃ Ho. ff. de his, qui no. infa. l. furti. §. minus. de ad-
min. tuto. l. 2. & l. indebiti. §. ſed poſt. ff. de condic. inde. & de
proba. l. circa. §. ſi quis aũt. 63. diſ. c. ſi in plebibus. ¶ Quartò
1 nò. ꝙ clauſula † [appellatione remota] non impedit tertium
appellare pro ſuo intereſſe, quia dicta remotio intelligitur
quò ad partes, non quò ad terminum. & ſic eſt dare caſum,
in quo licèt ſit præcluſa via appellandi ipſi principali, nõ eſt
præcluſa illi, cuius intereſt. quod no. ad illa quæ no. Inn. in c.
cum ſuper controuerſia. de re iud. & colligit hic Ab. effectũ
iſtius clauſulæ. ſ. ꝙ per appellationem partium non differtur
executio. hic. n. ordinatio eccleſiæ eſt quædam executio, ſm̃
eum. ¶ Quæro poſt Hoſ. dicitur hic, ꝙ inſtitutio reſeruatur
epõ, archi. & ſimili, nõ obſtante tali delegatione. pone ergo,
ꝙ delegatus mandat, ꝙ præſentatum admittat, & ille noluc-
rit obedire. dicit ipſe, ꝙ niſi oſtendat rationabilem cauſam,
ipſe poterit exequi. ȷ̃. eo. c. prudentiam. ad fi. Si aũt præten-
dit cauſam, quam non putat delegatus rationabilem, debet
appellare, & delegatus exequetur. euentus autem appel. de-
clarabit, quis ex eis rationabiliùs moueatur. C. de iudi. l. rem
nouam. in fi. ¶ Secũdò quæro, quis debet examinare iſtum,
cuius epõ inſtitutio reſeruatur, per hunc tex. dic, ꝙ non per
delegatum: ſed per ordinarium, ad hoc ſ̃. de elec. c. venerabi
lem. tamen ſi qua quæſtio emerſerit, delegatus decidet, qua-
ſi non ſit functus officio ſuo: donec eccleſia fuerit ordinata.
de cle. non reſi. c. relatum. & ex hoc dicto Io. An. patet, quòd
non ſtatim lite deciſa inter litigantes ſuper iure patronatus,
finita eſt iuriſdictio delegati in illa cã: ſed etiam durat con-
tra epiſcopum, & alium. ad quẽ ſpectat ordinatio, ſi non ap-
pellet. cũ. n. ſciuit, debet ſibi imputare, ſi non contradixit, ſm̃
Inno. Pet. & Ho. ſuper quo remittit ad not. ȷ̃. de re iudi. c. cũ
ſuper. de reſcrip. c. ex parte decani. ¶ Tertiò quæro, ſi p̄tãs
ordinandi erat deuoluta ad Papam per concilium Lateranẽ.
de conceſ. præben. c. 2. an ipſe delegatus ordinabit eccleſiã.
& hoc patet hodie de præben. c. ſi de beneficio. in [illegible] d
intellectum huius vide Cle. auditor. ȷ̃. de reſcrip. quæ videtur
huic contraria, inquantum ibi auditor deputatus ſuper [illegible]
ne beneficij poterit prouidere illi, cui pronunciabit [illegible]
deberi, vt circuitus euitetur: cuius contrarium hic [illegible]
vt in dicta Cle. & de intellectu etiam huius. c. vide per Arch.
7. q. 1. c. petiſti. ¶ Quartò quæro. pone, quòd delegatus in ca
ſu, in quo potuit, alicui prouidit, & eccleſiam ordinauit: re-
uocatur poſtea in dubium, an ſit ordinatio rectè facta: an or
dinarius poterit dẽ hoc cognoſcere. dicit Io. An. ꝙ ſi quærit̃,
iuſtè, vel iniuſtè proceſſerit delegatus: vel vtrùm excõicatus
ab eo ſit abſoluendus, nil ad ordinariũ. ȷ̃. de offi. or. c. paſto-
ralis. §. præterea. & facit ad no. per Io. And. de reſcrip. c. ſi. Si
verò quæritur principaliter, vtrùm iuſtè, vel iniuſtè poſsi-
deat, vel alius petens ius habeat: vel vtrùm priuandus ſit pp̱
ius ſuperueniẽs, talia pôt ordinarius examinare, & diffinire.
eſſet. n. abſurdum, ꝙ, ex quò ordinatio, vel collatio, vel ſnĩa
lata eſt per Papam, quilibet ad talem actũ procedens, quã-
tùm ad dictum actum viderẽtur exẽptus, ar. in eo, quod le. &
no. de ma. & obe. c. per tuas. & in c. veniens. de fil. presby. ſu
per vlti. gl. per Io. An. Si autem occurrat caſus, in quo de col
latione, vel ſnĩa delegati poſſet excipere, hanc qõnẽm non
poterit ordinarius diffinire, vt dixi. facit quod not. Io. An. de
re iudi. c. de cetero. ſuper prima gl. ad finem.

S V M M AE.

1 *Confeſsio flagellis extorta non valet.*
2 *Cauſa ſi duobus cõmittatur ſimpliciter, non valet alterius ſentẽtia.*

CAuſa matrimonij. Si cã fue
rit ſim-
pliciter delegata duobus, vnius ſententia non te-
net. h. d. communis diuiſio. Secunda ibi [diſcretioni.] ¶ No.
primò, ꝙ cauſam matrimonii Papa commiſit duobus epi-
ſcopis. & hoc eſt de conſuetudine curiæ, quæ ſolis epiſcopis
committit cauſas matrimoniales. de quò in Spec. de reſcri.
præſent. §. rõne formæ, ver. nunc ad inſtructionem. in prin.
& abinde vſq; ad fi. ¶ Secundò no. ꝙ iſti epiſcopi mandaue-
runt viro reſtitui, & deinde cõfeſſa eſt mulier impedimentũ.
ex qua confeſsione ſequuta eſt ſnĩa diuortij, quæ non tenet;
quia ab altero tantùm lata: ſi ergo ab ambobus, valeret ſcđa
ſnĩa contra primam, detecto impedimento. c. lator. & c. con
ſanguinei. ȷ̃. de re iudi. ¶ Tertiò no. ꝙ confeſsio † extorta cru
1 ciatibus, & flagellis non tenet. & dic, ꝙ confeſsio facta fuit
in p̄ñtia iudicis: quam tñ verbera præceſſerunt, ideò præſu-
mitur facta metu: ſecus ſi nõ præceſsiſſent. quia tunc ſibi ſta
tur: licèt quidam dixerint ſemper præſumi metum in vxore,
ſi litigat cum marito. & hoc pp̱ magnam reuerentiam, ar. ꝓ
eis. l. 1. §. quæ onerandæ. ff. qua. re. ac. non da. quod non pla-
cet Io. An. qa ſequeretur, ꝙ nulla confeſsio mulieris valeret,
ſi litigat ſuper matrimonio cum marito. quod eſt abſurdum.
¶ Quartò no. ꝙ ad mãdatũ vnius ex iudicibus fuit iſta vxor
dimiſſa, & repulſa à viro. & tñ ſibi concedit̃ reſtitutio, tanq̃
ſpoliato: nõ ergo iniuſtum, vel nullum p̄ceptum. & ſnĩa iudi-
cis excuſat à vitio violentiæ. concor. l. meminerint. C. vñ vi.
& c. cõquerente. ȷ̃. de reſti. ſpol. & c. ex trãſmiſſa. ſecus ſi ſnĩa
ritè ſit lata, nec app. ſuſpenſa. quia tũc ẽt pars auctoritate iu
dicis poteſt poſſeſsionem ingredi ꝓpria auctoritate, ſi non
inuenit reſiſtentem, vt l. iuſtè. ff. de acqui. poſ. p̱ Bar. ¶ Quin-
tò no. ꝙ ſi cã † cõmittitur duobus ſimpliciter, non valet alte
2 rius ſnĩa. qđ ergo, ſi vnus non eſt in rerum natura tp̃e cõmiſ
ſionis, vt ſi epõ Boñ. & primicerio cõmittitur cã, cũ tñ non
ſit in illa eccleſia primicerius. Io An. remittit ad Spe. tit. 1. §.
reſtat. in prin. ego credo, ꝙ ꝓcedere nõ poſsit. quia verba Pa
pæ debent intelligi perinde, ac ſi verum eſſet, quod Papa pu
tauit, ar. l. quo loco. §. ſi iam mortuo. ff. de hære. inſti. & l. ſi
duobus. de le. 1. ¶ Sextò not. ꝙ non obſtãte qõne p̄iudicia
li incidenter oppoſita, fit reſtõ ad thorũ: non ergo cõtra ſpo
liatũ indebitè admittit̃ exceptio, p̱ quã reſtitutio retardet̃:
ſicut nec exceptio dñij, vt in c. 1. ȷ̃. de reſti. ſpo. vbi de hoc.
¶ Septimò no. in ver. ſi q̱ tñ. ꝙ ſnĩa lata ſup̱ poſſeſſorio, quo
egerat iſta mulier, nõ p̄iudicat in petitorio. hoc eſt, ſit matri
moniũ legitimũ, necne. de quo in c. paſtoralis. de cã poſ. & ꝓ
prie. lite tñ pendente ſup̱ petitorio vtit̃ qs poſſeſſorio cõmo
do, vt hic. de quo in c. literis. ȷ̃. de reſti. ſpo. ¶ Venio ad opp.
glo. ſuccinctè hic dr̃, ꝙ ideo non ſtatur confeſsioni mulie-
ris, quia fuit extorta flagellis: ergo à contrario ſenſu innuit,
ꝙ ſi ſponte, eſſet ſtandum. Sed contra. imò videtur, ꝙ nedum
ipſa, ſed etiam ſi maritus cum ea fateretur impedimentum,
non eſſet ad ipſorum confeſsionem dumtaxat matrimoniũ
ſeparãdum. de eo qui cogno. conſan. vxo. ſuæ. c. ſuper eo. ſol.
vt in glo. prima. ¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ non valet ſen-
tentia vnius ſine alio. Sed contra. imo vr̃, ꝙ valeat, vt l. vela-
mento. C. de poſtu. cum ſimili. alleg. in glo. ſo. vt in ea. Io. An.
dicit, ꝙ qñq; plurium præſentia deſideratur propter fauorẽ
reipublicæ, vel ex forma mandati: & tunc irritum eſt quod
agit, nec ratihabitione confirmatur, vt in c. quod ſicut. facit
qđ de materia dicam. ȷ̃. c. prudentiam. & c. cum cã. vbi ple-
nè, qñ vno abſente, alij p̄ñt procedere, vel non. ¶ Tertiò op.
dicitur hic, ꝙ prius debet fieri reſtitutio, & deinde tractari
cã matrimonialis. contra, imò vr̃ econuerſo, quòd prius ſit
cognoſcendũ de p̄iudiciali, vt in c. 1. de ordi. cog. ſo. ibi age
bat cauſa petitorii. Ideo prius de præiudiciali, q̃ incidit, co-

gnoſcen-

gnoſcendum eſt.hic verò agebatur poſſeſſorio, cuius proceſ
ſum debet exceptio impedire, vt s̃. dixi. de quo vide q̃d no.
in c.ex conqueſtione.ĩ.de reſti.ſpo.

S V M M AE.

1 *Iudex delegatus licitè recuſatur, ſi eſt dominus delegantis.*

CAuſam, quæ inter. Delegatus, qui eſt dominus impetrantis, recuſari poteſt.h.d.
communis diuiſio.Secũda ibi[verũ.]pars huius Decre. habe
tur.ĩ.de dolo, & cõtu.c.cãm.& q filij ſint legi.c. cãm. 1. & 2.
¶ No.primò,ꝙ ſi plures sũt delegati: ſi vnus ex eis ſuſpectus
eſt,alius ſubrogatur.hoc autem caſu quis cognoſcet de cau-
ſa ſuſpicionis,dicam.ĩ.eo.c.cum ſuper. & c.ſi contra vnum.
2 eo.ti.lib.6.¶ Secundò no.ꝙ iudex † delegatus licitè recuſa-
tur, ſi eſt dominus impetrantis.& hoc verum, ſi eſt dominus
ipſius tantũ.ſi aũt eſt dominus vtriuſque, non poſſet recuſa-
ri:vnde & dñs feudi cognoſcit inter vaſallos ſuos.ĩ. de foro
compet.c.ex tranſmiſſa. quia par affectionis cauſa remouet
ſuſpicionem, vt l.nõ ſolũ.§.1.ff.de ritu nup. alijs etiã de cauſ.
iudex põt vt ſuſpectus recuſari.de quibus in glo. & ĩ. de ap.
c.poſtremò.& ĩ.eo.c.inſinuante.cum ſi.& plenè in ſpec.titu.,
1.§.ſupereſt.vbi etiam tractatur, quid de proprio Doctore.
de quo per Io.An.ĩ.eo.c.cũ R.vel proprio epiſcopo, vel fide
iuſſore, vel fideiuſſoris fratre.

S V M M AE.

1 *Delegatus vnus poteſt cauſam pluribus ſubdelegare.*
2 *Delegatus debet ſubdelegare perſonis eccleſiaſticis.*

CVm te. Si delegatus Papæ cõmittit cauſam non in totum, à ſubdelega-
to appellabitur ad eum, non ad Papam. ¶ No.pri
mò,ꝙ qñq; delegatus cõmittit media cauſæ, ſeruata ſibi ſen
tentia tantùm. cõcor. C.de iudi. Authen.ad hæc.quandoque
committit ſolam examinationem teſtium, vt ĩ. de fideiuſ.c.
conſtitutus. quod poteſt in ciuili, vt ibi, non in criminali, vt
Authen.apud.C.de fide inſtru.& loquitur iſte tex.in delega-
to Papæ.delegatus autem alterius ordinarij, qui non poteſt
ſubdelegare, vt l. à iudice. C. de iudi. an poterit certũ articu-
lum cauſæ cõmittere ſine iuriſdictione(puta ſimplicem exa-
minationem teſtium?)fortè poſſet. ſed cum iuriſdi. eſſet du-
bium:ſicut in ſimili dubitatur, an poſsit in cauſa criminali cõ
ſtitui procura. ad vnum artic. cum non poſsit in tota cauſa.
dic, vt l.pe.§.ad crimen.ff.de publi.iudi. & illud, quod hic di
citur, ꝙ quandoque reſeruat ſibi ſententiam. idem dicas, qñ
reſeruat ſibi executionem ſentẽtiæ, quæ eſt pars iuriſdictioñ.
vt in c.ſi delegatus.eo.titu.lib.6.¶ Secundò no. ꝙ iſta delega
tio certæ partis cauſæ debet fieri, vt parcatur laboribus par
tium, & expenſ. vnde ſi delegatus diſtat à domicilio partium
prope vnam dietam, debet in loco partium iſtam cauſam di
cto modo ſubdelegare: vel pone. eps habet latam diœceſ. ſi
longè ab eo cauſæ moueãtur, debet ibi delegare.ad hoc opti
mè.l.cum poſt ſententiam.C.de appella.per quam l. aliàs di
xi, ꝙ poſſet pars appellare, ſi hoc ſibi minus beneficium ne-
garetur.facit.2.qõne.7.c. anteriorum. ¶ Tertiò no. ꝙ vnus
1 delegatus † poteſt cauſam pluribus ſubdelegare. licèt ergo
ſubdelegatio exigat paritatem loci, & perſonarum qualita-
tem, vt ĩ.de reſcrip.c.ſtatutis.poſt prin.§.in nullo.lib.6. non
tamen exigit, ꝙ ſi vni committatur, vni ſubdelegetur.quid er
go ſi vnus ex pluribus delegatis ſubdelegat pluribus, an poſ
ſit.dicit Ioan.And.quòd ſi eſſet princeps, ſtatueret, ꝙ nõ: vel
tunc demum poſſet, cum concederet poteſtatem omnibus
inſolidum, arg.ĩ.de elec.c.penul.lib.6.argu.optimũ, ꝙ ſem-
per poſsit l. quod dicitur.§.1.ff.de tute.& vide quod no.Ioã.
An.ſuper reg.rationi.de reg.iur.lib.6.vbi quid iuris, ſi mor-
tuo vno delegatorum, eius collegæ dignitas illa vacans con-
2 fertur retinenda cum prima.¶ Quartò no.† quòd delegatus
debet ſubdelegare perſonis eccleſiaſticis. hodie circa perſo-
narum qualitatem, quibus ſubdelegatio fieri debet, & in qui
bus locis, prouiſum eſt plenè in dicto cap. ſtatutis. ¶ Quin-
tò no.quòd quando delegatus reſeruat ſibi aliquid de iuriſ-
dictione, ſi appellatur à ſubdelegato, debet appellari ad ip-
ſum.ſecus ſi ſibi aliquid non reſeruat.de quo dicam.ĩ.eod.c.
ſuper quæſtionum.§.porro. vbi de iſta materia plenius &c.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio delegati per litem conteſtatam perpetuatur.*

RElatum. Per lit. conteſt. initiatur negocium: & ideo mortuo de
legante, non expirat iuriſdictio delegati. h. d. Et
aduerte, quia c.quoniam abbas. loquitur, quãdo deceſsit de
legatus, an ſucceſſor poſsit cognoſcere, hic no.& ſe.c. loquiť,
qñ deceſsit delegãs.i.Papa, an per eius obitum cõmiſsio ex-
pirauerit.¶ No.ergo primò, ꝙ per lit.conteſt.perpetuať iu-
1 riſdictio † delegati.ſimiliter & offi.procuratoris, vt l. neq; tu
to.C.de procura.& hoc in procura.priuati.In procura. col-
legij dic, vt ĩ.de foro comp.c.dilecti.In legato verò, vel alio
ordinario deputato à principe licèt princeps moriatur, etiã
re integra, non expirat iuriſdictio ordinaria iam decreta.ſi-
militer nec officium inquiſitoris hæreticæ prauitatis, nec exe
cutoris gratiarum Papæ, vt hic probatur.ĩ.de offi.leg.c.2.de
hæreti.c.ne alius.& ĩ.eo.c.ſi ſuper gratia.de auditoribus cu-
riæ vide in cle.auditor.de reſcrip.in glo.¶ Op.gl.dicitur hic,
ꝙ ſi ante lit.conteſt. deceſsit delegans, expirat mandatum.
contra imò videtur, ꝙ ſola citatio ſufficiat, vt ĩ.c. proxi. Sol.
dicit glo.iſtud c.intelligitur ſecundũ.ll.aliud ſecundùm cano
nes.Aduerte, quia etiam inter legiſtas erat de hoc controuer
ſia.nam Mar.tenebat, ꝙ ad perpetuandam iuriſdictionẽ ſuf-
ficeret ſola citatio, viuo delegante.Sed Azo contra.exigebat
enim lit.conteſt.& refert Io.An.ꝙ pro ſe inducebat iſtã De-
cre.quia.ĩ.proxi. nondum viderat: ſed deinde allegato ſibi
ex aduerſo.c.ĩ.proxi. confuſus dixit gratum. & relatum. &
ſic eum vituperarũt. & de iſta diſcordia iuriſtarum vide in l.
& quia.ff. de iuriſ.om. iudi.

S V M M AE.

1 *Iudicium per citationem dicitur quaſi cœptum.*
2 *Appellans videtur appellationi renunciare, ſi aliquem actum faciat poſt appellationem coram iudice à quo.*

GRatum. Si delegatus citauit ante mor
tẽ delegantis, perpetuata eſt
iuriſdictio.ſecundò dicitur, ꝙ appellationi renun
ciat qui corã iudice, à quo appellauit, litem proſequitur.cõis
diuiſio.Secunda ibi [nos autem.] & quælibet recipit cõem
diuiſionem, vt patet ex litera.¶ No.primò, ꝙ per citationẽ
1 iudicium † dicitur quaſi cœptum.vtrũ autem exigatur, ꝙ an
te mortem delegantis citatio apprehenderit citatum: vel ſo-
lum ſufficiat commiſsionem factam de citando. vel quid iu-
ris, ſi citatus fuit, ſed aduerſa pars non cõparuit, nec dictam
contumaciam accuſauit.arg.ꝙ in his duobus caſibus non ſit
perpetuata iuriſdictio.ff.de in ius vo.l. quamuis.& in Authẽ.
qui ſemel.C. quomodo & quando iudex. & quod no. Guli.
de Cu.in l.ſicut.C.de præſcrip.30.ann. & ita vidi his caſibus
conſultum in ſimili. ¶ Secundò not.in ver.& maximè. quaſi
innuat idem, ſi ſit certus: quid ergo, ſi morte delegantis, vel
reuocatione expreſſa fuerit reuocata delegatio: an ſi delega
tus reuocationem ignorans in cauſa procedat, valeat iudi-
cium? vř, ꝙ ſic: ſicut tenet factũ procuratoris reuocati reuo
cationem ignorantis, vt ff.ſi certum.pet.l.eius qui in prouin-
cia.& dixi.s̃.eo. c. quoniam abbas. fortè dicendum eſt con-
trarium,

trarium, & aliud in iudice ignorante ſe reuocatum. aliud in
procuratore.& hoc videtur tenere hic glo.2.& idem Inno.&
Hoſt.& idem Cy.in l.more.ff.de iuriſ.om.iud.in 8.q. quibus
adde quod no.ĩ. de conceſ.præben.c.dudum.lib.6. & c.quia
cunctis.eo.lib.vbi plenè de effectu reuocationis, vel priua-
tionis, vel priuilegij, quæ non peruenerunt in notitiam illius,
cuius nomine geſta ſunt. ¶ Tertiò collige, ꝙ licèt iuriſdictio
delegati poſsit reuocari, quandocunq; placuerit deleganti:
tñ iſta placentia, vel voluntas non inducitur per mortem. Il
le ergo, qui moritur, non dicitur in his, quæ ab eius volunta-
te dependent, nolle.quod dic vt ĩ.de procura.c.1.& ĩ.eo.tit.
c.ſi delegatus.vbi ille, qui moritur, dicitur abeſſe. facit c. ſi
gratioſè.de reſcrip.lib.6.vbi de beneplacito, an expiret mor
te.& collige, ꝙ de reuocatione mandati quadrupliciter po-
teſt quæri. Primò, an expiret per obitum delegantis.& de il-
lo hic, & s̃.c.prox.& d.l.& qa.ff. de iuriſ.om.iud. Secũdò an
expiret per obitum delegati. & de hoc.s̃.eo.c. quoniam ab-
bas.Tertiò an expiret per obitum impetrantis. & in hoc di-
ſtingue. aut impetrauit nomine proprio: & expirat re inte-
gra: re verò non integra, tranſit ad ſucceſſorem, ſi res, ſuper
qua quæſtio vertitur, eſt tranſmiſsibilis ad hæredem: aliàs ſe
cus.ſi verò impetrauit nomine eccleſiæ, vel ſuper re eccleſiæ,
& ſub nomine proprio, non expirat.de foro compe. c. dile.
Quartò an expiret per obitum illius, contra quem impetra-
tio facta eſt: vel tranſeat contra eius hæredem. & dic vt s̃.de
reſcrip.c.ſignificauit.& de iudi. c. qa Gu. & vide de reg.iur.
c.is qui in ius.lib.6.in mercu.in 5.q. ¶ Quartò no.ꝙ appel-
2 lans † videtur appellationi renunciare, ſi aliquẽ actum facit
poſt app.coram iudice à quo.eo enim ipſo, ꝙ ſequens actus
non compatitur ſe cum primo, videtur per ſequentia à prio-
ri receſſum, etiam ſi cõtrarium proteſtetur, vt c.cum M. Fer
rarien.de conſti.& l.cum plur.§.locator horrei.ff. loca. cũ ſi.
& de eo, quod dicitur hic, de tacita renunciat.appel. vide q̃d
no.ĩ.de app.c.ſi à iudice.lib.6.& c.ſolicitudinem. de app. &
q̃d no. Archi.2.q.6.c. non licet. ¶ Quæro tex.iſte loquiť, qñ
delegans moritur.quid ſi nõ moritur: ſed transfertur ad aliã
dignitatem.dic, ꝙ idem iuris, quod in mortuo, dicendum eſt
in remoto, qui pro mortuo reputatur.7.q.1.c.ecce. & ita di-
cit, quod in dicta l.more.in 5.q.& ibi in 4.q.quando dicatur
res integra.

S V M M AE.

1 *De impedimento debet conſtare per certum nuncium.*
2 *Omiſſio formæ traditæ in reſcripto vitiat ſententiam.*
3 *Nuncio an credatur ſine literis.*
4 *Cauſa cum duobus delegatur cum clauſula, quòd ipſi duo, aut alter eorum poſſit cauſam terminare: an tunc vnus ſolus poſsit, cum conſtet, quòd alius nolit, vel non poſsit.*

PRudentiam. Si cauſa cõmittitur tri
bus delegatis cũ clau-
ſula, ꝙ ſi non oẽs: prius, quàm appareat de poten-
tia, vel voluntate tertij, duo procedere non poſſunt, & nihil
agunt, ſi procedunt.idem in duobus datis cum clauſula, ꝙ ſi
ambo.hoc d.vſque ad §. ſexta.ibi eſt ſecunda pars principa-
lis.& diuiditur in quatuor partes. quia primò format duas
qõnes. ſecunda ibi [& ſi citatus.] Secundò ſoluit ſecundam
ibi [in hoc caſu.] Tertiò addit, ibi [adijcimus.] Quartò pro
rogat deciſa ad caſum ſimilem ibi[idem quoque.]¶ No.pri
mò, quid iuris, qñ pluribus cauſa committitur: an citatus à
duobus teneatur comparere.nam tex.format qõnem, & nõ
ſoluit: ideò glo.magna ipſam latè diſputat.& ĩ.dicam. ¶ Se-
cundo no.ꝙ qñq; Papa cõmittit cãm pluribus cum clauſula
[ꝙ ſi oẽs intereſſe nequiuerint.]&c.quo caſu adueniente cõ-
ditione impotentiæ, vel etiam voluntatis, duo poſſunt proce
dere, & non alter, vt tex.dicit, qui facit pro opi. Hoſt. de qua.
ĩ.dicam in qõne.qñq; verò ſit cõmiſsio alternatiua [vt oẽs
aut alter veſtrum.] &c. Primo caſu, an ille, qui vult procede
te, poſsit ſtatim, vel debeat conſtare de impedimẽto, vel vo
luntate collegæ.vide ĩ.eo.c.cum plur.lib.6.& ĩ. tangã. ¶ Ter
tiò no.ꝙ ſicut cõmiſsio facta tribus cum clauſula [ꝙ ſi oẽs]
antequàm duo poſsint procedere, debet conſtare de impe-
dimento tertij.prius enim poſſunt probabiliter dubitare de
exercitio ſuæ iuriſdictionis.ideò nõ valeret proceſſus.ad hoc
facit, quod no.Bar.in l.multum.ff.de condi.& demõ.& l.hoc
1 aũt.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.¶ Quartò no. † ꝙ de impedimẽ-
to debet conſtare per certum nunciũ, vel excuſatorem lite-
ratoriè deſtinatum.creditur ergo nuncio, de quo in glo.& ĩ.
de app.c.cum parati.& per Cy.in l. ſi quis decurio.C. de fal.
& hic in glo. ¶ Quintò no.ꝙ ſi ſunt plures iudices delegati
cum clauſ.non poſſunt procedere, niſi oẽs. vel ſi conſtiterit
alium impeditũ.& hoc verũ, qñ eſt adiecta clauſula. ſi autem
non ſit appoſita, vnus ſine alio non põt procedere vllo mo-
do.& hoc in delegatis.In ordinarijs: in tutoribus: in executo
ribus: in curatoribus datis bonis.in procurato.in iudicijs, vel
ad negocia: in arbitris, an vnus ſine alijs poſsit. vide in iuri-
bus alle. in glo.& l.pluribus.ff.de procura.ĩ.eo.c. ſi duo.lib.
6.& l.ſi plures.de admi.tuto.& l.1.de cu.bo.dã.& c.ſi.de re-
ſcrip.lib.6.& de arbi.c.2.& l. duo ex tribus.ff. de re iudi. &
l.cum à magiſtratu.C.quando prouo.non eſt ne.¶ Sextò no.
in ver.illa quippe.ꝙ ideo pluribus cauſa committitur, vt ma-
gis veritas eluceſcat.quod enim à pluribus ſapientibus quæ
ritur, faciliùs inuenitur, & per ampliores homines. &c. vt in
2 gl.¶ Septimò no.ꝙ omiſsio † formæ traditæ in reſcripto vi-
tiat ſententiam.concor.c.cum dilecta.s̃.de reſcrip.& aduer-
te, quia ita vitiat, ſi ſit citra formam, ſicut ſi contra formam.
æquiparantur enim citra, & contra.ſicut contra, & præter.de
elec.c.ſi cui.lib.6. ¶ Octauò no.ꝙ ver.clauſ.ſi non poteſt.cõ
plectitur etiam clauſ.ſi non vult.de quo tamẽ dic, vt s̃.de re-
ſcrip.c.ſciſcitatus.dixit tñ Goff. ꝙ tunc pñt duo procedere,
qñ qui non vult, excuſat ſe, quaſi non poſsit. Si aũt præciſè
diceret, ego nolo: tunc non poſſunt duo procedere.quod di-
ctum videtur contra iſtum tex. dum dicit [mandatum exeq
ſubterfugit, aut contẽnit.] contemnere enim dicitur qui præ
ciſè non vult.contra quem tex.iſte comminatur, & proceſ-
ſum aliorum approbat dicto caſu.¶ Venio ad glo.magnã.&
alias recitandas per quæſtiones. Quæro primò, ſi duo ex tri
bus citauerunt: an citatus venire neceſſariò teneatur.tex. nõ
ſoluit.glo.(vt dixi) diſputat multum latè. & ꝙ non teneať,
arguit ex iuribus, quibus cauetur, ꝙ non valet ſententia duo
rum, ſi pluribus cauſa delegatur, vt s̃.eo.c.cãm.cum ſi. Item
ſi venirent duo, non poſſent procedere. ergo citatio non ar-
ctauit.facit quod no.de dolo, & contu. c. vlti.Item non eſt in
mora, qui ſe poteſt legitima exceptione tueri, vt in reg. non
eſt in mora.de reg.iur.In contrarium, ꝙ cõparere teneať ad
citationem duorum, arguit eleganter primò.quia iuriſdictio
reſidet apud oẽs inſolidũm quia eſt indiuiſibilis. Item ordi-
narij poſſunt.ſ.vnus ſine alio.ff.de offi.con.l.vna.pro cuius in
tellectu vide, quod no.in Spe.eo.ti.§.fin.ad ſi.ver. ſed ſi pluř.
Item ſi ſunt pluř.tutoř.vnus gerit ſine alio, vt in §. ſancimus.
Sed illud verũ, niſi per exercitium talis actus finiretur tute-
la, quo caſu non poſſet, vt ibi: ergo ſimiliter hic non poſſunt
duo ferre ſententiam ſine tertio, cum per ipſam iuriſdictio
finiatur.& ſic facit pro prima parte.vlterius ad idem tenetur
quis venire ad citat.allegaturus priuilegium ſuum.3.q.2.c.ſi
eps.& de accu.c.veniens.in vlti.glo.ſol. ꝙ venire non teneať,
qñ duo citant facta mentione de tertio: ſecus ſi facta nõ eſ-
ſet mentio. quia poſſet tũc, qñ tertius ille eſt impeditus: ideò
tenetur in dubio comparere, vt l.ſi quis ex aliena.ff.de iudic.
Sed certè ſecundùm hoc quis teneretur coram quocunque
comparere, qui ſe aſſereret delegatum Papæ. quod eſt abſur
dum, & contra no.in c.cum in iure.ĩ.eo.dic ergo, ꝙ qñq; il-
le, qui citat, certum eſt, ꝙ habet iuriſdictionem in citatũ(cu-
ius tamen iuriſdictio. põt per excep.elidere) & tenetur ire,

vt l.ex quacunque.ff.ſi quis in ius vo.non ie.qũq; certum eſt,
ꝙ ille,qui citat,non habet iuriſdi.ſed prætendit ipſum ex re-
ſcripto:& tunc debet facere fidem,iuxta no.in c.2.ĵ.de dila.
in glo.hic habes.quandoq; per reſcriptum conſtat citanti cõ
petere ius procedendi,non præciſè,ſed certo caſu: vt quãdo
collega non põt,vel non vult: tunc ad hoc,vt venire teneatur
citatus,oportet facere mentionem de impedimento, vel vo-
luntate collegæ in literis citat.ſecundùm Ioan.An.concludis
ergo glo.ꝙ cauſa delegata tribus,citatio, & proceſſus duo-
rum non teneat, niſi quando exercitium eis datur à iure per
iſtud.c.& hoc verũ in delegatis. In ordinarijs verò tenet, ꝙ
valeat ſententia,& proceſſus per dictam l.vnam.ff.de qui.cõ
ſul.¶Aduertatis,quid iuris ſit in ordinarijs.ĵ.dicam. in dele
gatis tribus cum clauſula ꝙ ſi non omnes. ꝙ duorum ſenten-
tia,& proceſſus non teneat,non placet Inno.imò dicit,ꝙ va-
let ſententia,& proceſſus duorum,ſi non fuit exceptum, nec
appellatum.& dixit hoc verũ eſſe,etiam ſi ille tertius nõ erat
impeditus: ſed poterat,& volebat intereſſe.¶Item dicit hoc
verũ,etiam ſi ambæ partes,vel altera ignoret ius,credens ſic
poſſe procedere:vel ignoret factum, credens tertium legiti-
mè excuſatum.Sed cõtra iſtam Inn.plura faciunt, & primò.
quia poteſtas procedendi datur per iſtud c. tunc tantũ duo-
bus,quando eſt impeditus tertius,vel non poteſt:ergo anteq̃
exiſtat altera ex prædictis cõditionibus, iſti duo nõ poſſunt
iuriſd.exercere.ſicut malè agitur ante diem obligationis, vt
l.cedere diem.ff.de verb.ſig. Secundò ob. ſubſtantia proro-
gationis,ad cuius eſſe requiritur ſcientia, & conſenſus litiga
toris: nec videtur in iudicem conſentire qui errat, vt l.ſi per
errorẽ.ff.de iuriſ.om.iudi. Tertiò ob.c.cãm.s̃.eo.& l. ſi duo,
ff.de re iudi. vbi indiſtinctè dicitur, ꝙ duorum ſententia,vel
proceſſus ſine tertio eſt nulla.Quartò ob. omiſsio formæ le
gis animatæ.i.principis,& contra intentionem ſuam,vt patet
in iſto c.ver.illa quippe. & multò fortius eſt irritus, quàm ſi
procederetur contra l.ſcriptã,vt patet.s̃.de reſcrip.c.cum di
lecti.Iſtis obiectionibus nititur Inn.reſpondere.& primò ad
l.cedere diem.dicit, ꝙ iſta l.loquitur de his, quæ fiunt extra
iudicium.ſecus de his,quæ fiunt in iudicio : vbi ſi quid mãda
tur fieri ſub conditione, tenet quod agitur ante exiſtentiam
conditionis, ſi partes conſentiant,vt patet in c.cordi.de app.
lib.6.vbi iudex app.de conſenſu partium omittit remedium
ap.& procedit in principali.ad quod facit quod no.Io. And.
ĵ.c.P.& G.ſuper vlt.glo. vel aliter rñde ad l. cedere diem.lo-
quitur enim, vbi ſuſpenditur oblatio in conditionis euentũ :
ſecus vbi oblatio eſt pura : ſed in diem differtur exactio,ſiue
exercitium actionis.quo caſu tenet iudicium, ſi exceptio nõ
opponitur.& ſi ſoluitur ante diem,non repetitur,vt l.1. C. vt
actio ab hære.& contra hr̃. per Cy.& l.quod ſi in diem.de cõ
dic.inde.& quod no.ĵ.de plus peti. per Inno. c. 1. cum ergo
plures delegati habeant iuriſdictionem inſolidũ ex ipſa de-
legatione : licèt ſit duorum exercitium impeditum ſine ter-
tio.tñ ſi non opponitur exceptio contra ipſos duos, debet te
nere ipſorum ſententia,& proceſſus.& ex hac rõne infert In
no. ꝙ ſi ſub condi. non mãdaretur tribus exercitium iuriſdi.
ſed ipſa iuriſdictio, non haberet iuriſdi. niſi ante aduentum
condit.ideò non valeret quod ageretur, etiam de partiũ vo-
luntate,arg.no.in c.cum veniſſet.ĵ. de teſti. c. ab excõicato.
s̃.de reſcrip.& commiſsio, vel delegatio non eſt actus iudi-
cialis: ſed extra.facit.s̃.de reſcrip.c.ex parte. & c. cum plur̃.
ĵ.eo.lib.6.Non ob.ſecundũ contra defectum ſubſtantiæ pro
rogationis, vt dicta l. 2. de iudi. loquitur enim, qñ ignorans
ius,vel factum facit iudicem illius,cuius non erat:hic verò lo
quimur in eo,qui erat iudex ipſius ignorantis : licèt haberet
exercitium præpeditum.vnde licèt in prorogatione perſo-
næ requiratur ſcientia prorogantis . ſecus eſt in prorogatio-
ne temporis,caſus,vel rei, in quibus ſit tacita prorogatio, ẽt
pro ignorante ius,vel factum.patet hic in proceſſu facto co-
ram iudice excõicato, non publicè cum iudice, qui poterat
recuſari cum milite, contra quem exceptio competebat. in
omnibus enim licèt aduerſarius hoc ignoret,valet iudicium.
ĵ.de excep.c.fin. & c. paſtoralis.de re iudi.c.ad probandum.
de procurato.l.filius.§.veterani. periculoſius eſt enim proro
gare iuriſdictionem,quàm vſum: ideò in perſona requiritur.
conſenſus prorogans ſine ignorantia iuris,vel facti : ſecus in
prorogatione exercitij. ad tertium rñdetur.ſ.ad c.cãm.& ad
l.ſi duo. In illis enim iuribus non erat clauſula.& ideo ſine ꝓ
rogatione ſcienter facta duorum ſententia non valebat. Ad
quartum; argu.de omiſsione formæ, & ſolemnitatis per c. cũ
dilecta.dicit ipſe.non ob.vt ibi no.ſuper glo.no.in reſcriptis.
in fi.vel aliter.quædam forma apposita in reſcriptis concer-
nit fauorem partium,& poſſunt partes renunciare tacitè, &
expreſsè. puta dicitur in reſcripto . ſi talis probauerit talem
rem ſibi deberi, adiudicetur ſibi . nam etiã probatione non
facta,& conditione non exiſtente, tenebit ſententia lata con
tra ius litigatoris,niſi fuerit ap.2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.&
ĵ.de re iudi.c.cãm.quædam eſt forma,quæ non apponitur in
fauorem partis,ſed reipublicæ: & ipſius omiſsio vitiat, vt c.
cum dilecta. Sed illa ratio facit contra eum, quia iſta clauſu
la [quod ſi non omnes]reſpicit non fauorem partium:ſed cõ
munem omnium,vt patet in ver.illa quippe.& no. illam con
ſiderationem de ſolẽnitate concernente fauorem publicum;
& fauorem partium:cui adde quod no.Bar.in l.1.ff.de leg.3.
iſta eſt opi.Inno.ꝙ teneat duorum proceſſus,ſi non fuerit op
poſita exceptio etiam tertio nõ aliter vocato . & his rõnibus
dicit plus,ꝙ etiã valeret proceſſus vnius.Sed in hoc eſt diffe-
rentia,ꝙ vnus non põt procedere,ſi duo ſunt impediti, & ex
ceptio opponatur:ſed duo poſſunt,impedito tertio,vel nolẽ-
te.Hoſt.tenet contrarium.ſ.ꝙ proceſſus duorum non tenet,
nec etiam vnius,niſi conſtet de impedimento tertij canoni-
cè,vt dicit tex.nec curat alium allegare, niſi illum, dum di-
cit [ꝙ ſi proceſſerint, nihil reputabuntur egiſſe.] iſta enim
clauſula[ita quòd ſi non oẽs.]afficit iuriſdi.in hoc caſu:ita ꝙ
proceſsus duorũ nullo modo valet,niſi ipſa exiſtente, vt d.l.
cedere diem.& credo opi.Hoſt.veriorem, licèt enim omnes
delegati dicantur habere iuriſdictionem inſolidum: tamẽ ſi-
ne clauſula ꝙ ſi non oẽs. non habent ipſius iuriſdi. exercitiũ,
vt fatetur Inno.per c.cãm.& l.ſi duo. Si ergo vigore clauſulæ
exercitium iuriſditio. conſequuntur,oportet clauſulam veri
ficari per exiſtentiam conditionis: aliàs exercitium eſt liga-
tum.nam ſi ſola taciturnitas partium confirmat iudicium ha
bitum cum duobus ex tribus cum clauſula:ſimiliter deberet
cõfirmare iudiciũ duorũ, ſi ſunt ſine clauſula delegati. cuius
tñ ipſe ſentit contrarium,dum rñdet ad dicta iura. Non ob.
ſecũdũ eum qđ poſſet dici de tacita prorogatione. nam quã
do nihil opponitur, vr̃ iuriſdictio prorogata. hoc eſt verũ in
ordinaria:ſed delegata nõ prorogatur, etiam expreſsè, vt ĵ.
c.P.& G.& vide quod no.Io.And.in reg. eum qui certus. de
reg.iur.lib.6.in mercu.¶Secũdò quęro.pone, ꝙ duo ſine ter
tio aliter non ſe excuſante in cauſa proceſſerunt, & tulerunt
ſententiam.quæro, an ille abſens poſsit dictam ſententiã ra-
tificare.arguit glo.ꝙ ſic,per c.ſicut.s̃.de elec.& tenet contra
rium.ſ.quod ratificare non poſſet, per l.quod ab initio.ff. de
reg.iur.Hoſt.dicit iſtam opi. veram, qñ præſentes proceſſe-
runt ſuo nomine,& non nomine tertij abſentis:aliàs ſi etiam
nomine abſentis, poterit ille abſens ratificare . remittit ad
ſummam.c.ti.§.quod ſit eius officium.Inno, tenet indiſtin-
ctè glo.ꝙ ratificari non poſsit.ad hoc facit 9. q. 3. c. 1, ĵ. de
his,quæ fi.à præ.c.cum nos.in ſpe.de cita.§.iam de citat.ver.
hoc aũt.& ſe.& de ſen.prola.§. ſequitur. ver. quid ſi nulla. &
in reg. ratum.de reg.iur.lib.6.per Ioan.An.in mercu.conclu
dit ergo Inno.ꝙ ſententia excõicationis, ſiue quæcunq; alia
à non ſuo iudice,etiam nomine ſui iudicis lata, non põt ha-
beri rata; quia nulla eſt.s̃.de offi.vic. c.ſua. & hanc tenet Io.
An. & credo verã. rati enim habitio tunc tñ operatur effe-
ctum, qñ ratum habẽs aliquod commodum ex ratihabitio-
ne

ne conſequitur,& negocium ad ſe trahit.vt l.ſi pupilli.§.item
quæritur. & §. idem ait.ff. de neg. geſt.ar.hic ꝙ ratã habens
ſententiam pro alio latam nõ põt hoc negociũ facere ſuum
ratihabitione.& pro opi.Inn.allego glo.C.de iur.fiſc.l.inſtar.
lib.10.facit quod no.in l.licet.ff.de iudi. Bar. idem tenet in l.
3 ſi vnus ex pluribus.ff.de re iudi. ¶ † Tertiò quæritur de iſto
nuncio,qualis eſſe debeat,& an ſibi credatur ſine literis. di-
cit glo.2.ꝙ debet eſſe probatæ fidei.Hoſt.dicit, ꝙ põt etiam
eſſe infamis;dũmodo ſit canonicè deſtinatus.de reſcrip.c.ſci
ſcitatus.nec ſenatus exigit à quo fuerit nunciatum.ff.de peti.
hære.l.item veniunt.§.à quo.põt tñ citatus probare,ꝙ nõ ſit
nũncius.qđ intellige per confeſsionem partis.de foro comp.
c.1.aliàs non poſſet, cum ſit mera negatiua, ſecundũ Hoſt.
ad aliud,quod quæritur, an literæ requirantur, tenet glo. ꝙ
ſic.contra quia ſufficit,ꝙ ſit certus, vt dicit litera, q̃ quia di-
cit[literatoriè deſtinatum] ſufficeret,quantũcũq; incertus.
& idem tenet Inno. qui dicit,ꝙ etiam ſeruienti noto credere
tur,cum agatur de modico præiudicio.de cle.pere.c.1. & 2.
& no. hunc caſum, in quo creditur nuncio non iurato. facit
quod no.18.diſtin.c.placuit.¶Quartò quæro.dicitur hic.ꝙ
debet fieri fides de impedimento,vel voluntate tertij, vt pro
cedant duo.quæro cui debet fieri iſta fides. dic, ꝙ illis duo-
bus,& non parti,quæ ſemper negaret.ff.de iudi.l.ſolemus.&
hoc tenet glo.& idem Vincen.facit.c. ſi contra vnum.ĵ. eod.
lib.6.per teſtes etiam poterit probari abſentia, vel infirmi-
tas,vt dicit:& recipere poterunt probationes ſuper impedi-
mento collegæ ipſi.¶Quintò quæro.dicitur hic,ꝙ ille,qui re
cuſat procedere, erit grauiter arguendus. quæro ergo, per
quem.dicit gl.ꝙ per Papam,non per ordinarium,qui eſt mi-
nor eo. Ho.remittit ad ſummam eo.ti.§.qđ ſit eius officium.
ver.ſed per quẽ arguetur.de quo plenè per Ioan.An.s̃.de re-
ſcrip.c.fi.& per Cy.in Authen.qua in prouincia.C. vbi de cri
mi.agi oportet.glo.4.recitatur per vnam oppo.& vide quod
ſuper ea no.Ioan.And.¶Sextò quæro.quid in ordinarijs,an
vnus poſsit procedere, & ferre ſentẽtiam ſine alio. dicit Bar.
ꝙ quandoq; iuriſdictio ordinaria competit pluribus,vt vni-
uerſ.& tunc omnes canonici debent adeſſe, & idem iudica-
re.idem in officio prioratus,& decurio. vt l.vbi abſunt.ff. de
tu.& cu.da. ab his. quandoq; iuriſdictio ordinaria competit
pluribus vt ſingulis : & tunc poteſt quilibet de per ſe. & ita
intelligi poteſt iſta glo. Hoſt. dicit hoc verũ in ſpiritualibus,
vt in pœnitentijs,& ſimilibus propter naturam rei,& pericu
lum animarum. In temporalibus autem dicit Hoſtiẽ. ꝙ illud
non admittit ſimpliciter,niſi dictum ſit à principe, vel à iu-
re,ꝙ quilibet poſsit iuriſdictionem exercere inſolidum : vel
niſi vbi alter eſt impeditus, & conſtat de impedimento : vel
niſi de conſuetudine appareat, & ſubdit, ꝙ hic poſsit notari
differentia inter ordinarios, & delegatos : quia in ordinario
tenet proceſſus vnius, alio impedito, etiam ſi poſtea appa-
reat de impedimento: ſed in delegato oportet, ꝙ conſtet de
impedimento à principio,ſecundùm Inno. Alij dicunt,ꝙ te-
net proceſſus delegatorum,ſi collega ſit impeditus, licèt eis
non conſtet de impedimento.Io.An.de hoc remittit ad not.
in c.eum qui certus.de reg.iur.lib.6.in mercu. & vide Bar.in
d.l.ſi vnus. vbi an valeat citatio vnius ſine alio.& ibi etiam,
quid iuris, ſi plures ſuccedunt vni, an quilibet poterit ſolus
iudicare.tenet,ꝙ ſic.ff.de verb.oblig.l.2.§.ex his.¶Septimò
4 quæro,ſi cauſa † delegatur duobus cum clauſula,ꝙ ipſi duo,
aut alter eorum poſsit cauſam terminare: an tunc alter ſolus
poſsit,cum cõſtet, ꝙ alius nolit,vel non poſsit.videtur quòd
ſic,ar.huius c. & l. ſi fundum ſub condi. §. ex his verbis. de
leg.1.& l. hæredes mei. §. fina. ad Trebel. contrarium tenet
Bar.in d.l.ſi vnus.per c.cum plur̃.eo.ti.lib.6. Ad contraria re
ſponde,vt ipſe notabiliter ibi ſoluit.

S V M M AE.

1 *Exceptio excommunicationis ſtatim probari debet.*
2 *Delegatus aliquando abſoluit excommunicatum ab alio.*
3 *Delegatus cognoſcit de principali, & acceſſorio.*
4 *Lis ſuper exceptione an ſit conteſtanda.*

§ Sexta. Si reus coram delegato citatus obijcit ex
communicationem actori, quam non ꝓ-
bat infra debitum tempus,audietur actor. Si verò probat,
delegatus abſoluet actorem . & abſolutus ſuper eo, de quo
erat excõicatus,coram excõicatore parebit:qui ſi malitiam
adhibet,delegatus de cauſa cognoſcet.h.d.Primò ponit prin
cipalem q̃õnem,quam ſoluit,ibi [hanc dubitationem.]Secũ
dò ponit incidentem,ibi[ſi verò.] quam ſoluit,ibi [quo ca-
ſu.]continuatur ad præcedentia in hunc modum. dictum eſt
ſupra de his, quæ opponuntur in perſonam iudicis, quæ ha-
bent impedire proceſſum iudicis:ſequitur videre de his,quæ
opponuntur contra partem : quæ habent ſimiliter impedire
proceſſum.¶No.primò,ꝙ obijcitur quandoq; actori excõi
catio. ſub qua aũt forma ſit concipienda exceptio, dic,vt ĵ.
de excep.c.pia. & aduerte ad tex. ꝙ exceptio excõicationis
fuit oppoſita contra actorem,dum dicit [in iudicio ſtare nõ
põt.] & ſic intellige,ꝙ reſcriptum ab ipſo fuerat legitimè im
petratum.quia.ſ.nõ erat tempore impetrationis excõicatus,
ſed poſtea ſuperuenit.hoc modo intelligit glo.tex. aliàs ſi ab
excõicato fuiſſet impetratum,non valeret, vt ĵ. de reſcrip.c.
1 1.lib.6.& hic in gl. ¶ Secundò no.† ꝙ exceptio excõicatio-
nis debet probari ſtatim,vel infra terminum competentem.
de quo termino dic,vt in d.c.pia.¶ Tertiò no.ꝙ de excõica-
tione debet conſtare legitimè . an autẽ conſtaret legitimè,ſi
probetur denunciatio.no.ĵ. de excep. c.pia. in glo.per pro-
prium.& de ſen.excõ. c.licèt.in glo.no.lib.6.Hoſtiẽ.tenet,ꝙ
aliàs probatio eſt legitima,ar.s̃.de poſtu.c. 1.ver. ꝙ nec ſuf-
ficit.Non ob.c.pia.dum dicit[ꝙ debet probare apertiſsimis
documẽtis.] loquitur enim de occulto,non de publicè denũ
ciato, in quo propter auctoritatem iudiciariam præſumen-
dum eſt,ꝙ omnia ſint ſolemniter agitata.de renun.c. in præ
ſentia.quid de fama tantũ, an ſi per ipſam ſolum conſtet de
excommunicatione,dicetur legitima probatio? ar. ꝙ ſic. de
ſent.excom.c.cum deſideres.§.ſede.nam hic ſufficit, vt indi-
catur purgatio, vel fiat abſolutio ad cautelam.Item fama ſuf
ficit,vt ſuſpendatur clericus,donec ſe purget.2.qõ.6.c.preſ-
byter.tenet Hoſt.ꝙ non ſufficit,per hunc tex.dum dicit [le-
gitimè.& per c.pia.dum dicit [apertiſsimis.]&c.expone er-
go [legitimè].i.per teſtes confeſſos inſtrumenta, vel euiden
tiam rei.ĵ.de reſti.ſpol.c. cum ad ſedem . vel per literas epi.
ĵ.de proba.c.poſt ceſsionem.Ab.verò tenet,ꝙ ſufficeret fa-
ma,ſi reus diceret actorem repellendum,donec ſe purget, ꝑ
dictum c.cum deſideres.§.ſede. ¶Quartò no.ꝙ ſi de legiti-
ma excommunicatione excõicato conſtiterit,debet remitte
re abſoluendum ad excommunicatorem. & no. ꝙ dicit [de-
bet]quaſi ad hoc teneatur delegatus ex neceſsitate:aliàs ipſe
non poſsit prius,& ita tenet glo. quia iſti. &c. & ſuper ea Io.
An.ſicut enim in iudicijs, & in omnibus excõicatus ab vno
ꝑlato eſt ab alijs vitandus,vt ĵ.de offi.ord.c.cum ab eccleſia
rum.Ita & à delegato Papæ: qui tamen habet hoc plus; quia
rõne cauſæ ſibi cõmiſſæ,ſi excõicator negligit abſoluere,ip-
ſe abſoluet, quod in alijs non eſt ita. & aduerte.quia tex.iſte
non diſtinguit quò ad poteſtatem illã abſoluendi delegato
conceſſam.à quo fuerit excõicatus, ſiue ergo à legato de la-
tere, ſiue ab alio delegato Papæ, ſiue à quocunque ordina-
rio,hoc facere poterit,ſecundùm Ioan.And.¶Quintò no.in
ver.explorati.ꝙ cauſa principalis commiſſa trahit ad ſe cau-
ſam excõicationis,velut acceſſorium, hoc eſt poteſtatem ab
ſoluendi ab excõicatione,ſine qua principalis cauſa non pro
cedit:& ꝓcedit hoc ſm̃ Inn. qñ ſuper abſolutione nõ ſunt lite
ræ principaliter impetratæ: ſed ſuper ipſa procedit delega-
tus,vt ſuper acceſſorio . vnde cum poteſtatem habeat abſol-
uendi: habet etiam cãm audiẽdi,& diffinẽdi. ſic loquitur.s̃.
de

de reſcrip.c.ab excõicato.Sed contra.ĩ.§.prox.dic,vt ibi ſe-
cundũ Hoſt. ¶Sextò no.in ver.ſi verò.quòd quandoq; licèt
quis abſoluatur ab excõicatione per delegatum propter ne-
gligentiam excõicatoris: tamen delegatus non cognoſcet de
cauſa principali: ſed ipſe excõicator, in cuius proceſſu ſi ne-
gligens deprehenditur,delegatus etiã de principali cauſa co
gnoſcet:requiritur ergo noua negligentia excõicatoris,vt de
legatus de principali cognoſcat. ¶ Septimò no. ꝙ delegatus
2 † qñq; abſoluit excõicatum ab alio. & tñ de principali cau-
ſa,pro qua excõicatus extitit,non cognoſcit: qñq; autem de
vtroque cognoſcit.ſed de hoc eſt mirãdum: poſtquam enim
actor eſt abſolutus ab excõicatione,poterit bene ſtare iudi
cio delegati:ergo vr̃,ꝙ delegatus de cauſa,pro qua excõica-
tus fuit,intromittere ſe non poſsit. quia ipſius retardatio nõ
impedit exercitium ſuæ iuriſdictionis. contra hoc ſentit Io.
An.ſuper glo.fi.& ſuper ver.mandatum. ¶Octauò no.ꝙ de
3 legatus † cognoſcit de principali, & acceſſorio. & in iſto fi-
ne vocat principale abſolutionem primò factam: acceſſoriũ
ſatisfactionem,quam dicit abſolutionem:deuoluta ergo po-
teſtate abſoluendi ab excõicatione, vr̃ deuoluta poteſtas co
gnoſcendi de cauſa,pro qua excõicatio lata fuit. quod eſt ve
rum,ſi noua excõicatoris in dirimendo cãm negligentia in-
teruenit,vt dixi. ¶ Op.contra impetrantem fuit hic obiecta
excõicatio,& probata.& dicitur, ꝙ præſtita cautione de pa-
rendo mãdatis,debet procedere delegatus. Sed cõtra. reſcri
ptum impetratum ab excõicato fuit nullũ, vt c.1.de reſcrip.
lib.6.ſo.vt in glo.quæ incipit.& in cauſa poſtmodum. ¶ Se-
cundò op.& videtur,ꝙ licèt iſte,qui nunc agit, non eſſet ex-
cõicatus tempore impetrationis:tamen ſi litem habebat co-
ram alio iudice,non potuit ad alium impetrare, ſed ad eun-
dem,vt ĩ.de reſcri.c.diſpendia.§.reus quoque.hic aũt impe-
trauit,& tamẽ litẽ habebat in alio iudicio, quare malè. ſiue
enim impetrauit, cum eſſet excõicatus, ſiue cum non eſſet,
non valuit impetratio, per prædicta iura.& ita non poteſt ſu
ſtineri quod dicitur in hoc c.quod ſentit Io.An.ſuper gl. pe.
Sed ſuper glo.fi.intendit aliter. dicit enim, ꝙ non debet iſte
tex.intelligi,ꝙ pendente iudicio coram vno iudice,fuerit da-
tus alius.Sed ſic finge,ꝙ actor nunc,in alia cauſa reus cõuen
tus coram ordinario confeſſus fuit debitum,& deinde impe
trauit(quod potuit; quia cauſa erat finita per confeſ.) ante-
quàm tamen impetrans reſcriptum præſentaret, ordinarius
(quia non ſoluebat)excõicauit.valuit ergo impetratio; quia
non facta lite pẽdente. & per hoc dicit Io. An. ꝙ tollit aliud
contra,ꝙ iudicium finiri debet, vbi incœptum. & ꝙ pro ea-
dem re non poteſt quis trahi coram pluribus.& ꝙ valẽt lite-
ræ non facientes mentionẽ de proceſſu: & licèt iſte intelle-
ctus ſit verus in ſe, tamen eſt contra tex.qui præſupponit, ꝙ
pro cauſa pendente,non finita erat excõicatus. quod patet
dum dicit [niſi ſpecialiter fuerit illud alij delegatum.] & dũ
dicit [& acceſſorio exercebũt.] ſi enim eſſet debitum confeſ
ſatum, ceſſaret delegatio & exercitium:nec diceretur cau-
ſa,vt ſæpe dicit,& appellatur in tex.quid ergo dicendum. ve
rè ſi dicamus ante impetrationem cauſam habuiſſe cum il-
lo, contra quem poſtea impetrauit, ſuſtineri non poteſt qđ
hic dicitur.ſ.ꝙ delegati procedant:nam ſiue cauſa,ſuper qua
impetratio facta eſt,ſit eadem,non tenuit,non facta mentio
ne de primo proceſſu: ſiue ſit alia,& ſimiliter impetrare non
potuit: ſed coram iudice, qui de prima cauſa cognoſcebat,
ſuam debuit dirigere act.vt dicto c.reus quoq;. niſi fortè na
tura cauſæ poſtea motæ repugnaret: de qua non poſſet co-
gnoſcere ordinarius primæ cauſæ per viam recõuẽtionis, iu
xta no.in c. at ſi clerici. de iudi. poteſt ergo intelligi iſte tex.
ꝙ prima cauſa, pro qua impetrans excõicatus fuerat, non
pendebat cum iſto,contra quem poſtea impetrauit:ſed cum
quodam tertio,& coram ordinario, vel alio delegato: qui ſi
fuerit negligens in procedendo, & finiendo, ad iſtos poſtea
impetratos cognitio deuoluetur.¶Sed tertiò contra hoc op
po.gl.fi.cauſa,quæ vertebatur inter impetrãtem, & tertium,
non eſt cõmiſſa iſtis iudicibus: ergo non poſſunt cognoſce-
re,præſertim quia de perſona ad perſonam non prorogatur
iuriſdictio delegati. præterea iudex primus ordinarius, vel
delegatus poterit procedere in cauſa ſua, & iudices delegati
in ſua:quorum exercitium per proceſſum priorum non im-
peditur, nec quicunque prohibet, ꝙ Titius conueniatur à
Martino coram ordinario,& idem Titius conuentus agat co
ram iudicibus impetratis contra Gaium in alia cauſa. horũ
contrariorum timore fatetur glo. ꝙ iſti iudices delegati non
poſſunt cauſam,quæ cum impetrante coram ordinario, vel
alio agitatur,trahere coram ſe per negligentiam ipſius iudi-
cis cognoſcentis.Hoſt.tenet contrarium,& dicit, ꝙ compe-
tentia delegatorum ſuper abſolutione ab excõicatione tra-
hit ad ſe cãm principalem,pro qua lata eſt:ſi iudex, qui co-
gnoſcit,deprehenditur negligens in proceſſu, ſiue dicta cau-
ſa agitetur cum illo,contra quem nouiter impetrauit,ſiue cũ
quocũq; alio.& hoc operetur connexio ſpiritualitatis,vt ex-
cõicationis & abſolutionis: quæ quãtũcũq; ſit acceſſoria,po
tens eſt ad ſe trahere cauſam tẽporalẽ motã. de iud.c.nouit.
§.poſtremò.vt latius hincinde in nouella in fi. Et ex hoc infe
ro,ꝙ ſi impetrans contra Titium habebat cãm coram ordi
nario cum tertio: quantuncunq; iudex ordinarius ſit negli-
gens, non poterit iudex impetrare de illa cauſa cognoſcere:
vel ad ſe ipſius cognitionem trahere.operatur ergo illa deuo
lutio cauſæ excõicationem, ſine cuius abſolutione delega-
tus procedere non valebit. ¶ Quartò opp.dicitur hic,& vi-
detur ꝙ delegatus Papæ non põt,nec debet abſoluere excõ-
municatum ab ordinario,vel alio delegato: ſed eius ſenten-
tiam obſeruare,& excõicatum repellere,vt ĩ. de offi.ordi.c.
cum ab eccleſiarum prælat. So. ſpeciale eſt in delegato Pa-
pæ,qui poteſt abſoluere, vel mandare abſolutionem excõi-
catori,ad hoc vt poſsit procedere in cauſa ſibi commiſſa.Et
ex hoc infero, ꝙ dominus eṗs Seneñ. non poſſet abſoluere
excõicatum ab alio eṗo, quãtũcũq; ille in abſolutione negli
gens deprehendatur, ſecundùm Ab. ſimiliter nec archiepi-
ſcopus excõicatos à ſuffraganeis,licèt velint agere coram eo
in caſu permiſſo.delegatus aũt eṗi põt abſoluere excõicatos
à delegante,niſi ſibi reſeruaſſet abſolutionem,vt ĩ.verſi.dũ-
modo.& quæ ſit rõ, quare magis in delegato Papæ, hic per
Io.An.qui etiam circa hoc quærit,an poſsit abſoluere excõi
catos à legato,vel ab alio delegato Papæ.& tenet ꝙ ſic.¶Ve
4 nio ad qões, & primò quæro. † an ſuper exceptione ſit lis
cõteſtanda.arguit multis modis, & tenet contrarium.ſ.ꝙ lis
non conteſtetur.Hoſt.diſtinguit inter exceptiones, quæ op-
ponuntur poſt lit. conteſt. & in ipſis non requiritur quaſi cõ
teſtatio in principali, cum trahatur ad totam cãm. & inter
excep. quæ opponuntur ante lit. conte. & in illis litis conte-
ſtatio exigatur: non tamen in ipſis,totali ordine iudiciorum
ſeruato,procedendum eſt:aliàs nõ eſſet differentia. & de hoc
vide per Hoſtiẽ. in ſumma de excep.§.hæc de dilatorijs.ver.
quid ſi quis impetrauit.& ver.ſe.& in Spec. de excep.§.viſo.
ver.ſed,nunquid iudex põt.& de lit.conte.§.pe.in prin.¶Se-
cundò quæro.dicitur hic, ꝙ contra iſtum impetrantem op-
poſita fuit exceptio excõicationis. quæro ergo, an valuerit re
ſcriptum impetratum ab excõicato; ita ꝙ poſt abſolutionẽ
poſsit eo vti.glo.quæ incipit.ſecus eſt.tenet,ꝙ ſic.Sed alia gl.
quæ incipit.& in cauſa poſtmodum.&c.tenet contrarium, &
bene per c.1.ĩ.de reſcrip.lib.6.vbi plenè de hoc.quod eſt ve
rũ,ꝙ non valent ad commodũ excõicati.quid ergo ſi aduer-
ſarius inſtet,ꝙ per illas in cauſa procedatur,hic Inno. vt re-
fert Io.An.tenet,ꝙ ſic:aliàs excõicatio prodeſſet excõicato.
quod eſt abſurdum.ĩ.de ſen.excõ.c.ſi verè. & qđ no.Io.An.
de reſti.ſpo.c.ex cõqõne. pro hoc adduco quod no. in l.ele-
ganter.in prin.ff.de dolo. vbi contractus initus cũ doloſo va
let,ſi hoc placuerit dolum paſſo.Ego credo, ꝙ reus non poſ-
ſit vti tali reſcripto,cũ ſit ipſo iure nullũ,vt d.c.1. ad hoc fa-
cit

cit quod no.in l.à diuo Pio.ff.de ritu nupt.& quod no.de re-
ſcript.c.ſtatut. vbi enim per literas iuriſdictio non cõfertur,
taciturnitas, vel conſenſus partium nõ cõfirmat proceſſum
iudicis,qui iuriſdictione caret,ar.no.ſ.e.c.prudentiam. in fi.
glo.magnæ.& ĩ.eo.c.ſignificantibus.& de teſti.c.cum veniſ-
ſent.quid ergo ſi excõicatus,& non excõicatus, qui ſimul li-
tigant,impetrant de cõi conſenſu.vide per Io.And.ĩ.de reg.
iur.lib.6.in mercu.¶Tertiò q̃ro,nunquid excõicatus repul-
ſus ab agendo per iudicem,vel per partem poſsit agere poſt
præſcript.completã:vr̃,ꝙ ſic.ĩ.de app. c. ex rõne. & hoc te-
net Inno.Hoſt.contra,quia imputet ſibi,ſi non petit abſolui:
vnde negligentia adhibita in petendo abſolutionem exclu-
dit ipſum à petitione iuris principalis.cum enim in ſua pote
ſtate fuerit tale obſtaculum remouere,imputet ſibi, ar. ſ.de
elec.c.2.& no.de hoc.ĩ.de excep.c ſignificauerunt. & hoc in
fero ad aliud,videlicet ꝙ excõicatus põt præſcribere.quia in
præſcriptione non conſideratur fauor,vel odium, ſed negli-
gentia non petentis.facit C.de edi.di.Ad.tol.l.fi.& c.vigilan
ti.de præſcri.¶Sed hic quæritur de tali qõne.pone, datus eſt
terminus ad probandũ hincinde(quod poteſt fieri iuxta no.
in Cle.ſæpe.ad fi. de ver. ſig.) dilatione pendente reus obij-
cit actori excõicationem (quod poteſt in qualibet parte lit.
vt in c.pia.de excep.) an tunc ipſi reo curret terminus præfi-
xus ad exceptionem probandam,cum propter repulſionem
actoris non poſsit vltra in cauſa procedi:vr̃,ꝙ ſibi currat, &
ſibi imputet,ꝙ excep.excõis oppoſuit.Io. An. tenet contra-
rium iſto caſu:quia excõicato agente, non poteſt reus ſecũ
participare:ſed ſi volo ab eo debitum conſequi, hoc poſſum
ſine metu.& idem ſi volo petere publicari teſtes ad perpetuã
rei memoriam;vel quia ſenes. In iſtis enim, & ſimilibus im-
putaretur negligentia non agenti. & iſta rõne excõicatus p̃-
ſcribi, vt dixi.¶Quartò quæro.dicitur hic, ꝙ debet conſta-
re de excõicatione legitima.quærit Hoſt. nunquid ſufficiat,
ſi conſtet de ipſa per nunciationem. Hoſt.ꝙ ſic,per c. 1.verſ.
ꝙ nec ſufficit.ſ.de poſtu.poſtquàm. n. eſt ſic ſolemniter nun
ciatum,præſumitur ſolẽniter promulgata.de renun.c.in præ
ſentia.de hoc vide.ĩ.de except.c.pia.in glo.per proprium.de
ſen.excom.c.licèt.in glo.no.lib.6.fama autẽ an ſufficiat ſine
nunciatione,arg.ꝙ ſic.de ſent.excõ.c.cum deſideres.§.ſecũ-
dæ.Egi.tenet contrarium per hunc tex. qui dicit [legitimè]
& per c. pia. vbi dicit [apertiſsimis documentis] fama verò
non habetur pro legitima probatione, vel apertiſsima: ſed
valet quantum vnus teſtis,vt no.4.q.3.c.item ſæpe.¶Quin-
tò quæro.dicitur hic,ꝙ ſi excõicator nòn vult abſoluere, po
terit hoc facere delegatus. pone ergo, ꝙ excõicator renuit
abſoluere; quia prætendit notoriam offenſam.dicit Io.And.
ꝙ de hoc delegatus cognoſcet. & probari debet infra octo
dies:aliàs delegatus in cauſa procedet.ergo qui renuit abſol
uere,debet venire cum probatione paratus: aliàs condemna
bitur in expenſ.arg.dicti c.pia.erit ergo in hoc facto hoc or-
dine procedendum. delegatus enim mandabit excõicatori,
ꝙ abſoluat infra certum terminũ: qui ſi paruerit, bene qui-
dem.ſi non,& tunc ſi nõ prætẽdit iuſtam cauſam, debet ip-
ſum abſoluere,vt in primo tex. Sed ſi iuſtam cãm prætendit
(puta notoriam offenſam) tunc ſi excõicatus diffitetur no
toriã offenſam: & tunc eſt præfigendus terminus octo dierũ,
& ſi probabitur,non abſoluetur,niſi ſatisfaciat:ſi aũt non p-
babitur,abſoluetur.Si verò excõicator dicit illum excõicatũ
pp contumaciã,præcipiet,ꝙ abſoluat cũ caut.ĩ. de ver.ſig.c.
ex parte.Si verò ſine cauſa,p̃cipiet,ꝙ abſoluat ſine difficulta
te.de reſcrip.c.ab excõicato. Et ex iſtis infert, ꝙ antequàm
delegatus abſoluat,citari debet excõicator,& pars,in cuius
fauorem ſententia excõicationis lata eſt. Alij vt Inno. dicũt
hoc non eſſe neceſſe,niſi fortè ad videndum p̃ſtationem cau.
tionis,arg.ĩ.de teſti.c.in nomine.Alij dicunt,ꝙ ſi coram de-
legato opponitur, ꝙ non debet abſolui (quia pro notoria of
fenſa)non debet de hoc delegatus cognoſcere,nec ſe intro-
mittere vltra; quia non eſt hoc ſibi cõmiſſum: niſi fortè no-
toriè eſſet falſum quod diceret excõicator.ĩ. de app.c.ſolici
tudinem.§.ſi verò.caueat tñ,ne dubium dicat notorium,nec
econtra.de reſcrip.c.cum contingat. Cogitabis ſuper iſta q̃-
ſtione, quæ ex prædictis opi.vera ſit.

CVm cauſa. Si cauſa ſimpliciter dele-
gatur trib.duo ſine ſub de
legatione tertij procedere non poſſunt. quod ſi
facerent,ab eis poterit appellari.h. d. Et primò recitatur ſu-
per quo,& pro quo fuerat appellatum. Secundò cõmittitur
appellationis cauſa,ibi[fraternitati.] ¶No.primò hic,ꝙ in
vna cauſa fuerunt quinque archieṗi,duo litigantes,& tres iu
dices.per quod apparet, ꝙ qñq; prouinciæ per modica terri
toria diſtinguuntur.quod patet,quia nõ poterat iure iſto vl-
tra duas dietas fieri cõmiſsio,vt ſ.de reſcrip.c.fi.& hoc facit
ad no.ſ.de elec.c.coram.& de teſti.c.vltra tertiã. per Io.An.
an ſcilicet in dilationibus.3.6.vel 9.mẽſium nomã prouinciȩ
eiuſdem,vel diuerſæ cõprehendat archieṗales,vel quas. dic,
vt ibi. ¶Secundò no.ꝙ iſte comparuit ad primam citationẽ.
ꝙ ſi fuiſſet citatio legitima,debuiſſet de iure: aliàs in prima
citatione non veniens puniretur in expenſis.ĩ. de procura.c.
querelam.& ibi no.¶Tertiò no,ꝙ iſte cõparuit ad citationẽ
duorũ.ꝙ an teneretur,gl.tangit,& plenius.ſ.e. c.prudentiã.
& aduerte,quia coram iſtis duobus non ſolũ comparuit: ſed
excepit ſe non teneri ad reſpondendũ.Si ergo fuiſſent omnes
tres,vr̃ ꝙ debuiſſet rñdere, licèt citatus fuerit à duobus. qđ
tenet Inno.ar.ff.de ferijs.l.1.Hoſt.contra, niſi ſponte vellet.
quia citatio non arctauit,vt patet in glo. Ego credo opi.Inn.
veriorem.quia etiã non citatus cõparens rñdere tenetur, vt
l.etiam.ff.de mino.multò magis inutiliter citatus. ar.l. 1.C.
de rei vxo.ac.¶Quartò no.ꝙ duo non debẽt citare,tertio in
conſulto.& qñ cauſa ſic delegatur pluribus, in quo loco con
uenient.& quid iuris,ſi diſcordant.remittit Hoſt.ad ſum.e.ti.
§.ꝙ ſit eius offi.ver.quid ſi non poſſunt.vbi tenet, ꝙ ſtabitur
aſsignationi duorum, niſi manifeſtè aſsignẽt locũ incõgruũ.
¶Quintò no.ꝙ ſuper except. per quam reus renuit rñdere,
eſt interlocutoria proferenda.& hoc regulariter, vbicũq; ali
ter procedi non poteſt in negocio principali. facit quod no.
in Authen.habita.C.ne filius pro pa. ¶ Sextò no. ꝙ eoipſo,
ꝙ iudicũ interlocutoria irritatur, non admittunt except. le-
gitimæ, etiam ſi excipiens non obtulerit ſe paratum. quod
an ſit verum,tangam poſt glo.¶Septimò no.ꝙ priuatus poſ
ſeſsione poſt iter arreptum,etiam ſi per iudicem,eſt reſtituẽ
dus, & officio iudicis,ex cuius officio reuocantur medio tẽ-
pore attentata,vt l.chirographis.de admi.tuto.& l.furti.ff.de
his,qui no.infa.& c.non ſolum.de ap. lib.6. de quo ſubtiliter
per Inno.ĩ.de ap.c.bonæ. & colligit hic Inno. ꝙ quò ad re-
uocat.attentatorum appellatio, itineris arreptio, & nuncij
miſsio ambulant pari paſſu.ĩ.de appel.c.dilecti. remittit de
cle.peregri.c.1.¶Octauò no. ꝙ iſti debet reſtitui quaſi poſ-
ſeſsio cum fructibus perceptis:ille ergo, qui poſsidet aucto-
ritate iudicis minus ritè procedentis, non lucratur fructus:
excuſatur tamen à percipiendis,vt l.ſi fundus.C.de rei vend.
quod eſt verũ,niſi eſſet talis titulus, qui haberet pro nõ titu-
lo.C.de iur.fi.l.1.lib.10.& vide in ſpec.de fruc.& inter.§.qui.
ver.ſi verò cũ tit. facit quod no.in l.nunquàm.ff. de vſuca. &
l.ſed ſi lege.§.ſcire.ff.de peti.hære.¶Nonò collige,ꝙ aucto-
ritas iudicis perperam interpoſita, ſiue eius iuſſus excuſat à
pœn.l.ſi quis in tantam.quod patet, quia hic in fine mandat
cognoſci de iure proprietatis poſt reſtitutionem. vel poteſt
dici,ꝙ ille rigor non habeat locum in rebus eccleſiaſticis, vt
no.ĩ.de do.& contu.c.1.& probatur hic iſta opinio,inquan-
tum dicitur,ꝙ fuit expulſus per potentiam laicalem. ¶Deci
mò no. ꝙ in iure decimandi(de quo erat hic qõ) eſt reperire
quaſi poſſeſsionem,de qua poteſt quis ſpoliari, & ad ipſam
recuperandam datur poſſeſſorium.de quo plenè.ſ.de elec.c.
quere-

querelam.¶ Venio ad oppoſitiones. & primò op.dicitur hic,
ꝙ iſte comparuit coram duobus ex tribus. Sed contra. imò
vr̃,ꝙ ad citationem duorum iſte non debuerit comparere,vt
c.proxi.in prin & ibi no.ſolu.gl. fatetur oppoſitum. & dicit,
ꝙ iſte ſpontè comparuit, non autem tenebatur. ¶ Secundò
contra iſtud op. & videtur, ꝙ ille, qui non comparet coram
iudice,poſsit mulctari,etiam ſi ille iudex in cauſa procedere
non valebat,vt j̃.de app.c.ſi duobus.ſol.ibi iudex ignorabat
ſe nō eſſe iudicem ex eo,ꝙ fuerit appellatum ad Papam.Sed
hic ſciebant iſti duo ſe habere tertium in collegam,ſine quo
procedere non debebant.ex quo infert glo. ꝙ ſi in c. ſi duo-
bus.ſciuiſſet ille iudex fuiſſe appellatum ad Papam, non va-
luiſſet eius citatio,vel ꝓceſſus.& Io.And.infert hoc ad aliud.
Sed ꝙ ſi illi duo delegati ignorarent probabiliter ſe habere
collegam (puta quia per nouum reſcriptum nondum præ-
ſentatus fuit eis adiunctus) valeret ipſorum citatio, & puni-
ri poſſet citatus, ſi nō veniret. de quo in ſpec.de cita. §. pen.
ver.hoc aũt no. ¶ Tertiò op.hic Papa mandat, ꝙ eoipſo, ꝙ
iſti archiep̃i non admiſerunt dictas exceptiones, eſt iſtius ar
chiepiſcopi appellatio legitima reputanda. Sed contra imò
videtur, ꝙ debuerit probare veritatem exceptionum, poſtq̃
ipſas ſe non obtulit probaturum, vt j̃. de app.c. interpoſita.
ſol.hic ſe obtulit.& ſic debet ſuppleri, ꝙ ſe obtulerit, & iu-
dex non admiſit,ſecundũ Inno.& Egi. & idem Gof. Ab. di-
cit,ꝙ iſta Decre.loquitur, quando appellatur à iudice dele-
gato ex cauſa, quam ipſe non poteſt ignorare: vel quia eius
probatio eſſet inutilis coram ipſo in cauſa app. à probatio-
nis onere releuatur appellans. prima enim exceptio, ꝙ ipſi
duo poſſunt procedere ſine tertio, quare probaretur coram
eis,cum de illa debeant eſſe certi? nec ſecunda, cum iuriſd.
non habeat. & no.iſtam limitationem ad c. interpoſita. quæ
eſt not. ¶ Quærit glo.quid ſi cauſa eſt commiſſa tribus cum
clauſula [ꝙ ſi non omnes.] & tertius non ſe excuſat per nun
cium,ſed dicit ſe nolle venire, quid facient illi duo? videtur,
ꝙ non poſsint procedere, prius quàm fuerint certificati de
potentia,vel voluntate tertij.s̃.e.c. prudentiam. gl. poſt lon-
gam diſputationem determinat, quòd ſi poſt requiſitionem
legitimam non veniat, poterunt illi duo procedere poſt tri-
nam monitionem, vel rogationem.ſentit ergo glo. ꝙ moni-
tio debet eſſe trina.Idem Hoſt.ſed Tan.& Phi. videntur tene
re contrarium, dum dicunt [ſi non venit termino ſtatuto.]
&c. quid ergo ſi requiſitio non poteſt ipſum apprehendere
perſonaliter,vt videtur gl. requirere. dic q̃d debet publicari
ad domum partis: vel ad eccleſiam principalem, confecto
exinde publico inſtrumento.& habebitur perinde, ac ſi cita
tus fuiſſet perſonaliter,vt in Cle.cauſam.de elec.no.ergo iſtã
quæſtionem, & deciſ.glo.& adde ipſam ad no. s̃. c. pruden-
tiam.vbi congruentius adaptatur.

S V M M Æ.

1 *Confeſſio aliquando reſultat per quandam conſequentiam.*
2 *Iudex quis eſſe deſinit propter recuſationem.*
3 *Voluntas & poteſtas quandoque ſibi inuicem aduerſantur.*
4 *Vtile per inutile non vitiatur.*

CVm ſuper. Si duo ſunt delegati cũ
clauſula [ꝙ ſi ambo]
vno recuſato,alter ſolus procedere poteſt: nec te
net proceſſus,ſi cum recuſato procedat.hoc d. & prima pars
deciſ. factum narrat.Secunda diffinit,ibi[quamuis.]& pone
caſum,vt in glo.¶ Ex qua collige, & no. primò cauſas recu-
ſationis propoſitas contra epiſcopum.prima quia non rece-
pit ad oſculum pacis. quod fuit ſignum canceris, ſecundùm
Hoſt.j̃.de præben.c.dilecte. recuſauit etiã, quia dixit,ꝙ no-
ceret ſibi,ſi poſſet. ex quo meritò ſuſpectus fuit.3.q.5.c. q̃a
ſuſpecti.non enim præſumitur dixiſſe,quod non mente agita
uerit, vt l.Labeo.§.idem Tubero.de ſupel.le. ¶ Secundò no,
ꝙ abbas cum epiſcopo recuſato interlocutus fuit.& ſic vr̃, ꝙ
ambo cognoſcerent de recuſatione propoſita contra alterũ.
& ꝙ collega poſsit cognoſcere de recuſatione contra colle-
gam propoſita. qñ dati ſunt cum clauſ. ꝙ ſi ambo. q̃d an ſit
verũ,dic vt j̃.eo.c.ſi cōtra vnum.lib.6.tex.tñ iſte innuit,ꝙ ſo
lus ep̃s audiebat cãm ſuæ recuſationis, & ſolus ſententiauit,
& ab ipſo fuit appellatum, vt patet in tex. ibi [appellatione
prius ab eodem ep̃o interpoſita.]&c.Io.An.dicit,ꝙ licèt me
lius ſit,ꝙ corã ambobus proponatur:tñ ſi proponitur tm̃ co
ram recuſato,ſufficit.& hoc ideò,quia nec ipſe, nec cōiuges
hñt hoc diffinire:ſed arbitri,vt j̃.de app. c. cum ſpirituali.tu
1 dic,vt d.c.ſi contra vnũ.¶ Tertiò no.ꝙ qñq; confeſsio † re-
ſultat per quãdam conſequentiã,ſimiliter & negatio.vt j̃.de
preſump.c.nōne.& in c. 2.de confeſ. lib. 6. ¶ Quartò no.in
2 ver.& cum eo.† ꝙ eoipſo,ꝙ eſt aliquis recuſatus,deſinit eſſe
iudex,& propter hoc proceſſus factus poſt recuſationem eſt
ipſo iure nullus:licèt Inno. dubitauerit de hoc.j̃. de ap.c.ſu-
ſpicionis,vt ibi dixi,¶ Quintò no.in ver.nec ſuæ intentionis.
ꝙ in diſcutiendo, fuerit aliquis iudex competens, necne, in-
ſpicitur ſua intentio,& opinio. vñ ſi ex vno capite aliquis eſt
iudex competens,& non procedit ex illo, ſed ex alio, vitiat
ſententia & proceſſus,vt hic.facit l.mater decedens.de inof-
fi.teſt.& l.Clodius.de acqui.hær.& in illa reg. an magis inſpi
ciatur opi.vel veritas.& hoc facit ad no.j̃.de præſcrip.c.cum
ex officij.vbi de iudice, qui erat in ſpecie ſuæ iuriſdi. dic, vt
ibi.& colligit hic Io.And. ar. ꝙ ſi iudex expreſsè determinet
per ius,q̃d nō facit:licèt eodem modo determinanda eſſet ꝑ
aliud ius,non valet ſententia.ad idem de conceſ. præbẽ. c.ex
parte.dixi.j̃.de re iudi. c.ſicut.ar.cōtra.l.ſi miles.ff. de teſta.
3 mi.¶ Sextò no.ꝙ voluntas, † ac poteſtas quandoque ſibi in-
uicem aduerſantur.& tunc nihil agitur. vñ Boe. Duo ſunt,ex
quibus omnium humanorum actuum conſtat effectus,volũ-
tas.ſ.ac poteſtas:quorum ſi alterum deſit,nihil eſt,quod ex-
plicari queat.affuit ergo in caſu huius.c.potentia, non volun
4 tas;ideò actus nullus.¶ Septimò collige reg.ꝙ vtile † per in-
utile vitiatur.actus ergo, qui perficit ex duobus.ſ.vtili,& inu
tili,plus inficit ab eo,quod nocet,q̃ ab eo,quod prodeſt.con
tra quod gl.op.de l.in ambiguo.ff.de re.du. quod proſeque-
re,vt no.in l.ſi quis ignari.cum l.ſe.ff.ad Sill. & ff.pro dona.l.
2.§.ſi me. ¶ Opp. Papa irritat proceſſum huius abbatis ex
eo,ꝙ proceſsit cum ep̃o recuſato.& iō quia volũtas eius erat
contraria ptãti,declarat proceſſum irritum.¶ Sed cōtra hoc
op.& videtur, ꝙ fuerit ſuperfluum laborare in hoc,quia ſola
appellatio interpoſita ab abbate erat efficax ad reſciſſ.pro-
ceſſus: appellatum enim fuit ab abbate, ne procederet cum
epiſcopo,vt patet in tex.& quia procedebat, fuit appellatũ.
hic ergo appellatio videtur ſufficiens.& per iſtam appellatio
nem videtur,ꝙ iſte tex. etiã malè dicat, dum dicit [ꝙ abbas
ſolus procedere potuiſſet.]&c.ſol. verum eſt, ꝙ abbas poſt
appellationem ab eo interpoſitam non potuiſſet procedere:
ſed ante ſic,ſi ſolus voluiſſet:ſed noluit.ad aliud contra.ſcili-
cet ꝙ ſola appellatio contra abbatem fuerit ſufficiens irrita
re proceſſum. quidam fatentur, ꝙ Papa aſſumit ſibi iſtam
aliam.nec mirum, ꝙ ex pluribus cauſis poſsit proceſſus irri
tari,vt s̃.c.proxi.¶ Secundò op.dicitur hic, ꝙ ſi abbas pro-
ceſsit cum illo,qui non erat iudex, non tenet proceſſus ſuus.
contra de l.1.§.1.ff. quod fal. tu. auc. vbi ſi verus tutor cum
falſo tutore auctoritatem interpoſuit, valet auctoritas:ergo
hic deberet valere iudicium agitatum cum vero iudice,& nō
vero.ſol.ibi loquitur de adminiſtratoribus,quorum cuilibet
competit exercitium inſolidum, vt tutoribus, vt l. ſi plur.ff.
de admi.tu.hic verò in iudicibus, quibus non competit exer
citium inſolidum,vt s̃.e.c.prudentiã.Hoſt. dicit, ꝙ ibi erra-
batur in facto.hic verò in iur.ff.de iur.& facti igno. l. regula.
& vide plenè reg.vtile.de re.iu.lib.6. in mer. & per Cyn. in l.
ſancimus.C.de.do.¶ Venio ad quæſtiones,& primò quæro.
pone, ꝙ dati ſunt duo iudices, vt ſi ambo non poſsint, alius
exequa-

exequatur.vnus ipſorum recuſatur vt ſuſpectus:an alius poſ
ſit procedere,recuſatione pendente corã arbitris? videtur ꝙ
ſic. q̃a extat conditio reſcripti, in qua dicit̃, ſi non poteſt.nō
enim pōt,recuſationis cauſa pendẽte:ergo videt̃,ꝙ alter poſ
ſit.s̃.c.prudentiã.de reſcrip.c.ſciſcitatus.Inn.tenet,ꝙ nō poſ
ſit:quia iniquũ eſſet ip̃m coram diuerſis tribunalibus litiga-
re.ſ.coram arbitris ſuper recuſatione ꝓpoſita contra vnum,
& coram collega ſuper negocio principali:quod ſolet ſuſpẽ-
di,pendente lite ſuper incidenti.j̃.de ordi.cog.c.tuam. Non
obſt. contrarium. nam pendente lite ſuper recuſatione, non
eſt verum,ꝙ non poſsit,ſi recuſatio erat falſa.cum enim ipſe
aſſerat ſe poſſe,& aduerſarius contradicat, debet ſuper hoc
cognoſci,& interim non procedi,ſecundùm Inn.& vide cir-
ca hoc,quod not.j̃.c.ſi contra vnum.in glo.vnde dicit.& q̃d
ſuper ea.per Io.An. ¶ Secundò quæro.quis debeat cogno-
ſcere de exceptione oppoſita ſuper iuriſdi. declinanda. dic
ſecundùm Inno. quòd quandoq; opponitur exceptio, qua
probata apparet ipſum nullam habere iuriſdi.ſuper eo, q̃d
agitur: vel non tenere,quod fit coram eo (puta quia publi-
ce excōmunicatus eſt.j̃.de excep.c.pia.lib.6.) & tunc eſt in
poteſtate iudicis excipientis corã eo proponere,& probare,
& ſententiã audire:vel coram eo non venire. nam ſi compa-
reat, & quantumcunq; pronunciet ſe iudicem ſuper cauſa,
nihil agit. quia ſemper declarabitur iudicium retro nullum.
vt not.Inno.s̃. de reſcrip. c. ſuper literis.& de crimine fal.c.
ſuper eo.& idem ſ. quòd venire, vel excipere non tenet̃,quã
do exceptio eſt notoria.de fil.presby.c.qñ. quandoq; con-
ſtat, ꝙ habet iuriſdi.in citatum, vel eſt dubium probabiliter
habeat, necne.& tunc debet venire,& excipere. aliàs poſſet
puniri.s̃.de reſcrip.c.ſuper literis. & l.ex quacunq;. C. ſi q̃s
in ius vo. non ierit.ſed coram quo debeat iſto caſu probari
exceptio, dubitatur. dic ergo, ꝙ quandoq; opponitur exce-
ptio ſuſpicionis:quandoq; defectus carentiæ iuriſdi.quãdo-
que exceptio concernens perſonam iudicis cognoſcentis.
Primo caſu qñ opponitur ſuſpicio.dic, ꝙ non ipſe,ſed arbi-
tri,vt j̃.e.c.ſuſpicionis. qua enim ratione prohibetur cogno
ſcere de cã principali,eadẽ & maiori de iſta ſuſpicione,arg.
l.doli.ff.de noua.Secũdo caſu,quãdo excipitur contra iuriſ-
dictionẽ, puta.non es meus iudex. reſcriptũ eſt obreptitiũ,
& ſi.Et de iſtis iudex ipſe cognoſcit,vt c.ſuper literis.s̃.de re
ſcrip.quod eſt verum,niſi ex cognitione eſſet cōmodum ꝑce
pturus,vt l.de iure.ff.ad muni. Tertio caſu quando obijciũ-
tur exceptiones cōtra perſonam iudicis, puta.tu es infamis,
excōmunicatus,vel ſeruus. & ſentit Inno.ꝙ etiam iudex ipſe
cognoſcit.Bart.tñ notabilius ſic diſtinguit.dicit enim, quòd
qñque opponitur exceptio, ꝙ quis non poteſt eſſe iudex im
pedimẽto naturæ:quia caret iudicio mẽtis, vt furioſus,impu
bes,& ſi.Et tunc ipſi non pñt cognoſcere: quia idẽ ſubeſt im
pedimentũ in cognitione iſtius,q̃d in principali, vt l.cum p̃-
tor.§.fi.ff.de iudi.quandoq; opponitur, ꝙ non poteſt eſſe iu
dex propter alium defectum.& tunc qñque defectus nō cau
ſatur à perſona iudicis:ſed ex natura cauſæ,vel conditione ꝑ
ſonæ litigantis.& tunc ille,cui opponit̃, cognoſcit,& ꝓnun-
ciat, vt l.ſi quis ex. ff. de iudi fallit ſi iudex debet commodũ
ſentire,vt dixi.Itẽ fallit de iure canonico: q̃a citatus dicit ſe
clericum.q̃d dic,vt in c.ſi iudex laicus.de ſent.excom. lib.6.
qñque exceptio concernit ipſam delegationẽ. & de hoc ipſe
cognoſcit,vt d.c.ſup literis.& l.ꝑſcriptione.C.qũo, & quan-
do iu.& in iſtis caſibus, præterq̃ in clerico, ſi omitteret ex-
ceptio,teneret proceſſus.q̃d dic, vt d.c.ſuper literis. per Inn.
quandoq; exceptio concernit perſonã iudicis. & tunc quan
doq; famam, ſiue honorẽ ipſius iudicis vt quia opponit, ꝙ
eſt ſeruus,infamis,excōmunicatus,& ſimilia: & tunc ipſe co
gnoſcit,ſecundùm Inno. Bart. contra.Si enim nō cognoſcit,
quãdo percipit commodum pecuniariũ: multò minus,quã-
do exceptio ꝓbata ſigillat eius famã,ar.l.Iul.ff.ſi q̃s omiſ.cã
to.ſi tamẽ iſta exceptio non opponit̃,valet iudiciũ.vt no.in c.
ſciſcitatus.s̃.de reſcrip.& in Spe.de iudi.deleg. §. fi. ver. ſed
nunq̃d infamis.quãdoque opponit̃ exceptio,q̃ famam,& ho
norem iudicis non cōcernit (puta ꝙ eſt minor.18.annis.)&
tunc ipſe cognoſcit, & ꝓnunciat. hæc tamẽ exceptio, etiã ſi
omittatur,reddit iudiciũ nullũ. ita no.Bart. in l. quidã con-
ſulebat. ff.de re iudi. vbi etiam not. iſtæ exceptiones infra q̃
tempora iudicij ſint ꝓponẽdæ.dic vt j̃.de re iudi. c.inter mo
naſteriũ.vbi dixi poſt Doct.¶ Tertiò q̃ro, an prædictæ exce
ptiones infamiæ,ſeruitutis,minoris ætatis,& ſi. poſsit ita op
poni cōtra ordinarium,ſicut contra delegatũ.de quo patet.
s̃.de reſcrip.c.ſciſcitatus.tenet Inno.ꝙ non, donec in officio
tolerantur, vt l. Barbarius.de offi. p̃to. quod eſt verum, niſi
obijciatur excōmunicatio,in qua eſt ſp̃ale, vt j̃.de re iudi.c.
ad probandũ.vel niſi obijciatur,ꝙ ſit remotus, vel ſuſpenſus
ab adminiſtratione.ff.de iudi.l.cũ p̃tor.§. ſi aũt. vel niſi obi-
jciatur ſuſpicio.vt j̃.de fo.comp.c.ſi q̃s contra. Et ſi q̃ratur,
quare aliud in ordinario,q̃ delegato.dic, ꝙ cum maiori de-
liberatione, & maturitate cōfert̃ iuriſdictio ordinaria, quã
delegata,in cuius delegatione nō req̃ritur cauſæ cognitio.&
ſæpe fit ad petitionẽ alterius ꝑtis tantùm,vt l.obſeruandũ.ff.
de iudi.ordinaria verò confertur,nō citò,ſed cum magna de
liberatione:ideo nō per exceptionẽ, ſed directam accuſatio
nem,inquiſitiotem,vel denunciationẽ ab officio remouetur.
ad hoc.s̃.de elec.c.cum nobis olim.& c.conſtitutus. ad fi.de
app. alias rationes reddit Innocen. ſed prædicta effica-
cior. & vide quod not. in c. tranſmiſſam. s̃. de elec. in no-
uella.

S V M M Æ.

1 *Partes peremptoriè debent citari ad recipiendos teſtes, ad iura-
mentum, & ſententiam proferendam.*
2 *Iudex contumaci parcere poteſt.*
3 *Iudicium eccleſiaſticum in tenebris agitari non debet.*
4 *Dies more Romano in media nocte incipit.*
5 *Hora quæ dicatur congrua in iudicando.*
6 *Iudex ſi proceſsit ad lumen candelæ,an valeat eius ſententia.*

COnſuluit. Si iuriſdictio delegati ex-
pirat in perẽptorio, quod
partibus aſsignauit,poſt cōgruã horã perẽptorij
nō expectabit cōtumacem.ſi non expirat, pōt expectare,&
iterũ citare,ſi vult.cōmunis diuiſio.Sc̃da ibi [nos aũt] q̃ ſub
diuidit̃: quia primò diſtinguit,& diſtinctionẽ ꝓſequit̃. Sc̃da
ibi [ne verò] determinat cōgruã horã iudicij exercẽdi. Ter-
1 tia ibi [porrò] inſtruit iudicẽ.¶ No.primò, † ꝙ ad recipien
dos teſtes.ſ.ad iuramentũ,& ipſorũ publicationẽ, & ſnĩã ꝓ-
ferendã debẽt partes ꝑẽptoriè citari. & de iſta perẽptoria ci
tatione non dubitat̃, cum tractatur de ſnĩa proferẽda. 24.
q.3.c.de illicita.& de teſti.c.cũ olim.Sed ad alios actus iudi-
cij(vt ad vidẽdum iurare teſtes, ipſorum publicationem, ex
ceptionem,productionem)dubitatur,an req̃ratur citatio ꝑ-
emptoria,ſiue trina.tractat hic Egi.& tenet hic Ioã.An.poſt
ip̃m, quòd in omnibus,q̃ tendũt ad proſecutionẽ cauſæ,vna
citatio ſemper habeat vim perẽptorij,& ſi non exprimatur,
arg.de teſti.c.in nomine Domini.& eod.tit. c.ſignificauit.&
quod no.Ioan.And.j̃.de accu.c.ad petitionẽ.& q̃d not. Spe.
in tit. de dila. §. videndum. poſt prin. q̃d ergo dicit̃ de perẽ
ptorio,vel de trina citatione,quæ ꝑemptorio æquipollet, ha
bet locũ in ſnĩa,non in proſequẽdis iudicijs.vt j̃. dicã. ¶ Se-
cundò no.in ver. nos aũt. ꝙ in die p̃fixa ad ſnĩam audiẽdam
nō eſt ꝓnunciãdũ:ſed in ſequẽti, qñ ſupeſt de t̃pe iuriſdictio
nis iudicis. Et aduerte,q̃a tex.ad iſtã dilationẽ ſnĩæ ꝓferẽdæ
in ſequẽtẽ diẽ nō arctat iudicẽ: ſed eius arbitrio hoc reſer-
uat,dũ dicit[æq̃tate ſuadẽte poteris]&c.quaſi dicat,poteris.
ſed nō debes cogi, vt l.ſæpe.ff.de offi.p̃ſi. q̃d declara, vt in l.
nō ſemꝑ compelleris.C.qũo. & qñ in.gl.iuris ciuilis diſputat
idẽ,q̃d hic dr̃,an.ſ.in fine diei p̃fixi ad ſentẽtiã audiẽdã,vel in

ſequenti ſit proferenda. Inſti. de verbo. oblig. §. omnis. & j̃.
dicam. ¶ Tertiò no. in ver. nec erat. ꝙ contra contumacē pōt
ad ſententiam procedi ſine alia citatione. an aūt procedi poſ
ſit vigore illius contumaciæ ad mulctā, primū decretum, vel
ad ſimilia ſine noua citatione. j̃. dicam. ¶ Quartò no. in ver.
2 niſi. ꝙ iudex † pōt parcere contumaci, concor. l. 1. ff. de re iu
di. & d. l. 1. C. q̄uo, & q̄n iu. In quo autem poſsit, vel non poſ-
ſit parcere, dicā. j̃. ¶ Quintò no. in ver. ſi aūt. ꝙ ſi expirat iu-
riſdictio in die peremptorij, eſt ſententia proferenda. & ſi di
cas, q̄uo expirat iuriſdictio ſine inſtantia, cum de iure canoni
co non ſit præfixum inſtantiæ certū tp̄s, vt j̃. de iudi. c. cum ve
nera. dic ꝙ ad tempus fuit ſibi cauſa decidenda cōmiſſa, vt
s̃. eo. tit. c. cau. vel poſſet intelligi, ꝙ expirat triennio, ſecundū
ius ciuile, vt l. properandum. C. de iudi. & aduerte, quia tex.
dicit [niſi partes ſe tibi præſentauerint.] &c. Innuit enim, ꝙ
vtraque parte abſente, ſi iudex videt tempus ꝑfixū inſtantiæ
expirare, poteſt procedere ad ſententiam. Pe. & Ab. & poſt
ipſos Io. An. exponunt partes. 1. pars. nam vtraque parte ab-
ſente, etiam ſi iuriſdictio expiraret, nō poſſet iudex ferre ſen
tentiam, ſecundùm eos: ſed iſtud eſt deſtruere iſtum tex. qui
dicit [ſi partes ſe non præſentauerint] &c. & propterea dico,
ꝙ vbi iudex videt perire inſtantiam, ex ſuo officio poteſt ꝑ-
uenire ad ſententiā. & ita eſt caſus hic. & no. Bar. in l. Seius,
& Augerius. ff. ad l. fal. & hoc no. ad ſtatuta, quibus cōiter ꝑ-
figitur tp̄s iudici ad cauſam finiendā ſub magna pœna. immi
nēte enim fine termini, partibus abſentibus poterit diffinire,
3 vt hic. quod tene menti. ¶ Sextò no. † ꝙ in tenebris non de-
bet agitari iudicium eccleſiaſticum. & per hoc ver. eccleſia-
ſticum, innuit ſecus eſſe de iudicio ſeculari. de quo in gl. ecce
quanta. Hoſt. tn̄ dicit, ꝙ quicquid ſit de iure, de conſuetudi-
ne iudices ſedent die, noctuq; , & in vtroque foro. fuit tn̄ le-
giſlatoris ratio, ne occultè, & in ſecreto iudicia agitentur: ſed
in publico, hoc eſt in conſpectu hominū: qui conſpectus ceſ
ſat de nocte, cū cōiter requieſcant. hæc aūt rō ceſſat, ſecūdū
eum, in curijs principum, qui ꝑ ſuū abuſum faciunt tenebras
lucem, & lucē tenebras. & ſemper eſt ibi multitudo. & ſic cū
ceſſet prædicta cauſa, debet ceſſare & prohibitio. j̃. de app.
c. cū ceſſante. Sed certè de conſuetudine vigilare principū de
nocte non tendit ad ius reddendū, ſed gaudiū, & ſolatium, &
cū ſua familia, & domeſticis, nō in audientia exhibēda, vel iu
re reddendo, nec hoc vidi, vel audiui. ¶ Septimò no. ꝙ more
4 Romano dies † in media nocte incipit, & in media ſequētis
noctis deficit. & hoc, vt dicit tex. de iure Romano. dicit Ioā.
An. ꝙ Athenienſ. computant de occaſu in occaſum. Babilo-
nij de ortu in ortum. Vmbri de meridie in meridiem. dic, vt
d. l. more Romano. per gl. & Doc. Et cum ſupradictum ſit, ꝙ
judicium fieri non debet de nocte, reuocant hic Doct. in du-
bium poſt glo. quid de contractibus: & tenent, ꝙ poſsint, vt
l. non minorem. C. de tranſact. ¶ Notarius autem, qui de no
cte rogatur, quem diem debet ponere, ſequentem, vel præce
dentem ipſam noctem? dicit, ꝙ ſi rogatur ante mediam no-
ctem, præcedentem. ſi poſt mediam, debet ponere ſubſequē
tem. ¶ De maleficijs verò factis de ſero an attribuētur diei,
vel nocti. dic per Ioan. An. j̃. de homi. c. ſi perfodiens. In offi
cijs veſpere, & mane dies vnus. Gene. 1. c. ¶ Octauò no. quæ
5 hora † dicat̄ cōgrua in iudicando. & dr̄, ꝙ ante noctis tene-
bras poſsit perficere quod incumbit. & pondera iſtud ver.
quod incumbit. quaſi innuat, quòd ſuper illis, ſuper quibus
citatus fuit, ſit tantummodo procedendum, & illud incum-
bat. ex quo argue, quòd ſinguli actus ſingulas citatio-
nes exigunt. vnde contumax in veniendo ad videndum iu-
rare teſtes, non eſt contumax reputandus in publicatio. niſi
iterū citetur. & hoc probat iſtud c. in prin. dū dicit [cites ad
recipiendos teſtes publicatos, vel ſententiā.] quaſi innuat, ꝙ
quis ſit citandus ad ſingulos actus. quod eſt verum, quando
ad illum actum ſpecialiter eſt citatus. ſecus ſi ad procedendū
in cauſa: quia tunc ad omnia, etiam ad ſententiam, iudex pro
cedere pōt, parte contumace vlterius non citata. C. de iudi. l.
properandū. & iſtud poteſt eſſe verū ſm̄ Hoſt. q̄n iudex com
minatus eſt in perēptorio ſe proceſſurum, & pronūciaturū:
aliàs ꝑ ſolam citationem generalem, ꝙ veniat proceſſurus in
cauſa, &c. non videtur ad ſn̄iam procedendum, vt hic in glo.
niſi terminus. aliàs vbi non ſic dicitur, ad hæc tria requiritur
ſpecialis citatio. ſ. ad lit. conte. ad teſtium receptionē, & ſen-
tentiam. 3. q. 3. c. offeratur. de teſti. c. 2. & circa hoc vide qđ
no. per Io. An. de procu. c. auditis. de accu. c. ad petitionem.
& de dolo & contu. c. eum qui. lib. 6. ¶ Ex ꝑdictis ergo vidē-
tur innuere Doct. ꝙ ſi quis citatur generaliter, ꝙ veniat ad
procedendum in cauſa vſque ad ſn̄iam incluſiuè, non ſit am-
plius citādus. ſed ex hoc inſurgit iniquitas: oportebit enim,
ꝙ ſemper ſtet in iudicio, cū hora qualibet poſsit pars ſua iu-
ra producere: qđ ſecūdùm prædicta vr̄ poſſe, vbi quis ita ge
neraliter eſt citatus. quod eſt abſurdum, & cōtra no. in l. quę
hoc anno. ff. de ver. obli. poſſet intelligi, ꝙ q̄n partes ſunt de
remotis partibus, poſsit iudex ſtatuere, ne recedant de loco
illo, donec cauſa terminetur: aliàs ſi vna pars receſſerit, alte-
ra pars procedet in cauſa, ipſa vlterius nō citata, arg. ad hoc.
j̃. de reſti. in inte. c. cum literis. in fi. ¶ Venio ad oppoſitio-
nes. dicitur hic, ꝙ nō eſt iterum citandus poſt peremptoriū:
ſed illius vigore ad ſn̄iam procedendum. contra de l. & poſt
edictum. ff. de iudi. vbi dr̄, ꝙ ſi non comparetur in termino,
circunducitur edictum. So. prima glo. tangit, & nō ſoluit. Sed
Inno. dicit, ꝙ ibi loquitur in actore abſente, qui fecit citari.
hic verò loquitur in reo. Vel dic, ſecundū eū, ꝙ ſiue ſit actor,
ſiue reus, pōt petere circūduci edictum, & abſolui à termi-
no aſsignato. poteſt etiā petere abſolutionem reus ab inſtan
tia iudicij, ſiue fuerit actor cōtumax ante lit. cōteſt. ſiue poſt,
vt C. de iudi. l. properandū. §. 1. & Authen. qui ſemel. quomo
do & quādo iudex. & 3. q. 3. c. qđ fieri. & eſt magna differen-
tia inter abſolutionē iſtā ab inſtantia iudicij, & abſolutionē
à termino aſsignato dūtaxat. nam in abſolutione ab inſtātia
citandus eſt abſens: non aūt requiritur in abſolutione à ter-
mino. alia dr̄ia no. j̃. de eo, qui mit. in poſſeſ. c. ſi. in magna gl.
vltra mediū. ver. hæc vera ſunt, & cum magna ſolēnitate pro
cedendum eſt, cum petitur abſolutio ab inſtātia iudicij: cum
tunc acta pereant, & fiat condēnatio expenſarū, vt dicta l. &
poſt. contra hoc tn̄ facit l. properandū. §. 1. quæ dicit, expe-
ctandum circa finē triennij: ſed ibi loquitur, q̄n pars non in-
ſtat, vt ab inſtantia iudicij abſoluatur: ſed potius, vt teſtes ſui
recipiantur, & diffinitiua ſententia ferat̄. ita firmat hic Inno.
quod dubito, an ſit verū. videtur enim abſurdū, ꝙ ſemper q̄n
actor contumaciter ſe abſentat, reus poſsit petere illam ab-
ſolut̄. ab inſtātia: vt ſic ipſum oporteat oīa poſtea à capite in-
choare, ſicut q̄n perit lapſu triennij, vt d. l. properandum. &
quod no. in c. venera. j̃. de iudi. non. n. ſola contumacia acto-
ris videtur ſufficiens ad illā abſolutionem, & ad legalē dila-
tionem inſtantiæ. ſ. triennij minuēdam. ꝓterea in Authen. qui
ſemel. proditur certus ordo, q̄n actor eſt contumax. vn̄ cum
ſit contra actorem contumacē à iure prouiſum, non videtur
iudicis prouiſio poſſe habere locum, vbi non ſubeſt alia cul-
pa, q̄ contumaciæ: contra quam per illam Authen. prouidet̄,
vt dixi. & ſicut dicimus in cā appellationis: vt non ſit licitū
appellato præuenire, licèt appellans ſe contumaciter abſen-
tet. quod dic, vt j̃. de app. c. ex ratione. ita & inſtantiæ cauſæ
principalis non videtur licitum. Aduerte tamen, ꝙ licèt per
abſolutionem ab inſtantia iudicij pereant acta, quæ tendunt
ad lit. ordinationem, non tamen iuriſdictio iudi. delegati, de
quo. j̃. de iudic. c. examinata. in fi. & d. c. venerab. vbi glo.
¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ ęquitate ſuadente, poterit ex
pectare in alterum diem, quando non eſt iuriſdictio tempo-
re peritura. Sed contra, imò videtur, ꝙ habeat hoc neceſſe fa
cere, ſcilicet expectare, vt ff. de verb. obl. l. qui hoc anno. ſo. vt
in glo. ecce. Ioan. And. dicit, ꝙ ibi in obliga. hic ſecus pro-
pter iudicis contemptum, ſm̄ Goff. Ego dixi s̃. in ſecūdò no.
ꝙ glo.

ꝙ glo. format talem quæſtionē Inſti. de verb. oblig. §. omnis.
Iudex ſtatuit terminū ad audiendum ſententiā die Iouis, vna
partium non veniente ea die. quæro, quando debet ſentētia
ferri, an die ſtatuta, an ſequenti? videtur, ꝙ non illa die, quia
tota videtur ſua, vt d. §. omnis. vbi arguit pro & contra. & cō
cludit conſultum fuiſſe de facto, ꝙ illo die in exceſſu Veſpe
rarum. & hoc eſt verum, quādo iudex vult: ſecus ſi vult face-
re gratiam contumaci; quia poteſt in diem ſequentem expe
ctare, vt in iſto. c. quod no. ¶ Quid ſi iudex dicit. ſtatuo tibi
terminum hodie ad audiendum ſententiam. an debeat expe
ctare finem diei? dic per Bar. in l. liber homo. ff. de verb. obl.
& vide hic in glo. ecce. quæ format contrarium de l. 2. §. &
quia. de origi. iur. quod ad idem tendit, & ſtat huic c. vt not.
Bar. in d. l. liber homo. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ iudex
poteſt facere gratiam contumaci. Sed contra. C. de iudi. l.
ſancimus. & j̃. de re iudi. c. cum æterni. lib. 6. In quibus iuri-
bus patet, quòd punitur iudex, qui contra iuſtitiā lædit par-
tem. So. dicit dicta glo. quòd in dilationibus, & prorogatio-
ne termini poteſt facere gratiam, vt hic: non autem ius meū
auferre, & alteri dare, vt C. de preci. Impera. offe. l. quoties.
nec poteſt facere alicui gratiam, quæ faciat iuſtam ſententi-
am, vel proceſſum, nec expenſ. remittere: ſed in mulcta po-
teſt parcere, vt l. 1. ff. ſi quis ius di. non obtemp. ibi. [conceſ-
ſum eſt iudicibus] &c. non dicit [iniunctum, vel indictum]
ſecundùm Ioā. And. In iſtis autem iudici reſeruatis an poſ-
ſit ab eius arbitrio appellari. dic vt j̃. de accu. c. veniens. vbi
de hoc in glo. & j̃. de fer. c. ſi. per Inno. & Bart. no. in l. 2. ff. de
re iudi. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, quòd pars contumax
non debet plus citari, ſi in ſequenti die feratur ſententia. Sed
contra. ff. de iudi. l. poſt edictum. & l. properandum. §. 2. C.
de iudi. vbi dicitur, quòd de nouo debet citari. ſo. dico, ꝙ
quādoque tractatur de pœna imponenda contumaci, quę
concernit ipſum proceſſum, vt condemnare in expen̄. vel
mittere in poſſeſsionem ex primo decreto: & ad iſta proce-
ditur ſine alia citatione. quædam eſt pœna extrinſeca, nō cō
cernens proceſſum (vt quòd mulctetur, vel pars abſoluatur
ab obſeruatione iudicij:) & non poteſt ad iſta procedi ſine
noua citatione. & hoc not. Bart. in l. 1. §. ſi ad diem. ff. de
re mili. & per Archid. de confeſſ. c. 2. lib. 6. & per Iac. de
Are. in l. ſtatuliberos. §. ſi quis exceperit. ff. de ſtatulibe. &
in Spec. de contu. §. iam. in fi. & aduerte quia ex iſta poteſta-
te conceſſa iudici expectandi in ſequentem diem tenēt Inn.
& Ioan. And. quòd pars præſens ſine licentia iudicis non de
bet recedere, vt j̃. de iudic. c. 1. vnde ſi die ſtatuta, accuſa-
ta contumacia, recederet ſine licentia iudicis, non poſſet pe
tere expen̄. contumaciæ plus: quia ſi poſt receſſum ſine li-
centia veniat reus, debet ſibi condemnare actorem in expē.
qui illicentiatus receſsit, vt l. illud. ff. de pericu. & cō. rei vē.
quod eſt verum, quando oſtendit iuſtam cauſam, quare nō
venit. nam & ſi iudex poteſt expectare vſque in diem ſequē-
tem, vt hic: ergo ſimiliter & pars expectare debet. quia ſi
non teneretur, & poſſet recedere, non poſſet iudex ad actū
procedere ſequenti die: cuius contrarium vult iſte tex. circa
hoc de vno dubito, quod de facto habui. Die pręfixa non cō
paruit actor, nec reus. in ſequenti comparuit actor, & rei
contumaciam accuſauit, & iudex admiſit, quæritur, an po-
tuerit: videtur, quòd ſic. licèt enim actor non comparuit in
die præfixa, & comparuerit in ſequenti, iudex poteſt admit
tere de gratia, vt hic. cum ergo admiſerit, valebit ſententia
contra reum contumacem lata. Ex dictis tamen Io. An. col-
ligitur contrarium, ſcilicet ꝙ tex. debet intelligi, quando al-
tero cōtumace, alius non in die ſequenti, ſed inſtituta cōpa-
ruit: aliàs comparendo in die iudici ex cauſa reſeruato, non
videtur, quòd poſsit alterius contumaciam accuſare: cum i-
pſe ſimiliter fuerit contumax. & quod hic dicit, ꝙ expectare
debeat, videt̄ admittere de benignitate quādā modicā pur-
gationem infra modicum tēpus, vt l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis
cau. quando vterq; non comparet in termino, & ſit cōpen-
ſatio vtriuſq; cōtumaciæ: & neuter puniretur, vt l. antepen.
ff. de arbi. & l. ex quacunq;. ff. ſi quis in ius vo. nō ie. & circa
hoc vide, quod no. Bar. in l. qui ante kal. ff. de verb. obli. vbi ſi
iudex ſtatuit reo nouē dies ad comparendū: quorum tres ꝓ
primo: tres pro ſecundo: & tres pro tertio, & vltimo termi-
no aſsignat. ſi in primo, & ſecūdo termino cōparuit reus, &
nō actor: in tertio actor, & nō reus, qs ipſorum ſit cōtumax?
dicit Ia. de Ar. ꝙ reus, qui eſt in vltima mora. idem Spe. in ti.
de cita. §. videndū. ver. qđ ſi in poſſeſsionē. Bar. contra in d. l.
qui ante kalen. dic vt ibi. ¶ Quintò opp. innuit tex. quòd nō
valet ſententia, niſi fuerit præfixus terminus perempt. Sed
contra de l. 2. C. quomodo & quando iudex. Sol. illa l. habet
plures intellectus. vltima ſol. eſt vera, quam etiam hic ponit
glo. quę incipit. niſi terminus. nam ibi iudex ipſe præfixit cer
tum terminum ad ſententiā audiendam. vnde monitio iudi-
cis habet vim perempt. vt ibi. quod not. Item habet vim ve-
rę cōtumaciæ: ideò tūc fortè taliter contumax non appellat.
j̃. de ſent. excō. c. venerabilibus. & not. diligenter ex hac gl.
quòd licèt aliquis ſit citatus ad ſententiam audiendam: ſi nō
eſt ibi ver. perempto. vel trina citatio, non valeret ſententia.
& ita not. Io. 24. q. 3. c. de illicita. & Innocen. de accu. c. ad
petit. & Specu. de citat. §. viſo tempore. ver. aliàs autē. & ver.
quòd ſi lata. & hoc verum, vbi proceditur ordinariè: ſed vbi
ſummariè, & ſine ſtrepitu, non requiritur perempto. vt not.
Ioan. And. de verbo. ſignifi. in Cle. c. ſæpe. ſuper ver. non pe
rempto. Ego dico, quòd vbi proceditur ordinariè, valet ſen
tentia ſine expreſsione peremptorij, quando quis eſt perſo-
naliter citatus, vt veniat ad ſententiam audiendam. eſſet e-
nim tunc verus contumax. & in incertis, non certis locus eſt
coniecturis, de actio. empt. l. 1. in fi. & l. continuus. §. cum
ita. de verbo. obligat. ff. & ita poteſt intelligi l. 2. C. quomo-
do, & quando iud. plenius tamen vide de hoc per Bart. in l.
ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. ¶ Sextò oppo. dici-
tur, quòd quando perit iuriſdictio, debet iudicare. Sed con
tra de l. eum qui. ff. de iuriſd. om. iudi. vbi die, quo priuatus
futurus eſt, iudicare non poteſt. Sol. vt in glo. quæ incipit.
ita videtur. & vide in d. l. eum qui. vbi de hoc. & quod not.
in c. & ſi Chriſtus. de iureiuran. & in Authē. de admini. §. il-
6 lud. coll. 7. ¶ Quærit glo. quid ſi iudex † proceſsit in te-
nebris ad lumen candelæ, an valeat. tenet quòd ſic. Idem
Hoſtien. ſi partes taceant. Si autem altera pars contradice-
ret, puta diceret. hora eſt quieſcendi: ſi non audiretur,
poſſet licitè appellare. remittit ad ſummam de iudi. §. qua-
liter, & q̄n. & Inn. tenet contrarium. dicunt enim, quòd diſ
finitiua, interlocutoria, vel proceſſus non tenet factus de no
cte. teſtes enim ſecundùm eum, & allegationes bene potue
runt audiri. & ideo Auth. de iudicibus. §. ſedebunt. dicit [&
non iudicabunt.] & intelligunt ſupremam horam. i. ante lu-
cis tenebras. Ioan. And. approbat opi. Hoſtien. & remittit
ad Spec. de ſenten. prola. §. iuſta. ver. item eſt nulla ratione
temporis. & quod ibi per Ioan. And. ¶ Secundò quæro. di-
xi. s̃. quòd tunc cenſetur quis contumax, quando altera pars
ſuam contumaciam accuſauit, vt c. 1. de iudi. pone ergo, ꝙ
neuter comparuit: vtrùm tūc citatus ſit contumax; ita quòd
poſsit ad ſententiam procedi. aduerte, quoniam citatus nō
comparuit, nec ſimiliter aduerſarius: & tunc non debet ſibi
condemnari in expenſ. ſed contumacia cum contumacia cō
penſari, vt l. ſi ambo. ff. de compenſa. quandoque citatus nō
comparuit, ſed bene aduerſarius: & tunc aūt poteſt in cau-
ſa procedi: & contumax condemnabitur in expenſ. præſen-
ti eius contumaciam accuſanti, & licentiato recedenti, vt l.
ſancimus. C. de iudi. quandoq; in termino nō potuiſſet in cā
procedi, vel ꝓpter impedimentū iuris, (quia dies feriata) vel
ꝓp impedimentum facti cōtingens in perſonā iudicis; vel im
pedimentū facti proueniens ex perſona tertij. In iſtis enim
caſibus dubitatur, an ſit citatus abſoluendus ab illa cita-

tione,ſi venit:vel debeat expectare ceſſationẽ impedimenti,
antequàm recedat.dic,vt ỹ. de pœnis.c. calumniam. Item ſi
non veniat,ſit mulctandus.cũ enim ſi non veniſſet, non fuiſ-
ſet proceſſum.dic,vt no.hic Ioan.An.in nouella.& in l.2.ff.ſi
quis in ius vo.non ie. ¶Tertiò quæro. Capitulo congregato
ad electionem,decernit aliquem abſentem eſſe expectandũ:
an alij de Capitulo poſsint recedere;ita ꝙ venire non teneã-
tur ſine noua citatione? videtur, ꝙ non:ſed vocati ad ſinodũ
non debent recedere,niſi finita ſinodo. 18.diſt.c.ſi quis autẽ.
de facto tamẽ ſeruatur, ꝙ citatur canonicus ad certum diẽ
cum continuatione dierum ſequentium,donec electionis ne
gocium ſit finitum.& vide quod not.Ioan.An.de elec.c.eccle
ſia.il 2. in ſecunda glo.

S V M M Æ.

1 *Delegatus impetratur ad petitionem alterius partis.*
2 *Exceptio recuſationis poſt litem motam aliquando opponi poteſt.*
3 *Familiaritas dicitur eſſe quadruplex.*

INſinuante. Ex noua cauſa remouetur de
legatus,etiam poſt lit. conte.
& alius ſubrogatur.h.d. In prima gratioſa actoris peti-
tio. In ſecunda ſub duplici conditione, & ipſius exauditio.
1 Secũda ibi [quocirca.] ¶No.primò,ꝙ delegatus † impetra
tur ad petitionem alterius partis tantũ,vt hic factũ fuit ad pe
tionem iſtius.R.de quo in l.obſeruandum.ff.de iudi. ¶ Secũ
2 dò no.ꝙ etiam poſt litem motã poteſt opponi exceptio † re
cuſationis,ſi cauſa ſuſpicionis nouiter eſt exorta. concor.C.
de conſor.eiuſdem lit.l.2. licèt ergo exceptiones declinato-
riæ ſint proponendæ ante lit.conteſta. vt l.exceptiones.C.de
except.& l.Pomponius.§.rat.ff.de procura.ſecus tñ eſt,ſi de
nouo peruenit poſt litem motam. & ad hoc quotidie allega-
tur iſtud c.& dicta l.2.¶Tertiò no.ꝙ quando vnus ex pluri-
bus iudicibus recuſatur,qñq; alij non pñt procedere, vt pu-
ta ꝙ quia cauſa fuit ſimpliciter cõmiſſa.ſ.e. c. cãm. vel Papa
hoc expreſsè dixit,ſecundũ glo.quæ incipit. quia mandaba-
tur.¶ Quartò no.duas cauſas ſuſpicionis.prima eſt,ꝙ actor
ſit familiaris iudicis a impetrati.Secunda qñ iudex eſt offi.do
mini impetrantis.vnde ſicut dñs eſt ſuſpectus in cauſa dome
ſtici ſui:ita offi.ipſius domini.quod tetigi in c. accedens. ỹ.vt
lit.nõ teſt.vbi reputãtur ſuſpecti omnes illi, qui ſubiecti ſunt
illi,qui aduerſario meo fauent. deriuatur enim ſuſpicio prin-
cipaliter in ſuos domeſticos.& hoc eſt verũ in iudicãdo.in te
ſtificãdo eſſet magis dubium:vtrùm filios,amicos,& conſan
guineos inimici mei poſsim à teſtificando repellere, ſicut ip
ſum inimicũ.dicam.ỹ.¶ Quintò no.ꝙ iſte R.impetrauit lite
rar in cauſa eccleſiæ fortè ſuper oblationibus,decimis,& fu-
neralibus,ac ſimilibus. ex quo colligitur, ꝙ ſicut familiari-
tas,& conſanguinitas repellit quem à iudicio in cauſa con-
ſanguinei, vel familiaris,vt l.q iuriſdictioni.ff. de iuriſd. om.
iudi.ita & in cauſa eccleſiæ ipſius conſanguinei,vel familiar.
& iſtud eſt contra opi.Spec.& Egi. qui tenent conſanguineũ
prælati impetratum ab illo in cauſa eccleſiæ ſuæ recuſare nõ
poſſe,arg.ad hoc l.quæſitum.ff.de in ius voc. contra eos vide
tur caſus hic,& tenet Archi.ỹ.e.c.iudex.lib.6.& per Io. An.
ỹ.de app.c.poſtremò.¶Sextò no.ꝙ iſte.R.petijt alios ſubro
gari loco iudicum ſuſpectorum aduerſario ſuo,& in hoc præ
uenit aduerſariũ,quem ſperabat recuſare debere. quod de-
clara,vt in glo.hæc cauſa. ¶ Septimò no. in ver.mandamus.
ꝙ ſi ſuperueniente exceptione recuſationis, ſiue alia dilato-
ria poſt lit.conteſt.ille,cui competit, ea omiſſa ad vlteriora
procedit, nõ poteſt illam exceptionem opponere poſtea: ꝓ-
cluditur ergo via exceptionibus dilatorijs exortis poſt lit.cõ
teſt.per omnem actum,qui ſit coram iudice.quod dic,vt no.
in c.1.ỹ.de elec.lib.6.& l.nihil.C.de procura.¶ Octauò no.
ꝙ quandoque vnus iudex loco alterius ſubrogatur: ita ꝙ ſit
mutatio de vno iudice in alterum iudicem. an autem hoc ca
ſu tranſeant cautiones,ſatiſdationes,& alia,dic vt l.cũ apud.
ff.iudi.ſol.& eſt iſta mutatio inſtantiæ de vno iudice in aliũ,
quandoq; de actore in actorem,vel de reo in reum.& de iſta
mutatione.ỹ.de iudi. c. quia V. quandoq; de procuratore in
dominum,vel econuerſo: vel de procuratore in procurato-
rem.& de iſtis dic, vt in l. in cauſæ. §. ſi ex parte.ff. de pro-
cura.& plenius in l.Iulianus.ff. qui ſatiſd. cog. vbi plenè de
tranſitu ſatiſdationum,& fideiuſsionum. ¶ Nonò no.ꝙ eſt
in poteſtate conuenti velit perſiſtere coram iudice,quẽ poſ-
ſet recuſare,vel coram alio recuſare. expedit enim ſibi quan
doque non mutare iudicem iam inſtructum, vt l.penul.ff.de
vaca.mu. ¶Venio ad oppoſitiones.dicitur hic, ꝙ familiari-
tas repellit iudicem à iudicando.ff.de ver.ſign.l.latæ.§. ami-
cos.ſol.ibi loquitur de modica amicitia: hic de magna, quæ
repellit iudicem, ſicut teſtem. 11.q.5.c. accuſatores. vbi de
hoc. dicit tamen glo. ꝙ minor cauſa repellit iudicem, quàm
teſtem,& rationem reddit. Idem no.3. q.5.c.1.in fi. magnæ
glo. dicit etiam hic glo. ꝙ per dominum tota eius familia re-
cuſatur,vt l.1.C.ſi qua.præ. po. vbi contem platione domini
tota eius familia eximitur à iuriſdictione iudicis ſuſpecti: vn
de ſicut propter inimicitiam cum domino poteſt eius fami-
lia reputari inimico ſuſpecta: ita ipſa familia recuſare põt in
iudicem dñi inimicum.dicit tñ Inno.ꝙ illud,quod dicitur in
illa l.non habet locum,niſi in caſu ſuo. & diſtinguit hic inter
familiaritatẽ poteſtatiuã, & extraneam. & dicitur extranea
familiariũ,qui ſunt liberi homines.quod tñ dicit latius. Sed
3 ꝙ quadruplex eſt familiaritas † quædam eſt ſubiectiua de
iure:vt qñ habet ius imperandi.& iſta repellit iudicem, & te
ſtem cum diſtin.de qua in l.qui teſtamento.§. quæ aũt.ff. de
teſta.quædam eſt familiaritas ſubiectiua de facto, vt ſunt fa-
miliares,quos habemus in domo.& dicit Dy. ꝙ etiam iſti re
pellunt,& à iudicãdo patet hic. à teſtimonio patet in l.reſpi-
ciendum.§.furta.ff.de pœ.tertia eſt familiaritas naturalis,pu
ta inter fratres,& eos,qui ſunt de eodem caſato. iſta repellit
in cauſa criminali,nõ in ciuili à teſtimonio,vt l.lex Cor.ff.de
iureiur.à iudicãdo dic,vt in c.poſtremò.de app.quarta eſt fa
miliaritas ſocialis. de iſta tangitur Inſti. de teſt.§.legatarijs.
& C.de teſti.l.qñ liberi.& ſ. de offi.archi.c.fi. vbi de canoni
co pro cõcanonico.& hoc no.Bal.in d.§.quæ aũt. vbi dicit ꝙ
licèt domeſticus partis repellat̃ à teſtimonio: non tñ dome-
ſticus teſtis. quia licèt teſtis repellat̃, nõ tñ domeſticus eius:
quia iſtæ prohibitiones non ſunt extẽdendæ.all.ad hoc dictũ
Inn.hic.ex quo collige, ꝙ licèt dñs nõ poſsit producere in te
ſtẽ familiarẽ ſuũ: tñ fratrẽ familiaris ſui poterit in teſtẽ, & in
iudicẽ. Itẽ licèt familiar. nõ poſſet impetrare in iudicẽ dñm
ſuũ: tñ fratrem ipſius familiaris poterit.tex. tñ iſte facit,ꝙ ſi
dñs eſt ſuſpectus rõne familiaritatis, ſimiliter ipſi domeſtici
ſunt ſuſpecti,vt officiales: per obliquum ergo aliquis eſt ſu-
ſpectus,non principaliter,& per ſe.

ADDITIO.

a ¶ Familiaris iudicis. Adde quòd iſte tex. patitur pulchram limitationẽ, quando iudex eſt ſanctitate ſuffultus: ita quòd propter eius ſanctitatem omnis ſiniſtra ſuſpicio ceſſet: quia tunc recuſari non poteſt. illud tenuit Ant.de Bu.in c.poſtremò.de app.facit quod dicit Hoſtiẽ. in c.finem litibus.de dolo & contu. vbi dicit, quòd ſi vir ſanctæ vitæ litigauit habens iniuſtam cauſam litigandi,non punitur in expenſis; quia propter ſuam ſanctitatem præſumitur, quòd aliquo iuſto colore fuerit motus ad litigandum.

S V M M Æ.

1 *Delegatus Papæ poteſt excommunicare non obtemperantem ſenten tiæ ſuæ.*
2 *Condemnatis datur tempus quadrimeſtre ad ſoluendum.*
3 *Iuriſdictio delegati in exequendo ſuam ſententiam durat anno.*
4 *Contumax ante litem conteſtatam veniens infra annum auditur.*

QVerenti. Delegatus Papæ vſq; ad inte
grum annum ſuam ſentẽtiã
exequi poteſt. hoc dicit. & in propoſita q. duas
ponit opi.vnã,ꝙ delegatus exequi non poſsit ſententiã ſuã,
aliã, ꝙ poſsit. Secũdò ſoluit,ꝙ poſsit vſq; ad annũ.& in ſo-
lutiõe immiſcet tres op.quorundã dicentiũ ipſum poſſe vſq;
ad tempus quadrimeſtre, qđ datur iudicatis ad ſoluendũ.
1 ¶Primò not.ꝙ delegatus† Papæ poteſt excõicare non obtẽ
perantẽ ſententiæ ſuæ:põt etiam poſſeſsionem tradere. ỹ.de
re iudi.c.cum aliquibus. ¶Secundò not. quòd talis poteſtas
exequendi durat vſq; ad annum.Boa.tamen dixit hoc verũ,
quando poſt ſententiã aliquid fecit, qa excommunicauit,vt
hic dicitur.Sed Io.An.intelligit indiſtinctè tex.ꝙ fecerit, vel
non fecerit aliquid, duret eius ptãs,& iuriſdictio in exequẽ-
2 do, vt dicit tex. ¶ Tertiò not.† ꝙ condemnatis datur tem-
pus quadrimeſtre ad ſoluendũ.de quo plenè in glo. & in Sp.
de ſent.execu.§.videndum.& in l. debitoribus.ff. de re iudi.
vbi not.quòd idẽ iuris eſt in confeſſo,quod in condemnato.
3 ¶ Quartò not. ꝙ iuriſdictio † delegati in exequendo ſuam
ſententiã durat anno tñ: poſt annum ergo ſuperior exquet.
& hoc eſt verum,quòd nõ durat vltra annũ,quando tulit dif
finitiuam:ſi autẽ nondum eſt lata ſententia,poterit abſolue-
re à ſententia cenſuræ qñcunq;. Item prædicta intellige in
ordinario. in delegato verò ordinarij certum eſt, ꝙ ipſe nõ
habet poteſtatẽ exequendi:ſed ordinarius exequetur,vt l. à
diuo Pio.in princ.ff.de re iudi. Subdelegatus aũt Papæ an ha
beat poteſtatẽ exequendi.ỹ.annum, ſicut delegatus. not.hic
Io.And. in nouella.& tenet, ꝙ poſsit vſq; ad quadrimeſtre,
& hoc per hunc tex.dum dicit [delegatus à nobis.] &c.ſub-
delegatus enim delegati nõ dicitur principaliter delegatus.
ff.pro ſocio.l.qui admittitur. & l.ſe.arg.contra. de teſt. l. ad
teſtiũ.in fi.& de pecul. l.ſi ſeruus meus.cũ duabus ſe.¶Quin
4 tò not.in ver.ſicut.ꝙ ille, qui eſt contumax † ante lit. conte.
veniens infra annũ auditur.nam ille talis veniens infra annũ
recuperat poſſeſsionẽ,præſtita cautione,& reſtitutio.expẽſ.
cum ante lit.cote.&c.& iſte eſt planus intellectus,ſecundùm
Hoſt.vel ſolùm eſt ſimilitudo in temporis ſpacio: vt ſicut ibi
datur annus,ita & hic.& eſt ſimile de conſang.& affi.c.nõ de
bet.& aduerte ad id,quod dicit [aũ lit.conteſt.] nam ſi poſt
lit.conte. poſſet dari diffinitiua ſententia, ſi de cauſa lique-
ret,& daretur tũc poſſeſsio incõmutabilis.ỹ.de dol.& cõt.c.
prout.¶Venio ad op.dicitur hic,ꝙ datur cõdemnatis qua-
drimeſtre tempus ad ſoluẽdum.cõtra.ỹ.de re iudi.c. quò ad
conſultationẽ.vbi dicit̃,ꝙ iudex poteſt dare plus, & minus.
ſol.cauſa cognita põt augere,vel minuere iſtud tẽpus,vt ibi.
ſine cauſa autem hoc nõ poteſt,vt hic.& ita dicit glo.quæ in
cipit. perſonali,&c.alle.l.3.§.ſi quis.ff.de re iudi.per Bart.
¶Secundò ad idem op.ꝙ non detur quadrimeſtre: ſed ſtatĩ
ſit ſententia exequenda,vt Inſti.de offic.iudi.§.1.ſol.vt in ea
dem glo.que dicit,ꝙ hic loquimur,cum agitur actione per-
ſonali:contrarium verò, cum agitur actione reali. ¶ Tertiò
ad idem op.ꝙ etiã in alijs,quàm in reali,ſit ſentẽtia exequẽ-
da.de pe.di.1.c.defleat.Sol. ibi loquitur in criminalibus,vbi
ſtatim eſt exequenda.hic in ciuilibus. ſentit ergo gl. ꝙ in cri
minibus ſit ſententia exequenda ſtatim.ad quod facit. l. ad-
dictos. C. de ap.ego alibi dixi,& remiſi ad not.per Bar.in l.
non tñ.ff.de ap.conclude ergo ex predictis,ꝙ aut loquimur
in reali,aut in criminibus,aut in perſonali: & illud ſubdiuidi
tur.nam aut iudex ex cauſa ſtatuit certũ diẽ ſolutiõi, aut nõ,
vt ex ꝓdictis apparet.¶Quartò op.& videtur, ꝙ poſt annũ,
& quandoq; poſt bienniũ executio retardetur,vt C.de vſur.
rei iudi.per to. So.aut eſt appellatum: & tũc iſti quatuor mẽ
ſes cõputantur a die confirmationis ſententiæ, à qua non ſit
poſtea appellatum. aut nullo modo fuit appellatum: & tunc
habent locum quæ dixi de quadrimeſtri maiori, vel minori
tempore inchoando à die, quo tranſiuit in rem iudicatam.
nam infra.10.dies, qui dantur ad appellandum, non debet
exequi app.pendente,vt c.non ſolum.de app. lib.6. & per i-
ſta ſit expedita prima glo.magna. ¶Quintò op. dicitur hic,
quòd iudex poſt annũ non poteſt ſententiam ſuam exequi.
contra imò videtur,quòd poſsit in futurum omni tempore,
vt ſuæ ſententiæ pareatur,vt l.harum.& l.egi. ff. ſi ſerui.ven.
& c.in noſtra.ỹ. de ſep. ſo. hic loquitur in delegato. contra-
ria loquuntur in ordinario,cuius iuriſdictio eſt perpetua.vn
de ſemp abſoluit, & ſuas ſententias exequitur, & quandoq;
ipſas in melius reformat.ỹ.de acc.c.qualiter.il primo. & hoc
verum,niſi eſſet ſuſpenſus,vel excõmunicatus.ỹ.de exce.pla.
c.fi.& de ſup.ne.præla.c.Romana.lib.6.& idẽ ſi deponãtur.
tranſit enim tũc iuriſdictio ad Capitulũ,& ſucceſſorẽ ipſius,
de ele.c.vene.§.fi.idem,quod dixi in ordinario,habet locũ in
delegato excõmunicato, vel ſuſpenſo.quia nec talis ꝑt abſol
uere,vel ligare.24.q.1.c.audiuimus.ad hoc.ỹ. eo.c.ſi is, cui.
lib.6.& ỹ.de offi.or.c.paſtoralis.§.præterea.& in legato re-
uocato dic, vt ỹ.de offi.leg.c.nouit.ſuper glo. ¶Quæro.dici
tur hic,ꝙ vſq; ad annum poteſt exequi.pone ergo,ꝙ execu-
tus eſt, ponendo actorem in poſſeſsionẽ, qui poſtea inquie
tatur,nunquid poterit ſe intromittere.glo. q̃ incipit.ſed qua
re.arguit ꝓ,& contra.& videtur cõcludere,ꝙ poſsit infra an
num cõpeſcere turbatorẽ à moleſtia: nõ autẽ ꝑtes cognito
ris vltra aſſumere. Io.An.dicit,ꝙ ſi victus paruit executioni,
& victor aliquãdiu habuit pacificam poſſeſsionẽ.licèt poſtea
per eum inquietetur delegatus,ſe nõ intromittet, ꝑ c.in lite
ris.ſ.eod.Si verò non paruit,vel ſtatim poſt execut.illũ inqe
tat,ſecus,ꝑ iura pro hac parte inducta. facit quod not. ỹ.de
elec.c.cõmiſſa.§.1.& de ꝑben.c.pro illorũ.per Ioa.An. Ego
de hoc dixi.ſ.eo.c.in literis.vbi dedi bonas remiſſ.& vltra di
cta ibi formo q̃ſt.in qua Bar.conſuluit,quæ eſt talis. Arbiter
condemnauit me, ꝙ venderẽ quandam rẽ Titio:vendidi, &
tradidi, ſed poſtea venio cõtra.vtrũ incidam in pænã cõpro
miſsi.dicit Bar.ꝙ non:quia vendẽdo,& tradendo ſum plenè
liberatus à laudo.& dicit,ꝙ eſt caſus.ff.de ſolu. l.in numera
tionibus.& de ſtatu lib.l.ſeruus ſi heredi.ꝓ hoc glo.in l.2.C.
de pac.in fi.glo.magnæ.Non ob.ff.de contrahẽ.empt.l.fun-
di ꝑtem.quia ibi fuerunt verba tractum tẽporis importãtia,
non momentũ.nã ibi fuit conuẽtum, vt conductũ haberet,
quod non impletur ſola locatione:ſed ꝑ patientiã in toto tẽ-
pore.ſed in q̃ne propoſita nõ fuit dãnatus ad actum ſucceſ
ſiuũ,ſed ad momentaneũ.Item nõ ob. ff. de arbi. l.inter Ca-
ſtel.quia quãdo arbiter ibi diuiſit,& voluit rẽ ſic eſſe,& ma-
nere diuiſam,non conſiderauit actum ſucceſsiuũ. Itẽ nõ ob.
ff.de excep.l.ſi heres.quia ibi loqtur in quibuſdam acceſſo-
rijs,pro quibus agi põt,ſecundùm Bar.in d.l. in numeratio-
nibus.& adde quod not.in.l.ſed ſi poſſeſſori.in princ.ff.de iu
reiurã. ꝑ Gui. de Cuneo.

S V M M Æ.

1 *Conſtitutio vna per aliam declaratur.*
2 *Delegatus aliquando committit cãm,ſententia ſibi reſeruata.*
3 *Delegatus Papæ cum clauſula,appellatione remota,ſub eadem clau ſula alteri ſubdelegare non poteſt.*
4 *Cauſa dicitur habere principiũ,medium,& finem.*
5 *Appellari à ſubdelegato quando poſsit, & quando non.*
6 *Appellatio quãdo ſit ab executore, qui modum excedit: tunc appel latur ad iudicem, qui tamen delegauit.*

SVper quæſtionum. Caſũ col
ligit Ho.
ex. §. fi. huius.c. ponens ita ipſum.Cauſa fuit commiſ-
ſa cuidam cum clauſula [appellatione remota] ſudelegata
fuit cauſa quibuſdam ſine conſenſu alterius partis: retinuit
tamen ſibi ſubdelegans diffinitiuam ſententiam.pars illa,
quæ non conſenſerat, venit coram delegato, & allegans, ꝙ
ſubdelegati erant ſuſpecti,aliã recuſationis cauſam nõ ꝓpo
nens,appellauit ad Papã, qa ſubdelegati non erãt dati de i-
pſius conſenſu. quærit̃, vtrùm per appellationẽ huius impe-
diatur ꝓceſſus auditorũ & dicit̃, ꝙ non. Scđò ſi fortè iuſtè

recuẽntur,an delegatus poſsit nihilominus cauſam diffinire,
& reſpondetur,ꝙ ſic. Tertiò vtrùm ſi iuſtã recuſationis cau-
ſam nolit delegatus admittere: vtrùm ob hoc ab eo poſsit
appellari.& reſpõdetur,ꝙ ſic.tamen ſuper hac materia duæ
Decr. videntur contrariæ,quas ſoluit, & determinat. et hoc
dicit.ſi delegatus Papæ ſubdelegat non in totum,pars à ſub-
delegato non poterit appellare,propter hoc ſolum,quòd da
ta eſt ſine ſuo cõſenſu.& ſi eo caſu ſubdelegatus aliàs legiti-
mè recuſatur,delegatus cauſam diffiniet.& ſi iuſtã recuſatio
nis cauſam delegatus nolit admittere, ab eo poterit appella
ri.h.d.diuidit Io.An.Decr.in duas partes principales.Prima
ponit ius.Secunda quæſtiones facti ſoluit,ibi [eius ergo] pri
ma ſubdiuidit. Primò enim ponit tenorẽ conſtitutionũ,quæ
contrariæ videbantur vſque ibi [intentionis] ibi declarat in-
tentionem ſuam vſque ibi [verùm] ibi dicit, quando à ſub-
delegato poſsit appellari, vſq; ibi [porro] ibi dicit, ad quem
appelletur. in ver. quẽ verò. tractat de ipſius recuſatione. in
ver.ſi verò.ſoluit caſum dubium. ¶ Primò not.quòd vna cõ
1 ſtitutio † per aliam ſuppletur,& declaratur.ſi.ȷ̃. de ſimo.c.li
cèt Hely.& de ſent.exc.c. inter alia.& de verbo.ſignific.c.cũ
olim.& per iſta iura reprehendit Hoſt.illos,qui prompti ſũt
ad iura corrigenda.concordant enim interdũ per ſuppletio-
nem,vt hic.& ȷ̃.de his,quæ fi.à præla.c.cum apoſtolica.§.au
ctoritates. facit qđ not. in l. ſed & poſteriores.ff.de legi.& l.
ſciendum.qui ſatiſda.cogã.& c.ſtatutis.poſt prin.de reſcript.
lib. 6. in queſtione canonici,quòd debeat eſſe ætatis,de qua
in iure veteri.ȷ̃.eo.c. cũ vice.¶ Secundò not.iuxta conſtitu-
2 tionem Alexandri,quòd delegatus † committit quandoque
cauſam,ſententia ſibi reſeruata.quod dic,vt dixi.s̃.eod. c.cũ
3 te conſulente.¶ Tertiò not.quòd delegatus † Papæ cũ clau.
appellatione remota.non poteſt ſubdelegare alteri ſub eadẽ
clauſula.non ergo eſt eadem poteſtas ſubdelegati.quod fa-
cit ad not.s̃.eod.c.querẽti. ¶ Quartò no.quòd ab eo,cui cer
tus,vel certi articuli de medijs cauſæ committuntur,non po
teſt appellari.& in hoc videbatur contraria cõſtitutio Alex.
quæ ſuppletur in hac per iſtam.iſte enim intelligitur, cũ eſt
commiſſa appellatione remota, & quando ſubdelegat non
in totum,ſed certum articulum. quibus concurrentibus non
poterit appellare, niſi modum excedat, vt ſtatuit hic Innoc.
aliàs poterit,vt ſtatuit Alex.¶ Quintò not.ꝙ quãdo cui me-
dia cauſæ committuntur, excedit modum,licitè appellatur.
& ſecundùm Inno. dicitur modum excedere non ſolùm,ſi fi
nes mandati non ſeruat,vt ȷ̃ §.porro.ſed etiam ſi in materia
hoc facit.C.de app.l.ſi quis prouocatiõe.vel aliter grauat.a-
liàs appellare non licet.ȷ̃. de app.c.vt debitus. Hoſt.dicit, ꝙ
ſimplex auditor,de quo hic loquitur,non poteſt grauare, ni
ſi modum excedat: cum ſit quaſi pica, & procedit non pro-
prio,ſed committentis motu. & commiſsio fuit iniuſta, non
ab ipſo,ſed à cõmittente,qui grauauit,debuit appellari.quæ
autem dicuntur media cauſæ,dic, cum committit examina-
tionem teſtium: ꝙ inſtrumenta in actis redigat, vel ſimilia ſi
ne cognitione,ſecundùm Hoſtien.ſuper ver. media.quid er-
go tunc fiet, ſi dicatur coram eo actorẽ excommunicatum:
teſtem nõ recipiendum,quia inimicum.vel dila. quæ petitur
ad teſtem producendum,non dandam: vel reſtitutionem in
integrum concedendam ad teſtem producẽdum. quia enim
iſta non explicantur ſine cauſæ cognitione, non videtur, ꝙ
poſsit cognoſcere auditor iſte, cui media committuntur. &
certè tot,& tanta in iſtis medijs cauſæ incidunt:de quibus ſi
oporteat ſemper ad ſubdelegantem habere recurſum,iudi
cialis auctoritas non valebit liberius exerceri, contra men-
tẽ Papæ in ver.intentionis.¶ Sextò no.in ver. quòd ſi delega
4 tus.† quòd cauſa dicitur habere principium, medium, & fi-
nem.principium accipit per lit.conte.finem per ſententiam.
medium dicitur, quod inter lit.conte. & ſententiã agitatur.
ita probat iſte ver.& facit ad ea,quæ not.in l. 1. ff. ſi quis ius
di.non ob.vbi multum laborat glo.quod dicatur principium
cauſæ,medium,& finis.& in alia materia ſcire quod dicatur
principium,medium, & finis. format Bar. queſtionem tale.
dictat ſtatutum, quòd Poteſtas teneatur facere quandam in
quiſitionem in principio ſui regiminis. quæro quod dicatur
principium.& videtur,quòd prima dies, vt l.furtorum.con-
iũcta l. quod deſtinatur.ff.de fur.& l. 1. §.& extat. & §.ſe.ff.
de aqua quot.& ęſti.dic pulchrè per Bar.in d.l.furtorum.ibi
quò ad propoſitum dicit,quòd iudicium diuidit in tres par
tes,principium vſque ad conte. incluſiuè, medium vſque ad
concluſionem cauſæ, poſt concluſionem vſque ad ſententiã
dicitur finis,vt ibi per eum. ¶ Septimò not.in ver. intentio-
nis.quòd delegatus Papæ poteſt ſubdelegare principiũ,me-
dium,ac finem cauſæ vni,& pluribus coniunctim,& diuiſim.
conſtitutio ergo Alex. loquitur, cum delegatus commit-
tit cauſam,reſeruata ſibi ſententia.conſtitutio Inn. loquitur,
cum committit totam cauſam per partes, certam partẽ vni,
& certam alteri: nec quidquã intẽdit ſtatuere,an,& ad quẽ
poſſet appellari: ſed tantũmodo partibus conſulere per ta-
lem poteſtatem delegandi.quæ non videbatur poſſe fieri,ob
ſtante lege, qua cauetur, quòd iudex debet audire cauſam p
ſeipſum in principio,medio, & in fine, vt in Auth.ad hoc. C.
de iudi.cui l.reſpondetur in ver. intentionis.in fi. ¶ Octauò
5 not.† quando poſsit appellari à ſubdelegato,& quando nõ.
cum enim committitur principium,aut finis, poteſt. cum ve
rò media committuntur, non poteſt regulariter, niſi modũ
excedat, vel meritò ſit ſuſpectus.¶ Nonò not.in ver.porro.
quòd ſi delegat vices ſuas in totum, in tantum deſinit eſſe iu
dex,quòd ad ipſum nõ debet appellari à ſententia ſubdele-
gati: ſecus, cum ſibi aliquid de iuriſdictione reſeruat. quia
tunc ad ipſum eſt appellãdum, etiam ſi execu.tantummodo
ſibi reſeruauerit,& in c.ſi delegatus.ȷ̃.eod.lib.6.& bene not.
caſum ſpãlem, in quo non poteſt ad Papam de iure, omiſſo
medio,appellari, quando.ſ.appellandum eſt à ſubdelegato,
cui facta eſt ſubdelegatio non in totũ:regulariter enim omiſ
ſis medijs appellatur ad Papam.ȷ̃. de ap.c. dilecti filij prior.
vbi de hoc.de ordinario,qui delegauit in totum, aliàs dubi-
taui,an eo omiſſo,poſsit appellari ad Papam à ſententia de-
legati ſui.¶ Decimò not.in ver.vñ ſi forſan.quòd ille,cui me
dia cauſæ committuntur, appellatur executor,& tamen põt
recuſari ex cauſa,vt ȷ̃.ver.quem no. contra c.nouit.ȷ̃.de ap.
6 & teneméti,† quòd quando appellatur ab executore, qui
modum excedit,appellatur ad iudicem, qui eum delegauit:
latius tamen hunc articulum tractat Bar. cum ſcilicèt vnus
iudex alterius ſententiam exequitur: an ad ſuperiorem exe-
quentis, vel ſuperiorem pronunciantis ſit appellandum. qđ
dic,vt l.à diuo Pio.ff.de re iudi.per eum. ¶ Venio ad oppo.
dicitur in ver. nos autem. quòd ſi delegatus, vel quicunq;
iudex deputauerit aliquem, &c. ꝙ ab illo non poteſt appel-
lari, niſi &c.& ſic innuit, quòd quilibet iudex poſsit certum
actum ſubdelegare. Sed contra de l. à iudice. C.de iudi.vbi
delegatus ab alio, quàm à principe,non ſubdelegat.So.intel
lige illum tex.[quicunq; iudex.] &c.ſ.ordinarius. Sed Ho.
intelligit generaliter,prout iacet.nam iudex delegatus eſt iu
dex, vt patet in fi.§.quamuis.cum ergo hic dicatur [quicũ-
que iudex.] qui omne dicit,nihil excludit.ȷ̃. de ma.& obe.c.
ſolitæ. in fi.quamuis enim delegatus non poſsit committere
cauſæ cognitionem,vt d.l.à iudice. poteſt tamen committe-
re certum articulum executorium ſine iuris diſcuſsione,pu-
ta cita.de qua.ȷ̃.c.proxi.§.1.vel denunciationem.ȷ̃.eo. c. ex
literis.& ȷ̃.eo.c. fi.lib.6. §. vices. & quòd dicit tex. hic [non
tam cognitor.] i.nullo modo cognitor,quem dare nõ poſſet
omnis iudex,vt delegatus,de hoc ſatis in Spec.ti.1. §.1.ver.
ſed nunquid.hoc dictum Hoſt. tenet hic Ab. qui etiam quæ-
rit,qđ iuris de examinatione teſtiũ, nunqđ illã poſsit ſubde
legare,vel delegat. ordinarij cõmittere,& dicit, ꝙ non.ȷ̃.de
ap.c.cũ cauſam.& eſt verum, ꝙ ſimpliciter nõ poſſet cõmit-
tere, quia poſſet imminere caſus, qui exigeret diſceptatio-
nem

nem. puta exceptio contra teſtes quòd non eſſent admit-
tendi; quia excõicati, vel inimici. ſi autem capitula eſſent
plenè diſcuſſa,& interrogatoria,& contra teſtes nihil exce-
ptum,bene poſſet cõmitti ſimpliciter examinatio, de quo in
Cle.iudices.ȷ̃.e.& quod no.Io.And.ȷ̃.e. c. cum Bertoldus.in
glo.ſed qualiter delegatus. dicit tñ Pet. ꝙ licèt ſubdelegatus
delegati Papæ non poſsit ſubdelegare, nec etiam delegatus
alterius: tamen ſi teſtes nõ ſunt de loco iudicij, poteſt roga-
re iudicem,ſub quo degunt, vt teſtes recipiat, vt in Authen.
apud eloquentiſsimum.C.de fi.inſtru. & dicentur iſti teſtes
recipi, non delegata,ſed iuris poteſtate:ſicut ordinarius ro-
gat ordinarium,cui non poſſet imperare.ȷ̃.de fideiuſ.c.con-
ſti.& in d.Authen.apud.& archiepiſcopus ſubdelegat ſubdi-
to ſuffraganei,quem non cogit.ȷ̃.c.2.paſtoralis. & in quibus
caſibus delegatus ab alio,quàm à principe, poſsit ſubdelega
re.dic vt d.l.à iudice.per Bal.& Cy. ¶ Secundò oppo.dicitur
hic,ꝙ iſte,cui media committuntur,dicitur executor, & ta-
men poteſt ab eo appellari,& recuſari.Sed contra, ab execu
tore non appellatur, vt l. ab execut.C. quorum ap.non reci.
Item non recuſatur,vt c.nouit.ȷ̃.de app.hic autem dicitur cõ
trarium,quare malè.ſol. vt in gl.quæ incipit. executor Papæ.
¶ Tertiò oppo dicitur hic,ꝙ ab iſto, cui iſta media commit
tuntur,non poteſt appellari [niſi modum] &c. contra in me-
dijs cauſæ occurrunt quandoq; grauamina; vt patet in toto
tit.de ap.ſed à quolibet grauamine põt appellari,vt ȷ̃.de ap.
c.vt debitus.ergo poterit ab iſtis, cui media ſunt commiſſa.
ſol.vt in eadem gl.quæ intelligit hunc tex. in ſimplici audito
re,qui dubia in medio occurrentia non diffinit,ſed remittit.
Idem ſentit Io.An.poſt Hoſti.ſuper ver.media.dum dicit [vt
puta tenorem teſtium, vel inſtrumentorum in acta redige-
re,vel aliud ſimile ſine cognitione.] Alij,vt recitat Io. An.ſu
per ver. articulum. dicunt, ꝙ hodie inter iſtos, & illos non
eſt differentia:quia ſi grauantur,poteſt appellari, aliàs non.
Hoſt.dicit ꝙ auditor,de quo tex.loquitur, non poteſt graua
re,niſi modum excedat, cum ſit quaſi pica, & procedit non
proprio, ſed cõmittẽtis motu. & ſi commiſsionis forma fuit
iniuſta, non ab ipſo,ſed à cõmittente, qui grauauit, debuit
appellari. Non ob.c.vt debitus.quia non loquitur in audito-
re:ſed in iudice,vt patet,ibi [coram idoneo iudice.] ¶ Quar
tò,opp. dicitur hic, ꝙ ſi exceſſerit modum, debet appellari.
Sed contra,quando act.ipſo iure non tenet,non expedit ap-
pellare,vt in l.ſi expreſsim.ff.de app.& C.quando prouo. nõ
non eſt nec.l.1.ſed quod geritur vltra modum, & formã cõ-
miſſam ipſo iure non valet,vt in c.cum dilecta.s̃. de reſcrip.
ergo malè dicitur hic,ꝙ poſsit appellari.& illa opi.eſt Ab.q
ſoluit,ꝙ contra.loquitur,cum ſit aliquid contra formam mã
dati, quod eſt nullum:ſed ſecus ſi fiat vltra formã. quia tunc
neceſſe eſt appellare:aliàs videtur facta prorogatio de re ad
rem.ȷ̃.e.c.cum olim.vnde appellatur à tali, ſicut appellatur
ab eo,qui de facto grauaret:vel ab aduerſario, qui iudex nõ
eſt.ȷ̃.de appel.c.bonæ.& c.cordi.lib.6. ¶ Quintò oppo. di-
citur hic,ꝙ poteſt delegatus Papæ alij delegare. Sed contra.
9.q.3.c.ſaluo.cum ſi.ſo.dicit glo.quæ incipit.niſi cauſa.ꝙ hic
debet intelligi de cauſa ciuili,ſed ſecus in cauſa criminali, q̃
non delegatur.24.q.3.c.illud.vbi de hoc.& de offi.ord.c.qđ
ſedes.¶ Septimò op.de Authen.ad hoc.C.de iudi. vbi iudex
non poteſt cõmittere cauſam ſic diuiſim, vt dicit ver. [Inten
tionis.] &c.Sol.dicit eadem gl. ꝙ aliud ſecundũ l. vt ibi: aliud
ſecundũ cano.vt hic. poteſt ergo iudex delegatus cõmittere
totam cã, ſententia tantummodo ſibi reſeruata. & hoc tam
in cã principali, quàm app.ſecundũ cañ.Hoſtiẽ.dicit,ꝙ id,
quod dicitur in l.de iudice appel.non venit correctum ſecun
dùm canoñ. quò ad ordinarios, niſi per conſuetu. quæ dici
poſſet verius corruptela,cum & in fraudem fiat, & impediat
appellationes gradatim.ȷ̃.de app.c.dilecti.vlt.& vide de hoc
vltimo in Spec.de app.§.nunc tractemus.ver.ſed ſecundũ p̃-
miſſam.vbi no.Spec.de iſta fraude, quam quidam ordinarij
faciunt in præiudicium ſuorum ſuperiorũ. cãs enim primas
delegant in totum; ita ꝙ debet ad eos appellari, & appella-
tionem interpoſitam iterum delegant,& iterum tertio dele-
gant:vt ſic nunquàm cauſa deuoluatur ad ſuperiorem. pri-
mum verò dictum Hoſt.reprobatur expreſsè.ȷ̃.de offi.or.c.
paſtoralis.& c.vt litigantes,lib.6.& de app. c. Romana.§.2.
dicit etiam Hoſtiẽ. ꝙ l.poſſet ſaluari, ꝙ loquatur de honeſta
te,vel quando nullum habet impedimentum.iura noſtra,qñ
impeditus eſt.s̃.eo.c.ſi pro debilitate.& ȷ̃.c.proxi.vel decla
rat hic mentem legum,ſecundũ eum, qui de hoc remittit ad
ſummam.e.tit.§.quæ delegari poſſunt.ver.poſt autẽ.¶ Octa
uò oppo.dicitur,ꝙ delegatus Papæ quandoq; in alium iuriſ
dictionem transfert totam. Sed contra.non poteſt iudex ab
dicare à ſe iuriſdictionem ſine licentia eius, qui eum dedit,
vt l.ſolet.§.1.ff.de offi.proconſu.& leg.ſo.vt in glo.non tñ iu
dicis. quæ dicit, ꝙ l. contraria loquitur in ordinario,iſta in
delegato.circa hoc vide quod no.Hoſt in ſumma.eo.titu.§.q̃
delegari poſſunt.ver.quid ſi ſimpliciter cõmittat.& ſe.& ad-
uerte,quia erat dubium,vt in hac glo.patet, an ille, qui reti-
nuit ſibi executionem ſentẽtiæ tantũ,poſsit ipſam cauſam vl
terius reaſſumere,vel per viam appellationis, vel reuocatio-
nis,per l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi. quod eſt hodie expedi
tum in c.ſi delegatus.ȷ̃.e. lib.6.Ille autem,ad quem eſt tran-
ſlata iuriſdictio,an poſsit iterũ alij ſubdelegare,vel illa tran-
ſlatio in eum fieri potuerit,appellatione remota,no.hic gl.in
prin.ꝙ non.& quæ ſit rõ,quare delegatus non ſubdelegat ap
pellatione remota,no.in ſumma.eo. ti.§. ꝙ ſit eius officium.
ver.quæro etiam,quæ ſit. ¶ Nonò oppo.dicit hic,ꝙ quando
delegatus committit alteri vices ſuas in totum, non appella
bitur ad eum,ſed ad delegantem primũ.Sed contra.imò vi-
detur indiſtinctè,ꝙ appellandum ſit ad ipſum ſubdelegantẽ,
vt C.qui pro ſua iuriſ.l.vna.Sol.vt in glo.quæ incipit. lex indi
ſtinctè dixit.&c. Aduerte,duæ ll.videntur de directo contra
riari.nam in d.l.1.dicitur,ꝙ ſi à ſubdelegato principis appel
letur,appellabitur ad ipſum ſubdelegantem,non ad princi-
pem.alia l.dicit,ꝙ ſi delegatus alij ſubdelegat, & appelletur
à ſubdelegato, non ad eum, qui dedit, ſed ad primum, qui
ſubdelegauit,appellabitur,vt ff.quis & à quo appel.l. 1.iſtud
verò.c.diſtinguit,aut ſubdelegauit in totum:& ad primũ, nõ
ad ſubdelegantem appellabitur.aut ſibi aliquid reſeruauit:&
ad ſubdelegantem,non ad primum,appellabitur. & ſic poſ-
ſent dictæ ll.concordari.Bar.tñ in l. quod dicitur.ff.quis & à
quo ap.ita diſtinguit.aut appellatur ab ordinario:& remittit
ad dicta per eum in l. 1.ff.de app. aut appellatur à delegato:
& tunc appellatur ad ipſum delegantem, vt dicta l. quod di-
citur.& l.1.eo.tit. fallit C. de app. l. eo caſu. aut appellatur à
ſubdelegato.& tunc aut à ſubdelegato principis,aut à ſubde
legato ordinarij.Primo caſu de iure ciuili appellatur ad ſub-
delegantem, vt d.l.1.C. qui pro ſua iuriſ. Sed ſecundùm nos
diſtinguitur.aut reſeruauit ſibi aliquid de iuriſdi.aut non, vt
in §.porro. Secundo caſu quando appellatur à ſubdelegato
ordinarij.dic,vt dicta l.qđ dicitur.aut appellatur à vicario:&
tunc non appellatur ad eum,qui eundem dedit: ſed ad ſupe
riorem,vt dicta l.quod dicitur. ſecundũ aliam lecturam.& l.
præcipimus.C.de app.& intellige vicarium, qñ cognoſcit in
eodem loco cum principali dño. ſi aũt in alio, & cõmiſſa ſit
ſibi vniuerſitas cauſarum, appellatur ad eum, qui eũ conſti-
tuit,& appellabitur iſte vicarius foraneus.de offi. ord.c.Ro-
mana.lib.6.& quod no.in Cle.& ſi principalis. de reſcrip. &
dixi.ȷ̃.de ap.c.dilecti filij prior.&c. ¶ Decimò oppo.dicitur
in verſi. porrò. ꝙ ſi delegatus appellatione remota ſubdele-
gauit cãm non in totum, appellabitur ad eum,non ad Papã.
Sed cõtra imò vr̃,ꝙ ſemper ad Papam poſsit appellari, omiſ
ſo medio, vt in c.ad Romanã.2.q.6.So.vt in gl.q̃ incipit. ma
ximè.Hoſt.dicit,ꝙ iſtud ver.maximè, deſtruit tex. qui dicit
[non ad nos:ſed ad eum de iure poterit appellare] &c.ſi cau
ſa ſit ei appellatione remota commiſſa. vbi ergo ſecundùm

Hoſt.concurrunt,ꝙ ſit delegatus cum hac clauſ. [& ꝙ delegauerit]non in totum,ad eum appellatur:aliàs ad Papam. & ſic ſpeciale.& ratio ſpecialitatis eſt,quia habet appellans iudicium Papæ paratum in perſonam.ſ. delegati ſubdelegātis. ad hoc facit quod ſequitur ibi [vt pareatur laboribus & expenſis.] ¶ Vndecimò oppo. dicitur hic , ꝙ coram delegato Papæ probanda eſt cauſa recuſationis propoſita contra eius auditorem. contra imò videtur coram arbitris.ſo. vt in glo. non probatur.dic ꝙ aut ordinarius recuſatur, aut delegatus ordinarij,vel Papæ.quod proſequere,vt in c.ſi contra vnum. ỹ.e.lib.6.& l.cum ſpecialis.& l.apertiſsimi.C.de iudi.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio duplex aliquando in perſonam vnius reſidet.*

§. Si verò. Cum vnus ex delegatis cū clauſ.[appellatione remota]ſuo collegæ commiſerit vices ſuas,poterit appellari,& appellabitur ad Papā, non ad collegam,qui ſubdelegauit eidem.h.d.& eſt caſus ſingularis.ad cuius euidentiam præmitte,ꝙ delegatus Papæ cū clauſ.[app.re.]non ſubdelegat cū eadem poteſtate,vt s̃.poſt prin.§.ſtatuimus.Item ꝙ à delegato Papæ appellatur ad Papam.à ſubdelegato appellatur ad ſubdelegantem ipſum, vt s̃.§. porrò. quando ergo quis tanquàm delegatus, & tanq̃ ſubdelegatus collegæ ferret ſententiam, an poterit appellari,& ad quē,poterat dubitari.inquantùm enim delegatus ꝓcedit,non pōt appellari.& ſi poteſt, appellatur ad Papam.in quantum non procedit vt ſubdelegatus , poteſt appellari , & appellabitur ad ſubdelegantem . In hoc ergo mixto ex duobus contrariam naturam habentibus quid dicendum, determinat notabiliter iſte.§.& intellige hunc.§.de illo, qui commiſit collegæ non in totū,ſed partem: aliàs non eſſet dubiū, ꝙ ad ipſum non deberet appellari,vt s̃. §. porrò . & hoc tenet Vin.Pet.& Abb.licèt glo.magna ſentiat,ꝙ tex. intelligatur de eo,qui commiſit collegæ totum. & idem Inn. & Hoſt. in ſum.¶ Ex hoc.§.no.primò,ꝙ qñq; in ꝑſonā vnius reſidet
1 iuriſdictio † duplex,& contraria,& procedit in cauſa vtriuſque vigore, nec vigore alterius tantū poſſet . alibi habemus, ꝙ quando quis pōt procedere duplici via,vnam eligendo alteri renunciat. quod dic, vt no.ỹ.de iureiuran. c.Quintauallis.& illud verum,qñ vtraq; via competit alicui iure ſuo,& in ſolidum: ſed hic qñ vna iure ſuo,alia iure collegæ, & nō minus: licèt exercitium inſolidum.s̃.eo.c.prudentiam.¶ Secundò no.poſt Io.An.ꝙ mixtura iuriſdi.delegatæ,& ſubdelegatæ operatur,vt tota cenſeatur ſubdelegata quò ad ius ipſius: ſed non quò ad ius ſuperioris.rōnem vide in ſumma. e.tit.§. quod ſit eius officium.ver.ſed quæ eſt rō.& aduerte,quia iſte tex.videtur ſibijpſi contrarius . nam primò reſpicit ſubdelegatum collegæ quò ad facultatem appellandi.& in quantùm dicit ad Papam appellandum,reſpicit delegatum: ideo contingit , quia non poſſe,reſpiciebat honorem ipſius delegati, quē perdidit aſſumendo iuriſdi. à collega, quæ eſt eo ipſo,ꝙ ſubdelegata eſt debilior,quàm ſit ſua.ipſe ergo dat cām , dū acceptat,ꝙ vileſcat ſua iuriſdictio, & inficiatur à viliori quò ad honorem ſuū : ſed ideò appellatur ad Papam ; quia factū ſuum nō debet impedire ius Papæ,quod eſt,vt ad ipſum debeat appellari,ad hoc.ỹ.de arbi.c.cū tpe. & quod no. in c. ſi duo.ỹ.e.lib.6.in glo.2.ſecundū Io.An. qui dicit, ꝙ illud , qđ hic dicitur in delegato Papæ, & à ſubdelegato collegæ, habet locum,ſi duo ſunt delegati , & vnus deleget totū , & alter eidem,vel alteri partem,allegat.C.de app.l.præcipimus. vbi ſi duo cognoſcunt de cauſa,à quorum vno eſſet appellandū ad principem,ab alio ad minorem,in hac mixtura à cōi ſententia erit ad principem appellandum.de iſto mixto ex duobus habentibus naturam contrariam, vel diuerſam dixi plenius. ỹ.de iudi.c.quantò.& c.ad qōnes. ỹ. de re. permu. ¶ Tertiò colligit Ab. ex iſto tex. multa arg. primum , ꝙ minus habet ſucceſſor,quàm prædeceſſor. Item ꝙ qui plus habet , minus poteſt.Itē ꝙ funiculus ſimplex fragilior , q̃ duplex. Item ꝙ habenti dare,perdere eſt . Item ꝙ vtilius eſt non acquirere, quàm acquirere. Item ꝙ plus valet vna ratio,quàm duæ.Itē ꝙ qui vult totū , totum perdit . Itē ꝙ vitiatur vtile per minus vtile.quod dic,vt in reg.vtile. per Io.And.Ad vnum aduerte hic nō tactum,vtrū.ſ.iſte,qui recipit ſubdelegationem à collega,poſsit exequi ſententiam,quā tulerit infra annū.ſi conſideras ipſum vt delegatum Papæ,pōt.ſi vt ſubdelegatū collegæ,non poterit, vt s̃.c.quærenti.videtur ex rōne Io.And.ꝙ non poſsit.nam ſi ad illa,quæ eius honorem reſpiciunt,eſt cēſendus vt ſubdelegatus.& iſti erit honor exequi. ergo ſic recipiendo à collega iuriſdict. perdidit hunc honorem,non firmo.¶ Item aduerte ꝙ illud , quod hic dicitur de delegatione facta collegæ.idem ſi non collegæ: ſed alij vnus ex delegatis ſubdeleget. à ſententia enim delegati , & ſubdelegati appellabitur ad Papam , non ad ſubdelegantem . contra quod glo.magna op.de l.1.§.ſi præſes.de app. & 17.diſt.c. multis. vbi ad eundem, qui cognouit principaliter appellatur , ſi in appellatione aliam perſonam repræſentat.& ỹ. de app. c.pe. lib.6.dic, vt in glo.

S V M M AE.

1 *Cogi quis poteſt ad ſuſcipiendum delegationem.*

2 *Delegatus principis quando non eſt impeditus , an poſſit ſubdelegare .*

3 *Delegatus principis an poßit ſubdelegare cauſam meri imperij ſibi commiſſam .*

Paſtoralis. Delegatus Papæ niſi ſe maliciosè exoneret, ſubdelegatum compellit ad cām recipiendam,& citationem faciendam.deferre tamen debet in coactione dignitati ſuæ, & perſonæ.h.d.vſque ad §.præterea.& primò ſoluit qōnem, quæ colligitur ex deciſa , & ſolutionem ſuā rōne confirmat. Secundò ipſam ſolutionem modificat , inſtruendo iudicem. Tertiò aliam qōnem determinat.Secunda ibi [debet tamē.] Tertia ibi[item cum totum.] ¶ Primò no.rōnem,quare delegatus principis poteſt magis ſubdelegare, quàm alius,certè,quia habet hoc à iure : ſed alterius delegatus ab homine. facit l.more maiorum.& l.ſeq.& l.eum,qui. vbi de hoc.ff. de iuriſ.om.iudi.prouiſio ergo legis magis eſt in alterum tranſitoria, quàm poteſtas ab homine conceſſa: ideò ius accreſcēdi tranſit ad hæredes,non autem ſpes ſubſtitutionis,vt l. ſi ex pluribus.ff.de ſuis & le.hinc eſt, ꝙ filius tranſmittit hæredit. patris, & non hæres extraneus,vt C. de cad.toll.l.1.§. in no-
1 uiſsimo. ¶ Secundò no. †.ꝙ pōt quis cogi ad ſuſcipiendum ſubdelegationem , minus ergo & officium iudicandi eſt neceſſarium tam in delegato,quàm in ordinario, vt l. numerū. §.iudicandi.ff.de mu. & ho. & hic in glo. 4. ¶ Tertiò no. ꝙ tunc poteſt compellere renitentem,cum non cogitat exonerare ſeipſum.& vbi de malitia conſtat, licèt poſsit committere,non tamen compellere, ſecundùm Inno. qui dicit , ꝙ ſi vellet compellere, poſſet ab eo appellari.qñ aūt dicetur maliciosè cōmittere, dicunt Pe. & Ab. quando ſine cauſa ſubdelegat.quod non placet Inno.& Hoſt.qui§ Hoſt.exponit maliciosè.i. in fauorē vnius partis, & læſionem alterius.s̃.de reſcript. c. ad hæc. quod hodie facere non poſſet ſine pœna c. cum æterni.de re iudi.lib.6. ¶ Quartò no.ꝙ iuriſdictio non videtur alicuius momenti ſine aliqua coerctione.facit l. magiſtratibus.ff.de iuriſ.om.iudi.& l. 1.ff. ſi quis ius di.non ob. ¶ Quintò no. ꝙ ſubdelegatus Papæ cum ſubdelegat , ſuper omnibus debet deferre dignitati,& perſonæ.delegatus ergo Papæ,cum ſit maior omnibus in illa cauſa,omnes cogit , vt s̃.e.c.1.facit ad no.in c.cum inferior.ỹ.de ma. & obe. collegam verò ſuum non poſſet compellere:quia par in parē,&c. s̃.de elec.c.innotuit. & aduerte quia tex. iſte videtur ita de-

mum permittere delegato principis poteſtatem ſubdelegādi,cum ſubeſt neceſsitas, vt hic , ibi [exigente neceſsitate.] &c.& ſecundùm Hoſt. de mente iuris fortè non liceret aliter ſubdelegare. dicit tñ,ꝙ communis,& celebris opi. habet contrarium.& ſecundū eam ſubaudit,maximè, ad hunc tex. ¶ Sextò no.ꝙ ille,qui poteſt cōmittere totam cām : ergo & aliquam partem.de toto ergo ad partem licitum eſt arguere, vt l.qui ſcit.ff.de vſur. & potuit eſſe ratio:quia ante citationem non videbatur perpetuata iuriſdictio : ſed bene poteſt, vt hic,dum dicit[cuilibet]&c. Expone tertiò, vel collegæ.& expedit interdum ſic fieri. de quo remittit Hoſt. ad ſummā. eo.tit.§.qđ ſit eius officium.à principio vſque ad ver.ſed per quem.quid in delegato legati,an poſsit citationē cōmittere: videtur ꝙ non , quaſi iſtud ſit ſpeciale in delegato principis. contrarium tenet hic Io.An.cum citatio ſit certus articulus, non habens iuriſdictionem annexam.quo caſu cuilibet delegatus poſſet committere,vt dixi.s̃.c.proxi.immo ad hoc,delegatus legati poſſet cogere nolentem parere,ſi aliter iuriſdictio non poſſet expediri:aliàs de re iudi.c.cum Bertoldus.§. poſtmodum.C.de ſpor.l.2. & de defen.ciui.l. defenſor. 2.& ỹ.e.c.ex literis.vbi de hoc. ¶ Quærit glo. vtrū qñ delegatus
2 † principis non eſt impeditus,poſsit ſubdelegare. arguit , ꝙ non,& concludit,ꝙ poſsit.Hoſt. remittit ad ſummam. e. tit. §.quod ſit eius officium.ver.ſpectat ergo. ¶ Vltimò quæro,
3 vtrū delegatus † principis poſsit ſubdelegare cām meri imperij ſibi commiſſam:videtur,ꝙ ſic, vt in 1.c.& C.de iudi.l.à iudice.& ita no.C.qui pro ſua iuriſ.l.vnica.penul.rñ. Cy. tenet contrarium.quia delegatus à principe non habet maiorem poteſtatem,quàm ordinarius: ſed ordinarius nō poſſet, vt l.1.de offi. eius, cui mā.eſt iuriſ.præterea ſicut ille,cui à lege commiſſum eſt merum imperium , non pōt illud delegare: ſic nec ille , cui commiſſum eſt à principe . quia cum ipſe cām meri imperij committit, videtur eligere induſtriam perſonæ.quod ex magnitudine rei commiſſæ præſumitur , vt in epiſt.liquet.ad ſi.C.de ſumma Tri.& hoc tenet Cy. in dicta l. 1.reprobata glo.l.1.C.qui pro ſua iuriſ.ad hoc bene facit c. ſi pro debilitate.ver.vbi s̃.e.

§. Præterea. Si Papa ſcienter committit app. interpoſitam à ſentētia iudicum datorū cum clauſ.ap.remota.ſuſpenſa eſt interim iuriſdictio priorum iudicum quò ad executionem.ſententiæ.h.d. vſque ad §.quia verò. ¶ No. ꝙ licèt non ſit remota appellatio: nihilominus ſuperior poteſt appel.recipere.dicta enim clauſula non excludit implorationem officij iudicis: quod regulariter in locum deficientis ordinarij remedij ſubrogatur , vt in c.paſtoralis.ỹ.de ap.& l.fi.ff.de peti.hære.¶ Secundò no.ꝙ ſi Papa cām delegatam vni committit altori ex certa ſcientia, videtur iuriſdictionem prioris iudicis reuocare : an idem in procuratoribus,& executoribus teſtōrum.dic,vt ỹ. de offic. lega.c.2.¶ Tertiò no.ꝙ pendente app.recepta per iudicē ad quem, ſuſpenditur executio ſententiæ:ergo à contrario ſenſu, antequam recepta fuerit appellatio , poterit ipſam exequi iudex à quo.& hoc operet̃ clauſ.ap. remota . aliter enim pendente ap.non eſt diffinitiua ſentētia exequenda, vt ff. nil no.ap.pen.& l.chirographis.de admi.tu.dicam.ỹ. ¶ Quartò no.ꝙ appellatio ſuſpendit pronunciatum.concor.C.de app. l.præcipimus.alibi dicitur, ꝙ extinguit : ſed ſi poſtea confirmatur,fingitur tenuiſſe ſemper.dic vt l.1.in fi.ff.ad Tur. & l. furti.in prin.ff.de his,qui no.infa.¶ Opp.dicitur hic,ꝙ poſtquam appellatio eſt recepta , debet iudex à quo ceſſare ab executione: ergo innuit,ꝙ poſsit exequi, antequam recepta ſit.Sed contra.imò vr̃, ꝙ indiſtinctè iudex à quo debeat abſtinere ab execut̃.arg.ỹ.de ap.c.non ſolū.lib.6. So. quandoque eſt certū, ꝙ appellatio tenet:quandoq; certum,ꝙ nō tenet: quandoq; eſt dubium,teneat,vel non. Primo caſu certū eſt,ꝙ non debet exequi.ff.de app.l.ſi cuius.C.de app.l. à proconſulibus.& l.qm̃.& 2.q.6.c.decreto. in quibus dicitur , ꝙ puniuntur iudices,qui non deferunt appellatum.Secundo caſu qñ certum eſt,ꝙ appellatio eſt nulla, vel iniuſta: & tūc poteſt executioni mandari; vt quia notorium eſt id,de quo eſt condemnatus,vel in iure confeſſus : vel talis eſt, ꝙ appellare non poteſt,vt inſignis latro,vel ſeditioſus,vt C.quo.app.non reci.l.1.& 2.& per totum.& ỹ.de app.c. Romana.§.ſi autem poſt ſententiam.vbi de hoc.2.q.6.c.ſunt quorum.Nec ob.ꝙ de iſto articulo,ſit recipienda appellatio,necne,debet cognoſcere iudex app. quia illud verum , vbi eſt dubium, tenuerit appellatio, vel non : ſecus ſi eſt certum , vt in prædictis caſibus.de filijs presby.c.qm̃.tex.ergo iſte debet intelligi, quando eſt dubium:vel pōt intelligi,qñ cauſa committitur,appel. remota.quo caſu iudex,non ob.ap.pōt exequi ſententiā ſuā: niſi ex certa ſcientia cauſa ſit alteri commiſſa,vt hic.¶ Secūdò op.dicitur hic,ꝙ eoipſo ꝙ alij cauſa appel.committat̃ ex certa ſcientia, iudex à quo debet quieſcere.contra , imò vr̃, ꝙ non ſufficiat ſic cauſam alteri cōmitti , vt iuriſdictio iudicis ſuſpendatur: imò debet prius cognoſci partibus præſentibus,ſit recipienda,vel nō.ỹ.de app.c.Romana.§.ꝙ ſi.lib.6. & §.cum aūt.§.ſi verò.Sol.dicit Inn. hoc ſpeciale in Papa, vt ſola commiſsio Papę ex certa ſcientia ſic ſuſpendat iuriſdictionem iudicis à quo.patriarcha enim,vel alius iudex ordinarius hoc facere non pōt:ſed oportet, ꝙ antequam de principali cognoſcat,vel alteri committat , diffinire præſentibus partibus à cauſa cognita iuſtè eſſe appellatū. & hoc ante ſententiam,& poſt , in dubijs. In notorijs enim non poſſet execut̃.inhibere,niſi cognoſcere cœpit , ſit appellatio recipienda,vel nō.quod dic,vt d.c.Romana.& adde quod no.in Cle. 1.de do. & contu. & c.1.de ele. lib. 6. ¶ Tertiò op.& vr̃, ꝙ hic Papa ſit ſibijpſi contrarius.dicit enim primò,ꝙ committit cām ap.ex certa ſcientia,& deinde ſubdit[donec ap. merita ſint diſcuſſa.]nō videtur enim haberi poſſe certa ſciētia, vbi mandat poſtea diſcuti.ſi enim ex certa ſcientia deprehendit bene appellatum , ad quid vltra mandat diſcuti ? imò ex quò ei conſtat,debet pronunciare bene appellatum , vt l. de qua re.ff.de iudi.vt ſic parcat laboribus , & expenſis.s̃.c.proximo.§.porro.ſo.dicit Io.An. non ſequitur. ex certa ſcientia committit,ergo iuſtè appellatum eſt: ſicut nec econuerſo.iuſtè appellatum eſt:ergo non oportet amplius de meritis ap. inquiri.poſſet enim eſſe iuſtè appellatum per acta prioris iudicij: & tñ in principali condemnaretur appellans.ỹ. de fide inſtru.c.cum Ioannes.§.fin.¶ Quartò opp.innuit iſte tex. ꝙ appellatio ſuſpēdat pronunciatum,dum dicit[executio ſententiæ ſuſpēdatur.] &c.Sed contra,imò vr̃,ꝙ extinguat̃,vt l. 1.in fi.ff.ad Turp.magna eſt enim differentia inter extinguere,& ſuſpendi.de conſuetu.c.cum inter.per Inno.& l. imperare.ff.de poſtu.ſuſpendere enim idem eſt,quod differre , vt l.3.§.duæ cauſæ.ad Carbo. quod enim ſuſpendere non tollit̃ eſſentialiter:ſed eius effectus interim ceſſat.de dona.inter vi. & vxo.l.cum hic ſtatus.§.ne autem.& quod no.in l.2. de verbo.obli.& l.illa inſtitutio.§. 1. de hære.inſti. vbi bonus tex. So.plures ſunt opi.quidam enim dicunt ſententiam per app. ſuſpendi,non rumpi.& ita no.gl.in l.tale pactum.§. qui prouocauit.ff.de pact.Sed in d.l.1.in fi.& de teſta.l. qui à latronibus. tenet attenta veritate reſcindi penitus . primam opi. ꝙ pendeat,tenet An.de Piſis.& Bar.ſecundam,ꝙ reſciſſa ſit, tenet Ia.Bu. in l.1.C. qñ prouo. non eſt nec . præceptor meus plenè diſputat in d.§.qui prouocauit. & concludit ita. aut q̃rimus,vtrū appellatio annihilet pronūciatum.& dico , quòd non. quia illud, quod eſt in potentia ad eſſe, non dicitur annihilari,ar.l.fi. ff.ſi ex noxa.cauſa aga.annihilare enim eſt de aliquo nullum facere,inſpecto præſenti tpe,& futuro: ſed ſola appellatio hoc non facit.aut quærimus,an ſuſpendat.& dico,ꝙ aut aptitudinē conſidero: & ſuſpendit,ar. l.proinde.ff. ſi certum pe.aut conſidero actum:& rumpit.ſi.no.de vſufr.l. ſed & ſi quid.§.interdum.in glo.no.in pendenti. ad hoc facit

materia de ſtatuli.quia enim eorum ſtatus pendet, appellan
tur quodam ſpeciali nomine ſtatuliberi. facit l. filio quem
pater.ff.de lib.& poſthu.Et hæc inueſtigatio , ſuſpendat, vel
extinguat pronũciatum appellatio,eſt vtilis ad q̃onem,quã
ſuper iſto §.glo. format.ſi iudices ap.pronunciauerunt malè
appellatum (& ſic confirmauerunt ſententiam latam) quis
mandabit ſententiã executioni,an primi iudices,an verò iu-
dices ap.primam ſententiam confirmantes? quidam,ꝙ pri-
mi,per hunc tex.dum dicit[interim executio ſuſpendatur.]
& hoc tenent Lau.& Guli. Tan. autem tenet,ꝙ ſecundi iudi
ces ap.& hoc tenent Io.Vin.Phi.& Dama.hic.q̃one 19.Sed,
ꝙ primi exequantur,facit. quia ſi ante ſententiam appella-
tur,& pronunciatur iniuſta.de hoc in Spec.de execu. ſenten
tiæ.§.2.ver.ſed pone,ꝙ iudex.& Hoſt. in ſumma de ap.§.q̃s
ſit effectus.ſub §.ſed qualiter.& ver. ſed quis mandabit ſen-
tentiam. & ſe.& ſuper iſto c.dicit,ꝙ aut iudex ap. confirma-
uit primam ſententiam ſimpliciter,nihil addito,vel diminu-
to:& primus iudex exequitur.aut aliquid addit, vel detrahit
(quod poteſt,vt c.Raynutius.& Rainaldus.de teſta.) & tunc
iudex ap.cum primus de hoc non cognouerit , vel pronun-
ciauerit :poterit tñ iudex app.primo caſu execut. remittere
ad priorem iudicem.ita dicit Io.An.Bar.de hoc no.in l.à di-
uo Pio.in prin.ad fi.refert etiam alias opi.ſ.illam Cyn.quam
ponit in l.eos.C.de appel.& Guli.de Cu.in d.§.qui prouoca
uit. poſt quos ita diſtinguit.quandoq; iudex app. confirmat
primam ſententiam:& tunc ipſe poteſt exequi , vt in Authẽ.
ſi quis litigãtium.C.de epiſ.& cle. & l.præcipimus.§.officijs.
C.de ap.aut iudex app. non confirmat primam ſententiam,
ſed ex curſu dierum fatalium confirmat , & pronunciat ap-
pellationem deſertam: & tunc primus iudex,vt l. 1.C.de tẽ-
po.ap.quandoq; pars ſua ſponte recedit ab app.& tunc idẽ,
ꝙ iudex app.exequitur,vt d.§.qui prouocauit.Iac.Bu.in hoc
vltimo caſu dicit,ꝙ exequetur primus. quia non eſt differen
tia,confirmetur conſenſu,vel lapſu tẽporis. Bar. dicit,ꝙ iſto
caſu,qñ conſenſu, poteſt exequi, tã iudex ap.quàm primus.
dominus Bal.latius vltra omnes iſtam quæſtionem proſequi
tur in repetitione,& ibi videas . & quod no. Bar. in l. 1.ff.de
re iudica.¶Secundò quæro,qñ dicatur Papa committere ex
certa ſcientia cãm ap.ita ꝙ habeat locum, quod hic dicitur.
quæ incipit.certã ſcientiam.&c.de hoc quærit Io.And.dicit,
ꝙ ſibi placet lectura Io.dicentis.ꝙ certa ſcientia Papæ colli-
gitur,cum Papa ſcit iudicem principalis cauſæ fuiſſe datum
cum clauſ.appel.remota.¶Vltimò quærit Egi.delegatus ci-
tauit reum,qui fuit contumax,tandem venit,& coram dele-
gato præſtitit cautionem de ſtando iuri: demum, antequàm
condemnaretur alteri parti in expenſ. præſentauit aliud re-
ſcriptum expreſsè reuocans primum.quæritur, an poſsit il-
lum nihilominus condemnare.videtur ꝙ non : quia ex certa
ſcientia reuocata eſt iuriſdictio,vt hic : ipſe tenet contrariũ,
cum alias puniat contumacem , qui non eſt iudex. de appel.
c.ſi duobus.de reſcri.c.fi.ego hoc non credo verum:q̃a qua-
litercunq; quis deſinit eſſe iudex ſuper principali,deſinit ſu-
per acceſſorio:quod in iudicis officio mercenario veniebat,
vt l.4.C.depoſiti. ¶Non ob. c.vlt. ꝙ ſuper illa exce. eſſet iu-
dex competens, necne, erat iudex , & poterat pronunciare.
idem ergo ſuper expeñ.in c.autem ſi duobus. erat ille iudex,
donec de deuolutione ad ſuperiorem certior redderetur . In
caſu verò noſtro ſicut cognitio,& proſecutio principalis per
nouum reſcriptum in alterum eſt tranſlata : ita per ipſum q̃
veniebant iudicis officio mercenario,expediri dñt , & nõ pe
nes priorẽ iudicem remanere, & hoc veriſsimum credo,&c.

S V M M Æ.

1 *Delegatus Papæ ſententiam ſuam per ſeipſum exequi poteſt.*
2 *Iudex vnus exequitur ſententiam alterius.*
3 *Executorum ſunt ſex ſpecies.*
4 *Iudex an teneatur ſequi ſuam conſcientiam.*

§.Quia verò. Ordinarius ad mandatũ dele
gati ſententiam exequi tenet,
etiam ſi ſciat eam iniuſtè latam: niſi apud eum efficere poſ-
ſit,vt à tali onere ipſum abſoluat.h.d. cõis diuiſio . Secunda
1 ibi[attendentes.] ¶ No. primò , ꝙ delegatus † Papæ poteſt
ſuam ſententiam exequi per ſeipſum,& per alium, vt hic . &
s̃.c.querenti. cum ſimili.Et aduerte ad ordinẽ.c.1.quo quæ-
ritur,an poſsit totam cãm delegare. Secundò an partem, ibi
[item totum.]Tertiò an executionẽ , vt in iſto.§. facit quod
no.de poteſtate delegati à principe circa executionem in l.à
diuo Pio.ff. de re iudi. circa ſubdelegat.in l. vna. C. qui pro
ſua iuriſd. circa citationem in Authen. qui ſemel.C.qũo , &
quando iudex.¶Secundò no. ꝙ illi, cui mandatur executio,
non videtur commiſſa cognitio. quid econuerſo , an ille,cui
cognitio demandatur , poſsit cognoſcere, & exequi. dic per
Bar.in l.à diuo Pio.præalle.& in l.& ſi non cognitio.C. ſi con
tra ius,vel vti.pub.25.q.2.c.dicenti.§. & ſi non cognitio. vbi
2 plenè de hoc.¶Tertiò no.ꝙ vnus iudex † exequitur ſenten-
tiam alterius . & hoc qñ ſibi mandatur , vt hic.ſine mandato
aũt vtrũ vnus iudex poſsit exequi ſententiam alterius. dic,ꝙ
non ſine literis alterius,vt in c.Romana.§.cõtrahentes. de fo
ro compe.lib.6.quod declara poſt Bar.in d.l.à diuo Pio.§.1.
& quod not.in c.poſtulaſti.ĩ.de fo.comp.& Cyn.in l.1.C.de
confeſ.in pe.q.¶Quartò no.ꝙ ille, cui executio demãdatur,
tenetur exequi,etiã ſi nouit ſententiã iniuſtã:ille autem, con
tra quem lata eſt , an debeat ſe offerre vltro ad ſolut. vigore
ſententiæ,quam nouit iniuſtã,non credo,arg.no. per Inn. in
c.quia plerique.de immu.ec. ¶ Oppo. dicitur hic,ꝙ execu-
tor debet ſententiam exequi , quam nouit iniuſtam . contra
imò videtur,ꝙ debeat legitimas excepť. admittere,quantũ-
cũq; ſibi præciſè ſcribatur,vt s̃.eo.c.ex parte.facit l.memine
rint.C.vnde vi.Item videtur ob.ĩ.de re iudi.c.de cetero.cum
ſi.alle.in glo.magna, q̃ iſtorum contrariorum timore breui-
ter ſic diſtinguit:ꝙ aut loquimur in executore mixto : aut in
mero.mixtus tenetur omnes exce.admittere , vt d.c.ex par-
te.& c.dilecto.de app.Secundo caſu cum loquimur in mero:
tunc aut opponitur exceptio nullitatis:aut iniuſtitiæ. ſi nulli-
tatis,tunc aut opponitur malicioſè: & non retardatur execu
tio,vt l.2.C.de fal.aut opponitur non malitioſè : & tunc de-
bet ipſam executor admittere , non vt cognoſcat plenè : ſed
ſummatim quam ſententiam reperierit , ſuperſedebit,& re-
mittet ad iudicem,qui ſententiam tulit: ſi reperierit eam fal
ſam,exequetur,& hoc tenet hic Hoſt.& Specu.in tit.de exe-
cu.ſen.§.2.ver.vt autem. & iſte eſt effectus glo. vſque ibi. &
no.ꝙ à mero &c.dñs autem Bar.hunc articulum latius diſtin
guendo proſequitur in d.l.à diuo.dicit enim, ꝙ qñq; cõmit-
titur executio,nulla præcedente cognitione;vt quia Papa mã
dat,vt Titio prouideatur de tali beneficio,vel tali reſtituatur
poſſeſsio,qua ſe aſſeruit ſpoliatum:& iſte tenetur oẽs excep.
admittere,vt d.c.ex parte.& l.meminerint.& hoc propter ta
citam conditionem,quæ ſubintelligitur in reſcriptis. [ſi pre-
ces veritate nitantur .] vt c.ſuper literis.s̃.de reſcri.qñq; eſt
prius cognitum de cauſa: tunc qñq;.l. committit alteri exe-
cuť. in defectum iuriſdictionis iudicis ſententiantis, vt eſt ar
biter delegatus ordinarij , vel alius , qui ſuas ſententias non
ipſi,ſed alij exequuntur : & illi habent omnem cognitionem
ſuper exceptioñ.quæ contra ſententiam admittuntur de iu-
re,de quibus in ſumma.eo.titu.§.delegari.ver.ab his autem.
& ver.ſeq.& in Spe.de execu.ſen.§. vlt. in prin. qñq; l. com-
mittit execuť.in auxilium iuriſdict. vt qñ vnus iudex exequi
tur ſententiam alterius.& hoc eſt admittendum. nam q̃dam
eſt cognitio circa res , in quibus fieri debet executio. & de
hoc poteſt cognoſcere,vt d.l.à diuo.§.ſi ſuper rebus. & §. in
iuriſdictione. quædam eſt cognitio ſuper excep. quæ oppo-
nuntur poſt ſententiam. & hic aduertendum : quia quædam
ſunt exceptiones,quæ reſpiciunt merita cauſæ principalis,de
quibus in l.2.C.de iur.& fac.igno.& de iſtis non poterit iſte,
qui

qui exequitur cognoſcere: ſed remittere ad priorem iudicẽ,
vt l. pen.ff. de confeſſ. quædam ſunt excep. quæ directò ve-
niunt contra ſententiam,& eam impugnant, vt exceptio cor
ruptelæ iudicis,vel falſorum inſtrumẽtorum. & in iſtis diſtin
guit ipſe,vt dixi.s̃.poſt Hoſt.& glo.ꝙ aut opponuntur calũ-
nioſè,aut non,vt s̃.dixi.& c.de cetero.de re iu.quãdoq; poſt
ſententiam latam , & poſt habitam oẽm cognitionem ſuper
execu.committit iudex nudam executionẽ facti , vt in com-
miſsione,quæ fit nuncio:& iſte vocatur merus executor , &
nullam except.admittit,vt l. ſi vt proponis.C. quomodo , &
quando iudex.Iſta eſt eius diſtinctio in d.l.à diuo.Hoſt.verò
(vt refert Ioan.An.) materiam executorum latius proſequi-
3 tur,dicens, ꝙ ſex ſunt ſpẽs † executorum . nam alius eſt iu-
dex:alius executor mixtus : alius conſeruator:alius referen-
darius:alius nuncius,ſiue executor alicuius articuli:alius exe
cutor latæ ſententiæ.de quo ſupra dictum eſt plenè, quando
excep.debeat admittere, & quando non.de alijs ſupradictis
hic per eum vide. ¶ Secundò op. dicitur hic,ꝙ iudex debet
exequi ſententiam delegati,quam nouit iniuſtam.contra,ius
canonicum habet ortum à Spiritu ſancto.50.diſt.c. ſi ille. &
c.ſi quis diaconus.ergo videtur contra Spiritum ſanctum , &
Deum ſententiæ iudicis delegati non eſſe parendum. cõtra.
50.diſt.c.Dei.11.q.3.vel 23.q.1.c.quid culpatur.& 11.diſt.
3.c.non eſt ſemper.cum ſe.ſo.vt in eadem glo.magna.ver.itẽ
no.quæ dicit,ꝙ hoc operať rigor, & auctoritas rei iudicatæ,
quæ debet exequi ad mandatum proferentis , quantũcũque
ſit iniuſta.quod eſt verũ in ciuili ſine dubio. Sed in criminali
ſi cui iniungitur, vt alterius ſententiam exequatur, quam no
uit iniuſtam,& iniquam , non debet ipſam exequi , ſecundũ
Inno.hic.ad hoc.23.q.5. c. cum miniſter. & de iſta materia,
qñ ſit obediendum iudici,qui iniuſtè mandat.dic,vt s̃. de tẽ
po.or.c.ad aures.& aduerte ad vnum,quod dicit glo.ꝙ omiſ
ſio appellationis non tollit querelam contra iudicem malè
pronunciantem.de quo.ĩ.de app.c.ſæpe.& per Bar. in illa di
ſputatione.iudex,qui per imperitiam. ¶Quærit glo.magna,
an poſsit appellari ab executore.diſtingue, vt in ea. ¶ Vlti-
mò oppo.dicitur hic,ꝙ ſi epiſcopus nouit ſententiã delega-
ti iniuſtã, debet ipſam exequi. contra non debet iudex face-
re contra conſcientiam ſuam , nec eſt hoc alicui præcipien-
dum.& ſi præcipitur,contẽnendum.ĩ.de præſcrip.c.fi.& c.1.
de re iudi.lib.6.So.glo.quæ incipit.arg.contra Hug.&c.reuo
4 cat hic in dubium , an iudex † teneatur ſequi conſcientiam
ſuam,vel acta cauſæ , quæ conſcientiæ aduerſantur: & tenet,
ꝙ,ſi põt,debet cãm alij delegare.ſi non poteſt (quia ſit ſub-
delegatus,vel delegatus ordinarij) debet deponere conſcien
tiam,& iudicare ſecundùm allegata,& probata.de quo in q.
6.c.iudicet.& c.1.ĩ.de offi.or.& l.illicitas.§.veritas. de offic.
præſi. ¶Quærit incidenter Hoſt.quid ſi non poteſt depone-
re conſcientiam.dicit ipſe,ꝙ contra conſcientiam (quamuis
erroneam) venire non debet : nec tenetur contra conſcien-
tiam,quam non poteſt deponere , alicui obedire. de quo in
præalle.Decre.ad aures.ergo vel ſubdelegare,ſi poteſt: vel ſi
non poteſt,nec põt cum ſuperiore miſericordiã inuenire,de
bet appellare,iuxta no.s̃.eo.c.ſi qñ.Non ob.iſte tex.nam ſe-
cundùm hunc tex.debet parere, ſi poteſt ſuam conſcientiam
conformare vllo modo cum conſcientia delegantis.quod de
bet facere quantum poteſt,vt hic: ſi autem nullo modo põt,
non eſt ſentiendum, nec ſcribendum , ꝙ veniat contra con-
ſcientiam,vt d.c.fi.cum concor.

S V M M Æ.

1 *Iudici debet conſtare de malicia partis.*
2 *Subdelegatus procedit appellatione remota.*
3 *Tempus inſtantiæ iudici præfixum , poteſt partium conſenſu pro-
rogari.*

§.Cum autem. Delegatus , qui impedit
die ſtatuta procedere,
partem hoc procurantem puniet.& quantùm ad diem illum
cauſam committet.h.d. ¶ Primò nota nouum modum pro-
rogandi deciſionem cauſæ.ſ. procurando abſentiam iudicis:
& ſic eius impediendo proceſſum. quando enim quis impe-
dit aduerſarium,prouiſum eſt.ff. ne quis eum , qui in ius vo.
vi exi.& ff.de eo per quem fac.erit.per totum.¶Secundò in-
nuit tex.ꝙ delegatus Papæ citatus à rege, vel ab archiepiſco
po, debet ſuperſedere cauſæ ſibi commiſſæ . quod an ſit ve-
1 rũ,tangit glo.1.¶ †Tertiò no.ꝙ debet conſtare iudici de ma
licia partis. quomodo autem de hoc conſtabit.dic, ꝙ ex per
ſpicuis coniecturis,quibus oportet probare dolum, vt l.do-
lum.C.de dolo.& l.non omnes.§. à barbaris.ff. de re mili.&
collige,ꝙ procurata vocatio non excuſat.ĩ.de ſta.mon.c.cũ
ad monaſte.§.porro.in prin.facit l.ſpadonem.§.vlt.ff.de ex-
cu.tu.& l.2.§.fin.ff.ſi quis cau. vbi aliquid per ſe prodeſt, qđ
affectatum non prodeſt,& ibi concor.¶ Quartò no. ꝙ dele-
gatus in caſu,quo ad aliud iudiciũ euocatur, ſubdelegat cau
2 ſam,ap.remota.& eſt caſus ſpecialis,quo ſubdelegatus † pro
cedit,appel.remota.alios caſus enumerat hic Io.An.puta qñ
in primo reſcripto eſt dicta clauſula , & cõmittitur cauſa ap.
ĩ.de appel.c.exhibita. Item quando in eluſione mãdati apo
ſtolici res in alium transfertur.de alie.iudi.c.1.Item qñ vtra-
que pars appel.renunciat.& iſte eſt fortior alijs.nam in alijs
appellatur in caſibus expreſsis in iure:licèt iudex non coga-
tur deferre.quod dic,vt ĩ.de app.c.paſtoralis. In hoc autem
caſu nullatenus appellabit. legum enim auſteritatem pactis
litigantium volumus mitigari.C.de app.l.fin.in fi. & de fer.l.
1.1.rñ. ¶Quintò no.ꝙ ſi partes die ſtatuta non comparent
coram iudice, qui non poſſet procedere,non videtur cenſen-
da contumax.facit ff.de arbi.l.arbitri ſi literis.& quod no. In
no.ĩ.de pœn.c.calũniã.& s̃.eo.c.conſuluit.& l.2.ff. ſi quis in
3 ius voc.non ie.¶ †Sextò no. ꝙ tempus inſtantiæ præfixũ iu-
dici, põt conſenſu partium prorogari : ſecus ſi ſtatutum ſit à
iure, vt no.in l.properandum.in prin.C. de iudi. de tempore
ergo ad tempus iuriſdictio prorogatur.de quo.ĩ.eod.ſ.c.P.&
G.Et aduerte quia iſta executio [niſi partes] &c. reſpicit id,
quod dictum eſt ſupra de cõmiſsione,quaſi dicat. debet fie-
ri ad diem illum cõmiſsio in alterum,appel.remota. niſi par
tes, &c.& expone, partes.i.pars , in cuius odium procurata
fuit abſentia delegati.concor.ĩ.de app.c. accepta. Sed Hoſt.
dicit , ꝙ ſi iuriſdictio delegati expirauit in termino, & pars,
cui attribuitur procuratio abſentiæ,parata eſt terminum ꝓ-
rogare , ſuſpit. euitat:nec delegatus tunc ſubdelegare pote-
rit,appellatione remota. ¶ Opp.dicitur hic, ꝙ delegatus ad
citationem de eo factam tenetur accedere, & negocium al-
teri committere. contra delegatus maior eſt omnibus in illa
cauſa.& poteſt punire , qui impediunt eius proceſſum.s̃.e.c.
1.& c.præterea.cum ſi.So.illud verũ,qñ impeditur in totum:
hic verò non impeditur:quia põt vtrique parere tam Papa.ſ.
alteri cõmittendo.de quo ĩ.de app.c.cum parati. ¶ Secũdò
oppo.dicitur hic,ꝙ ſubdelegat,ap.re.Sed contra.s̃.e.c.ſuper
quæſtionum.So.delegatus hic non ſubdelegat,ap. re. ſed ius
diſponit in odium procurantis abſentiam iudicis, vt ſubdele
gatus procedat ap.re.Sunt & alij caſus,in quibus ex iuris di-
ſpoſitione ꝓceditur dicto modo.vt dixi.s̃.in 4.no.& hęc opi.
formať in glo.fi.¶ Quærit glo.añpenul.in quo debet punire
iudex iſtum procurantem eius abſentiam.dicit primò, ꝙ ad
intereſſe partis.ſ. quanti intereſt aduerſarij iudicem veniſſe.
ff.de eo, per quem fac.erit.l.fi.ſecundùm Ioã. & Goff.& ff.ne
quis eum,qui in ius vo.l.ſi per articulum . dicit tamen Inno.
ꝙ illis edictis non tenetur pars,quæ procurat iudicis abſen-
tiam: ſed quę eximit partem , vel cuius dolo factum eſt , ne
pars ſiſtat.tex. tamen ille loquitur de pœna per iudicem in-
fligenda parti procuranti.ex quo collige,ꝙ delegatus poteſt
mulctare.de quo.s̃.e.c.1.& facit.c.ĩ.proxi. ¶ Vltimò aduer
te,ꝙ

te,quòd dicit,ꝙ debet delegare in caſu huiuſmodi abſentiæ.
& ſubaudi, maximè. poteſt enim ſubdelegare, etiam ſi talis
abſentia ceſſet.s̃.in prin.c.&c.

S V M M Æ.

1 *Iudex ſubdelegatus iniuriam ſibi illatam vlciſci poteſt.*
2 *Sententia cenſuræ lata per iudicem reuocatum ab eo non valet ipſo iure.*
3 *Proceſſus factus per literas reuocatas an valeat.*

EX literis. Subdelegatus à delegato Pa-
pæ iuriſdictionē habēte coer-
cere pōt impediētē.h.d.& ſunt duæ partes.In prima
deciſa facti narratio.In ſecūda cauſæ commiſsio,ibi [mā da-
mus.]quæ diſtinguit, & ſecūdū membrū proſequit,ibi[ſi ve
rò.]pone caſum,vt in gl.quæ dicit,ꝙ primò canonici ſanctæ
Iuſtinæ impetrauerunt ad primicerium Gradeñ. & plebanū
ſanctæ Sophiæ contra A. presbyterum moleſtantem eos ſu-
per canonicatu prædictæ eccleſiæ. Secundò dictus.A. preſ-
byter impetrauit literas ad archipresbyterum Paduanū , qui
canonicos excommunicauit ex eo,ꝙ dictum.A. non recipie
bant : ſed primicerius,& plebanus à canonicis impetrati mā
dauerunt patriarchæ Gradenſi,vt denunciaret ipſos canoni-
cos non ligatos , tanquàm eorum literæ non eſſent reuoca-
tæ per poſteriores impetratas ad ipſum archipresbyterum
Paduanum, ipſo aſſerente contrarium,tanquam cum patri-
archa vellet exequi mandatum iudicum , impeditus fuit ab
archid. Caſtellañ. quem interdixit. dubitatur an teneat ip-
ſius interdictum,& debeat obſeruari.reſpondetur, ꝙ ſic,ſi li
teræ archipresbyteri in ſecundo loco impetratæ reuocant
priores : aliàs ſecus.¶ Primò no.ꝙ in eadem cauſa impetrat
a actor & reus.a canonici enim impetrauerunt ſuper vexatio-
ne, quam ille.A. inferebat. iſte verò A. impetrauit ad alios,
vt ad ipſum recipiendum compellerentur.de quo dic,vt s̃.de
reſcrip.c.cæterum. ¶ Secundò no. ꝙ ad hoc vt ſecundæ lite-
ræ reuocent priores, debent de ipſis facere expreſſam men-
tionem:aliàs non reuocantur, & non teneretur proceſſus ha
bitus per ſecundas, vt j̃. dicam. ¶ Tertiò not.ꝙ poſtquàm
conſtat ſemel iudicem habuiſſe iuriſdictionem , præſumitur
durare,niſi reuocata probetur,ar.C.de proba.l. ſine poſside
tis.& quod no.Cy.in l.edita actio.C. de eden. & dixi de lib.
obla.c.1.Idem in teſtamento, quod durare præſumitur , niſi
mutatum probetur.C. de teſt. l. ſancimus. ¶ Quartò no. ꝙ
ſubdelegatus ad execut.recipit etiam coerctionem.quod pa
tet,quia poteſt interdicere , vt hic. Item poſſet excommuni-
care,ſecundùm Inno. cum enim delegatus habuit iſtam po-
teſtatem, tranſmiſit eam in ſubdelegatum , ſecundùm eum.
& aduerte,quia per hoc limitatur quod dixit Inno. s̃.e.c.que
renti.vbi no.Io.An.poſt Inno.ꝙ ſubdelegatus nō habet pri-
uilegium exequendi ſententiam ſuam,ſicut delegatus habe-
bat. hoc eſt verum, ꝙ nō exequitur ſententiam diffinitiuam,
vt ibi: ſi verò quis ſubdelegatur ad certum articulum(vt hic
fuit)ſuper illo habet coerctionem contra impedientes:& po
teſt interdicere, & excommunicare, vt dixi. & idem fortè in
quocunque delegato:qui licèt non habeat ius exequendi:ta-
men habet mulctandi reſiſtentes ſibi:facit quod no.Inn.j̃.de
offi.or.c.cum ab eccleſiarum.ad fi. ¶ Quintò no.ꝙ inferior,
ſi eſt delegatus Papæ (vt erant iſti,primicerius, & plebanus)
mandat patriarchæ,qui ab eis recipit poteſtatem coercendi,
quam aliàs non haberet in ſubditos ſuffraganeorum , vt in il
lum archi.Caſtellañ.j̃.de offi.or.c.paſtoralis.& aduerte quia
ex eo,ꝙ patriarcha mandauit hic per literas , quidam colli-
gunt(ſed ineptè) ꝙ ſubdelegatus committit vices ſuas alteri,
dummodo conſtituant ipſum iudicem.de quo no.Pet.& Ab.
j̃.de ap.c.cum cām.Sed hæc litera hoc non probat: quia hoc
non committebat, ſed per literas ſuas publicabat.quod non
eſt committere.ff.de arbi.l.ſed & interpellat.§.arbiter. ſicut
citat quis per alium,& per literas.vide quod no.Io.An.j̃.de
1 do.& contu.c.fina.¶ † Sextò no. ꝙ iudex ſubdelegatus po-
teſt vlciſci iniuriam ſibi illatam,& ſibi debet de iniuria ſatiſ-
fieri.fortè enim nedum.ꝙ impediuerit literas publicari : ſed
nuncium,qui ipſas detulit,verberauit.ad hoc.j̃. de pœnis.c.
Romana.lib.6.& quod no.Inno.in c.ex parte.de ver.ſign. &
not.quòd iniuria irrogata famulo videtur facta domino ſuo.
facit quod no. in l.1.ff. de iniu. vbi plures ſunt perſonæ , per
2 quas iniuriam patimur.¶ † Septimò no.ꝙ ſententia cēſuræ,
vel alia lata per iudicem reuocatum,vel ſubdelegatum ab eo
non tenet ipſo iure . quod an ſit verum , quandò nondum ad
eos peruenerat reuocatio,dicam.j̃. ¶ Oppo.innuit iſte tex.
ꝙ non valet proceſſus habitus per ſecundas literas , quę de
primis expreſſam non faciunt mentionem. contra imò vide
tur,ꝙ teneat:quia ſuggeſtio falſitatis,vel ſuppreſsio veritatis
non reddit literas nullas,niſi opponatur exceptio. vt s̃.de re
ſcript.c.ſuper literis.hic autem ſuppreſsio.ſ.taciturnitas prio
rum literarum videtur reddere ſecundas inualidas,ergo ma-
lè.Sol.Bona. ſuper ſolutione huiuſmodi contrarij laborauit
multum.Io.An.poſt eum dicit, ꝙ hoc caſu quando agitur de
reuocatione literarū non ſolùm expreſſa, ſed expreſsiſsima,
debet fieri mentio.j̃.e.c.ſignificauit.de fo.compe.c.ex teno-
re.& hoc propter odium reuocationis,quæ eſt quodammo-
do contumelioſa reſpectu iudicis reuocati, cui videtur ex re
uocatione iniuria irrogari:ſicut cum litigatores dimittunt ar
bitrum,& ad alium vadunt, vt l.litigatores.ff.de arbi.& de iu
di.l.obſeruandum.facit quod no.Hoſt.in ſumma.eod.titu.§.
quæ delegati. ver. ſed nunquid poteſt reuocare commiſsio-
nem.vbi verò in literis principaliter impetratis ſit ſuggeſta
falſitas,vel veritas ſupureſſa, non ex hoc ſunt nullæ,vel vitia-
tur iudicium, ſi non opponatur,vt d.c.ſuper literis.& hoc ve
rum in literis, per quas iuriſdictio cōmittitur . ſi enim eſſent
executoriæ, vel gratioſæ,ſiue etiam de alijs negocijs:tunc re
quiritur , ꝙ de multis alijs faciant mentionem . s̃. de reſcrip.
c.conſti.& quod not.Inn.s̃.de reſcrip.c. ad aures.& per Ber.
in c.ad audientiam.e.ti. Si verò ſuper appellatione literæ im
petrentur, & ante ſententiam fuerit appellatum , ſufficit , ꝙ
de cauſa appellationis fiat mentio:ſed ſi poſt ſententiam, de
ſola app.j̃.de appel.c.oblatæ. ſecundùm Inn. qui tamen no.
contra. j̃.de ma.& obe.in c.dilecti.in gl.ſed quid prodeſt.ꝓ-
pè fin.ver.nec valet.& j̃.de his quæ fi.à ma.par.Ca.c.1.ſuper
ver.obiectum.Io.And.poſt Hoſt.dicit,ꝙ ſemper de appella-
tione debet fieri mentio, & eſt expreſſum. s̃. de reſcrip. c.ex
parte.§.1. & de confir. vti. c. bonæ. dicit tamen , ꝙ in literis
ſuper appellatione impetratis non requiritur ſubtilitas cir-
ca ſuppreſsionem, vel expreſsionē veritatis , quanta in alijs.
quia aliæ ad impugnādum,iſtæ verò ad defendēdū. & de me
ra iuſtitia impetrantur. de crimi.falſi.c.accepimus. ideò aliæ
reſtringendæ velut odioſæ : iſtæ verò tanquàm fauorabiles
ampliandæ.l.cum quidam.ff.de lib.& poſthu. ſecundū Hoſt.
Sed certè omnes literæ ſuper obtinenda iuſtitia impetratæ
ſunt legibus odioſæ, vt per ipſas iuriſdictio ordinarij enerue
tur,quæ non debet de iure ciuili omitti, ēt principem adeun
do,vt in Authen.de man.prin.§.ſic tibi.cum ſi.& quod no.j̃.
c.1.j̃.de reſcrip.lib.6.collige ergo,ꝙ qn̄q; in ſecūdis lr̄is non
ſit mentio de prioribus:& nō reuocant . qđ intelligo verum,
ſi opponatur exceptio,vel valeret proceſſus habitus p ſecun
das.nec iſta Decr.dicit,ꝙ talis ſuppreſsio primarum reddat
ſecundas inualidas ipſo iure,nec ſit proceſſus nullus habitus
per literas ſubreptitias. ſed dicit, ꝙ non valet per literas re-
uocatas,ſecundū Io.An.quandoque loquimur in alijs literis
quàm ad lit.qn̄q; loquimur in lr̄is impetrādis in cauſa ap. &
qđ iuris ſit in vnoquoq; mēbro,dixi.s̃.¶ Secundò op.hic Pa
pa mandat iſtam ſententiā interdicti latā contra Archi. de-
cerni nullā , vel aliquā ex futuro euētu.vtrū.ſ.fiat primæ per
alias reuocatæ,vel nō. Sed contra imò vr̄,ꝙ quātūcūq; appa
reāt primæ poſtea reuocatæ,debet tenere dicta ſententia in-
terdicti:

terdicti:quia in dubio Archi.non debuit impedire,nam do-
nec de iuriſdictione dubitatur,interim eſt parendum, vt ple
nè no.Inn.j̃.de dila.c.2.& de accuſ.c.veniens. Præterea pro
ceſſus habitus per primas literas, quantuncunq; reuocatas,
tenet:donec ſecundæ fuerint præſentatæ. j̃.de reſt.ſpo.c.au-
dita.ergo indiſtinctè debuit confirmari ſententia interdicti:
cuius cōtrarium hic dicitur.So.dicit Io.An.contraria loquū
tur de proceſſu habito contra partes,qui tenet contra inobe
dientes,& contumaces.de ap.c.ſi duobus. & c.cū parati.ex-
tranei verò(vt hic erat)non pn̄t ligari,cum non ſint de iuri-
ſdictione illorū:nec parere,nec comparere tenent, niſi in ca
ſibus:& ideò pēdet ex reuocatione ꝓceſſus,vt hic, & qđ no.
Io.An.s̃.ti.1.& de reſcri.c.ceterū.in gl. excep. ¶ † No.ergo,
3 ꝙ proceſſus factus per lr̄as reuocatas tenet, donec fuerint li
teræ reuocatoriæ præſentatę.Idem in mādato procuratoris,
vt s̃.de reſcrip.c.ex parte decani.facit quod no. in c.qa cun-
ctis. de conceſ.præben.li.6.per Inn.¶ Tertiò op.& intro gl.
3. dicitur hic , ꝙ iſte patriarcha erat ſubdelegatus ad certū,
& nudum miniſterium:tn̄ habet coerctionem.contra,qa ſub
delegatus talis,vel delegatus alterius non hēt iſtas coerctio-
nes, vt l.à diuo Pio.ff.de re iudi.ſol.vt in d.gl. de cuius mate-
ria 11.q.1.c.peruenit.& in c.ſi quis contra clericum.j̃.de fo.
cōpe.vbi per Io.An.ſuper gl.hoc ideo.¶ Quartò op. hic di-
cit,ꝙ primò debet ſatisfacere de iniuria,q̄ abſolui.Sed con-
tra ſufficit cauere,vt abſoluatur, vt j̃.de verb.ſig.c.ex parte.
Sol.vt in glo.hic obtinet &c.¶ Quintò op.& vr̄, ꝙ quantun-
cunq; appareat iuriſdi.primorum iudicum reuocata,teneat
ſn̄ia patriarchæ ratione iuriſdictionis ordinariæ , quam ha-
bebat in prouincia.So.hic proceſsit vigore delegationis, nō
vigore ordinariæ iuriſdictionis. In iudiciis ergo ſi non valet
qđ ago, non valet vt valere pōt, vt s̃.e.c.cū ſuper. & error in
ſpecie iuriſdictionis reddit ſententiam , & proceſſum nullū.
j̃.de præſcrip.c.cum ex officii.per Inno.

ADDITIO.

¶ Actor & reus.de hoc vide pulchrè Cardi.Zaba.conſi.137. inci.factum
ſic ſe habet.

LIcèt. Iuriſdictio delegati re integra morte de
legātis expirat.Communis diuiſio.Secū-
da ibi[inquiſitioni.]¶ No.primò, ꝙ cauſa fuit com
miſſa cum clauſula[ꝙ ſi non omnes duo noſtrum.] &c.ſi.n.
dictum fuiſſet[duo vel alter noſtrum]non fuiſſet dubium.ſi-
militer ſi fuiſſet clauſula.[nos vel alter.]j̃.e.c. cum plures.li.
a 6.¶ Secundò no.ꝙ clauſula[ſi non omnes.a]&c.non impe-
dit vnum ex delegatis committere alteri vices ſuas. de quo
j̃.eo.c.coram.& s̃.eo.c.ſuper quæſtionum.§. ſi verò. in glo.
magna.¶ Tertiò not.ꝙ ſi vnus remouetur vt ſuſpectus, poſ-
ſunt alii procedere,quando.ſ.dati ſunt cum clauſula[ꝙ ſi nō
omnes.]&c.certum eſt enim , ꝙ tunc non poteſt intereſſe iu
re prohibente,vt l.apertiſsimi.C.de indi. & illud verbum nō
pōt intelligi de potentia iuris,& facti. s̃. de reſcrip.c.ſciſcita
tus.vtrùm autem pendente dubio, ſit ſuſpectus, vel non,alij
poterunt procedere.dixi.s̃.e.c.cū ſuper.¶ Quartò no.ꝙ iu-
riſdictio ſubdelegati expirat,ſi,antequam incipiat vti iuriſdi
ctione,morit̄ delegans. ſola ergo ſubdelegatio non facit de-
ſinere rem eſſe integram.quod intelligo,qn̄ ſubdelegans mo
ritur.ſi autem moreretur Papa poſt ſubdelegationem factā,
non expiraret commiſsio : quia non pōt dici re integra.cir
ca qđ vide qđ no.j̃.eo.c.ſi à ſubdelegato.li.6.in 3.gl.¶ Quin
tò no. ꝙ licèt in reſcripto dicatur,ꝙ duo procedant, poterit
vnus ꝓcedere, cui vices ab alio ſunt cōmiſſæ.& hoc ideò qa
repręſentat perſonam duorum.s̃.de elec.c.cum inter vniuer
ſas.& per Io.An.j̃.de re iu.c.cū olim. Et ex hoc colligit Ho.
ꝙ ꝓcurator tot vices hēt,quot ſunt illi, quorū eſt ꝓcurator.
de quo.s̃.de ele.c.ſcri.verba ergo reſcripti ſufficit,ſi impleā
tur ſictè. ſictione. n.iuris vnus repręſentat plures:& tn̄ clau-
ſula[duo noſtrū]verificat̄ in vno ꝓcedente ſuo noīe , ac de-
functi.alibi tn̄ dicimus,ꝙ verba dn̄t intelligi ꝓpriè, nō ſictè
facit l.3.§.hæc verba.ff. de neg.geſt.& l.ſi ita quis. de leg.2.
¶ Venio ad apparatū,quem per qōnes expedio. Quæro pri
mò,qn̄ delegatus dicatur cæpiſſe vti iuriſdi. dicit gl. 1.per ci
tationē.s̃.eo.c.relatum.& gratum.Ho.addit alios mōs. ſ.qn̄
commiſit alteri vices ſuas,vt hic.Itē ſi commiſit ſolùm prin-
cipi.s̃.eo.c.ſuper qōnum.§.1.& 2.vel ſi mandet alicui, ꝙ ci-
tet partes.s̃.e.c.paſtoralis.§.1. vel ſi recipiat ceteros in peri
culo conſtitutos.j̃.vt li.non cōte.c.qm̄ frequenter. Itē excōi
cet rebelles,& contradictores,s̃.c.1. Itē ſi aſsignet diē par-
tibus p̄ſentibus.de dila. c.ſi. vel ſi faciat offerri libellum : vel
aliquem alium actum iudicialem exerceat, ēt ſi partes nō ci
tauerit.j̃.de li. ob. c.1.& 2. Item ſi cōmittat tm̄ citationē.j̃.
ti.1.c.vlt.in ſi.per Io.An. ¶ Sed hic incidenter q̄ritur:pone,
ꝙ iudex receptis lr̄is,volens perpetuare iuriſdictionē,voca-
uit tabellionē,& teſtes, & legit lr̄as, ac dixit[volēs perpetua
re iuriſdictionē , p̄cipio tibi tabellioni , ꝙ has lr̄as in formā
publicā reducas,& hos teſtes apponas.] an per hunc actū ſit
perpetuata iuriſdictio? vr̄, ꝙ non.quia non hēt iuriſdictionē
in perſonas ſic vocatas.j̃.c.P.& G.Sed non ob. nam illud ue
rum principaliter,hēt tn̄ per quoddam accidens.Hoſ.tenet,
ſub dubio fortè,ꝙ perpetuata ſit:cōſulit tn̄ (quia non oēs ca
perēt illud ver.) ꝙ ſine mora , quācitò poterit, citet p̄tes. ar.
in eo quod le. & no.j̃.de ſen. exc.c.ea noſcitur. in ſi.ego du-
bito,an ſit illud verum,quia per citationem illorum, qui ve-
niunt ex tranſuerſo,perpetuetur iuriſdictio.cum enim acceſ
ſoriè veniat ; non poteſt acceſſorium veſtire principale : ſed
bn̄ econuerſo,vt l.iuriſgentium.§.quinimo. ff.de pac.& l.pe
tens.C.eo.ti.& arg.l.ex pupillari.ff.de vulga.& pup.¶ Secū-
do circa hoc quæro.pone,ꝙ delegatus cœpit vti iuriſdi. alte
tero ex prædictis modis:tn̄ actus non tenuit, vtrùm per talē
actū inualidū ſit perpetuata iuriſdictio. Hoſti.tenet ꝙ ſic.qa
non requirit,ꝙ actus valeat: ſed ꝙ geratur ita , ꝙ non poſsit
ei negligentia imputari.C. de anna.exep.l. vt perfectius.& l.
ſi.Sed contra.no.j̃.eo.c.cum plures.li.6. in vlt.gl.quod tenet
Arch.e.ti.in c. quāuis. & ipſe idem Hoſ.no. contrarium,de
excep.c.olim.& quod notat Io.An.in c.venerabili. quæ mul
tum facit pro Hoſ.& pro hac opi.ꝙ non ſit perpetuata , facit
quod no.in l.ſi pater.C.ne de ſta.defun.& l.accuſatorum,de
adul. ¶ Tertiò q̄ro. hic dr̄, ꝙ mandatum re integra expirat
morte mandatoris : nunquid morte mandatarii ? Aduerte,
quatuor ſunt caſus:aut quæritur, an mandatum iuriſdictio-
nis expiret morte delegantis.& loquitur hic, & s̃.e.c.gratū.
& c.relatum.aut morte mādatarii: & loquitur.s̃.e.c. qm̄ ab-
bas.aut morte impetrantis:& loquit̄ de reſcr. c. ſignificauit.
cum materia l.& ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſ.cog.cum ibi no.aut
morte eius, contra quem impetratio facta eſt: & loquitur c.
quia V.j̃.de iudi. vbi de hoc. & d.c. ſignificauit. ¶ Quartò
quæro.plures cauſæ committuntur in eodem reſcripto:cita-
tio ante mortem delegantis emanauit in vna, non in alia:an
ſit perpetuata iuriſdictio quò ad omnes? tenet gl.ꝙ non.Tu
diſtingue,ꝙ aut fuit citatio gn̄alis.& eſt facta ꝑpetuatio quò
ad omnes , vt l.ſi ex multis .C.de anna.excep.aut eſt citatio
ſpecialis in vna cauſa : & tunc aut eſt commiſsio vniuerſalis,
aut ſpecialis plurium cauſarum.ſi vniuerſalis(puta de oībus
cauſis,quæ vertuntur in tali caſtro:) & tunc citatione omiſſa
ſuper ūna, perpetuatur quò ad alias:nec mirum in prædicto
exemplo , cum iuriſdictio ſit commiſſa , cenſeatur ordina-
ria,quæ re integra non expirat, vt dixi ſupra eo.c. quoniam.
Idem ſi commiſſa eſſet vniuerſitas facti , vt quæſtio hæredi-
tatis:vel generalitas, vt redditio adminiſtrationis. In his.n.
exemplis actus , qui geritur ſuper vna re , perpetuat quò ad
omnes , argu.l.ſi quis mancipiis. §. impubes. de inſti.quan-
doq; eſt ſpecialis commiſsio plurium cauſarum ; & tunc aut
ſunt connexę:aut in totum ſeperatæ. ſi connexę , perpetua-
tio ſuper vna extenditur quò ad alias.ar.ſupra eod.cap.pru-
dentiam , §. ſexta. & ſic intelligitur l. vlti. de duo. re. Si

verò articuli non cohærent: tũc ſit perpetuatio in expreſsis tantùm. & ita loquitur iſta glo. facit c. ne aliqui. de hære. li. 6. & iſta ſunt vera, cũ quęrit de iuriſdictione perpetuãda, quò ad res alias extendatur: dic, vt s̃. de reſcrip. c. paſtoralis. quò ad ipſos iudices, ſi vnus eſt vſus iuriſdictione iuuante mandatore, perpetuata ſit iuriſdictio. collige, qui vſus non eſt. dic vt j̃. eo. c. cum plures. lib. 6. ¶ Quintò quæro. dicitur hic, ꝙ ſi delegans moritur re integra, expirat mandatum. quid ſi nõ moritur, ſed deponitur. dicit gl. quòd idem, quia depoſitus pro mortuo reputatur. 7. q. 1. c. ecce. Inno. dicit, quòd fortè durat ſubdelegatio, & erit ſubdelegatus ſucceſſoris. qđ eſt verum, ſecundùm Hoſt. quando delegatio fuiſſet facta defuncto ſub nomine proprio. s̃. eod. c. quoniam abbas. Quod hic dicitur, quòd expirat re integra per mortem committentis vices ſuas, debet intelligi, quando ſibi cõmiſsio facta fuit ſub nomine proprio: ſecus ſi ſub nomine dignitatis. poſſet quis dicere. nullo modo videretur iurandum de morte ſubdelegantis in totum vices ſuas. ſubdelegantis enim non gerit vices iſtius vllo modo: ſed primi ſubdelegantis. quod patet, quia ad primum eſt appellandum. ſupra eod. c. ſuper quæſtionum. & iſta opi. adaptatur ad hunc tex. cui reſponde, ꝙ licèt in totum commiſerit: poteſt tamen re integra reuocare, vt infra eod. c. quãuis. lib. 6. ideò eius mors conſideratᷣ, cum adhuc re integra non cenſeatur in ſubdelegatum iuriſdictio. efficaciter tranſmiſiſſe. vt d. c. quãuis. & quæſtio, de qua ſupra in depoſito, poteſt formari in tranſlato. in quo tenet Goff. ꝙ expiret mandatum. 21. q. 2. c. ſi quis iam tranſla. ¶ Sexto quæro, quid ſi poſt ſubdelegationem re integra, ſubdelegans excommunicatur, an ſubdelegatus procedat. tenet gl. quòd ſic. & arguit in cõtrarium. de c. Romana. de fo. cõp. lib. 6. pro glo. facit c. ſi is cui. eo. ti. lib. 6. & opi. gl. tenet Inn. qui dicit, ꝙ ꝑ excõmunicationem ſubdelegantis (ſiue in totum, ſiue in partem ſubdelegauerit) nec perit, nec ſuſpenditur iuriſdictio ſubdelegati: ſecus ſi merum miniſterium tantum commiſiſſet. arg. j̃. eo. c. quoniam. Hoſt. dicit, ꝙ iſta opi. Inno. eſt vera, quando in totum ſubdelegauit. vbi verò aliquid ſibi reſeruauit: tunc nõ poſsit procedere ſubdelegatus, cum eius auctor repellatur. de teſti. c. licèt. Sed pro opi. Inn. alleg. Io. And. dictum c. ſi is cui. licèt enim ſit eius auctor: tamen non eſt idem conſiſtorium. & hoc probat appellatio, ꝑ quam aditur. Item quia re non integra per mortem non reuocatur. Goffr. tenet. quòd ſubdelegante excommunicato, pendet iuriſdictio ſubdelegati: & eo abſoluto procedetur ex veteri commiſsione. argu. 15. q. 6. c. nos ſanctorum. & c. iuratos. Non ob. opi. Inn. & glo. c. Romana. de offi. vica. lib. 6. vbi ſi epiſcopus eſt excõmunicatus, vicarius non procedet: aliud enim in delegato, cuius conſiſtorium eſt diuerſum à principali. Aliud in vicario, cuius idem eſt conſiſtorium. de officiali ergo foraneo maius eſſet dubium. & vide de iſta materia in Spe. ti. 1. §. reſtat. in ſecunda columna &c.

ADDITIO.

a ¶ Quod clauſula ſi non omnes. De hac clauſula vide tex. in c. cum plures. eo. ti. lib. 6.

CVm in iure. Nõ creditur quis delegatus, niſi delegationem probet. h. d. Communis diuiſio. Secunda ibi [ſuper quo] ¶ Primò not. ꝙ delegatus mãdat ordinario, vt denunciet aliquem excommunicatum. & idem intelligo in quocunq; alio præcepto. ¶ Secundò no. ꝙ ſi quis dubitat ſit delegatus ille, qui mandat, vel non, non cogitur obedire: & ideò non teneret ſententia cenſuræ, vel alia contra eũ iſto caſu: quia non eſt ſuus iudex, nec ſuis rebellis. s̃. eo. c. 1. & c. ex literis. Et hoc verum, quando mandatur aliquid, quod eſt graue: ſecus ſi leue, vt ꝙ citet, ſecundùm Guli. Pe. contra, per hunc tex. quando mandatum delegati dirigitur ad tertium, ſi autem principali litigatori, an citatus debeat comparere, dic vt j̃. de dila. c. 2. & per Hoſt. in ſumma. eod. ti. §. quod ſit eius officium. ver. ſed dices. & ver. præcedẽti. ¶ Opp. & videtur, ꝙ præciſè debeat obedire mãdato, & ipſum exequi. nullus enim præſumitur mẽtiri: ſed quilibet bonus. s̃. de ſcru. c. 1. ergo credere debet qui mandatum recipit, illum eſſe delegatum, vt aſſerit. Sol. dicit Ho. ꝙ licèt quilibet præſumatur bonus, & verax: non tamen iudex. Iſta eſt enim qualitas non proueniens à natura, ſed ex accidenti; ideò non pręſumitur, ſicut nec ſcientia, vt no. in c. ſi fortè. de elec. li. 6. & l. ſi prius. de ope. no. nun. per Bar. & in reg. ſemel malus. per Dy. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ iſta permiſsio excipiendi impunè de mandato apoſtolico ſit occaſio mali: q̃a quilibet, qui effugere voluerit exequendi onus, poterit dicere ſe dubitare. & ſic impedietur effectus iuriſdictionis delegati contra mentem c. 1. c. præterea. c. paſtoralis. c. ſi quando. c. ſignificaſti. s̃. eod. cũ. ſi. So. dicit Ho. quatuor ſunt remedia exequendi per ſeipſum. s̃. eo. c. ſignificaſti. Item ordinarium coercendi, ſi dubitans probabilem cauſam non aſsignat. de cri. fal. c. ſi. s̃. de reſcrip. c. cum contingat. Item ſi malicioſè hoc faciet, poterit condemnari in 30. li. auri. C. de legi. l. 2. in fine. ¶ Tertiò op. text. iſte dicit, quòd ſi dubitat, non cogitur obedire. contra de l. ſi quis ex aliena. ff. de iudiciis. & l. ex quacunq;. ſi quis in ius voc. non ie. Solu. dicit glo. hic, quòd illa iura loquuntur in ordinariis, quorum iuriſdictio eſt fundata de iure communi. hic verò loquimur in delegatis, quorum iuriſdictio nõ eſt fundata. ex quo infero, quòd coram legato debet citatus accedere: quia ſua iuriſdictio eſt ordinaria. vt cap. 2. infra de of. leg. li. 6. & not. Archi. 97. diſtin. cap. nobiliſsimus. ¶ Quartò opp. innuit iſte text. quòd niſi oſtendatur reſcriptum apoſtolicum, nullus proceſſus, vel ſententia iudicis delegati valebit, cum hic dicatᷣ, quòd exequi non tenetur, &c. Sed contra pro ſententia, pro actis, & pro omnibus, quæ aguntur in iudiciis, præſumitur, niſi contrarium oſtendatur, vt ſupra de renun. cap. in præſentia. Impoſsibile enim eſt ſemper reſcriptum apoſtolicum ſecum ferre. vnde videtur ſufficere, ſi notarius dicat talem eſſe iudicem delegati. quia ipſe ſolus de actis iudicii facit fidem. infra de proba. cap. quoniam contra. Solu. G. dicit, quòd aut loquimur de actis iudicii, ſuper quibus non ſubſtantiatur, vel fundatur iudicium: & loquuntur contraria. aut ſuper illis fundatur iudicium (vt eſt iuriſdictio competens literarum vigore, vel mandatũ procuratoris.) & iſta debent ſemper haberi in promptu, & diligenter cuſtodiri: quia ſine ipſis exhibẽdo ſententiam non valeret. i. ſine reſcripto commiſsionis, & ſine mandato procuratoris. eo enim non probato, ſententia non noceret domino, ſecundùm glo. debet ergo aduerſarius probare procurationem: vel quòd domino ſciente ipſius nomine egerit. s̃. de reſcri. c. ex parte decani. Alii dicunt, ꝙ poſt quam iudex dicit in ſententia [condemnamus talem, procuratorẽ talis, oĩmodo credendum eſt ipſum procuratorem fuiſſe, ar. l. optimam. C. de contrahen. ſtip. Sed ibi loquitur, qñ illæ partes, de quibus inſtrumentũ loquitur, fuerunt pręſentes, & erant principaliter contrahentes. nam ſi incidenter verba in inſtr̃o poſita tangerent tertium: vt ſi poneret pro confinibus illos, qui non poſſident: vel de teſte diceret aliquid graue, non crederetur verbis notarii ita incidenter prolatis: nec falſitas talium redderet inſtrumentum nullum: ſecus ſi circa teſtes, vel principales contrahentes falſitas aliqua deprehendatur. quia tũc propter nimiam falſitatem vitiatur inſtrumentum totum. 9. d. c. ſi ad ſacras. & j̃. de teſt. c. fraternitatis. per Inn. & l. qui falſa. & l. eos. ff. de fal. per Bar. In propoſita ergo q̃one non vr̃ ſufficere, ſi dicatur in ſententia procura. talis, &c. niſi de ꝓcuratorio oſtendatur: q̃a tractatur de ꝑiudicio dñi abſentis, q̃ in iudicio nunquam fuit. facit quod no. Inn. s̃. de reſcrip. c. ſup lr̃is. ¶ Sed hic incidenter q̃ritur, an inter ipſos contrahẽtes verba enũciatiua emiſſa faciant fidẽ, puta partibus p̃ſentibus

fertur ſententia, in qua dicitur [lit. conte. libello oblato, iurato de calumnia] &c. an iſta, & alia præſumantur interueniſſe, ſi aliter non probentur. tenet hic Inno. quòd ſic. & j̃. de proba. c. quoniam contra. & no. plenè Bart. in l. ſciendum. de verb. obl. facit quod no. in Cle. 1. de proba. & plenè Bart. in l. ex hac ſcriptura. ff. de dona. de iudice autem, an ſit verum, quòd ſemper debeat probari commiſsio, vt dicit gl. Dicit Inn. quòd illud eſt verum, quando pars nunquàm cõparuit coram eo: nam ſi comparuit, & poſt litem conteſt. vult dicere aliquid contra iuriſdictionem, debet hoc probare. C. de proba. l. fin. & l. Pomponius. §. rati. de procu. ratio differentiæ eſt, quia ſi nunquã comparuit, iudex debuit ſupplere, vt l. ampliorem. C. de ap. Sed ſi comparuit, iudex non tenebatur opponere cõtra iuriſdictionem ſuam. ſubdit Inn. quòd alij dicunt contra. & fortè bene, ſecundùm eum. vide quod not. in d. c. ſuper litteris. de reſcrip. Conclude ergo, ꝙ illa, quæ ſunt fundamentum, & ſubſtantia iudicij, ſunt probanda, vt iuriſdictio, & legitimatio perſonarum interuenientium nomine alieno. nec præſumuntur, niſi probentur. Si autem de his conſtat, an quò ad alia præſumantur omnia ſolemniter acta: refert hic Io. And. illa, quæ no. j̃. de eo qui fur. ord. ſuſce. c. innotuit. vbi de hoc. ¶ Vlterius ad idem quæritur de remedio: vt ſcilicet non expediat ſemper ſecum ferre litteras delegationis, vel mandatum procuratoris, & alia, ſuper quibus ſubſtantiatur iudicium: quomodo poteſt fieri, glo. tangit hic, ibi [vt nulla ſit dubitatio, ita debet fieri] &c. & ita glo. ponit formam, & ſolemnitatem, qua ſolent iſta, & alia in publica monumenta transferri. de hoc plenè dixi poſt Inno. j̃. de teſti. c. Albericus. & de fide inſtru. c. pe. & vlti. Inno. tenet, quòd licèt inſtrumenta ſint redacta in actis manu notarij: tamen niſi aliter ſolemniter publicentur, ſemper debet oſtendi originale: quia licèt oblatio, & productio ſit de actis: non tamen tenor ipſius inſtrumenti. Ho. dicit, quòd ſi acta appareant per manum tabellionis confecta originalia, ſiue ſumpta ex originalibus in præſentia partium conſentientium, vel non contradicentiũ, eis omnino eſt ſtandum, niſi probetur contrarium, vt in c. quoniã contra. & ibi per Ioan. And. in glo. no. quòd ex quo. Imputetur enim ſibi, qui non contradixit, & permiſit contra ſe fieri publicam ſcripturam. C. arbi. tu. l. fin. C. de rela. l. 1. & 2. j̃. de app. c. intimaſti. Ad hoc autem vt iſtis inſtrumentis in actis regiſtrati detur fides, requiritur, vt ipſorum tenor totus inſeratur in actis: & qualiter de ipſis fuit facta copia parti, & nihil oppoſuit rationabile. & cautela eſt, vt ipſa poſtea in ſententia redigantur, ſi ſcripta eſt manu eiuſdẽ notarij, qui confecit acta. ſi autem alius eſt rogatus de ſententia, alius de actis: tunc acta qualiter redigentur in ſententia. dic, quòd iudicis auctoritate, vt hic no. Io. An. poſt Inn. ¶ Vltimò op. & videtur, quòd ratione dubitationis non debeat ille, cui mandatur, executionem retardare, vt. s̃. eo. c. paſtoralis. §. præterea. cum ſim. Sol. hic loquitur, cum eſt dubium de fundamento. ſ. de iuriſdictione: quo caſu obedire non tenetur. s̃. eo. c. ex litteris. j̃. eo. c. cum contingat. & hic contrarium loquitur, cum de iuriſdictione non dubitatur. quo caſu ille, cui mandatum dirigitur, obedire tenetur, vt d. §. præterea. & hinc ſumpta occaſione Inno. iſtum articulum reaſſumit hic: an ſ. executor debeat differre executionem, ſi opponũtur aliquæ exceptiones coram eo, vel principaliter ſuper nullitate ſententiæ iudicis officium imploratur: an dicta lite pendente, debeat executio retardari. Dicit ergo, ꝙ ordinario, vel delegato ſubditi delegantis, quibus mandatur executio, obedire tenentur: ſi tamen viderẽt ſententiã nullam, vel retardandam, debẽt referre ſuperiori, vel expectare ſcdam iuſsionem. & idẽ. ſ. ꝙ non ſit executio differenda propter appellationem nondum receptam: ſecus ſi recepta ſit, s̃. de reſcrip. c. dilectus. 2. & prædicta procedũt, qñ ille, qui tulit, mandat ſubdito executionem. Si autem vnus ordinarius alteri ordinario: tunc poteſt eam exequi: ſi tamen ſuſpicetur vehementer eam iniuſtam, exequi non tenetur, vt j̃. de offic. ordi. c. 1. vbi de hoc. & c. poſtulaſti. de foro compe. dixi poſt Bar. in d. §. præterea. vbi eſt aliud mẽbrum, quãdo ſuperior exequitur ſui inferioris: puta ſui delegati, vel arbitri. dic vt ibi.

SVMMAE.

1 *Procurator an poſsit prorogare iuriſdictionẽ de tẽpore ad tempus.*

CVm olim. a Per procuratorem nõ habentem ad hoc mandatũ, non prorogatur de re ad rem iuriſdictio delegati. h. d. Vel aliter. Excommunicatio poſt appellationem legitimam latam non tenet. h. d. Communis diuiſio. Secunda ibi [quia verò.] Prima facit ſex. ponit cauſæ commiſsionem. Secundò iudicum proceſſum, ibi [per quorum] exceptionem Comitis, ibi [tandem.] interlocutionem iudicũ, ibi [iudices.] Comitis appellationem, ibi [quo.] & ipſius executionem, ibi [vnde.] ¶ Nota primò, quòd hic Comes erat reus, & laicus: & tamen conuentus per litteras apoſtolicas contra c. licèt ex ſuſcepto. j̃. de fo. compet. & fortè hoc ideò, quia agebatur de violentia turbatiua illata in re eccleſiaſtica. ideò poteſt laicus conueniri coram iudice eccleſiaſtico. vt in c. conſtitutus. & c. cum ſit generale. de foro compe. ¶ Secundò no. quòd in terra mona. iſte Comes cõſtruere nitebatur. & ſic conſtructio, ſiue ædificium cedebat ſolo, & ædificans poterat prohibere. Inſti. de rerum diui. §. ex diuerſo. & §. planè. quæ autem actio competat contra iſtum Comitem conſtruentem in ſolo alieno. dic de operis noui nunciatione, vel quod vi aut clam. vt patet. ff. de ope. noui nunc. & quod vi aut clam. & j̃. de oper. nou. nun. c. 1. ¶ Tertiò no. quòd iſti iudices retulerunt Papæ ſeriem ipſorum proceſſus, quam Papa ſequitur. & ſic creditur iudicib. de his, quæ coram eo geruntur. quod dic, vt j̃. de proba. c. quærimus. & de exceſ. præla. c. inter. §. præterea. & collige ex illa relatione iudicum partem ordinis iudiciarij. de quo plenius in d. c. quoniam contra. ¶ Quartò no. quòd ſi in iudicio tempore diſputationis apparet vltra deductum, quàm iuriſdictio ſe extendat, debet excipi. & ſic eſt caſus, in quo exceptio declinatoria fori opponitur tempore diſputationis. & hoc ideò, quia tunc de ipſa conſtat. j̃. eo. c. inſinuante. & hoc verum, quando res, quæ deducitur nouiter, eſt diuerſa à prima: ſi autem eſſet eadem res aucta, vel minuta vltra iuriſdictionem iudici conceſſam, poſſet nihilominus cognoſcere. C. de ap. l. ampliorem. in fin. ¶ Quintò no. quòd iudices ſuper exce. declinatoria fori contra ipſos oppoſita pronunciant. de quo. j̃. de or. cog. c. 1. ¶ Quid autem mouerit iſtos iudices ad pronunciandum ſe iudices competentes, Doct. non dicunt. Ego autem dico, quòd illa damna fuerũt data in nemoribus illius terræ, in qua Comes conſtruere nitebatur: erat dubium, quòd commiſſa cã ſuper principali, videbatur commiſſa ſuper acceſſorijs, vt j̃. dicam. ¶ Sextò no. quòd poſt appell. iſti iudices iterum citauerunt iſtum Comitem, & poſtea excomunicatur: fortè quò ad excommunicationem fuit expediens noua citatio. vt l. 1. §. qui ad diem. ff. de re iudi. non autem quò ad proceſſum in cauſa principali. in qua ſine alia citatione procedere potuiſſent, vt j̃. de dolo & contu. c. 2. lib. 6. & eo. tit. c. 1. in Cle. vbi ille, qui recedit appellans fruſtratoriè, non poteſt poſtea appellare à diffinitiua. ¶ Septimò no. in ver. quia verò. quòd iſta damna, de quibus erat quæſtio, præceſſerunt litem. ergo à contrario ſi ſecuta fuiſſent, potuiſſent iudices cognoſcere. & ſic oportet te intelligere tex. de damnis datis in terra, ĩ qua iſte Comes cõſtruere nitebatᷣ, q̃ ſi poſtea accidiſſent, venirẽt in eodẽ iudicio, vt l. ædiles. §. item ſciendum. de ædil. edic. ¶ Octauò no. ꝙ ꝓcurator litigãdo ſup reb. nõ com-

comprehenſis ſub iuriſdictione iudicis delegati. non p̃iudicat domino. & hoc ideò: qa non poterat prorogare iuriſdictionẽ, vt dicit tex. Si ergo dominus litigaſſet ſup rebus non deductis in reſcrip. videret tacitè ꝓrogaſſe iuriſdictõẽ d̃ re ad rẽ taciturnitas ergo partium habet vim prorogationis iudicis, ſi omiſſa exceptiõe incompetẽtiæ coram eo procedũt. facit quòd not. Inno. s. eod. c. prudentiam. & j. de teſti. c. cũ cauſam. vbi vide. ¶ Nonò no. in ver. & poſtquàm. quòd ſi ꝓcurator egreditur fines mandati, domino ſciente, & non cõtradicente, præiudicat domino. de quo in glo. facit quod no. Inno. s. de reſcript. c. ex parte decani. ¶ Decimò not. quòd excommunicatio lata poſt app. legitimam declaratur nulla. & hæc eſt vna cauſa nullitatis dictæ excõmunicationis. ſ. appellatio, quæ præceſsit. j. eo. c. cum contingat. Alia cã eſt, qa excõmunicatio fuit lata per delegatũ ex cauſis non commiſſis ſibi. ſ. dãnorum. quo caſu excõmunicatio delegati eſt nulla. & ita ſentit gl. fi. ad qd̃. j. de præben. c. fi. & de cle. excommu. mi. c. illud. ſuper ver. ordinarius. dicit tamẽ Inn. hoc non probari hic: quia appellatio legitima præceſſerat, & ſuper ipſa hic Papa ſe fundat, dum dicit [ac ſæpe dictũ] &c. ¶ Op. dicitur hic, quòd abbas agebat, ne Comes cõſtrueret in futurum, ſiue ceſſaret à conſtructione: & ſic ſuper futura obligatione. Sed contra. ff. de vſur. l. 1. §. 1. & l. non quemadmodum. de iudi. & præſertim quia reſcripta non dantur ad futuras lites. s. de reſcrip. c. fi. Sol. ibi agebatur negatoria. ſcilicet ius Comiti non eſſe ſic ædificare. & in his incorporalibus bene agitur ad futura, vt l. harum. & l. egi. ff. ſi ſer. ven. & l. ſicuti. & l. et ideò. eod. tit. vel hic agebatur interdicto vt poſ. vt ceſſaret à vi turbatiua, in quo interdicto fit condemnatio, vt ceſſet à moleſtia in futurum, vt c. licèt cauſam. ad fi. j. de proba. vel agebatur (vt dixi) interdicto de oper. nou. nunc. quod competit, cum ſe parat ad ædificandum: quod non placet Inno. vt hic per eum. ¶ Secundò opp. dicitur hic, quòd iſti iudices non potuerunt cognoſcere de damnis. & tamen, vt dixi in præcedenti not. iſta dãna fuerunt data in terra, in qua Comes conſtruere nitebatur. Sed contra imò videtur, quòd ſine expreſſione alia peti p̃nt damna: quia tacitè veniunt ex natura actionis principaliter intentatæ. ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. qui deiectus. probat̃ etiam hoc: quia ſi de contractu fiat mentio in reſcripto, poterit peti intereſſe: ſicut poſſet deduci in ſententia, etiam ſi non petit. quod dic, vt not. Bart. in l. ſtipulationes non diui. ad fi. ff. de verb. obl. Item ſi dixiſſet in reſcripto, quòd ſuper nemoribus iniuriabatur, poſſet agi de damnis datis de poſ. & proprie. ff. de iudi. l. ſolemus. & l. ſi quis intentione. & de cauſa poſ. c. cum eccleſia. ergo hic videtur, ꝙ poterunt peti damna: cuius cõtrarium hic dicitur, quare malè. Sol. bene fatetur, quòd illa, quæ tacitè veniunt ex natura principalis actionis, poſſunt peti: licèt non ſint deducta in reſcripto, vt probãt exempla prædicta: ſed actio, quæ oritur ex prohibitione, (vt deſiſtat quis ab ædificãdo) non includit dãna præterita: ſed tantummodo veniet in hoc iudicio, ne ædificet, & condictio damnorum, & iſtam credo bonam. Eſſet tamen dubium, ſi impetro reſcriptum ſuper fundo cõtra malæ fidei poſſeſſorem, non facta mentione fructuum perceptorum: an poſsim ipſos petere coram iudice delegato. ſi dicamus eãdem actionem ad ipſos competere, quæ ad fundum, peti poſſent: ſicuti dixi in interd. vnde vi. In contrarium facit iſte tex. & etiam ratio. ſicut enim non veniunt in eodem iudicio, niſi petantur in libello, vt not. in c. grauis. j. de reſti. ſpol. ita non debent venire in reſcripto: cum quodam modo ſit libellus. s. de reſcrip. c. ſuper literis. per Inno. ¶ Tertiò oppo. innuit iſte tex. quòd ſi dominus non contradixiſſet, ꝓtinus facto procuratoris fuiſſet ſibi præiudicium generatum. cõtra, iudicium enim procuratoris ſuper damnis datis fuit irritum ipſo iure, tanquàm factum coram iudice incompetẽti, vt C. ſi à non compe. iudi. per totum. ergo dominus non videtur, quòd poſsit per ſuam taciturnitatem approbare iudicium, quod eſt nullum propter iuriſdictionis defectum. Sol. Ioan. And. fatetur contrarium iſto caſu. ſcilicet quando iudicium non tenuit ex carentia iuriſdictionis. Si autem coram ordinario, vel delegato procura. domino ſciente excederet formã mandati, domino præiudicat. & ita intelligatur. gl. qd̃ ergo dicitur, quòd taciturnitas non habetur pro conſenſu, cum tractatur de obligatione tacentis, vt l. ſi filius. §. inuitus. ff. de procur. eſt verum, niſi negocium contrahatur ſuper re, ſiue iure tacentis, & ipſius nomine: quo caſu taciturnitas inducit mandatum, vt in hac glo. & Inno. s. de reſcrip. in c. ex
1 parte decani. ¶ † Quærit glo. vtrùm procura. poſsit prorogare iuriſdi. de tempore ad tempus. videtur, quòd non: quia ſi non poteſt de re ad rem, vt in tex. ita videtur, quòd nec de tempore ad tempus, arg. l. miles ita heredem. §. & quia diximus. de mi. teſt. glo. tenet, quòd poſsit. Idem Vinc. Phi. & Pe. Sed Gof. contra, niſi procura. habeat liberam, & generalem. & hoc maximè ſecũdùm eum, quando id non expedit domino. hoc magis placet Inno. & Egi. s. eo. c. de cauſis. Hoſt. dicit, quòd iſto caſu præiudicat domino, niſi quàm citò ſciuerit, contradicat. Sed hic incidenter quæritur. licèt procurator non poſsit prorogare, an poterit exceptionibus domino competentibus renunciare? Inno. dicit, quòd bene poterit omittere, non expreſsè renunciare, niſi habeat liberam, & generalem adminiſtrationem. Alij dicunt, quòd remittere, & renunciare poteſt. & imputet ſibi, qui malum elegerit. dixi plene. j. vt li. non cõte. c. 1. & circa hoc omnino vide. Idẽ not. Bart. in l. ſi fraudator. ff. de his, quæ in frau. cre. vbi plenè, an procurator in contractibus poſsit renunciare except. domino competenti: puta procura. conſtitutus ad fideiubẽdum renunciat beneficio epiſtolæ, vel ordinis, vel exceptioni declaratoriæ fori. dic vt ibi. ¶ Vltimò quæro. ſi dicatur in reſcripto, quòd talis iniuriatur tali ſuper tali fundo. nunquid poſsit agere rei ven. ad fundum, vel condi. ſine cauſa ad fructus perceptos ex fundo ante lit. coteſta. & tenet, quòd ſic, propter verba generalia: non autem poſſet prætextu talis generalitatis agere lege Iulia de vi pub. ſi fuiſſet expulſus. arg. de reſcrip. c. ſedes. & vide de hoc latius per Egi. qui etiam q̃rit, an procurator datus ad cauſam matrimonij ſit ſufficiens ad tractandum cauſã dotis. allegat, quòd ſic. de dona. inter vi. & vxo. c. 3. tenet contrarium: quia ſunt diuerſæ ſpecies. C. de procu. l. ſi procurator. Non obſt. c. 3. quia iuriſdictio extenditur ad cauſam dotis propter connexitatem. ſed in procuratore ſimpliciter inſpicitur conſtitutionis forma, vt hic. quod nota.

S V M M Æ.

1. *Nuncius in re propria quis eſſe poteſt.*
2. *Pœna aperientis ltieras ſuperiori tranſmiſſas.*

CVm olim. Qui acta clauſa relationis iudicum delegatorum aperuit, ipſorum violando ſigillla, contra illa acta non debet audiri & prima pars ponit deciſè factum primæ. Secunda ibi [verùm] narrat culpam iſtius. B. Tertia ib [ꝙ poſtmodũ.] ponit ipſius cõfeſsionẽ, & excuſationẽ. Quarta ibi [ſanè.] excuſationis reprobationem. Quinta ibi [ſed vt] culpæ punitionem. ¶ Not. primò, quòd hic fuit permutatio dignitatum, quæ non tenuit: quia auctoritas ſuperioris defecit: ideò vtraque priuatus fuit, vt patet. j. de re. permu. c. cum olim. quæ eſt pars huius. ¶ Secundò not. quòd iſte. B. offendit delegatum, ipſius violando ſigillum, & delegantem, cum ſibi ſigillata debuerit litera præſentari. & glo. 2. dicit hic, quòd iniuria iſta illata delegato, dicitur concernere delegantem, cuius vice delegatus fungitur. arg. contra. s. eod. c. ex literis. vbi dicit tex. quòd debet ſatisfieri de iniuria ſubdelegato. 21. diſtinct. c. in nouo. de litera violata cuius ſit perſecutio iniuriæ, mittentis, an eius, ad quem deſtinatur: videtur, quòd eius, ad quem deſtinatur. quod patet; quia ipſe de hoc cognoſcit, & punit, vt hic ad hoc l. ſi pupilli. §. ſi quis pecuniam. ff. de nego. geſt. ſi autem alia res, quàm epiſtola, tranſmittatur, an præſumatur in dubio mittentis, vel eius, cui mittitur. argu. quòd mittentis. C. ne vxor pro marito. l. ob maritorum. & l. abſenti. ff. de do. & facit ad quæſt. de pecunia, quæ mittebatur, in itinere deprædata, cui competat actio contra raptorem. ad quod o-
1 ptimè facit l. eum qui. §. ſi epiſtolam. ff. de furtis. ¶ † Tertiò not. quòd poteſt quis eſſe nuncius in cã propria, vt erat iſte B. ad idem d. §. ſi epiſtola. & facit ad quæſt. quòd iudex poſsit committere parti, pro qua eſt lata ſententia, ipſius executionem. de quo per Bart. in l. iuſtè. de acquiren. poſſ. & l. 3. C. de pign. in repe. per eum. ¶ Quartò not. quòd iſte fuit confeſſus delictum iſtud præſente parte. vtrùm autẽ partis præſentia fuerit neceſſaria. dic in cõfeſsione extraiudiciali. j. de fide inſtru. c. ſi cautio. vbi glo. quæ loquitur in ciuili. In criminali dic vt l. capite quinto. de adul. & l. quæro. de ædi. edi. & c. quàm ſit graue. de exceſ. præla. In iudiciali confeſsione an exigat præſentiam partis, videtur hic tex. quòd ſic. In contrarium facit; quia iudex ſupplet abſentiam aduerſarij. C. de iudi. l. properandum. §. ſi autem. & abſenti quæritur per iudicẽ in iudicio, vt l. eum pro quo. ff. de in ius voc. & Aut. generaliter. C. de epiſ. & cler. & ꝙ non requiratur partis præſentia, facit l. poſtquam lit. & qd̃ ibi not. C. de pac. & in Auth. ſacramentũ. C. ſi aduer. vend. vbi vide omnino Cy. ¶ Quintò not. in ver. ſanè. reprehenſionem iſtius B. qui vel debuit literas præuenire, vel non recipere, & iudicem recuſare. quõ autem potuiſſet nõ recipere, hic
2 tangit gl. 3. ¶ † Sextò no. pœnã aperientis literas ſuperiori tranſmiſſas; qa ſibi non creditur: & actis diſsigillatis in ſui p̃iudicium adhibetur plena fides. non põt ergo cõtra ipſa opponere: ſicut alij ſunt caſus, in quibus nõ licet venire contra publicũ inſtrumẽtum, l. fi. C. arbi. tu. & idem qñ quis produceret, non poſſet poſtea impugnare. qd̃ dic, vt no. Inno. j. de exce. c. cum venerabilis. & Auth. cõtra qui propriã. C. de nõ nu. pecu. ſi aũt non violaſſet ſigilla, poſſet obijcere: ſicut poſſet qs obijcere contra teſtẽ, quẽ ipſe produxit, vt no. in c. in noſtra. j. de teſt. & 4. q. 3. c. ſi quis teſtibus. 2. q. 6. c. biduum. & collige, ꝙ relatio, quã facit iudex ſuperiori, debet eſſe ſigillata. & hoc adde ad l. 2. C. de rela. & c. intimaſti. de app. & hoc eſt vtile, vt tollatur falſitas, & ipſius ſuſpicio. C. de teſta. l. iubemus. j. rñ. & quẽadmodũ teſta. ape. l. 2. §. ſi dubitetur. ¶ Septimò not. Hoſt. ꝙ ex quò euidenter probatur aliquid cõtra aliquem, ex quo reddit̃ notabilis, de facili in alijs p̃ſumitur contra ipſum, vt hic, & ff. de eden. l. ſi quis. ſi in proceſſu cauſæ deprehenditur deliquiſſe, & ſine nouo proceſſu. ad hoc. j. de dolo, & cõtu. c. veritatis. & de iureiuran. c. fi. lib. 6. Idẽ in teſte. C. de teſti. l. nullum. & quod no. Inn. j. de accu. c. qualiter & qñ. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ punitur in hoc, quòd nõ põt opponere cõtra acta. cõtra imò videt̃, ꝙ puniat̃, in hoc ꝙ nõ põt opponere cõtra acta cõtra imo videt̃ ꝙ puniat̃, vt vt falſarius, & in cõmiſsione cauſæ. s. de reſc. c. olim. Sol. gl. 3 fatet̃ op. Inn. dicit. ꝙ minus peccauit, q̃ ſi falſauiſſet. j. de cri. fal. c. audientiam. vel raſuram feciſſet, vt d. c. olim. & ideò non eſt puniendus pœna falſi: ſed arbitraria. s. eod. c. de cauſis. ¶ Secundò. opp. dicitur hic, quòd iſte poterat recuſare illum iudicem delegatum Papæ. contra de. c. nouit. j. de ap. & l. 1. de offi. præfec. præto. Sol. c. nouit. loquitur in executore, qui nihil de nouo facit. in l. 1. eſt ſpeciale propter prærogatiuam dignitatis. tene ergo, quòd delegatus Papæ recuſari poteſt. de quo per Ioan. And. in Specu. de recuſa. §. 2. ſuper 2. ver. Non obſt. quod glo. obijcit de tutore dato per inquiſitionem, qui non ſatiſdet. nam licèt non ſatiſdat, tamen remouetur, ſi malè adminiſtrat. de quo in Specu. de cura. §. ſi autem. ver. horum aũt accuſattorum.

S V M M Æ.

1. *Verba in dubio ſunt referenda ad caſum, qui ſæpius accidit.*

COram. Delegatus ſubdelegatum collegæ impediti non tenetur admittere, ſi in reſcripto eſt clauſula. quòd ſi ambo. vel ſic. Delegatus nõ tenetur admittere collegam ſibi adiunctum per literas ſubreptitias: nec ipſius ſubdelegatum. Et ſunt qnque partes. In prima petitio, & allegatio appellati. In ſecunda, ibi [nuncij] petitio & reſponſio appellantis. In tertia, ibi [ſed econtra] replicatio appellati. In quarta, ibi [idem igitur.] pronunciatio auditoris. In quinta, ibi [nos igitur] pronunciationis confirmatio. ¶ Not. primò, quòd hic erat coram iſto Cardinali deuoluta cognitio duarum ſentẽtiarum. Prima fuit abbatis, & prioris. Secunda ep̃i [Ferrarieñ.] Decre. autem iſta nõ declarat, ſuper quo iſti litigarent. Sed dic, quòd capellanus ſanctæ Mariæ agendo dicebat eccleſiã ſanctæ Agathæ in ſua parochia conſtructam in ſui præiudiciũ. 16. q. 1. c. eccleſia. & c. quicunq;. de op. no. nun. c. 1. ver. ſed quia nulla. ideo petebat, ꝙ vel demoliretur, vel quòd ſui parochiani non reciperentur ad diuina, vel eccleſiaſtica ſacramenta: vel quòd ei tanquàm capella ſubeſſet. j. de eccl. ædi. c. 2. & 3. ¶ Secundò not. ꝙ iſte nuncius detulit inſtrumenta eccleſiæ, ſed non mandatum: & tamen admittitur cum cautione de rato. quomodo autem hoc procedat, dicam ſtatim. ¶ Tertiò not. quòd epiſcopus Ferrarieñ. fuit adiunctus diu poſt lit. conteſt. canonicus Boñ. non expreſſo de lit. penden. & iſta eſt cauſa, quare epiſcopus non admiſit ſubdelegatum huius collegæ adiuncti, ſecundùm glo. pe. quod tenet Ioan. ¶ Quartò not. formam huius adiunctionis cum clau. quòd ſi ambo, &c. tu ep̃e &c. ſic in prædicta clauſula epiſcopus eſt priuilegiatus. claudicabat ergo iſtorum delegatorum poteſtas ex forma clauſulæ, maiorem prærogatiuam epiſcopo tribuendo: vt. ſ. ſi collega non poſſet procedere, ipſe ſolus. & hæc prærogatiua fortè operatur, vt ſubdelegatum collegæ admitteret: ſecus ſi dicta clauſ. quòd ſi ambo. cõcernit vtrũque pariter. quod videtur tenere Ioan. And. ad fi. vt dicam. ¶ Quintò not. quòd epiſcopus iſte tulit ſententiam poſt appellationem iſtius clerici ſanctæ Agathæ, qui appellauit, ex eo quòd noluit epiſcopus ſubdelegatũ admittere: ſed qa appellatio non tenuit, epiſcopi ſententia confirmatur. iniuſta ergo appellatio non impedit proceſſum iudicis à quo, vt in c. non ſolum. de app. lib. 6. cum ſi. ¶ Sextò not. in verſi. ſed
1 fuit econtra. quòd verba † in dubio ſunt referenda ad caſũ, qui ſæpius accidit: non ad illum, qui nunquàm, vel raro accidit. ſimiliter verba l. vt l. nam ad ea. ff. de legi. & quod not. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. ¶ Septimò not. quòd iſte Cardinalis confirmauit ſententiam epiſcopi, & impoſuit perpetuum ſilentium huic clerico, interuenienti nomine eccleſiæ ſanctæ Agathæ. Et aduerte, quia hic appellauit iſte clericus, & tamẽ pro eccleſia ſanctæ Mariæ lata ſententia confirmatur. quod quidam verũ intelligunt, ſi fuerit petitum. Ioan. And. dicit, quòd ſiue petitum fuerit, ſiue non, poteſt iudex appel. confirmare ſentẽtiã primam, & etiam infirmare, vt patet in c. oblata. coniuncto prin. cum ſi. j. de app. & dicam. j. c. cum contingat. & j. de reſti. ſpo. c. ex conqueſtione. ¶ Vltimò no. quòd Papa confirmat hic ſententiam Cardinalis. Sed dices. cum à ſentẽtia Cardi. quæ fuit tertia, non potuerit tertiò ꝓuocari, vt C. ne in vna, eademque cau. l. vna. ad quid prodeſt hæc confirmatio Papæ? dic quòd multum, quando ex certa ſcientia. j. de cõfir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. p Inn. ex qua aut ſẽtentia oriat̃ actio, cum prima ſñia confirmat̃ à iudice ap. dic vt in gl. fi. & no. in l. eos. C. de ap. & dixi. s. in c. paſtoralis. ¶ Venio ad oppoſitiões. & capio gl. j. Op. dicit̃ hic, ꝙ iſte clericus fuit admiſſus ſine mãdato cũ cautõe de rato. Sed cõtra. qñ certũ eſt quem nõ habere mandatum, non debet admitti nomi-

nomine alieno, vt l. 1. vbi plenè. C. de procura. Sol. duobus
modis in glo. Primò, quòd hic admittitur; quia eſt de coniū
ctis perſonis; quia clericus eccleſiæ: ergo admittitur cum p̄-
dicta cautione, vt l. ſed & hæ. ff. de procura. Et de hoc quali-
ter vnus de eccleſia in cauſa eccleſiæ admittatur ſine man-
dato. dic vt ǰ. de reſti. ſpo. c. cum olim. in prin. & ſuper glo. 2.
per Io. An. Secundò ſoluit, ꝙ hic dubitabatur de mandato:
ideò fuit admiſſus cū prædicta cautione: & poteſt colligi du
bietas mandati ex inſtrumētis eccleſiæ, quæ habebat penes
ſe, arg. in l. ſi. C. da pac. conuen. quæ eſt ad hoc not. ¶ Secun-
dò ad hoc op. & videtur, ꝙ cautio de rato non ſufficiat: nec
interpretanda ſit in caſu noſtro. Dicta enim cautio commit
titur ad intereſſe, ſi dominus non habuerit ratum, vt ff. de ꝓ
cur. l. non ſolum. & rem ra. ha. l. procurator. ſed hic non pōt
committi ad intereſſe: quia agebatur de ſtatu eccleſiæ. & ſic
de re inæſtimabili, in qua non cadit intereſſe, vt l. libertas.
ff. de reg. iur. ergo fruſtra præſtatur contra. l. ſtipulatio. §. di
uus. ff. vt leg. nom. ca. & l. nō cogendū. §. Sabinus. de procur.
Sol. dicit gl. ꝙ cōmittitur ad expen. litis: vel committitur ad
intereſſe, quantum ſcilicet intereſt eccleſię ſanctæ Mariæ ra
tum fuiſſe iudicium. Io. An. dicit, ꝙ quando res, de qua agi-
tur, non recipit æſtimationem, in cautione rati debet expri-
mi certa pœna, quæ ſuccedat loco intereſſe. & vide in Spe. de
excu. ver. ſed pone ꝙ agi poteſt ad pœnam promiſſam. dicit
etiam in curia, quando ille, qui interuenit nomine alieno, nō
producit mandatum, vel minus ſolemne, admittitur ſemper
cum pęnali cautione ſoluenda, ſi infra certum tempus domi
nus non habebit ratum. & hæc cautio pœnalis, vt dixi, eſt ne
ceſſaria in his, quæ æſtimationem non recipiunt, vt l. ſi. ff. de
præto. ſtip. facit l. prætor. ff. de ope. noui nunc. in prin. Iſta au
tem cautio, cui ſit præſtāda, iudici, an parti. quidam, ꝙ par-
ti. alij, ꝙ iudici. Ego credo, ꝙ parti, vel iudici pro parte reci-
piēti, vt l. cum pro quo. ff. de in ius voc. & Auth. generaliter.
de epiſ. & cle. facit l. non ſolùm. §. ſi ſtatus. cum ſeq. ff. de pro
cur. & ǰ. de arbi. c. per tuas. quod c. eſt bonum ad iſta. ¶ Ter
tiò op. & videtur, ꝙ iſte ſine cautione rati debuerit audiri,
poſtquam habebat inſtrumenta eccleſiæ, vt l. qui chirogra-
phum. de leg. 3. Sol. dicit glo. ibi conſtabat de legato inſtru-
mentorum. & ſic de domini voluntate, cum inſtrumenta nō
admittant recitantem, ſibi non proſunt, vt l. ad probationē.
C. de proba. imò poſſet præſumi, ꝙ illa furatus fuerit: ſicut
præſumitur contra ſeruum ex ea cauſa. C. de lati. lib. tol. l. 1.
§. ſi. vide tamē quod de hoc not. in ſimili. in l. poſtquam. ff. de
pac. & c. pe. ǰ. vt lit. pen. ¶ Quartò opp. dicitur hic, ꝙ iſte cle
ricus præſtitit cautionem fideiuſſoriam. cōtra, imò videtur,
ꝙ præſtet ſub hypotheca rerum ſuarū, in Auth. de ſanc. epiſ.
§. ſi quis autem pro pecuniaria cauſa. So. ibi, cum agit nomi
ne ſuo. hic verò, cū agit nomine alieno, de iſtis cautionibus.
an debeant eſſe cū fideiuſſ. vel ſimplices, & an pœnales. dic,
vt no. in l. 2. § ſi. ff. de iudi. & l. ſancimus. C. de verb. ſigni. & l.
fin. de præto. ſtipul. cum ſim. & hic in iſta gl. ¶ Quærit, & du-
bitat glo. magna, quando plures ſunt delegati cum clauſ. ꝙ
ſi ambo. &c. an impeditus poſsit cōmittere vices ſuas, & de-
legati ſubdelegatum admittere. arguit multis iuribus, & ra-
tionibus, quòd ſic: ſecundò arguit in contrarium, & deinde
ſoluit, præmittens primò, quòd quædam eſt impotentia iu-
ris (vt quòd delegatus ſit ſeruus, infamis, excommunicatus,
vel ſuſpectus.) quædā eſt impotentia facti, & hoc dupliciter.
nam quædam eſt perpetua: vt mors, & furor perpetuus. quę
dam eſt temporalis, vt pro negociis ſuis. ad propoſitum er-
go dicit, quòd aut eſt iuris: & non tenetur collega admittere
ſubdelegatum taliter impediti impedimento iuris. Aut eſt
impedimentum facti perpetuum, & idem. aut temporalis &
hic dubium. quidam ꝙ licèt impeditus ad tempus poſsit cō-
mittere: non tamen collegæ recipere cogētur. quod patet in
illo c. in quo fuit ſententia epiſcopi confirmata: qui tamē nō
receperat ſubdelegatum collegæ. gl. tamē poſtea diſtinguit,
ꝙ aut à principio dati ſunt cū clauſ. ꝙ ſi ambo: aut poſt cō-
miſsionem factam vni alius eſt adiūctus. & hoc caſu aut de
iure tenuit adiunctio, aut non: & ſi tenuit, aut fuit adiunctus
re integra, aut non integra &c. vt in glo. de cuius materia vi-
de plenè in Spe. ti. 1. §. ſequitur vtrùm cum cauſam. & ibi po
nit de hoc Vin. opi. quas poſtea diſtinguēdo concor. Io. An.
hic reaſſumit in effectu illam glo. dicens ita. ſi clauſ. ꝙ ſi am
bo. eſt in literis. aut alter eſt perpetuò impeditus: & tūc de-
legatus non tenetur ſubdelegatū collegæ admittere. aut tp̄a
liter: & tunc ſi impedimentum eſt ineuitabile. & idem, quod
s̃. de perpetuo. ſi euitabile: tunc collega tenetur ſubdelegatū
admittere, ſi ſubdelegans iuriſdictionem habebat: aliàs nō.
Gui. in hoc vltimo caſu temporalis, & euitabilis impedimē
ti tenet opi. Lau. de qua. s̃. proxi. gl. per Io. An. qui hic ſubdit
circa hoc, quando eſt impedimentum temporale, & euitabi
le. aut clauſula præelegit perſonam: & tunc præelect. nō te-
netur ſubdelegatum collegæ admittere: ſed non ſic econuer
ſo. aut clauſula non præelegit illum: & tunc aut in reſcripto
eſt clauſ. appellatione remota. & non tenetur admittere. aut
non eſt: & tenetur admittere. ita dicit ipſe hic.

SVMMAE.

1 *Canonicus non poteſt eſſe iudex in cauſa concanonici ſui.*
2 *Iudice remoto propter ſuſpicionem, ſubdelegatur alius.*

CVm. R canonicus. Locus, ad quē
reus non poteſt ſecurè accedere, & canonicus in
cauſa concanonici poterit recuſari. h. d. Et primò ponit pro
uiſionis, & mandati cauſam. Secundò mandatum, ibi [man-
damus.] ¶ No. primò, ꝙ ad locum non poteſt quis trahi per
literas apoſtolicas, ēt cū literis de ſaluo conductu. ǰ. vt lit. nō
conteſta. c. accedens. & no. ſecundùm Abb. ꝙ non ſolū pro-
pter proprias inimicitias: ſed etiam propter communes ciui
tatis, vel loci recuſari locum. ad hoc optimè Cle. paſtoralis.
§. Piſana. de re iudi. ¶ Secundò not. ꝙ ſi locus, in quo cauſa
delegatur, non eſt tutus, delegatus nō poteſt cognoſcere in
alio loco: ſed alteri cauſa delegatur. & loquitur iſte text. qñ
locus eſt ſuſpectus parti. ſi autem ipſi iudici delegato, an poſ
ſit in alio cognoſcere: dic vt ǰ. eo. c. ſtatuimus. li. 6. In ordina
rio verò, qui non poteſt cognoſcere in ſua. diœce. (quia for-
tè expulſus) an cognoſcat in alia. dic vt in Cle. 1. de fo. com
1 pe. ¶ Tertiò no. ꝙ canonicus † non poteſt eſſe iudex in cā cō
canonici ſui. de quo. 14. q. 2. c. ſuper pendentia. nam ſocie-
tas inter eos habet inſtar fraternitatis, vt l. verum. ff. pro ſo-
a cio. & per hunc tex. dicunt quidam, ꝙ ſcholaris a non poteſt
eſſe iudex in cauſa ſcholaris, qui moratur ſecum in eadē do
mo. & ſic ſunt ſocij. ar. s̃. eo. c. inſinuante. diſſoluta aūt ſocie-
tate, poſſet, niſi nimia affectio remanſiſſet ex præcedenti ſo-
cietate, ſm̃ Io. An. De magiſtro aūt an recuſetur in cauſa ſui
ſcholaris, Pe. & Abb. ꝙ ſic: niſi alter eſſet etiam ipſius ſchola
ris. de quo in Spe. tit. 1. § ſupereſt. verſi. quid de magiſtro. &
verſi. p̄cedēti. ¶ Quartò no. ꝙ cū actor, & reus ſunt de eadē
diœceſi: & eadem eſt cā committenda, ꝓut actor elegerit. de
quo hodiè expreſsius in c. ſtatut. §. 1. de reſcri. li. 6. & aduer-
te, qa iſte ciuis non propoſuit querelā ſuſpicionis corā iſto
iudice delegato: ſed corā Papa. & in hoc cōtinet gratiā. ſem-
per. n. exceptio ſuſpicionis eſt corā iudice ꝓponēda, ēt ſi cō
cernat pſonam ſuā: licèt tunc corā alio ꝓbanda. vt s̃. eo. c. cū
2 ſup. facit qđ no. in c. 2. de dila. ꝑ Inn. ¶ † Quintò no. ꝙ remo-
to iudice ꝓpter ſuſpicionē, ſubrogatur alius, quē actor ele-
gerit. ſ. iſte. R. de quo in glo. & 11. q. 1. c. iudices. vbi de hoc
& ǰ. de fo. compe. c. 1. & de iudi. l. obſeruandum. vbi de hoc.
¶ Sextò no. ꝙ Papa mandat delegato ſuo, vt alter, quē actor
elegerit, deleget ap. remota. vtrū aūt iſte cēſeatur delegatus
ipſius cogentis, an Papæ: credo, ꝙ Papæ. qđ patet, qa dicit
[auctoritate nr̃a.] &c. delegatus verò Papæ p̄cipit iure ſuo.
quia

quia hoc habet à l. C. de iudi. l. à iudice. Item iſte procedit ap.
remota. quod non poſſet, ſi reciperet iuriſdictionem à colle-
ga, vt no. s̃. e. c. paſtoralis. in vlt. glo. Iudex ergo optandus ꝓ-
cedet auctoritate huius ſecundi reſcripti, non primi, ſecun-
dū Gof. delegato enim Papæ non conceditur iſto caſu facul-
tas alteri delegandi: ſed tantūmodo cogēdi illum, quē actor
elegit. & ſic præbet nudum facti miniſterium, ar. l. vnum ex
fa. de leg. 2. & l. ſi ſeruo fideicommiſ. de hære. inſti. qñ autem
eſſet ſuſpectus delegatus, & non locus (vt hic erat) an tunc de
legatus poſsit delegare. dic vt in c. iudex. ǰ. eo. lib. 6. & ǰ. de
foro compe. c. ſi quis contra clericum. ¶ Op. Papa hic conce
dit literas contra laicum. contra de c. licèt. de foro compe. &
c. ſi duobus. de ap. ſol. vt in glo. 1. Goff. dicit, ꝙ laicus conue-
nerat clericum in foro eccleſiæ, & canonicus condemnatus
appellauit. & ſuper appellatione literas impetrauit. ¶ Secun
dò op. & videtur, ꝙ canonicus poſsit eſſe iudex in cauſa con
canonici: quia poſſet eſſe teſtis. So. aliud in teſte, aliud in iudi
ce. quæ ſit rō. dic vt in glo. & 22. q. 1. c. his auctoritatibus. vbi
de hoc. & per Vin. ǰ. de cle. excom. mi. c. ſi celebrat. ¶ Tertiò
op. hic Papa mandat dari iudicem, quem actor elegerit. con
tra. 11. q. 1. c. iudices. cum alijs alleg. in glo. ſi. ſol. vt in ea.

ADDITIO.

a ¶ Quod ſcholaris. Adde Doct. in c. literas. de præſump.

SVMMAE.

1 *Epiſcopus ſententiam ſuam defendere poteſt.*
2 *Tertius aliquando ſe opponit, ne excommunicatus abſoluatur.*
3 *Excommunicationem iniuſtam aſſerens, ſtatim eſt abſoluendus.*

CVm contingat. Delegatus, cui
mandatur, ꝙ
abſoluat illum, qui dicit ſe excōicatum iniuſtè: an
tequam partium probationes recipiat, illum abſoluet. Si ve-
rò mandat ei, ꝙ denunciet ſententiam eſſe nullam, prius ſu-
per eo partium probationes recipiat. Cōis diuiſio. Secunda
ibi [ad quod.] quæ ſubdiſtinguit, & membra patent. Præmit-
te ad euidentiam, ꝙ qñq; ſententia excōicationis eſt nulla:
quandoque iniuſta. Item qñq; continet intolerabilem erro-
rem, quandoque non. quod dic, vt ǰ. de ſen. excō. c. venerabi
libus. lib. 6. & vtroq; caſu poteſt adiri ſuperior, & querelam
1 proponere de excōicatore. ¶ † No. primò, ꝙ ep̃s poteſt ſe
opponere, ne abſoluatur excommunicatus ab eo: & ſic po-
teſt defendere ſententiam ſuam. & eſt ad hoc citandus, quan
do tractaretur de pœna ſibi infligenda. quod dic, vt d. c. veñ.
2 & c. in noſtra. ǰ. de procura. ¶ † Secundò no. ꝙ tertius ſe op-
ponit, ne excōicatus abſoluatur. & ſic impeditur quis à ter-
tio in proſecutione iuris ſui, & quandoque in executione. fa
cit l. Titia. ff. ſol. ma. ¶ Tertiò not. ꝙ hic inter epiſcopum, &
excommunicatum ab eo erat quæſtio de prioritate, & poſte
rioritate appellationis. quia excommunicatus prætendebat
ap. præceſsiſſe, vt ex hoc excōicatio redderetur nulla. ep̃s p̄-
tendebat ap. ſecutā fuiſſe, vt ex hoc redderetur aliqua. Super
hoc ergo vtriuſque ꝓbationes recipiuntur. Et ex hoc collige,
ꝙ qñ eſt quæſtio de prioritate, & poſterioritate act. debet
tempus limitatè probari: vt per hoc fundetur intentio rei,
vel actoris ex prioritate, vel poſterioritate citantis: de quo
ſubtiliter per Bar. in l. non ſolū. §. ſed vt probari. ff. de oper.
no. nun. facit quod no. in c. venerabilis. de ſen. excō. lib. 6. &
Cle. literas. de reſcrip. & ǰ. dicam. ¶ Quartò no. rationem,
quare in caſu, quo eſt quæſtio de nullitate, vel iniuſtitia app.
vtriuſq; probationes ſunt recipiendæ añ abſolutionē. nam ſi
eſt nulla (quia appellatio p̄ceſsit) nō indiget abſolutione, ſed
declarari dēt nō ligatus: alio caſu indiget abſolui. rōne ergo
incertitudinis nō pōt iudex ferre certā ſnīam. 11. q. 1. c. gra-
3 ue. ¶ † Quintò no. ꝙ qñ quis aſſerit excōicationem iniuſtā,
debet ſtatim abſolui iuxta formam Eccleſiæ, nec excōicator,
vel alius impedire pōt abſolutionem, etiā ſi paratus ſit pro-
bare eam iuſtam: rō patet in ver. cum & ſi pro certo. Ex quo
collige. 6. ꝙ non debet quis admitti ad probandū, quod ꝓ-
batum non prodeſt. concor. C. de proba. l. ad probationem.
¶ Sextò no. ꝙ plus excōicatus abſoluitur, & demum cogno-
ſcitur, ſit excommunicatus iuſtè, vel non: ad quem aūt effe-
ctum cognoſcatur, hic in glo. ſi. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ proba
tiones ep̃i recipiuntur cōtra excōicatum probare volentem
app. præceſsiſſe. contra negatiua ep̃i. ſ. ꝙ appellatio non præ
ceſſerit, non eſt probabilis: nec teſti aſtruenti iſtam negatiuā
eſſet credendum, vt ǰ. de cauſa poſ. & proprie. c. cum eccle-
ſia. & s̃. de elec. c. bonæ. Iſte autem tex. admittit hic epiſcopū
ad probandum, ꝙ appellatio non præceſsit excōicat. qua-
re malè. So. dicit Goff. licèt verba ep̃i concipiantur negatiuè:
tamen habent vim huius affirmatiuæ. ſ. ſe prius excōicaſſe,
& illum poſtea appellauiſſe. Hoc aūt caſu qñ negatiua habet
implicitam affirmatiuam, ſemper eſt probabilis, vt no. de re
nun. c. ſuper hoc. & l. nec codicillos. C. de codi. ¶ Secundò
op. iſte impetrauit literas, dicendo ſententiam excōicationis
poſt ap. latam, vel aliàs iniuſtam: ſed videtur, ꝙ iſte libellus
non teneat rōne obſcuritatis, & contrarietatis dicendo nul-
lam, vel iniuſtam alternatiuè. Solu. iſta non ſunt verba reſcri-
pti, ſed iuris conditoris: vel poſſunt eſſe verba reſcripti, quā
do excommunicatio poſſet probabiliter eſſe nulla, vel iniu-
ſta propter defectum iudicis, qui noluit ſibi dare copiā ſen-
tentiæ: quo caſu qñ incertitudo cauſatur à iudice, vel à par-
te, admittitur libellus incertus, vt l. 1. §. quod autem. ff. quo-
rū legato. & c. conſtitutus. ǰ. de reſti. in inte. per Inno. aduer-
te tñ hoc caſu: quia non debet petere ſententiā declarari nul
lam, & pronunciari iniuſtam: ſed alternatiuè, vt petat ſenten
tiam nullā pronunciari, vtpotè latam poſt appellationē: vel
ſi forſitan in probatione ap. defecerit, petit ipſam pronun-
ciari iniuſtam, proteſtans, ꝙ per alterum ex his (ex quo de
facto certificatus fuerit in proceſſu) intendit ſententiam pro
ſe dari. ¶ Tertiò op. ego dixi in prima op. epiſcopum admit-
tendum ſuper eo, ꝙ appellatio non præceſſerit: quia habet
incluſam affirmatiuam. Contra hoc op. & videtur, ꝙ alia ra-
tione non ſit admittendus: quia non debet admitti ad probā
dum, quod probatum non prodeſt, vt hic, & d. l. ad probatio
nem. Sed poſito, ꝙ ep̃s probet per ſuos teſtes appellationem
ſecutam fuiſſe. & ſi excōicatus probet per ſuos, ꝙ præceſſe-
rit, pronunciabitur contra eum, tanquàm fuerit poſsibile p̄-
ceſsiſſe, & ſecutam fuiſſe ap. & iſta interpretatio eſt fienda: tū
quia teſtes ſunt ad cōcordiam reducendi. ǰ. de teſti. c. cum tu
fili. tum quia actus eſt iterabilis. quæ reiteratio præſumenda
eſt, ſi teſtes diuerſa deponūt, vt no. in l. is qui reus. ff. de pub.
iudi. per Bar. So. dicit hic gl. notabiliter, & etiā Inno. ꝙ dicta
reductio ad concordiā eſt fienda, qñ teſtes ſunt numero pa-
res. & ita intelligitur c. cum tu fili. quando verò ſunt numero
diſpares, non eſt fienda. & ita loquitur hic. alibi dicit Ia. Bu.
ꝙ dicta reductio eſt fienda ad hoc, vt teſtes non notentur de
periurio, non autem quantùm ad hoc, vt probent, vt no. in l.
ſed ſi poſſeſſori. ff. de iureiur. & no. iſta ad id, quod dixi de
reiteratione præſumenda. dico ſuper hoc aliter prouidendū,
vt fecit Papa in c. cum Ioannes. de fide inſtru. ad ſi. vbi inter-
rogauit, fuerit vna appellatio, vel plures. & ſi dixerint, ꝙ
vna, neceſſe eſt teſtes alterius eſſe falſos. hoc etiam poterit ꝓ
bari ex multis alijs, ꝙ vna fuerit appellatio, & non plures. vt
practicus & expertus aduocatus nouit. & tangit Bart. in d. l.
is qui reus. ¶ Quartò op. Papa hic non vult recipi probatio-
nes epiſcopi ad probandum, ꝙ appellatio ſit iniuſta. contra
imò videtur, ꝙ debeat admitti: vnde op. de cōi obſeruantia,
& conſuetudine, qua paſsim admittuntur poſitiones, & pro-
bationes ſuper eis, ſaluo iure impertinentium, & non admit
tendorum. Sol. dicit glo. 3. ꝙ iudices malè faciunt ſic paſsim
admittere, & partes ſuperfluis probationibus honorare, vt
in c. exhibita. ǰ. de iudi. & ff. vt in poſ. leg. l. ſi is à quo. & pro-

pter hoc dicit Io.An. ꝙ ſi iudex monet reum, vt reſpondeat
poſitioni:ipſe autem hoc recuſat; quia eſt impertinens. pri-
mò debet iudex hoc diſcutere, quàm partem ad reſponden
dum cogere: aliàs poſſet appellare. & per hoc idem dicit de
exceptione, vt de ea prius diſcutiatur, quàm ad vlteriora pro
cedatur, etiam ſi iudex talem exceptionem reſeruaret par-
ti, vt d.c.exhibita. vbi caſus. & hoc eſt verum, niſi probatio
excep. haberet locum tractu temporis. quia tunc dicta exce
ptione reſeruata, poſſet iudex ad vlteriora procedere: puta
ſi dubitetur de mandato producto de longinquo. poteſt.n.
iudex ipſum admittere ſub conditione, ſi ſe procurator. pro
bauerit poſtea, vt no. in c.coram.s̃.eo. & l.prætor.ff.de ope.
no.nun. Alij diſtinguũt, an ſit exceptio ꝑiudicialis, vel talis, q̃
ſi non recipiatur, iuris ordo peruertitur:& tũc oportet, ꝙ ex
pediatur prius, quàm ad alia procedatur, vt d.c.exhibita. &
j̃.eo.c ſuſpicionis. Aut non eſt multum præiudicialis, vel nõ
peruertẽs iuris ordinem: puta dilatoria ſolutionis. vel vtrùm
reſpondendum ſit poſitioni, vel interrogationi, vel vtrùm te
ſtis produci debeat, & ſimilia, quæ pendent ex mero iudicis
officio:& in talibus poteſt iudex dicere [procedatis ſaluo iu
re noſtro.] quod no. Io An. j̃.de teſti.c.ex parte. eſſet etiam
diſtinguendum, an excipiens offerat probationes incontinẽ
ti paratas, vel non. vt j̃.de reſtit. ſpolia.c.literas.§. præterea.
¶ Quintò op. dicitur hic, ꝙ debet abſolui, & poſtea diſcuti,
ſit iuſtè, vel iniuſtè excommunicatus. ſed contra. poſtquam
eſt abſolutus, fruſtra amodo diſputatur, ſit excõmunicatus
iuſtè, vel iniuſtè: cum per iſtam cognitionem non poſsit ex-
communicatio extincta reuiuiſcere, vt l.qui res.§.aream.ff.
de ſo.Sol. vt in glo.fi. quæ dicit, ꝙ ideò cognoſcitur. quia ſi ꝓ
nunciabitur excommunicatio iniuſta, mandabitur, vt ſatisfa
ciat. iſto ergo medio tẽpore, poſtquam vult obedire, debet
abſolui:& deinde debito plenè diſcuti. Idem ſi propter con-
tumaciam paſſus eſt miſ.ipſam enim recuperat, præſtita cau
tione de ſtando iuri:& poſtea cognoſcitur de cauſa principa
li, vt in Auth.ei.C. de bo. aucto.iudi.poſ. ¶ Sextò op. dicitur
hic in prin.c. ꝙ excommunicatus dicebat ſententiam nullã,
quia appellatio præceſsit: epiſcopus dicebat eã valere: quia
appel. non præceſsit. & ſubdit, ꝙ vtriuſq; probationes ſunt
recipiẽdæ: vt per hoc ſciatur, an abſolutione indigeat, vel de
nunciandus ſit non ligatus: ex quo tex. innuitur, ꝙ ſi quis di
cit ſentẽtiam excommunicationis nullam, & iudex reperiat
iniuſtã, poterit abſoluere: quia indiget abſolutione, vt dicit
litera. Sed contra hoc op. quia hæc non eſt petitio, ergo &c.
vt c.licèt Heli. Sol. Inno. fatetur cõtrariũ, & dicit, ꝙ ſi iudex,
coram quo actum eſt de nullitate ſententiæ excommunica-
tionis, reperit eam iniuſtam, non debet ſuper hoc pronuncia
re:ſed tantummodo reum abſoluere ab obſeruatione iudi-
cij, & actorem condemnare in expen. j̃.de proba.c.ex lite-
ris. poterit tamen poſtea petere, ꝙ pronuncietur iniuſta co-
ram iudice, non corã iſto delegato tantummodo ſuper nul-
litate. & probationes factæ de iniuſtitia excõicationis in pri
mo iudicio non proderunt, vel nocebunt in iſto, vt j̃.de te-
a ſti.c.veniens. a

ADDITIO.

a ¶ Veniens. Reliquas oppoſitiones, & quæſtiones huius c. vide per Zaba. hic, & quæ ibidem dixi cum duobus ſequen. ca. quæ ibi per dominum Pet. non leguntur.

SVMMAE.

1 *Libellus recuſationis debet offerri coram iudice recuſato. Cauſa in recuſatione eſt inferenda.*

2 *Index delegatus recuſatus cogit arbitros, ſi fuerunt diſcordes, vt cõcordent.*

SVſpicionis cauſa. Arbitri electi ad cauſam recuſationis aſsignant recuſanti terminum ad proban-
dum. Delegatus tamen, qui recuſatur, cogit arbitros cauſam
diffinire. h.d. Cõmunis diuiſio. Secunda ibi [ab ipſo quoq;.]
1 ¶ No. † primò, quòd libellus recuſationis debet offerri corã
iudice recuſato: ſicut libellus app. coram iudice, qui graua-
uit, vt infra de ap.c.ſi iuſtus metus. & poterit in dicto libello
iſte, qui recuſat, nominare ſuũ arbitrum, ſicut in appellatio-
ne nominandus eſt iudex ad quem, vt no. Archi. j̃.de ap.c.le
gitima.li.6. Bal. dicit, quòd iſta nominatio arbitri in libello
eſt voluntaria, non neceſſaria: quia poſt recuſationem poteſt
fieri infra triduum, vt l.cum ſpecialis. C.de iudi. Item nec in
appellatione eſt neceſſe, quòd exprimatur iudex ad quem:
quia ſufficit dicere, appello, vt ff.de app.l.1.in fi. cum l.ſeq.
Item ſufficit dicere per verba generalia, appello ad quemli
bet iudicem competentem, vt l.qui Romæ.§.Seia.ff.de ver-
bo.ob. & l.cum proponas. C.de bo.aucto.iudi.poſ. ¶ Secun-
2 dò no. † quòd in recuſatione eſt cauſa inferenda, & hoc de
iure canonico. ſed de iure ciuili non eſt inferẽda: tenet tñ
iurare de calumnia, & per iuramentum ſuum probabitur ſu
ſpicio, ſecũdùm glo. in l.apertiſsimi. C.de iudic. vbi dicit tex.
[ſuſpectum putat.] nam ſuſpicio probabitur per iuramentũ,
vt innuit illa glo. quam no. Sed Ia. de Are. dicit ibi, quòd ver.
putat, debet intelligi de iuſta ſuſpicione, non de fatua. ¶ Ter
tiò no. quòd iſte tex. loquitur in iudice delegato, qui recuſa-
tur. de ordinario an poſsit recuſari, dic, quòd ſic, de iure ca-
nonico, vt j̃.de ap.c.cum ſpeciali. ſed de iure ciuili non recu
ſatur: ſed adiungitur ſibi epiſcopus, ſi cauſa patitur: vt quia
non ſit cauſa ſanguinis, vt in Auth. vt dif. iudi. §.ſi verò conti
gerit. poſita. C.de iudi. ¶ Quartò no. quòd de excep. per quã
veriſimiliter iudex ad iracundiã prouocatur, non cognoſcit
ipſe, ſed arbitri. & propter hoc dixi, quòd de excep. ſeruitu-
tis, infamiæ, excommunicationis, & ſimilis oppoſi. contra iu
dicem non debet iudex ipſe cognoſcere, vt dixi s̃.eo.c.cum
ſuper. ¶ Quintò. not. ꝙ illi, cui committitur certus articulus
cauſæ, videntur commiſſa omnia, quæ ad illum articulũ ſpe
ctare noſcuntur. concor. s̃.e. c.ex literis. Iſti ergo arbitri an
habeant iuriſdictionem, & quam, dicam. j̃. Et aduerte quia
(vt dixi. s̃.) iſte tex. loquitur in delegato Papæ, qui recuſatur.
Delegatus autẽ, ordinarius, vel vicarius eius (ſi recuſentur)
cognoſcet epiſcopus. quia ſuſpicio, quæ afficit perſonam de
legati, vel officialis, nõ tangit epiſcopum: ſecus ſi impedimẽ
tum delegationis, & commiſsionis concernéret epiſcopum:
vt excommunicatio, vel ſuſpenſio, vel carentia iuriſdictionis
in committendo. de his enim contra vicarium, vel delegatũ
epiſcopi oppoſitis non cognoſcet ipſe. facit c. Romana. de
offi.vic.lib.6. & c.ſi à ſubdelegato. & c. ſi contra vnũ. j̃.eod.
vbi de recuſatione oppoſita contra vnum ex delegatis Pa-
3 pæ. ¶ Sextò no. quòd iudex delegatus † recuſatus cogit arbi
tros, ſi diſcordes fuerint, vt cõcordent, vel tertium aduocẽt.
& intelligunt, vt Vin. & Hoſt. ſi diſcordes fuerint in ſententia
proferenda, nõ in iam lata: quia recurretur ad ſuperiorem,
vt l.duo iudices.ff.de re iudi. Gui. dicit, quòd huic Decre. eſt
locus, etiam ſi diſcordes fuerint in ſententia iam lata, vt not.
in Spe. de recuſa.§.vlti.ver. quid ſi arbitri diuerſas. & ver. ſed
nunquid. tex. tamen iſte facit pro Vin. ꝙ loquatur in ſenten-
tia nondum lata per arbitros, dum dicit. cum quo duo, vel al
ter eorum id facere ſunt cogendi: ſi enim iam feciſſent (hoc
eſt arbitrati fuiſſent) quid facere cogentur, non video. ¶ Vlti
mò no. quòd iſti arbitri coguntur ad ſententiandum. & ad-
uerte, quia textus iſte non dicit, ꝙ cogantur illud arbitrium
ſuſcipere: ſed poſtquã ſuſceperunt, coguntur terminare. tex.
tamen in l.cum ſpeciali. C.de iudi. dicit, quòd coguntur ſuſci
pere, & in hoc differunt à natura arbitrorum, qui ſuſcipere
non coguntur, vt l.2.ff.de arbi. & dic, ꝙ iſti coguntur per cẽ
ſuram eccleſiaſticam. j̃.de verbo.ſigni.c.quærenti. vel mul-
cta indicta.ff.ſi quis ius dic. non obtẽp.l.1. vel captis pigno-
ribus. Inſti. de excu.tu.i.rñ. ¶ Op. & videtur, quod cauſa ſu-
ſpicionis eſt probanda coram iudice recuſato. quia ad iudi-
cem

cem ſpectat cognoſcere, ſit competens, necne, vt l.ſi qs
ex aliena.ff.de iudi. & s̃.de reſcrip.c.ſuper literis. So. aliud in
ſuſpicione: aliud in alia incompetẽtia allegata contra iudicẽ.
tunc eñ non afficitur perſona, ſed iuriſdictio: hic verò per-
ſona. vnde qua ratione ſuſpectus eſſet in cã principali: eadẽ
ratione & in illo ſuſpicionis articulo. facit quod not in l. ex
quacunq;.ff.ſi quis in ius voca. non ier. & l.de iure. ff.ad mu
nicip. ¶ Secundò opp. & videtur, ꝙ iudex non debeat ſe re-
putare offenſum, ſi recuſatur. quia nemini facit iniuriam qui
vtitur iure ſuo, vt c.cum eccleſia Vulterana. cum ſimi. Sol. Di
cit glo. verum eſt, & non debet negari: tamen non põt dici, ꝙ
ſibi iniuria aliqualis, nõ inferat, ſi ab eo receditur: licèt nõ
poſsit ex hoc agi iniuriarum. C. de ap.l. & in maioribus. &
C.de ſum.Tri.l.3. in prin. & de arbi l. litigator. & l.obſeruã-
dum ff. de iudi. & l.omnem honorem. C.quando prouo. non
eſt neceſ. ¶ Tertiò op. dicit hic, ꝙ iſti iudices recuſati cogũt
arbitros. contra, ſicut appel. pen. nihil debet innouari, vt j̃.
nil no. appel. pend. per totum. ita recuſatione pen. quod pa-
tet, quia quod agerent, eſſet nullum, vt dixi. j̃. de app. c cum
ſpãli. & recuſatio, & appellatio paria ſunt. j̃.de ap. c. poſtre-
mo. Præterea ex euentu pendet, habituri ſint iuriſd. iſti dele-
gati qui recuſantur, ergo dilatione pendente, iudicis officiũ
conquieſcit, vt c.ſignificante. j̃ de appel. & l. ſiue pars. C. de
dila. Sol. vt in glo. fi. ſuper qua dicit Ioan. And. ꝙ aliud in ap-
pel. aliud in recuſatione. In appellatione eñ aditur ſuperior,
in cuius reuerentiam ſilet inferior: quia nec ipſum habet cor
rigere. de maior. & obe.c. cum inferior. quę ratio ceſſat in
recuſatione, in qua itur ad arbitros: maximè quia is, qui ap-
pellatur, cõmuniter vnus eſt: arbitri verò plures. In iſtis er-
go timetur diſcordia, non in illo, ſecundùm Hoſtien. facit qđ
no. j̃.e.c.ſi cõtra vnum. in fi. lib.6. & per iſtud, quod dicit gl.
ꝙ hac cognitione præcedente, iudicis officium conquieſcit.
Dicit Innocẽ. quòd aliquando reus recuſans ſit contumax in
certo actu, vel articulo, coram arbitris non comparens, non
propter hoc delegatus reaſſumet iuriſdictionem, niſi totus
labatur terminus per eũ arbitris aſsignatus. alleg. Decre.
cum ſpeciali. j̃.de app. & hoc tenet Gui. in ſpec. de recu.§.ſi.
verſi. ſed pone, quòd partes &c. ¶ Quæro primò, vtrùm iſti
arbitri poſsint cogi ad ſuſcipiendum arbitrium. gl.pe. tenet,
ꝙ ſic. & ſic non poſſunt dici propriè arbitri. quia tunc non
cogerentur, vt ff.de arbi.l.3.§.1. Item iſtis paretur vt iudici-
bus. & ita quod agunt meretur executionem, vt d.l. cũ ſpecia
li. ſed arbitris paretur metu pœnæ, vt hic in glo. Item à veris
arbitris nõ appellatur: quia ſiue æqua, ſiue iniqua &c. vt l.diẽ
proferre.§.ſtari.ff.de arbi. ab iſtis autem appellatur, & appel
labitur non ad delegatum recuſatum: ſed ad delegantem pri
mum, vt in c.ab arbitris. j̃.eod.lib.6. & hic not. in glo. & qđ
no. j̃.de fo.compet.c.ſi quis contra clericum. & c.iudex. j̃. e.
lib.6. vbi plenè, an iudex recuſatus ſubdelegare poſsit, vel nõ
de quo in d. c. ſi quis cõtra clericũ. ¶ Secundò circa ꝑdicta
quæro, vtrũ iſti arbitri ſint iudices. & ſi ſint, vtrũ delegati, vel
ordinarij, vel ſit tertia ſpecies de ꝑ ſe, vt dicantur arbitri ne-
ceſſarij, redacti ad inſtar iudiciorum. gl.pe. titubando loqt.
dicit eñ, ꝙ iſtorũ iuriſdictio eſt quaſi ordinaria. ꝑceptor me
us dicit, ꝙ quidam tenẽt, ꝙ ſunt ordinarij: quia habent iuriſ-
dictionẽ à lege. Alij dicunt, ꝙ ſunt delegati: qa ſubrogantur
loco recuſati. ar. de condi. & demon.l.filiæ. §.1. Item qa non
habent adminiſtrationẽ cum territorio: ergo nõ ſunt ordina
rij. Poſſet tñ dici, ſecundùm eũ, ꝙ eſt ſpecies de per ſe: qđ pa
tet, qa ſub tali nomine deſcribuntur per ius canonicũ, & ciui
le: participant tñ plus de natura iudicũ, q̃ arbitrorum, vt ex ꝑ
dictis apparet. Ex quibus infero, ꝙ licèt ex ſententia arbitri
non cõmittatur euictio, vt l.ſi dictũ.§.ſi compromiſero.ff.de
euict. ſecus tñ eſt ex ſententia arbitri neceſſarij, quẽ elegit,
& cogit ad ſuſcipiẽdum arbitriũ conſtitutio, vel ſtatutũ. vn-
de dicit Bar. ꝙ iſti arbitri, q eligunt ex forma ſtatutorũ, ma-
gis habẽt vicem iud.cũ, quàm arbitrorũ. quod eſt vtile pro-
pter differentias inter arbitros, & iudices delegatos. ita not.
Bar. in d.l.cum ſpeciali. ¶ Tertiò q̃ro. ſi iſti arbitri reperiũt,
& ꝓnunciant recuſationis cãm eſſe veram: an debeãt ipſi co
gnoſcere de cauſa principali. videt, ꝙ ſic: ſicut iudex app. co
gnoſcit de tota cã, ſi pronunciat legitimè appellatũ. vt j̃. de
ap.c.vt debitus. & hoc tenet Hoſt. ꝑ l.apertiſsimi. C.de iudi.
& j̃.de ap.c.cũ ſpeciali.ver.ſciant. & ſecundũ iſtam op. opor
ter iſtos arbitros ẽẽ cãonicos eccleſiæ. cathedralis in ꝑſona
tu, vel dignitate, ꝑ c.ſtatuti. j̃. de reſc.li.6. & remittit Ho. ad
ſummã e.ti.§.& qualiter finiat.ſub. §. nec illud. ver. quid ſit
effectus. & ver. qđ ſi cauſã. Hæc opi. Ho. quæ fuit Damaſ. nõ
placet Ioan. And. vt hic ꝑ eũ ſup gl. pen. añ recuſationẽ, vel
poſt, an poſsit delegatus ſubdelegare. dic, vt j̃.e.c.iudex.li.6.

ADDITIO.

a ¶ P. & G. Adde ad iſtud vnũ dictũ notabile, ꝙ in libello, vel reſcripto ſufficit, ſi opponatur prima litera nominis proprij, vt in ca.G. ꝑpetuus. de ſi.inſtr. & in c.cum.P. de accu. & in c.cũ P. de exceſ. prælato. And. Barb. in c.cum M.Ferrarienſis. de conſtitu.

SVMMAE.

1 *Iuriſdictio delegata non poteſt prorogari ad alias perſonas, quàm expreſſas iure ſcripto.*

2 *Prorogationis ſunt tres ſpecies.*

3 *Iuriſdictio cuiuſcunq; iudicis an poterit ad omnes cauſas prorogari.*

4 *Cauſarum ſunt quatuor genera.*

5 *Prorogatio ad hoc vt valeat, quot requirantur.*

PEt. G. a Delegata iuriſdictio ad ꝑſonas non expreſſas in reſcripto, etiam de ipſarũ cõſenſu, ꝓrogari nõ põt. Cõmunis diuiſio.
Scda ibi [quas huiuſmodi.] ¶ Not. primò, ꝙ fuerunt hic li-
teræ impetratæ à laicis cõtra epm Lauduñ. [quia pecuniam
mutuatã.] &c. Poteſt ergo eps, & quilibet clericus conueni-
ri, ſi ſe obligauit: licèt fortè eorum eccleſia non teneat: niſi ſo
lemnitas interceſſerit; de qua in c.qđ quibuſdã. j̃.de fideiuſſ.
¶ Scdò not. ꝙ iſti impetrauerunt literas: quia iſte debito lo-
co, & tempore nõ perſoluit: & ſic elapſo tempore ſolutioni
præfixo, & fortè in alio loco, vel in loco, in quo erat ſolutio
deſtinata: de quo põt eſſe dubium, ſi alibi, q̃ in ſuo domici-
lio, deſtinata fuit. de quo. j̃.de fo.com.c.dilecti. ¶ Tertiò no.
ꝙ iſte. I. laicus ꝓrogauit iudicio pẽdente. & iõ qa tunc habe-
bat iuriſdic. videbat prorogatio tenere. ff.de iud l.de qua re.
Sed illud verũ inter ipſos, q ſua iuriſdictiõe prĩcipaliter arcta
bantur, nõ quò ad alios. ¶ Quartò not. quòd fuit hic ſenten
tia cenſuræ. ſ.excõicationis, & interdicti deducta in pactum:
qa voluit poſſe excõicari, niſi ſolueret infra tempus, qđ an
potuerit, dicam. j̃. ¶ Quintò not. quòd ille, qui ꝑeſt iuriſdi-
ctioni, ſi delegatur à Papa in certa cã, cenſendus eſt delega-
tus in cã illa. quod eſt verum, ſi illa cauſa nõ ſpectabat ad eũ
iure ordinario: aliàs noua cõmiſsio cauſæ ſub ordinaria iu-
riſdictione incluſa, eſſet potius cẽſenda excitatio iuriſdictio
nis ordinariæ, q̃ noua delegatio, vt dicã. j̃. vt in c. licèt. & c.ſi.
de of.ordi. ¶ Sextò no. ꝙ proceſſus factus vigore proroga-
tæ iuriſdictionis, quæ non potuit prorogari, non valet vigo-
re ordinarię, quæ prorogari forſitã potuiſſet. & ſic error
in ſpe iuriſdi. vitiat iudicium: & quòd non tenet eo mo-
do, quo poteſt. de quo. j̃.de præſcrip. per Inno. in c.cum ex
officij. & tetigi. s̃.eo.c.cum ſuper. ¶ Septimò not. quòd iuriſ-
1 dictio † delegata non põt prorogari ad alias perſonas, q̃ ex
preſſas in reſcripto. de qua prorogatione hic plenè per. G. &
P. Inno. s̃.eo.c.de cauſis. ¶ Opp. dr̃ hic, ꝙ iſte. I. laicus per pa
ctum obligauit ſe ad pœnam excõicationis: & innuit tex. ꝙ
obligatio valuiſſet, ſi de ꝑſona ad ꝑſonã potuiſſet delegata iu
riſdictio ꝓrogari. Sed contra hoc oppo. & videtur, quòd ex
communicatio non poſsit deduci in pactum: vt.ſ. ſine cogni
tione, & cõtumacia proferatur. hæc enim duo requirũtur ad
eius efficaciam, vt in c. cum medicinalis. j̃. de ſent. excom-
mu.

mu.lib.6.& c.ſacro.& 11.q.3.c.nemo epiſcoporum.So.Inn.
fatetur contrarium.& ꝙ excõicatio non poſſit deduci in pa-
ctũ ratione prædicta:quia tpe ſolutionis fiendæ vigore pacti
ceſſat contumacia.quia fortè ſoluere non poteſt.j̃.de iureiu.
c.breui.& c.Odoardus.de ſol.vel miſit pecuniam per nũciũ,
qui infideliter egit.j̃.de pign.cap. ſignificante. ergo his caſi-
bus, & ſimilibus non poteſt dici contumax.ergo nec excom
municandus, per iura prædicta.Sed contra hoc op.ſi ante fi-
nem termini potuit ſoluere,& non ſoluit:videtur in culpa. er
go videtur poſſe excommunicari:licèt in termino ceſſet poſ
ſibilitas,vt dicimus in commodato. ff. commo. l. ſi vt certo.
§. ſed interdum. & ff. de locat. & conductio. l. videamus.
§. ſi hoc in locatione. nam quamuis prædictæ actiones den
tur contra culpabilẽ,vt ibi:non tamen excõicationis ſenten-
tia,quæ non fertur,niſi contra contumacẽ,vt dictũ eſt,& ꝓ-
batur in d.c.ſacro.culpa.n.concernit offenſam partis; ſed cõ
tumacia iudicis,& contemnit claues. ¶Sed tertiò cõtra præ
dicta op.dictũ eſt,ꝙ ideò non põt excõicatio deduci in pa-
ctũ:quia fortè in termino aſſignato nõ poterit ſoluere: & ob
hoc ceſſat contumacia:ideò non ligãdus.Sed contra de.c.ꝑ-
terea.j̃.de ap.nã ſñia excõicationis tenet,ſi lata fuerit ſub cõ
ditione,niſi ſoluerit infra certũ tempus.& tñ poteſt ibi ſubeſ
ſe difficultas ſoluendi in termino:puta quia res,quam ſolue-
re tenebatur,perijt ſinẽ ſua culpa.ff.quod metus cã. l. ſi cum
exc.§ quod ſi homo.& ff.de rei vẽ.l.vtiq;. & l.præcedenti. &
tñ ſententia ſortitur ſuum effectũ : licèt medio tpe ceſſauerit
poſſe ſoluere,lapſus fortè facultatibus.ff.de admi.tu.l. quo-
ties.§.nec quiſquã.ex quo patet, ꝙ ẽt nõ contumax hac ſñia
ligatur:cuius contrariũ tu dixiſti.ſ.ꝙ non ligatur,ſi ſuperue-
niat difficultas in termino. timore huius contrarij illi,qui te
nent quod dixi, rñdent, ꝙ hac ſententia excõicationis nõ li-
gabitur qui non poteſt ſoluere in termino:ſed tm̃ ille,qui po
teſt ſoluere:vel culpa ſua factus eſt nõ ſoluendo. de rap. c.2.
& probant: quia illud quod non poſſet iudex expreſsè, non
videtur in ſententia deduxiſſe tacitè.ar.l.qui ad certũ.ff. lo-
ca.Sed,ſi dixiſſet[excõico te,niſi ſolueris tali die:& etiã ſi nõ
poteris,ſis excõicatus.]talis ſñia nõ valeret tanquã continẽs
expreſſum iuris errorẽ.ergo non videtur ſenſiſſe tacitè,quod
expreſsè non poterat.tenent ergo iſti præcisè,ꝙ difficultas,
quæ adeſt in fine termini,impediat commiſſionẽ excõicatio
nis:ſicut comiſſionẽ alterius pœnæ.vt no.Bar.in l.continuus.
§.illud.ff.de verb.oblig.Non obſt.iura, ꝙ qñ quis eſt in mo-
ra,teneatur de interitu contingente,etiã non ſua culpa, vt l.
quod te.ſi cer.peta.& l.ſi ex legati cauſa.de verbo. oblig. nã
ſecus eſt in ſententia excõicationis, in qua(quãtũcunq; quis
fuerit malæ fidei,vel in culpa)non ligatur, ſi in termino non
poteſt ſatisfacere:ratio quia de interitu ſemper tenetur,poſt
quã quis fuit in culpa, vel malæ fidei.quia venit interitus ex
natura contractus, vel obligationis : ſed non ita excõicatio,
ſm̃ ipſos.Alij dicunt,ꝙ iſte erit excõicatus in fine termini, ſi
non ſoluerit,etiam ſi ſine culpa factus ſit non ſoluendo.Non
ob.tacitus intellectus abſurdus, qui expreſſus vitiaret ſentẽ
tiam.vt dixi.s̃.nam licèt poſſit cadere in errorem, & error
inde ſequi.tamen ſi in ſententia non exprimitur,tenet ſentẽ-
tia.2.q.6.c.ſi ſententia.& j̃.de re iud.c.1.Iudex tamen, qui
hoc cognouerit,debet ipſam relaxare ſine difficultate : ergo
aliud in ſententia, quæ bene ligat adueniente termino:aliud
in pacto. De ſententia.n. excõicationis ferenda per iudicem
non põt paciſci:nec corã ordinario,nec coram delegato.qđ
eſt verũ ſine cauſæ cognitione, 2.q.1.c.nemo.nam aliàs ſi ſit
ordinarius aliorũ non litigantium,poſſunt prorogare iuriſdi
ctionem ſuam hoc modo.poſsis me excõicare, ſi fuerit iuſtũ:
vel ſi probata fuerit cã excõicationis,vt d.c.nemo. aliæ autẽ
ſententiæ,vt pro libito partiũ proferantur, an poſſit paciſci
inter partes.dic vt l.ſi conuenerit.ff.de re iu.¶Secundò opp.
dicitur hic,ꝙ iſte I.laicus non potuit in illum iudicem cõſen
tire.contra de l.ſi conuenerit.ff.de iuriſ.om.iud.So.ibi loqui
tur,cum quis conſentit in iudicem,qui habet aliàs iuriſdictio
nem,& ordinariã:hic in eo,qui habet delegatam.de quo dic
vt j̃.de iudi.c.1.¶Tertiò oppo.dicitur hic, ꝙ non potuit iſta
iuriſdictio prorogari.contra de.c.de cauſis.s̃.eo.& c.cum o-
lim abbas.So.illa loquuntur de prorogatione, quæ fit de tpe
ad tempus,vel de re ad rẽ.hic verò de prorogatione, quæ fit
de perſona ad perſonã,quæ eſt prohibita in delegato:ſed cõ
ceſſa ordinario,vt dixi.& ita dicit glo.magna.¶Quartò con
tra hoc op.& videtur,ꝙ iuriſdictio delegata poſſit prorogari
de perſona ad perſonam,vt j̃.de ali.iudi.mu.cã fac.c.1.ſo.vt
ibi in glo.pe.¶Quintò op.de.c.j.s̃.eo.So.ibi non eſt ꝓroga-
tio alterius quæſtionis, vel litis:ſed eiuſdẽ extenſio ad perſo-
nas alias turbantes proceſſum cauſæ delegatæ,ad quas ratio
ne dictæ turbationis extenditur.conclude ex gloſſ. tres ſpe-
2 cies†prorogationis.de tpe ad tẽpus:de re ad rem (& proce-
dunt etiam in delegato:) de perſona ad perſonã:& non proce
dit regulariter.fallit, vt s̃. eſt & quarta ſpecies extra glo.ſ.de
loco ad locũ, hæc quæſtio in delegato Papæ dicit glo. ꝙ non
procedit:cum totus orbis(ſicut & Papæ,cuius vice fungitur:)
ſit eius territorium.9.q.3.c.cuncta per mundũ.& c.per pr in
cipalẽ.tñ ſi delegati iuriſdictio eſt coarctata ad certũ locum,
vt.j̃.diœce.ſi partes prorogarent ad aliũ,non eſſet propriè ꝓ
rogatio,ſm̃ Ioan.An.an autẽ partes poſſint,dic vt no.Io.An.
in c.ſtatutũ.§.in nullo.de reſcrip.li.6.In ordinario autem,an
poſſit eius iuriſdictio prorogari de loco ad locũ: puta cõſen
tiunt duo Florentini, vt eps̃ Florentinus cognoſcat hic Senis:
an ille poterit cognoſcere.Io.An.tenet hic,ꝙ ſic:ſi eps̃ iudici
venienti in ſua diœce. hoc cõcedit, vt ibi ſedeat,& inter ſuos
ſubditos iudicet:aliàs fieri nõ poſſet.j̃.de cõſti.c.2.li.6.& l.ſi.
ff.de iuriſ.om.iudi.fallit in Cle.1.j̃.de fo. cõpe,vbi ſine con-
ſenſu eps̃ expulſus à propria ſede reddit ius inter ſubditos
ſuos,& ibi no.glo.ꝙ iſto caſu ſeruabit ſuas conſtitutiones, &
nõ diœce.vbi reddit ius.quod no. & de iſta prorogatione de
loco ad locum no.Doc.j̃.de offi.lega.in c.nouit.& Cy. in l.ſi
quis ex conſenſu.de epiſ.audi.vbi reuocat in dubium,an iſte
conſenſus iudicis,in cuius territorio ius redditur, exigatur.
& ibi refert opi.Inno.& Ho. Eſt ſecundũ quoſdam & quinta
prorogatio de caſu ad caſum:puta in caſu impedimenti pro
cedere põt vnus ex duobus delegatis:vt in caſu,quo pronun
ciatur bene appellatum,iudex à quo hẽt iuriſdictionẽ in cau
ſa principali,vt c.cordi.de ap.li.6. iſta prorogatio an ſit per
miſſa,no.s̃.eo.c.prudentiam.ꝑ Inno.& s̃.eo. c. de cauſis. ibi
dicit,ꝙ iſta eſt potius omiſſio exceptionis,quã iuriſdictionis
prorogatio,vt ibi per eum.collige ergo ex prædictis quinq;
genera prorogationum.de re ad rem: de tempore ad tẽpus:
de perſona ad perſonã:de loco ad locũ:& de caſu ad caſum.
de quo vltimo tetigi.s̃.de offi.archi.c.ſi. ¶Quæro.viſis gene
ribus prorogationum.qui poſſint iuriſdictionem prorogare.
dicit Ho.ꝙ duo sũt genera Chriſtianorũ.ſ. clericorum,& lai
corum.12.q.2.c.duo ſunt.de clericis dic, ꝙ regulariter iuriſ-
dictionem prorogare non poſſunt expreſsè,& in non ſuũ iu-
dicẽ conſentire.j̃.de foro cõpe.c.ſignificaſti.tacitè autẽ poſ-
ſunt,puta in aliena diœce.contrahendo, vel delinquendo. vt
eo.ti.c.dilecti.de vi.& ho.cle.c.ſi.& c.in audientia.de ſen.ex-
cõ.laici aũt an poſsint indiſtinctè iuriſdictionem non ſui iudi
cis prorogare,inuito ſuo iudice,not.Cy.ꝙ ſic in dicta l.ſi qs
ex cõſenſu.in 5.q.& Bar.in l.1.§.& poſt operis.ff.de ope. no.
3 nun.vbi omnino vide.¶Secundò quæro,an† iuriſdictio cu-
iuſcunque iudicis poterit ad oẽs cauſas prorogari. rñ, ꝙ eſt
iuriſdictio delegata,& ordinaria.de delegata iam dixi.de or
dinaria an poſſit ad omnes cauſas prorogari,no. hic Docto.
4 †ꝙ quatuor ſunt genera cauſarum,quædam ſunt ſpirituales:
quædam pœnitẽtiales:quædam criminales: quædam ciuiles.
facit quod no.j̃.de iura.cal.c.literas.& in l. placet. C. de pe-
da.iudi.Quò ad ſpirituales non videtur iſta prorogatio con
ceſſa ſine conſenſu proprij iudicis.j̃.de paro.c.2.& de conſe.
di.5.c.non oportet.Tacitè verò hoc poteſt,domicilium om-
nino

nino transferendo.de paro.c.ſi.Inno.verò.s̃.e.c. de cauſis.re
fert plures opi. Quidam dicunt prorogationem locum habe
re in cauſis criminalibus,& ſpiritualibus, etiam quò ad pœ
nas ſanguinis,excommunicationis,& depoſitionis : dummo
iudices ſint tales,qui habeant merũ imperium, & habeant
poteſtatẽ talia exercendi,& puniendi,licèt non iſtos,qui ꝓ-
rogant.ar.ad hoc.quia licet prorogare per reconuentionẽ:er
go per conſenſum.de mu.pe.c.1.Secunda eſt opi.ꝙ in pænis
ſpiritualibus(quarum iuriſdictio, & poteſtas à nullo venit,
niſi à Deo,vel eius vicario,vt no.Io.An.j̃.de reſt.ſpo.c.olim.
3.) non habet locũ prorogatio: ſed in alia iuriſdi.qua proue
nit appellatio in principẽ,vt Inſt.de iure na.§.ſed quod prin
cipi.habet locum prorogatio,vt dixi.de foro pœnitentiali cer
tum eſt,ꝙ prorogari non poteſt expreſsè ſine conſenſu pro-
prij ſacerdotis.j̃.de pœni.& re.c.omnis. ſimiliter nec tacitè:
puta in aliena diœce.delinquendo.non enim ab illo, vbi deli
quit,ſed à proprio tenetur recipere pœnitentiam, vt no. 16.
q.1.c.1.Tertia eſt opi.& fortè melior iuriſdi.ſpiritualium,&
criminalium prorogari poſſe per ſolum partiũ conſenſum:
dummodo iudices tales ſint, qui de hoc poſſint cognoſcere:
ſed poteſtas excõicandi,vel abſoluendi non. & hoc hic pla-
cet Hoſt.ſiue de ſpirituali forma pœnitentialis,ſiue forma iu
dicialis quæramus.alleg.prædictam Decr. omnis.& de foro
compe.c.ſignificaſti.& de iudi.l.1.& 2.Abb.autem tenet hic
laicum in poteſtate excommunicandi ſe non poſſe ſubmitte
re non ſuo iudici.& bene no.ex prædictis,ꝙ oportet,ꝙ iuriſ
dictio principalis ſit ſimilis iuriſdictioni prorogatæ:vnde co
ram iudice cauſarum ciuilium non poſſet prorogari crimi-
nalis cauſa,nec econtra,vt no.in l.1.C.de iuriſ.om.iudi.& no.
in l.teſtamenta omnia. C.de teſtamen.& l.j.& 2.ff.de iudi.
5 ¶Tertiò quæro,quot requirantur, vt valeat prorogatio.†Ex
glo.collige,ꝙ requiruntur quatuor.ſ. conſenſus actoris, itẽ
rei,iudicis,& ꝙ ex certa ſcientia,non per errorem. Cy.dicit
ꝙ ſex ſunt illa,quæ prorogationem impediunt.compulſio,er
ror, pœnitẽtia,inhabilitas perſonarum,inhabilitas cauſæ, &
inhabilitas iudicis.Primum de compul.probatur.ff. de iudi.
in l.2.circa prin.Secundum eſt error,quod probatur e.ti.l.2.
& ff.de iuriſ.om.iu.l.ſi per errorem. dic vt ibi. Tertium eſt
pœnitentia,quę poteſt interuenire vſq; ad lit.conteſta. vt ibi
per eum in 2.q.Quartum eſt inhabilitas perſonarum,vt ſunt
furioſi,pupilli,& ſimiles.Quintum eſt inhabilitas cauſarum,
vt ſi ſint meri,vel mixti imperij,ſecundùm eum in l.1. C. de
iuriſ.om.iudi.aliter dixi.s̃.Sextum eſt inhabilitas iudicis, vt
l.priuatorum.e.ti.Ad illud autem,quod dixi de errore.quid
iuris,ſi partes procedunt coram iudice ſuper cauſa,quæ non
ſpectat ad eius iuriſdictionem.an taliter procedendo videan
tur eius iuriſd.tacitè prorogaſſe?dic vt no.Inno.s̃.e.c.prudẽ-
tiam.poſt prin.& ibi per Io.An.ſuper gl.2.ſuper ver. non po
teſt.& verſi.ſed neuter.¶Quartò quæro.dictum eſt s̃. ꝙ iu-
riſdictio delegata poteſt prorogari de re ad rem,& de tem-
pore ad tempus.quæro ergo, cuiuſmodi erat iſta iuriſdictio
prorogata.dicit glo.ꝙ erit eiuſdem ſpeciei cum prima,& il-
lius naturæ. vnde ſi non poteſt in prima appellari, ſimiliter
nec in illa.& hoc tenet Cy.in d.l.ſi qui ex conſenſu.idem e-
nim iudicium eſt habendum de augmento dotis,quod de ip
ſa dote.ff.de pac.do.l. inter ſocerum. §. cum inter. & ex hoc
colligitur determinatio quęſtionum, vtrùm à iudice, cuius
eſt prorogata iuriſdictio,non poterat appellari : an idem in
iuriſdictione prorogata,vel econuerſo.& tenet hic gl.ꝙ idẽ.
Item reuocata iuriſdictione principali per translationem,
vel per dele.reuocatur iuriſdictio prorogata.de quo in Spe.
in ti.de le.§.nunc dicamus.ver.ſi.& de compe. iudi. adi.§.1.
verſi.quid ſi duo Piſani.dic,vt in d.l.ſi qui.per Cyn.in fin. &
poſſet hic dubitari.an ſicut delegãs cognoſcet de principali
reuocata:ita & de ꝓrogata.Itẽ ſicut poteſt punire turbantes
iuriſdictionem ſuam in principali.ita & in iſta cauſa proro-
gata. dicit hic Innoc.quòd ordinaria prorogata licèt poſſet
ſuos ſubditos excommunicare : non tamen alios. ſed poteſt
omnes iudicare,non aliàs punire. Alij contradicunt ſecun-
dùm eum.hic non ſunt alia &c.

S V M M Æ.

1 *Aetas certa requiritur in iudice delegato.*
2 *Princeps poteſt delegare cauſam etiam minor 18.annorum.*

CVm viceſimum. Sunt tria di-
cta. Primũ,
ꝙ maior 20.annis poteſt à quocunq; dari delega-
tus.Secundò ꝙ maior 18.annis etiam à quocunq; datur de
conſenſu partium.Tertium,ꝙ princeps in quacunque ætate
1 delegat.¶No.primò,†ꝙ in iudice delegato requiritur cer-
ta ætas,& quędam alia,de quibus per Io.An.s̃.eo. c.pro de-
bilitate.& intellige,ꝙ exiſtens in 20.anno poteſt delegari in
uitis partibus,& inuitus,ſi eſt 25.an.ſecundùm Hoſt.qui ſic
dicit intelligendam.C.de aduo.diuer.iudi.l.ſancimus.in fin.
& facit quod no.in c.ſtatut.in prin. lib.6.in glo. dignitas.il-
lud enim,quod ibi ſimpliciter dicitur de cauſis delegandis
conſtitutis in dignitate,perſonatu, & canonicatu,intelligi-
tur cum limitatione huius.c.vt ſit.ſ.ætatis,de qua hic: vt ſic
limitetur conſtitutio poſterior per priorem,vt l.ſed et poſte
riores.ff.de leg.¶Secundò no. ꝙ minor. 20. annis maior tñ
18.poteſt eſſe delegatus de partium voluntate,quæ præſumi
tur adeſſe, cum ſciunt ætatem ipſius delegati,vt not.Azo in
ſumma de iudi.§.2.in fi.& intellige, ꝙ debet conſentire etiã
ille,qui datur,ex quo minor eſt 25.annis.¶Tertiò no.quòd
2 princeps†poteſt delegare cauſam etiam minori.18. annorũ.
nam & talem poteſt facere ordinarium, quod eſt plus,vt l.q
dam conſulebant.in fin.ff.de re iudi. Sacrilegij enim inſtar
obtinet dubitare de eo,quem princeps elegit.C.de cri.ſacri.
l.diſputari.in Auth.vt iud.ſi.quoquo ſuf.§.eos aũt. ibi [quos
enim]&c.colla.2.Item princeps eligendo inhabilem, vide-
tur diſpenſare ſuper illa inhabilitate,vt d.l.quidam.& de fil.
presby.c.veniens. per Innoc. & c. diuerſis fallacijs. de cler.
coniug.¶Vltimò no.ꝙ annus 20.debet eſſe completus. con
tra quod glo.1.op.& ſol.& de iſta materia,an dies,annus,vel
mẽſis cœptus habeatur pro completo.dic,vt l.ſi quæramus.
ff.de teſta.& l.3.§.morem.ff.de mino.cum ſi.¶Secundò op.
dicitur hic,ꝙ de conſenſu partium poteſt eſſe iudex, qui eſt
in 18.contra de l.cum lege.ff.de arbi.vbi requiritur, ꝙ ha-
beat.20.So.aliud in arbitro, aliud in iudice. rationem diffe-
rentiæ dic.vt in glo.¶Tertiò op.de l.1.§.pueritiam.ff.de po
ſtu.vbi in 17.anno poteſt quis eſſe aduocatus.So.aliud in ad
uocato,quem pro libito quilibet ſibi eligit : aliud in iudice,
cum quo agitur de alieno præiudicio, & de publica honeſta
te.& ideò non mirum,ſi in iudice requiritur maior ætas,quã
in aduocato:ſicut requiritur maior in procuratore ad iudi-
cia,quã in procuratore ad negocia.facit c.non iniuſtè.de ꝓ-
cura.& l.ſi minor.ff.de procura.& aduertendum cum ſcrip-
tum ſit in toto ti.de mino.de reſti.mi.ſi lædantur.quid erit,ſi
per imperitiam iudicauerint:cum teneantur iudices ex quaſi
maleficio, & faciant litem ſuã,vt Inſt.de ob. quæ ex quaſi de
lic. in princi. An ſi minores ſint iudices, & per imperitiam
(non dico per dolum,)pronunciant,poſſint reſtitui, dubito.
Quòd enim poſſint,facit.quia non eſt verum delictũ,in quo
reſtitutio non competeret,vt l.auxilium. §. in delictis. ff. de
mino.& l.1.& 2.C.ſi aduer.delic.quæ facit, ꝙ delicto negli-
gentiæ excuſatur minor.In contrarium facit:quia cum alte-
rius præiudicio non videtur iſta facultas iudicandi à iure cõ
ceſſa.& quia videtur aſſerere ſe peritum, ſi ſuſcipit delega-
tionem : ideò teneatur, vt no.in l.2.ff.quod quiſque iur.Co-
gita,& vide quod not. in d. l. ſi minor. de procur. conclude
ergo ex prædictis, quod aut loquimur in arbitris : & re-
quirĩt,ꝙ habeat 20.annum.aut ĩ aduocato:& dic,vt.§.pueri
tiã.aut ĩ ꝓcuratore:& dic vt c. nõ iniuſtè. aut ĩ iudice ordina
rio

rio:& dic vt l.quidam conſulebāt.aut in delegato:& tūc aut
in delagato à principe:& tunc omnis ætas ſufficit, ſi ſcienter
dedit:aut in delegato alterius:& tunc aut delegāt inuitis par
tibus:& debet eſſe 20.ann.aut conſentientibus:& debet eſſe
18.vt hic probatur in iſto.c. In alijs autē promouēdis ad or
dines, beneficia, vel dignitates dic vt in c.cum in cunctis. de
electio.

S V M M Æ.

1 *Arbitri & delegati aliquando conueniunt, & aliquando differunt.*
2 *Caſus, in quo expirat iuriſdictio delegata.*
3 *Arbitramentum an tranſeat in heredem.*

VNo delegatorū. Poteſtas plurium delega
torum, vel arbitrorum ſimpliciter data expirat p
mortem vnius h.d.Et prima pars ponit dictū. Secunda ex-
ceptionē à dicto, ibi [niſi.] ¶ Not.primò, ꝙ impedito vno
ex pluribus habētibus officium cōe,impediuntur & reliqui.
concor.quod not.de præben.c.ſi cui.lib. 6.in 6. glo. ¶ Scdò
1 not. ꝙ conueniunt delegati †,& arbitri: interdū differunt, vt
not.ſ.c.proxi.& de arbi.c.2.lib.6.in fi.¶ Tertiò not.caſum,
2 in quo expirat iuriſdictio † delegata.ſ.eod. c. in literis.
¶ Quartò no.ꝙ verba multum operātur. durat enim iuriſdi
ctio cum clauſula, quæ aliàs expiraret.ad idem de priuile.c.
ſi Papa.§.1.in fi.lib.6.Iſta ſunt not.Ioā.And. ¶ Quintò not.
ꝙ in onere, vt officio iudicandi, vel arbitrandi cōi pluribus
nō habet locum ius accreſcendi, vt portio oneris alij accreſ
cat. poterat enim dici contrariū,cum iuriſdictio delegata ſit
inſolidum penes omnes : licèt nō exercitium. vt not.ſ.eod.
c.prudentiam. in prin. Sed dic, quòd cū iſta iuriſdictio(ſicut
& arbitraria)ſit ſtricti iuris,vt ſ.eo.c.P.& G. & l.non diſtin-
guemus.§.de officio.ff.de arbi.non habet locum ius accre-
ſcendi in talibus, vt l.ſi mihi & tibi.ff.de verb.obl. ¶ Oppo.
& videtur,ꝙ ſi vnus ex pluribus moriatur, poſsint ſuperſti-
tes expedire,vt no.j.de procu.c.ſi duo. §.fi.li.6. & de teſt.c.
fi.eod.lib.Sol.illa iura loquuntur in diuerſis caſibus.ſ.in pro
curatore cauſarum ſpiritualium, & in executoribus vltimæ
voluntatis.& idem in iudicibus ordinarijs,vt not.j. de arbi.
c.2.ſuper.6.glo.vbi plenè.& aduerte quia iſtud. c. & prędi-
cta iura loquuntur, cum competit aliquid pluribus æquo iu
re. Si autem vni competeret principaliter: alteri vt conſilia-
rio, vel vt præſentiā exhibenti,ſiue conſenſum. dic, facilius
cōſolidāt poteſtas in illū,qui debet principaliter, actū gere
re ſi debens pbere præſentiā,conſiliū,vel conſenſū rebus ſit
humanis exemptus,vt in c.2.ne ſede vacan. ¶ Quærit glo. q̄
eſt ratio huius iuris,ꝙ vno mortuo expirauit officiū quò ad
omnes. reſpondet glo.ꝙ neuter illorū erat iudex inſolidum:
cum omnes iudicare iuſsi ſint: meritò per mortem vnius ex
pirat poteſtas omnium.vt ar.l.peculium.§.quadrigæ.de leg.
2.& quod not.ſ.eod.c.prudentiā. & per iſtū tex.reprobatur
opi. Vber.de Bo.qui tenebat, ꝙ vno ex tribus arbitris dece
dente,alij duo poterant terminare,per l. quod maior. ff. ad
munici.ad l. ſi in tres. & ad alia iura allegata in glo. magna
reſpondebat,ꝙ loquuntur in abſente. qui debebat expecta-
re, cū alios poſſet trahere in ſuam ſentētiam, vt ibi:ſecus in
mortuo,contra quem facit l.ſi quis arbitratu. ff.de verb.ob,
Sed reſpondet ipſe, ꝙ loquitur, cum in vnum tātùm erat cō
promiſſum.cuius opi. reprobatur per hunc rex. De hoc ple-
nè in ſumma de arbi.§.qualiter cōſtituāt.ſub.§. cōſtituitur.
ver.ſinautem in duos.& ſe.& ita dicit hic Io. An. ex cuius di
cto collige,ꝙ illud,quod hic dicitur in arbitro ad litem, ha-
bet locum in arbitratoribus aſſumptis ſuper contractibus,
vt aliquid arbitrentur:vt.ſ.per alterius mortem expiret arbi
trium: an autem recurratur ad alium.dic, vt l. 1.ff.de leg. 2.
& l.ſi.ff.de contrahen.emp. ¶ Secundò q̄ro. hic loquitur de
impedimento mortis : quid de alio impedimēto perpetuo :
dicit glo.ꝙ idem:puta ſi efficiatur furioſus, infamis, vel ali-
ter inhabilis: ſecus ſi impedimentū eſt temporale. quia tunc
debet expectari, ne expiret delegatio per impotentiam tem
poralem vnius.& idem credit Inno.de excommunicatione,
quæ habeat ſuſpendere, non extinguere delegationem, vel
arbitrium, vt ſ.eod.c.prudentiam. §. ſexta. & aduerte, quia
iſte tex.dum dicit, ꝙ extinguitur delegatorum poteſtas per
mortem unius, debet intelligi, niſi fuiſſet ſcriptū dignitati:
vel niſi commiſiſſet collegis vices ſuas, & ante mortem incę
piſſent procedere:vel niſi eſſet in reſcripto clauſ.ꝙ ſi non om
nes.] vel clauſ. [nos vel alter] vt hic per ordinem probant
ſ.eod.c.quoniam abbas.& c.licet.& c.prudentiam. & j. eo.
c.cum plures.li.6. ¶ Tertiò quæro, vtrùm illud, quod hic
dicitur, quòd expirat iuriſdictio delegata per mortem : vel
arbitrium per mortem vnius delegatorum, vel arbitrorum
habeat locum, ſi moritur vnus ex litigatoribus. Ad-
uerte quia in hoc differentia eſt inter arbitros, & iudi-
ces.quia poteſtas arbitrorum mortuo vno ex litigatoribus,
omnino expirat.vt ff.de arbi.l.diem proferre.§,j.poteſtas ve
rò delegati durat cōtra hæredem realiter poſt litem inchoa
tam,& qn̄q; ante,vt no.plenè Io.An.in c.is qui in ius.de reg.
iur.lib.6.in mercuri.Inſtantia ergo iudicij tranſit contra hæ-
redem,non inſtantia arbitri.vt l.ſi eum hominem.ff. de fide-
iuſ.vbi plenè per Barto.& dixi de iudi.c.quia.V.pro ratione
differentiæ cogita. Ad hæredem autem iudicis, vel arbitri
nunquam tranſit poteſtas pronunciandi : quia nec ali-
quod officium,vt l.cuius bonis.ff.de cura.furio.& l.tutela.ff.
de tut.vbi nec officium commiſſariæ ad hæredem tranſit.
3 ¶ † Quid de arbitramento,an tranſeat in hæredem:ita quòd
arbitratores poſsint contra hæredem pronunciare. Specu.
quòd ſic.quia arbitramentum eſt quædam tranſactio, vt in
Auth.vt diffe.iudic.poſt princ.vnde,ſicut contractus puri, &
conditionales, tranſeunt ad hæredem, & contra hæredem,
vt. C. vt act.ab her.& contra her.l. 1. ita & arbitramentum
quod not.

S V M M Æ.

1 *Poteſtas ſubdelegandi delegato principis non tollitur ſub quacunq; forma fuerit delegatus, ſiue de conſenſu partium, ſiue ex officio iudicis.*
2 *Iudices quandoque delegantur ex officio, quandoque pro communi conſenſu.*
3 *Cum, dictio eſt copulatiua, ſicut & dictio, & : et qualiter coniungat.*
4 *Papa quando committit negocium perſonaliter exequendum, an poſſit ſubdelegare.*
5 *Subdelegatio non habet locum, vbi eligitur induſtria perſonæ.*
6 *Legatus ſedis apoſtolicæ poteſt alijs ſubdelegare quæcunque negocia ei committantur.*
7 *Simplex miniſterium quid dicatur.*
Et quid ſi eſt commiſſum alicui, an reintegra mortuo mandatore, expiret poteſtas iſta. 8.
9 *Media iudicij ſi committuntur ſeparatim, an videatur commiſſa iuriſdictio, vel ſimplex miniſterium.*

QVoniam. Subdelegare poteſt delegatus
Papæ:licèt datus ſit ex officio,
vel de partium conſenſu,vel cum clauſula[quòd ſi
non omnes,tu cum altero]&c. Idem poteſt conſentientibus
partibus is, cui committitur negocium perſonaliter exe-
quendum.fallit in duobus caſibus:ſecus ſi commiſſum ſit ſi-
bi nudum miniſterium.Partes patēt.Secūda ibi[idē quoq;.]
Tertia ibi[is autē.]Quarta ibi[ceterū.]¶ No.primò,ꝙ po-
teſtas ſubdelegandi delegato principis non tollitur,ſub qua
cunque forma fuerit delegatus,ſiue de conſenſu partium,ſi
ue ex officio iudicis,vel quomodocunque. variatio ergo mo
di, & formæ non mutat naturam rei, vt l. ordo.ff.de publi.
iudi.

iudi. videbatur contrarium, videlicet, quòd papalis pro-
uiſio, ſiue forma præfixa mutaret naturam iuriſdictionis
à lege inductam, vt l.ſi cū dotis.in prin.& ibi materia.ff.ſol.
ma.Sed contra.eſt verum,vt hic. quia verba cuiuslibet diſpo
ſitionis ſunt intelligenda ſm̄ naturam ſubiectam, de qua loq
mur,vt l.ſi ſtipula.ff. de vſur. & l. ſi vno. ff. loca. facit quod
no.in c.cum aliquibus.de reſcrip.lib.6.& c.hi,qui auctorita
2 te.de præben.lib.6.¶ Secundò no. ꝙ quandoq; iudices dele
gantur ex officio. qn̄q; pro communi conſenſu. & ita ſe hēt
cōſuetudo curiæ, videlicet ꝙ vna pars eligit vnum:alia aliū.
& ſi non fuerunt cōcordes,dat curia ex officio, & bene.arg.
l.iuſiurandum.§.ſi de qualitate.ff.de iureiuran.videbatur er
go propter conſenſum partium, vel adhibitum iudicis offi-
cium non poſſe iudices ſic electos poſſe aliis ſubdelegare.
ſed poſſunt ratione,de qua ſ.in primo notabi.ſi tamen vnus
ſubdelegare voluerit, non poterit compellere renitentem:
cum ſolus nequeat procedere in cauſa,vt ſupra c.prudentiā.
ſi enim non poteſt cogere partem, ergo nec extraneum. &
hoc tenet Egi.ſupra eo.c.paſtoralis.& aduerte quia licèt hic
dicatur, ꝙ poſsit ſubdelegare his caſibus : tamen poterit &
recuſatio locum habere. quia per hanc poteſtatem ſubdele-
gandi non videtur ſublatum beneficium recuſandi:de quo p
Hoſtien. in ſumma e.ti.§.quod ſit eius officium.ver. ſalua re
uerentia.& ſeq.vbi inuenies de tertio, qui committit electo
ab vna parte,vel cum electus ab vna committit electo ab al
tera.¶ Tertiò no. in ver.idem quoq;. ꝙ non eſt differentia,
delegetur cū pluribus copulatiuè, vel per iſtam dictionem,
3 cum.†iſta enim dictio,cū, ita eſt copulatiua, ſicut & dictio,
&.quandoq; tamen non coniungit principaliter, ſed acceſ-
ſoriè,vt l.ſi cui.ff.de fundo inſtru.quod vt cognoſcas, diſtin
gue.nam quandoq; ponitur inter res, quarum natura eſt,vt
vna accedat alteri:tunc dictio,cum,coniungit acceſſoriè:ſed
dictio,&,coniungit principaliter,vt d.l.ſi cui.qn̄q; non eſt ta
lis natura rerum, ꝙ vna accedat alteri:tunc dictio,cum,con
iungit ita principaliter:ſicut dictio,&.ſi autem ponitur inter
perſonas,ſemper coniungit principaliter, vt ff.de vſufru.ac-
cre.l.ſi quis Titio.& l.ſi mulieri.& dic vt not.Cy. in l.fi.C.de
impu.& aliis ſubſti.l.fi.& hoc not.Bal. in l.Titiæ textores.§.
nihil diſtat.de leg. 1. ¶ Quartò not. in verſi.is autem. quòd
4 †interdum Papa committit negocium perſonaliter exequē
dum:quo caſu non poteſt ſubdelegare,niſi de conſenſu par-
tium.de conſenſu tamen poteſt, vbi inquiſitio, vel prouiſio
eccleſiæ demandetur:conſenſus ergo partium præter inten-
tionem principis operatur. facit quod not. in c.cum ab ex-
communicato.ſ. de reſcrip. vtrùm.ſ.ante conditionis euen-
tum,ſub qua negocium demandatur, poſsit de conſenſu par
tium procedere delegatus ad hoc.dic vt no.ſ.eod.c.pruden-
5 tiam.in prin.¶ Quintò not. ꝙ †vbi eligitur induſtria perſo-
næ,non habet locum ſubdelegatio:& tunc videtur eligi, cum
magna committuntur. Quæ autem dicantur magna, vel par
ua,iudicis arbitrio relinquuntur,ſecundùm Inn. Hoſt. dicit
tunc videri electam induſtriam,cum id committit,quod cō-
cernit fauorem publicum,vt inquirere, vel de miniſtris ec-
cleſiæ prouidere. Cum aūt concernit fauorem priuatorum,
non vr̄ electa induſtria:ideò de cōſenſu partium poteſt ſub-
delegari, etiam ſi dictū fuerit, ꝙ perſonaliter exequatur,vt
hic.Et aduertendum, qa non ſolùm in iſta materia delega-
torum dubitatur,an habeat locum ſubdelegatio : ſed etiā in
materia procuratorum,tutorum, & aliorum adminiſtrato-
rū:an poſsint per alios gerere,& adminiſtrare. facit Cle.reli
gioſus.de procura.& l.neq; tutores.C.de procura.& l.ita au
tem.§.geſsiſſe.de admi.tu. facit l.vnum ex familia.ff.de leg.
2.eadem eſt dubitatio de doctore,& aduocato,an poſsint le
gere, & aduocare per ſubſtitutum.de qua per Bar. in l.ne-
mo eſt qui neſciat.ff.de duo. reis.& C.de cadu. tol. l.1.§.ne
autem.Item de illo,qui tenetur dare,vel facere, an poſsit da
re,& facere per aliū,de quo in l.ſuus.ff.de hæ.inſti.& l.Are-
6 tuſa.ff.de ſta.ho.¶ Sextò no. †ꝙ quæcunq; negocia commit
tantur legato apoſtolicæ ſedis,poteſt aliis ſubdelegare : cir-
ca enim curam totius prouinciæ occupati non poſſunt com
modè ſingulorum negociis intereſſe. ideò vbi cura reipubli
cæ imminet gubernanda,iſta omnia poſſunt aliis demanda-
ri,vt dicit alibi Imperator in l.præcipimus.in prin.C.de ap-
pel.ad hoc in Auth.de defen.ciui.§.deinde.& §.audiant quo
que.coll.3.¶ Septimò no.ꝙ ille,cui cōmittitur ſimplex mi-
7 niſterium,non poteſt aliis demandare.†& dr̄ ſimplex mini
ſterium,qn̄ committitur ſine iuriſdictione,vt hic. ¶ Octauò
& vltimo ex prędictis colligit Hoſtien.talem diſtinctionem,
ꝙ aut committitur certum,& nudum miniſterium.ſ.ſine ali
qua iuriſdictione:& hoc non poteſt ſubdelegari,niſi à lega-
to,vt hic.aut veſtitum:& tamen poteſt alii demandari,vt re-
belles coercere.ſ.eo.c. ex literis. Aut cōmittitur iuriſdictio:
& tunc aut dicitur in commiſsione, ꝙ perſonaliter exequāt,
aut ſimpliciter ſcribitur. Primo caſu aut quod committitur
concernit priuatam vtilitatem : & de conſenſu partium pōt
alii demandari.aut concernit publicam:& non poteſt,etiam
de conſenſu, vt hic.¶ Venio ad oppo.dr̄ hic, ꝙ ſi committi-
tur inquiſitioni,non poteſt alii delegari contra.ſ.c. venera-
bili.Sol. hic dictum fuit, ꝙ inquiſitionem perſonalem exe-
quantur,ibi nō. Vel dic, ꝙ ibi erat mandata inquiſitio de ſu
ſpecto, non ad hoc vt prælatus remoueretur:quia tunc non
poſſet delegari: ſic & alibi, ꝙ tutoris datio demandari non
poteſt,vt ff. de tu.& cu.da.ab his.l.nec mandante.& tamē co
gnitio de ſuſpecto tut.ſimpliciter demandari poteſt.ff.de of.
eius,cui manda.eſt iuriſ.l.cognitio.¶ Secundò oppo,hic di-
citur, ꝙ quando mandatur, vt prouideat eccleſiæ de mini-
ſtris,non poteſt ſubdelegare.contra.j.eo.c.is cui. lib.6.Sol.
hic fuit facta commiſsio perſonis non expreſsis:ibi ſecus.de
bet enim tales inquirere de vita, & moribus miniſtrorum.
quod dic,vt in Cle.1.eo.ti. vbi regulariter quando poſsit cō
mittere vices ſuas ille,cui teſtium receptio, vel alicuius pro-
uiſio demandatur.¶ Tertiò oppo.dicitur hic, ꝙ habens po-
teſtatem prouidendi non poteſt alij delegare. contra ſupra
de elec.c.cauſam quæ.& c.quia propter.verſi.vel ſaltem.So.
dicit Ho.quòd aut poteſtas prouidendi competit de iure cō
muni.& tunc poteſt committere, vt in contrarijs. Aut iure
commiſsionis factæ ab homine, & tunc non poteſt commit
ti,vt hic.ratio diuerſitatis eſt : quia quando habet legis be-
neficio,dicitur ius ſuum proprium:ideò in alium facilior eſt
trāslatio,quàm quando habet beneficio alieno. vt l.& quia.
& l.more maiorum.ff. de iuriſdi.omnium iudi. & l. 1.§.fina.
ff.de officio eius, cui man. eſt iuriſdi. & idem eſt dicendum
de iuriſdictione,quam quis habet à lege,vt alij delegare poſ
ſit:ſecus ſi habet ab homine, vt l.à iudice. C.de iudi. quod
eſt verum,niſi in delegato principis, qui etiam à lege habet
ſubdelegandi poteſtatem, vt d.l. à iudice. facit quod not.in
dicta Clemen.iudices. ¶ Quartò oppo.de cap. fina.infra de
offi.ord. vbi dicitur, quòd ille, cui committitur abſolutio,
poteſt ipſam alij delegare. Solu.ibi loquitur, cum compe-
tit & ex officio,& per priuilegium,& ſic iure ſuo: ſecus ſi iu-
re delegationis, & ſic beneficio alieno, vt dixi ſupra proxi.
oppo. ¶ Quintò oppo. dicitur hic in fin. quòd quando cer-
tum miniſterium ſine iuriſdictione committitur, non poteſt
alij delegare. contra de reg. qui per alium facit. Solu. dicit
Innocen.illud habet locum in temporalibus miniſterijs: ſe-
cus in ſpiritualibus, vt eſt caſus hic. Si enim quis tenetur
aliquid facere,non liberatur per alium faciendo. quia aliud
eſt factum vnius : aliud alterius. ideò in obligationibus fa-
cti non accedit regulariter fideiuſſor,niſi iuxta no.in d.l.ne-
mo eſt qui neſciat.& l.cum filius.§.2.ff.de verbo. obligatio.
¶ Sextò oppo. dicitur, quòd illi, cui committitur excom-
municare, abſoluere, diſpenſare : videtur commiſſum mi-
niſterium ſine iuriſdictione. contra. iſta habent cauſæ co-
gnitionem admixtam,& iuriſdictionem,& ſimiliter inquiſi-

tio.j̃.de accu.c.qualiter.2.Iſte autẽ tex.dicit, ꝙ ideo nõ ſub
delegantur:quia ſimplex miniſterium eſt commiſſum,quare
malè.Solu.dicit Inno.ad id, quod obijcitur de inquiſitione,
reſpondetur,ꝙ ibi eſt electa induſtria perſonæ. ſed illud de
excommunicatione,& abſolutione intelligitur,quando præ
ciſè,& ſine cauſæ cognitione demandatur: tunc enim ſubde
legari non poſſunt,niſi à legato ſedis apoſtolicæ: & exponit
Innocen.excommunicare,ideſt denunciare.nam ſi Papa cõ-
mitteret alicui,quòd excommunicaret: non tamen dẽt hoc
facere ſine cauſæ cognitione,& monitione præmiſſa. de ſen.
excom.c.ſacro.2.q.1.c.nemo.vel intellige ergo tex.illum,ꝙ
Papa cauſam examinauit vſq; ad ſententiam, & mandauit
ſententiam ferri, & rebellem excõmunicari. & ſic intellige
hunc tex.& ſimiliter dic in diſpenſatio.quam plena cauſæ co
8 gnitio ante commiſſionem præceſſit.¶Quæro.†quãdo ſim-
plex miniſterium eſt alicui commiſſum, an re integra mor-
tuo mandatore expiret poteſtas iſta.Io.An. remittit ad not.
s̃.c.licèt.& ego ad no.plenius in c.quoniam abbas.s̃.e. & ad
no.per Bar.in l.fundi.ff.de acqui.poſſeſ.vbi vide.¶Secundò
q̃ro.q̃d ſi alicui,proprio noĩe non exp̃ſſo, ſed dignitatis,ali-
quod miniſterium eſt commiſſum,& ipſo inexpleto moria-
tur:an ſucceſſor perficere poterit?Dicunt quidam, conſide-
randam eſſe naturam,& negocij qualitatem.Aut enim illud,
quod commiſſum fuit, per alium expleri poteſt,& conſue-
uit(vt recipere teſtes,excommunicare,& abſoluere.)& tunc
tranſit ad ſucceſſorem.argu. in Authẽ. vt nulli iudic. §. hoc
verò iubemus.colla.9.Aut eſt tale quid,quod non conſueuit
per alium explicari(vt prædicare,diſpenſare, & pœnitentias
iniungere.)& tunc tranſit ad ſimilem,non diſſimilem ſucceſ
ſorem.C.de cadu.tol.l.1.§.ſinautem talis. & de ſolu. l. inter
artifices.Alij dicunt,ꝙ quodcunque miniſterium demanda-
tur,nunquam tranſit ad ſucceſſorem. & hoc tenet Innocen.
Hoſtien.tenet prædictam diſtinctionem.nam poſtquam di-
gnitati ſcribitur,potius videtur eſſe electa dignitas,quã per-
ſona,vt patet in eo, quod no.s̃.eo.c.cum olim magiſter.Non
enim refert,per quem expediantur,dummodo bene fiat, ſe-
cundùm intentionem mandantis, vt patet in eo, quod legi-
tur,& not.s̃.de reſcrip.cap.eam te.vbi omnino vide,quando
mandatum vni directum teneatur alius adimplere.¶Tertiò
quæro.†quid ſi media iudicij ſeparatim committuntur, an
9 videatur commiſſa iuriſdictio, vel ſimplex miniſteriũ?Inno.
proſequitur de illo,cui committitur,vt citet.dicit Hoſt. quòd
poterit citare per epiſtolam:quia & arbiter id poteſt, vt l.ſed
ſi interpellatur.ff.de arbi.De receptione teſtium dicit,quòd
poterit teſtes cogere. Item ſi coram eo falſum depoſuerint,
punire. illud eſt verum, ſecundùm Hoſti.ſi talis coerctio iſti
ſpecialiter eſt commiſſa,& non aliàs,vt.s̃.eo.c.ſuper quæſtio
num.§.1.& §. porro. vbi ergo iſtis eſt commiſſa iuriſdictio
ſuper illo articulo,poterit alij delegare:aliàs non, vt ſupra.e.
c.ex literis.& vide in Specu.de iuriſ.omnium iudi.ver. & no.

De officio legati.

QVIA officium legati eſt ſimile officio dele-
gati,quamuis ſit latius; ideo &c. Repetitur
in Sexto multũ vtiliter.facit ad materiã.ſup.
de conſuetu.c.cum venerabili. vbi patet le-
gatos de latere dare inferioribus prælatis li
centiam tranſeundi, & exemptorum ele-
ctiones confirmare.de offi.lega. c.vlti. ad finem.vbi ponitur
prærogatiua legatorum Papæ: quibus etiam ob prærogati-
uam meritorum ſolet committi legatio.de præſump.c.man-
data.Item facit de præben.c.ſi eum.& c.hi qui.& c.ſi apoſto
licæ.eo.libro.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio legati non poteſt à ſubditis probabiliter ignorari.*
2 *Metropolitanus quòd non poſſit cognoſcere de cauſis ſuffraganeorũ,*
niſi deuoluantur ad eum per appel.quomodo intelligitur.
3 *Legatus Papæ poteſt adiri per ſimplicem querelam: ſicut & Papa.*
Et eius vice fungitur.4.Et an poſſit epiſcopum deponere. 5.

CVm non. Delegatus Papæ per ſimpli-
cem querelam aditur.hoc d.
præmittit cauſam in genere,ex qua poſtea cõclu-
1 dit,ibi[ſanè.]¶Not.primò,†ꝙ iuriſdictio legati non poteſt
à ſubditis probabiliter ignorari:quia non poteſt eſſe nõ no-
toria in illis partibus.de poſtu.c.1.de transla.c.quantò. ver.
ne autem.¶Secundò no.ꝙ gerit quis quandoq; duplicẽ per
ſonam. ſ. vt legati, & vt metropolitani. & põt ex vna ſpecie,
quod non poteſt ex alia.facit c.cum inter vniuerſas.de ele.fa
cit ad no.in c.cum ex officij.j̃.de præſcrip.per Inn.¶Tertiò
2 no.†ꝙ metropolitanus non poteſt cognoſcere de cauſis ſuf
fraganeorum,niſi deuoluãtur ad eum per ap.& intellige hoc
verũ de cauſis ſubditorum ipſorum ſuffraganeorum. cãs ve
rò epatuũ, & epõrũ ſuæ prouinciæ bene audit,ſi eps eſt reus
11.q.1.c.ſi clericus.de ſen.excõ.c.venerabilibus.§.2.lib.6.
3 ¶Quartò no.†ꝙ legatus Papæ poteſt adiri per ſimplicẽ que
relam,ſicut & Papa,cuius vices gerit.& ſic omiſſo ordinario
aditur epiſcopus,ſicut Papa.& hoc no.Ioã.2.q.6.c.3.& 9.q.
3.c.conqueſtus.& 25.q.2.c.3.De iure verò ciuili ẽt Impera
tor non poteſt adiri,omiſſis medijs,nec principaliter, nec p
viam appellationis,vt l.Imperatores.ff.de ap.& in Auth. de
man.prin.§.fi.¶Quintò no.ꝙ officium legationis quandoq;
conceditur dignitati,& officio,non perſonæ. In dubio verò
cum committitur legatio alicui conſtituto in dignitate, an
videatur facta commiſſio dignitati, vel perſonæ. dic vt in c.
mandata.j̃. de præſump.& quod no.in c.cum veniſſent.j̃.de
4 inſti.& de do.præleg.l.pater filio.per Bar.¶Sextò no.†ꝙ le-
gatus fungitur vice Papę.ſicut ergo ipſe,ita & eius legatus eſt
honorandus.s̃.ti.1.c.cum olim.facit l.ſed ſi hac.§.fi.¶Opp.
& videtur,ꝙ legatus non poſſit adiri per querelam.11.q.1.
c.peruenit.So.ſpeciale eſt hic,quia ſi non poſſet adiri p que-
relam,inutile eſſet officium legationis, cum via ordinaria vt
ſuperior potuiſſet adiri,vt j̃.e.c.paſtoralis.Inutile ergo eſſet
illud officium,& verba debent aliquid operari,vt l.ſi quan-
do.de leg.1.& vide in ti.de leg.§.ſupereſt in prin.¶Quærit
5 gl.† vtrũ legatus poſſit epiſcopum deponere. tenet ꝙ nõ:qa
ea,quę ſunt ſpecialiter reſeruata,non tranſeunt per genera-
le mandatum.ff.de offi.eius,cui manda.eſt iuriſdi.l.1.Ioa.tñ.
2.q.6.§.ſi quidem.tenet,ꝙ metropolitanus poteſt ſententia
re epiſcopum deponendũ:licèt deponere nõ poſſit: pro quo
facit quod no.in l.iubere cauere.ff.de iuriſ.om.iud. dicit ta-
men glo.ꝙ legatus poteſt deponere presbyterum,adiunctis
ſibi alijs epiſcopis,& certo caſu etiam ſine epiſcopis,vt.j̃.de
hære.c.1.lib.6.

S V M M AE.

1 *Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa non poteſt impediri per le-*
gatum.
2 *Speciale mandatum derogat generali.*
3 *Legatus de latere non poteſt infirmare ſententiam delegati papæ.Po*
teſt tamen confirmare,& executioni mandare.

STuduiſti. Legatus Papæ de cauſa alteri ſim
pliciter delegata per Papam non
intromittere ſe poteſt.Communis diuiſio.Secunda, ibi
1 [reſpondemus.] ¶Nota primò, † quòd delegatus Pa-
pæ in cauſa ſibi commiſſa non poteſt impediri per lega-
tum: videtur ergo exempta à generali iuriſdictione lega-
ti, cauſa commiſſa alteri ſpecialiter. quod eſt verum,
ſi op-

ſi opponatur exceptio:aliàs crederẽ,ꝙ teneret proceſſus le
gati ſuper cã alteri ſpecialiter delegata. arg. c.ſi duobus.de
app.& quod no.in c.cũ.M.Ferrariẽ.s̃. de conſti.per Inno.
2 ¶Scdò † no.ꝙ ſpeciale mandatum derogat generali: & hoc
verum in reſcriptis,vt s̃.de reſcrip.c.1.in vltimis voluntati-
bus,vt l.coheredi.§.cum filiæ.de vulg.& pupil. in contracti-
bus,vt l.doli clauſula.de verbo. obl. in materia delictorum,
vt l.ſanctio.legum.de pœñ.de quo plenè in reg.generi. de re
gul.iur.lib.6.facit quod not.Cy.in l.cum quæſtio. de leg.
¶Tertiò not.quòd cauſa ſpecialiter delegata videtur exem
pta à iuriſdictione ordinaria. & hoc verum de ſpeciali cauſa
cõmiſſa. Quid ergo ſi Papa dat ſpecialem viſitatorẽ fratri-
bus Humiliatis:an amodo poterit epiſcopus viſitare? videt
ꝙ non,vt hic.arg.cõtra.de offi.p̃ſec.vrb.l.1.vbi creatio noui
officialis non derogat veteri officiali,nec eius iuriſdictioni.
ad hoc facit l.quoties.ff.de ac.& obli.& qđ not.Cy.in l.q ſe-
pul.vi.C.de ſep.vio.facit l.p̃cepit.C.de cañ. larg.li.10.qđ no.
Doc.de of.p̃ſec.vrb.in l.ſtudentibus.facit qđ no.25.q.2.c.in
Galliarũ.& Bar.in ſimili in l.4.§.fi.ff.de dã.infec. vbi quid iu
ris,ſi in terra ſuperuenit maior officialis,an minor poſſit ſuã
iuriſdictionẽ exercere.& vide ad prædicta c.p hoc.de hære-
ti.lib.6.vbi per ſpeciale officium inq̃ſitoris nõ videtur detra
ctum generali legato,vel ordinario,q cum inquiſitore con-
3 currunt,vt ibi.¶Quartò no.† ꝙ ſñiam delegati Papæ nõ po
teſt legatus de latere infirmare,vel de eius iuribus cognoſce
re: ipſum aũt delegatũ, q dicitur deliq̃ſſe in cã ſibi cõmiſſa,
vel ipſam negligit terminare, an de his poſſit legatus cogno
ſcere,& ipſum cogere,& punire. arg. ꝙ ſic. C. vbi de cri. agi
oportet.Auth. qua in ꝓuincia. & qđ ibi p Cy. & quod plenè
4 no.Io.An.s̃.de reſcri.c.ſi. ¶Quintò no.†ꝙ delegatus poteſt
cõfirmare,& executioni mãdare ſentẽtiã delegati:nõ aũt in
firmare.& ſic colligit Abb. ꝙ contrariorũ nõ eſt eadẽ diſci-
plina. & ꝙ poteſt prodeſſe, q non poteſt obeſſe. ad quid aũt
ꝓſit confirmatio,qñ ſententia eſt de ſe valida.vide no.p Inn.
j̃.de cõfir.vti.vel inuti.c.2.facit l.pe. C.vbi ſena.vel cla.
¶Sextò no.ꝙ legatus exequitur ſentẽtiam delegati:quod in
telligo infra annum,& etiã poſt annum. dic vt dixi.s̃.ti.1.c.
paſtoralis.¶Oppo.glo.magna.dicitur hic,ꝙ legatus poterit
confirmare:ergo videtur, ꝙ poſſit de ipſius iuribus cogno-
ſcere.cuius contrariũ innuit tex. Sol.vt in gl.quę quærit, an
delegatus poterit hũc legatum cogere ad ſuam ſentẽtiã exe-
quendam:tenet,ꝙ ſic.idem Hoſt.vide in Spe. de leg.§.fi.ver.
item is cui cauſa.

S V M M AE.

1 *Iudex intuitu amicitiæ poteſt remittere pœnam. Et an poſſit pre-*
tio. 4.
2 *Legatus de latere ligatur ſacris canonibus.*
3 *Iudex debet temperare animi ſui motum.*

NIſi ſpecialis. Legatus etiã de late-
re ex generali legatio
ne transferre non põt epiſcopos: vel vnã eccleſiã
cathedralem alteri ſubijcere,& alteri ius primatiæ concede-
re:vel duos epiſcopatus vnire, vel vnũ diuidere.excõmuni-
catos tamẽ p manuum iniectionẽ in clericos põt abſoluere.
1 h.d,cũ ſe.¶No.primò,ꝙ † iudex intuitu amicitiæ poteſt re
mittere pœnã:inter cauſas ergo iuſtas diſpenſandi in pœnis
videtur amicitia. Aliæ enumerãtur in l.qd ergo.§.pœna gra
uior.ff.de his,qui no.inſa. non credo tamen verũ, niſi in Pa-
pa quod de amicitia hic dicitur. Alij verò iudices non viden
tur poſſe pœnã remittere intuitu amicitiæ: ſed bene dilatio-
nẽ augere,vel contumacem expectare,iuxta no.s̃.ti.1.c.cõ-
2 ſuluit.¶Scdò no. † ꝙ legatus de latere ligatur ſacris cano-
nibus: nec videtur, ꝙ poſſit cõtra ipſos diſpenſare. vñ nec
cõmittere poſſet cãm, ap. remota:vel ꝙ in ea ꝓcedatur ſine
ſtrepitu,& figura.vt no.j̃.de hæreti.c.fi.li. 6. & ſicut lega tus
teneť ad legis obſeruãtiã:ita & ad generalem ꝓuinciæ cõſue
tudinẽ,quã trãſgredi nõ licet.8.diſtinc.c.cõſuetudo.vñ dicit
tex.[Magni eñ faciũt ꝓuinciales, ſeruari ſibi à ꝓconſule cõ
ſuetudinẽ iſtã.] vt l.obſeruare.de of.procõſul.& lega.¶Ter
3 tiò no. † ꝙ iudex debet temperare animi ſui motũ,& nõ ſo-
lum iniuſtũ,ſed etiam iuſtum:nec debet oſtẽdere qđ acturus
eſt.id eñ nõ eſt conſtantis,& recti iudicis,cum animi ſui mo
tum alteri detegit,vt l.obſeruandũ.de of.ꝓconſul. ¶Quartò
no.ꝙ tranſlatio epiſcoporũ non ꝑtinet ad legatũ:ſed ad ſolũ
Papã.& eſt hoc verum non ſolũ in epõ conſecrato:ſed etiam
in cõfirmato.s̃.de tranſla.c.1.& 2. tale eñ vinculũ ſolus Pa-
4 pa diſſoluit,vt d.c.2.¶Quærit glo.† vtrũ iudex poſſit remit
tere pœnã precio.dicit gl.prima, ꝙ licèt poſſit gratis, non
tñ precio.Dicit Io.An.ꝙ gratis põt, qñ eſt pœna, quam poſ
ſet imburſare, vel cum ex arbitrio ſuo pẽdet ſine graui detri
mẽto aduerſarij.ad hoc s̃.tit.1.c. conſuluit. ſecũdùm Hoſti.
vnde dicit Inn.ꝙ ſi qs aliquo a gẽte,condẽnatus eſt,pœna re
mitti nõ poterat,ſi peculiariter eius intererat.vel ſecũdùm e
um,ex quò lata eſt ſñia, non põt à maiore pœna remitti.2.
q.3.§.notãdũ.dicit etiã Inn.quoſdã dicere, inter quos Tho.
ſcđa ſecundæ.q.60.arti.vlt.iudicẽ pœnam remittere,nõ poſ
ſe,vbi agens ꝓſequitur ſuam iniuriam. ſed alij cõtra, ſecun-
dùm eũ.remittit Hoſ.de re iud.c.cũ ęterni.lib.6.Ego credo,
ꝙ poſt ſñiam iudex nõ poſſit vllo modo pœnã remittere,ap
plicandam ꝑti.Ad hoc adduco qđ no. in l.venia. C. de in ius
voc.& l.iuriſgẽtiũ.§. ſi paciſcar. ff. de pac.ius eñ mihi q̃ſitũ
per ſñiam nõ videť p iudicẽ tolli poſſe: ante verò in caſibus,
in qbus põt ex iuſta cauſa diſpenſare,fortè poſſet diſpenſa-
re, etiam in præiudicium partis, in minus condemnando, q̃
aduerſario debeať. Sicut eñ poſſet per iniuſtam ſñiam ipſũ
lædere in toto:ita& in parte,ſubſiſtente legitima cã diſpẽſan
di. vt d.§.pœna grauior.& quod not.Inn.s̃.de coſti.c.1.

S V M M AE.

1 *Caſus ſpecialiter reſeruati non veniunt in generali legationis man-*
dato. Et qui ſint caſus ſpecialiter reſeruati Papæ. 5
2 *Legatus de latere poteſt abſoluere illos, qui pro manuum iniectione*
inciderunt in canonem latæ ſententiæ. Et propriè talis abſolutio
pertinet ad Papam.4
3 *Vnire,& diuidere epiſcopatus pertinet ad Papam.*

QVod trãslationẽ. Continua
hoc modo
cum præcedenti cap.legatus eñ,de quo.s̃.c.proxi.
recepta illa litera ſe excuſabat,dicẽs,ꝙ credebat id poſſe,eo
ꝙ vices Papæ gerebat:ſicut & abſoluere poterat excõmuni-
catos,quorũ abſolutio ſpectabat ad Papam.¶Et no.primò,
ꝙ dirigitur hęc Decr. in Sicilia,quæ eſt de patrimonio beati
1 Petri.j̃.de præſump.c.mandata.¶No.primò,†ꝙ caſus ſpe-
cialiter reſeruati non veniunt in generali legationis manda-
to.Concor.de of.eius,cui man. eſt iuř.l.1. facit quod not.s̃.
eod.c.1.& c.2.j̃.de offi.vica.¶Secundò no.ꝙ ſi quædam ex
his,q̃ ſpeciale mandatum exigunt, cõmittantur, non videnť
alia commiſſa, q̃ ſunt eiuſdem naturæ. & hoc verum, quan-
do non ſubſequitur clauſula generalis: aliàs expreſſis qui-
buſdam mandatum exigentibus ſpeciale,videnť & alia com
miſſa.qđ dic,vt in c.qui ad agẽdum.de ꝓcu.li.6.& quod no.
in l.ſed & ſi quis.§.q̃ſitũ.ff.ſi quis cau.¶Tertiò not. † ꝙ lega
tus de latere põt abſoluere illos, qui ꝓ manuum iniectione
inciderunt in canonẽ latæ ſententiæ. quod dic, vt j̃.eo.c.ex-
cõmunicat.&ideò eis licet;qa tolerãtia Papæ habetur in hoc
ꝓ iure.ff.de legi.l.de quibus.& l.eſt receptũ. ff. de iuriſ.om.
iudi.¶Quartò not.hic Inno. quòd legatus habet iuriſdictio
nem ordinariam.quod patet.j̃.c.1.lib.6.per quod dicit,om
nes cauſas ciuiles,& criminales ſuæ prouinciæ ad ipſum de-
ferri.s̃.eod.c.1.¶Quintò not.nouum modum ſoluendi du-
bia.ſ. reſpondere interrogatiuè. Scæuola ſæpe ſimile fa-
cit,dicendo cur? nunquid? & ſi. vt in legibus ſuis pater.

3 ¶Sextò no.† ꝙ vnire,& diuidere epiſcopatus ſpectat ad Pa
pam.& de tali vnione, & eius natura dic, vt ĵ.ne ſe.vac.c.1.
de vnione autem aliarum eccleſiarum,per quem fieri poſsit.
dic vt ĵ.de exce. p̄la. c. ſicut vnire.& de prębē. c.expoſuiſti.
4 ¶Septimò no.ꝙ† abſoluere excõicatos propter manuũ in-
iectionē in clericos pertinet principaliter ad Papã iure ſpe
ciali: & ſic eſt de caſibus reſeruatis. Alij aũt enumerãtur in
5 gl.vnde ſumpta occaſione.¶†Quæro qui ſint caſus ſp̄aliter
reſeruati Papæ.glo. enumerat hic quoſdam, & de ipſis aliq.
12.di.in c.pręceptis.Spec.enumerat.89.in ſpe.eod.tit.§.nũc
oſtendendum. vbi Io. An. addit duos alios de iure antiquo.
& 20.iuris noui.6.lib.& Cle. vlti.abſolutiones excõminica-
torum reſeruatas.not.de ſen.excõ.c.eos qui.lib.6. & Cle.1.
eod tit.& Hoſtiē.61.eod.tit.§.quid pertinet.in prin.& Spe.
eod.tit.§.ſupereſt.ver.ſed nunquid legatus poteſt ſuum of-
ficium exercere in iſtis locis. vide de excep.an in eos poſsit
legatus iuriſdictionem ſuam exercere. dominus meus ponit
de iſtis caſibus reſeruatis Papæ, & Imperatori in l. vniuerſa.
de preci.Impera.offe.C.

S V M M AE.

1 *Examinatio debet præcedere electionem:aliàs non valet.*
2 *Legatus poteſt confirmare electiones. Et an amittat iuriſdictionem, cauſam alij referendo. & quid delegando.*
4 *Proceſſus factus à non ſuo iudice non tenet ipſo iure.*

LIcèt. Ex quo legatus retulit cauſam ad Papã,
illius cauſæ deſinit eſſet iudex. & primò
recitat factum electionis, & proceſſum legati. Secun
do ſuper proceſſu diffinit. ¶Not.primò,ꝙ canonici diſſen-
ſerunt à principio:ſed poſtea conſenſerunt.poſſunt ergo va-
riare. quod eſt verum ante publicatum ſcrutinium, ſed non
poſt.vt ŝ.de elec.c.publicato. ¶Secundò no.ꝙ legatus com
1 miſit examinationē huius electionis, † quæ quidem exami-
natio ſemper debet electionem præcedere:aliàs non valeret
hodie confirmatio.ĵ.de elec.c.ſi. de multis autem debet ille
inquirere,ad quem pertinet cõfirmare. ŝ.de ele. c.innotuit.
2 & c.cum nobis olim. ¶Tertiò no.† ꝙ legatus poteſt confir
mare electiones.quod eſt verum, etiam exemptorum, vt ĵ.
de elec.c.ſi abbatem.lib.6.¶Quartò no.caſum, quo ordina
rius iuriſdictionem amittit.ſ. ſuperiori negocium referēdo.
Iſta eñ relatio habet vim appellationis, qua pendēte iudex
à quo intromittere ſe nõ põt.vt ĵ.de ap.c.cum appel.& c.nõ
ſolũ. Aduerte tamē,ꝙ ſola pollicitatio relationē, vel etiã re-
latio iam trãſmiſſa nõ præcludit hãc viam re integra:ſed de-
mum poſtq̃ fuerit præſentata.arg.ŝ.de poſtu.c.bonæ.in ver-
ſi.nec nocebat. põt ergo ante p̄ſentat.ſuperiori factã ipſam
reuocare:ſicut & quodlibet mandatum.ŝ.de reſc.c. ex parte
decani.de hoc in Spec. de rela.in fi. & quod not.in Cle.1 de
renunci.vbi oĩno vide. tex.tamen iſte innuit,ꝙ nuncijs iã di-
rectis ceſſet officium iudicis referētis,ibi [nunciis iam dire-
ctis] &c. Hoſt.tamē tenet,vt dixi, ꝙ dicatur res integra an-
te præſentationē elect. ſuperiori.vt dicto.§. nec nocebat.
3 ¶Quintò not.† ꝙ legatus amittit iuriſdictionē, cãm alij re-
ferēdo,nõ autem delegando.vt ff.de iudi. l. iudicium ſoluit.
Fortior ergo eſt relatio,& magis præiudicialis iudici referē-
ti,q̃ delegatio ſimplex:nec mirum,qa relatio ſuperiorē:dele
gatio inferiorē cõcernit.Poteſt ergo legatus, & quilibet or-
dinarius à ſe in totum vnã cauſam eximere, non autem iugũ
iuriſd.excutere,vt l.ſolet.ff.de iuriſd. om. iudi. ¶Sextò not.
4 † ꝙ proceſſus factus à nõ ſuo iudice non tenet ipſo iure, vt
C.ſi à non compe.iudi.per totũ.& ĵ.de iudi.c.at ſi clerici.
¶Opp.glo.de c.conſtitutus.ĵ. de app. Sol.illud verum ante
relationem, non poſt. cauſas enim ad Papam deuolutas be-
ne examinat, vt ibi; non autem cauſas ab eodem relatas: qa
poſt talem relationem deſijt eſſe iudex, vt hic. & opi.glo.te-
nēt Tan.& Vincen.

S V M M AE.

1 *Legatus poteſt eccleſias vacantes conferre: non autem poteſt dare ius ad vacaturas.*
2 *Prælatus plus iuriſdictionis habet in conceſsione,quàm patronus in præſentatione.*

DIlectus. Legatus de latere cõfert bene
ficium vacãs ſpectans ad præ-
ſentationē eccleſiæ.h.d. Cõis diuiſio.Secunda ibi
[cum igitur.] ¶ Nota primò, ꝙ huic canonico fuit collata
eccleſia.& ſic poteſt quis habere canoniã,& eccleſiã:ſed hic
factũ narrat, nõ ius ponit.dic vt ĵ.de præbē. c. cum iãdudũ.
1 ¶Scđò no.ꝙ † legatus poteſt eccleſias vacãtes conferre:nõ
aũt poteſt dare ius ad vacaturas.qđ dic vt ĵ. de cõceſ. p̄b.c.
cõſtitutus.& ĵ.e.tit.c.p̄ñti.& c.pe.& fi. ¶ Tertiò nota,ꝙ ad
archi. ſpectabat ius præſentãdi: & ideò qa ſine p̄ſentatione
legatus cõtulerat, moleſtabat eum:quia nõ valet collatio,ſi
patroni p̄ſentatio nõ præceſsit,vt ĵ.de re iudica.c.cũ Bertol
dus.vbi de hoc. ¶Quartò no. ꝙ iſte canonicus deducebat
in iudicio ius ſui aduerſarij:ex quo collige, ꝙ in ſua petitiõe
põt facere quis mētionem de iure:ex quo etiam aduerſarius
ſe tuetur.de quo per Inn.in d.c.cum Bertoldus. Ad qđ opti-
mè facit iſte tex.& ibi dixi.Et collige etiam hic,ꝙ poſſeſſor,
ſi in ſua poſſeſsione turbat̃, poteſt lr̃as impetrare. de quo ŝ.
2 de reſcri.c.ceterũ. ¶Quintò no.in ver. cum igitur. † ꝙ plus
iuris habet in conceſsione prælatus, q̃ in præſentatione pa-
tronus.ſi ergo legatus põt conferre eccleſiã ſpectãtē ad cõ
ceſsionem p̄lati:ergo & multò magis, ſi ſpectat ad p̄ſentatio
nem patroni. Quomodo aũt prælatus dicat̃ habere plus iu-
ris,declarat Io. An. hic. eo eñ reſpectu dr̃ habere plus iuris:
qa ius prælati depēdet à iure cõi: ius verò patroni pendet à
gr̃a.ĵ.de iurepa.ca.3. vel iõ qa alteri ex duobus p̄ſentatis ꝑ
laicũ gratificare poteſt,ĵ.de iurepa.c.cum aũt.vel ideò dicit̃
habere plus iuris:qa ſubeſt laicus prælato quò ad examina-
tionē cauſæ. de iudi.c.q̃tò.vt in gl. ¶Sextò no.ꝙ legatus po
teſt cõferre eccleſiam ſpectãtem ad præſentationē alterius.
qđ an ſit verum,dicam.ĵ.¶Septimò no.ꝙ Papa mandat iſtũ
arch.compeſci,vt deſiſtat à moleſtia,app.remota: ex quo in
nuit,quòd in interdicto vti poſ.non poſsit appellari.contra-
rium tenui in iſto,& in alijs. ŝ. tit. 1. c. conſultationibus. &
not.ꝙ ſentētia iſta concernit futurũ tp̄s:vt.ſ.deſiſtat à mole-
ſtia in futurum.Idem in cõfeſſoria,& negatoria, vt l.harum.
& l.egi.ff.ſi ſerui.vēdi.facit.ĵ.de proba. c. licèt cauſam.ad ſi.
vbi de forma ſententiæ in iſto interdicto vti poſ. ¶Quærit ſe
cunda glo. quid vult dicere tex. [quòd plus iuris.] &c. dic
vt in ea,quę proſequitur,an ex præſentatione aliqđ ius acq̄-
ratur. & dicit,quòd ſic:intellige ius ad rem, non ius in re; ꝑ
collationē verò q̃rit̃ ius in re,vt cap.ſi tibi abſenti.ĵ.de p̄b.li.
6.& de iſto iure ad rē,& de iure in re dic vt ĵ.de p̄b.c.penul.
& fi.lib.6. Alia gl.q̃rit, vtrùm legatus poſsit cõferre eccleſiã
ſpectãtē ad præſentationē patroni laici, vel clerici. dic vt ĵ.
de iureiu.c.dilectus.vbi Io.An.remittit ad Spe.& dicit,quòd
Hoſt.refert ſe vidiſſe, & legiſſe literã Papalem directam p̄la
tis Angliæ:in qua cõtinebatur,ꝙ quãdo Papa ſcribit pro ali
quo beneficiando, non eſt ſuæ intentionis, ꝙ ei conferatur
eccleſia,in qua laicus obtinet ius patronatus.contrarium tñ
huius arguendo dicebat,vt ĵ.de præb.c.dilectus. 3.

S V M M AE.

1 *Legatus in pluribus prouincijs põt in vna audire cauſas alterius. Et an exiſtens extra prouinciam poſsit beneficia conferre. 3. Et an egreſſus extra prouinciam poſsit abſoluere excommunicatum à ſe. 4.*
2 *Commiſsio maior eſt perſonæ, quàm loci.*

Nouit.

NOuit. Legatus, in quacunque parte lega
tionis exiſtat,iuriſdictionem ſuam
exequitur. Prima pars ponit Regis querelã. cui
ſecunda reſpondet:¶Nota primò,ꝙ contra ſenteutiã huiuſ
modi legati opponebantur duo.ſ.ꝙ certa ratione ſibi ſuſpe
ctus erat,& quia extra fines regni.ad primum nõ reſpondet
hic,ſed.ĵ.de ap.c.nouit.Opponebat̃ enim ſuſpicio cõtra exe
cutionem:qđ non poterat,vt ibi. Si autē cõtra ꝓceſſum, red
deret ipſum nullum,vt dixi.ĵ.de app.c.cum ſp̄ãli. ſecũdæ o-
biectioni (ſ. quia extra fines)reſpondetur hic.¶Ex quo no.
1 ſecundò,ꝙ † legatus in pluribus prouincijs põt in vna audi-
re cauſas alterius : quia quò ad ipſum tota vna prouincia re
putatur.ad hoc.ĵ de offi.ordi.c.cum epiſcopus.lib. 6. poteſt
ergo facta vnius prouinciæ in alia exercere, ſecundùm Inn.
¶Venio ad glo.dicit̃ hic,ꝙ ideo tenuit interdictum: qa nõ-
dum egreſſus fuerat terminos ſuæ delegationis:ergo à cõtra
rio ſi egreſſus fuiſſet, non teneret ſentētia. Quæro ergo, an
ſit verũ.& gl.ꝓſequitur,an poſsit excõmunicare,& abſolue
re.gl.tenet,ꝙ non poſsit.idem Gof.quod intelligit Hoſt.quã
do exiuit reuocatus, & animo nõ redeũdi:ſecus ſi non reuo
catus exeat.ff.de offi. p̄ſ. vrb. l. fi.nec enim vr̃ diſceſsiſſe, q̄
ſtatim rediturus eſt,vt l.3.ff.de diuor.Idē Arch.e.ti.in c.p̄ſen
ti.& reddit rationē,qa.G.etiã expreſsè legationem dimitte-
re non põt.quid ergo erit de cauſis incœptis à legato nondũ
finitis:vel diffinitis, ſed non mandatis executioni? dicit Inn.
ꝙ recurrendũ eſt ad Papam, vel ad alium legatũ ſucceſſorē.
ff.de iud.l.mortuo.& C.de iudi.l.properandũ.§.ſi aũt in me
dio.& in delegato ſatis eſt expreſſum.ĵ. de eo, q̄ mit.in poſ.
c.cum veniſſent. In delegato certum eſt, ꝙ exequitur infra
annum ſn̄ĩam ſuam.ŝ.tit. 1.c. quærenti. & idem dicũt quidã
in legato,ꝙ p oſsit exequi poſt finitum officium infra annũ.
qđ nõ placet Inno.nec Spec.eo.tit.§. nunc dicemus. ver.ſed
an legatus. ¶Redeundo igitur ad glo. cõclude, quòd nõ
reuocatus poſſet cognoſcere extra fines ſuæ legationis de
cauſis ſubditorum.& ſic ſedere pro tribunali in alieno terri-
torio.qđ intelligit Hoſt.verum, ſi iudex illius prouinciæ, vel
diœce. vbi intēdit cognoſcere, in hoc cõſentiat. ſicut enim
poſſum cõcedere alij epiſcopo in ſua diœce.iudicet inter me
os ſubditos,q̄ ſe ſibi ſubijcere nolũt.ĵ.de offi.or.c.cum epiſ-
copus.ita põt mihi cõcedere, vt in ſua iudicē inter meos ſub
2 ditos.† qa maior eſt cõmiſsio perſonæ,q̃ loci. 12.q. 1.c.p̄ci-
pimus. Item poteſt mihi committere,vt in ſua iudicem inter
ſuos ſubditos. 9. q. 2. & 3. per totum. multò magis ꝙ inter
meos. ſed non eſt bona ratio. quia ſuos iudico vt vicarius,
vel delegatus : ſed meos ſubditos iure proprio in ſuo ter-
ritorio iudicare intendo.& vide quod not.Hoſt.in ſumma.e.
tit.§.& in quo loco.adde Cle.1.de for.compe.vbi caſus ſpe-
cialis. Alij dicunt,ꝙ exiſtens extra poteſt indiſtinctè abſol-
uere,& excõmunicare:ſicut & Paulus Corrariothum abſen-
tē:ſed certè aliud eſt, exiſtētem infra territoriũ iudicare ex-
tra.aliud exiſtentē extra iudicare intus.quo caſu tenet Hoſt.
vt dixi,quòd põt,ſi non eſt reuocatus:qđ dubito,an ſit verũ
per rationes,quas glo.pro ſe adducit,& per reg.c.vt anima-
rum.ĵ.de cõſtitu.lib.6. & l.extra territorium. de iuriſ.om.iu
di.& quòd iuriſdicti.contentioſam non reuocatus extra ſuũ
territorium exercere non poſsit,eſt caſus in l. 3. & ibi glo.ff.
de offi.præſi.voluntariam ergo habet,vt ibi..teneo ergo glo.
quòd nullo modo,ſi egreſſus eſt, cognoſcere poſsit per viã
fori contentioſi : ſed voluntariè,conſentientibus ſubditis, &
iudice, vbi vult cognoſcere,hoc poſsit,vt d.l.3.aliàs ſequere
tur, quòd epiſcopus Seneñ. inter clericos Seneñ. poſſet co-
gnoſcere in Anglia, ſi epiſcopus Anglicus conſentiret. quod
eſt abſurdũ.poſſet tñ ſuſtineri dictũ Hoſt.in notorijs, q̃ non
requirunt examinationem cauſæ. de iureiur. c. ad noſtram.
de filijs preſby. c. quoniam. ſecundùm Hoſtien. de quo
in Spec. tit. 2. §. nunc dicamus. ver. nunquid poteſt.
3 ¶ Quærit glo. etiam † an extra exiſtens poſsit beneficia
conferre. tenet glo. ꝙ ſic. Idem Inno. alleg. de app. c. qua
fronte.& hoc tenet Io. An. ſaluo quod habes de præbē.in c.
3 ſtatutum.in fin.lib.6.& quod ibi no.¶Vlterius quærit † an
egreſſus prouinciam poſsit abſoluere excommunicatum à
ſe.tenet glo.quòd non.idem Gof. dicit tamen Inno. ꝙ ſi co
gnoſceret ſe erraſſe,abſoluet ſine cauſę cognitione propter
periculum excõicationis. de ſen.excõ.c.ſacro.§.ſi verò.de
quo in ſpec.eo.ti.§.nunc dicamus. ver. quid ſi legatus. dicit
ēt Gof.ꝙ ſi in prouincia exiſtēs excõicauit, egreſſus põt de
nunciare:cũ per id amplius nõ ligetur.de ap. c.paſtoralis.&
quia denuncians nõ pronunciat,ſed declarat,qđ põt fieri,&
poſt tp̄s.ff.de ſtatuliber.l.hæredes.in fi.& de teſti. cog. c. p̄-
terea. Idem Ia.& Ho.de his dictis dubito,an ſint vera.poſt-
quàm enim officium legationis eſt finitum, redactus eſt iſte
ad inſtar priuati.qũo ergo abſoluere, vel denunciare poſsit,
non video:cum iſti actus explicentur per aliquem vt iudicē,
non vt priuatum: ſicut eſt iſte, qui eo die, quo priuatus fu-
turus eſt,iudicare non poteſt,vt l.eum qui.ff.de iuriſd. omn.
iudi. ¶ Quæro vltimò per Docto. extra terminos legatio-
nis venerunt duo litigatores, & iuriſdictionem dicti legati
quò ad dictam cauſam prorogarunt, qui, poſtquam cœpit
de cauſa cognoſcere,reuocatus eſt à legatione. quid erit de
illa cauſa? videtur, quòd poſtquam cœpit, poſsit ipſam fi-
nire. ĵ. eo. c. ſi.cum ſim. Item videtur potius electa perſo-
na,quæ ſupereſt,quàm iuriſdictio,quæ defecit.ar.ŝ.tit. 1. c.
fi. §. is aũt.de arbitris c. ex parte. & c. cũ à nobis. In con-
trarium facit,quia perempta iuriſdictione ordinaria, vide-
tur perempta acceſſoria prorogata. ĵ. de re. iur. c. acceſſo-
rium.cũ ſuis concor.Pro hoc optimè facit.ff.de publicia.l. ſi
ego.§.idem ait.aliàs incipit.quãdo tñ.ff.de vſufru.l. ſi Titio.
ad fi. pro & contra eo.ti. l. item ſi fundi. §. huic vicinus. de
verb. ob. l. inter ſtipulan. §. ſacrã. So. diſtin. an fuerit facta
prorogatio expreſſè nomine dignitatis: & tranſeat in ſucceſ
ſorem.aut nomine proprio:& nõ tranſeat, ſed ſequatur eius
perſonam,arg.ff.qui.mo.vſu.amit.l.quid tamen. 1.reſp.cum
ſuis cõcor.& hoc verũ,niſi fuiſſet remotus ꝑꝑ crimen : quia
tunc nõ poſſet cognoſcere.ŝ.de reſcr.c.ſciſcitatus.& de hoc
in Spe.eo.tit.§.nunc dicamus.ver. ſed pone quòd non ſubdi
ti.& de compe.iudi.adi.§.1.ver. quid ſi duo Piſani.& ibi,qđ
iuris in delegato reuocato: cuius iuriſdictio fuerat per par-
tes ad res alias prorogata. & adde iſtam q. ad illa, quæ di-
xi.ŝ.ti.1.c. P. & G. vbi melius cadit.

S V M M AE.

1 *Maiore iudice ſuperueniente, minor non debet exequi officium ſuum.*
Et minor præſente maiore,non exercet iuriſdictionem ſuam.nu. 2.
3 *Citatus à maiore,& minori iudice debet accedere ad maiorem.*

VOlentes. Præſente legato de latere,
minor legatus executionem
officij ſui dimittit.h.d. ¶ No. primò, quòd Papa
committit hic legationis officiũ ordinario loci : quo caſu cũ
tanquam legatus,& tanquam ordinarius habeat iuriſdictio
nem, qua auctoritate videbitur proceſsiſſe, poteſt dubi-
tari, & in caſibus, in quibus geſta ſua poſſunt valere tan-
quam ordinarij, ſic valebunt, vt credo : alia verò valebunt
tanquam legati. nam ſuperueniens mandatum Papæ in de-
ciſione cauſæ pertinentis ad iuriſdictionem ordinarij non
mutat naturam ſuam, vt ĵ. c. 1. licèt in contrarium faciat
iſte, vbi maior poteſtas minorem ſuſpendit, & ſilere facit:
ideò videtur actus aſſumere vigorem à digniori materia,ſu
per qua fundatur.arg.not. in c.quod in dubijs.de conſe.ecc.
& c.quãto. de iudi.¶Primũ credo;qa maior dignitas ſuperue
niēs, ſi cõpaſsibilis eſt cũ prima,venit ꝑ modũ cumulatiõis,
nõ ꝑ modũ alterius dignitatis.ar.c.cũ inter vniuerſas.in fi.ŝ.
de ele.hinc videmus,ꝙ Rex repræſentat ĩ certo territorio ꝑ-

ſonam Ducis,Comitis,vel Marchionis: vt patet in Rege Hie
ruſalem,& Siciliæ,qui habet etiē titulos cōmunicatis. facit l.
legatis.§.ſi ex officio.ff.de leg.3.Facit ad no.per Inn.in c. cū
ex officij.de reſcrip. & quando iſta commiſsio citationis ſit
ordinario,an videatur realis,vel perſonalis.vide per Io. An.
in c.ex tuarum.de auctо.& vſu pallij.de quo per Bar. in l. pa
ter filiæ.de ſeru.leg.¶Secundò collige hic ar.ꝙ dato ſecūdo
legato,non reuocatur primus: ſicut dato ſecundo tutore,pri
mus non reuocatur.C.de teſt.tu.l.2.& hoc no.Io.25.q. 2.⁏c.
3.& in Spe.tit.2.§.finitur.ad finem. & dixi.ſ. c.ſtuduiſti.
1 ¶Tertiò no.†ꝙ ſuperueniente maiore iudice, minor non
debet exequi officium ſuum,ſed ſilere.ſuccumbit ergo ille,
qui eſt minoris potentiæ,accedente maiore.Hinc dicimus,
ꝙ ſi fideiuſſor ſuccedat debitori, confunditur fideiuſſo-
ria obligatio ,tanquàm minor, ſuperueniente maiore, vt l.
generaliter. ff. de fideiuſſ. ſed hic non confunditur, ſed ſuſ-
penditur: tum quia ſubſiſtit in perſonis diuerſorum:tum qa
vna non eſt acceſſoria alteri,ſed vtraq; principalis:licèt alia
maior ſit,vt in d.l.generaliter.& l.ſeq.¶Quartò not.ꝙ quā
doq; dormit iuriſdictio: exercitium habet ergo quis quan-
doq; à iuriſdictione:ſed exercitium eſt ligatum, vt eſt hic,&
quando præſes egreſſus eſt extra prouinciam,vt l.4.ff.de of
fi.præſi.facit.ſ.de reſcri.c.paſtoralis.vbi no.an poſsit iuriſdi
ctio ſic ligata prorogari quò ad exercitium.¶Quintò no.ꝙ
maior differentia debetur legato,qui mittitur:quàm legato,
cui ratione dignitatis ſuæ legatio eſt commiſſa. Videretur
prima facie contra. quia duo vincula rumpunt vnum. C. de
adop.& ſic ordinarius,& legatus videtur dignior, quàm le-
gatus tantùm:cuius contrarium hic apparet,& ĩ.c. proxi.
2 ¶Opp.dicitur hic,†ꝙ minor iudex præſente maiore, non
exercet iuriſdictionem.contra de l.in hac ſacratiſsima.C. de
do.& de c.peruenit.11.q.1. Sol.prima glo.tangit,& non ſol
uit.Hoſt.dicit, ꝙ præſente maiore poteſtas minoris reueren
tialis,& inſignialis deponitur:& ſic intellige c.deniq;.21.di.
facit de priui.c.vt apoſtolicæ.lib.6. contentioſa verò non de
ponitur, vt in contrarijs. niſi vbi de quadam parilitate agi-
tur,quæ à ſuperiore duobus iuriſdi. habentibus conceditur:
Et tunc ſtatur diſpoſitioni maioris, vt hic:& hoc operatur p̄
rogatiua reuerentiæ, vt hic.& ne in vno corpore ſint duo ca-
pita,quaſi monſtrum.ĩ.c.1.c.quoniam.ſecundùm Ioã.And.
3 Et ex hoc infero,ꝙ†citatus à maiori, & minore iudice, de-
bet accedere ad maiorem.quod dic,vt.ĩ.de ap.c.cum para-
ti.Bar.de hac prædicta q. not.in l.4.§.fi.ff.de dam.infec. vbi
alleg.primò,quòd ceſſet poteſtas magiſtratus, ſuperuenien
te præſide in ciuitate.In cōtrarium allega.Auth.de defen.ci
ui.§.nulla.colla.3.& glo.C.de pala.ſac.lar.l.nihil. lib. 12. &
deinde diſtinguit inter habentes iuriſdictionem generaliter
delegatam in aliquo caſu:& tunc ſuperueniente maiore,ceſ-
ſet minoris iuriſdictio,vt hic,& c. antiqua. de priui. Si verò
habet iuriſdictionem ordinariam: & tunc non ceſſat minor
per aduentum maioris, niſi circa inſignia. Epiſcopus ergo
in ſua ciuitate poterit exercere iuriſdictionem ſuam, ſuper-
ueniente legato:ſed non eo præſente ſolemniter benedicere.
& ſecundùm hoc oportet intelligere iſtum tex.ꝙ iſte patriar
cha,cui iſta Decr.dirigitur,nō poterit vti iuriſdictione vigo
re legationis,præſente maiore:ſed ſua iuriſdictione ordina-
ria,veluti patriarcha,vti poterit:& ſic limita hoc.c.per præ-
dicta.& propter hoc eſt vtile inueſtigare quod.ſ.dixi, quòd
iuriſdictio ordinaria non confunditur per acceſſum alterius
iuriſdictionis maioris præeminentiæ, vt legati,

S V M M AE.

1 *Legati de latere poſſunt abſoluere excommunicatos infra, & extra ſuam prouinciam vndecunque venientes.*
2 *Legati,qui de latere non mittuntur,non poſſunt abſoluere exiſtentes extra prouinciam.*
3 *Legati de latere qui dicantur.*

EXcommunicatis. Legati de la
tere non trāſ
miſsi extra ſuam prouinciam,vel ibidem aliunde ve
nientes,excommunicatos per manuum iniectionē in clericos
non abſoluunt. legati etiam ratione ſuæ dignitatis hanc ab-
ſolutionem etiam ſubditis impendere prohibentur. h.d. Po
nit duo dicta.ſecūdum ibi[& q.] ¶No.primò hic tria gene
ra legatorum: & licèt quo ad quædam ſit paritas inter eos,
vt not.ĩ.eo.c.ſtatut.1.rñ.in glo. quia verbum. tamen quò ad
quædam eſt inæqualitas, vt in excommunicatorum abſolu-
tione, in exemptorum confirmatione, in ipſorum cauſarum
cognitione,& in beneficiorum collatione, vt not.ĩ.eo.c.1.in
1 3.glo.¶Secundò innuit tex.†ꝙ legati de latere poſſunt ab-
ſoluere excōmunicatos intra,& extra ſuam prouinciam vn
decunq; venientes. Et hoc tenet prima glo. quod intelligit
Ho.verū, ſi ſint excōicati pro iniectione manuum nō enor-
mi. pro enormi enim non poſſent ex generali legatione. de
ſen.excō.c.ſi verò.1.rñ.& c.peruenit. & c. cum illorum.§.1.
in quibus patet,ꝙ quandoq; Papa præuigilet in hoc caſu: ta
men ad manus ſuas ſemper retinet hanc enormem. de quo
per Io.An.de ſen.excō.c.ad eminētiam.in vlt.glo.& vide qđ
not.Ioã.93.di. c.2. ꝙ capiens lega. ab eo poteſt abſolui. qđ
intelligas ſaluo eo,quod habes de præben.c.felicis. lib.6. de
quo in Spe.tit.2.§.nunc dicamus.ver.ſed queritur vtrū. ¶Se
cundò not.ꝙ†legati,qui de latere non mittuntur, non poſ-
2 ſunt abſoluere exiſtētes extra prouinciam. quod intelligit q
dam verum, niſi de conſenſu ordinarij,cuius eſt prouincia,
vel diœce.nam de eorum conſenſu videtur poſſe, per not. ſ.
eod.c.nouit. & hoc videtur ſatis rationabile de ſuis ſubditis,
vt exiſtens extra poſsit ſuos ſubditos abſoluere cum conſen
ſu illius iudicis, vbi degit. Dicit tamen Hoſt. ꝙ nō audet hāc
interpretationem facere,cum ſit priuilegium à Papa conceſ
ſum.ſ.de vſu.pal.c.2. Vin.tamen intelligit, vt dixi, videlicet
ꝙ exiſtens extra poſsit abſoluere ſuos ſubditos non aliunde
venientes.quæ lec.non videtur amica lr̃æ, & contrarium ap-
probat conſuetudo,ſecundùm Io.An.qui dicit,ꝙ aliunde ve
nientes, & in ſua prouincia delinquentes poterit abſoluere
etiam legatus nō de latere.6.q.3.c.placuit. Quid de ſuis ſub
ditis delinquentibus extra prouinciam,an in prouinciam re
deuntes poterit abſoluere?tenet ipſe,ꝙ nō.alleg.de ſen. exc.
c.officij.& de rap.c.1.remittit Hoſt.ad ſummā eod. tit. §. &
in quo loco.ver.illud quoq;.& in Spec. de leg. §.nunc dica-
mus.ver.illud etiam. vbi ponitur contraria opi. per c.1.16.
q.1.& ea quæ ibi no.Collige ergo diſtinctionem. cum quæri
tur, an excommunicati pro manuū iniectione à legatis poſ-
ſint abſolui. & diſtingue. nam aut loquimur in legatis de la-
tere:aut in alijs de curia Papæ miſsis: aut de legatis ratione
dignitatis.primi.ſ.de latere nō poſſunt, ſi pro enormi occur
rentia inciderunt. ſi pro non enormi, poſſunt vndecunq; veniē
tes & intra,& extra prouinciam exiſtentes. Secundo caſu.ſ.
cum quęritur de alijs non à latere miſsis.& dic,ꝙ aut volunt
abſoluere ſubditos:& poſsūt intra ſuā ꝓuinciā deliquētes:ex
tra aūt deliquētes nō pñt:licèt ſint ſubditi extranei,etiā aliū
de venientes,non pñt,niſi quando ibi delinquerent.quia tūc
poſſunt,vt ex prædictis apparet.Tertio caſu de legatis ratio
ne dignitatis dic,ꝙ iſti nullo modo, vel caſu abſoluunt,vt pa
tet in tex.& rationem reddit Ioan.Aud. ſuper ver. non poſ-
ſunt.cum enim legatio ſit localis,perderent ibi clerici priui-
legium clericale, ſi percuſſores ſui nunquàm de partibus il-
lis mitterentur ad curiam: aliorum verò legatio eſt ad tem-
pus;ideò ad tempus priuilegium clericorum modificatur,vt
per legatos fiat abſolutio.ita dicit Io.An. ¶ Quærit glo.qui
dicantur legati de latere,& tenet breuiter, quòd Cardinales
3 ſunt de latere,& miſsi de latere. Alij mittūtur à latere,& nō
ſunt de latere. Iſta verbalis differētia reꝓbat de ſen.excō.in
c.ad eminentiã.Tene ergo cū gl.ꝙ Cardinales dicūt de late
re.& idē hic Inn.vt dicit Ho. ſic tenet curia. & idē Spe.in tit.
de leg.

de leg.§.ſequitur.& Bona.ſ.c.proxi. & vide quod no. Spec.
eo.ti.§.nunc dicamus.ver.quid ſi læſus. vbi quid iuris, ſi ve-
nienti aliunde ad legatum de latere pro abſolutione reſiſtat
læſus.

S V M M AE.

1 *Legati poſſunt facere ſtatuta, & valent.*
2 *Statuta legatorum ſunt perpetua.& id quare.*
3 *Citatio ſola ſufficit ad perpetuandum iuriſdictionem delegati.*
4 *Iudices,puta Poteſtates, et terrarum rectores, an poſſint facere ſtatuta.*

NEmini. Legatione finita durat legati ſta
tutum: finitur tñ delegati ſui iu-
riſdictio,ſi citatio non præceſſit.h.d. Communis
1 diuiſio.Secunda ibi[ſecus.]¶No. primò,†ꝙ legati poſſunt
facere ſtatuta,& valent. quod intelligunt quidam verum,qñ
in illis condendis fuerint requiſiti,& interuenit conſiliū præ
latorū ſuæ prouinciæ,ar.9.q.3.c.1.2.4.&.5. & etiam populi
in his,quæ ipſum tangūt.de conſe.di.3.& c.1. & de his, quæ
fi.à præla.c.fi.de of.archi.c.ad hæc.ad fi.Sed ſecundū Innoc.
tenent ſtatuta,quæ facit legatus de his, quæ pertinent ad iu-
riſdictionem ſuam,& ſi prædicti non fuerint requiſiti: dū tñ
legibus generalibus non obſtēt.nam ipſas corrigere non li-
cet.C.de of.præfec.præto.Ori.& Illi.l.2.& quod no. Io.An.
de of.archipre.c.fi.in vl.glo.Cy.circa conſiliū,vel conſenſum
requirendū ponderat materiã, ſuper qua ſtatutum diſponit:
aut enim diſponit ſuper his,quæ concernunt publicam vtili-
tatem:vt puta, ꝙ non impediatur ſtudium: ꝙ ſcholares non
inquietentur:ſtatuit iudex, ꝙ nullus faciat tumultum ſub pœ
na quinq; librarū:vel ſtatuit,ꝙ vendantur carnes bonæ, vel
piſces:vel ꝙ nullus vadat de nocte:& valent talia ſtatuta. qa
ſpectat ad rectorem ſalutem,& quietem popularium procu
rare,vt l.congruit.ff.de of.præſi.Aut ſtatutum non concernit
publicam vtilitatem,ſed aliud: puta ꝙ nullus vadat vltra ma
re.& illud non pōt facere minor iudex:ſed maior ſic,vt C.de
offi.præfec.præto.l.formam.populus aūt hoc poſſet, ſiue ſta
tutū reſpiciat bonū publicū,ſiue non.ita not.Cy.in l. 1. in 3.
2 q.ff.quod quiſque iur.vbi vide.¶Secundò no.ꝙ†ſtatuta le-
gatorum ſunt perpetua.& ratio eſt:quia ſtatuta (ſicut leges)
debent fieri cum deliberatione,& cauſæ cognitione.ſicut ſen
tentiæ ferri,vt l.fi.C.de legi. vnde ſicut effectus,qui oritur ex
ſententia,eſt perpetuus,vt l.geſta.C.de re iudi. ita & ſtatutū.
facit quod no.in l.& puto.ff.de poſtu.& C.eod.tit.l.1. ſi ergo
fierent ex abrupto,non durarent vltra tempus officij ſui:ſicut
nec effectus ſententiæ.& ita no.Cy. in d.l.1.in 4.q.C.qđ qſq;
iur.facit l.vlti.ff.de app.& d.l.j.& ibi no.C.de poſtu.¶Tertiò
no.ꝙ licèt officium ſit tpale:tñ ſtatuta officii ſunt perpetua,
nec deſinunt, licèt officium finiatur.non vitiatur ergo res,li-
cèt perueniat ad eum caſum, à quo non poſſet incipere,arg.
contra.ĩ.de offic.leg.c.pñti.Sed dic,ꝙ aut ſuperuenit inhabi
litas ante actum cōſummatum:& vitiatur, vt ibi, & l.furioſū.
C.de teſt.aut poſt actum conſummatum,& perfectum: & lo
quitur hic, & 50.di.c.præcepta.& ita no. Dyn.in c. poſſeſſor
malæ fidei.de reg.iur.li. 6.Sed contra hoc vltimū membrum
opp.de l.inter ſtip.§.ſacrã.de ver.ob.& l.Vrãnius.§.ſed cum
duo.ff.de fideiuſſ.ibi [vt quemadmodum incipere aliàs non
poſsunt,ita nec remaneant.]Sol.dicit Ia.But. ꝙ aut impedi-
mentum eſt ex parte cauſæ eius,de quo agitur:aut circa ipſū
principale.ſi eſt ex parte cauſæ efficiētis: & tunc aut cã eſt in
facto,& egit,& non conſummauit effectum ſuum, & retinet
dependentiam ad cauſam:& tunc ſicut impedit ab initio,ita
& poſt:aut non retinet à cã:(quia egit, & conſummauit ſuū
effectum,ſiue dependentiam ad cãm.)& tunc, licèt effectus
cauſæ impediſſet ab initiò, non impedit ex poſtfacto. & ſic
poteſt intelligi illud generale.vitiatur actus,ſi peruenit ad eū
caſum,à quo nō poſſet inchoari,vt l.pluribus.§. & ſi placeat.
ff.de ver.ob.& aliud generale.ceſſante cauſa ceſſat effectus,
vt ĩ.de app.c.cum ceſſante.ff.de poſtu. Fallit ſi eſt cauſa im-
pulſiua,cuius defectus ſuperueniens quandocunq; non facit
diſpoſitionem deficere,vt l.j.§.ſexum.& l.j.ff.de do.per Bar.
quandoque contingit vitium nō ex parte cauſæ.ſed circa id,
de quo agimus principaliter:& tunc aut vitium,& ratio im-
pedientis diſponit ad factum,& fiendum:& tunc impedit v-
trumque.& ſic loquitur l.Vrannius.& l.non diſtinguemus.§.
ſacerdotio.ff.de arbi.aut non diſponit pariter ad vtrunq;: &
tunc vitiat fiendū,& nō tollit factū,vt d.l.pluribus.& ita no.
Iac.Bu.in l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui, vel alie.iur. &
hic.Ex quo concludo, ꝙ ſi legatus feciſſet conſtitutionē, &
nondum ea publicata finiretur officium ſuum,non valeret ta
lis conſtitutio,ar.not.in l. 11.in prin.ff.de leg.3.& l. ſuo qui.
de teſta. & patet hoc eſſe verum ex theorica prædicta: quia
ante publicationem non poteſt dici conſtitutio perfectè con
ſummata:quia nō ligat,vt in Auth. vt factæ cōſtitutiones &c.
& faciunt hoc ad illa,quæ dicam ne præla. vi.ſuas.c.querelã.
& quod dixi de reſolutione iuris conſiſtentis in diſponen-
te:an faciat deſinere diſpoſitione.ĩ.de dona. inter virum &
vxorē.c.nuper.¶Quartò not.ꝙ mandatum iuriſdictionis ex
pirat re integra,etiam ſi commiſit ſub nomine dignitatis.mã
datū aūt ſimplicis,& nudi miniſterij an finiatur re integra,fi
nito officio committentis.dixi in c.qm̃ abbas.ſ.ti.j. & quòd
3 non expiret,facit c.ſi ſuper gratia.de of.deleg.lib.6.¶Quin
tò not.ꝙ ad perpetuandam iuriſdictionem delegati ſufficit
ſola citatio.concor.ſ.ti.j.c.relatū.vtrùm autem ſufficiat du-
rante officio delegantis commiſſionē citationis factam eſſe,
licèt citatus non fuerit,diſputat hic Io.An.& dicam ſtatim.
¶Quæro.ſi quis incidit in excōicationē per conſtitutionem
pœnæ.ĩ.de loc.c.j.finito legationis officio,qs abſoluet? dic,
ꝙ ordinarius,ſi ſtatutum non reſeruat abſolutionem maio-
ri.ĩ.de inſti.c.ex frequentibus.& quod not.Io.An.de præbē.
c.graue.& hoc tenet Spec.c.2.§.ſupereſt.ver. ſed per quem.
¶Secundò quæro.hic loquitur de legatis,quòd poſſunt con
4 dere ſtatuta.†quid de alijs iudicibus(puta Poteſtatibus, &
terrarum rectoribus)an poterunt facere ſtatuta? videtur, ꝙ
ſic,vt l.j.§.j.ff.quod quiſq; iur. & ibi no. & patet in omnibus
edictis prætorum.In contrarium facit.C.cōmi.vel epi. l.pro
grama.& de decre.ab or.faci.l.2.diſtingue.aut quæris de ma
ioribus iudicibus,vt præfectis prætorio,ſenatoribus, & regi
bus.& iſti poſſunt facere ſtatuta,& cōſtitutiones, vt l.nō am
bigitur.ff.de leg.& d.l. formã. & idem de legatis, vt hic. aut
quæris de alijs,qui non ſunt in tanta dignitate:& tūc aut ha-
bent dignitatē perpetuam,ſiue ad vitã.(vt comites,marchio
nes, epiſcopi,& ſimiles:) & tunc pñt condere ſtatuta.de ma-
io.& obed.c.2.Aut quæris de iudicibus habentibus iuriſdi-
ctionem temporalē(vt Poteſtates, & rectores terrarū cōmu
niter:) & tunc aut vult Poteſtas ipſe,& rector alicuius ciuita-
tis facere ſtatuta communicato conſilio,& proceribus ciui-
tatis:& pōt,vt d.l.j.§.j.quod quiſque iu.Aut vult facere ſtatu
ta ipſe ſolus:& non poteſt,ſecundùm Bart.qui ita no.in l.oēs
populi.ff.de iuſti.& iure.qui in hoc videtur contrariari Cyn.
qui vult,ꝙ poſſit in his,quæ pertinent ad quietem ciuitatis:
ꝙ nullus vadat de nocte:ꝙ vēdantur bonæ carnes.& piſces:
ꝙ nullus aduocatus, vel procurator ꝓponat calumnioſas ex
ceptiones.In iſtis enim cum poſſit pœna arbitraria repertū
culpabilem cōdemnare:ergo & ſtatuta ſuper hoc facere.qđ
verum credo.facit c. vt animarum.de conſti.lib. 6. ¶Tertiò
quæro.dicitur hic,ꝙ ſi præceſſit citatio delegati, non finitur
eius delegatio,licèt ſit finitum officium delegantis.pone er-
go,ꝙ durante legati officio,non præceſſit citatio:ſed cōmiſ-
ſio de citando,& ante citationem factam finitum eſt legati
officium per obitum,vel per mortem.quæro,an expiret cō-
miſſio:arguit hic Io.An.ad partem affirmatiuam,ꝙ expiret,
pluribus rationibus.& primò per hunc tex.qui exigit citatio
nem durante committentis officio emanaſſe: ergo ad tēpus

verbi eſt diſpoſitio referenda, vt l. in delictis. §. ſi extraneus.
ff. de noxa. Item citatio perficitur ex commiſſione, & citatio
ne ſecuta: ſi ergo citatio commiſſa fit, non ſufficit, niſi ad cita
tum peruenerit. de acquir. poſ. l. qui abſenti. ad hoc optimè l.
quamuis. ff. de in ius vocan. vbi plus videtur, ꝙ ſi citatio præ
ceſſit, & citatus non venerit, nec qui citari fecit, non ſit perpe
tuata iuriſdictio. ſicut ibi non committitur pœna cõtra liber
tũ, ſi patronus citatus non venit. facit quod no. Guli. de Cug.
in l. omnes. ſiue in l. ſicut. C. de præſcrip. 30. ann. ad idem d.
l. ſicut. & l. cum notiſſimi. eo. ti. vbi per citationem non nũcia
tam per executorem non interrũpitur præſcriptio: nec præ-
uẽtus dicitur, qui citatus non fuit. de iudi. l. ſi quis poſtea. &
de fo. cõpe. c. pe. In contrarium ꝙ nõ expiret, & ſit perpetua-
ta per ſolam cõmiſſionẽ. ar. de l. licèt. C. de repu. & eo. tit. l. 2.
ff. vbi licèt libellus repudij non fuerit traditus, ſoluitur ma-
trimoniũ. ad idẽ l. ſi pater. §. ſi autẽ. de ma. vin. & quod no. in
Cle. 1. de renun. Item abſens, & ignorans excõicatur. de ap.
c. cũ ſit. in fi. fortius ergo citatur, & ſufficit aliquid inchoari.
de elec. c. cum in cunctis. §. inferiora. & de tẽpo. ord. c. ex te-
nore. item ad perpetuandum ſufficit, ꝙ incæpit vti. de offi. de
lega. c. licet. vel inchoauerit. eo. ti. c. cũ plures. §. 1. li. 6. ſed cœ
piſſe intelligitur per omnem actũ, quẽ fecit vt iudex. de pol-
lici. l. 1. §. cœpiſſe. etiam per actũ imperfectũ. de elec. c. in cau
ſis. ad hoc. s̃. de offi. dele. c. gratũ. ibi [propoſito citationis edi
cto.] quid dicemus, Garſi. tenuit diſputando ſecundũ leges
non perpetuatam iuriſdict. vt l. & quia. ff. de iuriſdi. om. iud.
Sed ſecundũ canones diſtinguit: aut quæritur de iuriſdi. per-
petuanda: aut de perſona arctanda, vel reaſſicienda. Primo
caſu ſufficit, ꝙ à iudice manauerit citatio: licèt facta non fue
rit, per d. c. licèt. & quæ ibi no. poſt Hoſt. Secundo caſu cum
quæritur de perſona arctanda, vel reaſſicienda: & non ſuffi-
cit citationem iniunctam, quæ facta non fuit, vt in primis iu
ribus. & hoc no.

De Officio ordinarij.

DIctum eſt. s̃. de officio delegati. Item & de of
ficio legati. videndum eſt de officio ordina
rij. Vel aliter & ad proxi. Dictũ eſt. ſup. de
officio legati, qui habet ordinariam, & pri-
uilegiatã, vt patet. s̃. ti. 1. c. excõmunicatis.
ſequitur videre de omnibus ordinarijs. Idẽ
facit Iuriſconſultus. qui enumeratis ſingulorũ officijs in pri
mo lib. Digeſt. ſubnectit rub. de iuriſd. om. iudic. habetur de
materia. 3. q. 7. & 9. & 10. q. 1. 2. & 3. per totum. 11. q. 1. per
totũ. repetitur in Sexto, & Cle. cõuenit de reſcri. c. ad hæc. de
offi. delega. c. paſtoralis. §. quia verò. de purga. ca. c. cum di-
lectus. de priuileg. c. 1. lib. 6. vbi de poteſtate ordinarij cõtra
exemptos. & in alijs iuribus hic allega. in glo.

S V M M AE.

1 *Epiſcopi habent à iure communi omnimodam iuriſdictionem in cri-*
minibus puniendis.
Et ipſa iuriſdictio eſt eis generalis.
3 *Iudex vnus ſuper executione iuſtitiæ poteſt alterius auxilium implo*
rare.
Et an iudex ſecularis teneatur executioni mandare iniuſtum fa-
ctum epiſcopi. 4. & 6.
Et an poterit inuocare brachium ſpirituale. 5.
7 *Inquiſitor hæreticæ prauitatis inquiſiuit contra quendam de hæreſi:*
condemnauit, & tradidit curiæ ſeculari: an iudex ſecularis debeat
credere illi ſententiæ, & executionem facere.

PErnicioſam. Epiſcopi in ſuis diœceſi
bus poſſunt crimina in
quirere, & punire: & cum opus eſt, inuocare brachiũ
ſeculare. h. d. Primò ponit epiſcoporum officium latiſſimum
ſuper criminibus inquirendis, & puniendis: & cum quadam
modificatione. Secundò determinat caſum dubium depen-
1 dentem ex præmiſſis, ibi [& cum opus.] ¶ No. primò, † ꝙ e-
piſcopi habent à iure communi omnimodam iuriſdictionẽ
in criminibus puniendis. & per hoc patet, ꝙ habent iuriſdi
ctionem ordinariam, non delegatam, quæ certam cauſam,
vel perſonas concernit, vt. j̃. eo. c. cum ab eccleſiarum. per In
noc. & l. & quia. ff. de iuriſ. om. iud. inhæret. n. territorio, quod
eſt proprium iuriſdictionis ordinariæ. j̃. de iureiur. c. cum cõ
2 tingat. ¶ Secundò no. † ꝙ iuriſdictio epiſcoporum ſuper cri-
minibus puniendis eſt generalis quò ad delicta, & ſpecialis,
& ſtricta quò ad locum. ſ. intra diœceſim ſuam. extra ergo
non paretur impunè, vt in c. vt animarum. de reſcrip. lib. 6.
vtrùm autem poſſit inquirere contra ſubditos de delictis ali
bi commiſſis. dic, vt no. Bar. in l. cunctos populos. C. de ſum-
ma Tri. ¶ Tertiò no. ꝙ ille, cui libera poteſtas cõceditur, cõ
ſtitutiones, & iura obſeruare tenetur: & idem ſi concedatur
liberum arbitrium. quod dic, vt in Cle. Paſtoralis. de re iudi.
in Cle. & j̃. de iureiur. c. veniens. & c. quantò. ¶ Quartò not.
3 † ꝙ vnus iudex ſuper executione iuſtitiæ poteſt alterius auxi
lium implorare. & loquitur, cum epiſcopus implorat auxi-
lium brachij ſecularis: qñq; econtra ſecularis iudex implo-
rat auxilium brachii ſpiritualis. de vtroque. j̃. dicam. ¶ Quin
tò no. ꝙ epiſcopi non debent turbari, vel impediri in exerci
tio ſuæ iuriſdictionis. idem in omnibus aliis iudicibus ordi-
narijs, & delegatis, qui turbatores ſuos mulctare poſſunt pœ
nali iudicio, vt l. j. ff. ſi quis ius dic. non obtẽ. & c. 1. s̃. de offi.
dele. per Inno. nec dicuntur iudices in cã propria, cũ vlciſcũ
tur iniuriam dignitati illatam, vt no. Inno. in c. ex parte. j̃. de
ver. ſig. & Cy. in l. 1. C. ne quis in cauſa ſua. proditum eſt etiã
contra tales turbatores ciuile remedium. ſ. interdictum vti
poſſidetis, vt l. j. §. fi. ff. vti poſ. & ibi per Bar. & s̃. de of. archi.
c. fi. ¶ Sextò no. in ver. non ad præiudicandum &c. ꝙ cũ ad
requiſitionem diœ. iudex tertius iuriſdictionem exercet, nul
lum iũs ex tali exercitio ſibi quæritur, duplici ratione. Pri-
ma quia hoc facit nomine alieno; ideo non ſibi, ſed ei, cuius
nomine actus geritur, commodum applicatur, vt l. qui pro-
prio. §. item quæritur. ff. de procu. Secunda quia hoc facit de
conſcientia, & permiſſione iuris: & per conſequens ſine præ
iudicio alieni iuris videtur emanaſſe conceſſio, vt in c. j. ad fi.
de fo. compe. in Cle. & l. 1. §. ſi quis à principe. ff. ne quis in
lo. pub. Et aduerte, quia loquitur, cum tertius iuriſdictionem
exercet nomine iudicis veri: ſuo autẽ nomine an poſſit exer-
cere iuriſdictionem in alterius territorio. dic vt dixi. s̃. ti. 1. c.
nouit. & c. P. & G. de offi. deleg. & Cy. in l. ſi qui ex conſenſu.
de epi. aud. ¶ Septimò no. tex. dũ dicit [ad ea, quæ Deo ſunt
4 placita] &c. ꝙ † iudex ſecularis non tenetur executioni man-
dare iniuſtum factum epiſcopi. quia illud nõ poteſt dici Deo
placitum. quod an ſit verum, tangit hic Io. An. ¶ Oppo. iſte
tex. videtur promittere generaliter poteſtatem epiſcopo in-
quirendi ſuper criminibus. ſed contra: imò videtur, ꝙ modi-
ficatè, cum. ſ. clamoſa inſinuatio præceſſit. j̃. de accu. c. quali
ter. cum ſi. So. glo. j. fatetur hoc verum, ꝙ inquirere tunc po-
teſt, cum fama præcedit, vt ibi dicitur. ſi tamen non præcedẽ
te proceſſu infamiæ fiat proceſſus, valet & tenet, ſi exceptio
talis non fuerit oppoſita. j̃. de accu. c. j. & 2. lib. 6. & vide de
materia, quando. ſ. permittatur iudici inquirere, vt no. Bar. in
l. 2. §. ſi publico. ff. de adul. vbi pulchrè. ¶ Secundò opp. dici-
tur hic, ꝙ debet iudicare ſecundùm ꝙ cenſent canones. con
tra imò videtur, ꝙ ſm̃ ꝙ ſibi iuſtum viſũ fuerit. 11. q. 3. c. tũc
vera. cum ſi. alleg. in glo. quæ horum timore plenè proſequi-
tur, an ſecundùm legẽ, vel ſm̃ conſcientiã debeat iudicare. &
arguit primò, ꝙ ſm̃ iura. ſcdò, ꝙ ſm̃ conſcientiam. tertiò con
cludit pro prima parte. ſ. ꝙ ſm̃ iura. idem not. in l. illicitas. §.
veritas. ff. de of. præſi. & 3. q. 6. c. 2. facit qđ no. p Hoſt. in c. pa
ſtoralis. de offi. dele. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ epiſcopus, cum
opus

5 opus fuerit, poteſt inuocare brachiũ ſeculare. † Sed qd ecõ-
tra, an ſecularis poterit inuocare brachiũ ſpirituale. gl. pe. ꝙ
ſic: quia vna poteſtas per alteram adiuuatur. vt j̃. de ope. no.
nun. c. 1. & 96. di. c. cum ad verum. & c. duo ſunt. & 10. di. c. ſi
in adiutorium. & c. ſeq. & in Lomb. vt epiſcopi, & comites ſi-
bi inuicem auxilium dent. in rub. & nigro. eſt tamen differẽ
tia, ſecundùm Innoc. ꝙ ſecularis iudex poteſt cogi per eccle
ſiaſticum ad præſtandum ſibi auxilium: ſed non econtra. j̃. e.
c. ad reprimendam. Eſt & alia differentia: quia ſecularis non
habet examinare proceſſum eccleſiaſtici. eccleſiaſticus verò
nunquam ad petitionem ſecularis excommunicabit, niſi ex
cauſa rationabili, & ſeruata forma canonica. de ſen. excom.
c. ſacro. & c. cum medicinalis. Hoſt. concludit, ꝙ ſæcularis de
bet proſcribere, & bannire excommunicatos ab eccleſiaſti-
co: & econtra eccleſiaſticus debet excommunicare proſcrip
tos etiam bannitos à iudice ſeculari ad requiſitionem ipſius.
11. qõ. 3. c. qui reſiſtit. & verè dicit ipſe, neceſſaria eſt poten
tia ſæcularis eccleſiæ: & ipſa potentia ſecularis indiget ſcien
tia eccleſiæ. remittit Hoſt. ad ſummam. de treu. & pa. §. ꝙ ſit
iuſtum bellum. ver. quid de comitibus. ¶ Secundò quæro. po
6 ne, † ꝙ iudex ſecularis reperit ſententiam iudicis eccleſiaſti-
ci iniuſtam, & iniquam: an debebit ſibi dare auxilium. vide-
tur, ꝙ debeat ſibi auxilium denegare. 11. q. 3. c. qui reſiſtit. ſe
cundùm Inn. Non ob. c. paſtoralis. §. pe. s̃. de of. dele. vbi ſub
diti debent exequi ſententias maiorum iniuſtas: quia ſecula
res iudices non ſunt ſubditi: ſed pares, vt d. c. cum ad verum.
vnde vnus epiſcopus nõ tenetur exequi iniuſtam ſñiam alte
rius. quia bonis tm̃ debemus auxiliũ impendere. 10. di. c. fi. &
hoc verum, ſecundùm Inno. qñ eccleſiaſticus mandat ſine iu
dicio iudici ſeculari, vt lædat. Si autem condemnatum in iudi
cio petat caſtigari per regem, debet hoc facere: & niſi faciat,
poſſet excommunicari. 23. q. 5. c. adminiſtratores. nec eius
eſt inquirere, an ſit iuſta, vel iniuſta, vt in hoc caſu idem ſit p
omnia in rege, quod in ſubditis. de hoc per Inno. in d. c. pa-
ſtoralis. & c. cũ in iure. de of. deleg. Et prædicta adduco ad q.
7 † inquiſitor hæreticæ prauitatis inquiſiuit contra quendã de
hæreſi: condemnauit, & tradidit curiæ ſeculari: an iudex ſecu
laris dẽat credere illi ſñiæ, & executionẽ facere: an verò dẽat
de nouo formare ꝓceſſũ: vr̃, ꝙ dẽat executionẽ facere, poſtq̃
in forma iudicij per eccleſiaſticum eſt proceſſum. Bar. tenet
contrarium. ſ. ꝙ iudex ſecularis non habet neceſſe illi ſenten
tiæ conſentire: ſed poteſt de nouo facere proceſſum, & crimẽ
examinare, vt in Auth. de ſanc. epi. §. ſi verò crimen. col. 9. ita
no. Bar. in l. diuus. ff. de cuſto. & exhi. re. Guli. de Cun. format
illam q. in l. magiſtratibus. ff. de iuriſ. om. iu. Et prædicta de
poteſtate ſæculari, & eccleſiaſtica. Vnus autem epiſcopus an
teneatur exequi ſententiam alterius, vel ad ipſum remittere
delinquẽtem. dic vt in Cle. paſtoralis. de re iu. & in Auth. quia
in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. ¶ Et prædicta fa-
ciunt ad q. diſputatam Bon. per d. Io. de Montemurlo. de epi
ſcopo, qui cum excommunicaſſet poſt appel. prælatũ diœc.
ſuæ, qui non recipiebat eum viſitantem, prætendens ſe exem
ptum, & in poſſeſſione libertatis: & ideò de app. receptione
confiſus, vilipendebat epiſcopum, qui contra eum implora-
uit brachium ſæculare: prælatus ille dicit non præbendũ. q̃-
ritur quid iuris. pro epiſcopo facit ius commune. 16. q. 7. c.
omnes baſilicæ. & ſic per eum viſitandum. 18. q. 2. c. viſitan-
di. Non ob. appellatio: quia non valet contra correctionem
j̃. eo. c. licèt. non enim debet iudex ſecularis cognoſcere de
iuſtitia, vel iniuſtitia epiſcopi, vt c. paſtoralis. §. præterea. s̃. ti.
2. in contrarium facit: quia non eſt obediendum iniuſto mã
dato. xj. q. 3. c. qui reſiſtit. iniuſtũ aũt eſt exequi poſt app. in
terpoſitam. vt. ff. nil no. app. pen. & maximè quia in dubio de
ferendum eſt appellationi. j̃. de ap. c. dilectis. Soluẽdo tenuit,
ꝙ inuocare non poteſt, nec compellere, nec ille inuocatus
obedire tenetur. Et contraria loquuntur, quando iudex ec-
cleſiaſticus procedit, ſeruato iuris ordine contra illos, qui de
facto, non de iure ſunt rebelles: vel cum non eſt app. ex iuſta
cauſa. vel ille, contra quem proceditur, non eſt in poſſeſſione
liberatis. Non ob. §. præterea. quia loquitur de ſententia in-
iuſtè lata contra ius litigatoris, à qua non eſt ap. ſecus ſi con
tra ius cõſtitutionis, vt ibi no. facit de re iud. c. de cetero. nec
dicitur condemnatus, qui appellauit: vel qui à non ſuo iudi-
ce condemnatus eſt. de app. c. paſtoralis. & de pœ. l. 2. §. 1. &
vide de hoc per Old. conſi. 93. vbi etiam tangit, an requira-
tur in auxilij præſtatione cauſæ cognitio. Et habent iſta locũ
in delegato, & multò magis, vt no. Io. An. s̃. de of. del. c. ſigni
ficaſti. vbi an delegatus poſſit implorare auxilium brachij ſe
cularis. Archi. ꝙ non. de hære. c. vt officium. li. 6. & in Spe. tit.
j. §. ſequitur. ver. ſed nunquid ſecularis. Inferiores autem præ
lati, vt archidiaconi, & ceteri non videtur, ꝙ poſſint impetra
re auxilium brachij ſecularis, vt no. Archi. 23. di. 5. c. admini
ſtratores.

S V M M AE.

1 *Excommunicatio generalis poteſt fieri de iure.*
2 *Sacerdos qualiter excommunicat.*
3 *Epiſcopus ſi ita dicat: excommunico vnum de illis, qui furtum fece-*
runt, qui plures fuerunt: an erunt omnes excommunicati, vnus,
vel neuter.

SI ſacerdos. Ordinarius. qui ſcit non vt iu
dex, ſed vt Deus, vel hõ, ſub
ditum eſſe reum criminis, indeterminatè poteſt, ſed nõ
determinatè eum arguere, vel punire. h. d. ¶ No. primò, ꝙ iu
dex non debet reum imputare de delicto, quod probare nõ
põt. quod eſt verũ, etiam ſi ille fuiſſet ſibi confeſſus delictũ.
facit quod no. Io. An. j̃. de pœni. & re. c. omnis. ſuper ver. ca-
ueant. ¶ Secundò no. ꝙ iudex poteſt quandoque indetermi-
natè arguere, & quandoque fingere aliud, q̃ acturus foret, vt
fecit Salomon. j̃. de præſump. c. afferte. ¶ Tertiò no. ſecundũ
1 Inno. † ꝙ de iure põt fieri excommunicatio generalis. 5. q. 1.
c. quidam. quod intelligit Ho. generali monitione præmiſſa.
de ſen. excõ. c. Romana. §. ſed nec in ſpecie. Nec obſt. eadem
decre. §. caueant. quia verùm eſt generalem excommunica-
tionem non debere fieri, niſi ex cauſa rationabili. ſed incerti
tudo eſt rõnabilis cauſa. ff. de rei ven. l. quæ de tota. §. incer-
tæ. & quo. leg. l. j. §. nonnunquam. quãdoq; enim aduerſarius
eſt incertus. & ſemper ſufficit citatio generalis, & producit
effectum, quẽ ſpãlis, vt in Auth. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hær. ab
j̃. de maio. & obe c. humilis. ¶ Quartò not. ꝙ valet aliquid in
genere, quod in ſpecie prohibetur. econtra quædam valent
in ſpecie, quæ non in genere, vt in glo. facit quod no. Bart. in
2 l. filiusfa. ff. de dona. ¶ Quintò not. † ꝙ ſacerdos excommu-
nicat. quod intellige de curato, ſecundùm Ho. q. remittit ad
ſummã. de ſen. excom. §. ſi quis poſſit excõicare. ſub. §. nedũ
aũt. ¶ Sextò no. ꝙ ſacerdos, qui ſcit aliquem peccatorem, nõ
debet eum vitare, quando ſcit hoc tanquam Deus. idem ſi tã
quam homo: puta quia vidit, vel confeſſus fuit ſibi delictum,
non in foro pœnitentiæ. & per hoc ſoluitur qõ not. s̃. c. pro-
xi. & colligit hic Io. An. tres conſcientias ſacerdotis. vnã ha-
bet vt Deus, & aliam vt homo de eo, quod vidit, vel audiuit:
tertiam vt iudex. interrogatus in prima ſecurè dicat, neſcio.
de hoc de pœni. diſt. 6. c. ſacerdos. de exceſ. præla. c. delictis.
¶ Sed poſſet hic quæri. cum ſacerdos. celebrat vt Deus: qua-
re non vtitur ſcientia hac, quam habet vt Deus, cum non ſit
in actu iudiciali, ſed potius diuino? Reſpondet Hoſti. ꝙ nec
Deus omnes pctõres expellit: imò tolerat malos cum bonis
3 vſq; ad diem ſegregationis. Matth. 3. c. ¶ Quærit gl. pe. † ſi epi
ſcopus excõicat ita [excõmunico vnum de illis, qui fecerunt
furtũ] quæro cũ plures fuerint, an erunt oẽs excommunica-
ti, vnus, vel neuter. tenet gl. ꝙ neuter, ratione incertitudinis,
vt l. duo ſunt Titij. de hoc etiam no. 11. q. 3. §. cum ergo ſub
diti. vbi quid iuris, ſi dicat iudex [excommunico te, vel abſol
uo

no: vel excommunico, vel abſoluo. vel ſi quilibet duorum iudicum dicat. excommunico te, ſi alter non excommunicat. De hoc vide per Io. An. in reg. in obſcuris. de reg. iur. lib. 6. in mercu. Et prædictis adaptatur queſtio, quæ formatur, cum plures percuſſerunt vnum, & ex vno ictu perijt, ſed neſcitur cuius: an omnes teneantur de homicidio, vel nullus. dic, vt in dicta reg. in obſcuris. per Dyn. & Barto. in l. ſi in rixa. ff. de ſiccar.

S V M M AE.

1 *Plebanus habet iuriſdictionem inter clericos, & laicos ſui plebanatus.*
2 *Epiſcopus debet inferiorum prælatorum ſuorum ſententias rectè latas facere obſeruari.*
3 *Prælati, qui ſint, qui habent iuriſdictionem.*
4 *Collegium conſtruere an omnibus ſit licitum.*
5 *Rectores collegiorum, vel corporum an habeant iuriſdictionem ſuper collegiatis.*
6 *Epiſcopus non debet ſententiam excommunicationis, vel interdicti ſine plebani conſcientia relaxare.*

CVm ab eccleſiarum. No. primò, ꝙ ſententia cenſuræ lata per iudicem eccleſiaſticum, eſt ſeruanda. {concor. 6. q. 3. c. ſententia paſtoris. ¶ Secundò not. ꝙ non eſt relaxanda ante ſatisfactionē. quod dic, vt ĩ. de ver. ſigni. c. ex parte. facit. s̃. de conſti. c. ex literis.
1 ¶ Tertiò not. † ꝙ plebanus habet iuriſdictionem inter clericos, & laicos ſui plebanatus, quos reperit deliquiſſe. & ſi contra eccleſias, vel earum bona, poſſunt conueniri in vtroq; foro. ĩ. de fo. compe. c. cū ſic. & contra tales vti vtroq; gladio, ſi ſpectat ad ipſos. de ſen. excom. c. dilecto. lib. 6. ¶ Quartò
2 not. † ꝙ epiſcopus debet inferiorum prælatorum ſuorū ſententias rectè latas facere obſeruari. & ſic excommunicatio lata ab vno debet in qualibet diœce. obſeruari. quia excommunicatum ſequitur ſic infamia. 11. q. 3. c. curæ. & ĩ. de fo. compe. c. poſtulaſti. facit quod no. in l. ex cauſa. ff. de poſtu. & quod no. Bar. in l. cunctos populos. de ſum. Tri. ¶ Quintò no. ꝙ ſententiam inferiorum maior nō poteſt annullare, nec ſine ſua conſcientia relaxare. fallit in delegato Papæ. vt s̃. de of. dele. c. prudentiam. §. ſexta. ¶ Opp. iſti plebani ſunt inferiores iudices, & tamen cōdemnatos à ſe, qui nō ſatisfaciūt, poſſunt excōicare. & ſic iſto modo ſuas ſententias exequi. Sed contra. executio eſt mixti imperij, & inferioribus magiſtratibus non permiſſa. ff. de re iudi. l. à diuo Pio. & l. iubere cauere. de iuriſ. om. iudi. ſuperiores enim debent exequi ſententias ſubditorum, vt l. properandum. §. ſi autem reus. C. de iud. & de arb. l. cum annua. j. rñ. So. aut loqueris de executione, quæ cōſiſtit in iuriſdictionis verbali exercitio (vt excommunicare:) & iſtā poteſt facere quilibet iudex. quandoque loqueris de executione reali, & quæ in facto conſiſtit (vt in poſſeſſionem mittere.) & iſtā non poteſt facere, niſi ſit de maioribus, & in territorio ſuo, & in alieno ad eius requiſitionem per ordinarium loci, vt in contrariis, & c. Romana. §. cōtrahentes. de fo. compe. lib. 6. & no. Bar. in d. l. à diuo Pio. vbi de hoc. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ iſti prælati poſſunt excōmunicare. contra 24. q. 3. c. corripiantur. cum ſi. alle. in gl. ma
3 gna. ¶ Quæro, † qui ſint illi prælati, qui habent iuriſdictionē. gl. magna dicit, ꝙ illi, qui ſint electi à collegio, ſiue vniuerſitate, & idem, ſi præficiatur collegio, vel vniuerſitati ab eo, qui habet adminiſtrationem cū iuriſdictione, puta epiſcopo. ita dicit glo. cuius materiam latius proſequitur Innoc. ſ. qui ſint hi, qui habent iuriſdictionem ordinariam, & in prælatis dicit glo. vt dixi. Inno. dicit, ꝙ archidiaconi habent iuriſd. à canone, etiam ſi non eligantur ab vniuerſitate, & etiam ſine cōfirmatione epiſcopi. s̃. de of. arch. c. 1. Gof. dicit, ꝙ in iuriſd. prælatorum attendenda eſt conſuetudo Ho. dicit, ꝙ etiā rectores curati vocantur prælati. arg. de of. dele. c. ſi quando. Inno. dicit, quòd illi dicuntur prælati quò ad iuriſdictionē, qui eliguntur ab vniuerſitate, & ſuperioris confirmationem recipiunt. in Auth. de defen. ci. §. interim. Ex quo enim quis approbatus, & confirmatus eſt à ſuperiore ad beneficiū cū cura, de iure communi iuriſd. habet, vt hic. & de maio. & obe. c. cum in eccleſijs. & no. in ſumma de ſen. excō. §. quis poſſit excommunicare. ſub. §. nedum autem ius. ver. tu dicas. requiritur etiam, ꝙ ad hoc vt prælatus habeat iuriſdictionem ordinariam in clericos, ꝙ vniuerſitas, quæ illum elegit, ſit religioſorum, vel clericorū: vel aliàs à prælato eccleſiaſtico iuriſdictionem recipiat, & ꝙ electus ſit clericus, & religioſus: cum aliàs nec recipere, nec dare poſſit ſpiritualem iuriſdictionem excōicandi, interdicendi, & ſimilium. de iud. c. 2. de arb. c. contingit. Item ꝙ eligatur in prælatum: nam ſi eligeretur ad aliquam dignitatē in eccleſia (vt primiceriatu, archip. vel cuſto.) non haberet ordinariam. s̃. de of. archi. primi. cap. & cuſto. & hoc niſi conſuetudo eis tribuat. quod poteſt. C. de emā. libe. l. 1. Et ex prædictis apparet, ꝙ laicus, vel mulier, quantuncunque religioſa, non poteſt exercere cenſuram eccleſiaſticam. quod dic, vt legitur, & no. de ma. & obe. c. dilecta. & de cenſi. c. q̃ ſit graue. §. ſtatuimus. & hoc de prælatis. Qui autem ſint alii, qui habent iuriſdictionem ordinariam. dic, ꝙ princeps vel Imperator. Item lex, vt l. & quia. & l. more maiorum. de iuriſ. om. iudi. lex enim dat iuriſdictionem ordinariam domino in vaſallos, & pares ſuper dominū, & vaſallum, vt in li. feu. de prohi. feu. alie. ſine conſen. ma. domini. c. Imperialem. Item dat ipſam arbitris electis ab epiſcopo, & ſubdito, & præſidentibus conciliis, & Capitulis religioſorum, & Capitulo, ſede vacāte, & infinitis alijs conſtitutiones dant ordinariam iuriſd. vt patet Digeſt. & Cod. primo libro de officiis. princeps etiam dat iuriſdictionem ordinariam, eoipſo ꝙ cōmittit alicui ciuitatis caſtrū, vel villā. in Auth. de cōſuli. §. fi. col. 4. & l. j. §. cū vrbem. de offi. præfe. vr. Itē quælibet vniuerſitas ciuitatis. de caſtris autem, & villis videtur, ꝙ reſpondere debeant ciuitati. quia nullum de iure communi eis reperitur territorium attributum, vt no. Inno. in c. cum ad ſedem. ĩ. de reſti. ſpol. in Auth. de defen. ciui. §. nos igitur. coll. 3. Item corpora, & collegia alicuius profeſſionis, vel artis, vt ſcholarium, cerdonum, piſtorum, & ſimilium dant ſuo rectori ordinariam iuriſd. vt l. magiſteriæ. & l. fin. C. de iuriſ. om. iudi. Item conſuetudo, vt l. j. C. de emā. li. & no. de iſta materia Hoſt. in ſumma. e. tit. §. 1. & 2. vbi de hoc. & quod no. in c. cum contingat. ĩ. de foro compe. vbi conſuetudo tribuit iuriſd. priuato ſuper familiam ſuam. ¶ Secundò principaliter
4 quæro, quia tactum eſt. s̃. de vniuerſitatis collegijs, & † corporibus: an omnibus ſit licitum ipſa conſtruere. hic Io. An. poſt Inno. proſequitur, & primò de ciuitate, vel caſtro: nunquid. ſ. quælibet ciuitas, vel caſtrum poſſit ſibi conſtituere ius vniuerſitatis. dicit Inno. ꝙ non, ſine auctoritate ſuperioris tacita, vel expreſſa: vnde ſecūdùm eū, ſi tot eſſent homines, quot ſunt Romæ, ſimul collecti, non poſſent conſtituere, ꝙ eēt vniuerſitas, niſi haberent conſenſum ſuperioris tacitum, vel expreſſum. & ſufficit, ꝙ ille, cuius ſunt homines ſic congregati, conſentiant locum, in quo habitant, eſſe ciuitatis caſtrū, burgum, vel villam, ar. de conſue. c. cum dilectus. & de iuriſ. om. iudi. l. priuatorum conſenſus. Bar. alibi videtur dicere, ꝙ in hoc non requiritur auctoritas ſuperioris, cum à iure gētium ſit permiſſum, vt not. Bar. in l. ſodales. de colle. illi. ¶ Tertiò quæro: an ſit licitum conſtituere corpus, vel collegiū. dicas, ꝙ de iure communi quædam ſunt approbata, quæ enumerantur in l. 1. ff. quod cuiuſq; vniuer. no. & dicit Inn. ꝙ in iſtis collegijs conſtituendis requiritur iuſta cauſa, puta pro religione, vel inter ipſos, qui ſunt de eadem arte, vel profeſſione, iuſtitia conſeruanda. ſine cauſa verò, & inter homines qui non habent agere multum ſimul (vt barones, & comites diuerſorum locorum) non videtur, ꝙ poſſint conſtituere vnū corpus,

corpus, ſe inuicem colligando, vt no. Innoc. ĩ. de exceſ. prælа. c. dilecta. iſtæ enim colligationes hominū, qui non habent agere multum ſimul, non videntur licitæ, nec ad bonum finē, & ſunt cenſendæ conſpirationes, ar. no. per Inn. ĩ. de ſciſma. c. 1. vbi in populis liberis, vt l. non dubito. ff. de cap. quæ eſt ad hoc no. & pro tanto videtur bona opi. eorum, qui tenent, ꝙ in conſtitutione iſtorum corporum requiratur auctoritas ſuperioris, vt no. Inno. in dicto c. dilecta. facit l. 1. ff. de coll. illi. vbi omnia ſunt cenſenda illicita, quæ non habent cōfirmationem à principe, vel à iure. ¶ Quartò quæro: an plures eiuſdem artis, & eiuſdem ciuitatis poſſint ſe diuidere, & facere plura corpora, vel collegia. vel nunquid de diuerſis ciuitatibus, caſtris, vel villis poſſint piſtores, cerdones, & alij de eadem arte conuenire, ſiue coire, vt faciant vnum collegium, ſiue corpus. dicit Inn. fortè non malè dici, ꝙ non attēdatur in collegijs iſtorum piſtorum, cerdonum, & huiuſmodi, ꝙ ſint de vna prouincia, vel diuerſis: vel ꝙ omnes de vna ciuitate ſint de vno collegio, vel pluribus: ſed tantū attenditur, ꝙ ſint tres, vel plures, qui conueniant, vel vniuerſitatem faciant pro iuſtitia cuique ſeruanda. ad hoc enim, quòd ſit collegium, requiritur, quòd ſint ad minus tres ſimul tanquam collegium cōgregati, vt patet in eo, quod no. s̃. de ele. c. 1. ¶ Quin
5 tò quæro † vtrùm rectores iſtorum collegiorum, vel corporum habeant iuriſdi. & ſuper quibus. & an poſſint facere ſtatuta. & an collegiati poſſint coram ſuperiore domino conuenire, tangit hic Inn. dicam latius in d. c. dilecta. & Bart. plenè ponit in d. l. ſodales. cuius dicta ibi ſuccinctè referā, quia pulchra. facit l. fi. C. de iuriſ. om. iudi. & l. fi. C. de conſti. pec.
6 ¶ Sextò quæro. dicitur hic, † ꝙ epiſcopus non debet ſententiam excommunicationis, vel interdicti ſine plebani cōſciētia relaxare. pone ergo, ꝙ relaxauit, an teneat abſolutio, vel relaxatio? gl. vlti. hic tenet, ꝙ ſic, cū epiſcopus ſit ordinarius ſuæ diœc. 11. q. 2. c. de perſona. idem tenent Tan. Vinc. Goff. Phi. pro quibus optimè de ſen. excō. c. venerabilibus. §. vbi autem. lib. 6. & 16. q. 6. §. 1. ad idem in Auth. de defen. ciui. in prin. col. 3. vbi dicitur, ꝙ non prohibetur defenſor ciuitatis, qui comparatur epiſcopo, cognoſcere de cauſis inferiorum, prætermiſſis magiſtratibus municipalibus. Idem tenēt Inno. & Hoſt. niſi conſuetudo eſſet in contrarium. hoc idem no. Hoſt. ĩ. de ſimo. c. ſicut tuum. Sed Hug. in c. nullus. 9. q. 3. & Gui. Naſo. hic tenent contrarium: quia hic prohibetur, & alibi conceſſum non inuenitur, & hoc placet Archi. de conſti. c. 2. & in c. 1. de ma. & obe. li. 6. Io. An. retinet opi. primorum per d. §. vbi aūt. cum enim hic concurrat iuriſdictio mediata, & immediata, valet abſolutio, ſicut valeret excommunicatio. & hac de cauſa cognoſcit legatus de omnibus cauſis prouinciæ ſuæ. s̃. ti. 1. c. 1. nec iuriſdictio maioris eſt abſorpta per conſtitutionem minoris officialis, nec econtra, vt. s̃. ti. 1. c. volētes. vbi dixi. & c. ſi duobus. de ap. ꝙ maior, ſi concurrant ambo, præfertur. & idem, ſi præuenit citando. & hoc verum, vbi habent cauſas communes: aliàs ſecus. vnde monachus plus obediet abbati, q̃ epiſcopo. & clericus plus ſuo epiſcopo, quàm metropolitano. de quo. ĩ. eod. c. paſtoralis. & c. quantò. & quod no. Io. An. s̃. eod. c. conquerente. in glo. per hoc.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus cognoſcit de idoneitate præſentati.*
Et ponit œconomum in eccleſia vacante, dum pendet quæſtio ſuper eius ordinatione. 2.
3 *Vacante eccleſia, quis debet poni ad eam gubernandam.*
4 *Patronus præſentans ſcienter indignum, an ſit priuatus iure præſentandi.*

CVm vos. Si ordinatio vacantis eccleſiæ differtur ex cauſa, œconomus in ea per epiſcopum eſt ponendus. h. d. communis diuiſio. Secunda ibi [fraternitati.] ¶ No. primò, ꝙ lite pendēte inter patronū, & epiſcopū, non pōt eccleſia ordinari. quia lite pendente nihil debet innouari, vt. ĩ. vt lite pen. per totū.
1 ¶ Secundò not. † ꝙ de idoneitate præſentati cognoſcit epiſcopus, ad quē ſpectat examinare cauſam electionis, & omnia, vt. c. cum nobis olim. de elec. facit c. paſtoralis. ĩ. de iure pat. ¶ Tertiò no. ꝙ eps de iure non debet inſtituere aliquem in eccleſijs, in quibus pendet quæſtio iuriſpatronatus inter
2 ipſum epiſcopum, & patronum. ¶ Quartò not. ꝙ † epiſcopus ponit œconomum in eccleſia vacante, dum pendet quæſtio ſuper eius ordinatione. ad epiſcopum enim ſpectat cura eccleſiarum vacantium, pro quibus etiam admittitur ad agendum. ĩ. de ſucceſ. ab inteſt. c. fi. ¶ Quintò no. de officio œconomi. quia debet fructus percipere. facit l. iubemus. §. œconomus. C. de epi. & cler. & quod dixi. ĩ. de iudi. c. examinata. & de ſequeſtr. poſſeſ. fruc. c. fi. ¶ Sextò no. quid fieri debeat de fructibus, durante vacatione perceptis: quia dēt vel in vtilitatē eccleſiæ cōuerti, vel futuro ſucceſſori aſſignari. facit c. præſenti. de offi. ordi. lib. 6. & c. quia ſæpe. de elec. e. li. ¶ Op.
3 dicitur hic, ꝙ mouetur quæſtio. † vacatione eccleſiæ pendente, debet poni œconomus. contra imò videtur aliter prouiſum. ſ. ꝙ epiſcopus debeat expectare infra. 6. vel 4. menſes, infra quos ſi quæſtio determinata non fuerit, eccleſiā debet ordinare. vt ĩ. de iure pat. c. quoniam. & c. cum propter. So. dicit hic Io. An. quandoque quæſtio vertitur inter illos, qui aſſerunt ſe patronos (quia vnus negat alium patronum, vel q libet vendicat ſibi ius patronatus:) & tunc habet locum contra. ꝙ expectat epiſcopus per 6. vel quatuor menſes, vt ibi: licèt etiam iſto termino pendente poſſit epiſcopus œconomū ponere, ſecundùm Hoſti. quandoque eſt quæſtio inter epiſcopum, & patronum ſuper idoneitate electi, quem patronus aſſerit dignum, epiſcopus autem indignum. & tunc poſt præſentationem factam de vno, vel pluribus (licèt longo tempore duret lis) epiſcopus non ordinabit eccleſiam, lite pendente, niſi de œconomo, vt hic. Non ob. c. quoniam. c. ſi verò. c. ea te. c. cum propter de iurep. quia loquuntur de quæſtione patronorum ſuper iure patronatus, non de qōne præſentatorum vnius, vel plurium. eſſet enim abſurdum, ꝙ curreret iſto caſu tempus 6. vel quatuor menſium, ſi facilè non poſſet infra dictum tempus quæſtio terminari: vel ſi obiectorem non habet. cum ſatis ſit patrono in fine termini præſentare, & epiſcopus habeat examinare, vt. s̃. de elect. c. nihil. & edictū ponere. de elec. c. vlti. lib. 6. erit dare, ꝙ negocium præſentationis non poterit eſſe infra terminum expeditum: vnde cū ex præſentatione ſit ius quæſitum, vt no. s̃. ti. 1. c. dilectus. nō debet præſentatus perdere ius quæſitum propter opponentis malitiam, vel lit. pendentiam. de re. iu. c. ſine culpa. lib. 6. præterea ſi epiſcopo in caſu, quo refert quæſtionem patronus de idoneitate electi, vel de alio poſt tempus concederetur ordinatio, ſequeretur, ꝙ ſemper moueret quæſtionem: vt ſic poſſet eccleſiam ordinare. argu. vi bo. rap. §. ſed nedum talia. & de diuor. c. quantò. ad fi. ¶ Secundò opp. ego dixi, ꝙ ſi eſt qō inter ipſos patronos de iure præſentandi, currit tempus lit. pend. contra. imò videtur, ꝙ non currat propter dictum impedimentum emergens: ſicut tempus eligendi non currit impeditis eligere. s̃. de elec. c. ne pro defectu. & ĩ. de cōceſ. præben. c. quia diuerſitatē. ſo. aliud, ſi eſt quæſtio de iure eligēdi: quia ea pendente ordinatio differtur. aliud, ſi eſt quæſtio de iure præſentandi: quia poſt tempus eccleſia ordinatur, ſaluo iure illius, qui victoriam obtinebit, ĩ. de iure patr. c. quoniā. per Io. An. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ ſi lite pend. debet epiſcopus ponere œconomum contra lit. pen. &c. vt ĩ. vt lit. pē. in rub. & nigro. ſo. lit. penden. non impedit illud fieri. quod etiam ſine lite effici potuiſſet, vt eſt caſus no. in l. is cui §. Imperator. ff. vt le. nom. ca. ſed etiam, ſi nulla quæſtio fuiſſet mota, potuiſſet epiſcopus ponere œconomum in eccleſia vacante, vt patet in gl. ergo etiam pendente lite. ¶ Quartò op. dicitur hic,

hic,ꝙ ſi præſentantur perſonæ minus idoneæ,interim eſt de
4 œconomo prouidẽdum.& ſic videtur innuere,† ꝙ patronus
pñtans ſcienter indignũ, nõ ſit priuatus iure præſentandi:
ſed imò videtur priuatus,ſicut eligens ſcienter indignum.ſ.
de elec.c.cum in cunctis.ſo.aliud eſt in clericis,vel collegio,
qui priuantur,ſi prouident de indigno.aliud in patronis lai-
cis.iſtam opi.tenet Archi.de p̃ben.c.1.lib.6. refert tamẽ ibi
quoſdam dicere hoc verum ante ſñiam epiſcopi, qua decla-
rat pñtatum indignũ:ſed poſt illam locus erit opi. Hoſtiẽ.de
qua ſtatim dicam.Sed contra hoc facit iſta Decr.q̃ ſupponit
certitudinaliter perſonas minus idoneas.Alij dicunt,ꝙ ſi pa
tronus laicus præſentat indignum, deuoluit ad ſuperiorẽ ꝓ
uiſio eccleſiæ per. §.ſi quis oratorij. alle.in glo. & hanc opi.
tenet p̃ciſè Hoſt.& remittit ad ea,quæ no.de ſuppl.ne.p̃la.c.
2.Idem no.Inno.de fil.p̃ſb. c.propoſuit.licèt hic locutus fue
rit alternatiuè.Non obſt. ſecũdùm Hoſt.huic ſuæ opi.ꝙ lai-
co liceat variare: q̃a illud verum,quãdo priuatus non eſſet;
quia elegit dignũ, vel indignum ignoranter.& ſic dicit,ꝙ po
teſt intelligi Decr. iſta.ſ.cum ignoranter eſt præſentatus in-
dignus, vel cum ꝓpter ſcandalũ impediebatur ordinatio e-
piſcopi.Io.An.tenet primam opi.ſ. ꝙ patronus laicus nõ pri
uetur per p̃ſentationem indigni,etiam ſcienter factam. Nõ
obſt.§.ſi q̃s oratorij. quia non dicitur,ꝙ epiſcopus ordinet;
ſed,ꝙ ordinari procuret. quod poteſt intelligi ſollicitãdo pa
tronũ,ꝙ alium p̃ſentet. & videtur abſurdũ,ꝙ patronus p̃ſen
tando idoneum,poſſit variare,& præſentando indignum nõ
poſſet.cum tunc præcipuè variatio cõcedatur,cum actus nõ
tenet,vt not.in c.diuerſis fallacijs.de cler.cõiug. videtur em̃
mens iur. ꝙ patronus improuidè eligendo, alium dare poſ-
ſit.concludit ergo,ꝙ patronus præſentãs indignum, non eſt
priuatus vſq; ad quatuor menſes. ſed eis elapſis, ſi appareat
p̃ſentatus indignus,iterum præſentare non poterit.& ſic erit
differentia inter patronum laicũ p̃ſentãtem ſciẽter indignũ,
qui poſt reprobatam præſentationem habet reſiduum tem-
pus tantùm ad alium præſentandum.& clericũ eligẽtem, ſi-
ue p̃ſentantem indignum ignoranter,qui poſt caſſat.habeat
integrum tempus, vt ĩ.de elec.c.ſi electio.lib. 6.

S V M M AE.

1 *Ordinarius poteſt cogere excommunicatum oſtendere literas abſo-
lutionis.*
2 *Abſolutio ab excommunicatione facta ex falſa cauſa,an valeat.*
3 *Epiſcopus poteſt compellere ad purgationem excommunicatum, ſi
ſuſpectum habuerit,ne mendaciter fuerit abſolutus.*
4 *Excommunicatus ex pluribus cauſis, an poſſit abſolui ab vna, &
non ab alijs.*

EXparte. Si conſtat ordinario, ꝙ abſolu-
tus à Papa ſuppreſſit veram ex-
communicationis cauſam,remittit illum ad Papam:
ſi verò ſuſpicio tantùm de hoc eſt contra eum, coget illũ ſe
exinde purgare.h.d.cõmunis diuiſio. Secunda ibi [taliter re
ſpondemus] in qua diſtinguit, & vnum mẽbrum proſequit̃,
1 ibi [ſi verò.] ¶ Not, primò, † ꝙ ordinarius poteſt cogere
excommunicatum oſtendere literas abſolut. ſimiliter bene
ficiorum detentores poteſt cogere, vt oſtendant titulũ.ĩ.eo.
c.ordinarij.lib.6.& hoc q̃a præſumitur contra eos: ideò co-
guntur titulum oſtendere,vt c.ad decimas. de reſti, ſpo. & l.
ſine poſ.C.de proba. ¶Secundò no.ꝙ ordinarius cognoſcit
de viribus literarum Papæ,vtrùm.ſ.ſubreptitiè ſint obtentæ,
vel non.& hoc verum de vitijs patentibus ex aſpectu,vt ſi ex
falſa cauſa abſolutus apparet:ſed de vitijs latẽtibus non cre
do ordinarium poſſe cognoſcere. ĩ. de iudi.c.cum veniſſet.
2 facit l.ſi.C.de edi.di.Adri.tol. ¶Tertiò colligit hic glo.† ꝙ
abſolutio ab excommunicatione facti ex falſa cauſa nõ va-
let,etiam ſi falſa cauſa ſit facti,vt hic.no.in l.ſi is ad quem.ff.
de acqiren.heredi, idem & fortius, ſi eſt falſa cauſa iuris, vt
3 l.qui teſtõ.ff.de excuſ.tuto. ¶Quartò no. † ꝙ epiſcopus po
teſt cõpellere ad purgationem,ſi ſuſpectum habuerit,ne mẽ
daciter fuerit abſolutus.Sed poſſes hic inſtare,quomodo po
teſt ep̃s ſuſpicari, cũ ex literis apparere poſſit,vtrũ vera,vel
falſa cauſa ſit expreſſa? dic,ꝙ in litera ſimpliciter dicebatur
[talem parochianum tuũ ad te remittimus abſolutũ:]ſed ho
die de ſtilo curiæ ſemper in literis abſolutionis exprimitur
cauſa: q̃ ſi eſt falſa, non tenet abſolutio. Ideo Decr.iſta non
poſſet practicari,ſecũdùm Io.An.¶Op.iſte tex.innuit,ꝙ nõ
valet abſolutio ex falſa cauſa.contra. idem operatur ꝓpoſitũ
in ꝓpoſito,quod oppoſitum in oppoſito, vt Inſti.de his, qui
ſunt ſui,vel alie.iuris.in prin.& l.manumiſſiones.de iuſt.& iu
re.ſed excommunicatio ex falſa cauſa ligat.11.q.3.c.1.& 3.
ergo abſolutio ex falſa cauſa debet abſoluere,& multò ma-
gis per reg.Arriani.ff.de act.& ob.l.Arrianus.So.aliud in ex
cõmunicatione ex falſa cauſa, q̃ ligat, & aliud in abſolutiõe
ex falſa cauſa,quæ non tenet. Ita dicit glo.magna ad fi.& be
ne. Idem tenent Tan.Vin.Goff.& Phi. & Inno.quod not. de
excep.c.dilecta.in vlt.glo. Ideo enim ſtatutũ eſt in excõmu-
nicatione,vt liget ex falſa cauſa,vt meritum obedientiæ creſ
cat. & quia in dubio debet fieri interpretatio in benigniorẽ
partem. ĩ. de ſpon. c. iuuenis. Item ſicut expreſſio cauſæ in
ſententia reſtringit effectum ſententiæ ad cauſam deductã,
& ſe ad aliam non extẽdit,vt l.hereditas. C. de pe. here. & l.
Bebius.ff.de pac.dot.& c.fi.ĩ.de cau.poſ. & proprie. ita dicẽ
dum eſt in ſententia excommunicationis, vt abſolutio facta
ex vna non tollat vinculum contractum ex alia: quia à cauſa
non deducta abſoluere, non fuit intentio abſoluentis, quæ
eſt conſideranda,ſicut baptizantis. de conſe. di.4. c.ſoli.
4 ¶ Quærit glo. † vtrùm excommunicatus ex pluribus cauſis
poſſit abſolui ab vna,& non ab alijs, & indigeat tot abſolu-
tionibus,quot fuerunt excommunicationes.licèt poſſit: ta-
men non parit effectum,donec ab omnibus abſoluatur, à q-
bus omnibus eſt neceſſariò abſoluendus. de hoc plenius. ĩ.
de ſent.excõ.c.cum pro cauſa.& Bar.in l.de pupillo.§.ſi plu
ribus.de ope.no.nunci.vbi quid iuris de exbannito pluribus
bannimentis, an poſſit ab aliquo abſolui, alio remanente,
dic,vt ibi.

S V M M AE.

1 *Excommunicatus poteſt impetrare.*
2 *Inferior habet neceſſe obedire abſolutioni factæ per maiorem.*
3 *Iudex à quo, appel.pendente poteſt illa innouare,quæ iudex ad quẽ
facere tenebatur, & negligit.*

SIgnificauit. Propter periculum animæ
ſupplet ordinarius deſidi-
am,vel malitiam delegati Papæ.h.d.communis diuiſio.
Secunda ibi [nos itaque.] pone caſum per Decre.vlti.ĩ.de
mat. cõtrac. ¶No. primò, quòd ordinarius cogit per ſen-
tentiam cenſuræ minus legitimè copulatos ad ſeparationẽ.
hodie ſi ſcienter contrahunt, ſunt ipſo iure excommunicati
1 per Cle. eos.de conſan. & affi. ¶ Secũdò not. † quòd excõ
municatus poteſt impetrare. & eſt ſpeciale in iſto caſu, & in
cauſa appel.ĩ.de reſcrip.c.1.lib.6. ¶ Tertiò not. quòd iſte
impetrauit literas ad remotos iudices: vt ſic delegatus veri-
ſimiliter ignoraret delictum ſuum, vt c. quanto. ĩ. de præ-
ſump. & aduerte, quia dicit tex. [ad remotiores.] &c. in-
nuit enim ex hoc, quia reus impetrans non arctatur modifi-
cationi c.ſtatutum. §. 1. de reſcri.li.6.qđ fuit inductũ in e-
ius fauorẽ,cui videt̃ poſſe renũciari,vt l.qđ fauore.C.de leg.
& argu.huius literæ.cogita,an verum. ¶Quartò not. ꝙ iſte
impetrans abſolutus fuit per literas. quo modo autem hoc
factũ fuerit ſine cõſciẽtia excõmunicatoris,dic,vt ſ.de offi.
deleg.c.prudentiam.§.ſexta.& ſ.eo.c.cũ ab eccleſiarũ.decla
rat Inn.dicit em̃,ꝙ hæc Decr.intelligit̃, qñ iudex ꝓcedẽs ex
offi-

officio pro manifeſto cõtubernio excõmunicat parere nolẽ
tes mandatis ſuis. & excõicati (ſuggerentes, ꝙ non ſerua
to ordine,& nulla cauſa cõtra eos ꝓbata, excõicati erãt)im
petrauerũt literas ſecũdùm formã c.ab excõicato.ſ. de reſ-
crip.& q̃a excõicator abſoluere noluit, delegati abſoluerũt:
ſed poſt abſolutionẽ non ꝓcedebant,quãuis excõicator pa-
ratus eſſet ꝓbare illicitam copulam.ideoq; non debuit im-
pediri officium excõicatoris ꝑ app.friuolam.de appel.c.per
uenit.& c.conſuluit.Hoſti. intelligit generaliter. & quomo-
docunq; fuerint abſoluti, ſemper eſt ſupplenda negligentia
delegatorum per ordinarium, vt hic.& idem intelligo ſecun
dùm Inno.Pe.& Abb. ſi pro quocunq; alio crimine fuerint
excõicati.quia eadem eſt ratio,ergo & idẽ ius. ſ.de reſcri.c.
inter ceteras.& dicit Inn.ꝙ per hoc non turbatur,imò iuua-
tur iuriſdictio delegati. q̃a citius procedetur in cã. ¶Quin-
tò no.in ver.fraternitati tuæ, &c.dum dicit [ea quæ prædixi
mus.] quòd iſte tex.videtur ponere caſum ſpecialẽ in cõiun
ctis illicitè,vbi locum habeat iſta ſuppletio,quaſi nõ in alijs.
Inno.intelligit idem in omnibus ſimilibus. & idem Hoſtien.
facit quod not.3.q.3.c.ei autem.in glo.hic habeo.in fi.quod
ergo dicimus,quòd hæc Decre.ponit caſum ſpecialem, non
intelligas quò ad terminos hic expreſſos. ſed quò ad ratio-
nem ipſorum,ſcilicet vbi vertitur animæ periculum.vnde di
cit Hoſtiẽ.ꝙ vbicunq; de euidenti peccato agitur,per quod
de exempli pernicie timeatur, & ex quo poſſit ſcandalum ſu
ſcitari,& periculum eſt in mora,locum habet iſta ſuppletio:
ſecus ſi ageretur de pecuniaria cauſa.tũc enim non videtur,
ꝙ ſi ſuperior, qui ad ſe cauſam reuocauit, vel ſi eius delega-
tus ſit negligens, deuoluatur iuriſdictio ad inferiorem, ſed
ad ſuperiorem,vt l.fi.§.fi.C.de temp.app.& no.in c.ex ratio-
ne.de app. negligentiam enim, vel delictum ſuperioris non
videtur,quòd poſſit inferior emendare. quod tamen hic po
2 teſt.quod eſt no. ¶Sextò not.† quòd inferior habet neceſſe
obedire abſolutioni factę per maiorem eius,etiam ſi iniuſtè,
vt hic videbatur.quia debebat remittere,vt ĩ.eod.c.ad repri
mendam.quid ergo ſi ſuperior nõ abſoluat: ſed mandat ex-
communicari, ꝙ illos amplius non moleſtet. dicit Hoſtiẽ.ꝙ
ſi eſt caſus, in quo poſſit ſuperior diſpenſare, videtur ei pa-
rendum: aliàs non parebit inferior contra Deum.de hoc de
tempo.or.c.ad aures. ſed etiam primo caſu quando.ſ.diſpẽ-
ſare poteſt,non videtur ei parendum,donec expreſſè diſpen
ſet.de ſciſma.c.2.¶Septimò.not. ꝙ quandoq; teſtes non ve
niunt,vt deponant. quid ergo tunc habeat facere delega.qñ
teſtes non ſunt in loco iudicii. & quid ſi committitur rece-
ptio tribus,qui non poſſunt conuenire.vide in Spec.c.1.§.1.
3 ver antepe.& pe. ¶ Octauò not.† ꝙ iudex à quo, app.pen-
dente poteſt illa innouare,quæ iudex ad quem facere tene-
batur,& negligit.hic enim per appel. fuit cauſa deuoluta ad
Papam:nec lite pendente debebant iſti remanere coniuncti.
vel ſi debebant (quia fortè erant in quaſi poſſeſſione matri-
monij)non debebant negligere proceſſum cauſæ.ex quo col
lige,ꝙ cogitur quis præciſè ad proſecu.cauſæ app.alibi aũt,
quàm in caſibus iſtis,vbi vertitur periculum, non compelli-
tur quis ad procedendum in cauſa: ſed ſufficit, vt permittat
labi inſtantiam,vt l.fi.§.fi.C.de temp.ap.& Auth.qui ſemel.
C.quomo.& quan.iud. Et aduerte, quia tex.iſte non decla-
rat,coram quo debet iſta cauſa habere progreſſum,vel corã
delegato,qui fuit negligẽs, vel coram ordinario,qui compel
lit ad proſecu.Hoſtiẽ.intelligit, ꝙ debet habere progreſſum
coram ordinario,qui auctoritate huius Decr.reaſſumit iuriſ
di.& delegatus doloſus,vel negligens illam perdit. glo.con-
tra, ꝙ coram delegato, quod placet Innocen. Pet. Abb. &
Ioan. And.

S V M M AE.

1 *Regulares vbi debeant iudicari.*
2 *Monachos recolligere pecunias de obedientijs, quomodo intel-
ligitur.*
3 *Pecunia per monachum acquiſita cui ſit reſignanda.*
4 *Monachus compellitur redire ad clauſtrum per ſuſpenſionem.*
5 *Correptio termini deuoluitur ad archiepiſcopum, ſi inferiores fue-
runt negligentes.*
6 *Correctio monachorum ad quem primo loco ſpectet.*
*Abbas ſi habet ſub ſe clericos ſeculares, & monachos in alijs mo-
naſteriis de quæſtionibus,quæ mouentur inter ipſos, ipſe cogno-*
7 *ſcet. Et in quo loco cognoſcere debeat abbas de cauſis ſubdi-
torum.* 8
8 *Prælati, qui per electionem aſſumũtur, an recipiant iuriſdictionem*
9 *Excommunicatio eſt mucro ſpiritualis.*

QVanto. Ordinarius ſupplet negligentiã
abbatis non reuocantis mona-
chum vagabundum.h.d.communis diuiſio. Secun-
da ibi [mandamus.] ¶Not.primò, ꝙ iſta Decre.locum ha-
bet in omnibus religioſis monachis, canonicis regularibus,
1 templarijs,& hoſpitalarijs.¶Secundò not.ꝙ † iſti regulares
debent morari in clauſtro,non per curias principum diſcur
rere.contra enim iſtos monachos diſcurrentes prouidit con
ciliũ Vieñ. de ſta. mona.c.ne in agro. §. quia verò. & qđ ibi
no.in gl.de officio contra apoſtatas fugitiuos,& eiectos ꝓ-
uiſum eſt ꝑ conſtitutionẽ Benedicti.Paſtor bonus.dicit Ho-
ſti.ꝙ licèt monachus ſcurrilitatis, vel vagationis cauſa in cu
rijs eſſe non debeat:de abbatis tñ licentia poteſt eſſe in obſe
quio principis,vel epiſcopi,vt quotidie fit. remittit ad Hoſt.
ad ſummam de ma.& obe.§. & ad quid.ver. ſi epiſcopus.&
2 ſeq.¶Tertiò no.† ꝙ monachi recolligunt pecunias de obe-
dientijs.quod expone.i.prioratibus,qui ad obedientiam p̃la
torum tenentur,nec ſunt perpetuò concedendi.ĩ.de ſta.mo.
c. 2. §. prioratus. & omnis pecunia ex ſucceſ.monacho de-
lata,vel aliter acquiſita,cedit monacho,vt C.de epiſ.& cl.l.
Deo nobis.§.hoc autem. & in Auth. de ſanc.epiſ.§. nullam.
3 & §.ſi monachis.coll.9. ¶Quartò not.† ꝙ pecunia per mo-
nachum acquiſita eſt abbati,ſiue prælatis reſignãda. & ideò
vtitur ver.prælatorum. quia non omnes religioſi habent ab
bates.de ſtatu mona.c. fi.& ideò eſt reſignatio facienda præ
latis monaſterij.quia alij prælati (vt epiſcopi)non habent cu
ſtodiam, vel adminiſtrationem pecuniæ monachalis. vnde
non eſt in ipſorum manibus reſignanda, ſecundùm Innocẽ.
licèt epiſcopis ſubſint monachi,& abbates,vt in gl.¶Quin-
tò collige arg. ꝙ quicquid quærit monachus fugitiuus,quæ-
rit monaſterio. & Py. diſputauit. ſi iſte fugitiuus recipitur in
alio monaſterio,cum laicus crederetur, an acquirat ſecundo
monaſterio,vel primo. ¶ Sextò not.ꝙ pecunia fuit exacta ꝑ
monachum de bonis alicuius prioratus de conſilio abbatis.
& ſic res vnius adminiſtrationis de abbatis conſenſu poteſt
alteri applicari.& facit ad q. ꝙ ſi duo regulares adminiſtrat.
habeant,vnus tranſlatus ad alium de conſenſu abbatis reci-
pit in ſe debita ſoluendi onus prioris adminiſtrationis. op-
ponitur ei, quòd incidit in pœnam conſtit.ſi quorundam.ĩ.
de ſolu.per hanc literam patet, quòd non incidit:cum pecu
nia congregata de obedientijs conuerti poſſit in vtilitatem
monaſterij de conſenſu abbatis. non enim abſurdum vide-
tur,quòd in corpus patrimonij retineatur,vt l.Imper. §. vlt.
cum.l.ſeque.ff.de l.g.2.¶Septimò not. ꝙ iſta conuerſio fien
da eſt abbatis conſilio.& ita dicit litera in antiqua: ſed vera
litera in regiſtro eſt [arbitrij tui conſilium.] & dicit Innocẽ.
quòd ex ſpeciali prouidentia, ſecundùm illam literam,hoc
conceſſum fuit archiepiſcopo propter negligentiam abba-
tis in requirendo monachos fugitiuos, & etiam vt deferatur
honori archiepiſcopi, & vt ipſius diligentia cõmendetur, &
puſillanimitati abbatis conſulat̃.q̃ fortè de facili concederet
monacho,vt ꝓpriũ retineret, & oĩs fraus excludat̃. ad hoc
ĩ.de immu.ec.c.aduerſus.& de ſẽ.exc.c. monachi. ¶ Octa-

uo no.

tuò no. ꝙ ad hoc, vt archiepiſcopus, cui dirigitur iſta Decre.
habeat iuriſdi. de qua in tex. loquitur. in ſupplendo requi-
ritur, ꝙ moneat prelatos talium monachorum. & pro præla
tis intelligit Io. An. epiſcopum, & abbatem, & erit in moni-
tione talis ordo tenendus. quia primò monebit abbatem, ſe
cundò epiſcopum, & tertiò ipſum monachum diſcurrentē.
vel ſi omniũ negligentia, & cõtẽptus eſt notorius, ꝙ ſub-
lato dicto circuitu, ſtatim poteſt archiep̃s corrigere, vt patet
j̃. de cen. c. Romana. §. notoria. li. 6. & decens eſt, ꝙ fiat mo
nitio ẽt in notoriis, vt j̃. c. proxi. & neceſſaria in occultis, vt
appareat de negligentia prælatorum: de qua apparebit per
lapſum termini aſsignati, vt s̃. c. proxi. & facit quod not. j̃. c.
4 graue. ¶ Nonò no. † ꝙ monachus cõpellitur redire ad clau-
ſtrum per ſuſpenſionem. quid autem operetur ſuſpenſio in
monacho, no hic Pe. & Io. And. j̃. de ſimo. c. dilectus. 2. dicit
Ho. ꝙ illa pœna reſpicit prælatos epiſcopos, qui ſuſpendun-
tur: qui tñ per alium, q̃ per Papam deponi non poſſunt. ſi. j̃.
de cle. non reſi. c. ex tuæ. Alij verò inferiores prælati creſcen
te, & exigente contumacia, poſſent etiam degradari. j̃. de iu-
di. c. cum non ab homine. vel detrudi in carcerem ad pœni-
5 tentiam peragendam. de ſimo. c. dilectus. ¶ Decimò no. † ꝙ
correptio termini deuoluitur ad archiepiſcopum, ſi inferio-
res fuerint negligentes. & eſt vnus de caſibus, in quibus ar-
chiepiſcopus habet iuriſdi. in diœceſibus ſuſtraganeorum,
6 de quibus. j̃. e. c. paſtoralis. ¶ Quærit glo. † ad quem primo
loco ſpectet correctio monachorum. Hug. dicit, ꝙ aut agit
in figura iudicij: aut ſecũdùm regulam clauſtralem. gl. tenet,
ꝙ abbas, cum iuriſd. habeat: qui tamen concludit, quòd cõ-
ſuetudo eſt attendenda, &c. vt in ea habes. de quo etiam no.
11. q. 1. c. de pſona. opi. G. hic tenẽt Lau. Io. Vin. Gof. & Phi.
Alij dicunt, ꝙ in minoribus criminibus corripiet ipſum ab-
bas, vel prior. In maioribus verò epiſcopus tantùm, ar. 90.
diſt. c. ſi quis monachus. de ſta. re. c. ea quæ. In his verò, quæ
ſunt regulæ, tenet Inn. quòd magis ſpectat correctio ad ab-
batem, q̃ ad epiſcopum. cũ in eis magis debeat obedire ab-
bati, quàm epiſcopo. facit quod no. 8. di. c. quæ cõtra. puniet
argo ipſum abbas, & demum expellet de monaſterio ſm̃ re-
gulam à ſuperiore comprobatam: cuius executio ſibi vr̃ eſ-
ſe commiſſa, vt j̃. de reg. c. 2. c. Ioannes. & c. ſi. cauſas autem
criminales audiet epiſcopus. & ſic intellige. 18. q. 2. c. mona
ſteria. vbi autem agitur de pecunia, vel alia ciuili querimo-
nia, qõ talis non cadit contra monachum. cum talia non ca-
dant in ipſum. 12. q. 1. c. nolo. & c. non dicatis. quod eſt verũ,
niſi contraxiſſet de cõſenſu abbatis, tacito, vel expreſſo: tũc
enim conuenietur ipſe abbas, & non monachus. vnde ſi de li
centia abbatis venit ad ſtudium, & pro ſua neceſsitate pecu-
niam recipit, tenebitur abbas. & hoc caſu nõ cognoſcet ab-
bas, ſed epiſcopus, vt C. ne quis in ſua cauſa. l. 1. facit. ff. de iu
di. l. ſi longius. & de poſtu. c. 2. diſtingue ergo, ꝙ aut in cã cri
minali, aut ciuili. & ſi in criminali, aut de expreſ. in regula,
aut extra regulam, & ſi extra, aut eſt crimen leue, aut graue.
ſi aũt eſt ciuilis. & tunc, aut contraxit ſine conſenſu, aut cum
conſenſu, vt ex prædictis apparet. ¶ Secundò quæro circa p̃-
7 dicta. pone, † ꝙ abbas habet ſub ſe clericos ſeculares, & mo
nachos in aliis monaſteriis: an de qõnibus, quæ mouẽtur cõ
tra ipſos, ipſe cognoſcet. dicit Io. An. ꝙ abbas poterit talium
cauſas audire, cum habeat iuriſdi. ordinariã, vt patet ex not.
s̃. e. c. cum ab eccleſiarum. non tamen cogitur actor conue-
nire ipſos monachos, vel priores coram abbate: ſed pote-
rit etiam coram ordinario. eſt enim in poteſtate actoris, co-
ram quo conueniat debitorem, qui habet plures iudices. fal
lit in ſcholaribus, vt in Aut. habita. C. ne fi. pro pa. & idem in
telligas de plebanis, & omnibus aliis iuriſdi. habentibus,
8 etiam ſi ab vniuerſitate eligantur, ſecundùm Inno. ¶ † Sed
hic incidenter quæritur. in caſu, quo quis adeat abbatem,
in quo loco cognoſcet abbas de cauſ. ſubditorum? dicit, ꝙ
in ſuis monaſte. in aliis autem locis, vel diœceſibus ipſas au-
dire non poſſunt: ſicut nec epiſcopus extra ſuam diœce. po-
teſt ius reddere, etiam inter ſuos ſubditos, vbi ille iudex lo-
ci conſentiat. & niſi de conſuetudine: quæ ſicut tribuit iuriſ-
di. in perſonas non ſubiectas, vt j̃. de fo. compe. c. cum dile-
cti. ita & in locis, & multò magis. 12. q. 2. c. præcipimus. &
de ædi. edi. l. iuſtiſsimè. dũmodo ex hoc limites nõ contingat
confundi. infra de pereg. cap. ſuper eo. & ita contingit Flo.
vbi epiſcopus Fæſulanus habet capellam, vbi ius reddit. &
Venetijs patriarcha. ſimiliter in diœce. Caſtellanen. & ibi. ſ.
Flo. patet, quòd vnus epiſcopus habet ſubditos in aliena
diœceſi: ſicut & abbas poteſt habere clericos in alia diœce.
quarum ratione clerici ipſarum eis ſubſunt. & multò fortius
epiſcopus: hæc tamen ſubiectio potius reſpicit temporalia,
quàm ſpiritualia: quanuis & vtrunq; reſpicere poſsit, vt pa-
tet. infra de priui. cap. cum & plantare. §. in eccleſiis. ſecun-
9 dùm Hoſtien. ¶ Tertiò quæro. † vtrùm iſti prælati, ſiue re-
ctores, qui per electionem aſſumuntur, recipiant iuriſdi. ex
electione. & ſic à collegio, vel vniuerſitate: vel ipſam reci-
piant à confirmatore. Innocen. dicit, quòd iuriſdi. recipit ab
vniuerſitate: ſed poteſtatem excommunicandi, & cenſuram
10 eccleſiaſticam exercendi recipit à confirmatore. † nam ex-
communicatio eſt mucro epiſcopalis. 24. q. 3. c. corripiãtur.
ab vniuerſitate verò non recipit poteſtatem aliquam, niſi iu
dicandi, & fortè paruam mulctam imponendi. facit quod
no. Innocen. ſupra de conſti. cap. cum ab eccleſiarum. Hoſt.
tenet, quòd iuriſdi. & omnem poteſtatem recipit à cõfirma-
tore. quod patet, quia ante nihil adminiſtrare poteſt, vt pa-
tet in eo, quod legi. & no. ſupra de elec. c. noſti. & c. tranſmiſ-
ſam. & ſupra eod. c. cum ab eccleſiarum. per quæ iura repro
bat Hoſt. opi. quorundam, dicentium, quòd tunc demum po
teſt coercere, cum recepit benedictionem, cum per illam ha
beat plenitudinem officij: nec prius poterit benedicere, nec
portare baculum paſtoralem, & 50. di. c. 1. & de æta. & qua.
c. cum contingat. hanc opi. reprobat Hoſtien. per dictum. c.
tranſmiſſam. Io. An. remittit ad not. per eum. s̃. de elec. c. ve-
nerabilem. in glo. ar. ꝙ ad fi.

S V M M AE.

1 *Pœnæ certæ ſunt in canonibus inſtitutæ: incertæ verò iudicis arbi-
trio reſeruantur.*
2 *Excommunicatus ab vno epiſcopo, debet ab alijs euitari.*
3 *Epiſcopus vnus tenetur exequi ſententias alterius.*
4 *Excommunicatio non ſuſpenditur per ap. obiectum.*
5 *Subditus conquerens de iniuſta excommunicatione ſui epiſcopi, po-
teſt adire archiepiſcopum.*
6 *Archiepiſcopus poteſt abſoluere, epiſcopo negligente.*
7 *Superior quando abſoluit excommunicatos per minorem latam, de-
bet recipere iuratoriam cautionem.*
8 *Abſolutus (quia mandatis obedire promiſit) ſi non obtemperat, redu
cendus eſt in priſtinam excommunicationis ſententiam.*
9 *Archiepiſcopus debet remittere excommunicatum abſoluendum ad
excommunicatorem.*
10 *Iura, quæ imponunt pœnam tranſgreſſoribus quæ ſint.*
11 *Conqueri an poſsit quis de iniuſta excommunicatione.*

AD reprimendam. ¶ Ab vno
epo excõi
catus, ab alio eſt vitandus. & archiep̃s per quere
lam aditus, non abſoluet, niſi primò remittat. h. d. Et duo fa
cit præmittit generale exordium, ex quo poſtea infert ſpãle
mandatum. ¶ No. primò cãm, quare pœnæ fuerint adinuẽ-
te, ad reprimendam &c. cõcor. 4. di. c. factæ. & hoc in prima
gl. & s̃. in prima cõſtitutione Grego. ¶ Scd̃ò no. ꝙ pœnæ cer
tæ ſunt in canonibus inſtitutæ: incertæ verò iudicis arbitrio
reſeruãt, vt patet in ti. de cri. ſtel. & c. de cauſis. s̃. de of. dele.
1 In q̃bus verò caſibus ſint pœnæ certæ, no gl. 2. ¶ Tertiò not.
† ꝙ excõicatus ab vno epõ, dẽt ab aliis euitari. 4. q. 5. c. q(qs.
& j̃. de iudi. c. 1. licet enim vniuerſalis Eccleſia ſit diſtincta
per

per diœc. tamẽ vna ſola cẽſetur. 24. q. 1. c. loquitur. ſimiliter
paterfa. diuidit agrum ſuum gratia melioris culturæ, vt l. Ga
ius. ff. de le. 2. facit l. inter tutorem. ff. de admi. tu. & l. Titiũ, &
3 Mæuiũ. eo. ti. & c. mandata. j̃. de præſum. ¶ Quartò not. † ꝙ
vnus epiſcopus tenetur exequi ſentẽtias alterius, & eas face
re obſeruari. & loquit̃ hic de ſe. excõ. de alijs etiã ſentẽtiis i-
dẽ eſt, vt j̃. de fo. cõp. c. poſtulaſti. & c. Romana. §. cõtrahẽ-
4 tes. de fo. cõp. li. 6. ¶ Quintò no. † ꝙ excõmunicatio nõ ſuſpẽ
ditur p ap. obiectũ. cõcor. j̃. de ap. c. paſtoralis. & l. hi qui ad
ciuilia. vbi de hoc. C. de ap. aliarũ autem ſententiarum effe-
ctus per ap. ſuſpenditur, vt l. furti. & quod ibi no. ff. de his, q
no. infa. cum ſi. quæ ſit ratio diuerſitatis, no. in d. c. paſtoralis.
5 ¶ Sextò not. † ꝙ archiepiſcopũ poteſt adire ſubditus epiſco
pi de ipſo epiſcopo conquerentis de iniuſta excõmunicatio-
ne. & eſt caſus, in quo epiſcopus põt audire cauſam ſubdito
rũ ſuſtraganei, ſeruato tñ ordine hic expreſſo. ¶ Septimò no.
6 † ꝙ epiſcopo negligẽte, põt archiepiſcopus abſoluere. & ſic
habet iuriſdictionẽ archiep̃s certo caſu, cum. ſ. epiſcopus eſt
negligens in abſoluendo: vtrùm aũt ſine negligentia valeret
abſolutio archiepiſcopi: videtur quòd ſic, ar. no. s̃. eo. c. cũ ab
eccleſiarum. In contrariũ faciunt not. s̃. de reſcri. c. ab excõ-
municato. vbi ſi iuriſdictio cõceditur limitato caſu. niſi ve-
nerit, non valet partium prorogatio. facit quod no. s̃. de offi.
dele. c. prudentiã. & qđ dixi in c. P. & G. e. ti. & ad ſciendum,
an epiſcopus velit abſoluere, necne, debebit archiep̃s ſibi ter
minũ ſtatuere. facit qđ no. s̃. c. ſignificauit. ſuper ver. reuoca-
7 re. ¶ Octauò not. in ver. qui ſi voluerit &c. † ꝙ cum ſuperior
abſoluit excõmunicatos per minorem latam, debet recipe-
re iuratoriam cautionem. & ſic cautio iuratoria ſufficit. qđ
eſt verum, ſi perſona, à qua recipitur, eſt idonea. ſecus ſi ſuſ-
pecta. de ſuſpec. tu. l. ſuſpectus. & de præſum. c. literas. ſecun-
dùm Vin. & Io. in dubio ergo ſufficit iuratoria ex natura ver
bi, cau. &c. vt l. ſcimus. C. de verb. ſigni. vtrùm autem iſta cau
tio ſit de ſubſtantia abſolu. videtur, quòd non. quia tex. dicit
[poteris.] Alij dicunt, ꝙ eſt de ſubſtantia, & exponunt [po-
teris] i. debebis. Hoſtien. remittit ad no. per eum. de ſen. ex-
com. c. cum deſideres. In hac etiam abſolutione ſunt vocan-
di omnes, quos negocium tangit, & eo plenè diſcuſſo, & non
aliter, ſecundùm Hoſtien. de appell. c. Romana. §. ſententias.
lib. 6. ¶ Nonò not. in verſ. ita tamen. quòd poſt abſolu. diſ-
cutiendum eſt de iuſtitia cauſæ principalis, & cognoſcet de
ipſa archiepiſcopus, ad quem deuoluta eſt querela iniuſtæ
excommunicationis. & ſi eum iuſtè excõmunicatum repere
rit, remittet eum ad mandatum executoris, an iniuſtè, & ſic
non remittit. quid ergo in delegato, cui cõmiſſa eſt cã iu-
ſtæ, vel iniuſtæ excõmunicationis: an cognoſcet de cauſa prĩ
cipali. dicit Ioan. And. ꝙ non, niſi ſit additum in reſcripto, ꝙ
audiat, & diffiniat, ſi quid reſiduum fuerit quæſtionis, ſecun-
dùm Inn. idem no. Io. An. s̃ de reſcri. c. ab excõicato. ſup ſi.
vltimæ glo. & eſt ratio: quia reſcripta ſunt ſtricti iuris. s̃. tit.
2. c. P. & G. licèt aũt de principali nõ cognoſcat, bene cogno
ſcit de notoria offenſa, ſi de illa excipiatur, de ſent. excom. c.
ſolet. dubito tamen, an hoc ſit verum, ſi per viam ap. iniuſtæ
cauſam deuolutam ſuperior cõmiſit. quo caſu regulare eſt,
vt iudex ad quem cognoſcat non ſolùm de articulo deuolu-
to, ſed de tota cauſa, ſi appellatio eſt iuſta, vt c. vt debitus.
8 de appel. & c. cordi. eod. tit. lib. 6. ¶ Decimò not. † quòd
abſolutus (quia mandatis obedire promiſit) ſi non obtem-
perat, reducendus eſt in priſtinam excommunicationis ſen
tentiam: non ergo contra nõ ſeruantem pacta reuiuiſcit pri
ma actio ipſo iure: ſed debet deponi, & in ſententia excom-
municationis eſt expreſſum. j̃. de ſenten. excommu. c. eos.
lib. 6. In alijs obligationibus extinctis, an reuiuiſcant ipſo
iure contra non ſeruantem pacta, dic vt l. cum mota. C. de
tranſac. & c. cum inter. R. de elect. & j̃. de cõdi. appo. c. 3. & l.
cum proponas. C. de dolo. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd excom
municatus ab vno epiſcopo debet ab omnibus euitari. con-
tra imò videtur, quòd ſolùm in illa prouincia, vbi præeſt, vt
l. relegatorum. §. interdicere. ff. de inter. & rele. & l. cũ vnus.
§. ſi is qui. ff. de bo. auct. iud. poſ. ſo. quandoque ſententia affi
cit perſonam: & tũc perſonam ſequitur, quocunque vadat,
vt infamia, & excommunicatio, vt hic, & l. ex ea. ff. de poſtu.
quandoque afficit bona principaliter: & loquuntur contra-
ria. quandoque in conſequentiã perſonæ: vt ſi prodigo ſit in
terdictum bonis. vel quæritur de auctoritate præſtanda mi-
nori, vel monaſterio de rebus alibi ſitis: & tunc ſententia, &
auctoritas iudicis afficit perſonam quò ad bona vbicunque
ſita. & ita not. Bart. in d. §. interdicere. & l. magis puto. §. idẽ
quæri poteſt. ff. de re. eorum. & quod not. Innocẽ. in c. paſto
ralis. j̃. de priui. & Barto. in l. cunctos populos. C. de ſum.
Trini. in repe. & l. is, cui. de verb. oblig. ¶ Secundò opp. dici-
9 tur hic, quòd † debet archiepiſcopus excommunicatum re-
mittere abſoluendum ad excommunicatorem. contra, imò
videtur quòd, cum cauſa ſit ad eum deuoluta per app. ipſe
debebat abſoluere. j̃. de ſent. excommu. c. per tuas. & de ap-
pel. c. ſolicitudinem. Sol. dicunt quidam, quòd aut non fuit
app. ſed cauſa deuoluta per querelam ad ſuperiorem: & de-
bet remittere de neceſsitate: aliàs ſecus, vt in contrario. Dy.
dixit neutro caſu remittẽdum de neceſsitate. & hoc placuit
Goff. Hoſti. dicit, quòd quicquid alibi ſcripſerit, hoc videtur
de mẽte iuris, quòd regulariter ſine conſciẽtia illius, qui pro
tulit excommu. nullatenus abſoluatur. s̃. eo. c. cum ab eccle-
ſiarum. poteſt enim eſſe, quòd excommunicauit pro manife
ſta offenſa. de verb. ſigni. c. ex parte. Ideò debet ſemper fieri
remiſsio. fallit, vbi imminet periculũ ex mora. & vbi notoriũ
eſt iniuſtam eſſe ſententiam. de ſen. excom. c. ſacroſan. & de
ap. c. ſolicitudinem. Innocen. dicit, quòd ap. fuerit poſt ſentẽ
tiam, ſiue non, ſemper eſt remittendus ad excommunicato-
rem, qñ certum eſt ſententiã tenere, vel dubitatur, an ſit iu-
ſta, vt hic. & j̃. de ſen. excõ. c. per tuas. Si verò certũ ſit ſnĩam
eſſe iuſtam: tunc non eſt remittẽdus, ſiue fuerit ap. de app. c.
ſolicitudinem. ſiue non, vt d. c. per tuas. Io. An. putat iſta ſatis
10 expedita, p c. venerabilibus. de ſen. excõ. li. 6. ¶ † Quæro, q̃
ſint illa iura, quæ imponunt pœnã tranſgreſſoribus. gl. 2. enu
merat plura. quædã enim imponũt traditio. iudici ſeculari,
vt illi, qui per ſe falſant literas Papæ: quædam depoſi. tãtùm
11 &c. vt in glo. 2. ¶ † Secundò quæro, an de iniuſta excõmu-
nicatione poſsit quis conqueri poſt. 10. dies, qui dantur ad
appellandum. glo, quæ incipit, hoc ideò. tenet, quòd nõ poſ-
ſit per viam appel. ſed ſimplicis querelæ. Ioã. An. dicit, quòd
poſt. 10. dies non appellat. ſed ſi epiſcopus quandoq; requiſi
tus nollet abſoluere, iſtud eſſet grauamẽ, à quo bene poſſet
appellare. quod eſt bene not. ſecundùm Abb. nequeo modò
diſcernere, an in hoc ſit differentia inter ſententiam excom
municatiõis, & alias. de iniuſtitia enim excõmunicatiõis põt
quis conqueri poſt. 10. dies per viam querelæ: ſed de iniuſti
tia alterius ſententiæ nõn videtur; quia appellare debuiſti, ſi
tibi ſententia diſplicebat, vt l. 1. C. ſi ſæpius in inte. reſti. poſ.
ſed fortè ſi aliquo geſto eſſet licitum recedere à ſententia, &
non admitteret iudex volentes facere quod incumbit, lici-
tum eſſet etiam appellare, vt dictum eſt in ſententia excom
municationis. cogita pro exemplo. ¶ Tertiò quæro. dicitur
hic, quòd coram archiepiſcopo poteſt conqueri de iniuſta
excommunicatione epiſcopi: ſed pone econuerſo, quòd ar
chiepiſcopus petit per epiſcopum, ſubditum ſuum diſtringi
ad mandata ſua ſeruanda, vel puniri: contemnit excommu-
nicationem per eum latam. dicit Io. quòd archiepiſcopus
non erit in hoc iudex competens: ſed erunt eligendi arbi-
tri. 11. q. 1. c. ſi clericus aduerſus clericum. ſecũdùm Innocẽ.
& ratio eſt, ſecundùm Hoſtiẽ. quia de ſubditis ſuffraganeo-
rum ſe non intromittit, niſi per querelam, vel appel. adea-
tur. j̃. eod. c. paſtoralis. vel per relationem epiſcopi. 27.
diſtinc. c. multis. Sed nonne referre videtur, hoc ipſo, quòd
conquerit̃. dicit Hoſt. quòd ſic, quãdo defert cãm vertentem

inter ſubditos,ſi de ea poteſt probabiliter dubitare: ſecus ſi
malicioſè,vt l.3.C.de legi.vbi verò epiſcopus agit cõtra ſub
ditũ ciuiliter, nec expreſſè, nec tacitè poteſt inuito ſubdito
referre negocium,ne illudatur illi. c.ſi clericus aduerſus cle-
ricum.ſubdito tamẽ conſentiente, poſſet archiepiſcopus co
gnoſcere. quia metropolitanus iudex eſt epiſcopi, & ſubdi-
tus poteſt de conſenſu ſui epiſcopi in non ſuum iudicem cõ
ſentire.de fo.compe.c.ſignificaſti.& c.Romana.eod.tit.li.6.
aduerte tamen quia licèt epiſcopus conſentiente ſubdito
poſsit prorogare iuriſd.ſui metropolitani:non tamẽ alterius
metropolitani, vel epiſcopi. quia ſicut clericus ſine cõſenſu
epiſcopi prorogare non poteſt:ita nec epiſcopus ſine conſen.
ſu metropolitani.quod no.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictio patriarchæ,& primatis fundatur ſuper iure ſcripto.*
2 *Subditi iudicis inferioris non coguntur reſpondere coram maiore.*
3 *Epiſcopus poteſt agere ordinaria, ne ſubiecti trahantur.*
4 *Papa poteſt per priuilegium detrahere vni eccleſiæ,& alij addere.*
5 *Antiqua conſuetudo tribuit iuriſdictionem.*

DVo ſimul. Patriarcha nõ cognoſcit de cauſis ſubditorum ar-
chiepiſcoporum, vel epiſcoporum ſuorũ, niſi de
priuilegio, vel conſuetudine præſcripta, vel appellationis re
medio.h.d. Et in prima deciſa conſultatio. In ſecũda reſpõ
ſio,ibi [conſultationi.] ¶ No. primò additionẽ,quam facit
Io.An.ſuper prin. duo ſimul.&c.dicit enim [duo ſimul par-
tialitate cõtraria in ciuitate Boñ.diu regnare nõ potuerũt.]
& narrat de expulſione Romei. 1321.3. Auguſti. ¶Secun-
dò not.ordines dignitatum.aliqui patriarchæ:alij primates.
& inter iſtos eſt diuerſitas in nomine: ſed dignitas ead. vt
dicit glo.maior tamen eſt dignitas quatuor patriarchalium,
& plus honoris illis debetur.de priui.c.antiqua.ĵ.de præbẽ.
c.graue.in fi. ¶ Tertiò not.quòd patriarcha non habet præ
ceteris plus,niſi quandam &c. an autem ſine primate poſsit
metropolitanus facere prouinciale concilium,not. 18. diſti.
1 c. primo. ¶ Quartò not. † quòd iuriſdictio patriarchæ, &
primatis fundatur ſuper iure ſcripto, & præſcripta conſue-
tudine.quod ergo ibi non reperitur expreſſum,non eſt ab i-
pſis præſumendum in eo quòd præſumens cenſeretur
malæ fidei. & ſi ita eſt, quomodo conſuetudo potuit fundari
ſuper bona fide, quæ videtur exigi ad eſſentiam præſcrip-
tionis? dic,vt not.de hoc ſubtiliter glo.& Inno.ĵ. de iurepa.
c.cura. ¶Quintò not. quòd priuilegia eccleſiarum ſunt per
petuò obſeruanda.conſiſtit enim in hoc: quia epiſcopo om
nes ſuæ diœce.ſunt ſubiecti,& nulli alij niſi Papæ, & legato.
10 q. 1.c.regenda. ¶Sextò not.in verſi.præterquàm. quòd
quandoque priuilegium conceditur eccleſiæ, & quandoque
perſonæ.in dubio quid iuris.dic vt ĵ.de conſti. c. cum veniſ-
2 ſet.& l.pater filiæ.ff.de ſer.lega.per Bar. ¶Septimò not.† ꝙ
ſubditi iudicis inferioris non coguntur reſpondere corã ma
iore.nec coram eo poſſunt trahi inuiti, imò nec volentes: ni
ſi cum epiſcopus requiſitus iuſtitiam miniſtrare negligit.qđ
ergo tex.dicit[voluerint] intellige,maximè.vt dicit gl.vel ex
pone[voluerint] id eſt velle debuerint:nam,vt dixi, nec vo-
luntarij audiuerint, niſi conſenſus epiſcopi intercedat.ĵ. de
fo.cõp.c.ſignificaſti. ¶ Octauò no. ꝙ epiſcopus hic agebat,
3 quia ſui ſubditi trahebãt † & ſic poteſt agere ordinaria, ne
ſubiecti trahantur ad vetitum examẽ.quod dic vt ſ̃. de of.ar
chi.c.fi.& c.dilectis.ĵ.de app & l. de iure.ad minici. pro ec-
cleſijs etiam ſibi ſubiectis,ꝙ poſsit agere,no.ĵ. de ſucceſ. ab
inte.c.fi.¶Nonò no.ꝙ ad patriarcham cauſæ ſubditorũ ſuſ-
fraganei deuoluuntur per app. & ſic iſto caſu cenſetur iudex
4 cõpetens,& in alijs non.ĵ.eo.c.paſtoralis.¶Decimò no.† ꝙ
Papa põt detrahere ꝑ priuilegium vni eccleſiæ,& alij appli-
care:an aũt hoc poſsit epiſcopus,no.ĵ.eo.de rel.do. c.cõſti-
5 tutus.¶Op.gl.dicitur hic,† ꝙ antiqua conſuetudo tribuit iu
riſd.contra de.c.qa cognouimus. 10.q.2.& c. peruenit. ĵ.de
cen.cũ alijs all.in gl.ſolue,vt in ea.Iſta materia,quid inducat
ꝑſtatio longi tpis,eſt longa, & examinata in dictis contrari-
is.& per Cy.in l.ſi certis annis.C.de pac. & l.cum de in rem
verſo.ff.de vſur.per Bart. quò ad caſum noſtrum de iuriſdi-
ctione querenda conſuetudine habes hic,& C.de emã.li.l.1.
& c.cum contingat.ĵ.de fo. comp.& Bal. in diſputatione, q̃
incipit Appolus.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus poteſt munus conſecrationis alteri delegare.*
2 *Conſecrandus debet recipere conſecrationem ab eo, cui cõmiſſa eſt.*
3 *Cogi non poteſt quis conſecrationem recipere à non catholico, vel ſe dis apoſtolicæ cõtumace.*
4 *Cauſæ quæ dicantur meri imperij: quæ mixti: & quæ ſimplicis iuriſdictionis.*

QVod ſedes. Archiepiſcopus impeditus conſecrationẽ ſuf
fraganei cõmittere poteſt.h.d. cõis diuiſio.Secun-
1 da ibi [conſultationi.] ¶ No.primò,† ꝙ archiepiſcopus po
teſt munus conſecrationis alteri delegare in caſu neceſsita-
tis.poſſunt ergo illa, quæ ſunt ordinis, delegari:ſicut illa, q̃
ſunt iuriſdictionis, vt in c.ſi pro debilitate.de offi. delega. &
hæc eſt differentia inter commiſſ.iuriſdi.& illorum, quæ sũt
ordinis:quia iſtorum non poteſt fieri commiſsio non haben
ti.ĵ.de conſe.ec.vel alta.c.aqua.ſed iuriſdic.ſic. Et aduerte,
quia iſta commiſsio videtur permiſſa in caſu neceſsitatis.
Hoſtien.dicit hoc verum de honeſtate. nam cum de iure cõ-
muni hoc ſibi competat,etiam non impedito poteſt cõmit-
tere.ad hoc.ſ̃.c.proxi.& de offi.deleg.c. paſtoralis. arguit ta
men, quòd ſine conſcientia ordinandi non impeditus alteri
delegare non poſsit: ſicut nec epiſcopus poteſt ab alio con-
ſecrationem recipere,inuito archiepiſcopo.de quo remittit.
ĵ.de for. compe. c. ſignificaſti. Iſta tamen æquiparatio non
eſt bona.quia iuri archiepiſcopi detrahitur,ſi ab alio,quàm
ab eo,munus conſecrationis recipiat:cui archiepiſcopus vi-
ces ſuas commiſit.ergo recipere cogitur,ſicut debitor ad pe
titionem creditoris alteri promittere, ſi nihil ſibi nocet, vt l.
2.§.nec cogitur.ff.ſolu.mat.& l.ſolu.vel iudicium.de ſolu.
¶ Secundò not. quòd quæſtio proponitur, an poſsit com-
mittere coepiſcopo,& reſpon.indiſtinctè dicit, quòd poteſt
committere, ex quo dicit Hoſtien. quod licèt honeſtum ſit
committere ſuffraganeo: poteſt tamen committere cuilibet
epiſcopo.ad hoc.ĵ.de conſe.eccle.vel alta.c.aqua.& de hoc.
2 ſ̃.de elec.c.ſuffraganeis.¶ Tertiò not.† quòd conſecrandus
debet recipere conſecrationem ab eo,cui commiſit. ita ꝙ ſi
non recipit, currunt ſibi tempora cũ ſuis pœnis.de elec. c. cũ
in cunctis.de tranſla.c.2.¶ Quartò not.quò licèt tres ſint e-
piſcopi in conſecratione, vnus eſt, qui principaliter conſe-
crat vice metropolitica. & hoc dicit tex. [ab eo debet acci-
3 pere.] &c. ¶ Quintò not. † quòd non cogitur quis conſe-
cra.recipere à non catholico,vel ſedis apoſtolicæ contuma-
ce. & hoc verum, quia conſecrare nititur iure commiſsio-
nis.ad hoc.ſ̃.de reſcrip.c.ſciſcitatus. Si autem eſſet ordina-
rius, & minus catholicus, an recipere teneatur, ſicut publi-
cum,vel occultum.dic,vt in c.per tuas.ĵ.de ſimo.& quod no.
in c.dudum.ſ̃.de elect.& c. nihil. ¶ Oppo.dicitur hic,quòd
archiepiſcopus committit vices ſuas in conſecratione. con-
tra iſta eſt cauſa ordinis, & maioris diſcuſsionis.& ſic mixti
imperij, & per conſequens non poteſt alij delegari, vt l. 1.
ff. de offi. eius, cui man. eſt iuriſdict. Sol. dicit glo. magna
ad fi.quòd de iure canoni. delegari poſſunt cauſæ meri impe
rij,& de iure ciuili,cum delegans non poteſt adeſſe.ita dicit
4 glo. ¶ † Quæ autem cauſæ dicantur meri imperij: quæ
mixti: & quæ iuriſdic. ſimplicis, not. Specu. in tit. 1.de offi.
iud.

iud.§.1.ver.notandum quoq;.& ſe.Tu dic,ꝙ merum impe-
rium eſt poteſtas, ſeu iuriſdictio ſeuerioris vltionis exercen
dæ in perſonam vtilitate publica introducta. poteſtas, po
nitur in deſcriptione tanquam genus. ꝙ & de multis aliis po
teſtatibus dicitur.ff.de ver.ſigni.l.poteſtatis. ꝙ aũt dicit[ſe-
uerioris vltionis]&c.dicit, quia & ſi aliæ quædam ſnĩæ ſeue-
ræ ſint:hæc tñ(qa ex mero imperio procedit)ſeuerior eſt,vt
C.de pœnis.l.qui ſententiam.& l.& ſi ſeuerior.C.de his, qui
no.infa.ꝙ aũt ſubijcitur[in perſonam] dictum eſt ad diffe-
rentiam omnium cauſarum,quæ in perſonam pœnam nõ in
fligunt,quæ ponuntur in tex.ff.de var.& extraor. co.l.cogni
tionum genera.& per hoc apparet,ꝙ omnis capitalis cauſa,
quæ triplex eſt, vt not.de pu. iud.l.2.& l.edicto.§.1. de.bo.
poſ. eſt de mero imperio.ſicut no.ff.de iuriſ.om.iudi.l.impe
rium. & idem iure dicendum de cuiuslibet membri mutila.
in Auth.de colla.§.prohibemus.& no.C.de offi.eius,qui vi.
al.l.vlti.& præalle. l.imperium. in glo. ſi ergo.& de qualibet
coerctione. de pœn.l.in ſeruorum.§. vltimo. mixtum verò
imperium ſic cõſueuit deſcribi.Mixtum imperium eſt iuriſ-
dictio explicandi qõnes ciuiles,quæ ſui excellentia maiori-
bus iudicibus deputãtur,vt prouinciarum præſidibus, vt C.
de peda.iudi.l.2.quæ verò defenſoribus competunt, de ea-
rum numero non ſunt. & iſtæ hodie videntur eſſe cauſæ ciui
les vſq; ad.300.aureos, ĩ Aut.de defen.ciui.§. & iudicare.&
leuia crimina, ex quorum pœna de iure communi non cor-
rigĩt corpus:ſed modica pecuniaria pœna infligitĩ, in Auth.
de defen.ciui.§.audient.& ſic apparet, quæ cauſæ ſint meri,
& mixti imperij,& quæ remaneant ſub iuriſdictione ſimpli-
ci.enumerare actus maioribus iudicibus reſeruatos, ac per
hoc de mixto imperio exiſtentes, ſuperuacuum eſt. ſunt.n.
multi,vt tutoris datio.ff.de tuto.l.muto.§. tutoris datio. de-
creti interpoſitio ſup alimetis & hmõi.ff.de trãſac.l.cũ hi. ꝑ
totã.l.ſed ex ſuperioribus quæ ſub vno,& quæ ſub altero cõ
prehendanĩ,colligere licet. & per cõſequẽs q̃ cauſæ ſub iuri
riſd.ſimplici remaneant.iſta ſunt dicta Old. conſi. 10.latius
tñ de materia per Cy.in d.l.imperiũ.& de pe.iu.l.2.& 3.&c.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus poteſt delegare cauſam per appellationem deuolutam ad ipſum. Et non habet iuriſdictionem contentioſam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum. 2.*
3 *Iuriſdictio archiepiſcopi maior eſt in ſuffraganeos, quàm in ſubditos ſuffraganeorum.*
4 *Archiepiſcopus an ſit iudex ordinarius in tota prouincia.*
5 *Caſus,in quibus archiepiſcopus habet iuriſdictionem in tota prouincia non ligatam.*

PAſtoralis. Archiepiſcopus cãm ad ſe ꝑ appellationẽ delatam ſubdi-
to ſuffraganei cõmittere poteſt: ſed illum ad ſuſci-
piendum compellere nequit.h.d.& ſunt duæ partes principa
1 les.Secunda ibi[ꝑterea]vbi eſt. §. ¶Not. primò ꝙ archieps
põt delegare cauſam per appellationẽ deuolutã ad ipſum:
cum enim iure ordinario ſpectet ad eum cognitio, poterit
delegare,arg.not.in l.& quia.ff.de iuriſ.om.iudi. ¶Secundò
2 no.†ꝙ archiepiſcopus non habet iuriſdictionem contentio-
ſam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum.voluntariè ergo po
terit:ex quo patet,ꝙ non erit deluſoria.dicit tñ Io.An. ꝙ po
terit archieps mandare epõ,vt compellat ſubditum ſuum ad
ſuſcipiendum delegationem.ꝙ ſi tps congruum ad hoc aſsi-
gnatum non fuerit, nec aliud iuſtum prætenderit,ipſe cogat
vtrunq;,ar.ſ̃.c.quantò.in fi.ad hoc facit ver.licet. qui ſtatim
ſequitur,ſecundùm Io.An.quod non credo verum, cum nõ
reperiam in caſibus non expreſ. archiepm habere iuriſdi.in
ſubditos. ergo per hunc modum indirectum quærere nõ po
terit:cum præceptum,quod faceret epõ de cogẽdo,non ſpe
ctet ad eius iuriſdictionem:ergo præceptum nullũ. ¶Tertiò
3 not. † ꝙ maior eſt iuriſdictio archiepi in ſuffraganeos, q̃ in
ſubditos ſuffraganeorum.ratio eſt; quia ei ſubditus epi me-
diatè ſubeſt:epiſcopus aũt immediatè. & hoc ideò, ne ordo
eccleſiaſticus confundatur. 11.q.1.c.peruenit.& vt vnicuiq;
eccleſiæ priuilegia ſua conſeruentur.ſ̃.c.duo. ¶Oppo.dici-
tur hic, ꝙ archiepiſcopus poteſt delegare cauſas deuolutas
ad eum per appel.contra in Auth.de fun.ſeu.fun.§.pe. colla.
6.vbi dicitur,ꝙ iudex app.non committit, ſed per ſe exami-
nat.So.dicit Ho.ſpeciale in archiepiſcopis, & aliis, qui ſub-
ſunt immediatè Papæ, ꝙ poſsit committere, ne grauentur
partes ex remotione locorum eũdo ad Papam,arg.in Auth.
de quæſto.colla. 6. cum enim à tali delegato valeat appella-
ri,non eſt ibi modus, qui per talem delegationem frauda-
ri poſsit.de hoc de offi. deleg.c.ſuper quæſtionum.§.inten-
tionis.in glo. 2.vbi videas.¶Quærit glo.vtrùm ſicut archie-
piſcopus caret iuriſd.exercitio in ſubditos ſuffraganeorum,
niſi in caſibus expreſsis:ita dicendum in epiſcopo reſpectu
ſubditorum alicuius ſui præpoſiti,vel plebani.arguit primò,
ꝙ epiſcopus habeat pinguius ius in ſubditos ſuffraganei. &
hoc tenent Hug.Tan.& Vinc.Io.contra.cuius opi.tenet glo.
Ioã. An. dicit, ꝙ ſaluo iure ſpeciali de iure cõmuni in iuriſ-
dic. epiſcopi, & prælati ſibi ſubiecti locus eſt præuentioni.
nec mirum, quia iuriſdictio Papæ præuenitur per inferiorẽ
ordinarium.de app.c.vt debitus.ergo & iuriſdictio epiſcopi
per ſuum inferiorem. qui ergo primò citauit,epiſcopus, vel
inferior, ille procedet. quia iuriſdictio præuenitur per cita-
tionem,vt ĵ.de fo. compe.c. pe.Si autem citant ambo ſimul
(ita ꝙ non appareat quis primò)coram ordinario tanquam
coram digniore debebit eſſe iudicium.ar.c. ſi à ſede.de præ
ben.lib.6.& prædicta procedunt, vbi de priuilegio ſpeciali,
vel conſuetudine ſpectaret ad inferiorem prælatum cauſa-
rum cognitio primo loco:tunc enim non poſſet per epiſco-
pum præueniri.probatur de offi.archi.c.fin.de fo.compe.c.
cum contingat.ĵ.eo.c.irrefragabili.§.exceſſus. & quod not.
ĵ.eo.c.pe.in gl.ad prædicta adde quod not.in d.c.cum eccle
ſiarum prælatis.vbi quæritur,an valeat abſolutio epiſcopi à
ſententia excommunica.lata à ſuo inferiori prælato. & not.
de his Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.quid pertinet.ſub.§.ſunt autẽ
diſtinctæ.ver.quid de ſubditis. & ſe. & in Spec. de ordi.§.1.
4 ver.prætermiſ.¶Secundò quæro,†vtrùm archiepiſcopus ſit
iudex ordinarius in tota prouincia: ita ꝙ habeat iuriſdi. ſu-
per quemlibet.Lau.dicit,ꝙ ſic.ſed eam habet impeditam,&
ligatam,vt alibi contingit.ſ̃.de reſcrip.c paſtoralis.T.dicit,
quòd non habet, niſi in caſibus ſpecialibus, quos hic gl.enu
merat poſt eum.Innocen.dicit, quòd habet iuriſdi.archie-
piſcopalem in tota prouincia.ad hoc. 21. diſtin. cap.1.poſt
prin.& cle.2.de priuile.ſed epiſcopalem non. vnde viſitat to
tam prouinciam.quod dic, vt ĵ.de cen. c.1.& vlt. lib. 6.nec
ſequitur.ſi eſt iudex prouinciæ, ergo cuiuslibet de ꝓuincia,
vt dictum eſt. & hoc patet in epõ, qui eſt ordinarius diœce.
non tñ exemptorum.Item non habet in eum, qui eſt bonus,
& bene viuit.ita ꝙ non cõuenit,nec conuenitur: ita ꝙ nõ in-
diget correctione. 22.di.c.de Cõſtantinopolitana. hẽt ergo
archieps iuriſd.per totã ꝓuinciam, vt dicit Lau.ſed nõ exer
citium,niſi in caſibus,vt dixit Tan. & ſic diſcrepãt in verbo,
non tñ in mente. ¶Sed hic incidenter quæritur.ſi archieps
in caſibus,in quibus non hẽt exercitium, excommunicauit,
an valeat.Io.ꝙ ſic,licèt ſit puniendus, vt ipſe no.9.q. 3.& 2.
& in Auth.de.defen.ciui.§.ſi verò egerint.& §.pe.coll.3.Sed
Inno.credit contrarium.3.q.7.c.peregrinus.3.q.3.c.nullus.
& ſic non poteſt abſoluere excommunicatum ab epiſcopo,
niſi in caſibus.licèt ſecus ſit in epiſcopo quò ad ſubditos ſuæ
ciuitatis,vel diœceſ.cum in ipſos iuriſdi. habeat non ligatã.
de hoc in præalleg. c.nullus.& ſupra eod.c.cum ab eccleſia-
rum.& immediatam.ſ̃.de offic.arch. cap.3. vbi not. ¶Ter-
5 tiò no.quæro,† qui ſunt illi caſus, in quibus archiepiſcopus
habet iuriſdictionem in tota prouincia non ligatam. glo.

enumerat multos:primus eſt,quãdo illi deuiant à diuinis offcis à conſuetudine ſuę eccleſiæ.& iſtud eſt verum,niſi contraria conſuetudo, & rationabilis obuiet ex aduerſo. 12.di.c.illud breuiter. Item quãdo epiſcopus eſt negligens in eo, qđ facere debet.60.di.3.c.cũ ſcimus.& hoc verum,etiam ſi agatur de executione vltimę voluntatis in Auth.de ec.ti. §.ſi aũt pro redempt.coll.9.nec mirum, quia ex dicta cauſa negligẽtiæ deuoluitur iuriſdictio ordinarij ad delegatum Papæ, & econtra.ſ.de offi.dele.c.prudentiam.§.ſexta. coniuncto.c.ſignificauit.ſ.eod.alios caſus enumerat glo. magna. vltra eos Io.An.enumerat quoſdam alios.concedit enim literas indulgentiarum per totam prouinciam.j.de pœni.& re.c. noſtro. & c.Romana.Item cum viſitat, audit confeſsiones ſubditorum ſuffraganeorum,& abſoluit.j.de cen.c.vlti. lib.6. Item cum cauſa defertur ad eum per conſultationem.17.di.c. nullus.Item in his, quæ communiter tangunt totam prouinciã.j.de inſti. c. ex frequentibus.Item quò ad congregationem concilij prouincialis,& ea,quæ aguntur,& ſtatuuntur ibidẽ. de accu.c.ſicut.& c.graue.Item in caſu.j. de pœñ.c. Romana.lib.6.Item ſi inter epiſcopum, & Capitulum ſuum fit permutatio ſuper immobilibus, cum epiſcopus non poſsit auctorizare in re,ꝓpria.de auc.tu.l.7.in pri.& idẽ videt in caſu Decre.ſtatuimus.de tranſact.Idem cum epiſcopus, vel quia recuſatus, vel alia de cauſa defert ad eum cauſam.de appel. c.cum ſpeciali.de offi.le.c. licèt. & de his caſibus vide p Ho. in ſumma.eod.tit.§.quid pertinet.ſub.§. ſunt autẽ diſtinctæ.

S V M M Æ.

1 *Excommunicatur quandoq; quis propter contumaciam.*
2 *Officium iudicandi dicitur onus:ſiue officium onerosum.*
3 *Miſſus in poſſeſsionem poſt annum efficitur verus poſſeſſor.*
4 *Cautio cui ſit præſtanda, ſi non poteſt haberi copia iudicis.*
5 *Annalis præſcriptio interrumpitur per oblationem cautionis.*
6 *Conſtitutus in articulo mortis an poſſit à quolibet abſolui.*
7 *Mulier prægnans excommunicata, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, an poſſit in puerperio abſolui ab aliquo, tanquàm in mortis articulo conſtituta.*

§. Præterea Mortuo delegato Papæ,qui excõmunicauit reum, vel actorem in poſſeſsionem induxit: ſi eius ſucceſſor in delegatione ſuccedit,abſoluere,& poſſeſsionẽ reſtituere poterit:aliàs ſolus Papa reſtituet, & abſoluet, præterquàm in mortis articulo: ne tamen currat annalis præſcriptio,reus coram ordinario,vel publicis perſonis de ſtãdo iuri prębeat cautionem,hoc dicit
1 iſte.§.¶ Not.primò,† ꝙ propter contumaciam quãdoq; qs excõmunicatur: qñq; patitur miſsionem. & vna pœna non tollit aliam, creſcente contumacia.j. vt lit.non conte.c.quoniam frequenter.§.in alijs.& c.tuæ. & intellige de contumacia interueniente ante lit. cõteſt. ſi enim fuiſſet excommunicatus propter contumaciam: quia non parebat ſententiæ, & lapſus eſt annus vlterius, nec delegatus, nec ſucceſſor abſoluet. de offi. deleg. c. quærenti. ſecundùm Pet. ¶ Secundò not. quòd inferior non abſoluit à ſententia cenſuræ per maiorem lata. econtra autem dic vt ſ.eod. c.cum ab eccleſiarum. ¶ Tertiò not.quòd in articulo mortis poteſt à quolibet abſolui, etiam à laico, ſecundùm glo.vbi ergo ius meũ eſſet ſtatim periturum, ſi irem ad iudicem, poſſum mihi aliter prouidere, & quandoque auctoritate propria capere debitorem fugitiuum,vt l.prætor ait.§.ſi debitorem.ff. de his, quæ in frau. credi. & l. ſed ſi alius.ff. quod vi, aut clam. facit quod not.in l. dies feſtos. C. de ferijs. ¶ Quartò not. quòd quandoque quis ſuccedit in onere, & honore. & hoc contingit, quando fuiſſet facta commiſsio, expreſſo nomine dignitatis.ſ.de offi. deleg. c. quoniam abbas. ſic & conſul ſuccedit conſuli, & iudex iudici, & argentarius argentario, & legatus legato, vt hic probant iura allega.in glo.ſ.de offi.deleg.& j.de eo,qui mit.in poſſeſ.c.3. & prædicta loquũtur in materia ſucceſſionis in iuriſdictione,officio,ſiue hæreditatibus priuatorũ: in quo caſu hæres ſuccedit in vniuersũ ius defuncti,vt in c.is qui in ius.de reg.iur.lib.6. In canonicis autẽ an dicatur quis ſuccedere in officio, vel perſo.not ſ.de elec. c.ꝙ ſicut.vbi no.an hæres ſuccedat in contemptu.¶ Quintò no.ꝙ mortuo delegato poſt miſſionem tędialẽ, non poterit poſſeſſio recuperari. niſi coram delegante: poterit ergo proſequi eandem inſtantiam coram eo. & vide ad hoc bonum text.in dicto c.cum veniſſet.de eo,qui mit.in poſſeſ.& illa eſt translatio inſtantiæ de vno iudice in alium repræſentantem perſonam primi:quandoque transfertur in alium prorſus extraneum.ff.iudi.ſol.l.cum apud.quandoque de procur.in dominum, & econtra. quandoq; de actore in alium:vel de reo
2 in alium,vt j.de iudi.c.quia Gu.¶ Sextò no. † ꝙ officium iudicãdi dicitur onus,ſiue officium oneroſum.ff. de mu. & ho. l.munerum.§.iudicandi,& de vaca. mu. l.prætor.§. qui non habet.eſt etiam honor.j.de app.c.vt debitus.& l. omnẽ honorem.C.quando prouo.non eſt nec.& hoc vult tex.dum di
3 cit [ſuccedit in onere,& honore,]¶ Septimò no. † ꝙ miſſus in poſſeſſionem,poſt annum efficitur verus poſſeſſor. quod eſt verum, etiam ſi per dolum rei poſſeſſionem non potuit adipiſci,vt.j.de dolo,& contu.c.contingit.& quando ſit hoc verũ.dic vt.j.vt lit.non conte.c.quoniam frequenter. §.in alijs.¶ Octauò not.ꝙ licèt non poſſit haberi copia iudicis de cauſa cognoſcentis (puta quia deceſſit) nihilominus currit tempus:niſi ille,contra quem currit præſcriptio,ex parte ſua faciat quod incũbit. rationẽ dixi. j. de ap.c. ſi iuſtus metus. facit l. vt ꝑfectius.C.de an.excep. & l. 1.§. ſi qs ipſi prætori. ff.de oper.no.nunci.& facit ad q. vtrùm citatus, qui comparuit,ſit mulctandus, ſi iudex die præfixo impeditus nõ ſedit pro tribunali.de quo no. in l.ex quacunq;.ff. ſi quis in ius vo. non ie.& loquitur iſte tex. de impedimento contingente ex parte iudicis. ſi autem contingat ex parte rei: vtrùm currat tunc præſcriptio contra eum, dic vt not.Bar. in l. 1. §. ſi quis
4 propter innundat. ff. de iti. actuque priua.¶ Nonò no.† cui ſit præſtanda cautio,ſi non poteſt haberi copia iudicis. Primò enim coram ordinario,& tutum eſt,quòd coram ordinario illius cauſæ fiat oblatio:valet tamen, ſi fiat coram alio. Item valet,ſi non ſeruetur hic ordo. Item non eſt neceſſe actorẽ vocari: quia ſibi quæritur per publicã perſonam, vt l. eum pro quo.& ibi no.ff.de in ius vo.& de his in Spe.de primo decreto.§.iam de officio.ver.& not. ꝙ præmiſſa. cũ verſe.credo ꝙ dicetur non hẽri copiam ordinarij,ſi non reperitur in loco publico,vbi ius redditur,nec debet requiri in camera,vel popina, vt l. 1.§.dies.ver.adeundi.ff.quando ap.ſit.
5 ¶ Decimò no.† ꝙ annalis præſcriptio interrumpitur per oblationem cautionis,à qua caut.nõ releuatur: licèt fortè miſſus non compareat ad eam recipiendam. & hoc propter cõtumaciam præcedentem, quæ grauat illum in præſtanda iſta cautione de iudicio ſiſti:aliàs nullus ſuo nomine cõuẽtus præſtat talem caut. vt Inſti. de ſatiſ.§.ſed hodie.& in l. ſciendum.
6 qui ſatiſd.cog.& l.de die.eo.ti. ¶ Quærit † glo. vtrùm conſtitutus in articulo mortis poſſit à quolibet abſolui.quidam dicunt,quòd ſic,etiam à laico.hoc tenent Vin.& Phi.j. eod. c. fin.glo.tenet,quòd laico bene poteſt quis confiteri: ſed non poteſt abſoluere, vel ligare. quia non habet claues Eccleſiæ. & hoc eſt expreſſum.de pœni.diſt. 1. c. quem pœnitet. ver. tanta itaque.& diſtin.6.cap.qui vult.in prin. ¶ Secundò quæro.dicitur hic, ꝙ in mortis periculo, & in caſibus Papæ reſeruatis poteſt quis abſolui ab alio,quàm à Papa.quæro quãdo dicatur imminere periculum mortis. glo. tangit de illo, qui intrat mare,vel bellum campeſtre cõtra Sarracenos,vel aliàs iuſtum.& veritas eſt,quam glo.ponit in ver.ſed vidẽdũ. ſecundùm Tan.& modernos,vt ſcilicet nõ eoipſo,ꝙ mare ingreditur,immineat periculum mortis. quid in obſeſſo. dicit Hoſt.ponderãdum modum obſeſsionis, & qualitatis perſone:

ne:quædam enim obſidio eſt à longè.quædam cum baliſtis, & alijs rebus actis ad expugnandum in perſona: & in iſtis, cum non immineat periculum,non habebit locum iſta abſolutio. in ſecundis ſic, quando licitè pugnant, vel licitè ſe defendunt.ex parte enim impugnantium,vel iniuſtè reſiſtẽtiũ, quantumcunque immineat periculum, non habebit locum abſolutio:cum enim ſic impugnante,vel reſiſtente iniuſtè,ſicut in mortali,abſolutio talis ceſſat.j.de pœni.c. quod quibusdã. de hoc remittit Hoſt.ad ſummã de treu.& pace.§.qđ ſit iuſtum bellum.ſubdit Hoſti.ꝙ ſi iuſtè obſeſſus pœniteat, ſed ſecurè non poteſt exire,ſecundùm prædicta abſoluetur, cum immineat ſibi periculum.Aduertẽdum autem,ꝙ in omnibus caſibus,quibus dixi aliquem abſoluẽdum:ſi liberetur à morte,debet ire ad excommunicatorem.& ſi mortuus fuerit,eius hæres,& ei humiliter obedire.de ſen.excom.c.de ce
7 tero.& c.ea noſcitur.& c.à nobis.2.¶ † Quid de muliere prægnante excommunicata,cuius abſolutio reſeruatur Papę,an in puerperio poterit abſolui ab alio tanquam in mortis articulo conſtituta.dicit Io.quòd conſideranda eſt conditio mulieris:ſi eſt corpulenta,& facilè conſueuit parere, non abſoluetur,niſi aliud periculum immineat.ſi autem aliàs non peperit,& timet partum,& fortè debilis,poſſet abſolui. Inclinat tamen indiſtinctè poſſe abſolui, ex eo quòd ſi liberatur à caſu, niſi ſatisfaciat, reincidit in ſententiam ipſo facto. j.de ſen.excom.c.eos.lib.6.& vide quod no.Io.An.j.de pœni.& re.c. qđ in te.j. rñ.¶ Tertiò quæro.dicitur hic,ꝙ per ꝓſtationem caut.perpetuatur annalis præſcriptio.quæro vſq; ad quod tempus,dicit ſecundùm l.vſque ad 30.annos,ſecundùm canones vſque ad quadraginta. circa hoc vide qđ not. j.de verbo.ſigni.c.dilecto.per Io.An.in glo.& ita facit quod no.in l.cum notiſſimi C.de præſcrip.30.an.& l.ſicut.& l.oẽs e.ti.¶ Quartò quæro,an iſte poterit præſcribere, qui remanet in illa poſſeſſione:videtur,quòd non, propter malam fidem,quæ inducitur ex lit. conteſta.vt l.more.& l.certum.C. de rei vendi.ſed illud quò ad vendicationem fructuum, & quò ad interruptionem ꝑſcriptionis:ſed quò ad hoc, vt poſſit præſcript.à capite inchoare, tanquam poſſeſſor bonæ fidei,loquitur gl.iſta,quæ tenet,vt habes in ea.dic vt j.de præſcrip.c.fi.& l.iuſtè.de acqui poſ.per Bar.

S V M M Æ.

1 *Officium iudicis eſt latiſſimum ſuper inquirendis criminibus.*
2 *Epiſcopus poteſt facere ſtatuta in ſua diœceſi.*
3 *Mandatum Papæ directum illi, qui facere neceſſariò tenebatur, non habetur pro nouo mandato.*

Licèt. Papa per reſcriptum, quo monet ordinarium ſuum officium exequi,non facit eum delegatum.& ideò nunc ab eo ad proxi. ſuperiorem poterit appellari.hoc dicit. Et primò ponit formam reſcripti,quã ſecundò declarat,ibi [quia tamen.]¶ No.primò, ꝙ à correctione non appellatur,concor.ſunt in glo.¶ Secun
1 dò no.† quòd latiſſimum eſt iudicis officium ſuper inquirẽdis criminibus ſubditorũ.qđ dic,vt c.qualiter,& qñ.j.de accuſa.& l.2.§.publico.ff.de adul.¶ Tertiò no.ſup ver.ſtatuẽs,
2 † ꝙ epiſcopus poteſt facere ſtatuta in ſua diœceſi. de ma. & obe.c.2.dumtamen nihil contra canones ſtatuat, vt ſ. de of.
3 archipreſ.c.fi.¶ Quartò not. † ꝙ mandatum Papę directũ illi,qui facere neceſſariò tenebatur,nõ habetur pro nouo mãdato:nec videtur nouiter delegare, ſed antiquum mãdatum potius excitare. facit ad q.an ſi ſtatutum diſponens idem, quod ius commune,cenſeatur noua conſtitutio,vel ſtatutũ: de quo plenè dixi in c.ſuper literis.de reſcrip.& no.in c. 1.de reſcrip.lib.6.in glo.facit l.vnum ex fami.de leg.2.& l. ſi pro ſeruo fideicom.ff.de hære.inſti.& optimè c.cum aliquibus.j. de reſcrip.lib.6.¶ Quintò no.intuendum eſſe diligẽter, qua auctoritate iudex procedit:quia ad alium,& ad alium appellatur vigore vnius auctoritatis,& alterius:nec procederet iudicium,ſi errore lapſus procederet vigore iuriſd. quam non habet,licèt idem ex natura diſcernere potuiſſet, vt c.cum ex officij.de præſcript.per Inno.& habui iam de facto.¶ Epiſcopus Caſtallanus mandauit eius vicario,quòd cognoſceret de cã,cuius cognitio ſpectabat ad vicarium vigore ſui officij:ab eius ſententia appellatum fuit ad curiam patriarchæ Graden.dicebatur,quòd appellatio non tenebat, quia debebat appellari ad delegantem.reſpondebam, quòd vicarius non erat cenſendus in dicta cauſa delegatus:ſed vicarius. & epiſcopus committendo,videtur ſuum officium excitaſſe. & ſic rectè appellatur ad patriarchã, vt ĩ c. 1.¶ Quæro qualiter cognoſcetur, vtrùm Papa voluerit hunc procedere via ordinaria,vel via delegata.dicit Io.An.ꝙ quãdo ſimpliciter cãm cõmittit,quæ ſpectat ad iuriſdi.ordinarij, vt ordinarius tunc cognoſcet.ſi autem diceret [auctoritate noſtra] & tunc auctoritate Papæ.Item ſi apponatur aliquid vltra formam iuris,vt ſi in literis de ſimplici iuſtitia ſcribatur,ap.remota,vbi aliàs remota non eſſet.talis enim alternatio mutat naturam rei,vt l.ius ciuile.ff.de iuſti.& iure.facit quod no.in c.hi qui auctoritate.j.de præben.li.6.& c.ſi apoſtolicæ.eod.titu. & dicto c.cum aliquibus.& quod dixi plenius in dicto cap. ſuper literis.

S V M M Æ.

1 *Prælati debent ſolicitè vigilare circa reformationem morum, & punitionem delictorum.*
2 *Rector tenetur de animabus ſubditorum reddere rationem Deo.*
3 *Conſuetudo non excuſat contra correctionem.*
4 *Correctio ad hoc vt deuoluatur ad epiſcopum,quid requiratur.*
5 *Punitio canonicorum ad quem ſpectet.*
6 *Ius conſuetudinarium regulatur eiſdem regulis, quibus ius commune.*
7 *Epiſcopus non ligatur facto canonicorum, quominus celebrare poſſit in eccleſia cathedrali.*
8 *Prælatus pro correctione criminum non poteſt imponere pœnam pecuniariam.*
9 *Capitulum an corrigat delicta canonicorum.*
10 *Punitio Capituli ceſſantis à diuinis,ad quem ſpectet.*

Irrefragabili. Prælati ſubditos corrigũt, & reformant, appellatione,vel conſuetudine non obſtan.Si tamen Capitulum canonicorum exceſſus corrigere conſueuit: niſi hoc faciat infra terminum à iudice præfixum,epiſcopus corriget.Si canonici ſine manifeſta rationabili cauſa(maximè in contemptũ epiſcopi)ceſſant à diuinis,epiſcopus ceſſationem non ſeruabit,& metropolitanus de hoc vice Papæ cognoſcet.hoc dicit. Et ſunt quatuor partes. Secunda, ibi [exceſſus.] Tertia ibi
1 [cæterum.]Quarta,ibi [prouidè.] ¶ Primò no.† quòd prælati circa reformationem morum, & punitionem delictorũ debent ſolicitè vigilare.curare enim debet præſes, vt quieta prouincia ſit,quam regit.quod non difficilè obtinebit, ſi ſolicitè agat,vt malis hominibus prouincia careat. Ita dicit l.congruit.ff.de offi. præſid. non immeritò ergo remouetur rector negligens ab officio,vt C.de offic.præfec. Orien. l. ſi quos.ſimiliter prælatus. 1.q.1.c.ecce.¶ Secundò not.† quòd rector tenetur de animabus ſubditorum reddere rationem
2 Deo.eo.n. ipſo,ꝙ eſt plebs diſſoluta,præſumitur ꝑlatus fuiſſe negligens,& præſumitur contra prælatos ex vitijs ſubditorũ.& cõtra magiſtros ex vitijs diſcipulorum, vt no.18. di. c.peruenit.puniri ergo poterit pręlatus vt caput: ſicut dux, & princeps facinoris tenetur pro omnibus reſpondere, vt l. quoniam multa facinora.C.ad l.Iul.de vi pu. ¶ Tertiò not.
5 † ꝙ contra correctionem non excuſat conſuetudo: quia non poteſt præſcribi impunitas delictorum, vt c.quanto.ſ. de cõſue.

ſue.& c.cũ habẽt.ĩ.de eo,qui duxit in ma. ¶ Quartò not.ꝙ
ab exceſſu huiuſmodi in exequendo poterit appellari.& di-
cit Ioan.ꝙ epiſcopus excedit formam, ſi non citat illum, de
cuius fama vult inquirere,per Decr.qualiter.de acc.¶ Quin
tò no.in ver.exceſſus.ꝙ de conſuetudine poteſt correctio ex
ceſſuum pertinere ad Capitulum:ſed de iure cõi pertinet ad
Capitulum,& epm,vt.ĩ.de conſue.c.3.lib. 6. ¶ Sextò not.
4 †ꝙ ad hoc vt delictorum correctio deuoluatur ad epiſcopũ,
requiritur monitio,& præfixio termini.ſi.ĩ.de proba.c.licèt
in prima gl.& per hoc no.Pe.& Ab.quòd in iuriſdictione de
uoluenda neceſſaria eſt monitio:ſecus in collatione benefi-
ciorum.s̃.de conceſ.præben.c.2.facit quod no.Inn.ĩ.de præ
5 ben.c.extirpandæ.¶ Septimò no.†ꝙ punitio canonicorum
ſpectat quandoq; de conſuetudine primo loco ad ſuum Ca-
pitulũ.& ſic Capitulum in cauſa criminali vnius de Capitulo
cenſetur iudex competens.& ſic in facto vnius de Capitulo
Capitulum non põt dici ſuſpectũ. facit l.ſed ſi hac §. qui ma
numittitur.ff.de in ius voc.& l.ſicut.quod cuiuſq; vni. no.
¶ Octauò no.ꝙ ſicut per negligentiam perdit quis ius ſibi
competens de iure cõi:ita ſimiliter ius competens ſibi ex cõ
6 ſuetudine.†Ius ergo conſuetudinarium regulatur iiſdem re-
gulis,quibus ius cõe,ſcilicet cum deuolutione ad ſuperiorẽ,
cum iure appellandi,& ſimilibus,vt c.cum olim.s̃.de cõſue.
¶ Nonò no.ꝙ propter negligentiã Capituli deuoluitur ius
ad epiſcopum puniendi delicta.ſicut quandoque ius eligẽdi,
vt s̃.de ele.c.cum in cunctis.& hoc poſt finem termini , & ẽt
ante,ſi expreſsè reſponderet Capitulum ſe nolle corrigere.
ad hoc ĩ.de loca.c.potuit.de ap.c.ſi ab eo.lib.6.de ſen.excõ.
c.venerabilibus.§.ſecus.& in materia deuolutionis iuris eli-
gendi propter negligentiam no.in l.cum quidam.de leg.2.&
ff.de adul.l.1.§.ſi extraneus.cum ſi.¶ Decimò no.ꝙ propter
negligentiam vnius deuoluitur ius corrigendi delicta ad aliũ:
ſic ordinaria iuriſdictio ad delegatũ,& econtra.& epiſcopa-
lis ad metropolitan.per negligentiam deuoluetur.s̃. eo.c.ſi-
gnificauit.& de offi.dele.c.prudentiã.§. ſexta. ¶ Vndecimò
no.in §.ceterum.ꝙ vbi non ſubeſt manifeſta rationabilis cã,
non poſſunt ceſſare canonici à diuinis: ergo à contrario ſen
ſu pro manifeſta cauſa poſſent.quod expone,manifeſta.i.no
toria,ſecundùm Inn.& Hoſt.sm̃ quos aliàs nulla conſuetu-
do prodeſſet,ꝙ Capitulum contra ſuum epiſcopum in pro-
pria cauſa eſſet iudex:quia eſſet contra bonos mores , & ec-
cleſijs oneroſa.de conſue.c.1.& c.cum venera.& hoc eſt ve-
rum,ꝙ poſſent pro offenſa notoria , ſi ſe ita hẽt conſuetudo.
Iſtud enim,ſ.ceſſare à diuinis,non eſt iudicare. licèt alibi qui
non facit,ſed omittit, dicatur facere,vt no.in l.ſi mora. ff. ſo.
ma.Et aduertendũ,ꝙ iſta ceſſatio à diuinis non habet vim
interdicti:vnde qui ibi celebraret,non eſſet irregularis . ſe-
cus ſi eſſet interdicta eccleſia.ĩ.de exceſ.præla.c. ſi. & idem
no.ĩ.c.ſi canonici.lib.6.in 4.glo.Cauere tamen debẽt religio
ſi,ne celebrent in eorum eccleſijs tempore talis ceſſationis,
vt euitent pœnam Cle.1.de ſen.excom.dicunt tamen quidã,
ꝙ decanus,vel Capitulum poſſet habere poteſtatem interdi
cendi eccleſiam.& tunc ſi pro re dubia interdicerent, puni-
rentur.ĩ.de ap.c.dilectis.vbi de hoc in glo.de his , & de iſtis
ceſſationibus dic,vt no.ĩ.e.c.ſi canonici.& c.quamuis.lib.6.
& quod no.in dicta Decre.quamuis.in glo.ſi.¶ Duodecimò
7 no.†ꝙ epiſcopus non ligatur facto canonicorũ,quominus
celebrare poſſit in eccleſia cathedrali.quod eſt verum,etiam
ſi ceſſare poſſint,arg.s̃.e.c.paſtoralis.§.1.& c. cum ab eccle-
ſiarum.vbi tamen ex iuſta cauſa ceſſant,decet, ꝙ alij ſe con-
forment,vt dicto c.cum ab eccleſiarum.& c.ad reprimendã.
& quod hic cõceditur epiſcopo,intelligitur de capellanis, &
domeſticis ſuis.2.q.7.c.paſtoralis. nec intererunt canonici,
niſi omnes,vel maior pars conſentiant,vt reaſſumant orga-
na. ¶ Decimotertiò not.ꝙ archiepiſcopus cognoſcit de iſta
cauſa non iure ordinario:ſed vt delegatus Papæ.& hoc decla
ratur in glo.& quod dicit tex. [cauſa cognita] &c. intellige
de plano,cum agatur de correctione , & timeatur de ſcanda
lo,& periculum ſit in mora.arg.de ſen.excom. c. vt famæ.
8 & c.ſacro.¶ Decimoquarto no.in.§.prouideãt.†ꝙ prælatus
pro correctione criminum non poteſt imponere pœnã pe-
cuniariam,de quo.ĩ.de pœ.c. licèt.Hoſti.dicit, quòd ſi præ
latus viſitans,& inquirens videt pœnam pecuniariam ma-
gis timeri,quàm ſpiritualem,bene poteſt illam imponere , p
iura alleg.in Decre.licèt.non tamen debet illam ſibi imbur-
ſare:ſed in pias cauſas conuertere,niſi egeret.Remittit Hoſt.
ĩ.e.c.dilectus.mulcta autem,quam imponit iudex propter
offenſam eius dignitatis,applicatur fiſco.ſed aliæ, quæ infli-
guntur pro facinoribus iam commiſſis,ſunt operibus publi
cis deputandæ:ſicut eſt in refectione pontium,& viarum, &
ſimilium.C.de modo mulct.l.1.dicit tamen Hoſti. ꝙ de fa-
cto ſibi applicant has, & illas,remittit ad ſummam.eo.c. §.
quid pertinet ad officium.ver.debet etiam punire. & ſequẽ.
¶ Decimoquintò no.ꝙ quandoque bona conſtitutio frau-
datur,& qđ ſtatutum eſt ad remedium,tendit ad noxã.con-
cor.c.ſtatutis.ĩ.de reſcrip.lib.6.vnde dicit Tullius.Ius ſum-
9 mũ ſumma malitia factũ eſt.¶ Oppo.dicitur hic, †ꝙ Capitu
lum corrigit delicta canonicorum.contra,imò videtur,ꝙ e-
piſcopus,qui eſt iudex ordinarius.11.q.1.c.perſona.ſo.dicit
glo.vel per decanum.illud verum de iure communi.Sed tex.
iſte loquitur de conſuetud.quod patet ibi[hactenus conſue-
uerunt.]&c.poteſt ergo de conſuetudine ad alium,quàm ad
epiſcopum,ſpectare punitio delictorum.quod intelligit Ho
ſtien.verum de correctione exceſſuum plena,& ſimplici , &
non de grauibus criminibus,ar.ff. de pœn. l. reſpiciendum.
§.furta.Si enim ageretur ad degradationem, cõſuetudo hãc
poteſtatem talibus dare non poſſet. & ſic intelligatur de ſo.
cõp.c.cũ contingat.alibi reuocatur in dubium, an merũ , &
mixtũ imperiũ poſſit cõſuetudine acquiri.dic,vt no. Cy.in l.
j.C.de emã.li.& Bal.ĩ diſputat.Appollus. ¶ Scđò opp. dicit
hic,ꝙ negligente Capitulo,deuoluitur ius puniendi delicta
ad epiſcopum.contra epiſcopus eſt in Capitulo tanquam ca
put.ſi ergo ipſe,& alij negligerent,ad archiepiſcopum: ſi nõ
omnes,deuoluitur ad non negligentes,ſicut ius eligendi:er-
go non ad epiſcopum.preterea ex iſto tex.ſequitur,ꝙ epiſco
pus ſolus punit crimina:ſed contra imò ipſe, & Capitulum.
15.q.7.c.epiſcopus.ergo non videtur bene dicere iſte tex.tã
circa talem deuolutionem,quàm circa deuolutionem ſoli e-
piſcopo reſeruatam.Sol.vt in ea glo.quæ dicit , quòd aut ius
puniendi ſpectat pariter ad epiſcopum, & Capitulum , aut
ad Capitulum de conſuetud.vt hic.aut epiſcopus intereſt in
tractatibus vt canonicus, &c. vt in glo. dicit Hoſt.ꝙ in caſu
huius c.non deuoluitur ad epiſcopum punitio criminũ per
negligentiam canonicorum:ſed ſolum impedimentum con-
ſuetud.remouetur. hanc enim poteſtatem habet epiſcopus
iure ſuo, vt dicto c.de perſona. ſed ratione conſuetud.ipſius
exercitium impeditur.ſi.s̃.eo.c.quanto.& ĩ.e.c.graue.ad qđ
impedimentum conſuetud.remouendum adhibetur illud re
medium monitionis,& termini.ad hoc facit l. filio quem pa
ter.ff.de lib.& poſthu.ibi[non translatus ſed redditus vide-
retur.]&c.& l.ſi vnus.§.pactus.verſi. ſed quod in ſpecie dot.
ff.de pac.conſuetudo ergo velut ius commune non in totum
abſorbet.& hoc eſt vtile ſcire, vtrùm.ſ.eps prætendat ius iure
deuoluto,an iure communi, & proprio.Primo enim caſu nõ
requirit conſenſum canonicorum,vt no.s̃.de elect.c.ne pro
defectu.Secundo ſic.ĩ.de his,quæ ſi.à præ.c.ea noſcitur.§. 2.
cum ſi.ſi dicimus in præſcriptione (vt ſcilicet præſcriptione
completa,res ad antiquum dominum reuertatur) poſſidet
eam priſtino iure. ĩ.de ordi.cog.c. cum dilectus. & propter
iſta bene forte dicit glo.iſta in ſi.quòd epiſcopus in punitio-
ne requiret conſilium canonicorum.nam licèt amiſerint per
negligentiam ius ſuum conſuetudinarium:non tamen ius cõ
mune,quod habent commune cum epiſcopo,arg.ff.de ſerui.
vr.præ.l.ſi domus.¶ Tertiò opp.hic innuitur,quòd canonici
ex

ex cauſa rationabili poſſunt ſubijcere ſuam eccleſiam inter-
dicto.contra de c.quæſiuit.ĩ.de his,quæ ſi.à ma.par.Ca.c.p̃-
terea.per hoc videtur, quòd præcipiant ſibiipſis. quod face-
re nullus poteſt,vt l.pe.ff.de arbi.ſol.vt in glo.quæ incipit.vi
detur.cuius opinio eſt,ꝙ de conſuetud.hoc poſſint. & idem
Inno.Non ob.ꝙ videãtur præcipere ſibiipſis:quia Capitulũ
præcipit,& non ſinguli.12.q.2.c.qui manumittitur. nec etiã
cauſa eccleſiæ eſt propria prælati.ĩ.de male.c.1.Hoſtiẽ.ſol-
uit aliter,videlicet ꝙ canonici non imperant ſibi: ſed ceſſant
ab eo,quod facere poſſunt,nec dicunt ſibi ius. quia nullam
ſententiam dant,ſed ſolũ ſuſpendũt organa ſua.& vide,quod
no.Io.An.ĩ.de ſen.excom.c.quod in dubijs.¶ Quartò opp.
10 †dicitur hic,ꝙ ſpectat punitio Capituli ceſſantis à diuinis ad
metropolit.tanquam ad delegatũ.contra imò vr̃,ꝙ dẽat ſpe
ctare correctio Capituli ad epm ſuum,vt.s̃.§.exceſſus.ſo.di-
cit glo.non poteſt epiſcopus.quia fuit ceſſatio in iniuriam,&
contemptum ſuum:ergo ipſam vindicare nõ poteſt.ĩ.de ma
le.c.1.Item hoc contingit ex eo:quia oẽs canonici delique-
runt.& iõ cum eps ſine ipſorum conſilio non poſſit delicta
punire.15.q.7.c.eps.iſto caſu conſiliũ habere non poteſt. &
per conſequens nec punire.hanc reprobat glo.& bene. quia
ſi illi,qui debent præbere actui conſiliũ,intereſſe nõ põſsũt,
ſine eorum conſilio celebrabitur actus,vt.c.1.ĩ.ne ſe.va.lib.
6.& l.ſi cum dot.§.eo autem tẽpore.ff.ſol.mat. Item videtur
hæc ratio contrariari his, quæ dixit glo.vel per decanum. ad
ſi.vbi quis non perdit ius intereſſendi vt ſingulis de collegio
ad præbendũ cõſilium:licèt collegium ſit priuatum iure ſuo:
ſed ibi loquitur,cum tractatur de punitione tertij delinquen
tis.hic de punitione ſingulorum de Capitulo. prima ẽt ſolu-
tio non placet.ſ.ꝙ hoc contingat,quia iniuria ſit irrogata e-
piſcopo.quia tex.dicit[maximè in contemptũ.]&c.quaſi iſta
conſtõ locum habeat,et ſi non in contẽptũ. dicit ergo Inno.
ꝙ ita placuit Papæ ſtatuere.& forte ideò,quia cauſa Capitu-
li ardua eſt:vnde inſurgeret perplexitas.quia propter ardui-
tatem requirendum eſſet conſilium Capituli , & propter ſuſ
picionem Capituli non deberet.Item ſecundùm Hoſti.vt au
feratur ſcandalum.¶ Quintò opp.dicitur hic,ꝙ metropoli-
tanus cognoſcit.contra imò videtur ad arbitros recurrẽdũ,
cum hic epiſcopus agat: Capitulum verò interueniat in hac
cauſa,tanquam reus. vnde videtur ob. 11. quæſtio. j. cap. ſi
clericus.ſol. dicit glo. ibi loquitur,cum agitatur cauſa ciui-
lis:ſecus ſi criminalis,vt hic erat:quia tunc arbitri de tali cau
ſa non cognoſcunt,vt l.non diſtinguemus.§.Iul.ff.de arbi.
Ita dicit gl.Ho.dicit,ꝙ hic agebatur ciuiliter de crimine: tũc
ergo ſtat cõtrariũ.quare non corã arbitris.dicit ipſe,ꝙ tunc
eſt verum,qđ hic dicitur de recurſu ad metropolitanum,quã
do epiſcopus non eligit iudicium arbitrorum. & ideò hic ar
chiepiſcopus cognoſcit vt delegatus:quia inter epiſcopũ , a-
ctorem,& ſubditum reum non poteſt cognoſcere iure ordi-
nario,vt dicto.c.ſi clericus.poſſet ergo epiſcopus cogere ca-
nonicos ad arbitros eligendos,ſi vellet coram eis, & non co
ram archiepiſcopo litigare,ſecundùm Hoſti.¶ Quæro.dici-
tur in ver.ceterum.quòd ad canonicos de conſuetudine põt
ſpectare correctio delictorum.quæro ergo,an ſinguli cano-
nici erunt iudices.glo.quæ incipit.vel per decanum.ſentit, ꝙ
ſic,& minus bene.Inno.dicit, ꝙ de nullo canonico dici põt,
ꝙ ſit iudex , vel coniudex; cum penes Capitulum,non penes
ſingulos ſit iuriſdictio,ſicut electio eſt penes Capitulum , &
non ſingulos.& tamen ſinguli coeligunt.& ex hoc infero , ꝙ
ſi aliqui citati non veniunt,alij poterunt iudicare, & corrige
re.quia ſunt ſimul iudices vt collegium: ſecus in principali-
bus ordinarijs,vel delegatis.quia tunc aliquo negligente,alii
non procedunt,niſi dictum ſit in reſcripto,vt.s̃.de reſcrip.c.
cauſam matrimonij.& c.vno delegatorum.& no. iſtam diffe
rentiam bonam.¶ Sextò quæro,an iſte archiepiſcopus ĩ iſta
cauſa ſit cenſendus ordinarius,vel delegatus.glo.pe.in prin.
titubat,ſimiliter Inno.dicens,quòd poſito, quòd ſit delega-
ta: tamen non expirat morte re integra. Vin. præciſè tenet
eam delegatam,non ordinariam . & quia fuit conceſſa iure
ordinario iuriſdi.non poterat cognoſcere inter epm,actorẽ,
& ſubditum reum.& concor.huic quod dicitur de legatis. 2.
q.6.c.anteriorum.§.illo videlicet.ad ſi.

S V M M AE.

1 *Fides eadem habet diuerſos ritus quò ad ſacra.*
2 *Sacramenta ad diuina officia qualiter ſunt miniſtranda.*
3 *Epiſcopus vnus quandoque eſt vicarius alterius.*
4 *Pœna imponitur rigoroſa contra aſſumentes ſibi Vicariam aliquam contra proprij epiſcopi voluntatem.*

QVoniam. Ciuitas habens populum di-
uerſæ linguæ, non per hoc ha-
bebit plures epiſcopos: ſed epiſcopus ſecundùm
varietatem linguarum prouidebit de viris idoneis, qui offi-
cient,celebrent,& ſacramenta miniſtrent.poterit etiam ſta-
tuere epiſcopum vicinum illius loci ſibi vicarium.habet qua
tuor partes. Secunda ibi [prohibemus.]Tertia ibi[ſed ſi.]
Quarta ibi[vnde ſi quis.]¶ No.primò, ꝙ quãdoque populi
ſunt permixti, vt Græci,& Latini.s̃.de tempo.ord.c.cum ſe-
cundùm.Citramontani & vltramontani,vt in diœce. Vero-
nen.& Tridentina.& concor.ĩ.de deci.c.in aliquibus.¶ Secũ
1 dò no.† quod eadem fides habet diuerſos ritus quò ad ſa-
cra, & diuerſos mores quò ad alia. hæc autem diuerſitas ni-
hil obeſt ſaluti rectè credentium. 12.diſt.c.ſit ſancta.facit 1.
q.1.c.Marchion,& Baſilides.¶ Tertiò no.caſum,in quo co-
gitur quis habere vicarium,alij no.ĩ.de præben.c.extirpan-
dæ.& eſt caſus,in quo poteſt facere per alium; ita quòd non
per ſe.quo caſu adhibendus eſt miniſter , qui ipſius defectũ
ſuppleat.ſi.in l.1.ff.de ver.obli.& l.quoties.de adminiſt.tut.
2 ¶ Quartò no.† quòd ſacramenta ad diuina officia mini-
ſtranda ſunt Latinis lingua latina , & Græcis græca. quod ſi
Latinus p ſe nõ poteſt,adhibet Græcũ.ſimiliter lex adhibet
interpretem,vt l.1.§.ſi.ff.de verb. ob.¶ Quintò no.ꝙ in vna
ciuitate,vel diœce.non debent eſſe duo capita , quaſi mon-
ſtrum.quod tunc rectè dicitur , cum naſcitur contra formã
humanam, vt cum duobus capitibus : ſecus ſi membrorum
officia ampliauit, vt l.non ſunt liberi. ff. de ſta. homi. ſimili-
ter vna eccleſia debet eſſe vnius ſacerdotis. ĩ. de præben. c.
cum non ignores.ad quod vide.c.in apibus.7.quæſt. 1. ¶ Sex
3 tò no.in ver.ſed ſuper.†ꝙ vnus epiſcopus eſt quandoque al-
terius vicarius,& ſimiliter quandoq; archiepiſcopus ſubeſt
epiſcopo,vt.s̃.de renun.c.ad ſupplicat.ex quo collige,ꝙ ha-
bens vicariam perpetuam habere poteſt etiam aliud benefi-
cium,vt epiſcopatum. de quo dic,vt.s̃.de reſcrip.c. poſtula-
ſti.diſpenſatiuè procedit quod hic dicitur,ꝙ vnus epiſcopus
ſit vicarius,& ſubiectus alteri. s̃. de paro. c. 1. & vide quod
not.in dicto ca.ad ſupplicationem. vbi circa iuriſd. iſtorum
quæritur,an habeant eam inſolidum. & quid ſi ferant cõtra
rias ſententias:vel ſi vnus ſoluat,quod ligauit alter.ſed nullo
modo poſſunt eſſe duo apoſtolici,vt ibi etiam no.ſ.in cap. in
apibus.7.q.1.¶ Septimò no.ꝙ debet quis ſe cõformare mo
ribus illorum,cum quibus viuit.41.di.c.quiſquis.& capacita
ti eorum,quos docet.8.q.1.c.oportet.& intelligentiæ eorum
quibus prædicat.43.diſtin.c.ſit rector.prouinciales ſibi ma-
gnum reputant,ſi ſuæ conſuetudines commendentur, & ſer-
4 uentur.ff.de offici.procon.l.ſi in aliqua.¶ Octauò no.† rigo
roſam pœnam contra aſſumentes ſibi vicariam aliquam con
tra proprij epiſcopi voluntatem:& poteſt contra talem im-
plorari auxilium brachij ſecularis.circa quod vide,quod no.
Archi.ĩ.de hære.c.vt officium.lib.6.vbi dicit,ꝙ omnia iſta iu
ra loquuntur in ordinario:ſecus eſt in delegato,qui non po-
teſt implorare brachium ſeculare.Io.An remittit ad no.in c.
1.de offi.deleg.lib.6.& s̃.e.c.1.

Præ-

SVMMAE.

1 *Prædicatio quid dicatur.*
2 *Præfectus curæ animarum qualis eſſe debeat.*
3 *Prædicare qui tenetur ex officio, poteſt alijs committere.*
4 *Ordinarij debent prædicatoribus miniſtrare expenſas.*

INter cætera. In cathedralibus, & colle-
giatis eccleſijs inſtituendi
ſunt viri idonei: quibus, cum expedierit, epĩ committere
poſſunt viſitationes, prædicationes, & confeſſionum auditio
nes.h.d.Et in prima exordium. In ſecunda conſtitutio, ibi[vn
de cum.] In tertia pœna, ibi[ſi quis.] & continuo ad proxi-
mum capitulum hoc modo. Dictum eſt ibi, quando prælatus
non poteſt toti diœce. ſatisfacere in diuinis propter diuerſi-
tatem linguæ, vel ritus. hic loquitur, quando non poteſt pro-
pter impedimentum in eius perſona contingens: vel propter
1 diffuſam prouinciam. ¶ Not. primò, † ꝙ prædicatio dicitur
præambulum. & quomodo vigente prædicatione, vigent vir
tutes. & ea deficiente, intricantur. vide pulchrè per Hier. ſu-
per Galat. d. lib. 2. dicitur enim populus ſine iſto verbo pati
famem, & ſitim. 8. q. 1. c. audacter. ¶ Secundò no. ꝙ non de
ſolo pane viuit hõi &c. ſcribitur Deut. 8. c. 4. Matth. 3. in prĩ.
& Lucæ. 4. conſiſtit enim homo ex corpore, & anima. & quæ
libet eget cibo ſuo. j̃. de cele. miſ. c. in quadam. ¶ Tertiò not.
2 † qualis eſſe debeat qui præficitur curæ animarum. dẽt enim
ædificare plebem verbo, pariter & exemplo. ſ. bonæ vitæ. vn
de Greg. Cuius vita deſpicitur, neceſſe eſt, vt eius prędicatio
3 contemnatur. 3. q. 7. §. tria. in fi. ¶ Quartò no. † ꝙ ille, qui te-
netur ex officio prædicare, vt epiſcopus, poteſt hoc alijs cõ-
mittere contra c. fi. s̃. de offi. deleg. ſed ibi loquitur in eo, cui
prædicãdi officium competebat vigore delegationis: ſecus ſi
4 iure ordinario, vt hic. ¶ Quintò not. † quòd ordinarij debẽt
prædicatoribus miniſtrare expenſas. facit quod no. in ſimili
j̃. de vi. & ho. cle. c. cum ab omni. & c. ſtatutis. §. inſuper. de re
ſcrip. lib. 6. ¶ Vltimò no. hic Ioan. And. quid eſſet bonũ ſta-
tuere circa ſuſtentationes Papæ, & Cardinalium, & ſcripto-
rum curiæ, & ſimi. dic vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Declarare cogitur quis ad petitionem aduerſarij, quod ſibi deberi aſ-
ſerit.*
2 *Obedientiam qui petere poſſint.*
3 *Subiectio debetur epiſcopo.*
4 *Charitatiuum ſubſidium qualiter ſit poſtulandum.*
5 *Monachi ratione capellarum ſuarum tenentur ad charitatiuum ſub-
ſidium.*
6 *Officium iudicis quando competat.*
7 *Archiepiſcopus numquid poſſit præſcribere, quòd portet crucem, vel
vtatur aliquo priuilegio.*

COnquerente. Epiſcopus in eccle
ſijs ſuæ diœce. dẽt
eſſe cõtẽtus iuribus epiſcopalibus. & q̃ ſint epiſco
palia iura, declarat. Et in prima petitio, & conteſtatio. In ſe-
cunda ſententia, ibi[nos autem.] ¶ No. primò, ꝙ œconomus
monaſterij hic egit pro eccleſijs, & capellis ſibi ſubiectis, ne
indebitis grauetur oneribus. dicam. j̃. ¶ Secundò not. ꝙ põt
agi contra illum, qui ſuis terminis non eſt contentus. & vti-
nam quilibet ita eſſet. j̃. de ſepult. c. primo. ¶ Tertiò no. ꝙ ab
bas conqueſtus fuit de epiſcopo, & petijt cogi epiſcopum de
clarare quę ſibi in capellis monaſterij competere prætende
bat. quo autẽ iure fundetur iſta petitio, declarabo. j̃. ¶ Quar
1 tò no. † ꝙ ad petitionem aduerſarij cogitur quis declarare
quod ſibi deberi aſſerit. & cum iſta ſit cenſenda petitio ge-
neralis. ſ. iuris epiſcopalis, quomodo ad declarandum coge-
tur, dicam. j̃. ¶ Quintò not. ꝙ hic ſpecificantur multa iuris
epiſcopalis. ſi. j̃. de re iudi. c. cum inter vos. vbi aliqua de his,
2 & quædam alia ſpecificantur. ¶ Sextò not. † ꝙ epiſcopus pe
tit obedientiam in capellis monachorum. & per hanc obedi
entiam intelligunt, ꝙ recognoſcat eum in iudicem compe-
tentẽ. & ad hanc obedientiam tenentur nedum clerici, ſed ẽt
laici. j̃. ti. 2. c. omnes. Iſtã autem obedientiam, & pro maiori
parte alia, quæ ſequũtur in tex. poſſunt habere inferiores epi
ſcopis, vt patet. s̃. de offi. archi. c. 1. & vlti. & de offi. dele. c. ſu
per eo. de elec. c. dudum. & s̃. e. c. cum ab eccleſiarum præla
tis. iſta autem, ſi ſunt cõmunia epiſcopis, & inferioribus præ
latis, videntur exercere tãquam epiſcopi, non tanquam ſub
epiſcopis. vbi ſic eſt de conſuetudine, quòd ab eis non appel
letur ad epiſcopum, ſed ad archiepiſcopũ. exẽplũ. j̃. de ope.
no. nunc. c. ſignificantibus. Ita dicit Inno. contra hoc dictum
facit c. irrefragabili. §. exceſſus. vbi iura, quæ competunt Ca
pitulo, per negligentiã deuoluuntur ad epiſcopum. & quod
no. s̃. e. c. paſtoralis. iuriſdictio. enim inferioris p̃lati, ſiue de
iure cõi, ſiue priuilegio, ſiue conſuetudine competat, nõ ſub
alternari proximo ſuperiori: non aũt eo omiſſo, & poſtpoſi-
ſito gradu archiepiſcopum reſpicere, vel alium mediatum.
& hoc verum videtur, niſi ſit aliud de conſuetudine. & ſic in-
telligo Inno. vel eſt verum dictum Inno. quando competit e-
piſcopo, & inferiori æquo iure; ita quòd habeat locũ præoc-
cupatio inter eos: ſecus ſi præciſè ad inferiorem; ita ꝙ nõ ad
epiſcopum. quia tunc loquitur. §. exceſſus. ¶ Septimò no. † ꝙ
3 epõ debetur ſubiectio. eſt enim omnium iudex ordinarius.
11. q. 1. c. de perſona. nec prodeſt in talibus præſcriptio. j̃. de
præſcrip. c. cum liceat. & nihil ſibi obſtat, niſi priuilegium. s̃.
e. c. duo. Item debet iniungere pœnitentias, & ẽt ſacramẽta
conferre, & hoc reſpicit laicos. Et pro hoc no. Inno. ꝙ peten
do iura epiſcopalia ab abbate, proſequi videtur non ſolũ ca,
in quibus monaſterium mihi tenetur, ſed etiam ad quæ tenẽ
tur clerici, & laici ſuarum capellarum, ad idem de offi. archi.
c. fi. de præſcrip. c. auditur. & hoc ideò quia abbas poſſidebat
hic iura in clericos, & laicos, qui ſi ſuper his conuenirentur,
poſſent dominum. i. abbatem in iudicio nominare, vt not. de
ma. & obe. c. intra quatuor. Et aduertendum, quia in tantum
ſacramenta ſunt recipienda à proprio epiſcopo: ꝙ illi, qui ab
alio recipiunt ſine ſua, vel ſui vicarij licentia, non ſunt abſo-
luti. quia ſententia à non ſuo iudice &c. & dicit Io. An. ꝙ nõ
prodeſſet conſuetudo cõtraria, quæ non valet rationibus hic
no. per eum. & hoc verum quò ad ſubditos præcedentes, ꝙ
de conſuetudine poſſunt ſibi eligere confeſſores. quod dic,
vt. j̃. de pœni. c. penul. lib. 6. Vnus verò pręlatus bene poſſet
hæc iura pręſcribere. quia conſuetudo tribuit curam. allegat
Hoſt. quod no. † de pœni. & rem. c. omnis. ſuper verbo pro-
prio. & in ſumma huius ti. §. cui confitendũ. ſub. §. cui. in prin.
& facit quod no. Io. An. j̃. de foro compe. c. cum contingat.
ſuper glo. 2. ¶ Octauò no. ꝙ epiſcopus habet viſitatio. &
hoc eſt l. iuriſd. quod patet. quia monaſteria ſibi ſubſunt, &
omnia pia loca. de quo remittit Hoſt. de cenſi. c. Romana.
§. j. lib. 6. ¶ Nonò no. in ver. itaq; ꝙ procuratio exigẽda eſt
ſecundùm eccleſiæ facultates. & ſic ab eccleſia paupere ni-
hil petet. j. q. 2. c. placuit. 10. q. 3. c. cauendum. Alij dicunt, ꝙ à
pauperibus eſt petenda: ſed ne nimium grauentur, plures cõ
gregabuntur in vnum. j̃. de cen. c. cum inſtantia. ſecundùm
Goffre. Sed illud verum in procurationibus: ſecus in cathe-
dratico. ita Inno. Sed Hoſti. dicit, ꝙ hæc litera magis fouet vl
timum intellectum. dicit etiam text. ꝙ non debent grauari
plus ceteris. quia ad illud tenentur, quod aliæ faciunt, & non
vltra. de offi. archi. c. fi. ¶ Decimò no. exemplum Hoſt. de ra
4 tionabili † cauſa. ſi epiſcopus fecit magnam emptionem, vel
ſubiit grandes expenſas eundo ad Papam, vel Imperatorem,
vel litigando pro iuribus eccleſiæ, vel alius caſus incidit, ha-
bet neceſſe iſtud ſubſidium poſtulare, propter quod facien-
da eſt contributio, ar. j̃. de ſtatu mo. c. in ſingulis. §. 1. & c. ſe.
dę præſump. c. mandata. & c. vt præteritæ. quod eſt verũ, niſi
in

in caſum inciderit culpa ſua. de æta. & qua. c. 1. ſi enim pro-
pter ſuam prodigalitatem indigeret, ſibi imputet, ar. de con-
ſue. c. ex parte. quod dic, vt no. in ſumma de cenſi. §. ſi. ante fi.
ver. & nunquid. & ver. ſe. & §. ex quibus cau. ver. quid ſi ſub-
ditus dicat. quibus autem verbis vti debeat epiſcopus, q hoc
petit. dic, ꝙ dulcibus, non auſteris, & cauſas indigentiæ de-
5 clarare, vt hic in nouella. ¶ Vndecimò no. † ꝙ monachi rõne
capellarum ſuarum ita tenentur ad charitatiuum ſubſidium,
ſicut & alij. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ abbas egit pro capellis ſibi
ſubiectis indebitè aggrauatis. contra imò videtur hoc ſpecta
re ad rectores ipſarum capellarum, & præponendi ſunt. j̃. de
re iudi. c. pe. ſo. licèt rector ſit admittendus, & præferendus,
vt ibi: tamen & abbas poteſt agere, ne indebitis grauentur
oneribus. vel poteſt dici, ꝙ hic temporalia capellarum ſpe-
ctabant ad monaſte. quo caſu ſine dubio agit abbas. j̃. de p̃
bẽ. c. in Lateran. & de excep. c. cũ vener. & de cen. c. cũ olim.
& vide quod no. s̃. de reſcri. c. edoceri. de ap. c. dilectis. de ſuc
ceſ. abinte. c. fin. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ iſta petitio abba
tis. de qua in c. ſit inepta. nullo enim iure fulcitur iſta petitio,
ſcilicet, ꝙ non liceat epiſcopo exigere procurationem à ca-
pellis: quæ non ſufficiunt, vel procurationem nõ debent. Iſta
enim petitio non ſonat in aliquod poſſeſſorium. quia quod
petit epiſcopus, abbas non prætendit ſe poſſidere: ergo libel
lus ineptus, ſed dic, ꝙ fulcitur iure. quia per hanc narrationẽ
videtur abbas intentare negatoriam, quæ competit, quoties
in perſona, vel re mea nego alium ius habere, vt no. de verb.
ſign. c. abbate. & s̃. de offi. deleg. c. cum olim abbas. ſed illud
non videtur verũ. ſ. ꝙ eoipſo, ꝙ epiſcopus petat, cõpetat con
tra eum negatoria. vnde dicunt alij, ꝙ ideò hoc caſu potuit
abbas contra epiſcopum implorare iudicis officium. quia
poterat probabiliter timere gladium excommunicationis,
quem in manu geſtat contra abbatem. 24. q. 3. c. corripian-
tur. vel poteſt dici, ꝙ epiſcopus diffamabat abbatem eſſe ſibi
in quibuſdam iuribus debitorem: vnde iuſtè petitur à ſupe-
riore, ꝙ faciat ipſum ceſſare ab huiuſmodi diffamatione: niſi
infra tempus ſibi præfixum de iure ſuo docuerit. C. de inge.
ma. l. diffamari. & j̃. qui fil. ſint legi. c. lator. & no. Bart. in l. 1.
ff. vti poſ. ¶ Tertiò op. quia ſm̃ proxi. dicta videtur, ꝙ abbas
intentaret ad prædicta officium iudicis. quo rectè petitur im
poni ſilentium diffamanti in ciuili, & criminali, vt dicta l. dif-
6 famari, & l. Titia. ff. de accu. ¶ Sed cõtra hoc opponitur. † tũc
competit officium iudicis, cum deficit omnis actio. ff. de mi
no. l. in cauſæ. Sed cum hic videretur competere negatoria, vt
eſt dictum: ergo non aptè ad iudicis officium deuenitur. ſo.
dicit Inn. iſtud verum in officio iudicis extraordinario: vt ſi
contra ſententiam contra præſcrip. petatur in integrum reſti
tutio. aliàs autem nihil prohibet officium iudicis concurrere
cum alijs actionibus, cum ſit latiſſimum. ff. de iuriſ. om. iud. l.
1. ad hoc. j̃. de an. excep. c. cum eccleſia. & l. fi. de an. excep. &
tutius eſt dicere, ꝙ hic intentaretur iudicis officium, non cõ-
feſſoria, vel negatoria: quæ tantùm dominis competunt. ab-
bas autem non habet dominium capellarum: ergo negato-
riam non poterat ſuo nomine intentare, vel nomine ſui mo-
naſte. quando capella habet ſua iura diſtincta à bonis mo-
naſt. hoc tamen caſu poſſet abbas intentare negocium nomi
ne capellæ, ſicut alias ac. vbi verò habet capellã in proprios
vſus, poſſet tanquam dominus intentare negatoriam ad ſimi
litudinem fructuarij. de hoc vide quod no. j̃. de verb. ſign. c.
abbatẽ. & ibi ſup gl. 1. & de reſt. ſpol. c. olim. & de fide inſtru.
c. G. perpetuus. & de iud. c. examinata. & no. qđ dixi de offi.
iudi. concurrente cũ alia actione. qđ ẽt cõpetit ſm̃ Inn. habẽ
ti iuſtitiam, qñ non hẽt certã act. cum ſit latiſſimũ, vt dictum
eſt. ad hoc optimè. l. ſi me, & Titiũ. ff. ſi certũ pet. & quod no.
Inn. j̃. de or. cog. c. cum dilectus. ſup verbo. iuſtitia ſibi fieri
poſtulabãt. quod verbũ no. & rectè põt dici in caſu huius c.
intẽtatũ iudicis officiũ, quod cõpetit, quãdo epiſcopus vltra
q̃ debet, exigit, in Auth. de quæſto. coll. 6. & C. in qui. cau. l. j.
& de va. mu. l. 1. §. munus. ¶ Quartò op. dicitur hic, ꝙ iſte ab
bas petijt declarari, & declaratio facta fuit: ſed videtur, ꝙ e-
piſcopus non debuerit ad hoc cogi. quia in generalibus iudi
cijs (vt erat iſtud) admittitur petitio generalis, vt patet ex no.
in c. 1. j̃. de li. ob. & in iuribus hic alleg. in prima gl. ſo. quidã
fatentur contrariũ, ꝙ ep̃s hoc fecit volũtariè. vel dic, ꝙ nõ de
oĩbus, ſed de q̃buſdã erat qõ: vñ ſup certis nõ erat iuſtũ pro
batũ recipi: ſed ſuper incertis, ar. l. quidam æſtimauerunt. ff.
ſi certum pe. potuit etiam quæri ab epiſcopo ante lit. conteſ.
an hæc iura poſſideret. ff. de interro. act. l. qui ſeruum. §. in iu
re. ſm̃ Inno. glo. 1. format etiam iſtam opi. & fatetur contra-
rium, ꝙ non debuit ad hoc cogi. ipſa tenet, ꝙ debuerit ſpeci
ficare. & ſi non declarauerit, intelligitur tantummodo de ex
preſ. hic. Inno. dicit idem, ꝙ epiſcopus debuit ad hoc cogi. ni
ſi enim aliqua de expreſſis hic fuiſſent ſpecificata, non fuiſ-
ſent deducta in ſententia, vt ſunt illa, de quibus ius dicit, ſtan
dum eſſe conſuetudini, vt in quarta decimationum, & mor-
tuariorum. j̃. de ſepul. c. certificari. & idem in his, quæ deben
tur ſolum ratione conſuetudinis, nõ de iure cõmuni, vt den.
ſancti Petri. & procuratio archid. de quibus. j̃. de præſcrip.
c. auditis. & ſuper iſtis fuerunt receptæ probationes epiſcopi,
non ſuper ſibi debitis de iure communi. In epiſcopis. n. cum
intentio epĩ ſit fundata de iure cõi, condẽnaretur abbas, niſi
præſcriptionis priuilegio: vel aliter ſe probaret exẽpt. j̃. de p̃
ſcrip. c. auditis. & de cap. mo. c. conſtit. & no. hic gl. qñq; &c.
Innuitur ergo ex his, ꝙ ſi petuntur iura epiſcopalia, intelligi
tur tam de his, quæ debentur de iure communi, quàm ratio
ne conſuetudinis. quod patet, quia ſup his probationes ſunt
recipiẽdæ. de quo no. in dicto. c. certificari. & c. cum ad ſedẽ.
de reſti. ſpoli. hoc fatetur Inno. verum, quando petijt iura e-
piſcopalia ſubiecta tam de iure cõi, quàm vigore conſuetu-
dinis, vt hic vide per Io. An. ſuper glo. j. ¶ Quintò opp. dici-
tur hic, ꝙ epiſcopo debetur quarta decimarum. contra. imò
videtur, ꝙ pertineat ad parochialem eccleſiam. j̃. de deci. c.
dudum. ſo. vt in gl. quę incipit. ſed videtur. quæ tenet, ſecundũ
Io. ꝙ débet habere. & ita ſeruatur ſm̃ eum. pro hoc. j̃. de præ
ſcrip. c. de quarta. ſm̃ Abba. & tenet Hoſt. ꝙ debetur quarta
de iure. & ita de facto obtinuit de quarta mortuariorum. vi-
de per Io. An. j̃. de dona. c. paſtoralis. in gl. ſecus. in fi. ¶ Quæ
ro ergo. dixi. s̃. in not. ꝙ multa ex iuribus hic expreſſis poſ-
ſunt poſſideri ab inferiori prælato, vt patet de obedientia. s̃.
de offi. archipreſ. c. 1. de viſita. de offi. archi. c. mandamus. de
inſtitutione s̃. de offi. deleg. c. ſuper eo. de cenſura eccleſiaſti
ca. s̃. de ele. c. dudum. 2. §. tandem. de iuriſd. s̃. e. c. cum ab ec-
cleſiarum. ¶ Quærit ergo Inno. quando ille, qui aliquod præ
dictorum ſibi vendicat, non nititur de iure cõmuni, incipiat
poſſidere. & ſic per conſequens præſcribere. ſine poſſeſſione
enim certum eſt, ꝙ præſcriptio non procedit, vt in c. cauſam
quæ. j̃. de præſcrip. reſpondet Inno. aduertendum, ꝙ ad hoc
vt poſſeſſio acquiratur, requiritur ſcientia eius, contra quem
præſcribitur, poſſeſſor enim non amittit poſſeſſionem ſuam
ſine conſcientia, & animo. eſt enim neceſſe, ꝙ expellatur, vel
reuertens nõ admittatur, vel ſuſpicetur ſe poſſe repelli. ff. de
vi & vi ar. l. 1. §. deijcitur. & l. 3. §. ſi quis viſis armatis. & l. clã
poſſidere. §. qui ad nundinas. & l. peregre. §. quibus explici-
tis. de acqui. poſ. quinimo in iſtis incorporalibus patiẽtia ha
betur pro traditione, vt l. quoties. §. ſeruitutis. ff. de ſerui. Ex
his infert Inno. ꝙ ſi quis habet generalem adminiſtrationem
in aliquo loco, ſicut ep̃s in ſua diœ. j̃. de re. do. c. conſtitut. de
præſcrip. c. cũ venera. contra talem nullus poteſt totam ep̃a-
lem iuriſdictionem præſcribere: vel etiam aliquod capitulũ
iuriſd. puta quòd viſitet aliquam eccleſiam, vel vocet aliquẽ
ad ſinodum, vel de aliqua cauſa cognoſcat: niſi ep̃s hoc ſciat,
& aliquo prædictorum modorum poſſeſſion. amittat, vt ex
prædictis iuribus patet. ſi autem eſſet ius diuerſum, non inclu
ſum ſub generali iuriſdictione immediatè: ſed mediatè, bene
poſſet etiam epõ ignorante, illud ius præſcribere, puta iuriſ.
ar-

archiepiſcopalem,vel plebanalem.iſte enim archiepiſcopus,
& plebanus eiuſdem diœ.vel alterius exerceat prædicta iura
archiepſcopalia,vel plebanalia,ſiue quicunque alius archie-
piſcopus,vel plebanus,non intereſt epiſcopi. ideò eius ſcien
tia non requiritur:ſed dicti archiepiſcopi,vel plebani.Item ſi
prædicta iura in aliqua diœ.exerceat quis ex conſuetudine,
vel priuilegio,vt.ſ.non exigatur ſcientia epiſcopi, ſed illius,
contra quem prædicta iura præſcribuntur.ponit exemplum
Inno.in diœ.Papien.qui ex priuilegio poſſidet multa iura in
diœ.Placentina.hoc enim iure poterit præſcribere Parmen.
epiſcopus contra epm Papien.etiam ignorante epo Placenti
no.conclude ergo,ꝙ ſcientia illius,qui habet generalem iuriſ
dictionem in loco,reqritur, ſi tractatur de diminutione ſuæ
iuriſd.in aliquo.c.vel abdicat.totius.& idem, ſi habet iuriſ-
di.generalem in diœ.præter quædam.ſi aut habet capitula iu
riſd.limitata in alijs,ſine eius ſcientia ꝓcederet præſcriptio,
vt eſt videre in archiepiſcopo, cuius iuriſdictio, & poteſtas
reſtringitur ad certa capitula.In alijs ergo procedet præſcri
ptio,etiam ignorante eo.& prædicta procedunt in iuribus iã
formatis,& iſti,vel illi competentibus. Iura autem non in eſ
ſe producta,vt den.ſancti Petri,vel aliquid aliud epiſcopo nõ
competens,an tertius poſſit præſcribere ſine eius ſcientia: vi
detur,ꝙ ſic,ea ratione,quam dixi.quia epiſcopi, qui hẽt na-
turalem iuriſd.non intereſt.ego credo cõtrarium,qa quãtò
quis pluribus ſe ſubijcit,tantò magis ius prioris domini mi-
nuitur, cuius intereſt ſubiectos habere locupletes, & varijs
dominis non vexari,vt not.Innoc.de app.cap.dilectis.& hoc
fortè voluit ſentire Innoc. hic,dum dicit[ſed ſi non nouum
ius præſcribat.]&c.quaſi dicat.ſi nouum, & tertio non com
7 petens,ſcientia epiſcopi requiratur.¶†Sed hic incidenter q̃
ritur,nunquid archiepiſcopus poteſt præſcribere, ꝙ portet
crucem,vel vtatur priuilegio,vel alia ſimilia exerceat in diœ.
ſuffraganei alterius archiepi, ipſo proprio archiepo ignoran
te.videtur,ꝙ ſic.quia ratione priuilegij poſſunt hęc iura exer
ceri in diœ.aliena,vt ĩ.vt lit.pen.c.1.& hoc ideò, quia pro-
prius archieps etiam hoc poterit. ſi ergo hoc ius prorogari
poteſt in plur. ratione priuilegij: ergo eodem modo ratio-
ne præſcriptionis.contrarium tenet Inno.& poſt eum Doct.
dicentes,ꝙ aliud in præſcriptione, aliud in priuilegio.In præ
ſcriptione enim requiritur ſcientia eius, contra quem præ-
ſcribitur,vt dictum eſt.ſed in priuilegio requiritur ſcía eius,
contra quem priuilegium indulgetur.Item nouum ius crea-
tur auctoritate Papæ,qui poteſt ius vnius dare alteri.9.q.3.
c.cuncta per mundum.& c.per principalem.in præſcriptio-
ne ſecus eſt:quia eius natura eſt non nouum ius creare, ſed
antiquum auocare.ĩ.de præſcrip.c. ſi diligenti. & circa hoc
vide quod etiam no.ſubtiliter Inno.ĩ.de præſcrip.c.auditis.
vbi ſi quis vtitur aliquo articulo iuriſd.in diœ.aliena,& ſimi
liter epus:an ille præſcribat ius conſimile. ſicut hic quæritur
de extraneo archiepiſcopo deferente crucem, vel vtente pal
lio in prouincia aliena.quia non præſcribit ius conſimile, vt
prædicta probant,& alias rationes Inno.hic aſſignat.¶Secũ
dò quæro.dictũ eſt ſupra,quòd admittitur petitio. peto ius
epiſcopale.quæro ergo,an iſta ſit petitio generalis, an vni-
uerſalis,& tenet,ꝙ generalis:quia non petuntur vniuerſa iu
ra eccleſiæ.de quo in ſpec.de ſen.prola.§.qualiter.ver. item
debet eſſe.& de reli.do.ver.& no.& ver.illud autem.& hic sũ
pta occaſione pro clariori intelligentia dicit ipſe, ꝙ tria sũt
iudicia,ſuper quorum altero oportet libellos concipi. aut
enim ineſt iudicium vniuerſale,aut generale,aut ſingulare.
Iudicia ſiue act.vniuerſales ſunt quatuor. Primò petitio hæ-
reditatis,quæ datur ad vniuerſum ius defuncti,fam.erciſ.ac.
ex teſtamento,quæ datur fideicommiſſ. vniuerſali, & actio.
exceptio, quæ datur, quoties hæreditas emitur. Iſtæ qua-
tuor dicuntur vniuerſales petitiones.actiones generales etiã
ſunt plures:vt pro ſocio,ſi contracta eſt ſocietas omnium bo
norum,vel maioris partis. Item actio negociorum geſtorũ,
ſi omnia negocia,vel plura geſta ſunt,vt.ff. pro ſocio.l.arbi-
ter.& aliæ multę,quæ ideò generales dicũtur.quia plura ſub
ſe capitula continent.ſ.adminiſtrationem panis,vini,& olei.
& his eſt ſimilis petitio iuris epiſcopalis. aliæ autem ſunt a-
ctiones ſingulares,vt rei vendi.hypot.& ſimiles.& de his om
nibus no.in l.1.de eden.& ĩ.de li.ob.c.2.In vna quaque ip-
ſarum petitionum proſequitur Inn. quę debeant exprimi in
libello.& quæ veniant in condemnat.dicit ergo, quòd in vni
uerſali eſt exprimenda cauſa,vt peto hæreditatem Ioa. quia
me hæredem inſtituit,vel ſibi abinteſtatò ſucceſſi. probatur
ff.de peti.hære.l.1.2.& 3.Item res ſunt vniuerſaliter,non ſin
gulariter exprimendæ:& veniunt in condemnat. non ſolum
res repertę in hæreditate tempore litis motæ:ſed etiam tem-
pore ſententiæ,vt l.4.ff.de peti.hære.& l.fi. in ſententia verò
an debeant ſingulæ res hæreditariæ exprimi.dicit Inn.ꝙ nõ:
ſed ſufficit ſententia generalis:vt condẽno te ad reſtitutionẽ
hæreditatis,vt l.1.& l.non poſſumus.ff.de peti. hære. ¶ Sed
hic incidenter queritur.quid proderit hic ſententia genera-
lis,ſi non apparet aliter ex ſentẽtia,vel ex actis, quæ fuerint,
ſiue ſint res hæreditariæ,reſpondet notabiliter Inno.ꝙ mul-
tum valebit: quia pronunciato, ꝙ hæreditas ad me ſpectat
tanquam patris mei,potero poſt ſententiam probare,ꝙ res,
in quibus peto execut.fuerint patris mei. & faciam hanc ꝓ-
bationem extraordinario modo.ſ.tempore executionis,ar.
ff.de re iudi.l.à diuo Pio.§.ſed ſi ſup.& poteſt dici in illo vni
uerſali iudicio ſpeciale, ꝙ poſt ſententiam admittantur pro
bationes.regulariter enim nedum ſententia:ſed concluſio in
cauſa claudit viam partibus ad probandum aliquid vltra, vt
in c.cum Ioannes.ĩ.de fide inſtru.In petitione autem gene-
rali quę ſint exprimenda,dicit primò,ꝙ cauſa, & res genera
liter:ſed in proſecutione cauſæ oportet, ꝙ ſingula capitula
ſpecialiter proſequatur,vt C.de iudi.l.licèt.& ſuper proſecu
tis obſtabit ſententia,ſi ſententia fuit ſpecialis: ſecus ſi ſen-
tẽtia,& petitio generalis,quod proſequere,vt in dicta l.licèt.
& l.age.C.de tranſac.vbi de tranſactione, quæ licèt genera-
lis ad proſecuta referatur,non idem in liberatione, vt. ff. de
pac.l.emptor.In petitione verò rerum ſingularium,quæ de-
beant ſpecificari.dic,vt plenè no.in dicto.c.2.ĩ. de li.ob. &
vtrùm in caſu huius.c.ſi aliqua de iuribus epiſcopalibus non
fuerunt ſpecificata in illa ſententia,poterunt poſtea peti,vel
videatur abſolutus abbas à ſpecialiter non expreſſis.collige
ſolu.ex no.in dicta l.licet.& ĩ.de re iudi.c.cum inter vos.

S V M M AE.

1 *Prælati debent ab eo,quod eſt indecens,abſtinere.*
2 *Archiepiſcopus quot debeat in capitulum intromittere.*

VT iuxta Epiſcopus viſitans monaſt. non
introducat ſecularẽ: ſed duos,
vel tres canonicos ſuos cum aliquot religioſis.
Præmittit modum probationis.Secundò prohibet,ibi[firmi
1 ter.]¶No.primò, †ꝙ prælati debent ab eo, quod eſt inde-
cens,abſtinere.debemus enim ſemper inſpicere quod hone
ſtum eſt.vnde cond.quæ lædunt famam, ſeu opinionem,pie
tatem,& verecundiam noſtram(tanquam impoſſibiles) ha-
bentur pro non adiectis,vt l.ſi filius.ff.de cond.inſti. & l.pe-
cuniæ.& quod ibi per Bar.ff.de ali.& ci.le.vnde dicit l. in cõ
iunctionibus.[non ſolum quod licet:ſed quod honeſtum eſt,
ſequi debemus.]vt l.in coniunctionibus.de ritu nup. facit.ĩ.
de vi.& ho.cle.c.cum ab omnium.& c.clerici. ¶Secũdò no.
ꝙ archiepiſcopus viſitat monaſte. & totam prouinciam,vt.
2 ĩ.de cen.c.Romana.& c.fi.li.6.¶Tertiò no.quot debeat ar
chiepiſcopus introducere in Capitulum. quia duos, vel tres
de ſuis canonicis,& alijs religioſis;quorum numerus hic nõ
taxatur,ſed canonicorum.ſic rationem hic reddit Ioã.An.Si
enim omnes canonicos duceret,remaneret eccleſia ſua cano
nicorum ſolatio deſtituta.hodie per extrauagan.Bonifacij.
quæ

quæ incipit debent.videtur, quòd tres clericos poſsit intro-
ducere, quorum vnus ſit religioſus: & vnũ notarium ducere
poſsit,& debeat.loquit tñ,cum viſitat Capitulũ ſuæ eccleſiæ
cathedralis:ſed hodie concilium Vienen.de ſtatu mo.atten-
dẽtes.ad fi.dicit viſitatores monaſt. monialiũ dicit cõtentos
eſſe debere duobus notarijs, & duabus pſonis eccleſiæ ſuæ,
et quattuor alijs viris maturis, & honeſtis.& qa debet abſq;
iudiciorum ſtrepitu viſitare. ĩ.de accuſ. c.olim. non cõgruit
aduocatos admittere &c. ¶ Quartò not. ꝙ debet introduci
in decẽti habitu.de quo.21.q.4. per totũ. debet ergo eſſe in
cappa,vel alio habitu honeſto,ſecũdùm Hoſt. cum quo cho
rũ intrãt.¶Quintò no.quòd de introductione loquitur tex.
viſitationis tempore.ad monaſte. autem poteſt accedere cũ
maiori numero. quod dic,vt ĩ.de cen.c.cum apoſtolus.tan-
git autem hic Ioan. And. quòd viſitator debet inquirere de
his,quæ in ſecreto nũciantur: quæ ſunt ſimiliter corrigenda
ſecretò.2.q.2.c.ſi peccauerit.¶Oppo.dicitur, ꝙ debet du-
cere duos,aut tres.contra imò debet ducere duos tãtùm. de
cle.nõ re.c. de cetero.& c.ad audientiã.Sed illa in epiſcopo.
hæc in archiepiſcopo. vel hic ad modicum tẽpus, ibi de his,
qui continuè equitant cum epiſcopo.

S V M M AE.

1 *Actor non cogitur oſtendere alium titulum, quàm longeuæ conſue-*
tudinis.
2 *Abbates an poſsint exigere pœnas pecuniarias.*
3 *Eccleſiæ omnes,& monaſteria an ſit ſubiectæ epiſcopis*

DIlectus. Lex diœceſana, & lex iuriſdi.
ſunt diuerſæ:vnde res iudica-
ta in vna nõ obſtat agẽti ſup alia.Et in prima par
tis conqueſtio.In ſecunda Papæ prouiſio,ibi[cum igitur.]
¶Not.primò,ꝙ abbas vendicabat ſibi tertiã partẽ emenda
rum:quia ita perceperat ab antiquo.& ſic ſola exactio pteri-
ti tẽporis ſufficit, nec cogatur quis prę̃ſtare etiã in futurum.
ſufficit ergo in libello deducere, & probare ad fundandam
intentionem actoris, quòd ſic eſt ab antiquo hactenus ob-
ſeruatum,vt hic.& ſ̃.de tranſla.c.quantò.& de foro compe.
c.cum contingat. & idem in electionibus,pedagijs, & ſimi-
libus. de quo.ĩ.de verbo.ſigni.c.abbatem.& eod.tit.c.ſuper
1 quibuſdam.¶Secundò not.ad idem, † quòd non cogitur a-
ctor oſtendere alium titulum,quàm longeuæ conſuetudinis.
& idem multò magis in poſſeſſore,vt l.cogi. C.de peti.hère.
conſuetudo ergo tuetur non ſolum poſſeſſorem: ſed etiam il
lũ,qui cecidit à poſſeſsione. & ſic conſuetudo (vt dixi)præ-
bet titulum: aliàs ſola poſſeſsio de præterito non ſufficeret
ad auocandum poſſeſsionem à tertio poſſeſſore:niſi quan-
do ageretur aliquo poſſeſſorio,vt c.cum venera. ad. fi. ĩ. de
excep.licèt aliter not.Innocen.ĩ.de reſt.ſpol. c. ſæpe contin
git.& hoc,quod dixi, ꝙ poſſeſsio ſola poſſeſſorem tuetur,e-
tiam ſi titulum non oſtẽdat, nõ habet locum, qñ poſſeſsioni
non reſiſtit ius cõe: vt eſt poſsidere tertiã partem emẽdarũ,
& alia non ꝓhibita poſsideri: aliàs etiã poſſeſſor cogit oſtẽ-
dere titulũ,& ꝓbare, vt 100.di.c.cõtra morem.de hoc vide p
Hoſt.in ſumma de pſcrip.rerum immo.§. quæ exigarur. ſub
§.quarum.& inducit Io.An.pdicta in argu. cõtra principes,
qui caſtra,& iuriſd.occupant,niſi eis oſtendatur titulus,quẽ
requirunt contra iura.C.de rei ven.l.fi.& facit quod no.Inn.
2 ĩ.de iureiur.in c.quidã.¶Tertiò no.†ꝙ abbates poſſunt exi
gere pœnas pecuniarias.de hoc.ĩ.tangã.& dixi.ſ̃.eo.c.irre-
fragabili.§.vlt.¶Quartò not.formã cõmiſsionis, qua Papa
mandat cauſam remitti ſufficienter inſtructã. ſic enim eſt re
latio facienda,& non aliter.ſ̃.de elect.c.dudum. ver. cũ aũt.
C.de rela.l.2.& ĩ.de.app. c. intimaſti. ¶ Quintò not. quòd
excommunicatio rei iud. ſiue ſententiæ impedit proceſſum
alterius iudicis,de eadem cauſa cognoſcere ſatagentis. facit
l.eleganter.§.ſi quis poſt. ff.de cond.inde. & c.1.de lit.con.
lib.6. ¶Sextò not. ꝙ hic epiſcopus allegabat ſententiam ſu
per quibuſdam eccleſijs quò ad legem diœceſanam.& ſic vi
debatur prodeſſe ſibi ſententia,quò ad illam. & intellige,qñ
de iſta etiã in ſentẽtia habebat mentio: aliàs nõ videtur du-
bium,ꝙ ſententia contra alias non obeſſet iſti, vt l.an ea-
dem.& l.ſi quis cum totum.ff.de excep.rei iudi.imò nec ef-
fectus ſententiæ extenditur ad eandem rem, ſi petatur ex a-
lia cauſa,vt c.fi. ĩ. de cau.poſ. & proprie. ¶ Septimò not. ꝙ
quædam ſunt legis diœceſanæ. quædam iuriſd. de vtriſque
habetur ſ̃.eo.c.conquerente. A. ver. enim canonicam obe-
dientiam.vſque ad ver.ſinodum & ſinodatici. &c.numeran-
tur illa,quæ ſunt iuriſd.à dicto ver. ſinodum.ĩ. numerantur
quæ ſunt le. diœceſanæ. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ abbas debet
exigere pœnas,ſiue emendas.ſ̃.de c.irrefragabili.ſ̃.eo.vbi p
lati non debent iſtas pœnas exigere.ad idem.c.cum ab om-
ni.ĩ.de vi.& ho.cle.ſo.ca.cum ab omni.loquitur in delegato
faciente illicitam pactionem.hic in ordinario: qui licèt ma
gis aſtringatur ad gratis reddendum,officium,arg.ſ̃.eo.c.in
ter cetera.tamen põt ſuper hoc habere conſuetudinẽ certã,
& moderatã,qua poteſt vti, arg.de ſimo. c.ad apoſtolicã. in
fi.poteſt etiam leuare ſportulas, vt dicto c.cũ ab oĩ.vel loqt
iſte tex.de emendis pecuniariis, q̃ leuantur pro exceſsibus.
poteſt enim iudex ciuiliter agere, pœnã ordinariam tempe
rãdo,vel in aliam cõmutando,vt l.quid ergo §.pœna graui-
or.ff.de his,qui no.infa. Non obſt.c.licèt.& c.irrefragabili.
ad fi.verum eſt enim,ꝙ non poteſt prælatus,ſiue abbas pœ-
nas pecuniarias applicare ſibi,ſed in eleemoſinam bene põt
conuertere,& deputare alicui loco pio.ĩ.de dona.c.conſul-
tationibus.vel poteſt deputare indigentibus officium,vel e-
tiã ſibi, ſi indiget.quia omnis charitas &c.C.de ſer.l.præſes.
dic vt ſ̃.c.irrefragabili.§.vlti.per Io.An.¶Venio ad gl. ma-
gnam,quę diſtinguit l.diœceſan.& l. iuriſd. & qd ſpectat ad
vtrãque.diſtinguit & inter monaſte.& ſeculares eccleſias,&
monaſte. capellas.& eſt glo.huic ſimilis 10.q.1. in ſumma.
¶Quæro ergo primò,quæ ſint illa, quæ ſunt de lege iuriſdi.
glo.plura enumerat: ex quibus,vt addam,aliqua reaſſumã.
& dicit glo. ꝙ ad legem iuriſd. ſpectat datio curæ animarũ,
ſubaudi & oĩs inſtõ,deſtitutio,cõfirmatio,& inueſtitura.Itẽ
delictorũ coërctio, ſubaudi & audire cauſas, & oĩa,quæ in
iudicio agũtur, expedire,viſitare,corrigere, excõmunicare,
ſuſpendere,interdicere, ſtatuta facere, inquirere tam de vi-
ta clericorum,q̃ de officijs,& ſtatu eccleſiarum.¶Item dicit
glo.ꝙ oĩm ordinũ, & ſacramentorũ collatio eſt de lege iuriſ
di.& dicit Inn.ꝙ hoc eſt mirabile dictũ,ꝙ collatio ſacramen
torũ ſit de lege iuriſd.ꝓbat tamen hoc p c.interdicimus.15.
q.alia q̃dam enumerat gl.quæ ſunt de lege iuriſd. ¶ Subiũ-
git autem,quæ ſunt legis diœceſa. & dicit, ꝙ cõuocare ad
ſynodum.de quo.18.diſt.c.fi. Item ſepultura mortuorũ.de
quo.16.q.1.c. placuit. & dicunt Pet. & Abb. quòd hoc non
eſt iure expreſſum,ſed ſunt verba Ho.poſita.10.q.1.in ſum-
ma. & dicũt, ꝙ ſit hoc in quibuſdam cathedralibus eccleſiis,
in quibus mortuo canonico, vel alio clerico, vocantur pre-
sbyteri ciuitatis per ſonum campanæ. Item cathedraticum.
de quo.10.q.3.c.1.ſubdit gl.ꝙ ad legẽ diœceſan.ſpectant q̃
dam alia,& cõſimilia,quæ cõſiſtunt in recipiendo. &c. vt eſt
Miſſas publicas,vbi voluerit,cantare, cathedrã ponere cau
ſa prædicãdi,vel cauſa audiẽdi.18.q.2.c.Luminoſo. à ſubdi
tis moderatum auxilium petere.de cen. c. cũ apoſtolus. pro
negocijs eccleſiæ clericos mittere,& eis imperare.12.q.1.c.
quia frater. de cle. non reſi.c.de ceter.& de ma.& obe.ca. 2.
¶ Secundò q̃ro, vltra illa, q̃ enumerata ſunt ſuperius, quo
modo cognoſcam illa,quæ cadunt ſub lege iuriſdict.illa aũt,
quæ cõſiſtunt in recipiẽdo, vel patiendo ſunt delege diœce-
ſan. & ſecũdùm iſtã doctrinam cum conuocare ad ſinodum
& pſidere,& cõtẽnẽtes punire nõ ſit pati,vel recipere, ſed po
tius agere:videt ſinodus potius eẽ legis iuriſ. q̃ diœce. & hoc

tenet Hoſtien.per Decr.quod ſuper.j̃. tit.2. & idem dixi. s̃.
c.conquerente. dicit Innocen. quòd iſta magiſtralis doctri-
na, & differentia non eſt vera:nec cognoſcuntur dictæ leges
per diuerſitatē dandi, & recipiendi.&patet hic falſitas in ꝓ
curatione, quæ eſt de lege iuriſdict. & tamen in recipiendo
conſiſtit.dicit ergo Innocen. quòd propria,regularis, & in-
uariabilis doctrina de his dari non poteſt:nec tam facile eſt
in vniuerſum diffinire, quàm per ſingula ex genere, vt dicit
Iuriſconſul.in ſimili in l.penulti.in fi.ff.de impen.declarat er
go ipſe p caſus,quos ponit,& alios,quos s̃.addidi poſt Doc.
& ponit materiā iſtam Innocē.j̃.de ſtatu mo.in c.1. & quod
3 ibi per Ioan.And. ¶ Tertiò quæro, † an omnes eccleſiæ, &
monaſt. ſint ſubiecta epiſcopis quò ad vtrāque legem.& di-
ſtinguit glo.inter monaſt.& capellas monaſteriorū, & alias
eccleſias.de monaſte. dicit, quòd exempta ſunt à lege diœ-
ceſan. nō iuriſd.adde tamen,quòd p ſtatuta epiſcopi mona
chi non obligantur ad legem iuriſd.ad aliquod,quod ſit cō
tra regulam.de offi.archi.c.fi.ver.& ſalua.

S V M M AE.

1 *Ordinarius an habeat iuriſdictionem in capellis, ſiue eccleſiis mo-
nachorum.*
2 *Locus interdicitur, perſona ſuſpenditur.*

GRaue. Per reſcriptū, quo Papa mādat or
dinario,vt corrigat clericos diœc.
ſuæ,nō datur ei iuriſdictio ſuper exemptos.h.d.In
prima quæſtio. In ſecunda prouiſio, ibi [mandamus.]
1 ¶ Not.primò,† quòd ordinarius non habet iuriſd.in capel.
ſiue eccleſijs monaſte. quod eſt verum, quando ſpectant ad
monaſte.pleno iure: aliàs ſecus, vt not.s̃. c.proxi.& j̃.de pri
uileg.c.quoniam. ¶ Secundò not. quòd hic ſit mentio de iu
riſdictione ordinaria,& delegata.quia vtraque habet iuriſd.
annexam.ſecus de arbitraria ex compromiſſo: licèt etiam
poſſit contumaciam litigatoris punire. ff. de arbi. l. non ex
omnibus.non tamen poteſt interdicere, vel excommunica-
re,cum non habeat iuriſd.ſed notionem.ff.de re iudi.l.ait p̃-
tor.& ideò de illa non fit mentio hic. ¶ Tertiò not. quòd ſi
Papa mandat ordinario,vt corrigat clericos ſuos, non vide-
tur per tale mandatum nouam ſpeciem iuriſd. committere:
ſed veterē excitare.fi.s̃.c.licèt.vbi dixi.¶ Quartò no. quòd
in generali mandato directo ordinario ſuper clericis corri-
gendis non includuntur exempti. & per iſtū tex. dicit Vin.
quòd ſi mandetur alicui prouideri in diœce. non poteſt pro
uideri in eccleſijs exemptis.de quo.s̃.de reſcrip.c.abbatem.
vbi Compoſt.contra.remittit Ioan. And ad no.per eum de
reſcrip.c.ſi propter.in prin.lib.6. ¶ Quintò not. quòd ſen-
tentia interdicti fertur in eccleſias, & ſuſpenſionis in cleri-
2 cos.† locus ergo interdicitur,& perſona ſuſpenditur. & iſtæ
ſententiæ in quibuſdam conueniunt,& in quibuſdam diſcre-
pant.de quo remittit Hoſtien.de ſent.excō.ad c.1.§.& hæc
eadem.lib.6. ¶ Sextò not.Pet.& Abb. quòd clerici mona-
ſte. vel eccleſiarum exēptarum ſunt exempti. de ſtatu re.ac
fi.& de priuileg.c. per exceptionem. lib. 6. ¶ Septimò not.
quòd ſuam ſententiam nullam poteſt ordinarius retractare.
quod dic,vt j̃.de re iudi.c.1.facit quod not. in c.noſtri. s̃.de
elect. quatuor etiam not. & bona collige ex prima glo.
¶ Oppo. quòd ex eo, quòd abbas erat paratus corrigere,
reprobatur ſententia epiſcopi:ergo à contrario ſi abbas cor
rigere neglexiſſet, potuiſſet epiſcopus ſupplere. Sed contra
iuriſd. exemptorum per eorum negligentiam non deuolui-
tur ad ipſum,ſed ad Papam,arg.s̃.de ſup.neg.prǽl.c.2.ſo. vt
in glo.2.quæ ſupplet ad hunc tex. maximè. & idem Innocē.
¶ Secundò oppo. dicitur hic [relaxes] &c. ſed iſtud non vi
detur bene dictum,imò debuit mandare nō tenere, vt s̃. de
offi.deleg.c.cum contingat.verbum enim, relaxes, denotat
actum validum,ſed iniuſtum. Sol. vt in glo. fi.quæ fatetur cō
trarium,& exponit verbum, relaxes,tripliciter, vt in ea.de-
bet enim intelligi,relaxes, quatenus.ſ. latæ ſunt de facto, de
facto tollantur,vt l.ex empto.§.ſi is,qui vina.& §. ſi quis vir
gini.ff.de ac.em.facit quod not.in l.ſi minor. ff.de. euict. vel
dicit glo.quòd ver. relaxes, ſtat propriè. quia tenuerunt de
iure: ſed iniuſtè fecerat epiſcopus: quia primo loco ſpecta-
bat correctio ad abbatem.ſed obſtat huic intellectui tex.dū
dicit [nullam iuriſd.habeas] &c.quod ſonat, quòd nec me-
diatam,nec immediatam,nec principalem, nec acceſſoriā:
tamen ſecundùm iſtam lect.colligit Hoſtien.quòd abbas v-
nius epiſcopatus in alio epiſcopatu poteſt pro tribunali ſe-
dere.hic enim eccleſiæ illæ erāt ſitæ in diœce.Soaneñ.vt pa-
tet in ſupraſcriptione, & pertinebant ad abbatem monaſte-
rij ſancti Anaſtaſij de vrbe,qui abbas erat paratus corrige-
re:ergo ibi de dictis cauſis cognoſcere oportebat. Hoſtien.
remittit ad not.s̃.eo.c.quantò. Sed glo. tenet primam ſolut.
& idem Inno.

S V M M AE.

1 *Delegatio habet locum in caſibus reſeruatis Papæ alteri commiſſis,
ſi competunt ex officio.*
2 *Iuriſdictio conceſſa dignitati poteſt ſemper alteri delegari.*

EIs quibus. Quibus competit offi-
cio dignitatis excōmuni-
catos abſoluere, in caſibus reſeruatis Papæ poterunt
alijs committere vices ſuas. ¶ No.primò,ꝙ in caſibus reſer
uatis plures poſſunt abſoluere vigore ſui officij. qui aūt ſint
illi,gl.proſequitur. ¶ Secundò not. ꝙ c.ſi quis ſuadente. eſt
canon latæ ſententiæ. & ſæpe hoc contingit, quòd iura ipſo
iure infligunt pœnam, quandoq; per ſententiam. inter iſtas
eſt magna differentia, & effectus,vt patet ex his, quæ dixi in
c.ſi diligenti.j̃.de foro compe.& c.fi. de iura. calum. ¶ Ter-
1 tiò not.† ꝙ in caſibus ſpecialiter reſeruatis Papæ alteri com
miſſis habet locum delegatio,ſi competunt ex officio, vt hic.
ſi autem ex priuilegio,dicit glo.ꝙ idem.arg. cōtra.s̃.de auc.
& vſu pal.c.2.Nam talia ſunt perſonalia.de conceſ. præbē.c.
conſtitutus.Sed dic, ꝙ ſi priuilegium abſoluendi competit p
delegationem, ſtandum eſt contrario. ſecus ſi vigore officij,
vt hic,& vide quod dixi.s̃.de offi.deleg.c.fi. ¶ Quartò no.ꝙ
poſſunt committere, cum viderint expedire. puta quia ſunt
occupati.s̃.e.c. qđ ſedes.vel quia eis placet, vt not. s̃.de offi.
2 deleg.c.paſtoralis.† Iuriſdictio ergo conceſſa dignitati,po-
teſt ſemper alteri delegari, vt l.& quia. & l.more maio. ff. de
iuriſ.om.iudi.& dixi.s̃.eo.c.cum ab eccleſiarum prælatis.

De Officio iudicis.

DIctum eſt ſupra de ſingularibus officijs di-
gnitatum, & iudicū ſingularium:nunc inde
terminatè ſubmittit de quodā officio, qđ
delegatis,& ordinarijs eſt commune. habe
tur de materia. 3. q. 7. §.tria.ver.ſi verò in
vno.conuenit autem. s̃.de poſtu.c.bonæ.1.
vbi iudex ſupplet allegationes.de fi.inſtru.c.cum Ioan.ad fi.
vbi iudex ex officio interrogat.j̃.de appell. c. ſignificātibus.
vbi circa principale, li.nō conteſt. & dilatione pendēte,de-
legatus non præbet officium. facit j̃. de except. c. pia. in
fi. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Iudicis officium poteſt implorari pro aduocato.*
2 *Differentia quæ ſit inter monachū, & ſeruum.*
3 *Teſtem de domo an quis poſſit producere.*

Aduo-

4 *Aduocati an poſſint cogi ad aſſumendum officium aduoca-
tionis.*

EX literis. Ad officium iudicis etiam de-
legati ſpectat prouidere ad-
uocatum parti, quæ non poteſt habere, & poterit da
re domeſticum.h.d.communis diuiſio.Secunda ibi [manda
mus.] ¶ Not.primò hic,quòd duo monaſte.litigabant de
iure tertij mona.& ſic vnum monaſte. ſtat in iudicio pro al-
tero ſubiecto.concor.de præſcrip. c.ex tranſmiſſa.ſic & epiſ
copus agit pro eccleſijs ſibi ſubiectis.j̃. de ſucceſ.c.fi. & 12.
q.1.c.regenda. ſic poſſent etiā litigare ſuper ſubiectione ter
tij monaſterij.vel vnum aliud vendicare.de tranſact. c.præte
rea.quod me.cauſa.c.cum dilecti.de doñ.c. inter dilectos.
1 ¶ Secūdò not.† quòd pro aduocato poteſt iudicis officium
implorari.& imploratur de plano,& ſine ſolemnitate, vt no.
de offi.procu. l.necquicquàm.§.de plano.& §. aduocatos.
¶ Tertiò not. quòd clericus poteſt aſſumere officium aduo
cati pro alio monaſte. an autem eſſe poſſit procur. dic vt j̃.
de poſtu.c.fi. ¶ Quartò not.quòd monachus poteſt interue
nire in cauſa pro monaſterio ſuo.quod dic,vt in c.cum inter
2 monaſteria. j̃.de re iudi. † differentia eſt ergo inter mona-
chum, & ſeruum. quia monachus habet habilem perſonam
ſtādi,in iudicio, ſed nō ſeruus: in qbuſdā verò cōueniūt.qđ
dic,vt j̃.de priuile.c.cum olim.per Inno. & Bar.in l.fi.de ſti.
ſeruo. ¶ Quintò not. ꝙ domeſticus iudicis poteſt eſſe aduo
catus partis alterius.quomodo hoc ſit verū,dicā.j̃. ¶ Opp.
dicitur hic,ꝙ nō poteſt iudex recuſari vt ſuſpectus, ſi dome
ſticus iudicis eſt aduocatus partis.Sed cōtra j̃.de ap.c. ex in
ſinuatione.ſo.vt in gl.2.ſuper qua Ioan.An. dicit, ꝙ in c. ex
inſinuatione.non dicitur,quòd talis exceptio fuit admiſſa.re
mittit ad Sp. in c. 1. §.vlt.ver.itē quòd aduocatus. & quod
3 ibi per Ioan.And. ¶ Secundò.no.quòd ad idem opp. nemo
poteſt ꝓducere teſtē de domo iudicis.4.q.4.c.fi.ſed aduoca
tus teſtis eſt, & plus quàm teſtis. cum continuè de facto, &
iure dirigat, & porrigat intentionē clientuli.de iudi. c.paſto
ralis.& de poſtu.c.quiſquis.Sol. dicit Hoſt. aliud in teſte fa-
cti, cuius dicto creditur. & de his, quæ vidit, vel audiuit. de
cōſue.c.2.Aliud in aduocato,qui teſtis eſt, nec de iure clien
tuli ſibi creditur,niſi quantū de iure probat:& tunc iuri cre-
dit,& non ſibi.ff.de proba.l.ab ea parte. vel dic,ꝙ vterq; ad
mittēdus eſt in ſubſidiū,vbi alij nō habent,ar.14.q. 2. c.qq.
C. de her. l. quoniā multi.in fine.hic ergo alius idoneus non
inueniebatur, ideò fuit admiſſus. ¶ Tertiò op.dominus.par
tis pōt recuſari à iudicio, vt s̃.de of.delega.c.cām quæ.mul-
tò fortius dominus aduocati.maior eñ peruerſio, & ſagaci-
tas, vt ſubuertat iudicem, præſumenda eſt in aduocato, qui
eſt practicus,& expertus in iure, & cautelis, quàm in parte,
quæ ignara eſt iſtis malitijs.Solu.dicit Hoſti.ius non conſide
rauit iſtam ſubtilitatem, ſed affectionem: quæ maior eſt in
domino reſpectu cauſæ propriæ q̃ in aduocato,qui ꝓſequit
cauſam alienā,& nihil ad eum, obtineat, vel ſuccūbat. Ideò
in parte, plus q̃ in aduocato, eſt corruptio iudicis domeſtici
præſumēda. dominus ergo partis non pōt eſſe iudex in cau
ſa, & poteſt ꝓpter hoc recuſari. ſecus eſt in dño aduocati, vt
hic.Non eñ oportet hanc ſuſpicionis materiā adeo dilatari.
ſi eñ extēderemus ad aduocatum, ſimiliter recuſari poſſet,
ſi aliquis inimicus meus, vel aduerſarij amicus cohabitet iu
di.& hoc eſt falſum.vide quod dixi.s̃.de offi.dele.c.inſinua-
tione.fatetur tamen Ioan.And.ꝙ ſi aduocatus nimis arden-
ter aſſumit cām, & in camera iudicis,& extra totis viribus la
borat,& ꝙ dñs per hoc mouetur:tunc iuſtè recuſaret,ſecū-
dùm Hoſt.non quia dñs aduocati:ſed quia nimis fauēs, vt li.
nō conteſt.c.accedēs. ex circunſtantijs ergo alijs debebit iu
dicis arbitrio terminari. de offi. delega. c.ſuſpicionis.
¶ Quærit Hoſtiē. quid in caſu conuerſo.ſ.aduocatus eſt do-
minus iudicis,an poterit iſta de cauſa iudex recuſari.arguit,
ꝙ obſtet.s̃.de of.dele.c. inſinuāte. Ratio diuerſitatis: qa qñ
4 dominus iudex eſt,& clericus aduocatus, nō timetur peruer
ſio iudicij: ſicut in caſu conuerſo. quia dominus ſubditos eri
git,& deprimit,non econtra.ad hoc 16.q.2.c. viſis. poſt me
dium,& ante fi. ¶ Secūdò quæro:† an aduocati poſſint cogi
ad aſſumendū officiū aduocationis.Gof.ꝙ ſic, ꝓ perſonis,q-
bus iudex prouidet ex officio de aduocatis (vt feminis, vi-
duis,& pupillis:humilibus, ſi à potētioribis opprimātur, vt
ff.de of.procōſul.l.necquicq̃. §. vlt.) ſed alijs perſonis nō de
bent cogi inuiti. ¶ Tertiò quæro:vtrùm gratis debeant aduo
care, vel cum ſalario.dic,vt in glo.1.& in Spe. eo.ti.§.deſer-
uit.in fi.ſecundæ columnæ.dimitto c. iudicis officium. repe-
titionis gratia, quæ incumbit.

De Maioritate, & obe.

COntinuatur hæc rubrica ad præcedentia in
hunc modū. dictum eſt ſupra de iuriſdictio
ne iudicis.quia alij alijs præponūt:nec poſ-
ſet aliter tā diffuſa vniuerſitas. (i. humani
generis ſocietas, & agnatio, quam inter
homines natura conſtituit) conſiſtere, vt l.
manumiſſiones.ff.de iuſti.& iure.& hoc ad ſimilitudinem in
diuidui corporis, in quo diuerſa membra diuerſa exercent
officia: ita & varietas perſonarum per diuerſa officia diſtri-
buta fortitudinē, & venuſtatem ſanctæ Eccleſiæ manifeſtat.
100.di.c. 1. poſt tractatum ergo miniſtrorum ponitur hæc
Rubrica,in qua tractatur de maioritate,& minoritate ipſo-
rum,& de obedientia maioribus,& minoribus imponenda.
habetur principaliter de materia. 21.& 22.di. Item. 93.&
95.& 99.& 8.q.4.de maioritate autem Ro.ſedis.9.q.3.§.ſo
là.vſque ad fi.q. de pœna verò inobedientis prælato habet.
9.q.3.c.ſi autem.& tribus.c.ſeq. de obedientia vaſalli ad do
minū.22.q.6.c.de forma: de obediātia vxoris ad virū, & e-
ius maioritate.33.q.5.§.finis.de obediētia non p̃bēda in illi
citis.11.q.3.§.hic.& vſque ad.§. cum igitur. Repetitur autē
hæc Rubrica in 6. conuenit ad vtranque partem rubricæ de
conſti.c.vlti.Ad primam partem de maioritate facit.s̃.de of
fi.deleg.c.ſanè.2.de offi.le.c.volentes. quò ad ſecundam fa-
cit s̃.de reſcrip.c. ſi quando.de tranſact.c.præterea. de præ-
ſcrip.c.cum non liceat.de re iudi.c. cum inter. de confir. vti.
vel inuti.c.fi.multa alia etiam faciunt ad hanc rub.de quibus
per Io.An.cuius verba ſunt prædicta.

S V M M AE.

1 *Prioritas non attenditur in paribus in dignitate, Et an prioritas
conſideretur in ordinatione.2*
3 *Haberi pro maiori quid proſit.*

CVm certum. Not.cui debeat im-
pendi maior, vel mi
nor honor,& alteri ſit præponendus, vel poſtponē
dus in ſede perceptione præbendæ, ſigillando, & ſimilibus,
vt in concor. glo. & habet hoc locum in æqualibus, ordine,
merito,& dignitate:vnde eṗs inter eṗos, p̃sbyter inter p̃sby
teros.& ſic de ſingulis:aliàs maior in prædictis præferendus
eſt.8.q.1.j̃.de æta.& qualita.c.quæris.& j̃. eod.c.ſtatuimus.
tamen ſi de epiſcopatu, vel dignitate, quæ per electionē acq
ritur,agatur,ipſam non petet,ne de ambitione notetur. 1.q.
7.c.ſicut.& quod not.s̃.de elect.c.cū in iure.& hoc eſt,quod
dicit lex. quòd quædam honeſtè dantur, quæ non honeſtè
petuntur in l.2.ad fi.ff.de ori.iur. & de var. & extraor. cog.l.
1.§.eſt eñ.& 23.di.c.de eulogij.& de pe.bonorū ſub.l.1.&l.
1.ad leg. Iul.de an.honorē autē debitū dignitati ſuæ, credo
ꝙ poſſet p̃latus petere,arg.j̃.eo.c.ſolitę.& l.obſeruādū.de of.
præſi.ibi. ita ius reddi debet, vt dignitatis ſuæ auctoritatē in
 genio

genio ſuo augeat.honor ergo, de quo tex.iſte loquitur,fortè
1 poſſet exigere ordinatos primò.¶Opp.& videtur,† ꝙ in pa
ribus in dignitate non attendatur prioritas, vt patet in qua-
tuor patriarchis,inter quos (quãmq̃ pares dignitate) Con-
ſtantinopolitanus præfertur,etiam poſterius ordinatus,vt j̃.
de priuileg.c.antiqua.& idem in epiſcopo Hoſt.inter Cardi.
epiſcopos curiæ : cui quãmq̃ poſterius ordinato maior ho-
nor debetur.So.dicit Ioã.And.quòd illud, quod hic dicitur,
habet locum de iure cõi : ſed q̃ñq; de conſuetudine ſecus ē.
nam pretextu conſuetudinis poſterior præfert priori, & mi
nor maiori:ꝙ niſi hoc contingat rõne dignitatis, vt in prædi
ctis exemplis,eſt eccleſiaſtica oneroſa,& impræſcripribilis.
de conſue.c.1.& vlt.Et collige ex p̃dictis,ꝙ nouus p̄latus ſuc
cedens antiquiori,cui maior reuerẽtia debebatur , & honor
ratione antiquitatis non ſuccedit in illo honore, niſi ratione
dignitatis,vt dixi.Ratio eſt,q̃a inter pares ordine,& dignita
te prioritas tẽporis cõſideratur in exhibitione honoris. Iſta
verò prioritas non cõcernit dignitatem, ſed perſonam:ideo
cum perſona finitur, & ſucceſſor dicitur in dignitate, non in
perſona.facit quod nõ.Bar.& Bal.in l.ſi cõſtante.§.vlt.ff.ſol.
2 matri. ¶† De vno vltra Doct. dubito, vtrùm in ordinatio-
ne conſideremus prioritatẽ,attento principio, medio,vel fi-
ne.pone aliquis eſt electus, & cõfirmatus primò alius. Scd̃o
loco ẽ electus, cõfirmatus, & tãdem conſecratus, anteq̃ pri
mus. idem in doctoribus contingere poteſt, ſi vnus eſt licen
tiatus primò,& alius ſecũdò licentiatus:ſed doctoratus, an
teq̃ primus.memini me de hoc legiſſe in tribus libris C. ſed
non recolo . eadem poteſt eſſe quæſtio , an ſi quis eſt iunior
canonicus in eccleſia.ſed plebanus in alia: an ſimplicibus ca
nonicis alijs,licèt prius receptis, debeat præponi. & loquor
reſpectu eorum,quæ inter canonicos aguntur:vt de ſtallo in
choro,& loco in Capitulo ſigillando, & alijs ſimilibus, cogi
3 tabis.¶Quęro quid prodeſt haberi pro maiori,& in quo ho
nor iſte conſiſtit.dicit Inno. ꝙ qui maior eſt dignitate in ec-
cleſia:vel ſi non eſt ibi dignitas, qui maior eſt ordine, prior
tempore, debet ſolemniter eligere perſonam in iudicio no-
minatam: niſi aliud de conſuetudine, vel priuilegio hic ha-
beatur: quamuis tutius ſit, ꝙ à ſuis fratribus habeat hãc po
teſtatem.qđ dic,vt s̃.de elect.c.quia ꝓpter.& eod. ti.c. ſicut
cum.eo.ti.lib.6.& hac eadem ratione dicit Inn. ꝙ habet cõ
uocare Capitulum,& alij habent parere.C. de of.præ.p̃.l.1.
& 2.lib.12.& de prox.ſa. ſcri.l.vbicunq;.& de offi.ma.offi.
l.nemo.& de albo.ſcri.l.1.vnde ſi nõ veniãt,valebit,quod fa
ciunt p̃ñtes,ſecũdùm Inno.s̃.de elect.c. cum olim nobis. &
ibi per Io. An.ſup gl.nunquid.& c.coram.& c.quia pp. & ſi
talis nolet cõgregare Capitulum,poſſet cogi per ordinariũ ,
vel per delegatum,vbi pro cauſa ſibi commiſſa mãdaret Ca
pitulum conuocari,& ſindicum ordinari. de hoc no.j̃.de cõ
ceſ.pæbẽ.c.ſi Capitulo.lib.6.facit quod no.Io.An.j̃.de ope.
no.nunci.c.2.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus poteſt facere conſtitutiones.*
2 *Canones puniunt inobedientiam pœna mortis.*
3 *Venire contra canones, vel eis non obedire, eſt peccatum mortale.*

SI quis. Tranſgreſſor decreti epiſcopi eſt ab
eccleſia repellendus:& inobediẽs pri
1 cipi puniendus . ¶ Not. primò, quòd † epiſcopus po
teſt facere conſtitutiones , quas glo.appellat canones epiſ-
copales.facit qđ no.3.di.§.porro.17.di.in sũma.19. di. §.1.
2 de legato not.Io.An.de of.archiep.c.fi.¶Secũdò no.† quòd
canones puniunt inobedientiam pœna mortis. quod dic,vt
in glo.ſed nunquid.cui adde quod not.5.q. vlt.c. delatori.&
27.q.1.c.ſi quis.23.q. vlti.c.his à quibus.¶Tertiò no.quòd
indiſtinctè debet clericus obedire . qđ intellige in licitis.qđ
dic,vt dixi,s̃.de temp.ordi.c.ad aures. ¶ Quartò not.Ioan.
3 And.quòd † venire contra canones, vel eis non obedire eſt
peccatum mortale.ad idem.23.di.c.1.& j̃.eo.c.illud.de hoc
s̃.ti.2.c.inter cetera ſecũdùm Hoſt. ¶ Quærit ipſe,quis exe
mit clericum à iuriſd.Imperatoris,cum prius eſſet illi ſubie-
ctus?dicit Lau.ꝙ Papa de conſenſu principis.11. q. 1.c.4.in
Auth.de ſanc.epi.§.ſi quis.& in Auth.vt cle. apud ꝓprios e-
piſcopos.§.ſi verò eccleſiaſticum. tunc dicit eos iure diuino
exemptos.96.di.c.ſi imperium.nam cum clerici ſint res ſpi-
rituales(quia corpus,& animam in ſortem Domini tranſtu-
lerunt.12.q.1.c.cum portio.)non deberet iudicis,vel laicorũ
conſtitutionibus ſubiacere.10.di.c.imperium.& c.ſuſcipitis.
& c.ſi in adiutorium,& per illa dicit Inno.ꝙ Papa etiam ſine
Imperatoris conſenſu per ſuas conſtitutiones potuit clericũ
eximere.facit quod no.Io.An.j̃.e.c.cũ inferior. & qui fi. ſint
legi.c.per venerabilem.§.rationibus.

S V M M AE.

1 *Superior extorquendo à ſubdito quod non debet, dicitur ſibi facere iniuriam.*
2 *Obligatus efficaciter non debet amplius obligari.*
3 *Obligatio quandoque contrahitur ſine verbis.*

LEgebatur. No.primò , ꝙ obligatus non
debet cogi ad conficiendum
inſtrumentum ſuæ obligationis.& eſt quædam in ma
teria ſi cogatur.quod intelligo verũ,qñ obligatio ad oculum
ſe oſtendit,vt hic erat:ſecus quando obligatio nõ ſe exhibet
in conſpectu.tunc.n.dẽt quis cogi ad inſtrumentũ conficien
dũ,vt alibi dixi.facit C.de li.cã l.ſicut datã.& l.2.ver. nec co
1 gitur.ff.ſo.ma.¶Secundò no.† ꝙ ſuperior extorquẽdo à ſub
dito quod non dẽt, dr̃ ſibi facere iniuriam,& tenetur iniuria
rum,etiam durante officio,ſi eſt de minoribus. vt.ff. de inu-
iur.l.nec mgr̃atibus. Si autem eſt de maioribus , dẽt cauere,
ꝙ depoſito officio.reſpondebit,vt.ff. ad leg. Iul. de adul. l.ſi
adulterium.in fi.& hęc vera in officiali temporali.perpetuus
autem põt conueniri,ẽt durante adminiſtratione, in contra
ctibus,& delictis,vt no.Bar.in l.de pupillo.§. ſi quis ipſi præ
tori.ff.de ope.no.nun.quædam tñ l. videtur dicere, ꝙ à prin
cipio ſit licentia impetranda.ff.de fideicom.li.l.cũ vero.§.fi.
2 & l.ſe.¶Tertiò no.† ꝙ efficaciter obligatus , non debet am-
plius obligari.& hac ratione non valet legatum creditori fa-
ctum,vt l.ſi creditori.de le.1.& l.qui bis.de ver.obli.¶Quar
3 tò no.† ꝙ quandoq; ſine verbis cõtrahitur obligatio ipſo fa-
cto.facit.l.certum,ff.ſi cer.pe.& quod no.j̃.de ap.c.dilecti fi
lij.1.& 2.& eſt ar.ꝙ eoipſo,ꝙ quis ſalutat prælatum,conſen-
tit in illũ,vt no.s̃.de renũ.c.pe.j̃.de his q̃ fi.à ma.par.Ca.c.ex
ore. ¶ Opponit gl. de c. nullus eṗs.j̃.de iureiurã.& 23.d.c.
q̃q.So.diſtingue,aut loqueris in clericis curam habentibus:
& coguntur iurare,nec ſine iuramento debent admitti ad ad
miniſtra.prætextu conſuetud.s̃.de ele.c.ſignificaſti.& de cõ
ſue.c.cum inter vos.aut loqueris in clericis, qui non hñt ad-
miniſtratio.& de iure non debent cogi,niſi eſſet conſuetudo
contraria in eccleſia.j̃.de ver.ſig.c.cum clerici. Item fallit,ni
ſi prius fuiſſent rebelles.j̃.e.c.cum in eccleſijs. vel excõicati.
de ſen.excõ.c.cum deſideres.

OMnes No.primò, ꝙ oẽs principes sũt ſu-
biecti eṗis.not.de hoc.96.di.c. duo
ſunt.¶Scd̃o no.ꝙ Clemens refert Petrũ ita dixiſ-
ſe:cũ tñ non reperiatur in epiſtolis Petri,& facit pro opi.ma
giſtorum defendendis.24.q. 1. c. cum beatiſſimus.& qđ ibi
no.poſtquam.n.in legibus reperitur alium ſic dixiſſe,crede-
re debemus iſtis verbis enunciatiuis, etiam ſi nõ exhibet ori
ginalia.facit quod no.in l.admonendi.ff.de iureiuran.& c.1.
de proba.in Cle.¶Quærit glo.ſi rex habet plures eṗos in re
gno ſuo,cui dabit decimas, vel coram quo tractabit cauſas
ſpirituales.dic,vt in ea,quam not.facit quod no.j̃.de deci.c.
nouum.& j̃.de ſepul.c.cum quis.li.6.

Spiri-

S V M M AE.

1 *Spiritualia ſunt temporalibus digniora,& fortiora.*
2 *Tranſgrediens canones eſt infamis.*

ILlud. De hoc facto loquitur.c. penul.& vlti. s̃.
de tranſla.& j̃.de cle.excomm. in ca.il-
lud.dicebat enim Ildeſeñ.epiſcopus trãſiſſe ad Herbipo-
leñ. pro cõſeruandis bonis temporalibus ipſius eccleſiæ,vel
pro ſuo commodo:ſed iſta excuſatio reprobatur hic,q̃a con
ſtitutiones vetãt,ne epiſcopus aliqua de cauſa dimittat eccle
ſiam ſine licentia Papæ.de reg.c.licèt.ver. illa. de renun. vbi
1 de tranſla.per totum.¶No.primò,† ꝙ ſpiritualia ſunt tem-
poralibus digniora,& fortiora.s̃.de tranſ.c.2.& tẽporalibus
ꝑponenda 12.q.1.c.ꝑcipimus. & C. de ſacro.ec.l.ſancimus.
¶Scd̃o no. bonũ obedientiæ, melius eſt enim, q̃ victimę, &
magis Deo placens.1.reſpõ.15.& 13.q.1.c. ſciendũ. vbi dr̃
per obediẽ.propria,p victimã aliena caro mactat̃. ¶ Tertiò
no.ꝙ prætextu boni nõ eſt illicitũ cõmittẽdũ.de quo in gl.fi.
2 & j̃.ne cle.vel mo.c.nõ magno.¶Quartò no.ꝙ qui tranſgre
ditur canones, ẽ infamis. & ſic inobediens cenſetur infamis.
s̃.de elec. c. dudum.2. vbi de hoc circa prin. nam & mortali
ter peccat.vnde eſt excõicãdus.s̃.e.c.ſi quis.vbi de hoc vide.

S V M M AE.

1 *Cauſa,& occaſio quomodo differant.*
2 *Perſona loquentis conſideranda eſt,& eius,cui loquimur.*
3 *Vis locutionis debet conſiderari.*
4 *Imperator in quibus præcellat in temporalibus.*
5 *Tanquàm,dictio,eſt nota improprietatis.*
6 *Imperator an habeat poteſtatem ſuper malos clericos.*
7 *Sacerdotium præcellit Imperium dignitate.*

SOlitæ. Diuiditur iſta Decre.in 7. partes. pri-
ma ponit adminiſtrationem Impera-
toris Conſtantinopolitani, & auctoritatem, qua moue
batur.In ſecunda ibi [verùm] exponit illã.In tertia ibi [po-
tuiſſes] ad declarandum prærogatiuam ſacerdotij indu-
cit auctoritatem Hier. In quarta , ibi [prætorea] auctori-
tatem Gen. In quinta ibi [huic autem.] concludit contra
Imperatorem. In ſexta ibi [nos autem] ſe excuſat,ꝙ nõ in-
crepauit. dicit,ꝙ increpare poterat,ꝓbãs id auctoritatibus.
In ſeptima [quod aũt] Imperatorem relinquit ſuo iudicio.
quò ad ti.Decre.vr̃ velle,ꝙ Imperium non p̃eſt Sacerdotio:
1 imò illi ſubeſt,& illi obedire tenetur. ¶† No.primò differẽ
tiam inter cauſam,& occaſionẽ. cã enim neceſſariò infert ſu
um cantum. occaſio non . prouer. 27.[occaſionem quæ-
rit] &c.cauſa ergo coſiſtit in iure,& eſt rationabilis:occaſio
in facto,& eſt irrationabilis.de reſcrip.c.ſtatutũ. §. inſuper.
ver.qđ patet.li.6.¶Secundò no. ꝙ quilibet princeps, maxi
mè Imperator , debet moueri ſemper rationabili cauſa ad
aliquid faciendum.& nihil debet agere bonus vir,de quo nõ
poſſit cãm rationabilẽ reddere, vt ait Tullius.& ita hic Im-
perator factũ ſuũ defendere nitebat̃ auctoritate Petri dicen
tis. Subditi eſtote. j. Petri. c. 2. ex qua auctoritate eliciebat
tria ad tuẽdũ, ꝙ bene fecerat.primũ ex verbo ſubeſt, omni
&c. ſecũdum ex ver. regi ꝑcellenti.tertiũ ex ver.ad vindictã
malorũ &c,quaſi & ſuper malos cunctos receperit poteſta-
tẽ.4.di.c. factæ.de homi.c.poſtul.Iſtis tribus Papa r̃ndet, vt
2 ſequitur. ¶Tertiò no.† ꝙ conſideranda eſt perſona loquẽ-
tis,& eius, cui loquimur. vñ ſi Imperator cõcedit priuilegiũ
teſtandi militi,intelligit̃ , ꝙ ſecundùm ius militare teſtetur,
vt l.ſi q̃s teſtõ.§.irritũ.ff.de iniu.te.facit l. plenũ.§. equitij.de
vſu.& ha.& 26.di.c.deinde opponitur.vnde Horatius.
Intererit multum Dauus ne loquatur,an heros.
3 ¶Quartò no.† ꝙ vis locutionis debet cõſiderari.& eſt con-
tra multos, q̃ ſectantur verborũ corticem, & nõ mentẽ, cõ-
tra l.ſcire leges.ff.de leg.& c.Marchiõ & Baſilides.1.q. 7.vñ
fit q̃õ, an liceat offendere verba, ſeruata mẽte l. de quo per
Dy.de reg.iur.c.fi.li.6.facit l.ſcire oportet. §.aliud.de excu.
tu. ibi [ſed ſi verba.l.ita ſe habent, tñ mẽs aliud vult.] &c.
facit c.quãto.j̃. de priuil. In dubio tñ eſt inhęrẽdũ verbis,l.
1.§.ſi is, q̃ naué.de exerci. facit l.ille aut ille.đ le.3.vbi cũ in
verbis nulla dubitatio.eſt:non ẽ recurrendũ ad coniecturas.
¶Quintò no.ꝙ dominus debet inſtruere ſubditos ſuos,& ꝓ
curare ad humilitatis meritũ : vnde Papa vocat ſe ſeruũ ſer-
uorum Dei,de quo in proœmio.6.li. ¶Sextò no.in ver. nã ſi
per hoc &c.ꝙ ꝓpõ vniuerſalis , vt eſt illa [ſubditi eſtote oĩ
humanæ creaturæ] &c.debet reſtringi, & limitari, ne reſul-
tet abſonus intellectus.q̃libet eñ diſpoſitio,quãtũcunq; ge-
neralis,recipit interpretationẽ de habilitate,l.vt gradatim.
§.& ſi lege.ff. de mu.& ho.& l.1.§.item nũciatio. de op.no.
nun.vbi plenè per Bar.& in repetitione. l. habeat. de ſacroſ.
4 ec.per Bar.& Bal.¶Septimò no.in ver. ꝙ autẽ.† ꝙ Impera-
tor præcellit in t̃palibus in his dũtaxat,qui ab eo tenẽt tem-
poralia: vnde ergo hoc caſu ſi clericus tenet t̃palia ab Impe
ratore, debeat ſibi reſpondere. tãgitur in glo.ſed nunq̃d.ſed
plenius.j̃.de fo.cõ.c.verũ.& de iudi.c.ceterũ. ¶Octauò no.
5 † ꝙ iſta dictio,tanquàm,eſt nota im ꝓprietatis,quaſi innuat,
ꝙ licèt ex humilitate meritorium ſit epiſcopo, ꝙ Imperato-
rẽ reputet ꝑcellere in virtute:tñ non ꝑcellit, ſecũdùm Inn. &
eſt ſimile.s̃.de biga.c.2.¶Nonò no. ꝙ ſpiritualia tantò ſunt
t̃palibus digniora , quãtò anima præfert corpori. cõcor. de
di.s̃.c.illud.¶Decimò no.in ver. ꝙ aũt ſequitur ad vindictã
6 &c. † ꝙ Imperator nõ habet p̃tãtem ſuper malos clericos :
niſi fortè eſſent incorrigibiles.qđ dic,vt j̃. de iudi. c. cũ non
ab hoĩe.& de ſen.exc.c.ꝓpẽdimus.de priuil.c. ex parte.il 3.
Sed in libro Auth.& lib.Cod. ſunt multa iura cõtra clericos
delinquẽtes,vt patet in tit. quomodo oportet epi . & in Au-
then.de ſanct. epi.& in Authen. de munaſte. & in Authen.
de re.ecc.nõ ali.& C.de epi.& cle.& de ſacroſ.ecc.& in Au-
thẽ. vt deter. ſit nume. cleric. quibus legibus clerici magis
cauere debẽt à delictis.q̃a de facili tradũtur curię ſeculari in
delictis communibus, nec exigunt , quòd veniãt in profun-
dum malorum,vt exigit c.cum non ab homine . ¶ Vndeci-
7 mò not.in ver.potuiſſet.† quòd ſacerdotium præcellit Impe
rium dignitate.& quòd olim erat honor de ſacerdotibus na
ſci.hodie verò ignominioſum.& de hoc quomodo Eccleſia
habuit vtrunque gladium.& an hodie habeat.dic,vt not.In-
nocen.plenè.j̃.de foro cõpe.in c.cum contingat.& no.iſtam
auctoritatem.[Ecce conſtitui te &c. quæ ſcribitur Hier. pri-
mo.& 26.di.§.ecce.

S V M M AE.

1 *Accipientes ordinem à ſede apoſtolica, digni ſunt maiori honore.*
2 *Epiſcopus an poſſit ſubdiaconum deponere.*

PEr tuas. Ordinato per Papam debetur
reuerentia: tamen ſubeſt epiſ
copo.h.d.communis diuiſio.Secunda ibi[ad quod.]
1 ¶ Not. primò, † quòd decens eſt , honorem maiorem illis
impendi,qui à ſede apoſtolica ordinem acceperũt.quod in-
tellige diſcretione prima. s̃.de offi.cuſto.c.1. Si .n. ſunt aliq
in dignitate vel digniores,vtiliores,nobiliores,vel peritiores
clerici(licèt eiuſdẽ ordinis) præferuntur. facit de præben.c.
de multa.& de ali.iu.mu.cauſa fa.l.1.& eſt ar. pro opinione
militum, qui dicunt, ex duobus fratribus militãtibus magis
deferendnm in honoribus illi , qui à maiore militiã recepit.
ad idem.j̃.de præben.c.hi qui auctoritate. li.6.& l.1.ff.de al
bo ſcriben.& C.de aduo.di.iu.l.reſtituendæ.in fi. & in Auth.
vt iudi.ſine quo. ſuffrag.§. eos autem. col. 2. ibi [quis enim
non diligat] &c. & ad hoc faciunt iura,& arg. glo.q̃ incipit
ſubdiaconos.&c.facit.l.1.C. de dome. & ꝓtec.li.12. cũ ſuis
2 ſimilibus.¶Quærit gl.† an eṗs poſſit iſtũ ſubdiaconũ depo
 nere.

nere.Io.ꝙ ſic 1.q.1.c.filium Ber.hic contra.cuius opi.placet Tan.Goſ.Phi.Inn.& Ho.& Vin.ſ.de tempo.or.c.cum in diſtribuendis.vbi dicit Inn.ꝙ nedum deponere non poteſt:ſed nec perpetuò ſuſpendere.Io.And.dicit, ꝙ opi.Io.eſt vera in depoſitione à beneficio. Sed opi.glo. eſt vera in depoſitione ab ordine.¶Secũdò quærit Hoſ. an perdat hoc priuilegium per diaconatum,& preſbyteratum ab alio, quàm à Papa de licentia Papæ ſuſceptum.& vr̃, ꝙ nõ: quia ordo ſuſceptus auferre non debet,ſed afferre ſicut & dignitas. C.de digni.l.3. li.12.Item priuilegia ſunt perpetua.25.q.2.c.1.& 2.Itẽ ſemper manet Papa ſubdiaconus, qui ſemel fuit.ff.de mino.l.ait prætor.§ penul.in fi.Ho.tenet contrarium.dicit.n.ꝙ ex quò priuilegiũ,& ius cõe contrarium mixta ſunt,pdit priuilegiũ vires ſuas.de of.dele.c.ſuper qõnum. §.ſi verò.in dubio ſemper dẽt fieri interpretatio ſm̃ ius cõe.de conſue. c. cum dilectus.§.fi.& res de facili reuertit̃ &c.ff. de pac.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.p quẽ.§.dicit ſolui q.& p Decr. cũ venerabilis.de cen.& de app.c.vt debitus. & qa contrario facto renũciat qs priuilegio ſuo.de conſti. c.cũ acceſsiſſent. per qđ.c. dicit iuribus contrariis rñderi.ita refert hic nouell.Ho.tenere.de qua opi.dubito,an ſit vera.certũ eſt.n.ꝙ per receptionẽ maiorũ ordinũ non perdit qs executionem minorum, vt preſbyter executionem ordinis ſubdiaconatus,& ſimilis.qd ergo ꝓhibet ſubdiaconũ creatũ à Papa in illo ordine p̃ ceteris eiuſdem ordinis honorari,& in alijs maioribus aliis ęqualẽ eſſe?certè nihil.qa diuerſorum diuerſa eſt rõ,vt l.vlti.ff.de calum.& l.Papi.exuli.de mino.& l.ſi maritus. de dona.inter vi. & vx. ad hoc optimè l.ſenatores.ff. de ſena.ibi [dignitas domicilij ad directionem potius dediſſe q̃ permutaſſe vr̃]ad idẽ.l.4.§.ſi ex conuentione.ff.de re iudi. ibi [cũ acceſſerit aliquid rei iudi.non eſt à re iudicata receſſum.]Non ob.§.pactus ne peteret.cũ ſi.qa loquit̃ cũ variæ, & diuerſæ diſpõnes cõcurrunt ſuper eadẽ re:qa tunc fortior diſpoſitio cõfundit minorẽ, vt l.gñraliter.ff. de fide iuſ.& l. filio quẽ pater.de hære.inſti.ſecus ſi ſuper rebus diuerſis. vt in noſtra quæſtione.

S V M M Æ.

1 *Petitio,ſiue executio non debet admitti,non vocato poſſeſſore.*
2 *Subditus eſt tuendus in poſſeſsione quaſi libertatis, donec conuincatur.*
3 *Eccleſia poteſt eſſe inobediens, & rebellis.*

INtra quatuor. Qñ de obedientia, vel ſubiectione agitúr, nihil attentari dẽt in præiudicium rei, vel poſſeſſoris non citati.h.d.ſunt aũt duæ partes, & duæ petitiones.Secũda ibi [ſuper obedientia.]Thema ſiue caſus breuis eſt, ꝙ iſtæ eccleſiæ ab antiquo erant ſubiectæ Conſtantinopolitano.patriarchæ,propter cuius ſciſma ſe ſubtraxerant ab ipſius obedientia, & adhæſerunt Rõanæ Eccle. demum capta ciuitate Conſtãtinopol. & patriarch. ibidem per Romanã Eccleſiã inſtituto,ipſe petiit,vt prædictæ eccleſiæ, quæ erant in plena poſſeſsione libertatis,ſibi reſtituerentur: q̃ petitio non exaudiebatur,vt ſequitur,ſm̃ Hoſt. ¶No.primò,ꝙ dicit lr̃a, ꝙ in poſſeſsione libertatis erant iſtæ eccleſiæ,anteq Conſtantinopol.ciuitas caperetur:quia patriarchæ minime rñdebãt,&c. ergo ſi tempore captionis rñdiſſent patriarchę. debuiſſet fieri reſtitutio.& hoc verum credo ad ſimilitudinem reuerſi ab hoſtibus,qui recuperat iura ſua iure poſtliminij, vt tũc erãt, quãdo captus fuit,vt l.ſi quos forte.C.de cap.& l.fi. C.de ſenten.paſ.& innuit iſte tex.ꝙ ſi eṗs cũ populo labitur in hæreſim,eccleſia non retinet ius ſuũ: ſed petere debet poſt ſciſma ſedatum,vt fecit iſte patriarcha.dicunt quidam, ꝙ proprietates retinent non poſſeſsionem. Alij ꝙ etiam poſſeſsio, vt hic.& ſupra.de elec.cap. quia & hoc ideo,quia delictum perſonæ &c. vt in reg.delictum.de reg.iur.lib.6.cum etiam, quia nemini eſt auferenda ſua poſſeſsio ante cauſæ cognitionem, per iura allegata in tertia glo. de iſta tamen materia(cum eccleſia capitur à tyranno, vel ab hoſtibus, vel deſtruitur,vel transfertur,vel alteri vnitur.)an retineat poſſeſſionem,& priuilegia ſua.dic plenè per Inn.j̃.de oper.no.nũ. c.2.& qđ no.in l.ſicut.ff.qđ cuiuſq; vni.no. optimè facit quò ad reſtitutionem priuilegiorum, & iurium fiendam eccleſiæ occupatæ l.decernimus.C.de ſacroſan.ec.¶Secundò not.in
1 ver.iuris namq;. †ꝙ non debet admitti petitio, ſiue exequi, non vocato poſſeſſore non conuicto, nec ſe per contumaciã abſentante.ad hoc facit quod not. in l.meminerint. C.vñ vi. imò iudex non põt priuare abſentẽ non citatum poſſeſsioñ. ẽt quam per alium detinet:licèt poſſet priuatus illum expellendo,vt l.peregre.§.quibus explicitis.ff.de acqu.poſ.& hoc no.Inn.j̃.vt li.non cõt.c. qm̃ frequenter.minor eſt ergo poteſtas iudicis,q̃ priuati circa priuationem poſſeſſoris cõmodo poſſeſsionis.facit l.fi.C.ſi per vim, vel alio mõ. ¶Tertiò no. ꝙ non valent acta contra non contumacem,nec citatum,vel conuictum.facit l.ea q̃.C. qũo & qñ iudex. ¶Quartò not.ꝙ ille patriarcha petebat obedientiam.quo iure aũt hoc petatur,no.Inno.hic.¶Quintò no.ꝙ inepta petitione reiecta,ſiue repulſa,põt quis ſuam intentionẽ apertè. concipere. nec obſtabit ſibi exceptio ineptæ petitionis.quod dic,vt in c.examinata.de iudi.& videtis, ꝙ iudex ex officio ipſam repellit, expreſſa cã repulſionis: quod eſt faciendum ad hoc vt iteru admittatur,ne repulſa videatur ex defectu iuris agentis,vt l. 1.in fi.ff.ſi mẽſ.fal.mo.dixe.& l.1.ff.de offi.aſſeſ.¶Sextò no.
2 †ꝙ ſubditus eſt tuẽdus in quaſi poſſeſsione libertatis, donec conuincatur. ſimiliter & qui dr̃ ſeruus,tuendus eſt in poſſeſſione libertatis, donec ſeruus probetur.& gñaliter res quælibet iudicari dẽt ſm̃ pñtem ſtatũ, vt C.ſi ſeruus exte.l.1.¶Se
3 ptimò no.†ꝙ eccleſia põt eſſe inobediens, & rebellis, & ſic põt delinquere. an aũt eccleſiæ ſibi ſubiectæ teneantur ſibi rñdere,cum ipſa eſt inobediens,& in ſciſmate, non vr̃.dic vt j̃.de ſen.& re iudi.c.ad apoſtolicæ.ad fi.& ſ.de elec.c. venera.in fin.facit quod no.j̃.de reſti.ſpo.c.in lr̃is.per Inn.in illa. q.an ſi occupata ſit dignitas à prædone,debitores dignitatis debeant ſibi rñdere,vel non.de iſta materia, an eccleſia,vel ciuitas poſsit delinquere, & qua pœna veniat punienda,dic vt j̃.de ſimo.c. dilectus.2.¶Oppo. iſte patriarcha petebat eccleſias:ſed vr̃, ꝙ hęc petitio non procedat:quia eccleſia in nullius bonis eſt,veluti res ſacra, vt Inſti.de re.diui.§.ſacra. non.n.vr̃ pro talibus rebus competere rei ven. vel confeſſoria,q̃ dantur dñis,vt l.in rem actio.ff.de rei vẽ.ſo.magna eſt qõ,penes quem dicatur eſſe dñium rerum eccleſiarum.j̃.de cã poſ.& proprie.c.cũ ſuper.veritas tñ eſt, ꝙ clerici ſunt capaces eccleſiarum,& poſſunt ipſas vendicare,qñq; in titulũ, qñq; in proprietatem,vt j̃.de eo qui mit. in poſ.c. 1.li.6.cũ. ſi.Non ob.ꝙ non ſit in alicuius dominio. nam & hoc contingit in multis aliis,in quibus non habetur dñium, ſed ius ſubiectionis,cuius rõne competit actionis exercitium, ſiue officij iudicis,vt qñ abbas petit monachum ſuum, & eṗs clericos ſuos,& Poteſtas ciuem ſuum.ff.ad mu.l.de iure. idem de colonis Paleſtinis.C.de colo.Pa.l.1.li.10. Idẽ de colonis Illyricianis.Item Imperatoris, ſiue fiſci. Item maritus vxorem ſuam.de quo per Inn.j̃.de reſt.ſpo.c.ex parte.ff.de li.ho.exhi.l.imò magis.& hoc no.in l.1.§.per hanc.ff. de rei ven.Ille enim,qui vendicat aliquam ex prædictis,non põt dici intentare propriè rei ven.quia non habet plenum dñium: hẽt tamen ius,vt ex prædictis ap.& plenè Inſti.de ac.§.præiudiciales.¶Sed hic quærit̃ contra quos agetur,vtrùm contra illos, in quos actor prætendit ſubiectionem:an in alios, qui prætendunt illos, contra quos agitur, ſibi fore ſubiectos? dicit Io.An.ꝙ aut illi, contra quos agitur,à nemine poſsidentur: ſed gerunt ſe pro liberis,vt eccleſia vel clericus. & tunc implorabitur iudicis officium contra ipſos, vt dicto.§.per hãc. & j̃.de re iudi.c.cum inter nos.aut ab alio detinentur: & tũc aut voluntarij,& ab illo, qui non prætendit ſe prælatũ.& idẽ quod

quod ſupra.aut contendit ſe prælatum: & tunc agitur cõtra ipſum,ẽt ſi voluntariè detineat p interdictũ de li.ho.exhi. ff. de li.ho. exhi.l.fi. & idẽ ſi inuitos detineat,ẽt ſi ſe p̃latũ eorũ non contendat.ff.de li.ho.exhi.l.1.circa quod vide qđ no.Io. An.j̃.de conuer.infide.c.2.poſſunt ẽt vẽdicari clerici,& iura prædicta ab eṗo,de iure canonico.7.q.1.c.non oportet.& patet.j̃.de reli.do.c.de xenodochijs. cũ ſuis concor. & per iſta dico,ꝙ ſi vna ciuitas detinet caſtra,vel villas, alius, qui vult dicta caſtra,vel villas vendicare,debet agere contra detinentem.ſi aũt à nemine poſſidentur,ſed ſe in libertate defendũt, dẽt agi contra ipſa.hoc no.Bar.in l.deinde.§.hoc aũt.ff.de li. ho.exhi.facit quod not.in c.auditis.j̃.de præſcrip.¶Sed pone,ꝙ vbi ab alio poſſidebatur eccleſia,clerici,villa,vel caſtrũ contra vendicantem ſubiectionẽ in eos obtulerunt ſe defenſioni,& ſuccubuerunt,quis erit effectus ſñiæ.rñdeo,ꝙ ꝓ regula tenendũ,ꝙ abſentibus non præiudicat ſentẽtia: niſi fortè ſciant cãm ſuã agi,& taceant.quod dic vt.j̃.de re iud.c.q̃uis.ipſis aũt,contra quos ſñia lata eſt, præiudicat. ꝙ non poſſunt contradicere ſententiæ,vt.j̃.de re iud.c.cũ ſuper cõtrouerſia.non tñ mandabitur dicta ſñia executioni in præiudiciũ tertij prætendentis ius ſubiectionis,vt dicto c.cũ ſuper.ſi ergo vis cautè agere,facias vocari omnes,quos res tangit,vt contra omnes obtineas, & omnibus præiudicet ſententia lata,vt colligitur.j̃.e.c.fi.& ibi per Io. An.ſuper glo.not. quòd in arduis.¶Circa hoc ẽt quæritur. vendico ſubiectionem in clericos,vel alios,de quibus.ſ.conuentus dicit. ego ſum ſubiectus tali,& ex nunc nomino ipſum in iudicio.citatur nominatus,& nõ venit:an procedetur iuxta formam l.2. C.vbi in rem ac.& c.quoniam frequenter.§.in alijs. vt lit.non conteſta.quidam dicunt, ꝙ habet locum dicta l. in iſtis iuribus incorporalibus:quia non habet facultatem rei reſtituẽdæ is, qui conuenitur.non enim poteſt ſe ſubtrahere ab obediẽtia eius,cui tenebatur,& alterius ſe ſubiectum facere,niſi p ſententiam abſoluatur.quod contingere non poteſt contra nõ citatum,vel conuictum, vt no.Inno.in dicto.c.quoniam frequenter.& 8.q.4.c.nonne.licèt.n.colonus alteri rem conductam tradendo poſſit peruertere,& priuare dominum poſſeſſio. tamen conſtituendo ſe alterius nomine poſsidere quod à me poſſidet,me non priuat,vt eſt caſus in l.quamuis.§.1. ff.de acq.poſ.& hac ratione tertius poteſt ſe opponere,& impedire execut.quamuis ille,in quem ſubiectio prætenditur, acquieſcat agenti, vt d.c.cum ſuper. Alij dicunt,ꝙ quandoq; ad ſubiectionem agitur act perſonali. quia ita eſt promiſſa: & non habet locum dicta nominatio.quandoq; agitur reali: & tunc aut contra vicarium,vel coadiutorẽ,vel ſimilem poſſidentem hęc iura nomine alieno in alios,qui vendicant:& tũc habet locum dicta nominatio,ſicut ſi agatur ad res corporales,vt in dicta l.2.quandoq; agitur contra ipſas eccleſias, vel perſonas,in quas ſubiectio vendicatur,vel clericis obedientia,quam alius tenet.& non habet locum dicta nominatio,p rationem,de qua.ſ.& etiã quia à talibus clericis, in quibus ab alio poſſidetur ius ſubiectionis,non debeo obedientiam, etiam ſponte oblatam,recipere:alioquin pecco,& puniẽdus ſum.16.q.3.c.placuit.eadẽ enim obedientia in eiſdem non poteſt deberi pluribus ff.commo. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum.& l.3 § ex contrario.de acqui.poſ. & not.iſta ad intellectum dictæ l.2.C.vbi in rem ac.& prædicta faciunt, ꝙ quando habeo aliquod ius reale in perſonam,propter quod competit actio in rem, poteſt intentari interdictum de illa perſona exhibenda,ſeu deducẽda,ad ſimilitudinẽ iſtorũ:vñ dominus poteſt agere de aſcriptitio exhibendo,ſeu deducẽdo:dominus de vaſallo:abbas de monacho:tutor de pupillo. Non obſt.l.fi.ff.de li.ho.exhi.quia in perſonam debitoris debitor non habet aliquod ius reale, quod afficiat perſonam, tanquam rem.quod patet,quia liberatur cedendo bonis. j̃. de ſolu.c.Odoardus.& hoc no.Bar.in l.1.ff.de li.ho.exhi.Itẽ faciunt prædicta, quando eſt quæſtio de ciuilitate, contra quem debeat agi.de quo diſtingue plenè per Barto. in l. de iure.ff. ad muni. & quod not.Innocen.ſ.de reſcrip. cap. ſuper literis.

S V M M Æ.

1 *Sacerdotes, quòd teneantur ire ad ſinodum, quomodo intelligatur.*
2 *Conſtitutio ſinodalis non poteſt derogare iuri communi.*
3 *Clerici cogendi ſunt venire ad ſinodum per cenſuram eccleſiaſticam.*
4 *Abbates an teneantur ire ad ſinodum.*
Et an ad concilium prouinciale.5.

QVod ſuper. Subditi epiſcopi ad ipſius ſinodum ire, & ſi-
1 bi obedire coguntur.h.d.¶†No.primò,ꝙ ſacerdotes tenentur ire ad ſinodum,quod intellige de curatis. nam alij non ſunt ſub lege diœceſana,nec tenentur ad cathedraticum, cum non teneant eccleſias,quarum ratione dẽt ſolui. ¶Secundò not.ꝙ cum citatur quis ad ſinodum, in qua tractanda ſunt illa, quæ obuiant canonicis inſtitutis, non tenetur accedere:imò debet,ſi acceſſit,contradicere: aliàs puniretur, vt l.quoniam.C.de ap.nõ arctat ergo citatio, cũ citat̃ quis,vt veniat tractaturus de re illicita.quod dic,vt no. Inn.
2 j̃.de dila.c.2.¶Tertiò no.† ꝙ conſtitutio ſinodalis non põt derogare iure communi.facit quod no.j̃.eo.c.cum inferior.
3 & 21.diſtin.c.inferior.¶†Quartò no.ꝙ per cenſuram eccleſiaſticam cogendi ſint clerici venire ad ſinodum.& ſic vocatio ad ſinodum participat de l. diœceſana. & de lege iuriſd. quod dic vt.ſ.eo.c.conquerente. Sinodus enim eſt de l. diœ. ſed punire contemptores, & reuerentia, & obedientia ſunt
4 de lege iuriſd.vt d.c.conquerente.¶Opp.dicitur hic,†quòd abbates vocantur ad ſinodũ.contra de.c.epiſcopus.18. diſt. So.vt in glo. item vocantur.quæ dicit,ꝙ habentes populum venire tenentur:non habentes non tenetur, niſi ex cauſa rationabili.Hoſt.dicit,ꝙ abbas(etiam ſi populum nõ habeat) tenetur venire ad ſinodum.nam,vt ſupra dictum eſt,ſinodus participat de lege iuriſd.& diœ.vnde licèt à lege diœ.abbates ſint exempti,ne ad cathedraticum,angarias, vel perangarias teneantur.10.q.1.c.1.& 16.q.1.c. cum pro vtilitate.tamen à lege iuriſd.(vt venire ad ſinodum,) non ſunt exẽpti,vt eſt caſus hic.& 18.q.2.c.abbates.non tamen debẽt cogi,niſi ex cauſa,per iura alle.Si autem abbates habeant populũ: tũc in nullo ſunt exempti à lege diœ. imò & cathedram in eccleſia debẽt habere,in qua prædicet epiſcopus: & ad ſinodũ veniunt,præſtant decimarum,oblationum,& funeralium canonicam portionẽ.j̃.de ſepul.c.in noſtra.quomodo ergo faciet abbas,habens plures eccleſias curatas in diuerſis diœ. dic ꝙ ibit ad ſinodum per rectorem ipſarum.& prædicta vera in abbatibus non exemptis.exempti verò an venire teneãtur ad ſinodum ratione capellarum populum habẽtium. dic ꝙ tenentur.niſi eſſent exempta monaſt.cũ capellis.j̃.de priuileg.c.ex ore.dicit tamen Abb.hoc non ſeruari, ꝙ abbates exempti propter capellas ſubſint epiſcopis.ca.ex ore.loquitur,cum abbas curam capellarum per ſe gerit, vel aliter, vt
5 hic per eum.¶Quærit vltimò†vtrùm ad concilium prouinciale abbates teneantur venire.videtur, ꝙ non: ſed epiſcopi inde reuerſi debebunt eis poſtea publicare.18.diſtin.c.fina. de accu.c.ſicut olim.facit quod no.Ioan.An.j̃.de præben. & dicit Ho.ꝙ licèt venire non teneantur; tamen expedit eis venire.quia ibi ſtatutis ligãtur:ergo præſentes potuiſſent ſe opponere.& hac ratione videtur,ꝙ ſemper ſint vocandi, vt veniant,ſi ſua putauerint intereſſe.

S V M M Æ.

1 *Papa circa ſtatum eccleſiarum debet ſolicitè attendere.*
2 *Canonici debent obedire ſuo priori in his, quæ ad eum pertinent.*

3 *Prælatus poſt contumaciam debet inſtare, ſi poteſt contumacem re-*
uocare ad debitam obedientiam.
4 *Iuramentum eſt præſtandum corporaliter.*
5 *Monachi vagantes debent ad clauſtrum reduci.*
6 *Excluditur quis à collegio propter nimiam contumaciam, & rebel-*
lionem.

CVm in eccleſijs. Canonici re
gulares ino-
bedientes priori ſuo, excommunicari poſſunt. &
ſi incorrigibiles ſunt, de conſortio fratrum expelli debent. h.
d. & ſunt duæ partes. Secũda dat iudices, ibi[ideoq;.]Prima
facit tria. ponit mandatum Papæ. Secunda rebellionem. Ter
tia excõmunicationẽ prioris. Quarta canonicorum relatio
nem, & Papę abſolutionem, & pręceptum de obediẽdo prio
1 ri, & ad clauſtrum redeundo. ¶ Nota primò, ꝙ † Papa circa
ſtatum eccleſiarum debet ſolicitè attendere. ad ipſum enim
pertinet collatio, & omnis cura beneficiorum, vt c. j. de præ-
ben. li. 6. & ſubuenit ex officio, ſi reperiat ipſas læſas. j̃. de in
ſti. c. cum veniſſent. facit. s̃. de offi. or. c. irrefragabili. ¶ Secun
2 dò no. † ꝙ canonici debent obedire ſuo priori in his, quæ ad
Deum pertinent: aliàs ſi eſt contra Deum quod mandat, nõ
impunè paretur, vt c. at ſi clerici. j̃. de iudi. nec debet præci
pere contra Deum, & illicita. s̃. de tempo. ordi. c. ad aures.
¶ Tertiò no. contra illos, qui erigunt ſe in ſuperbiam cõtra
maiorem ſuum: ſuperbia quidem magnum eſt vitium, & de-
teſtandum: humilitas appetenda. de quo. j̃. e. c. ſi. facit l. mili-
tes agrum. § irreuerẽs miles. ff. de re mi. & l. omne delictum.
§. contumacia, e. ti. vbi contumacia aduerſus ducem, vel præ
ſidem capite punitur. ¶ Quartò not. ꝙ iſti quatuor præſtite-
runt iuramentum ſuper reuerentia exhibenda. contra c. lege
batur. s̃. e. ſed ibi à non ſuſpecto exigitur iuramentum, vt di-
3 cit glo. ibi. ¶ Quintò no. † ꝙ poſt contumaciam debet præ-
latus inſtare, ſi poteſt contumacem reuocare ad debitã obe-
dientiam: licèt ergo ſola contumacia poſt iuramentum ſuf-
ficiat ad pœnam periurij ſine alia monitione: tamen ad pœ-
nam excommunicationis non ſufficit. concurrit ergo pœna
periurij, & excommunicationis, & à periuro poteſt exigi
obedientia, & excommunicari, ſi non exhibeat: vt ſic creſcẽ
te contumacia, creſcat pœna, vt j̃. vt lite non conteſta. c. quĩ
frequenter. §. ſi. ¶ Sextò no. ꝙ etiam ſi conſtat de contuma-
cia, propter quam quis fuit excommunicatus, debet excom
municatus à ſuperiore abſolui, recepta cautione iuratoria.
& ſic contumacia, de qua conſtat, non impedit abſolutionẽ,
poſtquam contumax paratus eſt purgare contumaciam. de
quo. s̃. de offi. deleg. c. cum contingat. & c. ven. de ſen. excom.
lib. 6. ¶ Septimò no. ꝙ hic conſtitit de periurio per literas p̃-
latorum, quibus præbet fidem. de quo. j̃. de proba. c. poſt ceſ
ſionem. Sed dices. poſtquam de periurio ſibi conſtitit: quare
non depoſuit eos, vel aliter puniuit, vt j̃. de iureiuran. c. ſi. cri
men enim probatum in iudicio incidenter eſt puniibile, vt. s̃.
de elec. c. per inquiſitionẽ. & de confeſ. c. pe. So. quantùm ad
pœnam infligendam non ſufficit probatio delicti per iſtas li
teras: licèt ſufficiat quò ad hoc, vt cõtumax reputẽ. & ad o-
bedientiam compellatur. Non ob. contraria: quia loquũtur,
cum conſtet de crimine per confeſſionem. quod dic, vt in c.
1. j̃. de excep. & c. cum dilectus. de ordi. cog. & p iſta tollũtur
contraria de c. relatum. 10. q. 2. & vi. c. Epiphanium. 2. q. vlt.
c. per ſcripta. poteſt dici, ꝙ aliqua probatio ſufficit in cauſa
ciuili: & iſta erat, quæ non ſufficit in criminali, vt patet in c. af
4 ferte. j̃. de præſumptio. ¶ Octauò nota, † ꝙ iuramentum eſt
præſtandum corporaliter. de quo in cle. 1. de hære. & not. ꝙ
præcipit ſub debito iuramenti, &c. quaſi innuat, ꝙ ſi quis iu-
rauit obedientiam, & demum ſub debito iuramenti mande
tur aliquid, incidit in periurium, ſi nõ obſeruat. Nõ ob. c. cle
ricus. j̃. de iureiu. quia ibi ſub gñrali obſeruãtia ſtatutorũ nõ
includebatur ſtatutũ poſtea editum: ideò illa verba[ſub pœ-
na iuramenti iam præſtiti]non poſſunt ſe ad illud extendere:
hic verò ſub generalitate de parendo mandatis includeban
5 tur mandata poſtea facta. ¶ No. nonò, † ꝙ monachi vagãtes
debent ad clauſtrum reuocari: fugiens ergo de clauſtro redi
re compellitur. j̃. de reg. c. ſi. ¶ Decimò no. ꝙ Papa mandat,
vt ad clauſtrũ redeũtes, reuerentiam, & obedientiam impen
dant. hanc enim obedientiam debent ſubditi, dato ꝙ præla-
tus non debitè ſe habeat erga ipſos. de quo. 96. di. c. eſto. &
1. Pet. 2. c. ap. dicitur. Subditi eſtote in omni timore dñis, nõ
ſolum bonis & modeſtis: ſed etiam diſcolis ¶ Vndecimò no.
ꝙ iterum iurare iſti canonici compelluntur pro abſolutionis
beneficio obtinendo. Et hoc ſi videbitur ſuperiori: & ideò cõ
pelluntur. quia ſuperbè negauerant: aliàs excommunicatus,
(quia iurauit, & eſt abſolutus) non cogitur plus iurare: ſed re
mittitur ad executorem, vt ipſius mandata ſeruet: vel cogi-
tur illi ſatisfacere. de offi. dele. c. prudentiam. ad ſi. ¶ Duode
6 cimò no. † ꝙ propter nimiam contumaciã, & rebellionẽ ex-
cluditur quis à collegio, ſiue conſortio. & intellige cõſortiũ:
quia non comedẽt cũ alijs in refectorio, nec iacebunt in dor
mitorio; ſed detrudentur in carcerem. ſi enim de monaſterio
expellerentur, volenti vagare facile eſſet ſe facere inobediẽ
tem, ſecundùm Pe. & Ab.

S V M M Æ.

1 *Presbyteri capellarum alicuius tituli, ad quæ teneantur titulatis.*
2 *Promiſſio obedientiæ eſt ſemper renouanda in ſucceſſore prælato.*
3 *Sententiæ cenſuræ debent à ſubditis inuiolabiliter obſeruari, etiam ſi*
ſint iniuſtæ.
4 *Capitulum in quibus ſuccedat ſede vacante, ſiue matrice eccleſia.*
Et quæ in Capitulum tranſeant. 5.

HIs quæ. Mortuo prælato, ipſius ſubditi
in omnibus debent obedire Ca-
pitulo: niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptũ. h.
d. ¶ Secunda ibi[quando autem.] ¶ No. primò, ꝙ quandoq;
agitatur quæſtio inter ſubditos, & prælatũ ſuper obediẽtia,
& multis alijs, quæ autem tunc actio intentetur. dic, vt s̃. c. in
tra quatuor. per Inn. ¶ Secundò no. ꝙ hic declaratur titulus
Card. & ſoli pbri ſcribunt Capitulo. s̃. de ele. c. coram. quod
no. Io. An. j̃. de priui. c. cum olim. ſuper verbo baſilicæ pbri.
1 ¶ Tertiò no. † ꝙ p̃bri capellarũ alicuius tituli tenent titulatis
in his, quæ enumerantur. & hoc eſt verum, quando in capel-
lis non ſunt collegia: ſed in ſingulis ſinguli, vnus vel plures,
non tamen vt collegium. tunc enim faciunt reuerentiam Car
dinali, vel alij, cui ſubſunt. j̃. de exceſ. p̃la. c. dilecta. Si verò eſ
ſet ibi collegium, ſufficeret, ꝙ ille, qui pręeſt collegio, faceret
obedientiam manualem. 63. di. c. ſi in plebibus. de iure pa. c.
2 poſtulaſti. ¶ Quartò innuit iſtę tex. † ꝙ ſemper in ſucceſſore
prælato eſt promiſſio obedientię renouanda. in iuſo aũt non
eſt opus: quia ex parte recipientis eſt reale, & tranſitorium
ad hæredes. ex parte verò præſtantis eſt perſonale, vt not. j̃.
de iureiu. c. veritatis. ¶ Quintò no. ꝙ ſicut conſuetũ eſt, dẽt
ſubditi conuenire ad Capitulum: non ergo ad voluntatem ſu
perioris. facit ad no. s̃. de of. ordi. c. dilectus. & s̃. e. c. quod ſu
3 per his. ¶ Sextò not. ꝙ † ſñiæ cenſuræ debent à ſubditis inuio
labiliter obſeruari, etiam ſi ſint iniuſtæ: aliàs ex contẽptu ob
4 ligatur cõtemnens. 11. q. 3. c. 1. ¶ † Septimò no. ſede vacãte,
ſiue matrice eccleſia, in quibus ſuccedat Capitulũ, & in qui-
bus nõ. vr̃. n. ꝙ in ſuſpendendi, excõicandi, & corrigendi po
teſtate ſuccedat. nam ex eo, quòd hic Papa pro bono pacis,
& concordiæ reſeruauit illa ſibi: dat intelligere, ꝙ de iure i-
ſta ſpectent ad Capitulum. Et hoc tenent quidam. argu. j̃. de
tranſac. c. præterea. 2. Alij dicunt (& fortè melius ſecundùm
Inno.) ꝙ ea, quæ hic ſeruant Cardinalibus, non habent Capi
tula: ſed Cardinalis, vel alius prælatus recipit hoc à Papa, vel
alio confirmatore, vt not. ſupra de offic. ord. cap. quanto. &
patet ex eo; quia excõicatio eſt mucro ep̃alis. 24. quæſt. 3. c.
cor-

corripiantur. vnde Capitulum non habet ius per ſe, nec Car-
dinalis habet à Capitulo: ideò Papa ſibi reſeruauit. de hoc
infra de hæreti. c. ad abolendam. Dicit autem Io. And. quòd
licèt Capitulũ, vel titulatus poſsit conuocare canonicos, &
tenere Capitulum: non tamen poteſt ſuo iure de crimine ali
quem cõdemnare. Nec ob. quòd teneat Capitulum: quia in
illo plus monitionibus intenditur, quàm directè aliquid dif
finiatur, vel iure ordinario cognoſcatur. arg. de offi. archi-
presby. c. ſi. ſecundùm Inno. ¶ Sed poſſet quæri, in quo Papæ
conſtitit de bono pacis, & concordiæ. dicit Io. An. quòd cõ
ſuetudo vrbis allegabatur contraria, ſecundùm quam dice-
batur, quòd Capitulum poterat excommunicare, & corrige
re. vnde Papa vitare volens litem & ſcandalum, conſuetudi-
nem approbare, vel reprobare noluit: ſed pro bono pacis
hoc ſuæ prouidentiæ reſeruauit. ¶ Octauò colligit glo. for-
mam obedientiæ exhibendæ prælato à ſubditis: quia debet
eſſe ſine iuramento, vt dicit glo. 1. quod intellige verũ in cle
ricis ſimplicibus, non curatis: & contra hanc non currit præ
ſcriptio. de præſcrip. c. cum non liceat. Alii contradicentes,
dicunt hoc ſpeciale in Cardinalibus: vt eis talis obedientia
præſtetur: vel de conſuetudine ſic obtinebat, ſecundùm Inn.
Sed Ho. primum dictum putat verius. ¶ Glo. magna quærit,
5 † quæ ſint illa, quæ tranſeant in Capitulum ſede vacante. Et
primò an poſsit iudicare, abſoluere, excommunicare, & ſi-
milia. de quo. j̃. c. proxi. & j̃. eo. c. 1. lib. 6. Secundò in quem
tranſeant illa, quæ ſunt ordinis, & conſecrat. dicit vocan-
dos vicinos epiſcopos, vt in c. pontifices. Alii dicunt, quòd il
la, quæ ſunt ordinis, deuoluuntur ad ſuperiorem, qui illa cõ-
mittet, cui voluerit, vel viſitatorem conſtituet. 61. diſt. c. obi-
tum. & c. Catinenſ. Inno. remittit ad Decre. abolendã pote-
ſtas conferendi beneficia non tranſit: ſed inſtituendi ſic. j̃. de
inſti. c. 1. li. 6. abſoluere ab excommunicatione poteſt neceſ-
ſitate exigente. quod dic, vt j̃. eo. c. vno. lib. 6. & dicit Io. Mo.
Papam ſibi reſpondiſſe, quòd licèt hæc Decre. non loquatur
in epiſcopo: Cardinales tamen in ſuis eccleſiis habent ius
epiſcopale. facit quod no. Io. An. de cap. mo. c. dilectus. in gl.
niſi ſit hoc ius.

S V M M Æ.

1 *Abbatiſſæ, clerici, canonici, & omnes de monaſte. obedire tenentur.*
2 *Moniales poſſunt habere clericos in ſuis eccleſiis.*
3 *Mulier an poſsit iudicare.*
4 *Canonicæ quæ dicantur.*

DIlecta. Licèt abbatiſſa ſubditos excom-
municare non poſsit: ipſi tamen ſi
bi obedire coguntur. h. d. Et prima pars ponit
1 querelam. Secunda ibi[quo circa]dat iudi. ¶ Not. primò, †
quòd abbatiſſæ, clerici, canonicæ, & omnes de mona. obedi
re tenentur. poteſt ergo femina eſſe procuratrix eccleſiarũ.
quod intellige, ſicut abbatiſſa: quia tunc adminiſtratio ſibi
conceditur ratione dignitatis. ſecus ſi ſimplex femina, vt l.
femina. ff. de procu. in hoc enim eſt deterior conditio femi-
narum: quia non poſſunt eſſe iudices, aduocatæ, vel procura
trices, præbente cauſam Calphurnia, vt l. 1. §. ſexũ. ff. de po-
2 ſtu. ¶ Secundò no. † quòd moniales poſſunt habere clericos
in ſuis eccleſiis. quod intellige, quòd habeant chorum diui-
ſum à monialibus: ſimul tamen conueniunt in proceſsioni-
bus, & vtinam non in latebris. quod periculoſum eſt. de vita
& honeſt. cleri. c. monaſteria. 18. q. 2. c. perniciosam. ¶ Ter-
tiò not. ꝙ abbatiſſa habet iuriſdictionem. de quo infra de ar
bi. c. dilecti. ¶ Quartò not. quòd conqueritur abbatiſſa de
impunitate delictorũ, & meritò. ſuadet enim euidens, & pu-
blica ratio ob maleficia pœnas ſolui. ff. de fideiuſſ. l. ſi à reo.
§. fin. & l. ita vulneratus. ad le. A qui. ¶ Quintò not. ꝙ quan-
do quis ſcit excommunicationẽ latam à non ſuo iudice, non
debet ſe gerere pro excommunicato. ſimiliter ſi appellatio
præceſsit, & in aliis caſibus not. j̃. de ſen. excom. c. 2. li. 6. li-
cèt ergo aliquis ſit iudex meus: tamen ſi terminos ſuæ iuriſ-
dictionis excedit, non teneor obedire. quod dic, vt s̃. de tẽ-
po. ordi. c. ad aures. ¶ Sextò no. ꝙ Papa mandat alteri per cẽ
ſuram eccleſiaſticam, compellat monachos, & clericos obe-
dire abbatiſſæ. & ſic datur intelligi, quòd ipſa punire nõ poſ
ſet per ſententiã cenſurę reſiſtentes ſibi. de quo in gl. ¶ Opp.
3 hic dicitur, † quòd mulier poteſt iudicare. 33. q. 5. c. mulierẽ.
cũ ſimi. alleg. in gl. quæ proſequitur de exercitio iuriſdictio-
nis, & adminiſtrationis abbatiſſæ circa ſpiritualia, & tempo
ralia. & reuocat in dubium, an poſsit ſuſpendere ab officio.
videtur, quòd ſic, vt in iſto. c. ſed certè hic non dicitur, quòd
teneat ſuſpenſio. Vin. dicit, quòd abbatiſſa ſuſpendere non
poteſt ea ſuſpenſione, qua celebrans incurrat irregularitatẽ:
ſicut nec pœnitentiarius: licèt poſſet largè interdicere capel
lanis, ne celebrent, vel percipiant illa die portiones, & obedi
re tenentur. Iſtam etiam opinionem, quòd non poſsit ſuſpẽ
dere ab officio, tenet glo. & etiam Ho. Cum enim excommu
nicatio, & interdictum contineantur ſub cenſura: vno prohi
bito iure connexionis, prohibentur & reliqua. & ſatis eſt il-
lud mulieribus non eſſe permiſſum. de traſla. c. 2. Idem Pet.
4 & Abb. ¶ Quærit glo. quid vult dicere tex. dum dicit[cano-
nicas.] dicit glo. 2. † quòd iſtæ non ſunt monachæ: ſed quæ-
dam canonicæ ſeculares, quæ non faciunt profeſsionem, nec
renunciant proprio, & contrahunt matrimoniũ. & dicũt hic
Io. & Vin. idem de quolibet conuerſo, vel conuerſa eccleſiæ
ſecularis, ſcilicet quòd contrahere poteſt, nec gaudet immu
nitate can. ſi quis ſuadente. ſecus in conuerſis religioſorum.
de ſen. excom. c. non dubium. vbi de hoc. facit. j̃. de eleo. c. in
demnitatibus. in ſi. li. 6. & de iſtarum viſitatione dic, vt in cõ
cilio Vien. de ſta. mo. c. 2. §. illas verò.

S V M M Æ.

1 *Iuramentum vltra formam ſolitam non cogitur quis præſtare.*
2 *Conſuetudo generalis, vel obſeruantia ligat omnes.*
3 *Appellatio Capituli poſt iuramentum præſtitum quid proſit.*
4 *Emere ſi aliquis vult, & alius ſe opponit, & appellat, ne emat: an*
talis appellatio conſtituat eum in mala fide.

DIlecti filij. Si metropolitanus à ſuf-
fraganeo iuramentũ exi-
git vltra formam ſtatutam à canone in eo, quod
eſt vltra, ſuffraganeus non tenetur. In prima querela. In ſecũ
da prouiſio, ibi[cum igitur.] ¶ No. primò, ꝙ epiſcopus iura
uit præter formam conſuetam, & Capitulum appellauit. Sed
dices: cum iuramentum ex parte præſtantis ſit perſonale: qd
ad Capitulum, ſi epiſcopus iurauit præter formam ſolitam.
non enim ſua intererat: ergo non debebat audiri appellans.
¶ Secundò not. ꝙ Capitulum prætendebat præiudicium, ſi
epiſcopus plus ſolito ſubiiceret ſe patriarchę. colligit ex hoc
Hoſt. arg. ꝙ ſi aliquis dominus velit terram ſuam ſubiicere
alieno domino, admittitur cõtradictio hominũ ſuorum. quia
intereſt ſua, ꝙ dominus eorum ſit liber, & tot dominos non
habere. ad idem. j̃. eo. c. ſi. & quod omnes tangit &c. ff. ad mu
nicipa. l. quod omnes. & loquitur hic quæſtio, quando non
vult ius ſuum dominus in alterum transferre: ſed ſe ſubiice-
re. ſi autem vellet ius ſuum transferre totum in alterum. dic
ſimiliter, ꝙ non poteſt ſine voluntate vaſalli, vt in ro. coll. de
feu. non ali. ſine ma. domini. l. Imperialem. §. præterea duca-
tus. ¶ Tertiò not. † quòd iuramentum vltra formam ſolitam
1 non cogitur quis præſtare: imò ratione adiuncti, ſiue mixtu
ræ illicitæ poſſet totum iuramentum etiam debitum denega
re. quod intelligo verum, quando forma de nouo adiuncta
venit per modum formæ, vel qualitatis ad licitum iuramen
tum: ſi autem eſſet iuramentum de per ſe, & capitulum diuer
ſum, non credo propter petitionem illiciti debere à licito ex
cuſari. arg. l. qui ſolidum. de leg. 2. & l. in fideicommiſ. ff. d
vſue.

vſur.facit quod not.Bart.in l.1.ff.de verbo, obliga. & l.1.§.
Trebatius.de aqua quo.& æſti.quod no.Io.An.ĩ.de cenſi.c.
cum apoſtolus. ¶ Quartò no. ꝙ ab actu extraiudiciali. ſ. ex
actione iuramenti Capitulũ appellauit,vtrùm aũt appellatio
præceſſerit iuramentum,vel fuerit ſecuta:videtur,ꝙ præceſ-
ſerit,per ver.exigeres.Alij dicunt,ꝙ appellatio fuit ſecuta,&
exponunt, [exigeres.] exegiſſes.quò ad officium iu. an in-
2 terſit,præceſſerit,vel ſecuta fuerit appellatio.ĩ.dicã.¶ Quin
tò no.† ꝙ à forma,& conſuetudine generali non debet vna
eccleſia,vel archiepiſcopus deuiare,generalis ergo conſuetu
do,& obſeruantia ligat omnes.facit quod no.Inn.s̃.de offi.
archi.c.fi.imò non valet ſpecialis conſuetudo contraria ge-
nerali cõſuetudini,vt hic tex.dicit.¶ Sextò no.reg.qđ tibi nõ
vis,&c.1,di.c.1.debet enim quis arbitrari æquum in perſo-
na alterius,quod in ſua,vt s̃.de conſt.c.cum omnes.& quod
quiſque iur.l.1.¶ Opp.& videtur,ꝙ canonici non debuerint
audiri appellantes,tanquã ipſorũ non interſit epm vltra for
mã ſolitam iurauiſſe:cũ iuramentũ ſit perſonale,& non tan-
gat eccleſiam.ĩ.de iureiu.c.veritatis.Sol.vt in prima glo.quę
tenet,ꝙ ratione intereſſe eccleſiæ potuit Capitulum appella
re ad reſciſſionem iuramenti præſtiti per epm vltra formam.
& dicit Inno.hoc no. dignum, ꝙ ſi eps in præiudicium epa-
tus aliquid facit,Capitulum poteſt reuocare,& appellare, &
cauſam in iudicio proſequi,& eis proſequentibus,abſoluitur
eps à præſtito iuramento,vt hic.& idẽ videtur, ſi ſit negligẽs.
12.q.2.c.non liceat.& dicit Ho. ꝙ quãdo in reuocatione fit
conditio eccleſiæ melior,audiretur nedum Capitulũ:ſed etiã
canonicus,vel parochianus eccleſiæ,vt no.de reb. eccle.non
alie.c.ſi quis.imò & ipſe,qui malè alienauit.de iureiuran.c.ſi
cut noſtris.quinimò omnibus tacentibus,poteſt ſuperior ex
3 officio talia reuocare.de inſti.c.cum veniſſent.ad fi.ſecundũ
Hoſt.¶ Quærit Inno. & Doct. † quid prodeſt hic appellatio
Capituli poſt iuramentum præſtitũ.dicunt quidam,ꝙ opera
tur,vt patriarcha non poſſit aliquid exigere vigore talis iura
menti propter vim dictæ appellationis emiſſæ ex cauſa veriſi
mili,& probabili:videlicet ꝙ exigi non debuit, poſtq̃ non eſt
ab alijs conſuetũ.Alij dicunt,ꝙ iſtud eſt verũ,quãdo appella
tio præceſſit iuramẽtũ.vnde propter vim appellationis præ-
cedentis reuocatur iuramentũ, & omnia quæ ſecuta ſunt.ĩ.
de ap.c.bonæ.Sed hoc quibuſdã non placet, ꝙ appellatio p̃-
cedens operetur,ꝙ quis debeat dimittere ius ſuum indiſcuſ-
ſum:ſicut nec proteſtatio, vel inhibitio hoc poteſt. C. debi.
ven.pi.impe.non po.l.1.& expreſsè.s̃. de ſup.negli. præla.c.
fi.timore enim appel.extraiudi.non debet ille, contra quem
interponitur,abſtinere ab exercitio iuris ſui:ſed quicquid an
te ap.poterat,& nunc poteſt,vt l.ſi is,à quo.§.Imperator. ff.
vt leg.no.c. Non ob.c.bonæ.ibi enim mandatur teſtamento
poſſeſſionem in eo ſtatu retineri,in quo erat ante app.Sed in
caſu noſtro Capitulum appellando,ne præſtetur iuramentũ,
vel ne quid exigatur occaſione præſtiti iuramenti, non erat
in horum poſſeſſione,quia non præſtare, vel non exigere ne
queunt poſſideri, vel quaſi; ideò non poſſunt reſtitui ad hu-
iuſmodi poſſeſſionem,in qua non ſunt. Hinc autem ſumpta
occaſione Inno.& poſt eum Doc.tractant hic aliqua de iſta
4 appellatione extraiudiciali circa alia,quã reſtitutionem iura
menti.tangit enim † nunquid ſi quis vult emere,& aliquis ſe
opponit,& appellat, ne emat: an talis appellatio conſtituat
eum in mala fide.& an etiam poſſeſſorem,ſi contra eũ appel
letur.& breuiter tenet,ꝙ ille, qui appellat contra volentẽ e-
mere,vel contra poſſeſſorem, debet adijcere cauſam veriſi-
milem,& probare:aliàs præſumitur contra appellantẽ extra
iudicium,ego alias dixi,ꝙ ab actibus extraiudicialibus pri-
uatorum non appellatur:ſed ad impediẽdum actum, vel mo
ram inducendam, vel ad conſtituendum quẽ malæ fidei poſ
ſeſſorem inuenta ſunt alia remedia,vt prohibitiones, prote-
ſtationes,interpellationes,lit.conte.& ſi.vt patet ex no. in l.
non ſolum.§.vl.ff.de ope.no.nun.per Bar.dixi in d. c. bonæ.
de app.quando ergo appellatio extraiudicialis interponitur
legitime,operatur plures effectus.Primus eſt,vt omnia inno
uata poſt eam reducantur in eum ſtatum, in quo erant tem-
pore appellationis emiſſæ:aliàs ſi non appellaſſet,oportet eũ
intentare interdictum recuperandæ poſſeſſionis. ſed dices,
quid etiam magis prodeſt illud remedium,quàm interdictũ.
dic,ꝙ multum:quia hic non expedit probare aliud,quàm ſta
tum,in quo erat tempore ap.emiſſę,ſpoliatione,vel alia inno
uatione aliter nõ probata:& fiet reſtitutio,& repoſitio in pri
ſtinum ſtatum,hoc ſolo probato: ſed interdicto oportet pro
bare deiectionem, & poſſeſſionem tempore ſpoliationis. ĩ.
de reſti.ſpo.c.olim.1.Item interdictum datur contra ſpolia-
torem,vel ſuccedentem in vitium.ĩ.de reſt.ſpol.c.ſæpe.iſtud
datur contra omnem,ad quem poſt talem ap. deprehende-
retur poſſeſſionem perueniſſe, ſecundùm Inn. competit etiã
hoc caſu,ſm̃ Hoſt.condictio.c.reintegranda.3.q.1.Alij tamẽ
non fatentur hoc vltimũ Inn.dicunt enim talem petitionem
non admittendam contra nõ ſpoliantem.Circa iſtas opi.ad-
uerte.quia illa ap.extraiudicialis dẽt fundari ſuper cauſis ve
riſimilibus,& contra certã perſonã,vel perſonas. vaga enim
non videretur veriſimilis contra oẽs perſonas mundi: ſicut
nec valet generalis ap.quò ad cauſas,vt.ĩ.de ap.c.dilecti.di-
co ergo,ꝙ contra illũ,contra quem appellatio eſt interpoſi-
ta,vel alium adhærentem proceſſui eſt vera opi.Inno.contra
tertiũ verò prorſus extraneum ap.non prodeſt appellãti,nec
nocet tertio,vt eſt gl.no.in l.creditor.in prin.ff.man.& quod
no.Bal.ff.de teſta.l.qui à latronibus.§.fi. Item eſt alius effe-
ctus.quia omnia attentata poſt talem ap.reuocantur, etiam
ſi fiant à iudice:quæ ſi non fuiſſent interpoſita, valerent: li-
cèt eſſent iniuſta. 11.q.3.c.1. Item proſequenti iſtam ap. nõ
ob.exceptio excõicationis.ĩ.de excep.c.cum inter priorem.
in gl.dixit hic Inn.ver.ſed nunquid.vbi videtur Inno.tenuiſſe
contra.ſed dic, vt not.Io.An.ĩ.de excep.c.pia.in gl.1. cauſæ.
Si autem non fuiſſet appellatum, ſed per ſimplicem querelã
cauſa fuiſſet ad ſuperiorem delata,obſtaret exceptio excom
municationis.ĩ.de excep.c.excep.debet ergo appellans pe-
tere reuocari attẽtata poſt appellationem. aliàs ſi omiſſa ap
pellatione agat,obſtabit exceptio excommunicationis.ĩ.de
excep.c.excep.de forma petitionis,cum appellatũ eſt à ſnia,
vide per Io.An.ĩ.de excep.c.dilectis.in gl.no. & cõuenit hic
appellatio extraiudicialis cum iudiciali. quia vtraq; dẽt exe
qui infra annum,vt in Cle.ſicut.de ap.poteſt etiam præfige-
re terminum ap.ſuæ,vt no.ĩ.de ap.c.contingit. licèt appella
tus non cogatur comparere.quia talis appellatio non habet
vim citationis:ſed debet citari à iudice. ſpeciale eſt.n. in ca-
ſu.c.ſtatuimus.ĩ.de ele.lib.6.aliàs eſſet in poteſtate cuiusli-
bet(appellando)trahere quem ad iudicium, & ſic inuitũ: ad
quod trahi debet per iudicem,non per partem.ff.de ver.obl.
l.inter ſtipulantem.§. ſi Stichum.Item non proſequens app.
iſtam condemnandus eſt in expenſis.nec valent literæ impe
tratæ,non facta de ipſa mentione.s̃.de reſcrip.c.ex parte.li-
cèt contrarium dixerit Inno.de offi.deleg.c.ex literis.vbi vi-
de in glo, concor. Item talis appellatio deuoluit cauſam ad
ſuperiorem.quod dic,vt ĩ.de his,quæ fi.à ma.par.Ca.c.1. &
ſicut proceditur in appellatione iudiciali,ita in extraiudicia
li:& in neutra obſtat excommunicationis exceptio.nec di-
ſtinguitur,appellet quis à iudice,vel ab aduerſario. ĩ. de ap.
c.bonæ memoriæ. Alij tamen diſtinguunt. facit quod not.ĩ.
de ap.c.ad audientiam.eſt tamen vna differentia inter ipſas,
quia appellatio facta extra iudicium ſuſpendit effectum eo-
rum,quæ ſequuntur,& quæ præcedunt appel.ff.ad Turp.l.1.
& l.furti,de his,qui not.infa.& iſta ſunt dicta Inn.de natura
iſtius appel.extraiudicialis,multas not. differentias inter iſtã
appellationem,& iudicialem licet colligere ex no.per Inn.in
varijs locis.ĩ.de appel.c.bonæ memoriæ,§.fi.& ibi per Hoſ.
in glo.no.generalem.& in alijs glo.ibi.& s̃.de elec.c.cum no
bis olim.in glo,eſt ſciendum.& in duabus ſeq.& eo.ti.c.cum
in-

inter canonicos.in glo.quid ſi.eo.ti.c.auditis.in gl. iuſta fuit.
de ap.c.conſuluit.& ĩ.de his,quæ fiũt à maio.par.ca.c.1. In
omnibus his locis habetur per Inno.& alios de illa appella-
tione extraiudiciali.¶ Quærit glo. quæ incipit.quam habes.
quæ ſit forma iuramenti canonicorum. de ver.ſig.c.cum cle
rici.de forma rectorum eccleſiæ.de iureiuran. c.tua nos.vbi
verò forma non eſt ſcripta in iure, poteſt ſibi ſuperior proui
dere ſuper his,ad quæ ſubditus aſtrictus eſt, etiam per for-
mam iuramenti, & per omnem aliam licitam cautionem,ſe
cundùm Inn.¶ Vltimò no.Inn.hic, ꝙ licèt epiſcopus iuraue
rit ſeruare omnes conſuetudines, quas epiſcopi patriarchæ
exhibere conſueuerant.tamen hoc iuramentum non extendi
tur ad conſuetudines non præſcriptas,& illicitas.facit l.fi.ff.
qui ſatiſd.cog.& c.2.de iureiur.li.6.

SVMMAE.

1 *Papa quandoque reſtituit iam priuatos in poteſtate eligendi.*
2 *Electio confirmanda erit per ordinarium, vel tenentem locum eius: li cèt alicui ſit reſtituta poteſtas eligendi.*

CVm olim. Mortuo epiſcopo, con-
firmat Capitulum con-
firmandos ab epiſcopo.h.d.Et prima pars proui-
det circa electionem fiendam. Secunda circa confirmatio-
nem,ibi[mandantes.]¶ No.primò, ꝙ Capitulum quando-
que priuatur prima vice poteſtate eligendi ipſo iure: quali-
ter autem intelligatur,prima vice.dic vt.s̃.de elect. c.cũ Vin
toñ.& quando contingat illa priuatio ipſo iure, vel per ſen-
tentiam.dic vt in c.cum in cunctis.& c.quia propter.s̃.de e-
1 lec.¶ Secundò no.ꝙ † quandoque Papa reſtituit iam priua-
tos poteſtate eligendi de gratia.idem dicendum eſt in epiſco
po,& quocunque alio, ad quem per priuationem aliorũ eſt
deuoluta poteſtas eligendi,vt hanc gratiam facere poſſit: li-
cèt non poſſet ratificare electionem nullam, ipſis non reſti-
tutis,vt.s̃.de ſup.negli.prælato.c.literas.& intelligitur, quòd
poſſit facere gratiam pro toto tempore, vel pro parte,quo
eius poteſtas durat:& non vltra directè,ſed indirectè poſſet:
puta eligendo illum in fine temporis,qui renunciauit. dabi-
tur enim ad nouam electionem tunc integrum tempus,vt c.
ſi electio.ĩ.de elec.lib.6.In caſu ergo noſtri.c.iſti,quibus ius
eligendi ex gratia reſtitutum eſt,habebunt integrum tẽpus,
2 vt ibi.& l.& ideo.ff.de verb.oblig.¶ Tertiò not.ꝙ † licèt ali-
cui ſit reſtituta poteſtas eligendi per Papam,iſta electio con
firmanda erit per ordinarium, vel tenentem locum eius, vt
eſt Capitulum.videbatur contrarium,hoc eſt,vt.ſ.per Papã,
(cuius auctoritate funguntur electores,) eſſet dicta electio
confirmanda:ſed cõtrarium patet hic.& eſt ratio: quia amo
to impedimento,canonici eligunt iure ſuo.ĩ.de reſcrip.c.cũ
aliquibus.& ĩ.dicam.Hoc autem eſt certum,ꝙ ſi Papa pro-
uidiſſet ex iure deuoluto, non fuiſſet per Capitulum,vel aliũ
dicta electio confirmanda. quaſi dicta prouiſio habeat vim
confirmationis.quod dic,vt c.ne pro defectu.s̃.de ele. ¶ Op
po.dicitur hic,ꝙ Papa Cap. de gratia reſtituit:ſed videtur,ꝙ
iſta gratia fuerit iniurioſa:quia per delictum canonicorum
poteſtas deuoluebatur ad epiſcopum,non ad Papã.ĩ.de ele.
c.quãquã lib.6.So.licèt deuolueretur ad epiſcopum,ſi viue-
ret:non tamen ad eius Capitulum.& facit quod no. Io. And.
in d.c.quamquã.¶ Secundò op.ad fi.c.vbi dicitur, ꝙ Capitu
lum debet electionem confirmare.Sed contra.ĩ.ne.ſe.vac.c.
illa. & ĩ.de fo.compe.c.verum.& 24.diſt.c.p̃bri.So. vt in gl.
magna,quæ dicit,ꝙ Capitulum confirmare poteſt,vt hic:da
re autem licentiam alicui tranſeundi ad aliã eccleſiã, & be-
neficia conferre non poteſt. & reddit rationem diuerſitatis;
quia in confirmatione nulla eſt alienatio:ſed dare licentiam
tranſeundi eſt ſpecies alienationis:quia videtur alienare per
ſonam,cuius maior eſt alienatio,quàm rei.12.q.2.c.præcipi
mus.Io.Mo.tenet,ꝙ licentiam dare poſſit.ĩ.de elec. c.ſi ab-
batem.lib.6.& ibi per Io.An.ſuper.3.glo. dictum tamen gl.
ꝙ in confirmatione nulla contingat alienatio,placet Io.An.
licèt Ho.dicat,ꝙ in confirmatione eſt reperire quandam a-
lienationem:tum quia omnia ſubijciuntur prælato, qui per
ipſam conſequitur poteſtatem adminiſtrandi.s̃.de ele.c.trã
ſmiſſam.tum quia ſi expectaretur creatio prælati,diligẽtius
fieret confirmatio:tum quia habebunt ſubditum prælatum,
quem habere non expedit.iſtas rationes impugnat Io.An. q
dicit,ꝙ per confirmationem præmiſſam, & licentiam tran-
ſeundi prohibitam vtroque caſu prouidetur eccleſiæ, & con
tra vocationem.Per confirmationem enim ceſſat vocatio,&
per dationem licentiæ eueniret vacatio:vnum permiſſum,&
alterum prohibitum.Ratio autem quare Capitulum nõ poſ
ſit conferre beneficia,redditur in glo.Hoſt. dicit ꝙ eſt ratio:
quia in vacatione præbendarum nõ imminet periculum ani
marum,quod hic imminet.ſ.in confirmatione, ſi retardare-
tur. tu dic ꝙ ratio glo. eſt bona. Eſt enim quidam fructus.ſ.
beneficia conferre,ſicut præſentare.vt.ĩ.de iurepat. c.cõſul
tationibus.Dicitur enim fructus facere grat am ei,cui pro-
uidet de beneficio: ſpecies ergo lucri eſt beneficio debitorẽ
ſibi acquirere,vt l.creditor.ff.de fur.Vin.hic dicit,ꝙ Capitu
lum non poteſt ſede vacante confirmare electionem: ſed ad
miniſtrationem bene poteſt concedere: ſicut quandoque cõ
ceditur non confirmato in caſu neceſſitatis.s̃.de elec.c.nihil.
idem placuit Roffre.vnde in libello ſuo ne ſe. vacã. ad fi.dicit
ꝙ hic fuit duplex gratia,ꝙ canonici eligerent,& Capitulum
confirmaret.iſta opi.communiter reprobatur. hic enim fuit
gratia in reſtitutione electionis: ſed quod de confirmatione
dicitur,eſt ius commune,vt in glo.de quo etiam.ĩ. de hære.
c.ad abolendam.per Inno.¶ Quærit Pe.& Abb. an iſtorum
canonicorum,quibus reſtituta eligẽdi poteſtas, ad archiepi
ſcopum,vel ad Papam.deuoluatur.& videtur, ꝙ ad Papã,cu
ius auctoritate funguntur,vt c.ſtuduiſti.s̃.de offi.leg.nam vn
de exeunt flumina,reuertuntur,vt iterum fluant.vt no.Inno.
ĩ.de exceſ.præla.c.inter dilectos. Item per negligentiã exe-
cutoris Papæ,vel delictum eius, non deuoluitur poteſtas ad
Capitulum,ſed ad Papam.vt no.Inno.in dicto. c. inter dile-
ctos.& facit.ĩ.de præbẽ.c.ſi de benefi.in Cle.ipſi ſcilicet Pe.
& Abb.tenent hic contrarium:videlicet, ꝙ deuoluatur ad ar
chiepiſcopum,non ad Papã:vt hic.& C.de tempo.in integ.re
ſti.l.petendæ.& ff.quis & à quo ap.l.vlti. vbi dicitur,ꝙ ſi ma
giſtratus de mandato principis dat certum iudicem: tamen
appellabitur ad magiſtratum. poſtquam enim Papa remo-
uit obſtaculum Capitulo,videtur eos reſtituiſſe ad ius priſti
num,vt arg.l.filio quem pater.ff.de li.& poſthu. quælibet .n.
res de facili reuertitur ad naturam ſuam. & facilius res rena
ſcitur,quàm de nouo naſcatur,vt l.ſi teſtamentum.ff.de teſt.
& l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pac.& ad hoc facit c. cum aliqui-
bus.ĩ.de reſcrip.lib.6.

SVMMAE.

1 *Maioritas qualiter conſideretur.*
2 *Maior in ordine,etiam ſi poſterius ſit receptus,præfertur minori.*
3 *Minores tenentur ſeruire maioribus.*
4 *Receptionis tempus attendendum eſt, vt quis dicatur prior.*

STatuimus. Qui maior eſt ordine, licèt
poſterius in eccleſia iſtitutus,
in loco,& portione potior eſſe debet.h. d.Secunda ibi,
[& qui.]Tertia ibi[nec minores.]¶ No.primò, ꝙ de iſta cõ
ſtitutione fit mentio.s̃.de conſti.c.fi.& ſic iſta conſtitutio eſt
prior illa in tempore:licèt in ordine poſt ponatur. facit C.de
Iuſti.codi.cõpo.l.vna.q̃ cõfirmat.l.poſt aditã.C.đ inſt.& ſub.
& C.de iura.cal.l.2.quæ facit mẽtionẽ de l. rem non nouam.
C.de iudi.quæ eſt ſatis poſterior in compilationis ordine ad
idem

idem l.illam.C.de colla,quæ facit mētionē de l. ſi defunctus.
C.de ſuis,& legi.licèt ergo alibi lex dicat, ꝙ debeat inſpici
ordo in compoſitione l.vt C.de nouo codi.componen.l.vna.
iſtud habet locum, quando iura ſunt diuerſorum auctorū:ſe
cus ſi eiuſdem,vt hic.de hoc in proœmio ſexti libri.¶Secun-
dò no.honorem loci ſingulis deferendum ſecundùm,ordinis
prærogatiuam.gradatim enim eſt reuerentia exhibenda. C.
de officio præfec.vrbis l. 1.ad finem.& C.de officio diuer. iu
dicum.l.2.& de offi.recto.prouin.l.prætoris.in prin.& de ve.
iu.enu.l.1.§.omnibus.& de pala.ſacra.largi.l.nihil. & reſpi-
cit iſta prioritas loci omnem actum: puta electionum, tra-
1 ctatuum,ſubſcriptionum,& ſimilium. ¶Tertiò not.†ꝙ iſta
maioritas,cōſideratur ex ordine:licèt enim multiplex ſit ma
ioritas,ſcilicet dignitatis.de elec.c.dudum. de officio deleg.
c.paſtoralis.Item ſenectutis.ff.de iure immu.l. ſemper.Item
prælationis.de elect.c.tranſmiſſa.Item conſecrationis.de cō
ſe.ec.vel alta.c.aqua.Item ordinationis, vt hic.Et hæc præfer
tur maioritati temporis,ſenectutis,& ordinantis,ſecundùm
Ho.qui remittit ad ſummam.eod.titu. §.1.& hoc inductum
eſt in fauorem ordinatorum,& odium negligentium ordina
ri.s̃.de æta.& qua.c.quæris.in cle.vt hi qui.eod.ti. ¶Quartò
2 no.†ꝙ qui maior eſt ordine, etiam ſi poſterius ſit receptus,
præfertur minori in ordine,etiam prius recepto. & per hoc
arguit Ho.ꝙ ſi duo concurrant impetrantes à Papa:dummo
do nihil imputari poſſit, ſemper maior in ordine præferen-
3 dus eſt.alij contra,vt.j.dicam.¶Quintò no.†quòd minores
tenentur ſeruire maioribus.& iſta eſt conſuetudo vrbis, vbi
recepti vſque ad quatuor annos minores clerici faciunt infe
riora ſeruitia:puta accendunt lampades,purgant eccleſiam,
& ſi.& ante iſtam conſtitutionem primò receptus primò re
cipiebat portionem.hodie verò attenditur prioritas reſpe-
ctu ordinis,non reſpectu temporis.¶Sed contra hoc op. &
4 videtur,† ꝙ ſit attendēdū tempus receptionis: vt ille ſit po-
tior, vt c.Capitulum.s̃.de reſcrip.& s̃.de offi.deleg.c. ex par
te.So.ibi non habent duo ius,ſed vnus tantùm:& ideò ibi nō
quæritur,qui ſit alteri præferendus. ibi enim vnus tantùm ha
bet ius: ideò determinatur, quis ſit ille: hic verò ambo ha-
bebant ius:ſed ex prorogatiua eſt alteri deferendum primò,
& quæritur cui.¶Circa hoc quæritur.pone,ꝙ aliquis eſt re-
ceptus in canonicum,an habeat ius in præbendis, & portio-
nibus.breuiter dic,ꝙ non,niſi receptus ſit auctoritate Papæ,
& non per literas facultatis.facit.j.de præben.c. dilectus. de
conceſ.præben.c.2.& 3.& quod nota.in c.cum aliquibus.de
reſcrip.li.6.& plenius in c.inter cetera.de præben.¶Secūdò
quæro.pone aliquis in minoribus receptus eſt auctoritate Pa
pæ: deinde recipitur alius maior:quæritur,cui vacans præbē
da poſtea debeatur. dicit Inno. iſto caſu non habere locum
hanc Decr.nam iniuſtum eſſet, ꝙ per receptionē ſecūdi pri-
mus perderet ius ſibi iam acquiſitum.Hoſt.dicit opi. Innoc.
veram in præbenda iam aſſignata,non in aſſignāda.Sed opi.
Inno.tenet hic Io.And.de prærogatiua dignitatis, ꝙ poſte-
rior non præferatur priori.eſt tex.in c.ſæpe.de præben. li.6.
Idem in prærogatiua ordinis: & dicit Inno.ꝙ recipientibus
eſt licitum præferre quos volunt:debent tamen præferre ma
iores ordine,& illud, quod dictum eſt ſecundùm Inno.de re
ceptis prius præferendis,habet locum, quando recepti ſunt
ad vacaturas,cum ſe facultas obtulerit. nam cum primo ſit
quæſitum ius,primo dicitur ſe facultas offerre pro eo,ſecun-
dùm Inno.

S V M M Æ.

1 *Inferior non poteſt abſoluere,vel ligare minorem.*
2 *Diœceſis vna quandoque diuiditur in duas.*
3 *Monaſterium aliquando mutat ſtatum in melius.*
4 *Archiepiſcopus ſi deliquit in diœceſi ſui ſuffraganei:an ſuffraganeus poterit contra eum procedere, & punire.*
5 *Epiſcopus extraneus,ſi delinquat infra metas alicuius archidiaconatus,numquid poterit puniri ab archidiacono.*
6 *Reatus omnem honorem excludit.*

CVm inferior. Si eccleſia ſita in ali-
quo archidiaconatu
in cathedralem erigitur,à iuriſdictione archidia-
coni eſt exempta.h.d.Primò narrat factum. Secundò proui-
det epiſcopo,ibi[mandamus.]Tertiò prouideri mandat ar-
1 chi.ibi[prouiſio.]¶No.primò regulam†ꝙ inferior non pōt
abſoluere,vel ligare maiorem:ſed econtra ſic. Similiter pa-
ter non eſt in poteſtate filij,ſed econtra.facit quod no. in l.is
qui.ff.de tu.& cura. datis ab his. vbi quandoque filius regit
patrem,ſed ſpeciale propter furorem,vt C.de cura. furi. l. ſi
2 pater.& no.96.diſt.c.quis dubitet. ¶Secundò not. † ꝙ vna
diœceſis quandoque diuiditur in duas: ſi tamen aliqui habe-
ant literas ad beneficia vacatura, debebitur, ſi vacet poſtea
in diœ.iſta noua diuiſa ab antiqua.facit ad illud c.l. ſi eadē.
3 ff.de offi.aſſeſ. ¶Tertiò not.†ꝙ monaſterium mutat ſtatum
in melius:quia erigitur in eccleſiam cathedralem, liberatur
à poteſtate inferioris prælati:ſicut filius per epiſcopalem di-
gnitatē liberatur à patria poteſtate,vt in Auth.ſed epiſcopa
lis dignitas.C.de epiſ.& cle.ſimiliter & monachus,ſi creatur
epiſcopus,eximitur à poteſtate abbatis.¶Quartò no.ꝙ pro
pter meliorem ſtatum eccleſiæ perdit prælatus illius eccleſię
ius ſuum.& eſt arg.quòd in præiudicium patroni poſſit ec-
cleſia,in qua habet ius patronatus,erigi in epiſcopalē,vel col
legiatam.quod dic,vt.j.de iure pat.c.nobis.& c.dilectus.
¶Quintò no.ꝙ loco recompenſationis eccleſiæ ſubtractæ à
iuriſdictione,& obedientia prælati debet aliud dari. & ſic ec
cleſia cum re aliena permutatur.quod dic,vt j.de re.permu.
c.quæſitum.& c.ad quæſtiones.& eſt caſus,in quo quis cogi-
tur permutare:ſicut quandoque etiam vendere, vt l.neq; e-
mere.C.de contrahen. emp. cum ſi. ¶ Venio ad quæſtiones
4 Doc.& primò q̄ro.pone† ꝙ archiepiſcopus deliquit in diœ.
ſui ſuffraganei:an ſuffraganeus poterit contra eum procede
re,& punire?dicit Inno.ꝙ non poterit: ſed conuenietur corā
ſuo patriarcha, vel Papa.21.diſt.c. ſubmittit. & c.ſi.& 16.q.
1.c.frater.& ratio eſt:quia ita eſt archiepiſcopus intra ſuam
prouinciam:ſicut epiſcopus in ſua diœ.quæ includitur in ꝓ-
uincia.melior eſt ratio tex.per quam etiam probatur, ꝙ ſi e-
piſcopus teneret eṗatum alterius prouinciæ ex diſpenſatio-
ne,& ibi ſuus metropolitanus delinqueret, eum punire nōn
poſſet:licèt quidam contra.pro quibus facit 16.q.1.c.1.& j.
de priuileg.c.cum capella.Sed ibi loquitur de his,qui ſunt pa
res,& non ſubſunt,niſi ratione criminis,poſſeſſionis, vel cō-
tractus, vt ibi,& j.de priuileg.c.volentes.lib. 6.aliud de ſuf-
fraganeo,qui quantùm ad archiepiſcopum ſuum vniuerſali-
ter eſt ſubiectus.vnde foret abſurdum, vt ſuum ſuperiorem
condemnaret.Hinc eſt,ꝙ Papa(quantuncunq; mediatus om
nium paſtor)vbicunque delinquat,à nemine iudicatur.9.q.
3.c.ſi aliorum.excepto crimine hæreſis.40.di.c.ſi Papa.facit
quod no.Inno.j.de foro compe.c.poſtulaſti.& de iſta.q.vi-
de per Hoſt.in ſumma.de ſen.excom.§.ſi quis valeat excom
municari.ver.quid ergo ſi metropolitanus.& ſe.& no.etiam
de hoc.3.q.6.& c.1.& per Io.An.j.de rap.c.1.ex delegatio-
ne tamen Papæ bene poſſet inferior dignitate, vel ordine ani
maduertere in maiorem,deferendo tamen in coactionibus,
5 iuxta no.s̃.de offi.delega.c.ſanè.¶Secundò quæro.†ſi extra
neus epiſcopus delinquat infra metas alicuius archidiacona
tus.nunquid poterit puniri ab archidiacono? quidam,ꝙ nō:
quia nec in mona.ſui archidiaconatus iuriſdictionem exer-
cet.s̃.de offi.archidiac.c.ſi.Item conſiderata perſona epiſco
pi,grauis eſt cā:ergo ad ſuperiorem deferenda.s̃.eo.c.1. Itē
in hoc videtur deferendum epiſcopali dignitati. ad hoc de
ſen.excom.c.quia periculoſum.lib.6.& hæc opi. placet Ho.
Inn.cōtra.quia archidiaconus habet iuriſdictionem ordina-
riam,eam exercet in ſuo archidiaconatu contra omnes, nec
diſtin-

diſtinguitur vnde ſint: ergo nec quales.vt l.3.de of.præſi.ſor
titur enim quis forum, vbi deliquit,nullo priuilegio obſtan-
te.6.q 3.c.placuit.C.vbi de cri.agi oportet.Auth. qua in ꝓ-
uincia. de rap.c.1.dicit Ioan.And.ꝙ licèt opi. Hoſtiē. ſit æ-
quior.tamen opi.Inno.eſt verior.facit quod ipſe not.de foro
compe.c.cum cōtingat. in gl.quamuis enim.& in c.ſe. in ma
gna glo.Ex opi.eñ Hoſt.ſequeretur,ꝙ nec eṗs hūc puniret,
nec extraneū archieṗm in ſua diœceſi delinquentē:cū tamē
q̄libet in prouincia ſibi cōmiſſa ſit maior omnibus poſt prin
cipē.vt l.& ideo.de offi.ꝓcon.& lega.& l.4.de offi.præſi.pro
opi.Inn. facit quia quædam perſonæ ſunt priuilegiatæ,ne e-
orum cauſæ audiātur: vel auditæ non terminētur, niſi à prin
cipe, vel habente parem poteſtatem, vt l.vlti.C.vbi ſena.vel
cla.ergo in contrarium videtur ius commune,vt ſ.vnus præ-
ſes delinquendo in alterius præſidatu, poſsit ab illo puniri.
6 † qa reatus omnem honorem excludit, vt l. 1. C. vbi ſena.
vel cla.

S V M M Æ.

1 *Doctrina magiſtri debet eſſe humilis.*
2 *Eccleſia archiepiſcopalis an contineatur appellatione prouinciæ.*
3 *Prælati perſonaliter:Capitula per procuratores comparere debent.*
4 *Contradicens compoſitioni an debeat condemnari in expenſis.*

HVmilis. Compoſitionē ſuper iure pri-
matiæ vnus ſolus, cuius inte-
reſt,poterit impedire. & de eodem facto loqui-
tur.c.ſi.j.de di.& c. ſi.de dolo & contumacia. & duo facit.
Primò mandat compoſitionem publicari ſi conſentiant p̄-
lati. Secunda ibi [ſi qui verò] diſſentientes mandat citari,
1 & publicationem non fieri.¶Nota primò †, quòd doctrina
magiſtri debet eſſe humilis. concor. in glo. Similiter & re-
ctor ciuitatis.vnde ſcribitur Eccle. Rectorem te poſuerunt,
noli extolli: eſto in illis tanquam vnus ex ipſis. non tamen
patiatur ſe contemni.ff.de offi.præſi.l.obſeruandum. Tenē
dum eſt ergo medium.s̃.de officio cuſt. cap. 1. ¶ Secundò
nota, quòd quæſtio vertebatur inter iſtos archiepiſcopos:
nec in lite videtur iſtorum prælatorum, & Capitulorum ſuo
rum fuiſſe requiſitum aſſenſum: ſed tantummodo in com-
poſitione, quæ etiam tractata fuit ipſis abſentibus. & ratio
eſt: quia intereſt ipſorum ſecundariò, non principaliter. &
ideò iudicium non fundatur in eis: ſed debent aſsiſtere. Si-
militer ſi eſt quæſtio inter hæredē, & al um de teſtamento.
debent enim legatarij aſsiſtere, vt l ſi ſuſpecta.ff.de inoffi.te
ſtamen. ¶Tertiò nota, quòd hic erat quæſtio de ſtatu pro
uinciæ vniuerſæ: & tamen non mandatur citari, vt vniuerſi-
tas: aliàs non eſſent ꝑſonaliter citandi,vt vult iſte tex.imò p
vnum ſindicum defendere poſſunt.j.de ſindi.c.vno. ¶Quar
2 tò not.Hoſtien.hic expreſſum †, quòd appellatione prouin
ciæ archiepiſcopalis eccleſia continetur. Non enim poteſt
dici hic, cōmittendam requiſitionem Burdigal. Capituli.cū
negocium principaliter ipſum tangat. ad hoc facit quod ſe-
quitur de Bituricen. Capitulo. ſequitur de hoc. s̃.de vſu pal.
c.licèt.de præben.c.quamuis.lib. 6. ¶ Quintò not. quòd
in arduis negocijs prouinciæ requiruntur non ſolùm epiſco
pi (vt dicunt antiqui canones.60.q.3.c.2.& 3.& per totum.
& j.de præben.c.graue. vbi de hoc) imò etiam alij prælati,
& Capitula, vt hic patet.& j.de his, quæ ſi.à præla. c.fin. &
requiritur non ſolum conſilium, ſed conſenſus, vt hic patet.
¶ Sextò not. quòd priùs videtur approbanda ab iſtis præ
latis, & capitulis compoſitio, quàm eis debeat publicari.
quod an ſit verum.j.dicam. ¶Septimò not. quòd veniētes
ex tranſuerſo impediunt iſtam compoſitionem publicari: &
debent iuſtas cauſas contradictionis oſtendere: aliàs in ex-
penſis condemnabuntur. & ſic iſta compoſitio, quæ ſit cum
tam magna cauſæ cognitione,habet naturam iudicij,in quo
victus victori condemnatur in expenſis, vt l.properandum.
§.ſi autē.C.de iudi.& facit hoc pro opi.quā tenui.s̃.de of.de
leg.c.ſi quando.an.ſ.compoſitio facta in iudicio habeat pa-
3 ratam executionem,ſicut ſententia.¶Octauò no.† ꝙ præla
ti perſonaliter, Capitula per procuratorem comparere tenē
tur.& eſt ar. ꝙ ſi Capitulum impetrat, non habet neceſſe ꝓ-
bare mandatum.nam cum non teneatur ire,ſemper per pro
curatorem præſumitur impetrare: ſecus in prælato.& ſic in-
telligitur.c.nonnulli.§. cùm autem. s̃.de reſcript. ſecundùm
Iaco. quod non placet Hoſtien. cùm pro prælato ſit maior
præſumptio. de crim. fal. c. quarto. §. ſi verò. quod er-
go hic dicitur de perſonali compoſitione prælatorum, fit ad
terrorem: vt metu expenſarum, & incommoditate itineris
faciliùs inclinentur ad comparitionem: perſonalis verò cō-
paritio Capitulorum ideò non requiritur. quia ſemper con-
ſueuerunt comparere in iudicio per procuratorem, vel ſindi
cum.& quia ſi omnes venirent,fraudaretur eccleſia ſeruitio.
quod vitandum eſt.j.de elect.c.cupientes.§.ceterum.ver.v-
bi de hoc.Et collige. ꝙ Papa citat quem,vt perſonaliter ve-
niat.quod alius non poteſt: niſi in caſibus expreſsis in iure.
quod dic,vt j.de iudi.c. 1.lib.6.¶Opp.iſte tex.innuit, ꝙ ſo-
lum epiſcopi,& eorum Capitula ſint citandi,dum dicit [prę
latorum.] &c. & ſubdit [cathedralium Capitulorum eiuſ-
dem] quaſi alij prælati,quàm epiſcopi, non ſint citandi.Sed
contra: imò videtur, ꝙ omnes prælati habentes iuriſdictio-
nem:cum ad eos adaptetur ratio intereſſe proprij,ſicut ad e
piſcopos:ergo quod omnes tāgit &c.j.de re.iur. c.quod om
nes.lib.6.Sol.dicunt Inno.& Hoſt. ꝙ hic agebatur de rebus,
& negocijs vniuerſitatū, in quibus ſufficit requiri rectores,
& maiores de vniuerſitate.C.de iura.calum.l.2.§.ſi autem.&
de condi.& demon.l.municipibus. & ideò ſufficit etiam vo-
care præſentes, vt ſequitur: cum in facto concernente ſingu
los vt ſingulos,eſſent requirendi præſentes,& abſentes,vt l.
per fundum.ff.de ſerui.vrb.prædi.& l.ſi.C. qui bo.ce.poſſ.&
quod no.s̃.de conſti.c.cum omnes.¶Secundò opp.hic vide
tur Papa ex officio citare abſentes.Sed contra,imò videtur,
ꝙ vel non debuerit compoſi.illis non vocatis fieri. vel ſi fieri
debuit,non debuit Papa circa citationem abſentiū ſe intro-
mittere,vt s̃.eo.c.inter quatuor.& maximè, quia eis hæc cō
poſitio non noceret,vt l.1.& 2.C.res inter alios acta.Sol.di-
cit Inno. quandoq; imploratur iudicis officium, quod pro-
ponitur loco actionis: & tunc citandi ſunt omnes,quorū in-
tereſt.ff.de adopt.l.nam ita.& de mino.l. in cauſæ. §. cauſa.
& l.ſi.C.de edi.diui Adri.tol.& Authē.ſi omnes.C. ſi vt ſe ab
here.abſti.vtrùm autem teneat quod agitur, non facta dicta
citatione.quidam,ꝙ ſic:ſed abſentibus non præiudicat.ff.de
mino.l.etiam.§.ſi.Alij dicunt, ꝙ non valet: niſi per edictum
ſolemniter ſint vocati.ff.quæ ſen.ſine app.re.l.1.§. item cum
ex edicto.licèt non nocēt his, qui nō audierunt edictum:vel
aliàs non ſunt in culpa.j.qui ma.accu.poſ.c. cū in tua.& hæc
vera, quando imploratur iudicis officium, vt dixi.Si autē ꝓ-
ponitur certa,& ſpecialis actio,non tenetur iudex vocare ni
ſi in libello ſpecificatos: vel de quibus ibi ſit mentio, quādo
conſtat,ꝙ ius contradictionis habere poſſunt,vt s̃. e.c.inter
quatuor. licèt ergo conuentus poſsit quādoq; nominare do
minum in iudicio:vel ſpectet primo loco defenſio ad alium,
quàm conuentum,iudex non tenetur talem vocare.quia aut
ſcit:& ſibi imputet.aut neſcit:& ſibi non præiudicat:ſed illi,
qui ſe ſponte liti obtulit,cum effugere hoc poſſet, vt l.is qui
ſe liti.ff.de rei vendi. ¶ Tertiò opp.hic Papa mandat primò
requiri conſenſum,& poſtea ſolemniter publicari.Sed con-
tra hoc oppo.& videtur,ꝙ primò eis tenor cōpoſitionis de-
buerit publicari.qa non cognitis verbis cōpoſitionis, cōſen
ſus adhibetur ſuper incognitis: ad quæ gn̄alis cōſenſus non
extenditur,vt l.tres fratres.ff.de pac.& l. qui cum tutoribus.
ff.de tranſactio.& l.nec ignorans. C. de dona. conſentire, &
ignorare videntur oppoſita, vt l. ſi per errorem. ff. de iuriſ-
di.om.iudi. Sol.tribus modis. Et primò, ꝙ contraria locum

habent, quando in nullo certificatur conſentiens:& quando
compoſitio fit extra iudicium nullo mediante: ſed quãdo in
iudicem, vel alium ſic cõpromittitur, ꝙ poſſit de alto.& baſ-
ſo, (iuxta vulgare quorundã,) dicere & facere quicquid vult.
i.in totum, vel in partem alteri dare, de cetero non poteſt ali
qua partium ignorantiam allegare: quia ex vi pacti ſe exclu
dit, & de ſe queratur. ff. de arbi.l. diem proferre.§. ſtari.in fi.
vel dic ſecundò, quòd ſi partes petijſſent, debuiſſet compoſi
tio aperiri: imputent ergo ſibi, ſi non petierunt. poterant e-
nim dicere. nolumus emere gattum in ſacco. probatur. ff. de-
poſi.l.1.§. ſic iſta.& de ac.emp.l. tenetur.1.reſpo. & ff. de trã
ſac.l. non eſt ferendus.& per Hoſtien. in ſumma. de renun.§.
quæ poſſunt. ver. vnum autem. & ver. quid ergo. vel dic ter-
tiò ſecundùm Io. An. ꝙ verbum, ſolemniter, tollit contra.qua
ſi primò poſsit eſſe nota partibus compoſitio non ſolemni-
ter.& hoc innuit iſte tex. dum eis concedit facultatem deci-
dendi, & iuſtis cauſis impugnandi ipſam compoſitionem. nã
ſi non eſſet reſiſtentibus manifeſtus tenor cõpoſitionis, quas
cauſas contra ipſam poſſent prætendese? certè nullas. Pu-
blicabitur ergo eis non ſolemniter. & ſi conſentient, publi-
cabitur. ſi contradicant, fiet, vt ſequitur in tex. ¶ Quartò op
po. & videtur, quòd iſte tex. malè dicat. pro parte enim Bur-
degal. requiri mandat prælatos, & capitula eorundem: ſed
ex parte Bituricen. mandat ſolùm ipſum requiri, & eius Ca-
pitulum: ſed æqualitas eſt ſeruanda in iudicijs, vt l. fina. C. de
fruc.& litium expen. Sol. vt in glo. 2. quæ bene dicit. Intere-
rat enim prælatorum, & Capitulorum Burdegal. prouinciæ
4 requiri: non autem Bituricen. ¶ Quintò op. † & videtur, ꝙ ſi
iſte, qui contradicit compoſitioni, non debeat condemnari
in expenſis (quia fortè habere poterat iuſtam cauſam litigan
di:) ergo condemnari non debet, vt l. qui ſolidum.§. etiam. ff.
de leg. 2. So. dicit glo. ſi. compoſitio fundat intentionem acto
ris, & præſumitur calumnia in contradictione. Hoc repro-
bat Hoſti. dicens, ꝙ hæc compoſitio adhuc facta, vel publica
ta non erat: & talia poſſent proponi pro parte Burdegal. ꝙ
compoſitio irritaretur. ff. de pecu.l. quod debetur. placet er-
go Hoſt. ꝙ illud de expenſis dicatur ad terrorem. Poteſt e-
nim ad terrorem aliquid ſtatuere, vt c. afferte. de præſump.&
cum metus ſit ex iuſta cauſa adhibitus: ideò non eſt cauſa re
ſciſsionis actus: ſecus ſi eſſet iniuſtus, vt c. abbas. quod me-
tus cauſa.

De Treuga, & pace.

QVIA ad iudicem pertinet pacificare diſcor
des. 90. di. per totum. ideò poſt ipſorum of
ficia ſequitur rub. de treuga, & pace. vel cõ
tinua ad primam. quia maiorum eſt treu-
gam, vel pacem inducere: & ſubditorũ eſt
obedire. 20. diſt. c. 1. ideò &c. Haberur de
hac materia. 9. di. per totum. 24. q. 3. c. ſi quis romipetas. &
duobus c. ſeq. conuenit de iudi. c. nouit.§. poſtremò.& verſi.
ſeq. de fer. c. 1. de deſpon. impube. c. 2. de iudi. c. ſignificauit. j.
& 3. reſpon. de verb. ſig. c. ſuper quibuſdam. in fin. facit de re
iud. c. ad apoſtolicæ. poſt prin. ver. deierauit. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Treuga vnde dicatur.*
2 *Conſtitutio ſi dictat, quòd non poſſit vſurarius accipere pro vſura vl*
tra duos ſolidos, nõ videt̃ cõcedere illos: cũ aliàs vſuræ ſint prohibitæ
3 *Conſtitutio licèt ſit prohibitiua, & conſiſtat prohibitio in nõ faciẽdo:*
tamen ſi aliquis facit contra, dẽt primò moneri, quàm excõicetur.
4 *Epiſcopus tenetur excõicatũ ab alio epiſcopo in ſua diœceſi euitare.*
5 *Iudices debent ſibi præbere mutuum auxilium: & non facientes pu-*
niuntur pœna canonis.

TReuga. No. primò certis temporibus ab-
ſtinendum à bello, & treugas ob-
ſeruandas. & eſt treuga, vt dicit gl. ſecuritas. &c. hãc
ſecuritatem lex quandoque appellat fœdus, vel inducias. de
1 cap. l. non dubito. & l. poſtliminium.§. induciæ. † & dicitur
quaſi terrens, vel tenẽs guerras. pax verò eſt finis diſcordiæ,
quæ debet haberi in voluntate: ſed guerra in neceſſitate. vn-
de bellamus, vt pacem habeamus. 23. q. 1. c. niſi bella. & c. no
li æſtimare. Et Tullius lib. 1. de officijs. c. 7. ſuſcipienda ſunt
bella ob eam cauſam, vt ſine iniuria in pace viuamus. paci
tamen (quæ nihil habitura ſit inſidiarum) ſemper eſt conſu-
lendum. & in c. fortis animi. &c. dicit [cum tempus, neceſſi-
taſq; poſtulat, decertãdũ manu eſt, & mors ſeruituti, turpitu
dinique anteponenda.] & ſubdit [nunquam tamen periculũ
fugę committendum eſt: vt imbelles, timidiq; videamur] ſed
fugiendum eſt illud, ne offeramus nos periculis ſine cauſa,
quo nihil poteſt eſſe ſtultius: quapropter in agendis pericu-
lis conſuetudo imitanda medicorum eſt, qui leuiter ægrotã
tes leuiter curant. grauioribus autem morbis perículoſas cu
rationes, & ancipites adhibere coguntur. quare in tranquil-
lo tempeſtatem aduerſam dementis eſt optare. ſubuenire au
tem tempeſtati quauis ratione, ſapiẽtis, eoque magis, ſi plus
adipiſcere explicata boni, quàm ad dubitata mali. ¶ Se-
cundò no. iſta tempora feriarum, quę incipiunt poſt occaſũ
ſolis quarta feria. tunc enim incipit ſequens dies diei ſequẽ-
tis, quò ad venerationem diuini cultus. & habent iſti dies
prærogatiuas iſtas ſuis rationibus. Die enim Iouis bellãdum
non eſt propter Aſcenſionem Domini in cœlum, & propter
Cœnam Domini cum Diſcipulis factam. dicto die Diſcipu
li latuerunt propter metum Iudeorum. quia corpus iacuit
in ſepulchro. de conſe. diſt. 3. c. Sabbato. die Dominico quia
fere quodlibet inſigne fuit ea die conſtitutum à Domino.
75. diſtin. c. quod die. & propter honorem Reſurrectionis, ſe
cundùm Goſ. & Ho. ¶ Tertiò no. alia tempora, quibus quaſi
omnibus abſtinetur à nuptijs. 33. q. 4. c. nõ oportet. ¶ Quar
tò no. ꝙ non ex eo, ꝙ iſtas ferias præcipit inuiolabiliter ob-
ſeruari, videtur alijs temporibus inhibere treugas. nam de-
bet hic ſuppleri iſtis temporibus, ad minus. licèt enim prohi
bitũ certo tempore, alio videatur eſſe permiſſum, vt l. cũ præ
tor. ff. de iud. & l. ſtatuliberi.§. 1. de le. 2. tamen iſto caſu illud
venit ad diminutionem eius: quod regulariter prohibetur, ſci
licet belli: ergo ex iſta magis ſtricta prohibitione non vide-
tur alijs temporibus debellare conceſſum. facit l. legata inu-
2 tiliter. de lega. 1. & quod no. j. de vſur. c. 1. in Cle. vbi no. † ꝙ
ſi conſtitutio dictat, ꝙ non poſſit vſurarius accipere pro vſu
ra vltra duos ſol. non videtur concedere illos, cum aliàs ſint
prohibiti. facit quod no. Innocen. s. de ele. in c. dudũ. ¶ Quin
3 tò no. † quòd licèt conſtitutio ſit prohibita, & conſiſtat pro-
hibitio in non faciendo: tamen ſi aliquis facit contra, debet
primò moneri, quàm excommunicetur: quod videtur cõtra
no. per Inn. in c. extirpandæ. j. de præben. et dicit Inno. quòd
conſtitutio pœnalis, quæ conſiſtit non faciendo, ſi fiat cõtra,
incidit quis in pœnam ſine alia monitione. Sed Inno. ibi lo-
quitur de pœna impoſita ab ipſa conſtitutione: ſecus in pœ-
na excommunicationis per hominem imponenda, vt hic. &
4 12. q. 2. c. indignè. ¶ Sextò no. † ꝙ vnus epiſcopus tenetur ex
communicatum ab alio in ſua diœceſi euitare. ratio eſt, quã
dixi. s. de of. or. c. cum ab eccleſiarum prælatis. Et not. quod
dicit ſcriptura: quia ſine ſcriptura non valeret hodie ſenten-
tia. quod dic, vt in c. 1. j. de ſen. excom. lib. 6. ¶ Septimò not.
in ver. ſed quoniam. quòd funiculus triplex &c. ſcribitur Ec-
cle. 4. cap. Similiter ponit Valerius de caudis equorum, quæ
paulatim carpi poſſunt: ſed non ſimul euelli. li. 7. cap. 3. exẽ
5 plo. 8. ¶ Octauò not. quòd † iudices debent ſibi præbere
mutuum auxilium: quòd ſi non fecerint, puniuntur pœna
canonis: ex quo infero, quòd epiſcopus, qui requirit auxiliũ,
& negatur ſibi, nõ poſſet pœnã illi imponere: quia par in pa
rem

rẽ &c. & facit hoc ad no. in c. paſtoralis. de re iudi. in illa q̃ſt.
an teneatur quis remittere malefactorem neceſſariò requiſi
tus. dic, vt ibi per Cy. in Authen. q̃ia in prouincia. C. vbi de
cri. agi oportet. ¶ Oppo. glo. 2. & videtur, ꝙ iſte tex. non poſ
ſit intelligi de bello licito: quia illud ſine intermiſsione eſt
omni tempore faciendum. nec de bello illicito, quia ab illo
eſt omni tempore abſtinendum. Sol. vt in glo. Inno. dicit, ꝙ
iſte tex. poteſt intelligi, cum dubitatur, ſit bellum iuſtum, vel
iniuſtum. hoc autem qualiter cognoſcatur, vide per Hoſt. in
ſumma. eo. ti.§. quod ſit iniuſtũ. qui etiam hic dicit, ꝙ defici
ente iuſtitia, poteſt ciuitas, vel dominus terræ impeti: q̃ cir-
ca iuſtitiã reddendã eſt negligens. 23. q. 2. c. dominus. & ad-
uerſarius deprædari in lib. feud. de inueſti. quam Titius rece
pit à Sempro.§. fi. & quæ fuit prima cauſa benefi. amit.§. il-
lud. quod intellige præmiſſo ſpirituali gladio, ſi poteſt ha
beri. de hoc de iniu. & damno dato c. 1. lib. 6. & in reg. nõ
debet aliquis. de reg. iu. lib. 6. in mercu. & in tractatu repræſa
liarum. ꝑ Bar. & vide quod no. 1. diſt. c. ius gentiũ. vbi poſsũ
propria auctoritate rapere rem meã, quam nõ poſſum ꝑ iu-
dicẽ recuperare. ¶ Scd̃ò op. & videtur huic c. derogatũ ꝑ cõ
ſuetudinẽ. So. dicta gl. 2. fatetur cõtrarium. ad hoc facit Inſt.
in proę.§. ergo. & in Auth. de here. & fal.§. 1. col. 1. idẽ Goſt.
hic & in ſumma. & idẽ Inn. facit quod no. de cel. miſ. c. volen
tes. in glo. vlt. Hoſt. tenuit hic contrarium, ꝙ non ſit deroga-
tũ. facit 12. diſt. c. 2 in prin. Non obſt. ſecundùm eũ. 4. di. c.
in iſtis.§. leges. & §. fi. q̃a intelligẽda ſunt de ſtatutis illis, vel
legibus, q̃ nõ ſunt ꝓceptoria. Alij diſtinguũt inter cõſtitutio
nes pœnales, q̃ ipſo facto pœnam infligunt, & illas, q̃ iubent
infligi. & ſecũdùm eos de ſecũdis loquit̃.§. leges. ſecus in pri
mis. vbi contrafacientes incidũt in factum iã dãnatũ. 24. q. j.
c. 1. & 2. Io. An. remittit ad no. ꝑ eũ. s. de cõſue. in rub. & me
lius in c. Ioãnes. j. de cler. cõiu. & per Cy. in l. 2. quæ ſit lõga
conſue.

S V M M AE.

1 *Perſonæ quæ ſint, quæ tempore belli poſſunt ire, & redire ſecurè.*
2 *Conſtitutio iam edita renouatur.*
3 *Securitas recedẽdi videtur cõceſſa, vbi cõceditur ſecuritas eundi.*

1 INnouamus. Not. primò, ꝙ † tempore
guerræ perſonæ, de qui-
bus hic, poſſunt ire, & redire ſecurè: ſed poſſes dicere, q̃d
ad Papam de mercatoribus, & ruſticis. dic propter pacẽ. 90.
diſt. c. ſtudendum. j. de iudi. c. nouit. ¶ Secundò no. ꝙ anima
lia habent idem priuilegium, quod presbyteri: & ſic in hoc
priuilegiatus eſt aſinus, ſicut presbyter, ſecundùm Ioã. An.
hoc etiam priuilegium competit legatis etiam hoſtiũ. 1. diſt.
c. ius gentiũ. vbi de hoc. hoſti eſt ẽt ſeruanda fides promiſſa,
vt s. c. ꝓxi. no. diffidẽti aũt à iure non eſt ſeruanda, vt no. Io.
2 An. j. de ho. c. 1. ſuper ver. perpetuò. ¶ Tertiò no. † ꝙ quan-
doq; iam edita conſtitutio renouatur. ad hoc. 12. di. c. præce
ptis. & quod ibi de hoc. & quod no. de ęta. & qua. c. 1. in Cle.
& c. dilecta. j. de confir. vti. vel inuti. & alibi Imperator. nihil
enim prohibet ea, quæ venerunt in dubiũ clarioribus, & cõ
pendioſis ſanctionibus renouare. C. de. anna. excep. l. 1.§. ad
3 hoc. ¶ Quartò no. euntes, & redeuntes &c. † ꝙ illi, cui datur
ſecuritas veniendi, videtur in dubio data ſecuritas recedẽdi.
de quo ꝑ Bar. in l. 1. ff. ad leg. Iul. ma. ¶ Quintò no. immuni-
tatem, quæ cõceditur agricultoribus, & animalibus. habent
etiam animalia ad hoc apta aliud priuilegium, & maius, vt
a C. q̃ res pig. obli. poſ. l. 1. & Auth. agricultores. ibi poſita a.

ADDITIO.

¶ Poſita Quæſtiones, & oppoſitiones vide per Card. Zaba. hic.

De Pactis.

COntinuatur ad præcedentia in hunc modũ.
Dictum eſt s. de iudicibus, & eorũ officijs,
ad quorũ examẽ cauſæ deuoluũt, cũ inter
partes non põt eſſe cõcordia: ad quã etiã
ipſi iudices laborare debent, vt l. æquiſsi-
mum. ff. de vſufruct. & 90. di. per totum. &
j. de mu. peti. c. 1. Iuris ergo conditor, anteq̃ tractet de iudi
cijs, præmittit de pactis, & tranſactionibus. quia pacta gra-
tis: tranſactiones interuentu pecuniæ, vel alterius rei. ita in
effectu no. Azo in ſumma de pact. & C. eod. ti. ſuper rub. per
modum ſummæ videnda eſſent plura quid ſit pactum. vnde
dicatur. quot ſunt vires pactorum. & ad quos porrigãtur vi-
res eorum. De primo, & ſecundo dic, vt l. 1. ff. de pac. & de a-
lijs dic, vt in ſumma Azo. vbi ſparſa in diuerſis legibus redi-
git ordinatè: ibi multa iura canonica, quæ tractãt de hac ma
teria, ponit hic nouellator.

S V M M AE.

1 *Conſtitutiones qualiter ſint condendæ.*
2 *Pacta ꝙ ſeruari debeant, q̃uo intelligatur. & quando fallit. 4*
3 *Venire contra pacta quando quis dicatur.*
5 *Actio an oriatur ex nudo pacto.*
6 *Pactum quot veſtimentis veſtitur.*

ANtigonus. Per cenſurã eccleſia-
ſticam eſt quis paci-
ſcens ad pacti obſeruantiam compellendus. h. d.
1 ¶ No. primò, † qualiter ſint condendæ conſtitutiones, & iu
ra. debent enim populo publicari, & in concilio approbari.
ſi. de obli. ad ra. c. vno. & ff. eo. c. inter omnes. s. de elec. c. O-
2 ſius. & ff. ad l. fal. l. 1. ¶ Secundò nota, ꝙ † pacta debent ſerua
ri. quod intellige, vt in glo. quando ſunt licita. ſi autem illici-
ta, dic, vt in gl. Item intellige inter ipſos contrahentes: ad ter
tium verò regulariter nõ extẽdũtur vtilitas, nec damnũ. non
põt enim qs regulariter paciſci tertio, niſi ſua interſit, vt l. ſti
pulatio iſta.§. alteri. cũ ſeq. de verb. ob. & ad hoc vide, quod
no. 1. q. 7. c. quoties cordis oculus. tertiũ verò etiam aliqs o-
bligare non põt. quod dic, vt l. 1. ff. de pact. & hoc verum re-
gulariter, vt dixi: caſualiter verò extenditur ad tertiũ actiuè,
& paſsiuè, vt ponit hic Io. An. exemplum. ſi quis fecit pacem
pro ſe, & tota parte ſua. an rumpat̃ ſibi pax, ſi occidat eius
conſanguineus, qui iuuauit eum in guerra. vide in Specu. de
tregua & pace. ver. pe. & vlt. per quandam enim conſequen-
tiam pactum ad alias perſonas extenditur, vt ad heredem fi
deiuſſoris, defenſorẽ, cõreũ, & ſimiles, vt l. ſi vnus.§. ante om
nia. ff. e. & l. 3. in fi. de li. leg. Eſt etiam qñq; pactum in rẽ, qñ-
que in perſonam, vt l. iuris gentium.§. pactorum. ff. de pact.
¶ Tertiò no. ꝙ ille, qui venit contra pactum, debet cogi ad
3 eius obſeruãtiam. † qñ autẽ dicatur venire cõtra pactũ: dic,
ꝙ qñque directè: quandoq; indirectè. ſi eñ quis ꝓmiſit quẽ
non offendere faciendo pacẽ: ſi poſtea adulteratur eius vxo
rem, vel furatur ſibi: an dicatur offendere, & pacem rumpe-
re? dic per Barto. in l. locatio.§. quod illicitè. de pub. & l. ve
rum. ff. de fur. ex cauſa verò ſuperuenienti poſſet quis rece-
dere à pacto, ſicut etiam à iuramento. quod dic per exem-
pla. j. de iureiuran. c. quemadmodum. ad res autem alias an
extendatur pactum: puta facit pactum de vulnere, & ſequi-
tur mors: vel fecit pactum de ſorte, an extendatur ad vſuras.
dic vt in Spe. de homi. ver. illud querit̃. & ſeq. & de accu. ver.
ſed pone. cũ ver. ſe. vbi tractat̃, an abſolutus, vel dãnatus de
vulnere, mortuo vulnerato poſsit accuſari de morte. & l. le-
cta.§. ſed cũ ſortis. ff. ſi cer. pet. ¶ Op. innuit iſte tex, ꝙ ſemp

pacta ſint ſeruanda.contra.ĩ.de rerum permu.c.cum vniuer
4 ſorum.Sol.dicit glo.† pacta regulariter ſunt ſeruanda.fallit,
quando eſſent contra leges,contra conſtitutiones,contra bo
nos mores,&c.vt l.pacta quæ contra.C.de pact.Tu dic,vt di
cit Bart. in l. ſtipulatio. ꝙ q̃dam eſt ſtipulatio, ſiue pactũ,qđ
nullam habet turpitudinẽ.& tunc quandoq; eſt ſecũdum legẽ:
& tunc valet,vt in toto iſto ti.& ff.de pact.l. 1. quandoq; eſt
præter legem:vt quando quis alteri ſtipulatur: & tunc nõ va
let principale,ſed pœna,vt l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de verb.
oblig. & hoc verum de iure ciuili: ſed de iure noſtro, ſi pro-
mitto tibi dare Titio mille. an ille Titius poſsit agere,vel tu,
cuius non intereſt Titio ſolui.& dubito.quia reg.cum tertio
non ſum pact.& paciſcentis non intereſt.ideò nõ teneor.ſed
fallit, ſi interuenit iuramentum, vt d.c. quoties cordis ocu-
lus.quædam eſt ſtipulatio, quæ habet turpitudinem. & con-
tingit tribus modis : quia aut in ſtipulatione venit turpe : vt
qa promittis facere homicidiũ:& eſt nulla,vt hic.quandoq;
in ſtip. non venit turpe, ſed eſt turpiter facta; quia dolo, vel
metu: & tunc valet, ſed dant̃ remedia à iure, vt in tit. quod
metus cauſa.& de dolo.Quędam ſunt, quæ habẽt turpẽ cau
ſam: ſed quod ꝓmittitur,nõ eſt turpe; quia ꝓmitto centũ,ſi
feceris homicidiũ: & in hoc eſt dubium.Glo.in l.gñaliter.te
net,ꝙ eſt ipſo iure nulla.& idẽ tenet in l.iure gẽtium. §.ſi ob
maleficium.ff.eo.Cy.tenet,ꝙ eſt aliqua: ſed obſtat exceptio
in l. 2.C.quod me.cauſa.& l.ex eo.de inuti.ſtip. & videtur ca
ſus de condi.ob tur.cau.l.pe.Primam opi.tenet Barto.in d.l.
gñaliter.de verb.ob. & prædicta ſunt vera , qñ eſt turpitudo
ex pte ſtipulatoris,& promiſſoris.qd ergo ſi ex parte ꝓmiſ-
ſoris tantũ:vt ſi ſcholaris meretrici promittit. glo.tenet,ꝙ ẽ
ipſo iure nulla,in l.4.§.ſed quod meretrici.ff.de condict. ob
turpem cám.la.de Ra.contra.& vide Bar. in l. affectionem.
ff.de dona.qñ autem adijcitur aliquid turpe ꝑ modum con-
ditionis . vt promitto decem,ſi feceris homicidium, vel ecõ
tra.ſi diſpoſitio continet aliquid turpe, ſed pœna eſt poſsibi
lis: vt promitto facere homicidium: & ſi non fecero,promit
to decem:an tota diſpoſitio vel ſolum quod eſt turpe,vel im
poſsibile vitietur.dic vt l. 1.ff.de cond.inſti.& ĩ.de cond.ap-
5 po.c.ſi. ¶ Quęrit glo. † vtrùm ex nudo pacto oriatur actio:
tenet, ꝙ ſic de iure canonico : ſed nõ de iure ciuili, regulari-
ter.fallit in donat.in conſtituta pecunia,in dote,in ꝓmiſsio-
ne nuda cautione facta, in nautico fænore , in vſuris ciuitati
promiſsis.Iſtis enim caſibus de iure ciuili ex nudo pacto dat̃
actio,vt no.Azo in ſumma eo.ti.§. ſupereſt. vbi tractat de ve
6 ſtimentis pactorum,dicẽs,ꝙ † veſtitur ſex modis,re,verbis,
literis,conſenſu,cohærentia contractus,rei interuentu,vt In
ſti.de oblig.& l.iuris gẽtiũ.§ quinimo. de pac. & qñ veſtitur
cohærentia cõtractus,cuius ſit naturæ tale pactum,an illius,
cuius eſt contractus, quem informat: vel ſit ſtricti iuris,du-
biũ eſt.dic,vt l.petẽs,C.de pac. de iure verò canonico nõ ex
pedit iſta multũ ſubtiliter (vt iuriſtę faciunt) inueſtigare: cũ
dicamus ex nudo pacto actionẽ dari.quod tamẽ tex. nõ di-
cunt, ſed tantùm pacta firmiter obſeruari. quod quidem ſi-
militer caut.eſt in iure ciuili,vt l.iuris gentium §.prętor ait.
ff.de pact.& l. 1. ibi [nihil enim tam conuenit humanæ fidei,
quàm ea, quę placuerunt,inter contrahentes ſeruari.] Ecce
ergo,ꝙ ius canonicum ſuper æquitate naturali fundatũ diſ-
ponit hoc idem , quod ius ciuile. Quare ergo ſubtiles con
ſiderationes Iuriſconſultorum habentes in ſe latentes ratio
nes æquitatis vnico verbo ſubuertantur,nõ video quare:pręcipuè cum interpretationes iuris in ſubtili materia petito-
rij,& poſſeſſorij Papa etiam amplectatur,vt patet.ĩ.de cau.
poſ.& proprie.c.1.de ope.nou.nun.quia tamen ita antiquis,
& modernis Doctoribus iuris noſtri ita placuit,nõ eſt ab ea
rum doctrina in dubio recedendum: pręcipuè qa aufert ca-
nonicis laborem : ſed certè & intelligentiæ torporem.

S V M M AE.

1 *Confirmatio contractus inualidi poteſt peti à Papa.*
2 *Ratihabitio confirmat contractum inutilem.*
3 *Petere an poſſim actum nullum,(puta contractum, ſententiam, vel teſtamẽtum) annullari:& quo iure.*

1 QVoties. Not.† primò, ꝙ poteſt peti cõ
firmatio contractus inualidi à
Papa . Et hoc fortè verum , quando contractus
non tenet ratione ſolemnitatis omiſſæ. poteſt enim Papa de
rogare iuris ſolemnitatibus,quibus derogat etiam ſola præ-
ſentia,vt l.omnium.C.de teſta.facit Cle. paſtoralis. de re iu-
di.ſimiliter confirmat ſententias,q̃ ſunt nullæ,vt ibi.quando
autem iſtæ confirmationes fiunt , an debeat eſſe pars p̃ſens.
dic vt ĩ.de confir.vti.vel inut.vbi plenè,an ſententiæ,vel cõ-
tractus validi poſsit peti confirmatio. ¶ Secundò not.quòd
2 † ratihabitio confirmat contractum inutilem. quia ratiha-
bitio retrotrahitur, & mandato comparatur. quod dic,vt ĩ.
de reg.iur.c.rati.& ꝑ Cy.in l.ſi.C.ad mace.Differentias autẽ
inter auctoritatem,conſenſum,& decretum.dic vt ĩ.de reb.
eccle.non alie.c. 1. lib. *6*. Et aduerte quia tex.iſte loquitur,
cum tractatur de confirmatione actus inutilis . ¶ Quæ-
3 ro ecõuerſo †:an actum nullum (puta contractũ, ſententiá,
vel teſtamentum) poſsim petere annullari, & quo iure. Inn.
s̃.de offi.iudi.c.ſi.tenet,quòd iudicis officio. glo. etiam tan-
git in l.ſi dolo.C.de contrahen.emp.Barto. ita dicit, ꝙ quan
doque contractus eſt nullus ex partium conuentione,ſiue ir
ritatur ipſo iure : & tunc poterit peti pronunciari nullus , &
caſſari, quatenus de facto proceſsit actio ex eo cõtractu, vt
l.ex empto. §. is qui vina. ff. de act. empti. Si verò contra-
ctus eſt nullus, nõ ex partiũ conuentione, ſed ex alia cá: tũc
ſiqdem dolo partis fuit nullus:& poterit caſſari actio.de do
lo,vt l.elegãter.in prĩ.ff.de dolo. Si verò nõ fuit ex dolo par-
tiũ,ſed ex alio defectu: tũc petit̃ caſſari iudicis officio, vt C.
de p̃di.mi.l.& ſi is.Si verò non ẽ cõtractus,ſed loqmur de te
ſtõ,vel ſententia,quæ eſt nulla:tunc petitur declarari nullũ,
& caſſari,quatenus de facto proceſsit iudicis officio,vt l. 1.§
1.cum ſua glo.ff.de fer.& per illam l.intelligit Inno.quòd of
ficium competat in d.c.ſi.de offi.iudi.& probatur in l.certa
forma.C.quando prouoca. nõ eſt neceſ. Ita etiam intelligit
l. 1.§.1.cum gl.ff.quæ ſen.ſi.app.re.l.chirographum.§. 1.ff.de
admi.tu.ex quibus cõclude,ꝙ ius dicẽdi nullũ eſt iudicis of
ficium.Iſta ponit Barto.in l.quæ ſub conditione.§. ſi.de cõ-
dit.inſti.

S V M M AE.

1 *Promittens an cogatur adimplere.*

1 QValiter. Not.primò, ꝙ ille, † qui promit-
tit, cogitur adimplere. quod eſt
verum,ſi fuerit interpellatus: aliàs non tenetur quis
offerre vltro ſe debitum ſoluturũ, niſi obligatio habeat diẽ,
vel committatur mora re ipſa: quod dic vt l. in minorũ.C.in
qui.cau.in integ.reſti.non eſt neceſſ.& l.ſi ex legati cauſa.de
verb.obl. Quid autem ſi adimplere non poteſt, vel ex defe-
ctu rei promiſſæ (quia perit.) vel ex defectu facultatum (qa
pauper.vel quia in carceribus detinetur) an liberet̃ ab obli
gatione:& quid iuris.dic vt l.quod te.ſi cer. pe. & l.continu-
us.§.illud.de verb.obl.& c.querelã.ĩ.de iureiur. & c. Odo-
ardus.de ſolu.& c.grauis.de depo.per Inno.

S V M M AE.

1 *Pactum, per quod beneficium eccleſiaſticum debet per pecuniã obligari,non ualet.*
2 *Coniuncta perſona admittitur pro coniuncta ſuper re ſpirituali.*
3 *Papa an poſsit conuẽtiones partium aliter reformare.*

Credi-

4 *Creditor ſoluto debito,debet inſtrumentũ debiti reſtituere debitori.*
5 *Compoſitio facta ſuper beneficijs: an & quando valeat.*
6 *Iure priſtino agi poteſt contra non obſeruantem tranſactionem.*

1 CVm pridem. † Nõ valet pactũ,
per quod benefi-
cium eccleſiaſticum debet ꝑ pecuniã obligari.h.d.
Prima pars narrat factũ,ſub quo continet̃ ꝓceſſus cauſæ,par
tiũ trãſactio,ipſius reprobatio,papalis ordinatio,& interceſ
ſio.Secunda dat iudices, ibi [ceterum qa prior.] ¶ Not. 1.ꝙ
erat q̃ſtio cum iſto P.ſuo nomine,ac fratris ſuper eccleſia,&
capella,quibus dicebant ſe ſpoliatos:& fortè capella conceſ
ſa fuerat P.eccleſia fratri ſuo : vel forte vnus erat prælatus,
alter vicarius. de offi. vica.per totum.aliàs vna capella non
confertur duobus.de præbẽ.c. cum non ignores. ¶ Secundò
2 not. † ꝙ coniuncta perſona admittitur ꝓ coniuncta ſuper re
ſpirituali:vt ſuper bñficio.quod eſt no. videt̃ enim in iſtis, q̃
ſunt iuris publici,coniunctio nõ curanda.s̃.de æt. & quali.c.
indecorũ.& l.nam qđ.ff.ad Treb.& l. 1.ff.de iuſti.& iure.de-
bet tñ pręſtare cautionẽ de rato cõiũcta perſona:ne noceat
ſibi quod gerit̃,ſi non habet ratũ ille, cuius noĩe geſtum ẽ.&
ita intellige gl. 1. ¶ Tertiò no.ꝙ iſti de lite,quæ vertebat̃ co-
ram Papa,tranſegerunt,eo non requiſito .quia tex. innuit,ꝙ
valeret,niſi obſtaret materia, ſuper qua.collige ergo,ꝙ liti-
gatores poſſunt ſup lite tranſigere,ẽt non requiſito iudice.ra
tio colligitur ex l. 1.§.& poſt operis.de ope.no.nũc. ¶ Quar
tò not.ꝙ petitur confirmatio tranſactionis à Papa,quam nõ
confirmat propter præſumptam fraudem ſimoniæ.Et aduer
te.quia partem de ſimonia ſuſpectam aliter non condemnat:
ſed tantummodo non confirmat.& hoc ideò, quia de ſimo-
nia non conſtabat aliter, q̃ per præſumptionem, quæ ſufficit
in ciuili, non in criminali. vt dixi in c. cum in eccleſijs. s̃.de
3 maior.& obe. ¶ Quintò collige, quòd † Papa conuentiones
partium poteſt aliter reformare. quod eſt verum in re ſpiri-
tuali,non in temporali,vt not. Innocen.ĩ.de præben. c.ſigni
ficatum.quæ verò in iudicium agitantur, ſiue per viam cau-
ſæ principalis, ſiue app. iudex poteſt reformare, addere , &
multa facere.facit ĩ.de teſt. c. Raynutius.& c.Raynaldus.&
l.in actionibus.de in litem iuran.& l.quod ſi Epheſi.& l. *3*.§.
nunc de officio.ff.de eo,quod certo loco. ¶ Sextò no.in ver.
ille igitur. ꝙ poſtquàm quis renunciat iuri ſuo ſuper aliqua
re,debet reddere inſtrumenta, quæ habet ſuper iuribus di-
4 ctę rei.ſimiliter & † creditor,ſoluto debito,videt̃,ꝙ debeat in
ſtrumentũ debiti reſtituere debitori, vt hic not.ſuper ver. re
ſignauit. quo autem iure debitor petit illud, dicit Phi.ꝙ aut
creditor ſoluit pecuniam per inſtrumentum:aut debitor.Pri
mo caſu agit debitor pro inſtrumento condi. ſine cauſa. vt
C.de condi.ſine cau.l.diſſolutæ.Secũdò agit ad exhibẽdum,
vel rei vendi.per l.vlti.C. ad exhi. quando autem non ſoluto
debito,inſtrumentum traditur debitori, vel reperitur penes
eum cancellatum.dic vt not.in c.penult.in ſi.ĩ.vt lit.pen.& l.
poſtquàm. ff.de pact.& aduerte,quia tex.iſte loquitur, cum
res dimittitur ex cauſa tranſactionis, ꝙ inſtrumenta iurium
ſuorum debet dare tranſigenti, penes quem res dimittitur .
ſed ſi quis vẽderet fundum alteri,an teneatur tradere inſtru
menta iuris, quod habet in re vendita.dic,quòd non, ſed o-
ſtendere,cum opus erit,vt l.Titius.ff.de actio.empt.& l.cre-
ditor.eod.tit. & l.inſtrumenta C. de fideicommiſſ. & vide l.
ceteræ.§.ſi.ff.fami.er. vbi vide, penes quem eſſe debeant in-
ſtrumenta rerum communium.de quo.C.de eden.l.procura
tor.vnum not.circa id, quod dixi de redditione inſtrumenti
fienda debitori, debito iam ſoluto.dico enim, ꝙ debitor po
teſt cogi facere inſtrumentũ,per qđ appareat debitũ præceſ
ſiſſe,& debitum ſoluiſſe.aliàs eſſet captio creditoris, ſi inſtru
mento de debito reſtituto,ageretur contra eum condictio-
ne indebiti, vel aliter, tanquàm ſolutio illa fuerit facta ſine
cauſa,& ita not. Barto.in l.qui tabulas.ff.de fur. ¶ Septimò
nota,ꝙ fuit facta inſtrumentorum reſignatio in manu Papæ.
& hoc fortè , quia iſte P. non confidebat tradere priori , &
fratribus.quotieſcunque enim inter contrahentes venit dan
dum aliquid hincinde,vt erat hic, & vnus de alio non confi-
dit (& ſic dubitat præueniri in implemẽto) debet deponere
quod tenetur,& agat, & nõ aliàs.facit quod no.in l.traditio.
C.de ac.empt.& l.ſi ſoluturus. ff. de ſolu. & hic not. quando
venditur aliquod fortalicium:& dubitat emptor, ꝙ ſoluto p̃
cio non tradatur ſibi fortalicium:quomodo poſsit agere,&
in tuto eſſe de pretio, habes ex hoc, quod dixi: ſed dices. in
caſu huius.c.quomodo reſignatio facta tertio eſt cauſa exer
citij accre.cõtra tranſigentem.dic ꝙ iſte tertius,ut erat tanq̃
publica perſona,acquirit ius tranſigenti quia per perſonam
publicam nobis quæritur,vt l. 2.ff.rẽ pupil.ſa.fo.& quod no.
in c.quanq̃.de vſur.lib.*6*.& non ſolùm per Papàm:ſed quicũ
que recepiſſet iſtam cautionem nomine monaſte. id ratum
habentis, quæſitum fuiſſet ſibi ius ex renunciatione tali,vt l.
ſi pupilli.§.ſed ſi ego.& §. item quæritur. ff.de nego. geſt. Si
autem non eſſet recepta eius nomine:videtur,ꝙ non profuiſ
ſet monaſterio, vt l.ſi ſeruus.de p̃to.ſtipu. ſed quidam dicũt,
ꝙ iſto caſu etiam profuiſſet, cum lites ſint odioſæ. de reſcri.
c.nonnulli.vnde concludunt,ꝙ valet renunciatio literarum,
ſicut & lit.facta parte abſente.vt C.de pact.l. poſtquàm liti.
& ibi not.vide tamen quod no.Innocen.& dixi.s̃.de renunc.
c.veniens. & Cy. in Authen. ſacramenta. C.ſi aduer.ven.
5 ¶ Octauò not.† quòd valet compoſitio facta ſuper benefi-
cijs auctoritate ſuperioris: dum tamen pro renũciatione be
neficij non recipiatur pecunia,ſed aliud beneficium, vel an-
nua penſio.quæ loco beneficij ſubrogatur, vt c. in noſtra. s̃.
de reſcript.& c.niſi eſſent.de præben. ¶ Nonò not.in ver.a-
6 lioquin. † ꝙ contra non obſeruantem tranſactionem poteſt
agi iure priſtino. redit ergo quis ad veterem actionem pro-
pter non obſeruantiam promiſſorum.concor.multa iura.C.
de tranſact.& dic vt l.cum mota.de tranſactio. vbi de mate-
ria. & l. vbi pactum. vbi autem res tradita , vel dimiſſa no-
mine tranſactionis euincitur:an recuperet pars altera id,qđ
dedit.dic vt C.de tranſact.l.ſi pro fundo. & l. vbi pactum.eo.
tit.& facit quod not.& dixi.ĩ.de cond.appo.in c. 2. ſiue *3*.
¶ Opponit glo.de c.quàm periculoſum. 7.q. 1.c. cum inter
R.s̃.de elect.ſol.quam dat glo.ſi.ibi,dicas melius.tenẽt Vin.
Tan.Innocen.& Hoſtien.Ad.c. cum inter.R. dic, quòd hoc
fuit in fauorem obedientium , & odium inobedientium. de
poſtul.c. 1.& de rerum permu.c.cum vniuerſorum. ¶ Quæ-
rit etiam glo.ſi.pone, quòd monachi eccleſiam, & capellam
eis per Papam confirmatam alijs contulerunt.nunquid ergo
reſciſſa compoſitione,& confirmatione,vt hic dicitur (quia
monachi non ſeruabant conuentionem ipſam) remouebun-
tur illi inſtituti.glo.tenet, ꝙ ſic.Idem Vin. Tan. & Hoſtien.
Ioan.And.dicit intuenda, & ponderanda verba reſtitutiõis,
& mandati.de priuileg.c.porro.ſecundùm quæ quandoque
prima,quandoq; ſecunda opi.veritatem habebit,ſecundùm
eũ. Ego dico,ꝙ verba reſtitutionis debent cõuenire iuri cõ
muni,& ad illum intellectum trahenda, vt l. meminerint.C.
vnde vi.vñ qõ glo.eſt fundata ſuper iure,non ſup beneplaci
to Papæ.& ꝓ prima opi.ꝙ non remoueantur,facit ti.quẽ ha
bebat mona.ſ.& cõfirmationem Papæ, & renũciationem ad
uerſæ partis. vnde ti.ille videt̃ efficax inſtitutio: licèt poſtea
diſſoluatur,vt l.nõ iõ.ff.de rei ven.& quod no.in c.conſulta-
tionibus.de iure pa. In contrarium facit,ꝙ qñ reſoluitur ius
auctoris,reſoluitur ius ſucceſſoris,vt dixi.ĩ.de dona.inter vi
rum & vxo.c.nuper.& præcipuè qñ ti. redit ad non titulum
auctoris culpa, vt hic fuit. nunq̃ enim videtur fuiſſe bonæ fi-
dei,poſtq̃ comp.non ſeruauit:igitur collatio eius nulla, velut
facta à malæ fidei poſſeſſore, vt no.ĩ. de reſt.ſpo. c.in literis.
per Inno.& ſic teneo glo.illam penul.de aucto.

S V M M Æ.

1 *Pactum de ſuccedendo poſt mortem prælati non valet.*
2 *Beneficium non poteſt promitti ante mortem inſtituti.*

1 ACcepimus. †Non valet pactum de ſuccedendo poſt mortem prælati.h.d. & prima pars narrat factũ, quam corrigi præcipit in ver. Verùm. ¶ No.primò,ꝙ non valet pactum tempore prohibito;licèt eius effectus cõferatur in tempus permiſſum:ſicut nec citatio die feriato pro die nõ feriato.reſiſtit enim lex initio ex cauſa iuſta. ſ. propter votũ captandæ mortis,vt ĩ. de conceſ. præben. c.nulla eccl. coniuncta l.ſi minor.de ſeruis expor.ff.ar.contra.l.in tempus.ff.
2 de hæ.inſti.¶Secundò no.†ꝙ non poteſt promitti beneficiũ ante mortem inſtituti.ſicut ergo non habet in beneficijs locum ſucceſſio prætextu parentelæ,vt.ſ.de fil.presby.c.ad extirpandas.ita nec prætextu obligationis. ſimiliter non valet pactum de ſuccedendo in hæreditate hominis priuati, vt l.ſtipulatio hoc modo.ff.de verb.oblig.& plenè in l.fi.C.de pac. ex fideicommiſ.verò bene poteſt quis ſperare ſucceſſionem; ſed illa non eſt hæreditas hominis viuentis,ſed iam defuncti, vt ĩ.de teſta.c.Raynutius.apud ſubſtitutum tamen non debet morari ille,cui per obitum ſuccedendum eſt, vt l. vlti.C. vbi pup.edu.deb. bona autem ſua omnia an quis poſſit promittere poſt mortem.dic vt no.in d.l.fi. per glo. & Doc.& facit l.1.ff.de pac.& l.qui Romæ.§.duo fratres.de verb.oblig. ¶Tertiò no.ꝙ Papa mandat iſta pacta decerni:& tamẽ ſunt nulla ipſo iure;quia contra canones,vt l. non dubium. C. de legi.facit ad ea,quod dixi. ſ. eodẽ.c.2.¶Quartò no. ꝙ licèt pacta debeant inuiolabiliter obſeruari ,vt.ſ.eo.c.qualiter.& c.1.tamen quandoque pactum non eſt ſeruandum:vt quando eſt contra canones,vt ĩ.eod. cap. fina.imò non firmatur iuramento,vt ĩ.de foro compe.cap.ſi diligenti.de hoc infra eod.cap.fi.

S V M M Æ.

1 *Eccleſia vacans in collatione fienda non poteſt grauari vltra penſionem.*
2 *Beneficia quando conferuntur,qualiter debeant conferri.*
3 *Grauans eccleſiam vltra ſolitam penſionem, debet illa priuari, & aliter canonicè puniri.*
Et an ipſa obligatio eccleſiæ ſit realis.4.
4 *Penſio an debeat augmentari auctis facultatibus eccleſiæ.*

CVm clerici. Is,qui per pactum penſionis augendæ conſecutus eſt eccleſiam,debet illa priuari, & aliàs canonicè puniri.hoc d.diuiditur vt prȩcedens.Secunda ibi [nos.]
1 ¶No.primò,†ꝙ eccleſia vacans in collatione fienda nõ poteſt grauari vltra penſionem ſolitam. nec valet ſuper hoc pactum interpoſitum.concor.ĩ.de cenſi. c. prohibemus. aliud autem onus, quàm penſionis, an poſſit addici illi, cui beneficium confertur.dic vt.ĩ.de præben.c.ſignificatum.¶Se-
2 cundò no.†ꝙ licèt cum venduntur res eccleſiæ, vel fiſcales, debeant addici plus offerenti,vt l.ſi quos.C.de reſcin.ven. ſecus eſt,cum beneficia conferuntur:quia non ſunt precio conferenda,ſed gratis.ĩ.de ſimo.c.1.& c.gratia.1.q.1. ¶Tertiò no.ꝙ†ille,qui grauat eccleſiam vltra ſolitam penſionem, debet illa priuari,& aliàs canonicè puniri: ſicut ille, qui bona eccleſiæ dilapidat,vel vendit.quod dic,vt. ĩ. de ſimo. c. licèt
3 Hely.& c.quod ſicut.ſ.de elec.¶†Quæro.ſi in caſu licito qs grauat eccleſiam vltra ſolitam penſionem ; an iſta obligatio ſit realis;ita ꝙ ad ipſam teneatur etiam futurus prælatus,vel ſit perſonalis.Io.An.arg.ꝙ pro talibus penſionibus remanẽt eccleſiæ obligatæ,vt l.fideicommiſſum.§.tractatum.ff.de iudi.& de vſufru.l.hactenus.onus enim reale ſequitur quemlibet poſſeſſorem:licèt contrahentes ſuper re aliter paciſcantur,vt l.inter debitor.ff.de pac.arg.contra l.fi. ff. de contrahẽ.emp.vbi dicitur,ꝙ ſi promitto fructus annuos fundi mei: ſi vẽdo alteri, venditor non tenetur:ſed ibi eſt obligatio perſonalis:ſecus ſi quando res eſt affecta onere reali, vt l.Imperatores.ff.de publi.non enim ſi quis tenetur recipere fructus talis rei,ideo eſt ſibi obligata,vt l.fundi Trebatiani.ff.de vſufru.leg.in alimentis autem percipiendis ex aliquo fundo, an
4 fundus ſit obligatus.dic vt.l.cum hi.§.1.ff.de tranſa.¶†Secũdò quæro.auctæ ſunt facultates eccleſiæ:nunquid penſio debet augmentari,hic eſt arg.ꝙ non.In contrarium.ĩ.de cenſi. c.quantò.glo.diſtinguit,an diligentia clericorum,an verò aliter auctæ ſint eccleſiæ facultates,vt no.in d. c. quantò.& c. prohibemus.eo.ti.Io.An. dicit,ꝙ licèt iuſta cauſa ſubſit augendi:non tamen poteſt eligẽdus hoc paciſci ſine vitio ſimoniæ.Hoſtien.dicit cenſum augeri poſſe, quãdo neceſſitas,vel paupertas eius,cui debetur,hoc exigit:nec fit clam, ſed palã, Capitulo conſentiente,& iudice ſuper hoc auctorizante, ar.C.de contrahen.emp.l.non exiſtimo.de his quæ fi.à præla.c.tua.& c.paſtoralis.& ĩ.vt bene.ecc.c.vno. ad fi. Sed ſi talis cauſa non ſubeſt:dic,ꝙ ſuo iudicio priuata burſa non replebitur;ſed potius diuinus cultus augebitur. & ſic loquitur de conſt.c.cum M.& c.P.& quod no.ĩ.ti.1.c.de cetero.

S V M M Æ.

1 *Eccleſia ſua rem ſuam locando, vel feudum concedendo, non poteſt apponere pactum,per quod iuri parochiali præiudicetur.*
2 *Decima an debeat ſolui de poſſeſſionibus eccleſiæ, quæ ſunt in aliena parochia.*
Et an decima ſit ſoluenda de penſionibus.3.
4 *Pactum, quo quis ſe obligat ad ſepulturam in certo loco, non valet*

1 PLerique. †Eccleſia rem ſuã locando, vel feudum concedẽdo non poteſt apponere pactum,per quod iuri parochiali præiudicetur.h.d.Diuiditur,vt duo proxi.Secunda ibi[cum autem.] ¶Not.primò,ꝙ clerici ſeculares, & regulares concedũt feudum.de hoc de feu.c.2. ad quantum autem tempus locationes iſtas poſſunt facere prælati. dic,vt.ĩ.de reb.ec. non alie. c.1.in Cle.& erant prædia iſta ſita in parochijs alienis,ſecun
2 dùm Vin.¶Secundò no.†ꝙ ſi eccleſiæ habeant poſſeſſionẽ, & feuda in aliena parochia, debet de talibus poſſeſſionibus ſolui decima eccleſiæ parochiali, vbi prædia ſita ſunt. & ſic vna eccleſia petit decimas ab alia de prædijs ſitis in eius parochia. de quo.ĩ.de deci.c.nouum genus. ¶Tertiò colligitur, ꝙ iſtam decimam tenentur ſoluere conductores,& feudatarij,non domini prædiorũ.facit.ĩ.de deci.c.cum ſint ho-
3 mines.¶Quartò colligunt hic quidam,†decimam de penſionibus ſoluendam.de deci.c.commiſſum. & c. tuam. Hoſt. dicit Io. An. non videri hoc hic colligi;cum locator,non conductor penſionis decimam ſoluat:ſed eſt mens huius literæ, ꝙ perſonales,vel prædiales decimas conductor ſolueret eccleſiæ locatrici,per quod perſonali,vel prædiali decima fundabatur eccleſia parochialis.vult ergo tex.ꝙ vigore pacti nõ poteſt obligari vni,quod dare alteri tenebatur : nec pactum illud præiudicat creditori,vt l.inter.ff.de pac. ¶Quintò not.
4 †ꝙ non valet pactum, quo quis ſe obligat ad ſepulturam in certo loco.Non poteſt ergo ſepultura in obligationem deduci. qđ eſt verum cum ipſo parochiano.Valet tamẽ inter prælatos,ꝙ non poſſit alius recipere ſuos parochianos ad eccleſiaſticam ſepulturam,vt ĩ.eo.c.1.& c.fin.lib.6.& ibi no.& in c.1.de ſepul.eo.lib.& pactio, de qua hic,reprobatur: tum qa videtur ſimoniaca:tum quia talis videtur dilectus.20.quæ.3. c.conſtituit.& 13.q.2.§.ſed aliud.& poteſt eſſe ratio, quare quis non poteſt ſe obligare ad ſepulturam in certo loco per pactum:quia licèt de rebus poſſit diſponere poſt mortem: tamen de corpore ſuo per viam irreuocabilis voluntatis nõ poteſt.quia non eſt ſui dominus,maximè poſt mortem, vt.l. liber homo.ff.ad legem aquil.¶Sextò not. ꝙ illud, quod eſt datum vigore pacti illiciti, non debet remanere penes iniuſtè contrahentem,nec reſtitui ei,qui dedit:ſed eccleſiæ,in cuius præiudicium pactum interpoſitum fuit.ſimile. ĩ. de ſolu. c.de hoc.quò ad ſepulturam quid fiet,ſi in eccleſia ſit ſepultus vigore pacti reprobati.dic,vt.ĩ.de ſepul.c.1.lib.6.Et aduerte,quia licèt parochialis eccleſia poſſit agere contra recipientem,vt hic.& ĩ.c.veniens.1.& de præben.c.dilecto.in fi. poteſt eccleſia parochialis agere contra illum,qui ſoluit.12. q.1.c.apoſtolicos.C.ſi tu.vel cura.l.3.

S V M M Æ.

1 *Pactio in ſpiritualibus:vel quæ peccatum inducit:vel quæ de facto, vel iure ſit impoſſibilis,non valet.*
2 *Pactum,quod vergit in diſpendium ſalutis æternæ non valet.*
3 *Impoſſibile quotuplex ſit.*
4 *Promittens dare hominem.& ſi non dederit,promittit pœnam : an ſi homo moritur ante moram,teneatur ad pœnam.*
5 *Diſpoſitio contra legem,vel contra bonos mores an firmetur adiectione pœnæ.*

1 PActiones. †Non valet pactio in ſpiritualibus, vel quæ peccatum inducit,vel quæ de iure,vel de facto ſit impoſſibilis. h.d.& primò ponit dictum,& huius rationem.Secundò illud ampliat,& probat.ibi[quod]& ibi [nam].¶Not. primò, ꝙ in ſpiritualibus(puta decimis,mortuarijs,& ſimilibus)reprobatur omnis pactio,& conuentio.& intellige idem de annexis ſpiritualibus.de re.permu.c.quæſitum. vbi de hoc.& intellige hunc tex.de conuẽtione inhoneſta, & temporali. Nã ſpiritualis,& aliàs licita poſſet apponi.de re.permu.c.ad q̃ſtiones.de ele.c.ſignificaſti.de ſeruis non ordi.c.eolibentius. de præben.c.ſignificatum.23.diſ.c. quamquam. de iure patro.c.præterea.cũ ſimi.& intellige , ꝙ etiam tacita pactio in mente retenta etiam reprobatur.quod dic,vt.ĩ.de ſimo.c.fi.
2 ¶Secundò no.†ꝙ omne pactum, quod vergit in diſpẽdium ſalutis æternæ,non valet. ſimiliter ſi ſit turpe, vel rei turpis, aut impoſſibilis de iure vel de facto.& declára, ꝙ turpe dicitur,quando interuenit dolus,vel ſimonia: vel eſt pactum rei turpis, vt verbum ſonat, cum promitto interficere hominẽ. turpe ẽt,quando id,quod promittitur,licitũ eſt:ſed cõditio ibi adiecta facit illud illicitum:vt promitto decem,hoc licitum:ſi hominẽ occideris,hoc illicitũ,vel qa peccatũ ĩ ſe , vel propter rem turpem,vt in ſecundo. ¶Tertio no.de duplici
3 impoſſibilitate,iuris,& facti.tu dic,†ꝙ aliquid eſt impoſſibile de natura:vt dare ſolem,& lunã.& non obligor. ff. de ver. obl.l.ſi ſtipulor.2.rñ.Aliqđ eſt impoſſibile de facto:vt dare montem aureum, vel montes alpium vltra mare deferre. & idem,vt hic,& ff.de ſta.li.l.cũ hæres.§.1.Aliquid eſt impoſſibile de iure(vt dixi)in re ſacra.Cõclude ergo, ꝙ nemo põt obligari ad id, quod eſt impoſſibile de natura,de iure,vel de facto.& hoc verum in contractibus.In vltimis voluntatibus dic, ꝙ idem.ff.de leg.1.l.ſi quis inquilinos.§.vltimo.& l.ſeruo alieno.§.conſtat.idem in ſententijs,& præceptis.nam nec auctoritas ſententiæ,nec præcepti poteſt aliquem ad impoſſibile obligare,vt.ff.quæ ſen.ſi.ap.re.l.vl.1.& 3.rñ. Idem in confeſſionibus.quia confeſſio continens impoſſibile,de natura,de facto,vel de iure nõ eſt obligatoria. ff.de interrog.act. l.confeſſionibus.quid de auctoritate legis, an poſſit ad impoſſibile obligare.dic, ꝙ non. quia lex dẽt eſſe poſſibilis, & honeſta:aliàs nõ eſt habẽda ꝓ lege.Cõclude ergo,ꝙ auctoritas cõtractus,vltimȩ voluntatis, ſñiæ,prȩcepti,cõfeſſionis, & legis non poteſt ad impoſſibile obligare, & vniuerſaliter, vt l. impoſſibilium nulla eſt obligato.Iſta enim dictio,nulla, includit omnem obligationem. & ita no.Dyn. in reg. nemo poteſt.de reg.iur.lib.6.¶Et aduertendum, ꝙ prædicta ſunt vera,quando impoſſibilitas venit per modum principalis diſpoſitionis in contractu,vlt.volũ. ſententia,& ſimilibus,vt.ſ. dictum eſt.ſed quandoque contingit, ꝙ venit non per modũ conuentionis,ſed per modum conditionis:vt promitto decẽ, ſi cœlum digito tangas;vel hominem occidas.Et tunc iſta impoſſibilitas aut eſt in cõtractibus, aut in vltima voluntate.ſi in contractibus,aut affirmatiuè,aut negatiuè. ſi affirmatiuè: vt quia promitto,ſi cœlum digito tangas:& reddit contractũ inutilem.ſi negatiuè:vt quia promitto,ſi cœlum digito nõ tãgas:& valet cõtractus. quia affirmatiua eſt impoſſibilis,eius contraria eſt poſſibilis, & neceſſaria:& facit valere cõtractũ ff.de verb.obli.l.impoſſibilis conditio. & patet Inſti. de inuti.ſtipu. §. ſi impoſſibilis.aut à principio erat poſſibilis,ſed ex poſt facto impoſſibilis. Primo caſu aut erat adiecta perſonæ honoratæ.i.eius,cui aliquid in teſtamento aſcribitur:& tunc habetur pro nõ adiecta,& relictum valet, vt l.obtinuit. ff.de condi.& demon.ſi in perſona onerati.i. eius,cui onus prȩſtationis adijcitur:vt quia damnatur hæres dare,ſi cælum digito tangat:tunc reddit relictum inutile,vt Inſti.de le.§.vlti.Sed ſi erat à prĩcipio poſſibile,ſed ex poſtfacto deuenit ad impoſſibilitatem:& tunc valet diſpoſitio, & ſola impoſſibilitas remouetur,vt l. ſi mihi & tibi.§.ſi quis ſeruos.ff.de leg.1.
4 ¶Sed hic quæritur.†ſi promitto dare hominem, & ſi nõ dedero,promitto pœnam:an ſi homo moritur ante moram, teneat ad pœnam?videtur ꝙ ſic:quia debet remanere illud,qđ eſt poſſibile dari, poſtquã alia pars obligationis deuenit ad impoſſibilitatem,vt iam dixi.& hoc tenet gl.in l.in illa ſtipu. ſi Cal.ff.de ver.ob.Dy.in d.c.nemo poteſt.reprobat illã glo. & dicit,ꝙ aut pœnalis ſtipulatio incœpit à præcedenti cõuẽtione:& ſi non poteſt dari,quod in conuentione deuenit:nec pœna committatur,vt l.ſi homo mortuus.ff.de ver. obli. aut incœpit à præcedenti conditione : vt ſi non dedero hominẽ, promitto 10.& tunc interitu hominis, qui nunquam fuit in obligatione,non potuit liberari promiſſor.adducit l. ſi ad libertat.§.ſi quis.de noxa.ibi enim ſeruus non erat in obligatione: ſed æſtimatio damni,vt.ff.de re iud.l.miles.§. decẽ. & tunc eius interitu cõtingit liberatio : ſed ibi eſt in obligatione æſtimatio propter delictum ſerui.ſicut ego delictum morte ſerui delinquentis extinguitur:ita & obligatio delicti occaſione contracta.ita dicit Dy.in d.reg.nemo poteſt. habes ergo ex prædictis,ꝙ quandoque impoſſibilitas venit in diſpoſitione à principio per modum conuentionis:quandoque per modum conditionis. Item quandoque ſubeſt à principio: quandoque ſuperuenit ex poſtfacto.Clarius tamen dominus Bal.& breuiter ſic diſtinguit,ꝙ aut ipſum diſpoſitum eſt impoſſibile:& non valet contractus,vt.ff.de verb. ob.l. ſtipulatio hoc modo.aut nõ eſt impoſſibile diſpoſitum: ſed eius executio,& tunc aut eſt impoſſibilitas emergens poſt factum:& vitiat,ſi eſt tẽporalis:ſecus ſi perpetua,vt.ff.de arb. l. Celſus. §.idẽ.& l.2.§.quod diximus.ſi quis cau.Aut eſt impoſſibilitas à principio:& tunc refert.aut loquimur in iudicijs, vel arbitrijs:& non vitiat;quia duo videntur præcepta.de dolo, & contu.c.cum dilecti.aut in contractibus bonæ fidei.& idem, vt l.inſulam.§.ſi.ff.loca.aut in contractibus ſtricti iuris:& vitiat,vt in.§.loca.Inſti.de verb.obli.niſi ex partium præordinatione ſit prouiſum contra impoſſibilitatem.ff.de ver. obl. l.fi.§.ſi inter eos.aut loquimur in vltima voluntate: & non vitiat,vt d.§.ſi quis ſeruos.aut diſpoſitum,& executio diſpoſiti eſt poſſibilis, ſed conditio eſt impoſſibilis: & tunc in contractibus ſemper refert. Aut loquimur quò ad contractũ perficiendum:& vitiat,vt l.non ſolum.de act. & obl.Aut quò ad contractum reſoluendum, quatenus eſt de facto proceſſum quò ad executionem:& tunc non vitiat.quia non agitur tunc vi conditionis,ſed ex eius defectu,vt l.ſi militem.C.de cond. ob.cau.Idem no.D.Bal.in l.1.ff.de condi. inſti.quam diſtin-

ctionem no.quia multa concludit.¶Vlterius quæritur,quid
ſi illud,quod in obligatione,vel conditione deducitur, non
eſt prorſus impoſſibile:ſed ille,qui conuenit ſuper illa re,nõ
habet illius rei cõmercium:vt eſt iudæus,qui non poteſt mer
cari mancipium Chriſtianum:vel forenſis non poteſt emere
immobilia Peruſij:vel laico non poteſt conferri beneficium.
iſtud enim,quod in obligatione deducitur,verum eſt in com
muni commercio,non illius contrahentis.dic de iſta materia
in vltima voluntate,vt l.apud Iul.§.vl.ff.de leg.1. In contra-
ctibus,vt l.multum.& ibi per Bar.de verb.ob.¶Deinde quæ
ritur,quid ſi poteſt præſtari ab alio,non ab eo,q ꝓmittit:vt
ſi ille,qui non habet manus,vel eſt cæcus,promittit ſcribere
librum:vel pauper promittit 10.millia flo. dic,ꝙ iſta vltima
difficultas non vocatur impoſſibilitas.& an tunc vitiet. dic,
vt l.continuus.§.illud.de verb.oblig.per Bar.¶Vltimò quæ-
5 ro,† an diſpoſitio contra l.vel bonos mores firmetur adie-
ctione pœnæ. Dic vt no.Ioan.An.ſ.c.proxi. & l.pacta quæ
contra.C.eo.ti.vbi per gl. & an firmetur iuramento. dic per
Bar.in l.ſtipulatio hoc modo.de ver.ob. & in reg.non eſt o-
bligatorium.li.6.

De tranſactionibus.

DIctũ eſt ſupra de pactis.& ſic de pactis gra-
tuitis:verùm quia quandoque partes paci-
ſcuntur,interueniente pecunia, vel aliquo
dato,vel retento:& aliter non valet,vt l.trã
ſactio.C.eo.tit. Ideò de pactis non gratui-
tis tractatur ſub hac rubrica. ad materiam
facit.54.di.1.q.3.c.ea,quæ.5.q.2.c.ſi primates.conuenit de
offi.dele.c.ſi quando.de collu.c.audiuimus.& de procura.c.
qui ad agendum.in fi.li.6.& de li.conteſt.c.1.eo.lib.

S V M M AE.

1 *Litis pendentia quid operetur.*
2 *Defenſio omnis,omnia inſtrumenta, & priuilegia tranſactioni cõtra ria ſunt ſublata poſt tranſactionem.*
3 *Partes poſt latam ſententiam an poſſint compromittere in arbitrum.*
4 *Papa ſupplet defectum ſolemnitatis omiſſæ in tranſactione.*
5 *Petens fundum ex certa cauſa,puta donationis, & tranſigens indi- ſtinctè an poterit petere ex cauſa legati,vel alia.*
6 *Clauſula illa,de omni eo,in quo mihi teneri poſſet, quid operetur.*

SIcut graue. Inſtrumenta, & alia iura par
tium contraria tranſactione
tolluntur.h.d.& prima pars decernit. Secunda ſupplet
ibi[ſi quid.]¶Not. primò, ꝙ Papa commendat hic tranſa-
1 ctionem,dum dicit[poſt ſalubre.]&c.& meritò. † litis enim
pendentia interdum pendere facit:interdum impedit animæ
ſalutem.vnde Iuriſconſultus commendat votum execrantiũ
2 lites.ff.de ali.iud.mu.cau.fa.l.3.§.pe.¶Secundò †no.ꝙ poſt
tranſactionem omnis defenſio,omnia inſtrumenta, & priui-
legia trãſactioni contraria ſunt ſublata. Aequiparatur ergo
in hoc tranſactio ſententiæ,quæ non reſcinditur,vt l.ſi ſub ꝑ
textu. C.de re iud. Et aduerte,quia tex.iſte dicit ſimpliciter
de inſtrumentis,excep.priuilegijs,& alijs:nec declarat,an ꝑ-
uenerint de nouo ad notitiam necne.quod tamen quandoq;
diſtinguitur,vt l.admonendi.ff.de iureiur.Dic ergo,ꝙ regu-
la eſt.quod hic dicitur[vt ſiue inſtrumenta,vel priuilegia fue
rint reperta de nouo,vel non,tranſactio non reſcindatur.]
fallit in cauſa publica,vt l.Imperatores.ff.de re iud. Item in
cauſa eccleſiæ,vt in Auth.de non alie.§.ſi minus.Item in cau
ſa pupillorum.C.de iur.reipu.l.rem publicam.& C.eo.l.præ-
ſes. Item fauore vltimæ voluntatis, in qua non tenet tranſa-
ctio inter ignorantes verba teſtamenti,vt l.de his.ff.eo.Item
ſi prætextu iuramenti delati propter inopiam probationum
pronunciatum eſt contra veritatem,vt d.l.admonẽdi. & hos
caſus no.d.Bal.C.eo.in l.ſub prætextu. oportet ergo nos in-
telligere hũc tex.in inſtrumentis,priuilegijs,& alijs opem fe
rentibus,de quibus habebatur notitia:ſecus ſi fuiſſent de no
uo reperta poſt factam tranſactionem. ¶Tertiò not.ꝙ licèt
partes plures paciſcantur:vltima tamen valent. concordat l.
pacta nouiſſima.C.de pac.quod eſt verum: niſi primum ha-
beat clauſulam derogatoriam,vt ibi no. ad ſimilitudinem te
ſtamentorum,vt l.ſi quis in prin.teſtamenti.de leg.3.& colli
ge etiam ex hoc,ꝙ partes poſſunt ſuper eodem facto pluries
tranſigere,& paciſci:& tunc vltima prioribus derogant, vt
hic videtur.Poſſunt ergo partes à tranſactione recedere, &
redire ad veterem controuerſiam,vt l.ſi diuerſa.C.eo.titu.&
in hoc poteſt notari differentia inter tranſactionem, & ſen-
tentiam.reus enim poteſt ſe reponere in lite ſopita per tran-
ſactionem:ſed non poteſt per pactum facere, vt valeat ſecun
da ſñia contra primã,vt l.1.C.quando prouocate non eſt ne
ceſ.& ratio differentiæ eſt,quia in ſententia non attenditur
conſenſus partium,ſed vigor iudiciorum:ſed in tranſactione
ſecus,quia oritur ex conſenſu.& nihil tam naturale &c.vt in
re.iuris.& no. bene hic,ꝙ licèt ſñia ſecunda non valeat con-
tra primam,etiam de conſenſu partium.quod eſt no.vt no.in
d.l. ſi diuerſa. non tamen poteſt ſimpliciter renunciari pri-
mæ ſententiæ,vt l.duobus.ff.de excep.rei iudi.& l.acta. ff. de
re iudi.& prædicta vera in diffinitiua.Interlocutoria verò be
ne valet de conſenſu partium contra primam,vt l.fi.ff.de pre
to.ſtip.vbi ſententia,quæ non poteſt corrigi, vel reformari,
ſola iudicis voluntate poteſt reformari, & corrigi de partiũ
cõſenſu. Quid in arbitrio,& arbitramento:nunquid valet ſe
cundum contra primum de conſenſu partium? tenet D.Bal.
in arbitramẽto quòd ſic: quia æquiparatur tranſactioni:ſed
in arbitrio,ſine laudo arbitri diſtinguit, ꝙ aut habet vim rei
iudi.& idem quod in ſententia. aut ſibi paretur metu pœnæ:
tunc poſterior cõſenſus valet: quia præiudicat principali cõ
tractui,non ſententiæ arbitri,quæ nulla eſt,vt C. de arbi.l.1.
3 apparet ergo, † ꝙ ſi partes poſt latam ſententiam per iudicẽ
volunt compromittere in arbitrum:ꝙ non poſſunt, niſi cum
clau.[non obſtante ſentẽtia.] quia tunc dicta clauſula habet
vim renunciationis ſentẽtiæ,ſecuto laudo,& non aliàs.quod
4 dic ꝑ D.Bald.in d.l.ſi diuerſa.¶Quartò no.†ꝙ Papa ſupplet
defectum ſolemnitatis omiſſæ in tranſactione:ſimiliter quan
do omittitur in ſententia,vel in alia diſpoſitione, vt in teſta-
mentis,vt l.omnium.C.de teſta.vbi ſola præſentia Papæ vide
tur ſupplere defectum numeri teſtium,& aliarum ſolemnita
tum.& patet hic, ſecundùm Inno. in ſtatutis laicorum ſuper
eccleſiaſticis negocijs.quæ & ſi ſint ipſo iure nulla:tamẽ ſi Pa
pa illa in ſuis literis inſerat approbando, valebunt. ff. de
pign.l.fideiuſſor.§.vlti.& concor.ſ.de elec.c.illa. ¶Sed hic
quæro.an inſtantia alterius contrahentis ſine abſentis iniu-
ria,poſſet ſupplere defectum ſolemnitatis omiſſæ.habeo in ſi
mili quæſtionem de illo, qui non abſtinuit ab hæreditate ſe-
cundùm formam ſtatutorum: an poſſit à concilio generali
(quod tenet locum principis)impetrare,ꝙ habeatur perin-
de,ac ſi iuridicè,& infra tempus debitum repudiata fuiſſet:
& cum ita obtinuiſſet, impugnabatur pro parte creditorum
hereditatis dicta ſuppletio:qđ an fieri potuerit in eorum pre
iudicium,adhuc pendet:& ꝙ potuerit, faciunt prædicta, &
iura allegata in glo.no.ꝙ ſic.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ tranſa-
ctio eſt rata,nec retractanda prætextu inſtrumentorum,pri
uilegiorum,&c,ſed contra.ff.de pactis.l.emptor.§.Lucius.&
l.ſub prætextu. C.eo.So.vt in gl.niſi dolo, &c, quæ intelligit
hunc tex.quando non doloſè tranſactio facta eſt. aliàs non
eſt rata,vt l.in ſumma.ff.de condi.inde.vbi diſtinguitur inter
dolum rei,& actoris:vt dolus rei non reddat ipſam nullam ip
ſo iure:ſed dolus actoris ſic. ratio: quia actor tenetur iudici,
& parti,committendo dolum. reus verò parti tantummodo,
quod

quod dic,vt d.l.ſub ꝑtextu.vbi ẽt no.Bar.ꝙ trãſactio eſt illius
naturæ,cuius cõtractus,ſu ꝑ quo interponitur:vt ſi interponi
tur ſuper cõtractu bonæ fidei,ſit bonæ fidei.ſi ſtricti iuris,ſit
ſtricti iuris.aliter ibi Bal.& Cy.¶Secundò no.gl.magna op.
de l.licèt.C.de iudic.Solu.vt in glo. quæ diſtinguit in tranſa-
ctione,vt in ſententia.Aut petitio,proſecutio,& trãſactio ge
neralis.aut petitio,proſecutio,& ſententia ſpecialis.aut peti
tio generalis,ſed proſecutio, & ſententia ſpecialis. aut peti-
tio generalis,& proſecutio,ſed ſententia ſpecialis &c.qđ dic,
vt d.l.licèt.& l.age.C.e.& vtrobique.per gl.¶Sed hic quæro.
5 †peto fundum ex certa cauſa (puta donationis) & tranſigo
indiſtinctè:an potero petere ex cauſa legati,vel alia.videtur,
ꝙ ſic:quia ita eſſet in ſententia:vt lata ex vna cauſa non ob-
ſtaret ex alia,vt l.hæreditas materteræ.C.de petit. hære.& ĩ.
de cauſa poſ.& proprie.c.fi.& iſta eſt veritas: licèt gl. teneat
contra,& malè in l.ſi de certa.C.eo.¶Vlterius ad idẽ quæ-
6 rit.†habeo debitorem in 10.ex cauſa mutui, & in 10.ex cau
ſa depoſiti,& in centum ex alia cauſa.feci huic meo debitori
pactum de non petẽdo illa 10.& generaliter de omni eo,qđ
ab eo petere poſſem.quæro,an hæc verba [gñraliter de om-
ni eo.]&c.præiudicent mihi in illis 120.debitis ex alijs cau-
ſis:vt ſic talis reſtrictio ſit generalis:vel reſtringatur tñ ad il
la.10.ex cauſa mutui.Ia.de Are.conſultus de facto tenuit cõ
ſulendo,ꝙ illa verba[de omni eo]&c. referantur ad illa 10.
& ad alia,quæ poſſent venire in eius conſequentiam ratione
pœnarum, intereſſe, pignorum, & acceſſionum.nam verba
reſtringuntur in tranſactione, vt d.l.ſi de certa. Item in re-
miſſionibus,vt l.iubemus.C.ad Vell.Item in ſententijs,vt C.
de ſen.l.licèt.Item in compromiſſis.ff.de arbi. l. ſi cum dies.
§.plenum.Item in computationibus,vt l.omnes.§.Lucius.ff.
quæ in frau.credi.Si enim diceremus aliter, præſumeremus
creditorem donaſſe reliqua non ſoluta. quod non eſt veriſi-
mile,vt l.cum de indebito.de proba.& alijs iuribus hic pro-
bat,vt in illo cõſilio,quod incipit.Habeo debitorem &c.Io.
tamen An.poſt Inn.ſ.de offi.ordi.c.conquerente.in fi.vlt.gl.
dicit,ꝙ in liberatione verba ſunt ſumenda generaliter, pro-
ut iacent: ſed tranſactio reſtringitur ad ea, de quibus eſt a-
ctum.remittit ad illud.c. & facit ad materiam c. ſedes. ſ. de
reſcri.& Cle.procurator.& c.certificari.& quod ibi per Inn.
de ſepul.

S V M M AE.

1 *Conſenſus epiſcopi,vel archiepiſcopi requiritur in tranſactione fien da ſuper decimis, & alijs ſpiritualibus.*
2 *Tranſactio an poſſit interuenire in ſpiritualibus.5.*
Et an in beneficialibus.3.
Et quid in cauſa matrimoniali.4.
6 *Abbas,præpoſitus,vel prælatus ſi habet iuriſdictionem in eccleſijs: an in alienatione rerum talium eccleſiarum ſufficiat eorum aucto ritas.*
7 *Tranſigi an poſſit ſuper decimis,vt nihil ſoluant.*

1 STatuimus. ¶No. primò, † ꝙ in tranſa-
ctione fienda ſuper decimis,
vel alijs ſpiritualibus requiritur conſenſus epiſcopi,vel
archiepiſcopi.ſicut.n.requireretur contrahendo:ita ẽt diſtra
hendo,vt in Auth.contra.C.de repu. & de nup.c.ſi vt propo
nis.¶Secundò no.ꝙ dicit[epiſcopi vel archiepĩ]&c. videtur
enim alterius conſenſum ſufficere:vel refert ſingula ſingulis:
vt ſubditi epiſcopi de conſenſu epiſcopi,& ſubditi archiepi-
ſcopi de ipſius conſenſu hoc faciant.¶Tertiò collige, ꝙ di-
cit[de aſſenſu epiſcopi,vel archiepiſcopi ſui]&c.quãtum.n.
ad auctoritatem interponendam debemus conſiderare iudi
cem contrahentis,non iudicem,vbi ſita eſt res, de qua con-
tenditur.vnde ſi rector eccleſiæ ſancti Pellegrini litigaret de
decimis,quas prætendit habere in dioe.Aretina,tranſigendo
requireretur aſſenſus epiſcopi Senẽ.vbi eſt eccleſia ſancti Pel
legrini.facit quod no.Inno.ĩ.de priuile.c.paſtoralis. & ff.de
re.eo.l.magis puto.§. item quæri poteſt.Sed hic eſt dubium,
an exigatur aſſenſus epiſcopi,actoris,an rei. & certè ſi reus
traderet rem,quæ ab eo petitur ex cauſa tranſactionis,nõ vi-
detur dubium,ꝙ requiritur conſenſus epiſcopi rei:ſi autẽ da
ta alia re,remaneret penes eum.in actore autem, qui alia re
ſpeciali recepta,dimitteret ius ſuum:an requiratur auctori-
tas ſui epiſcopi in iſta renunciatione litis motæ,maius eſt du
bium.quia remittere actionem incertam,non eſt tradere,vel
permutare rem ſpiritualem. cogita. ¶ Venio ad apparatum
2 Doc.& gl.per quæſtiones.Et quæro primò,†an in ſpirituali
bus poſſit interuenire tranſactio.dicit gl.ꝙ non,propriè ſum
pto vocabulo:ſed compoſitio amicabilis bene poteſt. Inno.
dicit,ꝙ licita eſt tranſactio in ſpiritualibus:dummodo ex v-
traque parte detur ſpirituale,& nil tpale, vt in c. ad quæſtio
nes.de re.permu.& hoc verum,quando ſit auctoritate ſupe-
rioris pro bono pacis.quo caſu aboletur vitium.ſ.tit.1.c.cũ
pridem.ĩ.de præben.c.niſi. dicit tamen Inno. ꝙ in tali tran-
ſactione requiritur cauſæ cognitio.& neceſſarium eſt decre-
tũ.12.q.2.c.abbatibus.& c.ſi qua de rebus. ¶Secundò quæ
3 ro.†quid in beneficialibus,an ſuper beneficijs poſſit trãſigi.
diſtingue,quòd aut agitur de beneficijs vt de proprietate: &
poteſt,ſicut in alijs ſpiritualibus.ĩ.eo. c. ſuper eo.aut agitur
in titulum,& non poteſt: etiam ſi hincinde detur ſpirituale.
ĩ.e.c.conſtitutis.niſi ille,qui daret vigore tranſactionis,poſ-
ſet principaliter conferre:tunc enim valeret,vt.ſ. de re.per-
mu.c.cum inter P.ordinatio tamen bene admittitur.ĩ.de ꝑ-
ben.c.niſi. & talis compoſitio interueniens in caſu conceſſo,
ꝙ actor aliquid percipiat annuatim, non egreditur perſonã
paciſcentis.vt ĩ.eo.c.de cetero.In cenſu autem, vel redditu
aſſignando clerico, vel quacunque alia compoſitione extra
iudicium inter eccleſias inita requiritur ſuperioris auctori-
tas,maximè ad hoc ne preiudicet ſucceſſoribus,vt hic.& ĩ.e.
c.veniens.& c.ſuper eo.& d.c.in venditionibus. & per prædi
cta.ſ.ꝙ in iſtis ſpiritualibus requiratur ſuperioris decretum,
& auctoritas in tranſac.dico, ꝙ ſi abbas vendicat quẽ in mo
nachum ſuum:& recipit ab illo pecuniam nomine trãſactio
nis,quòd non valet.quod intelligo, etiam ſi interuenerit au-
ctoritas:quia monachatus nõ poteſt ſeparari à perſona: nec
conſenſus poteſt in hoc aliquid operari. vnde in iure omni-
no inſeparabili non valet tranſactio,ſecundùm Ia.Bu. in l.fi.
C.eo.licèt gl.teneat ibi,ꝙ valet tranſactio iſto caſu, quo ſu-
perior auctoritatem interponit.¶Quærit etiam ibi D.Bald.
4 †quid in cauſa materiali.refert Bart.diſtinxiſſe,ꝙ aut tendit
ad matrimonium:& valet trãſactio,vt matrimonium ſit. aut
tendit contra matrimonium:& hoc eſt impoſſibile,quia fœ-
dus inſeparabile:vnde nec ſententia contra matrimoniũ trã
ſit in rem iudicatam,nec iuſiur. vt l.3.§.1.ff.de iureiur. & ibi
no.ipſe dicit,ꝙ in tranſac.matrimonium nec inſtituitur, nec
deſtituitur vi tranſactionis:bene concedit, ꝙ ſi perſonæ ſint
hab les,& verba exprimant materialem conſenſum,tanquã
ex conſenſu inducitur matrimo.& ꝙ hoc ſit vi tranſactionis:
quia(vt ſuperius dixi)in ſpiritualibus non cadit tranſactio ꝓ
pria vi.Iura enim ſpiritualitatis non ſunt in noſtra poteſtate,
ſicut nec iura ſanguinis,vt ff.de pac.l.ius agna.¶Quærit ẽt:
ſi Apoſtolicus dicit,ꝙ aliqua ciuitas eſt ſua: ciuitas hoc ne-
gat(& ſic eſt quæſtio de ſtatu) nunquid de iſta quæſtione po
teſt tranſigi: vt quòd ciuitas faciat quædam ſeruitia, & non
plus:vel ꝙ data certa annua quantitate, nõ cogatur vlterius.
dicit,ꝙ valet tranſactio,per reg.d.l.fi.C.eo.pacta enim cum
ſubditis inita ſunt ſeruanda. Nititur enim pactum ex natura
li vinculo:quo etiam Imperator, & leges eius ſubijciuntur.
vt Inſti.de iure natu.gen. & ciui. §. ſed naturalia. & l.j. ff.de
proba.de cauſa verò ſanguinis an liceat tranſigere. dic vt l.
tranſigere.C.eo.¶Vltimò quæro.dicitur hic,ꝙ in iſtis ſpiri
tualibus requiritur conſenſus epiſcopi in tranſactione, vel
alie-

5 alienatione.quęro ergo, †an ſufficiat aſſenſus inferioris præ
lati.Dicit Inno.ꝙ abbates alienare debent cum ſuorum præ
latorum conſenſu.17.q.4.c.in venditionibus.epiſcopus verò
debet habere conſenſum ſui Capituli.& ſi non habet,Capitu
lum ſuſpendit.12.q. 2. c. placuit. In quo quidem olim erat
neceſſaria auctoritas concilij prouincialis,vt trium epiſcopo
rum ab archiepiſcopo deputatorum.10.q. 2.c.caſellas.ſed ſi
archieṗs poteſt cōmittere,fortiùs auctoritatē ꝑſtare.¶ Sed
6 incidenter quæritur.†ſi abbas,præpoſitus, vel plebanus ha-
bēt iuriſdictionem in eccleſijs:an in alienatione rerum taliū
eccleſiarum ſufficiat eorum auctoritas.dicit Inn. ꝙ nō. quia
prædicta cap.,abbatibus. & ſe. videntur hoc concedere e-
piſcopis.quidam tamen dicunt, ꝙ abbates in alienatione re
rum eccleſiarum, quæ ad ipſas pertinent pleno iure, potue-
runt auctoritatem præſtare.& hoc fatetur Hoſt.verum quò
ad exemptos,vt no.in c.cum & plantare.j̃.de priuileg.& ibi
per Io.An.in glo.non ſolum.& in cle.1.de re.ec.non alie. in
glo.de epiſcopo.Archiepiſcopi autem non alienabunt ſine li
centia Patriarchæ,vel Papæ.Et iſta ſunt dicta Inno. & Doct.
hic.Ad quæ aduerte.ex his enim deciditur quæſtio, ꝙ ſi ec-
cleſia litem patitur de aliqua re immobili,poteſt ipſam tran
ſigendo dimittere aduerſario pro pecunia, ſi interuenit au-
ctoritas ſuperioris.Et hoc tenet Do.Fred.de Sen.cōſilio.89.
ſine auctoritate aūt diœceſani tranſactio non valeret. nā de
iure bona eccleſiarum non poſſunt alienari ſine eius auctori
tate,vt d.c.abbatibus.& c.placuit.& c.in venditionibus.cum
ſimilibus.& licèt in certis caſibus permittatur alienatio:non
tamen ſine auctoritate diœceſani.multi enim fingerēt lites:
vt ſic poſtea tranſigendo poſſent in alterum transferre res
eccleſiæ.vt dicit tex.in fi.in l.cum hi.ante fi.ff.de tranſ. Facit
quod no.Spe.in tit.de inſtru.edi.§.nunc aliqua.in 7. col. ad
fi.ver.de illo quæritur. pactum ergo illud ſine ſuperioris au-
ctoritate eſt perſonale,non reale.j̃.eo.c. de cetero. & c. ve-
niens.& hoc no.Hoſt.de arbi.c.3.vbi dicit, ꝙ clericus com-
promittendo non poteſt obligare eccleſiam ſine auctorita-
te diœceſani.facit quod no.Spe.in ti.de arbi.§.reſtat.ver.ſed
clericus.& §.finitur.ver.quid ſi prælatus. & prædicta maxi-
mè ſunt vera,quando de lite,vel controuerſia aliter non ap-
paret,quàm per confeſſionem prælati,& Capituli. quia eo-
rum confeſſio non ſufficit,vbi opus,& veritas rei requiritur,
vt no.in ſimili.10.q. 2. c. hoc ius.ver. & is creditor intelligi-
tur.ſuper ver.probat.vbi dicit non ſufficere confeſſionē præ
lati aſſerentis pecuniam mutuatam verſam in vtilitatem ec
cleſiæ fuiſſe.Non ob.c.1.& 3.de pactis lib. 6. quia ibi redit
res ad naturam ſuam:quia eccleſia parochialis recuperat iu
ra ſua.& facilius renunciatur priuilegio, quàm iuri commu-
ni.& hoc ſentit ibi Archi. in c.1.in gl. hoc poteſt. & optimè
facit quod no.Io.An.de reb.ec.non alie.c.1.in Cle. in gl.-in-
7 nuit.¶ Vltimò quæro.†vtrùm ſuper decimis poſſit tranſigi,
vt minus ſoluant.Quidam ꝙ ſic cum auctoritate Papæ,& nō
aliter.& hoc tenet Pe.& idem Abb.allegat quod no.j̃.de de
ci.c.quod in aliquibus.Alij dicunt,ꝙ ſufficit auctoritas epi-
ſcopi,per iura allegata hic in gl. fi.& hoc tenet Hoſt.dicens,
ꝙ hic ſcribitur laicis.quod patet per illa verba[& aliquā per
ſonam eccleſiaſticam.] alias dixiſſet [& aliam perſonā] &c.
Non ob.quod dicitur,laicos non præſcribere, nec poſſidere
poſſe.Dicit.n.ꝙ non poſſident,nec præſcribunt ius decimæ,
ſed quotitatem partis. & ſecūdùm hoc poteſt intelligi quod
not.de parochi.c.fin.& d.c.in aliquibus.& pro hac parte fa-
cit ſecundùm vnum intellectum quod no.j̃.eo.c. ſuper eo.in
fi.1.gl. Contra prædictam deciſionem Hoſ.facit l.comperit.
C.de præſcrip.30.anno.ibi[minimè, vel minus.] & ibi vide
quod no.Cy.

S V M M Æ.

1 *Prælatus an poſſit litigare coram ordinario,uel delegato.*
2 *Abbas,uel prior non poteſt tranſigere,niſi habeat literas de rato.*
3 *Prælatus ut tranſigat, compromittit:an requiratur compromiſſum in decreto:an uerò in laudo.*

COntingit. Si Capitulum cōſenſerit trā
ſactioni, quam fecit præla-
tus nomine eccleſiæ, vlterius diſſentire non pote-
1 rit.h.dicit.Communis diuiſio.Secunda ibi[vnde.] ¶ † Not.
primò,ꝙ prælatus poteſt litigare coram ordinario,vel dele-
gato.quod intellige de conſenſu Capituli, vt. s̃. de reſcrip.c.
edoceri.qui licèt fuerit adhibitus in litigando, non tamē ad
tranſactionem extenditur:ideò nouus conſenſus exigitur.&
intellige hic tranſactionem factam ſuper temporalibus.quia
ſuper ſpiritualibus non valeret,vt dictum eſt.s̃.c.proxi.¶Se
cundò no.dum dicit[coram ordinario,vel delegato] &c. In
nuit enim,ꝙ de lite coram delegato poteſt tranſigi ipſius au
ctoritate.& eſt hic dubium,an ſit verum. Videretur enim ad
ordinarium recurrendum,quaſi ad caſum tranſactionis non
ſe extendat iuriſdictio delegati,ar.contra.c.ſi annum.de iud.
li.6.nam cum iſta tranſactio requirat cauſæ cognitionem, &
decretum.vt no.s̃. c. proxi. nullus melius poteſt de hoc co
gnoſcere,quàm ille, cui nota ſunt merita principalis cauſæ,
& ad quem ſpectat regulariter de incidentibus cognoſcere,
etiam ſi aliàs eſſet incompetens,niſi in caſu c.tuā.de or.cog.
2 cogita.¶Tertiò no.ꝙ†abbas,vel prior non ꝑt trāſigere,niſi
habeat literas de rato.¶Sed cōtra hoc opp.primò.ꝑlatus eſt
ꝑcurator.de dona.c.2.& 12.q.1.c.ſi.habēs gn̄ralē,& liberā.
vt ibi,& s̃.de ele.c.cū nobis.in fi.ſed talis ꝑt trāſigere.ff.de ꝑ
cu.l.ꝑcurator cui libera.& e.ti.c.q ad agēdū.li.6. Sol.Goſ.ꝙ
ꝑlatus habet generalem,ſed nō liberam:vel ideò non tranſi-
git,quia per tranſactionem fit alienatio. quod ſæpe contin-
git.C.de litig.l.fi.eadem eſt opinio de tutore, qui poteſt tran
ſigere,vt.ff.de fur.l.interdum.§.qui tutelam. & prælatus eſt
tutor,16.q.1.c.in canonibus.Item eadem eſt opinio in admi
niſtratore ciuitatis,qui tranſigit,vt C.eo.l. præſes.& præla-
tus adminiſtrator,& diſpēſator eſt 10.q.2.c.pre carie.& om
nia iſta tria contraria vno modo ſoluuntur,vt hic in nouella.
glo.tamen in l.præſes.C.eod.quò ad poteſtatem tranſigendi
æquiparat tutorem,curatorem,patrem,& prælatum. & ibi
tenet,ꝙ iſti omnes poterunt trāſigere de re dubia. & hoc eſt
verum:tamen ſi res erat,quæ non poterat alienari ſine decre
to,in iſta tranſactione requiretur decretum,vt l.vna.ff.ſi ad-
uer.tranſact.& de prędijs mino.l.ſi ad reſoluendam.nam vbi
in contractu requiritur decretum,requiritur etiam in diſtra
ctu,vt d.l.ſi ad reſoluendam.quæ eſt ad hoc not.hoc fallit in
patre,in quo requiritur decretum: quia ratione vſusfruc. eſt
legitimus adminiſtrator bonorum filij,vt no.Azo de bo.quę
libe.in ſumma.conclude ergo,ꝙ adminiſtratores de re du-
bia tranſigere poſſunt:ſed non debitum liquidum remittere.
quia remittere eſt donare: & epiſcopi donare non poſſunt.
quia donatio non eſt in adminiſtratione patrimonij,vt l.con
tra iur.§.fi.ff.de pac.& l.filiusfa.de dona. quandoq; verò bo
na fide poteſt adminiſtrator remittere debitum liquidū, ſe-
cundùm glo.in d.l.præſes.Pla.ibi contra,per l.pactum.eo.ti.
& hoc tenet contra omnes Doct.Ia.Bu.dicit in dicta.l.præ-
ſes.ꝙ aut remittit debitum liquidum contemplatione domi
ni:& tunc valet.ponit exemplum,quādo propter inimicitias
euitandas fecit pacem cum inimicis pupilli, & remiſit iniu-
riam gratis: vel pone in vſura, vel pecunia extorta occaſio-
ne iniqui contractus.Si autem fiat remiſſio non contempla-
tione domini:tunc ſtant prædicta,ꝙ non poſſit.¶ Vltimò cir
3 ca prædicta quæritur.ecce,ꝙ de quæſtione dubia † prælatus
vt tranſigat,compromittit:vtrùm requiratur decretum in cō
promiſſo:an verò in laudo.& videtur,ꝙ in laudo:quia ipſum
laudum eſt tranſactio,vt no.in Auth.vt dif.iudi.§.1.& c.ſi ad
uer.tranſ.l.1.contrarium tenet D.Bal.quia requiritur tem-
pore compromiſſi:quia decretum reſpicit actum adminiſtra
tionis,non actum tertij.Item quia laudum fundatur ex com
pro-

promiſſo: & ideò fundamentum debet eſſe aptè poſitū. arg.
C.qui da.tuto.poſ.l.vniuer. Non ob. quòd laudum ſit tranſa
ctio.quia verum eſt:non tamen de per ſe, ſed actum cum cō
promiſſo. & regula eſt, quòd ſemper auctoritas præcedere
debet actum,& non ſequi.vt l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.de
acquiren.hæredi.

S V M M Æ.

1 *Tranſigi non poteſt ſuper beneficio eccleſiaſtico.*
2 *Lis ſopitur tranſactione.*
3 *Tranſactio ſuper re prohibita non firmatur iuramento.*
4 *Tranſactio in beneficialibus continet ſpeciem ſimoniæ.*
5 *Tranſactio antequam reſcindatur,impedit proceſſum iudicij.*

1 **C**Onſtitutus. †Super beneficio eccle-
ſiaſtico tranſigi non po-
teſt h.d.Et prima pars ponit partis querelam.Se-
cunda dat iudicem.in titulum non poteſt tranſigi. quia non
tranſactio, non ſententia,non ius iuriſdictionis poteſt con-
ferre titulum in beneficio:ſed legitima collatio, vt in c.1.de
reg iur.li.6.hinc eſt,quòd nō fit omiſſio in beneficio,de quo
agitur ex primo decreto propter contumaciam prioris, vt
in c.1.j̃.de eo,qui mitti.in poſ.cauſa rei ſeruan.& idem for-
tè ſi eſſet contentio de aliqua dignitate ſeculari:in qua acto-
ri, vel reo non poſſet tranſactio præbere iuſtum titulum.ar.
2 l.Herennius Modeſtinus.ff.de decur. ¶ Secundò not. †ꝙ lis
dicitur ſopiri tranſactione.eſt enim tranſactio maximum re
medium decidendarum litium:ſicut & ſententia, vt l.maxi-
mum.ff.de iureiu ran. vnde executio tranſactionis impedit li
tis conteſtatio.vt c.exceptionis obiectus.j̃. de lit. conteſta.
3 li.6.¶ Tertiò no.†ꝙ tranſactio ſuper re prohibita non firma
tur iuramento:ſicut nec cōuentio,vt c.ſi diligenti.de fo.cōp.
4 ¶ Quartò not.†ꝙ tranſactio in beneficialibus continet ſpe-
ciem ſimoniæ: cum enim tranſactio non valeat, niſi aliquo
dato,vel retento,vt l.tranſactio.C.eod. illud eſt prohibitum
in beneficio.ſ.aliquid dare,vel accipere:ſed acquiſitio,& re-
ſignatio debet eſſe gratuita, vt 1.q.1.c.1.& per totum. & c.
5 1.de ſimo.¶ Quintò no.†ꝙ inutilis tranſactio,antequam re
ſcindatur, impedit ꝓceſſum iudicii, à quo eſt diſceſſum per
improbam tranſactionem: ſicut & alibi iniuſta detentio be-
neficii impedit impetrationem, ſi de eo mentio facta nō fue
rit.j̃.de conceſ. præben c.cum noſtris. & ſic quod eſt nullū,
præſtat impedimentum.regulariter contra,vt in reg.nō præ
ſtat.de reg.iur.lib.6.¶ Sextò no. quòd reſciſſa tranſactione,
redit quis ad inſtantiam primò motam inutili tranſactione
ſopitam.An autem idem iuris eſſet, ſi promiſſa non ſeruen-
tur, vt poſſit tranſactio non ſeruata redire ad priſtinam li-
tem.argu.quòd ſic,in l.ſiue apud acta.C.eo. ſed fortè ſi poſ-
ſet agere ad conuenta,& deducta in tranſactione,non fieret
litis reſtauratio:ſed hic nō poterat,nec in d.l.ſiue apud acta.
quid autem ſi quis impleuit ex parte ſua, & ſibi eſt impletū,
ſed euictum,an agat de euictione,vel redire debeat ad actio
nem primitiuam.dic,vt l.ſi pro fundo.C.eo.tit. ¶ Op.hic Pa
pa dicit,ꝙ hæc tranſactio continet ſpeciem ſimoniæ. & man
dat litem inter eos reſtaurari. contra: imò cum ſimoniam
taliter tranſigendo commiſerint,debuerunt deponi.& etiā,
quia conuenerant contra iuramentum.præterea iſte. G.cle-
ricus allegauit turpitudinem ſuam,proponendo Papæ, ꝙ da
ta pecunia de beneficio tranſegiſſet: ergo non debuit audi-
ri,vt c.inter dilectos.in fi. j̃.de dona.& l.tranſactio.C.eo.ob
ſtantibus ergo ſimonia,periurio,& turpitudine, non debuit
iſta lis reſtaurari:ſed audientia non præberi, & puniri: cuius
contrūari hic facit Papa.So.dicit glo.ſi.qđ hic dicitur, factū
fuit de gratia.Idem tenet Tan.Inno.ponderat iſtud verbum
[ſpeciem ſimoniæ]&c. aliud enim eſt dicere tranſactionem
ſimoniacam: aliud continere ſpeciem ſimoniæ. & ſi dicas.ſi
ſi non eſt verè ſimoniaca,quare prohibetur? dicit, ꝙ etiam
ab eo,quod habet ſpeciem mali, eſt abſtinendū.de vi.& ho.
cle.c.cum ab omni.& 11.q.1.c.illud.¶Secundò op.cum hic
eſſet turpitudo, ergo non debuit eſſe melior conditio poſſeſ
ſoris.vt ff.de condi.ob turpem cauſam.l.ſi ob turpem.§.por
ro.So.hoc contingit,quia alter damnum: alius verò lucrum
ſentiret ex dolo.quod dic,vt plenè no.in c.intelleximus.j̃.de
adul.& l.cum mulier.ff.ſolu.ma.per Bal. & Bar.vel dic,quòd
contrarium loquitur, vbi eſt vera turpitudo: ſecus ſi habet
ſpeciem turpitudinis:vt eſt hic,ſecundùm Inno. quod no.

S V M M Æ.

1 *Impetratio literarum ad extraordinarium iudicem quandoq; fit ſuper beneficio.*
2 *Delegatus in tranſactione non poteſt præbere auctoritatem, per quā conſtituatur eccleſia cenſualis.*
3 *Quantitatis certa redditumm eccleſiæ poteſt alteri ex compoſitione deberi:non autem quota.*
4 *Petenti beneficium quis poſſit aduerſarium ſe conſtituere.*
5 *Quæſtio ſi fuerit cum illo,qui habet poteſtatem conferendi: qualiter poterit diſcedere.*

DE cetero. Per trāſactionem factam
ſine auctoritate epiſcopi,
poteſt prælatus, ſed non eccleſia conſtitui cen-
1 ſualis.¶ No.primò,ꝙ†ſuper beneficio quandoq; quis impe
trat literas ad extraordinariū iudicem.i.delegatum, qui ex-
traordinarius appellatur, vt hic, & C.de dila.l.ſi quando.&
quandoq; idem iudex ſuper beneficio conferendo, & cogni
tione cauſæ impetratur, quo caſu poteſt eſſe obreptio in re-
ſcripto,non in gratia, & econtra.quod dic, vt s̃.de reſcri.c.
2 ad aures.per Inn.¶ Secundò no.†ꝙ delegatus in tranſactio-
ne non poteſt præbere auctoritatem,per quam conſtituatur
eccleſia cenſualis.facit ad idem quod dixi.s̃.eo. c.contingit.
ſecus eſt in ordinario,qui quandoq; poteſt.j̃.de iurepa.c.ꝑ-
terea.Et eſt ratio, ſecundùm Vin. quia delegatus habet tem
poralem poteſtatem:ordinarius perpetuam,vt legatus.vt s̃.
de offi.le.c.fi.ſed dices quare requiritur ordinarii, vel dele-
gati auctoritas,ſi tractatur de obligando perſonam litigato
ris duntaxat ad cenſum: videtur enim clericus capax obliga
tionis perſonalis actiuè,& paſſiuè ſine ſuperioris auctorita-
te, cum poſſit habere proprium. ſed dic,quòd ad excluden
dum præſumptionem ſimoniæ,eſt hoc ſtatutum, vt auctori-
tate iudicis fiat tranſactio,aliter extra iudicium non valeret.
3 s̃.c.proxi.facit.j̃.de re.permu. c.quæſitum.¶ Tertiò not.†ꝙ
certa quantitas redditaum eccleſiæ poteſt alteri ex compo-
ſitione deberi:nō autem quota, ne beneficium videatur ſcin
di.j̃.de præben.c.maioribus.facit in ratione ſui.j̃. ne præla.
vi.ſu.c.querelam.& quod not.j̃.de dec.c.quāuis. ¶ Quartò
not.quòd cenſus ſolutus abſque auctoritate epiſcopali non
excedit vitam eius,qui ſoluit.In vita enim ſua poteſt de red-
ditibus eccleſiæ tranſigere,cum faciat fructus ſuos.j̃. de of.
ord.c.1.lib.6.ſed cum morte eius finiantur, non poteſt ius
illius, qui habet ab eo cauſam, vltra durare: ſicut nec ius il-
lius,cui vſufructuarius ceſſit commodum vſusfructus, vt l.
neceſſariò.§.ꝙ ſi penden.ff.de peri.& com.rei ven.facit c.nu
per.& quod dixi.j̃.de dona.inter vi. & vxo.Et aduerte, quia
illud ver.tex.[cui præeſt]&c.exponitur multis modis.Inno.
exponit,præeſt.ſ.clericus,qui petebat beneficium, quod per
compoſitionem obtinuit: acſi dicat. ſi talis per compoſitio-
nem promiſit aliquem cenſum dare illi, cum quo litigabat,
ſucceſſor non tenetur: & tamen nec ſemper eſt ſimoniacum.
j̃.de præben.c.niſi eſſent.Hoſtiē.exponit, aliter non inſiſto.
¶ Quęro.dicitur hic,quòd iſte litigabat cum aduerſario ſuo
ſuper beneficio, & quòd inuicem tranſegerunt. quæro ergo
4 † quis poſſit petenti beneficium aduerſarium ſe conſtitue-
re:ita ꝙ ad iudicium ſit vocandus.Rū.ꝙ quandoq; quis præ
tendit ius in beneficio vacante:& ſic agit.quandoq; agit pro
benefi-

tio,quod ab alio poſſidetur. quandoque agit pro beneficio, in quo eſt inſtitutus.Primo caſu aut iſte,qui agit,non eſt confirmatus: aut eſt iam confirmatus. ſi non eſt confirmatus,in confirmatione,quæ petitur,ſunt vocandi ad quos ꝑtinet præſentatio,vel electio:vt ſi volunt de iure ſuo contendere, audiantur:& ſimiliter ille,ad quem pertinet præſentatio.quod dic,vt.j̃.de ele.c.ſi.lib.6.Epiſcopus autem,qui inſtituit, non eſt vocandus:licèt enim quandoque citetur ad defendẽdũ.factum ſuum,vt plenè no.j̃.de procu.c.in noſtra.tamen iſto caſu non erit citandus.nam poſt inſtitutionem,& confirmationem poteſt ex officio inquirere.de ele. c. cum nobis olim.§.cum igitur.Si verò iſte,qui agit,eſt confirmatus, non ſunt vocandi electores,vel confirmatores : quia non poſſent officiũ confirmationis impedire.j̃.de ap.c.conſtitutis.2.§.fi.& hoc verum,quando ipſis vocatis fuit facta confirmatio,vel inſtitutio:alioquin etiam poſt confirmationem ſunt vocandi , & audiendi,vt no.de ele.c.cum dilecti. & de cauſa poſ. c. cum olim. Adde tamẽ quod legitur,& no.in c.veniens.j̃.de teſti. vbi de illo,qui venit prætendens ius in beneficio vacante:nõ principaliter,vt impugnet perſonam,electionem,vel confirmationem:ſed pro iure ſuo,ſuper quo facilius auditur:& impedit,vt ibi.Secundo caſu quando agit pro beneficio, quod ab alio poſſidetur;& tunc ſine dubio ille,qui poſſidet,eſt vocandus.vnde ſi iam confirmatus præbendam à Capitulo petat,ipſum Capitulum,quod præbendam poſſidet,vocari debet.j̃.de teſta.c.relatum. quo caſu poterit opponere de obreptione.j̃.de dolo,& contu.c. cum olim Daniel. facit quod no.in c.cum Bertoldus.j̃.de re iudi.vbi petitur beneficiũ in tit.& c.querelam.s̃.de ele.Tertio caſu,quando agit ille, qui poſſidet.dic,ꝙ poteſt,quando moleſtatur. poteſt enim agere confeſſoria,vel negatoria: cum habeat ius in re. & ſimiliter poſtquam fuit confirmatus, licèt non poſſeſſionem adeptus.quia ſolus titulus collationis , vel confirmationis tribuit ius in re:ſecus in rebus prophanis , vt l. traditionibus. C. de pac.coniuncto c.ſi tibi abſenti.de præben.li.6.ante cõfirmationem verò eſt iudicis officium implorandum. cum non habeat ius in re.s̃.de elec.c.qualiter. ¶ Ex prædictis ergo habes,qui ſunt vocandi,vel non:& in caſu, quo eſſent vocandi, & non fuiſſent vocati.dicunt quidam,ꝙ confirmatio erit nulla.Alij dicunt,quòd tenet confirmatio:ſed poteſt caſſari pro eo,ꝙ eis abſentibus facta eſt , etiam ſi aliàs ſit canonica.ſuper hoc tamen vide,quod no.s̃.de maio.& obe.c.humilis.ꝑ glo.& Inno.vbi de citatione abſentium in alijs negocijs,quã electionis.quandoque tamen in negocio electionis nõ eſt neceſſaria citatio hominis:quia ius ipſum citat, vt in caſu.c.ſtatuimus.j̃.de ele.lib. 6. Et prædicta colligo in effectu ex not. hic per Inn.& poſt eum Io.An.quæ gl. qualiter referatur ad tex.& materiam tranſactionis,in qua ſumus , aliter non declarant.poteſt ergo adaptari ad materiam hoc modo:an omnes illi,qui ſunt vocandi , & qui poſſunt modis prædictis de beneficio litigare,poſſint tranſigere,vt hic dicitur . Et colli-
5 ge in hoc regulam: †quòd ſi eſt quæſtio cum illo , qui habet poteſtatem conferendi, poterit aliter deſiſtere per modum tranſigendi:vt Capitulum,vel epiſcopus collationis habẽtes beneficium,de quo eis mouetur quæſtio, vel alteri mouẽt.Si autem penes tranſigentem non reſideat hæc poteſtas: tũc recurre ad auctoritatem ordinarij,ſi vis tranſactionem eẽ realem,& ius in beneficio tribuentẽ,aliàs erit perſonalis,vt hic, & plenius.j̃.de præben.c.niſi eſſent.Illi autem, qui opponũt ſe pro eorum intereſſe,an poſſint deſiſtere tranſigendo , vel aliter.dic,vt in c.quamuis.j̃.de ele.lib.6.& facit c.cõſtitutionem.vt circa.& quod no.eo.ti.in Clemen.

S V M M AE.

1 *Beneficium, quod per tranſactionem habetur,ſi impetretur vt vacãs ab eo, qui fuit tranſactionis mediator,non valet impetratio.*
2 *Aduocatus poteſt eſſe quandoque mediator, & auctor compoſitionis.*
3 *Subſcribens ſe contractui inito ſuper aliqua re,non poteſt dicere poſtea, quòd non teneat contractus.*
Et an ſubſcriptio præiudicet ſubſcribenti.4.
5 *Impetrans literas tanquam clericus cum non ſit : non debet conſequi beneficium taliter impetratum.*

1 EX literis. †Si beneficium, quod per tranſactionem habetur,impetretur vt vacans ab eo,qui fuit tranſactionis mediator, non valet impetratio,ſecundùm lec.glo.& Hoſt. Prima pars narrat factum.Secunda diffinit,ibi[cum autem.]¶Iſta Decre.intelligitur tribus modis.Et primò ſecundùm Inn.quòd iſte.G.impetrauit literas ſuper dicta eccleſia tanquam vacãte ſibi conferenda.obiectum fuit, ꝙ alius dictam eccleſiam poſſidebat.iſte replicauit,ꝙ nullum habebat titulum,ſed habebat eam per ſimoniacam tranſactionem:ideò pro habente reputandus erat.poſſeſſor autem triplicauit ipſum nõ audiendum:quia tranſactionis fuerat mediator, & auctor . & quia hoc confitebatur,auditus non fuit ille.G. ſed ſilentium impoſitum,vt dicit litera.Tertij verò dicunt, ꝙ ſi non interfuiſſet,vel aliter conſenſiſſet tranſactioni,bene tenuiſſet impetratio,etiam non facta mentione de poſſeſſione iſtius,qui ſimoniacè eſt adeptus. quia non ẽ talis veritas tacita, qualis expreſſa,literas non habuiſſet.imò citius habuiſſet ad ſimoniam detegendam poſſeſſoris: quòd ſic ſuper vacante omnino impetraret.s̃.de reſcri.c.2.iter cetera.& c.olim. & quòd ille.G.impetrauerit.& ſic principaliter egerit contra poſſeſſorem:& non per viam exceptionis, principaliter colligitur ex tex.dum dicit[literas obtinuit, & ſilentium duximus imponendum]alij dicunt, quod nullus iſtam eccleſiam poſſidebat:aliàs non valuiſſent literæ,non facta mentione de poſſeſſione alterius poſſidentis,etiam per ſimoniam,vt c.cum noſtris.j̃.de conceſ.præben.prima tamen æquior , vt propter odium ſimoniaci taciturnitatis ſuæ peſtilẽtis poſſeſſionis nõ debeat fieri mentio.nam & ad detegendum iſta delicta occulta ſocij,& participes criminum admittuntur,& detegentibus parcitur,vt in Auth.ſed nouo iure.C.de pe.iud.qui malè iud.ſed ibi loquitur,cũ iudex corrumpitur:ſecus ſi pars,vt hic.facit.c.1.j̃.de teſti.li.6.¶Tertius intellectus eſt, quando ille impetrauit eccleſiam iſtam,aſſerens poſſeſſorem fuiſſe ipſam per ſimoniam adeptum:ſed cum diceret dictam ſimoniam in tranſactione ipſo auctore factam,commiſſam fuiſſe, repulſus fuit,& impoſitum ſibi ſilentium.quia primu, quod per collationem beneficij intendit conferre Papa detegenti maleficium,non includit ipſum delinquẽtem, vt eſt tex.in l. idem.§.ſi.ff.de condi.ob tur.cau.ad idem l.Lucius. §.Lucius Titius.de materia.de le.2.¶No. 1. ꝙ auctoritas iudicis non purgat vitium ſimoniæ:hic enim epiſcopus conſenſerat huic tranſactioni.plus ergo inficit mala fides tranſigentium, quã corroboret bona fides iudicis.Et eſt ſpeciale in iſtis ſpiritualibus:aliàs auctoritas,& decretum facit malæ fidei poſſeſſorem haberi pro bonæ fidei:ſed hoc ideò,quia in iſtis ſpiritualibus ſententia non tribuit tit.ſed in alijs ſic.Facit.c.ſi. §.pari modo.j̃.de clã.deſpon.& quod no.in l.iuſtè poſſidet.de ac-
2 qui.poſ.& Doc.in c.ad aures.s̃.de reſcrip.¶Secundò no.†ꝙ aduocatus poteſt eſſe quandoque mediator,& auctor compoſitionis:& tunc non poteſt,quæ geruntur,impugnare,etiã ſi prætendat ius,& proprium intereſſe ex iure ſuperuenienti in facto ſuo per impetrationem,vt hic. ex veteri autem iure an poſſit agere ad beneficium, quod alius obtinuit ſuo patrocinio,& aduocatione.gl.tenet,quòd poſſit , ſi ignorabat ius ſuum:puta quia impetrauit procur.vel Papa proprio motu contulit ſibi abſenti,vt.j̃.de reſcri.c.ſi ſuper gratia. ſecus autẽ ſi ſciuit, vt in iuribus alle.in prima gl.& hoc tenet Gof. qui dicit,quòd neceſſitas officij,ſi cognouiſſet vt iudex : vel ſi vt

ſi vt aduocatus,iuris ſui ignorantia excuſaſſet. Iſte autem.G. non ex ſola aduocatione repulſus fuit: ſed qa mendax ꝑcator:quia tranſactionis mediator:qa ſubſcripſit ſe: & quia pa-
3 trociniũ ꝑſtitit, vt apparet ex tex. ¶Tertiò no. † ꝙ ille, q ſe ſubſcribit cõtractui inito ſuper aliqua re,non põt dicere poſtea, ꝙ non tenet contractus . & colligo etiam, ꝙ inſcriptus vt teſtis in contractu põt poſtea eſſe in illa cã aduocatus agẽtis ex illo contractu:& ꝓbat inſtrm̃,niſi eſſet aliter ſuſpectũ, vel falſum: qa tũc iſte deſcriptus in teſtem poſt aſſumptũ ad uocationis officiũ non poſſet inſtrumentũ defendere tanq̃ teſtis.Et facit hoc ad q. Io.An. de inſtrumento,quod producit ꝓcurator meus notarius ad ꝓbandum de iure meo.quod tñ inſtrm̃ ſua manu ſcriptũ eſt.de quo vide in mercu. c. cum qd vna.de reg.iu.li.6.& per Barto. in l.ſi ſeruus communis.ff.de
4 ſtip.ſer.¶† Et an ſubſcriptio ꝑiudicet ſubſcribenti in proſecutione iuris ſui.diſtingue:qa quandoq; per ſubſcriptionem intendit ſubſcribens ſe obligare:& obligaẽ,vt l.non ſubſcripſiſti.de admi.tut. qñq; quis ſe ſubſcribit non aduertens,qd in ſcriptura cnotineatur . vel ſubſcribit tanq̃ teſtis: & nõ obligatur,vt C.plus val.quod agi.l.vlt.& illud eſt etiam,quañ do ſe ſubſcriberet tanq̃ teſtis ſciẽter, qñ eſt cõtractus,q poſſet celebrari eo inuito:vt emptio,& vẽditio.ſecus ſi nõ eo inuito:vt obligatio rei ſuæ.quo caſu ſubſcriptio facta ſciẽter habeẽ ꝓ proceſſu, vt l.fideiuſſor. de pig. & facit optimè l. 2. C. de re. ali. non.ali. deſiſto tacente, vel ſubſcribente dixi plenè in c.nuper.j̃.de dona.inter vi.& vxo. referẽdo ibi dicta Bar.
5 in l.quę dotis.ff.ſol.mat.¶Quartò no.† ꝙ impetrans literas tanquàm clericus , cum non ſit, non debet conſequi beneficium taliter impetratum. & ſimiliter ſi nõ mendaciter ſe clericũ expſsiſſet,ſed ſimpliciter impetraſſet.non .n. valeret impetratio ob defectũ clericatus:niſi ex certa ſciẽtia Papa feciſſet gratiã, puta qa dr̃ ibi [ꝓ tali ſcholari, vel literato cupiẽti aſcribi militiæ clericali:] tũc.n.valet ſecũdùm ſtilũ curiæ.de ſer.nõ.ord.c.eò libẽtius.& de æta.& qual.c.à multis.¶Quintò no.ibi [cũ literas ipſas] &c. ꝙ defectus ordinis tẽpore impetrationis reddit gratiam nullam:nec firmatur,licèt poſtea ſuperueniat.ſimile dicimus in ætate,vt c. ſi eo tempore.s̃.de reſcrip.lib.6.& vide de defectu ordinum quod no.s̃.de elec. c.dudum.& de æta.& qual.c.præterea.

S V M M AE.

1 *Tranſactio non valet,niſi aliquo dato, vel retento. & quare de ſpiritualibus non liceat tranſigere. 2.*

SVper eo. Super beneficio eccleſiaſtico nõ poteſt tranſigi:licèt poſsit amicabiliter componi.h.d. Cõis diuiſio. Secunda ibi [tale.] ¶No primò, ꝙ ſuper beneficijs, & rebus ſacris non poteſt tranſigi:nec ſuper aliquibus alijs,vt dixi.s̃. eo.c.ſtatuimus.
1 ¶Secundò no.† ꝙ non valet tranſactio, niſi aliquo dato,vel
2 retento.concor.C.eo.l.tranſactio.¶Tertiò no.rationẽ,†quare de ſpiritualibus non liceat tranſigere:quia pro ipſis nõ poteſt aliquid dari, vel retineri : ideò tranſactio, quæ ad ipſius eſſentiam exigit alterum prædictorum,non põt interuenire. ¶Quartò no. ꝙ amicabiliter poteſt componi ſuper ſpiritualibus,& beneficijs:vt ſi vnus reſignet beneficiũ ſicut ius non habens : alius illud tenet ſicut ius habens.vel fortè duo litigantes de beneficio poterunt ſic componere: ꝙ aliqui periti videant iura vtriuſque , & ipſorum conſilio partes ſtare conſentiant: non tamen intelligas, ꝙ ex tali compoſitione titulus habeatur. facit quod not.j̃. de præben. c.niſi eſſent. ¶Oppo. & videtur , ꝙ ſuper ſpiritualibus poſsit tranſigi. j̃. de re.permu.c.ad qõnes.So.vt in gl. q̃ diſtinguit, an agat de eccleſia in proprietatem: & poteſt tranſigi.quod intellige,vt deẽ aliud ſpirituale,non pecunia,vel res tpalis. aut agitur de eccleſia,vt in titulũ:& nõ põt trãſigi,niſi vt dicit.s̃.e. c.cõſtitutis.& c.ſtatuimus.vbi dixi. alia gl. q̃rit,an valeat trãſactio ꝑ calũniã. tetigi & remiſi.s̃.eo.ti. 1.& l.i ſnia.de cõd.inde.

S V M M AE.

1 *Tranſactio facta ſuper rebus eccleſiæ per prælatum ſine conſenſu ſuperioris non obligat ſucceſſorem.*
2 *Decima,quæ debetur ratione rei,poteſt peti à poſſeſſore,licèt colat ꝑ aliũ.Et quid ſi ſint priuilegiati: an eorũ coloni ſoluere teneãtur.3.*
4 *Pactum habitum cum rectore eccleſiæ cenſetur perſonale : niſi fuerit confirmatum.*
5 *Pacta inter alios an aliis præiudicent.*
6 *Compoſitio an poſſit fieri ſuper decimis ſubtractis.*

1 VEniens. † Tranſactio facta ſuper rebus eccleſię per prælatum,ſine ſuperioris.conſenſu non obligat ſucceſſorẽ.h.d. Prima pars ponit q̃relam.Scd̃a dat iudices, ibi [mãdamus.] ¶No.primò,ꝙ iſte D. rector eccleſiæ parochialis agit ꝓ iuribus eccleſiæ competentibus.de quo. s̃.de reſcri.c.edoceri. & de iudi.c. cum deputati. Et innuit iſte tex. ꝙ petitio decimarum competat eccleſiæ parochiali.cõcor.j̃. de deci.c. cũ contingat.¶Secundò no.ꝙ hic coloni ſoluere recuſabant:& contra monachos dirigitur petitio. ex quo collige, ꝙ monachi tenentur ad ſolutionem decimarum.de quo. j̃.de deci.c.
2 ex parte.† Itẽ ꝙ decima,q̃ debeẽ ratione rei, põt peti à poſſeſſore, licèt colat ꝑ aliũ. Eſt eñ decima onus reale,qđ ſeqẽ poſſeſſorem,vt l.Imperatores.ff.de publi. & l.inter. de pact.
3 †Quid ergo ſi q ſunt priuilegiati ſuper ſolutione decimarũ : an eorum coloni ſoluere teneanẽ.no.in Cle.1. de deci.ſuper ver.excolendas.Inno. dicit,ꝙ iſta rõ huius ver. videlicet , ꝙ decimæ debeantur [quia miniſtrat ſacr̃a] &c. videtur ſuperflua.qa decimæ debebantur ratione territorij.16.q.1.c.ſi qs laicus.& c. decima. vendicari ergo poterãt etiam à colonis. qđ eſt verũ,niſi abbas conſueuerit ipſe ꝑcipere. tũc eñ ſi nõ agiẽ de ipſis decimis,ſed de iure percipiendi (cum hoc ſit apud abbatem) ipſe & non alius conueniẽ. remittit Inno. ad no.s̃.de ma. & obe. ¶ Tertiò no. ꝙ ſacr̃a q̃dam ſunt neceſſitatis: q̃dã voluntatis.de quo in gl.& 1.q.1. §. ſed notandũ. aliàs incipit.ſi ergo.& ꝑ Io.An.s̃.de ſacra.nõ reite. ſuꝑ rub. ¶Quartò no.ꝙ valet compoſitio ſuper decimis, vt ſoluatur certa portio,& non vltra.de quo.s̃.eo.c.ſtatuimus.¶Quin-
4 tò no.in ver.mandamus.†ꝙ pactũ habitũ cũ rectore eccleſiæ cenſetur perſonale,niſi fuerit confirmatum:tunc.n.confirmatio transfundit perſonalem conuentionem in realẽ.de quo in gl. Et hæc materia, vtrùm pactũ cenſeatur reale , vel perſonale,longa eſt.& dicit hic.Io.An.ꝙ hoc æſtimandũ eſt ex mente paciſcentiũ,& etiã ex verbis,qñ agitur de ſpeciali hęreditate,vt l.iuriſgentiũ.§.pactorũ.ff.de pac.vbi verò agitur de eccleſiaſtica,ſiue ſpũali , nõ conſideratur ſola volũtas cõtrahentiũ:quia licèt poſſint obligare pſonas ſuas:non tñ eccleſias.j̃.de arb.c. peruenit.& c.per tuas.& de ꝑca.c.2. In dubio aũt an pactũ ſit cenſendũ reale, vel perſonale , recurrendũ eſt ad naturã rei,ſuper qua interponitur . quia ſm̃ ſubiectã materiã ſunt ſumẽdi ſermones, vt l.ſi quis ſtipul. ff. de vſur.& ff.vt leg.no.ca.l.1.§.ſi quis ſub condõne . facit qđ no.in l.3.C.de pign.& l.apud Iul.§ ſi quis alicui.ff.de leg. 1. priuilegia an cenſeantur in dubio realia,vel perſonalia, dic, vt in c.cũ veniſſent.j̃.de inſti.& l.pater filiæ.de ſerui.leg.per Bar.¶Sextò no.ꝙ dicit in fine [decimas ex integro perſoluendas]&c.eſt enim iſte tex.contra opi. theologorum dicẽtium,hodie decimas non deberi,cum eccleſiæ ſint dotatæ,& valere compoſitionem ſuper decimis non ſoluendis : & etiã cõſuetudo,vt ſoluaẽ minus,q̃ debitũ ſit de iure.oẽs iſtas opi. reprobat gl.j̃.de deci.c. 1.li.6.vbi vide. ¶ Sextò no. ꝙ decimę in ꝑteritũ nõ ſolutæ pñt omni tpe peti.& ſic nõ vr̃ pſcriptio iuuare in decima fraudãda.modica.n.differentia eſt quò ad aiæ periculũ detinere,an inuadere alienũ.j̃.de reſt.ſpo.c. ſæpe.& idẽ vr̃ in alimentis,vt nõ præſtita in præteritum peti poſſint,vt l.liber.§. 1.ff.de ali.& ci.leg. ¶ Octauò not.regu-

5 lam,† ꝙ pacta inter alios al'js non ꝑiudicant.quod eſt verũ,
vbi vices paciſcentiũ repræſentẽt: vt procurator,tutor,cura
tor,ſocius,conreus,& ſimiles.Facit quod no.ĩ. de iniur.c.1.
in tertia gl.& c.quãq̃.de vſur.li.6.& ſ̃.ti.1.c.cũ pridẽ. ¶ No
6 nò no.in fi. † ꝙ põt fieri cõpoſitio ſuper decimis ſubtractis.
de hoc.ĩ.de re.ec.nõ alie.c.vt ſuper. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ
compoſitio fuit perſonalis. & ſi fuiſſet confirmata,teneretur
ſucceſſor obſeruare.Sed contra.confirmatio non tribuit no-
uum ius:ſed quod reperit,magis firmat.ĩ.de confir.c.cũ di-
lecta.& c.vlt.& 12.diſt.c.præceptis. hic aũt innuitur, ꝙ per-
ſonale pactum facit reale:ergo imitatur naturã rei cõfirma-
tę contra iura prædicta. Sol.vt in gl.nunquid cõfirmatio &c.
dicit enim,ꝙ intentio paciſcentium fuit,vt eſſet realis:ſed qa
non poterant, valuit vt potuit: ſed quod deerat ſuppleuit au
ctoritas Papæ,qui poteſt facere de nullo aliquid: multò ma-
gis de aliquo aliud.de conſe.diſt. 2.c. re uera. & eſt ſimile de
deſpon. impube.c.1.lib.6.

PRæterea. Tranſactio ſuper iure præſentandi, per quã nouus cẽſus imponit̃ eccleſiæ, vel antiquus auget̃, nõ valet h.d.

§.Præterea. Tranſactio facta ſuper ſpirituali ſubiectione non valet. h.d.

S V M M AE.

1 *Legati poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt epiſcopi, & aliquibus vltra illos.*
2 *Tranſactio non habet locum in matrimonio.*
3 *Iudex in caſibus ſuo arbitrio reſeruatis non debet ex abrupto procedere: ſed cum cauſæ cognitione.*
4 *Diſpenſari an poſſit in matrimonijs.*
5 *Aequitas ſeruari debet, vbi ius non reperitur ſcriptum.*

EX parte. Iudex debet ſe interponere ꝓ
tranſactione inter partes fiẽda,
præterq̃ in caſibus,in quibus iura hoc non admittũt:
vt ſuper matrimonio.h.d.¶ Primò no.in verſi. exceptis.ꝙ le
gati non poſſunt in certis caſibus cõponere, ſiue diſpenſare.
Certis ergo caſibus diſpenſat legatus,& certis caſibus nõ,vt
1 hic.quomodo autem cognoſcam.dicit Ioan. And.† ꝙ legati
poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt e-
piſcopi,& aliquibus caſibus vltra illos. de hoc vide in ſpe.de
2 leg.§.cõſequenter.in prin.¶ Secundò no.in d.ver. † ꝙ in ma
trimonio non habet locum tranſactio. alios caſus enumera-
ui.ſ̃.eo.c.ſtatuimus.¶ Tertiò not.qualiter ꝓcedendum ſit in
caſibus, in quibus non reperitur aliquod ius ſcriptum.ꝓce-
dere enim ſecundùm æquitatem , iudicis arbitrio reſeruat̃:
& hi caſus multi ſunt in maleficijs. facit l. 1. ff. de iu.deli.
& c.de cauſis.de offi.deleg.facit.C. de cri.ſtel.q̃dam.n. ſunt
delicta innoĩata,non habentia nomen certũ à iure impoſitũ:
ſicut etiã cõtractus,vt l.iuriſgẽtiũ. in pri.ff.de pac. ¶ Quar-
3 tò no. ꝙ † iudex in caſibus ſuo arbitrio reſeruatis nõ debet
ex abrupto ꝓcedere : ſed cũ cauſæ cognitiõe, inſpectis cau-
ſis,pſonis,locis,& tpe.lex.n.dicit, ꝙ aut facta puniũt: aut di
cta:aut ſcripta:aut conſilia.& conſiderãtur iſta.7.modis,cã,
perſona,loco,tempore,qualitate,quãtitate,euentu.qđ pro-
ſequere per exempla in l.aut facta.ff.de pœnis. & tex. l.q̃ cõ
cordat cũ illo. dicit [planè in leuioribu s caſibus proniores ad lenitatem iudices eſſe debẽt,in grauioribus pœnis ſe-
ueritatẽ legũ cum aliquo tẽperamẽto benignitatis ſubſeq.]
vt l.reſpiciendũ.ff.de pœnis. vbi ſubdit [delinquũt aut pro-
poſito, aut impetu, aut caſu.] omnes em̃ iſtas conſideratio-
nes debet hr̃e præ oculis iudex,qui de cauſa cognoſcit: adeò
ꝙ ſi his conſideratis excedit , poſſet ab eius iniquo arbitrio
appellari,vt not.glo.in c.ſuper his.ĩ.de accu. licèt aliter no.
Innocen.in c.fi. ĩ. de fer. ſed loquitur in alio iudicis officio ,
alias etiã cõſiderationes debet hr̃e iudex circa pœnarũ miti
gationes,vt no.gl.in l.q̃d ergo.§.pœna grauior. ff.de his,qui
4 no.infa.¶ Opp.dicitur hic,† ꝙ in mr̃imonijs non põt diſpẽ-
ſari.contra.35.q.3.c.quędam lex.& q.8.c.de gradibus.Solu.
vt in gl.quæ incipit.ſic patet.dicit Io. An.ꝙ quantũ ad com-
mittendum mortale, vel remanendum in illo, nec diſpenſa-
tio,nec cõpoſitio locum habet in his, quæ dependent à iure
naturali,lege diuina,& euangelijs.de vſur.c.ſuper eo.de cõ-
ſue.c. fi. in his verò, q̃ dependẽt à iure poſitiuo præceptorio
(cuius tranſgreſsio eſt mortale,vt no.Hoſt.ſ̃.ti.2.c.1.)alius,
q̃ Papa,diſpenſare non põt, vt tranſgredi liceat,vt ibi not.&
de conſang.& af.c.non debet.p qđ c.tenet hic Inn. ꝙ in gra-
dibus conſanguinitatis , vel affinitatis legati non diſpenſant
5 ſine licentia Papæ. ¶ Scđò op.hic dicitur, † ꝙ ſeruari debet
æq̃tas,vbi ius nõ reperit̃ ſcriptũ:ergo à cõtrario,vbi ius ſcri
ptũ reperit̃,ęq̃tas non ẽ ſeruanda.ſed contra. C.de iudi.l.pla
cuit.Sol.vt in gl.q̃ incipit.q̃ iudex.Io.An.diſtinguit ita ſecũ-
dùm quoſdã.ꝙ aut vtrũq; eſt ſcriptũ: aut alterũ tm̃: aut neu-
trum.primo caſu qñ vtrumq; ſcriptũ eſt: & tunc aut vnũ ha-
bet ſe ad aliud,& ſpecies ad genus:& tũc ſpãle derogat gene
rali.de reg iu.c.gñi.li.6.& ff.e.in toto.Aut hñt ſe vt duæ ſpe-
cies ,vel vt duo gña.& hoc caſu dicit Dy.de re.iur.c.2.lib.6.
quòd præfertur æquitas , per l.placuit. Alij contra l.illam
dicunt loqui in æquitate ſcripta , & rigore non ſcripto:qua-
re dicunt dicto caſu præferri vltimũ.de conſti.c.1.lib.6.ſecũ
do caſu principali,qñ alterũ tm̃ eſt ſcriptum, dicunt ipſi præ
ferri illud,quod ſcriptum eſt.arg.C.de legi.l.1.& l. ꝓſpexit.
q̃ & à qui.Tertio caſu quando neutrum eſt ſcriptum, ſtatur
æquitati, vt hic, & d.l. placuit. C. de iudi. & d.l. 1. de legi.
vbi de hoc.

De Poſtulando.

S V M M AE.

1 *Aduocati in quibus ſint priuilegiati.*
2 *Officium procuratorum eſt viliſſimum: nec eſt publicũ,ſed priuatũ.*

SI vocati ad iudicium non tranſigũt,vel pa-
ciſcuntur, ſed litigare volunt, ſolent ſibi q̃
rere aduocatos, & procuratores, anteq̃ ve
niant ad iudicium: ideò poſt rub. de pa-
ctis, & de tranſact. & ante rub. de iudi.in-
terſeritur hæc rub. & ſequens.ſed hæc prę
1 mittitur tanq̃ dignior. † ſunt em̃ aduocati in pluribus priui-
legiati à iure cõmuni.nullum enim munus perſonale eis in-
iungitur , niſi neceſsitas iudicandi, conſulendi, & arbitran-
di. vnde non dñt cogi ad cuſtodiam:nec ad aliquod munus
perſonale.vt l.ſancimus.C.de aduoca. diuerſorũ iudi.& uio-
lantes eorũ priuilegia dñt puniri in quinquaginta libris auri,
vt ibi. & l.q̃cquid.eo.ti.Item qđ filijfa.aduocati q̃runt de pa-
trocinio, quaſi caſtrenſe peculiũ reputat̃:nec in tali lucro q̃-
ritur vſuſfru.pr̃i,nec eſt fratribus communicandum. vñ po-
terunt facere de eo teſtm̃ exiſtentes in pr̃ia ptãte, vt l. fori.
2 eo.ti.vbi de hoc. ſecus in lucro procuratorum †, quorũ offi
ciũ viliſsimũ eſt:non publicũ, ſed priuatum,vt Inſti.de exce.
§.fi.quid de ſalario aſſeſſorũ.dicit Bal. ꝙ eſt quaſi caſtrenſe.
& idem in ſalarijs tabellionum:quia gerunt publicũ officiũ,
facit l.velut.de aſſeſ.Itẽ aduocati æq̃parantur militibus:nec
minus prouidẽt humano gñi,q̃ ſi prælijs, atq; vulneribus pa
triam,parẽteſq; ſaluarent,vt l.aduocati.C.e.ti. nullus tamen
debet aſſumi in collegio aduocatorum , niſi prius pro exa-
minatione perſonæ facta iuro ſui doctoris fuerit approba-
tus,& in mr̃icula deſcriptus.C.eo.ti.l.nemini. & l. petitionẽ.
habet de materia.3.q.7.§.verũ.& conuenit materiæ.de offi.
iu.c.1.de tranſa.c.ex literis.de iudi.c.paſtoralis.vt li.nõ cõt.
c.1.de teſt.cog.c.peruenit. & de iureiur. c.veniens.& c.bre-
ui.vbi de hoc.& 15.q.2.c.vno.vbi de hoc.& alia iura faciunt
ad hanc materiam hic alle.in nouel.

Cle-

S V M M AE.

1 *Clericus in ſacris,vel minoribus benficiatibus in foro ſeculari poſtulare non debet, niſi pro ſe,vel ſua eccleſia,vel miſerabili perſona.*
2 *Et quid ſi non habet beneficium.6*
3 *Prætor tres ordines prohibitionis aduocationis fecit.*
4 *Clerici coram iudice eccleſiaſtico poſſunt aduocare.*
5 *Aduocati ante litem motam , vel ea durante , vel finita: an poſſint de ſalario conuenire.*
6 *Clericus ſi obtinet in cauſa propria. an poterit petere ſalarium,quod ſoluiſſet alij aduocato.*
7 *Clericus an poſſit aduocare in cauſa criminali ad defenſionem rei.*

1 CLerici. † Clericus in ſacris, vel in mino
ribus beneficiatus in foro ſecula
ri poſtulare non debet:niſi pro ſe, vel ſua eccleſia,
vel miſerabili perſona.h.d. & prima pars prohibitionem po
nit à qua.Secunda pars excipit,ibi [niſi.] ¶ Not.j.ꝙ clerici
poſſunt poſtulare pro ſe,& quibuſdam perſonis.& ſic poſsũt
2 enumerari tertio ordini edicti prætoris. † facit enim prętor
tres ordines.nam quoſdam in totum prohibuit poſtulare:vt
puerum , & ſurdum:quibus ſubuenit ex officio. quibuſdam
pro ſe permiſit, & non pro alijs: vt feminis infamibus,& ca-
ſu laborantibus vt cæcis.quibuſdam permiſit pro ſe, & cer-
tis perſonis: vt pro patrono, patrona, liberis,fratre,vxore,
ſorore,ſocero,genero,nuru, vitrico , nouerca,priuigno, fu-
rioſo,furioſa,fatuo,fatua,vt hic habetur in l.1.cum ſeq.ff.e.
ti.Clerici ergo pro certis perſonis expreſsis in hoc tex.poſ-
ſunt poſtulare.& ſub iſta appellatione miſerabilium intelli-
ge omnes impotentes, vt viduas, pupillos , orphanos, & ſi.
de quibus.88.di.c.1.& per totum.& per Inno. ſ̃.de of.dele.
c.ſignificantibus. Item poſſunt pro omnibus perſonis enu-
meratis.ſ̃.in edicto prætoris,ſecundùm Inno.quod not.& i-
dem de coniunctis.ĩ.eo.c.fi.ſecundùm Hoſt. Pe.& Abb. qđ
intelligit ibi gl.ſi cõiunctæ ſunt miſerabiles,& aliter non.
¶ Secundò no. ꝙ tex.prohibet clericos aduocare in iudicio
3 ſeculari.ergo † coram eccleſiaſtico poſſent:nihil tamen quæ
rent pro ſalario : ſed ſponte oblationes recipient , ſecũdùm
Hoſt.qui allegat de ſimo.c.dilectis.in fi. & pondera etiam,ꝙ
dicit [beneficiati]innuit em̃,ꝙ cõſtituti in minoribus nõ be
neficiati poſſunt ſalarium exigere:quia adhuc nõ ſunt ligati
eccleſiæ,& poſſunt nauigare,& vxorem ducere, de cle.cõiu.
c.1.de ele.c.cum ex.eo.lib.6.& de hoc 15.q.2.c.1. Alij di-
cunt,ꝙ in ſpiritualibus non poſſunt exigere, in alij ſic. & di-
cit Abb.ꝙ hoc ſeruat magr̃ Pe. alii intelligunt illud.c. in re-
4 gularibus. ¶ † Vtrùm autem aduocati poſsint ante litẽ mo-
tam,vel ea durante,vel finita de ſalario conuenire.dic ꝙ ſic,
niſi recipiant ſalarium de publico.C.de profeſſo.& me.l.an-
tepe.li.10.& ff.de var.& extraor.cog.l.1.§.ſi cui. & per Ho-
ſtiẽ.in ſumma huius ti.§.qui poſtulare. & quando talia ſala-
ria ſolui debeant.remittit Io.An. ad no.ĩ.de loca.c.pp.in vl
ti.gl.plenius per Bart. in d.l.1. vbi etiam de ſalarijs aliorum
(puta officialium locorum, operariorũ,ſeruitorũ,& ſimiliũ)
& quæ dicta ſunt de ſalarijs aduocatorum, intelliguntur de
ſalarijs medicorum.¶ Tertiò no.ꝙ text. prohibet poſtulare
clericis coram iudice ſeculari in negocijs ſecularibus.innuit
ergo, ꝙ pro negocijs eccleſiaſticis poterunt. ſed tunc dices.
quõ negocia eccleſiaſtica tractari poterunt in ſeculari iudi-
cio contra.c.decernimus ĩ. de iudi.dic, ꝙ poteſt ad requiſi-
tionẽ eccleſiæ,vt ſ̃.de of.or.c.1. nõ.n.cognitio, ſed mera e-
xecutio facti poſtulatur ibi à iudice ſeculari:nõ eſt opus igi-
tur aduocato.dic verius, ꝙ clericus cõueniebat laicum in fo
ro ſeculari,ꝙ debet forum eius ſequi,vt ĩ.de fo.cõp.c.ſi cleri
cus laicum. quo caſu corã eo poterit clericus aduocatus pro
actore clerico poſtulare . vel pone, ꝙ ratione feudi clericus
tenebatur ſequi forũ iudicis ſecularis. ĩ.de iudi. c.ceterum.
idem ſi laicus ordinatus eſt ad titulũ patrimonij ſui:ſup quo
conuentus litigabit coram ſeculari rõne rei, de qua agit: niſi
ordinationi iudex laicus cõſenſiſſet.de ſer.nõ or. c.2.& 3. In
his ergo caſibus aduocabit clericus in iudicio ſeculari ꝓ cle
rico, non ꝓ laico:niſi in pſonis exceptis ſ̃. ſimiliter clericus
põt fideiubere ꝓ clerico,nõ ꝓ laico.ĩ.de fideiu. c.1.¶ Quar
tò no.ꝙ in cauſa ꝓpria põt clericus aduocare in iudicio ſe-
5 culari.facilius ei ẽ ſibi per ſe agere,q̃ aliũ conducere.¶ † Sed
pone,ꝙ obtinet:nunq̃d poterit petere ſalariũ,qđ ſoluiſſet a-
lij aduocato?ar.ꝙ nõ. ff.de fideiu.l. ſi ſtipulatus es opus.& l.
qđ ſi domus.ĩ fi.& l.habitatores.ff.loc.idẽ Spe.in ti.de expẽ.
§.poſtremò.ver.q̃d ſi ab emptore.p l. ſed ſi lege. §. qđ autẽ.
6 in fi.de peti.her.¶ Quærit gl.q̃ incipit.vr̃ ergo† an clerici in
minoribus poſsint aduocare in iudicio ſeculari, ſi nõ hñt ſti
pẽdiũ.i.bñficiũ.tenet,ꝙ ſic,in ciuilibus, nõ in criminalibus.
q̃ verò ſunt in maioribus ordinibus,nullo mõ pñt, etiã ſi ſi-
ne titulo ſint ꝓmoti.Concor.qđ no.in l.filius.§.veterãi.ff.de
ꝓcu.Ho.dicit,ꝙ ſi de facto egeant, & eccleſiaſticis bõis ſu-
ſtẽtari non pñt , licebit eis ex tali officio ſibi victũ q̃rere, ẽt
corã ſeculari.91.di.c.clericus victũ.& C.de patri. q̃ fi. diſt.l.
1.de obſer.ieiu.c.conſiliũ.§.vl.& 15.q.2.c.1.& hic loq̃t ĩ nõ
7 ſic agẽte.¶ Circa hoc diſputat Io.An.† an in cã criminali ad
defẽſionẽ rei poſsit clericus aduocare. q̃dã ꝙ ſic. 23.q.4.c.
reos.de immu.ec.c.inter. Præterea licèt per abſolutionẽ rei
ſequatur pœna talionis cõtra accuſatorem,ad hoc tñ nõ in-
tẽdebat:ſed iſtius abſolutionis.nam ſi eccleſia reos ſãguinis
defẽdit,fortius & iſte.& imputet̃ accuſatori ſuæ malitiæ,ſiue
duritiæ,ſi talionẽ ſit paſſus, vt in c.tua nos.& in c. poſtulaſti.
de homi.In contrariũ facit,q̃a clericus exercet rẽ ſibi ꝓhibi
tam,& illicitã,vt hic.& ĩ.ne cle.vel mo.c.ſñiam.& accuſato-
ri pbet ꝓpriam cãm mortis.ergo quicq̃d intẽdit,eſt irregu-
laris.ĩ.eo.c.de cetero.& eo.ti.c.is q̃.li.6.Item lex ꝓmotionis
in facto cõſiſtit,non in volũtate. 15.q.1.c.fi.ergo cum ex of
ficij hmõi exercitio ſit ſecutũ homicidium, fateri oportet il
lum irregularẽ.50.di.c.ſi q̃s viduã dicendũ.Hoſt.de hoc no.
ĩ.de homi.c.ad audientiã.vbi q̃rit de clerico iuriſperito, q̃
ſup patrocinio iuuat reũ,& abſolutus eſt.accuſator aũt capi
te cõdẽnatus:an ſit irregularis.poſt multa concludit , ꝙ nõ
poſſit ſecurè eſſe pro reo.& not.ẽt de hoc in ſumma de ob.
ad rati.§.quid ſi quis obligatus. ver.q̃d de curialibus.& hoc
eo.ti.§.quid ptinet.ver.illud tñ.& de homi.§.qua pœna.ver.
illud autẽ certũ eſt.& facit ſñ eũ.quia etiam in ciuilibus,vbi
non poſſumus vnum iuuare,quando alter lædatur,abſtinen
dum eſt.14.q.5.c.deniq;.fortius in criminali.& hoc verum,
qñ mors eſſet ſecuta.ex ſola.n.officij aduocationis aſſum-
ptione non eſt irregularis:ſubiungit autem Ho.conſilia,qui
bus volens defendere accuſatum euitat irregularitatem , ſi
contingeret accuſatorem damnari pęna talionis,& inter ce
tera eſt conſilium proteſtationis,ꝙ non intendit ad pœnam
aliquam inſligendam accuſatori:ſed tantummodo ad defen
ſionem rei,& uerboſè hoc proſequitur,concludendo,quòd
in dubio reſeruat abſolutionem Papæ,ad quem talia dubia
declarare ſpectat.qui fi.ſint legi.c.per venerabilem.§.ratio
nibus.

S V M M AE.

1 *Monachi, & regulares canonici poſtulare non debent,niſi pro vtilitate monaſterij.*
2 *Canones,qui loquuntur de monachis,adaptantur ad canonicos regulares per extenſionem.*
3 *Monachi an audiantur pro monaſterio ſine mandato,eo quòd ſint cõiunctæ perſonæ.*

1 EX parte. † Monachi, & regulares canoni
ci poſtulare nõ dẽnt, niſi pro vti
litate monaſterij: & tunc de præcepto prælati. hoc
dicit . Communis diuiſio . Secunda ibi [vnde.] ¶ Not. pri-
mò , quòd monachi , vel canonici regulares non poſ-
ſunt eſſe aduocati . Item nec executores : quod verbum

 cum

cum ſit generale ad omne officium,generaliter intelligitur &
quodlibet offim̄ interdictum.vnde non videtur, ꝙ vnus reli-
gioſus poſsit eſſe delegatus.de quo per Hoſt.in ſumma.de of
fi.deleg.c.cui poſsit.verſi.ſed nunqd religioſo.& j̄.de priuil.
2 c.cum olim.2.poſt prin.¶Sacundò not.† quòd canones,qui
loquuntur de monachis,adaptãtur ad canonicos regulares.
& hoc per extenſionem,non ex propria ſignificatione.vnde
ſi in cõſtitutione,teſtõ, vel contractu fieret mentio de mona
chis:an includerẽt canonicos regulares.argu.eſt hic,ꝙ ſic.In
contrarium facit: quia iſta conſtõ loquitur extẽſiuè quò ad
caſum capituli. ſ. officij aduocationis:ergo ad alios non ex-
tẽdẽda. & pro hoc facit litera,dum dicit[quantùm ad ſupra
dictam] &c.q.d.in alijs differt,ſicut prius. ¶Tertiò no.ꝙ re
quiritur nõ ſolũ,ꝙ cauſa ſit mona. ſed ẽt imperium abbatis.
Quid ergo ſi non vertitur vtilitas monaſterij reſpectu cau-
ſæ: ſed reſpectu lucri,quod poſſet conſequi ex aduocationi-
bus cauſarum:an poterit pro iſto lucro applicando mona.eſ
ſe aduocatus de imperio abbatis.tenet Io. An. ꝙ non. & ſic
diſputauit.Remittit ad reg.in arg.de reg.iur.lib.6.in mercu.
Executores verò vltimarum voluntatum poterũt eſſe de ab
batis licentia,exceptis fratribus minoribus,qui de hoc mul
tum dolent, vt j̄.de teſt.c.religioſus.lib.6.coniuncta Cle.exi
ui de paradiſo.de ver.ſig.pro miſerabilibus verò pſonis,ab-
bate imperante,poterunt monachi aduocare, vt no. in Spe.
de aduo.§.1.in prin.& vide quod no. 16.q.1.c. de pñtium.
3 ¶Quærit ergo † vtrũ monachi audiãtur ꝓ monaſterio ſine
mãdato eo p̄textu,ꝙ ſint cõiũctæ pſonæ.gl.q̄ incipit. 16.q.1.
dicit,ꝙ nõ.leges.n.q̄ loquũtur de cõiũctis pſonis,loquũtur
ĩ factis priuatorũ,ſm̄ gl.Regulares.n.cognatos nõ habẽt.qa
ipſorum cognatio eſt in cœlis.nam in aĩa,& corpore tranſla
ti dicuntur, & quò ad mundum pro mortuis reputantur, vt
in Auth.conſti.quæ incipit Conſt.in prin.col.6.& C.de epiſ.
& cl.l.Deo nobis.vbi tamẽ de ſucceſſore tractatur,hñt cogna
tos:qa ex ipſius pſona ſuccedit monaſterium, vt in d. l. Deo
nobis.§.hoc etiam cognitũ.& qđ no.Io. An.de re iudi. c. cũ.
I.& A. ¶Vtimò de materia extenſionis vnius caſus ad alios
vide in gl. fi.& adde quod no.de tranſla.c.inter.in gl.quod di
ctum.& j̄.de tem.or.c.1.lib.6.& l.2.C.quæ ſit lõ.conſue.per
Cy.& ad materiam ſtatutorum in l. omnes populi. vbi de in
terpretatione extenſiua,reſtricta,& ſimi.

S V M M AE.

1 *Officium ſacerdotis quid ſit.*
2 *Habens beneficium ab eccleſia debet illo priuari, ſi pro extraneo ad*
uocat contra ipſam.
3 *Clericus beneficiatus in pluribus eccleſiis an poſſit præſtare patro-*
cinium vni contra aliam.
4 *Epiſcopus aduocare prohibetur.*

1 CVm ſacerdotis. No.primò†qđ
ſit officium ſa
cerdotis, omnibus velle prodeſſe, & nemini noce-
re.Et certè iſtud eſt officium omniũ:vñ Tullius.Ea liberalita
te vtamur,q̄ proſit cunctis,-noceat nemini.Et Seneca. Omni
bus eſto benignus:nemini blandus: paucis familiaris. Et in-
nuit iſte tex.ꝙ aduocationis officium ſit alij nociuũ. quod in
tellexit Inno.quò ad opi.hominum. vnde per illud officium
vulneratur charitas.aliàs tamen de iure non noceret. vnde fi
lius patroni aduocatus contra libertum nõ perdit bonorum
poſſeſsionem, vt l.qui cum maior. §.pe.& vlt.ff.de bon.lib.
¶Secundò no. ꝙ pro cõiunctis perſonis poteſt ſacerdos po
ſtulare. & appellatione coniunctarum perſonarum intellige
omnes perſonas enumeratas in l. 1.cum ver.ſe.ff. eo.ti. Item
intelligit hic glo: etiam confratres eiuſdem eccleſiæ.ar. s̄.de
offi.deleg.c.cũ R.Et fortè idem de amico fraterna charitate
dilecto.ſi.de here.inſti.l.nemo dubitat.§.qui frater.& de ver
bo.ſigni.l.latæ.§.amicos.quod ſatis admitti poteſt,dummo-
do hoc non pecuniç,ſed Dei charitas operetur.Quicũq; em̄
fecerit voluntatem patris mei,qui in cœlis eſt,ipſe meus fra
ter,ſoror,& mater eſt.Matth. 12.in fi.¶Tertiò no.in ver.cle
2 ricus.ꝙ † qui habet beneficium ab eccleſia, debet illo priua
ri, ſi pro extraneo aduocat contra ipſam. & intellige. ꝙ ha-
beat beneficium gratuitum.ſi enim eſſet non gratuitum, ſed
datum ratione ſeruitij iam impenſi,non poſſet iſta ratiõe pri
uari: vnde tunc in perſona,non in facultatibus diſtinguũtur.
16.q.1.c.illud.& vide in Spe.de adu.§.1.ver.ſed nunquid po-
teſt.& pondera quod dicit tex.[pro extraneis.] quia innuit,
ꝙ poſſet contra eccleſiam aduocare pro cõiunctis ſtrictè sũ
ptis, vel pro miſerabilibus ſine metu pœnæ.ad hoc.s̄.1.rñ.
& j̄.de iureiur.c.petitio.& hoc tenet Ho. & plenè in Spec.de
aduo.§.1.ver.ſed nunquid clericus. Et ꝓ opi. Hoſt.vide l. hi
qui fiſci.& l.ſeq.ff.de poſtu. teſtis autem an eſſe poſsit præla
tus contra eccleſiam.vide in c.veniens. j̄.de teſti ¶Quartò
not.tex.dũ dicit [maximè ſi clericus ſit eiuſdem] &c.ꝙ non
ſolùm priuatur beneficio ille, qui eſt de eccleſia:ſed etiam il
le,qui nõ ẽ de eccleſia, ſi habet beneficium ab eccleſia, vt lai
cus.& hoc no.Guil.in Spec.de aduo.§. 1. in fi.3.columnæ.
3 ¶Quærit glo.fi. † ſi clericus eſt beneficiatus in pluribus ec-
cleſijs: vtrùm poſsit præſtare patrocinium vni contra aliam.
tenet ꝙ non,niſi eſſet prælatus: quia rõne p̄lationis poſſet cõ
tra aliam inſtare. Idem tenet Gui.in Sp.de aduo.§.1.ver.qd
ſi habet beneficium.Barth.Brixi.tenet, ꝙ iuuabit illam, quã
ſcit iuſtam cauſam fouere: ſed ſi hoc neſcit , iuuabit primã ,
ar.ff.loc.l.in operis. & alteri dabit perſonam idoneam, quæ
poſtulet pro ea:quia non prohibetur agnoſcere bonam fidẽ.
Conſuluit tamen , ꝙ non aſſumat officium aduocati pro al-
tera: ſed mediatoris.de teſta.c. relatum.2.remittit ad ſum.e.
tit.§.fi.ſub.§.illud. facit qđ not.de vaſallo.de feudis.§.1.ver.
12.& ver.ſeq.Io.Gof.& Inno tenent hic, ꝙ poteſt eſſe ꝓ pri
ma.Io.An.remittit ad not.in reg. contractus.de reg.iur.li.6.
in mercu. Et ad prædicta vide l. recipientis.ff. de aucto.tut.
vbi de tutore diuerſorum pupillorum volentium inuicem li
tigare,an vterq; prçſtabit auctoritatem. ¶Secundò quæro.
cum omnibus clericis ſit ꝓhibitum poſtulare,vt s̄.ti.1.qua-
re iſta Decr.emanauit ſuper prohibitione ſacerdotum:cum
illa comprehendat ſacerdotes , & omnes ? dicit Inno.ꝙ illa
conſtõ prohibet generaliter clericos aduocare in foro ſecula
ri: ſed iſta prohibet ſpãliter ſacerdotẽ , etiam in foro eccle-
ſiaſtico: niſi pro perſonis, de quibus in tex. Alij ergo clerici,
q̄ ſacerdotes,non prohibentur in foro eccleſiaſtico pro om-
nibus aduocare. Et hanc opi.Inno.putat veram Ioan. An. &
ꝙ aliquid ſpãle noluerit iſta Decre.inducere in ſacerdote,vt
ex ordine prohibeat̃ à poſtulando: ſicut prohibetur à ſcien
tia legali.j̄.ne cle.vel mona.c.fi. facit quod no.Io.An.in c.1.
ſup.eo.& de præb.c.ei, cui.li.6.& an clerici poſsint eſſe pro-
4 curatores.dic vt l.militem.C.de procu. ¶† Quid de epiſco-
po.dic,ꝙ multò fortius,q̄ ſacerdos, prohibetur. & ſit ratio :
quia aduocatus coram iudice debet ſtare, non ſedere, vt l.qſ
quis.C.eo.ti.hoc autem eſſet indecens epiſcopo ſtare coram
iudice ſeculari,vel facere ſibi reuerentiam, quam tenet̃ aduo
catus iudici exhibere. pro eccleſia verò ſua optionem hẽt e-
piſcopus per ſe,vel alium, ſi velit in iudicio intereſſe. de iur.
cal.c.fi.& per Hoſt.in ſumma.eo.ti.§. quaſi verò , A tutelis,
curis,& alijs an clerici ſint immunes.dic, vt l. generaliter.&
l.p̄b̄ros.C. de epi.& cle. de monacho an poſsit eſſe tutor ſe-
cundùm l.certum eſt,ꝙ non in Auth.de ſanc.epiſ.§. Deo a-
mabilis.canõ vr̄ dicere,ꝙ poſsit eſſe legitimus, non teſtamẽ
tarius,vel datiuus. 86.di.c.peruenit.Spe.nõ firmat in ti.de tu
tore. §.generaliter.Sed Archi.in d.c.peruenit.firmat,ꝙ non
poteſt eſſe tutor,etiam legitimus.& idem Bal.in d.l.genera-
liter.in fine.

De pro-

De Procuratoribus.

S V M M AE.

1 *Differentia quæ ſit inter aduocatum, & procuratorem.*

COntinua,vt s̄.proxima rub. Habetur de ma
teria.5.q.3.per totum. facit.3.q.7.c.1.re-
petitur etiam hæc rub.in Sexto,& Cle.con
gruit rub.de reſcrip. c. nonnulli.ad fi. & c.
ex parte decani.de elect.c.quia propter,§.
prohibemus.cum decre. pe.eo.ti.li.6.de of
fi.deleg.c.cum olim.j.s̄.tit.1.c.fi.de reſti.in integ. c. 2. de ar
bi.c.per tuas.de teſti.c.inſuper. vt lit.nõ conteſt.c.1.de app.
c.ſignificauit.de reſti.ſpo.c.ex parte.de iudi.c.fi.li. 6. de eo,
qui mit.c.fi.de proba.c.poſt conceſsionem.de ap. de cẽſi.c.
olim.de accu.c.veniẽs.& c.ſup his.in fi.de elec.c.1.c.cupien
tes.§ ꝙ ſi.& §.ad hoc.& §.cæterum.& c. indẽnitatibus. & c.
ſi cõprómiſſarius.de elect.lib.6.de iura.cal.c.2.& c.vl. & de
cõfeſſ.c.2.de teſti. c.vl.de ſta.mo. c.vno.§.verũ.& Cle.cãm.
1 de elect. ¶ † Quæro,quæ ſit dr̄ia inter aduocatum,& ꝓcu-
ratorẽ.dic,ꝙ multiplex.Procurator em̄ colludens tenet do-
mino actõe mandati: ſed ad aduocatus accuſatus tenetur de
præuaricatione.Item circa ætatẽ.ff.de poſtu.l.1. §. pueritiã.
coniuncta.l.ſi minor. ff.eod.tit. & c. qui generaliter. eo ti.li.
6.Item procurator in perſona propria accipit verba. aduo-
catus non,vt no.in rub.C.eo.vbi per do.Bal.no.differentiam
inter titulum de procu.& titulũ mandati. dic vt ibi, &c.

S V M M AE.

1 *Procurans in iudicio cãm eccleſiæ collegiatæ debet habere ſufficiens*
mandatum prælati, & Capituli.
2 *Exceptio falſi procuratoris poteſt quandoq; opponi.*
3 *Non habens mandatum non debet in cã tanquam procurator admit*
ti:etiam ſi paratus ſit præſtare cautionem.
4 *Mandatum quòd debeat excipi legaliter,quomodo intelligatur .*
5 *Procurator rei cauet de iudicato ſoluendo niſi dominus extra iudi*
cium,vel in procuratorio pro ipſo ſatiſdederit,iudicatũ ſolui.
6 *Cautio, verbum quid importet.*
7 *Cautio rati an ſufficiat ad exigendum,*

1 ALia quidem. †Procurãs in iudi
dicio cauſam Ec-
cleſiæ collegiatę debet hr̄e ſufficiens mandatũ p̄-
lati,& Capituli:& motiuum præmittit.Secũdo ſubmittit mã
2 datum.ibi [quia ergo.] ¶No.primò , ꝙ † exceptio falſi pro
cura poteſt quãdocũq; opponi.j̄.e.c. ex inſinuatione.& C.
3 eo.l.licèt.& ff.de iudi.l.licèt.¶Secundò no.† ꝙ ille, qui non
habet mandatum , non debet in cauſa tanquàm procurator
admitti:ſed repelli,etiam ſi paratus ſit præſtare cautionẽ de
rato,vt in glo. ¶Tertiò not.in ver.quia ergo. ꝙ Papa ex offi
cio videtur prouidere,ne quis admittatur ſine ſufficienti mã
dato.& pro tanto alibi dicit Innocen.ꝙ licèt exceptio procu
ratoria non poſsit obijci poſt lit.conteſt.vt l. Pomponius.§.
rati.ff.eod.tamen iudex ex officio (ne iudicium ſit deluſori-
um)poterit quandocũq; proſpicere ſup mãdatorũ legitima-
4 tione, vt not. in c.1.j̄.de elect.lib.6. ¶Quartò not.† quòd
mandatum debet excipi legaliter,quod verbum exponitur,
vt ſequitur in tex.vel ſecundùm Hoſtien. dicitur mandatum
factum legaliter ad inſtar decreti.quod ſecundùm leges ap-
ponitur in alienatione rei eccleſiaſticæ facta ſolemniter : in
quo requiritur clericorum conſenſus ipſorum ſubſcriptio-
nibus roboratur.de quo.10.q c.fine.vel dic ſecũdùm eum,ꝙ
ſufficit, vt mandatum contineat id,quod no.j̄. eod.c.manda
to.in prin.1.gl.& qđ hr̄.ff.e.l.ꝓcu.& C.de ſatiſd.l.1. ¶Quin
tò not.de ſubſcriptione p̄b̄rorũ, diaconorũ, & teſtiũ.cõuerſi
ergo eccleſię nõ vident̃ reqrendi.ꝓ & cõtra.de elec.c.ex eo.
ꝙ in fi.& in Spec.de ſin. ver. qd de conuerſis. & collige ẽt,ꝙ
licèt Capitulum ſubſcribat:tñ teſtes requirunt.an autẽ mã-
datũ poſsit ꝓbari per teſtes,dicam.j̄.per Io. An.in Spe.e.ti.
§.3.poſt prin. & intelligit Ho.hunc tex.in arduis, & magnis
negocijs,quæ non debẽt ſine Capitulo expediri.de his, quæ
fi.à præla.c.quanto. & c.nouit.& quę cõiter illos tangunt de
ma.& obe.c.fi.¶Sextò no.ꝙ debet prius conſtare de perſo-
nis.vnde dicit tex.[non prius iuris rõ, q̄ perſonam q̄renda
eſt.] vt l.qdam referunt.ff.de iu.condi.& l. ſi quæramus. de
teſta.¶Opp.dr̄ hic,ꝙ iſti fuerunt ſimpliciter excluſi:qa non
fecerunt fidẽ de mandato. ſed cõtra:imò videtur, ꝙ debue-
rint audiri, præſtita cautione rati:imò plus , quia ſine mãda
to vr̄ qs audiens, vt l.Pompo.§.fi.& l.ſed & hæ.ff.de ꝓcu.Sol.
diſtingue. nam aut loqmur in cõiunctis perſonis: & iſtæ ad-
mittunt̃ ſine mandato: ſed non contra mandatũ, niſi in caſi-
bus : vt in gl. aut quis interuenit in iudicio per perſonis non
coniunctis. & tunc aut ex parte rei. & dic, vt no.j̄. eod.tit.c.
mandato.aut in procuratore ex parte actoris:& tũc aut cer-
tũ eſt,ꝙ non habet mandatũ:& non admittit̃ niſi ſit de cõiũ
ctis,inter quas clerici enumerant̃.vt in gl.& j̄.de re.ec.nõ a-
lie.c.ſi qs.& de teſti.c.cũ olim.in gl.2.de conc.p̄bẽ.ex parte.
in gl.1.aut habet:& admittitur ſine cautione aliqua.aut dubi
tatur:& tunc triplex eſt opi. Pla. dicit , ꝙ erat in optione rei
conuenti vellet ſibi ſatiſdari, vel probari mandatum . Azo è
cõtra dicit.ſ. ꝙ erat in optione ipſius procuratoris : de cuius
mandato erat dubium. Bul.diſtinxit, vt in glo.ſed opi. Azo.
cõmuniter approbatur,ſecundùm Hoſt.Habes ergo, ꝙ con
iuncta perſona admittitur ſine mandato.cõcor.C. eo.l. exi-
gendum.& hoc verum,quando venit coniunctorio nomine:
ſecus ſi tanq̄ ꝓcu.quia tũc nõ legitimat̃ p ſolam cautionẽ ra
ti:niſi dubitet de mandato. cõſiderãdũ ẽ ergo, ſub quo noĩe
compareat,ar.no. qui ſa.cog.l. filius. non enim ex eo quod
lex admittit coniunctam perſonam,facit eum procura.quia
lex non dat ſibi mandatum : ſed concedit quandam fa-
cultatem experiundi,vt.ff.iu.ſol.l.2.§.ſed ſi fortè.nam ſi l.da
ret ſibi mandatum,non exigeretur cautio rati.Item geſta cũ
coniuncta perſona præiudicarent domino.quod tñ nõ p̄iudi
cãt,vt ibi,& C.qui.res.iu.nõ no.l.1.& 2.¶Scdò opp.& vr̄,ꝙ
cautio præſtetur,ẽt ſi certũ ſit de ſolemni mandato. vt C.de
ſatiſ.l.1.ſo.ibi loquitur in procuratore ex parte rei , quò ad
caut.iudica.ſol.quæ præſtatur , licèt ſit certum de mandato.
ſecus in procuratore ex parte actoris,& in cautione rati. rõ
differentiæ eſt,quia cautio rati per mandatum redditur inuti
lis.cũ p̄ciſè cogat̃ habere ratũ,vt l.ſi procur.abſentis.ff.eod.
ſed ex parte rei cautio rati non redditur inutilis, cum poſsit
committi,vt l.contraria.Spe. de hoc etiam reddit rõnẽ dr̄iæ
in ſpe.de ſatiſ.§.3.ver.ſed quæ eſt ratio.vbi plenè.& aduer-
5 te,†quia hoc verum,ſcilicet ꝙ procura.rei cauet de iudi.ſol.
niſi dominus extra iudicium,vel in procurato.pro ipſo ſatis
dederit iudi.ſolui.Inſti.de ſatiſda.§.ſi verò.& ſe. & in Spec.
in d.§.3.in 1.col.vbi etiam no.an cautio rati præſtetur in ar
bitrijs. Primò quæro,quando dicatur dubium de mandato,
ita ꝙ ſit locus cautioni rati breuiter.D.Bal.in l.1.C.e.tenet,
ꝙ tunc eſt dubium, quando eſt ſemiplena probatum , puta
per vnum teſtem,qui facit ſemiplenam probationem,vt l.ad
monendi.ff.de iureiur.nam per duos teſtes probaretur ple-
nè.vt ſentit hic gl.quã no.Innuit enim, ꝙ per teſtes poſſit ꝓ-
bari mandatum procurationis. hoc idem videtur tenere
Azo in ſumma hic.eod.tit.& de man.prin.& probatur, quia
procura.poteſt conſtitui per nuncium,vt.ff.eod.l.1.§.1.Qui
dam alij dicunt contrarium : quia iſti teſtes ſic recepti non
præiudicarent domino.vnde non eſſet per hanc proba.con-
ſultum aduerſario , nec eſſet fundata perſona in iudicio pro
vtraque parte,ſicut debet fundari.dicit D.Bald.quòd aut ad
miſſus ad probandum:& ſufficit probatio teſtium , ar.iudi.
ſol.l. iam tamen. §. in hac. aut aduerſarius non vult ad-
mittere (cum tamen iſte velit probare) tunc ſumus in caſu

dubij:ideò habet locum cautio rati.¶Sed circa hoc inciden
ter quæritur, quid ſi ſuper hoc fecit iudicem interloqu, inun
quid firmabitur procura. ſi de ipſo dubitetur: ar. ꝙ ſic, etiam
ſi fuiſſet falſum, ar. ff. qđ fal.tu.l.1.§.pe.& qđ me.cā.l.fi.in fi.
& de pig.ac.l.fi.ad.fi. Sed contra.C.de collu.dete.l.minoris.
Sol. dicit Hoſt. aut dominus ſcit interlocutoriam, & tacet,
præiudicat ſibi, ſi non appellet. ſi autē contradicit, vel appel
lauit, tutus erit. de quo dic, vt s̄.de reſcrip. c.ſuper literis.
¶Tertiò principaliter q̃ro, vtrū cautio, quā p̄ſtat procu. cū
eſt dubiū de mandato, debeat eſſe ſimplex, vel cū fideiuſſo-
re, vel pignoribus.gl.noſtra nō vtitur verbo cautionis: ſed ſa
6 tiſdationis, quæ debet eſſe cum fideiuſſore. † ſed ver. cautio
quid importet, diſtingue. aut enim nomen cautionis profer-
tur reſpectu ſimplicis cautiōis: aut reſpectu cautiōis idoneę:
aut dubitatur. Primo caſu ſufficit nuda cautio.i.ſine fideiuſ-
ſore, vel pignore. ſolemnis tamen debet eſſe in forma ſui, vt
l. hmôi. de le. 1.& fortè cum pœna, vt l.2.§.fi. ff. de iudi. &
not. Barto. in l. in hmôi. de præto.ſtip. Secundo caſu requi
ritur fideiuſſor, vel pignus, vt ff.man.l. ſi mandato.§.fi. Ter-
tio caſu in dubio, aut profertur à conſtitutione prætoris: &
intelligitur de idonea, vt l.prætoriæ.de præto.ſtipu. aut pro-
fertur à iure ciuili: & intelligitur de ſimplici, vt l. ſancimus.
C.de verb.ſigni. Si autem ſit cautio noua introducta per ali-
quod ſtatutum: tunc licèt ſtatuta vniuerſitatis ſint de iure ci-
uili: magiſtratuum verò ſtatuta ſint ius prætorium: tamē v-
trobique dico, quòd aut iſta cautio redigitur ad inſtar præ-
toriæ: & debet ſatiſdari. aut non redigitur ad inſtar prætoriæ
(quia non pertinet ad vigorem iudiciorum:) & tunc ſuffi-
7 cit ſimpliciter cautio, vt d.l.ſancimus. ¶Quartò quæro, † an
ad exigendum ſufficiat cautio rati. dic, ꝙ quædā eſt exactio
verbalis, vt quando petitur hereditas reſtitui verbo. tunc
ſufficit cautio rati, vt l.qui ita.§.etiam.ff.ad Trebel. quædam
eſt exactio realis, vt quando procu. vult ſibi ſolùm realiter,
& de facto. & tunc non ſufficit cautio, vt in Authen. de coll.
§.eos. ex hoc apparet, quādo procur. aſſerit ſe ꝓcu. in rē ſuā
(qa tendit ad exigēdū) ꝙ idē mādatū debet plenè ꝓbari, nec
poteſt ſuppleri per caut.rati. facit quod not.ff. eod.l.non ſo-
lū.§.qui alieno.& de iur.ca.l.2. §. hoc etiā. & hoc tenet Bal.
poſt Cy. in l.1.C.e. contra quos videtur caſus in l.ſi ſine.§.cū
autem.ff.rem ra.ha. vbi procuratori cauenti de rato fuit ſolu
tum.& per illum tex. tenet Bart. ꝙ poſsit ſolui procuratori,
de cuius mandato dubitatur, ſi de rato caueat. Non obſt.§.
eos. quia loquitur in exactore publico, cui non debet credi,
niſi oſtendat mandatum, & literas publicas, vt l.1.C.de mā.
prin. ¶Quintò, & vltimò quæro. probauit procu. plenè man
datum. reus probat reuocationem ſemiplenè per vnum te-
ſtem: an ſit locus cautioni. quidam ꝙ non: quia minus legi-
tima probatio non elidit probationem plenam. j̃.de edi.di.
Adri.tol.l.1. Alij contra, quia illa l. loquitur in contrarijs ꝓ
bationibus: ſed iſtæ non ſunt contrariæ. ſed compaſsibiles:
cum reuocatio præſupponat mādatum præceſsiſſe. dic vt j̃.
eo.c.ex inſinuatione.

S V M M Æ.

1 *Citatus non comparens coram iudice, condēnatur in expenſis.* 2
3 *Infirmus citatus ad iudicium excuſatur à pœna contumaciæ.*
4 *Impeditus non culpa ſua nō tenetur mittere procuratorē.* 7
5 *Sententia expenſarum reuocatur, quando conſtat de impedimento abſentis contumaciter.*
6 *Citatus, qui non poteſt venire, an teneatur mittere procuratorem.*
8 *Abſens neceſſaria, & probabili cauſa, quare teneatur dimittere procuratorem ad interrumpendam præſcriptionem: & non tenetur dimittere in iudicio.*
9 *Cauſæ graues quæ dicantur.*

QVerelā. Reuocatur ſententia, qua cō
demnatus fuerat in expenſis
ex iuſta cauſa abſens legitimè excuſatus, quia in
ardua cā procuratorē conſtituere noluit. Et prima pars deci
sè ponit querelā. Secunda dat iudicem, ibi [mandamus.]
1 ¶Not. primò, † ꝙ qui non comparet citatus à iudice, condē
natur in expenſis, & hoc regulare, vt l.ſancimus. C.de iudi.
Item poteſt mulctari à iudice, vt l.1.ff. ſi quis ius di. nō ob.
multa enim remedia prodita ſunt contra contumaces, vt no.
2 j̃.c.1.j̃.vt li.non cōt. ¶Secundò no. poſt glo. † ꝙ contumax
in prima citatione condēnat̃ in expēſis. dicit eñ. [conſtitu-
3 to termino.] &c. dicam. j̃. ¶Tertiò no. † ꝙ infirmus citatus
ad iudicium excuſat̃ à pœna contumaciæ, & non ſolùm pro
pria infirmitas, ſed ſuorum. 23. diſt.c. cōmunis. vbi de hoc.
& de quibuſdam alijs vide per exempla. 18. diſt.c. peruenit.
& no.Io.5.q.3.c.ſi ægrotans. vbi plenè de hoc, & ff. ſi q̃s cau
tio.l.2. quinimo ſi iudex ſciret impedimentum, eſſet citatio
ipſo iure nulla, vt no. in l. quæſitum. ff. de re iudi. vbi Bart. dat
conſilium, ꝙ quis mittat ad iudicem, & ei notificet: vbi etiā
tangit, qualiter probet̃ infirmitas. & dicit, ꝙ per medicos, vt
l.ſi ſemel. de re.mi. lib.12. poterit etiam infirmus de hoc fi-
dem facere proprio iuramento cum alijs indicijs: puta quia
facies eius eſt extenuata, quaſi hominis ſurgentis ab infirmi
tate, vt l.minor ex aſpectu. ff. de mino. Item poterit per ali
os aſtantes ſibi etiam familiares, vt l.conſenſu. C.de repudi.
4 ¶Quartò not. † ꝙ impeditus non tenetur mittere procura.
quod eſt verum, niſi impedimentum contingeret culpa ſua,
vt l.Papi.exuli.ff.de mino. dicam. j̃. poſt glo. ¶Quintò not.
5 † quòd reuocatur ſententia expenſarum, cum conſtat de im
pedimento abſentis contumaciter condemnati. ſimiliter re-
uocaretur miſsio ex primo, & ex ſecundo decreto. & quan-
doq; ipſo iure: quandoq; reſti.ope: quandoq; per ap. vt. j̃. di
cam. & facit qđ no. Inno. j̃. de dila.c.2.& c. fi. de eo qui mit.
in poſ. & vtrobiq; videas. ¶Oppo. dicitur hic, ꝙ ideò nō te-
net condemnatio expenſarum; quia erat infirmus: ergo in-
nuit, ꝙ aliàs tenuiſſet. cōtra, nō debet q̃s dici cōtumax, niſi
ſit ter citatus, vel vna peremptoria, vt l.cōtumacia. §.1.ff. de
re iud. ſolus aũt contumax condēnatur in expēſis, vt l.ſanci-
mus. C. de re. iudi. ſed hic non dr̃ de trina citatione, vel vna
perēptoria: ergo non ſup infirmitate, ſed ſup nullitate ſentē-
tiæ debuit fundari abſolutio. Sol. glo. 2. reuocat hic in dubi-
um, an contumax in prima citatione debeat condemnari in
expenſis. & breuiter concludit, ꝙ veniat refectio expenſarū
primæ, & ſcdæ citationis. licèt in tertia. nō ob. ꝙ exigat̃ pē-
ptoriū. qa illud verū quò ad miſſ. in poſſeſsionem, vel excō
municationē. ita dicit gl. idem no. 74. di.c. Honoratus. & 4.
q.5. in ſumma. & dicit Ioan. An. ꝙ iſta opi. debet intelligi, ꝙ
vna citatio maneat gratuita, ſit prima, vel vltima. ad hoc. j̃.
de teſti.cog.c.2. per quam Decr. vr̃ habere locum iſta glo. ét
ſi tres termini in vna citatione ponantur. qđ placet hic Abb.
& Gui. in ſpe. de citatione. §.viſo. ver. quid ſi tres. Hoſtien. re
mittit ad ſummam de dolo ſub rub. de contumacia. §. quali
ter. 1. Rñ. Io. And. refert opi. aliorum dicentium, ꝙ non ve-
niēs in primo termino, vel ſecundo (vbi tres citatiões cumu
lantur) non ſit condemnandus, quaſi de licentia iudicis abſti
nuiſſe dicatur, vt in reg. in alternatiuis. & iſtorum opi. poteſt
eſſe vera in expenſis citationis: quæ tamē ſi ſit vnica, ſatis ē,
ꝙ vltimæ paruerit. Item ſit vera in præceptis de parendo, vt
faciunt executores, qui præcipiunt ſub pēa aliquē recipi in-
fra tres term nos. vbi eñ aliud non exprimatur, ſolùm poſt
vltimum terminū locus erit pœnæ. In p̄ceptis autem de ve-
niendo conſtat, ꝙ intereſt partis, quæ venit in primo termi-
no, aduerſarium veniſſe. illius ergo intereſſe, licèt veniat in vl
timo, habetur ratio, ſecundùm Ioan. And. de hoc etiam tan-
git Barto. in d.l.contumacia. §.1. remittit ad Cy.C. de iudi.l.
ſancimus. in 5.q.& ad Specu. in tit. de expen. ¶Secundò op.
6 & videtur, † ꝙ ille, qui non poteſt venire, teneatur mittere
pro-

procuratorem, vt. j̃. de dolo, & contu.c.cum dilecti. So. ibi ſi
cut citauit Papa ex plenitudine poteſtatis: alius verò non
poſſet ſic citare, vt perſonaliter compareat, etiam delegatus
Papæ, vt c. 1. de iudi.lib.6. & hoc tenet glo. idem Tan. Inno
cen. & Hoſtien. Gui. diſtinguit, an dilatio afferat periculum
in Specu. eodem tit. §. 2. in fin. ¶Tertiò ad idem oppo. &
7 videtur, † quòd impeditus cogatur conſtituere procurato-
rem, vt. ff. de dila. & tem. præ. l. 1. & l. Papi. ff. de minor.
ſolutio lex. 1. loquitur in actore, qui cogitur, vt non currat
præſcriptio contra eum. cap. iſtud loquitur in reo, quo
caſu non cogitur in arduis cauſis, vt hic: niſi impedimētum
accidat culpa ſui. quia tunc culpa non tribuit immunitatem,
vt d.l.Papi.exuli. ¶Quartò oppo. & videtur, ꝙ etiam legiti-
mè impeditus, & ſine culpa ſua, teneatur conſtituere procu-
ratorem. j̃. de app.cap. bonæ. &.c. conſtitutus. So. vt in fi. hu-
ius gl. vel dic ſecundùm Io. An. ꝙ ſpeciale eſt in electione, ꝙ
ſi non poteſt venire, teneatur procura. mittere. quamuis cau
ſa ſit ardua. de ele.c. cupientes. ver. inſuper. li.6. Idem in caſu
eo.li. de iudi.c.2. tenebit ergo iſto caſu quicquid actum fue-
rit eo abſente, licèt legitimo impedimento detento, arg. 18.
di.c placuit. 65. diſtin.c.fi. hic autem tenet̃ proceſſus factus,
licèt probato impedimento, reſcindatur: ad quod ſciendum
qualiter valeant illa, quæ ſtatuuntur contra abſentes, ſi non
inſeruit procur. præmitte, ꝙ quædam eſt abſentia priuilegia
ta, & neceſſaria: quædam priuilegiata, & probabilis: quædā
voluntaria probabilis: quædam eſt abſentia neceſſaria im ꝓ-
babilis, & odioſa. prima in milite. ſecunda in ſcholari. tertia
in mercatore. quarta in bannito. & hæc membra proſequo-
re, vt in l.fi.ff. de in inte. reſti. ti. generali. hoc ergo p̄miſſo, an
teneatur quis conſtituere procu. & ſi non facit, teneat contra
ipſum proceſſus. dic, ꝙ aut quæritur, vtrùm teneatur, vt non
currat contra eum præſcriptio: aut non procedatur contra
eum in iudicio. Primo caſu dicendum eſt, ꝙ ſic, vt d.l.1. de di
uer. & tempo. præ. Secundo caſu ſubdiſtingue: aut impeditur
quis cauſa neceſſaria, aut voluntaria. ſi neceſſaria. & tunc aut
neceſſaria, & improbabili: & tenetur, vt d.l.Papi. aut neceſſa
ria, & probabili vt quia infirmus. & hic ſubdiſtingue: aut ha-
bet illud impedimentum ante lit.conte. aut poſt. ſi ante, non
tenetur conſtituere procur. ſi verò illud impedimentum ſu-
peruenit poſt lit.conteſt. & tunc aut eſt modico tempore du
raturum (vt quia febrem habet:) & non tenetur conſtituere
procura. vt ff. de re iudi.l. quæſitum. aut eſt longum impedi-
mentum: & tunc tenetur conſtituere, aliàs procedetur, vt cō
tra contumacem, vt. ff. de fer. et dila.l. eadem. §.1. & ibi no. Se
cundo caſu principali quando impeditur cauſa voluntaria:
& tenetur dimittere, aliàs tenebit proceſſus, vt l. 1. ff. eū qui
8 ap. in pro. defen. ¶Sed hic incidenter quęro, quare † abſens
neceſſaria & probabili cauſa tenetur dimittere procu. ad in-
terrumpendam præſcriptionem, & non tenetur dimittere in
iudicio. quia proceſſus non tenet: quare magis currit præſcri
ptio, quàm proceſſus teneat. dicit Cyn. ꝙ iudicium procedit
contra præſentem, vel contra contumacem. præſentia verò,
vel abſentia non deprehenditur in abſente ex cauſa neceſſa-
ria: præſcriptio verò currit extra iudicium, & contra negli-
gentem, vt l.fi.C. de præſcript. long. temp. & dixi de iſta di-
miſſione procur. j̃. de dolo & contu.c.cum dilecti. ibi diſtin-
xi poſt Bart. & præcedens eſt diſtinctio Cy. in l. 1.C. de reſti.
mi. ¶Quintò op. Papa mādat hic iſtum abſolui: ſed videtur,
ꝙ malè. poſtquam enim non appellauit, videtur acquieuiſſe
ſententiæ, quamquam latæ contra ipſum abſentem, vt l. ab
eo. C. quomodo, & quando iudex. So. glo. fin. dat tres ſo. pri-
ma, ꝙ iſte fuit auditus per beneficium reſtitutionis in inte-
grum. Secunda, ꝙ fuit auditus. quia non tenuit ipſo iure con
demnatio: ideo non erat expediens appellare. Tertia ꝙ licèt
pars poſt. 10. dies non poſſit appellare: poteſt tamen iudex
ex ſuo officio reuocare, vt c.cum ceſſante. Ita dicit gl. ſed In-
no. latius proſequitur, ex cuius confusè dictis diſtingue, ꝙ
quandoque contra abſentem eſt proceſſum ad diffinitiuam
ſententiam: quandoque ad interlocutoriā. Primo caſu aut ab
ſens non fuit legitimè citatus: & non tenet iudicium, vt. ff. q̃
ſen. ſine ap. reſcin. §. item cum ex edicto. quandoque fuit le-
gitimè citatus: & tunc non venit impeditus à tertio. aut non
venit alia ratione. ſi impeditus à tertio, & dolosè: & tunc aut
perdidit p ſententiā, & non recipit æſtimationem, & reſtituit
ad id, quod occaſione ſuæ abſentiæ amiſit, vt j̃. de reſti. in in-
te.c. ex literis. aut recipit æſtimationem: & tunc datur actio
contra doloſum, ſi ſit ſoluendo: aliàs cōtra principalem, vt l.
fi.ff. de eo, per quem fac. erit. Secundo caſu quando non ve-
nit alia ratione: & tunc aut fuit abſens ex cauſa neceſſaria, &
probabili: & iſte indefenſus reſtituitur ad totam cauſam ſine
ap. defenſus verò reſtituitur ad appellandum. aut loquimur
in abſente ex cauſa probabili. Et tunc aut non potuit re-
linquere procur. vel reliquit, & mortuus eſt: & reſtituitur ad
totam cauſam. aut neminem reliquit: & non reſtituitur, ſed
auditur appellans infra 10. dies à tempore ſcientiæ, vt dicta
l. ab eo. aut reliquit procur. & fuit legitimè defenſus: & non
reſtituitur ad aliquid. aut quis eſt abſens ex cauſa neceſſaria
improbabili, vel in carcere, vel exilio: & tunc nō reſtituitur,
niſi cum non potuit relinquere procur. vel reliquit, & mor-
tuus eſt, vt. ff. ex qui.cau.ma.l.ſed & ſi.§.1. & d.l.Papi. aut q̃s
abeſt ex cauſa voluntaria. & tunc aut ſine contumacia: & nō
poteſt procedi, vt l. ea quæ. C. quomodo & quando iud. aut
cum contumacia: & tunc aut vera, aut ficta. quod proſeque-
re, vt in d.l.fi.C. de reſti. in inte. & l. diuus. eod. ti. & prædicta
iura loquuntur de ſententia diffinitiua. idem intelligas de in-
9 terlocutoria, vt hic. ¶Quærit Inn. † quæ dicantur cauſæ gra
ues, cum dicatur hic, ꝙ in cauſis grauioribus non debet cogi
conſtituere procuratorem. quidam dicunt cauſas graues in
tricatas. Hoſt. dicit matrimoniales liberales. Item cum agi-
tur ad remotionem prælati. Item cum eſt quæſtio de toto pa
trimonio, vel maiori parte. Item vbi vertitur periculum ani-
mæ. Item ſi eſt cauſa famoſa. & de omnibus iſtis patet per iu
ra hic in nouella ſuper verb. grauibus.

S V M M Æ.

1 *Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non tenet.*
2 *Dominus an poſſit procuratori ſuo expreſsè prohibere, ne ſuſcipiat iudicium.*
3 *Sententia eſt ferenda in perſonam procuratoris.*
4 *Reuocatio mandati probatur per vnum teſtem cum iuramento partis.*
5 *Inſtitutionem ſuam canonicam cogitur probare ille, cui reſtitutio facta eſt.*
6 *Excommunicatio obſtat petenti reſtitutionem tanquam ſpoliato.*

1 EX inſinuatione. † Sententia lata
cum procurato-
re reuocato, & de hoc certificato non tenet hoc.d.
Et prima pars ponit partis narrationem, ſuper qua. Secun-
dò dat iudices. ¶Not. primò, ꝙ de præbenda etiam oritur
quandoque contentio inter duos. quis autē de dicta quæſtio
ne cognoſcat, an Capitulum, an ambo executores vtriuſque.
2 dic, vt. s̄. de reſcrip.c. mandatum. ¶Secundò no. ꝙ † dominus
poteſt procuratori ſuo expreſsè prohibere, ne ſuſcipiat iudi
cium. & hoc verum, re integra: lite verò mota, difficilius re-
uocatur. quod dic, vt l. ante lit. cum ſe.ff.e. & j̃.e.c. 2. lib.6.
¶Tertiò no. quid iuris, ſi procura. reuocatus in cauſa proce-
dit. ſententia enim contra eum lata domino non præiudicat.
quod eſt verum, ſi reuocatio peruenit in notitiam procur. ad
uerſarij, vel iudi. quod dic, vt j̃. eod.c. mandato. & s̄. de reſcr.
c. ex parte decani. & j̃. de renun.c.1. in Cle. vbi omnino vide.
3 ¶Quartò no. dum dicit [contrariam ſentētiam.] &c. † quòd
in perſonam procuratoris eſt ferenda ſententia. de quo, s̄. de

ele.c.querelam.& l. 1.C.de ſentẽtijs.& per gl.& Doc.¶Quin
4 tò not.†ꝙ reuocatio mandati probatur per vnum teſtem cũ
iuramento partis reuocantis.& præſuppone, ꝙ hic cõſtabat
plenè de mãdato,ẽt p cõfeſſionẽ archidi.ibi[ꝓcu. ſuo.] &c.
ſi ergo de mandato conſtat plenè de reuocatione ſemiplenè,
ſemiplena elidit plenam,quando ſunt probationes compaſ-
ſibiles:ſecus ſi incompaſſibiles,vt dixi.s̃.eod.c.1.& hoc noti
quia non habes in tex.alibi,ſicut hic.facit quod no.in l.in bo
næ fidei.C.de iureiur.per Cy.¶Sextò no.ꝙ mandat,non ob
ſtante ſententia.reſtitui iſti poſſeſſionem cum fructibus per
ceptis.de percipiendis aũt nihil dicit: quia ſententia excu-
ſat poſſeſſorem.de quo.s̃.de offi.dele.c.cum cauſa.ad fi. & j̃.
de reſti.ſpo.c.grauis.ar.c.conquerente.eo.ti.facit l. ſi fundũ.
C. de rei ven.¶Septimò not.ꝙ petenti reſtitutionem poteſt
obſtare aliquid canonicum.& quod ſit illud, dicit glo.ꝙ ex-
5 communicatio,& dicam.j̃.¶Octauò not.†ꝙ poſt reſtitutio
nem cogitur ille, cui reſtitutio facta eſt, probare inſtitutio-
nem ſuam canonicam.de quo in gl.¶Nonò no.ꝙ caſſata sẽ
tentia(quia lata contra procura.reuocatum)retractatur poſ
ſeſſio vigore ſententiæ talis data,& quicquid ſecutum eſt ex
ea.j̃,eo.c.auditis.eſt etiam ratio; quia ſententia lata contra
illum abſentem ſibi non præiudicat,vt l.etiam.§.fi.ff.de mi-
no.ſecus ſi contra ipſum præſentem lata eſſet. quia tunc præ
iudicat quò ad omnia,vt no.de fo.compe.c.poſtulaſti.& qđ
no.j̃.de accu.c.ſuper his.ſecundùm Inn.¶Opp. dicitur hic,
ꝙ creditur de reuocatione mandati vni teſti. & dicto archi.
contra vni teſti non creditur,vt j̃.de teſti.c. licèt. & c. cum à
nobis.ſimiliter archid.non eſt credendum, quia in re ꝓpria
&c.4.q.3.c.nullus.& ſic duæ probationes imperfectæ nõ fa-
ciunt vnam perfectam.C.qui numero tu.l.1.So.gl. quæ inci-
pit.duobus.primò,ꝙ hic erat præſumptio pro archidi. Ideò
in defectum plenæ probationis recurritur ad iuramentũ par
tis iuxta materiam no.in c.fi.j̃.de iureiur.& l. admonendi.ff.
eo.ti.innuit ergo iſta gl.quòd vnus teſtis faciat ſemiplenã ꝓ-
bationem.& idem no.in d.l.admonendi.pro quo facit.c.fin.
j̃.de ſucceſ.ab inte. ¶ Contra hoc opponit Hoſt. poſt Goſ.
de l.maritus.ff.de quæſt.ſed ibi loquitur de vno teſte habi-
li,& prohibito teſtificari. hic verò erat habilis. Alia ſo. glo.
eſt,ꝙ hic loquitur in cauſa modici præiudicij.quia per iſtam
reſtitutionem poſſeſſionis non fiebat præiudicium in iudicio
petitorio.& hoc placet Tan.& Inn.qui dicit, quòd in hoc fit
gr̃a archi.& potuit fieri faciliter.quia fortè ſuper poſſeſſorio
tantùm erat lata ſententia:vnde inſpecta qualitate cauſæ poſ
ſeſſionis,quæ eſt vilis,vt l.1.C.ſi de mo.poſ.hũit hic locũ de-
latio iuramenti in defectum plenę probationis,vt no.in d.c.
fi.¶Secundò opp.dictum eſt.s̃. ꝙ hic agebatur poſſeſſorio,
& tamen mandat fieri reſtitutionem, ſi aliud canonicum non
obſiſtat:ergo innuit,ꝙ contra pe entem reſtitutionem poſſit
aliquid obſtare.ſed contra.j̃.de reſti.ſpo.c.in literis.& c.fin.
de or.cog.cum ſi.vbi ſpoliatus,omni exceptione remota,eſt
reſtituendus,vt l.ſi quis ad ſe fundum.ff.ad l.Iul.de vi.Sol.vt
6 in gl.quæ incipit,puta.ex qua habes,ꝙ †petenti reſtitutionẽ
tanquam ſpoliato obſtat excommunicatio.idem no.23.diſ.
c.in nomine Dñi.& in Spe.de pet.& poſ.§.fi.ver.11.Hoſ.re-
mittit ad ſummã de reſt.ſpo.§.quando.ſub.§.in caſibus.de
reſcripto verò impetrato in cauſa ſpoliationis ab excommu-
nicato no.de reſcrip.c.dile.¶Tertiò op.dicitur hic, ꝙ facta
reſtitutione archid. ſi probare potuerit ſuam inſtitutionem
canonicam,confirmari debet. & ſic iniungit onus probandi
debitum poſſeſſori. ſed contra.2. q. 3.§.1. debuit enim hic
onus probandi iniungere petitori.j̃.vt ec. benefi.c. 1.& 6.q.
vl.c.actor,quod aſſeuerat.So.glo. fin. ſoluit pluribus modis,
& primò, ꝙ ideo hic incumbit onus ſibi: quia erat præſum-
ptio contra ipſum. quo caſu poſſeſſio non releuat poſſeſſorẽ
ab onere probandi titulum,vt l.ſine poſ.C.de proba.& c.ad
decimas.de reſti.ſpo.cum enim ipſe eſſet archid. non pote-
rat in eadem,vel alia eccleſia de iure communi hr̃e præben-
dam:ideo tenebatur probare titulum.ad hoc. j̃. de offi.ordi.
c.3.li.6.de inſti.c.ex frequentibus.de reg.iur.c.1.li.6. vbi de
hoc.ſed Inn.hic dicit,ꝙ ſemper ille,ad quem pertinet colla-
tio,poteſt petere à poſſeſſore beneficij,vt oſtendat ſe cano-
nicè inſtitutum,ar.2.q.1.c.legũ.& vt ec.bene.c. 1. vbi vide-
tur ipſe collator in ipſum tacitè conſenſiſſe.j̃.de his,quæ fi.
à ma. par. ca. c. ex ore.hoc enim caſu non poteſt petere ſibi
oſtendi,licèt admittatur,probare volens illum non canoni-
cè inſtitutum.de præben.c.dilecto.Hoſt.remittit ad no.j̃. de
ſimo.c.licèt Hely.& d.c.1.de regu.iur.lib. 6. aliæ ſolutiones
dantur in fi.glo.Sed Hoſt.dicit,ꝙ de quadam prouiſione ꝓ-
ceſſit quod hic dicitur.quia enim archi. releuatus fuit in pro
batione reuocationis, grauatus fuit in iuſtificatione inſtitu-
tionis.& hoc probat verb.[auctoritate noſtra]&c. ¶Sed hic
quæritur.pone,ꝙ vnus canonicus idem petit. an ſit audien-
dus.dicit,ꝙ non,ſi ſuccubuit in cauſa app.ad curiam deuolu
ta.j̃.de elec. c. 1.lib.6. Idem ſi ſciuit cauſam agi,& tacuit,&
non venit.de re iudi.c.quamuis.¶Secundò quæritur. ſi quis
petit electionem canonicam pronunciari,& non probat:vel
econuerſo probatur non canonica.quid debet facere iudex?
dic,vt dixi.s̃.de offi.deleg.c.cum contingat.poſt Inno.& Io.
An.hic non ſunt alia.

SVMMAE.

1 *Reſcriptum impetratum à procuratore reuocato: & de hoc certifica to non valet.*
2 *Moleſtari quis poteſt de pluribus criminibus.*
3 *Sciens mandatum reuocatum, & procedit, punitur vt falſarius.*
4 *Relatio facta Papæ quando impugnatur de iuſtitia non miniſtrata; prima facie potius eſt credendum iudicibus referentibus, quàm aduerſario impugnanti.*
5 *Exceptio falſi procuratoris poteſt opponi ante ſententiam, & poſt 6.*
7 *Actio non competit, niſi contra obligatum.*
8 *Accuſator ſi moritur, poteſt iudex ex officio ſuo ad effectum produ cere accuſationem inchoatam.*
9 *Falſus procurator dicitur tribus modis.*
10 *Admiſſus ſi eſt aliquis in cauſa tanquam procurator, de cuius man- dato non conſtat: cui incumbat onus probandi: an ipſi procuratori aſſerenti ſe procuratorem: an aduerſario hoc neganti.*
11 *Iudex ſi pronunciat falſum procuratorem eſſe verum: an valeat pro nunciatio.*
12 *Sententia ſi lata eſt pro falſo procuratore: & dominus ſcit, & vult eam ratificare an poſſit.*
13 *Dominus ſi ſcit falſum procuratorẽ ſuo nomine experiri: an per hoc videatur ratificare.*

1 IN noſtra. †Reſcriptum impetratum à ꝓ-
curatore reuocato,& de hoc cer
tificato non valet:nec proceſſus,vel ſententia lata p ip-
ſum.hoc dicit.Et prima pars narrat factum. Secunda diffi-
nit,ibi[nos verò.]¶No.primò,ꝙ cauſa vertebatur inter epi
ſcopum,& decanum ſuper pluribus criminibus.& ſic minor
2 in ordine accuſat maiorem. Item poteſt † quis de pluribus
criminibus moleſtari.de his duobus.2.q.7. per totum. & ff.
de accu.l.libellorum.§.fi. ¶Secundò no.ꝙ iſte epiſcopus cõ
ſtituit duos procuratores in iſta cauſa,non declarato, inſoli
dum,an ambo ſimul.& hic ſumpta occaſione no.Innoc.quid
ſi vnus confiteatur,alter negat. quid ſi vnus præoccupat. &
alia ſuper hoc articulo,vt.j̃.dicam.Et collige etiam,ꝙ pres-
byteri non poſſunt eſſe procuratores,vt j̃.tangam.¶Tertiò
no.ꝙ ex noua ſuſpicione exorta contra iſtos procuratores ip
ſos dominus reuocauit. & ſic ex cauſa noua receditur à prio
ri propoſito.& non ſolum expreſsè,vt hic,& j̃.eo. c.2.lib.6.
ſed etiam tacitè,vt l.ſi cum Cornelius. ff. de ſo.facit c. nulli.
de elec.lib.6.Aduerte tamen,ꝙ in caſu huius c. ſi re integra
reuo-

reuocauit,non requiritur probatio iuſtæ cauſæ: ſecus ſi poſt
lit.conteſt.facit l.quia poterat.ff.ad Tre.& quod no.in d.c.2.
¶Quartò no.in ver.ſed ipſi.ꝙ ſufficit ad nullitatem proceſ-
ſus agitati cum procur. reuocato, reuocationem perueniſſe
3 in notitiam procuratoris.de quo dicam.j̃.eo.c. inuito. † ille
tamen, qui ſcit mandatum reuocatum, & procedit, punitur
vt falſarius,vt.ff.de fal.l.eos.§.vlti.ſecundùm Hoſt.contra ip
ſum etiam teneret ſententia.quod dic,vt no.in l.licèt.C.eod.
per glo.& Cy.& prædicta habent locum de mandato in iudi
cio.mandatum verò extra iudicium ad contractus negocia
generaliter,vel ſpecialiter datum qualiter reuocetur, ne præ
iudicet domino geſta poſt reuocationem.dic vt l. ſed ſi pu-
pillus.§.præſcribere. ff.de inſti. & facit l. eius qui in prouin-
cia.ff.ſi cer.pe.& dixi.s̃.de reſcrip.c.ex parte decani.¶Quin
tò no.ꝙ iudices ex eo ꝙ excep.oppoſitam reputauerint inu-
tilem, noluerunt dilationem concedere ad probandum ip-
ſam:quia non debet admitti aliquis ad probandum, quod
probatum non prodeſt,vt in c.cum contingat.s̃.de offi.dele.
& l.ad probat.C. de proba. & ex iſto errore alius ſequitur,
quia appellatione interpoſita proceſſerunt.quod potuiſſent,
ſi appellatio fuiſſet iniuſta,vt c.non ſolum.de ap.lib.6.& c.vt
debitus.eo.ti.quia ergo fuit iuſta,proceſſus ipſorum reuoca
tur,vt j̃.ſimile.j̃.de iud.c.exhibita.¶Sextò not.ꝙ ſententia
amotionis iſtorum iudicum dicitur nulla, non ſolum,quia la
ta poſt ap.vt dixi.ſed quia lite non conteſtata, & iuris ordi-
ne non ſeruato: ex quo collige, ꝙ cum agitur de criminibus
ciuiliter,ſeruandus eſt ordo iuris.hic.n.nõ agebatur crimina
liter,ſed ciuiliter.quod patet.ꝙ interueniebat procu.& tamẽ
ordin.peruerſio allegatur hic ad nullitatem ſentẽtiæ.de quo
4 dic,vt no.j̃.de dolo,& contu.c.veritatis. ¶ Septimò not.†ꝙ
cum relatio facta Papæ impugnatur de iuſtitia non mini-
ſtrata,prima facie potius eſt credendum iudicibus referenti
bus,quàm aduerſario impugnanti.& hoc ideò, quia erãt plu
res iudices,vt no.in c.quoniam contra.j̃.de proba.vnius ta-
men iudi.relationi non daretur fides,niſi ſolemniter tranſiſ-
ſet,vt.j̃.de app.c.intimaſti.aduertendum tamen, ꝙ licet de-
tur fides, admittitur tamen probatio in contrarium per te-
ſtes idoneos,vt hic patet.¶Octauò no. ꝙ præſumitur ꝓ ho-
neſtis,& literatis.concor.de præſump.c.mandata. & c. cum
5 in iuuentute.& de præben.c.niſi eſſent.¶Nonò no. †ꝙ exce
ptio falſi procuratoris poteſt opponi non ſolum ante ſenten
tiam,ſed etiam poſt.ſed vſque ad quantum tempus.dic,vt in
Spe.de ſen.prola.§.fi.ver.ſed vſque. & in ver. ibi. vbi tracta-
tur,an procur.qui ſucceſſit domino,poſſit hic dicere iudiciũ
nullum.an autem dominus poſſit ratificare,dic,vt C.eo. l.li-
cèt.& ff.de iudi.l.licet.¶Opponitur,dicitur hic,ꝙ iſte epiſco
pus conſtituit procuratores duos ſacerdotes.Sed cõtra.ti.1.
c.fina So.dic,ꝙ in foro eccleſiaſtico, & in cauſa eccleſiaſtica
poteſt eſſe procu.vt hic.ad idem de poſtu.præla.c.1.de cen-
ſi.cap.ſopitæ.vbi abbates, qui dñt eſſe presbyteri, de æta. &
qua.c.j.procurabant cauſas.& de apo.c.conſtitutus.in prin.
vel dic melius, ꝙ hic procurabant pro epiſcopo.& ſic pro ꝑ
ſona coniuncta.quod poteſt,vt in contrario.& quod no.Ioã.
An.in d.c.ſopitæ.& de re iudi.c.cum I. & A. De religioſo an
prohibeatur eſſe procur.ſicut aduocatus,dixit Bona. ꝙ non
prohibetur procurare.¶Secundò op.hic agebatur de crimi
nibus:ergo non videtur, ꝙ debuerit admitti procur.5.q.2.c.
in criminali.& l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.So.hic ageba
tur per viam inquiſitionis,non accuſationis.tangam.j̃.c.pro
xi.¶Tertiò op.iſte epiſcopus reuocauit mandatum: ideò re
uocatur quicquid egit poſtea.Sed contra de l.1.C. de ſatiſd.
vbi apparet ad hoc vt domino non præiudicet, ꝙ perueniat
reuocatio ad notitiam iudicis,vel aduerſarij.So. vt in glo. &
ideò non valuit,&c.quæ intelligit hunc tex.ꝙ hæc reuocatio
facta fuit aduerſario ſciente.& idem tenet Innoc. qui refert
quoſdam dicere, ꝙ aut poſt reuocationem factam domino
ignorante,ſequitur lit.conteſta,& valet quod facit.aut nõ ſe-
quitur:& non valet.& ita fuit in iſto.c.ſibi tamen placet præ
cedens opi.dicam de hoc plenè.j̃.e. c.mandato. ¶ Quartò
6 opp.dicitur hic, † ꝙ exceptio falſi procuratoris põt opponi
poſt ſententiam,& ante.Sed contra.imò videtur,ꝙ tãquam
dilatoria non poſsit opponi, niſi vſque ad lit. conte. vt l.fi-
lius.§.veterani.ff.e.So.vt in glo.quæ incipit.quando dicatur.
&c.tu dic,ꝙ triplex eſt exceptio procuratoria.prima. tu nõ
habes mandatum. & iſta poteſt opponi quandocunque, vt
hic.ratio eſt,quia iudicium requirit tres perſonas,iudicis,a-
ctoris, & rei:ſed falſus procu.non gerit vicem perſonæ:ergo
deficit vna perſona de ſubſtantialibus:iudicium ergo nullũ.
Secunda exceptio procuratoria eſt iſta: tu non potes eẽ pro
cur.& iſta debet opponi ante lit.conte. non poſt,vt in cõtra
rijs.Tertia exceptio eſt. tu non cauiſti de rato. & iſta debet
opponi ante lit.conte.vt l.Pompo.§.rati.ff.e.niſi ſuperueniat
poſtea,vt l.2.C.de conſor.eiuſdem lit. ¶ Quintò ad idẽ op.
& videtur,ꝙ iſta excep.tu non potes eſſe procu.poſſit quan
docũq; opponi,vt.ff.qui ſatiſ.cog.l.2.§.1.ego dixi,ꝙ poteſt
opponi tantùm ante lit.conteſta.quare malè.So. dicit Ia.de
Are.ꝙ quidam non poteſt eſſe procu.pro alio, nec etiam po
teſt interuenire pro ſe; vt quia ſeruus,minor, vel monachus.
& iſta exceptio poteſt quandocunque opponi: aut eſt talis,
qui poteſt interuenire pro ſe,ſed non pro alio,vt miles,& fœ
mina:& tunc non poteſt opponi poſt lit.conte.quia tunc vi-
detur quodammodo interuenire pro ſe, cum ſit factus do-
minus inſtantiæ per cont.lit.vt l.ita demum.C.e.tit.facit qđ
no.Inno.in c.ſciſcitatus.s̃.de reſcrip.& per iſta ſolui poteſt
quæſtio,quam format hic Ho.de clerico, qui fuit admiſſus
vt procu.in caſu,quo procur.eſſe non poterat. & certè cum
iſte non ſit mortuus mundo,ſicut monachus:videtur per lit.
cont.factus dominus,ſicut alius,vt l.neque.C.eo.& c. 2.j̃.e.
li.6.Et hoc tenet Ho. licèt ipſe debeat puniri: niſi ex eo ali-
quid patiatur, ſibi tñ debeat per eccleſiam ſubueniri.ne cle.
vel mo.c.2.de fœmina vide quod dixi poſt Io. An.s̃. de re-
ſcri.c.ſciſcitatus. quandoque quis non poteſt interuenire ꝓ
alio,non propter qualitatem perſonæ ſuæ: ſed propter natu
ram cauſæ(quia fortè criminalis)gl. tenet, ꝙ poſſit opponi
ante lit.conte. & non poſt in l. quamuis dubitati.C.de adul.
& idem tenet gl.in c.1.de iud.li.6.Iac.Bu.tenet cõtra. quia
iſta cauſa non plus pertinet ad mandantem,quàm ad illum,
quem procur.conſtituit.vterque enim proſequitur vindictã
publicam:ideò tenet,ꝙ ex parte actoris non debet admitti
procur.& poterit repelli,etiam poſt lit.conteſt. ſed ex parte
rei poſſet interuenire,ſi non exciperetur ante lit.cõte.& iſto
caſu ſit vera opi.glo.in dicto c.primo.¶Sextò op.ego dixi,
ꝙ iſta excep. tu non es procur. poteſt quandocunque op-
poni.Sed contra,aut iſte fuit admiſſus cum cautione de ra-
to:tunc legitimata eſt perſona ſua,vt l.inter quos.ff.de dam.
infec.aut eſt ſine cautione de rato admiſſus:& tunc imputet
ſibi,vt l.iam tamen.ff. iu. ſol. & l.ſed & ſi ſuſceperit.de iudi.
nam tacitè admittendo videtur confiteri procur.vt C.de cõ
trah.ſtip.l.optimam.So.quò ad primum membrum cautio
rati legitimat perſonam procu. quamdiu eſt dubium de mã
dato.Sed cum aduerſarius opponit exceptionem,& eã pro-
bat.& tunc non eſt dubium de mandato.& ideò nihil opera
tur cautio de rato.& ita tenent Cy.& Bar.quod eſt no. quò
ad ſecundum membrum.dico ꝙ licèt vt procurator admiſ-
ſus ſit: tamen per illam admiſſionem non recepit maiorem
poteſtatem,quàm prius haberet.quia non dependet eius po
teſtas ab admittente:ſed ab aduerſario. Et ſic non ob.l.ſed
& ſi ſuſceperit.quia ibi loquitur in iure radicato ipſi proce-
dẽti in cauſa:vnde ſibi imputet. Iſta ſunt dicta domini Bal.
in l.licèt.C.eo.¶Septimò op.& videtur, ꝙ illa petitio epiſco
pi non procedat,quia non fuit decreta contra aliquem. non
enim contra partem:quia nec in petitione nominatur: non
contra iudices,cum ipſorum non interſit.2.q.6.c. hoc etiã.
& de tranſac.c.de cetero.& eadem ratione nec contra mini
ſtrum

7 ſtriũ inquiſitionis. † Item actio non competit, niſi contra
obligatum.quia ex obligatione naſcitur actio.ff.eo.l. licèt.
§.ea obligatio.ſed nec iudices,nec miniſtri inquiſitionis sũt
obligati huic epiſcopo.ergo contra eos non habet act.Item
& ſi actum eſſet contra iudices,non ageretur ad corrobora
tionem ſententię:ſed ad pœnam,quæ à l.infligitur iudicibus
iniquè pronunciantibus,vt Inſti.de oblig. quæ ex quaſi de-
lic.in prin.ſo.iſtud contrarium ſenſit gl.fi.quæ fatetur,ꝙ alte
ra pars præſens fuerit in hoc proceſſu facto ſuper proſecu-
tione huius ap.Alij dicunt ſecundùm Inno.ꝙ hic potuit fer-
ri ſententia lit.non conte.& etiam teſtes recipi,quia ſicut di-
citur,re integra accuſator erat mortuus,& ſic perierat accu
ſatio.de accu.l.diui.C.ſi reus vel accu.l.4.& proceſſit hic Pa
pa ex officio ſuo in terminanda inquiſitione,ſiue denuncia-
tione.24.q.4.c.ecce.& iſtud dictum licèt Inno. non placeat
8 quò ad intellectum huius.c.tamen eſt no.& verum in ſe.†nã
ſi accuſator moritur,poteſt iudex ex officio ad effectum per
ducere accuſationem inchoatam.caſus eſt ſecundùm vnam
lecturam in l.pe.in pri.ff.de pu.iudi.& nõ ſolùm iudex:ſed
etiam alius poteſt infra.30.dies eandem inſtantiam proſe-
qui.ſed de nouo,& à capite poſſet infra.20.an.vt l.querela.
C.de fal.infra ergo 30. dies poterit quis aſſumere inſtãtiam
iam inceptam cum accuſatore defuncto.& ſic fit translatio
de vna perſona in aliam,vt l.ſed ſi vnius.§ interdum.ff.de iu
di.& j̃.de iudi.c.quia. 5. & quod dixi,ſi accuſator moritur.
dicas,ſi alio impedimento iuſto detinetur.& hoc no.Bar.in
l.libellorum.§.fi.ff.de accu.& ibi no.quid iuris,ſi accuſator
moritur pen.ap.iſte tamen intellectus non placet Inno.quia
hi teſtes non recipiuntur ſuper principali: ſed ſuper app. ſi-
ue ſuper proceſſu.dicit ergo,ꝙ epiſcopus iſtam petitionem
debuit offerre iudici , & ſuper ea ſuum officium implorare,
vt ſententia,& proceſſus iſtorum iudicum reſcindat:ſed tũc
ſtat oppoſitio,contra quem dirigetur iſta petitio.dicit Inno.
ꝙ iudex,cuius officium imploratur(vt erat hic Papa) debet
citare ſolemniter per edicta,& nominatim quorum , & qui
ex confirmatione , vel infirmatione dictæ ſententiæ læderen
tur,vt.C.ſi vt ſe ab hær.abſti. Auth.ſi omnes.3.q.5.c.hoc qꝑ
pe.&.j̃.de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.fi.Citatione autẽ
facta,& edictis ſolemniter propoſitis,aut aliqui comparẽt ,
aut nullus.& ſi aliqui,qui velint defendere ſententiam,dabi
tur eis petitio,lis conteſtabitur,& vnuſquiſque pro ſe reſpõ
debit:vel omnes vnum procuratorem conſtituent.ff.de ex-
cep.l.1.§ fi.cum l.ſe.ſi autem nullus compareat,vel compa-
reat nimis ſero (hoc eſt poſt ſententiam ſuper reuocatione
latam)non audietur,niſi in caſu c. querelam.s̃.eo. ¶Sed hic
incidenter quæritur in caſu,quo aliqui comparuerunt,an sẽ
tentia cũ ipſis lata præiudicet quò ad oẽs dicas poſt Inn. ꝙ
aut ſnĩa lata eſt cõtra ipsũ:&facit ius quò ad oẽs cõtra ipsũ:
aut lata eſt pro ipſo: & tunc non præiudicat alijs . quod in-
tellige,ſi edictum emiſſum ad eos non peruenit , nec potuit
peruenire,ar.82.di.c.propoſuiſti.& qui.ma.ac.poſ.c.fina.&
quod ibi per Io.An.ſuper gl.vltima.¶Circa citat.etiam illo
rum,quorum intereſt,proſequitur Inno.an iudex , qui tulit
ſententiam,ſit citandus.dicit,ꝙ non,de neceſſitate,vt not.s̃.
de tranſac.c.de cetero.niſi vt ferat teſtimonium de his, quæ
acta ſunt coram eo : vel vt ex dictis ſuis inſtruatur iudex.j̃.
de arbi.c.2.de ele.c.cum dilecti.& de accu.c.cum dilecti.§.
1.ver.mandamus.vbi de hoc.& hoc verum,quando proceſ-
ſit ad petitionem alterius . Si autem ex officio(vt hic erat)
tunc eſt citandus,vt veniat ad defendendum ſententiã ſuã,
quæ petitur reuocari.j̃.de ap.c.cum ſpeciali.§.pe. & de ſen.
excom.c.venerabilibus. lib. 6. Ex prædictis collige intelle-
ctum huius.c.vtrùm.ſ.pars interuenerit ad defenſionem ſen
tentiæ iſtorum iudicum,necne.glo.tenet,vt dixi, ꝙ ſic, licèt
in tex.non dicatur.Sed Hoſt.dicit,ꝙ ex mente tex.innuitur,
ꝙ fuit pars:quia dicit. nobis fecit ſuper his,quæ ſunt propo
ſita,plenam fidem.hoc autem fieri non poteſt, niſi partibus

præſentibus,vel altera per contumaciam ſe abſentante, vt l.
fi.C.ſi per vim,vel alio modo.vel potes dicere, ꝙ hoc ſpecia
le ſit propter periculum animarũ,ar.no. in c.cũ nobis olim.
s̃.de app.& de app.c. oblatæ.§.fi. vel quia proceſſit Papa de
plenitudine poteſtatis,vt legitur,& no.de accu.c.ad petitio-
nem.¶Vltimò circa materiam falſi procuratoris formabo
aliquas quæſtiones vtiles domini Bal. in l.licèt.C.eo ¶Pri-
mò ergo quæro, quot modis dicitur falſus procurator. dic
9 †ꝙ tribus modis.Primo modo,quando nullum habet man-
datum.Secundo modo,quando habuit mandatum,ſed eſt le
gitimè reuocatum.Tertio modo dicitur falſus procurator il
le,qui habet mandatum inſufficiens.puta quia cõſtitutus eſt
à pupillo,vel ab alio,qui non poteſt conſtituere procurato-
rem,vt no.Archi.in c. qui ad agendum.eo.ti.lib.6. licèt er-
go cum tali procuratore ſit proceſſum, conſtitutio eſt nulla
ipſo iure.& ſemper poteſt opponi de nullitate pſonæ,et man
dati.quod eſt no.Quarto modo ſecundùm quoſdam dicitur
falſus procurator ille,qui eſt legitimè conſtitutus:tamẽ nõ-
dum habet exercitium mandati.quia fuit conſtitutus in ab-
ſentia:tamen intromiſit ſe,antequam reciperet literas ſui ꝓ
curatorij. & ſic antequam haberet exercitium poteſtatis, vt
no.Archi.in c.is qui.e.ti.li.6.In hoc tamen Dy. conſuluit cõ
trarium,ꝙ ex quò verus,& legitimus procurator eſt(licèt in
geſſerit ſe,antequam haberet plenam ſcientiam mandati.i.
antequam haberet inſtrumentum ſui procuratorij:)valẽt ab
eo geſta.ita tenet in conſilijs ſuis.tamen eſt contra Dy.l.quę
ro.de eo,qui procu.Io.An.tenet cum Archi.in d.c.¶Secun-
10 dò†quæro.aliquis eſt admiſſus in cauſa tanquam procu.de
cuius mandato non conſtat: an incumbat onus probandi ip
ſi procuratori aſſerenti ſe procu.eſſe: an aduerſario hoc ne-
ganti.glo.in d.l.licet.ſentit,ꝙ neganti.Gui.de Suza.tenet cõ
trarium,ꝙ neganti procur.eſſe,non incumbat probatio:ſed
ipſi procuratori,ſicut ab initio.facit quod not. ff. de iniur.l.
ſed ſi vnius.gl.or.dicit,ꝙ iſte procurator non tenetur facere
aduerſario fidem de ſuo mandato:ſed tenetur facere fidẽ iu
dici,qui poterit eum ex officio compellere,ne fruſtra proce
dat:ita not.in c.1.de ele.lib.5.¶Ex prædictis apparet,quan
do opponitur exceptio negatiua ad reddendum iudiciũ nul
lum,cui incumbat probatio & certè ante ſententiam teneo
opi.Gui.de Suza.Sed poſt ſententiam tenet Bal. opi.glo.ta-
men Ber.videtur tenere,ꝙ etiam poſt ſententiam incumbat
probatio aſſerenti ſe procuratorem fuiſſe:ſicut dicit de iudi-
ce delegato,de cuius iuriſd.debet etiam poſt ſententiam ꝓ-
bari,vt no.Ber.in c.cum in iure.de offi.deleg.facit quod no.
Inno.in c.quoniam contra.de proba.& c.innotuit.de eo qui
fur.or.ſu.Opi.domini Bal.diſtinguentis ante ſententiam,vel
poſt,facit ad quæſtionem, ꝙ ſi poſt ſententiam in contuma
cem latam comparet condemnatus,& negat delictum ſe cõ
miſiſſe in territorio iudi.qui ſententiam tulit , ſibi incumbit
probatio:licèt ante ſentẽtiam incumberet iudici.facit quod
11 no.Inno.in c.ſuper literis.de reſcri. ¶Tertiò quæro.†iudex
pronunciauit falſum procuratorem eſſe verum procurato-
rem.dicit Ia.de Are.ꝙ iſta pronunciatio non fundat iudiciũ
factum cum eo.ſecus eſt in tuto. & cura.quia eorum perſo-
na poteſt fundari per decretum iudicis,ſed non perſona falſi
procuratoris.facit l.1.§.idem Pomponius.ff.quod fal.tu.au.
& no.de hoc Inn.s̃.de reſcrip.c.ſuper literis.¶Quartò quæ
12 ro.† lata eſt ſententia pro falſo procuratore . dominus ſcit,
& vult eam ratificare:nunquid poſſit?dic,vt no.in l.ſi mater.
§ hoc iure.ff.de excep.rei iud.& l.ſi tutor.C.in qui.cau.in in
13 te.re.non eſt neceſ.per Pe.& Cy.¶Quintò†quæro.ſi domi-
nus ſcit falſum procuratorem ſuo nomine experiri:vtrùm ꝑ
hoc videatur ratificare;ita ꝙ teneat proceſſus tam factus,q̃
fiendus.Inno.tenet ꝙ ſic in c.ex parte decani.s̃.de reſcr. idẽ
Archi.in c.qui ad agendum.eodem tit.lib.6.Gui.de Suza.in
d.l.licet.tenet contrarium,quia nulla l.hoc cauetur,nam do
minus ſcit ius ſuum vbique durare.& ideò non videtur con-
ſen-

ſentire,ſecundùm eum.D.Bald.dicit,ꝙ ex parte actoris eſt
vera opi.Inno. in omnibus perſonis , quæ non admittuntur
ſine mandato.facit quod no.in l.mutus.§.is qui.ff.e.ex par-
te rei,cum defenſor poſſit admitti inuito domino , ſcientia
non inducit tacitum mandatum:ſed debet ſeruari id, quod
dicit tex.C.vbi de crimi.agi oportet. Authẽ.qua in prouin-
cia.¶Sextò quæro.dicit in principio, ꝙ iſte epiſcopus duos
procuratores conſtituit in iſta cauſa. quæro ergo de ipſorũ
poteſtate circa exercitiũ ipſius cauſę. de hoc prolixè per In
no.hic.& eſt hodie tex.j̃.eo.ti.c.ſi duo.lib.6. hic breuiter vi
detur diſtinguere,ꝙ aut ſunt dati ſimpliciter,aut inſolidum,
ſi ſimpliciter,dicũt quidam,ꝙ habet locum præoccupatio,
ſi ſunt dati in vna cauſa:ſed ſi ſuper pluribus articulis , vnus
poteſt præoccupare vnum,alius aliud.Alij dicunt,ꝙ aut ſunt
dati eodem tempore:& vnus ante lit.conteſt.ſine alio nihil
poteſt, nec etiam poſtea ſubſtituere ſine ſocij voluntate. aut
ſunt dati diuerſis temporibus:& dando poſteriorem,priorẽ
reuocaſſe videtur.ff.eo.l.ſi quis procur.§. fi. ſecus in tutori-
bus,vt ibi no. Secundo caſu principali quando inſolidũ eos
ad vnam cauſam,vel diuerſas:tunc an habeat locum præoc
cupatio . & quid ſi vnus præoccupauerit, an alius poterit ſe
intromittere?dic vt d.c. ſi duo. vbi etiam de quæſtione , de
qua hic,ſcilicet ſi vnus confiteatur,alter neget debitum. dic
vt ibi per glo.

S V M M Æ.

1 *Si agatur de adulterio coram iudice ſeculari ad pœnam legalem, nõ
interuenit procurator : ſecus ſi agatur coram iudice eccleſiaſtico
ad ſeparationem thori.*
2 *Vxor an poſſit accuſare virum de crimine adulterij.*
3 *Conueniri poteſt quis coram diuerſis iudicibus de eodem delicto.*
4 *Libellus quæ debeat continere, quando agitur de crimine ciuiliter.*
5 *Quod non licet directò, non licet per conſequentiam.*
6 *Procurator poteſt interuenire, quando agitur de crimine ciuiliter.*

1 TVæ. †Si agatur de adulterio coram iudice ſe-
culari ad pœnam legalem,non interuenit
procur. ſecus ſi agatur coram iudice eccleſiaſtico
ad ſeparationem thori.h.d.Et in prima deciſa conſultatio.
In ſecunda reſponſio.ibi[conſultationi.]quæ diſtinguit,& ſe
cundum membrum proſequitur,ibi[ſi verò.]¶No.primò,
ꝙ maritus accuſat vxorem de crimine adulterij ad pœnam
2 legalẽ.†econtra aũt an vxor poſſit accuſare virum. quidam
ꝙ non,vt no.32.q.1.c.publico. Ratio differentiæ eſt ſecun-
dùm Vin.Pe.& Ab.quia propter prolem plus præiudicatur
marito ex adulterio mulieris.Item quia vir caput eſt mulie-
ris.de deſpon.impu.c.duo pueri.Alij contra,ꝙ etiam mulier
accuſat virum.& vide quod no.Io.And.de diuor. c. gaude-
mus.§.1.ſuper vlti.gl.& prædicta ſunt vera , quando agitur
ad pœnam legalem.Si autem agatur ad thori ſeparationẽ,&
lucrifactionem dotis, & donat.& ad hanc admittitur quili-
bet coniugum,vt lit.non conte.c.1.quandoque agitur ad pę
nitentiã:& ad hanc quilibet admittitur.Ad pœnam autẽ le-
galem an admittantur extranei.dic vt l.2.§.ſi extraneus. ff.
de adul.& vide in Spe.de accu.§.1.ver.item contra agent. &
de adul.c.intelleximus.in gl. pe.¶Secundò no. ꝙ accuſator
debet ſe ſubſcribere ad pœnam talionis.& hoc verum,quan
tùm ad hoc,vt lucretur dotem,vel donat.propter nup.ſecun
dùm Io.vt no.32.q.1.c.publico.& vide quod ibi no.¶Ter-
3 tiò no.ꝙ†de eodem delicto poteſt quis conueniri coram di
uerſis iudicibus,& coram quibus agitur ad diuerſas pœnas,
vt patet in tex.nunquid ergo pœna temporalis tollat ſpiri-
tualem,& econuerſo.tangit hic Ho.& videtur tenere, quòd
vna tollat aliam. quia de delicto eiuſdẽ hominis &c.ff. nau.
cau. ſta.l. licèt. nec diuerſis legibus debet aliquis reus fieri
etiam in eo,ꝙ plus eſſet in vna,quàm in alia, vt l.prætor edi
xit.ff.de iniu.quod dic,vt l.ſenatus.ff.de accu. & nõ hẽt hoc

dubium,quando diuerſæ pœnæ imponerentur diuerſis legi
bus emanantibus ab eodem ſuperiore : ſed quando à pror-
ſus diuerſis,vt à Papa,& Imperatore,& ad diuerſum effectũ
(vt vna ad correctionem corpoream , alia ad contritionem
ſpiritus,vt in caſu noſtro)eſt maius dubium. de quo remit-
tit Io.An.ad no.per eum s̃.de offi.or.c.1.& eſt gl.j̃. de ſchiſ
ma.c.fraternitati.¶Quartò no.ꝙ vir accuſat vxorem, vt di
ſcedat ab eius cohabitatione.& hoc verum, etiam ſi multo
tempore tacuerit,vt no.32.q.2.c.amouere. & patet ex hoc,
ꝙ non debet ipſam propter adulterium propria auctoritate
dimittere. quia diceret ius ſibijpſi. quod eſt prohibitum, vt
4 C.ne quis in ſua cauſa.l. 1.¶Quintò no.†ꝙ quando agitur
de crimine ciuiliter, debent in libello inſeri locus , tempus,
& alia,quæ ponuntur,cum agitur criminaliter, de quibus in
l.libellorum.ff.de accu.Bar.tamen dicit hoc verum,quando
agitur aliqua actione,quæ infamat, vt l.idem exigit.ff.de do
lo.& hic.& hoc verum,ſecũdùm eum,ſi infamat de iure, vel
de facto.& hoc dicit propter excep.criminoſas,in qbus inſe
ritur locus,& tempus,vt in c.præſentium.de teſti.li.6.& l.1.
ff.de exc. per Bar. Sed ſi eſt accuſatio ciuilis, quæ non infa-
mat:tunc non cogitur quis dicere locum,& tempus.quia ceſ
ſat ratio dictæ l.prætor edixit. ff. de iniur. Idem ergo erit in
iſtis,quod in alijs deſcendentibus ex cõtractu, in quibus nõ
inſeritur locus,& tempus,vt l.1.ff. de edon. & ex hoc ſequi-
tur,ꝙ cum act.deſcendentes ex quaſi maleficio nõ infamẽt,
non eſt neceſſe,ꝙ inſeratur locus,& tempus.ita no.Bar.in d.
5 l.prætor edixit.ff.de iniur.qđ no.¶Sextò no. generale † qđ
non licet directò , nec licet per conſequentiam.& ꝙ nõ dẽt
vna via quis admitti ad id, à quo alia prohibetur. de quo in
reg.cum quis.de reg.iur.li.6.& l.1.ff.de au.tu.per Bart.poſt
Dy.Et aduerte,quia pœna talio. quandoque non eſt pœna
in accuſatore:ſed in accuſato ſic . Item quandoq; accuſator
eſt ſuſceptibilis pœnæ,quæ imponitur ex delicto, nõ autem
accuſatus,vt infamiæ ſeruus.& tunc quid iuris.dic vt l.fin.ff.
de publi.iud.l.fin.quandoque accuſatoris perſona non reci-
pit talion.puta ſi minor ordine accuſat maiorem,vt à mino-
ri ordine deponatur:vel mutilatus manu accuſat aliũ de cri-
mine,ex quo ſequitur amputatio manus.& tunc quid iuris,
dic,vt.j̃.de accu.c.ſuper his.facit l.hos accuſare.ff. de accu.
6 & l.1.C.vt intra cer.tem. ¶Septimò no. † ꝙ quando agitur
de crimine ciuiliter,poteſt interuenire procur. & hoc clarũ.
ſi autem non eſt merè ciuilis,ſed mixta:tunc ſimiliter poteſt
interuenire.& ideò dicitur mixta , quia accedit ad ciuilem,
propter adiudicat.dotis: accedit ad criminalem propter ſe-
parationem thori. & ſic mixta ſequitur naturã ciuilis.de iſta
mixtura,cum ſcilicet duo diuerſam naturam habentia com
miſcerentur,cuius conditionem aſſumat illud mixtum.dic,
vt dixi.j̃.de iudi.c.quantò.vbi dedi bonas remiſſio.& colli-
gitur hic arg.ꝙ teſtes ſunt compellendi ſuper odioſa excep.
quaſi magis videatur accedere ad ciuilem, quàm criminalẽ.
j̃.de teſti.c.cum literis.& de accu.c.ſuper his.quod non cre-
dit verum.¶Octauò no. ꝙ quando agitur ciuiliter de crimi
ne,admittitur procur.ſcitis enim , ꝙ ex delictis regulariter
oritur ciuilis,& criminalis.C.de fal.l.fi.& de teſti.c. fi.& no.
Bar.in l.fi.ff.de priua.de.& Inno.in c.qualiter. de accu. cum
ergo agitur criminaliter,non admittitur procurator:ſecus ſi
ciuiliter,vt hic.de quo plenè in l.pe. §. ad crimen. de publi.
iudi.& dicam.j̃.de accu.c.veniens.hic tamen Io.An. proſe-
quitur quoſdam caſus , vtrùm.ſ. in ipſis debeat procur. ad-
mitti,vel non.dicit ergo,ꝙ quandoque eſt quæſtio pecunia-
ria , & priuata: & tunc ante lit. conte. & poſt poteſt per
procuratorem expediri,vt l.nihil.C.eo.etiam ſi ſit appel.vt.
ff.an cauſa app.per alium.l.1.& hoc in priuatis. nã illuſtris
neceſſe habet conſtituere procur.vt C.e.l.fi.facit c.paſtora-
lis. j̃. de iudi. quandoque eſt quæſtio ſuper re publico vſui
deputata:& poteſt conſtitui procu.ex parte tantùm,vt.ff.de
po.ac.l.q.niſi forſan actor afficiatur priuato incõmodo vt.
ff.eo

ff.eo.l.mutus.§.in popularibus.& l.non cogendum. §.quin-
ta. Si autem quæratur de patrimonio publico,quilibet ad-
mittitur ad defendendum:ſed ſolùm ſindicus ad agendum,
vt.ff.quod cuiuſque vni no.l.1. Si verò eſt quæſtio criminali
ter intentata:& tunc aut.ĩ.aut s̃.delegat̃,vt.d.c.veniens. vbi
dicam.quandoque agitur de fama:& non recipitur procura
tor ex parte rei,niſi habeat ſpeciale mandatum,vel aliter ꝓ
ceſſurus eſſet prætor aduerſus abſentem,vt ff.e.l.non ſolum.
in fi.& multò minus recipitur illo caſu ex parte actoris. de
proba.c.ex literis.de pœ.l.in ſeruorum.in fi. quandoque agi
tur de muneribus,& honoribus:& tunc recipitur procur. s̃.
de ma.& obe.c.fi.& de dolo,& contu.c.fi.& hac breui diſtin
ctione ſecũdùm Io.An.poteſt doceri,in quibus caſibus poſ
ſit, vel non poſſit procuratore conſtitui. omnis enim mo-
dus ad hos caſus reuertitur,vt no.de accu.c. ſuper his.Hoſt.
remittit ad ſummam huius ti.§.& in qua re.

S V M M AE.

1 *Procurans cauſam de mandato domini, repetit expenſas à domino propter hoc factas.* 2.
3 *Conditio expenſarum fit ad vtilitatem domini: non procuratoris.*
4 *Actio quæ competit procuratori contra dominum.*

1 CVm pro cauſa. †Qui de mãda-
to domini cau-
ſam procurauit,ab ipſo repetit expenſas propter
hoc factas. Et prima pars ponit deciſam partis querelam.
Secunda dat iudices,ibi[diſcretioni.]Iſte. G. fuit procura-
tor Capituli contra F.& fecit expenſas, quas repetebat: vel
appellauit pro Capitulo,& fecit expenſas, quas repetebat:
vel ſuccubuit in petitione expenſarum contra Capitulũ, &
2 appellauit.primum verius,ſecundùm Hoſ.¶ No.primò,†ꝙ
procurator repetit expenſas, quas fecit in lite:nec hic diſtin
guitur,obtinuerit,vel ſuccubuerit,vt no.in l.qui proprio. §.
lit.impendia.ff.e.& l.etiam.C.man.& pleniſſimè vide ꝑ Bar.
in l.iam tamen.§.in hac.ff. iudi.ſol. vbi dicit,ꝙ quandoq; lo
quimur in eo,qui defendit ſine mandato, gerendo negociũ
alterius,vt hic:quandoque conſtat,ꝙ vtiliter defendit: licèt
ſuccubuerit(quod poteſt eſſe;quia rei intereſt,vt ſentẽtia cõ
demnatoria detur propter ſtip.de euict. vt l.vtique. ff. de rei
ven.& l.at qui natura.§.cum me abſente.de neg.geſt.)illo ca
ſu ſine dubio ſumptus repetuntur.quia vtiliter geſtum eſt.&
idem in cauſa noxali,& damni infect. vbi quandoque inter
eſt conuentum defendi potius, ꝙ ſententiam pati, vt l.præ-
tor.§.his verbis.de bo.au.iudi.poſ.& idem, ſi promiſſa erat
magna pœna:ſi nõ defenderetur longè maior, quàm ſit id,
quod eſt iudicatum.quandoque vtiliter geſſit ab initio,& in
utiliter finiuit:quia ſuccubuit.& hoc poteſt contingere, ſi à
principio propoſitæ act.reus non debebat condemnari: ſed
poſtea ſuperuenit ex causa de præterito: pone exemplũ ex
no.in l.non poteſt videri.ff.de iudi.& iſto caſu repetet expẽ-
ſas temporis,quo ius non competebat aduerſario: non autẽ
illas,quas poſtea(indebitè reſiſtendo)feciſſet,vt l.ſi quis in-
ficiatus.ff.depo.quandoque inutiliter incœpit, & inutiliter
finiuit:& tunc non repetit: nec poteſt prætẽdere probabilẽ
ignorantiam,cum ſuper vacuo defendiſſe dominum appa-
reat ex poſtfacto,vt l.ſed an vltro.ff.de neg. geſt. & facit l.ꝗ
in alterius.ff.de reg.iur.quandoque loquimur de eo,qui de-
fendit cum mandato.& tunc dic,ꝙ aut iſte defendit vtiliter,
quia obtinuit:& ſine dubio repetit expenſas. caſus eſt in d.
§.in hac.quandoq; defendit inutiliter,quia ſuccubuit: & tũc
aut habuit mandatum ſpeciale ad defendendum in tali cau
ſa:& repetit,vt l.etiam C.man.& l.qui proprio.§. lit.impen
dia.ff.eod.tit.& ff.man.l.qui mutuam.§.fi. & ibi not. Si verò
habeat mandatum ad ſoluendum,non ad defendendum. &
tunc perinde eſt,acſi non haberet mandatum,vt d.§.in hac.

Si verò habebat mandatum ad ſoluendum,& defendẽdum.
& tunc ſiquidem aſſumpſit ab initio defenſionem iniuſtã ca
lumnioſè: & tunc ſumptus litis non repetit: aliàs repeteret,
vt l.non eſt incognitum.C.de admi.tu.& l.qui ſolidum.§.ẽt.
de leg.2.Si autem habuiſſet mandatum ad defendendum ge
neraliter:tunc eſt idem,ac ſi mandatum non haberet. quia
in generali mandato non venit,ne inutiliter defendat,vt l.ſi
procurator.de condi.inde.¶Sed ad prædicta poſſes oppone
re.quia videtur,ꝙ in caſibus,in quibus obtinuit,non recupe
ret expenſas à domino,ſed à victo. quia victus victori, vt l.
properandum.§.ſi autem.C.de iudi.dicit Bar. in d.§.in hac.
ꝙ prædicta intelliguntur,quando non potuit recuperare ex
penſas à victo. quia habebat iuſtam cauſam litigandi, vt d.
3 §.etiam.¶Ego dico,†ꝙ conditio expenſarum fit ad vtilita-
tem domini,non procuratoris: nec ipſum procuratorẽ ſuo
nomine concernit,ſed dominum. ideò cum non poſſit ſuo
nomine dictam condemnationem exigere, indiſtinctè dico
(poſtquam obtinuit)contra dominum ipſi procuratori cõ-
4 petere act.†Quæ autem actio competat procuratori.dic,ꝙ
actio mandati.quia licèt non fuerit hic mandatum: tamen
eſt iuxta mandatum,vt d.§.in hac.

QVia. Vniuerſitas ſcholarium poteſt ad agẽ
dum, & defendendum etiam procura
torem conſtituere.h.d.

S V M M AE.

1 *Citatus ad totam cauſam ſi conſtituit procuratorem, quem poſtea reuocat,poteſt nihilominus contra eum procedi.*
2 *Interlocutoria poteſt ferri etiam contra non contumacem.*
3 *Irritatis proceſſibus oportet cauſam à capite inchoari.*
4 *Diffinitiua non poteſt mutari.*
5 *Officium iudicis non poteſt implorari,quando ſuper principali negocio fuerit lis conteſtata.*

1 AVditis. †Si citatus ad totam cauſam
conſtituit procuratorem, quẽ
poſtea reuocat,poteſt nihilominus cõtra eũ pro
cedi,inquantum ſtatus cauſæ patitur ſine alia citatione.h.d.
¶Primò contra iſtud opponitur.& videtur,ꝙ nõ potuiſſet ſi
ne noua citatione:quia licèt quis reuocauerit procuratorẽ,
& ex hoc contumax cenſeatur quò ad actum incumbentem
tempore reuocationis:tamen ad reliquos actus ſucceſſiuos
videtur,ꝙ debuerit de nouo citari, iuxta no.in c. conſuluit.
2 de offi.dele.So.illud verum in diffinitiuis. †ſed interlocuto-
ria poteſt ferri etiam contra non contumacem,vt.ff.de re iu
di.l.quod iuſſit.& talis erat iſta ſuꝑ reuocatione proceſſuũ,
quæ non tangit cauſam principalem, vt patet in iſto c.in fi.
hoc non placet Inno.imò dicit, ꝙ ſententia ſuper proceſſi-
bus poteſt dici diffinitiua,ar.no.in l.Titia.ff.de accu. ꝑ Bar.
In contrarium tamen facit quod no.in c.1. de ſequeſtr.poſ.
& fruc.vbi ponitur,quæ ſit ſententia diffinitiua,& quæ inter
locutoria.præſuppoſito tamen,ꝙ ſit diffinitiua, vt tenet In-
no.quomodo ſine noua citatione hic proceſſum fuit contra
no.in d.c.conſuluit?dicit Inno.ꝙ ibi no.habent locum,cum
citatur ad certum articulum:ſecus ſi ad totam cauſam,vt hic
erat.propter enim viarum longitudinem Papa mãdat,ꝙ ꝗs
de curia non decedat,niſi procur.dimittat in tota cauſa. ar.
ad hoc.ĩ.de reſti.in inte.c.cum literis.& vide quod no.Bart.
in l.4.§.ait.ff.de dam.infe.& ĩ.de dolo,& coutum.c.3.facit
quod no.in c.2.ĩ.de dolo,& contu.li.6.¶Secundò contra id
opponitur,& videtur,ꝙ iſta non ſit bona ſo.ſi enim propter
talem reuocationem potuiſſet procedi in tota cauſa: ergo &
ſuper cauſa principali.hic autem terminata cauſa proceſſuũ
differt diffinitionem cauſæ principalis:ergo ſo.minus bona:
quia proceſſum in principali cauſa non impediuiſſet reuoca
tio:ſed impediuit non facta lit. conteſt. quæ ſuper proceſſi-
bus

bus facta erat,& concluſum,vt dicit tex.præterea irritatio ꝓ
ceſſus non erat magni præiudicij,cum non læderetur ius par
tium circa cauſam principalem.ſed cauſam principalẽ deter
minare erat magni præiudicij:ideò differẽdũ.ff.de vaca.mu.
l.pe.§.pe.& de voto.c.ꝗđ ſuꝑ his. ver. vnde credimus. & ꝗđ
leg.& not.ĩ.de re iudi.c. cũ Bertoldus.§.poſtmodum.& no.
3 bene hunc text. † ꝙ irritatis proceſsibus, oportet cauſam à
capite inchoari: illa autem acta an probent, vel non, dic vt
not.Barto.in d.l.cum quærebatur. ¶Tertiò opp. & videtur,
ꝙ iſte non debuerit condemnari in expenſis: iſta enim con-
demnatio fit, quando pars læditur ex vitio contumaciæ, vt
l.ſancimus.C. de iudi. ſed hic in nullo fuit læſa: quia meruit
ſententiã ſuper irritatione proceſſuum.ergo non debuit fie-
ri condemnatio expenſarum.ſo.facultas procedẽdi non ex-
cuſat à prædicta condemnatione,vt not.in c.1. ĩ.de elect.li.
6.vel aliter ſecundùm Ioan.And.hic non loquitur de expẽ,
factis vſque ad tẽpus irritationis proceſſuum:ſed de expen-
ſis factis poſtea occaſione retardati proceſſus in cauſa prin
cipali propter Colubrien.contumaciam.& hoc not.Ioã.An.
ſuper ver.peruenerunt. ¶Quartò op.hic Papa fert ſenten-
tiam ſuper futuris expen.ſed contra:quia tractus futuri tem
poris non ſpectat ad iudi.ff.de vſu.l.1.So.vt in glo.fi.ſuꝑ qua
addit Ioan.And.aliam ſo. videlicet, quòd ibi loquitur, cum
iudex vult prouidere in futurum,& nulla ſubeſt obligatio de
præſenti: ſed hic erat obligatio de præſenti obligatione lar-
go modo ſumpta: vt comprehendat etiam iudicis officium,
quo petuntur expenſæ,& de materia illa vide in l.1.C.de fi-
deicommiſ.¶Quintò opp.& videtur,ꝙ iſta ſententia expe-
ſarum fuerit nulla ratione incertitudinis,vt C. de ſen.quæ ſi-
ne cer.quant.per totum.Sol.vt in eadem glo.Innocẽ.dicit,ꝙ
contrarium loquitur in diffinitiua: ſecus in interlocutoria,
4 quæ valet,licèt incerta. ratio differentiæ eſt.† quia diffiniti-
ua non poteſt mutari: interlocutoria verò ſic.Vel dic,ꝙ peti
tio expenſarum admittitur,licèt ſit incerta;quia ipſius decla
ratio non dependet à parte, ſed à iudice. regula ergo eſt, vt
vbi petitio incerta admittitur,etiã ſententia toleretur,vt l.1.
§.quod autem.ff.quo.le. & maximè hoc eſt verũ in caſu no-
ſtro,in quo futurarum expenſarum non poteſt fieri condẽ-
natio, cum precia variantur victualium:ſucceſsiuè & quan-
to tempore contumax expectandus ſit, etiã ignoretur. non
mirum ergo,ſi in caſu noſtro ratione talis incertitudinis in-
certa petitio, & ſententia toleratur. ſimiliter credo, ꝙ vale-
ret ſententia incerta ſuper alimentis præſtandis in futurum.
quia quantitas non poteſt moderari,nec regula certi tempo
ris,nec reſpectu quantitatis, cum rerum precia varientur, &
vita hominis ſit incerta.& quandoq; quis magis, quãdoque
minus comedit: & quandoq;, ſi eſt infirmus,indiget electua
rijs, & ſirupo,non carnibus,nec pane. ¶Sextò opp.& vide-
5 tur,ꝙ illæ expen.non potuerint peti. † cum enim ſuper prin
cipali negocio non fuerit lis conte.non poterat implorari of
ficium iudi.ff.de ædi.edic.l.ædiles.§.item ſciendum. So.illud
in extraneis à cauſa(vt in vino nato ante litem motam,vel in
fructibus.) iſta enim debent peti in libello,vt dixi.ĩ.de reſti.
ſpo.c.grauis.ſecus in expenſis,quæ dependent ex principali
negocio,& ex ipſo accidunt,ſecundùm Pe. & Abb. facit ꝗđ
no.Io.An.ĩ.de teſta.c.Raynaldus. ver. demum. ſuper gl.ſed
nunꝗd.& quod no.ĩ.de ap.c.ſignificante. ¶Septimò op.hic
reuocatio peruenit ad iudicem: ergo non videtur potuiſſe
ferri ſententia contra procuratorem reuocatum, vt ĩ.eod.c.
mandato.Sol vt in glo.quæ incipit, & aduerſarium &c.& di-
xi latius. s̃.in tertio no.

S V M M AE.

1 *Procurator epiſcopi cauſas epiſcopatus agit, & defendit: licèt non fuerit datus ſub nomine ſindici, vel actoris.*
2 *Prælatus conſtituit procuratorem ante litis conteſtationem.*
3 *Verba conſtituentis procuratorem in dubio ſunt referenda ad mentem conſtituentis.*
4 *Verba in contractibus interpretantur contra proferentem.*
5 *Conſtitutus ad litis conteſtationẽ, & prohibitus expreſſè, ne vltra procedat: an poterit vltra procedere.*

1 PEtitio. † Procur. epiſcopi cauſas epiſco-
patus agit, & defendit: licèt non
fuerit datus ſub noĩe ſindici, vel actoris.h.d.& in pri
ma petitio.In ſecunda reſponſiua prouiſio, vel cõmunis di-
uiſio.Secunda ibi [nos igitur.] ¶No.primò, ꝙ ille, ꝗ debet
ſe abſentare,debet dimittere generales adminiſtratores:ali-
às teneret proceſſus cõtra eũ.dixi.s̃.eo.c.querelã.& l.ab eo.
C.quõ & quãdo iudex.& l.Papi.exuli.de min. ¶Secũdò no.
2 † ꝙ prælati cõſtituũt procu.ante lit.cõt.de iura.calũ.c.fi.ſe-
cus in tutore, vt l.neq;.C.e.ex quo patet, ꝙ maior eſt aucto-
ritas ꝑlatorum,ꝗ tutorũ,vt c.licèt Hely.de ſimo. ꝑ Innoc.de
poteſtate aũt iſtorum procuratorũ generaliũ tãgit glo.ꝙ vi-
gore gñalis mandati non poterunt trãſigere. Itẽ nec pignus
remittere,vt ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.l.ſi conſenſit. §.1.&
hoc ẽ verũ,niſi haberet liberã,& gñalem adminiſtrationẽ, vt
ĩ.eo.c.ꝗ ad agendũ.§.vlt.lib.6.dicitur aũt habere liberã, ꝗñ
id expreſſum eſt in procuratorio. ff.de pecu. l.quã Tubero-
nis.§.alia.vtrũ verò illa verba[ꝙ ꝓmittã habere ratũ,& gra
tum]habeãt vim liberæ,& idem importent,vide.s̃.de trãſac
c.cõtingit.vbi de hoc.& ĩ.de relig.do.c. cum dilectus ¶Ter
tiò no.diuerſitatem noĩm adminiſtratorũ.quidã eñ ſunt ꝓ-
curatores:ꝗdam vicarij: quidã ſindici: ꝗdam actores: quidã
tutores:ꝗdam curatores:quidã executores:ꝗdam orphano-
trophi. à quibus aũt iſti cõſtituant. de actore, procuratore,
ſindico,& ſi.no.2.q.7.c.ſi ꝗs erga.& 16.q.7.c. ꝗñ.& in Spe.
de his,ꝗ ali.no.in iudi.inter.per to.vtrùm aũt conſtitutus ab
vniuerſitate ſub noĩbus ſindici,ꝓcuratoris,& actoris (vt ẽ
moris) cogatur eligere.tenet Gui.ꝙ nõ in Spe. de actore vni
uerſitatis. ver.ſed pone.& de li.cõcep. §. iam nunc videndũ.
3 ver.ſed pone contra ſindicum. ¶Quartò not. † ꝙ in du-
bio verba conſti. procuratoris ſunt referenda ad mentẽ con
ſtituentis.ſimiliter verba reſcriptorum,vt s̃. de reſcrip.c.ſu-
per literis. ſimiliter ad mentem teſtatoris, quæ colligitur ex
præcedentibus,& ſequentibus.ff.de leg.1.l. ſi ſeruus pluriũ.
§.ſi. ¶Quintò not. ꝙ conſtituendo procuratorem genera-
lem videtur per hæc verba dediſſe poteſtatem agendi, & de-
fendendi: niſi enim paratus foret defenſionem ſuſcipere, nõ
eſſet idoneus procurator, vt l.ſeruum quoque. §.fi.ff. de pro
cur.& ibi loquitur de procur. in rem ſuam, an teneatur do-
minum defendere: ſed de ſimplici, an teneatur defendere
in cauſa reconuentionis,& quando: an mota lite, vel cum re
us conuentus dicit,ꝙ vult ipſum reconuenire.dic,vt l.act.C.
eo.tit.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ recurritur ad mentem conſti-
tuentis.contra de l.veteribus.ff.de pact.& l.Labeo. cum l.ſe.
ff.de contrahen.emp.ſo.vt in glo. quæ incipit. ſic patet. quæ
4 dicit,†ꝙ in cõtractibus verba interpretantur contra proferẽ
tem.tu dic latius in contractibus, vt d.l.veteribus. in iudici-
ĵs,vt l.inter ſtip.§.ſi Stichum.de verbo. oblig. In conſti. pro
curatoris videtis hic,ꝙ non debent conſiderari verba,ſed in
tentio,quæ regulariter præponenda eſt verbis, nec de nomi
nibus eſt curandum,vt l.ſi.C.de do.& C.de for.l.1.&2.& C.
ſi vt ab here.abſti.l.1. & in alijs iuribus allegatis in glo. ex ꝓ
dictis concludit Hoſtien.ꝙ ſi quis dicat.conſtituo te aſinum
meum ad talem cauſam, ſufficiens eſt mandatum. de hoc in
Specu.eod.tit.§.3.ver.vbi.& de reg.iur.c.contra eum. lib.6.
¶Circa iſtam mentẽ conſtituẽtium conſiderandã formant
Hoſt.& Innoc. quæſtionem talem.procur.cõſtitutus eſt ad li
tem conteſtandam, & ad conſtituendũ aliam ꝓcuratorẽ in
alijs,quæ ſequunt̃:an poterit ſine cõſti.alterius procu.agere
totã cãm ꝑ ſeipm,ſi voluerit.dicũt,ꝙ ſic,attẽta mẽte potius,

quàm verbis.patet enim ex mente conſtituentis voluiſſe per
illum potius agi cauſam, q̃ per alium.ff. eo.l.ad legatum. &
iudi.ſol.l.iam tñ. nec obſtat illa clauſula, q̃ videtur ad ipſius
exonerationem adiecta,ſi forſan intereſſe non poſſet,vt ff.e.
l. 1.fatentur tamen,ꝙ quidam contra per c.nõne.de ꝑſump.
ad quod facit l. maritus. C.eo. vbi permiſsio in quibuſdam
inducit prohibitiõem in alijs, etiam iam cõceſsis à iure:mul
tò ergo magis operari debet expreſſa permiſsio prohibi. in
caſibus aliàs nõ incluſ.facit quod no.in l.quod fauore.C.de
5 legib.¶† Secundò quæro de conſtituto ad lit.conteſt.& ꝓ-
hibito expreſſè,ne vltra procedat: nunquid vltra procede-
re poterit? quidam ꝙ ſic, etiam conſtituendo alium procur.
cum per lit.conteſt.factus ſit dominus lit.j̃.e.c.1.§.1.li.6.vbi
de hoc.hæc opi.non placet Ia.de Ra.ratio eſt ſecundùm eũ,
quia poſt lit.conteſt.non reuocatur ſine cauſa procurator ꝓ
pter intereſſe aduerſarij, ne diſtinguatur cum pluribus, vt
tractari ſolet.ff.eo.l. quæ omnia.forma igitur contra diſpoſi
tionem nihil operabitur in præiudicium partis. ad hoc facit
l.1.in fi.cum l.ſeq.ff.de reb.eo. qui ſub tu. vel cur.& de hoc
per Cy.in l.ſi procura.C.eo. Inno. tamen hic tenet,ꝙ illud ẽ
verum tantùm, ſi ſimpliciter fuit conſtitutus, vel non expreſ
sè prohibitus:aliàs ſi fuerit ad lit.conteſt.tantùm cõſtitutus,
non poterit vlterius procedere . perficiet ergo dominus per
ſe,vel alium litem cæptam,ſecundùm Inno. & Hoſti.de hoc
in ſpe.eo.tit.§.3.ver.quid ſi dedi.¶Tertiò quæro.quidam ꝑ
egrè profecturus, dimiſit procuratorem ſuum in cauſa: de-
mum poſtea eſt reuerſus, an videatur mandatum reuocatũ:
vel quid,ſi conſtituit, quoties eum abeſſe contigerit. de hoc
plenè hic per Innoc.quod eſt hodie expeditum per c.ſi quẽ.
eod.tit.li.6.¶ Quartò quæro poſt glo.dicitur hic, ꝙ dimiſit
duos procuratores. quæro ergo an vnus poſsit agere ſine a-
lio. Item an vnus poſsit conuenire alium ex ipſis debitorem
domini conſtituentis.dic,vt in c.ſi duo.j̃.eo.lib.6.& l.qui ꝓ
prio.§.fi.cum l.ſe.ff.eo. ¶Vltimò tangit Io. And.poſt Inno
cen. de curatore dato ad lit. dicit enim, quòd cum talis da-
tio ſit mixti imperij, non per delegatum, ſed per ordinariũ
dari debet.quod eſt reprobatum in delegato Papæ,& ipſius
ſubdelegato.j̃.de iudi.c.ſi lib.6.pro opi. verò Inno. videtur
caſus in l.fi.§.ille autem.in fi.ff.eo. de admi. tu.

S V M M Æ.

1 *Iudex prouidere debet,quòd conſtituens procuratorem in cauſa ma*
trimoniali gaudeat libertate.
2 *Qui detinetur in alterius poteſtate, non poteſt conſtituere procura-*
torem.
3 *Iudex debet prouidere ſecuritati partium.*
4 *Procurator debet conſtitui cum pleno mandato ad agendum,& re-*
ſpondendum.
5 *Procurator an debeat defendere dominum de neceſsitate.*
Et an ſit neceſſe, quòd promittat iudicatum ſolui. 6
7 *Dominus,qui procuratorem ſuum releuauit : ſi non eſt ſoluendo,nec*
poſsidet immobilia, non eſt idoneus fideiuſſor.

1 ACcedens. †Prouidere debet iudex,
ꝙ in cauſa matrimoniali
procuratorem conſtituens gaudeat libertate.h.d.
Et primò prouidet libertati mulieris.Secũdò citat ad cauſã,
2 ibi [tu verò.] ¶† Not.primò,ꝙ non poteſt conſtituere pro
curatorẽ ille, qui eſt in alterius poteſtate,& detinetur inui-
tus.captiuus eſt enim,ex quo detinetur inuitus. vnde ille,qui
detinet, incurrit crimen priuati carceris, vt C. de priua.car.
l.1.& quod no.Inno.in c.nouerint.de ſen.excõ.& quod not.
Bart.in l.qui neq;.de verbo.ſigni.& aduerte, quia ſicut exi-
ſtens in carcere non poteſt cõtrahere nomine proprio:item
nec tanquàm alterius tutor, vel adminiſtrator alium obliga
re.tractabatur enim hic de lite vigente cum filio iſtius nobi-
3 lis mulieris captiuatæ.¶Secundò no.† ꝙ iudex debet pro-
uidere ſecuritati partium.3.q.9.c.hortamur.vt lit.non con-
teſta.c.accedens.de appell.c.ex parte.1. ¶Tertiò no.in ver.
tu ergo.ꝙ patri mandatur, ꝙ conſtituat ꝓcuratorem in cau
ſa filij,& agebatur de ſponſalibus.hinc ergo ſumpta occaſio
ne tractat Inno.an cum filius agit cãm ſpũalem debeat inter
uenire conſenſus patris.quod eſt hodie expeditum in c.fi.j̃.
de iudi.li.6.facit quod no. Inno.in c. ex parte.j̃.de reſti.ſpo.
4 & c.indecorum.s̃.de æta.& qua.¶Quartò no.† ꝙ procura-
tor debet conſtitui cũ pleno mandato ad agendum,& reſpõ
dendũ.& intelligitur rñdendum.i.defendẽdum, vt j̃.c.cõſti
tutus. ¶Opp. iſta nobilis dña mandatur liberari: vt ſic filio
ſuper ſponſalibus litigãti poſsit procuratorem conſtituere.
Sed contra mater non habet filium in poteſtate, vt j̃. de con
uer. infi. c. vltim. ergo non poteſt conſtituere procurato-
rem . Sol.iſta mater erat tutrix.quod eſſe poteſt,vt j̃.de ap
pe.c.ex parte.2.Sed tunc ob.quia non videtur, ꝙ procurato
rem dare poſſet ante lit.conte.vt l.neq;. C.eo.præterea cum
dare vxorem filio non ſit de adminiſtratione,vt l.in copulan
dis. C. de nup. non videtur quòd hoc pertineat ad officium
matris vt tutricis : nec ſimiliter ad officium patris. qui licèt
habeat adminiſtrationem rerum , in quibus ſibi quæritur
vſusfru. vt l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.& l.1. de bo. ma.
tamen in alijs non conſtituit, vt d.c.fin.de iudi.li.6. & c. in-
decorum.de æta.& qua. & vide in Specu. de procu.§.2.ver.
& not. & an procurator datus concipiat libellum in perſo
na patris, vel filij.vide in Specu.de li.concep.§.iam nunc vi-
dendum.in fi.In caſu ergo noſtri.c. cum ageretur cauſa ſpiri
tualis,qũo pater,& mater conſtituerint procuratorẽ, intel-
ligendum eſt de conſenſu filiorum: aliàs non obeſſet eis, ſi-
5 cut nec ſententia,vt in gl. fi. ¶ † Quæro, an procurator de-
beat dominũ defendere de neceſsitate. gl. fi. proſequitur q̃-
ſtionem iſtã,ſed plenius de materia in l.inuitus.C.e.quæ cir-
ca hoc ponit quinq; caſus,ſecũdùm antiquos. Primus eſt,ꝙ
inuitus procurationem ſuſcipere nemo cogitur.Secũdus eſt,
ꝙ conſtitutus in vna cauſa non cogitur in alia procurator eſ
ſe. Tertius eſt,ꝙ ſi te conſtitui procuratorem in cã, & ſuc cu
buiſti,teneris appellare,& cauſam appel.proſequi. Quartus
eſt,ſi te conſtitui procuratorem ad agendum, in cauſa recõ
uentionis non cogeris me defendere. Quintus,ſi te conſtitui
procuratorem in vna cauſa, & incæpiſti me defendere , non
cogeris in alia defenſionem ſubire.Sextus caſus,ꝙ non cogit
defendere in cauſa reconuentionis , recipit contrarium de l.
ſeruum quoq;. §.ait prætor.ff.eo.Cy. tenet, ꝙ non cogitur ꝑ
ciſè defendere. ſed ſi non vult ſubire defenſionem,repellitur
ab agendo, & tenebitur domino indefenſo act. mandati.ita
no.in d.l.inuitus.poſt princi.Sed tunc poſſes inſtare,& dice-
re,ꝙ facile erit reo ſemper repellere procur.actoris ab agen
do: poterit enim ſemper dicere. caue de iudicato ſoluendo,
quia volo dominum,pro quo agis,recõuenire in decem mil-
libus florenorum. iſte autem procurator non habet amicũ,
qui fideiubeat;quia fortè eſt forenſ. ergo iſta cauillatione re
pelleretur quilibet de facili ab agendo.Sol.hoc tangit Cy.in
l.actor.C.eo,& ibi dicit,ꝙ non tenetur procura.actoris prę
ſtare cautionem in cauſa reconuẽtionis , niſi mota iam lite :
nam ſicut procurator rei originarij non ſatiſdat, niſi lite mo
ta: ita procurator rei non originarij ſatiſdare nõ debet , niſi
lite mota in cauſa reconuentionis : non autem ſuper lite mo
uenda tenetur ſatiſdare de defendendo.glo.etiam hic dat re
medium contra iſtam cauillationem: vt ille, qui procurato-
rem conſtituit, releuet prcur. ab onere ſatiſdandi, obligan-
do ſe tãquàm fideiuſſorẽ ſui procuratoris de iudi.ſoluendo,
6 & alijs,de quibus Inſti.de ſatiſd.§.ſi verò aliquis.¶†Sed tũc
quæritur, vtrùm eſt neceſſe, quòd procurator promittat iu-
di.ſolui.quidam, quòd ſic.quia in illa promiſsione , quæ in-
cumbit procuratori , & non domino , procurator eſt prin-
cipalis , vnde dominus non poteſt ſatiſdare pro eo: niſi
ipſe

ipſe principalis ſe obliget. quia non ẽ obligatio fideiuſſoris
ſine principali,vt ff. ad Trebe.l. ſi heres pecuniam. & de ꝑt.
ſtip.l. prætoriæ.cõtrariũ eſt verum,quia procurator litigan-
do obligat ſe inſtantiæ,& illi obligationi poteſt dñs accede-
re tanq̃ fideiuſſor. Itẽ licèt dñs non eſſet vt fideiuſſor , eſt vt
expromiſſor,vt ff.de dolo.l.eleganter.§.ſeruus pactionis.Itẽ
quia lex permittit , vt procuratores in totum releuentur:
aliàs non inuenirẽtur qui vellent eſſe procuratores, ſi habe-
rent ſe obligare ad ſoluendum,vt d.§.ſi verò aliquis.Item fa
cit ad hoc.ff.de vſufru. ea re. quæ vſu con.l. tribus.& de hoc
vide per Cy.in l.1.C.de ſatiſd.vbi Bal.iſta dixit.tene ergo,ꝙ
ſi procurator eſt à domino releuatus , non tenetur promitte
re iudi.ſol.etiam ſimplici cautione & hoc tenet Specu. in tit.
de ſatiſd. §. expedito.circa prin.Barto.examinat iſtam quæ
ſtionem plenius.ff.iudi. ſol. ſuper rub. & ibi quærit,quando
promittit procurator,& principalis fideiubet pro eo,in quẽ
fiet executio ? dicit,ꝙ re vera dominus eſt principalis: & i-
deò contra eum fiet executio , & contra fideiuſſorem in ſub
ſidium,in Authen.de fideiuſ.§.1.ad hoc.ff.de pact.l.fideiuſ-
ſoris.cum l.ſeq.& l.de die.§.qui mulierem.ff.qui ſatiſd.cog.
7 ¶Quærit etiam †, quid ſi dominus,qui procura. ſuum rele-
uauit,non eſt ſoluendo,nec poſsidet immobilia. dicit, ꝙ nõ
videtur idoneus fideiuſſor,in Authẽ.de exhi. & intro. reis.§.
ſancimus.¶Quærit etiam, vtrùm iſta promiſsio facta procu
ratori ſufficiat ſubſtituto ab eodem procuratore. dicit,ꝙ nõ
vt l. ſi ante receptum.ff.iudi.ſol.& ideò conſuetudo eſt, vt di
catur.promittit pro ipſo procuratore,& ſubſtituto ab eo.
¶Vlterius quęritur, vtrùm iſtam cautionem in cauſa recon
uentionis debeat præſcire procurator in rem ſuam.dic,vt in
Spe.eo.ti.§.1.ver.itẽ excipitur ꝙ licèt.& ſe. ¶ In quibus aũt
caſibus teneatur procurator dominum præciſè defendere,
no.hic Io.An.& vide in Spe.eod.tit.§. vt autem.in fi. & de ſa
tiſd.§.penult.ver.ſed quæritur.

S V M M Æ.

1 *Induciæ ſi denegentur generali procuratori ad conſulendum dominũ*
abſentem ex cauſa probabili,poteſt appellari.
2 *Procurator poteſt petere inducias ad dominum conſulendum.*
3 *Procurator generalis videtur conſtitutus ad lites præſentes,& fu-*
turas.

1 DIlectus. † Si generali procuratori de-
negẽtur induciæ ad conſulen-
dum dominum abſentem ex cauſa probabili,po-
terit appellari.hoc dicit.Et prima pars narrat grauamen ap
pellantis.Secunda dat iudicem,ibi [quo circa.] ¶Not. pri-
mò,ꝙ citatur dominus, qui eſt abſens cã ſtudiorum,& pro-
cu.dimiſit. vtrùm aũt potuiſſet fundari iudicium in perſonã
ipſius procuratoris generalis : ita ꝙ prima citatio potuerit
incipere cõtra eum.dic,vt no.Bar.in l.1.ff.de li.ag. ¶Secun-
dò not.ꝙ ad cita. domini comparet procura. ipſius genera-
lis.& ſic ſatisfactum eſt citationi : cum nullus cogatur perſo
naliter cõparere,niſi in caſibus not.in l.fi.C.e.& l.ſi actor.ff.
2 eo.¶†Tertiò no.ꝙ procurator poteſt petere inducias ad do
minum conſulendũ. & hoc verum , quãdo non ad iſtam litẽ
ſpecialiter,ſed generaliter datus erat abſens.quid ergo ſi do
minus perſonaliter citatus miſit procu.ad cãm nõ inſtructã,
qui petijt terminum: de quo hic Doct.tangunt.Bar. dicit,ꝙ
quandoq; aliquis eſt citatus ad aliquid certum, vt ad rñden
dum tali libello ſic dicẽti: tunc ſi mittit procu.nõ inſtructũ,
& procurator dicit [volo terminum ad reſpondẽdũ:qa vo-
lo conferre cum dño] tunc poterit iudex reputare eum con
tumacẽ,vt l.2.§ defendi.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.quãdoq; eſt
citatus generaliter, vt veniat ad reſpondendum de iure tali:
tunc ſufficit mittere procuratorem generalẽ. ita no.in dicto
§.defendi,& Cy.in l.fi.C.e.& vide quod no.in Spe.de dila.§.
fi.ver.ſed quæro ecce.& quod no.Io. An.j̃.de iura.calũ. c.in
3 pertractandis.¶Quartò no.† ꝙ procurator generalis vide-
tur conſtitutus ad lites pñtes, & futuras. poſt cõſtitutionem
enim habuit ortum iſta cauſa.facit l.oĩm.ff.eo. ¶Vltimò q̃-
ro.comparuit quis in cauſa tanquàm procurator. & cum pe
titur, vt fidem faciat de mandato, petit terminum ad man-
datum producẽdum,an debeat habere?procuratori actoris
taliter comparenti nõ videtur dilatio concedenda : ſed tan-
quàm temere fecerit citari , condemnandus eſt in expenſis,
vt l.eum quem temere.ff.de iudi.procuratori autem rei,legi
tima cauſa ſubſiſtente, videtur dilatio indulgenda. & ſic in-
telligo quod not.D.Bal. de iſta.q.3.in l.1.C.eo.vbi etiã per
Cy.ad hoc.l.ſi quando.C.de dilat.

S V M M Æ.

1 *Reus ſi recedit à iudicio, dimiſſo procuratore ſolummodo ad agen-*
dum, contumax eſt.
2 *Non comparere & illicentiatus recedere, paria ſunt.*
3 *Procurator conſtitutus ad agendum , an videatur habere mandatũ*
ad defendendum.
4 *Contumax ſine alia citatione condemnatur in expenſis.*
5 *Mulier ſi eſt minor: an maritus poterit ſibi dari curator.*

1 COnſtitutis . † Si reus recedat à iu
dicio, dimiſſo procu-
ratore ſolummodo ad agendum,contumax eſt,&
condemnatur in expenſis.hoc dicit.Et prima pars narrat cõ
tumaciam,& condemnationem rei. Secunda ibi [nos autẽ]
condemnationem approbat , & cauſam committit. ¶ Not.
primò,ꝙ agit nomine vxoris.de quo in l.maritus.C. eo.j̃.di
cam.¶Secundò no.ꝙ ille,qui recedit illicentiatus, condem
2 natur in expenſis. † paria enim ſunt non comparere, & illi-
centiatus recedere.facit quod no.in c.1.j̃.de iudi.& de pœ-
3 nis.c.calũ. per Inno. ¶Tertiò no. † ꝙ procurator conſtitu-
tus tantũmodo ad agendum , non videtur habere mãdatum
ad defendendum.& hoc verum,quando non ageret: tunc e-
nim in contumaciam teneretur dominum defendere : aliàs
non audiretur,vt l. ſeruum.§.prætor ait.ff.eo.principaliter er
go defendere non venit in mandato ad agendum tantũmo-
do conceſſo.ſed ſi agit,defendere poterit.& ſic intelligo hũc
tex.¶Quartò not. ꝙ paria ſunt non habere mandatum:vel
habere,& ad cauſam,de qua agitur,nõ extendi: ſicut ergo q
nullo modo comparet,condemnatur. Ita & qui minùs legi-
timè comparet.facit l.1.in fi.ff.quod cuiuſq; vni.no. ¶Quin
4 tò no.† ꝙ contumax ſine alia citatione condemnatur in ex-
penſis,& quandoq; certis,vt hic.& j̃.de eo,qui mit.in poſ.c.
cum veniſſent.quandoq; in incertis, ſed poſtea declarandis,
vt s̃.eo.c.auditis. ¶ Opp.iſte maritus non habebat manda-
tũ: ergo non debuit audiri,vt s̃.c.1.Sol.maritus cõnumeratur
inter perſonas, quæ poſſunt agere ſine mandato. de quibus.
ff.eo.l.ſed & hæ.in prin.eſt enim cauſa, & principium affini-
5 tatis:vnde idem, qđ de affinibus,iudicatur, vt ibi no.† Quid
ſi mulier ẽ minor:an maritus poterit ſibi dari cur. dic , ꝙ nõ
generalis,ſed ſpecialis.quod dic,vt in Spec.de cur.§.vt autẽ.
poteſt ergo maritus eſſe procura.& cur. ad certam litẽ : ſed
tutor ſponſæ,vel curator generalis eſſe non poterit. tres ra-
tiones diuerſitatis aſsignat Bal.in l.1.ff.de excu. tu. vbi glo.
de hoc. Aduerte tamen, qua ſi maritus habet mandatum ad
certam ſpẽm,non poterit in alijs ſe intromittere, vt dicit hic
glo. quod Ioan.And.intelligit verum, ꝙ non poterit admit-
ti,vt procurator, in alijs vi mandati: aliàs ſi vult agere,& ca
uere vt coniuncta perſona, bene admittetur,ſecundùm Ioa.
And.qui allegat Pet. in d. l.maritus. iſte enim caſus omiſſus
relinquitur diſpoſitioni iuris communis.glo. tamen ibi con-
tra.cum enim mulier ſe reſtrinxerit ad certam ſpeciem: vide
tur in alijs receſsiſſe à ꝓuiſione legali,vt l.fi. C.de pac.cõuẽ.

Do. Bald. diſtinguit, quòd aut tempore mandati potuit de
iſta ſpecie cogitari.& tunc ſit vera opi. glo. aut iſta ſpẽs po-
ſtea emerſit:&tũc ſit vera opi.Pe.ꝗa nõ videt̃ ei,qđ ignorat,
cõſentire,vt l.mater decedens. ff.de inof. teſt.conclude er-
go,quòd ſine mandato maritus admittitur ꝓ vxore ſua in iu
dicio cum cautione de rato:non ſic cõuerſo.C. eo.l. ꝗa.vt tñ
clarius intelligas,dic,ꝙ tria ſunt genera rerũ, quæ pertinent
ad vxorẽ.nam q̃dam ſunt res dotales:& in iſtis habet mari-
tus plenã adminiſtrationẽ iure ſuo,vt C.de rei.ven.l.doce.q̃-
dam ſunt res paraphernales traditæ marito, vel quaſi tradi-
tæ;vt ꝗa ſunt tradita marito noĩa.i.inſtrumẽta nominũ debi-
torum.C.de doñ.l.1.& in iſtis maritus habet adminiſtrat.ex
tacito mandato.de pac.conuen.l.ſi. Quædam ſunt res, quas
mulier habet extra dotẽ. quarũ adminiſtrationẽ non tradit,
nec quaſi tradit marito.& in iſtis loquitur l.maritus. & quæ
s̃.dixi.¶Scđò op.& videtur,ꝙ hic nõ fuerit ponderandũ,an
habuit mandatũ ad defendendũ: ſed an ipſe ꝓcurator volue
rit ſatiſdare. nam ſi non vult ſatiſdare, etiam cum mandato
non admittitur:ſi vult,etiam ſine mandato admittitur, vt C.
de tu.l.1.Sol.ponderandum eſt mandatum propter p̄iudici-
um generãdum dño:aliàs non. Si eñ habet mandatum, fiet
executio in bonis dñi.ſi non habet,in bonis iſtius defenſoris:
niſi quando procurator agens reconuenitur. ꝗa tunc in bo-
nis dñi fieret executio.ff.eo.l. ſi procurator.de re iudi.l.4.1.
rñ.poſſet etiam dici, ꝙ dñs cõtumax,licèt alius ſatiſdet, con
demnatur in expenſis pro eo, ꝙ adimit beneficiũ executio
nis fiendæ in bonis ſuis.Inſti.de act.§.hi autẽ.& §. præterea.
Itẽ fortè intereſt principalis, iſtum,ꝗ ſe offert defenſioni cũ
ſatiſda.& ſine mandato non admitti.ꝗa principalis eſt lega-
lior.vnde iſta nouatio ex parte rei nõ videtur ita paſsim per
miſſa.quod dic plenè ꝑ Bar.in l. ſolutionẽ & iudicium.ff. de
ſol.& l.2.§.defendi.ff.quib.ex cau.in poſ.ea.& l.fi. C. eo.vbi
de hoc. glo.tamen hic, quæ incipit. non valuit.tenet, ꝙ ſi ſe
obtulit defenſioni,nõ ſit dñs condẽnandus:ſed Ioã.And.te-
net,quod dixi:imò plus, quia ſi dñs dimiſit procuratorẽ ſuf
ficientem,qui non comparet, condẽnatur dñs in expenſis.
¶Quærit Io.An.poſt Inn. an poſsit conſtitui ꝓcurator ad ꝓ
ponendũ exc.recuſationis: vel opponendum exceptiones di
latorias tantùm.quidam ꝙ non. quia cum iſte non poſsit re-
cipere libellum,& copiã petitionis,quæ eſt principiũ litis:er
go non debet cẽſeri idoneus.Præterea poſſet cõſtituere dñs
hodie vnũ ad certum actum,& cras aliũ.& ſic deinceps om-
ni die. ex quo contingeret negocium intricari : quod debet
iudex pręcauere.breuiter Inn. tenet cõtrarium ꝙ poſsit, qñ
aliquid emergit rationabile opponendum ante lit. cõte.ali-
às cẽſeret contumax.& ſic intelligit iſtum tex. ad litem autẽ
conteſtandã tñmodo an poſsit conſtitui procurator.dixi.s̃.
eo.c.petitio.ad hoc autem, vt nõ ſufficiat conſtituere procu
ratorẽ ad vnum actum, debet iudex eſſe cautus in citando,
vt compareat reſponſurus ſuper petitione,& alijs,quæ occur
rerent in cã.Ita no.hic Ioã.An.& Spe.eo.ti.§. ratione autem
fortè. ver. illud ergo.

S V M M AE.

1 *Dominus põt reuocare procuratorẽ ſuũ poſt litis conteſtationem.*
2 *Reuocatio mandati nihil prodeſt domino reuocanti.*
3 *Procurator ſi præſtitit cautionẽ de iudicato ſoluendo coram iudice principalis cauſæ: an tenebitur fideiuſſor datus coram iudice appellationis.*
4 *Procurator minoris an teneatur cauere, quòd minor non petat reſtitutionem aduerſus ſententiam, ſi feretur contra eum.*
5 *Minor ſi compromittat in arbitrum, & promittat pœnam: ſi nõ parebit ſentẽtiæ, petẽdo in integrũ reſtitutionẽ, nõ incidit in pœnã.*
6 *Acta facta cum procuratore reuocato an valeãt.*

MAndato. Reuocatio mandati, quæ ad
iudicẽ, vel aduerſariũ nõ pue
nit, non curatur,quominus iudicium teneat.h.d.
1 ¶No.primò, †quòd poſt lit.conteſt. poteſt dominus reuo-
2 care ꝓcuratorem ſuũ.facit l.& poſt lit.ff.eo. ¶Scđò no.† ꝙ
reuocatio mãdati nihil ꝓdeſt dño reuocãti:aduerte, ꝗa tex.
dixit,ꝙ tenet iudicium agitatũ poſt reuocationẽ : nec dicit,
vtrùm ꝓ dño reuocãte,vel contra eũ.& ideò videtur(ne iu-
dicium claudicet)ꝙ valeat ꝓ vtroq;. de quo dic, vt s̃. de reſ-
crip.c.ex parte decani.& tetigit.s̃.eo.c.in noſtra. ¶Opp.dr̃
hic, ꝙ reuocatio facta poſt lit cõte. non nocet iudicio. quaſi
innuat,ꝙ ant.lit. cõteſt. valeret etiam nõ intimata iudici, vel
aduerſario.Sed contra,ꝗa ita poſſet aduerſarius decipi,ſi va
leret reuocatio facta ante,ſicut ſi poſt. Sol.vt in gl.fi.¶Scđò
opp.iſte innuit,ꝙ poſt lit.conte. poſsit dominus reuocare ꝓ
curatorem.Sed contra de l.poſt lit.ff.eo.So.vt in eadem glo.
¶Venio ad q.& primò gl.magna quærit.quid debeat conti
nere procuratoriũ, & de cautione p̄ſtanda à dño, vt releuet
procurator.de qua dixi.s̃.eo.c.accedẽs.præſtat cautionẽ ra-
ti procur.acto.cum eſt dubium de mandato: ſed procurator
rei præſtat cautionem de iudicato ſoluendo,etiam ſi ſit cer-
tum de mandato: non autem cauet de rato,niſi in caſibus,in
quibus per caut. de iudicato ſoluendo actori non eſſet ple-
nè prouiſum vt 7.caſibus, quos enumerat hic glo.vt l. tuto-
re.ff.rem ra.ha.per Barto.& l.non ſolum. §. qui alieno. & §.
ſe.ff.eo.vide in Spe.de ſatiſ. §.3.ver.ſed q̃ eſt rõ. & ver.ſed ſi
ꝗs recipiat.vbi q̃rit,ꝗs recipiat,aduerſarius,vel tabellio.& ĩ
§.pe.ver.ſed pone.vbi q̃rit,an,anteq̃ ſatiſdet,poſsit iudicem
recuſare,excipere,& alia facere,q̃ p̄cedunt lit.conte. glo.ta-
men iuris ciuilis dubitat, an ꝑ illam ſatiſdationẽ iudicatum
ſol.videatur ꝗs renunciare exceptioni fori. ff. qñ app.ſit.l.fi.
veritas eſt,ꝙ non vr̃ renunciare, niſi expreſſè renũciet, vt in
Auth.offerat.C.de lit.cõte.& tangit̃ ꝑ Cy.C.de ſpõ.l.fi.circa
fi.& facit l.1.ff.ſi ꝗs in ius vo.nõ ie.& no.Bar.in l. vir bonus.
iudi.ſol. & in §. illo. Pe. plenè de materia huius glo. ¶Ego
vltra Doc.q̃ro.dr̃ in prin.huius gl.& in medio,ꝙ in cautione
de rato,& iudicato ſoluẽdo dẽnt exprimi ꝑſonę,res,& cã pe
tẽdi,& corã quo p̄ſtet̃. q̃ro ergo,an mutatione ꝑſonæ cauen
tis,vel eius,cui ẽ cautũ,vel mutatiõ e rei,cauſæ,vel iudicis ex
tinguãt dictæ cautiones.Et† priò q̃ro de mutatione iudicis.
p̄ſtitit ꝓcu. rei cautionẽ de iudicato ſoluẽdo corã iudice prĩ
cipalis cãæ:an tenebit̃ fideiuſſor datus corã iudice ap. dicit,
ꝙ nõ, ſi fuit exp̄ſũ nomẽ iudicis:ſecus ſi ſimpliciter ſit dictũ
de iud.ſoluẽdo,ſm̃ Mar.Sili. ꝗ ita diſputauit. Quia q̃tũ ad i-
ſta,q̃ reſpiciũt dilatorias excep.cã principalis vr̃ eadẽ cum
pría:vt l.ita demũ.C.e.ti.Gul.de Cu.dicit,ꝙ ſi fuit reus cõdẽ
natus ꝑ iudicẽ ap.tenebunt̃ fideiuſſores dati corã iudice prĩ
cipalis cauſæ:aliàs facile eẽt reo liberare fideiuſſorẽ,ſolũmõ
appellãdo.Ita no.ĩ l.Iul.ꝗ ſatiſ.cog.Bar.tenet,ꝙ fideiuſſor ta
lis datus ĩ cã principali,nõ teneat̃ in cã ap.& imputet ſibi a-
ctor,ꝗ nõ fecit renouari fideiuſſorẽ in cã app.alle.gl.ord.C.
e.l.2.Et ibi vr̃ tex.ꝗ ſimpliciter loꝗtur.& Inſti.de ſatiſd. §.ſi
verò aliꝗs.Et hoc dicit verũ,ſi reus victus appellaret,& app.
fuiſſet ꝓſecutus:ꝗa tũc dat̃ actio ĩ factũ ex ſcđa ſñia,non ex
prima:ſecus ſi nõ fuiſſet ipsã ꝓſecutus; ꝗa app. deſerta,orit̃
accuſatio ex pría,vt l.fi.C.đ tẽ.ap.& hæc vera de iudice app.
nã aut cõtingit mutatio rei petitæ:& extĩguit̃ ſatiſdatio,vt l.
cũ q̃rebat̃.in fi.ſm̃ vnã lecturã.ff.iud.ſol.aut cõtigit mutatio
actionis ꝓpoſitæ:& tũc aut fuit mutata actio,ſed nõ cã: aut
cauſa,& actio,vt d.l.cũ quærebat̃.§.fi.aut contingit mutatio
iudicis:& tũc aut cõtingit mutatio ꝑ modũ cuiuſdã receſſus;
ꝗa recedo ab vno iudice,& vado ad aliũ: aut ꝑ modũ ap.aut
ꝑ modũ ſub rogationis.Prĩo caſu ſtipulatio extinguit̃,vt l.3.ĩ
prĩ.ff.iud. ſol.quod intelligo,ſi vado ad alium iudicẽ alterius
tribunalis:ſecus ſi irem ad collegam.quod dic,vt ĩ.dicam in
tertio membro.Alio caſu, quando per modum ap. & dic, vt
dixi. s̃. tertio caſu, ꝙ per modũ cuiuſdam ſubrogationis.&
tunc

tunc aut fuit expreſſum nomen iudicis: & extinguitur ſatiſ-
datio fideiuſſoris.aut non fuit expreſſum:& non extinguitur:
quia idem eſt iudiciũ,vt l.ꝓponebatur. ff.de iudi. & l.vbi ac
ceptum.& ibi no.eo.ti.& quod no.Spe.in tit. de le.§.excipit̃.
ver.quid ſi plures. quandoq; contingit mutatio circa perſo-
nas litigantium.& tunc aut contingit mutatio circa ſubſtan-
tiam perſonæ:aut circa qualitatem.Primo caſu,aut illa per-
ſona repræſentat eandẽ,quæ prius litigabat,vt quia eius he-
res, vel procurator : & ſtipulatio non extinguitur,ut l.2.in
fi.ff.de præto.ſtipu.& quod no.in l. ſi ante acceptum. in gl.ſu
per ver.ſatiſdetur.ff.iudi. ſol.Secundo caſu quãdo contingit
mutatio circa qualitatem : & tunc aut contingit mutatio in
perſonam eius,qui recipit ſatiſdationem: & non extinguitur
ſatiſdatio,vt l.in cauſæ.§.ſi tu ex parte.ff.eo.aut contingit cir
ca ꝑſonã ſatiſdãtis:& tũc aut ex tali mutatiõe nõ mutat̃ effe
ctus ſententiæ:& non extinguitur ſatiſdatio, vt d.l.ſi ante ac
ceptum. 1.reſpon.aut mutatur effectus ſententię:& tunc ex-
tinguit̃ ſatiſdatio,vt ff.qui ſatiſ.cog.l.Iul. quandoq; cõtingit
mutatio inſtãtiæ:tunc datio fideiuſſoris extinguitur,vt ff.iu-
di.ſo.l.cum lit.mortua.& plenius in d.l.ſi ante acceptum.ad
fi.iudi. ſol. vbi quærit, ſi contingat mutatio hoc modo: quia
procurator,qui ſatiſdedit,ſubſtituit alium:an extingueretur
hæc ſtipulatio.dicit,ꝙ aut ꝓcurator ſubſtituit alium ex vigo
re mandati ſibi facti de ſubſtituendo:& tunc ille videtur ſub
ſtitutus à domino,vt l.1.circa fi.ff. eo. Et ideò ſicut mutatio
ne perſonæ procura.extinguitur ſatiſdatio. ita hic:ſed ſi pro
curator ſubſtituit eum ex virtute iuris ſui,quaſi per conteſta
tionem:tunc non extinguitur:ſicut quando reus ſatiſdedit ꝓ
ſeipſo.& ipſe idem dedit procuratorem, vt not. in d.l.ſi ante
acceptum.& ideò dico,quãdo reus dat ꝓcura. hac adiectio.
[ꝙ non ſit melior cõditio occupantis,ſed qđ per vnum] &c.
ſi lis fuerit cæpta per vnũ,qui dedit fideiuſſorẽ.ſi poſtea fue-
rit per aliũ terminata, extinguitur fideiuſſoris ſatiſdatio: ꝗa
alius ſuperueniens eſt datus à domino,nõ à procuratore. Et
ideò eſt ſatiſdandum ꝓ illo ſuperuenienti,ſecundùm eum.eſ
ſet tamen dubium, quando lis conteſt. per eum, aliũ ſubſti-
tuit,nõ expreſſo aut vigore mãdati,an iure ſuo, ꝗa dominus
litis effectus ſubſtituit, quo iure videat̃ ſubſtituiſſe, & fortè
vigore mandati,tanquàm potentioris, tanquàm ab homine
procedentis, quàm vigore iuris ſui procedentis à lege ſuper
eodem caſu.arg.l.cum ex filio.§.filio.ff. de vulga.& pupil.&
quod no.Cy.in l.1.de iure emphi.& quæ dixi de cautione de
iudi.ſoluendo, idem dicas de cautione de rato, & de iudicio
4 ſiſti. vt p̄dicta omnia no.Bar.in l.cum apud.iudi.ſol.¶Circa
cautionem rati quæro, † an procurator minoris teneatur
cauere,ꝙ minor non petet reſtitutionem aduerſus ſententiã
ſi feretur contra eum.gl.ſentit,ꝙ ſic in l. cum minor. ff.rem
ra.ha. nam petendo reſtitutionem videtur venire contra fa-
ctum procuratoris: & ſic committit cautionem rati.Iaco.de
Are.tenet contrarium:quia non debet plus aſtringi ad pro-
mittendum procurator, quàm cogeretur principalis,præ
terquàm quò ad illam cautiõem,de qua loquitur.l.ſed & hę.
§.defendere.ff.eo.& l.mino.§.quoniam.eo.ti.ſed ipſe minor
non cogitur renunciare bneficio reſtitutionis,imò nõ valet
ſi renunciaret, vt l.ſi intra.Et ibi not.C.de in integ. reſti.di-
cit Barto.ꝙ glo.dicit verũ in caſu ſolutionis. nam non cogi-
tur quis ſoluere procura. niſi caueat prædicta cautione. ra-
tio quia minori poſſet taliter ſoluere: ꝙ beneficium reſtitu
tionis ceſſaret,putà iudicis auctoritate, vt l.ait prætor.§.per
mittitur.ff. de mino.vnde per aduentum procura. non de-
5 bet eius conditio fieri deterior,vt l.2.§.defendi.qui. ex cau.
in poſſ. ea. ſed in procuratore, qui venit ad litigandũ, putat
verum quod dicit Iac.de Are. Et facit ad quæſtionem.† ꝙ ſi
minor compromittat in arbitrum, & promittat pœnam, ſi
non parebit ſententiæ : ꝙ petendo in integrum reſtitutionẽ
non incidit in pœnam. idem dico, ſi quis promittit ſe
habiturũ ratam ſententiã, & eam petat reduci ad arbitrium
boni viri,non incidit in pœnam.nã ratam habet, qui hoc pe
tit.& ideò debet dicere, ꝙ non petet reduci ad arbitriũ bo-
6 ni viri: quæ clauſula quid operetur, no.per Dy. in l. quidam
cũ filium.de verb.ob.& c.ſcienti.de reg.iu.lib.6. ¶Secundò
principaliter quæro. † nunquid acta facta cum procuratore
reuocato,& ſententia valeant,necne. glo.magna diſtinguit.
aut peruenit ad procuratorem tantùm : aut ad iudi-
cem, vel aduerſarium. & ſi ad procuratorẽ, ſubdiſtinguunt
quidam:aut ante lit.conteſt.aut poſt.quod non placet glo.q̃
non plus dicit.ſuper hoc tamen ſingula membra,& alia repe
tendo,dicas,ꝙ quatuor ſunt caſus. Primus eſt,quando reuo
catio non eſt intimata iudici,ꝓcuratori,vel aduerſario.& in
hoc omnes concordant,quòd talis reuocatio non nocet ipſi
aduerſario: ſed an noceat ipſi reuocanti,videtur quòd non:
quia ſicut procurator non recipit poteſtatem, antequàm
ſciat de mandato,vt not.in c.is qui. eod.tit.lib. 6.per Archi.
et in nouella.ita econtra non videtur, quòd amittat officiũ
poteſtatis,antequàm ſibi reuocatio innoteſcat. In contrariũ
videtur,quia ille,qui reuocat mãdatum, videtur diſſentire in
gerendis:ergo ſibi non quæritur ius ex his.ff.de ſolu. l.diſpẽ
ſator. Et pro hac parte facit glo.in l. 1. C. de ſatiſda. Sed ibi
loquitur,cum reuocatio eſt intimata procura.nos loquimur
cum non eſt intimata. & hanc partem tenet Doctor meus i-
bi,ſcilicet quòd valeant geſta, etiam in fauorem domini re-
uocantis. quia reuocatio non intimata non eſt perfecta.Nõ
obſt.l.diſpenſato.quia loquimur in eo,qui geſsit ſine manda
to, cuius factum dominus reprobauit : ideò non poteſt po-
ſtea approbare.hic autem præceſsit mãdatum, nec erat per
fctè reuocatum. ¶Secundus caſus eſt,quando reuocatio ꝑ-
uenit ad procuratorẽ, iudicem, & aduerſarium : an amodo
iudicium ſit nullum. Et loquitur, quando reuocatio tenet;
quia facta ante litis conteſt.vel poſtea cũ cauſa rationabili.
& in hoc omnes concor.quòd iudicium eſt nullum, quòd iu
dex ſcit ſe procedere cum perſona inhabili.vnde huiuſmo
di reuocatio nota iudici reddit proceſſum nullum, vt l.quæ-
ſitum. ff. de re iudi. Item iſte eſt falſus procurator : ergo
iudicium nullum. s̃. eod. c. in noſtra. ¶Tertius caſus
eſt, quando iudex tantùm ſcit, ſed procurator, & aduer-
ſarius ignorarunt.& glo.hic,& in d.l.licèt.C. eo.tenent,ꝙ iu
dicium eſt nullum : ſed hoc videtur verum duabus rationi-
bus.Et prima,quia ſententia eſt ſtricti iuris, ſicut actio in fa
ctum,quæ ex ſẽtẽtia oritur,vt no.Pe.& Cy.de arb.in l.arbi
trorum.ergo dolus non reddit eã nullam, ſed annullandam :
vt no.in l.cum à te.ff.de dolo.Itẽ dolus iudicis eſt dolus ter-
tij.ergo non reddit eam nullam,ſed annullandam,vt no.in l.
eleganter.eo.ti.So.dicit.D.Bal.ꝙ iſte proceſſus eſt nullus ex
defectu formæ,nõ ſolum ex qualitate. cum eñ de forma iu-
dicij ſint tres perſonæ, hic per reuocatiõem deficit vna per-
ſona: meritò proceſſus eſt nullus. Non obſt. ſecũda ratio,
quia dico,ꝙ iudex non eſt tertia perſona.i. extrinſeca ab a-
ctu.imò eſt perſona intrinſeca, & pars formalis iudicij.& i-
deò dolus eius obeſt.ar.ff.de ædi.edict.l. cum mãcipium. &
ff. qui & à qui.l.ſi cum fideicom. §. Ariſto. ¶Quartus ca-
ſus eſt, quando iudex ignorauit reuocationem : aduerſa-
rius autem ſciuit.dicit gl. ꝙ tunc tenet ſententia; quia iudex
nihil de contingentibus omiſit:tamen in effectu iſte aduerſa
rius ſciens non poteſt ex ea conſequi commodum, ne dolus
ſibi proſit.Ita not. in d.l.de ſatiſdat. Sed certè videtur, ꝙ i-
pſa ſententia lata ꝓ iſto ſciente ſit nulla: ꝗa ex quò ꝓcurator
eſt reuocatus,& ipſe ſcit:ergo litigat cũ falſo ꝓcuratore:er-
go iudicium nullum, vt ſupra cap.in noſtra.& de ſolu.l.cum
quis.§.1.quod verũ credit Bal.ſi procuratori, & aduerſario
innotuit reuocatio:ſed ſi ſoli aduerſario,tenet gl.ibi, quia ꝓ
curator ignorans non perdit ipſo iure exercitium ptãtis, &
ſicut nec acq̃rit. hoc credo verum, niſi dominus intimaſſet
aduerſario reuocationem procura.hæc .n.intimatio requiri
tur:aliàs ſimplex ſcientia aduerſarij nõ noceret. quod tenet

hic Io.An.¶Sed hic q̃rit:vtrũ ſi ꝓcurator ſcit tãtum, iudex
& aduerſarius ignorat,& ſnĩa feratur ꝓ procuratore:vtrùm
patrocinabitur reuocanti?glo.dicit,quòd non: licèt contra
eum lata valeret.clauditur ergo iudicium propter culpã re-
uocantis mandatum,qui debuit intimare iudici, & aduerſa-
rio,arg.ff.man.l.fideiuſſor.in prin.& §.ſi ignorantes.&tamẽ
ſi non tenet reuocatio(puta quia facta ſine cauſa poſt lit.cõ
teſt.)dic,ꝙ valet pro vtraque parte iudicium, poſtquam re
uocatio mandati non procedit de iure.quæro etiam,nũquid
procur. cõſtitutus apud acta poſſit extra acta reuocari.Bar.
in d.l.1.C.de ſatiſ.videtur dicere,ꝙ non poſſit.quod repro-
bat Doc.meus:quia acta non ſunt de eſſentia cõſtitutionis,
nec de eſſentia reuocationis:nam conſtitutio procur. nõ eſt
actus iuriſdictionis contentioſæ:vnde licèt fiat in iudicio,nõ
mutat naturam ſuam,vt l.ſiue apud acta.C.de tranſ. Et præ
dicta omnia locum habent in procuratore iudicij.mandatũ
autem procuratoris conſtituti extra iudicium qualiter dẽat
reuocari,vt geſta poſtea per eum non præiudicent domino.
dic,vt no.in Clem.1.de renun.& plenius per Cy. in l.manda
tum.C.manda.cui adde quod no.Bar.in l.ſi pecuniam. §. ſi
ſeruum.ff.de condic.ob.cau.In maleficijs an requiratur cer
tioratio,dic,vt ĩ.de ſen.excom. c. mulieres. & ĩ.de homi.c.
ad audientiam.per Inn.vbi de reuocatione conſilij, & man-
dati in materia delictorum. ¶Vltimò quæro. ecce, ꝙ iudi-
cium actum cum falſo procuratore in præiudicium domini
eſt nullum:ſed quæro,an valeat contra ipſum, & fideiuſſores
ſuos.gl. 1.ſentit,quòd ſic,ſi eſt ſoluendo,& imputet ſibi, qui
ſe obtulit alienæ defenſioni.& hoc tenet gl.in l.licèt. C.eod.
tenet etiam in præiudicium domini,quando non denuncia-
uit iudici,vel aduerſario,ſecundùm gl. Et vide quod no.63.
di.c.in nomine Domini.

S V M M AE.

1 *Filiusfamilias poteſt eſſe in iudicio procurator ſine conſenſu pa-
tris.* 6.
2 *Procurator poteſt conſtitui ad futuras controuerſias : ſed ſimplici-
ter conſtitutus non videtur conſtitutus ad futuras lites.*
3 *Procuratores plures an quis poſſit conſtituere in cauſa.*
4 *Procuratore ſecundo dato, videtur primus reuocatus.*
5 *Procurator, qui non poteſt appellare iuſta cauſa impeditus, tenetur
domino nunciare ſententiam contra eum latam.* 8.
7 *Procurator victus an teneatur ſemper appellare.*

1 NOn iniuſtè. †No.primò,ꝙ filius-
familias poteſt eſſe in
iudicio procurator,etiam ſine conſenſu patris. ĩ.
eo.c.qui generaliter.§.1.lib.6.Et ibi ratio in glo.antepenul.
poteſt enim quandoque quis aliquid facere nomine alieno,
quod non poteſt ſuo,vt l.quæſitum.ff. de in ius vo. quinimo
& ſuo nomine poteſt filius eſſe in iudicio ſine conſenſu pa-
tris in rebus ſ.in quibus patri non quæritur vſusfru.vt no.in
l.cum non ſolum.§.neceſſitate.C.de bon.quæ libe.ſecũdùm
opi.Lo.ad hoc.ĩ.de iudi.c.1.lib.6.Et hac etiam ratione ad-
mittitur in publicis accuſationibus:quia quò ad ea , quæ pu
blici iuris ſunt,patria poteſtas non curatur, vt l.nam quod.
ff.ad Trebel.& hoc no.Bar.in l.inter liberas.§.ſi filius. ff. de
2 adul.¶Secundò not.†ꝙ procurator poteſt conſtitui ad futu
ras controuerſias. ſimpliciter autẽ conſtitutus non videtur
conſtitutus ad lites futuras,vt no.in l.omnium.ff.eo. facit.ff.
de tute.l.qui ſemel.& de dam.infe.l.damni.§.ſi is qui.Spe.ta
men videtur tenere,ꝙ generaliter datus procurat etiam fu-
turas,in Spe.eo.ti.§.3.ver.quid ſi procuratorium. Sed Bar.
in d.§.ſi is.tenet contra.ad tempus etiam certum poteſt pro
cur.conſtitui, vt vſque ad Paſcha , & non vltra,vt in Specu.
3 præalle.§.ver.quid ſi mandatum.¶Tertiò no. †ꝙ poteſt qs
in cauſa conſtituere plures procuratores. & vtrùm hoc ſit
verum tam ex parte rei,quàm actoris.dic,quòd ex parte rei
non poteſt diuidi defenſio in plures,quando quis conueni-
tur vna accuſatione:ſecus ſi pluribus,vt l.omnium.ff.eo.cõ-
iuncta.l.iam tamen.§.ſi tamen.ff.iudi.ſol.ex parte verò acto
ris poteſt diuidi,vt d.§.ſi tamen. Et faciunt prædicta, quòd
ſi ex parte rei conſtituantur plures procuratores: ita ꝙ non
ſit melior conditio occupantis,non valeat conſtitutio.quod
dic,vt in c.ſi duo.in prin.& §.1.ĩ.eo.li.6.Et dicit hic Io.An.
ꝙ ſi plures procuratores dati ſunt inſolidum, reus non tene
tur reſpõdere:ne in plures aduerſarios diſtinguatur.ff.de e-
xerci.act.l.2.de tranſ.l.cum hi.§.in cauſa. & quid ſi vnus cõ
fitetur,alter negat.dic,vt ĩ.eo.c.ſi duo.lib.6.& 2. q.6.c.for-
ma.vbi de hoc.¶Quartò no.ꝙ in pluribus procuratoribus
melior eſt conditio occupantis.occupare autem dicitur per
lit.conteſta.iſto caſu.de hoc dixi.ĩ.de foro compe.c.poſtu-
laſti.facit quod no.D.Bal.in l.ſi pluribus.de leg.1. ¶Quin-
4 tò no.†ꝙ in procura.diuerſo tempore datis , per dationem
ſecundi videtur reuocatus primus . quid in legatis domini
Papæ,dixi.ſ̃.de off.le.c.nolentes.& quod ibi dixi, hic potes
addere.¶Sextò no.ꝙ procu.tenetur appellare à ſentẽtia cõ
tra eum lata.interpoſitio enim appellationis videtur termi
nus,& finis primę litis:cum ante ipſam iudex à quo adhuc
cenſeatur iudex cauſæ, & fiat appellatio coram eo,vt c.cor-
di.de app.lib.6.& c.ſi iuſtus metus.eo. titu. Et hoc eſt verũ,
quando eſt datus ad cauſam:ſecus ſi ad ſententiam audien-
dam.quia vno conceſſo,videtur aliud prohibitum,vt ff.de iu
di.l.cum prætor.& C.eo.l.maritus.¶Septimò no. ꝙ ſenten-
tia hic fertur contra procuratorem.de quo dic,vt. ſ̃. de ele.
5 c.querelam.¶Octauò no.†ꝙ procu.qui non poteſt appella-
re iuſta de cauſa impeditus,tenetur domino nunciare ſentẽ
tiam contra eum latam : quæ autem poteſt eſſe iuſta cauſa.
dicit gl.ꝙ inopia.Ex quo argue, ꝙ procu. tenetur de ſuo im
pendere in quæſtione,ſi poteſt:aliàs eſt quid ſibi imputetur:
imò poſſet cauſa faciendi ſumptus in litem vendere de bo-
nis domini fortè abſentis,argu.ff. man. l.ſi procurator. §. ſi
ignorantes.Sed poſſes dicere. cum ſufficiat dicere ſolo ver-
bo,appello,quomodo poteſt eum excuſare inopia ? dicunt
Goff.& Abb.hoc habere locum,quando ſtatim non appella
uit:tunc enim(quia neceſſe habet appellare in ſcriptis)excu
ſabit eum paupertas,ſi non habet quod ſoluat aduocatis, &
ſcriptoribus.¶Nonò no.ꝙ non cogitur procura. proſequi
procurationem inuitus.olim dicebant , ꝙ cogebatur. quod
etiam hodie eſſet verum in generali procuratore. de quo.ſ̃.
c.dilectus.ſed ſpecialis ad certam cauſam non cogitur app.
proſequi.dicam. ĩ. ¶ Venio ad apparatum,quem recitabo
6 per quæſtiones.dicitur hic,†ꝙ filiusfa. poteſt eſſe procura-
tor.quæro,vtrùm hoc ſit verum , ſiue ſit maior , ſiue ſit mi-
nor.glo.1.hic tangit,& tenet,ꝙ minor non poteſt eſſe procu
rator,niſi in caſu l.exigendi.C.e.Requiritur ergo in iudicijs
plena ætas.ſ.25.annorum ſine ope reſtitutionis in integrũ.
ĩ.c.qui generaliter.in fi.li.6.Hoſti.dicit hic.ſi eſt minor,ad-
mittatur etiam in iudicio,tanquam procura.dummodo non
opponatur:vel dummodo ille,qui eum conſtituit ſit ſoluen-
do,vel ꝓ ipſo cauerit;quia nõ reſtituit, ſicut de minore.l.cũ
inuito. non enim maioribus,ſed minoribus ſubuenitur, vt.ff.
de mino.l.3.§.ſed vtrùm. Item in ſpiritualibus minor eſt in
iudicio ſuo nomine:ergo multò magis in temporalibus,no-
mine alieno.Ioã. An.dicit,ꝙ hæc opi.poteſt eſſe vera, ſi non
excipitur:ſed ſi excipiatur,repellitur minor.25.an.vt d. c.q.
generaliter.facit quod no.Ioan.An.ſ̃.eo.c.in noſtra.in gl. ſi
quando.ad negocia verò ſufficit ætas.18.annorum. vt Inſti.
qui ma.ac.non po.& l.ſi collectaneus.& de manumiſ.vin.de
ratione differentiæ dic per Bald. vt d.l. exigendi.Et vide de
hoc in ſumma eod.ti.§.qui dari. ver. item minor. & in Spe.
7 e.tit.§.1.ver.itẽ quòd eſt minor.¶Secundò,q̃ro,vtrùm †ſit
ſemper verum,quòd procura.victus teneatur appellare:vi-
detur quòd ſic,vt hic.& d.l.inuitus. In contrarium videtur
ff.de neg.geſto.l.liberto.§.fina.So.aut loquimur in defenſo-
re ſine mandato , aut in vero procuratore. ¶ Primo caſu
aut

aut interuenit ad allegandum cauſas abſentiæ : & non tene-
tur appellare,vt d.§.fi.aut interuenit ad plenam defenſionẽ
ſine mandato:& tenetur appellare, vt ff.iud.ſo.l.iam tamen.
§.in hac.aut loquimur in vero procuratore:tunc refert , aut
ſuccubuit iuſtè:& non tenetur appellare: quia debet agno-
ſcere bonam fidem,vt.ff.de admi.tuto.l. quoties. §. ſicut. &
ff.manda.l.fideiuſſor.§.quidam.aut ſuccubuit iniuſtè: & te-
netur appellare,vt hic.aut eſt dubium: & tunc præſumitur,
ꝙ ideò non appellauit:quia ſententia erat iuſta.ff.de offi. p̃-
fe.præto.l.1.& quod no.ff.de euic.l.Herennius.in fin.& ad-
uerte,quia licèt pro ſententia præſumatur:tamen dominus
contra ſuum procuratorem poteſt probare dolum , & cul-
pam, vt C.eo.l.ſi procurat.ad vnam.Item poteſt probare ſẽ
tentiam iniuſtam,vt ff.quando app. ſit.l.1. in fin. facit quod
no.ff.de neg.ge.l.at qui natura.§.cum me abſente & ff.man.
l.Quintus.Et hic not.ꝙ licèt ſententia tranſeat in rem iudi.
contra dominũ reſpectu aduerſarij , ne poſſit dicere ſnĩam
iniuſtam:tamen non tranſit in rem iudi.quominus poſſit de
iniuſta ſententia conqueri,quam procurator ſuus approba-
uit,vel ab ea non appellauit.quod no. ¶Tertiò dicitur hic,
ꝙ procu.cogitur appellare,ſed non inuitus proſequi.quæro
ergo,an volens poſſit cauſam appel.proſequi. aliqui, quòd
ſic.quia appellatio eſt eadẽ cum prima.ne li.in vna , eadẽq;
cauſa.l.vnica.Item appellatio reſcindit pronunciatum.& ſic
videmur eſſe ante tempus ſentẽtiæ,vt.ff.ad Turpil.l.1.in fi.
Tertiò hoc probatur per l.qui proprio.§. item quæritur.ff.
eo.Quartò probatur per l. fi.ff. an per alium cauſa app. agi.
po.Adducitur etiam ratio ex tex.C.vt cau.poſt.pu.ad.tu.l.j.
In contrarium quia cau.appel.eſt diuerſa cauſa à prima. dif
fert enim in perſona iudicis.C.de appel.l. eos.in diuerſitate
tribunalis,vt in c.2.de conſue.lib.6.in diuerſitate ordinis iu
diciarij.de tempo.app.l.fi.§.illud.item in diuerſitate tempo
ris inſtantiæ litis.C.de temp.app.Auth.ei qui.Præterea vide
tur incongruum,ꝙ mandatum ad vnam cauſam limitatum,
ad aliam extẽdatur:imò qđ prouiſum eſt in vna cauſa, in a-
lia videtur negatum.C.eo.l.maritus.Item quia cauſa appel.
tempore mandati non erat in rerum natura. vnde mandatũ
non videtur extendi ad futura:cum pro tunc non eſſent præ
ſentibus connexa,iuxta no.per Dy.in l.quod dicitur.ff.de tu
te.Item videtur expreſſum. C. de app.l. ſi actor. illa ſunt ar.
pro.& contra præceptorem meum in d.l.mutus.C.eo.q po-
ſtea ita ſoluit:quòd aut appellatur ab interlocutoria ante ſẽ
tentiam diffinitiuam : & tunc quia procurator non eſt fun-
ctus officio ſuo,poteſt app.ab interlocutoria proſequi: quia
videtur habere mandatum ad omnia incidentia.& idem eſt,
ſi in integrum reſtitutio peteretur incidenter,vt C.vbi,& a-
pud quos.l.1.in fi.& maximè eſt hoc verum de iure canoni
co,ſecundùm quod appel. ab interlocutoria iuſtificatur , &
impugnatur ex actis primis,non ex nouis probationibus,&
allegationibus,vt in cle.appellanti.de app.Inn.dicit hoc ve-
rum,ꝙ tenetur appellare à grauamine , vel interlocutoriam
proſequi in eadem ciuitate,vel loco,non alibi, vt ff. de iudi.
l.ſi longius.aut appellatur à diffinitiua:& tũc aut procu. fuit
generaliter conſtitutus ad agendum,& defendendum: & po
terit proſequi.quia intelligitur, ꝙ habeat mandatum, etiam
ad cauſas, quę oriuntur ex pręſentibus,vt.ff.an per aliũ cau.
app.l.1.Si verò non habet mandatum generale , ſed ſpecia-
le,& diſtinctum in illa cauſa:tunc non poteſt exercere cau-
ſam app.vt d.l.ſi actor.C.de appel. ¶ Quartò quæro.ſi põt
proſequi in caſu,de quo dixi. an proſequi cogatur : videtur,
ꝙ non:quia cum res ſit integra,quò ad cauſam app. poteſt
procu.parere,& renunciare officio procurationis,vt.ff. mã.
l.ſi quis alicui.So.dicunt Doct. ꝙ non tenetur proſequi. te-
netur tamen denunciare domino ſe appellaſſe , & ꝙ domi-
nus proſequatur,ſi vult.ff.man.l.ſi procura. §. ſi ignorantes.
quod eſt verum,niſi procurator ſua culpa ſuccubuerit: quia
tunc ſeipſum aſtrinxit ad culpam purgandam.quod nõ põt
fieri,niſi per proſecutionem app.facit quod no. ff.de euict.l.
Herennius.§.Gaia.Curia ſeruat,ꝙ procu. appellantẽ in cau
ſa,quæ ibi vertitur,non audit dicentem,ꝙ non vult,vel ꝙ nõ
poteſt cauſam app.proſequi,ſed procedetur cõtra dominũ,
vt contra contumacem.ad hoc.ſ̃.eo.c.auditis.& c.conſtitu-
tis.quod dic,vt hic in nouella.Et prædicta,quæ dicta ſunt in
procuratoribus,habent locum in actoribus,negociorum ge
ſtoribus.aliud in emptoribus , & hæredibus vendicantibus
mortem defuncti,qui tenentur appellare , & app. proſequi.
ff.ad Sill.l.propter veneni.§.fi.& de euic.l.Herennius. §.1.
Idem in tutoribus,& curatoribus.ff.ſi tutor,vel cu.app.l. 1.
Idem in geſtore,qui acceſſit animo gerendi omnia. nam cũ
talis teneatur de alijs omiſſis,fortiùs ſi omiſit app.proſequi.
ff.de neg.ge.l.ſi pupilli.§.fi.& de his in Spec.de appel. §.j.in
8 prin.¶Quintò q̃ro,†dicitur hic,ꝙ procurator tenetur ſaltẽ
denunciare domino ſententiam latã, ita ꝙ poſſit appellare.
Pone ergo,ꝙ dominus ſcit,tenet gl.ꝙ etiam teneatur denun
ciare,vt hic dicitur,& etiam eſt ſecundùm Io.An. quia licèt
dominus ſciat contra ſe ſententiatum,probabiliter credere
potuit,ꝙ procurator ſolicitus appellaret. Et eſt bona ratio:
quia iſta denunciatio non fit ad finem ſcientiæ inducẽdæ tã
tum:ſed ad aliũ,vt ſ.appellet,ſi crediderit expedire . & ideò
requiritur certificatio,quantuncunque ſciat. ſimile in vendi
tore , cui emptor controuerſiam ſibi motam denunciare te-
netur,etiam ſi ſciat eam motam.& ratio eſt,quia venditor, li
cèt ſciat,poſſet iuſtè credere , ꝙ ſi emptor ipſum non inter-
pellat,velit defendere per ſeipſum.& no. Bar.in l.denunciaſ
ſe.§.quid ergo.ff.de adult.& per Cy.in l.emptori.C.de euic.
¶Sextò quæro.pone,ꝙ procurator vult proſequi cãm app.
in cauſa tamen principali fuit legitimata perſona ſua, cũ nõ
deberet: quæro,an in ap.à diffinitiua poterit iterũ hoc obij
ci,& tolli hoc grauamẽ,& proceſſus reuocari.videtur ꝙ ſic,
vt in c.fi.de app.in Cle.& quod no.Inn.in c.ſæpe.de app.So.
dic,quòd quædã eſt exceptio procuratoria,quæ reſpicit iu-
dicij nullitatem,ſeu impoſſibilitatem, vt eſt exceptio falſi ꝓ
curatoris,& exceptio,ꝙ procurator eſt bannitus,vel ſeruus:
& iſta in cauſa app.refricantur.quia cum reſpiciant nullita-
tẽ proceſſus,& ſententiæ,ineſſe videntur app.vt l.quædã mu
lier.fami.erciſ.& l.Carmelia pia.de iure patr.quædam eſt ex
ceptio procura. quæ non reddit proceſſum nullum : & iſta
non repetitur in cauſa appel.vt l.ita demum. C. eodem titu.
& ibi not.D.Bal. quid iuris, nunquid proceſſus cauſæ crimi
nalis factus per procuratorem ſit nullus.dixi.ſ̃. eodem.cap.
in noſtra .

S V M M AE.

1 *Procurator vniuerſitatis , cuius maiores , & iurati ſunt excom-
municati , admittitur ad impetrandum : niſi illi in procuratorio
ſint expreſſi.*
2 *Vniuerſitas poteſt impetrare, contrahere, & ſimilia facere, vt pri-
uata perſona.*
3 *Procurator conſtitutus ab excommunicato, non poteſt impetrare.*
4 *Vniuerſitas non per omnes regitur: ſed per iuratos, & maiores.*
5 *Nomina maiorum regentium vniuerſitatem, an debeant exprimi
in actu, qui geritur nomine vniuerſitatis.*
6 *Non excommunicati poſſunt expedire, & gerere negocia vniuerſi
tatis, excluſis excommunicatis.*
7 *Procuratore excommunicato, an poſſit agere ſubſtitutus ab eo.*

1 COnſulti. †Procurator vniuerſitatis , cu
ius maiores, & iurati ſunt ex-
communicati,ad impetrandum admittitur,niſi il-
li in procuratorio ſint expreſſi,vel eorum auctoritate ſit fa-
ctum,vel ad id ſcienter admiſſi.h.d.communis diuiſio.ſecun
da ibi [taliter.]¶No.primò,ꝙ vniuerſitas conſtituit ꝓcura
2 torem ad impetrandum.† poteſt ergo vniuerſitas impetra-
re,contrahere, & ſimilia facere vt priuata perſona : quia re

 habet

habet perſonam fictam,& repræſentatam, vt l.mortuo.ff.
de fideius,an autem poſſit delinquere,dixi plenè.J̃.de ſimo.
3 c.dilectus.¶Secundò no.†ꝙ procurator conſtitutus ab ex-
communicato,non poteſt impetrare,ſic nec ipſe excommu
nicatus,vt in c.1.J̃.de reſcrip.lib.6. non debet ergo admitti
cuius auctor repelleretur:quia eadem eſt conditio defenſo
ris,quæ domini circa cauſam,vt l.alia.ff.ſol. ma.& c.licèt.J̃.
4 de teſti.¶Tertiò no.†ꝙ vniuerſitas non per omnes regitur,
ſed per maiores,& iuratos.facit l.municipibus.ff. de condi.
& demon.& l.1.de ma.conue.¶Quartò not. tex.dum dicit
[tempore,quo iniunctum fuit] &c. quòd conſideratur data
procuratorij,ſicut data reſcripti.s̃.de reſcri.c.eam te. Quid
ergo ſi tempore conſtitutionis erant excōmunicati, ſed mo
dò nō ſunt tempore impetrati reſcripti.dicit Hoſt.ꝙ nō va
let reſcriptum:econuerſo aūt, quando non erant ligati tēpo
re conſtitutionis,ſed nunc ſunt datæ reſcripti.dicit Hoſti. ꝙ
valet reſcriptum impetratum nomine vniuerſitatis : dūmo-
do non exprimantur excōicatorum nomina in reſcripto,ar.
J̃.c.prox.ver.& quia cauſa vniuerſitatis non eſt ſingulorum.
12.q.2.c.qui manumittitur. Excōicatio igitur maiorum, &
iuratorum impedit conſtitutionem procu.inhabilitas verò
poſt conſtitutionem in ſingulis ſuperueniens nō impedit im
petrationem factam à procuratore legitimè conſtituto : qa
conſtitutio,nō impetratio collegiatim expeditur.¶Quintò
5 no.†ꝙ nomina maiorū regentium vniuerſitatē quandoque
exprimuntur in actu,qui geritur nomine vniuerſitatis:nō ta
men videtur exigi de neceſſitate,vt probat litera [niſi eſſent
illi.]&c.de quo hic in glo.fi.& l.1.ff.de albo ſcrib. per Bar.
& s̃.de elect.c.innotuit.& in Spec.de ſindi.§.1.ver.porro.&
ver.itē opponit.& ver.ſeq.Et an poſſit hoc opponi poſtlit.cō
teſt.dic,vt ibi in ver.ſed qd ſi omiſiſti.& in ver.ibi ſeq.no.qs
probet,cum opponitur,duas partes nō affuiſſe. ¶Sextò no.
in ver.vel aliàs.innuit enim,ꝙ in conſtitutione procuratoris
creati ab vniuerſitate requiritur auctoritas maioris : ſed an
decretum ſuperioris.& hoc tenet glo.ꝙ ſic in l.nulli.ff.quod
cuiuſque vni.no.per l.1.C.de ſer.rei pu.ma.& illud tenet ibi
Dy.Guli.de Cu.tenet ibi contrarium , ꝙ non requiratur de
cretum ſuperioris;ſed ſufficit ipſum decretum decurionum,
hoc eſt ipſa ordinatio,& conſtitutio decurionum , vt l.item
eorum.§.ſi decuriones.& §.actor.ff.quod cuiuſque vni.no.&
ita loquitur ti.de decre.ab ord.fa. & illud de decre. decuri.
& hoc tenet hic Inn.& Bar.in l.actor.ff. rem ra.ha.Et iſtud ē
verum,ſecundùm eum,quando conſtituitur ſindicus, vel a-
ctor ad ea,quæ pertinent ad vniuerſitatem tantùm : ſecus ſi
ad eam,& ſuperiorem,vt no.in Spe.de ſindi.§.j.ver.item qđ
eſt conſtitutus.& de reſcri.c.edoceri.¶Septimò no.ꝙ omiſ
ſio excommunicatorum ad actum vniuerſitatis ſcienter vi-
tiat,& inficit totum. eo enim ipſo,ꝙ ſcienter non excommu
nicati excommunicatos admittunt,dicitur vniuerſitas delin
quere.& ideo vitiatur actus.& no.bene qualiter ꝓbetur ſciē
tia vniuerſitatis ad ipſius punitionem: probatur enim eoip-
ſo,ꝙ in eius præſentia conuocata ſolemniter,actus prohibi
tus celebratur.facit quod no.ī dicto c.dilectus.de ſimo.& c.
ſi certo.de conceſ.præbē.& s̃.de ele.c.bonæ memoriæ. ſin-
gulorum autem excommunicatio non videtur vitiare : quia
ſunt excommunicati vt ſinguli,nō vt vniuerſi.¶Octauò no.
6 †ꝙ nō excōicati videntur poſſe expedire, & gerere negocia
vniuerſitatis,excluſis excommunicatis.hoc.d. hic Hoſti. di-
cit enim,ꝙ Poteſtate,& cōſiliarijs, per quos ciuitas regitur,
excōmunicatis,ciuitas agere non poſſet: quia quaſi mortua
tunc habetur.& hoc verum, niſi non excommunicati ſimul
conueniant,& alios eligant ad regendum.& ſi omnes , præ-
ter vnum,excommunicati eſſent,ille poterit eligere Poteſta
tem,& ei aſſiſtere.& ſic poterit ciuitas regi.reſidet enim ius
vniuerſitatis in vnum,vt patet ex no. in c.gratum.de offi. de
leg.¶Opp.& videtur,ꝙ excommunicatio non debeat noce
re maiori,& iuratis in actu,quem gerunt ratione publici of
ficij:donec in officio tolerentur.8.q.4.c.nōne. ergo cum iſti
conſtituant rationem publici officij , non debet eis obſtare
excōicatio:cuius contrariū hic dr̃.So.dicit Inn.ꝙ iſte tex.in
telligitur de ſnīa lata ab homine.nam ſi à canone,eēnt excōi
cati,ēt ſi nota eſſet excōcatio, teneret procuratoris conſtitu
tio ab oīs facta.& hoc verum, quando ab vniuerſitate conſti
tuitur procurator.nam ſi à priuato,bene repelletur , etiam
ſi conſtituens eſſet excommunicatus à canone, quamuis oc
cultus.& hoc verum,quando excipitur contra eum de excō
municatione:aliàs tenet,quod facit.de excep.c.pia.lib.6.Et
ratio differentiæ inter vniuerſitatem , & priuatū conſtituētē
eſt ſecundùm eum:quia in vniuerſitate verſatur publica vti
litas, & publicum officium,quod tuetur geſta:ſed in priua-
to non ita.ideò ſatis eſt valere quod agitur, ſi non excipia-
tur.concludit ergo,ꝙ ſi iſti,de quibus in tex.fuiſſent excom
municati à canone, valuiſſet procuratoris cōſtitutio,nec ex
cipi potuiſſet.Alij dicunt,ꝙ hi conſenſus ſunt perſonalia iu-
ra,non publica. Et ideò excommunicatio canonis repellet
ipſos ſicut priuatas perſonas. ſ. ſi excipiatur : aliàs dic ter-
tiò,ꝙ actus,qui geruntur ratione publici officij,quandoque
agitantur cum alijs(vt ſententiæ,teſtimonia,inſtrumenta,e-
xercitium iuriſdictionis voluntariæ,vel contentioſæ.)iſta.n.
propter communem errorem,& bonum publicum toleran-
tur,& valent,quæ aliàs non valerent.ff.de offi.præ.l.Barba-
rius.Quædam ſunt,quæ non explicantur per modum aucto
ritatis,licèt ab illis,qui habent publicum officium:vt ſunt ꝓ
curationes,electiones,ſtatuta,& ſi.quæ potius reſpiciunt ho
norem facientium , quàm vtilitatem aliorum. & in iſtis iſti,
ad quos ſpectat, cōſiderant in iure eis cōpetenti vt perſonæ
priuatæ,non officiales,vel rectores. Ideò poſſunt per excep
tionem excommunicationis excludi ab illo eorum iure,etiā
ſi ſit excōicatio canonis occulta . ſi autem non exciperetur,
valent geſta per procuratorem excommunicatorum.& ſi di
cas.ſi tenet conſtitutio,licèt poſſit per exceptionem elidi:er
go videtur,ꝙ excōicato abſoluto, poſſit exequi procuratio-
nis officium:& maximè quia conſtituere procu. eſt contra-
ctus,qui excōicato non intelligitur interdictus,vt plenè no.
J̃.de do.& contu.c.veritatis.Sed dic,ꝙ excōicatus nō habet
litis exercitium:ergo alteri mandare non potuit quod nō ha
bet.1.q.7.c.Daibertum.Sed quod habet,mandat.ſ.ꝙ teneat
proceſſus:ſicut valeret,ſi per ſeipſum egiſſet, & exceptio op
poſita non fuiſſet,vt d.c.pia. & hoc intelligit in excommuni
cato non per ſententiam hominis.nam tunc & ſi non excipe
retur,non valerent facta in iudicio,vel in ſpiritualibus.de re
iud.c.ad probandum.Hoſti.circa prædicta dicit,ꝙ iſtæ ſub-
tilitates, quibus hic vtitur Inno.ſibi non placēt : nec pōt ne-
gari,ſecundùm eum,quin iſta verba tex.[excommunicatio-
nis ſententia innodati]&c.ita conueniant ſententię canonis,
ſicut ſententiæ hominis.alleg.de ſen.excommuni.c.non du-
bium.& c.vniuerſitatis.& c.quod de his.¶Quærit glo.dici-
tur hic,ꝙ non valet conſtitutio procuratoris ad impetrandū
in caſibus huius tex.quid econuerſo.Pone,ꝙ conſtituēs non
erat excōicatus:ſed procurator conſtitutus:an valebit impe
tratio?glo.tenet,ꝙ ſic.In contrarium facit. c. poſſeſſionem.
J̃.de proba.& de reſcrip.c.1.li.6.Sed dices.quomodo puni-
tur dominus ex delicto procuratoris ſuper irritatione reſcri
pti.dic ꝙ ſi ſciebat,ſibi imputet.ſi ignorabat, agat contra il-
lum,qui ſciens ſe inhabilem ſe ingeſſit illi actui ſibi prohibi
to,per quod damnificatus eſt dominus. Hoſti. fatetur iſtam
opi.veram in publicè excommunicato, dicens ſecus eſſe , ſi
procurator erat excommunicatus occultè.cuius cōtrarium
tenuit Io.Mo.vt no.Io.An.in dicto c.1.ſuper glo. quid ſi. &
dicit expreſſum de excep.c.pia.li.6.in gl.nunquid ergo.¶Se
cundò quæro . vtrùm regulariter iſtud ſit verum,ꝙ quando
conſtituens eſt excommunicatus,adminiſtrator, & procu-
rator non habeat exercitium actus.dicit notabiliter Inn. ꝙ
quidam ſunt adminiſtratores,qui conſequuntur exercitium
à con-

à conſtituente,vt procurator conſtitutus à prælato. Et iſto
caſu ſi repellitur prælatus:ergo & conſtitutus ab eo.quando
que adminiſtrator non à conſtituente, ſed à canone , poſtq̃
creatus eſt,recipit poteſtatem agendi : vt eſt vicedominus,
qui recipit poteſtatem à canone.89. diſtin.cap. quia in qui-
buſdam.& in iſto diſtingue.Nam aut conſtituentes erant ex
communicati tempore conſtitutionis:aut poſtea ſuperuenit
excōicatio in conſtituentibus.Primo caſu , ſi erant excom-
municati per ſententiam,non tenet talis conſtitutio ab excō
municatis facta.Secundo caſu,cū poſtea ſuperuenit,etiam ſi
in perſonis omnium, non repelletur ab agendo nomine vni
uerſitatis:quia vniuerſitas,cuius nomine agit,excommunica
ri non poteſt.24.q.3.c.ſi habes.Et iſtud eſt verum in officia
li perpetuo,qui non reuocatur ad beneplacitū conſtituētis,
vt eſt vicedn̄s. ſecus in tp̄alibus officiarijs, qui ad benepla-
citum reuocantur,de quibus.s̃.de offi.dele.c.licèt.& de offi.
vica.c.Roma.Et hoc verum, quando iſti temporales officia
les adminiſtrant nomine conſtituentiū.ſecus in illis,qui ad-
miniſtrāt,& agunt nomine proprio,vt viſitator , & coadiu-
tor,qui nomine eccleſiarum agunt,non dantiū.hmōi.n. offi
cialibus non nocet,ſi hi, quorū coadiutores ſunt , excōicati
ſint,cum illis non fuerint conſtituti:nec agunt illorum nomi
ne,ſed nomine eccleſiarum.Et idem dicit,etiā ſi conſtituens
excōmunicatus eſſet iſta ſunt verba ſua, quæ ſunt no. faciūt
enim vtrùm excommunicato tutore, actor cōſtitutus ab eo
7 poſſit agere. ¶Item† vtrùm excōicato procuratore,poſſit
agere ſubſtitutus ab eo.Item vtrùm excommunicato adul-
to,poſſit agere curator ipſius.videtur ꝙ ſic.quia habet admi
niſtrationem à lege,& non poteſt remoueri ab adminiſtra-
tore ad beneplacitum adulti. Item vtrùm excommunicato
epiſcopo,poſſit vicarius eius exercere iuriſdictionem. vel a-
lij ab epo confirmati,& inſtituti in ſuis prælaturis.¶Tertiò
quæro.dicitur hic,ꝙ tenet conſtitutio procura. & impetra-
tio,ſi maiorum excōicatorum nomina ſint ſuppreſſa in con
ſtitutione.pone ergo. vigore reſcripti impetrati conſtituunt
ſindicum ad agendum, an poterit repelli dicta exceptio , ꝙ
maiores ſit excōicati?videtur quòd non poſſint.quia ſi tenet
conſtitutio procura.ad impetrandum:ergo & ſindici conſti
tutio ad agendum.gl.tenet,ꝙ aliud in impetratione,aliud in
conſtitutione ſindici.quia in conſtitutione tali expedit ex-
primi nomina omnium.de quo.s̃.remiſi. facilis enim eſt im
petratio reſcripti,ſecundū gl.quia pauci,vel (quod plus eſt)
vnus de eccleſia poterit impetrare tanquam coniuncta per-
ſona.Ita dicit gl.contrarium no.Io.An.in c.nonnulli.s̃.de re
ſcrip.& ibi hoc tenent Gof.Ho.& Compo.ſ.ꝙ canonicus ꝓ
eccleſia non impetrat ſine mandato.pro gl. ꝙ admittatur cū
cautione de rato.facit.s̃.de offi.deleg.c.corā.Archi. de hoc
no.J̃.de reſcrip.c.ſtatutum.§.cum autem.lib. 6.Ibi dicit de
conſuetudine curiæ nullum admitti ad impetrandum,vel cō
tradicendum pro alio ſine mandato ſpeciali:niſi ſit coniun-
cta perſona carnali proximitate,vt intellexerūt Goſt.& Ho
ſtien.qui etiam de hoc no.in ſumma de reſcrip. §. quæ poſ-
ſunt.ver.ſed nunquid canonicus.& ver.imò.& hic etiam vi-
de in nouella.in fi.

De ſindico.

VISO de procuratore, qui agit,vel defendit
cauſam domini: videamus de ſindico , qui
defendit, vel agit nomine vniuerſitatis. de
œconomo habetur.89. diſt. per totum. de
ſindico ſcholaris vniuerſitatis.de ꝓbatio.in
c.licèt.& vniuerſitatis eccleſiaſticę.de cap.
mo.in c.dilectus. & quomodo ſindicus in cā collegij reſpon
det poſitionibus ſine iuramēto.de teſt.in c.2.ver.ſine iuramē
to.lib.6.De iſta materia ſatis vtiliter in Spe.eo.ti.

S V M M Æ.

1 *Religioſi debent habere ſindicum,qui cauſas monaſterij agat,& defendat.*
2 *Monachi debent à litigijs abſtinere:& quietè viuere.*
3 *Spiritualia licèt ſint diligenti ſtudio miniſtranda: temporalia tamen non ſunt contemnenda.*
4 *Salarium conſtitui debet ſindico.*
5 *Sindicus habet generalem adminiſtrationem.*
Et à quo conſtituatur.6.
Et an poſſit mutari.7.

1 SIcut. †Decet religioſos à litigijs abſtinere. Et
ideò debent habere ſindicum,qui cauſas
monaſterij agat,& defendat.& præmittit exordium,&
vnam rationem ſui inſtituti.aliam ponit in fine,& inſtitutum
2 in medio.¶No.primò, †ꝙ monachi debent à litigijs abſti-
nere,& quietè viuere.s̃.de poſtu.c.2.& de iudi. c. cum depu
3 tati.¶Secundò no.†ꝙ licèt diligenti ſtudio ſint ſpiritualia
miniſtranda:non tamen ſunt temporalia contemnēda. ſicut
enim ad vitam corpus neceſſarium eſt animæ:ſic ad ſuſten-
tationem neceſſaria ſunt temporalia Eccleſiæ Dei. 1.q.3.c.
ſi quis obiecerit.12.q.2.c.expedit.& c.videntes . ¶Tertiò
4 no.† ꝙ debet ſindico conſtitui ſalarium.quia nemo cogitur
ſuis ſtipendijs militare.de præſcrip.c.cum ex officij.ad fi.de
hoc ſalario in ſumma de procura.§.quis ſit effectus.verſi.ēt
tenet dn̄s.& ſeq.Idem in procuratore,qui an debeat habere
ſalarium,& qua actione petatur.dic,vt l.ſalarium.ff.manda.
In aduocato dic,vt l.1.ff.de va.& extraor.cog.In tutore dic,
5 vt l.à tutoribus.§.fi.ff.de admi.tu.¶Tertiò no.† ꝙ ſindicus
habet generalem adminiſtrationem.& ſic agendi , & defen-
dendi.Et hoc quando poteſtas talis eis conceditur:quod pa
6 tet ex verbo[debeas negocia.]&c.¶Quærit gl.†à quo cōſti
tuatur iſte ſindicus.dicit,ꝙ ab vniuerſitate, vel collegio. qđ
intellige collegialiter,non vt à ſingulis.de hoc in Specu. eo.
tit.§.quid ſumus. de ætate verò conſtituentium,an admittā
tur ſerui,& an mulieres in ver.ibi ſeq.& per Io. An. de ope.
no.nuncia.c.2.in glo.magna.verſi.ſed & ſi ſit vniuerſitas.
7 ¶Vlterius quærit glo.†an poſſit mutari.& dicit, ꝙ ſic, ſicut
procurator.Sed quærit Io.An.ſi talis eſt conſtitutus vſq; ad
annum:finito anno poſt lit.conteſt.an proſequatur illam, &
an ſubſtitutus?vide in Spe.e.ti.ver.illud etiam quæritur. De
inde quærit,an poſſit eſſe laicus.dicit,ꝙ ſic.pro quo.J̃.de ꝓ-
cura.c.1.in prin.li.6.Non obſt.89.diſt. c. iudicatum. & 16.
q.7.c.in noua.quæ non loquuntur de procuratore,vel ſindi-
co,ſed de vicario,vel œconomo adminiſtratore eccleſiaſti-
carum rerum,vel perſonarum. Reliqua circa iſtam materiā
dic plenè,vt in Specu.de ſindico.

De his quæ vi , metuſue cauſa fiunt.

S V M M Æ.

1 *Exceptio dominij an obſtet agenti quod metus cauſa.*
2 *Reus conuentus ſi non excipiat de dominio ſuo(& ſic ſuccumbat)an poterit poſtea agere rei vendicatione.*
3 *Differentia quæ ſit inter vim,& metum.*
4 *Violentiarum genera ſunt ſex.*

CONTINVATVR ad præcedentia in
hunc modum.dictum eſt.s̃.de his,quæ ſpō
te agimus circa negocia,& circa iudicia.ſe
quitur videre de his, quæ facimus per me-
tum,& coactè. Agimus interdū per alios,
quæ de iure tenent,vt s̃.c.proxi. Interdum
per noſipſos quæ de iure nō tenent.habetur de materia. 15.
q.6.

q.6.item.1.q.1.c.conſtat.20.q.3.15.q.1.c.meritò.3.q.1.p
totum.23.q.5.& 6.conuenit de renun.c. ſuper hoc. de pro-
cura.c.accedens.de procur.c.fi.de bap.c.maiores.§.fina. de
ſpon.c.cum locum.& c.ſeq.& qui ma.accu.non poſ.c.inſup.
de reſcrip.c.ſtatutum.§.cum verò.lib.6.de præbē. c. eū qui.
de hæreti.c.cū Chriſtianos. ¶ Quærit Inno. ſuper hac rub.
1 an † agenti act.quod metus cau.obſtet exceptio dominij.di-
cit ipſe, ꝙ iſta actio, & actio de dolo, & ſimiles requirunt dã
num, quia fit condemnatio ad intereſſe.ff.eo,l.ſi cum excep-
tione.§.quadruplabitur.Si ergo nullum eſt damnum, nulla
fiet condemnatio.& ſi poſſeſſionis tantùm,ipſius erit æſtima
tio facienda.facit l.indobiti.§.ſi nummi.ff.de condic.inde.li
cèt autem exceptio.dominij repellatur paſſus metum:tamē
alia beneficia competūnt cōtra metum inferētem.ſ.l.Iul. de
vi.& edictum diui Mar.vt probatur in l.ſed & partus.cū dua
bus ſeq.ff.eo.tit.& de fur.l.ſi creditori.cum ſi.¶Secundò q-
2 ſit.† ſi reus cōuentus nō excipiat de dominio ſuo(& ſic ſuc
cumbat:)an poſſit agere poſtea rei vend.tenet, ꝙ ſic propter
diuerſum modum agēdi; ſecus ſi excepit, & ſuccubuit, vt hic
plenè per eum.plenius in c.cum dilectus, & c.fi.de ordi.cog.
3 vbi dixi.¶Tertiò quæro, † quæ eſt differentia inter vim, &
metum. dic, quòd vis eſt, quæ importat impetum de præ-
ſenti:ſed metus importat impetum de futuro,& etiam de p-
ſenti.vnde in metu continetur vis,ſed non econtra. quia vbi
infertur metus futuri temporis,non eſt ibi vis, quæ præſentē
impetum requirit.& ideò detracta fuit appellatio, vis &c. vt
ff.eo.l.1.quia metus eſt, ſiue ſit præſens, ſiue futurus impe-
tus.¶Quartò quæro pro euidentia tit. quot ſint genera vio
4 lentiarum.† dic ꝙ ſex.nam alia expulſiua:alia ablatiua: alia
compulſiua:alia turbatiua:& alia inquietatiua.Prima parit
interdictum vnde vi.ſecunda vi bonorum raptorum. tertia
quod metus cauſa.quarta.ſ.turbatiua locum habet,cum duo
ſe poſſidere contēdūt.Et inducit in rebus immobilibus in-
terdictum vti poſſi.in rebus mobilibus vtrobi.vt Inſtitu. de
interdic.§.retinendæ.quinta.ſ.inquietatiua locum habet, qñ
aliquid facis in meo prohibitus,vel ſciens te prohibendum,
& hic dicit,quod vi aut clã,vt.ff.quod vi aut clã.l.3.§.fi.ē &
ſexta vis,quãdo ſine auctoritate iudicis proſequor ius meū,
vt.ff.eo.l.extat.vbi de prædictis.& in l.1.C.eo.vbi gl. ita di-
ſtinguit vtiliter pro euidentia tituli.de iſtis generibus.j̃. eo.
c.ad audientiam.

S V M M Æ.

1 *Ingreſſus religionem timore mortis poſtea ratum non habens exire*
poteſt, & matrimonium contrahere: ſecus ſi à principio, vel ex
poſtfacto conſenſit.
2 *Terror armorum: minæ: loci ſolitudo (vt ſilua) inducunt iuſtum*
metum.
3 *Epiſcopus non debet ad profeſſionem recipere coniugatam ſine cau-*
ſæ cognitione.
4 *Examinatio voluntatis illius, qui vult ad profeſſionem recipi, debet*
fieri in ſecreto per epiſcopum.
5 *Paria ſunt ſponte à principio conſentire: vel cōſenſum metu extor-*
tum poſtea ratificare.
6 *Differentia quæ fit inter votum, & ſuſceptionem habitus.*

1 PErlatum. †Si quis timore mortis, po-
ſtea ratum non habens, reli-
gionē profitetur, exire licèt, & matrimoniū cōtrahe
re poterit: ſecus ſi à principio, vel ex poſt facto conſenſit.h.
dicit.Prima narrat factum.Secunda dat iudicem, ibi[ideo-
que.]¶Not.primò, ꝙ ex ſola ſuſpicione adulterij iſte nobi-
lis volebat interficere vxorem: quod ſibi non licet.certis.n.
perſonis temporibus,& locis eſt permiſſum occidere adulte
rum, & adulteram, vt l.patri. & l. marito, & l.quod ait.ff.de
adulte.& l.Graccus.C.eo.¶Secundò no. ꝙ iſte mãdauit mi
litibus ſuis in caſu,quo per ſeipſum nō poterat,occidere: nō
videtur dubium, ꝙ parere non debebant.de tempo. or.c.ad
aures. vbi autem quis poſſet iuſtè occidere(vt maritus adul-
terum, & pater filiam deprehēſam in rebus venereis)an hoc
poſſit alij demandare.arg.quòd ſic,in d.l.Graccus.Nam ſi-
cut ad iuſtam defenſionem eſt licitum conuocare amicos,vt
in c.delicto.de ſent.excōi.lib.6.& l.3.§. cum igitur. ff.de vi
& vi ar.Ita videtur etiam ad licitam offenſam,ar. not.in d.§.
cum igitur.& quod no.in l.cum fundum.eo.ti. ¶Tertiò no.
2 † quòd terror armorum,minæ,& loci ſolitudo(vt ſilua)habe
bant inducere iuſtum metum.oportet enim metum per cir-
cunſtantias qualificare taliter, ꝙ ſit iuſtus: quia non omnis
metus reſcindit actum:ſed ille, qui potuit in conſtantem ca
dere,vt erat iſte,vt l.interpoſitas.C.de tranſa. ¶Quartò no.
3 † ꝙ epiſcopus non debet ad profeſſionem recipere coniuga
tam ſine cauſæ cognitione:& verſatur cauſæ cognitio ĩ hoc:
vt ſi ſit iuuenis,& ſuſpecta,marito in ſeculo remanente,non
recipiat eam.Sed dicit Ioan.An. ꝙ hic iſti epiſcopi non aude
bant mugire,verentes faciem hominis,pluſquam Deū con-
tra.c.fi.in fi. de treuga & pace. & 43.diſt.c.ſi rector. ¶Quin
4 tò no.† ꝙ examinatio voluntatis illius, qui vult ad profeſſio
nem recipi,debet fieri in ſecreto per epiſcopum. In ſecreto
enim magis liberè quis exprimit voluntatem ſuam. s̃. de e-
lec.c.quia propter.¶Sextò no. ꝙ iſta domina fuit epiſcopis
proteſtata, ꝙ non intendebat profiteri:& tamen poſtea rece
pit velum.per actum ergo contrarium proteſtationi non vi
detur à proteſtatione receſſum,contra not.s̃. de conſtitu.c.
cum M.j̃.dicam.¶Septimò no. ꝙ iſta domina, quæ mortuo
primo viro,alteri nupſit, fuit vinculo excommunicationis a-
ſtricta ad inſtantiam ſororum.Poſſunt ergo ſorores repete-
re monacham fugitiuam, & matrimonium contrahentem:
ſicut dominus ſeruum ſuum,& in ipſum manus mittere. qa
per fugam non perditur poſſeſſio, vt l.3.§.per ſeruum,qui in
fuga.ff.de acqui.poſ.& s̃.de obl.ad ra.c.1.per Inno.& l.rem
quæ nobis.de acqui.poſ.Et intellige, ꝙ hic non ſolum ſoro-
res,ſed prioriſſa repetebat, ſine cuius conſenſu ſorores non
agunt,vt in c.edoceri.s̃.de reſcrip.¶Octauò no. ꝙ Papa mã
dat iſtam abſolui,recepta cautione de parendo mãdatis Pa
pæ.Cum autem hic videretur delictum notorium,quare nō
mandat ante abſolutionem iſtud matrimonium ſeparari.di
5 cam.j̃. ¶ Nonò not.in fi.† ꝙ paria ſunt, ſponte à principio
actui conſentire,vel conſenſum metu extortum poſtea rati-
ficare.quia conſenſus ſubſequens purgat turpitudinem præ
cedentis metus.vt l.cum te.C.eo.vbi metus elidens contra-
ctum purgatur per ſolutionem ſpontaneam. ¶Opp.dicitur
hic, ꝙ iſtam dominam iuuit proteſtatio. contra de c. cū M.
s̃.de conſti. Sol. vt in glo.quæ incipit ſic ergo. dic, ꝙ valuit
hic proteſtatio,nec videtur ab ea receſſum:quia metus inſta
bat ſemper. Vnde iſto tali caſu præcedens proteſtatio red-
dit actum, qui ſequitur, nullum, vt hic.& eſt tex.& glo.in l.6.
§.Celſus.ff.de acqui.hære.per quam l.conſuluit Dy. ꝙ ſi ali-
quis timebat,ne cogeretur ab aliquo ad aliquem cōtractū,
conſilium eſt, ꝙ proteſtetur clam, ꝙ ſi illum contractum fa
cit,facit metu:vt ſic ſequens actus nihil operetur.quod con-
ſilium non approbat ibi Bar.quia quando contractus cum
aliquo celebratur, proteſtatio vnius partis tantùm actui con
traria nihil operatur, vt l.eum in plures.§.locator horrei.ff.
loca.& c.ſolicitudinem.de app.ſecus ſi actus penderet ex vo
luntate vnius,vt d.§.Celſus.Ego credo conſilium Dy. verū,
quando contractus initus contra proteſtationem celebrare
tur cum potente, ſiue tiranno,vel ad eius inſtantiam cū ter-
tio,vt hic fuit:quia ad inſtantiam tiranni fuit actus profeſſio
nis cum monialibus celebratus.& ſic metus tertij,ſicut do-
lus,reddit contractū inefficacem,vt l.elegãter. in prin. ff. de
dolo.¶Secundò opp.& videtur, ꝙ hic etiã ſi non interueniſ
ſet proteſtatio; nihilominus fuit metus purgatus. quia ſtetit
vſque ad mortem viri in monaſterio:videtur ergo(vt dixi) p
patien-

patientiam tanti temporis purgatus metus, ſicut per actum
momentaneum, vt per ſolutionem, vt dicta l.cum te.Sol.hic
fuit metus cōtinuatus.nam erat iſta domina in terra viri:nec
poterat fugere ad alium locum tutè.nam illa patientia venit
ex conſequentia prioris metus:ſemper enim ipſi dominæ im
minebat,& durabat coniectura metus.poterat enim,ſi exi-
uiſſet,mandare iterum,vt occideretur.iuſtè ergo ſemper ti-
muit iam experta.eſt ergo metus inſtantaneus,& metus cō-
tinuatus etiam per tempora.de quo hic.& facit ad quæſtio-
nem Cy.no.in d.l.2.C.eo.fuit vna pars ciuium expulſa de ci
uitate Piſtorij.Debitores ipſorum fuerunt coacti à Poteſta-
te,vt ſoluerent communi totum id, in quo dictis expulſis te
nebantur:tandem coacti in palatio ſoluere promiſerunt.De
inde relaxati ſoluerunt. tandem poſtea, cum illi creditores
expulſi,& reuerſi agerent contra eos, obijciebant de metu.
ipſi autem creditores replicabant de iſta ſpontanea ſolutio-
ne ſequenti.certè non debuit dici ſpontanea: quia iterum,ſe
cundò,& tertiò potuiſſent cogi, & idem metus continuatus
inſtabat,arg.huius c.& l.nouiſſimè.§.1.ff.quod fal.tu. auct.
et ibi per Bal.de iſta q.per Bar.in l.creditor.ff.de ſolu.nedū
enim metus iudicis:ſed metus reuerentialis habet reſcinde
re actum, qui geritur, vt l.1.§.quæ onerandæ.ff.quarum re-
rum act.non da.22.q.4.c.vnuſquiſque. Solutio enim debiti
ex contractu per metum inito tunc purgat metum præce-
dentem,quando non poteſt fieri ad alium finem,quàm ad fi-
nem implendi contractum. Si autem poteſt fieri ad alium fi-
nem:vt ſi recipio pretium ex contractu venditionis rei meæ
factæ per metum,talis receptio nō purgat metum. quia poſ
ſum ad alium finem recipere, vt mihi.ſ. ſit magis cautū. Ita
dicit Inn.in c.ſuper hoc.s̃.de renunc.Iſta ergo purgatio me
tus,quæ oritur ex aliqua coniectura, contraria coniectura
eliditur.facit l.ſi cum aurū.ff.de ſolu.¶Tertiò opp.iſta mu-
lier poſuit ſibi velum,& ſimulauit.ſed videtur, ꝙ non proſit
ſibi iſta ſimulatio:ſed tenet præcisè actus, qui geritur, & ap-
paret, vt in c.quod interrogaſti.27.diſtin.So. vt in glo. nō.&
dic, vt in dicto c.quod interrogaſti.& c.vidua.j̃.de regu.di-
cit Hoſt. ꝙ ſimulatio doloſa, vel deceptoria prohibetur. Et
in contrarijs cauta,& prouida admittitur,vt hic:& verſatur
iſta ſimulatio in materia,de qua hic.Item in materia contra
ctuum,vt C.plus valere quod agi.quã quod ſim. concip. per
totum.& in l.ſi in emptione.§.fin.ff.de contrah.empt.vbi cō
tractus ſimulatus non firmatur iuramento.Item verſatur in
materia delictorum,vt ſi quis ſimulato furore delinquit, vt
l.diuus.ff.de offi.præſi.¶Quartò opp.ad ver.ideoque.vbi di
citur, ꝙ debet excommunicatus iurare, ꝙ parebit mandato
noſtro &c.ſed videtur, quòd alia ſit forma communis huius
iuramenti.ſ. ꝙ parebit mandatis eccleſiæ.j̃.de ſen.excom.c.
cum deſideres.So.vt in gl. ſic j̃.&c.quæ dicit, ꝙ inter formas
non eſt differentia, ſiue ad mandatum ipſius iudicis cautio
referatur.cum mandatum iudicis ſit ad mandatum eccleſiæ
referendum.j̃.de iureiuran.c.veniens. Quintauallis.cum ſi.
Gof.dicit, ꝙ inter formas eſt differentia.nam ſi quis iurat ſta
re mandatis nominatæ perſonæ,iuramentum non extēditur
ad ſucceſſorē in dignitate.ſecus ſi mandatum eccleſiæ,vel iu
dicis,vel excōmunicatoris.Iſtud enim erit reale;ita ꝙ reſpi-
ciet ſucceſſorem.Qualiter iſtæ cautiones de vno iudice in a-
liū,de procuratore in dñm,& ecōtra de vno dñō in aliū trãs-
ferantur,dic vt per Doc.¶Quintò opp.dicitur hic, ꝙ iſta in
greſſa eſt,viro viuente:& mandat, ꝙ ſi ratum habuit, & vir
deceſſerit,non poſſit egredi.cōtra imò videtur, ꝙ poſſit, qa
votum ſuum non tenuit.j̃.de conuer.coniu.c.quidam.Sol.di
cit gl.dic vt in contrarium not. Et hic dat tres ſol. quæ fue-
runt Vin.Prima eſt, ꝙ tex.qui dicit [poſtmodum ratum ha-
buit]&c.intelligitur poſt mortem viri.Ratificat enim,manē
do ibi poſtea per integrum menſem,ſecundùm quoſdam.j.
q.j.c.conſtat.Alij dicunt de duobus menſibus.de conuer.cō
iug.c.ex publico.Inno.& Hoſt.dicunt hoc arbitrarium, ar-
gu.de offi.deleg.c.de cauſis.¶Quærit Inno.an ex ſola habi-
tus ſuſceptione mortuo viro iſta mulier poſt tēpus, de quo
s̃.videatur profeſſa.dicit ipſe, ꝙ in illo capitulo non ſolùm
interuenit delatio habitus, ſed receptio veli de manibus epi
ſcoporum:ex quò vouiſſe videtur. ſecus ſi non verbo vouiſ-
ſet,nec ſolemniter velum ſuſcepiſſet. tunc non eſſet locus ra
tificationi: vel ſi in eodem monaſterio eſſent nō profeſſæ ha
bitum non portantes. quod dic, vt j̃.de regu.c.is qui.lib.6.
6 † ponit ēt hic Inno.differentiã,& ita Io.An.inter votū, & ſu-
ſceptionē habitus.Ad obſeruãtiã. n. voti tenet vouens, niſi
metus interuenerit, qui potuerit cadere in conſtantem: nec
prodeſt proteſtatio, niſi talis metus interuenerit.quia nō iu-
uat,niſi fiat ex iuſta cauſa, vt s̃.de conſt.c.cū M.In ſuſceptio
ne verò habitus ſufficit qualiſcunque metus,vel alia præſum
ptio, vel proteſtatio habita, ꝙ habitum ſuſcipiebãt inuitus,
ad hoc vt ex tali habitu non obligetur.vnde ſi cōminationi-
bus patris filia habitum ſuſcepit,non obligatur.10.q.3.cap.
præſens.Ratio differentiæ eſt,quia in voto interuenit expreſ
ſa voluntas:vnde ſtandum eſt ei, niſi aliquid iuſtum interue
nerit,ex quo valeat ſe tueri:in receptione verò habitus(cum
nihil expreſsè voueat,ſed præſumptiuè)facilè tollitur hæc p̃
ſumptio per aliam præſumptionem.s̃.de ele.c. cum inter R.
& de præſum.c.literas.

S V M M Æ.

1 *Renuncians ſuo beneficio per metum amiſſionis patrimonij, poterit*
illud repetere.
2 *Actio quod metus cauſa.datur contra tertium poſſeſſorem:qui me-*
tum adhibuit.
3 *Facta per metum an teneant.*
4 *Dolus dans cauſam contractui bonæ fidei reddit eum ipſo iure nul-*
lum.
5 *Titius ſi intulit mihi metum, vt venderem, & traderem rem meam:*
(& ſic feci)deinde res illa peruenit ad tertium:an potero contra
illum tertium agere.

1 ABbas. †Qui per metum amiſſionis patri-
monij ſui beneficio renunciat, illud
repetere poterit.h.d.prima pars narrat factum.
Secunda dat iudicem:ibi[vnde quia.]¶No.primò, ꝙ qui ti
more bonorum ſuorum renunciat beneficio,poteſt illud re
2 petere,& talis renunciatio ſibi non nocet.¶Secundò nò.† ꝙ
actio quod metus cauſa datur contra tertium poſſeſſorem, q
metum abhibuit, vt erat iſte,cui fuerat collata eccleſia abiu
rata per metum:quid eſſet in rebus prophanis,ſi rem,quam
me tibi vendere coegiſti,per metum alij vendidiſti:an con-
tra illum emptorem competat actio quod metus cauſa.dicã
poſt gl.¶Op.dicitur hic, ꝙ iſte timuit ſpoliari bonis.iō iſto
metu renunciauit eccleſiæ,& ipſam recuperat. Sed contra.
tunc metus præbet cauſam reſciſſionis contractus, cum ti-
metur periculū mortis,vel corporis cruciatus,vt l.interpoſi
tas.C.de tranſact. Sed amiſſio rerum non infert alterum ex
prædictis.ergo non inducit iuſtum metum:vnde videtur ob.
d.l.interpoſitas.& 32.q.7.c.omnes.So.dicit gl.magna in prĩ.
ꝙ amiſſio rerum,quibus vita corporalis adimitur, vel pati-
tur grauem iacturam,inducit iuſtum metum. Et idem ſi ti-
meatur amiſſio magni lucri, vt l.non eſt veriſimile.§.ſi fœne
rator.ff.eo.Et ita no.Cy.in d.l.interpoſitas.Et illud,quod di
xi de vniuerſo patrimonio,idem intelligas, ſi timetur amiſ-
ſio maioris partis,vt l.propter litis.ff.de excu.tu.& l.ſi.C.de
3 reuo.do.¶Quærit gl.† an teneant quæ fiunt per metum. gl.
tenet, ꝙ ſic.ſed dicit, ꝙ fallit ĩ matrimonio,in dote, in rebus
eccleſiæ,in voto,in iuriſdictione per metum extorta,& in au
ctoritate tutoris, Addit Io.An.caſum c.1.j̃.eo.li.6. Et cū in
teſtamento teſtes teneantur inuiti,vt no.j̃.eod.c. ſacris.& in
ſententiæ prolatione.11.q.3.c.iniuſtum. & in procuratoris
con-

conſtitutione.de procura.c.accedens. & vbi vertitur pericu
lum animæ.ĩ.de iureiur.c.ſi verò.In iſtis enim caſibus non
valet,quod per metum geritur ipſo iure. In alijs verò tenet,
ſed competit actio quod metus cau.ad reſciſſionem. Ita
concludit glo.contra quam oppo. quia metus continet in ſe
dolum: ſed dolus reddit contractum regulariter nullum,vt
ff.de dolo.l.eleganter,Item per metum turpis eſt promiſſio:
ergo quod ſequitur ex eo &c.vt C.de legi.l.non dubium. &
l.generaliter.& l.ſi plagij.de verb.oblig.So.aut ſtipulatio eſt
turpis,aut turpiter facta.vbi eſt turpis(vt quia turpe venit in
ea,vt occidere hominem:)& non valet,vt.ff.de ver.obli.l.ve
luti.Item quando ob turpem cauſam interponitur, vt cauſa
maleficij,vt dicta l.ſi plagij.& no. in l.iurisgen.§.ſi ob malefi
cium.ff.de pac. Secũdo caſu quando eſt turpiter facta(vt qa
per metum & dolum)tunc valet, ſed obſtat exceptio:vel ſi
deuentũ ẽ ad traditionẽ, datur ad reſciſſionem actio,vt hic,
& dixi.ſ.de pac.c.ſi.& no.Cy.in l.2.C.eod.A duerte tamen,
4 †quia dolus daus cauſam contractui bonæ fidei reddit eum
ipſo iure nullum,vt d.l.eleganter.ergo dolus,qui venit in cõ
ſequentiam metus,videtur reddere ipſum nullum:cuius con
trarium dixi.ſ.videlicet ꝙ valent quæ per metum fiunt. non
enim videntur valida geſta per metum ſuper contractibus
bonæ fidei. dicit alibi glo.quòd vbi verus, & ſimplex dolus
dat cauſam cõtractui bonæ fidei,reddit ipſum nullum, vt di
xi:ſed dolus velatus, & incluſus ſub metu non reddit ipſum
nullum,ſed annullandum per actionem quod metus cã.iqđ
5 dic,vt l.ſi vi vel metu.C.eod.per Cyn.¶Secundò quæro.†ſi
Titius intulit mihi metum, vt venderem, & traderem rem
meã;& ſic feci.deinde res illa peruenit ad tertium: an pote-
ro contra illum tertium agere?dic,ꝙ ſic. quia actio qđ me-
tus cau.eſt in rem ſcripta, & ſequitur quemlibet poſſeſſorẽ,
vt l.3.C.eo.& l.ſi cum excep.§.aliquando. Poteſt tamen ter
tius præſcribere,ſi poſſidet iuſto titulo:licèt ex traditione ſit
dominus,nam cum ab eo poſſit auocari dominium, præ-
ſcriptio locũ habet,vt d.l.3.vbi plenè de iſto tertio, ad quẽ
res peruenit.facit l.in bello.§.ſi ſeruum.ff.de cap.de materia
huius glo.vide 15.q.6.c.auctoritatem.22.q.4. c. inter cete-
ra.¶Tertiò quæro.ſi ſunt plures,qui metum intulerunt: an
actio quod metus cau.detur contra eos inſolidum, an pro
parte:& an vnius ſolutio liberat alios.dicit glo. ꝙ datur pro
parte, & ꝙ liberatur vnus per ſolutionem alterius. Non ob.
§.ſi plures.quia loquitur in pœnis.hic verò nõ datur ad pœ
nam:ſed eſt rei perſecutoria, Ioan.An.poſt Hoſtiẽ.dicit hic,
ꝙ quandocunque plures mihi obligati ſunt ex eodem facto,
& peto,qđ mihi abeſt,& eis adeſt,vno ſoluẽte,liberantur ce
teri.& idem quando pœna pro priuato commodo introdu-
citur.ſecus quando peto id,quod mihi abeſt,& eis adeſt, &
quando pœna pro bono publico eſt introducta,vt.ff.de iur.
om.iudi.l.ſi quis id quod.§.ſi.hic enim vno ſoluente,non li-
berantur alij,vt d.§.ſi plures.Sed in caſu, quo vnius ſolutio
liberat alios,an poſſit ille,qui ſoluit,agere contra alios, qui
liberati ſunt per eius ſolutionem.& an,cum ſoluit,poſſit pe
tere cedi actionem,vel beneficium diuiſionis.dic,vt l.ſi plu-
res.de admi.tuto.& l.ſi vt certo.§.ſi duobus, cum l. ſequen.
ff.commo.& de tu.& ra.diſt.l.1.§.nunc tractemus. & l.1.C.
de tranſact.

S V M M Æ.

1 *Renunciatio facta ad terrorem laicorum non tenet.*
2 *Renunciatio per metum extorta,an firmetur iuramento.*

A D aures. Qui terrore laicorum ele-
ctioni de ſe factæ renũciat:
ſi renunciatio iuramento,vel fide firmata nõ ſit,
regimini,ad quod electus erat,præfici poterit. h.d.commu-
nis diuiſio.ſecũda ibi[tuæ igitur.]¶No.primò,†ꝙ renũcia-
tio facta ad terrorem laicorum non tenet,& ſic terror popu
li cenſetur iuſtus metus.ad hoc optimè l.ſi priuatus.ff.qui &
à qui.populi enim tumultus ſicut impedit electionem, vt in
c.ſi quis pecuniam.79.diſt. ita impedit renunciationem: vt
ſic eodem modo,quo contractus redditur nullus, ita etiam
& diſtractus, vt l.ſi ad reſoluendam.C.de prædi.mino. non
poteſt ergo populus alium obligare per terrorem, ſicut nec
etiam per ſtatutum,vt no.in l.2.C.quæ ſit lon. conſue.facit
ff.de app.l.ſi conſtat.& C.de pœn.l.decurionum.& ſ.de ele.
c.Oſius.¶Secundò no.†ꝙ renunciatio per metum extorta,
videtur iuramento firmari.facit l.ſi.ff.qui ſatiſda.cog.habet
enim locum repetitio,& remiſſio iuramenti etiam de iure ci
uili.ff.de ali.iud.mu.cauſa fac.l.item ſi res.facit l.quæ ſub cõ
ditione.ff.de condi.inſti.¶Oppo.glo.2.tex.iſte innuit,ꝙ ſi fi
des,vel iuramentum interueniſſet,non poſſet repetere.con-
tra imò videtur,ꝙ renunciatio per metum inita,non firma-
tur fide,vel iuramento.ĩ.de reſtit.ſpo.c.2.cum ſi.alleg.in gl.
So.dicit glo.quidam dicunt, ꝙ iſta Decre.& ſi.continet ius
commune:contrariæ verò diſpenſationem.& fuit opi.Al.&
Lactan.& Vin.dicũt enim, ꝙ aut quis renunciat per metũ,
qui potuit cadere in conſtantem:& poteſt repetere: ſecus ſi
ſponte,vel renũciatio.ratam habuit,vel ſi metus fuit vanus.
Inn.recitatis multorum opi.vltimò ſic diſtinguit. aut iura-
mentum ponitur ſuper eo,quod de ſui natura eſt malum: &
non obligat.aut non eſt malum, ſed turpiter præſtitum(pu-
ta per dolũ, vel metum:) & tale obligat.vnde debet quis ſer
uare iuramentum,quod præſtitit de non repetẽdo res ſuas,
donec ab illo per epiſcopum abſoluatur.an autem dẽat ab-
ſolui.dic ꝙ ſic,cum cauſæ cognitione; quæ verſatur in hoc,
an eſſet metus,qui caderet in conſtantem:aliàs non,vt.ff.eo.
l.metum.Decre.ergo iſta poteſt intelligi de metu,qui nõ ca
deret in conſtantem:vt ſic contra iuramentum reſtitutio de
negetur.& ſi dicas,quare iſte ergo reſtituitur,ſi non interue
nit iuramentum? dic,ꝙ ideò: quia eccleſia non tenetur ha-
bere ratam renunciationem,vt no.hic in prima gl.vel dic,ꝙ
hic fuit iuſtus metus,ſed non repetit,niſi per epiſcopũ abſol
uatur. quod poteſt facere epiſcopus, vt dixi, ſi alia remedia
non ſuperſunt:aliàs non,vt ĩ.de iureiur.c.debitor.non tamẽ
ſecundùm Inn.eſſet contra ius, ſi alijs vijs omiſſis abſoluat.
facit quod no.ĩ.c.proxi.in vlt.glo.

S V M M Æ.

1 *Iurans renunciare,& renuncians per metum,qui caderet in conſtan*
tem virum,poteſt illud repetere.
2 *Metus regis dicitur iuſtus metus.*
3 *Metus quomodo poſſit cognoſci,quòd caderet in conſtantem virum.*
4 *Iuramentum interpoſitum ſuper vno caſu,non extenditur ad alium.*
5 *Obligatus ad aliquid relaxandum, facta relaxatione, non prohibe-*
tur repetere.
6 *Tranſgreſſor iuramenti eſt infamis,etiam poſt pœnitentiam.*

1 A D audientiam. †Qui ꝑ me
tum, qui de
buit cadere in conſtantem,beneficio ſuo renun
ciare iurauit,& renunciauit,illud repetere poterit. h. dicit.
2 ¶No.primò,†quòd metus regis dicitur iuſtus. & ſic minæ,
& terrores quandoque inferunt iuſtum metum, vt hic. & c.
ſ.proxi.quandoque non,vt l.metum.C.eo.quomodo autem
hoc perpendam.dic,ꝙ debet perpendi ex qualitate perſona
rum. nam ſi eſt perſona potens, & conſueuit verba ſua duce
re ad effectum:tũc iuſtus eſt terror,& metus,vt C.eo.l.ſi do
nationis. ſi verò non ſit ita potens, tunc ſecus, vt d.l.metũ.
Et facit hoc ad.q.de eo,qui poſt minas potentis reperitur in
terfectus:vt præſumatur interfectus ab eo,qui minatus fuit,
vt not.Cyn.in d.l.metum.¶Secundò no. ꝙ hic primò iura-
uit reſignare,deinde poſtea reſignauit:nec dicitur, vtrùm re
ſignauerit tempore iuramenti,& metus,vel poſtea ex inter-
uallo.

uallo. ſi enim ex interuallo,videret ſpõtanea reſignatio pur
gare turpitudinẽ metus,tangã ſtatim.¶Tertiò no.in ver.ter
tius.ꝙ debet probari metus,qui potuerit cadere in conſtan-
tem virum.metum ergo ſimpliciter illatum probare non ſuf
ficit: ſed cum debita qualificatione.ſ. quia imminebat mor-
tis periculum,vel corporis cruciatus.& eſt arg.ꝙ ad probã-
dum contractum vſurarium non ſufficit probare, ꝙ contra-
hens erat vſurarius: niſi probetur ſpecificè de illo cõtractu.
actio enim quod metus cauſa eſt prætoria, & ciuiliter itenta
tur.Deſcendit tamẽ ex crimine,vt patet ex no. ſ.in rubr.per
Inno. ergo omnia exprimenda, ſicut ſi criminaliter ageret,
3 vt c.tuę.ſ.de procur. ¶† Quomodo autem cognoſcatur, ꝙ
metus potuerit cadere in conſtantem.dic,ꝙ arbitrabitur bo
nus iudex,vt not.glo. in l.interpoſitas. C.de tranſact. in glo.
quod iudicis arbitrio.&c.quod eſt not.& idem not. Ber.ĩ.c.
4 cum dilectis. ¶Quartò not. † ꝙ iuramentũ interpoſitum ſu
per vno caſu,non extenditur ad alium. hic tantùm fuit inter
poſitũ iuramentũ ſuper fienda reſignatione, & reſignatũ fu-
it: non autẽ ſuper repetitione non facienda. In odioſis ergo
prouiſio in vnum caſum, non extenditur ad alium, vt plenè
de materia in l.ſi cum dotẽ.in prin.ff.ſolu.mat.& l.ſi extrane
5 us. de condi.ob cau. ¶Quintò not.†quòd obligatus ad ali
quid relaxandum,facta relaxatione,diſſoluta eſt in totũ obli
gatio,& repellere non prohibetur.momentanea ergo tradi-
tio liberat obligatum,arg.contra.l.inter Caſtellian.ff.de ar-
bi.de hoc alibi plenè dixi,remittendo ad not.per Bart.in l.ſi
fideiuſſor.de leg.1.& l.intimationibus.ff.de ſolu.¶Opp.di-
citur hic,ꝙ iſte iurauit reſignare, & poſtea reſignauit, & ta-
men repetit propter metum. Sed contra hoc oppo. & vide-
tur, ꝙ ſpontanea reſignatio ſubſequens purget turpitudinẽ
metus præcedentis,vt l.2.C.eo.Iſtud contrarium ſentit glo.
quæ incipit not. & non ſoluit. Ioan. And. dicit, ꝙ hic etiam
in reſignatiõe durabat metus propter timorem periurij ad-
hibiti, nec habet aliam præſumptionem,q̃ vt impleat ꝓmiſ-
ſio præcedens. ſecus ſi habet aliã præſumptionẽ, puta metũ
periurij,vt hic.Et idẽ,quod in ſoluente,intelligas in recipiẽ-
te: vt qui recipit ſolutionẽ ſponte ex contractu per metũ ini
to,videat purgare metũ: niſi adſit alia præſumptio, vt.ſ.ma-
gis cautum ſibi ſit,vt dixi.ſ.eo.c.1.per Innoc. in c.ſuper hoc
ſ.de renun.modica enim, & leuis ꝓſumptio excludit præſũ-
ptã renunciationẽ iuris proprij,vt l.ſi cũ aurum.ff.de ſolu.
¶Sed contra hoc oppo.Ioã.And.ꝙ non magis inducat pur-
gationẽ metus ſolutio relata ad ſimplicẽ ꝓmiſſionẽ: quàm
ad promiſſionem iuratã.quia in ſimpliciter promittente im
minẽt metus peccati,& trãſgreſſionis fidei.22.q.5.c.iuramẽ
ti.Sol. durius ſtatuit eccleſia agendum cũ iuramento, q̃ cũ ꝓ
6 miſſione fidei. †Quia trãſgreſſor iuramẽti eſt infamis, etiã
poſt pœnitentiã.ſecus in illo, qui fidem ſimplicẽ preuaricat.
de teſti.c.teſtimoniũ.& c.ſi.& l.ſi quis maior. C.de tranſact.
cõiũctis.ll.q̃ ꝓcedũt in illo ti.de illo, q ꝓmiſſa nõ ſeruat,vt l.
cum ꝓponas.& l.ſiue apud acta.cũ ſi. ¶ Quærit glo.hic iura
uit reſignare,& reſignauit: ſed qa non iurauit non repetere,
repetit.pone ergo quòd iurauit etiã non repetere. dicit gl.ꝙ
ſubuenitur ſibi iudicis officio: quia licèt actio quandoq; nõ
cõpetat: iudicis tamen officiũ, ſuadente æqtate nõ ceſſat, vt
l.ſi.ff.de peti.hered. Vel dic,dicit glo. ꝙ petet abſolutio à iu
ramento,ſicut fit in vſuris.Quid ergo, ſi iuraſſet non implo-
rare iudicis officiũ,vel nõ denunciare.dic,ꝙ non tenet ſerua
re: qa eſt contra doctrinã euangelicam.2.q.1.c.ſi peccaue-
rit.Ita not.Io.An.ſ.c.proxi.

S V M M Æ.

1 *Excommunicatus non eſt, qui abſolutè coactus excommunicatis cõ-*
municat: ſecus ſi coactio fuerit conditionalis.
2 *Abſoluta coactio excuſat à culpa, & pœna.*
3 *Conditionalis coactio attenuat culpã,ſed nõ liberat à pœna aliquali.*
4 *Metus non excuſat ab excommunicatione canonis.*
5 *Peregrinus tranſitum faciens per alienam terram, propter neceſſi-*
tatem victus impunè participat excommunicato.
6 *Abſolutio coacta quæ dicatur,& quæ conditionalis.Et an vbi cadit*
coacta abſolutio, cadat conditionalis,& econuerſo.7
8 *Communicare ſcienter cum excommunicato in caſibus non permiſſis,*
an ſit mortale peccatum.

S Acris. Cõmentat D. Io.An. iſtam Decr. qa
diuini, & humani iuris ſocia domina
Milacia ipſam audiuit ſub repetitione illuſtris viri Do.
1 Gebardi comitis de Friburch. & h.d.† Excõmunicatus non
eſt,qui abſolutè coactus excõmunicatis cõicat. ſecus ſi coa
ctio fuerit conditionalis.Et in prima deciſa cõſultatio.In ſe-
cunda reſponſio diſtinguens.& primum membrum proſeq-
tur, ibi [in primo.] ſecundum,ibi [in ſecũdo.] ¶ Not. pri-
mò, ꝙ hic quæſtio fuit propoſita in nube,ſcilicet an excõmu
nicationẽ incurrat,qui inuitus excõmunicato cõicat, & Pa-
pa ſoluendo diſtinguit.quod facere ſemp debet,q de iure cõ
ſulitur:aliàs poſſet reprehendi de inſufficiẽtia, vt l.Gallus.ff.
de libe.& poſth.& l.precibus.C.de impu.& al.ſubſti.& dixi.
2 ſ.de reſcrip.c.ſuper literis, ¶Secundò no. † ꝙ abſoluta coa
3 ctio excuſat à culpa,& pœna.¶ Tertiò no. † ꝙ conditiona-
lis coactio attenuat culpã, ſed non liberat à pœna aliquali:
nõ tamen puniri debet integra pœna: ſicut nec ille, qui ex-
ceſſit probabilẽ modũ in defendendo,vt in c.olim. ĩ. de re-
ſti.ſpo.& l.ſi adulterium cũ inceſtu.§.Imperator.ff.de adul.
¶Quartò not ꝙ minus fauetur metum paſſo, quàm ignorã
ti,vel neceſſitatem habenti. iſta ſunt no.Ioã.And.¶Quintò
ego not.ꝙ ſatis diuerſa ſunt agere, & pati: licèt per interpre
tationẽ ille,q patitur, dicatur facere. vnde dicit glo. lex non
factum vocat factum,vt l.ſi mora.ff. ſol.ma. Item obligatus
ad patientiã dicitur obligatus ad factum, vt not.in l.ſtipula-
tionum quædam.ff.de verbo.oblig.& quod not. in c.ſi com-
promiſſarius.in glo.ſuper ver.negligenter.ĩ.de elect.lib.6.
¶Sextò not.quòd licèt metus attenuet culpam,vt hic: tamẽ
integra pœna imponitur.& eſt ratio, quia.ſ.excõmunicatio
eſt indiuiſibilis.ſi autem poſſet diuidi: tunc videtur pœnæ di
minutio facienda, & cõmenſurãda culpæ extenuatæ per me
tum.¶Opp.de c.eos.de conſe.diſt.4.dic, ꝙ ibi metus fuit cõ
ditionalis.& ſic culpam attenuat.vnde concor.huic. c. Idem
4 dic de.c.quiſquis.per quæ dicit Ioan.And.† quòd metus nõ
excuſat ab excõmunicatione canonis, vt hic.nec ab irregu-
laritate baptizationis,vt in c.eos.nec à periurio.vt in c.quiſ-
quis.Sed omni caſu dic, ꝙ ſi iuſtus eſt.i. qui potuit cadere in
conſtantem, culpam attenuat:vt hic. ¶Secundò oppo. de c.
qđ prædeceſſor.& c.anteceſſor.alleg.in prædicta gl. quæ ſol
uit, ꝙ ibi eſt indultum à iure.Hoſti.dicit,ꝙ participanti per
metum,ſi iniquitati non conſentiat, nullum corã Deo eſt de
trimentum,vt ibi:tamen quantùm ad eccleſiam excõmuni-
catus eſt minori,vt hic.& ſic diſcordat iudicium Dei, & Ec-
cleſię. de ſenten.excom.c.à nobis. 2. & c. inquiſitioni. & de
5 ſpõ.c.tua.cum ſi. ¶Tertiò oppo.† peregrinus tranſitum fa-
ciens per alienam terrã propter neceſſitatem victus excom
municato participat impunè. ſimiliter creditor impunè par
ticipat debitori excõmunicato,vt debitum ſuũ cõſequat.11.
q.3.c.qm̃.de ſen.exõ.c.inter.& c.ſi verè.ſicut ergo ibi neceſ
ſitas vitæ,vel rerũ cõſeruãdarũ excuſat:ita & hic cũ metus in
fertur ad priuationem vitæ, vel rerum excuſare debet: imò
multò magis debet excuſare neceſſitas vitę ſeruandæ con-
tra gladium,q̃ contra famẽ,vel recuperandi debitũ. Sol.dic,
ꝙ illi ſunt caſus ſpeciales,& ad conſequentiam non trahen-
di propter maioritatem,vel ſimilitudinẽ rationis, niſi ꝑ prin
cipem,vt l.ſi verò.§.de uiro.ff.ſolu.ma.& de priui.c.ſanè.&
de regũ.iur.c.quæ à iure.lib.6.Facit quod not.Cyn.in l.1.C.
quæ ſit lon.conſue.vbi omnino vide.& quod not. ĩ. de tem-
po.ordi.c.eos.lib.6.¶Quartò oppo. Hoſtien.de Decre. ſi-
gnificauit.ĩ.de ſenten.excõi.vbi metus excuſat ab excõica-

tionis pœna. dicit ipſe, ꝙ licèt excuſet à ſentẽtia, & à pœna,
vt ibi, nõ tñ à culpa, vt hic: vel aliter, vt hic in nouella. ¶ Ve-
6 nio ad qões, & primò quæro, † q̃ ſit coacta abſolutio, & q̃
coactio conditionalis, & ipſarum exempla. dicit Ioã. And. ꝙ
abſoluta coactio propriè cadit ſub illa denominatione inde
ciſa de antiquo edicto prætoris, & eſt maior rei impetus, cui
reſiſti non poteſt. vnde habet in ſe attractionem, vt dicit tex.
Et ſic fit per manuum attractionem, vel detentionem. exem
plum. cũ inuitus trahor intra eccleſiã, vt audiam miſſam ex
communicati, vel cum excommunicatis. Item pone in bapti
ſmo, cum iudeũ, vel paganũ exuo, & ad fontem porto, & ba
ptizo. Item in profeſsione, ſi inuito, & coacto induitur habi-
tus profeſſorum. ¶ Coactio conditionalis propriè cadit in
mentem, quando propter inſtans, vel futurum periculum
aliquid ago, quod ſponte non agerem: vt ſi timens mortem,
vel mẽbrorum trũcationẽ, vel rerũ amiſsionem, vel aliquid
ſimile ago aliquid de ſupraſcriptis, qa baptizor, vel veſtẽ ꝓ-
feſſorũ induo, ne alterum ex prædictis periculis incurram. &
hoc caſu ꝓcedit quod dicit can. coacta voluntas volũtas eſt.
15. q. 1. c. meritò. Primo igitur caſu in vi abſoluta non mere
or, nec demereor: vnde nec recipio ſacramẽtorũ characterẽ,
vt d. c. merito. vbi no. an conditionaliter coactus ad ſacrum
7 ordinem continere cogatur. ¶ Secundò quæro, † an vbi ca-
dit abſoluta coactio, cadat conditionalis, vel econuerſo. Sol.
vbi cadit, vel cadere poteſt abſoluta, & conditionalis: ſed nõ
conuertitur. vnde in emiſsione verbi non poteſt cadere coa
ctio abſoluta, ſed bene conditionalis. vnde in verbali deſpon
ſatione non poſſet interuenire abſoluta coactio: ſed in actua
li (vt per annulum) bene poſſet. ¶ Tertiò quæro de quo me
tu intelligatur qđ hic dicitur. dicit Innocẽ. quòd quidam di-
cunt, ꝙ intelligitur de metu vano: aliàs omnino excuſaretur
participãs. ſed ipſe cum Hoſtien. intelligit etiam de illo, qui
poteſt cadere in conſtantem. pro quo facit tex. dum dicit [ꝓ
nullo metu.] &c. metus ergo iuſtus attenuat culpã, ſicut iu-
ſtus dolor. ¶ Sed incidenter quæro. an vanus attenuet. dic, ꝙ
ſic, quò ad Deũ. qui enim timore licèt vano ductus agit qđ ſi
bi diſplicet, minus contemnit, quàm ſponte agens: ergo mi
nus peccat, iuxta no. 40. diſt. c. homo Chriſtianus. & ĩ. de iu
reiur. c. cum quidam. ¶ Quartò quæro de qua coactione hic
intelligatur: an de illa, quę inducit minorẽ tm̃, q̃ fit in oratio
ne, conuiuio, & ſimilibus. an de illa, quæ inducit maiorẽ, q̃. ſ.
fit in crimine, vel cum excõmunicato cum participibus. Inn.
& Hoſti. tenent, quòd intelligitur de illa, quæ fit in commu-
nione, non in crimine. ¶ Quintò & vltimò quęrit Ioan An.
8 † an ſcienter communicare excommunicato in caſibus non
permiſsis ſit mortale peccatum, diſputat ſatis latè. & primò
ad partem affirmatiuam videtur hic caſus, quòd ſic. ad idem
11. q. 3. c. rogo. vbi dicit, ꝙ talis cõio eſt contra animam ex-
communicantis. ad idem c. ſi celebrat. de cle. excom. min. in
eo, quod ibi dicit, ꝙ grauiter peccat celebrãdo. & ſic in mor
tali. de cele. miſſ. c. de homine. Item ibi dicitur, ꝙ eſt inelegi
bilis: quod non induceret veniale. Tertiò quia excõmunicat
maiori: ſed maior non infligitur, niſi ꝓ mortali. 11. q. 3. c. ne-
mo. eporũ. Itẽ hæc cõio deſcribit̃ ſub noĩe criminis. 11. q. 3.
c. q. merito. ſed crimẽ ẽ graue peccatũ. 81. diſt. cap. 1. Itẽ idu
citur auctoritas Apoſtoli. 1. ad Corin. 5. Auferte malũ ex vo
bis ipſis. ſed illud. auferte eſt imperatiuũ. & quod imperat̃, ne
ceſſe eſt fieri. 14. q. 1. c. quod ꝑcipitur. In cõtrarium; quia cer
tis pſonis etiã nõ aſtrictis permittit̃ iſta cõio. 11. q. 3. c. qm̃.
ſed ſi omnis cõio induceret mortale, fruſtra adhiberetur di-
cta diſtinctio. Sol. dicit Io. An. ꝙ diuerſa reperit ſup hoc ſcri
pta. Goff. in ſumma de ſenten. excom. §. vlti. ver. quæritur an
peccat. tenet, ꝙ ſic, per illam Decre. & alias rationes ibi not.
idem Ray. in ſumma huius ti. ad fi. ver. qđ ſi aliquid. Sed Ho
ſtien. in ſumma eiuſdem tit. §. vlt. ver. ſed nũquid participãs,
diſtinguit inter prohibitionem canonis, & hominis ſpecialẽ,
vel generalem: vt primo caſu peccet venialiter, nimis frequẽ
ter, vel in contemptum canonis. Secundo caſu peccat morta
liter. Pe. in Decr. ſi celebrat. quem Abb. hic ſequit̃, dicit me-
liorem eſſe opi. theologorum, qui tenent, ꝙ talis non peccet
mortaliter. Non obſt. iſta Decr. ſecũdùm eos, quia loquitur
de excommunicatis cum participibus. quod patet per Decr.
ſacris. de ſent. excõ. Arch. in c. rogo. 11. q. 3. recitat fratrem
Thomam ſuper 4. Sentẽt. vbi tenet idem, quod Pet. & Abb.
niſi cõicet in crimine, vel in contemptu. Ioã. An. tenet hic, ꝙ
cõicare excõicato realiter ſit veniale. fallit in ſex caſibus hic
no. per eum, quos per te vide.

S V M M Æ.

1 *Metum paſſo non ſubuenitur, ſi metus fuit, qui non debuit cadere in conſtantem.*
2 *Obligare ſe quis poteſt ad ſtrictiorem religionem, ẽt cum iuramento.*
3 *Fratres alicuius monaſterij poſſunt impedire, ne ipſorum monaſteriũ mutet ſtatum.*
4 *Seductio, ſiue circumuentio non cenſetur, ſi quis ad contrahendum ſui fatuitate ducatur.*
5 *Contractus initus per iuſtum metum, vel dolũ reſcinditur, etiã ſi fuerit iuramento vallatus.*
6 *Dolus non excuſat: niſi ſit talis, qui caderet in prudentiſſimum.*
7 *Facultas quomodo cognoſcatur.*

1 CVm dilectus. † Metũ paſſo nõ
ſubuenitur, ſi me
tus fuit, qui non debuit cadere in conſtantem. h. d.
Primò præmittit diffinitionis cauſam, ſoluit obſtaculum, &
diffinit. Secunda ibi [non obſt.] Tertia ibi [ſuper.] ¶ Not.
primò, ꝙ quandoque eccleſia regularis mutat ſtatum: quia
ſubijcitur regulæ alterius religionis, ſimiliter & perſonæ. de
2 quo. ĩ. de elect. c. 1. in Cle. ¶ Secũdò no. † ꝙ poteſt quis obli
gare ſe ad ſtrictiorem religionem, etiam cum iuramento.
3 ¶ Tertiò. not. † quòd fratres alicuius monaſterij poſſunt im
pedire, ne ipſorum monaſterium mutet ſtatum, & ille, qui
ſe obligat (ſi non impeditur) tenetur ad obſeruantiã iuramẽ
ti. ¶ Quartò no. quis metus excuſet. ſ. qui continet mortis pe
riculum, vel corporis cruciatum. concor. C. de tranſact. l. in-
4 terpoſitas. ¶ Quintò not. † ꝙ ſeductio, ſiue circunuentio nõ
cenſetur, ſi quis ad contrahendum ſui fatuitate ducatur. ff.
de iur. & fac. igno. l. nec ſupina. & de ædi. edic. l. quæritur. §.
5 fi. ¶ Sextò not. innuit text. iſte, quòd † contractus initus per
iuſtum metum, vel dolum reſcinditur, etiam ſi fuerit iuramẽ
tõ vallatus. aduerſus ergo dolum, vel metum datur reſtitu-
tio, nõ obſtã. iuramento: quia ipſum iuramentum deberet ſu
perior remittere. Non obſt. 22. q. 4. c. ſed cum his. vbi Garo
nitæ deceperunt Ioſue in facto alieno. & tamen cogitur iura
mentum ſeruare. quia ad fatuitatem Ioſue pertinuit ille do-
lus: quia Ioſue, & ſui de facili crediderunt, quod non debue-
runt. Alij dicunt, quòd nunquàm remittendum eſt iuramen-
tum, etiam ſi per dolum extortum ſit, ſecundùm Innocẽ. de
hoc no. ś. eo. c. ad audientiã. & duobus cap. præceden. ¶ Se-
6 ptimò no. ſecũdùm Io. An. † ꝙ ſicut nõ excuſat metus, niſi ſit
talis, q caderet in conſtantẽ: ſic nec dolus, niſi qui caderet in
prudentiſsimum. nam ſicut dolus cum dolo: culpa cum cul-
pa compenſatur, vt l. ſi ambo. ff. de compenſa. ſic fatuitas la-
tæ culpæ cum dolo eſt compenſanda. nam & talis dolo com
paratur. ff. depoſi. l. quod Nerua. & de verb. ſig. l. latæ. ¶ Sed
7 hic incidenter quæritur, † quomodo cognoſcetur iſta fatui-
tas. dicit Inno. quòd ad ipſam pertinet omnis promiſsio, in-
ductio, & iuramentum, quæ ſunt contra curſum inſtrumen-
torum cauſarum. puta ſi promittatur, ꝙ à iuuene amouebun
tur ſtimuli carnis: vel quæ ſunt contra ius naturale, vel poſi
tiuum: vel regulam ſecundùm conſtitutionem alicuius ordi
nis approbatam, vt patet hic. ĩ. de conuer. coniug. c. dudum.
& de relig. dom. c. fi. & quàmuis promiſsio per talem metum
extorta aliquando poſſet infligi: iuramentum tamen ſuper
hoc præſtitum ſemper tenet. ſi autem eſſet dolus, q etiã peri-
tiſsi-

tiſsimos falleret: tunc iuramẽtum ſuperior remittere debet,
ſecundùm quoſdã. Alij cõtra, vt dixi. ś. facit quod no. Dy. in
reg. ſcienti. de reg. iur. lib. 6. ¶ Opp. innuit iſte tex. ꝙ iſti po-
tuerunt eccleſiã iſtam ſubijcere ordini Ciſterciẽ. Sed cõtra.
ĩ. de exceſſ. præla. c. ſicut in iure. So. vt in gl. non tñ. quæ dicit
ꝙ ſe poterunt ſubijcere, non eccleſiam. Inno. dicit, ꝙ iſti be-
ne poterunt profiteri ordinẽ arctiorem. de reg. c. licèt. quod
eſt verum, ſecundùm Hoſt. quãdo vt ſinguli volũt trãſire: ſed
remanẽtes in loco, non poterunt arctiorem regulam profite
ri: nec ſe, & locum ad illam trãſferre ſine conſenſu diœceſa
ni. de eccl. ædi. c. ad audientiã. 2. de rebus eccl. nõ alie. c. poſ-
ſeſsiones. da reli. do. c. intra quatuor. e. ti. c. 1. li. 6. Requirit̃ ẽt
tunc oĩm conſenſus. remittit Io. An. ad no. ꝑ eũ. ĩ. de reg. iur.
c. ſup eo. in gl. q̃uis. cum cõſenſu ergo epi poſſent ſe ad locũ,
& aliã religionem trãſferre. & ſi epiſcopus cõſentire nollet
in caſu, quo ſibi in nullo fieret præiudicium, poſſet cogi ꝑ ſu
periorem. ĩ. de iurepat. c. nullus. 8. q. 3. c. Artaldus. 9. q. 3. c.
cum verò. ¶ Quærit gl. quæ incipit. quæ fuit iſta violentia. di
cit glo. ꝙ minabatur eis excommunicatio: ſed talis timor nõ
excuſat, ſecũdùm glo. quam ſequitur Pe. Tan. Vin. & Phi. Sed
contrarium no. ĩ. de reſti. ſpo. c. olim. 3. & hæc verior, ſecun-
dùm Hoſt. quia cõtinet nedũ carnis, ſed animæ detrimentũ.
2. q. 1. c. de manifeſta. Gof. tenet idẽ, quod iſta glo. & ꝓbat à
diuiſ. ſ. aut excõicatio eſt iuſta: & ſibi imputet, q ſe talẽ red-
didit. aut iniuſta: & ſic non timenda; quia nõ ligat. & hoc te-
net Arch. ĩ. de ſen. excom. c. 1. lib. 6. Io. An. dicit, ꝙ iſta glo.
eſt vera, quando ſententia eſt iuſta: tunc enim imputet ſibi,
q ſe talem reddidit. nã regulariter nõ excuſat metus, cũ cul-
pa ꝑcedit. ff. qđ metus cau. l. ſi mulier. 2. rñ. Sed quãdo ſñia ẽ
iniuſta: tunc eſt vera gl. contraria. ad hoc facit. C. de apoſta.
l. hi qui ſanctã. Ibi dicitur, ꝙ grauis eſt pœna, eſſe inter homi
nes, & hoĩm carere commercio. ſed hoc inducit excõicatio:
ergo timor excõicationis eſt timor grauis pœnæ. ad idem. ĩ.
de ſen. excom. c. ſacro. circa medium. Ibi [cũ non leuis ſit cul
pa tantam infligere pœnam inſonti.] ¶ Secundò q̃ro. dicit̃
hic, ꝙ metus tunc cenſetur iuſtus, cum timet̃ mortis pericu-
lum, vel corporis cruciatum. quæro an alijs modis dicatur iu
ſtus. dicit glo. quòd ſic. nam quandoque eſt iuſtus metus ver
borum, quandoque rerum &c. vt in glo. quæ ſubiungit, an in
omnibus caſibus, quibus metus eſt iuſtus, reſcindetur actus
per actionem quod met. cauſa. ſuper quo articulo latius ſic
dicas poſt dominum meum. quòd quandoque quis vult re-
ſcidere factum metu ex edicto prætoris quod metus. & tũc
requiritur metus. de quo loquitur iſte text. & l. interpoſitas.
C. de tranſact. quandoque quis vult reſcindere ex ſententia
edicti: & tunc ſufficit, ſi eſt perſona filij, vel coniuncti: licèt
nõ in perſona ſua, vt l. iſti quidem. in fine. ff. eodem. quando-
que quis vult reſcindere per officium iudicis: & tunc ſufficit
metus verecundiæ: licèt metus non contineat corporis cru-
ciatum, vt l. fi. §. fi. ff. eo. aliquando infertur metus alicuius fu
turi euentus à natura, vt medicus, qui infirmitatem modicã
facit magnam, & periculoſam, & huius cauſa illicitè promiſ
ſionem extorquet: & tũc reſcindetur officio iudicis, vt l. me
dicus. ff. de va. & extraor. quandoq; infertur metus cauſa ma
ioritatis, & obedientiæ. & hæc fit dupliciter. nam quædam ẽ
maioritas abſque publica poteſtate, vt maioritas, quę habe-
tur à marito ad vxorem, & à patrono in libertum. & tunc
reſcinditur officio iudicis, vt l. 1. §. quæ onerandæ. ff. qua. re.
ac. non da. & l. fi. de furt. quandoq; fit aliquid propter metũ
officialis. & tunc reſcinditur, per l. pe. ff. quod metus ca. & ad
de, ꝙ vbi timetur graue damnum in rebus proprijs, eſt legi-
timus metus; ita quòd officio iudicis conſulitur, argu. de re.
do. l. fi. Item ꝙ idem operatur probabilis ſuſpicio, quod ipſo
rum illatio, vt ff. quod fal. tu. auct. l. nouiſsimè. & l. 2. C. e. per
8 Cy. ¶ Tertiò quæro, † quomodo cognoſcam, an verba, minæ,
vel potentia hoĩs ſit iuſta cauſa timoris. dicit hic notabiliter
gl. ꝙ hoc relinqtur arbitrio iudicis. Idem Inn. & Hoſt. q te-
nent, ꝙ ſi dubitetur, an ſit iuſtus metus, arbitrio iudicis pon
derantis circunſtantias erit hoc dirimendum. & adde quod
no. Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de ope. no. nũ
cia. vbi omnino vide. & de materia huius glo. vide etiam. 15.
q. 6. c. 1. & per Hoſt. in ſumma. eod. tit. §. qualiter metus. ver.
inuenio tamen.

S V M M Æ.

1 *Violentia probata per teſtes, res amiſſæ probantur per iuramentũ.*
2 *Plures quando ſunt, ſpoliantes vnum, an omnes teneantur ad iſtud intereſſe inſolidum, vel pro parte.*
3 *Vecors eſt, qui audito, quòd armati veniunt, ſtatim fugit.*
4 *Saccus ſignatus ſi fuit depoſitus, conuentus depoſiti reddit deſignatum, vel apertum &c. quid iuris.*
5 *Aduerſarius ſi reputat ſe grauatum. an debeat appellare à iuramento, vel à taxatione, vel à ſententia, quæ ſubſequitur.*
6 *Iudex ſi poſt iuramentum præſtitum cognoſcit ſe erraſſe: an poterit reuocare, & errorem ſuum corrigere.*

1 SVper eo. † Probata violẽtia per teſtes, res
amiſſæ probantur per iuramen-
tum. h. d. Et in prima partis conqueſtio. In ſecunda Pa-
2 pæ reſponſio. ſecunda, ibi [verùm.] ¶ Nota primò, † ꝙ ibi
fuerunt plures ſpoliantes vnum. Vtrùm autem teneantur ad
iſtud intereſſe inſolidum, vel ꝓ parte, dic vt ĩ. de iureiur. c. ſi
cut. & in l. qm̃ multa facinora. C. ad leg. Iul. de vi pu. facit. l. ſi
plures. ff. de iniur. quid econtra ſi vnus ſpoliat, vel iniuriatur
pluribus: an erunt tot iniuriæ, quot pſonæ, qbus iniuria irro
gatur. quidam, ꝙ vna. ff. arb. fur. cæ. l. ſi plures. ſed non facit,
quia ibi delictum perpetratum fuit in vnum corpus: licèt fu-
iſſet plurium. ſed in caſu noſtro in corpora ſingula. & ideò vi
detur, ꝙ plures ſint iniuriæ: licèt vno impetu. ad hoc. ff. de ſe
pul. vio. l. prætor. §. qui de ſepulchri. in glo. quid ergo ſi vnus.
facit l. ſi gemina. arbo. fur. cæ. Et aduerte, quia iſti ſpoliato-
res ſentiẽtes ſe grauatos habuerũt recurſum ad Papam. qđ
intellige, vt per app. vel petẽdo reſtitutionem contra ſñiam,
vt ff. de iudi. l. ſi prætor. §. Marcellus. ¶ Secundò no. ꝙ opor-
tet plenè probari violentiam, ſed res probantur per iuramẽ-
tum. & ſic contra doloſum, & vim inferentem iuramen-
tum eſt legitima probatio. concor. l. ſi quando. C. vnde vi.
¶ Tertiò no. ꝙ iuramentum ſolum non ſufficit, ſed coniun-
ctũ cũ taxatione iudicis. qđ ẽ rationabile nõ paſsim cõmitte
re iuramẽto aduerſarij cauſæ deciſionem, ſed adhibito mo-
deramine, de quo hic. ſimiliter cum qs aduerſarij miſericor-
diæ, vel iudicio ſe ſubmittit. nam talis ſubmiſsio referenda ẽ
ad arbitriũ boni viri, vt no. in l. pe. ff. de arb. & c. ſanè. ś. de re
nũ. & c. veniens. de iureiu. & c. Quintauallis. poſſet em̃ ille, cui
defertur iuramentũ, in infinitũ iurare: ideò per iudicẽ refræ-
nandum, vt l. videamus. §. fi. cum l. ſe. ff. de in litẽ iurã. vbi de
iſta materia. ¶ Quartò no. quæ ſint per iudicem conſideran
da in iſta taxatione. debet enim conſiderare perſonarum, &
negocij qualitatem, vt dicit tex. perſona enim attenditur, an
ſit paup, an diues. ſi enim paupercula mulier ſpoliata de do
mo diceret ſe habuiſſe ciphos argenteos: vel vilis mercator
precioſas margaritas: vel grammaticus libros iuris, & ſacræ
paginæ, non crederetur. negocij enim qualitas attenditur cir
ca locum, an ſit veriſimile, ꝙ in eo talia tenuiſſet. ¶ Oppo. di
citur, ꝙ probatio intereſſe aduerſarij ſit per iuramentum. cõ
tra Inſti. de verb. ob. §. non ſolũ. So. dicit glo. ibi loquit̃, cum
intereſſe deſcendit ex contractu: ſecus ſi ex maleficio, vt hic.
& idem ibi no. & ĩ. de foro competẽ. c. dilecti. vbi plenè de
hoc dixi, quòd iſtud eſt verum, cum agitur contra doloſum:
quia tunc ſufficit iuramentum. & aduerte, quia hic loquitur
de ſpoliatore. idem dicas, ſi quis non ſpoliauit, ſed fuit cauſa,
vt ab alio ſpoliaret. puta rex, vel dñs terræ iniuſtè banniuit,
vel diffidauit aliquẽ ſubditum, vel aliũ: ꝓpter qđ omnia eius

bona fuerunt ab eo, & ab alijs occupata, & alia damna fuit
paſſus. nam tenebitur de oĩbus iſtis (q̃a metus eius fuit cau
ſa omniũ amiſſorum.) actione q̃d metus cã tm̃, vt ff. q̃d me-
tus cã. l. ſi cũ excep. §. in hac actione. & §. Pedius. & §. hæc
autẽ actio. & ĩ. de iniur. c. olim. Non ob. ff. de vi & vi ar. l. 3. §.
3 ſi q̃s aũt. & ver. armatis. quia ibi loquiẽ de vano timore. † Ve
cors em̃ ẽ, q̃ audito, ꝙ armati veniũt, ſtatim fugit, ſecus ſi hęc
aliquo modo probabili ſuſpicari poſſet, vt in caſu prædicto.
Si verò agatur ex maleficio, non contra delinquentem, ſed
tertium, qui tenetur ex delicto alterius, vt pupillus quando
que ex delicto tutorum: vel villa, ſiue caſtrum ex delicto cõ-
miſſo in ſuo territorio: tunc intereſſe debet legitimè proba-
ri, non per iuramentum, vt not. Cyn. in l. ſi quando. C. vnde
vi. & l. 2. ff. quando ex facto tu. & prædicta, cum obligatio ad
intereſſe oritur ex maleficio. ſi autem ex contractu: tunc di-
cit gl. quòd per teſtes. qualiter autem teſtes debeãt ſuper in-
tereſſe deponere, vt concludant, dixi in d. ca. dilecti. de foro
compe. Aduertendum tamen quia difficilis eſt probatio in-
tereſſe, conſulit Iuriſconſultus, ꝙ ſemper certam pœnam cõ
trahens ſtipuletur, vt l. fin. ff. de præto. ſtipu. vbi per Bart. ple
nè, an valeat pactum, ꝙ de toto intereſſe credatur, & ſtetur
iuramento aduerſarij. de quo etiam in ſpe. de fruct. & inte-
reſſe. §. peñ. ver. penul. & facit quod no. Bar. in l. Theopom-
pus. ff. de dote præleg. ¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ ſtaẽ iu-
ramento ſpoliati tantùm ſup intereſſe. ſed cõtra, iuramentũ
non ſufficit ad cõdẽnationẽ, niſi in caſu, quo eſt debitũ ſemi
plenè probatum: & tunc quandoq; ſufficit, ſed nõ ſẽper, iu-
xta no. in c. ſi. de iureiur. hic aũt dicitur, ꝙ ſufficit. ergo malè.
So. glo. magna ſoluit duobus modis. & primò, ꝙ ideò proba
tio per iuramentum ſufficit propter difficultatem probandi
ſingula vtenſilia, & minuta, & in odium violenti. nam & vbi
non eſt commiſſa violentia, ſufficiunt probabilia argumẽta.
de cleri. peregri. c. 2. & fit aliàs probatio ſolo iuramento. C.
de ali. pu. præſ. l. 2. & ff. vbi pu. edu. debe. l. officio. & C. de hæ
re. l. quoniam. non enim ſecreta patrimonij cuilibet reuelan
tur. imò quandoq; creditur diues, qui pauper eſt, & econtra.
Inſti. qui ma. non poſ. §. in fraudem. & in Auth. de nup. §. q̃a
verò hactenus. ſed dominus hoc non præſumitur ignorare.
C. de reſcin. ven. l. quiſquis. faciat ergo homo quod poteſt.
22. q. 2. c. faciat. ad hoc. C. de iure deli. l. fina. §. in computa-
tione. vbi de expen. ſtatur iuramento facientis: quia aliàs eſ-
ſet impoſsibilis probatio. alia ratio gl. eſt, quare ſufficiat iu-
ramentũ: quia probatio violentiæ infert preſumptionẽ cir-
ca intereſſe. vis em̃ illata eſt optima præſumptio ſuper rebus
amiſsis, vt d. l. ſi quando. C. vnde vi. & pro tanto alibi dicit gl.
ꝙ contra ſeruientem, qui fugitiuo modo receſsit, præſumi-
tur contra eum, ꝙ ſubtraxerit res domini in Auth. de exhi.
& intro. reis. §. ſuſcepto. coll. 5. ¶ Quæro. text. iſte loquitur
in violentia, qua probata, iuramentum habetur pro plena ꝓ
batione. Sed quæro, an tex. iſte locum habeat in quolibet ge
nere violentiarum, ſcilicet in expulſiua, compulſiua, ablati-
ua, inquietatiua, & turbatiua. dicunt Doct. ꝙ ſic. quia iſte tex.
generaliter loquitur. & d. l. ſi quando. ergo generaliter de-
bet intelligi. ĩ. de teſtamẽ. c. relatũ. 2. rñ. cum ſuis concor. ad
hoc l. ſemper. §. hæc intentio. ff. quod vi, aut clam. & idem eſt,
vbi non deprehenditur violentia, ſed dolus conuenti. ¶ De
4 quo format hic Inno. † quæſt. de illo, penes quem depoſitus
eſt ſaccus ſignatus. ipſe verò conuentus actione depoſiti red
dit deſignatum, & confitetur ſe aperuiſſe, & deſignaſſe: ſed
dicit, quòd plenus erat lapidibus, non pecunia: vel negat tan
tam pecuniã fuiſſe ibi, quanta petitur. probationes itaq; defi
ciũt, quid erit? dicunt quidam, quòd cum in actione depoſi-
ti veniat dolus, & perfidia, vt not. ĩ. depo. c. 1. probanda eſt
veritas per iuramentum petẽtis, taxatione præhabita, vt hic,
& 2. q. 1. c. in primis. vbi de materia huius. c. & ff. depoſiti. l. 1.
§. ſi ciſta ſignata conueniret. arg. ff. de ædil. edict. l. ædiles. §.
2. & habet hoc locum, etiam ſi negauerit ſe ſoluiſſe ſaccum;
non enim ei creditur, niſi præſumptionibus veriamilibus, vel
alijs probationibus probet ſe innocẽtem. vt ff. depoſiti. l. dd.
Nerua. ¶ In actionibus verò deſcendentiibus ex contractu
an intereſſe, probetur per iuramentum in litem, ſi conuentus
arguitur de dolo vel culpa. dic plenè, vt l. in act. ontbus. & l.
2. & l. videamus. §. 2. ff. de in litem iur. eodem mopo locum
habebit delatio iuramenti, ſi quis non ſpoliauit, ſed furtiuè
ſubtraxit, ſecundùm Inno. cum ſubueniendum ſit probatio-
nibus, & malicia punienda. ¶ Secundò quæro. hic ponun-
5 tur tria in text. ſ. iuramentum, taxatio, & cõdemnatio. † mo
dò quæro. ſi aduerſarius reputat ſe grauatum, an debeat ap-
pellare à iuramento, vel à taxatione, vel à ſententia, quæ ſub
ſequitur. Dicunt quidam, ꝙ à taxatione, ſi in nullo putat ſe
teneri, vel ĩ minus teneri, q̃ taxatũ ſit. ſi tñ nõ appellat à taxa
tione, vel à iuramẽto delato, poterit appellare à ſnĩa ſequẽti.
qua caſſata ꝑditur omne ius q̃ſitum ex iureiu. q̃a ap. à ſentẽ-
tia deuoluit omnia grauamina illata in priori iudicio. & de-
bent per iudicem appel. reuocari, vt no. in c. quò ad conſulta
tionem. ĩ. de re iudi. per Inno. & Hoſt. & c. fina. de app. lib. 6.
¶ Alij dicunt, ꝙ licèt appelletur poſtea à ſententia: tamen ſi
à delatione iuramenti, & taxatione non fuit appellatum in-
fra decẽ dies, non retractabitur, licèt ſentẽtia retractetur. q̃a
ex iuramento oritur actio in factum, vt C. de reb. credit. l. a-
ctori. ¶ Sed diſtingue. nam quandoq; quis petit rem aliquã
tanquàm ſuam, vel ſibi debitam, vel aliquid aliud: & tunc ex
tali iuramento oritur actio, & exceptio, vt dicta l. actori. cũ
ſimil. Quandoq; iurat ſe tantum expendiſſe, vel damnum a-
liquod datum eſſe: & iſtud iuramentum nõ comparatur ſen
tentiæ, ſed ſuccedit loco probationis. vnde nec ex eo ſolo o-
ritur actio, vel exceptio. quare & in hoc caſu ſufficit, ꝙ à ſen
tentia appelletur: & de tali iuramento loquitur hic. & in Au
then. de iudici. §. oportet. & hęc verba bene no. ¶ Tertiò q̃-
6 ro † ſi iudex poſt iuramentum præſtitum cognoſcit ſe erraſ
ſe: nunquid poterit reuocare, & errorem ſuum corrigere?
Videtur, ꝙ non. quia in eo, quod iuratum eſt, debet condẽ-
nare, & non minus. vt in Auth. de iudi. §. oportet. & ita tenet
hic glo. quę incipit veluti. Inno. tenet, ꝙ poſsit, vt in l. quod
iuſsit. ff. de re iudi. & hoc verum ante condemnationem. ſi au
tem poſt iuramentum condemnatio eſt ſecuta: tunc non poſ
ſet iudex reuocare ſententiam. & ſic intelligitur. §. oportet.
& hoc verum in iuramentis, ex quibus non oritur actio, vel
exceptio. de quibus dixi. ſ̃. proxi. q. In alijs autem, ex quibus
oritur actio, & exceptio, ſicut non liceret iudici reuocare ſẽ-
tentiam, ex quò ipſam tulit. de offi. delega. c. in literis. ſic nec
iuramentum iam præſtitum, niſi in caſibus. ff. de iureiu. l. ad-
monendi. ſecundùm Inno. quod tene menti. & concor. quod
no. in l. videamus. §. ſi. ff. de in li. iuran. vbi tex. dicit, ꝙ ſicut ẽ
7 licitum iudici non deferre: ita delatum, & præſtitum mode
rari, & refręnari. Loquitur tamen in iuramento affectionis,
quod ſi iudex refrænat, non arguitur iurans de periurio: ſed
in iuramento veritatis maior eſt verecundia, & ſigillatio fa
mę iurantis, ſi poſt ipſum delatum non ſequitur. dic vt ſ̃. di-
xi. & adde quod no. Inno. ĩ. de app. c. ſæpe. vbi dixi, an taxa-
tione ſecuta diu poſt ſententiam, poterit appellari.

De In integrum reſti- tutione.

VIso de quadam ſpeciali reſtitutione, quę
datur ratione metus: videndum eſt de ma
teria reſtitutionis in integrum in genere,
ſub quo comprehendit de reſtitutione ec
cleſiarũ: & hoc vt plurimũ. Item minorũ.
ĩ. e. c. cõſtitutis. & c. penu. Itẽ & maiorũ. ĩ.
eo. c. ex literis. De materia. 2. q. 3. in ſi. 35. q. 9. per totum. re-
petitur

petitur hæc rub. ĩ Sexto. & Cle. cui conuenit. de of. iudi. c. 2.
de priuile. c. cum olim. in ver. nos igitur. de reſcrip. c. quàm-
uis. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Eccleſia reſtituitur cõtra contractum aliàs legitimè celebratum, ſi e-
normiter ex illo ſit læſa. 4*
2 *Duo requiruntur ad concedendum reſtitutionem.*
3 *Eccleſia habet priuilegium minoris ſuper beneficio reſtitutionis.*
Et an eo beneficio fungatur quò ad omnia. 5

1 REquiſiuit. † Eccleſia reſtituitur cõ
tra contractũ aliàs legiti
mè celebratũ, ſi enormiter ex illo ſit læſa. h. d. com
munis diuiſio. ſecũda ibi [noueris.] ¶ No. primò, ꝙ poſſeſ-
ſiones eccleſiarum laicis conceduntur ad annuum cenſum.
quomodo autem ſint permiſſæ iſtæ conceſsiones, & infeuda
tiones. dic vt ĩ. de feudis. c. 1. & 2. & l. iubemus. C. de ſacro-
2 ſan. eccleſijs. per totam l. ¶ Secundò no. † ꝙ ad concedendũ
reſtitutionẽ requirũtur duo, ſcilicet grauis læſio, & ipſius
probatio. non enim ſequitur. contraxit eccleſia; ergo læſa. ſi
cut non ſequitur. minor; ergo læſus, vt l. nam & poſtea. §. ſi
minor. ff. de iureiur. Item requiritur, ꝙ ſit grauis lęſio: quia ꝓ
modico non daretur reſtitutio, vt l. ſcio. ff. de in integrum re
3 ſtitu. titu. generali. ¶ Tertiò not. † ꝙ eccleſia habet priuile-
gium minoris ſuper beneficio reſtitutionis. quod qualiter ĩ-
4 telligatur, dic, vt in glo. ſic. ĩ. eod. ¶ Quartò not, † ꝙ proba-
ta læſione, eccleſia reſtituitur ad rem malè alienatam. & ſic
videtur, ꝙ officium reſcindens, & actio reſciſſoria poſsint
intentari in eodem libello, hoc eſt petere reſciſsionem cõtra
ctus tanquàm ex eo læſa: & reſciſsio. facta aduerſariũ condẽ
nari ad rei reſtitu. de quo per Cy. plenè in l. quod tempore.
ff. de reſtitu. mi. ¶ Quintò no. in ver. prouidendum. ꝙ reſtitu
ta eccleſia, debet & ille reſtitui, qui contraxit ſecum. & loq-
tur iſte tex. de reſtitutione impenſarum factarum in re di-
ſtracta, & ꝑ reſtitutionẽ ad eccleſiã reuerſa. quid autem in
reſtitutione precij dati ratione venditionis rei eccleſiaſticæ,
an debeat reſtitui emptori, à quo res vendita vẽdicatur. dic
quòd ſic, ſi eſt ſolutum pretium reſtitutionem petenti. vt C.
de repu. quæ ſi. in iudi. l. 1. ſi autem eſſet ſolutum pretium
creditori ipſius eccleſiæ contrahentis: an reſtituta eccleſia
ad rem ſuam, reſtituetur emptor ad pretium contra eccle-
ſiæ creditorem, cui ſoluit. Cy. diſtĩguit in dicta l. 1. in minore.
& ſic aut ille erat creditor ex cã lucratiua: & cõpetit reſtitu
tio contra eum. aut ex cã oneroſa, aut minor eſt ſoluendo: &
non reſtituitur cõtra eum. quia ſuum recepit, vt l. repetitio.
ff. de cond. indebi. & de exceptio. doli. l. purè. §. ſi eum. aut
non eſt ſoluendo: & tunc habebit regreſſum contra credito
rem, ex quo commodum recepit ex facto meo. arg. ff. de eo,
per quem fac. erit. l. ſi. nam etiam vbi ex cauſa oneroſa aliq̃s
ſentit commodum, datur regreſſus contra eum. ff. de lega. 2.
§. 1. ſecundùm Pet. in dicta l. 1. & ibi Cy. ¶ Sextò no. ꝙ ille, à
quo res auocatur per beneficium reſtitutionis, poteſt repe-
tere omnes expenſas factas in illa re. & ſic debet intelligi de
contrahente bona fide, ſeruatis ſolemnitatibus debitis, de q̃
bus in c. ſine excep. 10. q. 2. ſi autem ſine ſolemnitate ſuper
re eccleſiæ contraxiſſet, non videretur bonæ fidei, vt in reg.
qui contra iura mercatur. de regu. iur. lib 6. ideò non videreẽ
quòd deberet recuperare expenſas factas in re, vt Inſti. de
re. diui. §. 1. & l. ſi vrbana. de condi. indebi. ¶ Septimò colli-
go in ſi. ꝙ reſtituto minore ex eodem iudicio, & ſine alia in-
ſtantia, videtur maior reſtitutus, qui ſecum contraxit. & hoc
tenet Cyn. ſ. aduerſarium reſtitui ipſo iure, ſiue actio ſit re-
miſſa, vt eadem actione agatur: ſiue ſit res data, vt contra
eum agatur per recõuentionẽ. & ſic ad dominiũ ſit reſtitutio
ipſo iure, vt directò res vendicari poſsit: aliàs nõ reponeret
omnia reſtitutio in priſtinũ ſtatũ. q̃d eſſet cõtra eius naturã,
& effectũ, vt d. l. 1. C. ſi aduer. tranſac. vbi iſta ſunt verba Cy.
5 ¶ † Quæro. an quò ad omnia fungaẽ eccleſia iure minoris
gl. magna dicit, ꝙ differẽtia eſt in tempore indulgẽdi reſtitu
tionẽ. quadriẽnium em̃, quod daẽ læſis ad reſtitutiõem ĩ in-
tegrum, incipit curſum ſuũ in eccleſia à tempore cõtractus:
ſed in minore incipit currere poſt. 25. annũ. Iſta eſt vna opi.
quã cõiter tenent oẽs, ſcd̃ùm gl. vt Lau. Io. Vin. Tan. Ia. Phi.
Inno. & Hoſti. fungitur ergo eccleſia iure minorũ in vltimo
inſtanti minoris ętatis. ad hoc. C. de ſacroſan. eccle. Authen.
quas actiões. & ĩ. eo. c. auditis. in gl. eccleſia. n. & q̃d dictũ ẽ
in eccleſia, locũ habet in repub. & in ciuitate, ſecũdùm quoſ
dam, q̃ dicunt ciuitatẽ reſtitui, ſi lædaẽ. & de hoc per Cy. in l.
ab hoſtibus. C. ex q. cau. ma. ꝑ Cy. ad ſi. & hæc eſt vna differẽ
tia, q̃ eſt in principio inchoãdi curſum quadriẽnij inter mino
rẽ ex vna parte: eccleſiã, rempub. & ciuitatẽ ex altera parte.
Eſt & alia differentia in ꝑſcriptiõe. pupillis em̃, & minoribus
ꝑſcriptio 10. vel 20. annorũ, vel vſucapio non currit ipſo iu-
re. ſimiliter pauperi non currit præſcriptio, 30. annorum vt
hic probatur in l. ſin. C. in qui. cau. in integrum reſti. non eſt
neceſſ. & l. ſicut. de præſcrip. 30. ann. ſed ecclęſiæ, ciuitati, &
reipublicæ bene currit vſucapio quadriennij, præſcriptio, &
temporales pręſcriptiones, vt in Authẽ. quas actiones. C. de
ſacroſan. eccle. ſecundùm Inno. qui per ꝑdicta ſentit, ꝙ con-
tra eccleſiam currat hodie vſucapio, & aliæ temporales præ
ſcriptiones. Hoſtien. tenet contrarium, nec videẽ ſibi præſcri
ptiones temporales currere contra eccle. nec leges tanq̃ dã-
noſæ eccleſijs eſſent in hoc recipiendæ. 10. diſti. c. 1. & ꝑ to-
tum. imò per vlti. Auth. de eccle. ti. §. pro temporalibus. vide
tur corrigi Authen. hæc conſtitutio. vt etiã temporalis 10. vel
20. anno. non currat eccleſijs: ſed ſola. 40. anno. vnde nec
Gratianus 16. q. 4. in c. neque decennis; poſuit partem. l. quæ
cõtra eccleſias erat, ne illud ad priuatos reſtringatur. & hoc
ſibi placet, cum in iure canonico non inueniat, ꝙ contra ec
cleſiã currat præſcriptio triennij, vel quadriennij, ſaluo caſu
fauore fidei. ĩ. de ꝑſcrip. c. 1. ſaluis ꝑſcriptõibus iudicialibus,
& q̃ contumaciã puniunt. ĩ. vt lit. non cõt. c. quoniã frequen
ter. §. in alijs. & in his, q̃ ad ſtatũ, & cõditionẽ ꝑſonarũ, & iu-
dicialia ꝑtinent. 5. q. 2. c. ſi q̃s incognitis. licèt ipſe aliter no. in
ſumma. de vſuca. §. q̃ non. ver. quidã ẽt dicere voluerũt. & vi
de q̃d no. Io. An. de reg. iu. c. poſſeſſor. li. 6. ¶ Scd̃ò q̃ro poſt
gl. an iſte tex. loquaẽ de contractu licito, & inito ſecundùm
formã iuris. an de illicito, & gl. intelligit de illicito: q̃a ſi eſſet
illicitus, nõ eſſet opus reſtitutiõe. Idẽ tenet Gof. ſed Ho. dicit
idẽ, etiã ſi caſus non ſit licitus: dum tamen ſeruẽt forma hic
no. 12. q. 2. in ſi. ſummę. & c. ſine excep. facit per Bar. de cõſt.
c. q̃ in eccleſiarũ. de re. ec. nõ alie. c. vl. & hoc tenet Arch. de
reb. ec. non alie. c. 2. li. 6. & ibi per Io. An.

S V M M AE.

1 *Eccleſia læſa propter negligentiam procuratoris, qui iura eccleſiæ nõ
producit, reſtituitur.*
2 *Legitimus contradictor quis cenſeatur.*
3 *Præceptũ iudicis de his, quæ ſpectant ad officium, valet ſine cauſæ
cognitione.*
4 *Verbalis electio non ſufficit ad priuandum aliquem poſſeſſione iuris
eligendi.*
5 *Eligere an ſit prohibitum, pendente lite.*
6 *Electores non tantùm oportet poſſidere ius eligendi ad hoc, vt ele-
ctio valeat: ſed requiritur quòd bona fide poſſideant.*
7 *Patronus non debet præſentare, pendente quæſtione ſuper iure pa-
tronatus.*
8 *Collegium in eligendo innititur iuri communi: patronus in præſentã
do iuri gratiæ.*
9 *Gratia ex certa ſcientia poteſt fieri quandocunq;.*
10 *Epiſcopus, qui erat in quaſi poſſeſſione eligendi abbatẽ in aliquo mo
naſterio. quãdo dicatur ꝑdere ipſã quaſi poſſeſſionem.*
11 *Electio habet tres partes.*

1 CVm veniſſent. †Reſtituitur ec
cleſia læſa prop
ter negligentiam procura.qui iura eccleſiæ nō ꝓ-
duxit.h.d.Et prima pars ponit comparationem partium,&
deciſionem auditoris.ſecunda ibi[coram] allegationem epi
ſcopi.tertia allegationē mona. ibi[ad hæc.] quartò interlo-
quitur,ibi[nos igitur.]¶No.primò, ꝙ epiſcopus fundabat
intentionem ſuam ex poſſeſſione ſubiectionis.iſta tamē poſ
ſeſſio modicum prodeſſet quò ad ius eligendi, quod nō ſpe
ctat ad epiſcopū,ſed Capitulum eccleſię collegiatę, vt in c.j.
ſ̃.de ele.ſubaudi ergo ad tex.in poſſeſſione ſubiectionis , &
iure eligēdi abbatem.quia poſſeſ.ſe aſſeruit à monachis ſpo
liatum.vel dic,ꝙ epiſcopus de conſuetudine in omnibus ec
cleſijs ſibi ſubiectis habebat ius eligendi.vnde probata ſub-
iectione in prædicto monaſt. probabatur ius eligendi ad e-
piſcopum pertinere.quod placet Io.An.ſuper ver. incōcuſ-
ſe.¶Secundò not.ꝙ iudices impetrati fuerunt propter ele-
ctionem iam à monachis celebratam:& tamē tali electo re
nunciante,in cauſa proceſſerunt, & nouam electionem attē
tatam contra eorum inhibitionem etiam caſſauerunt.& ſic
deputatus ſuper quæſtione iuris eligendi poteſt cognoſcere
de quaſi electione celebrata lite pendente:quia omnia, quæ
emergunt lite pendente,pertinent ad iudicis officium , vt l.
ædiles.§.item ſciendum.ff.de ædi.edic.¶Tertiò no.ꝙ literæ
fuerunt impetratę de communi conſenſu.& hoc ſemper ho-
neſtum,vt no.in l.obſeruandum.ff. de iudi. & etiam vtile.qa
non poterit poſtea recuſari,niſi ex noua cauſa. de offi. dele.
c.inſinuante.¶Quartò no.ꝙ duo ex tribus venerunt ad mo
naſterium,& non dicit,ob quam cauſam, vel an de commiſ
ſione à tertio eis facta:quod tamen eſt ſubaudiendum, ſecū
dùm gl. aliàs non potuiſſent duo ſine tertio procedere.ſ̃.de
offi.deleg.c.prudentiam.¶Quintò no. ꝙ iſte electus præſē
tiens aduētum iudicū renunciauit,& fugit.quod nō debuit,
ſi erat innocens:quia veniebant vt iudices , quos innocēs ti-
mere non debet,vt 11.q.3.c.ſenti.ſecus ſi veniebant armati.
quo caſu ſufficere poſſet ad excuſationem terror armorum.
ff.de vi,& vi arma.l.3.§.qui armati.Aduerte tamen, ꝙ fuga
electi,& etiam inſtituti non videtur ſufficere ad perdendum
quaſi poſſeſ.iuris eligendi,quæ non retinetur per inſtitu. ci-
uiliter, vel naturaliter:ſed eſt penes electorē habitu,ſed non
actu.poſſidentes autem nomine alieno res corporales, ſi au
fugiunt:& ſic deſerunt poſſeſ.vel decedunt, produnt,vel alij
tradunt,an priuent dominum poſſeſ.dic vt not.in l.fi. C. de
acquir.poſ.& l.ſi de eo.eo.ti.ff.¶Sextò no. ꝙ iſte renuncia-
uit electioni:an autem poſt conſenſum poſſit electus renun
ciare:vel,poſtquam inſtitutus fuit, vt hic contingit, & in cu-
ius manibus, dic,vt no.j̃.de ele.c.ſi electio.lib.6.& ſ̃.de trā
ſla.c.2.¶Septimò no.ꝙ iudices mandauerunt monachis,vt
conſtituerent procuratorem,vel ſindicum &c.quomodo au
tem hoc mādatū facere potuerint. dic propter cauſam,quæ
coram eis vertebatur.nam ſicut iudex non audit pupillum,
vel minorem ſine curatore.ita nec mona.ſine defenſore.imò
inhabili conſtituit ex officio ſuo etiam delegatus.vt c. fin.j̃.
de iud.poteſt enim iudex minoribus eccleſijs,& pupillis ſup
plere de facto.& eius auctoritas idem , quod tutoris aucto-
ritas,operatur in defectum,vt.C.qui admit.ad bo.poſ.l.fi.&
l.ſi infanti.de iure delibe.¶Octauò not.quòd iudex,coram
quo de iure eligendi litigatur,inhibet,ne ad electionem pen
dente iudicio procedatur: & valeret præceptum , quando
nullus eſſet in quaſi poſſeſſione iuris eligēdi. aliàs quaſi poſ
ſeſſor poſſet eligere,non obſtante tali præcepto, vt hic.& di
cam.j̃.¶Nonò no.ꝙ iudices tulerunt ſententiam pro epi-
ſcopo,& caſſauerunt electionem. & ſic aliquo ſuccumbente
ſuper iure eligendi,caſſatur omnis electio celebrata ab eo.
facit quod not.j̃.de re iudi.c.quamuis.& c.cōſultationibus.
de iure patro.per Innocen.¶Decimò not.ꝙ procurator e-
piſcopi petiit confirmari ſententiam, à qua non fuerat ap-
pellatum: & in iſto iudicio petitæ confirmationis monachi
audiuntur contra ipſam ſententiam beneficio reſtitutionis.
ergo de iure communi,cum petitur confirmari ſententia, à
qua non eſt appellatum, non poteſt pars aduerſa ſentētiam
impugnare ex inſtrumentis antiquis , quæ in prima cā non
produxit.quod an ſit verum,dic,vt no.Inn.j̃.de confir. vtili,
vel inuti.c.2.vbi etiam de effectu confirmationis ſententiæ
aliàs efficacis.¶Vndecimò not.ꝙ hęc reſtitutio poſtulatur
coram alio iudice,quàm qui tulit ſententiam:ſed hic erat de
legatus Papæ.ideò à Papa reſtitutio poſtulanda. vt l. minor
autem magiſtratus.& l.in cauſæ.§.fi.cum l.ſequen.ff.de mi-
no.¶Duodecimò no.in ver.nos igitur.ꝙ antequam Papa re
ſtituerit iſtos ad audientiam, inſpexit priuilegia. & ſic pro-
bata fuit læſio.& an hoc fuerit de neceſſitate, vide in ſpecu.
2.parte.eo.tit.§.2. ver.illud quoque.& aduerte,ꝙ licèt iſta
priuilegia plenam faciant fidem de exceptione:tamen Papa
ſuper hoc non pronunciat,ſed tantùm ſuper audientia con
cedenda.& fuit iſta reſtitutio neceſſaria,quia non erat à ſē-
tentia appellatum, & ſic deerat ordinarium remedium . &
aduerte,quia iſta reſtitutio non fit ad rem deductam in iudi
cio,ſed vt audiatur mona.ſuper iure eligendi:ad quod erat ſi
bi via præcluſa per ſententiam,à qua nō fuit appellatum. &
dicit Inn.ꝙ in hac reſtitutione non erit libellus neceſſarius,
nec litis conteſtatio.ſed ſufficit, ꝙ aliquem colorem habeat
ad hoc petendum,vt d.l.minor autem magiſtratus. Ego de
ſimili reſtitutione tetigi.ſ̃.de procura.c.querelam. vbi dixi,
ꝙ quandoque reſtituitur quis ad totam cauſam:quandoque
ad appellandum tantùm.de hoc autem an libellus ſit neceſ-
ſarius in illo officio reſcindente.dic vt nota.in l.ſi eo tempo
re.C.de reſti.mi.¶Vltimò no.ꝙ pendente lite electio cele-
brata eſt in pendenti. & ſic quandoque ſuſpenditur confir-
2 matio,ſi appareat legitimus contradictor.† & cenſetur legi
timus,qui prætendit ſe habere ius eligendi , & ſic obijcit de
iure ſuo.concor.j̃.de teſtibus.c.veniens.Alij autem,qui op-
ponunt contra confirmationem crimina,vel defectus , qua
liter,& quando ſint audiendi.dic vt.j̃.de accu. cap.ad peti-
tionem.& c.ſuper his.per Inno.& c.1.de elec.lib.6. & eo. ti.
c.conſtitutionem vt circa.in Cle. ¶Venio ad op.& Do.op.
collegium vacante monaſterio conſtituit procuratorem , &
per eum litigauit.Sed contra.j̃.ne ſede vacan.per totū.So.di
cit glo.quæ incipit.ſic videtur.&c. ꝙ cum eſt quæſtio de iu-
re eligendi inter mona.& alium(vt hic erat) poſſunt mona-
chi cōſtituere procuratorem;ideo quia hoc ius ſpectat prin
cipaliter ad Capitulū , & eſt diſcretum à prælato.ad hoc.ſ̃.
de conſue.c.cum dilectus.& facit quod plenè no.in Cle.pro
curator.de procurato.¶Secundò op.dicitur hic , ꝙ iudices
inhibuerunt monachis,ne eligerent.Sed contra hoc opp. &
videtur,ꝙ mandatum fuerit iniuſtum : quia monachi poſſi-
debant , & non debebant lite pen.iure eligendi priuari. 16.
q.4.c.nolumus.So. in glo. quæ incipit. non videtur. fatetur
contra,& dicit , quòd iudices malè fecerunt. & ideò non ir
ritatur per Papam electio monachorum, vt patet in fin. Sed
iſtud nō videtur bene dictum.quia in iſtis ſpiritualibus poſ
ſunt iudices inhibere lit.penden. vt patet. j̃. de ma.cont. c.
vlt.& c.ad diſſoluendum.de deſpon.impube. ſicut ergo ſua
inhibitio eſt ſeruanda in matrimonio carnali: ita & hic vide
tur in matrimonio ſpirituali , & hoc idem in denunciatione
noui operis,vbi inhibitioni eſt præciſè parendum,nec quæ-
ritur,ſit iuſta,vel iniuſta. vt j̃.de noui ope.nū.c.1.So.dicit In
no.ſpeciale eſt in matrimonio carnali, & nunciatione noui
operis.ſed in ſpirituali,cum duo contendunt de iure eligen-
di,vt erat hic,quilibet debet eligere ; ſed ille, ad quem ſpe-
ctat confirmatio, confirmabit electionem illius, qui proba-
bit de quaſi poſſeſſione,vt hic.& ff.vti poſ.l. 1. §. huius.imò
ſi epiſcopus videns monachos elegiſſe,ipſe non eligeret , &
interdicto ageret,ſtultè facit. quia ſic ſe poſſeſſionem ami-
ſiſſe confitetur,vt not.hic Ioan.And. poſt princi. ver. caueat
tamen

tamen ſibi.j̃. tamen dicam de iſta amiſſione poſſeſ.iuris eli-
gendi.¶Tertiò contra iſtam ſolu.oppo.& videtur,ꝙ quan-
tumcunque mandatum iudicis fuerit iniuſtum . quia nō fuit
ab eo appellatum,tranſiuerit in rem iudicatam.de re iudi.c.
cum inter nos.in fi.ex hoc enim,ꝙ tacuerunt,videtur ad hoc
iuriſdictio iudicum inhibentium tacitè prorogata.de offi.de
le.c.cum olim abbas.So.dicit Inno.talia mandata, quæ fiūt
ex abrupto,& ſine cauſæ cognitione,nō habent vim interlo
cutoriæ,vt.C. commin. epi. l. 3. & fina. & maximè cum ad
hoc non agatur.3.q.6.c. hoc quippe. quamuis ſolutum ꝑ ta
le præceptum non repetatur.ff.quod metus cauſa.l. fi.in fin.
3 Sed non placet prædicta ſolu.Inno. † nam præceptum iudi-
cis de his,quæ ſpectant ad officium ſuum , valet ſine cauſæ
cognitione.7.q.1.c.quia.& no.de tempo.ord.c.ad aures. &
pœna impoſita ſine ordine iudiciario ligat. ff. de pœnis.l.
moris.& l.fi.dicit ergo,ꝙ non aſtrinxit hoc mandatum:quia
non pertinebat ad ipſorum officium. quia non erat eis com
miſſum.j̃.de re iu.c.qui fuit.li.6.& quia notoriè apparet iu-
ſtum,quare nec per ſuperiorem debet haberi ratum.j̃.de ap
pel.c.ſolicitudinem.§.ſi vero.& hoc placet Hoſt. ¶Quartò
op.innuit iſte tex.ꝙ ex eo,ꝙ monachi elegerunt,videtur epi
4 ſcopum ſpoliaſſe iure eligendi. † ſola enim verbalis electio
non videtur ſufficere ad priuandum aliquem poſſeſ.iuris eli
gendi:ſed tunc cum eiectus eſt extra Capitulum, vel veniēs
non eſt admiſſus,vel eſt ſibi inhibitum, ne eligat, & petatur
alios eligere.ad hoc.j̃.de cauſa poſ.c. cum eccleſia Sutrina.
qa ex ſolis verbis alicuius aſſerentis ad ſe electionem ſpecta
re competeret interdictum.Sol.dicit Inno.ꝙ verè contra ele
cto.em competit interdictum.ipſe.n.eſt.qui contēdit ſe poſ
ſidere.non enim eſt ſimile de illo,qui dicit ad ſe electionem
pertinere,& de illo,qui eligit. quia per ſola verba extra iudi
cium prolata non turbabatur poſſeſſio : ſed per electionem
magnam poteſt turbatio prouenire. & idem dicam de excō
munica.vt ſcilicet cōtra excōmunicatorem ſubditi alterius
competat interdictum.contra confirmatorem autem,vel e-
lectum,vel contra excommunicatum, ſeu ſeruientes excom
munica.non datur hoc interdictum vti poſſi.quia licèt tales
turbent verum poſſeſſorem, non tamen ſuper iure poſſeſſio
nis eligendi, vel excommunicandi,in qua nec ſe eſſe conten
dunt:quamuis,ſi malicioſè hoc faciant, ſint canonicè puniē
di.arg.j̃.de ſenten.excom.c.vt famæ.§.1. iſta ſunt dicta hic
Inn.qui dicit,ꝙ ſi aliquis dicit ad ſe ſpectare ius eligendi,nō
competit contra eum interdictum.Bart.dicit hoc verum,qn̄
per talem diuulgationem non impediretur vſus meæ poſſeſ
ſionis : aliàs contra talem diffamatorem bene competeret
interdictum,puta per illa verba. non reperio laboratorē in
poſſeſſione mea,quam aſſeris tuam eſſe:vel dicis,ꝙ non ha-
beo iuriſdictio.ideo homines,& ſubditi meas ſententias vili
pendunt. his enim caſibus bene competeret interdictum.
Item inquantum dicit Inno.ꝙ contra electum , & confirma
torem ipſius non competit interdictum : ſed contra electo-
rem tātùm.Ber.limitat eo modo,vt no.in l.j.§.huius autē in
terdictum.ff.vti.po.vbi applicat quæſtionem ad prædicta. ſi
commune eſt in quaſi poſſeſſione eligendi rectorem in vna
ciuitate:quæ ciuitas turbat illud commune,vel rectorē, quē
mittit non recipiendo,vel alium eligendo:an priuet illud cō
mune quaſi poſſeſſione.& quid iuris, dic vt ibi. Et ex prædi-
ctis apparet:& aduerte,quia proximè dicta inferunt,ꝙ iſte
epiſcopus contra iſtos monachos eligentes debuiſſet agere
interdicto vti poſ.in tex.aūt dicitur,ꝙ ſe aſſeruit ſpoliatū,&
hoc verū,qn̄ ipſe nō elegit,& paſſus fuit monachos eligere,
& non ipſe,quo caſu potuiſſet agere interdicto vti poſ. & ha
berent locum proxi.dicta.¶Quintò opp.& videtur, ꝙ ele-
ctio iſtorum monachorum debuerit irritari . quia rem liti-
gioſam in alium tranſtulerunt , alium ſcilicet eligendo ; lite
pendente ſuper iure eligendi:vnde videtur ob.l.2.& fi.C.de
liti.& j̃.vt lit.pen.per totum. So. monachi non trāſtulerunt
in alium rem litigioſam,ſcilicet ius eligendi, de quo erat cō
trouerſia:ſed trāſtulerunt abbatiam, ne epiſcopus ſe abba-
tē cōtēdat:nec per electionē abbatis fuit ius eligēdi in abba
tem collatum.de iſto vitio litigioſi dic,vt.ſ̃.de conſti.c.cum
5 M.Ferrari.in fi.¶Sextò contra iſtam ſol.opp.& videtur,†ꝙ
etiam eligere ſit prohibitum,pendente lite,vt.j̃.de arb.c.ex
parte.& j̃.vt lit.pen.c.1.& 2.Sol.illa iura loquuntur , quan-
do inter duos electos,vel alterum vendicantem,alterū poſſi
dentem lis pendet.quod dic per Io.An.in dicto c.ex parte.
ibi[in electione ius habet]in fi. facit etiam quod no. in Spe.
de ap.§.pe.ver.verum.¶Septimò opp.ecōtrario,& videtur,
ꝙ lite pendente debuerit confirmari electio monachorum.
petebāt enim ex confeſſione epiſcopi,ꝙ ipſi erant in poſſeſ-
ſione,cum ſe aſſereret ſpoliatum.ergo ſiue iuſtè , ſiue iniu-
ſtè poſſiderent,non debuerunt interdum priuari poſſeſ.cō-
modo.8.q.4.c.nonne.& 16.q.4.c.volumus. & j̃. de iurepa.
c.conſultationibus.& c.cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſ.
& proprie.in quibus dicitur,ꝙ ſola poſſeſſio,etiā titulo non
probato,ſufficit,vt quis eligere poſſit.ad idem ſ̃. de elect.c.
querelam. So.illud contrarium format glo.fi.quæ videtur in
hoc reſidere,ꝙ aut conſtat de pacifica poſſeſſione monacho
rum ſuper iure eligendi:& lite pendente,debuiſſet confirma
ri electio celebrata per eos. ff.de aqua quoti.& æſtiua.l. vlti.
Sed hic erat quæſtio de quaſi poſſeſſione iuris eligendi,& ēt
de ipſius proprietate inter monachos,& epiſcopum:vnde di
cta lite pendente , non debet electio celebrata confirmari,
vel irritari. quia hæc ſententia generaret præiudicium mo-
nachis,cum per eam videretur iudex pronunciare ipſos mo
nachos non poſſidere.argumen.j̃.de re iudi.c.ſuborta.Alia
ſolu.eſt Ioan.An.poſt Inno.ſuper ver.à monachis.vbi dicit,
quòd etiam quandocunque conſtet aliquem fuiſſe in poſſeſ.
iuris eligendi,nunquam tamen eſt electio confirmanda ; ex
quo ante confirmatio.obijcitur,ꝙ poſſeſſio ſit violenta, vel
vitioſa,niſi hoc primò diſcuſſo,& diffinito, vt hic : vbi verò
nihil obijcitur,tenet facta confirmatio. & ſic intellige con-
traria.& j̃.de iurepatro.c.ex literis.& eſt ratio,quia qui pe-
tit electionem confirmari,vel infirmari,videtur potius age-
re petitorio,quàm poſſeſſorio,niſi aliud exprimatur . vnde
& vires electionis,& formæ, & perſonæ veniunt in hoc iudi
cio,vt patet ex no.ſ̃.de elect.c.poſtquam.& c.nihil. hæc ſol.
videtur etiam confirmari per Inn.& Io. An. in glo.magna.
6 ver.ſed notandum ꝙ ad hoc vt electio,&c.vbi dicit,ꝙ † non
ſufficit electores poſſidere ius eligendi, ad hoc vt electio cō
firmetur:ſed requiritur,quòd bona fide poſſideant,vt nota.
j̃.de iure patro.c.conſultationibus . vnde ſi extraneus agat
contra tit.dicens ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuris eligēdi, ne
ceſſe habet probare,quòd bona fide poſſideat , vel ꝙ longo
tempore fuerit in hac quaſi poſſeſſione,iudicis arbitrio re-
linquendo.& ratio eſt,quia pro certo facit ius commune.ſ̃.
de elect.c.1.ideò præſumitur mala fides , niſi probetur bo-
na.& hoc tenet Archi.j̃.de præſcrip.c.1.lib.6.& idem vide-
tur in conſimilibus.ea.diſt.c. contra morem.vbi verò agitur
interdicto vnde vi, vel vti poſ.non requiritur probatio bonæ
fidei,ſed ſufficit ſola poſſeſſio.de reſtit.ſpo.c.in literis.& idē
eſt dicendum in poſſeſſione iuris excōmunicandi, & in mul
tis alijs,ſecundùm Inno. ¶Tertiò ſoluit ſuper ver. à mona-
chis.ꝙ ideò hic non ſit confirmatio:quia controuerſia erat,
an teneret pro eo , ꝙ dicebatur facta ab excommunicatis ꝑ
epiſcopum Venetia.auctoritate poteſtatis ordinariæ: ſed e-
contra monachi propter exceptionem ſuam dicebant excō
municationem nullam.quare quæſtio exceptionis,& excom
municationis,vt præambula,primitus terminanda . ex qua
pendebat quæſtio confirmationis.j̃.de ordi. cog.c.tuam. &
c.1.& ſecundùm hoc nec poſſeſſorium, nec petitorium intē
tabat epiſcopus ſuper iure eligendi:ſed tantùm ſuper ceſſa-
tione electionis implorabat iudicis officium. contra hoc de
ſuis priuilegijs fuit pars monaſterij proteſtata, per quæ pa-

tebat ipſos epiſcopum interdicere, vel excommunicare non
poſſe, cum eſſent exempti, negantes epiſcopū eſſe in poſſeſ-
ſione eligendi: vel ius eligendi habere: q̄ qa non exhibuit, læ
ſum fuit. & quia non appellauit à ſententia infirmatoria ele
ctionis celebratæ, ab ipſis neceſſaria fuit reſtitutio, de qua
hic. pendente ergo quæſtione præiudiciali exceptionis, non
fuit electio confirmanda, vel infirmanda: ſed prius de illa co
gnoſcendum. iſtam ſolutionem per verba prædicta tangit, &
repetit Io. An. ad fi. huius c. Et per illum intellectum reſpon-
det ipſe ibi alij obiectioni: quòd hic non fuerit neceſſaria re
ſtitutio ad priuilegia exhibenda, cum ageretur tantùm poſ-
ſeſſorio. ergo de priuilegijs, quæ concernunt quæſtionē pro
prietatis, non videtur debuiſſe deduci in iſto iudicio, nec de
hoc curandum, vt dicto. c. cum eccleſia. & c. conſultationi-
bus. præalleg. ſol. vt dixi. ſ. quia hic non petebatur electio
irritari propter quaſi poſſeſ. eligendi, quam epiſcopus præ-
tendebat. ſed quia electio erat celebrata ab excommunica-
tis. reſpondet etiam alij obiectioni, inquantum hic dicitur,
ꝙ poterat mona. præiudicium generari: ideò reſtituit. cū. n.
ageretur poſſeſſorio, non videtur, quòd ſententia ferenda ſit
per poſſeſſorio præiudicet in petitorio, vt not. in c. cum dile
ctus. & cap. paſtoralis. de cauſa poſſeſ. & proprie. ſolu. vt
ſ. ꝙ hic præcedebat exceptionis quæſtio. qua pendente, &
quæſtione excommunicationis, non fuit electio confirman-
da, vel infirmanda. Ex his ergo conclude, ꝙ vbi de poſſeſ.
fuiſſet quæſtio mota, & conſtaret monachos in poſſeſſione
fuiſſe, debuiſſet eorum electio confirmari. Non ob. litis pen-
dentia, quia ſufficit ſola quaſi poſſeſſio ad eligendum, nō au
tem ad excommunicandum, niſi conſtet de proprietate: qa
hoc competit ratione proprietatis, & nō poſſeſſionis, vt no.
j. de reſtitu. ſpoliato. c. olim. 3. & ibi per Ioan. An. in glo. pe-
tebat. in princ. & de reli. do. c. cum dilectus. ¶ Octauò con-
tra iſtud oppo. & videtur, ꝙ mota lite ſuper electione, non
7 ſit electio confirmanda: † ſicut nec præſentare debet patro-
nus, pendente quæſtione ſuper iure patronatus. j. de iure pa
trona. c. ex literis. So. glo. fi. tangit, & non ſoluit. Ioan. An. di-
cit, ꝙ aliud in præſentatione, quàm in electione: ideò quia ſi
mota quæſtione ſuper præſentatione, non fuerit terminata
intra ſex, vel quatuor menſes, epiſcopus ordinabit eccleſiā:
niſi ipſe moueat quæſtionem. tunc enim non ordinat de re-
ctore, ſed de œconomo, vt no. ipſe. ſ. de of. ordi. c. cum inter
vos. & ideò non multum præiudicatur patrono, ſi interim
non præſentat. quando verò ſuper iure eligendi refertur q̄-
ſtio, dicit Hoſtien. ſe non inuenire iura limitata quæſtionis
terminandæ: ſed currit lis ſuo marte, donec fuerit termina-
ta. de elect. c. dudum. & c. ſcriptum. & c. congregato. & ideò
ſi non fieret electio, maius ex hoc præiudicium pararetur.
8 † Item collegium in eligendo innititur iuri communi. patro-
nus in præſentando innititur gratiæ. de iurepatro. c. quoniā.
vnde non mirum, ſi faciliùs impeditur patronus in præſentā
do, quàm collegium in eligendo, lit. penden. & no. iſtam dif-
ferentiam, de qua hic per Io. And. ſuper gl. fi. ¶ Nonò oppo.
& videtur, ꝙ lit. penden. potuit Papa confirmare pro libito
voluntatis: ſicut pendente quæſtione matrimonij legitimat
prolem: cuius legitimatio depēdebat à quæſtione matrimo
nij, vt j. qui filij ſint legiti. c. per venerab. §. 1. ver. de filijs. So.
ſecundùm Hoſtien. circa litis acceſſorium poteſt fieri diſpē
9 ſatio, lite pendente † quia gratia ex certa ſcientia poteſt fie-
ri quandocunque, vt ibi. confirmatio verò, cum non depen-
deat à gratia, ſed à iuſtitia, non debet fieri, niſi cauſa cogni-
ta, & partibus præſentibus. j. de elec. c. fina. lib. 6. & ideò lit.
penden. non debet interponi, vt hic. & arg. de eo, quod leg. &
no. de procurato. c. ex inſinuatione. vel dic, ꝙ lit. penden. po
teſt fieri gratia, & diſpenſatio, per quam litigantibus præiu
dicetur, vt hic. de hoc per Ioan. An. de ele. in c. dudum. j. ſup
glo. ¶ Decimò oppo. hic Papa reſtituit, ne illa ſententia no-
ceat iuri ſuo: ſed videtur dicta ſententia non poſſe nocere, Pa
pa, non citato, nec conuicto. vt. C. res inter alios acta. & c. de
maior. & obed. c. intra quatuor. dicit Inno. ꝙ non credit re-
ſtitutionē datam pro iure Papæ, cui fiebat præiudicium indi
rectè: ſed procura. monaſterij, cui fiebat præiudicium dire-
ctè: & per hanc reſtitutionem propter connexitatem releua
tur grauamen vtriuſque, argumen. ff. quemadmodum ſer. a-
mit. l. ſi communem. ¶ Vndecimò, & vltimò oppo. & vide-
tur, ꝙ ſi iſte procurator fuit negligens in exhibendo priuile
gia, non per hoc ſit eccleſia reſtituenda. ſed debet agere con
tra eum, vt in iuribus allega. in gl. hæc reſtitutio. Sol. vt in ea,
quæ vltimò dicit, ꝙ eſt in electione eccleſiæ, contra quem a-
gat, vel contra procuratorem, vel reſtitutionem petat. & hāc
tenet Hoſt. & remittit ad no. de rebus ec. non alienan. in c. ad
audientiam. ¶ Ex omnibus hic ſparſim, & confusè not. per
Io. An. prædictas op. ordinatè collegi. Reſtat vltimò vna q̄-
10 ſtio, quæ eſt talis. † Epiſcopus erat in quaſi poſſeſſione eligē
di abbatem in iſto monaſterio. modò quæro, quando dica-
tur perdere ipſam quaſi poſſeſſionem. Inno. hic diffusè pro-
ſequitur: de cuius dictis breuiter diſtinguit, ꝙ aut quæris, an
epiſcopus, viuēte abbate electo ab eo, poſſit poſſeſ. eligendi
amittere: aut vtrùm tali monaſterio vacante. Primo caſu di-
cit, ꝙ viuente abbate per ſola verba monachorum negantiū
ipſum eſſe in quaſi poſſeſ. & etiam plus eſt: ſi inſtitutus ab eo
aſſereret ſe electum à monachis, intendens interuertere qua
ſi poſſeſ. epiſcopi, non per hoc epiſcopus perderet ſuā quaſi
poſſeſſio. quia inſtitutus ab eo non poteſt mutare ſibi cauſā
poſſeſſionis, vt C. de ac. poſ. l. nemo. poteſt tamen viuente in
ſtituto, poſſeſ. amittere: puta ſi eam renunciet, vel in aliū ver
bo transferat: vel per ſententiam abdicetur ab eo, & alij ad-
iudicetur, vt no. de conceſ. præben. c. cum noſtris. Secundò
caſu, ſi monaſterium vacat, & monachi elegerunt, an epiſco
pus per talem electionem perdat ſuam quaſi poſſeſſionem.
ex diffusè hic dictis collige, ꝙ ſi talem electionem epiſcopus
ignorauit, per hoc non perdit ſuam quaſi poſſeſ. imò (quod
plus eſt) etiam ſi eo ignorante fuit talis electio confirmata:
talis enim poſſeſſio non amittitur ſine animo, vel corporali
expulſione, quæ in iuribus fieri non poteſt. ff. de acqui. poſ. l.
clam poſſidere. §. qui ad nundinas. Aduerte tamē, ꝙ ſcientia
ex poſtfacto operatur amiſſionem poſ. niſi ipſe epiſcopus
eligat infra ſua tempora, vt c. ne pro defectu. ſ. de ele. vel im
ploretur officium iudicis, quācitò poteſt, vt remoueatur de
eccleſia taliter electus: vel agat interdicto retinendæ contra
electorem. ſi enim non facit alterum ex prædictis, poſſeſ. a-
mittit. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi fortè. §. 1. ſubdit etiam alios caſus,
quibus epiſcopus non amittit poſſeſ. per talem electionem
monachorum. puta quando eſt infirmus, vel non habet co-
piam iudicis: vel quodcunque aliud impedimentum occur-
rit. quando ergo ſcit à principio: vel ex poſtfacto monachos
eligere patitur, videtur ſuſpicari ſe poſſe repelli: & poſſeſ.
priuat, & per hoc dicit, quòd ſi ille, ad quem non ſpectabat
electio, elegit, ignorante illo, qui eſt in quaſi poſſeſ. deinde
ſciente illo, qui erat in quaſi iure eligendi, fuit electio confir
mata, valebit electio antedicta. & ſi dicas, quomodo valet e-
lectio facta à non poſſeſſore? dicit Io. And. quòd iſto caſu e-
11 tiam electionis tempore poſſidere incœpit. † Habet. n. ele-
ctio tres partes. prima eſt ipſius electionis pronunciatio. ſe-
cunda patientia illorum, quorum intereſt. tertia confirma-
tio. arg. ſ. de conſue. c. dilectus. vbi de hoc. tunc ergo dicitur
eſſe facta electio, quantùm ad effectum, quando hæc omnia
interuenerunt, ſecundùm Io. An. quod verbum no. & adde
quod no. Inno. ſ. de elect. in c. publicato. & habui de facto.
In vno ſacculo erant multi ſucceſſiuè ad diuerſa officia per
tempora exercendi. deinde tractu temporis priuatus fuit a-
liquis omnibus officijs, ad quæ fuerat poſtmodum electus.
poſt hoc fuit extractus de ſacculo, & dicebat, ꝙ dictum offi
cium non videbatur ſibi prohibitum: quia verba ſententiæ
concernebant electiones in poſterum faciendas: iſte autem
ante

[an]te ſententiam inſacculatus erat: licèt poſtea ſit extractus.
ego dicebam, ꝙ illa inſacculatio non poterat dici perfecta
electio: ſed poſt extractionem, & comproba. vt patet ex præ
dictis, & ex no. per Inno. ſ. de elect. c. publicato. & c. cum in
cunctis. §. hoc ſanè. & ſic obtinui, & quaſi omnes Docto. de
Bononia cōſuluerunt, & inter ceteros ille famoſiſſimus Do
ctor dominus Io. de Lignano.

S V M M AE.

1 *Eccleſia reſtituitur cōtra eccleſiam ſi grauiter læſa fuit propter pro
bationes omiſſas.*
Et aduerſus omiſſam allegationem. 11.
2 *Abbas poteſt præſcribere iura epiſcopalia in capellis.*
3 *Dubia probatio non releuat probantem.*
4 *Reges concedunt eccleſijs priuilegia libertatis.*
5 *Præſcriptio probatur per teſtes.*
6 *Tempus vacationis non computatur in præſcriptione.*
7 *Reſtitutio in integrum poteſt peti poſt concluſionem in cauſa.*
8 *Eccleſia fungitur vice reipublicæ.*
9 *Hoſpitale Senenſe an gaudeat priuilegijs eccleſiarum.*
10 *Res fraternitatum an gaudeant priuilegijs eccleſiarum.*
21 *Eccleſia an præſcribat contra eccleſiam ſpatio 40. annorum, vel mi
nori tempore.*

1 AVditis. † Etiam contra eccleſiam reſti-
tuitur eccleſia, quæ grauiter læ-
ſa fuit propter probationes omiſſas. h. d. & pri-
mò recitat factum. ſecundò interloquitur, ibi [licèt autem.]
¶ No. primò, ꝙ quando aliquis petit ſubiectionem in eccle
ſijs, conueniendus eſt ille, qui poſſidet ius ſubiectionis in p̄-
dictis eccleſijs. an autem illæ eccleſiæ. dic vt j. de præſcrip.
c. cui. quæ eſt pars iſtius. ¶ Secundò no. ꝙ iſte abbas niteba
tur ex priuilegio, & ex præſcriptione defendere libertatem,
& exemptionem prædictarum eccleſiarum. quomodo autē
hic concurrunt, dic vt. j. de præſcrip. c. veniens. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ abbas poteſt præſcribere iura epiſcopalia in capellis. qđ
dic, vt d. c. auditis. In iſta autem præſcriptione vtrùm requi-
ratur titulus, an ſufficiat bona fides. dic vt. j. de præſcri. c. 1.
3 li. 6. ¶ Quartò no. † ꝙ dubia probatio non releuat proban-
tem. probauit enim abbas exemptionem, & regum conceſ-
ſionem cuiuſdam loci, in quo erant eccleſiæ ſituatæ: ſed an
vallis de Veſtañ. eſſet ille locus, dubitabatur. debet ergo res
deducta in iudicium ita declarari per vocabula, & confines,
& alias demonſtrationes, ꝙ ſit certa: aliàs nō releuat probā-
tem. Idem in teſtibus dubiè deponentibus. j. de probatio. c.
in præſentia. facit l. forma. ff. de cen. & l. 1. §. ſi haſtam. ff. de
po. & l. ſi in rem agat aliquis. ff. de rei ven. & vide quod dixi
poſt Io. And. j. de præſcrip. c. auditis. facit quod no. Bar. in l.
non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de operis noui nunc. ¶ Quin
4 tò no. † ꝙ reges concedunt eccleſijs priuilegia libertatis. di
cit Inno. ꝙ non tenuit illa libertas: ſed libertas data per Pa-
pam, de illa faciens mentionem. vel ſecundùm Hoſtiē. tenuit
quò ad temporalia, non quò ad ſpiritualia. j. de deci. c. tua.
1. dicit Goff. ꝙ reges non donauerant has eccleſias: ſed val-
lem, in qua poterāt remittere regalia, vel iuſpatronatus re-
mittere, vel donare j. de iure patro. c. 1. lib. 6. ¶ Sextò not. ꝙ
priuilegium Cel. referebat ſe ad priuilegia regum, aliàs nō,
exprimendo locum. oportet ergo illorum regum priuilegia
exhiberi, vt dicit glo. in priuileg. &c. aliàs ſi deficit demōſtra
tum, deficit demonſtratio, vt l. in teſtamento. ff. de condi. &
demon. ſi autem in priuilegijs ſe ad alia referentibus res cer
ta demonſtratur, an ſit neceſſarium illa prima produci. dic,
vt. j. de verbo. ſigni. c. abbatem. & 100. diſt. c. morem. & fa-
cit quod no. & dixi. j. de teſti. ī c. Albericus. & c. ſignificauit.
5 ¶ Septimò nota, † ꝙ præſcriptio probatur per teſtes, & cum
quælibet præſcriptio requirat tempus continuum, vt l. 1.
§. hoc tantummodo. C. de vſuca. transf. quomodo probabūt
teſtes tempus continuatum. 40. annorum. dic, vt ff. ſo. matr i.
l. 1. p Dy. & Bar. & quod dixi in cap. ex tenore. j. de reſt. & p
6 glo. in l. 1. ff. de itine. actuque pri. ¶ Octauò not. † ꝙ tēpus va
cationis nō computatur in præſcriptione, & ſic interim dor
mit præſcriptio, ſimiliter tempus pupillaris ætatis, vt l. ſicut.
C. de præſcrip. 30. anno. iacenti verò hæreditati an currat p̄
ſcriptio, & an ipſa præſcribat. dic, vt l. nunquam. §. vacuum.
ff. de vſuc. & l. 1. §. Scæuola. ff. ſi quis in te. li. eſſe iuſ. fu. & no.
bene hunc tex. dum dicit [ſubducto.] quòd illud tempus ſub
ducitur ipſo iure, & ſic non eſt neceſſaria reſtitutio. & facit
ad no. per Inno. in c. ex tranſmiſſa. j. de præſcrip. non ſolū
ergo ſi præſcriptio ſit completa tempore vacationis, ſed ēt
poſt creationem prælati per longum tempus: nihilominus
iſtud tempus medium vacationis contingentis quandocun-
que ante præſcriptionē completam ſubducitur. an autē idē
ſit in abſentibus cauſa reipub. ſi in medio præſcriptio. cōtin
git abſentia, & poſtea dudum poſt in præſentia ſit comple-
ta: ardua eſt quæſtio, de qua in l. ſuperuacuam. C. de temp. in
7 integrum reſti. & l. quod tempore. de reſt. ¶ Nonò † not. ꝙ
poſt concluſionem in cauſa poteſt peti in integrum reſtitu-
tio. & hoc ideo, quia poſſet etiam poſt ſententiam: vnde me-
lius eſt eius iura intacta ſeruare, quàm poſt cauſam vulnera
tam remedium quærere, vt l. fin. C. in quibus cauſis in integ.
reſti. non eſt neceſſa. ¶ Decimò no. ꝙ ad ſolam aſſertionem
partium aſſerentium ſe omiſiſſe neceſſariam probationem
vtranque reſtituit, & ſic non probata læſione. quod quando
ſit faciendū, plenè in Specu. 2. parte. eo. ti. §. 2. ver. illud quo-
8 que. ¶ Vndecimò no. † ꝙ eccleſia fungitur vice minoris. di-
cit glo. ꝙ fungitur etiam vice reipublicæ: cui etiam compe-
tit reſtitutio ſi lædatur. & an hoc intelligatur de re publica
cuiuſlibet ciuitatis. vide in ſpec. in d. §. 2. ver. idem quoq;. &
ibi nò. quid de villa, vel caſtro. & per Cy. plenè. in l. reſpubli
ca. C. ex q̄bus cau. mai. Et aduerte, ꝙ hic monaſteriū appel-
lat eccleſiam. & ſic quò ad beneficium reſtitutionis mona-
ſteria dicuntur eccleſiæ. Idem in hoſpitalibus fundatis au-
9 ctoritate epiſcopi. † quid de iſtis hoſpitalibus, quæ habēt no
biles hic Señ. in quibus epiſcopi non habent inſtitutionē. di-
cit Bal. ꝙ non habent priuilegia piæ domus, poſtquàm non
ſunt epiſcopi auctoritate fundata, vt no. 18. q. 1. c. quidam.
& in Cle. quia contingit. ad finem. de religi. do. & præſiden-
tes talibus hoſpitalibus nō gaudent priuilegio clericorum,
vt no. in Spec. de ſtatu mona. ver. 36. nomine ergo talis hoſpi
talis non poſſet peti in integrum reſtitutio. Non ob. C. de e-
piſco. & cleri. l. orphanatrophos. quia debet intelligi de ho-
10 ſpitali legitimè conſtructo. ¶ † Quid de rebus fraternitatū.
iſtæ enim fraternitates ſunt licitæ, & capaces, vt nota. 11. q.
1. c. ſi qui clericorum. dic, ꝙ licèt ſit pium collegium: nō ta-
men habet priuilegium. & iſta no. Bald. in Authen. hoc ius
porrectum. C. de ſacroſan. eccle. ¶ Duodecimò no. ꝙ vna ec
cleſia reſtituitur contra aliam. & ſic priuilegiatus contra pri
uilegiatum vtitur priuilegio ſuo. de quo per. Cyn. in Authē.
quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. Et aduerte quia text. di-
cit, ꝙ vna reſtituta, reſtituatur & alia. & hoc ideò, quia vtra
que priuilegiata, vt dixi. Pars enim monachorū omiſit pro-
bare, quòd eſſet ille locus, pars epiſcopi vacationem eccle-
ſiæ. Si autem minor litigat cum maiore: licèt minor con-
tra confeſſionem ſuam reſtituatur: non tamen maior con-
tra ſuam propriam: ſed ad ea tantùm reſtituitur, quæ
cohærent confeſſioni minoris. ff. de mino. l. ſi ex cauſa.
& l. cum minor. & in his, quæ fiunt extra iudicium,
ſicut minor reſtituitur, ita & maior, vt l. 1. C. ſi aduer.
tranſac. & tetigi. ſ. c. 1. & ad hoc vide l. no. ff. de mino. l.
ſi minor circumuento. ¶ Tertiodecimò not. † ꝙ aduerſus o-
11 miſſam allegatiōem eccleſia reſtituitur. & ſic omiſſio nō eſt
delictum. quia tunc non reſtitueretur eccleſia, ſicut nec mi-
nor, vt l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. & hoc verum, quā
do

do tota eccleſia deliquiſſet. ſecus ſi prælatus: quia delictum prælati non noceret, vt ĩ. de excep. c. cum venera. quod verũ in delicto in faciendo: ſecus in omittendo. quia tunc præiudicat: ſed tũc reſtitutionis beneficio eccleſiæ ſubuenitur, vt hic delictum ergo prælati in faciendo non præiudicat eccleſiæ ipſo iure: ſed delictum in omittendo ſic: ſed datur reſtitutio, ſecundùm Goff. quod not. & dixi. ĩ. vt lit. non conteſta. c. 1. dicit tamen Io. An. ꝙ eccleſia excluſa per peremptoriũ datum ad proponẽdas exceptiones non reſtituat ad proponendũ crimina, vel defectus contra eum, cum quo litigat ſuper beneficio, vt no. in Spec. 2. parte. eo. ti. §. 2. ver. ſed pone eccleſia. & no. Compo. ſ. de elec. c. quod ſicut. & ibi per Ioã. An. in glo. fi. ver. ſed quid dices. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ aduerſus probationem omiſſam reſtituitur eccleſia. quæro de exceptio. dicit Inno. ſi eſt omiſſa exceptio, ſiue alius articulus, cuius probatio eſſet vtilis, ſemper fiet reſtitutio. vnde ſi eccleſia obtulit ſe ad probandam præſcriptionem, & omiſit probare titulum (cuius probatio opus eſt,) competit reſtitutio: quia in hoc deprehenditur læſa, de iure communi debuiſſet ad hoc admitti. dic per Ioan. An. ĩ. de teſti. cap. fraternitatis. & facit de deci. c. dudum. ¶ Sed contra hoc oppo. Inno. & videtur, ꝙ aduerſus probationem omiſſam nõ detur reſtitutio eccleſiæ. diligens enim paterfa. omittere potuiſſet. ergo non cõpetit reſtitu. mino. quia vſus eſt iure communi. præterea ſequeretur, ꝙ poſt publicatas atteſtationes minor ſuper articulis publicatis poſſet inducere nouos teſtes: ſed hoc non videtur verum. quia hoc prohibetur propter timorem ſubornationis: ſed aduerſus dolum præſumptum minor non reſtituitur, vt d. l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de mino. ergo nec eccleſia, quæ vtitur iure ſuo, vt hic. Sol. dicit Inn. ꝙ quandoque minor nullas probationes induxit. & tũc reſtitutio locũ hẽt, vt hic. & quod dicit. ſ. in probatione tituli. quandoque probatio induxit, & publicatæ ſunt. & tũc aut omnes teſtes ſunt reprobati propter occultum delictum incognitum producenti. & tunc (quia in nulla culpa deprehenditur eccleſia, ſiue minor:) datur reſtitutio, ſecundùm eum. Ego credo, ꝙ etiam maiori ſubuenitur iſto caſu: ſicut quando dicta ſuorum teſtiũ, publicato proceſſu, contingeret reprobari per teſtes aduerſarij: poſſet enim tunc alios producere ad confirmationem priorum, vt no. Inn. ĩ. de teſti. in c. cum clamor. quandoque teſtes producti, & publicati non fuerũt reprobati, ſed non probãt. & tunc an minor, vel eccleſia poſſit beneficio reſtitutionis alios producere in dubiũ noſtrũ. & tenet hic Inno. ꝙ non reſtituitur: niſi forſan iudex præmiſſa diligenti examinatione, & inquiſitione perpendat, ꝙ læſa eſt eccleſia facultate propria, vel prælati ſui. tunc enim reſtituet æquitate penſata. Non ob. quod dictum eſt de præſumptione doli, & ſubornationis. quia ex qualitate perſonarum hæc præſumptio tolli poteſt, vt patet in eo, quod le. & no. ſ. de procura. c. in noſtra. §. nos verò. Non obſt. quod dixi, ꝙ diligenti patrifa. hoc contingere potuiſſet: quia iſtud nõ eſt verum. nam ſibi non contigiſſet. ita dicit Inn. & Ioã. And. de quo etiam in Spe. 2. par. eo. ti. §. vlti. ver. ſed quid ſi cã. Bart. iſtam quæſtionem latius proſequitur in l. 1. §. 4. ff. de noui ope. nuncia. vbi ſubdit qõnem, quã ẽt hic tangit Io. An. vtrũ ſcilicet reſtitutò minore ad producendos teſtes, maior aduerſarius poterit producere? videtur, ꝙ ſic, per iura allegata in 12. no. In contrarium facit, quia ſeparata ſunt capitula probationis actoris, & rei. nam actor probat ſe mutuaſſe, reus ſe ſoluiſſe. ergo &c. vt l. etiam. ff. de mino. diſtingue, vt in d. §. nunciatio. per Bar. & no. Spe. in tit. de dila. §. videndũ. ver. in ſumma. ¶ Secundò extra quæro. dicitur hic, ꝙ priuilegiatus
12 tus reſtituitur contra priuilegiatum: † vtrùm ergo eccleſia præſcribat contra eccleſiam ſpacio 40. annorum. vel minori tempore, ſicut præſcribetur contra priuatum? & videtur, ꝙ minori tempore. quia quando priuilegiatus cum priuilegiato contendit, priuilegia confunduntur, & ſtatur iuri communi, vt l. ſed & milites. §. 1. ff. de excu. tuto. ſed ita eſt hic, ergo &c. Contrarium determinat gl. in Auth. quas actiones. C. de epi. & cle. & poteſt aſſignari triplex ratio. Prima, quia quando vnus priuilegiatus tractat de lucro captando: alius de dãno vitando, iſte alius præfertur, vt ff. qui. ex cau. ma. l. nec vtilẽ. ſed præſcribens tractat de lucro captando: dominus verò rei de damno vitando, vt d. l. nec vtile. & l. fi. eo. titu. Secunda ratio eſt, quia licèt vtraque eccleſia ſit priuilegiata in genere: tamen in ſpecie (ideſt reſpectu iſtius cauſæ) non eſt priuilegiata eccleſia præſcribẽs, ſed illa, contra quam præſcribitur: meritò ergo priuilegium in ſpecie derogat priuilegio in genere. Tertia ratio eſt, quia propriè loquendo, nõ ſunt hic ambo priuilegiati, ſed alter tantùm. nam per illam Authẽ. quas actiones, non datur eccleſiæ priuilegium in acquirendo, ſed in cõſeruatione iuris quæſiti. & iſta eſt vera ratio. ita no. dominus Bal. in dicta Auth. quas actiones. vbi plenè per Cyn. an priuilegiatus contra priuilegiatum vtatur ſuo priuilegio.

SVMMAE.

1 *Delegatus in cauſa appellationis poteſt delegare.*
2 *Obreptio, & dolus tertij dat iuſtam cauſam reſtitutioni in integrũ.*
3 *Terminus prolongatur in longius tempus propter incompetentiam iudicis.*
4 *Papa poteſt reſtituere contra ſententiam ſui delegati.*
5 *Sententia ſuper matrimonio tranſit in rem iudicatam.*
6 *Supplicatio, & appellatio, in quo differant.*

EX literis. Contra ſententiam latam in cauſa matrimoniali beneficio ſupplicationis ex iuſta cauſa reſtituitur etiam maior. & ſic patet, ꝙ de reſtitutione maioris loquitur iſta Dec. & prima pars ponit mulieris ſupplicationem, & iudicis relationem. ſecunda dat iudicem, ibi [licèt autẽ.] ¶ No. primò, ꝙ archipreſbyteri cognouerunt de cauſa matrimoniali. & hoc ex delegatione. quia aliàs non potuiſſent, vt. ĩ. de con-
1 ſang. & affi. c. 1. ¶ Secundò no. † ꝙ hic delegatus in cauſa appel. poteſt ſubdelegare. de quo in Decre. ſuper quæſtionum.
2 §. intentionis. ſ. de offi. dele. ¶ Tertiò † no. ꝙ obreptio, & dolus tertij præbet iuſtam cauſam reſtitutioni in integrum, cõcurrentibus quæ hic dicũtur: aliàs non videtur reſtitutio cõcedenda, vbi deceptus poſſit ab eo conſequi intereſſe ſuum, de quo in glo. ſi autem obriperet aduerſarius, ſententia non valeret, vt l. ſi vt proponis. C. quomodo & quando iudex.
3 ¶ Quartò no. † ꝙ propter incompetẽtiam iudicis terminus prorogatur in longius tempus. facit. ſ. de offi. dele. c. conſuluit. & l. arbiter. ff. de arb. & l. qualiter. ¶ Quintò no. ꝙ iſta mulier appellauit, & ſupplicauit. & ſic pluribus remedijs reſciſſorijs vſa fuit. concurrunt ergo appellatio, & ſupplicatio. an appellatio, & nullitas? dicam. ĩ. eo. c. conſtitutus. vtrùm autẽ hic fuerit mulier audita per ſupplicationem, vel appellationem. tex. dicit, ꝙ per ſupplicationem. quod eſt verum, niſi appellaſſet infra decem dies, quod potuiſſet; quia non erat contumax. facit ad no. in Cle. 1. de dolo. & contu. vel aliter vt hic in nouella. ſuper verbo ſupplicauit. ¶ Sextò no. ꝙ iſte pater pro filia ſupplicauit: tamen ipſa reſtituitur. & ſic filius fa. etiam minor poterat eſſe in iudicio ſine conſenſu patris. de reſti. ſpo. c. ex parte. de iudi. c. ſi. li. 6. ¶ Septimò no. ꝙ papa reſtituit hanc mulierem, probata læſione, & impedimento tantummodo per iuramentum. & hoc in fauorem matrimonij, & propter dolum tertij. & idem intelligas, ſecundùm quoſdam, in qualibet alia cauſa fauorabili, vbi per veriſimilem præſumptionem mouetur princeps ad ſupplicationem admittendam. ar. ĩ. de re iudi. c. cum Bertoldus. ver. poſtmodum. iſta tamen debilis probatio cenſetur efficax, quandocunque tractatur de modico præiudicio, & ſumus ante ſententiam, vt no. ſ. de procu. c. ex inſinuatione. & l. theſaurus. ad exhi. & quod no. in l. fi. ff. de ferijs. & in extrauag. ad reprimendam. per Bar. poſt ſententiam ergo latam ſpeciale ſit in
4 iſtis cauſis fauorabilibus, vt dixi. ¶ Octauò no. † ꝙ Papa reſtituit contra ſententiam ſui delegati. concor. l. præfecti. & l. minor autem magiſtratus. ff. de mino. & dicit hic Inno. ꝙ cũ talis ſupplicatio ſit contra ius, & in præiudiciũ alterius, nullus inferior à principe admittere poteſt. C. de prec. Impera. offe. Auth. quæ ſupplica. & ſit gratia huic mulieri: quia auditur ex gratia, cum de iure tanquam cõtumax nõ fuiſſet audienda. nec per viam appel. nec reſtõnis, vel ſupplica. ¶ No-
5 nò no. † ꝙ ſententia ſuper matrimonio tranſit in rem iudicatam. de quo per Hoſt. in ſumma de teſt. §. ſed vtrùm. Item quòd in cauſa matrimoniali eſt ordo iudiciarius obſeruandus. de quo remittit Hoſt. qui fi. ſint legi. c. per venera. §. præ-
6 terea. ¶ Quintò no. glo. † in quo differt ſupplicatio ab appellatione. dic, vt in ea, & Spec. de ſuppli. §. differt. & §. 1. & C. de preci. Impera. offe. Auth. quæ ſupplicatio. & hic tangit Innocen.

SVMMAE.

1 *Eccleſia poteſt reſtitui etiam contra ſententiam Papæ.*
2 *Legato aliquando delegatur cauſa ſub eius ordinaria iuriſdictione incluſa.*
3 *Legatio an expiret per mortem concedentis: tenet, quòd non.*
4 *Mandatum viua voce factum extra iudicium, & ſine cauſæ cognitione non habet vim ſententiæ.*
5 *Reſtitutio in integrum poſtulatur iudicis officio.*
6 *Sententia non eſt præcipitanda.*
7 *Supplicatio ſit contra ſententiam Papæ, & principis.*
8 *Sententia retractatur, reprobata cauſa, per quam fuit lata.*
9 *Reſtitutio debet fieri infra quadriennium à tẽpore læſionis.*
10 *Reſciſſio ſententiæ contractus, vel præſcriptionis an vno iudicio, & libello poſſit peti.*

1 CVm ex literis. † Etiam contra ſententiam Papæ reſtitui poteſt eccleſia. & cauſa reſtitutionis in integrum partibus præſentibus eſt tractanda. hoc dicit. Et prima pars ponit petitionem eccleſiæ Ylerd. Secundò examinationem, deliberationem, & interlocutionem papalẽ, ibi [nos igitur.] Tertiò citationem partis aduerſæ cum continuatione proceſſuum, ibi [quo circa.] ¶ No. primò, ꝙ acta corã Cœleſtino fuerunt producta coram ſucceſſore. ſ. Inn. & hoc ideò, quia mortuo iudice, transfertur in ſucceſſorem inſtantia proſecutio, vt l. mortuo. ff. de iud. & pondera ver. olim. & tunc, &c. quaſi innuat, ꝙ continuò eſt conqueſta. & hoc iõ, quia non ſufficit ſemel mouiſſe controuerſiam, vt ex hoc intelligatur perpetuata actio, ſiue iudicis officium in perpetuum. quia regulariter litis motio non perpetuat, niſi in 40. vel 30. an. vt l. fi. & l. ſicut. de præſcrip. 30. vel 40. anno. & maximè in reſtitutione in integrum, quæ debet infra quadriennium incipi, & finiri, vt l. ſuperuacuam. C. de tempo. in integrum reſti. quæ lex huic. c. in hoc fortiter obſtat, ꝙ hic durauerit lis poſtulata à tempore Augerij vſque ad tempus Innocentij, ſcilicet 40. annis. ſed ſolue, vt in glo. per hoc. &c. vt dicam. ĩ. ¶ Secundò not. ꝙ Cœleſtinus legatus incœpit cõ-
2 gnoſcere à delegatione Anaſtaſij. † & ſic legato quandoque delegatur cauſa ſub eius ordinaria iuriſdictione incluſa. qd autem tunc operetur, dic, vt in c. licèt. de offi. lega. hæc tamẽ cauſa non erat de iuriſdictione legati: quia contra ſententiam Papæ non poterat reſtituere legatus, vt l. minor autem magiſtratus. ff. de minori. quia in generali mandato non venit poteſtas reſcindendi, quæ dominus geſſit, vt l. ſi hominem. ff. mandati. ¶ Tertiò not. in ver. cui etiam. dum dicit [legatus
3 officio denuo.] &c. † colligunt enim quidam ex hoc, ꝙ per mortem concedentis expirat legatio. ſed hoc non eſt verũ, ꝙ legatus hẽat ordinariã, quæ per concedentis obitũ non expirat. de offi. leg. c. 2. lib. 6. & ibi no. de illo, qui nondum ingreſſus prouinciam, & de Collegio Cardinalium vacante ſede, poſſit illum reuocare: ſed quòd non poſſit, videtur caſus in Cle. ne Romani. de elec. tene ergo, ꝙ non expirat legatio per mortem. An autem hoc ſit verum, quando res erat integra; quia nondum legationis officium ingreſſus eſſet. tenet Io. An. ꝙ ſic, in fratribus Cardinalibus, etiam ſi de legatione commiſſa non fuiſſent factæ literæ. arg. 97. diſti. c. nobiliſſimus. & ſic fuit quæſtio de facto, quam vide plenius in Spe. ti. 2. §. finitur. ver. ſed pone. de facto. ad hunc text. qui dicit [denuo] debet intelligi, ꝙ legatione iſtius finita tempore Anaſtaſij Alexan. denuo illum miſit ad illas partes: & ideò iterum illius cauſæ ſibi commiſſio facta fuit, vt dicit tex. quare autem tunc non cognouerit vigore veteris commiſſionis, cũ cõmiſſa fuerit cauſa dignitati, ſcilicet legato, fortè ideò, quia commiſſiones, & delegationes factæ legato ſpecialiter, non tranſeunt in ſucceſſorem, ſed expirant finita legatione. ar. ĩ. de offi. lega. l. præſenti. non firmo hoc. ¶ Quartò not. in ver. idem quoque. ꝙ ſententia reſciſſa per beneficium reſtitutionis in integrum, omnia iura partium iteratò produci poſſunt: vtrùm autem debeat reiterari libellus, & denuo lis cõteſtari: videtur hic dicere Io. An. circa finem glo. magnæ Inno. ꝙ receptis probationibus ſuper principali, feretur ſuper eo ſententia ſine noua libelli oblatione, & litis cõteſtatione, & alia acta prioris iudicij, contra quæ non eſt data reſtitutio, debent in ſuo robore perdurare, ſecundùm Inno. arg. ſ. de teſtamen. l. ſancimus. ſimile dicimus, cum ſententia irritatur, non ratione reſtitutionis in integrum, ſed nullitatis: vt quandoque debeant iterari acta, quandoque nõ, vt no. Bar. in l. cum quærebatur. ff. de re iudi. ſed in cauſa reſtitutionis poterunt produci teſtes ſuper articulis publicatis in priori inſtantia. argu. ꝙ non ad ſimilitudinem cauſæ appellationis. ĩ. de teſti. c. fraternitatis. & l. per hanc. cum ſua materia. C. de tempo. appel. ¶ Quintò no. formam commiſ. Cœleſtini, qui commiſit cauſam, non obſtan. ſententia. an autem per
4 hæc verba videatur eccleſiam reſtituiſſe, dicit Inn. ꝙ nõ: † ꝙ tales literæ, vel mandatũ viua voce factum extra iudicium, & ſine cauſæ cognitione non habent vim ſententiæ, vt C. cõmini. vel epi. l. 2. & 3. & per totum. & C. de ſen. l. cum ſententiam. & l. ex ſtipulatio. ¶ Sextò no. ver. verùm. ꝙ per legatũ, & alios, quibus cauſa commiſſa fuerat, ſtetit, ꝙ cauſa nõ fuit terminata: ex quo innuitur, ꝙ tẽpora petitæ reſtitutionis nõ currunt, cum ſtat per iudicem, ſicut nec etiam cum ſtat per partem, vt C. de tempo. in integrum reſti. l. petendę. & idem in inſtantia cauſæ principalis. ĩ. de iudi. c. cum venerabi. & fortè non eſſet malè dictum, ꝙ ſicut cauſa principalis nõ habet inſtantiam limitatam de iure canonico, vt ibi. ita nec cã reſtitutionis deducta in iudicium: ita ꝙ in hoc l. ſuperuacuã. C. de tempo. in integrum reſti. quæ dicit, ꝙ infra quadriennium debeat accipere principium, & finem, non vendicet ſibi locum de iure canonico, ſicut nec l. properandum. ad hoc facit iſte tex. in quo durauit à tempore petitæ reſtituti. an-
5 nis 50. & vltra. ¶ Septimò not. ꝙ † reſtitutio in integrum poſtulatur iudicis officio. concor. ff. de mino. l. minor. §. reſtitutio. & ad hoc aduerte. quia reſtitutiones quædam à prætore motu conceduntur, & illæ petuntur per viam actio. vt patet in actio. qd metus cauſa. de dolo, & ſimilibus. quædã cõceduntur à prætore viuo, vt reſtitutio, quæ conceditur minoribus, & maioribus: & iſtæ petuntur iudicis officio, vt. ff. ex quibus cau. maio. l. ſi quis ſit ſtipulatus. ¶ Octauò no. ꝙ reſtitutio in integrum poſtulatur contra ſententiam. ſed dices, cum competat auxilium ordinarium appel. ergo ceſſat beneficium reſtitutionis extraordinarium, vt l. in cauſæ. § cauſa cognita. ff. de mino. Sed dic, ꝙ hic non competebat ordinarium: quia à ſententia Papæ non appellatur, quia nõ eſt ſuperior, vt in c. licèt. de elec. & ſi dicas, ꝙ poſſit ſupplicari, vt hic.

hic.reſponde', ꝙ remedium ſupplicationis non tollit reme-
dium reſtitutionis. quia vtrunque eſt extraordinarium. fa-
cit quod de materia no.Bar.in l. in prouinciali.ff. de operis
noui nun.vel poteſt dici, ꝙ hic erat elapſum tempus appellã
di(quod eſt. 10.dierum.& tempus proſequẽdi,quod eſt an-
nus.) non per hoc tamen videtur quis excluſus à beneficio
reſtitutionis in integrum, quæ habet tempora de per ſe: pen
dente verò cauſa appellationis, an minor poſſit petere reſti
tutionem,gl.eſt no.ꝙ ſic in l.fi.C.ſi aduer.rem iud.pinguius
eſt enim remedium reſtitutionis ad totam cauſam, quàm ſit
remedium appellationis,licèt ordinarium.ergo ordinarium
iſto caſu extraordinariũ non excludit, vt l. 1.§.dixerit aliqs.
ff.de publi.& no.in dicta l.in prouinciali.per Bart. ¶ Nonò
no.ꝙ iſte magiſter à canonico petijt ſentẽtiã reformari, &
cõtra eam reſtitui &c.& ſic habuit petitio duo capitula. pri
mum,quo petitur reſtitutio ad audientiã,& reformatio ſen-
tentiæ.Secundum quo petitur eccleſiarũ reſtitutio.Et aduer
te,quia iſta ſecũda petitio nõ eſt bona, cũ iſta eccleſia Yler
deñ,nunquã fuerit in poſſeſſione iſtarũ eccleſiarũ. ſed cũ ip
ſas peteret, fuit aduerſa pars per ſententiam Eugenij abſolu
ta.tunc enim rectè petitur reſtitutio aduerſus ſententiã : &
deinde adiudicatio eccleſiarũ.ſi autem Ylerdeñ.eccleſia poſ
ſidebat iſtas eccleſias, & per ſententiam Eugenij Papæ per-
didit,quia fuit executa ſententia contra eam. tunc reuocata
ſententia per reſtitutionis beneficium,reuocabuntur omnia
vigore ſententiæ attentata.arg.ſ.de procura.c.ex inſinuatio
ne.§.1.& 2.& c.in noſtra.& de ele.c.qualiter.ad fi.in illo er
go,in quo ſententia læſit,reſtitutio ſubuenit,& non vltra, vt
l.quod ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mino.¶ Decimò no.ĩ ver.
nos igitur.ꝙ Papa hic deliberauit cum fratribus.ex quo col
6 lige,†ꝙ ſententia non eſt præcipitanda.6.q.1.c.quæro. 11.
q.3.c.ſummopere.& c.graue. facit C.de ſentẽ. ex peri. re.l.
7 1.& 2.¶ Vndecimò no.†ꝙ contra ſententiam Papæ,& prin
cipis ſupplicatur,& reſtitutio indulgetur,ſed nõ appellatur:
ideo reſt.imploratur coram eodem iudice:ſed appellatio co
ram ſuperiore,qui hic non reperitur. Item appellatio arguit
iudicem de iniquitate, reſtitutio facilitatem litigatoris. vt l.
præfecti.& l.minor autem magiſtratus.ff.de mino. ¶ Duo-
decimò no.in ver.proſpeximus quoq;. &c.ꝙ data in ſenten
tia eſt ponenda,ſicut in reſcripto.de reſcrip.c.eam te.& in li
bello in Auth.de introdu.reis.§.ſancimus. ¶ Decimotertiò
8 no.†ꝙ incautum eſt exprimere cauſam in ſententia. repro-
bata enim cauſa,retractatur ſententia.20.dierũ in tantũ.ĩ.
de re iudi.c.ſicuti.ff.de his qui no.infa.l.quid ergo.§.vlti.& l.
qui teſtamento.de excu.tu.& no.in l.ſi is ad quem.ff.de ac-
qui.hære.& plenè dixi in d.c.ſicut. ¶ Decimoquartò not.ꝙ
reſtitutio eſt danda, vel deneganda,partibus præſentibus,
vel per cõtumaciam abſentibus,vt l.in cauſæ.§.cauſa cogni
ta.ff.de mino.facit.ſ.de maio.& obedien.c.inter quatuor.&
c.humilis.¶ Decimoquintò no.in ver.mandamus. formã ci
tationis[vſque ad talem feſtum]&c.de quo per Io.An.ĩ.de
dolo & contu.c.cum dilecti.vbi concor.per eum,& de cita-
tione ad diem feriatam.ĩ.de ferijs.c.fi. ¶ Decimoſextò no.
ꝙ epiſcopus,& Capitulum Eſten.probare debet,quare ſen-
tentia non debeat retractari.dicit Io. And.ꝙ iſtud eſt verũ,
ſi volunt: quia reſtitutionem petentibus incumbit probatio
læſionis.Videtur autẽ qs lædi quinque modis.ff.de mino.l.ꝙ
ſi minor.§.non ſemper.& §.ſi quis iuueni. & l. non omnia.
¶ Decimoſeptimò no.ꝙ Papa hic prima vice mittit perem-
ptionem,& non ſolum ad certum actum,ſed ſuper tota cau
ſa.hoc verum,quando ſubeſt iuſta cauſa, vt hic ſuberat,ſcili-
licet propter viarum diſcrimina. facit quod not.in l. 4.ff.de
dam.infec.per Bar.¶ Decimooctauò not.ꝙ innuit iſte text.
ꝙ in cauſa reſtitutionis,& quę petitur,poſſit procedi lite nõ
conteſta.ad ſententiam ſuper ea.de quo in glo.fi. ſuper quã
dicam.¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ Cœleſtinus reſtituit eccleſiam
9 Ylerden.ſed videtur,ꝙ contra iura fecerit. reſtitutio † enim
debet dari infra quadriennium à tempore læſionis,vt l.ſup-
uacuam.C.de tempo.in integ.reſtit.ſed à tempore Eugenij,
qui tulit ſententiam,vſque ad tempora Cœleſtini fluxerunt
anni 40.ergo non debuit reſtitui.Sol. glo. quæ incipit ꝑ hoc
videtur. ſoluit illud contrarium. ſol.dicit glo.ꝙ Anaſtaſius,
qui ſucceſſit Eugenio,reſtitutionem conceſſit: ſed per iudi-
cem ſtetit,ꝙ cauſa terminata non fuit.ideo eccleſiæ non no-
cuit.vt.2.q.6.c.anteriorum.& ĩ.de ap.c.ex ratione. Sed hão
reprobat gl.quia Eugenius vixit 8. annis poſt illam ſenten-
tiam latam tempore quaſi ſuæ creationis, vt hic dicitur. &
ſic non potuiſſet Anaſta.reſtituere.dictũ ergo gl.ꝙ Cœleſti-
nus hoc fecit de gratia.vel dic,ꝙ de ꝓſcriptione dẽt ſubduci
tp̃s Eugenij malè iudicantis. 16.q.3.c.ſi ſacerdotes. & hoc
fortè vult Decr.vltima.ĩ.eo.li.6.vt ibi no. vel fortè ideo hic
reſtituit,quia patens fuit ſubreptio, de qua ſubreptione,vel
falſitate ſemper inquiri poteſt.ſ. de procurato. c.in noſtra.
vel aliter in caſu huius Cap. reſtituit eccleſia iuri maiori ex
clauſula generali.& in hac non ſufficit læſio,ſed neceſſe eſt,
ꝙ ſubſit alia iuſta cauſa,vt patet.in l. 1. ff. ex qui.cau.ma. &
iſta reſtitutio plus pendet à iudicis officio, quàm ad petẽtis
inſtãtiam.& non clauditur tempore, ſicut alia:nam purum,
& merum iudicis officiũ exercetur,quãdo ſibi videtur,cur-
ſu temporis non obſt.ĩ.de iure patro.c.ad noſtrã.& iſtã ſol.
videtur hic Inno.ſequi,& Io. And. quæ mihi videtur contra
caſum in dicta l.ſuperuacuam.quæ claudit ita tempore reſti
tutionem maioribus indulgendam,ſicut minoribus.¶ Secũ
dò oppo.Papa hic deficit poſt negocium reſtitutionis in in-
teg.quaſi procedatur in principali negocio:ſed contra quia
circuitus eſt vitandus.ff.de cond.inde.l.dominus.ſed hic vi-
detur ſufficere vnica probatio ad reſtitutionem in integrum
obtinendam,& rei reſtitutionem faciendam. ergo de vtro-
que ſimul agendum eſt.arg.ff.de mino.l.fin. & de his,quæ in
frau.cre.l.ait prætor.§.ſi creditor. pręterea curare debet iu-
dex,vt lites citius decidantur,& laboribus partium occurra
tur.ĩ.de dolo.& contu.c.finẽ.& de appellatio. c. vt debitus.
ſed illud cõtingit faciliùs per vnum iudicium, quàm per plu
ra.ergo pronunciatio Papæ mala.Sol.hic ſumpta occaſione
ponit hic Inn.longam gl.quam ordina ꝑ quæſtiones.Et pri-
10 mò quærò†de eo,quod dictum eſt.an vno iudicio,& libello
poſſit peti reſciſſio ſententiæ,vel contractus, vel præſcrip-
tionis per reſtitutionem in integrum:& res,de qua erat con
tentio inter partes. Reſpon. præmitte ad euidentiam huius
quæſtionis,ꝙ iſtud iudicium eſt duplex.vnum reſcindens:a-
liud reſciſſorium,vt no.in dicta l.ſuperuacuam. Ad propoſi
tum ergo dicunt Inno.& Io.An.ꝙ quandoque petitur reſciſ
ſio contractus:quandoque reſciſſio ſententiæ,vel præſcrip-
tionis.Primo caſu quandoque petit reſtitutionem poſt rem
traditam ex contractu:& tunc vno iudicio poterit agere, pe
tendo, ꝙ contractus reſtitutionis beneficio reſcindatur,&
eo reſciſſo ſibi poſſeſſio retradatur.& ſic reducatur in eum
ſtatum,in quo erat ante contractum,vt.ff.de mino.l. in cau-
ſæ.§.interdum.& §.ſeq. quandoque non tradidit, ſed vendi-
dit iura,quæ habebat in illa re: & tunc probata læſione,
non reſtituetur ſibi res illa,cuius traditione non deprehẽ-
ditur læſus,ſed reſtituetur ad priſtinum actum extinctũ per
venditionem talem:an autem poſſet repetere reſciſſionẽ cõ
tractus:& ſubiungitur,quo reſciſſo, peto ipſum condemna
ri ad reſtitutionem dictæ rei meæ.Ex dictis Inno. colligo,ꝙ
poſſint peti,& intentari in eodem libello officiũ reſcindẽs,
& officium reſciſſorium in prædictis caſibus.quandoq; non
petitur reſtitutio aduerſus contractum: ſed aduerſus ſenten
tiam,& præſcriptionem. & iſto caſu oportet, ꝙ prius reſti-
tuatur ad audientiam ex probatio.iuſta,& nota cauſã, quæ
moueat iudicem ad dictam reſtitutionem indulgẽdam: qua
conceſſa,procedatur in negocio principali. & ita loquit̃ iſte
tex.quare autem in cõtractibus fit reſtitutio ad rem ipſam,
probata læſione,& non ita in ſententia,vel præſcriptione.di
cit

cit ſimiliter Inn.quia quando reſtitutionem rei non impedit
niſi contractus,vel ius traditum, reſciſſo ipſo contractu,pa-
tet,ꝙ reus nullum ius habet in re.vnde actor, ex quò reſtitu
tus eſt aduerſus contractum,per conſequens reſtituenda eſt
ei res,quæ ex ipſo contractu pendebat:vnde fortè non expe
dit petere rem,cum ſit acceſſoria ad contractum: quamuis
ſit tutius petere in libello vtrunque. vbi autem petitur reſti-
tutio contra ſententiam ſuper iuribus, vel alijs rebus latam
contra agentem,vel cõtra præſcriptionem: tunc licèt reſcin
datur ſnĩa,vel præſcriptio, per quem impediebatur agere,
nõ ſequitur,ꝙ ipſa,vel res ſit reſtituenda, cũ ſnĩa non dede-
rit ei ius:ſed detexerit tantũ eũ agere poſſe.ff.ſi ſerui.ven.l.ſi
cuti.§.ſi quæratur.Et aduerte, quia licèt iſtis caſibus duo iu
dicia fieri poſſint, ſcilicet ſuper reſciſſione ſententiæ,& prę
ſcriptione:tamen in vno libello poterunt deduci.quia vnum
eſt præparatorium ad aliud: ſicut actio ad exhibendum ad
rei vendicationẽ,& querela inofficioſi ad petitionem hære-
ditatis,quę poſſunt in eodem libello intentari, vt l.qui de in
officioſo.ff.de inoffi.teſt.& l.ordinarij.C.de rei ven. in 2. q.
per Cy.erit ergo forma libelli.Cum talis à petitione vna ſit
per ſententiam abſolutus ſuper tali re, quæ pertinet ad me
iure dominij, vel quaſi:peto,quatenus reſciſſa ipſa ſententia
per veſtrũ officium, quod imploro contra prædictã ſnĩam,
ex qua læſus ſum,rem mihi adiudicetis,& reſtitui faciatis.ꝓ
batur in d.l.in cauſæ.§.interdum.& idẽ ſi tradidi rem ex trã
ſactione,in qua læſus fui.debet ergo ſm̃ Inno. eſſe cautus ad
uocatus,vt in prędictis caſibus,& ſimilibus reſciſſoriã inten
tet. nam ſi tantùm iudicis officium imploret: licèt obtineat
per ſententiam iudicis,ꝙ ſententia,tranſactio,vel præſcrip-
tio reſcindatur:non tamen obtinebit,ꝙ res, quæ non eſt ab
eo tranſlata,ſibi adiudicetur,vel reſtituatur:imò noua actio
ne agendum eſt ad rem ſibi reſtituendam.¶ Secundò quæ-
ro.ſi iſta duo iudicia intentantur ſimul,vel ſeparatim:vtrùm
ſit neceſſaria litis conteſtatio. Reſpon. ſi ſimul intentantur,
videtur tenere Inn.ꝙ ſufficiat vna litis conteſtatio in vtraq;.
ſi autem ſeparatim:tunc in primo iudicio reſcindente requi
ratur litis conteſtatio.videtur dicere Inno.ꝙ ſi petitur reſti-
tutio contra ſententiam,non requiritur litis conteſtatio:ſed
bene requiritur cauſæ cognitio breuis,& ſummaria,præſen
te parte.allegata enim iuſta cauſa,concedetur,vel denegabi
tur reſtitutio:quando ergo petitur reſtitutio in iudicijs, non
eſt neceſſaria litis conteſtatio in officio reſcindente.quando
verò petitur cõtra contractũ,vel præſcriptionẽ: tunc debet
primò lis conteſtari,& fertur ſnĩa ſuper reſtitutione:qua ob
tenta,& non ante,in cauſa principali procedetur. & ſic intel
lige l.fi.C.ex qui.cau.maio.Cyn. dicit, ꝙ aut quis beneficio
reſtitutionis petit ſe admitti ad aliquid dandum,vel facien-
dum: & tunc opus eſt litis conte. aut petitur aliquod obſta
culum remoueri per reſtitutionem in integrũ:& tũc non eſt
neceſſaria litis conteſtatio.& ita dicit,ꝙ debent intelligi iu-
ra allegata ꝓ,& cõtra.ſ.de offi.iudi.c.ſi.ꝑ Ber.Ita not.Cyn.
in Aut.ſi omnes.C.ſi vt ſe ab hære.abſtineat.¶ Tertiò quæ-
ro.qñ non ſimul iſta duo iudicia intentantur, an probatio-
nes factæ in iudicio reſcindente,proderunt in iudicio reſciſ-
ſorio.dicas,ꝙ in iudicio reſcindente,ſi agatur ad reſciſſionẽ
ſententiæ,ex qua ſecuta eſt traditio,& executio facta:tũc ꝓ
bata iniuſtitia,reſtituetur res,etiam ſi petita non fuerit.quã
doque petitur reſciſſio per actorem in primo iudicio: vt eo
non obſtãte iterum audiatur: vel non obſtante præſcriptio-
ne, audiatur ſimiliter ſuper ven. rei ſuæ. iſtis caſibus ſufficit
in caſu ſententiæ probare ipſam iniuſtam. & hoc debet ꝓba
ri plenè.ſimiliter & abſentia cauſa rei publicæ.Iſtæ autẽ pro
bationes non tangunt merita principalis cauſæ: & ideo e-
tiam ſi in officio reſcindente fuiſſent deducta iura,quæ tan-
gunt rem, de qua agitur, non prodeſſet: quia non fuit ad
hoc actum, nec debuerunt admitti: ita dicit Cyn. in d. l. ſi
eo tempore.C.de reſti.mino. in 5. & 6. quæſtio. & ita ſen-
tit hic Io.And.ibi[ſed aliæ probationes requirantur tam in
hoc iudicio ſecundo,quàm in primo.] Aduerte tamen, ꝙ ſi
ſententia eſt reſciſſa.dicit Inn. ꝙ poſtea recipientur proba-
tiones ſuper principali,& feretur ſuper ea ſententia ſine no
ua libelli oblatione,& litis conteſtatione. nam & litis conte
ſtatio,& alia acta prioris iudicij(contra quæ non eſt data re
ſtitutio)debent in ſuo robore perdurare,vt l.ſancimus.C.de
teſta.& hoc intelligo verum,quando iniuſtitia,contra quam
petita fuit reſtitutio,concernit ſententiam, & non acta.ſi au
tem vtrumque concerneret:tunc ſecus.& no.hic dictum In-
no.qui ſuper omnia hic ſatis diffusè proſequitur.& idem Io
an.And.

S V M M AE.

1 *Reſtitutus in integrum ſi aliquis eſt contra ſententiam, contra quem eſt præſumptio, ſententia executioni mandabitur: recepta cautione de reſtituenda re, ſi prius condemnatus in hoc iudicio præualeat.*
2 *Executio ſententiæ differtur, petita reſtitutione in integrum contra ſententiam.*
3 *Reſciſſa ſententia, retractatur executio inde facta, etiam ſi petita nõ fuerit.*
4 *Conſtituo talem procuratorem ad talem cauſam, & petendam reſtitutionem in integrum: an ſufficiat in procuratorio.*
5 *Supplicatio non inducit litis pendentiam.*

1 SVſcitata. † Si reſtituatur quis in integrum
contra ſententiam, contra quem
eſt præſumptio,ſententia executioni mandabitur,re-
cepta cautione de reſtituenda re, ſi prius condemnatus in
hoc iudicio præualeat.hoc dicit. Et primò ponit deciſam fa
cti narrationem.Secundò ipſius diffinitionem,ib.[nos intel
lectis.] Tertiò petitio reſtitutionis contra illam, ibi[ſenten
tiam.]Quartus ipſius conceſſionem cum certa prouiſione.
¶ Primò no.quòd monaſterium fuit condemnatum,& pe-
tijt reſtitutionem. & ſic quandoque reus condemnatus im-
plorat reſtitutionem: quandoque actor, à cuius petitione
reus fuit abſolutus.& de hoc ſupra cap.proxi.datur ergo re
ſtitutio aduerſus exceptionem præſcriptionis omiſſam: &
ſic non incoloratè,ſed iuſta de cauſa,petebatur, vt l. minor
autem.ff.de minori.¶ Secundò no.quòd Papa concedit re-
ſtitutionem,læſione aliter non probata.de quo in Spe.2.par
te.eod.tit.§.2.ver.illud quoque. ¶ Tertiò no. ꝙ procurator
impetrauit hic reſtitutionem: quod an potuerit ſine ſpeciali
mandato, dic vt in glo.& ĩ.dicã.¶ Quartò no.ibi [ne verò.]
2 quòd†executio ſententiæ non differtur, petita reſtitutione
in integrum contra ſententiam: & ſic differt cauſa reſtitutio
nis à natura appella.qua pendente, debet ſuperſederi exe-
cutioni.quæ ſit ratio,dicam.ĩ.¶ Quintò nota, quòd licèt e-
xecutio non debeat impediri:tamen ille, qui executionem
petit,dẽt cauere idoneè,ꝙ rẽ,in qua facta eſt executio,reſti
tuet, ſi ſuccumbat in cauſa reſtitutionis. ſimilis cautio præ
3 ſtatur in l.is à quo.ff.de rei ven.¶ † Sextò collige,quòd re-
ſciſſa ſententia, retractatur executio inde facta, etiam ſi pe
tita non fuerit, vt no. Innocen. ſupra cap. proxi. ¶ Septi-
mò nota, quòd traditio iſta facta per ſententiam, ſi reſcin-
datur,reſtituit vniuerſa, quæ habuit occaſione ſententiæ.ra
tio eſt, quia traditio fuit modificata, non ſimplex. ſi e-
nim fuiſſet ſimplex, titulus ſententiæ, videretur efficax
ad lucrum fructuum perceptorum, vt l. iuſtè. ff. de acqui-
ren.poſſeſ. ¶ Oppo.dicitur hic, quòd procurator monaſte-
rij poſtulauit reſtitutionem contra ſententiam ſine man-
dato. Sed contra: quia ſine ſpeciali mandato ad iſtam cau
ſam non debet procurator actoris admitti,vt.ff. de mino.l.
illud.§.ſi talis. & ĩ.cap.proxi. ſed hic non dicitur,quòd ha-
buit ſpeciale mandatum, ergo repellendus. Solu. dicit glo.
contrarium loquitur, quando reſtitutio principaliter po-
ſtulatur: quia tunc exigit ſpeciale mandatum ex parte pe-

tẽtis,nõ ex parte procuratoris rei defendentis:ſicut in actio
ne populari dicitur,vt.ff.de mino.l.quod ſi de ſpeciali. & ĩ.
de accuſa.c.veniens.in prima gl.Sed in caſu huius c.peteba-
tur incidenter,hoc eſt ſtatim poſt latam ſententiam: ad cu-
ius petitionem admittitur procurator dominus primæ litis:
ſic iudex incidenter cognoſcit de ipſa,qui principaliter non
poſſet,vt ĩ.eod.c.penulti.Si autem hic fuiſſet petita reſtitu-
tio poſt decem dies:tunc diceretur principaliter peti, & exi
geret ſpeciale mandatum,& ſic intelligatur.c. ĩ. proxi. Sed
iſta non videtur bona ſolu. quia infra decem dies potuit ap
pellare. Et ſic debet ceſſare remedium extraordinarium re
ſtitutionis,vt l.in cauſæ.§.cauſa cognita.de mino.Sed dic, ꝙ
hic non poterat appellare : quia ſententia Papæ. Item ſimili
ter non poterat ſupplicari : quia lapſi erant dies. vel ſi non
erant lapſi, vnum remedium aliud non excludit. Sed certè
ex prædictis patet, quòd iſta non poteſt cenſeri petitio inci-
dens ad cauſam principalem : quæ finita eſt ſine alio reme-
dio, quàm reſtitutionis.Dicit ergo Innoc. ꝙ iſte text. debet
intelligi, ꝙ habuit mandatum in cauſa principali : & quòd
poſſet in integrum reſtitutionem petere, ſicut moris eſt pe
tere. Concludit ergo, quòd ſine tali ſpeciali mandato non
fuiſſet procurator admiſſus:ſecus in ſyndico,actore,& præ-
latis,qui vigore ſuæ adminiſtrationis legitimè poſſunt pete-
re reſtitutionem,vt in Spec.2. parte eod.ti.§.2.ver.prælatus
autem.coniunctæ verò perſonæ non admittuntur in cauſis,
quæ requirunt ſpeciale mandatum, ſine ipſo, vt d.l.illud.
cum duabus ſequen.de hoc per Cy.in l.1.C.etiam per pro-
curat.cauſam in integrum reſtitu. agi poſ.vbi de patre legi-
timo adminiſtratore,tutore, curatore,& ſyndico.vbi de ſyn
dico dicit,quòd poteſt, ſi eſt ſyndicus vniuerſitatis:ſed ali-
cuius collegij non poteſt ſine ſpeciali mandato. ibi etiam tã
git de prædicto dubio,an procurator primæ cauſæ poſſit cõ
tra ſententiam petere reſtitutionem ſine ſpeciali mandato,
& inclinat,quòd non poſſit:ſed in his, quæ incidunt in cau-
ſa, bene poſſet, per l.ad rem mobilem. & l. ad legatum. de
4 procur.Sed ad prædicta aduerte:innuit enim Innoc. †quòd
ſufficiat dicere in procuratorio. Conſtituo talem procurato
rem ad talem cauſam, & petendam reſtitutionem in inte-
grum. Pe.contra.dicit enim, ꝙ tũc ſpeciale mandatũ dicitur
eſſe conceſſum, cum datur ſibi mandatum, ꝙ aduerſus ta-
lem læſionem petat reſtitutionem, vel aduerſus talem ſenten
tiam petat abſolutionem,& probatur.ff. de acquir.hære.l.ſi
quis mihi bona.§ iuſſum. 2. rñ. Et de hoc latius per Bart.ff.
de dolo.l.filiusfa.vbi diſtinguit ſuper iſto articulo duo mem
bra. ¶ Secundò oppo.dicitur hic, ꝙ reſtitutione in integrũ
poſtulata,non debet executio retardari.contra.ĩ.de teſti.c.
veniens.& de reſtitu.ſpolia.c.literas.Solu.aut obijcitur con-
tra ſententiam,quæ habet altiorem indaginem:& non retar
datur executio,vt hic. Aut vult incontinenti probare.& re-
tardatur, vt in contrario.Sed contra iſtam ſolu.oppo.& vi-
detur,ꝙ indiſtinctè impetrata reſtitutione, ſit ſuperſedẽdũ,
vt C.in integ.reſtitu.po.l.1.ad idem.ff.nil no.appel.pen.l.1.
So.hic petebatur reſtitutio aduerſus ſententiam principis,
quæ non datur,niſi per ſupplicationem, & ſupplicatio non
retardat executionem,ſi poſt decem dies petatur, vt not.ſ̃.
eod.c.ex literis.vel dic ſpeciale in ſententijs principis:vt prę
textu reſtitutionis in integrum ipſarum executio non de-
beat impediri. Hoſtien.dicit, quòd iſta eſt prouiſio conti-
nens ius commune, & hoc probat illud verbum[iure dixi-
mus prouidendum]&c.Illud ergo cap. limitat illam legem:
vbi dicitur, quòd reſtitutione pen.nil eſt innouandum.nam
illud eſt verum, niſi per malitiam videatur poſtulata, vt
hic. ¶ Sed pro maiori intelligentia prædictorum quæro.
nos habemus contra ſententiam plura remedia reſciſſoria,
ſupplicationem,appellationem,in integrum reſtitutionem,
& nullitatem.ſupplicatio non impedit executionem:appel-
latio impedit:reſtitutio habet viam mediam,impetretur ma

litioſè,vel non.¶ Quæro quæ eſt ratio differentiæ prædicto
5 rum.Reſpondeo & dico,† quòd ſupplicatio non inducit li-
tis pendentiam.nam non reſcindit iudicatum,quod erat ter
minus litis.& iſta eſt ratio, quare interim fit executio : ſe-
cus in appellatione,quæ reſcindit iudicatum,vt l.1. in fin.ff.
ad Turp.& ideò interim non poteſt exequi ſententiam, quæ
ſciſſa eſt : ſed in reſtitutione in integrum eligatur quædam
media via inter appellationem, & ſupplicationem:quia ha-
bet ſimilitudinem in vtriſque. Inquantum enim miſericor-
diter imploratur, habet ſimilitudinem cum ſupplicatione.
ſed quia tendit ad reponendum rem in veteri ſtatu, habet ſi
militudinem cum appellatione : & ideò in ea diſtinguitur,
quòd aut imploratur reſtitutio bona fide,aut temere. ſi bo-
na fide,interim omnia ſtant in ſuſpenſo.C.de tranſa.l.ſi cau
ſa cognita.Si temere, aut eſt temeritas euidens : & non ſuſ-
penditur executio,vt ff.de minori.l. minor autem magiſtra-
tus. Aut eſt temeritas velata:& tunc præſumitur contra pe
tentem;& ideò interim fit executio,ſatiſdatione tamen præ
ſtita,vt in iſto.c.& hoc de reſtitutione. de nullitate verò, an
ſcilicet quæſtio nullitatis pendens impediat executionem in
terim. dic,vt l.4.§.condemnatum.ff. de re iudic. per Bar. &
per Innocen.in cap.cum iure.de offi.delega.& cap.de cete-
ro. de re iudi. & iſta tangit dominus Bald. in Authen. quæ
ſupplicatio. C. de preci. Impe. offe.¶ Vltimò teneas men-
ti glo.quæ exigit cautionem ab eo,qui poſitus eſt in poſſeſ-
ſione cauſa cuſtodiæ de reſtituendis fructibus, ſi eſt ſuſpe-
ctus.quam nota.

S V M M Æ.

1 *Eccleſia de iure communi non auditur poſt peremptorium.*
2 *Pars expectatur etiam poſt peremptorium.*
3 *Probatio facta in cauſa,non conceſſa dilatione,videtur valere.*
4 *Petens aliquid ineptè vna via, poteſt redire ad aliãm viam magis aptam.*
5 *Quadriennium datum ad petẽdum reſtitutionem in integrum à quo tempore incipiat.*

1 COram †Poſt peremptorium de iure com
muni non auditur eccleſia : audi-
tur tamen per beneficium reſtitutionis in integrũ.
h.d. In prima narrat.In ſecunda interloquitur. Secunda,ibi:
[nos autem.]¶ No.primò,ꝙ Papa, & etiam quilibet iudex
præfigit terminum peremptorium partibus, vltra quẽ pars,
cui terminus eſt ſtatutus,non auditur de iure communi, ſed
tantùm reſtitutionis beneficio,vt hic.& plenè.ĩ.de verbo.ſi
2 gnifica.cap.ſæpe.§.nos autem.ver.eo ſaluo.in Cle. ¶ † Se-
cundò no.in ver. verùm. quòd expectatur pars, etiam poſt
peremptorium:& hoc facere debet iudex ; quia poteſt mo-
ra purgari in iudicijs,vt l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis cau.¶ Ter-
tiò no.quòd iudex interloquitur ſuper dilatione, quæ peti-
tur danda, vel deneganda.& ſic ſuper incidenti pronunciat.
3 De quo infra de ordi.cog. cap.1. † Et collige etiam,quòd
probatio facta in cauſa, non conceſſa dilatione, non vide-
tur valere. quod an ſit verum, dic, vt. ff. de adul.l. in crimi
ne.vbi tenet Barto.quòd valet alleg. quod not.in Specu.de
4 dila. §. nunc videndum. verſi. vtrùm.¶ Quartò no. †quòd
ille, qui petit aliquid vna via ineptè, poteſt redire ad viam
aliam magis aptam. concor. l. Bebius Marcellus. ff. de pac.
do. Petijt enim iſte dilationem de iure communi, & fuit ex-
cluſus:deinde petijt reſtitutionis beneficium, & fuit admiſ-
ſus.¶ Quintò no.ꝙ non auditur quis poſt terminum perem
ptorium,etiam volens producere inſtrumenta.vbi enim de
bet aliquis comparere inſtructus(quod eſt quandoque,vt di
xi.ſ̃.de procu.c.dilectus.) debet ſecum ferre omnia inſtru-
mẽta,& acta.de dolo,& contu.c.fina.de app.c. cordi.li.6.&
de elec.c.1.eo.lib.¶ Sextò not.ꝙ iſti procuratores ad reſtitu
tionem

tionem petendam produxerunt ſpeciale mandatum : quod
tamen non erat expediens; quia petitio petebatur inciden-
ter ſuper dilatione concedenda,vt dixi, ſ̃.c. proxi. Alias ſo-
lu.ponit hic Io.An.ſed iſta plana, & vera. ¶ Septimò not.ꝙ
Papa per reſtitutionis beneficium concedit dilationem vſ-
que ad octauam Pentecoſt. &c. quod intellige de proxi.vt
l.cum qui Cal.ff.de verbo.obligatio.Et aduerte quia procu-
ratores non expreſſerunt quãtitatem termini dilationis, ſed
Papa moderatur:& hoc ideò, quia dilatio eſt per iudicem
moderanda ſecundùm circunſtan.ſ̃.de procura. c. dilectus.
¶ Oppo. iſti procuratores venerunt ad cauſam pro parte
Capituli.Sed contra hoc oppo. quia archiepiſcopus conte-
ſtatus fuit litem,vt patet in principio. & ſic per conteſtatio-
nem fuit factus dominus litis: vnde ipſe ſolus habuit procu-
ratorem dare.C de procur.l.neque.& l.nulla.hic autem di-
citur, quòd Capitulum :quare malè.Solu.dicit Hoſtien. ar-
chiepiſcopus de conſenſu Capituli, tanquam caput,conte-
ſtatus fuerat litem.nunc verò procuratores dati à Capitu-
lo, & etiam ab archiepiſcopo proſequebantur illam : ſolus
enim prælatus non poterat, quia cauſa erat ardua,iuxta no.
ſup.de reſcrip.cap.edoceri. ¶ Quæro. dicitur hic, quòd
iſte reſtituitur aduerſus lapſum peremptorij: quæro ergo,
5 † à quo tempore incipiat quadriẽnium ad petendam iſtam
reſtitutionem. quidam dicunt, quòd à fine termini perem-
ptorij, non à die interlocutoriæ, qua repulſus fuit qui dila-
tionem petijt poſt terminum lapſum.& ratio eſt: quia finito
termino completa fuit læſio. quod patet ex eo ; quia ſi nul-
la ſequeretur ſententia,contra talem læſionem daretur reſti
tutio.ſ̃.eod.cap.2. & 3.& hoc placet Innocen. ad hoc. Cle.
1.eod.titu.& ibi hoc no.in glo.in hoc. ¶ Sed hic inciden-
ter quæro: an reſtituto archiepiſcopo contra lapſum perem
ptorij, etiam aduerſarius poterit vti commodo talis dilatio
nis beneficio reſtitutionis indultæ alteri parti:cui fortè om-
nis dilatio eſt lapſa. Caſus eſt,quòd ſic in l. petendæ. C. de
tempo.in integrum reſtitu. vbi etiam quid iuris, ſi ille, qui
petijt, non vult vti beneficio conceſſo:an aduerſarius pote-
rit tunc producere,ſicut dixi ſupra poſſe. dic, vt ibi per Cy.
¶ Secundò quęro.dicitur hic,quòd fuit eccleſia reſtituta ad
atteſtationes teſtium producendas, & alia munimenta. &
ſic loquitur, quando omittitur probatio alicuius exceptio-
nis:quæ concernit principalem cauſam. quid ergo, ſi eccle
ſia vult reſtitui ad probandam exceptionem declinatoriam
fori: vel dilatoriam ſolutionis.vel vult reſtitui ad tales non
oppoſitas opponendas. Videtur, quòd ad iſtas non detur
reſtitutio. vnde ſi fuerit omiſſa exceptio ſpoliationis, ſugge
ſtionis falſi, excommunicationis,vel ſimilis,non dabitur re
ſtitutio : quia hæ exceptiones non ſunt inductæ in fauorem
petentis, ſed in odium aduerſarij:vnde imputet ſibi eccle-
ſia, ſi à talium repulſione infra. 10.dies non appellauit : nã
ſi poſtea petat reſtitui in integrum, non audietur. argu. ff.
de vſur.l.cum quidam.§.ſi pupillo. Præterea reſtitutio non
datur pro modico, vt l.ſcio.ff.eod.Item oportet, quòd reſti
tutionem petens petat reſtitui aduerſus graue damnum,vel
aduerſus lucrum, vt.ff.de mino. l. non omnia. ſed hi, quo-
rum exceptiones repelluntur, ex hoc nihil amittunt : quia
ita remanent debitores in iſtis exceptionibus, ſicut ſi ſuc-
cumbant. & ſic cum nullo prædictorum modorum læſi ſint,
reſtitutio non eſt danda.Non obſtat, quòd ſi aliqua prædi-
ctarum excep. fuiſſet admiſſa, non fuiſſet coactus ſoluere :
quia non debet iſta occaſione litis diſcrimen expectare, cũ
ſciat ſe obligatum : vnde & ſi ſuperuacuam lit.exerceat, ſi-
bi eſt imputandum. ff. de admini. tuto.l. quoties.§. ſicut au-
tem.& iſta ſunt vera, ſecundùm Innocen.quia dictæ excep.
in modum declinatoriarum iudicij proponuntur: quod fre-
quenter accidit in literis de ſimplici iuſtitia impetratis. ſi
autem in modum peremptoriarum iudicij proponantur
(vt patet in literis gratioſis ad obtinenda beneficia impetra

tratis:)tunc omnino dãda eſt reſtitutio,cum apparet, quòd
tali excep.probata aduerſarij, perimitur intentio principa-
lis,vt patet ex no.ſ̃.de æta.& qualita.c.accepimus. de offic.
deleg.c.prudentiam.§. ſexta. ſed ſuper declinatorijs fori de
negatis non audietur per viã reſtitutionis:ſed bene per viam
appel.vt dictum eſt.Sed dices.ſi appellauit,& ſuccubuit, vel
quia non fuit app.proſecutus, immiſſionem paſſus fuit : er-
go illa exceptio declinatoria attulit ſecum magnam læſio-
nem,& per conſequens reſtitutio concedenda. dicit Innoc.
quòd dicta exceptio reiecta non attulit hoc grauamen, ſed
culpa ſubſequens, ſcilicet appellãdo iniuſtè, vel ap.non pro
ſequendo: vnde ſi non appellet à diffinitiua, quæ ſubſequi-
tur, vel ab interlocutoria,mittendo,ſibi imputet:quia pro-
pter talẽ euentum ſubſequẽtẽ non erit reſtitutio conceden
da. ff. de mino.l. verum.aduerſus ergo ſententiam ſubſequẽ
tem,vel miſſam poterit implorare reſtitutionem. & ita te-
net Innocen. etiam in dilatoria ſolutionis, vt non detur con
tra ipſam non oppoſitam in termino, vel oppoſitam, & reie
ctam.Hoſtien.dicit, quòd cum in iure non reperiat expreſ-
sè cautum, quòd in prædictis caſibus reſtitutio denegetur,
non audet aſſerere hoc ideò eſſe verum.dicit ergo,quòd ſibi
videtur hoc iudicis arbitrio relinquendum. In amiſſione e-
nim,vel repulſione dilatoriæ poſſet eſſe læſio enormis (puta
in excep. ſolutionis non oppoſita infra terminum) ſi enim
erit magna quantitas, & dilatio longa, negari non poteſt,
quòd læſio non ſit magna.quia tempore plus,& minus peti-
tur.ĩ.de plus peti. ponderata ergo tali læſione ſecũdùm ſub
ſtantiam veritatis,potius,quàm iuris ſubtilitatis, erit conce
denda reſtitutio,vel neganda : & ideò diſtinguebat Goffre.
inter excep.dilatoriam ſolutionis:& ad hãc reſtituitur. quia
expedit multum non ſoluere ante tempus.vnde ſi fideiuſſor
hanc omittit, non nocet principali,& inter exceptionem de
clinatoriam fori,de qua non multum curandum. vnde non
præiudicatur fideiuſſori,ſi ipſam omittit.ff.mandati.l.ſi fide
iuſſor.§.quædam.diſtingue ergo,quòd aut quæris, an reſti-
tuatur eccleſia aduerſus exceptionem peremptoriam:& re-
ſtituitur. aut contra exceptionem dilatoriam:& tunc aut eſt
mixta elidẽs iuriſdi.& eſſe principalem:& idem.aut eſt me-
rè declinatoria:& tunc aut ex eius omiſſione, vel probatio-
ne omiſſa ſequitur magna læſio : & reſtituitur. aut parua:
& non datur reſtitutio,vt ex prædictis apparet. & vide quæ
dixi.ſ̃.e.c.auditis.An reſtituatur ad teſtes producẽdos poſt
didicita teſtificata:& an reſtituatur ad opponendum crimi-
na, vel defectus.dic vt ibi,& facit quod no.in l.minor.25.an
nis omiſſam.ff.de minoribus.

S V M M Æ.

1 *Minor reſtituitur in eo,quod contraxit,vel omiſit,ſi probat ſe exinde læſum.*
2 *Pater non poteſt rem filij ſui alienare.ſed ea tantummodo frui.*
3 *Pater poteſt emancipare filios minores.*
4 *Reſtitutio datur minoribus ad lucrum perditum.*
5 *Minor, qui petit reſtitutionem, ſufficit ſi dicat, ſe non modicè læſum.*
6 *Nullitas, & læſio quando deducuntur in iudicio, iudex debet attẽdere ad formam pronunciationis.*
7 *Temporales præſcriptiones inductæ à iure non currunt minoribus.*
8 *Hæres non poteſt venire contra factum defuncti.*
9 *Solemnitas quæ requiratur in alienatione rerum minoris.*
10 *Minor curatorem habens an poſſit contrahere ſine eius auctoritate.*

1 COnſtitutis. †Reſtituit minori eo, qđ
cõtraxit,vel omiſit,ſi pro
bat ſe exinde læſum.& fit infra tpa reſtitutionis pe

tendæ.h.d.Et in prima partis petitio, ſuper qua. ſecũda dat
iudicẽ ¶ No.primò,ꝙ iſte.V.egit ꝓ ſe, & fratre ſuo canoni
co,& petebat in integrum reſtitutionẽ pro ſe, & fratre ſuo,
& fuit admiſſus ad iſtam reſtitutionem.& ſic coniuncta per
ſona admittitur pro coniuncta in caſibus,qui requirunt ſpe
ciale mandatum.ſed l.pater.ff.de minori. concedit hic patri
tantummodo,& non alijs coniunctis.poteſt dici, quòd hic
non præciſè iſte frater ſuo,& fratris nomine agens intenta-
uit reſtitutionem:ſed ipſam,& commune remedium nullita
tis ſubalternauit propter probabile dubium, vt j.dicam.
& ideò tali caſu ſicut admittitur incerta petitio contra iura,
ita perſona aliàs inhabilis admittitur.quod not. Et aduerte
qa non dicitur in tex.an iſti,contra quos egerunt,eſſent lai-
ci,vel clerici.ſi enim fuerunt laici,quo iure tracti coram Pa-
pa ſuper iſta cauſa reſtitutionis,non video.& oportet dice-
re,ꝙ emptor.fuerint laici:niſi dicas,ꝙ etiam clerici ementes
bona teneantur obſeruare conſuetudinem laicorum ſuper
rei emptæ relaxatione,& pretij recuperatione. hæc autem
an ſint vera, cogita. ¶ Secundò nota, quòd maritus habe-
bat rem communem cum vxore: qualiter autem hoc poſſit
eſſe,dic,vt in glo.ſi pater.ſuper qua dicit Ioan.An. ꝙ iſte lo
quitur ſecundùm loci conſuetudinem,ſecundùm quã quic-
quid alteri coniugum obueniebat,erat vtrique cõmune.cõ-
cor.quod no.Io.de doñ. inter vi.& vxo.in c.2.¶ Tertiò no.
ꝙ iſte pater habebat rem communem cum filio. & vt ꝓ par
te filij contractus eſſet efficax,emancipauit,& fecit eum cõ
2 tractui conſentire.ex quo collige † ꝙ pater non poteſt rem fi
lij ſui alienare,ſed ea tantummodo frui,vt l.1.& l.cum opor
tet.C.de bo.quæ lib.vbi de vſufructu patris quid iuris, ſi e-
mancipet filium. Aduertendum etiam,ꝙ pater vendidit poſ
ſeſsionem.& fecit filios emancipatos conſentire contractui,
& erant iſti minores.vtrùm ergo pater vendiderit vt cura-
tor filiorum,vel iure patris, non declarat tex.& pro tanto in
fra dicit,ſi fuit ſolemnitas obſeruata, vel non. poteſt enim
pater eſſe tutor filij impuberis emãcipati, & etiam curator,
ſi fuerint adulti:vt ſic tam tutela eius,quàm cura,dicatur le
gitima,vt no.in l.amiciſſimos.§.Lucius.ff.de excu.tu.& tene
bitur iſtis caſibus pater reddere rationem adminiſtrationis:
ſecus quando adminiſtrat bona filiorum iure patris ratione
vſusfru.vt l.ſi ſuperſtitem.C.de dolo.& coniuncta l. cum o-
portet.de bon. quæ lib. facit quod not.in l.ſi is.ff.de tu.& cu.
da.ab his.debet ergo pater,ſi vendit rem filij,vt curator ſer-
uare ſolemnitatem,vt l.cum emancipatur.C. de prædis mi-
3 no.¶ † Quartò no.ꝙ pater poteſt emãcipare filios minores:
an autem poſſit cogi emancipare filios,vel ipſos inuitos poſ
ſit emancipare dic,vt no.Inſti.qui.mo.ius pa.po.ſol. §.fina.
& vide in Spec.de na.ex li.ven.ad fin.& ibi de forma eman-
cipat.facit C.de eman.li.in fi.¶ Quintò no.ꝙ in eodem libel
lo agebant iſti ad eandem rem varijs action. & ex diuerſis
cauſis.ad partem enim ſuam agebant de nullitate, & reſtitu
tione,tanquam contractus eſſet nullus,vel ſi aliquis, reſcin-
dendus: ad partem verò obuentam à patre agebant, pretiũ
offerentes.facit l.non eſt nouũ.ff.de acti.emp.& l. ſi ex mul
tis.C.de an.excep.¶ Sextò not.quòd iſti dicebant contra-
ctum nullum. & ſi aliquis appareret, reſcindendum per re-
ſtitutionis beneficium. Contraria ergo remedia ad eundem
finem tendentia(ſcilicet ad reſciſſionem actus,)videntur poſ
ſe cumulari in eodem libello.de quo hic per Inno.& j.dicã.
facit l.contra maiorem.C.de inoffi.teſtam. & c. nullus pluri
bus.de reg.iur.lib.6.per Dyn.& in l.cum filius. §. varijs. de
leg. 2. ¶ Septimò not. quod vnus iſtorum fratrum erat ca-
nonicus,& vſus fuit conſuetudine laicorum. & ſic conſuetu
do ciuitatis videtur etiam ad clericos extendi. facit ad not.
per Barto.in l.omnes populi. ff. de iuſt.& iure.,ad hoc cap.
cum veniſſent.infra de eo qui mit. in poſſeſ. vbi etiam in fo
ro eccleſiaſtico ſunt ſeruanda,vt not.in l.ex ea.ff. de poſtu.
4 ¶ † Octauò etiam ex hoc no.quòd ad lucrum perditum da-
tur minoribus reſtitutio,vt ff.de mino.l.ait prætor.§.hodie.
quandoque enim confines fundos ſuprà iuſtam æſtimatio-
nem intereſt noſtra acquirere.& iſta erat ratio huius cõſue-
5 tudinis,vt l. ſi cui.ff.de leg.2. ¶ † Nonò no.ꝙ minor, qui pe
tit reſtitutionem, ſufficit, ſi dicat ſe non modicum læſum:
qa ꝓ modico non daretur reſtõ,vt l.ſcio. ff.de reſti.in integ.
læſio.ergo ſufficit deducere generaliter in libello:ſed in pro
ſecutione cauſæ debet ſpecificè declarari. & hoc dicit Inno.
j.de lib.ob.cap.fin.facit l.in actione.ff.de fur.& quod no.in
l.1.§.ſi quis argentum.ff. depoſiti. ¶ Decimò no.ꝙ conſue-
tudo erat,quòd liceret infra annum,& diem ſoluere empto
ribus pretium:& tamen ſoluendo hæredi emptoris videtur
ſufficere,vt hic patet.In perſonam ergo hæredis obligati po
teſt impleri conditio legalis.idem ſi conditionalis diſpoſitio
oriatur ex vltima voluntate,vel contra&u. ſed econuerſo ex
parte debentis implere an facultas implendi tranſmittatur
ad heredem.in contractibus,& vltimis voluntatibus dic per
Bar.in l.ſi decem cum petiero.ff.de verbo.obligatio.& adde
bonam l.ad hunc tex.ff.de pac.inter empt.l.2.vbi not.an hæ
res ſicut principalis poſsit ex pacto defuncti recuperare rẽ,
pretium offerendo.¶ Vndecimò no.quòd ille, qui agit, ſuf
ficit, ſi dicat in libello ſe paratum ſoluere pretium.& ſic illa
l.Iulia.§.offerri.(quæ dicit, quòd emptor, qui agit ad rem,
debet offerre pretium) debet intelligi, quòd dicatur offer-
re, ſi offerat ſe paratũ:& etiam ſi non tradat, cum agit, ſuf-
ficiat hoc. ante tamen,quàm venditor condemnetur, debet
facere quod obtulit.ad hoc optimè l.ſi fundus. ff. de reſcin.
ven.dixit tamen Barto. quòd iura, quæ dicunt, ſi paratus
eſt ſoluere,debent intelligi, quòd vadat cum pecunia in ma
nu,per l. ſeruus ſi hæredi. in fin. de ſtatuli. & l.qui decem.§.
idem reſpondet. de ſolu. ita not.in l.prætor ait.§.ſi paratus.
de ope.noui nunc.facit quod no.Ioan. And. de elect. cap.vt
6 circa.in glo.ſuper verbo.præſtito. ¶ † Duodecimò not. in
verſi.quo circa.quòd cum nullitas, & læſio deducantur in
iudicio, iudex debet attendere ad formam pronunciatio-
nis.ſi enim reperit contractum nullum, propter omiſſam ſo
lemnitatem, debet decernere ipſum nullum.ſi autem repe-
rit ipſum ſolemnem, ſed minorem in modico læſum, debet
ſubuenire per reſtitutionis beneficium. Quid ergo ſi ſit a-
ctum altera via tantùm; quia egit dicens nullum, ſed depre-
hendit aliquis, ſed enormiter læſus, vel ecõuerſo. dic vt no.
Innocen.ſupra de offi.deleg.cap.cum contingat. & eſt ma-
gna differentia,an ſit nullus,vel aliquis, ſed reſcindendus tã
propter longiorem viam vnius remedij. ſcilicet nullitatis:
quàm alterius,ſcilicet reſtitutionis,quadriennio finiendæ.fa
cit l.ſi quidem.C. de prædijs mino. ¶ Decimotertiò not. ꝙ
ex eodem iudicio conſequitur quis reſciſ.contractus,& rem
traditam ex contractu. & aduerte: quia ſe obtulerunt ſolue-
re pretium portionis patris :non autem quæ obuenit eis ex
materna ſucceſſione.Sed dic,quòd etiam illud reſtituere te-
nentur, ſi fuerit in eorum vtilitatem conuerſum: aliàs non,
ſi contractus non tenuit. quod dic vt l.ſi prædium.& l.præ
diorum. ff. de prædijs minorum. ¶ Decimoquartò nota,
quòd debet offerre pretium. quid ergo ſi emptores no-
lint recipere.dic,quòd debet deponi in ædem ſacram.quod
dic, vt C.de vſur.l. acceptam. Remittit Hoſtien. ad ſum-
mam de ſolu. ſub rubrica de obliga. ¶ Oppo. hic fuit ad-
miſſus libellus alternatiuus. Sed contra hoc oppo.& vide-
tur, quòd non debuerit admitti, vt. ff. de iniu. l. prætor.
§. quod autem. & l.vbi autem. §. qui illud. ff. de verbo.o-
bligatio.& l.ita fidei. ff.de iure fi. ſo. dicit Hoſtien.illi ſub-
tilitati de ſimplicitate canonum non eſt locus. infra de iu-
di.cap.dilecti.Innocen.dicit,quòd vbicunque quis probabi
liter dubitat, non ſolum ratione alterius facti, ſed etiam
proprij, poteſt in eodem libello plures proponere act. nec
cogitur eligere,etiam ſi ſe non compatiantur adinuicem,vt
hic, & l.1. §. quia autẽ.ff. quo. leg.vbi autem dubium non
eſt

eſt probabile:tunc cogitur eligere,vt l.quod in hæredem. §.
eligere.ff.de tribu.& aduertendum, ꝙ non ſolum deducere,
ſed ẽt proſequi poſſum ambas,qñ probabiliter poteſt dubi
tari,ſubiuncta proteſtatione,ꝙ ſuper quacunq; actione pro
bet intentionem ſuã,ſibi ſufficiat,vt d.§.quia autem.& pro
tanto recipitur iſta.peto rem iure dñij, vel quaſi, vt.j.de re
iud.c.abbate ſanè.lib.6.Vel dico ſententiam nullã,& ſi qua
eſt,appello,vt plenè.j.de app.c.dilecto. In iſtis ergo fratri-
bus, de quibus in iſto cap.fuit probabile dubium:quia pro
pter ætatis defectum tempore contractus non apprehende
runt,vel nũc nõ memoratur,an interuenerit debita iuris ſo-
lemnitas,necne. facit.j.qui ma.ac.poſ.c.fin.& de ſen. excõ.
c.cum illorum.ad fin.ad materiam facit l.1.C.de fur. & qđ
no.Dyn.in d.cap.nullus pluribus,& j. de elect. cap. vt quis
duas.lib.6. ¶ Secundò opp.dicitur hic, ꝙ aduerſus lapſum
anni petijt,ſe admitti beneficio reſtitutionis. Sed contra op
po. & videtur, ꝙ ipſo iure ſeruetur illæſus. C. in quib. cau.
in integrum reſtitu,non eſt ne.l.fin.So. dicit Goff.ꝙ ita erat
7 conſuetudo loci, ꝙ curreret etiam minoribus. Inno. † di-
cit temporales præſcriptiones inductas à iure non currere
minoribus: quia illas l. potuit prohibere: conſuetudinariæ
verò currunt,quas lex non prohibuit,vt hic. & de conſti. c.
1.lib. 6. Idem Gui.in Specu.eo.tit. §. 2.ver. hoc autem.vbi
etiam tractat de biennio excep. non nu. pec. & quod dicit
Inno.de conſuetudinarijs, idem ſecundùm Ioan. And.in cõ
uentionalibus,vt. ff. de mino. Tu poſt Cyn.latius ſic diſtin-
gue. cum quæritur, qualiter minor iuuetur contra curſum
temporis: aut tempus cœpit contra maiorem prædeceſſo-
rem ſuum:aut contra ipſum. Primo caſu,aut quæritur de tẽ
pore præſcrip.conuentionalis: & iſtud currit cum effectu,ſe
cundùm Iac. de Are. vbi currit ipſo iure. & diſtinguit ita.
aut eſt tempus, quod currit ad corroborationem contra-
ctus habiti cum defuncto: & tunc currit cum effectu, vt d.l.
Aemilius.aut non procedit ad confirmationem contractus
ſic habiti cum defuncto (vt eſt præſcriptio, quæ currit ſine
contractu defuncti.)& tunc currit:ſed datur reſtitutio. Fal-
lit in præſcriptione 30. annorum, quæ dormit in pupillo,
vt l.ſicut.C.de præſcrip. 30. anno.Secundo caſu quando cœ
pit contra ipſum minorem. aut eſt talis præſcriptio, quam
ius vetus volebat currere cum effectu: & tunc illa currit e-
tiam hodie cum effectu. aut eſt talis, quam volebat curre-
re,ſed nõ cũ effectu:& tũc illa regulariter non currit. Hodie
fallit in caſibus,vt l.properandum.§.fin.& in conſuetudina-
ria,vt hic. & de hoc per Cyn.in d.l. fina. C. in quibus cau.in
integrum reſtitu. non eſt neceſ. Etiam vide quod no.Bart.in
l.cum filius.§.in hac.ff.de verbo. obligatio. de obligatione,
quæ deſcendit à defuncto transfuſa in minore,qualiter in ip
ſa obligatione vtatur priuilegio minoris ætatis:quæ quæſtio
adaptatur etiam ad eccleſiam ſuccedentem priuato.facit l.ſi
ſcus. de iure fiſci. ¶ Tertiò oppo.de l.dudum.C.de contra-
hen.empt.vbi reprobat conſuetudinem, quæ vetat quærere
emptorem libero arbitrio. Solu. illa lex probat conſuetu-
dinem præcedentem ipſam legem, ſed ſequentem non vi-
detur reprobare: iſta eſt vna ſolu.Cyn.ibi.& concor. quod
not.j. de elect.c.ſtatut.in Cle. vel aliter ſecundùm Hoſtien.
illa lex permittit ad voluntatem emptoris quæri, nec hoc
prohibetur: ſed permittebat, quòd proximus infra annũ,
& diem haberet ius offerendi.quod nec ibi negatur: imò vi
detur permitti ibi,dum dicit [vbi lex aliquas perſonas.]&c.
ſupple vel[aliquibus ius offerendi concedat]&c. Et circa in
terpretationem huius ſtatuti loquentis tantummodo de cõ
tractu venditionis, an comprehendat contractum dationis
in ſolutum. vide in Specu.de empt.& ven.§.nunc videndum.
ver.ſed pone ſtatutum.Et an habeat locum in permuta.de-
terminauit Odo.quòd non: quia hoc verbum emptio,ſumi-
tur ſtrictè. ſic ff. de pigno. l. in quorum. donatio. autem ſi-
militer non videtur includere: quod patet.quia emphiteuta
donat meliorationes ſuas, licèt non vendat.facit quod not.
Ioan.And.j.de loca.cap.potuit.ſuper 3.glo.¶ Quartò opp.
dicitur hic,quòd iſti filij egerunt ad reſciſſionem cõtractus
celebrati à patre: & tam pro portione patrem tangente,
8 quàm ſuper propria,fuerunt auditi.Sed contra:† quia hæres
non poteſt venire contra factum defuncti, vt l. quæ à patre.
C.de reſti.mi.& l.cum à matre.C.de rei vendi. Solu. ſi dica-
mus iſtos filios fuiſſe hæredes patris,etiam ipſorum partem
malè alienatam non videretur poſſe vendicare, nec contra-
ctum reſcindere: ſed nihil dicitur in tex. quòd fuerint hæ-
redes patris.vnde ſi fuiſſent hæredes patris, verè opi.eſt for
tis, & recurre ad not.plenè in d.l.cum à matre.& l.fina.§.in
computat.C.de iure deliberan.¶ Quæro.dicitur hic,ſi iuris
9 ſolemnitas eſt omiſſa: quæro, † quæ ſolemnitas requira-
tur in alienatione rerum minoris. dicit glo. quòd auctori-
tas curatoris,vel tutoris, & decretum iudicis. Si enim mi-
nor curatorem habens contrahit ſine eo,contractus eſt nul
lus.ſi curatorem non habet, valet contractus, ſed reſtitui-
tur. Ita dicit l. ſi curatorem habens. C.de in integrũ reſtitu.
mino. Et aduertendum, quia ibi minor curatorem habens
æquiparatur prodigo:vnde ſicut prodigus non poteſt ipſo iu
re contrahere ſine auctoritate curatoris: ita nec adultus,ha
bens curatorem. Et iſtud eſt verum, quatenus ſe extendit
officium curatoris:ſed quatenus ſe non extendit,iſte minor
videtur carere curatore, & valet mero iure. Quod facit,vt
l.1.§.fuit quæſitum.ff. ad Trebel.vbi glo.magiſtra. Aequi-
paratur etiam pupillo minor curatorem habens:niſi quò ad
quædam, vt in vltima voluntate. poteſt enim adultus teſta-
ri, codicillari, & donare cauſa mortis ſine curatoris aucto-
10 ritate, vt l. Aurelio. §. fina. ff. de libe. leg.¶ † Sed hic inci-
denter quæritur,an minor curatorem habens poſſit contra
here ſine eius auctoritate,ſed iudicis. glo.tenet quòd non in
l.fin.C.ſi propter pu.pen.Alij dicunt,quòd auctoritas decre
ti ſupplet defectum tutoris, & curatoris,vt.ff. de mino.l. ait
prætor.§.permittit.& l.bonorũ.C.qui admit. ad bono.poſ-
ſeſſ.poſ.tutius eſt tenere,quòd non poſſit cũ ſolo decreto,vt
no.Bald.in d.l.ſi cura.habens. & ibi reſpondet ad contraria,
vbi dicit, quòd etiam ſi minor careat cura.non poterit con-
trahere cum ſolo iudicis decreto. Non obſt.l. bonorum. &
l.ſi infanti, in fin.de iure deli.quia loquuntur in actu, qui or
dinatur principaliter ad acquiſitionem, non ad alienatio-
nem: & ideò ibi fortius operatur decretum, licèt illi acqui-
ſitioni quædam obligatio incidat, vt not.in d. l. ſi infanti.
Non obſt.§.permittitur. quia minor ibi auctoritate iudicis
recepit debitum à debitore, quod ille ſoluere,& iſte recipe-
re tenebatur. In his ergo,quæ incumbunt ipſis minoribus,
vel eis expediunt, ſi minor.carent tutore,vel curatore, au-
ctoritas iudicis poteſt ſupplere: ſecus in præiudicialibus,
& damnoſis, ut in alienatione: quia tunc nulla l. cauetur,
quòd auctoritas,& decretum iudicis ſuppleat curatoris de-
fectum. Idem dicit ipſe in dicta l.ſi curatorem habens.

SVMMAE.

1 *Ordinarij cognoſcunt de cauſa reſtitutionis.*
2 *Cauſa reſtitutionis in integrum poteſt delegari.*
3 *Reſtitutio in integrum quandoque petitur principaliter,quandoque incidenter.*
4 *Ordinarij iudices ſine adminiſtratione poſſunt cauſas delegare.*
5 *Compromitti non poteſt in arbitrum de cauſa reſtitutionis in integrum.*
6 *Arbitri non cognoſcunt de cauſa matrimoniali, liberali, & criminali.*
7 *Delegatus ſi tulit ſententiam:an poterit aduerſus ſententiam coram eo peti reſtitutio.*

CAuſa. Se ſummat, docẽs, qui iudices poſ-
ſint reſtituere.& ſumitur ex l.fin.C.
vbi & apud quos. partes patent:nam prima pars
loquitur de ordinarijs habentibus adminiſtrationem, vel de
legatis ipſorum. Secunda pars de delegatis non habentibus
adminiſtrationem,& de arbitris.Tertiam annectit incíden-
ter,& non facit ad ti.præmitte,quot ſunt genera cauſarum,
& iudicum iuriſdictionem habentium cognoſcendi cauſas
1 prædictas,vt no.in l.placet.1.C.de peda.iudi. ¶ †Nota pri-
mò,ꝙ ordinarij cognoſcunt de cauſa reſtitutionis. & ſic cũ
ordinariorum aliqui habeant iuriſdictionem ſimplicem:ali
qui merum:aliqui mixtum imperium, vt d.l. placet.& plenè
s̃.de offi.ordi.c.cum ab eccleſiarum.per Inno.& l.& quia.&
l.more maiorum.de iuriſ.om.iud.de quolibet ordinario iu-
riſ.habente intelligit c.illud,cum generaliter loquatur, vt l.
1.§.& generaliter.de leg.præſtan. Aduertendum tamen, vt
credo,ꝙ ordinarius in cauſis ſimplicis iuriſdictionis nõ co-
gnoſcet de cauſa reſtitutionis ſuper cauſis mixti imperij : vt
ſic eiuſdem naturæ ſit cauſa reſtitutionis,cuius eſt cauſa pri
cipaliter intentata:ſicut eſt eiuſdem naturæ contractus,cu-
ius eſt diſtractus,vt l.ſi vt proponis.C.de nupt.& in Authen.
contra.C.de diuor.& l.nihil tam naturale.de reg.iur. dubiũ
mihi remanet,an coram alio ordinario , quàm illo,qui tulit
ſententiam,poſſit peti reſtitutio contra ſententiam alterius
ordinarij,cum reſtõ poſtuletur regulariter coram eo,qui tu
lit ſententiam,vt l.præfecti.ff. de mino.& præſuppono,ꝙ il-
le alius ordinarius eſſet principaliter iudex cõpetens, vt con
tingit in ſcholari,qui habet Poteſtatem,epiſcopum,& docto
rem : an ergo contra ſententiam per epiſcopum latam poſ-
ſit peti reſtitutio coram Poteſtate,arg.ꝙ ſic : quia in eo non
exigitur aliud , niſi ꝙ ſit ordinarius adminiſtrationem ha-
beus.illud autem eſt certum,ꝙ minor contra ſententiã ma-
ioris non reſtituit:ſed quilibet ordinarius contra ſuam,& in
ferioris ſententiam reſtituit, vt ff.de mino.l.in cauſæ.§.pe.&
l.præfecti.& l.ſeq.ſicut ergo coram ſuperiore poteſt peti re
ſciſſio ſententiæ inferioris per viam appellationis,& nullita
tis iuxta no.per Bar.in l.ſi expreſſim.de app.ita & per viam
reſtitutionis in integrum,vt ex prædictis patet. ¶ Secundò
2 no.†ꝙ cauſa reſtitutionis in integrũ poteſt delegari. de quo
in glo.& ſic delegati.& quod no.in d.l.placet.de peda.iud.
3 ¶ Tertiò no.†ꝙ reſtitutio in integrum quãdoq; petitur prin
cipaliter, quandoque incidenter.& in caſu , quo principali-
ter,requiritur lit.cont.ſecus ſi incidenter.s̃.de offi.iud. c. 2.
eſt & alia differentia, ſecundùm Hoſt. quia cum principali-
ter petitur,non requiritur ſummaria iudicis cognitio , imò
eſt omnino petitio admittẽda.vbi verò incidit,habet locum
officium iudicis mercenarium.& eſt examinatio ſummaria
facienda prius,quàm ſuper læſione probationes aliquæ ad-
mittantur,vt s̃.eo.c.auditis.licèt aliter not. Inno. s̃.eo.c.cum
ex literis.in fi.¶ Quartò no.ꝙ aliqui ſunt iudices cum admi
niſtratione:aliqui ſine adminiſtratione. de vtriſque exempli
ficat glo.vt illi qui dantur &c.Io.An.exemplificat in docto-
re,qui poteſt audire cauſas ſcholarium,ſi ſe ſubiecerint ſibi,
vt in Auth.habita.C.ne filius pro patre.non placet iſtud exẽ
plum: quia iudicium doctoris quandoque redderetur inui-
tum , vbi eius forum contingeret declinari.ponit ipſe aliud
exemplum in epiſcopo,qui renunciauit epiſcopatui.de ord.
ab epiſcopo.c.1.Ego exemplifico in iudicibus cartularijs.i.
notarijs,qui dicunt in inſtrumentis,[Ego talis notarius, &
iudex ordinarius]&c. dicuntur enim iſti ordinarij:quia ſunt
creati ab Imperatore, vel habẽte ab eo auctoritatem,& poſ
ſunt,vt dicit glo. dare tu.& cura.& facere præcepta in volẽ-
tes,& habent executionem paratam,ſicut ſententię,poſtquã
ſponte aliqui ſe ſubijciunt tali iuriſdictioni. & de iſtis iudici
bus cartularijs no.glo.in l.1.ff.de iud.& Bar.in l.1. de tu. &
cu.da.ab his.& l.fi.C.vbi,& apud quos.per Cy.Comites etiã
palatini dici poſſent eiuſdem naturæ.& vide quod no.C. vt
dig.ord. ſer.l.2.vbi ponuntur.5.ordines dignitatum. ¶ Quĩ
4 tò no.†ꝙ ordinarij iudices ſine adminiſtratione poſſunt cau
ſas delegare,quorum delegati non cognoſcẽt de cauſa reſti
tutionis:qa nec ipſi ordinarij ſine adminiſtratione hoc poſ-
ſent, vt no.in l.fi.C.vbi & apud quos.& idem hic Vin. Inno.
Hoſt.Pe.& Ab.& in Spe.2.parte.eo.ti.§.videndum. in prin.
& videtur expreſſum in d.l.fi.ibi[has cauſas audire,qui cer-
tæ adminiſtrationi,cui iuriſdictio adhæreat,præpoſiti ſunt.]
5 ¶ Sextò no.†ꝙ de cauſa reſtitutionis in integrum nõ poteſt
in arbitros compromitti , nec ſimiliter de quibuſdam alijs,
vt in tex.ver.fi.& intellige hic de arbitrio,ſiue cum pœna,ſi-
ue ſine, vt d.l.fi.Incidenter tamen de cauſa reſtitutionis co-
gnoſcit arbiter, vt hic.quod intelligit Inno.ꝙ arbiter cogno
ſcit de reſtitutione,non vt ipſam concedat:quia eſt mixti im
perij, vt.ff.ad muni.l.ea quæ.ſed cognoſcit ad hũc finem, vt ſi
viderit perſonam,cui reſtitutio cõpetat,in aliquo læſam(pu
ta quia infra terminum non produxit teſtes, vel inſtrumen-
ta)iterum ei terminum aſſignabit.& allegat Ho. ll.quas glo.
allegat,& no.j̃.de ord.cog.c.1.remittit ad ſummam eo. tit.
§.à quo facienda.Cy.non tenet cum Inno.imò dicit, ꝙ ſi læ
ſio contigerit incidenter,poterit arbiter reſtituere . ita dicit
6 in l.fi.C.vbi,& apud quos. ¶ †Septimò no.de cauſa matri-
moniali,liberali,& criminali arbitri non cognoſcunt. con-
cor.de arb.l.non diſtinguemus.§.Iul.& §.de liberali,& quid
iuris de cauſa monachationis, & conuerſionis, & quid de
cauſa alimentorum.& quid de cauſa tutelæ , quam petit ma
ter contra tutores teſtamentarios,vide in Spec.de arbi. §.re
ſtat.ver.ſed nunquid compromiſſum.& ver.quid ſi iuris.
Idem in cauſa iniuriarum ciuiliter , ſiue criminaliter mota.
quia de ipſo non poterit compromitti , cum infamet. ff. de
his qui no.infam.l.athletas.§.fina. ¶ Oppo. dicitur hic,
ꝙ cauſa reſtitutionis põt delegari.cõtra de l.nec quiq̃. §.vbi
decretum ff.de offi.procon.& leg.ſed nihil facit.quia reſti-
tutio non requirit decretum,licèt cauſæ cognitionem,quam
requirit quælibet cauſa. magis obſtat.l.ea quæ.ad muni.So-
lu.vt in glo.& ſic delegati. ſimilis glo. eſt in dicta l. fina. C.
vbi,& apud quos.Ioan.And.dicit,quòd l. ea quæ. loquitur
de alia reſtitutione, ſcilicet de illa , quæ fit famæ , & bonis
omnibus , quam non facit niſi princeps,vel ſenatus.ff.de po
ſtu.l.1.§.de qua.2.quæſt.3.cap.notandum. & per hoc dico,
quòd cum reſtitutio competat cõtra contractus, & omnem
læſionem enormem,illius naturæ erit cenſenda quò ad de-
legationem prohibitam , vel permiſſam , cuius naturæ eſt
cauſa,ſuper qua verſatur , cum adaptetur ad quamlibet di-
ſpoſitionem , ſicut tranſactio.¶ Secundò oppo. dicitur hic,
quòd arbiter incidenter cognoſcit de reſtitutione. contra
quia non eſt ſibi commiſſa,ergo &c. vt.j̃.tit.2.cap. cum di-
lectus. Solu.vt in glo.principaliter enim. ad fin. non enim ſi
incidenter occurrit , poteſt dici alia cauſa : ſed cohærens
primæ, & ex ea oritur, vt dicit tex.in l.per hanc C. de tem-
po.in integ.reſtitu. ¶ Tertiò oppo.& videtur,quòd de cau-
ſa matrimoniali , & liberali poſſit compromitti. j̃. tit.2. c.
ex parte.& cap.cum tempore . Solu. text. iſte loquitur de
matrimonio carnali , & libertate hominis : ſed de matrimo
nio ſpirituali , & de ſtatu eccleſiæ compromitti poteſt, vt in
contrarijs : & hoc tenent Pe.& Abb.ratio eſt, quia quando
agitur de cauſa eccleſiæ , non poteſt dici propriè liberalis
cauſa:quia ſi non erit ſubiecta vni , erit ſubiecta alteri,cum
non poſſit eſſe acefala.93.diſtin.cap. nulla. Sed cum quæ-
ritur de homine , an ſit liber vel ſeruus , illa propriè dicitur
cauſa liberalis:& iſta multò magis eſt præiudicialis , quàm
prima.nam ſeruitus ferè morti æquiparatur, vt ff.de reg.iur.
l.ſeruitu.in fi.titu.¶ Quartò oppo.& videtur, ꝙ coram arbi
tris non poſſit contingere læſio incidenter , propter quam
poſſit peti reſtitutio . quia probationes, & alia acta coram
arbitris:nec ſimiliter ipſorum ſententia affert præiudicium:
cum ex ea non oriatur actio : ſed pœna tantummodo com-
mit-

mittatur, vt l.1.ff.de arbi.& l.1.C.eod.tit.& ſic ſententię, vel
acta non afferant præiudicium,nõ datur reſtitutio, vt l.ſcio.
ff.de in inte.reſti.ſol. Io.An.fatetur opp.dicit eñ,ꝙ vbi p̃di
cta non præiudicent,nõ datur reſtitutio: ſed aduerſus com-
miſsionẽ pœnæ:& ideò nõ rectè (ſecũdùm eum) petit reſti-
tutio cõtra ſniam arbitri:ſed contra pœnã , quæ orit̃ ex non
obſeruantia laudi.Idẽ no. Spe.4.parte.eod.ti.ver.hoc etiam
ſcias.& hoc eſt verũ (vt dixi) qñ ſententia arbitri,vel acta co
ram eo nõ afferũt præiudiciũ: ſecus ſi arbitrum obligant, vt
contingit.j̃.eo.c.ꝑ tuas.vel ſi teſtes recepti ſunt mortui.nam
qa tunc atteſtationes præiudicant.j̃. de teſti.c.ꝓſentata.dicit
Ho.ꝙ nõ videt,quare debeat denegari reſtitutio ; ex quò cõ
ſtat de læſione.ff.de mino.l.nõ omnia. ¶ Quæro. aliqs corã
arbitro petit reſtitui contra ſententiã arbitri: qa abſoluit ini
què eius aduerſariũ à petitis.nunqd lit.cont.ſuper reſtitutio
ne admittat ad probandum de iure ſuo ſuper principali ad
hunc finem, vt adiudicent̃ ſibi petita. dicit Inn. ꝙ non, quia
nec iudex,q cognoſcit de reſtitutione,ſuccedit arbitro in co
gnitione cauſę principalis, vt patet.C.de arbi.l.penu.§. fi.ad
hoc.ff.de iureiur.l.ſi duo.§.ideò Iul,qđ verum putat Ho.niſi
ex forma petitiõis aliud ſequat̃; vt qa petit in eodem libello
non ſolùm reſtitui contra ſententiam: imò & quæ petita fue
rãt corã arbitro,ſibi adiudicari,ſecũdùm ea,q̃ no.Inn.s̃.e.in
c.cum ex literis.in fin.¶ Secundò q̃ro.dicit hic, ꝙ cauſa reſti
7 tutionis põt delegari.† Sed pone , ꝙ delegatus tulit ſenten-
tiam , an poterit aduerſus eius ſniam peti reſtitutio corã eo.
Pet.dicit,ꝙ ſiue ſit delegatus principis,ſiue alterius,tam con
tra ſententiã diffinitiuam,q̃ interlocutoriam reſtituere pote
rit.quia principalis cauſa, & quæ ab ea dependent, videntur
ſibi commiſſa, vt in iur. alleg.in glo. penul. dicitur enim iſta
cã cohærere primæ. ergo &c. vt C. vt cauſæ poſt pu.ad. tu.l.
1. Præterea mandatũ iuriſdi. & procu.æquiparantur, vt l.&
quia.de iuriſ.omnium iudi.ſed quia procura. committit cau
ſam,videtur ſibi dare poteſtatẽ petendi reſtit. in integrum,
vt l.qui proprio.ff.de procur. Alij dicunt, ꝙ delegatus prin-
cipis, vel alterius non reſtituit contra ſuam ſententiam diffi
nitiuam; quia functus eſt officio ſuo : ſed contra interlocuto
riam ſic.C.de au.tu.l.fi. & hoc verũ, niſi eſſet talis incidens,
q̃ finire totam cãm:quia tunc habet naturã diffinituæ, vt cã
fideicõm.l.2. ff.de ſer. Ita dicit Cy.in l.aduerſus.C.ſi aduer.
rem iud.¶ Tertiò quæro. dicit hic, ꝙ arbiter poteſt cogno-
ſcere de cauſa reſtit. incidenter,non principaliter.pone ergo
q. talem . minor habet mecũ cauſam de quadam conuentio
ne.de cauſa compromittitur ; ita ꝙ ſi apparebit minorẽ con
ueniſſe, ꝙ reſtituet eũ arbiter læſione probata. nunquid arbi
ter iſto caſu cognoſcere poterit: ſi intelligatur principaliter
cõmiſſa,non poterit cognoſcere.ſi incidenter, poterit. dicit
Pe.ꝙ habuit de facto,& inclinat,ꝙ cognoſcere poſsit: qa il-
lud reputatur incidẽter,qđ de nouo emergit,vel qđ de nouo
ꝓponitur, vt C.ſi ſæpius in inte.reſt.po.l.1.& l.ꝑ hãc.de tẽp.
ap.Ita dicit Cy. in d.l.fi. C.vbi & apud quos. Et aduerte,qa
ꝓ hoc ſentit Cy. ꝙ aduerſus contractũ poſsit peti reſtitutio
incidenter,& ꝑ modũ excep. qđ tenet in l. ſuperuacuam. C.
de tempo.in inte.reſt.in 9.q.vbi plenè. ¶ Vtrùm ſi per mo-
dum excep.in iudicio deducatur, poſsit excipi poſt quadriẽ
nium.& dicit,ꝙ non.qa quando ad idem cõpetit actio, & ex
ceptio,eiuſdem vitæ,cuius eſt actio,eſt ẽt exceptio, vt no.In
no.in c.fi.j̃.de ord. cogn. & c.cum dilectus. vnde ſi eccleſia,
vel minor fuit læſus in vendi.fundi, & poſt quadrienniũ con
ueniatur ad ipſius traditionem,nõ poterit excipere de læſio
ne,ſi tacuit infra quadriennium,ſecundùm Cy.in dicta l.ſup
uacuam. quod not.

SVMMAE.

1 *Reſtitutio denegata eccleſiæ vltra ſibi non conceditur.*5
2 *Mutata cauſa petendi, res iudicata non nocet.*
3 *Decendium appellationis interponendæ currit eccleſiæ: ſicut minori curſus inſtantiæ triennij.*
4 *Reſtitutio contra ſententiam poteſt proſequi, & finiri infra quadriennium.*
6 *Nouæ defenſiones quæ dicantur.*

BEneficio. Se ſummat, & hoc intendit.
1 †Reſtitutio denegata eccle-
ſiæ, vlterius ſibi non conceditur,niſi ex noua cau-
ſa:reſtituetur tamen ad appellandum à ſententia denegatio
nis.Et primò ponit regulare dictum , interſerens alium ca-
ſum,ibi[præterquã.[Secundò à principali dicto excipit,ibi
[niſi nouis.]&c.¶ No.primò,ꝙ minori, vel eccleſiæ reſtitu-
tionem petenti obſtat res iudi.de hoc.j̃.de excep. c.penult.
2 ¶ Secundò no.†ꝙ mutata cauſa petendi, res iudicata nõ no
cet.facit l.cum quæritur.& l.ſi quis cum totũ.& l. & an eadẽ.
3 ff.de excep.rei iudi.¶ Tertiò no. †ꝙ decendium appel.inter
ponendæ currit eccleſiæ, ſicut minori curſus inſtantiæ trien
nij, vt l.properandum.§.fi.C.de iud.ibi tamen minor nõ re-
ſtituitur aduerſus inſtantiam peremptam,ſi tutor eſt ſoluen
do.an aũt dicto caſu reſtituitur ad appel.dic, vt ibi.¶ Quar-
tò no.ꝙ ſufficit ſemel fieri.C.de iure delib.l.fi.§.ſi verò poſt
quam.j̃.de elec.c.ſi compromiſſarius.§.1. & c. commiſſa.
¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ reſtitutio ſemel conceſſa ſuper eodẽ
amplius non conceditur.contra de l.ſi ſine.§.reſtitutus.ff.de
mino.ſol.vt hic in glo.& no.C.ſi ſæpius in integ.reſt.pe. l. fi.
¶ Secundò oppo.ſi appellaui, & ſuccubui,poſſum appellare
ſecundò.de appel.c.directæ.ergo & ſecundò reſtitu.petere.
Solu.faciliùs perditur priuilegium, & remedium extraordi.
quàm ius commune.facit.C.ad Velleia.l. antiquæ. et quod
ibi not.& l.eius militis.§.militia.ff.de teſta.mili.& in Authẽ.
de non alie.§.quia veroſimile.¶ Tertiò opp.licèt iudicatum
ſit contra eccleſiam , vel minorem , datur reſtitutio, vt.s̃.e.
c.coram.Solu.aut ſententia concernit cauſam principalem,
vel eius incidentiam:& datur reſtitutio concedenda . Et ita
loquitur hic.faciliùs ergo datur reſtitutio contra rem,etiam
bis iudicatam, quàm contra reſtitutionem ſemel denegatã.
¶ Quartò opp. ad id quod dicitur nouis defenſionibus ec-
cleſiam admittendam reſtitutionis beneficio : imò videtur,
quòd de iure communi, vt dicta l. cum quæritur.& infra de
fide inſtru.c.cum Ioannes. ergo ceſſat extraordinarium re-
medium reſti.vt l.in cauſæ.ff.de mino. ſo.aut quis primò e-
git via ordinaria , & ſuccubuit:& tunc ex noua cauſa poteſt
agere iterùm ad idem etiam via ordinaria , vt in contrarijs:
aut primò egit via extraordinaria,(vt reſtitutionis:)& tunc
ex noua cã eadẽ via extraordinaria ſibi datur, vt hic. ¶ Quĩ
tò opp.præſcriptio decẽ dierũ ad appel.non videtur curre-
re eccleſiæ, vel minori, vt l.fi.C.in qui.cau.in inte.reſt. nõ eſt
ne.ergo cum de iure communi ſemper poſſit appellare,ma-
lè videtur tex.iſte concedere reſtitu.ad appellandum, vt l.in
cauſæ.ff.de mino.dicit Hoſtien.ꝙ illa l.fin.non habet locum
in præſcriptionibus iudicialibus,qđ tetigi.s̃.e.c. aud.& quæ
præſcriptiones legales currunt contra eccleſiam, & contra
quas reſtituatur, vel non,tangit hic Io.And. quæ vide quaſi
ad literam in Spec.2.parte.eo.tit.§.2.ver.vt autem. ¶ Sextò
oppo.hic negat reſtitutionem:ſed cõcedit appel. & ſic quod
vna via prohibetur,alia permittitur,contra no.in c.tuæ.s̃.de
procu.& in reg.cum quid vna.de reg.iur.lib.6.Solu.aliud eſt
reſtituere ad app. aliud eſt reſtituere contra ſententiam.nã
ſi reſtitutio concedatur contra ſententiam,perinde eſt, ac ſi
ſententia nunquam eſſet data:ſed cum reſtituitur ad appel.
ſententia ſalua,& in ſuſpenſo,propter appel.j̃.de iureiuran.
c.veniẽs.magis ergo expedit reſtitutio,quàm appellatio. ar
gu.ff.de admi.tuto.l. ſi minoris. Item ſi reſtituitur ad appel.
debet appellare infra.10.dies. & ſic erit vna appellatio : ſed
reſtitutio contra ſententiam non computatur in numero ap
4 pel.†Item reſtitutio contra ſententiam poteſt proſequi , &
finiri infra quadriennium:ſed ap.infra annum,& biennium.
Item in reſtitutione contra ſententiam debet probari læſio.

ſed ad appel.debet probari iniquitas,& hoc no. Ioan. And. hic in 7.q. & de hoc not.in l. 1.C.ſi ſæpius in integ.reſt.pe.
5 ¶ Quæro de ratione † huius c. quæ ſit ratio,ꝙ reſtitutio ſemel denegata,amplius non conceditur.dicit Ioan And.ꝙ ſi concederetur reſtitutio ſupereo,ſuper quo iudex aliàs denegauit,leges eſſent ludibrio.quod eſſe non debet, vt l.prætor. ff. de iudi. contra ſententiam enim denegationis non debet reſtitui: quia ſecundùm hoc videretur reſtitui, vt reſtitueretur.quod eſſe non debet,arg.ff.de mino.l.interdum.ſicut ergo non reſtituitur minor, vel eccleſia contra curſum quadriennij,ꝙ debuit contra læſionem reſtitui. j̃.eod.tit. 1.li.6. ita nec reſtituitur contra reſtitutionis denegationem,vt hic. ¶Secundò quæro.hic dicitur,ꝙ fuit petita reſtitutio,& denegata.quid ſi non fuit petita:vel fuit petita,& conceſſa;vel fuit petita,& non negata,nec conceſſa.dic vt in hac ſecunda q̃ſt. quia leuia ſunt membra.¶Tertiò quæro.hic fuit petita reſtitutio contra ſententiam,& negata. quid ſi contra contractũ. dicit Ioan.And.ꝙ ſiue contra ſententiam,ſiue contra contractum petatur reſtitutio, & denegetur, habeat locum iſtud c. cum l.2.C.ſi ſæpius.quæ diſtinctè loquitur, & vtrobiq; ſubeſt eadem ratio.¶Quartò quærit Ioan. And.quæ petitio hic excludatur,an petitio reſtitutionis contra ſententiã, vel cõtractum iam denegata: an petitio reſtitutionis contra ſentẽtiam denegationis.dicit Inno. ꝙ vtrunq;, per hanc literam, quæ reſtituit ſolùm ad app.à ſententia deneg. ergo non contra ſententiã.¶Quintò q̃ro.ſi contra ſententiã petijt minor, vel eccleſia reſtitui,& fuit denegata,nec appellauit,ſed reſtituitur ad appel.an reſtituetur contra primam ſententiam denegationis.glo.in dicta l. 1. C. ſi ſæpius.intelligit de ſecunda ſententia.ſ.denegationis. ¶ Sextò quæro. quis iudex concedet illam reſtitu.ad app.an iudex à quo,qui denegauit reſtitu.an iudex appel.videtur,ꝙ iudex app. vt l.preſes. C.de appe.ſed illa l.loquitur de reſtitutione illius, qui appellauerat, & propter impedimentum non fuerat proſecutus appel.vnde cum iam per app.eſſet cauſa deuoluta: igitur iudex à quo ad appellandum reſtituit in caſu huius.c.¶Septimò quæro,
9 † quæ ſint noue defenſiones, de quibus litera loquitur. glo. hic videtur velle, ꝙ intelligatur de nouis.i. nouiter propoſitis, tamen primò competentibus.& fortè eundem habuit intellectum Inno.exponens,nouis.i.de nouo propoſitis,nõ de nouo contingentibus. Azo in ſumma C. ſi ſæpius. & Accur. & Odof.in l.2.eod.tit.Vincẽ.Goff.Phi. Inno.Hoſtiẽ.Pe.Ab. & Egi. intelligunt de vtriſque, ſcilicet tam antiquis nouiter propoſitis,quàm de nouiter emergentibus.& ponunt quidã ex eis exẽplũ,quãdo denegata fuit reſtitutio:quia contra procuratorẽ ſuũ habebat regreſſum,qui eſt repertus poſtea nõ ſoluẽdo in preteriũ:vel factus eſt poſtea,& de nouo emerſit.& hoc exẽplũ,& quædam alia vide in Spe. 2.parte.eod.ti. §.2.verſ.ſed quẽ vocans.iſta ſunt quaſi omnia,quæ hic ponit Io.An.ordinatè contra morem ſuum.

De Alienatione iudicij mutandi cauſa facta.

SVPRA tit. proxi. eſt prouiſum per beneficium reſtitutionis eccleſijs, vt in c. 1. minoribus,vt in c.conſtitutus.maioribus,vt in c. ex literis. nunc prouidetur his, in quorum damnum alienatur cauſa mutandi iudicij res,de qua timetur litigiũ, ſecundùm Goff. ad materiã facit. 11.q. 1.c. 1.& de priuileg.c.aucto.in fi. li.6. vel continua ad ſequentia.tractaturus de iudicijs: quia quãdoque contingit, ꝙ metu futuri iudicij reus transfert poſſeſſionem in alium : ideò qualiter contra ipſum alienantem ꝓuideatur, ſubijcitur ſub hac rub. &c.

SVMMAE.

1 *Alienatio ſi facta eſt in aliquem cauſa mutandi iudicij, conuenitur per reſcriptum impetratum contra alienantem.*
2 *Iudex prouidere debet,ne mandata ſua ſint deluſoria.*
3 *Papa prouidet contra triplicem maliciam.*
4 *Conueniri poteſt ille, in quem facta eſt alienatio, & ille, qui alienauit cauſa iudicij mutandi.*

1 EX quorundam. † Is, in quem facta eſt alienatio cauſa mutandi iudicij,conuenitur per reſcriptum impetratum contra alienantem.h.d. Prima pars factum ponit,contra quod ſecunda prouidet,ibi [nos igitur.] ¶Not. primò,ꝙ Papa prouidet,ne reſcripta ſua ſint deluſoria: ſimi
2 liter † quilibet iudex debet prouidere, ne mandata ſua ſint deluſoria, & Imperaror etiam, ne leges ſuæ ſint ludibrio, vt ff.de iudi.l.prætor.& l.fi.§.vlti.C.de bo. quæ lib. ¶ Secundò not.effectũ impetrationis literarum, etiam quæ non ſunt iudicibus præſentatæ : licèt ergo iudices ante ipſarum præſentationem non habeant iuriſd.exercitiũ,iuxta no.in c.ex conqueſtione.j̃.de reſti.ſpo.per Doct.tamẽ ſola impetratio parit effectum : quia alienatio poſtea facta reſcinditur, tanq̃ facta cauſa mutandi iudicij. & intelligo,ꝙ iſte, qui tranſtulit, ſciuerit impetrationem,quæ probari poterit per illos, q̃ hoc ei ſignificauerunt.j̃.de ap.c.ſuggeſtum.facit quod not. ff. ex qui.cau.ma.l.Fulcinius.§.quid ſit latitare. ¶ Tertiò not. ꝙ appellatur à iudice,qui nondum incæpit cognoſcere, nec citauit,& olim talis appellatio ante citationem admittebatur. & intelligatur iuriſd.præuẽta:ſed hodie non admittitur.j̃.de ap.c.vt debitus. loquitur ergo iſtud c.in hoc dicto, ſecũdùm
3 iura antiqua. ¶ Quartò not. † Papam prouidere contra triplicem maliciam, contra appellantes cauſa mutãdi iudicij, cõtra ſe abſentãtes,& contra alienantes,ſiue rem in aliũ trãſferentes. Et aduerte: quia tex.non reſpondet clarè,niſi contra eos, qui in poſſeſsionem ſe ingeſſerint.de quibus magis dubitabat,cũ reſcripta ſint ſtricti iuris,nec ad alios extendũtur,vt in c.P.& G.s̃.de offi.deleg. & intellige,ꝙ iſte,in quem eſt facta tranſlatio,conueniatur, ſi fuit in dolo, & in fraude. & tit. de alie.iudicij C.& ff.requirit dolum. & hoc patet ex verbis hic poſitis,pro euacuãdo. & verbo,eludãt.quæ ſonãt in vitium:conuenitur ergò ille, in quem poſſeſsio eſt tranſlata,coram iudice delegato: ſimiliter & ille, qui poſſeſsionem tranſtulit. q̃a dolo deſinens poſſidere habetur ꝓ poſſeſſore. ff.de reg.iur.l.parem.pronomen ergo [eos qui in poſſeſsionem] &c. facit relationem non ſolùm ad ſeq̃ntia : ſed etiam ad premiſſa,quaſi dicatur eos, qui ſic appellauerint, & qui ſe malicioſè abſentauerint, & non ſolum illos, qui ſic ſe ingeſſerint &c.ſecũndùm Io.An.¶ Opp. & videtur,ꝙ iſte, qui poſt reſcriptum impetratum incæpit poſſidere,non poſſit conueniri per ipſum reſcriptum,cum de ipſo non fiat mẽtio, & ad perſonas alias,quàm expreſſas, non extendatur, vt c.P.& G. de of.dele.ſo.vt in fi. glo.magnæ. & plenius de materia in c. quia.V.j̃.de iudi.¶Quæro.contra implorantes auxilium,& ſuffragium aliorum habemus plures tit. in iure ciuili. habemus enim ti.de liti.Item titulum,de quo.j̃.vt li.pen.c. 2.& 3. Item habemus tit.de aliena.iudicij mu.cau.fac. Item habemus tit.C.ne liceat poten.&c. Quæro ergo,que eſt differentia inter prædictos ti.Rñ.ꝙ tit.de liti.loquitur, quando quis alienat rem litigioſam ratione iudicij,vt l. 2.C.de litig.ex voluntaria,& nõ neceſſaria cauſa.ff.fa.erc. l.alienationes.& licèt nõ teneat alienatio, non tamen propter hoc eſſe perdit. Sed tit.ne liceat poten.loquitur,vbi transfertur in potentiorem, ratione officij,& aduocans tale patrocinium ꝑdit act. & potentior aduocatus punitur,vt l. 1.& 2.C.ne li.po. Item differt alle. tit.ne lice.po.ab illo ti.de aliena.iudicij. quia iſte habet locum,vbi fit alienatio in potentiorem, nõ ratione officij,

ſed alia quacunque ratione:& habeat locum,ſi fuerit facta in fraudem,vt hic,& l. 1.& vlt.ff.eo.tit.ſecus ſi bona fide, vt not.Cy.in l.qui ſtipendia.C.de procura. Item per tit.ne lice.potẽ.perditur actio,& punitur accipiens, vt d.l.2.ſed per iſtum diſtinguitur.aut fit alienatio ex parte rei : & nõ habet locum alia pœna,niſi quia tenetur ad intereſſe,vt ff.eo. l.1.2. & 3.ſed ſi fiat ex parte actoris,tenetur ad intereſſe: & etiam nõ poteſt agere ille, in quem facta eſt alienatio, vt l.pe.& fi.
4 ff.eo.¶Quæro.dicit tex.† ꝙ ille,in quem eſt facta alienatio, poteſt conueniri: ſimiliter & ille,qui alienauit cauſa mutãdi iudicij : quæro ergo, qua actione conueniatur alius. dic, ꝙ ille,qui dolo alienauit,actione in factum : ille verò, in quem facta eſt alienatio,rei vendicatio.q̃d dic,vt in glo. ex qua habes,ꝙ quandoq; vnus tenetur ad æſtimationem rei,vt ille,q̃ dolo deſijt poſſidere,& alius rei ven. vt ille qui poſſidet:cuius gratia hic quero,vtrùm ille,qui agit contra illum,qui dolo deſijt poſſidere,debeat ſibi cedere actionem contra poſſidentem.videtur,ꝙ non.ff.de rei ven. l. is qui dolo. & l. nec quaſi.econtra,ꝙ ſic.ff.de re.iud.l. in depoſiti. diſtinguit Dy. ꝙ aut culpa deſijt poſſidere: & debet ſibi fieri ceſsio,vt in d. l.in depoſiti.aut dolo: & non debet fieri ceſsio, vt in contrarijs.quid ergo ſi penes illum, qui ſoluit lit.eſtima. erat res ipſa,an debeat ſibi q̃ litis æſtima.eius rei recepit, cedere act. Dy.ꝙ ſic in c.pro poſſeſſore.de reg.iur. lib. 6. de quo etiã ꝑ Bar.in d.l.in depoſiti.¶ Vlterius quærit Dy.in 4.q. vtrùm in caſibus,in q̃bus ille,q̃ ſoluit lit. æſtima. habeat actionẽ ſine alia ceſsiõe.dic,vt ibi ꝑ eũ in 4.q vbi diſtinguit,ꝙ aut res erat penes eum,qui ſoluit æſtimat.lit.ratione doli.& non habet act.quia nec ceſsio fieri debet.aut ratione culpæ: & tunc ceſsio eſt fienda; & ideo ſine ceſsione non agit. Azo tamen dicit,ꝙ habet vtilẽ ſine ceſsione. quia ius actionis emiſſe videtur,vt C.de here.vel act. ven.l.emptor.& l.poſtq.& C.de lega.l. ex legato nominis. de hoc no. in l. eius rei. & l. hæc ſi res.ff.de rei ven.¶ † Deinde quærit Dy.ecce,ꝙ aliquis ſoluit litis æſtimationem actori, deinde res illa,pro qua ſolutio facta eſt,ad actorem redijt. is,qui æſtimationem ſoluit, vult rem aduocare, actor vult æſtima. reddere, & rem retinere. quare an hoc modo excludat illum,qui eſtima.ſoluit,à petitione rei. Dy. diſtinguit. ꝙ aut tempore æſtimationis ſolutæ poſſeſsio rei erat penes eum, qui æſtimat. ſoluit: aut non. ſi erat penes eum,dñium cepit pertinere ad eũ,vt ff.de rei ven. l.eius rei.& per conſequens deſijt pertinere ad dñm,qui æſtimat. recepit : quia non poteſt eſſe apud plures inſolidum.ff. cõmo. l. ſi vt certo. §. ſi duobus. cogetur ergo æſtimationẽ recipere: & ſic deſijt dominus poſſe rẽ præciſè tradere. aut poſſeſsio non erat penes ſoluentem tempore eſtima. ſolutæ: & tunc aut apprehẽdit poſſeſsionem, antequam rediret poſſeſsio ad dominum: aut non.ſi apprehendit ante: & tunc aut habebat cauſam à domino, vt cõmodatarius, fullo, & ſimiles: & tunc dominium fuit nactus.ideò ſi ad illum, qui recepit æſtimationem litis,redijt,tenetur ipſam reſtituere: aut ille,qui ſoluit lit.eſtimat.nõ habebat cauſam à domino: & tũc aut dominus ceſsit act.& tenetur rem reſtituere, vt ff. de rei vendi.l.ſi culpa.circa fi. ſi non ceſsit, eſt in electione ſua reſtituere rem,vel æſtimationem,vt l.in cõmodato.§.fi.ff.cõmoda.& habet locum glo.ibi poſita. & ꝑdicta no.Dy.ſatis diffuſè in d c.pro poſſeſſore.de reg.iur.lib.6. Ego alibi tetigi plenè,vtrùm lite pendente in alium re tranſlata, poſſit conuentus,qui deſijt poſſidere,ex eadem inſtantia condemnari : vel etiam ille,in quem tranſlata eſt res litigioſa.dic vt plenè dixi. j̃.de iudi.c.quia. V.

SVMMAE.

1 *Clericus cauſa iudicij mutandi non debet recipere ceſſionem actionis à laico.*
2 *Ceſſio actionis quandoq; fit dono: quandoq; pretio:& quæ ſit inter eas differentia.*
1 *Præſumens aduocare patrocinium potentioris,perdit cauſam.*
2 *Clerici ſunt potentiores laicis ratione officij.*
3 *Ceſſio,& alienatio rei litigioſæ in quibus caſibus eſt permiſſa.*
4 *Cedens iura,quæ habebat contra Titium debitorem ſuum: an poſſit ab eo exigere.*
5 *Exceptio,quæ obſtat cedenti,an obſtet ceſſionario.*

1 EX parte. †Clericus cauſa mutãdi iudicij, recipere nõ debet ceſſionẽ actionis à laico.Et ſunt duæ partes.Prima ponit querelã. Secunda prouidet,ibi[cum igitur.] ¶No.primò,ꝙ iſti Scabini erant conſules,& rectores loci, & nunciabant Papæ vexationem illicitam ſubiectorum ſuorum.facit quod no. In-
2 no.j̃.de appel.c.dilecti.¶† Secũdò no. quòd ceſſio actionis quandoque fit dono,quandoque pretio.& inter iſtas ceſſiones eſt differentia.aliud enim ſtatuitur circa quædam, ſi fit ex cauſa lucratiuã:aliud ſi ex cauſa oneroſa,vt ff de doli excep.l.apud Celſum.§.ſi cũ legitima.cum ſimi. ¶ Tertiò no. ꝙ clericus,cui facta eſt ceſſio contra laicum, cõuenit ipſum in foro ſuo.ſ.eccleſiaſtico.quod eſt verum,ſecundùm glo.de conſuetudine illius, ſecundùm quam clericus ſiue actor,ſiue reus agit, & conuenit in iudicio eccleſiaſtico, vt eſt conſuetudo in Francia,& Acrecij.de quo in Spec.de ceſ.act.§.j. ver.ſi verò.& ti.ibi ſe.§ 1.in prin.facit.j̃.de foro compe. c.ſi clericus.& c.cum ſit.& vide quod no. 11.q.1.c. clericum nullus.¶Quartò no.ꝙ ceſſiones,& emptiones litium prohibẽt legitimæ ſanctiones.qualiter autem hoc intelligatur,dicam.
3 j̃.¶† Quintò no.ꝙ perdit cauſam, qui potentioris patrocinium aduocare præſumit.Et aduerte, quia iſte tex. loquitur de duplici patrocinio potentioris,de patrocinio ſimplici, & de ceſſione actionum.de vtroque loquitur l.1.& 2. C. ne li. po.non ſolùm ergo ceſſio,ſed ſimplex aduocatio potentioris prohibetur.& intellige potentiorem auctoritate,& vtilitate, vt ſunt magiſtratus, & potentiores auctoritate tãtùm. vt ſunt tutores. C.quod met.cau.l.ſi per impreſſionem.& C. qui da.tu.po.l.creditorẽ.& Auth.minor debitor.iſte tamen non puniretur pœna illius ti.ne lic.po. ſed ille tantùm tenetur ex illo ti.de his,qui potentiorum nomine ti. terrorem inferre.ſecus ergo in iudice communis,vel ſit tabellio, qui eſt iudex cartularius. Iſti enim ratione officij non habent ius terrendi.ergo pœn.illius titu.non tenentur.vtrùm autem ſi minor cederet in potentiorem,afficeretur iſta pœna. Ab.& Gof.ꝙ ſic.nec daretur reſtitutio ratione delicti,vt l.auxiliũ. §.in delic.ff.de mino.& idem Spe.in ti.de ceſ.act. circa prin. & in §. 1.ver.in ſumma.vbi dicit quatuor edictis hanc literã
4 coaptari.¶†Sextò not.ꝙ clerici ſunt potentiores laicis. q̃d eſt verum ratione officij.& pro hoc dicit Goffre.ꝙ ſit locus tit.de potentioribus.Inno.contra.dicit enim, ꝙ cedens clerico,vel eum aduocans,non incidit in edictum, niſi ille clericus poteſtatem haberet ſuper laicos de iure, & de facto, vt eius voluntate erigatur, & deprimatur. 16.q.2.c. 1. in illo ergo c.non reprobatur ceſſio,tanquã facta in potentiorem; ſed quia ſimulatè fiebat, & in fraudem, ſm̃ Inno. ¶Oppo. iſte tex.prohibet ceſſionem actio.contra de leg.3.l.nomen. ſo.diſtingue, vt in glo.magna.& latius Cyn.ſic. Aut fit ceſſio in vltima voluntate : aut inter viuos. ſi in vltima voluntate, aut fuit in iudicium deducta,aut non. Si inter viuos.hic refert aut actio erat litigioſa,aut non. Si non erat litigioſa,aut ceditur potentiori,aut pari. Si potentiori, aut ratione officij: & habet locum l. 1. C. ne li. po.aut ceditur potentiori, non ratione officij:& tunc aut bona fide, & hoc conſtat : & valet,vt l. qui ſtipendia. C. de procura. aut in fraudem, & hoc conſtat:& habet locum.l.penul.& vlti.ff.de alie.iud.mutandi cauſa facta. Aut eſt dubium, vtrùm bona fide, an in fraudem fuerit factus:& præſumitur bona fides,vt not.Dy. in dicta l. qui ſtipendia. ¶ Secundo caſu quando ceditur pari, vel æquali. aut ceditur litigioſa: & non tenet regulariter.

lariter.fallit in caſibus,vt l. 1.& fi.C.de litig.aut ceditur nõ li
tigioſa: & tunc refert.aut conſtat ceſsionẽm veram:& tenet.
aut ſimulatã: & non tenet. aut dubitatur:& tunc dicit glo.in
l.3.C.ne li.po. ꝙ ex tribus præſumitur vera, & ex tribus p̃ſu
mit ſimulata. Primò enim p̃ſumitur ſimulata,quãdo actio ẽ
pro parte vendita,& pro parte donata,vt l.ab Anaſtaſio. C.
mandati.quo caſu quatenus prætenditur donatio,non valet
ceſsio,& cedens ipſo iure priuatur, vt ea.l. §. ſi quis autem.
Item ꝙ actio eſt minori pretio vendita : nam quatenus plus
eſt in actione,q̃ in pretio,præſumitur ſimulatio. hic tamen ẽ
cõſiderandum,ꝙ debet haberi ratio expẽſarũ iudicij,vt no.
in l.per diuerſas.C.mandati.Item præſumitur ſimulatio, ſi ti
tulus ceſsionis nõ eſt in inſtrumento.dicit tamẽ Cy.ꝙ ſuffi-
cit titulus p̃ſumptiuus: vnde quãdo fit ceſsio inter coiũctas
perſonas,præſumitur donatio,& valet ceſsio, ſecũdùm Dy.
Item ſecũdùm Bal. præſumitur ſimulata, ſi nõ continetur in
inſtrumento vera numeratio, ſed confeſsio numerationis,vt
no.in d.l.per diuerſas.in glo.no.in hoc forte.& l.ab Anaſta-
ſio.§.ſi quis.ibi [re ipſa perſoluit]&c.& hoc tenet Iac.Bel.in
Auth.de æqua.do.§.aliud.& hoc cõſuluit Bar.& multi alij:li
cèt Bal.aliter diſtinguat in d.l.2.C.ne li.po.vbi videas:vbi di
cit,ꝙ vbicunq; dicitur,ꝙ ceſsio præſumitur ſimulata, habet
locum, quando ceditur principaliter : ſed quando venditur,
ſeu ceditur poſſeſsio à poſſeſsore, & in eius conſequentia ve
nit ceſsio actionũ: tunc nõ eſt dubiũ, ꝙ valet vẽditio, & ceſ-
ſio act. etiam ſi dicatur [& quod plus valet, donat.] ſicut ap
ponit cõmuniter in inſtrumentis.& idẽ quando fit ceſsio ad
defenſionem,non ad impugnationẽ.verbi gratia. poſsidebã
quãdam rem: conueniebar ſuper ea publiciana. ad excluſio
nem iſtius publicianæ requiſiui titulũ à vero domino rei, ali
quo ſibi dato: certè licèt fuerit pretium minus : valet tamẽ
titulus,& ex hoc me tueor contra publicianam,vt l.p diuer-
ſas.§.excep. C.man.nec per vitiũ litigioſi impeditur iſta ac-
quiſitio tit.quia titu.de litigioſis impedit alienari. poſsiden-
tis : ſed non acqſitionem ab eo fieri.quod eſt no. facit quod
no.per Gui.de peti. here.l. cogi.multis etiam alijs modis po
teſt impugnari ceſsio. quod proſequere per Doct. meum in
5 d.l.2.C.ne lic.pot.vbi prædicta tãgit.¶† Quæro.in caſibus,
in quibus eſt permiſſa ceſsio, & alienatio rei litigioſæ,vt no.
j̃.vt lit.pen.c.eccleſia.j. in glo. 2. quis perficiet litẽ cæptam.
dic,ꝙ ille,qui incæpit.ff.de aqua plu.arcen.l.quanq̃.§.1.& l.
poſt vendi.& ff.de rei ven.l.is à quo. vel etiam heres eius, vt
C.de litig.Auth.nunc ſi heres. ¶ Vtrùm autem ſententia cõ
tra iſtum lata præiudicabit illi, in quem poſſeſsio eſt tranſla
ta.ſentit hic Io. An.ꝙ non: ſed mandabitur executioni con-
tra illum,qui ſe obtulit liti, vt ff.de rei vend.l.ſiue autem.§ 1.
& poſſet hoc tolerari,quando bona fide, & iuſto titulo acq-
ſiuit talem rem, vt dixi. ſi autem mala fide, vtrùm contra eũ
poſsit fieri executio. dic vt dixi plenè. j̃. de iudi. c. quia. V.
& vide quod no.hic Inno.quando res litigioſæ vnius præbẽ-
dæ,vel adminiſtrationis transferantur in alium : tunc ille, q
incæpit litem,perficiet; quia dominus litis eſt.ſi autem vnus
moriatur,& vnus ſuccedit in præbenda,alius verò tenet rem
litigioſam, contra quem inſtãtia erit proſequenda. hic vide
6 per Inno.¶Secundò principaliter † quæro.aliquis ceſsit iu-
ra,quæ habebat contra Titium debitorem ſuum. quæro, an
poſsit amodo ab eo exigere.dicit Io.An. quòd ſic, niſi in tri
bus caſibus.ſ.quando ceſsionarius fuit lit.coteſt. cum debi-
tore,vel aliquid de debito exegerit,vel id debitori denuncia
uerit,vt l.3.C.de noua.& quomodo ſit facienda denũciatio,
& an ſit neceſſe cauſam exprimi,& an faciẽda ſit etiam ſciẽ-
ti.vide in Spec.de procu.§.vlt.ad fin.& an agens ex iure ceſ-
ſo teneatur ante lit.cõte.edere ceſsionem, vide in Spe.de in-
ſtru.edi.§.nũc dicemus. ver. ſed quid. iſtæ ſunt remiſsiones
Ioã.An.Ego q̃ro de no. quæſt. poſt factam ceſsionem cedẽs
agit cõtra debitorem , an debitor poſsit opponere iſtã ex-
cep.nõ potes me cõuenire : quia alteri ceſsiſti.& ſic alius ha
bet vtilem,quæ tuę directæ p̃fertur.diſtinguit Bar.poſt Ia.de
Are.ꝙ aut ceſsio facta eſt ad cõmodũ ceſsionarij , & eius pe
culo: & iſto caſu potes opponere excep.incõtinenti,ꝙ alius,
q habet vtilẽ,põt pręferri directã:habẽti & ita intelligitur l.
in cauſæ.in fi.& l. ſi procurator meus. & l. procuratore in rẽ
dato.de procur. Si verò periculo cedẽtis: & non poteſt op-
ponere,niſi alterum de tribus interuenerit. de quibus in p̃di
cta l.3.ita dicit Bar.in l.facta.§. ſi heres.ff.ad Treb. vbi quæ
rit,vtrùm pactum,vel trãſactio cedentis noceat ceſsionario.
glo.mouet in l.ſi cum emptore. ff.de pact. Item vtrùm cõfeſ
ſio,de qua in l.ſeruum filij.§.1.ff.de leg. 1. Item vtrùm ſolu-
tio facta cedẽti noceat ceſsionario. dic vt ibi p eum, & l.ex-
7 aſſe.eod.tit.¶ Vlterius quæro † an exceptio, q̃ obſtat cedẽ-
ti,obſtet ceſsionario,vt exceptio banni, & non ſolutæ gabel
læ.tãgit Doct.meus in l.qui ſtipendia. C.de procur. & diſpu
tauit vnam quæſt. Paduæ me p̃ſente. Cauetur ſtatuto , ꝙ fæ-
nerator nõ audiatur poſt quinquẽnium ſuper ſorte, q infra
qnquennium alteri ceſsit iura:an iſte, cui facta eſt ceſsio,po
terit poſt quinquẽnium agere:vel obſtabit exceptio ex per-
ſona cedentis? dic,vt in dicta diſputatione. & facit qđ no.j̃.
de iurepatro.c.1.li.6.Et qđ no.Bart.in illa diſputatione.cõ-
ſilium Piſañ. &c. & habes q̃ſt.diſputatam in fine quæſtionũ
Iaco.de Are.

De Arbitris.

EXpeditis p̃paratorijs iudiciorum,ad iudicia
veniamus. & quia arbitria ad ipſorũ initar
ſunt redacta.ff.eo.l.1.Ideo prius de arbitris
eſt videndum.idem ordo ſeruatur. C.& Di
geſt.quia tit.de arbitris præcedit tit. de iu-
dicijs.habetur de materia.12.q.6.c.à iudi-
cibus.& §.ſequenti.& de offi.deleg.c. paſtoralis. c.ſuſpitio-
nis.& c.vno delegatorum.c.ſi contra vnum.de ap. c.2.lib.6.
de reſti.in integ.c.pen.de teſti.c.p̃ſentata. de p̃ſump. c. lite-
ras.de p̃ſcrip.c.cum olim.de re iud.c. ſi.in fi.de offi. deleg.c.
ab arbitris. li.6.& cle.q̃diu.de ap.de elect.c.ſicut.li.6.

S V M M AE.

1 *Arbitri ſunt in diſpari numero à partibus eligendi: & præualet ſen*
tentia plurium.
2 *Partes non coguntur compromittere.*
3 *Arbitrium in quo differat à iudicio.*

1 SAnè. † Arbitri ſunt in numero diſpari a par-
tibus eligendi: & p̃ualebit ſentẽtia plu-
rium.h.d.¶No. primò,ꝙ dicit tex. [ex communi pla-
2 cito] quaſi ex hoc innuat,† ꝙ partes non cogũtur compro-
mittere : ſed ſpontè à principio hoc faciũt.ſimiliter & arbi-
tri non cogũtur arbitrium ſuſcipere:ſed bene,poſtq̃ ſuſcepe
3 rint,coguntur arbitrari, vt l.3.§.1.ff.eo. In his ergo † differt
arbitrium à iudicio. quia iudicium redditur in inuitum, vt l.
inter ſtip.§.ſi Stichum.ff.de verbo.obliga.& iudicare ſimili-
ter ẽ munus neceſſarium,vt l.munerum.§.iudicãdi. ff.de mu
ne.& ho.In caſu tamen arbitrium eſt neceſſarium, quãdo in
hæret ſibi iuriſdictio,vt in c.ab arbitris.de offi.deleg.lib.6.
¶ Secũdò not. ꝙ compromitti debet in numero diſpari.qa
ſi duo diſcordarent , res eſſet ſine exitu, & natura prona eſt
ad diſſentiendum.dicit glo.maximè,quia ſi arbitri cõmuni-
ter eligũtur compatres,& amici,ſecũdùm Io. An. ¶ Tertiò
no.ꝙ ſi ſunt plures arbitri, omnium ſentẽtia eſt ſequẽda,vel
maioris partis. qd ergo ſi vnus in qnque, alius in quatuor,
alius in 15.cõdemnauit.videt̃,ꝙ valeat ſentẽtia illius in qn-
que.qa in illa ſumma omnes cõcordãt.dic vt j̃.eo.c.1.lib.6.
vbi qđ iuris, ſi vnus arbitrorum, ne alij ferãt ſentẽtiã, ſe ab
ſentat.dic vt ibi.facit qđ not.Bar.in l.ſi duo ex tribus. ff.e.ti.

S V M M AE.

1 *Reſcriptum ſimoniacum, & doloſum non valet.*
2 *Succeſſio etiam immediata non prohibetur in nepotibus tranſuerſa-*
libus.
3 *Compromiſſum extortum per dolum, & fraudem, non intantum iu-*
ramento firmatur : quin poſſit peti reſciſſio.
4 *Arbitrium iniquum poteſt quis dicere : licèt iurauerit non contra-*
uenire.
5 *Clerici poſſunt eſſe arbitri.*
6 *Iniquo arbitrio nullus cogitur ſtare.*
7 *Iudex, aduocatus, aſſeſſor, vel aſſecutor non poſſunt eſſe teſtes.*
8 *Inductus licèt ſit aliquis ad compromittendum : ſi laudum inde latũ*
non eſt iniquum, debet obſeruari.

1 NOn ſine. † Non valet reſcriptum ſi-
moniacum, & doloſum.h.
d. Et ſunt duæ partes. In prima facti narratio. In
ſecunda cauſæ commiſsio,ibi [quo circa.] ¶ Not.primò,ꝙ
iſte archid.inſtituit illum. A.& non intelligas de inſtitutione
auctorizabili;quia illa ſpectat ad epiſcopum. fuit ergo inſti
tutus per epiſcopum ad p̃ſentationem archidia.vel loquitur
de inueſtitura.ad hoc de offi.archid.c.ad hæc. ¶Secũdò no.
ꝙ iſte erat archid. de Suell. & erat etiam perſona iſtius eccle
ſiæ.quod intellige,vel ex diſpenſatione,vel vnione. aliàs cõ-
tra de p̃ben.c.de multa.& c.extirpandæ. ¶Tertiò not.ꝙ ne-
2 pos ſucceſsit in beneficio paterno. & † ſic in nepotibus trãſ
uerſalibus non prohibetur ſucceſsio,etiam immediata: dum
modo non iure ſucceſſorio vẽdicetur.de alijs nepotibus dic,
3 vt s̃.de fil.p̃sby.c.ad extirpandas.¶† Quartò no.ꝙ compro
miſſum extortum per dolum , & fraudem non firmat adeo
iuramento,ꝙ non poſsit peti reſciſsio. facit j̃.de iureur.c.cũ
contingat.s̃.quod metus cauſa.c.ad audientiam.& c.abbas.
4 ¶† Quintò not.ꝙ poteſt quis dicere arbitrium iniquũ,licèt
iurauerit nõ venire contra.de hoc plenè per Dy. in reg.ſciẽ
ti.de reg.iur.lib.6.& l.quidam cum filium.de verbo.obl.per
5 Bar.¶† Sextò no. ꝙ clerici poſſunt eſſe arbitri, & in plures
compromittitur numero pari, vt hic. quia in duos,& diſpari,
6 vt s̃.c.proxi.¶†Septimò not.ꝙ non cogitur qs ſtare iniquo
arbitrio, ſed poteſt peti reſciſſio, & petitur coram iudice, vt
hic. & illud nõ h̃ret dubium, ſi iſti fuiſſent arbitratores, p c.
Quitanallis.& c.veniens.j̃.de iureiur. ſed ſi eſſent veri arbi-
tri,dubitatur, per l.diẽ p̃ferre.§.ſtari.de arb.¶ Octauò not.
ꝙ iudices hic vocãtur, vt ferant teſtimonium ſuper his, quæ
ſunt acta corã eis.de quo.j̃.dicã. ¶Oppo. dicitur hic, ꝙ hic
fuit cõpromiſſum iuramẽto vallatum.Sed contra hoc oppo.
de Auth.decreuit ius.C.eo.ti.vbi prohibet fieri aliquod cõp
miſſum cũ iuramẽto, ſiue ſit iuramentum arbitri tm̃,ſiue ar
bitri,& partiũ,ſiue partium tm̃.& in hoc illa Auth. corrigit.
l.C.Sol.dicit Ho.per iſtud.cap.l.C.reſuſcitatur.& illa Auth.
corrigitur.quod poteſt Papa facere, cum Imperator dicat,ꝙ
iuramẽtis,& alijs eccleſiaſticis cẽſuris velit ſeruari canões ,
& non ll. in Auth. vt cle.apud p̃prios ep̃os.§.ſi verò.& de ec
cle.ti.§.1.aduerte tamẽ,quia illa Auth. prohibet in compro
miſſ. adiectionem iuramenti,non autem reprobat ipſum cõ
promiſſum.& hoc probatur in illa Auth. vbi tractat de pœ-
na ſoluenda:ex quo patet,ꝙ compromiſſum eſt validum.nã
ex inualido nõ cõmittitur pœna. tamẽ de iure canonico põt
apponi iuramentũ,vt hic.& ſic corrigit dicta Auth. vt dixi,
& hoc tenet Cyn.ibi. ¶Secũdò oppo. iſte.A.erat ſpoliatus,
ergo nec compromiſſum, nec iuramentum debuit impedi-
re reſtitutionem.de reſt.ſpol.c.2.de renũ.c. & ſuper hoc.ſo.
illud de rigore,iſtud de æquitate.vñ iſte tex.non dicit.[iure;
ſed æqtate ſubnixũ.] forsã enim commiſerat tale crimen,ꝙ
parum duraret ei reſtitutio.de accu.c.ad petitionem.vel for
tè iſte.A.non petebat ſe reſtitui,tãquàm ſpoliatus : ſed pete
bat beneficium iure canonicæ inſtitutionis, vel ſe vt capella
num benignè tractari,vel prouẽtus capellaniæ, cum abeſſet
ſine culpa, vel petebat reſtitutionem,tãquàm ſpoliatus,vt di
xi. ¶Tertiò oppo.hic Papa mãdat ſuper nullitate,vel effi-
cacia laudi arbitros interrogari. contra qa eis nõ debet cre
7 di.† Iudex em̃,aduocatus , aſſeſſor, vel aſſecutor nõ poſſunt
eſſe teſtes.C.de aſſeſ.l.nemo.& de teſti.l.ſi.2.q.6.c.ſtatuẽdũ.
Sol.dicũt quidam, ꝙ vbi agit̃ de irritatione ſentẽtiæ,& facti
ipſius iudicis, alijs non fiat p̃iudicium,& ex hoc teſtimonio
poſſunt iudices eſſe teſtes , & ſuam turpitudinem confiteri :
ſecus ſi alteri eorũ teſtimonium eſſet præiudiciale. j̃.de teſt.
c.ſicut.Inno.dixit,ꝙ nec arbitri, nec ſupradicti ſunt recipiẽ
di in teſtes,vt in contrarijs. poſſunt tñ cõſuli de facto ſuo,vt
hic.j̃.de accu.c.cum dilecti.nec ſecũdùm ipſum retractare-
tur arbitrium,ſi eorum turpitudinem allegarẽt, vt d.c.ſicut.
Sed dices.ſi ipſis non eſſet credendum, quare Papa præcipit
ipſos interrogari fruſtra? dic ſecundùm Inno. ꝙ hic non in-
terrogãtur,vt turpitudinem ſuam fateãtur. ſed vt dicãt,quo
modo iſtam pecuniam fecerũt dari arbitri.ipſa em̃ datio nõ
infert neceſſariò ſimoniam. nõ em̃ ſemper eſt ſimonia, quã
do renũciatur vnum ius ſpirituale,& aliud temporale datur:
imò toleratur quãdoq; pro bono pacis,vel pietatis cauſa,vt
patet in eo,quod legitur, & no.de præben.c.niſi eſſent.& de
pact.c. cum pridem. In caſu ergo huius. c.poterat dubitari,
qualiter iudices dari mandauerunt illam pecuniam:ideò in-
terrogãtur, non ad hoc vt ſemper fides adhibeat̃ eorum di-
ctis.quia ſæpe ſuum factum tuentur.ff.de iudi.l. eum q.ex va
rijs autem circunſtantijs colliget̃,qd credãt.ff.de cuſto.reo.
l.diuus.Requirũtur ergo hic arbitri,vt cauſam dicant,quare
hoc fecerunt,vt per hoc reprobetur arbitrium, vel approbe
tur,vt ſequitur. & habet hoc locum in iudicibus, arbitris, &
officialibus publicis: ſecus in electoribus,quorum teſtimo-
nia admittuntur.s̃.de elect.c.cum dilecti. §. nos verò. Et ita
dicit Io.An.in gl.ſed contra.ſed ſuper glo. 1.confeſsi.ſoluit,
ſecundùm Hoſt. ꝙ hic in defectũ p̃bationum fuit recurſum
ad eos:ſi verò de corruptione quæretur,non eſt eis credẽdũ,
cum per alios probari poſsit: de illo ergo laudo non fuit fa-
cta ſcriptura,nec fuit præſentia teſtium,per quos poſſet p-
bari.confidebant em̃ in iuramẽto, vt ſæpe accidit. de illa ta-
men materia,an credatur arbitris,vel iudicibus de geſtis co
ram eis.dic,vt no.de teſti.c.Romana.li.6.de accu.c.cum dile
cti.§.1.& 2.de exceſ.præla.c.inter dilectos.§.p̃terea.D.Bal.
ita diſtinguit ex dictis Iaco.But.ꝙ aut arbiter vult teſtifica-
ri ad ſuam iuſtificationem: & non poteſt, arg.l.eos.C.de ap-
pe.aut ad ordinis iudiciarij probationem,vel ad probationẽ
principalis negocij.tunc aut coram ſe:& non poteſt. aut co-
ram alio:& poteſt.aut vult teſtificari de ſua intentione.& di-
cit ſe conſuluiſſe,ꝙ poſsit coram iudice de hoc teſtificari,nõ
ꝙ ſtetur dicto ſolius arbitri: ſed quando ſunt plures arbitri,
& teſtificantur de intentione communi,quæ ſub verbis lau-
di põt includi, & nõ includi ſecũdùm intentionem. valet em̃
tale teſtimonium,per rationes ibi no. per eum in l. ne in ar-
bitris.C.eo.tit.¶ Quartò oppo. hic mandat Papa laud.refor
mari.ſed cõtra quia ſiue æquum, ſiue iniquum, eſt ſeruandũ,
vt l.diem proferre.§.ſtari.ff.eo.Sol.vt in glo.ſupple. &c.in fi.
q̃ intelligit hunc tex.in arbitratore, nõ in arbitro. vel aliter
hic loquitur , quando interuenit dolus, & fraus in compro-
miſſo. ideò ex laudo denegatur actio. quia dedit cauſam a-
ctui,iuxta no.plenè de empt.& vendi. c.cum dilecti.in vlt.gl.
8 Aduerte tamen,quia videtur velle iſte tex. † ꝙ qñcumq; do
lo,& fraude aliquis ſit inductus ad compromittendũ: ſi lau-
dum inde latum non eſt iniquum,debet obſeruari: quãdo ve
rò dolus interceſsit in ſententia laudi : tunc an ſit nullũ ipſo
iure,vel actiõe in factũ. dic.vt no.in l.arbitrorũ.C.e.p Cy.&
Bal.Inno.reſpondet aliter ad §.ſtari. dicit em̃,ꝙ ſi euidenter
liqueat,ꝙ arbitrium iniquitatis pacta contineat, ordinarius
ex officio faciet illud emendari.& hoc no.me ns horum ver-
borum. & j̃.c. proxi. &c. expoſita. Si ergo euidenter pa-
tet

tet de læſione partis.& per conſequens de peccato , non ſta-
bitur illi.l.diem proferre.§. ſtari. & hoc verum, quando in-
fra.10.dies fuit contradictum, ne ſit contra. ỹ.eod.c.ꝑ tuas.

S V M M AE.

1 *Arbiter ſua auctoritatte ſpiritualia laico adiudicare non poteſt.*
2 *Compromitti poteſt de cauſa dotis.*
3 *Clericus ſine auctoritate diœceſani non poteſt facere compromiſſum, per quod ſua eccleſia obligetur.*
4 *Prohibitus de iure dotem promittere : ſi dotem promiſit (quamuis dotis conſtitutio reſcindatur) non tamen eſt liberatus.*
5 *Promittens aliquid dare annuatim, quando teneatur ſoluere.*

1 PEruenit. † Arbiter ſua auctoritate ſpiri
tualia laico adiudicare non po
teſt.h.d Et ponit factum, quod ſecundò corrigendo
committit.¶No.primò,ꝙ Papa dicit [peruenit ad nos]&c.
nec dicit,qualiter.qũocunq; ergo ſciat,debet corrigere quę
reperit malè geſta circa ſtatum eccleſiarum.facit ỹ.de inſti.
c.cum veniſſent.& cõcor.ỹ.de iureiur. c. ad noſtram.2.& c.
in electio.¶Secundò not.ꝙ frater dotabat ſororem.an autẽ
ad hoc teneatur de iure,dic vt no.in l.cum plur.§.1.ff.de ad-
miniſt.tuto.¶Tertiò no.ꝙ hic datur in dotem annua quan-
titas.q̃ aũt tunc ſit ſubſtantia dotis, & qui erunt fructus,qui
debent cedere lucro viri , difficile eſt videre.in vſufructu,cũ
datur in dotem,dic vt l.promittendo,& l. dot.fruct.§.2.ff.de
2 iure do.& l.vſusfru.ſolu.mat.¶Quartò no.† ꝙ de cauſa do.
poteſt compromitti: ſed cum detur dos pro alimentis,vt l. ꝓ
oneribus.C.de iure.do.&.ff.eo.ti.l.dot. fructus.ſicut non po
teſt tranſigi inconſulto prætore, vt l.cum hi.ff.de tranſac.ita
videretur, ꝙ non poſſet cõpromitti , & procederet magi du
bium,ſi illi arbitri,vt amici communes, eſſent electi.quia ta
le genus compromiſsi habet vim trãſact. vt in Auth.vt diffe.
iudi.§.ſi verò cõtigerit.In vero compromiſſo videtur hic lo-
qui: vt ſicut in iudicio deducitur quæſtio de dote , ita etiam
in compromiſſo.¶Quintò no.ꝙ hic quæſtio dotis fuit com
ꝓmiſſa inter maritũ,& fratrem mulieris,qui ꝓmiſit.iſta aũt
tranſactio,ſiue compromiſſum,an noceat mulieri,cui eſt ius
quæſitum ex promiſsione fratris,vt l.vnica. §.accedit.de rei
vxo.ac.non credo , ſi fuit ignorans:poterit ergo mulier ſolu
to matrimonio agere contra heredes viri ad dotem conſtitu
tam primitus,non obſtante compromiſſo ſequenti.quid iu-
ris,ſi maritus nõ exegit,an teneatur mulieri.dic, vt ff.de iur.
do.l.ſi extraneus.& l.Mæuia.ſol.ma. ¶Sextò not.ſecundùm
3 Hoſt.† ꝙ clericus ſine auctoritate diœceſani non poteſt fa-
cere compromiſſum,per quod ſua eccleſia obligetur. 10.q.
1.c.regenda.de tranſac.c.de ceteris.& in Specu.de arbi.§.re
ſtat.ver.ſed nunquid quæritur.& §. finitur.ver. ſed nunquid
4 prælatus. ¶ Septimò not.in ver.clericum. † ꝙ licèt do.con-
ſtitutio reſcindatur: tñ q̃a ille, qui de iure non potuit , pro-
miſit,non eſt liberatus.quod eſt mirum, cum maritus fuerit
ita in culpa rem prohibitam accipiẽdo,ſicut frater promittẽ
do.ergo dolus cum dolo,culpa cum culpa,&c. vt.l. viro atq;
vxo.ff.ſo.ma.& bene no.ꝙ ſi dot.conſtitutio eſt nulla ratio-
ne rei in conſtitutione deductæ , tenetur promiſſor ad nouã
conſtitutionem do.niſi amicabiliter compoſuerit iſtã conſti
tutio.quia rector eccleſię poteſt fructus,quos percipit,& ẽt
res locare,vt ỹ.ne prælati vices ſuas.c. querelam. & ſ̃.de trã
ſact.c.de cetero.Sol.dicit glo.in hoc &c. ꝙ Papa hic conſide
rat vexat. facti, quæ poſſet eccleſiæ reſultare ex tali datione
decimarum.forte enim mulier viro mortuo, vel ab eo ſepa-
rato, illud vendicaret in dotem. ỹ. de don. inter vir.& vxo.
c.1. ſecundùm Vin. aduerte ſi extraneus dat pro muliere in
dotem annuũ redditum certæ rei, marito mortuo, an mulie
ri debeat aliq̃d reſtitui. dic vt l.cum in fundo. & l.ſi vſusfru.
5 ſol.ma.¶ Quærit Io.An. † ille, qui promittit dare aliquid an
nuatim, qñ teneatur ſoluere, an in principio anni,an in fine.
dic vt Inſti.de inuti.ſtip.§.pe. & hic ponit verſus.

Annua ſi debes, tunc inſpicies caput anni.
Anno ſi debes in fine tenebe is anni.

& ſecundùm hoc procurationes, quę debentur ratione viſi-
tationis,cum ſint annuæ, debentur in principio anni.& idem
de alijs cenſibus,& redditibus. 10.q.3.c. inter cetera.& q.1.
c. epiſcoporũ. Sed certè cum procur. habeat relationem ad
viſitationem,quia viſitat,procur.debetur. facit ff.qñ dies le.
ce.l.Firmio.§.pe.quid ergo, ſi annus eſt incæptus,& ante fi-
nem anni moritur cui annuum quid debetur. dic vt l.in ſin-
gulos.de an.leg. & aduerte quia in illo.c. dictum fuit, ꝙ da-
ret quinq; , ſed annuatim. quid ergo ſi promiſsio concipit
hoc modo. dabo tibi. 10.quò ad viuam : vtrùm intelligit de
vnis 10.tñ: an 10. annua.dic per Bar. in l.eum qui.§.q ſtip.
ff.de verbo.oblig.

S V M M AE.

1 *Clerici de temporalibus compromittere poſſunt in mulierem,aliàs de conſuetudine iudicantem.*
2 *Habens vſum nemoris, vtitur lignis ad vſum ſuum, & ſuæ familię.*
3 *Femina ſimplex non poteſt eſſe arbiter.*
4 *Feminæ illuſtres , vt reginæ , habent iuriſdictionem à conſuetudine, & etiam poteſtatem arbitrandi.*
5 *Pœna in compromiſſo appoſita an poſſit peti.*
6 *Arbiter ſi ſtipulatus eſt pœnam, ſi ſuæ ſententiæ nõ pareatur: an poſ ſit peti per partem talis pœna.*
7 *Emologatio debet ſequi ſententiam: non præcedere.*

1 DIlecti. † Clerici de tẽporalibus cõpro-
mittere poſſunt in mulierẽ aliàs
de conſuetudine iudicantẽ.Prima pars narrat fa-
ctum.Secũda dat iudices,ibi [quis autem.] ¶Not.primò,ꝙ
hic erat quæſtio de vſu nemoris,ꝓ cuius intelligentia tangit
2 hic Io.An.† ꝙ habẽs vſum nemoris, vtit̃ lignis ad vſum ſuũ,
& familiæ ſuæ.ff.de vſu,& ha.l.2.accipiet etiam flo. poma,&
olera, & alia, quæ naſcuntur in nemore, non ſolùm ad vſum
ſuum,ſed conuiuarum : largius,& ſtrictius ſecundùm ſtatũ,
& dignitatem vſuarij,non ad cõpendium, vt vẽdat.illud. n.
eſſet frui.ff.de vſu & ha.l.plenum.§.1.& qđ no.eo.ti.l.diuus.
Dicit ẽt,ꝙ ſi miles à tempore,quo non extat memoria,con-
ſueuit in alterius nemore ligna ſcindere, vel animalia paſce-
re.dic,ꝙ tuenda eſt conſuetudo.arg.de deci.c.cum ſint.& c.
ad apoſtolicæ.& ſi ſerui.vendi.l.ſi quis diuturno. & ſi paſcua
non ſufficient vtriſq; , præferuntur domini illorum.de de-
ci.c.ſuggeſtum.hoc tamẽ,ſecundùm Hoſt.intellige de cõſue
tudine pacifica,ẽt præſcripta:aliàs contra.de deci.c.ſancto-
3 rum.& c.audi. ¶Secundò † not.ꝙ femina non poteſt eſſe ar
biter.& ita in hoc eſt deterior conditio feminarum,quàm vi
rorum.& circa hoc ponit Hoſtien.38.caſus, in quibus eſt de
terior conditio mulierum,& tres,in quibus eſt melior.quod
proſequere,vt in Specu.de procura.§. 1.& prohibet iſte tex.
feminas ſententiare.quia arbitria ſunt redacta ad inſtar iudi
ciorum: vnde ſicut iudices,ita arbitri eſſe non poſſunt.an au
tem poſsit amicabiliter componere. dic, vt in Spec.de arbi.
§.2.in princ.vbi etiam not.quid ſi in mulierem compromit-
4 titur cum iuramento. ¶ Tertiò not.† ꝙ feminæ illuſtres, vt
reginæ,habent iuriſd.de conſuetudine.& ſic poteſtatem etiã
arbitrandi.Innocen.dicit, ꝙ feminæ de iure poſſunt iudica-
re, ſi habent regnum,vel comitatum.Idem dicit Ho.de alijs,
quæ in magna terra ſuccedunt ex teſtamento, vel ab inteſta
to.& pro horum dicto bene facit de priuileg.c.ex parte.ſ̃.de
ma.& obe.c.dilecta.& l.fi.C.eo. ¶ Quartò not. qđ iuris ſit,
quando inhabilis eſt aſſumptus in arbitrum, & profert ſen-
tentiam.dicit enim tex.ꝙ nulla pacti exceptio habeatur. fa-
cit ad not. ſ̃.de poſtu.c.1. & fi.& c.in noſtra.de procurat.
¶ Quintò not. ꝙ illud laudum roboratum fuit conſilio epiſ
coporum,

ſcoporum , & hoc facit præſump. pro iuſticia laudi . de
procura. c. in noſtra. de præben. c. niſi. hoc tamen non
ſufficeret ad valorem laudi , nec etiam ſuffeciſſet conſen-
ſus epiſcopi. de quo. ỹ. eo. tit. c. contingit. ¶ Sextò no,
5 † quòd de iure canonico poteſt peti pæna . quæro igitur ,
an hoc ſit verum. So. glo. magna plenè tangit.dicit enim ,
quòd aut pæna apponitur loco intereſſe . aut loco contu-
maciæ.aut apponitur in fraudem vſurarum , vt in ea ha-
bes . cuius materiam latè hic proſequitur Ioan. An. di-
cit enim , quòd quædam eſt pœna canonica , vel legalis :
quædam conſuetudinaria;quædam puniens cõtumaciam :
alia iudicialis, & grata: alia grata, & compromiſſaria : alia
conuentionalis extra iudicia interpoſita. primam legalem
poteſt eccleſia exigere, per iura , quæ allegat glo. & ff. de
verbo. ſign. l.ſi qua pæna. 17.q.4.c.ſi quis deinceps. Idem
dicit de ſecunda, ſcilicet de conſuetudinaria. de offi. ordi.
c.dilectus. Idem dicit de tertia puniente. ff. ſi quis ius di.
non ob. l.vna,dummodo iudex , qui infligit , præſit tribu-
nali.ff. de iudic.l.2.in fi.vel ſit delegatus Papæ. de offi. de-
leg. c.de cauſ. vbi de hoc , nec excedat modum. de modo
mult.l. eos. remittit autem in hoc ad ſummam de ſenten.
ſub rub. de mulcta. pars autem à parte licèt ſuum inter-
eſſe non exigat.de dolo & contu. c.1. tamen leges permit-
tant in totum petere.ff.de coll. bo.l.1.§. ſi cum duobus. &
de tab. exhi. l. locum. §. antepenul. ſatisfac. verò iniuriæ
vir etiã eccleſiaſticus exigere poterit. de iniur.c.cum olim.
quod dic,vt ibi.¶Eſt & quarta iudicialis , quam etiã infli
git Eccleſia.de do.& contu. c. finem. & de elec. c. cum di-
lecti.§. præfatum ¶Itẽ eſt quinta, ſcilicet arbitraria ab illa
parte exigenda, quæ nullo modo vult compromiſſum ſer-
uare, vt hic. & ỹ.eo.c.penul.& ſit ratio, vt contumacia non
ſeruantis puniatur. ſi autem ſeruare vult , ſed non poteſt :
tunc de benignitate canonica ſubuenitur ſibi , ſecundùm
Hoſti. Ego dico, quòd etiam de rigore iuris : quia difficul
tas impedit commiſsionem pænæ , licèt non obligationis
principalis, vt l.continuus.§. illud.ff. de verbo.obli. ¶Vl-
tima, ſcilicet conuentionalis,an poſsit peti. Inno.ỹ. de pæ-
nis.c. ſuam. dicit , quòd licitè petitur tota pæna , etiam ſi
excedat intereſſe. & hoc eſt verum, niſi apponatur in frau
dem vſurarum. quod præſumitur , ſecundùm quoſdam ,
quando adijcitur ſolutioni quantitatis: ſecus, ſi adijciatur
facto, vt ſic vſurarij ſumant fraudem,qui non adijciunt pæ
nam ſolutioni, ſi in termino non ſoluatur quantitas: ſed di
cunt in contractu, ꝙ adueniente termino , debitor tenea-
tur deferre ad eum tot pignora, quæ æquiualeant ſorti ſub
tanta pæna, vel veniant ad recipiẽdum ſponte præceptum
de ſoluendo. quæ remedia, & cautela nõ ſunt bonæ, & con
tra ipſas vide quod no. Ioan. An. in Spe.de obli.§. 1.verſi.
ad primum, & expreſsè hanc cautelam reprobat Cy.C. de
6 vſur. in l.cum allegas. ¶ Quæro.† arbiter ſtipulatus eſt pæ
nam, ſi ſuæ ſententiæ non pareatur : an poſsit peti partem
talis pæna. glo. tenet , quòd ſic. de iudice non dubitatur ,
ꝙ per ipſum quæratur parti, vt no. in l. eum pro quo.ff.de
in ius vo.cum ſi. Sed de arbitro tanquam de priuata perſo-
na poterat dubitari. ſi autem arbiter ſtipulatus eſt ſtari ſen
tentiæ ſuæ, nulla pæna promiſſa, nõ tenet compromiſſum ,
ſecundùm Guil.in Spec.eo. ti. ver. ſed quid ſi ſtipulatus. &
§.fi.ver. quid ergo. & ver. quid ſi dictum. & ver. quid ſi in
compromiſſo. ¶ Secundò quærit glo. pone, ꝙ eſt dictum
in compromiſſo, ꝙ pars debeat ſtare laudo ſub pæna tali ,
rato manente laudo: modò quæro, ſi non paretur, an poſ-
ſit pæna peti, & quod deuenit in laudo per viam emologa-
tionis. glo. tenet ꝙ ſic. & hanc opi. glo. tenuit Azo. vt tale
pactum rato manente laudo , pæna ſoluta aliquid opere-
tur, vt l.ſi quando.de lega. 1.& de priuile.c.ſi Papa. li.6.Ita
no. Azo. in l. cum antea. C.eo.& ff.eo.l.2.contentari enim
debet iudex in eo, quòd partes conſenſerunt. ff. de re iudic.
l.ſi conuenerint. hoc etiam Odo. tenet , & confirmat ratio-
ne vidẽtur:enim duo cõpromiſſa , vnum ſub pæna:& hoc pa
tet . ſecundum ſine pæna , per id , quod dictum fuit , quòd
ratum maneret laudum, pæna ſoluta. Et ex hoc capite vide-
tur emologatum, vt competat actio,& exceptio per dictam
l.cũ antea. Iac.Bal.Mar.de Fano.& Iac.de Ra.reſiſtunt huic
7 dicto:† cum emologatio habeat ſequi ſententiam,non præ-
cedere, vt in dicta.l.cum antea.ibi[ſubſcripſerint, poſtq̃ defi
nito] &c. Item cum l.illa ponat caſus ſpeciales , quibus da-
tur actio, & exceptio, datur intelligi in alijs caſibus eſſe ius
commune contrarium.ff. ad municip.l. 1. in fi. Item per ſo-
lutionem pęn.de iure à compromiſſo receditur. C.eo.l. 1.er
go &c. ad illud argumentum, quòd dicta clauſula debet ali
quid operari, reſpondet, ꝙ operatur iterationem pænæ, quæ
aliàs non committeretur:ſed modò committitur, ſaltem bis.
ff. de leg.3 . l. fideicommiſſaria.§.ſi quis. 10. Ad alia iura re-
ſpõde, vt hic in nouella, cuius ſunt verba, quæ dixi ſuper iſta
quæſtio. quæ quæſtio habet locum , quando pæna adijcitur
cum prædicta clauſ. rato manente pacto . ¶ Quid ergo , ſi
fuit in arbitrum compromiſſum ſub pæna ſiue dicta clauſ.
rato manente, &c. nunquid poterit emologari? dicunt qui-
dam , quòd ſic: quia eadem eſt ratio, ergo idem ius , vt l. il-
lud. ad leg. Aquil.& hanc opi. videtur tenere glo. ff.de re iu-
di.l. ait prætor. in prin. Azo. dicit contrarium.ſ. quòd tunc
quando eſt pæna adiecta in tali compromiſſo nudo pacto
inito ex ſnĩa non datur actio, nec exceptio (licèt fuerit emo
logata) ſed pœnæ petitio, vt C.eod.li. 1.& hoc probatur in l.
cum antea.C.eo.ibi[quos neq; pœn.]&c. à contrario ſenſu.
per adiectionem enim pœnæ commiſſione ſecuta videtur
quædam nouatio laudi.ff.de pac.l.reſcripto.§.ſi pacto.cum
ſimil.Et prouiſio hominis tollit prouiſionẽ legis.C.de pact.
conuentis.l.fin.& C. de preca. l.& habet.§.cum quis.& hæc
eſt vera, niſi eſſet ſubiunctiua, ꝙ adiectio pœn.nihil immuta
ret,& procedit illa emologatio, quando compromittitur nu
do pacto.Si autẽ per ſtipu.tũc agitur ad intereſſe, vt no.Cy.
in dicta l.cum antea.per l.diem proferre.§.fi. ff. eod.& hoc
caſu ceſſat emologatio, ſecundùm Cyn.ibi[ſi fuerit, vel non
fuerit pœna ꝓmiſſa]& magnus eſt effectus emologationis.
quia ex ſententia arbitri oritur tunc actio in factum. & ha-
bet paratam executionem, ſicut ſententia, vt l. cum antea.
In caſibus ergo, in quibus ceſſat emologatio, per iam dicta
ceſſat executio, Et alijs remedijs eſt agendum, non executio
laudi petenda. quod no.¶ Et diſtingue ex prædictis , ꝙ aut
ſit compromiſſum nudo pacto.& habet locum emologatio,
aut nudo pacto cum adiectione pœnæ : & non habet locum
emologatio , per iam dicta . aut ſit compromiſſum ſtipu.
ſolemni , & ſine pœna : & habet locum l.diem proferre. §.
fina.aut ſtipulatione ſolemni , & pœnali. & tunc ſiue ſit di-
ctum, rato manente pacto, ſiue non, habet locum emologa-
tio.Ad vnum tamen aduerte, ꝙ ſi eſt adiecta pœna ſine clau
ſula rato manente.licèt non poſſit vtrũque peti.ſ.res,& pœ-
na:tamen ſi pœna fuerit ſoluta, poterit peti res,non dico ex
ſentẽtia arbitri, quæ eſt innouata per ſolutionẽ pænę:ſed pri
ſtina actio, quæ non eſt extincta, licèt ſit pęna ſoluta, quæ nõ
ſuccedit loco rei : ſed loco contemptus. & ita ſentit Cyn. in
dicta l.cum antea. per l. ſi quis rem. ff. eod. quod eſt menti
tenendum . ¶Circa iſtam commiſſionem pœnæ quæro de
duobus, circa ſententiã arbitratoris, quia à ſententia arbitri
non poteſt peti reductio de iure ciuili.pone ergo, ꝙ arbitra-
tor tulit laudum,& petita eſt reductio ad arbitriũ boni viri ,
& pro parte laudum eſt confirmatum , & pro parte infirma
tum. pone modò , quòd huic ſententiæ reformanti laudum
non paretur, nunquid incurritur in pœnam compromiſſi? di
cit Bart. ꝙ ſic. quia iſte iudex ſuccedit loco arbitratoris. hoc
tenet Bart.in l.mulcta.ff.de condit.& demonſtra. ¶Sed nun

quid iſte, qui pro parte obtinet, & pro parte ſuccumbit, inci
dat in pœnam compromiſsi? certum eſt enim, quòd ſi in to
tum ſuccumberet, committeretur pœna, vt not. Dyn. in cõſ.
Tolomeus manentis &c. vel connexè non incidat: quia non
potuit ſeparatè, ar. ff. de dona. inter virum & vxo. l. cum ſpõ
ſus. §. generaliter. & de mino. l. etiam. §. 1. In contrarium
videtur, quòd debuerit pet. ſuam ita iuſtificari, quòd non cõ
cluderet minus rectè. quod ſi ſecus fecerit, incidit in pœnã,
arg. ff. de lega. 2. l. qui ſolidum. in princ. & ita not. Do. Bald.
C. eo. l. vlti.

S V M M AE.

1 *Minor eccleſia in præiudicium Papæ non poteſt compromittere.*
2 *Eccleſia ſi eſt exempta, & Papæ immediatè ſubiecta, non poteſt compromittere, ſi oritur quæſtio ſuper eius libertate, ſine licentia Papæ.*
3 *Vaſallus non poteſt compromittere ſuper feudo ſine licentia domini.*
4 *Clericus non poteſt compromittere ſuper eccleſia ſine licentia epiſcopi.*
5 *Ordinarius poteſt cognoſcere tanquàm arbiter inter ſubditos.*

1 CVm tempore. † Minor eccleſia
in præiudicium
Papæ compromittere non poteſt. h. d. communis
diuiſio. Secunda ibi [nos arbitrium.] ¶ Not. primò, quòd
iſte abbas habet quæſtionem cum monachis ſuis, & cum e-
piſcopo. & fortè alia erat lis cum monachis, alia cum epiſco
po, vel erat eadem. quia monachi erant fortè rectores dicta
rum capellarum, & dicebant ſubeſſe epiſcopo; ita quòd ipſo
rum, & epiſcopi erat eadem cauſa defenſionis, vel impugna
tionis. ¶ Secundò not. quòd Decre. iſta dirigitur ab epiſco-
po, & Capitulo: quia ſic debet intelligi, quòd pro parte mo-
naſterij fuerit compromiſſum: aliàs factum abbatis mona-
ſterio non noceret, vt ſ. de reſcrip. c. edoceri. ¶ Tertiò not.
quòd hic fuit compromiſſum in archiepiſcopum. & ex quo
quidam colligunt, quòd ordinarius loci poſsit aſſumi in ar-
bitrum, quod argumẽtum procederet, ſi epiſcopus hic fuiſ-
ſet reus. Si autem actor, non eſt tunc ordinarius archiepiſ-
copus: ſed tunc arbitri eligendi. de hoc, an poſsit in ordina-
riũ cõpromitti, dicã. j. ¶ Quartò no. ꝙ iſte abbas defende
bat libertatẽ nõ ſolum ſui monaſterij, ſed illarũ capellarũ, q̃
fortè ſimul cũ monaſterio erant exẽptæ. & ibi recipiebat Pa
pa epiſcopalia, vel abbas nomine Papæ. Et ſic in eis abbas
nõ habebat aliqđ ius: aliàs de iure ſuo cõpromittere potuiſ
ſet. vel dic, quòd pertinebat ad ipſum pleno iure. intererat
tamen eius, quòd non eſſent ſubiectæ niſi Papæ. & ideò de-
fendebat. j. de relig. dom. c. conſtitut. & c. cum venera. ſecun
dùm Innocen. ¶ Quintò not. quòd Papa hic reformat, &
corrigit laudum arbitrorum in eo, quod continet iniquita-
tem. quo autem iure ſit arbitri ſententia per iudicem refor
manda: cum ſiue æqua, ſiue iniqua fuerit, ſit parendum, vt l.
2 diem proferre. §. ſtari. ff. eo. cogita. ¶ Sextò not. † quòd ſi ec
cleſia eſt exempta, & Papæ immediatè ſubiecta, non poteſt
compromittere, ſi oritur quæſtio ſuper eius libertate ſine li-
centia Papæ. ſicut enim non poteſt alienare, Romano pon-
tificẽ inconſulto, vt c. ego. N. de iureiuran. ita nec per con-
ſequens compromittere, ne occaſione ſententiæ contingat
fieri alienat. vel eccleſiam grauari quò ad pœnam. ſ. c. pro-
3 xi. ad fin. & eſt argu. † quòd vaſallus non poteſt compro-
4 mittere ſuper feudo, niſi de licentia domini. † nec clericus
ſuper eccleſia ſine licentia epiſcopi. Hoſtiẽ. remittit ad ſum
mã. eo. ti. §. ſed quæritur. ver. ſed nunquid vaſallus. & ſe. &
in Specu. de arbi. §. reſtat. ver. ſed nunquid vaſallus. ¶ Op-
po. iſte text. innuit, quòd ordinarius (ſicut erat iſte archie
piſcopus) poteſt aſſumi in arbitrum in cauſis ſubditorum.
Sed contra. ff. de arbi. l. ſed ſi in ſeruum. §. 2. Solu. dicit glo.
illa l. hoc non prohibet, ſed tantummodo, quòd partes co
gat in ſe compromittere. ſentit ergo glo. † quòd poſsit or-
dinarius cognoſcere, tanquàm arbiter inter ſubditos. hoc
5 tenent Ioã. Tan. Vin. Phi. & Goff. in c. fi. de pmu. Ho. tenet
cõtrariũ. ſ. ꝙ non poſsint. Idem Accur. in dicta l. ſed ſi in
ſeruũ. §. 2. vbi de hoc. & 3. q. 7. c. tria. & §. ſi quis verò. hoc
idem tenet Hug. & Lau. quæ autem ſit ratio, quòd non poſ
ſit, triplex ratio not. in dicto §. ſi quis verò. & tres alias hic
aſsignat Hoſtien. Prima, quia iudex iurat pronunciare ſe-
cundùm iura, & æquitatem ſeruare: ſed ſi lex ſibi concede
ret poteſtatem arbitrandi, poſſet recedere ab illa iuſtitia,
& æquitate, & iniquè pronunciare, ſicut arbitri poſſunt, vt
l. diem proferre. §. ſtari. ff. eo. Secunda, quòd iure ordina-
rio hoc poteſt facere, ergo extraordinarium remedium nõ
debet poſſe concurrere in perſona ſua, vt l. in cauſæ. ff. de
mino. Tertiò quia eſſet deſcendere, & retrogradare con-
tra id, qđ continetur. 93. diſt. in c. legimus. ſ. de tranſac. c.
1. Non obſt. §. ſi verò. in Authen. vt diffe. iudi. cum ſi. alle-
ga. in glo. quia loquuntur in arbitratore, ex cuius officio
non perimitur æquitas: ſed dilatatur, & negocium faciliùs
terminatur. & de hoc plenius per Hoſtien. in ſumma. eod.
titu. §. quis poſsit. verſi. ſed nunquid iudex. vſque ad §. fina.
Ioan. And. hic arguit pro opi. Barto. & ſequacium. & tan-
dem remittit ad not. per eum. j. de ope. nou. nuncia. c. 2. ad
fin. ¶ Secundò oppo. & videtur, quò iſte abbas licèt nõ
potuerit Papæ præiudicare: tamen videtur, quòd potue
rit ſibi renunciare priuilegio libertatis, vt j. de re iu-
dica. c. ſuborta. & de dona. c. inter. & de cap. mo. c. 2. in fin.
Sólu. G. fatetur oppo. ſ. quòd poſsit renunciare. idem hic
Goff. Phi. Innoc. & Hoſt. priuilegio ergo libertatis Papæ
renunciare non potuit abbas, nec de ſtatu ſuo compromit
tere. Si verò duæ eccleſiæ litigarent ſuper tertia, quam
vtraque ſibi vendicat in ſubiectam, licitè de ſtatu tertiæ
compromitti poteſt inter duas litigantes. j. eo. c. per tuas.
alia ſuper hoc dicit Io. An. vide ſuper glo. fi.

S V M M AE.

1 *Reconuentio non fit coram arbitris.*
Habet tamen locum in iudicio ordinario, & etiam delegato. nume. 2.
3 *Arbiter aſſumptus ſuper actione legis: an poterit negantem condemnare in duplum.*
4 *Arbitria, & iudicia in quibus conueniant, & in quibus differant.*

1 CVm dilectus. † Reconuentio
non fit coram
arbitris. hoc dicit. In prima quæſtio. In ſecun-
da ſolutio. In tertia ſolutionis ratio. partes patent. ¶ No-
2 ta primò, † quòd reconuentio habet locum in iudicio. qđ
intellige ordinario, & etiam delegato. j. de mu. pet. c. 1. &
2. & de reſcript. c. diſpendia. §. reus quoque. Coram iudi-
ce ergo ordinario, & delegato habet locum reconuentio:
ſed nunquid coram iudice appellationis. dic vt in Specu.
de reconuentione. §. 2. verſ. ſed nunquid coram. & j. de
mu. pet. cap. 1 per Ioan. And. & quod dicit hic de arbitris,
intellige etiam, ſi electi ſunt ad cognoſcendum de cauſa
recuſationis. de quo in Specu. de recuſat. §. fin. verſ. ſed
nunquid coram. Item intellige hunc text. quando eſt factũ
compromiſſum de certa re: ſi autem de omnibus contro-
uerſijs vertẽtibus inter plures fuerit compromiſſum, bene
fiat recõuẽtio: ſed certè illa potiùs videt̃ conuẽtio ex virtu
te cõpromiſsi. ¶ Secũdò not. differentiam inter iudicia, &

arbitria, & glo. hic plenè proſequitur, & inferius reaſſumã.
¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ arbiter non cognoſcit, niſi de his, q̃
ſunt expreſſè in cõpromiſſo deducta. Sed cotra de l. quid ta-
men. §. ſolutioni. ff. eo. vbi ſtatuit diem ſolutioni. So. dicit gl.
magna, quòd arbiter non ſolùm de principali, ſed de depen
dentibus, & connexis ab eo poteſt cognoſcere, & per hoc vi
detur, quòd poſsit cognoſcere de fructibus, & litium expen
ſis: cum ſint contigua: nec per ea dicitur fieri extra compro
miſſum, ſed circa, vel iuxta: ſicut & partem in ſeceſsibus iu-
bet eſſe. ff. de arbi. l. ſi cum dies. §. ſi arbiter. Talia enim dicũ
tur iuxta materiam. ff. iudi. ſol. l. iam tamen. & de procura. l.
ad rem. & l. ad legatum. & in Specu. eod. tit. §. fin. verſ. ſed cũ
ſupra. & per hoc etiam videtur, quòd poſsit condemnare in
intereſſe. vt l. non diſtinguemus. §. item non eſt cogendum.
in fin. ff. e. Intereſſe enim videtur res ipſa in iudicium dedu-
cta: ideò re petita, in intereſſe fit condemnatio: nec ex hoc
dici poteſt ſententia non conformis libello, vt not. Bart. in l.
ſtipula. non di. §. Celſus. de verbo. obliga. & l. ſi ita fideiuſſo-
rem accepero. de fideiuſſo. ¶ Sed circa hoc incidenter quæ-
rit glo. † nunquid arbiter aſſumptus ſuper act. legis Aquiliæ
poterit negãtem condemnare in duplum. videtur, quòd nõ.
quia arbiter non cognoſcit ſuper pœna contumacis, vt ff. eo.
l. quid tamen. §. vlt. contrarium ſentit glo. & bene. Non obſt.
contrarium: quia aliud in pœna à partibus promiſſa, ſuper
qua compromiſſum nõ eſt, vt ibi, & aliud in pœna prouenię̃
te iure actionis, de qua compromiſſum eſt, vt in caſu, de quo
quærit̃, facit l. 1. ff. de in litem iurã. ¶ Secundò quærit gl. † in
quibus eſt differentia inter arbitria, & iudicia, & in quibus
conueniunt. & differunt in principio, medio, & fine. Conue-
niunt in principio: quia coram vtroque datur libellus: corã
vtroque fit litis conteſtatio, & præſcriptionis interruptio, &
iuramenti calumniæ præſtatio. Differunt in reconuentione;
quia id ſolùm venit in compromiſſo, de quo actum eſt, &
quia non citat arbiter extra locum compromiſsi, nec dele-
gat arbitrium, nec præſtatur coram eo ſatiſdatio. In medio
conueniunt, quia vtrobiq; examinatur negocium: vterq; de
reſtitutione in integrum incidenter cognoſcit: probationes
coram vno, valent coram alio. Differunt, quia non punit con
tumaciam, nec cogit teſtes: nõn valet pactum de non rece-
dendo ab arbitrio, nec extenditur ad heredes. In fine conue
niunt: quia vterq; ſtatuit diem ſolutioni faciendæ: non com
pellitur pronunciare diebus feriatis: vterq; fert ſententiam
in ſcriptis, & ex vtraq; datur actio. Differũt, quia arbiter nõ
pronunciat altera parte abſente. In arbitrio non purgat̃ mo
ra, & ſententia arbitri nõ infamat. & de hac materia vide in
Spe. de arbitrio. §. differt. vbi etiam no. an pereat inſtantia, la
pſo triennio. & prædictę ſimilitudines, & differentiæ ꝓcedũt
inter arbitria, & iudicia. In arbitratoribus autę̃ nulla eſt ſi-
militudo inter iudices, & eos: quia arbitramẽta redacta ſunt
ad inſtar contractuum, non iudiciorum, vt not. Innocen. in
c. Quintauallis. de iureiurã. Præterea coram arbitratore nõ
requiritur libellus, nec aliqua iudicij figura, & valet laudũ,
licèt non ſedeat pro tribunali, & etiam ſi feratur die Domi
nico, vt C. de fer. l. dies feſtos. per Iac. But. hic. not. Bald. in l.
1. C. eo. ¶ Tertiò quæro. certum eſt, quòd à ſententia arbi-
tri non appellatur, vt dicta l. 1. modò pone, quòd partes cũ
uenerunt, quòd poſsit à ſententia arbitri appellari. Hoſtien.
qui de facto habuit iſtam quæſtionem, ponit ipſam. j. de te-
ſtamen. in c. Raynutius. circa princ. & arguit, quòd pa-
ctum valeat, vt l. iuriſgentium. §. ait. de pact. In contrarium
facit, quia ſententia arbitri non eſt propriè ſententia. Et hãc
partem tenet Cyn. in d. l. 1. & refert Hoſtien. ita tenuiſſe ma-
giſtrum ſuum. idem Fran. & Accur. & Gui. de Suz. licèt qui-
dam, vt Iac. Bald. & Dyn. & Hu. teneant contrarium, vt hic
plenius in nouella. ¶ Sed hic incidẽter q̃ritur. pone, ꝙ ex for
ma ſtatuti oritur actio, ẽt cõtradicente victo, & nõ emologã
te: an tunc à ſententia arbitri poterit appellari, ſicut à ſen-
tentia iudicis? Barto. tenet, quòd ſic in vero arbitro: ſed in
arbitratore (quia hic eſt quidam contractus) recurrendum
eſt ad materiam l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. &
ita not. & latius dominus Bald. in dicta l. prima. C. eod. vbi
vide.

S V M M AE.

1 *Qui tenetur eligere cum conſilio aliquorum, tenetur illud requirere: licèt non teneatur ſequi.*
2 *Dubitatio ſi oriatur ſuper verbis laudi, ſuper eius interpretatione recurrendum eſt ad Papam.*
3 *Votum ſuum ſecurius quis exprimit ſuffultus ſociorum præſentia: quàm ſi ſolus eſſet.*
4 *Electio acceptata contra formam compromiſsi non tenet ipſo iure.*

1 CVm olim. † Qui arbitrum eligere de
bet cum conſilio aliquorũ,
in tractatu electionis illorum conſilium requirere
debet: ſed illud ſequi non tenetur. hoc dicit. Primò ponitur
conſultatio. Secũda ibi [nos igitur.] ipſius declaratio. ¶ No.
primò, ꝙ quando ſuper electione rectoris, & fratrum in ali-
quo hoſpitali oritur quęſtio: an ad ipſos, & Capitulum: an ad
rectorem eccleſiæ eiuſdem vocabuli. tamen de iure cõmuni
fratres debent ſibi eligere rectorem. ſupra de electio. cap. 1.
& cap. cum terra. ſed huic iuri poterat derogari per arbitrũ
pro contraria conſuetudine, & per priuilegium ſupra tit. 2.
cap. 2. & de conſuetu. cap. cum dilectus. ¶ Secundò no. quòd
hic fuit factũ cõpromiſſum in iudicio delegati, qui de cauſa
cognoſcebat: quod an poſſit, dic, vt ſ. eo. cap. cum tempore.
2 ¶ Tertiò nota, † ꝙ cum oritur dubitatio ſuper verbis laudi,
pro ipſius interpretatione recurritur ad Papã. quia cum ar-
bitri, ſiue bene, ſiue malè arbitri ſint, functi ſunt officio ſuo
ſ. de offi. deleg. cap. in literis. non videtur, quòd ipſi amodo
declarare poſſint. arg. contra. ſ eodem. cap. 2. Sed ibi non du
bitatur de interpretatione vocabuli, ſed de intentione arbi-
trorum. quæ ſecundùm iura poterat eſſe bona, & mala. Et
de iſtis verbis dubijs appoſitis in iudicijs, contractibus, &
vltimis voluntatibus, & priuilegijs. dic vt nota. Azo in ſum-
ma de reb. dub. & l. ab executore. ff. de appel. per Barto.
¶ Quartò nota, quòd ad declarationem dubiæ voluntatis
debet inſpici diligenter totus tenor arbitrij: quia finis quan
doque declarat principium, & econtra. & quandoque præ-
fationes, & procœmia euidentiorem præſtant intellectum, vt
l. 1. ff. de origi. iur. & l. ſi ſeruus plurium. §. fina. de lega. 1.
¶ Quintò no. quòd tenetur quis quandoque habere con-
ſilium alterius in electione, quam facit in eccleſia aliena. Et
aduerte, quia familia eccleſiæ debebat impendere cõſilium.
& intelligitur familia perpetua, & religioſa (puta ſi ſunt con
uerſi.) & ſic reſtringitur ſignificatio huius verbi, familia:
cum aliàs nomine familiæ non ſolùm ſeruos proprios, ſed
alienos, & libertos: qui in ſeruitio, & miniſterio ſunt, com-
prehendat. ff. de publica. l. 1. §. familiæ. & ff. de vi & vi arma
l. 1. §. familiæ. Comprehendit etiam familiares, & domeſti-
cos, vt C. de his, qui ad eccle. confug. l. fina. §. ſanè. vtrùm
autem iſta familia debeat conſentire, vt collegium, an
vt ſinguli, dic quòd vt collegium. Si enim vocaret ſin-
gulariter, non de facili ſciretur, an omnes requiſiuiſſet. &
aliud eſt familia, aliud ſingular̃. 12 q. 2. C. qui manumittitur.
Item melius poterit familia congregata conſulere, & priorẽ
ad ſe trahere, quàm ſeparata. & firmius eſt conſilium, qđ eſt
3 plurimorum etc. de of. deleg. c. prudentiam. † Item ſecurius
quis exprimit votum ſuum ſuffultus ſociorum præſentia,
quàm ſi ſolus eſſet: ſicut elector in ſcrutinio exprimit in ſe-
creto votum ſuum. Ad hoc facit de ſtatu mona. c. cũ ad mo-
naſteriũ. ibi [nõ ſeorſum in cameris] &c. facit quod no. ſ. de

4 poſtu.c.bonæ.2. ¶Sextò no.† quòd electio attentata con-
tra formam compromiſsi non tenet ipſo iure. idem ſi ſit at
tentata contra formam datam ab homine in reſcripto.de e-
lect.c.cum terra.de reſcrip.c.cum dilecta. Vbi verò fit con-
tra formam iuris,non eſt irrita,niſi per ipſum ius irrita iudi
cetur.de elect.c.cũ in cũctis. & c.quia propter.& ratio eſt ſe
cundùm Hoſti.quia mitius agitur cum l.&c.ff.e.l. Celſus. nõ
videtur bona ratio: quia cum agitur de reſciſsione actus,du
rius agitur cum lege,quàm cum homine, vt l.ſi libertus.ff.de
iurepatro.¶Septimò no. ꝙ licèt quis teneatur requirere cõ
ſilium:non tamen tenetur illud ſequi. & hoc contingit ex ꝓ-
pria ſignificatione iſtius ver.conſilium: quaſi diuerſis conſi-
lijs requiſitis eligat, quod ſibi videtur. Et ſic habetur in reg.
beati Benedicti,vbi dicitur. Conuocet abbas omnem cõgre
gationem,& audiens conſilium fratrũ tractet apud ſe: & qđ
vtilius iudicauerit,id faciet.& Sene. in lib. de quatuor virtuti
bus.Prudentis eſt proprium examinare conſilium. An verò
poſsit compromitti,ꝙ fiat pronunciatio de conſilio alicuius
ſapientis.vide in Specu.de arbi.§.fi.verſ. ſed quid dicatur. &
quod not.Io.An.poſt Inno.de offi.deleg.c. ſi pro debilitate.
ſuper verbo conſulere.Et dixi plenius de materia. s̃.de eleo.
c.cum in veteri.facit quod no.Io.An.in reg.nullus ex conſi-
lio.vbi q̃rit an ſit dñia,ſiuè dicatur de conſilio, ſiue cum con
ſilo.& hæc procedunt,cum aliquid fieri debet de cõſilio.qđ
ſi cum conſenſu.quid ſi cum præſentia. quid ſi cum auctori-
tate, vel parabola. & quid ſi alterum prædictorũ, in quo qs
tenetur,accõmodare nõ poteſt,vel non vult. dic,vt dixi in d.
c.cũ in veteri.facit c. 1. j̃.ne ſe.vac.lib.6. & plenè per Bar.in
l. 1. §. ſi plures.ff.de excep. vbi plenè vide de iſta materia. &
vide quod not.in l.ſi autem.ff. de aqua plu. arcen.per Bar.

S V M M AE.

1 *Compromitti non poteſt in laicum ſuper rebus ſpiritualibus.*
2 *Laicus in ſpiritualibus, vel eccleſiaſticis excluditur quò ad multa.*
3 *Laicus poteſt eſſe aſſeſſor epiſcopi: & tabellio in eccleſiaſticis.*

1 CONtingit. ¶ †Not.quòd ſuper rebus
ſpiritualibus non poteſt in
laicum compromitti. idem in quaſi ſpiritualibus.
j̃.tit.proxi. c. 2. Hoc etiam probatur de iure ciuili in Aut.
vt cleri. ap. prop. epiſ. §. ſi verò eccleſiaſticum. vbi dicitur,
[ꝙ negocium eccleſiaſticũ diſcernat epiſcopus,nihil cõican
tibus clariſsimis ꝓuinciæ iudicibus:nec.n.volumus talia ne-
2 gocia oĩno ſcire ciuiles iudices.] † In ſpiritualibus enim,vel
eccleſiaſticis excluditur laicus quò ad multa, quæ hic ponit
Hoſt. Et primò in compromiſſo, vt hic. Secundò & fortius
à iudicio ordinario. j̃.eo.c.penul. vel delegato, vt dicit glo.
Tertiò à ſtatuto.de cõſti.c.eccleſia. 46. diſt.c.bene quidem.
Quartò ab electione.c.ſacroſancta.& c. Maſſana.Quintò à
confeſsione:quia nec obeſt confeſsio coram illo facta.j̃.tit.
2.c.at ſi clerici.Sextò à p̃dicatione.de hęret.c.cũ ex iniũcto.
Septimò à cohabitatione thori c.inter dilectos.de vi.& ho.
cle.c, 1. Octauò à cõputatione intra numerũ canonicorũ.
de inſti.c.2.Nonò à decimarum conceſsione.qđ nec Impe-
rator facere poteſt. de deci.c. tua.& ab ipſarũ perceptione.
Et pone. j̃. de præſcrip. c. cauſam. de deci. c. prohibemus.
Decimò ab omni clericorũ coerctione,& exactione.de im-
mu.ecc.c.nõ minus. & c.aduerſus.Vndecimò ab omni ſpiri
tualium,& eccleſiaſticorũ cõione, & adminiſtratione.vnde
gubernatio eccleſiæ poteſt illi committi. de æta. & quali. c.
2. 89. di. c. iudicatum. nec poteſt epiſcopus illum inſtitue-
re ſuum vicarium, vel œconomum quò ad hoc, vt ſuper cle
ricos, eccleſias, vel ſpiritualia habeat poteſtatem. 16. q.6.
c.in noua actione. & de deci. c.quamuis. & quod no. de ſin.
3 c.vno. Omnia iſta enumerat hic Io. An.†an aũt laicus poſsit
eẽ aſſeſſor epi.dicit Io.An.ꝙſic.ar.s̃.eo.c.dilecti.cũ hoc edi-
ctũ ſit ꝓhibitoriũ,& eruditi libertini admittant.C.de poſtu.
l.2. An verò poſsit eſſe tabellio in eccleſiaſticis, remittit ad
no.j̃.ne cler.vel mo.c.ſicut te.facit c. 1. j̃.de ꝓcu.li.6.¶Quæ
rit gl. an poſsit in laicũ cõpromitti de re ſpirituali. dicit glo.
compromitti de re ſpirituali. dicit glo. non credo. & dixit
ſub ver. credo: quia ſo.Vin.& Inno.tenet contrarium: vide
licet auctoritate epiſcopi in laicum cõpromitti poſſe de re
ſpirituali. Hoſti. tenet idem, quod hic glo.& dicit hic,quod
dicunt Vin.Io.& Innoc. nullo iure caueri. Inno. tamen dicit
ſuam opi. veram poſt lit. conteſta. quaſi ante epiſcopi au-
ctoritas hoc non poſsit.

S V M M AE.

1 *Factum procuratoris minus legitimè inſtituti non præiudicat domino.*
2 *Dominus poteſt habere ratũ quod geſtum eſt nomine ſuo per procuratorẽ minus legitimum,etiam ſuper cauſa,quæ requirebat ſpeciale mandatum, quando vult habere ratum in ſui præiudicium.*
3 *Laudum, ſiue arbitrium roboratum partis conſenſu :debet mandari executioni.*
4 *Factum procuratoris quando non nocet domino, præiudicat ſibi.*
5 *Laicus ſimul cum clerico poteſt de rebus ſpiritualibus arbitrari,ſiue cognoſcere, tanquam arbiter auctoritate iudicis de cauſa cognoſcentis.*
6 *Stipulatio principalis,& pænalis quare aliter interpretetur in materia compromiſsi:quàm in alijs diſpoſitionibus.*

PEr tuas. De cauſa ſpirituali auctoritate
iudicis cauſæ etiam delegati po
teſt in clericum,& laicum compromitti. & ſi arbi-
trium eſt à partibus receptum, executioni mandatur: licèt
per generalem procuratorẽ factum fuerit compromiſſum.
ſi non fuit receptum, & fuit pæna etiam appoſita, agetur
ad pænam,vel ad intereſſe.h.d.& in prima parte iudicis con
ſultatio. In ſecunda diſtinguens reſponſio. ibi [ſuper quo.]
¶ Nota primò, quòd hic petebatur executio arbitrij: quod
quando poſsit, & habeat executionem. dic vt dixi. s̃. eo.c.
dilecti. & petebatur à Papa: quia arbitri non poſſunt ſuas
ſententias exequi. vt l. à diuo Pio. ff. de re iudi. ¶ Secundò
no.quòd contra ſententiæ arbitrorum executionem pleba-
nus plures exceptiones oppoſuit. Prima, quòd mandatum
procuratoris nõ fuit efficax ad hanc cauſam compromiſsi:
& iſta erat efficax.paria enim ſunt,nullum mandatum habe
re: vel habere,& ad cauſam, de qua agitur, non extendi, vt
dixi.s̃.de procura.c.in noſtra. & l. ſi procura. ad vnam ſpe-
1 ciem.C.de procura. ¶ Tertiò not.† quòd factum procura-
toris minus legitimè inſtituti non præiudicat domino.& po
teſt dici exceptio opponi etiam poſt ſententiam, etiam ſi iu
dex pronunciaſſet mandatum legitimum, vt dixi in d. c.in
noſtra. ¶Quartò no.quòd iſte plebanus cumulabat plures
cauſas nullitatis contra arbitrium.& hoc videtur poſſe fieri.
quia omnes tendunt ad eundem effectum.quod dic per Dy.
2 in c.nullus pluribus.de regu.iur.lib.6.¶Quintò not.† quòd
dominus poteſt habere ratum,quod ſuo nomine eſt geſtum
per procuratorem minus legitimum,etiam ſuper cauſa,quæ
requirebat ſpeciale mandatum: & hoc verum, quando vult
habere ratum in ſui præiudicium,vt hic erat.ſ.lata ſententia
contra eum. Si autem pro eo an poſſet ratam habere.dic,vt
not. in l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudi.& l.licet.ff.
3 de iudi.¶Sextò not.† quòd laudum, ſiue arbitrium robora-
tum partis conſenſu debet executioni mandari. Et ponde-
ra ver. indiſtinctè debet totum haberi &c. quaſi dicat ſiue
pœna fuerit promiſſa, ſiue non: & ſic approbatur Mar.
opin. quæ ſic intelligit C. eo. l. cum antea. nec in arbitris
reprobatur opin. Bul. & Iac. Bald. ſecundùm Hoſtien.
Ego aliter dixi. s̃.eo.c. dilecti.ſ. ꝙ pœnæ appoſitio impedit
emologat. qđ tenet hic Innoc.qñ non eſt ſcriptum, dicendo
[con-

[confirmo ſententiam, vel non contradico.] ſi autem eſſet
ſubſcriptum,oriretur ex eo actio,& exceptio:licèt fuerit pœ
na adiecta, vt d.l. in arbitris.§.fi. & ſic limito quod dixi in di
cto c.dilecti. ¶Septimò no.in ver.ſi verò recept.&c.ꝙ quan
doque arbitramẽta fiunt cũ pæna: qñque ſine pæna.Itẽ qñ-
que cũ iuramento: quandoq; ſine,vt s̃.c.2.Item quandoque
4 per ſtipulationẽ: qñque ex ſimplici pacto, vt dixi in dicto c.
dilecti.¶Octauò no.†ꝙ factum procuratoris qñ non nocet
domino (quia fortè excedit fines mandati) præiudicat ſibi.
quod no. Ad idem facit quod legitur. C. de procur.l.licèt.&
s̃.de procur.c.inuito.& oritur iſta obligatio præter mentem
litigatoris, & ipſius procuratoris, qui litem proſequebatur,
vt præiudicaret domino,& nõ ſibi,vt dicit gl. licet proc.&c.
in fi.¶Nonò no.ꝙ vbi pœna nõ eſt appoſita, agitur ad inte
reſſe,& loquit̃ quãdo approbatũ non fuit: & ſic videret̃ exi
gi ſtipulatio,vt agi poſsit ad illud intereſſe de iure ciuili,vt l.
diem proferre.§.fi.ſed de iure canonico diſponente,vt volũt
Doct.ꝙ ex nudo pacto oritur actio, ſufficeret ſimplex pro-
miſsio de parendo laudo.ſuper quo vide quòd not.Io.And.
ſuper ver.indiſtinctè. vbi refert Hoſtien. velle,quòd de iure
canonico ex nudo pacto oriatur actio in iſtis compromiſsis.
5 ¶Decimò not.† quòd de re ſpirituali poteſt laicus ſimul cũ
clerico arbitrari,ſiue cognoſcere,tanquàm arbiter,auctori-
tate iudicis de cauſa cognoſcentis: nec eſt curandum, quòd
ſit maior numerus laicorum.ad hoc de offi.deleg.lib.6. c. ſi
duo. Quare autem compromitti poſsit in laicum. dicit Ioã.
And. quòd eſt ratio: quia licèt compromiſſum fiat ſuper re
ſpirituali,ipſum tamen arbitrari non eſt actus ſpiritualis: in
actibus enim ſpiritualibus non habet locum. quod dic, vt
not.Ioan.And.de iure pa. c.nobis.ſuper glo. non videtur.&
infert iſta ratio, quòd in ſolum laicum compromitti poſsit
auctoritate iudicis &c. quod negauit glo. s̃.c. proxi. & vide
quod not.Ioan. And.in reg.vtile.de regu.iur.lib.6. ¶Vnde-
cimò collige ex iſto text.quòd conſenſus plebani poteſt va-
lidare, & confirmare arbitrium: quod in ſui præiudicium e-
rat nullum, quia latum contra procuratorem ſuum ad hoc
mandatum non habentem. Et hoc inducit Cyn. in arg. ad
quæſt. ſi fertur ſententia die feriata, & comprobetur,vel ap
pelletur, & appellatio deſeratur: an ſententia confirmetur?
videtur,quòd ſic,arg. not.in l.2. C. communia vtri.iudi. In
contrarium videtur, quia quando peccat in alio,quàm in cõ
ſenſu, ſequẽs conſenſus non firmat,quod præceſsit:& ita hic
ad hoc C.ſi aduer.rem iudi.l. cum & minores. & ff.de appel
la.l.ſi expreſsim. Et dicit Do.Bald.hic cõſiderandum,quòd
tẽpore feriato iudex nõ habebat exercitium iuriſdictionis.
ſententia ergo nulla eſt, quia lata ab eo, qui carebat exerci-
tio: nec poteſt conſenſus partium facere, quòd fingatur re-
tro exercitiũ habuiſſe.ad hoc.ff.de offi.procõſul.l.obſeruan
dum. §. finali. Et habet locum iſtud dictum & in ferijs pro
vtilitate hominum introductis: in quibus conſenſus partis
poſſet operari ante factum, ſed non poſt factum. qđ not. &
ita dicit in l.penul.C.eo.¶Oppo.iſte text. dicit,ꝙ ſi eſt pœ-
na appoſita in compromiſſo, poteſt agi ad ipſam,ſi non ſer
natur: actio autem,vel exceptio non eſt danda,vt C.eodem.
l. 1. Sed contra: imò videtur, quòd licèt non detur exceptio
rei iudicatæ: tamen debet dari exceptio pacti.nam hoc ipſo,
ꝙ aliquis promiſit ſtare ſententiæ arbitri, pactum eſt ſeruan
dum: nec debet venire contra,vt ff.de pact.l. 1. & l. iuriſgen-
tium. §. prætor ait. Sed lex dicit, ꝙ ex ſententia arbitri non
datur exceptio,ſed ſolius pœnæ petitio,vt l.2. ff.eod.ergo.ꝓ
terea in poteſtate ſeruantis contractum videtur poſitum,ve
lit pœnam,vel ſe per exceptionem tueri, iuxtà not.in l.qui ſi
dem.ff.de tranſact.Sed ſecundùm prædicta erit in poteſtate
illius,qui vult contractum non valere, ſoluere pœnam,& re
dire ad priſtinam actionem. Sol.dicit Innocen.in alijs diſpo
ſitionibus ſtandum eſſe contrarijs: vt ſit in poteſtate cõuen-
ti,vel petere pænam,vel ſe ex pacto tueri.facit l.reſcriptum.
§.ſi pacto. ff. de pac. & d. l. qui fidem. ſed in compromiſsis
non eſt ita: quia habent nouum conſenſum ſibi à iure ſpecia
liter accommodatum: vt ex eo actio, vel exceptio non na-
ſcatur: ſed pæna tantummodo committatur. & iſta inter-
pretatio adeo eſt firma, quòd etiam ſi iuramentum inter-
ueniat, non mutetur. quia ſemper intelligitur, ꝙ vel pare-
bit ſentẽtiæ,vel pænam ſoluet. argu.j̃.de iureiuran.c.quem-
admodum. Et idem ſi ſtipulatio interueniat de parendo ſen
tentiæ arbitri. ſoluendo enim pænam non poteſt agi ex illa
ſtipulatione.& hoc verum, quando illa ſtipulatio eſt inter-
poſita ſuper obſeruantia laudi: ſecus ſi concerneret rem de-
ductam in compromiſſo: vt ſi dicatur. promittis per ſolem-
nem ſtipulationẽ dare quod per arbitros fuerit iudicatum:
vel amplius non petere,ſi contigerit me abſolui, imò plus,
quòd ſi ſimplex ſtipulatio emiſſa ſuper obſeruantia laudi
ſubſequatur pactum nudũ de dando,quod deuenerit in ipſo
laudo, vel de eo non petendo: ſi ipſe reus abſoluetur, oritur
actio & exceptio, quaſi veſtita cohærentia ſtipulationis,vt l.
pactis. C. de pac.& l. qui fidem. de tranſac. Item videtur re
nunciare prædicto intellectui; ſi adijciatur pæna cum clauſ.
rato manente contractu. tunc enim poteſt agi, & excipi ex
laudo, cui quis parere per ſtipulationem promiſit, & etiam
peti pęnam. vt l. qui fidem. ff. de tranſactio. Conſidera er-
go, ſtipulatio quid concernat,obſeruantiam laudi, an ſatiſ-
factionem eius, quod fuerit iudicatum. & ſi obſeruantiam:
aut cum clauſ. rato manente pacto. aut ſine,vt patet ex præ
6 dictis. ¶Sed dices,quare † ſtipulatio principalis,& pænalis
aliter interpretatur in iſta materia compromiſsi, quàm in
alijs diſpoſitionibus, in quibus eſſet in poteſtate eius, cui
contrauentum extitit,petere pænam, vel id,quod in conuen
tione deuenit, vt d.l.qui fidem.in laudis verò ſecus. dicit no
tabiliter Innoc.quia cum arbiter ſine timore retractationis
poſsit ferre iniquam ſententiam. vt ff.eo.l. diem proferre.§.
1.& quantùm ad hoc ſit data ei poteſtas latiſsima, iuſtum
fuit, vt in hoc reſtringeretur: ne vnquam per ſuam ſententiã
res pro ſua præcisè aliter auferretur: ſed ſufficeret vel pæ-
nam,vel intereſſe præſtare: nec daretur ex ſententia actio,
vel exceptio.C.eo.l. 1. & ff. eo.l.2. arg. tamen contra. C. de
iude.l.iudei. ſecundùm Innoc.cuius ſunt iſta dicta ſubtilia.
¶Vltimò circa iſtam materiam emologationis no. hic Ho-
ſtien.quòd aut arbitrium ab vtraque parte ſponte recipitur,
ideſt emologatur: & tunc executioni mandatur. ſecundùm
eum.quod an ſit verum, ſiue fuerit pæna appoſita, ſiue non,
dixi.s̃.c. dilecti. aut non recipitur, ſed contradicitur infra
10.dies:& tunc ſi certa pæna appoſita eſt,vt s̃.ſi verò incer-
ta pæna,vel nulla appoſita fuit: ſed ſimpliciter promiſerunt
partes ab initio, quòd ſtarent euidenti iniquitati arbi-
trij,vt dixi.s̃. tit.2.quòd ſi iuramentum interuenit,indiſtin-
ctè mandatur executioni contra illum, qui ſe potuit obli-
gare iuramento: dummodo ſit æquum.s̃.eo.c.2. quare au-
tem magis præcisè cogitur qui iurauit, quàm ille,qui ſimpli
citer obedire laudo promiſit, eſt propter reuerentiam iura-
menti. Remittit Hoſti. ad no. s̃. de maio. & obe. c. ad au-
dientiam.

S V M M AE.

1 *Compromiſſum finitur morte alterius compromittentium.*
2 *Partes pendente lite poſſunt compromittere in ipſum iudicem, de cauſa cognoſcentem.*
3 *Electi in diſcordia poſſunt compromittere quæſtionem, cuius ipſorum electio ſit canonica.*
4 *Duos in eodem beneficio poſſe fouere iuſtitiam, eſt impoſſibile.*
5 *Poſſidens pacificè beneficium, ſi negligentia deſinit poſsidere, an poterit occupare auctoritate propria.*

1 Ex parte. † Morte alterius compromittentium finitum eſt compromiſſum. hoc dicit. Et primò ponitur conſultatio. Secũdò reſponſio, ibi [quapropter.] ¶ Not. primò, ꝙ cum duo in diſcordia eliguntur, quilibet admittitur ad probandum electionem ſuam canonicam: ſimiliter elector. facit. s̃. de elec. c. cũ
2 inter canonicos. ¶ Secundò no. † quòd lite pendente, poſſunt partes compromittere in ipſum iudicem de cauſa cognoſcentem. & ſic quandoque ordinarius non procedit in cauſa vt ordinarius, ſed vt arbitrator. Qũo aũt hoc cognoſcam, dic, vt. j. de iureiuran. c. Quintauallis. per Inno. & l. 2.
3 ff. de iudi. ¶ Tertiò no. † ꝙ electi in diſcordia poſſunt compromittere quæſtionem, cuius ipſorum electio canonica ſit cenſenda. & eſt hoc verum in ipſum ordinarium, vt hic fuit: in alium, eſſet maior dubitatio. ſed præſuppoſito, ꝙ poſſit, an præiudicabit confirmatoria ſententia arbitratorum, quo minus poſſit iterum cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia electionis: vide c. quamuis. de ele. li. 6. ¶ Quartò no. quid iuris, cum alter litigatorum moritur poſt concluſionem in cauſa. expirat enim compromiſſum, vt hic: nec tenet ſententia contra mortuum lata. ff. de re iud. l. in ſumma. §. ſi. & quæ ſen. ſi. appel. reſcind. l. Paulus. & l. ſi deceſſerit. qui ſatiſda. cog. licèt ergo concluſio ſit magni effectus in cauſa, vt patet. s̃. de procu. c. auditis. non tamen tanti, ꝙ poſſit valere ſententia contra mortuum. ſi autem non deceſſiſſet, ſed non intereſſet in termino præfixo ad ſententiã, fortè poſſet arbiter ferre ſententiã. Nõ ob. l. diem proferre. §. ſi quis litigatorum. quia debet intelligi, niſi eſſet concluſum in cauſa: quia tunc ſententia arbitri tenet abſente parte per contumaciam, & hoc no. Cy. in l. ſi contra. C. eod. ¶ Sextò no. ꝙ iudex iſte, cognoſcẽs vt arbiter inter partes, inhibuit, ne procederent ad aliam electionem: an autem fuit iuſtum iſtud præceptum hodie, dic ꝙ non, vt j. vt lit. penden. c. 1. lib. 6. vbi dicitur, ꝙ ſi vnus ex electis moriatur, electio attentata, donec ſuperſtes litem ꝓſequatur, eſt ipſo iure nulla, vt ibi patet. ¶ Septimò no. in verſi. quapropter. ꝙ licèt compromiſſum ſit finitum ꝑ mortem vnius ex electis. tamen de iure ſuperſtitis eſt quærendũ. Et intellige, ꝙ debet quærere vt iudex, non vt arbiter, & cognoſcet, & diffiniet per acta compromiſſi. C. eod. l. penul. &
4 de teſti. c. præſentata. ¶ Octauò no. fin. c. † quòd impoſſibile eſt duos poſſe fouere iuſtitiam in eodem beneficio: & ideo eoipſo, ꝙ pronunciatur vnum ius habere, pronunciatur tacitè alium ius nõ habere, vt l. non ſolum. §. ſi is qui. ff. de procura. vbi in dominio habet locum ſimilis illatio: quia non poteſt eſſe inſolidum apud plures. vt l. ſi vt certo. §. ſi duobus. ff. commo. ſimiliter eſt impoſſibile, vt in eodem beneficio poſſit quis habere diuerſos titulos efficaces. & ideò cogitur eligere, vt c. vt quis duas. de elec. lib. 6. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ arbitrium per mortem alterius ex electis expirauit. Contra. imò videtur, quòd iſte. B. nouiter electus debuerit iſtam cauſam proſequi, tanquam ſucceſſor in dignitate. vt arg. ſupra. de of. deleg. c. quoniam abbas. Item hæres defuncti videtur, quòd debuerit eandem cauſam proſequi: ſicut hæres proſequitur inſtantiam inchoatam cum defuncto, vt l. ſi cum hominem. ff. de fideiuſ. Solu. illud in inſtantia iudicis, quæ bene tranſit ad hæredes. ſecus in inſtantia arbitri, quæ non tranſit, ſed expirat morte. arg. ff. de arb. l. quid tamen. §. fina. & l. ſed ſi interpellatur. §. vlt. vel dic, ꝙ quæſtio, ſit canonica electio, necne, concernit perſonam, non ius eccleſiæ: ideò extinguitur cum perſona, etiam ſi coram iudice verteretur, ſicut perit inſtantia ſuſpecti tutoris, ſuperueniente ætate adulta. vt l. vbi finita. de ſuſpec. tuto. Item hæres non conuenitur, ſi rem ſine dolo, quæ erat in litigio, deſijt poſſidere, vt l. ſi autem. ff. de rei vendi. ſed hæres huius electi defuncti non deprehenditur poſſidere rem, quæ in litigio vertebatur. ergo mortuo illo electo, expirauit omne ius competens ſibi ex electione. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, quòd iſte prohibuit canonicos aliũ eligere [ne tua pen. ſententia.] & c. videtur enim, quòd præceptum fuerit iniuſtum: tum quia prima electio, quæ dicitur eſſe nulla (vt hic dicebatur) non impedit ſecundam, vt ſupra de elec. c. auditis. tum quia expirauerat cõpromiſſum: ergo non poterat vltra mandare. Sol. Innocen. ſuper verbo, inhibere, refert opi. quorũdam dicentium hoc mandatum fuiſſe iniuſtum. quia non poterat prohibere ab eligendo. s̃. de elect. c. dudum. & c. auditis. Et iſta eſt ratio, quare in iſta Decre. non diffinitur, quòd electio facta poſt mortem H. non tenuit: quamuis dicat, quòd ordinarium erat, vt primò de electione viui cognoſceretur, quàm ad aliã electionem procederetur. Alij dicunt, quòd præceptum iudicis fuit iuſtum. quantuncunque enim electio ſuperuenientis eſſet nulla, poſtquam erat deducta in iudicium, non poterant procedere ad ſecundam. Et iſta approbatur. infra vt lit. penden. cap. 1. lib. 6. ad id, quod dixi, quòd malè prohibuit; quia erat finitum arbitrium. dic, quòd volebat ferre ſententiam vt ordinarius: quia vt arbiter non potuiſſet, vt dixi. ¶ Tertiò oppo. & videtur, quòd iſta electio ſecunda debuerat irritari: quia res litigioſa videtur tranſlata in alium. quod non licèt. C. de litig. l. fina. quod habet locum ſecundùm quoſdam non ſolùm in corporalibus, ſed in incorporalibus. Dicit Innocen. quòd electores ſi elegerunt lite pendente, non inciderunt in vitium litigioſi: quia hic non petebatur dominium: ſed tantùm agebatur, quis haberet ius in electione. prælatura enim non datur ab electoribus: ſed magis à confirmatore, qui eis confert plenitudinem officij. de elec. c. nihil. & c. tranſmiſſa. licèt ius petendi omnia iſta ortum habeat ab electione. Si autem aliquis poſſideret prælaturam, quam alius petit: tunc ſi alienaret in alium illam prælaturam, haberet locum pœna litigioſi. An iſti electores inciderint in pœnam tranſlatæ actionis, vel iuris, dubitatur: de quo ſup. de alie. iudi. c. 2. Dicit Innocen. ſimiliter, quòd non: quia licèt electores eligant: non tamen transferunt ſuum ius in alium: imò retinent habitu, ſed non actu. ¶ Quartò oppo. de cap. cum veniſſent. ſupra de reſtitu. in integrum. Solu. vt ibi dixi. ¶ Quintò oppo. ibi enim electio facta contra præceptum iudicis pendet ex cauſa principaliter mota. & ideò non caſſatur: hic verò non pendet, imò conſtat, quòd iniuſtè proceſſum eſt ad ſecundam. & ſunt caſus diuerſi, non contrarij. Aliam ſolutionem ponit hic Ioan. And. ſuper verbo debuiſti. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ iſte fuit citatus ad ſententiam. pone ergo, quòd non deceſſit, ſed venire noluit: an ſit commiſſa pœna. Dicit Innocen. quòd tunc pœna committitur, quando propter partis abſẽtiam ſit, quominus ferat ſententiam arbitrij: quia ad ſententiam audiendam erat terminus peremptoriè aſſignatus. de offi. deleg. cap. conſuluit. ſi autem ſuper actu, non obſtan. contumacia, potuiſſet procedi (puta ad receptionem teſtium, & ad ſimilia, quæ poſſunt expediri contumacia non obſt.) tunc pœna non committitur. Dic in expenſis, quòd poteſt: licèt expreſsè in compromiſſum non venerit. eſt tamen ei contiguum, & cohærens. Et idem de fructibus, & ſolution. eſt dicendum, vt dixi ſupra eodem. cap. dilectus. Cy. tamen circa commiſsionem pœnæ in compromiſſo appoſitæ clarius loquitur. dicit enim, quòd aut eſt lis conteſtata, & liquidum de cauſa: aut non eſt liquidum, nec lis conteſta. ſi eſt liquidum de cauſa, non poteſt ferri ſententia in abſentia partium: quia in arbitrio non contrahitur, ſed pœna committitur, vt ff. eodem. l. ſi quis. quod verum, quando partes non fuerunt præſentes, quouſque fuerit concluſum in cauſa. nam tunc ſi tanto tempore fuerunt præſentes, poteſt ferri ſententia vna parte præſente, argu. C. de adul. l. quamuis indubitati. Secundo caſu ſi non liquet de cauſa, vel lis nõ eſt cõteſtata, nõ cõmittitur pęna, ſed mulctabitur cõtumax. quia ſi veniſſet coram arbitro, non potuiſſet ferri. Contrarium dicit Iaco. But. quia ſi veniſſet, & lis eſſet conteſt. eſſet aperta via ad diffiniendum. arg. ff. ſi quis cau. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. Si autem non venit poſt lit. conteſt. & tunc eius contumacia non impedit, quominus in cauſa procedatur. (puta quia eo contumace poſſunt recipi teſtes, ſicut in iudicijs, vt in c. in nomine Domini. de teſti.) & non committitur pœna, ſecundùm quoſdam. Et hac ratione idem videtur, ſi eſt dictum, ꝙ poſsit procedere in cauſa vſque ad ſententiam, partis abſentia non obſt. Dicunt tamen quidam, & fortè nõ malè, ſecũdùm Inn. ꝙ arbitri debẽt abſoluere p̃ſentem ab inſtantia arbitrij propter contumaciam aduerſarij. & extunc poteſt petere pœnam: quia id dicit, propter qđ à lite diſceditur. ff. eo. l. qualiter. §. dicere. Item quia arbitria ad inſtar iudiciorum &c. ff. eo. l. 1. ſecundùm eum. ¶ Secũdò quæro. iſte electus ſuperueniens vult litem incæptã cum defuncto, proſequi cũ nouiter electo: an poſsit, vel debeat libellũ de nouo ꝓducere contra ipſum. Rñ. vt s̃. dictũ eſt. iſte ſubrogatus non ſuccedit in litis proſecutione: ſed oportet à capite inchoare. vnde ille, qui videt ſe ſuccumbere, renunciet in manibus ordinarij, & conferat alij, cum quo nouo iudicio opus eſt: ſimiliter faciat iſte ſecundus, tertius, quartus, & vlterior. & ſic non erit litium finis. ideò eſt prouiſum per
5 dictum c. 1. j. vt lit. penden. lib. 6. ¶ † Tertiò quæro. ſi beneficium, quod pacificè poſſedi, deinde negligentia deſii poſſidere, an potero occupare auctoritate mea. ſi enim haberem ſolummodo titulum, non videtur, quòd poſsim ipſum apprehendere propria auctoritate, iuxta not. in c. tranſmiſſam. de elect. & c. in literis. de reſti. ſpol. In beneficio ergo ſemel poſſeſſo dicit Innocen. quòd aut in dicto beneficio poſt amiſſam poſſeſsionem non fuit aliquis inſtitutus: aut fuit alij collatum. Primo caſu potero apprehendere poſſeſſionem propria auctoritate. facit c. cum dilectus. de ord. cog. Non obſt. l. quærebatur. C. vnde vi. quia illa l. habet locum, quando non dominus, vel quaſi poſſeſsionem vacantem occupat. Sed quæſtio noſtra loquitur de prælato ſemel canonicè inſtituto. & ſic de illo conſtat, ꝙ ius habet in prælatura. s̃. de elect. c. tranſmiſſa. Sed contra. quia non videtur bene dictũ: quia non eſt reperire poſſeſsionem vacuam beneficij. nã mortuo, vel cedente prælato, ſtatim ipſius prælaturæ cuſtodiam habet aliquis: puta archiepiſcopus, vel archidiaconus, vel Capitulum, patronus, vel œconomus, iuxtà not. s̃. de of. ord. c. cum nos. & de appel. c. bonæ. 1. de inſtit. c. cũ veniſſent. cum ſi. Sol. quamuis tales cuſtodiant bona prælaturæ: non tamen p̃laturam poſsident. Et circa hoc vide, qđ not. in Cle. 1. de reſcrip. Quandoq; beneficium, cuius poſſeſsionem inſtitutus amiſit, alij eſt collatũ. & tunc aut ipſum poſsidet: & non eſt licitum illi, qui poſſeſsionem amiſit, ipſum expellere propria auctoritate, nec ius ſibi dicere, vel violentiam inferre. ar. s̃. de elec. c. bonæ. 2. & caueat Decr. eum qui. de præbẽ. lib. 6. Aut iſte nouiter inſtitutus non poſsidet: & tunc aut prior inſtitutus canonicè fuit amotus per ſententiam, licèt iniuſtam: & non poterit ipſum vltra apprehendere. licet eñ poſt ſententiam iniuſtam remaneat dominus, vt l. Iul. de cõdi. inde. tamen ex tali ſententia oritur actio, & exceptio. j. de re iudi. c. cum inter vos. §. ſi. Si autem non fuit priuatus per ſententiam: ſed reperit beneficium vacare, poterit propria auctoritate apprehendere, non obſtante poſſeſsione illius medij: qui minus iuſtè beneficium detinebat. Et iſta ſunt dicta Innocen. quæ no. ad materiam d. l. cum q̃rebatur. in rebus ꝓphanis. in beneficialibus autem quomodo adaptentur, habes ex prædictis.

SVMMAE.

1 *Arbiter poſt rem iudicatam ſuper diſcordijs aſſumptus, etiam ſi de componendo inter partes mandatum à Papa receperit, per ſuum arbitrium non poteſt ſententiam immutare.*
2 *Communitas, & ciuitas poſſunt poſſidere bona, ſicut collegia approbata.*
3 *Generale compromiſſum non extenditur ad deciſa.*
4 *Obſides dari poſſunt pro obſeruantia arbitri.*
5 *Reſciſſo arbitrio, reſcindũtur omnia, quæ ab eo habent dependentiam.*
6 *Secunda ſententia valet contra primam, ſi non opponitur de prima.*
7 *Actio ex arbitrio tollitur per primam reſtitutionem.*
8 *Arbitrium ſecutum ex compromiſſo facto generalibus verbis, non valet contra ſententiam.*

1 Expoſita. † Arbiter poſt rem iudicatam ſuper diſcordijs aſſumptus, etiam ſi de componendo inter partes mandatũ à Papa receperit, per ſuum arbitrium ſententiam immutare non poteſt. h. d. Secunda pars, ibi [licèt autem.] ¶ Not. primò, quòd hic erat electus duarum eccleſiarum. quod intellige ex diſpenſatione: aliàs ſecus, vt in c. de multa. de præben. & qđ dicit [electi.] ſubaudi, [& confirmati] alias non potuiſſet compromittere, tanquàm carens adminiſtratione. s̃. de electio. c. tranſmiſſam. ¶ Scđò not. quòd iſta eccleſia haba-
2 bat quæſtionem cum commune Treuiſij, † & ſic poteſt communitas, & ciuitas poſsidere bona: ſicut & collegia approbata. & ſunt capaces re[illegible]torum, vt l. ciuibus. de reb. dub. & l. ciuitatibus. de lega. 1. & l. 1. §. municipes. de acquirẽ. poſſ. & l. municipibus. de condi. & demon. ¶ Tertiò not. quòd perſona eccleſiaſtica compromiſit in laicum. quod dic, vt s̃. eo.
3 c. contingit. & hic in glo. ¶ Quartò no. † quòd generale cõpromiſſum non extenditur ad deciſa: ſicut nec leges nouæ ad facta præterita referuntur, etiam ſi de præteritis caueatur. intelligitur enim de caſibus præteritis non deciſis, & idẽ in dependentibus. Facit quod not. in c. licèt canon. de electio. li. 6. nec mirũ in caſu huius c. ſi nõ venit tacitè in comꝓmiſſo quod deciſum eſt per ſententiam: quia nec expreſſè poſſet, ſicut nec tranſigi. Facit quod dixi s̃. de tranſact. c. 1. & quod not. in l. ſi diuerſa. C. de tranſac. ¶ Quintò no. quòd Papa mandauit duci, [vt ad componendum] &c. & tamen ex iſto mandato non recipit nouam poteſtatem, ſed excita-
4 tionem antiqui. s̃. de offi. ord. c. licèt. ¶ Sextò not. † quòd Papa ſententiam arbitri irritat, & annullat. & hoc ideo, quia ad hoc poteſtas arbitri non ſe extendebat. quod ergo dicitur [ſiue æqua, ſiue iniqua] &c. vt in §. ſtari. debet intelligi cum pronunciat ſuper incluſis in compromiſſo: vel poteſt dici, quòd etiam in incluſis, ſi iniquè pronunciat, debet reduci ad arbitrium boni viri de iure canonico. s̃. eod. c. 2. per Doct.
5 ¶ Septimò no. † quòd pro obſeruantia arbitrij dantur obſides, & ipſi arbitri firmantur: ergo arbitrium non ſolùm pœnæ appoſitione, ſed obſidis datione. Item iuramento, & pignoribus, etiam nudo pacto, ſecundùm Hoſtien. s̃. eo. c. per tuas. facit quod not. s̃. eod. c. dilectus. ¶ Octauò not. quòd hic ducis arbitrium fuit nullum, & prohibetur, quòd vltra ꝓcedat. & ſic ſi arbiter ꝓnũciat, ſuũ arbitriũ ẽ nullũ: q̃a cõtra ius. q̃a litigator abſens: quia die feriato nõ poterit iterum ꝓnunciare: ſed aliud in iudice ordinario. C. de accuſ. l. 4. Arbiter ergo in hoc æquiparatur iudici delegato, qui ſiue bene, ſiue malè &c. vt c. in literis. s̃. de offic. deleg. quod dic vt not. Specu. eod. tit. §. fin. ver. ſed ſecundùm præmiſſa. ¶ No-
6 nò no. † quòd reſciſſo arbitrio, reſcindũtur omnia, q̃ ab eo habent dependentiam. ad hoc. s̃. de procur. c. auditis. & j. de exceſſ. prælat. c. tanta. per Innocen. Et aduerte, quia hic Papa cogit ad iſtam reſtitutionem: nec eſt dubitandum, quòd illud ſpectet ad iudicium eccleſiæ. 12. q. 2. c. apoſtolicos. & 24. q. c. ſi quis apoſtolicos. Et aduerte, quia ſuper reſciſsione iniqui arbitrij aditur iudex illius, contra quem arbitrium latum erat: hic epiſcopus. ſi autem commune Treuiſij dixiſſet arbitriũ, videt. ꝙ potuiſſet adire ſuum iudicem, ar. huius.

ſius cap. & ſic iudex illius, contra quem latum eſt arbitrium, videtur iudex competens: quod non firmo. vide iſtam quæſtionem per Barto. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſoc. vbi ponit iſtam quæſtio. & Do. Fede. de Sen. in conſi. ſuis. ¶ Oppo. hic videtur fuiſſe compromiſſum, vel generale, vel ſuper facto illius ſententiæ legati. & quomodocunque fuerit, reſpondet, quòd arbitrium contra ſententiam fuit nullum. ſed contra, compromiſſum ſimile eſt iudicio. ff. eodem. l. 1. ſed iudicium poteſt eſſe ſuper re ſemel deciſa: & valebit ſententia ſecunda contra primam propter diuerſam inſtantiam, vt dixi ſupra de tranſac. cap. 1. Item de re iud. fit
6 compromiſſum in Authen. de appel. colla. 8. † Item ſi non opponitur de prima ſententia, valet ſecunda ſententia contra primam. vt in cap. inter mon. infra de re iudi. ergo & valere debet arbitrium contra ſententiam legati, de qua non fuit exceptum. Sol. dic, quòd hic fuit compromiſſum generale: quia reſtringitur ad ea, de quibus eſt controuerſia. & ſic non extenditur ad controuerſias iam ſopitas. ff. de arbi. l. ſi cum dies. §. plenum. & de tranſac. l. cum Aquil. & l. qui cum tutoribus. & ideò hic nullum fuit arbitrium: cum vltra compromiſſum arbiter nihil facere poſſit, vt l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. eodem. & ſupra eodem. cap. cum dilectus. ¶ Sed hic incidenter quæritur. pone, quod legatus tulit ſententiã pro eccleſia contra cõmune Treuiſij ſuper iſtis rebus, & facta fuit executio, & eccleſia dictas res poſſedit: ſed poſtea cecidit à poſſeſſione, & apprehenſa fuit per commune Treuiſij, quam longiſſimo tempore poſſedit: deinde eccleſia vendicat vigore ſententiæ primò latæ. Opponitur de præſcriptione, & dicitur etiam, quòd ſententia eſt nulla: & de hoc fuit compromiſſum, & tandem per arbitros electos fuit dicta ſententia infirmata. quæro ergo an valeat dictum arbitrium: videtur, quòd non, vt eſt caſus hic. Contrarium determinat Iac. de Are. in quadam diſputatione, quæ incipit. Apoſtolicæ ſedis legatus &c. nam ſecundùm eum dicta ſententia iud. lata contra commune euanuit: quia ſolutione eius, quod debetur &c. Inſtitu. quibus mod. tol. oblig. in princ. Per executionem enim ſententiæ quæſiuit eccleſia in dictis rebus dominium, vel potius perijt actio in factum trãsfuſa in ſecundam. ff. de noua. l. 2. nam hic actio. ex ſententia non agitur, ſed rei vendicatione. ff. de pigno. l. ſi fundum. §. creditor. Item ex hac noua apprehenſione facta per commune Teruiſij poteſt ſe tueri, maximè cum dicat ſe præſcripſiſſe. Poſſet enim epiſcopus perdidiſſe ius ex ſententia ſibi competens. nam multi ſunt caſus, per quos non poſſunt homines retinere quod ſuum eſt, vt l. fina. C. de præſcriptio. 30. anno. ex tempore enim contrarietas euitatur: nec debet dici contra. quod aliqua via effugit contrarietatem. C. de nouo codi. compo. nam poſtquam actio iudi. extincta fuit per reſtitutionem ſecutam ex alia ſententia: ideò non impedit nouum cõpromiſſum. & ita determinat Iac. de Are. & reſpondet ad illud cap. vt dixi ſupra in ſol. contrarij. & prædicta faciunt ad quæſtionem. præcepit arbiter rẽ reſtitui ſub pœna in compromiſſo contenta: & ſic reſtitutio facta eſt per condemnationem. Demum ipſe condemnatus, qui reſtituit dictam poſſeſſionem apprehendit, & interpellatur reſtituere contradicit. quæro, an incidat in pœnam.
7 Prædicta faciunt, quòd non: † quia per primam reſtitutionem actio ex arbitrio eſt ſublata. Dic vt not. Specu. in titu. de arbi. §. fina. ver. ſed pone arbiter. & per Barto. in l. in nouationibus. de ſolu. & l. inter Caſtellian. ff. de eodem titu. & l. ſi fideiuſſor. de lega. 1. per Bald. ¶ Secundò quæro: hic di-
8 citur, † quòd non valet arbitrium ſecutum ex compromiſſo facto generalibus verbis contra ſententiam. ſed nunquid ſecundum laudum, vel arbitramentum poteſt valere contra primum de partium conſenſu: qui non poſſet operari, vt valeret ſententia contra ſententiã. vt no. C. de tranſact. l. ſi diuerſa. dicit Bald. quòd laudum arbitratoris ſecundum contra primum valet de conſenſu partium, quæ eſt ſpecies tranſactionis, à qua recedi poteſt de partium voluntate, vt dicta l. ſi diuersa. A ſententia verò arbitri dicit, quòd aut habet vim rei iudicatæ, & non videtur tenere ſecundum, argu. l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſ. aut non habet vim rei iudicatæ, ſed ſolùm ſibi paretur metu pœnæ: tunc poſterior conſenſus valet. quia derogat principali cõtractui, non ſententiæ arbitri, quæ nulla eſt. C. de arbi. l. 1. coniuncta. l. cum in plur. §. lege dicta. ff. loc. ¶ Item opp. & videtur, quod Papa debuerit corrigere ſententiam arbitri: quia ſtari debet, ſiue æqua, ſiue iniqua, vt l. diem proferre. §. ſtari. ff. eodem. Solu. vt in glo. quæ incipit. ſed videtur. quæ vult, quòd etiam ſi iuramentum interuenerit de obſeruando, poſsit dici iniquum ſine metu periurij. Et hoc tenet Dyn. in arbitratore in reg. ſcienti. de regu. iur. lib. 6. vbi dicit, quòd ſi eſſet pœna, non incidit in pœnam. Et Spec. in ſpec. de arbi. §. fina. ver. item quid ſi compromiſ. ibi etiam no. vtrùm ſit infamis, qui venit contra laudum, quod promittendo, iurauerit ſe ſeruaturum. ad hoc vide, quod dixi poſt Hu. ſupra eodem. cap. per tuas. ¶ Quærit Ioan. And. infra quantum tempus poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri. Specu. multum dubitat in dicto §. fina. ver. infra quod tempus. & Barto. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio. vbi videas.

S V M M AE.

1 *Compromiſſum factum in perſonam incertam non valet. 2. & numero. 4.*
3 *Compromiſſum ſi fiat in forma prohibita: ſi partes concordent in ferendo laudo, an valeat.*
5 *Excommunicatio lata poſt legitimam appellationem eſt nulla.*
6 *Iudex delegatus Papæ an poſsit ſibi reſeruare executionem arbitrij ferendi per electos à partibus.*

IN notuit. Quò ad caſum principalem hoc dicit. Excommunicatio poſt appellationem legitimam lata non tenet. ſed quia caſus i-
1 ſte nõ facit ad titulũ. dic aliter. † Non valet compromiſſum factum in perſonam incertam. vel aliter. Si ad ſententiam arbitri indeterminatè electi iudex partem compellat, locus eſt appellationi. Prima pars factum narrat. Secunda dat iudices, ibi [ideoque.] ¶ Nota primò, quòd Papa hic delegat cauſam, quæ vertebatur inter duos laicos. & hoc fortè ideo, quia erant de ſua temporali iuriſdictione: vel erat cauſa, quæ ſpectabat ad eccleſiaſticum forum. de quibus. infra de foro competen. cap. cum ſit generale. aliàs non teneret delegatio. infra de appe. cap. ſi duobus. & de foro competen. cap. licèt. ¶ Secundò not. quòd lite mota coram iudice, poſſunt partes compromittere. per tale tamen compromiſſum non videtur expirare iuriſdictio delegati. licèt iſte tex. dum dicit [retenta] &c. innuat contrarium, videlicet quòd ſi expreſsè reſeruatio non fuit facta, expiraret. Innocen. tamen, & Hoſtien. tenent, quòd ſi non retinuiſſent: nihilominus duraret; cum iuriſdictio, & reſcripta ſint perpetua. C. de diuer. reſcrip. l. 2. in fin. de offic. delega. cap. ſignificantibus. non enim iuriſdictio iuriſdictione videtur nouata per compromiſſum: ſicut nec vna actio per ſtipulationem ſequentem nouatur, vt C. de noua. l. fin. quid econtra, ſi de arbitro itur ad iudicem: an ſit à compromiſſo receſſum? dic, quòd ſic, ſi ambo iuerint ad iudicem. Sed ſi alter tantùm, & litem ſit conteſtatus, pœna committitur, vt l. ſed ſi in ſeruum. §. fina. cum ſi. & ſequen. ff. eodem. vbi expirat, etiam ſi itur ad alium arbitrum. ratio quare faciliùs expirat compromiſſum, ſi itur ad alium, quàm ad iudicẽ. dic quia compromiſſum eſt voluntarium: ſed iudicium redditur in inuitum. ff. de verbo. obliga. l. inter ſtipul. §. ſi. Stichum

Item

Item iuriſdictio datur à lege, vel à ſuperiòre. compromiſſi poteſtas dependet à partibus. & omnis res per quaſcunque cauſas &c. vt ff. de regu. iur. l. nihil tam naturale. & infra de re iudic. cap. 1. ¶ Tertiò nota, quòd iudex delegatus Papæ exequitur non ſolum ſententiam ſuam, vt ſupra de offic. delega. cap. ſanè. & cap. ſignificaſti. ſed etiam exequitur arbitrium, & laudum arbitrorum: quando tempore facti cõpromiſſi ſibi exequendi poteſtatem reſeruauit. dicam infra.
2 ¶ Quartò not. † quòd non valet compromiſſum factum in duos cum pacto, ſi diſcordauerint iudices cauſæ, dent tertium, & idem ſi electio tertij reſeruetur partibus. Ratio eſt. quia electionem tertij, ſi duo diſcordarent, iura noluerunt concedere partibus, nec electis ab eis: quia præſumitur, quòd vellent ſequi voluntatem eorum, qui eos elegerunt: vnde ſicut præſumit ius, quòd partes in electione tertij diſcordarent: ita & electi ab eis iudicibus: ergo iſtam poteſtatem electionis arbitrorum, vt tertium eligant, commiſerunt iudicibus. quia iudices præſumũtur bene velle procedere: cum non vice partium, ſed auctoritate iuris fungantur. quicunque enim eſt iudex, à iure præſumitur bonus vir. ff. de iniur. l. ſed ſi vnus. §. ait prætor. & de verbo. obligatio. l. continuus. §. cum ita. Item & arbitri præſumuntur bene velle eligere: ex quò non vice partium, ſed à iudice, vel à iure coacti hoc faciunt. facit l. item ſi vnus. §. principaliter. ff. eodem titu. Sed dices. ſi ad iudices iſtos ſpectat electio arbitrorum, ſi diſcordarent: quare non poſſunt tempore compromiſſi hoc ſibi per pactum reſeruare? Solu. iſte text. non dicit, quod reſeruarent ſibi coactionem arbitrorum ad tertium eligendum, quod fortè potuiſſet in pactum deduci, cum ineſſet tacitè: ſed reſeruauerunt poteſtatem eligendi tertium. & hic non inerat tacitè: quia non ad iudicem, ſed ad arbitros ſpectat electio tertij. ¶ Quintò nota, quòd ſi non valet compromiſſum cauſa adiectionis tertij per iudices eligẽdi propter præſumptam à iure diſcordiam in tertio eligendo: tamen non conualeſcit, licèt in eligen-
3 do tertio dicti iudices ſint concordes. & eſt argu. † quòd ſi fiat compromiſſum in forma prohibita: vt ſcilicet ſi arbitri fuerint diſcordes, ipſi eligant tertium. quod eſt prohibitum per dictum. §. principaliter. ſi concordent in ferendo laudo: non tamen valebit propter formam à principio vitioſam. Ex dictis tamen legiſtarum argu. hic Ioan. And. quòd laudum teneat iſto caſu. ¶ Sextò nota, quòd tertius arbiter electus pronunciauit cum altero iſtorum arbitrorum: quo autem caſu potuerit hoc facere, & de poteſtate iſtius tertij arbitri dicam infra cap. proxi. & no. in dicto. §. principaliter. ¶ Septimò no. generalem cauſam grauaminis. appello, quia cogis me ad obſeruationem arbitrij. comprehendit enim omnes cauſas, quibus arbitrium poterat dici nullum, vel iniquum, ſecundùm Innocen. & Hoſtien.
4 ¶ Octauò no. † quòd de iure ciuili non valet compromiſſum in duos cum pacto, ſi diſcordauerint, quòd partes eligent tertium, vt eſt caſus in dicta l. ſi vnus. §. principaliter. ſecus ſi de certo tertio à principio conuenerunt, vt ibi.
5 ¶ Nonò no. † quòd excommunicatio declaratur nulla: quia lata poſt legitimam appel. & idem, ſecundùm Hoſtien. ſi appellatio interpoſita non fuiſſet, vel non tenuiſſet, arg. de præben. cap. fina. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd reſeruatio incerti arbitri reddit compromiſſum, & laudum inde ſecutum nullum. Sed contra infra cap. proxi. vbi iudices reſeruauerunt ſibi poteſtatem eligẽdi arbitros incertos, & tenuit laudum: cuius contrarium hic dicitur. Solu. dicit Ioan. And. poſt Innocen. ibi illi mediatores fuerunt iudices delegati, non arbitri: quia Papa confirmat eorum ſententiam. quod non faceret, ſi fuiſſent arbitri, vt C. eodem l. 1. Sed contra iſtud. oppo. & videtur, quòd imò illi mediatores fuerint arbitri propter appoſitionem pœnæ ibi appoſitæ: quæ in compromiſſis, non in iudicijs conſueuit apponi, vt patet in d. l. 1. coniuncto tit. C. commi. vel epi. Solu. dicit Innocen. iſtud non eſt verum, quando compromittitur in ordinario, vel delegato partium. Nam iſti iuriſdictionem ſuam retinent. infra de præben. cap. niſi eſſent. Si autem compromitteretur ſub pœna in extraneos priuatos, vel etiam iudices ordinarios, vel delegatos (in partes tamen iuriſdictionem non habentes) tunc ſi præceſſit tractatus de eligendo ipſum in arbitrum, præſumitur electus tanquam arbiter, non tanquam iudex. Et hoc verum, quando cum pœna fuit electus iſte extraneus iudex. ſi autem ſine pœna: tunc præſumitur electus vt iudex: vt ſic potius res valeat, quàm pereat. ff. de reb. dub. l. quoties. Hoſtien. dicit, quòd melius ſenſiſſet Innocen. ſi dixiſſet eum tunc electum, tanquam arbitratorem, vt. infra cap. 1. Iudex enim nemo eligi præſumitur, niſi hoc expreſsè exprimatur. ſed nec ſufficit expreſſio, niſi & alia multa interueniant, vt patet in eo, quod legitur, & no. infra de foro competen. cap. ſignificaſti. & iſta ſunt bene no. quã do ordinarius partium, vel iudex extraneus electus cum pœna præſumatur proceſſiſſe, an vt iudex, an vt arbiter. Et ad iſta dicta Innocen. adde glo. magnam. ff. de iudic. l. 1. Collige ergo ex prædictis vnum intellectum cap. infra proxi. quòd illi arbitratores electi per legatum fuerunt iudices delegati: alios intellectus ibi recitabo. ¶ Secundò principaliter oppo. & videtur, quòd poſtquam ſecundùm conuentionem partium fuit tertius arbiter electus, & pronunciauit cum alio, ſit parendum laudo ex vi pacti. quia pacta ſunt ſeruanda. ſupra de pact. cap. 1. Solu. illud verum, niſi ſit contra legem. ſed hic erat contra legem: quia aſſumebatur incertus arbiter. quod lex vetat, vt d. §. principaliter. ¶ Quæro. dictum eſt ſupra, quando compromittitur in habente iuriſdictionem, quo iure proceſſiſſe præſumatur: ſed pone, quòd partes elegerunt aliquem in arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compoſitorem, qui poſtea laudauit: an poſtea valebit eius laudum, tanquam arbitri: an tanquam arbitratoris? & vtilis eſt iſta inueſtigatio propter multas differentias inter arbitrum, & arbitratorem, in ingreſſu, proceſſu, & egreſſu litis. & maximè propter reductionem ad arbitrium boni viri: quæ peti poteſt, ſi pronunciauit vt arbitrator: ſecus ſi vt arbiter, vt l. ſi ſocieta. §. arbitrorum. ff. pro ſoc. coniuncta l. 1. C. edem. Reſpon. Spec. arguit ad partes in Specu. de arbi. §. fina. verſic. ſed pone, quòd ſic. dicit Bald. quod ex præcedentibus, hoc eſt ex proceſſu debet iudicari ſuper iſto dubio. Nam aut proceſsit vt arbiter: & non ſit reductio. aut vt arbitrator: & fiet: tamen de iure canonico, ſiue vt arbitrator, ſiue vt arbiter proceſſerit, reductio peti poteſt. 3. quæſtione. 3. cap. à iudicibus. & cap. 2. ¶ Vtrùm autem ſi incœpit procedere vna via, poſſit redire ad aliam. Dyn. tenet, quòd non. in l. 3. ff. de reſtitu. mino. & l. ſi dominium. de fur. & idem Specu. in titu. de arbi. §. fina. verſi. quid ſi compromiſſum. Sed contra hoc facit quod not. Innocen. in cap. cum ex officij. infra de præſcrip. vbi ſi id, quod fit, non valet ex vna poteſtate, valet ex altera. Præterea ex quo arbiter acceptauit compromiſſum vtroque modo factum, non eſt in poteſtate ſuâ eligendo vnam viam renunciare alteri, inuitis partibus, vt l. 3. §. fina. ff. de arbi. Ad hoc optimè infra. de verbo. ſignificatio. cap. ſæpe. in Cle. in fin. eſt tamen de cautela, quòd vna via electa, poſſit redire ad aliam. & ita quotidie practicatur. & hic not. Bald. in l. 3. de reſtitu. mino. vbi ſubdit, quòd ſi arbitretur [ita laudo tanquam arbiter, & arbitrator] valebit eo modo, quo valere poteſt. & idem no. in l. ſi cui. de leg. 1. ¶ Secundò quæro. reuo-
6 co in dubium, † an iudex delegatus Papæ poſſit reſeruare ſibi executionem arbitrij ferendi per arbitros electos à partibus, appoſito pacto, quòd delegatus iſte dictum arbitriũ exequetur: primò, quia non debet arbitrium executioni mandari, vt C. eodem l. 1. & pactum appoſitum contra legem non tenet. vt hic. Secundò, quia nullus exequi poteſt

ſen-

ſententiam, niſi ſit ordinarius, vel delegatus principis: qui poteſt exequi ſententiam ſuam. ſ. de of. deleg. c. ſignificaſti. ſed iſti delegati erant cauſæ principalos, & nõ arbitri. Et his rationibus dicunt quidã, ꝙ nõ ſolũ rõne incertitudinis iſtud laudum non merebatur executionẽ: ſed quia, quod non poterant, executioni mandabant. ſ. arbitriũ. Alij dicunt, ꝙ partes poterunt in hoc conſentire, & iuriſdictionẽ delegatorum informare, prorogare, & pacta apponere, ſm̃ quæ iudicetur. argu. ff. de ope. no. nun. l. 1. §. & poſt operis. & hoc tenẽt Ho. & Io. An. ¶ Tertiò quæro circa iſtũ tertiũ arbitrũ: qñ duo arbitri non concordant, à quo ſit aſſumendus. dic ꝙ ab ipſis arbitris, cogente iudice ipſos ad hoc. & eſt mirum, ꝙ cogi poſſunt ad eligendum tertium, vt d. §. principaliter. & tamen nõ valet pactũ à principio cõpromiſſi, vt ſi diſcordauerint, tertium eligere teneantur, vt d. §. principaliter. Idem ponit Ioã. An. ſup. gl. 2. per Inn. & Spe. in ti. de arbi. §. fi. ver. ei quod dixi. vbi de iſto tertio, & eius poteſtate plura quærit. ſ. an iſte tertius ſic datus ſit arbiter. Bar. in l. ſi dominium. ff. de fur. dicit, ꝙ ſi quidem aſſumitur ab ipſis partibus, vel à iudice: & non eſt nouum cõpromiſſum, nec ille tertius eſt arbiter: ſed eſt quidam tertius aſſumptus ad concordandos eos: adeo ꝙ ipſe nõ dẽt ſñiare: ſed arbitri cogũtur ſñiare ſm̃ conſiliũ ſuũ, vt l. non diſtinguemus. §. pe. de arbi. & qđ ibi gl. & clarius in Spe. de arbi. § fi. ver. ſed nũqd iſte tertius. Si verò iſte tertius eligatur à partibus: tunc ſatis puto, ꝙ ille tertius ſit arbiter, & nouũ cõpromiſſum videatur, vt l. Pedius. in fi. ff. e. Per prædicta patet, ꝙ iſte tertius ad ſuſcipiendũ iſtud onus non eſt cogendus, vt in d. ver. ſed nunquid iſte. ¶ Item quid ſi arbitri nolunt eligere tertiũ: an iudex poterit ipſum eligere. Spe. non firmat in d. §. fi. ver. licèt dixerim. in quo. §. ver. ſed nunquid. & ver. ſequentibus. circa iſtum tertium quærit de pluribus quæſtio. dic vt ibi.

S V M M AE.

1 *Aſſenſus non eſt denegandus iuſtè deprecantibus.*

2 *Archiepiſcopus iure metropolis poteſt exigere procurationem à monaſterijs ſitis in ſua prouincia.*

3 *Procuratio non eſt ſpiritualis: licèt viſitatio ſit ſpiritualis.*

4 *Compromiſſum ſi fuit in duos eo pacto, quòd ſi diſcorẽdart, Poteſtas daret tertium: an valeat datio talis tertij: tenet quòd non.*

CVm à nobis. Dicit Io. An. ꝙ quot ſunt intellectus c. tot modis poſſunt poni caſus ſummarij. Et ſunt duæ partes. Prima narrat factum. Secunda confirmat. ibi [nos igitur.] ¶ No. primò, ꝙ Io. An. ſupplet ad deciſam. dicit. n. [cũ
1 à nobis petitur] ſup. quod iuſtũ eſt, exauditur illud. † quia iuſtè deprecantibus non eſt denegandus aſſenſus, vt Inſti. qui ſunt ſui, vel alie. iu. poſt princ. ſed cũ à nobis petitur iniuſtũ,
2 non audimus. de pac. c. cũ pridẽ. vbi de hoc. ¶ Secũdò no. † ꝙ archieps iure metropolis exigebat procurationẽ: quod poterat, poſtq̃ monaſteriũ in ſua prouincia erat ſitũ. ȷ. de præſcr. c. cũ ex officij. de cẽſi. c. ſopitæ. & ſ. de of. arch. c. fi. ¶ Tertiò no. ꝙ hic fuit cõpromiſſum ſuper ꝓcuratione. Gof. multũ in hoc inſtabat, qũo ſuper procuratione, quæ annexa eſt, potuerit cõpromitti. Et primò dicit, ꝙ ſuper mõ exigendi
3 procurationẽ põt cõpromitti: vel dic, † ꝙ procuratio nõ eſt ſpiritualis: licèt viſitatio ſit ſpiritualis: ſicut dicitur de fructũ decime. ȷ. de deci. c. quãuis. finaliter fatetur ſuper ſpiritualibus cõpromitti poſſe. ſ. e. c. 2. & c. cũ olim. licèt nõ trãſigi. ſ. de tranſac. c. conſtitutus. ¶ Quartò no. nouã formã cõpromiſſi, ꝙ parebunt partes laudo arbitri, vel illorũ, quos arbiter deputabit. & ſic in incertũ arbitrũ cõpromittitur. ¶ Sed contra hoc fortiter oppo. Doc. de c. ſ. proxi. vbi pactũ de incerto arbitro aſſumendo per iudicem cauſæ totaliter reprobatur. So. hic Io. An. quinq; modis. Et primò, ꝙ iſti electi à legato fuerunt iudices delegati. quod patet, quia ipſorũ ſententia cõfirmatur, vt dixi. ſ. c. proxi. & pro hoc etiã facit qđ dixit tex. diffiniendo &c. propriè. n. pertinet ad iudicẽ diffinire. ſic. ſ. e. c. ex parte. 2. reſpon. in fi. Hoſtiẽ. dicit, ꝙ iſta opi. Inn. ꝙ iſti mediatores fuerint iudices delegati, miratur, cum in nulla parte Decr. dicatur, ꝙ iuriſdictio fuerit eis compromiſſa: ſed arbitriũ tm̃, vel deriuatio. & ſi fuiſſent delegati, vbi dicit [ordinationi] diceret [iudicio] & vbi dicit [mediatorũ] diceretur [delegatorum.] & ſic intelligit, ꝙ iſti fuerint arbitri. ſed tunc ſtat contrarium. c. ſ. proxi. dicit ipſe. non ob. qa ibi loquitur, qñ poteſtas eligẽdi arbitrũ incertũ datur arbitris, vel delegatis. quod nõ licet, vt ibi: ſed ordinario dari poteſt dicta poteſtas tertiũ eligendi, vt hic. & ratio eſt, quia ordinarius iſtã ptãtẽ hẽt à iure, quãuis ei nõ detur à partibus. vt. ff. e. l. vnus. §. principaliter. Ergo nõ mirũ, ſi talis ptãs põt dari à partibus: quia nil noui datur. ſed quod lex conceſſerat, approbatur. ad hoc. C. de noua. l. fi. & c. licèt. de offi. ord. & quod no. in c. 1. de conſti. lib. 6. Itẽ iuriſdictio ordinarij fauorabilis, delegati odioſa. no. ȷ. de reſcrip. c. 1. li. 6. & ſm̃ iſtã ſol. videtur, ꝙ valeat cõpromiſſum in duos cũ pacto, ſi diſcordauerint, ſenator eligat tertiũ. cuius contrariũ. ȷ. dicã. Tertio mõ intelligit gl. iſtum tex. ꝙ iſti mediatores aſſumpti per legatũ non fuerint iudices, nec arbitri, ſed amicabiles compoſitores: ex qua innuitur, ꝙ valet compromiſſum in duos cũ pacto, ſi diſcordauerint, eligant amicabiles cõpoſitores. Et iſta ſol. gl. placet Hoſt. & rõnẽ differentiæ, ꝙ magis arbitrator, quàm arbiter poſſit eſſe incertus in cõpromiſſo, reddit ipſe. quia dictũ arbitratoris ſm̃ vtrunq; ius, & de ſui natura reducitur ad arbitrium boni viri. dicto verò arbitri de ſui natura ſtãdũ eſt, ẽt ſi ſit iniquũ. ff. eo. l. diẽ. §. ſtari. Primũ ergo admittitur. quia res per ipſum dirimitur. Sm̃ reſpuitur, ne lites ex litibus oriantur, vel ne iniquitas comprobetur. Quartò ſoluit gl. ꝙ hic nõ fuit cõpromiſſum de perſona incerta in arbitrum aſſumenda: ſed dederunt partes ptãtẽ legato, vt eligeret ipſe arbitros. Et hanc ſolutionẽ vr̃ tenere Inno. ſ. c. proxi. in gl. magna, ibi: vel dic, ꝙ benè eſt licitum à principio alicui cõmittere, ꝙ ſuper aliquo eligat arbitros, vt in iſto. c. & ſ. de ele. c. in cauſis. ſed ꝙ duobus ab initio à partibus electis per iudices, vel alios aliquis detur tertius, hoc nõ licet: qa malũ ẽ fundamẽtũ cõpromiſſi. Qñ verò partes dant ptãtẽ arbitris, vel alijs, vt aliquos arbitros eligant, non quia diſſentiant ipſi arbitri: ſed quia partes in ipſis, & de ipſis plenè confidunt: tunc valet electio. quia nec fundamentũ, nec aliquod aliud malum habet. iſta ſunt verba ſua. ſ. c. ꝓxi. Pro quorũ pleniori declaratione ſubijcio quæſt. diſputatam
4 per Ia. de Are. † Cõpromiſſum fuit in duos eo pacto, ꝙ ſi diſcordarent, Poteſtas daret tertium: quæritur, an valeat datio huius tertij: & dato, ꝙ valeat, an poſſit procedere cũ altero tm̃. ꝙ potuerit adijci, facit dictum Hoſt. hic, qui dicit, ꝙ talis poteſtas põt dari ordinario, non delegatis, vel arbitris. Item eoipſo quòd eligitur à Ptãte, videtur electus à partibus. vt l. itẽ eorũ. ff. quod cuiuſque vniuer. nomi. & l. vnum ex familia. de lega. 1. Perſona. n. quæ poſtea eligitur, vr̃ electa tpe cõpromiſſi: & in ipſo nominatim inſerta. de cõdi. inſti. c. inſtitutio talis. & l. aſſe. de hære. inſti. Itẽ vr̃ caſus. ff. iudi. ſol. l. cũ apud. vbi dicitur, ꝙ ſi compromiſſum ſit ſtari ſententiæ eius, q ſubſtitueretur, cõmittitur ſtipulatio, ſi ſubſtitutus iudicauit. Ia. de Are. primò inclinat, ꝙ non valeat cõpromiſſum, nec ſuis uiribus, nec prætoris ſui, propter naturalẽ facultatẽ hominũ ad diſſentiendum. Iuris. n. præſumptio eſt, ꝙ non debeãt cõcordare: iõ prohibetur cõpromiſſum. quia res futura fine exitu, vt d. §. principaliter. & §. ſi in duos. prætoris ẽt uiribus non nititur. quia iudex non põt cõpellere arbitros, vt eligãt, cum per alium noluerit eligi tertiũ. & ſic quod vni conceditur, alteri denegatur. C. de teſta. l. conſulta. & C. vbi cau. fi. l. ſi colonus. at ille, de quo dictũ eſt, vt eligat, non poteſt cogi, vt l. ſi merces. in prin. ff. loca. & de contrahen. emp. l. fi. & ſic cum nec ſuis naturalibus nitatur uiribus, nec prætoris auxilio iuuari poſſit, ceſſat quod leg. & no. in. §. principaliter. ĩ ſolutione cõtrarij. §. ſi in duos. vel aliter ſm̃ eũ. Aut concordãt primi: & eorũ ſñia valet, & cõpromiſſum in eos, nõ ex naturalibus iuribus cõpromiſſi: ſed quia ſic vſitatum eſt, vt dicitur in. §. principaliter. nec vitiabitur ex pacto quod non habuit locum. C. de leg. l. ſi legata. & de impube. & alijs ſubſt. l. poſt aditionem. Aut non concordant: & tunc conditio habetur perinde, ac ſi purè in duos, & in eligendis à ptãte fuiſſet compromiſſum. & ſic tanquã compromiſſum factũ in perſonã incertam in princ. eſt nullum, vt c. innotuit. ſ. eo. Nõ ob. iſtud. c. ſm̃ eum. & modò habebis intellectum huius. c. Nam multum refert, cõpromittatur in incertũ: vbi obtinet quod nunc dixi: aut cõpromittatur in certã perſonã: ita vt quod ipſe dixerit, per ſe, vel alium obſeruetur. & tũc valet, vt in iſto c. & dictũ ab eo, quẽ deputauerit, dictũ arbitri intelligitur. C. vbi & apud quos. l. fi. & hæc poteſtas bene põt dari arbitro. vt. ff. e. l. non diſtinguemus. §. quæſitũ. & §. de officio. ¶ Nõ ob. l. cum apud. ff. iud. ſol. quia aliud eſt promittere ſtari ſñię certi iudicis, & eius, qui ſubſtituetur, qui repręſentat locum eius, cui ſubſtitutus eſt. ff. de offi. procõ. & lega. l. meminiſſe. Aliud eſt promittere ſtare ſententiæ eligendi per talẽ. nam hic tpe compromiſſi non eſt perſona, in qua firmetur compromiſſum. arg. ff. de noua. l. quoties. de fideiuſ. l. qui contra. ad ma. l. creditor. conſtat autẽ fundari, & firmari cõpromiſſum in tribus perſonis ſ. cõpromittentiũ, & arbitri, in quem fit. meritò defectus perſonæ arbitri facit deficere cõpromiſſum. ff. de arbi. l. Pedius. §. in ſeruum. Non ob. ſi dicatur, ꝙ in qõne prædicta fuit electus ſolus Poteſtas, q in electione tertij non poterat diſſentire. & ſic diuerſus caſus à c. ſ. proxi. & à. §. principaliter. & à. §. ſi in duos. nam in c. ſ. proxi. aſſumitur pro cõi, ꝙ in incertam perſonam cõpromiſſum nõ valet. Sed ita eſt in quæſt. noſtra: tum quia non apparet, quæ ſit. ff. de ver. obli. l. vbi autem. tum quia põt nominatus non eligere, vt d. l. ſi merces. & ſic eſt incertitudo, vt de teſta. tu. l. duo ſunt Titij. Non ob. ſ. de elec. c. in cauſis. & §. ſi decurion. l. itẽ eos. quia in negocijs vniuerſitatis poteſt ius vniuerſitatis reſidere in vno per mortem, vel inhabilitatem aliorum. ſ. de poſtu. cap. gratum. & ſic illi ſuo iure eligerẽ dicuntur, cũ in eis reſideat ius collegij. ¶ Ex his ergo cõcluditur, vt dixi, ꝙ non teneat tale compromiſſum: imò plus, quia ſi partes litigent coram iſtis arbitris, & tertio ſic electo, nõ valet proceſſus, vel laudum inde ſecutum. quia quod ipſo iure, & omni iure eſt nullum, non põt fieri aliquod. ff. de ver. oblig. l. inter ſtipulã. §. ſacram. de hoc optimè. ſ. c. proxi. ¶ Super alio dubio, quod facit, an tertius aſſumptus legitimè. ſ. ab arbitris mediante prætore, cum ab alio non poſſit (vt. ſ. dictum eſt) poſſit cum vno procedere. videtur ꝙ ſic, vt in §. principaliter. ibi [cuius auctoritati pareat] &c. In contrarium facit, qa in hunc tertium aliorũ duorum officium non cadit: ſed ipſe participat in officio: aliàs ſolus, & vnicus, & non tertius diceretur. Dicitur aũt tertius, vt d. §. principaliter. & §. ſi in duos. tenet Ia. de Are. ꝙ ſic. ſi ab exordio electus eſſet, deberet ꝓcedere in præſentia coarbitratorum: ita & hic. & ſi aliter factum ſit, nihil valeat. ff. eo. l. ſi vnus. §. fi. & de re iudi. l. duo ex tribus. Quid ergo ſi vnus citatus à iudice, vt veniat, nolit venire? nunquid hic tertius cum altero præſente procedet? tenet ipſe, ꝙ non poſſit, & per omnia æquiparatur iſte tertius poſt aſſumptionẽ, acſi a principio fuiſſet electus: niſi aliud eſſet expreſſum in forma cõpromiſſi. tex. tamen in c. ſ. proxi. dicit, ꝙ tertius proceſſit cum altero tantùm. facit quod not. & dixi. ſ. in remiſſione ad l. ſi dominum. ff. de fur. vbi de iſto tertio per Bar. vt dixi. ſ. c. proxi.

S V M M AE.

1 *Compromiſſum non extenditur ad hæredes.*

2 *Mors ciuilis, & naturalis æquiparantur quò ad reſoluendum compromiſſum.*

3 *Hæredis appellatione quantùm ad compromiſſum, an comprehendantur ſui, & extranei. Et an ſucceſſor in dignitate. 4.*

5 *Vniuerſitas, in qua ſunt viginti homines, ſi compromiſit, & mortui ſunt quaſi omnes, & alij ſubrogati, arbitri poterunt ſententiare.*

6 *Arbitrator poteſt ferre ſententiam die feriato.*

1 COmpromiſſum. ¶ No. † primò, ꝙ compromiſſum non extenditur ad hæredes: ſecus in arbitro. quia illud bene extẽditur ad hæredes cõpromittẽtiũ, vt. ff. e. l. quãuis. ſimiliter nec hæres arbitri ſuccedit in cõpromiſſo: quia nec in iudicio ſuccedit hæres iudicis: nec iſta officia trãſeũt ad hæredes, vt l. cuius bonis. ff. de cura. fu. & l. pen. ff. de tute. ¶ Sed quærit hic Io. An. quid de effectu actorũ, q̃ geſta ſunt corã arbitro, cũ cõpromitterẽ: an habeãt vires cõtra eius hæredẽ. Per. & Abb. ꝙ ſic. C. e. l. pe. & de teſti. c. præſentata. ibi tranſierunt ad ſucceſſorẽ. cõpromiſſum ergo nõ extenditur ad hæredes cõpromittẽtis, vt poſſit cũ eo vltra procedi: ſed acta iã facta durãt. & eſt ſimile quod gl. dicit in ſocietatẽ. & idẽ tenet Guli. in Spe. de arb. §. differt. in prin. Et aduerte quia hic loquitur de morte ciuili, & naturali. idẽ de
2 morte ciuili. † Et ſic quò ad reſoluendũ cõpromiſſum æquiparatur mors ciuilis, & naturalis. quia bona per mortẽ ciuilẽ transferunt in fiſcum: ergo perit inſtãtia cõpromiſſi, ſicut & iudicij. vt l. ſi conſtan. §. fi. ff. ſol. ma. Idẽ ergo, & ſi ceſſit bonis. ff. e. l. itẽ ſi vnus. 1. reſpõ. Multos alios caſus, quibus finit cõpromiſſum, vide in Spe. e. ti. §. fi. ¶ Opp. iudiciũ, & eius inſtantia tranſit ad hęredes, vt plenè per Bar. in l. ſi cũ hominẽ. ff. de fideiuſor. ergo & inſtantia arbitri. quia arbitria redacta ſunt ad inſtar iudiciorũ, vt l. 2. ff. e. So. aliud in iudicijs: aliud in cõpromiſſis. plures aliàs differẽtias vide. ſ. e. c. cũ dilectus. & plenius in Spe. de arb. §. differt autẽ. ¶ Secũdò no. ꝙ illud, quod non eſt tranſitoriũ ad hæredes, qñq; tranſit de ſpeciali partiũ conuentione, vt hic. & idem in vſufr. qui licèt morte extinguatur: ex ſpeciali tñ pacto ad hæredes trãſit, vt l. an
3 tiquitas. C. de vſufr. ¶ † Vtrùm aũt iſto caſu, & alijs appellatio hæredis cõprehẽdat ſuos, & extraneos. dic vt no. in l. Gallus. ff. de libe. & poſthu. per Doc. & vtrùm in infinitũ, dic vt,
4 d. l. antiquitas. & l. in annalibus. C. de le. ¶ † Itẽ ſecundò quæritur, an appellatio hæredis cõprehẽdat ſucceſſorẽ in dignitate. pone cõpromiſit eps, & deceſſit, an arbitri poterunt cognoſcere poſt mortẽ eius, alio ſubſtituto. Videtur, ꝙ poſſint: quia eccleſia vr̃ compromittere, cuius nomine compromittitur. de reſti. ſpo. c. cũ veniſſent. in fi. & eccleſia nunquã moritur. 12. q. 2. c. liberti. ad idẽ de an. lega. l. annua. §. 1. Cõtrariũ ſentit Spe. in ti. de arbi. § finitur. ver. quid ſi prælatus. & tangit gl. in c. fi. de procu. in Cle. & hoc verũ, qñ prælatus cõ
5 promiſit, & moritur. ¶ † Quid ergo, ſi vniuerſitas, in qua ſũt fortè viginti hoĩes, compromiſit, & mortui ſunt quaſi oẽs. & alij ſubrogati: an arbitri poterunt ſententiare. videtur, ꝙ dictũ cõpromiſſum ſit extinctũ, vt in iſto c. & l. ſed ſi interpellatur. §. fi. ff. eo. Contrariũ determinat Dy. ꝙ idẽ vnũ eſt collegiũ, & idem remanet. vt. ff. de iudic. l. proponebatur. & hic no. in l. quod in rerũ. §. fi. ff. de leg. 1. facit quod no. ſ. de procu. c. fi. ¶ Tertiò quæro. quid ſi abbas, qui cõpromiſit: ſed ille eps, vel alter in dignitate poſitus, in quẽ cõpromiſſum factũ eſt, deceſſit, & alius ſubrogatus: an iſte ſubſtitutus poterit cognoſcere? Videtur, ꝙ ſic, poſtquam cõpromiſſum factũ fuit ſub nomine dignitatis, vt in c. qm̃ abbas. ſ. de offi. de leg. & l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. Contrariũ tenet Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. alleg. quod nò. Inn. in c. fi. ſ. de offi. deleg. & in Spe. de teſta. §. 1. ad fi. quare aũt magis tranſeat in ſucceſſorem delegatio facta per Papã ſub nomine dignitatis, quàm trãſeat compromiſſum. Cogita, & vide quod no. in l. ſi per epiſtolam. ff. de acqui. hære. & c. ſtatu. in prin. de reſcrip. lib. 6. per Archi. De arbitro electo ſub nomine dignitatis, qui trãſlatus eſt ad aliam, vel depoſitus: an

an cognoſcere poterit. ad quod vide. c. præſentata. j. de teſt. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ compromiſſum nõ tranſmittitur ad hæredes cõpromittentis. quid in arbitramento. Spe. tenet, ꝙ non expirat: quia non eſt verum cõpromiſſum, ſeu arbitriũ: ſed quoddam pactũ, vel trãſactio, in quo hæres ſuccedit, & ad eũ tranſit. ff. de proba. l. ſi pactum. in Auth. vt diſfer. iudi. §. ſi verò contigerit. vbi videtur caſus. & per hoc vi-
6 detur verũ, quod alibi no. Spe. videlicèt, † ꝙ arbitrator poſſit pronunciare die feriato, vt no. in ti. de arbi. §. fi. ver. ſed nunquid amicabilis, & no. Iac. Bu. in l. fi. C. de fer. ſecus in arbitro, vt l. ſi de meis. §. fi. & l. ſi feriatis. & l. diem. §. ſi quis litigatorum. ff. eo. ti. poſſunt tamen partes ferijs renunciare inductis ob quietem hominum, non in honorem Dei, vt d. §. fi. ver. in forma autem. ¶ Sed nunquid parte abſente, arbitrator poterit arbitrari? De arbitro enim certum eſt, ꝙ nõ: ſed de arbitratore dic, vt l. ſi quis arbitratu. de verb. obliga. per Bart. ¶ Item aduertendum quod dixi. s. c. cum ex literis. ꝙ reductio debet peti vſque ad decem dies: ſicut in appellatione, & ſupplicatione dicitur. C. de ſent. Auth. ſed hodie. & no. Spec. in ti. de arbi. §. fi. verſi. ſed quo iure. ſed reductione petita, an debeat terminari cauſa reductionis infra annum, ſicut appellatio; adeo ꝙ non poſſit vltra proſequi. Spe. dicit, ꝙ aliud in appellatione, aliud in reductione, quam dicit nõ claudi prædicto ſpatio. Ita no. in Spec. de arbi. §. 1. ver. quid ſi à tempore. & Bar. in d. §. arbitrorum. dicit, ꝙ ſi poſt arbitramentum latum tacuit per annum; videtur ipſum approbare, vt. C. de diſcuſ. l. qui ſe grauatum. ſi autem infra annum apparet contradictio in iudicio, vel extra. tunc quanto tempore duret. dic, vt ibi per eum. vbi no. plenè, quo iure petatur iſta reductio. & etiam actio naſcatur ex ſententia arbitratoris: & an poſſit renunciari ad arbitrium boni viri: & qualiter iniquitas detegatur: & an ex nouis probationibus poſſit detegi æquum, vel iniquum. Et plura vtilia ibi vide de iſtis arbitratoribus. & in l. 1. ff. de lega. 2. & l. ſi quis arbitratu. de verb. oblig. vbi quid iuris, quando aſſumitur ſuper contractibus &c.

F I N I S.

Series Chartarum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes ſunt Terniones, præter † qui eſt Duernio.